WIDENER
HN I5QE H

8282.22.3

VE RI TAS

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

FROM THE LIBRARY OF
KONRAD VON MAVRER
OF MVNICH

THE GIFT OF
ARCHIBALD CARY COOLIDGE
— CLASS OF 1887 —
ASSISTANT PROFESSOR OF HISTORY
1904

J.W. Spenceley, 1904

Digitized by Google

Deutsch-Dänisches und Dänisch-Deutsches

Hand-Wörterbuch.

Von

B. C. Grønberg.

Erster Theil. Deutsch-Dänisch.

Dritte vermehrte und verbesserte Ausgabe.

Kopenhagen.
J. Deichmann's (früher Gyldendal's) Verlag.
1846.

Tydsk-Dansk og Dansk-Tydsk

Haand-Ordbog.

Ved

V. C. Grønberg.

Første Deel. Tydsk-Dansk.

Tredie forøgede og forbedrede Udgave.

Kjøbenhavn.
J. Deichmanns (forhen Gyldendals) Forlag.

1846.

Trykt med Hurtigpresse hos C. C. Løser.

Forerindring.

Neppe vare ti Aar forløbne, før det betydelige Oplag af min i Aaret 1836 udkomne anden Udgave af tydsk-dansk Haandordbog var udsolgt. Efter den ærede Forlæggers Anmodning har jeg nu besørget denne tredie Udgave, og haaber, at de mange Berigtigelser, Optagelsen af meer end tusind tydske Ord, den anvendte Opmærksomhed for at undgaae Trykfeil, og Forlæggerens Omsorg for god Tryk paa godt Papir vil være lige saa mange Anbefalinger for denne ny Udgave af en Bog, hvis her i Landet gode Afsætning i Løbet af tyve Aar vil være Borgen for dens Brugbarhed. Jeg tør forvente, at Bogen endnu meer end hidtil vil opfylde sin Bestemmelse og gjøre slige Arbeider, som den paa Tauchnitz's Forlag i Leipzig udkomne Stereotyp-Udgave af „Dansk-Tydsk og Tydsk-Dansk Lomme-Ordbog" aldeles overflødig, en Bog, hvis tydsk-danske Deel ikke nær indeholder halvt saa meget, som denne tydsk-danske Haand-Ordbog, og som med Hensyn til Indholdet staaer ikke lidet tilbage. Man sammenligne blandt mange Exempler følgende:

Tauchnitz's Lomme-Ordbog.	Denne Haand-Ordbog.
Dünken, v. n. synes, tykkes, forekomme; **mich dünkt**, mig synes, jeg holder for.	**Dünken**, v. synes, forekomme, tykkes, holde for, mene. (Som v. n. m. h. med Personen i Dat. **sie dünkte mir schön; thue, was dir gut dünkt**; som recip. med Pers. i Acc.: **du dünkst dich klug; sie — sich tugendhaft**; ogsaa med **lassen: laß dich nicht klug —**; som impers. med Pers. i Acc.: **es dünkt mich**).
Lange, adv. længe, lang Tid; **vor langer Zeit**, for lang Tid siden; **wie —**, hvor længe; **so —**, saa længe; **— nicht**, **(bei weitem nicht)** langtfra ikke; ikke nær.	**Lange (länger, längst)** av. længe, lang Tid; **aufs längste**, i det længste, i det seneste; fig. til at betegne Udtrykkets Forstærkelse: **was fragst du —?** langt fra, ikke nær: **sie sieht — nicht so schön aus**; vist, dog engang: **ihr giebt mir eure Tochter — doch**; tilstrækkelig: **es ist — gut für mich**; endog, om ogsaa: **wenn ich — hingehe**.

Lehren, v. a. lære; undervise, lære fra sig.	**Lehren**, v. a. lære (give Underviisning). Naar Tingen, som læres, enten slet ikke staaer derved el. kun er udtrykt ved et Infinitiv, saa bruges — altid med Personen i Acc.: **ich lehre einen Knaben; ich lehre dich lesen, tanzen;** men staaer Tingen, som læres, udtrykt ved et Substantiv, saa staaer dette i Acc. og Personen rigtigst i Dat., og ikke, som hos nogle, især hos alle ældre Skribenter, ogsaa i Acc.: **ich lehre dir den Fischfang. Ich habe ihn schreiben** — (ikke gelehrt).
Spielen, v. a. & n. spille; lege; spille (et Instrument); **die Flöte** –, blæse paa Fløite.	**Spielen**, v. a. og n. m. h. spille: **auf der Violine, auf dem Claviere; die Violine; das Clavier; ein Lied; eine Menuett;** spille (om visse heftige Bevægelser, blot i nogle Tilfælde): **eine Mine — lassen,** lade springe; spille (om visse lette og frie Bevægelser): **die Winde —; Eim. etw. aus der Hand —, fig.** paa en behændig Maade bringe ud af Haanden; lege, spille: **mit den Fingern; mit der Puppe;** d. T. spøge: **mit der Religion; fig.** frembringe tilfældige Forandringer: **die Natur, das Glück spielt;** spille: **Schach, Billard, Karten, mit Würfeln; Ball; um Geld; hoch; niedrig; sich arm; eine Comödie; den Herrn; fig.** forestille, ville være; **fig. der Demant spielt; die Farbe spielt in das Gelbliche,** falder i; (foræld.) tale, snakke, gjøre Alarm.

Efter en nøie Sammenligning af begge Bøger vil man finde, at ovennævnte Lomme-Ordbog forholdsviis er en dyrere Bog end denne Haand-Ordbog, hvilken med Hensyn til dens Arketal og tætte Tryk sælges for en meget billig Priis, og som derfor ogsaa i denne Henseende tilkommer Fortrinet for hiin.

Maatte nu min Haand-Ordbog i enhver Henseende anbefale sig til fremdeles at nyde Yndest, og maatte de Tilfælde være sjeldne, da den ikke svarer den Spørgende rigtigt og tilfredsstillende: saa vil Forfatteren derved finde en stor Deel af sin Løn for det vel trættende men ham dog kjære Arbeide, han har havt dermed.

Kjøbenhavn i Juli 1846.

Vorerinnerung.

Kaum waren zehn Jahr nach der zweiten Ausgabe meines im Jahre 1836 ausgekommenen deutsch-dänischen Hand-Wörterbuches verflossen, als sie vergriffen war. Von dem verehrten Herrn Verleger aufgefordert habe ich nun diese dritte Ausgabe vollendet, und hoffe, daß die vielen Berichtigungen, die Aufnahme von mehr als tausend deutschen Wörtern, die auf Vermeidung der Druckfehler vielfach angewandte Sorgfalt, und die Bemühung des Verlegers für scharfen Druck auf gutes Papier eben so viele Empfehlungen für diese neue Ausgabe eines Buches seyn werden, dessen im hießigen Lande guter Absatz seit zwanzig Jahren das beste Zeugniß seiner Brauchbarkeit abgiebt. Ich darf mich daher mit der Hoffnung schmeicheln, daß dieses Buch noch mehr als zuvor seine Bestimmung erfüllen und solche Arbeiten gänzlich überflüssig machen werde als die in dem Verlage von Tauchnitz in Leipzig erschienene Stereotyp-Ausgabe eines „Dänisch-Deutschen und Deutsch-Dänischen Taschen-Wörterbuches“, dessen deutsch-dänischer Theil nicht die Hälfte der Größe dieses deutsch-dänischen Hand-Wörterbuches erreicht, und auch mit Rücksicht des Inhaltes nicht wenig zurücksteht. Man vergleiche unter vielen Beispielen folgendes:

Tauchnitz's Taschen-Wörterbuch.	Dieses Hand-Wörterbuch.
Dünken, v. n. synes, tykkes, forekomme; **mich dünkt**, mig synes, jeg holder for.	**Dünken**, v. synes, forekomme, tykkes, holde for, mene. (Som v. n. m. h. med Personen i Dat. **sie dünkte mir schön; thue, was dir gut dünkt**; som recip. med Pers. i Acc.: **du dünkst dich klug; sie — sich tugendhaft**; ogsaa med **lassen, laß dich nicht klug —**; som impers. med Pers. i Acc.: **es dünkt mich**).
Lange, adv. længe, lang Tid; **vor langer Zeit**, for lang Tid siden; **wie —**, hvor længe; **so —**, saa længe; **— nicht (bei weitem nicht)** langtfra ikke; ikke nær.	**Lange** (länger, längst), av. længe, lang Tid; **aufs längste**, i det længste, i det seneste; fig. til at betegne Udtrykkets Forstærkelse: **was fragst du —?** langt fra, ikke nær: **sie sieht — nicht so schön aus**; vist, dog engang: **ihr giebt mir eure Tochter — doch**; tilstrækkelig: **es ist — gut für mich**; endog, om ogsaa **wenn ich — hingehe**.

Lehren, v. a. lære; underviſe, lære fra ſig.	Lehren, v. a. lære (give Underviisning). Naar Tingen, som læres, enten slet ikke staaer derved el. kun er udtrykt ved et Infinitiv, saa bruges — altid med Personen i Acc.: ich lehre einen Knaben; ich lehre dich lesen, tanzen; men staaer Tingen, som læres, udtrykt ved et Substantiv, saa staaer dette i Acc. og Personen rigtigst i Dat., og ikke, som hos nogle, især hos alle ældre Skribenter, ogsaa i Acc.: ich lehre dir den Fischfang. Ich habe ihn schreiben — (ikke gelehrt).
Spielen, v. a. & n. spille; lege; spille (et Instrument); die Flöte —, blæse paa Fløite.	Spielen, v. a. og n. m. h. spille: auf der Violine, auf dem Claviere; die Violine; das Clavier; ein Lied; eine Menuett; spille, (om visse heftige Bevægelser, blot i nogle Tilfælde): eine Mine — lassen, lade springe; spille (om visse lette og frie Bevægelser) die Winde —; Eim. etw. aus der Hand —, fig. paa en behændig Maade bringe ud af Haanden; lege, spille: mit den Fingern; mit der Puppe; d. T. spøge: mit der Religion; fig. frembringe tilfældige Forandringer: die Natur, das Glück spielt; spille: Schach, Billard, Karten, mit Würfeln; Ball; um Geld; hoch; niedrig; sich arm; eine Comödie; den Herrn, fig. forestille, ville være; der Demant spielt; die Farbe spielt in das Gelbliche, falder i; (foræld.) tale, snakke, gjøre Alarm.

Nach einer genauen Vergleichung beider Bücher wird man finden, daß oben erwähntes Taschen-Wörterbuch verhältnißmäßig ein theureres Buch als dieses Hand-Wörterbuch sey, welches in Bezug auf seine Bogenzahl und engen Druck zu einem sehr wohlfeilen Preise verkauft wird, und dem daher auch in dieser Rücksicht der Vorzug vor jenem gebühret.

Möchte nun mein Hand-Wörterbuch allen billigen Forderungen Genüge thun, und möchten die Fälle selten seyn, da es dem Fragenden nicht richtig und befriedigend erwiedert, so wird der Verfasser dadurch einen großen Theil seines Lohnes für seine zwar ermüdende aber ihm doch liebe Arbeit finden.

Kopenhagen, im Monate Juli 1846.

Forklaring

over de i denne Haand-Ordbog brugte Forkortelser.

Forkortelsen.	Istedetfor.
a.	Activum.
Acc.	Accusativus.
aj.	Adjectivum og Adverbium.*
alm.	almindelig.
av.	Adverbium.*
Bet.	Betydning.
Bjergv.	Bjergvæsenet.
c.	(ved det danske) Genus commune, Fælleskjøn.
Canc.	i Cancellistiil.
Chym.	i Chymien.
cj.	Conjunction.
Dat.	Dativus.
Dim.	Diminutivum.**
d. T.	daglig Tale.

* Det danske Adjectivum er i denne Bog ved Oversættelsen af det tydske Ord sat i genus commune (Fælleskjønnet), hvoraf saavel genus neutrum (Intetkjønnet, Hverkenkjønnet) som Adverbiet dannes ved at tilføie t, f. Ex. schön, aj. skjøn, smuk, fortræffelig; angenehm, aj. behagelig rc. (Genus commune: en skjøn Udsigt; en smuk Pige; en fortræffelig Bog; en behagelig Reise; Genus neutrum: et skjønt Maleri; et smukt Barn; et fortræffeligt Menneske, et behageligt Veir; Adverbium: han tegner skjønt; det klæder smukt; han taler fortræffeligt; hun synger behageligt; men de danske Adjectiver, som endes paa ig, kunne, foruden nysnævnte Maade at danne Adverbiet paa, ogsaa danne det ved at tilføie en, f. Ex. han taler fortræffeligen; hun synger behageligen, og nogle Adjectiver, som endes paa ig, bruges ogsaa uforandrede som Adverbier, f. Ex. den evig gode Gud; det er en guddommelig skjøn Pige.

** De fleste danske Diminutiver (Ord, der udtrykke noget Formindskende, Net, Smaat, Usselt) have ingen særegen Endelse, men betegnes ved at sætte Ordet „lille" (lidet) foran, f. Ex. Söhnchen, lille Søn; ein Löchlein, et lille (lidet) Hul; hvilket derfor ikke er anført her i Ordbogen; kun hvor i Dansk et eget (ikke forældet) Diminutiv haves, saasom ved Endelsen ling, f. Ex. Knäblein, Drengsling, Hühnchen, Kylling, der er det danske Ord som oftest tilføiet ved det tydske Dim., som iøvrigt kun er anført, naar Stamordet lider nogen Forandring, saasom Häuschen, Dim. af Haus; Knäbchen, Knäblein, Dim. af Knabe. Den tydske Diminutivendelse lein er temmelig forældet, og kun brugelig i faa Ord.

Forkortelsen.	Istedetfor.
d. e.	det er.
D—	Durch.
Eim.	Einem.
el.	eller.
etw.	etwas.
f.	**Femininum.**
Fegtek.	Fegtekonsten.
fig.	figurlig, i billedlig Betydning.
foragt.	foragteligt, med Foragt.
forn.	fornemmeligen.
foræld.	forældet, ikke mere brugelig.
Fruent.	Fruentimmer.
Gen.	**Genitivus.**
Gj— (gj—)	Gjennem (gjennem).
Haandv.	Haandværker.
Høit.	Høitydsk.*
i.	**irregulare,** uregelmæssig conjugeret Verbum; s. v. i.
Jagtsp.	i Jagtsproget.
indecl.	**indeclinabilis.**
Infin.	**Infinitivus.**
igj—	igjennem.
ins.	som ikke adskilles.**
interj.	**Interjection.**
istdf.	istedetfor.
l.	læs.

* De to Hovedmundarter, som det tydske Sprog allerede fra de tidligere Tider besad, ere den sydlige (den allemaniske; Sydtydsk; Overtydsk) fornemmeligen i Østerrig, Baiern, Schwaben og Franken, og den nordlige (den sassiske; plattydske; Nordtydsk; Nedertydsk) i det forrige Nedersachsen, Westphalen og Nederrhinen. Af begge Mundarter dannede sig ved Reformationens Tid en tredie Mundart, den høitydske, som først opstod af det sachsiske Provindssprog, og siden uafhængig af nogen anden Mundart er bleven Skriftsprog og alle Dannedes høiere Omgangssprog.

** De sammensatte Verber, ved hvilke staaer **ins.**, beholde Tonen, og den med samme forbundne Partikel (durch, über, um, unter) adskilles i Verbets Conjugation ikke fra samme, ligesom Verbet i **Præteritum participium** heller ikke faaer det sædvanlige Kjendemærke ge, f. Ex. durchreisen, ich durchreise; **Præteritum,** durchreiset; s. **sep.**

Forkortelsen.	Istedetfor.
ligel.	ligeledes.
m.	Masculinum.
Mske. Mskr.	Menneske, Mennesker.
M=Tal	Mængde=Tal (Cardinalia).
n.	Neutrum; (ved de danske Ord) Intetkjøn, Hverkenkjøn.
Nordt.	Nordtydsk; s. Høit.
Nom.	Nominativus.
(n. St.)	(nogle Steder).
Ordsp.	Ordsprog.
O=Tal	Ordens=Tal (Ordinalia).
partic.	Participium.
pl.	Pluralis.
pl. s. sg.	Pluralis ligesom Singularis.
pron.	Pronomen.
pron. demonstr.	Pronomen demonstrativum.
pron. interro.	Pronomen interrogativum.
pron. pers.	Pronomen personale.
pron. poss.	Pronomen possessivum.
pron. relat.	Pronomen relativum.
præp.	Præposition.
rgl.	regulare, regelmæssig conjugeret Verbum.*
s.	see.
S.	Sache.
Sammens.	Sammensætning.
sep.	som adskilles.**
sg.	Singularis.
sich	Reciprocum.

* Altsaa et saadant Verbum, som ikke forandrer dets Hovedvocal, og som endes i Imperfectum paa te og i Præt. participium paa t, f. Ex. loben.

** De sammensatte Verber, ved hvilke staaer sep., adskillelig, have Tonen paa den dermed sammensatte Partikel (durch, über, um, unter), som ved Conjugationen adskilles fra Verbet, hvilket desuden i Præteritum participium sætter ge og i Præsens infinitiv zu mellem Partiklen og Verbet, f. Ex. durchstechen, ich steche durch, Partic. durchgestochen; Infinit. durchzustechen. Hvor sep. eller ins. ikke staaer ved et sammensat Verbum, der staaer ved Partiklen, om den er adskillelig, saa altsaa ikke Verbet men Partiklen har Tonen og i Partic. ge, eller uadskillelig, saa altsaa Verbet har Tonen og ikke i Partic. ge; s. ins.

Forkortelsen.	Istedetfor.
sjeld.	sjelden.
sms.	sammensat.
Subst.	Substantivum.
sædv.	sædvanligen.
Sydt.	Sydtydsk; s. Høit.
Talem.	Talemaade.
Theol.	i Theologien.
ud.	uden, foruden.
undert.	undertiden.
undt.	undtagen.
urigt.	urigtigt.
v. a.	Verbum activum.*
v. i.	Verbum irregulare.**
v. n. m. h.	Verbum neutrum med Hjelpeverbet haben.
v. n. m. s.	Verbum neutrum med Hjelpeverbet seyn.
vulg.	vulgo; efter lavere el. Menigmands Talebrug.
:	staaer ofte istedetfor f. Ex.
-	staaer foran Genitivets Endelse i Singularis og Nominativets Endelse i Pluralis, for ikke at sætte hele Ordet, f. Ex. Bild, n. -es -er istedetfor Bildes, Bilder.
—	staaer deels istedetfor hele Ord, f. Ex. Einheit, f. -en, Eenhed, c.; die — Gottes; die — des Ortes; die — eines Gemäldes; deels for en enkelt For- el. Bagstavelse, f. Ex. Feilbieten, n. -s pl. f. sg. —bietung, f. -en, Falbyden, —bydelse, c.; og deels for enkelte Bogstaver eller Stavelser midt i Ordet, f. Ex. Fleischig, aj. kjødfuld; —keit, f. ud. pl. K—hed, c.

* Derved underforstaaes tillige de Ord: som har sit umiddelbare Object i Accusativ. Dette oplyses desuden ofte ved et Exempel. De Tilfælde, naar en anden Casus end Accusativ fordres, ere bemærkede ved Verbet.

** See den Pag. XVIII—XXIV trykte Fortegnelse over de tydske, uregelmæssige, ikke sammensatte Verber. Hvor intet i staaer ved v, der conjugeres Verbet regelret; see rgl.*

Erklärung
der in diesem Hand-Wörterbuche gebrauchten Abkürzungen.

Die Abkürzung.	Anstatt.
a.	Activum.
Acc.	Accusativus.
aj.	Ajectivum und Adverbium.*
alm.	almindelig (gewöhnlich).
av.	Adverbium.*
Bet.	Betydning (Bedeutung).
Bjergv.	i Bjergvæsenet (in dem Bergwesen).
c.	(bei dem dänischen Worte) Genus commune.
Canc.	i Cancellistiil (in dem Canzelleistyle).
Chym.	i Chymien (in der Chymie).
cj.	Conjunction.
Dat.	Dativus.
Dim.	Diminutivum.**

* Das dänische Adjectivum ist in diesem Buche bei der Uebersetzung des deutschen Wortes ins genus commune (das gemeinschaftliche Geschlecht) gesetzt, wovon sowohl das genus neutrum (Kein-Geschlecht) als das Adverbium durch das Hinzufügen eines t gebildet wird, z. B. schön, aj. skjøn, smuk, fortræffelig; angenehm, aj. behagelig rc. (das genus commune: en skjøn Udsigt; en smuk Pige; en fortræffelig Bog; en behagelig Reise; das genus neutrum: et skjønt Maleri; et smukt Barn; et fortræffeligt Menneske; et behageligt Veir; als Adverbium: han tegner skjønt; det klæder smukt; han taler fortræffeligt; hun synger behageligt. Die dänischen Adjective aber, die sich auf ig endigen, können das Adverbium auch durch das Hinzufügen der Buchstaben en bilden: z. B. han taler fortræffeligen; hun synger behageligen, und einige Adjective, die sich auf ig endigen, werden auch als Adverbien unverändert gebraucht, z. B. den evig gode Gud; det er en guddommelig skjøn Pige.

** Die meisten dänischen Diminutiva (Wörter, die etwas Verringerndes, Nettes, Kleines, Elendes ausdrücken) haben keine besondere Endung, werden aber

Die Abkürzung.	Anstatt.
d. T.	daglig Tale (im gemeinen Leben üblich).
d. e.	det er (das ist).
D—	Durch.
Eim.	Einem.
el.	eller (oder).
etw.	etwas.
f.	Femininum.
Fegtek.	Fegtekonsten (in der Fechtkunst).
fig.	figurlig, i billedlig Betydning (figürlich, in bildlicher Bedeutung).
foragt.	foragteligt, med Foragt (verächtlich, mit Verachtung).
forn.	fornemmeligen (vornehmlich).
foræld.	forældet, ikke mere brugelig (veraltet, nicht mehr gebräuchlich).
Fruent.	Fruentimmer (Frauenzimmer).
Gen.	Genitivus.
Gj— (gj—).	Gjennem (gjennem), (Durch).
Haandv.	Haandværker (Handwerker).
Høit.	Høitydsk (Hochdeutsch). *

durch das Voransetzen des Wortes „lille" (lidet) bezeichnet, z. B. Söhnchen, lille Søn; ein Löchlein, et lille (lidet) Hul, welches daher nicht hier im Wörterbuche angeführt ist; nur wo es im Dänischen ein eigenes (nicht veraltetes) Diminutivum giebt, wie durch die Endung „ling", z. B. Knäblein, Drengsling, Hühnchen, Kylling, ist das dänische Wort in der Regel bei dem deutschen Dim. hinzugefügt, welches übrigens nur angeführt ist, wenn das Stammwort irgend eine Veränderung leidet, wie Häuschen, das Dim. von Haus, Knäbchen, Knäblein, das Dim. von Knabe. Die deutsche Diminutivendung lein ist ziemlich veraltet und nur in wenigen Wörtern gebräuchlich.

* Die zwei Hauptmundarten, welche die deutsche Sprache schon von den frühern Zeiten besaß, sind die südliche (die allemanische Art; Süddeutsch; Oberdeutsch) vorzüglich in Oesterreich, Baiern, Schwaben und Franken, und die nördliche (die sächsische, plattdeutsche; Norddeutsch, Niederdeutsch) in dem vorigen Niedersachsen, Westphalen und Niederrhein. Aus beiden Mundarten bildete sich zur Zeit der Reformation eine dritte, die hochdeutsche Mundart, die erst aus der sächsischen Provinzsprache entstand, und nachher von irgend einer andern Mundart unabhängig die Schriftsprache und die höhere Umgangssprache aller Gebildeten geworden ist.

Die Abkürzung.	Anstatt.
i.	irregulare, uregelmæssig conjugeret Verbum (unregelmäßig conjugirtes Verbum; siehe v. i.).
Jagtsp.	i Jagtsproget (in der Jagdsprache).
indecl.	indeclinabilis.
infin.	Infinitivus.
igj—	igjennem (durch).
ins.	som ikke adskilles (nicht zertrennlich).*
interj.	Interjection.
istdf.	istedetfor (anstatt).
l.	læs (lies).
ligel.	ligeledes (gleichfalls).
m.	Masculinum.
Mske. Mskr.	Menneske, Mennesker (Mensch, Menschen).
M=Tal	Mængde=Tal (Mengezahl), Cardinalia.
n.	(bei einem dänischen Worte) Neutrum (Kein-Geschlecht, Weder-Geschlecht).
Nordt.	Nordtydsk (Norddeutsch; siehe Høit.).
Nom.	Nominativus.
(n. St.)	(nogle Steder; an einigen Orten).
Ordsp.	Ordsprog (Sprichwort).
O=Tal	Ordens=Tal (Ordnungszahl), Ordinalia.
partic.	Participium.
pl.	Pluralis.
pl. s. sg.	Pluralis ligesom (wie) Singularis.
pron.	Pronomen.
pron. demonst.	Pronomen demonstrativum.
pron. interr.	Pronomen interrogativum.
pron. pers.	Pronomen personale.
pron. poss.	Pronomen possessivum.
pron. relat.	Pronomen relativum.

* Die zusammengesetzten Verben, bei welchen ins. steht, behalten den Ton, und der mit demselben verbundene Partikel (durch, über, um, unter) wird in der Conjugation des Verbums nicht von demselben getrennt, so wie das Verbum im Præteritum participium auch nicht das Kennzeichen ge bekommt, z. B. durchreisen, ich durchreise, Participium durchreiset; siehe sep.

Die Abkürzung.	Anstatt.
præp.	Præposition.
rgl.	regulare (regelmäßig conjugirtes Verbum).*
s.	see (siehe).
S.	Sache.
Sammens.	Sammensætning (Zusammensetzung).
sep.	som adskilles (zertrennlich)**
sg.	Singularis.
sich	Reciprocum.
sjeld.	sjelden (selten).
smf.	sammensat (zusammengesetzt).
Subst.	Substantivum.
sædv.	sædvanligen (gewöhnlich).
Sydt.	Sydtydsk (Süddeutsch; siehe Holt.).
Talem.	Talemaade (Redensart).
Theol.	i Theologien (in der Theologie).
ud.	uden, foruden (ohne, außer).
undert.	undertiden (bisweilen).
undt.	undtagen (ausgenommen).
urigt.	urigtigt (unrichtig).
v. a.	Verbum activum.***

* Ein solches Verbum also, welches seinen Hauptvokal nicht verändert, im Imperfectum auf te und im Præteritum participium auf t (et) sich endiget, z. B. loben.

** Bei den zusammengesetzten Verben, bei welchen sep. steht, fällt der Ton auf den damit zusammengesetzten Partikel (durch, über, um, unter), welcher bei der Conjugation von dem Verbum getrennt wird, welches außerdem im Præteritum participium „ge“ und im Præsens infinitiv „zu“ zwischen den Partikel und das Verbum setzt, z. B. durchsteche, ich steche durch, Partic. durchgestochen, Infinit. durchzustechen. Wo sep. oder ins. nicht bei einem Verbum steht, da ist bei dem Partikel angeführt, ob er zertrennlich ist, da er also den Ton und das Verbum im Partic. „ge“ hat, oder unzertrennlich, da das Verbum den Ton und im Partic. nicht „ge“ hat. Siehe ins.

*** Dabei ist zugleich folgendes zu verstehen: welches sein unmittelbares Object im Accusativ bei sich hat. Dieses wird außerdem oft durch ein Beispiel erleuchtet. Die Fälle, wo ein anderer Casus als der Accusativ erfordert wird, sind bei dem Verbum bemerkt.

Die Abkürzung.	Anstatt.
v. i.	Verbum irregulare.*
v. n. m. h.	Verbum neutrum mit dem Hülfsverbum haben.
v. n. m. f.	Verbum neutrum mit dem Hülfsverbum seyn.
vulg.	vulgo, nach dem Sprachgebrauche des gemeinen Mannes.
;	steht oft anstatt z. B.
-	steht vor der Endung des Genitivs im Singularis und des Nominativs im Pluralis, um das ganze Wort nicht zu setzen, z. B. Bild, n. -es -er anstatt Bildes, Bilder.
—	steht theils statt ganzer Wörter, z. B. Einheit, f. -en, Eenhed, c.; die — Gottes; die — des Ortes; die — eines Gemäldes; theils statt einer Vor- oder Nachsilbe, z. B. Feilbieten, n. -s pl. f. sg. —bietung, f. -en, Falbyden, —bydelse, c.; und theils statt einzelner Buchstaben oder Silben mitten im Worte, z. B. Fleischig, aj. kjødfuld; —keit, f. ud. pl. K—hed, c.

* Siehe das pag. XVIII—XXIV gedruckte Verzeichniß über die deutschen, uregelmäßigen, nicht zusammengesetzten Verben. Wo kein i. bei dem v. steht, da wird das Verbum regelmäßig conjugirt; siehe rgl.*

Fuldstændig alphabetisk Fortegnelse over de tydske, uregelmæssige, ikke sammensatte Verber.

Anm. 1) Præsens Indicativ er regelret ved alle de Verber, hvor ingen Uregelmæssighed derved er anført.

2) En * antyder, at det dermed betegnede Verbum eller den Tid, ved hvilken Stjernen staaer, ogsaa bliver conjugeret regelret.

3) Tallene vise hen til de nedenunder staaende Anmærkninger.

4) m. h. betyder, at Verbet i Perfectum og Plusquamperfectum bruger Hjelpeverbet haben, og m. s. betyder, at det bruger Hjelpeverbet seyn.

5) Alle med Partikler sammensatte Verber maa søges under Stamverbet, f. Ex. gebieten og verbieten under bieten; verschreiben under schreiben ꝛc.

Præsens Infinitiv.	Imperfectum.		Imperativ. Anden Pers. sg.	Præteritum Particip.
	Indicativ.	Conjunctiv.		
Backen 1)	buk	(sjeld.) büke	backe	gebacken, m. h.
Befehlen 2)	befahl	beföhle 3)	befiehl 4) pl. befehlet	befohlen, m. h.
Befleißen (sich) 5)	befliß	beflisse	befleiße	beflissen, m. s.
Beginnen	begann	begönne 6)	beginne	begonnen, m. h.
Beißen	biß	bisse	beiß, -e	gebissen, m. h.
Beklommen	beklomme*	beklömme*	(mangler)	beklommen, m. s.*
Bergen 7)	barg	bärge	birg, pl. berget	geborgen, m. h. 8)
Bersten 9)	barst 10)	bärste 11)	birst*	geborsten, m. s.*
Besinnen	besann	besänne	besinne	besonnen, m. h.
Betrügen	betrog	betröge	betrüge	betrogen, m. h.
Bewegen 12)	bewog	bewöge	bewege	bewogen, m. h.
Biegen 13)	bog	böge	biege	gebogen, m. h.

1) Præsens Indicativ: ich backe, du bäckst, er bäckt (ogsaa du backst, er backt). Dette Verbum er nu sædvanligen, især i transitiv Betydning, regelret, f. Ex. der Bäcker backte das Brod. — 2) Præs. Ind. ich befehle, du befiehlst, er befiehlt. — 3) eller befähle. — 4) eller befehle. — 5) Sich befleißigen gaaer regelret m. h. — 6) bedre begänne. — 7) Præs. Ind. ich berge, du birgst, er birgt. — 8) fig. ogsaa m. s. f. Ex. Nun bin ich geborgen. Beherbergen gaaer regelmæssigt m. h. — 9) Præs. Ind. ich berste, du birst, er birst (ogsaa berstest, berstet). — 10) ogsaa borst. — 11) ogsaa börste. — 12) Bewegen, bestemme, lede eller forlede til en Beslutning, er uregelmæssigt, men naar det bemærker: sætte et Legeme i Bevægelse eller ogsaa: røre, gjøre Indtryk paa Følelsen, er det regelmæssigt: der Wind bewegte die Blätter. Er fühlte sich durch die Predigt bewegt. — 13) Biegen, bringe en Ting i en anden Stilling, saa at man nærmer dens Endepunkter til hinanden, ogsaa: krumme, give en krum Stilling, er uregelmæssigt; men beugen, bøie

Præsens Infinitiv.	Imperfectum.		Imperativ. Anden Pers. sg.	Præteritum Particip.
	Indicativ.	Conjunctiv.		
Bieten 1)	bot	böte	biete 2)	geboten, m. h.
Binden	band	bände	binde	gebunden, m. h.
Bitten	bat	bäte	bitte	gebeten, m. h.
Blasen 3)	blies	bliese	blase	geblasen, m. h.
Bleiben	blieb	bliebe	bleibe	geblieben, m. s.
Bleichen 4)	blich	bliche	bleiche	geblichen, m. s.
Braten 5)	briet	briete	brate	gebraten, m. h.
Brechen 6)	brach	bräche	brich, pl. brechet	gebrochen, m. h. og s.
Brennen 7)	brannte	brennte	brenne	gebrannt, m. h.
Bringen	brachte	brächte	bringe	gebracht, m. h.
Denken	dachte	dächte	denke	gedacht, m. h.
Dingen	dung	dünge	dinge	gedungen, m. h. 8)
Dreschen 9)	drosch 10)	drösche 11)	drisch, pl. dreschet	gedroschen, m. h.
Dringen	drang	dränge	dringe	gedrungen 12)
Dürfen 13)	durfte	dürfte	(mangler)	gedurft, m. h.
Empfangen 14)	empfing	empfinge	empfange	empfangen, m. h.
Empfehlen 15)	empfahl	empföhle 16)	empfiehl 17)	empfohlen, m. h.
Empfinden	empfand	empfände	empfinde	empfunden, m. h.
Erbleichen	erblich	erbliche	erbleiche	erblichen, m. s.
Erküren	erkor	erköre	erküre	erkoren, m. h.
Erlöschen 18)	erlosch	erlösche	erlisch	erloschen, m. s.
Erschallen 19)	erscholl	erschölle	erschalle	erschollen, m. s.
Erschrecken 20)	erschrak	erschräke	erschrick, pl. erschrecket	erschrocken, m. s.
Erwägen	erwog	erwöge	erwäge	erwogen, m. h.
Essen 21)	aß	äße	iß, pl. esset	gegessen, m. h.
Fahen 22)	fieh	fiehe	fahe	gefahen, m. h.
Fahren 23)	fuhr	führe	fahre	gefahren, m. s. og h.
Fallen 24)	fiel	fiele	falle	gefallen, m. s.
Falten	faltete 25)	faltete	falte	gefalten, m. h. 26)
Fangen 27)	fing 28)	finge 29)	fange	gefangen, m. h.
Fechten 30)	focht	föchte	ficht,* pl. fechtet	gefochten, m. h.

det Øverste til Jorden, nedtrykke eller ogsaa lade sig bøie, er regelm. — 1) Præs. Ind. ich biete, du bietest, er bietet (foræld. og digter. du beutst, er beut). — 2) (foræld. og digter.) beut. — 3) Præs. Ind. ich blase, du bläsest, er bläset el. bläst. — 4) Bleichen, afbleges, tabe Farve, er uregelm., men blege, gjøre bleg, er regelm.: die Sonne hat mich gebleicht; der Mann hat die Leinwand gebleicht. — 5) Præs. Ind. ich brate, du brätst, er brät (ogsaa du bratest, er bratet). Dette Verbum conjugeres regelm., især naar det bruges som transitivt Verbum: die Köchinn bratete einen Hasen; men der Hase briet. — 6) Præs. Ind. ich breche, du brichst, er bricht. Brechen er regelmæssigt, naar det betyder at bryde Hør el. Hamp. Radebrechen er regelmæssigt. — 7) Brennen er som intransitivt Verbum stedse uregelmæssigt, men conjugeres som transitivt undertiden og rigtigere regelmæssigt: ich brennte bisher Holz, weil es besser brannte als Torf. — 8) Dette Verbum gaaer ogsaa regelmæssigt. Imperf. dung forekommer især i afledede Ord, som: er bedung, er dung sich aus, er verdung sich. — 9) Præs. Ind. ich dresche, du drischest, er drischt. — 10) fordum drasch. — 11) af Nogle dräsche. — 12) baade med s. og h. f. Ex. der Feind ist in die Stadt gedrungen; die Noth hat ihn dazu gedrungen. Verbet drängen gaaer regelmæssigt. — 13) Præs. Ind. ich darf, du darfst, er darf, wir dürfen; Conj. ich dürfe. Saaledes ogsaa bedürfen. — 14) Præs. Ind. ich empfange, du empfängst, er empfängt. — 15) Præs. Ind. ich empfehle, du empfiehlst, er empfiehlt. — 16) ogsaa empfähle. — 17) eller empfehle, pl. empfehlet. — 18) Præs. Ind. ich erlische, du erlischest, er erlischt. Erlöschen er ligesom verlöschen og auslöschen som v. a. regelmæssigt m. h., men som v. n. uregelmæssigt. — 19) Stamverbet schallen gaaer regelmæssigt m. h. — 20) Præs. Ind. ich erschrecke, du erschrickst, er erschrickt. Som v. n., at føle Skræk, er erschrecken altid uregelm., men som v. a., at foraarsage Skræk, gaaer det regelmæssigt m. h. — 21) Præs. Ind. ich esse, du issest, er isset el. ißt. — 22) Præs. Ind. ich fahe, du fähest, er fähet. Dette Verbum, som er aldeles forældet, og kun bruges af Digtere for fangen, er i Imperfectum usædvanligt. — 23) Præs. Ind. ich fahre, du fährst, er fährt. Alle af fahren afledede Verber ere uregelmæssige, undtagen willfahren: ich willfahrte, ich habe gewillfahrt. — 24) Præs. Ind. ich falle, du fällst, er fällt. — 25) tilforn fielt. — 26) dog bruges ogsaa gefaltet. Man siger: mit gefalteten og gefaltenen Händen beten. — 27) Præs. Ind. ich fange, du fängst, er fängt. — 28) tilforn fieng. — 29) tilforn fienge. — 30) Præs.

Præsens Infinitiv.	Imperfectum. Indicativ.	Imperfectum. Conjunctiv.	Imperativ. Anden Pers. sg.	Præteritum Particip.
Finden	fand	fände	finde	gefunden, m. h.
Flechten 1)	flocht	flöchte	flicht*, pl. flechtet	geflochten, m. h.
Fliegen 2)	flog	flöge	fliege 3)	geflogen, m. s. og h. 4)
Fliehen 5)	floh	flöhe	fliehe 6)	geflohen, m. s.
Fließen 7)	floß	flösse	fließe 8)	geflossen m. s. og h.
Fressen 9)	fraß	fräße	friß, pl. fresset	gefressen, m. h.
Frieren	fror	fröre	friere	gefroren, m. h.
Gähren	gohr	göhre	gähre	gegohren, m. h.
Gebären 10)	gebar	gebäre	gebäre 11)	geboren, m. h.
Geben 12)	gab	gäbe	gieb (ikke gib), pl. gebet	gegeben, m. h.
Gedeihen	gedieh	gediehe	gedeihe	gediehen, m. s.
Gehen (fork. gehn)	ging	ginge	gehe (geh)	gegangen, m. s.
Gelingen	es gelang	es gelänge	gelinge	gelungen, m. s.
Gelten 13)	galt	gälte 14)	gilt, pl. geltet	gegolten, m. h.
Genesen	genas	genäse	genese	genesen, m. s.
Genießen 15)	genoß	genösse	genieße 16)	genossen, m. h.
Geschehen 17)	es geschah	es geschähe	(sjeld.) es geschehe	geschehen, m. s.
Gewinnen	gewann	gewänne 18)	gewinne	gewonnen, m. h.
Gießen 19)	goß	gösse	gieß (-e) 20)	gegossen, m. h.
Gleichen 21)	glich	gliche	gleiche	geglichen, m. h.
Gleiten 22)	glitt	glitte	gleite	geglitten, m. s. og h.
Glimmen	glomm*	glömme*	glimme	geglommen, m. h.
Graben 23)	grub	grübe	grabe	gegraben, m. h.
Greifen	griff	griffe	greif (-e)	gegriffen, m. h.
Haben 24)	hatte	hätte	habe	gehabt, m. h.
Halten 25)	hielt	hielte	halt (-e)	gehalten, m. h.
Hangen 26)	hing 27)	hinge	hange	gehangen, m. h.
Hauen 28)	hieb	hiebe	haue	gehauen, m. h.
Heben	hob	höbe	hebe	gehoben, m. h.
Heißen	hieß	hieße	heiße	geheißen, m. h.
Helfen 29)	half	hälfe, hülfe	hilf, pl. helfet	geholfen, m. h.

Ind. ich fechte, du fichtst, er ficht. — 1) **Præs. Ind.** ich flechte, du flichst, er flicht. — 2) **Præs. Ind.** ich fliege, du fliegst, er fliegt, forældb. og digter.: du fleugst, er fleugt. — 3) forældb. og digter. fleug. — 4) med s., naar Rummet, som gjennemflyves og det ved Flyvningen opnaaede Maal bliver antydet, med h., naar Handlingen at flyve i og for sig eller med Hensyn til Varigheden deraf betegnes. — 5) **Præs. Ind.** ich fliehe, du fliehst, er flieht, forældb. og digter. du fleuchst, er fleucht. — 6) forældb. og digter. fleuch. — 7) **Præs. Ind.** ich fließe, du fließest, er fließet (fließt), forældb. og digter. du fleußest, er fleußt. — 8) forældb. og digter. fleuß. — 9) **Præs. Ind.** ich fresse, du frissest, er frißt. — 10) **Præs. Ind.** ich gebäre, der gebärst, er gebärt, ogsaa: du gebierst, er gebiert. — 11) ogsaa gebier. — 12) **Præs. Ind.** ich gebe, du giebst (ikke gibst), er giebt (ikke gibt). — 13) **Præs. Ind.** ich gelte, du giltst, er gilt. — 14) ogsaa gölte. — 15) **Præs. Ind.** ich genieße, du genießest, er genießt, forældb. og digter. du geneußest, er geneußt. — 16) forældb. og digter. geneuß. — 17) **Præs. Ind.** es geschieht. — 18) el. gewönne. — 19) **Præs. Ind.** ich gieße, du gießest, er gießt, forældb. og digter. du geußest, er geußt. — 20) forældb. og digter geuß. — 21) Gleichen er kun uregelm. som v. n., men som v. a. gjøre lige, er det regelm; abgleichen, gjøre Afregning, jævne, liquidere, er regelmæssigt, men vergleichen, sammenligne, er, skjøndt et v. a., uregelmæssigt. — 22) Fra gleiten er geleiten forskjelligt. Dette er, som det deraf afledede begleiten (af begeleiten), regelm. — 23) **Præs. Ind.** ich grabe, du gräbst, er gräbt. — 24) **Præs. Ind.** ich habe, du hast, er hat, **Conj.** ich habe, du habest, er habe. Handhaben, som iøvrigt ingen Sammensætning er af haben men af heben, gaaer regelm. — 25) **Præs. Ind.** ich halte, du hältst, er hält. — 26) Hangen maa adskilles vel fra det regelmæssige hängen, bevirke, at Noget hænger, f. Ex. der Rock hangt an der Wand; ich hänge den Rock an die Wand. Ligeledes maa man adskille anhangen og anhängen; abhangen og abhängen. I Sydt. skeer det altid, at man lader a uforandret heelt igjennem, for at adskille det fra hängen; men i Høit. og Nordt. ofte ikke. Nogle give deri 2den og 3die Person præs. sg. Omlyd (du hängst, er hängt), og beholde a i de øvrige Former; Andre bruge heeltigjennem ä, undtagen i Præt. part., som hos Alle hedder gehangen. — 27) fordum hieng. — 28) i d. T. og sædv. kun i Betydn. hugge i Stykker, faae ved at hugge, bearbeide huggende, er dette Verb. regl.: er haute Holz; er haute ein Bild aus Stein. — 29)

Præsens Infinitiv.	Imperfectum. Indicativ.	Imperfectum. Conjunctiv.	Imperativ. Anden Pers. sg.	Præteritum Particip.
Keifen	kiff*	kiffe*	keife	gekiffen, m. h.
Kennen	kannte	kennete	kenne	gekannt, m. h.
Klieben	klob	klöbe	klieb	gekloben, m. h. og s.
Klimmen	klomm	klömme	klimme	geklommen, m. s.
Klingen 1)	klang	klänge	klinge	geklungen, m. h.
Kneifen (el. kneipen)	kniff (knipp)	kniffe (knippe)	kneife (kneipe)	gekniffen (geknippen), m. h.
Kommen 2)	kam	käme	komm	gekommen, m. s.
Können 3)	konnte	könnte	(sjeld.) könne	gekonnt, m. h.
Kriechen 4)	kroch	kröche	kriech (-e) 5)	gekrochen, m. s.
Küren	kor	köre	küre	gekoren, m. h.
Laden	lud*	lüde*	lade	geladen, m. h.
Lassen 6)	ließ	ließe	laß (lasse)	gelassen, m. h.
Laufen 7)	lief	liefe	lauf (-e)	gelaufen, m. s.
Leiden 8)	litt	litte	leide	gelitten, m. h.
Leihen	lieh	liehe	leihe	geliehen, m. h.
Lesen 9)	las	läse	lies, pl. leset	gelesen, m. h.
Liegen 10)	lag	läge	liege	gelegen, m. h.
Lügen 11)	log	löge	lüge 12)	gelogen, m. h.
Mahlen 13)	mahlte 14)	mahlte	mahl (-e)	gemahlen, m. h.
Meiden	mied	miede	meide	gemieden, m. h.
Melken 15	molk*	mölke*	melke (sjeld. milk)	gemolken, m. h.*
Messen 16)	maß	mäße	miß, pl. messet	gemessen, m. h.
Mögen 17)	mochte	möchte	möge	gemocht, m. h.
Müssen 18)	mußte	müßte	—	gemußt, m. h.
Nehmen 19)	nahm	nähme	nimm, pl. nehmet	genommen, m. h.
Nennen	nannte	nennete	nenne	genannt, m. h.
Pfeifen	pfiff	pfiffe	pfeif (-e)	gepfiffen, m. h.
Pflegen 20)	pflog	pflöge	pflege	gepflogen, m. h.
Preisen	pries	priese	preise	gepriesen, m. h.
Quellen 21)	quoll	quölle	quill	gequollen, m. s. og h.
Rathen 22)	rieth	riethe	rathe	gerathen, m. h.
Reiben	rieb	riebe	reibe	gerieben, m. h.
Reißen	riß	risse	reiß (-e)	gerissen, m. s. og h.
Reiten 23)	ritt	ritte	reite	geritten, m. s. og h.

Præs. Ind. ich helfe, du hilfst, er hilft. — 1) Klingen er kun som v. n. tone, lyde, uregelm., men som v. a. bringe til at tone, at lyde, er det regelm., f. Ex. sie klingten mit den Gläsern; wir haben die Gläser angeklingt. — 2) Unødvendigen har man søgt at indføre i **Præs. Ind.** du kömmst, er kömmt istedetfor du kommst, er kommt. Denne sidste Form er den ældste. Bewillkommen gaaer regelm. — 3) **Præs. Ind.** ich kann, du kannst, er kann, wir können; **Conj.** ich könne. — 4) **Præs. Ind.** ich krieche, du kriechst, er kriecht, forældb. og digter. du kreuchst, er kreucht. — 5) forældb. og digter. kreuch. — 6) **Præs. Ind.** ich lasse, du lässest, er läßt. Veranlassen gaaer regelm. — 7) **Præs. Ind.** ich laufe, du läufst, er läuft. — 8) Verleiden, gjøre led og ked af, er regelm., f. Ex. er verleidete mir den Genuß, er hat es mir verleidet. — 9) **Præs. Ind.** ich lese, du liesest, er lieset el. liest. — 10) legen, lægge, gaaer regelm. — 11) **Præs. Ind.** ich lüge, du lügst, er lügt, forældb. og digter. du leugst, er leugt. — 12) forældb. og digter. leug. — 13) Malen, male med Pensel 2c. gaaer regelm. — 14) forældb. og kun endnu n. St. muhl. — 15) **Præs. Ind.** ich melke, du melkst (milkst), er melkt (milkt). — 16) **Præs. Ind.** ich messe, du missest, er misset el. mißt. — 17) **Præs. Ind.** ich mag, du magst, er mag, wir mögen; **Conj.** ich möge. — 18) **Præs. Ind.** ich muß, du mußt, er muß, wir müssen; **Conj.** ich müsse. — **Præs. Ind.** ich nehme, du nimmst, er nimmt, wir nehmen. — 20) Pflegen er i det juridiske Udtryk: die Güte pflegen, forsøge i Mindelighed at ende en Strid, som ogsaa i de Udtryk: Freundschaft, Umgang, Unterhaltung pflegen uregelm., men i andre Betydninger, som vente, pleie, være vant til, er pflegen regelm. — 21) **Præs. Ind.** ich quelle, du quillst, er quillt. Som v. n. er det i., men som v. a. faae til at svulme, er quellen regelm., f. Ex. die Erbsen sind gequollen; das Blut ist gequollen; ich habe die Erbsen aufgequellt. — 22) **Præs. Ind.** ich rathe, du räthst, er räth. Saaledes conjugeres det, naar det betyder: gjette, men betyder det: raade, give Raad, da hedder det i **Præs. Ind.** ich rathe, du rathest, er rathet. Heirathen gaaer regelm. m. h. — 23) Bereiten, komme ridende et Sted hen, er som andre med reiten sammensatte Verber uregelm., men maa adskilles vel fra bereiten, berede, som er regelm. —

Præsens Infinitiv.	Imperfectum. Indicativ.	Imperfectum. Conjunctiv.	Imperativ. Anden Pers. sg.	Præteritum Particip.
Rennen 1)	rannte	rennete	renne	gerannt, m. f. og h.
Riechen	roch	röche	riech (-e)	gerochen, m. h.
Ringen 2)	rang	ränge	ringe	gerungen, m. h.
Rinnen	rann	rönne (ränne)	rinne	geronnen, m. f. og h.
Rufen	rief	riefe	rufe	gerufen, m. h.
Salzen	salzte	salzte	salze	gesalzen, m. f. 3)
Saufen 4)	soff	söffe	sauf (-e)	gesoffen, m. h.
Saugen 5)	sog	söge	saug (-e)	gesogen, m. h.
Schaffen 6)	schuf	(sjeld.) schüfe	schaffe	geschaffen, m. h.
Scheiden 7)	schied	schiede	scheide	geschieden, m. f.
Scheinen	schien	schiene	scheine	geschienen, m. h. 8)
Scheißen	schiß	schiße	scheiß	geschissen, m. h.
Schelten 9)	schalt	schälte 10)	schilt, pl. scheltet	gescholten, m. h.
Scheren 11)	schor	schöre	schere	geschoren, m. h.
Schieben	schob	schöbe	schiebe	geschoben, m. h.
Schießen 12)	schoß	schösse	schieß (-e) 13)	geschossen, m. h. og f.
Schinden	schund	schünde	schinde	geschunden, m. h.
Schlafen 14)	schlief	schliefe	schlafe	geschlafen, m. h.
Schlagen 15)	schlug	schlüge	schlage	geschlagen, m. h.
Schleichen	schlich	schliche	schleiche	geschlichen, m. f. 16)
Schleifen 17)	schliff	schliffe	schleife	geschliffen, m. h.
Schleißen	schliß	schlisse	schleiße	geschlissen, m. h.
Schliefen	schloff	schlöffe	schliefe	geschloffen, m. f.
Schließen 18)	schloß	schlöße	schließe 19)	geschlossen, m. h.
Schlingen	schlang	schlänge	schlinge	geschlungen, m. h.
Schmalzen	schmalzte	schmalzte	schmalze	geschmalzen, m. h. 20)
Schmeißen	schmiß	schmisse	schmeiß, -e	geschmissen, m. h.
Schmelzen 21)	schmolz	schmölze	schmilz, schmelzet	geschmolzen, m. f.
Schnauben 22)	schnob	schnöbe	schnaube	geschnoben, m. h.
Schneiden	schnitt	schnitte	schneide	geschnitten, m. h.
Schnieben 23)	schnob	schnöbe	schniebe	geschnoben, m. h.
Schrauben*	schrob*	schröbe*	schraube	geschroben, m. h.*
Schreiben	schrieb	schriebe	schreibe	geschrieben, m. h.
Schreien	schrie (1 Stav.)	schriee (2 Stav.)	schreie	geschrieen, (geschrien) m. h.
Schreiten	schritt	schritte	schreite	geschritten, m. f.
Schroten	schrotete	schrotete	schrote	geschroten, m. h.
Schwären	schwor	schwöre	schwäre	geschworen, m. h.

1) Berennen, løbe paa Dørene, bestorme en Fæstning, gaaer regelm. — 2) Umringen gaaer regelm. — 3) Derimod bruges ogsaa **Particip.** m. h. regelm., f. Ex. die Köchinn hat die Suppe zu stark gesalzt, men die Suppe ist zu stark gesalzen. — 4) **Præs. Ind.** ich saufe, du säufst, er säuft. — 5) Säugen, give at drikke, gaaer regelm., f. Ex. die Mutter säugte das Kind. — 6) Schaffen er kun uregelm. i Betydn. at skabe, frembringe, men i enhver anden Betydn. og i Sammens., f. Ex. anschaffen, er det regelm. — 7) Scheiden er egentligen kun uregelm. som v. n., da det derimod som v. a. skulde være regelm. Derfor siges: er scheidete das Geld, og ein gescheideter (el. gescheiter) Mann. Verabscheiden gaaer altid regelm. — 8) Erscheinen conjugeres m. f. — 9) **Præs. Ind.** ich schelte, du schiltst, er schilt. — 10) ogsaa schölte. — 11) Bescheren, beskære, tildele, skjenke, give, gaaer regelm. I **Præsens** er scheren ogsaa undert. uregelm.: ich schere, du schierst, er schiert. — 12) **Præs. Ind.** ich schieße, du schießest, er schießt, forældr. og digter. du scheußest, er scheußt. — 13) forældr. og digter. scheuß. — 14) **Præs. Ind.** ich schlafe, du schläfst, er schläft. — 15) **Præs. Ind.** ich schlage, du schlägst, er schlägt. Rathschlagen og berathschlagen gaae regelm. — 16) som Verbum **recipr.** m. h. — 17) Schleifen er kun uregelm., naar det betyder: slibe, og derved glatte el. skjærpe; det er regelm., naar det betyder: sløife, trække langs hen ad Jorden, f. Ex. die Festung ist geschleift worden; er hat ihn bei den Haaren geschleift. — 18) **Præs. Ind.** ich schließe, du schließest, er schließt, forældr. og digter. du schleußest, er schleußt. — 19) forældr. og digter., schleuß. — 20) rigtigere regelmæssigt geschmalzt — 21) **Præs. Ind.** ich schmelze, du schmilzest, er schmilzt. Schmelzen som v. a., faae til at smelte, er regelmæssigt, f. Ex. er schmelzte das Wachs. — 22) Dette Verbum conjugeres ogsaa regelmæssigt. — 23) Schnieben bliver især af Digtere hyppigt brugt istedetfor det som oftest regelmæssige schnauben. —

Præsens Infinitiv.	Imperfectum. Indicativ.	Imperfectum. Conjunctiv.	Imperativ. Anden Pers. sg.	Præteritum Particip.
Schweigen 1)	schwieg	schwiege	schweig (-e)	geschwiegen, m. h.
Schwellen 2)	schwoll	schwölle	schwill	geschwollen, m. s.
Schwimmen 3)	schwamm	schwämme	schwimm (-e)	geschwemmen, m. s. og h.
Schwinden	schwand	schwände	schwinde	geschwunden, m. s.
Schwingen	schwang	schwänge	schwinge	geschwungen, m. h.
Schwören	schwor (schwur)	schwöre (schwüre)	schwöre	geschworen, m. h.
Sehen 4)	sah	sähe	sieh (-e), pl. sehet	gesehen (gesehn), m. h.
Senden	sandte*	sendete	sende	gesandt, m. h. 5)
Seyn 6)	war	wäre	sey	gewesen, m. s.
Sieden	sott	sötte	siede	gesotten, m. h.
Singen	sang	sänge	singe	gesungen, m. h.
Sinken	sank	sänke	sinke	gesunken, m. s.
Sinnen	sann	sänne (sönne)	sinne	gesonnen, m. h.
Sitzen	saß	säße	sitze	gesessen, m. h.
Sollen 7)	sollte	sollte	(mangler)	gesollt, m. h.
Spalten	spaltete	spaltete	spalte	gespalten, m. s. 8)
Speien 9)	spie (1 Stav.)	spiee (2 Stav.)	speie	gespien (gespieen), m. h.
Spinnen	spann	spänne, spönne	spinne	gesponnen, m. h.
Spleißen	spliß	splisse	spleiß	gesplissen, m. h. og s.
Sprechen 10)	sprach	spräche	sprich, pl. sprechet	gesprochen, m. h.
Sprießen 11)	sproß	sprösse	sprieße 12)	gesprossen, m. s.
Springen	sprang	spränge	springe	gesprungen, m. s. og h.
Stechen 13)	stach	stäche	stich, pl. stechet	gestochen, m. h. og s.
Stecken 14)	stak	stäke	steck	gesteckt, m. h.
Stehen (stehn)	stand	stände 15)	steh (-e)	gestanden, m. h.
Stehlen 16)	stahl	stähle (stöhle)	stiehl, pl. stehlet	gestohlen, m. h.
Steigen	stieg	stiege	steige (steig)	gestiegen, m. s.
Sterben 17)	starb	stürbe	stirb, pl. sterbet	gestorben, m. s.
Stieben	stob	stöbe	stiebe	gestoben, m. s. og h.
Stinken	stank	stänke	stinke	gestunken, m. h.
Stoßen 18)	stieß	stieße	stoß (-e)	gestoßen, m. h. og s.
Streichen	strich	striche	streich (-e)	gestrichen, m. h. og s.
Streiten	stritt	stritte	streite	gestritten, m. h.
Thun 19)	that	thäte	thue (thu)	gethan, m. h.
Tragen 20)	trug	trüge	trage	getragen, m. h.
Treffen 21)	traf	träfe	triff, pl. treffet	getroffen, m. h.

1) Schweigen er kun uregelm. som v. n., og betyder: tie, forholde sig rolig, være stille, men som v. a. er det regelm., og betyder: bringe til Rolighed, til Taushed, i hvilken Betydn. det undertiden hos Digtere forekommer for beschwichtigen, f. Ex. er hat ihn geschweigt, han har beroliget ham. — 2) Præs. Ind. ich schwelle, du schwillst, er schwillt. Dette Verb. er kun uregelm. som v. n., men som v. a. faae til at svulme, er det regelm., f. Ex. der Schlag hat die Wange geschwellt; der Regen hat den Fluß geschwellt; men: die Wange ist geschwollen; der Schlag schwellte die Wange; der Fluß schwoll an. — 3) Verbet schwemmen, lade svömme, er regelm., f. Ex. die Dragonen schwemmten ihre Pferde. — 4) Præs. Ind. ich sehe, du siehst, er sieht. — 5) ogsaa gesendet. — 6) Præs. Ind. ich bin, du bist, er ist, wir sind, ihr seyd, sie sind; Conj. ich sey, du seyest, er sey, wir seyen, ihr seyet, sie seyen. — 7) Præs. Ind. ich soll, du sollst, er soll; Conj. ich solle. — 8) ogsaa regelm. m. h. f. Ex. das Holz ist gespalten; ich habe das Holz gespaltet. — 9) Verspeien er regelm. — 10) Præs. Ind. ich spreche, du sprichst, er spricht. — 11) Præs. Ind. ich sprieße, du sprießest, er sprießt, forældet og digter. du spreußest, er spreußet. — 12) forældet og digter. spreuß. — 13) Præs. Ind. ich steche, du stichst, er sticht. — 14) Stecken betyder som v. a., at bringe Noget i et snevert Rum, eller befæste Noget, og er da altid regelm., f. Ex. er steckte das Schwert in die Scheide; stecke el. sie steckt die Nadel fest, el. det betyder som v. n., at befinde sig i et snevert Rum, være fæstet, og da bliver det undert. brugt uregelm., f. Ex. das Schwert stickt schon in der Scheide; wo stakst du denn? ich stack im Sumpfe; dog er ogsaa her den regelmæssige Form den sædvanlige. — 15) ogsaa men sieldnere stünde. — 16) Præs. Ind ich stehle, du stiehlst, er stiehlt. — 17) Præs. Ind. ich sterbe, du stirbst, er stirbt. — 18) Præs. Ind. ich stoße, du stößest, er stößt. — 19) Præs. Ind. ich thue, du thust, er thut, wir thun, ihr thut, sie thun; Præs. Conj. ich thue, du thuest, er thue, wir thuen, ihr thuet, sie thuen. — 20) Præs. Ind. ich trage, du trägst, er trägt. — 21) Præs. Ind. ich treffe, du triffst, er

Præsens Infinitiv.	Imperfectum. Indicativ.	Imperfectum. Conjunctiv.	Imperativ. Anden Pers. og.	Præteritum Particip.
Treiben	trieb	triebe	treibe	getrieben, m. h. og s.
Treten 1)	trat	träte	tritt, pl. tretet	getreten, m. s. og h.
Triefen 2)	troff*	tröffe*	trief (e-) 3)	getroffen, m. h.*
Trinken 4)	trank	tränke	trink (-e)	getrunken, m. h.
Trügen	trog	tröge	trüge	getrogen, m. h.
Verderben 5)	verdarb	verdürbe	verdirb, pl. verderbet	verdorben, m. s.
Verdrießen 6)	verdroß	verdrösse	(mangler)	verdrossen, m. h.
Vergessen 7)	vergaß	vergäße	vergiß, pl. vergesset	vergessen, m. h.
Verlieren	verlor	verlöre	verliere	verloren, m. h.
Verlöschen 8)	verlosch	verlösche	verlisch	verloschen, m. s.
Verwirren	verwirrte	verwirrte	verwirre	verworren, m. s 9)
Wachsen 10)	wuchs	wüchse	wachse	gewachsen, m. s.
Wägen 11)	wog	wöge	wäge	gewogen, m. h.
Waschen 12)	wusch	wüsche	wasche	gewaschen, m. h.
Weichen 13)	wich	wiche	weiche	gewichen, m. s.
Weisen	wies	wiese	weise	gewiesen, m. h.
Wenden 14)	wandte	wendete	wende	gewandt, m. h.
Werben 15)	warb	würbe	wirb, pl. werbet	geworben, m. h.
Werden 16)	wurde 17)	würde	werde	geworden, m. s 18)
Werfen 19)	warf	würfe	wirf, pl. werfet	geworfen, m. h.
Wiegen 20)	wog	wöge	wiege	gewogen, m. h.
Winden	wand	wände	winde	gewunden, m. h.
Wissen 21)	wußte	wüßte	wisse	gewußt, m. h.
Wollen 22)	wollte	wollte 23)	(mangler)	gewollt, m. h.
Zeihen	zieh	ziehe	zeihe	geziehen, m. h.
Ziehen 24)	zog	zöge	ziehe 25)	gezogen, m. h.
Zwingen	zwang	zwänge	zwinge	gezwungen, m. h.

trifft. — 1) Præs. Ind. ich trete, du trittst, er tritt. — 2) Præs. Ind. ich triefe, du triefst, er trieft. forældet og digter. du treuffst, er treuft. — 3) forældet og digter. treuf. — 4) tränken, at give at drikke, er regelm. — 5) Verderben er kun som v. n., blive slettere, uregelm., men som v. a., gjøre slettere, er det regelm. Præs. Ind. ich verderbe, du verdirbst, er verdirbt. — 6) Præs. Ind. es verdrießt, forældet og digter. es verdreußt. — 7) Præs. Ind. ich vergesse, du vergissest, er vergißt. — 8) Præs. Ind. ich verlösche, du verlöschest, er verlöscht ogsaa verlischest, verlischt. Kun som v. n. er verlöschen uregelmæssigt, som v. a. derimod regelmæssigt. — 9) ogsaa regelm. verwirrt. — 10) Præs. Ind. ich wachse, du wächsest, er wächst. — 11) wägen, undersøge en Tings Vægt, ved Vægt udforske dens Tyngde, conjugeredes vel rigtigst regelm., men Sprogbrugen vil det anderledes; wiegen, være svær, have en vis Vægt, er altid uregelm., hvorimod wiegen, vugge, bevæge frem og tilbage, gynge, er regelm.; abwägen, gaaer uregelm., naar Talen er om legemlige Gjenstande, men regelm., naar det har Hensyn til noget Aandeligt, f. Ex. der Kaufmann hat die Waaren abgewogen; men: der Gelehrte hat die Gründe abgewägt. — 12) Præs. Ind. ich wasche, du wäschest, er wäscht. — 13) kun naar det betyder vige, bortfjerne, er det uregelm., men naar det betyder blive blød eller gjøre blød, gaaer det regelm. — 14) Som v. a. er wenden regelm. Ligeledes gaaer verwenden regelm. — 15) Præs. Ind. ich werbe, du wirbst, er wirbt. — 16) Præs. Ind. ich werde, du wirst, er wird; Conj. ich werde, du werdest, er werde. — 17) Naar werden ikke er et Hjelpeverbum, kan det i Imperfectum ogsaa hedde: ich ward, du wardst, er ward, wir wurden. — 18) Kun som selvstændigt Verbum hedder det i Participium geworden, men som Hjelpeverbum worden, f. Ex. er ist krank geworden; er ist geliebt worden. — 19) Præs. Ind. ich werfe, du wirfst, er wirft. — 20) see Wägen. — 21) Præs. Ind. ich weiß, du weißt, er weiß, wir wissen, Conj. ich wisse. — 22) Præs. Ind. ich will, du willst, er will, wir wollen, Conj. ich wolle. — 23) el. würde wollen. — 24) Præs. Ind. ich ziehe, du ziehst, er zieht, forældet og digter. du zeuchst, er zeucht. — 25) forældet og digter. zeuch.

A.

A, n. Vocal; det første Bogstav i ABC; von A bis Z, fra A til Ø. — Wer A sagt, muß auch B sagen, den, der siger A, maa ogsaa sige B. (den, der begynder, maa fortsætte).

Ä, ä, n. Omlyd af a.

Aa-, enkelt, langtonet a, f. Ex. Aal, Haar.

Aak, f. og n. -es -e, et fladbundet Fartøi paa Rhinen.

Aal, m. -es -e (Dim. Aelchen, -s, pl. s. sg.), Aal. (Fisk. Feld i Klæde, Strømper &c.).

Aal-beere, f. s. Albeth-; —fang, m. -es, Aalefiskeri Aalefangst, c.; (Handlingen ud. pl., Tiden, Stedet, pl. -e); —mutter, f. Aalemoder, c. (Blennius viviparus); —quappe, f. —raupe, f. Aalequabbe, c. (Gadus lota); —wehr, f. el. n. -es -e, Aalekiste, c., —gjerde, n.

Aalen, v. n. m. h. fange Aal.

Aar, m. -es -e, (ogsaa -en -en) (forældet og digterisk) enhver stor Rovfugl; Ørn, c.

Aas, n. -es, pl. Aeser, Aadsel, n.; fig. alt Stinkende og Hæsligt; især: et foragteligt Fruentimmer; —fliege, f. -n, Spyflue, c.; —geier, m. -s, pl. s. sg. Aadselgrib, c.; —käfer, m. -s, pl. s. sg. Aadselgraver, Aadselbille, c. (Insect).

Aasen, v. 1) n. m. h. (Jagtsp.) æde; vulg. røde uordentlig om. 2) a. skrabe Kjødet fra Skindet.

Aashaft, aasig, aj. aadselagtig, hæslig, leed, fuul.

Ab, 1) av. af, fra, ned, bort. 2) en adskillelig Partikel, kun brugelig i Sammens.

Abächzen, v. rec. sich, udmatte ved Hulken.

Abackern, v. a. Eim etw. bortpløie.

Abändern, v. a. forandre; declinere; —derlich, aj. foranderlig; declinabel; —derung, f. -en, Forandring c.; Declination, c.; (i Naturh.) Varietet, c.

Abängsten, abängstigen, v. a., Einen, sich, udmatte ved at ængste; afnøde ved Ængsten.

Abarbeiten, v. a. gjøre løs ved Arbeide; opslide ved Arbeide; afarbeide (en Gjeld).

Abart, f. —en, Afart, Varietet, c.

Abarten, v. n. m. s. udarte.

Abäschern, v. a. afskelde (med hed Aske); sich, vulg. udmatte sig ved Anstrængelse; udase.

Abäsen, v. a. (Jagtsp.) afæde, afgræsse.

Abäugeln, v. a. Eim. etw., ved stottende, venlige Blik see, hvad Een mener; see ud af Øiet; opnaae paa den Maade; (Jagtsp.) opsøge Vildtets Spor med Linene.

Abbacken, v. n. m. s. holde op at bage; bage færdig.

Abbauen, v. a. tage fra hinanden, nedrive. (Bjergv.) drive i Dybden; standse Drivningen; betale af Udbyttet.

Abbeeren, v. a. afplukke Bær.

Abbeißen, v. i. a. afbide; er hat aller Scham den Kopf abgebissen, bidt Hovedet af al Skam; sich, (om Hunde) bide sig træt.

Abbekommen, v. i. a. faae noget af; faae af; stille fra.

Abberufen, v. i. a. bortkalde, afkalde; —fung, f. -en, Tilbagekaldelse, Rappel, c.

Abbestellen, v. a. afbestille, afsige.

Abbeten, v. a. bede, fremsige Bøn; afbede.

Abbetteln, v. a. Eim. etw., aftigge, aftrygle.

Abbezahlen, v. a. afbetale; s. Abzahlen.

Abbiegen, v. i. 1) a. (abbeugen) afbøie, bøie løs. 2) n. bøie af.

Abbild, n. -es -er, Billede, n. Copie, c.; —en, v. a. afbilde, copiere; —ung, f. -en, Afbildning, c. Billede, n.

Abbinden, v. i. a. afbinde, (gjøre noget Bundet løst: eine Warze; ein Gewächs; samle, som hos Tømmermænd, Bødkere o. fl.).

Abbiß, m. -sses -sse, Afbiden, c.; et afbidt Stykke.

Abbitte, f. ud. pl. Afbigt, c.; -n, v. i. a. Eim. etw. afbede, gjøre Afbigt.

Abblasen, v. i. 1) a. afblæse, bortbl-; ein Lied, blæsende foredrage; eine Kanone, blæse af (med lidt Krud). 2) n. m. h. (Jagtsp.) blæse til Bortgang.

Abblättern, v. a. afblade, blade, plukke Blade af, fælde Løv; —rung, f. ud. pl. Afbladning, c. Løvfald, n.

Abbläuen, v. a. gjøre tilstrækkelig blaa; vulg. banke guul og blaa.

Abbleichen, v. 1) i. n. m. s. afblege. 2) rgl. a. tilbørligen blege.

Abblitzen, v. n. 1) m. h. ophøre at lyne. 2) m. s. klikke (om Geværer).

Abblühen, v. n. m. h. (mindre rigtigt m. s.) afblomstre.

Abbrändler, m. -s, pl. s. sg. Brandlidt, c.

Abbrauchen, v. a. afbenytte, afbruge.

Abbrechen, v. i. 1) a. afbrække, afbryde, standse pludselig: ein Haus —; eine abgebrochene Rede, afbrudt, (i korte, uforbundne Sætninger); Eim. etw. am Lohne —, afkorte; das Bier —, røre om i Svalekarret; die Hunde —, (Jagtsp.), med Magt aabne dem Munden. 2) n. m. s. afbrydes, gaae itu; —chung, f. -en, Afbrækning, Afbrydning, c.

Abbrennen, v. 1) n. m. s. afbrænde, fortæres af

Ild; ein Gewehr brennt ab, klikker. 2) a. afbrænde: ein Haus —; affyre: ein Gewehr —; —nnung, f. -en, Afbrænding, Affyring. c.

Abbreviren, v. a. og —viatur, f. abbrevere, Abreviatur; s. Abkürzen, —zung.

Abbringen, v. i. a. bringe bort; eine Person von etw. —, bringe fra, faae til at lade være; afskaffe; —gung, f. ud. pl. Bortbringelse; Bringen fra; Afskaffelse c.

Abbruch, m. -es, 1) ud. pl. Afbryden, Afbrækken, Formindskelse, c.; Eim. — thun, Afbræk, Skade, c. 2) pl. —üche, afbrudt Stykke.

Abbrüchig, aj. som let afbrydes, skjør.

Abbrühen, v. a. afkoge, afskolde.

Abbuben, v. n. m. h. nedtage Boderne.

Abbürsten, v. a. afbørste. [Afsoning. c.

Abbüßen, v. a. afbøde, afsone; —ßung, f. -en,

Abc, n. -es, ud. pl. Abc, c.; —buch, n. -es -ücher, Abeet, Abebog. c.

Abdachen, v. a. tage Taget af; gjøre skraat som et Tag; sich, skraane sig lidt efter lidt; abdächig, aj. skraa; —chung, f. -en, Skraaning, Skraahed, c.

Abdämmen, v. a. afdæmme, afdede.

Abdampfen, v. n. m. s. dampe bort.

Abdämpfen, v. a. afdampe; —pfung, f. -en, Afdampning. c.

Abdanken, v. 1) a. aftakke (give Afsked). 2) n. m. h. takke af (fra et Embede, ved en Liigbegjængelse rc.); —kung, f. ud. pl. Aftakken, Takken af; Aftakning. c.

Abdarben, v. a. afknappe (yderlig): mir etw.

Abdecken, v. a. berøve Dækket, blotte; ein Pferd —, flaae; —cker, m. -s, pl. s. sg. Skinder, Rakker, c.; —ckerei, f. Rakker-Haandtering, Rakker-Bolig. c.

Abdeichen, v. a. afdige. [berlig tyk.

Abdicken, v. 1) a. koge tyk. 2) n. m. s. koge til-

Abdienen, v. a. aftjene.

Abdingen, v. i. a. aftinge, afprutte.

Abdorren, v. n. m. s. tørres bort.

Abdörren, v. a. aftørre, gjennemtørre.

Abdrechseln, v. a. afdreie.

Abdrehen, v. a. afdreie, dreie bort, vende bort.

Abdreschen, v. i. a. aftærske; d. T. afprygle; s. abgedroschen.

Abdrieseln, s. Abdrehen.

Abdringen, v. i. a. aftvinge, afnøde.

Abdruck, m. -es, 1) ud. pl. Aftrykning. c. (Handlingen at aftrykke). 2) pl. -ücke, Aftryk, Exemplar, n.; fig. Gjenskin, Billede, Præg, n.; — eines Schießgewehres, Trykkeren; abdrucken, v. 1) a. aftrykke, afpræge: ein Buch —; 2) n. m. h. smitte af; abdrücken, v. 1) a. trykke af: das Gewehr, eine Citrone —; afnøde: Eim. Geld; 2) n. m. h. vom Ufer —, støde fra; fig. er wird bald —, døe.

Abdunsten, v. n. m. s. dunste bort.

Abdünsten, v. a. lade bortdunste; —stungshaus, n. -es -äuser, s. Gradiren.

Abeisen, v. 1) a. ise bort. 2) n. m. s. borttøe.

Abend, m. -s 1) pl. -e, Aften, c. 2) ud. pl. Vesten (modsat Østen); es ist noch nicht aller Tage —, man maa oppebie Udfaldet.

Abend-brod, n. -es ud. pl. Nadvere, c.; ogsaa det samme som —essen, n. -s ud. pl. og —mahlzeit, f. -en, Aftensmad, c., Aftensmaaltid, n.; —falter, m. -s pl. s. sg. Natsværmer, c. (Sommerfugl); —land, n. -es -änder, mod Vesten liggende Land, Occidenten; -länder, m. -s pl. s. sg. Beboer af vestlige Lande, Occidentaler, c.; —ländisch, aj. Aftens- Aften- (som skeer ved Aftentid, hører til Aftenen); —liche Sonne, Aftensol, c.; —mahl, n. -es ud. pl. (forhen) Nadver, Aftensmaaltid, n. (nu) Alterens Sacramente; —mahlzeit, f. s. —brod; —regen, m. -s ud. pl. Aftenregn, c. (i Bibel.) Regntid kort for Høsten; —roth, n. -es ud. pl. digterisk for -röthe, f. ud. pl. Aftenrøde, c.; abends av. om Aftenen (ogsaa am Abend); —stern, m. -es ud. pl. Aftenstjernen, (Venus); —wärts, av. vestlig, mod Vest; —wind, m. -es -e, Vestenvind, Aftenvind, c.; —zeit, f. Aftentid, Aftning. c.

Abenteuer, n. -s pl. s. sg. Eventyr, n.; —lich, aj. eventyrlig; —lichkeit, f. -en, E-lighed, c.; —teurer, m. -s pl. s. sg. Eventyrer, Lykkeridder, Avanturier, c.

Aber, 1) av. (forældt.) atter: tausend und — tausendmal. 2) cj. men; es hat ein Aber, et Men (en Betænkelighed); s. Men i anden Deel.

Aberglaube, m. -ns ud. pl. Overtro, c.; —gläubig og —gläubisch, aj. overtroisk. (Det første: havende Overtro, det sidste: kommende af Overtro, vidnende derom: die Indier sind ein abergläubiges Volk, sie haben viele abergläubische Meinungen.)

Aberkennen, v. i. a. frakjende, dømme fra.

Abermahl og -s, av. igjen, endnu engang; -ig, aj. gjentagen.

Abername, m. -ns -n, Øgenavn, n.

Aberndten, v. 1) a. afhøste. 2) n. m. h. høste færdig.

Aberwitz, m. -es ud. pl. indbildt Vittighed, c.; Vanvid, n. -ig, aj. vittig i sine egne Tanker; absurd, vanvittig.

Abessen, v. i. 1) a. afspise, spise op. 2) n. m. h. afspise, holde op at spise.

Abfachen, v. a. inddele i Fag.

Abfädeln, v. a. afrive, afvinde, trævle.

Abfahren, v. i. 1) a. kjøre af, kjøre itu; eine Schuld —, afbetale ved Kjørsel. 2) n. m. s. kjøre, seile bort; die Art ist abgef—, skeiet af Skaftet; er ist abgef—, (foragt.) død; Abfahrt, f. ud. pl. Affart, Afreise, Afseilen, fig. Død, c.; Abfahrtsgeld, n. -es -er, Afgift af Arv, el. andre Penge, der gaae ud af Landet (Sjette- og Tiendepenge).

Abfall, m. -es (pl. sjel.) -älle, Affald, Nedfald, Frafald, n. Aftagen, c.; -en, v. i. 1) n. m. s. falde af, falde ned; von Eim. —, falde fra; aftage, tabe sig d. T. blive mager. 2) a. slaae af ved at falde; —fällig, aj. som affalder; affældig; ein abfälliges Urtheil, afvigende. Ein Abfälliger, En, som har forandret Religion, Apostat, c.

Abfangen, v. i. a. borttage ved at fange; (Jagtsp.) dræbe det anskudte Vildt. [farve af.

Abfärben, v. 1) a. farve færdig. 2) n. m. h. smitte,

Abfasern, v. 1) a. trevle. 2) n. m. s. trevles.

Abfassen, v. a. affatte; afsondre; ein Urtheil —, opsætte; —ssung, f. -en, Affatning, c.

Abfaulen, v. n. m. s. raadne af.

Abfäumen, v. a. afskumme, s. abgefäumt.

Abfegen, v. a. affeie, feie bort.

Abfeilen, v. a. affile; —ilicht, n. -s, ud. pl. Fiilspaan, c.

Abfeimen, f. Abfäumen.

Abfertigen, v. a. affærdige; eine Arbeit —, gjøre færdig, expedere; Einen —, afvise fort; —gung, f. -en, Affærdigelse, c.

Abfeuern, v. a. affyre; —rung, f. -en, Affyring, c.

Abfinden, v. i. a. Einen, afsinde, tilfredsstille med Penge; sich mit Eim. —, forlige; —dung, f. -en, Affindelse, Godtgjørelse, c.

Abfliegen, v. i. n. m. s. flyve ned, flyve bort; (Forstv.) fortørres (om Stammer).

Abfließen, v. i. n. m. s. flyde af, nedflyde.

Abfluß, m. -sses, 1) ud. pl. Afløb, n. Ebbe, c. 2) pl. -üsse, Afløbssted, n.

Abfolgen lassen, v. n. m. h. udlevere efter Forlangende; —gung, f. -en, Udlevering, c.

Abfordern, v. a. eine Pers. fordre ned; Eim. etw. -, afferdre, afæske; —rung, f. -en, Affordring, c.

Abformen, v. a. afforme. [at spørge, udfritte.

Abfragen, v. a. adspørge; Eim. etw., faae ud af ved

Abfressen, v. i. a. afæde, opæde; fig. sich das Herz —, græmme sig tildøde, fortæres af Sorg.

Abfrieren, v. i. n. m. s. affryse.

Abfröhnen, v. a. bringe Hoveritjenesten til Ende; afbetale ved Hoveritjeneste.

Abfuhre, f. ud. pl. Bortkjørsel, c.

Abführen, v. a. kjøre bort, føre bort, lede bort; er hat Arzenei genommen, weil er —will, føre af; eine Schuld —, afbetale; Einen —, d. T. med Bestemmelse bringe til at tie; sich —, (forggl.) pakke sig; die Goldstangen —, trække Traaden færdig; —rung, f. -en, Bortkjørsel, Bortførsel, c. Ogsaa det samme som —rungsmittel, n. -s pl. s. sg. Afføringsmiddel, Laxativ, n.

Abfüllen, v. a. afese.

Abfüttern, v. a. affore.

Abgabe, f. -n, Aflevering, Afgift, c.

Abgähren, v. n. m. h. holde op at gjære.

Abgang, m. -es, 1) ud. pl. Afgang, c. —eines Schauspielers, Bortgang, c. —der Waaren, Afsætning, c. —der Kräfte, Svækkelse, Forringelse, c. Aftagende, Tab, n. 2) pl. -änge, hvad der gaaer af, Affald, n. [manglende.

Abgängig, eg —nglich aj. afsættelig; forslidt, udnelig;

Abgängling, m. -s -e, utidigt Foster; Affald, n.

Abgängsel, n. -s ud. pl. Affald, n.

Abgeben, v. i. a. afgive, aflevere; svare Afgift; sich mit etw. —, give sig af med; sich mit Eim. —, befatte sig med, have at bestille med; Karten —, give sidste Gang; due til, tjene til, kunne bruges til, agere.

Abgebrannt, aj. brandlidt. [triviel.

Abgedroschen, aj. fig. forslidt, almindelig bekjendt,

Abgefäumt, (urigt. —feimt), aj. afskummet; fig. listig, udlært, forvorpen, forslagen.

Abgehen, v. i. 1) a. die Sohlen —, opslide ved at gaae; eine Wiese —, maale ved at gaae. 2) n. m. s. afgaae, gaae af, gaae bort; fig. (om Vare) gaae af, have Afsætning; von etw. —, opgive, give efter, afstaae fra; von Eim. —, forlade, have Forbindelse med; von einem Amte —, nedlægge, resignere; mit Tode —, afgaae, døe; es geht mir vieles ab, mangler, fattes (med von og an); wie wird das —, falde ud, løbe af.

Abgelebt, partic. udlevet, kraftesløs, død.

Abgelegen, aj. afsides liggende; —heit, f. ud. pl. afsides Beliggenhed, Fraliggenhed, c.

Abgeneigt, partic. Eim. —, ugunstig; —heit, f. ud. pl. Ugunst, c. [fra et Borgerstab.

Abgeordnete, m. -n -n, Afsending, Deputeret, c. (især

Abgesandte, m. -n -n, et fyrsteligt, kongeligt Sendebud, Gesandt, Minister, c.

Abgeschieden, aj. hedenfaren, død; —leben, vidt adskilt fra, eensom, afsondret; —heit, f. ud. pl. Eensomhed, Afsondring, c.

Abgeschmackt, aj. som ingen rigtig Smag har; fig. smagløs, urimelig, flau, ufornuftig; —heit, f. ud. pl. Smagløshed, U-hed, c.

Abgespannt, aj. nedspændt, løsspændt; fig. svækket, sløvet; —heit, f. ud. pl. Svækkelse, Sløvhed, c.

Abgewichen, aj. forløben, forbigangen, afvigte.

Abgewinnen, v. i. a. vinde fra; Eim. Geld —; paa meisommelig Maade eller ved Lykke erholde.

Abgewöhnen, v. a. Eim. etw., lidt efter lidt vænne fra; (bedre entw-).

Abgezogenheit, f. ud. pl. Afsondring, Eensomhed, c.

Abgießen, v. i. a. afhælde, øse af; einen Kopf —, afstøbe; —ßung, f. -en, Afhældning, Afstøbning, c.

Abglanz, m. -es ud. pl. Gjenskin, n.; fig. Afglands, c. (blot om Gud).

Abglätten, v. a. afglatte.

Abgleichen, v. a. gjøre lige; jævne; gjøre Afregning; —chung, f. ud. pl. Jævnen, Afregning, c.

Abgleiten, v. i. n. m. s. glide af.

Abglimmen, v. n. m. s. holde op at ulme.

Abglitschen, vulg. f. Abgleiten. [ophøre at gløde.

Abglühen, v. 1) a. gløde tilstrækkeligt. 2) n. m. h.

Abgott, m. -es -ötter, Afgud, c. -ötter (ötterer), m. -s pl. s. sg. Afgudsdyrker, c.; —ötterei, f. ud. pl. Afguderi, n. —öttisch, aj. afgudisk; —ottschlange, f. -n, Kæmpeslange, c. Qvæleren.

Abgraben, v. i. a. afgrave; ved Graven gjøre lavere, gjøre tjenlig, betegne, berøve: Eim. etw. —; betale: eine Schuld; aflede: einen Teich; gjøre ustikket til videre Brug, afskære: einen Weg.

Abgrämen, v. a. sich —, hentæres af Græmmelse.

Abgrasen, v. a. afgræsse; —sung, f. ud. pl. Afgræsning, c.

Abgrund, m. -es -ünde, Afgrund, c. Dyb, n.

Abgucken, v. a. Eim. etw., aflikke, aflure ved at see.

Abgunst, f. ud. pl. Ugunst, c.; —ünstig, aj. ugunstig.

Abguß, m. —sses —üsse, Afstøbning, c. Billede, n.

Abhaaren, abhären, v. 1) n. m. h. miste Haar. 2) a. tage Haarene af.

Abhacken, v. a. afhakke; —ckung, f. -en, Afhakning, c.

Abhäkeln, v. a. afhægle, afhage. [Afhegning, c.

Abhägen, v. a. afhegne, afgjerde; —gung, f. -en,

Abhalten, v. i. 1) a. afholde, holde borte; fig. Einen von etw., afholde fra, hindre fra; seine Stunde —, holde til Ende; ein Kind —, holde frem 2) n. m. h. vom Winde —, seile for Vinden (styre saaledes, at man meest faaer Agtervind.) —tung, f. Afholden, c. ud. pl.; Forhindring, c. pl. -en.

Abhandeln, v. a. Eim. etw., von Eim. etw. til-

forhandle af; kjøbe; tinge, prutte; einen Vergleich, underhandle; afhandle (skriftlig el. mundtlig); —dlung, f. -en, Afhandling, c.
Abhanden, aj. (ab Handen; von Händen) —seyn, være borte; — kommen, kommet bort; forlagt, tabt.
Abhang, m. -es -änge, Skraaning, Brink, c. (som et Bjergs).
Abhangen, v. i. n. m. h. hænge ned, være straat, hælde; hænge borte fra; fig. afhænge af (en Ting el. Pers.), beroe paa.
Abhängen, v. a. tage ned det Hængende.
Abhängig, aj. nedhængende, straa; afhængig; —keit, f. ud. pl. Afhængighed, c.
Abhärmen, v. a. sich —, hentæres af Græmmelse.
Abhärten, v. a. eine S. —, hærde, gjøre haard; fig. sich gegen etw. —, afhærde, gjøre ufølsom.
Abhaspeln, v. a. afhaspe; —lung, f. ud. pl. Afhaspning, c.
Abhauen, v. a. afhugge; —uung, f. ud. pl. Afhugning, c.
Abhäuten, v. 1) a. (ogsaa abhäuteln) flaae, aftage Huden. 2) n. m. h. kaste Hud, skyde Ham.
Abheben, v. i. a. løfte ned, aftage.
Abhefteln, v. a. afhage, løsne af Stroppen.
Abhelfen, v. i. a. hjelpe af, hjelpe ned: Eim.; Eim. etw.; fig. einer S., afhjelpe, gjøre Ende paa, bøde paa; —fung, f. ud. pl. Hjelpen af, Afhjelpning, c.
Abhellen, v. a. gjøre lyst, opklare.
Abhobeln, v. a. afhøvle; fig. vulg. Einen, afhøvle, forbedre ved Dadel; —lung, f. ud. pl. Afhøvling, c.
Abhold, aj. (forældt.) Eim., ugunstig.
Abholen, v. a. eine S., hente ned; Einen, afhente; —lung, f. ud. pl. Afhentning, c.
Abholzen, v. a. støve bort: einen Wald; —zig, aj. ein —ziger Baum, som er for svagt til Bygningstømmer.
Abhorchen, v. a. Eim. etw., aflure.
Abhören, v. a. Eim. etw., aflure, lære af ved at høre; einen Zeugen, afhøre; —rung, f. ud. pl. Afhørelse, c.
Abhülfe, f. ud. pl. Hjelp, Afhjelpning, c.
Abhülsen, v. a. tage Bælgene af.
Abhungern, v. a. udhungre.
Abhüten, v. a. afgræsse; —tung, f. ud. pl. Afgræsning, c.
Abjagen, v. a. jage træt; aftage; ende Jagten; Eim. etw., berøve med Magt el. uforvarendes; Eim. eine Angst, d. T. pludselig foraarsage; indjage.
Abirren, v. n. m. f. fare vild; —rrung, f. -en, Vildfarelse, Afvigelse, c.
Abkalben, v. n. m. h. ende Kalvningen.
Abkämmen, v. a. afkæmme; —mmung, f. ud. pl. Afkæmning, c.
Abkämpfen, v. a. Eim. etw., afkæmpe, ved Kampen berøve; Einen, kæmpende forjage, tilbagedrive.
Abkanzeln, v. a. d. T. tillyse fra Prædikestolen; bebreide fra P—; skjelde.
Abkappen, v. a. den Falken, tage Kappen af; den Mast, afkappe; fig. d. T. Einen, give Besked, svare haardt; —ppung, f. ud. pl. Afkapning, c.
Abkargen, v. a. Eim. etw., karrig berøve.
Abkarten, v. a. lægge Raad op, hemmelig aftale noget Ondt.
Abkauf, m. -es —äufe, Afkjøbning, c.; (sjeld. med pl.) den afkjøbte Ting; —fen, v. a. afkjøbe: Eim. etw., ved Kjøb bringe til sig; eine Strafe, for Penge befrie sig for; —ung, f. Afkjøbning, c.; —äufer, m. -s pl. s. sg. Kjøber, c.; —äuflich, aj. tilforhandlelig.
Abkauen, v. a. aftygge.
Abkehren, v. a. afvende, affeie; sich —, vende bort; —rung, f. -en, Afvendning, Affeining; Bortvenden, c.
Abklären, v. a. afklare.
Abkleiden, v. a. afklæde; ein Zimmer, afdele ved en Skillevæg; —dung, f. Afdelen, c. ud. pl.; Skillerumsvæg, c. pl. -en.
Abklopfen, v. a. afbanke: den Staub; den Rock; banke færdig; (i Spøg) prygle.
Abknappen, v. a. afbryde i smaa Stykker; Eim. etw. afknappe.
Abkneifen, v. a. afknibe; den Wind, knibe hende, holde saa nær som muligt til Vinden.
Abkneipen, v. a. d. T. afknibe.
Abkochen, v. a. afkoge.
Abkommen, v. i. n. m. f. komme bort fra, fare vild; fig. gaae af Brug; d. T. er kann —, undværes; —, n. -s, Forlig, n.; Abkömmling, m. -s -e, Efterkommer, Descendent, c.
Abköpfen, v. a. afkappe, stubse, hugge Hovedet, det Øverste af.
Abkratzen, v. a. kradse ned; afkradse.
Abkriegen, v. a. d. T. faae af; fig. faae noget Skadeligt deraf: einen Verweis —; Eim. ein Land, ved Krig vinde fra.
Abkrümeln, v. a. afpille i Smuler. 2) n. m. s. smuldres.
Abkühlen, v. a. afkjøle; (om Uveir) lyne i det Fjerne; —lung, f. -en, Afkjøling, c.
Abkündigen (abkünden), v. a. forkynde fra et ophøiet Sted; tillyse, aflyse, lyse fra Prædikestolen; —gung, f. -en, Tillysning, Bekjendtgjørelse fra Prædikestolen.
Abkunft, f. ud. pl. Herkomst, Æt, c.
Abküpfen, abkuppen (d. T. abküpsen) v. a. eine Feder, stære Spidsen af.
Abkürzen, v. a. afkorte; eine S. —, gjøre kortere; Wörter —, abbrevere; Eim. etw. an einer S. —, afknappe, aftrække fra; —zung, f. -en, Afkortning, c.; die — eines Wortes, Abbreviatur, c.
Abladen, v. i. a. aflæsse, losse; —dung, f. ud. pl. Aflæsning, Losning, c; —der, Ablader, m. -s pl. s. sg. Pakkarl, Listenbreder, c.
Ablage, f. -n, Aflæggelse, c.; (juridisk) Udelukken fra Arv ved at give Udstyr; Arvebestemmelse, c.
Ablang, aj. (forældt.) aflang.
Ablaß, m. -sses -äße, — des Wassers, Afløb, Udløb, n.; (i den romerske Kirke) Aflad, c.; —brief, —händel ꝛc.; Afladsbrev, n., Afladshandel, c. ꝛc.; (u. St.) Kirkeindvielsesfest, aarligt Marked ꝛc.
Ablassen, v. i. 1) a. løslade, lade løbe ud; ein Faß —, aftappe; Eim. etw., aftræde, overlade; ein Schreiben —, afsende; etw. am Preise, slaae af. 2) n. m. h. von etw. aflade, afstaae fra, undlade, ophøre med.
Ablativ, m. -s -e, Ablativ, c.
Ablauben, v. a. berøve Løv.
Ablauern, v. a. aflure.
Ablauf, m. -es, 1) ud. pl. Afløb, n. —des Meeres, Ebbe, c.; vor, mit — der Woche, von — dieser

Zeit, Udløb, n. Udgang, Ende, c. 2) pl. -äufe, Udløb, n. (Stedet); -rinne, f. -n (paa et Skib) Spygatten.
Ablaufen, v. i. 1) a. løbe itu, løbe fordærvet, løbe af; Eim. etw. —, vinde fra ved at løbe; afsløre; sich —, løbe sig træt; sich die Hörner —, løbe Hornene af sig; das Erz — (i Bjergv.) skaffe Ertsen bort. 2) n. m. s. løbe ned, løbe fra (om Vandet); afgaae (om Posten); udløbe (om Vexler); udløbe, standse (om et Uhr); falde ud, løbe af, ende sig; seinen Gegner — lassen, afparere; Einen — lassen, afvise med Foragt.
Abläugnen, v. a. benegte; Eim. etw., berøve ved at negte; —gnung, f. -en, Benegtelse, c.; —gnungseid, m. -es ud. pl. Benegtelsesed, c.
Ablauschen, v. a. Eim. etw., aflure.
Abläutern, v. a. gjøre klar.
Ableben, v. n. m. s. døe; —, n. -s ud. pl. Død, c.
Ablecken, v. a. afslikke.
Ablegen, v. 1) a. aflægge: ein Kleid, einen Fehler, einen Eid, einen Besuch; tage Aflægger af. 2) n. m. h. føde, kaste Unge (om Dyr og foragt. om løse Fruent.); (foræld.) aftage, blive mager og hæslig.
Ableger, m. -s pl. s. sg. Aflægger, c.
Ablehnen, v. a. Eim. etw., laane af; afslaae, afparere, undslaae sig for, frasige sig.
Ableihen, v. a. Eim. etw., laane af.
Ableiten, v. a. aflede, bortlede: den Blitz, das Wasser; udlede, aflede, derivere; abgeleitete Wörter, afledede Ord, Derivata; —ter, m. -s pl. s. sg. Afleder, Lyn —, c.; —tung, f. -en, Afledning, Derivation, c.
Ablenken, v, 1) a. dreie af, føre bort. 2) n. m. h. dreie af fra, tage en anden Retning.
Ablernen, v. a. Eim. etw., lære af (ved at see og høre paa en Anden). [høit; opslide ved at læse.
Ablesen, v. i. a. afplukke, afsamle, afsanke; oplæse
Ableugnen, s. Abläugnen.
Abliefern, v. a. aflevere; —rung, f. -en, Aflevering c.
Abliegen, v. i. 1) a. d. T. udmatte ved at ligge; sich die Haare (om Heste), miste Haarene ved at ligge. 2) n. m. s. ligge afsides, langt borte; (om Viin og Øl) ligge tilstrækkelig længe.
Ablisten, v. a. Eim. etw., afliste liste fra.
Ablocken, v. a. Eim. etw., aflokke, lokke fra.
Ablohnen, v. a. Einen, give sin fulde Løn; ogsaa afskedige ham med det samme.
Ablöschen, v. a. afkjøle; udslukke; Geschriebenes —, udviske; —chung, f. Afkjøling, Udslukning, Udviskning, c.
Ablösen, v. a. løse af, løse fra; (i Chirurg.) sætte af; sich —, gaae løs; (om grovt Skyts) affyre (bedre lösen); fig. indløse (et Pant); Einen, afløse (paa Post, i Embede); —sung, f. -en, Afløsning, c.; —slich, aj. som lader sig løse fra; adskillelig.
Ablügen, v. i. a. d. T. Eim. etw., fralyve.
Ablugsen, v. a. (Nordt.) s. Ablauern.
Abmachen, v. a. løsne, aftage; gjøre fuld færdig; einen Streit, afgjøre, bilægge, bringe til Ende.
Abmähen, v. a. afmeie; —hung, f. -en, A-lse, c.
Abmahlen, v. a. (rgl. undt. partic. abgemahlen) das Getreide, male færdig.
Abmahnen, v. a. Einen von etw., Einen, fraraade.
Abmalen, v. a. afmale.
Abmärgeln, v. a. udmatte i høi Grad.
Abmarsch, m. -es -ärsche, Afmarsch, c.; —iren, v. n. m. s. afmarschere.
Abmäßigen, v. a. bestemme anderledes, rette efter Omstændighederne; modificere.
Abmatten, v. a. afmatte; fig. das Gold ꝛc. —, gjøre mat, glandsløst; —ttung, f. Afmattelse, c.
Abmeißeln, v. a. afmeisle.
Abmergeln, s. Abmärgeln.
Abmerken, v. a. Eim. etw., mærke ham af.
Abmessen, v. i. a. afmaale; fig. eine S., von etw., bestemme, bedømme; Verse —, scandere; —ssung, f. Afmaalning, Bedømmelse, c. [pl. s. sg. Leier, c.
Abmiethen, v. a. Eim. etw., leie af; —ther, m. -s
Abmodeln, v. a. afmodelere.
Abmüßigen, v. a. tage sig Fritid.
Abnagen, v. a. afgnave; fig. (om Hjertet) fortære; —gung, f. -en, Afgnavning, c.
Abnähen, v. a. afdele ved at sye; efterdanne ved at sye; eine Schuld, afbetale ved at sye.
Abnahme, f. ud. pl. Aftagen, Formindskelse, Forfald, c.; — einer Waare, Afsætning, c.
Abnehmen, v. i. 1) a. den Hut, tage af; Früchte, afbryde; Eim. etw., tage fra, stille ved; løse fra, (i Strikning) tage af (formindske Maskerne); fig. Eim. eine Waare, afkjøbe; Eim. eine Last, aftage, befrie for; Eim. einen Eid, eine Rechnung, lade aflægge; stille ved, berøve; an el. aus einer S. etw. —, slutte, lære at indsee. 2) n. m. h. aftage, formindskes: der Mond nimmt ab; an Größe, Kraft (Dat.) —; —hmer, m. -s pl. s. sg. Kjøber, c.; —hmung, f. -en (bedre das —) Aftagelse, Aftagen, Formindskelse, c.
Abneigen, v. a. bøie fra, skraane; den Wein —, aftappe det, der er paa Heldingen; sich von Eim. —, utilbøielig for, faae mindre Agtelse for; —gung, f. ud. pl. Skraaning; Utilbøielighed, c. Uvillie for.
Abnöthigen, v. a. Eim. etw., afnøde.
Abnutzen, abnützen, v. a. have Nytten af; forbruge, gjøre slettere ved Brugen; afslide. [velse, Afskaffelse, c.
Aboliren, v. a. ophæve, afskaffe; —lition, f. Ophæ-
Abonniren, v. a. undertegne, forudbetale; —nnent, m. -en -en, Undertegner, Forudbetaler, Deeltager, c.; —nnement, n. -es (l. —mang), Undertegning, Forudbetaling, c. [(sjeld.) ordne anderledes.
Abordnen, v. a. Einen, afsende med en Befaling;
Abortiren, v. n. m. h. abortere, føde for tidlig; -rtus, m. for tidlig Nedkomst, c.
Abörtern, v. a. (jurid.) fælde Dom.
Abpachten, v. a. Eim. etw., forpagte af.
Abpacken, v. a. pakke af, læsse af.
Abpassen, v. a. afpasse.
Abpfählen, v. a. afpæle.
Abpflücken, v. a. afplukke. [ved at pløie; pløie færdig.
Abpflügen, v. a. bortpløie; berøve ved at pløie; betale
Abplagen, v. a. Eim. etw., faae fra ved Plagen; Einen, sich, plage meget.
Abplatten, v. a. jævne. [banke, slaae heftigt.
Abpochen, v. a. ved Banken stille fra; banke til Ende;
Abprägen, v. a. afpræge.

Abprallen, v. n. m. s. an el. von etw., terne bort fra.
Abprellen, v. a. eine S., faae til at terne bort.
Abpressen, v. a. afpresse; ein Buch, presse færdig; Eim. etw., afpresse, afnøde; —ssung, f. -en, Afpresning, c.
Abprotzen, v. a. eine Kanone, løste ned af Blokvognen.
Abprügeln, v. a. d. T. afprygle.
Abpuffen, v. a. puffe bort; ein Stück Vieh —, trække Huden af; d. T. slaae dreit med knyttet Næve; (i Chym.) brænde af med et Puf.
Abputzen, v. a. afpudse; das Licht —, pudse; die Wand —, gjøre glat og jævn; Bäume —, pudse, beskære; feie dygtig af, give en Bisker.
Abquälen, v. a. Eim. etw., faae ved vedholdende Beden; pine af.
Abquerlen, v. a. afperse, mase.
Abrahmen, v. a. afskumme Fløden.
Abrathen, v. i. a. Einen von etw., Eim. etw., fraraade, raade imod; søge at afholde ved at raade; —thung, f. -en, Fraraaden, c.
Abrauben, v. a. Eim. etw., frarøve.
Abrauchen, v. n. m. s. opløse sig i Røg.
Abraum, m. -es ud. pl. Qvas (af fældede Træer); det solgte Brændes Bortkjørsel; Levning, Gruus, Affald.
Abräumen, v. a. bortrydde, skaffe bort; tømme, gjøre ryddelig.
Abraupen, v. a. den Baum, pille Ormene af. [reent.
Abrechen, v. a. das Stroh, afrive; ein Beet, rive
Abrechnen, v. a. Eim. etw. el. etw. von einer Summe, regne fra, afkorte; mit Eim., gjøre Afregning med; —chnung, f. pl. -en, Afdrag, n. Afkortning, c.; ud. pl. Afregning, c.
Abrechten, v. a. Eim. etw., faae ved Retsstrid.
Abrede, f. ud. pl. Aftale, c.; nicht in — seyn, (stellen) ikke negte, ikke fragaae; —n, v. a. etw. mit Eim., aftale; Eim. etw., snakke fra, bringe fra, fraraade, faae ved at overtale; (sjeld.) sich, tale sig træt.
Abregnen, v. 1) n. m. h. afregne, høre op at regne. 2) a. regne af: die Blüthen sind abgeregnet.
Abreiben, v. i. a. afrive, gnide bort, gnide reent, forbruge ved at gnide.
Abreichen, v. a. naae, række ned.
Abreifen, v. 1) n. m. s. fuldkommen modnes. 2) a. tage Tøndebaandene af. [reise, reise bort.
Abreise, f. ud. pl. Afreise, c.; —n, v. n. m. s. af-
Abreißen, v. i. 1) a. afrive, løsrive; die Kleider, iturive, slide op; afridse, aftegne. 2) n. m. s. gaae itu; løsrives.
Abreiten, v. i. 1) n. m. s. afride, ride bort. 2) a. nedride, forstyrre ved at ride; einen Platz, maale ved at ride; ein Feld, ride fra Ende til anden; ein Pferd, ride træt; (sjeld.) tilride; eine Schuld, formindske ved at ride.
Abrennen, v. i. 1) n. m. s. rende bort; die Spule rannte ab, rendte af. 2) a. Eim. den Hut, rende af; Einen, komme forån ved at løbe.
Abrichten, v. a. eine S., rette, give tilbørlig Retning, rigtig afmaale; fig. Einen, ein Thier zu etw., afrette; —tung, f. -en, Afretning, c.
Abricose, f. -n, s. Apricose.
Abriechen, v. i. a. eine Blume, berøve Lugten ved at lugte meget til; einer Blume den Duft, ved Lugten kjende den.
Abriegeln, v. a. lukke med Slaa.
Abrieseln, v. n. m. s. risle ned.
Abrinden, v. a. skrælle Barken af; tage Skorpen fra; —indig, aj. (om Brød), som har en fra Krummen løsnet Skorpe.
Abringen, v. i. a. Eim. etw., fravriste, erholde ved Møie og Besvær; die Wäsche, afvride; sich —, brydе sig træt.
Abrinnen, v. i. n. m. s. rinde ned, rinde bort. [Udkast, n.
Abriß, m. -sses -sse, Afrids, Omrids, n. Plan, c.
Abritt, m. -es ud. pl. Bortriden, c.
Abrohren, v. a. einen See, tage Rørene op; eine Wand, s. Berohren.
Abrollen, v. 1) n. m. s. rulle ned. 2) a. rulle fra hinanden; die Wäsche, afrulle, rulle færdig.
Abrosten, v. n. m. s. afruste. [2) a. gjøre rødt.
Abröthen, v. 1) n. m. s. smitte den røde Farve af.
Abrücken, v. a. eine S., rykke bort; die Zeilen —, afsætte, begynde paa ny.
Abrudern, v. n. m. s. roe bort.
Abruf, m. -es ud. pl. Forkyndelse, Tilbagekalden, c.
Abrufen, v. i. 1) a. Einen, raabe ned, raabe bort fra et Sted; kalde; kalde tilbage; (om Vægterne) raabe; von der Kanzel —, lyse fra; 2) n. m. h. raabe af, raabe sidste Gang (om Vægterne); —fung, f. ud. pl. Forkyndelse; Opfordring til Bortfjernelse, c.
Abrühren, v. a. røre godt om; abgerührte Eier, Røræg. [runding, c.
Abrunden, abründen, v. a. afrunde; —dung, f. Af-
Abrupfen, v. a. afpille; eine Gans —, afplukke; —pfung, f. -en, Afpillen, Afplukning, c.
Absabeln, v. a. afhugge med Sabelen.
Absacken, v. a. tage Sækkene af; fordele i Sække.
Absage, f. -n, Afbud, n., Frasigelse, c.; —brief, m. -es -e, skriftlig Opsigelse.
Absagen, v. 1) a. eine S., opsige, gjenkalde, afbestille; Eim. etw., fradømme. 2) n. m. h. Eim.; einer S., frasige, forsage; ein abgesagter Feind, afsagt, erklæret; —gung, f. -en, Opsigelse, Gjenkaldelse, Fradømmelse, c.
Absägen, v. a. afsave; —gung, f. -en, Afsavning, c.
Absahnen, v. a. s. Abrahmen.
Absatteln, v. a. ein Pferd, sadle af; (om Hesten) d. T. den Reiter, kaste af Sadlen.
Absatz, m. -es -ätze Afbrydelse, c.: ohne — austrinken; Nedsætten; —der Zeilen, Afdeling, c. ny Linie; — der Waaren, Afsætning, c.; — einer Münze, Nedsættelse, Reduction, c.; — einer S., Standsning, c. Ophold, n.; Afsats, c. Trin, Led, n.; — an den Schuhen, Hæl, c.
Absaufen, v. i. a. vulg. drikke af; eine Schuld, betale ved at drikke op; sich —, afkræftes ved Drik.
Absäugeln, v. a. s. Absäugen.
Absaugen, v. i. a. afsuge; snakke ved Sugen.
Absäugen, v. a. ein Kind —, give Patte nok; vænne fra; einen Zweig —, indpode paa en anden Stamme, uden at afskære; ogsaa absäugeln.
Absceß, m. -sses -sse, Byld, Bedder —, c.
Abschaben, v. a. afskrabe, skrabe bort, glatte ved at afskrabe; —bsel, n. -s ud. pl. Afskrab, n.

Abschachern, v. a. vulg. Eim. etw., skakre af.
Abschachteln, v. a. skave, afgnide med Skavgræs.
Abschaffen, v. a. skaffe bort; afskaffe; ein Gesetz —, ophæve; —ffung, f. ud. pl. Bortskaffen, Afskaffelse, Ophævelse, c.
Abschälen, v. a. afskalle; —lung, f. -en, Afskalning c.
Abschärfen, v. a. skeve, berøve Skarpheden.
Abscharren, v. a. afskrabe.
Abschatten, v. a. Einen, tage Skyggerids af (silhouettere); —tung, f. -en, Skyggebillede, n. Silhouettering, c.
Abschätzen, v. a. bestemme Værd, vurdere, taxere; nedsætte; —tzer, m. -s pl. s. sg. Vurderingsmand, Taxator, c.; —tzig, aj. ringeagtet, foragtelig.
Abschaufeln, v. a. afskovle, afskuffe.
Abschaum, m. -es ud. pl. Skum, n. den afskummede Ureenlighed; fig. det Slettesite, Skammeligste i sin Art; Afskum, n. et skjændigt Mske.
Abschäumen, v. a. afskumme.
Abscheiden, v. i. 1) a. adskille, afsondre; (jurid.) aflægge, give Børn deres Andeel af den tilkommende Arv. 2) n. m. s. bortfjerne sig; døe.
Abscheren, v. i. a. klippe bort, afrage.
Abscheu, m. -es ud. pl. Afsky, c.: vor etw.; er ist mir ein —, Afskyelighed, Medbydelighed; —lich, aj. afskyelig, vedersiyggelig; —lichkeit, f. -en, Afskyelighed, Vedersiyggelighed, c.
Abscheuern, v. a. afskure; skure bort.
Abschicken, v. a. afsende, skikke bort.
Abschieben, v. i. 1) a. skyde af, skyde bort; (i Keglespil) Einen, slaae flere Kegler; etw., slaae af, formindske ved at slaae; indhente det Tabte; ein Verbrechen von sich, fralægge, retfærdiggjøre sig. 2) n. m. h. (om Heste, Hornqvæg og Faar) fælde de sidste Tænder. [skedsbeviset); (jurid.) Dom, Kjendelse, c.
Abschied, m. -es -e, Afsked, c. (Handlingen og Af-
Abschieds-besuch, —lied, —thräne rc. Afskedsbesøg, —sang, —taare rc. [Skinner.
Abschienen, v. a. tage Skinner af; forsyne godt med
Abschießen, v. i. 1) a. skyde hurtig ned; eine Pistole, afskyde; einen Vogel, skyde ned; Einen, skyde nærmere til Maalet; (i Jagtf.) skyde af, holde op at jage. 2) n. m. h. skyde af, skyde sidste Gang. 3) n. m. s. (om Vandet) styrte ned, løbe hurtigt ned; (om Farver) tabe sig, falme (bedre verschießen).
Abschiffen, v. 1) a. afskibe, forsende til Skibs. 2) n. m. s. afsegle. [dring, c.
Abschildern, v. a. afskildre; —rung, f. -en, Afskil-
Abschinden, v. i. a. vulg. afslaae; d. T. Einen, udmatte ved alt for haardt Arbeide.
Abschirren, v. a. tage Seletøiet af.
Abschlachten, v. 1) a. slagte tilberligt; fig. Menschen, slagte, dræbe. 2) n. m. h. slagte færdig.
Abschlag, m. -es -äge, Afslag, Tilbageslag; Affald, Vrak; Aftryk, n. (ved at slaae el. hamre); Afløb, Udløb, n. (Vandets); Afslag (paa Varer); auf —, Afdrag, n., tilkommende Afregning; (om Veiret) Aftagen, Formindskelse, c.
Abschlagen, v. i. 1) a. slaae ned, afslaae, drive tilbage; tage Model af; afparere; ein Ei, afpidske; die Wache, aftromme; Bier —, aftappe; sein Wasser —, lade; sich von dem Wege —, udsleie; etw.; Eim. etw., afslaae, negte. 2) n. m. s. ofte m. h. slaae af, falde i Priis; die Kuh schlägt ab, giver mindre Melk; (om Veiret) mildnes, aftage i Strenghed.
Abschlägig, aj. afslaaende: eine -e Antwort.
Abschläglich, aj. til Afdrag: eine -e Bezahlung.
Abschleichen, v. i. 1) n. m. s. snige sig afsted. 2) a. Eim. etw., faae fra ved List, liste fra.
Abschleifen, v. a. 1) i. afslibe, slibe tilberligt; fig. Einen, afslibe, give udvortes Dannelse; —ssel, n. -s ud. pl. det, der afslibes. 2) rgl. slæbe bort; opslide ved at slæbe.
Abschleimen, v. a. rense for Sliim.
Abschlendern, v. n. m. s. slendre af.
Abschlenkern, v. a. afryste, bortslænge.
Abschleudern, v. 1) a. slynge afsted. 2) n. m. s. fare slyngende af.
Abschlichten, v. a. afglatte.
Abschließen, v. i. a. løslade; die Thür, lukke i Laas; einen Handel, eine Rechnung, einen Vergleich, afslutte; —ßung, f. -en, Afslutning, c.
Abschluß, m. -sses -üsse, Afslutning, c.
Abschmack, m. -es ud. pl. Afsmag, c.
Abschmecken, v. 1) a. einer S. etw., erkjende ved Smagen. 2) n. m. h. kun i partic. -d, afsmagende.
Abschmeicheln, v. a. Eim. etw., smigre fra.
Abschmeißen, v. i. a. d. T. afsmide.
Abschmelzen, v. i. 1) a. (ofte rgl.) afsmelte; smelte op. 2) n. m. s. smelte, opsmeltes.
Abschmieren, v. 1) a. (foragt.) smøre af, afskrive slet; den Wagen, smøre godt; Einen, smøre (prygle) dygtig. 2) n. m. h. smøre af: Stiefel schmieren ab; —erer, m. -s pl. s. sg. Afsmører, slet Afskriver, c.
Abschmutzen, v. n. m. h. smudse af.
Abschnallen, v. a. spænde af.
Abschnappen, v. 1) n. m. s. springe af, -i (om Laase). 2) n. m. h. vulg. pludselig afbryde i Skrift og Tale. 3) a. smække i, tillukke.
Abschneiden, v. i. 1) a. afskære, afklippe; dræbe, slagte; fig. Eim. etw., afskære, berøve; sich, skandse, pludseligen ophøre; efterskære, danne ved at skære. 2) n. m. h. stikke af, være paafaldende forskjellig.
Abschnellen, v. 1) a. drive hurtig frem. 2) n. m. s. springe pludseligen af.
Abschnitt, m. -es -e, Afsnit, n., Afskæring, c.
Abschnüren, v. a. afsnøre, snøre løs; afmaale, afsondre ved en Snor.
Abschöpfen, v. a. afsøse. [fahren.
Abschoß, m. -sses -sse, s. Abfahrtsgeld under Ab-
Abschrägen, v. a. skraane, gjøre skraa.
Abschrauben, v. a. afskrue. [feldt Vand.
Abschrecken, v. a. afskrække; (i Kogek.) bestænke med
Abschreiben, v. i. a. afskrive; opslide ved at skrive; Eim. eine Summe, afskrive paa Regning; eine Schuld bei Eim., afbetale ved at skrive; afsige, skriftlig opsige; —iber, m. -s pl. s. sg. Afskriver, c.; —, n. (sjeldnere) —bung, f. -en, Afskriven, Afskrivning, c.
Abschreien, v. i. a. skrige ud, forkynde skrigende; Eim. etw., faae fra ved at skrige; Einen, skrige op; sich, skrige sig træt. [afmaale med Skridt.
Abschreiten, v. i. 1) n. m. s. skride ud fra. 2) a.

Abschrift, f. -en, Afskrift, c.; —lich, aj. i Afskrift.
Abschröpfen, v. a. den Weizen, afhugge Spidsen med Seglen.
Abschuppen, v. a. skrabe Skællene af.
Abschuß, m. -sses -üsse, Nedløb, Udløb, n., Skraaning, Skrænt, c.; — durch einen runden Thurm, Vindeltrappe, c. [hed, Skalhed, c.
Abschüssig, aj. skraa, stak; —keit, f. ud. pl. Skraa-
Abschütteln, v. a. afryste; fig. Verweise —, ryste af sig; d. T. Einen —, give en drei Irettesættelse.
Abschütten, v. a. afhælde.
Abschützen, v. a. das Wasser, stamme, el. ved at trække Faldbrættet op lade flyde.
Abschwären, v. i. n. m. s. bortbuldne.
Abschwärmen, v. 1) n. m. h. afsværme (om Bierne). 2) n. m. s. sværme bort; sich —, sværme sig træt.
Abschwärtzen, v. n. m. h. sværte af.
Abschwatzen, v. a. Eim. etw., sladdre fra; etw., aftale; vidtløftig omtale.
Abschweifen, v. 1) a. Garn, udskylle; (hos Snedk.) krumt udskære. 2) n. m. s. streie ud (von); —fung, c. Udskyllen, krum Udskæren; Excursion, c.
Abschwemmen, v. a. afskylle.
Abschwinden, v. i. n. m. s. svinde hen.
Abschwingen, v. i. a. afsvinge, rense ved at svinge; sich —, svinge sig ned.
Abschwitzen, v. 1) a. svede bort; sich, udmattes ved Sveden. 2) n. m. h. høre op at svede.
Abschwören, v. i. a. einen Eid, (forstærket for schwören); eine S., afsværge; negte ved Ed; Eim. etw., berøve ved at sværge falsk; —rung, f. -en, Afsværgelse, c. [ind.
Absegeln, v. 1) n. m. s. afseile. 2) a. drage Seilene
Absehbar, aj. overskuelig.
Absehen, v. i. a. von etw., see bort fra; see til Ende; oversee; indsee; das abgesehen, uden at see hen dertil; eine Gelegenheit, oppebie; einen Vortheil, see sit Snit; auf etw., have til Hensigt, rette sit Maal paa; Eim. etw., lære af ved at see; Eim. etw. an den Augen, gjette sig til ved at see paa Ens Øine.
Abseide, f. ud. pl. Floksilke, Floretsilke, c.
Abseifen, v. a. afsæbe.
Abseihen, v. a. afsie.
Absein, n. -s ud. pl. Fraværelse, c.
Abseite, f. -n, Bagside; Sidebygning, c.
Abseiten, av. (med Gen.) fra, fra Side.
Abseits, av. (forældr.) afsides (beiseit.)
Absenden, v. i. a. afsende; —sender, m. -s pl. s. sg. Afsender, c.
Absengen, v. a. afsvie.
Absenken, v. a. lidt efter lidt lade synke; (hos Gartnere) aflægge, forplante ved Aflæggere; einen Schacht, arbeide nedad; -nker, m. -s pl. s. sg. Aflægger, c.
Absetzen, v. 1) a. sætte ned; vom Lande, sætte af; das Gewehr, tage fra Kinden; die Trompete, tage fra Munden; er trank ohne abzusetzen, tage Glasset fra Munden; (om Heste) slaae af; ein Bein, sætte af, amputere; eine S. von etw., sætte bort, flytte fra; eine S. bei Eim., sætte af, lade blive tilbage; die Zeilen, bryde af; die Waaren, afsætte, sælge; eine Münze, nedsætte, reducere; einen Beamten, afsætte, afskedige (Einen seines Amtes entsetzen); ein Kind, føde i Dølgsmaal; ein Füllen 2c., vænne fra Patten; die Farben, hæve ved at sætte mørkere ved lysere; (hos Bogtr.) sætte færdig; (i Bræts.) slaae. 2) n. m. h. stikke af imod, afbrydes, forandres. 3) upers. es setzt Schläge ab, det vil have Hug til Følge, der vanker Hug; —tzung, f. -en, Afsættelse, c.
Absicht, f. 1) ud. pl. in — auf eine S., med Hensyn til, i Betragtning af. 2) pl. -en, Hensigt, c. Øiemed, n.: — auf eine S. haben; —lich, aj. forsætlig, med bestemt Hensigt; -los, aj. hensigtsløs.
Absieden, v. i. a. aflege.
Absingen, v. i. 1) a. afsynge. 2) n. m. h. synge sidste Gang; sich —, synge sig træt.
Absitzen, v. i. 1) a. eine Schuld, afbetale, afsone ved at sidde i Fængsel; seine Beinkleider, opslide ved at sidde. 2) n. m. s. vom Pferde —, stige af. 3) n. m. h. sidde borte fra. [act.
Absolut, aj. absolut, i sig selv, uundgaaelig, ubetin-
Absolution, f. Aflad, Syndsforladelse, c.
Absolviren, v. a. absolvere, frikjende, give Syndsforladelse; tilendebringe.
Absonderbar, aj. som lader sig afsondre.
Absonderlich, aj. som kan afsondres; (forældr.) besynderlig, egen, især, særdeles.
Absondern, v. a. afsondre, fraskille; abstrahere; ein Kind, forud afsinde med Arven; —rung, f. -en, Afsondring, c.
Absonnig, aj. i Skygge; ikke udsat for Solen.
Abspalten, v. 1) a. spalte fra, afkløve (part. abgespaltet); 2) n. m. s. revne, sprække fra (part. abgespalten).
Abspannen, v. a. spænde løs, trykke af; die Pferde —, spænde fra; svække, sløve; fig. svække; (forældr.) for abwendig machen.
Abspänstig, aj. opsætsig, utro.
Absparen, v. a. spare fra.
Abspeisen, v. 1) a. bespise; afspise; Einen mit leeren Worten, afspise, snakke for. 2) n. m. h. ophøre at spise, ende Maaltidet.
Abspiegeln, v. a. afspeile.
Abspielen, v. a. holde op at spille; spille af.
Abspinnen, v. i. a. afspinde.
Absprechen, v. i. 1) a. Eim. etw., fradømme, frakjende; eine S. —, s. Besprechen. 2) n. m. h. afsige utidig Dom; —cherei, f. ud. pl. Raskhed i at fælde Dom over alt; utidig Dømmen; —cherisch, aj. som gjerne dømmer anmassende. [hurtig bort.
Absprengen, v. 1) a. sprænge af. 2) n. m. s. jage
Absprießen, v. i. n. m. s. nedstamme.
Abspringen, v. i. n. m. s. springe af, ud fra, tilbage; fig. von einer S. —, pludseligen falde fra, opgive.
Abspritzen, v. a. afsprøite.
Absprossen, v. n. m. s. nedstamme; —ßling, m. -es -e, Afkom, Descendent, c.
Absprung, m. -es -ünge, Spring fra, Tilbagespring, n.; Frafald, n., Afvigelse, c.
Abspulen, v. a. afspole; spole til Ende.
Abspülen, v. a. afskylle. [n. m. s. nedstamme.
Abstamm, m. -es -ämme, Nedstammen, c.; -en, v.

Abstämmen, v. a. stævne, afhugge af Stammen.
Abstampfen, v. a. afstampe.
Abstand, m. -es -ände, Afstand, Frastand, Forskjel, c.; (jurid.) Afstaaelse, Afstrædelse, c.
Abstatten, v. a. aflægge, give; (skjeld.) udføre (ausst-); —ttung, f. -en, A—lse, c.
Abstäuben, v. a. afstøve.
Abstechen, v. i. 1) a. stikke af, ned, ihjel; Einen, overgaae i at stikke; (i Kortsp.) stikke; das Wasser, den Teich, aflede, afstikke; den Wein, aftappe; mit dem Grabstichel, efterstikke; einen Platz, betegne ved opkastet Jord. 2) n. m. h. stikke af, gjøre Contrast. [—machen.
Abstecher, m. -s pl. s. sg. Afstikker, c.: einen
Abstecken, v. a. afstikke (ved nedrammede Pæle); das Band —, tage Naalen af.
Abstehen, v. i. 1) n. m. s. staae borte fra; fig. von etw., afstaae fra, opgive; (om flydende Ting) fordærves; (om Træer) gaae ud; (om Fiske) dø. 2) a. Eim. etw., afstaae (abtreten); sich, staae sig træt.
Abstehlen, v. i. a. frastjæle; fig. hemmelig lære af (ved at see en Anden gjøre det); dem lieben Gott die Zeit —, anvende Tiden slet. [stivne.
Absteifen, v. 1) a. gjøre tilbørlig stiv. 2) n. m. s.
Absteigen, v. i. n. m. s. stige af, ned; (paa Reiser) tage ind hos; die -de Linie, nedstigende (om Slægtregistere).
Absteigequartier, n. -es -e, Afstrædested, n.
Abstellen, v. a. stille borte, stille ned; ein Uebel, afskaffe, ophæve.
Absterben, v. i. n. m. s. døe, hend-, bortd-, udd-; fig. (om Legemets Lemmer) blive følesløs, henvisne; einer S., tabe Følelsen for, ingen Sands have for.
Abstich, m. -es -e, Afstik, n.; (undertid.) Afstikning, c. Affald, n. Contrast, c. paafaldende Forskjel.
Abstimmen, v. 1) a. ein Clavier, stemme; eine Forderung, nedstemme; Einen, overstemme, stemme imod. 2) n. m. h. give sin Stemme, saa Sagen derved afgjøres; ikke stemme overeens; —mig, aj. ikke sammenstemmende; —mmung, f. en, Afstemning, Stemmegivning, c.
Abstoßen, v. i. 1) a. afstøde; sich die Hörner, støde af; (hos flere Haandværk.) afhøvle, afhugge; Lämmer, vænne fra; die Kälberzähne, fælde; eine Schuld, betale; Bienen, dræbe og tage Honningen; etwas —des haben, noget Frastødende, Ubehageligt. 2) n. m. s. og h. vom Lande, støde fra, seile bort. 3) sich —, blive slettere (ved megen Paastøden).
Abstract, aj. abstract, almindeligt; ein —er Kopf, som kan fatte abstracte Begreber; adspredt; —ion, f. Abstraheren, Abstraction, abstract Begreb; Mangel paa Opmærksomhed; —um, n. -s, Abstractum, Begrebsnavn, n.
Abstrafen, v. a. afstraffe.
Abstrahiren, v. 1) a. abstrahere, i Tankerne afsondre. 2) n. m. h. von etw., afsondre Kjendetegn; (undert. d. T.) opgive.
Abstrahlen, v. 1) a. afstraale. 2) n. m. h. afstraales.
Abstreichen, v. i. 1) a. afstryge; (i Jagtsp.) ein Feld, afjage. 2) n. m. s. (om Rovfugle) flyve ud. 3) n. m. h. (om Fiskene) holde op at lege.
Abstreifen, v. 1) a. einen Zweig, afrive (Bladene); die Haut, afflaae, afkrænge. 2) n. m. s. streife tilside.
Abstreiten, v. i. a. Eim. etw., vinde fra ved Proces; afdisputere, gjøre stridig.
Abstrich, m. -es, ud. pl. Afstryg, n. det Afstrøgne.
Abstricken, v. a. strikke af.
Abstriegeln, v. a. afstrigle.
Abströmen, v. 1) n. m. s. strømme ned; (om en Folkemængde) bevæge, bortfjerne sig liig en Strøm. 2) a. Holz, flaade bort; das Ufer, bortskylle ved Strømmen.
Abstufen, v. a. das Erz, afhugge stykkeviis; afdele i Stykker; afdele trinviis; —fung, f. -en, Gradation, c.
Abstumpfen, v. a. afstumpe, sløve.
Abstürmen, v. 1) a. stille fra ved Stormen; Eim. etw., erholde ved en stormende Opførsel. 2) n. m. h. afstorme, ophøre at storme. 3) n. m. s. stormende bortfjerne sig.
Absturz, m. -es -ürze, Brink, Nedstyrtning, c. (et Bjergs, en Klippes steile Skraaning).
Abstürzen, v. 1) n. m. s. styrte ned. 2) a. nedstyrte; sich den Hals, brække ved at styrte.
Abstutzen, v. a. afstudse.
Absuchen, v. a. afsøge, afsanke. [Decoct. n.
Absud, m. -es ud. pl. Afkogning, c. Afsød, Afkog,
Absurd, aj. d. T. absurd, urimelig, smagløs; —ität, f. -en, Absurditet, U-hed, S-hed, c.
Absüßen, v. a. gjøre fuldkommen sød, forsøde; (i Chym.) adskille de salte og sure Dele.
Abt, m. -es pl. Aebte, Abbed, c.; Aebtinn, f. -en, en protestantisk Abbeds Kone; Aebtissinn, f. -en, Abbedisse, c.; äbtlich, aj. abbedlig. [ling, c.
Abtadeln, v. a. aftalke; —lung, f. ud. pl. Aftalk-
Abtanzen, v. 1) a. berøve ved at dandse; afslide ved at dandse. 2) n. m. h. dandsende bortfjerne sig; ende Dandsen.
Abtei, f. -en, Abbedi, n.; —lich, aj. som hører dertil.
Abtheil, m. (ogsaa n.) -es -e, Deel, Andeel, Apanage, c.
Abtheilen, v. a. in mehrere Theile, afdele, inddele; seine Kinder, dele Arv forud imellem dem; —lung, f. -en, Afdeling, c.; —lungszeichen, n. -s pl. s. sg. Stilletegn, n.; —lig, aj. havende en Deel; —ligen, v. a. sætte i Besiddelse af en Deel (apanagere).
Abthun, v. i. a. ein Kleid, aflægge, tage af; fig. afgjøre, bilægge, tilendebringe; henrette, slagte.
Abtoben, v. n. m. h. afrase.
Abtödten, v. a. lidt efter lidt svække; sein Fleisch, spæge; die Begierden, undertrykke.
Abtrab, m. -es, en liden Troppeafdeling, Detaschement, n.
Abtraben, v. n. m. s. d. T. (foragt.) trave afsted.
Abtrag, m. -es, ud. pl. Afdrag, n. (paa en Gjeld); (jurid.) Eim. — thun, give Skadeserstatning, Godtgjørelse, Æreserklæring; das thut mir vielen —, Afbræk, Skade.
Abtragen, v. i. a. die Speise, bære bort; den Tisch, bære Maden bort af Bordet; ein Gebäude, lidt efter lidt nedrive; eine Schuld, betale; einen Rock, opslide; einen Falken, afrette; sich —, bære sig træt.
Abträufeln, v. n. m. s. neddryppe.
Abtreiben, v. i. 1) a. bortdrive; afdrive; fordrive; ein Vieh, udmatte ved megen Driven; einen Wald, omhugge. 2) n. m. s. drives bort.

Abtrennen, v. a. adskille; **die Tressen**, sprætte fra; **—ennlich**, aj. adskillelig.

Abtreten, v. i. 1) a. **eine S.**, træde af, itu; **ein Gartenbeet**, aftræde, afmaale med Trin; **Torf**, træde sammen, fast; **Eim. etw.**, aftræde, overlade; 2) n. m. s. **bei Eim.**, tage ind; **von einem Orte**, bortfjerne sig, træde tilside, gaae bort; **von seinem Rechte**, afstaae fra; **von Eim.**, forlade hans Parti, fratræde.

Abtrieb, m. -es ud. pl. Bortdriven, c.; Træernes Fældning og Bortskaffen i Skoven.

Abtriefen, v. i. n. m. s. dryppe ned; fig. **es wird etw. für dich —**, dryppe, være lidt at fortjene.

Abtrift, f. ud. pl. Græsningsret, c. (for Faar paa fremmed Mark).

Abtrinken, v. i. a. drikke det Øverste af; **Einen**, overgaae i at drikke; **eine Forderung**, tage Drikkevare i Betaling.

Abtritt, m. -es 1) ud. pl. Beden (paa Reiser); Borgang; Aftrædelse, Afstaaelse, c.; **von einer Kirche**, Frafald, n. 2) pl. -e, Trin, n. Afsats, c.; Vandhuus, Locum, n.; (i Jagtsp.) Sad el. Græs, som Hjorten har aftraadt; Afgang, Død; **—spredigt**, f. s. **Abzugspredigt**. [tørres og derved affalde.

Abtrocknen, v. 1) a. aftørre. 2) n. m. s. tørre af,

Abtrollen, v. n. m. s. trippe bort.

Abtrommeln, v. a. aftromme.

Abtröpfeln, v. n. m. h. og s. dryppe ned.

Abtropfen, abtröpfen, v. 1) a. lade neddryppe. 2) n. m. s. neddryppe.

Abtrotzen, v. a. aftrodse.

Abtrumpfen, v. a. stikke med en høiere Trumf; **Einen**, affærdige med haarde Ord.

Abtrünnig, aj. utro, troløs, oprørsk, affalden; **ein —er**, en Frafalden, en Apostat; **—keit**, f. U-skab, T-hed, O-hed, c.

Aburtheilen, v. 1) a. **Eim. etw.**, fradømme. 2) n. m. h. fælde endelig Dom, dømme overilet.

Abverdienen, v. a. d. T. **eine Schuld**, betale ved Tjeneste; **Eim. etw.**, ved Tjeneste bringe fra ham til sig.

Abvieren, v. a. gjøre firkantet, tærningformig; fig. **abgeviert**, snild, forslagen, listig.

Abwägen, v. a. (ofte i.) **eine Sache**, afveie; fig. bestemme nøie; nivelere; **Eim. etw.**, tildele efter Vægten; (s. — i Fortegnelsen over uregelmæssige Verber); **—gungskunst**, f. ud. pl. Niveleringskonst, c.

Abwälzen, v. a. vælte bort, ned; fig. **alles von sich**, befrie sig for, vælte fra.

Abwandeln, v. a. **ein Zeitwort**, conjugere; (forældet.) bøde for, erstatte; **—lung**, f. -en, Conjugation, c.

Abwandern, v. n. m. s. vandre bort.

Abwarten, v. a. **Einen, eine S.**, oppebie; **ein Amt**, passe vel, anvende Flid paa; **—tung**, f. Oppebien, Passen, c.

Abwärts, av. nedad (**—des Flusses; den Fluß —**); afsides; (i Sesp.) søværts, fra Landet. [**fleck**, udslette.

Abwaschen, v. i. a. afvaske, aftvætte; **einen Schand-**

Abwechseln, v. 1) a. **Eim. Gold gegen Silber**, omvexle, tilvexle sig; **ein Regiment**, afløse; **etw.** el. **mit etw.** afvexle med. 2) n. m. h. afvexle, følge vexelviis, skifte om; **—lung**, f. -en, Afvexling, c.

Abweg, m. -es -e, Afvei, Snigvei; fig. Afvei, c. (Afvigelse fra det Rette); **—ig**, og **—sam**, aj. afveis; **—s**, av. (sjeld.) afveis.

Abwehr, f. ud. pl. Modstand, c., Modværge, n.

Abwehren, v. a. afværge; **Einen von etw.**, holde borte, drive tilbage; **einer S. (Dat.)** afhjelpe, styre.

Abweichen, v. 1) rgl. a. **ein Pflaster**, tage af ved at gjøre blødt. 2) rgl. n. m. s. gaae af ved at blive blødt. 3) i. n. m. s. vige bort; **von einer S.**, afvige fra, være forskjellig; s. **abgewichen**; **—chung**, f. -en, Aftagelse ved Blødgjøren, Afvigen fra, Afvigelse, c.; **die — der Magnetnadel**, Misviisning, c.

Abweiden, v. a. afæde, afgræsse.

Abweisen, v. i. a. afvise, bort—; **—sung**, f. ud. pl. Afviisning, c. [hvide Farve af.

Abweißen, v. 1) a. hvidte. 2) n. m. s. smitte den

Abwendbar, aj. bortvendelig, som kan afvendes.

Abwenden, v. a. 1) rgl. vende fra; **einen Hieb**, afvende, afværge. 2) i. **die Augen**, vende fra, bort; **—dig**, aj. anderledes sindet; utro, oprørsk.

Abwerfen, v. i. 1) a. kaste ned, af; afslaae; **eine Brücke**, afbryde; fig. **Einen**, (i Terningspil), kaste flere Øine; **das Joch**, afkaste; **sich mit Eim.**, blive uenig; **von sich**, kaste af sig, indbringe. 2) n. m. h. tabe Hornene; (om nogle Dyr) kaste Unger.

Abwesend, partic. fraværende; fig. adspredt, distrait; **—senheit**, f. ud. pl. Fraværelse, Distraction, c.

Abwetten, v. a. **Eim. etw.**, faae fra ved at vædde.

Abwetzen, v. a. afslibe.

Abwickeln, v. a. afvikle. [gelmæssige Verber.

Abwiegen, v. i. a. afveie (s. i Fortegnelsen over ure-

Abwinden, v. i. a. afvinde, afsnoe.

Abwirken, v. a. **den Teig**, gjennemælte; virke, væve færdig; (i Jagtsp.) **die Haut, ein Thier**, flaae.

Abwischen, v. a. afviske.

Abwittern, v. n. m. h. ophøre at tordne.

Abwuchern, v. a. **Eim. etw.** faae fra ved Aager.

Abwürdigen, v. a. **Einen**, nedværdige; **eine Münze**, nedsætte, forringe, gjøre ugyldig; **—gung**, f. ud. pl. N—gelse, N—telse, F—lse, c. [kastede, Indkomst, c.

Abwurf, m. -es ud. pl. Afkasten, Afkastning, det Af-

Abwürgen, v. a. ombringe, slagte (især Fjederkreature).

Abwürzen, v. a. krydre godt; fig. d. T. **Einen**, affærdige med et bittert Svar.

Abzahlen, v. a. **eine Rechnung, eine Schuld**, afbetale (**vulg. abbezahlen**); **Eim. etw.**, betale, betale fuldt; **Einen**, d. T. behandle slet; svare haardt, afstraffe.

Abzählen, v. a. aftælle; **mir etw. an den Fingern —**, letteligen begribe; **an den Fingern —**, tælle.

Abzahnen, v. n. m. h. miste de sidste Børnetænder.

Abzanken, v. a. **Eim. etw.** aftrætte.

Abzapfen, v. a. aftappe; fig. **Einen**, berøve ham sit.

Abzäumen, v. a. tage Tømme og Bidsel af.

Abzäunen, v. a. afgjerde; indhegne; **Eim. ein Stück Garten—**, berøve ved Gjerde. **—unung**, f. ud. pl. A-dning, I-ning, c.

Abzausen, v. a. afruske.

Abzehenten, v. 1) a. betale Tiende; tage Tiende. 2) n. m. h. ganske afdrage Tiende.

Abzehren, v. 1) a. **seinen Körper**, hentære, svinde hen, blive mager; d. T. **eine Schuld**, betale ved at fortære. 2) n. m. s. hentære; **—rung**, f. ud. pl.

Henlæring, Afkræftning, c.

Abzeichen, n. -s pl. s. sg. Kjendetegn, n.

Abzeichnen, v. a. aftegne; afstikke, bemærke; —**chnung,** f. -en, Aftegnen, Aftegning, c.

Abziehen, v. i. 1) a. aftrække; **seine Hand von Eim.,** drage bort; intet mere gjøre for ham; **das Gemüth,** afdrage, fjerne fra; **ein Thier,** flaae; **den Hut vor Eim.,** hilse ved at tage Hatten af; **fig. Eim. etw.,** afdrage, afkorte; (i Regnek.) subtrahere, trække fra; **ein abgezogener Begriff,** abstraheret; **Einen von etw.,** bortfjerne, bringe fra; aflede; **Wein, Bier,** aftappe; **Branntwein,** destillere; (i Bogtr.) trække af, aftrykke (en Correctur); **ein Messer,** stryge af, gjøre skarp; **ein Bret,** trække af, gjøre glat og glindsende; **ein Gewicht,** justere; afmaale; **sich,** smitte af. 2) n. m. s. flytte, drage bort, reise bort; skifte Tjeneste. [Maal, søge at opnaae.

Abzielen, v. 1) n. m. h. sigte til. 2) a. have til

Abzirkeln, v. a. afcirkle; **fig.** nøie afpasse.

Abzucht, f. -üchte, Tillæg af Dyr af en vis Stamme; Udløbsrende, Rendesteen, Skarnkiste, Kloak, c.

Abzug, m. -es 1) ud. pl. Bortgang, Afmarsch, c. Skiften af Tjeneste; Afdrag, n. Afkortning, c.; en Aflægger af Viinstokken. 2) pl. -üge, et Instrument at trække af med; Trykkeren paa et Gevær; Afløbssted, n. Kanal, Sluse, c.; —**spredigt,** f. -en, Afskedspræditen, c. [sigt, sigte til.

Abzwecken, v. n. m. h. **auf eine S.,** have til Hen-

Abzwingen, v. i. a. aftvinge.

Acacie, f. -n, Acacie, c.

Academie, f. s. **Akad-.**

Accent, m. -es, 1) ud. pl. Tone i Udtalen. 2) pl. -e, Accent (Tegn); (hos Digterne) Stemmen, Ordene; (i Musiken) Forslag, c. [Acceptant, c.

Acceptiren, v. a. acceptere, antage; —**tant,** m. -en,

Accesz, m. -sses ud. pl. (Canc.) Adgang, Tiltræde1se, c.

Accidenz, n. -es -ien, Biindtægt, Sportel, c.

Accise, f. 1) ud. pl. Accise, Afgift, c. 2) pl. -n, Accisebod, c. —**cisbar,** aj. hvoraf Accise skal betales.

Accompagnement, n. -s, Accompagnement, n.

Accord, m. -s -e, (i Musik) Accord, c.; **fig.** Accord, Overeenskomst, c.; —**iren,** v. 1) a. faae til at stemme; **fig.** gjøre overeensstemmende; d. T. **eine S.,** bevilge, indrømme. 2) n. m. h. harmonere, stemme sammen; **fig.** stemme overeens; **wegen einer S.,** accordere, gjøre Accord om.

Accurat, aj. accurat, nøie, rigtig, punktlig; —**esse,** f. ud. pl. A-esse, Nøiagtighed, Punktlighed, c.

Accusativ, m. -s -e, Accusativ, c.

Ach! interj. ak! o! **Auf Weh und Ach folgt Freude nach,** paa Regn følger Solskin.

Achat, m. -es -e, Agat, c.

Achel, f. -n, Avne, Skjæve, c.

Achse (l. **Akse**), f. -n, Axe, Axel, c. (hvorom noget dreier sig); **etw. zur — fortschaffen,** paa Axelen, tilvogns (kjøre bort).

Achsel, f. -n, Axel, Skulder, c.; —**band,** n. -es -änder, Axelbaand, n.; —**träger,** m. -s pl. s. sg. Hykler, c.; —**trägerei,** f. ud. pl. Hykleri, n.

Achseln, v. n. m. h. hykle, bære paa begge Skuldrene.

Acht, M-Tal, otte; **mit —en fahren,** kjøre med otte Heste. **Die —,** pl. -en, Ottetal, n. Otten (i Kortsp.); —e, O-tal, ottende; —**ehalb** (ikke —**halb**), aj. (indecl.) halvottende; —**eck,** n. -es -e, Ottekant, c.; —**eckig,** aj. ottekantet; —**el,** n. -s pl. s. sg. Ottendedeel, Otting, c.; —**ens** (**zum —en**) av. for det ottende; —**er,** m. -s pl. s. sg. en Otter (et Heelt som bestaaer af otte Dele, el. den ottende Deel af et Hele); —**erlei,** aj. (indecl.) af otte Slags; —**fach,** (sjeld. —**fältig**) aj. ottefold, ottedobbelt; —**füszig,** aj. ottefoddet; —**jährig,** aj. otteaars; —**jährlich,** aj. som skeer hvert ottende Aar (saaledes ogsaa —**stündig** og —**stündlich**; —**tägig** og —**täglich**; —**wöchig** og —**wöchentlich**); —**mal,** av. otte Gange; —**malig,** aj. som gjentages otte Gange; —**pfündig,** aj. ottepundig; —**pfündiger,** m. -s pl. s. sg. Ottepundiger, c. —**seitig,** aj. ottesidet; —**spännig,** aj. forspændt med otte Heste; —**taguhr,** f. -e, Ottedagsuhr, n. —**theil,** m. -s -e, s. —**el;** —**zehn,** M-Tal, atten; —**zehnte,** O-Tal attende; —**zehnter,** m. -s pl. s. sg. en Mynt paa 18 Groschen; Medlem af et Selskab paa 18 Personer; —**zig,** M-Tal, firsindstyve, firs; —**ziger,** m. -s pl. s. sg. en 80 Aar gammel Person; Medlem af et Selskab paa 80 Medlemmer; —**zigste,** O-Tal, firsindstyvende; —**zigste,** n. -n, Firsindstyvendedelen.

Acht, f. ud. pl. (sjeld. med Art.) Agt, Opmærksomhed, c.; **etw.** el. **sich in — nehmen,** tage i Agt, vogte, skaane; **auf etw. — haben, geben,** mærke nøie, give Agt paa; **aus der — lassen,** forglemme, forsømme.

Acht, f. -en, Forfølgelse og Fængsling efter Dom; Fredløshed, c.; **Einen in die — thun, erklären,** erklære fredløs; —**serklärung,** f. -en, Fredløshedserklæring, c.

Acht-bar, aj. (blot i Titler) agtbar, agtværdig; —**geber,** m. -s pl. s. sg. Agtpaagiver; —**los,** aj. uagtsom, skjødesløs; —**losigkeit,** f. ud. pl. Uagtsomhed, Skjødesløshed, Vanvare, c.; —**sam,** aj. agtsom, omhyggelig, agtpaagivende; —**samkeit,** f. ud. pl. Agtsomhed, Agtpaagivenhed, Omhed, c.

Achten, v. a. **auf mich —** el. **Gen. meiner —,** agte, ændse, give Agt paa, bekymre sig om; **etw. für etw.,** holde for, ansee; **Einen, eine S.,** agte, holde for, skatte; —**tung,** f. ud. pl. Agt, Opmærksomhed; Agtelse, Anseelse, c.

Aecht, aj. ægte; s. **echt.**

Aechten, v. a. erklære fredløs, bandsætte.

Aechzen, v. n. m. h. udstøde et Ak; sukke dybt, gispe.

Acker, m. -s (**Dim. Aeckerchen,** n. -s pl. s. sg.) 1) pl. **Aecker,** Ager, c. Agerland, n. 2) pl. **Acker,** et Flademaal af forskjellig Størrelse; en Dags Pløieland.

Acker-bau, m. -es ud. pl. Agerdyrkning, c.; —**bauer,** m. -s pl. s. sg. —**mann** el. —**smann,** m. -s —**leute,** Agerdyrker, Jordbruger, Landmand, c.; —**galle,** f. -n, Vandpyt paa en Ager; —**hof,** m. -es -öfe, Avlsgaard, c.; —**land,** n. -es ud. pl. Agerland, n, (modsat Haveland); —**lerche,** f. -n, Sanglærke, c.; —**männchen,** n. -s pl. s. sg. blaa Vipstjert (**Motacilla alba;** Fugl), c.; —**rain,** m. -es -e, Agerreen, c.; —**ried,** n. -es -e, en med Siv bevoxet Sump i en Ager; —**werk,** n. -es ud. pl. Agerarbeide, n. Agerdyrkning, Avlsdrift; —**wurz,** f. ud. pl. Calmus (Plante) c.

Ackern, v. a. pløie.

Act, m. -es -e, Act, c. (i et Skuespil), Handling, c.

Acte, f. -n, Forhandling, c. —sschrift, n.
Acten, pl. (sg. Actenstück) Acter, Documenter, skriftlige Forhandlinger.
Acteur (l. -ör), m. -s -s el. —öre, Acteur, Skuespiller, c.
Actie (l. Akzie), f. -n, Actie, c.; —tionär, m. -s -e, Actionær, Actiebesidder, c.
Action, f. -en, Action, Handling, Træfning, c.
Activ, aj. activ, handlende, virksom; —handel, m. -s ud. pl. Activhandel, c.; —schuld, f. ud. pl. Activgjeld, c.; —ität, f. Activitet, Virksomhed, c.
Activum, n. -s -va, Activum, n.
Actrice, f. -n, (l. -ße) Actrice, Skuespillerinde, c.
Actuarius, m. -es -rien el. -ici, Actuarius, c.
Acustik, f. ud. pl. Acustik, c.
Adagio, n. (l. -dschio) (indecl.) Adagio, c.
Adam, m. nom. prop. Adam; fig. der alte —, Arvesynden; den alten — ausziehen, aflægge det gamle Mske., det Onde; —sapfel, m. -s -äpfel, Adamsæble, n. (paa voxne Mandfolks Luftrør; ogsaa en Art Citroner); —skind, n. -es -er, et svagt Mske.
Adder, f. (Nordt.) sødt Barn, især Pigebarn.
Addiren, v. a. addere, lægge sammen; **Addition**, f. ud. pl. Addition, Sammenlægning, c.
Addresse, f. -n, s. Adresse.
Ade! interj. (digterisk) Adieu! lev vel!
Adel, m. -s ud. pl. Adelskab, n. Adelen, adelige Personer; fig. Sjelsadel, Sjelsstørhed, c.; —ig (d. T. —ich) aj. adelig; fig. tapper, fortræffelig, ædel, heimodig.
Adelsherrschaft, f. ud. pl. Aristokrati, n. —sbrief, m. -es -e, Adelsbrev, n.; —stand, m. -es ud. pl. Adelsstand, c.; —stolz, m. -es ud. pl. Adelsstolthed, c.; —stolz, aj. adelsstolt.
Adeln, v. a. adle.
Adept, m. —en -en, Adept, Guldmager, c.
Ader, f. —n (Dim. Aederchen, n. -s pl. s. sg.) Aare, c. (saavel i dyriske Legemer, som i Planter og Stene); die goldene —, den gyldne Aare (Hæmorrhoider); eine Wasser—, metallene —, Vandaare, Metalaare; ich lasse mir zur —, lader mig aarelade; —bruch, m. -es -üche, Aarebrok, n.; —laß, m. -sses -ässe, (undert. men mindre rigtigt f.) Aareladning, c.; —ig el. äderig, aj. fuld af Aarer.
Adjectiv, n. -s -e, Adjectivum, Egenskabsord, n.
Adjunkt, m. -en -en, Adjunkt, Medhjelper, c.
Adjutant, m. -en -en, Adjutant, c.
Adler, m. -s pl. s. sg. Ørn, c.; —blick, m. -es -e, Ørneblik, n.; —nase, f. -n, Ørnenæse, c.; —stein, m. -es -e, Jernsteen, Ørne—, c.
Administration, f. -en, Administration, Forvaltning, c.; —strator, m. -en -en, Administrator, c.
Admiral, m. -es -e d. T. -äle, Admiral, c.; —ität, f. ud. pl. A-itet, n.; —schaft, f. ud. pl. A-sværdighed, c.
Adresse, f. -n, Adresse, c.; —ssiren, v. a. adressere; —ßcomptoir, n. -s -e, Adressekontor, n.; —ßhaus, n. -es -äuser (n. St.) Assistentshuus, n.
Advent, m. -es, ud. pl. Advent, c.
Adverbium, n. -s -bien el. -bia, Adverbium, Omstændighedsord, n.
Advocat, m. -en -en, Advocat, Sagfører, c.; —ur, f. -en, Advocatur, n.
Aëronaut, m. -en -en, Luftseiler, c.; —rostat, m. -en -en, Luftballon, c.
Affäre, f. -n, Affære, c.
Affe, m. -n -n, (Dim. Aeffchen, n.; Aefflein, n.) Abe, Abekat, c. (ogsaa) Storkesnabel, c. til at forstørre og formindske en Afridsning med; **Aeffinn**, f. -en, Hunabe, c.; —nart, f. -en, Abeart, c.; —nartig, aj. abeagtig; —ngesicht, n. -es -er, Abefjæs, n.; —nmäßig, aj. abemæssig.
Affect, m. -es -e og -en, Affect, Sindsbevægelse, c.; —iren, v. a. affectere, efterligne kunstlet; —irt, aj. affecteret, efterabet, tvungen, kunstlet; —ation, f. ud. pl. Affectation, Forstillelse, c. tvunget Væsen.
Aeffen, v. a. gjække, narre, abe; —ffer, m. -s pl. s. sg. En, som gjækker en Anden; —fferei, f. -en, Aberi, Abespil, n.
Afholder, m. -s ud. pl. Vandhyld, c.
Afrika, n. -s ud. pl. Afrika, n.
After, 1) m. -s pl. s. sg. Bag, Bagdeel, Rumpe, c. (undert.) Endetarm, c. 2) n. (undert. m.) -s pl. s. sg. Affald, n.
After, præp. (foræld.) efter; nu kun brugelig i Sammens. med Verb. og Subst. og betegner: 1) hvad der med Hensyn til Tid, Sted og Orden følger efter en anden Ting. 2) fig. hvad der er ringere, slettere, falsk, uægte, ikke af rette Art, og som derfor staaer tilbage for en anden Ting af samme Art; saasom:
After-arzt, m. -ärzte, Qvaksalver, c.; —bier, n. -s ud. pl. Stillingsøl, tyndt Øl; —bürge, m. -n -n, Contracaution, c.; —geburt, f. ud. pl. Efterbyrd, c.; —darm, m. -es -ärme, Endetarm, c.; —erklärung, f. -en, falsk Erklæring, c.; —glaube, m. -ns ud. pl. gal Tro; —größe, f. ud. pl. indbildt Størrelse; —heu, n. -es ud. pl. Efterslæt, c.; —holzbock, m. -es, -öcke, Varvinge, c. (Insect); —jungfrau, f. -en, Myredræber, c. (Insect); —kind, n. -es -er, et Barn, født efter Faderens Død, og (jurid.) efterat han har gjort Testamente; —könig, m. -es -e, (fordum) Vicekonge, c. (nu) uretmæssig Konge, c.; —korn, n. -es -örner, og —getreide, n. -s ud. pl. Sæd af ringere Slags; —leder, n. -s pl. s. sg. Bagkappe, c. (paa Støvler); —mehl, n. -s ud. pl. daarligt Meel; —rede, f. -n, (foræld.) Bagtalelse, c.; —reden, v. n. m. h. sep. (partic.) geafterredet, Eim; von Eim., (foræld.) bagtale; —reder, m. -s pl. s. sg. (foræld.) Bagtaler, c.; —redner, m. -s pl. s. sg. daarlig Taler, c.; —spinne, f. -n, Meier (Insect); —wespe, f. -n, Rovhveps (Insect); —wurm, m. -es -ürmer, den lille Spolorm.
Agat, s. Achat.
Age, f. især i pl. -n, Avne, c. (af Sæd), Skjæve, c. (af Hør).
Agende, f. -n, Agende, Alterbog, c. Kirkeritual, n.
Agent, m. -en -en, Agent, c. —ur, f. -en og —schaft, f. -en, Agentskab, n.
Aggregat, n. -s -e, Aggregat, n.
Agio, n. -s ud. pl. (l. Aschio; indecl.) Agio, Opgjeld, c.
Aglei, s. Akelei.
Agnat, m. -en -en, Agnat, c.
Agraffe, f. -n, Agraffe, Hattesløife, c., Spænde, n.
Agtstein, m. -es ud. pl. Bernsteen, Rav, c.

Ah! aha! interj. ah! aha! ak! ei!
Ahlbeere, f. s. Alantbeere.
Ahle, f. -n, Syl, c.; (i Bogtr.) Aal, c.
Ahm, f. -en (el. **-e, m. -n -n, Ohme, f.**) (med et Talord foran **pl.** s. **sg.**) Ame, **c.** (et stort Viinfad); **—ig, aj.** som indeholder en Ame.
Ahn, m. -en, -en, Bedstefader, **c.**; **— f. -en,** el. **—e, f. -n,** Bedstemoder, **c.**; især kun **pl.** Aner, adelige Forfædre; **—herr, m. -n -en, —vater, m. -s -äter,** Stamfader, **c.**; **—frau, f. -en, —mutter, f. -ütter,** Stammoder; **—enstolz, m. ud. pl.** Anestolthed, **c.**
Ahnden, v. 1) n. m. h. es ahndet mir; mir ahndet; ich ahnde etw.; ich ahnde, daß, ane (d. T. men mindre rigtigt **ahnen**). **2) a.** revse, straffe, hævne; **—dung, f. -en,** A-else, R-else, Straf, Hævn, **c.**
Aehneln, v. n. m. h. Eim. ligne.
Ahnen, v. n. m. h. ane; (- bruges sædvanligt, skjøndt **ahnden** er rigtigere; s. Ahnden 1.); **—hnung, f. -en,** Anelse, **c.**
Aehnlich, aj. Eim. — seyn, liig; **—keit, f. -en,** Liighed, **c.** Liighedstegn, **n.**; **—keitsregel, f. -n,** Lighedsregel, Analogie, **c.** [gjøre liig.
Aehnlichen, v. 1) n. m. h. Eim., ligne. **2) a. Eim.**
Ahorn, m. -s -e, Ahorn, Valbirk, **c.**; **—nen, aj.** Ahorns-, af Ahorn.
Aehre, f. -n, Ax, **n.** (især paa Rug) Vippe, **c.**; **—nlese, f. ud. pl.** Axesankning, **c.**; **—nkranz, m. -es -änze,** Axekrands, **c.**; **—nstein, m. -es ud. pl.** almindelig Asbest.
Aehren, v. a. samle Ax; **sich,** skyde Ax.
Aehrig, aj. som har Ax, vippebærende.
Ai, m. -s, Dovendyr, **n.**
Air, n. -s ud. pl. (l. **Aehr**) Air, **c.**
Akademie, f. (4 Stav.) **-n** (5 Stav.), Akademi, **n.** **—demisch, aj.** akademisk; **—demist, m. -en -en,** Akademist, **c.**
Akelei, 1) f. -en, Akkeleie, (Blomst) **c.** **2) m.** s. Ukelei.
Alabaster, m. -s pl. s. **sg.** Alabast, **c.** **—n, aj.** Alabastes, af Alabast, hvidt som A—, blændende hvid.
Alant, m. -s -e, Smelt (Fisk) **c.**; Alant, Ellensrod, **c.**; **—beere, f. -n,** Solbær, **n.**; **—blecke, f. -n,** Alandblik (Fisk) **c.**
Alarm, (Allarm) m. -es ud. pl. Alarm, **c.**
Alaun, m. -s -e, Alun, **n.**; **—artig, aj.** alunagtig; **—en, v. a.** alune; **—ig, aj.** Aluns-, som indeholder A—. [fugl), **c.**
Albatros, m. Stormfugl, **Procellaria,** (Svømme-
Albe, f. -n, Hvidpoppel, **c.**; en Fiskeart, Hvidling, **c.**
Alber, f. -n, —baum, m. -es -äume, Hvidpoppel, **c.**
Alberei, f. -en, Fjanteri, Taabelighed, **c.**
Albern, aj. taabelig, enfoldig, uforstandig, fjantet, dum; **—heit, f. ud. pl.** T—hed, E—hed, U—hed, F—hed, D—hed, **c.**
Albern, v. n. m. h. d. T. handle taabeligt, enfoldigt.
Alcali, n. -s ud. pl. Alcali, **n.**
Alchymie, f. ud. pl. Alchymi, **c.** Guldmageri, **n.**; **—mist, m. -en -en,** Alchymist, Guldmager, **c.**
Aldermann, m. -es -änner, (i England) Raadsherre, en Øvrighedsperson.
Ale, n. -s ud. pl. (l. **Aehl**) en Art engelsk Stærkøl.
Alfanz, m. -es ud. pl. (foræld.) Gøgleværk, **n.**, taabelig Sag; **—en, v. n. m. h.** sige el. gjøre noget naragtigt, taabeligt; gante; **—erei, f. -en,** Naragtighed, Taabelighed, **c.**, Ganteri, **n.**
Algebra, f. ud. pl. Algebra, Bogstavregning, **c.**
Alk, m. -es -e, en Art Papegøiedykkere.
Alkali, n. ud. pl. Alcali, **n.**
Alkoran, m. -s -e, Alkoran, Koran, **c.**
Alkoven, m. -s pl. s. **sg.** Alkove, **c.**
All, (-er -e -es) alm. Talord, (dekl. som den best. Art.) al, alle; **alle guten** (ogsaa **gute**) **Menschen,** alle gode Mskr.; **alle Tage,** hver Dag; **alle drei Wochen,** hver tredie Uge; **alle beide,** begge to; **alle Welt,** hele Verden; **in allem,** i alt; **alles in allem,** alt i alt; **mein Alles,** mit Alt; **all sein Geld, all sein Reichthum** (for **alles, aller**) alle hans Penge, al hans Rigdom; **das All, -s ud. pl.** det hele Alt, hele Verden, Alverden, Universum; **das Geld ist all** el. **alle, av.** opbrugt; **der Wein ist all** el. **alle,** fortæret, sluppet.
All-barmherzig, aj. alforbarmende; **—bereits,** (i Canc.) allerede; **—erbarmer, m. -s pl. sg.** Alforbarmer, **c.**; **—da, av.** (forældt.) der; **—dieweil, conj.** (i Canc. forældt.) saasom, eftersom; **—gegenwart, f. ud. pl.** Allestedsnærværelse, **c.**; **—gegenwärtig, aj.** allestedsnærværende; **—gemach, —gemächlich, av.** efterhaanden, lidt efter lidt; **—gemein, aj.** almindelig, d. T. fælles, overalt; **—gemeinheit, f. ud. pl.** Almindelighed, **c.** Fællesskab, **n.**; **—genugsam, aj.** (kun om Gud) som er sig selv nok; **—gewalt, f. ud. pl.** Alvælde, **c.**; **—gewaltig, aj.** alvældig; **—gütig, aj.** algod; **—hier, av.** her; **—jährlich, aj.** aarlig, hvert Aar; **—macht, f. ud. pl.** Almagt, **c.**; **—mächtig, aj.** almægtig; **—mählig, av.** efterhaanden, lidt efter lidt, gradviis, successiv; **—sehend, aj.** alseende; **—seitig, aj.** alsidig; **—tag, m. -es -e,** Hverdag, **c.**; **—tägig, aj.** daglig; **—täglich, aj.** hverdags; d. T. simpel, stet; **—täglichkeit, f. ud. pl.** Simpelhed, Slethed, **c.**; **—tags, av.** (bruges kun i Sammens. med Subst.) hverdags; **—tagskleid, —mensch, —geschichte, —gesicht** osv. Hverdagsklæder, osv.; **—vater, m. -s ud. pl.** Alfader, **c.**; **—verbreitet, aj.** overalt udbredt; **—waltend, aj.** altstyrende; **—weise, aj.** alviis; **—wissend,** alvidende; **—wissenheit, f. ud. pl.** Alvidenhed; **—wisser, m. -s pl.** s. **sg.** En, som tillægger sig el. tillægges **—wisserei, f. ud. pl.** overfladisk Kundskab om alle Ting; **—wo, av.** (i Canc.) hvor; **—zu, av.** altfor; **—zuviel,** altfor meget; **—zugleich, av.** alle paa eengang; **—zumal, av.** alle tilsammen, samtlige, tilhobe.
Alle, s. **All.**
Alle-mal, av. altid, hvergang, saa ofte; **ein für allemal,** engang for alle; (undrl.) sikkert, vist; **—sammt, av.** alle tilsammen, samtlige; **—wege, av.** (forældt.) altid; overalt (**allerwegen**); fuldkommen, aldeles; just nu; **—weile, av.** (forældt.) i dette Øieblik, just nu; **—zeit,** altid, stedse, bestandig.
Allee, f. -n, Allee, **c.**
Allegorie, f. (4 Stav.), **-n** (5 Stav.) Allegorie, **c.**
Allègro, n. (indecl.) Allegro, **c.**
Allein, 1) av. ene, alene; **einzig und —,** ene og alene. **2) cj.** men; **—handel, m. -s ud. pl.** Enehandel, **c.** (Monopol, **n.**); **—herrschaft, f. ud. pl.**

Eneherredømme, Eneveldsh—, (Monarkie) n.; —herrscher, m. -s pl. s. sg. Enehersker, (Monark) c.; —ig, aj. ene i sit Slags, enestе; (sjeld.) alene.

Alleluja, s. Halleluja.

Allenfals, av. d. T. i al Fald, sagtens; maaskee, til Nød; —ig, av. i al Fald, maaskee.

Allenthalben, av. overalt, allevegne.

Aller, s. All.

Aller-dings, av. visseligen, tilvisse, vistnok; (sjeld.) ganske, under alle Omstændigheder; —erst, O-Tal, allerførst, først og fremmest; —gnädigst, aj. allernaadigst; —hand, aj. (indecl.) alleslags, allehaande; —heiligen, Alle-Helgens-Dag; —heiligste, n. -n, det Allerhelligste (i Templet); —höchst, aj. allerhøiest; —lei, aj. (indecl.), s. —hand; —lei, n. -s ud. pl. Mishmash, Allehaande, Rustomsnusk, n.; —leigewürz, n. -es -e, Allehaande, n. (Krydderi); —liebst, aj. allerkjærest; (ogsaa) artig, smuk, yndelig; —maßen, (i Canc.) 1) av. i alle Maader, aldeles. 2) conj. eftersom, eftersom; —meist, aj. allermest; —nächst, aj. allernærmest; —seits, av. tilsammen; (foræld.) overalt, allevegne; —unterthänigst, aj. (i Canc.) allerunderdanigst (til Konger og Keisere); —wärts, av. (sjeld.) overalt, allevegne.

Allianz, f. -en, Alliance, c. Forbund, n.

Alliirte, m. -n -n, Allieret, Bundsforvandt, c.

Allodialgut, n. -es -üter, Allodialgods, n. [Ting.

Allotria, pl. ud. sg. Allotria, Bisager, uvedkommende

Alludiren, v. a. alludere; —dirung, f. -en, Alludering, c.

Almanach, m. -s -e, Almanak, Kalender, c.

Almosen, n. pl. s. sg. Almisse, c.; d. T. (og da ud. pl.) det samme som —amt, n. -es -ämter, Fattigvæsen, n. Pleieanstalt, c.; —ier, m. -s pl. s. sg. (hos Cathol.) Almisseuddeler, c.; —pfleger, m. -s pl. s. sg. Fattigforstander, c.; —stock, m. -es -öcke, Fattigblok, c.

Aloe, f. ud. pl. Aloe, c. (indisk Træsort).

Alose, f. -n, et Slags stor Sild.

Alp, m. -es -e, Mare, c.; —drücken, n. -s ud. pl. Mareridt, n.; —zopf, m. -es -öpfe, Marelok, c.

Alp, f. —en, (i Schweitz) et lavere, græsbevoxet Bjerg; zu Alp fahren, drive Qvæget ud paa disse Græsgange; pl. -en, Alperne; —enbewohner, —enhirt, enschnee, —envolk, o. s. v. Alpebeboer o. s. v.

Aelpler, m. -s pl. s. sg. Alpehyrde, c.

Alphabet, n. -es -e, Alphabet, n.

Alraun, 1) m. -es -e, Alrune, c. (Plante); 2) f. —en, (foræld.) en klog Qvinde, Spaaqvinde.

Als, cj. da, end, som, saasom; so groß —; so schnell —möglich; so wahr — Gott lebt; so wohl — auch; — ob, — wenn, som om (med conjunctiv); er starb — Held; (— naar det virkeligen er, hvad det synes, derimod wie, naar det kun synes saa, eller ligner: er wohnt hier — Herr, som virkelig Herre; men wie ein Herr, som om han var Herre); end; især efter Comparativ: Tugend ist besser — Gold (ikke wie, men vel poet. denn); saasom: die Hausthiere, — Pferde &c.; er ist zu klug — (til at) er &c.; nichts — (uden) der Tod; da: — ich ihn sah, kaum war er angelangt, — (førend) ich es erfuhr.

Alsbald, 1) cj. (foræld.) saasnart som. 2) av. strax, stux.

Alsdann, av. da, derpaa, siden.

Alse, f. -n, s. Alose.

Also, 1) av. saa, saaledes, paa den Maade. 2) cj. altsaa, derfor, følgeligen.

Alster, Aelster, s. Elster.

Alt, älter, älteste, aj. gammel; (modsat ung, ny, frisk: —e Leute; —e Kleider, —e Butter); die —en lesen, læse de Gamle (Romeres og Grækeres Skrifter); jung gewohnt, — gethan, hvad man i Ungdommen nemmer, man sjelden i Alderdommen glemmer; wie die —en sungen, zwitschern die Jungen, som de Gamle sjunge, pibe de Unge.

Alt, m. -es ud. pl. Altstemme, c.; —geige, f. -n, Bratsch, c.

Alt-backen, (—geb—), aj. gammelbagt; —bekannt, aj. fra gamle Tider bekjendt; —deutsch, aj. de gamle Tydskere egent; oldtydsk; —flicker, m. -s pl. s. sg. Lappeskrædder, Stoflikker, c.; —fränkisch, gothisk, gammeldags, af Mode; —gesell, m. -en -en, Oldgesel, c.; —gläubig, aj. orthodox; —klug, aj. klogere end de Gamle, for tidlig klog; næsviis; —modig el. —modisch, gammeldags; —mutter, f. —mütter, Bedstemoder, c.; —vater, m. -s -äter, Bedstefader; —väterisch, aj. bedstefaderagtig.

Altan, m. -es -e, Altan, c.

Altar, m. -es -äre, Alter, n.; —blatt, n. -es -ätter, Altertavle, c.; —tuch, n. -es -ücher, Alterklæde, n., —dug, c.

Aelteln, (altern, alten) v. n. m. h. ældes, blive gammel; (om Mad og Drikke) blive gammelt, lugte, smage deraf.

Alter, n. -s pl. s. sg. Alder, —dom, c.; —vor —s, fordum; vor —s her, fra Arilds Tid; —schwach, aj. alderdomssvag; —schwäche, f. ud. pl. Alderdomssvaghed, c.

Aelterlich, aj. Forældrene angaaende.

Aeltermann, m. -es -änner og —leute, Oldermand, c.

Aeltermutter, f. —ütter, Oldemoder, c.

Aeltern, pl. ud. sg. Forældre; —los, aj. f—løs.

Altern, s. Aelteln.

Alternative, f. -n, Alternativ, n.

Alterthum, n. -es, 1) ud. pl. Ælde, Alder (en Sags); Oldtiden. 2) pl. -ümer, Oldsager; —thümlich, aj. antik; —sforscher, m. -s pl. s. sg. Oldgrandsker, Archæolog, c.; —skunde, f. ud. pl. Oldkyndighed, Archæologie, c.

Aeltervater, m. -s -äter, Oldefader, c.

Aelteste, m. -n -n, Ældste (i et Selskab, en Menighed); Bisidder, c. (i et Laug).

Altist, m. -en -en, Altist, c., som synger Altstemmen.

Aeltlich, aj. gammelagtig, aldrende; lidt fordærvet.

Am, præp. (samment. af an og dem) s. An. (Staaer altid foran Adverbernes Superl.: am besten, bedst; am klügsten, klogest).

Amalgam, n. -s ud. pl. Amalgam, n.

Amarant, m. -es -en, Tusindskjøn, c.

Amarelle, f. -n, Morel, c. (Kirsebær).

Amazone, f. -n, Amazone, c.

Ambassadeur, (l. —dör) m. -s -s, el. -e, Gesandt, c; —ssade, f. -n, G—skab, n.

Ambe, f. -n, Ambe, c.

Amber, m. -s (Ambra) ud. pl. Ambra, c.

Ambition, f. ud. pl. Ambition, c.

Amboß, m. -es -e, Ambolt, c.
Ambrosia, f. ud. pl. Ambrosia, c.
Ameise, f. -n, Myre, c.; die weiße —, hvid Myre, Termit, c.; —nbär, m. -en -en, M—bjørn, c. (Pattedyr); —nhaufe, m. -ns -n, M—tue, c.; —nlöwe, m. -n -n, M—løve, (Insect).
Amelkorn, n. -s ud. pl. Spelthvede, c.
Amethyst, m. -en -en, Amethyst, c.
Ammann, m. -s -änner, (Sydt.) Amtmand, c.
Amme, f. -n, Amme, c.; —mährchen, n. -s pl. s. sg. Ammestuéeventyr, n.
Ammer, f. -n, Morel, c. (et Slags Kirsebær); Guulspurv, c. (Emberiza); Verling, c.; die graue —, Hirseverlingen, Hirsfuglen.
Amnestie, f. ud. pl. Amnestie, c.
Amor, m. -s, Amor, c.
Ampel, f. -n, (sjeld.) Lamper for Høialteret i catholske Kirker.
Ampfer, m. -s ud. pl. Syre, c.
Amphibie, n. -s -n, Amphibium, n.
Amphitheater, n. -s pl. s. sg. Amphitheater, n.
Aemse, f. for Ameise.
Amsel, f. -n, Drossel, Solsort, c. (Turdus merula).
Aemsig, s. emsig.
Amt, n. -es pl. Aemter, (Dim. Aemtchen, n. -s pl. s. sg.) Embede; Predigt—, Præstekald, n.; von —swegen, paa Embeds Vegne; (hos Cathol.) das — halten, singen, læse Messe, (undert.) uddele Alterens Sacrament; Amt, n. (verdslig Inddeling). I Sammens.: Væsen, n., Anstalt, c.: Post—, Pflege—; ogsaa: Amt, Collegium, Laug, Haandværk, n.
Amt-haus, n. -es -äuser, Amtshuus, Amtmandens Huus, n.; Amtstue, c.; Laugshuus, n; —lich, aj. officiel, Embeds=; —los, aj. uden Embede; —mann, m. -es -änner og -leute, Amtmand, c.; -männinn, f. -en og -frau, f. -en, Amtmandens Kone; —mannschaft, f. -en, Amtmandskab, n.; —stube, f. -n, Amtstue, c.
Amts=, Amts=, f. Ex. —schreiber, m. -s pl. s. sg. Amtsskriver, c. Amts=, Embeds=, f. Ex. —eifer, m. -s ud. pl. Embedsiver, c.; —bewerber, m. -s pl. s. sg. Candidat til, Ansøger om et Embede; —kleid, n. -es -er, Embedsdragt, Ornat, c.
Amulet, n. -es -e, Amulet, c.
An, 1) præp. a) (med Dat. paa Spørgsmaal: hvor? paa hvilket Sted?) paa, ved, af, i, til: — sich, — und für sich, i og for sig; es ist nicht viel — ihm, ved ham; habe ich das — dir verdient, af dig; jetzt ist es — mir, nu er Touren til mig; er hat — mir gehandelt, med mig; es ist nichts — dem, der er intet om, det er usandt; an dem sammentrækkes ofte til am. b) (med Acc. paa Spørgsmaal: hvorhen? betegnende en legemlig el. aandelig Bevægelse el. Retning med et Maal) til, paa, ved: — einen Ort gehen; — die Wand hängen; — die Arbeit gehen; — die Thür klopfen; — eine Blume riechen; — Einen schreiben; — einen Stein stoßen, mod; bis —, til, indtil; sich — eine Sache kehren, bryde sig om; — das sammentrækkes ofte til ans. 2) av. von Jugend —, fra Ungdommen af; von nun —, fra nu af; Berg —, op ad; Himmel —, mod; oben —, oven for; — zehn, henved, næsten, (i Sammens. med Verber er — en adskillelig Partikel).

Anabaptist, m. -en -en, Gjendøber, c.
Anachronismus, m. pl. —men, Anachronisme, c. (Feil i Tidsregningen).
Analogie, (4 Stav.) f. -n (5 Stav.) Analogie, c.
Analyse, f. -n, Analyse, c.
Ananas, f. pl. s. sg. Ananas, c.
Anarchie, f. -n, Anarkie, n. [medfødt.
Anarten, v. a. (hvoraf kun bruges part. angeartet)
Anathema, n. -s ud. pl. Band, Kirke—, c.
Anathmen, v. a. aande paa.
Anatomie, f. 1) ud. pl. Anatomie, c. 2) pl. -n, Anatomiekammer, n.; —omist, m. -en -en, (ogsaa —omiker, m.) Anatomist, Anatomiker, c.
Anbannen, v. a. Eim. etw., (vulg.) hexe paa.
Anbau, m. -es, ud. pl. Oprydning; Opelskning, Dyrkning; Bebyggelse, Tilbygning, c.; —en, v. a. oprydde, opelske, dyrke; begynde at bygge, bygge til; sich an einem Orte —, nedsætte sig; —er, m. -s, pl. s. sg. Colonist, Planter, Nybygger, c.
Anbefehlen, v. i. a. Eim. eine S. —, befale; (ogsaa) anbefale (empf—). [Digtere) Begyndelse, c.
Anbeginn, m. -es ud. pl. (i ældre Skrifter og hos
Anbehalten, v. i. a. beholde paa.
Anbei, av. herhos, tillige.
Anbeißen, v. i. 1) a. bide i: einen Apfel —. 2) n. m. h. (om Fiskene) bide paa Krogen; fig. bequemme sig til, begynde paa en Ting.
Anbelang, m. -s ud. pl. (foræld.) Henseende, c.; —en, v. a. (foræld.) anbelange, angaae.
Anbellen, v. a. gjøe ad; fig. være grov imod.
Anbequemen, v. 1) a. tilpasse. 2) sich —, føie sig efter (Forhold og Omstændigheder), accommodere.
Anberamen, —raumen, v. a. fastsætte, beramme, bestemme: einen Tag —.
Anbeten, v. a. Gott, tilbede; fig. Einen, elske heit; —ter, m. -s pl. s. sg. Tilbeder, Elsker, c.; —tung, f. T—lse, c.; —tungswürdig, f. tilbedelsesværdig.
Anbetreffen, v. i. a. (for be—) angaae, vedkomme.
Anbetteln, v. a. d. T. Einen, liggende tiltale; sich —, paatrænge sig.
Anbey, av. s. anbei.
Anbiegen, v. i. a. beie til, tilføie.
Anbieten, v. i. 1) a. Eim. etw., tilbyde; sich zu etw. —, tilbyde, erklære sig villig til; (om en Leilighed) vise sig, tilbyde sig. 2) n. m. h. auf etw., (ved Auction) gjøre Bud, det første Bud.
Anbilden, v. a. Eim. etw., meddele ved Dannelse.
Anbinden, v. i. a. binde til; einen Baum an die Wand —, binde op; Einen, binde (især en sig Arbeidere Nærmende, som da affordres Drikkepenge); Einen am Geburtstage, give Foræring; mit Eim. —, binde an, vove en Dyst med; kurz angebunden seyn, være kort for Hovedet, opfarende; einen Bären, slaae Plade, gjøre Gjeld; —dung, f. -en, Binden til, c.
Anbiß, m. -sses -sse, Bid, n. og c.; Biden paa, i; Stedet, hvor man har bidt; Mellemmad; Lokkemad, c.
Anblasen, v. i. a. blæse paa; Einen, modtage med blæsende Instrumenter; das Feuer, die Kohlen —, blæse op; die Jagd —, give Tegn til Jagtens Begyndelse.

Anblatten, v. a. (i Bygningsk.), starre.
Anblecken, v. a. vise Tænder (i Vrede).
Anblick, m. -es, 1) ud. pl. Syn, Øiekast, n.; Beskuelse, c. 2) pl. -e, Syn, n., hvad man seer; Udsigt, c; —en, v. a. see paa, kaste Øie paa.
Anblöken, v. a. Einen, brøle ad, vise Tænder.
Anbohren, v. a. begynde at bore; ein Faß —, stikke an.
Anbrechen, v. i. 1) a. bryde, skære, tage Hul paa: einen Käse, ein Brod, ein Faß —. 2) n. m. s. frembryde: der Tag bricht an. 3) partic. angebrochen, bedærvet, ankommen.
Anbrennen, v. 1) a. rgl. antænde; Eim. ein Maal —, indbrænde, brænde Mærke paa; das Essen —, svide, lade svides. 2) i. n. m. s. antændes, begynde at brænde; angebrannt riechen, lugte svedent.
Anbringen, v. i. a. eine S., anbringe; Eim. einen Stoß —, bibringe; seine Tochter —, forsørge; eine S. bei Eim. —, foredrage, forebringe; gerichtlich, bei Gerichte —, melde, andrage for Retten.
Anbringer, m. -s, pl. s. sg. Anmelder, Angiver, c.; —gung, f. -en, Forsørgelse; Andragelse, c.
Anbruch, m. -es, 1) ud. pl. Anbrud, Frem—, Komme, n.: mit dem —e des Tages; (undert.) Raadenhed, das Fleisch hat einen —, en Tanke. 2) pl. -üche, Stedet hvor en Ting er afbrækket.
Anbrüchig, aj. bedærvet, ankommen, som har en Tanke.
Anbrüllen, v. a. Einen, brøle ad; fig. d. T. (om Mstr.) fare heftig løs paa.
Ancienneität, f. ud. pl. Ancienneitet, c.
Andacht, f. 1) ud. pl. Andagt c. 2) pl. -en, Andagtsøvelse, Bøn: Morgen- und Abend—en; —ächtig, aj. andægtig; —ächteln, v. n. m. h., anstille sig andægtig, hykle; —ächtelei, f. ud. pl. Hykleri, n.; —ächtler, m. -s pl. s. sg. Hykler, c.; —sbuch, n. -es -ücher, Andagtsbog, c.
Andante, n. (indecl.) Andante, c.
Andem, av. es ist nicht —, sandt, der er intet om.
Andenken, v. n. (blot brugelig i partic.) —d, erindrende, ihukommende; —ken, n. -s ud. pl. Erindring, c.; Minde, n.
Ander, der, die, das -e, 1) O-Tal for zweite (fornemmelig hvor der kun er to) anden: der Eine und der —e; der erste Theil, und der —e; Einer um den —n, den Ene efter den Anden, vexelviis; Eines nach dem —n, efterhaanden; ein —es ist versprechen, ein —es halten, et er at love, et andet at holde; Eines über das —e, det Ene ovenpaa, hurtig efter det Andet. 2) aj. anden, modsat, forskjellig.
Ander-mal, ein, av. en anden Gang; —nfalls, av. i andet Fald, i modsat Fald; —ntheils, og —seits, av. paa den anden Side, i andet Fald; —wärtig, aj. og —wärts, av. andensteds, paa, til et andet Sted; —weit, av. og —weitig, aj. andensteds, til anden Tid, paa anden Maade.
Aendern, v. a. ændre, forandre, rette, (undert.) forbedre; —rung, f. -en, Ændren, Forandring, Forbedring, c.; —derei, f. -en, idelig Forandren, c., Forandringer.
Anders, 1) av. anderledes, paa anden Maade; nicht —, ikke anderledes. 2) cj. ellers: wenn —, wo —, om ellers; —wo, av. andensteds, paa et andet Sted; — woher av. andensteds fra.
Anderthalb, aj. og M-Tal, (indecl.) halvanden.

Andeuten, v. a. Eim. etw., antyde, tilkjendegive, paapege; —tung, f. -en, A—dning, T—lse, c.
Andichten, v. a. Eim. etw., paadigte, lyve paa; —tung, f. -en, P—lse, c.
Andonnern, v. 1) n. m. h. buldre paa; 2) a. Einen, tiltale med tordnende Stemme.
Andrang, m. -es ud. pl. Trængen op til, Trængsel, c., Tilløb, n.
Andrängen, v. a. trænge, trykke til, op til: Einen an die Wand —; sich —, trænge sig paa.
Andrechseln, v. a. einer S. etw., dreie paa.
Andrehen, v. a. dreie paa; Eim. eine Nase —, sætte En en Voxnæse paa.
Andringen, v. i. n. m. s. trænge ind paa: auf Einen —; —glich, aj. paatrængende.
Androhen, v. a. Eim. etw., true med. [til.
Andrucken, v. a. eine Schrift an die andere, trykke
Andrücken, v. a. Einen, sich an die Wand, trykke op til; das Wachs fest —, trykke fast.
Andurch, av. (foræld.) herved, derved.
Anecdote, f. -n, Anekdote, c.
Aneignen, v. a. sich etw., tilegne; optage i sig; —gnung, f. ud. pl. T—lse, c. Optagen i sig: die Pflanzen wachsen durch —gnung (inden fra).
Aneinander, sammen, kun i Sammens., som: —fügung, f. -en, Sammenføielse, c.
Aneckeln, v. n. m. h. volde Vammelse; es ekelt mich an.
Anemone, f. -n, Anemone, c.
Anempfehlen, v. i. a. s. emp—.
Anerbe, m. -n -n, nærmeste Arving; —n, v. a. testamentere til, give ved Fødselen; angeerbt, tilfalden ved Arv; medfødt.
Anerbieten, v. i. a. tilbyde, s. anb— og erb—.
Anerkennen, v. i. a. erkjende, ved—, vedgaae; —nnung, f. -en, E—lse, V—lse, c.; —nntniß, f. ud. pl. idelig Erkjendelse. [—, medfødt.
Anerschaffen, v. i. a. tildele ved Skabelsen; es ist
Anfabeln, v. a. paadigte.
Anfächeln, v. a. Einen, vifte sagte paa.
Anfachen, v. a. oppuste, opflamme.
Anfädeln, v. a. trække paa Traad.
Anfahen, (foræld.) s. anfangen.
Anfahren, v. i. 1) a. Holz, Steine —, kjøre til et Sted; Einen, fare paa, tiltale haardt. 2) n. m. s. an das Haus, die Insel, kjøre, seile til; angefahren kommen, komme kjørende, seilende; an die Mauer —, kjøre paa, torne paa.
Anfahrt, f. -en, Kjøren, Seilen til; Ankomst (til Vogns); Opkjørsel, c., Landingssted, n.
Anfall, m. -es -älle, Fald imod en Ting, n.: — an eine Sache; Tilfalden (især ved Arv); Anfald, Angreb, Anstød, n.; vom Feinde, vom Podagra; det, som tilfalder: (især den tilfaldende Arv).
Anfallen, v. i. 1) n. m. s. an eine S. —, falde hen, ned paa; die Vögel fallen hier gern an, trække hen til, kaste sig ned paa; tilfalde (ved Arv). 2) a. Einen, anfalde, angribe.
Anfällig, aj. som kan tilfalde; smitsom.
Anfang, m. -es, sjeld. pl. -änge, Begyndelse, Begynden, c.: den — machen; im —e; vom —e an.
Anfangen, v. i. 1) a. eine Rede —, zu reden —, begynde; was soll ich nun —? foretage? mit ihm

ist nichts anzuf—, gjøre, udrette (til Nytte); eine S. recht —, bære sig ad, gribe fat; es ist auf mein Leben ange— (abgesehen), lægge an paa, sigte til, stile imod. 2) n. m. h. begynde, tage sin Begyndelse, (zu): es fängt an zu regnen, (ikke zu regnen an); —änger, m. -s pl. s. sg., (—inn. f. -en) Begynder, (-inde) Stifter, Ophavsmand (med Gen.); Begynder, Lærling (in med Dat.), c.; —änglich, 1) aj. først. 2) av. i Begyndelsen.

Anfangs, av. i Begyndelsen, først; —buchstabe, m. -ns -n. B—sesbogstav, n.; —grund, m. -es pl. -ünde, B—sesgrund, c.

Anfassen, v. a. Einen bei der Hand —, tage fat paa; Perlen — (anreihen), trække paa Traad.

Anfaulen, v. n. m. s. begynde at raadne, have en Tanke.

Anfechten, v. i. a. svagt angribe (om Sygdom); (i Theol.) friste, anfegte: er läßt sich nichts —, bekymre, forurolige, anfegte; gjendrive, bestride; —tung, f. -en, Anfegtelse, c.

Anfeilen, v. a. begynde at file; file paa. [imod.

Anfeinden, v. a. Einen —, nære og yttre Fiendskab

Anfertigen, v. a. (i Canc.) Eim. einen Befehl —, tilsende, udfærdige.

Anfesseln, v. a. Einen; eine S. an etw., lænke til; —lung, f. ud. pl. Lænken til.

Anfeuchten, v. a. fugte, be—; —tung, f. ud. pl. Fugten, Be—, c.

Anfeuern, v. a. antænde, gjøre Ild paa; fig. Einen, opflamme, anspore, egge, ophidse; —rung, f. ud. pl. A—lse, O—lse, A—sporen, c.

Anflammen, v. a. einen Pfahl, brænde lidet i den nederste Ende; fig. opflamme, ophidse.

Anflattern, v. n. m. s. flagre mod, komme flagrende.

Anflechten, v. i. a. flette til; —tung, f. -en, Tilfletning, c.

Anflehen, v. a. Einen um eine S., anraabe, bede indstændigt, bønfalde; —hung, f. ud. pl. A—lse, Bønfalden, c.

Anflicken, v. a. eine S. an etw., flikke til; —ckung, f. -en, Tilflikning, c.

Anfliegen, v. i. n. m. s. flyve til, paa, imod; komme flyvende. [imod, hen til, tæt forbi.

Anfließen, v. i. n. m. s. an einen Ort —, flyde

Anflößen, v. a. flaade til, lade flyde til: Holz, Balken —.

Anflößungsrecht, n. -es ud. pl. Ret til et Stykke Land, som Strømmen har tilført.

Anflug, m. -es -üge, brat Syn, hurtig Kommen og Forsvinden, Paakommen; (i Skovv.) unge Skud (af Naaletræer); -üge, (undert.) Stænk.

Anfluß, m. -sses, 1) ud. pl. Tilløb, Tilflyden, c.; s. Anflößungsrecht. 2) pl. -üsse, et tilflydt Stykke Land.

Anfordern, v. a. etw., fordre, gjøre Fordring paa; -rung, f. -en, an Einen, Fordring, c.; Krav, n.; auf etw., Fordring, Prætension, c.

Anfrage, f. -n, Spørgsmaal, n., Forespørgsel, c.; bei Eim. um eine (wegen einer) S. — thun; -n, v. a. spørge, forespørge sig: bei Eim.; -r, m. -s pl. s. sg. Spørger, c.

Anfressen, v. i. a. begynde at æde, begnave, fortære; sich —, vulg. æde sig tyk, proppe sig.

Anfrieren, v. i. n. m. s. an etw., fryse til.

Anfrischen, v. a. opfriske, gjøre frisk, forbedre; Einen zu etw., opmuntre, ophidse; —schung, f. ud. pl. O—lse, O—tring, c. [Skrift.

Anfuge, f. -n, det Tilføiede; (i Canc.) et tilføiet

Anfügen, v. a. fælde til, føie til; (i Canc.) tilføie, melde, berette; —gung, f. -en, Føien til, Tilføielse, c.

Anführen, v. a. Einen zu etw. —, føre, vise Vei; veilede, undervise; anføre, commandere; Einen —, d. T. narre, bedrage; etw. —, føre til, kjøre til; eine Stelle aus einem Buche —, anføre, fremføre, citere; —rer, m. -s pl. sg. Anfører, c.; —rung, f. -en, Anførsel, c.; —rungszeichen, n. -s pl. s. sg. Anførselstegn, n. Gaaseøine (" el. ,,).

Anfuhrt, f. -en, s. Anfurt.

Anfüllen, v. a. opfylde (mit); vulg. sich —, fylde sig (spise og drikke for meget); —llung, f., Opfylden, c.

Anfurt, f. -en, Sted, hvor man kan kjøre eller seile til, Slæbested, Landgangssted, n. Opkjørsel, c.

Angabe, f. sjeld. pl. -n, Udkast, n., Plan, Grundlægning, c.; Angivelse; Klage, Besværing, c.; Penge paa Haanden (ved Kjøb), Haandpenge.

Angaffen, v. a. gabe paa, gloe paa.

Angähnen, v. a. see gabende paa; fig. (om et Svælg, en Afgrund) gabe mod.

Angeartet, aj. medfødt.

Angeben, v. i. 1) a. Eim. eine S., give i Afdrag; seinen Namen —, den Ton —, einen Diebstahl —, angive; ein Gebäude, udkaste Plan, gjøre Udkast til; sein Handwerk, opgive, holde op med, forlade; (bedre aufgeben): sich zu etw. —, melde, tilbyde, indstille sig. 2) n. m. h. (i Kortsp.) give først; —ber, m. -s pl. s. sg. Angiver, Anklager, c.; —blich, aj. i Følge Angivelse, foregiven.

Angebinde, n. -s pl. s. sg. Fødselsdags Foræring, Navnedags F—, c. [født: es ist mir —.

Angeboren, partic. af det ubrugelige angebären, med-

Angebot, n. -es ud. pl. Tilbud, n.; (paa Auction) første Bud.

Angedeihen, v. i. n. kun i Forbindelse med lassen: Eim. etw. — lassen, forunde, tilstaae, lade vederfares; (i Canc.) partic. angediehen, forundt, tilstaaet, vederfaret.

Angedenken, n. (foræld.) s. Andenken.

Angeerbt, s. anerben.

Angehänge, (—henke), n. -s pl. s. sg. det, som hænges paa, især: Smykke, n., Dingeldangel, n., Talismand, Amulet, c.

Angehen, v. i. 1) a. nærme sig gaaende; Einen, gaae løs paa, angribe; den Richter —, henvende sig med Bøn; es geht mich nicht an, angaae, vedkomme. 2) n. m. s. es wird dir nicht —, gaae fra Haanden, lykkes, lade sig gjøre; es geht an, gaaer an, er taaleligt; das Schauspiel geht an, begynder; komme i Brand; begynde at raadne, faae en Tanke; —d, aj. begyndende; angaaende, betræffende.

Angehören, v. n. m. h. Eim., tilhøre; være i Slægt med; —rig, aj. tilhørende; beslægtet med; —rigen, pl. ud. sg. Paarørende; Husfolk.

Angel, f. -n, Spids, Braad, c.; Spids, hvormed Redskaber sættes fast i Skaftet; Hage i Dørposten, hvorom Hængslet dreier sig, Stabel, i Alm.; Hængsel, n.;

zwischen Thür und — seyn, maatte vælge mellem to onde Ting; Angel, Medekrog, c.; (ogsaa) Medelei, n.

Angelangen, v. n. s. anlangen.

Angeld, n. -es ud. pl. Penge paa Haanden, Haandpenge, Fæste—.

Angelegen, partic. (anliegen) som ligger tæt ved, tilgrændsende; es ist mir —, maatpaaliggende, om at gjøre; ich lasse mir diese Sache — seyn; —heit, f. -en, Anliggende; vigtigt Ærinde, n.; —tlich, aj. maatpaaliggend.; indstændig, vigtig.

Angel-haken, m. -s pl. s. sg. Angel, Medekrog, c.; —leine, f. -n, og schnur, f. -üre, Medesnor, c.; —ruthe, f. -n og —stange, f. -n, Medestang, c.; —stern, m. -es -e, Polarstjerne, c.

Angeler, (Angler, Angelfischer) m. -s pl. s. sg. Angler, Angelfisker, c.

Angeln, v. a. angle, mede; fig. nach etw. —, stræbe, traate meisomt efter.

Angeloben, v. a. Eim. (el. für Einen) etw., love høitideligt; —löbniß, n. -sses -sse, høitideligt Løfte, Tilsagn, n.

Angelweit, av. heelt aaben, paa vidt Gab: — offen stehen.

Angemessen, partic. (anmessen) overeensstemmende med, svarende til (med Dat.); —heit, f. ud. pl. Overeensstemmelse, c. [behagelig.

Angenehm, aj. hvad man gjerne modtager, velkommen,

Anger, m. -s pl. s. sg. grøn Plads, Grønplet, Grønning, Fælled; Agerreen, c.

Angeschlossen sein, s. Anschließen.

Angesehen, aj. og partic. (ansehen) anseet, agtet, fornem.

Angesessen, aj. besiddende.

Angesicht, n. -es, 1) pl. -er, Ansigt, n. 2) ud. pl. Paasyn, n., Nærværelse, c.: im —e des Heeres; -s av. (med Gen.) i Paasyn af: -s aller Menschen.

Angestammt, aj. nedarvet, oprindelig.

Angewöhnen, v. a. Einen zu etw., Eim. etw., vænne til; —hnung, f. -en, Vænnen til, tilvant Handlemaade; —wohnheit, f. -en, Vane, c.

Angieren, v. a., see skarpt, graadig paa.

Angießen, v. i. a. vande, overgyde, bestænke; seine Kleider sitzen, als ob sie ihm angegossen wären, som om de vare støbte paa ham, sydde paa ham.

Anglotzen, v. a. d. T. stirre, gloe paa.

Angränzen, s. Angre—.

Angreifen, v. i. a. eine S., tage fat paa; gribe, holde fast, antaste, anholde; angribe, forgribe sig, fornærme; udmatte, svække; eine S. gut od. schlecht —, lægge Haand paa, bære sig ad med; sich —, anstrenge, angribe sig; —fer, m. -s, pl. s. sg. Angriber, c.; —fisch, aj.: -e Waare, søgte, som Alle gribe efter; ein —er Mensch, ivrigtigt.

Angrenzen, v. n. m. h. grændse til, (an etw. el. med Dat.); —zung, f. -en, Tilgrændsning, c.

Angriff, m. -es -e, Griben, Tagen paa; Paagriben, Anholden, c.; Angreb (auf eine S.); Fornærmelse; Antastelse; Begyndelse, c.; Stait, Haandgreb, n.; -skrieg, m. -es -e, Angrebskrig; -swaffe, f. A—vaaben; —sweise, av. angrebsviis.

Angst, 1) f. (pl. Aengste kun med in) Angest, Ængstelse, c. 2) av. angest, bange: mir ist —, wird dabei —; Eim. — machen.

Angst-geschrei, n. -es, ud. pl. Angestskrig, n.; —haft, aj. (forældt.) ængstelig; —mann, m. -es -männer, d. T. m. St. Skarpretter, Bøddel, c.; —ruf, m. -es -e, A—raab, n.; —schweiß, m. -es ud. pl. A—sved, c.; —voll, aj. angestfuld.

Aengsten, (ängstigen) v. a. ængste; gjøre bange; —stigung, f. ud. pl. Ængsten, c.

Aengstig, (ängstlich) aj. ængstelig, bange; frygtsom; overdreven omhyggelig.

Angucken, v. a. d. T. kikke paa.

Angürten, v. a. befæste med Bælte.

Anhaben, v. i. a. ein Kleid —, have paa, bære; Eim. etw. — können el. werden, kunne, ville skade, vinde en Fordeel fra.

Anhacken, v. 1) a. begynde at hakke; die Erde an die Kartoffeln, hakke op om. 2) n. m. h. d. T. klæbe paa. [klæbe, hænge paa.

Anhaften, v. n. m. h. das Pflaster will nicht —,

Anhäkeln, v. a. befæste med smaa Hager; (om Fugle) holde fast med Kløerne. [entre.

Anhaken, v. a. hage fast; sich an ein Schiff —,

Anhalt, m. -es ud. pl. Tilhold, n., Anholden, c.; fig. Støtte, c.

Anhalten, v. i. 1) a. sich el. eine S. an eine andere —, holde fast til; die Pferde —, holde an, standse; —de Arzeneien, som stoppe; Einen, anholde, lægge Beslag paa, fængsle; Einen zu etw. —, holde til noget, drive, formane. 2) n. m. h. an einer S. —, hænge fast ved; mit etw. —, vedvare, vedblive; an einem Orte —, holde stille; bei Eim. um eine S. —, anholde, bede om; (sjeld.) holde inde, standse; inne halten; —d, partic. vedholdende, uafbrudt; —lter, m. -s pl. s. sg. (hos forst. Haandv.) Holder, c. (den Pers. el. Ting, som holder noget); —ltsam, aj. vedholdende; —ltung, f. ud. pl. Vedholdenhed, c.

Anhang, m. -es, 1) pl. -änge, hvad der hænges paa el. ved en Ting; — eines Buches, Anhang, Tillæg, Appendix, n. 2) ud. pl. Tilhængere, Anhang, n.; —en v. i. n. m. h. einer S. (Dat.) —, hænge ved, høre til; Eim. —, holde med, være hengiven.

Anhängen, v. a. eine S. an eine andere —, hænge, hefte paa el. til; Eim. etw., tilføie, beskylde for, smitte; er hängt sich (Dat.) selbst alles an, han sætter eder Alt paa sig selv; sich (Acc.) —, hænge sig paa, være paatrængende; —ger, m. -s pl. s. sg. Tilhænger, c.; —gig, aj. (vulg. anhängisch) paatrængende, paahængende; tilhørende, vedkommende (med Dat.); eine S. —gig machen, gjøre anhængig, indklage, indanke for Retten; sich —gig machen, (i Bjergv.) betale paa Afdrag; —glich, aj. Eim. el. an Einen, hengiven, vedhængende; —glichkeit, f. ud. pl. H—hed, Vedhængenhed, c.

Anhängsel, n. -s, s. Angehänge.

Anhauch, m. -es ud. pl. Aande, sagte Lufning, c.; —en, v. a. Einen el. etw., aande paa.

Anhauen, v. i. a. eine S., begynde at hugge paa; hugge lidt bort af.

Anhäufeln, v. a. hyppe.

Anhäufen, v. a. ophynge; sammenskrabe; sich —, formeres, tiltage; —fung, f. -en, Ophyngen, Formerelse, Tilvæxt, c.

Anheben, v. 1) a. løfte, flytte op el. hen til (an den Ort); begynde paa; 2) n. m. h., tage sin Begyndelse, begynde.
Anheften, v. a. tilhefte, rie til.
Anheim, av. (for heim) hjem; (jurid.) Eim. —fallen, tilfalde; Eim. eine S. —geben el. —stellen, overdrage, indstille til, overlade til Afgjørelse.
Anheischig, aj. sich (Acc.) zu etw. — machen, forpligte sig til.
Anher, og —o, av. (for her) herhid, her; bis—, hid-[til, hidindtil.
Anherreise, f. Herreise.
Anhetzen, v. a. ein Wild —, begynde at forfølge; einen Hund an ein Thier —, hidse paa; fig. Einen zu etw. —, ophidse, opegge, tilskynde til; —tzung, f. ud. pl. Ophidsning, Tilskyndelse, Opeggelse, c.
Anheute, av. (forældt.) i Dag.
Anhöhe, f. -n, Høi, Bakke, Brink, c.
Anholen, v. a. hale til sig; die Taue, stramme.
Anhören, v. a. Einen el. etw., høre paa, laane Øre til; Eim. etw., iagttage hos ham ved at høre.
Anhüpfen, v. n. m. s. hoppe mod, komme hoppende.
Anjagen, v. 1) a. den Hirsch, begynde at jage; die Hunde, jage frem. 2) n. m. s. komme jagende.
Animosität, f. ud. pl. Animositet, c.
Anis, m. -es ud. pl. Anis, c.
Anjetzt, —o, av. (bedre jetzt) nu, for nærværende Tid.
Anjochen, v. a. spænde i Aaget.
Ankauf, m. -es ud. pl. Kjøb, n. Kjøben; den kjøbte Ting; —en, v. a. eine S., kjøbe; sich (Acc.) —, kjøbe faste Eiendomme; —ung, f. ud. pl. Kjøben, c.
Ankel, m. -s pl. s. sg. Ankel, Ankelfode (Knöchel).
Anker, m. -s pl. s. sg. Anker, n. (38 Potter); Anker, Skibs—, Muur—, n.; fig. Beskyttelse, c.
Anker-fest, aj. ankerfast; —grund, m. -es -ünde, A—grund, c.; —haken, m. -s pl. s. sg. A—hage, c.; —platz, m. -es -ätze, A—plads, c.; —schmied, m. -es -e, A—smed, c.; —tau, n. -es -e, A—toug, c.
Ankern, v. 1) n. m. h., ankre, kaste Anker; (vulg.) nach etw. —, tragte efter. 2) a. forbinde ved Muuranker.
Anketten, v. a. eine S. an eine andere —, lænke til, sammenkjæde med; fig. sich an Einen —, forbinde sig med; slutte sig fast til.
Ankind, n. -es -er, et som sit eget antaget (adopteret) Barn; —en, v. a. adoptere, antage i Barns Sted; —ung, f. ud. pl. Adoption, c.; —er, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Den, som adopterer et fremmed Barn.
Ankirren, v. a. lokke, tillokke.
Ankitten, v. a. kitte fast.
Anklage, f. -n, Anklage, Beskyldning (wegen); Klage, c.; Klagemaal (Skriftet) n.; —n, v. a. Einen, Einen einer S. el. wegen einer S., beskylde, klage, angive, dadle; —äger, m. -s pl. s. sg. Anklager, c.
Anklammern, v. a. sich an eine S., klamre, hænge, klynge, holde sig fast ved.
Anklang, m. -es -änge, Klang, en Klangs Begyndelse, Intonation; Accord, c.
Ankleben, v. 1) a. einen Zettel an die Wand —, klæbe fast, kline fast. 2) n. m. h. an einer S. —, klæbe ved, hænge fast ved; fig. Eim., hænge ved (om en Vane).
Ankleiben, v. a. d. T. klæbe fast, faae til at klæbe.
Ankleiden, v. a. Einen, sich, klæde paa; —dung, f. ud. pl. Klæden paa; —dezimmer, n. -s pl. s. sg. Paaklædningsværelse, n. (især paa et Theater).
Ankleistern, v. a. klistre paa.
Anklingeln, v. a. ringe paa.
Anklingen, v. i. 1) n. m. h. begynde at lyde; (i Mus.) accordere. 2) a. lade lyde, frembringe en Klang; auf das Wohl der Freunde —, klinke.
Anklopfen, v. 1) n. m. h. die Thür —, banke paa; fig. bei Eim., søge at erfare hans Mening om en Sag. 2) a. banke fast; —fung, f. ud. pl. Banken paa; —fer, m. -s pl. s. sg. Ring el. Hammer paa en Dør, hvormed man banker paa, Dørhammer, c.
Anknöpfen, v. a. knappe til, paa.
Anknüpfen, v. a. knytte til, sammenknytte; fig. ein Gespräch —, bringe i Gang; eine Bekanntschaft, knytte, begynde.
Ankommen, v. i. n. m. s. komme, an—, med zu, bei, in og an; auf Einen —, komme til, nærme sig, komme hen imod; es kommt mich (i det daglige Liv hyppigt men urigtigt mir) eine Lust an, paakommer, kommer over; was kommt ihm (og ihn) an? hvad faaer han i Sinde? es kommt mir schwer an, falder mig tungt; es kommt auf mich an, beroer paa; laß es auf mich —, overlad det til mig; ich will es darauf — lassen, lade det komme an derpaa, oppebie; auf diese Summe soll es mir nicht —, komme an, bryde mig om; gut —, blive anset, befordret, forsørget, gift; bei Eim. mit etw. nicht —, ikke udrette noget; vulg. (schön el. übel) —, komme smukt, ilde an, fare vel, ilde.
Ankömmling, m. -es -e, Fremmed, der ankommer for at forblive, at nedsætte sig paa Stedet, Nyankommen.
Ankreiden, v. a. eine Schuld, skrive paa Regning.
Ankriechen, v. i. n. m. s. krybe hen til.
Ankriegen, v. a. d. T. trække over, paa; er kann den Rock nicht —; komm mir damit nicht angekrochen, plag mig ikke dermed, bliv mig fra Halsen dermed.
Ankündigen, (i den høiere Skrivemaade ankünden) v. a. Eim. etw., forkynde, anmelde; —gung, f. -en, F—lse, A—lse, c.; —ger, m. -s pl. s. sg. Anmelder, c.
Ankunft, f. ud. pl. Ankomst, c.; Komme, n.
Ankuppeln, v. a. koble, binde sammen; fig. d. T. Eim. eine Frau, koble til; —lung, f. -en, Sammenkobling, c.
Anlächeln, anlachen, v. a. smile ad, tilsmile.
Anlage, f. -n, Anlæg, n. (i dette Ords Bem. i Dansk); s. Anlegen; Paalæg, n.; Driftscapital, c.; (Canc.) Bilag, n. (til et Brev ic.).
Anlände, f. -n, Landingssted, n. [Landing, c.
Anlanden, v. n. m. s., lande; —dung, f. ud. pl.
Anländen, v. a. sætte paa Land.
Anlangen, v. 1) n. m. h. was mich anlanget, angaaer. 2) n. m. s. ankomme. 3) a. Einen um etw. (Canc.) anføge, bede; —gung, f. -en, Ankomst, c.
Anlaß, m. -sses, -lässe, Stin, n.; Anledning, Aarsag, Leilighed, c.

Anlassen, v. i. a. lade blive ved noget, lade komme til (hvorved underforstaaes et Infin.); Eim. ein Kleid —, lade beholde paa; die Hunde auf Einen —, hidse paa; das Wasser eines Teiches —, lade løbe ind; fig. Einen hart —, tiltale haardt; sich zu etw. —, tegne til, have Skin af; tee sig, fare.

Anlauf, m. -es (sjeld. pl. -läufe), Løben til, Fart (naar man vil springe) c.; Tilløb, n. Tilvæxt, c. ꝛc.; An- und Ablauf des Meeres, Flod og Ebbe, c.; Overhæng; Angreb, Overfald, n.

Anlaufen, v. i. 1) a. Einen —, løbe imod; angribe, overhænge. 2) n. m. s. begynde at løbe; (om Vandet) svulme op, stige, (om en Sum) formeres; er kam angelaufen, løbende; auf den Feind —, angribe; (om Staal, Glas ꝛc.) løbe an, tabe sin Glands; (om Fisk) fordærves, gaae i Forraadnelse; svulme, hovne op; an, gegen Einen —, løbe paa; støde imod; übel —, komme galt afsted; einen — lassen, behandle En, som han fortjener det.

Anläuten, v. a. ringe til, bekjendtgjøre ved Ringen: die Stunden.

Anlegen, v. 1) a. lægge tæt til el. paa; Holz an das Feuer —, Feuer an ein Gebäude —, sætte Ild paa; dem Pferde die Zügel —; das Gewehr an den Backen —, lægge an til; einen Hund —, lægge i Lænke; ein Kleid, die Trauer —, anlægge, iføre sig; sich anlegen (ankleiden), klæde sig paa; Hand (an die Arbeit) —, lægge Haand paa Værket, tage fat, arbeide; Hand an Einen —, lægge Haand paa, slaae; der Rost legt sich an das Eisen an, lægger sig paa; die Speise legt sich an den Topf an, svies; sein Geld zu etw. —, anvende, bruge; eine Stadt —, anlægge; auf eine S. —, lægge an paa, sigte til; etw. Böses —, have i Sinde; aftale; sich mit Eim. —, give sig i Kast med; eine Abgabe —, paalægge Skat. 2) n. m. h. mit dem Schiffe —, lægge til Land, lande.

Anlegeschloß, n. -sses -össer, Hængelaas, c.

Anlehen, n. -s pl. s. sg. Laan, n.

Anlehnen, v. a. sich an eine S. —, læne, sætte op til; die Thür —, lukke paa Klem.

Anlehren, v. a. Einen, Eim. etw., lære, give Underviisning.

Anleihe, f. -n, Laan, n.; —n, v. a. laane (af en Anden, især om store Summer).

Anleimen, v. a. eine S., lime til.

Anleite, f. -n, (jurid.) Besigtigelse efter Rettens Ordre; Indførsel i den Anklagedes Gods.

Anleiten, v. a. an einen Ort, lede hen til; Einen zu etw., veilede, anføre til; —tung, f. -en, Henledning, Veiledning, Foranledning, c.

Anleuchten, v. a. lyse nær hen til, belyse.

Anliegen, v. i. n. m. h. ligge, slutte tæt til (om et Huus, en Klædning); Eim. —, bede indstændigt og vedholdende; s. Angelegen.

Anliegen, n. -s. 1) uden pl. Slutten til, c. 2) pl. s. sg. hvad der ligger paa Hjertet: Anliggende, n. Nød, c.; Ønske, n.; Bøn, c.; Overhæng, n.

Anlocken, v. a. lokke til sig; Einen zu etw., tilskynde; —ckung, f. -en, Tillokkelse, Tilskyndelse, c.

Anlöthen, v. a. lodde til; —thung, f. —en, Tilledning, c.

Anlügen, v. i. a. Eim. eine S. —, lyve paa.

Anmachen, v. a, fæste, slaae, lukke til: die Schnallen —, die Segel —, die Thür —; Feuer —, gjøre Ild paa; eine Farbe —, tilberede; Wein —, blande forfalske; Speisen —, anrette, tilberede; den Kalk —, gjøre vaad; sich, trænge sig paa, indsnige sig.

Anmächtigen, v. a. sich einer S. (Gen.) el. eine S., anmasse sig; usurpere.

Anmalen, v. a. anstryge, male.

Anmarsch, m. -es uden pl. Anmarsch, c.; —iren, v. n. m. s. (især om Soldater) rykke frem.

Anmaßen, v. a. sich, anmasse, tilegne, tillade; ich maße mir den Vortheil el. mich des Vortheiles an; —ßung, f. -en, A—lse, T—lse, c.; —ßlich, aj. paa en anmassende Maade, ukvlig, egenraadig, arrogant.

Anmelden, v. a. Eim. etw., anmelde; —dung, f. -en, A—lse, c.

Anmerken, v. a. Eim, eine S. —, mærke paa, afiagttage; eine S., anmærke, optegne; omtale, bemærke; —kung, f. -en, Anmærkning, c. (især) Note, c;

Anmessen, v. i. a. Eim. ein Kleid —, tage Maal af; fig. gjøre overeensstemmende, s. Ange—.

Anmit, av. (forælд.) hermed.

Anmuth, f. uden pl. behagelig Følelse; Ynde, Behagelighed, c.

Anmuthen, v. a. Eim. eine S. —, bede, anmode om, forlange (noget Utilladeligt el. Uanstændigt); die S. muthet mich an, tiltrækker, tiltaler, interesserer mig; —thung, f. -en, Anmodning, c.

Anmuthig, aj. behagelig, yndig, indtagende; —thvoll, aj. yndefuld; —threich, aj. riig paa Ynde.

Annageln, v. a. nagle fast; (part. angenagelt bruges ogsaa fig. om den, der af Skræk eller andre Aarsager ei kan røre sig af Stedet).

Annahen, v. n. m. s. nærme sig, stunde til.

Annähen, v. a. sye til; —hung, f. -en, Tilsyning, c.

Annähern, v. n. m. s. komme nærmere; —rung, f. -en, Nærmelse, c.

Annahme, f. uden pl. Modtagelse, Antagelse, c.

Annalen, pl. uden sg. Annaler, Aarbøger; Krønike, c.

Annehmen, v. i. a. eine Einladung —, modtage; ein Geschäft —, paatage sig; einen Bedienten —; an Kindes Statt —, antage; tage til sig; einen Rath, eine Meinung, eine Gestalt —, følge, antage, paatage sig; angenommen, paatagen, forstilt; sich (Acc.) eines Menschen —, antage sig, sørge for; antage, indrømme; etw. für Ernst —, antage, ansee for; sich (Dat.) eine S. —, henlyde paa sig, tage sig af; —mbar, aj. antagelig; —mlich, aj. antagelig; (ogsaa) behagelig, yndig; —mlichkeit, f. 1) uden pl. Antagelighed, c. 2) pl. —en, Behagelighed, Ynde, c.

Anneigen, v. a. bøie hen til.

Annetzen, v. a. væde, fugte.

Annieten, v. a. nette, klinke til.

Annoch, av. (for noch) endnu.

Annonce, f. -n, Annonce, c.

Anomalie, f. -n, Anomalie, c.; —alisch, aj. anomalsk.

Anonym, (—misch) aj. anonym; —ität, f. uden pl. Anonymitet, c.; —nymus, m. Anonymus.

Anordnen, v. a. anordne, ordne; —dnung, f. -en, Anordning, Ordnen, c.; (ved en Fest, i et Skuespil, et Maleri ꝛc.) Ordning, Indretning, c.

Anpachen, v. a, Einen, gribe haardt fat.

Anpassen, v. 1) a. Eim. eine S., prøve, see om det passer, tilpasse. 2) n. m. f. passe, hvoraf partic. —d (bedre angemessen) med Dat. passende.
Anpflanzen, v. a. begynde at plante; opdyrke, beplante; sich —, nedsætte sig; —zer, m. -s pl. s. sg. Nybygger, Colonist, c.; —zung, f. -en, Opdyrkning, Beplantning, Coloni, c.
Anpichen, v. a. bege, kline til med Beg.
Anpochen, v. n. m. h. banke paa.
Anprallen, v. n. m. f. stette paa; fig. nærme sig voldsomt en Ting, og igjen fjerne sig.
Anpreisen, v. i. a. Eim. eine S. —, anprise, anbefale; —sung, f. ud. pl. Anpriisning, A—ling, c.
Anputz, m. -es ud. pl. Puds, Pynt, c.; alle Klædningsstykkerne dertil; —en, v. a. Einen el. sich, pudse, pynte.
Anranken, v. a. ranke op; sich (om Planter) ranke, slynge, snoe sig op; fig. forbinde sig nøie.
Anrathen, v. i. a. Eim. eine S. —, raade, raade til; —thung, f. -en, (bedre das Anrathen) Raad, n.
Anrauchen, v. a. Einen, lade ryge paa (bedre anräuchen); eine Pfeife, tilryge.
Anrechnen, v. a. Eim. etw., skrive paa Regning; Eim. eine S. als eine Wohlthat —, tilregne, fordre, at han skal ansee for; —chnung, f. -en, Skriven paa Regning; Tilregnelse, c.
Anrecht, n. -es -e, Ret til Tingen.
Anrede, f. -n, Tiltale, kort Tale c.: an Einen.
Anreden, v. a. Einen, tiltale, tale til; Einen um etw. —, anmode, bede om; Eim. eine S. —, overtale til.
Anregen, v. a. Einen zu etw. —, varsomt tilskynde; eine S. —, sagte røre ved, berøre; bringe i Erindring, bedre: eine S. in—gung bringen.
Anreihen, v. a. sætte i Rad, trække paa Traad; sich, slutte til Rækken.
Anreißen, v. i. a. begynde at rive; fig. begynde at bruge, at tage af.
Anreiten, v. i. 1) a. ein Pferd —, ride første Gang. 2) n. m. f. an den Baum —, stede paa, idet man rider; fig. übel —, komme galt afsted; er kam bei mir angeritten, reed hen til.
Anreiz, m. -es -e, Tilskyndelse, c.; —en, v. a. tilskynde, bevæge til; —ung, f. -en, T—lse, c.
Anrennen, v. 1) i. n. m. f. an einen Baum —, rende paa, imod; fig. übel —, komme galt afsted; angerannt kommen, komme rendende. 2) rgl. a. angribe, rende paa, ryge løs paa.
Anrichte, f. -n, Anretterbord, n.
Anrichten, v. a. die Speisen —, anrette; Eim. el. für Einen —, rette an for En; Schaden —, anrette, foraarsage; —tung, f. -en, Anretning, c.; —tisch, m. -es -e, Anretterbord, n.
Anriechen, v. i. 1) a. eine Blume —, lugte til; mærke, erfare af Lugten: man riecht es ihm an, wo er gewesen ist; man riecht ihm den Stutzer an, at han er en Spradebasse. 2) n. m. h. (sjeld.) give Lugt fra sig.
Anritt, m. -es ud. pl. Nærmelse tilhest.
Anritzen, v. a. begynde at ridse; ridse lidet, betegne ved et Rids.
Anrollen, v. 1) a. rulle, trille paa. 2) n. m. f. nærme sig rullende; trille hid.
Anrosten, v. n. m. f. ruste til, rustne fast.
Anrüchtig, (anrüchig) aj. (jurid.) lidt berygtet; —keit, f. ud. pl. Berygtethed, c.; en Forbrydelse el. Omstændighed, som gjør berygtet.
Anrücken, v. 1) a. langsomt (stødeviis) bringe nærmere. 2) n. m. f. rykke frem, langsomt nærme sig; —ckung, f. ud. pl. Fremrykning, c.
Anrufen, v. i. a. Einen, raabe paa, kalde heil paa; raabe an; Einen um Zeugen —, kræve til Vidne; Einen um Hülfe —, anraabe, bede indstændigt; —fung, f. ud. pl. Raaben paa, Anraaben, c.
Anrühren, v. a. røre ved; (i Kogek.) røre sammen; —rung, f. -en, Røren ved, Sammenrøren, c.
Ans, sammentr. for an das; (sjeld. i den ældre Stiil) s. An.
Ansäen, v. a. begynde at saae, tilsaae, besaae.
Ansage, f. 1) ud. pl. Forkyndelse, Melden, c. 2) pl. -n, det som forkyndes; —zettel, m. -s pl. s. sg. Tilsigelsesseddel, c.
Ansagen, v. a. Eim. etw., tilsige, forkynde, melde, bekjendtgjøre; —gung, f. -en, T—lse, F—lse, B—lse, c.
Ansäßig, aj. besiddende, som har faste Eiendomme; —keit, f. ud. pl. Tilstanden, at En er besiddende.
Ansatz, m. -es, 1) ud. pl. Anlæg til Noget, n.; Embouchure (om En, der spiller et blæsende Instrument). 2) pl. -ätze, alt hvad der sættes til en anden Ting; Tilsætning, Regning; Taxt, c.; —rechnung, f. Differentialregning, c.
Ansaugen, v. i. 1) a. suge fast til; d. T. suge sig fuld. 2) n. m. h. begynde at suge; —gung, f. ud. pl. Sugen til.
Anschaffen, v. a. 1) rgl. eine S. —, anskaffe; —ffung, f. ud. pl. A—lse, c. 2) i. s. Anerschaffen.
Anschäften, v. a. skæfte, forsyne med nyt Skæfte; —tung, f. ud. pl. Skæftning, c.
Anschauen, v. a. see paa, beskue; anskue, fornemme; —uung, f. -en, B—lse, A—lse; —ulich, aj. anskuelig, —ulichkeit, f. ud. pl. Anskuelighed, c.
Anschein, m. -es ud. pl. Sandsynlighed, c.; Udseende, Skin, n.; —en, v. i. 1) a. skinne paa. 2) n. m. h., hvoraf især partic. —end, tilsyneladende.
Anschere, f. -n, Rending, c. (hos Væverne).
Anscheren, v. a. 1) i. begynde at klippe; beklippe lidt. 2) rgl. slaae Rendingen op.
Anschicken, v. a. ordne, berede; sich zu etw. —, gjøre sig færdig til, lave sig til; tee sig, bære sig ad, anstille sig.
Anschieben, v. i. 1) a. den Tisch an die Wand —, skyde, flytte. 2) n. m. h. begynde at slaae Kegler; —ber, m. -s pl. s. sg. den, der skyder en Ting hen; det, der henskydes, f. Ex. Tilsætning til et Bord; —bsel, n. -s pl. s. sg. det Henskudte.
Anschielen, v. a. skele til, paa.
Anschießen, v. i. 1) a. saare ved Skud, anskyde; angeschossen seyn, vulg. være forlibt, have en lille Ruus, have en Skrue løs; ein Gewehr —, skyde første Gang med; (som Konstord) forbinde. 2) n. m. f. skyde sig frem med Fart; an eine S. —, stede heftig imod; grændse til; anskyde, krystallisere. 3) n. m. h. skyde først.
Anschlag, m. -es, 1) ud. pl. Slaaen paa, Opslaaen, c. 2) pl. -äge, et Skrift, som opslaaes offentlig,

Placat, c. Leiebræt, n. o. s. v.; (paa et Gevær) Kolbe, c.; Overslag, n.; Regning, Vurdering, c.; eine S. in — bringen, føre paa Regning; fig. tage i Betragtning; Anslag, n. (ond Hensigt); Stedet, hvor noget slaaer paa eller imod; —en, v. i. 1) a. begynde at slaae; den Ton —, slaae an; das Gewehr —, lægge an; eine S. an eine andere —, slaae fast til, hefte til, kline til; ein Haus —, faldbyde ved Placat; einen Ausreißer —, opslaae hans Navn paa Galgen; Feuer —, slaae Ild; fig. etw. hoch, —gering, anslaae, vurdere, ansætte; (hos Skræddere) rie til. 2) n. m. s. støde imod, slaae imod: die Wellen schlugen an das Ufer an. 3) n. m. h. die Hunde schlagen an, begynde at gjøe; das Mittel schlägt an, hjelper, gjør Virkning; —faden, m. -s -äden, Rietraad, c.; —zettel, m. -s pl. s. sg. Placat, Affiche, c.; —ägig, aj. let opfattende: forslagen, snu.

Anschleichen, v. i. n. m. s. nærme sig snigende; angeschlichen kommen, komme snigende.

Anschleifen, v. a. 1) i. begynde at slibe, slibe paa; —fung, f. -en, Paasliben, c. 2) rgl. tyitte, slæbe hid.

Anschließen, v. i. 1) a. slutte tæt til; einem Brief einen Zettel —, vedlægge, hosfeie; sich —, træde nær til hinanden; sich an Einen —, søge Ens Selskab; an eine S., slutte, lænke fast; —ßung, f. -en, Tilslutten, Vedlæggen, Fastlænken, c. 2) n. m. h. slutte, sidde, passe tæt til (om en Dør el. en Klædning).

Anschlingen, v. i. a. slynge fast; —gung, f. -en, Fastslyngen, c.

Anschluß, m. -sses, 1) ud. pl. Passen, Slutten til, c.; Fald, n.: der Rock hat einen guten —, slutter godt. 2) pl. -üsse, Bilag, n.

Anschmecken, v. a. einer S. etw., smage noget paa.

Anschmeicheln, v. n. m. h. Eim., smigre, søge hans Gunst ved at smigre.

Anschmelzen, v. i. og rgl. a. begynde at smelte, smelte til; —zung, f. -en, Tilsmeltning, c.

Anschmieden, v. a. etw. an eine S., smedde til, lænke; —dung, f. Tilsmedden, c.

Anschmiegen, v. a. sich an eine S. —, passe nøie, slutte sig til; sich Jemandem, villig føie sig efter.

Anschmieren, v. a. etw., smøre paa; fig. Eim. eine S. —, smøre paa; bedrage, narre med; den Wein —, forfalske; —rung, f. -en, Paasmøren, c.

Anschmunzeln, v. a. tilsmile.

Anschnallen, v. a. spænde paa.

Anschnauken, (anschnarken, anschnauzen) v. a. snuse til, besnuse; d. T. tiltale grovt, overfuse.

Anschneiden, v. i. a. begynde at skjære af, skjære Hul paa; etw. el. Eim. etw., bemærke ved at skjære.

Anschnitt, m. -es -e, Snit, Skaar n.; afskaaret Stykke, n.; Stedet, hvor en Ting er anskaaren. [c.

Anschnüren, v. a. snøre til; —rung, f. -en, Tilsnøren,

Anschov, f. -en (—vis, m. indecl.) Ansjos, c.

Anschrauben, v. a. skrue til; —bung, f. -en, Tilskruen, c.

Anschreiben, v. i. a. etw. an die Tafel —, skrive paa, opskrive; Eim. etw. —, skrive noget paa Regning; fig. bei Eim. gut (schlecht) angeschrieben seyn (stehen), være vel (slet) anskreven (yndet, ikke yndet); —ber, m. -s pl. s. sg. Opskriver; —bung, f. -en, Skriven paa, Opskriven, c.

Anschreien, v. i. a. Einen —, ein Schiff —, skrige til, praie; Einen um Hülfe —, anraabe.

Anschreiten, v. i. n. 1) m. s. skride hen til; især med kommen. 2) m. h. begynde at skride frem.

Anschrote, f. -n, List. el. Liste, Klæde—, c.

Anschub, m. -es ud. pl. Udslag, n. (det første Slag i Keglespil).

Anschuhen, v. a. sætte Sko paa; sich —, d. T. tage [Sko paa.

Anschüren, v. a. (Smed.) antænde; fig. paa ny opvække, opfriske.

Anschuß, m. -es, 1) ud. pl. Tilvæxt, Stigen; Chrystalliseren, c. 2) pl. -üsse, det første Skud.

Anschütt, f. -en, opskyllet Land; —en, v. a. styrte fuld, opfylde, kaste til.

Anschwängern, v. a. besvangre, befrugte; fig. forsætte Metaller med Regel; —rung, f. -n, Besvangren, Befrugten, c.

Anschwänzeln, v. n. m. s. (om Hunde) nærme sig logrende med Halen; fig. komme svandsende.

Anschwärzen, v. a. sværte, male sort; fig. Einen, bagtale, sætte i slet Lys; —zung, f. -en, Sværten, Bagtalelse, c. [snakke til.

Anschwatzen, v. a. Eim. eine S —, paasnakke, for-

Anschweißen, v. a. sammensveise, —smedde; (Jagtsp.) saare ved et Skud; anskyde.

Anschwellen, v. 1) rgl. a. (sjeld.) der Wind schwellt die Segel an, fylde. 2) i. n. m. s. das Wasser schwillt an, svulmer op, voxer, stiger; —llung, f. ud. pl. Svulmen op, c.

Anschwemmen, v. a. opskylle; —mmung, f. -en, Opskylling; det opskyllede Land.

Ansegeln, v. n. m. s. seile paa, — til; —lung, f. -en, Paaseilen, Tils—, c.

Ansehen, v. i. a. see paa; betragte; udholde, taale, lide; tage Hensyn til; Einen für etw. —, ansee, holde for; Eim. eine S. —, slutte af Ens Udvortes; Einen wegen einer (el. um eine) S., ansee, straffe; eine S. nicht —, ikke see paa, ikke tage Hensyn til, ikke bryde sig om; eine S. —, see an, oppebie Udfaldet; es ist auf diese S. anges—, (bedre abges—), det sigter dertil; partic. anges—, anseet, agtet, fornem; —, n. -s ud. pl. Beseen, Betragten, c.; allem — nach, Anseende, n.; Skjønnen; ein gutes — haben, Udseende, Udvortes, n.; er giebt sich das — eines klugen Mannes, Udseende af, Skin af, n.; Anseelse, Agtelse; Pragt, c: — machen, vise Pragt; — ehnlich, aj. værd at see paa; anseelig, betydelig, vigtig, prægtig, kostbar; —ehnlichkeit, f. ud. pl. Anseelighed, Betydelighed, c.; —hung, f. ud. pl. in Ansehung eines Dinges, i Betragtning af, med Hensyn til; (undert.) i Sammenligning med.

Ansetzen, v. 1) a. sætte (hen) til, føie til; sye til (an eine S.); vurdere, taxere, ansætte (zu etw.); Eim. eine S. —, skrive paa Regning; ansætte til et Embede; einen Tag —, fastsætte, beramme; sich an eine S., sætte sig fast, klæbe sig til; (i Kjøkkenet) sætte paa: Fleisch; Aehren —, skyde, sætte Ax; sich —, nedsætte sig, etablere sig. 2) n. m. h. begynde; (om Rytteri) gribe an, falde an; (om Ørker) vedvare; (om Dyr) blive fede; (om Træer) sætte an, vise Tegn til Frugt; die Stute hat angesetzt, Hoppen er med Føl.

Ansicht, f. ud. pl. Beskuelse, Betragtning, c. 2) pl. -en, Prospect, c.; Synspunkt, n.; Maade at betragte en Ting paa, Synsmaade, c.; —ig. aj. Eines (mindre rigtig Einen) — werden, faae Øie paa En, blive vaer. [aaard, c.

Ansiedel, n. -s pl. s. sg. Stamgods, n.; Selvejer-

Ansiedeln, v. a. sich —, nedsætte sig, bygge og boe; —lei. f. -en, Colonie, c.; —lung, f. ud. pl. Nedsættelse, Bos—, c.; —dler, m. -s pl. s. sg. Colonist; Nybygger, c.

Ansinnen, v. i. a. Eim. eine S. —, anmode om, forlange, (ubilligt og med Urette).

Ansitzen, v. i. n. m. s. an einer S., sidde fast paa; an einem Orte, være besiddende.

Anspann, m. -es -e, Spænd, Forspænd, n.

Anspannen, v. a. den Wagen —, die Pferde an den Wagen —, spænde for; vulg. Einen zu etw. drive, bringe med Magt til; ein Tau —, stramme; seine Kräfte —, anspænde; —änner, m. -s pl. s. sg. Hoverikende, c.; —nnung, f. Spænden for, Driven, Strammen, Anspændelse, c. [Foragt for.

Anspeien, v. i. a. Einen, spytte paa; fig. d. T. vise

Anspielen, v. n. m. h. begynde at spille; auf eine S., sigte til, hentyde, alludere til; —lung, f. -en, Henpegen, Sigten til, Hentydning, Allusion, c.

Anspießen, v. a. sætte paa Spid, spidde; —ßung, f. ud. pl. Spidden, c.

Anspinnen, v. i. a. einen Faden an den andern, spinde til, sammen; begynde at spinde; fig. einen Aufruhr, opvække; anstifte; sich —, opstaae, opkomme lidt efter lidt; —nnung, f. -en, Sammenspinden, Anstiftelse, c.

Anspitzen, v. a. spidse, til—. [f. -en, A—lse, c.

Anspornen, v. a. spore frem; fig. anspore; —rnung,

Ansprache, f. bedre Anrede, s. dette Ord.

Ansprechen, v. i. 1) a. Einen, tiltale; Einen um etw. —, bede, anmode; sein Vorschlag spricht mich an, behager mig, gjør Indtryk paa mig; (sjeld.) indstævne; anklage. 2) n. m. h. (om musikalske Instrum.) give den rette Tone fra sig; ytre sig; bei Eim. —, (bedre ein—), tage ind til, besøge undervejs.

Ansprengen, v. 1) a. einen Felsen —, begynde at sprænge; sprænge Reget hen imod eller paa (an el. gegen einen Ort); bestænke, fugte, besprænge; Einen — el. 2) n. m. s. auf Einen — el. angesprengt kommen, galoppere hen imod.

Anspringen, v. i. n. 1) m. s. an Einen el. an eine S. —, springe hen imod; fare, storme imod. 2) m. h. begynde at springe, gjøre det første Spring.

Anspritzen, v. 1) a. sprøite paa, bespröite. 2) n. m. s. kastes sprøitende mod.

Anspruch, m. -es -üche, Tiltale; Paastand, Fordring, Prætension: — auf eine S. — machen; in — nehmen; (ogsaa) Rettigheden dertil; —los, aj. som ikke gjør Fordringer; beskeden; —losigkeit, f. ud. pl. Fordringsfrihed, Beskedenhed, c.

Ansprung, m. -es ud. pl. Tilløb, n.; — nehmen, Fart, naar man vil springe, c.; Anfald, Spring til, n.; Udslæt paa Børns Hoveder, n.; Arpe, c.

Anspucken, v. a. d. T. spytte paa.

Anspühlen, v. 1) a. der Fluß spühlt Land an, skyller til, sætter til. 2) n. m. h. skylle op imod (an); —lung, f. Tilskyllen, Opsk—, c.

Anstalt, f. -en, Anstalt, Tilberedelse; Foranstaltning, c.; öffentliche —, Anstalt, Indretning, c.

Anstammen, v. a. s. Angestammt.

Anstand, m. -es ud. pl. Standsen; Venten; Opsættelse, Forhaling, Henstand: — über eine S.; eine S. in — ziehen, Tvivl, Betænkelighed, c.; der — in der Rechnung, Indvending, c.; guter —, Anstand, Maneer; (Jagtsp.) Stedet, hvor Vildtet opdrives; —ändig, aj. anstændig, sømmelig, antagelig; hvad der behager, er efter Ønske; —ändigkeit, f. ud. pl. Anstændighed, Sømmelighed, f.

Anstarren, v. a. stirre paa, see stivt paa.

Anstatt, præp. med Gen., istedetfor; — meiner el. an meiner Statt, i mit Sted; foran et Verb. med zu og daß: — es zu sagen el. — daß er es sagt.

Anstauben, v. n. m. s. tilstøves, blive lidt støvet.

Anstäuben, v. a. tilstøve.

Anstaunen, v. a. stirre paa, betragte med Forundring.

Anstechen, v. i. a. stikke i; vulg. angestochen kommen, komme stikkende (mit); stikle paa; stikke an; begynde at bruge af, stikke Hul paa: ein Faß —; er ist sehr angestochen, d. T. drukken, beruset.

Anstecken, v. a. sætte fast paa ved at stikke: den Braten an den Spieß —; das Band an den Hut —, stikke fast med Naale; das Licht —, tænde, antænde; das Haus —, sætte Ild paa; Einen —, smitte, besmitte; ein Faß Bier —, begynde at tappe af; —d, partic. smittende, smitsom; —ckungsgift, n. -es ud. pl. Smittegift, Miasma, c.

Anstehen, v. i. n. 1) m. h. Eim. anstaae, klæde, sømme sig; behage; mit Eim. —, tjene i Fællesskab, gaae i Compagnie; være tvivlraadig, tage i Betænkning (ogsaa med seyn); um etw. —, bede, anholde om. 2) m. s. an einer S., staae tæt op til, staae imod; eine S. — lassen, lade staae hen, opsætte.

Ansteigen, v. i. n. m. s. gaae op ad, blive høiere (om en Egn, et Bjerg); d. T. angestiegen kommen, komme anstigende (gravitetisk).

Anstellen, v. a. an eine S., stille, sætte op til; sich auf einen Hasen —, stille sig paa Luur efter; Einen zu etw., indstille til; Einen als etw., ansætte, bestikke til; stifte, foranstalte, anordne, indrette; eine S. mit Eim. —, aftale; Betrachtung —, anstille; sich gut (schlecht) —, tee sig, opføre sig; sich —, anstille, forstille; —ller, m. -s pl. s. sg., Stifter, Ophavsmand, c.; —llig, aj. som godt kan bruges til Noget, duelig, skikket.

Anstemmen, v. a. stemme imod, trykke med Anstrængelse imod; —mmung, f. -en, Stemmen imod.

Ansterben, v. i. n. m. s. es ist mir angestorben, tilfaldet ved Ens Død.

Anstich, m. -es, ud. pl. Stikken an, c.

Anstiften, v. a. eine S., anstifte, afstedkomme (i ond Betydn.); Einen zu etw. —, anspore, lokke til; —tung, f. -en, A—se, Ansporen, c.; —ter, m. -s pl. s. sg. Ophavsmand, c.

Anstimmen, v. a. ein Instrument —, stemme; einen Gesang —, Klagen —, istemme, lade høre; —mmung, f. ud. pl. Istemmen, c.

Anstopfen, v. a. stoppe, proppe fuld; sich —, proppe sig, overfylde Maven med Mad.

Anstoß, m. -es, 1) ud. pl. Stöden imod, o.: (an eg gegen eine S.); — nehmen, — geben, Anstød, n, Forargelse; Forseelse, c. (wider eine S.); er lieset ohne —, uden Hakken, uden at standse. 2) pl. -öße, Anfald; Angreb, n., (von einer Krankheit); Anstødssteen, Hindring, c.

Anstoßen, v. i. 1) a. Einen —, eine S. an eine andere —, støde til; angest—es Obst, stødt Frugt; die Erde, støde, stampe fast; ein Gebäude an ein anderes —, bygge til; den Aermel an den Rock —, sye til; Bretter —, følde sammen; die Gläser —, mit den Gläsern, klinke. 2) n. m. h. an eg gegen eine S., støde an, torne imod, snuble; gegen seine Pflicht, wider gute Sitten, støde an, forsee sig; im Reden —, stamme; an einen Ort —, støde til, grændse til; (i Jagtsp.) støde i Hornet til Tegn paa Jagtens Begyndelse. 3) n. m. s. tilstøde, møde: es ist ihm ein Unglück, eine Krankheit angest—, (bedre zugest—); —ößig, aj. anstødelig, forargelig (med Dat.); ein —ößiges Pferd, let til at snuble; —ößiges Obst, som begynder at raadne; —ößigkeit, f. -en, Anstødelighed, Forargelighed, c.

Anstrahlen, v. a. straale paa, til; fig. see fyrig paa; —lung, f. ud. pl. Straalen paa

Anstreben, v. a. stræbe til, — op.

Anstreichen, v. i. 1) a. eine S., bestryge, an—, over—; einer S. eine Farbe —, sætte Farve paa, fig. udstykke, besmykke; sich —, sminke sig; betegne ved en Streg, understrege; vulg. ich werde es dir —, jeg skal huske dig det. 2) n. m. h. an etw. stryge paa, i Forbigaaende let berøre; —cher, m. -s, pl. s. sg. Smører, en slet Maler.

Anstreifen, v. n. m. h. an etw., streife paa.

Anstrengen, v. a. stramme; sich el. Einen zu etw. —, anstrenge; —gung, f. -en, Strammen, A—lse, c.

Anstrich, m. -es, 1) ud. pl. Bestrygen, An—, Over—, c.; Anstreg, Skin, n. 2) pl. -e, hvad der stryges paa; Sminke, c.

Anstricken, v. a. strikke til, strikke længere; —ckung, f. -en, Tilstrikning, Forlængelse ved Strikning.

Anströmen, v. 1) a. tilstrømme. 2) n. m. s. strømme med, nærme sig strømmende; fig. (om Mstr.) strømme til, komme skareviis; —mung, f. -en, Tilstrømning, c.

Anstücken, v. a. flikke til, sætte Stykker til.

Anstürmen, v. a. storme mod, nærme sig stormende.

Anstürzen, v. 1) a. styrte mod. 2) n. m. s. kastes styrtende mod; angestürzt kommen, komme styrtende.

Ansuchen, v. a. Einen el. bei Eim. um etw., ansøge, anholde om; anmode, opfordre; —chung, f. -en, el. Ansuchen, n. -s pl. s. sg. Ansøgning, Anmodning, c.; Ansuchung thun, ansøge. [Tapir).

Anta, m. Anta, c. (det største Landdyr i Sydamerika;

Antagonist, m. -en -en, Modstander, Antagonist, c.

Antakeln, v. a. tiltakle, udruste.

Antanzen, v. 1) n. m. h. begynde at dandse, nærme sig dandsende. 2) a. paadrage sig ved Dands.

Antasten, v. a. beføle, tage fat paa; antaste, angribe; —stung, f. -en, Beføleu, A—lse, c.

Aente, s. Ente. [Kander.)

Anthal, n. -es -e, et ungersk Viinmaal (60 til 70

Antheil, m. -es -e, Andeel; fig. ud. pl. Andeel; an einer S. — nehmen, tage Deel i, Deeltagelse; Deling, Tildeling, c.

Anthologie, f. -n, Anthologie, c.

Anthun, v. i. a. ein Kleid —, tage paa, iføre sig; Eim. etw., tilføie (i ond Betydn.); sich Zwang —, paalægge.

Antichambre, f. —bern, Forgemak, n.

Antichrist, m. -en -en, Antichrist, c.

Antik, aj. antik; -e, f. -n, Antike, c.

Antilope, f. -n, Antilope, c. (et Dyr af Gedearten).

Antimonium, n. -s ud. pl. Antimonium, Spidsglas, c.

Antipathie, f. -n, Antipathie, c. (gegen etw.)

Antipode, m. -n -n, Antipode; fig. Modstander, c.

Antiquar, m. -s -e, Antiqvar, c.; —quität, f. bruges meest i pl. -en, Antiqvitet, c.

Antithèse, f. -n, Antithese, c.

Antlitz, n. -es -e, (i den høiere Stiil) Aasyn, n.; —seite eines Gebäudes, Forside, Façade, c.

Antoniusfeuer, el. Antonsfeuer, n. -s ud. pl. Rosen, c. (Sygdom).

Antrag, m. -es -äge, Tilbud, Forslag, n.; -en, v. i. 1) n. m. h. auf etw., andrage paa, bringe i Forslag. 2) a. Eim. eine S., tilbyde; foreslaae.

Antrauen, v. a. Eim. eine Frau —, vie til, copulere.

Antreffen, v. i. a. Einen —, træffe, støde paa, møde; angaae, vedkomme (bedre betreffen).

Antreiben, v. i. 1) a. an einen Ort el. an eine S. —, drive til, afsted; fig. Einen zu etw., drive, nøde til, opmuntre, tilskynde. 2) n. m. s. an einen Ort —, drive, flyde hen til; —bung, f. -en, Driven afsted, Opmuntring, Tilskyndelse, Drivefjeder, c.

Antreten, v. i. 1) a. die Erde an den Baum —, træde fast, — sammen; Einen —, træde hen til, for at sige noget; Einen um etw. —, bede, anmode; eine Reise, ein Amt —, tiltræde; sein zehntes Jahr —, træde ind i. 2) n. m. s. an einen Ort —, træde nærmere hen til; (i Fegtek.) begynde at fegte, lægge an.

Antrieb, m. -es, 1) ud. pl. Tilskyndelse; aus eigenem —e, af egen Drift. 2) pl. -e, Aarsag, Drivefjeder, Bevæggrund, c. [a. sich, beruse.

Antrinken, v. i. 1) n. m. h. begynde at drikke. 2)

Antritt, m. -es, 1) ud. pl. Tiltrædelse, Nærmelse, Begyndelse; Anmodning, Begjering (um); Pasgang (om Heste) c. 2) pl. -e, Trin, Fodtrin, n.; —spredigt, f. -en, Tiltrædelsesprædiken, c.

Antrocknen, v. n. m. s. begynde at tørres, tørres til.

Antvogel, m. -s -ögel, (m. St.) And, c., alle Slags Ænder.

Antwort, f. -en, Svar, n.; -en, v. n. m. h. (partic. ge—et) Eim. el. auf eine Frage —, svare; —schreiben, n. -s pl. s. sg. Svarskrivelse, c.

Anversuchen, v. a. ein Kleid —, Eim. ein Kleid —, prøve ved at tage paa. [troe til.

Anvertrauen, v. a. Eim. eine S. —, anbetroe, be-

Anverwandt, aj. Eim. — seyn, beslægtet med, Paarørende af; -e, m. (f.) ein —er, Beslægtet, Paarørende, c.; —schaft, f. -en, Slægtskab, n., samtlige Beslægtede.

Anwachs, m. -es ud. pl. Tilvæxt, Forøgelse, c.; et Stykke Land, som Strømmen har tilført.

Anwachsen, v. i. n. m. s. an eine S. —, voxe sammen med; voxe til, formeres, tiltage, blive større;

das Kind, das Wasser, der Fluß (svulmer op), die Krankheit, das Land wächst an.

Anwalt (ikke —ld), m. -es -e, (ogsaa -älte) Advocat, Sagfører; (undert.) Fuldmægtig, c.; —schaft, f. -en, Sagførers Embede el. Forretning; Advocatur, c.

Anwälzen, v. a. vælte, rulle til.

Anwandeln, v. 1) n. m. f. nærme sig vandrende. 2) a. es wandelt mich eine Ohnmacht an, paakommer, kommer over; —lung, f. -en, Paakommen, n.; Anfald, n.; Paroxysmus; Upasselighed, c.

Anwarten, v. n. m. h. auf eine S., vente paa, gjøre sig Haab om; —tschaft, f. -en, Haab om, n.; Expectance paa. [c.

Anweben, v. a. væve til; —bung, f. -en, Tilvævning,

Anwehen, v. a. Einen, vifte paa; vifte hen, blæse hen paa. [grædende.

Anweinen, v. a. Einen, vende sig grædende til, tiltale

Anweisen, v. i. a. Holz —, udvise; Eim. etw., anvise; Einen an einen andern —, give Anviisning; (jurid. for ein—) indsætte, sætte i Besiddelse; Einen zu etw. —, give Anviisning til; (i Canc.) befale, tilholde; —sung, f. -en, Udviisning; Anviisning, Assignation: auf Einen; Indsættelse; Underretning; Befaling, Tilholdelse (zu), c.

Anwenden, v. rgl. og i. a. Eine S. zu etw., anvende, bruge; er hat die Zeit übel angewendet, (Act.); übel angewandte Zeit (Pass.); —dung, f. -en, A—lse, c.; Brug, n.; —dbar, aj. anvendelig, brugelig (zu); —dbarkeit, f. ud. pl. A—hed, B—hed, c.

Anwerben, v. f. 1) a. hverve (zu). 2) n. m. h. um ein Mädchen —, frie til, beile til (für Einen); —rber, m. -s pl. s. sg. Hverver; Frier, Beiler, c.; —rbung, f. -en, Hvervning, c.; Frieri, n.; Beilen, c.

Anwerden, v. i. m. f. Eine S. el. Einen, d. T. blive af med, blive qvit, faae afsat.

Anwerfen, v. i. 1) n. m. h. begynde at kaste (Terninger). 2) a. kaste til, imod (an eine S.); seine Kleider —, kaste paa, iføre sig.

Anwesen, n. -s (sjeld. for) —heit; —d, aj. nærværende, tilstedeværende; —heit, f. ud. pl. Nærværelse, Tilstedeværelse, c.

Anwidern, v. n. m. h. volde Væmmelse.

Anwirken, v. 1) n. m. h. (sjeld.) begynde at arbeide. 2) a. væve til; —kung, f. -en, Tilvævning, c.

Anwohnen, v. n. m. h. boe nær ved; —hner, m. -s pl. s. sg. Nærboende, Nabo, c.; —hnung, f. ud. pl. Boen nær ved.

Anwuchs, m. -es 1) ud. pl. Sammenvoxen; Tilvæxt, Formerelse. 2) pl. -üchse, hvad der er voxet til, Gevæxt, Udvæxt, c. [f. -en, Tilønskning, c.

Anwünschen, v. a. Eim. etw., tilønske; —schung,

Anwurf, m. -es 1) ud. pl. Paakasten, Opkasten (an eine S.); Kalkning, Hvidten. 2) pl. -ürfe, det første Kast; hvad der kastes til: Klinke, c.; Overslag for en Dør, til at sætte Hængelaas for; Rending; Klædelifte, c.; et af Strømmen tilført Stykke Land.

Anwurzeln, v. n. m. f. slaae Rødder, fatte Rod, rodfæste sig; er steht wie angewurzelt, fig. som om han var groet fast, ubevægelig.

Anzahl, f. ud. pl. Antal, n.

Anzahlen, v. a. begynde at betale; etw. an eine S., afbetale strax ved Kjøbet.

Anzählen, v. a. begynde at tælle.

Anzapfen, v. a. tappe an, begynde at tappe; Einen, fig. d. T. gjennemtrække, g—hegle; —pfung, f. -en, Antappen, G—hegling, c. [-en, Paatrylleu, c.

Anzaubern, v. a. Eim. etw., trylle paa; —rung, f.

Anzeichen, n. -s pl. s. sg. Kjendetegn, Mærke; Forvarsel, Forbud, Symptom, n.

Anzeichnen, v. a. sætte Tegn; antegne, anmærke; —chnung, f. -en, A—tning, c.

Anzeige, f. 1) ud. pl. Angivelse, Tilkjendegivelse, Betegnelse. 2) pl. -n, Beretning, Efterretning, c.; Kjendetegn; Forbud paa en Ting, n.; Advarsel, c.; -n, v. a. Eim. etw., vise, betegne; bekjendtgjøre; betyde, tilkjendegive; spaae; —r, m. -s pl. s. sg. Angiver, Anmelder, c.; et offentligt Blad, hvori Noget bekjendtgjøres, Tidende, c.; —gung, f. -en, Be—lse, T—lse, c.

Anzetteln, v. a. (hos Væverne) rende, sætte i Væven; fig. etw. Böses —, anstifte, foranledige, vulg. være Mester for; —lung, f. -en, Rending, A—lse, F—lse, c.; —ttler, m. -s pl. s. sg. Ophavsmand, Anstifter, c.

Anziehen, v. i. 1) a. begynde at trække; den Rock —, tage, trække paa, iføre sig; sich —, klæde sig paa (rigtigere sich ankleiden); eine —de Kraft, tiltrækkende; trække til, stramme; opelske, optække; tiltrække, fængsle, interessere; —d, aj. tiltrækkende, interessant; sich, mir etw., tage sig af, henlyde paa sig; anføre, omtale, nævne. 2) n. m. f. rykke frem, nærme sig langsomt; angezogen kommen, komme anstigende, drivende; tiltræde et Embede; gaae i Tjeneste. 3) n. m. h. der Leim zieht gut an, holder fast, binder, hænger ved; d. T. die Schläge ziehen an, trække igjennem, smerte meget; —hung, f. -en, Tiltrækken, Aftræn, c.

Anzieher, m. -s pl. s. sg. Skohorn, n.; Støvlehage, c.

Anzucht, f. -üchte, Opelskning, c.; Tillæg, n.; Kanal, Rendesteen, c.

Anzug, m. -es 1) ud. pl. Fremrykken, Anmarsch; Tiltræden; Tiltrædelse, c. 2) pl. -üge, Dragt, Klædning, Costume, c.; —üglich, aj. fornærmelig, bidende, ærekrænkende; (sjeld. for anziehend) tiltrækkende, forførisk; —üglichkeit, f. mest pl. -en, fornærmeligt, ærekrænkende Udtryk; —spredigt, s. Antritts—.

Anzünden, v. a. antænde, sætte Ild paa; fig. foranledige, fremkalde: einen Krieg; —dung, f. -en, A—lse, c. [stanrende Ord.

Anzwacken, v. a. fig. Einen, stikle paa, angribe med

Anzwecken, v. a. das Leder, fastplette; —ckung, f. -en, Fastpleken.

Anzwingen, v. a. Eim. etw., paatvinge.

Anzwirnen, v. a. tvinde sammen.

Apanage, (l. —asche) f. -n, Apanage, c.

Apartement, n. -s -s, Apartement, n.

Apathie, f. ud. pl. Apathie, c.

Apfel, m. -s pl. Aepfel (Dim. Aepfelchen, n. pl. s. sg.) Æble, n.

Apfel-baum, m. -es -äume, Æbletræ, n.; —grau, aj. (om Heste) æblegraa; —grün, aj. blegrøn; —kern, m. -es -e, Æblekjerne, c.; —kuchen, m. -s

pl. s. sg. Æblekage, c.; —rund, aj. æblerund; —schale, f. pl. Aepfelschalen (vel rigtigere Apfel—) Æbleskralling, c.; —schimmel, m. -s pl. s. sg. abildgraa Skimmel, c.; —sine, f. -n, Apelsin, c.; —wein, m. -es -e (Aepfelwein), Æbleviin, —most, c.

Apokalypse, f. ud. pl. Johannes Aabenbaring, c.

Apologie, f. -n, Apologie, c.

Apoplexie, f. ud. pl. Apoplexie, c.

Apostel, m. -s pl. s. sg. Apostel, c.

Apostroph, m. -es -en, Apostroph, c. [Apotheker, c.

Apotheke, f. -n, Apothek, n.; —r, m. -s pl. s. sg.

Apparat, m. -es -e, Apparat, n.

Appell, m. -s ud. pl. Appell, c. (Signal i Krigskonsten).

Appellation, f. -en, Appellering, c. (Indstævning for en høiere Ret); —liren, v. a. og n. appellere. [dix, n.

Appendix, m. (f.) pl. —dices (i alle Casus), Appen-

Appetit, m. -es ud. pl. Lyst, Tilbøielighed (zu); Appetit, Madlyst, c.

Applaus, m. -es, ud. pl. Applaus, c.

Applicatur, f. -en, Applicatur, Fingersætning, c.

Apposition, f. -en, Apposition, c.

Appretur, f. -en, Appretur, c.

Approbation, f. -en, Approbation, c.

Aprikose, f. -n, Aprikos, c.

April, m. -s ud. pl. April, Aprilmaaned, c.; Einen in den — schicken, narre April; in den — gehen, løbe April; —narr, m. -en -en, Aprilnar, c.; —wetter, n. -s pl. s. sg. Aprilveir, n.

Aequator, m. -s ud. pl. Æqvator, c., Linien.

Aqua Tinta, f. ud. pl. Aqua Tinta, c.

Aqua Toffana, f. ud. pl. Aqua Toffana, c.

Aquavit, m. -s -e, Aquavit, Akevit, c. (aqua vitæ).

Arabeske, f. især pl. -n, Arabeske, c.

Arak, m. -s ud. pl. Arak, c.

Aras, m. den indianske Ravn (Psittacus macæo).

Arbeit, f. -en, Arbeide, n., Gjerning, Møie, Besværlighed, c.; Værk, n.

Arbeit-los, aj. arbeidsløs, uden Arbeide; —sam, aj. arbeidsom; —samkeit, f. ud. pl. Arbeidsomhed, c.; —scheu, aj. bange for at arbeide; —selig, aj. (Sydt.) møisommelig, elendig.

Arbeiten, v. 1) a. bearbeide, forarbeide; afrette, dressere; sich, sein Pferd zu Tode —, arbeide til Døde. 2) n. m. h. arbeide, være virksom: an einer S. —, in Gold —; være i heftig Bevægelse, gjære: das Herz, der Wein arbeitet; —ter, m. -s pl. s. sg. Arbeider, c.

Arbeits-biene, f. -n, Arbeidsbi, c.; —haus, n. -es -äuser, A—huus, n.; —lohn, n. (m.) -es ud. pl. A—løn, c.; —mann, m. -es -leute, A—mand, c.; —stunde, f. -n, A—time, c.

Arbitrage, (l. —asche) m. Arbitrage, c.

Arcade, f. -n, Arcade, Buegang, Hvælving, c.

Arcanum, n. -s -ana, Arcanum, hemmeligt Middel, n.

Arche, f. -n, die — Noäh, Noahs Ark; Vindkasse i Orgeler, c.; fladbundet Skib, n.; Kanal, c.; (forældt.) Kiste, Lade, c.; Skrin, n.

Archipelagus, m. indecl. Archipelagus, n.

Architect, m. -en -en, Architect, Bygmester, c.; —ur, f. 1) ud. pl. Architectur, Bygningskonst, c. 2) pl. -en, Bygningszirat, c.

Archiv, n. -s -e, Archiv, n.; —ar, m. -s -e, Archivarius, c.

Aeren, v. n. m. h. (sjeld.) pløie.

Arg (ärger, ärgst), aj. slet; ond, ugudelig; der —e, den Onde, Djævelen; das —e, det Onde, Ugudelighed; die Welt liegt im —en, Verden er fuld af Ondskab; kaad, letfærdig, skjelmsk; listig, trædsk; streng, haard, skarp; stor, farlig, vigtig; er macht Alles ärger, gjør Alting værre, overdriver Alt.

Arg-list, f. ud. pl. Trædskhed, Underfundighed, c.; —listig, aj. trædsk, underfundig, snu; —listigkeit, f. ud. pl. T—hed, U—hed, S—hed, c.; —los, aj. uden Trædskhed, harmløs, uskyldig; —losigkeit, f. ud. pl. H—hed, U—hed, c; —willig, aj. ondskabsfuld, skadefro; —willigkeit, f. ud. pl. O—hed, S—hed, c.; —wohn, m. -es ud. pl. Mistanke, c.: auf, wider Einen — haben; —wohnen og —wöhnen, v. a. eine S.; wegen einer S. auf Einen, mistænke (partic. geargwohnet); —wöhnig, d. T. —wöhnisch, aj. mistænksom, mistænkelig.

Argali, n. et Faar i Siberien.

Aerger, m. -s ud. pl. Ærgrelse, Fortrædelighed; Forargelse, c.; —lich, aj. ærgerlig, (tilbøielig til at ærgre sig el. blive vred); forbittret, ærgerlig, vred: auf Einen; til at ærgre sig over, fortrædelig: das ist mir eine —e S.; forargelig; —niß, n. -sses, 1) ud. pl. Ærgrelse: über eine S.; Forargelse: ein — an eine S. nehmen. 2) pl. -sse, hvad der forvolder Ærgrelse, Fortrædelighed, c.; hvad der strider mod Ærbarhed; hvad der forarger.

Aergern, v. a. Einen, sich über eine S., ærgre; sich an allem, forarge.

Argument, n. -es -e, Argument, n., Bevæggrund, c.

Arie, f. -n, Arie, c. [Aristokratie, n.

Aristokrat, m. -en -en, Aristokrat, c.; —ie, f. -n,

Arithmetik, f. ud. pl. Arithmetik, Regnekonst, c.

Aerker, m. s. Erker.

Arle, f. s. Ahorn, Erle.

Arm (ärmer, ärmst), fattig, uden Formue, trængende; fig. — an Geist, an Freunden, fattig paa, blottet for; arm, elendig, ulykkelig, beklagelsesværdig, stakkels; ärmlich, aj. kummerlig, usel; Aermlichkeit, f. -en, K—hed, U—hed, c.; armselig, aj. meget fattig, elendig, ulykkelig, usel, slet; Armseligkeit, f. -en, megen Fattigdom, E—hed, Ulykke, U—hed, S—hed, c.

Arm, m. -es -e (Dim. Aermchen, n. -s pl. s. sg.) Arm; fig. unter die —e greifen, understøtte; sich Eim. in die —e werfen, søge Tilflugt hos; der geistliche, weltliche —, Styrke, Magt, c.; (i Anatom.) det Stykke af Armen fra Skulderen til Albuen; Hestens Forlaar til Knæet, n.; Bjernens Forlab; fig. Arm, c.: der —, des Meeres, eines Flußes, Gebirges, — einer Wage, Kronleuchters.

Arm-band, n. -es -änder, Armbaand, n.; —brust, f. -üste, Flitsbue, c.; —förmig, aj. armformig; —geige, f. -n, Bratsch, c.; —leuchter, m. -s pl. s. sg. Armlysestage, c.; —säule, f. -n, Veistøtte, Veiviser; —schiene, f. -n, Armskinne, c. (paa Harnisker); det mindre Been i Albuen (radius); —sessel, m. -s pl. s. sg. og —stuhl, m. -es -ühle, Lænestol, c.; —sdick, aj. tyk som en Arm; —sdicke, f. ud. pl. Arms Tykkelse.

Armadill, n. -es -e, Bæltedyr, n.
Armatur, f. ud. pl. Armatur, c.
Armee, f. -n, Armee, c.
Aermel, m. -s pl. s. sg. Ærme, n.
Armen-anstalt, f. -en, Fattiganstalt, c.; —haus, n. -es -äuser, F—huus, n.; —pflege, f. ud. pl. F—forsørgelse, c.; —pfleger, m. -s, pl. s. sg. F—forstander, c.; —schule, f. -n, F—skole, c.; —steuer, f. -n, F—skat, c.; —stock, m. -es -öcke, F—blok, c.; —vogt, m. -es -ögte (vulg. Bettelvogt), Stodderfoged, —fange, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Fattigvæsen, n.
Armuth, 1) f. ud. pl. Armod, Fattigdom, Mangel, c.; (an einer S.); det Lidet, man eier: er theilt sein Bischen — mit mir. 2) n. -es ud. pl. (forældt. n. St.) fattige Folk.
Aernte, f. s. Ernte.
Arrangement, n. -s -s, Arrangement, n.
Arrest, m. -es -e, Arrest, Fangsling, c.; Beslag, n.; mit — belegen; —ant, m. -en -en, Arrestant, c.; —iren bedre arretiren, v. a. arrestere, fængsle, lægge Beslag paa.
Arroganz, f. ud. pl. Arrogance, c.
Arrondissement, n. -s -s, Arrondissement, n.
Arsch, m. -es pl. Aersche vulg. Rumpe, Bagdeel, Arts, c.; —backe, f. -n, Artsbalde, c.; —leder, n. -s pl. s. sg. Artslæder, n. (som Bjergfolkene bruge).
Arsenal, n. -es -äle, Arsenal, Tøihuus, n.
Arsenik, m. -es ud. pl. Arsenik, c.; Rottekrud, n.
Art, f. 1) (af ären) (forældt.) ud. pl. Pløining. 2) pl. -en, dyrket og frugtbar Ager, c., ogsaa der —acker, das —feld, —land; —bar, aj. (forældt.) som kan dyrkes.
Art, f. 1) pl. -en, Art, c., Slags, n.; aus der — schlagen, vanslægte; — läßt von — nicht, Æblet falder ikke langt fra Stammen. 2) ud. pl. Beskaffenhed, c., Væsen, n.: — eines Landes; Maade, Viis: meine — zu reden (at tale paa); Art, Skik, Maneer, Artighed: es hat keine — mit seinem Studiren, ingen Art, han tager det ikke alvorligt; es ist keine Art, daß rc., det er ingen Maneer, at.
Arten, v. 1) n. m. h. nach Eim., arte, slægte paa; (især om Sæden) lykkes, slaae an. 2) a. danne, indrette: sich nach etw. —; dog bruges mest kun perf. partic. geartet, beskaffen.
Arterie, f. -n, Pulsaare, c.
Arthritis, f. ud. pl. Gigt, c.
Artig, aj. artig, vakker; behagelig, smuk, indtagende; sædelig, venlig, høflig; besynderlig, forunderlig; —keit, f. 1) ud. pl. Artighed, Høflighed, Behagelighed, c. 2) pl. -en, Artighed, smukke Ord, Galanterier.
Artikel, m. -s pl. s. sg. Artikel, c. (Deel af en Tale eller et Skrift; Skriftet selv; Vareſort, c.; Kjønsord, n.)
Artillerie, f. ud. pl. Artillerie, n. (det grove Skyts med Tilbehør); (Videnskaben); —rist, m. -en -en, Artillerist, c.
Artischocke, f. -n, Artiskok, Ærteskok, c.
Artist, m. -en -en, Artist, Konstner, c.
Arum, n. -s ud. pl. Arum, c. (Plante).
Arzenei, f. -en, Lægemiddel, Medicament, n.; -en, v. (partic. arzeneiet) 1) a. give Medicin. 2) n. m. h. tage Medicin, medicinere. —kunde, f. ud. pl. Lægekundskab, c.
Arzt, m. -es, pl. Aerzte, Læge, Doctor, c.; ärztlich, aj. Lægens, fra Lægen, hørende til en Læge.
Asbest, m. -es ud. pl. Asbest, c.
Asch, m. -es pl. Aesche, Leerfad, n. (vidt foroven og snevert forneden).
Aesche, f. s. Esche.
Asche, f. ud. pl. Aske, c.; fig. jordiske Levninger, Støv, n.; (i Baiern) et lidet Fartøi.
Aschen-brenner, (Aescherer) m. -s pl. s. sg. Askebrænder, c. (ved Smeltehytter); —brödel, m. -s pl. s. sg. Stidenſe, Askepot, c.; —farbe (Asch—), f. ud. pl. Askefarve, c.; —farbig (asch—, aschfarben, aschgrau), aj. askegraa; —krug, m. -es -üge, Askekrukke, Urne, c.
Aescher, m. -s pl. s. sg. (hos Garv.) afsiet Blanding af Aske og læsket Kalk, hvori Huderne nedlægges, c.; Kar, hvori det lægges, Roitballe, c.; (hos Sæbesyd.) Lud, c.; Ludkar, n.
Aschermittwoch, m. -es -e (—e, f. -n) Aske-Onsdag, (første Onsdag i Fasten).
Aeschern, v. a. forvandle til Aske, brænde til Aske; bestrøe med Aske; sich —, s. Abäschern.
Aschicht, aj. askeagtig, som ligner Aske.
Aschig, aj. som har Aske paa sig, fuld af Aske.
Asia, (Asien) n. -'s (-s) ud. pl. Asien; —t, m. -en -en, Asiat, Asiater, c.; —tisch, aj. asiatisk; (rigtigere Asier, asisch).
Aspe, (Aespe) f. -n, Æsp, c., Æspetræ, n.; aespen, aj. æspe-, som er af Æsp, ligner Æsp.
Aspecten, pl. ud. sg. Planeternes Stilling med hinanden i Dyrekredsen; fig. Udsigter (i Fremtiden).
Asphalt, m. -s Asphalt, c.
Aspirant, m. -en -en, Aspirant, c.
Aß, (Aeß) (udtal. kort) n. -sses -sse (med et Talord foran pl. Aß, Aeß); Es (i Kort) n.; Eneren paa Terninger; Es (As) n., den mindste Guldvægt; en fireogtredsindstyvende Deel af en Dukat; et Apotheker-pund (24 Lod).
Aß (med langt a) s. Aaß.
Assecuranz, f. -en, Assurance, c.
Assel, f. -n, Skolorm, Skolopender, Tusindbeen, c. (Insect).
Assemblee, f. -n, Assemblee, c.
Assessor, m. -s -en, Assessor, c.
Assiette, f. -n, Assiette, c.
Assignat, n. (ogsaa m.) -es -en, Assignat c., Anviisning, c.; Papirspenge.
Assistance, f. ud. pl. Assistance, Bistand, c.; —stent, m. -en -en, Assistent, c.
Ast, m. -es pl. Aeste (Dim. Aestchen, n. -s pl. s. sg.) Green, c.; fig. om Dele af ethvert Legeme, der udbreder sig som Grene, f. Ex. Aarer, Slægtregistre; Knast, c.; ein Brett voll Aeste.
Aster, m. -s pl. s. sg. Aster, c. (Blomst).
Aesterich, (Aestrich) n. -es -e, Steengulv; Leergulv, n.; (sjeld.) brolagt Vei, c.
Aesthetik, f. ud. pl. Æsthetik, c.
Asthma, n. -s ud. pl. Asthma, c.
Aestig, aj. grenet, knastet, fuld af Grene.
Astrolog, m. -en -en, Astrolog, c.; —ie, f. -n, Astrologie, c.
Astronom, m. -en -en, Astronom, c.; —ie, f. -n, Astronomie, c.
Asyl, n. -s -e, Asyl, n.
Atelier, n. -s -s, Atelier, n.

Atheist, m. -en -en, Atheist, Gudsfornegter, c.; —is-mus, m. indecl. Atheisternes System, Atheisme, c.
Athem, m. -s ud. pl. Aande, c., —drag, n., Luft, c., Veir, n.; —holen, schöpfen, drage Aande.
Athem-holen, n. -s pl. s. sg. Aandedrag, n.; —-los, aj. aandeløs, forpustet; —losigkeit, f. ud. pl. Aa—hed, F—hed, c.; —zug, m. -es -üge, Aandedrag, —dræt, n.
Athenäum, n. -s -s, Athenæum, n.
Aether, m. -s ud. pl. Æther, c.; —risch, aj. ætherisk, himmelsk.
Athmen, v. 1) a. die reine Luft —, drage i sig ved at aande; fig. das Vergnügen —, nyde; laß mich meine Seele in die deinige —, meddele ved at aande, udaande i; die Blumen — Wohlgerüche, uddunste, udaande, udbrede. 2) n. m. h. aande, drage Aande; fig. dufte.
Atlant, m. -en -en, Atlant, c.
Atlas, m. -sses -sse, Atlas, n. (en Samling af Landkort); Atlás, c. (Søilefigur i Architecturen); Hvirvelbeen i Halsen.
Atlaß, m. -sses -sse, Atlask, n. (et Slags Silketøi).
Atlassen, aj. Atlaskes-, af Atlask.
Atmosphäre, f. -n, Atmosphære, Dunstkreds, c.
Atom, m. -es -en, Atom, n.
Attachement, (l. -mang) n. -es -e, Attachement, n.
Attaque, f. -n, Attaque, c.
Attelier, n. s. Atelier.
Attentät, n. -s -e, Attentat, n.
Attestät, (Attest) n. -es -e, Attest, c.
Attich, m. -es -e, Sommerhyld, c.
Attisch (athenienstisch), aj. attisk.
Attitüde, f. -n, Attitude, c.
Attribut, m. (n.) -es -e, Attribut, c.
Atz, f. ud. pl. Lokkemad, c.
Aetzbar, aj. som kan ædses.
Aetzen, v. 1) a. bespise, made; lægge Lokkemad for; fig. ædse; beitse; radere. 2) n. m. h., æde (om Rovdyr).
Aetz-kunst, f. ud. pl. Ædsekunst, Radeerkunst, c.; —nadel, f. -n, Ædsenaal, Radeernaal, c.
Atzel, f. -n, s. Elster; d. T. Parykk, c.
Aetzung, f. ud. pl. Ædsning.
Au! interj. au! — weh! o vee!
Au, f. s. Aue.
Auberge, (l. Obersch') f. -n, Auberge, n.
Auch, cj. ogsaa, endog, endogsaa; — nicht, ogsaa ikke; heller ikke; er sagt es —, ogsaa, ligeledes.
Auction, f. -en, Auction, c.; —ssted, n.; —ator, m. -s -s og -en, Auctionator, Auctionarius, c.
Auctor, m. s. Autor.
Audienz, f. -en, Audients, c.
Auditeur, (l. —tör) m. -s -e, Auditeur, c.
Auditorium, n. -s -ien, Auditorium, n.
Aue, f. -n, en frugtbar Eng ved et Vand; en god Græsgang; enhver med Græs bevoxet Plads, Eng, Mark, Fælled (Anger) c.; (foræld.) et rindende Vand, en Bæk.
Auer-hahn, m. -es -ähne, Urhane, Tjur, c.; —ochs, m. -en -en (—kuh, f. —kalb, n.) Uroxe, c.
Auf, 1) præp. a) med Dat. (naar man kan sperge hvor? hverpaa?) paa, i, ved: — dem Berge; — der Welt; — der Hochzeit, ved Brylluppet; es beruhet — mir; er ist — meiner Seite; — der Harfe spielen; — seinem Kopfe bestehen, staae paa sin Mening; — seiner Hut seyn, være paa sin Post. b) med Acc. (naar en Retning, en Bevægelse 2c. skal udtrykkes, og man altsaa kan sperge hvorhen? hvorop? el. naar man hverken kan sperge hvor el. hvorhen, naar der hverken betegnes en Hvile eller en Bevægelse) paa, hen paa, op paa, ud paa, ned paa; til; indtil; omtrent, henved; efter; ved osv.; — das Papier schreiben, paa; — den Baum klettern, op paa; — die Spitze stellen; Einen auf den Fuß treten; er trat — meine Seite, over paa; — eine S. Acht geben; es gehet — mich, gaaer ud over; gaaer ud paa, sigter til; — eine S. begierig seyn, efter; — eine S. stolz seyn, af; er ist — mich getauft, opkaldt efter; — Einen zeigen, pege paa; es kommt — mich an, beroer paa; — mich zu, hen imod mig; bis —s Blut, tilblods; bis —s Wiedersehen, til vi sees igjen; bis — weitern Befehl, indtil; bis — einen Einzigen, paa en Eneste nær; — die Universität gehen, til; — meine Ehre; — einen Thaler gehen 96 Schilling; zwei Thaler — die Person, for hver Person; es geht — drei Uhr, Kl. gaaer til 3; — die Nacht, til Natten; es kommt — einen Thaler, kommer paa, koster; — den Mittag, til Middag; sich — Einen verlassen, stole paa; — die Mahlzeit muß man stehen, oder tausend Schritte gehen, efter, ovenpaa Maaltidet; sich — bessere Zeiten vertrösten, haabe paa; er hat Urlaub — drei Monate, Permission paa, i. 2) av. op, opad, fra, af, henved: von klein —, fra lille af; es kostet mir — hundert Thaler, henved; von unten —, nedenfra op; Berg —, opad; Himmel—, himmelhøit; — und ab, op og ned; — und nieder, ledret. 3) cj. med daß; — daß, paa det at. 4) interj. op! 5) I Sammens. med Verb. er — adskilleligt og har Hovedtonen: aufmachen; mache die Thür auf. [ning, c.
Aufackern, v. a. oppløie; —rung, f. ud. pl. O—i-
Aufarbeiten, v. a. arbeide op; —tung, f. -en, O—lse, c.
Aufbacken, v. a. og n. m. h. opbage.
Aufbau, m. -es ud. pl. Opbyning, c.; -en, v. a. opbygge; —uung, f. -en, Opbyggen, c.
Aufbaumen, v. n. m. h. (hos Jægere) springe op i et Træ; sætte sig paa et Træ.
Aufbäumen, v. a. (hos Vævere) snoe omkring Væverbommen; sich —, (om Heste) steile.
Aufbehalten, v. i. a. opbevare, gjemme; d. T. den Hut —, beholde paa; —tung, f. ud. pl. O—ring, c.
Aufbeißen, v. i. a. bide op, aabne ved Biden.
Aufbersten, v. i. n. m. s. briste op, revne.
Aufbewahren, v. a. opbevare, gjemme.
Aufbieten, v. i. a. byde at staae op; ein Heer —, opbyde, opfordre; seine Kräfte, sein Genie —, opbyde, anstrenge; zum Tanze —, engagere; forkynde, lyse fra Prædikestolen; falbyde; opsige; Einen —, vulg. skjælde ud, holde Huus med; —tung, f. -en, Opbyden, Opfordring, Anstrengelse, Forkyndelse, c.
Aufbinden, v. i. a. binde op, i Veiret, sammen, fast; løse op, tage Bindselet af; fig. Ein. etw., d. T. binde paa Ærmet; narre; —dung, f. -en, Opbinding.

Oplæsning, c.

Aufblähen, v. a. blæse op, puste op; fig. sich —, blæse sig op, gjøre sig til, være stolt; —hung, f. -en, Opblæsning, Opblæsthed, c.

Aufblasen, v. i. 1) a. blæse op, puste op: die Balken —; der Wind blies das Fenster auf; das Feuer —. 2) n. m. h. opfordre ved blæsende Instrumenter; zum Streite, zur Tafel —. 3) sich —, blæse sig op, gjøre sig til, være stolt.

Aufblättern, v. a. ein Buch, opslaae, aabne; —rung, f. ud. pl. Opslaaen, Aabnen, c.

Aufbleiben, v. i. n. m. s. die ganze Nacht —, blive oppe, ikke gaae i Seng; (urigt. for offen bleiben).

Aufblicken, v. n. m. h. see op i Veiret; give et hurtigt Skin fra sig.

Aufblitzen, v. n. m. h. give et opadstigende, hurtigt Skin fra sig; blinke, lysne; fig. hurtig opstaae.

Aufblühen, v. n. m. s. begynde at blomstre, springe ud; fig. opblomstre, blive udvortes skjønnere, faae et muntert Udseende.

Aufbrassen, v. a. (Søsp.) brase op; s. Beidrehen.

Aufbraten, v. i. a. stege igjen, paa ny.

Aufbrauchen, v. a. opbruge (verb—).

Aufbrausen, v. n. m. h. bruse i Veiret; begynde at bruse; gaae i Gjæring; fig. bruse op, blive hidsig, vred.

Aufbrechen, v. i. 1) a. aabne ved at brække, opbryde; (i Jagtsp.) aabne Vildtet, og tage Indvoldene ud. 2) n. m. s. bryde op, springe op, aabne sig: das Geschwür, die Wunde bricht auf; bryde op, drage bort: mit dem Lager —; —chung, f. -en, Opbrydning, c.

Ausbreiten, v. a. brede paa; udbrede, lægge ud fra hinanden.

Aufbrennen, v. i. 1) a. das Holz —, eine Stadt —, opbrænde; einem Fasse, einem Pferde (el. auf ein Pferd) ein Zeichen —, indbrænde, brænde Mærke paa; ein Faß —, svovle. 2) n. m. s. brænde hurtigt i Veiret, opblusse.

Aufbringen, v. i. a. bringe op, paa; ein Haus —, opføre, gjøre færdig; einen Kranken —, helbrede; Geld —, tilveiebringe, skaffe; kein Wort, fremføre, svare, sige; ein Bergwerk, bringe i Flor, sætte i god Stand; etw. Neues, bringe i Brug, indføre; einen Flüchtling, bringe op, fange; ein Schiff, opbringe, erobre; ein Kind, opdrage; Einen, opbringe, gjøre vred; —gung, f. -en, Opbringelse, Opførelse, H—lse, T—lse, Fremførelse, c.

Aufbruch, m. -es ud. pl. Opbrud, n. Opbryden, c. (om et Saar, en Byld); Opbrud, n. Bortreise, Afmarsch, c.; (i Jagtsp.) Indvoldenes Udtagelse og disse selv.

Aufbrüllen, v. 1) a. vække ved Brølen. 2) n. m. h. brøle op, brøle.

Aufbürden, v. a. Eim. etw., paabyrde, bebyrde med; læsse paa; fig. beskylde, give Skyld for, tillægge; —dung, f. -en, Paabyrden, Beskyldning, c.

Aufbürsten, v. a. børste i Veiret; børste paa ny.

Aufdamen, v. a. (i Damspil) sætte en Brik paa en anden; faae en Dam.

Aufdämmen, v. a. einen Fluß, dæmme op.

Aufdämmern, v. n. m. s. dæmre op; fig. lidt efter lidt blive synlig.

Aufdampfen, v. n. m. s. dampe op.

Aufdecken, v. a. den Tisch, dække; das Tischtuch, brede over; tage Dækket af, blotte; fig. Eim. eine S. —, blotte, aabenbare, bekjendtgjøre; —ckung, f. -en, Dækken over, Blotten, Aa—lse, B—lse, c.

Aufdingen, v. i. a. einen Lehrling —, antage under visse Betingelser.

Aufdrängen, v. a. trænge, trykke op; sich Eim. —, paatrænge, nøde sig paa; sich —, trænge sig op, i Veiret; —gung, f. ud. pl. Optrængen, Paatrængen, c.

Aufdrehen, v. a. dreie op; —hung, f. -en, Opdreining, c.

Aufdreschen, v. i. a. optærske (det hele Forraad af Korn); tærske til Ende.

Aufdringen, v. i. a. Eim. etw., paanøde, paatvinge, sich Eim. —, trænge sig paa En, paanøde ham sit Selskab; —glich, aj. paatrængende; —gung, f. -en, Paanøden, Paatvingen, Paatrængen, c.

Aufdrucken, v. a. einem Briefe das Siegel —, paatrykke.

Aufdrücken, v. a. die Feder —, trykke paa; ein Geschwür —, trykke op.

Aufdunsen, v. n. m. s. hvoraf kun bruges partic. aufge—, hoven, opsvulmet; fig. svulstig.

Aufdunsten, v. n. m. s. dunste op.

Aufeisen, v. a. ise op; —sung, f. ud. pl. Opiisning, c.

Aufenthalt, m. -es, ud. pl. Ophold: an einem Orte; (sjeld. for Aufhalt) Ophold, n. Forsinkelse, c.; Opholdssted, n.

Auferlegen, v. a. (bedre auflegen) Eim. etw., paalægge, tiltjende, anbefale; —gung, f. ud. pl. Paalæggen, c. (Dette og de følgende med auf-er sammens. Verb. udelade er, naar de adskilles; altsaa ikke: ich erlegte, men ich legte ihm eine Bürde auf).

Auferstehen, v. i. n. m. s. opstaae fra de Døde; —hung, f. ud. pl. Opstandelse, c. (s. Auferlegen).

Auferwachen, v. n. m. s. (i Bibel.) opvaagne paa Dommens Dag. (s. Auferlegen).

Auferwecken, v. a. (i Bibel.) opvække fra Døden; —ckung, f. ud. pl. O—lse, c. (s. Auferlegen).

Auferziehen, v. i. a. ein Kind, opdrage; —hung, f. ud. pl. O—lse, c. (s. Auferlegen); s. Opdrage i anden Deel.

Aufessen, v. i. a. spise op, reent op.

Auffädeln, (auffädmen) v. a. Perlen —, trække paa Traad; einen Strumpf —, optrævle.

Auffahren, v. i. 1) n. m. s. fare op, i Veiret (vor Schreck); kjøre opad: an einem Berge —; blive heftig vred, fare op; bryde frem, slaae ud (om Kopper og Udslet); kjøre, seile paa, støde paa; springe op, fare op (om Vinduer og Døre). 2) a. das Thor, kjøre op, aabne ved at kjøre paa; den Weg, opkjøre, kjøre Huller i.

Auffahrisch, aj. d. T. for auffahrend, opfarende, ilsindet, fremsusende.

Auffahrt, f. 1) ud. pl. Opfart, Himmelfart; Reise; Opkjørsel; Opfaren, Fremkomst, c. 2) pl. -en, Opkjørsel, c. (Stedet, hvor man kjører op).

Auffallen, v. i. 1) a. die Thür —, falde imod, saa den springer op; sich den Kopf —, falde og slaae Hul i Hovedet. 2) n. m. s. falde paa, hen paa; falde op (om Falddøre); fig. es fällt mir auf, forundrer, paafalder, frappeerer; forundrer,

Auffällig, (auffallend), aj. paafaldende, frapperende.

Auffangen, v. i. a. den Regen in einem Fasse, opfange, opsamle; einen Brief —, opsnappe; eine Krankheit —, blive smittet af; eine Neuigkeit —, opsnappe; Jemandes Worte —, opsnappe, lægge Mærke til.

Auffärben, v. a. opfarve, farve igjen.

Auffassen, v. a. tage og løfte, gribe op; fig. opfatte; bemærke og begribe; —ssung, f. ud. pl. Opfatning, c.; —ssungsvermögen, n. -s ud. pl. Opfatnings-evne, c.

Auffeilen, v. a. opfile; —lung, f. -en, Opfiling, c.

Auffinden, v. i. a. opsøge og finde.

Auffischen, v. a. opfiske; einen Teich —, fiske alle Fiskene af en Park; fig. opsnappe, erfare.

Aufflammen, v. 1) n. m. s. flamme op. 2) a. fig. opflamme; —mmung, f. ud. pl. Opflammen, c.

Aufflattern, v. n. m. s. flagre op.

Aufflechten, v. a. die Haare, flette op; den Zopf, løse, tage Fletningen ned; —tung, f. -en, Opfletning, Løsen, c.

Auffliegen, v. i. n. m. s. flyve op i Veiret; springe i Luften (ved Krudt); vulg. springe op, flyve op (om Døre og Vinduer).

Ausflug, m. -es, ud. pl. Opflyven, c.

Auffordern, v. a. Einen zu etw., byde at staae op; zum Tanze, indbyde, opfordre (zu); zur Uebergabe, formane, opfordre; —rung, f. -en, Opfordring, c.

Auffressen, v. i. a. æde op; æde Hul paa.

Auffrischen, v. a. opfriske, gjøre friskere; opmuntre, ophidse (zu); —schung, f. -en, Opfriskning, Opmuntring, c.

Aufführen, v. a. føre op; ein Gebäude, opbygge, opføre; ein Stück, opføre, spille; anføre, fremføre; sich —, opføre sig; føre sig op, føre en Levemaade; —rung, f. ud. pl. Føren op, Opførelse, Anførsel, Opførsel, c.

Auffüllen, v. a. fylde paany, fylde i.

Auffüttern, v. a. føre op; ein Kind, ein Thier, opføde; —rung, f. ud. pl. Opføring, c.

Aufgabe, f. 1) ud. pl. Opgivelse, Overgivelse. 2) pl. -n, Opgave, c., Spørgsmaal, Problem, Pensum, n.

Aufgabeln, v. a. tage med Gaffel; fig. d. T. faae fat paa, opdage.

Aufgang, m. -es, 1) ud. pl. — der Sonne, Opgang; Øst, c.; am Weine, Holze, Brugen op, c.; Pragt, Ødselhed, c. (Aufwand). 2) pl. —gänge, Opgang, c. (Stedet).

Aufgeben, v. i. a. give, række op; anrette, sætte paa Bordet; Eim. etw., levere, aflevere; den Geist —, opgive; eine Stadt —, overgive; einen Plan, Vorsatz, Kranken —, opgive, give Slip paa; ein Amt, nedlægge; Eim. ein Geschäft, eine Frage, ein Räthsel —, opgive, give at forrette, at besvare, at opløse; —ber, m. -s pl. s. sg. Opgiver, c.; —bung, f. -en, Opgivelse, c.

Aufgeblasen, partic. opblæst, stolt; —heit, f. -en, O—hed, St—hed, c.

Aufgebot, n. -es -e Paabud, n., Opbyden, Befaling, c.; Tillysning fra Prædikestolen.

Aufgebracht, partic. opbragt, vred.

Aufgedinge, n. -s ud. pl. Antagen i Lære under visse Betingelser; de for denne Lære betingede Penge.

Aufgedunsen, aj. opsvulmet, svulstig; fig. stolt.

Aufgehen, v. i. 1) n. m. s. gaae op, op ad; (om Himmelleg.) staae op; im Rauche —, gaae op, opbrændes; (om Dei) hæve sig; (om Vandet) svulme op, hæve sig; (om Støv) stige i Veiret; (om Storm og Uveir) reise sig; (om Væxter) spire frem; (om Blomster, Vinduer og Døre, en Knude, en Søm, en Byld) aabne sig, gaae op, gaae Hul paa; fig. es sind mir die Augen aufgegangen, jeg har faaet Øinene op, er bleven klogere; es geht mir ein Licht in dieser S. auf, gaaer op for mig, jeg indseer tydeligt; es geht viel Holz auf, gaaer op, gaaer med, forbruges; (i Regnek.) gaae op. 2) a. sich die Füße —, gaae sine Fødder itu, tilblode.

Aufgeklärt, partic. oplyst; —heit, f. ud. pl. O—hed, c.

Aufgekratzt, partic. vulg. opremt, i godt Lune.

Aufgeld, n. -es -er, Opgeld, Agio, c.; Penge paa Haanden, Haandpenge.

Aufgelegt, aj. oplagt til, bestemt paa, tilbøielig til noget; fig. ved godt Lune, oppe.

Aufgeputzt, aj. oppudset, ordnet.

Aufgeräumt, partic. opremt, munter.

Aufgerichtet, partic. oprettet, opreist.

Aufgeschwemmt, partic. ophovnet.

Aufgeweckt, partic. opvakt, levende; ein —er Kopf, opvakt, dygtigt; —heit, f. ud. pl. O—hed, c.

Aufgeworfen, partic. opstaaende.

Aufgießen, v. i. a. Wasser —, gyde, øse, skjenke paa; Thee —, skjenke Vand paa Theen; —ßung, f. Paagydning, Skjenken paa, c.

Aufglimmen, v. i. n. m. s. ulme op.

Aufgraben, v. i. a. grave høiere, op i Veiret; opgrave; grave løs; aabne ved at grave; —bung, f. -en, Graven høiere, Opgravning, Graven løs, c.

Aufgrasen, v. a. græsse op.

Aufgreifen, v. i. a. gribe og løfte, holde; einen Landstreicher, paagribe.

Aufgürten, v. a. gjorde, opkilte, binde op med Bælte; das Pferd, dem Pferde den Sattel, opsadle; løse Gjorden op, afsadle, tage Sadlen af; —tung, f. ud. pl. Opgjorden, Opsadlen, Afsadlen, c.

Aufguß, m. —sses —üsse, Paagyden, Paaskjenken, c.; —thierchen, n. -s pl. s. sg. Infusionsdyr, n.

Aufhaben, v. i. a. den Hut, have paa; urigt. for offen haben; d. T. have for, have en Opgave.

Aufhacken, v. a. hakke op; —ckung, f. -en, Ophakning, c.

Aufhalt, m. -es ud. pl. Ophold, n., Forsinkelse, c.; (i Ridek.) Pareren, c.

Aufhalten, v. i. a. opholde, standse, forhale; die Hand —, holde op (for at modtage noget); huse, laane Huus; sich an einem Orte, opholde sig; urigt. for offen halten, holde aaben; sich über eine S., opholde sig over, udsætte paa, dadle.

Aufhämmern, v. 1) a. hamre fast paa, hamre op, aabne ved at hamre, vække ved at hamre. 2) n. m. h. hamre.

Aufhängen, v. a. Wäsche, hænge op; einen Dieb an den Galgen —, hænge; Eim. etw., hænge paa, hefte paa; binde paa Ærmet, indbilde; —gung, f. ud. pl.

Ophængning, c. [snappe.
Aufhaschen, v. a. oplage løbende; fig. opfange, op-
Aufhaspeln, v. a. haspe op; fig. vulg. reise, rette, komme sig med Møie; —lung, f. ud. pl. Ophaspning, c.
Aufhauen, v. a. aabne ved at hugge, ophugge, hugge Hul i; hugge reent op; eine Feile —, ophugge, skjærpe; affyre en Kanon.
Aufhäufeln, v. a. stable i smaa Hobe paa hinanden.
Aufhäufen, v. a. opdynge, opstable, lægge i Hobe paa hinanden.
Aufheben, v. i. a. opløfte, løfte i Veiret; das Pflaster, opbrække; i den Talemaade: viel -s von etw. machen, gjøre megen Ophævelse over, meget Væsen af; einen Verbrecher, arrestere; einen feindlichen Posten, overrumple og fange; sich etw., opbevare, gjemme, forvare; die Tafel —, die Belagerung —, eine Versammlung —, ein Gesetz —, eine Verbindung —, hæve, ophæve; ein Lager —, bryde op med; das Eine hebt das Andere auf, hæver det Andet, gaaer lige op med; einen Bruch —, forkorte; aufgeschoben ist nicht aufgehoben, gjemt er ikke forglemt; —bung, f. -en, Opløftelse, Ophævelse, Opbevaring, Forkortning, c.
Aufheften, v. a. hefte op; Eim. etw. —, hefte paa, paahefte; (for heften) ein Buch, hefte; løse op, hvad der er heftet; fig. Eim. etw. —, binde paa Ærmet, narre med; —tung, f. Ophæftning, Paah—, Opløsen, c.
Aufheitern, v. a. opklare, gjøre klarere; (om Himlen el. Veiret) sich, opklares; fig. Einen el. sich —, opmuntre, gjøre glad; —rung, f. -en, Opklaring, Opmuntring, c.
Aufhelfen, v. i. a. hjelpe op: Eim. von der Erde —; hilf mir den Sack auf; ophjelpe, understøtte, bringe i Veiret: einem Nothleidenden —, einer Kunst —.
Aufhellen, v. a. opklare, gjøre lys igjen; sich —, klares op; opklares, blive tydelig. [hænge.
Aufhenken, v. a. einen Dieb (an den Galgen),
Aufhetzen, v. a. einen Hasen, opjage; Einen zu etw. (el. wider Jemand) ophidse, tilskynde, opbringe; —tzung, f. Opjagen, Ophidsen, c. [— op.
Aufhissen, v. a. die Segel —, Waaren —, hidse,
Aufhocken, v. 1) a. (vulg. —hucken) etw., tage paa Ryggen; (Nordt.) das Getreide —, sætte Kornet i Hob (Hov). 2) n. m. h. Eim. hænge sig paa og lade bære af.
Aufhorchen, v. n. m. h. auf eine S. —, lytte med spændt Opmærksomhed, høre opmærksomt til.
Aufhören, v. n. m. h. lytte til med Opmærksomhed; ophøre, holde op, aflade; være til Ende, forbi, høre op, endes.
Aufhülfe, f. ud. pl. Ophjelpen, c.
Aufhüpfen, v. n. m. s. hoppe op, i Veiret; —pfung, f. ud. pl. Hoppen i Veiret. [hoste op.
Aufhusten, v. 1) n. m. h. hoste heit. 2) a. Schleim,
Aufjagen, v. a. jage op: einen Hasen; fig. med Møie udfinde.
Aufkämmen, v. a. kæmme op, — endnu engang.
Aufkauf, m. -es, -äufe, Opkjøb, n.; —en, v. a. opkjøbe, sammen—; —äufer, m. -s pl. s. sg. Opkjøber, c.
Aufkeimen, v. n. m. s. spire op, frem.
Aufklastern, v. a. das Holz, sætte op i Favne.
Aufklären, v. a. (om Veiret) opklares, blive lysere; sich —, fig. blive lys, munter; Eim. ein Räthsel, ein Geheimniß —, forklare, oplyse; Einen —, oplyse, bibringe Kundskaber og Begreber; —rung, f. 1) ud. pl. Opklarelse; Oplysning, Cultur, c. 2) pl. -en, Forklaring, Oplysning, c. (der kan give Lys i en Sag). [opsøge, for at dadle.
Aufklauben, v. a. oppille; fig. Fehler, misfornøieligen
Aufkleben, v. a. opkline, paakline.
Aufkleistern, v. a. klistre paa; —rung, f. ud. pl. Paaklistren, c. [Banken aabne, slaae op.
Aufklopfen, v. 1) n. m. h. banke paa; 2) a. ved
Aufknacken, v. a. knække op.
Aufknöpfen, v. a. den Rock, knappe op; —fung, f. ud. pl. Opknapning, c.
Aufknüpfen, v. a. einen Dieb an den Galgen —, hænge op; ein Band, einen Knoten —, opløse.
Aufkochen, v. 1) a. opkoge, koge om igjen. 2) n. m. h. koge op i Veiret; begynde at koge; —chung, f. -en, Opkogning, c.
Aufkommen, v. i. n. m. s. komme op, i Veiret; (om Planter) voxe, trives, komme frem; (om Syge) blive frisk, komme sig; fig. komme i Anseelse, til Formue; eine Sitte, efterhaanden komme i Brug, i Mode, opkomme.
Aufkrämpen, v. a. opkrampe, slaae Sluggen op.
Aufkratzen, v. a. eine Thür, kradse op; sich, kradse tilblods; Tuch, kradse op; —tzung, f. -en, Opkradsning, c.
Aufkrausen, v. a. kruse op.
Aufkreischen, v. 1) a. vække ved Skrigen. 2) n. m. h. skrige op, skrige heit.
Aufkriechen, v. i. n. m. s. krybe op.
Aufkriegen, v. a. d. T. aabne, faae i Veiret; faae op, faae en Opgave.
Aufkündigen, v. a. Eim. eine S., opsige; —gung, f. -en, Opsigelse, c.
Aufkunft, f. ud. pl. Opkomst, Helbredelse, c.
Auflachen, v. n. m. h. lee heit.
Aufladen, v. i. a. Holz, Waaren —, læsse paa; Eim. etw. —, læsse paa, bebyrde med, paabyrde; —dung, f. ud. pl. Paalæssen, Paabyrden, c.
Auflage, f. -n, 1) (af auflegen) Oplag af en Bog, af Varer; Paalæg, n. Skat, c.; hvad der paalægges ved en Collect; Indstævning; vulg. Beskyldning, c. (især en falsk). 2) (af aufliegen) Liggen paa egen Haand, ledig (om Tjenestefolk) ud. pl.; Laugsforsamling, c. med pl.
Auflangen, v. a. lange op, række op.
Aufläppern, v. n. m. h. d. T. (om Gjeld) summe sig op, (lidt efter lidt).
Auflassen, v. i. a. Einen —, (vulg. for aufstehen lassen) lade staae op; die Thür —, lade staae aaben; fig. Eim. eine S. —, overlade, fratræde; (i Bjergv.) forlade.
Auflauern, v. a. Eim. lure op, efterstræbe, lure paa; -erer, m. -s pl. s. sg. Lurer, c.; -rung, f. ud. pl. Luren, E—ise, c.
Auflauf, m. -es, 1) ud. pl. Opløben, Stigen i Veiret; Tilvæxt, Forhøielse, c. 2) pl. —äufe, Opløb, n.

(Pøbelens Sammenstimlen); den falske Werden (Navn paa en Valkekse); -en, v. i. 1) n. m. f. løbe op, i Veiret; (om Planter) spire frem, komme frem; (om Vandet) voxe, stige, løbe til; (i Søsp.) løbe paa; der Teig läuft auf, hæver sig; die Haut läuft auf, hovner op, svulmer; die Kosten, løbe op, formeres. 2) a. die Thür, aabne ved at løbe imod; sich die Füße, løbe Hul paa, itu. [virksom paany.

Aufleben, v. n. m. f. leve op igjen; fig. blive munter,

Auflecken, v. a. slikke op.

Auflegen, v. a. etw., lægge paa; fig. Eim. etw., paalægge; ein Buch —, oplægge, trykke paa ny; ein Schiff —, lægge ind i Havn; s. Aufgelegt; sich, modsætte sig, lægge sig paa; —gung, f. -en, Paalægning, Op—, Ind—, c.

Auflehnen, v. a. sich auf den Tisch, læne sig op, støtte sig til; sich wider Einen, sætte sig op imod, gjøre Oprør; (undert.) steile.

Aufleihen, v. a. Geld, bringe sammen ved Laan.

Aufleimen, v. a. lime paa.

Auflesen, v. a. opsamle; fig. v. T. snappe til; —sung, f. -en, Opsamling, c.

Aufliegen, v. i. n. m. h. ligge paa; es liegt mir auf (bedre ob), det paaligger mig, er min Pligt; ligge paa egen Haand, ledig (om Tjenestefolk); vulg. sich, ligge sig fordærvet.

Auflockern, v. a. ophakke, gjøre løs, smuldret.

Auflodern, v. n. m. f. flamme op; fig. (om Lidenskaber) opflamme.

Auflösen, v. a. einen Knoten —, løse, opløse; das Salz, Gold, smelte, opløse; einen Begriff in seine Merkmale —, opløse, adskille, analysere; sich, opløse sig, bryde ud i: der Schmerz lösete sich in Thränen (Acc.) auf; aufgelöst werden, døe; einen Zweifel, ein Räthsel, eine Aufgabe —, opløse, hæve, forklare, besvare; —sbar og —slich, aj. opløselig; —sbarkeit —slichkeit, f. ud. pl. Opløselighed, c.; —sung, f. -en, Opløsning, c. (i alle Verbets Bet.)

Aufmachen, v. a. lukke op, aabne; sich —, staae op, bryde op; lave sig til; sætte paa; (undert.) for sich ermannen, tage Mod til sig, samle sin Kraft; ruste, holde beredt.

Aufmahnen, v. a. opmuntre, formane; eine Stadt zur Uebergabe, opfordre.

Aufmalen, v. a. opbruge ved at male, opmale; male op, opfriske med Farver. [opmarschere.

Aufmarsch, m. -es, Opmarsch, c.; —iren, v. n. m. f.

Aufmaß, n. -es ud. pl. Topmaal, n., hvad der er over det egentlige Maal.

Aufmauern, v. a. opmure; forbruge ved Muren; -rung, f. -en, O—ring, c.

Aufmerken, v. 1) a. etw. in ein Buch, anmærke, optegne. 2) n. m. h. auf eine S., give Agt, være opmærksom, høre nøie efter; —ksam, aj. opmærksom, agtpaagivende: auf eine S.; høflig, forekommende, beredvillig; —ksamkeit, f. O—hed, A—venhed, c. ud. pl.; H—hed, F—menhed, B—hed, c., pl. -er.

Aufmessen, v. i. a. opmaale (det tærskede Korn); fig. Eim. Stockschläge, tilmaale.

Aufmuntern, v. a. einen Betrübten —, einen Schlafenden —, opmuntre, muntre op; Einen zu etw. —, opmuntre, tilskynde; -rung, f. -en, Opmuntren, Opmuntring, c.

Aufmüssen, v. i. n. m. h. skulle op; er muß auf, skal staae op; die Thür muß auf, skal op.

Aufmutzen, v. a. (foræld.) oppudse; fig. d. T. Eim. etw. dadle, gjennemhegle; -zung, f. ud. pl. Oppudsen, Dadlen, c.

Aufnageln, v. a. paanagle.

Aufnähen, v. a. sye fast paa; opbruge ved at sye; —hung, f. -en, Paasyening, Opsy—, c.

Aufnahme, f. ud. pl. Optagelse; Antagelse; Modtagelse; Opkomst, Forbedring, god Stand, c. (modsat Abnahme): Einen in — bringen; in — seyn, kommen.

Aufnehmen, v. i. 1) a. etw. von der Erde, tage op; ein Feld, eine Gegend, opmaale, optage; die Hälfte seines Lohnes, zehn Thaler an seinem Lohne —; Geld auf eine Verschreibung —, optage, laane paa; ein Verhör, ein Verzeichniß —, optage; eine Rechnung von Eim. —, lade aflægge Regnskab; Einen gut —, modtage vel; in eine Gesellschaft —, zum Bürger —, optage; an Kindes Statt —, antage; für Scherz, optage, ansee for; es mit Eim., maale sig med, give sig i Kast med, vulg. tage paa sin Samvittighed. 2) n. m. h. voxe, tiltage; (om nogle Dyr) være med Unger; sich —, (sjeld. for in Aufnahme kommen) komme sig, tiltage i Velstand; —mung, f. Optagelse, Optagen, Antagelse, Antagen, c.

Aufnöthigen, v. a. Eim. etw., paanøde, paatvinge; —gung, f. -en, P—ise, c.

Aufopfern, v. a. Einen —, sich Eim. ell. für Einen —, opoffre, give til Priis, hengive; sich den Wissenschaften —, (widmen) hellige; —rung, f. Opoffrelse, c. (Handlingen ud. pl.; det, man opoffrer c. pl. -en), Helligelse, c.

Aufpacken, v. a. pakke paa, læsse paa: auf den Wagen; oppakke, udpakke; —ckung, f. -en, Paalæsning, Oppakning, Ud—, c.

Aufpassen, v. 1) a. passe til, bringe til at passe: den Rock —, den Deckel auf die Dose —. 2) n. m. h. Eim. passe op, paa, holde Øie med; opvarte, være Opvasser hos; vulg. give Agt, være opmærksom: auf Einen ell. etw. —; —sser, m. -s pl. sg. Oppasser, c.; —ssung, f. -en, Tilpasning, Paa—, Opp—, Opvartning, c.

Aufpflanzen, v. a. die Bajonette, die Kanonen, opplante; —zung, f. ud. pl. O—tning, c.

Aufpflügen, v. a. oppløie.

Aufpicken, v. a. pikke op, hakke op.

Aufplatzen, v. n. m. f. springe op med et Knald.

Aufprägen, v. a. præge paa; præge op.

Aufpressen, v. a. presse paa, paatrykke; presse op; aabne ved at presse, give ny Glands derved.

Aufputz, m. -es ud. pl. Oppyntning, Pynt, Stads, c.; -en, v. a. pynte op, udpynte, udsmykke, afpudse, rense, polere; —ung, f. ud. pl. Oppyntning, Udp—, Udsmykning, Afpudsning, c.

Aufquellen, v. 1) rgl. a. bringe til at svulme ud, lægge i Blød. 2) i. n. m. f. (om Vand) vælde op; das Getreide quillt im Wasser auf, svulmer ud, svulmer op. [sig hurtig, tage Mod til sig.

Aufraffen, v. a. sammenskrabe, opsnappe; sich —, reise

Aufrauchen, v. 1) a. den Tabak, opryge. 2) n. m. f. opstige som Røg.

Aufräumen, v. a. rydde op, gjøre i Orden; udtømme, plyndre; vulg. gjøre reent Bord; s. aufgeräumt.

Aufrechnen, v. a. opregne, gjøre Afregning, opgjøre, liqvidere.

Aufrecht, aj. men meest av. opreist, lige, rank; im Unglücke —, opreist, opret, kjek, standhaftig; die Gesetze — halten, holde i Kraft, i Hævd, opretholde; —haltung, f. ud. pl. Opretholdelse, Haandhævelse, c.

Aufreden, v. a. Eim. etw., snakke paa, overtale til at modtage; sich den Mund —, opslide ved at tale; einen Gesellen —, lokke til at gaae af Ens Arbeide.

Aufregen, v. a. die Kohlen, røre op i; opmuntre, gjøre munter; tilskynde, ophidse, anspore (zu); —gung, f. ud. pl. Røren op i, Opmuntren, Tilskyndelse, c.

Aufreiben, v. i. a. sich die Haut, oprive, gnide Hul paa; das Tuch —, opkradse, oprive; das Stroh, rive sammen; alle Farben, alles Brod —, rive reent op; durch eine Kugel, durch die Pest, — bortrive, ødelægge, bringe af Dage; (om Tropper) tilintetgjøre; —bung, f. -en, Oprivning, Opgnidning, Sammenrivning, Bortriven, c.

Aufreihen, v. a. Perlen —, trække paa Traad.

Aufreißen, v. i. 1) a. das Fenster, oprive med Magt; die Nath —, opsprætte; das Maul —, opspile, opspærre; sich —, springe, fare hurtig op; afridse, gjøre Tegning til. 2) n. m. s. gaae itu, revne, sprække.

Aufreiten, v. i. 1) a. sich —, ride Huden af; ein Pferd, ride fordærvet. 2) n. m. s. ride op, i Veiret.

Aufrennen, v. 1) rgl. a. die Thür, aabne ved at rende paa, rende op. 2) i. n. m. s. rende paa: auf einen Felsen.

Aufrichten, v. a. reise op, i Veiret; opbygge, opføre, oprette: Eim. eine Ehrensäule —, (errichten); stifte, oprette; trøste, husvale; sich —, fatte Mod, samle sin Kraft (im Unglücke); —tung, f. ud. pl. Opreisen, Opbyggen, Opførelse, Trøsten, c.

Aufrichtig, aj. ægte, uforfalsket; oprigtig, uden Forstillelse; (forældt. for aufgerichtet); —keit, f. ud. pl. Ærlighed, U—hed, O—hed, c.

Aufriß, m. -sses -sse, Afrids, Udkast, n. Tegning, c. (eines Gebäudes).

Aufrollen, v. a. rulle op, fra hinanden, paany; sich —, rulle op, i Veiret af sig selv.

Aufrücken, v. 1) a. oprykke, rykke op; vulg. Eim. etw., kaste i Næsen, lade høre (bedre vorwerfen); 2) n. m. s. rykke op, befordres, faae en høiere Post.

Aufruf, m. -es -e, Raaben, Kalden paa; Opfordring; Kalden; —en, v. i. 1) a. raabe, kalde paa, op; opfordre; 2) n. m. h. lade høre et Raab; —ung, f. ud. pl. Opraaben, c.

Aufruhr, m. -es ud. pl. Oprør, n. Opstand, c.; seine Seele war in —, voldsom Bevægelse, c.; —ühren, v. a. røre op, skvulpe; oprippe, røre op i, igjen bringe paa Bane; bringe i heftig Bevægelse; bringe i Oprør, oprøre; —ührer, m. -s pl. s. sg. Oprører, Oprørsstifter, c.; —ührisch, (—rührerisch) aj. oprørsk.

Aufrütteln, v. a. ruske op, aus dem Schlafe, vække ruskende.

Aufs, sammentr. af auf og das, s. Auf.

Aufsacken, v. a. tage Sækken (den fyldte) paa Nakken; fig. læsse paa; paalægge noget Besværligt.

Aufsagen, v. a. fremsige, opramse; Eim. etw. —, opsige; —gung, f. F—lse, Opramsen, Opsigelse, c.

Aufsässig, aj. s. Aufsätzig.

Aufsatz, m. -es, 1) ud. pl. (sjeld.) Paasættelse, Indsættelse, Tilsættelse, c. 2) pl. —ätze, hvad der sættes paa, eller opsættes; Porcelainsstel, (Opsats) n.; Hovedpynt, c.; Udkast, n. Concept; Afhandling, c.

Aufsätzig, aj. opsætsig, gjenstridig; hadelig, fjendsk; —keit, f. -en, O—hed, G—hed, c.; Fjendskab, n.

Aufschärfen, v. a. opskære; sich —, sich die Haut —, rive, støde Huden itu; skærpe, slibe, sætte op; —fung, f. ud. pl. Opskæren, Skærpning, Slibning, c.

Aufscharren, v. a. opkradse, skrabe op, opdynge.

Aufschauen, v. n. m. h. skue op i Veiret.

Aufschauern, v. 1) a. dyrke Viinbjerget tredie Gang. 2) n. m. s. fare gysende op, gribes af Rædsel.

Aufschaufeln, v. a. skuffe op.

Aufscheuchen, v. a. das Wild, opskræmme, opjage; —chung, f. ud. pl. Opskræmning, Opjagning, c.

Aufschieben, v. i. a. die Thür, aabne ved at skyde eller trykke; fig. eine S. —, opsætte, forhale, udsætte; —bung, f. ud. pl. Skyden, Trykken op, c.

Aufschießen, v. i. 1) a. den Wall, die Mauer, skyde op, aabne ved Skud; 2) n. m. s. løbe op, skyde op (om Planter el. Mider.); fare hurtig op; —ßung, f. ud. pl. Skyden op, c.

Aufschlag, m. -es, 1) ud. pl. Opslaaen (i en Bog el. Kort); Faren, Vippen i Veiret; Stigen i Prisen, c. 2) pl. —äge, hvad der slaaes eller sættes paa; Opslag, Rabat (paa Kjoler); Skygge, c. (paa en Hat); Paalæg, n. forhøiet Told, c.; —en, v. i. 1) a. slaae op; fra hinanden; slaae fast paa: auf eine S.; dem Pferde ein Hufeisen, beslaae; das Fenster —, slaae, smække op; seine Wohnung an einem Orte —, opslaae, bosætte sig; die Augen —, slaae op; Einen —, prygle op, tvinge ved Prygl til at slaae op; Feuer —, slaae Ild; ein Gelächter —, opslaae en Latter, skoggerlee; ein Buch —, opslaae; etw. in einem Buche —, opsøge, opslaae; sich den Kopf, ein Faß —, slaae itu, slaae Hul paa. 2) n. m. s. vippe op, fare op; spire frem; stige i Prisen.

Aufschließen, v. i. a. lukke op med Nøgle; sich —, aabnes; springe ud; Eim. sein Herz —, aabne sit Hjerte, aabenbare sine Tanker; Eim. eine dunkle Stelle —, forklare, oplyse; —ßung, f. s. Aufschluß.

Aufschlingen, v. i. a. slynge op; opsluge.

Aufschlitzen, v. a. opsplitte, opskære, kløve.

Aufschluß, m. -sses, 1) ud. pl. Oplukning. 2) pl. -üsse, Oplysning, Forklaring, c.: Eim. über eine S. — geben.

Aufschmeicheln, v. a. Eim. etw., bevæge til ved at smigre; sich Eim., indsmigre sig hos.

Aufschmelzen, v. 1) i. n. m. s. smeltes op. 2) rgl. a. smelte paa, op, paany, gamle.

Aufschmieden, v. a. smede paa, opsmede.

Aufschmieren, v. a. smøre paa, opsmøre; Eim. etw., binde paa Ærmet; sich —, paatrænge sig.

Aufschmücken, v. a. opsmykke; —ckung, f. ud. pl. Opsmykning, c.

Aufschnallen, v. a. dem Pferde den Mantelsack —, spænde fast paa; die Schuhe —, spænde op; —llung, f. ud. pl. Spænden fast paa; Opspænden, c.

Aufschnappen, v. 1) a. snappe op, gribe; fig. ein

Wort, opsnappe, tilfældig lægge Mærke til. 2) n. m. s. springe hurtigt op, fare, vippe op.

Aufschneiden, v. i. 1) a. auf etw., mærke ved Snit, skære i; Brod —, skære (for at lægge det paa Tallerkenen); einen Fisch —, opskære, aabne ved at skære; das Brod, das Stroh —, skære reent op. 2) n. m. h. prale, gjøre Vind; vulg. skære op; —der, m. -s pl. s. sg. Praler, Pralhans, Vindmager, c.; —derei, f. -en, Praleri, Vindmageri, n.; —derisch, aj. pralerisk, vindmageragtig.

Aufschnellen, v. 1) n. m. s. vippe op, springe hurtig i Veiret. 2) a. bringe til at springe op, skyde, kaste, slynge i Veiret.

Aufschnitt, m. -es, 1) ud. pl. Opskæren, Paa—, Af—, Mærken ved Snit, Skaar, n. Skæren reent op, c. 2) pl. -e, hvad der er skaaret op, eller Stedet, hvor det er skeet, Split, Aabning paa Klæder, c.

Aufschnüren, v. a. sich —, die Schnürbrust —, opsnøre, løse, hvad der er snøret; Eim. etw. snøre paa, fast paa; —rung, f. ud. pl. Opsnøren, Paas—, c.

Aufschobern, v. a. Heu, Stroh, sætte i Stak.

Aufschossen, v. n. m. s. løbe op, skyde i Veiret (om Planter og Mskr.); —ößling, m. -es -e, hurtig opvoxen Plante, Spire, c., Skud, n.; fig. et ungt, opløbet Mske.

Aufschrauben, v. rgl. og i. a. skrue op, i Veiret; skrue op, skrue løs; der Flinte einen Stein, skrue fast paa. [h. fare forskrækket i Veiret.

Aufschrecken, v. 1) rgl. a. skræmme op. 2) i. n. m.

Aufschreiben, v. i. a. opskrive, optegne, anmærke; (sjeld.) opsige skriftligt.

Aufschreien, v. i. 1) n. m. h. skrige høit, skrige op, overlydt; 2) a. vække ved at skrige.

Aufschrift, f. -en, Opskrift, Paaskrift, Udskrift, c. (med Gen. el. auf og Dat.)

Aufschub, m. -es ud. pl. Opsættelse, Forhaling; Udsættelse, Frist, c.

Aufschüren, v. a. das Feuer —, rage op i Ilden, for at den skal brænde; fig. opirre.

Aufschürzen, v. a. sich —, die Kleider —, opskjørte, opkiltre; —zung, f. ud. pl. O—tning, O—tring, c.

Aufschüsseln, v. a. die Speisen, komme i Skaalen, sætte Skaalen paa Bordet; er ließ mir gut —, beværte, sætte Mad for.

Aufschütteln, v. a. ryste op, mellem hverandre, muntre ved at ryste; d. T. udskjelde.

Aufschütten, v. a. Erde um einen Baum —, dynge op i Veiret; auf eine S. —, styrte paa, øse paa; sammendynge, op—.

Aufschwämmen, v. a. Brod, bringe til at buldne ud som en Svamp; —geschwämmt, ophovnet; —mmung, f. ud. pl. Buldnen ud, Ophovning, c.

Aufschwänzen, v. a. ein Pferd —, rumpe op, opbinde Halen.

Aufschwatzen, v. a. Eim. etw., snakke paa, paanøde.

Aufschweifen, s. aufschwänzen.

Aufschwellen, v. 1) rgl. a. bringe til at hovne el. svulme; udvide, hæve. 2) i. n. m. s. hovne, svulme op, udspændes; der Fluß, das Meer schwillt auf, stiger, voxer, hæver sig; fig. opblæses, blive stolt; —llung, f. Ophovnen, Opsvulmen, c.

Aufschwemme, f. -n, Stedet, hvor en Tømmerflaade trækkes i Land; —n, v. a. das Floßholz, flaade i Land.

Aufschwingen, v. i. a. svinge op, svinge i Veiret; sich, opsvinge sig; fig. komme i bedre Omstændigheder.

Aufschwung, m. -es, ud. pl. Opsving, n.; især fig. Aandens Opsving.

Aufsehen, v. i. n. m. h. see op, i Veiret, slaae Øinene op; auf Einen —, (forældt.) iagttage, rette sig efter; —, n. -s ud. pl. sjeld. Opsyn, Tilsyn, n.; —erregen, machen, Opsigt, c.; —her, m. -s pl. s. sg. (—herinn, f.) Opsynsmand, (—skone) c.; —herstelle, f. -n, Opsynspost, c.

Aufsetzen, v. a. sætte op; die Kegeln, reise op; (om smaa Trækar) sætte sammen; sætte i Vove; ein Frauenzimmer —, accommodere, frisere; den Hut —, sætte paa Hovedet; die Speisen —, sætte paa Bordet; sich —, sætte sig op (auf das Pferd, den Wagen); sich wider Einen —, sætte sig op, vise sig trodsig; seinen Kopf —, være egensindig, haardnakket; einen Flicken —, sye til, sætte op; eine Schrift —, skrive, opsætte, concipere; vulg. die Leute —, narre, bedrage, forføre; —zung, f. -en, Sætten op, paa, Opsætning, c.

Aufseyn, v. i. n. m. s. være oppe, opstaaet; være opbrugt; (urigt. for: offen stehen) være aaben; wohl, übel —, befinde sig vel, ilde.

Aufsicht, f. ud. pl. Opsyn, n.

Aufsieben, v. i. 1) a. opkoge, koge paa ny. 2) n. m. s. koge op, i Veiret.

Aufsitz, m. -es ud. pl. (sjeld.) Sidden til Hest; —en, v. i. n. 1) m. h. sidde fast paa, være heftet paa; 2) m. s. im Bette, sidde opreist; die ganze Nacht —, sidde oppe, vaage; sætte sig til Hest.

Aufspalten, v. 1) i. n. m. s. opspaltes. 2) rgl. a. opspalte; —tung, f. -en, Opspaltning, c.

Aufspannen, v. 1) a. auf eine S., spænde fast paa; gelindere Saiten —, nedstemme sine Fordringer, give Kjøb; alle Segel —, sætte til, fig. anvende alle Midler; den Hahn eines Gewehrs, spænde, opspænde. 2) n. m. h. vulg. spidse Øren, lytte nysgjerrig til: hoch —; —nnung, f. ud. pl. Spænden paa, op, i Veiret, Opspænden, c.

Aufsparen, v. a. opspare, opbevare; —rung, f. ud. pl. O—ring, c.

Aufspeisen, v. a. opspise.

Aufsperren, v. a. opspærre, opspile; —rrung, f. ud. pl. Opspærren, Opspilen, c. [Dands.

Aufspielen, v. a. Eim. etw., forespille, spille op til

Aufspießen, v. a. spidde, sætte paa Spid; —ßung, f. ud. pl. Spidden, c.

Aufsplittern, v. 1) a. aabne, saa Splinterne flyve omkring. 2) n. m. s. splintres op.

Aufspreiten, aufspreitzen, v. a. brede op, opspænde, aabne vidt; fig. gjøre sig tyk, gjøre sig vigtig.

Aufsprengen, v. a. sprænge op; opjage; —gung, f. ud. pl. Opsprængning, Opjagen, c.

Aufsprießen, v. i. n. m. s. (om Væxter) spire frem; fig. lidt efter lidt opstaae og voxe.

Aufspringen, v. i. n. m. s. springe op, fare op, staae hurtig op; springe op, pludselig aabnes; sprække, revne.

Aufsprossen, v. n. m. s. (rgl. undt. partic. aufgesprossen), (poetisk) spire op; —ößling, m. -es -e,

Spire, c.
Aufsprudeln, v. n. m. s. sprudle op; fig. fare op.
Aufspunden, (—ünden) v. a. ein Faß, aabne Spundsen.
Aufspüren, v. a. opspore.
Aufstampfen, v. 1) a. stampe paa, op. 2) n. m. h. stampe frem, træde haardt frem.
Aufstand, m. -es ud. pl. Opstand, c. Oprør, n.
Aufstapeln, v. a. opstable. [Veiret.
Aufstarren, v. n. m. h. staae frit i Veiret; see stivt i
Aufstäuben, v. 1) a. drive i Veiret som Støv. 2) n. m. s. (rigtigere aufstauben, aufstieben) støve op.
Aufstäubern, v. a. s. Aufstöbern.
Aufstechen, v. i. a. opstikke, aabne ved at stikke; (hos Kobberst.) stikke op, opfriske en Plade; Eim. etw., (underl.) dadle for Smaating; røbe Noget til Skade for en Anden; —chung, f. -en, Opstikning, c.
Aufstecken, v. a. opstikke, med Naale opsætte.
Aufstehen, v. i. n. 1) m. h. staae aaben (bedre offen stehen); staae ovenpaa noget. 2) m. s. staae op, reise sig (med von og aus); von einer Krankheit —, komme sig; von dem Tode — (bedre auferstehen); wider Einen —, sætte sig op imod, gjøre Opstand imod; fremstaae, fremtræde, vise sig; opstaae; (om Haandværk.) gaae af Tjeneste, forlade Mesteren.
Aufsteifen, v. a. stive op.
Aufsteigen, v. i. n. m. s. auf das Pferd, in den Wagen, stige op paa; (om rørig Mad) stige op, støde op; (om Uveir) reise sig; (Begjerligheder, Tvivl) opstaae, opkomme; die —de Linie, Rækken af Descendenter i lige Linie fra det yngste Barn til Stamfaderen; die —de Mutter, das —der Mutter, d. T. Kolik, Modersyge (hos Fruent.)
Aufstellen, v. a. opstille, stille opreist, sætte i Orden; lade staae aaben; einen Zeugen —, fremstille; einen Beweis —, fremføre, anføre; Eim. eine Falle —, sætte Snare for; wegen el. nach einer S. —, lade anstille Efterforskninger; —llung, f. -en, Opstilling, Frem—, Fremføren, c.
Aufstieben, v. i. s. Aufstäuben.
Aufstöbern, v. a. støve op; blot fig. opsøge meisomt mellem støvede Sager; (Jagtsp.) støve op, opjage (Fuglevildt.)
Aufstoßen, v. i. 1) a. støde op, aabne ved at støde; sich die Haut —, støde Hul paa; støde op i Veiret; bringe til at reise sig ved at støde. 2) n. m. s. og h. die Speise stößt mir auf, støder op; (om Vinen) gaae i Gjæring, blive suur; auf den Grund, støde paa, løbe paa; Eim. —, træffe paa, støde paa, møde; fremByde sig; —ßig, aj. suur, bedærvet; upasselig, lidt syg (om Børn og tamt Qvæg).
Aufstreichen, [v. i. a. bestryge, stryge paa; opstryge, stryge opad.
Aufstreifen, v. 1) a. den Aermel, smøge op; sich die Haut —, opridse. 2) n. m. h. streife, løselig berøre, slæbes hen ad; —fung, f. ud. pl. Opsmøgning, Opridsen, Streifen, c. [Streen paa.
Aufstreuen, v. a. strøe paa; —uung, f. ud. pl.
Aufstrich, m. -es -e, Opstreg, n. (paa en Fiolin).
Aufstülpen, v. a. slaae Hatteskyggen op; lægge Laag paa; eine aufgestülpte Nase, opadstaaende.
Aufstürmen, v. 1) n. m. s. stige stormende i Veiret. 2) a. drive, aabne stormende, storme op.
Aufstürzen, v. 1) a. dem Topfe den Deckel, lægge paa; die abgewaschenen Teller, stille op. 2) n. m. s. styrte paa.
Aufstutzen, v. a. krampe op; fig. oppudse, forskjønne; —zung, f. -en, Opkrampen, Oppudsning, Forskjønnelse, c. [søgning, c.
Aufsuchen, v. a. opsøge; —chung, f. ud. pl. Op-
Aufsummen, v. n. m. s. (hyppigere) sich —, m. h. summe sig op, voxe til en stor Sum.
Auftafeln, v. a. d. T. Eim., dække op for, opvarte med; —lung, f. -en, Opdækning, Opvartning, c.
Auftagen, v. a. opsætte til den følgende Dag. (Forskjellig fra vertagen, opsætte til en ubestemt, maaskee fjern Tid.
Auftakeln, v. a. ein Schiff, tiltakle; fig. d. T. Einen, sich, oppynte.
Auftanzen, v. n. m. h. begynde at dandse, dandse Hul paa; dandse paa en Andens Befaling; fig. d. T. staae paa Pinde for.
Auftauchen, v. n. m. s. dukke op.
Auftakt, m. -es -e, Optakt, c. (i Musiken).
Aufthauen, v. 1) a. optøe, bringe til at smelte; die Sonne thauet den Schnee auf; fig. das Herz —, røre. 2) n. m. s. tøe op, smelte, opløses, der Schnee ist aufgethauet; fig. (om Mstr.) blive munter, snaksom; der Schmerz thauet in sanfte Wehmuth auf, opløser sig i; —uung, f. ud. pl. Optøening, c.
Aufthun, v. i. a. aabne, oplukke; tage Hul paa, begynde at bruge af; sich —, aabne sig.
Aufthürmen, v. a. optaarne, dynge op; (om Uveir) trække sammen.
Auftischen, v. a. Eim., sætte for; dække op; fig. alltägliche Sachen, forebringe, foredrage.
Auftrag, m. -es -äge, Ærinde, Hverv, n. Forretning, Commission, c.: an Einen; —en, v. i. 1) a. die Speise auf den Tisch, bære op, hen paa, sætte; eine Farbe, lægge paa; Eim. eine S. —, overdrage, give i Ærinde; Eim. ein Lehen, overdrage, afstræde; ein Kleidungsstück, opslide. 2) n. m. h. blive for tyk, lægge sig ud.
Auftreiben, v. i. 1) a. drive op; i Veiret; udvide, opspile; drive fast paa (ved at slaae); opjage, drive til at staae op; fig. einen Flüchtling —, Geld —, opspore, meisomt faae fat paa. 2) n. m. s. das Schiff trieb auf, drev paa Grund; —bung, f. ud. pl. Opdriven, Driven i Veiret, Opjagen, Opsporen, c.
Auftreten, v. i. 1) a. eine Fallthür, aabne ved at træde paa; eine Nuß —, træde itu. 2) n. m. s. hart, leise, træde, sætte Foden paa Jorden; als Redner, Schauspieler, fremtræde, optræde; mit etw. —, komme frem med, fremføre.
Auftrift, f. -en (i Marsken) Veien til et Dige.
Auftritt, m. -es, 1) ud. pl. Optrædelse, Fremtrædelse, c. 2) pl. -e, Begyndelse, c. (af en Prædiken); Optrin, n., Scene, c.; Begivenhed, Tildragelse, c.; Trin, Trappetrin, n.
Auftrocknen, v. 1) a. optørre, bort—; 2) n. m. s. optørres; —cknung, f. ud. pl. Optørring, c.
Aufwachen, v. n. m. s. opvaagne, fig. blive munter, virksom.

Aufwachsen, v. i. n. m. f. opvoxe.
Aufwägen, v. i. a. løfte med en Løftestang; fig. eine S. mit Gold —, opveie; —gung, f. ud. pl. Opveining.
Aufwallen, v. n. m. f. koge op; bruse op; bølge op; fig. geraade i heftig men fortvarende Sindsbevægelse, bruse op; —llung, f. -en, Opkogning, Opbrusning, c.
Aufwälzen, v. a. vælte i Veiret; forhøie ved at vælte paa; fig. Eim. eine Arbeit, bebyrde med.
Aufwand, m. -es ud. pl. Omkostning, Bekostning, Udgift, c.
Aufwärmen, v. a. opvarme; fig. bringe frem paany (en forglemt Sag); —mung, f. ud. pl. Opvarmelse, c.
Aufwarten, v. n. m. h. Eim. —, el. bei einer S. —, være Opvarter hos, opvarte; Eim. —, gjøre sin Opvartning, besøge; Eim. mit etw. —, byde, forære; —rter, m. -s pl. f. sg. (-inn, f. -en) Opvarter, c. (—ske, c.); —tung, f. -en, Opvartning, c.
Aufwärts, av. opad.
Aufwaschen, v. i. a. vaske op, tørre op med en Klud; die Seife —, opbruge ved Vask; sich die Hände —, opslide ved at vaske; —schung, f. ud. pl. Opvaskning, c.; —schwasser, n. -s ud. pl. Opvaskevand, n. (i Kjøkkener).
Aufwechsel, m. -s ud. pl. Opgjeld, Agie, c.; —n, v. a. vexle; eine Geldsorte —, indvexle og derved bringe ud af Circulation.
Aufwecken, v. a. vække, opvække (af Søvn); fig. opmuntre, gjøre livlig; s. Aufgeweckt; —ckung, f. -en, O—lse, c.
Aufwehen, v. a. blæse i Veiret, blæse op.
Aufweichen, v. 1) a. gjøre blød, opbløde. 2) n. m. f. opblødes; —chung, f. ud. pl. Opblødning, c.
Aufweifen, v. a. ophaspe; —fung, f. ud. pl. Ophaspning, c.
Aufweisen, v. i. a. opvise, lægge for Øie; —sung, f. ud. pl. Opviisning, c.
Aufwenden, v. rgl. og i. a. anvende; koste paa, sætte paa: viel Geld auf sein Vergnügen —.
Aufwerfen, v. i. a. aabne ved at kaste paa; kaste op paa; kaste i Veiret, kaste op; opkaste, opgrave, opføre; sich —, bøie sig opad; aufgeworfene Lippen, eine — Nase, opstaaende; sich zu etw. —, opkaste sig til; sich wider Einen —, sætte sig op imod, gjøre Opstand imod; eine Frage, einen Zweifel —, opkaste, fremføre; —fung, f. ud. pl. Kasten i Veiret, op, Opkastning, c.
Aufwichsen, v. 1) a. den Schnurrbart, voxe op. 2) n. m. h. fig. d. T. Eim., bakke op for, traktere, give overflødigen at spise og drikke; sich, vixe op, klæde prægtig.
Aufwickeln, v. a. Garn auf einen Knäuel —, die Haare —, vikle paa, vikle op i Veiret; opvikle, vikle fra hinanden; ein Kind —, løse Svøbet af; —lung, f. -en, Opvikling, Paavikling, c.
Aufwiegeln, v. a. Einen wider einen Andern —, forlede til Oprør, ophidse; —lei, f. -en, Oprørsbestræbelse, c.; —ler, m. -s pl. f. sg. Oprører, c.; —lung, f. ud. pl. Ophidsen, c.; —lerisch, aj. oprørsk.
Aufwiegen, v. i. a. løfte med en Løftestang; have samme Vægt; fig. opveie, kunne lignes med; overgaae.
Aufwinden, v. i. a. snoe i Veiret, vinde op.
Aufwirbeln, v. 1) a. hvirvle i Veiret. 2) n. m. f. hvirvles op.
Aufwirken, v. a. (Jagtsp.) opskære; (hos Væverne) slaae Bredet op; alles Garn, væve reent op; opløse, hvad der er vævet; —kung, f. ud. pl. Opskæring, Slaaen op, Opvæven, c.
Aufwischen, v. a. opviske; —schung, f. ud. pl. Opvisksning, c.
Aufwittern, v. a. snuse op.
Aufwühlen, v. a. oprode; —lung, f. ud. pl. Oprodning, c.
Aufwurf, m. -es -ürfe, hvad der opkastes, fornemmelig: opgravet Jord, Dæmning, Vold, c.
Aufzählen, v. a. optælle; —lung, f. ud. pl. Optælling, c.
Aufzäumen, v. a. optømme, lægge Tømme, Bidsel paa; —mung, f. ud. pl. Optømning, c.
Aufzeichnen, v. a. paategne; —chnung, f. -en, Paategning, c.
Aufzeigen, v. a. paavise; —gung, f. ud. pl. Paaviisning, c.
Aufziehen, v. i. 1) a. trække op, aabne ved at trække, trække Hul paa; opspænde; trække paa; spænde paa; trække op i Veiret; eine Uhr —, trække op; opsætte, forsinke; veie; optrække; opelske, opføde; byde op til Dands, engagere; Einen —, Eim. mit etw. —, have til Bedste, spotte. 2) n. m. f. (om Uveir) trække op; (ogsaa trække paa Vagt); føre sig op (i Klæder); vulg. mit etw. aufgezogen kommen, frembringe, fremføre.
Aufzug, m. -es 1) ud. pl. Optrækken, c. i alle Betydn. af aufziehen; Rending, c. Rendegarn, n. 2) pl. —üge, Optog, n., Procession; Vinde; Kran, c.; Optog, n., en Act i et Skuespil.
Aufzwingen, v. i. a. paatvinge.
Augapfel, m. -s -äpfel, Øiesteen, c.
Auge, n. -s -n. (Dim. Aeuglein og Aeugelchen, n. -s pl. f. sg.) Øie, n.; vor meinen -n, i mit Paasyn; Meget, som ligner Øine (paa Tegninger og Kortblade, paa Paafuglefjedre, Spiren til et Blad eller en Blomst, Fedtdraaber paa Suppe, Glands paa Tøi, Hul i en Ost, en Synaal, ꝛc.).
Aeugeln, v. 1) a. oculere. 2) n. m. h. blinke.
Augen-arzt, m. -es -ärzte, Øienlæge, c.; —blende, f. -n, Skyklap, c. (paa Seletøi); —blick, m. -es -e, Øieblik, n.; —blicklich, aj. øieblikkelig, paa Øieblikket; —braune (el. braue) f. -n, Øienbryn, n.; —diener, m. -s pl. f. sg. Øientjener, c.; —förmig, aj. øieformig; —glas, n. -es -äser, Øieglas, n.; (paa en Kikkert) Ocularglas; —lied, n. -es -er, Øienlaag, n.; —lust, f. ud. pl. Øienlyst, c.; —maß, n. -es ud. pl. Maal efter Øie, paa Slump; Øiemaal, n.; —merk, n. -es ud. pl. det man har fæstet Øinene paa; fig. Øiemed, Øiesigte, n.; —schein, m. -es ud. pl. Øiesyn, n., Synsforretning, c.; —scheinlich, aj. iøinefaldende; fig. øiensynlig, indlysende (evident); —scheinlichkeit, f. ud. pl. Øiensynlighed (Evidence); —sprache, f. -n, Øiensprog, n.; —stern, m. -es -e, s. Augapfel; —wasser, n. -s pl. f. sg. Øienvand, n.; —weh, n. -es ud. pl. og —schmerz, m. -ens -en, Øiensmerte, c.; —weide, f. ud. pl. Øienlyst, c.; —weite, f. ud. pl. saavidt det blotte Øie seer, Synskreds, c.; —wimmer og —wimper, f. -n, Øienhaar, n.; —

winkel, m. -s pl. f. sg. Sievig, c.; —zahn, m. -es -ähne, Sientand, c.; —zeuge, m. -n -n, Sienvidne, n.
Augen, v. n. m. h. (Jagtsp.) see opmærksomt omkring; (om Planter) spire, knoppes.
Aeugig, aj. kun i Sammens. f. Ex. einäugig, eenøiet, trief—, som har rindende Øine. [relse, c.
Augment, n. -es -e, Augment, n., Tilsætning, Formeß
Augst, m. -es -e, (forældl.) Høst, c.
Augur, m. -s -n, Augur, c.
August, m. -es ud. pl. August Maaned, c.
Aurikel, f. -n, Aurikel, c.
Aurora, f. -rens, ud. pl. Aurora, Morgenrødens Gudinde; Morgenrøden selv.
Aus, 1) præp. med Dat., af, fra, ud af, ud fra: — dem Hause, — dem Wege; — Holz gemacht; es wird etw. Großes — ihm; — etw. schließen, folgen; — Haß, — Liebe; er ist — Schweden; — einander gehen, gaae fra hinanden, skilles ad. 2) av. ude, forbi, til Ende, es ist — mit ihm; die Predigt ist —; weder — noch ein, hverken ud eller ind; Jahr — Jahr ein, Aar ud Aar ind; von Grund —, fra Grunden af; 3) I mange Sammens. med Verber er aus adskilleligt, har Tonen, og hedder især: ud-, f. Ex. austreiben, ausbreiten, ausbilden, udrive ꝛc.
Ausantworten, v. a. (i Canc.) Eim eine S. —, overlevere, overgive.
Ausarbeiten, v. 1) a. udarbeide (et fordybet Arbeide; et Aandsarbeide, en Plan); Einen el. sich —, ved beherig Legemsbevægelse gjøre sig skikket til noget. 2) n. m. h. holde op at arbeide, være færdig dermed; —tung, f. -en, Udarbeiden, Udarbeidning, Udarbeidelse, c.
Ausarten, v. n. m. f. udarte, blive slettere; —tung, f. ud. pl. Udartning, c.
Ausathmen, v. 1) a. etw., udaande. 2) n. m. h. aande; —mung, f. ud. pl. Udaanden, c.
Ausbaden, v. 1) n. m. h. bade færdig, ophøre at bade. 2) a. fig. d. T. etw. — müssen, bøde for en Andens Feil.
Ausbau, m. -es -e, Udbyggen, c.; —en, v. 1) a. bygge færdig, fuldende en Bygning indvendig. 2) n. m. h. holde op at bygge. [forbeholde sig.
Ausbedingen, v. i. a. sich etw., betinge sig forud;
Ausbeißen, v. i. a. bide ud, brække ud ved at bide: sich die Zähne —; bide ud af, bide Hul paa; fig. Einen —, stikke ud, bringe i Unaade.
Ausbessern, v. a. udbedre; —rung, f. -en, Udbedring, c.
Ausbeute, f. ud. pl. Udbytte, n.
Ausbeuteln, v. a. das Mehl, ryste af Posen; fig. d. T. Einen el. sich —, blotte for rede Penge.
Ausbezahlen, v. a. udbetale.
Ausbiegen, v. i. 1) a. bøie udad. 2) n. m. h. Eim. el. vor Eim. —, gaae af Veien for; undvige; —gung, f. ud. pl. Udbøining, c.
Ausbieten, v. i. a. eine S., udbyde, falbyde til Enhver; overbyde (paa Auction); Einen, opsige; —tung, f. ud. pl. offentlig Falbydelse, Overbyden, O—lse, c.
Ausbilden, v. a. uddanne, gjøre fuldkommen; —dung, f. -en, U—lse, c.
Ausbinden, v. i. a. aabne og udlage; —dung, f. ud. pl. Aabnen og Udlagen, c.
Ausbitten, v. i. a. sich eine S. —, udbede.
Ausblasen, v. i. 1) a. ein Ei, udblæse, blæse det Indvendige ud; bekjendtgjøre (ved blæsende Instrumenter); udbasune, fortælle overalt; das Licht —, blæse ud, pusle ud; vulg. Eim. das Lebenslicht —, dræbe; 2) n. m. h. ophøre at blæse; —sung, f. ud. pl. Udblæsning, Udbasunen, c.
Ausbleiben, v. i. n. m. f. blive udenfor, ude; udeblive, ikke indfinde sig; mit etw., tøve; afbrydes, standses; holde op, være forbi; udelades, mangle, glemmes, ikke skee; (om Planter) ikke komme frem.
Ausbleichen, v. 1) i. n. m. h. ophøre at blege. 2) rgl. a. blege ud, blege færdig, bringe ud ved at blege.
Ausblühen, v. n. m. h. afblomstre.
Ausbluten, v. 1) n. m. h. afblede, miste all Blod. 2) a. (digt.) sein Leben, udblede, opgive med Blødets Tab. [ring, c.
Ausbohren, v. a. udbore; —rung, f. ud. pl. Udbo-
Ausborgen, v. a. udlaane; —gung, f. ud. pl. Udlaaning, c.
Ausbraten, v. i. 1) a. stege færdig; faae ud af, ved at stege. 2) n. m. h. stege nok. 3) n. m. f. stege ud.
Ausbrausen, v. n. m. h. udbruse, ophøre at bruse.
Ausbrechen, v. i. 1) a. einen Zahn, udbrække, af—, einen Baum —, beskære; die Bienen —, dræbe og tage Honningen; Galle, Blut —, brække op. 2) n. m. f. brydes af, ud; brække ud, undvige; bryde frem, komme frem; (om Ild, Sygdom, Krig) udbryde, opstaae; pludselig blive bekjendt; in ein lautes Gelächter, udbryde i; —chung, f. ud. pl. Udbrækning, Af—, Beskæring, c.
Ausbreiten, v. a. die Arme —, udbrede, udstrække; etw., udbrede, bekjendtgjøre, udsprede; sich —, udstrække, udbrede, formere sig, tiltage; sich über eine S. —, udbrede sig vidtløftigt over; —tung, f. ud. pl. Udbreden, Udstrækken, Formering, Tiltagen, c.
Ausbrennen, v. i. 1) a. udbrænde, rense ved at brænde; Töpfe, Ziegelsteine —, brænde færdig. 2) n. m. f. afbrændes; brænde ud. 3) n. m. h. ophøre at brænde; —nnung, f. -en, Udbrænding, c.
Ausbringen, v. i. a. bringe ud, frem; skaffe bort; ein Geheimniß —, gjøre bekjendt, bringe ud iblandt Folk; eine Gesundheit —, udbringe, proponere en Skaal; einen Befehl —, udvirke; —gung, f. ud. pl. Udbringen, Bortskaffen, Proponering, c.
Ausbruch, m. -es -üche, Udbrud, Frembrud, n., Fremkomst, c.; den fineste Tokaier af de modneste Druer.
Ausbrühen, v. a. udskolde.
Ausbrüten, v. 1) a. udruge, udklække; fig. etw. Böses —, have i Sinde, gaae svanger med, udtænke. 2) n. m. h. holde op at ruge.
Ausbügeln, v. a. Falten, udstryge; ein Kleid —, stryge færdig; —lung, f. ud. pl. Udstrygning, c.
Ausbund, m. -es ud. pl. fig. det Fortrinligste i sit Slags, Quintessents, c.; Mønster paa en Ting: — von Tugend, Schönheit, Bosheit; —bündig, aj. fortræffelig, overordentlig i sit Slags.
Ausbüßen, v. 1) a. bøde for; (forældl.) bøde paa, reparere: Garn —. 2) n. m. h. fuldende Bøden; —ßung, f, -en, Afsoning, c.

Ausdampfen, v. 1) n. m. s. uddampe. 2) n. m. h. ophøre at dampe. 3) a. eine Pfeife, udryge; —fung, f. -en, Uddampning, c.

Ausdämpfen, v. a. lade uddampe; Kohlen, slukke; —fung, f. -en, Uddampning, Slukning, c.

Ausdauer, f. ud. pl. Udholden, Vedholdenhed, Standhaftighed, c.; —n, v. 1) a. udholde, fordrage. 2) n. m. h. holde ud, bie til Enden; (om Planter) overvintre i det Fri, perennere.

Ausdehnen, v. a. udstrække, forlænge, udvide; sich —, udvide sig, udbrede sig; —hnbar, aj. som lader sig udstrække; —hnbarkeit, f. ud. pl. Udstrækkelighed; —hnung, f. ud. pl. Udstrækken, Udviden, c.; —hnungskraft, f. Udstrækningsevne, c.

Ausdenken, v. i. a. sich etw. —, udtænke; etw., tænke til Ende.

Ausdeuten, v. a. udtyde; —tung, f. -en, Udtydning, c.

Ausdienen, v. n. m. h. tjene ud, ophøre at tjene; ein ausgedienter Soldat, udtjent.

Ausdingen, v. i. a. rigtigere ausbedingen, s. dette Ord.

Ausdorren, v. n. m. s. fortørres, blive tør; blive mager, svinde hen.

Ausdörren, v. a. udtørre, gjennem—.

Ausdreschen, v. i. 1) a. Getreide, udtærske, udprygle; 2) n. m. h. tærske færdig; —schung, f. ud. pl. Udtærskning, c.

Ausdruck, m. -es -ücke, Udtryk, Aftryk, n.; —en, v. 1) a. aftrykke, afpræge: ein Siegel, einen Kupferstich —; udtrykke, fremstille, lægge for Dagen. 2) n. m. h. holde op at trykke, være færdig dermed; —ücken, v. a. eine Citrone —, den Saft —, trykke ud, af; das Licht —, slukke; sich undeutlich —, udtrykke; —ücklich, aj. udtrykkelig, tydelig, bestemt; forsætlig, med Flid.

Ausdrusch, m. -es ud. pl. Udtærskning, c.; det udtærskede Korn.

Ausduften, v. n. m. s. uddufte; —tung, f. -en, Uddustning, c.

Ausdüften, v. a. einen Geruch, udbrede, uddunste.

Ausdulden, v. 1) a. taale til Enden, udholde. 2) n. m. h. udlide; er hat ausgeduldet, lidt til Ende.

Ausdunsten, v. n. m. s. dunste ud; —stung, f. -en, Uddunsten, c.

Ausdünsten, v. a. uddunste; —stung, f. -en, Uddunstning, c.

Auseinander, av. fra hinanden (rigtigere aus einander); — setzen, v. a. sætte ud fra hinanden.

Auseisen, v. a. ise ud.

Auserkoren, (—kören, —küren) aj. udvalgt.

Auserlesen, v. i. a. hvoraf kun bruges partic. auserlesen, udsøgt, fortræffelig.

Ausersehen, v. i. a. sich eine S. —, udsøge, udsee. (Skjøndt aus er adskilleligt, bruges dog dette Verb. og auserwählen kun i de uadskillelige Former, f. Ex. istedetfor: ich ersehe ihn dazu aus, bruges: ich habe ihn dazu —.)

Auserwählen, v. a. udvælge; s. Ausersehen.

Ausfahren, v. i. 1) a. einen Weg —, opkjøre, kjøre Huller i; Waaren —, udkjøre, bortkjøre, udføre; Einen, kjøre forbi. 2) n. m. s. kjøre ud, fra; fare ud; mit dem Fuße, glide ud; im Gesichte, an den Händen —, slaae ud, faae Udslat.

Ausfahrt, f. 1) ud. pl. Udkjørsel, Udfart, c. 2) pl. -en, Stedet, hvorigjennem man kjører ud, Udkjørsel, Port, c.

Ausfall, m. -es -älle, Udfald (af Beleirede og i Fegtekunsten): einen — thun; det Treppecorps, som gjør Udfald, den hemmelige Udgang, hvorigjennem det skeer; Udfald, Resultat; Deficit, n., manglende Sum, c.; einen — auf el. gegen Einen thun, et heftigt Angreb med Ord; —en, v. i. 1) a. støde, slaae ud ved at falde; sich das Auge, einen Zahn —. 2) n. m. s. die Zähne, die Haare fallen ihm aus, falde ud, af, fra; falde ud, gjøre Udfald (i Beleiring og Fegtek.); udarte (om Blomster); gut oder schlecht —, falde ud, faae et Udfald, løbe af, lykkes eller mislykkes.

Ausfechten, v. i. 1) a. eine S. mit Eim. —, afgjøre (enten i Duel eller ved Grunde). 2) n. m. h. holde op at fegte.

Ausfegen, v. a. den Unrath, die Stube, udfeie; —gung, f. ud. pl. Udfeining, c.

Ausfeilen, v. a. udfile; —lung, ud. pl. Udfiling, c.

Ausfenstern, v. a. vulg. Einen, udskjelde.

Ausfertigen, v. a. udfærdige; gjøre færdig til Forsendelse; (undert.) udføre; —ger, m. -s pl. s. sg. Udfærdiger, Expedient, c.; —gung, f. -en, U—lse, c; det, som udfærdiges.

Ausfeuern, v. 1) a. opvarme ved Ild, udhede. 2) n. m. h., ophøre at fyre, at skyde; (om Heste) slaae bag ud.

Ausfilzen, v. a. besætte med Filt; fig. d. T. Einen, give en drei Irettesættelse; —zer, m. -s pl. s. sg. d. T. en drei Irettesættelse.

Ausfinden, v. a. udfinde; (sædv.) —findig (ikke fündig) machen, udfinde; —dung, f. ud. pl. Udfinden, c.

Ausfischen, v. 1) a. einen Teich, udfiske; fig. snedigt udfinde. 2) n. m. h. ophøre at fiske.

Ausfleischen, v. a. (hos Garvere) løsne Kjødet fra Huden; fig. ein ausgefleischter Spitzbube, heist forslagen.

Ausflicken, v. a. udflikke.

Ausfliegen, v. i. n. m. s. flyve ud.

Ausfließen, v. i. n. m. s. udflyde.

Ausflucht, f. 1) pl. -üchte (af fliehen), Flugt fra et Sted; Udflugt, ugrundet Undskyldning, c., Paaskud, n. 2) ud. pl. s. Ausflug.

Ausflug, m. -es -üge, Udflyven, c.; Stedet, hvorfra der flyves ud; das ist sein erster —, det er første Gang, han forlader sine Forældres Huus; eller: hans første lille Reise, c. (i denne Bet. bruges ofte urigtigt Ausflucht); der junge —, de unge, udflyvende Fugle.

Ausfluß, m. -sses -üsse, Udflyden, c.; en Flods Munding; det, som udflyder, Udflod, n.

Ausfordern, v. a. udfordre; —derer, m. -s pl. s. sg. Udfordrer, c.; —rung, f. -en, Udfordring, c.

Ausforschen, v. a. etw., Einen, udforske; —schung, f. -en, Udforskning, c.

Ausfragen, v. a. udspørge, udfritte.

Ausfransen, v. a. udfrynse.

Ausfressen, v. a. udgnave; sich —, spise sig tyk.

Ausfuhre, (—fuhr) f. ud. pl. Udførsel, c.; —hrzoll, m. -es ud. pl. Udførselstold, c.

Ausführen, v. a. Waaren —, udføre, føre ud; kjøre

ud; eine S., udføre, sætte i Værk, fuldbringe; fuldstændig bevise; —hrbar, aj. som lader sig udføre; —hrbarkeit, f. ud. pl. Muligheden at udføre det; —rlich, aj. udførlig, fuldstændig, vidtløftig; —rlichkeit, f. ud. pl. U—hed, F—hed, V—hed; —rung, f. -en, Udførelse, Fuldbringelse, c.

Ausfüllen, v. a. den Wein aus dem Gefäße —, hælde ud, tømme; einen leeren Raum —, udfylde, opfylde; —llung, f. -en, Udhælden, Udfyldning, c.

Ausfündig, s. Ausfinden.

Ausfuttern, v. a. ein Kleidungsstück, udføre, forsyne med Foder; —rung, f. -en, Udføring, c.

Ausfüttern, v. a. das Vieh, føre godt; einen Sack, tømme Fodret af; —rung, f. -en, Føren godt; Tømmen af, c.

Ausgabe, f. -n, Udlevering; Udgave (af en Bog); Udgift, c.; —buch, n. -es —ücher, Udgiftsbog, c.

Ausgähren, v. i. n. m. h. udgjære, ophøre at gjære.

Ausgang, m. -es, 1) ud. pl. Udgang (fra et Sted); Slutning, Ende, c. Udfald, n. 2) pl. —änge, Udgang, c. (Stedet, hvor man gaaer ud; fig. hos Bogtrykkeren, naar en Linie afbrydes, og et nyt Stykke begynder); —szoll, m. -es, ud. pl. Udførselstold, c.

Ausgäten, v. a. das Unkraut —, luge bort, udluge; —tung, f. -en, Udluguing, c.

Ausgeben, v. i. 1) a. Briefe, give fra sig, afgive; Geld, ein Buch —, udgive; sich für etw. el. Einen, give sig ud for; vulg. sich ganz —, give alle sine Penge ud. 2) n. m. h. give af sig, indbringe; (Jagtsp.) gjøe; —ber, m. -s pl. s. sg. Udgiver; —berinn, f. -en, Udgiverinde, c.; Huusholderske, c.

Ausgebot, n. -es -e, Udbyden (til Salg); første Bud paa Noget.

Ausgebreitet, partic. udbredt.

Ausgebrauchen, (rigtigere end ausbrauchen) v. a. forbruge.

Ausgeburt, f. -en, Foster, n.; især vulg. fig. et slet Aandsproduct.

Ausgehen, v. i. n. m. s. gaae ud, ud fra, forlade, reise fra; auf Abenteuer —, drage ud; auf eine S. —, gaae ud paa, sigte til; leer —, ikke faae noget for sin Umage; frei —, slippe for Straf; ich werde es dir nicht ungenossen — lassen, du skal ikke have gjort mig det omsonst (ustraffet); ein Buch — lassen, udgive, give i Trykken; (om Planter) gaae ud; (om Ild og Lys) tabe sig, slukkes; (om Haar) falde af; (om Farver) falme; (om Pletter) gaae bort; (om Varer) gaae af, afsættes; (om Penge) gaae med, gives ud; das Wort geht auf ein Z aus, endes paa; über Einen —, gaae ud over, ramme; (om Drømme) indtræffe, gaae i Opfyldelse.

Ausgelassen, s. auslassen.

Ausgemacht, partic. afgjort, vis, upaatvivlelig.

Ausgemärgelt, (—mergelt) partic. udmarvet; udpidsket.

Ausgenommen, av. undtagen.

Ausgewanderte, m. -n -n, Udvandret, Emigrant, c.

Ausgießen, v. i. a. udgyde, udøse, hælde ud; udfylde med en smeltet Materie; das Feuer —, slukke ved at hælde noget Flydende paa; Geld —, øse Penge ud, give overflødigt; fig. sein Herz vor Eim. —, (bedre ausschütten), udgyde, udøse sit Hjerte, aabenbare alle Tanker; seinen Zorn über Einen —, lade falde paa, udøse over; —ßung, f. -en, Udgyden, Udøsen, Udgydelse, c.

Ausgleichen, v. i. a. jævne, gjøre lige; liqvidere; udjævne, bilægge, forlige; —chung, f. ud. pl. Jævnen, Ud—, Liqvideren, Bilæggen, c. [schen.

Ausgleiten, v. i. n. m. s. glide ud; vulg. ausglit-

Ausglühen, v. 1) a. udgløde. 2) n. m. h. ophøre at gløde; —hung, f. ud. pl. Udglødning, c.

Ausgraben, v. i. a. einen Schatz, udgrave; einen Teich, udgrave, udhule; —bung, f. ud. pl. Udgravning, c.

Ausgreifen, v. i. 1) a. gribe ud, udtage (af en Mængde). 2) n. m. h. (om Heste) hale ud.

Ausgrübeln, v. a. udgruble. [Fordybninger.

Ausgründen, v. a. udgrunde; (hos Snedk.) udhøvle

Ausguß, m. -sses, 1) ud. pl. Udøsning; Udfylden, Fuldstøbning; Slukning, c.; fig. der — des Herzens, Udgydelse. 2) pl. —üsse, hvad der øses ud, og Stedet, hvorigjennem det skeer, Udløbsrende, Tud, c.

Aushacken, v. a. die Augen, udhakke, udhugge; einen Rock, udtakke, udtunge; —ckung, f. -en, Udhakning, Udhugning, Udtakken, Udtungen, c.

Aushalten, v. i. 1) a. udholde, fordrage; modstaae; overstaae; holde ud (i Musiken). 2) n. m. h. forblive til Enden, holde ud; være standhaftig, holde Stand.

Aushändigen, v. a. Eim. eine S. —, overlevere, levere fra sig; —gung, f. -en, O—lse, c.

Aushangen, v. i. n. m. h. hænge ude.

Aushängen, v. a. udhænge; —gebogen, m. -s pl. s. sg. (i Bogtr.) Udhængeark, n.; —geschild, n. -es -er, udhængt Skilt; fig. Lokkemiddel, n.; —gung, f. ud. pl. Udhængen, c.

Aushauch, m. -es ud. pl. Udaanden; fig. Duften, c.; —en, v. a. udaande; die Seele, udaande, opgive Aanden, døe.

Aushauen, v. i. a. hugge ud; udhugge, udhule; einen Wald —, borthugge; das Fleisch —, hugge ud i mindre Stykker (til Salg); d. T. prygle; —uung, f. -en, Udhugning, c.

Ausheben, v. i. a. løfte ud, op; Recruten —, udtage, udskrive; fig. udhæve, udvælge og fremsætte; lægge Vægt paa; sich den Arm, forvride; —bung, f. ud. pl. Løften ud, op, Udtagen, Udhæven, Conscription, c.

Aushecken, v. 1) a. udklække; fig. d. T. einen Plan, udspeculere; frembringe, foranledige. 2) n. m. h. holde op at hække.

Ausheilen, v. 1) a. fuldkommen helbrede. 2) n. m. s. helbredes ganske. [ud af Forlegenhed; understøtte.

Aushelfen, v. i. n. m. h. Eim. mit etw. —, hjelpe

Aushieb, m. -es -e, det Udhuggede; det første Hug i en Duel.

Aushöhlen, v. a. udhule; —lung, f. -en, Udhuling, c.

Aushöhnen, v. a. Einen, spotte, forhaane; —hnung, f. ud. pl. Forhaanen, c.

Aushöken, (—hökern) v. a. udhøkre; —kung, (—rung) f. -en, Udhøkring.

Ausholen, v. 1) a. Einen —, hente ud; fig. udforske; udfritte. 2) n. m. h. strække, svinge Armen ud, naar man vil slaae eller taske; tage Fart, for at springe; weit —, udbrede sig vidtløftigt i sin Tale; gjøre en lang Indledning. —lung, f. ud. pl. Henten ud,

Udforsken, Udspringen, Udbreden, c.
Aushorchen, v. a. Einen, lurende udforske.
Aushören, v. a. Einen el. etw., høre til Ende.
Aushub, m. -es ud. pl. udtaget Maalestab; det Udvalgte, det Fortrinligste.
Aushungern, v. a. udhungre.
Aushunzen, v. a. vulg. udskjelde.
Ausjagen, v. a. udjage; fig. Eim. den Angstschweiß —, heftig forskrække.
Auskälten, v. n. m. s. blive gjennemkold.
Auskämmen, v. a. Federn, berkæmme; Haare, udkæmme; —mmung, f. -en, Berkæmmen, Ud—, c.
Auskaufen, v. a. Einen —, afkjøbe En alle hans Varer; løskjøbe; Eim. eine S. —, kjøbe, hvad en Anden har i Sinde at kjøbe, komme i Forkjøbet; fig. die Zeit, anvende godt; —fung, f. ud. pl. Afkjøben, Kommen i Forkjøbet.
Auskehren, v. a. feie ud, bort; afberste; feie reen; —bricht el. —hrig, n. -es, ud. pl. Feieskarn, n.
Auskeilen, v. 1) a. udkile. 2) n. m. h. (i Bjergv.) løbe kileformig ud. [sperse.]
Auskeltern, v. 1) a. udperse. 2) n. m. h. ophøre at
Ausklagen, v. 1) a. Einen el. etw., ved en Retsklage drive til det Yderste. 2) n. m. h. ophøre at klage.
Ausklatschen, v. 1) a. Einen —, spotte ved at klappe i Hænderne; vulg. afsmøre; eine S. —, fortælle vidt og bredt, udbasune. 2) n. m. h. ophøre at klappe, at sladdre.
Auskleben, v. a. bekline.
Auskleiden, v. a. afklæde, klæde af; —dung, f. ud. pl. Afklædning, c.
Ausklopfen, v. a. Staub, Kleider, udbanke; —pfung, f. ud. pl. Udbankning, c. [ring, c.]
Ausklügeln, v. a. udspeculere; —lung, f. -en, U—
Auskochen, v. 1) a. Fett, udkoge; ein Gefäß, koge ud. 2) n. m. h. ophøre at koge. 3) n. m. s. koge bort, bortdunste; —chung, f. ud. pl. Udkogning, Kogen ud, c.
Auskommen, v. i. n. m. s. komme ud; unter die Leute —, rygtes, blive bekjendt; (om Ildebrand) opkomme, udbryde; mit etw. —, komme ud med, have nok, opnaae sin Hensigt, komme tilveie med; kunne leve af; mit Eim. —, komme ud af det med, enes med.
Auskommen, n. -s ud. pl. Udkomme, n. (hvad man kan leve af); ich sehe kein — dazu, Udvei, c.; mit ihm ist kein —, intet Udkomme, ingen Maade at komme ud af det paa; ein — treffen, en Forholdsregel.
Auskramen, v. a. Waaren, Gelehrsamkeit, udkramme; —mung, f. ud. pl. Udkrammen, c.
Auskratzen, v. 1) a. udkradse. 2) n. m. s. d. T. (jæger) Haser, løbe hurtig bort; —zung, f. -en, Udkradsning, hurtig Bortløben, c.
Auskriechen, v. i. n. m. s. udkrybe.
Auskundschaften, (—kunden) v. a. udspionere, udspeide; —tung, f. -en, Udspioneren, c.
Auskunft, f. 1) pl. -ünfte, Udvei; Oplysning, Underretning, c.; Eim. — über eine S. geben. 2) ud. pl. Udkomme, n.
Auslachen, v. 1) a. Einen —, udlee. 2) n. m. h. lee ud, til Ende; sich —, lee sig mæt.
Ausladen, v. i. a. ein Schiff —, die Waaren —, losse; udlosse; ein Gewehr —, tage Ladningen ud; udbygge; —dung, f. -en, Udlosning; Udbygning, c.
Auslage, f. -n, Udlæg (af Penge); die — thun; de udlagte Penge selv, Udlæg, Forskud, n.; Disk, c.
Ausland, n. -es, ud. pl. Udlandet, fremmede Lande; —länder, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Udlænding, Fremmed, c.; —länderei, f. -en, Forkjærlighed for alt udenlandsk; —ländisch, aj. udenlandsk, fremmed.
Auslangen, v. n. m. h. naae ud, til Ende, have nok, komme ud med, strække til; —gung, f. ud. pl. Naaen ud, Kommen ud med, Strækken til.
Auslassen, v. i. a. Butter, lade smelte; ein Kleid, lægge ud, gjøre videre; ein Wort, udelade; lukke ud; slippe ud; einen Befehl, lade udgaae, bekjendtgjøre; sich über eine S. —, udlade sig, ytre sig, erklære sig; seinen Zorn an Eim., give frit Løb, lade udbryde; ein ausgelassener Mann, vild, fræk, overgiven, uvorn, uregjerlig; —gelassenheit, f. -en, Vildhed, Frækhed, O—hed, U—hed, c.; —ssung, f. -en, Smeltning, Udeladelse, Lukken ud, Slippen ud, c.
Auslauf, m. -es ud. pl. Udløb, n. Udløben, c.: — des Wassers, der Flotte; (i Bygningsk.) Fremragning, Udbygning, c.; —en, v. i. n. m. s. løbe ud; (om Varer) udbrede sig; rage frem, staae frem; løbe ud, indtage mere Plads; über Einen —, gaae ud over; sich —, gjøre sig tilstrækkelig Bevægelse, løbe sig træt; —läufer, m. -s pl. s. sg. en Tjener, som gaaer Byærinder; et Rodskud fra Træer og Planter.
Auslaugen, v. a. udlude; Asche, befrie fra Saltdele; Fässer, skolde med Lud; —gung, f. ud. pl. Udlugen, c.
Ausläuten, v. 1) a. die Kirche —, die Messe —, ringe af (Kirke); 2) n. m. h. holde op at ringe; —tung, f. ud. pl. Ringen af, c.
Auslecken, v. 1) a. udslikke. 2) n. m. s. Wein aus dem Fasse, lække ud af.
Ausleeren, v. a. udtømme; —rung, f. -en, U—lse, c.
Auslegen, v. a. zur Schau, zum Verkaufe, lægge ud, frem; ein Schiff, lægge ud (paa Reden); für Einen, lægge ud, gjøre Udlæg; Geld auf Zinsen, udlaane; mit Gold, belægge, indlægge; fig. eine Schrift, einen Traum ꝛc., udlægge, fortolke, tyde; —ger, m. -s pl. s. sg. Udlægger, Fortolker, c.; —gung, f. -en, Udlægning, Fortolkning, c.
Auslehren, v. a. einen Lehrling, udlære.
Ausleiden, v. i. n. m. h. udlide; især partic. ausgelitten, udlidt.
Ausleihen, v. i. a. udlaane (til Andre); —her, m. -s pl. s. sg. Udlaaner, c.; —hung, f. -en, U—ning, c.
Auslernen, v. 1) n. m. h. lære til Ende, lære ud, staae sin Læretid ud; auf eine S. ausgelernt haben, være meget erfaren deri. 2) a. Einen —, lære at kjende nøie.
Auslese, f. -n, Udvalg, n.
Auslesen, v. i. a. sich eine S. —, udsøge, udvælge; ein Buch —, læse ud; —sung, f. ud. pl. Udsøgen, Udvælgen, Udlæsen, c.
Auslichten, v. a. udtynde, (i Forstv.) gjøre Skoven tyndere, lysere (ved at fælde Træer).

Ausliefern, v. a. Eim. eine S. od. Person, udlevere, overgive; —rung, f. -en. U—ring, c.

Ausliegen, v. i. 1) a. ligge Noget hault: das Bett —. 2) n. m. h. ligge længe ude, ligge sin Tid (om Viin); —ger (—leger) m. -s pl. s. sg. ethvert Skib paa en Post, Vagtskib, n.

Auslocken, v. a. udlokke, lokke frem; fig. udforske; —ckung, f. -en. Udlokning, c.

Ausloosen, v. a. vælge ved Lodkastning; udlodde; sætte paa Spil.

Auslöschen, v. 1) i. n. m. s. (om Ild og Lys) slukkes, gaae ud; (om Skrift) slettes ud, blive ulæselig; fig. dse. 2) rgl. a. udslukke; udslette, udradere; tilintetgjøre; —schlich, aj. udslukkelig, som lader sig udslukke; —schung, f. ud pl. Udslukken, Udsletten, Udraderen, c.

Auslösen, v. a. udløse, befrie, indfrie; —sung, f. ud. pl. Udløsning, Løsepenge, c.

Auslüften, v. a. udlufte.

Ausmachen, v. a. einen Flecken, tage ud, bringe ud, skaffe ud; (Jagtsp.) udfinde, tilveiebringe; ein Quartier —, bestille; Feuer —, slukke; besætte, udpynte med; eine Summe —, udgjøre, beløbe; etw. mit Eim. —, afgjøre, komme overeens; vulg. Eim. etw. —, bestemme, fastsætte; Einen —, udskjelde; s. Ausgemacht; —chung, f. ud. pl. Tagen ud, Bringen ud, Skaffen ud, c.

Ausmalen, v. a. male færdig; sætte Farver paa, illuminere; male indvendig; fig. fortælle omstændeligt, udmale; —lung, f. -en. Illumineren, Udmaling, c.

Ausmauern, v. a. indvendig opmure.

Ausmelken, v. i. 1) a. udmalke. 2) n. m. h. ophøre at malke.

Ausmergeln, (—ärgeln) v. a. udmarve, udpine, svække; —lung, f. ud. pl. Udmarven, Udpinen, Svækken, c.

Ausmerzen, v. a. skille det Slette fra det Bedre; udskyde, udtalte, rense.

Ausmessen, v. i. a. udmaale, maale ud, sælge efter Maal; —ssung, f. -en. Udmaaling, c.

Ausmiethen, v. a. ein Zimmer — (bedre ver—) udleie; Einen —, fortrænge ved at byde høiere Leie.

Ausmisten, v. a. muge; fig. rense (bortskaffe det Slette).

Ausmitteln, v. a. opspore, udfinde, opdage; —lung, f. ud. pl. Opsporgen, Udfinden, Opdagelse, c.

Ausmünzen, v. a. Gold, udmynte; —zung, f. -en, Ud—tning, c.

Ausmustern, v. a. mynstre, forkaste det Slette; —rung, f. ud. pl. Forkasten af det Slette.

Ausnähen, v. a. udsye.

Ausnahme, f. -n, Undtagelse, c.

Ausnehmen, v. i. a. einen Zahn, tage ud; tage paa Credit; ein Thier —, tage Indvoldene ud; Einen el. etw. —, undtage, gjøre Undtagelse med; ausgenommen, undtagen; sich —, tage sig ud, klæde; udmærke sig; deraf —d, aj. fortrinlig, særdeles; —mung, f. ud. pl. Udtagen, c.

Auspacken, v. a. udpakke; —ckung, f. -en, Udpakning, c.

Auspeitschen, v. a. udpidske; fig. vulg. ausgepeitsch udpidsket, Enhver bekjendt; —schung, f. ud. pl. Udpidskning, c.

Auspfänden, v. a. einen Schuldner, udpante; —dung, f. -en, Udpantning, c.

Auspfeifen, v. i. 1) a. Einen, udpibe. 2) n. m. h. holde op at pibe.

Auspflastern, v. a. brolægge; —rung, f. ud. pl. Brolægning, c.

Auspflügen, v. 1) a. pløie ud, pløie færdig. 2) n. m. h. ophøre at pløie.

Ausplaudern, v. 1) a. udpludre. 2) n. m. h. høre op at pludre; —rung, f. -en U—dring, c.

Ausplündern, v. a. Einen, udplyndre; —rung, f. -en, U—dring, c.

Auspochen, v. a. banke ud; beskæmme ved at banke; ein Schauspiel —, trampe, skrie ud; —chung, f. ud. pl. Banken ud, c.

Auspolstern, v. a. udstoppe.

Ausposaunen, v. a. udbasune.

Ausprägen, v. a. udpræge; —gung, f. -en. Udprægning, c.

Auspressen, v. a. den Saft, udpresse, udperse; Eim. etw. —, aftvinge, afpresse; —ssung, f. ud. pl. Udpresning, c.

Ausprügeln, v. a. prygle ud, gjennemprygle.

Auspumpen, v. a. udpumpe.

Ausputzen, v. a. das Licht —, pudse ud, slukke; udpynte, smykke; afpudse, rense indvendig; vulg. Einen —, give en drei Irettesættelse; —tzer, m. -s pl. s. sg. en drøi Irettesættelse.

Ausquetschen, v. a. mase, udpresse.

Ausraden, (Nordt.) s. Ausrotten.

Ausrasen, v. n. m. h. udrase, høre op at rase.

Ausrauchen, v. 1) a. den Fuchs (Jagtsp.) ryge, røge ud, uddrive af dens Hule ved Røg; die Pfeife, ryge ud. 2) n. m. h. holde op at ryge; —chung, f. ud. pl. Røgen ud, Udrygning, c.

Ausräuchern, v. a. ein Faß —, Fleisch —, gjennemrøge, røge tilstrækkeligt; —rung, f. ud. pl. G—røgning, c.

Ausraufen, v. a. udruske, udrykke; —fung, f. ud. pl. Udrusken, Udrykken.

Ausräumen, v. a. ein Zimmer, rømme ud; die Pfeife, rense; —mung, f. ud. pl. Udrømmen, c.

Ausrechnen, v. a. udregne; —chnung, f. -en. Udregning, c.

Ausrede, f. 1) ud. pl. (sjeld.) Udtale, c. 2) pl. -n, Undskyldning, Udflugt, c. Paaskud, n.; —n, v. 1) a. udsige, udtale, beskrive; sich —, sige alt hvad man veed; snakke sig fri, søge at undskylde sig; Eim. etw. —, bringe fra, snakke ud af Hovedet. 2) n. m. h. tale ud, tale til Ende.

Ausreiben, v. i. 1) a. udgnide: einen Flecken; skrubbe: eine Stube. 2) n. m. h. høre op med at gnide.

Ausreichen, v. n. m. h. række, strække til; mit etw. —, komme ud med.

Ausreisen, v. n. 1) m. s. reise ud; 2) m. h. høre op at reise.

Ausreißen, v. i. 1) a. udrive, rykke ud, trække ud: Eim. die Haare —; rive fra hinanden. 2) n. m. s. gaae itu, rives fra hinanden, splittes ad, slæbes, slides, revne; (om Taalmodigheden) udtømmes, forgaae; (om Heste) løbe løbsk; (om Mstr.) desertere, løbe bort; —ßer, m. -s pl. s. sg. Desertør, Overløber, c.

Ausreiten, v. i. 1) a. den Hafer —, udlære (ved at ride derpaa); ein Pferd —, ride ud med i den frie

Luft, røre den; einen Raum, tilbagelægge ridende. 2) n. m. f. ride ud; ride en Tour. 3) n. m. h. høre op at ride; —ter, m. -s pl. f. sg. Udrider, c.

Ausrenken, v. a. Eim. el. sich ein Glied —, vride af Led; —kung, f. -en, Forvridning, c.

Ausreuten, (Sydt. og digt.) s. Ausrotten.

Ausrichten, v. a. rette ud, gjøre lige (hvad der er blevet troget el. buglet); bringe i Orden; tilendebringe; einen Schmaus —, foranstalte, bekoste; udrede, betale (entrichten); udrette, iværksætte, besørge, forrette, udvirke; (i Bjergv.) einen Gang, opdage; (Jagtsp.) ein Wild, opspore; vulg. Einen —, irettesætte, udskjelde; —tung, f. -en, Foranstaltning, Bekostning, Udretten, c.

Ausriechen, v. 1) a. udfinde ved at lugte. 2) n. m. h. holde op at udbrede Lugt.

Ausringen, v. i. 1) a. sich den Arm, vride af Led; Wäsche, vride Vandet af, vride ud. 2) n. m. h. kæmpe til Ende (især om Døende); er hat ausgerungen, udstridt; —gung, f. ud. pl. Vriden af Led, Udvriden, Udstriden, c.

Ausritt, m. -es ud. pl. Ridetour, c.

Ausrotten, v. a. Unkraut, Aberglaube, udrydde, ødelægge, rykke op med Rod; —ttung, f. ud. pl. U—lse, Ø—lse, c.

Ausrücken, v. 1) a. rykke videre ud. 2) n. m. f. rykke ud (især om Soldater); —ckung, f. ud. pl. Udrykning, c.

Ausruf, m. -es ud. pl. Opraaben, c.; Udraab, n.; —en, v. i. 1) n. m. h. raabe høit, udraabe; afraabe, holde op at raabe. 2) a. udraabe, bekjendtgjøre ved Raab: zum Könige, zum Verkaufe; —er, m. -s pl. f. sg. Herold, offentlig Udraaber, c.; —ungszeichen, n. -s pl. f. sg. Udraabstegn, n. (!).

Ausruhen, v. n. m. h. udhvile.

Ausrupfen, v. a. udplukke; —pfung, f. ud. pl. Udplukken, c.

Ausrüsten, v. a. ein Heer, ein Schiff, udruste; —stung, f. -en, Udrustning, c.

Aussaat, f. ud. pl. Udsæd, c.; —säen, v. a. udsaae; —säung, f. ud. pl. Udsaaening, c.

Aussage, f. 1) ud. pl. Fremsigen, Udsigen, c. 2) pl. -n, Udsagn, Vidnesbyrd, n. Bekjendtgjørelse, c.; —n, v. a. sige, fremsige, udsige, udtrykke; etw. wider Einen (vor Gerichte) —, udsige, aflægge Bekjendelse, vidne; —wort, n. -es -örter, Verbum, n.

Aussatz, m. -es ud. pl. (i Billard) Udlæggen, og Stedet, hvor man lægger sin Bal ud; Alt hvad der sættes ud; Spedalskhed, c.; —sätzig, aj. spedalsk.

Aussaufen, v. a. drikke ud.

Aussaugen, v. i. 1) a. udsuge; afkræfte, svække; forarme. 2) n. m. h. patte sin tilbørlige Tid; —gung, f. -en, Udsugning, Afkræften, Udpatten, c.

Aussäugen, v. 1) a. give tilstrækkelig Die. 2) n. m. h. ophøre med at give Die.

Ausschälen, v. a tage Skallen fra; fig. vulg. Einen, udplyndre, afklæde; —lung, f. -en, Afskalling, c.

Ausscharren, v. 1) a. udskrabe; d. T. Einen, (paa Universiteter) nøde til at gaae ud, beskæmme ved at skrabe med Fødderne. 2) n. m. h. ophøre at skrabe; —rrung, f. ud. pl. Udskraben, c.

Ausschäumen, v. 1) a. udkaste som Skum; udstøde, udsige i Forbittrelse: Lästerungen wider Gott —. 2) n. m. h. holde op at skumme; fig. afrase, udrase.

Ausscheiden, v. 1) i. n. m. f. adskille sig fra et Selskab, afsondre sig fra. 2) rgl. a. afsondre fra; —dung, f. -en, A—lse, Afsondring, c.

Ausschelten, v. i. 1) a. udskjelde. 2) n. m. h. ophøre at skjelde; —tung, f. -en, Udskjeldning, c.

Ausschenken, v. a. skjenke, helde ud; skjenke ud (i smaa Maal, til Salg); (hos Haandv.) ved Bortvandring række en Svend Wresdrikken; —kung, f. -en, Udskjenkning, c.

Ausscheren, v. i. a. udklippe; klippe færdig.

Ausscheuern, v. a. skure ud; fig. Einen, udskjelde.

Ausschicken, v. a. Einen, udskikke; nach Eim., skikke Bud efter; —ckung, f. ud. pl. Udskikken, c.

Ausschieben, v. i. a. skyde ud, trække ud; (i Keglesp.) slaae ud; sich den Arm, forvride ved Keglespil; —ber, m. -s pl. f. sg. Skydeklap, c. (paa et Bord).

Ausschießen, v. i. 1) a. Eim. ein Auge, skyde ud; udskyde, forkaste (det Slette), afsondre; einen Wald —, skyde alle Dyrene deri; ein Gewehr —, skyde til. 2) n. m. f. udvoxe, skyde ud; —ßung, f. -en, Udskydning, c.

Ausschiffen, v. 1) a. udskibe, bringe i Land. 2) n. m. f. seile ud; —ffung, f. -en, Udskibning, c.

Ausschimpfen, v. a. Einen, udskjelde.

Ausschlachten, v. a. slagte til Salg.

Ausschlafen, v. i. 1) n. m. h. sove ud. 2) a. einen Rausch, sove ud; —fung, f. ud. pl. Udsoven, c.

Ausschlag, m. -es, 1) ud. pl. Slaaen ud, c.; Udslag (i Vægt); fig. Udslag, n.: den — geben, machen, gjøre Udslaget, bestemme Udfaldet; 2) pl. —äge, Udslæt, n.; Beklædning, Garnering, Kantning, c.; —en, v. i. 1) a. Eim. einen Zahn, slaae ud; den Regenschirm —, slaae ud, fra hinanden; ein Zimmer mit Teppichen —, indvendig betrække, beklæde, beslaae; (hos Skræddere og Buntmagere) garnere, kante; fig. eine Bitte, afslaae, sige Nei til; forkaste; (i Fegtek.) afparere. 2) n. m. h. begynde at slaae; (om Heste) slaae ud; (om Vægten) helde til en Side; (om Uhre og Sangfugle) slaae til Ende, holde op at slaae. 3) n. m. f. (om Knopper) spire frem, springe ud; (om Udslæt) slaae ud; (om Sygdom og Ild) bryde ud, slaae ud; fig. falde ud, løbe af; —gung, f. ud. pl. Udslaaen, c.

Ausschlämmen, v. a. opmuddre.

Ausschleifen, v. i. 1) a. Scharten, udslibe; Glas, slibe huult. 2) n. m. h. ophøre at slibe; —fung, f. ud. pl. Udslibning, c.

Ausschließen, v. i. a. lukke ud, lukke ude; einen Gefangenen —, løslade; Einen von etw. —, udelukke, undtage, fraregne; sich —, afsondre; —ßung, f. ud. pl. Lukken ud, L—lse, U—lse, c.; —ßlich, aj. udelukkende.

Ausschlüpfen, v. n. m. f. smutte ud.

Ausschluß, m. —sses ud. pl. Udelukkelse, Undtagelse, c.

Ausschmähen, v. a. Einen, udspytte.

Ausschmälen, v. a. Einen, udskjelde.

Ausschmauchen, v. a. einen Fuchs, udryge.

Ausschmeißen, v. i. a. d. T. udsmide.

Ausschmelzen, v. 1) rgl. a. smelte ud; rense ved at

smelte. 2) i. n. m. s. udsmelte. 3) i. n. m. h. ophøre at smelte; —zung, f. -en, Udsmeltning, c.

Ausschmieden, v. a. smede færdig; einen Verbrecher, smede Jernet løst.

Ausschmieren, v. a. indvendig besmøre; fig. (foragt.) udskrive smørende; d. T. udprygle: —rung, f. ud. pl. Udsmøring, c.

Ausschmücken, v. a. udsmykke; —ckung, f. -en, Udsmykning, c.

Ausschnauben, v. rgl. og i. 1) a. die Nase, snyde ud; (ogsaa ausschnäuzen). 2) n. m. h. puste ud, komme til Veir igjen; —bung, f. ud. pl. Udsnyden, Udpusten, c.

Ausschneiden, v. i. a. Eim. die Zunge —, ein Blatt aus dem Buche —, udskære, udklippe, skære ud af; Bäume —, beskære; udskære, beklippe (efter en vis Form): in Holz, in Papier; Zeuge, skære ud, sælge ud i smaa Partier; —schnitt, m. -es, 1) ud. pl. Udskæren, Udsælgen i smaa Partier, c. 2) pl. -e, hvad der skæres ud, Udsnit, n.; (i Mathem.) Udsnit, n. Sector, c.; —schnitthändler, m. -s pl. s. sg. Detailhandler, c.

Ausschnitzen, (—itzeln) v. a. udsnitte, udskære.

Ausschnüren, v. a. udsnøre, opsnøre; —rung, f. ud. pl. Udsnøren, Ops—, c.

Ausschöpfen, v. a. Wasser —, den Brunnen —, øse ud; —pfung, f. ud. pl. Udøsning, c.

Ausschossen, v. n. m. h. sætte Skud, drive Skud; —schößling, m. -es -e, Skud, n. liden Quist, c.

Ausschrauben, v. a. udskrue; —bung, f. ud. pl. Udskruening, c.

Ausschreiben, v. i. 1) a. udskrive, skrive Steder ud af: ein Buch —; skrive færdig, til Ende; skrive heelt ud, ikke forkorte; udskrive, paabyde, ved Skrivelser tilveiebringe; sich, intet mere vide at skrive; matte sig ved Skriven. 2) n. m. h. holde op at skrive, være færdig dermed; —, n. -s ud. pl. Skrivelse, c., en udsendt skriftlig Bekjendtgjørelse, Circulaire, n.

Ausschreien, v. i. 1) a. udskrige, udraabe: Einen für el. als etw. —, udskrige, bringe i Rygte for; raabe med (paa Gaden, for at sælge); sich —, forskrige sig, skrige sig træt; seine Stimme —, uddanne ved at skrige. 2) n. m. h. holde op at skrige, skrige af.

Ausschroten, v. a. (rgl. undt. partic. ausgeschroten) udgnave, udhule, æde huul; ein Faß, vælte ud.

Ausschuß, m. —sses, 1) ud. pl. Udsøgning, Udvælgen, Forkastelse, c.; Udskud, Vraggods, n. 2) pl. -üsse, Udvalg, n., Comite, c.

Ausschütten, v. a. ryste ud; tømme ved at ryste; udøse, rundeligen tildele: Gott schüttet seinen Segen über die Erde aus; sein Herz vor Eim. —, udøse for, (aabenbare hvad man har paa Hjertet); sich —, lee, saa man er færdig at briste; —ttung, f. -en, Udrystning, Tømmen, Udøsning, c.

Ausschwären, v. i. 1) n. m. s. bulдne ud, komme ud ved at buldne. 2) n. m. h. ophøre at buldne; —rung, f. ud. pl. Udbuldnen, c.

Ausschwärmen, v. 1) n. m. s. sværme ud (om Bier). 2) n. m. h. ophøre at sværme.

Ausschweif, m. -es -e, Omsvøb, n. Vidtløftighed, c.

Ausschweifen, v. 1) a. udskære, udbue; (Sndt.) udskylle. 2) n. m. s. streie ud, afvige (von); være udsvævende (ausschweifend); —fung, f. -en, Afvigelse, Udstreielse, Digression; Udsvævelse, c.

Ausschwitzen, v. 1) a. svede ud; etw., udsvede, forglemme. 2) n. m. s. udsvede. 3) n. m. h. ophøre at svede.

Aussehen, v. i. 1) a. das Schauspiel, see til Ende; sich etw. —, udsee, udsøge; sich fast die Augen über eine S. —, næsten see sig blind paa, anstrenge sig for at see. 2) n. m. h. zum Fenster (bedre hinaus—) see ud; gut, gesund —, see ud, have et Udvortes; ligne, see ud, være beskaffen (med um og mit); —, n. -s ud. pl. Udseende, n., udvortes Beskaffenhed, c.; weit —d, langt udseende, som synes langvarig.

Aussein, s. —seyn.

Außen, av. ude; von —, udenfra; —ding, n. -es -e, udvendig Ting; —linie, f. -n, ydre Linie, Omrids, n.; —seite, f. -n, Yderside, c. Udvortes, n.; —wand, f. -wände, Udvæg, c.; —werk, n. -es -e, Udenværk, n. (omkring Fæstninger).

Aussenden, v. i. a. udsende; —dung, f. -en, Udsendelse, c.

Außer, 1) præp. med Dat. udenfor; uden, foruden; — sich vor Freude, ude af sig selv (sig ikke bevidst); — mir fehlte Niemand, — Gefahr seyn. (i denne Bet. staaer — ved et v. a. ogsaa med Acc.: — den Stand setzen); — der Stadt, udenfor; men man siger: — des Landes seyn, være udenlands. 2) cj. undtagen (foran daß, wenn, wo og da).

Außer-dem, av. desuden, foruden det, det undtagen; —ehelich, —gerichtlich, og flere slige aj. udenfor Ægteskab, Retten rc.; —halb, præp. med Gen. udenfor; —ordentlich, aj. overordentlig, usædvanlig, fortrinlig; —wesentlich, aj. uvæsentlig, tilfældig.

Aeußer, der, die, das —e, ein —er rc., aj. udvortes; sein —es verspricht viel, Udvortes; der rc. —ste, yderste, høieste, største; das —ste wagen, thun, Yderste; —st, av. yderst, i høi Grad; —lich, aj. yderlig, udvendig, udvortes; —lichkeit, f -en, Yderlighed, c.; —n, v. a. etw., ytre, lade mærke, give tilkjende (ved Ord); sich —, ytre sig, komme tilsyne; sich über eine S. —, ytre sig om, erklære over, sige sin Mening om; sich einer S. —, skye, adskille sig fra; —rung, f. -en, Ytring, Udladelse, Erklæring, c.

Aussetzen, v. a. indvendig beklæde, besætte; ein Kind —, ein Boot vom Schiffe —, sætte ud; Truppen —, sætte af, i Land; sætte fra hinanden, afsondre; einen Bogen —, udsætte, sætte færdig; Eim. etw. —, udsætte, bestemme; sich dem Wetter, udsætte, stille blot for; die Geschäfte für einige Tage, udsætte, opsætte; etw. an Eim. —, udsætte paa, dadle; —tzung, f. -en, Udsætten, Udsætning, Udsættelse, c.

Ausseyn, v. i. n. m. s. være borte, paa Reise; d. T. være udtømt, endt.

Aussicht, f. -en, Udsigt, Prospect, c.; Udsigt i Fremtiden, Aspect, c.

Aussichten og **aussieben**, v. a. udsælde, udsigte.

Aussieden, v. i. 1) a. koge ud. 2) n. m. s. udkoge. 3) n. m. h. ophøre at koge; —dung, f. -en, Udkogning, c. [m. h. høre op at synge.

Aussingen, v. i. 1) a. synge ud, til Ende. 2) n.

Aussinnen, v. i. a. udtænke, udgrunde; —nnung, f.

ud. pl. Udtænken, Udgrunden, c.
Aussitzen, v. i. 1) n. m. h. sidde ude. 2) a. seine Zeit —, sidde (ligge) sin Tid (om Arrestanter og rugende Huusfugle).
Aussöhnen, v. a. Einen el. sich mit Eim. —, afsone, udsone; —hnung, f. -en, Forsoning, Uds—, c.
Aussömmern, v. a. lade bestinne af Solen.
Aussondern, v. a. affondre, stille fra; udvælge.
Ausspähen, v. a. udspeide; —her, m. -s pl. s. sg. Udspeider, Spion, c.; —hung, f. ud. pl. Udspeidning, c.
Ausspann, m. -es, ud. pl. Kreftalt, Kro, c.; fig. Bedested, Opholdssted, n.; —en, v. 1) a. udspænde, udstrække; spænde løs, spænde fra. 2) n. m. h. bede (paa Reiser); —nnung, f. -en, Udspænden, Udstrækken, Fraspænden, c., Bedested, n.
Ausspeien, v. a. udspytte; über etw. el. vor Eim., spytte ad; Feuer —, udkaste, udspye; fig. Lästerungen, udstøde.
Ausspenden, v. a. uddele rigeligen.
Ausspicken, v. a. einen Braten, fig. den Beutel, udspække.
Ausspielen, v. 1) a. Trumpf —, spille ud; Geld, sætte paa Spil, bortspille; ein Klavier —, tilspille, forbedre ved at spille paa; ein Spiel, eine Sonate, seine Rolle —, udspille, spille til Ende. 2) n. m. h. spille ud (det første Kort); holde op at spille; —lung, f. ud. pl. Udspillen, Bortsp—, c., Udspil, n.
Ausspinnen, v. i. 1) a. udspinde; fig. listigt udfinde; eine S., udspinde, trække langt ud (med Ord). 2) n. m. h. holde op at spinde.
Ausspioniren, v. a. d. T. udspionere.
Ausspotten, (—spötteln) v. a. Einen, udspotte, forhaane; —ttung, f. ud. pl. Udspotten, Forhaanen, c.
Aussprache, f. ud. pl. Udtale; (undert.) Dialect, Mundart, c.
Aussprechen, v. i. 1) a. udtale, udsige; bestrive; sich —, udtale sig, være kjendelig; fælde Dom, afsige Kjendelse. 2) n. m. h. ophøre at tale; —chung, f. ud. pl. Udtalen, Udsigen, c.
Aussprengen, v. a. sprænge noget ud; udsprede, fortælle overalt; —gung, f. ud. pl. Sprængen ud, Udsprеden, c.
Ausspringen, v. 1) n. m. s. springe ud. 2) n. m. h. ophøre at springe. 3) a. sich einen Fuß —, forvride ved at springe.
Ausspritzen, v. 1) a. udsprøite; udfylde ved at sprøite. 2) n. m. s. fare ud, sprøite ud (Blod af et Saar); —tzung, f. ud. pl. Udsprøitning, c.
Ausspruch, m. -es -üche, Udsagn, n.; Dom; Kjendelse, c.
Aussprudeln, v. 1) a. sprudle ud. 2) n. m. s. sprudle frem. 3) n. m. h. ophøre at sprudle.
Ausspülen, v. a. skylle ud af; skylle reen; udhule ved at bestylle.
Ausspüren, v. a. Einen el. etw., udspore, udforske; —rung, f. -en, Udsporen, Udforskning, c.
Ausstaffiren, v. a. udstaffere; Einen, d. T. udmaie; —rung, f. -en, U—ring, c.
Ausstand, m. -es -ände, Tilgodehavende, n., udestaaende Gjeld; —ändig, aj. udestaaende.
Ausstatten, v. a. eine Tochter, udstyre; einen Verbrecher, udlevere; von der Natur reich ausgestattet seyn, udstyret; —ttung, f. -en, Udstyr, n., Udstyren, c.
Ausstechen, v. i. a. Eim. ein Auge —, stikke ud; einen Graben, udhule; Spitzen, udstikke efter et Mønster; fig. d. T. udstikke, uddrikke; vulg. einen Nebenbuhler —, stikke ud, fortrænge; —chung, f. ud. pl. Udstikken, Udhulen, Stikken ud, c.
Ausstecken, v. a. eine Fahne, stikke ud.
Ausstehen, v. i. 1) n. m. s. og h. staae ude; mit Waaren —, falholde dem paa Gaden; —des Geld, udestaaende, tilgodehavende Penge. 2) a. staae indtil Enden; seine Lehrjahre —, staae ud; udstaae, lide, udholde, overstaae; —hung, f. ud. pl. Staaen til Ende, Staaen ud, Udstaaen, Udholden, c.
Aussteigen, v. i. n. m. s. udstige.
Ausstellen, v. a. Posten, zur Schau —, udstille, sætte ud; einen Wechsel —, udstede; dem Spotte —, stille blot for, an einer Sache —, dadle, udsætte paa; —llung, f. -en, Udstilling, Udstedelse, Dadlen, Udsætten paa, c.
Aussterben, v. i. n. m. s. uddøe. [udstyre.
Aussteuer, f. -n, Udstyr, n.; Medgift, c.; —n, v. a.
Ausstöbern, (—stäubern) v. a. støve ud; d. T. fig. Einen, uddrive; etw., opstøve, finde med Møie.
Ausstocken, v. a. (i Forstv.) grave fældede Træers Stubbe op; einen Wald, rydde; —ckung, f. ud. pl. Opgravning, Rydning, c.
Ausstopfen, v. a. udstoppe.
Ausstoß, m. -es -öße (i Fegtek.) Udfald, n.; —en, v. i. 1) a. støde ud, udstøde, udjage (aus); Eim. ein Auge —, støde ud, slaae ud; Seufzer; Schimpfreden —, udstøde. 2) n. m. h. (i Fegtek.) falde ud, gjøre Udfald; —ung, f. ud. pl. Udstøden, Udjagen, c.
Ausstrecken, v. a. die Arme, sich, Metall, udstrække, udbrede; —ckung, f. ud. pl. Udstrækken, Udbreden, c.
Ausstreichen, v. i. 1) n. m. s. streife omkring, løbe gal. 2) a. udstryge, glatte ud; einen Dieb aus Stadt —, udpidske, kagstryge og udjage; ein Wort, udstryge, slette ud, viske ud; —chung, f. -en, Udstrygen, Udpidsken, Udsletten, c.
Ausstreiten, v. i. 1) a. einen Streit, udstride, stride til Ende. 2) n. m. h. ophøre at stride.
Ausstreuen, v. a. udstrøe; give rundelig; udbrede, bringe ud iblandt Folk.
Ausströmen, v. 1) n. m. s. udstrømme. 2) n. m. h. ophøre at strømme. 3) a. lade udstrømme.
Ausstudiren, v. 1) a. udstudere, udtænke; Einen —, lære at kjende Ens Character. 2) n. m. h. være færdig med at studere.
Ausstürmen, v. n. 1) m. s. storme ud, trænge stormende frem. 2) m. h. storme til Ende, ophøre at storme; fig. lade sine Lidenskaber udrase.
Ausstürzen, v. a. styrte ud.
Aussuchen, v. a. udsøge; gjennemsøge; —chung, f. ud. pl. Udsøgning, Gjennems—, c.
Aust, (Nordt.) s. Augst.
Austanzen, v. 1) a. einen Tanz —, dandse ud, til Ende. 2) n. m. h. ophøre at dandse.
Austauschen, v. a. ombytte (især give noget Slettere for det Bedre); (undert.) udvexle; —schung, f. -en,

Omdytning, Udvexling, c.

Auster, 1) f. -n, Østers, c.; —**bank**, f. —**bänke**, Ø—banke, c.; —**dieb**, m. -es -e, Strandskade (Sumpfugl) c.; —**nfischerei**, f. -en, Ø—fiskeri, n.; —**schale**, f. -n, Ø—skal, c. 2) m. -s pl. s. sg. Søndenvind, c.

Austheilen, v. a. uddele.

Austhun, v. i. a. (for **ausziehen**) tage af, affore sig; **sich** —, klæde sig af; **Licht** —, udslukke; **eine Schuld** —, udslette, slaae Streg over; **Geld** —, udlaane.

Austiefen, v. a. uddybe, udhule; —**fung**, f. -en, Uddybning, Udhuling, c.

Austilgen, v. a. udslette, udrydde; —**gung**, f. -en, Udsletning, Udryddning, c.

Austoben, v. n. m. h. udrase.

Austraben, v. n. m. h. trave ud.

Austrag, m. -es, (sjeld.) pl. -**äge**, endeligt Udfald, n., Afgjørelse; Kjendelse, c.; —**en**, v. i. 1) a. bære ud, bort, omkring; bringe ud blandt Folk; bagtale; (sjeld.) afgjøre: **einen Streit** —. 2) n. m. h. belebe, udgjøre; —**ung**, f. ud. pl. Bæren ud, bort, omkring, Afgjørelse, c.

Austräger, m. -s, pl. s. sg. Sladderpose; —**inn**, f. -en, Sladdertaske, c.; —**ei**, f. -en, Sladdren, Sladdersladder, c.

Austrauern, v. n. m. h. sørge til Ende, ophøre at sørge.

Austräufeln, —**träufen**, —**tropfen**, —**tröpfeln**, v. n. m. h. uddryppe.

Austreiben, v. i. a. **das Vieh**, drive ud; **den Teufel**, uddrive; —**bung**, f. ud. pl. Driven ud, Uddriven, c.

Austreten, v. i. 1) a. **die Körner**, **einen Funken**, **die Schuhe**, udtræde; opslide ved at træde paa: **die Treppe**. 2) n. m. s. træde, stride, glide ud; gaae ud over sine Grændser, løbe over; desertere, undvige.

Austrieb, m. -es -e, Driven ud, c.; Skud, n. (paa Træer og Vexter).

Austrien, n. -s ud. pl. Østerrig, n.

Austrinken, v. i. 1) a. uddrikke, drikke ud. 2) n. m. h. ophøre at drikke.

Austritt, m. -es, 1) ud. pl. Udtrædelse; Løben over; Undvigelse, c. 2) pl. -e, Stedet, man træder ud paa, n., Balcon, c.

Austrocknen, v. 1) a. udtørre. 2) n. m. s. udtørres.

Austrommeln, v. a. bekjendtgjøre ved Trommeslag; udtromme, forvise; tilkjendegive sit Mishag ved at trampe, udtrampe.

Austropfen, —**tröpfeln**, s. **Austräufeln**.

Ausüben, v. a. uddanne ved Øvelse, øve (en Kunst); udøve, begaae, iværksætte; **ein** —**der Arzt**, practiserende; —**bung**, f. -en, Uddannelse, Udøvelse, Praxis, c.

Auswachsen, v. i. n. 1) m. s. udvoxe, blive voxen; (om Korn) begynde at spire; (om Mskr.) forvoxe, blive pukkelrygget. 2) n. m. h. holde op at voxe, have udvoxet.

Auswägen, v. rgl. og i. a. veie ud, sælge efter Vægt; **Dukaten** —, udsøge de fuldvægtige.

Auswahl, f. ud. pl. Udvælgen, Udvælgelse, c.; Udvalg, n. udsøgt Samling, c.; —**ählen**, v. a. udvælge; —**ählung**, f. -en, Udvælgen, Udvælgelse, c.

Auswandern, v. n. 1) m. s. udvandre, emigrere. 2) m. h. ophøre at vandre; —**derer**, m. -s pl. s. sg. Udvandret, Emigrant, c.; —**rung**, f. -en, Udvandring, c.

Auswärmen, v. a. gjennemvarme.

Auswärtig, aj. udenlandsk; —**ärts**, av. udad; ud til Beens; andensteds, udenbyes, udenlands.

Auswaschen, v. i. 1) a. udvaske, vaske ud, af, reen. 2) n. m. h. holde op at vaske, være færdig dermed; —**schung**, f. ud. pl. Udvaskning, c.

Auswässern, v. a. udvande; —**rung**, f. ud. pl. Udvanding, c.

Auswechseln, v. a. udvexle; —**lung**, f. -en, Udvexling, c.

Ausweg, m. -es -e, Vei til at komme ud igjennem; Udvei, c., Middel, n.; Redning, Udflugt, c.

Ausweichen, v. 1) a. blødgjøre, udblede. 2) n. m. s. blødes, blive blød; —**chung**, f. ud. pl. B—lse, Blødgjøren, Udbløden, c.

Ausweichen, v. i. n. m. s. vige ud, glide ud, undvige; **Eim.** el. **vor Eim.** —, gaae af Veien for; **einer S.** —, søge at undgaae; —**chung**, f. -en, Undvigen, Undvigelse, c.

Ausweinen, v. 1) a. sige grædende; **sein Leben** —, græde sig ihjel; **sich** —, græde ud (og derved finde Lettelse). 2) n. m. h. holde op at græde, udgræde.

Ausweis, m. -es -e, Udvisende, n., Udviisning, c.; —**en**, v. i. a. forvise, udvise; **fig.** vise, udvise, lære; **sich als Jemand** —, bevise sig som, legitimere sig; —**ung**, f. ud. pl. Udviisning, c.

Ausweißen, v. a. hvidte indvendig; —**ßung**, f. ud. pl. Udhvidtning, c.

Auswendig, aj. udvendig; (mest som **av.** sjeld. som **aj.**: **die** —**e Seite**, bedre **die äußere S.**); **etw.** — **lernen**, udenad.

Auswerfen, v. i. 1) a. **Geld**, **ein Netz**, **Feuer** —, kaste ud; udkaste, udspye; **schlechtes Geld beim Zählen** —, forkaste; udskyde; **eine Summe** —, opskrive **in mente**; skrive for sig selv; **Eim. etw.** —, bestemme, udsætte; **einen Hasen**, (i Jagtsp.) tage Indvoldene ud. 2) n. m. h. kaste, bevæge udad; (især om Perpendikelen i et Uhr) beskrive en stor Bue; (i Terningsp.) begynde at kaste; —**fung**, f. -en, Udkastning, Udspyening.

Auswetzen, v. a. **eine Scharte**, udslibe; **fig.** gjøre en Feil god igjen.

Auswickeln, v. a. vikle ud; —**lung**, f. -en, Vikleu ud, c.

Auswiegen, v. i. a. s. —**wägen**.

Auswinden, v. i. a. heise ud; vride ud; **Eim. etw.** —, vriste af Hænderne; —**dung**, f. ud. pl. Udvriden, Udvristen, c.

Auswintern, v. 1) a. gjemme, bevare Vinteren over. 2) n. m. s. fordærves af Vinterkulden.

Auswirken, v. 1) a. arbeide bort; skære bort; **ein Wild** —, flaae, tage Indvoldene ud; **Gnade für Jemanden** —, udvirke, erholde ved Uymage; **den Teig** —, gjennemarbeide, gjennemælte. 2) n. m. h. ælte, væve, virke færdig; holde op dermed; —**kung**, f. ud. pl. Bortarbeiden, Bortskæren, Flaaen, Udvirkning, Gjennemarbeiden, c.

Auswischen, v. a. viske reen indvendig; **den Staub** —, viske ud; **Geschriebenes** —, udslette; **fig.** (i Fegtek.) give et Hug el. Stik; d. T. **Einem eins** —, give en Visker, en Sandsekage; —**schung**, f. ud. pl. Udviskning, Udsletten, c.

Auswittern, v. 1) n. m. s. *opløses ved Veiret;* eine S. — lassen, *lade luftes ud.* 2) n. m. h. *holde op at tordne, aftordne; afrase.* 3) a. *lufte ud; opløse ved Veiret.*
Auswuchs, m. -es, 1) ud. pl. *Udvoxen.* 2) pl. —wüchse, *Udvæxt, Knude, Pukkel,* c.
Auswurf, m. -es, 1) ud. pl. *Udkastning,* c. 2) pl. —ürfe, *hvad der udkastes; Sliim,* c. *Skarn,* n.; (i Spil) *det første Kast;* fig. *Udskud,* n. (af Mstker).
Auswürfeln, v. a. *udspille med Terninger.*
Auswürfling, m. -es -e, *Braggeds,* n., *ubrugbare Ting.*
Auswurzeln, v. a. *oprykke med Rod.*
Auswüthen, v. n. m. h. *udrase.*
Auszacken, (—zäcken), v. a. *udtakke.*
Auszahlen, v. a. *udbetale;* —lung, f. -en, *U—ling,* c.
Auszählen, v. a. *udtælle, gjennemtælle; sælge efter Tal;* —lung, f. -en, *Udtælling, Gjennemt—,* c.
Auszapfen, v. a. *udtappe;* —pfung, f. ud. pl. *Udtapning,* c.
Auszehren, v. 1) a. *udtære, afkræfte.* 2) n. m. s. *udtæres, svinde hen;* —rung, f. -en, *Udtæren, Tæring, Ud—, Svindsot,* c.
Auszeichnen, v. a. aus einem Buche, *udtegne, udskrive;* Holz, Waaren, *udsøge og sætte Mærke paa; tegne færdig;* fig. sich —, *udmærke sig, stille sig frem;* Einen —, *udmærke;* —chnung, f. -en, *Udtegning, Udskriven, Udmærkelse,* c.
Ausziehen, v. i. 1) a. Eim. einen Zahn, *trække ud;* sich —, *klæde sig af;* sich den Rock —, *trække af;* Einen —, *klæde af;* fig. *berøve Alt;* etw. aus einem Buche —; einen Schluß —, *uddrage;* sich etw. —, *betinge, forbeholde;* Eisen —, *udtrække, strække, gjøre længere; udhule.* 2) n. m. s. *flytte ud; drage, marschere ud; løbe bort;* —hung, f. ud. pl. *Udtrækken, Afklæden, Uddragen,* c.
Auszieren, v. a. *udzire;* —rung, f. -en, *Udziring,* c.
Auszirkeln, v. a. eine S. —, *udmaale med Passer;* fig. *paa det nøieste udmaale.*
Auszischen, v. a. Einen —, *udpibe;* —schung, f. ud. pl. *Udpibning,* c.
Auszug, m. -es, 1) ud. pl. *Udflytning, Udmarsch; Forbeholdning,* c. (ved Huus- og Gaardsalg). 2) pl. —üge, *hvad der trækkes ud, Udtræk; Udtog, Uddrag,* n., *Extract,* c.; —sweise, av. *udtogsviis.*
Auszwingen, v. a. *udtvinge.*
Authal, n. -es -ähler, *Floddal,* c. [*authentisk.*
Authentie, (—ticität) f. *Authentie,* c.; —tisch, aj.
Autocrat, m. -en -en, *Autokrat,* c.
Autodafé, n. ud. pl. *Autodafé,* c.
Automat, m. (n.) -en -en, *Automat,* n.
Autor, m. -s -en, (undert. -es) *Autor, Forfatter,* c.; —schaft, f. ud. pl. (i Spøg) *A—skab, F—skab,* n.
Autorität, f. -en, *Autoritet,* c.
Avance, f. -n, *Avance,* c.; in — seyn, *have noget tilgode;* —ment, n. -s -s, *Avancement,* n.
Avantage, (l. —ahsch) f., *Avantage,* c.
Aventure, (l. —türe) f. -n, *Aventure,* c.; —turier, (l. —türieh) m. -s -s, *Aventurier,* c.
Avers, m. -es -e, *Avers,* c. (Forsiden paa en Mynt).
Aversion, f. -en, *Aversion,* c.
Avertissement, n. -s -s, *Avertissement,* n.
Avis, (l. Awi) og **Aviso**, m. (n.) ud. pl. *Avis, Aviso,* c.
Axe, s. Achse.
Axiom, n. -s -e, *Axiom,* n., *Grundsætning,* c.
Axt, f. pl. Aexte, (Dim. Aextchen, n. -s pl. s. sg.) *Øxe,* c.; —helm, m. -es -e, *den bageste Deel af Øxen, hvori Skaftet sidder;* —stiel, m. -es -e, *Øxeskaft,* n.
Azimuth, n. -es ud. pl. *Azimuth, Iisevinkel,* c.
Azur, m. -s ud. pl. (ogsaa der Lazur) *Azur, himmelblaa Steen,* c.; -en, aj. *af Azur, azurblaa.*

B.

B, *det andet Bogstav i ABC; det udtales blødere end p og haardere end v.*
Ba el. **Bah!** interj. d. T. *ba! bah!*
Bä! interj. *bæ!* (efter Lammene).
Baake, s. Bake. **Baar**, s. Bar.
Baal, m. -s ud. pl. *Baal,* c. (Afgud); —pfaffe, m. -n -n, *Baalspræst,* c.
Babbeln, v. n. m. h. d. T. *bable* (pjatte barnagtigt).
Bachanal, n. -s —ien, *Bachanal,* n.
Bachant, m. -en -en, *Bachant,* c.
Bach, m. -es -äche (Dim. Bächlein, n. -s pl. s. sg.) *Bæk, Aa,* c.
Bache, f. -n, *Hun-Vildsviin,* n.; —r, m. -s pl. s. sg. *et treaarigt Han-Vildsviin.*
Bachhund, m. -es -e, *Grævlingehund,* c.
Bachstelze, f. -n, *Vipstjert,* c. (Motacilla).
Bachweide, f. -n, *Vandpiil,* c.
Back, n. -es -e, (paa et stort Skib) *Bak,* c.; —bord, m. -es ud. pl. *Bagbord,* c. (venstre Side); back, av. *bagud, agterud.*
Back-geld, n. -es -er, *Bagerpenge;* —gerechtigkeit, f. -en, *Bagerrettighed,* c.; —haus, n. -es -äuser, *Bagers,* n. (hvor Brød bages); *et med Bagerrettighed forsynet Huus;* —obst, n. -es, ud. pl. *ovntørret Frugt;* —ofen, m. -s -öfen, *Bagerovn,* c.; —stein, m. -es -e, *Muursteen, brændt Steen,* c.; —trog, m. -es -öge, *Deitrug,* n.; —werk, n. -es ud. pl. *Bagværk,* n.
Backe, f. -n el. -n, m. -s, pl. s. sg. *Kind,* c.; fig. *de kjødfulde Dele paa Mskers og Dyrs Bag, Rumpeballe; Hulningen paa Geværkolben;* (ligeledes *Sidestaden paa forskjellige andre Ting*).
Backen, v. i. (ofte rgl.) 1) a. Brod —, *bage;* Fisch —, *indbage, indhylle i Dei;* Ziegelstein —, *brænde,*

2) n. m. h. steges, bages.
Backen-bart, m. -es -ärte, Bakkenbart, c.; —knochen, m. -s, pl. s. sg. Kjævebeen, n.; —schlag, m. -es -äge, og —streich, m. -es -e, Örefigen, Kindbask, n., Kindhest, c.; —tasche, f. -n, Kjævepose, c. (paa Aber og Hamstere); —zahn, m. -es -ähne, Kindtand, c.
Bäcker, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Bager, (Bagerkone), c.
Bäcker-brod, n. -es -e, Bagerbrød, n. (modsat hjemmebagt); —bursch, m. -es -e, B—dreng, c.; —ei, f. -en, Bageri, n.; —handwerk, n. -es, B—haandværk, n.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. en Bagerdreng, som besørger Bagerens Forretning i Møllen.
Bäckig, aj. (i Sammens.) roth—, med røde Kinder; baus—, pluskjævet.
Bad, n. -es, 1) ud. pl. Badning; Brugen af Bad. 2) pl. -äder, ein mineralisches —, Bad; Badested, n.; ins — reisen, reise til Badet; —en, v. a. bade sig, bade, vaske; fig. sich in einer S. —, udtrykker en Overflødighed, f. Ex. in Thränen, im Blute; —er, m. -s pl. s. sg. Bader, Badstuemand; (n. St.) Barbeer, Saarlæge, c.
Bade-anstalt, f. -en, Badeanstalt, c.; —cur, f. -en, Badecuur, c.; —gast, m. -es -äste, Badegjæst, c.; —frau, f. -en og —mutter, f. -ütter, Badekone; ogsaa: Jordemoder, c.; —haus, n. -es -äuser, Badehuus, n.; —ort, m. -es -örter, Badested, n.; —rei, f. -en, Badeindretning, c.; —schwamm, m. -es -ämme, Vaskesvamp, c.; —wanne, f. -n, Badekar, n.
Bäffchen, n. -s pl. s. sg. Flip, c. (paa Præstekraven).
Bäffen, v. n. m. h. (n. St.) bjeffe.
Bagage, (l. —asche) f. ud. pl. Bagage, c.; vulg. Pak, liderlige Folk.
Bagatelle, f. -n, Bagatel, c. [Muddermaskine, c.
Baggert, (Bagger, m.; —maschine, f.) m. -es -e,
Bähen, v. a. varme, Semmeln —, riste; kranke Glieder —, gnide med varme Klæder; rege; lægge varmt Omslag paa; —hung, f. -en, Varmen, Gniden.
Bahn, f. -en, banet Vei, c.; die — brechen, fig. begynde en Ting, bryde Isen; Løb, n., Bane, c.: — der Sterne, des Lebens; en jævnet Plads, Bane, c.: Kegelbahn, Reitbahn; den jævne, glatte Flade paa forskjelligt Værktøi: die — des Hobels, des Hammers, —en, v. a. einen Weg, bane, jævne; sich einen Weg zu etw. —, fig. bane sig Vei til, finde Middel til at opnaae; —enlos, aj. ubanet, uveisom; —wärter, m. -s pl. s. sg. Opsynsmand paa Ridebanen, paa Jernbanen.
Bahre, f. -n, Baare, Bør, c.; fig. von der Wiege zur —, fra Vuggen til Graven.
Bahrtuch, n. -es -ücher, Liigklæde, n.
Bai, f. -en, Bai, c. (en liden Havbugt, mindre end Meerbusen, større end Bucht).
Bajaz, m. -es -e, Bajas, c.
Bajonett, n. -es -e, Bajonet, c.
Bake, f. -n, Vaterlegn, n., Veie, c.
Bakel, m. -s pl. s. sg. Stok, c. (til at slaae med); -ken, v. a. slaae.
Balance, f. -n, Balance, c.
Balcon, m. -s -s, Balcon, c.
Bald, av. (for bälder, am bäldesten bruges eher, am ehesten), snart, om kort Tid; hurtig; tidlig, itide; let, uden Møie; ich hätte es — vergessen, nær, næsten; so bald als, saasnart som.
Baldachin, m. -s -e, Baldachin, c.
Baldig, aj. snarlig, snart paafølgende, nærforestaaende; —st, aj. som snarest.
Baldrian, m. -s ud. pl. Baldrian, c. (Plante).
Balg, m. -es -älge, Skal, Bælg; Hud, Ham; Blæsebælg; Bælg c. (ved Orgeler); (i Spøg el. Vrede) Barn, n.; der garstige —, den snavs Unge.
Balgen, v. a. sich mit Em. slaaes, brydes.
Bälgen, v. a. sich —, skifte Hud.
Bälgentreter, m. -s pl. s. sg. Bælgtræder, Calcant, c.
Balger, m. -s pl. s. sg. Slagsbroder, c.; —ei, f. -en, Slagsmaal, n.
Balken, m. -s pl. s. sg. Bjelke, c.; lügen, daß sich die — biegen, lyve saa stærkt som en Hest kan rende; —kopf, m. -es -öpfe, Bjelkehoved, n.; —stein, m. -es -e, Bjelkesteen, Kragsteen, c.; —werk, n. -es ud. pl. Bjelkeværk, n.
Ball, m. -es -älle, Bal, n.; Bold, c.; Schneeball, Sneebold; Erdball, Jordklode; (i Billardsp.) Bal, Kugle, c.; einen — geben, give et Bal, en Dandsefest.
Ball-kleid, n. -es -er, Baldragt, c.; —könig, m. -s -e, Balkonge, c.; —königinn, f. -en, Baldronning, c.; —schuh, m. -es -e, Raket, c. (til Fjederboldspil); Dandsesko, c.; —spiel, n. -es -e, Boldspil, n.; tafelspiel, n. -es -e, Billardspil, n.; —tafelstock, m. -es -öcke, Queue (l. Køh) c. (til Billardspil).
Ballade, f. -n, Ballade, c. [ein Schiff, ballaste.
Ballast, m. -es ud. pl. Ballast, c.; —en, v. a.
Ballen, m. -s pl. s. sg. Balde, (Balle) c. (Musen inde i Haanden og under Foden; i Begtrykk.); Balle, c. (stor Pakke med Varer; en Balle Papir er 10 Riis). [orden.
Ballei, f. -en, et vist District hos den tydske Ridder-
Ballet, n. -s -e, Ballet, c.
Ballon, m. -s -s, Ballon, c.
Balsam, m. -es -e, Balsom, lugtende Saft; fig. Vellugt; (digt.) Trøst, Lindring, c.; —isch, aj. balsamisk, vellugtende; fig. vederqvægende, styrkende; —ine, f. -n, Balsamine, c. (Blomst): —iren el. —en, v. a. balsamere: —irung, f. -en, Balsamering, c.
Balse, f. -n, en Art Seilpram; (Sydt.) en balsamisk lugtende Mynte.
Balz, f. ud. pl. (Jagtsp.) de større Fugles især Urhønsenes Parring; —en, v. n. m. h. parre sig (om større Fugle; ogsaa om Katte). [rør, n.
Bambus, m. -rohr, n. -es -öhre, Bambus, c. —
Bämme, f. -n, s. Butterb—.
Bammel, f. -n, d. T. en nedhængende Qvast o. dsl.; —n, v. n. m. h. vulg. hænge og dingle; sich —, gynge, vippe.
Bams, m. -es -e, (Sadelm.) en udstoppet Sadelpude.
Banco, m. s. Bank.
Band, 1) n. -es a) pl. -änder, (Dim. Bändchen og Bändlein, n. -s pl. s. sg.) Baand, n. (af Silke, Linned, Straa, Træ, Metal 2c.) Bændel, n. b) pl. -e, Baand, n. (Forening, Forbindelse); die —e der Natur, der Freundschaft; Baand, n. Lænke, c. Fængsel, n. Hindring, c. 2) m. -es -ände, Bind, n. (om en Bog); Bind, n. (Deel af et Værk).

Bandage, f. -n (naar e ikke udtales m.) Bandage, c.
Bande, f. -n, Rand, c. (om et Billard); Siden af et Skib; Bande; Trup, c.; Complot, n.
Bandelier, n. -s -e, Bandeleer, Gehæng, n.
Bandenfrei, —los, aj. lænkefri.
Bänderreich, aj. bindrig, som bestaaer af mange Bind.
Bändig, aj. tæmmelig, som lader sig tæmme: ein Thier — machen, tæmme; —en, v. a. tæmme, betvinge; —er, m. -s pl. s. sg. Tæmmer, Betvinger, c.; —gung, f. ud. pl. Tæmmen, Betvingen, c.
Bandit, m. -en -en, Bandit, Snigmorder, c.
Band-schleife, f. -n, Baandsløife, c.; —tresse, f. -n, Galon, c.; —weide, f. -n, Baandpiil, c.; —wurm, m. -es -ürmer, Bændelorm, c.
Bang, el. —e (-er el. bänger, -st el. bängst) 1) som av. bange, ræd, frygtsom; mir ist, wird —; Eim. — machen. 2) som aj. bekymret, ængstelig; som vækker Angest eller Frygt, ængstende, bedrøvelig, gruelig, rædsom; (om Veiret) lummert.
Bängel, s. Bengel.
Bangen, v. n. m. h. føle Banghed, Angest: ich bange; sædv. upers. mir bangt vor der Zukunft, jeg gruer for, er bange for.
Bangigkeit, f. ud. pl. Banghed, Frygt, Angest c.
Bänglich, aj. lidt bange, lidt frygtsom; —keit, f. ud. pl. lidt Banghed.
Banier, s. Panier.
Bank, f. 1) pl. -änke, (Dim. Bänkchen, -s pl. s. sg.) Banke: Sand—, Auster—; Terrasse; Bænk, c.; durch die —, under et, i Flæng, uden Forskjel; etw. auf die lange Bank schieben, opsætte; Bord, n. Bank, c. (hos Haandv. og Sælgere); Vexelerbord, Pengene derpaa; (i Hazardspil) Bank, c. Pengene, hvorom der spilles. 2) pl. -en, Bank, c., (offentlig Kasse, og Stedet, hvor den findes).
Bankart, —ert, m. -s -e, et uægte Barn, Bastard, c.
Bankbruch, m. -es -üche, Bankerot, c.; —üchig, aj. bankerot.
Bänkelsänger, m. -s pl. s. sg. Gadesanger, c. (der synger Viser paa Gaderne); slet Poet, Riimsmed, c.
Bankerott, 1) aj. bankerot. 2) m. -es -e, Bankerot, Fallit, c., Opbud, n.; —irer, m. -s pl. s. sg. Bankerotspiller, Fallent, c.
Bankett, n. -es -e, Banket, høitideligt Gjestebud, n.
Bank-note, f. -n, —zettel, m. -s pl. s. sg. Banknote, Bankoseddel, c.; —thaler, m. -s pl. s. sg. Bankdaler, c.
Bann, m. -es ud. pl. Band, c., Kirkeband; Einen in den — thun, sætte i Band; (juridisk) Øvrigheds Tvang; offentlig Bekjendtgjørelse, Øvrigheds Befaling; —brief, m. -es -e, og —bulle, f. -n, Bandbrev, n., Bandbulle, c.; —en, v. a. besværge, mane, fremkalde: Geister —; bandlyse, fordrive; —forst, m. -es -e, indhegnet, fredet Skov; —strahl, m. -es -en, Bandstraale, c.
Banner, 1) m. -s pl. s. sg. Maner, Besværger, c.; 2) n. -s pl. s. sg. Banner, n., Krigsfane, c.; —herr, m. -n -en, Bannerherre, c.
Banquier, m. -s -s, Vexeleer, Banquier, c.
Banse, **Banze**, f. -n, Lodegulv, n. (paa begge Sider af Logulvet, hvor Kornet er opdynget); en stor firkantet Kurv.

Bansen, v. a. pakke, lægge fast paa hinanden; lægge i Laden.
Bansen (-zen), m. -s pl. s. sg. Vom, c. (første Mave hos drøvtyggende Dyr.
Bar, aj. bar, blot, nøgen; —es Geld, rede, contant; —e Milch, uforfalsket; aller Ehre —, beroevet; aller Schuld —, frie for.
Bär, 1) m. -en -en, Bjørn, Bamse, c.; der große und kleine — (Stjernebilledet); fig. et groft, uvorent Menneske; einen —en anbinden, losbinden, gjøre Gjeld, betale Gjeld. 2) m. -es -e, en Klods til at nedramme Pæle med; en muret Tværdæmning i Fæstningsgrave.
Barake, f. -n, Barake; Soldaterhytte, c.; et slet, lidet Huus.
Baranke, f. -n, Baranke, Skind af ufødte el. nyfødte Lam.
Bärbar, m. -s -n, en Hest fra Barbariet.
Barbär, m. -en -en, Barbar, c.; —ei, f. 1) ud. pl. Barbari, n. (Uvidenhed, Vildhed rc.); ethvert øde, vildt Land, især Barbariet (i Afrika). 2) pl. -en, en grusom, barbarisk Handling; —isch, aj. barbarisk, (vild, raa, ucultiveret); (i Speegl.) med Speegels Rand.
Barbe, f. -n, Skægkarpe, Barbe, c. (Cyprinus barbus; en Art Ferskvandsfisk).
Barbeinig, aj. barbenet.
Bärbeißig, aj. bjørnebidsk; fig. opfarende; trættekjær.
Barbier, m. -s -e, Barbeer, c.; —en, v. a. barbere, rage; fig. d. T. bedrage.
Barchent, m. -es -e, Olmerdug, c.; —en, el. sædv. —, aj. Olmerdugs-, af Olmerdug.
Bardaus! interj. d. T. bump! bomp!
Barde, m. -n -n, Barde, Skjald, Digter, c.; —ngesang, m. -es -änge, Bardesang, c.
Bare, f. -n, (Nordt.) utilberedt Fiskebeen; (Sydt.) et med Buske men ingen heistammede Træer bevoxet Sted.
Bären-beißer, m. -s pl. s. sg. Bjørnehund, c.; —fang, m. -es, Bjørnefangst, c. ud. pl.; Stedet, hvor Bjørnen fanges, pl. -änge; —führer, m. -s pl. s. sg. Bjørnetrækker, c.; —haut, f. -äute, Bjørnehud, c.; —häuter, m. -s pl. s. sg. Ledigganger, Usling, c.; —mütze, f. -n, Bjørneskinds Hue, c.; —tatze, f. -n, Bjørnelab, c.
Baret, n. -s -e, Baret, Doctorhat, c.
Barfrost, m -es -öste, Barfrost, c. (førend der er falden Snee).
Barfuß, av. barfodet.
Barfüßer, m. -s pl. s. sg. En, der gaaer barfodet; Franciskanermunk, c.
Barfüßig, aj. barfodet.
Barg, m. -es -ärge, Galt, c. (skaaren Orne).
Barhaupt, av. —äuptig, aj. barhovedet.
Bärinn, f. -en, Hunbjørn, c.
Barke, f. -n, Barkskib, n. (med tre Master); Barkasse, c.
Barkopf, av. —öpfig, aj. barhovedet.
Bärme, f. ud. pl. Bærme, c., Ølskum, n.
Barmen, v. n. m. h. d. T. jamre og klage.
Barmherzig, aj. barmhjertig (gegen); d. T. nulværdig, ynkelig, ussel; —keit, f. ud. pl. Barmhjertighed, c.
Bärmutter, f. -mütter, Moderen (Fosterets Leie).
Bärmütze, f. -n, Grenaderhue, c.
Barn, m. -es -e, Krybbe, c.; Lodegulv, n.; Net, n.
Barnbeißer, m. -s pl. s. sg. Krybbebider, c.
Barock, aj. (om Perler) skjævrund; barok, selsom, løi-

lerlig, modsigende.
Baromèter, n. -s pl. f. sg. Barometer, Veirglas, n.
Baron, m. -s pl. -s el. -e, Baron, Friherre, c.; —esse, f. -n og —essinn, f. -en, Baronesse, Friherinde, c.; —ei, f. -en el. —ie, f. -n, Baroni, Friherskab, n.
Barre, f. -n, el. —n, m. -s pl. f. sg. Barre, Stang (Gold—, Silber— el. Barrensilber).
Barricade, f. -n, Barricade, c.
Barriere, f. -n, Barriere, Slagbom, c.; Stakit, n.
Bars, el. **Barsch**, -es -ärsche, Aborre, c.
Barsch, aj. barsk, haard, grov.
Barschaft, f. mest pl. -en, rede Penge (el. hvad der har ligesaa god Værdi).
Bart, m. -es -ärte, (Dim. Bärtchen, Bärtlein, n. -s pl. f. sg.) Skjæg, n. (paa Mskr. el. Dyr); Neglekam, c.; de røde Lapper paa Hanens Hals, c.; Østersskjæg, n.; Straalerne foran Cometen, c.; Axeskjæg, n.
Barte, f. -n, Hvalfiskebarde, c.; Tømmermandsøxe, c.
Bärtig, aj. skjægget. [agt. en Barbeer).
Bartkratzer, m. -s pl. f. sg. Skjæggeskraber, c. (for-
Bartlos, aj. skjægeløs.
Bartscherer, m. -s pl. f. sg. Barbeer, Badskjær, c.
Barutsche, f. -n, en tohjulet Vogn med Kalesche over i Østerrig. [lesteen, c.
Basalt, m. -es (pl. -e om flere Arter), Basalt, Sei-
Base, f. -n, Moster, Faster (Tante) c.; ogsaa Søskendebarn, n. (Cousine); enhver qvindelig Slægtning.
Basilisk, m. -en -en, Basilisk, c., Kongefirbeen, c.
Basis, f. Basis, Grundlinie, Grundflade, c.
Basrelief, m. og n. -s -s, Basrelief, n.
Baß, av. (forældet) godt, dygtigt, brav: —gehen.
Baß, m. -sses -ässe, Basstemme, Bas, c. (Instrument); —geige, f. -n, Bas, Basfiol, c.; —geiger, m. -s pl. f. sg. Basspiller, c.; —sänger, m. -s pl. f. sg. Bassanger, Bassist, c. [setspil, n.
Bassette, f. Basette, c.; —ssetspiel, n. -es -e, Ba-
Bassin, (l. -säng) m. (n.) -s -s, Bassin, n.
Bassist, m. -en -en, Bassist, Bassanger, c.
Basson, m. (n.) -s -s, Fagot, c.
Bast, m. (n.) -es, ud. pl. Bast, c. (i Træer); den yderste Hud paa Planter el. paa dyriske Legemer; fig. Halvsilke, n. (Tøi af Silke og Kamelhaar).
Bastard, m. -es -e, Bastard, c., uægte Barn, n.; fig. hvad der udarter fra det Bedre til det Slettere; —jungfer, f. -n, Myreløve, c. (Insect).
Bastei, f. -en, Bastion, c.
Basten, aj. Bast-, som er af Bast.
Basthut, m. -es -üte, Basthat, c.
Bastille, f. Bastillen (i Paris).
Bastion, n. -es -en, og (undert.) f. -en, Bastion, c.
Bastonnade, f. -n, Bastonnade, c.
Bataille, f. -n, Bataille, c.
Bataillon, n. -s -s el. -e og (forhen) -en, Bataillon, c.
Baten, batten, v. n. m. h. (forældet) batte, forslaae.
Bäting, m. -s -e, Beding, c. (paa et Skib).
Batist, m. -es -e, Batist, c., fiint hvidt Lerred.
Batterie, f. -n, Batteri, n.
Batzen, m. -s pl. f. sg. (Mynt paa 4 Kreuzer); Halssmykke, n. (af Guld el. Sølv); Leerklump, c.
Bau, m. -es -e, d. T. (naar Talen er om Opførelsen af Bygninger) pl. -ten, Bygning, c.; der — eines Feldes, Dyrkning, c.; der — einer Uhr, Bygning, Indretning, c.; der — des Fuchses, Hule, c.; auf den — geschickt werden, i Slaveriet, paa Fæstningsarbeide; Wein—, Viinavl; Seiden—, Silkeavl, c.; Körper—, Legemsbygning, c.
Bau-amt, n. -es -ämter, Bygmesterembede, n.; Bygningscommission, c.; —anschlag, m. -es -äge, Bygningsoverslag, n.; —arbeit, f. -en, Bygningsarbeide; Slaveri, Fæstningsarbeide, n.; —art, f. -en, Bygningsmaade, c.; —fällig, aj. bygfældig, brøstfældig; strøbelig; —fälligkeit, f. ud. pl. Byg—hed, Br—hed, St—hed, c.; —gefangene, m. -n -n, Slave, c.; —herr, m. -n -en, Bygherre, c.; —holz, n. -es ud. pl. Bygningstræ, n.; —kunst, f. ud. pl. Bygningskonst, c. (Architectur); —künstler, m. -s pl. f. sg. Bygningskyndig (Architect), c.; —leute, pl. ud. sg. Bygningsfolk; —lich, aj. (kun i den Talem. im —en Stande) beboelig; —meister, m. -s pl. f. sg. Bygmester; (hos Frimurerne) det høieste Væsen, Gud; —ordnung, f. -en, Bygningsforordning, c.; —platz, m. -es -ätze, Byggeplads, c.; —prediger, m. -s pl. f. sg. Stokhuuspræst, c.; —stoff, m. -es -e, Bygningsmaterial, n.; —wesen, n. -s ud. pl. Bygningsvæsen, n.
Bauch, m. -es -äuche, Bug, c. (enhver udgaaende Runding); især Mave, c., Underliv, n.; (undert.) der — der Erde, des Meeres, Skjød.
Bauch-diener, m. -s pl. f. sg. Fraadser, c.; —finne, —flosse, f. -n, Bugfinne, c.; —fluß, m. -sses -üsse, Bugløb, n., Diarrhoe, c.; —förmig, aj. bugdannet; —grimmen, n. -s ud. pl. Bugvrid, n., Mavepine, Kolik, c.; —gurt, m. -es -e, Buggjord, c.; —redner, m. -s pl. f. sg. Bugtaler, c.; —weh, n. -es ud. pl. Mavepine, Kolik, c.
Bäuchen, v. a. forsyne med Bug, gjøre buget.
Bauchig, bäuchig, aj. buget. [Hyrdehytte, c.
Baude, f. -n, (i Schlesien) Huus, n.; (paa Alperne)
Bauen, v. 1) a. bygge (auf med Acc.); sammensætte; dyrke; anlægge. 2) n. m. h. være høi, rage frem; fig. stemme overeens, passe sammen; auf eine S. —, bygge paa, sætte sin Liid til; partic. gebauet, bygget, skabt (om Mskr. og Heste).
Bauer, 1) n. el. m. -s pl. f. sg. Buur, Fugle—, n. 2) m. -s pl. f. sg. Dyrker, c.: Ackerbauer; Bygger, c.: Orgelbauer. 3) m. -s -en, (sædv.) -n, Bonde, Landmand, c.; fig. et grovt, ubehøvlet Mske.; Bonde, Pion, c. (i Skakspil).
Bauer-dirne, f. -n, Bondepige, c.; —frau, f. -en, B—kone, c.; —gut, (—ngut) n. -es -üter, B—gaard, Hoverigaard, c.; —haus (-nhaus), n. -es -äuser, B—huus, n.; —haft, aj. b—agtig; —hof (—nhof) m. -es -öfe, B—gaard, c.; —junge, m. -n -n og —knabe, m. -n -n, B—dreng, c.; —krieg, m. -es -e, B—krig, c.; —schaft, (—nschaft) f. -en, samtlige Bønder i en By el. Egn; —mädchen, n. -s pl. f. sg. B—pige, c.; —smann, m. -es -sleute, d. T. -volk, n. B—mand, c., Bønderfolk, n.; —stolz, (—nstolz) m. -es ud. pl. B—stolthed, c. (dum, latterlig Stolthed); —stolz (—nstolz), aj. bondestolt. [Bondestanden.
Bäuerinn, f. -en, Bondekone, c.; et Fruentimmer af
Bäuerisch, (bäurisch) aj. bondeagtig, landlig; fig.

ubannet, uhøflig, grov.
Bäuerlich, aj. Bonde-, bondeagtig.
Baum, m. -es -äume (Dim. Bäumchen, n. -s pl. s. sg.) Træ, n.; fig. Alt hvad der ligner en Træstamme, Bom, c.
Baum-brand, m. -es ud. pl. Træbrand, c. (en Sygdom ved Træer); —gang, m. -es -änge, Allee, c.; —garten, m. -s -ärten, Frugthave, c.; —hacker, m. -s pl. s. sg. s. —läufer; —holder, m. -s pl. s. sg. Hyld, c., Hyldetræ, n.; —lang, aj. meget høi og lang; —läufer, m. -s pl. s. sg. Træpikker (Fugl: Certhia); —marder, m. -s pl. s. sg. Maar, Steu—, c.; —mast, f. ud. pl. Olden, c.; —nachtigall, f. -en, den blaae Vipstjert, c.; —öl, n. -s ud. pl. Bomolie, c.; —rinde, f. -n, Træbark, c.; —schere, f. -n, Gartnersax, c.; —schröter, m. -s pl. s. sg. Eeghjort, Træhjort, c. (Insect); —schule, f. -n, Træskole, c. (hvor unge Træer opelskes); —seide, f. ud. pl. Bommesi, n.; —specht, m. -es -e, Træpikker, c.; —stark, aj. bomstærk, meget stærk; —wachs, n. -es ud. pl. Trævox, c.; —wolle, f. ud. pl. Bomuld, c.; —wollen, aj. Bomulds-, af Bomuld; —zucht, f. ud. pl. Træpelskning, c.
Baumel, f. -n, Qvast, c.
Baumeln, v. n. m. h. hænge ned og dingle.
Baumen, v. n. m. h. (i Jagtsp.) flyve, klattre, springe op i et Træ.
Bäumen, v. a. ein Fuder Heu —, forsyne, befæste med Læssetræ; (hos Bagerne) bomme; sich —, (om Heste) steile.
Bausback, m. -es -e, Pluskjæve, c.; —en, v. n. m. h. puste Kjæverne op; fig. prale; —äckig, aj. pluskjævet.
Bausch, m. -es -äusche, enhver halvrund Fremragen, Pude; Bærekrands; Byld; Compresse, c.; udstoppet Bryst (paa Klæder), brusende Kjoleærme; — und Bogen kaufen, Rub og Stub.
Bauschen, (forald. bausen) v. n. m. h. hæve sig, svulme op, bruse.
Bause, f. -n, (hos Konstnere) Udkast, Omrids, n.
Bavian, m. -s -e, Bavian, c. s. Pavian. [Baxer, c.
Baxen, v. n. m. h. baxe; —xer, m. -s pl. s. sg.
Bay, f. s. Bai.
Be, (en uadskillelig Partikel, som aldrig har Tonen. De dermed sammensatte Verber ere som oftest a. m. Acc., og faae ikke Stavelsen ge i perf. partic.)
Beabsichten, (beabsichtigen) v. a. have til Hensigt.
Beachten, v. a. etw., Einen, agte paa, give Agt.
Beamte, (forkortet af Beamtete) m. -n -n (ein Beamter, -s pl. s. sg.) Embedsmand, c.
Beängstigen, (beängsten) v. a. Einen, ængste.
Beantworten, v. a. besvare; —tung, f. -en, B—lse, c.
Bearbeiten, v. a. bearbeide; sich, bestræbe sig for; Einen, bearbeide (gjøre duelig til et Maal el. vinde derfor); —tung, f. -en, B—lse, c.
Beaufsichtigen, (beaufsichten) v. a. Einen, have Opsyn med; tage under Opsyn.
Beauftragen, v. a. Einen, give at udføre.
Beäugeln, v. a. plire til; betragte nøie, med forlibte Øine.
Bebändern, v. a. forsyne, pryde med Baand.
Bebauen, v. a. bebygge; opdyrke.
Beben, v. n. m. h. bæve, zittre; ich bebe vor der Gefahr; ich bebe für dich, er bange for din Skyld; ich bebe vor dir, at du skal gjøre mig Fortræd; ich bebe um dich, er bekymret for dit Vel; —bung, f. ud. pl. Bævelse, c.
Beblümen, v. a. bedække, smykke med Blomster.
Bebrämen, v. a. garnere. [over.
Bebrüten, v. a. ruge paa; omhyggeligen bevogte, ruge
Bebürden, v. a. bebyrde.
Becassine, f. -n, Bekasine, Vandsneppe, c.
Becher, m. -s pl. s. sg. Bæger, n.; et Maal til flydende og tørre Sager.
Bechern, v. n. m. h. (i Spøg) drikke dygtig.
Becken, n. -s pl. s. sg. Bækken, n.; fig. Bassin, n. (Fordybning i Jorden til Vandbeholdning); (i Anatom.) Bækkenet; i pl. Bækkenerne til Janitscharmusik.
Becker, s. Bäcker.
Bedachen, v. a. forsyne med Tag.
Bedacht, m. -es ud. pl. Betænksomhed, Eftertanke, c., Overlæg, n.; bruges ud. Artikel: ohne —, uden Betænkning; mit —, forsigtig, betænksomt, med Overlæg.
Bedacht, aj. (indecl.) betænksom; auf eine S. — seyn, være betænkt, belavet paa; sørge for.
Bedächtig, (ikke —chtlich) forsigtig, varsom; —keit, f. ud. pl. F—hed, V—hed, c.
Bedachtsam, aj. betænksom, forsigtig; —keit, f. ud. pl. B—hed, F—hed, c.
Bedanken, v. a. sich für etw. bei Eim., takke En for Noget; sich —, betakke sig, sige nei, ikke ville.
Bedarf, m. -es ud. pl. (sjeld.) Fornødenhed, c.
Bedauern, v. a. Einen, beklage, nære, yttre Medlidenhed; etw., sørge over, fortryde, være fortrædelig over.
Bedauern, n. -s ud. pl. Medlidenhed, Bedrøvelse, Beklagelse, c.; —swerth, —swürdig, aj. beklagelsesværdig.
Bedecken, v. a. bedække, tildække, tilhylle, skjule; sich —, sætte Hatten paa; fig. beskytte, forsvare; dække, sikre; gaae i Cautien for; (om Heste og Hjorte) bedække; (i Mathem.) dække, congruere; —, n. -s ud. pl. og —ckung, f. -en, Bedækken, Bedækkelse, Bedækning, Beskyttelsesvagt, c.
Bedenken, v. i. a. betænke, overveie; sich —, betænke sig; være tvivlraadig; sich wieder anders —, tage en anden Beslutning; sich eines Bessern —, fatte en bedre Besl.; eine S. —, auf eine S. bedacht seyn, sørge for, være betænkt paa; Einen el. sich —, betænke, ikke glemme, sørge for sin Fordeel.
Bedenken, n. -s, 1) ud. pl. Overlæg, n., Eftertanke, Betragtning, c.; eine S. in — ziehen, tage under Overveielse; Betænkning, Betænkelighed, Tvivl, Skrupel, Vanskelighed, c.; — tragen, tage i Betænkning; sich (Dat.) über eine S. — machen, gjøre sig Skrupler over. 2) pl. s. sg. Betænkning, skriftlig yttret Mening, c.: über eine S.
Bedenklich, aj. (om Personer) eftertænksom, tankefuld; (om Ting) betænkelig, mislig, farlig; —keit, f. 1) ud. pl. Eftertænksomhed, Tvivlraadighed, Ubestemthed; betænkelig Beskaffenhed, Betænkelighed, Vanskelighed, Mislighed, Farlighed. 2) pl. -en, Tvivl, Skrupel, Betænkelighed, Indvending, c.
Bedenkzeit, f. ud. pl. Betænkningstid, c.
Bedeuten, v. 1) a. Einen, betyde, belære, oplyse, vise tilrette; (i Canc.) Eim. eine S. —, give at for-

staae, beordre. 2) n. m. h. forud betyde; bemærke, tilkjendegive, betyde; viel —, være vigtig, af Anseelse; have Følger; være af Betydenhed; —d, partic. betydelig, vigtig, af Vigtighed; —tung, f. -en, Betydning, c.; ein Mann von —, af Indflydelse; —tungsleer, —los, —schwer, —voll, betydningsløs, —løs, —svær, —fuld; —tsam, aj. meget betydende, heist vigtig; —tsamkeit, f. ud. pl. megen Betydelighed, stor Vigtighed, c.

Bedienen, v. a. betjene, tjene, opvarte; Eim. bedient seyn, (om Konsinere el. Læger) have til Kunde el. Patient; ein Amt —, forvalte; die Kanonen —, passe, betjene; sich (Acc.) einer S. (Gen.) —, betjene sig af, benytte; — Sie sich, (ved Spisning) lang til Fadet, spiis.

Bediente, m. -n -n, (Bediente, f. -n) Betjent, Tjener, Opvarter, c., (opvartende Pige); (i Sammens., En som har en offentl. Betjening): ein Polizeibedienter &c.

Bedienung, f. -en, Betjening, Opvartning, c.; Huustjenende, Tjenerskab, n., Huusfolk; Embede, n., Tjeneste, c.

Beding, m. -es -e, (forældt for —ung, og kun endnu brugel. i Talm.) mit dem —e, paa det Vilkaar.

Bedingen, v. i. a. etw. unter sich, aftale, afgjøre; eine Arbeit bei Eim., bestille, accordere om; mir eine S. —, betinge. (I dette Tilfælde bruges det rgl. partic. bedingt, betinget, forsynet med en Betingelse, og derved afhængig); —gung, f. 1) ud. pl. Betingen, Bestillen. 2) pl. -en, Betingelse, c., Vilkaar, n., Pagt, Omstændighed, Clausul, c.; —ungsweise, av. betingelsesviis.

Bedornen, v. a. forsyne med Torne; fig. gjøre besværlig; især partic. bedornt, tornefuld.

Bedrängen, v. a. Einen —, trænge haardt; fig. ængste, bedrøve, bekymre, undertrykke; —gte Lage, betrængt, trykket, kummerfuld Forfatning; —gung, f. -en og —gniß, f. -sse, Betrængthed, Trængsel, Forlegenhed, Nød, Gjenvordighed, c.

Bedrohen, (digt. —dräuen) v. a. Einen mit etw. —, true med; —hlich, aj. truende med; —hung, f. -en, Trudsel, c.

Bedrucken, v. a. trykke fuldt.

Bedrücken, v. a. trykke haardt; især fig. plage, ængste, undertrykke; —cker, m. -s pl. f. sg. Undertrykker, c.; —ckung, f. -en, Undertrykkelse, Besværlighed, c., Tryk, n.

Bedüngen, v. a. forsyne med Gjødning.

Bedünken, v. a. bruges kun impers. m. Acc. mich bedünkt, es bedünkt mich, mig synes, forekommer, efter min Mening; ich lasse mich bedünken, jeg mener, holder for; —; n. -s ud. pl. Mening, Formening, c.; meines Bedünkens, efter min Mening.

Bedürfen, v. i. n. m. h. einer S. (Gen.) —, behøve, have nødig, trænge til; —fniß, n. -sses -sse, trængende Tilstand, Trang, Mangel, Armod (undert. f.); Fornødenhed, c.; —ftig, aj. fattig, trængende; einer S. (Gen.) —, trængende til; —ftigkeit, f. ud. pl. Trang, c.

Beehren, v. a. Einen mit el. durch etw., beære.

Beeiden, el. beeidigen, v. a. beedige, bekræfte med Ed; Einen —, tage i Ed, forbinde ved en Ed; —digung, f. -en, Beedigelse, Edstagelse, c.

Beeifern, v. a. sich, ivrig bestræbe sig; kappes (um).

Beeinträchtigen, v. a. Einen (in einer S.) —, forurette, gjøre Indgreb i Ens Rettigheder, skade; —gung, f. -en, F—lse, Skade, c.

Beeisen, v. a. bedække med Iis; sædv. blot partic. beeiset, bedækket med Iis.

Beelzebub, m. -s ud. pl. Belsebub, c., Djævelen.

Beenden, beendigen, v. a. ende, bringe til Ende; —digung, f. ud. pl. Tilendebringelse, c.

Beengen, v. a. indskrænke meget; bringe i Knibe, i Forlegenhed.

Beerben, v. a. Einen —, arve (hans Efterladenskab); (undert.) eine S. auf Einen —, lade gaae i Arv til; ikkun part. beerbt, som har Børn, Livsarvinger.

Beerdigen, v. a. begrave, jorde; —gung, f. -en, B—lse, c.

Beere, f. -n, Bær, n.

Beet, n. -es -e, Bed, n. (i Haver og paa Agre); -en, v. a. afdele i Bede.

Beete, f. -n, Rødbede, c.

Befähigen, v. a. Einen, gjøre duelig til.

Befahren, v. 1) rgl. a. (forældt) befrygte; 2) i. a. einen Weg, ein Meer —, befare, beseile, ofte kjøre el. seile paa; eine Grube —, besøge, besigtige; das Feld mit Mist —, kjøre Gjødning ud paa Marken.

Befallen, v. i. a. (sjeld.) von el. mit einer S. — seyn el. werden, være, blive bedækket med; (sædv. fig.) anfalde, angribe: von einer Krankheit — werden; paakomme, hænde, tilstede: es befiel mich ein Unglück, eine Furcht.

Befangen, v. i. 1) a. fig. forvikle; sich mit etw. —, indlade sig, give sig af med; bringe paa sin Side. 2) n. m. s. indbefatte, indeholde; partic. — som aj. hildet, forud indtagen, fordomsfuld, tvungen, generet, forlegen, frygtsom; indtagen for eller imod; —heit, f. ud. pl. tvungent Væsen, n., Ængstelighed, Forlegenhed, c.

Befassen, v. 1) a. gribe paa; sich mit etw., befatte sig med, give sig af med, blande sig i. 2) n. m. h. omslutte, slutte i sig.

Befehden, v. a. (forældt) bekrige.

Befehl, m. -es -e, Befaling, c., Bud, n., Ordre, Commando, c.; was ist zu Ihrem —e? hvad befaler De? —en, v. i. a. Eim. eine S. —, (el. befehlen, daß) befale, byde, beordre; (sjeld. for empfehlen) anbefale, befale, overgive: Gott seine Seele —; herske, beherske, commandere: (uden Tingens Acc.) einem Lande el. über ein Land —; über sein Vermögen zu — haben, raade over; forlange, have Lyst til, befale: was befehlen Sie? —erisch, aj. bydende, myndig; —igen, v. a. Einen, beordre; ein Kriegsheer, anføre, commandere; —shaber, m. -s pl. f. sg. Befalingsmand, Anfører, Commandeur, c.; (Sydt.) Fuldmægtig, c.; —shaberisch, aj. bydende; —sweise, av. paa befalende Maade.

Befeinden, v. a. nære fjendtligt Sindelag mod.

Befestigen, v. a. in og an einer S. —, fæste, gjøre fast; eine Stadt —, sich —, befæste, forstærke, forskandse; sich in der Tugend, in der Freundschaft eines Menschen —, befæste sig, sætte sig fast i; —gung, f. -en, Befæstigelse, c.; —gungskunst, f. ud. pl. Fortification, c.

Befeuchten, v. a. væde, gjøre fugtig.

Befeuern, v. a. opflamme, gjøre fyrig, hidsig, modig.

Befiedern, v. a. befjedre, forsyne med Fjeder; sich —, faae Fjeder.

Befinden, v. i. a. befinde, finde, erfare, erkjende; ansee, holde for, synes om; sich —, befinde, opholde sig; die S. —det sich anders, befinder, forholder sig, er beskaffen; sich wohl, übel —, befinde sig, leve; være; —, n. -s ud. pl. forefunden Beskaffenhed, c.; nach — der Umstände, saaledes som Omstændighederne forholde sig; Befindende, n., Sundhedstilstand, c.; —blich, aj. som opholder, befinder sig, er tilstede, findes, nærværende.

Beflecken, v. a. beplette, tilsmudse, gjøre Pletter paa; besmitte, vanhellige, skjænde, nedsætte, forkleine; Schuhe —, bagstikke, stikke paa.

Befleißen, v. i. a. el. —ßigen, v. a. sich einer S. (Gen.) —, beflitte sig paa, lægge Vind paa; einer S. (Gen.) (undert. auf eine S.) beflissen seyn, have studeret, lagt sig efter, være hengiven; beflissen, d. T. tjenstvillig; —flissenheit, f. ud. pl. Omsorg, Bestræbelse, Umage, c.; d. T. Tjenstvillighed, c.

Beflügeln, v. a. bevinge, forsyne med Vinger; fig. fremskynde, drive hurtig afsted, bevinge (Tiden).

Befolgen, v. a. einen Befehl, Rath, eine Vorschrift —, følge, adlyde, efterkomme; —gung, f. ud. pl. Følgen, Adlyden, Efterkommen, c.

Beförderlich, aj. behjelpelig, til Fordeel, nyttig; —dern, v. a. die Wissenschaften, bringe fremad, bringe i Opkomst, i Flor, udbrede; ein Unternehmen —, fremme, bringe til Maalet; den Tod eines Menschen —, fremskynde, befordre; Einen —, befordre, forskaffe Embede, ophøie; einen Brief —, besørge; ein Geschäft —, udrette; —derung, f. -en, Fremmen, Fremskynding, især Befordring, c.; ogsaa Embede, n.; —derer, m. -s pl. s. sg. Befordrer, Fremskynder, c.

Befrachten, v. a. befragte, forsyne med Fragt.

Befragen, v. a. Einen um el. über etw. —, spørge, ad—, udspritte, forhøre; sich bei Eim. —, erkyndige sig, spørge til Raads, spørge sig for, raadspørge.

Befreien, v. a. Einen von el. aus etw. —, befrie, gjøre fri, løs, udløse, indløse, frelse, lade være fri for; —ier, m. -s pl. s. sg. Befrier, c.; —iung, f. ud. pl. Befrielse, c.

Befremden, v. a. es —det mich, det forundrer, overrasker mig; er mig paafaldende, forekommer mig besynderligt, utroligt; —blich, aj. overraskende, paafaldende, besynderlig.

Befreunden, v. a. stille Venskabsforhold; mit Eim. befreundet seyn, staae i venskabeligt Forhold til; sich mit Eim. —, træde i Venskabsforhold, i Slægtskab med; der, die —dete, Beslægtede.

Befriedigen, v. a. Einen, tilfredsstille; seine Gläubiger, betale; einen Wunsch, opfylde; einen Erzürnten, stille tilfreds, formilde, forsone; ein Feld, indhegne; einen Ort, indslutte (med Muur og desl.); —gung, f. -en, T—lse, Betaling, F—lse, Forsoning, Indhegning, c.

Befruchten, v. a. befrugte, gjøre frugtbar; —tung, f. ud. pl. Befrugtning, B—lse, c.

Befugen, v. a. Einen zu etw. —, beføie, give Ret til; —gniß, f. (el. n. —sses) —sse, Ret, Føie, Beføielse, Grund, c.; —gt, aj. beføiet, som har Ret til; retmæssig, lovlig.

Befühlen, v. a. beføle.

Befund, m. -es ud. pl. nach — der Umständen, s. nach Befinden der U—.

Befürchten, v. a. befrygte; —tung, f. ud. pl. Befrygten, c.

Begaben, v. a. Einen mit etw. —, begave, forsyne, udruste med, skjenke.

Begaffen, v. a. d. T. begabe, begloe, stirre paa.

Begängniß, n. —sses —sse, s. Leichen—.

Begatten, v. a. sich —, parres; (sjeld.) forliges, fordrage hinanden; —ttung, f. -en, Parring, c.; —ttungstrieb, m. -es ud. pl. P—sdrift, c.; —ungszeit, f. ud. pl. P—stid, c.

Begeben, v. i. a. sich an einen Ort —, auf den Weg —, begive, forføie sig; især uperf. es begiebt sich, begiver, tildrager sig; hændes, skee; sich einer S. (Gen.) —, afstaae fra, lade fare, opgive, slaae af Tankerne, afsige; —heit, f. -en, Begivenhed, Tildragelse, Hændelse, c.; —bung, f. -en, (sjeld. das —bniß) Begiven, Afstaaen, c.

Begegnen, v. n. m. s. Eim. —, møde, komme imøde; es begegnete mir ein Unglück, ramte, mødte, hændte, tilstødte; Eim. wohl, übel —, begegne, behandle, omgaaes; einem Unglücke, einer Gefahr —, møde, modstaae, forebygge, afværge; es —gnet oft, det skeer, hændes; —gnung, f. -en, Møden, Imødekommen, Begegnelse, Behandling, Forebyggen; —gniß, n. —sses —sse, Hændelse, Begivenhed, c.

Begehen, v. i. a. gaae hen for at eftersee, besee, besigtige; eine Sitte, følge, gjøre med; ein Fest —, høitideligholde, feire; einen Fehler —, einen Diebstahl —, begaae, udøve; sich —, (mest Sydt.) forliges; (undert.) parre sig; —hung, f. ud. pl. Gaaen hen, Høitideligholdelse, Begaaen, Udøven, c.

Begehr, n. -s ud. pl. (forældt.) for das —en; —en, v. a. attraae, ønske, føle Lyst til; begjere, forlange, bede om; fordre, som en Skyldighed; —en, n. -s ud. pl. Attraa, Begjeren, c.; —lich, aj. begjerlig, som er vant til at forlange; —ungsvermögen, n. -s ud. pl. Begjereevne, c. (i Sjælen).

Begeistern, v. a. oplive, besjæle, styrke, gjøre modig; begeistre, oplive Indbildningskraften; —rung, f. -en, Begeistring, c.

Begier, f. ud. pl. for —de, f. -n, Begierlighed, Attraa, c., Ønske, n., Lidenskab, Lyst, Graadighed, c.; —ig, aj. nach, auf etw. —, begjerlig, længselfuld; —igkeit, f. -en, B—hed, L—hed, c.; —lich, aj. s. begehrlich.

Begießen, v. i. a. gyde paa, overøse, vade; bestænke, vande; omgive med et smeltet Legeme: mit Wachs, mit Blei —; sich —, fig. d. T. drikke sig fuld; —ßung, f. ud. pl. Gyden paa, Overøsen, Vanding, c.

Beginn, m. -es ud. pl. Begyndelse, c.; —en, v. i. 1) a. begynde; foretage sig, gribe til. 2) n. m. h. begynde, tage sin Begyndelse.

Beglänzen, v. a. etw., bestinne, udbrede Glands over.

Beglasen, v. a. die Fenster —, sætte Glas i.

Beglauben, —bigen, v. a. stadfæste, bekræfte, bevise, gjøre troværdig, vidimere; sich —, legitimere sig; —bigung, f. ud. pl. S—lse, B—lse, c.; —gungsschreiben, n. -s pl. s. sg. skriftlig Fuldmagt, c.

Creditiv, n.

Begleiten, v. a. ledsage, følge; geleide, convojere; beskytte, lade følge med; accompagnere; —ter, m. -s pl. f. sg. (—terinn, f. -en) Ledsager; Beskytter, c. (—inde, c.); —tung, f. ud. pl. L—lse, Følgen, Geleiden, c., Følge, n.

Begliedern, v. a. forsyne med Lemmer el. Led.

Beglücken, v. a. gjøre lykkelig, lyksaliggjøre; velsigne, lade lykkes; —ckt, aj. lykkelig; —cker, m. -s pl. f. sg. Lyksaliggjører, c.; —ckung, f. ud. pl. Lyksaliggjørelse, c.; —ckwünschen, v. a. Einen, ønske ham Lykke til.

Begnadigen, (foræld. og digt. begnaden) v. a. benaade, fritage for Straf; Einen mit etw. —, skjenke En noget som en Naade; —gung, f. -en, Benaadning, c.; —gungsrecht, n. -es ud. pl. Benaadningsret, c.

Begnügen, v. a. sich mit etw. —, lade sig nøie med, være tilfreds med; (n. St. urigtigt) es begnüget mir an einer S.; —glich, og —gsam, aj. bedre genügsam.

Begraben, v. f. a. begrave; nedgrave; sich, fig. skjule; da liegt der Hund —, det er Anstødsstenen, deri bestaaer Vanskeligheden; —äbniß, n. —sses —sse, Begravelse, Ligbegængelse, c.; Gravsted, n.

Begrasen, v. 1) a. afæde Græsset; slaae Græsset: eine Wiese —; sich —, blive fed ved at æde Græs. 2) n. m. s. blive begroet med Græs; partic. —set, begroet med Græs.

Begraut, aj. graa af Alder.

Begreifen, v. i. a. begribe, fatte, forstaae; (sjeld.) gribe, gribe fat paa; beføle, famle paa; in einer S., træffe, gribe, attrapere; sich —, gribe for sig, naar man falder; fig. fatte sig, komme til sig selv, være sig selv bevidst; auf. über el. (rigt.) in einer S. begriffen seyn, være ifærd med, beskjæftige sig med; mit Worten, indeslutte, udtrykke; in sich (Dat.) —, indbefatte; indeholde, rumme; —flich, aj. begribelig, fattelig, tydelig, klar.

Begrenzen, v. a. forsyne med Grændser, indhegne; begrændse, indskrænke; —zung, f. -en, Indhegning, Begrændsning, c.

Begriff, m. -es -e, in — seyn el. stehen, være i Begreb med, ifærd med, i Beredskab til; Omfang; Indhold, Indbegreb, Udtog; Begreb, n., Forestilling, Idee: von etw.; Fatteevne, c.; —sbestimmung, f. -en, Bestemmelse af Begreb, Definition, c.

Begründen, v. a. begrunde, stadfæste, bevise med Grunde; —dung, f. -en, B—lse, c.

Begrünen, v. a. beklæde med Grønt; især partic. begrünt, grønklædt.

Begrüßen, v. a. hilse, ønske velkommen; Einen um etw. —, af Høflighed spørge om Tilladelse, give En et Ord for Noget; —ßung, f. -en, Hilsning, Ønsken velkommen, c.

Begucken, v. a. d. T. for Begaffen.

Begünstigen, v. a. begunstige, vise Gunst; befordre, fremme, være til Fordeel for, hjelpe.

Begutachten, v. a. etw., meddele sin Mening, sin Dom om.

Begüten, v. a. s. begütigen.

Begütern, v. a. forsyne med Midler el. Gods, begave, berige; partic. —tert, bemidlet, velhavende, som har mange Midler.

Begütigen, v. a. formilde, gjøre god igjen, stemme gunstig.

Behaaren, v. a. forsyne med Haar; sich —, faae Haar; især partic. behaart, haaret.

Behacken, v. a. hakke paa, hakke bort, bearbeide med Hakke; hugge til, hugge bort; den Kohl —, hyppe.

Behaftet, aj. mit etw. — seyn, beladt, bebyrdet, befængt, plaget, besat.

Behagen, v. n. m. h. es behagt mir, behager, anstaaer, huer; —, n. -s ud. pl. Behag, Ønske, n.; es geht ihm nach —, efter Ønske; —glich, (vulg. behäglich) aj. behagelig, beqvem; feielig; (Nordt.) uvisom; —glichkeit, f. -en, B—hed, c.

Behalten, v. i. a. beholde, holde tilbage, ikke lade komme fra sig; bei sich —, holde hemmeligt, tie med; im Gedächtnisse, huske, erindre; (foræld.) bevare, vedligeholde; partic. behalten, beholden, i god Behold, uskadt; —älter, m. -s pl. f. sg. Gjemmested, n. (især) Hyttefad, n.; —ältniß, n. —sses —sse, Gjemme, Gjemmested, Opbevaringssted, n. (især for Vare); —tsam, aj. som kan huske noget.

Behandeln, v. a. etw., bearbeide, udarbeide (saavel med Hænderne som Forstanden); Einen, behandle, begegne; eine Waare —, accordere om, blive enig om Prisen, kjøbe, sælge; —lung, f. -en, B—lse, U—lse, Behandling, Begegnelse.

Behändigen, v. a. tilstille, overgive; bedre einh—.

Behang, m. -es ud. pl. og **Behänge**, n. -s ud. pl. (Jagtsp.) Hundens nedhængende Øren.

Behängen, v. a. behænge; der Hund ist wohl behängt, har lange nedhængende Øren; sich mit etw. —, (foragt.) give sig af med, befatte sig med.

Beharren, v. n. m. s. bei Eim., an einem Orte —, forblive, tøve, opholde sig; auf seiner Meinung —, paastaae el. forsvare sin Mening; in seiner Lebensart, im Laster, in der Tugend —, vedblive, fremture, være standhaftig i; —harrlich, aj. standhaftig, vedholdende, stadig, idelig; —rrlichkeit, f. ud. pl. S—hed, V—idenhed, c.

Beharschen, v. n. m. f. blive haard; (især om flydende Ting) størkne, stivne, fryse.

Behauen, v. i. a. tilhugge; borthugge.

Behäufen —feln, v. a. die Kartoffeln, den Kohl —, hyppe.

Behaupten, v. a. vedblive at sige Ja el. Nei; paastaae; forfegte; forsikkre; haandhæve, forsvare; eine Festung, holde sig i Besiddelse af; sich —, staae sig, holde sig; den Platz —, seire; —tung, f. -en, Paastaaen, Paastand, c.; Holden i Besiddelse af.

Behausen, v. a. huse, laane Huus; sich —, besætte sig; —sung, f. ud. pl. Husen, c.; Huusly, n.; pl. -en, Huus, n., Vaaning, Bosætten, c.

Behelf, m. -es -e, Udflugt, c., Paaskud, n.; —en, v. i. a. sich mit etw., søge at hjelpe sig; slaae sig igjennem, lade sig nøie; leve; —lich, aj. som man bruger til Undskyldning, tom, intetsigende.

Behelligen, v. a. Einen mit etw., (Canc.) falde besværlig, uleilige; —gung, f. -en, Foruleiligelse, Besværligfalden, c.

Behelmen, v. a. behjelme; forsyne, bedække med Hjelm.

Behemot, n. -s -s, Kampedyr, n.

Behende (behend), aj. hurtig; behændig; færdig; snild; —digkeit, f. ud. pl. H—hed; B—hed; F—hed, S—hed, c.
Beherbergen, v. a. Einen, huse, laane Huus.
Beherrschen, v. a. beherske, styre, regjere, overvinde, holde i Tømme; das Schloß beherrscht die Stadt, kan beskyde; dominerer; —scher, m. -s pl. s. sg. (—scherinn, f. -en) Behersker, (—inde) Styrer, Regent, c.; —schung, f. ud. pl. Beherskning, Styren, Regjeren, c.
Beherzigen, v. a. lægge paa Hjertet, med Følelse overveie; —gung, f. ud. pl. Læggen paa Hjerte.
Beherzt, aj. behjertet, modig, uforfærdet.
Behner, m. -s pl. s. sg. (n. St.) en oval Kurv.
Behobeln, v. a. tilhøvle.
Beholfen, aj. behjelpsom, som let veed at hjelpe sig.
Behorchen, v. a. belure, lytte efter; give Agt paa.
Behörde, f. -n, hvad der er fornødent, behørige Anstalter; Tilbehør, n.; Stedet, hvor en Ting henhører, Instants, c.; etw. an die — berichten, Vedkommende.
Behörig, aj. (bedre geh—) behørig, tilhørende, tilbørlig, vedkommende, passende.
Behuf, m. -es -e, bruges mest kun med zu: zu seinem —e, og i Gen. —s einer S., Brug, Nytte, Fordeel, Beqvemmelighed, c.
Behuft, aj. som har Hov. [behjelpelig, hjelpsom.
Behülflich, aj. Em. in, zu el. bei etw. — seyn,
Behüten, v. a. ein Feld mit Vieh —, lade Qvæget græsse paa en Mark; Gott behüte dich, bevare, beskytte; behüte Gott, Gud bevare os! —hutsam, aj. varsom, forsigtig; —hutsamkeit, f. ud. pl. V—hed, F—hed, c.
Bei, (bey) 1) præp. m. Dat. ved, hos, i, under, paa, om; — Strafe, under; — Wasser und Brod, paa; — Tage, om Dagen; (undert.) uagtet: — dem Allen el. — all dem, uagtet alt det, med alt det; (foran Talord) henved, henimod, omtrent: — hundert Mann. 2) (bruges ogsaa i Sammens., og har da de fleste af de anførte Betydninger). 3) (i adskillige andre Forbindelser) f. Ex. — Paaren, parviis, — Pfunden, pundeviis, — Tausenden, i Tusindviis, i Tusindtal; — Jahren, tilaars, gammel; — Zeiten, itide, betids, til rette Tid; Mann — Mann, Mand for Mand; Fuß — Fuß, Fod for Fod; — Leibe nicht, for Guds Skyld ei.
Bei, m. -en -en, Bei, Regenten i Tunis.
Beian, av. (for neben an) tæt ved.
Beibehalten, v. i. a. bibeholde, beholde, beholde for sig.
Beibiegen, v. i. a. (Canc.) hosføie.
Beibote, m. -n -n, Extrabud, n.
Beibringen, v. i. a. fremføre, fremlægge, anføre som Beviis; Em. etw. —, bibringe, meddele; —gung, f. ud. pl. Bibringelse, c.
Beichte, f. -n, Skrifte, c., —maal, n.; Tilstaaelse, c.; —n, v. a. skrifte, tilstaae, bekjende; —tiger, m. -s pl. s. sg. (forældt.) Skriftefader, c.; —tkind, n. -es -er, Skriftebarn, n. og —tvater, m. -s -äter, Skriftefader, c.; —tstuhl, m. -es -ühle, Skriftestol, c.
Beide, Gen. -r, Dat. -n, ubest. pron. begge; wir —, vi to; alle —, begge to; eins von —n, eet af to; —s, som Subst. ud. pl. begge Dele; —rlei, aj. (indecl.) begge Slags; —rseitig, aj. og —rseits av. fra (paa) begge Sider, gjensidig, indbyrdes, fælles; —dlebig, aj. levende paa Land og i Vand; —dlebiges Thier, Amphibium, n.
Beiding, n. -es -e (Nordt.) Extraret, c.
Beidrehen, v. a. (Skibssp.) brase op, lægge bi.
Beidrucken, v. a. trykke til, hostrykke.
Beiern, v. a. (Nordt. men uundværligt i Heltydsk) kime.
Beiessen, n. -s pl. s. sg. Biret, c.
Beifall, m. -es ud. pl. Bifald, Samtykke, Minde, n.; —en, v. i. n. m. s. Em. —, falde ind, rinde i Tankerne; Em. el. einer S. bifalde, give sit Samtykke, sit Minde til, være af samme Mening, holde med, billige; tage Ens Parti; —fällig, aj. (sjeld.) hvad der falder En ind: es ist mir nicht —, jeg erindrer det ikke; favorabel, gunstig, bifaldende (Dat.); tilfældig; —klatschen, n. -s ud. pl. Bifaldsklap, n.; —sbezeigung, f. -en, Bifaldsbeviisnelse, c.
Beifeste, f. -n, Beifestung, f. -en, en lille Fæstning ved et Sted, Citadel, n. [hosfølgende.
Beifolgen, v. n. m. s. hosfølge; — des Schreiben,
Beifrau, f. -en, (vulg. —weiber) Medhjelperske; Svebekone, c.
Beifuge, f. -n, Bilag, n.; —fügen, v. a. einer S. eine andere —, hoslægge, vedlægge; sich Em. —, forene sig med.
Beifuß, m. -es ud. pl. Bynke, c., (en Plante; Artemisia).
Beigeben, v. i. a. give til; dem Geistlichen einen Gehülfen —, give til Hjelp, adjungere.
Beigehen, v. i. n. m. s. være hosfølgende, vedlagt; —d erhalten Sie, hoslagt; sich eine S. — lassen, lade komme i Tankerne, lade falde sig ind, understaae sig.
Beigen, v. a. (Sydt.) stable.
Beigeschmack, m. -es ud. pl. Bismag, c.
Beigesellen, v. a. slutte sig til, gjøre Selskab med.
Beigethan, part. (af det ubrugl. beithun) (næsten forældt.) hengiven, bevaagen, gunstig.
Beiher, av. for neben her, ved Siden af; som Bisag.
Beihülfe, f. ud. pl. Medhjelp, Bistand, fælles Understøttelse, c.; Bidrag, n.
Beikommen, v. i. n. m. s. Em. el. einer S. —, komme paa Livet, komme nær, angribe og overvinde; Em. an el. in etw. —, svare til, ligne, komme nær, kunne maale sig med; einem Schaden, einem Verluste —, erstatte, oprette; sich eine S. — lassen, lade falde sig ind; beikommendes Schreiben, hosfølgende, hoslagte, vedlagte.
Beil, n. -es -e, Biil, c. (Øxe med bredt Blad).
Beilage, f. -n, Bilag, Indlagte; (undert.) Depositum, n.
Beilager, n. -s pl. s. sg. Bilager, n. (fyrstelige Personers Formæling, c.)
Beilassen, s. zulassen.
Beiläufer, m. -s pl. s. sg. Bitjener (som bruges til at sendes i Ærinder); Bilober, c.; (undert.) en ubetydelig Biting.
Beiläufig, aj. i Forbigaaende, som Bilag, leilig; (urigt.) omtrent, henved, næsten.
Beilbrief, m. -es -e, Biilbrev, n.
Beilegen, v. 1) a. einer S. etw. —, vedlægge, hosføie, lade følge med; eine S. lægge til Side, hen-

lægge, lægge bort; **einen Streit** —, bilægge, tilendebringe, jævne; **Eim. etw.** —, tillægge; beskylde for, tilskrive. 2) **n. m. h. Eim.** —, give En Ret, tiltræde Ens Mening; (i Ssp.) lægge bi.

Beileid, n. -es ud. pl. Deeltagelse (i Andres Sorg); —**sbezeigung**, f. -en, Deeltagelsesbeviidnelse, Condolation, c.

Beilken, v. n. m. h. spille tydsk Billard (et Kuglespil, som er gaaet af Brug).

Beim, (for bei dem) s. Bei.

Beimessen, v. i. a. **Eim. eine S.** —, give Skyld for, tillægge, tilskrive; **Eim. Glauben** —, troe, fæste Tro til.

Beimischen, v. a. blande ind i.

Bein, n. -es -e, Been, n. (i dets forskjellige Bem. i Dansk); **Stein und — schwören**, sværge ved Alt, hvad der er helligt.

Bein-bruch, m. -es -üche, Beenbrud, n.; —**brüchig**, aj. som har brækket Benet; —**brüchiges Vieh**, som ikke duer til Slagtning; —**brechsler**, m. -s pl. s. sg. Beendreier, c.; —**fraß**, m. -es ud. pl. Beeneddher, —kræft, c.; —**hart**, aj. beenhaard; —**haus**, n. -es -äuser, Beenhuus, n. (ved en Kirke); —**haut**, f. -äute, Beenhinde, c. (Periosteum); —**icht**, aj. beenagtig, som ligner Been; —**ig**, aj. benet (fuld af Been); —**kleider**, pl. ud. sg. Beenklæder, Buxer; —**schiene**, f. -n, Beenskinne, c.

Beinahe, av. næsten, henved.

Beiname, m. -ns -n, Binavn; Ogenavn, n.

Beineben, av. ved Siden af.

Beinern, aj. Been-, af Been.

Beiordnen, v. a. sætte ved Siden af, coordinere.

Beipferd, n. s. Handpferd.

Beipflichten, v. n. m. h. **Eim.**, give Ret, billige, være af samme Mening.

Be-irren, v. a. (Canc.) føre vild, bringe i Vildfarelse.

Beisammen, av. sammen, tilsammen, hos hinanden.

Beisatz, m. -es -ätze, Tilsætning, c. (især i Sprogl.) Apposition, c.

Beischlaf, m. -es ud. pl. Besøven, c., Boleri, n.; —**äfer**, m. -s pl. s. sg. Boler; Sovekammerat, c.; —**äferinn**, f. -en, Bolerske, Concubine; Sovekammerat, c.

Beischlag, m. -es -äge, en falsk, efterslaaet Mynt; fig. alt Slet, Uægte, især et uægte Barn; —**en**, v. i. n. m. s. **Eim.**, være ligesindet med En, handle ligesom han, bifalde.

Beischließen, v. i. a. vulg. tillukke; **einer S. (Dat.) etw.** —, hosføie, vedlægge; —**schluß**, m. -sses -üsse, Bilag, Hoslagte, n.

Beischlüssel, m. s. Nachschlüssel.

Beischmack, s. Beiges—. [(med **in** el. **ohne**).

Beiseyn, n. -s ud. pl. Nærværelse, Tilstedeværelse, c.

Beiseit el. -s, av. afsides; for sig selv, i Enrum.

Beisetzen, v. a. (undert.) **einer S. etw.** —, sætte noget hos el. ved, føie noget til; **eine Leiche**, bisætte, begrave; **die Segel** —, sætte til, udspænde.

Beisitzer, m. -s pl. s. sg. Bisidder, Assessor, c.

Beispiel, n. -es -e, Exempel; Mønster, n.; **zum** —, for Exempel; —**los**, aj. exempelløs, uhørt.

Beispringen, v. i. n. m. s. **Eim.**, springe til Hjelp; hjelpe, understøtte.

Beißel, m. -s pl. s. sg. Stemmejern, n.

Beißen, v. i. 1) n. m. h. bide: **nach Eim.** el. **etw.** —; **auf einen Knochen** —; **um sich** —, (ogsaa fig. om trættesyge Mstr.); **sich (mir) auf die Zunge, auf die Lippen** —, (fig. med Møie afholde sig fra at tale, at lee); **in einen sauern Apfel** —, (bestemme sig til noget Ubehageligt); **ins Gras** —, d. T. (døe); **der Pfeffer beißt mir auf der Zunge, der Rauch in den Augen**; —**der Spott**, —**de Bemerkungen**, bidende, skærende. 2) a. **Einen** el. **etw.** bide: **er biß mich in den Finger**; **die Zähne zusammen**—, (fig. undertrykke en heftig Smerte); **ich kann es nicht** —, itubide; **nichts zu — und zu brechen haben**, hverken have at bide (spise) eller brænde; **die Flöhe** —, stikke; **der Argwohn, die Reue beißt ihn**, piner, qvæler, nager, ængster; **sich** —, bide sig (paa Tungen af Vanvare); **die Hunde — sich um einen Knochen**, bides, bide hinanden; fig. (om Mstr.) trættes, kives.

Beiß-ig, aj. bidsk, tilbøielig til at bide; fig. d. T. trættekjær; —**korb**, m. -es -örbe, Mundkurv, c.; —**zahn**, m. -es -ähne, Skæretand, Fortand, c.; —**zange**, f. -n, Knibtang, c.

Beistand, m. -es -ände, Bistand, c. ud. pl.: **Eim. — leisten**, staae bi, hjelpe; Hjelper, Secundant, Forsvarer, Defensor, c. [Vinden som muligt.

Beistechen, v. i. a. **ein Schiff** —, holde saa nær til

Beistecken, v. a. **Eim. eine S.** —, stikke, putte til; **Einen — lassen**, d. T. lade arrestere.

Beistehen, v. i. n. m. h. staae bi, hjelpe.

Beisteuer, f. -n, Sammenskud, Bidrag af Penge, n.; —**n**, v. a. **zu einer S.**, sammenskyde, give Bidrag.

Beistimmen, v. n. m. h. **Eim.** —, give sit Bifald, give Ret, være af samme Mening; —**mmung**, f. ud. pl. Bifald, n.

Beistrich, m. -es -e, Komma, n. (,).

Beistück, n. -es -e, Bistykke, n. [— **hat**.

Beite, f. ud. pl. (Sydt.) Tid, c.: **wenn es so lange**

Beithun, v. i. a. føie til, bringe i Forvaring.

Beitisch, m. -es -e, Tilsætningsbord; (ved Hoffer) Marschalstaffel, n.

Beitrag, m. -es -äge, Bidrag, n., Understøttelse, c.; (undert.) Tillæg (i Skrifter); —**en**, v. i. a. bidrage, medvirke, hjelpe til (**zu**); give Bidrag, bære hen til.

Beitreiben, v. i. a. d. T. inddrive; **Leute zum Kriegsdienste** —, presse, samle ved Tvang.

Beitreten, v. i. n. m. s. **Eim.** el. **einer S.** —, bifalde; holde med, tage Ens Parti; tage Deel i; —**tritt**, m. -es ud. pl. Tiltræden, Tiltrædelse, c.; Samtykke, Bifald, n.; Mellemkomst, c. [Punkt i Sagen.

Beiurtheil, n. -es -e, Kjendelse, c. (der fældes over et

Beiwache, f. -n, Feltvagt om Natten; Bivouac.

Beiwagen, m. -s pl. s. sg. Bivogn, c.

Beiweg, m. -es -e, Bivei, c.

Beiweg, av. ved Siden af.

Beiweib, n. -es -er, Medhustru, Frille, c.

Bei weitem ikke **bei weiten**, av. s. **weit**.

Beiwerk, n. -es -e, Biværk, n.

Beiwesen, n. -s, pl. s. sg. Biting, Bisag, c.

Beiwohnen, v. n. m. h. **einer S. (Dat.)** —, bi-

raane, være tilstede ved, overvære; einer Person —, have Samleie med; —hnung, f. -en, Bivaanen, Overværen, c.; (især) ægteskabeligt Samleie.

Beiwort, n. -es -örter, Adjectivum, Beskaffenhedsord, n.; —örterlich, aj. adjectivisk, som Adjectivum.

Beizählen, v. a. tælle med.

Beize, f. 1) ud. pl. Jagt, c. (med afrettede Rovfugle); Beidsen, Beidsning, c. 2) pl. -n, Materien, hvormed man beidser; —n, v. a. beidse, overdrage med en skarp Vædske; Hasen mit einem Falken —, einen Falken auf einen Hasen —, jage.

Beizeichen, n. -s pl. s. sg. Bitegn, Kjende—, n. Attribut, c.

Beizeit, el. -en, (for bei Zeiten) itide, betids, til rette Tid.

Bejagen, v. a. eine Gegend, jage paa, eller i.

Bejahen, v. a. etw., bejae, bekræfte, tilstaae; (i videre Bet.) paastaae, affirmere; —hung, f. ud. pl. Bejaen, Bekræften, Paastaaen, Affirmeren.

Bejahrt, aj. bedaget, aldersstegen.

Bejammern, v. a. etw. el. Einen, bejamre; —swerth, —swürdig, aj. værd at bejamre.

Bejauchzen, v. a. etw., juble over.

Bejochen, v. a. lægge i Aag.

Bekämpfen, v. a. bekæmpe, overvinde, betvinge; —fung, f. ud. pl. Bekæmpen, c.

Bekannt, aj. mit Eim. el. etw. —, bekjendt med, i Bekjendtskab med; ein —er, der —e, -n -n, en Bekjendter; bekjendt, vitterlig, bevidst: Eim. eine S. — machen; —lich, —ermaßen, av. som bekjendt, vitterlig, som man veed; —schaft, f. -en, Bekjendtskab med, Kjendskab til En, n.; Bekjendter, c.; —machung, f. -en, Bekjendtgjøren, Bekjendtgjørelse, c.

Bekehren, v. a. omvende, forbedre; —hrer, m. -s pl. s. sg. Omvender, c.; —hrung, f. -en, Omvendelse, c.

Bekennen, v. i. a. Christum —, bekjende, tilstaae sin Overbeviisning om; seine Sünden —, bekjende, tilstaae; auf Einen —, angive En som Medskyldig, udlægge; sich zu etw. —, bekjende sig til; vedkjende sig; (i Kortspil) bekjende, kaste samme Farve til; —nner, m. -s pl. s. sg. Bekjender, c.; —nntniß, n. -sses -sse, Bekjendelse, Tilstaaelse: ein — thun, ablegen; Bekjendelsesformular, Confession, c.

Beklagen, v. a. sich über Einen —, beklage sig over; Einen el. etw., beklage, ynke, begræde; —swerth, aj. beklagelsesværdig; —gte, m. -n -n, (f. -n) Anklaget, Indstævnet, c.

Beklatschen, v. a. beklappe, applaudere; vulg. bagtale.

Bekleben, v. a. bekline, overtrække (mit).

Beklecken, beklecksen, v. a. beklatte, beplette, besmudse.

Bekleiben, v. n. m. s. klæbe ved, hænge ved; slaae an, lykkes, faste Rod.

Bekleiden, v. a. forsyne med Klæder, klæde; beklæde, betrække, overtrække; smykke som med en Klædning; Einen mit etw. —, beklæde med, skjenke, udnævne til; ein Amt —, beklæde, forestaae; —dung, f. -en, Beklædning, c. Klæder.

Bekleistern, v. a. beklistre.

Beklemmen, v. a. bringe i Forlegenhed, ængste; trykke; partic. hedder i de sammens. Tider beklemmt: es hat mir das Herz beklemmt; seine Umstände sind —; men som selvstændigt aj. sædvanlig beklommen, beklemt; fig. ængstlig, bange: mit beklommenem Herzen; —ommenheit, f. ud. pl. Beklemthed, c.; —emmung, f. -en, Beklemmelse, c.

Bekommen, v. i. 1) a. faae, erholde, bekomme; paadrage sig. 2) n. m. s. es bekommt mir wohl, übel —, bekommer, geraader til Gavn, Skade; wohl bekomm's! vel bekomme! —mmlich, aj. (Sydl.) beqvem.

Bekorken, v. a. sætte Propper i.

Beköstigen, v. a. forsyne med Kost; (sjeld.) bekoste, have Omkostninger med; —gung, f. ud. pl. Kostforsynen, c., Kost, Livsunderholdt, n.

Bekräftigen, v. a. give Kraft, styrke; fig. d. T. bekræfte, stadfæste, sige Ja til; —gung, f. -en, B—lse, St—lse, c.

Bekränzen, v. a. bekrandse; —zung, f. -en, Bekrandsning, c.

Bekreisen, v. a. beskrive en Kreds, gaae rundt om.

Bekreuzen, v. a. etw., sich, bekorse.

Bekriechen, v. i. a. krybe op paa.

Bekriegen, v. a. bestride, paaføre Krig.

Bekritteln, v. a. smaaligen bedømme, ubilligen dadle, criticere.

Bekümmern, v. a. Einen, bekymre, foraarsage Kummer; især partic. —mmert (um el. über etw.) bekymret for, ængstelig for; sich über etw. —, bekymre sig over, sørge over; sich um etw., bekymre sig om, bryde sig om; —iß, f. (ogsaa n.) Bekymring, Kummer, c.

Bekunden, v. a. kundgjøre.

Belachen, belächeln, v. a. etw. —, belee.

Beladen, v. i. a. forsyne med Ladning el. Læs, lade, læsse; overlæsse; Einen, sich mit etw., besvære, bebyrde, plage.

Belagern, v. a. leire sig paa et Sted; einen Ort —, beleire, blokere; fig. Einen, idelig forurolige, plage; —rer, m. -s pl. s. sg. Beleirer, den Beleirende; —rung, f. -en, Beleiring, c.

Belang, m. -es ud. pl. von —, Vigtighed, Betydenhed, c.; —en, v. a. (sjeld.) række, naae, faae fat; d. T. angaae, vedkomme, have Indflydelse paa: was mich belangt, hvad mig angaaer; Einen gerichtlich —, anklage for Retten, indstævne, sagsøge.

Belappen, v. a. forsyne, behænge med Lapper; (Jagtsp.) ein Gehölz —, omgive med ophængte Lapper, for at skræmme Vildtet.

Belasten, v. a. forsyne med Ladning el. Læs, lade, belæsse; overlæsse, overdrive; bebyrde, betynge, være til Besvær.

Belästigen, v. a. blot fig. Einen mit el. durch etw., belæsse, bebyrde, betynge; besvære, forulelige, være til Byrde; —gung, f. ud. pl. Belæssen, Bebyrden, Betyngen, Besværen, c.

Belatten, v. a. belægge med Lægter.

Belauben, v. a. beklæde med Løv; sich —, faae Løv.

Belauern, v. a. belure; vulg. bedrage.

Belauf, m. -es ud. pl. Beløb, n., Sum, c.; -en, v. i. a. befare, bereise, gaae omkring for at besee; (om Hundene) ytter Parringsdrift, løbe; sich auf eine gewisse Summe —, beløbe sig til, udgjøre.

Belauschen, v. a. belure, lytte efter.

Beleben, v. a. bringe til Live; oplive, styrke, opmuntre; partic, belebt, levende, munter, opvakt; eine

belebte Stadt, vel befolket; —bung, f. ud. pl. Oplivelse, c.

Beleg, m. -es -e, det, hvormed en Ting belægges, Belægning, c.; Bilag, Document; Beviis, n., Attest, Qvittering, c.; —en, v. a. belægge, beklæde med; (om nogle Dyr) parre sig; etw. —, documentere, legitimere; forsyne med Bilag; eine Stadt mit Truppen —, lægge ind i, indqvartere; mit Strafe, mit Steuern —, belægge med, paalægge.

Belege, n. -s, (hos Skræddere) det, hvormed Sømmen gjøres stivere.

Belegen, aj. beliggende.

Belehnen, v. a. Einen mit etw. —, belehne.

Belehren, v. a. belære, underrette; sich eines andern, eines bessern — lassen, blive anderledes, bedre underrettet; —rung, f. -en, B—lse, Underretning, c.

Beleibt, aj. forsynet med Legeme; wohl —, vel ved Magt, feer, tyk.

Beleidigen, v. a. Einen, fornærme, krænke; gjøre Fortræd; —ger, m. -s pl. f. sg. Fornærmer, c.; —gung, f. -en, Fornærmelse, c.

Belesen, aj. belæst, lærd, bevandret; —heit, f. ud. pl. Belæsthed, c.

Beleuchten, v. a. oplyse; belyse, lyse for (mit dem Lichte); fig. prøve, undersøge, belyse, oplyse; —tung, f. ud. pl. Oplysning, Belysning, c.

Belfern, v. n. m. h. gjøe ofte, bjæffe; fig. d. T. skjænde, knurre; kives, mundhugges, egensindig modsige.

Belieben, v. 1) n. m. h. Eim. —, behage, staae an; finde for godt: thuen Sie was Ihnen beliebt; — Sie doch zu essen, behag dog. 2) a. have Lyst til, ville, ønske: — Sie noch etwas? — n. -s ud. pl. Behag, n., Tilbøielighed, c., Godtbefindende, n.: — an einer S. haben, finden, finde Behag i; nach —, efter Behag; —big, aj. Eim., behagelig, velbehagelig, som behager; vilkaarlig; —bt, aj. elsket, yndet, behagelig; —theit, f. ud. pl. Yndest, c.

Belisten, v. a. Einen, besnære, bedrage.

Bellen, v. n. m. h. gjøe; fig. trættes, klamres; skjænde; der Magen bellt, Tarmene skrige af Sult.

Belletrist, m. -en -en, Belletrist, Skjønaand, c. (Dyrker af de skjønne Videnskaber).

Bellona, f. ud. pl. Bellona, Krigsgudinde, c.

Beloben, v. a. (sjeld.) omtale med Roes, rose; —bung, f. ud. pl. Omtalen med Roes.

Belohnen, v. a. eine That el. Einen für etw. —, belønne; give Løn; (ogsaa) straffe; —hnung, f. -en, Belønning, Løn, c.

Belt, m. -es -e, Belt, Sund, n.: der große, kleine —.

Belügen, v. i. a. Einen, lyve paa, bagtale; lyve for En.

Belugsen, v. a. d. T. belure; besnære, bedrage.

Belustigen, v. a. sich mit el. an einer S. —, fornøie, forlyste, more; —gung, f. -en, F—lse, Morskab, c.

Belz, s. Pelz.

Bemaalen, v. a. (Jagtsp.) betegne, forsyne med Mærke.

Bemächtigen, v. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.) —, bemægtige sig, sætte sig i Besiddelse af, anmasse sig.

Bemalen, v. a. bemale; smykke med Maleri.

Bemannen, v. a. bemande, forsyne med Mandskab.

Bemänteln, v. a. bedække med en Kappe; fig. d. T. besmykke, undskylde, sætte Sminke paa.

Bemasten, v. a. forsyne med Mast; —stung, f. -en, Forsynen med Mast; Masten, samtlige Master.

Bemausen, v. a. (d. T.) knibe fra, stjæle Smaating fra.

Bemeistern, v. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.) —, bemestre, bemægtige sig, gjøre sig til Herre af; etw., sich —, beherske.

Bemelden, (hvoraf kun partic. —det, Canz.) bemeldte, ommeldt, omtalt.

Bemengen, v. a. sich mit etw. —, bemænge, befatte sig med, blande sig i.

Bemerkbar, aj. og —klich, aj. bemærkelig, som kan bemærkes; —keit, f. ud. pl. B—hed, c.

Bemerken, v. a. bemærke, see, blive vaer, faae Øie paa; lægge Mærke til; anmærke, bemærke, omtale, fortælle, foredrage; —swerth, —swürdig, aj. værd at bemærke; —kung, f. -en, Bemærkning, Anmærkning, Iagttagelse, c.

Bemisten, v. a. einen Acker —, bemøge, føre Møg ud paa.

Bemitleiden, v. a. ynke, beklage, have Medlidenhed med.

Bemittelt, aj. bemidlet, rig.

Bemoosen, v. a. beklæde med Mos; sædv. kun partic. —set el. —st, mosbegroet.

Bemühen, v. a. Einen, foruleilige, bebyrde, besvære, falde besværlig (mit); sich um etw. el. für Einen —, bestræbe sig, gjøre sig Umage for; ogsaa bemühet seyn; —hung, f. -en, Uleilighed, Umage, Besvær, c.

Bemüßigen, (rigtigere bemüssigen) v. a. (sjeld.) tvinge, nødsage.

Benachbaren, v. a. sich mit Eim. —, blive Ens Nabo; partic. —bart, Nabo-, nærliggende.

Benachrichten, (sædv.) —chtigen, v. a. Einen von etw. —, underrette, give Efterretning om; —gung, f. -en, Underretning, c.

Benachtheiligen, v. a. Einen, tilføie Skade, forurette, præjudicere.

Benageln, v. a. beslaae med Søm, slaae Søm i, nagle.

Benagen, v. a. gnave af; begnave.

Benamen, v. a. d. T. benævne, give Navn.

Benarbt, aj. fuld af Ar, arret, skrammet.

Benebeln, v. a. omgive med Taage; hindre Fornuftens og Sandsernes Brug; omtaage, sløve; vulg. sich —, drikke sig en lille Ruus.

Benebst, av. i Canc. for nebst.

Benedeien, v. a. (foræld.) love, prise; velsigne.

Benefiz, n. -es -e, Velgjerning, Benefits, Begunstigelse; Nytte, Fordeel, c.

Benehmen, v. i. a. Eim. eine S. —, berøve; betage; sich —, opføre, forholde, tee sig, tage sig ud; —, n. -s ud. pl. Berøven; Opførsel, Adfærd, c., Forhold, n.

Beneiden, v. a. Eim. eine S. —, bedre: Einen um eine el. wegen einer S. —, misunde; —swerth, —swürdig, aj. misundelsesværdig.

Benennen, v. i. a. benævne, navngive, kalde; (sjeld. for ernennen) udnævne (zu); Eim. Zeit und Ort —, bestemme, fastsætte; —nnung, f. -en, Nævnen, Navngivelse, Udnævnelse, Benævnelse, c., Navn paa en livløs Ting, n.

Benetzen, v. a. væde, bestænke.

Bengel, m. -s pl. f. sg. Bængel, Knippel; fig. d.

T. el grovt, klodset Mste.; —haft, aj. bøngelaglig, telperagtig, klodset.
Beniemen, v. a. (forældt.) s. benennen.
Beniesen, v. a. (d. T.) nyse paa, bekræfte ved Nysen.
Benne, f. -n, en flettet Kurv; vulg. Kippe, c. (et ringe Værtshuus).
Benöthigen, v. 1) a. (sjeld.) tvinge, nøde (zu). 2) n. hvoraf kun bruges part.: einer S. (Gen.) benöthiget seyn, have Behov, have nødig, trænge til.
Benutzen, **benützen**, v. a. benytte, bruge; —zung, f. ud. pl. Benyttelse, Brugen, c.
Benzoe, f. (undert. n. -s) ud. pl. Benzoe, en Art stjer, velluglende Gummi.
Beobachten, v. a. see, blive vaer, faae Øie paa; iagttage, lægge Mærke til, holde Øie med, passe paa; iagttage, efterkomme, opfylde, holde over: ein tiefes Stillschweigen —; seine Pflichten —, die Gesetze —; —ter, m. -s pl. s. sg. Iagttager, Bemærker, c.; —tung, f. -en, Iagttagelse, c.
Beölen, v. a. komme Olie paa; sich —, d. T. drikke sig fuld. [spaalægge (zu).
Beordern, v. a. beordre, give Befaling, i Commission.
Bepacken, v. a. bepakke.
Bepanzern, v. a. bepandsre.
Beperlen, v. a. smykke med Perler, el. fig. digl. med Dugdraaber: die —lte Rose. [ning, c.
Bepflanzen, v. a. beplante; —zung, f. -en, Beplant-
Bepflastern, v. a. brolægge; eine Wunde —, lægge Plaster paa.
Beplanken, v. a. sætte Plankeværk el. Stakit om.
Bepudern, v. a. bepudre. [tovere.
Bepunkten, v. a. betegne med Punkter, punktere, tal-
Bequem, aj. zu etw., beqvem, skikket, passende, tjenlig, beleilig; doven, magelig, uvirksom; let, magelig, ugeneert, som ikke generer; —en, v. a. gjøre beqvem, indrette, lempe; sich nach etw. —, beqvemme, lempe, rette sig efter, skikke sig i; sich zu etw. —, beqvemme sig til, finde sig i at gjøre; —lich, aj. beqvemmelig, magelig, let; —lichkeit, f. 1) ud. pl. Beqvemhed, Magelighed, Dovenskab. 2) pl. -en, beqvem, magelig Ting, Beqvemmelighed, Behagelighed, c.; (for der Abtritt, das heimliche Gemach) Locum, n.
Berahmen, v. a. forsyne med Ramme; (Canc.) beramme, ansætte; s. anberahmen.
Berappen, v. a. udspække, overtrække med Kalk.
Berasen, v. 1) a. beklæde med Grønsvær. 2) n. m. f. blive overtrukket med Græs.
Berathen, v. i. a. (sjeld.) forsyne med det Nødvendige, udstyre; beslutte; sich mit Eim. über eine S. —, beraade, raadslaae, raadføre sig med; wohl, übel — seyn, være vel, ilde faren; —ther, m. -s pl. s. sg. Raadgiver; Hjelper, c.; —thschlagen, v. 1) rgl. a. sich —, beraadslaae, raadføre sig. 2) i. n. m. h. raadslaae; —thschlagung, f. —en, Beraadslaaen, c.; —thung, f. -en, Forsynelse, Forsørgelse, Raadgivning, c., Raad, n.
Berauben, v. a. Einen el. eine S. —, bestjæle, udplyndre; Einen einer S. (Gen.) —, berøve, stille ved, fratage, unddrage; —bung, f. -en, Bestjælen, Udplyndring, c.
Berauschen, v. a. beruse, gjøre fortumlet, henrykke, henrive; (om Vildsviin) parre sig.
Berberitze, f. -n, Berberis, c.
Berechen, v. a. rive sammen, gaae over med en Rive.
Berechnen, v. a. beregne, udregne, overregne, gjøre Overslag over; føre paa Regning; belægge med Regning; sich mit Eim. —, gjøre Afregning med, liqvidere, sammenligne de gjensidige Regninger; —chnung, f. -en, Beregning, Overregning, Afregning, c.
Berechtigen, v. a. berettige, beføie, give Ret til (zu); —gung, f. -en, B—lse, Beføielse, c.
Bereden, v. a. Einen zu etw. —, overtale, tilskynde; indbilde; Einen einer S. (Gen.), overbevise, overtyde om; sich (Acc.) mit Eim. —, tale sammen, aftale, raadføre sig med, overlægge; eine S. el. Einen —, omtale, dadle, bagtale; —dsam, aj. veltalende; (sjeld.) snaksom; —dsamkeit, f. ud. pl. Veltalenhed, c.; —dt, aj. som kan tale; snaksom; veltalende.
Beregnen, v. a. regne paa.
Bereiben, v. a. rive paa.
Bereich, m. -es ud. pl. Omfang, n., Skudvidde, c.: in dem —e der Kanonen, saa langt Kanonerne række.
Bereichern, v. a. berige; —rung, f. -en, B—lse, c.
Bereifen, v. a. bedække med Riimfrost; forsyne med Tøndebaand.
Bereisen, v. a. bereise; die Messe —, reise til, besøge; —sung, f. ud. pl. Bereisen, c.
Bereit, aj. færdig, beredt, rede; villig.
Bereiten, v. 1) rgl. a. berede, tilberede, tillave; sich zu etw., auf eine S. —, berede, forberede sig til, belave sig paa. 2) i. a. das Feld, die Grenzen —, omride, ride omkring paa; ein Pferd —, tilride, afrette.
Bereiter, m. -s pl. s. sg. Berider; (ogsaa) Konstberider, c.; i Sammens. f. Ex. Leder —, Læderbereder (som bereder, præparerer Læder); Forst—, Straßen—, Forstberider, Vei—.
Bereits, av. allerede.
Bereitschaft, f. ud. pl. in —, i Beredskab.
Bereitwillig, aj. beredvillig, redebon; —keit, f. ud. pl. B—hed, R—hed, c.
Berennen, v. a. angribe, bestorme; fig. eine Stadt, indeslutte.
Berenten, v. a. give Rente el. Pension.
Bereuen, v. a. angre, fortryde; —uung, f. ud. pl. Anger, F—lse, c.
Berg, m. -es -e, (Dim. Berglein, n. -s pl. s. sg.) Bjerg, n.; fig. stor Forhindring eller Vanskelighed, c.; (Ordsp.) wir sind noch nicht über den —; die Ochsen stehen am —e, (der møder en stor Hindring); die Haare stehen zu —e, reise sig paa Hovedet, (man gyser af Skræk); Eim. goldene —e versprechen, love Guld og grønne Skove.
Berg=ab, av. nedad Bjerget, skraat nedad; —amt, n. -es -ämter, Bjergret, c. (høieste Instants for Bjergværkssager); —an, av. og —auf, av. opad Bjerget, steilt opad; —bau, m. -es ud. pl. Bjergværk, alt Bjergværksarbeide, n.; Bjergværksvidenskab, c.; —elster, f. -n, graa Tornskade, graa Harpax (Rovfugl); —fall, m. -es -älle, Bjergskred, Fjeld—, n.; —fertig, aj. udmattet af Bjergfolkenes Lungesyge; —feste, f. -n, Bjergfæstning, c.; —gegend, f. -en,

Bjergegn, c., bjergig Egn; —geist, m. -es -er, s. —männchen; —gut, n. -es -üter, Mineral, n.; —haselhuhn, n. -es -ühner, Hjerpe, c. (Fugl); —hauptmann, m. -es -änner, Berghauptmand, Bjergværks Bestyrer, c.; —icht, aj. bjergagtig, som ligner Bjerge; —ig, aj. bjergfuld, bjergig; —kette, f. -n, Bjergkjæde, c.; —knappe, m. -n -n, en ung Bjergmand; —knappschaft, f. -en, Bjergmændenes Selskab, Laug eller Forsamling; —mann, m. -es -leute, Beboer af en Bjergstrækning; Bergmand, Bjergmand (Arbeider i Bjergværkerne); en Kyndig i Bjergværksvidenskaben; der —mann vom Leder, som forstaaer det Mechaniske, og arbeider deri; der —mann von der Feder, som har videnskabelig Kundskab i Bjergvæsenet; der —mann vom Feuer, som forstaaer Smelte- og Hyttevæsenet; —männchen, n. -s pl. s. sg. Bjergtrold, c.; —männisch, aj. paa Bjergmandsviis; Bjergmænd angaaende; —maus, f. -äuse, Lemming, c.; —öl, n. -es ud. pl. Bjergolje, c.; —predigt, f. ud. pl. Christi Bjergprædiken (Matth. 5-7); —reihe, f. -n, Bjergrad, c.; —rücken, m. -s pl. s. sg. Bjergryg, c.; —schloß, n. -sses -össer, Bjergslot, n.; —schüssig, aj. der er blandet med Steen, som intet Erts indeholder; —segen, m. -s ud. pl. vulg. Indkomst af et Bjergværk, c.; —stadt, f. -ädte, Bjergstad, c. (som ligger paa et Bjerg el. beboes af Bjergfolk); —straße, f. -n, Bjergvei, c.; Landeveien mellem Darmstadt og Heidelberg; —strom, m. -es -öme, Bjergstrøm, c.; —sucht, f. ud. pl. en Art Svindsot, der hjemsøger Bjergfolk; —unter, av. nedad Bjerget, nedad; —wärts, av. hen mod Bjergene; —werk, n. -es -e, Bjergværk, n.; —wesen, n. -s ud. pl. Bjergvæsen, n. (Alt hvad der hører til Bjergværkerne).

Bergamotte, f. -n, Pergamotte, c.

Bergen, v. i. a. Eim. eine S. —, dølge, skjule; wo berg' ich mich vor seinem Zorn, bjerger, redder, frelser, bringer i Sikkerhed; s. geborgen; gestrandete Güter —, bjerge; deraf Bergegeld, n., —lohn, m. -es ud. pl. Bjergeløn, c.

Bergerfisch, m. -es -e, Bergefisk, c.

Bericht, m. -es -e, Beretning, —skrivelse; Underretning; Besked, c.: — von Eim. an einen Andern abstatten; —en, v. a. Einen, underrette, belære; Eim. etw. —, berette, melde, fortælle; einen Kranken —, berette, give den sidste Olie, Nadveren; einen Falken —, afrette.

Berichtigen, v. a. eine Schrift, berigtige, forbedre; eine Rechnung —, tilendebringe, afgjøre; betale, klarere; —ger, m. -s pl. s. sg. Berigtiger, Forbedrer, Tilendebringer; —gung, f. -en, B—lse, Forbedring, T—lse, A—lse, c.

Beriechen, v. i. a. lugte ofte til.

Beritten, aj. bereden; forsynet med Hest; wohl — seyn, have en god Hest.

Berkan, m. -es -e, Berkan, c. (et Slags Tøi af Kameel- og Gjedehaar).

Berline, f. -n, Berlinervogn, c.

Berloque, f. -n, Berloque, c.

Berme, f. -n, (i Fortific.) Voldrand, c. (en smal Gang mellem Gravene og Foden af en Vold).

Bernstein, m. -es ud. pl. Rav, c.; —en, —ern, aj. Rav-, som er af Rav.

Beroden, v. a. (Nordt.) hyppe.

Berohren, v. a. røre, beklæde med Rør.

Bersten, v. i. n. m. s. briste, sprække, revne; fig. vor Zorn, vor Lachen —.

Berüchtigen, v. a. bringe i ondt Rygte; mest partic. —gt, berygtet, som har et slet Rygte.

Berücken, v. a. fange med Næt; fig. uformodentligen overfalde, overraske; bedrage, besnære, skuffe.

Berücksichtigen, v. a. Einen, etw., tage Hensyn til.

Beruf, m. -es ud. pl. Kald, n. (Udnævnelse til et Embede; naturlig Tilbøielighed el. Drift; Bevæggrund; Embede, Embedspligt); Ret, Feie (zu) c.; —en, v. i. a. kalde, udnævne (især om geistlige Embeder [zu]); zu sich —, kalde til sig, fordre for sig; die Gemeine —, sammenkalde; sich auf eine S. —, beraabe sig paa, fremføre som Beviis, henholde sig til; partic. —, kaldet; ogsaa: udraabt, berømt, bekjendt, berygtet; —spflicht, f. -en, Kaldspligt, c.; —ung, f. ud. pl. Kaldelse, Vocation, c.

Beruhen, v. n. m. h. laß es dabei —, beroe, forblive; eine S. — lassen, opsætte, udsætte; auf Eim. el. einer S. —, beroe paa, have sin Grund i, afhænge af, bestaae i.

Beruhigen, v. a. berolige, bringe til Rolighed, stille tilfreds; sich el. Einen bei og wegen einer S., über eine S. —, berolige, slaae sig til Ro; trøste; —gung, f. -en, B—lse, Trøst, c.

Berühmen, v. a. sich (Acc.) einer (Gen.) el. mit einer S. —, rose sig, gjøre sig til, prale af; —mt, aj. berømt, navnkundig; —mtheit, f. ud. pl. B—hed, Storhed, c.

Berühren, v. a. berøre, røre ved; støde op til; eine S. —, berøre, løselig omtale; —rung, f. -en, B—lse, Berøring, f.

Berußen, v. a. tilsmøre med Sod.

Beryll, m. -es -e, Beryl, c. (søgrøn Ædelsteen) Aquamarin, c.

Besacken, v. a. belæsse med fyldte Sække.

Besäen, v. a. besaae.

Besage, av. med Gen. (foræld. Canc.) ifølge, i Forlydende af.

Besagen, v. 1) a. (sjeld.) melde, omtale, bevidne, udsige; —gt, partic. ommeldt, forommeldt, ovennævnt. 2) n. m. h. betyde, have paa sig.

Besamen, v. a. besaae (bedre besäen); befrugte; sich —, forplantes ved Frø.

Besan, f. -e, Mesan, c., (det underste Seil paa Mesanmasten).

Besänftigen, v. a. einen Zornigen, formilde, stille tilfreds; betvinge, dæmpe, tæmme; den Schmerz, lindre, mildne; —gung, f. -en, F—lse, Tilfredsstillelse, B—lse, Lindren, c.

Besanmast, m. -es -en, Besan- el. Mesanmast, c.

Besatz, m. -es -ätze, Besætning, c. (paa Klæder); —ung, f. -en, Mandskab, n., Besætning, Garnison, c.; s. Besetzung.

Besauen, v. a. søle til, svine til.

Besaufen, v. i. a. d. T. drikke fuld.

Beschädigen, v. a. beskadige, skade; fordærve, ødelægge.

Beschaffen, aj. beskaffen: es ist übel mit ihm —, det staaer sig slet med ham; —heit, f. -en, Beskaffenhed, c. (en Tings Natur og Væsen; tilfældige Be-

skemmelser og Biomstændigheder, Egenskaber); —heitswort, n. -es -örter, Beskaffenhedsord, Adverbium, n.

Beschäftigen, v. a. beskjæftige, sysselsætte, forsyne med Arbeide; —gung, f. -en, B—lse, Syssel, Forretning, c.

Beschalen, v. a. ein Messer —, sætte Skaft paa; die Decke eines Zimmers, forskalle (forskale).

Beschälen, v. a. afskalle, pille Skallen el. Barken af; (om Hingster) bedække, beskele.

Beschäler, m. -s pl. s. sg. Stodhingst, Beskeler, c.; Karlen, som fører den til Hoppen.

Beschämen, v. a. beskæmme, gjøre skamfuld, skamrød; overgaae; gjøre til Skamme; —mung, f. -en, B—lse, c.

Beschatten, v. a. beskygge, overskygge.

Beschatzen, v. a. belægge med Skat, lægge Skat paa.

Beschauen, v. a. beskue, besee; betragte nøie, undersøge; —uer, m. -s pl. s. sg. Beskuer, Betragter, Undersøger, c.; —ulich, aj. beskuelig, anskuelig, iøinefaldende; ein —uliches Leben führen, føre et beskuende Liv (alene sysselsætte sig med aandelige Betragtninger); —uung, f. -en, Beskuelse, Contemplation, c.

Bescheid, m. -es -e, Besked, c., Svar, n., Kjendelse, Dom, c.: — auf eine Frage geben, ertheilen; vulg. Eim. — thun, gjøre Besked, drikke Skaal til Svar paa Skaalen; vulg. mit og um etw. — wissen, vide Besked med, kjende til, være underrettet om; —en, v. i. a. Eim. eine S. —, tildele, meddele, udvise, skjenke, beskære; især partic. beschieden, s. dette Ord; Einen an einen Ort —, indkalde, stævne, befale el. bede at indfinde sig; Einen einer S. (Gen.) el. über eine S., belære, underrette, give Besked; sich einer S. (Gen.) —, indrømme, give efter, med Overbeviisning afstaae fra, finde sig i.

Bescheiden, aj. beskeden, maadeholdende, fordringsløs, høflig, sømmelig, ærbar; —heit, f. ud. pl. B—hed, Maadeholdenhed, F—hed, H—hed, S—hed, Æ—hed, c.

Bescheinen, v. i. a. beskinne, skinne paa.

Bescheinen, v. a. el. sædv. —inigen, v. a. forsyne med Beviis el. Qvittering, skriftlig bevidne, bevise; —gung, f. -en, Qvittering, c., skriftligt Beviis, n.

Beschenken, v. a. Einen mit etw., forære, gjøre Foræring med.

Bescheren, 1) v. i. a. beklippe. 2) v. rgl. a. Eim. etw., beskære, skjenke, forære; give i Julegave; —rung, f. -en, Beskæring, c.; fig. d. T. Tilskikkelse, c. (en uglædelig); Julegave, c.

Beschicken, v. a. die Erze, tilberede, indrette; tilsætte, blande; seine Sachen, beskikke, bringe i Orden, ordne; das Vieh, passe, pleie; røgte; Einen um etw. el. wegen einer S. —, sende Bud til En om; —kung, f. -en, T—lse, Indretning, Tilsætten, Beskikken, Passen, Røgt, c. [beskaaret, c.

Beschieden, partic. af bescheiden, tildeelt, tilmaalt,

Beschießen, v. i. 1) a. eine Stadt, beskyde; ein Gewehr, prøve ved at skyde; 2) n. m. s. blive overtrukket paa Overfladen; —ßung, f. ud. pl. Beskydning, c.

Beschiffen, v. a. beseile, seile ofte paa el. hen til.

Beschilft, aj. bevoxet med Siv.

Beschimpfen, v. a. beskæmme, forhaane, fornærme; —pfung, f. -en, B—lse, F—lse, F—melse, c.

Beschirmen, v. a. (vor) bedække med en Skjerm, skjule; (gegen) beskjerme, værne, forsvare; —mung, f. -en, Beskjermelse, c.

Beschlafen, v. i. a. eine S. —, sove paa, opsætte, indtil man har sovet; gaae til Sengs dermed; lade Solen gaae ned derover; eine Person —, besove, besvangre.

Beschlag, m. -es, 1) ud. pl. Beslaaen, c.; — auf eine S. legen, Beslag, n., Arrest, c.; eine S. in — nehmen, i Beslag, i Besiddelse; Skimmel; Muggenhed, c. 2) pl. -äge, Beslag, n.: — einer Thür, eines Pfeifenkopfes.

Beschläge, n. -s pl. s. sg. s. Beschlag 2.

Beschlagen, v. i. 1) a. Balken, Steine, give Form ved at slaae, tilhamre, tilhugge; ein Rad, ein Pferd, beslaae; etw. mit Leinwand —, beklæde, overtrække; ein Stück Tuch, stemple; einen Baum —, mærke ved et Slag; (Jagtsp. om nogle Dyr, især Hjortene) befrugte; in einer S. gut od. schlecht — seyn, være erfaren el. uerfaren, øvet el. uøvet deri. 2) n. m. s. skimle, mugne; (om Glas) slaae sig, løbe an, blive overtrukken med Aande; —gung, f. -en, Tilhamren, Beslaaen, Beklædning, Befrugten, c.

Beschleichen, v. i. a. besnære.

Beschleunigen, v. a. fremskynde, ile med, befordre, forstærke, fordoble.

Beschließen, v. i. a. slutte, ende, tilendebringe; beslutte, bestemme, fastsætte; (sjeld.) tillukke, indelukke, indslutte.

Beschließer, m. -s pl. s. sg. (-inn, f. -en) Huusholder (—ske) c.

Beschluß, m. -sses, 1) ud. pl. Lukken for, Indelukken, Forvaring; Ende, Slutning, Tilendebringelse, c. 2) pl. -üsse, Beslutning, c. [gjøre smudsig.

Beschmaddern, v. a. das Papier, besmøre; besudle,

Beschmeißen, v. i. a. d. T. overslaae, smide paa, overskænke, besudle; (om Insecter) lægge Æg paa.

Beschmieren, v. a. smøre paa; vulg. besmøre, besudle.

Beschmutzen, v. a. besmudse, besudle.

Beschneide-brett, n. -es -er, —hobel, m. -s pl. s. sg. og —presse, f. n, (hos Bogbinderne) Beskærebræt, n., —høvl, —presse, c.

Beschneiden, v. i. a. beskære, beklippe, skære af, klippe af; (hos Jøderne) omskære; Eim. eine S. —, betage, berøve; afknappe; —dung, f. -en, Beskæring, Beklipning, Omskærelse, c.

Beschneien, v. a. besnee.

Beschneiteln, v. a. die Bäume —, beskære, beklippe.

Beschocken, v. a. belægge med Skat.

Beschönen, sædv. —önigen, v. a. besmykke, søge at undskylde, at retfærdiggjøre, sætte Sminke paa; —gung, f. -en, B—lse, c.

Beschränken, v. a. omgive med, indeslutte i Skranker, indskrænke, begrændse; mest fig. die Aussicht, die Gewalt eines Menschen —; ein —kter Kopf, indskrænket, borneert; sich auf etw. —, indskrænke sig til, lade nøie med, ikke række videre; —kung, f. -en, Indskrænkning, c.; —ktheit, f. ud. pl. Indskrænkethed, c.

Beschreiben, v. i. a. ein Blatt Papier, skrive fuldt; eine Begebenheit —, beskrive (mundtl. el. skriftl.); einen Cirkel —, beskrive, tegne; die abgeschossene Kugel beschreibt einen Bogen, beskriver, danner;

—bung, f. -en, Beskrivelse, c.
Beschreien, v. i. a. (sjeld.) skrige imod; etw. —, skrige, græde over, beklage, bejamre, raabe Ak og Vee over; ein Kind, udraabe, udskrige, rose alt for meget; ogsaa: bringe i ondt Rygte, udskrige, bagtale; især partic. beschrien, udraabt.
Beschuhen, v. a. beskoe, forsyne med Skoe; einen Pfahl —, forsyne med Jernsko.
Beschuldigen, v. a. Einen einer S. (Gen.) —, beskylde, give Skyld for; —ger, m. -s pl. s. sg. Beskylder, Anklager, Inculpant, c.; —gte, m. -n -n, Beskyldt, Anklaget, Inculpat, c.; —gung, Beskyldning, c. [bedraget.
Beschuppen, v. a. blot partic. skælbedækt; vulg.
Beschütten, v. a. mit Wasser, overøse, overstænke; mit Erde, bestrøe, bedække; fig. rigeligen forsyne.
Beschützen, v. a. beskytte, sikkre, frede, forsvare (gegen); —tzer, m. -s pl. s. sg. Beskytter, c.; —tzung, f. ud. pl. B—lse, c., Forsvar, n.
Beschwängern, v. a. d. T. besvangre.
Beschwatzen, v. a. besnakke, foresnakke; indbilde; tage ved Næsen; bagtale.
Beschwer, f. -en, sædv. —de, f. -n, Besværlighed, Bryderi, Vanskelighed; Byrde, c.; hvad der falder tungt, Tyngde; Sorg, Nød, Sygdom; — über eine S. führen, Klage, c.
Beschweren, v. a. besvære, betynge, belæsse, bebyrde; falde til Besvær; plage, pine; sich über eine S. —, besvære, beklage sig, anke paa, klage over; —rung, f. -en, Besværing, c.
Beschwerlich, aj. besværlig; —keit, f. -en, B—hed, c.
Beschwerniß, f. -sse, s. Beschwerde.
Beschwichtigen, v. a. bringe til at tie, berolige; ogsaa fig. sein Gewissen.
Beschwingen, v. a. (digt.) bevinge, forsyne med Vinger; fig. fremskynde.
Beschwören, v. i. a. sværge paa, besværge, bekræfte med Ed; Geister —, besværge, mane; Einen —, besværge, bede indstændigt; —rer, m. -s pl. s. sg. Besværger, Maner, Hexemester, c.; —rung, f. -en, Besværgelse, c. [Liv og Munterhed.
Beseelen, v. a. besjæle, oplive, begeistre, opfylde med
Besegeln, v. a. ein Meer, ein Land —, beseile, seile ofte paa el. hen til; die Linie —, passere Linien; ein Schiff —, forsyne med Segl.
Besehen, v. a. besee. [sætte; bilægge.
Beseitigen, v. a. rydde af Veien; bortrydde; tilside-
Beseligen, v. a. lyksaliggjøre, saliggjøre, velsigne; —gung, f. -en, ud. pl. L—lse, S—lse, B—lse, c.
Besen, m. -s pl. s. sg. Kost, Feiekost, c.; —binder, m. -s pl. s. sg. Kostebinder, c.; —stiel, m. -es -e, Kosteskaft, n.
Besessen, aj. (partic. af besitzen) besat, forrykt: vom Teufel, von dem Hochmuthe, dem Geize — seyn.
Besetzen, v. a. besætte: den Tisch mit Speisen; einen Weg mit Bäumen; ein Kleid mit Gold; eine Stadt mit Truppen; ein Amt; eine Rolle; —zung, f. -en, Besættelse, c.; (paa Klæder) Besætning, c.
Besichtigen, v. a. besigtige, nøie besee, tage i Øiesyn; visitere, undersøge; —gung, f. -en, B—lse, c.
Besiegeln, v. a. besegle, forsegle; fig. stadfæste.
Besiegen, v. a. beseire, seire over, overvinde; —ger, m. -s pl. s. sg. Seierherre, Overvinder, c.; —gung, f. ud. pl. Seiren, Overvinden, c.
Besingen, v. a. besynge.
Besinnen, v. i. a. sich; sich einer S. (Gen.) el. auf eine S. —, huske, erindre, mindes; sich auf eine S. —, besinde, huske efter, søge at huske; overlægge, betænke sig; bestemme sig, beslutte; komme til sig selv, fatte sig; —nnung, f. -en, Besindelse, Eftertanke, c., Overlæg, n., Fatning, c.; —nnungslos, aj. uden Besindelse.
Besippen, v. a. (sjeld.) blot partic. besippt, beslægtet.
Besitz, m. -es ud. pl. Besiddelse, Eiendomsret, c.; —en, v. i. a. (sjeld.) sidde længe og ofte paa et Sted el. en Ting, ruge over; Verstand rc. —, besidde, eie, have, være forsynet med; s. besessen; —er, m. -s pl. s. sg. Besidder, Eier, c.; —ergreifung, f. -en, —nahme, f. -n og —nehmung, f. -en, Besiddelsestagen, Occupation, c.; —thum, n. -es -thümer, og —ung, f. -en, Eiendom, Besiddelse, c. (især om Landeiendom).
Besoffen, aj. beskjænket, fuld, drukken.
Besohlen, v. a. forsaale.
Besolden, v. a. besolde, lønne, give Sold; have i sin Sold; —dung, f. -en, Besoldning, Lønning; Sold, Løn, c.
Besondere, aj. der, die, das —, ein besonderer rc., særegen, særskilt, særdeles, enkelt; udmærket, fortrinlig, usædvanlig; d. T. besynderlig, selsom, forunderlig; —derheit, f. -en, S—rhed, S—thed, B—hed, c.; —derheiten, Egenheder, særegne Omstændigheder, Details.
Besonders, av. enkelt, afsondret, for sig selv; nøie, fortrinlig, særdeles, overmaade, i Særdeleshed, fornemmelig, i høi Grad.
Besonnen, partic. af besinnen, besindig, som bruger Overlæg; bevidst, som er ved Bevidsthed; —heit, f. ud. pl. Bevidsthed; Sindighed; Aandsnærværelse, c.
Besonnt, aj. solbeskinnet.
Besorgen, v. a. besørge, sørge for, drage Omsorg for, forrette, foranstalte, passe, anordne; etw. Unangenehmes —, befrygte; um el. wegen etw. besorgt seyn, være i Frygt for, bekymret for; —glich, aj. frygtagtig; farlig, som staaer til at befrygte; —glichkeit, f. -en; Frygtagtighed, Bekymring, c.; —gniß, f. -sse, med Gen. Omsorg, Omhu; (für) Besørgelse, Frygt, Ængstelse, Bekymring, c.; —gsam, aj. s. Sorgsam.
Bespannen, v. a. spænde (med udspændt Haand); einen Wagen —, spænde Heste for.
Bespeien, v. i. a. bespytte.
Bespicken, v. a. bespække; d. T. fig. berige.
Bespiegeln, v. a. bespeile.
Bespötteln, bespotten, v. a. bespotte.
Besprechen, v. i. a. mundtlig afhandle, aftale, Eim. eine Krankheit, helbrede ved en Trylleformular; sich mit Eim. über eine S. —, tale med, raadslaae, gjøre Aftale om. [mit Salz, sprænge.
Besprengen, v. a. bestænke, besprøite, væde; bestrøe;
Bespringen, v. i. a. springe, bedække.
Bespritzen, v. a. besprøite.
Bespucken, v. a. bespytte.

Bespülen, v. a. bestylle.

Besser, aj. (Compar. af gut), bedre (i alle det danske Ords Betydninger); **Jemand eines —en belehren**, lære En noget bedre.

Bessern, v. a. bedre, forbedre; istandsætte, reparere; **sich** —, forbedre sig; blive frisk; blive velhavende; **—rung**, f. -en, Forbedring, Udbedring, Reparation; Bedring, Omvendelse, Helbredelse, c.; **—rungshaus**, n. -es -äuser, Forbedringshuus, Correctionshuus, n.

Best, s. **Beste**.

Bestallen, v. a. (Canc.) indsætte, bestikke; **—llung**, f. -en, Bestikkelse til et Embede; Embedsløn, c.; **—llungsbrief**, m. -es -e, Bestalling, c.

Bestand, m. -es 1) ud. pl. Bestandighed, Varighed, c.; blivende Sted. 2) pl. -ände, Overskud, n., Beholdning; (Sydt.) Forpagtning, Leie, c.

Beständer, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Forpagter, c.

Beständig, aj. bestandig, uafbrudt, vedvarende, stedsevarende, varig; standhaftig, uforanderlig; som av. stedse, altid, bestandig; **—keit**, f. ud. pl. B—hed, St—ghed, U—hed, c.

Bestandtheil, m. -es -e, Bestanddeel, c.

Bestärken, v. a. blot fig. **etw.** —, bekræfte, stadfæste; **Einen in einer S.** —, bestyrke.

Bestätigen, v. a. stadfæste, erklære for gyldig, confirmere; **sich** —, bekræfte, bevidne, stadfæste, bevise; **—gung**, f. -en, St—lse, Bekræftelse, c.

Bestatten, v. a. **eine Leiche zur Erde** —, stede til Jorden, høitideligen begrave; (i Handelssproget) sørge for Varers rigtige Bortsendelse; **eine Tochter** —, udstyre; **den Acker**, dyrke.

Bestauben, v. n. m. s. blive støvet.

Bestäuben, v. a. bestøve, tilstøve.

Bestauden, v. a. **sich** —, buskes, faae gode Skud (om Markfrugter og andre Planter).

Beste, (der, die, das) aj. (Superl. af gut) den, det bedste (i alle det danske Ords Betydn.); av. **am -en**, bedst; **das Beste**, Bedste, Gavn, n., Fordeel, Velfærd, c.: **das gemeine** —; **Einen zum —n haben**, have En til Bedste, gjøre Nar af ham; **sein —s thun**, gjøre sit Bedste; **ich empfehle mich aufs** — el. **—ns**, paa det Bedste; **zum —n geben**, give til Bedste, til Priis.

Bestechen, v. i. a. bestikke, stikke ofte i; **Einen** —, bestikke, underkjøbe; **—chung**, f. -en, Bestikken, B—lse, c.; **—chlich**, aj. bestikkelig; **—chlichkeit**, f. ud. pl. B—hed, c.

Besteck, n. -es -e, Bestik, n.; Foderal dertil.

Bestecken, v. a. stikke i el. paa.

Bestehen, v. i. 1) a. **eine Gefahr**, overstaae, overvinde; **ein Abenteuer**, bestaae, foretage; **Einen**, (sjeld.) modstaae, holde Stand; **eine Probe**, bestaae; (Sydt.) leie, forpagte. 2) n. m. s. bestaae, staae sig, udholde Prøve; holde Stand, være varig, gyldig; **auf eine S.** —, vedblive, fremture i, paastaae; **auf seinem Kopfe** —, blive haardnakket ved sin Mening el. Beslutning; være til, existere, findes; (sjeld.) blive staaende, størkne; fryse, stivne. 3) n. m. h. bestaae af, indbefatte (i Henseende til sine Dele) (**aus**); bestaae i, grunde sig i, beroe paa, (i Henseende til sit Væsen) (**in** med **Dat.**)

Bestehlen, v. i. a. bestjæle.

Besteigen, v. i. a. bestige; **—gung**, f. ud. pl. Bestigning, c.

Bestellen, v. a. **Einen wohin**, bestille, lade kalde, bede at indfinde sig; **Einen zu etw.** —, bestikke, udnævne, indsætte; give i Ærinde; **etw.** —, bestille, foranstalte, anordne, foreskrive; **einen Brief** —, besørge; forrette, udrette; **den Acker** —, tilberede; besørge, ordne, bestikke; dyrke; **—llung**, f. -en, Bestillen, Bestikken, Besørgelse, Dyrkning, c.

Bestens, av. paa bedste Maade, bedst, fordeelagtigst.

Besternen, v. a. forsyne med Stjerner; **er ist besternt**, bestjernet, decoreret med en Stjerne.

Besteuern, v. a. **eine Stadt** —, belægge med Skat, paalægge Skat.

Bestialisch, aj. dyrisk, fæisk, bestialsk; dum; umenneskelig, grum; **—lität**, f. -en, D—hed, F—hed; Bestialitet, D—hed; U—hed, Grusomhed, c.

Bestie, f. -n, Bæst, Dyr, Fæ, n.; et dumt, nedrigt el. grusomt Meske.

Bestiefeln, v. 1) a. bestøvle, forsyne med Støvle. 2) n. m. h. trække Støvler paa.

Bestimmen, v. a. bestemme, nøie betegne; fastsætte, beramme; **Einen zu etw.** —, bestemme; **zu einem Entschlusse**, formaae; **sich** —, bestemme sig, fatte en Beslutning; afgjøre; **Eim. eine S.** —, bestemme, udsætte til, tiltænke; **eine S. zu etw.** —, bestemme, udsætte til et el. andet Øiemed; **—mmbar**, aj. bestemmelig, hvad der kan bestemmes, fastsættes, betegnes; **—mmt**, aj. bestemt, fastsat, nøie, nøiagtig, sikker, vis; **—mmtheit**, f. ud. pl. Bestemthed, Nøiagtighed, Klarhed, c.; **—mmung**, f. 1) ud. pl. Bestemmen, Fastsætten, Betegnelse, c. 2) pl. -en, Kjendetegn, det, som nøie er betegnet ved en Ting, Prædicat, n., Bestemmelse, Hensigt, c., Øiemed, n.

Bestmöglich, aj. saa god (godt) som muligt, efter bedste Evne.

Bestocken, v. n. m. s. (om Væxter) faae Stok og Stamme, sætte Straa.

Bestoßen, v. i. a. **eine S.** —, støde ofte imod; befile, behøvle, glatte, jævne; beskadige ved at støde, afstøde; **—ßhobel**, m. -s pl. s. sg. Skrubhøvl, c.

Bestrafen, v. a. **Einen, etw.**, afstraffe; **—fung**, f. -en, A—lse, c.

Bestrahlen, v. a. bestraale.

Bestreben, v. a. **sich nach** el. **um etw.** —, bestræbe sig for, beflitte sig paa, gjøre sig Umage for; tragte efter; **—bsam**, aj. meget stræbsom; — n. -s pl. s. sg. og **—bung**, f. -en, Bestræbelse, c.

Bestreichen, v. i. a. bestryge, overstryge, bemale; besmøre, oversmøre; berøre i hurtig Fart; beskyde, bestryge.

Bestreiten, v. i. a. bestride, stride imod, angribe, bekrige; bekæmpe, overvinde, modstaae, gjendrive; **die Kosten** —, bestride, overkomme, udrede; **eine Arbeit** —, være voxen.

Bestreuen, v. a. bestrøe.

Bestricken, v. a. omgive med Reb, tilsnøre, snøre om; fængsle, arrestere, lægge i Lænker; **fig.** besnære, hilde, bedaare, forblinde.

Beströmen, v. a. overstrømme; strømme hen til.

Bestürmen, v. a. **eine Stadt**, bestorme, storme ind paa, heftig angribe, løbe Storm imod; **fig. Einen mit Bitten** —, bestorme, plage, overhænge; **—mung**, f. ud. pl. B—lse, Bestormen, c.

Bestürzen, v. a. kaste, styrte i el. paa; sædv. **fig.**

forbanse, forfærde, forskrække; gjøre forlegen, forvirre; næsten blet —zt, partic. bestyrtet, forbauset, forundret, forlegen, forvirret; —zung, f. ud. pl. Bestyrtelse, Forbauselse, Forfærdelse, c.

Besuch, m. -es -e, einen — bei Jem. el. Eim. einen — ablegen, abstatten, Besøg, n.; ich hatte —, ud. pl. Fremmede; (Jagtsp.) Søgen, Opsøgen, c. —en, v. a. besøge; die Schule —, frequentere; (Jagtsp.) søge, op—. [Besudling, c.

Besudeln, v. a. besudle, beplette; —lung, f. ud. pl.

Betäfeln, v. a. belægge med Brædder, panele, lægge Gulv. [vis Dag.

Betagen, v. a. bestemme en Dag, stævne for Retten en

Betagt, aj. bedaget, meget gammel; (undert. om Renter) forfalden.

Betakeln, v. a. tiltakle.

Betasten, v. a. ofte tage og gribe paa, beføle; randsage; —stungssinn, m. -es ud. pl. Følelse, Hudfølelse (Sands), c.

Betäuben, v. a. døve, gjøre døv, bedøve; fig. berøve Fornemmelsen el. Bevidstheden, bedøve, forskrække, forvirre, forlumle; —bung, f. -en, Bedøvelse, c.

Bet-bruder, m. -s -üder, (—schwester, f. -n) Helligpeer, c., en af Hykleri bedende Person; —glocke, f. -n, Bedeklokke, c.; —haus, n. -es -äuser, Bedehuus, n.; —stunde, f. -n, Bedetime, c.; —tag, m. -es -e, Bededag, c.

Bete, f. -n, Beet, c. (i Kortspil): — werden.

Beten, v. 1) n. m. h. bede, forrette sin Bøn, sin Andagt; zu Gott —. 2) a. bede, fremsige en Bøn: ein Vaterunser —. [ler.

Beter, m. -s pl. s. sg. En, der beder, en Gudsdyr-

Bethätigen, v. a. (sjeld.) iværksætte, bevise i Gjerningen, opfylde. [get, vædet med Dug.

Bethauen, v. a. bedugge; især partic. -uet, bedug-

Betheiligen, v. a. Einen, give Andeel, lade tage Deel i; især bei etw. betheiligt, deeltagende i; der, die —gte, Deeltager, —inde, Interessent, c.

Betheuern, v. a. høitideligen forsikkre; —rung, f. -en, høitidelig Forsikkring, c.

Bethören, v. a. bedaare, forblinde, forføre, skuffe.

Bethränen, v. a. væde med Taarer; begræde; især partic. bethränt, taarevædet.

Bethürmen, v. a. (digt.) forsyne med Taarn.

Betiteln, v. a. betitle. [Betoning, c.

Betonen v. a. betone, accentuere; —onung, f. -en,

Betracht, m. -es ud. pl. Betragtning, c., Hensyn, n. (m. Gen.); —en, v. a. betragte, see paa, besee; fig. betragte, overveie, tage i Betragtning, tage Hensyn til; Einen als seinen Freund —, betragte som, ansee for; —ung, f. 1) ud. pl. eines Gemäldes, Betragten, Beskuen, Beskuelse; etw. in — ziehen, Betragtning, Overveielse, c.; in — seiner Jugend, med Hensyn, n. 2) pl. -en, Betragtning, Overveielse, Undersøgelse, Tanke, Forestilling, c.: —ungen über eine S. anstellen. [B—hed, A—hed, V—hed, c.

Beträchtlich, aj. betydelig, anseelig, vigtig; —keit, f.

Betrag, m. -es ud. pl. — einer Summe, Beløb, n.; —en, v. i. 1) a. lægge, sætte, komme, stryge paa; sich —, opføre, forholde, tee sig. 2) n. m. h. beløbe sig til, udgjøre; —en, n. —s ud. pl. Opførsel, c., Forhold, n.

Betrauern, v. a. sørge over; beklage.

Betreff, m. -es ud. pl. in —, i Henseende, hvad angaaer, angaaende.

Betreffen, v. i. a. Einen über einer bösen That —, træffe, attrapere; deraf partic. betroffen, forbauset, bestyrtet, slaaet; wenn ein Unglück ihn — wird, møde, tilstøde, træffe; es betrifft ihn, angaaer, vedkommer.

Betreiben, v. i. a. ein Feld mit Vieh —, drive ud paa; ein Geschäft —, drive, ivrig besørge; ein Gewerbe —, drive; —bung, f. ud. pl. Uddriven, Driven, c.

Betreten, v. i. a. træde paa, betræde, træde ind i, komme ind i el. paa; (om Fjederkræ) træde; Einen auf frischer That —, træffe, attrapere, gribe, komme over; —, partic. betraadt; som aj. forundret, forbauset, bestyrtet, overrasket, forlegen; —tungsfall, m. -es -älle, Overrumplingstilfælde, n.

Betrieb, m. -es ud. pl. Driven, ivrig Besørgen, Drift; vulg. Drift, Tilskyndelse, c.; Forretning, Haandtering, c.; —sam, aj. driftig, virksom, vindskibelig, arbeidsom; —samkeit, f. ud. pl. D—hed, V—hed, V—ghed, A—hed, c.

Betriegen, s. Betrügen. [s. betrunken.

Betrinken, v. i. a. Einen el. sich —, drikke fuld;

Betroffen, partic. s. Betreffen.

Betrüben, v. a. (foræld.) plumre, oprøre, gjøre dunkel; das Gemüth —, mørkne; sich über eine S. —, bedrøve; bekymre; —bniß, f. 1) ud. pl. Bedrøvelse, Sorg, Sorgmodighed, Kummer, c. 2) pl. -sse, hvad der volder Bedrøvelse, Bekymring, Sorg; —bt, aj. bedrøvet, bekymret, sorgmodig: um og über eine S. — seyn; bedrøvelig, sørgelig; mørk.

Betrug, m. -es ud. pl. Bedrageri, n., List, Svig, c. —üglich, aj. bedragerisk, listig, snedig; skuffende, falsk, ugrundet; —üglichkeit, f. ud. pl. B—hed, L—hed, F—hed, U—hed, c.

Betrügen, v. i. a. Einen um etw., bedrage, trække op; sich —, narre, skuffe, indbilde; tage feil; Einen in seiner Hoffnung —, skuffe, ikke opfylde; —ger, m. -s pl. s. sg. Bedrager, Optrækker, c.; —gerei, f. -en, Bedrageri, n., List, Svig, c.; —gerisch, aj. bedragersk, skuffende, falsk, rænkefuld, listig; (mest om Personer).

Betrunken, partic. drukken, fuld, beruset; —heit, f. ud. pl. beruset Tilstand, Fuldskab, Beruselse, c.

Betstunde, f. Bettag, m. s. Bet-.

Bett, n. -es -en (Dim. -chen og -lein, n. -s pl. s. sg.) Leie, Hvilested, n.; Seng; das — machen, rede; außer — seyn, være oven Senge; zu og ins — gehen, gaae til Sengs; zu — liegen, ligge til Sengs; Dyne, Sengklæder, (rettere Senge—) mest pl. -en; fig. Flodseng, Elveseng, c., en Flods Leie, n.

Bett-bank, f. -änke, Slagbænk, c.; —decke, f. -n, Sengetæppe, n.; —genoß, m. -ssen -ssen (—inn, f. -en) Sengekammerat, Sove—, c.; —geräth, n. -es -e, Sengklæder (Senge—); —gestell, n. -es -e, Sengested, n., Seng, c.; —himmel, m. -s pl. s. sg. Sengehimmel, c.; —lägerig, aj. sengeliggende, syg; —schirm, m. -es pl. s. sg. Skjærmbræt, n.; —stollen, m. -s pl. s. sg. Sengestolpe, c.; —stroh, n. -es ud. pl. Sengehalm, c.; —tisch, m. -es -e,

Slagbænk, c.; —tuch, n. -es -ücher, Lagen, Senge—, n.; —überzug, m. -es -üge, el. —züge, f. -n, Vaar, Dyne—, n.; —vorhang, m. -es -änge, Omhæng, Senge—, n.; —wanze, f. -n, Sengelæge, Væggeluus, c.

Bettel, m. -s pl. s. sg. Ubetydelighed, Bagatel, c., Lapperi, n.; (undert.) Tiggeri, Betleri, n.

Bettel-arm, aj. yderlig fattig, usfel; —brief, m. -es -e, Tiggerbrev, n. (hvori der bedes om Gave); —frau, f. -en, Tiggerkjærling, c.; —haft, aj. tiggeragtig, usfel, fattig; —junge, m. -n -n, eg —knabe, m. -n -n, Tiggerdreng; c.; —mönch, m. -es -e, Tiggermunk; c.; —orden, m. -s pl. s. sg. Tiggermunkenes Orden, c.; —sack, m. -es -äcke, Tiggerpose, c.; —staat, m. -es ud. pl. usfel Pynt, Tiggerpragt, Stodderstads, c.; —stab, m. -es ud. pl. Betlelstav; fig. Bettelstand, Armod, c.; —stolz, m. -es ud. pl. latterlig Stolthed, Tiggerstolthed, c.; —vogt, m. -es -ögte, Stodderkonge, Fattigfoged, c.

Betteln, v. 1) n. m. h. um etw., betle, tigge om, bede om Almisse. 2) a. (sjeld.) sein Brod —, tigge; —telei, f. 1) ud. pl. Betleri, Tiggeri, n. 2) pl. -en, Overhæng, n., uforskammet Tryglen; Lapperi, n. Bagatel, c.

Betten, v. 1) n. m. h. Eim., rede Seng for. 2) a. Einen el. sich —, lægge til Sengs, vælge el. berede et Sovested, en Seng; sich gut —, sørge for sin Fordeel; wie man sich bettet, so schläft man, som man reder, saa ligger man; Eim. eine S. (vulg.) berede noget Ondt.

Bettler, m. -s pl. s. sg. Betler, Tigger; Trygler, c.; fattigt Mske.; —inn, f. -en, B—ske, T—ske, Tiggerkone, Tiggerpige, c.

Bettung, f. 1) ud. pl. Sengereden, Sengens Tilberedelse, c. 2) pl. -en, (i Fortificat.) Underlag af Træ, hvorpaa Kanonerne staae; Platform, c.

Betze, f. -n, s. Petze.

Beuche, f. 1) ud. pl. Bygen, Læggen i Lud. 2) pl. -n, Byg, Vask, c.; saa mange Klæder, som man paa eengang vil byge el. vaske; —n, v. a. byge, lægge i Lud.

Beuge, f. -n, (sjeld.) en krum bøiet Flade; —n, v. a. (Dette Verbum indskrænker sig i det Heitydste blot til den høiere Skrivemaade og billedlig Brug, og overlader biegen til d. T.) bøie, krumme, bukke: sich vor Eim.; fig. das Recht —, fordreie Retten, begaae Uretfærdighed; Einen, ydmyge; krænke, bedrøve, nedtrykke, nedbøie; (i Sprogl.) bøie, flectere; —gsam, aj. bøielig, smidig; som kan declineres el. conjugeres, flexibel; -gsamkeit, f. ud. pl. B—hed, S—hed, c.; —gung, f. -en, Bøien, Krummen, Bukken, Fordreien, Ydmygen, K—lse, Be—lse, c.

Beule, f. -n, Bugle, Hævelse; Byld, c.

Be-unruhigen, v. a. forurolige; besvære; ængste; overhænge; —gung, f. -en, F—lse, Besværing, Ængsten, c., Overhæng, n.

Be-urbaren, v. a. opdyrke, gjøre frugtbar.

Be-urkunden, v. a. belægge el. bevise med Documenter.

Be-urlauben, v. a. give Orlov, Permission, Afsked; sich bei Eim. —, tage Afsked med En, anbefale sig.

Be-urtheilen, v. a. fælde Dom over, bedømme, skjelne; Einen nach sich —, eine S. nach einer andern, bedømme, bestemme, afmaale, vurdere efter; —ler, m. -s pl. s. sg. Bedømmer, Kritiker, Recensent, c.; —lung, f. -en, Bedømmelse, Kritik, Recension, c.; —lungskraft, f. ud. pl. Dømmekraft, c.

Beute, f. 1) ud. pl. Bytte, Rov, n., Fangst, Prise, c.: — machen. 2) pl. -n, stort Deitrug, n.; Bistade af Træ, c.

Beutel, m. -s pl. s. sg. Pung, især Pengepung; fig. Pengene deri, Værd, Formue, c.; auf eines andern — zehren, Omkostning, Bekostning; (n. St.) offentlig Kasse; (hos Tyrkerne) en Sum af 500 Daler; Tærsel, c. (et rundt Træ til at banke Hørren med); (hos Møllerne) Meelsigte, c.

Beutel-förmig, aj. pungformig; —krabbe, f. -n, Taskekrabbe, c.; —meise, f. -n, Pungmeise, c. (Fugl); —ratze, f. -n, el. —thier, n. -es -e, Pungrotte, c., Pungdyr, n.; —schneider, m. -s pl. s. sg. Lommetyv, listig Tyv, c.; —schneiderei, f. -en, Lommetyveri, listigt Tyveri, n.

Beuteln, v. a. das Mehl —, sigte; (Sydt.) ryste, stumple; den Flachs —, banke; sich —, (om Klæder) slaae Folder, pose.

Beuten, v. a. gjøre Bytte.

Beutler, m. -s pl. s. sg. Handskemager, Randsel—, c.

Beutner, m. s. Zeidler.

Bevölkern, v. a. befolke; —rung, f. 1) pl. -en, Befolkning, Besætning med Folk. 2) ud. pl. Folkemængde, c.

Bevollmächtigen, v. a. Einen zu etw. —, befuldmægtige, give Fuldmagt til; der —tiger, den som giver Fuldmagt, Mandant; der —tigte (ein —r) Befuldmægtiget, c.; (som har modtaget Fuldmagt) Mandatarius; —gung, f. -en, B—lse, Mandat, n.

Bevor, av. og cj. forend, før; etw. vor einem Andern — haben, forud, fremfor; Eim. — kommen, komme i Forkjøbet, forekomme; Eim. eine S. — thun, overgaae.

Bevormunden, v. a. Kinder, give Formynder.

Bevorrechten, —chtigen, v. a. give Forret, privilegere; især partic. —chtet, —chtiget, med Forrettighed, privilegeret.

Bevorstehen, v. i. n. m. h. sep. forestaae, vente; være tilkommende: in —der Woche, næstkommende Uge; es steht mir ein Unglück bevor, forestaaer, truer, venter.

Bevortheilen, v. a. Einen in einer S. —, forfordele, gjøre Uret, bedrage, besvige.

Bevorworten, v. a. forsyne med Forord.

Bewachen, v. a. vaage over, bevogte; —chung, f. ud. pl. Vaagen over, Bevogtning, c.

Bewachsen, v. i. 1) n. m. s. blive bevoxet, begroet (mit). 2) a. begroe, bevoxe.

Bewaffnen, v. a. bevæbne, væbne; give Anledning til at gribe til Vaaben; sich gegen etw. —, forsyne sig med Grunde imod, hærde, styrke, væbne sig imod; das Auge —, bevæbne, forstærke ved konstige Glas; einen Magnet, indfatte med Jern; —ffnung, f. -en, Bevæbning, c.

Bewahren, v. a. (sjeld.) forvare, gjemme; etw. bevare, bevogte, beskytte, holde over, vedligeholde; Gott —hre mich! Gud bevare mig! Gott —hre! Gud bevare os! —hrung, f. ud. pl. Bevaren, Bevogten, Be-

skyllelse, Sikkerhed, c.

Bewähren, v. a. bevise, overbevise om; prøve, holde Prøve; partic. —ährt, prøvet; sikker; standhaftig; troværdig; (sjeld.) styrke, bestyrke, bekræfte, gjøre varig.

Bewahrheiten, v. a. bekræfte, gedigjøre Sandheden.

Bewalden, v. a. bedække med Skov.

Bewallen, v. a. hyppe, omgrave Humle.

Bewältigen, v. a. Einen, betvinge, bringe under sin Magt; overkomme. [kyndig, duelig, øvet.

Bewandert, aj. in einer S. —, bevandret, erfaren,

Bewandt, aj. beskaffen; bei so —er S., som Sagen nu staaer; —niß, f. (sjeld. n. —sses) ud. pl. Sammenhæng, Omstændighed, c.; mit etw. B—niß haben, hænge sammen. [f. -en, Vanding, c.

Bewässern, v. a. vande, sætte under Vand; —rung,

Bewegen, v. a. 1) rgl. bevæge, flytte, røre, rokke, ryste, oprøre; sich —, gjøre sig Motion; das Volk —, volde Uro, Skrak, Tummel, Bevægelse, Opløb; bedre: in Bewegung setzen; fig. Einen —, røre, bevæge. 2) i. med zu og daß, bevæge, bringe til en Beslutning; —ggrund, m. -es -ünde, Bevæggrund, Drivfjeder, Tilskyndelse, c.; —glich, aj. bevægelig, rørlig, som kan bevæges, flyttes; rørende, ynkelig; —glichkeit, f. ud. pl. Bevægelighed, Ynkelighed, c.; —gung, f. -en, Bevægelse, Motion: sich — machen; Bevægen; Flytten; eine S. in — setzen, sætte i Gang, bringe i Drift; Opsigt, c., Opløb, n.; Urolighed, Bestyrtelse, Forbauselse; Bevægelse, Rørelse, Følelse, Lidenskab; etw. aus eigener — thun, Drift, Tilskyndelse, c.; —gungsgrund, bedre: —ggrund, s. foroven; —gungskunst, f. ud. pl. Mekanik, c.

Bewehren, v. a. bevæbne, forsyne med Værge; udruste; —rung, f. -en, Bevæbning, Udrustning, c.

Beweiben, v. a. vulg. forsyne med Kone; sich —, gifte sig. [værdig.

Beweinen, v. a. begræde; —swerth, aj. beklagelses-

Beweis, m. -es -e, Beviis, Vidnesbyrd; Argument; Pant; Tegn, n.; —en, v. i. a. gegen Einen, sich —, vise, bevise, lægge for Dagen, udvise; Eim. etw., bevise, oplyse, bekræfte ved Beviislighed; —bar, aj. som kan bevises; —lich, aj. beviselig, som lader sig bevise; —stelle, f. -n, Beviissted, n., et bevisende Skriftsted; —thum, n. -es -ümer, Beviis, Argument, n.

Beweißen, v. a. hvidte.

Bewenden, v. i. n. ich lasse es dabei —, beroe derved, være nok, ikke drive det videre; —, n. -s ud. pl. Forblivende, n.: es hat sein — dabei, det bliver derved.

Bewerb, m. -es -e, vulg. Bestræbelse, Umage; Forretning, c., Hverv, n.; —en, v. i. a. sich um etw. —, gjøre sig Umage for at faae, søge; frie til; —er, m. -s pl. s. sg. Supplikant, Frier, c.; —ung, f. -en, Bestræbelse, Søgen, Attraa, c., Frieri, n.

Bewerfen, v. i. a. udspække; overklatte.

Bewerkstelligen, v. a. iværksætte, udføre; fuldbringe.

Bewickeln, v. a. bevikle, omvikle.

Bewilligen, v. a. Eim. eine S. —, bevilge, tilstaae, forunde; —gung, f. -en, Bevilling, Tilladelse, c., Samtykke, Bifald, n.

Bewillkommen, v. a. ønske velkommen, tage høfligt imod En; —mmung, f. ud. pl. Velkomst, høflig Modtagelse, c.

Bewinden, v. i. a. bevikle, omvikle, emballere.

Bewirken, v. a. bevirke, tilveiebringe, foraarsage.

Bewirthen, v. a. beværte, tractere; —thung, f. -en, Beværtning, Tractering, c.

Bewirthschaften, v. a. ein Gut, bestyre; forvalte.

Bewohnen, v. a. beboe; —hner, m. -s pl. s. sg. Beboer, c. (med Stedet i Gen.); —hnbar, aj. beboelig.

Bewölken, v. a. bedække med Skyer; mørkne, omtaage.

Bewundern, v. a. beundre; (undert.) undres over; —rer, m. -s pl. s. sg. Beundrer, c.; —rung, f. -en, Beundring, c.; —swerth, —swürdig, (bedre end —rungsw.) aj. beundringsværdig.

Bewußt, m. (indecl.) (Sydt.) Vidende, n.; bruges kun med ohne og mit: ohne meinen —.

Bewußt, aj. es ist mir —, det er mig bevidst, bekjendt, vitterligt; sich (Dat.) einer S. (Gen.) — seyn, være sig bevidst, erindre, føle, vide hos sig selv; sich seiner selbst — seyn, være ved sin Bevidsthed; sich einer S. — werden, erindre, huske paa; die bewußte S., den bevidste, bekjendte, forhen omtalte Sag; —seyn, n. -s ud. pl. Bevidsthed (med Gen.); Sands og Samling; Erindring; Samvittighed, c.; —los, aj. bevidstløs.

Bey, s. Bei.

Bezahlen, v. a. Geld, betale, udbetale; Eim. etw. —, betale; Einen —, betale En, hvad man er ham skyldig; sich mit el. an einer S. bezahlt machen, gjøre sig betalt med el. i Noget, selv tage sin Betaling; d. T. Einen, gjengjelde, forskylde; —hlbar, aj. som kan betales med Penge; —ler, m. -s pl. s. sg. Betaler, c.; —lung, f. ud. pl. Betaling, c.; de udbetalte Penge.

Bezähmbar, aj. betæmmelig.

Bezähmen, v. a. tæmme, gjøre tam (zahm machen); sich, betvinge, dæmpe, styre; (undert.) anvende paa sig selv, unde sig selv.

Bezaubern, v. a. forhexe, fortrylle; d. T. Einen, indtage, henrive, henrykke, fortrylle; —rung, f. -en, Forhexen, Fortryllen, Indtagen, Henrykken, c.

Bezäumen, v. a. lægge Tømme paa, tæmme, betvinge.

Bezäunen, v. a. ein Feld, omgjerde.

Bezechen, v. a. sich, (i Spøg) beruse.

Bezeichnen, v. a. betegne, forsyne med Tegn, mærke, gjøre kjendelig fra andre; Eim. eine S., betegne, udtrykke, tilkjendegive, vise; —chnung, f. -en, Betegnen, Betegning, c., Signalement, n.

Bezeigen, v. a. Eim. etw. —, bevise, vise, lægge for Dagen, ytre, bevidne; sich als etw. —, opføre, forholde, vise sig som; —, n. -s ud. pl. Opførsel, c., Forhold, n., Adfærd, c.; —gung, f. -en, Bevidnelse, Ytring, c.

Bezeugen, v. a. bevidne, bekræfte med et Vidnesbyrd; forsyne med Vidner; Eim. etw. —, forsikkre, bevidne, bekræfte; —gung, f. -en, B—nelse, B—telse, Forsikkring, c.

Bezichtigen, v. a. (foræld.) Einen einer S. (Gen.) —, beskylde; —gung, f. -en, B—dning, c.

Beziehen, v. i. a. ein Instrument mit Saiten —, trække paa; ein Bett mit Ueberzügen, overtrække, betrække; trække om; hænge om; die Grenzen —, bee

reise, reise hen til; **ein Haus —**, stille ind i; **einen Wechsel**, faae udbetalt; **ein Gehalt**, hæve, faae i Løn; (uneert.) for **aufziehen**, narre, trække op; **sich auf eine S. —**, staae i Forbindelse med; referere sig, henholde sig til; sigte til, have sin Grund i; beraabe sig paa; **—de Fürwörter**, tilbageførende, **relativa**; **—her, m. -s pl. s. sg.** En, som trækker, flytter ind, hæver; **der —her eines Wechsels**, Trassent, **c.**; **—blich, aj.** som har Hensyn til; relativ; **—hung, f. -en**, Trækken paa, Overtrækken, Beklædning; **in — auf eine S.**, med Hensyn til, i Henseende til, refererende sig til; Henhold, **n.**, Forbindelse, **c.**; **—hungspunkt, m. -es -e**, Hensynspunkt, Foreningspunkt, Forbindelsespunkt, **n.** og **c.**

Bezielen, v. a. sigte til, have til Hensigt.

Beziffern, v. a. forsyne med Ziffer, paginere.

Bezirk, m. -es -e, Omkreds, **c.**, Omfang, **n.**, Strækning, **c.**, District, **n.**; **—en, v. a.** (sjeld.) bestemme Grændsen, indskrænke.

Bezoar, m. -s -e, enhver Medgift; Bezoarsteen, **c.** (som findes i nogle Dyrs Mave).

Bezüchtigen, s. **bezichtigen**.

Bezug, m. -es, 1) ud. **pl.** Forhold, Hensyn, **n.**: **in — auf eine S.**; **auf eine S. — haben**, sigte til (s. **Beziehung**). **2) pl. -üge**, Betræk, Overtræk, **n.**; Besætning, **c.** (af Strænge); **—nahme, f.** s. **Beziehung**.

Bezüglich, aj. s. **Beziehlich**.

Bezwecken, v. a. have til Hensigt, sigte til; (hos Skom.) slaae fast med Pløk el. Stopinde.

Bezweifeln, v. a. betvivle, omtvivle, drage i Tvivl.

Bezwingbar, aj. betvingelig.

Bezwingen, v. i. a. betvinge, overvinde, underkue; styre, tæmme, dæmpe; **—glich, aj.** betvingelig, som kan betvinges, overvindes; **—gung, f.** ud. **pl.** Betvingelse, **c.**

Bezwisten, v. a. gjøre stridig.

Bibel, f. -n, Bibelen; **—fest, aj.** bibelfast; **—freund, m. -es -e**, Bibelven, **c.**; **—gesellschaft, f. -en**, Bibelselskab, **n.**; **—spruch, m. -es -üche**, Bibelsprog, **n.**

Biber, m. -s pl. s. sg. Bæver, Castor, **c.**

Biber-bau, m. -es -e, Bæverbo, —bygning, **c.**; **—geil, n. -es** ud. **pl.** Bævergel, **n.**; **—haar, n. -es -e**, Bæverhaar, Castorhaar, **n.**; **—hären, aj.** Bæverhaars-, forfærdiget af Bæver- el. Castorhaar; **—hut, m. -es -üte**, Castorhat, **c.**

Biblio-graph, m. -en -en, Bibliograph, **c.**; **—thek, f. -en**, Bibliothek, **n.**; **—thekar, m. -s -e**, Bibliothekar, **c.** [skriftmæssig.

Biblisch, aj. bibelsk, udtaget af Bibelen; bibelmæssig,

Bickbeere, f. -n, (Sydt.) Blaabær, **n.**

Bicke, -l -n, s. **Picke, -l -n**.

Bieder, aj. brav, dydig, retskaffen, ærlig, vakker, dannis, gjæv; (forældr.) nyttig; **—herz, n. -ens -en**, det ærlige Hjerte; **—herzig, aj.** inderlig god, ægte dannis; **—keit, f.** ud. **pl.** Retskaffenhed, **c.**; **—mann, m. -es -änner**, Dannemand; en brav, gjæv Mand; Ædling, **c.**; **—sinn, m. -es** ud. **pl.** Dannished, **c.**

Biege, f. -n, bøiet Flade, Krumning, Bøining, **c.**, Led, **n.**

Biegen, v. i. 1) a. bøie, krumme; **sich —**, bøie, krumme sig, bøies, blive krum, dreie sig, snoe sig. **2) n. m. s.** bøies, krummes; s. **Beugen**; **—gsam, aj.** bøielig, smidig; føielig; **—gsamkeit, f.** ud. **pl. B—**hed, S—hed, **c.**; **—gung, f. -en**, Bøien, Bøining, Krummen, Krumning; (i Grammat.) Bøining, Flexion, **c.**

Biene, f. -n, (Dim. Bienchen, n.) Bi, **c.**

Bienen-bau, m. -es ud. **pl.** Biavl, **c.**; **—flug, m. -es -üge**, den Samling af Bistader, som findes paa eet Sted; **—fresser, m. -s pl. s. sg.** Bisluger (Fugl), **c.**; **—korb, m. -es -örbe**, Bikube, **c.**; **—stock, m. -es -öcke**, Bistade, **c.**; Bierne deri; **—zucht, f.** ud. **pl.** Biavl, **c.**; Bierne selv.

Bier, n. -es (om flere Arter **pl. -e**) Øl, **n.**; en Bryg Øl; **zu —e gehen**, gaae paa Ølhuus.

Bier-baß, m. -sses -sse, d. T. en stærk Basstemme; **—brauer, m. -s pl. s. sg.** Brygger, **c.**; **—brauerei, f. -en**, Bryggeri, **n.**; **—bruder, m. -s -üder**, Ølbisp, **c.** (en stærk Øldrikker); **—essig, m. -es** ud. **pl.** Øleddike, **c.**; **—fiedel, f. -n**, d. T. Fiddel, **c.** (slet Fiol); **—fiedler, m. -s pl. s. sg.** Ølfidler, Kroespillemand, (daarlig Spillemand); **—glas, n. -es -äser**, Ølglas, **n.**; **—haus, n. -es -äuser**, Ølhuus, **n.**; **—kanne, f. -n**, Ølkande, **c.**; **—mährte, f.** ud. **pl.** Koldskaal, **c.**; **—schenk, m. -en -en**, Øltapper, Kromand, **c.**; **—schenke, f. -n**, Ølhuus, **n.**; **—suppe, f. -n**, Øllebrød, **c.**

Bierst, f. ud. **pl.** (Sydt.) Raamelk, **c.**

Biester, aj. (Nordt.) mørk, øde, vild, fryglelig; **—n, v. n. m. h.** svarme vildt omkring.

Biester, n. -s pl. s. sg. Sodfarve, sort Malerfarve, **c.**

Biestmilch, f. ud. **pl.** Raamelk, **c.**

Bieten, v. i. a. byde; **Eim. eine S. —**, tilbyde, række; **Grobheiten**, tillade sig imod; **Eim. einen guten Tag**, ønske; **Eim. eine Summe für** el. **auf eine S. —**, byde; **auf eine Waare —**, gjøre Bud paa; **eine Waare um einen Preis —**, tilbyde til Salg for en vis Priis; **—ter, m. -s pl. s. sg.** Byder, **c.**

Biez, m. -es -e, vulg. Vorte, **c.** (paa Fruentimmernes Bryst); Fruentimmerbryst, **n.**; **—en, v. n. m. h. vulg.** patte.

Bigamie, f. ud. **pl.** Bigami, **n.**

Bijou, (l. Bischuh) m. -s ud. **pl.** Smykke, Klenodier, **n.**

Bilanz, f. -en, Balancebog, **c.** (hos Kjøbm.); Balance, **c.**

Bilchmaus, f. -äuse, et Slags stor Hasselmuus.

Bild, n. -es -er, (Dim. -chen, n. -s pl. s. sg. d. T. **pl. -erchen)** Billede, **n.** (i alle det danske Ords Betydninger); **—en, v. a.** danne, give Form; uddanne (Aandens og Hjertets Evner), oplyse, forbedre; efterligne, afbilde; **die —enden Künste**, de dannende (Malere, Billedhugger- og Tegnekunsten).

Bild-gießer, m. -s pl. s. sg. Billedstøber, **c.**; **—hauer, m. -s pl. s. sg.** B—hugger, **c.**; **—hauerei, f. -en**, B—huggeri, **n.**; **—hauerkunst, f.** ud. **pl.** B—huggerkunst, **c.**; **—lich, aj.** b—lig; figurlig; **—ner, m. -s pl. s. sg.** bildende Kunstner, **c.**; **—nerei**, og **—nerkunst, f.** ud. **pl.** Plastik, **c.**; **—niß, n. -sses -sse**, Billede, Portrait, **n.**; **—sam, aj.** dannelig; **—samkeit, f.** ud. **pl.** Dannelighed, **c.**; **—säule, f. -n**, B—stotte, **c.**; **—schnitzer, m. -s pl. s. sg.** B—skærer, **c.**; **—schön, aj.** meget skjøn; **—werk, n. -es -e**, B—værk, **n.**; **—wirker, m. -s** og **—weber, m. -s pl. s. sg.** Damaskvæver, **c.**

Bilder-bibel, f. -n, Billedbibel, c.; —**buch**, n. -es -ücher, B—bog, c.; —**diener**, m. -s pl. s. sg. B—dyrker, c.; —**dienst**, m. -es -e, B—dyrkelse, c.; —**gallerie**, f. -n, B—galleri, n.; —**halle**, f. -n, B—hal, c.; —**reich**, aj. b—rig; —**schrift**, f. -en, B—skrift, Hieroglyph, c.; —**stürmer**, m. -s pl. s. sg. B—stormer, c.

Bildern, v. n. m. h. blade efter Billeder i en Bog; tale el. skrive i en søgt, billedlig Stiil.

Bildung, f. -en, Dannen, Formen, Afbilden; Dannelse, Oplysning, Forbedring; Skabning, c., Udseende, n., Dannelse, c. (især Ansigtets); —**sanstalt**, f. -en, Dannelsesanstalt, c.; —**sfähig**, aj. dannelig; —**slehre**, f. -n, Dannelseslære, c.

Bill, f. -s, Lovforslag, n., Bill, c.

Billard, (l. Billiahr) n. -s -e og -s, Billard, —spil, n.; Billardbord med Tilbehør.

Bille, f. -n, Billardkugle, Bal, c.; Bild, c. (et Redskab til at hugge i Steen med); Tap i en Mellebom; Laaringen af et Skib; —**n**, v. a. bilde (hugge Furer i Møllestene).

Billett, (l. Billjet) n. -s -e og -s, Billet, c., lidet Brev, n., Indgangsbillet, c., Adgangskort; Gjeldsbeviis, n.

Billig, aj. billig; **eine —e Belohnung**, passende; **eine —e Forderung**, beskeden, maadeholdende; **ein —er Preis**, ringe, ikke dyr, rimelig, antagelig; **eine —e Strafe**, lempelig, ikke streng; —**en**, v. a. billige, erkjende for ret og billigt; bifalde, samtykke i, give sit Minde til; —**keit**, f. ud. pl. Billighed, Retfærdighed, Maadeholdenhed, Rimelighed, c.; —**ung**, f. ud. pl. Bifald; Samtykke, n.

Billion, f. -en, Billion, c. [meurt, c.

Bilse, f. -n, sædv. —**nkraut**, n. -es -äuter, Bul-

Bilz, m. -s -e, s. Pilz. [m. h. ringe dermed.

Bimmel, f. -n, (n. St.) en lille Klokke; —**n**, v. n.

Bimsstein, m. -es ud. pl. Pimpsteen, c.

Bin, **bist**, s. Seyn.

Bindart, f. -ärte, Tømmermandsøxe, c.

Binde, f. -n, Bind, Bindsel, n., bredt Baand; Linning, c. (paa Skjorter); (**das Bindchen**).

Bindeloch, n. -es -öcher, Snørehul, n.

Binden, v. i. a. binde om, vikle om (**um**); **an eine S.**, binde til, fast til; **Einen —**, fængsle, binde; **Besen, Bürsten, Fässer —**, binde, sammenbinde og derved forfærdige; (om Liim, Kalk ɔc.) binde, holde fast; **Eim die Zunge**, hemme, standse, binde; **sich an eine S. —**, binde, forpligte sig til, gjøre sig afhængig af; **die gebundene Rede**, bunden Stiil.

Bindeschlüssel, m. -s pl. s. sg. Magt til at nøgle Syndernes Forladelse, c. [c.

Bindewort, n. -es -örter, Bindeord, n., Conjunction,

Bindezeichen, n. -s pl. s. sg. Bindetegn, n., Hyphen, c. (-).

Bindfaden, m. -s ud. pl. Seilgarn, n. [ved —.

Bindung, f. -en, Binden, c.; to Noders Forbinden

Bingelkraut, n. -es -äuter, Bingelurt, c. **Mercurialis.** [indenfor, i.

Binnen, præp. med **Dat.** inden, førend; (undert.)

Binnen-land, n. -es -e og -änder, et af andre Lande omsluttet Land; —**länder**, m. -s pl. s. sg. Beboer af et saadant Land; et lille Skib til Varers Forsendelse i et saadant Land; —**wasser**, n. -s pl. s. sg. Indsø, c. (ogsaa) Bugt, c. (modsat aaben Sø).

Binse, f. -n, Siv, n.; —**ndecke**, f. -n, Sivdække, n.; —**nkorb**, m. -es -örbe, Sivkurv, c.; —**nmatte**, f. -n, Sivmaatte, c.

Binsicht, aj. sivagtig.

Binsig, aj. fuld af Siv, sivbevoxet.

Biographie, f. -n, Biographi, c.

Birk, n. -es -e, (i Slesvig) Birk, District, n.

Birke, f. -n, Birk, c., Birketræ, n.; —**n**, aj. Birketræs-, af Birketræ; —**nbaum**, m. -es -äume, Birketræ, n. [tetrix.

Birkhahn, m. -es -ähne, Tiur, c. (Fugl), **Tetrao**

Birkvogt, m. -es -ögte, Birkedommer, c.

Birn, (—e) f. -en (—n) (**Dim.** —**chen**, n. -s pl. s. sg.) Pære, c.; —**baum**, m. -es -äume, Pæretræ, n.; —**baumen**, —**bäumen**, aj. Pæretræs-, af Pæretræ; —**most**, m. -es -e, Pæremost, c.

Birschen, s. Bürschen.

Bis, 1) **av.** indtil, til (baade om Tid og Sted); — **auf eine S.**, paa een Ting nær, med Undtagelse deraf; **drei — vier**, til; — **zehn Thaler**, henimod, henved. 2) **cj.** indtil, saalænge indtil, førend (**bis daß**).

Bisam, m. -s ud. pl. Moskus, Desmer, c.; —**thier**, n. -es -e, Moskusdyr, Desmer—, n.

Bischen, s. Bißchen. [Dril).

Bischof, m. -es -öfe, Biskop, Bisp; Biskop, c. (en

Bischöflich, aj. biskoppelig, episcopal.

Bischofs-mütze, f. -n, Bispehue, c.; —**stab**, m. -es -äbe, Bispestav, c.

Bischofthum, n. -es -ümer, Bispedømme, n.

Biscote, f. -n og

Biscuit, n. -s -e, Skibstvebak, c.; en Art Sukkerbrød, Biscuit, c.; Porcellain uden Glasur, n.

Bisher, av. hidindtil, hidtil, indtil nu (**bis hieher**); —**ig**, aj. hidtilværende, forrige.

Bismer el. **Bismar**, m. -s pl. s. sg. Bismer, c.

Bismuth, s. Wismuth.

Biß, m. -sses -sse, Biden, c.; Bid, Stik; Saar af et Bid el. Stik; Stedet, hvor noget er afbidt: — **eines Apfels**; —**chen**, n. -s pl. s. sg. en lille Bid, Bitte; **fig.** d. T. lidet, en Smule: **warte ein —**, (i denne Betd. sædv. **Bischen**).

Bissen, m. -s pl. s. sg. Bid, Mundfuld; Smule, c. (kun om spiselige Ting).

Bissig (**beißig**), aj. bidsk; **fig.** d. T. trættekjær.

Bist, s. Seyn. [raabe bst.

Bisten, v. n. m. h. d. T. **Eim.**, kalde ad ved at

Bisthum, n. -es -ümer, afkortet for **Bischofthum**, Bispedømme, n.

Bisweilen, av. undertiden, stundom.

Bitt-lich, av. bønlig, paa en bedende Maade; —**schreiben**, n. -s pl. s. sg. og —**schrift**, f. -en, Bønskrift, n., Supplik, Ansøgning, c.; —**steller**, m. -s pl. s. sg. Ansøger, Supplikant, c.; —**weise**, av. paa en bedende Maade, ved Bøn, bønlig.

Bitte, f. -n, Bøn, Begjering, Anmodning, c.: **eine — an Einen um etw. thun**; —**n**, v. i. a. **Einen um etw. —**, bede; **für Einen — lassen**, lade bede i Kirken for En; **Einen zu etw.** el. **auf eine S. —**, bede, indbyde.

Bitter, aj. bitter, beesk, **fig.** smertende, ubehagelig; bi-

tende, fornærmende; hadelig, fiendsk; —e Feinde, dødelige.

Bitter-böse, aj. d. T. bister, bitterlig vred, meget vred; meget ond; —**holz**, n. -es ud. pl. Ved af —**holz-baum**, m. -es -äume, Qvassia, c.; —**keit**, f. -en, Bitterhed, c.; —**klee**, m. -s, Bukkeblade; —**lich**, aj. meget bitter; fig. bitterlig; —**salz**, n. -es -e, Bittersalt, n.; —**süß**, aj. bittersød; —**süß**, n. -ßes ud. pl. Bittersød, Natskygge, c. (Plante).

Bitzeln, v. n. m. h. bide paa Tungen.

Bivouac, m. -s -s, Bivouac, c.

Blach, aj. (forældt.) flad, slet, jævn; —**feld**, n. -es -er, flad Mark, Slette, c.; —**frost**, m. s. Barfrost.

Blaffen, v. n. m. h. (Nordt.) bjeffe, gjøe.

Blaffert, m. -s -e, Stillemynt i Rhinegnene, (8 Kreuzer).

Blähen, v. a. blæse op, puste op; fig. sich —, kroe sig; hovne op; hovmode sig, blive stolt; gjøre stolt, opfylde med Stolthed; —**hung**, f. -en, Opblæsning, c.; (den derved i Indvoldene udviklede Luft) Vind, c. især pl. Vinde; —**hungsmittel**, n. -s pl. s. sg. Middel derimod.

Blak, m. -es ud. pl. (Nordt.) den med Røg blandede Ildflamme; —**en**, v. n. m. h. ose, brænde og ryge stærkt; —**erig** el. —**ig**, aj. som brænder rygende, som lugter el. smager af Røg.

Blaker, m. -s pl. s. sg. Lyseplade; Hængestage, c.

Blame, f. ud. pl. Blame, c.

Blank, aj. blank, glindsende; (om Viin) hvid; d. T. nøgen, blot, ubedækket; dragen; die Wiesen stehen —, ere oversvømmede.

Blanke, s. Planke.

Blänken, v. a. blanke, gjøre blank.

Blänkern, v. n. m. h. d. T. blinke, skinne; (om de lette Tropper) blinke, (løbe frem og gjøre Skud).

Blankett, n. -es -e, Blanket, c.

Blankscheit, n. -es -e, Blankstjet (i Fruentimmers Snerliv) Blanchet, c.

Blanquet, n. -es -e, Blanket, c.

Blappert, s. Blaffert. **Blärren**, s. Plärren.

Blase, f. -n (Dim. —äschen, -s pl. s. sg.) Blære, Boble; —n werfen, boble, skyde Bobler; —n im Brode, Huller, Piber; Vable, Blegn; Blæren, (hos Mstr. og Dyr); Destilleerpande, c.

Blasebalg, m. -es -älge, Blæsebælg, c.

Blaseinstrument, n. -es -e, blæsende Instrument, n.

Blasen, v. i. 1) a. blæse, puste; die Flöte el. auf der Flöte —, blæse, spille; zur Tafel, zum Aufbruche —, give Signal ved blæsende Instrumenter; Glas —, puste; Eim. etw. in die Ohren, hviske; mit Eim. in ein Horn —, være enig med; ich werde ihm etw. —, blæse ham et Stykke, ikke udrette. 2) n. m. h. (om Vinden) blæse.

Blasen-bandwurm, m. -es -ürmer, Blæreorm, c.; —**bruch**, m. -es -üche, Blærebrok, n.; —**fuß**, m. -ßes, Blærefod, c. (Insect); —**pflaster**, n. -s pl. s. sg. Spanskfluepla ster, Træk—, n.; —**stein**, m. -es -e, Blæresteen, c.; —**wurm**, m. -es -ürmer, Blæreorm, c. Taenia.

Blaserohr, n. -es -öhre, Blæserør (hos Glaspusterne); Pusterør, n. (til at skyde med).

Blasicht, aj. blæreagtig, som ligner Blærer.

Blasig, aj. blæret, fuld af Blærer.

Blasinstrument, n. -es -e, blæsende Instrument, n.

Blasphemie, f. -n, Blasphemi, Gudsbespottelse, c.

Blässe, f. 1) ud. pl. Bleghed. 2) pl. -n, Blis, c. (hvid Plet i Panden paa Heste); en blisset Hest; en Blis.

Blassen, v. n. m. s. (sjeld. for er—), blegne, blive bleg.

Blaß, -sser, -ssest, aj. bleg; lys: die —sse Krankheit, Tæring; das Blaß, Bleghed, c. [rød.

Blaß-blau, —**gelb**, —**roth**, aj. lyse-blaa, —guul, —

Bläßhuhn, n. -es -ühner, en sort Vandhøne med en hvid Stribe over Næbet.

Blatt, n. -es -ätter, (Dim. —ättchen, n. -s pl. s. sg.) Blad, n. (paa Planter; af Papir; Dag el. Ugeblad; paa Sauge, Knive, Kaarder rc.; forskjellige bladlignende kunstige Legemer, f. Ex. Bordblad, Kortblad, Skulderblad, Bovblad); Hvirvelen (paa Bjørns Hoveder); das — hat sich gewendet, Bladet, Sagen har forandret sig; kein — vor das Maul nehmen, d. T. tage Bladet fra Munden, tale frit; das wandelnde —, det vandrende Blad, (en Art Græshopper i Brasilien); (paa Klædningsstykker) Blad, n., Flig, Fold, c.; Brede af en Fruentimmerkjole.

Blatt-förmig, aj. bladdannet; —**laus**, f. -äuse, Bladluus, c.; —**los**, aj. s. Blätterlos; —**scheide**, f. -n, Bladskede, c. (i Botanik); —**scheu**, aj. meget sky; —**seite**, f. -n, Side i en Bog, Pagina, n.; —**silber**, n. -s ud. pl. Bladsølv, n.; —**weise**, av. bladviis; —**zinn**, n. -es ud. pl. Tinfolium, n., Stanniol, c.

Blättchengold, n. -es ud. pl. Bladguld, Bogguld, n.

Blatten, v. a. einen Baum, blade, afpille Bladene.

Blatter, f. -n, (Dim. Blätterchen, n. -s pl. s. sg.) Blegn, Hede—, Finne, c.; (hos Hornqvæg) Byld, c.; blot i pl. Børnekopper: an den —n sterben, døe af Kopper, Børnekopper.

Blätter-gold, n. s. Blättchengold; —**ig**, el. **blättrig**, aj. bladet, som bestaaer af Blade; —**los**, aj. bladløs; —**magen**, m. -s pl. s. sg. Psalmebogen (drøvtyggende Dyrs tredie Mave); —**reich**, aj. bladrig; —**tabak**, m. -es -e, Bladtobak, c.; —**teig**, m. -es ud. pl. Butterdeig, c.

Blattergrube, f. s. —narbe.

Blattern, pl. s. Blatter.

Blattern, v. n. m. h. have, faae Kopper.

Blättern, v. n. m. h. blade, vende Bladene om: in einem Buche; sich —, stilles ad i Form af tynde Blade.

Blatter-narbe, f. -n, Koppear, Kopar, n.; -**narbig**, aj. koppearret, koparret.

Blattern-impfung, f. -en, Koppeindpodning, c.; —**krank**, aj. syg af Kopper.

Blau, aj. blaa; Eim. einen —en Dunst vormachen, sætte Blaar i Øinene, bilde noget ind; —en Montag machen, holde Frimandag.

Blau, n. des — el. —es ud. pl. blaa Farve, Blaahed, c.; Ting, hvormed man farver blaat, Blaat, n.

Blau-äugig, aj. blaaiet; —**beere**, f. -n, Blaabær, n. (Heidelbeere); —**kehlchen**, n. -s pl. s. sg. blaabrystet Vipstjert; —**säure**, f. ud. pl. Blaasyre, c.; —**specht**, m. -es -e, Spetmeise, Natvakke,

(Fugl) c.

Bläue, f. ud. pl. Blaat, n., Lakmus, c.

Bläuel, m. -s pl. s. sg. Banketærsker, c. (rundt Træ til at slaae med).

Bläuen, v. a. banke mør (især om Hør og Stokfisk); (undert.) prygle; s. Blauen.

Blauen, v. 1) a. gjøre blaa, farve blaa, blaane. 2) n. m. h. blive blaa.

Bläulich, aj. blaalig, blaaagtig.

Blech, n. -es -e, Blik, n.

Blech-gefäß, n. -es -e, Blikkar, n.; —münze, f. -n, Brakteat, c.; —schläger, m. -s pl. s. sg. og —schmied, m. -es -e, Blikkenslager, c.

Blechen, v. a. d. T. og i Spøg, betale, punge ud.

Blechern, aj. Blik-, af Blik. [agt el. Brede).

Blecken, v. a. die Zähne —, vise Tænder; (af For-

Bleckzahn, m. -es -ähne, en fremstaaende Tand.

Blei, n. -es ud. pl. Bly, n. (i Jagtsp.) Kugle, Hagl, n.; (ogsaa) Blylod, n. (til at lodde med); Blyants-pen, c.

Blei-dach, n. -es -ächer, Blytag, n.; —decker, m. -s pl. s. sg. Blytækker, c.; —en, v. a. forsyne med Bly; —ern, aj. Bly-, som er af Bly; fig. langsom, tung som Bly; —feder, f. -n, Blyantspen, c.; —gießer, m. -s pl. s. sg. Blystøber, c.; —glanz, m. -es ud. pl. Blyglands, c. (en Blyerts); —icht, aj. blyagtig, som ligner Bly; —ig, aj. som indeholder Bly; tung som Bly; —kalk, m. -es ud. pl. Blykalk, c.; —kolik, f. ud. pl. Blykolik, Malerkolik, c.; —loth, n. -es -e, Blylod, n. (at lodde med); —recht, aj. lodret, perpendiculair; —roth, n. s. Mennig; —salz, n. -es ud. pl. Blysalt, n.; —stift, m. -es -e, Blyant, Blyantspen, c.; —wage, f. -n, Vaterpas, c.; —weiß, n. -es ud. pl. Blyhvidt, Bleghvidt, n.; —wurf, m. -es -ürfe, Blylod, n. (at lodde med); —zucker, m. -s ud. pl. Blysukker, n.

Bleiben, v. i. n. m. s. blive, forblive, vedblive at være; —d, varig; stehen, liegen —, blive staaende, liggende; laß es —, lad det være, fare, beroe; in der Schlacht —, blive, døe, falde; ich begreife nicht, wo er bleibt, bliver af; von seinem Reichthume ist ihm nichts geblieben, blevet tilbage; ich bleibe des Entschlusses, vedbliver.

Bleich, aj. bleg; lys, falmet; —e, f. 1) ud. pl. Bleghed; Blegekonst. 2) pl. -n, Blegeplads, Bleg, Blegdam, c.; saa meget Linned, som bleges paa eengang, Bleg; Leervæg, c.; —en, v. 1) a. blege, gjøre hvid. 2) n. m. h. bleges, blive hvid; —er, m. -s pl. s. sg. Bleger, Blegemand, c.; en Art bleg Viin, c.; —gelb, aj. bleggul; —sucht, f. ud. pl. Blegsot, c. (Chlorosis).

Blend-fenster, n. -s pl. s. sg. blindt Vindue, n.; —hell, aj. blændende klar; —laterne, f. -n, Blindlygte, c.; —leder, n. -s pl. s. sg. Skyklap, c.; —ling, m. -es -e, uægte Barn, Bastard, Blanding, c. (af to forskjellige Dyreracer); —rahmen, m. -s pl. s. sg. Blindramme, c.; —werk, n. -es -e, Blendværk, n.

Blende, f. -n, Skyklap, c.; Skillerum, n.; spansk Væg, c.; Nische, blindt Vindue, en blind Dør.

Blenden, v. a. gjøre blind, blinde; forblinde, forføre, blænde; —dung, f. -en, Blinding, Blinden, Forblindelse, Blindgjøren, c.

Blessur, f. -en, Blessur, c.

Blick, m. -es -e, Blink, Glimt, hastigt Skin; Blik, Øiekast; Øie; Syn, Øiesyn, n.; —en, v. n. m. h. give et hastigt Skin fra sig, glimte, blinke; nach etw. —, see efter noget; der Geiz blickt ihm aus jeder Miene, viser sig, lader sig see, fremkommer, fremskinner; sich el. eine S. — lassen, (digt. ogsaa a.) ytre, udvise, lægge for Dagen, røbe.

Blick-feuer, n. -s pl. s. sg. Blinkfyr, Blikfyr, n.; —gold, n. -es ud. pl. Guld, som endnu indeholder Sølv; —silber, n. -s ud. pl. reent Sølv.

Blind, aj. blind, uden Syn; dunkel, mat, uden Glands, uigjennemsigtig; som kun har Skin af noget: —e Fenster, Thüren, blinde (iklun malede); —er Lärm; ein —er Postreisender, (som kjører hemmeligt med); —e Klippen, (som ikke sees); fig. uforstandig, dum, blind (gegen); uoverlagt, blindthen.

Blind-darm, m. -es -ärme, Blindtarm, c.; —geboren, aj. blindfødt; —gläubig, aj. som troer blindthen; orthodox; —heit, f. ud. pl. Blindhed, c.; —lings, av. blindthen, i Blinde, uoverlagt; —schleiche, f. -n, Staalorm, Blindorm, c.

Blindekuh, f. ud. pl. Blindebuk, c. (en Leg).

Blinken, v. n. m. h. glindse, glimre, blinke, skinne; blinke med Øinene.

Blinzen, el. —zeln, v. n. m. h. blinke med Øinene.

Blitz, m. -es -e, hastigt Skin, Glimt; Lyn, n., Lynild, c.; —ableiter, m. -s pl. s. sg. Lynafleder, Tordenleder, c.; —en, v. n. m. h. blinke, skinne, glimte; lyne: es blitzt; —eseile, f. ud. pl. Lynets Fart, c.; —schnell, aj. lynsnar; —strahl, m. -es -en, Lynstraale, c.

Block, m. -es -öcke, Blok, Klods, Bul, c.; Fængsel, Slaveri, n.; Stock und —, Bolt og Lænker.

Block-haus, n. -es -äuser, Blokhuus, n.; —schiff, n. -es -e, Blokskib, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Blokvogn, c.

Blockade, f. -n, Blokade, Indespærring, c.

Blöcken, v. a. vulg. Einen stöcken und —, lægge i Bolt og Lænker.

Blöcken, v. n. m. h. s. Blöken.

Blockiren, v. a. blokere, indslutte.

Blocksberg, m. -es ud. pl. Bloksbjerg.

Blöde, aj. svag, sløv (om Øinene og Forstanden); frygtsom, undseelig, bly; feig, modløs, forsagt; —digkeit, f. ud. pl. Svaghed, Sløvhed, F—hed, U—hed, c.; —dsichtig, aj. svagsynet, kortsynet; —dsichtigkeit, f. ud. pl. S—hed, K—hed, c.; —dsinn, m. -es ud. pl. Forstands Svaghed, Sløvhed, Dumhed, c.; —dsinnig, aj. svag, sløv paa Forstanden, dum, stupid; —dsinnigkeit, f. ud. pl. s. —dsinn.

Blokade, s. Blockade.

Blöken og **blöcken**, v. n. m. h., bræge (om Faar); brøle (om Hornqvæg, især Kalve). [farve).

Blond, aj. blond, (lysebruun af Haar; hvid af Ansigts-

Blonde, 1) f. -n, Blonde, c. (Fruentimmerpynt). 2) m. -n -n, et blondt Mandfolk; die — el. —dine, f. -n, Blondine, c.

Bloquade, s. Blockade.

Bloß, aj. blottet, bar, nøgen, ubedækket; blot, alene,

kun; bar, uden Penge (von); **den Waffen der Feinde** —, stillet blot for; **sich — geben**, rebe sig, give sin svage Side til Priis; **Einen — stellen**, stille blot, give til Priis, compromittere.

Blöße, f. -n, Nøgenhed, Barhed, c.; svag Side, c.; **seinem Gegner eine — geben**, (i Fegtek.) give sig blot for sin Modstander, lade en Deel af Legemet ubeskjermet; ogsaa **fig.** vise sig fra en svag Side; (i Skovv.) et for Træer blottet Sted i Skoven; —n, v. a. (Sydt.) blotte.

Blühen, v. n. m. h. blomstre, florere; **fig.** befinde sig i en god, tilfreds, sund, ugdommelig Tilstand, blomstre.

Blühestand, m. -es ud. pl. blomstrende Tilstand, c.

Blume, f. -n, (Dim. —ümchen og —ümlein, n. -s pl. s. sg.) Blomst, c. (Plante); Nyrefedt; Ister, n.; Blis paa Heste; Top paa en Byld, c.; **fig.** Blomst, c., det Bedste og Fineste i forskjellige Kunstværker; (i Jagtspr.) Hjortens, Hindens og Harens Hale (Blümchen) og Ræven Halespids.

Blümeln, v. n. m. h. smykke Talen med blomstrende Billeder; (om Bier) flyve fra Blomst til Blomst.

Blumen-beet, n. -es -e, Blomsterbed, n.; —**garten**, m. -s -ärten, B—have, c.; —**kelch**, m. -es -e, B—kalk, c.; —**kohl**, m. -es ud. pl. Blomkaal, c.; —**lese**, f. 1) ud. pl. B—samling, c. 2) pl. -n, et Udvalg af Digtere og andre Skribenter, Anthologi, c.; —**monat**, m. -es -e, B—maaned, c., Mai Maaned; —**reich**, aj. b rig; —**sprache**, f. ud. pl. Blomstersprog, n.; —**staub**, m. -es ud. pl. Blomsterstøv, n.; —**strauß**, m. -es -äuße, B—kost; Bouquet, c.; —**stück**, n. -es -e, B—bed, B—parti; Maleri, der forestiller Blomster, B—stykke; (hos Slagterne) Rumpestykket paa en Oxe; —**topf**, m. -es -öpfe; B—potte, c.; —**zucht**, f. ud. pl. B—opelskning, c. [Zeug.

Blümen, v. a. forsyne med, pryde med Blomster: **einen**

Blumicht, aj. som ligner Blomster, blomsterlig.

Blumig, aj. rig paa Blomster; (om Stilen) blomstrende; zirlig; blommet (**vulg. blümig**).

Blumist, m. -en -en, Blumist, c.

Blüse, f. s. Bake. [Betydninger.

Blut, n. -es ud. pl. Blod, n. (i alle det danske Ords

Blut-ader, f. -n, enhver Blodaare; Aare, som fører Blodet til Hjertet, Vene, c.; —**arm**, aj. yderlig fattig; —**bad**, n. -es ud. pl. Blodbad, n.: **ein —bad an den Feinden anrichten**; —**bühne**, f. -n, Skafot, Rettersted, n.; —**durst**, m. -es ud. pl. Blodtørst, Grusomhed, c.; —**dürstig**, aj. blodtørstig, grusom; —**egel**, (**vulg.** —**igel**) m. -s pl. s. sg. Blodigle, Igle; **fig.** Blodsuger, c. (som plager, udsuger sine Undergivne); —**fink**, m. -en -en, Dompap; Rødfinke, c.; —**fluß**, m. -sses (om flere Arter, pl. -üsse), alt Slags Blodløb, n.; Blodgang; den gyldne Aare c.; —**gefäß**, n. -es -e, Blodkar, n.; —**geld**, n. -es -er, Blodpenge; —**gerüst**, n. -es -e, Skafot, n.; —**gier**, f. ud. pl. Blodgjerrighed, Grusomhed, Myrdelyst, c.; —**hochzeit**, f. ud. pl. Blodbrylluppet (den historiske Begivenhed i Frankrig 1572); —**hund**, m. -es -ünde, s. Schweißhund; **fig.** Blodhund, c., et blodtørstigt Mste.; —**ig**, aj. blodig (i alle danske Betydninger); —**igel**, s. —**egel**; —**jung**, aj. meget ung; purr ung; —**lassen**, n. -s ud. pl. Aareladning, c. (Aderlaß); —**los** aj. blodløs; —**rache**, f. ud. pl. Blodhævn, c.; —**reinigend**, aj. blodrensende; —**reinigung**, f. 1) ud. pl. Blodrenselse, c. 2) pl. -en, blodrensende Middel, n.; —**roth**, aj. blodrød; —**runst**, f. (forældt.) Blodets Løb efter et erholdt Saar; —**rünstig**, aj. blodig, blødende; —**sauer**, aj. d. T. meget suur, møisommelig, besværlig; —**schande**, f. ud. pl. Blodskam, c.; —**schänder**, m. -s pl. s. sg. En, som begaaer Blodskam; Blodskænder, c.; —**schuld**, f. -en, Blodskyld; grov Forbrydelse, c.; —**sfreund**, m. -es -e, Blodsforvandt, Nærbeslægtet, Paarørende, c.; —**sfreundschaft**, f. ud. pl. Blodsforvandtskab, n.; —**speien**, n. -s ud. pl. Blodspytning, c.; —**sturz**, m. -es ud. pl. Blodstyrtning, c.; —**tropfen**, m. -s pl. s. sg. Draabe Blod, Blodsdraabe, c.; —**sverwandte**, m. -n -n, s. —**sfreund**; —**vergießen**, n. -s ud. pl. Blodsudgydelse, c.; —**wenig**, av. d. T. overmaade lidt, ubetydeligt; —**wurst**, f. -ürste, Blodpølse, c.; —**zehente**, m. -n -n, Tiende af Qvæg, Qvægtiende, c.; —**zeuge**, m. -n -n, Martyr, c.; —**zwang**, m. -es ud. pl. en mindre Grad af Blodgang.

Bluten, v. n. m. h. bløde; **fig.** døe en voldsom Død, bløde: **für das Vaterland** —; **mein Herz —tet**, bløder, føler heftig Smerte; **vulg.** bøde, lide stort Tab: **für etw.**

Blüthe, f. 1) ud. pl. den Tilstand hos en Plante, at den blomstrer, og Tiden dertil, Flor, c., Blomster, n., Blomstring, c.; **fig.** den blomstrende Alder: **die — des Lebens**; den første Begyndelse af en Ting; lykkelig Tilstand, Lyksalighed. 2) pl. -n, Blomst, c. (især paa Frugttræer og Buske); **fig.** haabefulde Egenskaber, c.; —**nzeit**, f. ud. pl. Blomstringstid, c.

Boberelle, f. -n, Jødekirsebær, n.

Bock, m. -es -öcke (Dim. Böckchen el. Böcklein, n. -s pl. s. sg.), Buk (Hannen til Geder, Faar, Raaog Daadyr) især Gedebuk, c.; **fig.** et udsvævende Mste.; Sækkepibe; Muurbrækker (**Aries**); Buk, Blok; Feiltagelse, Forseelse, Bommert, Buk: **einen — schießen, machen**; Kran; Donkraft; Hævebom; Buk paa en Karet; forskjellige Martreredskaber: **Einen in den — spannen**; s. Nabe.

Bock-decke, f. -n, Bukdækken, n.; —**fell**, n. -es -e, Bukkeskind, n.; —**flöte**, f. -n, Hyrdefløite; Sækkepibe, c.; —**fuß**, m. -sses -üsse, Bukkefod, c.; —**icht**, aj. bukkeagtig; lugtende som en Buk; —**ig**, aj. (om Geder) bukkegal; —**isch**, aj. geil som en Buk; —**käfer**, m. -s pl. s. sg. Træbuk, c. (Insect); —**lamm**, n. -es -ämmer, Bukkekid, Bukkelam, n. (som ei er et Aar gammelt); —**leder**, n. -s ud. pl. Bukkelæder, n.; —**ledern**, aj. Bukkelæders; —**mühle**, f. -n, almindelig Veirmølle, c.; —**pfeife**, f. -n, Sækkepibe, c.; —**sauge**, n. -s -n, en Person, hvis ene Øie er mindre end det andet; —**sbart**, m. -es -ärte, Bukkeskæg, n.; —**sbeutel**, m. -s ud. pl. gammel Sædvane, gammel latterlig Stil; Vedhængenheden derved hedder —**sbeutelei**, f. ud. pl.; —**shorn**, n. -es -örner, Bukkehorn, n.; **Einen in das — jagen**, skræmme, bringe i Angest, i Forlegenhed, jage i et Musehul; —**sprung**, m. -es -ünge, Bukkespring, n., Capriol, c.

Bocken, v. n. m. h. (om en Ged) være bukkegeil; stinke som en Buk; i denne Bet. ogsaa **böckeln, bockseln, bocksen, bockenzen**; (om Heste) slaae ud med Bagfødderne, medens den sætter Hovedet mellem Forbenene; (om Skibe) duve op og ned med Forenden.
Böcken, v. a. **das Heu**, sætte i Stak.
Boden, m. -s pl. s. sg. og **Böden** (det underste, det nederste af en Ting). 1) ud. pl. Jorden; **zu — schlagen**, slaae til Jorden; fig. betage Mod el. Haab; nedtrykke. 2) med pl. Jordbund; Grundeiendom, Grund: **Grund und —**; Bund, Grund, c.: **eines Gefäßes, des Meeres; zu —**, tilbunds; Gulv (**Fuß—**); Dæk, n. (**Schiffs—**). Grund, Bund, Bundcouleur, c.: **eines Zeuges**; Loft, n. (**Korn—, Holz—**); **Tanz—**, Dandsebed, c.; **Fecht—**, Fægtestue; rund Kage: **ein — Wachs, Talg**.
Boden-geschoß, n. -sses, -sse, Stueetage, c.; **—kammer**, f. -n, Loftkammer, n.; **—los**, aj. bundløs; **—matte**, f. -n, Gulvmaatte, c., Gulvtæppe, n.; **—satz**, m. -es sjeld. pl. **-ätze**, Bundfald, n.; **—see**, m. -s -n, stillestaaende Vand, n.; **—treppe**, f. -n, Loftstrappe, c.; **—zoll**, m. -es **-ölle**, Afgift af flydende Varer, c.
Bodmen, v. a. tage paa Bodmeri.
Bödmen, v. a. sætte Bund i; lægge Gulv el. Loft.
Bodmerei, f. -en, Bodmeri, n.
Bofist, m. -es -e, en Art Støvsvamp, c.
Bogen, m. -s pl. s. sg. (ikke **—ögen**) Bue, c. (af en Cirkellinie; af en Hvælving; til Instrumenter); Krumning, Bugt, c.; **in Bausch und —**, paa Slump, det Gode med det Slette; Ark (Papir) n.; Bue, **Flits—**, c.
Bogen-decke, f. -n, buet, hvælvet Loft, n.; **—fahrt**, f. -en, Kjøb og Salg paa Slump; **—förmig**, aj. buedannet; **—gang**, m. -es **-änge**, Buegang; Arcade, c.; **—größe**, f. ud. pl. et Arks Størrelse, Folio, c.; **—macher**, m. s. **Bogener**; **—schuß**, m. **-sses -üsse**, Bueskud, n. (Skud med en Bue, ogsaa, i en bueformig Linie); **—schütze**, m. -n -n, Bueskytte, c.; **—strich**, m. -es -e, Buestrøg, n. (paa Instrumenter); **—weise**, av. i Form af en Bue el. Hvælving; arkeviis; **—weite**, f. ud. pl. et Bueskuds Strækning, c.; **—zahl**, f. ud. pl. Arketal, n.; **—zeichen**, n. -s pl. s. sg. (hos Bogtr.) Signatur, c.
Bogener, m. -s pl. s. sg. Buemager, c. (som forfærdiger Flitsbuer).
Bogig, aj. buet, udbuet; tunget, takket.
Bogspriet, s. **Bugspriet**.
Bohl, n. -es -e, (i Slesvig) Boel, n.; s. **Hufe**; **—smann**, m. -es **-änner**, Boelsmand, c.
Bohle, f. -n, Planke, c. (et 2-4 Tommer tykt Bræt); **—n**, v. a. belægge med Planker.
Böhme, m. -n -n, en Bøhmer; **—misch**, aj. bøhmersk, bøhmisk; **das sind ihm —e Dörfer**, selsomme, ubekjendte Ting.
Bohne, f. -n, (Dim. **Böhnchen**, n. -s pl. s. sg.) Bønne, c.; enhver Plante, der bærer Bønner som Frø; sort Plet i Hestes Hjernetænder, Alderskjende, n.
Bohnen, v. a. bone, blanke.
Bohnenstange, f. -n, Bønnestang, c.
Bohnenstroh, n. -es ud. pl. Bønnehalm, c.
Böhnhase, m. -n -n, Bønhas, Fusker, c.
Bohnlappen, m. -s pl. s. sg. Boneklud, c.
Bohren, v. a. bore; **ein Schiff in Grund —**, bore, skyde i Sænk. [**Bor**, n. (Værktøi).
Bohrer, m. -s pl. s. sg. Borer, c. (En, som borer);
Bohrmehl, n. -es ud. pl. og **—späne**, pl. ud. sg. Spaaner, som fremkomme ved Boringen.
Boi (**Boy**) m. -es ud. pl. Bai, n. (et Slags grovt uldent Tøi). [og Wallachiet).
Bojar, m. -en -en, Bojar, c. (Adelsmand i Rusland
Boje, f. -n, Boie, Ankerboie, c.
Boier, m. -s pl. s. sg. Boiert, c., lille eenmastet Skib med flad Bund.
Bokal, s. **Pokal**. **Bökel**, m. s. **Pökel**.
Bole, s. **Bohle**. [Sidene.
Boleine, f. -n, (i Søsp.) Tøuge paa begge Sider af
Boll, aj. d. T. haard, stiv, ubøielig; (Nordt.) rund, rundagtig; hul, hullet.
Bolle, f. -n, (Nordt.) et rundt Legeme, Kugle, Bold, en rundagtig Rod, især Løg; Planters Løie el. Knopper.
Bolleisen, n. -s ud. pl. sprødt Stangjern.
Böller, m. -s pl. s. sg. Almørser, c.
Bollig, s. **Boll**. [stion, c.
Bollwerk, n. -es -e, Bolværk, n.; Forskandsning; Ba-
Bolus, m. indecl. Bolus, c., en fiin Leerjord til Farvning.
Bolze, m. -n -n (Nordt.) Haukat, c.
Bolzen, m. -s pl. s. sg. Piil til Flitsbuer; Strygebolt, Pibebolt, Vinduesbolt, Bogbolt; en Art Kile, c.; **—schloß**, n. **-sses, -össer**, cylinderformig Hængelaas, c.
Bombar-de, f. -n, (fordum) Blide, c., et Krigsinstrument til at slynge flere Stene med (Catapult, c.); et Slags Orgelpiber; **—diren**, v. a. bombardere, beskyde med Bomber; **—dier**, m. -s -s og **—dierer**, m. -s pl. s. sg. Bombarderer, c.; **—dierkäfer**, m. -s pl. s. sg. Bombardeerløber, c. (Insect); **—dement**, n. -s -s, Bombardement, n.
Bombasin, m. -s -s, Bombasin, n. [Stilen).
Bombast, m. -es ud. pl. Svulst, Bombast, c. (i
Bombe, f. -n, Bombe, c. [tagelsesbeviis, n.
Bon, m. -s -s, Anviisning, c., Interimsbeviis, Mod-
Bonbon, m. -s -s, Bonbon, n.
Bonhomie, f. ud. pl. naturlig Godmodighed, c.
Bonität, f. -en, Bonitet, c.
Bonmot, n. -s -s, Bonmot, n.
Bonnet, n. -es -e, Bonnet, c.
Bonton, m. -s ud. pl. Bonton, c.
Bonze, m. -n -n, Bonze, c.; fig. overtroisk Præst.
Boot, n. -es pl. -e og **Böte**, Baad, c.; (sjeld.) lidet Skib, n.
Boots-haken, m. -s pl. s. sg. Baadshage, c.; **—knecht**, m. -es -e, Matros, c.; **—mann**, m. -es **-änner**, Baadsmand, c.; **—leute**, Matroser.
Borax, m. -es ud. pl. Borax, c.
Bord, m. -es -e, Rand, Kant, c.; Bord, Skibsbord: **an — gehen**, gaae ombord; **an — des Schiffes**, ombord paa Skibet; Skibet selv (ogsaa **das**).
Borde, f. -n, s. **Borte**.
Börde, f. -n, frugtbar Strækning ved et Vand.
Bordell, n. -es -e, Bordel, n.
Borden, s. **Borten**.
Bordiren, v. a. forsyne med Bord, Indfatning, garnere, bræmme; **—rung**, f. 1) ud. pl. Garneren, Indfatten.

2) pl. -en, Garnering, Kant, Indfatning, c.

Boreas, m. Boreas, Nordenvind, c.; —**ralisch**, aj. nordlig.

Borg, m. -es, 1) pl. -e, Galt, c. 2) ud. pl. vulg. Borg: Waaren auf — nehmen.

Borgen, v. a. etw. von Eim. —, laane; borge, tage paa Borg; Eim. etw. —, laane; borge, give paa Credit.

Borke, f. -n, den ydre grove Bark paa Træer; Skorpe, Ree, c. (paa et Saar el. en Byld).

Born, m. -es 1) pl. -e, (sjeld.) Kilde; gravet Brønd, c. 2) ud. pl. vulg. Kilde- el. Brøndvand, n.; —**block**, m. -es -öcke, Vandingstrug, n. (for Qvæg).

Börs, m. -es -e, Aborre, c.

Borsdorfer, m. -s pl. s. sg. Borsdorferæble, n.

Börse, f. -n, Børs, c. (Pengepung; Kjøbmændenes Samlingsplads); —**tag**, m. -es -e, Børsdag, c.

Borst, m. -es -e, Revne, Sprække, Rift, c., Bræk, n.

Borstbesen, m. -s pl. s. sg. Gulvskrubbe, c.

Borste, f. -n, Børste, Svinebørste, c.

Borsten, v. a. sich, reise Børster.

Borstig, aj. forsynet med Børster, børstet; som ligner Børster; børsteagtig; — werden, d. T. blive vred.

Borstwisch, m. -es -e, Støvekost, c. (med bløde Haar og kort Skaft).

Borte, f. -n, Bord, Rand, Indfatning, Kant, Liste: — eines Kleides; (i Bygningsk.) Frise, c.; —**n**, v. a. rande, kante, indfatte, forsyne med Bord; —**n-arbeit**, f. -en, Posementmagerarbeide, n.; —**nmacher**, m. -s og —**nwirker**, m. -s pl. s. sg. Posementmager, c.

Borwisch, m. (Sydt.) s. Borst—.

Bösartig, aj. ond, ondskabsfuld; ondartet, farlig; —**keit**, f. ud. pl. O—dhed, O—thed, c.

Böschen, v. a. (i Fortifik.) giøre skraa; —**schung**, f. -en, Skraaning, c.

Bose, f. -n, et Bundt Hør; Pennepose, c. (Pose); (i Bjergv.) Pause, c.

Böse, (afkortet bös) aj. ond; slem; skammelig; daarlig, slet, forfalsket, ubrugelig; ubehagelig; fortrædelig; vred, vredagtig, bidsk, arrig; skadelig, farlig; vulg. das — Wesen el. die — Krankheit, Epilepsi, c.; der —, den Onde, Djævelen, det onde Princip; das —, Ondt, n., Ubehagelighed, Skade, Ulykke, Synd, c.; Eim. —s thun, giøre En Fortræd.

Bösewicht, m. -es -er, (Sydt. pl. -e) Skurk, Niding, c., Skarn, Afskum, n.

Boshaft, aj. ondskabsfuld, ond, slettænkende; vredagtig, hevngjerrig; skadefro.

Bosheit, f. 1) ud. pl. Ondskab, Nedrighed; Vrede, Arrighed, Hevngjerrighed, c. 2) pl. -en, slet Handling, Nederdrægtighed, Forbrydelse, Synd, Last, c.

Bösherzig, aj. ond af Hjertet.

Boskett, n. -es -e, Lund, Lystskov, c., Busket, n.

Böslich, av. ondskabsfuld, ond, paa en slet Maade, af Ondskab, falskelig.

Bossel, f. -n, s. Boßkugel.

Bossel-bahn, f. -en, og —**leg**, n. -es -e (og —e f. -n), Keglebane, c.; —**platz**, m. -es -ätze, Keglebane, c.; —**schub**, m. -es -übe, Keglebane, c.; Keglespil, n.

Bosseln, v. n. m. h. d. T. spille Kegler.

Bossen, (bosseln) v. a. poussere.

Boßkugel, f. -n, Bossel, Keglekugle, c.

Bossiren, v. a. poussere, (afbilde i Gibs el. Vox).

Boston, n. -s ud. pl. Boston, c.

Böswillig, aj. af ond Villie, uvillig, modstridig.

Bot, (Both) n. (foræld.) s. Gebot.

Botanik, f. ud. pl. Botanik, Plantelære, c.

Bote, m. -n -n, (Botenfrau, f. -en, Botinn, f. -en) Bud, Sendebud, n.; —**nlohn**, n. (m.) -es ud. pl. Drikkepenge for et besørget Ærinde, Betaling for at gaae som Bud; —**nstelle**, f. -n, Budtjeneste, c.

Botmäßigkeit, f. ud. pl. Herredømme, n., Magt, Befaling, c.

Both, n. (foræld.) s. Gebot.

Bothschaft, f. 1) ud. pl. Budtjeneste, et Buds Forretning; Ærinde, n. 2) pl. -en, Budskab, n., Efterretning, c.; (sjeld.) Bud, Sendebud, n.; Gesandtskab, n.; —**er**, m. -s pl. s. sg. Gesandt, Ambassadeur, c., (sjeld.) Sendebud, n.

Böttcher, (Bötticher) m. -s pl. s. sg. Bødker, Fadbinder, c.; —**ei**, f. -en, Bødkerhaandværk, n. ud. pl.; Bødkerværksted, n.

Botte, f. s. Butte.

Bottich, m. -es -e, stort Kar, Bryggerkar, n.

Boudoir, n. -s -s, Boudoir, n., en Dames Paaklædningsværelse.

Bouillon, m. -s (ogsaa f.) ud. pl. Bouillon, Kjødsuppe, c.

Bouquet, n. -s -s, Bouquet, Blomsterkost, c.

Boussole, f. -n, Compas, n.

Bouteille, f. -n, Bouteille, Flaske, c.

Boutique, f. -n, Boutique, c.

Bowl, (-e) f. -n (-n), Bolle, Punsche—, c.

Boy, s. Boi.

Brach, aj. brak, upløiet, ubesaaet; fig. udannet, ubearbeidet, ubenyttet.

Brach-acker, m. -s -äcker, Brakager, (som ligger el. har ligget brak); —**feld**, n. -es -er, s. —acker; —**huhn**, n. -es -ühner, Spaasneppe, Regnspove (Fugl) c.; —**monat**, m. -es -e, Juni, Skjærsommer, c.; —**vogel**, m. -s -vögel, Brokfugl, Pytterheiloe (Sumpfugl) c.

Brache, f. 1) ud. pl. Agerens Hvile, Brak, c.; en Agers Pløining første Gang, Rispning, og Tiden dertil. 2) pl. -n, en Brakager, et Brakland; en Mark, som første Gang er opdyrket; —**n**, v. a. einen Acker —, pløie den første Gang; einen Teich —, lade løbe ud, og derefter besaae den.

Brachman, m. -en -en, Brakman, indisk Philosoph.

Brachse, f. s. Brassen.

Brack, 1) m. -en -en, Støverhund, c. 2) n. -es -e, Udskud, Braggods, n., (undert.) Brag, n.; —**en**, v. a. vrage, afsondre det Slette fra det Gode; —**er**, m. -s pl. s. sg. Vrager, c.; —**wasser**, n. -s ud. pl. Brakvand, n.

Bracteat, m. -en -en, Bracteat, c.

Brägen, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Hjerne, c.

Bram, m. -es -e el. -e, f. -n (Nordt.) Preen, c.; Gyvel (Plante); (næsten foræld.) Bræmme, c.; Pram, c.

Bramarbas, m. -es -e, Storpraler, c.

Bräme, f. s. Bremse.

Bramine, m. -n -n, Bramin, indisk Geistlig, c.

Brämse, f. -n, s. Bremse.

Bram-segel, n. -s pl. s. sg. Bramseil, n.; —**stange** el. —**stenge**, f. -n, Bramstang, c.

Brand, m. -es -ände, 1) ud. el. sjeld. med pl.

Brand, Lue, Ild; Ildebrand; Indbrænding; Koldbrand; Brand paa Træer el. Korn; heftig fortærende Lidenskab, Kjærlighed; Snaudsighed i et afskudt Gevær. 2) pl. -ände (ogsaa -änder), Brand, c. (et brændende el. et slukt Stykke Træ); vulg. Brande, n., Ildebrand, c.; ein — Ziegel od. Töpfe, saa mange Teglstene el. Potter, som man paa eengang kan sætte i Ovnen; Brandsted, n.

Brand-ader, f. -n, Brandaare, c.; —bock, m. -es -öcke, Brandbuk, Ildbuk, c. (i Skorstene); —brief, m. -es -e, Brandbrev, n.; —eimer, m. -s pl. s. sg. Brandspand, c.; —fuchs, m. -es -üchse, Kulræv, Brand—, c.; en rødbruun Hest; Rus, c. (en ung Student); —icht, aj. som smager el. lugter brændt, svedet, el. seer saaledes ud; —ig, aj. brændt, forbrændt (om Træer og Korn); —kasse, f. -n, Brandkasse, c.; —korn, n. -es ud. pl. forbrændt Korn; —leiter, f. -n, Brandstige, c.; —mahl, n. -es -ähler, Brændemærke, n.; Ar af brændt Skade, n.; —mahlen el. —marken, v. a. (part. gebrandmarkt) brændemærke; vanære, besmitte; indbrænde Tegn; —mauer, f. -n, Brandmuur, c.; —mittel, n. -s pl. s. sg. Middel med brændt Skade, n.; —opfer, n. -s pl. s. sg. Brændoffer, n. (hos Jøderne); —ordnung, f. -en, Brandanordning, c.; —pfahl, m. -es -ähle, Pæl, hvorved Misdædere brændemærkes, c.; —schaden, m. -s -schäden, Brandskade: (an einem Gebäude); —schatzen, v. a. brandskatte, paalægge Brandskat; —schatzung, f. 1) ud. pl. Brandskatning. 2) pl. -en, Brandskat, c., Summen, som kræves i Brandskat; —sohle, f. -n, Bindsaale, c.; —stätte, f. -n, Brandsted, Ildsted, n.; —stelle, f. -n, Ildsted, n.; —steuer, f. -n, Brandhjelp, Brandcontingent, c.; —stifter, m. -s pl. s. sg. Brandstifter, c.; —wache, f. -n, Brandvagt (til at forebygge Ildebrand); Vagt i en Leir ved Kogehullerne, c.; Vagtskib ved en Flaade, n.

Branden, v. n. m. h. (om Havsbølgerne) brydes paa Klipper og Skjær.

Brander, m. -s pl. s. sg. Brander, c., Brandskib, n.

Brandung, f. -en, Brænding, c., Bølgebrud, n.; ogsaa Stedet i Havet, hvor dette skeer.

Brange, f. -n, (i Saugmøller) det Haandgreb, ved hvilket Saugen sættes i Bevægelse. [saa) Ulveklo, c.

Branke el. Brante, f. -n, (Jagtsp.) Bjørnelap, (og-

Branntwein, m. -es -e, Brændeviin, c.; —blase, f. -n, B—spande, c.; —brenner, m. -s pl. s. sg. Brændeviinsbrænder, c.; —spülich, n. -es og —trank, m. -es ud. pl. B—bærme, Drank, c.

Braß, m. -sses ud. pl. en Hob unyttige Ting.

Brasse, f. -n (Søsp.) Bras, c. (et af de to fra Raaerne nedhængende Touge); —n, v. a. brase, (vende ved Hjelp af Braserne).

Brassen, m. -s pl. s. sg. Brasen (Fisk), c.

Bratapfel, m. -s -äpfel, Stegeæble, n.

Bräteln, v. n. m. h. stege lidet, begynde at stege.

Braten, v. i. 1) a. stege. 2) n. m. h. steges.

Braten, m. -s pl. s. sg. Steg; (forældt.) Brad, c.; den Brat riechen, lugte Lunten; —kehrer og —wender, m. -s pl. s. sg. Stegevender, c. (baade en Maskine og en Person); —schüssel, m. -s pl. s. sg. Stegefad, n.

Brätling, m. -es -e, en Art spiselig Champignon.

Bratpfanne, f. -n, Bradpande, Stegepande, c.

Bratsche, f. -n, Bratsch, Altviolin, c.; —schist, m. -en -en, Bratschist, Bratspiller, c.

Bratspieß, m. -es -e, Stegespid, Bratspid, n.

Bratwurst, f. -ürste, Medisterpølse, c.

Brätzel, s. Brezel.

Brauch, m. -es -äuche, (forældt. for Gebrauch) Brug, c.; —bar, aj. brugbar, nyttig, anvendelig; —barkeit, f. ud. pl. B—hed, A—hed, c.

Brauchen, v. a. bruge; ich brauche dich, Bücher; ich brauche es dir nicht zu sagen; (i høiere Stil med Gen.): er braucht meiner, har nødig, behøver; es braucht, det er nødvendigt, behøves; (ogsaa med Gen.): es braucht keines Beweises; s. gebrauchen.

Bräuchlich, aj. (forældt.) s. gebräuchlich.

Brauen, v. a. brygge; (foragt.) blande, forfalske, spæde.

Brauer, m. -s pl. s. sg. Brygger, En, som forstaaer el. forretter Bryggeri, Bryggersvend, c.; Eier af et Bryggeri.

Brauerei, f. 1) ud. pl. Brygning, c. 2) pl. -en, Bryggeri, Brygghuus, n. [Bryggers, n.

Brauhaus, n. -es -äuser, Brygghuus, Bryggerhuus,

Brauherr, m. -n -en, Brygger, Eier af et Bryggeri, c.

Braukessel, m. -s pl. s. sg. Bryggerkjedel, c.

Braufnecht, m. -es -e, Bryggerknegt, —karl, c.

Braun, (-äuner -äunest) aj. bruun; (fig. digt.) dunkel; das Bräune, den brune Farve; der —e, vulg. en bruun Hest; der, die —e, et Mske. af bruun Ansigts- el. Haarfarve, Brunet, Brunette, c.

Braunbier, n. -s ud. pl. bruunt Øl.

Bräune, f. ud. pl. bruun Farve; Halsbrynde, c., Inflammation i Halsen; Halsbetændelse (Angina).

Bräunen, v. 1) a. brune, gjøre bruun, farve bruun. 2) n. m. h. brunes, blive bruun (an der Sonne).

Braunkohl, m. -es ud. pl. Bruunkaal; Rødkaal, c.

Braunkohle, f. ud. pl. Bruunkul, n.

Bräunlich, aj. bruunlig, bruunagtig.

Braunstein, m. -es -e, Bruunsteen, c.

Braus, m. -es ud. pl. bruges kun i Talem. in Saus und — leben, leve i Suus og Duus.

Brausche, f. -n, en med Blod underløben Bugle.

Brause, f. 1) ud. pl. Gjæring, c. 2) pl. -n, Sprøite, c. (paa en Vandkande); Vandkanden selv; —kopf, m. -es -öpfe, Brushoved, n.

Brausen, v. n. m. h. (om Luften og Havet &c.) bruse, larme; (om Viin og Øl) gjære; fig. bruse, støie (af heftige Lidenskaber); pruste (om Heste).

Braut, f. -äute, (Dim. Bräutchen, n. -s pl. s. sg.) Brud, c. (det tydske Ord betegner et forlovet Fruentimmer indtil Bryllupsdagen), Kjæreste, Forlovede, c. (el. især paa Bryllupsdagen) Brud, c.; wer das Glück hat führt die Braut heim, den Lykkelige fører Bruden hjem (har Fordelen tilsidst).

Braut-bett, n. -es -en, Brude-seng, c.; —gemach, n. -es -ächer og —kammer, f. -n, B—kammer, n.; —geschmeide, n. -s pl. s. sg. B—smykke, n; —jungfer, f. -n, B—pige, B—jomfru, c.; —kranz, m. -es -änze, B—krands, c.; —leute, pl. ud. sg. Kjærestefolk, B—folk; —mahl, n. -es ud. pl. Bryllupsgilde, n.; —messe, f. -n, Musiken for

Vielsen; (underl.) hele Vielsen; —nacht, f. -ächte, Bryllupsnat, c.; —paar, n. -es -e, Brudepar, n.; —schatz, m. -es -ätze, B—gave, Morgengave, c.; Udstyr, n.; —suppe, f. -n, Mad, som tilsendes Brudefolkene Morgenen efter Bryllupsaftenen; en liden Beværtning, som Bruden giver sine Slægtninge før Brylluppet; —werber, m. -s pl. s. sg. En, som frier for en Anden.

Bräutigam, m. -s -e, Brudgom, c.

Bräutlich, aj. som tilkommer, som sømmer sig en Brud.

Brav, aj. brav; gjæv, god, fortræffelig i sit Slags; retskaffen, ærlig, vakker; kjek, modig, tapper; —heit, f. ud. pl. den brave Tænke-, brave Handlemaade, Tapperhed, c.

Bravour, f. -en, Braveur, c.

Brech-bar, aj. brydelig, som kan brækkes itu, kan brydes; —barkeit, f. ud. pl. B—hed, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Brækkejern, n.; Kofod, c.; —fieber, n. -s pl. s. sg. Feber, hvormed følger Brækning; —lich, aj. s. zerbrechlich; —mittel, n. -s pl. s. sg. Brækmiddel, Vomitiv, n.; —ruhr, f. ud. pl. Colera morbus, c.; —tanne, f. -n, Lærketræ, n.; —weinstein, m. -es ud. pl. Brækviinsteen, c.; —zaum, m. -es -äume, Stangbidsel, n.

Breche, f. 1) ud. pl. Brydning, Afbrydning. 2) pl. -n, Hørbryder, c. (Redskab.)

Brechen, v. i. 1) a. brække, bryde; sønderbryde, bryde itu; die Bahn, das Eis —, bryde Isen, gjøre Begyndelsen, bane Vei; bryde op, brække løs; die Zähne —, (om Heste) fælde; einen Bogen Papier, einen Brief —, sammenlægge, sammenfolde; ein gebrochenes Dach, gebrokkent, brudt; eine gebrochene Treppe, med Repose; (hos Malerne) die Farben —, blande; Eines Stolz —, med Magt overvinde, bøie, knække; eine gebrochene Zahl, et brudden Tal, en Brøk; gebrochene Worte, afbrudte; gebrochenes Deutsch, gebrokkent, slet, uforstaaeligt; den Frieden, den Bund, seine Zusage —, bryde, ikke overholde; das Stillschweigen —, afbryde, ikke tie længer; der Kummer bricht mir das Herz, knuser Hjertet, inderlig bedrøver, smerter; er hat weder zu beißen noch zu —, har hverken at bide el. brænde, mangler Alt; sich —, brække sig, movere; (om Lysstraalerne og Bølgerne) brydes; (om Skyerne) stilles ad; (om Veiret og Sygdomme) forandre sig; (om Viin og Urin) faae en anden Farve. 2) n. m. s. briste, revne, gaae itu; es muß biegen oder —, briste el. bære; spille Bankerot, fallere; fig. das Herz bricht mir, mit Hjerte brister (af Smerte el. Medlidenhed); aus dem Gefängnisse —, bryde ud; in ein Haus, ein Land, bryde ind, gjøre Indbrud, Indfald; (om Solens Lys) pludseligen bryde frem; die Augen — ihm, briste (om en Døende). 3) n. m. h., (om Ertser) brydes, findes, træffes paa et Sted.

Brei, m. -es -e, Vælling, lind Grød, Pap, c.; viele Köche verderben den —, mange Kokke fordærve Suppen; —licht, aj. vællingagtig, blød som lind Grød; —umschlag, m. -es -äge, Grødomslag, n.

Breihan, s. Broihan.

Breisling, m. -es -e, Brisling, c. (en Art Sild.)

Breit, aj. bred: eine Elle 3 Zoll —; vidtløftig, omstændelig; sich mit etw. — machen, gjøre sig stolt af, bryste af, prale med; Einen — schlagen fig. tage ved Næsen, overtale el. godvilligt Mste. til noget, som er ham skadeligt; —axt, f. -äxte, og —beil, n. -es -e, Starexe, c.; —blätterig, aj. bredbladet; —füßig, aj. bredfodet; —lich, aj. en Smule bred; —schulterig, aj. bredskuldret.

Breite, f. 1) ud. pl. Brede, c.: eines Flusses. 2) pl. -n, Brede, et Steds Afstand fra Æqvator, Polheide; en Stjernes Afstand fra Ecliptica; bred Flade, (især) stor, jævn Mark, c.; —n, v. a. brede, udbrede, udstrække.

Bremse, f. -n, Bræms, c.; Næsejern paa Heste; —n, v. a. ein Pferd —, lægge Næsejernet paa den, for at den skal være rolig; vulg. trykke, presse.

Brenn-bar, aj. brændbar; —barkeit, f. ud. pl. Brændbarhed, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Brændejern, n. (til Brænden el. Indbrænden, især til Haarkrusning); —glas, n. -es -äser, Brændeglas, n.; —herd, m. -es -e, Brændepunkt, n., Fokus, n.; —holz, n. -es ud. pl. Brænde, Brændeved, Brændsel, n.; —nessel, f. -n, Brændenelde, c.; —ofen, m. -s -öfen, Brændovn, c.; —öl, n. -es ud. pl. Roeolie, Lampeolie, c.; —punkt, m. -es -e, Brændepunkt, n., Fokus, n.; —spiegel, m. -s pl. s. sg. Brændespeil, Huulspeil, n.

Brennen, v. 1) a. rgl. sich an einer S. —, brænde sig; Holz, Licht, brænde, lade fortæres af Ild; ich brennte bisher Holz, weil es besser brannte als Torf; Kalk, Kohlen, Töpfe, Branntwein, Kaffee, brænde, tilberede ved at brænde; ein Pferd, mærke med gloende Jern, brænde; seine Thränen — mich auf der Seele, brænde, smerte heftigt; (om Solen) brænde, hede stærkt. 2) n. m. h. i. brænde (om Ild og Lys): das Haus brennt; være brændbar, fænge; glindse, straale, brænde (om Øine); foraarsage en brændende, bidende Fornemmelse: auf der Zunge; være meget hed, give megen Hede fra sig; føle en heftig Lidenskab, blusse, brænde: vor Zorn, Liebe; für eine Person —, føle heftig Kjærlighed til En.

Brennerei, f. -en, Brænderi, n.

Brenzeln, v. n. m. h. lugte el. smage brændt el. svedet; —zlich, aj. som har brændt el. sveden Lugt el. Smag. [Stormaabning, c.

Bresche, f. -n, Bresche, Aabning i en Muur el. Vold,

Brest, m. -es -e, (foræld.) Mangel, Gebrækkelighed, c.; —haft, aj. (foræld.) gebrækkelig, lemlæstet, lam.

Brett, (el. Bret) n. -es -er, Bræt, n., Tavle, Fjel, c.; Spillebræt, Dambræt, Brætspil, n.; hoch am —e stehen, være heit anskrevet, staae i Gunst.

Brett- (Bret-) baum, m. -es -äume, Træ, hvoraf kan tilskæres Brædder; —meister, m. -s pl. s. sg. s. —schneider; —säge, f. -n, Brædesaug, c.; —schneider, m. -s pl. s. sg. Brædesauger, c.; (hos Skom.) Mestersvend, som forestaaer en Enkes Værksted; —spiel, n. -es -e, Dambræt; Brætspil, Damspil, n.

Bretter-dach, n. -es -ächer, Brædetag, n.; —wand, f. -ände, B—væg, c.; —werk, n. -es -e, B—værk, n. [streng.

Brettern, aj. Bræde-, forfærdiget af Brædder; fig. haard,

Brettern, v. a. belægge med Brædder.

Breve, n. (indecl. i sg.) pl. -n, Breve, n., paveligt Rescript i mindre vigtige Sager.

Brevier, n. -es -e, Breviarium, n., de catholske Geistliges Bønneformular.
Brev, s. **Brei**. [lægges paa Forbrydere).
Brezel, f. -n, Kringle, c.; **fig.** Haandjern, n. (som
Bricke, f. -n, stegt og i Eddike nedlagt Lampret; et lille Brat (Nordt.)
Brief, m. -es -e, Brev, Document, n.: **Adels—, Fracht—**; Brev, n., Skrivelse, c.: **an Einen**; (i Sammens.) **ein — Stecknadeln**, et Brev Knappenaale; (undert.) Vexel, c., Vexelbrev, n.
Brief-buch, n. -es -ücher, Brevbog, (til at lære at skrive Breve af); Copiebog, c.; **—geld**, n. -es ud. pl. Postpenge, Porto, c.; **—lich**, aj. (sjeld.) skriftlig; i Brevform; **—papier**, n. -es -e, Postpapir, n.; **—post**, f. -en, Brevpost, c.; **—schaften**, pl. ud. sg. Brevskaber, Breve, Documenter; **—steller**, m. -s pl. s. sg. Brevskriver; Copist, c.; s. **—buch**; **—tasche**, f. -n, Brevtaske, c.; **—taube**, f. -n, Brevdue, Postdue, c.; **—träger**, m. -s pl. s. sg. Brevdrager, c., Postbud, n.; **—umschlag**, m. -es -äge, Couvert, c.; **—wechsel**, m. -s ud. pl. Brevvexling, Correspondence, c.; **—wechseln**, v. n. m. h. **ins.** brevvexle, correspondere; **—wechsler**, m. -s pl. s. sg. Brevvexler, Correspondent, c.
Brig, s. **Brigantine**.
Brigade, f. -n, Brigade, Armee-Afdeling, c.; **—dier**, (l. **Brigadieh**) m. -s -s, Brigade-Anfører, c.
Brigantine, f. -n, og **Brigg**, f. -en, Brigantine, Brig, c. (et tomastet Skib).
Brillant, m. -en -en, Brillant, Diamant, c.; **—iren**, v. a. **einen Edelstein —**, slibe til Diamant; **Stahl —**, slibe det som Diamanter.
Brille, f. -n, Brille, c., Sieglas, n. (især pl. Briller); **Eim. —n verkaufen** el. **ansetzen**, narre, gjøre Nar af; **fig.** Brille, c. (Hullet i et Locum el. paa en Natstol.)
Brillen-glas, n. -es -äser, Brilleglas, n.; **—macher**, m. -s pl. s. sg. B—mager, c.; **—schlange**, f. -n, B—slange, c.
Bringen, v. i. a. bringe: **etw. von einem Orte zu, nach einem andern** el. **in Sicherheit, an einen andern —; Eim. etw. —, etw. zu Eim. —**, føre, bringe, ledsage; **es dahin —**, bringe det saa vidt; **auf 80 Jahre —**, blive saa gammel; **etw. an sich —**, erhverve; **es weit, hoch —**, bringe det vidt, opnaae noget Stort; **eine Tochter an den Mann**, d. I. bortgifte; **es an Einen —**, opvække, opirre En; **etw. an den Tag, ans Licht —**, opdage, aabenbare; **etw. auf die Seite —**, skaffe bort; **etw. auf Einen —**, overbevise En om et Feiltrin, beskylde En derfor; **etw. über das Herz —**, bringe over sit Hjerte, nænne, overtale sig til; **Unglück über Einen —**, paaføre; **Einen um etw. —**, stille ved, berøve; **etw. unter die Leute —**, fortælle, gjøre bekjendt; **etw. vor sich —**, erhverve sig Formue, lægge sig noget til Bedste; **Früchte —**, kaste Fordeel af sig, gavne; **Eim. Ehre —**, gjøre, forskaffe; **etw. davon —**, erholde, vinde; **Einen zu etw. —**, bevæge; **etw. aus Eim. —**, bringe til at tilstaae, lokke ud af.
Brink, m. -es -e, (Nordt.) Brink; Rand, Kant, Bred; Græsplet, Fælled, c.
Britsche, f. **Pritsche**.
Britte, m. -n -n, Britte, Englænder, c.; **—ttinn**, f. -en, E—derinde, c.; **—ttisch**, aj. brittisk, engelsk.
Brocat, m. -es -e, Brocade, Guldenstykke, Sølvstykke, n.
Brocke, f. -n, s. **Brocken**.
Bröckeln, v. 1) a. brække i ganske smaae Stykker, smulre. 2) n. m. h. smulre, blive til Smuler.
Brocken, m. -s (**Dim. Bröckchen**, n. -s pl. s. sg.) Brokke, Smule, Krumme, Levning, c.; Bloksbjerg (det høieste Bjerg i Harzen); **gelehrte —**, lærde Brokker, Brudstykker.
Brocken, v. a. brække Brødet i smaae Stykker; smule.
Bröcklich, aj. som let smulrer, sprød.
Brod, (**Brot**) n. -es, 1) ud. pl. Brød, n.; Næring, Underholdning, c., Udkomme; Levebrød, Embede, n.; Fortjeneste; ved Alterens Sacramente den indviede Hostie; **Mittags—**, Middagsmad, c., Maaltid, n.; **Bienen—**, Blomsterstøv, n., Binæring, c.; 2) pl. -e (**Dim. Brödchen**, n. -s pl. s. sg.) et Brød, (naar det er bagt i en vis Form); **ein — Zucker**, Top c.
Brod-backen, n. -s pl. s. sg. Brødbagning, c.; **—bäcker**, m. -s pl. s. sg. Brødbager, c.; **—bank**, f. -änke, Bagerbod, Bagerdisk, c.; især pl. offentligt Brødudsalgssted, n.; **—baum**, m. -es -äume, Brødfrugttræ, n.; **—fresser**, m. -s pl. s. sg graadig Æder; Brødtyv, Næringstyv, c.; **—frucht**, f. -üchte, Frugt af Brødfrugttræet; **—herr**, m. -n -en, Husbond, Husfader, c.; **—krume**, f. -n, Brødkrumme, c.; **—los**, aj. brødløs: (som Intet har at fortjene, at leve af, og hvorved Intet er at fortjene: **—lose Künste**); **—neid**, m. -es ud. pl. Brødnid, n.; **—rinde**, f. -n, Brødskorpe, c.; **—schabe**, f. -n, almindelig Kakerlak, c. (Insect); **—schnitt**, m. -es -e, (**Dim. —schnittlein**, n. -s pl. s. sg.) afskaaret Stykke Brød, n., Brødskive, c.; **—wasser**, n. -s ud. pl. Brødvand, n.; Brændeviin, lat paa Brødskorper; et Slags würtenbergsk Viin; **—wissenschaft**, f. -en, Brødvidenskab, c., —studium, n.
Brodeln, v. n. m. h. dampe, dunste.
Broden el. **—dem**, m. -s ud. pl. Damp, Dunst, c. (af kogende el. andre hede Ting).
Broderie, f. -n, Broderi, n. [Løn.
Brödling, m. -s -e, Tjenestetyende, som faaer Kost og
Brödung, f. ud. pl. (sjeld.) Brødbagning, c.; det i en Husholdning nødvendige Brødkorn.
Broihan, m. -es ud. pl. en Art Hvidtøl, Broihan, n.
Brokat, s. **Brocat**.
Brom, m. -es -e, (i Schweitz) Busk, c.
Brombeere, f. -n, Brombær, n.
Bronze, f. ud. pl. Bronze, c.
Brosame, f. 1) ud. pl. Krummen af Brødet (modsat Skorpen; i hvilken Betydn. **die Krume** er brugeligere); 2) meest **pl. -n**, Brødkrummer; (i hvilken Betydn. **das Brodkrümchen** er brugeligere).
Bröschen, n. -s pl. s. sg. Brissel, c., den bløde Brystkjertel især hos Kalve og Lam.
Broschiren, v. a. broschere; **ein Buch —**, hefte og overtrække med Papir; **die Zeuge —**, væve Blomster deri af mange Farver.
Bröseln, s. **bröckeln**.
Brösling, m. -s -e, hvidt Jordbær, Havejordbær, n.
Brot, n. s. **Brod**.

Brotzen, og —**zwagen**, s. **Protzwagen**.

Bruch 1) **m. -es -üche**. Bryden, Brækning, **c.**; Brud, **n.**: (**Bein**—; **Friedens**—; **Kalk**—); Bræk, **n.**, Revne, Rift, Sprække, **c.**; Brok, **n.** (Sygdom); et afbrudt Stykke af noget; Brøk, **c.** (i Regnet.) 2) **m.** og **n. -es -ücher**, (Nordt.) Sump, **c.**, sumpig Skovgrund.

Bruch-band, **n. -es -änder**, Brokbaand, **n.**; —**stein**, **m. -es -e**, Steen af et Steenbrud; —**stück**, **n. -es -e**, Brokke, **c.**, afbrudt Stykke af et haardt Legeme; Brudstykke, Fragment, **n.**; —**stückweise**, **av.** brudstykkeviis, fragmentarisk; —**zahl**, **f. -en**, Brøktal, **n.**

Brüche (**Brüchte**), **f. -n**, (Nordt.) Forseelse, Lovens Overtrædelse, **c.**; Pengebøde, Mulct, **c.**; —**n** (—**chten**) **v. a.** straffe med Pengebøde; mulctere. [stjer.

Brüchig, **aj.** som har el. faaer Bræk (om Tei); spr**ø**d,

Brücke, **f. -n** (**Dim. Brückchen**, **n. -s pl. s. sg.**) Bro; **fig.** stært Bom, stært Liste, **c.**; Stillads, **n.**; —**n**, **v. a.** forsyne med Bro, forbinde med Bro.

Brücken-geld, **n. -es -er**, Bropenge; —**kopf**, **m. -es -öpfe**, Brohoved, **n.** (i Fæstningsv.); —**meister**, **m. -s pl. s. sg.** Brobygger; Bromand, **c.**; —**zoll**, **m. -es -ölle**, Brotold, **c.**

Brückung, **f. -en**, skraat Brædegulv i Hestestalde, horved Fugtigheden kan komme bort.

Brudel, **m. -s** 1) **ud. pl.** Damp, Dunst, **c.** 2) **pl. s. sg.** et med Larm fremvældende Vand; (i Jagtsp.) Sump, Pyt, **c.**; —**n**, **v.** 1) **a.** tillave Maden skjødesløst, sluske den af. 2) **n. m. h.** bruse op, vælde op med Larm.

Bruder, **m. -s -üder**, (**Dim. Brüderchen**, **n. -s pl. s. sg.**) Broder; **vulg.** Svoger; Ven, Kammerat, Collega, Embedsbroder, **c.**; Medmenneske, **n.**; Munke og Ordenslemmer; Hernhuter; Benævnelse imellem kongelige Personer indbyrdes.

Bruder-kind, **n. -es -er**, Broderbarn, **n.**; —**liebe**, **f. ud. pl.** Broderkjærlighed, **c.**; —**los**, **aj.** broderløs; —**mord**, **m. -es ud. pl.** Brodermord, **n.**; —**mörder**, **m. -s pl. s. sg.** Brodermorder, **c.**; —**s-sohn**, **m. -es -öhne**, Brodersøn, **c.**; —**s-tochter**, **f. -öchter**, Broderdatter, **c.**; —**theil**, **n. -es -e**, Broderlod, **c.**

Brüder-gemeinde, **f. -n**, Brødremenighed, **c.**; —**lich**, **aj.** broderlig; —**lichkeit**, **f. ud. pl.** Broderlighed, **c.**; —**saal**, **m. -es -säle**, Brødresal, **c.**; (hos Hernhuterne); —**schaft**, **f.** 1) **ud. pl.** Broderskab, broderligt Slægtskab; Venskab, Kammeratskab. 2) **pl. -en**, Selskab; Laug; religiøst Broderskab, **n.**

Brüdern, **v. a.** (sjeld.) **sich**, omgaaes som, kalde hinanden Brødre.

Brühan, s. **Broihan**.

Brühe **f. -n**, Lage, Lud; Suppe, Kraftsuppe; Sauce, **c.**; **fig. d. T.** langtrukken, vandet Tale, **c.**

Brühen, **v. a.** skolde; overslaae med hedt Vand.

Brüh-futter, **n. -s ud. pl.** Foder til Qvæget, som man har overslaaet med hedt Vand; —**heiß** og —**warm**, **aj.** skoldhed, skoldhet; **fig. d. T.** ganske ny; nylig sagt el. skeet: **eine Nachricht** — **überbringen**; —**näpfchen**, **n. -s pl. s. sg.** Sauceskaal, Suppeskaal, **c.** [c.

Brühl, **m. -es -e**, (Sydt.) sumpig Kratskov, Ellemose,

Brüll, **m. -es -e**, **d. T.** Brøl, **n.**; —**en**, **v. n. m. h.** brøle; buldre, larme; —**ochs**, **m. -en -en**, Tyr, **c.** (i en Flok).

Brumm-bär, **m. -en -en**, en brummende Bjørn; **fig.** et knarvorn Menneske, Knurrepotte, Brumbasse, **c.**; —**bart**, **m. -es -ärte**, Knurrepotte, **c.**; —**eisen**, **n. -s pl. s. sg.**, Mundharpe, **c.**; —**kreisel**, **m. -s pl. s. sg.** Brummepotte, **c.** (et Legetøi); —**ochs**, **m. -en -en**, Tyr, **c.** (i en Flok).

Brümmeln, **v. n. m. h.** brumle, smaaskjænde.

Brummen, **v. n. m. h.** brumme; brøle svagt; surre, summe; **fig.** brumme, knurre, skjænde.

Brummer, **m. -s pl. s. sg.** Alt hvad der brummer; Tyren i en Flok; en Brumlebi.

Brummig, **aj. vulg.** meget knarvorn.

Brünelle, **f. -n**, Prunel, **c.** (Plante); Cathrineblomme, (en Art store Blommer).

Brünette, **f. -n**, Brunette, **c.**

Brunft, **f. ud. pl.** Hjortenes Brunst, Brunsttid, **c.**; —**en**, **v. n. m. h.** brunste; parre sig; —**zeit**, **f. ud. pl.** Brunsttid, **c.**

Brunnen, **m. -s**, (forkt. **Brunn**, **m. -en -en**, **Dim. Brünnlein**, **n. -s pl. s. sg.**) 1) **ud. pl.** Brøndvand, Kildevand, mineralsk Vand: **den** — **brauchen**, bruge Brøndcuren. 2) **pl. s. sg.** Brønd, **c.**: Sundhedsbrønd, mineralsk Kilde; gravet Brønd med Tilbehør.

Brunnen-gast, **m. -es -äste**, Brøndgjest, **c.**; —**kraut**, **n. -es -äuter**, og —**kresse**, **f. -n**, B—karse, **c.** (**vulg.** Brunkarse); —**meister**, **m. -s pl. s. sg.** B—mester, **c.**, Vandtiger, Opsynsmand over et Steds Brønde, el. en Sundhedsbrønd); —**quelle**, **f. -n**, Kildevæld **n.**; —**rad**, **n. -es -äder**, B—hjul, **n.**, B—vinde, **c.**; —**salz**, **n. -es ud. pl.** Salt af Saltkilder; —**schwengel**, **m. -s pl. s. sg.** B—vippe, **c.**; —**wasser**, **n. -s ud. pl.** B—vand, **n.**

Brunnkresse, **f. ud. pl.** og —**quelle**, **f.** s. **Brunnen**—.

Brunst, **f. -ünste**, Brand, kun i Sammens. **Feuers**—; **fig.** heftig Lidenskab, Brynde, **c.**; (om Dyr) Brunst, **c.**; **fig.** en inderlig, sværmerisk Andagt, (**In**—); —**ünstig**, **aj.** opflammet af heftig Lidenskab el. især af Brynde; (om Dyr) brunstig, parrelysten; **ein** —**es** (**inb**—) **Gebet**, inderlig, heftig; —**zeit**, **f. ud. pl.** Brunsttid, **c.**

Brunz, **f. ud. pl. vulg.** n. St. **d. T.** Urin, **c.**; —**en**, **v. n. m. h.**, lade sit Vand; stalde; —**ünzeln**, **v. n. m. h.** lugte af Urin; —**ünzlich**, **aj.** lugtende af Urin.

Brust, **f. -üste**, Bryst, **n.** (i det danske Ords Betydn.); Livstykke, Snørliv; Brystværk, **n.** (paa Orgeler).

Brust-baum, **m. -es -äume**, Brystbom, **c.**; (paa en Væv); —**bein**, **n. -es -e**, B—been, **n.**; —**bild**, **n. -es -er**, B—billede, **n.**; Buste, **c.**, B—stykke, **n.**; —**eisen**, **n. -s pl. s. sg.** Blankskjet, **c.**; —**fell**, s. **Zwerchfell**; —**finne**, **f. -n**, og —**flosse**, **f. -n**, Brystfinne **c.**; —**fleck**, **m. -es -e**, B—smække, **c.**; —**höhle**, **f. -n**, B—hulhed, Hjertekule, **c.**; —**kern**, **m. -es -e**, B—stykke (af en Oxe el. Kalv); —**krankheit**, **f. -en**, B—syge, **c.**; —**latz**, **m. -es -ätze**, B—dug, **c.**, Fruentimmerpuf, **n.**; —**lehne**, **f. -n**, et Rækværk el. en Muur, hvortil man kan læne sig med Brystet; —**stück**, **n. -es -e**, B—stykke; B—harnisk, **n.**; et med Perler el. Ædelstene besat B—smykke hos Fruentimmer; B—billede, **n.**; —**tuch**, **n.**

-es -ücher, s. —latz; —warze, f. -n, B—vorte, c.; —wehr, f. -en, og —wehre, f. -n, B—værn, n.; —werk, n. -es -e, B—værk paa Orgeler, n.

Brüsten, v. a. sich, bære Brystet heit; fig. sich mit etw., bryste sig af, troe sig, prale med, være stolt af.

Brüstung, f. -en, Brystværk, n., brysthøit Gitter, Brystværn, n.

Brut, f. 1) ud. pl. Rugen, Liggen paa Æg; Yngel, Unger; fig. slette, uopdragne Børn. 2) pl. -en Udrugning, c.: Jungen von verschiedenen —en, af forskjelligt Kuld.

Brut-henne, f. -n, —ente, f. -n, —gans, f. -änse, Liggehøne, —and, —gaas, c.; —biene, Drone, c. (en Art Bier).

Brüt-ofen, m. -s -öfen, Udklækkeovn, c.; —zeit, f. ud. pl. Yngletid, Ruge—, c.

Brutal, aj. brutal, ufornuftig, fræk, dyrisk; vild, grum, grov; —ität, f. -en, Brutalitet, c.

Brüten, v. 1) a. ruge paa, udruge, udklække; etw. Böses —, efterhaanden frembringe, udruge; über eine S. —, udruge, pønse, grunde paa. 2) n. m. h. udklækkes, udruges; ligge skjult, stikke under; komme til Modenhed.

Brütig, aj. som der er ligget, ruget paa.

Brutto, n. ud. pl. Brutto, c.

Bst! (pst) interj. bst! hys!

Bubbeln, v. n. m. h. boble. [bæve, zittre.

Bubbern, v. n. m. h. (Nordt.) d. T. vor Frost.

Bube, m. -n -n, (Dim. Bübchen, n. -s pl. s. sg.) Dreng; (sædv.) slem, uopdragen Dreng, Knegt, Krabat, c.; slet Mske., n., Skurk, Nidding, c. (ogsaa som f. Bübinn); i (Kortsp.) Knegt.

Buben, (bübeln) v. n. m. h. begaae grove Udsvævelser.

Buben-streich, m. -es -e og —stück, n. -es -e, Skurkestreg, c., Skarnsstykke, n. [dert, n.

Büberei, f. -en, slet Streg, c., Skarnsstykke, Bedra-

Bübinn, f. -en, snavs, skarns Tøs, c.

Bübisch, aj. drengeagtig; skarnagtig; gavtyveagtig.

Buch, n. -es -ücher, (Dim. Büchelchen og Büchlein n. -s pl. s. sg. ogsaa i pl. Bücherchen) Bog, c.: Værk, n., Deel, Afdeling af et Værk; — halten, holde Bog, Regnskab, n.; tredie Mave hos drøvtyggende Dyr, Psalmebogen; ein — Papier (pl. s. sg. drei Buch) en Bog Papir (1/20 Riis); ein — Gold, Silber, en Bog udhamret Guld, Sølv.

Buch-bäumen, aj. Bøgetræs, som er af Bøgetræ; —binder, m. -s pl. s. sg. Bogbinder, c.; —drucker, m. -s pl. s. sg. Bogtrykker, c.; —druckerei, f. 1) ud. pl. Bogtrykkerkonsten. 2) pl. -en, Bogtrykkeri, Bogtrykkerværksted, Officin, n.; —ecker, f. -n, (Nordt.) og —eichel, f. -n, Bog, Olden, c. (Bøgetræets Frugt); —esche, f. -n, Hvidbøg, c.; —fink, m. -en -en, Bogfinke, c.; —führer, m. -s pl. s. sg. Bogfører, c.; (sjeld.) Boghandler c.; —halten, n. -s ud. pl. Bogholderi, n.; —halter, m. -s pl. s. sg. Bogholder, c., Redskab til at holde Bladene i en Bog faste med; —halterei, f. 1) ud. pl. Bogholderi, n. 2) pl. -en, Bogholdercontor, n.; —handel, m. -s ud. pl. Boghandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Boghandler, c.; —handlung, f. 1) ud. pl. Boghandel. 2) pl. -en, Boglade, c.; —laden, m. -s pl. s. sg. Boglade, c.; —mast, f. ud. pl. Olden, Bog, c. (Fedning til Sviin); —nuß, f. -üsse, s. —eichel; —schuld, f. ud. pl. Boggjeld, c. (i en Kjøbmands Bøger); —trödler, m. -s pl. s. sg. Bøghøker, c.; —weizen, m. -s pl. s. sg. Boghvede, c.; —weizengrütze, f. -n, Boghvedegryn, n.

Buche el. **Büche**, f. -n, Bøg, c., Bøgetræ, n.

Buchen el. **büchen**, aj. Bøgetræs, som er af Bøgetræ.

Buchen, v. a. (hos Kjøbm.) føre til Bogs, indføre i Regnskabsbogen.

Buchen-hain, m. -es -e, Bøgelund, c.; —holz, n. -es ud. pl. B—brænde, B—træ, n.; —wald, m. -es -älder, B—skov, c.

Bücher-brett, n. -es -er, Boghylde, c.; —gestell, n. -es -e, Bogreol, c.; —handel, m. -s pl. s. sg. Boghandel, c. (især med gamle Bøger); —händler, m. -s pl. s. sg. Boghandler, c. (som især handler med gamle Bøger; Antiquar); —saal, m. -es -e og —sammlung, f. -en, Bibliothek, n., Bogsamling, c.; —sprache, f. -n, Bogsprog, n. (som bruges i Skrifter); —wurm, m. -es -ürmer, Bogorm, c. (et Møl og fig. i Spøg om et Mske).

Bücherei, f. -en (forældt.) Bibliothek, n.

Buchsbaum, m. -es (sjeld.) pl. -äume, Buxbom, c.

Buchsbäumen, aj. Buxbomtræs, af Buxbom.

Büchse, f. -n, Bøsse, c. (Daase, c., Gevær, n.); Bøsning, c. (paa et Hjul 2c.); (Nordt.) d. T. snevre Buxer.

Büchsen-futter, n. -s pl. s. sg. Bøssehylster, n.; —macher, m. -s pl. s. sg. B—mager, c.; —schäfter, m. -s pl. s. sg. B—skæfter, c.; —sack, m. -es -äcke, B—hylster, n.; —spanner, m. -s pl. s. sg. Livskytte, c (som lader sin Herres Gevær paa Jagten).

Buchstab (el. -e) m. -ens (-ns), -en (-n), Bogstav, n.; nach dem —n, bogstavelig.

Buchstäbeln, v. n. m. h. forske møisommeligen efter et Ords Bemærkelse.

Buchstabenrechnung, f. -en, Bogstavregning, Algebra, c.

Buchstabiren, v. a. bogstavere, stave.

Buchstäblich, aj. bogstavelig; meget nøiagtig.

Bucht, f. -en, Bugt, Vig; (Nordt.) Stillerumsvæg, c.; et elendigt Leie; en liden, slet Hytte.

Buckel, 1) m. -s pl. s. sg. Pukkel; d. T. Ryg, c. 2) f. -n, Bukkel, Haar—, Beile, c., Metalbeslag, n. (paa Seletøi, Døre, Bøger). [trogct.

Buckelig el. —cklig, aj. pukkelrygget, pukkelt; krum,

Buckeln, v. a. d. T. bære paa Ryggen.

Buckelochs, m. -en -en, Pukkeloxe, c.

Bücken, v. a. sich —, bukke, krumme sig: vor Eim.

Bucklicht, aj. pukkelagtig, som ligner en Pukkel.

Bückling, m. -es -e, røget Sild, c.; d. T. Buk, n.; seinen — machen, bukke, gjøre sin Compliment.

Bude, f. -n (Dim. Büdchen, n. -s pl. s. sg.) Bod, Fjællebod; (nedert.) Hytte, c.

Budel, m. -s pl. s. sg. s. Pudel.

Budget, n. -es -e, Budget, c.

Büdner, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Huusmand, c.

Büffel, m. -s pl. s. sg. Bøffel, vild Oxe, c.; fig. grovt Mske.; groft Vadmel; en Overkjole deraf.

Büffelhaut, f. -äu e, Bøffelhud, c. [plump,

Büffelhaft og —licht, aj. vulg. bøffelagtig, grov;

Büffeln, v. a. vulg. trælle, slide, forrette grovt Arbeide.

Bug, m. -es pl. (sjeld.) Büge, Krumning, Bøining; Fold; Bov, c. (paa Dyr og den bugede Deel af et Skib paa begge Sider af Forstavnen).

Büge, f. -n, Træbue til Buegang i en Have.

Bügel, m. -s pl. s. sg. Beile, Bue, c.

Bügel-eisen, n. -s pl. s. sg. Persejern; (u. St.) Strygejern n.; —fest, aj. saddelfast; —los, aj. uden Stigbøiler, eller som har tabt dem; —tuch, n. -es -ücher, Strygeklæde, n.

Bügeln, v. a. perse, glatte med Persejern; stryge.

Buglahm, aj. bovlam; —ähme, f. ud. pl. Bovlamhed, c.

Bugsiren, v. a. bugsere, trække frem med en Baad.

Bugspriet, n. -es -e, Bugspryd, n. (paa et Skib).

Bühel, m. -s pl. s. sg. (foræld. og endnu Nordt.) Hei, Bakke, c.

Buhle, m. -n -n (—, f. -n) (foræld.) en elsket Person, en Kjæreste; —n, v. n. m. h. (foræld. og hos Digt.) um eine Person —, beile, frie til; mit ihr, bole, have utilladelig Omgang med; sig um Ehre, gjøre sig Umage for; —r, m. -s pl. s. sg. Beiler; Boler, c.; —rinn, f. -en, Bolerske, c.; —rei, f. -en, Coquetteri, n., Lyst til at behage; Boleri, n., forlibt Omgang, (mest i ond Betd.); —risch, aj. bolersk, coquet; —hlschaft, f. Bolskab, n. 1) ud. pl. forlibt Omgang. 2) pl. -en, Gjenstanden derfor (saavel i god som ond Betydn.)

Bühne, f. -n, Skueplads, Scene; Skuespillerkonst; Talestol, c., Skafot, n.; von der — abtreten, fig. træde af fra Skuepladsen; forlade en høi Ærespstilling; (dialr.) Dæ; —n, v. a. belægge med Bræder; ein Faß —, gjøre fast; —nheld, m. -en -en, Theaterhelt, c.; —nmalerei, f. -en, Decorationsmaleri, n.; —nmäßig, aj. theatralsk; —nstück, n. -es -e, Theaterstykke, n.

Bühre, f. -n (Nordt.) Vaar, Pudebetræk, n.

Buhu, m. -s pl. s. sg. d. T. Steenugle, c.

Büken, v. a. (Nordt.) s. Beuchen.

Bülge, f. -n, (Nordt.), en svær, brusende Havbølge.

Bulge, f. -n, Vandkrukke af Læder.

Bulle, 1) m. -n -n, Bul, Buloxe; Tyr, c. 2) f. -n, ophøiet Segl af Vox el. Metal paa offentlige Documenter; et med et saadant Segl forsynet Document; (især) en pavelig Bulle; et fladbundet Fartøi med en Mast uden Segl; vulg. Flaske, c.

Bullenbeißer, m. -s pl. s. sg. Bulbider, c. (Hund).

Bülletin, (l. Bülletäng) n. -s -s, Bulletin, c.

Bullochs, m. -en -en, s. der Bulle.

Bülte, f. -n, (Nordt.) Tørvestabel, c., rund hvælvet, for at Vandet kan løbe af.

Bund 1) m. -es -ünde, Baand, n. (i flere Betydn.); Forbund, n., Forbindelse, Forening, Pagt, c.; de forenede Personer selv (pl. Bündnisse); der alte und neue —, det gamle og ny Testamente. 2) n. -es -e, (med et Talord foran pl. Bund) (Dim. Bündchen, —dlein d. T. Bündel, n. -s pl. s. sg.) Bundt, Knippe, n.

Bund-brüchig, aj. troløs, som bryder en Pagt; —esfreund, m. -es -e, og —esgenoß, m. -ssen -ssen, Bundsforvandt, Forbundsfælle, Allieret, c.; —esgenossenschaft, f. -en, Bundsforvandtskab, n.; —eslade, f. ud. pl. (hos Jøderne) Pagtens Ark, c.; —esstadt, f. -ädte, Forbundsstat, c.; —estag, m. -es -e, Forbundsdag, et Forbunds Forsamlingsdag; Forsamlingen selv; —frei, aj. (om Claverer) hvor enhver Tangent har sine to Strenge.

Bündel, n. -s pl. s. sg. et lille Bundt, Knippe; en lille Bylt, Reisegods i en Pakke; —weise, av. bundtviis.

Bündeln, v. a. binde i et Bundt.

Bündig, aj. forbindende, skjellig, lovgyldig; grundig, overbevisende, rigtig; syndig, kraftig; —keit, f. ud. pl. L—hed, G—hed, R—hed, F—hed, c.

Bündniß, n. -sses -sse, Forbund, n., Pagt; Bande, c.

Bunt, aj. buntet, spraglet; broget; som har en anden Farve end sort og hvid; bunte Reihe, Bundterad, c., bundter Rad (naar Fruentimmer afvexle med Mandfolk ved et Bord); d. T. broget, forvirret, op og ned; —scheckig, aj. meget broget, spraglet, spættet.

Bunzen, m. -s pl. s. sg. Stempel, n. (Staalredskab hos Metalarbeidere).

Bürde, f. -n, Dragt, Byrde, c. (saavel egentligt som fig.); —n, v. a. Eim. eine S. — (bedre auf- —) belæsse med, paabyrde.

Bureau, n. -s -s, Skriverpult, c.; Contoir, Bureau, n.

Burg, f. -en, Borg, Ridderborg, c., (foræld.) befæstet Slot, Castel, n.; fig. Beskyttelsessted, n., Tilflugt, c.

Bürge, m. -n -n, Borgen, Cautionist, c.; sich zum —n für Jemanden erbieten, tilbyde sin Caution for En.

Bürgemeister, s. Bürgermeister.

Bürgen, v. n. m. h. für Einen el. etw. —, borge, gaae i Borgen for, indestaae for.

Bürger, m. -s pl. s. sg. Borger, c.

Bürger-brief, m. -es -e, Borgerbrev, n.; —eid, m. -es ud. pl. B—ed, c.; —inn, f. -en, B—inde, c.; —krieg, m. -es -e, B—krig, c.; —lich, aj. b—lig; jævn, simpel; —mädchen, n. -s pl. s. sg. B—pige, c.; b—lig Pige; —meister, m. -s pl. s. sg. Borgemester, c.; —pflicht, f. -en, B—pligt, c.; —recht, n. -es -e, B—ret, c.; —schaft, f. ud. pl. B—skab, n.; —schule, f. -n, B—skole, c.; —sfrau, f. -en, B—kone, c.; —smann, m. -es -änner, B—mand, c.; —stand, m. -es 1) ud. pl. B—stand, c. 2) pl. -ände, samtlige Borgere i en Stat el. Provinds; —stochter, f. -öchter, B—datter, c.; —wesen, n. -s pl. s. sg. B—væsen, n.

Burggraf, m. -en -en, Borggreve, c. (Befalingsmand og Dommer i en Borg og dens Omegn); —schaft, f. 1) ud. pl. dennes Værdighed, c. 2) pl. -en, hans District, Borggreveskab, n.

Bürgschaft, f. -en, Borgen, Caution; für Einen el. etw. — leisten.

Burgstall, m. -es -älle, (foræld.) Stedet, hvor en Borg har staaet; (Sydt.) Borg, c.

Bürling, m. -s -e (Sydt.) Høstak, c.; —en, v. a. sætte Hø i Stak.

Bursch, m. -en (-es) —en el. —e, m. -n -n, Kammerat, c.; Student, et ungt Mske., Bursch, Dreng, Knøs; Krabat, Knegt, c.

Bürsch el. —e, f. 1) ud. pl. Skydning med en Riffel; Jagtrettighed paa et Sted. 2) pl. -en, District, hvor

man ter el. kan jage; —en, v. a. skyde med Riffel; skyde, fælde.
Burschen-schaft, f. -en, og —verein, m. -es -e, (paa Universiteter) Burscheskab, n., Burscheforening, c.
Burschikos, aj. burschemæssig.
Bürste, f. -n, Børste; (undert.) Dusk, Top, c.; —n, v. a. børste; —nbinder, m. -s pl. s. sg. Børstenbinder, c.
Bürtig, aj. s. gebürtig.
Bürzel, m. -s pl. s. sg. Stjert, c. (kort Hale hos visse Dyr; vulg. Bagdeel paa Mstr. og Dyr); —n, v. n. m. h. holde Halen, Stjerten i Veiret.
Burzel-baum, m. -es -äume, Kolbøtte; einen —baum machen el. schießen, slaae Kolbøtter; —n, v. n. m. s. vulg. falde hovedkulds; slaae Kolbøtte.
Busch, m. -es -üsche, lavt Krat, n. (bedre Gebüsch); Busk; flere sammenbundne Ting, Busk, c., Knippe, n., Visk, Lok, c.
Busch-affe, m. -n -n, Urang-Utang, c.; —holz, n. -es -ölzer, Busktræ, Underskov, Kratskov, c.; —icht, aj. buskagtig, som ligner en Busk; —ig, aj. busket, fuld af Buske, bevoxet med Krat; —klafter, f. -n, Skovfavn, c.; —klepper, m. -s pl. s. sg. Røver, som skjuler sig i Buskene; Skovtyv, c.; —mann, m. -es -änner, Hottentot i Afrika; —weide, f. -n, Kurvepiil, c.; —werk, n. -es ud. pl. Buskvært, n.
Büschel, m. (af Nogle n.) -s pl. s. sg. (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.) en lille Busk; Bundt, Knippe, n., Lok, Qvast, Dusk, c.; —artig, aj. bundtagtig; —kohl, m. -es ud. pl. Krunskaal, c.; —weise, av. bundtviis.
Buscht, m. -es -e, (hos Papiirm.) en Pakke af 182 [Ark.
Buse, f. -n (u. St. d. T.) de ganske fine Haar f. Ex. paa Katte.
Büse, f. -n, et let Fartøi med en stor Mast og en lille Mesanmast.
Busen, m. -s pl. s. sg. enhver Fold el. Indbøining; Bugt (Meer—); Folderne og Aabningen i Klæderne foran Brystet; Fruentimmerbryst, n., Barm, c.; fig. Hjerte, n.
Busen-freund, m. -es -e, inderlig fortrolig Ven, Hjertensven, c.; —krause, f. -n, Kalvekrøs, n.; —nadel, f. -n, Brystnaal, c.; —streif, m. -es -e, Kalvekrøs, n.
Busaar, m. -en -en, Musvaag, c.
Buße, f. 1) pl. -n, Bøde, Straf, Mulct. 2) ud. pl. Bod, Poenitentse, Anger, Syndsforlrydelse, Omvendelse, c.; — thun, gjøre Bod.
Büßen, v. 1) a. forbedre, bøde, flikke paa, (forældt undtagen i Talem. die Lücken — müssen, Lückenbüßer seyn, gjøre Andres Forseelse god igjen); einen Schaden —, erstatte, oprette; Einen —, (næsten forældt.) paalægge Straf, især Pengestraf; seine Lust —, tilfredsstille. 2) n. m. h. für etw. —, bøde, lide Straf; undgjelde for.
Büßend, aj. angrende, pœniterende, bodfærdig.
Büßer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Pœnitent, Bodfærdig, c.
Buß-fertig, aj. bodfærdig, angergiven; —fertigkeit, f. ud. pl. B—hed, A—hed, c.; —prediger, m. -s pl. s. sg. Bodsprædikant, En, som prædiker Bod og Omvendelse; —tag, m. -es -e, offentlig Bods- og Poenitentsedag, c.
Büste, f. -n, Buste, c., Brystbillede, n.
Butt, aj. butt, kort, tyk; eenfoldig, dum.
Butte el. **Bütte**, f. -n, Kar af forskjellig Størrelse og Form, n., Bøtte, c.; fig. en lille Person, et lille Dyr; flere Arter flad Fisk, Flynder, Tunge o. s. v., c.
Buttel, f. -n, d. T. Flaske, c.
Büttel, m. -s pl. s. sg. Bøddel, c.; den laveste Retsbetjent; —ei, f. -en, (n. St.) offentligt Fængsel, n.
Butteln, v. n. m. h. d. T. rode med Fingerspidsen; (Nedrl.) stamme, sprudle.
Butten, m. -s pl. s. sg. n. St. d. T. Mave, c.
Butter, f. ud. pl. Smør, n.
Butter-bämme, f. -n, d. T. Smørrebrød, n.; —blume, f. -n, Løvetand; Smørblomst; Kæblomme, c.; —bohrer, m. -s pl. s. sg. Smørfeger, c.; —brod, n. -es -e, Smørrebrød, n.; ein —brod, et Stykke Smørrebrød; —faß, n. -sses -ässer, Smørkande; Smørkjerne, c.; —fliege, f. -n, Sommerfugl, c. (især af de hvide); —gebackene, n. -n ud. pl. (el. ud. Artik.) Smørbakkelse, Butterdeigskage, c.; —hose, f. -n, et langagtigt smalt Fad til at gjemme Smør i; —milch, f. ud. pl. Kjernemelk, c.; —schnitte, f. -n, Smørrebrød, n.; —stecher, m. -s pl. s. sg. Smørstikker, c.; —stempel, m. -s pl. s. sg. Kjernestang, c.; —teig, m. -es ud. pl. Butterdei; —vogel, m. -s -ögel, Kaalens Papillon (Dagsommerfugl); —weck, m. -es -e, et Slags Bagværk af Butterdei af Form som en dobbelt Kile; et Stykke Smør af samme Form.
Buttern, v. 1) a. kjerne (Smør). 2) n. m. h. blive til Smør.
Büttner, m. -s pl. s. sg. (undert.) Bødker, c.
Butz, m. -es -e, el. —en, m. -s pl. s. sg. Spidsen el. det Øverste af adskillige Ting; Ende, Pynt, Spids, Top, c.; der — in einem Geschwüre, am Obste, am Lichte (Tanden).
Butzig, aj. d. T. butt, kort, tyk, afstumpet, uanseelig; lystig, spasfuld, leierlig.
Butzkopf, m. -es -öpfe, Nordkaper, c. (en Art Valfisk).
Büvette, n. -s -s, Bufet, n.
Burbaum, m. s. Buchs—.

C.

De efterfølgende Ord, foran hvilke staaer en * skrives ofte med K istedetfor C.

C, det tredie Bogstav i ABC; en Consonant, som udtales foran a, o, u, foran en anden Cons. og i Enden af et Ord som k, men foran ä, e, i, y, ö og ü som z, undtagen i Egennavnene Cöln, Cöthen, Cüstrin,

og Cärnthen, der udtales og rigtigere ogsaa skrives Köln, Küstrin &c. C bliver ikke brugt i noget ægte tydsk Ord, nogle Egennavne, som Celle, Cüstrin undtagen; ogsaa i Ord af fremmed Oprindelse, men som have Borgerret, blive k el. z brugte for c, f. Ex. Körper, Kaiser, Kloster, Krone, Kanzel, Zirkel, Zither, Zitrone, med Undtagelse af faa Egennavne, som Cassel, Cöln, Coblenz. Kun i Forbindelse med k og h findes c i ægte tydske Ord.

*Cabacke, f. -n, Cabake, et daarligt Værtshuus.

*Cabale, f. -n, Cabale, c. (hemmelig Forening mellem Flere til eet Øiemed; Rænker).

*Cabinett, n. -es -e, (sjelden —er) Cabinet, n. (lidet Værelse; Collegium af de fornemste Ministre; Værelse til at gjemme sjeldne og kostbare Sager i: Naturalien—, Münz—; disse Sager selv; —sstück, n. -es -e, Cabinetsstykke, n. (sjeldent kostbart Stykke, som fortjener Plads i et Kunstcabinet).

Cabriole, f. -n, Cabriole, c.

*Cabriolet, n. -es -e, Cabriolet, c.

Cacao, m. -s ud. pl. el. —bohne, f. -n, Cacaobønne, c.

Cachelott, m. -es -e, s. Pottfisch.

Cachot, m. -es -e, Cachot, c. (et dybt, mørkt Fængsel).

Cadáver, m. (n.) -s pl. s. sg. Cadaver, n. (dødt Legeme, Liig; Aadsel).

Cadence, f. -n, Cadence, c., Takt i Dands; Tonefald; Pasgang.

*Cadett, m. -es og —en, pl. -en, Cadet, c.; —encorps, n. -es -e, Cadetcorps, n.

*Caffee, m. -s ud. pl. Kaffee, c.

*Caftan, m. -s -s, Kaftan, c.

*Cajüte, f. -n, Kahyt, c.

*Calamank, m. -es ud. pl. Kalamank (uldent Tøi), n.; —en, aj. Kalamanks-.

*Calcant, m. -en -en, Calcant, c. (Bælgetræder).

Calcedon, m. -es -e, s. Chalc—.

Calciniren, v. a. calcinere, (forvandle til Kalk).

Calcül, m. -s -e, Calcül, c.

Calecut, m. -en -en, (el. der calecutische Hahn, die — Henne) Kalkun, kalkunsk Hane, Høne, c.

Calender, s. Kalender.

Calesche, s. Kalesche.

*Caliber, m. -s pl. s. sg. Caliber, c.

*Calmank, m. -es, s. Calamank.

*Calmuck, m. -es ud. pl. Kalmuk, c.

Calotte, f. -n, Kalot, c.

Calumniant, m. -en -en, Calumniant, c.

Calvinist, m. -en -en, Calvinist, Reformeert, c.

Camée, f. -n, Camee, c.

Camelia, f. Camelia, c. (Blomst).

Camelot, m. -es -e, Camelot, n. (uldent Tøi).

*Camerad, m. -en -en, Kammerat, Fælle, c.; —schaft, f. Kammeratskab, 1) ud. pl. Venskab, n. 2) pl. -en, (flere Personer, der leve i Forbindelse med hverandre).

*Cameralist, m. -en -en, Cameralist, c. (En, der forstaaer eller er ansat ved Cameralvæsenet).

Camin, og Camisol, s. Kam—.

Campagne, f. -n, (l. —panje) Campagne, c., Feldttog, n.

Campánula, f. Campanula (Klokkeblomst).

Campher, s. Kampher.

Campiren, v. n. m. h. campere.

Canaille, (l. —nalie), f. -n, Canaille, c.

Canal, m. -s -äle, Canal, c. (Vandrende; Vandledning, Vei el. Middel til at opnaae en Hensigt).

*Canapè, n. -s -s, Kanapee, c.

*Canariensect, m. -es ud. pl. Canariesect, c. (en Art Brændeviin).

*Canarienvogel, m. -s -vögel, Canarifugl, c.

*Canaster, m. -s ud. pl. Canaster, Knaster, c. (Tobak).

Cancelle, f. -n, Cancelle, c. (det smalle Rum over Vindladen i Orgeler, der dækkes af Ventilerne).

*Candelaber, m. -s pl. s. sg. Candelaber, c.

*Candelzucker el. Candiszucker, m. -s ud. pl. Candissukker, n.

*Candidat, m. -en -en, Candidat, c.

Candiren, v. a. candere, (overdrage med Sukker; sylte); —diter, m. -s pl. s. sg. s. Conditor.

*Caneel, m. -s ud. pl. d. T. (især Nordt.) Caneel, c.

*Canewas, m. -sses, Cannevas, c.

Cannibal, m. -en -en, Cannibal, (Menneskeæder, c.; fig. et grusomt Mske.); —isch, aj. cannibalsk, yderst grusom.

*Cánon, m. -s pl. -s el. -es, Canon, c. (de første Christnes Fortegnelse over de bibelske Bøger, og denne Samling selv; Fortegnelse over Helgene; Beslutning af Concilierne; en af Øvrigheden bestemt Deel af en Afgift eller af et Pengebidrag; i Musiken: Cánon, n. Composition for to el. flere Stemmer, der hver have sin Melodi; stor Skrift i Bogtryk.); —icat, n. -es -e, Canonicat, Præbende, n. (Indkomst af en geistlig Stiftelse el. et geistligt Embede); —icus, m. -ci -ci, Canonicus, Domherre, Chorherre, Stiftsherre, c.; —ie, f. -n, Canonicat, n.; Stiftelse for Fruentimmer; —isch, aj. canonisk; (overeensstemmende med Kirkens Love og Regler); —isation, f. -en, Canonisation, c. (Udnævnelse til Helgen); —issinn, f. -en, Canonisse, Stiftsdame, c.; —ist, m. -en -en, Lærer i den canoniske Ret.

*Cantáte, f. -n, Cantate, c.

*Canton, m. -s -e, Canton, Distrikt, n., Landstrækning, c.

*Cantoniren, v. n. m. h. (om Tropper) cantonere (ligge samlede i Stæder el. Landsbyer under Krigen.)

Cantor, m. -s -en, Cantor, c.; —at, n. -es -e, Cantorembede, n.; Cantorbolig; Cantorens Syngeskole, c., musikalsk Selskab, n.

Canzel, og —llei, s. Kanz—.

*Cap, n. -s -s, Cap, Forbjerg, n.

Capable, (l. —bel), aj. capable; —pacität, f. -en, Capacitet, c.

*Capellan, m. -es -äne, (hos Cathol.) en Geistlig, der er sat over et Capel; (hos Protestant.) Capellan, Underpræst, c. (vulg. Caplan).

*Capelle, f. -n, Capel, n. (liden Kirke; de Geistlige, som høre dertil; Selskab af Musici i en Fyrstes eller Herres Tjeneste); —llmeister, m. -s pl. s. sg. Capelmester, c.

*Caper, 1) f. -n, Capers, c. (Frugt). 2) m. -s pl. s. sg. Kaper, c., privilegeret Sørøver; hans Skib; —ei, f. -en, Kaperi, Sørøveri, n.; —n, v. a. capre, røve til Søes.

*Capitain, s. Capitän.

*Capital, aj. capital, Hoved- (i Sammens.: det For-

trinklasse i sit Slags; hvad der findes i Begyndelsen af en Ting); —buchstabe, m. -ns -n, Begyndelsesbogstav; stort Bogstav.
*Capital, n. -es 1) pl. -äler, Capital; (den øverste Deel af Noget, især af en Steile). 2) pl. -e og -ien, Capital, c., Pengesum, der er bestemt til at bære Renter; —ist, m. -en -en, Capitalist, c., (En som eier store Capitaler).
*Capitän, m. -s pl. -e el. -s, Capitain, c.
*Capitel, n. -s pl. s. sg. Capitel, n. (Afsnit af et Skrift; Gjenstanden for en Samtale el. et Strift); vulg. Irettesættelse: Eim. das — lesen, læse En hans Text; Capitel, n. (geistlige el. verdslige Ordeners Sammenkomst; Stedet dertil; Medlemmerne deraf, Canonici, Capitularer, Capitelsherrer).
*Capitulation, f. -en, Capitulation, c. (Overgivelse; Forpligtelse); —liren, v. n. m. h. capitulere, indgaae Capitulation.
Caprice, m. og f. Caprice, c.
Caprifolium, n. -s -lien, Caprifolium, c.
*Capriole, f. -n, Capriol, c., Krumspring, n.: eine — machen.
*Captur, f. -en, Arrest, Bagribelse; Confiskation, c.
*Caput, aj. indecl. d. T. især Nordt. caput, fortabt, itu, udmattet, ødelagt: Einen — machen.
*Capuze, m. -es -e, Hætte, c.; Kjole med Hætte i.
*Capuze, f. -n, Kabudse, Hætte, c.
*Capuziner, m. -s pl. s. sg. Capuciner, —munk, c.
*Capwein, m. -es ud. pl. Capsviin, c.
*Carabiner, m. -s pl. s. sg. Carabin, c. (fort, let Gevær el. Riffel hos Rytteriet); —binier, m. -s -s, Carabineer, Rytter (uden Kyrads), c.
*Caraffine, f. -n, Karaffel, c.
*Caravane, f. -n, Caravane, c.
*Carbonäde, f. ud. pl. Carbonade, c.
Carbunkel, s. Carfunkel.
Carcer, n. -s pl. s. sg. Carcer, n. (Fængsel).
*Cardamome, f. -n, Cardamome, c.
*Cardinal, aj. kun i Sammens. f. Ex. —zahl, Cardinaltal, Hovedtal, n.; —winde, de fire Hovedvinde.
*Cardinal, m. -es -äle, Cardinal, c. (Medlem af Cardinalcollegiet); —at, n. -es -e, Cardinalværdighed, c.
Caresse, f. -n, Caresse, c., Kjærtegn, n.; —ssiren, v. a. caressere, bevise Kjærtegn, smigre.
*Carfiol, m. -es ud. pl. Blomkaal, c.
*Carfunkel, m. -s pl. s. sg. Karfunkel, c. (høirød Rubin).
*Cargo, m. indecl. Cargo, c.
*Caricatur, f. -en, Caricatur, c.
*Cariole, f. -n, Cariol, c.
Carmen, n. -s pl. -mina, Carmen, n.
Carmesin (carmoisin), aj. (indecl.) carmesin.
Carmin, m. -s ud. pl. Carmin, c.
*Carnaval, m. (n.) -s ud. pl. Carnaval, n.
*Carneol, m. -es -e, Carneol, c.
*Carosse, f. -n, Carosse, c.
Carotte, f. -n, Carotte, c.
Caroussel, n. -s -s, Carousel, c.
Carré, n. -s -s, Carre, c.
Carrière, f. -n, Carriere, c.
*Carricatur, f. -en, s. Caric—

*Cartel, n. -s -e el. -s Cartel, n. (Forlig angaaende Fangers og Deserteurers Udlevering; Udfordringsbrev, n.)
Carthause, f. -n, Carthäuserkloster, n.; —hauser, m. -s pl. s. sg. Carthäusermunk, c.
*Carton, m. -s -s, Carton, c.
*Cartouche, m. -s, Cartuche, c.
Cascade, f. -n, Cascade, c.
*Casematten, pl. ud. sg. Casematter.
*Caserne, f. -n, Caserne, c.
*Casimir, m. -s ud. pl. Casimir, c.
*Casino, n. -s -s, Casino, n.
Casquet, n. -es -e, Casquet, c.
*Casse, f. -n, Kasse, (Pengekasse; Pengene deri; rede Penge: bei — seyn, have Penge; Penge, bestemte til en vis Brug, f. Ex. Armen—, Fattigkasse, c.); —nbestand, m. -es ud. pl. Kassebeholdning, c.
*Casserolle, f. -n, —oll, n. -es -e, Casserolle, c.
*Cassier, m. -es -e el. —er, m. -s pl. s. sg. Casserer, c.; —ssiren, v. a. for eincassiren, indcassere; d. T. cassere, forkaste, afskaffe, afsætte.
*Caste, f. -n, Caste, c.
*Castell, n. -es -e, Castel, n., lille Fæstning, c.
*Castellan, m. -es -e, Castellan, c.
*Castor, m. -es -e, Castor, Bæver, c.; —hut, m. -es -üte, Castorhat, c.
*Castrat, m. -en -en, Castrat, Gilding, Eunuch, c.
*Castriren, v. a. fordærve, lemlæste; kastrere, gilde.
*Casuar, m. -s -e (og -en -en) Kasuar, c.
*Casuist, m. -en -en, Casuist, c.
*Catacomben, pl. Catacomber.
*Catalog, m. -es -e, Catalog, n.
*Catharr, m. -s, Catharre, c.
*Catechet, Categori, Catheder, Catholik, s. K—.
*Cautel, f. -en, Forsigtighed, —sregel, c. (i at slutte Contracter).
*Caution, f. ud. pl. Caution, c.: —stellen, leisten, gaae i Caution; —ist, m. -en -en, Cautionist, c.
*Cavalier, m. -s -s og -e, Cavaleer, c. (en Herre af Stand; i Fæstningsv. en Forskandse, et Udenværk).
*Cavalerie, f. ud. pl. Cavallerie, n.; —rist, m. -en -en, Cavallerist, c.
Caviar, m. -s ud. pl. Kaviar, c.
Caviren, v. n. m. h. cavere, gaae i Caution: für Einen —. [Cedertræ, Cedertræs-.
Ceder, f. -n, Ceder, c., Cedertræ, n.; —n, aj. af
Celebrität, f. ud. pl. Celebritet, c.
Celle, s. Zelle.
Cement, n. -es ud. pl. Cement, n. (en Art Kalk; i Chemien, et ædende Pulver, hvormed Metaller beniſes).
Censiren, v. a. censurere.
Censor, m. -s -en, Censor, c.
Censur, f. ud. pl. Censur, c.
Centifolie, f. -n, Centifolie, c. (en Art Roser).
Centner, m. -s pl. s. sg. Centner (100 Pd.) n.; —last, f. -en, Centnerlast; fig. en meget tung Byrde.
Centrum, n. -s ud. pl. Centrum, Middelpunkt, n.
Ceremonie, f. -n, Ceremonie; ceremoniøs Handling, c.; —l, n. -s ud. pl. Ceremoniel, n. (Indbegreb af alle Ceremonier).
Certificat, n. -s -e, Certificat, n.
Chagrin, (l. Schagräng) m. -s ud. pl. Chagrin, n.

Chaise, (l. Schäse) f. -n, Chaise, c.
Chalcedon, m. -s -e, el. —**der**, (l. Kal—) m. -s pl. s. sg. Chalcedon, c. (en Halvædelsteen).
Chalon, (l. Scha—) m. -s ud. pl. Chalon, n.
Chaloupe, (l. Sch—) f. -n, Schaluppe, c.
Chamäleon, (l. Ka—) n. -s -s, Chamæleon, c.
Champignon, (l. Schampinjong) m. -s -s, Champignon, c. [Heb; Miskmask).
Chaos, n. indecl. ud. pl. Chaos, n.; (nordenlig
Character, (l. K—) m. -s -e, Character, c. (Betegner det en Tings Eiendommelighed, Sindsbeskaffenheden, Tænkemaaden, da er Tonen paa næstsidste Stavelse; men er det en Ærestitel, et Skrifttegn el. et Tegn overhovedet, da er Tonen paa sidste Stavelse og da er pl. s. sg.); —**teristik**, f. ud. pl. Characteristik, c.; —**terisiren**, v. a. characterisere; —**teristisch**, aj. characteristisk.
Charade, (l. Sch—) f. -n, Charade, c.
Charfreitag, (l. K—) m. -es -e, Langfredag, c.
Charlatan, (l. Scha—) m. -s -s, Charlatan, c. (Markskriger, Qvaksalver, Praler); —**erie**, f. Charlataneri, n. 1) ud. pl. Qvaksalveri, Markskrigeri, Fuskeri. 2) pl. -n, Praleri, Vindmageri, n.
Charnier, (l. Sch—) n. -es -e el. —e, f. Charnering, c.
Charpie, (l. Sch—) f. ud. pl. Charpie, c.
Charwoche, (l. K—) f. -n, den stille Uge; Dimmeluggen.
Chaussee, (l. Schosséh), f. -n, Chaussee, c.
Chef, (l. Sch—) m. -s -s, Chef, c.
Chemie, f. s. Chymie.
Chemise, (l. Sche—) f. -n, Chemise, c.
Chenille, (l. Sche—) f. -n, Chenille, c.
Cherub, (l. K—) m. -s -s (—en), Cherub, c.
Chicane, (l. Sch—) f. -n, Chicane, c.; —**neur**, (l. Schikanör) m. -s -s, Chicaneur, c.; —**niren**, v. a. chicanere.
Chiffre, (l. Schiffer) f. -n, Ciffre, n. [n.
Chimäre, (l. Sch—) f. -n, Chimære, c., Hjernespind,
China, (l. K—) f. ud. pl. China, Chinabark, c. (Fieberrinde).
Chiragra, n. ud. pl. Chiragra, c.
Chirurg, m. -en -en, Chirurg, c.
Chirurgie, (l. K—) f. ud. pl. Chirurgi, Saarlægekonst, c.; —**gus**, m. sg. indecl. pl. -gi, el. -gen, Chirurg, Saarlæge, c.
Chits, s. Zitz.
Choc, (l. Schock) m. -s -s, Choc, n.
Chocolate, (l. Sch—) f. ud. pl. Chocolade, c.
Cholera, f. ud. pl. Cholera, c.
Chor, 1) m. -es -öre, Chor, n. (af syngende Personer). 2) n. -es -e, Chor, n. (i en Kirke); —**al**, m. -es -äle, Choral, c.; —**alist**, m. -en -en, Choralist, Cantor, c.; —**hemd**, n. -es -en, Messeserk, c.; —**ist**, m. -en -en, Chorist, Chorsanger, c.
Chrestomatie, f. -n, Chrestomatie, c.
Christ, 1) s. Christus. 2) m. -en -en (—inn, f. -en) Christen, (Christinde) c.; —**abend**, m. -es -e, Juleaften, c.; —**beere**, f. -n, glatte Stikkelsbær; —**enheit**, f. ud. pl. Christenhed, c. (samtlige Christne); —**enthum**, n. -es ud. pl. Christendom, c. (den christelige Religion); —**fest**, n. -es -e, Julefest, c.; —**lich**, aj. christelig, christen; —**monat**, m. -es -e, Christmaaned, December, c.; —**nacht**, f. -ächte, Julenat (Natten før 1ste Juledag); —**tag**, m. -es -e (1ste) Juledag, c.; —**wurz**, f. ud. pl. guul Nyserod, c.
Christus, m. (Gen. -sti; Dat. -sto, Acc. -stum) nom. prop. Christus, c.
Chronik, f. -en, Krønike, Aarbøger, c.
Chronologie, f. ud. pl. Chronologie; —**gisch**, aj. chronologisk. [(Tidmaaler; Taktmaaler).
Chronometer, n. -s pl. s. sg. Chronometer, n.
Chur, (l. K—) f. 1) ud. pl. Ret til at vælge den romerske Keiser. 2) pl. -en, Land, som har denne Rettighed (i Sammensætn.); —**fürst**, m. -en -en, Churfyrste, c.; —**fürstenthum**, n. -es -ümer, Churfyrstendømme, n.; —**hut**, m. -es -üte, Churhat, Churfyrstehat, c.; —**würde**, f. ud. pl. Churværdighed, churfyrstelig Værdighed, c.
Chymie, f. Chymie, c. (Videnskaben, ud. pl., Lærebogen derom, pl. -n).
Chymist, m. -en -en, Chymist, Chemiker, c.
Cicerone, (l. Tschitsche—) m. -s, Cicerone, c.
Cicori, f. ud. pl. Cicorie, c.
Cider, m. -s ud. pl. Most, Frugtviin, c.
Ciffer, s. Ziffer.
Cigarre, f. -n, el. **Cigaro**, n. -s -s, Cigar, c.
Cirkel, s. Zirkel.
Cirkular, (—lär) n. -s -e el. —**schreiben**, n. -s pl. s. sg. Circulaire, c. og n., Circulairskrivelse, c.; —**lation**, f. ud. pl. Circulation, c., Kredsløb, Omløb, n.; —**liren**, v. n. m. h. circulere, være i Omløb.
Circumflex, m. -es -e, Circumflex, c.
Circus, m. Circus, c.
Cisterne, f. -n, Cisterne, c. (Vandkumme).
Citadelle, f. -n, Citadel, Castel, n.
Citat, n. -es -a el. -e, Citat, c.
Citiren, v. a. citere, (indkalde, indstævne, indbyde: vor med Acc.; anføre Steder af Skrifter).
Citrone, f. -n, Citron, c.; —**nat**, m. -es ud. pl. syltede umodne Citronskaller. [London;
City, f. (l. Szitti) Stad, c.; især den gamle Deel af
Civil, aj. civil, borgerlig; høflig, sædelig; moderat, billig; —**isiren**, v. a. civilisere, cultivere, danne.
***Claret**, m. -es ud. pl. Kryderviin, Kirsebærviin; en Art fransk blegrød Viin, c.
***Clarinett**, n. -es -e, el. -e, f. -n, Clarinet, c.
***Classe**, f. -n, Classe, c.
***Classisch**, aj. classisk, (fortræffelig, exemplarisk).
***Classiker**, m. -s pl. s. sg., Classiker, classisk Skribent (især de græske og romerske).
***Clausel**, f. -n, Clausel, Clausul, c.
***Clausur**, f. -en, Clausur, c. (Munkes Pligt at holde sig indesluttede i deres Celler; Spænde og Beslag paa Bøger; Kreste i Bøger, Æselere).
***Clavicymbel**, n. -s pl. s. sg. Clavicin, n.
***Clavier**, (l. —wier) n. -es -e, Claveer, n. (Instrument; Jernhagerne paa Klæderammerne).
***Clavis**, m. pl. -ves, Clavis, Taste paa et Instrument.
***Clerisei**, f. ud. pl. Geistligheden.
***Client**, m. -en -en, Client, c.

Clique, f. -n, Clique, c. (foragt.) Selskab, Kameratskab, n.
Clima, n. s. Klima.
*Cloak, m. -es -en el. -e, f. —n, Cloak, Skarnkiste; Rendesteen, c.; Privet n.
*Club, (Klubb) m. -s -s, Klub, c.
*Cocarde, f. -n, Cocarde, c.
Cochenille, (l. Coschenillje) f. -n, Cochenille, c. (Insect; Farve).
Cocon, m. -s -s, Cocon, c. (Silkeormens Hylster).
Cocosnuß, f. -üsse, Cocosnød, c.
Codex, m. pl. -e og —dicis, Codex, c. (Lovbog; Samling af gamle Manuskripter).
Codicill, n. -es -e, Codicill, c.
*Coherte, f. -n, Coherte, c.
Cölibat, n. -s ud. pl. (ogsaa m.) Celibat, n.
*Colibrit, m. -en -en, (—bri, m. -s -s) Kolibrit, Honningsuger, c.
Colik, f. ud. pl. s. Kolik.
Collecte, f. -n, Collect, c.
*College, m. -n -n, Collega, Embedsbroder, c.
Collegium, n. -s og —gii, pl. -gia og —gien, Collegium, n.
*Collet, n. -es -e, Halsterklæde, n.; Kollert, Ridevams, c.; fig. Eim. aufs — steigen, gribe fat, kræve til Ansvar. [Fragtgods, n.
Collo, m. pl. -lli, (hos Kjøbm.) Balle, Kiste, c.,
*Colonie, f. -n, Colonie, c.; —nist, m. -en -en, Colonist, c.
Colonnade, f. -n, Colonnade, c. (Søilerække, Søilegang).
Colonne, f. -n, Colonne, c.
Colophonium, n. -s ud. pl. Colophonium, Harpix, n.
*Colorit, n. -es ud. pl. Colorit, Farveblanding, c.
*Columne, f. -n, (hos Bogtr.) Columne, c. (Side).
*Comite, (Committee) (l. —teh) m. (n) -s, Comite, c.
*Commando, n. -s -s, Commando, c.; —diren, v. a. og n. m. h., commandere; —dant, m. -en -en, Commandant c.
*Commende, f. -n, Commende, n.
*Commentchen, n. -s pl. s. sg. liden flad Sauceskaal; Tumling, c.
*Commenthur, m. -es -e, Commenthur, c. (en Ordensridder, der har et Commende); —ei, f. -en, Commenthurie, Commende, n.
Commerz, n. -es -ien, Handel, Kommers, c. Betyder det Omgang, Forbindelse, Drikkelag, er det sædv. m., men lyder da gjerne Commerschz; —erzienrath, m. -es -äthe, Commerceraad, c.
Commis, m. -es -es, Commis, c.
*Commissär, m. -s -e, Commissair, Commissarius, c.
*Commissariat, n. -es -e, Commissariat, n.
*Commission, f. -en, Commission, c.; —är, m. -s -e, Commissionair, c.
*Commode, f. -n, Commode, c.
*Commodität, f. -en, Commoditet, c.
*Communicant, m. -en -en, Communicant, c., (En, der gaaer til Alters); —ciren, v. 1) n. m. h. communicere, (gaae til Alters). 2) a. give Alterens Sacramente; Eim. etw. —, communicere, underrette om, meddele; —union, f. ud. pl. Communion, Altergang, c.; vulg. Fællesskab, n.
Comödie, s. Komödie.

Compagnie, f. 1) ud. pl. Compagnie, n., Handelsforbindelse, c. 2) pl. -n, Selskab, n., Compagnie, n. (Afdeling af en Bataillon).
Compagnon, m. -s -s, Compagnon, c.
*Compaß, m. -sses -sse, Compas, n.
Competent, m. -en, -en, Medsøgende, c.
Competent, aj. competent (skikket, beføiet berettiget); —etenz, f. ud. pl. Competence, c.
*Compliment, n. -es -e, Compliment, c. (Hilsen, Høflighedsbevidsning, Galanteri).
*Complot, (—tt), n. -es -e, Complot, n.
*Componiren, v. a. componere; —onist, m. -en -en, Componist, c.; —osition, c. -en, Composition, c.
*Compresse, f. -n, Compresse, c.
Comptoir, el. Comtoir (l. Kontor) n. -s -s og -e, Contor, n.
Concept, n. -es -e, Concept, c.
Concert, n. -es -e, Concert, c.; ins — gehen, gaae paa Concert.
*Conchylien, pl. Conchylier. [Kirkeforsamling).
Concilium, n. -s -cilien, Concilium, n. (Forsamling;
Conclave, n. -s -n, Conclave, n.
Concordat, n. -es -e, Concordat, n.
Concubinat, n. -es -e, Concubinat, n.; —bine, f -n, Concubine, c. (Frille).
Concurs, m. -es -e, Concurs, c.
Condition, f. -en, Condition, c.
Conditor, m. -s -en, Conditor, c.
*Condolenz, f. ud. pl. Condolence, c.
Condor, m. -s -e, Condor, c. (den største blandt Gribberne).
*Confect, n. -es ud. pl. Confect, c.
*Conferenz, f. -en, Conferents, c.; —rath, m. -es -äthe, Conferentsraad, c. [v. a. confirmere.
*Confirmation, f. -en, Confirmation, c.; —miren,
Confisciren, v. a. confiskere.
Confitüren, pl. ud. sg. Confiturer.
*Congreß, m. -sses -sse, Congres, c.
Conjugation, f. -en, Conjugation, c. (Verbers).
Conjunction, f. -en Conjunction, c. (Forbindeord).
Connection, f. -en, Connection, c. [brev).
Connossement, n. -es -e, Connossement, n. (Fragt-
*Conrector, m. -s -en, Conrector, c.
Conscribiren, v. a. conscribere, (udskrive til Krigstjeneste).
Conseil, (l. Konselj'), m. -s, Conseil, n.
Consens, m. -es -e, Consens, c.
*Consequenz, f. -en, Consequens, c. (Vigtighed; Overeensstemmelse).
Consilium, n. -s -lien el. -lia, Consilium, n.
Consistorium, n. -s -orien el. -ria, Consistorium, n.
*Consonant, m. -en -en, Consonant, c.
*Consort, m. -en -en, Consort, c.
Conspectus, m. ud. pl. Conspectus, c.
*Constabler, m. -s pl. s. sg. Constabel, c.
*Consul, m. -s -e og -s, Consul, c.; —at, n. -es ud. pl. Consulat, n. (Consulværdighed).
Consulent, m. -en -en, Consulent, c.
Contenance, f. ud. pl. Contenance, c.
*Continent, n. (ogsaa m.) -es ud. pl. Continentet, (Fastlandet).
*Contingent, n. -es -e, Contingent, c. og n.
Conto, n. (indecl.) dog ogsaa pl. -nti, Conto, c.

(Regning).
Contoir, n. -s -s og -e, Contoir, n.
Contour, f. -en, Contour, c.
*Contract, m. -es -e, Contract, c. (Fordrag).
*Contract, aj. contract (Legemssvaghed).
*Contrast, m. -es -e, Contrast, c., (Modsætning; Tingene selv, der modsættes hinanden); —iren, v. n. m. h. mit etw. —, contrastere med, stikke af imod.
Contrebande, f. ud. pl. Contrebande, n.
Contribuent, m. -en -en, Contribuent, c.
Contribution, f. -en, Contribution, c.
Controle, f. ud. pl. Controle, c.
Controvers, f. ud. pl. Controvers, c.
Convenienz, f. -en, Convenients, c.
Convent, m. -es -e, Convent, c.
Convention, f. -en, Convention, c.
Convoi, m. -s -s (-en), Convoi, c.
Convolut, n. -es -en, Convolut, c.
Convulsion, f. -en, Convulsion, c.
Copenhagen, s. K.
*Copie, f. -n, Copie, c.; —iren, v. a. copiere; —pist, m. -en -en, Copist, c.
Copula, f. -lä, Copula, n.
Coquett, (l. kokett) aj. coquet.
Cordon, (l. Kordong) m. -s -s, Cordon, c. (en Linie Tropper, til at forhindre Communication; Haltetrampe).
*Corduan, m. -es ud. pl. Corduan, n.
Corinthen, pl. ud. sg. Corinter.
*Cornet, (—tt) m. -es -e, Cornet, c.
*Cornette, f. -n, Fruentimmer-Natsæt, n., Dormeuse, c.
*Cornut, m. -en -en, (hos Bogtryk.) en udlært Dreng, som dog endnu ikke er gjort til Svend.
*Corporal, m. -es -äle, Corporal, Underofficeer, c.
Corps, n. pl. s. sg. Corps, n.
*Corpulenz, f. ud. pl. Corpulence, c.
Corrector, m. -s pl. -es el. -e, Correcteur, c.
Correctur, f. -en, Correctur, c.
*Correspondent, m. -en -en, Correspondent, c.; —denz, f. -en, Correspondance, c.
*Corridor, m. -s -e, Corridor, c.
*Corsar, m. -en -en, Korsar, c. (Søerøver; hans Skib).
*Corset, n. -es -e, Corset, n. (Livstykke, Snørliv).
Corvette, f. -n, Corvette, c.
Costum el. —stüme, n. -s ud. pl. Costume, c. og n.
Couleur, (l. Kulehr) f. -en, Couleur, Farve, c.
Coulisse, f. -n, Coulisse, c.
Coup, m. -s -s, Coup, n.
Coupon, m. -s -s, Coupon, c.
Cour, f. -en, Cour, c.
Courage, (l. Kurasch') f. ud. pl. Courage, c.
Courant, n. -s ud. pl. Courant, c.
Courier, (l. Kurier) m. -s -e, Courer, c., Ilbud, n.
Cours, s. Curs.
Courtage, m. og n. Courtage, c.
Cousin, (l. Kusäng) m. -s -s, Cousin, c.; —e, f. -n, Cousine, c.
Couvert, (l. Kuwert) n. -es -s, Couvert, c. (Omslag om et Brev; Opdækning for en Person).
*Creatur, f. -en, Kreatur, n. (Skabning, skabt Væsen; (foragteligt) En, som er bragt i Veiret af en Anden, og derfor afhængig af ham).
*Credenzen, v. a. credence, (smage af de Retter eller Drikkevarer, som man byder; byde; presentere); —ztisch, m. -es -e, Skjænkebord, n.
*Credit, m. -es ud. pl. Credit, c. (Tro, Troværdighed; Andres Tillid til Ens Vederhæftighed el. en Tings gode Beskaffenhed; Berg: etw. auf — nehmen; Magt, Anseelse, Indflydelse); —iren, v. a. Eim. eine S. —, creditere, (give paa Credit; føre En Noget tilgode i Regnskabsbøger); —iv, n. -es -e, Creditiv, n.; —or, m. -s -s el. -en, Creditor, c.
Creme, f. -n, Creme, c.
Creole, m. -n -n, Creoler, c.
*Crimen, n. -s pl. s. sg. Crimen, grov Forbrydelse, c.
*Criminalist, m. -en -en, Criminalist, c. (En som beskjæftiger sig med Criminalretten).
*Crucifix, n. -es -e, Crucifix, n.
Cubus, m. (indecl.) Cubus, c.
Cucuyo, m. -s, lysende Smelder (et Insect i Amerika).
Culisse, f. -n, Culisse, c.
*Cultur, f. ud. pl. Cultur, c. (saavel Jordens som Forstandens og Sædernes Dyrkning).
Cultus, m. Cultus, c.
*Cur, f. -en, Kuur, c.: Einen in die — nehmen; glückliche —en thun.
Curator, m. -s -en, Curator, c. (Formynder, Værge).
Curcuma el. Curcumei, f. ud. pl. Gurgumeie, c.
*Curiosität, f. -en, Curiositet, c.
Currende, f. -n (u. St.) Circulaire i Kirkesager; fattige Skolebørn, der synge paa Gaderne for Almisse; Fattigskolen selv.
Current, aj. current (i Sammens. gangbar, løbende).
Curs, m. -es -e, Curs, c.
Cursivschrift, f. -en, Cursivtyper (i Bogtryk.).
Cursus, m. (indecl.) pl. s. sg. Cursus, n.
Custos, m. sg. (indecl.) pl. -stodes, Custos, c.
Cutter, m. -s pl. s. sg. Kutter, c. (Krigsskib).
Cyder, s. Cider.
Cylinder, m. -s pl. s. sg. Cylinder, c.
Cymbel, f. -n, Cymbel, c.
Cyper, 1) m. -s pl. s. sg. Cyper, (det bedste Tøi af Bomuld og Silke); en Kat paa Cypern, graa med sorte Striber og Pletter. 2) f. -en, en Art Blommer.
Cypresse, f. -n, Cypres, c.
Czako, (l. Tschako) m. -s -s, Chako, c.
Czar, m. -en -en, Czar, c. (russisk Keiser).

D.

D, en Consonant; det fjerde Bogstav i ABC.
Da, 1) av. der: da bin ich; von —, derfra; (undert., men urigt. for wo) hvor: dies ist der Ort, da er liegt; da, dengang, paa den Tid; da, saa, i saa Fald; (undert. staaer det blot for at afrunde Perioden, og oversættes da ofte ikke: thue es wer da wolle). 2) cj. da, efterdi, siden; saa.
Dabei, av. derved, derhos; tillige, desuden, derhos.
Dableiben, v. i. n. m. f. blive der, blive tilstede.
Dach, n. -es -ächer, (Dim. Dächlein; d. T. Dächelchen, n. -s pl. s. sg.) Tag; fig. Huus, Huusly, n.; d. T. Hoved, n.: Eim. auf das — geben.
Dach-decker, m. -s pl. s. sg. Tækker, Tækkemand, c.; —fenster, n. -s pl. s. sg. Tagvindue, n.; —forst, m. -es -e el. —förste, f. -n, (undert.) Tagmønning, Tagryg, c.; —kehle, f. -n, Skotrende, c.; —latte, f. -n, Taglægte, c.; —nase, f. -n, Ovist, c.; —rinne, f. -n, Tagrende, c.; —schwelle, f. -n, Tagbjelke, c.; —spitze, f. -n, Rygning, Tagryg, —mønning, c.; —stein, m. -es -e, Tagsteen, c.; —stroh, n. -es ud. pl. Tagstraa, n., Tækkehalm, c.; —traufe, f. -n, Tagdryp, n.; —ziegel, m. -s, pl. s. sg. Tagsteen, c.
Dachs, m. -es -e, Grævling, Brok; Grævlingehund, c.; —bau, m. -es -e, Grævlingegrav, c.; —hund, m. -es -e, Grævlingehund, c.
Dächseln, v. n. m. h. jage efter Grævlinger.
Dachsinn, (Däch—) f. -n, Hungrævling, c.
Dacht, (n. St.) s. Docht.
Dachtel, f. -n, vulg. Drefigen, n.; —n, v. a. give et Drefigen.
Dachung, f. 1) ud. pl. Tækken, Tækning, c. 2) pl. -en, Tag, n.
Dadurch, av. derigjennem; derved, ved Hjelp deraf, paa den Maade.
Daforn, av. (forældt.) dersom, i Fald, saafremt.
Dafür, av. derfor; istedet derfor; — halten, holde for, mene; Dafürhalten, n. -s ud. pl. Menen, Mening, c.; meines Dafürhaltens, efter min Mening.
Dagegen, 1) av. derimod, imod samme. 2) cj. derimod, tvertimod.
Daheim, av. hjemme, i Hjemmet.
Daher, 1) av. derfra (fra et Sted); (i den høiere Stiil) frem; især med mange Verber: — brausen, — schreiten ꝛc., bruse, stride frem; es kommt —, deraf, af den Aarsag; vulg. hidindtil, indtil nu. 2) cj. derfor, af den Grund.
Dahero, cj. (forældt.) s. Daher.
Dahier, av. s. Allhier, Hier.
Dahin, av. derhen; saavidt; bis —, indtil den Tid; (i den høiere Stiil) hen; bort; borte, forbi; død og borte.
Dahinten, av. (sjeld.) tilbage.
Dahinter, av. bagved; es steckt was —, der stikker noget under; ich kam —, jeg kom efter det, opdagede det; er ist sehr — her, driver ivrig paa den Sag.
Dahlen, v. n. m. h. d. T. gjøre Børnestreger, skabe sig, fjase, gantes.
Dahlig, aj. fjasende, gantende.
Dalk, m. -es -e, (n. St.) Blæksat, c.
Damalig, aj. som var dengang, den Tids, daværende.
Damals, av. dengang, paa den Tid.
Damascener, aj. (indecl.) damascener.
Damasciren, v. a. damascere.
Damast, m. -es ud. pl. Damask, c.; —en, aj. af Damask, damaskes.
Dambock, m. -es -öcke, Daahjort, c.
Dambrett, n. -es -er, Dambræt, n.
Dame, f. -n, Dame, c., ogsaa: Dronningen i Skakspil og Damen i Kort; en Dam i Damspil: eine — bekommen; zur el. in die — kommen; Damspil n.; —nbrett, s. Dambrett; —nsattel, m. -s -ättel, Damesaddel, c.; —nspiel, n. -es -e, Damspil; Dambræt med Brikker.
Dameiß, f. -en, (undert.) Daahind, c.
Damhirsch, m. -es -e, Daadyr, n., Daahjort, c.
Dämisch, aj. vulg. dum, fjantet, fortumlet i Hovedet, forrykt.
Damit, 1) av. dermed. 2) cj. paa det at, for at.
Dämlich, aj. s. Dämisch.
Damm, m. -es -ämme, enhver betydelig Forhøining af Jord og Stene; Dæmning, c., Dige, n.; ophøiet, brolagt Kjørevei, c.; —bruch, m. -es, 1) ud. pl. en Dæmnings Gjennembrydning. 2) pl. -üche, Stedet, hvor Vandet har gjennembrudt Dæmningen; —straße, f. -n, —weg, m. -es -e, anlagt Kjørevei, Chaussée, c.
Dämmen, v. a. dæmme; das Wasser —, sætte Dæmning for; fig. dæmpe, standse, undertrykke.
Dämmerig, aj. halvt lyst og halvt mørkt, skummel, dæmrende.
Dämmerlicht, n. -es ud. pl. Dæmringslys, n.
Dämmern, v. n. m. h. (mest impers.) dæmre; give et dunkelt Skin fra sig langt borte; (om Forstanden) begynde at faae Tydelighed, eller efterhaanden tabe den; —rung, f. ud. pl. Dæmring, c. (Tusmørke, n., Daabrækning; Skumring, c.).
Dämon, m. -s -en, Dæmon, ond Aand; Djævel, c.; —isch, aj. dæmonisk.
Dampf, m. -es -ämpfe, Damp, Dunst; Røg; d. T. Trangbrystighed, c. (især hos Dyr).
Dampf-bad, n. -es -äder, Dampbad, n.; —kugel, f. -n, D—kugle, Blændkugle, c. (hos Fyrværkere); —maschine, f. -n, D—maskine, c.; —schiff, n. -es -e, D—skib, n.; —wagen, m. -s -ägen, D—vogn, c.
Dampfen, v. n. m. h. dampe (give Damp fra sig); dunste (stige op som Damp).
Dämpfen, v. a. dæmpe (gjøre Tonen svagere); ein Feuer, dæmpe, undertrykke; (i Kjøkkenet) stuve, koge under lukket Laag ved Dampen; fig. d. T. foraarsage svært Aandedrag, betage Veiret; —pfung, f. ud. pl. Dæmpning, c.
Dämpfer, m. -s pl. s. sg. Lyseslukker; Dæmper til at sætte paa Instrumenter, c.
Dämpfig, aj. trangbrystet (om Dyr).

Damthier, n. -es -e, Daahind, c.

Damwild, —wildpret, n. -es ud. pl. Daadyr, Daavildt, n.

Danach, av. derefter; gleich —; strebe —; er sieht nicht — aus, dertil.

Däne, m. -n -n, Dansk, c.; —mark, n. -es ud. pl. Danmark, n.

Daneben, av. derved, derhos, i Nærheden deraf; tillige, desuden, desforuden, alligevel.

Danebrogsorden, m. -s pl. s. sg. Danebrogsorden, c.

Danieder, av. ned, til Jorden; krank — liegen, ligge syg; være svag; —schlagen, kuldkaste; fig. gjøre modløs.

Dänisch, aj. dansk.

Dank, m. -es ud. pl. Tak, c.; Eim. e'ne S. zu —e machen, vulg. gjøre tilpas, til Fornøielse; (sjeld.) Samtykke, n., Løn, Belønning; Taksigelse; (i Bibelen) Priis, Ære, c.; —bar, aj. taknemmelig; —adresse, f. -n, Takadresse, c.; —barkeit, f. ud. pl. Taknemmelighed, c.; —barlich, aj. taknemmelig; —beflissen, (sjeld.) stræbende efter at vise Taknemmelighed; —enswerth, aj. som er værd at takke for; —fest, n. -es -e, Takkefest, c.; —sagen, v. n. m. h. sige Tak; —sagung, f. -en, Taksigelse, c.

Danken, v. a. Eim. für etw., takke (med Ord og i Gjerning); Eim. etw. zu — haben, have at takke for, have faaet af; Eim. —, hilse igjen; d. T. betakke sig, afslaae (paa en heftig el. spodsk Maade).

Dann, av. derefter, dernæst, da, paa den Tid, især naar wenn staaer foran el. bagefter; saa, siden; — und wann, nu og da, undertiden.

Dannen, av. (med von foran) derfra borte; —her el. —hero, (Sydt.) derfor.

Dar, av. (kun i Sammens. for da, som: daraus, —in, —ein (ikke darnach —mit ꝛc.) og for daher, som: darbringen, —legen ꝛc.) der, hen, frem.

Daran (d. T. dran naar Tonen er paa an) av. deri, derpaa, dertil, derom; —kommen, komme til, komme for Tour; nahe — seyn, være nær ved at; ich weiß nicht, wie ich — bin, hvad jeg skal tro, tænke eller gjøre; es liegt mir viel —, det er mig meget om at gjøre, af stor Vigtighed; —setzen, vove; eifrig — seyn, arbeide ivrig paa; übel — seyn, være ilde faren, sidde slet i det; unrecht — seyn, tage feil; es ist nichts —, der er intet om, det er ikke sandt, det duer ikke.

Darauf (d. T. drauf naar Tonen er paa auf) av. derpaa, dertil, derefter; —gehen, d. T. døe, blive opbrugt; vieles Volk ist — gegangen, ere døde derved; der Wein ist — gegangen, bleven opbrugt.

Daraus (d. T. draus naar Tonen er paa aus) av. deraf, derudaf; was soll ich — machen? tænke derom?

Darben, v. n. m. h. lide Nød, trænge.

Darbieten, v. i. a. sep. Eim. etw., tilbyde, frem—, række hen; —tung, f. ud. pl. Tilbyden, c.

Darbringen, v. i. a. sep. bringe frem, bringe som Gave; —gung, f. -en, Frembringelse, c.

Darein (d. T. drein) av. deri (hvorhen?)

Darf, v. s. Dürfen.

Dargeben, v. i. a. sep. give hen, hengive, opoffre.

Darhalten, v. i. a. sep. holde hen.

Darin (d. T. drin) deri (hvori?)

Darlegen, v. a. sep. fremlægge, bevise, lægge for Dagen, godtgjøre.

Darleben (Darlehn) n. -s pl. s. sg. (Sydt. die Darleihe) Laan, Udl—, n.

Darlehnen, v. a. (Sydt. darleihen) sep. laane, udl—: Eim. einen Thaler.

Darm, m. -es -ärme, Tarm, c.; —bruch, m. -es. -üche, Tarmebrok, n.; —gicht, f. ud. pl. Bugvrid, n., Kolik, c.; —saite, f. -n, Tarmestræng, c.

Darnach, av. derefter, efter den Tid; —es sich trifft, eftersom det træffer.

Darnieder, s. danieder.

Darob, av. (forældet) derover, derfor, desaarsag.

Darre (Dörre) f. 1) ud. pl. Tørring, c. 2) pl. -n, Tørreovn, c., Tørrehuus, n., Kølle, c. 3) ud. pl. en Sygdom hos Dyr og Planter, hvorved Safterne hentørre; (hos Mskr.) Svindsot, Tæring, c.

Darreichen, v. a. sep. Eim. etw., række, frem—, over—; —chung, f. ud. pl. Fremrækning, c.

Darren, v. a. tørre paa Tørreovn.

Darrfieber, n. -s ud. pl. tærende Feber, Tæring, c.

Darrmalz, n. -es ud. pl. Kollemalt, n.

Darrsucht, f. ud. pl. Svindsot, Tæring, c.

Darsetzen, v. a. sep. (Sydt.) fremsætte; —tzung, f. F—tse, c.

Darstellen, v. a. sep. fremstille; fig. afbilde, skildre; —llung, f. -en, Fremstilling, c.

Darstrecken, v. a. sep. (sjeld.) strække frem; Eim. Geld, forstrække, laane; —ckung, f. ud. pl. F—akning, c.

Darthun, v. a. i. sep. gjøre tydeligt, anskueligt; godtgjøre, bevise, lægge for Dagen.

Darüber (d. T. drüber) av. derover, derved; desangaaende; es geht darunter und —, Hulter til Bulter; ich will mich — machen, tage fat derpaa, give mig i Færd dermed; wenn er — kommt, kommer efter det; etw. — geben, oven i Kjøbet.

Darum (d. T. drum) av. derom, derfor; ich bin — gekommen, jeg har mistet det, er bleven stilt derved; es mag — se'n, det maa gaae, det kan være lige meget; sey es — (drum)! lad saa være! lad gaae! — daß (forældet for weil).

Darunter (d. T. drunter) av. derunder, derimellem, deriblandt; vier Thaler und —, derunder; s. Darüber.

Darwägen, v. a. i. sep. tilveie.

Darzählen, v. a. sep. tiltælle, op—.

Das, s. der.

Dase, f. -n (Sydt.) Bremse, c.

Daselbst, av. der, paa det Sted.

Daseyn, 1) n. -s ud. pl. Tilværelse, c.; er that es in meinem —, Nærværelse, c. 2) v. n. m. s. sep. være nærværende, være tilstede, existere.

Dasjenige, s. derjenige.

Dasig, av. d. T. derværende.

Dasmal, av. dengang.

Daß, cj. at, saa at, over at, for at, paa det at; ich will es thun, doch — du es Niemanden sagest, paa Vilkaar at; es ist noch keine Stunde, — ich ihn gesehen habe, siden jeg saae ham; — doch dieses nicht geschehen wäre, o! at dog el. gid dog. I adskillige Udraab, hvor — ikke oversættes: ach! — Gott! da kommt der Vater, at! Gud! der kommer Fader.

Dasselbe, s. derselbe.

Datiren, v. a. datere.

Dativ, m. -s -e, Dativ, c.

Dattel, f. -n, Daddel, c., Frugten af —baum, m. -es -äume, Daddeltræ, n.

Datum, n. -s ud. pl. Datum, c.
Daube, f. -n, Stave, Tende —, c.
Däuchten, v. a. (kun impers. med Dat. sjeld. med Acc.) mir däucht, synes, tykkes; formode, holde for.
Dauer, f. ud. pl. Tidens Længde; Bedvarenhed, Varighed, c.; etw. auf die — machen, som kan holde; —haft (ikke —haftig) aj. varig, vedvarende; dieses Gerüst ist nicht —haft, stærkt; —haftigkeit, f. ud. pl. Bedvarenhed, c.
Dauern, v. n. m. h. vare, vedvare, holde sig; d. T. er kann nicht lange an einem Orte —, udholde, forblive; es dauert ihn sehr, fortryder, angrer; du dauerst mich, jeg ynker dig, ynkes over dig.
Daumen, m. -s pl. f. sg. (Dim. Däumchen, n. -s pl. f. sg.) Tommelfinger; Tomme; Hævearm, c. (i Vandmøllerne); —eisen, n. -s pl. f. sg. —schraube, f. -n og —stock, m. -es -öcke, Tommeskrue (et Jernredskab ved Tortur).
Däumling, m. -es -e, Fingerhytte; Tommelfinger i Handsken; Syering hos adskillige Haandværkere; fig. et dværgagtigt Mske.
Daune, f. -n, f. Flaumfeder.
Daus, n. -es -äuser, Toen (i Kortspil og Terninger); Es, n. (i franske Kort); —mann, m. -es -änner, en Matador, en stormægtig Mand.
Davidsharfe, f. -n, Davidsharpe, c.
Davon, av. deraf, derfra, derom: etw. — bringen; der Vogel flog —, bort.
Davor, av. derfor, foran; ich kann nichts —, jeg er ikke Skyld deri.
Dawider, av. derimod.
Dazu, av. dertil, saavidt, til det, oven i Kjøbet; thue —, daß, gjør dit til, at.
Dazumal, av. d. T. dengang, paa hiin Tid, ellers.
Dazwischen, av. derimellem, deriblandt; — kommen, komme i Veien, hindre, afbryde; sich (Acc.) — schlagen, forsætlig forhindre; —kunft, f. ud. pl. Mellemkomst, c.
Debatte, f. -n, Debatte, Strid, Ordstrid, c.; —ttiren, v. a. stride med Ord; forhandle, debattere.
Debet, n. -s ud. pl. Debet, Skyld, Gield, c.
Debit, m. -s ud. pl. Afsætning, Salg af Varer; —iren, v. a. debitere; —or, m. -s -en (ogsaa -es), Debitor, Skyldner, c.
Debüt, m. -es -e, Debut, c.
Decan, m. -es -e, Decanus, c.
Decanat, n. -es -e, Decanat, n.
Decanei, f. -en, Decanens Bolig.
Decem, f. Zehent.
December, m. -s pl. f. sg. December, Christmaaned, c.
Decenium, n. -s -nien (nia), Decenium, n.
Decenz, f. ud. pl. Decents, c.
Decher, m. -s pl. f. sg. Deger, n. (10 Stykker).
Deckbett, n. -es -en, Overdyne, c.
Decke, f. -n, Dække, Tæppe, Loft, n. (modsat Gulv); sich nach der — strecken (Ordsp.), sætte Tæring efter Næring. [f. sg.) Laag, Dæksel, n.
Deckel, m. -s pl. f. sg. (Dim. —chen, n. -s pl.
Deckelglas, n. -es -äser, et stort Drikkeglas med Laag; Kalk, c.
Decken, v. a. den Tisch, dække, das Dach, bedække; tække; die Anhöhe deckt das Heer, skjuler; eine Stadt, beskytte, forsvare; sich, dække, skjule, sætte sig i Sikkerhed.
Deckengemälde, n. -s pl. f. sg. og Deckenstück, n. -es -e, Loftmaleri, Loftstykke, n. (Plafond).
Deckkorb, m. -es -örbe, Dækkekurv, c.
Deckmantel, m. -s pl. f. sg. fig. Skjul, Paaskud, n., Besmykkelse, c.
Declamiren, v. a. deklamere; tale affecteret; —mation, f. -en, Deklamation, c.
Decliniren, v. a. deklinere; —nation, f. -en, Deklination, c.
Decoct, n. -es -e, Decoct, n.
Decorum, n. -s ud. pl. Decorum, n.
Decret, n. -es -e, Decret, n.
Dedication, f. -en, Dedication, c., Tilegnelsesskrift, n.; —ciren, v. a. dedicere, tilegne.
Deduciren, v. a. deducere, forklare: einen Satz, ein Recht; —ction, f. -en, Deduction, c.
Defect, m. -es -e, Defect, c.
Defect, aj. defect, mangelfuld, ufuldstændig.
Defendiren, v. a. defendere, forsvare; —nsion, f. -en, Forsvar, n.
Defensor, m. -s -en, Defensor, c.
Deficit, n. -s ud. pl. Deficit, n.
Defile, n. -s -s, en snever Vei.
Definiren, v. a. definere; —ition, f. -en, Definition, c.
Definitiv, aj. afgjørende, endelig.
Defraudation, f. -en, Defraudation, c.
Degen, m. -s pl. f. sg. Kaarde, c.; (forældt.) Kriger, Helt, Ridder, c.
Degen-futter, n. -s pl. f. sg. Kaardeskede, c.; —gefäß, n. -es -e, K—fæste, K—greb, n.; —gehenk, n. -es -e, K—gehæng, n.; —knopf, m. -es -öpfe, K—knap, c.; fig. (i Spøg) en vakker Kriger; en brav Mand. [hed, c.
Dehnbar, aj. udstrækkelig; —keit, f. ud. pl. U—
Dehnen, v. a. einen Körper, udvide, strække; sich —, strække sig; etw. —, vare længe, ingen Ende faae; die Wörter —, udtale meget langt; —hnung, f. -en, Strækning, Rækning, c., Ordenes lange Udtalen.
Deich, m. -es -e, Dige, n., Dæmning, c.
Deich-bau, m. -es ud pl. Digeanlæg, n.; —bruch, m. -es -üche, D—brud, n.; —kamm, m. -es -ämme, D—ryguing, c.
Deichen, v. n. m. h. dige.
Deichsel, f. -n, Vognstang, c.; (hos forskjellige Haandv.) en krum Øxe; —arm, m. -es -e, Vognstangsgaffel, c.; —pferd, n. -es -e, Stanghest, c.
Dein, pron. poss. din, dit, dine. (I Forbindelse med Subst. deklineres det: Nom. sg. dein, deine, dein, pl. deine; Gen. sg. deines -er -es, pl. -er, Dat. sg. deinem -er -em, pl. -en; Acc. sg. deinen, deine, dein, pl. deine. Uden Subst. staaer — som av.: es ist dein, d. T. det tilhører dig; d. T. for der, die, das deinige, og dekl. som med Subst. undt. Nom. sg. deiner, deine, deines, og Acc. sg. deinen, deine, deines.)
Deiner, f. du og dein.
Deinethalben, — wegen, — willen, el. um deinetwillen, av. for din Skyld, til din Gavn.
Deinige, el. deine (der, die, das —) pron. 1) ud. Subst. saa meget som dein. 2) som Subst. selv:

das —, dit, (din Eiendom, Formue, Skyldighed); die -n, dine (Slægtninge, Paarørende).
Deismus, m. ud. pl. Deismus, c.
Deist (l. De-ist), m. -en -en, Deist, c. (som negter Aabenbaring).
Deliberiren, v. n. m. h. über etw. deliberere; —beration, f. -en, Deliberation, c.
Delicat, aj. delicat, fiin, øm, fordrende Varsomhed; velsmagende, lækker; fiint følende, fiint tænkende; —esse, f. -n, Delikatesse, Lækkerbidsken; øm Følelse, c.
Delice, f. ud. pl. Delice, c.
Delinquent, m. -en -en, Delinquent, Forbryder, c.
Delirium, n. -s -rien (-ria) Delirium, n.
Delphin, m. -es -e, Delphin, c. (Dyr); et Stjernebillede, der bestaaer af ti Stjerner i Nord; Drue (ved Kanoner).
Dem, s. der.
Demagog, m. -en -en, Demagog, c., Folkeforfører, c.
Demant, s. Diamant.
Demaskiren, v. a. demaskere, tage Masken af.
Demission, f. Demission; Afsked, c.; Eim. seine — geben, afstakke.
Demnach, aj. altsaa, følgeligen, derefter, derfor, i Følge deraf.
Demnächst, av. dernæst, derpaa, derefter, da.
Demokrat, m. -en -en, Demokrat, c.; —atie (4 Stavels.) f. -n (5 Stavels.) Demokratie, n.
Demonstriren, v. n. m. h. demonstrere, gjøre anskueligt; —stration, f. -en, Demonstration, c.
Demuth, f. ud. pl. Ydmyghed, c.; —üthig, aj. ydmyg; —üthigkeit, f. ud. pl. (foræld.) for Demuth.
Demüthigen, v. a. Einen, sich, ydmyge; fig. tvinge, undertaste; —gung, f. -en, Ydmygelse, Krænkelse, c.
Den, og denen, s. der.
Dengeln, v. a. hamre Odden paa Leer skarp. De dertil brugelige Redskaber kaldes —elhammer, m. -s pl. s. sg. og —lzeug, n. -es -e.
Denk-art, f. -en, s. —kungsart; —bar, aj. tænkelig; —buch, n. -es -ücher, Dagbog, Noterings—, Erindrings—, c.; —freiheit, f. ud. pl. Tænkefrihed, c.; —kraft, f. ud. pl. T—kraft; —lehre, f. ud. pl. T—lære, c., (Logik); —mahl (el. —maal), n. -es -e og -ähler, Mindesmærke, n.; —münze, f. -n, Stykpenge, c. (Medaille); —säule, f. -n, Mindestøtte, c.; —schrift, f. -en, Erindringsskrift, n. (Memoire); —spruch, m. -es -üche, Tankesprog, n.; —ungsart, f. -en, Tænkemaade, c.; —vermögen, n. -s ud. pl. Tænkeevne, c.; —würdig, aj. mærkværdig, mindeværdig; —würdigkeit, f. Mindeværdighed, c. ud. pl.; den mindeværdige Begivenhed selv, pl. -en; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Mindetegn, n.; —zettel, m. -s pl. s. sg. Erindringsseddel; vulg. Sandsekage, c. (Ørefigen, n.); Stramme, c. (faaet ved Slagsmaal).
Denken, v. i. a. og n. m. h. tænke; ein —der Kopf, tænkende, philosophisk; etw. —, tænke, rette Opmærksomheden paa; mir etw. —, tænke, forestille; auf etw. —, tænke paa, pønse paa, spekulere paa, være betænkt paa; an etw. —, tænke paa, erindre; einer S. (Gen.); meiner —, tænke paa, erindre; ich dachte, es wäre am besten, tænkte, holdt for, formodede; was soll man davon —, tænke, dømme; ich denke zu reisen, tænker; har i Sinde, er tilsinds.
Denker, m. -s pl. s. sg. Tænker, c.
Denn, cj. thi; da: so bleibt es — dabei; ich sähe — nicht recht, med mindre jeg; ved et Comparat. hvor als er rigtigere: wer ist reicher — er, end. Undert. blot for at afrunde Sætningen, og oversættes da ikke: so wie es — kommt, ligesom det træffer sig.
Dennoch, cj. dog, ikke desto mindre, alligevel, desuagtet.
Departement (l. -mang), n. -s -s, Departement, n. (i Statsbestyrelsen); Omkreds, Landinddeling, c.
Depeche el. -sche, (l. -sche), f. -n, især pl. Depeche, c.
Dependiren, v. a. dependere, (von).
Depense, f. -n, Depense, c.
Deponiren, v. a. deponere; —ositengeld, n. -es -er, deponerede Penge; —ositum, n. -s -sita, el. Depot, n. -es, den deponerede Ting; Stedet, hvor der deponeres.
Deputat, n. -es -e, Deputat, n.
Deputirte, m. -n -n, Deputeret, c.; —utation, f. -en, Deputation, c.
Der, die, das, pl. die 1) best. Art. den, det, pl. de. Decl. sg. Nom. der, die, das, Gen. des, der, des, Dat. dem, der, dem, Acc. den, die, das; pl. Nom. die, Gen. der, Dat. den, Acc. die. 2) pron. demonst. denne, dette, disse; den, det, de. Decl. foran et Subst. som ovenst. der, die, das og ligel. ud. Subst. undt. Gen sg. dessen (deß), deren, dessen (deß). Gen. pl. derer, Dat. pl. denen. 3) pron. relat. hvilken, hvilket, hvilke, som, der. Decl. som pron. demonst. ud. Subst. undt. Gen. pl. deren, og uden Sammentrækkelsen deß. Es ist an dem, det er sandt; mit alle dem, el. bei dem allen, uagtet alt det; vor dem, forhen, fordum; zu dem, d. T. desuden; es ist dem also, det forholder sig saaledes; es war an dem, det var nær ved.
Derangiren, v. 1) a. bringe i Uorden. 2) n. m. s. være forgjeldet.
Derb, Superl. -este el. -ste, aj. fast, tæt; (i Bjergv.) righoldig; d. T. haard, djærv, drøi, dygtig, følelig; —heit, f. ud. pl. Fasthed, Tæthed, R—hed, H—hed, D—hed, c.
Dereinst, av. engang, (i Fremtiden).
Deren, pron. hvis, s. Der.
Derenthalben, -twegen, um -twillen, av. for deres Skyld; derfor.
Dergestalt, cj. og av. saaledes, saa meget, paa saadan Maade, i saadan Grad, under den Betingelse.
Dergleichen og desgl—, aj. (indecl.) deslige, saadan, slig, ligesaa.
Derhalben, (Sydt. Deroh—) cj. (sjeld.) derfor.
Derjenige, die—, das—, pl. diejenigen, pron. demonst. den, det, de, disse.
Derlei, av. (foræld.) s. Dergleichen.
Dermaleinst, av. (foræld.) engang, i sin Tid.
Dermalen, av. (foræld.) dennegang, nu.
Dermalig, av. (foræld.) nærværende.
Dermaßen, av. d. T. saa meget.
Dero. —selben, pron. deres. (Nu kun brugelig i Høflighedssproget istedetfor pron. poss. ihr og ihre, i alle Kjøn, Tal og Casus); —wegen, (Sydt.) for deswegen el. daher.
Derselbe, die—, das—; pl. dieselben, Gen. des-

selben, ders—, dess— ꝛc. **pron. demonst.** den, det, de; den samme, det — de —; eben —, den selv samme. Staaer ofte istf. er, sie, es, sein, ihr: der Vater hat nur einen Sohn, er läßt denselben studiren; er hat eine Schwester; kennen sie dieselbe? Ein schöner Garten, wer ist der Besitzer desselben? Dieselben bruges som et Høflighedsord for Sie, denenselben (dens—) for Ihnen, naar der tales til el. om høie Personer.

Des, s. der,

Deserteur (l. -tör), m. -s -s, Deserteur, Rømningsmand, c.: —tiren, v. n. m. h., desertere, rømme.

Desfalls (Deß—), av. d. T. derfor, af den Aarsag.

Desgleichen (Deß—), 1) aj. s. der—. 2) cj. ligesaa, som og.

Deshalb (Deß—), el. -en, av. og cj. derfor.

Desperat, aj. desperat, fortvivlet; —ion, f. ud. pl. Desperation, Fortvivlelse, c.

Despot, m. -en -en, Despot, c.; —ismus, m. ud. pl. Despotisme, c.; —isch, aj. despotisk.

Deß, s. pron. demonst. der.

Dessein (l. —säng), n. -s -s, Dessein, Hensigt, c., Forsæt, n.

Dessenthalben, —wegen, um —willen, av. derfor, for dens, dets Skyld.

Dessert, (l. —sähr) n. -s -s, Dessert, c.

Dessin, (l. —säng) n. -s -s, Afridsning, c., Udkast, n., Tegning, c.; Mønster, n.

Destillateur, m. -s -s, Destillateur, c.

Desto, av. (foran Comparat.) desto; je — desto, jo — desto; — mehr, — besser, — lieber, — schlimmer, desmere, desbedre, deshellere, desværre el. desto bedre ꝛc.

Deswegen, (Deß—) av. og cj. derfor, desaarsag.

Deswillen, (Deß—) av. (med um foran) derfor, desaarsag.

Detail (l. —taili') n. -s -s, det Enkelte, det Omstændelige; ins — gehen, anføre, fortælle enkelt og udførligt; —handel, m. -s -ändel, Kræmmerhandel, c.

Detailliren, v. n. m. h. dele i smaae Dele, udstykke; beskrive udførligt, sætte ud fra hverandre.

Deube, f. -n (forældet) Tyveri, n. [mynt).

Deut, m. -es -e, Doit, c. (en lille hollandsk Kobber-

Deute, f. -n, (Nordt.) s. Düte. [tvungen Maade.

Deuteln, v. a. (forældet) udlægge paa en smaalig el.

Deuten, v. 1) a. tyde, udtolke, udlægge, forklare; eine S. auf etw. —, forklare den deraf. 2) n. m. h. vise, betegne; mit den Augen —, give Tegn; -tung, f. -en, Tydning, Udlægning, Forklaring, c.

Deutlich, aj. tydelig, forstaaelig; —keit, f. ud. pl. T—hed, F—hed, c.

Deutsch, aj. tydsk; som Subst. det tydske Sprog: ein gutes —; fig. og d. T. tydelig, aabenhjertig, redelig, retskaffen; —e, m. -n -n, Tydsker, c.; —e, f. -n, et tydsk Fruent.; —e, n. -n, ud. pl. det tydske Sprog; —heit, f. ud. pl. den Egenskab ved en Ting, at den er tydsk; (i Sprogl. Germanisme); —land, n. -es ud. pl. Tydskland, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. Stormester, Ordensmester, c.

Devise, (l. —wise) f. -n, Devise, c., Tankesprog, n.

Diaconus, m. -es -onen el. -onici, Aftensangspræst, c.

Diadem, n. -es -e, Diadem, n.

Dialect, m. -en -en, Dialect, Mundart, c.

Dialog, m. -s -e, Dialog, Samtale, c.

Diamant, m. -es -en, Diamant, c.; —en, el. Demanten, aj. Diamants-, af Diamanter, med — besat.

Diameter, m. -s pl. s. sg. Diameter, c.

Diarrhöe, f. s. Durchfall. [penge).

Diät, f. ud. pl. Diæt, c.; —en, pl. Diæter (Tære-

Dich, s. du.

Dicht, aj. tæt, fast, tyk, nær ved; —es Silber, massivt; —e, f. ud. pl. bedre —heit, el. —igkeit, f. ud. pl. Tæthed, Fasthed, c.

Dichten, 1) v. a. digte, tætte, gjøre tæt. 2) v. a. og n. m. h. digte; (forældet) pense, eftertænke; sein — und Trachten, Digten (Pensen) og Tragten.

Dichter, m. -s pl. s. sg. Digter, Skjald, c.; —isch, aj. digterisk, poetisk; —ling, m. -s -e, Riimsmed, c.

Dichtkunst, f. ud. pl. Digtekunst, Poesie, Poetik, c.

Dichtung, f. 1) ud. pl. Færdigheden at digte. 2) pl. -en, Digtning, c.

Dick, aj. tyk: einen Finger el. eines Fingers —; ein —es Buch; ein —es Bein, tykt, hovent; sich — thun, tyt. (fig.) opblæst; prale; ein —es Fell haben, uigjennemtrængelig, fig. være ufølsom; —e Ohren haben, ikke høre godt, fig. være døv mod Forestillinger.

Dick-armig, aj. tykarmet; —bauch, m. -es -äuche, d. T. —wanst, m. -es -änste, Tykmave, Tykvom, Tykkert, c.; —bein, n. -es -e, det Tykke af Benet, Laar, n.; —häutig, aj. tykhudet; —kopf, m. -es -öpfe, (foragt.) et Msse. med et tykt Hoved; Grødhoved; fig. et trodsigt, ubøieligt Msse.; —köpfig, aj. tykhovedet; fig. dum; —leibig, aj. tykmavet, fed; —lich, aj. tykagtig; —nasig, aj. tyknæset; —schalig —schälig, aj. tykskallet; —thaler, m. -s pl. s. sg. en stor spansk Sølvmønt; —thuer, m. -s pl. s. sg. d. T. Prater, c.; —thuerei, f. -en, Praleri, n.; —thuerisch, aj. pralerisk.

Dicke, 1) n. -s, ud. pl. d. T. Bundfald, n. 2) f. ud. pl. Tykkelse, Tykhed, Tæthed, c.

Dickicht, n. -es -e, Tykning, c. (i en Skov).

Dickung, f. -en, s. Dickicht. [Ordbog, c.

Dictionnaire el. Dictionär, n. -s -en, Dictionaire,

Dictiren, v. a. diktere; paalægge (Straf, Mulkt).

Die, s. der. [f. -en, Tyvequinde, c.

Dieb, m. -es -e, Tyv, c.; fig. Tyv (i Lyset); —inn,

Diebel, m. -s ud. pl. s. Döbel.

Dieberei, f. -en, Tyveri, n.

Diebes-bande, f. -n, Tyvebande, c.; —daumen, m. -s pl. s. sg. Tommelfingeren af en hængt Tyv (efter Overtroen heldbringende); —hehler, m. -s pl. s. sg. Tyvehæler, c.; —laterne, f. -n, Tyvelygte, c.; —schlüssel, m. -s pl. s. sg. Tyvenøgle, c.

Diebisch, aj. tyvagtig.

Diebstahl, m. -es -ähle, Tyveri, n.

Diele, f. -n, Bræt, n., Planke, Bord, Fjæl, c.; Brædegulv, Loggulv, n., stor Forstue, c.; (n. St.] Loft, n.; —n, v. a. lægge Gulv.

Dienen, v. n. m. h. tjene: Em. el. bei Em.; als Magd—; dem Staate—; der Kirche—; fig. Gott—, tjene, dyrke; Em. mit etw. —; kann ich ihnen

—? være til Tjeneste? das dient zu nichts, tjener, nytter; darauf kann ich ihnen —, (foræld.) svare.

Diener, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Tjener (—inde) c.; ein — Gottes; Kammer —; ihr gehorsamer —.

Dienerschaft, f. ud. pl. samtlige Tjenende, Tyende.

Dienlich, aj. tjenlig, nyttig, god.

Diensam, aj. (foræld.) s. Dienlich.

Dienst, m. -es -e, Tjeneste, c. (en enkelt); Frohn—, Hof—; Eim. einen — leisten; ich bin ganz zu Ihren —en; (ogsaa hele Omfanget af Tjenesteforretningerne): ein leichter —; in Jemands —en seyn; der Staats—; in Kriegs— treten; einen — kaufen, Tjeneste, c., Embede, n., Bestilling, c.

Dienst-alter, n. -s, ud. pl. Tjenestealder, c.; —bar, aj. tjenestepligtig; livegen, vorned; (jurid.) forpligtet til noget; —barkeit, f. ud. pl. Tjenestepligtighed, c., Livegenskab, Vornedskab, n.; (jurid.) Forbindtlighed til at gjøre el. lide noget (Servitut); —beflissen, —geflissen, aj. tjenstvillig; —beflissenheit, f. ud. pl. Tjenstvillighed, c.; —bote, m. -n -n, Tjenestebud, Tyende, n.; —eifer, m. -s ud. pl. Tjenesteiver, c.; —eifrig, aj. tjenstivrig; —fähig, aj. tjenestedygtig; —fertig, aj. tjenstfærdig, —agtig; —fertigkeit, f. ud. pl. T—hed, c.; —frei, aj. fri for Tjenesten; —geld, n. -es -er, Hoveribetaling; —haft, aj. (Sydt.) tjenstpligtig, tjenstfærdig; —herr, m. -n -en, en Herre, hvem Hoveritjeneste ydes; (ogsaa) Hosbond, c.; —jahr, n. -es -e, Tjenesteaar, n.; —kleid, n. -es -er og —kleidung, f. -en, Embedsdragt, Uniform, Mondering, c., Livree, n.; —knecht, m. -es -e, Tjenestekarl, c.; —korn, n. -s ud. pl. Embedskorn; (Deputat); —leistung, f. -en, Tjenesteyden, c.; —lich, aj. tjenstlig, tjenstfærdig; —los, aj. tjenesteløs; —mädchen, n. -s pl. s. sg. og —magd, f. —ägde, Tjenestepige, c.; —mann, m. -es -leute, (fordum) Lehnsmand, c. (nu) Hoveribonde, Livegen, c.; —pflicht, f. -en, Embedspligt, Hoveriforpligt, c.; —pflichtig, aj. tjenstpligtig; —thuend, aj. tjenstgjørende; —willig, aj. tjenstvillig, —færdig (især som Høflighedsunderskrift paa Breve); —willigkeit, f. -en, T—hed, c.; —zeit, f. -en, Tjenestetid, c.; —zwang, m. -es ud. pl. Ret til at tvinge en Anden til visse Tjenester.

Dienstag (Dinstag el. Dingstag) m. -es -e, Tirsdag, c.

Dieser, -se -ses, (fork. dies el. dieß) pl. -se, pron. demonst. Dekl. med den best. Art. Endelser, denne, dette, disse; undtd. fig. nærværende; den ersten dieses, den første dennes, i denne Maaned. Dieses el. dieß staaer ofte for alle Kjøn og Tal: sind dieß die Männer 2c; Diesemnach, cj. (forældt.) s. demnach.

Dießfalls (Dies—) av. i saa Fald; i dette Tilfælde.

Dießjährig (Dies—) av. i, fra nærværende Aar, dette Aars.

Dießmahl, av. (Dies—), dennegang, nu; —ig, aj. nærværende.

Diesseit, præp. med Gen. paa denne Side: — des Flußes.

Diesseitig, av. befindende sig paa denne Side.

Diesseits, av. paa denne Side (uden efterfølgende Gen.: der Fluß trennt beide Grundstücke; das meinige liegt —). Som Subst. das —, fig. det nærværende, jordiske Liv.

Dietrich, m. -es -e, Dirik, Dirk, c.

Dieweil, 1) cj. (Sydt.) fordi, efterdi, siden, da dog. 2) av. (foræld.) saa længe som, imedens at, da, idet.

Differenz, f. -en, Difference, Forskjel, Afvigelse, c.

Differiren, v. n. m. h. differere, være forskjellig, afvige.

Digestiv, n. -es -e, Digestiv, Fordøielsesmiddel, n.

Dikasterium, n. -s -rien, Retscollegium, n.

Dilettant, m. -en -en, Dilettant, Libhaver, c.

Diligence, (l. —schangß) f. -n, Diligence, c.

Dill, 1) m. -s ud. pl. el. -e, f. ud. pl. Dild, c. (Urt). 2) —e, (Tülle) f. -n, d. T. kort Rør, n. (paa forskjellige Redskaber, til at stikke noget i, f. Ex. paa en Lampe).

Dimension, f. -en, Dimension, c.

Dimission, f. Dimission, c.

Diner el. **Diné** (l. Dineh) n. -s -s, Diné, n.

Ding, n. -es 1) pl. -e, Ting, c. (physisk tilværende og alt, hvad man kan tænke sig af Gjenstande, Egenskaber, Handlinger 2c.); das — ist nicht übel, Ting, Sag, c.; geschehene —e sind nicht gut zu ändern, skete Ting, gjort Gjerning; guter —e seyn, være ved godt Mod; aller guten —e sind drei, alle gode Ting; die vier letzten —e, de fire sidste Ting (Død, Dom, Himmerig, Helvede); (foræld.) Thing, n., Ret, c. 2) pl. -er, (med Ringeagt) Ting, Tingest, c. (ethvert for sig Bestaaende, naar man ikke vil bruge sammes egentlige Benævnelse): das — möchte ich wohl haben; fig. ein artiges —elchen, lille Pige; seine Töchter sind niedliche —erchen, Smaapiger, unge Fruentimmer.

Dinglich, aj. (jurid.) hvad der vedkommer en Sag og har Hensyn derpaa.

Dingen, v. i. (ogsaa rgl.) 1) n. m. h. tinge, prutte. 2) a. Einen —, tinge, fæste, leie, hyre.

Dinkel, m. -s ud. pl. Spelt (et Slags Hvede).

Dinstag, s. Diens—.

Dinte, s. Tinte.

Diöces, f. -en, et bispeppeligt Gebet; Sogn, n.

Diphthong, m. -en -en, Diphthong, Dobbeltlyd, c.

Diplom, n. -s -e, Diplom, n.

Diplomatie, f. Diplomatie, c.; —atik, f. Diplomatik, c.; —atisch, aj. diplomatisk.

Dir, s. du.

Direct, aj. directe, ligefrem, umiddelbar; —ion, f. -en, Direction, c.; —or, m. -s pl. -es el. -en, Directeur, c.; —orium, n. -s (-rii) -rien (ria) Directorium, n.

Dirigiren, v. a. dirigere.

Dirne, f. -n, (foræld.) Pige, Jomfru, c.; (især Sydt.) Tjenestepige, c.; eine liederliche —, Tøs, Qvindemenneske, n.

Dis, n. (i Musik) Dis, c.

Discant, m. -es -e, Discant, c.; —ist, m. -en -en, den, som synger Discant.

Discipel, m. -s pl. s. sg. Discipel, c.

Disciplin, f. -en, Disciplin, c.

Disconto, m. (indecl.) Disconto, c.

Discours, m. pl. s. sg. Discours, c.

Discret, aj. discret; —ion, f. ud. pl. Discretion, c.

Dispüt, m. -es -e, Disput, c.; —putiren, v. n. m. h. über etw., disputere (især over lærde Sager); —ation, f. -en, en Afhandling skreven for at dispu-

teres over; Disputeringen selv.
Dissonanz, f. -en, Dissonance, c. (en skurrende Lyd); **—oniren**, v. n. m. h. dissonere, skurre.
Distance, f. -n, el. **—stanz**, f. -en, Distance, c.
Distel, f. -n, Tidsel, —blomst, —plante, c.; **—fink**, m. -en -en, Stillits, c. (Fugl); **—icht**, aj. tidselagtig; **—ig**, aj. fuld af Tidsler.
District, m. -es -e, District, n., Omkreds, c.
Divan, m. -s -s, Divan, c.
Divertiren, v. a. divertere, fornøie sig.
Dividiren, v. a. dividere (undersøge, hvor ofte et mindre Tal (**Devisor**, m. -s -en) er indeholdt i et større (**Dividend**, m. -s -e); **—vision**, f. -en, Division, c.
Döbel, 1) m. -s pl. s. sg. (d. T. **Diebel**) Hestlingen (et Slags Elvefisk, der ligner Brasen); Tap, Plek, c. (ved forskjellige Haandv.). 2) n. ud. pl. Heire, c. (Bromus; Ukrud).
Döbeln, v. a. slaae Pløke i.
Doberig, aj. (n. St.) lummer (om Luften paa varme og vindstille Dage).
Docent, m. -en -en, Lærer, c. (især paa Høiskoler).
Doch, 1) cj. dog, alligevel, men. 2) av. jo! efter et nægtende Spørgsmaal: **warst du nicht bei ihm?** Svar: **doch**, jo. Ofte forhøier det som blot av. Eftertrykket: **ja —! nein —! nicht —!**
Docht, m. -es -e, Væge, c. (i Lys og Lampe).
Docke, f. -n, Dogge, c. (Hund); Dokke, (hvori Skibe istandsættes); enhver tyk, kort Pille; en Dukke Garn eller Traad; Taugent, c. (paa et Klaveer); forskjellige Haandværksredskaber; en Art Hovedpynt for Damer; (især Nordt.) Dukke, c.
Docken, v. 1) a. gjøre Dukker Garn el. Traad; kun sammens. med **auf** og **aus**. 2) n. m. h. lege med Dukker, forfærdige D—.
Doctor, m. -s -en, (underl.) -es, Doctor, c.; **— der Medicin**, Doctor i Medicinen; **—inn**, f. -en, Doctorinde, c.
Document, n. -es -e, Document, n.
Doge, (l. **—sche**) m. -n -n, Doge, c. (i Venedig og Genua).
Dogge, f. -n, Dogge, c. (Hund); s. **Docke**.
Dogma, n. -s -ta, Dogma, c.; **—tik**, f. ud. pl. Dogmatik, c.
Dohle, f. -n, Allike, c. (Fugl).
Dohne, f. -n, Done, c. (Snare for Fugle); **—nstrick**, m. -es -e, Række af Doner.
Dolch, m. -es -e, Dolk, c.; **—stich**, m. -es -e, Dolkestik, n.
Dolde, f. -n, (næsten forældet.) Dold, c., Stjerne, c. Top, c. (f. Ex. af en Plante el. et Træ); **—nblume**, f. -n, Stjerneblomst, c.; **—förmig**, aj. stjerneformet.
Dölle, f. -n, (n. St.) et lavt Sted i en Ager, enhver Fordybning.
Dollman el. **Doliman**, m. -s -e, Husartrøie, c.
Dollmetschen el. **Dolm—**, v. a. oversætte (især mundtlig); tolke; **—scher**, m. -s pl. s. sg. Tolk, Fortolker, c.
Dom, m. -es -e, Kuppel, c.; fig. Domkirke, c.
Dom-dechant, m. s. **Decan**; **—herr**, m. -n -en, Domherre, Canonicus; **—herrlich**, aj. Domherre-, Domherren vedkommende; **—pfaff**, -en -en, (foragt.) Domherre, c.; Dompap, c. (Fugl); **—probst**, m. -es -öbste, Domprovst, c.
Domaine, f. -n, Domaine, Krongods, n.
Domestik, m. -en -en, Domestik, c.
Domino, m. -s -s, Domino, c. (et Slags Kappe og et Spil).
Domicellar, m. -en -en, en ung Domherre, der endnu ikke har Sæde i Capitlet.
Donat, m. -es -e, Donat, c. (latinsk Sproglære).
Donau, f. Donau (Flod).
Don-lage, f. -n, (Bjergv.) skraa Retning; **—legig**, aj. skraa; **—holz**, n. -es -ölzer, Tværtømmer i en skraa Schacht, hvorpaa **—bretter** og **—latten**, Brædder og Lægter i den skraa Schacht, fastsjeres.
Donner, m. -s pl. s. sg. Torden, c.; fig. Lyn, n.: **von dem — getroffen**; Torden lignende Larm: **der — des Geschützes.**
Donnerer, m. -s ud. pl. Tordneren, Tordenguden, Jupiter.
Donner-gott, m. -es ud. pl. Tordengud, c.; **—keil**, m. -es -e, T—kile, c.; **—schlag**, m. -es -äge, T—skrald, n.; fig. T—slag, n. (en skrækkelig Tidende); **—stimme**, f. -n, T—stemme, c.; **—strahl**, m. -es -en, Lynstraale, c.; **—wetter**, n. -s, T—veir, n. (mest fig. som et Ordudbrud); **—wolke**, f. -n, T—sky, c.; **—wort**, n. -es -örter, T—ord, n. (et skrækkeligt Ord, en frygtelig Tale).
Donnern, v. n. m. h. es -rt, det tordner; **Gott —rt**, tordner; fig. tordne, give Skrald, tale med Iver: **die Kanonen —, eine —de Stimme.**
Donnerstag (**—rstag**), m. -es -e, Torsdag, c.; **der grüne —**, Skjærtorsdag, c.
Doppel-adler, m. -s pl. s. sg. skakt Ørn, c. (Rigsvaaben); **—becher**, m. -s pl. s. sg. Dobbeltbæger, n. (hvis Fod ligeledes er et Bæger); **—bier**, n. -es pl. (om flere Sorter) -e, dobbelt Øl, stærkt Øl; **—deutig**, aj. som kan tydes paa dobbelt Maade; tvetydig; **—ehe**, f. -n, Bigami, n.; **—fenster**, n. -s pl. s. sg. dobbelt Vindue, Forsætsvindue, n.; **—flinte**, f. -n, Dobbeltflint, c. (med to Løb); **—gänger**, m. -s pl. s. sg. En, som troer at see sig selv udenfor sig; **—gesang**, m. -es -änge, tostemmig Sang (Duet); **—kinn**, n. -es -e, dobbelt Hage; **—laut**, m. -es -e, Dobbeltlyd (Diphthong) c.; **—lauter**, m. -s pl. s. sg. Diphthongtegn, n.; **—punkt**, m. -es -ünkte, Colon, n. (:); **—schlag**, m. -es -äge, Dobbeltslag, (i Musik); **—sinn**, m. -es, dobbelt Mening, Tvetydighed, c.; **—sinnig**, aj. som har dobbelt Mening, tvetydig; **—züngig**, aj. fig. tvetunget, falsk.
Doppeln, v. 1) a. tage dobbelt, gjøre —, fordoble. 2) n. m. h. spille Terninger, Dam; doble, spille falsk.
Doppelt, aj. dobbelt, i dobbelt Henseende; i Sammens., hvor det hedder **doppel** og betegner det, der har en dobbelt el. overh. foreget Størrelse, Godhed, Styrke: **Doppellerche**; d. T. (om Blomster) fyldt, dobbelt.
Dorf, n. -es -örfer, Landsby, Bondeby, c.; **das sind mir böhmische Dörfer**, ubekjendte Ting; **Dörfchen**, **—lein**, n. -s pl. s. sg. Flække, Torp, c.; **—flur**, f. -en, Bymark, c.; **—junker**, m. -s pl. s. sg. Landjunker, Landsby—, c.; **—mark**, f. -en, Bygrændse, c.; **—mäßig**, aj. landsbyagtig; **—recht**, n. -es ud. pl. Byret, c.; **—richter**, m. -s pl. s. sg. Dommer i Byen; **—schaft**, f. -en, Landsby, c.

alle en Bondebyes Beboere tilsammen; —**schuldheiß**, m. -en -en, og -**schulze**, m. -n -n, Foged, c.

Dörflich, aj. landsbyagtig, landlig.

Dorn, m. -es pl. -e (undert. d. T. Dörner) naar Talen er om flere enkelte, og -en, naar en ubestemt Mængde bliver sammenfattet, Torn, Pig, c. (især paa Vexter); Torn (i Spænder og i forskjelligt Værktøi); fig. Tørn, c. (enhver Busk, som har Torne) pl. -en; Grene af en saadan Vext, ud. sg.; Torn, (hemmelig Smerte, Hindring) pl. -en.

Dornbusch, m. -es -üsche, Tornebusk, c.

Dorndreher, m. -s pl. s. sg. Tornskade, c.

Dornen, aj. som er af Torne, Torne-.

Dornen-hecke, f. -n, Tornehække, c.; —**kranz**, m. -es -änze, T—krands, c.; —**krone**, f. -n, T—krone, c.; —**strauch**, m. -es -äucher, T—busk, c.; —**voll**, aj. tornefuld.

Dornicht, aj. tornagtig, liig Torne.

Dornig, aj. tornet, tornefuld.

Dorren, v. n. m. s. tørres, forblive tør, visne.

Dörren, (d. T. darren) v. a. Obst, tørre.

Dörrsucht, f. s. Darrsucht.

Dorsch, m. -es -e, Torsk, c.

Dort. (vulg. dorten) av. hist, hisset, hist henne; der; von — aus, derfra; —**her**, av. derfra, fra den Kant, hist fra; —**hin**, av. derhen, didhen, hist hen; —**ig**, av. derværende.

Dose, f. -n, (Dim. Döschen, n. -s pl. s. sg.) Daase, c.; —**nstück**, n. -es -e, Maleri paa el. i en Daase.

Döse, f. -n, Trækastie, c. (sædvanlig paa 3 lange Been).

Dösig, aj. (n. St. d. T.) døsig; —**keit**, f. ud. pl. D—hed, c.

Dosis, f. pl. -oses og -osen, Desis, c.

Dost, m. -es el. -en, m. -s pl. die —enkräuter, Merian, Tost, c. (Plante).

Dotter, m. -s pl. s. sg. Blomme, c.; Ei—, Æggeblomme; —**blume**, f. -n, Benævnelse paa forskjellige gule Blomster, som: Smørblomst, Koblomme; —**gelb**, aj. guul som Æggeblomme.

Douane, f. -n, Douane, c.; —**nlinie**, f. -n, Toldgrændse, c.

Doublette, f. -n, Dublet, c.

Douceur, 1) n. -s -e, el. -s, Douceur, Belønning, Gave, c., Drikkepenge. 2) f. -e, Douceur, Høflighed, Smigreri, Forbindtlighed. c.

Douche, f. -n, Douche, c.

Drache, m. -n -n, Drage, c. (i dette Ords forsk. Betyd. i Dansk); der alte —, (i Bibelen) den gamle Drage, Djævelen; fig. Drage, c., en ondagtig, trættekjær Person, især en saadan Qvinde.

Drachen-baum, m. -es -äume, Dragetræ, især et Palmetræ i Ost- og Vestindien, hvoraf udflyder —**blut**, n. -es ud. pl. D—blod, c.; —**kopf**, m. -es -öpfe, D—hoved, n.

Drachme, f. -n, Drachma, c., 1/4 Lod, et Qvintin; Mynt hos de gamle Grækere og hos Jøderne.

Dragoner, m. -s pl. s. sg. Dragon, c.

Draht, (da det kommer af drehen, bør det skrives Drath ligesom Nath, Gluth, Blüthe af nähen, glühen, blühen) s. Drath.

Drall, aj. drei, tyk, stram, munter, livsfuld.

Drama, n. -s -men, Drama, n.; —**tisch**, aj. dramatisk; —**tisiren**, v. n. m. h. dramatisere.

Dran, s. daran.

Drang, m. -es ud. pl. Tilstanden, i hvilken man trænges; trykkende Mængde, Paatrængenhed; indvortes Drift, Trang, c.

Drängen, v. a. trænge, trykke: Einen an die Wand —; fig. sich, trænge frem, stræbe at indtage et Sted; seine Gläubiger — ihn, presse plage; s. Gedrängt.

Drangsal, n. -es -e, Trængsel. Kummer, Gjenvordighed, c.

Drath, m. -es -äthe (ikke -ther) Traad, c. (især af Metal).

Drath-arbeit, f. -en, Traadarbeide, n.; —**fenster**, n. -s pl. s. sg. Vindue af Staal el. Messingtraad; —**förmig**, aj. traadformig; —**händler**, m. -s pl. s. sg. T—handler, c.; —**kugel**, f. -n, Lænkekugle, c.; —**puppe**, f. -n, T—dukke, c. (Marionette); —**saite**, f. -n, Metalstreng, c.; —**sieb**, n. -es -e, Sigte med Traadbund; —**spinnen**, n. -s ud. pl. T—spinden, Arbeidet af —**spinner**, m. -s pl. s. sg. T—spinderen, som forfærdiger Guld-, Sølv- og Messingtraad; —**ziehen**, n. -s ud. pl. T—trækken, c.; —**zieher**, m. -s pl. s. sg. T—trækker, Guldtrækker, Sølv—, c.; —**zug**, m. -es -üge, T—trækning, c.; ogsaa Værkstedet, hvor dette skeer.

Dräthern, aj. d. T. Traad-, som er af Traad.

Dräuen, s. Drohen.

Drauf, s. Darauf.

Dräuschen, v. n. m. h., d. T. pladske; regne stærkt; (vulg. droschen og draschen, som ogsaa betyder at pluddre, larme).

Draußen, av. derude, der udenfor.

Drechselbank, f. -änke, Dreierbank, c. (d. T. Drehbank).

Drechseln, (d. T. drehen) v. a. dreie: eine Kugel —; in Holz —.

Drechsler (Dreher) m. -s pl. s. sg. Dreier, c.

Dreck, m. -es ud. pl. vulg. Dræk, Skarn, Snavs, n.; fig. en slet, ringe Ting; —**ig**, aj. snavset, besudlet med Skarn; smudsig, ureen.

Dreg, m. -es -e, Dræg, n., et lidet Anker.

Dreh-bank, f. -änke, d. T. Dreierbænk. c.; —**basse**, f. -n. Svingbasse, c. (en lille Skibskanon); —**baum**, m. -es -äume, Svingel, Svingbom, c. (hvormed en Vei spærres for Ridende og Kjørende); —**eisen**, n. -s pl. s. sg. Dreierjern, —redskab, n.; —**käfer**, m. -s pl. s. sg. Hvirvlebille, c. (Insekt); —**krankheit**, f. ud. pl. Svimmelsygdom (hos Faar); —**kreuz**, n. -es -e, s. —baum; —**lade**, f. -n, Kandestøberens Dreierbænk; —**ling**, m. -s -e, Drev, n. forskjellig til Omdreining tjenende Værktøi, f. Ex. Armen paa en Slibesteen; et svimmelsygt Faar; —**orgel**, f. -n, Haandorgel, Positiv, n.; —**rad**, n. -es -äder, Dreiehjul, n.; —**scheibe**, f. -n, Dreieskive, c.; —**stahl**, m. -es -ähle, s. —eisen, —**stuhl**, m. -es -ühle, Skruestol, c.; Metalarbeidernes Dreierbænk.

Drehen, v. a. ein Rad, dreie; Eim. etw. aus der Hand vriste; die Augen, dreie om, bevæge hid og did; Eim. den Rücken, vende; ein Seil, snoe; sich, dreie sig (især om Vinden); Eim. eine Nase —, fig. dreie en Næse (faae til at troe noget Usandt); —**d**, aj. d. T. svimmel; —**her**, m. -es pl. s. sg. d. T. i Sammens. Dreier: Horndreher; forskjellige Værktøi.

Drei, M.-Tal (Gen. -er, Dat. -en) tre; die —en, Tretal, n., Treer i Kort.

Drei-armig, aj. trearmet; —beinig, aj. trebenet; —decker, m. -s pl. s. sg. Tredækker. c.; —drath, m. -es -äthe, Tøi vævet af tredobbelte Traader, Dreil, n. (Drillich) treskaftet Tei; —dräthig, aj. treskaftet; —eck, n. -es -e, Trekant, c.; —eckig, aj. trekantet; —einig, aj. treenig; —einigkeit, f. Treenighed, c.; —er, m. -s pl. s. sg. tre Eenheder forenede til et Hele; især en liden Skillemynt, Trilling, c.; —erlei, aj. (indecl.) tre Slags; —fach, aj. tredobbelt, trefold; (ogsaa —fältig men ikke —doppelt); —fädig, aj. tretraadet; —faltig, aj. trefoldig; —faltigkeit, f. ud. pl. Trefoldighed, c.; —farbig, aj. trefarvet; —fuß, m. -ßes -üße, Trefod, c.; —füßig, aj. trefodet; —gesang, m. -es -änge, trestemmet Stykke (Terzet); —herr, m. -n -en, og —herrscher, m. -s pl. s. sg. Triumvir, c., een af Tre, som regjere en Stat; —herrschaft, f. -en, Triumvirat, n.; —jährig, aj. treaarig; —jährlich, aj. som gjentages hvert tredie Aar; (saaledes ogsaa —stündig, —stündlich, —tägig, —täglich, —wöchig, —wöchentlich og (sjeld.) —monatig, —monatlich); —kantig, aj. trekantet; —königsfest, n. -es ud. pl. Hellig-tre-Kongers Fest; —ling, m. -s -e, Trilling, c., tredie Delen af et Hele; et Maal paa tre Tønder el. tre Spande; —mal, (—Mal) av. tre Gange; —malig, aj. som skeer tre Gange; —master, m. -s pl. s. sg. Tremaster. c.; —mastig, aj. tremastet; —pfünder, m. -s pl. s. sg. Trepunder, c.; —schlag, m. -es -äge, Pasgang, c.; —seitig, aj. tresidet; —silbig, aj. trestavelses; —sitzig, aj. med tre Sæder; —spännig, aj. med tre Heste for; —ßig, M.-Tal, tredive; —ßiger, m. -s pl. s. sg. Medlem af et Selskab paa 30 Pers.; en Pers., som er 30 Aar gl.; —ßigste, O.-Tal, tredivte; —ßigstel, n. -s pl. s. sg. tredivte Delen; —ßigstens, av. for det tredivte; —stimmig, aj. trestemmig; —zack, m. -es -e, Trefork, tregrenet Gaffel, c.; —zackig, aj. tregrenet; —zehn (—zehen) M.-Tal, tretten; —zehner, m. -s pl. s. sg. Medlem af en Forening af 13 Pers.; —zehnte, O.-Tal, trettende; —zehntens, av. for det trettende.

Dreist, aj. dristig, behjertet; ugeneert i Selskab; uforskammet, fræk; —igkeit, f. ud. pl. D—hed, B—hed, U—hed, c.

Drell, 1) aj. d. T. undld. levende, munter; rund, fast. 2) m. -s, s. Dreidrath.

Drellbohrer, s. Drillb—.

Dreschen, v. i. a. tærske; leeres Stroh—, tærske Langhalm (gjøre forgjæves Arbeide); fig. vulg. slaae; pluddre, sladdre; —scher, m. -s pl. s. sg. Tærsker, c.

Dresch-flegel, m. -s pl. s. sg. Tærskeplejel, c.; —maschine, f. -n, Tærskemaskine, c.; —tenne, f. -n, Tærskelo, c.; —zehend, m. -en -en, Tiende af udtærsket Sæd. f. -en, Dressur. c.

Dressiren, v. a. dressere, afrette, (som Hunde); —ssur,

Drey, s. Drei.

Driebrachen, v. a. einen Acker, ploie tredie Gang.

Drillbohrer, m. -s pl. s. sg. Dril, c. (et spidst Beer hos Metal- og Steenarbeidere) d. T. Drell—.

Drillen, v. a. dreie om i en Kreds; drille (bore med en Dril); Einen, drille, falde besværlig; (d. T. ogsaa trillen).

Drillhaus, n. -es -äuser, (n. St.) Exerceerhuus, n.

Drillich. m. -es -e, s. Dreidrath.

Drilling, m. -es -e, Drev, n. (som sætter en Maskine i Gang); d. T. ogsaa Drehling og Drelling; Trilling, c. (et af tre paa engang af een Moder fødte Børn).

Drin, d. T. s. Darin.

Dringen, v. i. 1) a. trænge, nøde, tvinge; —d, partic.: —de Gefahr, trængende, yderlig; —de Geschäfte, presserende, som man skee strax; er hat mich —d, paatrængende, indstændigen. 2) n. m. s. trænge ind; in Einen, trænge ind i, bede indstændigen; auf etw., trænge paa, ville absolut, paastaae bestemt; —glich, aj. indtrængende, bevægende ved kraftige Midler; —glichkeit, f. ud. pl. Indtrængenhed, c.

Dritte, O.-Tal, tredie.

Dritthalb, drittehalb, aj. (indecl.) halvtredie.

Drittheil, n. -es -e, eller sædvanlig

Drittel, n. -s pl. s. sg. tredie Deel (af et Hele, f. Ex. af en Daler); —n, v. a. dele i tre Dele.

Drittens, av. for det tredie.

Drob, s. Darob, Darüber.

Droben, av. (d. T. for da oben, dort—) der oppe, hist oppe.

Droguerie, f. ogsaa Droguerei, f. (l. gu som et k) Materialvare, raa Apothekervare; —guist, m. -en, -en, den, der handler dermed; Materialist. c.

Drohen, v. n. m. h. og a. (forældet dräuen) true: Eim. mit der Hand; Eim. etwas, das Haus drohet den Einfall; —hung, f. Trudsel, c. ud. pl.; truende Tale, c., Trudselsord, n. pl. -en.

Drohne, (Thräne) f. -n, Drone, Vandbi, c.

Dröhnen, v. n. s. Drönen.

Drohwort, n. -es -örter, Trudselsord, n.

Drollig, aj. løierlig, pudseerlig; —keit, f. -en, L—hed, P—hed, c.

Dromedar, m. -s -e, Dromedar, c.

Drommete, (digterisk), f. -n, Trompet, c.; —n, v. n. m. h. trompete.

Drönen, v. n. m. h. drøne, døne, give en stærk, bævende Lyd.

Dronte, f. -n, Dronte (Fugl) c.

Droschke, f. -n, Droschke, c.

Dröschen, s. Dräuschen.

Drossel, f. -n, d. T. Adamsæble, n., Luftrør, Spise—, n., Strube, c.; Drossel, c. (Sangfugl); —ader, f. -n, Halsaare, c.

Drost, m. -en -en, Landdrost, c. (i nogle Egne, en Øvrighedsperson paa Landet); —ei, f. -en, Landdrostens Embedsdistrict.

Drüben, av. d. T. paa hiin Side, derovre.

Drüber, s. darüber.

Druck, m. -es -e, ein — der Hand, der — der Luft, Tryk, n.; der — der Trauben, Udpresning, c.; fig. unter einem schweren —, Tryk, n., Undertrykkelse; ein Schrift in den — geben, i Trykken; ein reiner —, Tryk. c. ud. pl.; (ogsaa) det trykkede Skrift.

Druck-buchstabe, m. -ns -n, trykt Bogstav; —fehler,

m. -s pl. s. sg. Trykfeil, c.; —fertig, aj. færdig til Trykken; —freiheit, f. ud. pl. Trykkefrihed, c.; —jahr, n. -es -e, Trykkeaar; —kosten, pl. ud. sg. Trykkeomkostninger; —ort, m. -es -e, Trykkested, n.; —papier, n. -es -e, Trykpapir, n.; —schrift, f. -en, trykt Skrift, Prent, n.; —tisch, m. -es -e, Trykkebord, n. (til at trykke Kattuner paa); —werk, n. -es -e, Trykværk, n. (især til at presse Vandet i Heiden).

Drucken, v. a. Bücher ꝛc. trykke, prente.

Drücken, v. 1) a. trykke: den Thon in die Form; Eim. die Hand; Eim. ans Herz; die Schuhe — ihn; das Volk —; sich —, faae Stade ved at trykkes. 2) n. m. h. trykke: die Last drückt auf mich; die Uhrfeder drückt; drückende Luft; diese Speise drückt im Magen, ligger tungt; d. T. dræve, være ubestemt og langsom; bei Tische sitze ich nicht gern gedrückt. knebet.

Drucker, m. -s pl. s. sg. Trykker, c. (i Bogtrykkerier).

Drücker, m. -s pl. s. sg. Trykker, c. (Værktøi); Klinkejern, n. (paa en Laas).

Drucker-ballen, m. -s pl. s. sg. Trykballe, c.; —farbe, —schwärze, f. ud. pl. Trykkersværte, c.; —lohn, m. -es ud. pl. Trykkerløn, c.

Druckerei f. -en, Trykkeri, n. (Værksted); Konsten, at trykke, ud. pl.

Drucksen, v. n. m. h. d. T. dræve, være ubestemt og langsom.

Drud, m. -en -en, (—e, f. -n) Hexemester, (Hex), ond Aand, c., Spøgelse, n., Maren, c.

Druide, m. -n -n, Druide, c. (Præst hos Celterne ꝛc.).

D:um, s. darum.

Drunten, av. (da unten, dort —) d. T., der nede, hist nede.

Drüschling, m. -es -e, (n. St.) Champignon, c.

Druse, f. 1) ud. pl. Krop, c. (Hestesygdom). 2) pl. -n, Mineral, som paa Overfladen er skudt ud i smaae Krystaller.

Drüse, f. -n, Kjertel, c.; (ogsaa) Krop, s. Druse.

Drusen, pl. ud. sg. (n. St.) Bærme, c.; Qvaset af udpressede Viindruer.

Drusig, aj. beladt med Krop.

Drüsig, aj. som har Kjertler.

Du, pron. pers. Gen. deiner (fork. dein) Dat. dir, Acc. dich, du, dig; pl. Nom. ihr, Gen. euer, Dat. og Acc. euch, I, eder; bist — es? er det dig?

Dubiös, aj. tvivlsom, uvis.

Dublette, f. -n, Dublet, c.

Ducaten, m. -s pl. s. sg. Ducat, c.

Ducken, v. a. sich, dukke, (bøie Hovedet og Overkroppen); fig. føie sig efter Omstændighederne.

Duckmäuser, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) (foragt.) Lurendreier, c.; —ei, f. -en, Lurendreieri, n.

Duckstein, m. -es ud. pl. s. Tuf; Hvidtel, som bruges i det Brunsvigske.

Dudeldei, n. -es ud. pl. Bisvas, n., Ubetydelighed, c., og det samme som Dudelei, f. -en, Tuderi, Klimperi, Bierfiedlen, slet Sang, c.

Dudeln, v. n. m. h. vulg. blæse paa Sækkepibe, c., klimpre, synge slet.

Dudelsack, m. -es -äcke, d. T. Sækkepibe, c.

Dudu, m. Dronte, c. (Fugl).

Duell, n. -es -e, Duel, Tvekamp, c.; —ant, m. -en -en, Duellant, c.

Duett, n. -es -e, Duet, c.

Duft, m. -es -üfte, Dunst, Taage, c.; Duft, Blomster—, c.

Duftbruch, m. -es -üche, kaldes i Skovvæsenet, naar et Træ el. en Green brækkes ved Sneens el. Isens Tyngde.

Duften, v. a. dufte; die Wände —, svede.

Düften, v. a. give Duft fra sig, udbrede Duft.

Duftig, aj. duftende, givende Duft fra sig.

Dukaten, m. -s pl. s. sg. Ducat, c.

Duldbar, aj. som kan taales.

Dulden, v. a. ein Unglück —, taale, lide taalmodig; hier duldet man alle Religionen, taaler, fordrager, tolererer; —dung, f. ud. pl. taalmodig Liden; Taalen, Fordragen; Tolerance, c.; —der, m. -s pl. s. sg. (—derinn, f. -en) Taaler, c., taalmodig Lidende; —dsam, aj. taalig, overbærende, tolerant; —dsamkeit, f. ud. pl. T—hed, Overbærenhed, Tolerance, c.

Dult, m. -es -e (Sydt.) aarligt Marked, n.

Dumm (dümmer, dümmst), aj. dum; fig. kraftesløs; —dreist, aj. dumdristig; —dreistigkeit, f. ud. pl. Dumdristighed, c.; —heit, f. Dumhed, c. ud. pl.; en dum Handling, dum Opførsel, pl. -en; —kopf, m. -es -öpfe, (d. T. —bart, m. -es -e, Nordt. —erjan, d. e. dummer Johann) Dosmer, c., Dummerhoved, n., Dumrian, c.

Dumpf, aj. (om Lyd) huul, dæmpet; —er Schmerz, bedøvende, stum, undertrykt; ein —es Schweigen, mørk; sein Kopf ist ganz —, forvirret, bedøvet; —heit, f. -en, Bedøvelse, c; —ig, aj. muggen; —sinn, m. -es ud. pl. Bedøvelse, c.

Dümpfel, m. s. Tümpel.

Dune, f. -n, (Nordt.) Duun, n.; —nbett, n. -es -en, Duundyne, c.

Düne, f. -n, en Sandbanke ved Havskysten.

Dung, m. -es ud pl. (Sydt.) s. Dünger.

Düngen, v. a. gjøde: das Feld; —ger, m. -s pl. s. sg. Gjødsle, Gjødning, Mødding, Møgdynge, c.; —gung, f. -en, Gjøden, c.

Dunkel, aj. (dunkeler el. sædv. dunkler; dunkelst) dunkel; eine —e Höhle, mørk; eine —e Rede, dunkel, utydelig; er ist von —er Herkunft, ubekjendt; das — des —s og —heit, f. ud. pl. Dunkelhed, c., Mørke, n., Utydelighed, c. (i sidste Bet. pl. -heiten); —n, v. 1) n. m. h. mørknes, slumre. 2) a. gjøre mørk; —blau, —gelb, —grün, —roth ꝛc. mørkeblaa, —guul ꝛc.

Dünkel, m. -s ud. pl. Fordom, forudfattet Mening, c.; Indbildning, Indbildsthed, c., høie Tanker om sig selv; —haft, aj. indbildsk.

Dünken, v. synes, forekomme, tykkes, holde for, mene. (Som v. n. m. h. med Personen i Dat. sie dünkte mir schön; thue, was dir gut dünkt; som recip. med Pers. i Acc.: du dünkst dich klug; sie — sich tugendhaft; ogsaa med lassen: laß dich nicht klug —; som impers. med Pers. i Acc.: es dünkt mich).

Dünn, aj. tynd: ein —es Blatt; die Leinwand ist —, (aaben); —es Haar; —es Bier.

Dünn-haarig, aj. tyndhaaret; —schalig el. —schälig,

tyndskallet; —stämmig, aj. tyndstammet.
Dünne, f. ud. pl. Tyndhed, c., s. Dünnung.
Dünnen, v. a. gjøre tynd.
Dünnheit, f. ud. pl. Tyndhed, c.
Dünnung, f. -en, Slag, n. (det Tynde af Livet under Ribbenet), Tyndlivet. [Blære, c.
Duns, m. -es -e, et dumt og derhos opblæst Mske.,
Dunsen, v. i. n. m. s. nu kun i partic. ge—, aufge—, ophovnet, opblæst.
Dunst, m. -es -ünste, Dunst, c.; Eim. einen blauen — vormachen, binde Nøgen paa Ærmet; (i Jagtsp.) Spurvehagel, n.
Dunsten, v. n. m. h. dunste op, dampe. [Laag.
Dünsten, v. a. das Fleisch, stuve, koge under lukt
Dunstig, aj. fuld af Dunster.
Dunstkreis, m. -es -e, Dunstkreds, Atmosphære, c.
Duodez, m. -es -e, Duodez, c.
Dupfen, s. Tupfen el. Tüpfen.
Duplik, f. -en, Duplik, c.
Dupliren, v. n. m. h. doublere el. duplere, fordoble.
Durch, 1) præp. med Acc. gjennem, igj—: ich ging — das Thor; — das Fenster sehen; es ging ihm —s Herz; Eim. — die Finger sehen; — das ganze Jahr el. das ganze Jahr — (hindurch); mellem: — einander mengen, werfen; (en virkende Aarsag; et Middel) ved: — ihn bin ich glücklich geworden. 2) av. ich bin nicht mit dem Buche —, færdig, til Ende; — und —, heelt igjennem; die Strümpfe sind —, hullede, itu. (De med — sammens. Verb. ere deels ægte smss., altsaa uadskillelige (ins.); i hvilket Tilfælde Hovedtonen ligger paa Verbet, ge i præter. part. bortfalder og zu sættes foran infinit.: er durchreiset die Schweiz, hat sie —reiset, wünscht sie zu —reisen; deels uægte smss., altsaa adskillelige (sep.); i hvilket Tilfælde Hovedtonen ligger paa durch, og ge i præter. partic. og zu ved infinit. sættes imellem durch og Verb.: er reiset nur durch, ist durgereiset, gedenkt nur durchzureisen).
Durchackern, v. a. 1) sep. gjennempløie; pløie tilgavns; 2) ins. pløie, gj—rode, møisomt gj—arbeide; —rung, f. -en, Gjennempløining, c.
D—arbeiten, v. a. sep. sich, eine S., gj—arbeide; —tung, f. -en, Gj—duing, c.
D—aus, av. (Tonen paa aus) ganske, aldeles, heel igj—; endeligen, uden Modsigelse, absolut.
D—backen, v. i. n. m. s. sep. gj—bages.
D—beben, v. a. ins. gj—bæve.
D—beißen, v. i. a. 1) sep. gj—bide; sich, bane sig Vei ved at bide, hjelpe sig frem ved at skjende. 2) ins. gj—bide: das Brod —.
D—beizen, v. sep. 1) n. m. s. gj—ædes, —ædses. 2) a. gj—æde, —ædse.
D—beten, v. a. gj—bede: 1) sep. bede til Ende. 2) ins. tilbringe med at bede.
D—betteln, v. a. 1) sep. sich, betle sig igj—. 2) ins. das Land, gj—betle, tigge igj—.
D—blasen, v. i. a. 1) sep. blæse igj—; ein Tonstück, blæse til Ende. 2) ins. (om Vinden) gj—blæse. [flygtigt igj—.
D—blättern, v. a. sep. og ins. gj—blade; fig. læse
D—bläuen, v. a. sep. gj—prygle.

D—blick, m. -es -e, Gj—blik, n.; Gj—skuen, c.; —en, v. 1) a. ins. seinen Plan, gj—skue. 2) n. m. h. sep. see gj— en Aabning; in seinem Betragen blickt Neid durch, skinner frem.
D—blitzen, v. n. m. h. ins. gj—lyne.
D—bohren, v. a. 1) sep. bore igj—. 2) ins. fig. Einen mit dem Degen, den Augen, gj—bore.
D—braten, v. 1) n. m. s. sep. gj—steges. 2) a. ins. gj—stege.
D—brausen, v. 1) n. m. s. sep. bruse igj—. 2) a. ins. gj—bruse.
D—brechen, v. i. 1) a. a) sep. gj—bryde, med Magt gjøre Aabning ind i et Legeme. b) ins. fig. med Magt bane sig Vei ud af et Sted; d—brochene Arbeit, udskaaret, udfilet, udsyet; Filigran. 2) n. m. s. sep. bryde igj—.
D—brennen, v. i. 1) n. m. h. sep. brænde igj—. 2) a. ins. gj—brænde.
D—bringen, v. i. a. sep. bringe igj—; fig. einen Kranken, hjelpe at komme sig; Pflanzen —, overvintre; sich —, slaae sig igj—, ernære sig; sein Vermögen —, forøde, tilsætte.
D—brochen, s. D—brechen.
D—bruch, m. -es, Gj—bryden, c., Gj—brud, n. ud. pl.; Stedet, hvor Gj—brudet er skeet, pl. -üche; (undert.) Bugløb, n.
D—brüllen, v. a. ins. gj—brøle.
D—dacht, aj. gj—tænkt, vel overlagt.
D—dampfen, v. a. ins. gj—dampe.
D—denken, v. i. a. sep. og ins. gj—tænke, overveie.
D—drängen, v. a. sep. gj—trænge.
D—dreschen, v. i. a. sep. tærske til Ende; fig. d. E. tærske ig—, gj—prygle.
D—dringen, v. i. 1) a. ins. gj—trænge. 2) n. m. s. sep. trænge tilgavns igj—; fig. opnaae sin Hensigt, ved at overvinde visse Hindringer; —glich, aj. gj—trængelig; —glichkeit, f. ud. pl. Gj—hed, c.
D—drücken, v. a. sep. gj—trykke; das Pferd, trykke fordærvet.
D—duften, v. a. ins. gj—dufte.
D—eilen, v. n. m. s. sep. og a. ins. gj—ile.
D—einander, av. (bedre durch ein—) mellem hverandre.
D—fahren, v. i. 1) a. a) sep. einen Weg, opkjøre. b) ins. fig. gj—fare. 2) n. m. s. sep. kjøre igj—; gj—fare.
D—fahrt, f. Gj—kjørsel, c. (saavel Handlingen at kjøre igj—, ud. pl. som Stedet, hvorigj— der kjøres, pl. -en). [Diarrhoe, c., pl. -älle.
D—fall, m. -es, Gj—fald, n. ud. pl. Bugløb, n.,
D—fallen, v. i. n. m. s. sep. falde igj— en Aabning; fig. bei der Wahl, falde igj—; im Spiele, intet vinde.
D—faulen, v. n. m. s. sep. raadne igj—; raadne itu.
D—fechten, v. i. a. sep. fig. sich, eine S., med Ord forsvare, paastaae, sætte igj—.
D—feilen, v. a. sep. gj—file.
D—feuchten, v. a. ins. gj—væde, fugte heelt igj—.
D—feuern, v. sep. 1) a. gj—hede; undert. fig. og ins., ophidse. 2) n. m. h. skyde gj— en Aabning.
D—flammen, v. a. ins. gj—flamme.
D—flattern, v. n. m. s. sep. og a. ins. gj—flagre.
D—flechten, v. i. a. ins. gj—flette.

D—fliegen, v. i. n. m. s. sep. og a. ins. flyve igj—; fig. læse flygtigt igj—.

D—fliehen, v. i. n. m. s. sep. og a. ins. flygte igj—.

D—fließen, v. i. n. m. s. sep. og a. ins. gj—flyde, flyde igj—.

D—flößen, v. a. sep. das Holz, flaade igj—.

D—flug, m. -es ud. pl. Gj—flyven; fig. hurtig Gj—reise, c.

D—fluß, m. -sses ud. pl. Gj—flyden, c.

D—forschen, v. a. ins. gj—forske; —schung, f. -en, Gj—forskning, c.

D—fragen, v. a. sep. gj—spørge.

D—fressen, v. i. a. sep. og ins. gj—æde, gj—gnave; vulg. sich (sep.) fumle sig igj—.

D—frieren, v. i. n. m. s. sep. gj—fryse.

D—fuhre, f. ud. pl. Gj—kjørsel, c.

D—führen, v. a. sep. føre igj—; —rung, f. ud. pl. Gj—førsel, c.

D—fuhrzoll, m. -es -ölle, Transittold, c.

D—füttern, v. a. sep. das Vieh, føre Vinteren over.

D—gähnen, v. a. ins. tilbringe gabende: den Abend —.

D—gang, m. -es, Gj—gang, c. (Handlingen at gaae igj—) ud. pl., Stedet, hvorigj— man kan gaae) pl. -änge; —sgut, n., —swaare, f., —shandel, —szoll, m. Transitgods, n., T—vare, T—handel, T—told, c.

D—gängig, aj. som har en Gj—gang; fig. uden Forskjel, det ene som det andet, tilsammen, heelt igj—, overalt; i Almindelighed.

D—gehen, v. i. 1) n. m. s. sep. gaae igj— et Sted; fig. flygte, løbe løbsk, løbe bort; blive bevilget. 2) a. a) sep. die Füße, die Schuhe, gaae Hul paa, gaae itu; ein Buch, læse flygtigt igj—. b) ins. einen Wald, gaae igj—, gaae fra Ende til anden; ein Gedicht, gj—gaae, prøve.

D—gehends, av. s. —gängig, fig.

D—gerben, v. a. sep. garve igj—; fig. Einen, gj—prygle.

D—gießen, v. i. a. sep. gyde, øse gj— (en Aabning).

D—glühen, v. a. 1) sep. gj—gløde; —hung, f. ud. pl. Gj—glødning, c. 2) fig. ins. gj—trænge, gj—pine.

D—graben, v. i. a. sep. gj—grave (ogsaa undertid. ins. især fig.); sich, gj—grave.

D—greifen, v. i. a. sep. gribe gj— (en Aabning); fig. ingen Omsvøb gjøre; ein —des Mittel, gj—gribende.

D—grübeln, v. a. sep. og ins. gj—gruble, gj—grandske.

D—gründen, v. s. Ergr—.

D—gucken, v. n. m. h. sep. d. T. kikke igj—.

D—guß, m. -sses, Gj—gyden, Gj—sien, ud. pl.; Gysslerende, Afløbsr—, c., Dørslag, n., pl. -üsse.

D—hallen, v. sep. 1) n. m. h. lyde igj—. 2) a. gj—lyde.

D—hauchen, v. 1) sep. n. m. h. aande igj—. 2) ins. a. gj—aande.

D—hauen, v. i. a. sep. hugge igj— (ogsaa ins.).

D—hecheln, v. a. sep. den Flachs, gj—hegle; fig. d. T. Einen, gj—hegle (spottende dadle hans Opførsel).

D—heizen, v. a. sep. gj—hede; —zung, f. ud. pl. Gj—hedning, c.

D—helfen, v. i. a. sep. hjelpe igj— (et Sted); fig. Eim., hjelpe ud af en Forlegenhed, understøtte.

D—hellen, v. a. ins. lyse igj—.

D—herrschen, v. a. ins. (digter.) herske overalt.

D—heulen, v. a. ins. gj—hyle.

D—hin, av. (Sydt.) for hindurch.

D—hitzen, v. a. sep. og fig. ins. gj—hede.

D—höhlen, v. a. sep. og ins. gj—hule.

D—holen, v. a. sep. fig. d. T. gj—trænge; Einen, fig. gj—hegle.

D—höhnen, v. a. sep. forhaane meget.

D—hüpfen, v. 1) sep. n. m. s. hoppe igj—. 2) ins. a. gj—hoppe.

D—jagen, v. 1) sep. a. das Vieh, jage igj— (et Sted); n. m. h. og s. jage igj—, gj—jage. 2) a. ins. jage igj—, haste igj—; jage overalt.

D—irren, v. a. ins. gj—streife, gj—vanke; fig. eine Gegend mit den Augen, gj—skue flygtigt.

D—kälten, v. a ins. gj—kjøle; især partic. d—kältet, meget forkjølet.

D—kämmen, v. a. sep. die Haare, kæmme igj—.

D—kämpfen, v. a. sep. eine S., sich, kæmpe igj—.

D—kauen el. —käuen, v. a. 1) sep. gj—tygge. 2) fig. og ins. fortygge; einen Satz, indtil Væmmelse gj—gaae.

D—klettern, —klimmen, v. 1) sep. n. m. s. klattre igj—; 2) ins. a. die Gebirge —, gj—klattre.

D—klingen, v. n. m. h. sep. lyde igj—; (ogsaa) lyde fremfor.

D—klopfen, v. a. sep. banke igj—; mørbanke; d. T. Einen, gj—prygle.

D—kneten, v. a. sep. gj—ælte.

D—kommen, v. n. m. s. sep. komme igj— (et Sted); fig. komme fuldt i Stand med, blive færdig, overstaae Fare, Sygdom rc.

D—kosten, v. a. sep. smage een Ting efter den anden.

D—kratzen, v. a. sep. kradse igj—.

D—kreuzen, v. a. ins. gj—skære korsviis; fig. gj—krydse, vandre paa kryds og paa tværs.

D—kriechen, v. i. 1) n. m. s. sep. krybe igj— (en Aabning). 2) a. ins. einen Raum, gj—krybe; vulg. fig. gj—snøe.

D—laß, m. -sses -ässe, Gj—laden, Gj—sien, ud. pl. Stedet, hvorigj— Noget lades, ligel. forskjellige Maskiner, gj— hvilke man lader andre Legemer løbe; Saald, c., Dørslag, n.

D—lassen, v. i. a. sep. lade gaae løbe el. flyde igj—.

D—laucht, f. pl. -en (en Titel, som gives fyrstelige Personer) Eure (fork. Ew.), Seine (Se.), Ihro (rigt. Ihre) —, Durchlauchtighed, c.; —ig, sædv. Superl. —igst, aj. durchlauchtig, —igst.

D—lauf, m. -es, Gj—løb, n. ud. pl. Vugløb, n.; Stedet, hvor Noget har sit Gj—løb, pl. -äufe; —en, v. i. 1) n. m. s. sep. løbe igj— (et Sted). 2) a. ins. die Schuhe, løbe itu; einen Raum, gj—løbe, løbe fra Ende til anden; fig. ein Buch, gj—løbe, læse flygtigt igj—; (ligel.) betragte flygtigt.

D—läutern, v. a. ins. luttre tilgavns.

D—leben, v. a. sep. og ins. gj—leve.

D—lesen, v. i. a. sep. og ins. gj—læse; —sung, f. -en, Gj—læsning, c.

D—leuchten, v. 1) n. m. h. sep. lyse igj—; fig. blive synlig, skinne frem, vise sig; Eim. durch einen Ort leuchten, lyse igj—. 2) a. ins. lyse overalt.

D—liegen, v. i. a. sep. d. T. sich, ligge Huller i.
D—löchern, v. a. ins. gjøre Huller i.
D—lüften, v. a. sep. gj—lufte. [lyve sig frem.
D—lügen, v. i. a. sep. hjelpe sig igj— med Løgn,
D—machen, v. a. sep. bringe til Ende, i Stand; er hat schon viel d—gemacht, fig. gaaet meget igj—, havt mangeslags Skjebner.
D—marsch, m. -es -ärsche, Gj—marsch, c.; —iren, v. n. m. s. sep. gj—marschere.
D—mengen, v. a. 1) sep. blande sammen, tilgavns mellem hverandre; —gung, f. -en, Sammenblanding. c. 2) ins. fig. forblande, blande med.
D—messen, v. a. 1) sep. gj—maale, udmaale; —sser, m. -s pl. s. sg. Gj—snit. n. (Diameter). 2) ins. einen Raum, fuldstændig udmaale; fig. gj—vandre.
D—mischen, s. D—mengen.
D—müssen, v. i. n. m. h. sep. (d. T., og forudsætter altid et udeladt Verb.) f. Ex. er muß durch, gaae, kjøre &c. igj—.
D—mustern, v. a. sep. og ins. d. T. gj—mønstre, nøie undersøge; vulg. Einen, opholde sig over ham; —rung, f. -en, Gj—mønstren, c.
D—nachten, v. a. ins. (digt.) gjøre mørk som Natten.
D—nagen, v. a. sep og ins. fig. gj—gnave, gnave itu.
D—nähen, v. a. sep. og ins. sye igj—.
D—näßen og —netzen, v. a. sep. og ins. gj—bæde, gj—blede. [dadle, gj—hegle.
D—nehmen, v. a. sep. foretage efter Tour; Einen,
D—passiren, v. n. m. s. sep. d. T. passere igj—.
D—peitschen, v. a. sep. gj—pidske; fig. ofte gjentage, gjentagende læse. [m. h. ins. gj—pibe.
D—pfeifen, v. i. 1) a. sep. pibe til Ende. 2) n.
D—pflügen, v. a. 1) sep. eine Wurzel, pløie igj—; den Acker, pløie færdig. 2) ins. gj—pløie; fig. d. T.: die Wellen —, pløie igj—.
D—pilgern, v. 1) n. m. s. sep. vandre som Pilgrim igj—. 2) a. ins. ein Land, gj—vandre som Pilgrim.
D—plagen, v. a. sep. sich, med Møie hjelpe sig igj—.
D—pressen, v. a. sep. presse igj—.
D—prügeln, v. a. sep. d. T. gj—prygle.
D—rädern, v. a. sep. harpe igj—.
D—rasseln, v. a. ins. rasle igj—.
D—räuchern, v. a. sep. og ins. gj—røge.
D—rauschen, v. a. ins. rasle igj—; bruse igj—.
D—rechnen, v. a. sep. og ins. gj—regne; tilbringe med at regne.
D—regnen, v. n. m. h. upers. sep. regne igj—.
D—reiben, v. i. a. sep. rive igj—; rive itu, rive Huller i.
D—reichen, v. sep. 1) a. række, give igj—. 2) n. m. h. række igj—, være lang nok (for at rage frem gj— en Aabning); være lang nok, strække til.
D—reise, f. -n, Gj—reise, c.; —n, v. 1) n. m. s. sep. reise igj—. 2) a. ins. gj—reise (et Sted fra Begyndelsen til Enden). [gj—rives.
D—reißen, v. i. sep. 1) a. gj—rive. 2) n. m. s.
D—reiten, v. i. 1) n. m. s. sep. ride igj—. 2) a. sep. ride Hul i, Huden af. 3) a. ins. gj—ride (fra Ende til anden).

D—rennen, v. 1) a. sep. Einen, gj—bore, gj—stikke; gj—rende (fra Ende til anden). 2) i. n. m. s. sep. rende igj— et Sted.
D—riechen, v. i. n. m. h. sep. lugte igj—.
D—rieseln, v. 1) n. m. s. sep. gj—risle. 2) a. ins. risle igj— (en Aabning).
D—rinnen, v. i. 1) n. m. s. sep. og ins. gj—rinde. 2) a. rinde igj— (en Aabning).
D—rollen, v. 1) n. m. s. sep. rulle igj—. 2) a. gj—rulle. [ins. gj—roe.
D—rudern, v. 1) n. m. s. sep. roe igj—. 2) a.
D—rühren, v. a. sep. omrøre, røre i hinanden.
D—rütteln, v. a. sep. gj—ryste, ryste tilgavns.
Durchs (durch's) s. Durch.
D—sägen, v. a. sep. og ins. gj—save.
D—salzen, v. i. a. sep. gj—salte. [igj— suur.
D—säuern, v. a. sep. og ins. gjøre heelt
D—säuseln, —sausen, v. a. ins. gj—suse.
D—schaben, v. a. sep. skrabe igj—.
D—schallen, v. 1) a. ins. gj—lyde. 2) n. m. h. sep. trænge igj— med sin Lyd.
D—schauen, v. 1) a. sep. og ins. gj—skue, trænge igj— med skarpt Blik; —schauung, f. ud. pl. Gj—skuen, c. 2) n. m. h. sep. skue gj— (en Aabning).
D—schauern, v. a. ins. gj—trænge med Gysen.
D—scheinen, v. i. 1) n. m. h. sep. skinne igj—; —d, partic. som man kan see igj— (om saadanne Legemer, som kun lade et Skin af Lys men ikke Lysstraalerne gaae igj— sig, forskjellig fra d—sichtig). 2) a. ins. gj—skinne, opfylde med sit Skin.
D—scherzen, v. a. ins. (digter.) tilbringe spøgende.
D—schieben, v. i. a. sep. skyde igj—, skubbe igj—.
D—schießen, v. i. 1) n. m. h. sep. skyde igj—. 2) n. m. s. gj—skyde. 3) a. sep. das Geld, tælle igj—, kaste efter. 4) a. ins. ein Buch, gj—skyde, gj—drage med rene Blade.
D—schiffen, v. 1) n. m. s. sep. seile igj—. 2) a. sep. og ins. gj—seile (fra Ende til anden); —ffung, f. ud. pl. Gj—seilen, c. [igj—.
D—schimmern, v. n. m. h. sep. og a. ins. skinne
D—schlafen, v. i. a. ins. tilbringe med at sove.
D—schlag, m. -es -äge, (sjeld.) Gj—slagen, c. ud. pl.; Hul, n., Aabning, c.; forskjellige Værktøi, især Dorslag, n.; —en, v. i. sep. 1) a. (undtd. ogsaa ins.) slaae igj—; Bohnen, sie igj—; (ogsaa ins.) gj—prygle; sich, slaae sig igj—, ved Fegten bane sig Vei. 2) n. m. h. slaae igj—, trænge igj—; ligel. lade gj—trænge; —tuch, n. -es -ücher, Sigteduug, c.
D—schlängeln, v. a. sep. og ins. gj—løbe i Slangebugter. [ins. snige igj—.
D—schleichen, v. i. n. m. s. el. a. og sich sep. og
D—schleifen, v. 1) rgl. a. sep. føre igj— et Sted paa en Slæde. 2) i. a. sep. slibe Hul i.
D—schlüpfen, v. n. m. s. sep. og a. ins. smutte igj—, krybe igj—.
D—schmettern, v. a. sep. og ins. gj—trænge med en klingrende Tone. [dele i to Dele.
D—schneiden, v. i. a. sep. og ins. gj—skære; fig.
D—schneien, v. n. m. h. upers. sep. snee igj—.
D—schnitt, m. -es -e, Gj—skæring, c.; fig. Deling, c. ud. pl.; im —, i Gj—snit (det ene regnet med det andet); Gj—snit, n. (hvad der er gj—skaaret,

Stedet, hvor det er gj—skaaret, og Aabningen, som derved er gjort); Profil, c.; —slinie, f. -n, Diameter, c.; —szahl, f. -en, Middeltal, n.

D—schreien, v. i. 1) a. ins. gj—trænge med Skrig. 2) n. m. h. sep. skrige igj—.

D—schreiten, v. i. 1) n. m. s. sep. skride igj—. 2) a. ins. gj—skride.

D—schütteln, v. a. sep. og ins. ryste igj—, tilgavns.

D—schwärmen, v. 1) n. m. s. sep. sværme igj—. 2) a. ins. die Stadt, gj—sværme; die Nacht, tilbringe sværmende.

D—schweben, v. a. ins. gj—svæve.

D—schwimmen, v. i. 1) n. m. s. sep. svømme igj—. 2) a. ins. gj—svømme.

D—segeln, v. 1) n. m. s. sep. seile igj—, gj—seile. 2) a. ins. gj—seile.

D—sehen, v. i. sep. 1) n. m. h. see igj—. 2) a. trænge igj— med Synet; gj—see med skarpt Blik.

D—seihen, v. a. sep. sie igj—; —her, m. -s pl. s. sg. (u. St.) Sigte, c.

D—setzen, v. sep. 1) n. m. h. sætte igj— (om Heste og Ryttere). 2) a. fig. eine S., seine Absicht —, sætte, drive igj—.

D—seufzen, v. a. ins. tilbringe sukkende.

D—sicht, f. ud. pl. Gj—syn; Eftersyn, n., Bedømmelse, c.; —ig, aj. gj—sigtig; —igkeit, f. ud. pl. Gj—sigtighed, c. [Bjergv. —setzen).

D—sieben, v. a. sep. gj—sigte; (Nordt. —sichten; i

D—sickern, v. n. m. s. sep. sive igj—.

D—sinken, v. i. n. m. s. sep. synke igj—.

D—sintern, v. n. m. s. sep. sive igj— (fornemmelig i Bjergv.).

D—sitzen, v. i. a. 1) sep. sidde igj—, sidde Hul i. 2) ins. tilbringe siddende.

D—spähen, v. a. ins. gj—speide.

D—spicken, v. a. ins. spække overalt; fig. (i Spøg) rigeligen blande i.

D—spielen, v. a. 1) sep. ein musikalisches Stück —, gj—spille. 2) ins. tilbringe spillende; fig. bringe spillende igj—.

D—spießen, v. a. sep. og ins. gj—bore, gj—stikke med et Spyd, et Spid &c.

D—sprengen, v. sep. 1) n. m. s. ride i fuld Gallop igj—. 2) a. einen Weg, aabne ved at sprænge; die Felsen, sprænge ganske. 3) a. ins. die Stadt —, ride i fuld Fart igj—; das Haus mit Wasser, bestænke overalt.

D—springen, v. i. n. m. s. sep. springe igj—.

D—spritzen, v. a. og n. m. h. sep. sprøite igj—.

D—stänkern, v. a. sep. d. T. stinke igj—, opfylde med Stank; vulg. nøie gj—søge, have sin Næse allevegne. [igj— som Støv.

D—stauben, v. n. m. h. sep. støve igj—, trænge

D—stäubern, s. —stöbern.

D—stechen, v. i. 1) a. ins. og sep. einen Körper —, stikke igj—; fig. gj—grave; das Getreide, gj—kaste; mit Eim., hemmelig aftale el. udføre noget Ondt med. 2) n. m. h. sep. være stukket igj— noget, og stikke frem; —cherei, f. -en, d. T. hemmelig Forstaaelse, c. (til et forbudt Øiemed).

D—stecken, v. a. sep. stikke igj— (en Aabning).

D—stehlen, v. i. a. sep. sich, stjæle sig igj—, stjæle sig bort. [igj—.

D—steigen, v. i. n. m. s. sep. og a. ins. stige

D—stich, m. -es, Gj—stikning, Gj—graven, Kasten, c. (Sædens) ud. pl.; Stedet, hvor et Dige er gj—gravet, og den derved gjorte Aabning, pl. -e.

D—stöbern, v. a. sep. d. T. gj—snuse, opstøve, nysgjerrig gj—søge.

D—stochern, v. a. sep. s. D—stöbern.

D—stopfen, v. a. sep. stoppe igj—.

D—stören, s. D—stöbern.

D—stoßen, v. i. a. 1) sep. støde igj— (en Aabning). 2) ins. gj—støde, gj—stikke.

D—strahlen, v. n. m. h. sep. og a. ins. gj—straale.

D—streichen, v. i. 1) a. sep. gj—strege, slaae Streg over: eine Rechnung. 2) a. ins. gj—stryge (især foragteligt paa Landstrygeres Viis). 3) n. m. s. sep. stryge, fare igj—.

D—streifen, v. a. sep. og ins. gj—streife, (især om Soldater).

D—streuen, v. a. sep. strøe igj—. [lenes Træk.

D—strich, m. -es -e, Tværstreg, Overstregning; Fug-

D—strömen, v. 1) n. m. h. sep. gj—strømme. 2) a. ins. gj—strømme; udbrede sig strømmende, if. fig.

D—stürmen, v. a. ins. storme igj—, især fig.

D—stürzen, v. 1) n. m. s. sep. styrte igj—. 2) a. sep. styrte, støde igj—; fig. ins. bevæge sig hurtigt, styrtende igj—.

D—suchen, v. a. sep. og ins. gj—søge (især for at finde Noget); —chung, f. -en, Gj—søgning, Gj—lse, c.

D—süßen, v. a. ins. gjøre sød heelt igj—.

D—tanzen, v. 1) n. m. s. sep. dandse igj—. 2) a. sep. die Schuhe, dandse Hul paa; einen Tanz, gj—dandse, (fra Begyndelsen til Enden). 3) ins. die Nacht, tilbringe med at dandse. [igj—.

D—taumeln, v. n. m. s. sep. og a. ins. tumle

D—thauen, v. n. m. h. sep. (især uperf.) tøe igj—, gj—tøe. [igj—.

D—toben, v. 1) n. m. s. sep. og a. ins. rase

D—tönen, v. n. m. h. sep. og a. ins. gj—tone.

D—tragen, v. i. a. sep. bære igj—.

D—traufen, —träufeln, —tropfen, —tröpfeln, v. n. m. s. sep. dryppe igj—, flyde draabeviis igj—.

D—träumen, v. a. ins. tilbringe drømmende.

D—treiben, v. i. a. 1) sep. drive igj—, tvinge til at gaae; fig. eine S., drive igj—, opnaae sit Øiemed. 2) ins. (kun brugelig i partic.) d—trieben, forslagen, listig; —triebenheit, f. ud. pl. Forslagenhed, List, c.

D—treten, v. i. a. sep. træde itu; træde igj—; gj—træde, arbeide igj— ved at træde: den Teig —.

D—trieb, m. -es ud. pl. Qvægets Driven over anden Mands Eiendom, og Retttigheden dertil.

D—trieben, partic. af D—treiben.

D—triefen, v. n. m. s. sep. dryppe heelt igj—.

D—trocknen, v. 1) a. ins. gj—tørre. 2) n. m. s. sep. tørres i alle Dele.

D—tröpfeln, —tropfen, s. D—traufen.

D—wachen, v. a. ins. gj—vaage, tilbringe vaagen.

D—wachsen, v. i. 1) n. m. s. sep. voxe igj— f. Ex. en Aabning. 2) a. ins. voxe imellem el. under Noget; durchwachsen, particip. d. T. om Kjød, hvori Fedt og Magert er voxet i afvexlende Lag.

D—wagen, v. a. sep. sich. vove sig igj—.
D—walken, v. a. sep. gj—valke; vulg. Einen, gj—prygle.
D—wallen, v. a. ins. gj—strømme, gj—vandre.
D—wandeln, v. a. ins. gj—vandre.
D—wandern, v. a. ins. og n. m. f. sep. vandre igj— (fra Begyndelsen til Enden).
D—wärmen, v. a. sep. og ins. gj—varme.
D—wässern, v. a. ins. gj—vande, gj—væde, vande tilgavns.
D—waten, v. n. m. f. sep. og a. ins. vade igj—.
D—weben, v. a. ins. væve i med gj— den hele Væv; fig. blande.
D—weg, m. -es -e, Gj—vei, Gj—gang, c.
D—wehen, v. 1) n. m. h. sep. blæse igj—. 2) a. ins. gj—trænge blæsende, gj—blæse.
D—weichen, v. 1) a. ins. gj—bløde. 2) n. m. f. sep. blive gj—blødt.
D—weinen, v. a. ins. tilbringe grædende, hengræde.
D—werfen, v. i. a. sep. kaste igj—; harpe, sigte.
D—wetzen, v. a. sep. slibe, hvæsse itu.
D—winden, v. i. a. 1) sep. vride igj—, snoe igj—; fig. sich (Acc.), snoe sig igj—, med Møie hjelpe sig ud af en Forlegenhed, el. gj— Verden. 2) ins. fig. flette ind i, snoe ind i.
D—wintern, v. a. sep. overvintre.
D—wirbeln, v. a. ins. virvle igj—, opfylde med virvlende Toner.
D—wirken, v. a. 1) sep. gj—ælte. 2) ins. virke, væve ind i.
D—wischen, v. n. m. f. sep. snige igj—, ubemærket komme bort; fig. slippe vel fra, gaae fri.
D—wühlen, v. a. ins. gj—rode, rode i hverandre.
D—wurf, m. -es -ürfe, Sigte, Harpe, c.
D—würzen, v. a. ins. gj—krydre.
D—zählen, v. a. sep. gj—tælle.
D—zeichnen, v. a. sep. efterlegne en Figur paa et derpaa lagt gj—sigtigt Papir.
D—ziehen, v. i. sep. 1) n. m. f. drage, reise igj— (et Sted). 2) a. trække igj— (en Aabning); ins. drage, reise fra Ende til anden; fig. Einen, gj—hegle.
D—zischen, v. a. sep. og fig. pibe, hvine igj—.
D—zoll, m. -es -ölle, Transittold, c.
D—zug, m. -es, Gj—dragen, Gj—reise, c. ud. pl.; Hovedbjælke i en Bygning, pl. -üge.
D—zwängen, v. a. sep. tvinge igj—.
Dürfen, v. i. n. m. h. og sædv. et derpaa følgende Verb. i præsens infin. uden zu, turde, (driste sig til, understaae sig, vove); maatte (have Magt til; have Lov til); have nødig; behøve; dog kun med et Verb. uden zu: du darfst es nur sagen; ligesaa med et Subst. i Gen. el. Acc.: die Gesunden — des Arztes nicht; was — wir weiter Zeugniß; have Aarsag til: du darfst dich nicht fürchten; (Imperf. conjn. dürfte bruges til at udtrykke en sandsynlig Følge el. en formodentlig Beskaffenhed): ich dürfte es bald selbst glauben, jeg kunde snart selv troe det. (I Forbindelse med et Infinitiv staaer partic. gedurft istf. infinitiv dürfen): er hat nicht kommen dürfen, han har ikke turdet komme.
Dürftig, aj. nødlidende, nødtørftig, meget fattig; fig. ufuldkommen, utilstrækkelig, af ringe Forraad, n.; —keit, f. ud. pl. Fattigdom, Nød, Mangel; Uf—hed, Ut—hed, c.
Dürr, aj. tør; tørret (om Frugt gedörrt); fig. ein —er Boden, ufrugtbar; —e Beine, d. T. magre; Eim. etw. mit —en Worten sagen, uomvundet, lige ud, uden Omsvøb; —e, f. ud. pl. Tørhed, Tørke, Ufrugtbarhed, Magerhed, c.; —rmaden, pl. ud. sg. d. T. Orm, c (ved Been) f. Mitesser; —rsucht, f. ud. pl. f. Darre.
Durst, 1) m. -es ud. pl. Tørst, c.; fig. brændende Begjerlighed, heftig Lyst, c. 2) f. (foræld.) Kjækhed, Fortvovenhed, c.; —en (dürsten) v. n. m. f. tørste; (sædv. uperf.) es durstet mich, mich dürstet, jeg tørster; fig. pers. og uperf. nach etw. —, føle heftig Attraa efter; —ig, aj. tørstig; fig. higende efter; (forældt.) kjæk, forvoven.
Dusel, 1) f. -n (Jagtsp.) Hunnen blandt de smaae Fugle; vulg. Drefsen, n. 2) m. -s ud. pl. (Nordt.) Svimmel, Bedøvelse, c.; —ig, aj. svimmel, bedøvet; —n, v. 1) n. m. h. svimle, være tankeløs. 2) a. vulg. give Drefsen.
Dust, m. -es ud. pl. (forældt.) Støv, n.
Düster, aj. skummel, mørk; (dog kun om det Mørke, som gjør sørgmodig, el. foraarsager Frygt); disig; fig. sørgmodig, knarvorn, fortrædelig; —heit, —keit, —niß, f. ud. pl. Skummelhed, c., Mørke, n.; Sørgmodighed, c., Fortrædelighed, c.; —n, v. (lidet brugel.) 1) n. m. h. være, blive mørk. 2) a. mørkne, gjøre mørkt.
Dütchen, n. -s pl. f. sg. et Navn paa forskjellig Slags Mynt: 18 Pfennige.
Düte, f. -n (—tchen, n. -s pl. f. sg.) Tut, c., Kræmmerhuus, n. (Nordt. Tute el. Tüte; Sydt. Deute).
Düten, v. n. m. f. d. T. tude i Horn (Nordt. tuten).
Dütte (Dute) f. -n, d. T. (Sydt.) Brystvorte, c.
Dutzend, n. -s -e (med et Talord foran er pl. f. sg.) Dusin, n. (12 Stk.); —weise, av. dusinviis.
Duzen, (rigtigere end dutzen) v. a. d. T. Einen, dutte, kalde du; sich mit Eim. —, gjensidigen kalde du; —zbruder, m. -s -üder, Duusbroder, c.; —zschwester, f. -n, (sjeld.) Duussøster, c.
Dwall, m. -es -e, (Skibssp.) Svabert, c.
Dynast, m. -en -en, Dynast, c.; —ie, f. -n, Dynasti, n.
Dysenterie, f. ud. pl. Dysenteri, n., Blodgang, c.

E.

E, det femte Bogstav i A B C udtales 1) klart el. aabent og langt, som i første Stavelse i **jeder, sehen**. 2) dunkelt, el. dybt og langt, nærmende sig ä, i **wer, leben, Wesen**. 3) dybt og skarpt, i **Welt, Berg, denn**. 4) kort, afbrudt, neppe hørligt i de tonløse Bistavelser: **Gefahr, vertragen, Stube** 2c.

Ebbe, f. ud. pl. Ebbe, c.; — **und Fluth**, Ebbe og Flod; —**n**, v. n. m. h. blive Ebbe; **fig.** træde tilbage, vakle, aftage.

Eben, 1) **aj.** lige, jævn, glat, flet; **fig.** d. T. nøie; (næsten foræld.) smuk: **ein Jüngling von —er Gestalt**. 2) blot **av.** d. T. nøiagtig, accurat: (tjener især til et Ords og fornemmelig en Tids nøiere Bestemmelse): — **damals**; — **jetzt**, just, netop den gang, — nu. (Foran **nicht** kan det ombyttes med **zwar**).

Eben-baum, m. -es -äume, Ibenholtstræ, n.; —**bild**, n. -es -er, udtrykte Billede; (i Theol.) Ligheden selv, Mønster, Forbillede, n.; —**bürtig**, **aj.** af lige Herkomst; —**bürtige Kinder**, hvis Forældre ere af lige Stand; —**daselbst**, **av.** paa selvsamme Sted; —**derselbe**, —**dies**—, —**dass**—, **pron. demonst.** den (det) selv samme; —**falls**, **av.** ligeledes, i samme Tilfælde, ogsaa; —**holz**, n. -es ud. pl. Ibenholt, n.; —**maß**, n. -es ud. pl. (i Bygningsk.) Jævnmaal, n., Symmetri, Proportion, c.; —**mäßig**, **aj.** symmetrisk; —**teuer**, n. (foræld.) s. **Abenteuer**.

Ebene, (sammentr. **Ebne**) f. -n, Slette, jævn Mark, c.; (i Geomet.) enhver lige Flade.

Ebenen (sammentr. **ebnen**), v. a. **einen Platz**, jævne, slette; —**benung**, f. (sjeld.) pl. -en, Jævnen, Sletten, c.; —**benheit**, f. ud. pl. Jævnhed, c.

Eber, m. -s pl. s. sg. Orne, c. (saavel vild som tam) —**schwein**.

Echappiren, (l. **Eschap**—) v. n. m. s. undløbe, løbe bort.

Echauffiren, (l. **Eschof**—) v. n. m. h. **sich**, gjøre sig meget varm, hed.

Echo (l. **Eckcho**) n. -s pl. s. sg. el. -s, Ekko, n., Gjenlyd, c.

Echt, aj. ægte; —**er Wein**, uforfalsket; —**e Kinder**, Ægtebørn, af lovmæssigt Ægteskab; —**e Farbe**, som holder sig; —**heit**, f. ud pl. Ægthed, c.; —**igen**, v. a. gjøre ægte, erklære for ægte; **ein uneheliches Kind** —**igen**, legitimere; —**maß**, n. s. **Eichmaß**.

Eck-fenster, n. -s pl. s. sg. Hjørnevindue, n.; —**haus**, n. -es -äuser, H—huus, c.; —**pfeiler**, m. -s pl. s. sg. H—pille, c.; —**schrank**, m. -es -änke, H—skab, n.; —**semmel**, f. -n, Stritte, c. (et Slags Hvedebrød); to Hvedeknoppe el. Rundebrød, der hænge sammen; —**steher**, el. **Eckensteher**, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Strand-tyel, Bjener, c. (som staaer paa Gadehjørnet, ventende Arbeide); —**stein**, m. -es -e, H—steen, Arnsfer, c.; —**zahn**, m. -es -ähne, H—tand, c.; —**zimmer**, n. -s pl. s. sg. H—værelse, n.

Ecke, f. -n, (Dim. **Eckchen**, n. -s pl. s. sg.) Hjørne, n.; **fig.** d. T. Krig, Vraa, Krog, c.; **vulg.** den yderste Ende af en Ting; **die** — **vom Brode**, Enden af Brødet; en kort Strækning: **darf ich nicht ein Eckchen mitgehen? von allen** —**n und Enden**, Hjørner og Kanter.

Eckig, aj. kantet, som har Hjørner.

Eclat, m. Eclat, Glands, c.

Ecossaise, f. -n, en skotsk Dands.

Ecu, m. Ecu, c. (en fransk Daler).

Edda, f. ud. pl. Edda, c., de gamle nordiske Folkeslags hellige Bog.

Edel, (-er, edler, -st) aj. ædel, (**wohledel, hoch**—, 2c.); **fig.** ypperlig, fortræffelig, det Bedste i sit Slags; kostbar, statelig; ophøiet: **edle Metalle**; —**handeln**; **ein edler Mensch**; **edler Anstand**; **edle Schreibart**.

Edel-bürtig, —**geboren**, aj. adelsbaaren; —**dame**, f. -n, Adelsdame, adelig Dame; —**falke**, m. -n -n, Henfebeg, Jagt—, c.; —**frau**, f. -en, adelig Frue; **fräulein**, n. -s pl. s. sg. Adelsfrøken, c.; —**herzig**, aj. ædelsindet; —**hof**, m. -es -öfe, adelig Gaard, c. (især paa Landet); —**knabe**, m. -n -n, Page, c., en adelig Junker, som opvarter fyrstelige Personer; —**knecht**, m. -es -e, Ridderfrend, c.; —**mann**, m. -es -änner, Adelsmand, c.; —**männisch**, aj. adelsmandsagtig, som tilkommer en Adelsmand; —**muth**, m. -es ud. pl Ædelmodighed, c.; —**müthig**, aj. ædelmodig; —**sinn**, m. s. —**muth**; —**sinnig**, aj. ædelsindet; —**stein**, m. -es -e, Ædelsteen, c.; —**stolz**, aj. ædel stolt (paa en ædel Maade); —**that**, f. -en, ædel Daad.

Edeling, m. -s -e, Adelig, Adelstilhænger, c.

Edeln, v. a. (sjeld.) adle, forædle.

Eden, n. -s, Eden, Paradiis, n.

Edict, n. -es -e, Edict, n.

Edition, f. -en, Edition, Udgave, c.; (Retssp.) Udlevering, c.

Effect, m. -es ud. pl. Effect, Virkning, c.

Effecten, pl. ud. sg. Effecter, Løsøre, n., rørlig Eiendom, c., Tøiet, den Reisendes Sager.

Egal, aj. egal, lige, ligeformig; **es ist mir** —, det er mig ligegyldigt, et og det samme; —**ität**, f. (l. —**teh**) Egalitet, Lighed, Ligeformighed, c.

Ege, s. **Egge**.

Egel, m. -s pl. s. sg. Igle (**Blut**—); Flyndre, c. (en gunulgraa Orm i Faars, Hornqvægs og Æslers Lever).

Egge, f. -n, Harve, c.; —**n**, v. a. harve.

Egle, m. -n -n, s. **Börs**.

Egoist, m. -en -en, Egoist, c.; —**isch**, aj. egoistisk; —**oismus**, m. ud. pl. Egoisme, c.

Ehe, (eher, **am ehesten** el. **aufs eheste**) **av.** før, førend, inden (om en Tid og Begivenhed, der gaaer forud for en anden); —**ste** bruges undtd. som **aj.**: **mit** —**ster Gelegenheit**, med første Leilighed; —**ster Tage**, saasnart muligt; **aufs** —**ste**, snarest; med det første; **am** —**sten**, tidligst først. Undtd. betyder **ehe** og **eher** fordum, i forrige Tider, og **fig.** hellere, meget

mere: ich wollte eher sterben, als so handeln.

Ehe, f. -n, Ægteskab, n.

Ehe-band, n. -es, Ægteskabsbaand, n.; —bett, n. -es ud. pl. Ægteseng, c.; fig. ægteskabelig Troskab; —brechen, v. n. (kun brugelig i infinit.) være utro i Ægteskab; —brecher, m. -s pl. s. sg. (f. —inn) utro Ægtefælle; Horkarl, (—qvinde, c.); —brecherisch, aj. som er utro i Ægteskab, troløs; —bruch, m. -es -üche, Ægteskabsbrud, n., Tilsidesættelse af den ægteskabelige Troskab, Horeri, n., Ægtesengs Besmittelse, c.; —brüchig, aj. begaae Troløshed i Ægteskab, el. grundet i samme; —frau, f. -en, d. T. Ægtekone, Ægtehustru, c. (Om fornemme Personer —gemahlinn); —gatte, m. -n -n, Ægtefælle (saavel om Mand som Kone); —genoß, m. -en -en, Ægtefælle, c.; især om Manden der —gemahl; —gott, m. ud. pl. Ægteskabsgud, Hymen, c.; —haft, aj. (foræld.) som er en retmæssig, lovmæssig Hindring; —haften, pl. ud. sg. i Lovene billiget Hindring, c.; —halt, m. -en -en, (især Sydt.) Tjenestetyende, n.; —herr, m. -n -en, Ægtemand, —herre (naar der tales med Ærbødighed el. i Spøg om ham); —leiblich, aj. (Retssp.) ægtefødt, ægtebaaren; —leute, pl. ud. sg. Ægtefolk; —lich, aj. ægteskabelig; —liche Kinder, Ægtebørn; —lichen, v. a. eine Person, ægte, tage til Ægte; sich —, gifte sig; —los, aj. ugift; —losigkeit, f. ud. pl. ugift Stand, c.; —lustig, aj. giftesyg; —mann, m. -es -änner, d. T. Ægtemand, c.; —paar, n. -es ud. pl. Ægtepar, n.; —pakten, s. —stiftung; —scheidung, f. -en, Ægteskabsskilsmisse c.; —segen, m. -s ud. pl. fig. Ægtebørn; —stand, m. -es ud. pl. Ægtestand, c.; —stiftung, f. -en, Ægtepagt; Ægteskabscontract, c. (die —beredung, —pacten, der —vergleich); —teufel, m. -s pl. s. sg. Ægteskabsdjævel, c.; —versprechen n. -s, Ægteskabsløfte, n.; —weib, n. -es -er, d. T. Ægteqvinde, c.

Eherem, av. (u. St. —dessen, —hin), før, forhen, fordum.

Ehegestern, av. i Forgaars.

Ehegestrig, aj. Forgaars-, som var (stete) i Forgaars: bei dem —en Schmause.

Ehemalig, aj. fordums, som var el. stete i forrige Tider.

Ehemals, av. forhen, fordum, i forrige Tider.

Ehern, aj. Ertss-, Metal-, af E—, af M—; fig. haard, fast; eine —e Stirn, uforskammet; das —e Zeitalter, Kobberalderen, c. (hos Digt.).

Ehestens, av. snarest, med det første, vel snart, om kort Tid.

Ehr, -n -n (foræld., en Titel, som især af Højere gives geistlige Personer; mindre end Herr): — Johann Pfarrer zu.

Ehr-bar, aj. ærbar, anstændig, sædelig; (foræld.) —barlich, av.; —begier, el. —begierde, f. ud. pl. Ærebegjerlighed, c. (Attraa efter Ære saavel i god som ond Bet.); —begierig, aj. ærebegjerlig, attraaende Ære; —eifer, m. -s ud. pl. Iver for Ære; —furcht, f. ud. pl. Ærefrygt, c.; —fürchtig, s. —furchtsvoll, aj. ærefrygtsfuld; —gefühl, n. -es ud. pl. Æresfølelse, c.; —geiz, m. -es ud. pl. Ærgjerrighed, c.; —geizig, aj. ærgjerrig; —haft, aj. s. —würdig; —lich, aj. ærlig; ein —es Begräbniß, anstændig; ein —er Mann, ærlig, redelig, retskaffen, som holder Tro og Love; —lichkeit, f. ud. pl. Ærlighed, Redelighed, Retskaffenhed, c.; —liebe, f. ud. pl. Æreljærhed, c.; —liebend, aj. ærekjær; —los, aj. æreløs; —losigkeit, f. ud. pl. Æreløshed; —sam, aj. (i Titler) holdende paa Æren, hæderlig; agtbar: ein —es Mädchen; —sucht, f. ud. pl. Æresyge, c.; —süchtig, aj. æresyg; —vergessen, aj. æreforglemmende; —würden, pl. ud. sg. (foræld. Titel til Geistlige især Landsbypræster); Ew. —, deres Ærværdighed; —würdig, aj. ærværdig (ogsaa et Titelord til Geistlige).

Ehre, f. ud. pl. Ære, Anseelse, c.; er ist zu großen —n erhoben, til store Værdigheder, Æresposter; ich habe es ihm zu —n gethan, af Højagtelse for ham; bei meiner —, auf meine —, paa min Ære, ved mit gode Navn og Rygte; ein Kuß in —n, i al Anstændighed; —n halber, for Velanstændighedens Skyld; sie hat ihre — verloren, Uskyldighed, Jomfrudom, Mødom, c.; er hat — im Leibe, d. T. Æresfølelse.

Ehren, v. a. Einen, ære, hædre.

Ehren-amt, n. -es -ämter, Æresembede, n., Ærespost, c.; —bahn, f. -en, Æresbane, Hædersbane, c.; —bezeigung, f. Højagtelsesytring, c. ud. pl.; Æresbevisning, c. pl. -en; —dieb, m. -es -e, Æretyv, c.; —erklärung, f. -en, Æreserklæring c. (i Retssp.); —fest, (—vest) aj. (foræld. Titelord) ærværdig, som holder paa Æren; dannis; —haft, aj. nydende borgerlig Ære, anseet; —klage, f. -n, Injurieklage, c.; —kränkung f. -en, Æreskrænkelse c.; —kranz, m. -es -änze, Æreskrands, c.; —lüge, f. -n, Nødløgn, c. (for at redde sin el. Andres Ære); —mahl, n. -es -e el. —ähler, Æremindе, n.; —mann, m. -es -änner og -leute, Hædersmand, c. (i Spøg); —mitglied, n. -es -e, Æresmedlem, n.; —name, m. -ns -n, Ærestitel, c., Hædersnavn, n.; —pfennig, m. -es -e, Skuepenge, c. (præget til Ære for Nogen); d. T. Penge, henlagte til Udgifter, som den udvortes Stilling udkræve; —pforte, f. -n, Æreport Triumphbue, c.; —preis, m. -es ud. pl. Ærenpris, c. (Plante); —punkt, m. -es -ünkte, Æressprit, c. (point d'honneur); —räuber, s. —schänder; —rührig, aj. ærekrænkende, ærerørig; —sache, f. -n, Æressag, c. (Sag, der føres øgså for Æres og Velfærds Skyld); —säule, f. -n, Æresstøtte, c.; —schänder, m. -s pl. s. sg. Æreskjænder, Bagvasker, Bagtaler, c.; —stelle, f. -n, Ærespost c.; —strafe, f. -n, (Retssp.) Straf paa Æren, Æres Forbrydelse, c.; —trunk, m. -es -ünke, Skaaldrikken, c., Drikken paa Ens Sundhed; —voll, aj. ærefuld; —wache, f. -n, Æresvagt, c.; —vest, aj. s. —fest; —werth, aj. Ære værd; —wort, n. -es -e, d. T. Compliment c., blot Høflighed; Æresord, n. (som man giver ved sin Ære) ud. pl.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Ærestegn, n.

Ehrerbietig, aj. ærbødig; —keit og —ietung, f. Æ—hed, c.

Ei (forhen ey) interj. ih! aa! ei! eien, v. (Barneord) klappe.

Ei (forhen Ey) n. -es -er (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.; pl. ogsaa Eierchen) Æg, n.; d. T. Testikel, c.; —dotter, m. s. Eier—; —förmig, aj. æggeformig; —rund, aj. æggerund; —weiß, n. -es, ud. pl. Æggehvide, c.

Eia! interj. eia; —popeia! visselul!
Eibe, f. -n og -nbaum, m. -es -äume, (det gamle tydske Navn paa) Taxus; Taxtræ, n.
Eibischbaum, m. -es -äume, almindelig Ren.
Eich-apfel, m. -s -äpfel, Galæble, n.; —elle, f. -n, justeret Alen, c.; —herr, m. -n -en, s. Eicher; —holz, (—enholz) n. -es -ölzer, Egetræ, n., Egestov, c.; —horn, n. -s -örner, sakv. —hörnchen, n. -s pl. s. sg. Egern, n. (et lidet firfødet Dyr); —maß, n. -es -e, Justeermaal, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. s. Eicher; —pfahl, m. -es -ähle, en justeret Pæl, som foreskriver Vandhøiden i Mølledamme; —stab, m. -es -äbe, Justeerstok, c., Justeermaal, n. (hvorefter andre Maal justeres); —wald, m. -es -älder, Egeskov, c.
Eiche, f. -n, el. -nbaum, m. -es -äume, Eeg, c., Egetræ, n.
Eiche, f. Justeren, Justering, c. ud. pl.; den justerede Maal og Maal selv, pl. -n; den foreskrevne Vandhøide i Mølledammen, s. Eichpfahl.
Eichel, f. -n, Agern, n. (Egetræets Frugt); fig. hvad der ligner Agern, især: Glans; (paa tydske Kort) Spader, c.
Eichelmast, f. ud. pl. Mast af Agern til Sviin.
Eichen, aj. Ege-, som er af Egetræ; ein —er Schrank, et Egeskab.
Eichen, v. a. justere.
Eichen-blatt, n. -es -ätter, Egeblad, n.; —laub, n. -es ud. pl. Egeløv, n.; —kranz, m. -es -änze, Egekrands, c.; —rinde, f. ud. pl. Egebark, c.; —stamm (Eichst—) m. -es -ämme, Egestamme, c.
Eicher el. Eichner, m. -s pl. s. sg. Justeermester, c.
Eid, m. -es -e, Ed; Edsformular, c.; det, man ved Ed har forbundet sig til.
Eid-bruch, m. -es ud. pl. Eds Bryden, Forsværgen, c.; —brüchig, aj. meenedersk, meensvoren; —esformel, f. -n, Edsformular, c.; —genoß, m. -ssen, -ssen, Medsvoren, c. (En, der er med i et edeligt svoret Forbund. Især kalde Schweizerne hverandre —genossen, Edsforbundne, deres Forbund —genossenschaft, Edsforbundskab); —lich, aj. edelig; —schwur, m. -es, Eds Aflæggelse, c. ud. pl.; Ed, Sværgen, Banden, c. pl. —üre.
Eidam, m. -es -e, (næsten foræld.) Svigersøn, c.
Eidechse, f. -n, Firben, c. (et Amphibium).
Eiderdaunen el. -dunen, pl. ud. sg. Ederduun.
Eidergans, f. -änse, —vogel, m. -s -ögel, Edersugl, c.
Eier-apfel, m. -s -äpfel, Æggeplante, c.; —brod, n. -es ud. pl. Æggekringle, c.; —faden, m. s. —kuchen; —dotter, m. -s pl. s. sg. Æggeblomme, c.; —käse, m. -s pl. s. sg. Æggeost, c.; —klar, n. -en ud. pl. Æggehvide, c.; —krebs, m. -es -e, en Art Krebs, der bære Æg med sig; —kuchen, m. -s pl. s. sg. Æggekage, c.; —pflaume, f. -n, Æggeblomme, c.; —schale, f. -n, Æggeskal, c.; —stock, m. -es -öcke, Æggestok, c.; —tanz, m. -es -änze, Æggedands, c.
Eifer, m. -s ud. pl. Iver, Nidkjærhed, d. T. heftig Uvillie, Vrede, c.: er kam in —, i Vrede; (Sydt.) Efterlignen, c.; især Misundelse, Skinsyge, c.
Eiferer, m. -s pl. s. sg. Ivrer; ivrig, nidkjær Mand, c. [nidkjær; efterlignende.
Eiferig, (eifrig) aj. vredaglig, hidsig, hastig; ivrig,
Eifern, v. n. m. h. für etw., ivre, lægge Iver, lægge Uvillie for Dagen; über etw. el. mit Eim., blive vred, skjænde paa.
Eifersucht, f. ud. pl. Iversyge, Misundelse, Nid, Avind, c.; Skinsyge, c.; —süchtig, aj. iversyg, misundelig, nidsk, avindsyg; skinsyg.
Eige, m. -n -n, (foræld.) s. Eigner.
Eigen, aj. egen, eget. (Om Mflts. Legemsdele og Sjæleevner, især med pron. poss. mein, dein, sein &c. foran: mit meiner —en Hand; es war dein —er Wille; om Ting uden om os: kein —es Haus haben); fig. egen, som har sin Grund i en Tings Væsen; es ist ihm —; tilegne: sich etw. — machen; for sig selv, (apart): in einem —en Buche; d. T. nøie, paa en Prik: ich weiß es sehr —; egen, sær, særsindet, besynderlig, forunderlig: er ist ein —er Mann.
Eigen-dünkel, m. -s ud. pl. Indbildskhed, c.; —händig, aj. egenhændig; —heit, f. -en, Egenhed, særegen Omstændighed, c.; —liebe, f. ud. pl. Egenkjærlighed, Selv—, c., (i god og især i ond Betydn.); —liebig, aj. egenkjærlig, selv—; —lob, n. -es ud. pl. Egenroes, c.; —macht, f. ud. pl. Egenmagt, c.; —mächtig, aj. egenmægtig, egenraadig, selvraadig; —name, m. -ns -n, Egennavn, n.; —nutz, m. -es ud. pl. Egennytte, c.; —nützig, aj. egennyttig. —nützigkeit, f. ud. pl. Egennyttighed, c.; —schaft, f. -en, Egenskab, c.; —schaftswort, Egenskabsord, Adjectivum, n.; —sinn, m. -es ud. pl. Egensindighed, Selvraadighed, c.; —sinnig, aj. egensindig, selvraadig; —sucht, f. ud. pl. Selvsyge, Egoismus, c.; —süchtig, aj. selvsyg, egoistisk; —thum, n. -es ud. pl. Eiendom; Eiendomsret, c. (-srecht, n.); —thümer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Eier (Eierinde), c.; —thümlich, aj. Eiendoms-, som Eiendom, eiendommelig, egen, særegen, characteristisk; —thümlichkeit, f. -en, Eiendommelighed, c. (Tilstanden); Egenhed, c. (som adskiller en Ting fra en anden); —tlich, aj. egentlig; som av. nøie, med Rette; —wille, m. -ns ud. pl. Egenvillie, egen Villie, Selvraadighed, c.; —willig, aj. egenraadig, selvraadig.
Eigenen (eignen), v. 1) a. (foræld.) tilegne. 2) n. m. h. Eim., tilkomme med Rette, tilhøre: wie es ihm eignet und gebührt; sich zu etw. —, egne sig til; passe sig for, komme.
Eigens, av. i Særdeleshed, udtrykkelig.
Eigner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Eier (—inde), c.
Eiland, n. -es -e el. —änder (foræld. og digt.) Eiland (Ø), c.; —länder, m. -s pl. s. sg. Øbeboer, c.
Eilbote, m. -n -n, Ilbud, n., Courer, c.
Eile, f. ud. pl. Iil; Hast, c.
Eilen, v. n. 1) m. s., ile: Eim. zu Hülfe —, in die Stadt —, nach Hause —. 2) m. h. ile, haste, skynde sig: mit etw. [Fart.
Eilend, og -s, av. ilende, iilsom, skyndsom, hastig, med
Eilf, Ntal, rigtigere efter alm. Udtale elf, elleve. Foran Subst. indecl. men ud. Subst. Nom. og

Acc. die Eilfe. Dat. den Eilfen; —, f. -en, 11 (Talfiguren).

Eilf-fach, aj. ellevefold; —mal, av. elleve Gange; —te, O-Tal, ellevte; —tehalb, aj. (indecl.) halvellevte; —tel, n. -s pl. s. sg. ellevte Deel, c.; —tens, av. for det ellevte; —erlei, aj. (indecl.) elleve Slags.

Eilfertig, aj. iilfærdig; —keit, f. ud. pl. J—hed, c.

Eilig, aj. iilsom, hastig, hurtig, havende Iil; som av. fordrende Iil.

Eimer, m. -s pl. s. sg. Spand, Vandspand, c.; et Maal til flydende Ting (især Viin); —ig, aj. som holder et saadant Maal (Eimer); sædvanlig 2 Amer.

Ein, 1) ubest. Artik. en, et (har ikke Tonen); dekl. altid med Subst. Nom. ein, eine, ein; Gen. eines, einer, eines; Dat. einem, einer, einem; Acc. einen, eine, ein, ud. pl.; — staaer ofte, især i d. T. og i Canc. for den best. Artik.: ein hochedler Rath, det høiædle. Foran et Talord betyder det: omtrent: wir wollen noch eine acht Tage warten.

2) M-Tal een, eet (har altid Tonen), hvortil man ofte, for at adskille det fra den ubest. Art. føier nur og einzig. Med Subst. dekl. det ligesom den ubest. Art., men uden Subst. hedder det i Nom. einer, eine, eines (eins); Gen. eines, einer, eines; Dat. einem, einer, einem; Acc. einen, eine, eines (eins). Med den bestemte Art. el. et andet Bestemmelsesord foran dekl. det som et Adjectiv: der eine, des einen, diesem einen, diesen einen; mein einer, deine eine, sein eines. Tæller man uden Subst. og uden Hensyn til et saadant, og intet andet Talord følger derpaa, da hedder det uforandret eins: eins, zwei, drei; hundert und eins: einmal eins ist eins; es hat schon eins geschlagen; men ein und zwanzig. For at bestemme Arten, hvorom der tales, bruges enten Gen. einer meiner Freunde. el. præp. aus, unter el. von: einer von ihnen; fig. sie sind ein Herz und eine Seele, eet, een, uadskillelige; in einem fort, i et væk, uden Afbrydelse; er ist mit mir in einem Alter, een, i samme; das läuft auf eins hinaus, kommer ud paa et; ein und derselbe, ein und dies—, ein und dass—, ein und desselben, ꝛc., et og det samme; es ist mir eins, ligemeget.

3) pron. indeterm. einer, eine, eines (eins), En, man, Nogen: einer meiner Freunde el. — von meinen Freunden; eines deiner Bücher; Einer unter uns; unser einer, En af vort Slags; was Einer nicht kann, hvad man; solch einer, so eine, saadan En; was für einer, eine, eines, hvad for En; die Einen, Nogle.

4) staaende ene er det forældet og kun endnu i d. T. for hinein, ind: Jahr aus, Jahr ein, Aar ud, Aar ind. I mange Sammens. med Tonen og adskillelig.

Einackern, v. a. indpløie, nedpløie, pløie ind i.

Einander, av. el. pron. (indecl.) hinanden, hverandre, især med præp. an, auf, durch, von, für, unter ꝛc.

Einantworten, v. a. (forældet) Eim. etw., overantvorde, overlevere, overgive.

Einarten, v. n. m. s. antage en Maade, slaae ind i en Maade; die Neigung zum Bösen ist dem Menschen eingeartet, grundet i hans Natur.

Einartig, aj. eensartet, af samme Art.

Einäschern, v. a. d. T. brænde til Aske, lægge i —, opbrænde: ein Dorf —; beidse, laage i Askelud.

Einathmen, v. a. indaande; —mung, f. ud. pl. Indaanden, c.

Einätzen, v. a. indædse.

Einäugig, aj. eenøiet; —keit, f. ud. pl. Eenøiethed, c.

Einbacken, v. i. a. indbage.

Einballen, v. a. (d. T. einballiren, emballiren) indpakke i Baller, emballere.

Einbalsamen, sædv. -miren, v. a. indbalsamere.

Einband, m. -es ud. pl. Indbinding, c. (en Bogs); pl. -ände, Bindet selv.

Einbegreifen, v. i. a. indbefatte; (rigtigere end inbegriffen; dog siger man almindeligere mit Inbegriff ꝛc.). [inne behalten).

Einbehalten, v. i. a. ikke udlevere, indeholde (bedre

Einbeißen, v. i. n. m. h. bide ind i; fig. trænge bidende ind, f. Ex. om Hug.

Einbeizen, v. a. indbeidse.

Einbekommen, v. i. n. m. h. vulg. indtage: die Stadt. beretning, c.

Einberichten, v. a. indberette; —tung, f. -en, Ind-

Einbetteln, v. a. sammenbette; fig. sich, forskaffe sig Adgang ved megen Beden, trygle sig frem.

Einbeuchen, v. a. s. Beuchen.

Einbeugen, el. d. T. -biegen, v. i. 1) a. bøie ind, indbukke, bøie indad. 2) n. m. h. in den Weg, dreie ind ad; —biegung, f. -en, Indbøining, Indbukning, Inddreining, c.

Einbilden, v. a. Eim. etw. bilde ind; sich (Dat.) indbilde sig, forestille sig; —gebildet, falsk, ugrundet; ein —gebildeter Mensch, indbildsk, indbildt; —dung, f. Indbildning, c., falsk Forestilling om Noget, ud. pl.; Indbildskhed, c. pl. -en; (sjeld.) Indbildningskraft, c.; —dungskraft, f. ud. pl. Indbildningskraft, c.

Einbindegeld, n. -es -er, Faddergave, c.

Einbinden, v. i. a. einen Körper, binde ind i en anden Ting; ein Buch, indbinde; fig. give Faddergave; d. T. Eim. etw., lægge paa Hjerte, indskærpe.

Einblasen, v. i. a. indblæse; ein Kartenhaus, blæse om; fig. Eim. etw., sige hemmeligt; —sung, f. -en, Indblæsning, c.

Einblätterig, aj. som kun har eet Blad.

Einbläuen, v. a. fig. Eim. etw. indprygle, prygle til at lære; —uung, f. -en, Indpryglen, c.

Einbohren, v. a. d. T. (undert.) bore.

Einbohrig, aj. som kun er boret eengang.

Einbrechen, v. i. 1) a. indbryde, ned—. 2) n. m. s. brække, briste og styrte ind; die Diebe brechen ein, bryde voldsomt ind; die Nacht bricht ein, bryder frem; bei —der Nacht, ved Nattens Frembrud.

Einbrennen, v. i. a. ein Zeichen—, paabrænde, indbrænde; skolde med hedt Vand; gjennemtrænge ved Hjelp af et brændende Legeme, f. Ex. svovle; —nnung, f. -n, Indbrænding, c.

Einbringen, v. i. a. vom Felde —, bringe ind; fig. vor Gericht —, skriftlig el. mundtlig anføre; das Versäumte —, indhente; den Verlust —, erstatte; bringe Manden som Medgift; bringe ind, give

Fordeel, taste af sig; —gung, f. -n, Indbringning; Anfersel, c. (for Retten).
Einbrocken, v. a. brokke i; fig. vulg. forsee sig; was er eingebrockt hat, muß er auch ausessen, han maa bøde for sin Brøde.
Einbruch, m. -es -üche, eines Diebes, Indbrud; der Nacht, Frembrud; des Eises, Opbrud, n.
Einbrühen, s. Brühen.
Einbürgern, v. a. Einen, ein Wort, meddele Borgerret, naturalisere; —rung, f. ud. pl. Optagen til Borger, Naturalisering, c.
Einbuße, f. Tab, n. ud. pl.; det man taber, især Penge, pl. -n; —büßen, v. a. lide Tab (paa timeligt Gode); fig. eine S., tabe, miste.
Eincassiren, v. a. d. T. incassere.
Eindammen, v. a. Holz, forbruge til Dige.
Eindämmen og —deichen, v. a. inddæmme, inddige; fig. indskrænke; —dämmung, f. -en, Inddæmning, Indskrænkning, c.
Eindeutig, aj. som kun har een Betydning.
Eindicken, v. a. Saft, lade indkoge til en vis Tykkelse.
Eindienen, v. n. m. s. blive brugbarere ved længere Tjenen.
Eindingen, v. i. a. eine S., tinge i med.
Eindorren, v. n. m. s. indtørres, hen—.
Eindörren, v. a. indtørre.
Eindrang, m. -es ud. pl. Indtrængen, c.
Eindrängen, v. a. sich, indtrænge sig; —gung, f. ud. pl. Indtrængning, c.
Eindringen, v. i. 1) n. m. s. trænge ind. 2) a. sich, indtrænge sig; —glich, aj. indtrængende.
Eindruck, m. -es ud. pl. Indtrykken; pl. —ücke, Indtryk, (den ved Indtrykningen gjorte Fordybning); fig. Indtryk, n. (paa Sindet); —drücken, v. a. Butter in die Büchse, trykke ind i; sein Bild ist in meinem Herzen eingedrückt, præget i; die Augen —, trykke fast sammen; ein Ei —, trykke ind; —drucken, v. a. Holzschnitte in ein Buch, trykke ind i; —drücklich, aj. som gjør Indtryk.
Eine, s. Ein. [Jævnen, c.
Einebenen, v. a. aldeles jævne; —nung, f. ud. pl.
Einegen (—eggen) v. a. harve Sædefrøet i Jorden.
Einen og einer, s. Ein.
Einen, v. a. gjøre til et Eneste, et Hele; forbinde inderlig. [beklemme.
Einengen, v. a. passe sammen; fig. das Herz —,
Einer, m. -s pl. s. sg. Ener, c. (i Regnek.).
Einerlei, aj. (indecl.) een og den samme, et og det samme; af en og samme Art, sammeslags, samme; deraf og i samme Bem. das Einerlei (indecl.) Eensformighed, c.; Et og det samme; die —heit, das —seyn, Identiteten.
Einernten, v. a. indhøste; fig. etw. indhøste, erhverve, erholde i rig Maade.
Einfach, aj. enkelt; fig. af ringere Styrke og Godhed: —es Bier; usyldt (om Blomster); ikke sammensat (i Regnek.); fig. simpel, ukunstlet; —heit, f. ud. pl. Enkelthed, Simpelhed, U—hed, c.
Einfädeln, v. a. eine Nadel, træde, stikke Traaden igjennem Naaleøiet; fig. eine S., foranstalte med Snuhed, anlægge fiint.
Einfahren, v. i. 1) a. das Getreide, indkjøre, kjøre ind, — til Huus; die Pferde, tilkjøre; kjøre paa, nedkjøre, kjøre i Stykker. 2) n. m. s. kjøre ind; in den Hafen —, seile ind, løbe ind i; (i Bjergv.) stige ind i, nedstige i en Grube; —hrt, f. -en, Indkjørsel, Indseiling, Nedstigen, c. (i en Grube); Stedet, hvor man kjører el. seiler ind, Indkjørsel, Indseiling, c.
Einfall, m. -es -älle, eines Hauses, Indfald, n., Indstyrtning, c.; ein feindlicher —, Indfald, Overfald, n.; Stedet, hvorigj— Lyset el. Solstraalerne falde; (Nordt.) Udfald, c.; ein kluger —, Indfald, n., Flyvetanke, c.; —en, v. i. n. m. s. die Klinke fällt gut ein, falder ind i; indfalde, falde ind ad, falde sammen; das Haus ist eingefallen, fig. falde ind; (om fjendtligt Indfald; i Musiken; om Lyset; om Tanker); eine Kälte ist eingefallen, indfaldet, indtruffet; være indfaldet, ligge dybt inde: eingefallene Augen.
Einfalt, f. ud. pl. (ved Smagsværker) ædel Simpelhed, Ukunstlethed, c.; (anvendt paa Sædelighedsbegreber) Ligefremhed, Naturlighed, Jævnhed, umiskjendelig Aabenhed og Redelighed, c.; (med Hensyn til Forstanden) Enfoldighed, Dumhed, c.; —ältig, aj. simpel, ukunstlet; ligefrem, jævn; enfoldig, (forældt.) enkelt; —ältigkeit, f. ud. pl. s. Einfalt; —, m. -es -e, (Sydt.) og —spinsel, m. -s pl. s. sg. d. T. Taabe, Tosse, c., et enfoldigt Miste.
Einfälteln, (—falten) v. a. lægge i smaa Folder.
Einfangen, v. i. 1) a. fange og indespærre; fig. omgive; stukke i, fylde i. 2) n. m. h. bide i (om Rovdyr og Hunde).
Einfarbig, aj. eensfarvet; —keit, f. ud. pl. E—hed, c.
Einfassen, v. a. fylde i, — paa (esaa blet fassen); d. T. omgive, omgjerde, indfatte, kante; —ssung, f. Indfatning, c. (saavel Handlingen at indfatte, ud. pl. som det, hvormed Noget indfattes, pl. -en).
Einfehmen, v. a. die Schweine, drive paa Olden; —mung, f. ud. pl. Driven paa Olden.
Einfeilen, v. a. indfile, file ind i.
Einfeuchten, v. a. fugte, be—, gjøre fugtig; stænke, die Wäsche einf—; —tung, f. ud. pl. Fugten, Be—, Stænkning, c.
Einfeuern, v. n. m. h. fyre stærk i; —rung, f. -en, stærk Fyren i; Stedet, hvor der fyres i ved Ovne.
Einfinden, v. i. a. sich, indfinde sig.
Einflechten, v. i. a. sammenflette; indflette, flette imellem; —tung, f. -en, S—etning, I—etning, c.
Einfleischen, v. a. kun brugeligt i partic. eingefleischt, indgroet, medfødt, bedækket med Kjød; eingefleischter Teufel, en Djævel i menneskelig Skikkelse.
Einflicken, v. a. vulg. indflikke; sich, flikke sig ind, forskaffe sig Adgang.
Einfliegen, v. i. n. m. s. flyve ind.
Einfließen, v. i. n. m. s. indflyde i; fig. etw. — lassen, berøre, melde leilig om; auf etw. —, indvirke paa, have Indflydelse paa.
Einflößen, v. a. hælde i, øse i, gyde i; fig. Eim. etw., lære, indprente; vulg. give ind med Skeer; —ßung, f. ud. pl. Hælden i, Øsen i, Indprentning, c.
Einfluß, m. -sses, ud. pl. Indflyden i, c.; er hat — bei Hofe, Indflydelse, c.; das hat keinen — auf mich, Indflydelse, Virkning, c.; —reich, aj.

indflydelsesrig.

Einfordern, v. a. das Geld, indfordre, indkræve; —rung, f. -en, Indfordring, Indkrævning, c.

Einförmig, aj. eensformig, eensdannet; —keit, f. E—hed, c. ud. pl.; en eensformig Ting, pl. -en.

Einfressen, v. i. 1) a. d. T. sluge i sig; især fig. Aerger, Verdruß, tie til, taale; sich, æde sig ind. 2) n. m. h. indæde.

Einfreien, v. a. sich, d. T. ved Giftermaal skaffe sig Adgang til Noget: sich in das Bäckerhandwerk —.

Einfrieden, (—friedigen) v. a. indfrede; —dung, f. -en, Indfredning, c.

Einfrieren, v. i. n. m. f. indefryse, tilfryse.

Einfügen, v. a. indfalse, passe i; —gung, f. -en, Indfalsning, c.

Einfuhr, f. ud. pl. Indførsel, c.; —zoll, m. -es ud. pl. I—told, c.

Einführen, v. a. indføre; neue Wörter —, føre i Brug; Einen redend —, indføre (anføre hans egne Ord); —rung, f. ud. pl. Indførelse, c.

Einfüllen, v. a. fylde i, — paa; fylde, opfylde; —llung, f. -en, Fylden i, paa, c.

Einfurth, f. -e, Indseiling, c. (Sted, hvor Skibe seile [ind).

Eingabe, f. -n, et Skrifts Indlevering, og det indleverede Skrift selv.

Eingang, m. -es -änge, Indgang, c.; das Haus hat zwei —gänge; er gestattet mir den —; fig. meine Bitten fanden keinen —; der — einer Rede, Begyndelsen, Indledningen; (undert.) Varers Indførsel; —s, av. (Sydt.) i Indgangen, i Begyndelsen; —s-zoll, m. -es -ölle, Indførselstold, c.

Eingeben, v. i. a. Em. die Arznei, give ind; indgive, gjøre skemt for; Em. ein Zimmer, overlade, indrømme til Brug; eine Bittschrift, indgive, indlevere; —bung, f. -en, Indgiven, Indgivelse, Indlevering, c.

Eingebinde, n. -s pl. f. sg. Faddergave, c.

Eingeboren, aj. eenbaaren, (kun i Bibelen om Christus); indfødt; er ist ein —orner, Indfødt; —geburt, f. ud. pl Indigenat, n.; —geburtsrecht, n. -es ud. pl. Indfødsret, c.

Eingedenk, av. einer S. (Gen.) — seyn, i Erindring, have i friskt Minde.

Eingefleischt, s. einfleischen.

Eingehen, v. i. n. m. f. (sjeld. for hinein—) gaae ind i, gaae ind ad; fig. indbringes, indføres; d. T. begribes, forstaaes: das ging ihm schwer ein, begreb han vanskeligt; (ligel.) han var vanskelig at bevæge dertil; eine Bedingung —, indgaae, bevilge, samtykke; eine Wette —, (om Penge) indgaae; komme ind, indløbe; in etw. (sjeld.) begynde at undersøge; (om Klæder) krybe ind, krympes; (om Bygninger) indfalde, falde sammen; (om Væxter) lidt efter lidt ophøre, fordærves; etw. — lassen, gaae ind, holde op, ophøre, standse; ein — der Winkel, indad gaaende.

Eingenommen, aj. indtagen; —heit, f. ud. pl. I—hed, c.

Eingerichte, n. -s pl. f. sg. s. Einrichtung.

Eingeschränkt, aj. indskrænket, som ikke strækker sig vidt, middelmaadig; —heit, f. ud. pl. I—hed, M—hed, c.

Eingesessene, m. -n -n, Indvaaner, c.

Eingeständniß, n. (Sydt.) s. Geständniß.

Eingestehen, v. i. a. eine S., tilstaae, bekjende; Em. etw., indrømme, tilstaae, vedgaae, tillade; —ständniß, n. -sses -sse, Tilstaaelse, Bekjendelse, c.

Eingeweide, n. -s pl. f. sg. Indvold, Indmad, c.; —wurm, m. -es -ürmer, Indvoldsorm, c.

Eingewohnen, v. n. m. f. d. T. eines Ortes, være hjemme i, være vandt til.

Eingewöhnen, v. a. Em., etw., vænne til.

Eingezogen, aj. for sig selv, eensom, stille, uden megen Omgang: er lebt sehr —; ærbar, sædelig; ein —es Frauenzimmer; —heit, f. ud. pl. eensom Levemaade, Stilhed, Ærbarhed, c.

Eingießen, v. i. a. gyde, øse, skjenke i; befæste med et smeltet Legeme, støbe fast, smelte —.

Eingraben, v. i. a. forskandse sig; eine Schrift in Stein —, indgrave i; den todten Körper, nedgrave i; —bung, f. -en, Forskandsning, Indgravning, Nedgravning, c.

Eingreifen, v. i. a. m. h. gribe ind i; især fig.; —griff, m. -es -e, Indgriben, c.; især fig. Indgreb, n. (i Andres Rettigheder).

Einguß, m. -sses -üsse, Indgydning, Iskjenkning, c.; det, der iskjenkes; det, hvori et andet Legeme gydes, støbes.

Eingrenzen, v. a. begrændse, indeslutte i Grændser.

Einhacken, v. a. d. T. slaae itu med Hakke, hakke itu; —ckung, f. -en, Ituhakken, c.

Einhägen, v. a. s. Einhegen.

Einhäkeln, v. a. indhage, sætte Hage i; sich — (om Fugle og Katte) slaae Kløerne i Noget, hage sig fast.

Einhaken, v. a. slaae Hage i; holde fast med en Hage; —kung, f. -en, Indhagning, c.

Einhalt, m. -s ud. pl. Standsning, c.; især fig. einer S. (Dat.) — thun, standse; —en, v. i. 1) a. standse, opholde; sich el. Einen, holde inde, i Stuen, hjemme. 2) n. m. h. mit etw., holde op med, opsætte; mit der Bezahlung, standse med, d. T. ogsaa saa meget som: yde Betaling til rette Tid.

Einhandeln, v. a. tilforhandle sig, tilkiøbe sig; etw. mit —, indeslutte med i Kjøbet; d. T. forarmes ved Handelen, sætte til; —lung, f. -en, Tilforhandling, c.

Einhändig, aj. eenhaandet.

Einhändigen, v. a. Em. etw., give i Hænder, indhænde, overlevere, overgive; —gung, f. -en, Overlevering, c.

Einhängen, v. a. hænge i, — ind i; —gung, f. -en, Hængen ind i, c.

Einhängig, aj. (i Bygningsk.) som kun hænger ned til een Side: ein —es Dach.

Einhauchen, v. a. etw., indaande; Em. etw., indaande i; fig. indgyde, begeistre, inspirere, indaande i.

Einhauen, v. i. 1) a. ein Kreuz in einen Baum —, hugge ind i; die Thür —, slaae ind, aabne med Magt; das Fleisch —, hugge itu, for at nedsalte det. 2) n. m. h. in den Feind, hugge ind paa; —uung, f. -en, Indhugning, c.

Einhauig, aj. (i Landv.), som kun eengang kan meies, slaaes, afhugges: —e Wiesen.

Einheben, v. i. a. hæve ind paa, løfte —: eine Thür in ihre Angeln —; —bung, f. -en, Indhævning, c.

Einheften, v. a. hefte ind i; indhefte; —tung, f.

-en, Indheftning, c.
Einhegen, v. a. indhegne, indgjerde; —gung, f. -en, Indhegning, c.
Einheilen, v. a. læge ind i med, lade voxe i med i Saaret: eine Kugel mit —; —lung, f. -en, Lægen i med.
Einheimisch, aj. indenlandsk, indfødt: er ist hier —, har hjemme her.
Einheirathen, v. a. sich in eine Familie —, ved Giftermaal komme i Familien.
Einheit, f. -en, Eenhed, c.: die — Gottes; (at der er kun een); die — des Ortes, (i Dramaturgien); die — eines Gemäldes; Ener, c. (i Regnek.) Enkeltal, n. (i Grammat.).
Einheizen, v. n. m. h. gjøre Ild i, lægge i Kakkelovnen; (Sydt. ogsaa a.: den Ofen, das Zimmer); fig. Eim. gjøre varm, bange, &c.; —zung, f. -en, Fyren i, c.
Einhelfen, v. i. n. m. h. Eim. —, komme hans Hukommelse til Hjelp; einem Schauspieler —, udgive ham, hvad han skal sige; —fung, f. ud. pl. Kommen til Hjelp, c.
Einhellig, aj. eenstemmig, samdrægtig; —keit, f. ud. pl. Overeensstemmelse i Meninger og Domme, Samdrægtighed, c.
Einhemmen, v. a. ein Rad, standse i Løbet, lægge Holdkjæden paa; —mmung, f. ud. pl. Standsning i Løbet. [paa.
Einhenken, v. a. d. T. for einhängen, hænge i, —
Einher, (Tonen paa her) av. (forældt.) herind fra et Sted. Nu blot i Forbindelse med Verber, især for at betegne en høitidelig og afmaalt Bevægelse, f. Ex. einherschreiten, —treten, skride, træde ind, frem.
Einhetzen, v. a. einen Hund, afrette til Jagten; fig. d. T. afrette, øve; —tzung, f. -en, Afretten til Jagt, Afretten, Øven, c.
Einholen, v. a. Einen, hente ind, gaae imode, for at føre høitidelig ind til hans Bestemmelsessted; die Stimmen —, samle ind—; Nachricht —, indhente; den Feind —, faae fat paa; Jemanden im Lernen —, naae; —lung, f. -en, Indhentning, c.
Einhorn, n. -es -örner, Eenhjørning, c. (et opdigtet firfoddet Dyr); Narhval el. Søeenhjørning, c. (Monodon); fig. et Slags smaae lange Kanoner; —fisch, m. -es -e, Narhval, c.
Einhufig, aj. som har heel Hov.
Einhüllen, v. a. indhylle, skjule, bedække, ogsaa fig. das Gesicht war in Schwermuth eingehüllt.
Einig, 1) aj. (forældt.) eneste; fig. enig (ville det samme; underf. ogsaa for eins, d. e. have samme Mening); fredelig, eendrægtig: — mit einander leben. 2) ubest. pron. som bruges ud. Art., med el. ud. Subst. i sg. for etwas, nogen, noget, i pl. for etliche, nogle, somme; —keit, f. ud. pl. Eenhed, c. (en Tings Egenskab, ifølge hvilken den kun er eengang til); Enighed, Samdrægtighed, c.; —en, v. a. gjøre til et, forene; d. T. sich über etw., enes om, komme overeens om; —ung, f. ud. pl. Ening, Overeenskomst, c.
Einige, uden Subst. Nogle, (modsat Andre); i sg. -er -e -es kun i Forbindelse med Stofs, Samlings og Begrebs Navne til at betegne en ubestemt Deel deraf, nogen, noget: —es Brod, —er Vorrath, —e Zeit, —es Glück.
Einimpfen, v. a. indpode: einem Kinde die Blattern; —fung, f. -en, Indpodning, c.
Einjagen, v. a. blot fig. Eim. Furcht, indjage, foraarsage; einen Hund, afrette til Jagt.
Einjährig, aj. eenaarig, som er eet Aar gammel.
Einjochen, v. a. spænde i Aaget.
Einkauen, —käuen, v. a. (Sydt.) putte En tygget Mad i Munden; fig. vulg. Eim. etw., tygge det i ham, gjøre det tydeligt.
Einkauf, m. -es -äufe, Indkjøb, n.; —en, v. a. indkjøbe, kjøbe sammen til Huusholdningen; ved Penge indlemmes i et Selskab: sich in eine Zunft —. I denne Bem. —ung, f. ud. pl. Kjøben ind i, c.; —käufer, m. -s pl. s. sg. Indkjøber, c.
Einkehr, f. 1) ud. pl. Beden, c. (paa Bedesteder); Sæden, c. (paa Værtshuus). 2) pl. -en, d. T. Bedested, n., Kro, c.; —en, v. n. m. s. bede (paa en Reise). [Indkiling, c.
Einkeilen, v. a. indkile, kile fast; —lung, f. -en,
Einkellern, v. a. lægge ned i, bringe i Kjelderen.
Einkerben, v. a. indkarve, skære Karver, Ridser i; d. T. bemærke ved Karver: eine Schuld —; —bung, f. —en, Indkarvning, c.
Einkitten, v. a. kitte fast i, sætte fast i med Kit; —ttung, f. -en, Indkitning, c. [Hjelp.
Einklagen, v. a. eine Schuld, inddrive ved Rettens
Einklang, m. -es ud. pl. (i Musiken) Samklang, Samlyd, c.; fig. fuldkommen Overeensstemmelse: — der Herzen.
Einkleben, el. einkleiben, v. a. indkline, indklæbe.
Einkleiden, v. a. einen Mönch, eine Nonne —, iklæde, (optage i Ordenen, ved paa en høitidelig Maade at iføre dem Ordensklæderne); fig. eine S., indklæde, (foredrage paa en god, en passende Maade); —dung, f. -en, Iklædning, Indklædning, c.
Einkleistern, v. a. klistre ind i; —rung, f. -en, Indklistren, c.
Einklemmen, v. a. klemme i el. mellem Noget; —mmung, f. -en, Indklemning, c.
Einklinken, v. 1) a. eine Thür, lade Klinken falde i Hagen. 2) n. m. h. falde, passe i Hagen.
Einklopfen, v. a. banke ind; —pfung, f. -en, Indbankning, c.
Einknebeln, v. a. sætte fast ved Hjelp af en Knevel; —lung, f. -en, Indknevlen, c.
Einkneten, v. a. indælte.
Einknicken, v. 1) a. gjøre et Knek, en Revne i. 2) n. m. s. sammenbrydes.
Einknüpfen, v. a. knytte ind: das Geld in das Schupftuch; knytte i med; fig. d. T. Eim. etw., indskærpe, indprente; —pfung, f. -en, Indknytning, Indskærpning, c.
Einkochen, v. 1) n. m. s. koge ind, — hen, formindskes ved at koge. 2) a. lade koge ind, lade henkoge; —chung, f. -en, Indkogning, c.
Einkommen, v. i. n. m. s. (sjeld.) komme ind i; fig. indkomme med, fremkomme med: mit einer Bittschrift —; bei dem Rathe —; indkomme, indløbe: kein Geld ist eingek—; komme i Tanker, falde ind: was kommt ihm ein? d. T. nedkomme, komme

i Barselseng; —, n. -s pl. f. sg. Indkommen med et Andragende; Penges Indløb; Indkomst, aarlig Indtægt, c.

Einkorn, n. -es ud. pl. en Art Spelt.

Einkramen, v. a. ligge de fremlagte Kramvare ind; d. T. ophøre at handle med Kramvare, gaae til Grunde derved; —mung, f. -en, Indlægning af de fremlagte Vare.

Einkreisen, v. a. (Jagtsp.) omringe Busken, hvori Vildtet har skjult sig.

Einkriechen, v. i. n. m. f. krybe ind i; (om Læder og Klæde) krybe ind, sammenkrympe.

Einkünfte, pl. ud. sg. Indkomst, c.

Einladen, v. i. a. die Last, indlade, indskibe, laste, Einen el. Einen zu etw., indbyde, invitere; —dung, f. -en, Indladning, Indskibning, Indbydelse, Invitering, c.; —ader, m. -s pl. f. sg. Indbyder, Inviterer, Bedemand, c.

Einlage, f. -n, Varers Indlæggelse om Aftenen, naar Boden skal lukkes; alt, hvad der lægges inden i noget andet: die — eines Briefes; Indsæt, Indsats, n. (f. Ex. i Lotteriet).

Einlager, m. -s pl. f. sg. Indqvartering, Cantonering, c., Qvarteer, n.; —n, v. a. indqvartere, cantonere.

Einländisch, f. Inländisch.

Einlangen, v. d. T. 1) a. lange, række, give ind. 2) n. m. f. ankomme, indtreffe, indkomme (bedre anlangen); —gung, f. -en, Indlangen, c.

Einlaß, m. -sses, 1) ud. pl. Indladelse, Indlukkelse, c. 2) pl. -äße (u. St.) en liden Dør paa Stadsporten; —karte, f. -n, Entrebillet, c.

Einlassen, v. i. a. lade flyde ind; indlade, lade gaae el. komme ind; (hos adskillige Arbeidere) nedsænke, som: eine Schraube, skrue saa dybt ind, at Skruehovedet ikke staaer over Træet; fig. d. T. indlade; sich mit Eim., give sig af med; sich mit Eim. in eine S., in ein Gespräch —, begynde og fortsætte Sagen, Samtalen med ham; sich auf eine Klage —, svare derpaa; sich nicht auf etw. —, ikke bevilge det, ikke befatte sig dermed; —ssung, f. -en, Indflyden, Indladning, Indladen, c.

Einlauf, m. -es ud. pl. Indløb, n.

Einlaufen, v. i. n. m. f. løbe ind, lade løbe ind, indsegle; (om Tøier) løbe ind, krybe ind, krybe sammen; die Materie läuft ein, (hos Bogtrykt.) optager mindre Plads end første Udgave el. end Manuskriptet; Klagen, Nachrichten, Geld, indløbe, komme ind. [Læggen i Lund

Einlaugen, v. a. lægge i Lud; —gung, f. ud. pl.

Einläuten, v. 1) a. ringe til, forkynde ved Ringen: die Messe —. 2) n. m. h. d. T. ringe til Kirke; —tung, f. -en, Ringen til, c.

Einlegen, v. a. lægge ind i; lægge i; ein Messer, sammenlægge; die Waaren —, bortlage og lukke Boden; betyder ogsaa fig. d. T. gaae til Grunde; fig. Geld in eine Büchse, henlægge (til Brug i Fremtiden); Gurken —, nedsylte, nedlægge; Nelken —, aflægge, gjøre Aflægger af; indlægge, forfærdige indlagt Arbeide; ein gutes Wort für Jemanden —, lægge et godt Ord ind, tale til hans Bedste; sich Lob, Ehre, Schande —, indlægge sig; —gung, f. -en, Læggen ind i, Henlæggen, Nedlægning, Indlæggen, c.

Einlegemesser, n. -s pl. f. sg. Foldekniv, c.

Einleger, m. -s pl. f. sg. Aflægger, c. (af en Plante).

Einleimen, v. a. lime ind i; —mung, f. -en, Indlimen, c.

Einleiten, v. a. indlede; d. T. fig. eine S., forberede til sin Hensigts Opnaaelse; —tung, f. 1) Indleden, c. ud. pl. 2) Indledning, c. pl. -en: — zu der Naturkunde; Indledning (Forerindring, Fortale).

Einlenken, v. 1) a. bringe i Led igjen. 2) n. m. h. dreie ind paa (den rette Vei); fig. wieder —, komme igjen til Sagen, efter at have talt om andet; —kung, f. -en, Bringen i Led, Dreien ind paa.

Einlesen, v. i. a. das Obst, indsamle.

Einleuchten, v. n. m. h. blot fig. blive klar og tydelig: ein — der Beweis.

Einliefern, v. a. indlevere: den Brief —; —rung, f. -en, Indlevering, c.

Einliegen, v. i. n. m. f. d. T. boe til Leie; være indqvarteret; —ger, m. -s pl. f. sg. Leier, c.

Einlösen, v. a. indløse, indfrie: ein Pfand —; —sung, f. -en, Indløsning, c.

Einlöthen, v. a. lodde i, — fast; —thung, f. -en, Indlodning, c.

Einmachen, v. a. lægge ind i, indsvøbe, indvikle; indsylte, nedsalte, lægge i Lage, marinere; den Teig —, gjennemælte med Vand; Kalk —, lædske, komme Vand paa; —chung, f. -en, Indlæggen, Indsvøbning, Indsyltning, Nedsaltning, Gjennemæltning, c.

Einmahnen, v. a. (sjeld.) inddrive: Schulden —; søge at faae i sin Magt.

Einmal, av. 1) (Tonen paa ein og skrives da rigtigere ein Mal) eengang, een eneste Gang. Deraf das Einmaleins (indecl.), Multiplicationstabel, c.; auf —, pludselig, med eet. 2) (Tonen paa mal) engang, (en ubestemt saavel forbigangen Tid: es war — ein Mann, som nærværende: kommst du endlich —, og tilkommende: ich hoffe, ihn — wieder zu sehen); Einmal bruges ofte for at forstærke en Negtelse, en Paastand, en Opfordring &c.: ich kenne ihn nicht —; es ist nun — so; denke dir —!

Einmalig, aj. som kun skeer eengang.

Einmännerig, aj. (i Botanik) —e Gewächse, eenhannede (første Classe efter Linnæ).

Einmännisch, aj. d. T. indrettet kun for een Mand, een Person: —es Bett (bedre einschläferig).

Einmarsch, m. -es ud. pl. Indmarsch, c.; —iren, v. n. m. f. indmarschere.

Einmaß, n. -es ud. pl. Svinden, c. (Kornvarers).

Einmaster, m. -s pl. f. sg. Skib med een Mast; —stig, aj. eenmastet.

Einmauern, v. a. einen Stein —, indmure, mure ind i; einen Schatz —, indmure, omgive med Muur; —rung, f. -en, Indmuring, c.

Einmeischen, v. a. (hos Bryggerne) mæske: das Malz —, slaae kogende Vand paa, for at trække Kraften deraf; —schung, f. ud. pl. Mæskning, c.

Einmeißeln, v. a. hugge ind med en Meisel; —lung, f. -en, Indmeislen, c.

Einmengen, v. a. mænge i, blande i, sammenblande: —gung, f. -en, Blanden i, c.

Einmessen, v. i. a. maale i (Sække, Fade); sich —,

formindskes, svinde: das Korn hat sich eingemessen, er svundet; —ssung, f. -en, Maalen i, c.

Einmiethen, v. 1) a. Einen el. sich bei Eim., leie Værelser (for en Anden el. for sig selv). 2) n. m. h. leie et Logi til sig; —thung, f. -en, Leien, c.

Einmischen, v. a. blande i, mest fig.: sich —, blande sig i; —schung, f. -en, Blanden i, c. [sig.

Einmünden, v. n. m. h., have sin Munding i, udgyde

Einmünzen, v. a. mynte i Penge; —zung, f. -en, Myntning, c.

Einmuth, f. ud. pl. sjelden for Einmüthigkeit.

Einmuthen, v. a. (foræld.) optage i et Laug; sich, anholde om at optages deri.

Einmüthig, aj. eendrægtig, samd—; —keit, f. ud. pl. E—hed, S—hed, c.

Einnähen, v. a. einen Aermel in das Hemd —, sye i, sye fast til; Verzierungen, sye i (ogsaa ausnähen); das zu weite Kleid—, sye ind; —hung, f. -en, Syen i, Indsyening, c.

Einnahme, f. 1) ud. pl. Indtagelse, c.: — einer Stadt; Modtagelse, Oppebørsel, c.: wer hat die —. 2) pl. -n, Indtægt, Indkomst, c.; gute — haben; ligel. Regnskab over Indtægten, og Stedet, hvor Penge indtages: die Accis —, Accisebeden.

Einnehmen, v. i. a. tage ind: die Segel, die Wäsche, die Arzenei, das Gift —, in seine Wohnung —; indtage, bemægtige sig: die Stelle eines Andern, die Stadt, einen Hügel —; tage ind, imodtage, oppebære: das Geld —; fig. høre ret efter: eine S. genau —; høre taalmodig paa: Stachelreden, Vorwürfe —; indtage, opfylde: sein Gefolge nahm das ganze Haus ein; dieser Wein nimmt den Kopf ein, beruser; bestemme Sjælens Kræfter; sich von Eim. —, lade sig overtale; eine —de Beredsamkeit, henrivende; Einen mit etw. —, Einen ganz —, vinde hans Velvillie og Kjærlighed; —mung, f. -en, Indtagen, Indtagelse, Imodtagelse, c.; —mer, m. -s pl. s. sg. Oppebærer, Oppebørselsbetjent, c.

Einnetzen, v. a. fugte, væde heelt igj—; die Wäsche — (ogsaa einsprengen) stænke; Häringe ꝛc. — (bedre auswässern, ein—) lægge i Bled, udvande.

Einnicken, v. n. m. s. sove nikkende ind.

Einnieten, v. a. nitte (noget) fast i (et andet); —tung, f. -en, Nitten fast, c.

Einnisten, v. a. sich, bygge Rede et Sted; fig. d. T. hemmelig bosætte sig et Sted; (sich einnisteln).

Einnöthigen, v. a. nøde i: Eim. die Arzenei —; —gung, f. ud. pl. Nøden i, c.

Einöde, f. -n, Ørk, øde, ubeboet Sted, n.; fig. et forfaldet Sted. [sj—trænge af Olie.

Einölen, v. a. gjøre indvendig vaadt med Olie, lade

Einpacken, v. a. indpakke, pakke sammen; fig. vulg. nødes til at tie, stikke Piben ind; —ckung, f. -en, Indpakning, c.

Einpappen, v. a. indpappe, klistre en Ting fast i en anden; —ppung, f. -en, Indpappen, c.

Einpassen, v. d. T. 1) a. passe ind i;—ssung, f. -en, Indpasning, c. 2) n. m. h. passe nøie i (en Aabning).

Einpassiren, v. n. m. s. d. T. indpassere.

Einpfahlen, v. a. indpæle; —hlung, f. -en, Indpæling, c.

Einpfarren, v. a. indlemme i et Sogn; eingepfarrte Dörfer, som høre til et Sogn.

Einpflanzen, v. a. plante ned i Jorden: Bäume —; fig. die Sünde ist dem Menschen eingepflanzt, indplantet, medfødt, dybt rodfæstet.

Einpflastern, v. a. lægge ned med i en Steenbro; omgive, indeslutte med Steenbro.

Einpflöcken, v. a. indpløke, gjøre en Ting fast i en anden med Pløke; —ckung, f. -en, Indpløkning, c.

Einpflügen, v. a. den Mist, pløie ned i Jorden; kaste til, tillukke ved at pløie; —gung, f. -en, Nedpløining, c.

Einpfropfen, v. a. einen Zweig —, indpode, proppe fast i; —pfung, f. -en, Indpodning, c.

Einpichen, v. a. tilbege, gjøre fast med Beg; —chung, f. -en, Tilbegen, c.

Einplaudern, v. a. Eim. etw. —, sladdre En noget før, til han troer det; Einen —, sladdre, saa han sover ind derover.

Einplumpen, d. T. s. —pumpen.

Einpökeln, v. a. lægge i Lage; s. Pökeln; indsalte; —lung, f. -en, Læggen i Lage, Indsaltning, c.

Einprägen, v. a. indpræge, mest fig. præge dybt i Sindet; Eim. etw. —, indskærpe, eftertrykkeligen anbefale; —gung, f. -en, Indprægning, c.

Einpredigen, v. a. d. T. Eim. etw. —, indpræke, faae til at troe ved mange og eftertrykkelige Ord.

Einpressen, v. a. presse ind (i et snævert Rum); —ssung, f. -en, Indpresning, c.

Einprügeln, v. a. vulg. Eim. etw., prygle ind i, bringe til at forstaae ved Prygl.

Einpudern, v. a. d. T. indpuddre.

Einpumpen, v. a. pumpe i: das Wasser —.

Einquartieren, v. a. indqvartere; især die Soldaten —; —rung, f. -en, Indqvartering, c.; ogsaa de indqvarterede Soldater.

Einquellen, v. a. bløde, lægge i Vand, for at faae til at give sig ud: Erbsen —.

Einquerlen, v. a. tvære ind i.

Einrammeln, el. —rammen, v. a. einen Pfahl, nedramme; —lung, el. —mmung, f. -en, Nedramning, c. [sit Raad.

Einrathen, v. i. a. Eim. etw., søge at bevæge til ved

Einräuchern, v. a. Kleider, Fleisch, indrøge, lade gjennemtrækkes af Røg; —rung, f. -en, Indrygning, c.

Einräumen, v. a. Sachen —, rømme til Side (ved at lægge hver Ting i sit Rum); Eim. einen Platz, indrømme, overlade; fig. einen Satz —, indrømme, lade gjelde for sand; Freiheit —, tilstaae; —mung, f. -en, Rømmen til Side, Indrømmen, c.

Einrechnen, v. a. regne i med, bringe med i Regningen.

Einrede, f. -n, Indsigelse, Modsigelse, c.; —n, v. 1) a. d. T. Eim. etw., overtale, bevæge, faae til at troe ved Tale; —dung, f. -en, Overtalelse, c. 2) n. m. h. falde (En) i Tale; Eim. —, modsige, gjøre Indsigelse; ligel. dadle lemfældigt, formane, tale tilrette, irettesætte.

Einreffen, v. a. die Segel, rebe.

Einreiben, v. i. a. die Salbe —, rive ind; Fleisch

mit Salz, indgnide; —bung, f. -en, Riven ind, Indgnidning, c.

Einreichen, v. a. lange ind, overrække; —chung, f. -en, Langen ind, Overrækken, c.

Einreihen, v. a. etw., sætte i Række; ogsaa: rynke; —hung, f. -en, Sætten i Række; Rynkning, c.

Einreißen, v. i. 1) a. ridse i, gjøre Rift i; ein Gebäude —, rive ned. 2) n. m. s. faae en Rift indad, rives, spaltes; das Holz reißet ein, naar Spalten gaaer for dybt; (om skadelige og farlige Ting) udbrede sig, gribe om sig, blive almindelig: die Laster reißen mehr ein; —ßung, f. -en, Ridsen i, Nedriven, Spaltning, c.

Einreiten, v. i. 1) n. m. s. (sjeld.) ride ind i: in eine Stadt —. 2) a. ride ind, ride ned, kaste om ved at ride paa.

Einrenken, v. a. bringe i Led: ein verrenktes Glied wieder —; —kung, f. -en, Bringen i Led, c.

Einrennen, v. a. rende ind, støde ind el. op ved at rende paa.

Einrichten, v. a. (Jagtsp.) indeslutte det store Vildt; ein Glied, bringe, sætte i Lave; fig. indrette, bringe i en vis Orden: sein Hauswesen —; die Schlachtordnung —; (i Regnek.) gjøre Hele og Brøk til en uegentlig, reen Brøk; —tung, f. -en, Indretten, Sætten i Lave, Indretning, c.: die — eines Geschäftes; de Ting, der høre til at indrette en Huusholdning, en Haandtering; (hos Laasesmede) de Stykker Jern, som passe i Nøglekammens Figurer, (das Eingerichte).

Einriegeln, v. a. skyde Slaaen el. Skodden for; Einen —, lukke inde, ved at skyde Slaaen for.

Einritt, m. -es ud. pl. (sjeld.) ridende Indtog, n., Indriden, c.

Einritzen, v. a. gjøre en Ridse i; ridse ind i: seinen Namen —; —tzung, f. -en, Indridsning, c.

Einrollen, v. a. rulle ind i; ogsaa: indskrive i en Rulle; indrullere.

Einrosten, v. n. m. s. ruste fast i; —stung, f. -en, Rusten fast i, c.

Einrücken, v. 1) a. eine Zeile —, rykke ind (om skrevne el. trykte Sager); fig. indrykke, indføre: eine Stelle in einen Brief —. 2) n. m. s. langsomt drage ind i: gestern rückten die Truppen ein; indtage en Andens Plads, rykke op: er ist nach dem Tode seines Vormannes eingerückt; —ckung, f. -en, Rykken ind, Indrykning, c.

Einrühren, v. a. røre i; røre sammen.

Eins, s. Ein 2.

Eins, f. Ettal, n.; eet eneste, eet, (fremfor et andet, og modsat et andet): — ist nöthig; — um das andre, saa et, saa et andet.

Eins, av. enig, af een og samme Mening, have samme Villie: des Handels —, enige om Handelen; vulg. engang: wir wollen — trinken; — bruges ogsaa som ubest. pron.; in — fort, in — weg, i et væk; — und das Andere, dette og hiint; (Nordt.) lidet: lassen sie uns — plaudern; (Sydt.) Nogen: es ist — draußen; mir ist alles —, et og det samme.

Einsaat, f. ud. pl. Udsæd, c. (bedre Aussaat).

Einsacken, v. a. pakke i Sække; vulg. stikke dygtig til sig, putte i Lommen; —ckung, f. -en, Pakken i Sæk, c.

Einsäen, v. a. saae (sin Jord) til.

Einsagen, v. a. Eim. etw., hjelpe ham paa det, han skal sige; (Sydt.) ogsaa: indskærpe; (Nordt.) ogsaa: modsige, gjøre Indsigelse.

Einsägen, v. a. sauge ind i.

Einsalben, v. a. indsalve, indbalsamere; —bung, f. -en, J—vning, J—mering, c.

Einsalzen, v. i. a. indsalte, nedsalte; —zung, f. -en, J—tning, N—tning, c.

Einsam, aj. eenlig, alene, afsondret fra det menneskelige Selskab; — leben, — seyn, leve, være ugift; fig. eensom: ein —er Ort; stille: eine —e Nacht; som søges i Eensomhed: ein —es Vergnügen; —keit, f. 1) Eenlighed, Eensomhed, c. ud. pl. 2) eensomt Sted, n. pl. -en.

Einsammeln, v. a. indsamle; —lung, f. -en, J—ling, c.

Einsatz, m. -es -ätze, Indsætten, c. ud. pl.: den — thun; Indsæt, Indsats, n. (det, som indsættes); Indskud, n.; Sæt, n.: ein — von Schachteln, von Bechern, von Gewichten, (som staae inden i hverandre); Stedet, hvori Noget sættes, især: Sættedam, c., Hyttefad, n.

Einsäuern, v. a. sure, blande med Suurdei.

Einsaugen, v. i. a. indsuge; fig. ved Vane antage: eingesogene Vorurtheile.

Einsäumen, v. a. somme, omgive med Syesøm.

Einschalig, aj. som har een el. en heel Skal; eenskallet.

Einschalten, v. a. skyde ind, sætte ind (i Rækken el. Ordenen af andre Ting); især om Tiden: einen Tag —, og om Skrift: etw. in einen Brief —; —tung, f. -en, Indskyden, Indsætten, c.

Einschärfen, v. a. Eim. etw., indskærpe; —fung, f. -en, J—pning, c.

Einscharren, v. a. skrabe, rode ned i et andet Legeme: einen todten Körper —, begrave; —rrung, f. -en, Nedskraben i; Begraven, c.

Einschattig, aj. som kaster Skygge kun til een Side.

Einschenken, v. a. skjenke i, gyde i; das Glas —, skjenke i Glasset; —kung, f. -en, Iskjenkning, c.

Einschicken, v. a. indsende; —ckung, f. -en, J—lse, c.

Einschieben, v. i. a. skyde ind; putte ind (mellem andre Ting, især hemmeligt, el. en uægte for en ægte Ting); eine eingeschobene Stelle, en Parenthese; ein eingeschobener Knabe, forbyttet; ein eingeschobenes Testament, falskt; d. T. sich, faae Færdighed i Keglespil; —bsel, n. -s pl. s. sg. det Indskudte; Parenthese, c.; —bung, f. -en, Skyden ind, c.

Einschießen, v. i. a. das Brod, skyde ind (i Ovnen); schlechte Münzsorten, skyde, slænge ind mellem andre; die Thür —, skyde ind; einen Thurm —, skyde ned; sich, øve sig i, gjøre sig duelig til at skyde, ogsaa til at spille Kegler; ein Gewehr, indskyde.

Einschiffen, v. 1) a. indskibe. 2) n. m. s. seile ind; er hat sich nach Kiel — lassen, er gaaet ombord, for at seile til Kiel; —ffung, f. -en, Indskibning, c.

Einschlachten, v. a. indslagte.

Einschlafen, v. i. n. m. s. sove ind; fig. (om Lemmerne) sove: das Bein ist mir eingeſ—; die S. ist eingeſ—, faldet bort, lidt efter lidt ophørt, omtales ikke mere; hensove, døe en rolig Død.

Einschläferig, aj. s. Einmännisch.

Einschläfern, v. a. bringe i Søvn; fig. dysse i Søvn, gjøre ubekymret og tryg: Einen mit falscher Hoffnung —; —rung, f. -en, Bringen i Søvn, Søvndyssen, c.

Einschlag, m. -es -äge, Indslagen, c. (Semmets); Haandslag, n.; Islæt, c. (i Væven); Indlæg, n.; Indsluttede: Eim. etw. durch — überschicken, under en Andens Adresse; Indlæg, n. (paa Klæder); Paafyldning paa Viin, (for at forbedre dens Kraft, Smag og Farve); d. T. Anslag, n., Raadslagning, c.: ein kluger —; (undert.) Omslag, (udvortes Lægemiddel men alene paa Heste); —en, v. i. 1) a. slaae ind, drive ind med Slag: den Nagel in die Wand; das Fenster; Eim. die Zähne; slaae Islætten i Væven: den Eintrag; lægge ind, beie indad og sye fast (for at gjøre kortere og snevrere): ein Kleid; fig. slaae i, lægge i, fylde i: den Wein, sætte Svovl el. Muskatnødder paa Vinen el. Fadet; Getreide, komme i Sække; Holz, sætte i Favn; slaae ind, indvikle, omslaae, lesfeligen indpakke; Waaren in Papier; etw. in ein Tuch; einen Brief, lægge det i et andet Brev, Omslag el. en Brevpakke; Bäume (bedække Rødderne med Jord, naar de ere tagne op), Rüben in den Sand —, bedække med Sand (for at bevare dem); einen Weg, slaae ind paa, vælge og betræde. 2) n. m. h. slaae til (slaae sin Haand i en Andens Haand som Tegn paa Indvilgelse ved Forlig og Overeenskomst); slaae ned (om Lynild); ligel. upers. es schlägt ein; grave i Jorden (især hos Bjergfolk); betræffe, høre til, angaae, vedkomme: das schlägt in diese S. ein, slaaer ind deri, vedkommer; es schlägt in die Rechte ein, løber ind i Lovkyndigheden. 3) n. m. s. slaae ind, lykkes, falde ud efter Hensigten: das Getreide schlägt ein; alle seine Kinder sind vortrefflich eingeschlagen; —ung, f. -en, Indslaaening, Læggen i, c.

Einschlägig, aj. blot fig. havende Hensyn til, sigte til, betræffende, hørende til; die Mühlsteine — behauen, med ulige Slag.

Einschleichen, v. i. n. m. s. el. a. og sich, snige ind, liste ind: die Katze ist eingeschlichen; fig. indsnige: es sind viele Druckfehler mit (el. neben) eingeschlichen; Mißbräuche haben sich bei (unter) uns eingeschlichen; sich bei jemanden —, sledske sig ind.

Einschleifen, v. a. 1) rgl. indføre paa Slæde; indsmugle. 2) i. indslibe; —fung, f. -en, Indføren paa Slæde, Indsmuglen. I—bning, c.

Einschleppen, v. a. d. T. slæbe ind (meest om forbudne Vare).

Einschließen, v. i. 1) a. faae til at slutte i, passe ind i; indslutte, forvare, lukke for: einen Vogel in einen Käfich —; sein Geld —; Jemanden —; lægge hos, lade følge vedlagt: einen Brief —; fig. indslutte, omgive; eine Stadt —, beleire, blokere; Jemanden in sein Gebet —. 2) n. m. h. slutte til, passe i en vis Aabning; —ßung, f. -en, Indpasning, Indslutning, Indlægning, c.; —ßungszeichen, n. s. Einschlußzeichen.

Einschließlich, aj. indbefattende, med Indbefatten af, inclusive.

Einschlucken, v. a. sluge i sig, nedsluge, indsluge.

Einschlummern, v. 1) n. m. s. indslumre, falde i Slummer; fig. dee roligt hen. 2) a. faae til at indslumre.

Einschlürfen, v. a. slubre ind.

Einschluß, m. -sses -üsse, Indesluttede, Indlagte, n.; mit —, med Indbefatten af; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Indsluttelsestegn, n., Parenthese, c.

Einschmeicheln, v. a. sich bei Jemanden, indsmigre, sætte sig i Gunst ved Smigreri; —lung, f. -en, Indsmigring, c.

Einschmeißen, v. i. a. d. T. smide ind, slaae itu ved at smide; —ßung, f. -en, Smiden ind, c.

Einschmelzen, v. i. og rgl. a. smelte ind: alte Münze —; —zung, f. -en, Indsmeltning, c.

Einschmieden, v. a. einen Missethäter —, smedde i Lænker.

Einschmieren, v. a. indsmøre: das Leder —; die Schlösser —; vulg. gjøre ganske stiden; —rung, f. -en, Indsmøring, c.

Einschmutzen, v. a. gjøre smudsig heelt igj—.

Einschnallen, v. a. spænde ind, spænde ret fast; —llung, f. -en, Indspænding, c.

Einschneiden, v. i. 1) a. gjøre et Indsnit, skære Hul i el. paa; seinen Namen in einen Baum —, skære ind i; Brod in die Milch —, skære i, skære itu og komme i; (om Lerred), sich —, tabe i Alenmaal ved Udsalget i smaae Partier; —dung, f. -en, Indskæring, c. 2) n. m. h. trænge skærende ind.

Einschneidig, aj. som kun har een Eg (skarp Kant).

Einschnitt, m. -es -e, Indsnit, Skaar, n.; Stedet, hvor et Legeme er indsnittet; —thier, n. -es -e, Dyr med Indsnit, Insect, n.

Einschnüren, v. a. indsnøre; sich, indsnøre sig, lage Snørliv paa; —rung, f. -en, Indsnøring, c.

Einschöpfen, v. a. øse i: Wasser in ein Gefäß —; —pfung, f. -en, Øsen i, c.

Einschränken, v. a. omgive med Skranker; indskrænke, sætte Grændser for: seine Begierden —; sich auf etw., lade sig nøie dermed; s. eingeschränkt; —kung, f. -en, Omgiven med Skranker, Indskrænkning; es ist dir erlaubt unter der —kung, Betingelse, c.

Einschrauben, v. rgl. og i. a. skrue ind; skrue fast; —bung, f. -en, Skruen ind, c.

Einschreiben, v. i. a. indskrive, indføre skriftlig (i en Bog, et Register, en Fortegnelse, et Regnskab); —bung, f. -en, I—vning, c.

Einschreiten, v. i. n. m. s. skride ind; (jurid.) forholdes videre.

Einschroten, v. a. ein Faß —, vælte ned i Kjelderen.

Einschrumpfen, d. T. —schrumpeln, v. n. m. s. krympes sammen, faae Rynker, skrumpes, blive mindre.

Einschub, m. -es ud. pl. (undert.) hvad der skal indskydes, indputtes. [til at -tie.

Einschüchtern, v. a. kyse, gjøre bange og derved faae

Einschulen, v. a. ein Pferd, afrette skolemæssig, dressere.

Einschürig, aj. som kun skæres, klippes eengang om Aaret: —e Wolle, Schafe.

Einschustern, v. a. og n. m. h. vulg. sætte til, tabe; ganske komme i Forfald med sin Næringsvei; sich —, indsmigre.

Einschütten, v. a. øse i, slaae i; —ttung, f. -en, Øsen, Slaaen i, c.
Einschwärzen, v. a. indsværte, gjøre ganske sort el. smudsig; (Sydt.) indsmugle; —zung, f. -en, I—ing, I—gling, c.
Einschwatzen, v. a. Eim. eine S., sladdre for ham, til han troer el. antager det, binde paa Ærmet; sich bei Jemanden, ved Sladdren indsmigre sig; —tzung, f. -en, Sladdren for, Indsmigren, c.
Einschwefeln, v. a. indsvovle.
Einsegnen, v. a. meddele Velsignelse til en forestaaende Forandring, indvie: einen Sterbenden —; ein Paar Verlobte —; Brod und Wein — (consacrere); —gnung, f. -en, Velsignen, c.
Einsehen, v. i. 1) n. m. h. (fjeld.) see ind, kige ind: in des Nachbars Hof —. 2) a. eine S. indsee, forestille sig tydelig Sammenhængen; have Tilsyn med; irettesætte, afstraffe; ein — haben, have Indseende med, tage sig af.
Einseifen, v. a. indsæbe.
Einseitig, aj. eensidet, som kun har een Side; fig. eensidig; —keit, f. ud. pl. fig. Eensidighed, c.
Einsenden, v. i. a. eine S., indsende; —der, m. -s pl. s. sg. Indsender, c.; —dung, f. -en, Indsendelse, c.
Einsenken, v. a. sænke ned: eine Leiche, (i Graven); einen Stein —, (i Vandet); —kung, f. -en, Nedsænkning, c.
Einser, m. -s pl. s. sg. Eeneren (i Regnek.).
Einsetzen, v. a. sætte ind (paa et bestemt Sted): sich in den Wagen; eine Scheibe in das Fenster; Edelsteine; Brod (ind i Ovnen); Geld (i Lotteriet, paa Spil); Bäume, Blumen (i Jorden, plante); fig. indsætte i Besiddelse af en Ting: Jemanden in ein Amt, in die Güter des Schuldners; anbetroe som Underpant: ihm den Ring —, sætte i Pant hos ham; indsætte, bestemme, stifte, anordne: Einen zum Erben —; einen Feiertag —; —tzung, f. -en, Indsætning, Fastsættelse, Anordning, c.
Einsicht, f. -en, Indsigt, c. (som til en Gaard); især fig. tydelig Forestillingsevne, c.; ud. pl. Indsigt, c. (Kyndighed, grundig Kundskab); —ig, aj. d. T. som har Indsigter; —svoll, aj. indsigtsfuld, som har mange Indsigter.
Einsieden, v. i. 1) n. m. s. koge ind, formindskes ved lang Kogning. 2) a. lade koge ind.
Einsiedler, m. -s pl. s. sg. Eneboer, c. (enhver, der boer ene, især En, der lever paa et eensomt Sted); Eremit, c. (ogsaa et Slags Brokfugl og et Slags Krebs); —elei, (ikke —lerei) f. -en, Eremitbolig, c.; fig. Eremitliv, n.; en ved Konst efterlignet Eremitbolig, Eremitage, c.; —inn, f. -en, Eneboerske, c.; —isch, aj. eremitagtig, som en Eremit, eensom.
Einsiegeln, v. a. indelukke i et Brev, en Pakke ved Forseglingen.
Einsilbig, aj. Eenstavelses-, som kun har een Stavelse; ein —er Mann, ordknap; —keit, f. ud. pl. O—hed, c.
Einsingen, v. i. a. synge i Søvn: ein Kind —.
Einsinken, v. i. n. m. s. synke ind, synke sammen.
Einsitzen, v. i. 1) a. einen Sitz, sætte ned, fordybe ved at sidde paa. 2) n. m. s. Sydt. d. T. for sich einsitzen in den Wagen, sætte sig ind. 3) n. m. h. d. T. sidde hjemme, i Stuen; boe paa et Sted.
Einsitzig, aj. eensædet.
Einsmals, rigtigere end einstmals, av. d. T. engang.
Einsohlig, aj. som kun har een Saale.
Einspannen, v. a. spænde i, spænde fast: Zeug, spænde i Ramme; die Pferde, spænde for; fig. einen Fluß, inddæmme, for derved at faae den til at stige; —nnung, f. -en, Spænden i, fast, for, c.
Einspänner, m. -s pl. s. sg. en Bonde, som kun holder een Hest; (n. St.) Eenspænder, c. (Vogn el. Ploo med een Hest for).
Einspännig, aj. kun forspændt med een Hest; fig. kun for een Person: ein —es Bett.
Einsperren, v. a. indspærre; især Sydt. indeslutte med Laas; —rrung, f. -en, Indspærring, c.
Einspinnen, v. i. a. spinde ind i; spinde omkring, omgive med Spind: die Seidenraupen spinnen sich ein; —nnung, f. -en, Indspinding, c.
Einsprache, f. s. Einspruch.
Einsprechen, v. i. 1) a. fig. Eim. Herz, Muth, Trost, indgive, indgyde (ved Ord el. Tiltale). 2) n. m. h. Eim., modsige; einen Einspruch thun, formelig Modsigelse for Retten; bei Eim., besøge underveis.
Einsprengen, v. 1) a. sprænge ind i: eine Thür, sprænge ind, bryde ind; Wäsche, bespræange, bestænke. 2) n. m. s. ride hurtig ind et Sted; —gung, f. -en, Sprængen ind i, Besprængen, c.
Einspringen, v. i. 1) a. d. T. gaae ind ved at springe. 2) n. m. s. fig. springe i en bestemt Aabning: das Schloß springt ein; fig. springe ind, strække sig indad.
Einspritzen, v. a. sprøite ind.
Einspruch, m. -es -üche, Indsigelse, Protest, c., lovformelig Indsigelse mod en Handlings Fuldbyrdelse, f. Ex. et Ægteskabs.
Einst, (Sydt.) einsten (ogsaa) einstens, av. engang (i den forbigangne Tid): — war ich glücklich; (i Fremtiden): — werden wir uns wiedersehen.
Einstallen, v. a. d. T. das Pferd —, sætte paa Stald; Vieh, indstalde.
Einstämmig, aj. eenstammet, (kun havende el. kun bestaaende af een Stamme).
Einstampfen, v. a. stampe ind; —pfung, f. -en, Indstampning, c.
Einstand, m. -es ud. pl. Indtrædelse i en Kjøbers Rettigheder, og denne Rettighed selv; jus retractus.
Einstechen, v. i. a. stikke i: Löcher in das Papier; stikke (i Kortspil).
Einstecken, v. a. stikke ind: Geld in die Tasche; d. T. einen Dieb, sætte i Fængsel; fig. vulg. Vorwürfe —, stikke i Lommen, tie dertil, høre, bære taalmodig.
Einstehen, v. i. 1) n. m. h. indestaae, staae til Ansvar, være Borgen, sige god for. 2) n. m. s. (Sydt.) tiltræde; in einen Kauf, indtræde i Kjøberens Rettigheder.
Einstehlen, v. a. sich, stjæle sig ind, snige sig hemmelig ind; ogsaa fig.: sich in ein Amt —.
Einsteigen, v. i. n. m. s. stige ind.
Einstellen, v. a. stille ind, — hen, (paa et Sted): das Pferd — (i Stalden), Gänse — (paa Sti);

fig. holde inde (en kort Tid), lade fare, afskaffe: den Festungsbau —; die Reise —; den Aufwand —; indstille sig, møde, komme: sich vor Gericht —; komme igjen: die Grillen stellen sich wieder ein; —llung, f. -en, Stillen ind, hen, Holden inde, Afskaffelse, Indstillelse, c.

Einsten og -s s. Einst.

Einsticken, v. a. brodere i; eine Rose —.

Einstig, aj. engang; tilkommende; som var eller som vorder.

Einstimmen, v. n. m. h. stemme i med; (især naar Andre allerede synge); fig. bifalde, samtykke; —mmung, f. -en, Istemmen, c., Bifald, Samtykke, n.; die Tonwerkzeuge stimmen nicht ein, stemme ikke; fig. samstemme, stemme overeens; —mmig, aj. eenstemmig (i Musiken: —er Gesang, og fig.: er wurde — gewählt); —mmigkeit, f. ud. pl. Eenstemmighed, c.

Einstmals, s. Einsmals. [stopning, c.

Einstopfen, v. a. stoppe ind i; —pfung, f. -en, Ind-

Einstoßen, v. i. a. støde ind i: den Dolch in die Brust —; støde itu: das Fenster —; —ßung, f. -en, Stødeu ind, itu, c.

Einstreichen, v. i. a. stryge ind: das Geld in den Beutel —; indfile (hos Laasesmede); —chung, f. -en, Indstrygning, Indfiling, c. [ning, c.

Einstreuen, v. a. indstrøe; —uung, f. -en, Indstrøe-

Einstrich, m. -es -e, Indfiling, c. (i en Nøglekam).

Einstücken, v. a. stykke i, flikke i; —ckung, f. -en, Stykken, Flikken i, c.

Einstürmen, 1) n. m. f. storme ind i; fig. Alles stürmte auf mich ein, stormede ind paa mig. 2) a. stormende ødelægge.

Einsturz, m. -es ud. pl. Indstyrtning, c.: das Haus drohet den —, truer med at styrte ind.

Einstürzen, v. 1) n. m. f. styrte ind: auf Einen —. 2) a. indstyrte, bringe til at styrte ind.

Einstweilen, av. d. T. imidlertid, paa kort Tid.

Einstweilig, aj. midlertidig, foreløbig, interimistisk.

Einsylbig, s. Einsilbig.

Eintägig, aj. Eendags-, (som kun varer een Dag, el. kun er een Dag gammel); —es Insect, Døgnflue, c.

Eintagsfliege, f. -n, Døgnflue, c.

Eintauchen, v. a. dyppe i, dykke i; —chung, f. -en, Dyppen i, Dykken i, c.

Eintauschen, v. a. bytte sig til, tiltuske; —schung, f. -en, Tiltuskning, c.

Eintheilen, v. a. inddele, afdele: seine Zeit —, die Felder, die Predigt —. (Skal Delene udtrykkes, bruges theilen med in: den Zirkel in 360 Grade theilen); —lung, f. -en, Inddeling, Afdeling, c.

Einthun, v. i. a. komme i, lægge i, sætte i, ꝛc.: Getreide, i Forvaring; Wein —, paa Flasker el. i Mad; d. T. indspærre, indeslutte: das Vieh —; Einen —.

Eintönig, aj. eentonet, som kun har een Tone: ein —es Lied; —keit, f. ud. pl. E—hed, c.

Eintracht, f. ud. pl. Eendrægtighed, Sam—, god Forstaaelse, c.; —trächtig, aj. eendrægtig, sam—; —trächtigkeit, f. ud. pl. E—hed, S—hed, c. (som Tilstand el. Færdighed).

Eintrag, m. -es ud. pl. Islæt, c.; (hos Væverne); Indgreb, n., Forfang, Skade, c., Afbræk, n., Krænkelse, c.: Eim. el. einer S. (Dat.) —thun; —en, v. i. a. bære ind, føre til Huus, samle; fig. slaae Islætten i, væve; indføre, føre til Bogs; indbringe, forskaffe Fordeel: sein Amt trägt viel ein; —ung, f. ud. pl. Indbæren, Væven, Indførsel, c.

Einträglich, aj. indbringende: ein —es Gut; —keit, f. ud. pl. Fordeelagtighed, c.

Eintränken, v. a. udbløde, lægge i Blød; fig. d. T. Eim. etw. —, lade undgjelde for, hevne sig paa.

Einträufeln, s. Eintröpfeln.

Eintreffen, v. i. n. m. f. blot fig. indtræffe, komme paa et Sted, ankomme: wir trafen gestern hier ein; træffe, stemme med, komme overeens med: die Rechnung trifft ein; indtræffe, blive opfyldt, hændes: es trifft zuweilen ein.

Eintreiben, v. i. a. drive ind: das Vieh —; einen Pfahl in die Erde —; fig. Geld —, inddrive ved Rettens Hjelp, fordre alvorligt; Einen —, bringe i Knibe, i Forlegenhed; —bung, f. -en, Inddrivning, c.

Eintreten, v. i. 1) n. m. f. træde ind: in das Zimmer —; fig. d. T. indtræde i, tiltræde, gaae i Plads: ein Amt —; einen Dienst —; begynde, lade sig see, komme frem: die Hundstage werden bald —; wenn der Neumond eintritt, tændes. 2) a. træde fast i, træde sammen: Wurzeln —; das Pferd hat einen Nagel eingetreten, ind i Foden; træde ind, sparke ind: die Thür —; die Schuhe —, nedtræde til Tøfler; træde itu: den Boden eines Fasses —; —tung, f. -en, Itræden, Sammen—, Indt—, Itut—, c.

Eintrichtern, v. a. tragte i, fylde i ved Hjelp af en Tragt; Eim. etw. (dog kun fig. og d. T.) indpræge.

Eintritt, m. -es ud. pl. Indtrædelse, Tiltrædelse; fig. Begyndelse, c.

Eintrocknen, v. n. m. f. indtørres, hentørres, svinde ind; —cknung, f. -en, Indtørring, Indsvinding, c.

Eintröpfeln, v. a. komme draabeviis i el. paa; (Sydt. eintropfen); —lung, f. -en, draabeviis Paahelden, c.

Eintunken, i d. T. ogsaa vulg. eintütschen, v. a. s. Eintauchen.

Einüben, v. a. Einen, sich, Eim. etw., indøve; —bung, f. -en, Indøven, c.

Einverleiben, v. a. indlemme, indcorporere, sætte i Forbindelse med; etw. dem Gedächtnisse —; —bung, f. -en, I—lse, c.

Einverständniß, n. -sses ud. pl. Forstaaelse, fredsommelig Omgang, c., flere Personers Overeensstemmelse i Planer og Øiemed.

Einverstehen, v. i. a. sich mit Eim., el. sædv. mit Eim. einverstanden seyn, leve i Forstaaelse, være enige, af eens Mening; søge at opnaae eens Hensigt; være vidende om samme Sag.

Einwachsen, v. i. n. m. f. indvoxe med, voxe sammen med; fig. nøie forenes.

Einwägen, v. rgl. og i. a. veie i, (efter at have veiet Noget, komme det i en Pose ꝛc.); sich, formindskes ved gjentagen Veien.

Einwalken, v. a. valke ind i: den Thran in das Leder —; indvalke, gjøre kortere og tykkere ved Walkning: das Tuch; —kung, f. -en, Indvalkning, c.

Einwand, m. -es -ände, (sjeld.) Indvending, c.

Einwandern, v. n. m. f. indvandre: in ein Land

—; bei Eim. (hos Haandv.), tage ind til paa Reisen; —rung, f. -en, Indvandring. c.
Einwärts, av. indad; ind til Beens.
Einwässern, v. a. lægge i Blød, udvande; —rung, f. -en, Udvanden, c.
Einweben, v. a. væve ind i; fig. forbinde nøie med Noget: es ist in den ganzen Plan so eingewebt; —bung, f. -en, Indvævning, c.
Einwechseln, v. a. indvexle; —lung, f. -en, Indvexling, c.
Einwehen, v. a. blæse om, saa det falder ind.
Einweichen, v. a. lægge i Blød, i Vand; —chung, f. -en, Indblødning, c.
Einweihen, v. a. indvie; —hung, f. -en, I—lse, c.
Einweisen, v. i. a. blot fig. vise ind, føre ind; —sung, f. -en, Indviisning, c.
Einwenden, v. rgl. og i. a. indvende; —dung, f. -en, Indvending, c., Paastud, n.
Einwerfen, v. i. a. kaste ind, slaae itu ved at kaste udenfra: die Bomben; die Fenster; fig. indvende, anføre Modgrunde mod Andres Mening; —fung, f. -en, Indkastning, Indslagning, c.
Einwickeln, v. a. indvikle, indsvøbe: sich in seinen Mantel; —lung, f. -en, Indvikling, c.
Einwiegen, v. a. 1) i. s. Einwägen. 2) rgl. ein Kind, vugge i Søvn; —gung, f. -en, Indvugning, c.
Einwilligen, v. n. m. h. indvilge, samtykke; —gung, f. -en, I—lse, c., Samtykke, n.
Einwindeln, v. a. das Kind —, svøbe i Svøb.
Einwintern, v. 1) a. bevare Sommeren over til Brug om Vinteren. 2) n. m. h. og s. og upers. d. T. blive Vinter, vænne sig til Vinteren.
Einwirken, v. 1) a. virke, væve ind i. 2) n. m. h. in el. auf etw., indvirke, virke i el. paa; —kung, f. -en, Indvirkning, c.
Einwittern, v. n. m. s. (i Bjergv.) indvittre, bringes ind ved Hjelp af underjordiske Dunster; —rung, f. -en, Indvittring, c.
Einwöchig, aj. eenugegs, som varer een Uge.
Einwohnen, v. 1) n. m. s. blive hjemme i. 2) (rigtigere inwohnen) n. m. h. være hjemme, boe; fig. være hos, være nøie forbunden med.
Einwohner, m. -s pl. s. sg. Indvaaner, c.; —schaft, f. -en, samtlige Indvaanere.
Einwurf, m. -es -ürfe, Indvending, Modgrund, c.
Einwurzeln, v. n. m. s. rodfæstes, fæste Rødder, groe fast: der Baum ist eingewurzelt; ogsaa fig.: eine eingewurzelte Krankheit; das Laster ist ihm eingewurzelt; —lung, f. -en, Rodfæstelse, c.
Einzahl, f. ud. pl. Enkelttal, n., Singularis, c.
Einzählen, v. a. tælle i el. til, (komme i Noget el. give til Nogen, efter at have talt); tælle med, regne med i Tallet; —lung, f. -en, Tællen i, Medberegning, c.
Einzapfen, v. a. tappe i el. paa; gjøre Tap el. befæste ved Tap: eine Säule —; —pfung, f. -en, Tappen i el. paa, c.
Einzäunen, v. a. indgjerde; —unung, f. -en, Indgjerdning, c.
Einzehren, v. n. m. h. indtære.
Einzeichnen, v. a. tegne ind i el. paa; fig. indtegne, indskrive; —chnung, f. -en, Tegnen ind i; Indtegning, Indskrivning, c.
Einzel-ding, n. -es -e, —wesen, n. -s pl. s. sg. en enkelt Ting, et enkelt Væsen, Individ, Individuum, n.; —heit, f. -en, Enkelthed, Detail, c.
Einzeln, aj. ene, alene, eneste: die —e Welt; kein —er Zeuge; fig. fritstaaende, som staaer ene, eensig: ein —es Haus; d. T. enkelt: —e Tropfen; d. T. ugift, for sig alene: eine —e Person; —es Geld, Smaapenge, Eneskillinger; een efter anden, een for een: sie kamen —.
Einziehen, v. i. 1) a. einen Balken —, trække ind i; die Hörner — (om Sneglene), trække ind ad; Segel —, tage ind; einen Wall —, trække ind, og derved gjøre snevrere; fig. Gelder —, inddrage, indkassere; Jemandes Güter, optage, anholde, confiskere; ein Amt —, eine Besoldung, inddrage, ikke længer besætte el. betale; die Diebe, sætte i Fængsel; den Aufwand —, indskrænke, formindske. 2) n. m. s. trække ind (i høitideligt Optog): die Besatzung wird Morgen —; flytte ind i en Bolig: wann werden sie —; trække i, trænge ind (om flydende Legemer); —hung, f. -en, Trækken ind, Tagen ind, Inddragen, Indskrænkning, Formindskelse, c.
Einzig (mindre godt einzigst) aj. eneste; fig. ein —er Mensch, uforligneligt, overordentligt; — und allein, ene og alene.
Einzug, m. -es -üge, Inddragen, c., Indtog, n.: der König hielt seinen —; det, der indtrækkes, som: en Bjælke.
Einzwängen, v. a. tvinge ind i; tvinge sammen, klemme imellem; fig. presse i et snevrere Rum, indskrænke, indeslutte.
Einzwingen, v. i. a. tvinge ind i, tvinge til at spise el. drikke.
Eirund, aj. s. Ei.
Eis, n. -es ud. pl. Iis, c.; fig. Kulde, Ufølsomhed, c.
Eis-bär, m. -en -en, Iisbjørn, Hvid—, c.; —bein, n. -es -e, Stambeen, n.; —bock, m. -es -öcke, Iisbuk, c. (starpkantet Pille af Træ el. Muur foran en Bro, for at afværge Stødet af Drivis; ogsaa —brecher, m. -s pl. s. sg. Iisbryder, c., og en i den Hensigt nedrammet Pæl, —pfahl, m. -es -ähle); —fischerei, f. -en, Iisfiskeri, n. (om Vinteren med de saakaldte Iisnæt); —gang, m. -es, Iisgang, c. (naar Isen ved Tøveir bryder op, og driver bort); —grau, aj. iisgraa (især om det ved Alderen graat blevne Hovedhaar); ældgammel; —grube, f. -n, Iiskjelder, c.; —icht aj. iisagtig, som ligner Iis; —ig, aj. iisbedækket, iiskold, som indeholder Iis; —kalt, aj. iiskold; —lauf, m. -es, ud. pl. Skøiteløben, c.; —meer, n. -es ud. pl. Iishav, n.; —pfahl, m. -es -ähle, s. —bock; —punkt, m. -es ud. pl. Frysepunkt, n. (paa Thermometret); —scholle, f. -n, Iisflage, c.; —schuh, m. -es -e, Skøite, c.; —sporn, m. -es -en, Iisspore, c.; —vogel, m. -s -ögel, Iisfugl, c.; —zacken el. —zapfen, m. -s pl. s. sg. Iistap, c.
Eisen, v. n. m. h. ise.
Eisen, n. -s pl. s. sg. Jern, n. ud. pl.; fig. Ting, som forfærdiges af Jern el. Staal, som alle Slags Værktøi: Brech—, Pflug—; især: Hestesko, c.; Jern-

lænker, pl.
Eisen-bergwerk, n. -es -e, Jernværk, n.; —**blech**, n. -es ud. pl. (flere Slags pl. -e) Jernblik, n.; —**drath**, m. -es ud. pl. Jerntraad, Staaltraad, c.; —**farbe**, f. ud. pl. Jernfarve, c.; —**feil**, n. -es. —**feilicht**, n. -es ud. pl. og —**feilspäne**, f. -n, Jernfiilspaan, c.; —**fleck**, m. -es -e, Rustplet, c.; —**fresser**, m. -s pl. s. sg. (i Spøg d. T.) Storpraler, c. (som praler med sin Styrke og Tapperhed); —**gang**, m. -es -änge, Jernaare rig paa Erts (i Jernminer); —**gießer**, m. -s pl. s. sg. Jernstøber, c.; —**gießerei**, f. -en, Jernstøberi, n.; —**haltig**, aj. jernholdig, indeholdende Jern; —**hammer**, m. -s pl. s. sg. en stor Hammer, hvorved Jernet udsmedes i store Stykker; Hytten el. Bygningen, hvori dette steer: die Hammerhütte; ogsaa alle disse Hytter tilsammen; Jernværk, n.: eine —hütte, ein —werk; —**handel**, m. -s ud. pl. Jernhandel, c.; —**händler**, m. -s pl. s. sg. Jernhandler, —kræmmer, c.; —**hart**, aj. jernhaard; haard som Jern; —**härte**, f. ud. pl. Jernhaardhed, c.; —**hütte**, f. -n, s. —hammer; —**kram**, m. -es ud. pl. Isenkram, n., Isenkræmmerhandel, Isenkræmmerboutique, c.; —**krämer**, m. -s pl. s. sg. Isenkræmmer, c.; —**kuchen**, m. -s pl s. sg. Vaffel, Vaffelkage, c.; —**ofen**, m. -s -öfen, Jernsmelteovn, c.; —**platte**, f. -n, Jernplade, Kakkelovnsplade, c.; —**probe**, f. ud. pl. Jernprøve, c. (andre Erisers Prøvering ved Jern); Jernbyrd, c. (Jernprøve, Ildprøve, c.); —**schneider**, m. -s pl. s. sg. Stempelskærer, c. (i Myntvæsenet); —**stab**, m. -es -äbe, Jernstang, c.; —**waare**, f. -n, Jernvare, c.; —**werk**, n. -es -e, Jernværk, n., Jernkram, n. (allehaande Kar af Jern).
Eisern, aj. Jern-, af Jern: das Gitter ist —; fig. d. T. bomstærk, varig: eine —e Gesundheit; haard, ufølsom: ein —es Herz; hvad i sit Slags bestandig maa vedligeholdes ved en Ting: —es Vieh (ved et Landgods) el. vedblive at være: ein —es Capital; ein —er Brief, Moratorium, n.; die —e Zeit, Jernalderen.
Eitel (eitler, eitelst), aj. tom, alene, blot, bar, berøvet Forbindelse med andre Ting: das Brot — essen, bart, uden Smør; fig. lutter, idel, intet uden: ihm träumt von —er Rache; forgjæves, ugrundet: —e Hoffnung; usand: —es Geschwätz; unyttigt: —e Künste; forgjeves: —e Gedanken; forfængelig, flanevorn: sie ist sehr —; ein —er Anzug; ein —es Betragen; —**keit**, f. 1) ud. pl. Tomhed, Barhed, Intetsigenhed, Forgængelighed, Forfængelighed, Flanevornhed, c. 2) pl. -en, Tingene, der besidde disse Egenskaber.
Eiter, m. -s ud. pl. Edder, c.; —**beule**, f. -n, Edderbyld, c.; —**fraß**, m. -ßes ud. pl. Edderæden, Kræft, c.; —**icht**, aj. edderagtig; —**ig**, aj. edderfuld, som indeholder Edder; —**nessel**, f. -n (n. St. d. T.) Brændenælde, c.; —**stock**, m. -es -öcke, Edderrod, Igten i en Byld.
Eitern, v. n. m. h. bulne, sætte Edder; —**rung**, f. ud. pl. Bulduen, c.
Eiweiß, n. s. Ei.
Ekel, m. -s ud. pl. Qvalme, c.; fig. Ækelhed, Væmmelse, c. (sandselig Afsky for saadanne Ting, som kunne foraarsage Opkastelse); Afsky for, Uvillie: sie ist bis zum — garstig; en Gjenstand, der opvækker saavel sandselig som aandelig Afsky.
Ekel, aj. ækel, væmmelig; mir ist —, det qvalmer for mig; ein —er Kunstrichter, kræsen; eine —e Farbe, som let fordærves; —**haft**, aj. væmmelig, modbydelig; —**haftigkeit**, f. ud. pl. V—hed, M—hed, c.; —**ig** el. **eklig**, aj. s. —haft.
Ekeln, v. n. m. h. Eim., opvække Ækelhed, vamle; sich (Dat.) el. sædv. upers. es ekelt mir (ikke mich) vor einer S., jeg føler Væmmelse ved; (digter.) mich ekelt deiner Thorheit (Gen.).
Ekelname, m. -ns -n, Øgenavn, Spottenavn, n.
Eklektisch, aj. udvælgende, prøvende.
Ellipse, f. -n, et Himmellegemes Formørkelse; (i Medicinen) Afmagt, c.
Ekliptik, f. ud. pl. Ecliptica, Solbane, Dyrekreds, c. (i Astron.).
Ekstase, f. ud. pl. Henrykkelse, høieste Grad af Glæde; fig. Iver, c.
Elasticität, f. ud. pl. Elasticitet, Fjederkraft, Spændekraft, c.; —**stisch**, aj. elastisk.
Elbe, f. ud. pl. Elben (en Flod).
Elbling, m. -es el. —**er**, m. -s ud. pl. en Art Viinstokke, som give slet Viin, ogsaa der **Elbricht**.
Elbogen, m. -s pl. s. sg. Albue, c.
Eldorado, n. Eldorado, n.
Eleganz, f. ud. pl. Elegance, c. [digt, n.
Elegie, f. (3 Stav.) -n (4 Stav.) Elegie, c., Klage-
Elektricität, f. ud. pl. Electricitet, c.; —**trisch**, —er —te, aj. elektrisk; —**trisiren**, v. a. electrisere.
Element, n. -es -e, Element, n., Grundstof, c.; fig. hvad der er uundværligt til det dyriske Liv: Wasser ist das — der Fische; saal. ogsaa, hvad der ved Vanen er bleven Mstet. uundværligt til hans Tilfredshed, ud. pl.: der Hof ist sein —; en Videnskabs første Begyndelsesgrunde, ud. sg.; —**arisch**, aj. elementarisk. I Sammens. **Elementar**: —bücher.
Elend, n. -es -e, s. Elenn.
Elend, n. -es ud. pl. (næsten forældt.) Forviisning til et langtbortliggende Land; Landflygtighed, c.; (nu) Elendighed, c. (enhver høi Grad af en Tings Ufuldkommenhed; yderste Armod og Trang; svar Sygdom, legemlig Nød; yderste Bedrøvelse, Kummer, vedholdende Smerte; Undertrykkelse, Trængsel).
Elend, aj. elendig, (slet i høieste Grad; meget fattig, usel, foragtelig, svagelig, vanfør; usund, mager, ynkelig, uværdig); ein —er, en Elendig, Uværdig, som fortjener Foragt; —**ig**, aj. (forældt. for —); —**iglich**, av. (næsten forældt.) paa en elendig Maade.
Elenn, Elen, Elenthier (undert. Elend. el. —thier), n. -es -e, Elsdyr, n.; —**shorn**, n. -es -örner, Elsdyrshorn, n.; —**sleder**, n. -s pl. s. sg. Elsdyrsskind, n.
Elephant, m. -en -en, Elefant, c.; —**enorden**, m. -s ud. pl. Elefantorden, c. (dansk Ridderorden); —**enschwein**, n. -es -e, Anta, Tapir, c. [ler, c.
Eleve, m. -n -n, Elev, Lærling; Pleiesøn el. —dat-
Elf, s. Eilf.
Elfe, m. -n -n, og f. -n, Ellefolk, Elverfolk, Alf, c.
Elfenbein, n. -es ud. pl. Elfenbeen, n.; —**beinen** el. —**beinern**, aj. Elfenbeens-, af Elfenbeen.

Elite, f. -n, Udvalg, det Udvalgte, Kjernen f. Ex. af en Armee; die Eliten, ud. sg. de udsøgte Soldater.
Elixir, n. -es -e, Elixir, Kraftdrik, c.
Elle, f. -n, Alen, c.; —nhandel, m. -s ud. pl. Handel med Alenvare, der maales i alenviis; —lang, aj. alenlang; fig. meget lang; —maß, n. -ßes -ße, Alenmaal, n.; —weiße, av. alenviis.
Ellenbogen, m. s. Elbogen.
Eller, f. s. Erle.
Eloge, (l. —sche) f. -n, Lovtale, c.; —n, pl. ud. sg. Berømmelser.
Elritze, f. -n, Elritse, c. (Ferskvandsfisk).
Elsebeere, f. -n, Korsbær; Vellorn—, Hegge—, Hagetorn—, n.
Elster, f. -n, Skade, c. (Fugl).
Eltern, pl. ud. sg. s. Aeltern.
Elysium, n. -s ud. pl. Elysium, n.
Email, (l. Emalj') m. -s ud. pl. Email, Smelteglas, n.; —liren, v. a. emaillere.
Emballiren, s. Einballen.
Emballage, f. (l. Angballasch') Indpakning, c., ligel. Materien, hvori Noget indpakkes.
Embargo, n. (indecl.) Embargo, c.
Emblèm, n. -es -e, Emblem, n.
Embryo, m. pl. -nen, Embryo, n. (det ikke fuldt uddannede Foster i Moders Liv).
Emendiren, v. a. forbedre, berigtige; —ndation, f. -en, et Skrifts Forbedring og Berigtigelse.
Emeritus, m. pl. -iti, Udtjent, c.: En, som er entlediget fra sit Embede.
Emigration, f. -en, Udvandring, c.; —grant, m. -en -en, Udvandret, c.; —griren, v. n. m. s. udvandre.
Eminenz, f. -en, Eminenz (Cardinalernes Ærestitel).
Emir, m. -s -n, de arabiske Fyrsters Titel; Befalingsmand, c.
Emmerling, m. -es -e, guul Verling, Guulspurv, c., Maddike, hvoraf Oldenborrer komme.
Emolument, n. -es -e, Fordeel, Gevinst, Nytte; Embedsindkomst, Bifordeel, c.
Empfahen, v. a. (forældet og digt.) s. Empfangen.
Empfang, m. -es ud. pl. Modtagelse, c. (en Tings el. Persons); etw. in — nehmen, modtage; —en, v. i. a. eine S., modtage, faae i Forvaring, annamme; fig. Einen, modtage, byde velkommen; meest v. n. m. h. undfange, blive svanger; —fänger, m. -s pl. s. sg. Modtager, c.; —fänglich, aj. modtagelig: für etw. —; —keit, f. ud. pl. Modtagelighed, c.; —fängniß, f. ud. pl. Undfangelse, c.; —schein, m. -es -e, Modtagelsesbeviis, n., Recepisse, c.
Empfehl, m. -es -e, s. Empfehlung; —en, v. i. a. Eim. etw., anbefale, overgive til hans Beskyttelse, hans Omsorg; sich Eim., anbefale sig, recommandere sig; tage Afsked fra; fig. das Gute empfiehlt sich selbst, anbefaler; —ung, f. -en, Anbefaling: es gereicht ihm zur —; mache ihm meine —, bring ham min Hilsen; —ungsbrief, m. -es -e, Anbefalingsbrev, n.; —enswerth, —enswürdig, aj. anbefalelsesværdig; —bar, aj. anbefalelig, som kan anbefales.
Empfind-bar, aj. følelig; —barkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —eln, v. n. m. h. føle overdrevent og uden fornuftige Grunde; —elei, f. -en, Føleri, n.; —en, v. i. a. eine S., fornemme, føle: den Schimpf hoch —; für Jemand, føle; etwas übel —, tage ilde op; —lich, aj. følsom, bedre —sam; pirrelig, pirrelig, stikken, som let bliver fornærmet el. endog vred; som foraarsager levende især ubehagelig Fornemmelse; om, kjærlig, tærgende Følsomhed for Dagen; —lichkeit, f. ud. pl. Følsomhed, Prippenhed, Pirrelighed, c.; —sam, aj. følsom, let valt til sande, især blide Følelser; foraarsagende el. opvækkende disse; —samkeit, f. ud. pl. Følsomhed, c.; —ung, f. -en, Følelse, c.; —ungslaut, m. -es -e, Følelseslyd, Interjection, c.; —ungsleer, —los, aj. følelsesløs, ufølsom; —ungsvermögen, n. -s ud. pl. Følevne, c.; —ungsvoll, aj. følelsesfuld.
Empirie, f. ud. pl. Erfaringskundskab, c.; —irisch, aj. grundet paa Erfaring.
Emploi, (l. Angploa) n. Emploi, c.
Empor, av. forekommer kun endnu i nogle Afledninger og Sammens., og er da sep, opad, op i Heiden, i Veiret, oven paa: —bleiben, (ikke synke, fig. vedligeholde sin Anseelse); —bringen, til Ære og Værdighed; —geben, svulme, hæve sig; —halten, i Veiret, ogsaa haandhæve: die Gesetze — —; —heben, optage, (fra Jorden), opreise (fra Fald), ophøie (til Ære); —helfen, hjelpe tilrette, i god Stand; —kirche, f. -n, Choret i Kirken; —kommen, oven paa, voxe i Heiden; fig. ophøies; —kömmling, m. -es -e, Lykkensbarn, n., Parvenü, c.; —schrune, f. -n, den øverste Deel af en Lade; Loftet over Loen; —schweben, høit oppe, sich — —, svinge sig i Veiret (om Fugle); fig. være lykkelig, være oven paa, faae Bugt med; —starren, op ad; —steigen, i Veiret; fig. fra een Ærespost til en anden; —tragen, fig. holde lige i Veiret, gaae rank, kneise; —wachsen, i Heiden; —wollen, op ad; fig. ophøies.
Empören, v. a. hæve i Heiden; fig. d. T. oprøre, gjøre yderst vred; eine —de Handlung, oprørende; især: gjøre oprørsk, forlede til Oprør; sich gegen die Obrigkeit —, opsætte sig med; —örer, m. -s pl. s. sg. Oprørsstifter, c.; —örung, f. -en, Oprør, n.
Emsig, aj. vedholdende flittig, virksom i høieste Grad; —keit, f. ud. pl. vedholdende Flid, c.; —lich, (forældet og Sydt.) s. Emsig.
Encyclopädie, f. (5 Stav.) -n (6 Stav.) Encyclopædie, c.
Endabsicht, f. -en, den endelige, sidste, høieste Hensigt; Hovedhensigt, c.
Ende, n. -s -n, Ende, c.: — eines Tisches, — eines Dorfes, — des Buches; et lille Stykke af et langt Legeme, d. T. das Endchen, Stump, c.: ein — Strick; Takkerne paa Hjortehorn; — des Jahres, ud. pl. Ende, Slutning Udgang, c.; ein seliges —, (underlid.) Ende, c., Endeligt, n., Død, c.; zu dem —, til den Ende, i den Henseende; am —, endeligen, tilsidst; der am — Unterschriebene el. —sunterschriebene, der —sgenannte, Undertegnede, Underskrevne.
Endelich, aj. (forældet) arbeidsom, hurtig.
Endemisch, aj. endemisk (om Sygdom, egen for et vist Folk, Land el. Himmelstrøg).
Enden, el. sædv. —digen, v. 1) n. m. h. (sædv.

enden) ende, ophøre, (især at tale); er hat geendet, han er død. 2) a. (sædv. endigen) sich, endes, ikke række, vare længer: die Gränze endigt hier; der Streit wird —; eine S. —, ende, gjøre Ende paa, tilendebringe, bringe i Stand, slutte; —gung, f. ud. pl. Tilendebringelse, Slutning, Ende, c.
Endivie, f. -n, Endivie, c. (Urt.)
Endlich, 1) aj. endelig: ein —er Geist; mein —er Entschluß; der —e Untergang. 2) av. endeligen, omsider, tilsidst, til Slutning: kommst du —; wir wollen — bemerken; efte staaer — blot for mere Eftertryks Skyld el. med Hensyn til foregaaende Indvendinger: leugne es nicht, ich kann — auch lesen; —keit, f. ud. pl. Endelighed, c.
Endlos, aj. uden Ende, uendelig; (mest i mindre god Betydg.); —igkeit, f. ud. pl. U—hed, c.
Endschaft, f. ud. pl. (næsten foræld.) Ende, Fuldendelse, c.; især brugeligt med erreichen.
Endung, f. -en, Endelse, Ende, Slutning, c.; især — eines Wortes.
Endursache, f. -n, Hovedaarsag, den sidste Aarsag.
Endurtheil, n. -es -e, endelig Dom; Slutningsdom; Dom i sidste Instants.
Endzweck, m. -es -e, Øiemed, n., bestemt Hensigt, c., endeligt Maal, n.
Endossement, n. -s (l. Angdossemang) Endossement, n.; —ssant, m. -en -en, Endossent, c.; —ssat, m. -en -en, Endossat, c.
Energie, f. ud. pl. Energie, c., Eftertryk, n., Kraft, c.; —gisch, aj. kraftfuld, eftertrykkelig.
Engagiren, (l. anggaschiren) v. a. Einen el. sich, engagere; —gement, n. -s -s, Antagelse, Forpligtelse, c.; Embede, n., Tjeneste, c.
Engbrüstig, aj. trangbrystet, stakaandet, aandepustende, fig. snæverhjertet; —keit, f. ud. pl. T—hed, St—hed, Sn—hed, c.
Enge, aj. snæver, knap, trang: — Zimmer; — Schuhe; ein —r Kamm, Tætkam, c.; die Truppen — zusammenziehen, tæt; fig. in —rer Bedeutung, mere indskrænket; eine —re Wahl, snævrere, blandt færre Personer.
Enge, f. ud. pl. Snæverhed, Knaphed, Tranghed, c.; et smalt, snævert Sted: — des Flusses; Land —; Meer —; fig. Forlegenhed, Knibe, c.; Valg blandt færre Personer.
Engel, m. -s pl. s. sg. Engel, c.; fig. d. T. min Engel, (i fortrolig Kjærlighedstale).
Engel-gut, aj. englegod; —gleich, aj. englelig; —rein, aj. englereen; —schar, f. -en, Engleskare, c.; —sgüte, f. ud. pl. Englegodhed, c.; —skopf, m. -es -öpfe, Englehoved, n.; —sseele, f. -n, Englesjæl, c. [n.
Engelland, sædv. England, n. -s ud. pl. England,
Engen, v. a. gjøre snæver, sammenpresse; sich —, blive snæver.
Engerling, m. -es -e, et Navn paa forskjellige Slags Maddiker og Orme; som: Oldenborrelarve, c.
Engherzig, aj. snæverhjertet; —keit, f. ud. pl. S—hed, c.
England, n. -s, (sædvanligere end Engelland) England, n.; —länder, m. -s pl. s. sg. Englænder, Engelskmand; ogsaa: en fra England nedstammende Hest; en stumprumpet Hest; —ländern, v. a. ein Pferd —, englisere, hugge Halen af.
Englisch, aj. (af Engel) englelig; ypperlig, fortræffelig, himmelsk; (sammendraget af engländisch) engelsk, brugelig i England.
Enkaustik, f. ud. pl. indbrændt Maleri, Voxmaleri, n.; —stisch, aj. indbrændt.
Enke, 1) m. -n -n, (Nordt.) Staldkarl, Hesterøgter, c. 2) f. -n, Plovgaffel, c.
Enkel, m. -s pl. s. sg.; —inn, f. -en, Barnebarn, n.; Sønnesøn, —datter; Dattersøn, —datter, c.
Enkel, aj. (Nordt.) simpel.
Ennüyiren, (l. annüjiren) v. a. foraarsage Kjedsomhed; sich —, kede sig. [stygelig.
Enorm, aj. enorm, uhyre, overdreven, overordentligt, af-
Ent, en uadskillelig Partikel, som aldrig har Tonen, og er kun brugelig i Sammensætn., hvor det betegner: en Afsondring, for: weg, ab, los, ver, aus; en Handlings el. Tilstands Begyndelse, istedetfor an.
Entadeln, v. a. stille ved Adelskaber; fig. fornedre, vanære.
Entarten, v. n. m. s. udarte, vanslægte; —tung, f. ud. pl. Udarten, Vanslægten, c.
Entäußern, v. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.), lade fare, afholde sig fra; forsømme, ikke udøve: sich des Gehorsams —; —rung, f. -en, Afholdelse fra, Forsømmelse, c.
Entbehren, v. a. einer (Gen.) og eine S —, undvære; —rung, f. -en, Undværen, c.; —hrlich, aj. undværlig; —hrlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.
Entbieten, v. i. a. byde, ind—, formelde; Einen zu sich, lade komme; (sjeld.) sich Eim., tilbyde; —tung, f. -en, Befaling, Formeldning, Tilbydelse, c.
Entbinden, v. i. a. løse; fig. med Gen. el. von, befrie (En fra Noget): især: føde, blive forløst: von einem Sohne entbunden werden; —dung, f. -en, Løsen, Befrien, især: Føden, Forløsning, c.; —dungshaus, n. -es -äuser, Fødselsstiftelse, c.; —dungskunst, f. ud. pl. Jordemoderkunst, c.
Entblättern, v. a. blade, tage Bladene af, stille ved Blade.
Entblöden, v. a. sich, vove, driste sig, understaae sig; stamme sig ved, undsee sig for (rigtigere erb—)
Entblößen, v. a. blotte: den Degen —; fig. von einer S. el. Gen. einer S., være bar for; —ßung, f. -en, Blotten, Blottelse, c.
Entbrechen, v. i. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.), med Magt rive sig løs fra; fig. afholde sig fra (Omgang med en Person el. Brugen af en Ting); holde tilbage, undlade; tvinge: ich kann mich kaum der Thränen —.
Entbrennen, v. i. n. m. s. antændes, opflammes, begynde at brænde; (især om heftige Begjerligheder og Lidenskaber): in Liebe el. vor Liebe gegen eine Person —; vor Zorn —, blive hidsig.
Entbürden, v. a. Einen, befrie fra en Byrde.
Entdecken, v. a. (sjeld.) berøve Tildækningen; fig. eine S., opdage, blive vaer, især en hidtil ubekjendt Ting; eine S entdeckt sich, viser sig, kommer til Syne; Eim. sein Vorhaben, aabenbare, lægge for Dagen; —cker, m. -s pl. s. sg. Opdager, c.; —ckung, f. Opdagelse, ud. pl.; den opdagede Ting,

pl. -en; —ckungsreise, f. -n, Opdagelsesreise, c.

Entchen, n. -s pl. s. sg. Ælling, c.

Ente, f. -n, And, c.; —nei, n. -es -er, Andeæg, n.; —ngries, m. -es ud. pl. Andemad, c.; —nstößer, m. -s pl. s. sg. Fiskefalk, c.

Entehren, v. a. vanære, berøve En sin Ære; fig. fornedre, behandle uærbødig; —rung, f. -en, V—lse, F—lse, c.

Enteilen, v. n. m. s. bortile, hurtig hengaae.

Enterben, v. a. Einen, gjøre arveløs; —bung, f. ud. pl. Arveløsgjøren, c.

Enterhaken, m. -s pl. s. sg. Entrehage, c.

Enterich, m. -es -e, Andrik, c.

Entern, v. a. ein Schiff, entre; —rung, f. -en, Entring, c.

Entfahren, v. i. n. m. s. fare af, smutte bort fra; fig. (om Ord og Lyd) slippe ud; undslippe: es entfuhr ihm ein Seufzer.

Entfallen, v. i. n. m. s. falde fra, falde ud af Hænderne; fig. lade fare, tabe, forglemme: es ist mir —.

Entfalten, v. a. glatte; udfolde; fig. udvikle, forklare i sin hele Sammenhæng; —tung, f. -en, Glatten, Udfolden, Udvikten, c.

Entfärben, v. a. sich (Acc.), skifte Farve, (især om Ansigtsfarve, naar det foraarsages ved en heftig Sindsbevægelse i kort Tid).

Entfernen, v. a. eine S., bringe bort, bortfjerne (fra et Sted): aus der Stadt —; fig. bortfjerne (fra en Tilbøielighed, Forbindelse, Lighed): sich von der Wahrheit —; —fernt, aj.: ein —er Ort, bortfjernet; langt fraliggende; ein —er Verwandter, langt ude; —e Aehnlichkeit, fjern; etw. auf eine —e Art deuten, forblommet; —rnung, f. Bortfjernelse, c., ud. pl.; Frastand, Fraliggenhed, Afstand, c., pl. -en. [von Vorurtheilen —.

Entfesseln, v. a. befrie fra Lænker, aflænke, især fig.:

Entflammen, v. a. opflamme, især fig. opvække heftig Lidenskab el. Begeistring. [—scht, mager, tynd.

Entfleischen, v. a. skille ved Kjødet; især partic.

Entfliegen, v. i. n. m. s. flyve fra, flyve bort: der Vogel ist mir entflogen; eine Gelegenheit — lassen.

Entfliehen, v. i. n. m. s. flye fra, undflye.

Entfließen, v. i. n. m. s. flyde ud fra, især fig. eine Thräne entfloß seinem Auge.

Entfremden, v. a. fig. gjøre fremmed for, bortfjerne; Eim. etw., fravende, bortstjæle.

Entführen, v. a. føre bort fra, bortføre, især hemmeligt og voldsomt bortføre et Fruentimmer; —hrer, m. -s pl. s. sg. Bortfører, c.; —hrung, f. -en, Bortførelse, c.

Entgegen, præp. med Dat. (som altid staaer foran —) imøde: Eim. — gehen: fig. modsætte, modstaae; imod: sich einer S.; Eim. el. einer S. — seyn. Mange med — adskillelig sammensatte Verber, som —gehen, gaae imøde; —streben, stræbe imod, have alene egentlig Betydn. Følgende bruges ogsaa fig.: Eim. — kommen, bevise Høflighed, være behjelpelig; einer Person od. S. — sehen, vente; etw. — setzen, modsætte, stride imod, anføre imod; især —gesetzt, som aj. modsat, modsigende, aldeles forskjellig; —stehen, modstaae, hindre, gjøre Modstand.

Entgegnen, v. a. (sammendr. af entgegenen) svare, gjensvare, gjenmæle.

Entgehen, v. i. n. m. s. fig. (sjeld.) tabe: die Kräfte — ihm; einem Uebel —, undgaae, undvige.

Entgelt, (uligt. —geld) n. ud. pl. (kun med ohne) omsonst, uden Betaling.

Entgelten, v. i. n. m. h. især med müssen, sollen og lassen, bøde; Eim. etw. — lassen, lade ham bøde undgjelde, lide Straf for.

Entgleiten, v. i. n. m. s. glide bort, glide ud af.

Entglimmen, v. i. n. m. s. opulme, opflamme, (især fig. om Sindsbevægelser).

Entglühen, v. n. m. s. opglødes.

Entgöttern, v. a. (digter.) berøve den guddommelige Værdighed.

Enthaaren, v. a. berøve Haarene; især enthaart, aj. skaldet, uden Haar.

Enthalten, v. i. a. indeholde, indbefatte i sig: der Brief enthält viele Neuigkeiten; sich (Acc.) einer S. (Gen.), afholde sig fra (Brugen af samme); undertrykke, undlade. I denne Betydn. —tung, f. ud. pl. Afholden fra; Undladen, c.; sich an einem Orte —, holde sig tilbage; —tsam, aj. afholden; —tsamkeit, f. ud. pl. A—hed, c.

Enthaupten, v. a. halshugge; —tung, f. -en, H—lse, c.

Entheben, v. i. a. løfte bort; fig. (foræld.) for überheben.

Entheiligen, v. a. vanhellige; —gung, f. -en, V—lse, c.

Enthüllen, v. a. blotte, afhylle, aabenbare; især fig. ein Geheimniß; —llung, f. -en, Blotten, Afhyllen, Aabenbaren, c.

Enthusiasmus, m. ud. pl. Enthusiasmus, c., Sværmeri, n.; —siast, m. -en -en, Enthusiast, Sværmer, c.

Entjungfern, v. a. krænke en Mø.

Entkerkern, v. a. befrie fra Fængsel.

Entkleiden, v. a. Einen, afklæde; sich, klæde sig af; fig. blotte: die Wahrheit alles Schmuckes —; —dung, f. -en, Afklæden, Blotten, c.

Entkommen, v. i. n. m. s. undkomme, komme bort.

Entkräften, v. a. Einen el. etw., svække, tage Kræfterne fra; fig.: einen Beweis, gjendrive; —tung, f. ud. pl. Svækken, Svækkelse, c.

Entladen, v. i. a. aflæsse, udlosse, befrie fra en Byrde, ogsaa fig.: Jemanden (Acc.) der Furcht (Gen.) el. von der Furcht —, befrie for.

Entlang, av. især Nordt. m. Acc. el. Gen. (sjeld. med Dat.) langs ad, — med, paa langs: (med Acc. staaer det sædvanlig efter subst.: den Weg —, men med Gen. sædvanlig foran: — der Mauer).

Entlarven, v. a berøve Masken; ogsaa fig. das Laster —; —vung, f. ud. pl. Maskens Berøven.

Entlassen, v. i. a. fig eftergive, befrie fra en Forpligtelse, løslade, afskedige: einen Sclaven —; Einen seines Dienstes (Gen.) el. von, aus seinem Dienste; —ssung, f. -en, E—lse, L—lse, A—lse, c.

Entlasten el. —lästigen, v. a. befrie fra en Byrde: Einen seiner Bürde (Gen.) —.

Entlauben, v. a. (poetisk) berøve Løvet, skille ved —; plukke Bladene gouske af.

Entlaufen, v. i. n. m. s. undløbe, løbe bort fra; einer Gefahr (Dat.) —, undgaae.

Entledigen, v. a. gjøre løs fra, befrie: Einen der Bande (Gen.) —; sich (Acc.) seiner Pflicht (Gen.), opfylde; —gung, f. ud. pl. Gjøren løs fra; Opfyldelse, c.

Entlegen, aj. bortliggende, fraliggende; —heit, f. ud. pl. Afstand, c.

Entlehnen, v. a. etw. von Eim., laane af, borge af; —hnung, f. ud. pl. Laanen, c.

Entleiben, v. a. Einen el. især sich, dræbe, aflive, ombringe, myrde, tage af Dage; —bung, f. ud. pl. Dræben, Aflivelse, Ombringen, Myrden, c.

Entlocken, v. a. lokke ud af, aflokke.

Entmannen, v. a. Einen, gilde, castrere; berøve mandig Kraft; —nnung, f. ud. pl. Gilden, Castreren, c.

Entmasten, v. a. ein Schiff, berøve Masten.

Entnehmen, v. i. a. Eim. etw., fratage, berøve, stille ved; seinen Vorschuß auf Einen (hos Kjøbm.), trække paa ham; fig. Einen der Gefahr (Gen.) —, befrie fra; Geld von Eim. —, laane, borge; aus etw. —, slutte, erfare, forstaae.

Entnerven, v. a. svække, udmatte, betage Kræfterne; —vung, f. ud. pl. S—lse, U—lse, c.

Entrathen, v. i. n. m. h. (kun brugelig i Infinit.) eine el. sædv. einer S. (Gen.), undvære.

Einräthseln, v. a. ein Räthsel —, opløse, gjette; fig. forklare.

Entree (l. Antreh) f. ud. pl. Entree, c.

Entreißen, v. i. 1) n. m. s. (foræld.) rive sig løs, flygte, løbe bort. 2) a. frarive, rive fra med Magt; Eim. etw.; fig. udrive, frelse: Einen der Gefahr (Dat.) —.

Entrich, m. -es -e, Andrik, c.

Entrichten, v. a. eine Schuld —, betale; —tung, f. ud. pl. Betaling, c.

Entriegeln, v. a. den Riegel —, slaae Slaaen fra.

Entrinnen, v. i. n. m. s. undløbe.

Entrollen, v. 1) n. m. s. fig. rulle bort, — ned. 2) a. oprulle.

Entrücken, v. a. fig. bortrykke.

Entrunzeln, v. a. tage Rynkerne bort.

Entrüsten, v. a. Einen, gjøre vred, opirre, bringe i Harnisk: sich, vredes, iøre sig: —stung, f. -en, Opirren, c.

Entsagen, v. n. m. h. einer Person el. S. (Dat.), forsage, opsige, afstaae fra, lade fare, frasige sig ganske; —gung, f. -en, Frasigen, Afstaaen fra, Resignation, c.

Entsatz, m. -es ud. pl. Undsætning, Hjelpetropper.

Entschädigen, v. a. Einen, holde skadesløs, erstatte den lidte Skade; —gung, f. -en, Skadesløsholdelse, c.; det, hvorved Skaden erstattes.

Entscheiden, v. i. a. eine S. paakjende, dømme, afsige, fælde Dom; afgjøre, tilendebringe; sich über etw. —, bestemme, fatte en fast Beslutning; —dung, f. -en, Paakjenden, Afgjørelse, T—lse, Dom, c.; —dungsgrund, m. -es -ünde, Afgjørelsesgrund, c.

Entschieden, aj. afgjort, bestemt, utvivlsom; —heit, f. ud. pl. A—hed, B—hed, U—hed, c.; Suffisance, c.; (ogsaa) Kjækhed, c.

Entschlafen, v. i. a. falde i Søvn, sove ind; fig. hensove, døe stille hen.

Entschlagen, v. i. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.), undslaae sig for, rive sig løs fra.

Entschleiern, v. a. afsløre; fig. gjøre klart og tydeligt, hvad der var dunkelt.

Entschließen, v. i. a. sich, bestemme sig, beslutte, foresætte sig; —ßung, f. -en, Beslutning, c., Forsæt, n.

Entschlossen, aj. som har fattet Beslutning; resolveret, rask, kjæk, hurtig til at beslutte; —heit, f. ud. pl. R—hed, Resolution, Kjækhed, c.

Entschlummern, v. n. m. s. slumre ind; fig. døe stille hen.

Entschlüpfen, v. n. m. s. smutte bort, liste sig uformærket bort; fig. ein Wort, uvilkaarligen udfare.

Entschluß, m. -sses -üsse, Beslutning, c.; det fattede Forsæt, Forehavende, n.

Entschuldigen, v. a. Einen el. etw. el. sich mit etw., undskylde; —gung, f. -en, Undskyldning, c.

Entschwinden, v. n. m. s. forsvinde, svinde bort, fo.

Entseelen, hvoraf kun bruges partic. entseelt, afsjælet, død.

Entsehen, v. i. a. sich, undsee sig, skamme sig, blues ved.

Entsetzen, v. a. Einen eines Amtes, afsætte (for begaaet Forseelse), d. T. absetzen; eine belagerte Stadt —, undsætte; sich vor el. über etw., forskrækkes, forfærdes, forbauses; —tzlich, aj. forfærdelig, forbausende; —, n. -s pl. s. sg. Forfærdelse, Skræk, Rædsel, Forbauselse, c.; —tzung, f. -en, Afsættelse, c. (fra Embede).

Entsiegeln, v. a. einen Brief —, brække Seglet, aabne; —lung, f. ud. pl. Seglets Brækning, c.

Entsinken, v. i. n. m. s. segne ned, synke kraftløs ned; fig. forgaae.

Entsinnen, v. i. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.), besinde sig, erindre sig, huske.

Entspinnen, v. i. a. frembringe, opspinde; sich, frembringes, lidt efter lidt opstaae, blive til efterhaanden, reise sig.

Entsprechen, v. i. n. m. h. fig. einer S. (Dat.), ligne, svare til, komme overeens med.

Entsprießen, v. i. n. m. s. udspire, udspringe, egentl. om Væxter, fig. ogsaa om andre Ting: aus dem Hochmuthe —; von Fürsten entprossen, nedstammet.

Entspringen, v. i. n. m. s. springe bort fra, undløbe; udspringe, (egentlig om Bække og Kilder; fig. ogsaa om andre Ting): von Helden —.

Entstammen, v. n. m. s. (poetisk) nedstamme fra.

Entstehen, v. i. n. m. s. opstaae, opkomme, fremkomme, reise sig af, blive til af; sjeld. m. h. Eim., mangle, fattes, slaae feil; —hung, f. -en, Oprindelse, Opkomst, Begyndelse, c.

Entsteigen, v. i. n. m. h. stige bort fra, fremstige.

Entstellen, v. a. vanskabe, fordærve en Tings Skikkelse; —llung, f. ud. pl. V—lse, c.

Entströmen, v. n. m. s. strømme ud fra.

Entstürzen, v. n. m. s. (digt.) fremstyrte.

Entsundigen, v. a. rense fra Synd, sone, tilsige Syndsforladelse; —gung, f. -en, Rensen fra Synd, Sonen, c.

Entthronen, v. a. støde fra Tronen, tage Regjeringen fra; —onung, f. -en, Støden fra Tronen.

Entübrigen, v. a. einer S. (Gen.) —get seyn, undtaget fra, befriet for; etw. — urigtigt for erüb-

rigen.

Entvölkern, v. a. ein Land —, stille ved, berøve dets Indbyggere; —rung, f. ud. pl. Folkeformindskelse, c.

Entwachsen, v. i. n. m. s. fig. voxe fra: den Kleidern —; der Ruthe —.

Entwaffnen, v. a. afvæbne; ogsaa fig. seinen Feind durch Wohlthaten —; —ffnung, f. -en, Afvæbning, c.

Entwähren, v. a. Einen (Retssp.), berøve, stille ved.

Entweder, cj. enten, (har altid oder efter sig, og bruges, naar iblandt to el. flere Ting kun een maa være el. skee, i hvilket Tilfælde — ofte kan udelades: gehorche, oder du wirst gestraft, og naar flere Tings Inddeling skal udtrykkes).

Entwehren, v. a. undert. for erwehren.

Entweichen, v. i. n. m. s. undvige, hemmelig forføie sig bort, pakke sig; —chung, f. -en, U—lse, c.

Entweihen, v. a. einen Priester —, stille ved Værdighed; einen Ort —, vanhellige; —hung, f. -en, V—lse, c.

Entwenden, v. rgl. og i. a. Eim. eine S., fravende, stille ved, stjæle fra; —dung, f. ud. pl. Fravenden, Stjælen, c., Ran, n.

Entwerden, v. i. n. m. s. (foræld.) ophøre at være; einer S. (Gen.) el. eine S., blive qvit, tabe.

Entwerfen, v. i. a. udkaste (løseligen): ein Gemälde —; einen Brief —; ogsaa ordne og afbilde et Heles væsentlige Dele, gjøre Udkast.

Entwickeln, v. a. vikle fra hverandre, især fig. udvikle (en Sag); sich, udvikle sig (Sjæleevnerne); —lung, f. -en, Udvikling, c.

Entwildern, v. a. tæmme, gjøre dannet, civilisere; —rung, f. ud. pl. Tæmmen, Civiliseren, c.

Entwinden, v. i. a. snoe sig bort fra.

Entwirren, v. a. jævne, udvikle, klare; sich, løse sig, opklares.

Entwischen, v. n. m. s. undløbe, smutte fra, undslippe.

Entwohnen, v. n. m. s. einer S. (Gen.) entwohnt seyn, være afvant med.

Entwöhnen, v. a. Einen el. sich einer S. (Gen.), afvænne, vænne fra: ein Kind —; —nung, f. ud. pl. Afvænnen, Vænnen fra.

Entwölken, v. a. befrie for Skyer, ogsaa fig. der trübste Tag —kte sich, opklaredes.

Entwürdigen, v. a. nedværdige, stille ved Værdighed.

Entwurf, m. -es -ürfe, Udkast, n., Plan, c., Concept, Project, n.

Entwurzeln, v. a. berøve, stille ved Roden.

Entzaubern, v. a. løse fra Trylleri, fra Troldom.

Entziehen, v. i. a. Eim. etw., fratage, stille ved; unddrage, negte; sich (Acc.) einer S. (Dat.), unddrage, fjerne sig fra, skye, slubbe af sig; —hung, f. ud. pl. Fratagen, Unddragen, Negten, c.

Entziffern, v. a. dechiffrere; fig. eine S., forklare, udlægge; —rung, f. -en, D—n, F—n, U—n, c.

Entzücken, v. a. henrykke, foraarsage den høieste Grad af Fornøielse; —, n. -s ud. pl. H—n, c.; —ckung, f. -en, H—lse, c.

Entzügeln, v. a. (digt. især fig.) befrie for Tømme.

Entzünden, v. a. antænde, sætte Ild paa, især sich, antændes, komme i Brand; fig. betændes, inflammeres; mit Liebe, opflamme, mit Eifersucht, opvække, ophidse; sich, opkomme: es hat sich ein Krieg entzündet; —dbar el. —dlich, aj. antændelig; —dbarkeit, —dlichkeit, f. Antændelighed, c.; —dung, f. ud. pl. Betændelse, Inflammation, c. (Sygdom).

Entzwei, av. i to Dele, itu, i Stykker; sønder; —en, v. a. d. T. gjøre uenige, stifte Splid imellem; sich —, blive uenige; —ung, f. ud. pl. Uenighed, Adskillelse, c.

Epaulette (l. Epolett'), f. -n, (n. -s -s) Epaulette, c.

Ephemeriden, blot pl. Dagblade, Aviser; Dagbøger; —risch, aj. som kun varer een Dag.

Epheu, m. -s ud. pl. Vedbende, c.

Epidemie (4 Stav.), f. -n (5 Stav.) Epidemie, c.

Epigramm, n. -es -e, Epigram, n.

Epilepsie, f. -n, Epilepsie, c., Slag, n.

Epilog, m. -s -e, Epilog, c.

Episode, f. -n, Episode, c.

Epistel, f. -n, Epistel, c.

Epitaphium, n. -s -ien, Gravskrift, c., Gravmæle selv.

Epoche, f. -n, Epoche, c., Tidsafsnit, n., Tidspunkt, c. (hvorfra man regner en Tings Ælde).

Epos, n. Epopöe el. Epopee, f. Epope, c.

Eppich, m. -s ud. pl. Vedbende, Vintergrønt; Sellerì, c.

Equipage, (l. Ekipahsche) f. -n, Equipage, c. (Hest og Vogn med Tilbehør; Huusgeraad, Klæder; et Skibs Bemanding el. Besætning; undert. ogsaa alt, hvormed et Skib er forsynet); —piren, v. a. equipere, udruste, forsyne, (især med Klæder og Huusgeraad).

Er, m. pl. s. sg. d. T. Hannen, (især af Fugle).

Er, pron. pers. tredie Person m. sg. Gen. seiner (sammentr. sein), Dat. ihm, Acc. ihn, han, ham, den, det; pl. Nom. sie, Gen. ihrer, Dat. ihnen, Acc. sie, de, dem. (Dette pron. udtales langtrukket, men sjeld. med Tonen, og bruges i Tiltale til en anden Person, i sg., naar man taler kun med liden Agtelse, men i pl., naar man taler med særdeles Agtelse og Høflighed).

Er, (en uadskillelig Partikel, som aldrig har Tonen, udtrykker en Handlings Opfyldelse, og staaer undert. for: auf, aus, an &c.).

Erachten, v. a. agte, ansee, holde for, mene, dømme; (sjeld.) begribe, indsee; das —, Skjønnende, n., Dom, c.

Erarbeiten, v. a. erhverve ved Arbeide, arbeide sig til.

Erb-adel, m. -s ud. pl. Arveadel, c.; —amt, n. -es -ämter, arveligt Embede; —beamte, m. -n -n, Betjent, der har et saadant; —begräbniß, n. -sses -sse, Arvebegravelse, c.; —eigen, aj. tilhørende som Arv; —einigung, f. -en, Arveforening, c.; —fähig, aj. arveberettiget; —fähigkeit, f. ud. pl. Arveberettigelse, c.; —fall, m. -es -älle, Arvefald, n. (ogsaa) Ret til at arve Undersaatters efterladte Formue; —fällig, aj. tilfalden ved Arv; —feind, m. -es -e, Arvefjende, c.; —folge, f. ud. pl. Arvefølge, c.; —fürst, m. -en -en, —fürstinn, f. -en, Arvefyrste, —fyrstinde, c.; —genoß, m. -ssen -ssen, Medarving, c.; —gericht, n. -es -e, og —sbarkeit, f. -en, arvelig Jurisdiction, c.; især Underret, ringere Jurisdiction, c.; —gerichtsherr, m. -n -en, Besidderen af en saadan arvelig og ringere Jurisdiction; —graf, m. -en -en, og —gräfinn, f. -en, nærmeste Arving

til et Grevskab; —grind, m. -es ud. pl. d. T. arvet Udslæt, arvet Skurv, c.; —gut, n. -es -üter, Arvegods, arveligt Eiendomsgods, n.; —herr, m. -n -en, Arveherre, c.; —herrlich, aj. en Arveherre, tilkommende; —land, n. -es -änder, Arveland, n.; —lasser, m. -s pl. s. sg. Arvelader, c.; —lehen, n. -s pl. s. sg. Arvelehn, n.; —lich, aj. arvelig; —los, aj. arveløs; uden Livsarvinger; —nehmer, m. -s pl. s. sg. Arvetager, c.; —pacht, m. -es (ogsaa f.) ud. pl. arvelig Forpagtning, c. (ogsaa) den aarlige Afgift deraf; —prinz, m. -en -en og —prinzessinn, f. -en, Arveprinds, —prindsesse, c.; —recht, n. -es -e, Arveret, Arverettighed, c.; —schaden, m. -s -äden, medfødt Legemsbræk, Naturfeil, c.; en paa Arvingerne overgaaende Mangel el. Skade ved en Eiendom; —schaft, f. -en, Arv, c., Arvegods, Efterladenskab, n.; —schaftlich, aj. som angaaer, hører til Arvegods; —schicht, s. —theilung; —schuld, f. -en, arvet Gjeld; —sünde, f. -n, Arvesynd, c.; —theil, m. -es -e, Arvedeel, Arvelod, c.; en arvelig Eiendomsjord; —theilung, f. -en, Arvedeling, Arvs Uddeling, c., Skifte, n.; —vergleich, m. -es -e, og —vertrag, m. -es -äge, Arveforening, c.; —vermächtniß, n. -sses -sse, Legat, n.; —volk, n. -es -ölker, Eiendomsfolk, n. (i Bibelen Gottes —, om det jødiske Folk); —zins, m. -es -e, Rente for den arvede Besiddelse af et Gods, som En drager Nytten af, og som kaldes —zinsgut, n. -es -üter.

Erbarmen, v. a. forbarme sig over, ynkes over: sich (Acc.) eines el. über Einen; impers. es —met mich el. undert. mich —met dieses Elendes.

Erbarmen, n. -s el. Erbarmung, f. ud. pl. Forbarmelse, Medynksomhed, c.

Erbärmlich, aj. ynkelig, ynkværdig, jammerlig; d. T. ussel, elendig; —keit, f. -en, Y—lighed, Y—dighed, J—hed, U—hed, E—hed, c.

Erbauen, v. a. bygge, opbygge; fig. Früchte, Gemüse, dyrke, opelske; (bedre bauen); Einen el. sich, opbygge, bevæge til det Gode, frembringe gode, især religiøse Følelser; sein Betragen —uet mich nicht, behager, tilfredsstiller ikke; —uer, m. -s pl. s. sg. Bygger, Opbygger, c.; —uung, f. ud. pl. Byggen, Opbyggen, Opbyggelse, c.; —uungsschrift, f. -en, Opbyggelsesskrift, n.; —ulich, aj. opbyggelig; —ulichkeit, f. ud. pl. Opbyggelighed, c.

Erbe, 1) n. -s ud. pl. Eiendomsgrund, c.; Eiendomsgods, n. (modsat Lehnsgods); Gods, som er Skifte underkastet; Eiendomshuus, n.; Arv, c., Arvegods, n.: das mütterliche —; das — einnehmen, tage i Besiddelse. 2) m. -n -n (-binn, f. -en) Arving, c.; ægte Barn, Livsarving, c.

Erbeben, v. n. m. s. bæve, skjælve.

Erbeißen, v. i. a. opbide, gjennembide.

Erben, v. 1) a. arve (især Gods: etw. von Eim; fig. ogsaa andre Ting: er hat die Krankheit von seinen Aeltern geerbt). 2) n. m. h. Einen, være hans Arving, arve efter ham. 3) n. m. s. tilfalde som Arvedeel.

Erbeten, v. a. faae ved Bøn.

Erbetteln, v. a. d. T. tilbetle, tygle sig til.

Erbeuten, v. a. faae til Bytte.

Erbieten, v. i. a. sich zu etw., tilbyde; —tung, f. -en, Tilbud, n.

Erbietig, sadv. erbötig av. som tilbyder sig, beredvillig.

Erbitten, v. i. a. erholde ved Bøn; bede løs; bede fri for; Einen, formaae, faae til, overtale, bevæge ved Bøn.

Erbittern, v. a. fig. Einen, forbittre, opirre, bevæge til Vrede el. Had; —rung, f. -en, F—lse, Op—lse, c., især en heftig med Had forbunden Vrede.

Erbittlich, aj. som bønhører.

Erblassen, v. n. m. s. og erbleichen, v. i. n. m. s. blegne, blive bleg; fig. døe: im Tode —; —ssung, f. ud. pl. Blegnen, Død c.

Erblicken, v. a. Einen el. etw., blive vaer, faae at see; —ckung, f. -en, Syn, n., Bliven vaer, c.

Erblinden, v. n. m. s. blive blind.

Erblöden, v. a. gjøre undseelig; især partic. erblödet, skamfuld; sich, skamme sig.

Erborgen, v. a. borge, laane.

Erboßen, (rigtigere erbosen) v. a. Einen, opbringe, gjøre meget vred; sich, opbringes, blive meget vred.

Erbötig, av. s. Erbietig.

Erbrausen, v. n. m. s. bruse op, begynde at bruse.

Erbrechen, v. i. a. (Sydt.) brække itu, bryde itu; die Schlösser —, brække op, bryde op; einen Brief —, aabne; sich (Acc.), brække sig, kaste op (vomere); —chung, f. -en, Opbrækken, Opbryden, Aabnen, c.; —, n. -s pl. s. sg. Opkastelse, Brækning, c.

Erbrüten, v. a. udruge; især fig. udgrunde.

Erbse, f. -n, Ert, c. (pl. alene bruges om Planten selv); —nkette, f. -n, et Slags Guld- el. forgyldte Kjæder med ertedannede Led.

Erd-achse, f. ud. pl. Jordens, Jordkuglens Axel, c.; —apfel, m. -s -äpfel, Jordæble, n. (adskillige spiselige Rødder og Bær: Kartoffeln, Trüffel, Nudel, Grundbirn, Erdbirn rc.); —art, f. -en, Jordart, c.; —artig, aj. jordagtig, jordet; —ball, m. -es -älle, Jordkugle, —klode, c.; —beben, n. -s pl. s. sg. Jordrystelse, c., Jordskjælv, n.; —beere, f. -n, Jordbær, n.; —beschreibung, f. 1) ud. pl. Jordbeskrivelse, c. 2) pl. -en, Geographie, c. (en Bog, hvori denne Videnskab foredrages); —birn, f. s. —apfel; —boden, m. -s ud. pl. Jordens Overflade; c.; Jordsmon, n.; (undert.) Jordkuglen, Jorden, vi beboe; —brand, m. -es -ände, Jordbrand, c.; —bürger, m. -s pl. s. sg. Jordborger, Jordbeboer, Miste.; —enge, f. -n, Isthmus, Jordtunge, c.; —erschütterung, f. -en, Jordrystelse, c.; —fahl, aj. gusten, bleglåden; —fall, m. -es -älle, Jordskred, Jordens Nedsynken paa en enkelt Deel af Overfladen; ligel. det paa denne Maade sjunkne Stykke Jord, og den derved foraarsagede Fordybning; —farbe, f. 1) Jordfarve, der ligner Jordens Farve, ud. pl. 2) en Farveart, der bestaaer af farvet Jord, pl. -n; —farben og —farbig, aj. jordfarvet; —floh, m. -es -öhe, Jordloppe, c. (Insect); —geschmack, m. -es ud. pl. Smag efter Jord; —geschoß, m. -sses -sse, Stuen, Stueetage, c.; —grün, aj. jordgrøn; —gürtel, m. -s pl. s. sg. Jordbælte, n., Zone, c.; —haft, aj. jordagtig; —haltig, aj. som indeholder Jord; —harz, n. -es ud. pl. (undt. om flere Arter pl. -e) Jordharpix, c. (s. Ex. Bernsteen rc.); —icht,

aj. jordagtig, lüig Jord; —ig, aj. jordet, indeholdende Jorddele; —kloß, m. -ßes -öße og -ößer, Jordklump, c.; —körper, m. -s pl. s. sg. Jordlegeme, n.; —kugel, f. -n, Jordkuglen (som vi beboe) ud. pl.; Jordkugle, (Globus) c.; en Art Luftkugle hos Fyrværkerne; —kunde, f. ud pl. s. —beschreibung; —meßkunst, f. ud. pl. Landmaalerkunst, c., Geometrie, c.; —messer, m. -s pl. s. sg. Landmaaler, c.; —öl, n. -es ud. pl. Jordolie, c.; —pech, n. -es ud. pl. Jordbeg (en Art Jordharpix); —reich, n. -es ud. pl. Jorderige, hele Jordens Kreds; s. —boden; —rose, f. -n, vild Markrose, c.; —rücken, m. -s, Jordryg, c. (en sig i Længden strækkende Ophøining paa Jorden. Har denne en betydelig Høide, kaldes den ein Bergrücken); —schildkröte, f. -n, Landpadde, c.; —scholle, f. -n, s. —kloß; —schwamm, m. -es -ämme, Jordsvamp, c.; —stoß, m. -es -öße, et enkelt heftigt Stød ved en Jordrystelse; —strich, m. -es -e, Jordstreg, Jordbælte, n., Zone, c.; —vielfuß, m. -ßes, almindelig Tusindbeen, c. (Insect); —zunge, f. -n, Jordtunge, c.

Erde, f. pl. (om forskjellige Arter) -n, (foræld. og digter. i Gen. og Dat. der Erden, især auf der Erden) Jord, c.; Jordens Overflade: zur — fallen; fast Land (modsat Vand); Jorden (Kloden, som Mstene beboe).

Erden, (foræld. for irden) af Jord.

Erden-bürger, m. -s pl. s. sg. Jordborger, c.; —freude, f. -n, jordisk Glæde, c.; —glück, n. -es ud. pl. jordisk Lykke, c.; —gott, m. -es -ötter, jordisk Gud, c.; —leben, n. -s ud. pl. Jordliv, n.; —sohn, m. -es -öhne, Jordsøn, c.; —traum, m. -es -äume, det drømmelignende Jordliv; —wallen, n. -s, Jordvandring, c., (digter.) Jordliv, n.

Erdenken, v. i. a. udtænke, udfinde; —kbar el. sædv. —klich, aj. optænkelig.

Erdichten, v. a. opdigte (især Usandheder); sich Ruhm —, erhverve, forskaffe sig ved at digte; — n. -s pl. s. sg. og —chtung, f. -en, Digt, n.; Opdigtning, c.; en mildere Benævnelse paa en Løgn.

Erdolchen, v. a. stikke ihjel med Dolk.

Erdreisten, v. a. sich, driste, fordriste sig til.

Erdrohen, v. a. etw., erholde ved Trudsler.

Erdrosseln, v. a. qvæle; —lung, f. ud. pl. Qvælen, c.

Erdrücken, v. a. ihjeltrykke. [pl. Taalen, c.

Erdulden, v. a. taale, lide, udholde; —dung, f. ud.

Erdursten, v. n. m. s. blive tørstig.

Ereifern, v. a. sich, ivre sig, blive vred, fortørnes.

Ereignen, v. a. sich, hændes, vise sig, træffe ind, tildrage sig; —nung, f. -en el. —gniß, n. -ßes -ße, Hændelse, Begivenhed, c.

Ereilen, v. a. naae, indhente ilende; —lung, f. -en, Indhentning, c. [Eremitage, c.

Eremit, m. -en -en, s. Einsiedler; —age, f. -n,

Ererben, v. a. arve, faae ved Arv; —bung, f. ud. pl. Arven, c.

Erfahren, v. i. a. erhverve ved at kjøre: der Fuhrmann hat sich sein Vermögen —; fig. erfare, opdage, komme efter, lære at kjende gjennem Sandserne: ich werde es bald —; lide, gaae igjennem, udstaae: viel Noth —; høre, faae Kundskab om, mærke, fornemme: eine Heimlichkeit —; es schmeckt bitter, das habe ich —.

Erfahren, aj. erfaren, forsøgt: ein —er Mann; er ist in den Sprachen —; —heit, f. ud. pl. Erfarenhed, c.

Erfahrung, f. 1) Erfaring, c. (at erfare) ud. pl. 2) Erfaringen selv, pl. -en; —skunde, f. ud. pl. Erfaringskundskab, Empirie, c.

Erfassen, v. a. gribe fat; især fig. opfatte, begribe.

Erfechten, v. i. a. tilfegte, erholde ved Fegtning.

Erfinden, v. i. a. opfinde, udfinde, opdage; —der, m. -s pl. s. sg. Opfinder, c.; —derisch, aj. d. T. opfinderisk, opfindsom; bedre —dsam; —dsamkeit, f. ud. pl. Opfindsomhed, c.; —dung, f. 1) ud. pl. Opfindelse, c.; Opfindsomhed, c. 2) pl. -en, Opfindelse (den opfundne Ting, den udfundne Sandhed); —dungsgabe, f. -n, Opfindelsesevne, c.; —dungsreich, aj. rig paa Opfindelse. [ved List.

Erfischen, v. a. fiske op; fig. fiske til sig, forskaffe sig

Erflehen, v. a. erholde ved megen Beden, tiltrygle.

Erfodern, s. Erfordern.

Erfolg, m. -es -e, det Følgende, (som følger efter noget andet), Resten (der Verfolg); Følgen (Virkningen af en Aarsag); Udfald, godt Udfald, Held, n.; —en, v. n. m. s. paafølge, følge paa, følge efter, følge af, flyde af, (især som Virkning af en Aarsag); —reich, aj. følgerig.

Erforderlich, aj. fornøden, nødvendig.

Erfordern, v. a. udfordre, udkræve: mein Amt erfordert es; —iß, n. -ßes, 1) Fornødenhed, c. ud. pl. 2 det Fornødne, pl. -ße. Udforskning, c.

Erforschen, v. a. udforske, udspørge; —schung, f. -en,

Erfragen, v. a. opspørge. [ihm zu drohen.

Erfrechen, v. a. sich, have den Frækhed: er —chte sich

Erfreuen, v. a. fornøie, opvække Glæde; sich (Acc.) über etw. el. sich einer S. (Gen.), glæde, fornøie sig over; fig. nyde: ich werde mich dieses Glückes nicht lange zu — haben.

Erfreulich, aj. glædelig, fornøielig; —keit, f. ud. pl. G—hed, F—hed, c.

Erfrieren, v. i. n. m. s. fryse fordærvet, fryse ihjel; gjøres følesløs af Kulde; d. T. ogsaa sich (Dat.) ein Glied; gjennemfryse.

Erfrischen, v. a. Einen el. sich, forfriske; vederqvæge, styrke (ved kølende Ting); —schung, f. 1) Forfriskelse, c. (at forfriskes) ud. pl. 2) Forfriskning, c. (som forfrisker) pl. -en.

Erfüllen, v. a. opfylde: ganske indtage; (i Bibelen) forsyne rigeligen: du —lest alles, was lebt, mit Wohlgefallen; gjøre sand, bringe i Opfyldelse: eine Weissagung —; fyldestgjøre: seine Pflichten —; bevilge: Jemandes Bitte —; —llung, f. ud. pl. Opfyldelse, c.

Ergänzen, v. a. eine S., gjøre heel igjen, sætte i Stand, istandsætte, erstatte, fuldstændiggjøre; fig. sætte det til, som fattes, supplere: ein Buch —; —zung, f. -en, Gjøren heel, Erstatten, Fuldstændiggjøren, Completering; Istandsættelse, Tilsætning, c. Supplement, n.

Ergattern, v. a. d. T. opsnappe, fange, faae i sin Magt ved List og Luren.

Ergeben, v. i. 1) a. sich, overgive sig (i en Andens Vold): die Besatzung hat sich —; fig. sich in etw. (Acc.), lade sig det befalde, behage, lage for

godt; sich Eim., overgive, overlevere sig til ham og hans Tjeneste; sich einer Neigung, lade faae Magt, faae Herredømme over sig, gjøre sig til Slave af; (sjeld.) tildrage sig, begive sig. 2) n. m. h. (sjeld.) give af sig; fig. hieraus ergiebt sich, daß, følger det, udviser det sig.

Ergeben, aj. Eim. el. einer S., hengiven, henfalden til, tilbøielig til; ofte et blot Høflighedsudtryk: ihr —er, —ster Diener; darf ich —st (meest hengiven, ærbødigst, ydmygst) bitten? —heit, f. ud. pl. Hengivenhed, c.

Ergebniß, n. -sses -sse, Følge c., Udfald, Resultat, n.

Ergebung, f. ud. pl. Underkastelse, Resignation, c.; die — in Gottes Willen, Hengivelse i.

Ergehen, v. i. 1) a. erholde ved at gaae; d. T. især Sydt. sich (Acc.) —, bevæge sig, gjøre sig en Legemsbevægelse, spadsere. 2) n. m. s. fig. udgaae, bekjendtgjøres (om Befalinger ic.); etw. über sich — lassen, lide taalmodig; (næsten foræld.) skee, hændes, falde ud; upers. es wird dir wohl —, det vil gaae dig vel.

Ergeizen, v. a. tilpuge sig, erhverve ved Gnieri.

Ergetzen, v. n. s. Ergötzen.

Ergiebig, aj. drøi, som giver, kaster meget af sig; (om Kornvarer) gistig, som giver godt i Skjeppen; betydelig: eine —e Quelle; —keit, f. ud. pl. Drøihed, Gistighed, c.

Ergießen, v. i. a. udgyde: seine Zärtlichkeit über Einen —; der Fluß —ßt sich in das Meer; sich; oversvømme: der Strom —ßt sich über das Land; die Galle —ßt sich bei ihm, løber over; —ßung, f. -en, Udgydelse, Oversvømmelse, c.

Ergelben, v. n. m. s. blive guul.

Erglänzen, v. n. m. h. (digter.) begynde at glindse.

Erglühen, v. 1) n. m. s. blive gloende; fig. in Liebe, in Zorn —, blusse. 2) a. gjøre gloende.

Ergötzen, v. a. Einen, forlyste, foraarsage sandselig Velbehag; sich an einer el. über eine S. — (forældt. og digter.) sich einer S. (Gen.) gotte, fornøie, more, forlyste sig; —tzlich, aj. lystelig, fornøielig, glædelig; —tzlichkeit, f. -en, Lystelighed, c.; en Tings forlystende Beskaffenhed; Forlystelse, Fornøielse, Morskab, c.; —tzung, f. -en, Fornøielse, Morskab, Underholdning, c.

Ergrauen, v. n. m. s. blive graa, ældes; der Tag ergrauet, dæmrer, gryer; (sjeld.) grue.

Ergrausen, v. n. m. s. gyse.

Ergreifen, v. i. a. gribe (fast paa i Hast og holde): Einen bei der Hand; Einen auf frischer That; fig. die Krankheit ergriff ihn, angreb; Angst ergreift mich, griber, bemægtiger sig; ein Mittel —, vælge og bruge; die Flucht —; —fung, f. -en, Griben, Fastholden, Tagen i Besiddelse, c.

Ergrimmen, v. n. m. s. forbittres, blive vred i høi Grad; —mmung, f. ud. pl. Forbittrelse, c.

Ergrübeln, v. a. udgrandske, udgrunde; erholde derved; —lung, f. -en, U—skning, c.

Ergründen, v. a. finde, naae Grunden: einen Brunnen —; fig. udgrunde, begribe tydeligt; —dung, f. ud. pl. Udgrunden, c.

Erhaben, aj. høi, ophøiet: ein —er Hügel —; —e Arbeit (hos Metalarb.), ophøiet; overlegen i Værdighed og Magt: er ist weit über mir —; ligel. udmærkende sig ved Dyd og Ædelmodighed; —heit, f. 1) ud. pl. Høihed, Ophøiethed, Fortræffelighed, c. (et Mskes, en Tings el. Handlings ophøiede Beskaffenhed). 2) pl. -en, Høide, Forhøining, c., et fremragende Sted.

Erhalten, v. i. a. holde, holde paa, (hindre et Legems Bevægelse ved at holde): der Kutscher konnte die Pferde kaum —; erholde, faae af, faae ud af: aus dem Salzwasser erhält man das Salz; fig. beholde (i Fred, i sin Besiddelse): man kann nichts vor den Dieben —; bevare, vedligeholde: sich gesund —; Eim. das Leben —; ernære, underholde: Weib und Kinder zu — haben; erholde, vinde, ved sin Bestræbelse bringe i Besiddelse: den Sieg —; erholde, faae: Briefe —; —tung, f. ud. pl. Opholdelse, Erholden, Vedligeholdelse, Underholdning, c.; —ter, m. -s pl. s. sg. Underholder, Ernærer, c.

Erhandeln, v. a. tilforhandle; erhverve ved Handel.

Erhängen, v. a. sich, hænge sig; —gung, f. -en, Hængning, c.

Erharten, v. n. m. s. hærdes, blive haard.

Erhärten, v. a. blot fig. bevise, godtgjøre: etw. mit einem Eide —; —tung, f. ud. pl. B—n. G—n, c.

Erhaschen, v. a. eine S., snappe; —schung, f. ud. pl. S—n. c.

Erheben, v. i. a. løfte op, løfte i Veiret: das Kind —; die Augen; (om Vinden), hæve, reise: der Wind —bt den Staub; fig. sich; reise sig, staae op; (om Personer af høi Stand) begive sig, forføie sig: der König hat sich in den Garten erhoben; sætte sig imod, søge at skade, angribe fjendtlig: sich wider Einen; lade opstaae, begynde, give Tonen til: ein Geschrei —; vise sig, begynde: ein Streit erhob sich; hæve, oppebære, tage imod: Geld —; ophøie, meddele Værdighed og Anseelse: Einen in den Edelstand —; hæve, opløfte: sein Herz zu Gott —; love, prise: meine Seele erhebt den Herrn; rose meget, opløfte til Skyerne; hovmode sig: sich über Einen; sich einer S. (Gen.) —, være stolt af; hæve, forstærke (som hos Malerne); —bung, f. ud. pl. Hæven, Løften, Reisen op, Ophøielse, c.

Erheblich, aj. fig. vigtig, magtpaaliggende, betydelig; —keit, f. ud. pl. V—hed, M—genhed, B—hed, c.

Erheirathen, v. a. faae ved Giftermaal.

Erheischen, v. a. (sjeld.) udfordre, udkræve.

Erheitern, v. a. opmuntre; der Himmel —tert sich, bliver klar; —rung, f. -en, O—tring, Opklaren, c.

Erheizen, v. a. ophede, gj—hede.

Erhellen, v. 1) a. opklare, gjøre klar. 2) n. m. h. fig. blive klart, tydeligt, begribeligt; sees, forstaaes; —llung, f. -en, Opklaren, c.

Erhenken, v. a. sich, s. Erhängen.

Erheucheln, v. a. tilhykle sig, faae ved Hykleri.

Erheurathen, s. Erheirathen.

Erhitzen, v. a. hede tilgavns, gj—hede; hidse (om stærke Drikke, stærk Bevægelse); fig. sich, ophidses, blive heftig vred; være begjerlig efter; auf etw. erhitzt seyn, forhippet paa; —tzung, f. ud. pl. Heden, Hidsen, Ophidsning, c.

Erhoffen, v. a. vente, erholde haabende.

Erhöhen, v. a. forhøie, gjøre høiere; fig. ophøie (give mere Værdighed, Magt og Anseelse); forhøie (forøge

en Tings udvortes Værd): eine Münze —; forhøie, forstærke: eine Farbe —; forhøie, forædle (forøge den indvortes Styrke, det indvortes Værd): die Hoffnung —het den Muth; (i Bibelen) ophøie, love, prise; —hung, f. -en, Ophøielse, Ophøining, Forhøielse, c. (i Verbets Bem.); Høi, Bakke, c.; det, hvorved Noget gjøres høiere.

Erhohlen, v. a. sich, drage Aande, puste, trække frisk Veir: lassen sie mich erst —; komme sig, faae nye Kræfter: sich nach einer Krankheit —; seine Sachen werden sich —; søge Skadesløsholdelse hos, gjøre sig betalt ved: sich an einer Person; sich seines Schadens; spørge til Raads hos, sich bei Eim. Raths —; —lung, f. -en, Hvile, Samlen Kræfter, Forfriskning, c., Pusterum, n.; —lungsstunde, f. -n, Hviletime, c.

Erhören, v. a. høre, (dog kun i den Talem.): das ist nicht erhört, ikke hørt; eine Bitte —, bønhøre; —rung, f. ud. pl. Bønhørelse, c.; —hörlich, aj. lydelig, som kan bønhøres.

Erhungern, v. n. m. s. sulte ihjel, døe af Hunger, erhverve ved at hungre.

Erjagen, v. a. opjage, indhente paa Jagt; fig. hige efter, erholde ved iverig Bestræbelse: ein Amt —.

Erinnerlich, aj. som kan erindres, i Erindring.

Erinnern, v. a. Einen el. sich an eine S. el. (sjeld.) sich (Acc.) einer S. (Gen.) erindre, ihukomme, bringe til at huske; bemærke, anføre: dieses einzige will ich noch —; —rung, f. 1) pl. (men som sjeld. bruges) -en, Erindring, Ihukommelse. 2) pl. -en, Erindring, Paamindelse, Formaning, c.

Erinnyen, pl. s. Furien.

Erkalten, v. n. m. s. kølnes, blive kold; —tung, Køling, Afkøling, c.

Erkälten, v. a. gjøre kold; sich, forkøle sig; —tung, f. Forkølelse, c.

Erkämpfen, v. a. tilkæmpe.

Erkargen, v. a. gnie sammen, erhverve ved Karrighed.

Erkaufen, v. a. kjøbe, tilkjøbe sig; (i Bibelen) løskjøbe: Christus hat uns mit seinem Blute —ft; underkjøbe, bestikke: Einen; —äuflich, aj. som lader sig kjøbe, underkjøbe, bestikke; —äuflichkeit, f. ud. pl. Bestikkelighed, c.

Erkennbar, aj. erkjendelig, som kan erkjendes, kan fattes.

Erkennen, v. i. a. Einen el. etw., kjende; Einen an der Stimme; etw. an el. aus etw., kjende tilgavns paa el. af, forestille sig tydelig; Eim. etw. zu — geben, give at forstaae, vække Forestilling om hos ham; gjenkjende; erkjende, indsee, skjønne paa, især Wohlthaten —; Einen el. etw. für el. als etw., erkjende og antage, tage for gyldig: eine Unterschrift —; kjende for Ret, dømme, paadømme, fælde Dom, især om Retsdomme: in einer S. —; —nnung, f. -en, Erkjendelse, c.

Erkenntlich, aj. (sjeld.) for Erkennbar; (sædv.) erkjendtlig, taknemmelig, skjønsom; —keit, f. ud. pl. E—hed, T—hed, Sk—hed, c.

Erkenntniß, 1) f. -sse, Erkjendelse, Overbeviisning, Overtydning, c., men især Indsigt, Kundskab, c.; Forestillingen, man har om en Ting; Indbegrebet af alle vore tydelige Forestillinger; (i denne Bem. ogsaa Sydt. og foræld. n.; deraf der Baum des Erkenntnisses); —vermögen, n. -s ud. pl. Erkjendelsesevne, c. 2) n. -sses, Kjendelse, Doms Afsigelse, c. ud. pl.; Dommerens Dom selv, pl. -sse.

Erker, m. -s pl. s. sg. Udbygning, Karnap, c.; —stube, f. -n, Karnapstue, c.

Erkiesen, v. a. (sjeld.) udsøge, udkaare, udvælge.

Erklären, v. a. eine S., forklare, udlægge, udtyde, fortolke, oplyse; erklære (declarere), aabenbare for, bekjendtgjøre, opdage, tydelig bestemme ved Ord: Einen zum Bürgermeister; Einen für etw.; Eim. etw.; sich für el. wider etw. el. Einen; sich über etw.; —rer, m. -s pl. s. sg. Forklarer, Fortolker, Udlægger, c.; —rlich og —rbar, aj. forklarlig, som lader sig forklare; —rung, f. 1) Forklaring, Udlæggelse, Fortolkning, c. ud. pl. 2) Erklæring, Tilkjendegivelse, Declaration, Definition, c. pl. -en.

Erklecken, v. n. m. h. (sjeld.) klække, forslaae, strække til; —cklich, aj. klækkelig, tilstrækkelig; ligel. anseelig, betydelig; (især Sydt.).

Erklettern,) v. a. klattre op paa: einen Baum.
Erklimmen,)

Erklingen, v. i. n. m. s. klinge, lyde høit; give Gjenklang, Gjenlyd, c.

Erklopfen, v. a. Einen, banke op, vække ved at banke paa; eine S., banke, mørbanke.

Erklügeln, v. a. udgrunde, ved Pønsen faae ud.

Erkoren, aj. (sjeld.) udvalgt, udsøgt.

Erkranken, v. n. m. s. blive syg.

Erkriechen, v. i. a. eine S., krybe sig til, erholde ved lav Ydmyghed, c.

Erkriegen, v. a. tilkrige sig, erholde ved Krig.

Erkühnen, v. a. sich, fordriste sig, understaae sig; sich einer S. (Gen.), foretage med Kjækhed.

Erkunden, v. a. etw. (digter.) søge at faae Kundskab om; udforske.

Erkundigen, v. a. udforske, udspionere; især: sich nach etw., erkyndige sig om, søge Underretning om; —gung, f. -en, Efterforskning, Underretning, c.

Erkünsteln, v. a. kunstle, kunstle paa, frembringe ved Kunst; —lung, f. ud. pl. Kunstlen, c.

Erlaben, v. a. vederqvæge.

Erlahmen, v. n. m. s. blive lam: die Hand ist ihm erlahmt.

Erlangen, v. a. eine S., naae, indhente; fig. række til, naae til, nærme sig; erlange, opnaae, faae, erholde (ved Bestræbelse el. Beden): Freiheit —; —gung, f. ud. pl. Naaen, Opnaaen, Opnaaelse, c.

Erlaß, m. -sses, ud. pl. Eftergivelse, c., Afslag, n., Forskaanelse, Tilladelse, Forlov, Orlov, c.; —assen, v. i. a. lade udgaae, udfærdige: einen Befehl; eftergive, fritage for, forskaane for: Einen einer S. (Gen.) el. Eim. etw.; tilgive, forlade: die Sünden —; —äßlich, aj. som kan eftergives, kan fritages for, kan tilgives.

Erlauben, v. a. Eim. etw., tillade, tilstede, bevilge; —bt, aj. tilladt, tilstedet, bevilget; —bniß, f. ud. pl. Tilladelse, Forlov, c.

Erlaucht, aj. (fordum) berømt; nu som Subst. et Titelord for grevelige Personer, Seine —; som aj. eine —e Gesellschaft, fornemt, høiadeligt.

Erlauern, v. a. eine S., lure sig til, erholde ved at lure.

Erlaufen, v. i. a. opløbe, indhente ved at løbe efter: einen Dieb —; faae ved at løbe: ein Amt —.

Erlauschen, v. a. tilliste, erholde ved at liste.
Erläutern, v. a. fig. eine S., oplyse, forklare, gjøre begribelig; **—rung**, f. -en, Oplysning, Forklaring, c.
Erle, f. -n, Elle, c., Elletræ, n.
Erleben, v. a. eine Zeit, opleve, leve til den kommer; eine S., opleve, leve til samme skeer; fig. opleve, erfare: er hat viel Unglück erlebt.
Erledigen, v. a. befrie for, fritage for, gjøre ledig, ubesat, fri stille ved, sætte paa fri Fod: Einen el. sich einer S. (Gen.) el. von etw.: ein —gtes Amt, ledigt, vacant: —gte Geschäfte, afgjorte, endte; **—gung**, f. -en, Fritagelse for, Ledigværen, Vacance, c.
Erlegen, v. a. nedlægge, fælde, dræbe: den Feind —; erlægge, betale: Geld —; **—gung**, f. ud. pl. Nedlæggen, Erlæggelse, c.
Erleichtern, v. a. eine Last —; Em. etw., lette, gjøre lettere; ein Fahrzeug —, lodse; sich, gjøre sig lettere, forrette sin Nødtørft; **—rung**, f. -en, Lettelse, c.
Erleiden, v. i. a. lide, taale, udstaae, udholde, fordrage; **—dlich**, aj. udholdelig, fordragelig, som kan taales.
Erlen, aj. Elle-, som er af Elletræ.
Erlen-baum, m. -es -äume, Elletræ, n.; **—fink**, m. -en -en, Sisgen (Fugl), c.; **—könig** (Erlk—) m. -es -e, Ellekonge, Elver—, c.
Erlernen, v. a. lære tilgavns, lære ud; **—rnung**, f. ud. pl. Udlæren, c.; während die —, medens han lærte ud.
Erlesen, v. i. a. udlede, udsøge, udvælge: sich etw.
Erleuchten, v. a. opklare, oplyse, gjøre meget lyst, illuminere; fig. begave med Indsigt, oplyse med Religionens Lys; er ist —chtet, inspireret; **—tung**, f. ud. pl. Opklaring, Oplysning, Illumination; guddommelig Oplysning, Inspiration, Salvelse, c.
Erliegen, v. i. n. m. h. el. s. ligge under, bukke under, segne under, undertrykkes: unter der Last, el. blot der Last (Dat.) —.
Erlkönig, m. -es -e, Ellekonge, Elver—, c.
Erlogen, s. Erlügen.
Erlös, m. -es, Indtægt, Gevinst, de indtagne Penge.
Erlöschen, v. 1) i. n. m. s. udslukkes: das Licht wird bald —; fig. udslettes, blive ukjendelig: die Schrift ist ganz erloschen; uddøe, ophøre at være: dieses Geschlecht ist —; ophøre at være gyldig: das Privilegium ist —. 2) a. rgl. faae til at udslukkes, udslukke.
Erlösen, v. a. befrie, gjøre fri for et Onde: einen Gefangenen —; (især i Bibelen om Christus) forløse, befrie fra Syndens Straf; **—ser**, m. -s pl. s. sg. Forløser, Frelser, c. (især om Christus); **—sung**, f. ud. pl. Befrien; Forløsning, c. (især Menneskehedens fra Syndeskyld).
Erlügen, v. i. a. lyve, opdigte; (især brugelig i partic. erlogen) løiet, opdigtet, falsk.
Erlustigen, v. a. d. T. fornøie: Einen mit etw.; sich an el. über etw.
Ermächtigen, v. a. (Handl.) bemægtige: sich (Acc.) einer S. (Gen.): Einen zu etw. —, befuldmægtige, give Fuldmagt til; **—gung**, f. -en, Bem—lse, Bef—lse, c.
Ermahnen, v. a. Einen zu etw., formane (d. T. vermahnen); **—hnung**, f. -en, Formaning, c.
Ermangeln, v. n. m. h. einer S. (Gen.) feile, mangle, fattes; ogsaa upers. es —gelt mir am Gelde; (med nicht) undlade, forsømme: ich werde nicht —; **—lung**, f. -en, Mangel, c.
Ermannen, v. a. sich, faae nyt Mod, ny Kraft, og anvende det; vise sig igjen som en Mand; (sjeld.) opmande.
Ermäßigen, v. a. (blot i Retssp.) holde Maade med, ikke overdrive, moderere: die Kosten —; holde for, være af den Mening: wir haben es billig zu seyn —get; **—gung**, f. ud. pl. Holden Maade, Moderation, den antagne Mening.
Ermatten, v. 1) a. gjøre mat, matte. 2) n. m. s. udmattes, blive ganske mat; **—ttung**, f. ud. pl. Matten, Mathed, c.
Ermel, m. s. Aermel.
Ermessen, v. i. a. (foræld.) udmaale, afmaale, maale; fig. skattere, vurdere, bedømme: andre Leute nach sich —; holde for: wir haben —, daß es nöthig sey; formode, slutte sig til, gjette: das Uebrige ist leicht zu —; overveie, efterlænke: etw. bei sich selbst —; **—eßlich**, aj. udmaalelig, som kan udmaales.
Ermorden, v. a. Einen, myrde; **—dung**, f. ud. pl. Myrden, c.
Ermüden, v. 1) a. gjøre træt, trætte. 2) n. m. s. trættes, blive træt; **—dung**, f. ud. pl. Trætten, Træthed, c.
Ermuntern, v. a. opmuntre, opvække: einen Schlafenden —; gjøre munter, opvakt, lystig, fornøiet, opmuntre: der Wein —tert den Geist; einen Traurigen zu — suchen; **—rung**, f. -en, Muntren, Opvakten, Opmuntring, c.
Ermuthen, el. sædv. **—thigen**, v. a. Einen, gjøre modig; sich —, fatte Mod, (sjeld.) opmande.
Ernähren, v. a. nære, ernære, underholde; **—rung**, f. ud. pl. Ernæring, c.; **—hrer**, m. -s pl. s. sg. Ernærer, Underholder, c.
Erndte, f. s. Ernte.
Ernennen, v. i. a. Einen zu etw., udnævne, kalde; **—nnung**, f. -en, U—lse, c.
Erneuen, el. **erneuern**, v. a. forny, gjøre ny igjen, forbedre, istandsætte, forfriske: ein Kleid —; ein Gemälde —; fig. indføre, indsætte, afskaffe Gammelt og bringe Nyt derfor: Beamten —; begynde paa ny: einen Proceß —; gjentage: sein Gelübde —; skaffe ny Kraft: die Freundschaft —; ein Privilegium —; **—euung**, og **—rung**, f. -en, Fornyelse, c.
Erniedern, el. sædv. **—drigen**, v. a. gjøre lav; fig. Einen, fornedre, forringe, berøve sin Værdighed; sich, fornedre sig, vanære sig, begaae noget Uværdigt; **—gung**, f. -en, Fornedrelse, c.
Ernst, m. -es ud. pl. Alvor, Iver, c., Nidkjærhed i at udføre Regel: mit — arbeiten; Alvorlighed, Strenghed, c.
Ernst, aj. alvorlig, som forraader Alvor; (sjeld.) streng; **—haft**, aj. alvorlig, streng; **—haftigkeit**, f. ud. pl. A—hed, St—hed; **—lich**, aj. alvorlig, streng; **—lichkeit**, f. ud. pl. A—hed, St—hed, c.
Ernte, f. -n, (Blandt Skrivemaaderne Aerndte, Aernde, Erndte og Ernte er den sidste meest overeensstemmende med Udtalen og den herskende Skrivebrug) Høst, c.;

fig. Høsten, Høstens Tid; Høst, c., det som kan indhøstes.

Ernte-kranz, m. -es -änze, Høstkrands, c.; —monat, m. -es -e, Høstmaaned c. (August); —schmaus, m. -es -äuse, Høstgilde, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Høstvogn, c.; —zeit, f. ud. pl. Høsttid, c.

Ernten, v. a. høste: Korn —, Wein —; fig. nyde rigelig: Lob —.

Eroberer, m. -s pl. s. sg. Erobrer, c. (især den, som har erobret mange Lande).

Erobern, v. a. einen Ort, erobre, indtage; fig. ein Herz, erobre, vinde, gjøre sig elsket af; —rung, f. Erobring, c. (at erobre) ud. pl., (erobrede Lande el. Stæder) pl. -en; —rungssucht, f. ud. pl. Erobringssyge, c.

Eröffnen, v. a. aabne: oplade, lukke op: die Thür —; fig. lette Midlerne til at komme et el. andet Sted hen; tillade fri Adgang til en Ting: die Weide —, einen Wald —; begynde, gjøre Begyndelse: einen Ball —; Eim etw., aabenbare, opdage, bekjendtgjøre, i Fortrolighed el. hemmeligt gjøre bekjendt med; ein eröffnetes Lehn, som, berøvet dets Besidder, er hjemfaldet til Lehnsherren; —ffnung, f. -en, Aabnen, Aabenbarelse, Aabenbaring, c.

Erörtern, v. a. undersøge, afgjøre, forklare, udvikle, sætte ud fra hverandre: eine Frage —; —rung, f. -en, U—lse, A—lse, Forklaring, Udvikling, c.

Erotisch, aj. erotisk, Kjærligheden betræffende, forelsket: —e Gedichte.

Erpel, m. -s (Nordt.) s. Enterich.

Erpicht, aj. d. T. auf etw., meget begjerlig efter, forhippet paa; forbittret, ophidset.

Erpressen, v. a udpresse, erholde ved at presse; blot fig.: die Wahrheit —; —ssung, f. -en, Udpresning, c.

Erproben, v. a. prøve, især partic. erprobt, prøvet, paalidelig.

Erprüfen, v. a. (sjeld.) prøve.

Erquicken, v. a. Einen el. sich, vederqvæge, forfriske, styrke; —ckung, f. -en, V—lse, Forfriskning, c.; —cklich, aj. vederqvægende, som forskaffer Vederqvægelse.

Errathen, v. i. a. gjætte, udforske, udfinde, hitte paa: ein Räthsel —; —thung, f. -en, Gjætning, Udforskning c.

Erregbar, aj. bevægelig, pirrelig; —keit, f. ud. pl. B—hed, P—hed, c.

Erregen, v. a. sætte i Bevægelse opad, bevæge, hæve, reise: der Wind —get den Staub; fig. opvække, bringe frem, volde, faae til at opstaae: einen Lärm —; seine Galle ist leicht zu —, han bliver let vred; —gung, f. -en, Bevægelse, Opvækkelse, c.

Erreichbar, aj. opnaaelig, som kan opnaaes; —keit, f. ud. pl. O—hed, c.

Erreichen, v. a. naae, række til, opnaae; ogsaa fig. seine Absicht —; —chung, f. -en, Opnaaelse, c.

Erreiten, v. i. a. opnaae ved at ride: den Preis; indhente ridende: Einen.

Errennen, v. i. a. rende op, løbe op, indhente ved at løbe: ich kann ihn nicht —; faae ved Løben og Renden: ein Amt —.

Erretten, v. a. redde, frelse, udrive fra en overhængende Fare; —tter, m. -s pl. s. sg. Redder, Frelser, Befrier, c.; —ttung, f. ud. pl. Redning, Frelse, c.; —ttbar, aj. reddelig, som kan reddes.

Errichten, v. a. oprette, opreise, indgaae; blot fig.: Eim. ein Denkmal —; Freundschaft mit Eim. —; stifte, grunde, indrette: eine Anstalt, einen Vertrag; —tung, f. -en, O—lse, Opreisen, Stiften, Grunden c.

Erringen, v. i. a. tilfegte, stride sig til: sich den Preis —; fig. erhverve besværligt.

Erröthen, v. n. m. s. blive rød, rødme, blive skamfuld: vor el. über etw.; —thung, f. ud. pl. Rødmen c.

Errufen, v. i. a. Einen, opraabe, raabe op, raabe, saa han hører det.

Errungenschaft, f. -en, (blot i Sing.). Eiendom, erhvervet ved egen Flid (modsat arvet Eiendom, Stamgods).

Ersättigen, v. a. mætte, gjøre mæt; ogsaa fig. sein Geist ist nicht zu —; sich an etw. el. sich einer S. (Gen.), blive mæt, kjed af; —gung, f. -en, M—lse, c.

Ersatz, m. -es ud. pl. Erstatning, Godtgjørelse, c., Vederlag, n.

Ersaufen, v. i. n. m. s. d. T. s. Ertrinken; fig. d. T. være umaadelig hengiven til Wellyst ic., søle dem.

Ersäufen, v. a. s. Ertränken; fig. den Kalk, fordærve ved alt for meget Vand; —fung, f. ud. pl. Druknen, c.

Erschachern, v. a. erhverve ved Skakren.

Erschaffen, v. i. a. skabe; (især om Gud): Gott hat die Welt —; —ffer, m. -s pl. s. sg. Skaber, c.; —ffung, f. ud. pl. Skaben, Skabelse, c.

Erschallen, v. rgl. og i. n. 1) m. s. give stærk Lyd, lyde; ogsaa fig. rygtes: sein Ruhm wird weit und breit —. 2) m. h. gjenlyde, runge: das Haus —llte von dem Jauchzen.

Erscharren, v. a. Schätze, sammenskrabe.

Erschaudern, v. n. m. s. gyse, gribes af Gysen: ich erschaudere vor der That.

Erschauen, v. a. (digter.) see, iagttage.

Erschauern, v. n. m. s. s. Erschaudern.

Erscheinen, v. i. n. m. s. blive synlig, komme frem; vise sig, lade sig see, fremskinne: ein Komet wird —; komme tilstede, møde, fremstille sig personlig; lade sig see: vor dem Richter —; der Verstorbene erschien seinem Freunde; sees, indsees, forstaaes: daraus wird —, daß; —nung, f. -en, Tilsynekommen, personlig Fremstillelse, c., Møde, n.; Ytring, c., Tingen, som lader sig tilsyne; et Foster af Indbildningskraften, et Syn; Visjon; (undert.) enhver uventet Begivenhed el. Sag.

Erschießen, v. i. 1) a. ihjelskyde. 2) n. m. s. skyde i Veiret, hurtig opvoxe.

Erschinden, v. i. a. vulg. puge sammen, nagre sig til.

Erschlaffen, v. 1) n. m. s. slappes; fig. aftage. 2) a. slappe, svække; —ffung, f. ud. pl. Slappen, Svækken, c.

Erschlagen, v. i. a. ihjelslaae, dræbe.

Erschleichen, v. i. a. liste sig til, gribe uformærket, komme bag paa: einen Dieb —; snige sig til, faae ved List, falske Forestillinger og andre uretmæssige Midler: ein Amt —; —chung, f. ud. pl. Tillisten, Tilsnigen c.

Erschließen, v. i. a. (digter.) s. Aufschließen; fig.

die Wahrheit, snille, snille sig til. reri. n.
Erschmeicheln, v. a. tilsmigre sig, erholde ved Smigrer.
Erschnappen, v. a. fange med den opspilede Mund; fig. d. T. opsnappe, snappe fat paa.
Erschöpfen, v. a. udøse, udtømme: einen Brunnen —; fig. udmatte, udsuge: der Krieg wird das Land —; udtømme, sige alt, hvad der kan siges derom: eine Materie; —pfung, f. -en, Udøsen, Udtømmen, Udmattelse, c.
Erschrecken, v. 1) i. n. m. über el. vor etw., forskrækkes, forfærdes, blive bestyrtet; (sædv. over en uventet Ulykke, undert. ogsaa over en behagelig og pludselig overraskende Ting). 2) rgl. a. Einen, forskrække, forfærde, indjage Skræk, gjøre bange. Das — er brugeligt isteds. die —ckung, Forskrækken, Forskrækkelse, c.; —cklich, aj. forskrækkelig, forfærdelig; d. T. meget, overmaade: —cklich groß.
Erschreiben, v. i. a. erholde ved Skrivning.
Erschreiten, v. i. a. naae med eet Skridt: drei Stufen auf einmal —. [det.
Erschreien, v. i. a. Einen, skrige, saa han kan høre
Erschüttern, v. 1) a. ryste, sætte ganske i en zittrende Bevægelse; ogsaa fig. bevæge heftigt: es wird seine Seele —. 2) n. m. f. ryste, skjælve, bæve; —rung, f. -en, Rystelse, c.; rystende Bevægelse, Skjælven, c.
Erschweren, v. a. gjøre tungt, besværligt, vanskeligt; blot fig.: das wird ihm diese Arbeit —; —rung, f. ud. pl. Vanskeliggjøren, c.
Erschwingen, v. i. a. naae, opsvinge til: der Geist will sich zu Gott —; tilveiebringe med Møie: eine Geldsumme —; —glich, aj. (sjeld.) tilveiebringelig; —gung, f. -en, Tilveiebringelse, c.
Ersehen, v. i. a. d. T. see: wer sie ersiehet, der liebet sie; tjende: die Schrift kann man nicht —; øine, blive vaer: ich ersah von Ungefähr einen Hasen; d. T. see sig om, fornøie sig ved at see (dog kun sjeld.); udvælge, udsee: sich Einen zum Freunde —; fig. udsee, afpasse: seine Zeit —; die Gelegenheit —; fig. iagttage, bemærke: seine Unschuld kann man daraus —.
Ersessen, s. Ersitzen.
Ersetzen, v. a. besætte (en ledig Plads); godtgjøre, erstatte, oprette, bøde paa, vederlægge; —tzlich, aj. erstattelig.
Erseufzen, v. a. erholde ved at sukke, sukke sig til. (Undert. blot for seufzen).
Ersichtlich, aj. iagttagelig, bemærkelig; —keit, f. ud. pl. J—hed, B—hed, c.
Ersiegen, v. a. erholde ved Seieren.
Ersingen, v. a. erhverve ved at synge.
Ersinnen, v. i. a. optænke, udtænke, udgrunde, opfinde, hitte paa, opdigte: ich weiß kein Mittel zu —; neue Moden —; —nnlich, aj. optænkelig.
Ersitzen, v. i. 1) n. m. f. (Sydt.) for sitzen; d. T. ersessen el. versessen auf etw., forhippet paa. 2) a. erholde ved lang Sidden; faae Hævd paa.
Erspähen, v. a. udspeide.
Ersparen, v. a. spare, erhverve ved Sparsommelighed; Eim. el. sich etw., forskaane for, slippe for; —rung, f. -en, Sparen, Besparelse, c.; —rniß, f. -sse, især: det Sparede; Sparepenge; ogsaa: Sparen, c.

Erspielen, v. a. spille sig til, erhverve ved Spil.
Erspinnen, v. i. a. erhverve ved Spinnen.
Ersprießen, v. i. n. m. f. (sjeld.) nytte, gavne, frugte: das wird dir sehr —; —ßlich, aj. nyttig, gavnlig, fordeelagtig; —ßlichkeit, f. -en, N—hed, G—hed, F—hed, c.
Erst, av. (egentl. Superl. af ehe) 1) (med Tonen) først, i Førstningen, i Begyndelsen, i Forveien, forud: ich gehe —; das brauchs ich nicht — zu beweisen; Erstgedacht, —erwähnt, —gemeldet, førstomtalt, —nævnt, —meldt. 2) (uden Tonen) nu først, ikke før nu, ikke meer end, ikke videre, længer end: es schlägt — zwei; bist du — da? Ofte tjener — blot til Talens særdeles Eftertryk el. nærmere Bestemmelse: höre sie — singen, dann wird sie dir — gefallen; nun ging es — recht an, begyndte det først rigtigt.
Erstarken, v. n. m. f. blive stærk.
Erstarren, v. n. m. f. stivne, blive stiv, følesløs; studse, blive forbauset: er wird vor Schrecken —, af Skræk; —rrung, f. ud. pl. Stivnen, c.
Erstatten, v. a. erstatte, gjengjelde, godtgjøre, vederlægge; (for ab—) aflægge: einen Bericht —, Bericht von etw. —; —ttung, f. -en, Erstatning, Gj—lse, Go—lse, c., Vederlag, n., Aflæggelse, c.
Erstaunen, v. n. m. f. über etw., blive i høieste Grad forundret, forbauset, bestyrtet; studse: man muß —; —nung, f. -en, sædvanligere das —, Forbauselse, Bestyrtelse, c.; —unlich, aj. forfærdelig, forskrækkelig; d. T. meget.
Erste, der, die, das —, ein, mein —r, rc. aj. (bruges med og ud. Subst.) den, det første, allerførste, fornemste: der — Tag des Jahres; der — Sohn; der — Minister. Naar der tales om to Ting, siger man ogsaa erster med og ud. Art. (modsat letzter): Haß und Liebe, erstere ist rc. Fürs erste, am ersten, zum ersten staae ofte for: erst, zuerst, erstens; am ersten, i d. T. ogsaa den letteste, den bedste Maade.
Erstechen, v. i. a. ihjelstikke; —chung, f. -en, Ihjelstikning, c.
Erstehen, v. i. 1) n. m. f. (foræld. og digt.) opstaae: Christ ist erstanden. 2) a. eine S., erholde ved at staae, staae saalænge til man faaer, hvad man vil have; (især om Kjøbere ved Auction); —hung, f. ud. pl. Opstandelse, c., Kjøb, n. (paa Auction).
Ersteigen, v. i. a. bestige, stige op paa: einen Berg; die höchsten Ehrenstufen; —glich, aj. bestigelig; —gung, f. ud. pl. Bestigen, Bestigelse, c.
Erstens, av. for det første.
Ersterben, v. i. n. m. f. døe, uddøe, ogsaa fig. dein Ruhm kann nicht —; seine Hand ist erstorben, bleven følesløs; ich ersterbe in tiefster Ehrfurcht Ihr rc. (ved Brevets Slutning), jeg forbliver til min Død.
Erstgeboren, aj. førstefødt.
Erstgeburt, f. 1) pl. -en, det førstefødte Mske. el. Dyr. 2) ud. pl. Førstefødselsret, c. (ogsaa) das —srecht, Majorat, n.
Ersticken, v. 1) n. m. f. qvæles, ogsaa fig. der Same erstickt in Frost. 2) a. qvæle; —ckung, f. -en, Qvælen, c.

Erstigkeit, f. -en, Førsteførtem, n., Prioritet. c.
Erstinken, v. i. n. m. f. hvoraf kun den lave Talem.: das ist erstunken und erlogen, stammeligen løiet, er brugelig.
Erstlich, av. d. T. først, allerførst, for det første. –
Erstling, m. -es -e, det første i sit Slags med Hensyn til Tiden: die —e unsrer Söhne, de Førstefødte; die —e der Weizenernte, Førstegrøde. c.
Erstreben, v. a. erholde ved anstrengt Bestræbelse.
Erstrecken, v. n. m. f. udstrække, udvide forlænge: der Verfasser wird seinen Plan —; sich, strække sig, naae til: so weit erstreckt sich der Garten.
Erstreiten, v. i. a. tilstride sig, erholde ved Strid.
Erstummen, v. n. m. f. blive stum, forstumme.
Erstumpfen, v. n. m. f. afstumpes.
Erstürmen, v. a. eine Festung, indtage med Storm.
Ersuchen, v. a. Einen um etw., ansøge, anmode, bede, begjere; —, n. -s pl. s. sg. Ansøgning, Beden, c.
Ertappen, v. a. gribe, tage fat paa, attrapere.
Ertauschen, v. a. tilbytte, tiltuske sig.
Ertheilen, v. a. Eim. etw., give, meddele; —lung, f. -en, Given, M—n, c.
Ertödten, v. a. dræbe: die sinnlichen Begierden —.
Ertönen, v. 1) n. m. h. tone, begynde at lyde, gjenlyde. 2) a. (digter.) lade lyde: das Lob Gottes.
Ertrag, m. -es, Indkomst, Indtægt, Vinding, c.; (især af en Jord); —en, v. i. a. bære: der Grund konnte ein solches Gebäude nicht —; fig. taale, udstaae, udholde, d. T. fordrage: Hitze —; etw. mit Geduld —; indbringe; —äglich, aj. som kan taales, udholdes; taalelig, fordragelig; —äglichkeit, f. ud. pl. Udholdelighed, F—hed, c.
Ertränken, v. a. drukne: ein Thier; d. T. ersäufen; —kung, f. ud. pl. Druknen, c.
Ertreten, v. i. a. træde ihjel.
Ertrinken, v. i. n. m. f. drukne; d. T. ersäufen; die Saat ist ertrunken, er fordærvet af alt for megen Væde.
Ertrotzen, v. a. tiltrodse sig; —tzung, f. -en, Tiltrodsning, c. [f. -en, Besparing, c.
Erübrigen, v. a. beholde tilovers, spare, levne; —gung,
Erve, f. -n, Skovvikke, c. (Plante).
Erwachen, v. n. m. f. opvaagne: vom Schlafe —; fig. vom Tode —; ligel. blive virksom: alle seine Gläubiger —.
Erwachsen, v. i. n. m. f. voxe, opvoxe, groe; ein —er Mensch, voxent, fuld—, mand—; fig. tiltage, forstørres, forøges: das Reich ist sehr —; opstaae, opkomme, reise: daraus kann viel Unheil —.
Erwägen, v. i. a. overveie, overlægge, eftertænke, tage i Overveielse: wir wollen die S. —; —gung, f. -en, O—lse, c.; Overlæg, n.; Eftertanke, c.; etw. in —gung ziehen, tage i Betragtning.
Erwählen, v. a. vælge, udvælge; —lung, f. -en, U—lse, c.
Erwähnen, v. a. ommelde, omtale, bringe i Erindring; gjøre Anmeldelse om: eine S. el. einer S. (Gen.); —hnung, f. ud. pl. Ommelden, Omtalen, c.: einer S. (Gen.) —hnung thun.
Erwarmen, v. n. m. f. (Sydt.) varmes, blive varm.
Erwärmen, v. a. varme, op—, gjøre varm; —mung, f. -en, Opvarmelse. c.
Erwarten, v. a. vente, — paa, oppbie: eine Person (Syd. ogsaa einer P—) el. eine S.; fig. forvente, formode, (at en Person vil komme el. Noget skee); være beredt paa at modtage det, man venter; von Eim. etw., fordre lemfældigt, befale; fig. Einen, forestaae, bie paa; —tung, f. -en, Venten, Forventning; (undert.) Formodning, c.; —tungsvoll, aj. forventningsfuld.
Erwecken, v. a. opvække, gjøre vaagen; fig. opmuntre, tilskynde: das Herz zur Tugend —; foranledige, give Anledning til: salzige Speisen — Durst; —ckung, f. -en, Opvækken, Opmuntring, Tilskyndelse, c.
Erwecklich, aj. opbyggelig, som vækker Andagt.
Erwehren, v. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.), holde sig fra, bytte sig for; afværge, undertrykke, forsvare sig imod: ich konnte mich des Schlafes nicht —; ich erwehre mich wider das.
Erweichen, v. 1) a. gjøre blød; fig. røre, bevæge, gjøre medlidende, veemodig; bøie, gjøre føielig: kann dich mein Flehen nicht —. 2) n. m. f. blødgjøres: das Wachs erweicht an der Sonne; —chung, f. -en, Blødgjøren, Røren, Bevægen, c.
Erweis, m. -es -e, Beviis, n.; —en, v. i. a. f. beweisen; —lich, aj. bevislig, som kan bevises; —lichkeit, f. ud. pl. B—hed, c.
Erweitern, v. a. udvide; ogsaa fig. sein Herz —; —rung, f. -en, U—lse, c.
Erwerb, m. -es ud. pl. Erhverv, Indkomst, Fortjeneste, c. (det, man ved sit Arbeide fortjener, især efter Afdrag af Omkostningerne); —en, v. i. a. erhverve; (ved Arbeide el. ved Fortjenester) damit muß er sein Brod —; dabei ist Ehre zu —; —fleiß, m. -es ud. pl. Industri, c.; —niß, n. -sses -sse, en enkelt erhvervet Gjenstand; —squelle, f. -n, Erhvervskilde, Indtægts—, c.; —sam, aj. driftig, vindskibelig, virksom; —szweig, m. -es -e, Erhvervsgreen, c.; —ung, f. -en, Erhvervelse, c.
Erwerfen, v. i. a. dræbe ved at kaste paa: Einen mit einem Steine —.
Erwiedern, v. a. gjengjelde, forskylde: Eim. eine Wohlthat —; svare (paa et ikke directe Spørgsmaal); —rung, f. -en, G—lse, c., Svar, n.
Erwinden, v. i. a. sich, understaae sig, s. unterw—; (især Sydt.) erhverve.
Erwischen, v. a. d. T. snappe, bortsnappe, faae fat paa ved Hurtighed og List; Jemanden auf einer Lüge —, gribe ham i; ein Amt —, liste sig til.
Erwuchern, v. a. tilaagre sig.
Erwünschen, v. a. erholde ved at ønske; heraf er brugelig —scht, partic. for gewünscht, ønskelig, forønsket; god, bequem; behagelig, fornøielig: die Gelegenheit ist —; die Reise ging —.
Erwürgen, v. a. qvæle; dræbe, bringe voldsomt af Dage: einen Dieb am Galgen —; sich —; —gung, f. ud. pl. Qvælen, Dræben, c.
Erz, n. -es -e, Erts, Malm, c. (Steen, som indeholder Metal og en Blanding af flere Metaller).
Erz-ader, f. -n, Ertsaare, —gang, c.; —gang, m. -es -änge, Ertsgang, c.; —gebirge, n. -s pl. f. sg. Ertsbjerg, n. (som indeholder megen Erts; især Bjergkjæden mellem Sachsen og Böhmen); —haltig

el. haltend, aj. ertsindeholdende.

Erz-amt, n. -es -ämter, et høit Rigsembede; —betrüger, m. -s pl. f. sg. Erkebedrager, c.; —bischof, m. -es -öfe. Erkebiskop, c.; —bischöflich, aj. erkebiskoppelig; —bisthum, n. -es -ümer, Erkebispedømme. n.; —böse, aj. toppmaalt ond; —bösewicht, m. -es -e, Erkeskurk, gruelig Nidding, c.; —dieb, m. -es -e, Erketyv, c.; —dumm, aj. erkedum; —engel, m. -s pl. f. sg. Erkeengel, c.; —faul, aj. erkedoven; —haus, n. -es ud. pl. det erkehertugelige Huus Østerig; —herzog, m. -es -öge, Erkehertug, c.; —herzoginn, f. -en, Erkehertuginde, c.; —herzoglich, aj. erkehertugelig; —herzogthum, n. -es -ümer, Erkehertugdømme, n.; —heuchler, m. -s pl. f. sg. Erkehykler, c.; —kanzler, m. -s pl. f. sg. Erkekantsler, c.; —lügner, m. -s pl. f. sg. Erkeløgner, c.; —narr, m. -en -en, Erkenar, c.; —priester, m. -s pl. f. sg. den første, fornemste Præst; Ypperstepræst; Provst, Superintendent, c.; —schelm, m. -es -e, Erkeskjelm, c.; —vater, m. -s -äter, Stamfader (især Israeliternes), Patriark, c.; —väterlich, aj. patriarkalsk; —würde, f. -n, en saadan Værdighed, som tillader at sætte Ordet „Erke" (Erz) foran.

Erzählen, v. a. Eim. etw., fortælle; —hler, m. -s pl. f. sg. Fortæller, c.; —hlbar, aj. fortællelig; —hlung, f. Fortælling, c. (at fortælle, ud. pl. Begivenheden, som fortælles, pl. -en).

Erzeigen, v. a. Eim. etw., bevise; sich —, vise, fremstille sig.

Erzen, v. a. d. T. Einen, sige han til; forsyne med Erts, pantsre.

Erzen, aj. Erts-, af Erts.

Erzeugen, v. a. avle: Kinder —; frembringe; opelske, dyrke, ved Møie og Flid afvinde Naturen: Korn —; —gung, f. -en, Avlen, F—lse, Opelskning, c.; —ger, m. -s pl. f. sg Frembringer, c.; —gniß, n. -sses -sse, Frembringelse, c., Product, n.

Erziehen, v. i. a. d. T. trække: das Pferd kann den Wagen nicht —; opføde, befordre en Tings Vælt; især ein Kind —, opdrage, opfostre (saavel i physisk som i moralsk og intellectuel Henseende); —her, m. -s pl. f. sg. Opdrager, c.; —herinn, f. -en, Opdragerinde, c.; —hung, f. -en, Opdragelse, c.; die Erziehung des Viehes, Røgt; —hungsanstalt, f. -en, Opdragelsesanstalt, c.; —hungshaus, n. -es -äuser, Opfostringshuus, n.

Erzielen, v. a. sigte efter, — til; ogsaa fig. rette sin Hensigt paa Noget, søge at opnaae: den rechten Zweck —; i mere indskrænket Betyd. for erzeugen.

Erzittern, v. n. m. s. zittre, ryste, skjælve, bæve.

Erzürnen, v. 1) a. Einen, fortørne, opirre, gjøre vred; sich über etw., blive vred. 2) n. m. s. fortørnes: er ist auf el. über ihn erzürnt.

Erzwingen, v. i. a. eine S., aftvinge, afnøde, erholde ved Tvang; —gung, f. -en, Aftvingen, c.

Es, pron. pers. tredie Pers. i Neut. 1) som paagaaende. a) det, for das, dasjenige, dieses: es ist kein gutes Kind; især naar man lader uafgjort, om Subjectet er en Person el. en Ting: es blitzt. Undert. staaer es blot for at give Rundhed og Fuldstændighed, og oversættes ikke: es lebe der König; es wolle uns Gott gnädig seyn. b) der: es klopft jemand. 2) som tilbageførende med Hensyn til et Subst. af hvilketsomhelst Gen. og Nom., til hele Sætninger, til et av., og ofte til aldeles intet Navnet, oversættes ved: det, den, han, hun, og har i Gen. seiner, Dat. ihm, Acc. es; pl. Nom. sie, Gen. ihrer, Dat. ihnen, Acc. sie: das arme Kind, es hat nichts zu essen; es sind Männer; er meint es gut. Det er tilladt, hvor Velklyden tilsteder det, og man ikke vil tale med Værdighed, at sammentrække es med det foregaaende Ord: er nahm's und gab's mir.

Escadre, f. (l. —der) pl. f. sg., Escadre, Flaade, c.

Escadron, f. -s, Escadron, c.

Esche, f. -n, Ask, c. (et Træes Navn); Spelt, c. (en Fisks Navn); (Sydl.) Eng, c.; (Nordl.) flere ved hinanden liggende, Forskjellige tilhørende Agre; —nbaum, m. -es -äume, Asketræ, n.

Eschen, aj. Askes, af Ask.

Eschern, v. a. s. Abäschern, vulg.

Escorte, f. ud. pl. Escorte, Leide, c.; —tiren, v. a. escortere, ledsage med bevæbnet Mandskab.

Esel, m. -s pl. f. sg. Esel, Asen, n.; fig. Esel, n. (af Træ, hvorpaa ringere Forbrydere til Straf maa ride, og et Værktøi el. Stillads hos forskjellige Haandværkere til at bære Noget); Esel, c. (et Skjelsord paa et grovt, dovent, dumt Menneske).

Eselei, f. -en, vulg. Eselagtighed, Grovhed, Dumhed, c.

Eselfüllen (ogsaa Esels—), n. -s pl. f. sg. Eselføl, n.

Eselgrau, aj. graa som et Esel.

Eselhaft, aj. vulg. eselagtig, grov, dum, doven som et Esel.

Eselinn, f. -en, Aseninde, c.

Eseln, v. 1) n. m. h. slide, forrette svært Arbeide: er muß den ganzen Tag —; begaae grove Feil, Bommerter, bomre. 2) a. kalde Esel.

Esels-brücke, f. -n, fig. d. T. et uforneden Lettelsesmiddel for Dovne; —füllen, s. Eself—; —haupt, n. -es -äupter, Eselshoved, n. (det kantede Stykke paa et Mastetræ, hvorpaa Stangerne sættes); —haut, f. -äute, Eselhud, c.; —kopf, m -es -öpfe, Eselhoved, n.; fig. vulg. Dosmerhoved, n., —pande, c.; —milch, f. ud. pl. Eselmelk, c.; —ohr, n. -es -en, Eseløre, n.

Eseltreiber, m. -s pl. f. sg. Eseldriver, c.

Esoterisch, aj. hemmelig, blot bestemt for Indviede; videnskabelig, lært.

Esparsette, f. ud. pl. Esparsette, Bikkelsver, c.

Espe, f. -n, Æsp, c.; —nlaub, m. -es ud. pl. Æspeløv, n.

Esplanade, f. -n, Esplanade, c. (jævn, fri Plads foran store Bygninger, og Brystværnets Skraaning paa bedækket Vei).

Esping, m. -es -e, Esping, c. (et Slags Smaaskibe, og en Baad ved et større Skib).

Eß el. Eßchen, s. Aß.

Eßbar, aj. spiselig; —keit, f. ud. pl. S—hed, c.

Eßbegier, f. ud. pl. Spisebegjerlighed, c.; —ig, aj. spisebegjerlig.

Esse, f. -n, Esse, Smede—, c.; d. T. enhver Skorsteen, Ildsted, n.

Essen, v. i. a. spise, faae Mad.

Essen, n. -s pl. s. sg. Spisen, c. (at spise) ud. pl.; Spise, Mad, c. ud. pl.; d. T. Maaltid, n., Ret, c. (Mad).

Essenkehrer, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Skorsteensfeier, c.

Essenszeit, f. -en, Spisetid, c.

Essenz, f. -en, Essents, c. (i Apotheker).

Esser, m. -s pl. s. sg. d. T. Æder, c.

Essig, m. -es (om flere Slags pl. -e) Eddike, c.; —brauer, m. -s pl. s. sg. Eddikebrygger, c.; —gurke, f. -n, Lageagurk, c.; —sauer, aj. suur som Eddike, d. T. piisuur.

Eß-lust, f. ud. pl. Spiselyst, Madlyst, Appetit, c.; —lustig, aj. spiselysten; —löffel, m. -s pl. s. sg. Spiseske, c.; —stube, f. -n, Spisestue, c.; —tisch, m. -es -e, Spisebord, n.; —waare, f. -n, Spisevare, Fødevare, c. (Levnetsmidler, betragtede som Vare).

Estrich, n. -es -e, s. Aesterich.

Etabliren, v. n. m. h. etablere, anlægge, grunde, oprette, bringe i Stand: eine Handlung —; sich, nedsætte sig, slaae sin Bopæl op; —blissement, n. (l. —mang) -s -s, Etablissement, n.

Etage, f. -n (l. —sche) Etage, c.

Etat, m. -s ud. pl. (l. Etab) Etat, Stand, Tilstand, Beskaffenhed, c.; Liste, Udregning, c.: der Kriegs-Etat ist so groß; der Hof-Etat, Hofunderholdning; der Civil-Etat, det borgerlige Bestyrelsesvæsen; Staten selv; —srath, m. -es -äthe, Etatsraad, c.

Ethik, f. ud. pl. Ethik, Sædelære, Dydelære, c.; ethisch, aj. ethisk, hørende til, grundet i Sædelæren.

Etiquette, f. ud. pl. (l. —kette) en Seddel, hæftet ved el. paa Vares Etiquette, Hofskik c.

Etliche, Gen. -cher, Dat. -chen, et ubest. pron. hvis Brug i sg. er foræld., og i hvis Sted altid einige kan bruges. Det betegner et ubestemt Antal af Ting, der ligesom høre til et Hele; nogle, endeel: — wenige Aepfel; — meiner Freunde; ihrer —; — und zwanzig, nogle og (over) tyve.

Etui, n. -s -s (l. Etwih) Etui, Besik, n.

Etwa, av. (foræld. etwan) nogensinde, nogentid, imellemstunder, en eller anden Gang: es ist kein Mensch, der nicht — fehlen sollte; er kommt — hieher; maaskee, kanskee: kommen sie — deswegen? (etwanig) omtrent, næsten, henimod, henved: es waren ihrer — acht.

Etwanig, aj. mulig, omtrentlig.

Etwas, ubest. pron. indecl. n. ud. pl. (i d. T. hyppigt forkortet til was) Nogen, Noget (modsat Intet). Det kan nærmere bestemmes ved alleslags Tilsætninger, som: — zu thun; — Neues; fig. betegner det noget, en Deel af et Hele; sage Niemand — davon; lidet: — Geld; er befindet sich — besser; meget: das will — sagen; in —, paa nogen Maade; um —, i en vis, i ringe Grad; ein gewisses —, et vist Noget.

Etymologie, f. ud. pl. Etymologie, c., Ordenes Herkomst og Slægtskab.

Euch, og euer, Jer, eder, s. Du.

Euer, pron. poss. jer, jert, eders, jere. Det bruges 1) med Subst., og deklineres da i Nom. sg. euer; euere (eure); euer; pl. euere (eure); Gen. sg. eueres (eures, euers); euerer (eurer): eueres (eures, euers); pl. euerer (eurer); Dat. sg. euerem (eurem, euerm); euerer (eurer); euerem (eurem, euerm); pl. eueren (euren, euern); Acc. sg. eueren (euren, euern); euere (eure); euer; pl. euere (eure). 2) ud. Subst. a) euer som av. med seyn, d. T. tilhører: es ist —. b) med Hensyn til et Subst. d. T. for der, die, das eurige, og deklineres i dette Tilfælde som ovenstaaende, undtagen at Nom. sg. har i masc. euerer (eurer), og i neut. eueres (eures). Dette pron. bruges ogsaa om en enkelt Person, fornemmeligen foran høie Personers Titler, men Verbet staaer i pl.: euere (eure; skrives Ew.) Majestät geruhen allergnädigst, Deres Majestæt.

Euertwegen, —halb el. —halben, um euertwillen (mindre rigtigt euret—), av. d. T. for eders Skyld.

Eule, f. -n, Ugle, Natugle, c.; fig. en Art Sommerfugl, Natfugl; (Nordt.) en rund Støvkost paa en lang Stang; —nflucht, f. ud. pl. (n. St.) Aftendæmring, c.; —ngesicht, n. -es -er, Uglefjæs, n.; —nspiegel, m. -s pl. s. sg. Uglespeil, c.

Eumeniden, pl. ud. sg. Plagegudinder.

Eunuch, m. -en -en, Gilding, Castrat, c.

Euphonie, f. ud. pl. Velklang, c.

Eure, euret, s. Euer, euert og eurige.

Euerseits, av. fra eders Side.

Europa, n. Gen. —pa's el. —pens, Europa, n.: —päer, m. -s pl. s. sg. Europæer, c.; —päisch, aj. europæisk.

Eurige, der, die, das —, ofte sammentr. eure eller eure, pron. poss. 1) ud. Subst. eders. 2) som Subst. selv: thue damit, was ihr wollet; es ist ja das —; eders Pligt, hvad der staaer i eders Magt; die —n el. Euren, de, som høre eder til; eders Slægtninge.

Euter, n. -s pl. s. sg. Yver, n.; —n, v. n. m. h. faae fulde Yver.

Evangelisch, aj. evangelisk; —gelist, m. -en -en, Evangelist, c.; —gelium, n. -s (-lii) -lien (-lia), Evangelium, n.

Eventuell, aj. eventuel (indtræffet paa muligt Tilfælde).

Evident, aj. evident, (øiensynlig, soleklar); —denz, f. ud. pl. Evidence (aabenbar Sandhed, Vished, c.).

Ewig, aj. evig, evindelig; (sjeld.) paa Livstid: ein —es Gefängniß; varende en lang, ubestemt Tid; zum —en Gedächtnisse; d. T. megen, meget: es ist — Schade; aldeles ikke, visselig ikke, ingenlunde: — nicht; som ingen Ende har med Hensyn til Tiden: die Seele des Menschen ist —; som hverken har Begyndelse el. Ende: Gott ist —; —keit, f. ud. pl. Evighed, c.; d. T. om en utænkelig lang Tid: das ist von — her so gewesen; in — nicht, aldrig, i Evighed ei; en Vedvaren uden Ende: die selige —.

Ewiglich, av. (foræld.) evindeligen.

Examen, n. -s, pl. -mina, Examen, Prøvelse, c.; —miniren, v. a. Einen, examinere, prøve; —minator, m. -s -en, Examinator, c. (den, der anstiller Prøvelsen).

Excellent, aj. fortræffelig.

Excellenz (die) pl. -en, Excellence, en Titel, som gives adskillige høie Rangspersoner.

Exceß, m. -sses -sse, Exces, Udsvævelse, c.

Excommuniciren, v. a. excommunicere (udelukke af den

christelige Samfund, sætte i Kirkens Band).

Excremente, pl. ud. sg. Excrementer. (Menneskers og Dyrs Skarn).

Excursion, f. -en, Excursion. c. (Streiferi, n.).

Excusation, f. -en, **Excüse**, f. -n, Excuse, (Undskyldning, Forevending, c.); —**siren**. v. a. undskylde.

Executor, m. -s -en, Executor, c.

Exegese, f. -n, Exegese, c.

Execution, f. -en, Execution, c.

Exempel, n. -s pl. s. sg. (bedre **Beispiel**) Exempel, n.

Exemplar, n. -es -e, Exemplar, n.; —**isch**, aj. exemplarisk.

Exequiren, v. a. exeqvere, (fuldbyrde, inddrive Gjeld); —**quirer**, m. -s pl. s. sg. Exeqverer, c.

Exerziren, v. 1) a. øve. 2) n. m. h. exercere (om Soldater).

Exercitium, n. -s -tien (-tia), Øvelse. c. (det, man skal øve; i Skolerne, en Opgave til Oversættelse).

Exil, n. -es -e, Exil, n.

Existenz, f. -en, Existence, (Tilværelse, c.); —**stiren**, v. n. m. h. existere (være til).

Exorcismus, m. ud. pl. Djævelens Bortmanen ved Daaben; (især Formularen dertil).

Exoterisch, aj. som er bestemt for Uindviede, offentlig, almindelig.

Expectant, m. -en -en, Exspectant, (En, der venter paa Noget, el. har Forventning (Exspectance, **die Expectanz**) paa Noget, f. Ex. et Embede).

Expediren, v. a. expedere, (udfærdige, af—, affende); —**dition**, f. -en, Expedition, c.: 1) Felttog, n. 2) Udfærdigelse, Af—, Besørgelse, c. 3) Stedet el. Værelset, hvori Noget expederes: **die Post** —.

Experiment, n. -es -e, Experiment, Forsøg, n.

Expliciren, v. a. explicere, udlægge, forklare; —**cation**, f. -en, Explication, c.

Expreß, aj. expres, udtrykkelig.

Expresse, m. -n -n, et eget Bud.

Exstase, f. ud pl. Exstase, c.

Exterieur, n. (l. —riör) -s ud. pl. et Menneskes udvortes Anseelse.

Extract, m. (n.) -es -e, Extract, c. (Udtog, n. f. Ex. af Acter; udpresset Saft af Urter el. Frugter).

Extrahiren, v. a. extrahere, (uddrage, gjøre Udtog, bringe i det Korte).

Extrapost, f. -en, Extrapost, c.

Extravaganz, f. -en, Extravagance, c.

Extrem, n. -s -e, Extrem, c. (hinanden modsatte Ting; Yderlighed, c.); —**ität**, f. Extremitet, c. (det Yderste; pl. -en, de yderste Dele paa Legemet).

Ey, n. s. **Ei**.

F, det sjette Bogstav i ABC, en Consonant, beslægtet med w, b, p; i Udtalen ikke forskjellig fra v og ph.

Fabel, f. -n, Fabel, c.; —**haft**, aj. fabelagtigt, opdigtet, liig en Fabel, usandfærdig, urimelig; —**ei**, f. -en, (foragt.) løgnagtig Opdigtelse; —**lehre**, f. -n, Fabellære, Mythologie, c.; —**n**, v. 1) a. fabulere, fortælle Eventyr. 2) n. m. h. tale over sig, phantasere: **in der Hitze des Fiebers** —; sludre, væve: **sie thut nichts als fabeln**.

Fabrik, f. -en, Fabrik, c. (undert. Varerne selv, som forfærdiges i en Fabrik); —**icat**, n. -es -e, Fabricat, n. (de i en Fabrik forfærdigede Vare); —**iciren**, v. a. fabrikere, forfærdige; —**icant**, m. -en -en, Fabricant, c. (enhver Arbeider i en Fabrik; Fabrikens Eier).

Façade, f. -n (l. **Fassade**) Facade, c. (Forside af en Bygning).

Face, f. -n (l. **Faße**) Face, c. (Forside, den forreste Deel af en Bygning; den forreste Linie paa et Bolværk, Synslinien; (hos Træarbeiderne), en skarp Kant el. Liste).

Fach, n. -es pl. **Fächer** sjeld. **Fache** (Dim. **Fächlein**, n. i pl. ogsaa **Fächerchen**) Fag, n. (ethvert indesluttet Sted til forskjellige Tings Opbevaring; især Afdeling, Ledike, Hylde, Skuffe, Rum: **das — eines Kastens, eines Schrankes**; **fig.** Fag, n. (den Konst el. Videnskab, hvortil En fortrinlig har opoffret sig; den Forretning, hvortil man er kaldet, forbunden; den Classe, hvortil en Ting hører); Fag, n. (i en Væg); Mellemrum mellem Sparrerne, Rummet i en anbundet men endnu ikke tilmuret Væg: (hos Fiskerne) et indesluttet Sted i Vandet at fange Fisk i, pl. **Fache**.

Fachbaum, m. -es -äume, Stigbord, n. (ved en Vandmølle); et Værktøi hos Filt- og Hattemagerne, til at slaae den korte Uld med, sædvanlig —**bogen**, m. -s pl. s. sg. Slagbue, c.

Fächel, m. -s pl. s. sg. s. **Fächer**.

Fächeln, v. a. og n. m. h. **Einen** el. **sich**, vifte; d. T. ogsaa **fächern**, især naar det skeer med en Vifte.

Fachen, afdele i Fag, ordne, classificere; (hos Dugmagere) slaae den korte Uld med Slagbuen.

Fächer, m. -s pl. s. sg. Vifte, Ild—, Fruentimmer—, c.; —**förmig**, aj. viftedannet, —formig.

Fächern, v. a. s. **Fächeln**.

Fächser, m. -s pl. s. sg. Aflægger, Stikling, c. (enhver i Jorden plantet Green af en Vext; især en Viinranke, naar den er to Aar gammel).

Facit, n. -s -e, Facit, n. (i Regnek.).

Fackel, f. -n, Fakkel, c., Blus, n.; —**baum**, m. -es -äume, Vandhyld, c.; —**jagd**, f. -en, en ved F—skin anstillet Jagt; —**schein**, m. -es -e, F—skin, n.; —**träger**, m. -s pl. s. sg. F—bærer, c.; —**zug**, m. -es -üge, F—tog, n.

Fackeln, v. n. m. h. flamme, give høi Flamme; (om

et Lys) d. T. **mit dem Lichte herum—**, vimse, svie, løbe unødvendig hid og did med det; **fig.** nøle, gjøre mange Omsvøb, meget Væsen: **ich werde da nicht lange—**; spøge, skjemte: **hier ist nicht zu —**.

Façon, f. -s (l. Faßong) Facon, c. (Skikkelse, Form, c., Udseende, n.).

Facsimile, n. ud. pl. Facsimile, n.

Factor, m. -s -en, Factor, c. (i Regnek.; dernæst en Mand, der forestaaer visse Sager og Forretninger paa en Andens Vegne; (i Handelssager) Commissionair, c.); **—ei**, f. -en, Factorie, n. (Factors Embede; ogsaa hans Oplag og Bolig); **—eihandlung**, f. ud. pl. Factorhandel, Commissions—, c.

Factotum, n. ud. pl. Factotum, n.

Factum, n. -s (—cti) pl. -cta, Factum, n.

Factur, f. usædv. med pl. -en, Factura, c. (Varefortegnelse samt Beregning, som den ene Kjøbmand tilsender den anden); **—buch**, n. -es -ücher, Facturabog, Vareberegningsbog, c.

Facultät, f. -en, Facultet, n. (de til een Art af Videnskaber henhørende Professorer tilsammen; deres Forsamling, og Stedet, hvor de forsamles); **—ltist**, m. -en -en, Facultist, c. (Medlem af et Facultet, især det juridiske).

Fade, aj. fad, flau, dum.

Fädeln, v. a. d. T. **die Nadel —**, træde (bringe Traaden gjennem Naaleøiet); **sich —**, trævle.

Faden, m. -s 1) pl. s. sg. el. sædv. **Fäden**, (**Dim. Fädchen**, n. -s pl. s. sg.) Traad, c. (af Hør, Hamp, Uld, Silke &c.); (i Traadhandelen) Traad af en vis Længde, sædv. 4 Alen; **fig.** Traad, uafbrudt Følge: **der — der Erzählung**; **der — des Lebens**, Livstraad, Livets Vedvaren; **an einem — hangen**, hænge i en Traad, svæve i stor Fare. 2) pl. **Faden**, Favn, c., Favnemaal, n.; (især Sydt.) en Favn Brænde.

Faden-förmig, aj. traaddannet; **—gerade**, aj. som har lige Traade; **Leinwand — schneiden**, klippe efter Traaden; **—holz**, n. -es ud. pl. (Nordt.) Favnebrænde, n.; **—nackend**, aj. **vulg.** splitternøgen; **—recht**, aj. efter en Traad, snorlige; **—scheinig**, aj. som lader Traadene skinne igjennem; laslidt; **—silber**, n. -s pl. s. sg. Sølvtraad, c.; **—weise**, aj. traadviis; **—wurm**, m. -es -ürmer, Traadorm, c.

Fädenig (**fädig** el. ogsaa d. T. **fädenicht**) aj. traadet, trævlet; kun i Sammens. f. Ex. **grob—**.

Fagott, n. -s -e (-s), s. Basson.

Fähe, f. -n (Jagtsp.) Tæve, c., og alle firføddede Dyrs Hun.

Fadheit, f. -en, Fadhed, Flauhed, Dumhed, c.

Fahen, v. i. a. (foræld.) saa meget som: **fangen, fassen**; ogsaa **fig.** n. virke, gjøre Indtryk.

Fähig, aj. skikket, duelig, dygtig, i Stand til, beqvem: **zu etw.**; ogsaa med **Gen. einer S. —**; **ein —er Kopf**, et godt Hoved, der har Nemme; **—keit**, f. -en, Duelighed, Dygtighed, Beqvemhed, c.

Fahl, aj. (d. T. for **falb**) bleg, bleggul, blakket; (om Farverne) falmet; **erd—**, **todten—**, bleg som et Liig, dødbleg; **—heit**, f. ud. pl. Bleghed, c.

Fähm, s. **Fehm**.

Fahne, f. -n, (**Dim. Fähnchen**, n. -s pl. s. sg. som ogsaa bemærker i d. T. et slet, aabent Klæde); Fane, c.; **fig.** Fløi, Veirhane, c. (paa Taarne og Huse); den bløde Deel paa begge Sider af Penneposen; (Jagtsp.) Harens og Egernets Hale; (i Kroftuer) det med Kridt opskrevne Regnskab over det Fortærede.

Fahnen-junker, m. -s pl. s. sg. Fanejunker, c.; **—schmied**, m. -es -e, Fanesmed, c.; **—schuh**, m. -es -e, Fanesko, c. (hvori den nederste Ende af Fanen stikkes, naar den bæres); **—träger**, m. -s pl. s. sg. Fanedrager, c.

Fahnjunker, m. s. **Fahnen—**.

Fähnrich, m. -es -e, Fændrik, Fanebærer, c.

Fährden, s. **Gefährden**.

Fahr-bar, aj. befarlig; fremkommelig, som kan befares; (ogsaa) som kan kjøres; **—gut**, n. -es -üter, rørlig Eiendom, c., Møbel, n.; **—ig**, aj. (n. St.) ustadig, som bevæger sig overdrevent; heftig, opfarende; **—lässig**, aj. efterladen, forsømmelig, skjødesløs; **—lässigkeit**, f. ud. pl. E—hed, F—hed, Sk—hed, c.; **—leise**, f. -n, Vognspor, Hjul—, n.; **—niß**, f. -sse, (Sydt.) rørligt Gods, Løsøre; Huusgeraad, n.; **—post**, f. -en, kjørende, agende Post, c.; **—recht**, n. -es -e, Strandret, c.; **—wasser**, n. -s pl. s. sg. Farvand, n.; **—weg**, m. -es -e, Kjørevei, c.; **—wind**, m. -es ud. pl. Medbør, c.; **—zeug**, n. -es -e, Fartøi, n.; **—zins**, m. -es -e, Brøpenge; (ogsaa) Rente, som stiger, naar den ikke erlægges i rette Tid.

Fähr-geld, n. -es -er, Færgepenge; **—lohn**, m. -es ud. pl. F—løn, c.; **—mann**, m. -es -leute, F—mand, c., pl. F—folk; **—schiff**, n. -es -e, F—skib, n., Bort, c.

Fahre, f. -n. (n. St.) Fure, c.; Færge, —baad, c.

Fähre, f. -n, Færge, c.; Færgested, n.

Fahren, v. i. 1) n. m. s. fare, kjøre, age; bevæge sig, bevæges, forandre Sted: (om en hurtig, sædv. uventet Bevægelse): **mit der Hand in die Schüssel —**; begive sig hen, reise, (forandre Sted ved at kjøre, seile med Baade el. smaae Fartøier; med større bruges **segeln** og undert. **schiffen**); **auf Schlittschuhen —**, løbe; **wir sind heute spatzieren ge—**; kjørte, tagne ud for Fornøielse. (I dette Tilfælde forbundet med **præs. infin.** uden **zu**); **die Axt wird vom Stiele —**, flyve, springe af; **die Hirten — noch zu Alp**, drage; **in die Grube —**, stige; ogsaa **fig.** døe; **ein —der Bettler, Ritter**, omløbende, omvankende; **die —de Wuth der Hunde**, Hundegalskab, c. (modsat **fallende Wuth**); **der Maurer fährt auf den Thurm**, hidses op; **nach etw. —**, ile; **— lassen**, lade fare, give slip paa, opgive; **fig.** udbryde (om Talen): **et. fuhr er aus**; **Eim. über das Maul —**, svare overfusende, bide af; (foræld.) handle, virke; behandle, opføre sig, omgaaes; **wohl** el. **übel bei** el. **mit einer S. —**; **ich bin sehr wohl mit diesem Kaufe ge—**, tjent med. 2) a. **Einen** el. **etw.**, kjøre, seile hen til et Sted: **Holz —**; **—lernen**, lære at kjøre.

Föhrig, aj. (i Forstv.) ungt Træ, men, som dog er skudt saa høit, at Vildtet ikke kan naae dets Top.

Fahrt, f. -en, Fart, c.; Reise; især Skibets el. paa et Skib. I Sammens.: **Auf—**, **Ab—**, **Hin—**, **Wall—**, **Schiff—**; det, hvorpaa man gaaer og reiser: Vei, Kjørevei, Stige, c., (hvorpaa man i Bjergv. gaaer op og ned i Gruben); Læs, n.: **eine — Holz**; d. T. Dragt, c.: **eine — Wasser holen**.

Fährte, f. -n, (Jagtsp.) Spor af stort Vildt.

Fajence, f. ud. pl. s. Fayence.

Falsch, m. -en ud. pl. (Sydt.) Blod, n.

Faland, m. -s ud. pl. (n. St.) Djævelen.

Falb, aj. bleggul, blakket.

Falbe, f. el. m. -n -n, blakket, bleggul Hest, c.

Falbel, f. -n, Falblad, c. (paa Fruentimmerklæder).

Falben, v. n. m. s. blive bleggul, visne.

Falbicht, aj. lidet bleggul: ein —es Pferd.

Falgen, v. a. pløie anden el. tredie Gang; s. Felgen.

Falke, m. -n -n, Falk, c. (Rovfugl); (fordum) en Art grov Styk; ogsaa kaldet Falkaune, f. -n.

Falken-auge, n. -s -n, Falkeøie, n.; fig. et skarpt gj—trængende Syn; —blick, m. -es -e, F—blik, n.; —jagd, f. -e, F—jagt, c.; —haube, f. -n, F—hætte, c. [Falkeneer, c.

Falkenier, m. -s -s el. Falkener, m. -s pl. s. sg.

Falknerei, f. Falkeneerkunst, c., ud. pl.; de til Falkejagten henhørende Personer; (ogsaa) Falkegaard, c. pl. -en.

Falkonett, n. -es -e, en Kanon halv saa stor som die Falkaune.

Fall, m. -es, 1) ud. pl. Falden, c., Fald, n.: je größer der Baum, je schwerer der—; der — des Quecksilbers in der Röhre; das Wasser hat hier einen starken —, Fald, Nedfald; der — eines Falken; der — des Preises, Dalen; eine Jungfrau zu — bringen, besove; sie ist zu — gekommen, besovet; en vigtig Mands Død: der — dieses Helden; Navneordenes Endelser, Casus c. (die Fallendung). 2) pl. -älle, det, som falder, især: (Jagtsp.) det faldne Vildt; (i Bjergv.) en vis Art Klofter; (fremdeles) en uventet behagelig el. ubehagelig Begivenhed, og alt, hvad der hændes, tildrager sig el. kan tildrage sig, Tilfælde, n.: sich auf alle Fälle gefaßt halten, være belavet paa, hvad der vil møde; auf den — el. in dem —, daß er, el. im — er sterben sollte; ein trauriger —; im —, i Fald; im — der Noth, i Nødsfald.

Fall-baum, m. -es -äume, Bom, c. (i Fæstningsporte); —beil, n. -es -e, Guillotine, c.; —brücke, f. -n, Faldbro, Trækbro, c.; —endung, f. -en, Bøining, Deklination, c.; —gatter, n. -s pl. s. sg. Faldgitter, n.; —hut, m. -es -üte, Faldhat, Faldehat, c.; —mütze, f. -n, s. —hut; —schirm, m. -es -e, Faldskjerm, c.; —strick, m. -es -e, Faldstrikke, Snare, c. (for at fange Dyr; fig. listig Efterstræbelse); —sucht, f. ud. pl. Faldsot, c., faldende Syge, Epilepsie, c.; —süchtig, aj. som har faldende Syge, epileptisk; —thür, f. -e, Falddør, c.

Fällbar, aj. som kan fældes.

Falle, f. -n, (et Redskab, som under visse Omstændigheder falder til el. ned, især et med Falddør forsynet Indelukke): Fælde, Muse—; ogsaa fig. Snare, c.: Eim. eine — stellen, lægge Snarer for.

Fallen, v. i. n. m. s. falde, — ned; die Blätter — vom Baume; falde om: über den Haufen —, saa lang man er; mit der Thür ins Haus —, (fortælle ubetænksomt); (upers. om Snee, Hagel, Dug og stærk Regn): es fiel ein heftiger Hagel; (om levende Skabninger ogsaa sich, og m. h.): sich wund; sich todt el. zu Tode —; er hat sich den Arm aus dem Gelenke ge—; die —de Sucht, Faldsot, Epilepsie, c.; die —de Wuth der Hunde, en Hundesygdom; fig. falde: (modsat stige): der Nebel fällt; (bevæge sig fra et høiere til et lavere Sted, især om Floder): der Main fällt in den Rhein; (synke, blive dybere; om Stemmen og Tonen); formindskes, blive ringere i Priis, Godhed, indvortes Styrke, Magt, Anseelse, borgerlig Velstand, Sæder rc.): das Korn, sein Ansehen, seine Liebe gegen mich ist ge—; Adam fiel; omkomme, døe (om Dyr): sein bestes Pferd ist ihm ge—; bliver i et Slag: wie sind die Helden ge—; (om mange frivillige Handlinger, som udføres hurtigt og undert. med Voldsomhed): Einen um den Hals, zu Fuße —; in Ohnmacht —; Eim. in die Rede, in das Wort —; dem Feinde in die Arriergarde —, anfalde; das Fest fiel auf einen Sonntag; Eim. in das Amt —, gjøre Indgreb i; Eim. in den Kauf —, overbyde; von einer Person el. S. —, falde fra (hans Parti), afstaae; die Vögel — auf das Aas, flyve til det; (om vilkaarlige, uventede Handlinger og Forandringer): in eine Krankheit, einen Schlaf, dem Gerichte in die Hände, auf die Gedanken —; auf Einen —, (saavel i god Bem., udsee til, som i ond, have mistænkt for); Eim. beschwerlich —; (om større Dyr) føde: von schönen Pferden — schönen Füllen.

Fällen, v. a. gjøre at Noget falder; einen Baum, fælde, omhugge; einen Schacht, gjøre dybere; Wasser—, bortlede; den Anker —, udkaste, lade falde; fig. (især i Jagtsp.) fælde, dræbe ved et Skud; ein Urtheil —, fælde, afsige; —llung, f. -en, Fælden, Gjøren dybere, Bortleden, Udkasten, c.

Fällig, aj. fig. (om Pengesummer, Afgifter rc.) forfalden: ein —er Wechsel.

Falliment, el. —issement, n. -es -e, Fallit, c.; —iren, v. n. m. h. fallere.

Falls, av. d. T. ifald, saafremt, om.

Falsch, aj. falsk: uægte: —es Gold; eftergjort: ein —es Siegel; bedragerisk: ein —er Spieler; forstilt: ein —er Freund; usand: —schwören; ein —er Eid, Meened, c.; med Kunstens Regler: —singen; om Vare rc., der ikke have deres tilbørlige indvortes Godhed: —e Farben; der Grund ist —; das Eis ist —; (n. St.) vred, fornærmet: Einen — machen.

Falsch, n. el. m. -es ud. pl. (Sydt.) Mangel, Feil, c.: die Schafen haben keinen —; Falskhed, Usandhed, Svig, c., Bedrageri, n.: ohne — handeln.

Fälschen, v. a. (forældt.) forfalske.

Fälscher, m. -s pl. s. sg. Falskner, c.

Falschheit, f. 1) Falskhed, c. (i Opførsel) ud. pl. 2) Bedrageri, n., Underfundighed, c. pl. -en.

Fälschlich, aj. usand: ein —es Vorgeben; bedragerisk, falskelig: —umgehen.

Falschmünzer, m. -s pl. s. sg. Falskmyntner, c.

Falschnamig, aj. pseudonym.

Falsum, m. -s -sa, Falsum, n.

Falte, f. -n (Dim. Fältchen, n. -s pl. s. sg.) Folde, Ombøining, Rynke, c., Læg, n. (især paa et Klædningsstykke); die —n in der Haut, Rynke i Huden; fig. die —n des Herzens, hemmelige Tilbøieligheder.

Fälteln, v. a. lægge i smaae Folder, kruse.

Falten, v. a. lægge i Folder; die Hände —, folde, (lægge sammen, for at bede); einen Brief, lægge sammen.

Faltenmagen, m. -s, Psalmebogen, (den tredie Mave hos drøvtyggende Dyr).

Falter, m. -s pl. s. sg. (en almindelig Benævnelse paa alle bevingede Insecter); især: Sommerfugl, c.

Faltig, aj. foldet, som har Folder; i Sammens., hvor det ogsaa hedder fältig, saa meget som fach, s. fach.

Falz, 1) f. (Falzen) s. Balz (Balzen). 2) m. -es -e, Fals, c. (en regelmæssig Fold, især hos adskillige Kunstnere og Haandværkere); Rende, Rifle, Fure, c.

Falzbein, n. -es -e, Falsbeen, n. (især hos Bogbinderne).

Falzen, v. a. false, lægge i Fals, sammenlægge og stryge glat: einen Brief —; forsyne med Render, Falser, Furer.

Falzicht, aj. som ligner en Fals.

Falzig, aj. falset, med Fals.

Fama, f. ud. pl. Fama, c.

Familiär, aj. familiær, fortrolig.

Familiarität, f. -en, Familiaritet, c.

Familie, f. (4 Stav.) -n, Familie, c. (i dette Ords Bem. i Dansk): wie stark ist ihre —; eine berühmte —; eine Pflanzen —.

Familien-begräbniß, n. -sses -sse, Familiebegravelse, c.; —leben, n. -s ud. pl. F—liv, n.; —stück, n. -es -e, F—stykke, n.

Famulus, m. pl. -uli, Famulus, c.

Fanatiker, m. -s pl. s. sg. Fanatiker, Religionssværmer, c.; —atisch, aj. fanatisk, sværmerisk; —atismus, m. ud. pl. Fanatisme, c., Troesraseri, n.

Fang, m. -es -änge, Fangen, Fangst, c. ud. pl.; Stedet, hvor og Redskabet, hvormed Noget fanges; (Jagtsp.) et Rovdyrs Tænder, ligel. Losfers og Rovfugles Kløer; et Stik med Hirschfængeren el. Jagtspydet; Hundens Bid.

Fangeisen, n. -s pl. s. sg. Jagtspyd, n.

Fangen, v. i. a fange: gribe, faae fat paa, gjøre til Fange: einen Ball, einen Vogel, einen Verbrecher —; fig. ved List el. konstige Vælter faae i sin Magt: Jemanden mit seinen eigenen Worten —, die Fische mit der Angel —; opfange, indeslutte: den Rauch; (Jagtsp.) stikke ihjel, sædv. abf—; Feuer —, —, fænge, antændes; fig. leicht Feuer —, let blive vred; sich —, fanges, indesluttes.

Fänger, m. -s pl. s. sg. kun i Sammens. som Anf—, Empf— ꝛc.

Fangzahn, m. -es -ähne, Hugtand, c.

Fant, m. -es -e, el. sædv. Fändchen, n. -s pl. s. sg. Fante, c. (et ungt, især lapsegtigt, vindigt Mske.).

Fantasie, f. (3 Stav.) -n (4 Stav.) Phantasie, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); —siren, v. n. phantasere; især tale over sig i Sygdom; d. T. for faseln; —tast, m. -en -en, Phantast, Sværmer, c.; —tasterei, f. -en, d. T. Phantasteri, Grillefængeri, n.; —tastisch, aj. phantastisk.

Farbe, f. -n, Farve, c.: sie veränderte die —, den naturlige, sunde Ansigtsfarve; Oel —, Wasser —, (hvormed der males); fig. Einen mit häßlichen —n abmalen; (Jagtsp.; af Kotte og Saltfyrere) Blod, n.; (i Kortspil) Kort, hvis Tegn have eet Slags Farve og Stilleise; ogsaa: Trumf, Vælt, c.

Färbe-holz, n. -es ud. pl. Farvetræ, n.; —kessel, m. -s pl. s. sg. F—kjedel, c.; —kunst, f. ud. pl. F—konst, c.; —röthe, f. ud. pl. F—rede el. Farverrede, Krap, c.; —stoff, m. -es -e, F—stof, n.

Färben, v. a. eine S., farve; sich, faae en vis Farve; ogsaa skifte Haar: der Hirsch hat gefärbt; —bung, f. -en, Farvning, c.

Farben-brechung, f. -en, Farvebrydning, c.; —brett, n. -es -er, F—bræt, n., Palet, c.; —gebung, f. -en, F—blanding, Colorit, c.; —kasten, m. -s pl. s. sg. F—kasse, c.; —mischung, f. -en, F—blanding, c.; —reibung, f. F—rivning, c.; —spiel, n. -es -e, F—spil, n.

Färber, m. -s pl. s. sg. Enhver, som farver, især: Farver, c.

Färber-handwerk, n. -es -e, Farverhaandværk, n.; —kunst, f. ud. pl. F—konst, c.; —geselle, m. -n -n, F—svend, c.

Färberei, f. -en, Farvevidenskab, Farvekonst, c. ud. pl. Farvearbeide, Farverens Forretning; Farveri, Farverens Værksted.

Färberröthe, f. s. Farberöthe.

Farbig, aj. farvet; couleurt; (især i Sammensætn., hvor det ogsaa hedder: farben).

Farblos, aj. farveløs, som er uden Farve.

Farce, f. -n, Farce, c.: (Fylding, c. i Kogekonsten; Gjøglespil, et lidet comisk Theaterstykke).

Farn, m. bedre: —kraut, n. -es -äuter, Bregne, c., (Plante).

Farre, m. -n -n (forældt.) Tyr, Oxe, c.; —nschwanz, m. -es -änze, Tyrerie, c.

Färse, f. -n, Qvie, c.; —nkalb, n. -es -älber, Qviekalv, c.

Fasan, m. -es -e, el. -en -en, Fasan, c.; —enjäger, m. -s pl. s. sg. Fasanjæger, c.; —erie, f. Fasanhuus, n., —gaard, c. pl. -n; Videnskaben, at omgaaes Fasaner, ud. pl.

Fasch, 1) m. -es -e, et Stykke Saaleleder (1 Alen langt, 2 Alen bredt); Træste, c. (en Sygdom i Munden paa Pattebørn) ud. pl. 2) n. -es ud. pl. (Jagtsp.) visse Dyrs Blod.

Fäsche, f. -n, d. T. Corset, n. (Snørliv).

Faschine, f. -n, Fassine, c. (ved Størmleben).

Fasching, m. -s -e, (Sydt.) Fastelavn, c.

Fase, f. -n el. sædv. Fasen, m. -s pl. s. sg. (Dim. Fäßchen, n. -s pl. s. sg.) tynd Traad, Trævl, c. (og hvad der ligner den): Fiiua, c., Planternes tynde Rødder: die — an den Wurzeln, im Leibe.

Fasel, f. (sjeldnere) m. -s ud. pl. (Sydt. og Nordt.) Avl, Opdræt, Yngel, c.; Bedækning, Forplantning, c. (især Dyrs); Slags, n., Art, c.: ein Pferd von guter —.

Fasele, f. s. Faseole.

Faselei, f. -en, Fjanteri, Fasentasteri, n., flygtig, letsindig Tænke- og Handlemaade, ud. pl.; de flygtige, letsindige Tanker og Handlinger selv.

Faselhaft, og —selig, aj. flanevorn, letsindig.

Faseln, v. n. m. h. forplante sin Slægt, (især om Sviin) fare; fig. formere sig; unrecht Gut faselt nicht, lykkes ikke; tænke og handle flanevorent, letsindigt; tale vanvittigt, phantasere (om Syge).

Faselvieh, n. -es ud. pl. Opdrætsqvæg, det til Avling bestemte Qvæg.

Fasen, m. -s pl. s. sg. s. Fase.

Fasen el. **Fasern**, v. a. trække Traader ud, trævle op; - sich, trævles, løbe op.
Fasennackt, aj. splitternøgen.
Faseole, el. **Fasele**, f. -n, tyrkisk Bønne, Sminkbønne, c.
Faser, f. -n, (Dim. Fäserchen, n. -s pl. s. sg.) Trævl, c. (især hos Dyr og Planter).
Fasericht, aj. trævlagtig.
Faserig, aj. trævlet.
Fasern, s. Fasen.
Faß, n. -sses -ässer, ethvert Kar, dog kun i Sammens.: Tinten—, Blækhorn, n.; Salz—, Saltkar, n. &c.; Kar, n. (sammensat af Træstaver og Tøndebaand, og enten i een el. i begge Ender forsynet med Bund); et bestemt Maal paa flydende el. tørre Ting, pl. Faß.
Fäßchen, n. -s pl. s. sg. liden Tønde, Dunk, Bimpel, c.
Faßbinder, m. -s pl. s. sg. Bødker, c.
Faßdaube, s. Daube.
Fassen, v. a. Einen el. etw., gribe fat og holde; d. T. Bier—; komme paa Fade; d. T. Korn —, styrte i Sække; einen Ring —, indeslutte og gjøre fast, indfatte; der Sack kann so viel —, rumme, holde, tage imod; fig. fatte, søge at opnaae en el. anden Hensigt: Einen bei seinem Worte —, tage paa Ordet; etw. kurz —, sige med faa Ord; sich kurz —, udtrykke sig kort; etw. in die Augen —, see opmærksomt paa; etw. zu Herzen —, lægge paa Hjerte; ich werde es —, beholde i Hukommelse; er wird es leicht —, begribe, forstaae; Muth, Herz —; einen Anschlag —, fatte, lade opstaae hos sig; sich, blive sig igjen bevidst, samle sine Tanker, fatte sig; sich in Geduld —, skikke sig i Taalmodighed; partic. gefaßt: auf etw. — seyn; sich auf etw. — machen, fattet, beredt.
Fässerweise, aj. fadeviis.
Faßfaul, aj. som smager af Fadet.
Faßlich, aj. fattelig, begribelig, tydelig: ein —er Vortrag; —keit, f. ud. pl. F—hed, c.
Fassung, f. ud. pl. Indfatten, Indfatning, c.; fig. Fatning, Standhaftighed, c., Mod, n.
Fast, av. næsten, hartad: ich habe es — von Allen gehört; (forældt.) meget.
Fasten, pl. ud. sg. (Sydt. Faste, f. -n) Faste, c., især de nærmeste 40 Dage før Paaske: die — sind (ikke ist) nahe.
Fasten, v. n. m. h. faste.
Fasten-abend, m. -es -e, s. Fastnacht; —bretzel, f. -n, Fastekringle, c.; —predigt, f. -e, Fasteprædiken, c.; —zeit, f. -en, Fastetid, c.
Fastnacht, f. ud. pl. Fastelavn, Fastenat; (egentligen Natten før Askeonsdag; ogsaa Dagen før denne Nat, hvide Tirsdag; ogsaa Fastenabend, u. St. d. T. Fastelabend, og ud. Art. Fastnachten); den hele Tid fra hellig tre Konger til Askeonsdag, Carnaval; d. T. Fasenacht, (Sydt.) Fasching.
Fastnachts-lust, f. -üste el. —lustbarkeit, f. -en, Fastelavnsleier; —spiel, n. -es -e, F—spil, n.
Fasttag, m. -es -e, Fastedag, c.
Fata, f. ud. pl. Fata, c.
Fatal, aj. fatal: (d. T. uheldig, Ulykke bringende: es ist ein —er Tag; imod, uforDragelig, modbydelig, om Personer og Ting: es ist mir —; ein —es Gesicht; —ist, m. -en -en, Fatalist, c. (En, som troer paa en uundgaaelig Skjebne, og negter al Frihed. Hans System kaldes der —ismus); —ität, f. Fatalitet, c. (uundgaaelig Nødvendighed, c. ud. pl.; d. T. ulykkeligt Tilfælde, n., Gjenvordighed, c. pl. -en).
Fatsche, **Fätsche**, f. -n, (Sydt. d. T.) Svøb, n.; fätschen, v. a. svøbe (spæde Børn).
Faul, aj. raadden: —es Wasser; fig. doven, fuul, lad, dorsk, uvirksom, sevnig.
Faul-bett, n. -es -en, Leibænk, Canapee, Sofa, c.; —fieber, n. -s ud. pl. (om flere Arter pl. s. sg.) Forraadnelsesfeber, c.; —fleckig, aj. som har raadne Pletter; —heit, f. ud. pl. Dovenskab, Ladhed, c.; —thier, n. -es -e, Dovendyr, n.
Fäule, f. ud. pl. Forraadnelse, c.; et raaddent Sted i Træet.
Faulen, v. n. m. h. raadne.
Faulenzen, v. n. m. h. vulg. dovne, drese, leie, strække sig af Dovenskab; —zer, m. -s pl. s. sg. Lad, Dovenkrop, Dagdriver, c.; —zerei, f. Dovenskab, Ladhed, c., Dagdriveri, n.
Fäulicht, aj. raaddenagtig.
Faulig el. **fäulig**, aj. angrebet af Forraadnelse.
Fäulniß, f. ud. pl. Forraadnelse, c.
Faum, m. -es ud. pl. (især Sydt.) Skum, Fraade, c.
Fäumen, v. 1) a. skumme: die Brühe —. 2) n. m. h. skumme, fraade.
Faust, f. -äuste, (Dim. Fäustchen, n. -s pl. s. sg.) Næve, knyttet Næve, Haand, c. (naar man taler med Eftertryk): mit dem Degen in der —, med væbnet Haand, med Magt; in die — lachen, i Skæget; vor der — abschlagen, afslaae ganske; zur — kommen, i Haandgemæng, i Haar sammen.
Faust-birn, f. -en, Keiserpære, c.; —degen, m. -s pl. s. sg. Dolk, c.; —dick, aj. nævetyk; —gerecht, aj. hvad man kan opfatte med Næven; —handschuh, m. -es -e, Bælgvante, Bulvante, c. (alene med Tommelfinger); —kampf, m. -es -ämpfe, Nævekamp, c. (Baxen); —kämpfer, m. -s pl. s. sg. Nævekæmper, (Baxer) c.; —recht, n. -es ud. pl. Næveret, c.; —schlag, m. -es -äge, Næveslag, n.
Fäustel, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Jernhammer, c.
Fausten, v. a. (Sydt.) slaae med knyttet Næve.
Fäustling, m. -es -e (Sydt.) Stok, c.; Pistol, c.; Bælgvante, c.
Favorabel, aj. gunstig, velvillig, fordeelagtig.
Favorit, m. -en -en, Favorit, c.; —inn, f. -en, Favoritinde, c.
Faxen, pl. ud. sg. vulg. løierlige Abestreger, pudseerlige Bevægelser.
Fayence (l. —jangß) f. Fayence, uægte Porcelain, Steentøi, n.
Februar, m. -s ud. pl. Februar, c.
Fecht-boden, m. -s -öden, Fegtesal, c.; —degen, m. -s pl. s. sg. Fegtekaarde, c. (Rappier); —handschuh, m. -es -e, F—handske, c.; —kunst, f. -ünste, F—konst, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. F—mester, c.; —schule, f. -n, F—skole, c.
Fechten, v. i. n. m. h. fegte: (stride, slaaes sammen; lære el. øve sig i Fegtekonsten; gjøre Bevægelser som En, der fegter; stride med Ord; d. T. især ogsaa i Sammens.: an—, aus—, ver—); d. T. betle, (om Haandværkssvende).
Fechter, m. -s pl. s. sg. Fegter, c. (især Sydt.) en

uforskammet Tigger; —streich, m. -es -e, fig. forstilt Angreb, Blendværk, n., Finte, c.

Feder, f. -n, Fjeder (Fjæder, Fjer) c.: (særdeles Arter: Hut—; Schreib—, Pen, Skrivepen, Pennefjeder, c.; Reiß—, Ridsefjeder (af Metal); Fiskenes Finner; ogsaa Fjederseng, c., Seng med Fjeder i, d. T. ud. sg.); fig. Staalfjeder, især Uhr—; (i Jagtsp.) Børsterne paa Ryggen af Vildsviin, Pindene paa Pindsviin og Harens korte Hale; Jagtspyd, n., Fangjernet, mod hvilket man lader Vildsvinene løbe; forskjellige Slags kiilformige Redskaber.

Feder-ball, m. -es -älle, Fjederbolt, c.; —besen, m. -s pl. s. sg. F—vinge, c. (til at støve af med); —bett, n. -es -en, Seng med Fjederdyner i; —büchse, f. -n, Pennefoderal, Penalhuus, n.; —busch, m. -es -üsche, F—busk, c.; —fechter, m. -s pl. s. sg. (foragteligt) en trættekjær Advocat el. en stridbar Skribent; —händler, m. -s pl. s. sg. F—handler, c.; —hart, aj. haard som en Staalfjeder, elastisk; —icht, aj. fjederagtig; som ligner Fjeder; —ig, aj. som har Fjeder, fuld af F—; —kiel, m. -es -e, Pennepose, c.; —kissen, m. -s pl. s. sg. F—pude, c.; —kraft, f. ud. pl. F—kraft, Elasticitet, c.; —krieg, m. -es -e, Pennekrig, c., skriftlig Strid, c.; —leicht, aj. let som en Fjeder, meget let; —lesen, n. -s ud. pl. Fjederplukken, c.; fig. nicht viel -s machen, ingen Omstændigheder, ikke nøle længe; —meißel, f. -n, Linskav, n. (Charpie til Saar); —messer, n. -s pl. s. sg. Pennekniv, c.; —muff, m. -es -üffe, F—muffe, c.; —nelke, f. -n, F—nellike, c.; —schmücker, m. -s pl. s. sg. F—mager, c.; —spiel, n. -es -e, sammenknyttede Bundter Fjeder, til at bortskrække Vildtet med; sammenbundne Fuglevinger, til ved Falkejagt at lokke den udkastede Falk tilbage; Falkejagt, ud. pl.; (Sydt.) Fjedervildt; Stravnæsespil, n.; —spule, f. s. —kiel; —staub, m. -es ud. pl. Duun, n., (Flaumfeder, Staub—); isländischer —staub, Ederduun, n.; —stäuber, m. -s pl. s. sg. F—handler, c.; F—kost, c. (til at afstøve med); —strich, m. -es -e, Pennestreg, n.; —stutzer, m. -s pl. s. sg. s. —schmücker; —vieh, n. -es ud. pl. tamme F—kreature; F—fræ.

Federn, v. n. m. h. die Betten, fjedre, tabe Fjedre; sich, (om Fugle) fælde, faae nye Fjedre.

Fee, f. -n (2 Stav.) Fee, c.; —nhaft, aj. feeagtig; —nmärchen, n. -s pl. s. sg. Feeæventyr, n.; —rei, f. -en, Trylleri, n., Feeverden, c.

Fege, f. (sjeld.) Feien, Rensning, c. ud. pl.; et Værktøi til at rense især Sæden med; Kornharpe, c. pl. -n; —feuer, n. -s pl. s. sg. Skjærsild, c.; —geld, n. -es ud. pl. Skorsteens- og Renovationspenge.

Fegen, v. a. rense, gjøre reen: einen Graben —; (især Nordt.) feie, udfeie, børste; die Bienen —, (n. St.) beskære Voxskiverne; ein Schwert, pudse, skure; fig. Getreide, rense gjennem et Sold; Eim. den Beutel, gjøre tom; Einen, d. T. give en drei Irettesættelse.

Feger, m. -s pl. s. sg. Feier, c. (især i Sammens. Schwert— 2c.).

Fegsel, n. -s ud. pl. (Sydt.) Feieskarn, n.

Fehde, f. -n, Feide, c.; (forældt.) Sikkerhed; -brief, m. -es -e, Feidebrev, n.; —n, v. a. (sjeld.) feide.

Fehe, f. -n, siberisk og tartarisk Egern, n.; udenlandsk Maar, c.; hines og dettes Skind; —hwamme, f. -n, disse Dyrs Vom, Bug.

Fehl, av. feil, urigtig, falsk, (imod Hensigten el. Reglerne); ligel. forgjeves, (dog kun i adskillelig Forbindelse med forskjellige Verber).

Fehl-bar, aj. feilbar, som kan feile, kan fare vild; —barkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —bitten, v. n. m. h. bede forgjæves; —bitte, f. -n, forgjæves Bøn, c.; —drucken, v. a. trykke feil; —führen, v. n. m. s. føre vild; —gebären, v. a. føde for tidlig, abortere; —geburt, f. -en, for tidlig Nedkomst, c.; —gang, m. -es -gänge, forgjæves Gang, Irgang, c.; —gehen, v. n. m. s. gaae vild; —greifen, v. n. m. h. gribe feil; forgribe sig; især fig. gribe urigtige Midler; —griff, m. -es -e, Feilgreb, Misgreb, n.; —jahr, n. -es -e, Misvæxtaar, n.; —laufen, v. n. m. s. løbe feil; —schießen, v. n. m. h. skyde feil, skyde forbi; fig. tage feil i sin Formodning; —schlag, m. -es -äge, Feilslag, n.; —schlagen, v. i. n. m. h. slaae feil; sædv. fig. m. s. mislykkes, falde galt ud; —schlagen, n. -s ud. pl. Mislykken, c.; —treten, v. i. n. m. h. træde feil; —tritt, m. -es -e, feilt Trin; fig. Feiltrin, n.

Fehl, m. -es -e, (forældt. for Fehler).

Fehlen, v. n. m. h. feile: ikke træffe: die Schießer —; tage feil, fare vild: des rechten Weges, el. den rechten Weg —, (bedre ver—); in der Aussprache —; slaae feil, gaae glip af, mislykkes: es kann ihm nicht —; mangle, fattes, ikke være tilstede; især upers.: es fehlt ihm Geld el. am Gelde; an mir soll es nicht —, jeg skal intet undlade fra min Side; fig. begaae en Feil, handle ulovligt: große Leute können auch —; være fjern, langt fra, kun upers.: es fehlt viel, der mangler meget i; weit gefehlt, langt fra; es fehlet noch weit; føle en Ufuldkommenhed saavel paa Legeme som Sjæl: was — ihm die Augen? was fehlt ihm?

Fehler, m. -s pl. s. sg. en Ting, som feiler el. slaaer feil, i forskjellige Spil modsat Træffen; Feil, Meen, Skade, c.: ein — am Auge; Forseelse, Urigtighed, Skyld, Last, c.: einen — begehen; — in der Rechnung; es ist nicht mein —; ein grober —.

Fehler-frei el. —los, aj. feilfri; —losigkeit, f. -en, Feilfrihed, c.; —haft, aj. feilagtig, c.; —voll, aj. feilfuld.

Fehm, f. 1) pl. -en, Blodret, Criminalret, c.; sammes Udøvelse, og Retten, som udøver den; (især en forhenværende, meget hemmelig, piinlig Ret i Westphalen); (das heimliche Gericht, Fehmgericht, die Vehm, Feim). 2) ud. pl. (Sydt. og Nordt.) Olden, c., (Egens og Bøgens Frugt, forsaavidt den tjener til Svinenes Mæstning; denne Mast selv, og Rettigheden, at drage Nytten deraf).

Fehmen, m. -s pl. s. sg. en Dynge Grenebrænde, Kornneg, Halm el. Hø; Stavl, Stak, c.

Fehmgeld, n. -es ud. pl. Oldenpenge, (som Skoveieren faaer for Olden).

Fehmstatt, f. -ätte, el. Fehmstätte, f. -n, Stedet, hvor Ret holdes, og Retterplads, c.

Fehn, n. -es -e, (n. St.) Tørveland, n., —mose, c.

Fehwamme, f. -n, s. Fehe.

Feier, f. pl. (sjeld.) -n; Ferie, c., Hvile fra de dag-

lige Arbeider; Helligholdelse, c. (især af en religiøs hellig Dag); Høitidspynt, festlig Pyndelse, c.

Feier-abend, m. -es -e, arbeidsfri Aftentid, Hviletid, c., Ende paa Dagarbeidet; (fordum) Helligaften, c.; —bursche, m. -n -n (hos Haandv.) en Svend, som intet Arbeide har; —gesang, m. -es -änge, Festsang, c.; —kleid, n. -es -er, Høitidsklædning, c.; —lich, aj. høitidelig, festlig; —lichkeit, f. -en, Høitidelighed, Festlighed, Ceremonie, c.; —stunde, f. -n, Hviletime, c.; —tag, m. -es -e, Hviledag; Høitidsdag, Fridag, Feriedag, c.

Feiern, v. 1) n. m. h. hvile fra Arbeidet; fig. gaae ledig, hele, dreie; (digter.) tie andægtig. 2) a. etw., einen Tag, ein Ereigniß, høitideligholde, feire, helligholde; Einen, prise, ære, forherlige; Gott den Herrn —; Göthe, Schiller sind gefeierte Namen, høit hædrede.

Feifel, f. -n, en af Hestens Spytkjertler, og Vædsken, som skal findes deri, og foraarsage en Sygdom, der ligeledes kaldes die Feifel.

Feig, el. sædv. -e, aj. løs, mør, blød, (forældt. og kun endnu i Bjergv.); fig. feig, modløs, forsagt; —heit, f. ud. pl. F—hed, M—hed, F—hed, c.

Feigblatter, f. -n, s. Feigwarze.

Feige, f. -n, Figen, c.; —nbaum, m. -es -äume, Figentræ, n.; —nblatt, n. -es -ätter, Figenblad, n.; fig. (Jagtsp.) Hindens og Tævehundens Fødselsdeel, c.

Feigherzig, aj. feighjertet; —keit, f. ud. pl. F—hed, c.

Feigling, m. -es -e, Kujon, c., et feigt Mske.

Feigwarze, f. -n, enhver større, fra Usundhed hidrørende, blød el. haard Ophøining paa Huden, især paa Legemets Bagdeel; fornemmelig som Følger af venerisk Syge.

Feil, aj. tilfals, til Kjøbs, som falbydes; das Leben ist ihm —, han hader Livet; eine —e Seele, en lav, nedrig, som gjør Alt for Penge; eine —e Dirne, en Skjøge.

Feilbieten, n. -s pl. s. sg. —bietung, f. -en, Falbyden, F—bydelse, c.

Feile, f. -n, Fiil, c.

Feilen, v. a. file; (n. St.) falbyde.

Feilenhauer, m. -s pl. s. sg. Fiilmager, c. (en Smed, som forfærdiger File).

Feilicht, n. -es -e, Fiilspaan, c., det, som affiles, ud. sg.; Filsier, n. ud. pl.

Feilschaft, f. -en, vulg. de til Salg bestemte Vare.

Feilschen, v. a. vulg. byde tilfals, have at falbyde; eine Waare —, spørge om Prisen; um etw. —, tinge, prutte, handle om.

Feilscher, m. -s pl. s. sg. En, som prutter.

Feilspäne, pl. ud. sg. Fiilspaan.

Feilstock, m. -es -öcke, Struestik, c.

Feim, 1) m. d. T. s. Fehmen. 2) f. s. Fehm.

Fein, aj. fiin: (tynd, subtil, ikke grov): —er Sandstein; —e Arbeit; —es Garn; (luttret, reen, puur, ublandet, renset for fremmed Tilsætning): —es Gold; (som er forfærdiget el. bestaaende af kostbare Materialier): ein —er Hut; —es Mehl; (gjort med Konst og særdeles Flid): —e Waaren; fig. (skjult paa en konstig el. meget klogtig Maade): ein —es Lob; ein —er Unterschied; (duelig til at opdage en Tings skjulteste Egenskaber): eine —e Nase; (hvor Færdighed i ved sine Handlinger at skjule sin sande Hensigt, snu, forslagen, snild, snedig): wie —! er ist sehr —; (som har et godt Udvortes; smuk, skjøn; i denne Bem. mindre end schön): eine —e Gestalt; (pæn, reenlig, pudset): —gekleidet seyn; (velanstændig, høflig, sædelig): ein —er Mensch, eine —e Lebensart; (d. T. god, anseelig, ikke almindelig): ein —es Vermögen; (som av. alene d. T. tilbørlig, behørig, brav): —stille; er wird es — empfinden, vil vel: er blieb — weg, blev smukt borte; (ofte tjener det blot til at forstærke det paafølgende Ords Eftertryk, for) meget, ret: damit der Kalk — fest halte; mach — geschwinde; seyd — ruhig.

Feind, av. fjendsk, hadefuld, hadsk, (kun med seyn og werden): Einem el. einer S.

Feind, m. -es -e, Fjende, c. (fjendtlige Krigsfolk, især ud. pl., en Hob fjendtlige Soldater; Personers el. Tings Uven, Modstander, Hader, c.); der böse —, Djævelen.

Feind-inn, f. -en, Fjende, Modstanderinde, c.; —lich, aj. fjendtlig, fjendsk, hadefuld; passende for, hørende til Fjenden; fig. ugunstig, ubehagelig, upassende; —lichkeit, f. -en, Fjendtlighed, c.; —schaft, f. -en, Fjendskab, n.; —schaftlich, aj. (sjeld.) fjendtlig; —selig, aj. fjendtlig, fjendsk, hadefuld, hadsk; —seligkeit, f. Fjendskab, n. ud. pl., Fjendtlighed, c., pl. -en.

Feine, f. ud. pl. s. Feinheit.

Feinen el. feinern, Dim. feineln, v. a. gjøre fiint el. finere, forfine; den Zucker —, raffinere.

Feinheit, f. Fiinhed, c. (den fine Beskaffenhed ved en Ting, i alle de Bem. Adject. fein har) ud. pl.; en fiin Tanke, en fiin Vending, pl. -en.

Feist, aj. (især Sydt.) fed, vel ved Magt, lasket, ved Mæstning fed; —heit el. —igkeit, f. ud. pl. Fedme, Fedhed, c.

Feist, n. -es ud. pl. (Jagtsp.) Hjortens og Hindens Fedt; —jagen, n. -s pl. s. sg. Jagt, som anstilles, naar Hjortene ere fede.

Feisten, v. a. (Sydt.) fede, mæske.

Felbel, m. -s pl. s. sg. Bomuldsfløiel, c.

Feld, n. -es -er, Mark, c. (en lige Deel af Jordens Overflade, modsat Bjerg); fig. lige, med Lister el. paa anden Maade indfattede Fordybninger, f. Ex. i Bygningsk. Mellemrummene mellem Bjælkerne paa Lofterne; Fag, n. (de tomme Pladse i en Træværg; Rummet mellem Tøndebaandene; Rude, c. (paa Dambrættet); Bed, n. (i en Have); Felt, n. (Overfladen af et Skjold el. en Deel af samme) Dørfylding; Fælled, c., Felten, Marken (om en Krigshær, naar den ligger i Leir) ud. pl.; ogsaa Pladsen, som to Krigshære indtage i Slaget; Valplads, c.: das — behalten; mit Eim. zu — ziehen, drage til Felts, begynde Proces; (i Bjergv.) den Deel af et Bjerg, som drives el. kan drives, Mine, c. ud. pl.; Ager, c., den til Sædedyrkning bestemte Deel af Jordfladen: das —bauen; das Brach—, Brakmark; d. T. ogsaa Agerdyrkningen selv; Fag, n. (den Ting, man fortrinlig er kyndig i).

Feld-arbeit, f. -en, Markarbeide, n.; —bäcker, m. -s pl. s. sg. Feltbager, c.; —bäckerei, f. -en, Feltbageri, n.; de dertil hørende Personer; —bau, m. -es ud. pl. Agerdyrkning, c., de dertil nødvendige

Agre; —bett, n. -es -en, Feltseng, c.; —biene, f. -n, Skovbi, c.; en Art vilde Bier; —binde, f. -n, Officiersskjærf, n.; —blume, f. -n, Markblomst, c.; —dieb, m. -es -e, Marktyv, c.; —dienst, m. -es -e, Felttjeneste, c.; —frucht, f. -üchte, Markfrugt, c.; —geräth, n. -es -e, Markredskab, n.; Felttøi, Feltredskab, n.; —gericht, n. -es -e, Ret over Marksager; (n. St.) Krigsret, c. (forsaavidt den holdes i Felten); —geschrei, n. -es -e, Feltskrig, n. (vildt Skrig ved Angreb); Feltraab, n.; —grille, f. -n, Markgrille, Græshoppe, c. (Insect); —herr, m. -n -en, Feltherre, c. (Høistbefalende over en Armee); —huhn, n. -es -ühner, Agerhøne, c. (Fugl); —hüter, m. -s pl. f. sg. Hyrde, Markvogter, c.; —jäger, m. -s pl. f. sg. Hønsejæger, c.; (ved Armeer) Feltjæger, c.; —keller, m. -s pl. f. sg. en i Felten anlagt Kjelder; Flaskefoder, n.; —kessel, m. -s pl. f. sg. Feltkjedel, c.; —kümmel, m. -s ud. pl. vild Kummen, c.; —lerche, f. -n, Sanglærke, c.; —mark, f. -en, Markeskjel, n., Agerreen, (ogsaa die —markung, —scheidung, Marks—); Indbegrebet af alle til et Sted el. en Eiendom hørende Marker, samt disses Grændse; Bymark; —marschall, m. -es -älle, Feltmarskalk, c.; —maus, f. -äuse, Markmuus, c.; —meister, m. -s pl. f. sg. Mestermand c.; vulg. Rakker, c.; —meisterei, f. -en, Mestermandens og hans Karles Bolig, c.; —messen, n. -s ud. pl. Landmaaling; Landmaalerkonst, c.; —messer, m. -s pl. f. sg. Landmaaler, c.; —prediger, m. -s pl. f. sg. Feltpræst, c.; —scherer, m. -s pl. f. sg. (d. T. der —scher) Feltskærer, Saarlæge, c.; —scheidung, f. -en, f. —mark; —schlacht, f. -en, Feltslag, n.; —schlange, f. -n, en Art Slanger; et Slags lange Kanoner; —schön, aj. (Nordt.) smuk langt fra, i Afstand; —stück, n. -es -e, Feltkanon, c.; Landskabsmaleri, n.; —taube, f. -n, Skovdue, c.; —wache, f. -n el. —wacht, f. -en, Feltvagt, c. (enhver Vagt i Felten; en udenfor Leirens Linier staaende Vagt, som udstiller Forposter); —webel, m. -s pl. f. sg., Commandeersergeant, c.; —weg, m. -es -e, Markvei, c., Sti, c; —weges, n. pl. f. sg. (forældt) et Stykke Vei paa 125 geographiske Skridt; en Markes Længde; —wiese, f. -n, Engmark, c.; —zeichen, n. -s pl. f. sg. Felttegn, n. (Skjærf, Quast rc.); —zeugmeister, m. -s pl. f. sg. Felttøimester, c.; —zug, m. -es -üge, Felttog, n.

Feldung, f. -en, Fylding (i en Dør rc.).

Felge, f. -n, Ager, som er rispet el. skal rispes; Hjulfælge, c.; —n, v. a. den Acker, rispe; das Rad, forsyne med Fælger; —nhauer, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Hjulmand, c.

Fell, n. -es -e (Dim. Fellchen, n. -s pl. f. sg.) Hud, c. (af Dyr, Fiskene undtagen; vulg. ogsaa Menneskets Hud; især de mindre Dyrs Bedækning); fig. Hud, Hinde, c. (forskjellige Slags hos Mnstr. og Dyr); das — im Auge; das Zwerg —, Mellemgulvet rc.; ein gutes —, et godt Skind, et godt Menneske.

Felleisen, n. -s pl. f. sg. Randsel, Vatsæk, c., Brevsæk, c., Lædersækken, hvori Brevene med Brevposten befordres.

Fels, m. -en (ikke -es) -en, digter. for Felsen.

Felsen, m. -s pl. f. sg. Klippe, c., Fjeld, n., Klint, c. (en stor, fast Steenmasse over el. under Jorden).

Felsen-fest, aj. klippefast; —hart, aj. klippehaard, meget haard, forhærdet; —kluft, f. -üfte, Klippekløft, c.; —stirn, f. -en, Klippetind, c.; —wand, f. -ände, Klippevæg, c.

Felsicht, aj. klippeagtig.

Felsig, aj. klippefuld.

Felsklippe, f. -n, Klippespids, c.

Felsstein, m. -es -e, den Steenart, af hvilken en Klippe bestaaer; enkelt Klippestykke, n.

Felucke, f. -n, Feluke, Gondole, c. (et lidet Fartøi).

Fench, m. -es ud. pl. vild Hirse, c.

Fenchel, m. -s ud. pl. Fennikel, c. (Urten og Frøet deraf).

Fenn, n. -es -e, el. —e, f. -n, (Nordt.) et sumpet Stykke Land; Mose, c.

Fenster, n. -s pl. f. sg. Vindue, n.; to Aabninger i Dørets Høregang; Flyvehul i et Dueslag.

Fenster-bank, f. -änke, Vindues-karm, c.; ogsaa V—forhøining, c.; —beschlag, m. -es -äge, V—beslag, n.; —blei, n. -es ud. pl. V—bly, n.; —futter, n. -s pl. f. sg. V—karm, c.; —geld, n. -es ud. pl. (n. St.) V—skat, c.; —glas, n. -es ud. pl. V—glas, n.; —kissen, n. -s pl. f. sg. Armpude i V—karmen; —kreuz, n. -es -e, V—post, c.; —laden, m. -s pl. f. sg. V—skodde, c.; —scheibe, f. -n, V—rude, c.; —schirm, m. -es -e, V—skjerm, Marquise, c.; —schwalbe, f. -n, Byskvalе, c.; —spinne, f. -n, Vinduesedderkop, c.; —stück, n. -es -e, Vinduespost, c.

Fenstern, v. 1) a. (sjeld.) sætte Vinduer i; vulg. Einen, give skarp Irettesættelse, hovle af (ogsaa ausf—). 2) n. m. h. (Sydt.) gjøre en elsket Person Besøg ved Vinduet.

Ferch, 1) m. -es -e (Bjergv.) sovlagtig Dunst. 2) n. -es ud. pl. (forældt.) Blod, Liv, n.; —wunde, f. -n, dødeligt Saar.

Ferge, m. -n -n, (forældt.) Færgemand, c.

Ferien, (3 Stavelſ.) pl. ud. sg. Ferier, Fritid, c.

Ferkel, n. -s pl. f. sg. Pattegris, c. (til den bliver et Fjerdingaar gammel); —n, v. n. m. h. fare, kaste Grise; fig. d. T. svine, opføre sig ureenligt, usædeligt.

Fern, (bedre end —e) aj. fjern, langt fraliggende, meget lang; (især som av. med von): — von der Stadt; von —, langt fra; (undert. med Dat.): die S. ist mir zu —; fig. langt borte, (i Tiden; især som av.); langt fra (Tilbøieligheden, Tankerne) især som av.: es sey —, det være langt fra, Gud forbyde; i Forbindelse med da, wo, so og wie, som cj.; dafern og wo— s. Da—, Wo—; so fern el. in so —, saavidt, for saavidt, i saa Henseende, fordi; ogsaa for wenn, naar, om; wie fern og in wie —, hvorvidt.

Fern-glas, n. -es -äser, Ørienglas, n., Kikkert, c.; —her, av. fjernt fra; —hin, av. ud i det Fjerne; —rohr, n. -es -röhre, Kikkert, Tubus, c.; —scheinlehre, f. ud. pl. Perspectivlære, c.; —schreiber, m. -s pl. f. sg. Telegraphist, c.; —sichtig, aj. som kun seer godt i det Fjerne; langsynet.

Fernambuck, m. -es ud. pl. Fernambuk (Vedet af et

brasiliansk Træ, som bruges til Farvning).

Fernd, av. (Sydt.) i forrige Aar.

Ferne, f. -n, Frastand, Fraliggenhed, Afstand, c. ud. pl.; fraliggende Sted, n., fjern Gjenstand, c. med pl.; fjern Tid: das ist noch in weiter —, der er langt til.

Fernen, v. 1) a. (sjeld.) fjerne, bortfjerne. 2) n. m. h. naae fjernt: das Augenglas fernt gut; (n. St.) see godt ud i en Afstand.

Ferner, 1) aj. videre, mere, fremdeles, som hidindtil: etw. — thun; leben Sie — gut; und so — (u. s. f.), og saa fremdeles (o. s. f.). 2) cj. ydermere, endvidere: es folgt — daraus; —hin, av. videre, fremtidig, længer; —weit, el. sædv. —weitig, aj. fremdeles, vedvarende, herefter; (især Sydt.).

Ferse, f. -n, Hæl, c.; —ngeld geben, løbe sin Vei, vulg. smøre Haser; —nleder, n. -s pl. s. sg. Bagkappe, c. (paa Skotøi); s. Färse.

Fertig, aj. færdig; bered (især til at gaae, at reise); fig. øvet, duelig: ein —er Schreiber; villig, redebon: — Eim. zu dienen; fuldendt: mit etw. — seyn; i Sammens., læggende for Dagen: buß—, dienst— ꝛc.; —en, v. a. gjøre færdig, forfærdige, fuldende; —keit, f. -en, Færdighed, stor Øvelse, Duelighed, c.

Fessel, f. (fordum m.) -n, (ethvert Redskab, hvormed man gjør Noget fast, binder det), især: Slavelænke, Bolt og Jern; (i denne Bemærkning bruges især pl., men hedder oftere die — end die -n); ogsaa fig. die — der Liebe tragen; den Deel af Hestens Fod, hvor man pleier at lænke den paa Græsgangen; en Hjortelæders Rem, der lægges Falkene om Fødderne (die Wurffessel); —frei, —los, aj. lænkefri; —n, v. a. Einen, lægge Lænker paa, lænke; fig. indtage Ens Sind, drage til sig; forbinde nøie med En, fængsle: Liebe und Freundschaft — uns.

Fest, aj. fast: (ikke løs): ein —es Tuch; (ikke blød): ein —er Grund; —es Holz; (ikke flydende): das —e Land, Fastlandet; fig. vis, bestemt, ikke vaklende; Friheden berøvet (som av.); bestandig, for stedse; standhaftig, uforanderlig; velbefæstet (om Stæder, som ikke let indtages); varig, af Varighed; d. T. sich — machen, uangribelig; (forældt.) viis, forstandig; ligel. tapper, stærk (og skrives da ogsaa vest).

Fest, n. -es -e, Fest, Høitid, c.

Fest-abend, m. -es -e, Helligaften, Høitidsaften, c.; —kleid, n. -es -er, Høitidsklædning, c.; —lich, aj. festlig; fig. høitidelig, herlig; —lichkeit, f. -en, Festlighed, Høitidelighed, c.; —mahl, n. -es -ähler, Høitidsmaaltid, n.; —tag, m. -es -e, Festdag, c.; —täglich, aj. hørende til Festdagen.

Feste, f. -n, (forældt.) Fasthed, c.; Firmament, n.; (i Bjergv.) en fast, haard Steen; (især) et fast, indesluttet Sted; Borg, Fæstning, Skandse, c., Fængsel, n. ꝛc.

Festen el. sædv. **festigen**, v. a. (forældt.) gjøre fast, befæste; sætte fast, arrestere; fig. gjøre sikkert, stadfæste.

Festhalten, n. -s ud. pl. Fastholden, Vedholden, Vedligeholdelse, c.

Festigkeit, f. ud. pl. Fasthed, Bestandighed, Bestemthed, Standhaftighed, c.; s. Fest.

Feston, m. (l. —stong) -s -s, Feston, c.; —iren, v. a. udzire med Blomsterværk el. Frugtranker (Festons).

Festsetzen, v. a. fastsætte; sich —, sætte sig fast, nedsætte sig; —tzung, f. -en, Fastsættelse, c.

Festung, f. -en, Fæstning, c.; —sbau, m. -es ud. pl. Fæstningsbygning, Befæstning, c., Fæstningsarbeide, n.; —swerk, n. -es -e, Fæstningsværk, n.

Fete, f. -n, s. das Fest.

Fetisch, m. -es -e, en fortryllende, guddommelig Ting, Afgud, c., Tryllemiddel, Afgudsbillede, n.

Fett, n. -es ud. pl. Fedt, n.

Fett, aj. fed, fedt: (vel næret, mæsket; som har Fedt; besmurt med Fedt; fedtet; fig. fedtet at føle paa; saftig (om Planter); som har rig Gjødning, frugtbar; ligel. hvad der viser denne Frugtbarhed; d. T. rigelig, indbringende; vulg. rig, fornem, bemidlet); er sitzt —, varmt inden Vægge; (hos Malere og Kobberstikkere) tyk, komme Farven tyk paa.

Fett-ammer, f. -n, Ortolan, c. (en Fugl af Verlingeslægten); —bauch, m. -es -äuche, Tykmave, c.; —bäuchig, aj. tykmavet; —feder, f. -n, (paa Fjedercreature) Gumpefjeder; —finne, f. -n, (hos Svin) Tinte, c.; (hos Fiske) Fedtfinne, c.; —gans, f. -änse, Pinguin, c.; —glanz, m. -es ud. pl. en fedtagtig, mat Glands; —haut, f. -äute, Fedthud, c. (i det dyriske Legeme); —kram, m. -es ud. pl. Spetheteri, n.; —krämer, m. -s pl. s. sg. Spekhøker, c.; —magen, m. -s pl. s. sg. Fedtmave, c. (den fjerde Mave hos drøvtyggende Dyr); —waare, f. -n, Fedevare; —wanst, m. -es -änste, (i Spøg) Tykvom, c.

Fette el. **Fettheit**, f. ud. pl. Fedme, Fedhed, c.

Fetten, v. a. (n. St.) fede, gjøre fed, blande med Fedt.

Fettlicht, aj. fedtagtig.

Fettig, aj. fedtet, besmurt med Fedt; —keit, f. Fedme, Fedhed, c. (Beskaffenheden, ud. pl. Materien, Fedt, pl. -en).

Fettlich, aj. lidet fedtet.

Fetzen, m. -s pl. s. sg. d. T. Stump c., Stykke, n., Pjalt, Klud, Lap, Lase, c.

Fetzen, v. a. flenge, skære ubehændig; d. T. hudflette.

Fetzer, m. -s pl. s. sg. d. T. og især i Spøg, Flenger, c.; Værktøi til at flenge med; Riis paa Rumpen; Rumpen.

Fetzig, aj. laset, pjaltet.

Feucht, aj. fugtig, lidt vaad, klam.

Feuchte, f. s. Feuchtigkeit.

Feuchten, v. 1) a. fugte, væde, gjøre fugtig, stænke (be—). 2) n. m. h. vædske, give Fugtighed fra sig; (Jagtsp. om vilde Dyr) pisse, stalle.

Feuchtigkeit, f. Fugtighed, Vaadhed, c. ud. pl.; Vædske, c. (et fugtigt Legeme, som gjør vaadt) pl. -en.

Feuer, n. -s pl. s. sg. Ild, c., Elementarild; d. T. Ild, som den viser sig ved at lyse, varme og fortære; forskjellige Slags brændende Legemer, f. Ex. i Krigen Geværers og Kanoners Affyring, og de derved fremdrevne Kugler; Legter paa Skibe, hvormed om Natten gives visse Tegn; Fyrværkeri; ligel. den dertil hørende Blanding); fig. Blussen, c., stærk rød Farve i Ansigtet; ligel. Rosen (en Sygdom); das heilige —, die Rose; Lys og Glands: — aus den Augen; Hede, Navnet paa forskjellige Sygdomme, især hos Dyr; bidende Skarphed (ved Urter og Krydderi); Spiritus (ved stærke Drikke);

stor Munterhed, Fyrighed, c.: der alte Mann hat noch vieles —; Hæftighed, c., heftige Lidenskaber: er redete mit —; Ildens fortærende, ødelæggende Egenskab, c.: das — des Krieges.

Feuer-anbeter, m. -s, pl. s. sg. Ildtilbeder, c.; —anstalt, f. -en, Brandanstalt, c.; —assel, f. -n, elektrisk Skolopender, c. (Insekt); —bake, f. -n, Fyrtaarn, Vare—, n.; —ball, m. -es -bälle, Ildkugle, c.; —becken, m. s. Kohlen—; —beständig, aj. (i Chymien) ildbestandig, fix (som modstaaer Ildens Magt; især om Metaller); —brand, m. -es -ände, Brand, c., et brændende Stykke Træ; —drache, m. -n -n, d. T. Ilddrage, flyvende Drage, c. (antændte Dunster i Luften); —eimer, m. -s pl. s. sg. Brandspand, c.; —farbe, f. ud. pl. Ildfarve, c.; —farben el. —farbig, aj. ildfarvet; rød som Ild, brændende rød; —faß, n. -sses -ässer, Brandkar, n.; —fest, aj. brandfri; (især om Bygninger); —flamme, f. s. Flamme; —folge, f. ud. pl. den Pligt, der paaligger et Steds Indvaanere, at ile til for at hjelpe med at slukke en Ildebrand; —geräth, n. -es -e, Brandredskab, n.; —gewehr, n. -es -e, Skydegevær, n. (Flint, Bøsse, Riffel, Carabine, Pistol, c.); —glocke, f. -n, Brandklokke, c.; —haken, m. -s pl. s. sg. Brandhage, c.; —herd, m. -es -e, Ildsted, n., Arne, c., —sted, n.; —hüter, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Fyrbøder, c.; —katze, f. -n, et Slags Kanon, Svingbasse, c.; —kopf, m. -es -öpfe, fyrigt Mske. (som føler og handler levende, lidenskabeligt); —kröte, f. -n, en Art Tudse med ildrøde Pletter; —kugel, f. -n, (i Artilleriet) enhver Kugle, som kan antændes; Ildkugle, c. (et Luftsyn i Skikkelse af en Kugle); —land, n. -es ud. pl. Ildlandet (den sydlige Spidse af Amerika); —länder, m. -s pl. s. sg. Beboer af Ildlandet; —lärm, m. -es ud. pl. Ildebrandsallarm, c.; —leiter, f. -n, Brandstige, c.; —mahl, n. -es -ähler, Brændemærke, n.; medfødt, brunrød Plet; —männchen, n. -s pl. s. sg. Lygtemand, c.; —mauer, f. -n, Skorsteen, Esse, Kamin, ogsaa: Brandmuur, c.; —mauerkehrer, m. -s pl. s. sg. Skorsteensfeier, Kamin—, c.; —mörser, m. s. Mörser; —ordnung, f. -en, Brandanordning, c.; —probe, f. -n, Ildprøve, c.; —rad, n. -es -äder, Ildhjul, n. (i Fyrværkeri); —roth, aj. d. T. ildrød, rød som Ild; —sbrunst, f. -ünste, Ildebrand, Ildsvaade, c.; —schaden, m. -s pl. s. sg. Brandskade, c.; —schirm, m. -es -e, Ildskjerm, Kakkelovnsskjerm, c.; —schlange, f. -n, Ildslange, c.; —schloß, n. -sses -össer, Geværlaas, c.; —schlund, m. -es -ünde, Ildsvælg, n.; fig. Skyts, n.; —schwalbe, f. -n, Forstuesvale, c.; —schwamm, m. -es -ämme, Fyrsvamp, c.; —sgefahr, f. -en, Ildsfare, c.; —snoth, f. ud. pl. Ildsnød, c.; —speiend, aj. ildsprudende; (især om Bjerge); —spiegel, m. -s pl. s. sg. Brændeglas, n.; —spritze, f. -n, Brandsprøite, c.; —stahl, m. -es -ähle, Fyrstaal, n.; —stätte, f. -n, Ildsted, Arnested, n.; Arne, c.; Stedet, hvor der har været Ildsvaade, Brandsted, n.; —stein, m. -es -e, Fyrsteen, Flintesteen, c.; —thurm, m. -es -ürme, Fyrtaarn, Fyr, Varetaarn, n.; —trommel, f. -n, Brandtromme, c.; —versicherung, f. -en, Brandforsikkring, c.; —wache, f. -n, Brandvagt, c.; —werk, n. -es -e, Fyrværkeri, n., Konstild, c.; —werker, m. -s pl. s. sg., Fyrværker, Artillerist, c.; —werkskunst, f. ud. pl. Fyrværkerkunst, c., Artilleri, n.; —wurm, s. -assel; —zange, f. -n, Ildtang, c.; —zeug, n. -es -e, Fyrtøi, n.

Feuern, v. 1) a. brænde: hartes Holz —; d. T. tænde Ild; den Wein, svovle. 2) n. m. h. give Ild fra sig; der Stahl feuert gut; fyre, skyde: auf Jemand; blusse, brænde som Ild: das Gesicht feuert ihm; —rung el. Feurung, f. ud. pl. Brænden, Fyren, c.; Brændsel, n.; —rungsmittel, n. -s pl. s. sg. Brændselsmiddel, n.

Feurig, aj. ildagtig, som har el. ligner Ild; fig. hidsig, stærk; fyrig, yderst levende, lidenskabelig: eine —e Liebe; ein —es Gedicht.

Feyer, f. s. Feier.

Fiacker, m. -s pl. s. sg. Hyrevogn, c.

Fibel, f. -n, (d. T. og især Nordt.) Fibelbræt, n., A B C, c.

Fiber, f. -n, Fibrer (i det dyriske Legeme).

Fichte, f. -n el. —nbaum, m. -es -äume, Gran, Rød—, c., Grantræ, n.; —napfel, m. -es -äpfel, Grankogle, —top, c., —æble, n. (Grantræets Frøhuus); —nkäfer, m. -s pl. s. sg. Trækløuner, c. (Insect); —nraupe, f. -n, og —nspinner, m. -s pl. s. sg. Granphalæne, c.

Fichten, aj. Gran-, som er af Gran.

Ficke, f. -n, vulg. Fikke, c. (Buxelomme).

Ficken, v. a. d. T. rive, kradse hist og her; give Riis.

Fickfacken, v. n. m. h. tænke paa slemme Streger, og udføre dem.

Fiction, f. -en, Fiction, Opdigtelse, c., Foregivende, n.

Fideicommiß, n. -sses -sse, Fideicommis, n.

Fidel, aj. fidel, tro, aabenhjertig, —ität, f. ud. pl. Fidelitet, Aabenhjertighed, c.

Fidibus, m. (indecl.) Fidibus, c. (at tænde Tobakspibe med).

Fieber, n. -s pl. s. sg. Feber, især Kold—, Kolde, c.

Fieber-artig, aj. feberagtig; —haft, aj. feberagtig; —hitze, f. ud. pl. Feberhede, c.; —isch, el. fibrisch, aj. feberagtig; —klee, m. s. Bitterklee; —rinde, f. ud. pl. Chinabark, c.; —schauer, m. -s pl. s. sg. Febergysen, c.

Fiebern, v. n. m. h. have Feberanfald; tale forvirret som i Feberhede.

Fiedel, f. -n, vulg. Fiol, c., Fiddel, c. (et Træinstrument i Form af en Fiol, som til offentlig Straf og Skam lægges Personer om Hals og Hænder); (fordum) den første Torturgrad; —bogen, m. -s pl. s. sg. Fiolbue, c.

Fiedeln, v. a. rive hist og her med et tyndt Værktøi; vulg. gnide paa Fiol (spille slet).

Fiedern, v. a. befjedre, sætte Fjeder paa: einen Pfeil.

Fiedler, m. -s pl. s. sg. Spillemand, som spiller slet; Viirfidler, c.

Fiemen, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Hæs, Hestak, c.

Figur, f. -en, (Dim. Figürchen, n. -s pl. s. sg.) Figur, c. (en Tings Dannelse, Skikkelse; Forestilling, Billede; ogsaa fig. die —en in der Redekunst; Form, Model, c.; —ant, m. -en -en, Figurant, c. (ved Skuespil og Dands; fig. en ubetydelig Forretningsmand); —gürlich, aj. figurlig, billedlig, uegent-

lig: die —e Bedeutung eines Wortes; —schneider, s. Forms—.

Filet (l. -leh) 1) m. -s ud. pl. Filet, n. (et Slags Næt, sammenknyttet af fiin Traad og Silke). 2) n. -s -en (hos Bogbindere) Stempel til Bindenes Guldforziringer.

Filial, n. -es -e, Anner, n., —kirke, c.

Filou, m. -s -s, Filou, Lur, Bedrager, c.

Filtriren, v. a. filtrere, sie igj—.

Filtrum, n. -s -tra, Filtreerklæde, n.

Filz, m. -es -e, Filt, n. (et Slags Uldlei); Ting, som ere gjorte af Filt; Filthat, c.; fig. en smudsig Gnier; d. T. en drei Irettesættelse; —en, v. a. filte; Einen, (n. S.) d. T. give en drei Irettesættelse; sich, filtes, forvirre i hverandre; —hut, m. -es -üte, Filthat, c.; —icht, aj. filtagtig; —ig, aj. filtet, uredt, ur.det; fig. meget gjerrig, lavt karrig; —igkeit, f. ud. pl. Filtert, n., Karrighed, c.; —laus, f. -äuse, Fladluus, c.; —schuh, m. -es -e, Filtsko, c.

Fimmel, m. -s ud. pl. Stelhamp, Hunplanten af Hamp; —n, v. a. (ved Hampearten) udrække og afsondre Hun fra Han-Planten.

Final el. —e, n. -es (-s) -e, Final, Ende, c.

Finanzen, pl. ud. sg. Finantser.

Findegeld, n. -es -er, Findeløn, Hitteløn, c.

Findel, f. -n (Sydt.) og —haus, n. -es -äuser, Opfostringshuus, n., en offentlig Stiftelse, hvori Hittebørn optages og opdrages; —kind, n. -es -er, Hittebarn, n.; —mutter, f. -ütter, Pleiemoder, c.; —vater, m. -s -äter, Pleiefader, c.

Finden, v. i. a. finde: antræffe, uventet blive vaer paa sin Vei: einen Schatz; ich fand ihn schlafen, sitzend el. sitzen; hitte, komme over en sφgt Ting: verlorenes Geld; fig. optage: ein unbekanntes Land —; føle: Vergnügen an etw. —; Freude im Zank n —; erkjende, befinde: wir werden stets —; fælde: Urtheil —; agte, holde for: etw. gut el. für gut —; erholde, bekomme, faae: Gnade bei Eim.; finde (for at straffe, hevne): Gott wird ihn schon —; sich, findes uventet; sich in etw. —, grundig indsee, og handle efter denne Indsigt, d. T. finde, skikke sig i; sich zurecht —, orientere sig; sich zusammen —, komme.

Finder, m. -s pl. s. sg. Finder, c.

Findling, m. -es -e, Hittebarn, n.

Findung, f. ud. pl. (sjeld.) Finden, Træffen, c.; (n. St.) Dom, c. [n.

Finesse, f. -n, Finesse, Fiinhed, Forslagenhed, c., Kneb,

Finger, m. -s pl. s. sg. Finger, c.; fig. (Jagtsp.) de afrettede Falkes Kløer; (i Bibelen) Magt, Vælde, c.: der — Gottes; Finger paa Handsker.

Finger-breit, aj. fingerbred; —handschuh, m. -es -e, Fingerhandske, c.; —hut, m. -es -üte, Fingerbelle, n.; —ling, m. -es -e, Fingerhætte, c.; —setzen, n. -s pl. s. sg. el. setzung, f. -en, Fingersætning, c.; —sprache, f. -n, Fingersprog, n.; —zeig, m. -es -e, Fingertegn, n. (især fig. en dunkel el. kort udtrykt Betegnelse af en Ting); Vink, n.

Fingern, v. 1) n. m. h. spille med Fingrene, bevæge dem ofte. 2) a. Handschuhe, forsyne med Fingre.

Fink, m. -en -en, Finke, Bog—, c. (Sangfugl); fig. d. T. et letsindigt, liderligt Myke.

Finkeljochen, m. -s ud. pl. vulg. Finkeljokum, n. (slet Kornbrændeviin).

Finkenritter, m. -s pl. s. sg. d. T. Finkeridder, c. (en indbildt Ridder).

Finne, f. -n, Bjergaas, —ryg, c., og Bjerget selv; den tyndeste Side af en Hammer; Stifte, Plet, c.; Finne, c. (i Ansigtet); Tinte, c. (især i Svinenes Kjød); Fiskefinne, c. (ved store Fiske).

Finnfisch, m. -es -e, Finfisk, Rørhval, c., en Art Walfisk (Balaena rostrata).

Finnig, aj. finnet, tintet.

Finster, aj. mørk, (el. ogsaa blot) meget dunkel; fig. som ikke tilsteder Lysstraalernes frie Gjennemgang; fortrædelig, knarvorn; bedrøvet, nedslagen; utydelig, uvis; —ling, m. -es -e, Mørkets Barn, n., Obscurant, c.; —niß, f. -sse, Mørke, n., Mørkhed, c., Mulm, n., (underl.) Nat, c.; fig. Formørkelse, c.; s. Sonnen- und Mond—; Utydelighed, Uforstaaelighed, Uvished, c.

Finte, f. -n, Finte, c. (i Fegtet.); fig. Opdigtelse, Løgn, c., Lurendreieri, n.

Fips, m. -es -e, vulg. Knep paa Næsen, Næsestyver, c.; —en, v. a. kneppe.

Firlefanz, m. -es ud. pl. el. —erei, f. -en, Barnestreg, taabelige Gjøglerier; Tant, c.

Firma, f. pl. —men, Firma, n.; —geben, give en Betjent Fuldmagt til at handle og underskrive i Principalens Navn.

Firmament, n. -es -e, Firmament, n.

Firman, m. -s -s, Firman, n., den tyrkiske Keisers Befaling.

Firmeln, el. firmen, v. a. (hos Catholikerne) ein Kind, stadfæste og velsigne i Religionen; (hos Lutheranerne) confirmere; —lung, f. ud. pl. Confirmation, c.

Firn, aj. (fordum) gammel; (Sydt.) forrige Aars, i el. fra forrige Aar; —ewein, m. -es -e, Viin fra forrige Aar; ogsaa: gammel Viin.

Firn, m. -es -e, el. —er, m. -s pl. s. sg. (Sydt. især i Schweitz) de bestandig med Snee bedækkede Bjergtoppe. [finere.

Firniß, m. -sses -sse, Fernis, c.; —ssen, v. a. fer-

Firste, f. -n, (Sydt.) Bjergtop, —aas, c.; (i Bjergv.) Overdelen af en Mine el. Bjergværksgang; Mønning, Tagryg, c.; fig. ogsaa et Huus.

Fiscal, m. -es -äle, Fiscal, c.; (ved nogle Universiteter) en Professors Famulus, c.

Fisch, m. -es -e, Fisk, c.; fig. alle i Vandet levende Dyr; det tolvte Himmeltegn Fisken; s. Fischez das sind faule —e, mistænkelige Taler, Handlinger.

Fisch-aar, m. -en -en, Fiske-ørn, c. (en Rovfugl, som lever af Fiske); —angel, f. -n, F—snøre, c.; —band, m. -es -änder, et Slags Dørhængsler, hvoraf en Deel slaaes ind i Træet; —bein, n. -es -e, Fiskebeen, n.; weißes — (af Seekatten), schwarzes — (af Walfiskens Finner); —beinern el. —beinen, aj. F—beens, som er af F—been; —blase, f. -n, F—blære, c.; —fang, m. -es ud. pl. F—fangst, c.; —gräte, f. -n, F—been, n.; —hälter, m. -s pl. s. sg. Hyttefad, n. (Gjemmested for levende Fiske); —käfer, m. -s pl. s. sg. Vandkalv, c. (Insect); —laich, m. -es ud. pl. F—leg, c.; —leim, m. -es ud. pl. F—liim, Huusblas, c.; —ohr, n. s. Kieme, Kiefer; —otter, f. -n, F—odder, c.; —reich, aj. f—rig; —tag, m. -es -e, en Dag, paa hvilken

der fiskes; ogsaa paa hvilken man spiser el. er forpligtet til at spise Fisk; —weib, n. -es -er, Fiskerkone, —kjærling, c.

Fische, f. -n, den i Træet skjulte Deel af et Dørhængsel.

Fischen, v. a. fiske; einen Teich, —, fange Fiskene ud deraf; fig. etw. d. T. ved List faae i sin Magt.

Fischer, m. -s pl. s. sg. Fisker, c.; —inn, f. -en, Fiskerkone, —kjærling, c.

Fischerei, f. Fisken, c., Fiskeri, n.; ligel. Rettigheden til at fiske, ud. pl.; Fiskedam. —park, c. pl. -en.

Fischerring, m. -es -e, Pavens Segl.

Fischerstechen, n. -s pl. s. sg. (n. St.) en hvitidelig Lystighed hos Fiskerne, hvorved de støde hverandre af Baadene med lange Stænger.

Fischicht, aj. fiskeagtig.

Fisel, 1) m. -s pl. s. sg. (n. St. d. T.) Kjønsdeel, c., især større Husdyrs. 2) f. -n, (Sydt. d. T.) s. Faser. [Øret.

Fispern, v. n. m. h. d. T. hviske, hvisle, fikle, tale i

Fistel, f. -n, (i Musiken) Fistelstemme, c.; (hos Lægerne) Fistel, c. (et Slags dyb, rørformig Byld).

Fistuliren, v. n. m. h. fistulere, synge gjennem Fistelen.

Fittig, (sædvanligere end Fittich) m. -es -e, Vinge, Fugle—, c.; fig. Beskyttelse, Beskjermelse, c.: die —e Gottes; vulg. Arm, c. (urigt. Flittig): Einen bei dem —e nehmen; —en, v. a. (sjeld.) bevinge, forsyne med Vinger.

Fitze, f. -n, Feddetaand, n. (Nordt. Fisse); Fed, n.; fig. Fold, Rynke, c.; —n, v. a. binde i Fed; rynke: die Stirne —; etw. zusammen—, sye uordentligen sammen; trække traadeviis ud, el. ogsaa bringe det Forvirrede hver for sig i Orden.

Fix, aj. fast, bestandig, ubevægelig; ildbestandig; d. T. fix, hurtig, færdig, klar, flink, rask.

Fixum, m. -s pl. Fixa, fast Løn, vis, bestemt Indkomst, c.

Fixstern, m. -es -e, Fixstjerne, c.

Flabbe, f. -n, vulg. Flab, Snude, Torsk, Kjæft; (foragt.) Mund, c.

Flach, aj. flad, plat, jævn, bred uden synderlig Høide og Dybde; fig. ikke saa dyb, saa udhulet el. saa ophøiet som andre lignende Ting; ein —es Urtheil, vrang, overfladisk.

Fläche, f. Fladhed, Jævnhed, Slethed, Glathed, Stalhed, c. ud. pl.; Overflade, c. (den flade Side af et Legeme, og det flade Legem selv) pl. -n; —nmaß, n. -es -e, Flademaal; (især i Geometrien) Quadratmaal, n.; —nzahl, f. -en (i Regnek.) Quadrattal, n.

Flachheit, f. ud. pl. Fladhed; fig. Plathed, c.

Flachnasig, aj. fladnæset, brak—.

Flachs, m. -es ud. pl. Hør, Hørplante, c.

Flachs-artig, aj. høragtig; —bau, m. -es ud. pl. Høravl, c.; —bärtig, aj. dunhaaget; —fink, m. -en -en, Irisk, c. (Fugl); —haar, n. -es -e, Hørhaar, n., lysegult Haar; —händler, m. -s pl. s. sg. Hørhandler, c.; —icht, aj. høragtig; —land, n. -es ud. pl. Hørager, c.; —reiste, f. -n, Hørlet, c., en Haandfuld heglet Hør.

Flächsen, aj. Hør-, som er af Hør.

Flacken, v. 1) a. gjøre tynd, flække; spalte, opskære. 2) n. m. h. s. Flackern.

Flackern, v. n. m. h. flakke, (bevæge sig hurtig hid og did; især om Flammen) flagre.

Flacon, n. (ogsaa m.) -s -s, Flacon, c.

Fladen, m. -s pl. s. sg. Fladbrød, n.; (især Jødernes usyrede Brød); Pandekage, flad, tynd Kage, c.; Kokase, c.

Flader, f. -n, s. Maser.

Flage, f. -n, (Nordt.) en lav, sumpig Egn; en tyk Uvejrssky; Regnsky; (Bjergv.) en fast Steen, som har sat sig mellem den anden Steen.

Flageolet, n. (l. —scholet) s. Flaschinett.

Flagge, f. -n, Flag, n., Flei, Vimpel, c.; (ved en Flaade) Admiralsflag, n.; —n, v. n. m. h. flagge.

Flähme, f. -n, (Sydt.) det Tynde i Siderne paa det dyriske Legeme.

Flamant el. **Flamingo**, m. Flamingo, c. (Sumpfugl).

Flame, f. -n, et Staalredskab, hvormed Heste aarelades.

Flämisch, aj. født i Flandern, flamsk, flandersk el. henhørende i Flandern el. i Nederlandene; fig. vulg. yderst vranten; tvedsig, ond.

Flamme, f. -n, Flamme, Lue, c.; fig. en heftig Lidenskab; (især Kjærlighed el. Vrede).

Flammen, v. 1) n. m. h. flamme, blusse, lue, kaste Flamme. 2) a. brænde ved Flammeild, svie; meddele en flammelignende Stiftelse; fig. udbrede hurtig.

Flammen-blick, m. -es -e, Flammeblik, n.; —meer, n. -es -e, F—hav, n.; Ildhav, n.; —schrift, f. ud. pl. F—skrift, c.

Flammicht, aj. flammende, blussende, luende; vatret.

Flammig, aj. flammende, som i Flammer.

Flanell, m. -es -e, Flonel, n.

Flanke, f. -n, Siden af en Ting, især: Siden af Bugen paa firføddede Dyr; (i Krigskonst) Flanke, c., (Sidefladen af en Hob Soldater).

Flankiren, v. n. m. h. d. T. herum —, streife, fare omkring, flankere. [Flaske, c.

Flasche, f. -n, (Dim. Fläschchen, n. -s pl. s. sg.)

Flaschen-bier, n. -es ud. pl. afproppet Øl; —büchse, f. -n, et Slags Vindbøsse, c.; —futter, n. -s pl. s. sg. og —keller, m. -s pl. s. sg. Flaskefoder, n., —kjelder, c.; —korb, m. -es -örbe, Flaskekurv, c.; —kürbiß, m. -sses -sse, Flaskegræskar, n. (et amerikansk Græskar); —zug, m. -es -üge, Stabsblok Talje, c.

Flaschinett, n. -es -e, Flageoletfløite, c.; et Register i Orgelet, som har denne Fløites Klang.

Flaschner, m. -s pl. s. sg. en Haandværksmand, som forfærdiger Flasker af Blik, Blikkenslager, c.

Flatsche, f. -n, vulg. et bredt, tyndt Legeme af betydelig Størrelse, en stor Flade; især smaae, runde Hestalle paa Marken.

Flattern, v. n. 1) m. h. flagre. 2) fig. m. s. flane, bevæge sig letsindig hid og did.

Flattergeist, m. -es -er, et letsindigt, ubestandigt Mske.; Flane, c.

Flatterhaft, aj. flanevorn, letsindig, uagtsom, ubestandig; —igkeit, f. ud. pl. F—hed, L—hed, U—mhed, U—ghed, c.

Flattiren, v. n. Eint., flattere, smigre, vise Kjærtegn.

Flau, aj. (især Nordt.) flau, lunken, aftelet, svag, kraftesløs, mat; —heit, el. —igkeit, f. ud. pl. Flauhed, c.

Flauen, v. a. d. T. die Wäsche —, skylle, afskylle.

Flaum, m. -es ud. pl. Dunn, n., Dunfjeder, c.

Flaumen, pl. ud. sg. (n. St. d. T.) Flomme, c.

Flaumig, aj. dunet.

Flausch, m. -es -e, vulg. Dust, c. (af Uld, Haar ꝛc.); Vams, c. (en grov Frakke af Klæde el. Filt).

Flausen, pl. ud. sg. de ved Jernets Hamren afspringende Funker; fig. d. T. falske Forestillinger, tomme Udflugter. Den, der kommer med sligt kaldes —macher, m. -s pl. f. sg.

Fläz, m. -es -e, vulg. et plumpt, grovt Mske.

Flechse, f. -n, Sene, c.

Flechsicht, aj. liig Sener, seneagtig.

Flechsig, aj. senet.

Flechte, f. -n, Udslæt, Skab, n.; Fletning, c., især sammenflettet Haar; Kurv, Kurvefadning, c.

Flechten, v. i. 1) n. m. h. (forældt.) udbrede sig, hurtig forandre Sted; deraf endnu Nordt. —gehen, undfiye, gaae bort. 2) a. flette, slynge i hverandre: die Haare —; forfærdige ved saaledes at slynge: Kränze —; fig. sammenføie, slutte: einen Bund.

Fleck, m. -es -e, Plet, c. (ubestemt Deel af Land, Jord ꝛc.); nicht vom —e kommen, af Pletten; fig. ingen Fremskridt gjøre; den rechten — treffen, det rette Punkt, et Stykke af et Hele, især: Flik, Lap, Stump, c. (af Læder, Tøi); ligel. forskjellige saadanne Stykker til visse Brug, som Brystlap ꝛc.

Fleckeln, v. a. flikke, bag—: die Schuhe —; (Jagtsp.) flyde til Skive, til Maals.

Flecken, m. -s pl. f. sg. Plet, c. (paa Klæder ꝛc.); Flække, Torp, c. (en liden Stad); fig. Plet; Vanære, Skam, Feil, c.

Flecken, v. 1) a. plette, forsyne med Pletter, især partic. gefleckt; die Schuhe —, flikke, sætte Flikker under. 2) n. m. h. plette, smudse, tilsmøre; plettes, smudses; vulg. flaske sig, lykkes, gjøre Fremskridt.

Fleckenlos, aj. pletfri, reen; især fig. feilfri.

Fleckfieber, n. -s pl. f. sg. Pletfeber, enhver Feber, ved hvilken røde og blaae Pletter vise sig paa Huden.

Fleckicht, aj. pletagtig.

Fleckig, aj. plettet. [Pletter med).

Fleckkugel, f. -n, Pletkugle, c. (Sæbekugle, at borttage

Flectiren, v. a. (i Sproglæren) ein Wort —, bøie, forandre sammes Endestavelse; Flexion, f. -en, Bøining, c.

Flexibel, aj. som lader sig bøie, forandre.

Fledermaus, f. -äuse, Flagermuus, Aftenbakke, c.; en gammel flesist Mynt. [med.

Flederwisch, m. -es -e, Fjedervinge, c. (at afsteve

Flegel, m. -s pl. f. sg. Pleiel, c. (at tærske med): fig. vulg. Tølper, c.; grovt, ubehøvlet Mske.; —ei, f. -en, vulg. Tølperagtighed, c.; —haft, aj. tølperagtig, c.; —haftigkeit, f. -en, T—hed, c.; —jahre, pl. ud. sg. Lapsenaar; —kappe, f. -n, Pleielrem, c.

Flegeln, v. a. d. T. opføre sig tølperagtigt.

Flehen, v. n. m. h. um etw.; Einen, vor el. zu Em., anraabe, bede indstændig, bønfalde; (digter. med Pers. i Dat. ich flehe dir istfor zu dir).

Flehentlich, aj. bønlig, indstændig.

Fleisch, n. -es ud. pl. Kjød, n. (hvad der ikke er Skind, Been el. Brusk; ikke Fedt; firfoddede Dyrs og Fugles blødere spiselige Dele til Forskjel fra Fiskenes; fig. de Dyrenes Kjød lignende Substanser ved Planter og Frugter; (hos Malerne) Kjødfarve, c.; (i Bibelen) det menneskelige Legeme; hele Menneskeslægten; alle levende Skabninger; de sandselige Begjerligheder og Lyster; — zu Brod haben, have Suul til Brødet.

Fleisch-bank, f. -änke, Slagterbod, c.; —bruch, m. -es -üche, Kjødbrok (et Slags falsk Brok); —brühe, f. -n, Kjødsuppe, c.; —farbe, f. -n, Kjødfarve, c.; —farben, aj. kjødfarvet; —fressend, aj. kjødædende; —gabel, f. -n, Kjødgaffel, c.; —geschwulst, f. -ülste, Kjødhævelse, c.; —gewächs, n. -es -e, Kjødbyld, Polyp, c.; —hauer, m. -s pl. f. sg. f. Fleischer; —kloß, m. -ßes -öße, Kjødbolle, c.; —klumpen, m. -s pl. f. sg. Kjødklump, c. (foragtel.) et lyst, aandløst Mske.; —markt, m. -es -ärkte, Kjødtorv, Slagtertorv, n.; —schätzung, f. -en, Kjødtaxt, c.; —seite, f. ud. pl. Kjødside, c. (paa Huder og Skind); —suppe, f. -n, Kjødsuppe, c.; —tag, m. -es -e, Kjøddag, c.; —wunde, f. -n, Saar, hvorved blot Kjødet, ikke Been, Sener ꝛc. er beskadiget; —zehnte, m. -n -n, Told, Accise af levende, tamt Qvæg.

Fleischen, v. a. (hos Garvere og Feldberedere) skrabe Kjødet af.

Fleischen, aj. f. Fleischern.

Fleischer, m. -s pl. f. sg. Slagter, c.; —inn, f. -en, Slagterkone, c.

Fleischer-gesell, m. -es -e, Slagtersvend, c.: —handwerk, n. -es -e, S—haandværk, n.; —hund, m. -es -e, S—hund, c.

Fleischern, aj. Kjød-, af Kjød.

Fleischeslust, f. ud. pl. (bibelsk) Kjødslyst, c., sandselig Begjerlighed.

Fleischicht, aj. kjødagtig, kjødlignende.

Fleischig, aj. kjødfuld; —keit, f. ud. pl. K—hed, c.

Fleischlich, aj. kjødelig, legemlig, sandselig; —e Vermischung, Beføvelse, c.

Fleiß, m. -es ud. pl. Flid, Vindskibelighed; Omhyggelighed, Opmærksomhed, c.; mit —, med Flid; med Forsæt, Overlæg, n., velberaadt Hu, c.

Fleißig, aj. flittig, vindskibelig; omhyggelig, agtsom, opmærksom; d. T. ofte, gjentagen.

Fleißigen, v. (forældt.) f. Be—.

Flennen, v. n. m. f. vulg. vrænge; (især græde el. lee, og derved tillige fordreie Munden).

Flensen, v. 1) n. f. Flennen. 2) a. (Nordt.) skære store Stykker Walfiskespæk smaat.

Fleth, n. -es -e el. -e, f. -n, (Nordt. især i Hamborg) Kanal, c. [paa Karten.

Flethe, f. -n, saa megen Uld, som paa engang kartes

Fletschen, v. a. Metalle, udbanke, hamre bredt; das Maul —, gjøre bred; die Zähne —, vise, skære (især til Tegn paa Vrede).

Fleute, f. -n, f. Flüte.

Flick-arbeit, f. -en, Lappearbeide, n.; —gans, f. -änse, d. T. (Nordt.) røget Gaasebryst, n.; —häring, m. -es -e (Nordt.) røget Flækkesild, c.; —werk, n. -es -e, Flikkeværk, n.; —wort, n. -es -örter, Flikkeord, n., Fyldekalk, c.

Flicken, v. a. flikke, lappe, udbedre, istandsætte; (især Nordt.) slaae, rive, bryde itu.

Flicken, m. -s pl. f. sg. d. T. Lap, Flik, c.

Flicker, m. -s pl. f. sg. Flikker c.

Flickerei, f. -en, Flikkeri, n.; det flikkede Arbeide.

Fliebovt, n. -es -böte, et tomastet, hurtigseilende, engelsk el. hollandsk Skib.

Flieder, m. -s ud. pl. (Nordt.) Hyld, c.; **spanischer —**, Syrene, c.

Fliege, f. -n, Flue, c.; **fig.** Kornet paa et Gevær; **spanische —**, spansk Flue, c.; **blinde —**, Klæg, Qvægbræms, c. (Insect).

Fliegen, v. i. n. m. h. og s. flyve: (ved egen Kraft): **die Vögel —**; (ved fremmed Kraft): **der Stein flog in das Fenster**; **fig.** flagre, vaie: **die Haare — lassen**; flyve (om Ting, som i en Hast kunne bringes el. bringe sig selv fra Sted til andet): **eine —de Brücke; ein —des Korps**; ile meget, haste; ile hurtig forbi, gaae snart over: **eine —de Hitze**.

Fliegen-netz, n. -es -e, Fluenet, n. (som lægges over Hestene, for at frie dem for Fluer); **—schimmel**, m. -s pl. s. sg. en hvid eller lysegraa Hest med smaae, sorte Pletter, Skimmel, c.; **—schrank**, m. -es -änke, Flueskab, n.; **—wedel**, m. -s pl. s. sg. Fluevifte, c.

Fliehen, v. i. 1) n. m. s. flye, flygte; **fig. zu Eim.** el. **etw.**, indflye til, tage Tilflugt til. 2) a. **Einen** el. **etw.**, flye, undgaae, skye.

Fliese, f. -n, (Dim. **Flieschen**, n. -s pl. s. sg. Flise, c.; **—nstein**, m. -es -e, Flisesteen, c.

Fließ, n. -es -e, Skind med Ulden el. Haarene paa; kun endnu i: **der Orden des goldenen Fließes**; (forældt.) en Dusk Uld el. Haar.

Fließen, v. i. n. 1) m. s. flyde, rinde, løbe, ile; ogsaa **fig. eine —de Rede; aus etw. her—**, hidrøre fra, komme af, følge af. 2) m. h. flyde, vædske, rinde: **die Augen —; das Papier fließt**, slaaer igj—.

Fließpapier, n. -es ud. pl. (Sydt.) Trækpapir, n.

Fließwasser, n. -s pl. s. sg. rindende Vand af Bække og Floder.

Fliete, f. -n, Aareladeredskab, n., Lancet, c. (især til Brug ved Dyr).

Flimmen, el. sædv. **flimmern**, v. n. m. h. glimre.

Flimmer, m. -s ud. pl. Glimmer. (en glimrende Steenart); **—n**, v. n. m. h. glimre, tindre.

Flinder, m. -s pl. s. sg. Flitter, c., især: visse af tyndt Messing forfærdigede Figurer; en tynd sachsisk Stillemynt; s. **Flunder**.

Flink, aj. flink, munter, hurtig, ferm.

Flinken el. sædv. **flinkern**, v. n. m. h. glimre, glindse, blinke.

Flinker el. **Flinkerchen**, n. -s pl. s. sg. Paillette, c.

Flinte, f. -n, Flint, Bøsse, c.; **—nkugel**, f. -n, Flintekugle, c.; **—nstein**, m. -es -e, Flintesteen, Geværsteen, c.

Flintglas, n. -es ud. pl. Flintglas, n.

Flirren, v. n. m. h. blænde (for Øinene), tindre, dirre.

Flispern el. **flistern**, v. a. og n. m. h. hviske; **Eim. etw. ins Ohr**, hviske.

Flitschrose, f. -n, d. T. Valmue, Kornrose, c.

Flitter, m. -s pl. s. sg. el. f. -n, Paillette, Flitter, c.; **—glanz**, m. -es ud. pl. Flitterglands, c.; **—gold**, n. -es ud. pl. F—guld, n.; **—sand**, m. -es ud. pl. Glimmersand, c.; **—staat**, m. -es ud. pl. Flitterstads, c.; (især **fig.**); **—wochen**, pl. ud. sg. Hvedebrødsdage (den første Tid i Ægtestanden, el. i enhver ny Stilling).

Flittich, m. -es -e, d. T. s. **Fittich**; (hos Slagt.) et Stykke Oxekjød, som følger strax efter Oxebrystet; Flip, c. (paa et Klædningsstykke).

Flitz-bogen, m. -s pl. s. sg. Flitsbue, c.; **—pfeil**, **vulg. Flitschpfeil**, m. -es -e, Flitsbuepiil, c.

Flocke, f. -n, el. -n, m. -s pl. s. sg. (Dim. **Flöckchen**, n. pl. s. sg.) Fnug, n., Flok, Tave, c.

Flock-asche, f. ud. pl. Fnugaske, c.; **—feder**, f. -n, Duun, n.; **—feuer**, n. -s ud. pl. d. T. Blussild, c. (som snart gaaer ud); **—seide**, f. ud. pl. Floksilke, Floretsilke, c.

Flocken, v. 1) a. slaae til Fnug. 2) n. m. h. falde ned i Flokke; d. T. snee.

Flocken-asche, **—seide**, s. **Flock—**.

Flockicht, aj. fnugagtig, lig Fnug.

Flockig, aj. fnugget.

Floh, m. -es -öhe, Loppe, c. [fich, loppe.

Flöhen, (flohen) v. a. søge at fange Lopper; **Einen**,

Flöhig, aj. fuld af Lopper.

Flohstich, m. -es -e, Loppestik, n.

Flor, m. -es 1) ud. pl. Saflorblomst, c. (vild Safran). 2) pl. -e el. -en, Flor, Blomstring, c. (især i Sammens.): **Nelken —**; **fig.** d. T. Velstand, lykkelig Tilstand, c. 3) pl. **—öre**, Flor, n.

Flor-band, n. -es -änder, Florbaand, Flors Baand, n.; **—hut**, m. -es -üte, Flors Hat, c.; **—weber**, m. -s pl. s. sg. Florvæver, c. [Fl.).

Florèn, m. -s -e, Gylden, c. (Mynt, skrives forkortet

Floren, aj. Flors-, af Flor.

Florett, n. -es, Floret, c.

Florett-band, n. -es -änder, Florettes Baand, n.; **—seide**, f. ud. pl. Floretsilke, Flok—, c.

Floriren, v. n. m. h. florere, blomstre, befinde sig i Velstand.

Floß, n. (ogsaa m.) -es -öße, (Sydt.) Flaade, c. (sammenføiede Træstammer, for at sætte f. Ex. Trepper over Vandet med; forskjellig fra **Flöße**; s. dette Ord); Færge, c.; Flaadegarn, flydende Fiskergarn, n.; Flod, c., et flydende Vand; **—gerechtigkeit**, f. ud. pl. Flaaderettighed, c.; **—graben**, m. -s pl. s. sg. Grav, Canal, hvorpaa Tømmer flaades; **—platz** (**Flößplatz**) m. -es -ätze, Tømmerplads, c.

Flößbutter, f. s. **Schmelz—**.

Flosse, f. -n, Finne, Fiske—, c.; (ved Fiskeri) Flydholt, Flodholt, n.; **—nfeder**, f. -n, Finne, Fiske—, f.

Flöße, f. -n, Flaaden, c.; Flaade, c., Tømmer—, c.

Flößen, v. a. **Eim. etw. in den Mund**, gyde i, indgyde; **Zimmerholz**, flaade; fiske med Flaadegarn; **die Milch —**, skumme Fløden af.

Flößer, m. -s pl. s. sg. Flaadebetjent, c.

Flöte, f. -n, Fløite, c.; Spole, c. (hos Linnedvæverne); en Dusk Uld; en Art Skib, s. **Flüte**; (Nordt.) Champagneglas, n.

Flöten-spieler, m. -s pl. s. sg. Fløitespiller, c.; **—uhr**, f. -en, Fløiteuhr, n.

Flöten, v. a. og n. m. h. blæse paa Fløite; (Nordt.) fløite med Munden; **— gehen**, d. T. gaae fløiten, gaae tabt; (Nordt.) **die Milch —**, skumme.

Flott, aj. flot: svømmende paa Vandet; **fig.** d. T. overdaadig, fraadsende.

Flott, n. -es ud. pl. (Nordt.) Fløde, c.
Flotte, f. -n, Flaade, Krigs—, c.; (hos Farverne) Farvesuppe, c.
Flötz, n. -es -e, (Sydt.) Steengulv, Flise—, n.; (i Bjergv.) Fløts, c., et skraat, sig i Bredden udstrækkende Lag; —berg, m. -es -e, —gebirge, n. -s pl. s. sg. Fløtsbjerg, n.
Fluch, m. -es -üche, Forbandelse, c.; (i Bibelen) det Onde selv, hvormed der trues; letsindig Sværgen, c.
Fluchen, v. 1) n. m. h. forbande: Eim. el. underl. auf Einen; (i Bibelen) bespotte. 2) a. etw., bande; d. T. Eim. etw. an den Hals, ønske Ondt over.
Fluchenswerth, aj. som fortjener at forbandes.
Flucher, m. -s pl. s. sg. En, som ønsker Ondt over en Anden; Banden, c.; (i Bibelen) Gudsbespotter, c.
Flucht, f. ud. pl. Flugt, c.: (i Bygningsk.) Spillerum, n., det til Bevægelse fornødne Rum: die Thür hat zu viel —; d. T. en lige Linie el. Flade: in einer — fortbauen; Flugten, c. (især af Frygt for et forestaaende Onde); d. T. ogsaa Iil, Hurtighed, c.; in der — seyn, d. T. være i Farten, ile meget.
Flüchten, v. 1) n. m. s. flygte, tage Flugt, c. 2) a. eine S. el. sich, bringe i Sikkerhed ved at flygte, paa Flugten.
Flüchtig, aj. flygtende; flygtig: forgængelig, let henflyvende, let opløsende sig i sine Dunster: der Salzgeist ist sehr —; hurtig, med Lethed: ein —er Pinsel; løselig, overfladelig, i Hastværk: eine —e Vorstellung; ich sah ihn —; flyvende, fritsvævende, (især hos Malerne): ein —es Gewand; —keit, f. -en, Flygtighed, c.
Flüchtling, m. -es -e, Flygtning, c.; et flygtigt, ustadigt, letsindigt Miste.
Flück, aj. s. Flügge.
Fluder, n. -s pl. s. sg. Udløbsrende, c. (ved Bjergværker og Mølle—).
Flug, m. -es -üge, Flugt, Fart, Flyven, c. ud. pl.; ogsaa fig. enhver hurtig Bevægelse: deine Tugend hebt sich voll edlem —e; Flok, Sværm, c.: ein — Bienen; fig. den fortreste Deel af en Mersier.
Flug-biene, f. -n, Arbeidsbi, c.; —blatt, n. -es -ätter, Flyveblad, n., Piece, c.; —loch, n. -es -öcher, Flyvehul, n.; —sand, m. -es ud. pl. Flyvesand, n.
Flügel, m. -s pl. s. sg. Vinge, c.: (hvormed Fuglene svinge sig i Luften; ogsaa naar Fjedrene ere deraf; paa Vindmøllerne); ogsaa fig. auf —n der Liebe, — der Morgenröthe; Fløi, c.: (paa Huse; paa Skibe; Vimpel, c.; de yderste Ender af opstillede Krigsfolk; den høire og den venstre Side af en Jagt; Tilbygning ved Enderne af en Hovedbygning; hver Halvdeel af en Fløidør; enkelt Vindue; et Slags Claveer, Claverin, n.).
Flügel-decke, f. -n, Vingedække, n., Skalvinge, c.; —förmig, aj. vingedannet; —horn, n. -es -örner, Jagthorn, n.; en Art Conchylie, c.; —kleid, n. -es -er, Hængeærme, n. (et fordum brugeligt Klædningsstykke paa smaae Piger); —mann, m. -es -änner, Fløimand, c.; —pferd, n. -es ud. pl. Pegasus, c.; —thür, f. -e, Fløidør, c.; —werk, n. -es ud. pl. d. T. Fjedercreature, spiselige Fugle.
Flügeln, v. a. bevinge, forsyne med Vinge; især participio geflügelt, bevinget; fig. fremskynde; (Jagtsp.) einen Vogel, skyde i Vingen.
Flügge, aj. flyg, flyvefærdig (om Fugleunger).
Flugs, av. d. T. flux, strax; hurtig.
Fluh, **Fluhe** el. **Flühe**, f. -n, (Sydt. især i Schweits) en bar Klippeflade, en steil, nøgen Klippevæg.
Flunder el. **Flünder**, m. -s pl. s. sg. den almindelige Flynder.
Flunkern, v. n. m. h. vulg. glimre, glindse, blinke; fig. d. T. blænde med Ord, prale, sige Usandheder.
Flur, f. -en, Eng, c. (jævn, flad Mark; især alle indenfor et Steds Grændser beliggende Jorder) Fælled, c.; et brolagt el. dog jævnet Gulv; (i denne Betdg. n. St. m.); især: Forstue, c, brolagt Forstue, c.
Flur-buch, n. -es -ücher, Jordebog, c.; —recht, n. -es -e, Ret, hvorunder et vist Districts Jorder høre, ud. pl.; de Forrettigheder, saadanne Jorder nyde; —register, n. -s ud. pl. s. —buch; —scheide, f. -n, Markeskjel, n.; —schütz, m. -en -en, Hyrde, Markvogter, c.; —stein, m. -es -e, Markeskjel, n., Grændsesteen, c.; Flisesteen, c.
Fluß, m. -sses -üsse, Flyden, c., Flaad, n.; in —, i flydende Tilstand; om egentlig flydende Legemer: der — eines Stromes; om faste Legemer, som ved Hede gjøres flydende: das Eisen geräth in —; om Talen: der — der Rede; Flaad, n. (Sygdom); Flod, c. (Dim. Flüßchen, n. -s pl. s. sg.); alle paa hverandre følgende Kortblade af een Farve; et Legeme, som let smelter el. befordrer Smeltning; et Legeme, som er fremkommet ved Smeltning: Rubinfluß, efterlignet Rubin.
Fluß-artig, aj. flaadagtig, rheumatisk; —fieber, n. -s ud. pl. Flaadfeber, c.; —fisch, m. -es -e, Flodfisk, Ferskvandsfisk, c.; —galle, f. ud. pl. Flaadgalle, c. (Hestesygdom); —pferd, n. -es -e, Flodhest, Nilhest, c.; —pricke, f. -n, Flodnegenøie, c.
Flüssig, aj. flydende; behæftet med og tilbøielig til Flaad; —keit, f. -en, Flydenhed, c. (Tilstanden, i hvilken et Legeme er flydende; et flydende Legeme selv).
Flüstern, s. Flispern.
Flüte, f. -n, Fløite, c. (et Slags Coffardieskib).
Fluth el. **Flut**, f. Flod, c. (modsat Ebbe) ud. pl.; Vandflod, Oversvømmelse, c. pl. -en; en stor Vandmasse; især: Havet; fig. Strøm, rigelig Udgydelse, stor Mængde, c.; —bett, n. -es -en, Vandrende, Ud- el. Indløbsrende, c. (som leder Vandet til bestemte Steder); Renden, hvorigj— Vandet ledes til Møllehjulet; (i Digevæsenet) en Forhøining, over hvilken Vandet uden Skade kan flyde; —en, v. n. m. h. voxe, hæve sig; upers. es fluthet, det flyder, Vandet stiger, det bliver Flod; —zeit, f. -en, Flodtid, c.
Fock-mast, m. -es -en, Fokkemast, c.; —rah, f. -en, Fokkeraa, c.; —segel, n. -s pl. s. sg. Fokkeseil, n.
Focke, f. -n, en Art Heire; (paa et Skib) Fok, c. (det underste Seil paa Fokkemasten).
Föderation, f. -en, Forbund, n.; —ativ, aj. forbundsmæssig; —irte, pl. ud sg. Forbundne.
Fohle, f. -n, Føle, en ung Hest, c.; —n, n. -s pl. s. sg. (Nordt.) Føl, n.; —n, v. n. m. h. føle, kaste Føl.
Fohre el. sædv. **Föhre**, f. -n, (Sydt.) Fyr, c., Fyrretræ, n.
Fohre el. **Forе**, f. -n, Forelle, c.

Folge, f. -n, Følge, Rad, Række, Fortsættelse, Vedvaren, c.; Eim. — leisten, adlyde; deinem Versprechen zu — (bedre zufolge) el. zu — deines Versprechens, i Følge; die — wird es lehren, Fremtiden; in der —, siden, i Fremtiden; die Sache hat wichtige —n, Følger; die —n des Lasters, Følgerne af; eine — aus etw. ziehen, Slutning, c.; in —, følgeligen.
Folgen, v. n. 1) m. f. følge, ledsage, komme efter: Eim. el. einer S.; auf Einen el. etw.; nach Eim. el. etw.; Eim. im Amte; fig. Eim. etw. — lassen, lade følge med, sende med; aus etw., være Følge af hvad der er sagt, være Virkning af en Aarsag. 2) m. h. blot fig. rette sig efter, adlyde, følge: Eines Rath; seinen Lüsten; Eim.
Folgeleistung, f. ud. pl. Følgsomhed, Følgagtighed, Adlyden, c.
Folgendergestalt, av. saaledes, paa følgende Maade.
Folgendermaßen, av. paa følgende Maade.
Folgendes, subst. ud. Art., Følgende, som følger: er erwiederte —.
Folgenlos, aj. uden Følger.
Folgends, av. (forældt. og Sydt.) siden, herefter, i Fremtiden; videre, følgelig, altsaa.
Folgenmacher, m. -s pl. s. sg. Consequentmager, c.
Folgereich, aj. følgerig.
Folgerichtig, (—recht) aj. følgerigtig, consequent; —keit, f. ud. pl. F—hed, Consequens, c.
Folgern, v. a. slutte, uddrage Slutning; —rung, f. Slutning, c. (at slutte) ud. pl.; (det, man har sluttet sig til) pl. -en.
Folgesatz, m. -es -ätze, Følgesætning, c.
Folgewidrig, aj. imod rimelig Følge, inconsequent.
Folgezeit, f. -en, Fremtid, c. [altsaa.
Folglich, 1) aj. (Sydt.) fremtidig. 2) cj. følgeligen,
Folgsam, aj. følgagtig, lydig; —keit, f. ud. pl. F—hed, L—hed, c.
Foliant, m. -en -en, Foliant, c.
Folie, f. -n (3 Stav.) Folie, c. (tyndt Metalblad).
Folio, n. kun i Talem.: in —, i Folio.
Folium, n. -s -lien, Folium, n.
Folter, f. -n, Pineredskab, n.; piinligt Forhør, n., Tortur, c.; fig. Pinsel, Marter, Sjæleangst, c.; —bank, f. -änke, Pinebænk, c.
Folterer, m. -s pl. s. sg. Piner, c.
Foltern, v. a. lægge paa Pinebænken; fig. martre, pine, qvæle.
Foment, n. -es -e, Foment, varmt Omslag, n.
Fond, m. pl. -s (l. Fong) Fond, n., Bund, Grund, c.; Pengesum, Hovedstol, Grundcapital, c.
Fontaine, f. -n, Vandspring, n.
Fontanell, n. -es -e, el. -e, f. -n, Fontenelle, c.; Hvirvel, c. (i Hjerneskallen paa nyfødte Børn)
Foppen, v. a. d. T. Einen, drille, trække op, have til Bedste, spotte; —pper, m. -s pl. s. sg. Drillepese, Optrækker, c.; —pperei, f. -en, Drilleri, Optrækkeri, n.
Force, f. ud. pl. (l. —ße), Force, Styrke, Kraft, Magt, c.; —ciren, v. a. forcere, tvinge; udspille et Kort, som kun kan stikkes med Trumf.
Förchling, m. -es -e, (Sydt.) en Art spiselig Champignon.
Förder, av. (forældt.) siden, videre, frem, fremad.
Förderlich, aj. (sjeld.) behjelpelig, tjenstlig, tjenstagtig; auf das —ste, snarest, snarest muligt.
Fordern, v. a. stævne: Einen vor Gericht; fig. fordre, begjere, forlange, æske, kræve, anholde om.
Fördern, v. a. bringe fremad, bringe videre; Einen, seine Kunden, hurtigt tilfredsstille, affærdige; eine S., fremme, fremskynde; sich, skynde sig, haste; —rt euch, skynder eder, tøver ei; es —rt, gaaer fremad, gaaer fra Haanden, lykkes; eine S. —, beførdre, bringe i Gang, hjelpe afsted.
Förderniß, f. (d. T. især Sydt.) Fremskynden, c., ud. pl.; det som fremskynder en Ting, pl. -sse.
Fördersam, aj. (Sydt.) behjelpelig, tjenstlig; (Canc.) uden Ophold, hurtig; (især superl. —st).
Forderung, f. Fordren, c. ud. pl.; Fordring, c., Krav, n. (det, man fordrer) pl. -en.
Förderung, f. Fremskynden, c. ud. pl.; Arbeide, som skal fremskyndes; betinget Arbeide; Stedet, hvor dette Arbeide steer, pl. -en.
Forelle, f. -n, Forelle, c. (Fisk).
Forke, f. -n, Fork, Hø—, Høtyv, c.
Form, f. -en, Form, c. (Dannelse, Skikkelse; Viis, Maade; det, hvori en Ting erholder dens Form, som: Smelteform, Lyse—; (sjeld.) den formede, dannede Ting).
Formalien, pl. ud. sg. (4 Stav.) Formaliteter.
Format, n. -es -e, Format, c.
Formel, f. -n, Formel, c.
Formen, v. a. eine S., forme, danne, modellere.
Formenschneider, m. -s pl. s. sg. Formskærer, c.
Former, m. -s pl. s. sg. Former, Modellerer, c.
Förmig, aj. blot i Sammens. som einförmig, kugel—.
Formiren, v. a. d. T. formere, danne; sich — (om Soldater) danne Geleder, Rader.
Förmlich, aj. formelig; (sjeld.) veldannet, som har den tilbørlige Form; —keit, f. Formelighed, Lov—, c. ud. pl.; Formaliteters Iagttagelse, pl. -en.
Forschen, v. n. m. h. forske: nach Wahrheit; in der Schrift; —scher, m. -s pl. s. sg. Forsker, c.; —chung, f. -en, Forskning, c.
Forst, m. -es 1) pl. Förste, Tagmønning, c. s. First. 2) pl. -e el. Förste, sædv. -en, Skov, c. (behandlet efter Forstvidenskabens Regler).
Forst-amt, n. -es -ämter, Forstamt, n.; —beamte, el. —bediente, m. -n -n, Forstbetjent, c.; —gerecht, aj. forstkyndig, som forstaaer sig paa Forstvæsenet; —kunde, f. -n, Forstvidenskab, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Skovinspecteur, c.; —rath, m. -es -äthe, Forstraad, c.; —recht, n. -es -e, uindskrænket el. indskrænket Eiendoms- el. Brugsret over en Skov; Indbegrebet af Forstlove og Anordninger; —wesen, n. -s ud. pl. Forstvæsen, n.; —wissenschaft, f. -en, Forstvidenskab, c.
Förster, m. -s pl. s. sg. Forstmand og Jæger, Skovrider, Førster, c. (som har Opsyn over et Skovdistrict); —ei, f. -en, Skovdistrict, som staaer under en Skovbetjents Opsyn; denne Betjents og de under ham staaende Personers Bolig.
Forsteilich el. forstlich, aj. Skov-, som angaaer, hører til Skovvæsenet.
Fort, n. -es -e, Fort, n. (liden Fæstning).
Fort, av. fremad, videre; bort, afsted, fra et Sted til et andet; (saaledes ogsaa i adskillige Sammens. med

Verber: —strecken; —eilen 2c.); fig. fort, fremdeles, endvidere, i et væk; — und —, stedse, fra den ene Dag til den anden; (især i adskillende Sammens. med v. n. m. h.: —arbeiten; —leben; —singen 2c.); hurtig, d. T. især i —machen; so —, strax paa Stedet, i en Snup; und so —, og saa fremdeles, saa videre; (foræld.) i Fremtiden.

Fortan, av. (forœld.) i Fremtiden; fra den Tid af; videre.

Fortbetteln, v. n. m. h. vedblive at tigge; sich —, tigge sig frem.

Fortblasen, v. i. 1) a. blæse bort. 2) n. m. h. vedblive at blæse paa et Instrument.

Fortbringen, v. i. a. bringe bort, bringe med sig; fig. drive, frembringe af Jorden: Pflanzen —; sich, slaae sig igj—, hjelpe sig frem; —gung, f. ud. pl. Bringen bort, Fremdriven, c.

Fortdauer, f. ud. pl. Vedvaren, c.; —n, v. n. m. h. vedvare.

Forterben, v. n. m. h. gaae i Arv; nedarve.

Fortfahren, v. i. 1) n. m. f. kjøre, reise bort fra et Sted. 2) n. m. h. fare fort, vedblive, fremture i: — zu schreiben. 3) a. bringe fort til Vogns el. til Skibs.

Fortfließen, v. i. n. m. f. flyde bort; vedblive at flyde.

Fortführen, v. a. bortføre; vedblive at føre; —rung, f. -en, Bortføren, c.

Fortgang, m. -es ud. pl. blot fig. Vedvaren; (undert.) Fortsættelse; Fremme; Fremgang c.

Fortgehen, v. i. n. m. f. gaae bort, vedblive at gaae; fig. fortsættes; vedblive.

Forthelfen, v. i. n. m. h. Eim., hjelpe bort; fig. hjelpe fremad, — videre; —fung, f. ud. pl. Hjelpen frem. c.

Forthin, av. s. Fortan.

Fortification, f. ud. pl. Fæstningsværk, n., Befæstning, c., Ingenieurvidenskab, Fortificationskonst. c.

Fortjagen, v. 1) a. jage bort: einen Hund —. 2) n. m. f. jage afsted, hurtig bortfjerne sig til Hest, til Fods. 3) n. m. h. vedblive at jage.

Fortkommen, v. i. n. m. f. komme fort, bort, undkomme; komme fremad, — afsted; fig. (om Værter) trives; (om Mstr.) have sit Ophold ved; —, n. -s ud. pl. Fremkomst, Fremgang, c.

Fortkönnen, v. i. n. m. h. d. T. for fortkommen können, kunne komme fort.

Fortlassen, v. i. a. Einen, lade gaae, reise bort.

Fortlaufen, v. i. n. 1) m. h. vedblive at løbe. 2) m. f. løbe bort; fig. løbe fort; især partic. —d, fortløbende: —de Seitenzahlen.

Fortmachen, v. 1) a. fortsætte; gaae bort, afreise; d. T. sich, pakke sig, løbe sin Vei, undvige. 2) n. m. h. vulg. ile.

Fortpflanzen, v. a. plante videre; forplante: Gewächse —; ogsaa fig.: sein Geschlecht, eine Krankheit —; —zung, f. -en, Planten videre; Forplantning, c.

Fortreißen, v. i. a. rive bort; rive fremad; fig. henrive.

Fortrücken, v. 1) a. bortrykke, rykke fremad, vedblive at rykke, rykke af Stedet. 2) n. m. f. bortrykke; fig. fremrykke, komme videre, gjøre Fremskridt, avancere.

Fortrudern, v. n. 1) m. f. roe videre, roe bort. 2) m. h. vedblive at roe.

Fortsatz, m. -es -ätze, Fortsætning, c.; (i Anatom.) den fremragende Deel paa et Been.

Fortschaffen, v. a. bortskaffe, skaffe af Veien; borthjelpe, befordre.

Fortscheren, v. n. m. h. klippe fort; sich, d. T. pakke sig, gaae sin Vei.

Fortschreiten, v. i. n. m. f. skride videre el. fremad; fig. gjøre Fremskridt, komme videre, tiltage.

Fortschritt, m. -es -e, Fremskridt, n.; (især fig.).

Fortsetzen, v. a. fortsætte: seinen Weg, eine Erzählung; udplante, om—; —zung, f. -en, Udplantning, Forflyttelse, Fortsættelse, c.; ogsaa den Deel selv, ved hvilken Regel fortsættes.

Fortsteuern, v. n. 1) m. h. vedblive at styre. 2) m. f. styre bort.

Fortstoßen, v. i. 1) a. bortstøde; støde fremad, videre. 2) n. m. h. vedblive at støde.

Fortwähren, v. n. m. h. vedvare.

Fortwollen, v. n. m. h. d. T. ville gaae, reise bort; ville frem i Verden.

Fortwurzeln, v. n. 1) m. f. udbrede Rødderne videre. 2) m. h. vedblive at slaae Rødder.

Fortziehen, v. i. 1) n. m. f. drage, marschere bort, flytte. 2) n. m. h. vedblive at drage. 3) a. bortdrage, trække bort: den Wagen —.

Forum, n. -ri -ra, Forum. n.

Foß, aj. d. T. fei: —es Holz; træet: —e Rüben.

Fossil, n. -s -ien, Fossilier, Mineral, n.

Fourage (l. Furasche) f. ud. pl. Foder for en Armees Heste; fig. Levnetsmidler overhovedet; —agiren (l. —aschiren), v. n. m. h. hente Foder el. ogsaa Levnetsmidler.

Fourier, m. -s -e, Fourer, c.

Fournier, n. -s -e, s. Furnier.

Fracht, f. -en, Fragt, c.: (alt hvad Vognen er paalæsset med, el. Skibets hele Ladning; undert. Varene, Vognmanden el. Skipperen befordrer; Lønnen derfor).

Fracht-brief, m. -es -e, Fragtbrev, Connoissement, n; —führer, m. -s pl. s. sg. Fragtmand, —skipper, c.; —geld, n. -es ud. pl. Fragt, c.; —gut, n. -es -üter, Fragtgods, n.; —schiff, n. -es -e, Fragtskib, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Fragtvogn, c.

Frachten, v. a. fragte (saavel føre som sende Gods).

Frachter, m. -s pl. s. sg. Fragter, Befragter, c.

Frack, m. -es -e, Kjole, c.

Fractur, f. ud. pl. Fractur, c.

Frage, f. -n, Spørgsmaal, n.

Fragen, v. a. spørge: Einen; Einen um, nach, über etw.; ogsaa Tingen i Acc. das — sie; el. med et dobbelt Acc. er fragte mich Vieles; ogsaa ud. Casus: er fragte, ob, wie, warum; fig. nach etw., bekymre sig om, drage Omsorg for, agte, (kun d. T. og benegtende); es fragt sich, man kan spørge, det er tvivlsomt, uafgjort.

Frage-punkt, m. -es -e, Spørgsmaals-Gjenstanden; —weise, av. s—sviis; —weise, f. -n, Spørgemaade, c.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. S—stegn, n.

Frager, m. -s pl. s. sg. Spørger, c.

Fraglich, aj. Spørgsmaals-, hvorefter der spørges; tvivl-

som, nafgjort; omspurgt, det, hvorom Talen er.

Fragment, n. -es -e, Fragment Brudstykke, n.; —**arisch**, aj. som er i Brudstykker.

Fragselig aj. spørgesyg.

Fraiß el. **Fraisch**. f. ud. pl. (Sydt.) Skræk, Frygt, Fare, c.; Faldsot, c.; Inquisitionsret, Halsret, c.; —**ßam**, f. ud. pl. Skræk, Angst, c.; —**ßlich**, aj. (forældt.) skrækkelig; (Sydt.) som hører til Inquisitionsretten.

Franciskaner, m. -s pl. s. sg. Franciskaner, c.

Franco, av. fri, frigjort, franco, portofri.

Frank, aj. (forældt.) fri; — **und frei**, frank og fri, fuldkommen fri

Franke, m. -n -n, Franker, c. (af den frankiske Nation); Frank, c. (en fransk Mynt).

Franken, n. -s ud. pl. Franken, n. (et tydsk Land); ogsaa —**land**, n. -es ud pl.; —**wein**, m. -es -e, Viin, som dyrkes i Franken.

Frankiren, v. a frankere, frigjøre, betale Postpengene.

Fränkisch, aj. frankisk.

Frankreich, n -es ud. pl. Frankrig, n.

Franse, f. -n, Fryndse, c.; (i Spøg) Fjæser, Tjavser, løsslidte, løshængende Traade; —**sicht**, aj. lig Fryndser, frynds eagtig; —**sig**, aj. fryndset.

Franz-apfel, m. -s -äpfel, fransk Æble, n., Rainet, c.; —**band**, n. -es -ände, Franskbind, n.; en Bog, der er indbunden i et saadant Bind; —**branntwein**, m. -es -e, fransk Brændeviin, c.; —**brod**, n. -es -e, Franskbrød. n.; —**geld**, n. -es ud. pl. franske Penge (især Dalere og Gylden); —**gold**, n. -es ud. pl. fransk Guld; —**obst**, n. -es ud. pl. Frugt af franske, (lavstammede) Træer; —**wein**, m. -es -e, fransk Viin; især hvid Viin.

Franzmann, m. -es -änner el. **Franze**, m. -n -n, spøgende el. spottende for det sædv. **Franzose**, m. -n -n, Franskmand, c.; —**zösinn**, f. -en, fransk Fruentimmer.

Franzosen, pl. ud. sg. Frantsoser (venerisk Syge); ogsaa en Sygdom hos Sviin, Hornqvæg ꝛc.

Französig, aj. venerisk; beladt med Frantsoser.

Französisch, aj. fransk.

Frappant, aj. paafaldende, overraskende; —**ppiren**, v. a. overraske, sætte i Forundring: **es —ppirt mich**.

Fraß, m. -es, Æden, Fraadsen; Graadighed, Slugenhed, c. ud. pl.; Æde, n., Mad, c.; d. T. ogsaa Menneskeføde, c. ud. pl.; Æder, Sluger, c. (om Dyr) pl. -e; (dog kun i Sammens.: **Viel—** ꝛc.).

Fräßig, aj. s. **Gef—**.

Fratscheln, v. n. m. h. (Sydt.) udspørge; sladdre; stakkre, høkre; —**chler**, m. -s pl. s. sg. Stakkrer, Høkrer, c.

Fratz, m. -en -en el. —e, f. -n, Vrængen, c. (med Munden), Grimace, c., Fjæs, n.; Carricatur, c.; hæsligt fordreiet Ansigt; (Sydt.) et styg, uartigt Barn; taabelig Fortælling, c.; —**engesicht**, n. -es -er, Skabilkenhoved, n., Maske, c.; et vanskabt, fordreiet Ansigt, og et Menneske med et saadant.

Frau, f. -en, Frue, Herskerinde, c. (en Titel, som Herr om Mandspersoner) **Hochgeborne —, die — Hofräthinn, — Hoffmann** (ikke **—inn**), Madam H.; **die Haus—**, (af Tjenestefolkene sædv. kaldet **Frau**); **unsere —, unsere liebe —** (**Gen.** og **Dat. unserer lieben —en**) Jomfru Maria; ligel. de egentlige Nonner i et Nonnekloster; Kone, Ægtekone, Hustru, Qvinde, c.; ogsaa Enke, c.; **Gen. sg. -en** bruges undert. for større Tydeligheds Skyld, naar det staaer foran Subst., hvoraf det styres: **seiner —en Schwester Sohn**, hans Kones Søsters Søn; **seiner — Schwester Sohn** er: hans Frue Søsters Søn; i Titler baade **Gen.** og **Dat. —en**; s. **Sonne**.

Frauen-bild, n. -es -er, Mariebillede, Jomfru Mariæ Billede; d. T. Fruentimmerportrait; **vulg.** Fruentimmer, n.; —**glas**, n. -es ud. pl. Marieglas, n.; —**haar**, n. -es ud. pl. Fruehaar, Guldhaar (Plantes Navn); —**kloster**, n. -s -öster, Nonnekloster, n.; —**knecht**, m. -es -e, **vulg.** Pigernes Jens, c.; —**schneider**, m. -s pl. s. sg. Dameskrædder, c.; —**sperson**, f. -en, **vulg.** Fruentimmer, n.; —**stand**, m. -es, Konestand, c. ud. pl. Fruentimmerstol; c., —**stade**, n. (i en Kirke) pl. -ände; —**tag**, m. -es -e, Mariæ Bebudelsesdag (25 Marts); Fruedag, c.; —**volk**, n. -es ud. pl. **vulg.** Qvindfolk, —menneske, n.; —**zimmer**, n. -s pl. s. sg. Fruentimmer, n. (flere Personer af det qvindelige Kjøn; hele Qvindekjønnet; en enkelt Person af Qvindekjønnet af god Stand); Fruentimmerværelse, n.; —**zwinger**, m. -s pl. s. sg. Fruerbuur, Harem, Serail, n.

Fräulein, n. -s pl. s. sg. Frøken, c.; (forælt.) en Person el. et Dyr af Hunkjønnet. (Naar — som blot Titelord staaer foran et andet Hunkjønsord, saa kan det foranstaaende Bestemmelsesord ogsaa staae i **fem.**: **Ihre — Tochter**; men **das — N.**; **dieses —**).

Fräulich el. **fraulich**, aj. s. **Weiblich**.

Frech, aj. fræk, fripostig, alt for fri, kaad; —**heit**, f. F—khed, F—ghed, K—hed, c. ud. pl.; fræk Tale, Handling, Fagte ꝛc. pl. -en.

Fregatte, f. -n, Fregat, c.; ogsaa: Fregatpelikan, c. (Svømmefugl).

Frei, aj. fri, uhindret, uindskrænket, utvungen; — **von etw.**, uden, langt fra; **ein —er Platz**, aaben; **ins Freie**, i den fri Luft, i det Frie, den fri Natur; **ein —er Mensch**, uafhængigt, som er sin egen Herre; — **stehen**, uden Støtte, alene, for sig selv; **die —en Künste**; **eine —e Reichstadt**; **Waaren — machen**, betale de derpaa hvilende Afgifter; — **seyn**, uafhængig, sin egen Herre, el. ogsaa: være udfriet af Fængsel; **aus —en Stücken**, frivillig; meget ofte staaer — for: sikker: **ein —es Geleit**; fri for Forretninger, for Betaling: **ein —es Gut**; **—e Wohnung**; aabenhjertig, frimodig: **er spricht —**; lidt fræk, ubeskeden, kaad: **sie thut gar zu —**; **ein —es Leben**.

Frei-bauer, m. -s -n, Selveierbonde, c.; —**beuter**, m. -s pl. s. sg. Fribytter, (Sørøver) c.; d. T. en Soldat, som ikke er bunden til Krigskonstens strenge Love; —**beuterei**, f. -en, Fribytteri, Sørøveri, n.; —**brief**, m. -es -e, Frihedsbrev, n. (hvori en Vened meddeles Frihed); Privilegium; Reisepas, n.; —**denker**, m. -s pl. s. sg. Fritænker, c.; —**denkerei**, f. ud. pl. Fritænkeri, n.; —**fräulein**, n. -s pl. s. sg. en Barons ugifte Datter, Baronesse, c.; —**gebig**, aj. med rund Haand, gavmild; —**gebigkeit**, f. Rundhed, Gavmildhed, c. ud. pl.; saadan Gave selv, pl. -en; —**geboren**, aj. fribaaren, født af frie

Forældre; —geist, m. -es -er, Person, som tænker og handler frit; Fritænker, c. (der ikke agter Religionens og Moralens Love); —geisterei, f. ud. pl. Fritænkeri, n.; —geisterisch, aj. fritænkerisk; —gelassen, aj. frigiven, løsladt; —gesprochen, aj. frikjendt ved Dom; tilsagt Syndsforladelse i Kirken; —gericht, n. -es -e, privilegeret Ret; (fordum) Inquisitionsretten i Vestphalen; —gut, n. -es -üter, frigjorte el. privilegerede Vare; frit Landgods, n. (Allodialgods); frit Bondergods, (som er fri for Hoveri); —hafen, m. -s -äfen, Frihavn, c.; —herr, m. -n -en (—inn, f. -en el. —frau, f. -en), Person, som er sin egen Herre; især d. T. Baron (Baronesse), Friherre (Friherrinde) c.; —herrlich, aj. friherrelig, som hører til, anstaaer en Baron; —herrschaft, f. -en, Baroni, Friherskab, n.; —jahr, n. -es -e, Friaar, n. (hvori man nyder visse Friheder); —lassung, f. -en og —lassen, n. -s pl. s. sg. Løsladelse, Frigivelse, c.; —mann, m. -es -änner, Fribonde, Selveier; Rakkerknegt, c.; —maurer, m. -s pl. s. sg. Frimurer, c., Medlem af —maurerei, f. ud. pl. Frimurerorden c., Frimureri; —meister, m. -s pl. s. sg. Frimester, c.; —muth, m. -es ud. pl. frit, aabent Sind; —müthig, aj. frimodig, aabenhjertig; —müthigkeit, f. ud. pl. F—hed, A—hed, c.; —saß, m. -es -äße, s. —bauer; —schule, f. -n, Friskole, c.; —schütz, m. -en -en, (fordum) en Art Bueskytte; Deeltager i en Fribaandsskydning; En, som skjød med Trolddomskugle; —sinn, m. -es ud. pl. Frisind, n., Sands for borgerlig Frihed; —sinnig, aj. frisindet; —sprechen, v. i. a. frikjende; —staat, m. -es -en, Fristat, Republik, c.; —stadt, f. -ädte, fri Rigsstad, Fristad, c.; —statt, f. -en, el. —stätte, f. -n, Fristed, Asyl, n. (for Forbrydere, Fallenter 2c.); —tisch, m. -es -e, frit Bord, fri Kost; —werber, m. -s pl. s. sg., —inn, f. -en Frier for en Anden, Kobler, —ske, c.; —werbung, f. -en, Koblen, c.; —werberei, f. -en, Kobleri, n.; —willig, aj. frivillig, utvungen; —willigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.

Freien, v. 1) a. gjøre fri; (foræld.) befrie. 2) n. m. h. d. T. um eine Person —, beile, frie til; fig. um eine S., søge at faae, gjøre sig Umage for.

Freier, m. -s pl. s. sg. Frier, Beiler, c.; —s Gedanken haben, gaae i Giftetanker; auf —s Füßen gehen, gaae paa Frieri.

Freierdings, av. (n. St.) frivillig.

Freierei, f. ud. pl. Frieri, n. vulg. die Freith el. Freithe.

Freiersmann, m. -es -änner, Frier, Beiler, c.; En, som frier for en Anden.

Freiheit, f. -en, Frihed, c.: — von Geschäften; die — eines Staates; die — des Menschen; mit — denken; dichterische —; Fortrinsret, Begunstigelse, c., Privilegium, n.; (sjeld.) et med Friheder begavet Sted.

Freiheits-baum, m. -es -äume, Frihedstræ, n.; —freund, m. -es -e, F—ven, c.; —krieg, m. -es -e, F—krig c.

Freilich, av. visseligen, tilvisse, jo vist; vistnok, rigtignok; i Sandhed; for: zwar med aber efter sig: er ist — (vel) arm, aber zufrieden.

Freitag, m. -es -e, Fredag, c.; der stille —, Langfredag.

Freiung, f. -en, Frigjøren, Befrielse, c.; (n. St.) Fristed, n.

Fremd, aj. fremmed; eine —e Sprache, ubekjendt; sich — kleiden, usædvanlig, forunderlig, besynderlig; (foræld.) langt, — fra; ein —er, Fremmed, Udlænding; —e, d. T. Fremmede, besøgende Gjæster; —artig, aj. af fremmed el. anden Art; heterogen; —ling, m. -es -e, Udlænding, c.; fig. in einer S. ein —ling seyn, ubekjendt dermed, fremmed for.

Fremde, f. ud. pl. et fremmedt Land el. Sted; Udlandet.

Frequentiren, v. n. m. h. besøge flittig, ofte bivaane; —quenz, f. ud. pl. talrig Forsamling, c., Tilløb, n.

Fresco, n. indecl. Fresco (Maleri paa vaad Kalk).

Fresse, f. -n, vulg. Mund, Flab, c.

Fressen, v. i. a. æde, (om Dyr, og vulg. om Mskr.); fraadse, hugge i sig; der Rost frißt das Eisen, fortærer, fordærver, ødelægger.

Fressen, n. -s ud. pl. Æden, Fraadsen, c.; vulg. Æde, n., Føde, Næring, c.; ein gefundenes Fressen, d. T. en forønsket Sag.

Fresser, m. -s pl. s. sg. Æder, Fraadser, Sluger, Slughals, c.; —ei, f. -en, vulg. Æderi, Gilde, n., Smaus, c.

Freß-fieber, n. -s pl. s. sg. Ædefeber, c.; —gierig, aj. graadig, slugen; —krankheit og —sucht, f. ud. pl. Ædesygdom, —syge, c.; —wanst, m. -es -änste, Fylderom, Slughals, c.

Frett, n. -es -e, el. sædv. —chen, n. -s pl. s. sg. el. —wiesel, n. -s pl. s. sg. Fritte, c. (Mustela furo).

Fretzen, v. a. (sjeld.) æde, fraadse; das Vieh —, mæste, føde.

Freude, f. ud. pl. Glæde, Fryd, Fornøielse, c.; fig. Glædesudbrud, n., —beviisning, c.: Jemanden mit — (—n) empfangen; Gjenstanden, som foraarsager Glæde: euer Glück wird einst des Alters — seyn; (sjeld.) Mod, n., Behjertethed, c.; mit —n, som av. gjerne, beredvillig, med Fornøielse.

Freuden-becher, m. -s pl. s. sg. (digter.) Glædesbæger, n., Glædens Nydelse; —bezeigung, f. -en, G—beviisning, c.; —fest, n. -es -e, G—fest, c.; —geschrei, n. -es -e, G—skrig, Fryderaab, n.; —leer el. freudeleer, (—los) glædetom, glædeløs; —mädchen, n. -s pl. s. sg. Skjøge, c.; —meer, n. -es -e, (digter.) G—hav, n., rig G—fylde, c.; —reich, aj. glæderig; —tag, m. -es -e, G—dag, c.; —thräne, f. -n, G—taare, c.; —voll, el. freudevoll, aj. glædefuld, frydefuld, fuld af Glæde; —trunken, aj. glædedrukken.

Freudig, aj. glad, fornøiet, opremt; glædelig, frydefuld; freidig, modig, behjertet; —keit, f. ud. pl. Glæde, Freidighed, c.

Freuen, v. a. Einen, glæde, fornøie; sich, fryde sig (über, an og, naar det endnu er tilkommende, auf etw.); (sjeld.) sich einer S. (Gen.).

Freund, m. -es -e (—inn, f. -en), Ven (—inde), c.; (fordum) Slægtning, Paarørende, c.; (ofte) en Person, som man ved Omgang er forbunden med; (hos Kjøbmænd) Correspondent, Handelsven, c.; d. T. en ringe, ubekjendt Person; især ved fortrolig Tiltale:

mein —; guter —; fig. være Elsker af Noget: — einer S. el. von einer S. — seyn.

Freund-lich, aj. venlig, høflig, beraagen; (om Ting) behagelig, yndig; —lichkeit, f. Tilstanden, i hvilken en Person el. Ting er freundlich, ud. pl; Venlighed, c., mildt Væsen, n.; venlig, kjærlig, høflig, behagelig Mine el. Handling, pl. -en; —los, aj. venneløs; —nachbarlich, aj. venskabelig for godt Naboskabs Skyld; —schaft, f. Venskab, n., ud. pl.; Bekjendtskab, n., Fortrolighed, c. pl. -en; (fordum) Slægtskab, n.; Paarørende Familie, c.; Venskabsbeviisning, beviist Føielighed, Tjeneste, c.; —schaftlich, aj. venskabelig; —schaftlichkeit, f. -en, Venskabelighed, c.; —schaftsbeweis, m. -es -e, Venskabsbeviis, n.; —schaftsstück, n. -es -e, d. T. Venskabsstykke, n.; —willig, aj. (i Canc.) venskabelig og beredvillig.

Frevel, aj. (ubdert.) s. —haft.

Frevel, m. -s pl. s. sg. Niddingsværk, n., Ondskab, Forbrydelse; Gjenstridighed, Letfærdighed, Formastelse, c.; —haft, aj. skarnagtig, ondskabsfuld; ugudelig, lastefuld, forbryderisk, modvillig, uforskammet, letfærdig formastelig.

Freveln, v. n. m. h. begaae Niddingsværk, synde, handle ugudeligt tvertimod Guds og Mskes Love.

Frevelthat, f. -en, Niddingsdaad, c.

Freventlich, av. s. Frevelhaft.

Frevler, m. -s pl. s. sg. Nidding, Misgjerningsmand, c., et forvorpent Mske., Ildgjerningsmand, c.

Frey, Freyen, Freyheit, Freylich, Freytag, Freyung, s. Frei—.

Fricassee, n. pl. s. sg. (ogsaa f.) (3 Stav. men i pl. 4 Stav.) Fricassé, c. (Ret Mad).

Friction, f. -en, Rivning, Gnidning, c.

Friede, m. -ns, el. rigtigere —n, m. -s ud. pl. Fred, c. (offentlig Rolighed og Sikkerhed; udvortes Enighed, modsat Kiv, Strid, især modsat Krig); fig. Sindsro, c.

Friedeliebend, aj. fredelskende.

Friedelos, aj. (forældt.) fredløs.

Frieden, v. a (forældt.) frede,

Friedens-bedingung, f. -en, Fredsbetingelse, c.; —bruch, m. -es -üche, F—brud, n.; —fest, n. -es -e, F—fest, c.; —fuß, m. -ßes ud. pl. F—fod, c.; —richter, m. -s pl. s. sg. F—dommer, c. (i England); —schluß, m. -ßes -üsse, F—slutning, c.; —stifter, m. -s pl. s. sg. F—stifter, Mægler, c. (Mediateur); —störer, m. -s pl. s. sg. F—forstyrrer, c.; —zeit, f. -en, F—tid, c.

Friedfertig, aj. fredelig, fredsommelig; —keit, f. ud. pl. F—hed, c.

Friedliebend, aj. fredelskende.

Friedlich, aj. fredelig, fredsommelig, fredelskende; (om livløse Ting) fredelig, rolig, eensom; —keit, f. -en, F—hed, c., Rolighed, c.

Friedsam, aj. (forældt. og digt.), s. Friedlich.

Frieren, v. i. n. 1) m. h. fryse: die Füße haben mir gefroren; es friert mich el. mich friert; (om Veiret, blot uperf.) es friert, det fryser: es —rt Eis, til Iis. 2) m. s. forvandles til Iis.

Fries, m. -es -e, et Slags langhaaret, grovt Klæde; (i Bygningsk.) Frise, c.

Friesel, n. (n. St. ogsaa m.) -s pl. s. sg. Fridler (en Sygdom).

Frisch, aj. frisk: kold, kølig; fig. endnu ubedærvet (især om Madvare); ny, i sin fuldkomne Godhed; nylig, nu først, ganske nylig; von —em, paa ny; auf —er That, paa frisk Gjerning; paa fersk Fod; —er Schnee, nyfalden; das Brod, das Bier ist —, nybagt, nybryggetz; endnu ikke brugt; munter, ved friskt Mod, livlig, levende; — auf! kun frisk!

Frische, f. ud. pl. Friskhed, c.

Frischen, v. 1) a. forfriske, afkøle, gjøre det Bedærvede igjen godt; die Hunde — sich, (Jagtsp.) drikke; eine S. —, opfriske, atter bearbeide, igjen forbedre; (ogsaa livet som Kunstord). 2) n. m. h. (om Vildsviin) kaste Unger; —chung, f. -en, Forfriskelse, Afkølning, Opfriskelse, c.

Frischling, m. -es -e, (Jagtsp.) et Vildsviin til det er et Aar gammelt.

Frischofen, m. -s -öfen, Smelteovn, (hvor Sølvet skilles fra Kobberet). [Teven.

Frischweg, av. d. T. frisk væk, trøstig, uden ængstelig

Friseur, (l. —sör) m. -ß -s, Frisør, Haarskærer, c.

Frisiren, v. a. frisere, kruse, gjøre kruset (som Klæde af Uldmagere, og Haarene paa Hovedet); garnere Fruentimmerklæder med Baand, Knipplinger, Frynser ic.

Frist, f. -en, Frist, Termin, c. (bestemt Tid, inden hvilken Noget bør skee); Udsættelse, Forlængelse af denne Tid (Dilation); (sjeld.) Tid, c., Tidsrum, n.; —en, v. a. friste, give Frist, udsætte, opsætte, forlænge; —ung, f. ud. pl. Fristen, Opsættelse, Forlængen, c; —tag, m. -es -e, Respitdag, c.; —weise, aj. terminviis.

Frisur, f. -en, Frisur, c. (Haarets Opkrøllen; Klæders og andre Tings krusede Besætning).

Fritt, m. -es -e el. —bohrer, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Vridbor, n.

Fritte, f. -n, Glasstof, n. (den første Sammenblanding af de til Glas nødvendige Materialier).

Frivol, aj. frivol; letfærdig; smaalig; —ität, f. -en, Frivolitet, Letfærdighed, Smaahedsaand, c.

Froh, aj. fro, glad, fornøiet, vel til Mode; fig. det, som opvækker, røber, er forbundet med Glæde: das —e Bewußtseyn; einer S. (Gen.) — werden, nyde den med Glæde.

Fröhlich, aj. det samme som froh, men især visende denne Glæde ved udvortes Kjendetegn; lystig, glad; —keit, f. Glæde, Fryd, Freidighed, c. ud. pl.; glædelig Høitidelighed, Lystighed, pl. -en.

Frohlocken, v. n. m. h. juble, udbryde i Fryderaab; über etw.; (sjeld.) einer S. (Gen.) —, triumphere.

Frohn, aj. (forældt.) hellig; berømt; prægtig, herlig, skjøn; Øvrigheds-, herskabelig; offentlig.

Frohn, 1) m. -es el. -en pl. -e el. -en, s. Frohnbote. 2) f. s. Frohne.

Frohn-acker, m. -s -äcker, en Ager, hvis Besidder maa yde Hoveritjeneste; —altar, m. -s -äre, (Sydt.) Høialter, n.; —bar, aj. hoveripligtig; —bote, m. -n -n, (n. St.) Byfoged, Raadstuetjener, c.; —dienst, m. -es -e, Hoveritjeneste, c., Hoveri, n.; —feste, f. -n, (n. St.) Stutteri, offentligt Fængsel, n.; —leichnam, m. -es ud. pl. (i den catholske Kirke) Christi Legeme i Alterets Sacramente; deraf —leichnamsfest, n. -es ud. pl. Christi Legemsfest,

Frohne, f. -n, Hoveri, n., Hoveritjeneste, c.

Fröhnen, v. 1) n. m. h. gjøre Hoveritjeneste; Eim. (foragt.) trælle for; fig. seinen Lüsten, være en Træl af. 2) a. Einen, fordre Hoveri af; være bydende imod, behandle haardt; etw. (Sydt.) belægge med Beslag.

Fröhner, m. -s pl. s. sg. Hoveriforpligtet, c.

Fröhnerei, f. -en, s. Frohnfeste.

Frohsinn, m. -es ud. pl. glad Sind, munter Stemning; —ig, aj. glad, med muntert Sind.

Fromm, (—ömmer —ömmest), aj. from, taalmodig, spagfærdig; gudfrygtig; god, medlidende; (om Børn) artig, vel artet.

Frömmeln, v. n. m. h. hykle Fromhed, anstille sig gudfrygtig, andægtig; —lei, f. ud. pl. Hykleri, n., forstilt Fromhed, c.

Frommen, 1) n. -s ud. pl. (forældt.) Fromme, Nytte, Fordeel, Gavn, Baade. 2) v. n. m. h. (forældt.) gavne, nytte, baade.

Frömmigkeit, f. ud. pl. Fromhed, Gudfrygtighed, c.

Frömmler, m. -s pl. s. sg. el. —ling, m. -es -e, Hykler, En, der anstiller sig from, Pietist, c.

Fronte, f. -n, Front, c. (forreste Deel af adskillige Ting): die — eines Hauses, einer Armee rc.

Frontispice, n. Frontispice, c.

Fronton, m. -s -s, Fronton, c.

Frosch, m. -es -ösche, (Dim. Fröschchen, n. -s pl. s. sg.) Frø, Padde, Tudse, c.; en Hævelse i Munden paa Heste og under Tungen paa Børn; Ophøjninger og fremragende Dele paa forskjellige Ting, f. Ex. det Stykke Træ paa en Fiolinbue, hvorover Haarene spændes; —keule, f. -n, Laaret paa en Frø; —laich, n. -es ud. pl. Frøleg, (Frøernes i Slim indesluttede Æg); —sattel, m. -s pl. s. sg. et Slags Sadel med smaa Bylter for og bag.

Frost, m. -es -öste, Frost, streng Kulde, Frysen, Kuldens Fornemmelse, c.; ligel. frosne, gj—frosne Legemer; fig. Ufølsomhed, Kulde, c.; (i de skjønne Videnskaber) Mathed, Mangel paa Livlighed; —beule, f. -n, Frostbyld, c.; —salbe, f. -n, Frostsalve, c.; —wetter, n. -s ud. pl. Frostveir, n.

Frösteln, v. n. m. h. uperf. mich fröstelt, fryse lidet, føle lidt Kulde.

Frostig, aj. kold, som bringer Kulde med sig; fig. ein —es Compliment, spøgst. ligegyldig; ein —er Witz, mat; er ist sehr —, kuldskær; —keit, f. ud. pl. Kulde, Kuldskærhed, c.

Fröst'er, m. -s pl. s. sg. el. Fröstling, m. -es -e, Frossenpind, c.

Frucht, f. -üchte, Frugt, især Sæd og Træfrugt, c., Afgrøde, c; fig. d. T. det, der befordrer Frugtbarheden i Planteriget, Grøde, c.; et endnu ufødt el. nylig født Barn; (i Bibelen ogsaa om Dyr); det, en Ting indbringer, Indkomst, Løn, c.; Følge af en Handling, et Endelag: die — deiner Bosheit; Nytte, Fordeel, Baade, c.: — daraus schöpfen.

Frucht-bar, aj. frugtbar, frugtbringende; som befordrer Planterigets Frugtbarhed: ein —er Regen; —barkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —baum, m. -es -äume, s. Obstbaum; —horn, n. -es -örner, s. Füllhorn; —knoten, m. -s pl. s. sg. Frugtknude, Æggestok, c.; —los, aj. fig. frugtesløs, uden Nytte; —losigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —nießung el. —nutzung, f. -en, Nytten, Brugen af det, en Ting giver af sig (Usus fructus); —stück, n. -es -e, Frugtstykke, n.

Früchtchen, n. -s pl. s. sg. en liden Frugt; fig. d. T. en slet artet, ung Person.

Fruchten, v. n. m. h. frugte; blot fig. bringe Nytte: mein Rath hat nichts gefruchtet.

Früh, aj. (undert. —e) tidlig, betids, betimelig, aarle; — Morgens, aarle om Morgenen; heute —, i Morges.

Früh-erbsen, pl. ud. sg. tidlige Erter; —geburt, f. ud. pl. for tidlig Nedkomst (Abortus) c.; —jahr, n. -es -e, d. T. s. Frühling; —klug, aj. forklog; klog for Tiden; —mahl, n. -es -ähler, s. —stück; —messe og —mette, f. -n, Morgenmesse, Ottesang, c.; —predigt, f. -en, Frøprædiken, c.; —reife, f. ud. pl. tidlig Modenhed, c.; —roth, n. -es ud. pl. (digt.) Morgenrøde, c.; —stück, n. -es -e, Frokost, Davre, c.; —stücken, 1) v. n. m. h. spise Frokost, holde Davre: hast du schon gefrühstückt; 2) a. nyde til Frokost: er frühstückt Milch; —stunde, f. -n, Morgentime, c.; —zeitig, aj. tidlig: —es Obst, —er Verstand, tidlig moden.

Frühe, f. ud. pl. (blot med in) Morgentid, —stund, c.

Frühestens, av. det tidligste.

Frühling, m. -es -e, Foraar, n. —stid, Vaar, c.; Dyr, som i Aarets Begyndelse fødes, ligel. tidligere end andre; d. T. et Barn, som fødes for hastig efter Vielsen.

Frühlings-monat, m. -es -e, —tag, m. -es -e, rc. Foraarsmaaned, —dag, c. rc.; —fliege, f. -n, Ugger, Foraarsflagrer, c. (Sommerfugl); —käfer, m. -s pl. s. sg. Blaaterbist, c. (Insect).

Fuchs, m. -es -üchse (Dim. Füchschen, n. -s pl. s. sg.) Ræv, c. (Dens Hun, Hunræven, kaldes Füchsinn, f. -en); fig. Rævebælg, c., —skind, —skinds Federværk, n. ud. Artik.; rødlyst, rødplettet Hest; (foragt.) et Mske. med rødlige Haar; et listigt Mske.; Rus, c. (en ung Student); einen — machen, begaae en Feil.

Fuchs-balg, m. -es -älge, Rævebælg, c., —skind, n.; —bau, m. -es -e, R—hule, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. R—saks, c.; —haar, n. -es -e, R—haar, n.; —icht, aj. r—agtig; rød som en Ræv; —pelz, m. -es -e, R—pels, R—skindspels, c.; —prellen, n. -s pl. s. sg. Himmelspræltleg med en Ræv; —roth, aj. rød som en Ræv, r—rød; —schwanz, m. -es -änze, R—hale, R—rumpe, c. (ogsaa Navnet paa forskjellige Planter); fig. den —schwanz streichen, slefske, smigre, tale efter Munden; —schwänzen el. —änzeln, v. n. m. h. slefske, smigre tale efter Munden; —schwänzer, m. -s pl s. sg. vulg. Slefsker, lav Smigrer, c.

Fuchsen el. füchsen, aj. kommende af Ræven.

Fuchsen el. füchseln, v. n. m. h. lugte efter Ræven.

Fuchtel, f. -n, Kaarde med bred Klinge; fig. Straf ved Slag med en saadan Kaarde; —n, v. 1) a. Einen, give Prygl med en bredklinget Kaarde. 2) n. m. h. fare med dragen Sabel ubesindig hid og did.

Fuder, n. -s pl. s. sg. (Dim. Füderchen, n. -s pl. s. sg.) Læs, Bonde—, Vognmands—, n.; et Maal for forskjellige tørre og flydende Ting (f. Ex.

et Stykke Eng, hvorpaa kan avles 1 Læs Hø; et stort Viinfad, 6 Ahm 2c.).

Fufzehn, —zig, (Nordt. d. T.) s. Funf—.

Fug, m. -es ud. pl. (ogsaa brugelig uden Artik.) Ret, Føie, c.

Fuge, f. -n, Faldning, Skarring, c. (Stedet, hvor to Legemer ere føiede i hinanden); fig. Fuga (i Musiken).

Fügebank, f. -änke, Langhovl, Stryg—, Slet—, c.

Fügeeisen, n. -s pl. s. sg. (hos Snedk.) Jernet i Langhovlen; (hos Glarm.) Glarmesterkniv, c. (hvormed det afskaarne Glas afkiibes).

Fugen, v. 1) n. m. h. passe; fig. es fugt mir, nytter, tjener, passer mig; Eim. —, give efter for, finde sig i. 2) a. fælde sammen.

Fügen, v. 1) a. sammenføie: Bretter —; fig. hinzu, føie til, sætte til; sich in Einen, in etw. —, føie, skikke, lempe, rette sig derefter; anordne; føie, bestikke (kun om Gud); sich —, somme, skikke, passe sig; skee, tildrage sig efter visse Love, foranstaltes. 2) n. m. h. (sjeld.) Eim., føie, være til Villie, til Nytte, gunstig (ogsaa fugen).

Fügewort, n. -es -örter, Bindeord, n., Conjunction, c.

Füglich, aj. es kann — geschehen, beqvemt, uden Vanskelighed; eine —e Antwort, passende; ich kann nun — gehen, med Føie, med god Grund; —keit, f. ud. pl. Beqvemhed, Passelighed, Beføielse, c.

Fug!os, aj. ubeføiet; —igkeit, f. ud. pl. U—hed, c.

Fügsam, aj. sammenføielig, bøielig, smidig; eftergivende; —keit, f. ud. pl. S—hed, Eftergivenhed, c.

Fügung, f. Førelse, Bestyrelse, c. (især om Guds Forsyn), ud. pl.; Tilskikkelse, c. (Guds) pl. -en.

Fühl-bar, aj. følsom, følelig; —barkeit, f. ud. pl. F—mhed, F—ghed, c.; —faden, m. -s pl. s. sg. (—fäden) Føletraad, c.; —horn, n. -es -örner, Følehorn, n. (paa Insecter); —los, aj. (sædvanlig kun i aandelig Forstand) følesløs; —losigkeit, f. Følesløshed, ud. pl.; følesløs Handling, Opførsel, pl. -en; —spitze, f. -n, Spids el. Traad uden Ledemod paa Ormes og Insecters Hoveder.

Fühlen, v. a. og n. m. h. føle, føle paa, beføle: Eim. den Puls; fornemme, føle til, mærke: Hitze, Kälte, 2c. —; fig. fornemme, føle: einen Trieb zu etw.; sich, være sig visse Fortrin el. Svagheder bevidst; er fühlt sich in seinem Fache, er overbeviist om at være i—

Fühnen, n. -s ud. pl. Fyen (den danske Ø).

Fuhr-lohn, m. el. sædv. n. -es ud. pl. Løn for Kjørsel; Vognleie, Fragt, c.; —mann, m. -es -leute, Vognmand, Kudsk, c.; —mann spielen, lege Hyphest; —weg, m. -es -e, s. Fahrweg; —werk, n. -es -e, Kjøretøi, Beførdringstøi, n.; Vogn, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Beførdringsvæsen, n.

Fuhre, f. -n, Agen, Kjøren, Kjørsel, c.; Vogn, c., Kjøretøi, n.; Læs, n.; Vognleie, c.

Führen, v. a. føre: eine S., kjøre el. seile med; Waaren —, handle med; Einen bei (an) der Hand, auf den Weg (den Weg el. underf. des Weges) lede, ledsage; fig. die Feder, føre; den Graben, trække; forfærdige i en vis Retning, Einen bei der Nase herum —, narre; die Armee, den Tanz, føre an (bestemme en Persons el. Tings Bevægelse, ved at vise Vei, ledsage, befale, overtale 2c.); forestaae, forvalte, foranstalte, anordne, behandle, omgaaes: die Bücher, einen Bau, den Proceß, den Handel —; som v. n. indeholde i sig, føre med sig, have: einen Namen; etw. im Schilde —; Gottes Namen unnütz —, tage forfængelig; ein Leben —, leve.

Führer, m. -s pl. s. sg. Fører, Leder, Veiviser, Anfører, c.

Führung, f. Føren, c. (i alle Bem., Verbet führen har) ud. pl.; Føring, c. (Gods, en Reisende har med, el. Vare, en Skibsbetjent maa have frit med); Førelse, c. (Guds Foranstaltning med Hensyn til Mskers. Skjebner, og disse Skjebner selv) pl. -en.

Füll-bier, n. -es ud. pl. Øl, som fyldes efter i Fadet; —hals, m. -es -älse, stor Trætragt, c.; —horn, n. -es -örner, Fyldehorn, Overflødighedshorn, n.; —mund, m. -es -e, Fundament, n. (til en Bygning); —sel, n. -s pl. s. sg. Fylding; Fyldekalk, c.; —wein, m. -es -e, Viin, som fyldes efter i Fadet; —wort, n. s. Flickwort.

Fülle, f. Fylde, Fuldhed, c. (Tilstanden, i hvilken en Ting er opfyldt med en anden) ud. pl.; fig. Overflødighed, fuldt op af; Rigdom, Fuldkommenhed, c.; die Hülle und die —, Klæde og Føde; det, hvormed en anden Ting opfyldes, Fylding, c. pl. -n.

Füllen, v. 1) a. fylde, komme fuld; er ist nicht zu —, er umættelig; gefüllte Blumen, dobbelte; fig. øse: zwei Maß aus einem Fasse. 2) n. m. h. føle, kaste Føl.

Füllen, n. -s pl. s. sg. Føl, n.

Füllerei, f. s. Völlerei. [-en.

Füllung, f. Fyldning, c. ud. pl.; Fylding, c. pl.

Fummel, f. -n, Rand, c. (paa Mandfolkesko); (Nordt.) et efterladende, slaveorni Fruentimmer; —holz, n. -es -ölzer, Poleretræ, n.; —n, v. 1) n. m. h. d. T. famle, fare let hid og did paa et Legemes Overflade. 2) a. (hos Skom.) glatte med Poleretræet.

Function, f. -en, Function, c.; —iren, fungiren, v. n. m. h. fungere, udøve sin Embedspligt.

Fund, m. -es -ünde, Finden, Hitten, c. ud. pl.; Hittegods, n., Opfindelse, Opdagelse, c. og den opfundne Ting; (fordum) List, Rænke, Finte, c., Kneb, n.

Fundament, n. -es -e, Fundament, n.: Grundvold, —stelle, c.; fig. Begyndelsesgrund, c., Grundbegreb, n.

Fundation, f. -en, Fundation, c.

Fundgeld, n. -es -er, Findeløn, c.

Fundgrube, f. -n, Mine, Grube, c.

Fünf, M-Tal, fem; (brugt med Subst. er det indecl., men uden Subst. har det i Nom. og Acc. fünfe og fünf, Gen. fünfer, Dat. fünfen; er kann nicht fünfe zählen, tælle til fem, er meget enfoldig; es waren ihrer fünfe, fem af dem).

Fünf, f. -en, Fem, c. (Talfiguren, Femtal, n., Kortbladet, Femmen).

Fünf-blätterig, aj. fembladet; —eckig, aj. femkantet; —fach el. —fältig, aj. femfold, femdobbelt; —füßler, m. -s pl. s. sg. femfodet Vers, Pentameter, n.; —jährig, aj. fem Aar gammel el. vedvarende i fem Aar; —jährlich, aj. som kommer igjen hvert femte Aar; —mal, av. el. — Mal, fem Gange; —malig, aj. som skeer fem Gange; —stimmig, aj. femstemmet; —tens, av. for det femte.

Funf-zehn, (Sydt. fünfzehn, Nordt. d. T. fufzehn) M.-Tal, indecl. femten; —zehner, m. -s pl. s. sg. et Hele af 15 Eenheder; —zehnte, O.-Tal, femtende; —zehntens, av. for det femtende; —zehntel, n. pl. s. sg. Femtendedeel, c.; —zig, M.-Tal indecl. (Sydt. fünfzig, Nordt. d. T. fufzig) halvtredsindstyve; halvtreds; er ist in den —zigen, mellem 50 og 60 Aar; —ziger, m. -s pl. s. sg. et Hele af 50 Eenheder; Medlem af en Forening paa 50 Personer; d. T. som er mellem 50 og 60 Aar gammel; —zigste, O.-Tal, halvtredsindstyvende; —zigstens, av. for det halvtredsindstyvende.

Fünfer, m. -s pl. s. sg. Femmer; c., et Antal af fem, betragtet som et Hele.

Fünferlei, aj. indecl. fem Slags.

Fünfte, O.-Tal, femte; —halb, aj. indecl. halvfemte.

Fünftel, n. -s pl. s. sg. Femtedeel, c.

Funke, m. -ns -n, (Dim. Fünkchen, n. -s pl. s. sg.) Funke, Gnist, c.; fig. Funke, c. (en liden Deel, som Begyndelse til el. Rest af noget Større).

Funkeln, v. n. m. h. funkle.

Funkelneu el. sædv. **funkelnagelneu**, aj. d. T. funklende ny.

Funken, v. n. m. h. funkle, tindre stærkt, kaste Funker fra sig.

Für, 1) av. (Sydt.) s. fort; (forældt.) — und —, stedse, uophørlig; was für ein (ikke einen), hvad for en; (i Sammens.): Fürbitte 2c. 2) præp. med Acc. for, (til Nytte, Brug, Bedste for), istedetfor, med, imod, i Henseende til, i Betragtning af; — das sammendrages hyppigt til fürs (ikke für's); für jetzt, nu; — mein Leben gern, overmaade gjerne. (— maa ikke forvexles med vor, der betegner den tidligere Tilværen med Hensyn til Tid og Sted; s. For i den dansk-tydske Deel).

Fürbaß, av. (forældt.) videre fort, — hen, fremad.

Fürbitte, f. -n, Forbøn, c.; —r, m. -s pl. s. sg. Talsmand, Forbeder, c.

Furche, f. -n, Fure; fig. Rynke, c. (i Huden); —n, v. a. furre.

Furcht, f. ud. pl. Frygt; fig. Ærefrygt, c.

Furcht-bar, aj. frygtelig; —barkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —los, aj. frygtløs, uforfærdet; —losigkeit, f. ud. pl. F—hed, U—thed, c.; —sam, aj. frygtsom; (underl.) undseelig, forsagt; —samkeit, f. ud. pl. F—hed, U—hed, F—hed, c.

Fürchten, v. a. frygte: Einen el. etw.; sich vor einer S. —; fig. Gott —, bevise Ærefrygt for; wir —, daß es, el. wir —, es wird geschehen, befrygte.

Fürchterlich, aj. frygtelig; s. Frygtelig i den dansk-tydske Deel; d. T. ogsaa: overordentlig.

Fürder, av. s. Förder.

Furie, f. (3 Stav.) -n, Furie, c.; fig. Rasenhed, c.; en yderst forbittret el. ondskabsfuld Person.

Furier, m. (2 Stav.) -s -e, Fourer, c.

Fürlieb, av. d. T. mit etw. — nehmen, tage til Takke med, være tilfreds med.

Furnier, n. (2 Stav.) -s -e, tyndt skaarne Blade af skjønt Træ, til dermed at beklæde Møbler 2c.

Fürsorge, f. ud. pl. Forsorg, c.

Fürsprache, f. -n, Forbøn, c. (Tale for en Anden); —sprecher, m. -s pl. s. sg. Talsmand, c.; —spruch, m. -es ud. pl. s. —sprache.

Fürst, m. -en -en, Fyrste, c.

Fürsten, v. a. (hvoraf kun gefürstet er brugelig) ophøiet i Fyrstestand.

Fürsten-bank, f. —änke, Fyrsternes Sæde paa Rigsforsamlingen; —brief, m. -es -e, Documentet, i hvilket En ophøies til Fyrste; —rath, m. -es ud. pl. Fyrsteraad, n.; —schule, f. -n, fyrstelig Skole; —thum, n. -es -ümer, Fyrstendømme, n.; (forældt.) fyrstelig Værdighed.

Fürstinn, f. -en, Fyrstinde, c.

Fürstlich, aj. fyrstelig (en Fyrste tilhørende; passende for en Fyrste); —keit, f. ud. pl. F—hed, c.

Furt, f. -en, Vadested, n.

Fürtrefflich, aj. (forældt.) s. Vort—.

Fürwahr, av. i Sandhed, sandeligen, for vist.

Fürwort, n. -es, Forbøn, c. (især Sydt. og ud. pl.); Stedord, Pronomen, n. pl. -örter.

Furz, m. -es -ürze, vulg. Fjert, c.; —en, v. n. m. h. fjerte.

Fuscheln, v. n. m. h. (Nordt.) bedrage listigen.

Fusel, m. -s ud. pl. d. T. Finkel, slet Kornbrændeviin, n.; —n, v. n. m. h. drikke Finkel; lugte el. smage deraf.

Füsilier, (3 Stav.) m. -s -e, Skarpskytte, let Soldat, c.

Fuß, m. -es -üße, (Dim. Füßchen, n. -s pl. s. sg.) Fod, c. (Benet hos Dyr og Mskr.; især den underste Deel deraf hos Mskr.); fig. Eim. auf dem —e folgen, i Hælene; festen — fassen, tage Fodfæste, sætte sig fast et Sted; Einen auf freien — setzen, paa fri Fod, i Frihed; Eim. etw. unter den — geben, melde, raade underhaanden; stehendes —es, paa staaende Fod, strax; der — eines Berges, einer Säule, eines Glases; die Sache hat Hand und —, er brugbar; die Sache steht auf gutem —e; ein Heer auf den Kriegs— setzen; auf großem —e leben; der Münz—; (et Længdemaal, 12 Tommer; pl. Füße, men med et Talord foran pl. s. sg.: vier Fuß hoch); (i Digtek.) Stavelsemaal, n.

Fuß-angel, f. -n, Fodangel, c.; —bad, n. -es -äder, Fodbad, n.; Vand til Fodbad, ud. pl.; —bank, f. -änke, Skammel, c.; —blatt, n. -es -ätter, Fodblad, n., Fodbalde, c.; —boden, m. -s -öden, Gulv, n.; —eisen, n. -s pl. s. sg. s. —angel; Jern, at lægge Forbryderne om Fødderne; —fall, m. -es -älle, Knæfald, n.; —fällig, aj. knælende, faldende til Fode; ledsaget af et Fodfald; —gänger, m. -s pl. s. sg. Fodgænger, c.; —gestell, n. -es -e, Fodstykke, Postament, n., Piedestal, c.; —gicht, f. ud. pl. Podagra, c.; —knecht, m. -es -e, Stovbetjent, som tjener til Fods; (forældt.) Infanterist, c.; —kuß, m. -sses -üsse, Kys paa Foden; —pfad, m. -es -e, Fodsti, c.; —sohle, f. -n, Fodsaale, c.; —stapfe, m. -ns, (mest brugelig i pl. -n) Fodtrin, Spor, Fod—, n.; —steig, m. -es -e, Fodsti, c.; —tritt, m. -es -e, Træden med Foden, Gang, c.; Trin, Fod—, n.; Skammel, Fod—, c.; —volk, n. -es ud. pl. el. —ölker, pl. ud. sg. Fodfolk, Infanteri, n.; —werk, n. -es -e, d. T. Fodtøi, n.; (i Spøg) Foden selv; —wurzel, f. -n, Vrist, c.

Fußen, v. n. m. h. fæste Fod, sætte Fødderne op og ned; auf etw. —, tage Fodfæste; fig. stole, forlade sig paa.

Füßling, m. -es -e, Sokke, Fodsokke, c. (i en Strømpe).
Foustage (l. —aßsche) f. -n, Fustage, c.
Futter, n. -s pl. f. sg. d. T. Federal, n.; (især i Sammens.: Brillen—, Flaschen—); Foder, (i Klæder &c. Underfoder) n.; Foder (for Dyr og i Spøg for Mstr.), ud. pl.; saa meget, som paa eengang gives et Dyr til Næring, med pl.
Futteral, n. -es -e, Federal, n.
Futter-bank, f. -änke, Hakkelsekiste, c.; —klinge, f. -n, Hakkelsekniv, c.; —kräuter, pl. Foderurter; —lade, f. -n, s. —bank; —macher, m. -s pl. f. sg. Federalmager, c.; —schneide, f. -n, s. —bank; —schwinge, f. -n, Foderkurv, c. (at rense Hestefoderet i).
Futtern, v. a. fore, (fodre), forsyne med Foder; —rung, f. -en, Foring, c.
Füttern, v. 1) a. fore (fodre), fede: ein Thier, og i Spøg: einen Menschen, give Foder; etw., give som Foder. 2) n. m. h. tjene til Foder: Klee füttert gut; —rung, f. -en, Foring, c., Foder, n., Fouragering, c.

G, det syvende Bogstav i ABC, en Consonant, som udtales haardere end j, blødere end k, ogsaa forskjelligt fra ch; ng i een Stavelse udtales noget gjennem Næsen.
Gabe, f. -n, Gave, Foræring, c.; Almisse, c.; Naturgave, Færdighed, c., Talent, n.; (om Medicin) Portion, Dosis, c.
Gabel, f. -n (Dim. Gabelchen, n. -s pl. f. sg.) Gaffel, c.; (u. St.) Skat, c.
Gabel-anker, m. -s pl. f. sg. Gaffelanker, n. (ved Skibe og i Bygningskt.); —deichsel, f. -n, Vognstang for en Eenspændervogn; —förmig, aj. gaffelformig; —gehörn, n. -es -e, Gaffelhorn, n. (Hjortetakker med to gaffellignende Ender; en Hjort, der har saadanne Takker, kaldes) —hirsch, m. -es -e, el. Gabler, m. -s pl. f. sg.; —geier, m. -s pl. f. sg. Glente, c.; —icht, aj. gaffelliig, gaffelagtig; —ig, aj. gaflet; —pferd, n. -es -e, Eenspænder, —hest, c.; —schwanz, m. -es -änze, Hermelinsphalæne, c.
Gabella, f. pl. -ä, Efterskat, Saltskat, c.
Gabeln, v. a. sætte paa Gaffel; fig. d. T. n. m. h. nach etw. —, tragte ivrig efter at erholde.
Gabler, s. Gabelhirsch.
Gackern, gackeln, gacksen, v. n. m. h. kagle.
Gaden, m. -s pl. f. sg. (forældt. og Sydt.) Bod, Lade, c.; Stue, Kammer, n.; Hytte; Etage, c., Stokværk, n.
Gaffel, f. -n, (Nordt.) s. Gabel; (Sydt.) Skat, Afgift, c.; —segel, n. -s pl. f. sg. Gaffelseil, n.
Gaffen, v. n. m. h. gabe, gloe paa.
Gaffer, m. -s pl. f. sg. Gaber, Gloer, Gabmund, c.
Gagat, m. -es -e, sort Rav (et sort, glindsende Beg, som er electrisk).
Gage, (l. —sche) f. -n, Pant, Under—, n.; Gage, Løn, Sold, c.
Gäh, Gähling, s. Jäh, Jähling.
Gähnen, v. n. m. h. gabe.
Gahre, f. ud. pl. Gjæren (især om Suurdeien hos Bagerne); den tilbørlige Grad af Gjæring; det, der frembringer Gjæring; især Varme og Suurdei.
Gähren, v. i. n. m. h. gjære; fig. være i Bevægelse; endnu ikke være udbrudt; —rung, f. -en, Gjæring, c.
Galfen, v. n. m. h. s. Gackern.
Gala, f. ud. pl. festlige Klæder; Galla, c.
Galaktit, m. -s ud. pl. Melkesteen, Melkejaspis, c.
Galan, m. -es -e, Galan, c.
Galander, m. -s pl. f. sg. (Nordt.) bruun Kornorm, c., Springer (i Flesk); (Sydt.) Kornlærke, c.
Galant, aj. galant, artig, høflig, forelsket, pyntet; —erie, f. (4 Stav.) -n (5 Stav.) d. T. Pynt, Stads, c.; deraf —waare, —händler; Høflighed, Artighed, fin Levemaade, c.; Kjærlighedshandel, c.
Galeasse, f. -n, Galease, c.
Galeere, f. -n, Galei, c.; —nsclave, m. -n -n, Galeislave, c.
Galgen, m. -s pl. f. sg. Galge, c.; —frist, f. ud. pl. Galgefrist, kort Opsættelse, c.; —strick, m. -es -e, Galgestrik, Gaustrik, c.; —vogel, m. -s pl. f. sg. Galgefugl, Gavtyv, c.
Galimatias, (—thias) m. indecl. og ud. pl. Galimatias, (n.) Sniksnak, c., Vaas, n., Ordfordreining, c.
Gallapfel, m. -s -äpfel, Galæble, n.
Galle, f. ud. pl. Galde, c.; fig. Vrede, Sindets Bitterhed, fjendtligt Sindelag, n.; (forskjellige Udvæxter under Hestens Tunge; en Hævelse paa dens Knæ); Galle, c. (paa et Blad; især paa Egetræets, Galæble, n., foraarsaget af Stikket af en liden Gedehams); (forskjellige urigtige Pletter i Hestehoven; i Løbet af en støbt Kanon; i det klare Skin paa Himmelen, ligeoverfor Solen; en ufuldkommen Regnbue; det hvide, flydende Skum, som skiller sig fra det smeltede Glas); (Jagtsp.) Halen paa det røde Vildt; s. Ackergalle.
Gallen, v. a. die Seide, tilberede med Galæble.
Gällen, v. n. m. h. s. Gellen.
Gallen-bitter, aj. barsk, bitter som Galde; —fieber, n. -s pl. f. sg. Galdefeber, c.; —sucht el. Gallsucht, f. ud. pl. Galdesyge, Guulsot, c.; —süchtig el. gallsüchtig, aj. galdesyg, guulagtig, som har Guulsot, c.; fig. knarvorn, fortrædelig, vredagtig.
Gallerie (3 Stav.) f. -n (4 Stav.) Galleri, n.
Gallerte, f. -n, Gelee, c.
Gallinsect, n. -es -e, s. Gallwespe.
Gallicht, aj. galdeagtig, bitter som Galde.
Gallig, aj. galdefuld; fig. indeholdende Bitterhed.
Gallion, m. -es -e, Gallion, c.
Gallosche el. Gallusche, f. -n, Galloske, Oversko, c.

Gallsucht og **—süchtig**, s. Gallens—.
Gallwespe, f. -n, Gallehveps, c.
Galmei, m. -es ud. pl. Galmei, c.
Galone, f. -n, Galon, Bræmme, c. (af Guld, Sølv el. Silke).
Galop (—pp), m. -s ud. pl. Galop, c.; **—iren**, v. n. m. h. galopere.
Galvanismus, m. ud. pl. den galvaniske Lære; Galvanisme, c.
Gamander, m. -s el. **—lein**, n. -s, Gamanderurt, tvestægget Ærenpriis, c.
Gamasche, f. -n, Gamask, c.
Gamel el. **Gämel**, m. -s d. T. (Sydt.) Lyst, Fornøielse, Gammen, c. [melse.
Gämlich, aj. (n.St.) ubehagelig, forbunden med Væmmelse.
Ganasse, f. -n, Hestens Under-Kjævebeen, n.
Ganerbe, m. -n -n, (n.St.) Medarving, Medeier, c.
Gang, m. -es -änge, Gang, c. (især med Hensyn til Maaden, paa hvilken man gaaer); Gaaen, c. (at gaae til et vist Maal); (i Jagtsp.) Stridt, n. (især d. T. Stedet, hvorhen man gaaer); Stedet, man gaaer paa: Vei, Gang, c.; Galleri, n.; fig. et livløst Legemes Bevægelse: **der — der Uhr**; en Sags Gang og Maaden, paa hvilken den gaaer frem; Tænke- og Handlemaade; Anretning, c. (saa megen Mad, som paa eengang frembæres): **der Braten kam im zweiten —**; (i Fegtek.) Tour, Dyst, c.; (i Møllerne) Malen, Om—, c.; Gangværket i en Mølle; Gang, Skure i en Skrue; Rør, n., Canal, Gang (hvori flydende Legemer bevæge sig, især hos Dyr og Planter); Malmaare, Metal—, c.
Gangbar, aj. gangbar (gængs, brugelig, almindelig; som kan gaaes paa; som gaaes meget paa); **—keit**, f. ud. pl. G—hed, c.
Gänge el. **gäng**, aj. gængs, gangbar (kun i Forbindelse med **gebe**) — **und gebe Münze**, brugelig i Handel og Vandel, overalt bekjendt.
Gängelband, n. -es -änder, Ledebaand, n.
Gängeln, v. a. **ein Kind —**, lære at gaae.
Gängelwagen, m. -s pl. f. sg. Gangvogn, c.
Gangfisch, m. -es -e, Helt, c. (Fisk).
Ganggebirge, n. -s pl. f. sg. Gangbjerg, n.
Gans, f. -änse (Dim. **Gänschen**, n. -s pl. f. sg. Gæsling, c.) Gaas, c. (især Hunnen); fig. et dumt, taabeligt Mske. (især Fruentimmer); (n. St.) et Bundt afskaaren Halm; den grove Steenart, som bruges til Møllestene &c.; en Klump tilberedet Salt.
Gänse-auge, n. -s -n, Gaaseøie, Anførselstegn, n. („"); **—blume**, f. -n, Gaaseblomme c. (Urt); **—feder**, f. -n, Gaasefjeder, c.; **—gekröse**, n. -s pl. f. sg. d. T. Gaasekraas, c. (ogsaa **—klein**, n. -es ud. pl. og, kogt med Peber og Gaasens Blod, **—pfeffer**, m. -s ud. pl. og **—schwarz**, n. ud. pl.); **—wein**, m. -s ud. pl. Gaaseviin, c. (i Spøg for Vand).
Gänserich, m. -es -e, Gase, Gæse, c., Gaaseurt, c.
Ganser el. **—t**, m. (n. St.) f. Gänserich.
Gänsig, rigtigere **gänsicht**, aj. gaaseagtig, dum som en Gaas.
Gant, f. -en, (Sydt.) Auction, c. (især ifølge Execution).
Gante, m. (Nordt.) f. **Gänserich**.

Ganz, aj. ganske, heel, fuld, heel og holden; (undert.) all; fig. (d. T. og kun som aj.) fuldkommen; aldeles, fuld; **—e vierzehn Tage**, fulde; **vierzehn —e Tage**, hele; (i begge Tilfælde bruges hyppigt i Folkesprog men urigtigt **ganzer**); som Subst. **das —e**, **ein —es**, Hele; **im —en**, i det Hele, i Almindelighed. Som av. ganske, aldeles, temmelig; — **und gar nicht**, aldeles ikke, slet ikke; (undert. forstærker det blot Betydn.): — **Ohr seyn**, være lutter Øre, høre nøie efter; — **Erbarmen seyn**, være lutter Forbarmelse; **—heit**, f. ud. pl. Heelhed, Integritet, Totalitet, c.
Gänzlich, aj. ganske, aldeles, fuldkommen, total.
Gar, aj. tilberedet, færdig (hos nogle Haandværkere, og især om Mad); fig. blot som av. (med Tonen) fuldkommen, ganske, aldeles, fuld; ogsaa i Forbindelse med **ganz**; (uden Tonen, undtagen naar **so** gaaer foran) meget, saare, overmaade; **gar zu** siges stundom for **allzu**, alt for; endog, endogsaa; undert. ogsaa med **so**: **er weiß es so gar nicht**, endog ikke, ikke engang; **warum nicht —?** hvad for noget?
Garantie, f. ud. pl. Garanti, c.; **—tiren**, v. n. m. h. garantere.
Garaus, n. (**indecl.**) d. T. Ende, Slutning, c.; (især Sydt.) Ringningen ved Solens Op- og Nedgang; (forældt.) Glassets Uddrikning ved Staaledrikken; (sædv. i den Talem.) **einer S. das — machen**, gjøre Ende paa; **Eim. das —machen**, gjøre det af med, slaae ihjel.
Garbe, f. -n, Neg, Kornneg, n.; **—nband**, n. -es -änder, Negbaand, n.; **—nbinder**, m. -s pl. f. sg. Negbinder, c.; **—nzehnte**, m. -n -n, Tiende af Neg.
Garben, v. n. m. h. give i Neg.
Gärben, **Gärber**, f. Ge—.
Garçon, m. -s -s, Garçon, c.
Garde, f. -n, Garde, c.
Garderobe, f. -n, Garderobe, c. (Klædekammer, Klædeskab, n.; samtlige Klæder; (ved Hoffer) Tjenerkammer og samtlige Tjenende).
Gardine, f. -n, Gardin, Omhæng, For—, n.; **—npredigt**, f. -en, Gardinprædiken, Sparlagens—, c.
Gardist, m. -en -en, Gardist, Garder, c.
Gare, f. ud. pl. Tilstanden, da en Ting er færdig, tilberedt; **eine — Häute** (hos Feldbered.) 24 Stykker, som paa engang gjøres færdige; **die — des Weisels**, Viserens Avleevne, og Maaden, den lægger sine Æg paa; (n. St.) Mødding, Gjødning, c.
Garenne, f. -n, Kaninhund, n., —skov, c., —bjerg, n.
Garkoch, m. -es -öche, Spisevert, c.
Garküche, f. -n, Spisequarteer, n.
Garleder, n. -s ud. pl. hvidt Læder, Alunskind, n.
Garn, n. -es -e, Garn, n. (**flachsenes —**, Hørgarn; **wollenes —**, Uldgarn); Garn, n. (at fange Fiske el. Fugle i); fig. **Eim. ins — gehen**, lade sig fange overliste af ham; Kongehatten (den anden Mave i drøvtyggende Dyr).
Garn-sack, m. -es -äcke og **—schlauch**, m. -es -äuche, Vod, n. (et Slags Fiskergarn); **—stück**, n. -es -e, 20 Fed spundet Garn; **—weber**, m. -s pl. f. sg. Linnedvæver, c.; **—winde**, f. -n, Garnvinde, c.
Garneele, f. -n, Reie, c. (Insect).
Garniren, v. a. garnere.

Garnison, f. -en, Garnison, c.

Garstig, aj. sliden, smudsig; fig. hæslig, styg, vanskabt; stammelig, utugtig; (Sydt.) fordærvet, harsk; —keit, f. -en, Sl—hed, Sm—hed, H—hed, V—hed, U—hed, c.

Garten, m. -s -ärten, (Dim. Gärtchen, n. -s pl. s. sg.) Have, c.; (fordum) et indgjerdet, indheguet Sted; et befæstet Sted, en Borg; en indfredet Ager.

Garten-bau, m. -es ud. pl. Havedyrkning; Havekonst, c.; —distel, f. -n, Artiskok, c.; —haus, n. -es -äuser, Havehuus, n. (til Havesagers Opbevaring); Lysthuus, n.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Gaaseskue, c. (Torbist); —messer, n. -s pl. s. sg. Havekniv, c.; —thür, f. -en, Havedør, c.

Gärtner, m. -s pl. s. sg. Gartner, Urtegaardsmand, c.; —inn, f. -en, Gartnerske, c.

Gärtnerei, f. ud. pl. d. T. Gartneri, n., Gartnerkonst, c.

Gas, n. -es -e, Gas, c., Luftstof, n.

Gäschen, v. n. m. h. bruse, skumme, gjære; d. T. hvisle.

Gäscht, m. -es ud. pl. Skum, c., Gjær, n. (især [paa Øl).

Gäspe, f. -n, d. T. saa meget, man kan holde i begge Hænder.

Gasse, f. -n, Gade, c.; (i mere indskrænket Betdg.) Stræde, n.; Gyde, c., Rummet mellem Telterne i en Leir; det lange, smalle Rum mellem to Rækker Mskr., især Soldater; Mellemrummene mellem Skiverne i en Bistade.

Gassen-hauer, m. -s pl. s. sg. Gadevise, c., ligel. Melodien derpaa; —hauptmann, m. -es -änner, Gadecommissair, c.; —laufen, n. -s ud. pl. Spidsrodsløben, c.; —lied, n. -es -er, s. —hauer; —meister, m. -s pl. s. sg. s. —hauptmann; —rinne, f. -n, Gaderende, Rendesteen, c.; —treter, m. -s pl. s. sg. Gadestryger, c.; —witz, m. -es -e, Pøbelvittighed, c.

Gassatim (n. St. ogsaa gassaten) gehen, el. gassiren, gaae, løbe Grassat (paa Gaderne især om Natten) og begaae Uordener.

Gast, m. -es -äste, Gjest, c.: sey mein —; das Wirthshaus ist voll von Gästen; Bade—; d. T. Kunde, c.: Mahl—; Gast, c.: Bootmanns—; (d. T. i Spøg) Gast, Person, c.; (oprindeligen) Fremmed, c.

Gast-frei, aj. gjestfri; —freiheit, f. ud. pl. Gjestfrihed, c.; —freund, m. -es -e, Gjesteven, c.; —freundlich, aj. gjestevenlig; —freundschaft, f. ud. pl. Gjestevenskab, n.; —geber, m. -s pl. s. sg. Gjestgiver, c.; —gebot, n. -es -e, Gjestebud, n.; —gericht, n. -es -e, Gjesteret, c.; —halter, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Gjestgiver, Værtshuusholder, c.; —haus, n. -es -äuser, Gjestgiversted, d. T. Værtshuus; (undert. blot) Spisequarteer, n.; —hof, m. -es -öfe, Gjestgivergaard, c.; —mahl, n. -es -ähler, Gjestebud, n., Smaus, c.; —recht, n. -es -e, Gjesteret, c.; (Ret at optages som Gjest); —rolle, f. -n, Gjesterolle, c.; —stube, f. -n, Gjestestue, c.; —tisch, m. -es -e, Gjestgiverbord, n. (Gjesternes fælles Spisebord, table d'hôte); —wirth, m. -es -e, Gjestgiver, c.; —wirthinn, f. -en, Gjestgiverske, c.; —zimmer, n. -s pl. s. sg. Gjestekammer, n.

Gaste, ud. Art. zu — bitten, til Gjest, Maaltid, Smaus.

Gasterei, f. -en, Gjestebud, n.

Gastiren, v. n. m. h. beværte, gjestere; gjeste.

Gastlich, aj. passende for en Gjest; Einen — aufnehmen, gjestfri; —keit, f. ud. pl. Gjestfrihed, c.

Gastung, f. -en (n. St.) Gjestgiveri, n.; Gjesteren, c.

Gat, n. -es -e (foræld. og endnu i Nordt.) Gat, c., Hul, n., Aabning, c.

Gäten, v. a. luge; —ter, m. -s pl. s. sg. Luger, c.; —terinn, f. -en, Lugekone, c.

Gatte, m. -n -n, Ægtefælle, Mage, c. (i pl. —n, Ægtefolk, om Mand og Kone; fordum i sg. ogsaa om begge, men nu mest om Manden; Gattinn, om Konen).

Gatten, v. a. forene, forbinde; (Sydt.) die Waare —, sortere; sich, parre sig (blot om Dyr).

Gatter, n. -s pl. s. sg. Gitter, Tralværk, Sprinkel—, n.; —thür, f. -en, Gitterdør, c.; —werk, n. -es -e, Gitterværk, n.

Gattern, v. 1) a. gjøre gitterdannet; (Nordt.) forsamle. 2) n. m. h. vulg. auf etw., belure, gaae paa Luur efter.

Gattinn, f. -en, Ægtefælle, Mage, c., s. Gatte.

Gattung, f. -en, Slags, n.; (især i Naturlæren) Art, c.; (— er et høiere Begreb end Art, et ringere end Geschlecht); —sname, m. -ns -n, (i Sprogl.) Fællesnavn, Arts—, n. (Nomen appellativum).

Gau, m. (n.) -es -e el. -en, (foræld. og Sydt.) Landet (modsat Staden); (poetisk) District, n., Omkreds, Egn, c.

Gauch, m. -es el. -en pl. -e el. -en, (Sydt.) Spyttegjøg, Grønskolling; Nar, Tosse, c.; forskjellige Slags Fugle, som Gjøg, Allike, Ugle, c.

Gauchbart, m. -es -ärte, Duun paa Hagen; fig. Grønskolling, c.

Gauche, f. s. Jauche.

Gaudieb, m. -es -e, d. T. Gauntyv, c.

Gaukel, m. -s (foræld. for) -ei, f. -en, Gjøgleri, Taskenspilleri, n., Forblindelse, c.

Gaukelhaft, aj. og d. T.

Gaukelicht, aj. gjøgleragtig.

Gaukellicht, n. -es -er, et blændende, ustadigt Lys; (n. St.) Praas, c.

Gaukeln, v. 1) n. m. h. øve Taskenspilleri, n.; (ligel.) blende derved. 2) a. gjøgle, narre: Eim. etw. in die Tasche, aus der Hand —.

Gaukelpossen, pl. ud. sg. Gjøglerier, Narrestreger.

Gaukeltasche, f. -n, Gjøglertaske, c.

Gaukler, m. -s pl. s. sg. Gjøgler, Taskenspiller, c.

Gaul, m. -es -e el. -äule, Hest, c., Øg, n., en simpel, plump, stærk Hest.

Gaum, m. -es -e el. Gaumen, m. -s pl. s. sg. Gane, c.; —enlaut, m. -es, Ganelyd, c. (s. Ex. Bogstaverne g, k, ch).

Gauner, m. -s pl. s. sg. d. T. en listig, øvet Bedrager; Landstryger, Tyv, c.; —ei, f. -en, listigt Bedrageri, Tyveri, n.

Gaze, (udtales Ga-se) f. ud. pl. Gaze, c. (et Slags Flor).

Gazelle, f. -n, Gazelle, c.

Ge, (en uadskillelig, toneløs Partikel, som sættes foran adskillige Subst., Adject. og Verber, og tjener dernæst til at danne **perf. part.** ved næsten alle Verber, der ikke begynde med en uadskillelig, toneløs Partikel og ikke endes paa **iren**).
Geächze, n. -s ud. pl. Stønnen, Gispen, c.
Geäder, n. -s ud. pl. Aaresystem, n., samtlige Aarer i et Legeme.
Gebäck, n. -es -e, d. T. Bagværk, n.
Gebälk, n. -es -e, Bjælkeværk, n.; fig. den øverste Deel af en Pilleorden.
Gebären, v. i. a. **ein Kind —**, føde, bringe til Verden; (undert. ogsaa om Dyr); fig. frembringe, foraarsage.
Gebärerinn, f. -en, Barselkone, Fødende, c.
Gebärhaus, n. -es -äuser, Fødselsstiftelse, c.
Gebärmutter, f. Bärmutter.
Gebärstuhl, m. -es -ühle, Jordemoderstol, c.
Gebäude, n. -s pl. s. sg. Bygning, c.
Gebauer, n. -s pl. s. sg. (Sydt.) Fuglebuur, n.
Gebe, aj. s. Gänge.
Gebefall, m. -es -älle, (i Sprogl.) Dativ, c.
Gebein, n. -es ud. pl. el. **Gebeine**, pl. ud. sg. samtlige Been i det dyriske Legeme; fig. Lemmerne paa det menneskelige Legeme; (især dødt).
Gebell, n. -es ud. pl. vedholdende Gjøen, Bjæffen.
Geben, v. i. 1) a. give, overgive, levere: **Eim. etw.**; **etw. an Einen**; fig. give bort, skjenke, forære; overdrage Brugen af en Ting; meddele, overlade: **Eim. Unterricht —**; tilstede, foraarsage, give: **die Erlaubniß —**; **sein Wort —**, forbinde sig mundtlig til; **seine Gedanken von sich —**, bekjendtgjøre, fremsætte for Andre; **die Zeit wird es —**, lære; **sich Mühe —**, gjøre sig Umage for; **sich zufrieden —**, give sig tilfreds, berolige sig; **sich —**, give sig, — efter, — tabt; **sich bloß —**, stille sig blot, lade sine Svagheder see; **ein Wort durch ein anderes —**, udtrykke, oversætte, forklare; d. T. **zusammen —**, vie; (om Skrifter, Breve ꝛc.) **gegeben zu** ꝛc., skrevet, udfærdiget i. 2) n. m. h. give af sig, bære: **der Baum giebt vieles Obst**; agte, regne paa: **nicht viel auf Eines Worte —**; skee, gaae for sig, opstaae; (kun upers.): **was giebt Neues?** hvad Nyt, hvad er paa Færde; gives, findes, være tilstede; (ogsaa upers.) **es giebt viele** ꝛc.; vise, oplyse, lære: **das giebt die gesunde Vernunft.**
Geber, m. -s pl. s. sg. Giver, c.
Geberde, f. -n, Geberde, Lade, Fagte, Nøde, c.; især Ansigtstrækkene og disses Bevægelser, Mine, c.; fig. den hele Ansigtsdannelse, Aasyn, n.
Geberden, v. a. **sich**, stabe sig, gjøre Lader, Fagter; **—dung**, f. -en, Geberden.
Geberdenkunst, f. ud. pl. Pantomime, Mimik, c.
Gebet, n. -es -e, Beden, Bønfalden, c. (til, for Gud); Bøn, c. (til Gud); **das — des Herrn**, Herrens Bøn, Fader vor; **—buch**, n. -es -ücher, Bønnebog, c.
Gebett, n. -es -e, en Sengs Klæder; saa mange enkelte Sengeklæder, som udfordres til en fuldstændig Seng.
Gebettel, n. -s ud. pl. vedholdende Betlen, Tryglen, c.
Gebiet, n. -es -e, Herredømme, n.; District, Omfang, n.; ogsaa fig. **das — der Dichtkunst**; **—en**, v. i. a. byde, befale: **Eim. etw.**; **über Einen.**
Gebieter, m. -s pl. s. sg. Hersker, Herre, Regent, Befalingsmand, c.; **—inn**, f. -en, Herskerinde, c.; **—isch**, aj. bydende, herskende; uindskrænket.
Gebilde, n. -s pl. s. sg. Billede, n., noget Dannet; Skikkelse, Sprogform, c.
Gebinde, n. -s pl. s. sg. Bundt, n., Pakke, c., Nøg, n.; sammenbundne Tings bestemte Størrelse, ud. pl.
Gebirge, n. -s pl. s. sg. Bjergstrækning, —kjede, c.; (hos Bjergfolk) enhver Steenart, c.
Gebirger, m. -s pl. s. sg. Bjergbeboer, c.
Gebirgig, aj. bjerget, bjergfuld.
Gebirgisch, aj. som er paa et Bjerg, fra et —.
Gebirgs-bewohner, m. -s pl. s. sg. s. **Gebirger**; **—gegend**, f. -en, Bjergegn, c.; **—stadt**, f. -ädte, Bjergstad, c.
Gebiß, n. -sses -sse, det, hvormed man bider; Munden og Tænderne; Bidsel, n.
Gebläse, n. -s pl. s. sg. Blæseværk ved Smeltehytten.
Geblöck, n. -es ud. pl. vedholdende Brægen el. Brølen, c.; Brægeri, Brøleri, n.
Geblümt, aj. blommet, forsynet med Blomster; fig. **—e Schreibart**, blomstrende.
Geblüt, n. -es ud. pl. Blodet (den hele Masse i et Legeme); fig. Blod, n., Familie, c., nært Slægtskab, n.
Geborgen, aj. sikker, i god Behold, uden Fare, forsørget.
Gebot, n. -es -e, Bud, n. (Befaling): **die zehn —e**; **Eim. zu —e stehen**, adlyde hans Befaling; staae til Tjeneste; **Noth kennt kein —**, Nød bryder alle Love; Bud, n. (Buden, c., og Summen, der bydes): **— auf etw. thun**; **—sbrief**, m. -es -e, (n. St. Sydt.) en Overmands skriftlige Befaling, Mandat.
Gebräme, n. -s pl. s. sg. Bræmme, Kant, Garnering, c.
Gebrauch, m. -es -äuche, Brug, n.: **von etw.**; Brug, Mode, Skik, Sædvane, c.: **Kirchen —**; **nach Landes —**; **—en**, v. a. **eine S.**, bruge; (Sydt.) **sich (Acc.) einer S. (Gen.) —**, betjene sig af; (**—en** er, at anvende Noget til et Øiemed; men **brauchen** er, at have Noget nødig: **ich brauche Geld zu etw.**; **und wenn ich das Geld bekommen habe, werde ich es gleich dazu gebrauchen**).
Gebräuchlich, aj. brugelig, almindelig, sædvanlig; **—keit**, f. ud. pl. B—hed, A—hed, S—hed, c.
Gebräude, n. -s pl. s. sg. Brygg, Brygning, c.
Gebrause, n. -s ud. pl. vedholdende Brusen.
Gebreche, n. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) et Sted, hvor et Vildsviin har rodet; Vildsvinetrynе, c.
Gebrechen, v. n. m. h. mangle, fattes, feile; (især upers.) **es gebricht mir an einer S.**
Gebrechen, n. -s pl. s. sg. Ufuldkommenhed, Feil, c.; især Bræk; Lyde, c. (paa det menneskelige Legeme).
Gebrechlich, aj. skrøbelig, skjør, vanfør, som har Legemslyde; **—keit**, f. ud. pl. Sk—hed, V—hed, G—hed, Legemslyde, c.
Gebrochen, partic. af **brechen**, brudt; **—es Deutsch**, gebrokkent.
Gebrüder, pl. ud. sg. Brødre (to eller flere tilsammen tagne).
Gebrüll, n. -es ud. pl. gjentagen, vedholdende Brølen, c., Brøleri, n.

Gebühr, f. -en, Pligt, Skyldighed, c.: seine — beobachten; Velanstændighed, Sømmelighed, c.; nach —, som sig vedbør, som det tilkommer; über die —, umaadeligen, usømmelig; Løn, Belønning, Afgift, Gebyr, c., Skriverpenge, Offer, n.; især pl.; —en, v. n. m. h. es gebührt sich, sømmer, bør sig; es — ihm, er overeensstemmende med hans Pligt; ihm gebührt der Dank, tilkommer, tilhører; —lich, aj. sømmelig, anstændig, tilbørlig, pligtig, skyldig; —lichkeit, f. ud. pl. S—hed, A—hed, Sk—hed, c.

Gebund, n. -es -ünde, (Sydt.) Bundt, Knippe, n.

Geburt, f. -en, Fødsel, Barsel, c.; Foster, n., Livsfrugt, c.; fig. Herkomst, Byrd, c.; Begyndelse, Opkomst, c.

Gebürtig, aj. af Fødsel, født, baaren, barnfødt.

Geburts-adel, m. -s ud. pl. Arveadel, c.; —brief, m. -es -e, skriftligt Beviis, at En er et Ægtebarn; —fest, n. -es -e, Fødselsfest, c.; —glied, n. -es -er, F—lem, c.; —helfer, m. -s pl. f. sg. F—hjelper, c. (Accoucheur); —hülfe, f. ud. pl. F—hjelp, c.; —ort, m. -es -örter, og —stadt, f. -ädte, Fødested, n., —stad, —by, c.; —tag, m. -es -e, F—dag, c.; —theil, m. -es -e, F—deel, c.

Gebüsch, n. -es -e, Buskværk, Smaakrat, n., Kratskov, Busk, c., et Sted, der er bevoxet med Underskov, Krat.

Geck, 1) m. -en -en, Gjek, Taabe, Tøsse, Nar, c. 2) m. -es -e, (n. St.) Hjerneskallens Forbindelse ved Øret paa Kalve og Lammehoveder; —en, v. a. gjekke, narre, skjere, have til Nar; —erei, f. -en, d. T. Gjekkeri, n.; —enhaft, aj. som en Gjek.

Gedacht, aj. omtalt, ommeldt.

Gedächtig, aj. (digter.) erindrende.

Gedächtniß, n. -sses pl. (sjeld.) -sse, Erindring, Ihukommelse, c.; Amindelse, c., Minde, Mindesmærke, Monument, n.; Hukommelse, c.

Gedächtniß-buch, n. -es -ücher, Erindringsbog, c.; —feier, f. -n, Mindefest, c.; —kunst, f. ud. pl. Hukommelseskunst, c.; —rede, f. -n, Mindetale, c.; —werk, n. -es -e, Hukommelsesværk, n.

Gedanke, m. -ns -n, el. —n, m. -s pl. f. sg. Tanke, c.; fig. (hyppigst pl.) Mening; Formodning, c., Sind, n., Erindring, c.; skriftlig opsatte Tanker; Haab, n., Beslutning, c., Forsæt, Forehavende, Udkast, n. (de første Ideer, hvilke en Konstner udkaster paa Papiret).

Gedanken-freiheit, f. f. Denkfreiheit; —gang, m. -es ud. pl. Tankegang, c.; —leer, aj. tom paa Tanker; —los, aj. tankeløs; —losigkeit, f. ud. pl. Tankeløshed, c.; —reich, aj. rig paa Tanker; —voll, aj. tankefuld; —strich, m. -es -e, Tankestreg, c. (—).

Gedärm, n. -es ud. pl. el. -e, pl. ud. sg. samtlige Tarme; Kallunene, Indvoldene.

Gedeck, n. -es -e, Dække, Tag, n.; Opdækning for een Person (Couvert, c.); Dækkeli, n.; (i Orgelet) et Register af lukkede Piber.

Gedeihen, v. i. n. m. s. voxe, trives, tage til; nære, føde: es —het ihm; fig. formeres, tage til; lykkes, have forønsket Væxt og Fremgang; falde ud, bekomme; komme, naae.

Gedeihen, n. -s ud. pl. Væxt, Tilvæxt, Velsignelse, Fremgang, c.

Gedeihlich, aj. nærende, fødende; fig. tjenlig, nyttig, forønsket, lykkelig.

Gedenken, v. i. 1) n. m. h. tænke; især fig. an Einen el. etw.; (sjeld.) Eines el. einer S. — (Gen.), erindre, huske paa; bei Menschengedenken —, i Mands Minde; Eines el. einer S., (sjeldnere) etw. —, omtale, melde om; agte; have i Sinde, ville. 2) a. Eim. etw., huske En Noget.

Gedicht, n. -es -e, Digtning, Fabel, c.; Digt, n.

Gediegen, aj. (om Metaller) gedigen, massiv; fig. reen, ægte, uforfalsket; —heit, f. ud. pl. G—hed, R—hed, U—hed, c. (Indholdets Fylde og Formens Sammentrængthed).

Gedinge, n. -s, pl. f. sg. Betingen, Accord, Prutten, c.; vedholdende Tingen, Prutten, c.

Gedoppelt, aj. dobbelt, fordoblet.

Gedrang el. **gedränge**, aj. trang, snever, smal, sammentrængt.

Gedränge, n. -s ud. pl. gjentagen, vedholdende Trængen; Trængsel, Folkemængde, c.; fig. Nød; Forlegenhed, c.

Gedrängt, partic. af Drängen, f. dette Ord; —marschiren, i tæt sluttede Geleder; —voll, propfuld; —schreiben, sammentrængt, concis; eine —e Schrift, gnidret; —heit, f. Sammentrængthed, c.

Gedritt, av. (næsten foræld.) som bestaaer af tre Dele; ein —es, et af tre Dele bestaaende Hele; (i Kortsp.) Terts.

Gedrungen, partic. af dringen, fast sammenhængende, compact, gedigen; tyk, undersætsig, trind.

Gedüft, n. -es ud. pl. (digter.) stærk Duft, c.

Geduld, f. ud. pl. Taalmodighed; Langmodighed, Eftergivenhed, c.; d. T. Bien, c., Forbliven paa et Sted; (n. St.) Skjul, Ly, Læ, n. (med endt Veir).

Gedulden, v. a. sich, bie, blive paa et Sted, slaae sig til Ro; give sig tilfreds, være taalmodig, langmodig, eftergivende.

Geduldig, aj. taalmodig, lang—, taalig.

Geest, f. ud. pl. (Nordt.) høitliggende, tørt Land, das —land.

Gefahr, f. -en, Fare, c.; es hat keine —, ingen Nød; auf deine —, paa dit Ansvar.

Gefährde, f. -n, (sjeld. og især i Retssp.) Svig, List, c., forsætligt Bedrageri, n.; (Sydt.) Fare, c.

Gefährden, v. a. (d. T. og i Retssp.) søge at styrte i Fare, sætte paa Spil.

Gefahre, n. -s ud. pl. gjentagen, vedholdende Faren, Kjøren, Kjørsel; Færsel, c.

Gefährlich, aj. farlig; d. T. overordentlig; —keit, f. Farlighed, c. ud. pl.; (undert.) Fare, c. pl. —en.

Gefahrlos, aj. fareløs, uden Fare; —igkeit, f. ud. pl. F—hed, c.

Gefahrvoll, aj. farefuld.

Gefährt, n. -es -e, (n. St. d. T.) Kjøretøi, n., Vogn, c.; (Jagtsp.) Spor, n.

Gefährte, m. -n -n (—tinn, f. -en), Reisekammerat, Reisefælle, c.; fig. Selskabsbroder, Stalbroder, Medhjelper, Medtjener, Mage; Følgesvend, Medfølger, c.

Gefälle, n. -s pl. f. sg. Fald, n. (et flydende Legemes, især Vandets ved Vandmøllerne).

Gefälle, pl. ud. sg. Indkomster, Udbytte (af en fast Eiendom); Afgift, Skat, c. (af samme).

Gefallen, v. i. n. m. h. Eim., behage, staae an; sich etw. — lassen, give sit Samtykke til, samtykke i, ikke modsætte sig; lassen Sie sich es bei uns —, tag til Takke hos os; das gefällt mir, det kan jeg lide.

Gefallen, m. (Sydt. n.) -s ud. pl. Behag, n., Fornøielse, Lyst, c.; Eim. einen — thun el. erweisen, Tjeneste, Høflighed, c.

Gefällig, aj. behagelig, fornøielig, yndet; tjenstagtig, tjenstfærdig, høflig, føielig; —st (i Høflighedstale): kommen Sie gefälligst näher, behag at komme nærmere; fig. die Zinsen sind —, forfaldne; das Fest ist morgen —, indtræffer; —keit, f. B—hed, T—hed, Føielighed, c. ud. pl.; Tjeneste, Høflighed, c. pl. -en.

Gefallsucht, f. ud. pl. Bifaldssyge, c., Koketteri, n.

Gefallsüchtig, aj. bifaldssyg, koket.

Gefangen, aj. fangen; —schaft, f. ud. pl. Fangenskab, Fængsel, n.

Gefänglich, av. fængslet, som Fange; Einen — einziehen, paagribe, indespærre.

Gefängniß, n. -sses -sse, Fængsel, n.; (sjeld.) Fangenskab, n.; —strafe, f. -n, Fængselsstraf, c.

Gefäß, n. -es -e, Kar, n.: hölzernes —; Trink—; (i Dyr og Plantelegemer) Blut—; Farter, Stib, n.; Greb, Kaardehefte, n.; fig. Klædebon, n.; det Omsluttende: der Körper ist das — der Seele.

Gefecht, n. -es -e, Fægtning, c.

Gefieder, n. -s ud. pl. samtlige Fjeder paa en Fugl, (Sydt.) i en Seng; fig. i et Uhrværk; Fjederværk, n.; (forhen) Fjedercreature.

Gefilde, n. -s pl. s. sg. (digter.) Mark, Ager, Eng, Slette; Egn, c., Landskab, n.

Geflissen, aj. s. Befleißigen; —heit, f. s. Befl—.

Geflissentlich, aj. forsætlig, med Flid, med velberaad Hu.

Geflister, n. -s ud. pl. idelig Hvisten, c.

Gefluche, n. -s ud. pl. idelig Banden, c.

Geflügel, n. -s ud. pl. Fjedercreature, Fuglevildt, n.

Geflügelt, aj. bevinget.

Gefolge, n. -s ud. pl. Følge, n.; fig. Følge, Virkning, c.

Gefrage, n. -s ud. pl. idelig Spørgen, Fritten, c.

Gefräßig, aj. graadig, slugen, slugvorn; —keit, f. ud. pl. G—hed, S—hed, c.

Gefräße, n. -s ud. pl. idelig Æden.

Gefreite, m. -n -n, Gefreider, c. (blandt Soldaterne ved Vagter).

Gefreund, m. -es -e, (d. T. og sjeld.) Ven, Beslægtet, c.; —et, aj. d. T. befreudet, beslægtet.

Gefrieren, v. i. n. 1) m. h. (blot upers.) es gefriert, bringes til at fryse. 2) m. s. fryser, forvandles til Iis.

Gefrierpunkt, m. -es -ünkte, Frysepunkt, n.

Gefrorenes, som Subst. Iis, c.

Gefüge, n. -s ud. pl. Sammenføining, c. (Sydt. forældt.) Bequemmelighed, c.; sein — thun, Nødtørft, Behov, c.

Gefügig, aj. beielig smidig; —keit, f. B—hed S—hed, c.

Gefühl, n. -es el. -s -e, Evne at føle, Følelse, c. (Legemets, og fig. Hjertets); Fornemmelse, c.; —los, aj. følesløs; —losigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —sinn, m. -es ud. pl. Følesands, c.; —voll, aj. følsom, følelsesfuld.

Gefünst, aj. som bestaaer af fem; ein —es, el. das —, et af fem Dele bestaaende Hele, Femmer, c.

Gefürstet, s. Fürsten.

Gegen, 1) præp. med Acc. mod, imod, hen—: die Füße — Einen richten; fig. er ist dankbar gegen mich; (undert. ogsaa) for: Geld — Waare geben; (— kan ogsaa bruges for wider: — den Wind segeln). 2) av. (sjeld.) omtrent, henved, næsten.

Gegen-anstalt, f. -en, Modanstalt, c.; —antwort, f. -en, Gjensvar, n., Gjenmæle, c., Replik, c.; —befehl, m. -es -e, Modbefaling, c.; —besuch, m. -es -e, Gjenbesøg, n.; —bild, n. -es -er, Modbillede, n. (modsat det, som ved et foregaaende Billede er blevet forestillet); —dienst, m. -es -e, Gjentjeneste, c.; —falls, cj. (sjeld.) derimod, tvertimod, i modsat Fald, ellers; —füßler, m. -s pl. s. sg. Antipode, c.; —gewalt, f. -en, Repressalie, c.; —gift, n. -es ud. pl. Modgift, c.; —gruß, m. -es -üße, Gjenhilsen, c.; —klage, f. -n, Modklage, c.; —part, m. -es -e, d. T. Contrapart, Modstander, c.; —rechnung, f. -en, Contraregning, c., Regning, for derefter at prøve en Andens Regning; —rede, f. -n, Tale, modsat en foregaaende; (i Retssp.) Gjensvar, n., Replik, c.; (undert.) Udflugt, Undskyldning, Undtagelse, c.; —satz, m. -es -ätze, Contrasætning, Antithese; Modsætning, Contrast, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Controleur, c.; —seite, f. ud. pl. den modsatte Side; Modside, c.; —seitig, aj. modsidig, modsat; gjensidig, vexelviis; —siegel, n. -s pl. s. sg. Contrasegl, n.; —spiel, n. -es -e, Modspil, n.; Modsætning, c.; —spieler, m. -s pl. s. sg. Modspiller, c.; —stand, m. -es -ände, Gjenstand, c.; (forældt.) Hindring, Modsætning, c.; —ständlich, aj. Gjenstanden betræffende, objectiv; —ständlichkeit, f. ud. pl. Objectivitet, c.; —stellung, f. -en, (i Retssp.) Confrontation, c. (hos Malerne) Contrast, c.; —theil, 1) m. -es -e, Modpart, —stander, c. 2) n. -es -e, det Modsatte; im —theil, tvertimod; —theilig, aj. som hører til det Modsatte; —theils, av. tvertimod; —über, præp. med Dat. ligeoverfor (staaer altid efter det Ord, hvortil det hører, og adskilles ikke gjerne: er stand mir —, ikke gegen mir über); —vermächtniß, n. -sses -sse, den Gave, som en Mand testamenterer sin Kone til Gjengjeld for hendes Udstyr (Antipherna); —wart, f. ud. pl. Nærværelse, Tilstedeværelse, c.; (undert.) Tilværelse, c.; Nuet, (det nærværende Dieblik, den nærværende Tid); —wärtig, aj. nærværende; fig. det, vi forestille os som nærværende: das ist meinem Gedächtnisse noch —; hvad der nu er el. skeer: die —e Noth; —wärtigkeit, f. ud. pl. Nærværelse, c.; —wehr, f. ud. pl. Modværge, n., Modstand, c.; —wind, m. -es -e, Modvind, c.; —wirkung, f. -en, Modvirkning, Reaction, c.

Gegend, f. -en, Egn, c.; eine schöne —; die — um die Stadt; eine waldige —; die umliegende —, Omegnen; in dieser — der Stadt, i denne Deel; Himmels—, Himmelegn, c.; Kant, c.

Gegner, m. -s pl. s. sg. Modstander, c.

Gehaben, v. a. sich (forældt.) opføre sig; —be dich wohl! befind dig vel! farvel!

Gehäge, n. -s pl. s. sg. Indhegning, c., et indhegnet Sted; især Vildbane, Dyrehave, c.; Gjerde, Stakitværk. n.

Gehalt, 1) m. -es -e, Indhold, n.: ein Faß von hundert Kannen —; der — einer Münze, Gehalt, c.; der — einer Schrift, Værd. n. 2) n. -es -e (ogsaa m.) Løn, Sold, Besoldning, c.; —en, aj. forbunden, forpligtet; —los, aj. indholdsløs; —reich og —voll, aj. indholdsrig; —ig, aj. indeholdende, som indeholder.

Gehänge, n. -s pl. s. sg. det, som hænger; (især i Bjergv.) Skrænt, c., nedhængende Dele af et Bjerg; nedhængende Zirater: Ohren—; Jagthundenes Ørelapper, ud. pl.; Gehæng, n. s. Gehenk.

Geharnischt, partic. harnisklædt.

Gehässig, aj. hadsk, hadefuld; forhadt; —keit, f. ud. pl. H—skhed, H—dhed, F—hed, c.

Gehau, n. -es -e, den Deel af Skoven, hvor der skoves el. er skovet; Hugst, c.

Gehäuse, n. -s pl. s. sg. — einer Schnecke, Huus, n.; — des Kernobstes, Kjernehuus, Frø—; — einer Uhr, Foderal, n., Kasse, c.; — eines Hobels, Træet, hvori Høvlejernet sidder.

Geheck, n. -es -e, (Jagtsp.) Yngel, c., de paa een Tid udklækkede Unger, en Rede med Fugle i.

Gehege, n. s. Gehäge.

Gehehlen, v. a. og n. m. h. (foræld.) etw., taale, see igj— Fingre med; in etw., samtykke i.

Geheim, aj. skjult, ubekjendt, ikke offentlig; d. T. hemmelig; fig. som er nær om Fyrster; deraf ein —er Rath, sædv. der Geheimerath, Geheimeraad, c.; —niß, n. -sses, Hemmelighed, c. ud. pl.; en hemmelig Ting, pl. -sse; —nißvoll, aj. hemmelighedsfuld; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Secretair, c.

Geheiß, n. -es ud. pl. mundtlig Befaling, Ordre, c.

Gehen, (forkortet gehn) v. i. n. m. s. (men, naar det er et Reciprocum, m. h.) gaae: langsam; an den Berg; auf das Feld; aus dem Hause; durch die Thür; Eim. entgegen; in die Kirche; mit Eim.; nach Hause; über eine Brücke; zu Bette; Eim. aus dem Wege; sich müde &c.; (i Forbindelse med et Infinit., for at betegne Gangens Hensigt): betteln, spatzieren, schlafen —; (ogsaa med et Acc. til Betegnelse af Rummet, man gaaende tilbagelægger, Tiden, man tilbringer gaaende, og Veien, man gaaer): eine Meile; den ganzen Tag; einen andern Weg —; (i dette Tilfælde ogsaa med Gen.): seines Weges —; fig. gaae bort: einen Käufer — lassen; handle, forholde sig: in einer S. bedachtsam —; (i adskillige Udtryk betegner det Tilstanden, man gaaer i): müßig —; verloren —; einer S. verlustig —; prächtig gekleidet —; (om livløse Legemer) bevæge sig el. bevæges, gaae: die Uhren — zu schnell; fig. afgaae, (især om Posten); gaae i Veiret, gjæres, (især om Dei); gaae i, rummes i, indbefattes i; d. T. lyde, klinge; række, naae til; være rettet paa; das Fenster geht nach dem Hofe, vender med; es geht an ein Fragen, d. T. for: man begynder at spørge; blot fig. (i en stor Mængde Talem. om uegentlige Ting, hvilke ingen egentlig Bevægelse kunne tilskrives): die Arbeit geht ihm von der Hand; (især upers. el. dog blot med tredie Person, om Begivenheders Udfald): es geht gut; (om Begivenheder, der angaae Mskene, og især deres udvortes Velstand): wie geht es Ihnen?

Gehenk, n. -es -e, Axelskjærf, Gehæng, n.

Geheuer, aj. sikker, uden Fare (især for Spøgeri); hier ist nicht —, ikke rigtigt, ikke hyggeligt; det spøger her.

Geheul, n. -es ud. pl. Hyl, Skraal, n., Hylen, Tuden, c.

Gehirn, n. -es -e, Hjerne, c.; fig. d. T. Forstand, Indsigt, Aandskraft, c.; —los, aj. hjerneløs; fig. uden Forstand.

Gehöft, n. -es -e. (især Nordt.) Avlsgaard, c. (med alle dertil hørende Bygninger).

Gehölz, n. -es -e, Skov, Ungskov, Lund Park, c.

Gehör, n. -es ud. pl. Hørelse, c., Gehør, n.; Audience; Bønhørelse, c.; Tilstanden, naar man hører; er fand kein —, man hørte ikke paa ham; Eim. — geben, høre paa, opfylde, rette sig efter det Hørte; Ørene; (i Jagtsp.) Svins Øren.

Gehorchen, v. n. m. h. Eim.; den Gesetzen —, adlyde, følge; være underdanig.

Gehören, v. n. m. h. Eim. —, tilhøre; fig. høre under, staae under, (in, unter og vor); høre til, være en Deel af, (zu); høre til, have hjemme, have Sted, faae Plads (in, auf, unter, zu); sich (Acc.) (blot i tredie Person) passe sig, sømme sig, anstaae; tilhøre, tilkomme.

Gehörgang, m. -es -änge, Høregang, c.

Gehörig, aj. tilhørende, behørig, tilbørlig; —keit, f. ud. pl. B—hed, T—hed, c.

Gehörlos, aj. døv; —igkeit, f. ud. pl. Døvhed, c.

Gehörn, n. -es -e, Horn, n., især Hjortens og Raabukkens Horn med deres Takker.

Gehörnt, aj. hornet.

Gehorsam, aj. lydig, hørsom, hørig; ihr —ster Diener, skyldigste, ydmygste, hengivneste.

Gehorsam, m. -s ud. pl. Lydighed, c.; (n. St.) et Fængsel for ulydige Borgere.

Gehorsamen, v. n. m. h. (sjeld.) lyde, adlyde.

Gehorsamkeit, f. (lidet brugeligt) s. Gehorsam.

Gehörsinn, m. -es, Høresands, Hørelse, c.

Gehre, f. -n, (n. St.) Vexlive, c.; (hos nogle Haandv.) Skraaning, c., skraa Stilling; (ogsaa Gehrung, f.; Gehren, m.); et en Spids dannende Stykke Land; Kile, c. (i en Særk); Svikkel, c. (i Strømper); (foræld.) Fold, c. (i Klæder); (n. St.) et spidst Redskab, især Vaaben: Piil, c., Spyd, n. (ogsaa Gehr, n. -es -en el. -en, m. -s).

Gehülfe, m. -n -n, (—lfinn, f. -en) Hjelper, Medhjelper, (—ske) c.

Gehwerk, n. -es -e, Gangværk, (i et Uhr til Forskjel fra Slaaværket).

Geier, m. -s pl. s. sg. Grib, c. (Rovfugl); hol dich der —, Fanden tage dig; geh zum —, gaae Fanden i Vold; —adler, m. -s pl. s. sg. Aadselgrib, c.; —könig, m. -es -e, Munkegrib, c.

Geifer, m. -s ud. pl. Sagl, Fraade, Skum, c.; fig. (foræld.) den heftige, i Trætte udbrydende Vrede; —bart, m. -es -ärte, Saglskæg, c.; —icht, aj. fraadeagtig; —ig, tilsaglet; vaad af Fraade; —n, v. n. m. h. sagle; fig. über etw., kives heftig, fraade i Vrede; —läppchen, n. og —tuch, n. -es -ücher, Hage-

smække, Sagledug, c.

Geige, f. -n, d. T. Fiolin, c. (vulg.) Fiol, c.; der Himmel hängt voll —n, Alt synes lysteligt.

Geigen-bogen, m. -s pl. s. sg. Fiolinbue, c.; —spiel, n. -es, Fiolinspil, n.; —spieler, m. -s pl. s. sg. Fiolinspiller, c.

Geigen, v. a. og n. m. h. d. T. spille paa Fiolin; fig. Eim. etw., ikke ville gjøre, hvad en Anden ønsker.

Geiger, m. -s pl. s. sg. d. T. Fiolinspiller, Fiolinist, c.

Geil, aj. (om Dyrenes Kjød) fedt; især d. T. vammel; fig. (om Jordbunden) geil, for stærkt drivende; (om Mstr. og Dyr) geil, uktydst, letfærdig; —heit, f. ud. pl. Fedme, Vammelhed, Geilhed, Uktydsthed, c.

Geile, f. Geilhed, c.; især pl. -n, Testikel, c.

Geilen, v. 1) n. m. h. være geil. 2) a. (forældet) gilde; den Acker, gjøde.

Geiß-bart, m. -es ud. pl. (Navn paa forskjellige Planter, som): Mjødurt, c., Gedeskæg, n. c. fl.; —baum, m. -es -äume, Valbirk, c.; —blatt, n. -es ud. pl. Gedeblad, n., Caprifolium, c.; —bock, m. -es -öcke, (Sydt.) Gedebuk; Raabuk, c.

Geiße, f. -n, (Sydt.) Ged, Raaged, c.

Geißel, 1) (rigtigere Geisel) m. -s pl. s. sg. (ogsaa f. -n), Gidsel, c. 2) f. -n, Pidsk, Svøbe, c. (især til at straffe med) Kat, c.; fig. bitter Dadel, Spot, Tugtelse, Plage, c.

Geißeler, (Geißler) m. -s pl. s. sg. Hudstryger, c.

Geißeln, v. a. pidske, hudstrøge, hudstrynge; fig. plage haardt, smerte, skarpt dadle el. spotte; —lung, f. -en, Pidskning, Hudstrøgen, Smerten, c.

Geist, m. -es -er, Aand, Geist, c.: (Spiritus, c.; ligel. det Bedste, Kjernen af et Skrift, ud. pl.; Liv, n., Livskraft, Nervesaft, c., blot pl. Lebensgeister; den virkende Kraft ved en Ting; Sjæl, c. ud. pl.; især Tænkekraft, Skarpsindighed, c.; undert. Gemyt, n.; ligel. Tænke- og Handlemaade, Sindelag, n.; en Person, især med Hensyn til hans Forstandskræfter: ein starker, schöner —; d. T. ofte: Spøgelse, n.).

Geister-bann, m. -es ud. pl. Aandemanen, c.; —erscheinung, f. -en, A—syn, n.; —haft, aj. spøgelseagtig; —reich, n. -es -e, Aandeverden, c.; —seher, m. -s pl. s. sg. A—seer, c.; —stunde, f. -n, Midnatstime, c.; —welt, f. ud. pl. A—verden c.

Geistes-anstrengung, f. -en, Aandsanstrengelse, c.; —bildung, f. ud. pl. A—dannelse, c.; —gegenwart, f. ud. pl. A—nærværelse, c.; —kraft, f. -äfte, A—kraft, c.; —krankheit, f. -en, A—sygdom, c.; —stärke, f. ud. pl. A—styrke, c.; —verwandt, aj. a—beslægtet; —verwirrung, f. -en, A—forvirring, c.

Geistig, aj. spirituøs, stærk, kraftig, skarpsindig, aandrig, spirituel; aandelig, aandig, ulegemlig; —keit, f. ud. pl. Spirituøsitet, St—hed, Aandrighed, Aandelighed, c.

Geistlich, aj. aandelig, (ulegemlig; ogsaa betræffende Mstis evige Vel); geistlig; deraf ein —er, en Geistlig; —keit, f. ud. pl. A—hed, G—hed, c.

Geistlos, aj. aandløs; —igkeit, f. ud. pl. A—hed, c.

Geistreich, aj. aandrig.

Geiz, m. -es 1) ud. pl. uordentlig Begjerlighed efter meer, end man behøver; Gjerrighed, c. 2) pl. -e, (n. St.) Udvæxt paa Planter; Sideskud, n.

Geizen, v. 1) a. afbryde Sideskuddene paa Planter; 2) n. m. h. gnie, være gjerrig; nach etw., attraae umaadeligen, stræbe heftig efter; mit etw., omgaaes sparsomt med.

Geizhals, m. -es -älse, Gnier, Pengepuger, c.

Geizig, aj. gjerrig, gnieragtig, gnidsk.

Gejauchse, —kläffe, —klimper, —klapper, —klatsche, —klingel, —klopfe, —krach, —kreisch; n. -s (-es) ud. pl. vedholdende, gjentagen, idelig Jublen, Bjæffen, Klimpren, Klappren, Kladsken, Klingren, Banken, Knagen, Skrigen.

Gekrätz, n. -es ud. pl. Affald af Metaller ved deres Forarbeidning.

Gekritzel, n. -s ud. pl. idelig Bekrakken, c.; Kragetæer (slet Skrift).

Gekröse, n. -s pl. s. sg. Kraas, c.

Gelächter, n. -s ud. pl. Skoggerlatter, c.; Spot, c., Gjenstanden for samme.

Gelag, n. -es -e, Gilde, n., Smaus, c., Drikkeselskab, n.; ins — hinein reden, tale ubesindigt, uden Overlæg, hen i Veiret.

Gelahrt, aj. lærd (forældet og nu kun brugelig i hoch—); —heit, f. ud. pl. (forældet) Lærdom, c.

Geländer, n. -s pl. s. sg. Rækværk; Galleri; Bolværk, n.; Tralværk, (hvortil Spalliertræer opbindes).

Gelänge, n. -s pl. s. sg. et Stykke Agerland af betydelig Længde.

Gelangen, v. n. m. s. (sjeld.) ankomme, komme til (an, zu); eine Bitte an Einen — lassen, forebringe; zu etw. —, erholde, opnaae, erlange; —gung, f. ud. pl. Ankomst, Tilkomst, Forebringelse, Opnaaelse, c.

Gelärm, n. -es ud. pl. idelig Støi, c.

Gelaß, m. -sses ud. pl. Rum, n., Plads, Beqvemmelighed, Leilighed, c.; (sjeld. og kun Sydt.) Efterladenskab efter en Afdød.

Gelassen, aj. ulidenskabelig; sagtmodig, taalmodig; (sjeld.) sindig, rolig; —heit, f. ud. pl. U—hed, S—hed, T—hed, S—hed, R—hed, c.

Geläufig, aj. øvet, bevant, let, flydende, færdig; —keit, f. ud. pl. Lethed, Færdighed, c.

Gelaunt, aj. i Forbindelse med wohl, gut, übel &c., i god, slet Lune.

Geläut, n. -es, Ringen, Kimen, c. ud. pl.; Klokkespil, Bjældelei, n. pl. -e.

Gelb, aj. guul.

Gelb, n. (indecl.) ud. pl. den gule Farve; visse naturlige og konstige Legemer, hvormed der farves guult.

Gelb-braun, aj. guulbruun; —gießer, m. -s pl. s. sg. Gjørtler, c.; —lich, aj. guulagtig; —ling, m. -s -e, s. Goldammer; —schecke, f. -n, hvid Hest, som har gule Pletter; —schnabel, m. -s -äbel, en Fugl el. Fugleunge med guult Næb; fig. (foragt.) Grønskolling, c.; —sucht, f. ud. pl. Guulsot, c.; —süchtig, aj. guulsottig.

Gelbe, 1) n. ud. pl. Æggeblomme, c. 2) f. s. Gelb, n.

Gelben, v. 1) a. farve, gjøre guult; sich —, blive guul. 2) n. m. h. guulnes, falde i det Gule.

Geld, n. -es -er, Penge, Mynt, c.; eine Summe —es; bei —e seyn; — und Gut, rede Penge og anden Eiendom; er hat —, Rigdom, Formue, c.; —! schreit die Welt, efter Penge Alle hænge.

Geld-angelegenheit, f. -en, Pengeanliggende, n.; —**beutel**, m. -s pl. s. sg. P—pung, c.; —**buße**, f. -n, P—bod, c.; —**geschäft**, n. -es -e, P—forretning, c.; —**gier**, f. ud. pl. P—begjerlighed, c.; —**gürtel**, m. -s pl. s. sg. P—bælte, n.; —**kasten**, m. -s pl. s. sg. og —**kästchen**, n. -s pl. s. sg. P—kasse, c.; —**katze**, f. -n, P—kat, c.; —**mangel**, m. -s ud. pl. P—mangel, c.; —**stock**, m. -es -öcke, P—blok, c.

Gelecke, n. -s ud. pl. Slikken, Kyssen, c.

Geleckt, aj. slikket.

Gelee, n. (l. Scheleh), -s -s, s. Gallerte.

Gelege, n. -s pl. s. sg. Aflægning, c. (af Buusfølle); en liden Dynge afhugget Sæd paa Marken.

Gelegen, aj. godt beliggende; fig. bequem, beleilig; vigtig, magtpaaliggende; es ist mir nichts daran —, om at gjøre; du kommst gerade —, just tilpas.

Gelegenheit, f. -en, Leilighed, c.; die — des Hauses, Indretning, c.; nach —, Omstændighederne; et bequemt Sted; Privetet; seiner — pflegen, Bequemmelighed; — zu etw. geben, Anledning; etw. durch el. mit — schicken, Leilighed, under Haanden.

Gelegenheits-gedicht, n. -es -e, Leilighedsdigt, n.; —**macher**, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Kobler (—ske), Ruffer, (—ske), c.

Gelegentlich, aj. ved Leilighed; leilighedsviis.

Gelehrig, aj. lærvillig, nem; —**keit**, f. ud. pl. L—hed, Nemhed, c.

Gelehrsam, aj. (Sydt.) s. gelehrig; —**keit**, f. ud. pl. Lærdom; Videnskab, c.; (Sydt.) Lærvillighed, c.

Gelehrt, aj. lærd; underviist, erfaren i; ein —er, der —e, Lærde; —**heit**, f. ud. pl. s. Gelehrsamkeit.

Geleise, n. -s pl. s. sg. Spor, Hjul—, n.; fig. im alten — bleiben, blive i den gamle Trit; ins — bringen, i Orden.

Geleit, n. -es -e, Ledsagelse, c. ud. pl.; (især Sydt.) Følge, —stab, n.; Frihed for Arrest; Leide, Convoi, c.; fig. Ret til at forskaffe denne, (das —srecht) ud. pl.; Pengene, som de Reisende erlægge derfor, (das —sgeld); Districtet, hvori denne Ret haves; Stedet, hvor Afgiften erlægges.

Geleiten, v. a. Einen, følge, ledsage, gjøre Følgeskab; convoiere.

Geleiter, 1) m. -s pl. s. sg. Leder, Ledsager, Beskytter, c. 2) n. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) Jagtnet, Jægergarn, n.

Geleitlich, aj. som er grundet i og hører til Leide, Convoi, c.

Geleits-brief, m. -es -e, Leidebrev, n.; Beviis for en Skipper, at han maa seile under et Convoiskibs Beskyttelse; —**mann**, m. -es -änner, Ledsager, c.; en Øvrighedsperson, som skal ledsage Reisende, og modtage Leideafgiften af dem; —**zeichen**, n. -s og —**zettel**, m. -s pl. s. sg. Tegn paa, Beviis for, at Leideafgiften er betalt.

Gelenk, aj. smidig, beielig, bevægelig.

Gelenk, n. -es -e, Led, Ledemod, n.

Gelenkig, aj. ledet, som har Led; beielig, smidig; —**keit**, f. ud. pl. Beielighed, Smidighed, c.

Gelenksam, aj. beielig, bevægelig; —**keit**, f. ud. pl. Be—hed, Be—hed, c.

Geleſe, n. -s ud. pl. (foragt.) Læsen, c.; (hos Bøverne) Traadenes Udstillelse. sc.

Geleucht, n. -es ud. pl. d. T. Lysning, Illumination.

Gelfern, v. n. m. h. d. T. vraale, tude.

Gelichter, n. -s ud. pl. (foragt.) von einem —, af een Snurdei; deines —s, din Mage, Lige, af din Art, dit Slags.

Gelieben, v. a. (foræld.) behage; geliebt es Gott.

Geliebt, aj. elsket; der, die —e, den Elskede.

Geliefern, v. n. m. s. størkne.

Gelinde, aj. blød, glat; svag, lemfældig; fig. ein —r Hauch, eine —e Aussprache, ein —r Regen, ikke stærk; —s Wetter, ikke strengt; Einen — behandeln, overbærende; eine — Strafe, mild, taalelig; —**digkeit**, f. ud. pl. Blødhed, Glathed, Lemfældighed, Blidhed, Overbærenhed, Mildhed, c.

Gelingen, v. i. n. m. s. Eim., lykkes; das —, det forønskede Udfald, Held, n.

Gellen, v. n. m. h. klingre, gjalde, skralde.

Geloben, v. a. Eim. etw., love høitideligt, forjætte.

Gelöbniß, n. -sses -sse, Løfte, Tilsagn, n.

Gelock, n. -es -e, Lokke, Haar—; Lokkefugl, c.

Geloos, n. -es ud. pl. (Jagtsp.) Dyrs (undtagen Rovfugles) Skarn.

Gelt? et spørgende av. (vulg.) hvad gjelder det? hvad vædde vi om? ikke sandt?

Gelt, aj. ufrugtbar, gold (om Hundyr).

Gelte, f. -n, Spand, Bøtte, Ballie, c.

Gelten el. **gelzen**, v. a. gilde, skære, (især Sviin).

Gelten, v. i. n. m. h. gjelde, gaae for, koste: das gilt dein Leben; være værd; fig. have Kraft, Gyldighed, c.: vor Gott gilt nur Tugend; formaae, have Anseelse, c. (om Personer): sein Wort gilt viel bei dir; sich — el. —d machen, gjøre sig gjeldende; angaae, sigte til: das gilt mir, deinem Kopfe; komme an paa: es gilt einen Versuch; d. T. være tilladt; —**tung**, f. ud. pl. (blot i Musiken) Nodernes Værd, n.

Gelübde, n. -s pl. s. sg. høitideligt Løfte, Tilsagn, n.

Gelüst (**Gelust**), n. -es -e, Lyst, Lystenhed, sandselig Drift, c.

Gelüsten, v. n. m. h. lyste, attraae; (meest upers. el. dog i tredie Pers.): es —stet ihn nach etw.; er thut, was ihn gelüstet, lyster; (forhen med Tingen i Gen.: sich (Acc.) einer S. (Gen.) — lassen).

Gelzen, s. Gelten.

Gemach, aj. langsom; sagte; magelig; lidt efter lidt! nur —! giv blot Stunder! bie lidt! hold Fred!

Gemach, n. -es -ächer, Kammer, Gemak, n.; das heimliche —, Privet, n.; s. Gemächlichkeit.

Gemächlich, aj. langsom; bequem, magelig; —**keit**, f. L—hed, B—hed, M—hed, c., ud. pl.; en magelig Ting, pl. -en (ogsaa Gemach, m. el. n.).

Gemächt, n. -es -e, ethvert frembragt Værk; især slet Arbeide; Fusteri, n.; d. T. (n. St.) Fødselslem, n. (det mandlige).

Gemahl, m. -s -e (—inn, f. -en), Gemal, (—inde) c.; (forhen das — om begge Kjøn).

Gemahnen, v. 1) a. (digtm.) Einen an etw. (sjeld.) mane, erindre. 2) n. m. h. og upers. es —hnet mich, synes, bæres for.

Gemälde, n. -s pl. s. sg. Maleri, n.; fig. Beskrivelse, Skildring, Forestilling, c.

Gemangkorn, s. Mang—.
Gemark, n. -es -e, Tegn, Mærke, n.
Gemäß, n. -es -e, Maal, n.
Gemäß, aj. (sjeld. deklineret, og sædv. av. med Dat., som — sædv. sættes bag ved) i Følge; einem Dinge —, overeensstemmende med, passende til; —heit, f. ud. pl. O—stemmelse, c.; in —heit, i Følge.
Gemäßigt, aj. moderat; —e Zonen, tempererede.
Gemäuer, n. -s ud. pl. Muurværk, n., Muur, c.
Gemein, aj. hyppig, sædvanlig, almindelig, ringe, dagelig, simpel, gemeen, lav, triviel, offentlig; etw. —es, Sædvanligt, Middelmaadigt; der —e Mann, Menigmand, c.; ein —er Soldat; das Haus der —en, Underhuset (i England); sich mit Eim. — machen, gjøre sig gemeen med, nedlade sig; —e Sache machen, fælles; das —e Beste, Samfundets Vel, det gemene Bedste; das —e Wesen, det Offentlige.
Gemein-faßlich, aj. almeenfattelig; —faßlichkeit, f. ud. pl. A—hed, c.; —feld, n. -es -er, Fællesmark, Fælled, c.; —geist, m. -es ud. pl. Almeenaand, c.; —gut, n. -es -üter, Fællesgods, n.; —heit, f. -en, Almindelighed, Middelmaadighed, Lavhed, en lav, nedel Handling; Fællesskab; Menighed, c.; —hin, av. (u. St.) i Almindelighed, sædvanligen; —name, m. -ns, Fællesnavn, n. (Nomen commune); —iglich, av. sædvanligen, for det meste, i Regelen; —nützig, aj. almeennyttig; —nützlich, aj. nyttig for Alle; —ochs, m. -en -en, Bytyr, c.; —sam, aj. fælles, sammen; —samkeit, f. ud. pl. Fællesskab, n.; —schaft, f. ud. pl. Fællesskab, n., Forbindelse, fortrolig Omgang, c.; —schaftlich, aj. fælles, sammen; —spruch, m. -es -üche, en almindelig, forslidt Sætning; —wohl, n. -es ud. pl. Almeenvel, n.
Gemeine el. bedre Gemeinde, f. -n, et Steds, især en Byes Indvaanere; Commune; Menighed, c., Kirkesogn, n.; Forsamling af samtlige et Steds Indvaanere, og en disse tilhørende Jordlod; —glied, n. -es -er, Sognebarn, n.; —vorsteher, m. -s pl. s. sg. Menighedsforstander, c.
Gemenge, n. -s 1) ud. pl. Blanden, Sammen—, c. 2) pl. s. sg. Blanding, c.; ogsaa Gemengsel, n. -s pl. s. sg. Blanding, c.
Gemerk, n. -es -e, d. T. (især hos Jægere og Bjergfolk) Mærke, Tegn, n.; vulg. Hukommelse, c.
Gemessen, aj. nøie bestemt.
Gemetzel, n. -s ud. pl. Nedhugning, Drabning, c.
Gemisch, n. -es -e, Blanding, Sammen—, c.
Gemme, f. -n, Gemme, c.
Gemse, f. -n, Gemse, c.; Gemsbock, m. -es -öcke, Hannen, og —msziege, f. -n el. —msthier, n. -es -e, Hunnen.
Gemsen-jagd, f. ud. pl. Gemsejagt, c.; —jäger, m. -s pl. s. sg. Gemsejæger, c.
Gemüll, n. -es ud. pl. d. T. Affald, n., det, der falder af ved Bygninger, som Steen, Kalk, Spaaner &c.
Gemurmel og Gemurre, n. -s ud. pl. idelig Knurren, c.
Gemüse, n. -s pl. s. sg. Grønt (Mark- og Havevæxter, som spises til Kjød).
Gemüth, n. -es -er, Sind, Hjertelag, Gemyt, n.
Gemüth-lich, aj. ret tilpas, hjertelig, behagelig; ein —licher Dichter, fiint og dybt følende; —lichkeit, f. ud. pl. Tilpashed, V—hed, dyb Følsomhed, c.; —los, aj. uden godt Sindelag; —voll, aj. s. —lich.
Gemüths-art, f. -en, Sindelag, n., Characteer, c.; —beschaffenheit, f. ud. pl. Sindsbeskaffenhed, c.; —bewegung, f. -en, Sindsbevægelse, c.; —krank, aj. sindssyg; —krankheit, f. -en, Sindssygdom, c.; —ruhe, f. ud. pl. Sindsro, c.
Gen, præp. med Acc. mod, til. (forald. undtagen foran Himmel, som da staaer uden Artikel).
Genäschig, s. Naschhaft.
Genau, aj. snever, liggende nær og tæt paa: das Kleid schließt —; fig. nøie: eine —e Verbindung; nøiagtig, fuldstændig, punktlig, grand, accurat: eine —e Untersuchung; streng, skarp; es — mit einer S. nehmen; — genommen, strengt taget; d. T. meget sparsom; mit —er Noth, med Nød og Neppe; —igkeit, f. -en, Snæverhed, Nøiagtighed, Strenghed; d. T. ængstelig Sparsomhed, c.
Gene, f. (l. Schäne) Gene, c.
Genehm, av. behagelig, med Verb. halten: etw. — halten, synes om, holde for fordeelagtig, og derfor bevilge; —haltung, f. -en, Bevilgning, Tilladelse, Efterlevelse, c.; —igen, v. a. etw., tillade, bevilge, tilstaae (om Foresatte el. blot Fornemmere: ein Gesuch); antage, acceptere: einen Wechsel; —igung, f. -en, Bevilgning, Antagelse, Acceptation, c.
Geneigt, aj. zu etw., tilbøielig til, hengiven til; Eim., gunstig, bevaagen, velvillig; —heit, f. ud. pl. T—hed, H—hed, B—hed, V—hed, c.
General, m. -es -e, (—äle) (—inn, f. -en) General, c. (—inde, c.); —at, n. -s -e, Generals Værdighed, c.; —ität, f. ud. pl. Generalitet, n., Generalstab, c.; —staaten, pl. ud. sg. Generalstaterne (i Holland).
Generös, (l. schenerös) aj. ædelmodig, gavmild, rund; —ität el. ite, f. Æ—hed, c.
Genesen, v. i. n. m. s. helbredes, blive karsk; (sjeld.) eines Kindes —, komme ned med, føde; —sung, f. ud. pl. Helbredelse, c.
Genettkatze, f. -n, spansk Kat; tyrkisk Stinker, c.
Genick, n. -es -e, Nakke, Hals, c.; —fang, m. -es -änge, (Jagtsp.) Stik, som Jægerne give Dyret i Nakken med —jänger, m. -s pl. s. sg. en dertil bestemt Kniv.
Genicke, n. -s ud. pl. idelig Nikken.
Genie (l. Schenie, 2 Stav.), n. -s -s, en Tings eiendommelige Art og Natur, ud. pl.; Geni, n., medfødt Færdighed, c. ud. pl.; en med Geni begavet Person.
Geniren (l. sche—), v. a. genere, falde el. være besværlig; sich —, genere sig, paalægge sig Tvang (Gene).
Genießbar, aj. nydelig, som kan nydes, spiselig; —keit, f. ud. pl. Spiselighed, c.
Genießbrauch, m. s. Nießbrauch.
Genießen, v. i. a. nyde: einen guten Unterricht; Ehre; die Freude des Lebens; das Glück; (undert.) des Glückes; die Speise ist nicht zu —, spise; der Hund hat genossen (Jagtsp.), luglet, spoeret; Eim. etw. für genossen hingehen lassen, upaatalt, ustraffet, uhævnet.

Genießlich, aj. (Sydt.) s. Genießbar.

Genießling, m. -es -e, Nydelsyge, c. (et Mske., som higer efter Nydelser).

Genist, n. -es -e, Halmstraa, Smaaqviste (som Fuglene bygge Rede af); Buskværk, n. (hvori Fuglene have bygget Reder).

Geniste, f. -n, Gyvel, c. (Plante).

Genitiv, m. -s -e, Genitivus, c.

Genius, m. pl. -nien, Genie, c.

Genoß, m. -ssen -ssen (—inn, f. -en), Selskabsbroder (—søster), Fælle, Staldbroder, Deeltager (—inde), Kammerat, Collega, c. (især i Sammens. Tisch—, Bett—); —ssenschaft, f. -en, Samfund, n., Forening, c., Selskab, Laug, n.; —ssame, f. -n (i Schweits) s. —ssenschaft.

Genre (l. Schang'r) m. -s, Genre, Art, c.

Genster, m. -s ud. pl. Gyvel, Farve-Urt (Plante), c.

Genug, av. og aj. (som ikke deklineres) nok, tilstrækkelig: mir el. für mich ist es —; (undert.) meget, temmelig. (Som av. sættes det altid bag efter aj.: klug —; som aj. sættes det undert. foran, men sædv. bag ved Subst. — Zeit, sædv. Zeit —, ogsaa Gen. Brodes —).

Genüge, f. ud. pl. Tilstrækkelighed, c., Behov, n.; zur — haben, nok, tilstrækkeligt; Fyldestgjørelse, Tilfredsstillelse, c. (ud. Art. og med thun el. leisten): Eim. el. einer S. (Dat.) — thun.

Genügen, v. n. m. h. (blot upers.) es -gt mir, er nok, tilstrækkeligt for mig; ich lasse mir daran —, lader mig nøie dermed; jeg er tilfreds dermed.

Genügen, n. -s ud. pl. Tilfredshed, c.

Genüglich, aj. tilfredsstillende, tilstrækkelig; nøisom, maadeholden; (Sydt.) fornøielig, behagelig; —keit, f. ud. pl. Tilstrækkelighed, N—hed, M—hed, F—hed, B—hed, c.

Genugsam, aj. noksom, tilstrækkelig.

Genügsam, aj. nøisom; —keit, f. ud. pl. N—hed, c.

Genugthun, v. n. m. h. fyldestgjøre.

Genugthuung, f. -en, Fyldestgjørelse, Erstatning, c.

Genus, n. -us -nera, Genus, n.

Genuß, m. -sses -üsse, Nydelse, c.; Nytte, Fordeel, c.; —reich, aj. nydelsesrig; —süchtig, aj. nydelsesyg.

Geograph, m. -en -en, Geograph, c.; —ie, f. (4 Stav.) —n (5 Stav.), Geographi, Jordbeskrivelse, c.

Geomantie, f. ud. pl. Punkteerkonst, c.

Geometer, m. -s pl. s. sg. Geometer, Jordmaaler, c.; —trie, f. (4 Stav.) —n (5 Stav.), Geometri, c.

Gepäck, n. -es -e, sammenpakkede Ting, Bylt, Oppakning, Bagage, c., Tros, n.

Geplapper, n. -s ud. pl. idelig Plappren, c.

Geplärr, n. -es ud. pl. Raab, Skraal, n.

Geplätze, n. -s ud. pl. Pladsken, c.

Geplauder, n. -s ud. pl. idelig Pludren, c.

Gepolter, n. -s ud. pl. Bulder, n., Larmen, Støi, c.

Gepräge, n. -s pl. s. sg. Præg, n. (paa Mynt); fig. Kjendemærke, —tegn, n., Character, c.

Gepränge, n. -s ud. pl. Pragt, Pomp, Prunk, c.; (især med Hensyn til et talrigt Følge); Wort—, Ordpragt, c.

Gerade, f. ud. pl. (Retssp.) det Huusgeraad, som efter Mandens Død forud tilkommer Konen el. dennes nærmeste Arving.

Gerade, 1) aj. lige: der — Weg ist der beste; —s Weges gehen, den lige Vei; (fig. om Tal) — oder un— spielen, effen el. ueffen. 2) av. (blot fig.) lige, flux, i lige Retning; ligefrem, uden Omsvøb; nøie, netop, accurat; nach —, d. T. lidt efter lidt; — zu, lige til; fig. uden Omsvøb, directe; er ist sehr gerade zu, ligefrem, plump, uhøflig.

Geradheit, f. ud. pl. Tilstanden, i hvilken en Ting er lige (gerade); Ligefremhed, c.; et Mskes oprigtige Tænke- og Handlemaade.

Geradsinn, m. -es ud. pl. Ligefremhed, c.; —ig, aj. ligefrem, jævn.

Geräth, n. -es ud. pl. el. —e, pl. ud. sg. Redskab, Værktøi, n.; (især) Huusgeraad, Bordtøi, n.

Gerathen, aj. fordeelagtig, nyttig.

Gerathen, v. i. n. m. s. (med unter, in, an el. auf) geraade, slippe, komme; zu etw., blive, falde ud til; gut, lykkes; wohl—e Kinder, Børn, som slikke sig vel.

Gerathewohl, n. (indecl.) (blot med auf som av.): aufs —, paa Lykke og Fromme, paa et Træf.

Geräthschaft, f. ud. pl. og —en, pl. ud. sg. Huusgeraad, Boskab, Bohave, n., Redskaber.

Geraum, aj. rummelig, viid; fig. (blot som aj. om Tiden), rum, temmelig længe.

Geräumig, aj. (n. St. —mlich) rummelig; —keit, f. ud. pl. R—hed, c.

Geräusch, n. -es -e, Raslen, Susen, c.; fig. Allarm, Tummel, urolig Beskæftigelse, c.; (hos Jægere og Kokke) Hjerte, Lunge og Lever af et slagtet, stort Dyr; —los, aj. larmfri; fig. stille, prunkløs; —losigkeit, f. ud. pl. Larmfrihed, Prunkløshed, c.; —voll, aj. larmfuld.

Gerben, v. a. garve; fig. Einen, d. T. gjennemprygle; ein Metall, glatte, polere.

Gerber, m. -s pl. s. sg. Garver, c.; —ei, f. -en, Garveri, n.

Gerecht, aj. retfærdig, retsindig, retskaffen, retmæssig, billig; das Kleid ist ihm —, passer ham; kunst—, svarende til Konstens Regler; (Jagtsp.) kyndig; (i Bibelen) god, dydig, sædelig, fuldkommen; —igkeit, f. -en, R—ighed, R—enhed, R—ighed, B—hed, K—hed, c.; fig. Retspersoner, Rettighed, Forrettighed, c.

Gerechtsame, f. -n, Rettighed, c.

Gerede, n. -s ud. pl. Omtale, Snak, c., Rygte, n., Folkemunde.

Gereichen, v. n. m. h. Eim. zu etw., geraade, bringe.

Gereime, n. -s ud. pl. Rimeri, Riimsmederi, n.

Gereiße, n. -s ud. pl. d. T. og fig. Rift, Riven: um diese Waare ist —.

Gereuen, v. n. m. h. angre, fortryde; (blot i tredie Person) es el. das —et mich.

Gergeln, v. a. gjøre Fure, Riste (Gergel, m. -s pl. s. sg.) i Tøndestaver, i hvilken Bunden skal sættes.

Gericht, n. -es -e, Dom; Jurisdiction, c.; (i Theol.) Straffedom, Guds Straf, c.; en Rets Personer og deres Forsamling (i begge disse Betydn. ofte blot pl.); Ret, c., Ting, —sted, n.; Jurisdictions-District, n.; Ret, Ret Mad; (Jagtsp.) Done, Slynge, c. (til Fuglefangst).

Gerichts-barkeit, f. -en, Jurisdiction, c. (Rettigheden

til at dømme, ud. pl.; Omkredsen, hvori samme strækker sig); **—diener**, m. -s pl. s. sg. Retsbud, n., Retstjener, c.; **—folge**, f. ud. pl. Undersaatternes Pligt, at staae Retten bi, naar det behøves; **—halter**, m. -s pl. s. sg. Underdommer, c.; **—herrschaft**, f. -en, Jurisdiction, ud. pl.; Godseier, som har Jurisdiction; **—pflege**, f. ud. pl. Retspleie, c.; Rettens Haandhævelse; **—platz**, m. -es -ätze, Domstol, c.; Retterplads, c.; **—schreiber**, m. -s pl. s. sg. Skriver ved Retten; **—stand**, m. -es -ände, Forbindtlighed, at lade sig dømme af en Ret, ud. pl.; Instants, c.; **—tag**, m. -es -e, Retsdag, c.; **—zwang**, m. -es, Magt til at fælde Dom over Andre; Jurisdiction, c. ud. pl.; Jurisdictions-District, n. pl. -änge.

Gerichtlich, aj. for Retten, i Retten, Rets-, lovformelig; **—belangen**, stævne, sagsøge, anlægge Søgsmaal med; **— verfahren**, vælge Rettens Vei; **—es Verfahren**, Rettergang, Adfærd efter Loven; **—keit**, f. ud. pl. Overeensstemmelse med Retten, Lovformelighed, c.

Geridon el. **Gueridon**, m. -s -s, Gueridon, c.

Gering el. **—e**, aj. ringe; liden; slet, ubetydelig; uvigtig; slet og ret, gemeen, ikke fornem; **im —gsten nicht**, ikke i mindste Maade, aldeles ikke.

Gering-fügig, aj. uvigtig, liden, ringe, ubetydelig; **—fügigkeit**, f. ud. pl. U—hed, Ringhed, U—ghed, c.; **—haltig**, aj. af ringe Gehalt; **—schätzig**, aj. ringeagtende, slet; (sjeld.) besiddende ringe Værd; **—schätzigkeit**, f. ud. pl. Ringeagten, c.; (sjeld.) Ubetydelighed, Ringhed, c.; **—schätzung**, f. ud. pl. Ringeagtelse, c.

Gerinne, n. -s pl. s. sg. konstig Rende, —steen, Canal, Vandledning, (i hvilken Vandet bringes i et snevrere Rum, og derved rinder stærkere); vedvarende Rinden.

Gerinnen, v. i. n. m. s. størknes; d. T. løbe sammen.

Gerippe, n. -s pl. s. sg. Beenrad, c., Skelet, n.; fig. de sammensøiede Hoveddele af en Maskine; især af et Skib; en meget mager Person.

Germ, m. -es ud. pl. (Sydt.) Bærme, c.

Germanismus el. **—nism**, m. pl. -en, Germanisme, c.

Gern, av. gjerne, med Fornøielse; fig. (om livløse Ting med samme Bem.); let; villig; sædvanlig, almindelig; med Forsæt, Villie, Flid; (d. T. siges **gerner, am gernsten** for **lieber, am liebsten**).

Geröhrich el. **—t**, n. -es -e, en med Rør bevoxen Plads; Rørene selv, ud. pl.

Gerönne, n. -s ud. pl. (n. St.) alle Viinstokkens Rødder; især de øverste Siderødder.

Gerste, f. ud. pl. Byg, n.

Gersten-acker, m. -s -äcker, Bygager, c.; **—brod**, n. -es -e, Bygbrød, n.; **—graupe**, f. -n, Bankebyg, c.; **—korn**, n. -es -örner, Bygkorn, n.; fig. en liden Byld paa Øienlaaget, der ligner et Bygkorn; **—saft**, m. -es ud. pl. (poetisk) Øl, n.

Gerte, f. -n, Qvist, c., Riis, n., Vaand, c.; (n. St.) et Længdemaal, Rode, c.

Geruch, m. -es 1) ud. pl. Lugt, c. (Sandsen). 2) pl. -üche, Duft, Lugt, Stank, c.; **—los**, aj. manglende Lugtesandsen; uden Lugt; **—ssinn**, m. -es -e, Lugtesands, c.

Gerücht, n. -es -e, Rygte, n.; fig. Omtale, c. (om En blandt Folk), ud. pl.

Geruhen, v. n. m. h. (om høie Personer) naadigst behage, — værdige, finde for godt.

Geruhig, aj. og **—hsam**, aj. (Sydt.) rolig, paa en rolig Maade.

Gerülle, n. -s ud. pl. en Hob løse Ting, som rulle ned fra andre Ting, el. ligne dem; d. T. det samme som

Gerümpel, n. -s ud. pl. Skrammel, n., gammelt, unyttigt Bohave.

Gerüst, n. -es -e, Stillads, n.

Gesäme, n. -s ud. pl. el. —, pl. ud. sg. Frø (flere Slags).

Gesammt, aj. samtlig, samfuld, heel, samlet; fælles (især i Sammens.): **—gut**; **—kauf**; **—rath**.

Gesammt-eindruck, m. -es -ücke, Indtrykket af det Hele, Totalindtryk, n.; **—gebrauch**, m. -es -äuche, Fællesbrug, n.; **—gut**, n. -es -üter, Fællesgods, n.; **—heit**, f. ud. pl. Heelhed, Totalitet, c. (ogsaa det samme som) **—schaft**, f. -en, alle Ting af een Art tilsammen; Samling, c.; Selskab, Laug, n.; **—heitsname**, m. -ns -n, Collectiv, n.

Gesandte, m. -n -n, Sendebud, n. (f. om et Fruentimmer); Gesandt, c.; **—dtinn**, f. -en, Gesandtens Gemalinde, c.

Gesandtschaft, f. -en, Gesandtskab, n.; Gesandten selv; **—sposten**, m. -s pl. s. sg. Gesandtskabspost, c.; **—lich**, aj. hørende til Gesandtskabet, diplomatisk.

Gesang, m. -es -änge, Sang, Syngen, c. ud. pl.; Melodi, Klang, Tone; Digten; Sang, Vise, c., Qvad, n., Psalme, c.; fig. en Deel af et større Digt; **—buch**, n. -es -ücher, Psalmebog, c.

Gesäß, n. -es -e, Bagdeel, Rumpe, c.; Sæde, n. (paa en Stol el. Bænk).

Gesause, **—säusel**, **—schabe**, n. -s ud. pl. idelig Drikken (Suus og Duus), — Susen, — Skraben, c.

Geschäft, n. -es -e, Forretning, Bestilling, Beskæftigelse, c., Arbeide, n., Dont, c.

Geschäft-los, aj. uden Forretninger; **—losigkeit**, f. ud. pl. Frihed for Forretninger; **—serfahrung**, f. ud. pl. Erfaring i Forretninger; Routine, Praxis, c.; **—sfreund**, m. -es -e, Handelsven, c.; **—sführer**, m. -s pl. s. sg. Forretningsfører, Mandatarius, Agent, c.; **—sgang**, m. -es ud. pl. Forretningsgang, c.; **—sleben**, n. -s ud. pl. Forretningsliv, n.; **—smann**, m. -es -änner, Forretningsmand, c.; **—sträger**, m. -s pl. s. sg. som besørger en Andens Forretninger, især **Chargé d'affaires**, c.

Geschäftig, aj. virksom, arbeidsom, flittig; **—keit**, f. ud pl. V—hed, A—hed, F—hed, c.

Geschäftlich, aj. Forretnings-, som har Hensyn til Forretninger.

Geschehen, v. i. n. m. s. skee, tildrage sig; hændes, vederfares, tilføies: **es ist ihm Unrecht —; er wußte nicht, wie ihm geschah**, vederfores ham, hvorledes han blev til Mode; (i Retsforhandlinger) strevet, fuldbyrdet; **es ist um ihn —**, han er fortabt, død, det er ude med ham.

Gescheide, n. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) Vildtets Tarme.

Gescheit el. **—scheidt**, (sædv. men urigt. **gescheut**) aj. fornuftig, besindig, kløgtig, forstandig, klog; —

heit, f. ud. pl. B—hed, F—hed, Klogskab, c.

Geschenk, n. -es -e, Gave, Foræring, Skjenk, c.; Eim. ein — machen; ihm mit etw. ein — machen; ihm etw. zum —e machen.

Gescheut, aj. s. Gescheit.

Geschichte, f. -n, Tildragelse, Handelse, Begivenhed; Fortælling, Historie, c.; Historien, ud. pl.

Geschichtenbuch, n. -es -ücher, Historiebog, c.

Geschichtlich, aj. historisk.

Geschichtschreiber, m. -s pl. s. sg. Historieskriver, c.

Geschichts-buch, n. -es -ücher, historisk Bog, c.; —erzählung, f. -en, historisk Fortælling, c.; —forscher, m. -s pl. s. sg. Historieforsker, c.; —kundiger, m. -s pl. s. sg. Historiker, c.; —maler, m. -s pl. s. sg. Historiemaler, c.

Geschick, n. -es -e, Skjebne, Tilskikkelse, c.; Beqvemhed, c. (en Tings); Dygtighed, Duelighed, Færdighed, c.; (i Bjergv.) alle til Ertsers Frembringelse tjenlige Jord- og Steenarter; —lichkeit, f. -en, Dygtighed, Duelighed, Beqvemhed, Færdighed, c.

Geschickt, aj. skikket, duelig, dygtig, beqvem; færdig, fermt, flink; —heit, f. s. Geschicklichkeit.

Geschiebe, n. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) enhver Jord- og Steenart, som ved en udvortes Magt er revet ud af sit Sted.

Geschirr, n. -es -e, Kar, Fad, n., Skaal, c.; Tøi, Værk—, Redskab, n.; Vogn med Tilbehør, især Seletøi, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. den, der har Opsyn med Redskaberne ved en Indretning; Conducteur, Postfører, c. [mer.

Geschlacht, aj. (forœld.) af god Art; (især Sydt.) blød,

Geschlagen, aj. s. Schlagen; (om Tidsvarigheden) fuld, fuldkommen: den ganzen —en Tag, den hele, udslagne Dag.

Geschlank, s. Schlank.

Geschlecht, n. -es -er, Art, c., Slags, n.; das männliche, das weibliche —, Kjøn, (Genus) n.; Slægt, Stamme, Familie, c.

Geschlechtlich, aj. som hører til Slægten; Slægts-.

Geschlecht-los, aj. uden Kjøn.

Geschlechts-alter, n. -s pl. s. sg. en Slægts Alder; Generation, Menneskealder, c.; —kunde, f. ud. pl. Genealogi, c.; —name, m. -ns -n, Familienavn; Tilnavn, n.; —register, n. -s pl. s. sg. Slægtregister, n.; —theil, m. -es -e, Kjønsdeel, c.; —trieb, m. -es -e, Kjønsdrift, Avle—, c.; —wort, n. -es -örter, Kjønsord, n. (Artikel, c.).

Geschlepp, n. -es -e, Slæben, c., Slæb, n.; (forægt.) Slæng (slet Følge), n.; (Jagtsp.) Lokkemad paa en Snor.

Geschliffen, aj. (sjeld. og blot fig.) sleben; d. T. meget listig, forslagen.

Geschlinge, n. -s pl. s. sg. et slagtet Dyrs Strube med Lunge, Lever og Hjerte.

Geschluchze, n. -s ud. pl. idelig Hulken.

Geschmack, m. -es ud. pl. Smag, c.: (Egenskaben ved en Ting, at den smager, og Sandsen, hvormed man smager); fig. ein Gemälde von gutem —e; seinem —e folgen.

Geschmack-los, aj. uden Smag; fig. smagløs; —losigkeit, f. ud. pl. Smagløshed, c.; —voll, aj. smagfuld; —widrig, aj. stridende mod god Smag.

Geschmackslehre, f. -n, Smagslære, Æsthetik, c.

Geschmeichel, n. -s ud. pl. gjentagende Smigreri, n.

Geschmeide, n. -s ud. pl. el. pl. ud. sg. Smykke, n.: Ting smedede af Metal, især af Jern; alleslags smaa Arbeider af Metal; alleslags Smykker af Guld, Sølv, Perler ꝛc.; —händler, m. -s pl. s. sg. Juveleer, c.; —kästchen, n. -s pl. s. sg. Æske til Smykker, Juveelæske, c.

Geschmeidig, aj. som let lader sig smede og udvide; fig. blød; smidig, bøielig; eftergivende, føielig; —keit, f. ud. pl. B—hed, S—hed, B—hed, Eftergivenhed, F—hed, c.

Geschmeiß, n. -es ud. pl. el. —e, pl. ud. sg. (Jagtsp.) Rovfuglens Skarn, n.; d. T. Spy, n. (af Fluer og Insecter), Utøi; vulg. liderligt Pak.

Geschmiere, n. -s 1) ud. pl. vedholdende, gjentagende Smøren, c. 2) pl. -n, fig. d. T. Smøreri, n.

Geschöpf, n. -es -e, Skabning, c., Kræ, Kreatur, n.; enhver Ting, man danner; (i Spøg og foragt.) Person, c.

Geschoß, 1) n. -sses -sse, Piil, c., Kastespyd, n.; Skydegevær, —vaaben, n.; Skud, n. (paa en Plante el. et Træ); fig. Etage, c. 2) m. -sses -sse, (Sydt.) Afgift, Grundskat, c.

Geschrei, n. -es ud. pl. Skrigen, Skraalen, c., Skrig, Skraal, n.; fig. Klagen, Jamren; Snak, c., Ordgyderi, n.: viel — von etw. machen, gjøre meget Væsen af; viel — und wenig Wolle, megen Skrigen og liden Uld (sagde Fanden, da han klippede sin So); Bauraabe, n.: in das — kommen, komme i Folkemunde.

Geschröt, n. -es -e, Pungen hos de større Handyr.

Geschühe, n. -s pl. s. sg. Remme, som lægges Falkene om Fødderne (Geschütz); d. T. Sko, c., Skotøi, n.

Geschütte, n. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) en Hob Mineralier, som ligge lagviis i Gange og Aarer.

Geschütz, n. -es ud. pl. Skyt, (Skyts) Skydegevær, n.; grobes —, Kanon, Morser, c.; s. Geschühe; —kunst, f. ud. pl. Artilleri, n., Skydekunst, c.

Geschwader, n. -s pl. s. sg. Escadron, c.; fig. Skare, Menneskehob, c.; Escadre, c.

Geschwätz, n. -es -e, Snak, Sladder, Sludder, Pjat, Snitsnak, c., Ordgyderi, n.

Geschwätzig, sladderagtig, —vorn, snaksom; —keit, f. ud. pl. S—hed, S—nhed, c.

Geschweigen, v. i. 1) n. m. h. tie, for—, ei omtale (blot i første Pers. præs. samt i præs. infin. med zu, og Tingen i Gen.): ich —ge seiner Laster; seiner Laster zu —; —ge el. —ge, daß, meget mindre, end sige (staaer blot som et Slags Gradation): ich habe ihn nicht gesehen, —ge gesprochen. 2) a. (forœld.) Einen, tysse paa, bringe til at tie; fig. tilfredsstille.

Geschwellen, v. i. n. m. s. s. Schwellen.

Geschwind, (—e), aj. hurtig, hastig, (om Bevægelsen); fig. hurtig: —arbeiten; meget snart, uden Opsættelse; rask; flux; i Hast; pludseligen; —igkeit, f. ud. pl. Hurtighed, Fart, c.; in der —igkeit, i en Hast.

Geschwindschreiber, m. -s pl. s. sg. Hurtigskriver, c.

Geschwirr, n. -es ud. pl. vedholdende Surren.

Geschwister, pl. ud. sg. og —, n. -s ud. pl. Sød

stende; —kind, n. -es -er, Sødskendebarn, n.; —liebe, f. ud. pl. Sødskendekjærlighed, c.; —lich, aj. som Sødskende.

Geschworene, m. -n -n, Edsvoren, c.; —ngericht, n. -es -e, de Edsvornes Ret, Jury, c.

Geschwulst, f. -ülste, Svulst, Hævelse, c.; —wulstig, aj. som har Svulst.

Geschwür, n. -es -e, Byld, c.; —ig, aj. med Byld el. Bylder.

Gesechst, aj. som bestaaer af sex Eenheder el. Dele.

Gesegnen, v. a. (undert. for segnen), velsigne; die Welt —, døe.

Gesell, m. -en -en, el. —e, m. -n -n, Svend, c.; Kammerat, Fælle, Stalbroder, Compagnon, c.; (især d. T. i Sammens.: Spiel—, Schlaf—, Tisch—); Knegt, Karl, Fyr, Knøs, c. (blot foragt., og med et aj. foran); —enjahr, n. -es -e, Svendeaar, n.

Gesellen, v. a. Einen el. især sich zu Eim., give til Selskabsbroder; søge Omgang med; især sich —, træde i Forening med, gjøre fælles Sag: sich wider Einen —.

Gesellig, aj. selskabelig, omgængelig; —keit, f. ud. pl. S—hed, c.; selskabelig Omgang, c.

Geselligen, v. a. gjøre selskabelig, danne til Selskabelighed.

Gesellschaft, f. -en, Selskab, n.; —er, m. -s pl. s. sg. (—erinn, f. -en) Selskabsbroder (—søster), Kammerat, Compagnon, Omgangsven (Selskabsdame), c.; —lich, aj. selskabelig; —liche Spiele, Selskabslege; —lichkeit, f. ud. pl. Selskabelighed, c.

Gesellschafts-handel, m. -s ud. pl. Selskabshandel, c.; —körper, m. -s pl. s. sg. Corporation, c.; —lied, n. -es -er, S—sang, c.; —rechnung, f. -en, S—regning, c.

Gesenk, n. -es -e, Aflægger, c.; Lod, n., Vægt, Tyngde, c. (hvorved Noget nedsænkes); det, som bliver nedsænket, el. det, Noget nedsænkes i.

Gesetz, n. -es -e, Lov, c., Bud, n., Forordning, c.; Regel, Grund—, c.; (foræld.) Afsnit af et Digt el. et Skrift; Strophe, c., Vers, Capitel, n.

Gesetz-buch, n. -es -ücher, Lovbog, c.; —eskraft, f. ud. pl. Lovskraft, c.; —geber, m. -s pl. s. sg. Lovgiver, c.; —kunde, f. ud. pl. Lovkyndighed, c.; —lich, aj. retlig, lovret, lovmæssig, legal; —lichkeit, f. ud. pl. Lovrethed, L—ghed, L—itet, c.; —los, aj. lovløs, regelløs; —losigkeit, f. L—hed, R—hed, c., Anarchi, n.; —mässig, aj. lovmæssig, legitim; —mässigkeit, f. ud. pl. L—hed, c.; —widrig, aj. lovstridig; —widrigkeit, f. ud. pl. L—hed, c.

Gesetzt, aj. sat, stadig, rolig, fast; —heit, f. ud. pl. Sathed, St—hed, R—hed, F—hed, c.

Geseufze, n. -s ud. pl. gjentagende, vedholdende Sukken.

Gesicht, n. -es 1) ud. pl. Syn, n. (Evnen at see, og Iagttagelsen, ved at see): das — verlieren; aus dem —e verlieren. 2) pl. -er, (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg. og d. T. —erchen) Ansigt, Aasyn, n.: das Blut stieg ihm ins —; ein schönes —; fig. d. T. Mine, Grimace, c. (især pl.): —er machen; Person, c.: ich sah da viele neue —er. 3) pl. -e, Syn, n. (Phantasiens Forestilling): nächtliche —e; Sigte, Visir, n. (paa Geværer).

Gesichtlos, aj. uden Syn, blind; —igkeit, f. ud. pl. Blindhed, c.

Gesichts-betrug, m. -es -üge, Øienbedrag, optisk Bedrag, n.; —bildung, f. -en, Ansigtsdannelse, Physiognomi, c.; —farbe, f. -n, Ansigtsfarve, Teint, c.; —kreis, m. -es -e, Synskreds, Horizont, c.; —punkt, m. -es -e, Synspunkt, c. og n.; —zug, m. -es -üge, Ansigtstræk, n.

Gesims, n. -es -e, Gesims, c.

Gesinde, n. -s ud. pl. Tyende, n., Tjenestefolk; —lohn, m. -es ud. pl. Tyendelen, Folke—, c.; —stube, f. -n, Folkestue, c.

Gesindel, n. -s ud. pl. (foragt.) gemeent, liderligt Pak.

Gesinnen, v. i. 1) n. m. s. (blot i partic.) gesonnen, være til Sinds, have i Sinde. 2) a. etw. an Einen —, (foræld. Canc.) forlange.

Gesinnt, aj. sindet: feindlich — seyn.

Gesinnung, f. -en, Sindelag, n.; er war ganz anderer —, han havde ganske andre Tanker.

Gesittet, (—er —sitteste) aj. sædelig; —heit, f. ud pl. (sjeld.) Sædelighed, c.

Gesittung, f. ud. pl. sædelig Dannelse, Civilisation, c.

Gesöff, n. -es ud. pl. (vulg. og foragt.) Suppen, c.; Drikken selv, man supper i sig.

Gesott, n. s. Sjede.

Gespann, 1) (efter Andre Gespan) m. -es -e, (foræld.) Stalbroder, Kammerat, c.; en ungarsk Greve. 2) n. -es -e, Spænden, c. (blot i Herz—); Spænd, n.: ein — Pferde.

Gespannt, aj. fig. spændt: mit —er Aufmerksamkeit; ein —es Verhältniß; —heit, f. ud. pl. Spændthed, c.; spændt Tilstand.

Gespenst, n. -es -er, Spøgelse, n., Geist, c.; Spøgelselarve, c.

Gespenster-erscheinung, f. -en, Spøgelsesyn, n.; —geschichte, f. -n, S—historie, c.; —stunde, f. -n, S—time, c.

Gespenstisch, aj. spøgelseagtig.

Gesperre, n. -s pl. s. sg. Spærren, c.; fig. Vægring, d. T. Spilen, Ud—, Op—, c. ud. pl.; det, som spiles, som: Sparreværk, Spærværk, n.; det, hvormed Noget spærres, som: Spændet paa Spændebøger.

Gespiele, 1) m. -n -n, (—linn, f. -en) Legebroder (—søster), Legekammerat, c. (især om Børn); fortrolig Ven (—inde), c.; —lschaft, f. ud. pl. Legekammeratskab, n., fortrolig Omgang, c. 2) n. -s pl. s. sg. vedholdende, idelig Spillen.

Gespilde, n. -s ud. pl. (Nordt.) s. Näherrecht.

Gespinnst, n. -es -e, Spind, n.

Gespött, n. -es ud. pl. Spotten, c.; Spot, Spee, c. (Gjenstanden for Spotten).

Gespräch, n. -es -e, Samtale, c.; (undert.) Rygte, n.; Gjenstanden for den almindelige Tale; Snak, Omtale, c.

Gesprächig, aj. snaksom; —keit, f. ud. pl. S—hed, c.

Gesprächsweise, av. i Form af Samtale; ved en S—, i, under Samtalen.

Gesprenge, n. -s pl. s. sg. Sprængen, ud. pl.; det, som afviger fra den lige Linie (især i Bjergv.).

Gestade, n. -s pl. s. sg. Strandbred, Flod—, Kyst, Sø—, c.

Gestalt, f. -en, Gestalt, Figur, Skikkelse, c., ligel. en god saadan; fig. Maaden, paa hvilken en Ting lader sig see, el. virkeligen er; solcher —, paa saadan

Maade; Skin af et Legeme, Syn, n.: er erschien mir eine — im Traume; et Legeme, en Person; das Abendmahl unter beiderlei —, som Brød og Viin.
Gestalten, v. a. danne, give Form; ein wohl—lteter Mensch, veldannet; sich —, gebærde, fremstille, udvikle sig; —tung, f. -en, Dannen, Stikkelse, Udvikling, Uddannelse, c.
Gestaltlos, aj. uden Gestalt, uden (især regelmæssig) Stikkelse.
Gestände, n. -s pl. s. sg. Stillads, n.; (Jagtsp.) Rovfuglenes Fødder.
Geständig, av. einer S. (Gen.) el. Eim. etw. — seyn, tilstaae. [kjende.
Geständigen, v. a. (forældt. og i Retssp.) tilstaae, be-
Geständniß, n. -sses -sse, Tilstaaelse, Bekjendelse, c.; Tingen, man tilstaaer.
Gestank, m. -es ud. pl. Stank, c.; fig. vulg. slet Eftermæle, n.
Gestatten, v. a. Eim. etw., tilstaae, tilstede, tillade, indrømme; —ttung, f. ud. pl. Tilstedelse, Tilladelse, c.
Gestäude, n. -s pl. s. sg. Krat, Buskværk, n., Kratskov c.; (Jagtsp.) en Falks Rede.
Gesteck, n. -es -e, s. Besteck.
Gestehen, v. i. 1) n. m. s. størkne, løbe sammen. 2) a. tilstaae, bekjende: einen Fehler, ein Versehen —; (undert.) tilstede, indrømme.
Gestein, n. -es -e, Steen, c., flere Masser el. Arter af Steen; —kunde, f. ud. pl. Kundskab om Steenarterne, Mineralogi, c.
Gestell, n. -es -e, Stillads, n., Fod, c. (at sætte Noget paa); Reol, Hylde, c.; das — eines Wagens, Underdelen; (i nogle Tilfælde) det, der sættes om et andet Legeme: das — eines Salzbrunnes, Indhegningen; —en, v. a. stille; sich fromm —, stille sig ærbar an; —macher, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Vognmager, c.
Gestern, av. i Gaar; ogsaa fig. for kort Tid siden.
Gesternt, aj. bestjernet (især med Ordensstjerner).
Gestick, n. -es -e, Broderen, c. (Maaden at brodere paa); Broderi, n. (broderede Sager).
Gestirn, n. -es -e, Stjerne, c.; alle Stjernerne, ud. pl.; Stjernebillede, n., Constellation, c.
Gestirnt, aj. stjernefuld.
Gestöber, n. -s ud. pl. Sneefog, n.
Gesträuch, n. -es -e, Buskværk, Krat, n., Kratskov, c.
Gestreng, aj. (forældt.) streng; (Sydt.) fast, stærk; (fordum en Æretitel): —er Herr, tappre.
Gestrick, n. -es ud. pl. Strikken, Knytten, c.; Strikkekonst, c.; strikket Arbeide, n.
Gestrig, aj. i Gaar, Gaars-: der —e Tag, Gaarsdagen.
Gestrüppe, n. -s pl. s. sg. Krat, Tjørnekrat, n.
Gestübe, n. -s ud. pl. Støv, n. (el. hvad der ligner Støv).
Gestück, n. -es -e, (Sydt.) Kanon, c., Stykke, n.
Gestühl, n. -es -e el. —e, pl. ud. sg. Stole, (flere af eet Slags): das Kirchen—.
Gestunden, v. a. (Retssp.) tilstaae Opsættelse.
Gestürme, n. -s ud. pl. vedholdende Stormen.
Gestus, m. (indecl.) Gestus, c.
Gestüte, n. -s pl. s. sg. Stutteri, n.
Gesuch, n. -es -e, Ansøgning, Begjering, Bøn, c.
Gesuche, —sumse, n. -s ud. pl. idelig Søgen, — Susen, c.
Gesund, aj. sund, karsk, frisk, (ikke syg); fig. sund (ikke usund): eine —e Luft; frisk, uforderved: —es Fleisch; d. T. fig. nyttig, tjenlig: diese Züchtigung ist ihm —; —brunnen, m. -s pl. s. sg. Sundhedsbrønd, c.; —heit, f. Sundhed, Karskhed, Helbred, Helsen, c. ud. pl.; Sundhed, Skaal, c. pl. —en; zur —heit! prosit! (til en Nysende).
Gesunden, v. n. m. s. (digt.) blive frisk, helbredes.
Getäfel, n. -s ud. pl. Paneelværk, n.
Getöse, n. -s pl. s. sg. Støi, Allarm, c.; et stærkt, forvirret Skrald; Bulder, Gny, n.; fig. Uro, c.
Getränk, n. -es -e, Drik, c.
Getrauen, v. a. sich (Dat.), vove, troe sig i Stand til, driste sig til: ich getraue mir dieses nicht; ich getraue mich nicht dahin; ich getraue mich nicht dahin zu gehen.
Getreide, n. -s ud. pl. Sæd, c., Korn, n.; —land, n. -es -änder, Kornland, n.; —handel, m. -s ud. pl. Kornhandel, c.; —markt, m. -es -ärkte, Kornmarked, Sædetorv, n.; —preis, m. -es -e, Sædpriis, c.; —waaren, pl. ud. sg. Kornvare.
Getreu, aj. tro, trofast; troværdig, sand, tilforladelig; fig. der Wahrheit, seinen Pflichten — seyn, tro, ikke forsætlig overtræde.
Getreulich, av. troligen; oprigtigen, redeligen.
Getriebe, n. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Sydsiden af et Bjerg; Stilladset, hvormed man understøtter et faldefærdigt Sted; (i Møllebyg.) Drev, Drivhjul, n.
Getrost, aj. trøstig, uforfærdet.
Getrösten, v. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.), fortrøste sig til, haabe med Tillid.
Getümmel, n. -s ud. pl. Tummel, Tumult, c.; Personerne, der gjøre Tummel; — der Waffen, Vaabengny, c.
Geübt, aj. øvet; —heit, f. ud. pl. Øvelse, c.
Gevatter, m. -n (mindre rigt. -s) pl. -n, (-inn, f. -en), Fadder, Gudfader, (Gudmoder) c.; —schaft, f. -en, Fadderskab, n.
Geviere, n. -s pl. s. sg. Fiirkant, Qvadrat, c.
Geviert, aj. deelt i fire Dele; bestaaende af fire; firkantet; ein —es, Qvadrat, c.; (i Kortspil) fire Kort i een Farve efter hinanden; Qvart, c.; —elle, f. -n, —fuß, m. -sses pl. s. sg. &c. Qvadratalen, —fod, c. &c.
Gevierte, n. -s pl. s. sg. Fiirkant, Qvadrat, c.
Geviertelle, f. -n, Qvadratalen, c.
Gevögel, n. -s ud. pl. Fugle, allehaande spiselige Fugle; (Jagtsp.) det mindste Fuglevildt.
Gevollmächtigen, v. a. give Fuldmagt, s. Be—.
Gewächs, n. -es -e, Vext, c.: sie hat ein — wie ein Rohr; Vext, Plante, c.: Küchen —; ausländische —e; Gevæxt, Udvæxt, c.; —erde, f. ud. pl. Havejord, frugtbar Jord; —haus, n. -es -äuser, Orangeri, n.; —reich, n. -es, Planteriget, n.
Gewäff, n. -es ud. pl. (Jagtsp.) Dyrenes Vaaben, som: Vildsvinenes Huggetænder &c.
Gewahr, av. (blot med werden): Einen el. etw., blive vaer, see, faae Øie paa; opdage, erfare.
Gewähr, 1) f. pl. (sjeld.) -en, Sikkerhed, Borgen, c.; (i Bjergv.) skriftligt Beviis paa Ens Andeel; (i Rets-

sp.) forbinde sig til at fortsætte sin Klage; Sikkerhed for det, man sælger el. afstaaer en Anden: **dem Käufer die — leisten**; (sjeld.) Besiddelse, Eiendom, c. 2) n. -es -e, (i Bjergv.) et Stykke Jord, som overdrages en Bjergmand.

Gewahren, v. a. (forældt. og digter.) bemærke, blive vaer, see.

Gewähren, v. a. (i Bjergv. i de sammens. Ord: **ab— og zu—**), bevidne skriftlig; **Eim. etw.**, love høitideligt; **Eim. seinen Schaden**, sige god for, indestaae for; **Einen seiner (Gen.)** el. **Eim. seine Bitte**, el. **Eines Bitte**, tilstaae, bevilge, opfylde; **Eim. etw.** meddele, yde, give, skjenke; (i nogle Tilfælde) foraarsage; være, afgive; **—rung**, f. -en, Sigen god for, Bevilgen, Opfyldelse, Yden, Foraarsagen, c.

Gewährleisten, v. a. **Eim. etw.**, stille Sikkerhed for, borge for; garantere; **—stung**, f. -en, Borgen, Caution, Garanti, c.

Gewahrsam, m. -es el. (forældt.) —e, f. ud. pl. (Retssp.) Forvaring, c.; Forvaringssted, Tilflugtssted, n.

Gewährschaft, f. ud. pl. (næsten forældt.) Borgen, Caution, c., Sikkerhed for det, man sælger.

Gewährsmann, m. -es -änner, Cautionist, Borgen, Hjemmelsmand, c.

Gewalt, f. -en, Magt, Vælde, c.; Vold, Voldsomhed, c.; Myndighed, c., Herredømme, Herskab, n.

Gewalt-haber, m. -s pl. s. sg. Magthaver, c.; **—herrscher**, m. -s pl. s. sg. Despot, c.; **—ig**, aj. voldsom, stærk, heftig, meget; d. T. vældig, meget stor; **—sam**, aj. voldsom, heftig; **—samkeit**, f. -en, Voldsomhed; Vold, voldsom Handling; **—that**, f. -en, Vold, Voldsgjerning, c., voldsom Handling, c.; **—thäter**, m. -s pl. s. sg. Voldsmand, c.; **—thätig**, aj. voldsom; **—thätigkeit**, f. -en, Voldsomhed, Vold, voldsom Handling, c.

Gewältigen, v. a. betvinge, faae Magt over; (Sydt.) befuldmægtige; **—gung**, f. ud. pl. Betvingen, c.

Gewand, n. -es -änder, (digter. -e) Gevandt, viid Overklædning, Draperi, n. (sædv. kun poetisk); (Nordt.) al Slags vævet Tei til Klæder, og uldent, vævet Tei, ud. pl.; **—haus**, n. -es -äuser, Huus, hvori paa det aarlige Marked Klæde og Lerred udsælges; **—schneider**, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Kræmmer el. Dugmager, som har Ret til at udsælge Klædet alenviis.

Gewandt, aj. bøielig, behændig, smidig, fiin, ferm, rask, øvet; **—heit**, f. ud. pl. Bø—hed, Be—hed, Sm—hed, Finhed, Øvelse, Færdighed, c.

Gewarten, v. 1) a. **etw. zu — haben**, at vente, haabe. 2) n. m. h. med **Gen. seines Amtes —**, punktligen forvalte.

Gewärtig, av. **einer S. (Gen.) seyn**, vente, haabe; belavet paa; **Eim. treu, hold und — seyn**, være tro, huld og lydig.

Gewärtigen, v. a. **etw.**, have at vente, kunne forvente.

Gewäsch, n. -es, Vaasen, Væven, unyttig Talen, c. ud. pl.; Vaas, n., Væv, Sludder, c. pl. —e.

Gewässer, n. -s pl. s. sg. Samling af meget Vand, Vandløb, n.; **wohlriechende —**, vellugtende Vande.

Gewebe, n. -s 1) ud. pl. Væven, vedholdende —; Vævemaade; fig. **das — eines Baumblattes**. 2) pl. s. sg. Væv, vævet Tei; fig. et Hele, som bestaaer af flere Dele: **es ist ein — von Erdichtungen**, Sammenspind, n.

Gewehr, n. -es -e, Vaaben, Værge, n. ud. pl.; Vaaben, Gevær, n.

Geweih, n. -es -e, Hjortehorn, n., Hjortetakker.

Geweine, n. -s ud. pl. d. T. Græderi, n.

Gewende, n. -s pl. s. sg. Venden, Om—, (især med Ploven ved Pløining); et vist Maal paa Marken; det Sted, hvor flere Agre støde sammen og endes; hvad der omvendes og omvexles; (undert.) Garnitur, c., Spænd, n. ꝛc.

Gewendig, aj. (forældt.) bøielig, smidig, bevægelig.

Gewerb-fleiß, m. -es ud. pl. Industri, c.; **—fleißig**, aj. industriøs; **—geld**, n. -es -er, Næringsskat, c.; **—kunde**, f. ud. pl. Technologi, c.; **—sam**, aj. virksom i sin Haandtering; **—schule**, f. -n, polytechnisk Skole, c.; **—smann**, m. -es -leute, Haandværksmand, c.; **—steuer**, f. -n, Næringsskat, c.

Gewerbe, n. -s pl. s. sg. Forretning, c., Commission, c. (udrettet ved at gaae); Haandtering, c., Haandværk, n., Profession, c., Embede, n., Handel og Vandel, c.; (n. St.) et dreieligt Legeme, Led, Hvirvelbeen, n., Skruemøder, c.

Gewerbefreiheit, f. ud. pl. Haandteringsfrihed, c. (uden Indskrænkning af Laug).

Gewerf, n. -es -e, s. **Gewäff**.

Gewerk, n. -es -e, Laug, n.; (sjeld.) Værk, Arbeide, n., Fabrik, c.

Gewerke, m. -n -n, (i Bjergv.) Medlem af et Selskab, paa hvis fælles Bekostning en Grube bearbeides.

Gewerker, m. -s pl. s. sg. Fabrikarbeider, c.

Gewerkschaft, f. -en, samtlige Interessentere i en Grube.

Gewicht, n. -es -e (d. T. —er), Vægt, c. ud. pl.; Vægtens Slags: **ein Centner Leipziger —**; Lod, n. (til Skaale- el. Bismer-Vægt); fig. Vægt, c. (Vigtighed; indvortes Styrke; Eftertryk; Indflydelse paa Villien).

Gewichtig, aj. vægtig, tung; fig. betydelig, som har Indflydelse; **—keit**, f. ud. pl. Vægtighed, c.

Gewichtlos, aj. vægtløs, uden Vægt; fig. uvigtig, ubetydelig.

Gewierig, aj. (i Canc.) samtykkende, bifaldende.

Gewimmel, n. -s ud. pl. Vrimmel, c.

Gewimmer, n. -s ud. pl. Jamren; idelig —, c.

Gewinde, n. -s pl. s. sg. Vinden, Op—, Om—, c.; Nøgle Garn (saa meget Garn, som man sædv. vinder op paa eengang); adskillige omvundne Ting, som: Grebet paa en Kaarde, Skruegænge, ꝛc.

Gewinn, m. -es -e, Gevinst, Profit, c., Overskud, n.; Fordeel, Priis, c.; (sjeld.) Vinden, c. ud. pl.

Gewinnen, v. i. a. faae, forskaffe sig: **einen Platz —; eine Person lieb —**; opnaae, fortjene, erhverve: **sein Brod —**; faae Overhaand, overvinde, indtage, vinde: **eine Schlacht; Heu, Gerste —**, indhøste, avle; d. T. fortjene: **wir — an dieser Waare viel**; vinde (ved Spil); erholde, faae, lide en vis Forandring: **ein Ansehen, ein Ende —**; (blot — el. med av. **viel, wenig, sehr** ꝛc.) have Nytte, Fordeel af; **wie gewonnen so zerronnen** som det kommer, saa gaaer det.

Gewinner, m. -s pl. s. sg. Vinder, c. (i Spil).

Gewinnst, m. -es -e, Gevinst, Fordeel, Priis, c.

Gewinn-sucht, f. ud. pl. Vindesyge, c.; —**süchtig**, aj. vindesyg; —**voll**, aj. fordeelagtig.
Gewinsel, n. -s ud. pl. Flæberi, Klynkeri, n.
Gewirk, n. -es ud. pl. Virken, Væven, c.; virket Tøi, n.; Biernes Vorsliver.
Gewirr, n. -es pl. (sjeld.) -e, Forvirren, Forvirring, c., Virvar, n. (enhver forvirret Ting).
Gewiß, 1) aj. (—sser, —ssest) fast, ubevægelig, sikker: der Tisch steht nicht —; fig. vis, bestemt: mein Einkommen ist mir —; tilforladelig, sikker: —sse Nachricht; afgjort, uundgaaelig, uudeblivelig: der Tod ist uns allen —; upaatvivlelig, fuldkommen overbeviist om: eine —sse Wahrheit; ich bin dessen, meiner S. rc. —; bestemt, fast, uforanderlig, (blot som aj.): einen —ssen Entschluß fassen; vis (alene som aj.): ein —sser Mensch hat gesagt. 2) av. vist, sikkert, visselig, vist nok, ganske rigtig: er kommt —.
Gewissen, n. -s ud. pl. Samvittighed, c.; Visheden, hvormed man veed sin egen Handling; Overbeviisningen om sammes Reen- el. Ureenhed; Scrupel, c.; (forældr.) Medviden, c.
Gewissen-haft el. (ikke saa godt) —**haftig**, aj. samvittighedsfuld; —**haftigkeit**, f. ud. pl. S—hed, c.; —**los**, aj. s—løs; —**losigkeit**, f. ud. pl. S—hed, c.
Gewissens-biß, m. -sses -sse, Samvittighedsnag, n.; —**fall**, m. -es -älle, S—sag, c.; —**frage**, f. -n, S—spørgsmaal, n.; —**freiheit**, f. S—frihed, Religionsfrihed, c.; —**ruhe**, f. ud. pl. S—ro, c.; —**sache**, f. -n, S—sag, c.; —**zwang**, m. -es ud. pl. S—tvang, c.
Gewißheit, f. Vished, c., Egenskaben, ifølge hvilken en Sag er vis, s. Gewiß, ud. pl.; en saadan vis Sag, pl. —en.
Gewißlich, av. visselig, sikkerlig, tilforladeligen.
Gewitter, n. -s pl. s. sg. Lyn og Torden, c., Uveirssky, c.; fig. Lidenskabernes, Ulykkens, Farens heftige Udbrud; —**ableiter**, m. -s pl. s. sg. T—afleder, c.; —**haft**, aj. t—agtig; —**luft**, f. ud. pl. T—luft, c.; —**regen**, m. -s ud. pl. T—regn, c.; —**schaden**, m. -s -äden, T—skade, c.; —**wolke**, f. -n, T—sky, c.
Gewitzigt, aj. (partic. af witzigen) klogtig, erfaren, klog af Skade.
Gewogen, aj. Eim., bevaagen, gunstig; —**heit**, f. ud. pl. Bevaagenhed, Gunst, c.
Gewohnen, v. n. m. h. vænnes: eine el. einer S. (Gen.) — el. sædv.: gewohnt seyn el. werden: ich bin dessen (das) nicht gewohnt, ikke vant dertil; eine —hnte Lebensart, vant, sædvanlig.
Gewöhnen, v. a. vænne til—: einen Menschen zur Arbeit —; ein Kind —, sich an el. zu etw. —; —**hnung**, f. -en, Vænnen til, c.
Gewohnheit, f. -en, Vane, c.; Sædvane, Skik, Mode, c.; —**srecht**, n. -es ud. pl. Hævd, c.
Gewöhnlich, aj. sædvanlig, almindelig, for det meste; ein ganz —er Mensch, et almindeligt Mske., Hverdagsmenneske; —**keit**, f. -en, S—hed, A—hed, c.
Gewölbe, n. -s pl. s. sg. Hvælving, Bue, c.
Gewölk, n. -es -e, Skyer, Samling af —.
Gewölle, n. -s ud. pl. (Jagtsp.) ufordøielige Ting (Haar, Fjeder rc.), som Fuglene, især Rovfuglene sluge i sig og igjen give fra sig.
Gewüchs, s. Wuchs.
Gewühl, n. -es, idelig Roden, c. ud. pl.; fig. Vrimmel, c. pl. e.
Gewürm, n. -es ud. pl. el. —e, pl. ud. sg. alle Ormene, el. dog flere Orme.
Gewürz, n. -es -e, Krydderi, n.
Gewürz-haft, aj. krydderagtig, kryddret; —**haftigkeit**, f. ud. pl. K—hed, c.; —**händler**, m. -s pl. s. sg. Speceríhandler, Materialist, Urtekræmmer, c.; —**krämer**, m. -s pl. s. sg. Urtekræmmer, c.; —**laden**, m. -s -äden, Urtebod, c.; —**nägelein**, n. -s pl. s. sg. el. —**nelke**, f. -n, Nellike, Krydder—, c.
Geyer, m. s. Geier.
Gezäh, n. -es -e, (i Bjergv.) Tøi, Værk—, n.
Gezänk, n. -es -e, Kiv, Trætte, c., Klammeri, n.
Gezeit, f. -en (i Søsp.) en fastsat Tid; Ebbe- og Flodtid.
Gezelt, n. -es -e (forældr.) Telt, n.
Gezeug, n. -es ud. pl. d. T. Tøi, Værk—, n.
Geziefer, n. -s el. pl. ud. sg. Insect, n., Dyr med Indsnit; Utøi, n.
Geziemen, v. n. m. h. (blot i tredie Person) es —mt sich nicht, passer sig ikke (med Hensyn til Tid, Sted og Omstændigheder); es —mt sich el. ihm nicht, sømmer, anstaaer ikke (med Hensyn til Velanstændigheden); være ret, billigt, tilkomme: dieses —mt dir nicht.
Geziemlich, aj. passelig, sømmelig, anstændig.
Gezimmer, n. -s ud. pl. Træværk, Tømmer—, n.
Gezücht, n. -es ud. pl. Yngel, Afkom, Sæd, c.
Gezweig, n. -es -e, sammenslyngede Grene.
Gezweit, aj. dobbelt, deelt.
Gezwitscher, n. -s ud. pl. Qviddren, gjentagen, vedholdende —, c.
Gicht, f. -en, Overfladen paa de store Smelteovne; ethvert Lag af friske Kul og Jernsteen; Gigt, c. (ud. pl. og Sydt. n.); (forældr.) Slagflod, n., Apoplexi, c.
Gichtbrüchig, aj. (forældr. og i Bibelen) værkbruden; —**keit**, f. ud. pl. V—hed, c.
Gichtisch, aj. gigtisk.
Gichtkörner, pl. ud. sg. Pæonkjerner.
Giebel, m. -s pl. s. sg. Gavl, Mønning, c.; (Sydt.) Steenkarudse, c.
Gieben, v. n. m. h. d. T. gispe, hvæse.
Gieke, f. -n, (Nordt.) d. T. Ildbækken, n. (til at varme Fødderne ved).
Giepsen, v. n. m. h. (n. St.) d. T. snappe efter Luft; gispe.
Gier, f. ud. pl. (forældr.) Begjerlighed, c.; —**en**, v. n. m. h. (sjeld.) begjere, være gridsk paa; —**ig**, aj. begjerlig, gridsk.
Gieß-bach, m. -es -äche, Skyllebæk, c. (dannet ved Regn- el. Sneevand); —**becken**, n. -s pl. s. sg. Vandfad, Vaske—, Haandbækken, n.; —**en**, v. i. a. gyde, øse; fig. d. T. vande; regne stærkt, øse ned; Blei—, Zinn—, eine Glocke—, støbe; Gott wird seine Liebe in uns —, meddele rigeligen; —**er**, m. -s pl. s. sg. Støber, c. (især i Sammens.); —**erei**, f. -en, Støberi, Støbehuus, Gjet—, n.; —**form**, f. -en, Støbeform, c.; —**haus**, n. -es -äuser, Støbe-

huus, Gjel—, n.; —kanne, f. -n, Vandbakken, Haand—, n.; Vandkande, c.

Gift, 1) n. -es -e, Gift, For—, c.; fig. enhver Sundheden skadelig Ting: Wein ist oft Kindern ein —. 2) d. T. m. el. ogsaa f. Ondskab, Arrighed, Hævngjerrighed, c. — und Galle ausspeien. 3) f. -en, (forældt.) Gave, Skjenk; Dosis, c.

Gift-becher, m. -s pl. s. sg. Giftbæger, n.; —blase, f. -n, Giftblære, c.; —fang, m. -es og —mehl, n. -es, den Arsenik, som ved Tilberedelsen stiger op med Regen, og sætter sig fast paa Skorsteenskappen; —ig, aj. giftig; fig. arrig, ond; —igkeit, f. ud. pl. G—hed, A—hed, Ondskab, c.; —mischer, m. -s pl. s. sg. (-inn, f. -en), Giftblander, (—ske), c.; —zahn, m. -es -ähne, Gifttand, c.

Gigant, m. -en -en, Gigant, Kæmpe, c.

Gilbe, f. 1) ud. pl. Guulhed, guul Farve, c. 2) et Legeme, som har en guul Farve; el. hvormed der farves guult.

Gilben, v. (Sydt.) 1) n. m. h. guulnes, blive guul. 2) a. gjøre guul, farve —.

Gilbicht el. —blich, aj. d. T. guulagtig, lidt guul.

Gilbig, aj. d. T. guul.

Gilde, f. -n, sluttet Selskab, Gilde; (Nordt.) Laug, Haandværks—, n.; —bruder, m. -s -üder, Laugsbroder, c.; —haus, n. -es -äuser, Gildehuus, Laugs—, n.

Gilet (l. Schi—), n. -es -e, Brystdug, Vest, c.

Gimpel, m. -s pl. s. sg. d. T. Dompap, Blodfinke, c.; fig. Tosschoved.

Gingang, m. -s ud. pl. Gingang (Gingham, et Slags Tøi).

Ginst, m. -es el. -er, m. -s ud. pl. s. Genster.

Gipfel, m. -s pl. s. sg. Top, Spidse, Tinde, c. (især af Bjerge og Træer); fig. den høieste Grad, det høieste Trin: der — der Ehre, des Glückes.

Gips el. Gyps, m. -es (pl. sjeld. -e), Gips, c.; —abdruck, m. -es -ücke, Gipsaftryk, n.; —decke, f. -n, Gipsloft, n.; —en (bedre end —ern), aj. Gips-, af Gips; —en, v. a. gipse; —er, m. -s pl. s. sg. Gipser, c.

Giraffe, f. -n, Giraffe, c.

Giriren (l. Dschi—) v. a. sende et Vexelbrev til en Anden, for at indfordre el. beregne Betaling.

Girobank, f. -änke, Girobank, c.

Girren, v. n. m. h. kurre.

Gischt, s. Gäscht.

Gitter, n. -s pl. s. sg. Gitter, —værk, Sprinkel, Tralværk, n.; —fenster, n. -s pl. s. sg. Gittervindue, n.; —thor, n. -es -e, G—port, c.; —werk, n. -es -e, G—værk, n.

Gitterig, aj. gitterdannet; forsynet med Gitter.

Gittern, v. a. forfærdige som Gitter; (især partic. gegittert).

Glacis (l. Glaßi), n. pl. s. sg. Glacis, Feltbrystværn, n.

Glahrle, f. -n, Strubbe, c. (Fisk).

Glander, f. -n, (Nordt.) Iisklump; Glidebane, c.; —n, v. n. m. h. glide paa Isen.

Glanz, m. -es ud. pl. Glands, c.; fig. Pragt, Herlighed, c.; et glindsende Legeme; —leinwand, f. ud. pl. Glandslerred, n.; —los, aj. glandsløs; —voll, aj. glandsfuld.

Glänzen, v. 1) n. m. h. glindse, glimre; fig. vække Opsyn, Forundring: eine —de Schönheit. 2) a. glatte, polere, glitte.

Glas, n. -es -äser, (Dim. -äschen, n. -s pl. s. sg.) Glas, n.; fig. en af Glas forfærdiget Ting: Wein—, Augen—.

Glas-artig, aj. glasagtig; —blaser, m. -s pl. s. sg. Glaspuster, c.; —galle, f. ud. pl. Glasslum, n. (som affondrer sig, naar Glas smeltes); —glocke, f. -n, Glasklokke, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Glashandler, c.; —haus, n. -es -äuser, Glashuus, koldt Drivhuus, n.; —hütte, f. -n, Glashytte, c. (hvor Glas forfærdiges); —krämer, m. -s pl. s. sg. Glashandler, c.; —maler, m. -s pl. s. sg. Glasmaler, c.; —röhre, f. -n, Glasrør, n.; —schrank, m. -es -änke, Glasskab, n.

Glaser, m. -s pl. s. sg. Glarmester, c.

Gläserklang, m. -es ud. pl. Glassenes Klang; Klinken, c.

Gläsern, aj. af Glas, Glas-; (underl.) glasagtig.

Glasicht, aj. glasagtig.

Glasig, aj. af Glas, som indeholder Glas.

Glasur, f. -en, Glasur, Glasering, c.; —en, el. sædv. —iren, v. a. glasere, give Glasur.

Glätscher, s. Gletscher.

Glatt, aj. glat, jævn, slet; fig. (om fede, flydende Ting): — wie Oel, glat; eine —e Dose, simpel, ligefrem; ein —es Kinn, skæggeløs; eine —e Stirn, uden Rynker; eine —e Zunge, smigrende, sledsk, fedttalende; ein —es Mädchen, d. T. (især Nordt.) smuk, pyntet, yndelig; klæbrig, fedtet; Eim. etw. — (n. St. ogsaa —weg) abschlagen, glat væk, reent, ganske, heel.

Glätte, f. Glathed, c. ud. pl.; Sølvergled, Glasur, c.; et glat Legeme, pl. —n; (især Blyets glasagtige Affald ved Smeltningen).

Glatteis, n. -es ud. pl. Iisslag, n.; —en, v. n. m. h. (d. T. og blot uperf.) es —set, der falder Iisslag.

Glätten, v. a. glatte; (især med et Værktøi) polere, glitte; —tung, f. -en, Glatten, Glitning, Polering, c.

Glätter, m. -s pl. s. sg. Glitter, c.; Glitte, c., Værktøi til at glitte med.

Glattheit, f. ud. pl. Glathed, c. (især fig. die — seiner Worte, Sledskhed, c.)

Glatthobel, m. -s pl. s. sg. Slethøvl, c.

Glätt-säule, f. -n og —stein, m. -es -e, Glittesteen, c.

Glattroche, m. -n -n, Platrokke, Platfisk, c.

Glatze, f. -n, Skaldepande, skaldet Isse, Tonsur, c.

Glatzig, aj. skaldet.

Glau, aj. (n. St.) klar, munter; skarpseende, klog; —äugig, aj. (et nyt Ord) som har klare, skarpseende Öine.

Glaube, (maaskee bedre —n) m. -ns, (pl. sjeld. -n) Tro, Troværdighed, c.; fig. (i Handel og Vandel) Credit, c.: seinen —n retten; (i Theol.) Tro, c.: der — stärkt; der apostolische —, Troesbekjendelse, c.; der christliche —, Religion.

Glauben, v. a. troe, holde for sandt: einen Gott; Gespenster; etw.; Eim.; Eim. etw.; an Gott; an etw.

Glaubens-artikel, m. -s pl. s. sg. Troesartikel;

T—lærdom, c.; —bekenntniß, n. -sses -sse, T—bekjendelse, c.; —formel, f. -n, Confession, c.; —lehre, f. -n, Dogmatik, c.; —sache, f. -n, T—sag, c.; —werber, m. -s pl. s. sg. Missionair, c., Proselytmager, c.; —zeuge, m. -n -n, T—vidne, n., Martyr, c.

Glaubersalz, n. -es ud. pl. Glaubersalt, n.

Glaubhaft, aj. troværdig; —igkeit, f. ud. pl. T—hed, c.

Gläubig, aj. troende, som har Tro; (i Sammens.): leicht—, aber—, lettroende, overtroisk.

Gläubiger, m. -s pl. s. sg. Creditor, c.

Glaublich, aj. trolig; —keit, f. ud. pl. T—hed, Sandsynlighed, c.

Glaubwillig, aj. tilbøielig til at troe; lettroende; —keit, f. ud. pl. Lettroenhed, c.

Glaubwürdig, aj. troværdig; —keit, f. ud. pl. T—hed, c.

Gleich, 1) aj. lige, samme, selv samme, fuldkommen liig: in gleichem Alter; zu —er Zeit; Eim. el. einer S. an etw. — seyn; d. T. overeensstemmende med, liig, lignende; der Sohn sieht dem Vater sehr —. 2) av. lige, ligesaa, ligeligen, ligesaa meget: das ist — viel; netop just: es langt — noch zu einem Kleide; (om Tiden): netop nu; meget snart, strax; (d. T. er det ofte blot et Fyldeord): da ist alles — ganz anders. 3) cj. med wenn og ob, omendskjøndt om ogsaa: wenn du — hundert Augen hättest; (underl. udelades wenn og ob, og gleich staaer da bag efter Verbet: hat sie — nicht 2c.).

Gleich-artig, aj. eens, eensartet; —artigkeit, f. ud. pl. E—thed, c.; —bedeutend, aj. eenstydig; synonym; ogsaa —deutig, aj.; —deutigkeit, f. ud. pl. Eenstydighed, c.; —falls, cj. ligeledes, ligesaa; ogsaa, i lige Maade; —farbig, aj. eensfarvet; —förmig, aj. eensformig, ligelig, ligedannet; blot fig. overeensstemmende med; der Natur — seyn; —förmigkeit, f. ud. pl. Eensformighed, c.; —gewicht, n. -es ud. pl. Ligevægt, c.; —gültig, aj. ligegyldig; lige gyldig, lige gjeldende; (undert.) et og det samme, uvigtig; —gültigkeit, f. ud. pl. L—hed, Uvigtighed, c.; —heit, f. ud. pl. Lighed; Jævnhed; Overeensstemmelse, c.; —heitszeichen, n. -s pl. s. sg. Lighedstegn, n.; —laufend, aj. ligeløbende, parallel; —laut, m. -es ud. pl. Eenslyd, c.; Riim, n.; —lautend, aj. eenslydende; ligelydende; —maß, n. -es -e, Forhold, n., Proportion; Symetri, c.; —mäßig, aj. ligedan, forholdsmæssig, i samme Forhold; —mäßigkeit, f. ud. pl. Forholdsmæssighed, c.; —muth, m. -es ud. pl. Sindighed, Sindsrolighed, c.; —müthig, aj. sindig, sindsrolig; —namig, aj. af samme Navn; —niß, n. -sses -sse, Lignelse, c.; (forældet) Lighed, c.; Billede, n., Parabel, c.; —nißweise, av. lignelsesviis; —sam, cj. ligesom; saa at sige; —schenkelig, aj. ligebenet; —seitig, aj. ligesidet; fig. liig paa begge Sider; —seitigkeit, f. ud. pl. Ligesidethed, c.; —sinn, m. -es ud. pl. samme Sind, Harmoni, Overeensstemmelse, c.; Eenstydighed, c.; s. —muth; —sinnig, aj. ligesindet; eensindig; s. —müthig; —stellung, f. -en, Ligestillen, c.; —stimmig, aj. ligestemmende, overeensst—; fig. harmonisk; —theilend, aj. ligedelende; —viel, av. (rigtigere i to Ord) ligemeget; —wie, av. og cj. (forældet og i Bibel.) som, ligesom; —winkelig, aj. ligevinklet; —wohl, av. og cj. alligevel, desuagtet, dog; —zeitig, aj. samtidig, paa een Tid; —zeitigkeit, f. ud. pl. Samtidighed, c.

Gleiche, f. ud. pl. Jævnhed, Lighed.

Gleichen, v. 1) i. n. m. h. ligne, være liig: Eim. —, Eim an Größe —. 2) rgl. a. (sammens. med ab, aus og ver er det i.) gjøre lige: der Tod gleicht uns Alle; Gewichte —; eine Wage —; den Boden —, jævne; wem soll ich dich —, (forældet og digt.) sammenligne med; —chung, f. -en, Jævnen, Ligning, c.

Gleicher, m. -s pl. s. sg. En, som jævner, el. som deler lige; især: Æqvator, c.

Gleis, n. -es -e (Geleise), Spor, Hjul—, n., Gang, c.

Gleißen, v. 1) n. m. h. hykle, anstille sig, lade; (meest forældet) glimre, glindse. 2) a. (forældet) ved Forstillelse efterligne.

Gleißner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Hykler, (—ske); Skinhellig, c.; —ei, f. ud. pl. Hykleri, Skinhellighed, c.; —isch, aj. hyklerisk, skinhellig.

Gleitbahn, f. -en, Glidebane, c.

Gleiten, v. i. n. 1) m. s. glide; gjøre Feiltrin; synde let. 2) m. h. glide, løbe, kjøre paa Iis.

Gletscher, m. -s pl. s. sg. (i Schweitz) Gletscher, Iismark, Iisbræ, Bræ, c.; (i Island) Jøkel.

Glied, n. -es -er, Led, Ledemod, Lem, n.; fig. Led, n. (paa Planter, især Græsarter); Geled, n. (Række Krigsfolk); (i Bygningsk.) de smaa Dele, som udgjøre en Orden; (i Logiken) Ledene i en Syllogisme; (i Regnek.) Ledene i en Proportion; Led, n. (enkelt Person af en Familie i nedstigende Linie); Medlem, n. (af et Selskab).

Glied-maß, n. -es (især) pl. -en, Ledemod, n.; —schwamm, m. -es -ämme, Ledsvamp, c.; —wasser, n. -s ud. pl. Ledevand, n.

Glieder-kette, f. -n, Halskjede med Led; —krankheit, f. -en, Gigt, c.; —lahm, aj. værkbruden, lam; —lähmung, f. ud. pl. Lamhed, c.; —mann, m. -es -änner, Marionetfigur, c., Træfigur med bevægelige Leder; —weise, av. Led for Led, i Geleder.

Glieder‍ig, aj. ledet, som har Led el. Lemmer.

Gliedern, v. a. forsyne med Lemmer, Ledemod; især partic. gegliedert: fein gegl—, finlemmet; ein gegliedertes Ganzes, sammenledet; gegliederte Töne, articulerede; ein wohl gegliederter Staat, organiseret.

Gliedlich, aj. (forældet) som Medlem, n.

Glimmen, v. n. m. h. ulme; (Sydt. ogsaa v. i.).

Glimmer, m. -s pl. s. sg. Glimmer, c., d. T. Glimmerguld, —sølv, n.; —ig, aj. glimrende, indeholdende Glimmererts.

Glimmern, v. n. m. h. d. T. glimre, tindre.

Glimpf, m. -es ud. pl. Lemfældighed, Lempe, Mildhed, Overbærelse, c.; —lich, aj. lemfældig, mild; —lichkeit, f. ud. pl. Lemfældighed, c.

Glitsche, f. -n, (Nordt.) Glidebane, c.; —n, v. n. m. h. og s. glide.

Globus, m. pl. -bi el. -ben, fig. Globus, c.

Glocke, f. -n (Dim. Glöckchen, n. -s pl. s. sg.) Klokke, c.; d. T. Uhr, Slaguhr, n.; Dykkerens og Luftpumpens Klokke; adskillige Blomster og flere klokke-

dannede Ting.

Glöckeln, v. n. m. h. (n. St.) ringe med smaa Klokker.

Glocken-blume, f. -n, Klokkeblomst, c. (en K—dannet Blomst); —**förmig**, aj. K—formig; —**gießer**, m. -s pl. s. sg. K—støber, c.; —**gut**, n. -s, s. —speise; —**schlag**, m. -es -äge, K—slag, n.; —**seil**, n. -es -e, K—snor, —streng, c.; —**speise**, f. ud. pl. K—malm, —materie, c.; —**spiel**, n. -es -e, K—spil, Sangværk, n.; —**stuhl**, m. -es -ühle, K—stol, c. (det Stillads, hvori en Klokke hænger).

Glöckner, m. -s pl. s. sg. Klokker, c.

Gloms, m. -es ud. pl. (n. St.) tyk Melk.

Glorie, f. (3 Stav.) ud. pl. Glorie; Herlighed, Hellighed, Ære; (hos Malerne) en Afbildning af den aabne Himmel med Engle og Helgener.

Glorios el. —**ös**, aj. priisværdig, roes—, herlig.

Glorreich, aj. ærefuld, smykket med den høieste Ære og Majestæt.

Glorwürdig, aj. priisværdig, ær—.

Glosse, f. -n, Glose, Anmærkning, Forklaring, c., ogsaa **das Glossem**; Glosesamling, Glosebog, c.; —**ssiren**, v. n. m. h. give Gloser, gjøre Anmærkninger og dadlende Bemærkninger.

Glotzen, v. n. m. h. **vulg.** gloe paa.

Glotzer, m. -s pl. s. sg. Gloer, c.

Gluchzen, v. n. m. h. kagle; (n. St.) hikke.

Glück, n. -es ud. pl. Lykke, c., Held, n.; **fig.** Lykken, Lykkens Gudinde.

Glucke, f. d. T. s. **Gluckhenne**.

Glucken, v. n. m. h. klukke, strukke.

Glücken, v. n. m. h. hyppigere m. s., blot upers. **es glückt mir**, lykkes.

Glückhaft, aj. (mest foræld.) forbunden med Lykke, lykkebringende.

Gluckhenne, f. -n, Klukhøne, Skruk—.

Glücklich, aj. lykkelig, heldig.

Glücks-fall, m. -es -älle, Lykketræf, n., Slumpelykke, c.; —**gut**, n. -es, især pl. -**üter**, Lykkens Gode, n.; —**kind**, n. -es -er, Lykkens Barn, n.; —**ritter**, m. -s pl. s. sg. Lykkeridder, Eventyrer, c.; —**stand**, m. -es ud. pl. god Forfatning, c., udvortes Omstændigheder, lykkelig Tilstand, c.; —**stern**, m. -es -e, lykkelig Stjerne; **fig.** Lykke, c.

Glückselig, aj. lyksalig; —**keit**, f. -en, L—hed, c.

Glucksen, v. n. m. h. klukke, strukke.

Glückwunsch, m. -es -ünsche, Lykønskning, Gratulation, c.; —**ünscher**, m. -s pl. s. sg. Lykønsker, Gratulant, c.; —**ünschung**, f. -en, Lykønskning, c.; —**ünschungsschreiben**, n. -s pl. s. sg. Lykønskningsskrivelse, c.

Glühe, f. ud. pl. Gløden, c.

Glühen, v. 1) n. m. h. være gloende, blive —, gløde: **das Eisen glühet**; **fig.** —**der Sand**, gloende hed; **die Augen** —, funkle; **das Gesicht glühet**, blusser; **Alle — nach Ehren**, brænde af Begjerlighed efter. 2) a. gjøre gloende, gløde.

Glühfeuer, n. -s ud. pl. Kulild, c.

Glühwein, m. -es ud. pl. afbrændt Viin, hed Viin, krydret Viin.

Glupen, v. n. m. h. see skjævt, skele til.

Gluth (**Glut**) f. -en, Glød, Hede, Lue, Flamme, c.; **fig.** heftig Lidenskab.

Gluthpfanne, f. -n, (Sydt.) Fyrfad.

Gluthschaufel, m. -s pl. s. sg. Ildskuffe, c.

Gnade, f. ud. pl. Naade, Yndest, c.; (d. T. ogsaa Gnaden, pl. ud. sg.) Gunst, Godhed, Bevaagenhed; Naadesbeviisning, c.; blot pl. en Æretitel: **Ew. fürstliche —n**; **Se. —n. Ihre —n.**

Gnaden-bezeigung, f. -en, Naadesbeviisning, c.; —**brief**, m. -es ud. pl. Naadsensbrev, n.; —**bund**, m. -es ud. pl. Naadeforbund, n., —pagt, c.; —**geld**, n. -es -er, Naadepenge, Pension, c.; —**jahr**, n. -es -e, Naadsensaar, n.; —**mittel**, n. -s pl. s. sg. Naademiddel, n.; —**stoß**, m. -es -öße, Naadestød, n.

Gnaden, v. n. m. h. være naadig (næsten forald. undt. i: **gnade uns Gott**).

Gnädig, aj. naadig; d. T. gunstig, bevaagen (især som en Æretitel); ligel. d. T. mild, vederqvægende; —**lich**, av. forald. for **gnädig**.

Gnätze, f. og **Gneiß**, m. d. T. s. **Krätze**.

Gnom, m. -en -en, Gnome, (Jordaand, c.).

Gökelhahn, (**Gödel**—) m. -es -ähne, d. T. Gaardhane, c.

Gold, n. -es ud. pl. Guld, n.

Gold-adler, m. -s pl. s. sg. Guldørn, Steen—, Land—, c.; —**ammer**, f. -n, Guulspurv, c.; —**brassen**, m. -s pl. s. sg. Guldbrasen, c.; —**butte**, f. -n, Rødspætte, c.; —**drossel**, f. -n, Kirsebærfugl, guul Pirol, c.; —**farbe**, f. ud. pl. Guldfarve, c., (hos Malerne) Bladguld, n.; —**farben** el. —**farbig**, aj. guldguul; —**finger**, m. -s pl. s. sg. Guldbrand, Ringfinger, c.; —**fliege**, f. -n, Guldsmed, c. (Insect); —**flimmer**, f. -n, et lidet Guldblad, som undertiden findes i Floders og Bækkes Sand; —**fuchs**, m. -es -üchse, en rødguul Hest; —**gelb**, aj. guldguul; —**geier**, m. -s pl. s. sg. Lammegrib, c.; —**gier**, f. ud. pl. Guldbegjerlighed, c.; —**haar**, n. -es -e, guldguult Haar; —**hähnchen**, n. -s pl. s. sg. Fuglekonge, c. (en Art Vipstjert); —**käfer**, m. -s pl. s. sg. Guldtorbist, spansk Flue, c.; —**kind**, n. -es -er, (d. T. n. St.) et smigrende Navn til et kjært Barn; —**krone**, f. -n, Guldkrone, c.; —**küste**, f. -n, Guldkysten (ved Vestkysten af Nordafrika); —**lack**, m. -es -e, guldguul Lakfiols, c., Gyldenlak (Blomst). s. Lack; —**macher**, m. -s pl. s. sg. Guldmager, Alchymist, Adept, c.; —**reich**, aj. guldrig; —**reif** el. —**ring**, m. -es -e, Guldring, c.; —**schaum**, m. -es ud. pl. Bladguld, Bog—, n.; —**schmied**, m. -es -e, Guldsmed, c.; —**sohn**, m. -es -öhne, bedste Søn; —**spinner**, m. -s pl. s. sg. Guldtrækker, c.; —**stoff**, m. -es ud. pl. Guldstof, Gyldenstykke, n.; —**stück**, n. -es -e, et endnu uforarbeidet Stykke Guld; Guldmynt, —penge, c.; d. T. Guldstof, Gyldenstykke, n.; —**tochter**, f. -öchter, bedste Datter; —**wage**, f. -n, Guldvægt, c.; —**wespe**, f. -n, Muurhveps, c.; —**wasser**, n. -s pl. s. sg. Gyldenvand, n.

Golden, aj. (forald. og digt. **gülden**) Guld-, af Guld; gylden; forgyldt; **die Zeit ist** —, gylden, høist fortræffelig; —**e Tage**, gyldne, meget lykkelige; **die —e Zeit**, Guldalderen; **die —e Ader**, den gyldne Aare.

Golf, m. -es -e, Havbugt, c.

Gonagra, n. ud. pl. Gigt i Knæet.
Gondel, f. -n, Gondole, c.; **—ier**, m. -s pl. s. sg. Gondolskipper, c.
Gönnen, v. a. Eim. etw., unde; forunde, tilstaae, give, lade vederfares: — **Sie mir die Ehre Ihres Besuches**.
Gönner, m. -s pl. s. sg. (-inn, f. -en), Velynder; Velgjører (—inde); Patron, c. (—esse) c.; **—schaft**, f. ud. pl. Velynderforhold, n.
Gonorrhee, f. s. Tripper.
Göpel, m. -s pl. s. sg. det lodret staaende Hæverede-stab, hvorved Erts og andre Ting drages op af Gruberne.
Gork, m. -es ud. pl. Kork, c.
Gösch, f. -en, (Søsp.) Gjøs, c. (et lidet Flag).
Gosche, f. -n, (Nordt.) en stor Mund, Snude, Kjæft, Flab, c.; Kys, n.
Gose, f. ud. pl. et Slags hvidt Øl.
Göspe, f. s. Gäspe.
Gosse, f. -n, Vask, Vaskerrende; Rendesteen, c.
Gothe, m. -n -n, Gothe, c.; **—thisch**, aj. gothisk; (undert.) smagløs, plump.
Gott, m. -es 1) ud. pl. og uforandret i **Dat.** Gud, c. (den sande): — **ist allmächtig**; — **dienen**; **an — glauben**; **auf — vertrauen**; — **erbarme sich**; **daß sich — erbarme!** **so — will, will's —**, som det Gud behager; — **helfe! helf —!** (ved Nysen); — **weiß es**; **weiß —**, det veed Gud; — **bewahre**; — **behüte**; **behüte —**; **bei —!** — **sey Dank!** — **Lob** el. sædv. sammentr. **—lob**; — **befohlen**, Gud befalet! adieu! **um —es willen**, for Guds Skyld; (Staaer Artikelen foran, hedder **Dat.** **—e**; **dem ewigen —e Hohn sprechen**). 2) pl. **Götter** (**Göttinn**, f. -en) hedensk Gud (—inde); **fig.** **Götter der Erde**, Jordens Guder, mægtige Personer, Fyrster ꝛc.; **Götttinn**, tilbedte Elskede.
Gott-ähnlich, aj. gudlig; **—ähnlichkeit**, f. ud. pl. Gudliighed; **—gefällig**, aj. gudbehagelig; **—gleich**, aj. gudlig; **—heit**, f. -en, Guddom, det guddommelige Væsen, den g— Natur; Gud selv; en opdigtet Gud; **—los**, aj. ugudelig, gudsforgaaen; **—losigkeit**, f. -en, Ugudelighed, Gudsfornegtelse, ugudelig Handling, c.; **—mensch**, m. -en ud. pl. Gudmenneske (Christus); **—selig**, aj. gudelig, gudfrygtig; **—seligkeit**, f. ud. pl. Gudelighed, Gudfrygtighed, c.; **—vergessen**, aj. som forglemmer Gud, ugudelig; **—vergessenheit**, f. ud. pl. Gudsforglemmelse, Ugudelighed, c.
Götter-ähnlich, aj. liig Guder; **—bild**, n. -es -er, Gudebillede, n.; **—bote**, m. -n -n, Gudernes Sendebud, n.; **—dienst**, m. -es ud. pl. Afgudstjeneste, c.; **—gedanke**, m. -ns -n, guddommelig Tanke, c.; **—leben**, n. -s ud. pl. guddommeligt Liv, Guddomsliv, n.; **—lehre**, f. -n, Gudelære, Mythologi, c.; **—sage**, f. -n, Gudesagn, n.; **—schaft**, f. ud. pl. en Guds Værdighed, Væsen; **—speise**, f. ud. pl. Gudespise, Ambrosia, c.; **—stunde**, f. -n, guddommelig, nydelsesrig Time; **—trank**, m. -es -änke, Gudedrik, Nektar, c. (ogsaa) en guddommelig, fortræffelig Drik.
Gottes-acker, m. -s -äcker, Kirkegaard, c.; **—dienst**, m. -es ud. pl. Gudstjeneste, Gudsdyrkelse, Religionsøvelse, Cultus, c.; **—dienstlich**, aj. som hører til Gudstjenesten, religiøs; **—furcht**, f. ud. pl. Gudsfrygt, Gudfrygtighed, c.; **—fürchtig**, aj. gudfrygtig, religiøs; **—fürchtigkeit**, f. ud. pl. Gudfrygtighed, c.; **—gelehrsamkeit**, f. ud. pl. Lære om Gud; Theologi, c. (forældt. **—gelahrtheit**); **—gelehrte**, m. -n -n, Theolog, c.; **—gericht**, n. -es -e, Gudsdom, c.; **—haus**, n. -es -äuser, Gudshuus, n., Kirke, c.; **—jämmerlich**, aj. gudsjammerlig; **—kasten**, m. -s pl. s. sg. Kirkeblok, Fattig—, c.; **—lästerer**, m. -s pl. s. sg. Gudsbespotter, c.; **—lästerlich**, aj. gudsbespottelig; **—lästerung**, f. -en, Gudsbespottelse, Blasphemi, c.; **—leugner**, m. -s pl. s. sg. Gudsfornegter, Atheist, c.; **—leugnerisch**, aj. gudsfornegtende, atheistisk; **—leugnung**, f. ud. pl. Gudsfornegtelse, c., Atheisme, c.; **—lohn**, m. -es ud. pl. Guds Løn, c., Løn af Gud; **—sohn**, m. -es ud. pl. Gudssøn, c. (Jesus); **—tisch**, m. -es -e, Gudsbord, n.; **—urtheil**, n. -es -e, Gudsdom, c. (fordum fuldt Beviis, efter hvilket Aabenbarelsen af Uskyld el. Brøde udledes umiddelbar af Gud, f. Ex. ved Tvekamp, Ildprøve ꝛc.); **—vergessen**, aj. s. Gottvergessen.
Göttinn, f. -en, s. Gott.
Göttlich, aj. guddommelig; **fig.** d. T. af Nogle: skjøn, fortræffelig, fortrinlig; **—keit**, f. ud. pl. G—hed, c.
Götze, m. -n -n, Afgud, c., Afgudsbillede, n.; **—nbild**, n. -es -er, A—billede, n.; **—ndiener**, m. -s pl. s. sg. A—dyrker, c.; **—ndienst**, m. -es ud. pl. Afguderi, n., A—dyrkelse, —tjeneste, c.; **—nopfer**, n. -s pl. s. sg. A—offer, n.
Gouache, (l. Guasch) f. -n, Maleri med Vandfarve.
Gourmand, (l. Gurmangh) m. -s -s, Gourmand, c.
Gout, (l. Guh) m. -s, Smag, c.; **fig.** Velbehag, n.
Gouvernante, (l. Guw—) f. -n, Gouvernante, c.
Gouvernement, n. -s -s, Gouvernement, n.
Grab, n. -es -äber, Grav, —høi, c.; **zu —e begleiten**, følge til Jorden; **sich auf ein — setzen**, Gravhøi; **fig.** Død; Ende, Undergang, c.
Grab-gesang, m. -es -änge, Gravsang, c.; **—gewölbe**, n. -s pl. s. sg. Gravhvælving, c.; **—hügel**, m. -s pl. s. sg. Gravhøi, c.; **—maal**, n. -es -e el. -äler, Gravmæle, —minde, Monument, Epitaphium, n.; **—schaufel**, f. -n, Spade, Skovl, c.; **—scheit**, n. -es -e, Spade, c.; **—schrift**, f. -en, Gravskrift, c.; **—stätte**, f. -n, Gravsted, n., Grav, c.; **—stein**, m. -es -e, Liigsteen, c.; **—stichel**, m. -s pl. s. sg. Gravstikke, Meisel, c.; **—thier**, n. -es -e, Hyæne, c.; **—tuch**, n. -es -ücher, Liiglagen, Liigklæde, n.
Grabbeln, v. a. **vulg.** og Nordt. overgramse, beføle; s. **Krabbeln**.
Graben, v. i. a. grave: **ein Loch in die Erde**; **einen Brunnen**; **Eim. eine Grube**; **Torf**; ogsaa **n. nach Wasser —**; **sich in etw.**, arbeide sig ind i; **fig.** indpræge sig; **ein Wappen in Metall**, gravere; **fig.** **Eim. etw. ins Herz**, indpræge.
Graben, m. -s -äben, Grøft, Vandledning, c.; Grav, c. (om en Fæstning); **—leitung**, f. -en, Vandledning gjennem Grøft.
Gräber, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en), Graver,

(—ste) c. (En som graver, især ogsaa i Sammens. Schanz—, Schatz—, Todten—).

Grabes-dunkel, n. -s, —**nacht**, f. ud. pl. Gravens Mørke; —**ruhe**, f. ud. pl. Gravens Fred.

Grad, m. -es -e, Grad, c.: Beskaffenhedens Størrelse, et Trin, et Maal for Tingens Egenskab. (Naar det er den 360de Deel af en Cirkel, og har et Talord foran, da er pl. s. sg).

Grad-bogen, m. -s pl. s. sg. Gradbue, c., Sextant, c.; —**eintheilung**, f. -en, Gradinddeling, c.; —**messer**, m. -s pl. s. sg. Gradmaaler, c.; —**weise**, av. gradviis.

Gradiren, v. a. bringe til en høiere Grad af Godhed; das Geld —, give høiere Farve ved at afkoge det i et, med adskillige Saltarter forsat Vand (Gradirwasser); die Soole —, give Saltmassen mere Fasthed, ved i det dertil bestemte Huus (Gradirhaus) at lade Saltvandet dryppe gjennem Riisqviste ned i Pander.

Gradir-haus, n. -es -äuser og —**wasser**, n. -s pl. s. sg. s. Gradiren.

Graf, m. -en -en, Greve, c.; —**ensitz**, m. -es -e, Grevesæde, n.; —**enstand**, m. -es ud. pl. G—stand; —**entitel**, m. -s pl. s. sg. G—titel, c.; —**äfinn**, f. -en, Grevinde; —**äflich**, aj. grevelig; —**schaft**, f. -en, Grevskab, n.

Gram, av. (blot med seyn og werden) Eim. el. einer S. — werden, gram, vred, fjendsk.

Gram, m. -es ud. pl. Græmmelse, c. (fordum) Harme, c.

Grämelei, f. -en, Vranteri, Tværeri, n.

Grämeln, v. n. m. h. vrante, tvære, være knarvorn.

Grämen, v. a. sich über el. um etw., græmme sig.

Grämisch, aj. vulg. s. Grämlich.

Grämlich, aj. d. T. græmsom, vranten, fortræden, som er i ondt Lune, snurmulet, knarvorn; —**keit**, f. ud. pl. V—hed, c.

Grämling, m. -es -e, Knurrepotte, Vrantenpose, Snurmule, c.

Gramlos, aj. harmløs.

Gramvoll, aj. harmfuld, kummerfuld.

Grammatik, f. -en, Grammatik, Sproglære, c.; —**tisch**, aj. grammatikalsk.

Gran, n. (d. T. ogsaa m.) -es el. -s -e, (med et Talord foran er pl. s. sg.) Gran, n. (især Apothekervægt, 1/60 Qvintin.

Grän, n. -es -e, (med et Talord foran er pl. s. sg.) Gran, n. (Guld- og Sølvvægt, 1/12 Karat).

Granat, m. -en -en, Granat, —steen, c.; —**apfel**, m. -s -äpfel, G—æble, n.; —**kugel**, f. -n, G—kugle, c.; —**stein**, m. -es -e, G—steen, c.

Granate, f. -n, Granatsteen, c.; Granatæble, n.; Granat, c. (en med Krud opfyldt huul Kugle).

Granatier, m. -es -e, d. T. ogsaa —adier el. Grenadier, Grenadeer, c.

Grand, m. -es 1) ud. pl. (Nordt. d. T.) Gruus, n., grovt Sand. 2) pl. -e, (n. St.) Trug, Bryggekar, n.; —**icht**, aj. gruusagtig, sandagtig; —**ig**, aj. sandet, fuld af Gruus, n.

Graniren, s. Granuliren.

Granit, m. -es -e, Granit, c.

Granne, f. -n, enhver fiin, bøielig Spids, især Axestag, n., Pippe, c.; Berste (paa Sviin), Haar (om Kattens og andre Dyrs Mund) ꝛc.

Granuliren, v. a. gjøre til Gran, til smaa Korn.

Grans, m. -es -e el. —en, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Enden af et Skib; Vorder—, Hinter—, Forenden, Bag—.

Gränz-, s. Grenze.

Grapen, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) en støbt Jern- el. Metalgryde; —**braten**, m. -s pl. s. sg. en deri stegt Steg.

Grapp, m. -es ud. pl. Krap, c. (Plante).

Grapsen, v. a. vulg. gramse, stræbe til sig.

Gras, n. -es, (Dim. Gräschen, n. -s pl. s. sg.) Græs, n.; pl. -äser, Græsarter, Græsplanter.

Gras-artig, aj. græsagtig; —**blume**, f. -n, Græsnellike, c.; —**butter**, f. ud. pl. Græssmør, n.; —**garten**, m. -s pl. s. sg. Græshave, Eng—, c.; —**grün**, aj. græsgrøn; —**halm**, m. -es -e, Græsstraa, n.; —**hecht**, m. -es -e, Græsgjedde, c.; —**hirsch**, m. -es -e, (Jagtsp.) en mager Hjort; —**huhn**, n. -es -ühner, Vagtelkonge, c. (Fugl); —**hüpfer**, m. -s pl. s. sg. Græshoppe, c.; —**icht**, aj. græsagtig; —**ig**, aj. græsbevoxet; —**keim**, m. -es -e, Græsspire, c. (hvoraf Stengelen dannes); —**keimig**, aj. om Malt, naar det faaer Græsspirer, og derved en græsagtig Smag; —**land**, n. -es -änder, Vang, Eng, c., Jord, udlagt til Græs; —**magd**, f. -ägde, d. T. Pige, som besørger Græsset og andet Foder til Kreaturene; —**mücke**, f. -n, Græssmutte, Gjøgemoder, c. (Fugl); —**pferd**, n. -es -e, Græshoppe, c.; —**platz**, m. -es -ätze, Græsplet, c.; —**reich**, aj. græsrig.

Gräsen, v. n. m. h. græsse, gaae paa Græs; d. T. slaae Græs; fig. nach etw. —, tragte, stræbe; eine Kanonenkugel graset, naar den mat berører Jorden, og springer op igjen; —**sung**, f. -en, Græsning, Græsgang, c.

Graser, m. -s pl. s. sg. Meier, c. (som slaaer Græsset); (Jagtsp.) Hjortens Tunge.

Gräserei, f. ud. pl. Høslet, c., Græssets Slaaen; Græs, som slaaes til Staldfodring.

Graß (—sser —ssest), aj. (n. St.) for gräßlich.

Gräßlich, aj. græsselig, skrækkelig, Gysen opvækkende; —**keit**, f. -en, G—hed, c.

Grassiren, v. n. m. h. grassere.

Grat, (efter Andre Grath) m. -es -e, den øverste paa langs gaaende skarpe Kant af en Ting; ofte blot sammes Spids; især Kræmmerøg, c.

Gräte, f. -n, s. Grat, især: Been i Fisk, Fiskebeen, n.

Grätig, aj. fuld af Been (om Fisk).

Gratial, n. -es -e, Gratial, n.

Gratie, f. s. Grazie.

Gratis, av. gratis, for intet.

Grätschen el. —**scheln**, v. n. m. h. d. T. skræve.

Grätschig el. —**schelig**, aj. skrævende, som skræver.

Gratulant, m. -en -en, Gratulant, c.; —**liren**, v. n. m. h. Eim. zu etw., gratulere, ønske til Lykke; sich (Dat.) —, prise sig lykkelig.

Grau, aj. graa; fig. gammel, længst forløben.

Grau, n. indecl. og ud. pl. den graa Farve; et Legeme, som farver graat.

Graubart, m. -es -ärte, d. T. Graaskæg, c.

Grauchen, n. -s pl. s. sg. Dyr af graa Farve; især i Spøg: Esel, n.

Grauel, m. -s ud. pl. d. T. Gruen, Gysen, c.

Gräuel, m. -s pl. s. sg. Ækelhed, Væmmelse, c.; Rædsel, Gru; Afskyelighed, afskyelig Ting, c.; **—gestalt**, f. -en, væmmelig Skikkelse, c.; **—haft**, aj. s. Gräulich; **—that**, f. -en, Rædselsdaad, c., en gruelig, afskyelig Handling; **—voll**, aj. rædselsfuld.

Grauen, v. n. m. h. graane, blive graa; fig. (om Dagens Frembrud) gry; grue for, have Afsky for; (blot i tredie Person): **es grauet mir vor der S.**; d. T. væmmes, have Modbydelighed for.

Grauen, n. -s ud. pl. Gru, Gysen, c.

Grauenhaft, aj. s. Gräulich.

Grauerlich, s. Gräulich.

Graulich, aj. graaagtig, graaladen.

Gräulich, d. T. grauerlich el. graulich, aj. gruelig; d. T. afskyelig, væmmelig; overordentlig stor (dog kun om modbydelige Ting).

Graupe, f. -n, (Dim. Gräupchen, n. -s pl. s. sg). Gryn, Grubbe—; Hagl, n., et lidet afbrudt Stykke, (især i Bjergv.) Smaastykker Erts.

Gräupeln el. **graupeln**, v. n. m. h. blot uperf., hagle.

Graus, m. -es ud. pl. (forældt.) for **Schutt**, Gruus, n., og for **Grausen**, Gysen, Skjælven.

Graus, aj. (forældt.) gruelig, gyselig.

Grausam, aj. grusom, grum; d. T. overordentlig stærk, heftig; (fordum) gruelig, græsselig; **—keit**, f. -en, Grusomhed, c.

Grauschimmel, m. -s pl. s. sg. Graaskimmel, c.; (i Spøg) Esel, n.

Grausen, v. n. m. h. gyse, bæve, skjælve: **die Haut —set mir**; fig. grue for, blot uperf.: **mir —set**; —, n. -s ud. pl. Gysen, Bæven, Skjælven.

Grausenhaft, **grausenvoll**, **grausig**, aj. grufuld, gyselig, gruelig.

Grauspecht, m. -es -e, Træpikker (Fugl), c.

Grauwerk, n. -es -e, Graaværk, n., Pelsværk af Graaskind.

Graveur, m. -s -s el. -e, Graveur, c.

Gravität, f. ud. pl. Gravitet, c.

Grazie, f. -n (3 Stav.), Grazie, Huldgudinde, c.; fig. Ynde, c.

Grebe, f. -n, den toppede Lom (Fugl).

Greif, m. -es -e, Grif, c. (et fabelagtigt Dyr); ogsaa for **—geier**, Grib, c. (Rovfugl).

Greifen, v. i. 1) n. m. h. gribe: **nach**, **an**, **in** ꝛc. **etw.**; fig. **um sich —**, gribe om sig; **Eim. in sein Amt, an seine Ehre —**, gribe ind i hans Bestilling, angribe hans Ære; **es mit Händen —**, tage og føle derpaa; **zur Feder —**; **zum Degen —**; **dem Kranken an den Puls —**, føle, tage paa, berøre; **in seinen eigenen Busen —**, prøve sig selv. 2) a. gribe, fange: **einen Vogel —**.

Greifbar, aj. s. Greiflich.

Greifig, aj. **ein —er Baum**, som kan omspændes med begge Hænder; d. T. **—e Waaren**, hvorefter man gjerne griber.

Greiflich, aj. gribelig, som kan gribes.

Greinen, v. n. m. h. vulg. grine, flæbe, vræle, udskraale.

Greis, aj. d. T. lysegraa; fig.: **ein —es Alter**, hvidgraa (høi) Alder.

Greis, m. -es -e, Olding, Gubbe, c.

Greisen, v. n. m. h. (sjeld.) blive graa; ældes.

Greisenalter (**Greises—**) n. -s ud. pl. Oldingsalder, c.

Greisinn, f. -en, (sjeld.) Fruentimmer i Oldingsalder.

Greling, m. -es -e, (Søsp.) det svageste Ankertoug.

Grell, aj. skrigende, skjærende: (om Farver) alt for lys, alt for glindsende; (om Stemmen) alt for stærk, alt for gjennemtrængende.

Grempel, m. -s ud. pl. (Sydt.) Smaahandel, c.

Grenadier, m. s. Granatier.

Grendel, m. -s pl. s. sg. (Sydt. og Nordt.) Slodde; Bom, Slag—; Plovstjert, c.

Grenz-festung, f. -en, Grændsefæstning, c.; **—fluß**, m. -sses -üsse, G—flod, c.; **—graben**, m. -s pl. s. sg. G—grøft, c.; **—hügel**, m. -s pl. s. sg. G—bakke, c.; **—ort**, m. -es -örter, G—sted, n.; **—pfahl**, m. -es -ähle, G—pæl, c.; **—stein**, m. -es -e, G—steen, c.; **—streitigkeit**, f. -en, G—stridighed, c.

Grenze, f. -n, Grændse, c.: **— des Meeres**; **— seiner Gewalt**; **— eines Landes**; **die — verrücken**, flytte Grændsestjellene.

Grenzen, v. n. m. h. **an etw.**, grændse til.

Grenzenlos, aj. grændseløs; fig. umaadelig, uendelig; **—igkeit**, f. ud. pl G—hed, Um—hed, Ue—hed, c.

Greuel (**Greul**), s. Gräuel.

Griebe, f. -n, Fedtegreve, Talg—, c.

Griebs, m. -es -e, (Sydt.) Kjærnehuus, n.

Grieche, m. -n -n (**—chinn**, f. -en), Græker, (—inde) c.; **—nland**, n. ud. pl. Grækenland; **—chisch**, aj. græsk; **—chheit**, f. ud. pl.; **—chenthum**, n. -es ud. pl. Græskhed, græsk Aand, det græske Folks Eiendommelighed.

Gries, m. -es -e, Gruus, Grums, n., grovt Sand; Blære el. Nyresteen, c.; grovt malet Korn; fine Gryn.

Grieseln, v. 1) a. knuse smaat. 2) n. m. h. smuldre, smulre; (blot uperf.): **es —lt mich**, d. T. gyse lidet.

Griesen, v. a. grutte, straae, male grovt.

Griesgram, m. -es -e, d. T. Knurrepotte, Suurmule, c.; **—en**, v. n. m. h. skære Tænder af Vrede; suurmule; **es —gramt**, (Sydt.) det er bitterligen koldt.

Grieshorst, f. -e, en af grovt Sand bestaaende Ø i en Flod.

Griesicht, aj. gruusagtig, sandagtig.

Griesig, aj. fuld af Gruus el. grovt Sand, sandet, grumset.

Griesmehl, n. -es ud. pl. Meel efter Grutningen.

Griessäule, f. -n, (ved Vandmøller) de Pæle, som staae paa Fagbemmene; (i Landv.) Sulen, Plov—.

Griff, m. -es -e, Greb, Haand—, Haandfang, Hefte, Fæste, n. (at holde ved); Griben, Greb, n.; fig. Haandgreb, Konst—, Kneb, n.; Haandfuld, c.; (i Skovv.) Spænd (med Fingrene); det, hvormed der gribes, f. Ex. (Jagtsp.) Rovfuglenes Kløer.

Griffbrett, n. -es -er, Grebbræt, n. (paa Violiner ꝛc.).

Griffel, m. -s pl. s. sg. Griffel, c.; (at skrive med; paa en Plante).

Griffig, aj. s. Greifig.

Grille, f. -n, Grille, selsomt Indfald, n., Lune, c.; Nykke, c.; Faarekylling, c.; **—nfang**, m. -es ud. pl. (i Spøg) Grillefængeri, n.; **—nfänger**, m. -s pl. s. sg. Grillefænger, c.; **—nfängerei**, f. -en, Grillefængeri, n., Grille, c.; **—nfängerisch**, aj. [som let

fanet Griller, lunefuld; —nhaft, aj. tilbøielig til Griller, lunefuld; —nspiel, n. -es -e, Tankespil, n. (paa et Bræt med 35 Huller); —nwerk, n. -es -e, vildt Billedværk; grotesk Arbeide, n.

Grillig, aj. grillefuld, tilbøielig til Griller.

Grimasse, f. -n, Grimasse, c.; —ssiren, v. n. m. h. gjøre Grimasser.

Grimm, m. -es ud. pl. rasende Vrede, Forbittrelse, c.

Grimmdarm, m. -es -ärme, en stor Tarm nærmest Endetarmen.

Grimmen, v. n. m. h. foraarsage heftig Smerte; (blot upers. og om Bugvrid): es grimmt mich (Nogle have mir) im Leibe.

Grimmig, aj. rasende vred; d. T. ogsaa heftig, frygtelig; —keit, f. ud. pl. rasende Vrede.

Grind, m. -es pl. (sjeld.) -e, Skorpe, Rof, c. (paa et Saar); Udslæt, n., Fnat, Skurv, c.; vulg. Hoved, n.; (Jagtsp.) Hjortens Hoved.

Grind-icht, aj. skurvagtig, som ligner Skurv; —ig, aj. skurvet; —kopf, m. -es -öpfe, skurvet Hoved, n., Skurvepande, c.; —kraut, n. -es -äuter, og —wurzel, f. -n, Urt, Rod, som bruges mod Udslæt og Skurv; Vandskræppe, c.

Grinsen, s. Greinen.

Grob (gröber, gröbst), aj. stor, stærk: —es Geschütz; grov: —es Brod; fig. i Stand til at fornemme blot meget sandselige Ting: ein —es Gefühl; plump, ikke kunstig: —e Arbeit; (om Stemmen) dyb, grov; (i Bjergv.) af ringe Gehalt; (om Løgne og Vildfarelser) stor, grov, saa at det let kjendes; —scherzen, uhøfligt, uanstændigt; d. T. ilde, slemt: das ist zu —; —heit, f. Grovhed, c. (Beskaffenheden, ud. pl.; en grov Handling, pl. -en).

Grobian, m. -es -e, vulg. Grobian, Studenstrup, Tølper, grov Bengel, c.

Gröblich, 1) av. groveligen, paa en grov Maade. 2) aj. lidt grov.

Gröbs, m. -es -e, (Sydt.) d. T. Kjærnehuus, n.

Grobschmid, m. -es -e, Grovsmed, c.

Grobschwanger, aj. (n. St.) høifrugtsommelig.

Groden, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Eng udenfor Diget.

Groll, m. -es ud. pl. Nag, n., Avind, c., indgroet hemmelig Forbittrelse.

Grollen, v. 1) n. m. h. der Donner grollt, ruller hult; auf, gegen Jemand; Eim. —, vredes paa, være opbragt imod. 2) (n. St.) a. opvække Vrede, ærgre.

Grolzen, v. n. m. h. (Sydt. d. T.) ræbe.

Grönlandfahrer, m. -s pl. s. sg. Grønlandsfarer, c.

Gröschel, n. -s pl. s. sg. en liden Groschen (22/5 Pfennige).

Groschen, m. -s pl. s. sg. Groschen, c. (Sølvmynt paa 12 Pfennige; omtrent 4 ß.).

Groß, (größer, größest el. forkt. größt) aj. stor: der Garten ist —, eine —e Stadt; das Wasser wird —, stiger; die Kinder werden —; die —n, de Store, Stormænd, de Voxne; — und Klein, Stor og Liden; eine —e Anzahl; der —e Haufe, den store Hob; Folket; ein —es, meget, en betydelig Mængde, en stor Sum; —e Hitze, —es Glück; ein —er Künstler; eine —e Frage, stort, vigtigt; im —en handeln, en gros; ein —er Geist, udmærket; die große Welt, fornemme.

Groß, n. indecl. og ud. pl. Gros, n. (12 Dusin).

Groß-achtbar, aj. høiagtbar (sjeld. og blot i Titler); —ältern, pl. ud. sg. Bedsteforældre; —artig, aj. storartet, af ophøiet, ædel Beskaffenhed, grandiøs; —base, f. -n, Bedstefaders el. Bedstemoders Søster; —enkel, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Barnebarns Barn; —fürst, m. -en -en, Storfyrste, c.; —fürstinn, f. -en, Storfyrstinde, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. d. T. Grosserer, c.; —herr, m. -n -en, Storherre, Storsultan, c.; —herzig, aj. stormodig, høi—, storhjertet; —herzog, m. -es -e, Storhertug, c.; —hundert, n. -es -e, stort Hundrede, n. (120 Stk.); —jährig, aj. myndig; —knecht, m. -es -e, (n. St.) Avlskarl, c.; —kreuz, n. -es -e, Storkors, n. (i adskillige Ridderordener); —mächtig, aj. stormægtig (i kronede Hoveders Titel); —meister, m. -s pl. s. sg. Stormester, c.; —mögend, aj. en Titel, som gives Stænderne i Holland; —muth, f. ud. pl. Stormodighed, Høimodighed, c.; —müthig, aj. høimodig; —mutter, f. -ütter, Bedstemoder, c.; —mütterlich, aj. bedstemoderlig; —oheim, m. -es -e, Faders el. Moders Onkel, c.; —prahler, m. -s pl. s. sg. og —sprecher, m. -s pl. s. sg. Storpraler, Pralhans, Skryder, c.; —sprecherei, f. -en, Praleri, Skryderi, n.; —sprecherisch, aj. storpralende; —tausend, n. -es -e, stort Tusinde (1200 Stk.); —thuer, m. -s pl. s. sg. d. T. Skryder, Storpraler, c.; —thun, v. n. m. h. prale, bryste sig af, skryde; —thun, n. -s ud. pl. Brouten, Pralen, Brammen, Storagtighed, c.; —urenkel, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Barnebarns Barnebarn; —vater, m. -s -äter, Bedstefader, c.; —väterlich, aj. bedstefaderlig; —vaterstuhl, m. -es -ühle, d. T. Bedstefaderstol, Lænestol, c.; —vezier, m. -s -e, Storvizir, c.; —vogt, m. -es -ögte, (n. St.) den øverste, fornemste Foged.

Größe, f. -n, Størrelse, c.: die — eines Körpers, einer Gesellschaft, der Hitze; Storhed, c.: die — einer Wahrheit, eines Gedankens; die — Gottes, Høihed, c.

Größenlehre, f. -n, Læren om Størrelser, Geometri, c.

Großentheils, av. for en stor Deel.

Größern, v. a. gjøre større (blot i ver—).

Grossirer, m. -s pl. s. sg. Grosserer, c.

Größlich, aj. d. T. meget stor, lidt for stor.

Größtentheils, av. for største Delen, for det meste.

Grot, m. -es -e, en Skillemynt.

Grotesk (—ttesk), aj. grotesk, unaturlig, besynderlig, forunderlig.

Grotte, f. -n, enhver Hule; især: Grotte, c.

Grube, f. -n, Grube, Hule, Grøft, Kule, c.; (i nogle Tilfælde og mest fig.) Grav, c.; fig. Fordybning, c. (kunstig el. naturlig).

Grübchen, n. -s pl. s. sg. lille Hul; især Smilehul, n.; das — spielen, spille Bolten i Hul.

Grübelei, f. -en, Grubleri, n.; ud. pl. Grublen, c.

Grübelkopf, m. -es -öpfe, Grubler, c.

Grübeln, v. n. m. h. (sjeld.) grave smaa Stykker ud, gjøre smaa Huller; mit dem Finger in der Nase, pille; fig. über etw., gruble.

Grübelnuß, f. -üsse, et Slags smaa Valnødder.

Gruben-arbeit, f. -en, Grubearbeide, n.; —**licht**, n. -es -er, Lampe, som Bjergfolkene bruge; —**steiger**, m. -s pl. s. sg. Stiger, c., Opsynsmand over Arbeiderne i en Grube.

Grubig, aj. som har Fordybninger; arret.

Grübler, m. -s pl. s. sg. Grubler, c.; —**isch**, aj. grublende, tilbøielig til Grubleri.

Grübling, m. -es -e, en Art Agler; Giftsvamp; [Trøffel, c.

Gruft, f. -üfte, Grav, c.; især en muret, hvælvet Begravelse; (Sydt.) Hule, Grube, c.

Grühe, f. -n (n. St.) Hundesteile, c.

Grume, f. s. **Krume**.

Grummet, n. -s ud. pl. Efterslæt, c., Øvre, n.; —**butter**, f. ud. pl. Øvresmør, n.

Grün, aj. grøn; **fig.** bevoxet med grønt Løv, grønt Græs, grønne Væxter; —**e Kräuter**, saftfulde, friske; —**er Aal**, ferst; —**es Obst**, umoden; **der —e Donnerstag**, Skjærtorsdag, c.; **Eim. — seyn**, d. T. gunstig, bevaagen.

Grün, n. -es ud. pl. Grønt, n.: **das — der Wiesen**; den grønne Farve: **ein lebhaftes —**; et grøntfarvende Farvestof: **braunschweigisches —**.

Grün-beere, f. -n (n. St.), Stikkelsbær, n.; —**fuß**, m. -sses -üsse, grønfodet Vandhøne; —**fink**, m. -en -en, Svensker (Fugl); —**gelb**, aj. grønguul; —**kohl**, m. -es ud. pl. Grønkaal, c.; —**land**, n. -es ud. pl. (Nordt.) Engbund, c.; —**lich**, aj. grønlig, som falder i det Grønne; —**span**, m. -s ud. pl. Spanskgrønt, n.; —**specht**, m. -es -e, Grønspætte, c.

Grund, m. -es -ünde, Bund, c. (paa et Kar el. huult Legeme) meest ud. pl.; Grund, c. (Havets, Søens, Flodens rc.); Dal, lav sid Egn, c. (modsat en høiere); Grund, Bund, c. ud. pl.: **der — des Zeuges**; (i Maleri) den første Farve, hvorpaa Figurene siden males; ogsaa den bageste Deel af et Maleri; **fig.** sammensatte Legemers fornemste Bestanddeel: **die Cacao ist der — der Chocolade**; Grund, —vold, c., Fundament, n.: **der — zu einem Gebäude**; Jordens Overflade, ud. pl. (dog kun med Hensyn til Bestanddelenes Beskaffenhed og til Eiendommen, især i Forbindelse med Ordet **Boden**); **liegende Gründe**, Jorder, **ein Feld in den — legen**, geometrisk opmaale; **fig. auf den — gehen**, grundig undersøge; Hjertets, Sjælens, Tankernes, Følelsernes Inderste; en Tings Begyndelse (især med Hensyn til dens Fremgang, og med **legen**, ud. pl.): **den — zu Eines Glücke legen**; en Tings første Bestanddele: **sein Gemüth ist im —e verdorben**; en Tings sande Beskaffenhed, ud. pl. underf. ogsaa for Sandhed, Ret; **eine Krankheit aus dem —e heilen**; Bevæggrund, Aarsag, Grunden til Erkjendelse, til Beviis.

Grund-begriff, m. -es -e, Grundbegreb, n.; —**besitzer**, m. -s pl. s. sg. Grundeier, Herremand, Jorddrot, Proprietair, c.; —**birn**, f. -en, s. **Erdapfel**; —**blei**, n. -es -e, Loddebly, n. (at lodde Vandets Dybde med); —**böse**, aj. d. T. ærkeond; —**ehrlich**, aj. grundærlig; —**eis**, n. -es ud. pl. Bundiis, c.; —**falsch**, aj. g—falsk; **farbe**, f. -n, G—farve, c.; —**faul**, aj. stinddoven, lud—; —**feste**, f. -n, G—vold, c.; —**fläche**, f. -n, G—flade, c.; —**gelehrt**, aj. g—lærd; —**gerechtigkeit**, f. ud. pl. Jurisdiction, som er forbundet med Eiendommen af en Grund; —**gesetz**, n. -es -e, G—lov, c.; —**gütig**, aj. eiegod; —**herr**, m. -n -en, G—herre, G—eier, Proprietair, c.; —**herrschaft**, f. -en, Eiendomsherre; Eiendomsret over en Grund; —**lage**, f. -n, G—lag, n.; **fig.** G—stof, n.; G—aarsag, c.; —**lehre**, f. -n, G—lære, c.; —**linie**, f. -n, G—linie, c.; —**los**, aj. g—løs, bundløs; (om Veie) moradsig, sumpet; **fig.** undgrundelig, uendelig: **die —lose Barmherzigkeit Gottes**; ugrundet, uden Grund: **ein —loser Beweis**; —**losigkeit**, f. ud. pl. G—hed, B—hed, U—hed, c.; —**mauer**, f. -n, Muur, som tjener til Grund for en Bygning; —**regel**, f. -n, G—regel, c.; —**riß**, m. -sses -sse, G—rids, n., G—tegning, c.; —**satz**, m. -es -ätze, G—sætning, c.; —**säule**, f. -n, G—pille, c. især **fig.**; —**sprache**, f. -n, G—sprog, Original—, n.; —**stein**, m. -es -e, G—steen, c.; —**steuer**, f. -n, G—skat, c.; —**stoff**, m. -es -e, G—stof, Element, n.; —**stück**, n. -es -e, G—stykke, n.; —**suppe**, f. -n, Bundfald, n.; —**text**, m. -es -e, G—text, Original, c.; —**ton**, m. -es -öne, G—tone, c.; —**zahl**, f. -en, G—tal, n. (1—10); —**zahlwort**, n. -es -örter, Grundtalord; M-Tal; —**zins**, m. -es -e, G—skat, c.; —**zug**, m. -es -üge, G—træk, n.; **fig.** en Tings fornemste, væsentligste Deel.

Gründel, m. -s pl. s. sg. s. **Gründling**; (n. St.) Plovjern, n.

Gründen, v. a. grunde: **die Maler —**; **ein Haus —**, lægge Grunden til; **ein Reich —**, stifte; **ich will meine Hoffnung auf dich —**, støtte; **es ist in der Erfahrung gegründet**; **es ist nicht gegründet**, grundet, beviist, sandt; **sich auf etw. —**; —**dung**, f. ud. pl. Grunden, Stiften, Oprettelse, c.

Gründer, m. -s pl. s. sg. (—**inn**, f. -en). Grunder, Stifter (—inde) c.

Grundiren, v. a. grunde, stryge første Gang (hvor der males).

Gründlich, aj. grundig; —**keit**, f. ud. pl. G—hed, c.

Gründling, m. -es -e, Grundling, Gympel, c. (Fisk: **Cyprinus gobio**); (i Stevv.) krumt, knudret, liøret Brænde.

Grüne, f. ud. pl. Grønhed, c.; (n. St.) det Grønne, den grønne Sæd, friskt, grønt Græs.

Grünen, v. n. m. h. grønnes, blive grøn; **fig.** trives; (digter.) være grøn.

Grunzen, v. n. m. h. grynte.

Gruppe, f. -n, Gruppe, c.; —**nweise**, av. gruppeviis; —**ppiren**, v. a. gruppere.

Grus, m. -es ud. pl. Gruus, n.

Gruse, f. ud. pl. (Nordt.) Grønsvær, n.; grøn Sæd.

Gruß, m. -es -üße, Hilsen, Lykønskning, c., Compliment, c.

Grüßen, v. a. **Einen**, hilse, complimentere, lykønske; **Gott —ße dich!** Gud skjænke dig gode Gaver.

Grußzeit, f. ud. pl. (Jagtsp.) Vildtets Parringstid.

Grütze, f. ud. pl. Gryn, n.; Grød, c.; **fig. vulg.** Hjerne: **— im Kopfe haben**, være klog; (ogsaa modsat) være dum.

Grütz-kopf, m. -es -öpfe, **vulg.** Grødhoved, n., Døsmer, c.; —**köpfig**, aj. grødhovedet, dum; —**mühle**, f. -n, Grynmølle, c.

Gucken, v. n. m. h. d. T. kige; **fig.** stikke frem af.

Gucker, m. -s pl. s. sg. Kiger, c., En som kiger: Stern—; Kikkert, c.; Kighul, n.
Guckguck, m. s. Kuckuck.
Guckkasten, m. -s pl. s. sg. Kigkasse, Perspectiv—, c.
Gueridon, m. -s -s, Gueridon, c.
Guhr, f. -en, d. T. (n. St.) Gjæring, Gjæren, c.; (i Bjergv.) Mineralier, som Vandet fører opløste med sig.
Guillotine, (l. Ghiljotine) f. -n, Guillotine, c.
Guinee, (l. Ghi—) f. -n, Guinee, c.
Guirlande, (l. Ghir—) f. -n, Guirlande, c.
Guitarre, (l. Ghit—) f. -n, Guitarre, c.
Gulden, (forældt. Gülden) m. -s pl. s. sg. Gylden, c. (Sølvmynt).
Gülden, aj. forældt. s. Golden.
Gülte, f. -n, (n. St.) Landgilde, c.
Gültig, aj. gyldig, gangbar; fig.: eine —e Entschuldigung; —keit, f. ud. pl. G—hed, c.
Gummi, n. indecl. og ud. pl. Gummi, c.; —harz, n. -es -e, Gummiharpix, c.; —ren, v. a. gummere, bestænke el. væde med —wasser, n. -s pl. s. sg. Gummivand, n.
Gundermann, m. -es ud. pl. (n. St.) Jordvedbende, c.
Gunst, f. ud. pl. Gunst, Yndest, Bevaagenhed, c.: zu —en, forældt. for: zu Gefallen; d. T. Tilladelse, Tilstedelse; (Canc.) skriftlig Indvilligelse, c. (i denne Bem. undert. pl. Gunste).
Gunstbezeigung, f. -en, Gunstbeviisning, c.
Günstig, aj. gunstig stemt for, bevaagen; fig. fordeelagtig, forønsket: eine —e Gelegenheit.
Günstling, m. -es -e, Yndling, Favorit, c.
Gurgel, f. -n, Strube, Qværk, Hals, c., Svælg, n.; —n, v. 1) a. sich, gurgle sig, skylle Halsen. 2) n. m. h. synge (med Strubetoner).
Gurke, f. -n, Agurke, c.; —nkern, m. -es -e, Agurkekjerne, c.; —nsalat, m. -s ud. pl. Agurkesalat, c.
Gurre, f. -n, d. T. Hoppe, c. (af ringe Slags).
Gurren, v. n. m. h. kurre.
Gurt, m. -es -e, Gjord, c., Bælte, n.; (i Bygningsk.) en Zirat paa Søiler, som ganske omslynger samme; —bett, n. -es -en, Feltseng, c.
Gürtel, m. -s pl. s. sg. Bælte, Livbaand; fig. Bæltested, n.; —thier, n. -es -e, Bæltedyr, n., Armadil, c.
Gürten, v. a. gjerde; sich —, opkiltre.
Gürtler, m. -s pl. s. sg. Gjørtler, c.
Gusche, f. s. Gosche.
Guß, m. -sses -üsse, Støbning, Gydning, c.; Skyl, især: Regnskyl, n. (Regen—); Vask, Udløbsrende, Vand—, c.
Guß-eisen, n. -s ud. pl. støbt Jern, n.; —regen, m. -s pl. s. sg. Pladskregn, c., Regnskyl, n.; —stein, m. -es -e, Vandrende, Vask, c. (i Kjøkkenet); —werk, n. -es ud. pl. el. —werke, pl. ud. sg. støbte Jernvare.
Güst, aj. (Nordt.) gold, ufrugtbar.
Güster, m. -s pl. s. sg. Blikken (Fisk).
Gusto, m. ud. pl. Smag, c.
Gut, (besser, best) 1) aj. god, godt: die Rose riecht —; —es Muthes, —er Dinge seyn, være fornøiet; ein —es Zeichen, som forkynder Held; —e Perlen, ægte, uforfalskede; —en Morgen (nemlig wünsche ich dir); —es Geld, ikke ringe el. let; ein —er Wille, fri, utvungen; d. T. kjær: —er Freund; behagelig, ikke slet, fordeelagtig, forønsket, nyttig, tjenlig, rigelig, betydelig, stærk, fast, ikke ond, sagtmodig, kjærlig; —es thun, gjøre Godt. 2) av. let: er hat — reden; tilgivet, forglemt, upaatalt: lassen Sie es — seyn; stærkt, meget; (i Sammenlign.) meget, vel: eben so —; beroliget (naar En har været vred); gunstig, bevaagen: Eim. — seyn; für etw. — seyn el. werden, — sagen, god, Borgen, ansvarlig for; gut heißen, billige; som en interj., for at give sit Bifald tilkjende, el. ogsaa undert. at ledsage en forstærket Trudsel; schon —, nu vel! d. T. kurz und —, kort og godt, med eet Ord, uden mange Omstændigheder; zu —e, tilgode; zu —er letzt, til allersidst, til syvende og sidst.
Gut, n. -es -üter, Gode, n., god Ting, c.; Eiendom, c., timeligt Gods, n., Formue, c., Midler; urørligt Gods, n., fast Eiendom, c., Jordegods, Landgods, n.; Gods, n., Vare, c. (i Handel og Vandel) deels ud. pl. deels pl. ud. sg.
Gut-achten, n. -s pl. s. sg. Tykke, Godtbefindende, n., Mening, Dom, c.; —artig, aj. godartet, velartet; —artigkeit, f. ud. pl. Godartethed, c.; —befinden, n. -s ud. pl. Godtbefindende, n.; —dünken, n. -s ud. pl. Godtbefindende, Skjøn, Tykke, Behag, n.; —haben, n. -s pl. s. sg. (hos Kjøbm.) Tilgodehavende, n.; —heißen, n. -s ud. pl. Bifald, Samtykke, n., Approbation, c.; —heit, f. ud. pl. (n. St.) s. Gütigkeit; —herzig, aj. godhjertet, godhjertig; —herzigkeit, f. ud. pl. G—hed, c.; —müthig, aj. godmodig; —müthigkeit, f. ud. pl. G—hed, c.; —sagen, v. a. sige god for, gaae i Borgen for; —sagung, f. -en, Caution, c.; —that, f. -en, god Gjerning, Velgjerning, c.; —thäter, m. -s pl. s. sg. d. T. Velgjører, c.; —thätig, aj. goddædig, godgjørende; fig. tjenlig, nyttig; —thätigkeit, f. -en, G—hed, c.; —willig, aj. godvillig; (sjeld.) goddædig; d. T. villig, føielig, tjenstagtig; som av. med det Gode, frivillig, uden Tvang; —willigkeit, f. ud. pl. Godvillighed, c.
Gütchen, n. -s pl. s. sg. et lidet Gods.
Güte, f. ud. pl. Godhed, c.; die — eines Zeuges, des Herzens; er ist die — selbst, Godheden, Sagtmodigheden, Mildheden selv; haben Sie die —, den Godhed, det Venskab, den Føielighed, vær saa artig, in —, in der —, i Mindelighed.
Güter-beschauer, m. -s pl. s. sg. Taxadeur, Visiteur, c.; —bestäter, m. -s pl. s. sg. Varemægler, c.; —brief, m. -es -e, Fragtbrev, n.; —kauf, m. -es -äufe, Godskjøb, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Fragtvogn, c.
Gütig, aj. god, mild, velvillig; velgjørende, goddædig; —keit, f. -en, Godhed, Mildhed, c., Godheds Beviis, n., Tjeneste, c.
Gütlich, aj. med det Gode, mindelig, i Mindelighed; utvungen; som av. sagtmodig, mild; d. T. sich, mir — thun, gjøre tilgode, gaae og pleie.
Gutsherr, m. -n -en, Godsherre, Jordegodseier, c.
Gymnasium, n. -s -sien, Gymnasium, n.
Gymnastik, f. ud. pl. Gymnastik, c.
Gyps, m. s. Gips.

H.

H, det ottende Bogstav i ABC; en Consonant; er stum, naar det ender en Stavelse: **Floh; steh!**

Ha! interj. ha! (Uvillie, Forundring); ha, ha! (levende Glæde); ha, ha, ha! (Efterligning af Latter).

Haar, n. -es -e, (Dim. Härchen, n. -s pl. s. sg.) Haar, **n.** (især Hovedhaar).

Haar-beutel, m. -s pl. s. sg. Haarpung, **c.**; **fig. einen — — haben,** el. **sich einen — — trinken,** have drukke sig en Ruus; **—breit, n. -es -e,** Haarsbred, **c.**; (rigtigere adskilt: **kein — breit abweichen**); **—icht, aj.** haaragtig, som ligner Haar; **—ig, aj.** haaret, bevoxet med Haar; **—klauber, m. -s pl. s. sg. fig.** d. T. Haarklöver, **c.**; **—klein, aj.** d. T. liden, tynd som et Haar; **fig.** nöie, paa et Haar; **—locke, f.** s. Locke; **—los, aj.** haarløs, uden Haar; **—nadel, f. -n,** Haarnaal, **c.**; **—scharf, aj.** d. T. meget skarp; **fig.** meget ivrig; **—sieb, n. -es -e,** Haarsigte, **c.**; **—tuch, n. -es,** Haardug, **n.**; **—wachs, n. -es ud. pl.** Haarvox, **n.**, et Slags Pomade; Musklernes Ender i det dyriske Legeme; **—wuchs, m. -es ud. pl.** Haarets Vaext; Haar.

Haaren, aj. Haar-, af Haar; sædvanlig **hären.**

Haaren, v. 1) a. skrabe Haarene af. **2) n. m. h.** fælde Haar, skifte Haar; sædv. **sich —** el. **hären.**

Habe, f. ud. pl. Eiendom, Formue, **c.**, rørligt Gods; Alt, hvad man besidder; **Hab' und Gut,** Alt, hvad man eier, Rub og Stub.

Habedank, m. -s ud. pl. Taksigelse, **c.**

Haben, v. i. 1) a. have: **kein Geld —; hast du es,** holder du det; **ein Pfund hat 32 Loth,** holder, bestaaer af; **Hunger —,** føle; **er will es —,** besidde; **was hast du davon,** hvad Fordeel, Nytte; **etw. — wollen,** attraae; **Eim. etw. zu danken —,** skulle takke; **etw. zu hoffen —,** turde; **zu thun —,** ville gjøre; **etw. nicht Umgang — können,** ikke kunne undgaae; **etw. nicht Wort — wollen,** ikke tilstaae; **es ist nicht zu —,** at faae; **ich habe Zeit zu gehen,** det er Tid, jeg gaaer; **Geld auf Zinsen stehen —; gern —,** gierne see, holde af, have kjær; **er hat gut sagen, gut machen,** har let ved; **upers.** for: der er, der gives: **es hat Menschen. 2)** som Hjelpeord til at danne **præterit.** ved alle **v. a.** og **recipr.** samt en Deel **v. n.**

Habenichts, n. pl. -e, (i Spot) Uselring, fattig Djævel, **c.**

Haber, m. -s ud. pl. Havre, **c.**; s. **Hafer.**

Haberecht, m. -es -e, d. T., En, som altid vil have Ret.

Habgier, f. ud. pl. Havebegjerlighed, **c.**

Habhaft, av. med **werden: eines Dinges — werden,** faae fat paa, faae i sin Magt.

Habicht, m. -es -e, et Slags Champignoner; Høg, Duefalk, Slet—, Graa—, **c.**; Rovfugl i Almindelighed; **fig.** (i Spøg) et havesygt Mske.; **—skraut, n. -es ud. pl.** Dild, **c.** (Urt); **—snase, f. -n,** kroget Næse, Ørnenæse, **c.**

Habil, aj. duelig, færdig; **—ität, f. -en,** D—hed, F—hed, **c.**; **—itiren, v. a. sich,** gjøre sig duelig; melde sig, for at bevise sin Duelighed.

Habit, m. (n.) -es -e, d. T. Klædning, Habit, **c.**

Habitus, m. ud. pl. Habitus, **c.**

Habseligkeit, f. ud. pl. el. sædv. **-en, pl. ud. sg.** Eiendom, **c.**; Bohave, **n.**, Alt hvad man besidder af bevægelige Ting; (især fattig Besiddelse.).

Habsucht, f. ud. pl. Havebegjerlighed, Gjerrighed, **c.**; **—süchtig, aj.** havebegjerlig, gjerrig, vindesyg.

Hachel, f. -n, (n. St.) Axeskæg, **n.**; Vippe, **c.**; s. **Achel.**

Hächse, f. s. **Häckse.**

Hack, m. -es -e, d. T. Hak, **n.**, et enkelt Slag med en Hakke; (n. St.) **vulg.** i den Talem. **— und Pack,** el. **— und Mack,** lav Pøbel.

Hack-block, m. -es -öcke, Hakkeblok, **c.**; **—bord, m. -es -e,** det Øverste af Bagdelen paa et Skib; **—brett, n. -es -er,** Hakkebræt, **n.** (i Kjøkkenerne, og et musikalsk Instrument).

Hacke, f. -n, Hakken, Ophakning, **c.**; Hakke, **c.**; d. T. Nordt. Hæl, **c.**; **auf den —n sitzen,** paa Hug; ogsaa Hæl i en Strømpe og paa Skoen; i denne Betyd. ogsaa **—n, m. -s pl. s. sg.**

Hacken, v. 1) a. hakke: **das Fleisch —;** hugge i smaa Stykker: **Holz —;** bearbeide med Hakke: **den Weinberg —; fig.** d. T. **sich —,** løbe sammen (om Melk). **2) n. m. h.** (n. St.) d. T. hænge fast, klæbe; **fig. wo hackt er?** hvor stikker han?

Hacker, m. -s pl. s. sg. Hakker, **c.**

Häckerling, m. -s ud. pl. Hakkelse, **c.**; **—sbank, f. -änke,** Hakkelsekiste, **c.**

Hacksch, m. -es -e, d. T. og blot n. St. en tam Galt el. Orne; **fig. vulg.** et svinsk Mske., og En, som fører smudsig Snak.

Häckse, f. -n, Knæhase, **c.** (paa de større Dyr).

Häcksel, n. -s ud. pl. d. T. Hakkelse, **c.**

Hader, m. -s (rigtigere vel **-n**) **1) pl. —n,** Klud, Pjalt, gammel Lap, Karklud, **c.**; d. T. **ud. sg.** især de Klude, der opsamles til Papiirmøllerne. **2) ud. pl.** Trætte, Kiv, Strid, **c.** især over vigtigere Ting.

Hader-balg, m. -es -älge, d. T. s. **Haderer; —lump, m. -es -e,** et pjaltet Mske.; Kludesamler, **c.**; **—sucht, f. ud. pl.** Trættesyge, **c.**

Haderer, m. -s pl. s. sg. Trættekjær, Skjændegjest, **c.**

Hadern, v. n. m. h. trættes, skjændes, kives, klamres, mundhugges.

Hafen, m. -s -äfen, Havn, **c.**; (især Sydt.) Kar, **n.**, Potte, Gryde, **c.**; **—geld, n. -es -er,** Havnepenge, som betales af Skibe; **—meister, m. -s pl. s. sg.** Havnefoged, **c.**; **—räumer, m. -s pl. s. sg.** Muddermaskine, —pram, **c.**

Hafer, m. -s ud. pl. (i Høitydsk sædvanligere end **Haber**) Havre, **c.**; **ihn sticht der —,** han er overmodig, kaad; **—brod, n. -es -e,** Havrebrød, **n.**; **—grütze, f. -n,** Havregryn, **n.**; **—schleim, m. -es ud. pl.** den feie Suppe af kogte Havregryn.

Haferei, (Havarei) f. -en, Haveri, **n.**; (Nordt.) Lodspenge; den Erstatning, som de Redere, hvis Gods i en Storm er kastet over Bord el. blot beskadiget, erholde af de Redere, hvis Vare komme med samme Skib beholdne i Havn; alle overordentlige Omkostninger, som Skipperen har paa Reisen.

Haff, n. -es -e (foræld.), Hav, n., Havbugt, c.
Hafner, m. -s pl. s. sg. Pottemager, c.
Haft, 1) n. -es -e, et lidet Insect med netformige Vinger, hvilket kun lever nogle Timer; Døgnflue, c. 2) m. -es, Fasthed, Hold, c. ud. pl.; Hage, Hægte, det, hvorved en Ting heftes til en anden, pl. -e (Dim. Häftchen, n. -s pl. s. sg.). 3) f. ud. pl. især i Retssp. Arrest, Heftelse, c., Beslag, n., Fængsling, c.
Haft-befehl, m. -es -e, Arrestbefaling, c.; —brief, m. -es -e, Stilbrev, n.; —geld, n. -es -er, el. —pfenning, m. -es -e, (n. St.) Haandpenge, Fæste—.
Häftel, n. -s pl. s. sg. Sydt. d. T. Knappenaal, c.
Haften, v. n. m. h. fæste, holde fast, sidde fast, blive ubevægelig paa; fig. auf etw., opholde sig ved, dvæle; fatte, huske; auf einer S., hvile paa, være forbundet med; für Einen el. für eine S., være Borgen for, ansvarlig for, indestaae for.
Hag, m. -es -e, (foræld.) Gjerde, n.; fig. Busk, Hække, Indhegning, indhegnet Skov, c.
Hägebereiter, m. -s pl. s. sg. Skovrider, c.
Hagebuche el. —büche, f. -n, Avnbeg; —büchen, aj. Avnbøgs, af Avnbeg; fig. d. T. plump, grov.
Hagebutte, f. -n, Hyben, c.; Frugt af —nstrauch, m. -es -äucher, Hybenbusk, c.
Hagedorn, m. -es -en, Hvidtorn, c.; (undert.) Hybenbusk, c.
Hageiche, f. -n, almindelig Eeg, Steeneeg, c.
Hagel, m. -s ud. pl. Drænkning, c. (i et Æg), der Eier—; Hagel, n. (som falder ned af Luften); —dicht, aj. tæt som Hagel, i stor Mængde; daß dich der —! gid Uveir ramme dig! Blitz und —! ei, der —! (Udraab i Folkesproget); Hagel (at skyde med; Schrot).
Hagel-gans, f. -änse, Vildgaas, Sneegaas, c.; —kugel, f. -n, Kartetske, c.; —schaden, m. -s -äden, Skade, foraarsaget ved Haael, især paa Sæden; —schrot, m. -es -e, (Jagtsp.) firkantede Hagel, til at skyde Vildænder med; —wetter, n. -s pl. s. sg. Hagelveir, n., Tordenveir med Hagel.
Hageln, v. n. m. h. (blot upersonligt) hagle.
Hägen, v. a. indhegne, indgjerde; frede, holde Hævd over, søge at bevare: das Wild —; fig. (d. T. hegen) taale, skjule og beskytte: Diebe —; nære, vedligeholde: Freundschaft —; have: eine hohe Meinung von ihm —; (n. St.) holde Ret.
Häger, aj. mager.
Häger, m. -s pl. s. sg. (n. St.) af Vandet opskyllet Sand- el. Jordbanke i Strømme el. ved Bredder.
Hägereiter, m. -s pl. s. sg. d. T. Skovrider, c.
Hagerkeit, f. ud. pl. Magerhed, c.
Hagerose, f. -n, vild Rose, Hyben, c.
Hagestolz, m. -en -en, Pebersvend, gammel Ungkarl, c.; —e, f. -n el. —lzinn, f. -en, (n. St.) en gammel Pige, som kunde, men vil ikke gifte sig; Pebermø, c. [fanges.
Hägezeit, f. -en, den Tid, da Vildtet hverken jages el.
Hägung, f. ud. pl. Indhegnen, Indgjerden, Freden, Vedligeholdelse, c.
Haha, n. indecl. pl. s. sg. en med en Grøft forsynet Aabning i et Havehegn, hvorigj— man erholder en Udsigt i det Fri. (Fugl).
Häher, m. -s pl. s. sg. Granskade, Nøddekrig, c.

Hahl el. **hal**, aj. (Nordt.) skjult, hemmelig.
Hahn, m. -es -ähne, (Dim. Hähnchen, Sydt. Hähnlein, n. -s pl. s. sg.) Hane, c. (paa Fade, Tønder rc.; paa Geværer; et Dyr; alle Hanfugle; Veirhane, s. Wetter—).
Hahnbutte, s. Hage—.
Hahnen-balken, m. -s pl. s. sg. Hanebjelke, c. (i Tagværket); —ei, n. -es -er, Haneæg, et meget lidet Æg, som Hønsene undert. pleie at lægge; —gefecht, n. -es -e, Hanefegtning, c.; —geschrei, n. -es -e, Hanegal, n.; —kamm, m. -es -ämme, Hanekam, c.; —kampf, m. -es -ämpfe, Hanekamp, c. (mellem Haner; fig. en latterlig, ubetydelig Strid, der føres med megen Pomp, men uden Kraft); —krähen, n. -s ud. pl. Hanegal, n.; —sporn, m. -es -en, Hanespore, c.; —tritt, m. -es -e, Drænkning, c.; et Slags Spat hos Hestene.
Hahnrei, m. -es -e, d. T. Hanrei, c.; —schaft, f. ud. pl. Hanreiskab, n.
Hai, m. -es -e, Hai, c. (Fisk).
Haide, f. s. Heide.
Hain, m. -es -e, (foræld.) enhver Skov; især: Lund, c., en lille yndig Lystskov el. ogsaa en Skov indviet en Guddom: Eichen—; Freund Hain, Døden.
Häkchen el. **Häkel**, n. -s pl. s. sg. liden Hage, Hægte, c.; Tambourerenaal, c.; Apostroph ('); —stickerei, f. -en, Tamboureren, c. [teri, n.
Häkelei, f. -en, Tamboureren, c.; fig. Drilleri, Stik-
Häkelig, aj. (häklig) d. T. forsynet med Hægter; fig. betænkelig, vanskelig, kilden (om Ting og Personer); —keit, f. ud. pl. B—hed, V—hed, K—hed, c.
Häkeln, v. a. hage fast, hægte; sich —, drille, tirre; tambourere.
Haken, m. -s pl. s. sg. Hage, Krog, c.; et skarpt Værktøi til at stikke med, mest foræld. og endnu blot de skarpe Tænder, som Hesten faaer i det femte Aar; (især Nordt.) et Slags meget simpel Plov uden Hjul; (fordum) et Slags Skydegevær (—büchse).
Haken, v. a. hage fast, især i Sammens.; es hakt, d. T. det hænger fast; einen Acker —, bearbeide med et Slags simpel Plov uden Hjul.
Haken-band, n. -es -änder, Hængsel, som bevæger sig omkring Stabelen; —büchse, f. -n, (fordum) et Slags [illegible]gevær; —lachs, m. -es -e, d. T. Hanlax, c.; —[illegible]g, m. -es -üge, Plov med et tveægget Hageskær [illegible]etfor Plovskær; —schar, f. -e, bredt, tveægget Skær paa —pflug; —schlüssel, m. -s pl. s. sg. et Slags Hovednøgle med en Krog istedetfor Kam, Dirik, c.; —spieß, m. -es -e, Harpun, c.
Häker, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Plovmand, som pløier med en Plov uden Hjul; (n. St.) Orne, c.
Hakicht, aj. som ligner Hager, kroget.
Hakig, aj. haget.
Halb, —en og —er, foræld. som Subst., nu halb, —en, i nogle Sammens.: außerhalb, ober—; allenthalben; fig. blive halben og halber brugte som præp. med Gen., og oversættes ved: for, formedelst, for Skyld, paa en Tings Vegne. Begge staae bag efter Subst., halben, naar det har Art. el. Pron. foran: der Freundschaft —; halber, naar dette ikke er Tilfældet: Scheines —; ogsaa i nogle Sammens. med pron. i d. T.: meinethalben rc.

Halb, aj. halv: eine —e Stunde; ein —es Jahr; der —e Mond, Halvmaane, c.; — und —, halv om halv; sammens. med Ordenstal: andert—, halvanden; dritte—, halvtredie etc.; det, der er i Midten: im —en März, midt i; auf der —en Zeit seyn, være halvgaaen (i Svangerskab); fig. om Beskaffenhedens, den indvortes Styrkes Grader, dog uden at bestemme dem nøie; især for: ufuldstændig, ufuldkommen, middelmaadig: Gott nur — dienen; ein —er Gelehrter; i mange Sammens. med Subst. og Verber.

Halb-bauer, m. -s -n, (n. St.) en Bonde, som kun har halv saa megen Ager, som udfordres til en fuldstændig Bondegaard; en Forpagter, som svarer Eieren det Halve af Indkomsterne; —bier, n. -es -e, tyndt Øl, Bordøl, n.; —bruder, m. -s -üder, Halvbroder, c.; —bürtig, aj. som kun har een af Forældrene tilfælles med sine Søskende; —dunkel, n. -s ud. pl. Halvmørke, n., Skumring, c.; —edelstein, m. -es -e, Halvædelsteen, c.; —gelehrte, m. -n -n, Halvlærd, c.; —geschwister, n. -s pl. s. sg. Halvsøskende; —gott, m. -es -ötter, Halvgud, c.; —heit, f. -en, Halvhed, c.; —jährig, aj. halvaarig; —jährlich, aj. halvaarlig; —insel, f. -n, Halvø, c.; —kreis, m. -es -e, Halvkreds, c.; —laut, aj. halv høit, sagte; undseelig, forlegen; —messer, m. -s pl. s. sg. Radius, c., den halve Diameter; —metall, n. -es -e, Halvmetal, n.; —mond, m. -es -e, Halvmaane, c.; —rund, aj. halvrund; —scheid, f. -e, d. T. Halvdeel, c.; —schürig, aj. d. T. om den anden Gang klippede Uld; vulg. slet, overfladig, utidig, overilet; —schwester, f. -n, Halvsøster, c.; —stiefel, m. -s pl. s. sg. Halvstøvle, c.; —stündig, aj. en halv Times, varende en halv Time; —stündlich, aj. hver halve Time; —weg el. —wege, av. s. halbig; —zirkel, m. -s pl. s. sg. Halvcirkel, c.; —tuch, n. -es -ücher, Halvklæde, n. (Tøi, som kun paa den ene Side ligner Klæde).

Halbe, f. -n, (forældr. og n. St.) Side, c.; ogsaa: Halvdeel, c.

Halben, halber, s. Halb.

Hälberling, m. -es -e, (n. St.) Tvetulle, Bastard, c.

Halbig, av. (n. St. d. T.) halv; ogsaa: halv om halv, halvveis, saa temmelig; i denne Betdg. sædv. halbweg el. halbwege.

Halbiren, v. a. d. T. halvere.

Hald, aj. (Sydt.) brat, steil.

Halde, f. -n, (forældr. og Sydt.) Skrænt, Høi, Bakke, c.; (i Bjergv.) Grusbunke, c.

Halen, v. a. vulg. Søsp. hale, trække.

Hälfte, f. -n, Halvpart, —deel, Halvdel, c.: um die — größer, en halv Gang større; Midte, c.: bis zur (auf die) — voll machen, fylde til Midten.

Halfter, f. -n, Grime, c.; (hos Saarlæger) et Slags Bind, som lægges under Kinderne, og gaaer sammen over Hovedet; (n. St.) Sele, Bure—, c.; —geld, n. -es -er, Grimepenge, Drikkepenge til Karlen, som fører en kjøbt Hest til Kjøberen.

Halftern, v. a. ein Pferd —, lægge Grime paa.

Hall, m. -es -e, (sjeld.) Lyd, c., Skrald, Døn, n.

Halle, f. -n, Hal, c.; en bedækket Bygning, et bedækket Sted; især en ved en større Bygning tilbygget, for oven tildækket Hytte el. Bod; Skuur, n.; (n. St.) Krambod, c.; Vaabenhuus, n. (for en Kirke), og en for oven bedækket Forbygning for andre offentlige Bygninger; Vestibule, c.

Halleluja, n. Halleluja, n. (Lov Herren).

Hallen, v. n. m. h. lyde, klinge, skralde, runge.

Halljahr, n. -es -e, (hos Jøderne fordum) Jubelaar, n., hvert 50de Aar.

Hallleute, pl. ud. sg. s. Hallor.

Hallo! halloh! hallo! et opmuntrende Tilraab, f. Ex. til Jagthunde og til Jægerne selv.

Hallor, m. -en -en, Arbeider ved Saltværker.

Hallunke, s. Halunke.

Halm, m. -es pl. -e, naar de ere enkelte, el. —en, naar de ere i utalt Mængde; (Dim. Hälmchen, n. -s pl. s. sg.) Halmstraa, n.; (fordum) Pennepose, Skriverpen, c.; (Sydt.) Straa, Hakkelse, c.

Halmen, v. n. m. h. faae Stengel, skyde ud i Stengel.

Halmknoten, m. -s pl. s. sg. Knude, Led paa Halmstraa, n.

Halonen, pl. ud. sg. Dunstkreds om Solen og Maanen.

Hals, m. -es -älse, Hals, c.: den — drehen; Einem den — brechen; Einem um den — fallen; ogsaa det Indvendige af Halsen, Strube, c., Luftrør, n.: der unrechte —, Vrangstruben; fig. Livet, i nogle Talem.: es kostet dir den —; Personen selv, i nogle Sammens.: Geizhals; d. T. der — an einem Hemde, Skjortelinning, c.; den smalle, øverste Deel paa forskjellige Ting: der — einer Flasche, einer Violine, an einem Anker etc.

Hals-band, n. -es -änder, Halsbaand, n.; —binde, f. -n, Halsbind, n.; —bräune, f. ud. pl. Halsbrynde, c.; —brechend, aj. d. T. halsbrækkende, meget farlig; —drüse, f. -n, Halskjertel, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Halsjern, n.; —gericht, n. -es -e, Halsret, Criminal—, c.; pl. -e, (undert.) den criminelle Jurisdiction; —krause, f. -n, Pibekrave, c.; —starre, f. ud. pl. Halsstivhed, c.; —starrig, aj. blot fig. halsstarrig, gjenstridig; —starrigkeit, f. ud. pl. Halsstarrighed, c.; —tuch, n. -es -ücher, Halsdug, c., —tørklæde, —bind, n.

Hälschen, n. -s pl. s. sg. en liden Hals; fig. et Slags Krave, lidet Halstørklæde.

Halse, f. -n, (Jagtsp.) Jagthundenes Halsbaand; (n. St.) Aaget paa Vognheste; (Søsp.) Hals, c., to stærke Reb i Seilet til dets Strammen.

Halsen, v. a. halse, hale Halsrebet til sig; d. T. omfavne, falde om Halsen.

Halsing el. **Hälsling**, m. -es -e, (Sydt.) en Strikke til at hænge Forbrydere op i.

Halt, m. -es ud. pl. Hold, Styrke, Varighed, c.; Standsning, c.; —machen, gjøre Holdt.

Halt el. —er, av. (Sydt.) nu engang, netop, da, ja visseligen, saa vidt jeg veed.

Haltbar, aj. fast, varig, som holder, som kan forsvares; —keit, f. ud. pl. F—hed, V—hed, c.

Halten, v. i. 1) a. holde: eine S. mit el. in der Hand —; fig. Einen bei seinem Worte —; sich an etw. —; sich an Einen —, forlade sig paa; einen Dieb —; die Hand vor das Gesicht —; sich nicht länger — können, holde, bare sig; etw. geheim —; Einen gut —, behandle; sich —, blive i en Tilstand, ligel. forsvare sig vel; Gesinde —, ime

derholde; eine Rede —; sein Wort —, opfylde; Ordnung —, iagttage; auf el. über etw. —, sørge for Orden ved Noget; eine S. hoch —, skatte, holde i Priis; ligel. med auf og von: viel auf el. von sich —, holde meget af sig selv; dafür —, mene, troe, ei e for; Einen für etw. —; sich etw. für eine Ehre —; Eim. etw. zu gute —, oversee, ikke lægge til Last; Eines Partei —, forsvare ham; sich rechter Hand —, blive paa høire Haand; sich zu Eim. —; sich dazu —. 2) n. m. h. holde, bære, indeholde, rumme, beholde, bevare; es mit Eim. —, være hengiven; die Probe —, findes ægte deri; das wird hart, schwer —, være vanskeligt at opnaae; es läßt sich —, det gaaer an, slæber af, er middelmaadigt, ikke udmærket; d. T. wie hälts? hvorledes gaaer det? hvorledes staaer det sig? halt! hold! stop! bliv staaende!

Halter, av. vulg. Sydt. s. Halt.

Halter, m. -s pl. s. sg. Holder, c.: en Person, som holder Noget; blot i Sammens.; et Værktøi, hvormed man holder.

Hälter, m. -s pl. s. sg. et Sted, hvor man opbevarer Noget; især i Sammens.: der Fisch— ꝛc.

Haltung, f. Holden, Holdelse, c.; Holdning, c. (Legemets); (i Maleri) Holdning, c., den rigtige Fordeling af Lys og Skygge, ud. pl.; Fasthed, c., Hold, n.; det, hvorved en anden Ting holder sig, pl. -en; —slos, aj. uden Holdning, uden Hold, med upassende Opførsel.

Halunke, m. -n -n, vulg. Slurk, Slyngel, c.

Hamen, m. -s pl. s. sg. et pungdannet Næt, hvis Aabning er spændt paa et Tøndebaand; (Jagtsp.) et Næt til Agerhønefangst.

Hämisch, aj. ond, slem, trædsk, lumsk.

Hämling, m. s. Hämmling.

Hamme, 1) m. -n -n, (n. St.) Skinke, Dyre- el. Kalvekølle, c. 2) f. -n, (Sydt.) Ryggen af en Lee.

Hammel, m. -s pl. s. sg. el. Hämmel, Vede, c.; fig. d. T. Slidenunge, c.; (n. St.) Smudsbræmme om en Klædning: —braten, m. -s pl. s. sg. Vedesteg, c.; —fleisch, n. -es, Vedekjød, n.; —keule, f. -n, Vedekølle, c.; —n, v. a. skære, gilde: einen Schafbock.

Hammer, m. -s -ämmer, Hammer, c. (Dim. Hämmerchen, n. -s pl. s. sg.); fig. Hammermølle, c., —værk, n.; især i Sammens. Eisen— ꝛc.

Hammer-fisch, m. -es -e, Hammerhai, c. (Sphyrna); —herr, m. -n -en, et Hammerværks Eier, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Mesteren ved et Hammerværk; —schlag, m. -es, Hammerslag, n., pl. -äge; Hammerskæl, n., ud. pl.; —schmid, m. -es -e, enhver, der arbeider som Smed i et Hammerværk; —werk, n. -es -e, Hammerværk, n.

Hämmerling, m. -es -e, (n. St.) Nisse, Kobold, Bjergtrold, c.; Skarpretter, Natmand; (fordum) Harlekin i Marionetspil.

Hämmern, v. a. hamre.

Hämmling, m. -es -e, en Gilding, Castrat, c.

Hämorrhoiden (5 Stav.), pl. ud. sg. den gyldne Aare.

Hamster, m. -s pl. s. sg. Hamster, c. (Cricetus).

Hand, f. -ände, (Dim. Händchen, n. -s pl. s. sg.) Haand, c.; fig. Side, c., blot i Forbindelse med recht og link; Besiddelsen af en Ting: Eim. etw. in die Hände spielen; Magt, Vold, c.: es steht in Gottes —; de arbeidende el. eiende Personer selv: viele Hände machen kurze Arbeit; der Wechselbrief ist schon in der dritten —; Haand, —skrift, især Underskrift, c.: — und Siegel; Eim. an die — gehen, gaae til Haande; bei der — seyn, være paa rede Haand, være ved Haanden; Eim auf die Hände sehen, see paa Fingre; in den Händen haben, have i Hænde; vor der —, nu, for Øieblikket, for nærværende Tid; nach der —, siden; unter der —, underhaanden.

Hand-arbeit, f. -en, Haandarbeide, n.; —becken, n. -s pl. s. sg. H—bækken, n. (at vaske sig i); —breit, f. ud. pl. Haandsbred, Haandbred, c.; —brieschen, n. -s pl. s. sg. et lidet, fortroligt Brev, Billet, c.; —buch, n. -es -ücher, H—bog, c.: beqvem at bruge; som man næsten daglig bruger; som indeholder Grundlæren til en Konst el. Videnskab; —dienst, m. -es -e, H—tjeneste, c.; især Hoveri med H—arbeide; —eisen, n. -s pl. s. sg. H—jern, n. (at lænke en Fange med); —faß, n. -sses -ässer, s. —becken; —fest, aj. d. T. haandfast, stærk; —fest machen, arrestere, sætte fast; —feste, f. -n, Haandfæstning, c.; —festigkeit, f. ud. pl. Haandfasthed, c.; geld, n. -es -er, H—penge, Handsel, c., de første Penge, en Sælgende modtager om Dagen; —gelöbniß, n. -sses -sse, høitideligt H—slag, som gjøres til Sikkerhed for et Løfte; —gemein, av. blot med werden, komme i H—mænge, —gemæng, c.; —gemenge, n. -s pl. s. sg. H—mænge, H—gemæng, c.; —geschmeide, n. -s pl. s. sg. H—smykke, Armbaand, n.; s. —eisen; —greiflich, aj. blot fig. h—gribelig, meget let at begribe, grandgivelig, som man kan tage og føle paa; —griff, m. -es -e, H—greb, Haandelag, n.; Greb, Haand—, n. (hvorpaa man griber); —habe, f. -n, breit Greb, n., Hank, c., Haandfang, Skaft, n; —haben, v. a. ins. (konjugeres ikke som haben, men rgl. er — habt; ich — habte; gehandhabt) eine S., føre, styre med Haanden; fig. udøve, tagttage, beskytte: die höchste Gewalt —; haandhæve, hævde, holde over; Einen bei seinen Rechten —, beskytte, forsvare; —habung, f. -en, Føren med Haanden; U—lse, T—lse, B—lse, H—lse, Hævd, c.; —kauf, m. -es ud. pl. Salg af Vare efter løselig Bestemmelse af Vægt el. Maal (aus freier Hand el. nach der Hand); Høkren, c., Høkeri, n., Smaahandel, c.; Handsel, c.; —korb, m. -es -örbe, Haandkurv, Hankekurv, Tærve—, c.; —krause, f. -n, Mansket, Haandkruse, c.; —kuß, m. -sses -üsse, H—kys, n.; —langen, v. n. m. h. ins. være H—langer; —langer, m. -s pl. s. sg. H—langer, c.; (underl.) Daglønner, c.; —leiter, m. -s pl. s. sg. Leder, Fører, c.; —leitung, f. -en, Leden, Føren ved Haanden; fig. Underviisning, c., godt Raad, n. ud. pl.; ogsaa en Bog, som indeholder samme, med pl.; —leuchte, —laterne, f. -n, H—lygte, c.; —lich, aj. d. T. handelig, nem at bruge, fig. temmelig, middelmaadig stor el. svær: ein —er Stein; ligel. taalelig, billig; Sydt. haandfast, behjertet; —lohn, m. -es, den Løn, man fortjener ved Haandarbeide; (n. St.) de Penge, som ved en Lehnstagelse maae svares; —pferd,

n. -es -e, den Hest for en Vogn, som spændes paa høire Side af den Hjørner; en Ridehest, som en Herre lader sin Ridekuegt føre efter sig, for i Nødsfald at betjene sig af; —queble, f. -n, (n. St.) H—klæde, n.; —reichung, f. -en, H—rækning; fig. Hjelp, Bistand, c.; —schlag, m. -es ud. pl. blot fig. H—slag, n., H—rækning, c., til Tegn paa et Løftes Forbindtlighed; —schreiben, n. -s pl. s. sg. H—billet, c. (en stor Herres, hvori han taler om sig selv i sg. og ikke som ellers med wir); —schrift, f. -en, H—skrift, Skrift, c. (Gjeldsbrev, n., Gjeldsforskrivning, c., ogsaa Maaden at skrive paa med Hensyn til Trækkene); Manuskript, n.; —schriftlich, aj. skrevet (ikke trykt); egenhændig; —schuh, m. -es -e, Handske, c.; —schuhleder, n. -s pl. s. sg. Handskeskind, n.; —schuhmacher, m. -s pl. s. sg. Handskemager, c.; —siegel, n. -s pl. s. sg. en regjerende Herres Privatsegl, n.; —teller, m. -s pl. s. sg. den indvendige, flade Haand; —treue, f. ud. pl. Troskabsløfte, n., som skeer ved Haandslag; —tuch, n. -es -ücher, H—klæde, n.; —voll, (rigtigere i to Ord) f. pl. Hände voll, H—fuld, c.; fig. d. T. en liden Mængde, et lille Antal; —werk, n. -es -e, H—værk, Profession, c.; fig. samtlige Personer, som drive et fælles H—værk, Laug, n.; —werker, m. -s pl. s. sg. H—værker, H—værksmand, Professionist, c.; —werksbursch, m. -en -en, H—værkssvend, c., især naar han er paa Vandring; —werksmäßig, aj. haandværksmæssig; —werkszeug, n. -es ud. pl. Værktøi, Redskab, n.; —wurzel, f. -n, H—led, n.; —zeichnung, f. -en, H—tegning, c.

Hände-druck, m. -es -ücke, Haandtryk, n.; —klatschen, n. -s pl. s. sg. Haandklap, n.; —ringen, n. -s ud. pl. Hændevrid, c.

Handel, m. -s 1) ud. pl. Handel, c. 2) pl. —ändel, Begivenhed, c., Tilfælde, Anliggende, n.; især: Stridighed, Tvist, Sag, Proces, c. 3) blot pl. Händel, Slagsmaal, Klammeri, n.; —sucht, f. ud. pl. Trættesyge, c.

Handeln, v. 1) n. m. h. handle: virke, være virksom; mit Eim. über el. um etw., afgjøre med, slutte Handel om; mit etw.; von etw., afhandle, være Gjenstand for en mundtlig el. skriftlig Fremstilling; es handelt sich um etw., det angaaer, det kommer an paa, det gjelder, Talen er om.

Handelschaft, f. ud. pl. Handel, c., Handelskab, Kjøbmandskab, n.; —lich, aj. Kjøbmandskab betræffende, merkantilsk.

Handels-diener, m. -s pl. s. sg. s. Handlungsdiener; —genoß, m. -ssen -ssen, H—fælle, c. (Associe); —genossenschaft, f. -en, H—fællesskab, H—selskab, n.; —gesellschaft, f. -en, s. H—genossenschaft; —haus, n. -es -äuser, H—huus, n.; —herr, m. -n -en, den første og vigtigste ved et H—huus; en anseelig Kjøbmand, Grosserer, c.; —mann, m. -es -leute, H—mand, en ringere Kjøbmand, Kræmmer, c.; —platz, m. -es -ätze, H—plads, c.; —recht, n. -es -e, H—ret, c: Ret at handle, ud. pl.; en Rettighed for Handlende; samtlige Love i H—sager; —schiff, n. -es -e, H—skib, Koffardiskib, n.; —stand, m. -es ud. pl. H—stand, c.

Händler, m. -s pl. s. sg. Handler, Kræmmer, Sælger, c.; —inn, f. -en, Handlerske, K—ske, S—ske, c.; sædv. blot i Sammensætn.: Buch—, Korn—, (Nordt.) Mellemhandler, Voldgiver, c.

Handlung, f. -en, Handling, c.: eine gute —; es ist keine — in dem Stücke; die erste —, Act, c., Optog, n.; körperliche —, Bevægelse, Holdning, Stilling, (især en Skuespillers); die — blühet in dem Lande, Handelen; eine Buch—, Gewürz—, Boghandel, Boglade, Urtebod, Urtekramhandel, c.; die — lernen, Handelen (de dertil nødvendige Kundskaber); (Nordt.) Opførsel, c.

Handlungs-diener, m. -s pl. s. sg. Handelsbetjent, Commis, c.; —freiheit, f. -en, Handelsfrihed, c.; —schule, f. -n, Handelsskole, c.; —weise, f. -n, Handlemaade, c.

Hanf, m. -es ud. pl. Hamp, c.; Hampekorn, n.

Hanf-fink, m. s. Hänfling, c.; —korn, n. -es -örner, Hampekorn, n.; —leinwand, f. ud. pl. Hampelærred, n.; —öl, n. -es ud. pl. Hampeolie, c.; —samen, m. -s ud. pl. Hampefrø, n.

Hänfelein, n. (Sndt.) s. Hänfling.

Hanfen, sædv. hänfen, aj. Hampe-, af Hamp.

Hänfling, m. -es -e, Irisk, Graa— (Fugl), c.

Hang, m. -es ud. pl. fig. Hang, Drift, c., stærk Tilbøielighed til Noget; (sjeld.) Skraaning, Brink, c.

Hange-birke, f. -n, Hængebirk, c.; —brücke, f. -n, Hængebro, c.; —leuchter, m. -s pl. s. sg. Lysekrone, c.; —matte, f. -n, Hængeleie, c.; —weide, f. -n, Sørgepil, c.; —werk, n. -es -e, Hængeværk, n.

Hänge-schloß, n. s. Vorlegeschloß; —stock, m. -es -öcke, Hængetræ, n.

Hangen, v. i. n. m. h. hænge: an, über etw.; fig. om det Legeme, paa hvilket andre Legemer hænge: der Baum hängt voll Früchte; d. T. ogsaa hænges: was — soll, ersäuft nicht, den drukner ei, som hænges skal; svæve: über unserm Kopfe —; hælde, være skraa: die Wände —; hænge: den Kopf — lassen; hænge sammen: die Aussagen — nicht zusammen; ogsaa fig. være grundet i, forbundet med hinanden; fig. om Blikke, Øine og Mund: ich hing starr an seinen Blicken; an einer Person el. S. —, elske, være hengiven; d. T. og sjeld., ingen kjendelig Fremgang have, gaae i Staa.

Hängen, v. a. lade hænge: die Ohren, den Kopf — lassen; hænge: das Kleid an die Wand —; den Dieb an den Galgen —, i Galgen; hænge ved, sætte sig fast paa: Kletten — sich an die Kleider; fig. d. T. og foragt.: viel Geld an etw. —, anvende, øde, sætte paa; sich el. sein Herz an Einen el. etw. —, være bevaagen, hengiven; s. hangen i Fortegnelsen over de uregelrette Verber.

Hanke, f. -n, Hestens Hofte, c.; undert. Hestens hele Bagdeel, c.

Hans, m. -ens -en -e, el. Hänse, d. T. Hans, forkortet af Johannes, ud. pl.; fig. (foræld.) ein großer —, Storhans, stor, fornem Herre; den großen —en spielen, agere fornem, pl. Hänse; — Wurst, Hansvurst, Harlekin, Nar, c. ud. pl.; vulg. Mste.: ein dummer —; især i Sammens. Prahl—, pl. —änse; — in allen Gassen, som er allevegne; ogsaa Pebe-

lein; — hinter der Mauer, Kujon, c.
Hänschen, n. pl. s. sg. d. T. Hansemand, c.: som Kjælenavn; om Personer, over hvem Andre gjøre sig lystige: Einen zum — machen.
Hanse (forald. Hansa), f. ud. pl. (forald.) Selskab, Forbund, n., en Forbindelse mellem Flere til eet fælles Maal, og disse forbundne Personer selv.
Hansestadt, f. -ädte, Hansestad, c., en Stad af det forhenværende hanseatiske Forbund.
Hänseln, v. a. optage i et Selskab, ved visse latterlige Skikke indvie til Noget, hense: fig. vulg. Einen, have til Bedste, gjøre latterlig.
Hansgraf, m. -en -en, (n. St.) Dommer i Handelssager.
Hantiren el. **hantieren** (urigt. **hanthieren** el. **handthieren**), v. a. og n. m. h. haandtere, handle med; bestille, forrette Haandarbeide; støie, larme, buldre; handle, drive Haandtering, c.; —rung, f. -en, d. T. Haandtering, Handel og Vandel, c.
Haperig, aj. afbrudt, med idelige Ophold; knortet, ujævn.
Hapern, v. n. m. h. happe; især blot i tredie Person: es hapert, gaaer i Staa, vil ikke fort.
Happ, m. -es -e, d. T. (især Nordt.) Smask, Snap (med Munden); Mundfuld, c.; i denne Betydn. sædv. —en, m. -s pl. s. sg.; —en, v. n. m. h. smaske, snappe, bide; —ig, aj. tilbøielig til Smasken; graadig; forhippet paa; fig. d. T. begjerlig.
Harangue, f. (l. —ghe) -n, en høitidelig Tale, Tiltale; —guiren (l. —ghiren), v. n. m. h. holde høitidelig Tale; fig. føre store Ord, tale meget om Smaating.
Harde, f. -n, Herred, n. (i det Slesvigske); —svogt, m. -es -ögte, Herredsfoged, c.
Harem, m. -s, Harem, n.
Hären, 1) aj. Haar-, af Haar. 2) v. s. Haaren.
Harfe, f. -n, Harpe, c.; —ner, el. **Harfner**, m. -s pl. s. sg. Harpespiller, c.; —nett, n. -es -e, liden Harpe, hvis Spids staaer i Veiret; —nist, m. -en -en, (—inn, f. -en) Harpespiller, (—inde), Harpeslager, c.
Häring, m. -es -e, Sild, c.; der fliegende —, den flyvende Sild, almindelig Flyvefisk; gesalzener —, Spegesild, c.; —sblick, m. -es -e, Sildeglimt, n.; —sbüse, f. -n, et lidet Skib til Sildefangst; —sjäger, m. -s pl. s. sg. en tom Jagt, som seiler de smaa Sildeskibe imøde, tilfører dem Fornødenheder, og stiller dem af med det Fangne.
Harke, f. -n, (n. St.) —n, m. -s, Rive, c.
Harken, v. a. rive; Einen, fig. d. T. ruske, dadle.
Harlekin, m. -es -e, Harlekin, c.
Härling, m. -es -e, en liden Løgplante; Hypoxis.
Harm, m. -es ud. pl. Harme, Ærgrelse, Græmmelse, c.; —los, aj. harmfri; uden at tænke noget Ondt; —losigkeit, f. ud. pl. Harmfrihed, c.; —voll, aj. harmfuld.
Härmen, v. a. sich, harme, græmme, ærgre sig.
Harmonie, f. (3 Stav.) —n (4 Stav.), Harmoni, c.; fig. Enighed, god Forstaaelse, ud. pl.; harmonerende Ting, især Toner, med pl.; —nisch, aj. harmonisk; —nika, f. —ken, Harmonika, c. (et musikalsk Instrument).
Harn, m. -es ud. pl. Pis, n., Urin, c.; —en, v. n. m. h. lade Vandet, pisse; —fluß, m. -sses -üsse, Urinflaad, n. (naar Vandet gaaer uformærkt fra En); —gang, m. -es -änge, Uringang, c.; —kraut, n. -es -äuter, urindrivende Urt; —röhre, f. -n, Urinrør, n.; —strenge, f. —winde, f. og —zwang, m. -es ud. pl. Koldpis, c. (Sygdom).
Harnisch, m. -es -e, Harnisk, n.; —en, v. blot i partic. geharnischt, harniskklædt; —macher, m. -s pl. s. sg. Vaabensmed, Plattenslager, c.
Harpun, m. -es -e, el. -e, f. -n, Harpun, c.; —irer, m. -s pl. s. sg. Harpunerer, c.
Harpye, f. -n, Harpye, c. (i Fabellæren).
Harre, f. ud. pl. d. T. og blot med in: in die — ziehen, trække i Langdrag.
Harren, v. n. m. h. (især Sydt. og digter.) vente, bie: hoffen und — macht Manchen zum Narren; auf etw. —; einer S. (Gen.); auf Gott —, haabe paa; mit etw. —, tøve; (Nordt.) holde ud: ich kann hier nicht —.
Harsch, aj. haard (dog kun om den Haardhed, som hidrører fra et flydende el. fugtigt Legemes Bortdunsten el. Bortflyden); fig. raa, ubehagelig kold (om Luften).
Hart (härter, härtest el. härtst) aj. haard: —e Steine; —es Holz; fig. haard, haardfør, (ikke blødagtig, ikke kjælen): — gewohnt seyn; ubøielig, haardnakket: ein —er Kopf; ufølsom, ubarmhjertig: gegen den Dürftigen — seyn; streng, skarp: ein —er Richter; Eim. —e Vorwürfe machen; som av. undert. tæt, tæt hos, nær ved, (forald.) hårt ved: — an der Stadt; ein —er Buchstab, d. T. som er svært at udtale; umild, ugunstig, bitter: eine —e Antwort; ikke flydende (i de skjønne Konster): eine —e Schreibart; ein —er Pinsel; d. T. lidt suur: —er Wein; das Bier ist —; meget ubehagelig: eine —e Stimme; smertelig: eine —e Krankheit; besværlig: eine —e Zeit; tung: es kommt mir — an; heftig, stærk: ein —er Streit; fei: ein —es Leben; seen: ein —er Bezahler; eine —e Stirn haben, være ublu, uforskammet; einen —en Kopf haben, være tungnem; ogsaa: ubøielig, haardnakket; —hören, være tunghør; mit —er Mühe, stor, megen; —e Eier, haardkogte; —es Geld, grov Courant, Sølvpenge i større Stykker; —es Wasser, som indeholder mange jordagtige Dele; —es Getreide, d. e. Rug, Hvede og Byg (modsat Havre); —es Futter, d. e. Sæd og Bælgfrugter (modsat Hø).
Hart-häutig, aj. haardhudet; fig. ufølsom; —herzig, aj. haardhjertet, ubarmhjertig; —herzigkeit, f. ud. pl. H—hed, U—hed, c.; —hörig, aj. tunghør, lidt døv; —hörigkeit, f. ud. pl. Tunghørighed, c.; —kopf, m. -es -öpfe, En, som vanskeligt begriber; et stivt, egensindigt Hoved; —lehrig, aj. og —lernig, aj. tungnem; —leibig, aj. haardlivet, forstoppet; fig. vulg. gjerrig, fei (til at give); —leibigkeit, f. ud. pl. H—hed, c.; —mäulig, aj. haardmundet, —mulet, især om Heste, som ikke lystre Bidsselet; —mäuligkeit, f. ud. pl. H—hed, c.; —nädig, aj. blot fig. haardnakket, ubøielig, halsstarrig; ogsaa om livløse Ting: eine —nädige Krankheit; —nädigkeit, f. H—hed, U—hed, H—hed, c.; —riegel, m. -s pl. s. sg. almindelig Liguster; vild Korneel, c.; —schlächtig, s. Herzs—.
Härte, f. ud. pl. Haardhed, c., (sjeld.) Hærde, c. (den

Egenskab ved Negel, at det er haardt; s. Hart).
Härten, v. a. hærde, gjøre haard: Eisen; fig. (sjeld.) afhærde, forhærde.
Harten, v. n. m. h. (sjeld.) blive haard.
Hartheit, f. ud. pl. (sjeld.) Haardhed, c. (legemlig).
Härtigkeit, f. ud. pl. (næsten foræld.) Haardhed, Ubeieligh̃ed, c. (i aandelig Forstand).
Härtiglich, av. (foræld.) haardt.
Härtlich, aj. haardagtig, lidt haard; lidt suur; —keit, f. ud. pl. H—hed, c. [Hof).
Hartschier, m. -es -e, Hestgarde, c. (ved det wienske
Härtung, f. ud. pl. Hærden, Hærdning, c.
Harz, 1) m. -es -e, fordum: en skovbevoxet Bjergstrækning; nu: Harzen, Navnet paa en saadan i Nedersachsen. 2) n. -es -e, Harpix, c. og n.; —baum, m. -es -äume, Harpixtræ, n., ethvert Træ, som giver Harpix, især Grantræ, n.; —en, v. 1) a. rense for Harpix, 2) n. m. h. skrabe Harpixen af Grantræer, for at brænde Beg deraf; —icht, aj. harpixagtig; —ig, aj. som indeholder Harpix, harpixet.
Hasard, n. ud. pl. s. Hazard.
Haschen, v. a. gribe, fange, snappe: Hühner —; nach etw. —.
Häscher, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Politibetjent, Bysvend, c.
Hase, m. -n -n, (Dim. Häschen, n. -s pl. s. sg.) Hare, c.; overh. om Hannen og Hunnen, men især om Hannen, da Hunnen til Forskjel kaldes Häsinn; fig. Kujon, Poltron, c., el. ogsaa et pudseerligt Mske.; en Nar.
Hasel, f. -n, Hassel, c.; s. —staude; —busch, m. -es -üsche, s. —gebüsch, og —staude; —gebüsch, n. -es -e, Hasselskov, —lund, c., —krat, n.; —huhn, n. -es -ühner, Hasselhøne; —kätzchen, n. -s pl. s. sg. Hasselrakle, c. (Hasseltræets Blomst); —maus, f. -mäuse, Hasselmuus, et Slags Markmuus, næsten saa store som en Rotte; —nuß, f. -üsse, Hasselnød, c.; —ruthe, f. -n, Hasselqvist, c., —riis, n.; —staude, f. -n, Hassel, el. Hæssel, c., Hasselbusk, c., —træ, n.; —zäpfchen, n. s. —kätzchen.
Häseling, m. -es -e, en Elvfisk, som ligner Brasen.
Haseliren, v. 1) n. m. h. haselere, spøge; gjøre spøgefulde, snurrige Bevægelser. 2) a. Einen, drille, have til Bedste.
Haseln el. **häseln**, aj. Hasseltræs-, af Hasseltræ.
Häseln, v. s. Haseliren.
Hasen-auge, n. -s -n, blot fig. Hareøie, n. (naar det øverste Øienlaag er trukket tilbage, saa at Øiet bliver aabent i Søvne); —fuß, m. -es -üße, Harefod, c.; fig. d. T. et letsindigt, slaneværnt Mske., Gjek, Nar, c.; —haft, aj. hareagtig; spøgefuld; —klein, n. -es -e, Hoved, Hals, Forfødder og Indvolde af en Hare, hvoraf der tillaves især ved Hjelp af Harens Blod en Ret, som kaldes —schwarz, n. -es; —kopf, m. -es -öpfe, Harehoved, n.; fig. d. T. et enfoldigt el. ogsaa et spøgefuldt Mske.; —öhrchen, n. -s pl. s. sg. Anførselstegn, n. ("); —panier, n. -s -e, blot fig. i den Talem. das — — ergreifen, nehmen el. auswerfen, tage Flugten, smøre Haser; —pappel, f. -n, Stovkatost, c.; —scharte, f. -n, Harestaar, n. (Spalte i Harens Overlæbe; en af Naturen el. ved Beskadigelse spaltet Læbe hos Mske.); —schrot, n. -es -e, Harehagel, n.; —schwarz, n. -es ud. pl. s. —klein; —sprung, m. -es -ünge, Harens Spring, n.; (Jagtsp.) Harens Bagfødder; ligel. Sporet af en flygtende Hare; et lidet krumt Been i Ledet nede paa Harens Bagbeen.
Häsinn, f. -en, s. Hase.
Häsitiren, v. n. m. h. hæsitere, stamme i Talen, være uden Beslutning.
Haspe el. **Häspe**, f. -n (—n, m. -s), Hasp el. Haspe, c. (paa en Dør). Stabel, c.
Haspel, m. -s pl. s. sg. Haspe, c. (at haspe Garn paa); Vinde, c., Spil, Gang—, n. (at bevæge Byrder med); fig. (Sydt.) Fuselast, c.; som f. bruges det urigtigt som die Haspe.
Haspelarm, m. -es -e, Haspegreen, c.
Haspeln, v. 1) a. vinde, hisse, bevæge, rykke frem ved Hjelp af en Vinde. 2) n. m. h. haspe.
Haspen, m. s. Haspe.
Haß, m. -sses ud. pl. Had, Nag, n., Hadskhed, c.; — auf Jemanden werfen; — wider, auf ihn haben; — an ihn auslassen, udøse paa.
Hassen, v. a. Einen el. etw., hade; etw. an (hos) Eim.
Hassenswerth, —würdig, aj. hadeværdig, værd at hade.
Hasser, m. -s pl. s. sg. Hader, Fjende, Avindsmand, c.
Haßerfüllt, aj. hadsk, hadefuld.
Häßlich, aj. hæslig, vanskabt, styg, grim; skammelig, lastværdig; d. T. smudsig, ureen, fæl; meget ubehagelig, slem; —keit, f. ud. pl. H—hed, V—hed, G—hed, Sk—hed, L—hed, S—hed, U—hed, c.
Hast, f. ud. pl. Hast, c.; —en, v. n. m. h. haste; —ig, aj. hastig, snar; fig. hidsig, opfarende, ilsfærdig; —igkeit, f. ud. pl. Hastighed, Hidsighed, Opfarenhed, I—hed, c.
Hätscheln, v. a. Sydt. leste for, forkjæle.
Hatschier, m. -s -e, s. Hartschier.
Hatz, f. -en el. **Hatze**, f. -n, (Jagtsp.) Hidsen, c., Jagt med Hunde.
Hau, m. -es -e, (underl.) Hug, n., (i Skov.) Hugst, c.
Haubar, aj. s. hauig.
Haube, f. -n, (Dim. Häubchen, n. -s pl. s. sg.) Hue, c.; især hos Fruentimmer, Sæt, Hovedtøi, n., Kappe, c.; Hætte, Top, c. (forskjellige Slags Bedækninger af den øverste Deel af livløse Legemer; den øverste Deel af mange Ting, f. Ex. paa Fuglene; den øverste Deel af Hovedet, el. ogsaa en Busk Fjeder paa Hovedet af nogle Fugle); Kengehatten (den anden Mave hos drøvtyggende Dyr).
Häubeln, v. a. og
Hauben, v. a. sætte Hue el. Hætte paa.
Hauben-drossel, f. -n, Sidensvands, c.; —lerche, f. -n, Toplærke, c.; —meise, f. -n, Topmeise, c.; —stock, m. -es -öcke, Hueblok, c., Stabilkenhoved, n.
Hauberg, m. -es -e, (i Slesvig) Stuehuus, Lo og Staldrum, en Bygning med heelt Sivtag.
Haubitze, f. -n, Haubits, c.
Haublock, m. -es -öcke, Huggeblok, c.
Hauch, m. -es -e, Aandepust, n., Aande, c., Aandens Udstøden; fig. enhver Luft; Pust, Vind—, n.; Vifting, Luftning, c.
Hauch-buchstab, m. -ens, -en, ethvert Bogstav, der

udtales med et betydeligt Aandepust; især Bogstavet h; —laut, m. -es -e, Aandelyd, c.

Hauchen, v. 1) n. m. h. aande, udstede Aanden; fig. (om Vinden) blæse. 2) a. aande: die Blumen — Wohlgerüche; fig. Eim. Muth in die Seele —.

Haudegen, m. -s pl. s. sg. Sabel, c. (forskjellig fra Stoß—); fig. djærv Kriger, Storpraler, c.

Hauderer, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Hyrekudsk, c. (svarende til den italienske Veturino).

Haue, f. -n, Hakke, c., (i Bjergv.) en Trahammer, hvormed Jernstene bankes smaa.

Hauen, v. i. (ogsaa undert. rgl.) a. hugge: Einen mit dem Degen —; fig. Holz —, hugge, fælde; Gras, Getreide —, meie, slaae; Fleisch —, Holz —, hugge smaat, hugge itu; Balken rc —, tilhugge, danne ved Hugning; (om adskillige Dyr) ogsaa v. n. hugge, hakke, pikke, bide, saare med Tænderne el. Snabelen; hugge, erholde ved el. bearbeide med Meisel el. Hammer; slaae, pidske (især med Riis).

Hauer, m. -s pl. s. sg. Hugger, En, som hugger; et Værktøi til at hugge med; (i Bjergv.) den, som hugger Ertsen løs i Gruberne (ein Häuer); (Jagtsp.) et Han-Vildsviin, naar det er 5 Aar gammelt; ligel. Huggetand, c. (die Hauer, Hauzähne).

Haufe, m. -ns -n el. -n, m. -s pl. s. sg. (Dim. Häufchen, —lein, n. -s pl. s. sg.) Hob, Bunke, Dynge, c.: in, zu Haufen el. zu Haufe tragen, sammeln, bære, samle i Dynge; etw. über den Haufen stoßen, werfen, støde, kaste omkuld, tilintetgjøre; über den Haufen fallen, falde saa lang man er; über den Haufen schießen, skyde ned; fig. Hob, Mængde, Klynge, Flok, c.; der große, el. gemeine —, den store Hob, den gemene Mand, Almuen; ein — Holz, (n. St.) 4 Favne.

Häufeln, v. a. gjøre smaa Hobe.

Häufeln, n. -s ud. pl. Rambus, c. (et Slags Kortspil).

Häufen, v. a. dynge, hobe, samle i Bunke; fig. Verbrechen mit Verbrechen —; sich —, blive talrigere, tiltage, voxe.

Haufenweise, av. i Hobe, hobeviis; fig. i Mængde, c.

Häufig, aj. i Mængde; fig. hyppig, ofte; —keit, f. ud. pl. Hyppighed, c.

Häufung, f. -en, (sjeld.) Dyngen, Samlen i Bunke.

Hauig, aj. (i Skovv.) huggefærdig, hugbar.

Hauk, m. -es -e, d. T. Drebel, c. (i Halsen); et Slags Stær paa Hestenes og Hornqvægets Øine.

Hauklinge, f. -n, Sabelklinge, c.

Haupt, n. -es -äupter, Hoved, n.; ogsaa i mange Sammens.: —binde; —weh rc.; fig. den Deel af en Seng, Ligkiste el. Grav, hvor Hovedet hviler; Hovedgjerde, n.; ogsaa med et gammelt pl.: zu den Häupten; den fornemste blandt flere Personer, især naar deres Værdighed ogsaa medfører Magt til at befale; undert. ogsaa enhver Person: es fehlt kein theures —; ein graues —, en Olding; den Feind aufs — schlagen, totalt; Hoved, Qvægs —, n.; især Nordt.; en Tings øverste rundagtige Deel, især paa Kaal og Salat, (der Kopf); det Øverste af en Ting, f. Ex. af en Blomst, (der Kopf); forskjellige fremragende Dele af en Ting, især for saavidt de skulle afholde andre Tings Magt, f. Ex. Skraaningen af et Dige el. en Vold; Bolværk rc.; det ypperste, vigtigste, fornemste; især i mange Sammens.: —artikel; —summe rc.

Haupt-fall, m. -es -älle, et vigtigt Tilfælde, der indeholder Grunden til mange andre; (i Lehnsv.) en Lehnsherres el. ogsaa en Lehnsmands Død; —mann, m. -es -änner el. -leute, Høvding, Hovedsmand, Øverste, c., blot i Sammens.: Landes —; især: Capitain, c.; hans Kone hedder —mannsfrau, f. -en, men i Tiltale —männinn, f. -en; —mannschaft, f. -en, Hovedsmands Værdighed, Capitainsplads, c., ligel. det District, Hovedsmanden er sat over; blot i Sammens.; —mast, m. -es -en, Stormast, c.; —nenner, m. -s pl. s. sg. General-Nævner, c. (i Regnek.); —quartier, n. -es -e, Hovedqvarteer, n. (ved en Armee el. et Corps); —sächlich, aj. især av. fornemmelig, nærmest, umiddelbart og egentligen; —seite, f. -n, (paa Mynter) den Side, paa hvilken Brystbilledet findes, Avers, c.; Hovedside, den vigtigste, fornemste Side; —sprache, f. -n, Stammesprog, Moder—, n.; —stadt, f. -ädte, Hovedstad, c.; —städter, m. -s pl. s. sg. Hovedstads Beboer; —stärke, f. ud. pl. fornemste Styrke, Force, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Hovedstol, Capital, c.; —wort, n. -es -örter, Hovedord, Substantiv, n.; —zahl, f. -en, Hovedtal, Grund—, Cardinal—, n. [Ord.

Häuptel, n. -s pl. s. sg. Dim. af Haupt; s. dette

Häupteln, v. a. sich, sætte Hoved (om Salat og Kaal).

Häuptling, m. -es -e, Overhoved, n., en Mængdes, et Folks Anfører; —s, av. hovedkulds, paa Hovedet.

Haus, n. -es -äuser, (uden Indkjørsel) Huus, n.; (med Indkjørsel) Gaard, c.; indesluttet Rum, n.; i Sammens.: Korn—; Hühner— rc.; en bedækket Bygning til alleslags Forretninger; i Sammens.: Back—; Wasch— rc.; en til Bolig for Mskr. bestemt Bygning; med præp. nach, von og zu staaer det som av.: nach Hause gehen, gaae hjem; zu —e seyn, være hjemme; von —e kommen, komme hjemme fra; ein Schalk von —e aus, ret en udlært Skjelm; zu —e, (om livløse Ting) indenlandsk; Forstue, c.; fig. alle i et Huus boende Personer, ud. pl.; Familie, Huusholdning, c. ud. pl.; Handelshuus, n.; Familie, Slægt, Æt, c.

Haus-arm, aj. huusarm; —backen, s. —geb—; —bedarf, m. -es ud. pl. Huusbehov, n.; —besitzer, m. -s pl. s. sg. H—eier, Gaardeier, c.; —blase, s. Hausenblase; —ehre, f. ud. pl. Husets (Familiens) Ære, c.; fig. Konen i Huset; især i Spøg; —flur, f. -en, Forstue, c.; —frau, f. -en, Hustru, Kone, c.; Konen i Huset, Madmoder, c.; en Kone, som har at sørge for et Huses Sikkerhed og Reenlighed, el. ogsaa d. T. Konen til den Mand (—mann, m. -es -änner), som i nogle Stæders store Huse sørger derfor, ogsaa: —mannsfrau; —friede, m. -ns el. -n, m. -s ud. pl. H—fred, c.; —gebacken, aj. (blot om Brød) hjemmebagt; d. T. —backenes Brod, el. Hausbackenbrod; —geflügel, n. -s ud. pl. Fjederkræ, Fjederkreature; —genoß, m. -ssen -ssen (ssinn, f. -en), de, der boe tilsammen i et fælles Huus, Medbeboer, c.; (n. St.) Leier, c.; H—folk, Familie og Tyende; —geräth, n. -es ud. pl. H—geraad, Bohave, Bostab, n.; —gesinde, n. -s ud. pl. H—,

folk, Tyende; —gottesdienst, m. -es ud. pl. H—andagt, c.; —hahn, m. -es -ähne, Gaardhane, c.; —halten, v. i. n. m. h. (bedre Haus halten), holde Huus, forestaae et Huus el. Huusvæsen; mit etw. —, spare paa; fig. larme, støie, husere; —hälter, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) H—holder, (—ske), c.; —hälterisch; el. hold. —hältig, aj. h—holderst; sparsom; —hältigkeit, f. ud. pl. Sparsomhed, god Oeconomi, c.; —haltung, f. H—holdning, Oeconomi, c. ud. pl.; Familie, c., det huuslige Selskab, pl. -en; —hammel, m. -s pl. s. sg. d. T. Hjemmesidder, i Spøg, en Person, som altid sidder hjemme; Stuesidder, c.; —herr, m. -n -en, H—eier, H—vert, c.; Herren i Huset, H—bonde, c.; —hoch, aj. d. T. høi som et Huus; —hofmeister, m. -s pl. s. sg. s. Hofmeister; —hund, m. -es -e, Gaardhund, c.; —jüngfer, f. -n, H—eierens ugifte Datter; H—jomfru, H—holderske, c.; —kauf, (Häuser—) m. -es -äufe, H—kjøb, n.; —knecht, m. -es -e, Gaardskarl, c.; —kost, f. ud. pl. d. T. daglig Mad, H—mandskost, c.; —kreuz, n. -es ud. pl. H—kors, n.; —laub, n. -es ud. pl. H—løg, n., almindelig Sempervin, c.; ogsaa —lauch, n. -es, og —wurz, f.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. H—lærer, c.; —leinwand, f. ud. pl. hjemmegjort Lærred, n.; —leute, pl. H—folk; Tjenestetyende, Leiere; —magd, f. -ägde, Tjenestepige, Pige, c.; —mann, m. -es -änner, H—mand, c.; (Nordt. undert.) enhver Bonde; (n. St.) Taarnvægter, c.; s. —frau; —mannskost, f. ud. pl. d. T. H—mandskost, daglig Mad, c.; —marder, m. -s pl. s. sg. H—maar, Steen—, c.; —miethe, f. -n, Leiecontract; H—leie, c.; —mittel, n. -s pl. s. sg. H—raad, n., et simpelt Lægemiddel; —mutter, f. -ütter, H—moder, c.; —mütterlich, aj. h—moderlig; —postille, f. -n, H—postil, c.; —rath, m. -es -äthe, H—geraad, Bohave, n.; —recht, n. -es ud. pl. Ret at befale i sit eget Huus, H—ret, c.; —sässig, s. Ansässig; —schlachten, n. -s ud. pl. Indslagtning til H—holdningen for et Aar; —schlange, f. -n, Æskulapsnog, c.; —schlüssel, m. -s pl. s. sg. Gadedørsnøgle, Port—, c.; —schwalbe, f. -n, H—svale, c.; —stand, m. -es ud. pl. H—stand, c., den huuslige Stand; —suchung, f. -en, H—undersøgelse, c.; —tafel, f. -n, H—tavle, c. (i Catechismussen); —teufel, m. -s pl. s. sg. H—djævel, c.; en trættekjær Person i den huuslige Familie; Brushane (Fugl), c.; —thier, n. -es -e, H—dyr, n.; —thür, f. -en, H—dør, Gadedør, Port, c.; —unke, f. -n, Kjeldertudse, c.; —vater, m. -s -äter, H—fader, Familie—, c.; —väterlich, aj. h—faderlig; —verwalter, m. -s pl. s. sg. H—hovmester, c.; —vogt, m. -es -ögte, (n. St.) H—foged, c.; (andre St.) Stokkemand, Slutter, c.; —vogtei, f. -en, H—fogderi, n.; (n. St.) offentligt Fængsel; —wesen, n. -s ud. pl. H—væsen, n.; —wirth, m. -es -e, H—eier, H—vert, Vert, c.; Herre i Huset, H—bonde, H—holder, c.; —wirthinn, f. -en, Vertinde; Kone i Huset, Madmoder, c.; —wirthschaft, f. ud. pl. H—væsenets Bestyrelse, H—holdning, c.; —wurm, m. -es -ürmer, s. Blindschleiche; —zins, m. -es -en el. -e, H—leie, Leie, c.

Häuschen, n. -s pl. s. sg. Dim. af Haus; s. dette Ord; aus dem — seyn, ude af Fatning, uden Besindelse, beruset; (n. St.) d. T. Privet, Lillehuus, n.

Hausen, v. 1) n. m. h. fig. larme, støie, haandtere, behandle ilde, holde slemt Huus med; (især Sydt.) boe, være tilhuse; holde Huus, føre Huusholdning. 2) a. Einen, huse, herbergere.

Hausen, m. -s pl. s. sg. Huusblæsstør (Fisk), c.; —blase, f. -n, Luftblæren i denne Fisk; Huusblas, c. ud. pl.; —rogen, m. -s ud. pl. s. Caviar.

Hausiren, v. n. m. h. falbyde Vare el. bette fra Huus til Huus; husere, larme, støie, holde ilde Huus.

Hausirer, m. -s pl. s. sg. Bissekræmmer, c.

Häusler, m. -s pl s. sg. Inderste, Huusmand, c.; —inn, f. -en, Inderstes Kone, Huusmandskone, c.

Häuslich, aj. huuslig, Huus-, som hører til Huset; sich — niederlassen, bosætte sig; fig. huuslig, tarvelig, huusholderst, sparsommelig; —keit, f. ud. pl Huuslighed, T—hed, Sparsommelighed, c.

Haußen, av (n. St.) d. T. uden for Huset, ude, derude.

Haut, f. -äute, Hud, c., Skind, n.; dünne —, tynd Hud, Hinde, c.; die — der Schlange, Ham, c.; Skal paa Frugter, Kjerner, Blomsterløg ꝛc.; Skind paa Melk; Flede; eine gute —, d. T. et godt Skind, et godt Mſke.

Haut-farbe, f. -n, Hudfarve, c. (Teint); —krankheit, f. -en, Hudsygdom, c.

Hautbois (d. T. die Hoboh), m. pl. s. sg. Hoboe, c. (et musikalsk Instrument); —boist, m. -en -en, (d. T. Howist) Hoboist, c.

Häutchen, n. -s pl. s. sg. (Dim. af Haut) liden el. tynd Hud; Hinde, c.

Häuteln, v. a. (i Kjøkkener) einen Hasen —, aftrække den fine paa Kjødet værende Hud, efterat Bælgen er afslaaet.

Häuten, v. a. flaae, trække Huden af: einen Hasen; sich —, skifte Hud, Ham, skyde sin gamle Hud, (om Slanger og nogle Insecter).

Häuticht, aj. hudagtig.

Häutig, aj. som har Hud; især i Sammens.: dick— ꝛc.

Häutung, f. -en, Hudskiftning, c.

Hauzahn, m. -es -ähne, Huggetand, c. (hos Sviin).

Haverei, el. —rie, f. ud. pl. s. Haferei.

Hav og Hayn, m. s. Hai og Hain.

Hazard (l. Hasahr), m. -es ud. pl. Hazard, c.; —iren, v. a. hazardere, sætte paa Spil, vove.

He! el. heh! interj. d. T. he! hvad? (til at spørge med); hei! hei da! (heda) (til at kalde med); til at betegne en Uvillie, en lydelig Glæde, og, eftere gjentaget, Efterligneslsen af en høi Latter (he, he, he!).

Hebamme, f. -n, Jordemoder, c.

Hebarm, m. -es -e, Hævearm, c. (i Mekaniken).

Hebarzt, m. -es -ärzte, Fødselshjelper, Accoucheur, c.

Hebe, f. -n, Hæver, c. (som hæver); det Hævede; (n. St.) Afgift, c.

Hebebaum, m. -es -äume, Løftestang, Vægt—, Haandspade, c.

Hebeisen, n. -s pl. s. sg. Jernstang, Kofod, c.

Hebekorb, m. -es -örbe, Klædekurv, c.; (flad, langagtig, med Hanke paa begge Sider).

Hebel, m. -s pl. s. sg. Løftestang, Vægtstang; Denkraft, Drivefjeder, c. (i Mekaniken); fig. Bevæggrund

bevægende Aarsag, c.; (n. St.) Suurdei, c.

Hebelade, f. -n, et Redskab i Form af en langagtig Kasse, til dermed at løfte svære Byrder paa en Vogn; Løftemaskine, c.

Hebemahl, n. -es -ähler, (n. St.) Reisegilde, n. (for Haandværksfolkene, naar de have reist en Bygning).

Heben, v. i. a. Einen el. etw., hæve, løfte; fig. om adskillige Handlinger, der ere forbundne med en Hæven, en Opløften: einen Schatz —, grave op; ein Kind aus der Taufe —, holde over Daaben; ein Haus —, reise; Einkünfte, Abgaben, Geldsummen —, hæve, oppebære, tage imod; einen Streit, eine Krankheit, hæve, ende, skaffe bort; hæve, gjøre fremstaaende (især hos Malere); Einen, sich —, tildele Ære, Anseelse, Formue, c.; (foræld.) begive sig bort.

Heber, m. -s pl. s. sg. Hæver, c. (som hæver el. løfter op); især i Sammens.; Hævert, Hæver, c., det samme som Hebarm og Hebeisen.

Hebezeug, n. -es -e, Løfteredskab, n., —maskine, c.

Hebräer, m. -s pl. s. sg. Hebræer, c.

Hebung, f. Hæven, Løften, c. ud. pl.; Hævelse, Opheiethed, c.; (n. St.) Oppebørsel, Indkomst, Afgift, c. pl. -en; —sbeamte, m. -n -n, Oppebørselsbetjent, c.

Hechel, f. -n, Hegle, c.; —n, v. a. den Hanf, den Flachs —, hegle; fig. Einen, s. Durchhecheln.

Hechse, f. s. Häckse.

Hecht, m. -es -e, Gjedde (Fisk), c.; —grau, aj. graa som en Gjedde, blaagraa; —kraut, n. -es ud. pl. Vandax, c. (Plante); —schimmel, m. -s pl. s. sg. blaagraa Skimmel, c.

Heck, n. -es -e, især Nordt. en Indhegning med Lægter; en bred Stakitdør; Laage, c., Led, n.; (paa Skibe) Speil, n.

Heck-feuer, n. -s ud. pl. Fyren af Blinkerne; —groschen, m. -s pl. s. sg. s. —thaler; —jagen, n. -s pl. s. sg. Klapjagt gjennem Krat; —jäger, m. -s pl. s. sg. Krybskytte, c.; —icht, aj. hækkelignende; —ig, aj. bevoxet med Hækker; —männchen, n. -s pl. s. sg. en Aand, som paa Befaling bringer Penge; Aladdins Lampe; —pfennig, m. -s -e, s. —thaler; —thaler, m. -s pl. s. sg. Lykkedaler, Hækkedaler, c. (som efter Overtroen formerer sig); (n. St. d. T.) uægte, falsk Daler; —zeit, f. -en, Hækketid, Yngle—, c.

Hecke, f. -n, Fuglenes Ynglen; Hækken, c. ud. pl.; Yngletid, Hækketid, c. ud. pl.; Hækkebuur, n.; en Rede Fugleunger; en tornet Busk; Hække, c. (i Haver); levende Gjerde, n.

Hecken, v. n. m. h. hække, yngle, klække ud; egentl. blot om Fugle, som parre sig; fig. vulg. om Mskr.

Hecken-beere, f. -n, Stikkelsbær, n.; —hopfen, m. -s ud. pl. vild Humle; —rose, f. -n, vild Rose, Hyben, c.; —schere, f. -n, Hækkesax, c.; —schnarre, f. -n, Vagtelkonge, (Fugl) c.; —weißling, m. -es -e, Hvidtornens Papillon (Sommerfugl); —zaun, m. -es -äune, levende Gjerde, n.

Heckerling, m. og **Hecksel**, n. -s ud. pl. s. Häckerling.

Heckig, aj. bevoxet med levende Gjerde, n.

Hede, f. ud. pl. (Nordt.) Blaar, n., Tave, c. (af Hamp og Hør); —n, aj. Blaar-, som er af Blaar.

Hederich, m. -s ud. pl. Agerkaal, c. (Plante).

Hedschra, f. ud. pl. Muhameds Flugt fra Mekka til Medina; den tyrkiske Tidsregnings Begyndelse.

Heer, n. -es -e, Hær, Skare, Mangfoldighed; især: Krigshær, c.

Heer-bann, m. -es ud. pl. (foræld.) Hærstævne, n., den Opfordring, som fordum udgik til Ridderskabet, at indfinde sig ved Hæren; —biene, f. -n, Revbi, c.; —flüchtig, aj. forladende Fanen; — —werden, desertere; —flüchtiger, m. -s pl. s. sg. Deserteur, c.; —führer, m. -s pl. s. sg. Hærfører, Feltherre, c.; —gans, f. -änse, blaa el. askefarvet Heire, c. (Fugl); —geräth, n. -es ud. pl. (fordum) alle de Krigsredskaber, som udfordres i Krigen og til sammes Førelse; —gewette, n. -s ud. pl. (fordum) en Krigsmands Rustning, hans bedste Klæder og Klenodier (som tilfaldt hans nærmeste mandlige Arving); —rauch, m. -es ud. pl. Brandløage, c.; —schaar, f. -en, Hær, Hærskare, c.; (foræld.) Legion, c., Regiment, n.; —schau, f. ud. pl. Hærskue, Revue, Mynstring, c.; —schnepfe, f. -n, Bekasine, (Fugl) c.; —straße, f. -n, Kongevei, Lande—, c.; —strom, m. -es -öme, en stor, bred Strøm; et Lands Hovedstrøm; —zug (—eszug), m. -es -üge, Hærtog, n., Marsch, c.

Heerd, m. og —e, f. s. Herd, —e.

Heeren, v. a. (foræld.) befrige.

Hefe, f. sædvanlig pl. —n, Bærme, c., Bundfald, n.; fig. die — eines Volks, den laveste Pøbel; auf die — kommen, auf den — sitzen, d. T. være paa det sidste, ikke kunne videre.

Heficht, aj. som smager af Bærme, seer ud som —.

Hefig, aj. bærmet, tyk af Bærme.

Heft, 1) n. (el. m.) -es -e, Hefte, Greb, Haand—, Haandfang, Skaft, n., Haul, c.; Hage, Hægte, Krog, c. 2) n. -es -e, Hefte, n. (Papir, Deel af en Bog &c.).

Heftchen el. **Heftel**, n. -s pl. s. sg. Dim. af Heft; Sydt. ogsaa: Knappenaal, c.

Hefteln, v. a. befæste med Hægter, Sydt. ogsaa: med Knappenaal, c.

Heften, v. a. hefte, befæste for kort Tid med Søm: eine Leiste —; befæste med Knappenaal, især Sydt.; binde fast; sye fast; især: rie (sye med lange Sting); fig. seine Augen, Gedanken &c. auf etw. —, hefte, rette vedholdende.

Heftfaden, m. -s -äden, Rietraad, c.

Heftig, aj. heftig; stærk, voldsom, hidsig; —keit, f. ud. pl. H—hed, Styrke, V—hed, H—hed, c.

Heftler, m. -s pl. s. sg. den strengeste Sect af Gjendøbere.

Hegen, s. Hägen.

Heh! interj. s. He! —

Heher, f. s. Häher.

Hehl, m. el. n. indecl. (foræld.) Skjul, Dølgsmaal, n.; —en, v. a. skjule, dølge; fortie; hæle; bedre ver—; —er, m. -s pl. s. sg. Hæler, c.

Hehr, aj. (foræld.) høi; fig. opheiet, hellig, kjær, dyrebar; (sjeld.) glad.

Hei! interj. hei! ogsaa heida! heisa! heida! heisa!

Heide, 1) m. -n -n, (—dinn, f. -en) Hedning, c.; overh. Vantro, c. 2) f. -n, Hede, Lyng—, c.; en med Naaletræer bevoxet Slette; (n. St.) Skov, c.

Heide-bereiter, s. Heidereiter; **—biene**, f. -n, Skovbi, c.; **—grütze**, f. ud. pl. Boghvedegrød, c.; **—korn**, n. -es ud. pl. Boghvede, c.; **—kraut**, n. -es -äuter, Hedeurt, Lyng, c.; **—lerche**, f. -n, Skovlærke, c.; **—reiter**, m. -s pl. s. sg. Skovrider, c.; **—torf**, m. -es -e, Græstørv, c.

Heidelbeere, f. -n, Bølle, c., Blaabær, n.; Tyttebær, Tyttebær, n.

Heiden-bekehrung, f. -en, Hedningeomvendelse, c.; **—glauben**, m. -s ud. pl. H—tro, c.; **—haut**, f. ud. pl. Arpe, c. (paa spæde Børns Hoveder); **—leben**, n. -s ud. pl. H—liv, c.; **—thum**, n. -s ud. pl. Hedenskab, n.; Hedningene.

Heidnisch, aj. hedensk.

Heiduck, m. -en -en, Heidukke, c.; (i Ungarn) en let bevæbnet Soldat.

Heie, f. -n, Trahammer, c. (hos forskjellige Haandv.); **—n**, v. a. slaae med Trahammeren; (n. St.) fig. forurolige, plage.

Heil, aj. heel, lægt, helbredet; d. T. uskadt, ufortæret; (Nordt.) heel, ganske udeelt, uadskilt; (foræld.) sund.

Heil, n. -s ud. pl. Held, n., Lykke, Velfærd, Lyksalighed, c.; med Dat.: heil dir etc., hil dig, vel dig; — Gott, lovet være Gud, Gud skee Tak; (foræld.) Sundhed.

Heil-anstalt, f. -en, Lægeanstalt, c.; **—bad**, n. -es -äder, Sundhedsbad, n.; **—bar**, aj. lægelig, helbredelig; **—bringend**, aj. heldbringende; **—brunnen**, m. -s pl. s. sg. Sundhedsbrønd, c.; **—butte**, f. -n, Helleflynder, c.; **—jahr**, n. -es -e, et heldbringende Aar; (foræld.) ethvert Aar efter Christi Fødsel; **—kraft**, f. ud. pl. Lægekraft, c.; **—kräftig**, aj. som har Lægekraft; **—kunde**, f. ud. pl. Lægevidenskab, c.; **—kundig**, aj. lægekyndig; **—los**, aj. usalig, ugudelig, lastefuld, forvorpen; fig. vulg. yderst ubehagelig, daarlig, taabelig; **—losigkeit**, f. ud. pl. Usalighed, Ugudelighed, L—hed, F—hed, Daarlighed, c.; **—mittel**, n. -s pl. s. sg. Lægemiddel, n.; **—monat**, m. -es -e (fordum), December, c.; **—sam**, aj. lægende, helbredende, sund; fig. god, nyttig, tjenlig, fordeelagtig; **—samkeit**, f. ud. pl. Sundhed, Godhed, Tjenlighed, c.; **—smittel**, n. -s pl. s. sg. Naademiddel, n.; **—sordnung**, f. -en, Naadekald, n., Indbegrebet af de christelige Troeslærdomme; **—wurzel**, f. -n, Lægerod, c.

Heiland, m. -es -e, Frelseren (Jesus); (foræld.) Befrier, Frelser, c.

Heilen, v. 1) n. m. s. helbredes, heles, læges. 2) a. hele, læge: eine Wunde —; Eim. eine Wunde —; fig. helbrede: Einen von einer Krankheit —; Einen, el. eine Krankheit —; ogsaa befrie: Einen von einem Grame; Sydt. skære, gilde.

Heiler, m. -s pl. s. sg. Helbreder, Læge, c.; (Sydt.) Vallak, en ung skaaren Hest.

Heilig, aj. hellig; især om Gud; der —e Geist, den Helligaand; om Mstr. efter Døden: Salige; Helgen, c.; gudelig, gudfrygtig; ukrænkelig, sikker for Misbrug; afsondret fra profant Brug; helliget til Guds Tilbedelse; d. T. (foragt.) Hykler, Skinhellig, c.; die —e Schrift, den hellige Skrift, Bibelen; die —e Geschichte, Religionshistorien; der —e Tisch, Alteret; die —e Woche, den stille Uge; der —e Abend, Helligaften; der —e Monat, Christmaaned (December); fig. høitidelig, ærværdig, majestætisk.

Heiligen, v. a. helliggjøre, hellige, indvie; (i Bibelen) erkjende og bekjende Guds Hellighed: geheiliget werde dein Name; **—gung**, f. -en, H—relse, H—gelse, I—lse, c.

Heiligen-bild, n. -es -er, Helgenbillede, n.; **—dienst**, m. -es -e, H—tjeneste, c.; **—geschichte**, f. -n, Helgenhistorie, c.; **—sage**, f. -n, H—sagn, n., Legende, c.

Heiligkeit, f. ud. pl. Hellighed, c.

Heiligthum, n. -es -ümer, Helligdom, c., Gudshuus, Tempel, n.; Reliquie, Helgenlevning, c.

Heiligung, s. Heiligen.

Heilung, f. -en, Helen, Lægen, Lægning, Helbredelse, c.; **—smittel**, n. -s pl. s. sg. Lægemiddel, Helbredelses—, n.

Heim, m. og n. -es -e, (foræld.) Gjerde, n., Indhegning; Omkreds, c.; Huus, n.; Bolig, c.; By, Flække, c. (Manheim etc.); Hjem, n.

Heim, av. d. T. hjem (om sit Huus, Fødested, Opholdssted og Fædreland); i Forbindelse med mange Verber: —gehen (fig. ogsaa: døe); —kommen (fig. ogsaa: blive gjengjeldet); Eim. —leuchten, lyse hjem; fig. affærdige, prygle bort, prygle hjem; —fallen, hjemfalde; —geben og —stellen, henstille, overgive: seine Sache Gott (Dat.) — —; sich — sehnen, længes hjem, have Hjemvee; —weisen, hjemvise, afvise.

Heim-bürge, m. -n -n, (n. St.) en Byes Kæmner el. underf. Syndicus; Birkedommer; (i Norge) Sorenskriver; en Øvrighedsperson, som dømmer i Markstridigheder; Raadstuetjener, c., Retsbud, n.; **—fahrt**, f. -en, Hjemreise, c.; ligel. sin Bruds Hjemførelse; **—fall**, m. -es -älle, (Retssp.) Hjemfald, n.; **—fällig**, aj. hjemfaldelig, som kan hjemfalde; **—führung**, f. -en, Hjemførelse (især en Bruds); **—kehr**, f. ud. pl. Hjemkomst, c.; **—lich**, aj. hemmelig, lønlig, skjult, forborgen, dulgt; (fordum) hjemme værende; beslægtet; fortrolig; (om Dyr) tam; (endnu) hjemlig, behagelig, stille, sikker; eine —liche Laterne, Tyvelygte, c.; das —liche Gemach, Privetet; **—lichkeit**, f. Hemmelighed, Hemmelighedsholden, c. ud. pl.; Tingen, som holdes hemmelig, pl. -en; **—steuer**, f. -n, (n. St.) Udstyr, n., Medgift, c.; **—suchen**, v. a. fig. (i Bibelen og Theol. om Gud) være nær hos; især: hjemsøge, straffe; Einen, (foræld.) besøge; **—suchung**, f. -en, Besøgelse, Hjem—, Straffedom, c.; **—tücke**, f. -n, Lumskhed, skjult Ondskab, Underfundighed, c., Lyst til hemmeligt at skade Andre, ud. pl.; det Onde, den Skade, som hemmelig paaføres en Anden; **—tückisch**, aj. lumsk, ondskabsfuld, trædsk, underfundig; **—wärts**, av. hjemad, hjem efter; **—weg**, m. -es -e, Hjemvei, —reise, c.; **—weh**, n. -es ud. pl. Hjemvee, c.

Heimath, f. pl. (sjeld.) -en, Hjem, n., Fødested, Fædreland, n.; **—lich**, aj. hjemlig, fædrelandsk; **—los**, aj. uden Hjem, uden Fædreland; **—srecht**, n. -es ud. pl. Indfødsret, c., Indigenat.

Heimchen, n. -s pl. s. sg. og **Heime**, f. -n, Faarekylling, c.

Heimeln, v. n. m. h. vække hjemlige Følelser; føle

Hjemvee.

Heimisch, aj. hjemlig; som haves i Hjemmet; fremstaaet paa et Sted, og hørende hjemme der. indfødt.

Heimzen, m. -s pl. s. sg. (n. St.) et Korumaal, holdende noget over en Skjeppe.

Heint, av undert. d. T. i Nat, forgangne Nat.

Heinze, f. -n, (n. St.) Bi. c.

Heirath, f. -en, Giftermaal, Ægteskab, n.; **—en**, v. 1) a. ægte, tage til Ægte, gifte sig med: Einen —; eine Jungfer —. 2) n m. h. gifte sig: reich —; nach Gelde —, frie til; **—sfähig**, aj. giftefærdig; **—sgedanken**, pl. Giftetanker; **—sgut**, n. -es ud. pl. Hjemgift. c., Udstyr, n.

Heisch, aj. d. T. (n. St.) hæs.

Heischen, v. a. (sjeld.) æske, fordre, begjere, kræve, forlange; (n. St.) bede.

Heischesatz, m. -es -ätze, Postulat, n. (en Sætning, hvorom man med Rette kan fordre, at den indrømmes).

Heiser, aj. hæs, huul (blot om Stemmen); **—keit**, f. ud. pl. Hæshed, c.

Heiß, aj. hed; fig. om Sindsbevægelser og Lidenskaber, heftig, meget ivrig, meget stærk, brændende.

Heiß-geliebt, aj. inderlig elsket; **—geliebte**, m. el. f. -n, inderlig Elskede, c.; **—grätig**, aj. (n. St.) tør, ufrugtbar; **—hunger**, m. -s ud. pl. fortærende Hunger, c. (især betragtet som en Sygdom); Ulvehunger, Umættelighed, c.; fig. heftig Begjerlighed, c.; **—hungerig**, aj. strupsulten, hundesulten, slugen, umættelig.

Heißen, v. i. 1) a. kalde: Einen el. sich Johann; Einen du —; fig. udtrykker — en Forundring over den høie Grad af en Ting: das heiße ich arbeiten (ikke zu arb.); eine Handlung gut —, erklære for god; befale, byde: Einen, bede: Eim. etw.; Einen gehen — (ikke zu g—); es ist mir (ikke mich) geworden. 2) n. m. h. det hedder, der siges, blot upers.: es heißt; kaldes, hedde; ogsaa fig. betyde: wissen sie, was das heißt; være det samme som: stets beten, heißt nicht beten; have paa sig, have til Følge; være; was soll das —, d. T. hvorfor sker det, hvad skal det betyde; das heißt Freundschaft, det fortjener Venskabs Navn.

Heister, f. -n, (Nordt.) et ungt Løvtræ; især: en ung Eeg, en ung Bøg; Skade (Fugl) c.

Heiter, aj. klar, reen, lys (om Luften og Dunstkredsen); fig. eine —e Stimme, klar, reen; især om Sindet: ein —es Gemüth, lyst, muntert; (Sydt.) tydelig, klar: ein —er Beweis; **—keit**, f. ud. pl. Klarhed, Reenhed, Munterhed, c.

Heitern, v. a. (digter.) klare, oplyse, opmuntre; især i Sammens. auf—, er—; sich —, klares, opmuntres.

Heizbar, aj. hedelig, som kan hedes.

Heizen, v. a. einen Ofen, hede; ein Zimmer, varme, gjøre varmt.

Heizer, m. -s pl. s. sg. Fyrbøder, c.

Heltik, f. ud. pl. Svindsot, c.

Held, m. -en -en, Helt, c.

Helden-alter, n. -s ud. pl. Heltealder, Kæmpeold, c.; **—brief**, m. -es -e, Heroide, c.; **—gedicht**, n. -es -e, Heltedigt, n., Epopee, c.; **—gesang**, m. -es -änge, Heltesang, Kæmpevise, c.; **—haft**, aj. og **—mäßig**, aj. heltemæssig, heroisk; **—muth**, m. -es ud. pl. Heltemod, n.; **—müthig**, aj. heltemodig, heroisk; **—that**, f. -en, Heltedaad, —gjerning, —færd, c.; **—thum**, n. -es ud. pl. Heltemæssighed, c., Helteliv, n., Heroisme, c.; **—thümlich**, aj. heltemæssig, heroisk; **—tugend**, f. -en, Heltedyd, c.

Heldinn, f. -en, Heltinde, c.

Helfen, v. i. n. m. h. hjelpe; Eim. in, bei, zu, auf etw.; ich habe ihm arbeiten — (ikke geholfen); Einem —, igjen forskaffe sin Helbred; befrie fra (von, aus) en Nød, Fare el. Forlegenhed; Gott helf! Gott helfe! hjelp Gud! (siges til En, som nyser); (undert.) nytte: das hilft zu nichts; sich —, hjelpe sig; (om To) hjelpes ad.

Helfenbein, n. (foræld.) s. Elfen—.

Helfer, m. -s pl. s. sg. Hjelper, c.; **—shelfer**, m. -s pl. s. sg. Hjelpershjelper, c.

Helfrecht, n. -es ud. pl. (n. St.) Auctionsret over en Debiters Panter.

Helfrede, f. -n, (jurid.) Undskyldning, Udflugt, c., Paaskud, n.

Heliotrop el. **—ium**, 1) n. -s Heliotrop (Plante), c. 2) m. -s, orientalsk Jaspis (en grønlig Steen).

Hell (—er —este el. —ste) aj. (om Tonen) klarlydende, reen, meget høi og tydelig; ein —es Gelächter, tydelig; (om Lyset) klar, lys, glindsende, skinnende, blank; fig. aabenbar, tydelig; som har meget klare og tydelige Begreber, lys; ein —er Kopf, lyst; mit —em Haufen kommen, med den hele Hob.

Hell-äugig, aj. lysøiet, klarøiet; **—blau**, **—braun**, **—gelb** rc., aj. lyseblaa, —bruun, —guul rc.; **—denkend**, aj. klartænkende; **—dunkel**, n. -s ud. pl. Dæmringslys, Halvmørke, n. (clair obscur); **—färbig**, aj. lysfarvet; **—leuchtend**, partic. klartlysende; **—schreier**, m. -s pl. s. sg. Dompap (Fugl) c.; **—seher**, m. -s pl. s. sg. den, som i magnetisk Søvn seer det Forborgne (clair-voyant); **—sichtig**, aj. klartseende.

Helle, 1) f. ud. pl. Klarhed, Glands, c., Lys, Skin, n.; fig. Tydelighed, c.; (n. St.) et skjult Rum; Kakkelovnskrog, c. 2) n. -n, noget Klart, Lysning, c.

Hellebarde, f. el. **—barte**, f. -n, Hellebarde, c.

Hellen, v. a. gjøre hell, s. dette Ord; især blot i Sammens.: auf—.

Heller, m. -s pl. s. sg. Hvid, c. (den mindste Mynt-[sort).

Hellig, aj. (Sydt. og Nordt.) udmattet; tørstig og sulten af Udmattelse.

Helligkeit, f. s. Helle 1.

Helm, m. -es -e, Skaft; især Øxeskaft, n.; Roerpind, c.; Hjelm, Stormhue, c.; forskjellige Legemers hjelmdannede Bedækning, f. Ex. det øverste Blad paa hjelmdannede Blomster, Kuppel paa et Taarn, Laag paa en Destilleerpande, Hinde om Hovedet, med hvilken endeel Børn fødes; Seierhud, c.; **—binde**, f. -n, et Baand, hvormed man undert. prydede Hjelmen; **—dach**, n. -es -ächer, Kuppel, c. (paa et Taarn); **—decke**, f. -n, Hjelmdække, n.; alle krusede Zirater, der hænge ned af en Vaabenhjelm.

Helmen, v. a. sætte Skaft paa; iføre Hjelm.

Hemd, (n. St. ogsaa —e) n. -es -en (ogsaa —n og d. T. —er), Skjorte, Særk, c.; (i Sammens.) ethvert Klædningsstykke for det menneskelige Legeme, som: Chor— rc.; **—nadel**, f. -n, Brystnaal, c.

Hemmen, v. a. hemme, standse, stoppe: **einen Wagen**, **die Räder**, **das Wasser** —; **fig.** hindre, afbryde; **—mung**, f. -en, Hemmen, Standsning, Hindring, c.

Hemm-kette, f. -n, Holdkjede, c. (paa en Vogn); **—schuh**, m. -es -e, Hjulvinge, c.

Hengst, m. -es -e, Hingst, c., (u. St.) Stangen i en Brønd, hvorved Spanden hænges; Haspen paa en Farvekjedel; **—füllen**, n. -s pl. s. sg. Hingstføl, n., en ung Hingst.

Henkel, m. -s pl. s. sg. Hank, c., Øre, Greb, n.; **—korb**, m. -es -örbe, Hankekurv, c.; **—n**, v. a. forsynne med Hank el. Øre; hanke.

Henken, v. a. hænge, hænge op; især blot: **einen Verbrecher an (i) den Galgen** —.

Henker, m. -s pl. s. sg. Bøddel, Skarpretter, Mestermand, c.: **von (ved) des —s Hand sterben**; **fig.** et grusomt, blodtørstigt Mske.; Fanden, Pokker: **er ist ganz des —s**, som bare Fanden (saa vred ꝛc.); **daß dich der — hole**, gid du faae en Ulykke; **gehe zum —**, gaae Fanden i Vold; **das wäre der —** el. **des —s**, det var Pokker; **ich frage den — danach**, slet ikke; **er ist ganz des —s**, ellevild, reent gal.

Henker-geld, n. -es -er, Mestermandspenge, Bøddelens Betaling; Delinquentomkostninger; **—mahl**, n. -es -ähler, d. T. det sidste Maaltid, en til Døde dømt Forbryder holder; **—mäßig**, aj. bøddelagtig; **—s-knecht**, m. -es -e, Bøddelknegt, c.; **fig.** d. T. Menneskepiner, c.

Henne, f. -n, Høne, c.

Henning, m. -es -e, (m. St.) Hane, c.

Her, av. her, hid, herhid; især i Sammens. med Verb. som en adskillelig Partikel: **herbestellen**, bestille, kalde hid; saaledes ogsaa **herbitten**, **—rufen**, **—fahren**, **—fliegen**, **—fließen**, **—führen**, **—holen**, **—lassen**, **—laufen**, **—legen**, **—reichen**, **—reisen**, **—schaffen**, **—schicken** ꝛc. Undert. har Bevægelsen blot Hensyn til den Gjenstand, om hvilken Talen er: **über etw. —fallen**; ofte betyder **her** blot i Nærheden af den Talende: **er ging neben mir —**; **sie standen um uns —**; **hin und —**, hid og did, her og der; ligel. **hin, her!** d. T. at lægge Foragt for Dagen for det, der tales om: **Freundschaft hin, Freundschaft —**, Venskab her, Venskab der, jeg agter ikke dette Venskab; **wo kommt ihr —**, fra; **fig.** (om Tiden) enten i Forbindelse med **von**: **von Alters —**, **von Ewigkeit —**, fra gammel Tid af, fra Evighed af; el. ogsaa for sig alene sat efter et **Acc.**: **er war die Zeit — krank**, siden den Tid, i al den Tid. **Her** beholder Tonen i alle Sammens., undtagen naar det sættes foran andre **aj.** og **av.**, i hvilket Tilfælde disse faae Tonen: **herab**, **herauf**.

Herab, av. ned, — ad, — af, — fra (fra et høiere Sted ned imod den Talende; men bliver Retningen med Hensyn til den Talende ubestemt, kan lige saa godt bruges **hinab** som **herab**): **vom Himmel —**. **NB.** Nogle Sprogkyndige antage det for urigtigt, at skrive saadanne **av.** som **herab**, **—aus**, **—bei**, **—um**, **—unter**, **—vor**, **hinab**, **—aus** ꝛc. i eet Ord med de Verber, som de kunne staae i Forbindelse med, uagtet det er tilladt, ja nødvendigt, at de skrives i eet Ord med **aj.** og **subst.**, men Andre antage og rette sig altsaa ikke heller herefter. Sprogbrugen er i Følge heraf lige saa vaklende.

Herab-kommen, v. i. n. m. s. komme ned; **fig.** **er ist sehr herabgekommen**, hans Formuesomstændigheder ere meget forringede; **—lassen**, v. i. a. lade (komme, gaae, hænge) ned; **fig.** nedlade: **sich zu Jemanden**; **—lassend**, aj. nedladende; **—lassung**, f. -en, Nedladen, Nedhissen, Nedladenhed, c.; **—sehen**, v. i. n. m. h. see ned; **fig.** **auf Jemand**, see ned paa (med Ringeagt); **—setzen**, v. a. sætte ned, degradere, nedsætte: **Einen**, **etw.**, **den Preis**; **—setzung**, f. -en, Nedsættelse, c.; **—stimmen**, v. a. stemme lavere: **eine Saite**; **fig.** nedstemme: **seine Forderungen**; indskrænke: **Einen**, **sich**; **—würdigen**, v. a. nedværdige; **—würdigung**, f. -en, Nedværdigelse, c.

Heraldik, f. ud. pl. Heraldik, c.

Heran, av. hid, nærmere, frem til, til, op; især staaer det i Forbindelse med mange Verber: **—nahen**, komme nærmere; **—kommen**, komme hid; s. **herab NB.**

Herannahung, f. -en, Nærmen, Nærmelse, c.

Herauf, av. hidop, herop, op; især med Verb.: **—kommen**; **einen den Berg — führen**; s. **Herab NB.**

Heraufwärts, av. herop ad.

Heraus, av. herud, ud, udaf, reent ud; især med mange Verb.: **— kommen**; **— gehen** ꝛc. Ofte staaer det **fig.**: **ein Buch —geben**, udgive; s. **Herab NB.**

Heraus-bekommen, v. i. a. faae ud, faae en Deel af det Givne tilbage; **—bringen**, v. i. a. bringe ud; **einen Fleck**, skaffe bort; **eine Aufgabe**, løse; **—fahren**, v. i. n. m. s. kjøre ud, fare ud, seile ud; **fig.** **mit etw.**, fare ud med; **—finden**, v. i. a. udfinde; **sich** el. n. m. h. finde ud af, komme ud af Noget; **—fordern**, v. a. **etw.**, tilbagefordre; **Einen**, udfordre; **—forderer**, m. -s pl. s. sg. Udfordrer, c.; **—forderung**, f. -en, Udfordring, c.; **—geben**, v. i. a. give ud; **ein Pfand**, give tilbage; **ein Buch**, udgive; **—geber**, m. -s pl. s. sg. Udgiver, c.; **—halsen**, v. a. d. T. bringe ud af Halsen; **fig.** **Wörter**, meisomt fremføre; **—heben**, v. i. a. løfte ud; **fig.** udhæve, udpege, fremhæve; **—kommen**, v. i. n. m. s. udkomme; **fig.** blive bekjendt; blive opdaget el. forraadt; blive befundet rigtig; **dabei kommt nichts —**, der kommer intet udaf, ingen Nytte; **—nehmen**, v. i. a. **etw.**, udtage: **fig.** **sich (mir) etw.**, tillage sig, driste sig til, tillade, understaae sig at gjøre; **—streichen**, v. i. a. udstryge; **fig.** **Einen**, rose meget fremfor Andre.

Herbarium, n. -s -ien, Herbarium, n.

Herborist, m. -en -en, Herborist, c.

Herb el. **—e**, aj. suur, skarpende, skarp, ram (af Smag); **fig.** meget ubehagelig; streng, umild, barsk, bitter.

Herbe, f. ud. pl. (sjeld.) Suurhed, Skarphed, Ramhed; Haardhed, Bitterhed, Barskhed, c.

Herbei, av. hid, herhid, til; især i adskillelige Sammens. med Verb.: **—kommen**, **—laufen**, komme hid, løbe til, ꝛc.; **herbei!** kom hid! s. **Herab NB.**; **—kunft**, f. ud. pl. Tilkomst, Ankomst, Nærmelse, c.

Herbei-führen, v. a. føre hid; medføre, paaføre, volde; **—schaffen**, v. a. skaffe hid, tilveiebringe, skaffe tilveie.

Herberge, f. -n, Herberg, n.: Vertshuus, Gjestgiversted, n.; Herbergeren, c.; Laugshuus, n., Haandværkskro, c.; **—n**, v. 1) n. m. h. **bei Eim.**, tage ind hos, logere. 2) a. **Einen** —, herbergere, huse;

fig. nære; —gër, m. -s pl. s. sg. Herbergerer, c.

Herbeten, v. a. bede udenad og høit; ramse op.

Herblich, aj. syrlig &c.; lidet herb, s. dette Ord.

Herbringen, v. i. a. sep. bringe hid; fig. faae Hævd paa: eine hergebrachte Gewohnheit, en vedtaget, hævdet Sædvane.

Herbst, m. -es -e, Høst, Høstens Tid, c., Efteraar, n.; (Sydt.) Indhøstning, Markfrugternes Indsamling; Viinhøst.

Herbst-abend, m. -es -e, Høstaften, Efteraars—, c.; —blume, f. -n, Efteraarsblomst, c.; —frucht, f. -üchte, Efteraarsfrugt, c.; —haft, d. T. for —lich, aj. efteraarsagtig; Høst-, høstlig; —ling, m. -es -e, Qvæg, som er født i Høsten; d. T. ogsaa Frugter, som modnes i Høsten, Efteraarsfrugt, c.; —monat, m. -es -e, Høstmaaned, c., især September (i Danmark August); —saat, f. ud. pl. Efteraarssæd, Vinter—, c.; —wetter, n. -s pl. s. sg. Efteraarsveir, n.; —zeit, f. -en, Høstens Tid.

Herbsten, v. n. m. h. (Sydt.) høste (især Viin); es herbstet, det bliver Efteraar.

Herd, m. -es -e, Arne, c., Arnested, n., Skorsteen, c.; en jævn, undertiden ophøiet Plads paa Jorden, til derpaa at foretage visse Forretninger, f. Ex. hos Fuglefængere, en saadan besat med Lokkefugle at fange Fugle paa (Vogelherd); fig. Arne, c., Huus og Hjem: eigener — ist Goldes werth.

Herde, f. -n, Hjord, c.; fig. d. T. Flok, Hob, c.; —nreich, aj. rig paa Hjorde; —nweise, av. flokkeviis.

Herdurch, av. igjennem, herigj—, derigj—.

Herein, av. ind, her—; i Forening med Verber: —gehen, —kommen; —lassen, v. i. a. Einen, indlade, lade komme ind; herein! kom ind! s. Herab NB.

Herfallen, v. i. n. m. s. falde hid; fig. über Einen, overfalde.

Herfür, (foræld.) s. Hervor.

Hergang, m. -es -änge, Tilgang, Ankomst, c.; fig. Maaden, hvorpaa en Ting er gaaet til.

Hergeben, v. i. a. sep. give hid, levere, skaffe frem; give ud, give fra sig.

Hergebracht, part. s. Herbringen.

Hergegen, conj. (foræld.) derimod, tværti—.

Hergehen, v. i. n. m. s. sep. gaae hid, gaae frem; fig. gaae til, skee, tildrage sig: es ging lustig her; es geht also her, saaledes gaaer det i Verden; d. T. begynde paa: jetzt soll es darüber —.

Hergestellt, aj. helbredet.

Herhalten, v. i. 1) a. holde hid, holde frem, række frem. 2) n. m. h. fig. holde her, undgjelde, bøde for: er wird — müssen.

Hering, m. Nordt. s. Häring.

Herkommen, v. i. n. m. s. komme hid; d. T. bruges det ofte til med Eftertryk at betegne Begyndelsen til en Handling, og denne selv, hvorfor ogsaa her seyn er brugelig: da kam el. war ich her, und machte es so; fig. von etw. —, oprinde fra, komme af, være afledet (om Ord og Sædvaner); foranarsages af; es ist so hergek—, ved lang Brug saaledes indført; (foræld.) nedstamme fra.

Herkommen, n. -s ud. pl. Skik, Brug, Sædvane, Vedtagt, c.; Herkomst, Familie, c.

Herkömmlich, aj. brugelig, vedtaget.

Herkunft, f. ud. pl. Hidkomst, Ankomst; Herkomst, Oprindelse, c.

Herlallen, v. a. sep. lalle frem, sige lallende.

Herleiten, v. a. sep. lede, — hid, — hen, hen til; fig. udlede, udfinde, derivere (et Ord af et andet; en Ting af en anden); —tung, f. -en, Leden, Hid—, Hen—; Udledelse, Derivation, c.

Herlesen, v. i. a. sep. d. T. læse høit, oplæse; —sung, f. -en, Oplæsning, c.

Herling, m. -es -e, umoden (suur) Viindrue, c.

Herlitze, f. -n, (n. St.) Kornelkirsebær, n.; —nbaum, m. -es -äume, Kornelltræ, n.

Hermachen, v. a. sich, d. T. begive sig hid; gjøre sig stolt af Noget; sich über etw. —, give sig i Færd med, tage fat paa.

Hermaphrodit, m. -en -en, Tvekjønne, c.

Hermel, f. s. Kamille.

Hermelin, n. (m.) -es -e, Hermelin, c. (en Art Væsel og Pelsværket af den); en hvidguul Hest med rødlig Man og Hale.

Hermurmeln, v. n. m. h. sep. mumle frem.

Hernach, av. herefter, efter, siden.

Hernehmen, v. i. a. sep. tage hid, tage til sig; især fig. tage fra: wo soll er das Geld —; von etw. —, udlede af. [NB.

Hernieder, av. vulg. ned, her —, hid —; s. Herab

Heroisch, aj. heroisk, heltemæssig.

Heroismus, m. (indecl.) Heroismus, c.

Herold, m. -es -e, Herold, c.; fig. offentligt, høitideligt Bud, c.

Herr, m. -en, (sædv. —rrn) -en, Herre, c.: den, der har at byde og raade: Gott, der —; die Frau ist hier — im Hause; gestrenge —en regieren nicht lange, Herrer strenge regjere ikke længe; den, som eier Noget: der — des Hauses; enhver Mandsperson af nogen Stand; saaledes ogsaa Herrchen, n. -s pl. s. sg.; Herr, Hr. (en Titel); i Brevudskrift: an den el. an el. dem —n el. blot —n N. N.

Herrechnen, v. a. Em. etw., opregne; især fig. fortælle, bebreide, foreholde hver enkelt Forseelse.

Herren-huter, m. -s pl. s. sg. Herrenhuter, c.; —los, aj. herreløs: uden Herre, uden Tjeneste (om Personer); uden Eier (om Ting); —losigkeit, f. ud. pl. Herreløshed, c.; —stand, m. -es ud. pl. Herrestand; især: Adelsstand, Ridder—, c. [Gott, Herre Gud.

Herrgott, m. -es ud. pl. i Folkesproget for Herr und

Herrinn, f. -en, (i den høiere Skrivem.) Herskerinde, Eierinde, c.; fig. Elskede.

Herrisch, aj. herredgtig, lig en Herre (især bydende); befalende med en fornærmende Stolthed.

Herrlich, aj. herlig, prægtig; meget skjøn, behagelig, fuldkommen, brugbar; —keit, f. Herlighed, c.: Egenskaben, ud. pl.; den herlige Ting, ogsaa en Titel for forskjellige Værdigheder, pl. -en.

Herrschaft, f. Herredømme, n., Magt, Regjering, c. ud. pl.; Herskab, n., saavel sg. ud. pl. som pl. -en ud. sg.; Regjerings District, Herskab, n., Stat, c.: die — Pinneberg; —lich, aj. herskabelig, Herskabs-; —lichkeit, f. ud. pl. Herskabelighed, c.

Herrschbegierde, f. ud. pl. Herskelyst, c.; —gierig, aj. herskelysten.

Herrschen, v. n. m. h. herske, regjere: über ein Land; über Einen; fig. herske (især om Tilbøieligheder, Lidenskaber ɪc.); være almindelig, gængs, gaae i Svang have Overhaand: —de Laster; die —de Mode; hier — noch eben dieselben Ursachen, finde endnu Sted.
Herrscher, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Hersker, Regent (—inde), c.
Herrschsucht, f. ud. pl. Herskesyge, c.; —süchtig, aj. herskesyg.
Herrühren, v. n. m. h. sep. von etw., hidrøre fra, komme af, have sin Oprindelse af.
Hersagen, v. a. sep. eine Rede —, fremsige, recitere; —gung, f. -en, F—lse, Reciteren, c.
Herschießen, v. i. sep. 1) a. skyde til, forstrække, lægge ud: Geld zu etw. —. 2) n. m. h. skyde hid, skyde her henad (med en Bøsse). 3) n. m. s. komme meget hurtig frem, skyde frem i en Fart.
Herschreiben, v. i. a. skrive herhid; sich, fig. skrive sig fra, hidrøre fra.
Herseufzen, v. sep 1) n. m. s. sukke af Længsel efter at komme hid. 2) a. fremkalde ved Suk.
Herseyn, v. i. n. m. s. sep. (bedre her seyn) være fra, nedstamme fra; d. T. über etw. —, være beskjæftiget med, i Færd med; hinter etw. —, bestræbe sig for, jage efter.
Hersingen, v. i. a. sep. synge ud, gjennemsynge.
Herstammen, v. n. m. s. sep. nedstamme fra; —mmung, f. -en, Nedstamning, c.
Herstellen, v. a. eine S. —, stille hid; sich —, indstille sig, indfinde sig; fig. etw. wieder —, sætte i den forrige Stand, oprette, gjenoprette, gjøre god igjen, helbrede; —llung, f. ud. pl. Helbredelse, c., Istandsættelse, c.
Herüber, av. herover, hid over, over paa denne Side; s. Herab NB.
Herum, av. om, omkring, rundtom: um das Haus —; om, til den anden Side: drehe es —; om, omkring, hid og did, hist og her, allevegne, overalt omkring. Naar Gjenstanden, hvorom Bevægelsen skeer, nævnes, sættes um to Gange: er lief um den Tisch herum, han løb omkring Bordet; især i adskillelig Sammensætning med mange Verber: laufen, reisen, ziehen ɪc.; es geht —, det spøger; omkring, i Nabolavet af, omtrent: es muß dort el. da — liegen; um den Abend —, henimod Aften; s. Herab NB.
Herunter, av. ned, herned: das Glas fiel —; er stieg vom Baume —; er stieg die Treppe —; fig. komme i Forfald, komme paa Knæerne: der Mann ist —; Einen — machen el. reißen, d. T. rive ned, hegle slemt igj—; nichts — el. herab lassen, intet slaae af Prisen; s. Herab NB.; —wärts, av. ned, nedad, fra oven ned.
Hervor, av. ud, frem, herud, herfrem; med mange Verber: — blicken, — kommen, — ziehen ɪc.; s. Herab NB.
Hervorbringen, v. i. a. etw., frembringe; bringe for Lyset; er konnte kein Wort —, fremføre; Gott hat alle Dinge hervorgebracht, frembragt, skabt; —gung, f. -en, Frembringen, Frembringelse, c.
Hervorgehen, v. i. n. m. s. fremgaae, opstaae, flyde af; daraus geht hervor, daß ɪc., deraf er det klart, at ɪc.
Hervorstechen, v. i. n. m. h. fremstikke, udmærke sig for Andre; —d, aj. fremstikkende.
Hervorthun, v. i. a. sep. sich, række frem, komme frem med; ytre sig, vise sig; fig. udmærke sig, overgaae Andre i Noget.
Herwärts, av. hidad, herhid ad.
Herweg, m. -es -e, Veien hid, Hidreise, Henvei, c.
Herz, n. -ens, Dat. -en, Acc. Herz, pl. -en, (Sydt. Gen. -es og pl. -e) Hjerte, n.; fig. den udvendige Deel af Legemet, bag hvilken Hjertet befinder sig; det Midterste, Inderste af en Ting; im —en des Landes; das Herz des Winters; das — einer Pflanze; Mstfts. Sjæl (Hjerte) med Tanker, Følelser, Begjerligheder og Tilbøieligheder; Villie, c., Sind, n.; ein — fassen, fatte Mod; zu —en nehmen, tage sig til Hjerte; mein — og mein —chen, d. T. som Udtryk for en fortrolig Ømhed, min Hjerte! ligel. i Sammens.: Herzenskind, inderlig elskede Barn; von —en, inderlig, hjertelig, af Hjertet; d. T. meget, overmaade; von —en gern, hjertensgjerne.
Herz beutel, m. -s pl. s. sg. Hjertepung, c.; —blatt, n. -es -ätter, Mellemgulv, n. (i Legemet); Hjerteblad, n. (paa Væxter); fig. en inderlig elsket Person; Hjertenskjær, Yndling, c.; især: et elsket Barn; —brechend, aj. høist ynkelig, beklagelig; især ironisk: hjertebrækkende: —e Worte; —chen, n. -s pl. s. sg. mein — —, min Hjerte, min Glut, mit Lam; —eleid, n. -es ud. pl. Hjertesorg, c.; —fell, n. -es -e, s. —beutel; —finger, m. -s pl. s. sg. (n. St.) den tredie Finger fra Tommelfingeren; —förmig, aj. hjerteformig; —gespann, n. -es ud. pl. en smertelig Spænding i Underlivet nær ved Hjertet, Hjertespænding, c.; —grube, f. -n, Hjertekule, c.; —haft, aj. behjertet, modig; —haftigkeit, f. ud. pl. Mod, n., Kjækhed, c.; —haut, f. -äute, s. —beutel; —ig, aj. d. T. venskabelig, øm, hjertens, allerkjæreste; i Sammens.: barm— ɪc.; —innig, aj. (som av. ogsaa —inniglich) inderlig, meget oprigtig, af ganske Hjerte; —kammer, f. -n, Hjertekammer, n.; —kirsche, f. -n, et Slags søde Kirsebær, som have Skikkelse som et Hjerte; —klopfen, n. -s ud. pl. Hjertebanken, c.; —lich, aj. hjertelig; —lichkeit, f. ud. pl. Hjertelighed, c.; —lieb, aj. hjertenskjær; —los, aj. hjerteløs; (sjeld.) modløs, forsagt; —losigkeit, f. ud. pl. Hjerteløshed; (sjeld.) Modløshed, Forsagthed, c.; —pochen, n. -s ud. pl. s. —klopfen; —sack, m. -es -äcke, s. —beutel; —schlächtig, aj. trangbrystet, som Hjertet slaaer stærkt paa; især til at betegne en Sygdom hos Heste, som kaldes —schlächtigkeit, f. ud. pl. Trangbrystethed, c.; —stärkend, aj. hjertestyrkende; —stärkung, f. -en, Hjertestyrkning, c.; —weh, n. -es ud. pl. Hjerteondt, n.; —wurzel, f. -n, Hjerterod (paa Planter), den midterste, inderste D el af Roden.
Herzen, v. a. omarme, trykke til Hjertet.
Herzen-blatt, n. -es -ätter, en Hjerter, et Kortblad med Hjerter paa; —bube, —könig ɪc., Hjerterknegt, —konge ɪc.; —fänger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Hjertefanger (—inde), c.
Herzens-angst, f. ud. pl., —freude, f. -n, —noth, f. ud. pl. Hjerteangst, —glæde, —nød, c.; —bruder, m. -s -über, —freund, m. -es -e ɪc., Hjertensbroder,

—ven, c. (inderlig elskede); —dieb, m. -es -e, Hjertetyv, c.; —gut, aj. hjertegod, eiegod, af Hjertet god; —güte, f. nd. pl. Hjertensgodhed, c.; —lust, f. nd. pl. Hjertenslyst, c.; nach —lust, efter Godtbefindende; —meinung, f. -en, Hjertensmening, sande, oprigtige Mening; —wunsch, m. -es -ünsche, Hjertensønske, n., inderligt Ønske.

Herziehen, v. 1) a. etw. ogsaa fig. Einen, trække hid, drage hid. 2) n. m. s. flytte hid, drage hid i Optog.

Herzog, m. -es -e, Hertug, c.; (fordum) Hærfører, c.; —inn, f. -en, Hertuginde, c.; —lich, aj. hertugelig; —thum, n. -es -ümer, Hertugdømme, n.

Herzu, av. hertil, hid, herhid; s. Herab NB.

Hespe, f. s. Haspe, Häspe.

Heterodox, aj. s. Irrgläubig.

Hetze, f. -n (d. T. ogsaa Hatz), Hidsen, Jagt, Dyrejagt, c.; ogsaa fig. in der — seyn, fra alle Sider i Fare, i Forlegenhed; Stedet, hvor Dyr til Skuespil hidses med Hunde; Hidseplads, —bane, c. (Hetzbahn, —haus, —platz, —garten); (Jagtsp.) saa mange Hunde, som tilsammen ere paahidsede; d. T. en stor Mængde, Hob, c.

Hetzen, v. a. hidse, jage, forfølge: einen Ochsen mit Hunden —; einen Fuchs zum Tode —; hidse, pudse: den Hund auf Einen; zwei Personen an einander, sætte nd paa hinanden, opægge, sætte sammen; fig. Einen, forhaane, spotte; er ist mit allen Hunden gehetzt, kjender alle Ranker og Snigveie; lader sig ikke fange.

Hetzgarten, m. —haus, n. og —platz, m. s. Hetze.

Heu, n. -es nd. pl. Hø, n.

Heu-baum, m. -es -äume, Læsstræ, n.; —boden, m. -s pl. s. sg. Høloft, n.; —fuhre, f. -n, Hølæs, n.; —gabel, f. -n, Høfork, Høtyv, c.; —haufen, m. -s pl. s. sg. Høstak, c.; —mahd, f. nd. pl. (Nordt.) Høslæt, Høhøst, c.; —monat, m. -es -e, Hømaaned, Juli Maaned; —pferd, n. -es -e, Græshoppe, c.; Guldsmed, c. (Insect); —schober, m. -s -öber, Høstak, c.; —schrecke, f. -n, (Sydt. der —schreck el. —schneck) Græshoppe, Grylle, c. (Insect).

Heuchelei, f. 1) Hykleri, n., Forstillelse, c.; især Skinhellighed, c. nd. pl. 2) en hyklelsk, skinhellig Handling, pl. -en.

Heucheln, v. 1) n. m. h. hykle, stedse for: Eim. el. gegen Einen —; (fordum) smigre. 2) a. hykle: Freundschaft —.

Heuchler, m. -s pl. s. sg. Hykler, Skinhellig, Helligpeer, c.; —isch, aj. hyklelsk, hykleragtig, skinhellig.

Heuen, v. n. m. h. d. T. høste, bjerge Hø, sprede og vende Høet, for at tørre det.

Heuer, av. d. T. i Aar.

Heuer, f. -n, (Nordt.) Leie, Forpagtning, Hyre, c.

Heuerig el. heurig, aj. dette Aars, fra i Aar, hvad der er skeet, er el. vil skee i Aar.

Heuerkutsche, f. -n, Hyrevogn, —karet, c.

Heuerling, m. -es -e, Leier, Forpagter, c.; dette Aars Tillæg, Avl, Indhøstning.

Heuern, v. a. d. T. især Nordt. ein Grundstück —, leie, forpagte.

Heulen, v. n. m. h. (om Vinden, Hunde, Ulve &c.) hyle, tude; (om Mstr.) hyle, græde høit og tillige klagende.

Heurath, f. s. Heirath.

Heurig, av. s. Heuerig.

Heute, (forkortet heut) av. i Dag; heut zu Tage el. heutiges Tages, nu omstunder; den Dag i Dag; i den Tid, vi nu leve.

Heutig, aj. hvad der er el. skeer i Dag; noch —es Tages, endnu den Dag i Dag; nuværende, nulevende, paa vor Tid.

Hexe, f. -n, d. T. Hex, Troldqvinde, c.; fig. ogsaa et listigt, forslagent Fruentimmer; (foragt.) en gammel Kjærling.

Hexen, v. n. m. h. hexe, bruge Trolddom.

Hexen-kunst, f. -ünste, Hexekonst, c.; —mehl, n. -es nd. pl. Hexemeel, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. Hexemester, Troldmand, c.; —tanz, m. -es -änze, Hexedands, c.

Hexerei, f. Hexeri, n., Trolddom, Fortryllelse, c. nd. pl.; en derved skeet Handling, pl. -en.

Hey, interj. og Heye, f. -n, s. Hei! Heie.

Hie, s. Hier; især i Sammens.: —bei, —durch, —für, —gegen, —her, —mit, —nach, —nächst, —neben, —selbst, s. Hierbei &c.

Hieb, m. -es -e, Huggen, c. (Handlingen at hugge) nd. pl.; Hug, n. (et med et huggende Redskab givet Slag; det derved foraarsagede Saar); fig. Eim. einen Hieb geben, et Hyp, en Næse, en skarp Dadel el. Spot; er hat einen —, en Hivert, en let Rus; (i Skovv.) Hugst, c.

Hiebig, aj. s. Hauig.

Hief, m. -es -e, Tone af, Stød i —horn, n. -es -örner, Jagthorn, Jæger—, n.

Hienieden, av. her nede; (digter.) paa denne Jord, i dette Liv.

Hier, av. her (paa dette Sted, i denne Egn, i denne Stad &c.; fig. i denne Verden) hier außen, — außerhalb, — draußen, — nieden el. hienieden, — unten, herude &c.; fig. i el. ved denne Sag: — ist viel zu bedenken; ved disse Ord, nu: — konnte sie sich der Thränen nicht enthalten.

Hier- (sammensat med en præp. el. et av., som begynder med en Consonant, bliver hier- sædvanlig sammentrukket til hie-) hier-an, herpaa, paa dette; —auf, av. herpaa, —over, paa dette; —aus, av. heraf, her udaf, af dette; —bei, av. herved, ved dette; —durch, av. herigj—, herved, formedelst dette; —ein, av. heri, i dette; —für, av. herfor, for dette; —gegen, av. herimod, imod dette; —her, av. herhid, hid; bis hieher, til denne Tid, indtil nu; —herwärts, av. herhid ad; —hin, (ikke hiehin) av. herhen; —in, av. heri, i dette; —nach, (bedre end hienach) av. herefter, herpaa; —nächst, (ikke hienächst) av. hernæst, fremdeles, videre; d. T. hernæst ved, strax i Nærheden; —neben, av. herved, herhos; d. T. ved denne Sag; —nieden, av. usædv. for hienieden; s. dette Ord; —selbst, av. her; —seyn, n. -s nd. pl. Nærværelse, Tilstedeværelse, c.; —über, av. herover, over dette; —um, av. herfor, —om, for dette, om —; —unter, av. herunder, under dette; —von, av. heraf, herom, herpaa, af dette, om —, paa —; —wider, av. herimod, imod dette; —zu,

(sadv. hiezu) av. hertil; —zwischen, av. herimellem. (Med Verber bliver — ikke sammensr. til eet Ord, altsaa: hier bleiben, — seyn, men vel med Subst.: das Hierbleiben, das Hierseyn, Opholdet, Nærværelsen paa dette Sted.)
Hierarchie, f. (4 Stav.) -n (5 Stav.), Hierarchi, n.
Hieroglyphe, f. (5 Stav.) -n, Hieroglyph, c.; fig. ethvert uforstaaeligt Skrifttegn.
Hieselbst, av. her, her paa Stedet, her i Byen.
Hiesig, aj. herværende; indenlandsk.
Hiez, m. -es -e, el. —e, f. -n, (n. St.) Kat, c.
Himbeere, f. -n, Hindbær, n., Frugten af —beerstrauch, m. -es -äuche, Hindbærbusk, c.
Himmel, m. -s pl. s. sg. Himmel, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); Thronhimmel, Baldachin, c.; Dækket paa en Karet; Himmel over en Seng.
Himmel-an, av. himmelhøit, op imod Himlen; —bett, n. -es -en, Himmelseng, c.; —blau, aj. himmelblaa; —fahrt, f. ud. pl. Himmelfart, c.; —fahrtstag, m. -es -e, Christi Himmelfartsdag, c.; —hoch, aj. himmelhøi, meget høi; —reich, n. -es ud. pl. Himmerige, n.; fig. en høi Grad timelig Lyksalighed; —schreiend, aj. himmelraabende; —schön, aj. (t. gt.) himmelsk skjøn; —stürmer, m. -s pl. s. sg. Himmelstormer, c.; —trunken, aj. (digter.) beruset af himmelsk Salighed; —wärts, av. op imod Himlen; —weit, aj. d. T. blot fig. himmelvid, meget vid (vidt).
Himmeln, v. n. m. h. vulg. himle, døe; (Sydt.) lyne (himmlitzen).
Himmels-bewohner, m. -s pl. s. sg. Himmelbeboer, c.; —bote, m. -n -n, H—sendebud, n.; —braut, f. -äute, (digt.) H—brud, c.; —brod, n. -es ud. pl. H—brød, n., Manna, c.; —gabe, f. -n, H—gave, Guds Gave, c.; —gegend, f. -en, H—egn, c.; —gestalt, f. -en, himmelsk Skikkelse, c.; —gewölbe, n. -s pl. s. sg. H—hvælving, c.; —könig, m. -es -e, Gudernes Konge, Jupiter, c.; —königinn, f. ud. pl. (i den romerske Kirke) Jomfru Marie; —körper, m. -s pl. s. sg. H—legeme, n.; —kugel, f. -n, H—kugle, c.; —leiter, f. -n, H—stige, c.; —licht, n. -es -er, H—lys, n.; —lust, f. ud. pl. himmelsk Lyst, c.; —speise, f. ud. pl. H—spise, Ambrosia, c.; ogsaa: Brødet i Nadveren; —strich, m. -es -e, H—strøg, n., H—egn, c.; Clima, n.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. H—tegn, n.
Himmlisch, aj. himmelsk: som er i el. paa Himlen; aandelig, salig; fig. i høi Grad fortræffelig, fuldkommen, henrykkende.
Himten, m. -s pl. s. sg. el. Himt, m. -en -en, (især Nordt.) Fjerdingkar, n. (et Maal til tørre Ting; 1/4 Skp.).
Hin, av. hen, bort, væk, afsted; — und wieder, hist og her; — und her, hid og did, frem og tilbage; das ist noch lange —, der er endnu lang Tid til. Hin sammensættes som en adskillelig Part. med mange Verber: hinbestellen, bestille derhen; —fahren, kjøre hen, — bort; saaledes ogsaa —fliegen, —fliehen, —fließen, —führen, —reisen, —reiten, —treten &c. Naar — forbindes med können, sollen, wollen, müssen og seyn, saa maa gehen, kommen el. reisen underforstaaes: er will —, han vil gaae, el. komme el. reise. Hin seyn staaer ogsaa fig. for: være borte, være tabt, hin ist hin, hvad der er borte, er borte.
Hinab, av. ned, nedad, ned af; s. Herab NB.
Hinan, av. hen, derhen, hen til, hen imod, op til, op ad, op af, op til: den Berg —; s. Herab NB.
Hinauf, av. op, derop, op ad, op af: den Berg; den Strom —; —steigen, stige op; s. Herab NB.
Hinaus, av. ud, derud; wo denken Sie —, hvor vil De hen? hvad mener De dermed? wo will das —? hvad Ende skal det faae? auf eins hinauslaufen, komme ud paa eet; s. Herab NB.
Hinbringen, v. i. a. sep. bringe hen, føre hen: die Zeit, sein Leben —, tilbringe, henbringe.
Hinde, f. -n, (forældt. og digter.) Hind, c.
Hinderlich, aj. hinderlig, til Hinder: Eim. in, an el. zu etw. — seyn.
Hindern, v. a. hindre: eine S.; Einen —; Einen an el. in einer S. —.
Hinderniß, n. -sses -sse, Hindring, c.
Hinderung, f. Hindren, c. ud. pl.; Hindring, c. pl. -en.
Hindinn, f. -en, Hind, c., Hunnen til en Hjort.
Hindurch, av. igj—, derigj—: den Wald, den Tag —; s. Herab NB.
Hinein, av. ind, ind i, i, deri; schäme dich in dein Herz —, inderlig for dig selv; in den Tag — leben, slentre Tiden hen, uden Overlæg, ubesindigt; s. Herab NB.
Hineinwärts, av. indad, ind imod.
Hinfahren, v. i. sep. 1) a. kjøre (føre, bringe) hen, — bort. 2) n. m. s. kjøre, fare, reise hen, bort.
Hinfahrt, f. ud. pl. Henfart, Bortreise, c.; fig. Henfart, Død, c.
Hinfallen, v. i. n. m. s. sep. falde hen, — ned, — omkuld.
Hinfällig, aj. let henfaldende; fig. henfaldende, svag, skrøbelig, brøstfældig, affældig; forgængelig; —keit, f. -en, Svagelighed, Skrøbelighed, B—hed, F—hed, c.
Hinfort, av. fra nu af, i Fremtiden, fremdeles, herefter.
Hinfür el. (forældt.) —o, av. Sydt. s. Hinfort.
Hingang, m. -es ud. pl. Hengang, Bortgang; fig. Død, c.
Hingeben, v. i. a. sep. give hen, — bort; afstaae, overlade Andre; fig. hengive, opoffre; sich —, hengive, over—; —bung, f. ud. pl. Given hen, Given bort; Afstaaelse, Hengivelse, c.
Hingegen, cj. derimod.
Hingehen, v. i. n. m. s. sep. gaae hen, — bort; fig. hengaae, gaae forbi: die Zeit geht bald hin; es geht noch so hin, d. T. det gaaer saa an, kan passere; etw. — lassen, lade passere, ikke paatale, lade det være ustraffet, udadlet.
Hingeschieden, aj. afdød; der —e, den Afdøde.
Hinhalten, v. i. a. sep. holde frem, ud fra sig; fig. opholde ved Løften, berolige med opdigtet Haab; —tung, f. ud. pl. Holden frem, Opholden, c.
Hinhelfen, v. i. a. sep. hjelpe hen, — frem; sich kümmerlich —, d. T. slaae sig igj— (med Hensyn til Udkomme).
Hinken, v. n. m. h. hinke, halte; fig. dieses Gleichniß hinkt, halter, passer ikke; es hinkt damit, har ingen rigtig Fremgang; ligel. blive fordægtig, tvetydig. (Naar en Bevægelse til et Maal udtrykkes, ogsaa m.

f.: er ist hieher zu uns gehinkt).

Hinknien, v. n. m. f. sep. knæle ned, falde paa Knæ.

Hinlangen, v. sep. 1) a. række hen, lange —, stye —. 2) n. m. h. række til, strække —, slaae —, naae —, være nok.

Hinlänglich, aj. tilstrækkelig, nok; —keit, f. ud. pl. T—hed, c.

Hinmachen, v. a. sep. sich, begive sig hen; gjøre saa saa, rive fra sig, jaske af.

Hinnehmen, v. i. a. sep. tage hen; tage til sig, tage imod; einen Schimpf —, drikke i sig.

Hinnen, av. blot med von: von —, (forald.) herfra, bort herfra; (n. St.) her inde, i dette Huus.

Hinraffen, v. a. sep. rive bort; især fig. rapse, snappe bort.

Hinreichen, v. sep. 1) a. række hen, stye —. 2) n. m. h. række til, naae —, strække —, være nok; —d, aj. tilstrækkelig.

Hinreißen, v. i. a. sep. rive hen, — bort; fig. henrive, pludselig bemægtige: der Zorn riß mich hin; —d, aj. henrivende.

Hinrichten, v. a. sep. rette, stille, styre hen ad; einen Missethäter, henrette; (undert.) ombringe, tage af Dage: Einen mit Gift —; —tung, f. -en, Retten hen, Henrettelse, c.

Hinscheid, m. -es ud. pl. (Sydt.) Død, c.

Hinscheiden, v. n. m. f. stilles fra; fig. døe.

Hinschießen, v. i. sep. 1) a. skyde til, forskyde: Geld zu etw. —. 2) n. m. h. skyde hen (mod et Maal med et Gevær). 3) n. m. f. skyde frem, ile meget hurtigt frem.

Hinschlagen, v. i. sep. 1) a. slaae hen, — bort. 2) n. m. f. falde om, styrte omkuld.

Hinschmeißen, v. i. sep. d. T. 1) a. smide, slænge hen el. bort. 2) n. m. f. falde om, styrte omkuld.

Hinsetzen, v. a. sep. sætte hen, bort, fra sig, ned; fig. Einen —, sætte fast (i Fængsel).

Hinsicht, f. -en. Henseen, c.; fig. Hensigt, c., Hensyn, n.; in — deiner, el. auf dich, med Hensyn paa, i Henseende til; —lich el. —sichts, av. med Hensyn til, i Betragtning af, med Gen.: —lich dessen, deiner ꝛc.

Hinstellen, v. a. sep. stille hen, bort, fra sig.

Hinsterben, v. i. n. m. f. hendøe, bortdøe.

Hinstrecken, v. a. sep. strække hen, — bort, udstrække; fig. dræbe; sich, strække sig (saa lang man er).

Hinstreichen, v. i. sep. n. 1) m. h. stryge hen, — bort. 2) m. f. stryge, trække hen, — bort; især om Trækfugle.

Hintan, av. (mest forald.) tilbage, bag ved, bag efter; etw. — setzen, forsømme, undlade, el. ogsaa tilsidesætte, foretrække en anden Ting; —setzung, f. ud. pl. Tilsidesættelse, Forsømmelse, Foragt, c.

Hinten, av. bag, bag ved, bag til; — nach, (undert.) siden efter.

Hinter, bag, bag ved, — om, — efter, efter: 1) præp. a) med Dat. (paa Spørgsmaal: hvor?) — dem Ofen liegen; — der Thür Abschied nehmen, liste sig bort; — Eim. her seyn, være efter En, forfølge; — einer S. her seyn, være stærkt i Færd med, for at faae færdig; etw. — den Ohren haben, have i Sinde; er hat es — meinem Rücken, —mir, — seinem Vater gethan, uvig. hans Fader vedvidende. b) med Acc. (paa Spørgsmaal: hvorhen?) etw. — den Tisch werfen; fig. i mange Tilfælde: — die Wahrheit kommen, komme efter, faae Nys om, opdage; sich — Einen stecken, skjule sig bag En, bruge ham hemmeligt til sine Hensigters Opnaaelse; — her, bag efter, siden. 2) i Sammens. a) med mange Subst. og Adj.: das Hinterbein, die —thür ꝛc., hvor — beholder Tonen paa den første Stavelse; dette gjelder ogsaa, naar det i Sammens. med Verb. som en adskillelig Partikel tages i dets egentl. Bem., og udtrykker en Bevægelse et el. andet Sted hen, bag ved, bag ud: gehet — (Alle disse Verb. anføres ikke her). b) med Verb. som en uadskillelig Part. i en fig. Bem., hvor det altid taster Tonen paa Verbet; dette gjelder ogsaa om de deraf afledede Ord. 3) av. d. T. for: hinunter, ned, i Forbindelse men ikke sammensat med mange Verb.: —essen, —trinken, — bringen ꝛc.; f. Herab NB. 4) aj. som er bagtil, ved, efter, Bag-: der —ste Theil, den bageste Deel, Bagdelen; das —ste zuvorderst, el. das Vorderste zu —st kehren, vende bag for, el. for bag.

Hinter-backe, f. -n, Artsbalde, c.; —bein, n. -es -e, Bagbeen, n. (paa et fiirføddet Dyr); fig. auf die —e treten el. sich auf die —e setzen, sætte sig paa Bagbenene, gjøre Modstand, c.; gaae fra sit Forsæt, ikke opfylde en Overeenskomst el. holde et Løfte; —bliebene, m. (f.) den Efterlevende; —bringen, v. i. a. ins. Eim. etw., lade vide hemmeligt, underhaanden; f. Hinter 3; —drein, av. d. T. bag efter, siden; —fleck, m. -es -e, Bagkappe, c.; —führen, v. a. ins. (forskjelligt fra hinter führen) (sjeld.) for —gehen; —fuß, m. -es -üße, Bagfod, c.; —gebäude, n. -s pl. f. sg. Bagbygning, c.; —gehen, (forskjelligt fra hinter gehen) v. a. ins. narre, skuffe, bedrage, fixere, føre bag Lyset; —grund, m. -es -ünde, Baggrund, c., især i et Maleri; —halb, av. og præp. med Gen. (sjeld.) paa den bageste Side; —halt, m. -es -e, Baghold, n. (om Stedet), Bagtrop, c. (om Personer), især i Krig; —halten, v. a. ins. (forskjelligt fra hinter halten) Eim. etw., holde tilbage, forholde, holde hemmeligt; —haltig, (d. T.) hältig el. —hältisch, aj. tilbageholdende, skjult og forstilt; —hand, f., den bageste Deel af Haanden; (i Kortspil) Baghaand, c.; —her, av. bagefter; —lage, f. -n, Depositum, n.; —lassen, v. i. a. ins. Eim. etw., efterlade, især efter sin Død; —lassenschaft, f. -en, Efterladenskab, n. (en Afdøds); —legen, v. a. ins. lægge tilbage; (især Sydt.) nedlægge, deponere, give i Forvaring; —list, f. ud. pl. List, Underfundighed, c.; —listig, aj. listig, underfundig; —listigkeit, f. ud. pl. Listighed, Underfundighed, c.; —mann, m. -es -änner, Bagmand, c.; —rad, n. -es -äder, Baghjul, n.; —rücks, av. d. T. baglængs, tilbage, bag til; fig. i Ryggen, hemmelig; —saß, m. -ssen -ssen, (n. St.) Besidder, Indvaaner; Indsidder, Huusmand, c.; —seite, f. -n, Bagside, c.; —sitz, m. -es -e, Bagsæde, n.; —theil, n. -es -e, Agterende, c. (paa et Skib), Bagdeel, c.; —thür, f. -en, Bagdør, c.; sich eine —thür offen lassen, fig. en Udvei; —treffen, n. -s pl. f. sg. den bageste Deel af en i Slagorden opstillet Armee; Bagtog, Bagtegt, n.,

Arriergarde, c.; —treiben, v. i. a. ins. eine S., drive tilbage, forhindre, gjøre til intet; —treibung, f. -en, Tilbagedriven, Forhindren, c.; —viertel, n. -s pl. f. sg. Bagfjerding, c.; —wärts, av. bag til, bag ud; ligel. paa Ens Bag, i Ens Fraværelse.

Hintere, m. -n -n el. **Hintern**, m. Bag, Rumpe, Arls, c.

Hinthun, v. i. a. sep. d. T. sætte hen, stille —, lægge —. [fart, Død, c.

Hintritt, m. -es -e, blot fig. dødelig Afgang, Hen-

Hinüber, av. henover, over, paa den anden Side; — und herüber, frem og tilbage, baade her og der over; s. Herab NB.

Hinum, av. (sjeld.) hen om.

Hinunter, av. ned, ned af; s. Herab NB.; —wärts, av. ned ad.

Hinwärts, av. hen ad.

Hinweg, m. -es -e, Henvei, c.

Hinweg, (Tonen paa weg) av. væk, bort, hen over; s. Herab NB.

Hinwerfen, v. i. a. sep. kaste bort, slenge hen, kaste paa Gulvet; fig. ein Wort, henkaste.

Hinwürfig, aj. fig. forkastelig, foragtelig.

Hinz, forkortet for Heinrich; es kümmert mich nicht, was — oder Kunz dazu sagen wird, Peer eller Povl; en Kat.

Hinzählen, v. a. sep. tælle op.

Hinziehen, v. i. sep. 1) a. trække hen; fig. trække i Langdrag, forhale; henslæbe: sein Leben. 2) n. m. s. drage, flytte, reise bort, — hen; —hung, f. ud. pl. Trækken hen.

Hinzu, av. hen, til, hen til; s. Herab NB.

Hinzug, m. -es -üge, Dragen hen, Flytten hen, c.

Hiobspost, f. -en, fig. Hiobspost, c.

Hippe, 1) f. -n, en Benævnelse paa adskilligt krumt Værktøi til at hugge og skære med; især: Segl, Lee, c.; en krum Gartnerkniv. 2) f. -n el. -l, f. -n, (n. St.) Vaffel, c., Godemad, n. (et Slags Kage).

Hippel, 1) f. -n (n. St.), Ged (især ung) c. 2) n. -s, Gedelam, n.

Hippokraß, m. -ßes ud. pl. Hippocras, en med Krydderi tillavet Viin.

Hirn, n. s. Gehirn; fig. Forstand, Aandskraft, c.

Hirn-gespinnst, n. -es -e, Hjernespind, n., Chimære, c.; —haut, f. -äute, H—hinde, c.; —schädel, m. -s pl. f. sg. og —schale, f. -n, H—skal, Pandeskal, Pandebrask, c.; —wurst, f. -ürste, Pølse af Svinehjerne; Hjernepølse, Cervelatpølse, c.; —wuth, f. ud. pl. Forvildelse i Hovedet, Afsindighed, som opstaaer af Inflammation i Hjernen; —wüthig, aj. afsindig.

Hirsch, m. -es -e, (Sydt. -en -en) Hjort, c.

Hirsch-bock, m. -es -öcke, Hjort, c.; ogsaa en Art vilde Faar i Afrika af en Kalvs Størrelse; —brunst, f. ud. pl. Hjortebrunst, c.; Hjortens Brunst- el. Parretid; et Slags Svamp; —fänger, m. -s pl. f. sg. Jagtdolk, c.; —geweih, n. -es -e, Hjortetakke, c., —horn, n.; —horn, n. -es, s. —geweih; —hörnern, el. bedre —hornen, aj. Hjortehorns-, af Hjortehorn, af Hjortetakker; —käfer, m. s. —schröter; —kalb, n. -es -älber, Hjortekalv, c., naar den endnu ikke er eet Aar; —kolben, m. -s, især pl. f. sg. de unge, bløde, med laadden Hud overtrukne Takker, som Hjorten faaer hvert Aar; —krankheit, f. ud. pl. en krampeagtig Sygdom hos Hjorte, Mstr. og især hos Heste; Mundklemme, c.; —kuh, f. -ühe, Hind, c.; —leder, n. -s pl. f. sg. Hjorteskind, n.; —ledern, aj. Hjorteskinds-, af Hjorteskind; —ruthe, f. -n, Hjortens Lem, n.; —schröter, m. -s pl. f. sg. Eeghjort, c. (Insect); —wildpret, n. -es ud. pl. Hjortevildt, n., Hjort og Hind; Dyrekjød, Vildt, n.; —ziemer, m. -s pl. f. sg. Mørbraden af en Hjort.

Hirse, f. ud. pl. (ogsaa —n, m. -s), Hirse, c.; —nfieber, n. -s ud. pl. Hirsefeber, c.

Hirt (el. forlænget —e), m. -en -en, Hyrde, Røgter, c., En, som røgter Qvæg; fig. Geistlig, Sjælesørger, c.; —inn, f. -en, Hyrdinde, c.

Hirten-brief, m. -es -e, Hyrdebrev, n., Brev fra en Biskop til sine underhavende Geistlige, angaaende Sjælesorgen; —gedicht, n. -es -e, Hyrdedigt, n., Idylle, c.; —leben, n. -s ud. pl. Hyrdeliv, n.; —stab, m. -es -äbe, Hyrdestav, c.; fig. et Sindbillede paa Sjælesørgen og den dermed forenede geistlige Ret; Ret at indsætte Qvæghyrder; Ret at dømme i Sager angaaende Eng og Græsgang; —tasche, f. -n, Hyrdetaske, c. (som Hyrderne bære; en Plante).

Hissen, v. a. (Nordt. Seesp.) heise, heise op.

Historie, (4 Stav.) f. -n, Historie, c.

Hitzblaße, f. -n, el. —blatter, f. -n, Hedeblegn, c.

Hitze, f. ud. pl. Hede, c.: den Tilstand ved et Legeme, i Følge hvilken samme frembringer en høi Grad af Varme; især den af Solens Straaler i høi Grad opvarmede Dunstkreds; fig. om Krydderier, stærke Drikke etc., naar de foraarsage en heftig Bevægelse i Blodet; Følelsen af en høi Grad af Varme; fig. Hede, Heftighed, Hidsighed, Fyrighed, Vrede, c.

Hitzen, v. n. m. h. hede, hidse.

Hitzkopf, m. -es -öpfe, et hidsigt, opfarende Mske.

Hitzig, aj. heed; fig. hidsig, heftig, let vred; ein —es Erdreich, som driver Væxterne for stærkt; —keit, f. ud. pl. Hede, Hidsighed, Heftighed, c.

Ho! ho ho! interj. ho! hoho!

Hobel, m. -s pl. f. sg. Høvl, c.; der grobe —, Skrubhøvl, c.; —bank, f. -änke, Høvlebænk, c.; —eisen, n. -s pl. f. sg. og —klinge, f. -n, Høvljern, n.; —span, m. -es, især pl. -äne, Høvlspaan. [maade.

Hobeln, v. a. høvle; fig. Einen, lære bedre Leve-

Hoch, aj. (som blot Adject. hohe) höher, höchst, høi, (ikke lav, ikke dyb); fig. (om Farver, lys): —roth, høirød; (om Toner, ikke dybe): sie singt —; (om Bredde): zwei, drei Mann —, især om Soldater, i to, tre Geleder efter hverandre; (om Tiden): es ist hohe Zeit; ein hohes Alter; die höheren Wissenschaften, som ikke uden Forkundskaber kunne forstaaes el. benyttes; hohe Schulen, Høiskoler, Universiteter; (om Prisen, ikke lav, ikke ringe): es steht mir —; (som overgaaer andre Ting af sin Art i Fortrin, i Høitideligheder): ein hohes Fest; die hohe Jagd, Overjagt, Jagt efter det store Vildt (Jagd des hohen Wildprets), d. e. Hjorte, Daadyr, Vildsviin, Agerhøns, Fasaner, Rave etc.; (om borgerlige Værdigheder, især Fødsels og Stands Fortrin): der hohe Adel; die hohe See, den aabne; ein Thier geht — beschlagen, (Jagtsp.) drægtig; Eim. ein — bringen, et Hurra, Vivat, et

zubiende Ønske for hans Vel; stolt, blot som aj.: **mit einer hohen Miene;** ogsaa i Sammens.: **hochberühmt, —gelehrt, —fürstlich, —edel, aj.** heiberømt, heilærd ꝛc.; **— und werth halten,** høiagte og tillægge høit Værd.

Hoch-achten, (i alle disse Sammens. er **hoch** langtrukket) **v. a. Einen,** høiagte; **—achtung, f.** ud. **pl.** Høiagtelse, **c.;** **—achtungsvoll, aj.** høiagtelsesfuld; **—altar, m. -es -äre,** Høialter, **n.,** det helligste, fornemste Alter i en catholsk Kirke, hvorved **—amt, n. -es -ämter,** Høimesse, stor Messe paa Søn- og Helligdage, læses; **—beinig, aj.** høibenet; **fig. —beinige Zeiten,** (i Spøg) dyre, næringsløse; **—bootsmann, m. -es -leute,** Høibaadsmand, **c.;** **—deutsch, aj.** høitydsk; s. Forklaring over Forkortelserne, Anmærkn. a; **—edel, aj.** høiædel; (blot i Titler, mere end **—wohledel** og **wohledel);** **—edelgeboren, aj.** velbyrdig (blot som en Titel, mere end **wohledelgeboren** og **hochw—);** **—ehrwürdig, aj.** høiærværdig (i Titel til geistlige Personer); **—erhaben, aj.** høiophøiet; **—fahrend, aj.** stolt, myndig, bydende; **—geboren, aj.** høibaaren (i Titel); **—geehrt, aj.** høiæret (især i Titler, hvor det som oftest hedder **—geehrtester,** høistærede; ogsaa d. T. **—zuehrend, —zuverehrend);** **—gelehrt, aj.** høilærd (blot i Titler til Lærde af Professien; forældt. **—gelahrt);** **—gericht, n. -es -e,** Retterstæd, **n.;** Galge, **c.;** **—gesang, m. -es -e,** Høisang, Ode, **c.;** **—her, av.** fra Heiden, fra oven; **—herzig, aj.** høihjertet; **—herzigkeit, f.** ud. **pl.** Høihjertethed, **c.;** **—land, n. -es -e,** Høiland, **n.;** **—länder, m. -s pl.** s. **sg.** Høilænder, **c.;** **—löblich, aj.** høilovlig; **—meister, m. -s pl.** s. **sg.** s. **Deutsch—;** **—mögend, aj.** høiformaaende (blot som Titel til Generalstaterne i Hollant); **—muth, m. -s** ud. **pl.** Hovmod, **n.,** Hovmodighed, Storagtighed, **c.;** (fordum) høit, ædelt Mod, Høihjertighed; høi Glæde; **—muth kommt vor dem Falle,** Hovmod staaer for Fald; **—müthig, aj.** hovmodig, storagtig; **—nöthig** el. **höchstnöthig, aj.** høit fornøden, høist nødvendigt; **—preislich, aj.** høipriselig; blot som Titel til visse høie Collegier; **—schätzen, v. a. sep.** skatte høit, høiagte; **—schätzung, f.** ud. **pl.** Skatten høit; Høiagtelse, **c.;** **—schule, f. -n,** Høiskole, **c.;** **—schüler, m. -s pl.** s. **sg.** academisk Borger, Student, **c.;** **—schwanger, aj.** høifrugtsommelig; **—selig, aj.** høisalig; **—stämmig, aj.** høistammet; **—stift, n. -es -e,** Høistift, **n.** (ved en Dom- el. Cathedralkirke); **—trabend, aj.** høitravende (om Heste); **fig.** (om svulstige Tanker og Udtrykt); d. T. ofte: hovmodig, stolt; **—verdient, aj.** høifortjent; **—verrath, m. -es -e,** Landsforræderi, **n.,** Majestætsforbrydelse, **c.;** **—verräther, m. -s pl.** s. **sg.** Landsforræder, Majestætsforbryder, **c.;** **—verrätherisch, aj.** landsforræderisk; **—wohledel, aj.** høivelædel, (en Titel, mindre end **—edel,** men mere end **wohledel);** **—wohlerwürdig, aj.** høivelærværdig (blot i Titel til geistlige Personer; mindre end **—erwürdig,** men mere end **wohle—);** **—wohlgeboren, aj.** høivelbaaren (en Titel til adelige Personer); **—würdig, —st, aj.** høiværdig; **das —e,** (hos Catholikerne) den indviede Hostie; især ogsaa geistlige Personers Titel, **—würdigst,** for dem af første, **—würdig** for dem af anden Rang; **—zuehrend** el. **zuverehrend, aj.** (et Høflighedsudtrykt) høistærede.

Hochzeit, (et skarpt o, hvilket i **hoch** ellers overalt er langtrukket) **f. -en,** Bryllup, **n.;** (forældt.) Høitid, **c.;** **—er, m. -s pl.** s. **sg.** (**—erinn, f. -en**), (Sydt.) Brudgom (Brud), **c.;** **—lich, aj.** som hører til Bryllup; bryllupsmæssig; **—lied, n. -es -er,** Bryllupssang, **c.;** **—mäßig, aj.** bryllupsmæssig.

Höchlich, av. blot **fig.** høiligen, storligen, i høi Grad, meget; (blot foran Verber og **partic.**) **—bedauern, —erfreut.**

Höchst, aj. s. **Hoch.**

Höchstens, av. høist, i det høieste, i det længste.

Hocke, f. -n, (n. St.) Trave, **c.** (af opstillede Kornneg paa Marken, af Halmbundter el. Koste); Rug, **c.**

Hocken, v. 1) a. sætte i Traver, i Hob (Hov); **Einen —,** tage paa Ryggen; (s. **auf—,** som er sædvanligere). **2) n. m.** s. sidde paa Ryggen af en Anden; sidde paa Hug; **fig.** d. T. sidde i Skjul, leve ledig paa eet og samme Sted; nøle, dvæle.

Höcker, m. -s pl. s. **sg.** Pukkel, **c.;** Bulk, **c.;** en rundagtig Ophøining paa visse Legemer; Jordtue, Jordbanke, **c.;** **—icht, aj.** ujævn, knubbret, som ligner en Pukkel; pukkelagtig; **—ig,** (**—rig**) **aj.** ujævn, bulket, pukkel, skrukrygget, skrutrygget.

Höde, f. især **pl. -n,** Testikel, **c.;** **—nsack, m. -es -säcke,** Pungen (for Testiklerne).

Hof, m. -es -öfe, (**Dim. Höfchen, n. -s pl.** s. **sg.**) Gaard, **c.,** Gaardsplads ved et Huus; ogsaa en frit liggende, paa en el. anden Maade omsluttet, for oven aaben Plads; **fig.** en lys, rund Kreds om Solen el. Maanen: Havgaard, **c.;** Gaard, **c.,** Huus med Indkjørsel, især paa Landet; Bondegaard, Avls—, Hoved—, Herre—, **c.,** Slot, **n.;** **fig.** Hof, **n.;** Hofstat; **zum —e kommen,** til Hove, til Hoffet; ogsaa i mange Sammens.: **Hofarzt, —schneider** ꝛc.; Hoflæge, —skrædder; (sjeld.) en høitidelig Sammenkomst, især af fornemme Personer; **einer Person den — machen,** af Høflighed el. Tilbøielighed gjøre oftere Opvartning; bevise stor Opmærksomhed.

Hof-amt, n. -es -ämter, Hofembede, **n.;** **—arbeit, f. -n,** Hovarbeide, **n.;** Hoveritjeneste, **c.;** **—arzt, m. -es -ärzte,** Hoflæge, **c.;** **—dame, f. -n,** Hofdame, **c.;** **—fähig, aj.** berettiget til at komme til Hove, til Hoffet; **—gericht, n. -es -e,** Hofret, **c.;** **—haltung, f. -en,** Hof, —hold, **n.,** —stat, **c.;** **—hund, m. -es -e,** Gaardhund, **c.;** **—lager, n. -s pl.** s. **sg.** Residerен, **c.,** Hoffets Ophold; Residents, **c.;** **—leute, pl.** ud. **sg.** Hoffolk; **—luft, f.** ud. **pl. fig.** Levemaaden ved Hoffet, den der herskende Aand; den foranderlige Hofgunst; **—mann, m. -es -änner** og **—leute,** Hofmand, fornem Hofbetjent; **fig.** fin Verdensmand, **c.;** **—meister, m. -s pl.** s. **sg.** Forvalter, Inspecteur, **c.** (ved et Gods); Ladefoged, Ride—, **c.** (ved en Avlsgaard); Præsidenten i et Justitscollegium, især i Hofretten; Hofmester, Overh—, **c.** (ved store Hoffer); Hovmester, **c.** (i et fornemt Huus); Huuslærer, **c.;** **fig.** En, som vil rette og mønstre paa Andre; **—meisterei, f. -en,** Forvalterbolig, Inspecteur—, **c.** (paa et Gods); **—meisterinn, f. -en,** Forvalterens Kone; Meierske, **c.;** Hovmesterinde, **c.;** **—meisterlich, aj.** hovmesterlig; **—meistern, v. a. Einen,** hovmestrere; **—rath, m. -es -äthe,** Hofraad,

c.; et af Hofraader bestaaende Collegium; —raum, m. -es -äume, Gaardsrum, n., —plads, c.; —recht, n. -es -e, en adelig Gaards Ret over de til samme hørende Livegne; Vornedrettighed, c.; Samling af de Love, hvorefter de over Hoflehn opstaaede Stridigheder afgjøres; Hofrettighed, c., —privilegium, n.; Eim. auf—recht etw. bewilligen, erlauben, tilstaae noget Usædvanligt, ellers ikke tilladt; —schranz, m. -en -en, (—e, f. -n) Hofsnog, c.; —sitte, f. -n, Hofskik, Etiquette, c.; —staat, m. -es -en, Hofpragt, c.; Hofstat, c., Hofbetjenterne; —stadt, f. -ädte, Residentsstad, c.; —statt, f. -ätte, Residents, c. (Stad og undert. Slot); —stätte, f. -n, Stedet, hvor en Bonde- el. Herregaard ligger el. har ligget; Gaardsrum, n. (ved en Landeiendom el. Bondegaard); Residentssted, n.; —tracht, f. -en, Hofdragt, c.; —trauer, f. ud. pl. Hofsorg, c.; —wehr, f. el. —wehrung, f. -en, Mark- og Avlsredskaber, som høre til en Bondegaard.

Hofen, (foræld.) v. 1) n. m. h. holde Hof; residere; Eim., opvarte hofmæssigt. 2) a. herberge, give Huusly.

Höfener (Höfner), m. -s pl. f. sg. (n. St.) Gaardmand, c. (med en heel Gaards Jorder).

Hoffart (—fahrt), f. ud. pl. Hoffærdighed, c.; —ärtig, (—ährtig) aj. hoffærdig.

Hoffen, v. n. m. h. og a. haabe: ich hoffe, ihn zu sehen, daß er lebt, auf bessere Zeiten, auf Gott, zu Gott, daß; das Beste —; (oprindel.) staae stille, holde inde; der Hirsch hofft, (Jagtsp.) standser og seer sig om; —tlich, av. som jeg haaber, venteligen, formodentligen; —ffer, m. -s pl. f. sg. (—fferinn, f. -en), (sjeld.) den, der haaber; Haaber, c.; —ffnung, f. -en, Haab, n., Forhaabning, c.; — auf (til) etw. setzen; guter — seyn, være frugtsommelig, paa gode Veie; den haabede Gjenstand selv: meine — ist vereitelt; —ffnungslos, aj. haabløs; —ffnungslosigkeit, f. ud. pl. Haabløshed, c.; —ffnungsvoll, aj. haabefuld; —ffnungsschimmer, m. -s pl. f. sg. (poet.) Glimt af Haab.

Hofiren, v. n. m. h. Eim., smigre; (fordum) holde Hof; d. T. forrette sin Nødtørft.

Höfisch, aj. hofagtig.

Höflich, aj. høflig, artig, høvisk; —keit, f. -en, H—hed, A—hed, H—hed, c.

Höfling, m. -es -e, Hofsnog, c.; Hofbetjent, c.; —e, Hoffolkene.

Höhe, f. -n, Høide, c., Egenskaben ved en Ting, at den er hoch, f. dette Ord, ud. pl.; Høi, Bakke, c.; fig. en over mange andre ophøiet Fortrinsgrad; Høihed, c.: die — seines Geistes, seines Standes; auf der — einer Insel, Høiden, samme Bredegrad.

Hoheit, f. blot fig. og mest ud. pl. -en, Høihed, c. (Aandens, formedelst mange og store Fortrin; Standens); Herredømme, n., Regjering, c., blot i nogle Tilfælde: Landes —; fürstliche —; en Titel for fyrstelige Personer af begge Kjøn: Ew. Königliche —; Ihre Königlichen —en.

Hohe-lied, n. —nliedes —nlieder, rigtigere: das hohe Lied, Høisangen; das — — Salomonis, Salomons Høisang; —priester, m. -npriesters pl. —npriester, rigtigere: der hohe Priester, Ypperstepræst, c.; —priesterlich, aj. ypperstepræstelig.

Höhenrauch, m. -es, Brandtaage, c.

Höher, aj. høiere. f. Hoch.

Hohl, aj. huul: ein —er Zahn; med Huulning: die —e Hand; —e Augen, dybtliggende; fig. (om Stemmen og Lyden) huul; —äugig, aj. huuløiet, som har indfaldne Øine; —krähe, f. -n, sort Spætte, c. (Fugl); —rund, aj. huulrund, concav; —spiegel, m. -s pl. f. sg. Huulspeil, n.; —weg, m. -es -e, Huulvei, c.

Höhle, f. -n, Hule, Huulhed, c.

Hohlen, fordum skrv. for Holen.

Höhlen, v. a. hule; skrv. aush—, udhule.

Hohlunder el. Hohllunder, f. Holunder.

Höhlung, f. Hulen, Udh—, c. ud. pl.; Huulning, Fordybning, c.; en liden, ikke meget dyb Hule, pl. —en; (i denne Betydn. ogsaa Hohlung).

Hohn, m. -es ud. pl. Haan, c.; Einem — sprechen, spotte, trodse; Gjenstanden for Haanen.

Hohn-ecken, (Andre skrive hohnnecken) v. a. have til Nar, drille; —eckerei, f. gjentagen Forhaanelse, c., Drilleri, n.; —gelächter, n. -s ud. pl. Haanlatter, c.; fig. Gjenstanden derfor; —lache, f. ud. pl. d. T. Haanlatter, c.; —lächeln el. —lachen, v. n. m. h. ins. smile, lee spodsk; —sprecher, m. -s pl. f. sg. En, som taler med foragtende Trods; Trodser.

Höhnen, v. a. Einen, haane.

Höhner, m. -s pl. f. sg. Haaner, c.

Höhnerei, f. -en, idelig Haanen, c.

Höhnisch, aj. haanende, haanlig.

Höhnlich, aj. (sjeld.) haanlig.

Höke, m. -n -n, el. —r, m. -s pl. f. sg. (—kinn el. —kerinn, f. -en) d. T. Høker, Spek— (—ske), Frugthandler (Frugtkone), c.

Höken el. Hökern, v. n. m. h. høkre, handle med Spekhøkervare, med Frugt.

Hökerei, f. -en, Høkeri, Spek—, n.

Hokuspokus, m. (n.) indecl. Hokuspokus.

Hold, aj. Eim. el. einer S. —, huld, gunstig, bevaagen; ein —es Kind, meget behageligt, tækkeligt, yndigt.

Holde, m. -n -n (—dinn, f. -en), (sjeld. og blot undert. digter.) Elskede; Ven (—inde), c.; (n. St.) Undersaat, c.

Holder, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Hyld, c.

Holdselig, aj. artig, behagelig, beleven; huldsalig, yndig, indtagende; —keit, f. ud. pl. A—hed, B—hed, B—nhed, H—hed, c.

Holen, v. a. hale, drage, bringe nærmere: etw. —; Athem —; hente: einen Brief von der Post —; einen Arzt —; etw. — lassen; fig. sich etw. —, paadrage sig; hol' ihn der Teufel! Fanden tage ham!

Holfter, f. -n, Hylster, Pistol—, n.

Holk, m. -en -en, Holk, c. (et gammelt til en Pram indrettet Skib).

Holla! interj. d. T. holla; (undert.) holdt!

Holländer, m. -s pl. f. sg. Hollænder, c.; fig. en fra Holland kommen el. paa hollandsk Maade forfærdiget Ting; især i Papirmøllerne, et i Holland opfundet Møllevark; Forpagteren af en Gaards Hollænderi (—ei, f. -en); —inn, f. -en, Hollænderinde, c.; —disch, aj. hollandsk.

Hölle, f. pl. (sjeld.) -n, Afgrund, c., Helvede, n. ud.

pl.; fig. ud. pl. de i Helvede værende Djævle; den for de Fordømte bestemte Qval; overh. den høieste Grad af Qval.

Höllen-angst, f. ud. pl. Helvedangst, c.; —brand, m. -es -ände, H—brand, c.; fig. vulg. Helvedes Brand, c., et ryggesløst Mske.; —fahrt, f. ud. pl. H—fart, c., Nedfart til Helvede; —hund, m. -es -e, H—hund, Cerberus, c.; —marter, f. -n, —pein, f. ud. pl. —qual, f. -en, H—marter, —pine, —qval, c.; —stein, m. -es -e, H—steen, c.

Höllisch, aj. Helvedes, djævelsk.

Holm, m. -es -e, liden Ø, Holm, c.; Skibsværft, n.; (undert.) Tværbjælke, som befæstes over to Pæle; (Nordt. sjeld.) Høi, Bakke, c.

Holper, m. -s pl. s. sg. el. sædv. —n, Knort, c. (paa en Vei); Stødet, en Vogn giver, naar den træffer paa en Knort i Veien; —icht, aj. som ligner Knorter; er liest sehr —, stødende, haltende; —ig (holprig), aj. knortet; —n, v. n. es holpert hier sehr, støder; fig. er holpert sehr, kludrer, udfører Noget med oftere Anstød.

Holunder, m. -s ud. pl. Hyld, c.; —blüthe, f. -n, Hyldeblomst, c.; —thee, m. -s, Hyldethee, c.

Holunke, m. s. Halunke.

Holz, n. -es 1) ud. pl. Træ, n. (Materien, Massen): hartes —; Ved, Brænde, n.: — einlegen; Greue: der Baum hat zu viel —. 2) pl. -e, Træsorter. 3) pl. -ölzer, (Dim. —ölzchen, n. -s pl. s. sg.) Træ, n., Busk, c. (med Hensyn til dissés Art el. Beskaffenhed): Laub—, Nadel—; Skov, Lund, c.; fig. et til et bestemt Brug dannet Stykke Træ: Quer—; (i Bibelen) Kors, n., Galge, c., Afgudsbillede af Træ; (i Keglespil) Kegle, c.: viel — werfen.

Holz-apfel, m. -s -äpfel, Skovæble, n.; —arm, aj. fattig paa Træ; skovløs; —axt, f. -ärte, Skovøxe, Brænde—, c.; —birn, f. -en, Skovpære, c.; —bock, m. -es -öcke, Saugeblok, —buk, c.; Buk, Blok, c.; Træbuk, c. (Insect); Faarelus, c. (Insect); —boden, m. -s -öden, Brændeloft, n.; Skovgrund, c.; —dieb, m. -es -e, Skovtyv, c.; —förster, m. -s pl. s. sg. Forst-Inspecteur, c. (som ikke tillige er Jægermester); —gerecht, aj. (Jagtsp.) s. Gerecht; —hacker, m. -s pl. s. sg. Brændehugger, c.; d. T. Træspætte; fig. Træpikker (Fugl), c.; —hauer, m. -s pl. s. sg. En, som skover; Brændehugger, c.; —icht, aj. træet, traagtig; —ig, aj. som indeholder Træ, træbevoxet; —kohle, f. -n, Trækul, n.; —laus, f. -äuse, s. —wurm; —mast, f. ud. pl. Olden, Bog, Agern, c.; Qvægets Mæstning i Skoven; —reich, aj. skovrig; —schlag, m. -es, Skoven, c.; Rettigheden til at skove, ud. pl.; s. Hau, Gehau, pl. -äge; —schläger, m. -s pl. s. sg. Skover, c.; —schnitt, m. -es -e, Træsnit, n.; —schnitzer, m. -s pl. s. sg. Træskjærer, Xyloglyph, c.; —stall, m. -es -älle, Brændehus, n.; —stoß, m. -es -öße, Brændestabel, c., Baal, n.; —taube, f. -n, Skovdue, c.; —waare, f. -n, Trævare, c.; —weg, m. -es -e, Skovvei, fig. feil Vei, c.; —wurm, m. -es -ürmer, Træorm; især Væggesmed (Dødningeuhr), c.

Holzen, v. 1) n. m. h. fælde Træer, hente, kjøre Brænde; (Jagtsp.) klattre op i et Træ, springe op deri (om nogle Dyr). 2) a. beklæde, beslaae med Bræder; den Ofen —, (hos Bagerne) lægge Brænde i.

Hölzern, aj. Træ-, som er af Træ; fig. stiv, klodset, ubehjelpelig, ubøielig; (om Klangen) ubehagelig, flau.

Holzung, f. Træfældning, Brændekjørsel, c., ud. pl.; Skovegn, Skov; Trævæg, c., pl. -en.

Honig, m. (sjeld. n.) -s ud. pl. Honning, c.; —bau, m. -es ud. pl. Honningavl, Biavl, c.; —bauer, m. -s pl. s. sg. Bonde el. Landmand, som især lever af Honningavl, c.; —sauger, m. -s pl. s. sg. s. Colibrit; —seim, m. -es ud. pl. urenset Honning, Stivehonning, Jomfru—, c.; —thau, m. -es ud. pl. Honningdug, c.

Honnet, aj. honnet, brav, redelig, retskaffen, anstændig, ærbar; —ete, f. ud. pl. (l. Onnäteteh) Ærlighed, Redelighed, Retskaffenhed, c.

Honneurs, pl. ud. sg. (l. Onnöhrs) Ærebeviisning, c.; die — machen, bevise den tilbørlige, skyldige Ærbødighed.

Honorar, n. -s -e el. -ium, n. -s -ien, Honorar, n. (en Forfatters, en Professors).

Hop (hopp)! interj. hop! hopsa! el. hop sa! hopsa! hop he! og hop hei! vulg. (af Glæde), hep hei!

Hopfen, m. -s ud. pl. Humle, c.; —bau, m. -es ud. pl. Humleavl, c.; —eule, f. -n, Humlephalæne, c.; —keimchen, n. -s pl. s. sg. Humlespire, c., spædt Humleskud, n.; —stange, f. -n, Humlestage, c.

Hopfen, v. a. das Bier, sætte Humle paa.

Höpfner, m. -s pl. s. sg. Gartner ved en Humlehave.

Hops, m. -es -e, (ogsaa Hoppas indecl.) vulg. Hop, n., Spring i Veiret.

Hör-bar, aj. som kan høres; —rohr, n. -es -öhre, Hørerør, Talerør, n.; —saal, m. -es -e, Høresal, c., Auditorium, n.; —werkzeug, n. -es -e, Høreredskab, n.

Horchen, v. n. m. h. lytte: auf etw. —; dem Schlage der Nachtigall —; (ogsaa med Acc.): er horchet ihr Lied; lure paa: an (ved) der Thür —; d. T. ofte: høre: — Sie einmal; fig. adlyde, følge: auf Jemand; einem Triebe —.

Horcher, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Lytter, Lurer, c.

Horde, f. -n, en af flere omvandrende Mskr. bestaaende Hyrdeleir; Horde, c.; fig. Bande, Trop, c.; d. T. s. Hürde.

Hören, v. a. høre (som v. n. m. h. for sig alene el. med auf); Einen, el. etw.; ich höre, daß er redet, el. ich höre ihn reden; ved Forbindelse med et Infinitiv brugte man istedetfor præt. partic. forhen meer end nu præs. infin.: ich habe ihn sprechen hören (bedre gehört); sich auf einem Instrumente — lassen, spille derpaa; das läßt sich —, lader sig høre, er værd, at man agter derpaa; høre paa: die Messe —; erfare ved Høresen, høre sige: etw. von etw. el. von Eim., af, fra el. om; fig. auf Einen (ogsaa med Dat.: er hört mir nicht) høre, følge, lyde: wer nicht — will, muß fühlen; s. erhören.

Hörensagen, n. -s ud. pl. Rygte, n., Snak, c.; (rigtigere var Sagenhören) von —, af hvad man har fortalt.

Hörer, m. -s pl. s. sg. Hører, Til—, c.

Hörig, aj. hørig, lydig; —keit, f. ud. pl. H—hed.

L—hed, c.

Horizont, m. -es -e, Horizont, Synskreds, c.; das ist über seinen —, fig. over hans Forstand.

Horn, n. -es -örner (Dim. Hörnchen, n. -s pl. s. sg.), Horn, n. (paa Panden af visse firfoddede Dyr, mange Fiske, Insecter ꝛc.); fig. Horn (til at drikke af, el. som et Instrument, at blæse paa): das — el. auf dem —e blasen; ins — stoßen; Horn (Materien) (om flere Sorter pl. -e): hart wie —; (undert.) den yderste Rand paa Hestehoven og paa andre Dyrs Kloer; en fremragende Spids; en fremspringende Vinkel; en fremspringende spids Deel af Jordfladen; en i Vandet sig udstrækkende Landtunge; (forældt.) et Legems Kanter, Hjørner.

Horn-affe, m. -n -n, (n. St.) et Slags Butterdeigskager i Form af to i hinanden søiede Horn; —artig, aj. hornagtig; —band, m. -es -ände, Hornbind, n. (et Slags Bind paa Bøger); —bläser, m. -s pl. s. sg. Hornblæser, c.; —blende, f. ud. pl. Hornblende, c. (et Mineral); —drechsler el. —dreher, m. -s pl. s. sg. Horndreier, c.; —erz, n. -es -e, Hornerts, c.; —eule, f. -n, Hornugle, c.; —fessel, n. -s pl. s. sg. Rem til Jagthornet; —fisch, m. -es -e, Hornfisk, c.; —haut, f. -äute, Hornhinde, c. (i Øiet); —icht, aj. hornagtig, som ligner Horn; —ig, aj. Horn-, af Horn; —kluft, f. -üfte, en Spalte, Ridse i Hoven og i Kloerne paa nogle Dyr; —satz, m. -es -ätze, en Zirat af Snore paa Jægernes Jagthorn; —schein, m. -es, Nyet i Februar; —stein, m. -es -e, Hornsteen, c. (i Mineralogien); —vieh, n. -es ud. pl. Hornqvæg, n.; —werk, n. -es -e, Hornværk, n. (i Fortificationen).

Hörnen, v. a. (sjeld.) forsyne med Horn; sædv. kun partic. gehörnt, hornet; fig. ein gehörnter Schluß, Vexelslutning, c., Dilemma; (Sydt.) støde med Hornene.

Hörnen el. hörnern, aj. Horn-, af Horn.

Hörnerträger, m. -s pl. s. sg. Hanrei, c.

Horniß, f. -ssen (ogsaa -sse), Gedehams, stor Stikhveps, c. (Insect).

Hornung, m. -es -e, Februar, Blidemaaned, c.; —s-blume, f. -n, Vintergjæk og Sommernar (Blomst), c.; —sschein, m. s. Hornschein.

Horst, m. -es -e (ogsaa f. -en), en Busk tæt voxet Græs, Korn og desl.; Buskværk, n., liden Lund, c.; (Jagtsp.) en Rovfugls Rede, c.; (n. St.) en Jord- el. Sanddynge (især i Floder); (forældt.) Skare, Hob, Flok, c.

Horsten, v. n. m. h. (Jagtsp. om Rovfugle) bygge Rede.

Hort, m. -es -e, (forældt.) Klippe, c.; fig. et sikkert, fast Sted; (i Bibelen og digter.) Tilflugt, Beskyttelse; (forældt.) Skat, c., Liggendefæ, n.

Höschen, n. -s pl. s. sg. de fine Hinder paa Redderne af Hør; smaa Buxer; fig. Biernes med Voxmeel overtrukne Bagbeen.

Hose, f. -n, Vandstötte, —hvirvel, c. (Meerhose, Wasser—); ethvert Slags Kar af Træ: Spand, Bette, Strippe, Øse, c. ꝛc.; især pl. Buxer, Beenklæder; (fordum) Hose, Strømpe, c.

Hosen-band, n. -es -änder, Buxebaand; (fordum) Strømpebaand, n.; —bund, m. -es -ünde, Buxelinning, c.; —heber, m. -s pl. s. sg. s. —träger; —klappe, f. -n, el. —latz, m. -es -ätze, Buxeklap, c.; —los, aj. buxeløs; —schnalle, f. -n, Buxespænde, n.; —träger, m. -s pl. s. sg. Buxeseле, c.

Hospital, n. -es -äler, Hospital, n.

Hostie, f. (3 Stav.) -n, Hostie, Brødet i Alterens Sacramente.

Hotel, n. -s -s, Hotel, stort Værtshuus, n.

Hott! -oh! interj. d. T. hyp! (til Heste, naar de skulle gaae, især vende til Høire, hvorimod hoh, har, wist, schwih, schwude! naar de skulle gaae til Venstre).

Hotze, f. -n, vulg. og blot n. St. Vugge, Gynge, c.; —n, v. a. vugge, gynge.

Hotzeln el. hozeln, v. n. m. s. d. T. blive rynket, sammenkrympet.

Hotzelig el. huzelig, aj. d. T. rynket, sammenkrympet.

Hub, m. -es ud. pl. Hæven, c., Stuk, n.; det, som hæves, den bedste Ting blandt flere af eet Slags.

Hübel, m. -s pl. s. sg. liden Banke, liden Ujævnhed, Bugle, Hævelse, Knude, c.

Hübsch, aj. d. T. smuk (af Udseende); artig, vakker, hovisk (Opførsel); god (i sit Slags); som av. til, ligesom fein, at formilde en Befaling, en Formaning: sey — artig; —heit, f. (sjeld.) Smukhed, c.

Hucke, f. s. Hocke.

Hudeler el. Hudler, m. -s pl. s. sg. Sjusker; (undert.) Stymper, Fusker, c.; Drillepose, c.

Hudelei, f. -en, Sjuskeri, n., Sjusken, Forhutlen, c.; Foraarsagen af unødvendig, forgjeves Umage, c., Vinderi, n.

Hudeln, v. a. d. T. eine S. —, sjuske af, kluddre paa, fuske i; Einen —, el. Einen herum —, gjøre forgjeves og unyttig Besvær; plage, bryde; narre, sinere, have til Bedste.

Huf, m. -es -e, Hov, c. (under mange firfoddede Dyrs Fødder).

Huf-eisen, n. -s pl. s. sg. Hestesko, c.; —lattig, m. -es ud. pl. Hestehov (Plante), c.; —nagel, m. -s -ägel, Hesteskosøm, n.; —räumer, m. -s pl. s. sg. Virkejern, n.; —schlag, m. -es -äge, Hestens Skoeu, Beslaaen, c.; ud. pl.; Hestespor, n.; Gangsti for Heste ved Floder, naar de trække Skibe; —schmid, m. -es -e, Hovsmed, Beslag—, Grov—; (naar han er ved en Krigshær) Fanesmed, c.; —zange, f. -n, Hovtang, c.; —zwang, m. -es ud. pl. Hovtrang, Snæverhove, c. (Feil ved Hestehoven); —zwängig, aj. snæverhovet (om Heste).

Hufe, f. -n, en efter de forskjellige Egne forskjellig Størrelse af Jordlod; 14 til 20 Tønder Land; Bool, —sted, n.

Hufen, v. 1) a. forsyne med Hov; kun brugelig i partic. gehuft, forsynet med Hov. 2) n. m. h. slaae ud med Hoven; (forældt.) have nødig, behøve.

Hüfener el. Hüfner, m. -s pl. s. sg. Lodseier i Hartkorn; Eier af en Gaard med en Gaards Hartkorn; Boelsmand, c.

Hufen-schoß, m. -sses -sse, og —steuer, f. -n, Jordskyld, som svares efter Hartkorn.

Hufig, aj. som har Hov; især i Sammens.: zwei — ꝛc.

Hüfner, s. Hüfener.

Hüft, m. -horn, s. Hief, —horn; —weh, n. -es ud. pl. Hoftesmerte, —værk, c.

Hüfte, f. -n, Hofte, c.

Hügel, m. -s pl. f. sg. Bakke, Høi, Banke, c.; en over den horizontale Flade ophøiet Deel paa en Ting; —icht, aj. der seer ud som Bakke el. Ophøining, c.; —ig, aj. bakket.

Hügeln, v. a. gjøre til Bakke; sich, bakke sig, høine sig.

Hugenott, m. -en -en, Hugenot, c.

Huhn, n. -es -ühner (Dim. Hühnchen, n. -s pl. f. sg. Kylling, c.), Hane el. Høne, c. pl. Høns; undert. blot Høne.

Hühner-aar, m. -es -e, f. —geier; —auge, n. -s -n, fig. Ligtorn, c.; —beize, f. -n, Hønsejagt, Falkejagt efter Agerhøns, c.; —biß, m. -sses ud. pl. Hønsebid, almindelig Fuglegræs (Plante), c.; —darm, m. -es ud. pl. Hønsetarm (Plante), c.; —dieb, m. -es -e, og —geier, m. -s pl. f. sg. Hønsehøg, c.; —haus, n. -es -äuser, Hønsehuus, n.; —hund, m. -es -e, Hønsehund, c.; —leiter, f. -n, Hønsestige, c.; —steige, f. -n, Hønsebuur, n. (til at bære el. føre tamme Høns i); Hønsestige, c.; —weh, n. -es ud. pl. (n. St.) Righoste, c.

Hui, interj. hui! ogsaa som subst. in einem —, i Hast.

Huk, m. -es -e el. —e, f. -n, (Søsp.) en fremragende Landspids, Cap, n.

Huker, m. -s pl. f. sg. (Nordt.) Hukkert, c. (et Slags Skib).

Huld, f. ud. pl. Gunst, Yndest, Bevaagenhed, c.; —göttinn, f. -en, Huldgudinde, c.; —reich, aj. huldrig.

Huldigen, v. n. m. h. hylde: einem Landesherrn, der Obrigkeit —; der Wahrheit; Eim. —; —gung, f. -en, Hylding, c.; —gungseid, m. -es -e, Hyldingsed, c.

Hülfe, f. 1) ud. pl. Hjelp; Bistand; Hjelp af Rettens Middel, Doms Execution, c.: Eim. die — thun, gjøre Indførsel hos. 2) pl. -n, einem Pferde die — geben, minde den ved et el. andet Tegn om dens Pligt; Hjelp, c., den Person el. Ting, hvorved man hjelpes.

Hülflich, aj. (næsten forald.) behjelpelig, hjelpende; —los, aj. hjelpeløs; —losigkeit, f. ud. pl. Hjelpeløshed, c.; —rede el. —srede, f. -n, (jurid.) Behjelpning, Udflugt, c., Paastud, n.; —reich, aj. hjelpsom, hjelperig, redebon til Hjelp; —sbedürftig, aj. trængende til Hjelp (især Pengehjelp); —sbedürftigkeit, f. ud. pl. Trang til Hjelp; —sgeld, n. -es -er, Hjelpepenge, Executions Betaling, c.; blot pl. -er, Subsidier, Subsidiepenge; —sleistung, f. -en, Hjelp, Hjelpsbeviisning, c.; —smittel, n. -s pl. f. sg. Hjelpemiddel, n.; —sprediger, m. -s pl. f. sg. Hjelpepræst; Diakonus, c.; —squelle, f. -n, Hjelpekilde, c.; —srede, f. f. —rede; —swort, n. -es -örter, Hjelpeord, —verbum, n.

Hülle, f. -n, Dække, Skjul, n., Omgivning, Emballage; Masse, Skal, c.; især foragt. et vidt Klædningsstykke; (Sydt.) Fruentimmerhue, c.; die — und die Fülle, Klæder og Føde; men fig. med Gen. Mængde, Overflødighed, c.: Jammers die — und Fülle, fuldt op af.

Hüllen, v. a. hylle, ind—, iføre: sich in einen Mantel —.

Hülse, f. -n, Balg (Ærte—, ɪc.); Hase (Nødde—, ɪc.); Frøbælg, c., Frøhuus, n.; Renden til Ladestokken paa et Gevær; Papirstud til Raketter, og flere især paa Instrumenter gjorte hule Rum for andre Ting; —nfrucht, f. -üchte, Bælgfrugt, c.; —ngewächs, n. -es -e, Bælgvæxt, c.

Hülsen, v. a. tage Bælgene af; sich —, faae Bælge.

Hülsicht, aj. bælgagtig.

Hülsig, aj. som har Bælge.

Hum! ogsaa hm! interj. hum! hm!

Humeur (l. Hümöhr), n. -s, (ogsaa f. dog meest kun i den Talem. guter, schlechter — seyn) Humeur, n.

Hummel, f. -n, Humle, —bi, c.; et Slags Søkkepibe; fig. (i Spøg) en livsfuld, springende ung Pige.

Hummen, v. n. m. h. d. T. brumme, summe (som Bier).

Hummer, m. -s pl. f. sg. Hummer, c. (det største Slags Søkrebs).

Humor, m. -s ud. pl. Humeur, n., Sindsstemning, c., Lune, n., Oplagthed, c.; —ist, m. -en -en, Humorist, c.

Humpe, f. -n, el. —n, m. -s pl. f. sg. en usædvanlig stor Drikkestaal.

Humpel, m. -s pl. f. sg. (n. St. især Nordt.) Høi, Dynge, Hob, Bunke, c.

Humpeln, v. n. m. h. humpe, hinke.

Hümpeln, v. 1) a. (n. St.) forskære; fuske. 2) n. m. h. humpe, hinke.

Hümpler, m. -s pl. f. sg. Fusker, Stymper, c. (i sit Arbeide); Hinker, c.

Humsen, v. 1) a. synge med en eentonet Melodi; (i Holsteen) stjæle, bedrage. 2) n. m. h. summe, brumme, surre.

Hund, m. -es -e (Dim. Hündchen, n. -s pl. f. sg.), Hund, især: Hanhund, c.; der fliegende —, den flyvende Hund, Vampyr, c.; der große —, der kleine —, to Stjernebilleder; auf den — kommen, d. T. komme i slette Omstændigheder; du —, din Hund! (et lavt Skjeldsord); (især i Bjergv.) Navnet paa et Værktøi til at helde el. standse Noget; et huult Gjemme, et Kar; en Kasse med fire Hjul, til at føre Gruus og Erts bort med; (fordum og endnu Sydt.) Skatkiste, skjult Skat; deraf: da liegt der — begraben, deri ligger Hovedknuden, Vanskeligheden, hvorpaa det kommer an.

Hunde-arbeit, f. -en, vulg. Hundearbeide, n. (lavt, besværligt); —haus, n. -es -äuser, Hundehuus, n.; —loch, n. -es -öcher, Hundehul, n.; fig. et elendigt, mørkt Værelse, Fængsel ɪc.; —stern, m. -es ud. pl. Hundestjernen (Sirius); —wache, f. -n, (Søsp.) Hundevagt, c. (fra Midnat til Kl. 4).

Hündeln, v. n. m. h. faae Hvalpe.

Hundert, M-Tal, hundrede (hundred); ein—, zwei— (skrives ogsaa i eet Ord); indecl. undtagen, naar det staaer uden efterfølgende Subst., da har Dat. —en: unter —en nicht einer; (d. T. undert.) meget ofte, en betydelig Mængde: es waren wohl — Menschen da; ich habe es schon — Mal gesagt; —, n. -es -e, Hundrede, n.

Hundert-füßig, aj. hundredfoddet; —fach el. —fältig, aj. hundredfold; —jährig, aj. hundredaarig; —jährlich, aj. som kommer igjen hvert hundrede Aar —.

mal av. el. — Mal, hundrede Gange; fig. meget ofte; —malig, aj. som skeer el. er skeet hundrede Gange el. meget ofte; —pfündig, aj. hundredpundig; der, die, das —ste, O-Tal, hundrede; (sjeld.) hundredste; —stens, av. for det hundrede.

Hunderterlei, aj. indecl. hundrede Slags.

Hunderter, m. -s pl. s. sg. (i Regnek.) Hundrede-Størrelsen; det tredie Tal fra høire Haand.

Hündinn, f. -en, Hunhund, Tæve, c.

Hündisch, aj. (foragt.) Hunde-, hundsk; cynisk.

Hunds-baum, m. -es -äume, Prietorn, Korsbærtorn, c.; —beere, f. -n; Hundebær, bittersød Natskygge, c. (et Træ); —flechte, f. ud. pl. Hundemos, n.; —fott, m. -es -ötter, (et lavt Skjeldsord) lumpen Karl, c.; —gerecht, aj. (Jagtsp.) hundekyndig; —hunger, m. -s ud. pl. den høieste Grad af Hunger; —kopf, m. -es -öpfe, Hundehoved, n.; en Hunds Hoved; en Art Aber, en Art Fiske, en Art Flaggermuus; —melde, f. -n, Hundeurt, Bulmeurt (Plante), c.; —stern, m. s. Hundstern; —tag, m. -es -e, Hundedag, c.; —wuth, f. ud. pl. Vandskræk, c.; —zahn, m. -es -ähne, Hundetand, især een af de paa begge Sider fremstaaende skarpe Tænder paa en Hund; (hos Mstr.) Dietand, Spids—.

Hüne (Häuhne), m. -n -n, (forhen) Fremmed, Udlænding, c.; (n. St. især Nordt.) Kæmpe, c.; —ngestalt, f. -en, Kæmpeskikkelse, c.; —ngrab, n. -es -äber, Kæmpegrav, c.; —nmässig, aj. kæmpemæssig.

Hunger, m. -s ud. pl. Hunger, Sult, c.: vor (af) — sterben, el. —s sterben; fig. Hungersnød, c.; Attraa, Begjerlighed: — nach dem Worte des Herrn.

Hunger-harke, f. -n, s. —rechen; —ig (hungrig), aj. hungrig, sulten; fig. vulg. meget begjerlig efter Fordeel; sich —ig thun, vise sig nærig; —grigkeit, f. ud. pl. Hungrighed, c.; —leider, m. -s pl. s. sg. (blot foragt.) Sultentand, forsulten Stakkel; Gnier, Usselryg, c.; —ling, m. -es -e, en Art rode, tidlig modne Viindruer, som give slet Viin; —quelle, f. -n, et Slags Kilde, som kun flyder i raade Aaringer; —rechen, m. -s pl. s. sg. Efterrive, c., en stor Rive, som i Høsten river de tilbageblevne Ax sammen; —snoth, f. ud. pl. Hungersnød, c.; —stelle, f. -n, et Embede med saa ringe Indkomster, at man maa sulte ved det; —tod, m. -es ud. pl. Hungersdød, c.; —tuch, n. -es -ücher, sort Klæde, som n. St. i Fasten hænges over Alteret; am —tuche nagen, d. T. ogsaa —pfoten saugen, suge paa Lappen, hjelpe sig kummerlig igj—, lide Mangel paa det Nødvendigste.

Hungern, v. n. m. h. hungre, sulte, lide Hunger: ich hungere el. sædv. upers.: mich hungert; fig. nach etw., hungre, være yderst begjerlig efter.

Hunten, av. vulg. her nede. [sættelse.

Hunzen, v. a. Einen, skjende stærkt paa, give Irette-

Hüpfen, v. n. m. h. og s. hoppe; springe ofte op og ned: wie hüpfet mein Herz (el. mir das Herz) vor (af) Freude; (med seyn kun, naar Bevægelsen er rettet mod et bestemt Maal: er ist hieher gehüpft).

Hürde, f. -n, en af Qviste, Grene el. Staaltraad flettet bevægelig Væg; Vidiekurv, Skandsekurv, c., Risgjerde, n., Qvægfold, c.; —nschlag, m. -es ud. pl. Faarefoldens Opslaaen paa Marken, og Faarenes Overnatten i samme.

Hürden, v. 1) n. m. h. opslaae Qvægfold. 2) a. indeslutte med Qvægfold.

Hure, f. -n, Hore, Horeqvinde, Skjøge, c.; —nhaus, n. -es -äuser, Horehuus, n.; —nkind, n. s. Hurkind.

Huren, v. n. m. h. vulg. hore, bedrive Hor.

Hurer, m. -s pl. s. sg. vulg. Horkarl, Skjørlevner, c.; —ei, f. -en, Horeri, Skjørlevnet, n.

Hurerisch (forald. hurisch), aj. Hor-, horagtig, løsagtig.

Hurkind, n. -es -er, vulg. Horeunge, c., uægte Barn, n.

Hurrah! interj. hurra!

Hurtig, aj. hurtig, hastig (blot om levende Skabninger); fig. flink, forrettende i kort Tid meer end sædvanligt; uden Opsættelse; —keit, f. ud. pl. H—hed, c.

Husar, m. -en -en, Husar, c.

Husch! interj. vips! tys! holla! pst!

Husch, m. -es -e, el. -e, f. -n, d. T. om forskjellige med en hvislende Lyd forbundne, hurtige Bevægelser; især: Regnilling, c.; Drefigen, n.; pludselig Skade el. Tilfælde; —en, v. 1) n. m. s. smutte bort. 2) a. Einen —, (n. St.) med Hurtighed give En Drefigen el. ruske ham i Haaret. [Line).

Hüsing, n. -es -e, (Søsp.) Hyssing, c. (et Slags tynd

Husten, v. n. m. h. hoste; fig. d. T. Eim. etw., ikke tilstaae det Onskede, det Ventede.

Husten, m. -s pl. s. sg. Hoste, Hosten, c.

Hut, m. -es -üte, (Dim. —ütchen, n. -s pl. s. sg) Hat, c. (at bære paa Hovedet; paa en Destilleerpande; Overdelen af Jordsvampe &c.); en Top Sukker, Sukkertop, c.

Hut, f. 1) ud. pl. Vogten, c. (især Qvægets); Opsyn, n., Agt, Vagt, Bevogtning, Varetægt, en Tings Forvaring, c.; auf seiner — seyn, fig. være paa sin Post, see sig for, tage sig i Agt. 2) pl. —en, en Hjord, en Drift Qvæg; Græsgang, Qvægmark, c.; Græsningsret, c., Ret til at græsse sit Qvæg paa anden Mands Græsgang.

Hut-futter, n. -s pl. s. sg. Hattefoder, n.; —geld, n. -es -er, Løn for Bevogtning; —kopf, m. -es -öpfe, Hattepul, c.; —los, aj. som er uden Opsyn; hatteløs, uden Hat; —macher, m. -s pl. s. sg. Hattemager, c.; —schachtel, f. -n, Hatteæske, c.; —stock, m. -es -öcke, Hatteform, c.; —zucker, m. -s pl. s. sg. Topsukker, n.

Hüten, v. a. vogte, passe paa: das Haus —; fig. das Bett, das Zimmer —, holde Sengen, Stuen, være syg; sich —, daß el. vor Eim., hytte, vogte sig, tage sig Vare, tage sig i Agt; das Vieh (Sydt. des Viehes) —, vogte.

Hüter, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Hattemager; (undert.) Vogter, Be—, Tilsynsmand, c.

Hütfaß, n. -sses -ässer, Hyttefad, n.

Hütsche, f. -n, vulg. Skammel, Fod—. [over.

Hutschen, v. n. m. s. vulg. glide, fare let og hastig

Hütte, f. -n, Hytte, c. (i Ordets Bem. i Dansk); forskjellige til Værksteder og Fabriker bestemte, ofte meget rummelige, men sædvanlig lave Bygninger, f. Ex. Glas—, Pech—; især i Bjergv. Schmelz—; (paa Skibe) Hytten (et Dæk o Fod over Skandsen).

Hütten-amt, n. -es -ämter, Smeltehytte-Collegium.

n.; —arbeiter, m. -s pl. s. sg. Hyttearbeider, c. (som arbeider i en Smeltehytte); —deck, n. -es -e, (paa Skibe) Hytten (et Dæk over Skandsen); —hundert, n. -es -e, (i Glashytterne) 25 Stkr.; —katze, f. ud. pl. et Slags Lungesyge hos Hyttearbeiderne; —leute, pl. ud. sg. Hyttefolk, alle ved en Hytte, især en Smeltehytte, ansatte Folk; —meister, m. -s pl. s. sg. Hyttemester, c.; —rauch, m. -es ud. pl. Hytterøg, c. (en giftagtig Sod, som ved Ertsernes Smeltning stiger op med Røgen, og sætter sig fast paa Ovnen); —tausend, n. -es -e, (i Glashytterne) 250 Stkr.; —zentner, m. -s pl. s. sg. (i Smeltehytterne) et Centner til 115 Pund.

Hütung, f. ud. pl. Vogtning, Pasning, c.

Hutung, f. -en, bequemt Sted at græsse Qvæget paa; Græsgang, Qvægmark, c.

Huzel, f. -n, d. T. tør Frugt, især af slet Slags; —ig, aj. vulg. liden, tør, strumpen.

Huy, s. Hui.

Hyacinth, m. -es -e, Hyacinth (Ædelsteen) c.; —e, f. -n, Hyacinth (Blomst).

Hyäne, f. -n, Hyæne, c.

Hyder el. Hydra, f. ud. pl. Hydra, c. (i Fabellæren).

Hydraulik, f. ud. pl. Hydraulik, c.

Hymen, 1) m. -s ud. pl. Hymen (i Mythol. Ægteskabsguden). 2) n. -s pl. s. sg. Hymen, c., Mødomsmærke, n.

Hymne, f. -n, Heltidssang, c.

Hyperbel, f. -n, Hyperbel el. —bol, c. (i Talekonsten).

Hyphen, n. -s -s, Hyphen (-).

Hypochondrie, f. ud. pl. Hypocondri, Miltsyge, c.; —ndrisch, aj. hypocondrisk, miltsyg; —nder, m. -s pl. s. sg. el. sædv. —ndrist, m. -en -en, Hypocondrist, c.

Hypothek, f. -en, Hypothek, n.

Hypothese, f. -n, Hypothese, c.

Hysterik, Hysterie, f. ud. pl. Hysterik, —steri, Modersyge, c.; —risch, aj. hysterisk, som har Modersyge.

J.

J, Vocal; det niende Bogstav i ABC, udtales skarpt i hin, in, Sitte, Bild ꝛc.; langtrukket i mir, dir, wir, wider ꝛc.

J el. Je! interj. d. T. for: ei!

Jbe, f. s. Eibe.

Jbis, m. (indecl.) Jbis, c. (Fugl).

Jch, pron. pers. Gen. meiner (mein), Dat. mir, Acc. mich, pl. Nom. wir, Gen. unser, Dat. og Acc. uns, jeg, mig, vi, os; — bin es, det er mig. Det staaer uden Subst., undtagen naar første Person vil stærkt fremhæves: ich, der König; mir armen Manne. Mir staaer i d. T. ofte overflødigt: denke mir nicht mehr an ihn. Jch bruges undert. som et Subst. indecl.: mein anderes Jch; —heit, f. ud. pl. (sjeld.) mit Væsen; Jeghed, c.; —ler, m. -s pl. s. sg. et selvsygt Mske.; Egoist, c.; —sucht, f. ud. pl. Selvsyge, Egoisme, c.; —süchtig, aj. selvsyg, egoistisk.

Jcht, agtig, en Endestavelse, som sammensat med et aj. betegner en Lighed med det Subst., hvoraf Ordet er dannet: kupfericht, thöricht.

Jdeal, n. -es -e, Ideal, n.; —isch, aj. idealsk.

Jdee, f. (2 Stav.) -n (3 Stav.), Idee, c.

Jdylle, f. -n, Idylle, c., Hyrdedigt, n.

Jg, en Endestavelse, som sammensat med et aj. betyder en Haven, en Tilstedeværen af Substantivets, Verbets el. Adverbets Begreb, hvoraf det udledes.

Jgel, m. -s pl. s. sg. Pindsviin, n.; s. Blutegel.

Jgnorant, m. -en -en, Ignorant, c.

Jhm, pron. pers. ham, til ham, den, det, til den, til det; s. Er.

Jhn, pron. pers. han, den, det; s. Er.

Jhnen, pron. pers. dem, til dem; Dem; s. Er.

Jhr, pron. pers. pl. af Du; s. dette Ord; J.

Jhr, pron. poss. hendes, sin, sit, deres, dets. Det bruges: 1) med Subst., og declineres da: sg. Nom. ihr, ihre, ihr, Gen. ihres, ihrer, ihres, Dat. ihrem, ihrer, ihrem, Acc. ihren, ihre, ihr; pl. Nom. ihre, Gen. ihrer, Dat. ihren, Acc. ihre. Meiner Mutter ihr Bruder, vulg. og feilagtigt saaledes at sætte dette pron. efter Gen. for: meiner Mutter Bruder. 2) ud. Subst. a) d. T. ihr og ihre som av. med seyn: der Vortheil davon ist ihr, tilkommer hende. b) som aj. for: der, die, das ihrige; declineres som ovenstaaende, undt. at sg. Nom. hedder ihrer, ihre, ihres, og Acc. ihren, ihre, ihres. At sætte dette for sig alene staaende ihr efter Gen. istedetfor det gjentagne Subst. er feilagtigt: es sind nicht die Kleider meines Bruders, sondern deiner Schwester ihre, for die Kleider deiner ꝛc. Dette gjelder ogsaa om sein.

Jhrer, s. Jhr og Sie.

Jhrethalben, Jhretwegen, um Jhretwillen, av. d. T. for hendes, deres Skyld.

Jhrige, der, die, das el. d. T. das Jhre, det for sig alene staaende pron. poss., som enten har Hensyn til et Subst. el. bruges som Subst. selv: das —, hendes, deres Formue el. Pligt; der —, hendes, deres Ven; die —n, hendes, deres nærmeste Paarørende, Venner.

Jhro, foræld. og nu kun brugeligt i Hof- og Curialstil saavel om Fruentimmer som Mandspersoner, endog da, naar de umiddelbart tiltales, for: Jhr, Jhre, Ew. el. Eure og Seine: Jhro Majestät, Deres, Hans, Hendes Majestæt (saavel om Kongen som Dronningen).

Jhrzen, v. a. d. T. sige J til En.

Jlluminat, m. -en -en, Illuminat, Oplyst, c.; —ion, f. -en, Illumination, c.; —iniren, v. a. og n. illuminere.

Jltiß (—is), m. (n.) -sses -sse, Ilder, c. (et Dyr)

Im, præp. sammendraget af **in** og **dem**; s. **In**.

Imbiß, m. -sses -sse, (foræld.) Mundbid, —smag, c., en liden For- el. Mellemret; Frokost, Midaftensmad, Forfriskning, c.

Immaßen, cj. (blot i Cancellisp.) saaledes som, paa den Maade; siden, saasom, eftersom, efterdi.

Imme, f. -n, (n. St.) Bi, især: Arbeids—, c.; **—nwolf**, m. -es -ölfe, Biløve, Smalnakke (Insect).

Immer, av. altid; **auf —**, for stedse (i hele den tilkommende Tid); stedse (i alle forekommende Tilfælde). Ofte er det blot et Fyldeord og oversættes ikke; staaer ogsaa undert. aldeles overflødigt, og kan da hedde paa Dansk: endog, dog, gjerne, længe nok, imidlertid, kun, altid, nogenlunde.

Immer-dar, av. (foræld. og endnu blot Sydt.) stedse, altid; **—fort**, av. stedse, bestandig, uden Afbrydelse, uafladelig; **—grün**, aj. altid grøn; **—hin**, av. foræld. for **—fort**; fig. gjerne, længe nok, kun, for mig gjerne; **—mehr**, av. (sjeld.) dog: **was denkst du —?** (undert.) nogenlid, nogensinde; **—während**, aj. rigtigere **immer während**, stedsevarende; **—zu**, av. (d. T. undert.) stedse, altid; (som Udraab) kun til! kun videre! fremad!

Immittelst, cj. (sjeld.) imedens, imidlertid.

Immobilien, pl. ud. sg. faste Eiendomme, urørligt Gods, nagelfaste Ting.

Imperativ, m. -es -e, Imperativ, n.

Imperfect, n. -es -e, Imperfekt, n.

Impertinenz, f. -en, Impertinence, c.

Impfen, v. a. ympe, pode: **Aepfel auf Birnstämme**; fig. indpode: **die Pocken**.

Import, m. -es ud. pl. Import, Indførsel, c.

Impost, m. -es -en, Paalæg, n., Afgift, c. (især af bevægelige Ting).

Impromptu, n. (l. Aengpromptüh) Impromtu, n.

Impuls, m. -es -e, Impuls, c.

In, præp. 1) med **Dat.** (paa Spørgsmaal: hvor? hvori?) i, hos; **in der Stadt wohnen**; **er ist in meiner Aufsicht**, under; **ich sage dir's im Guten**, med det Gode; **um drei Uhr in der Nacht**, om Natten; ved en Tid kan det bruges for **innerhalb**: **in einer Stunde kommt er wieder**, inden en &c.; **im Ganzen**. 2) med **Acc.** (paa Spørgsmaal: hvorhen i?) i, ind i: **er geht in das zwanzigste Jahr**; **in das Haus brechen**; **in die Wette laufen**, om Kap; **in sein Unglück eilen**, til sin Ulykke; **zehn Fuß in die Höhe**; **in die funfzig Jahr alt**, omtrent; **bis in die Nacht spielen**, ud paa Natten; **treu bis in den Tod**; **in alle Ewigkeit**; **in den Tag hineinleben**; **sich in sein Schicksal finden**; **sich in die Menschen schicken**; **Einen in Erstaunen setzen**; **in Kupfer stechen**; **Blumen in einen Strauß binden**.

Inbegriff, m. -es -e, (sjeld.) en vis Omkreds, et District; fig. Indbefatning, c., Indbegreb, n.; **—en**, aj. s. **Einb—**.

Inbrunst, f. ud. pl. blot fig. Inderlighed, heftig Kjærlighed, Brynde, c.: **mit — beten, lieben**; **—brünstig**, aj. inderlig; ivrig; heftig elskende: **wie — schloß er ihn an seine Brust**.

Incarnat, aj. kjødfarvet; **—farbe**, f. el. **Incarnat**, n. -es ud. pl. Kjødfarve, c.

Inclination, f. -en, Inclination, c.

Incompetenz, f. ud. pl. Incompetens, c.

Inconsequenz, f. -en, Inconsequens, c.

Inculpant, m. -en -en, Inculpant, Beskylder, Anklager, c.

Inculpat, m. -en -en, Inculpat, den Beskyldte, Anklagede.

Indelt, n. -es -e, (d. T. og især Sydt.) Vaar, Dynevaar, n.; s. **Inled**.

Indem, 1) av. d. T. og mest foræld. i dette Øieblik, nylig, strax paa Øieblikket: **er wird — kommen**. 2) cj. (saavel i For- som Eftersætninger) da, i det, ret som, just som: **— sie ihm danken wollte, ging er**; **er umarmte ihn, — er weinte**; (i Eftersætn.) fordi, efterdi: **er hatte es ihm versprochen, — er es für billig hielt**.

Indessen (indeß), cj. imidlertid, saa længe, imedens (saavel i Forsætninger, hvor det har **da** el. **daß** efter sig, og forkortes undertiden til **indeß**, som i Eftersætn.); desuagtet, dog, endskjøndt, ikke desmindre (blot i Eftersætn.).

Indicativ, m. -es -e, Indicativ, n.

Indien, n. -s, Indien, n.

Indig (o), m. -s ud. pl. Indigo, c.

Indigenat, n. -es ud. pl. Indfødsret, Borgerret, c.

Individ, el. **-uum**, n. -s -uen, Individ, c., enkelt Ting el. Væsen.

Indolenz, f. -en, Indolens, Ligegyldighed, c.

Indossement, s. **Endossement**.

Indult, m. -es -e, (Retssp.) Indult, Frist, Eftergivelse, c.

Industrie, f. ud. pl. Industri, c.

Ineinander, av. i hinanden, rigtigere **in ein—**, undt. i Sammens. **ineinandergreifen** &c.

Infam, aj. (Retssp.) infam, ærelos; d. T. slet, skændig, skammelig; **—ie**, f. Infami, Ærelosshed, Skændsel, c.

Infant, m. -en -en (**—inn**, f. -en), Infant (—inde), c., kongelig Prinds (Prindsesse) i Spanien og Portugal.

Infanterie, f. ud. pl. Infanteri, n.; **—rist**, m. -en -en, Infanterist, c.

Infel (Inful), f. -n, Bispehue, c.

Infinitiv, m. -es -e, Infinitiv, n.

Information, f. -en, Information, c.; **—tor**, m. -s -en, Informator, c.

Ingber, m. -s ud. pl. Ingefær, c.

Ingeheim, av. bedre **insgeheim**, s. **Geheim**.

Ingenieur, m. -s -e (l. Aengschenlör), Ingenieur, c.

Ingleichen, (el. **—chem**) cj. (foræld.) saa og, iligemaade, ligeledes.

Ingredienz, n. -es -ien, Ingrediens, Bestanddeel, c.

Ingrimm, m. -es ud. pl. indlændt Forbittrelse, c.; **—ig**, aj. indlændt forbittret.

Ingrün, n. -es ud. pl. forskjellige Planter, som forblive grønne om Vinteren, saasom: Vintergrønt &c.

Ingwer, m. -s ud. pl. Ingefær, c.

Inhaben, v. i. (sjeld.) a. have i sin Magt; sædv. **inne haben**; **—ber**, m. -s pl. s. sg. Besidder, Ihændehaver, c.; (Sydt.) Indvaaner, c.; **—bung**, f. ud. pl. Besiddelse, c.

Inhaftiren, v. a. d. T. og i Retssp. hefte, belægge

med personlig Arrest; —rung, f. -en, H—lse, c.

Inhalt, m. -ℨs -e, Indhold, n.: der — einer Predigt, eines Fasses; —s (Canc.) i Følge Indholdet: —s des Testamentes; —leer, aj. tom paa Indhold; —reich, —schwer, aj. indholdsrig; —sverzeichniß, n. -sses -sse, Indholdsfortegnelse, c.

Inholz, n. -es -ölzer, (Søsp.) Indholt, n.

Injurie, f. -n, (4 Stav.) (Retssp.) Injurie, c.

Inlage, f. -n, Indlæg, n.; det Hoslagte.

Inland, n. -es ud. pl. Fædrelandet, Hjemmet.

Inländer, m. -s ud. pl. Indfødt, Indlænding, c. el. dog En, som har Borgerret; —disch, aj. indenlandsk.

Inled el. —lett, n. -es -e, Vaar, Dyne—, n.

Inliegen, v. i. n. hvoraf blot bruges part. inliegend, indlagte, indesluttede.

Inne, av. d. T.: mitten—, midt i, bedre: in der Mitte; zwischen beiden — stehen, staae inde mellem, bedre zwischen beiden in der Mitte stehen; især med følgende Verb.: —bleiben, (foræld.) blive inde, hjemme, ikke gaae ud; —haben, have i Besiddelse, i sin Magt; —behalten, beholde hos sig, i sin Forvaring; —halten, holde inde, ophøre at gjøre, i det mindste for nogen Tid; sich —halten, holde sig inde, blive hjemme. d. T. ogsaa —stecken; einer S. (Gen.) bedre end eine S. —werden, blive vaer, føle dybt, blive overbeviist om.

Innen, av. undert. inde, inden i, indvendig; von —, indenfra; nach —, indad; —welt, f. ud. pl. det aandelige Liv, den aandelige Verden i os.

Inner, præp. med Dat. (blot Sydt.) i, inden, indenfor.

Innere, superl. innerste, aj. indvortes, indre, inderst. Bruges ofte som Subst. med Artikel: das — eines Hauses; das — el. Innerste eines Menschen.

Innerhalb, præp. med Gen. inden, forinden, indenfor, førend, i mindre end (om Tid og Sted).

Innerlich, aj. indvendig, inden i; indvortes; —keit, f. ud. pl. Subjectivitet, c.

Innig, aj. inderlig, af ganske Hjerte: —lieben; —keit, ud. pl. I—hed, c.; —lich, av. undert. for innig.

Innung, f. -en, Laug, n.

Inoculiren, s. Impfen.

Inquiriren, v. a. inqvirere.

Inquisit, m. -en -en, (Retssp.) Inqvisit, c.; —or, m. -s -en, Inqvisitor, c.

Ins, præp. sammensat af in og das, s. In.

Insaß, m. -ssen -ssen, (n. St.) Beboer, Indvaaner, c.

Insbesondere, el. bedre ins besondere, av. i Besynderlighed, paa en fortrinlig Maade, fornemmeligen.

Inschlitt, n. -es ud. pl. (Sydt.) Talg, c.

Inschrift, f. -en, Indskrift; fig. Paaskrift, Overskrift, c.

Insect, n. -es -en, Insect, n.

Insel, f. -n, Ø, c.; Dim. —chen, n. -s pl. s. sg. lille Ø, Holm, c.; —bewohner, m. -s pl. s. sg. Øboer, c.; —meer, n. -es -e, Archipelagus, n.

Inserat, n. -es -e, en Bekjendtgjørelse til Indrykkelse i et offentligt Blad; (Retssp.) Indlæg, Bilag, n., Indskyden, c.

Insgeheim, bedre ins geheim, av. hemmeligen, i Løndom.

Insgemein, av. i Almindelighed, gemeenligen, sædvanlig.

Insgesammt, av. alle, allesammen, samtlige.

Insiegel, n. -s pl. s. sg. (sjeld.) Segl, Signet, n.

Insinuiren, v. a. bedre: einhändigen, übergeben; sich —, bedre: sich einschmeicheln.

Insofern, bedre in so fern, s. Fern.

Insolvenz, f. -en, Insolvens, c.

Insonderheit, av. fortrinligen, i Besynderlighed, fortrinsviis, besynderligen, fornemmeligen.

Insonders, av. (Cancell.) s. Besonders.

Inspector, m. -s -en, Inspecteur, c.

Inständig, aj. indstændig; —keit, f. ud. pl. I—hed, c.

Instanz, f. -en, Instans, c.

Inste, m. -n -n, (i Slesvig) Inderste, Indsidder, c.

Instehend, partic. af det sjeldne Verb. instehen, tilstundende, forestaaende.

Inster, n. -s pl. s. sg. (n. St.) Indvold, Indmad af slagtede Dyr, især af Kalve.

Instinct, m. -es -e, Instinct, n., Naturdrift, c.

Institut, n. -es -e, Institut, n.

Instrument, n. -es -e, Instrument, n.; —enmacher, m. -s pl. s. sg. Instrumentmager, c.

Insulaner, m. -s pl. s. sg. Øboer, c.

Insurgent, m. -en -en, Insurgent, c.

Intelligenz, f. -en, Intelligens, c.

Intendant, m. -en -en, Intendant, c.

Interdict, n. -es -e, Interdict, n.

Interesse, 1) n. -s ud. pl. d. T. Interesse, Fordeel, Nytte, c.; (i de skjønne Konster) det Heles Skjønhed og Fuldkommenhed, hvortil alle Delene maae medvirke. 2) f. især pl. -n, Rente, c.

Interessiren, v. a. d. T. interessere, gavne, nytte.

Interessirt, partic. bei einer S. — seyn, have Deel deri; d. T. ogsaa: egennyttig.

Interjection, f. -en, Interjection, c.

Intermezzo, n. Intermezzo, Mellemspil, n.

Internuncius, m. -cien, Internuntius, c.

Interpret, m. -en -en, Fortolker, c.

Interpunction el. —ctation, f. -en, Interpunction, c.

Intervall, n. -es -e, Interval, n.

Intoleranz, f. ud. pl. Intolerans, c.

Intrigue, f. (l. Intrige) -n, Intrige, c.

Invalide, m. -n -n, Invalid, c.

Inventarium, n. -s -rien, Inventarium, n.

Inwärts, av. indad; bedre einwärts.

Inwendig, aj. indvendig; inden i.

Invitation, f. -en, Invitation, c.

Inwohnen, v. n. m. h. sep. (rigtigere end einw—) boe i; især blot fig. einer S. (Dat.) —, være inderlig forbunden med, ligesom sammenvoxet med; —hner, m. -s pl. s. sg. rigtigere, men usædv. for Einwohner, Indvaaner, c.

Inzicht, f. -en, (n. St.) Beskyldning, Sigtelse, c.; Injurie, c.

Inzwischen, av. og cj. d. T. imidlertid; imedens.

Iper, f. -n, Ypern, Alm, c. (især smalbladet).

Irden, aj. Jord-, Leer-, af Jord, af Leer.

Irdisch, aj. hørende til Jordens Overflade, blot i Sammens.: über— og unter—; jordisk, timelig, verdslig, forgængelig; (fordum) Jord-, af Jord beredet.

Irgend, av. nogensteds, især med wo: —wo; nogensinde, engang; — wann, — einmal, om ogsaa naar, om ogsaa engang; undertiden, imellemstunder, nu og da; fig. maaskee; omtrent, næsten, henved, henimod,

en eller anden, et eller andet: auf — eine Art; — Jemand, — Einer, Nogen, Nogensomhelst.
Iris, f. Iris, Regnbuen.
Irisch, irländisch, aj. irlandsk.
Ironie, f. ud. pl. Ironi, c.
Irr-gang, m. -es -änge, Irgang, Vild—, Labyrinth, c.; —garten, m. -s -ärten, labyrinthisk Have, Have med Irgange; —glaube, m. -ns ud. pl. vildledende, falsk Tro, Kjætterie, c.; —gläubig, aj. vantro; (undert.) heterodox; (i den romerske Kirke) kjættersk; —gläubige, m. -n -n, Vantro, Kjætter, c.; —gläubigkeit, f. ud. pl. Heterodoxi, Kjætteri, n.; —köpfig, aj. forvirret, forrykt; —läufer, m. -s pl. s. sg. Omløber, Landstryger, c.; —lehre, f. -n, vrang Lære, c.; især i Troessager, Heterodoxi, Kjætteri, n.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Vranglærer, c. (som udbreder falsk Lærdom i Troessager); —lehrig, aj. heterodox; —licht, n. -es -er, Lygtemand, c.; —sinn, m. -es ud. pl. Vanvid, c.; —stern, m. -es -e, Planet, c., en bevægelig Stjerne; Komet, c.; —thum, m. -es -ümer, Vildfarelse, c. ud. pl.; uforsætlig Forseelse, Feiltagelse, c.; —thümlich, aj. vildfarende; —wahn, m. -es -e, falsk Mening, Indbildning, c.; —weg, m. -es -e, Afvei, uret Vei, Fordærvelsens Vei, c.; —wisch, m. -es -e, d. T. Lygtemand, c.; fig. et ustadigt, flygtigt Menneske.
Irre, av. (sjeld. aj.) vildfarende, forvildet, afvigende fra den rette Vei; fig. forstyrret, forvildet, som har urigtige Forestillinger; an Eim. — werden, finde sig skuffet ved; forvirret, confus, tabende Sammenhængen; d. T. forvirret, forrykt, vanvittig, afsindig.
Irre, f. egentl. blot i Talem. in der — gehen, Afvei, uret Vei; (digter.) Labyrinth, Irgang, Vildgang, c.
Irregulär, aj. uregelret, uregelmæssig; —ität, f. -en, U—hed, U—ghed, c.
Irreligiös, aj. ureligiøs, gudsforgaaen, ugudelig; —ität, f. ud. pl. U—itet, c.
Irren, v. 1) n. m. h. (kun med udtrykkelig Angivelse af Stedet og Maalet m. f.: er ist im Walde umhergeirrt) vanke om, drive hid og did; blive vildfarende, forvildes (paa en Vei); ogsaa fig. sich —, tage feil, bedrage sig; undert. irre, forsee sig. 2) a. Einen el. sich, forvilde, vildlede, forstyrre, hindre; fig. sich — lassen, lade sig ved Andre bringe til Tvivl el. Betænkelighed; mishage; ærgre, irre, tirre, blot d. T. i den Talem. es irret ihn eine Fliege an der Wand.
Irrenanstalt, f. -en, Anstalt for Sindssvage; Daarekiste, c.
Irrig, aj. (om Personer) — seyn, være vildfarende, forvildet; mit Eim. — seyn, i Strid med; (om Ting, Meninger rc.) vrang, falsk, urigtig, usand; —keit, f. -en, Forvildethed, Vranghed, F—hed, U—hed, c.
Irrung, f. -en, Irring: Vildfarelse, Feiltagelse, Forseelse; Misforstaaelse, Tvist, c.
Isabellfarbe, el. —llenfarbe, f. ud. pl. Isabelfarve, c.; —llfarben el. —big, aj. isabelfarvet.
Isegrimm, m. -s -e, Ulv, Isegrim, c. (hos de gamle tydske Digtere); fig. (n. St.) et knarvorent Menneske.
Island, n. -s ud. pl. Island; —länder, m. -s pl. s. sg. Islænder, c.; —ländisch, aj. islandsk.
Islam, —ismus, m. -es ud. pl. egentl. den rette Tro; fig. Muhameds Lære, den muhamedanske Religion.
Isop, m. -es ud. pl. Isop (Plante), c.
Ist, (tredie Pers. sg. af ich bin) s. Seyn.
Italienisch, aj. italiensk.
Itzo, itzt, itzunder, (forældt.) s. Jetzt.

J.

Jod, Jod, en Consonant; det tiende Bogstav i ABC.
Ja, av. ja. Undert. bruges det som Subst.: etw. mit einem Ja beantworten; fig. jo, just: es ist ja nicht schwer; sie wissen es ja; endeligen, for alting: sage es ja Niemanden; endnu mere, endelig; undert. som en cj., naar det forstærker Forsætningen, som indeholder Betingelsen: wenn er es ja nicht thun will, so rc.
Jach, av. (forældt. og Sydt.) s. Jäh.
Jacht, f. -en, Jagt, c. (et eenmastet Fartøi).
Jachzorn, m. (forældt. og Sydt.) s. Jähzorn.
Jacke, f. -n, (Dim. Jäckchen, n. -s pl. s. sg.) Jakke, kort Trøie, Kofte, c.
Jagd, f. -en, Jagen, blot i Sammens. og i den Talem. — auf etw. machen; Jagt, c.; (Jagtsp.) hvad der jages, ud. pl.; ligel. hver der jages, Jagtdistrict, n., Vildbane, c. med pl.; fig. ud. pl. (Nordt.) Larmen, Kiv, Strid, c.; d. T. larmende, sværmende Personer; Mængde, Vrimmel, Sværm, c.; især: Jægerkonst, Jagtvidenskab; Jagtret, c.; die hohe —, Ret til at jage Hjorte, Urhøns rc., Overjagt, c.; die Mitteljagd, Ret at jage Raadyr og Vildsviin; die niedere el. kleine —, Ret at jage Harer, Ræve, Agerhøns rc., Underjagt, c.
Jagd-bar, aj. jagtbar, som med Nytte el. efter Jagtvidenskabens Regler kan jages; —barkeit, f. ud. pl. Jagtbarhed; (undert.) Jagtrettighed, c.; —bezirk, m. -es -e, Jagtdistrict, n., Vildbane, c.; —gerecht, aj. (Jagtsp.) jagterfaren; —hund, m. -es -e, Jagthund, c.; —junker, m. -s pl. s. sg. Jagtjunker, c.; —kundig, aj. jagtkyndig; —schloß, n. -sses -össer, Jagtslot, n.; —stück, n. -es -e, Jagtstykke, n.; —tasche, f. -n, Jagttaske, c.; —tuch, n. -es -ücher, de Stykker Seildug, hvormed en vis Strækning af en Skov undertiden indelukkes af Jægerne.
Jagen, v. 1) n. m. s. d. T. jage, løbe hurtigt; fig. jage, ile med. 2) a. jage (ud af, bort, bort fra) faae til at løbe, ile, flye; ogsaa fig. drive paa Flugt, drive, støde hurtig: Eim. ein Messer in den Leib —; jage, forfølge og fange el. fælde et Dyr: Hasen,

Hirsche —; især naar man dertil betjener sig af Hunde: **auf Hasen** —.

Jagen, n. -s, 1) ud. pl. Jagen, c. 2) pl. s. sg. (Jagtsp. undert.) Jagt, c.; en til Jagningen indspærret Plads i en Skov.

Jäger, m. -s pl. s. sg. Jæger, c.; s. **Härings**—.

Jäger-bursche, m. -n -n, Jægerdreng, Jagtlærling, c. (i det tredie Aar af hans Læretid; i det første Aar hedder han —**junge**, i det andet **Lehrbursche**); —**mäßig**, aj. jægermæssig; —**recht**, n. -es -e, Jægerret, c.: den Betaling, som tilkommer Jægeren for et fældet Dyr; den Deel, Jægeren faaer af det fældede Dyr; den Straf, som hos Jægerne er sat paa en Feil mod Jægersproget.

Jägerei, f. Jægerkonst, Jagtvidenskab; Jægerhaandtering; alle Jægere og Jagtbetjente i et Land el. ved en Jagt.

Jäh (—e), aj. hurtig, pludselig, uformodet: —**laufen**; **ein** —**er Zufall**; hidsig, fremfusende, ubetænksom; brat, meget skraat nedgaaende, lodret nedhængende; d. T. (undert.) steil.

Jähe, f. 1) ud. pl. Hurtighed, Uformodethed; Hidsighed, Fremfusenhed, Ubetænksomhed, Brathed, c. 2) pl. -n, Skraaning, c., en brat nedgaaende Ting.

Jaherr, m. -n -en, (foragt.) Jabroder, c.

Jählich, aj. s. **Jäh**.

Jähling (—s), aj. d. T. brat, steil, pludselig, uformodet.

Jahn, m. -es -e, (n. St.) d. T. Skaar, n., det tomme Rum, som Meierne lade efter sig; det nedhuggede og i en Række paa hinanden liggende Grenebrænde.

Jahr, n. -es -e, Aar, n.; **dieses** —, i Aar; **voriges** —, i Fjor; **künftiges** —, el. **bei** —**en**, ad Aare; **sie ist sechzehn** — **alt**, d. T. **sechzehn** — (og saaledes sædvanlig efter et Talord i **Nom.** og **Acc.** uden Pluralisendelse); **fig. die** —**e bei Jemanden stehen**, Læreaar; Alderens, især den menneskelige Alders Aar: **er ist schon von (bei)** —**en**; **zu seinen** —**en kommen**, blive myndig, naae sine myndige Aar; den Ring el. Cirkel, som et Træ aarlig sætter i Stammen (**Jahrwuchs**, —**zirkel**); om Tiden overhovedet, dog blot **pl.** Aaringer.

Jahr-buch, n. -es -ücher, Aarbog, Annal, Krønike, c.; —**fünf**, n. -es -e, et Tidsrum af fem Aar, Lustrum, n.; —**gang**, m. -es -änge, Aargang, c.; —**geld**, n. -es -er, aarlige Penge, aarlig Naadegave, Pension, c.; —**gewächs**, n. -es -e, Aarvæxt, c., hvad aarlig voxer af Mark- og Havefrugter; —**hundert**, n. -es -e, Aarhundrede, n.; —**lohn**, m. -es -öhne, aarlig Løn, c.; —**markt**, m. -es -ärkte, aarligt Marked, n.; Stedet, hvor dette Marked holdes; d. T. Markedsgave, c.; —**schuß**, m. -sses -üsse, Aarsskud, n., de unge Skud, som en Væxt i eet Aar gjør i Heiden; —**stag**, m. -es -e, Aarsdag, c., en høitidelig Dag, som eengang hvert Aar høitideligholdes, som Fødselsdag ꝛc.; —**szeit**, f. -en, Aarstid, c. (Foraar, Sommer, Efteraar og Winter); **fig.** d. T. om et Veirligt, som varer en Tid; —**tausend**, n. -es -e, Aartusinde, n.; —**wuchs**, m. -es -üchse, s. **Jahr**, —**gewächs** og —**schuß**; —**zahl**, f. -en, Aarstal, n., Aarsregning, Tids—, c.; —**zehn** el. sædv. —**zehend**, n. -s -e, et Tidsrum af ti Aar, Decennium, n.; —**zirkel**, m. -s pl. s. sg. s. **Jahr**.

Jahres-feier, f. -n, —**fest**, n. -es -e, Aarsfest, c.; aarlig Fest; —**viertel**, n. -s pl. s. sg. Fjerdingaar, n.; —**wechsel**, m. -s pl. s. sg. Aarvexling, c.; —**zeit**, s. **Jahrszeit**.

Jährig, aj. Aars-, som er et Aar gammel, har varet et Aar; d. T. **es ist nun** —, er et Aar siden; i Sammens.: **hundert**—, hundredaarig; **vor**—, forrige Aars ꝛc.

Jährlich, aj. aarlig, hvert Aar.

Jährling, m. -es -e, eetaarigt Dyr, især Lam.

Jähzorn, m. -s ud. pl. Iilsindighed, Flyvevrede, Fremfusenhed, c.; —**ig**, aj. iilsindet, som let bliver vred, fremfusende.

Jalousie, f. (l. Schalusie, 3 Stav.) 1) ud. pl. Jalousi, Skinsyge, Nidkjærhed, c. 2) pl. -n, Vindues-jalousi, n.

Jambe, m. -n -n, Jambe, c.

Jammer, m. -s ud. pl. Jamren, Veeklage; Jammer, Ynk, Elendighed; Medynk, en høi Grad af Medlidenhed, c.; (d. T. undert.) Slag, n., Epilepsi, c.

Jammer-geschrei, n. -es -e, Jammerskrig, n.; —**lied**, n. -es -er, J—sang, c.; —**schade**, m. -ns ud. pl. d. T. J—skade, c.; —**thal**, n. -es -äler, J—dal, c.; —**voll**, aj. j—fuld, ynkelig, ynkværdig.

Jämmerlich, aj. jammerlig, ynkværdig, i høieste Grad elendig; —**keit**, f. -en, J—hed, Y—hed, c.

Jammern, v. 1) n. m. h. jamre, vaande sig, veeklage. 2) a. røre, bevæge til den høieste Grad af Medlidenhed; **du** —**rst mich**, d. T. jeg ynkes over dig, det gjør mig ondt for dig; især upers.: **es** —**rt mich, daß**; ligel. **mich** —**rt seine Noth**; (foræld. og digt. med **Gen.**): **ihn** —**rte des Volkes**.

Jammernswürdig, aj. beklagelsesværdig.

Janitschar, m. -en -en, Janitschar, c.; —**enmusik**, f. Janitscharmusik, tyrkisk Musik, c.

Janken, v. n. m. h. (Nordt.) tude (især om Hunde, saavel af Smerte som af Begjerlighed efter Noget); jamre, veeklage.

Jänner, rigtigere end **Jenner**, m. -s pl. s. sg. Januar, Glugmaaned, c.; —**schein**, m. -es ud. pl. Nytaarsskin, n.

Januar, m. -s ud. pl. Januar, Glugmaaned, c.

Japen, v. n. m. h. (Nordt.) gabe.

Jargon, n. -s ud. pl. Jargon, c.

Jäschen og **Jäscht**, s. **Gäschen** og **Gäscht**.

Jasmin, m. -s ud. pl. Jasmin (Buskvæxt), c.

Jaspis, m. -es -e, Jaspis, c. (en ædel Steenart).

Jäten, v. a. luge.

Jauche, f. -n, ureent, stinkende Vand; **fig.** en daarlig, tyk Drik.

Jauchert, n. -es -e, (Sydt.) et Maal paa en Mark af forskjellig Størrelse, omtrent saa meget, som paa een Dag kan pløies.

Jauchzen, v. n. m. h. juble, hæve Frydeskrig; —**zer**, m. -s ud. pl. Glædesskrig, Fryderaab, n.; Jubler, c.

Jawort, n. -es ud. pl. Jaord, n.

Je, 1) **interj.** d. T. for **ei**, ih! ei! **Herr Je! o Je!** (forkortet) Herre Jesus! o —! 2) **av.**, som overh. betegner en Tids el. et Steds Almindelighed; **wer hat es je gehört**, nogensinde; **sie gingen je zwei und zwei**, altid, hver Gang; **rechte Freude lobte ich je**,

(næsten forældet) altid; von je her, fra alle Tider, fra tidlig af, fra Begyndelsen af; je nachdem, alt eftersom; je größer, je besser, jo større, jo bedre; je fleißiger du bist, desto (el. um so) mehr wirst du lernen.

Jedenfalls, av. i ethvert Tilfælde.

Jedennoch, cj. undert. i Canc. for: dennoch, jedoch.

Jeder, ubestemt pron. el. alm. Talord, hver, enhver, ethvert, hvilkensomhelst. Deklineres med el. ud. Subst. a) uden Art. Nom. sg. jeder, —de, —des, Gen. jedes, —der, —des, Dat. jedem, —der, —dem, Acc. jeden, —de, —des, pl. Nom. og Acc. jede, Gen. —der, Dat. —den, blot med alle: alle und jede, alle og enhver. Desuden betjener man sig hellere af jeder &c. med von el. med Gen. b) med den ubest. Art. foran dekl. det som et Adjectivum.

Jedermann, pron. pers. enhver; indecl. undt. Gen. —s, alle Mennesker, alle og enhver.

Jederzeit, av. til enhver Tid, altid, stedse.

Jedesmal, av. for: jedes Mal, hvergang, enhver Gang; —ig, aj. som er el. skeer hver enkelt Gang; die —igen Umstände, de stedfindende; bei —iger Wiederholung, ved hver. [saa dog.

Jedoch, cj. desuagtet; imidlertid, dog alligevel; dog,

Jedweder, jeglicher, ubest. pron. el. alm. Talord, som bruges for jeder og dekl. som det.

Jehovah, m. -s el. -vens, Dat. -ven, Jehova, c.

Jelängerjelieber, n. -s pl. s. sg. Gedeblad, n.; Caprifolium, c.

Jemals, av. nogentid, nogensinde.

Jemand, Gen. -s (undert. Dat. —em, Acc. —en) pron. pers. Nogen, En; — Fremdes (Folkesp.), en fremmed, ubekjendt Person.

Jener, -ne, -nes, pron. demonst. hiin. Deklineres som dieser.

Jenner, s. Jänner.

Jenseit, præp. med Gen. paa hiin Side: — des Flusses; —ig, aj. hiinsides, paa hiin Side værende; —s, av. (uden efterfølgende Gen.) paa hiin Side: er wohnt —s; das —s, det evige Liv, hiinsides Graven.

Jesuit, m. -en -en, el. —er, m. -s pl. s. sg. Jesuit, c.; —erkloster, n. -s -öster, Jesuiterkloster, n.; —erorden, m. -s ud. pl. Jesuiterorden, c.

Jesus, m. (Gen. og Dat. -su, Acc. -sum) nom. prop. Jesus.

Jetzig, aj. nærværende, nuværende, som er el. skeer nu; —er Zeit, Nutids.

Jetzt, av. nu, strax, i Øieblikket; für —, for nærværende Tid; d. T. ogsaa itzt, jetzo el. itzo, jetzund el. itzund og vulg. jetzunder el. itzunder; —welt, f. ud. pl. den nuværende Verden.

Jeweilig, aj. (Sydt.) som undertiden skeer.

Joch, n. -es -e, (d. T. Jöcher) Aag, n.: en paa Pæle hvilende og til Baren bestemt Tværbjælke, især ved Træbroer; Halsaag, n. (til Arbeidsstude); fig. ud. pl. Undertrykkelse, paalagt Byrde, c.; ein — Ochsen, et Par Oxer, to i eet Aag spændte Oxer, efter et Talord pl. s. sg.: fünf — Ochsen, fem Par; saa meget Ager, som med et Par Oxer paa een Dag kan pløies; ogsaa i denne Bem. efter et Talord pl. s. sg.

Joch-bein, n. -es -e, Aagbeen, n. (under Øiet); —brücke, f. -n, Træbro, som hviler paa Tværbjælker, der kaldes —träger, m. -s pl. s. sg.; —fisch, m. -es -e, Hammerfisk, c.

Jochen, v. a. forsyne med Aag; sædv. kun i Sammens.: unter—, an— &c.

Jockel, m. -s -s, Forrider, Rideknegt, Staldkarl, c.

Jodel (Joel), m. -s, (Sydt. d. T.) et larmende, grovt Mste.; —n, v. n. m. h. (Sydt.) skrige, larme, synge høit, især som Alpejægerne.

Johannis-beere, f. -n, Ribs, n.; schwarze —, Solbær, n.; —blut, n. -es, tydsk Cochenille c.; —fest, n. -es ud. pl. St. Hansdag, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. St. Hans Torbist; den lille Oldenborre; —kraut, n. -es, St. Hans Urt, prikbladet Perikon (Plante), c.; —tag, m. -es -e, St. Hansdag, c.; —wurm, m. -es -ürmer, St. Hans Orm.

Jölle, f. -n, (Nordt.) Jolle, c.

Jope, f. s. Jupe.

Journal, n. -es -e (l. Schurnahl), Journal, c.; Dagbog, c., Tidsskrift, n.; —iere, f. -n, Dagpost mellem to Stæder, c.; —ist, m. -en -en, Journalist, et Tidsskrifts, en Avises Forfatter, c.

Jovialität, f. ud. pl. Jovialitet, c.

Jubel, m. -s pl. s. sg. Jubel, c., Fryderaab, Glædesskrig, n.

Jubel-braut, f. Brud og —bräutigam, m. -s, Brudgom, som feire deres Guldbryllupsdag (—hochzeit, f.); —fest, n. -es -e, Jubelfest, c.; —greis, m. -es -e, Jubelolding, c.; —jahr, n. -es -e, Jubelaar, n.; —prediger, m. -s pl. s. sg. Jubelpræst, c.; —stimme, f. -n, Jubelstemme, c.

Jubelei, f. -en, d. T. Jublen, Lystighed, c.

Jubeler, m. -s pl. s. sg. (sjeld.) Jubelolding, c.

Jubeln (forhen sædvanlig jubiliren), v. 1) n. m. h. juble, jubilere, fryde sig overmaade. 2) a. (næsten forældet) entledige en Embedsmand for Alderdoms Skyld med Pension.

Jubiläum, n. s. Jubelfest.

Juch! —hei! —heisa! interj. vulg. heisa! frisk!

Juchart, m. (n.) s. Jauchert.

Juchten (rigtigere Juften), m. -s pl. s. sg. Ruslæder, Rys—, n.

Juchzen, v. n. m. h. huje, skrige, raabe af Glæde.

Jucken, v. 1) n. m. h. klø, kildre: die Wunde juckt; mir juckt die Haut; die Kehle juckt ihm; fig. d. T. der Buckel juckt ihm, hans Skind kløer; die Ohren — ihm, han gad gjerne høre Noget; han er nysgjerrig. 2) a. kildre, kløe; es juckt mich auf der Haut, an dem Finger; Einen — el. jücken, kløe, kildre; das —, des —s, Kildren, Kløen, c.

Juds, m. s. Juks.

Jude, m. -n -n, Jøde, c.; fig. d. T. Aagerer, c.; især i Sammens. Kornjude &c.

Jüdelei, f. ud. pl. Aager, umaadelig Vindesyge, c.; Jødetale, c.

Jüdeln, v. n. m. h. vulg. aagre, søge overdreven, utilladelig Fordeel; tale, skrive, udtrykke sig jødisk.

Juden-kirsche, f. -n, Jødekirsebær; (n. St.) Kornel—, n.; —pech, n. -es ud. pl. Jødebeg, n.; —schaft, f. -en, samtlige Jøder i et Land el. i en Provinds; —schule, f. -n, Jødekirke, Synagoge; ligel. Jødeskole, fig. larmende Selskab, n.; —thum, n. -s ud. pl.

(sjeld.) Jødedom, n., den jødiske Religion.
Jüdinn, f. -en, Jødinde, Jødekone, c.
Jüdisch, aj. jødisk; jødeagtig; vulg. paa en utilbørlig Maade vindesyg.
Juften, m. -s pl. s. sg. Ruslader, Rys—, n.
Jugend, f. ud. pl. Ungdom, c.; ung Alder; fig. unge Personer af begge Kjøn; —fehler, m. -s pl. s. sg. Ungdomsfeil, c.; —freund, m. -es -e (—inn, f. -en), U—sven (—inde), c.; —kraft, f. -äfte, U—kraft, c.; —lich, aj. ungdommelig, Ungdoms-, ung; —lichkeit, f. -en, Ungdommelighed, c.
Juks el. **Jux**, m. -es ud. pl. vulg. (n. St.) Smuds; Jux, utilladelig Fordeel; Løier, lystig Spas, c.
Julep, m. -es ud. pl. Julep, en kølende Drik.
Julius, m. Gen. som Nom. el. Jul, Gen. -s, sædv. Juli ud. pl. Juli, Ormemaaned, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Sandtorbist, c.
Jumfer, f. (Nordt.) s. Jungfer.
Jung (jünger, jüngst), aj. ung: —er Wein, ung; —es Bier, frisk, unbrygget; —e Milch, Raamelk; —e Rosen, nylig udsprungne; især om Mskr. og Dyr: ein —er Mann; fig. wieder — werden, blive ung paa ny; forynges; — werden, fødes; ein jüngeres Datum, nyere, sildigere; jüngst, (undert.) sidst blandt flere: der —e Tag; das —e Gericht, den yderste Dag, Dommedag, c.; das Junge, ein —es, pl. die —en, Unge, c., ungt Dyr; die —en und die Alten, de unge og de gamle Personer.
Junge, m. -n -n, (ein — ikke —r) Dreng, Knøs, c.; Drengebarn, n.; Læredreng; d. T. Dreng, ung Tjener, c.
Jungen, v. n. m. h. (om firføddede Hunddyr) faae Unger, kaste —.
Jüngen, v. a. gjøre ung igjen, forynge.
Jungen-haft, aj. drengeagtig; —haftigkeit, f. ud. pl. D—hed, c.; —streich, m. -es -e, Drengestreg, c.
Jünger, m. -s pl. s. sg. (i Bibelen) Discipel, Lærling, c.; Forbundter, c. (Mellemting mellem Svend og Dreng).
Jungfer, f. -n, (Dim. Jungferchen, n. -s pl. s. sg.) (afkortet af Jungfrau, dog mindre ædelt end denne og sædv. kun som Titel og Tiltaleord: Jungfer Schwarz; die Haus—; eine alte —) Jomfru, c.; fig. Hestebrems, Ko—, c.; — im Grünen, Jomfruen i det Grønne (Plante); Guldsmed (Insect); Jomfru, c. (hos Brolæggerne) at nedstøde Brostene med; Vantblok, c. (til Skibs); (i Fængsler) en Klods, at smede Fangerne ved; d. T. (i Spøg) en ny, endnu ikke brugt Ting.
Jungfer-biene, f. -n, Bi af den første Sværm af et Stade; —nhäutchen, n. -s pl. s. sg. Mødomshinde, Hymen, c.; —nhonig, m. -s ud. pl. Jomfruhonning, c.; —nkloster, n. -s -öster, J—kloster, n.; —nknecht, m. -es -e, Jomfrukarl, c.; —nkranz, m. -es -änze, J—krands, c.; —nöl, n. -es ud. pl. J—olie, c.; —schaft, f. ud. pl. Jomfrustand, Jomfrudom, Mødom, c.; fig. den Egenskab ved en Ting, at den er ny og ubrugt; —schwefel, m. -s ud. pl. J—svovel, c.; —wachs, n. -es ud. pl. J—vor, c.
Jungferlich og d. T. jüngf—, s. Jungfräulich.
Jungfrau, f. -en, Jomfru, Mø, c.; fig. en Stad, som endnu aldrig har været indtaget.
Jungfräulich, aj. jomfruelig, jomfruagtig; —keit, f. ud. pl. J—hed, c.
Jungfrauschaft, f. ud. pl. s. Jungferschaft.
Junggesell, m. -en -en, yngste Svend i et Laug; Ungkarl, Ungersvend, ugift Mandsperson, c. I sidste Bem. —enschaft, f. ud. pl. Ungkarlsstand, Svendedom, c.
Jungheit, f. ud. pl. Beskaffenheden ved en Ting, at den er ung.
Jüngling, m. -es -e, Yngling, ung Mandsperson, c.; —salter, n. -s, Ynglingsalder, Ungdomsalder, c.
Jungmeister, m. -s pl. s. sg. den yngste Mester i et Steds Laug.
Jüngst, (n. St.) —ens, —hin, av. nylig, nys, for kort siden.
Jüngste, s. Jung.
Junius, m. Gen. som Nom. el. Jun, Gen. -s, sædv. Juni, forhen Juny, ud. pl. Junius, Skærsommer, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. den lille Oldenborre.
Junker, m. -s pl. s. sg. sammens. af junger Herr, Junker, c.; d. T. ung Adelsmand, c.; især i Sammens.: Land— ꝛc; Dagdriver, Lediggænger, c.; —mäßig, —haft, —lich, aj. junkeragtig; —n, el. —iren, v. n. m. h. junkerere.
Junta, f. Junta, c.
Jupe, f. -n, (Dim. Jüpchen, n. -s pl. s. sg.) vulg. Corset, Livstykke, n. (hos Fruentimmer); Brystdug, c. (hos Mandfolk).
Jupiter, m. -s ud. pl. Jupiter, c. (Gudens og Planetens Navn).
Juri el. **Jury**, f. pl. -es, Jury, c.
Jurisprudenz, f. ud. pl. Jurisprudens, c.
Jurist, m. -en -en, Jurist, c.; —isch, aj. juridisk.
Just, av. d. T. just, netop, nøie; just nu, i dette Øieblik.
Justiren, v. a. ein Gewicht, justere.
Justiz, f. ud. pl. Justits, c.; —stitiar, m. -s -e, Justitiarius, c.; —pflege, f. ud. pl. Retspleie; bedre: Rechtspf—, —rath, m. -es -äthe, Justitsraad, c.
Juwel, m. -s -en, (ogsaa n.) el. —e, f. -n, Juveel, c.; ud. sg. Smykker; —ier, m. -s -e, Juvelerer, c.: som handler med Juveler; som indfatter Ædelstene i Guld og Sølv; —enschmuck, m. -es -e, Juvelsmykke, n.
Jux, m. s. Juks.

K.

K, en Konsonant, det ellevte Bogstav i ABC, udtales haardere end g.

Kaag, n. -es -e, Kog el. Kogge, c. (et lidet Fartøi).

Kabale, f. -n, s. Cabale.

Kabbala, f. ud. pl. Kabbala, Jødernes mundtligen forplantede Lærdomme, deres Mystik.

Kabbeln, v. n. m. h. mundhugges, kives; (Søsp.) slaae imod.

Kabel, f. -n, Kabel (tykt Skibstoug), Ankertoug, Kabeltoug, n.; (meest Nordt.) Lod, Deel, c.; overh. en Deel af flere Ting, som fordeles el. sælges i Lodder.

Kabeljau, m. -es -e, Kabliau, c. (et Slags stor Torsk).

Kabellänge, f. -n, Kabellængde, c. (omtrent 100 Favne).

Kabeln, v. (især Nordt.) 1) a. inddele i Lodder. 2) n. m. h. kaste Lod om; —lung, f. -en, Lodkastning, c., Inddelen i Lodder.

Kabuse, f. -n, (d. T. især Nordt.) et lidet, snevert Værelse; Lukaf, n., Alkove, c.; Kabys, c. (Skibskjøkken); Kjærnehuus, n. (i Frugt).

Kachel, f. -n, Kakkel, Leerfliise, c., Leerkar, n.; fig. vulg. en gammel Kjærling; —ofen, m. -s -öfen, Kakkelovn, Stueovn af Kakkeler, Grydeovn, Potteovn, c.

Kacke, f. -n, vulg. Lort, c.; —n, v. a. og n. m. h. vulg. skide, forrette, gjøre sin Nødtørft.

Kader, m. -s pl. f. sg. (n. St.) dobbelt Hage, c.

Käfer, m. -s pl. f. sg. Skarnbasse, Torbist, Bille, c.

Kaff, n. -es ud. pl. (især Nordt.) Avne; fig. en slet, værdiløs Ting.

Kaffee (fordum Kaffeh), m. -s ud. pl. Kaffe, c.; —bohne, f. -n, K—bønne, c.; —haus, n. -es -äuser, K—huus, n. 2c.

Käfich el. —t, (mindre rigtigt Käfig) m. -es -e, Buur, Fugle—; lidet snevert Fængsel, n.

Kafiller, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Natmand, c.; —ei, f. -en, Natmandens Bolig, c.

Kaftan, m. -s -e, Kaftan, c. (tyrkisk Nationaldragt).

Kahl, (-er -hlst) aj. skaldet, nøgen, bar, lufslidt; fig. (foragt.) ugrundet, tom, enfoldig; tom, ringe, slet, skaldede, usel; —heit, f. ud. pl. Sk—hed, N—hed, L—hed, U—hed, Enfoldighed, Ringhed, Usselhed, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Skaldehoved, n., —pande, c.; —köpfig, aj. med skaldet Hoved; —schwanz, m. -es -änze, Sumpkrebs, c.

Kahm, m. -es ud. pl. Skimmel, c.; —en, v. n. m. h. skimle; —ig, aj. skimlet.

Kahn, m. -es -ähne, (Dim. Kähnchen, n. -s pl. f. sg.) Baad, Færge—, Fisker—, c.

Kai, m. -es -e el. —e, f. -n, (Nordt.) Kai, Kyst, Strandbred, c. (især en med Muur indfattet Bred); (i Marsklandene) et lidet Dige.

Kaiser, m. -s pl. f. sg. Keiser, c.; —geld, n. -es -er, keiserlige Penge; —groschen, m. -s pl. f. sg. Keisergroschen, c.; —inn, f. -en, Keiserinde, c.; —krone, f. -n, Keiserkrone, c. (den keiserlige Krone og en Plante); —lich, aj. keiserlig, som tilhører Keiseren; deraf die K—lichen, d. T. Keiserens Tropper; blot av. keiserlig sindet, Keiseren hengiven; —ling, m. -es -e, en Art spiselig Champignon; —schnitt, m. -es -e, Keisersnit, n.; —thee, m. -s ud. pl. Keiserthee, c.; —thum, n. -es -ümer, Keiserdømme, n.

Kajüte, f. -n, Kahyt, c.

Kakadu, m. (indecl.) Kakadu (Fugl), c.

Kakerlak, m. -en -en, Kakerlak, c. (Insect; et Slags Mskr., Albinos).

Kaland, m. -es -e, (n. St. især Nordt.) en aarlig Forsamling af Geistlige; en Smaus.

Kalb, n. -es -älber (Dim. Kälbchen, n. -s pl. f. sg.), Kalv, c.; fig. er ist ein rechtes —, det et Fjog, en dum Dreng; ein — machen el. anbinden, vulg. kaste op, brække sig.

Kalb-fell, n. -es -e, Kalveskind, n.; fig. Tromme, c.; —fleisch, n. -es ud. pl. K—kjød, n.

Kalbe, f. -n, (Sydt.) Qvie, c.

Kalben, v. n. m. h. kalve el. kælve (om Køer).

Kälber-fang, m. -es ud. pl. (Jagtsp.) Stik i Brystet paa Vildt; —haft, aj. d. T. taabelig, barnagtig lystig; —milch, f. s. Kalbsdrüse; —streich, m. -es -e, (n. St. d. T.) en dum Streg; —zahn, m. -es -ähne, Kalvetand, c.; fig. visse Zirater i en Hovedgesims.

Kälbern, aj. (Sydt.) Kalve-, af Kalve.

Kälbern, v. n. m. h. d. T. gjøre taabelige, overdrevne Narrestreger; vulg. kaste op, brække sig.

Kalbs-braten, m. -s pl. f. sg. Kalvesteg, c.; —drüse, f. -n, Kalvebrissel, c.; —keule, f. -n, Kalvekølle, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Kalvehoved, n.; fig. d. T. et dumt Mske.; —milch, f. ud. pl. s. —drüse.

Kaldaunen, pl. ud. sg. Kallun, n.; især større Dyrs Indvolde; vulg. ogsaa Tarme i Mskr.

Kaleidoscop, n. -s -e, Kaleidoskop, c.

Kalender, m. -s pl. f. sg. Kalender, Almanak, c.; fig. — machen, faae Griller.

Kalesche, f. -n, Kalesse, c.

Kalfatern, v. a. ein Schiff —, kalfatre.

Kali, n. ud. pl. Kali, c.

Kaliber, m. el. n. s. Caliber.

Kalife, m. -n -n, Kalif, c.

Kalk, m. -es ud. pl. undtagen om flere Slags —e, Kalk, c.; (i Chymien) Kalk, c., ethvert Product af et Legeme, som ved Ild, Luft el. andre Tilsætninger er berøvet dets brændbare Væsen.

Kalk-artig, aj. kalkagtig, som har Kalkens væsentlige Egenskaber; —artigkeit, f. ud. pl. K—hed, c.; —brenner, m. -s pl. f. sg. Kalkbrænder, c.; —brennerei, f. -en, Kalkbrænderi, n.; —bruch, m. -es -üche, Kalkbrud, Kalksteens—, n.; —grube, f. -n, Kalkkule, c.; —haltig, aj. som indeholder Kalk; —icht, aj. kalkagtig, som ligner Kalk; —ig, aj. kalket, som indeholder Kalk; —malerei, f. -en, Frescomaleri, n.; —ofen, m. -s -öfen, Kalkovn, c.; —stein, m. -es -e, Kalksteen, c.

Kalken, v. a. kalke, tilberede, blande med Kalk, lægge i Blød i Kalk; —, n. -s ud. pl. Kalkning, c.

Kalligraph, m. -en -en, Kalligraf, Skjønskriver, c.
Kalm, m. -es -e, Vindstille, c. (til Søes).
Kalmank, m. s. Calamank.
Kalmäuser, m. -s pl. s. sg. Drømmer, Særsindet; (foragt.) et Mske., som skyer Lyset, og i Ensomhed overlader sig til Grublen; ligel. som er meget karrig, gjerrig; en folkesky Person; **—n**, v. n. m. h. gruble i Ensomhed, ligel. leve karrig.
Kalmen, v. n. m. h. (n. St.) døse, ligge i halv Slummer; (om Vind og Veir) sagtnes, blive stille.
Kalmus, m. ud. pl. Kalmus (Vandplante), c.
Kalt, (kälter, kältest) aj. kold; **die —e Schale**, Koldskaal, c.; **eine —e Liebe**, kold, ligegyldig; **das —e Fieber**, Koldfeber, c.
Kalt-blütig, aj. koldblodig el. koldblodet, rolig; **—blütigkeit**, f. ud. pl. K—hed, c.; **—schale**, f. s. Kalt; **—sinn**, m. -es ud. pl. Koldsindighed, Ligegyldighed, c.; **—sinnig**, aj. kold, koldsindig, ligegyldig; **—sinnigkeit**, f. ud. pl. K—ghed, L—ghed, c.
Kälte, f. ud. pl. Kulde, c.; fig. Koldsindighed, c.
Kälten, v. 1) a. køle, gjøre kold. 2) n. m. s. kjølnes, blive kold.
Kältlich, aj. køl, kølig, lidt kold.
Kältling, m. -es -e, et koldt, følesløst Mske.
Kameel, n. -es -e, Kameel, c.; fig. en Maskine til at hæve svært ladede Skibe i Veiret, og føre dem over Grunde.
Kameel-garn, n. -es, Kameelgarn, n.; **—haar**, n. -es -e, Kameelhaar, —garn, n., som faaes af **—ziege**, f. -n, angorisk Ged, Kameelged, c.
Kamelot, **Kamerad** og **Kameralist**, s. C—.
Kamille, f. -n, Kameelblomst (Plante), c.; **—nthee**, m. -s ud. pl. Kameelthee, c.
Kamin, m. -es -e, Kamin, c.; (Sydt.) Skorsteen, c.; **—feger**, m. -s pl. s. sg. Kaminfeier; (Sydt.) Skorsteensfeier, c.
Kamisol, n. -es -öler (Dim. **Kamisölchen**, n. -s pl. s. sg.), Vest, c.; (n. St.), Corset, Livstykke, n.
Kamm, m. -es -ämme, Kam, c. (at rede Haar, Uld &c. med; **ein weiter —**, Redekam; **ein enger —**, Tætkam, Kæmmekam); Kam, c.: paa Hens og andre Fugle; paa en Negle; i Østersskaller; den øverste, fremstaaende Deel paa forskjellige forfærdigede Ting; hos Væverne, til at holde Rendegarnets Traader fra hverandre med; Stilken paa Viinranker, hvorpaa Druerne hænge; den Deel af Hestens Hals, hvorpaa Manen vøxer, undert. ogsaa denne Deel hos Hornqvæget; (i Bjergv.) en Steen el. heel Steenmasse, som standser Brudet; (n. St.) en i Længden sig strækkende Bakke; Ryggen af en Bjergstrækning; (undert.) en ikke af Naturen dannet Ophøining paa Jordoverfladen, Dynge, Hob, c. s. **Kamm-haken**, —rad, —stück.
Kamm-fett, n. -es ud. pl. Fedt af en Oxes el. Hestes Kam; **—förmig**, aj. kamdannet; **—futter**, n. -s pl. s. sg. d. T. Kamfoderal, n.; **—haar**, n. -es -e, Man, d. T. Hestemanke, c.; **—haken**, m. -s pl. s. sg. vulg. Nakken paa det menneskelige Legeme (ogsaa blot **Kamm**); **—macher**, m. -s pl. s. sg. Kammager, c.; **—rad**, n. -es -äder, Kamhjul, n. (ogsaa blot **Kamm**); **—stück**, n. -es -e, (hos Slagterne) det Stykke, som afhugges mellem Nakken og Boven (ogsaa blot **Kamm**).

Kämmen, v. a. kæmme, rede: **die Haare, die Wolle, sich —**; (hos Tømmerm.) forbinde Bjelker saaledes med hinanden, at de kunne bære en vis Last; fig. vulg. udskjelde; **—**, n. -s pl. s. sg. Kæmmen, Kæmning, c.
Kammer, f. -n, (Dim. **Kämmerchen**, n. -s pl. s. sg.) Kammer, n. (især et Værelse uden Kakkelovn); ethvert huult Rum, Hule, c.; et Regjeringscollegium, Retscollegium, n. og Stedet, hvor Collegiet samles, el. Retten holdes; (i mange Sammens.: **Kunst—**, **Schatz—**, **Kammerdiener** &c.)
Kammer-amt, n. -es -ämter, Kammerembede, Bestilling under et Kammercollegium; **—becken**, n. -s pl. s. sg. K—potte, Nat—, c.; **—bediente**, m. -n -n, K—tjener; K—betjent, Kammeralist, c.; i begge Bem. pl. ogsaa **—leute**; **—bote**, m. -n -n, Bud ved et K—collegium; **—capelle**, f. -n, K—capel (hvori Gudstjeneste holdes; de til en fornem Herres K—musik hørende Personer); **—collegium**, n. -s -gien, K—collegium, Rentekammer, n.; **—diener**, m. -s pl. s. sg. K—tjener, c.; **—fest**, n. -es -e, Fest, som hemmeligholdes ved Hoffer af Herskabet selv og dets nærmeste Omgivning; **—frau**, f. -en, K—frue, c.; **—fräulein**, n. -s pl. s. sg. K—frøken, c.; **—gericht**, n. -es -e, K—ret, c.; **—gut**, n. -es -üter, K—gods, Krongods, Domaine, n.; et Landsherren tilhørende Gods; **—herr**, m. -n -en, K—herre, c.; **—herrnschlüssel**, m. -s pl. s. sg. Kammerherrenøgle, c.; **—jäger**, m. -s pl. s. sg. K—jæger; Muus- og Rottefanger, c.; **—jungfrau**, f. -en, K—jomfru, c.; **—junker**, m. -s pl. s. sg. K—junker, c.; **—kätzchen**, n. -s pl. s. sg. blot fig. d. T. et Fruentimmer, som paa en uanstændig Maade har indsmigret sig hos en Anden; især foragtel. K—jomfru, K—pige, K—tærne, c.; **—mädchen**, n. -s pl. s. sg. K—pige, c.; **—magd**, f. -ägde, vulg. K—jomfru, K—pige, c.; **—mensch**, n. -es -er, Opvarterske af det ringeste Slags; Trappetøs, c.; **—musik**, f. ud. pl. K—musik, c.; K—capel, n.; **—page**, m. -n -n (l. **—paasche**), K—page, c.; **—rath**, m. -es -äthe, K—raad, c.; **—ton**, m. -es ud. pl. (i Musiken) K—tone, c.; **—trauer**, f. K—sorg, c. (forskjellig fra **Hof-** og **Landestrauer**); **—tuch**, n. -es ud. pl. K—dug, n. (meget fiint Linned); **—wagen**, m. -s pl. s. sg. et Slags lange, bedækkede Reisevogne; **—weib**, n. -es -er, s. **—mensch**; **—zofe**, f. -n, s. **—jungfrau**.
Kämmerei, f. -en, Kæmnerens Embede, Kontor &c.; Kæmneri, n.
Kämmerer, m. -s pl. s. sg. Kæmner, Kammererer, c.
Kämmerier, m. -s -e, Kammererer, c.
Kämmerling, m. -es -e, (foræld.) Kammererer, Kammerherre, Kammertjener, c.
Kammern, v. a. afdele i Kamre; sædvanlig blot i partic. **gekammert**.
Kämmlinge, pl. ud. sg. det, der gaaer af Ulden ved Kæmningen.
Kamp, m. -es -ämpe, en med en Grøft indgjerdet Mark, Kobbel, c.
Kampeln, v. a. **sich**, vulg. mundhugges, kives, standes, klamres, trættes.
Kampf, m. -es -ämpfe, Kamp, Strid, Fegtning, Dyst, c.; **—genosse**, m. -n -n, Kampfælle, c.; **—hahn**,

m. -es -ähne, Kamphane, Brundshane; fig. et stridslystent Mske.; —jagen, n. -s pl. s. sg. vilde Dyrs Kamp i et indesluttet Rum; —lustig, aj. kamplysten; —platz, m. -es -ätze, Kampplads, c.; —richter, m. -s pl. s. sg. Kampdommer, c.; —spiel, n. -es -e, Kampleg, c.

Kämpfen, v. n. m. h. kæmpe, stride, fegte: mit Em.; ogsaa om Dyr; fig. kæmpe, søge at overvinde en Modstand; især i moralsk Forstand; (digter.) einen Kampf —, bestaae.

Kämpfer, m. -s pl. s. sg. Kæmper, Fegter, Stridsmand, c.; (i Bygningsk.) en fremstaaende Gesims paa en Pille, som bærer en Hvælvings Bue; Impost, c.

Kampher (Kampfer), m. -s ud. pl. Campher, c.; —öl, n. -es ud. pl. Campherolie, c.

Kanal, Kandel, Kaneel, s. C—.

Kaninchen, n. -s pl. s. sg. Kanin, c.; —gehäge, n. -s pl. s. sg. Kaninholm, c., indelukket Plads til Kaniner.

Kanker, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Edderkop, c.; en Sygdom ved Nelliker som et Slags Kræft.

Kanne, f. -n, (Dim. Kännchen, n. -s pl. s. sg.) Kande, c., Kruus, Kandemaal, n.; —ngießer, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Kandestøber, c.; —nkraut, n. -es ud. pl. d. T. Skav-Padderokke, Skavgræs, stor Hesterumpe, Studekna (Plante); —nweise, av. kandeviis.

Kanone, f. -n, Kanon, c.; (forældt.) et vidt Rør; —nkugel, f. -n, Kanonkugle, c.; —nschuß, m. -sses -üsse, Kanonskud, n.

Kanonier, m. -s -e, d. T. s. —nirer.

Kanoniren, v. a. kanonere, beskyde med Kanoner: eine Stadt.

Kanonirer, m. -s pl. s. sg. Kanonerer, Constabel, c.

Kante, f. -n, Kant, Rand, c.; fig. Knipling, c., Blonde, c.

Kanteln, v. a. vende, omdreie.

Kanten, v. a. d. T. kantre, sætte over Ende: ein Faß —; vende, kante, omdreie.

Kanthaken, m. -s pl. s. sg. Kantrehage, c.

Kantig, aj. kantet.

Kantschu, m. -es -e, en kort Pidsk med smalle Remme til Revsen.

Kanzel, f. -n, Prædikestol, c.

Kanzellei (Kanzelei, Kanzlei), f. -en, Cancelli, n. (saavel Stedet, hvor Collegiet samles, som Personerne, hvoraf det bestaaer); —buchstab, m. -ens -en, Cancellibogstav, Fractur—, n.; —schreiben, n. -s pl. s. sg. Cancelliskrivelse, c., —brev, n.; —schrift, f. ud. pl. Cancelliskrift, c., Skrift med Cancellibogstaver; —styl, m. -es, Cancellistil, c.

Kanzellist, m. -en -en, Cancellist, c.

Kanzel-rede, f. -n, Tale fra Prædikestolen; —redner, m. -s pl. s. sg. Prædikant, c. [c.

Kanzler, m. -s pl. s. sg. Kantsler, Cancelli-Præsident,

Kapaun, m. -es -e, Kapun, gildet Hane, c.; —en, v. a. kapune; foragt. ogsaa om Mske., gilde, castrere.

Kapelle, Kaper, s. C.

Kappe, f. -n (Dim. Käppchen, n. -s pl. s. sg.), Kappe, Kyse, Kaabe, Hætte, c.; især en rund Bedækning el. den øverste Endes Bedækning paa en Ting.

Kappen, v. 1) a. sætte Hæl el. Taa i en Strømpe; kapune; d. T. slaae, støde; fig. stride, trættes; (især Nordt.) kappe, afhugge, afskære: das Ankertau, den Mast. 2) n. m. h. træde, befrugte (om Haner),

Kappfenster, n. -s pl. s. sg. Tagvindue, n.

Kapphahn, m. -es -ähne, d. T. Kapun, c.

Kappzaum, m. -es -äume, Kapsun, Grime, Heste—, c.

Kappziegel, m. -s pl. s. sg. et Slags store Tagsteen, som lægges over de mindre Tagvinduer.

Kapsel, f. -n, Kapsel, c.; (undert.) Foderal, n.

Kaput, aj. indecl. s. Caput.

Karat, n. -es -e, Carat, c.

Karausche, f. -n, Karudse (Fisk), c.

Karavane, f. -n, Caravane, c.

Karbatsche, f. -n, Krabask, Tamp af Læderremme; —n, v. a. krabaske.

Karbe (Karve, Garve), f. ud. pl. (n. St.) vild Kummen, c.

Kardamom, m. -es ud. pl. Cardemome, c.

Kardätsche, f. -n, Strigleberste, c.; Uldlam, Uldkarte, c.; —n, v. a. ein Pferd, børste (efter Striglingen); die Wolle, karte, kæmme.

Karde, f. -n, Karde; Strigleberste, c.; —ndistel, f. -n, Kardeudsel, c. (som Dugmagerne bruge).

Karbuse, f. -n, Karduus, c.; —uskiste, f. -n, Karduuskiste, c.

Karfiol, m. -es ud. pl. (Sydt.) Blomkaal, c.

Karfunkel, m. -s pl. s. sg. Karfunkel, c.

Karg, aj. karrig, gnieragtig, paaholden, overdreven sparsom; —en, v. 1) n. m. h. gnie, være karrig. 2) a. skrabe sammen, erhverve ved —heit, f. ud. pl. Karrighed, c.

Kärglich, aj. lidt karrig, sparsom, nøieregnende, kummerlig; —keit, f. ud. pl. Karrighed, Sp—hed, c.

Karnieß, n. -es -e og —chen, n. -s pl. s. sg. Carniis, c.

Karniffeln (—nuffeln), v. a. (n. St. især Nordt. d. T.) karnifle, prygle.

Karpfen, m. -s pl. s. sg. Karpe, c.

Karre, f. -n, Karre, Trillebør, c.; —n, v. a. kjøre med Trillebør.

Karren, m. -s pl. s. sg. Kærre, Gumpekærre, c. (en Arbeidsvogn paa to Hjul); (undert.) Kasse, f. Ex. ved Bogtrykkerpresser; (Sydt.) det samme som die Karre, Schub—.

Karren-büchse, f. -n, (forældt.) Kanon, c.; —führer, m. -s pl. s. sg. s. Kärrner.

Kärrner, m. -s pl. s. sg. En, som kjører el. arbeider med en Trillebør; En, som kjører en Karre; Stavnager, c.

Karst, m. -es -e, togrenet Hakke til Brug i Bjergegne og paa Viinbjerge. At bearbeide med denne Hakke hedder —en, v. a.

Kartätsche, f. -n, Cartetsche, Skraaskud, c.; —nfeuer, n. -s ud. pl. Skyden med Cartescher.

Karte, f. 1) ud. pl. den Stivhed, som gives Silketøi ved Gummi (Appretur). 2) pl. —n, Kort, n. (Spillekort, et enkelt el. et heelt Spil, og Landkort).

Karten, v. 1) n. m. h. vulg. spille Kort. 2) a. fig. snoe, dreie, vende.

Karten-blatt, n. -es -ätter, Kortblad, n.; —geld, n. -es -er, Kortpenge, c.; —könig, m. -es -e,

Kongen (paa Kortbladet); fig. (foragt.) en Konge uden stor Magt; —kunst, f. -ünste, Kortkonst, c.; —spiel, n. -es -e, Kortspil, n. (Spil med Kort og hvert enkelt Slags Spil; forskjelligt fra ein Spiel Karten, et Spil Kort); —spieler, m. -s pl. s. sg. Kortspiller, c.

Karthaune, f. -n, Kartove (fort. tyk Kanon), c.

Karthause, f. -n, (Sydt.) Haartop, vulg. Kardusen.

Kartoffel, f. -n, d. T. Kartoffel, c.

Käse, m. -s pl. s. sg. Ost, c.; ud. pl. sammenløben Mælk; fig. forskjellige Slags deraf tilberedet Mad: Eier—; —made og —milbe, f. -n, Ostmid, Oste—, Ostmaddik, Springer (i Ost), c.

Käsen, v. 1) n. m. s. ostes, blive til Ost, skilles ad, løbe sammen. 2) a. faae til at løbe sammen; lave Ost.

Käsicht, aj. ostagtig, som ligner Ost.

Käsig, aj. indeholdende Ost.

Kasse, f. s. Casse.

Kastanie, f. (4 Stav.) -n, Kastanie, c.; —nbraun, aj. kastaniebrunn.

Kasteien, v. a. spæge; —iung, f. -en, S—lse, c.

Kastell, n. s. C—.

Kasten, m. -s pl. s. sg. (n. St. pl. Kästen) (Dim. Kästchen, n. -s pl. s. sg.), Kiste, Koffert, Lade, Kasse, især: Pengekasse, c.; ethvert vel forvaret Gjemme.

Kastrol, n. -es -e, d. T. Kasserolle, c.

Kasuar, m. -s -e, Kasuar, c.

Katafalk, m. -es -e, Katafalk, c.

Katakomben, pl. ud. sg. Catakomber.

Katalog, m. -es -e, Catalog, n.

Katarrh, m. -es ud. pl. Catarrh, c., Hoste og Snue [med Feber.

Kataster, n. -s pl. s. sg. Cataster, Skattebog, Jordskyldsbog, c.

Katastrophe, f. -n, Catastrophe, c.

Katechet, m. -en -en, Catechet, c.; —chismus, m. pl. —men, Catechismus, c.; —chisiren, v. a. catechisere; —chisation, f. -en, Catechisation, c.

Kategorie, f. (4 Stav.) -n (5 Stav.), Categori, c.

Kater, m. -s pl. s. sg. Hankat, c.

Katheder, n. (m.) -s pl. s. sg. Catheder, n.

Kathedralkirche, f. -n, Cathedralkirke, c.

Katholik, m. -en -en, Catholik, c.; —lisch, aj. catholsk; (i Kongen af Spaniens Titel) catholsk; —licismus, m. ud. pl. Catholicisme, c.

Kattun, m. -es -e, Kattun, n.; —drucker, m. -s pl. s. sg. Kattuntrykker, c.; —en, aj. Kattuns-, af Kattun.

Katz-bahn, f. -en, Pladsen, hvorpaa der spilles Langbold; —balgen, v. a. sich, rives og kradses; ligel. heftig tives; —balgerei, f. -en, Riven og Kradsen, c.; Slagsmaal, n.; —ball, m. -es -älle, Bold at spille Langbold med.

Katze, f. -n (Dim. Kätzchen, n. -s pl. s. sg.), Kat, især: Hunkat, c.; d. T. Blomster paa Piletræer, Hasselnødder (Raller), Birke rc.; Langbold, c.; et lidet, hurtigseilende Skib; et høit Sted paa et Bolværk el. en Vold; d. T. Kat, c., Læderpengepung, som gjemmes i et Belte (Geldgürtel; —katze).

Katzen, v. n. m. h. spille Langbold.

Katzen-artig, aj. katteagtig; —auge, n. -s -n, Katteøie, n.; —äugig, aj. med K—øine; —buckel, m. -s pl. s. sg. K—ryg, krum Ryg; einen —buckel machen, fig. bukke, krybe, smigre; —eule, f. -n, Katugle, c.; —fell, n. -es -e, K—skind, n.; —gold, n. -es ud. pl. K—guld, n.; —grau, aj. graa som en Kat; etw. —grau feilen, med den grove Fiil; —kopf, m. -es -öpfe, K—hoved, n.; fig. d. T. Dumrian, c.; —silber, n. -s ud. pl. K—sølv, n.; —sprung, m. -es -ünge, K—spring, n.; fig. en liden Forskjernelse.

Kauche, Käuche, f. -n, (Sydt.) Fængsel, n., mørkt Kammer; —nmeister, m. -s pl. s. sg. Fængselsvogter, c.

Kauder, m. -s ud. pl. (Sydt.) Blaar af Hør el. Hamp.

Kaudern, v. n. m. h. skrige som en kalkunsk Hane; fig. tale uindeligt, uforstaaeligt; (Sydt. foragt.) drive smaalig Handel.

Kauderwälsch, aj. uforstaaelig (om Tale, Sprog), pluddervorn.

Kauen, (n. St. især i Sydt. käuen) v. a. tygge.

Kauern, v. n. m. h. d. T, sidde paa Hug, huge.

Kauf, m. -es -äufe, Kjøb, Kjøbmandskab, n.; fig. d. T. Kjøbesum, c.

Kauf-anschlag, m. -es ud. pl. Taxt, som Øvrigheden sætter paa visse Vare, der skulle udsælges; —bar, aj. som kan kjøbes; —brief, m. -es -e, Kjøbebrev, n., Kjøbecontract, c.; —fahrer, m. -s pl. s. sg. Koffardiskib, Handels—, n.; Koffardifarer, —capitain el. Skipper, c.; —fahrtei, f. ud. pl. Koffardi, c.; —fahrteischiff, n. -es -e, Koffardiskib, n.; —frau, f. -en, en Kone, som selv driver Handel; —geld, n. -es -er, Kjøbesum, c.; —handel, m. -s ud. pl. Handel, c., Kjøbmandskab, n., Kjøb og Salg; —haus, n. -es -äuser, Handelshuus, n., Pakhuus, n.; —herr, m. -n -en, s. Handelsmann; —laden, m. -s -äden, Krambod, c.; —leute, s. —mann; —lust, f. ud. pl. Kjøbelyst, c.; —lustig, aj. kjøbelysten; die —lustigen, pl. ud. sg. Kjøbere, Liebhavere (ved Auctioner); —mann, m. -es -leute, Kjøbmand, c.; især En, som handler i det Større, Grosserer, c.; d. T. Kjøber, c.; især pl. —leute el. undert. ogsaa —männer; —männinn, f. -en, (Sydt. især som Titelord) Kjøbmandskone, c.; —männisch, aj. paa Kjøbmandsviis, kjøbmandsagtig; —mannschaft, f. Kjøbmandsskab, n.: Handel, c., Kjøb og Salg, n. ud. pl.; samtlige et Steds Kjøbmænd og Handelsmænd, pl. -en; —mannsfrau, f. -en, Kjøbmandskone, c.; —mannsgut, n. -es -üter, Kjøbmandsgods, n., —vare, c.; —preis, m. -es -e, Kjøbepriis, c.; —schilling, m. -es -e, Kjøbesum, c.; Penge paa Haanden, Haandpenge.

Kaufen, v. a. (n. St. i. käufst, käuft, imperf. kief) kjøbe: etw. von Eim.; für el. um zehn Thaler; sich, Eim. etw. —; erhverve: kaufet euch Weisheit; sich in ein Amt; som v. n. handle, drive Handel.

Käufer, m. -s pl. s. sg. Kjøber, c.

Käuflich, aj. tilfals, som er at faae tilkjøbs; som av. etw. — an sich bringen, ved Kjøb.

Kaulbars, m. -es -ärse, Horken, et Slags Aborre med kuglerundt Hoved.

Kaulkopf, m. -es -öpfe, Steenbiderulk (Fisk).

Kaule, f. -n, vulg. Kugle, c.

Kaum, av. neppe, knap, næsten ikke; vanskeligen, vel ikke; nylig, just nu: — war er da.

Kaute, f. -n, d. T. Hørlok, c.

Kauz, m. -es 1) pl. —äuze (Dim. —äuzchen, n. -s pl. s. sg.), den mindste Art Natugle. 2) pl. —e, fig. (i Folkesp.) ein wunderlicher —, Særling; ein närrischer —, en naragtig Fyr; ein guter —, et godt Stykke Karl; ein reicher —, en rig Stut, en rig Knast.

Kauzen, v. n. m. h. d. T. især med sich, egentlig om Hunde, krybe, logre; fig. ydmyge sig.

Kebs-ehe, f. -n, Boleri, Concubinat, n.; —frau, f. -en, el. —weib, n. -es -er, Bolerske, Concubine, Frille, c.; —mann, m. -es -änner, Boler, c.

Keck, aj. flink, ferm, hurtig og uden Betænkning; kjæk, bold, dristig, saavel i god som ond Betyd., derfor ofte: forvoven, dumdristig, fræk; —heit, f. Kjækhed, Dristighed, især Dum—, ud. pl.; en kjæk Handling, kjæk Opførsel, Frækhed, Næsviished, c. pl. -en; —lich, av. (næsten foræld.) hastig, hurtig, dristig, uden Betænkning.

Kegel, m. -s pl. s. sg. Kegle, c. (i Keglespil; i Mathem. Conus; Visiren, Siglet paa Kanoner; Kniplestok; Hestens Forbeens Laarbeen); (foræld.) uægte Barn: er hat weder Kind noch —, ingen nære Arvinger.

Kegel-aufsetzer, m. -s pl. s. sg. Keglereiser, c.; —bahn, f. -en, K—bane, c.; —förmig, aj. k—formig; —junge, m. -n -n, K—reiser, c.; —kugel, f. -n, K—kugle, Bøssel, c.; —icht, aj. k—formig, k—dannet; —platz, m. -es -ätze, K—plads, c. (rund el. firkantet, hvor man fra alle Sider kan kaste efter de i Midten staaende Kegler); —schnitt, m. -es -e, (i Mathem.) K—snit, n.; —schub, m. -es -übe, K—bane, c.; ud. pl. K—spil, n.

Kegeln, v. n. 1) m. h. spille Kegler. 2) a. danne kegleformig.

Kehl-balken, m. -s pl. s. sg. Bindingsbjælke i et Tag; —deckel, m. -s pl. s. sg. en brusket Klap paa Luftrøret, Luftrørklap, c.; —hobel, m. -s pl. s. sg. Plovhøvl, c.; —knoten, m. -s pl. s. sg. Adamsæble, n.; —laut, m. -es -e, Strubelyd, c.; —rinne, f. -n, Skotrende, c. (paa et Tag); —sucht, ud. pl. Halsbrynde, c.

Kehle, f. -n (Dim. Kehlchen, n. -s pl. s. sg.), Strube, c., Svælg, n.; ogsaa den udvendige Side af Halsen under Hagen: Eim. das Messer an die — setzen; en Fordybning, som frembringes ved to i en Vinkel sammenstødende Flader; (i Fæstningsv.) Indgang til enkelte Fæstningsanlæg, Palisadeport, c.; (hos forskjellige Haandv.) ethvert huult el. indbøiet Led; die unrechte —, Vrangstruben, Luftrøret.

Kehlen, v. a. (især hos Snedkere og Tømrere) pløie, gjøre Rende i; einen Fisch, gjælle.

Kehr-ab el. —aus, m. ud. pl. en lang, hurtig Dands, hvormed et Bal sædv. endes, Kehraus; —besen, m. -s pl. s. sg. Feiekost, c.; —bürste, f. -n, Klædebørste, c.; —seite, f. -n, Modside; Revers, c. (paa en Mynt); —wisch, m. -es -e, Viskeklud, Støve—, c.

Kehren, v. a. feie, børste; vende, rette, dreie: Eim. den Rücken; fig. alles zum Besten —, mage, indrette; udlægge paa bedste Maade; sich an etw. —, bryde (d. T. lære) sig om; in sich gekehrt seyn, være indesluttet i sig selv; —rung, f. ud. pl. Vending, Retning, Dreining, Feining, c.

Kehricht, n. -es ud. pl. Feieskarn, n.; —faß, n. -sses -äßer, Skarnfjerding, —bøtte, c.

Keichen (keuchen), v. n. m. h. stønne, hive, være trangbrystet, stakaandet, snappe efter Veiret, have Kighoste.

Keichhusten, m. -s ud. pl. Kighoste, c.

Keifen, v. i. n. m. h. d. T. kives, skjelde, skjændes; (om smaa Hunde) bjæffe.

Keil, m. -es -e, Kile, c.

Keil-bein, n. -es -e, Kilebeen, n. (i Hjerneskallen); —förmig, aj. kileformig, kiledannet; —haue, f. -n, en kileformig Hakke.

Keilen, v. a. og n. m. h. kløve, spalte ved Hjelp af Kile, el. forkile, gjøre fast ved Kile; vulg. støde, slaae, kile: darauf los —.

Keiler, m. -s pl. s. sg. Kiler, c., En, som kiler; (Jagtsp.) Hansviin, n., Orne, c.

Keim, m. -es -e, Spire, c., Skud, n.; fig. en Tings første Begyndelse, c.; —en, v. n. m. h. spire, gryde, skyde; fig. tage sin Begyndelse.

Kein, aj. el. ubest. Talord, ingen, intet, ikke nogen, ikke een. Det kan ikke compareres, taaler ingen Art. foran sig, staaer saavel med som uden Subst., er modsat og declineres som Talordet ein, 1) ud. pl. — Mensch; —er von beiden; —er der Unsrigen. 2) med pl. Nom. og Acc. -e, Gen. -er, Dat. -en: er hat — Geld; sie sind —e Thoren. 3) Ingen, som et pron. dog blot ud. Subst. og ud. umiddelbart Hensyn til et foregaaende; sædv. i masc.: Keiner von, aus, unter euch; sag es Keinem.

Keinerlei, aj. indecl. ikke nogen, intet Slags, ingen mulig.

Keineswegs, av. ingenlunde, aldeles ikke, paa ingen [Maade.

Keinmal, av. bedre kein Mal, d. T. ingensinde, aldrig; ein Mal ist kein Mal, een Gang er ingen Gang.

Kelch, m. -es -e, Kalk, c., Bæger, n.; fig. (i Botaniken) Bægeret; —glas, n. -es -äser, et Glas i Form af et Bæger, Bægerglas, n.

Kelle, f. -n, Skumskee; Muurskee, c.

Keller, m. -s pl. s. sg. Kjelder, c.; et hvælvet Gjemmested under Jorden; et huult Rum; —ei, f. -en, Kor Viin- el. Ølkjelder; (ved Hoffer) samtlige over Viinkjelderne ansatte Personer; —esel, m. -s pl. s. sg. s. —wurm; —hals, m. -es -älse, Kjelderhals, c.; en Plantes Navn; —meister, m. -s pl. s. sg. Kjeldermester, c.; —recht, n. -es -e, en fyrstelig el. offentlig Kjelders Rettighed, Frihed; —wurm, m. -es -ürmer, Bænkebider, Skrukketrold, c. (Insect).

Kellner, m. -s pl. s. sg. Kjeldermester, —mand, c.; (Sydt.) Opvarter i et Værtshuus.

Kelter, f. -n, Stedet, hvor de modne Viindruer trædes med Fødderne; (m. St.) Viinperse, c.

Kelterer, m. -s pl. s. sg. Viinperser, c.

Keltern, v. a. perse (Viindruer); —, n. -s ud. pl. Persning, c.

Kemnate, f. -n, d. T. Steenbygning, c.

Kennbar, aj. kiendelig, er—; —**keit**, f. ud. pl. K—hed, c.

Kennen, v. i. a. kjende: Einen; ein Land; sich selbst; seinen Vortheil nicht; kjende igjen, erkjende: eine Person an (paa) ihrer Stimme.

Kenner, m. -s pl. s. sg. Kjender, c.; —**blick**, m. -es -e, Kjenderblik, n.; —**ling**, m. -es -e, indbildt Kjender, c.; —**miene**, f. -n, K—mine, c.

Kenntlich, aj. kjendelig, er—; —**keit**, f. ud. pl. K—hed, E—hed, c.

Kenntniß, f. -sse, Kundskab, Indsigt, c.; Bekjendtskab, n.; Indbegrebet af alle de tydelige Forestillinger, man har, mest pl.; —**reich**, aj. kundskabsrig.

Kennung, f. -en, d. T. de sorte Pletter paa Hestens Tænder, Alderskjende, n.; (Søsp.) Kjending, c. (Kjendetegn, hvoraf Skipperen bedømmer Stedet, hvor han befinder sig).

Kennzeichen, n. -s pl. s. sg. Kjendetegn, Mærke, Kjende—, n.

Kennzeichnen, v. a. (nyt Ord) forsyne med Kjendetegn; ogsaa: angive K—, charakterisere.

Keper, m. s. Köper.

Kerb, m. -es -e el. —e, f. -n, Snit, Skaar, n., Skure, c.

Kerbel, m. -s ud. pl. Kørvel, c.

Kerben, v. a. karve, skære smaat, snitte i, gjøre Skaar i.

Kerbholz, n. -es -ölzer, —**stock**, m. -es -öcke, Karvestok, c.; et Værktøi til dermed at gjøre Skaar i Lerred og Kniplinger.

Kerbthier, n. -es -e, (nyt Ord) Indsnitdyr, Insect, n.

Kerker, m. -s pl. s. sg. Fængsel, Fangetaarn, Fangehul, n.; —**meister**, m. -s pl. s. sg. Fangevogter, Slutter, Arrestforvarer, c.

Kerkern, v. a. (sjeld.) fængsle.

Kerl, m. -s -e el. -s, Karl, c.; (mest foragt.) d. T. Opvarter, Karl, c. [nille.

Kermes, m. -es ud. pl. Navnet paa den nægte Coche-

Kern, m. -es -e, Kjærne, c.: Apfel—; Nuß—; der — des Holzes, der — des Heeres; der — einer Kanone, den indvendige Huulning; Huulheden i Hestens Stavetænder; (Jagtsp.) det i smalle Striber skaarne og tørrede Kjød af omstyrtet Qvæg, hvormed Hundene fores; (n. St.) Ulves, Ræves og andre ikke spiselige Dyrs Kjød.

Kern-beißer, m. -s pl. s. sg. Kjærnebider, c. (Fugl); —**deutsch**, aj. k—tydsk, ægte tydsk; —**frucht**, f. -üchte, K—frugt, c.; —**gehäuse**, n. -s pl. s. sg. K—huus, n.; —**gut**, aj. eiegod; —**haft**, aj. k—fuld, kraftig; —**haftigkeit**, f. ud. pl. K—fuldhed, Kraft, c.; —**icht**, aj. k—agtig; —**ig**, aj. k—rig, som har mange Kjærner; fig. k—fuld, syndig, kraftig; —**milch**, f. ud. pl. (n. St.) Kjærnemelk, c.; —**obst**, n. -es -e, K—frugt, c.; —**raupe**, f. -n, guul Kaalorm, som afgnaver Kaalens og Fyrreplanternes Kjærne; —**spruch**, m. -es -üche, K—sprog, n.; —**truppen**, pl. ud. sg. K—tropper.

Kernen, v. a. pille Kjærnen af Skallen; forvandle til Kjærner el. Kern; (n. St.) kjærne, lave Smør.

Kerze, f. -n, Lys, n. (langt, lige, især af Vox, Sydt. ogsaa af Tælle); Kjerte, c.; fig. og digter. Lysglands, c.; —**ngerade**, aj. lige som et støbt Lys.

Kessel, m. -s pl. s. sg. Kjedel, c.; enhver Fordybning, et dybt Sted; en rund, skaalformig Fordybning i Jorden; Vildtets Leie.

Kessel-fang, m. -es, Vandprøven (med hedt Vand); —**flicker**, m. -s pl. s. sg. Kjedelflikker, c.; —**schmid**, m. -es -e, Kjedelsmed, c.

Kesseler el. **Keßler**, m. -s pl. s. sg. Kobbersmed; Kjedelbøder, —flikker, c.

Kesseln, v. a. sich, faae Kjedelform.

Keste, f. -n, den hornagtige Knub indvendig paa Hestens Been.

Kette, f. -n, Kjede, Lænke, c.; (hos Væverne) Rending, c.; fig. Slaveri, Vornedskab, n.; en Række af hverandre følgende og i hverandre grundede Ting.

Kettel, f. -n, et Slags smaa Kjeder el. Hager til at lukke en Dør med.

Ketteln, v. a. ledde sammen, sammenknytte; befæste med en lille Kjede. [Einen.

Ketten, v. a. lænkeknytte; fig. binde fast til: sich an

Ketten-baum, m. -es -äume, Rendebom, c. (paa en Væv); —**brücke**, f. -n, Lænkebro, c.; —**hund**, m. -es -e, Lænkehund, c.; —**kugel**, f. -n, Lænkekugle, c.; —**stich**, m. -es -e, Kjedesting, n. (i Syning); —**wurm**, s. Bandwurm.

Ketzer, m. -s pl. s. sg. Kjætter, Vrangtroende, c.; —**ei**, f. Kjætteri, n.: Afvigelse fra de herskende Læresbegreber, ud. pl.; enhver af disse afvigende Meninger, pl. -en; —**isch**, aj. kjættersk.

Keuchen, s. Keichen.

Keule, f. -n, Kølle, c. at slaae el. støde med; Baglaar (paa nogle Dyr, som spises); —**nförmig**, aj. kølledannet; —**nlahm**, aj. boolam.

Keulen, v. a. slaae med Kølle.

Keulich, aj. kølleagtig.

Keusch, aj. kydsk, tugtig; —**heit**, f. ud. pl. K—hed, T—hed, c.

Kibitke, f. -n, Navnet paa et russisk Kjøretøi.

Kibitz, m. -es -e, Vibe (Fugl), c.; —**ei**, n. -es -er, Vibeæg, n.

Kicher, f. -n, almindelig Astragal (Plante), c.

Kichern, v. n. m. h. d. T. fnise, gnegge.

Kicks, m. -es -e, (i Billardspil) Kiks, Feilstød paa en Bal; fig. vulg. Feil, Forseelse, c.; —**en**, v. n. m. h. begaae en Feil.

Kiefe el. —r, f. (n. St.) s. **Kiefer** 1 og **Kieme**; Ærtebælg, c.; —**nfuß**, m. -es -üße, Gæller, Gjællefod, c. (Insect).

Kiefer, 1) m. -s pl. s. sg. el. f. -n, Kjævebeen, Kind—, n.; Kjæve, c. 2) f. -n, Fyr (n fort). c., Fyrretræ, n.; (Nordt.) Gjælle, Fiske—, c.; —**wurm**, m. -es -ürmer, Vas-Iglen (Fisk).

Kiefern, aj. Fyrre-, Fyrretræs-, af Fyrretræ.

Kieke, f. -n, (Sydt.) Ildbækken, n. (at varme Fødderne paa).

Kiel, m. -es -e, Kjøl, Skibs—, c.; fig. og digter. Skib, n.; Pennefjeder, Pennepose; fig. Skriverpen, c.; (hos Gartnerne) Blomsterløg, n., Svibel, c.

Kiel förmig, aj. kjøldannet; —**holen**, v. a. kjølhale: ein Schiff; einen Verbrecher — (en Straf); —**kropf**, m. -es -öpfe, d. T. en Halshævelse især paa nyfødte Børn; et Barn med en saadan Hævelse; (n. St.) Vantrivning, c., et vanført Barn; —**schwein**, n. -es -e, Kjølsviin, n. (i Bunden af et Skib);

—wasser, n. -s ud. pl. Kjelvand. n.

Kielen, v. 1) n. m. h. (om Fugle) faae Peser til større Fjedre. 2) a. einen Flügel, forsyne med Pennepøser; ein Schiff —, lægge ny Kjøl under.

Kieme, f. -n, Gjælle. c. (Fiskere).

Kiemer, m. -s pl. s. sg. (i Hamborg) Bødker, Fadbinder, c.

Kien, m. -es ud. pl. harpixfuld Fyrretræ; —baum, m. -es -äume, Fyrretræ, n.; —öl, n. -es -e, Olie, beredet af den fede Fyrretræs Brænde; —ruß, m. -ßes ud. pl. Kønrøg. c.; —stock, m. -es -öcke, Stubben med dens Rødder af en fældet Fyrretræ.

Kiepe, f. -n, (Nær Nordt.) Vidiekurv, som bæres paa Ryggen; Kyse, c., Fruentimmerhat, som beskygger hele Ansigtet.

Kies, m. -es pl. om flere Slags —e, Gruus, grovt Sand med Smaastene i; Kiis, især Svovel—, c.; Qvarts (Steenart). c.

Kiesel, m. -s pl. s. sg. et lidet Stykke Qvarts; ogsaa Flintesteen, der —stein.

Kiesen, v. a. (forældt) kaare, udlede, udsøge, vælge.

Kiesicht, aj. som seer ud som Gruus el. Kiis.

Kiesig, aj. gruset.

Kietze, f. -n, Hunkat, c.

Kimme, f. -n, en skarp Fordybning, et Skaar; en skarp Forhøining, Rand; især hos Bødkerne, den Deel af Staverne, som gaaer neden for Bunden; at forsyne og sammensøie dermed hedder —n, v. a.

Kind, n. -es, Barn. n. pl. —er, Børn (i dette Ords Bem. i Dansk): kein — haben; die —er Adams, Gottes; Landes —; von — auf, fra Barnsbeen af; (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg. i Folkesp. —erchen, s. Kindchen).

Kind-bett, n. -es ud. pl. Barselseng, c.; —betterinn, f. -en, Barselkone, c.; —bettfieber, n. -s ud. pl. Barselfeber. c.; —chen, n. -s pl. -erchen, et ganske lille el. ungt Barn; —heit, f. ud. pl. Barndom. c.; —isch, aj. barnagtig; —lich, aj. barnlig; —lichkeit, f. ud. pl. Barnlighed, c.; —schaft, f. ud. pl. Barneret. c. (Retssp. og i Bibelen), Barnets Forhold til dets Forældre, Msk's. til Gud, og de derpaa hvilende Rettigheder; —taufe, f. -n, Barnedaab, c.; (n. St.) Barselgilde, n.

Kindelbier, n. -es -e, s. Kindtaufe.

Kindeln, v. n. m. h. komme i Barselseng; lege med Børn el. som Barn.

Kinder-blattern, pl. ud. sg. Børnekopper; —ei, f. -en, Børneværk. n., —snak, Barnestreg, c.; —frau, f. -en, Goldamme, c.; —freund, m. -es -e, Børneven, c.; —haft, aj. barnagtig (ikke saa haardt som kindisch); —lehre, f. -n, Børnelærdom. Catechismuslæsning, c.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Børnelærer, Catechet, c.; —leicht, aj. saa let, at et Barn kan gjøre el. begribe det; —liebe, f. ud. pl. Kjærlighed til Børn; —los, aj. barnløs; —losigkeit, f. ud. pl. Barnløshed, c.; —magd, f. -ägde, og —mädchen, n. -s pl. s. sg. Barnepige, c.; —mord, m. -es ud. pl. Barnemord, n.; —mörder, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en, rigtigere Kindes—), Barnemorder (—ske), c.; —mutter, f. -ütter, (forældt) Moder til flere Børn; (n. St.) Jordemoder, c.; —schuhe, pl. ud. sg. fig. blot i den Talem.: —ausgezogen, abgelegt haben, have traadt Børneskoene; —spiel, n. -es -e, Børneleg, c.; —sprache, f. -n, Barnesprog, n.; —streich, m. -es -e, Barnestreg, c.; —stube, f. -n, Barnestue, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Barnestol, c.; —taufe, f. ud. pl. umyndige Børns Daab; —welt, f. ud. pl. Børneverden, c.; —zucht, f. ud. pl. Børnetugt. c.

Kindes-alter, n. -s pl. s. sg. Barndomsalder, c.; —beine, pl. ud. sg. blot i den Talem.: von —n an, fra Barnsbeen af; —kind, n. -es, Barnebarn, n.; især pl. —kinder, Børnebørn, Efterkommere; —liebe, f. ud. pl. barnlig Kjærlighed, el. et Barns Kjærlighed til dets Forældre; —mörder (—inn), s. Kinder—; —noth, f. blot pl. i den Talem. in —nöthen, i Barnsnød; —theil, n. -es -e, Barns Andeel el. Lod i Arvesager.

Kindern, v. n. m. h. (n. St.) komme i Barselseng; være barnaglig, bære sig ad som et Barn.

Kinkhorn, n. -es -örner, Sinke, c., et blæsende Instrument.

Kinn, n. -es -e, Hage, c.; en fremstaaende Deel paa mange Ting; —backen, m. -s pl. s. sg. Kjævebeen. n.; —kette, f. -n, Stangkjæde, c. (paa et Bidsel); —lade, f. -n, Kjæve, c.; —been, n.

Kippe, f. ud. pl. den Tilstand, i hvilken et Legeme er i Fare for at vippe; vulg. Hjørne, n., Helding, Pynt, c., den yderste Rand; auf der — stehen, paa Vippet.

Kippen, v. 1) n. m. h. vippe. 2) a. kantre, reise paa Kant; sadv. auf—, um—; d. T. (undert.) stede, trille imod hinanden.

Kipper, m. -s pl. s. sg. (forældt) die — und Wipper, saadanne Personer, som i 30 Aars Krigen udsøgte de bedre Myntsorter, og bortfjernede dem fra Handel og Vandel; Aagrer. c.

Kirch-dach, n. -es -ächer, Kirketag, n.; —dorf, n. -es -örfer, K—by, c.; —eule, f. -n, K—ugle, c.; —fahrt, f. -en, (Sydt.) Valfart; høitidelig Procession til en Kirke; K—fegn, n.; —gang, m. -es -änge, K—vei, c.; K—gang, c. (en Barselkones); fig. (Jagtsp.) Hjortens Gang til Skoven; —gänger, m. -s pl. s. sg. K—gænger, c.; —hof, m. -es -öfe, K—gaard, c.; —lich, aj. k—lig, Kirkens, Kirken tilhørende, vedkommende; —lichkeit, f. ud. pl. K—lighed, c.; —messe, f. -n, aarlig Fest, som holdes til Erindring om en Kirkes Indvielse; det derved sædvanlige Gilde og Lystigheden; —rechnung, f. -en, K—regnskab. n.; —schwalbe, f. -n, K—svale, c.; spiel, n. -es -e, Sogn, Kirke—, n.; —spielleute, pl. ud. sg. Sognefolk; —spielvogt, m. -es -ögte, Herredsfoged, c.; —sprengel, m. -s pl. s. sg. Herred, Provsti, Stift, n., et geistligt Jurisdictions District; —vater, m. -s -äter, (n. St.) Kirkeværge, c.; —weg, m. -es -e, Kirkevei, c.; —weihe, f. -n, en Kirkes Indvielse.

Kirche, f. -n, Kirke, c.: in die — gehen, gaae i Kirke; zur — gehen, holde sin Kirkegang; in die — läuten, ringe til Kirke.

Kirchen-agende, f. -n, s. —ordnung; —älteste, m. -n -n, Kirkeværge, c.; —amt, n. -es -ämter, K—embede, n.; (n. St.) et over Kirkegodser sat Collegium, Consistorium, Kirkeraad, n.; —bann, m.

-es, s. Bann; —buch, n. -es -ücher, K—bog, c.; —buße, f. s. Buße; —diener, m. -s pl. s. sg. K—betjent, som: Klokker, Graver ꝛc.; —dienst, m. -es -e, K—tjeneste, Cultus, Liturgi, c.; —dienstlich, aj. liturgisk; —fest, n. -es -e, Fest, som helligholdes til Erindring om en Kirkes Indvielse; (i den romerske K—) enhver af Kirkens synlige Overhoved anordnet Fest; —gut, n. -es -üter, K—gods, n.; —haft, aj. k—agtig, som i en K—; —jahr, n. -es -e, K—aar, n.; —lehrer, m. -s. pl. s. sg. geistlig Lærer, c., som Præst ꝛc.; især: K—fader, c.; —ordnung, f. -en, K—anordning, c., —ritual, n.; Agende, c.; —patron, m. -es -e, K—patron, c.; —rath, m. -es -äthe, Consistorialraad, c.; Consistorium, n.; —recht, n. -es -e, en K—s Rettigheder og Friheder; K—ret, c.; (for saavidt den hidrører fra Paver) den canoniske Ret; —satz, m. -es ud. pl. Ret at bortgive Præstekald (jus patronatus); —sitz, m. -es -e, —stand, m. -es -ände el. —stuhl, m. -es -ühle, Stol, c., Stolestade, n. (i en K—); —vater, m. -s -äter, K—fader, c.; —versammlung, f. -en, K—forsamling, Synode, c., Consistorium, n.; —vorsteher, m. -s pl. s. sg. K—værge, K—patron, c.

Kirchner, m. -s pl. s. sg. Degn, Klokker, Sakristan, c.

Kirch el. **Kire**, m. -es -e, en Skindpels; en stor laaden Reisekappe.

Kirmse, f. -n, (n. St. d. T.) Gildet i Anledning af en Kirkes Indvielses aarlige Fest.

Kirre, aj. tam, (egentlig om Fugle) der Vogel ist —, kjælen; fig. d. T. spag, beielig, ydmyg (om stolte og trodsige Personer); —n, v. 1) a. d. T. gjøre tam, tæmme; lokke, kalde paa (ved et Slags Kurren); das Wildpret —, (Jagtsp.) lægge Lokkemad for; fig. d. T. lokke, indtage. 2) n. m. h. (om Dyr) kurre, give en zittrende Lyd fra sig, især for at lokke Ungerne; (n. St.) die Räder —n, knirke, knarke; mit den Zähnen —n, skære, gnidske; —rrheit, f. ud. pl. Tamhed, Eftergivenhed, c.; —rrung, f. -en, Tæmmen, Lokken, c.; (Jagtsp.) Lokkemad, c.

Kirsch-baum, m. -es -äume, Kirsebærtræ, n.; —blüthe, f. -n, K—blomst, c.; —kern, m. -es -e, K—kjerne, c.; —saft, m. -es ud. pl. K—saft, c.; —suppe, f. ud. pl. K—suppe, c.; —vogel, m. -s -ögel, Gulddrossel (Fugl); —wein, m. -es ud. pl. K—viin, c.

Kirsche, f. -n, Kirsebær, n.

Kirsei, m. el. n. -es ud. pl. Kersei el. Kirsei, n. (et Slags Uldtøi).

Kissen, (nu sædvanligere end Küssen) n. -s pl. s. sg. (Dim. Kischen, n. -s pl. s. sg.) Pude, Hynde, c.; —ziehe, f. -n, —bezug el. —überzug, m. -es -üge, Pudebetræk, n.

Kiste, f. -n, Kiste, Kasse, c.

Kitt, m. -es pl. (sjeld.) -e, Kit, n.

Kittel, m. -s pl. s. sg. Kittel, Lærredskjortel, c.

Kitten, v. a. kitte: ein zerbrochenes Glas.

Kitze, f. -n, d. T. Kid, n., en ung Buk; Hunkat, c.

Kitzel, m. -s ud. pl. den høieste Grad af Kildren; Kildenhed, Kløe, Kløen, Kriblen, c.; en høi Grad af sandselig behagelig Fornemmelse, sædv. blot i end Betydn.; fig. en hemmelig, selvbehagelig Glæde, Skadefrohed, .; —husten, m. -s pl. s. sg. Krillehoste, c.

Kitzelig el. —tzlig, aj. kilden; som let fornemmer Kildren; fig. vrippen, som let holder sig fornærmet; eine —e S., betænkelig, farlig; —keit, f. ud. pl. K—hed, Vrippenhed, c.

Kitzeln, v. a. kilde, kildre: Einen, sich —; es —lt mich, pirrer, kildrer, indtager; sich über etw. —, inderlig glæde sig (især af Skadefryd).

Kitzelung, f. undert. for Kitzel.

Kladde, f. -n, Kladde, c., første Udkast til et Skrift; (hos Kjøbm.) Kladdebog, c.; (Sydt.) Smuds, c.

Klaffen, v. n. m. h. gabe, spalte, sprække, ikke tilbørlig slutte; (Sydt.) sladdre, sluddre, pjatte, bagvaske; klappre, brage.

Kläffen, v. n. m. h. bjæffe; (om en Ræv) kave.

Klaffer, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Sladdrer, Bagvasker, c.

Kläffer, m. -s pl. s. sg. Bjæffer, c.

Klaffmuschel, f. -n, Perleskallet (Conchylie).

Klafter, f. -n, (efter et Talord ud. pl. vier — Holz) Favn, c., Favnemaal, n.; —holz, n. -es ud. pl. Favnebrænde, n.; —ig, aj. som holder en Favn, blot i Sammens.: zwei—ig ꝛc.; —maß, n. -es -e, Favnemaal, n.; —setzer, m. -s pl. s. sg. Favnsætter, c.

Klaftern, v. a. Holz —, favnsætte; maale med udbredte Arme.

Klagbar, aj. paaklagelig; blot av. paaklaget, anbragt for Retten som Klage.

Klage, f. -n, Klagen, Klynken, c.; Klage, c. (for en Dommer); Klagemaal, n.; —fall, m. -es -älle, bedre: Zielfall, Accusativ; —lied, n. -es -er, og —gedicht, n. -es -e, Klagedigt, n., —sang, Elegi, c.; —schrift, f. -en, Klageskrift, n.; —ton, m. -es -öne, Klagetone, —lyd, c.

Klägeln, v. n. m. h. (sjeld.) klynke, klage med heelt Skind (uden Grund).

Klagen, v. 1) n. m. h. klage: etw. zu — haben; über Einen el. etw.; bei Eim. über etw.; beklage sig hos en Dommer: vor Gericht; über el. wider Einen; foran Maalet for Klagen sættes auf: auf die Ehescheidung —. 2) a. Eim. etw., beklage sig for, klage (sin Nød) for; med sich, blot d. T. klage sig (over Upasselighed); sich mit Eim. —, føre Proces med.

Kläger, m, -s pl. s. sg. Klager, An—, c.

Kläglich, aj. klagelig, klagende, beklagelig, bedrøvelig, ynkværdig; —keit, f. ud. pl. Beklagelighed, Ynk—hed, c.

Klaglos, av. ikke klagende; (jurid.) Einen — stellen el. machen, tilfredsstille En, og derved betage ham al Aarsag til Klage.

Klamm, aj. d. T. fig. fast, gedigen; trykkende; stiv, ubøielig; vanskelig at faae, rar; (Nordt.) snever; fig. beklemt, beængstet.

Klammer, f. -n, Krampe, Klammer, c.; hölzerne —, Klemme, c. (hvormed Vasketøi gjøres fast paa Klædesnoren); Parenthese, c.; —n, v. a. og n. m. h. klamre, holde fast med Klamre; sich an etw., med Hænder og Fødder el. (om Dyr) med Kløerne klamre sig fast; (n. St.) d. T. klemme.

Klang, m. -es -änge, Klang, c.

Klappe, f. -n, (Dim. Kläppchen, n. -s pl. s. sg.)

Klap, Lem, Falddør, c.; Laag, Dæksel, n.; Klap, c. (over en Lomme); Opslag, n.

Klappen, v. 1) n. m. h. klappe, give en klapprende Lyd fra sig. 2) a. slaae en Klap op el. ned; især i Sammens.: **auf—, nieder—**; slaae paa Noget, saa det klapprer.

Klapper, f. -n, Skralde, Rangle, c.; **—jagd**, f. -en, Klapjagt, c.; **—maul**, n. -es -äuler, Sladdermund, c.; **—mühle**, f. -n, Klappermølle, c.; fig. Sladdermund, c.; **—rose**, f. -n, Korn-Valmue (Plante), c.; **—schlange**, f. -n, Klapperslange, Rangle—, c.; **—storch**, m. -es -örche, d. T. Stork, c.

Klappern, v. n. m. h. klappre, rangle: **mit den Zähnen, vor Frost —**; knebbre (som Storken).

Klappholz, n. -es -ölzer, Klapholt, n. (det Træ, som Bødkere bruge i Bunden af Kar).

Klapps, d. T. et indecl. Ord, som efterligner Lyden af to haarde, sammenstødende Legemer; kladsk!

Klapps, m. -es -e, Klaps, Kladsk, n.; **—en**, v. n. m. h. klapse, kladske.

Klapptisch, m. -es -e, Fleibord, Slag—, n.

Klar, m. -es -e, Linon, n. (meget fiint Tei).

Klar (-er -st, Sydt. -ärer -ärst), aj. klar: (om Stemmen) tydelig, reen; (om Luften og flydende Legemer) lys, gjennemsigtig; fig. tydelig, forstaaelig, fattelig; skær; tynd, fiin; puur, reen, uforfalsket: **die —e Wahrheit; mit etw. im —en seyn**, paa det Rene; (Nordt. og Søsp.) klar, færdig, fri for hver Hindring.

Kläre, f. ud. pl. (i Smeltehytter) fiin Beenaske; d. T. Fiinhed, c.; (Sydt.) Stivelse, c.

Klären, v. a. klare, gjøre klar; især **sich —**, (om flydende Legemer) klares, blive klart, lysne.

Klarheit, f. ud. pl. Klarhed, Tydelighed, Gjennemsigtighed; fig. Fiinhed, Skærhed, c.

Klärlich, av. (næsten foræld.) klarligen.

Klasse, f. -n, Klasse, c.; **—nlotterie**, f. -n, Klasselotteri, n.

Klatsch, d. T. et indecl. Ord, kladsk! (interj.).

Klatsch, m. -es -e, Kladsk, n.; **—büchse**, f. -n, Blaffert, c.; vulg. Sladderpose, c.; **—haft**, aj. sladdervorn, sladderagtig; **—haftigkeit**, f. ud. pl. S—nhed, S—tighed, c.; **—maul**, n. -es -äuler, Sladdermund, c.; **—rose**, f. -n, Korn-Valmue (Plante), c.

Klatsche, f. -n, Smække, Fluesmække, c.; fig. d. T. et sladderagtigt Fruent., Sladderhank, c. (som udspreder Hemmeligheder).

Klatschen, v. 1) n. m. h. kladske, snelde, give en kladskende Lyd fra sig, el. frembringe den; klappe; sladdre, sladdre af Skole. 2) a. **eine S.**, udbasune, bringe ud iblandt Folk; **Etm. Beifall**, tilklappe.

Klatscher, m. -s pl. s. sg. Klapper, c.

Klätscher, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en), Sladdrer, Klaffrer, c. (Sladderkjærling, —taske, c.); **—ei** (sædvanligere end **Klatscherei**), f. -en, Klaffer, Sladder, Sluddersladder, c.

Klatte, f. -n, uredt Traad 2c.; fig. en indviklet Retssag.

Klauben, v. a. pille; fig. **an einer S. —**, gnave; **lange über etw. —**, gruble; **etw. heraus —**, udgrunde, udfinde.

Klaue, f. -n, Klov, c. (Hornqvægets kløftede Fod); Klo, c.; fig. vulg. Fingre; (foragt.) Haand, c.; **—n**, v. a. og n. m. h. gribe og holde fast el. kradse med Kløerne; (Nordt.) løbe hurtigt; (Søsp.) kalfatre; **—nseuche**, f. ud. pl. Klovesyge, Kløver—, c.

Klause, f. -n, Munkecelle, Hytte, Eremit—, c.; (Sydt.) snevert Bjergpas, n.; **—sener** el. **—sner**, m. -s pl. s. sg. (**—snerinn**, f. -en), Munk (Nonne), Eremit, Eneboer (Eneboerske), c.

Klavier, n. -es -e, Klaveer, n.

Kleben, v. 1) n. m. h. og (Sydt.) m. s. klæbe; **an** el. **in einer S.**, hænge ved; fig. **an einem Orte — bleiben**, opholde sig længere paa et Sted, end der gjøres fornødent; **die Hände — lassen**, være tyvagtig, gjerne bortlage Noget hemmeligt; **es bleibt nichts bei ihm —**, han kan Intet beholde i Hukommelsen; **an etw. —**, være hengiven til, indtagen af. 2) a. kline, faae til at klæbe.

Klebenetz, n. -es -e, (Jagtsp.) Dagnet, n.; (hos Fiskere) Bundgarn, n.

Kleber, m. -s pl. s. sg. Klæber, Kliner, c. (en Person, som klæber Noget); Muuropkliner, c.; Klister, n.; (n. St.) Gummi, c.; (hos Teimagerne) Klaveer, n. (Jernhage paa Klæderammen).

Kleber, (Sydt.) 1) aj. svag, fiin. 2) av. neløp, neppe.

Klebericht, aj. som ligner Klæbrighed.

Keberig (**klebrig**), aj. klæbrig; **—keit**, f. ud. pl. K—hed, c.

Kleck, d. T. **—s**, m. -es -e, Klak, Klat, Plet, c.; **—buch**, n. -es -ücher, s. Kladde; **—erei** (**—serei**), f. -en, Klatteri, Smøreri, n.

Klecken (**—cksen**), v. n. m. h. klakke, klatte, beklikke; fig. smøre, skrive el. male slet; (Syd- og Nordt.) indbringe, hjelpe; forslaae, strække til, tække.

Klecker (**—ckser**), m. -s pl. s. sg. d. T. Smører; En, som skriver el. maler slet; **—ei**, f. -en, Smøreri, n.

Klecksig, aj. d. T. klattet, klakket, besmurt.

Klee, m. (1 Stav.) **Kle-es** (2 Stav., sammentr. **Klees**, 1 Stav.) ud. pl. Kløver, c.; **—blatt**, n. -es -ätter, Kløverblad, n.; fig. et Antal af tre; (i Kortsp.) Kløver, Tref, c.; **—roth**, aj. blaalig rød, smudsig rød.

Kleffen, s. **Kläffen**.

Klei, m. -es ud. pl. (Nordt.) fed, klæbrig Jordart; Mergel; feit Dynd; (Sydt. d. T.) Fnat, c.; **—en**, v. a. opmuddre, rense for Dynd; (d. T. Sydt.) kradse, kløe; smøre, skrive slet og ulæseligt; **—erde**, f. ud. pl. Mergeljord, Mergel, c.

Kleiben, v. a. og n. (foræld. og Sydt.) s. **Kleben**; **—ber**, m. s. **Kleber**.

Kleid, n. -es -er, (**Dim. —chen** og i Folkesp. pl. **—erchen**, n. -s pl. s. sg.) Klædning, Kjole, c.; Klæder, Klædemon, n.; Beklædning, c.; **die sämmtlichen —er einer Person**, hans hele Garderobe; **das — einer Pumpe**, Omvikling af Toug; fig. (digter.) Udside, Farve, Skikkelse, c. (en Tings).

Kleiden, v. 1) a. **Einen, sich, etw.**, klæde, paaklæde; fig. beklæde, over—: **den Altar**. 2) n. m. h. klæde, anstaae, lade, give Udseende: **es kleidet ihm gut**. (Nogle bruge Acc. **es kleidet ihn gut**; men Dat. er vistnok rigtigere).

Kleider-kammer, f. -n, Klædekammer, n., Garderobe, c.; **—laus**, f. -äuse, Kroplus, c.; **—motte**, f.

-n, Klædemel, n.; —pracht, f. ud. pl. K—pragt, c.; —tracht, f. -en, K—dragt, c.

Kleidung, f. 1) ud. pl. Paaklæden, Be—, c. 2) pl. —en, Klædning, c.; —sstück, n. -es -e, Klædningsstykke, n.

Kleie, f. ud. pl. el. (n. St.) —n, pl. ud. sg. Klid, n.; —ig, aj. klidet, som indeholder Klid.

Klein, aj. liden, lidet (lidt), lille (pl. smaa, comp. mindre, sup. mindst), smaat, kort, tynd, fiin; fig. ikke voxen; fete, af kort Varighed; uvigtig, af lidet Værd; ringe; lav, foragtelig; der, die, das —e, den Lille, Barnet; es ist mir ein —es, en ringe Ting, koster mig ingen Møie.

Klein-fügig, aj. blot fig. liden, ringe, ubetydelig; —gläubig, aj. (i Bibelen) lidettroende, svag—; —gläubigkeit, f. ud. pl. Svagtroenhed, c.; —handel, m. -s ud. pl. Smaahandel, Kram—, c.; —heit, f. ud. pl. Lidenhed, Ringhed, c.; —herzig, aj. snæverhjertet; —herzigkeit, f. ud. pl. S—hed, c.; —igkeit, f. -en, Ubetydelighed, Smaating, Bagatel, c.; —laut, aj. som giver en svag Lyd fra sig; fig. d. T. nedslaaet, modfalden, forsagt; —laut werden, forraade sin Forsagthed ved Ord og Toner; tabe Modet, aflade noget af sin Trodsighed og Stolthed; —lich, aj. liden, spæd, spinkel; ogsaa: lav, smaalig; —lichkeit, f. -en, Lidenhed, Smaalighed, c.; —muth, f. (ogsaa m.) el. —müthigkeit, f. ud. pl. Forsagthed, Modløshed, c.; —müthig, aj. forsagt, modfalden, modløs; —schmid, m. -es -e, (n. St.) Kleinsmed, Laase—, c.; —städter, m. -s pl. f. sg. (—städterinn, f. -en), Kjøbstedbeboer; Beboer i en liden Stad; —städtisch, aj. kjøbstedagtig; som Skik og Brug er i Smaastæder.

Kleinod, n. -es -e, (Canc. og d. T. -odien) Klenodie, n., en liden, fiin Ting; (hos Slagterne) Smaamaden af slagtede Kreature; fig. en meget kostbar Ting.

Kleister, m. -s pl. (om flere Slags) f. sg. Klister, n.; —n, v. a. klistre; især i Sammens.: an—, auf—.

Klemm, aj. f. Klamm.

Klemme, f. -n, Klemme, c. (Redskab at klemme med); snævert Rum, snævert Pas; en Muskelkrampe hos nogle Dyr, som fornemmeligen klemmer Kjæverne sammen; fig. en betrængt Tilstand, Knibe, Forlegenhed, vulg. Kattepine, c.; —n, v. a. d. T. klemme; især med sich: ich habe mir den Finger, habe mich geklemmt.

Klempern, v. n. m. h. klimpre.

Klempner, m. -s pl. f. sg Blikkenslager, c.

Klepper, m. -s pl. f. sg. (Nordt.) en Person, som løber gjerne og meget omkring; Ridehest af ringere Slags, Klepper el. Kleppert, c.; Hest, som blot bliver brugt til Leben; en god Traver.

Klerus, m. el. Klerisei, f. ud pl. Clerisi, n.

Kleriker, m. -s pl. f. sg. Klerk, geistlig Mand, c.

Klette, f. -n, Skræppe (Plante) c.; —nspecht, m. -es -e, Muurspet c. (Fugl).

Kletterer, m. -s pl. f. sg. Klattrer, c.

Klettern, v. n klattre, klyve, klavre opad (bruges m. h., naar Handlingen, at klattre, for sig og med Hensyn til Tiden, den varer, bliver betegnet: er hat lange geklettert; bruges m. f., naar det gjennemklattrede Rum el. det naaede Maal bliver betegnet: er ist auf den Baum, über den Berg geklettert).

Kleuder, m. -s pl. f. sg. (i Hessen) en Uldvægt (21 Pund).

Klick el. —s, m. -es -e, n. St. f. Kleck el. —s.

Klicken, v. a. d. T. kline, f. Ex. med Leer.

Klieben, v. i. (blot Sydt.) 1) n. m. f. spaltes, flækkes, kløves. 2) a. spalte, flække, kløve.

Kliebig, aj. (Sydt.) som let lader sig spalte, kløve; spaltet.

Klima, n. pl. -ta el. -ten, Klima, Klimat, n. (pl. altid Klimater); —tisch, aj. klimatisk, efter Jord- og Himmelstrøget.

Klimmen, v. rgl. og i. n. m. f. (digter.) klattre, klyve, klavre, møisommeligen stige op.

Klimpern, v. n. m. h. klimpre; auf einem Saiteninstrumente —, spille slet; —perei, f. -en, Klimpren, c.

Klinge, f. -n, Klinge, c., Blad, n.: Messer—, Degen—, Sensen—; især: Kaardeklinge; fig. Kaarden selv; Einen vor die — fordern, udfordre paa Kaarde; über die — springen lassen, fig. lade springe over Klingen, nedhugge; nicht bei der — bleiben, ikke blive ved Hovedsagen, ved Stridsspørgsmaalet; (Sydt.) snæver Kløft, dyb Dal; smal Grøft, c.; —beutel, f. Klingel—.

Klingel, f. -n, en lille Metalklokke; Bjelde, c.; —beutel, m. -s pl. f. sg. Pung med en Klokke ved, som ombæres i nogle Kirker istedetfor Tavle; die — an der Thür, Ringetøiet; die — ziehen, ringe paa; —n, v. n. m. h. klingre, ringe: an (paa) der Thür; Einem —, ringe paa En.

Klingen, v. n. m. h. 1) i. klinge, gjalde, ringe; fig. (om Ord og Udtryk) lyde. 2) rgl. klinke.

Kling-gedicht, n. -es -e, Sonett, c.; —klang, m. -es ud. pl. Klingklang, c.

Klinik, f. ud. pl. Clinik, c.; den udøvende Lægekonst.

Klinke, f. -n, (især Sydt.) Klinke, Dør—, c.; —n, v. n. m. h. trykke paa Dørklinken, for at aabne el. lukke Døren.

Klinker, m. -s pl. f. sg. (Nordt.) Klinke, c. (et Slags smaa, haardt brændte Muursteen).

Klinse, f. -n, (Sydt.) Ridse, Spalte, Sprække, c.

Klippe, f. -n, Klippe, c.; (i Havet, samt steil og takket Bjergtop); fig. truende Fare; farlig Hindring, c.; Klipping, c. (et Slags ringe Mynt i ældre Tider).

Klipper, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Blikkenslager, c.

Klippfisch, m. -es -e, Klipfisk, c.

Klippicht, aj klippeagtig, som ligner en Klippe.

Klippig, aj. klippefuld.

Klipping, m. -es -e, Klipping, c.; f. Klippe.

Klippkram, m -es ud. pl. d. T. Handel med allehaande Smaating; —krämer, m. -s pl. f. sg. En, som handler med allehaande Smaating.

Klippschenke, f. -n, d. T. Kippe, c., et slet, ringe Vertshuus.

Klippschule, f. -n, (Nordt.) d. T. ABC Skole, Stave- og Læseskole, c.

Klirren, v. n. m. h. klirre, dirre: die Fenster —; mit den Gläsern, klinke.

Klitoris, f. Klitoris, c.

Klitsch, m. -es -e, d. T. Klat, Kladsk, Klump, c.

—en, v. n. m. h. klatſke; ſmække; —ig, aj. vulg. (om Brød) klæget, dedbagt.

Klitter, m. -s pl. ſ. sg. (n. St.) Klak, Klat, c.; —n, v. a. ſmøre, ſkrive ſlet; —ſchulden, pl. ud. sg. Klatgjeld, Smaa—, c.

Kloben, m. -s pl. ſ. sg. en med en Spalte forſynet Ting; iſær: Spalten (paa en Vægt); Fugleſælde, c.; Dørhængſel, n.; Vindeblok, Hiſſe—, c.; et udhulet Redſkab, f. Ex. en Trækløds, til deri at opbevare en Viviſer; (n. St.) Neg, n.; ein — Flachs, et Bundt; ein — Getreide, en Bunke; (underl.) et Redſkab til at binde el. holde med; —holz, n. -es -ölzer, (i Skovv.) heelt, ukløvet Favnebrænde; —ſäge, f. -n, Langſav, c. (hvormed Planker ſaves til Bræder).

Klopſe, f. -n, (hos Naalem.) den ſmalle, gjennemſkaarne Lineal, ſom tjener til at ſtikke Knappenaalene i Breve; fig. vulg. Klemme, Knibe, c.: Einen in der — haben, in die — kriegen.

Klöpſel, m. —kiſſen, —lade, (n. St.) for Klöppel.

Klopfen, v. 1) n. m. h. banke: das Herz klopft; an die Thür —; ſlaae: in die Hände —; klappe: Eim. auf die Backen; fig. forſøge at lokke Noget ud af En. 2) a. banke: den Flachs, die Wäſche; einen Nagel in die Wand; Einen, d. T. ſlaae, klapſe; ein Pferd —, knuſe dens Teſtikler med en Træhammer.

Klopfer, m. -s pl. ſ. sg. En, ſom banker; iſær: Dørhammer, c.

Klopf-fechter, m. -s pl. ſ. sg. Fegter, c. (ſom fegter for Penge med alleſlags Vaaben; fig. en Skribent, ſom altid er rede til Strid); —hengſt, m. -es -e, Klaphingſt (halvgildet Hingſt), c.; —jagen, n. Klapjagt, c.; —ſee, f. -n, Sinrieſe, c.

Klöppel, m. -s pl. ſ. sg. Knippel; Trommeſtik; Knevel, Klokkeknevel, c.; iſær: Kniplepind, c.; —kiſſen, n. -s pl. ſ. sg. Kniplepude, c.; —lade, f. -n, Knipleſkriin, n.; —n, v. a. kniple; einen Hund —, hænge en Kløds paa.

Kloß, m. -es -öße, (Dim. Klößchen, n. -s pl. ſ. sg.) Klump, Klimp, Jord—, c.; en liden, rund Klump; iſær: Bolle, Kjød—, Brød—, c.; fig. d. T. et klunset Mſke.; en Klunt.

Klößig, aj. ſom indeholder Klunter, Klumper, Boller; klunteagtig; klæget.

Kloſter, n. -s -öſter, Kloſter, n.; —bruder, m. -s -üder; —gelübde, n. -s pl. ſ. sg.; —kirche, f. -n ꝛc., Kloſterbroder, —løfte, —kirke, ꝛc.

Klöſterlich, aj. kloſterlig, kloſtermæſſig; fig. for ſig, eenſom; —keit, f. K—hed, c.

Klote, f. -n, (Sydt.) en Bunke Tørv; Tørveſtabel, c. (firkantet).

Kloß, m. -es -öße, (Dim. Klößchen, n. -s pl. ſ. sg.) Kløds, Klump, c.; fig. (foragt.) en Kløds, Tølper, Stud, et grovt Mſke.; —ig, aj. d. T. klumpet; vulg. grov, ubehøvlet, kløtſet.

Klub el. —ubb, m. -s -ubbe el. -ubs, Klub, c.

Kluſe, f. -n, (Sydt.) Knappenaal, c.

Kluft, f. -üfte, (Dim. Klüftchen, n. -s pl. ſ. sg.) Kløft, iſær: Bjerg—, Klippe—; Spalte, c.; (iſær Sydt.) en kløvet, ſpaltet Ting; Tang, Ild—, c.

Klüftig, aj. kløftet; (Sydt.) ſindrig, opfinderiſk.

Klug, klüger, klügſt, aj. klog; d. T. nicht —, ikke klog, ikke ved Forſtand; fornuftig; indſigtsfuld; lærd; (Sydt.) ſparſom.

Klügelei, f. -en, Spidsfindighed, Speculeren, c., Haarkløveri, n.

Klügeln, v. n. m. h. penſe paa, haarkløve, ſpeculere; meſt foragt. og i Spøg.

Klugheit, f. ud. pl. Klogſkab, Klogtighed, c.

Klügler, m. -s pl. ſ. sg. Haarkløver, Spidsfindighedskræmmer, c.

Klüglich, av. klogeligen, klogt, ſnildeligen.

Klügling, m. -es -e, Haarkløver; (ironiſk) Viismand, c.

Klump, m. -es -ümpe, d. T. -ümper, (Dim. Klümpchen, n. -s pl. ſ. sg.) Klump, c.; (n. St.) Bolle, c. (i Suppe ꝛc.).

Klumpen, m. -s pl. ſ. sg. Klump; Hob, Dynge, c.; —weiſe, av. klumpeviis, hobeviis.

Klümperig, aj. d. T. klumpet.

Klümpern, v. a. ſich, ſmulre, falde hen i Brokker; iſær klumpe ſig, blive klumpet.

Klumpfuß, m. -es -üße, Klumpfod, c.

Klumpicht, aj. klumpeagtig, plump.

Klumpig, aj. klumpet, ſom er i Klumper.

Klunker, m. -s pl. ſ. sg. el. f. -n, d. T. Pjalt, Laſe, nedhængende Klump.

Klunſe, f. -n, (Sydt.) Ridſe, Spalte, c.

Kluppe, f. -n, Klemme, Knibe, c.: Einen in die — bekommen; et ſpaltet Redſkab til at holde Noget faſt med; Tang, Klemme, c.

Klüſe, f. -n, Klyds, —gat, n. (paa et Skib).

Klüver, m. -s pl. ſ. sg. (Søſp.) Klyver, c. (et trekantet Stibsſeil).

Klyſtier, n. -es -e, Clyſteer, Lavement, n.; —en, v. a. d. T. Einen, give Lavement, ſætte Clyſteer; —ſpritze, f. -n, Clyſteerſprøite, c.

Knabe, m. -n -n, Dreng, c.; (forældⸯ.) enhver ung Mandsperſon; (Dim. —äbchen, n. -s el. —äblein, n. -s pl. ſ. sg. lille Dreng, d. T. Purk, Pog, Drengsling, c.).

Knaben-alter, n. -s ud. pl. Drengealder, c.; —haft og —mäßig, aj. drengeagtig; —ſchänder, m. -s pl. ſ. sg. Paederaſt, c.; —ſchänderei, f. ud. pl. Paederaſti, n.; —ſchule, f. -n, Drengeſkole, c.; —ſtreich, m. -es -e, Drengeſtreg, c.

Knack el. —s, et indecl. Ord, knæk.

Knack el. —s, m. -es -e, Knæk, n.

Knacken, v. 1) n. m. h. knække, knage. 2) a. knække: Nüſſe —.

Knacker, m. -s pl. ſ. sg. Knækker, c., (n. St.) Knæk, n.

Knackern, v. n. m. h. d. T. knække ofte men ikke heit.

Knackmandel, f. -n, Krakmandel, c.

Knacks, ſ. Knack.

Knackwurſt, f. -ürſte, røget Spegepølſe, lybſk Pølſe.

Knall, m. -es -e, Knald, Skrald, Smæld, n.

Knall-büchſe, f. ſ. Klatſch—; —glas, n. -es -äſer, Knaldglas, n.; —gold, n. -es ud. pl. Knaldguld, n. (i Chymien); —pulver, n. -s pl. ſ. sg. Knaldpulver, n.; —ſilber, n. -s ud. pl. Knaldſølv, n.

Knallen, v. n. m. h. knalde; d. T. ogſaa a. Einen —, nedſkyde; fig. ſkuffe, bedrage.

Knapp, aj. tætſluttende; knap, kneben, ſnever, trang; fig. vanſkelig at faae og at erhverve, rar; knap, neppe tilſtrækkelig; ſparſommelig, neiecregnende; neppe; kort,

strax derpaa.

Knappe, m. -n -n, en Svend hos forskjellige Haandværkere, især hos Møllere og Dugmagere; ligel. hos Bjergfolk; (fordum) en ung Mand; især: en ung Adelig, Riddersvend, Page, Vaabendrager, c.

Knappen, v. 1) n. m. h. (n. St.) knække; (Sydt.) knistre (om Ilden); vakle, halte lidt. 2) a. (Sydt.) knække; knibe.

Knappsack, m. -es -äcke, s. Schnappsack.

Knappschaft, f. -en, samtlige Svende i et Laug el. paa et Sted.

Knarpelkirsche, f. -n, et Slags Kirsebær med fast og haardt Kjød.

Knarpeln, v. n. m. h. knase (mellem Tænderne).

Knarre, f. -n, Skralde, c.; —n. v. n. m. h. knirke, knarke, knarre, skralde (med en Skralde).

Knast, m. -es -e, (n. St.) Knast, c.

Knaster, s. Canaster.

Knasterbart, m. -es -ärte, Knurrepotte, Gnavpose, c.

Knastern, v. n. m. h. knitre, knage, brage, især om Ilden; fig. d. T. (Sydt.) brumme, knurre.

Knauel, d. T. **Knäuel**, 1) m. el. n. -s pl. s. sg. Nøgle, n. (Traad 2c.). 2) m. ud. pl. Veibred (Plante), c.; en Art Stjernemos; —n, v. a. etw., vinde til Nøgle.

Knauer, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) stor, haard, gehaltles Steen; —ig, aj. som indeholder saadan Steen.

Knauf, m. -es -äufe, (foræld.) Knap, c.; den øverste Deel af en Søile, Capitæl, c.

Knaupeln, v. n. m. h. d. T. gnave, gnalde, gnaske; fig. have travlt, uden at udrette stort.

Knauser, m. -s pl. s. sg. d. T. Gnier, c.; —ei, f. -en, Gnieri, n.; —ig, aj. gnieragtig; —n, v. n. m. h. gnie, være karrig.

Knebel, m. -s pl. s. sg. Knevel, Klods, c.; —bart, m. -es -ärte, Knevelsbart, n.; —n, v. a. knevle, trække sammen el. binde med en Knevel; —spieß, m. -es -e, Knevelspyd, n., et Spyd med et Tværjern nedenfor Spidsen selv.

Knecht, m. -es -e, Knegt, Karl, c.; en Mandsperson, som er forpligtet til visse Forretninger for en Anden; fordum om alle Slags Tjenester, nu: en ringe Øvrighedsperson: Stadt—, Gerichts—; Svend hos forskjellige Haandværkere, f. Ex. Bäcker—, Fleischer— 2c.; Tjenestekarl, c.; i Sammens. som: Weiber—, Pfaffen— 2c.; fig. Træl, Slave, c.; fig. Knegt, c., et Redskab, el. en Deel af et Redskab, som staaer og tjener til Understøttelse for en anden Ting, f. Ex. Ramsbuk, c.; den Række i Kjøkkenerne, hvorpaa de optøede Kar sættes for at tørres 2c.

Knecht-geist, m. -es ud. pl. Trælleaand, c.; slavisk Sindelag, n.; —gestalt, f. -en, Tjeners Stikkelse; —isch, aj. (foragt.) slavisk, trælleagtig; —lich, aj. (i god Betydn.) sømmelig for en Tjener; —schaft, f. ud. pl. Trældom, c., Livegenskab, Slaveri, n.

Kneif, m. -es -e, (n. St.) Kniv, Lomme—, c.; især: Krumkniv (hos Skomagerne).

Kneifen, v. i. a. knibe (haardt): Einen in den Arm.

Kneipe, f. -n, (n. St.) et Redskab at knibe el. klemme med; Kniben (i Maven), Bugvrid, n.; (foragt.) Kippe, et ringe Værtshuus.

Kneipen, v. rgl. og i. a. fig. foraarsage Smerter, der ligne Bugvrid; knibe (lemfældigt): Einen in die Backen.

Kneipschenke, f. -n, Kippe, et ringe Værtshuus.

Kneipzange, f. -n, Knibtang c.

Kneller, m. -s ud. pl. d. T. ildelugtende Røgtobak, c.

Kneten, v. a. ælte: den Teig; —, n. -s pl. s. sg. Ælten, Æltning, c.

Knick, et indecl. Ord, knak.

Knick el. —s 1) m. -es -e, Knæk, c.; fig. Revne, Spalte, c.; (Søsp.) Hjørne, n., Bøining, c. 2) n. -es -e, s. Knicicht.

Knicken, v. 1) n. m. h. knække, give et Knæk fra sig; fig. beie, især gaae med krumme Knæ; prutte, tinge nøie; gnie, være karrig. 2) a. knække, brække: ein Reis, ein Ei.

Knicker, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Skyttel, Rummelpotte, c.; s. Knauser; —ei, f. s. Knauserei; —ig, aj. s. Knauserig; hyppig neiende.

Knicicht, n. -es -e, levende Gjerde, n.

Knicks, m. -es -e, d. T. et kort Buk el. en liden Neien; s. der Knick.

Knie, n. (1 Stav.) -iees (2 Stav.) el. sammentr. -ies (1 Stav.) pl. -iee (2 Stav.), Knæ, n.; —band, n. -es -änder, s. —riemen; —beuge, f. -n og —bug, m. -es, Hase, Knæ—, c.; —beugung, f. -en, Knæleu, c., Knæfald, n.; —geige, f. -n, Violoncell, c.; —gelenk, n. -es -e, Knæ, —led, n.; —gürtel, m. -s pl. s. sg. og —riemen, m. -s pl. s. sg. Strømpebaand, n.; (hos Skomagerne) Spandrem, Knærem, c. (hvormed Læsten holdes til Knæet); —kehle, f. -n, Hase, Knæ—, c.; —scheibe, f. -n, Knæskal, c.; —stück, n. -es -e, Knæstykke, n.

Knieen, (2 Stav.) el. forkortet knien (1 Stav.) v. n. 1) m. s. knæle, falde paa Knæ. 2) m. h. knæle, ligge paa Knæ.

Kniff, m. -es -e, Kniben, c.; den ved Knibning foraarsagede Plet; fig. Kneb, n., Rænke, c.

Knipp, m. -es -e, d. T. Kniben, c.; Knep, n. (med Fingrene), s. Knipps.

Knippen, s. Knippsen.

Knippkügelchen, n. -s pl. s. sg. Rummelpotte, c.

Knipps, m. -es -e, d. T. Pusling, c., en lille Person; et Knep (med Fingrene); Slag med en Lineal paa Fingerenderne; sædv. das —chen.

Knippsen, v. 1) n. m. h. kneppe (med Fingrene). 2) a. Einen, kneppe, give Knep; slaae paa Fingerenderne.

Knirps, m. -es -e, (d. T. foragt.) Pusling, c., en lille, uanseelig Person.

Knirren, v. n. m. h. knirke.

Knirschen, v. 1) n. m. h. knase, skære, f. Ex. med Tænderne, gnidske. 2) a. brække knasende: Hanf.

Knistergold, n. -es ud. pl. Bladguld, n.

Knistern, v. n. m. h. knistre.

Knittel, m. s. Knüttel.

Knittern, v. n. m. h. knitre.

Knöbel, m. -s pl. s. sg. d. T. Kno, Knokkel, c.

Knoblauch, m. -es ud. pl. Hvidløg, n.

Knöchel, 1) m. -s pl. s. sg. Kno, Knokkel, Ankel, c.; fig. Terning af Been. 2) n. -s pl. s. sg. et lille Been; —n, v. n. m. h. spille med Terninger.

Knochen, m. -s pl. s. sg. (Dim. Knöchelchen n.,

-s pl. s. sg.) Knokkel, c., Been, n.; fig. vulg. Lemmer; Ledemod.

Knochen-artig, aj. knokkelagtig; —drechsler, m. -s, pl. s. sg. Beendreier, c.; —hand, f. -ände, Knokkelhaand, c.; -lehre, f. ud. pl. Beenlære, Osteologi, c.; —mann, m. -es ud. pl. Knokkelmanden, Døden.

Knöchen, v. a. (Sydt.) martre, qvæle.

Knöchern, aj. Been-, af Been.

Knöchicht, aj. beenagtig, som ligner Been.

Knöchig, aj. benet, fuld af Been.

Knocke, f. -n, (n. St.) Hørlok, c.

Knödel, n. -s pl. s. sg. (Sydt.) Bolle, c. (at spise).

Knollen, m. -s pl. s. sg. Knold, Klump, tyk Stump, Humpel, c.; en stor Bule, en haard Byld; fig. d. T. en plump, grov Person.

Knollicht, aj. knoldeagtig.

Knollig, aj. knoldet, knudret, bulet; fig. d. T. plump, grov.

Knopf, m. -es -öpfe, Knap, c. (paa et Taarn, paa Klæder ic.); (Sydt.) Knop, c.; —form, f. -en, Knappeform, c.; —gießer, m. -s pl. s. sg. Knappestøber, c.; —loch, n. -es -öcher, Knaphul, n.; —macher, m. -s pl. s. sg. Knapmager, c.

Knöpfen, v. a. knappe; især i Sammens. an—, auf—, zu— ic.

Knopper, f. -n, (n. St.) Galæble, n.

Knorpel, m. -s pl. s. sg. Brusk, c.; —artig og —icht, aj. bruskagtig; —ig, aj. brusket, som har Brusk.

Knorpeln, v. n. m. h. d. T. s. Knarpeln.

Knorren, m. -s pl. s. sg. Knort, Knold, Kno, Knude, Knast, Ankelkode, c., Led, Knæ, n. (paa Halmstraa el. Siv).

Knorr-hahn, m. -es -ähne, Knurhane, c. (Fugl i Afrika); Pantserulk, c. (Fisk); —icht, aj. som ligner Knorren; —ig, aj. som har Knorren, s. dette Ord.

Knorschel, f. -n, (n. St.) Stikkelsbær, n.

Knorz, m. -es -e, Knast, Knude, c.; fig. Grobian, grov Stud, c.

Knospe, f. -n, (Dim. Knöspchen, n. -s pl. s. sg.) Knop, Træ—, Blomster—, c.; —n, v. n. m. h. faae, sætte, skyde Knop.

Knospig, aj. knoppet.

Knote, m. s. Knoten.

Knöteln, v. a. gjøre smaa Knuder; især: sye Knudesting.

Knoten, m. -s pl. s. sg. (Dim. Knötchen, n. -s pl. s. sg.) Knude, Knort, c.; enhver rund el. rundagtig, d. T. uregelmæssig, fast Ophøining paa et Legeme, f. Ex., Ankelkode, c.; ligel. et rundagtigt, uregelmæssigt, haardt Legeme selv; især: Knude (paa Traad og andre tynde, bøielige Legemer); fig. Knude, c. (en Hindring, hvis Bortryddelse er vanskelig og uvis).

Knoten, v. a. knytte, forfærdige knyttende.

Knoten-perrücke, f. -n, Lokkeparyk, Alonge—, c.; —stock, m. -es -öcke, Knortestok, —kjep, c.

Knotig, aj. knudret, knortet; fig. plump, raa, udannet.

Knuff, m. -es -üffe, d. T. Knubs, Puf med knyttet Næve; —en, v. a. Einen, d. T. knubbe, puffe.

Knüllen, v. a. d. T. krølle, for—.

Knüpfen, v. a. knytte: ein Band —; fig. forene nøie, forbinde; Einen an den Galgen —, klynge, hænge; —pfung, f. -en, Knytning, c.

Knüppel, m. -s pl. s. sg. d. T. Kløds, Knippel, Prygl, c.; fig. d. T. Tyksak, Kløds, c. (et lille, tykt el. ogsaa grovt, plumpt Mske.); —n, v. a. slaae med Knippel.

Knurren, v. n. m. h. knurre, brumme; die Hunde —; især fig. d. T. knurre, murre, dadle murrende.

Knurr-ig, aj. altid knurrende; —hahn, m. s. Knorr—; —kater, m. -s pl. s. sg. fig. d. T. Knurrepotte, c. (et altid knurrende Mske.).

Knust, m. -es -e (Nordt.) Endeskive, c. (af Brød).

Knute, f. -n, Knut (en Straf i Rusland); —n, v. a. Einen, knute, straffe med Knut.

Knütte, f. -n, (Sydt.) Strikken, c., Strikkeri, n.; —n, v. a. knytte, strikke.

Knüttel, m. -s pl. s. sg. Knippel, Prygl, c.; —n, v. a. Einen, slaae med en Knippel; Strümpfe, knytte, strikke; —vers, m. -es -e, et slet Digt, slette Vers.

Koax, n. -es ud. pl. Qvæk, n. (Frøernes Skrig); —en, v. n. m. h. qvække, skrige som Frøerne.

Kobalt, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Kobolt, c.; —isch, aj. koboltagtig; som ligner Kobolt.

Kobel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Dueslag, n.; Kjelder i en Karet el. Reisevogn; Hytte, c.

Koben, m. -s pl. s. sg. et lavt Rum, Svinesti, c.; Stald for Kalve.

Kober, m. -s pl. s. sg. Baandkurv, Vidie—, c.

Kobold, m. -es, 1) ud. pl. (med Tonen paa bold) d. T. Kolbøtte, c. 2) pl. -e, Nisse, Busemand, c.; d. T. Kobolt, c.

Koch, m. -es -öche, Kok, c.; en vællingagtig Spise; (Sydt.) n. Vælling, c.

Koch-apfel, m. -s -äpfel, Madæble, n.; —buch, n. -es -ücher, Kogebog, c.; —kunst, f. ud. pl. Kogekonst, c.; —löffel, m. -s pl. s. sg. Kokkeske, Mad—, c.; fig. d. T. et Mske., som blander sig i Alt; —salz, n. -es ud. pl. Kjøkkensalt, n.; —topf, m. -es -öpfe, Potte at koge i; Kogepotte, Gryde, Indepotte, c.

Kochen, v. 1) n. m. h. koge: laß das Wasser —; fig. die Weintrauben —, naar deres Saft modnes ved Solens Hede; das Blut kocht, naar det er i stærk Bevægelse. 2) a. koge: Speise —; fig. (om Maven) die Speise —, fordøie; (om Solen) den Wein —, ved sin Varme bringe til Modenhed.

Köcher, m. -s pl. s. sg. Kogger, Pile—, n.

Kocherei, f. -en, Kogeri, n. (især foragt.).

Köchinn, f. -en, Kokkepige, Kogekone, c.

Köcken, s. Köken.

Köder, m. -s pl. s. sg. (hos Jægere og Fiskere) Lokkemad, Mading, Aas, c.; —n, v. a. lokke med Mading, sætte Lokkemad for; forsyne med Mading (bek—): die Angel ködern.

Kofent, m. -es ud. pl. tyndt Øl, Skillingsøl, n.

Koffer, m. -s pl. s. sg. Koffert, c.

Kog, m. -es -öge, Kog, n. (inddiget Stykke Marskland).

Kohl, m. -es ud. pl. Kaal, c.

Kohl-becken, n. -s pl. s. sg. s. Kohlen—; —blatt, n. -es -ätter, Kaalblad, n.; —feuer, n. d. T. s. Kohlen—; —fuchs, m. d. T. s. Kohlen—; —gar-

ten, m. -s -ärten, Kaalhave, Kjøkken—, c.; —gärtner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Gartner (—ske) ved en Kjøkkenhave; Urtegaardsmand, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Kaalhoved, n.; —meise, f. -n, en Art Musvit med sort Hoved; —rabi, m. -s ud. pl. Kaalrabi, c.; —raupe, f. -n, Kaalorm, c.; —rübe, f. -n, Kaalroe, c. (en Art Kaalrabi); —schwarz, aj. kulsort.

Kohle, f. -n, (Dim. Köhlchen, n. -s pl. s. sg.) Kul, n.; glühende —n, Gløder.

Kohlen, v. a. brænde til Kul; brænde Kul.

Kohlen-becken, n. -s pl. s. sg. Fyrfad, —bækken n.; —brenner, m. -s pl. s. sg. Kulbrænder, —svier, c.; —feuer, n. -s ud. pl. Kulild, c.; d. T. ogsaa Fyrfad, n.; —fuchs, m. -es -üchse, en mørkerød Fux; —korb, m. -es -örbe, Kulkurv, c.; —säure, f. ud. pl. Kulsyre, c.; —schiff, n. -es -e, Kulskib, n.

Köhler, m. -s pl. s. sg. s. Kohlenbrenner; —glaube, m. -ns ud. pl. Kulsviertro, c. (som grunder sig paa andre Menneskers blotte Vidnesbyrd).

Köhre, f. -n, (foræld.) Valg, n., Valgret, c.; —n, v. i. a. (foræld.) udsøge, vælge, kaare.

Koje, f. -n, Koie, c.

Köken, v. a. og n. m. h. vulg. spye, kaste op, brække sig; fig. og foragt. tale uden Overlæg, sige, hvad der først falder i Munden.

Kolbe, f. -n, el. —n, m. -s pl. s. sg. (Dim. Kölbchen, n. -s pl. s. sg.) Kølle, Strids—; (Sydt.) Kalvekølle, Vedekølle, c.; Kolbe, Gevær—, c.; Hirsevippe, Havrevippe; d. T. et skaldet, glat klippet Hoved; fig. et med en Kølle forsynet Instrument; (i Chymien) Kolbe, Destileer—, c.

Kolben, v. 1) a. forsyne med Kølle; bearbeide, slaae med Kølle; Hirse —, afmeie de modne Hirsevipper; (Sydt.) klippe bar. 2) n. m. h. (Jagtsp.) faae Takker.

Kolben-hirsch, m. -es -e, en Hjort, saalænge den endnu ikke har fuldkomne Hjortetakker; —recht, n. -es ud. pl. Næveret; Tvekamp, c.; —zirkel, m. -s pl. s. sg. Passer, hvis ene Fod er spids, den anden stump.

Kolbicht, aj. kølledannet, kolbeagtig.

Kolbig, aj. som har een el. flere Køller.

Kolibri, m. s. Colibri.

Kolik, f. pl. om flere Slags -en, Kolik, c., Bugvrid, n.

Kolk, m. -es -ölke, el. —e, f. -n, (foræld.) Pyt, Sump; et dybt Sted i en Dam, Flod el. Sø.

Koller, 1) n. (ogsaa m.) -s pl. s. sg. Krave, Hals—, c.; d. T. Brystdug, c., Livstykke, n. (uden Ærmer); Kollert, c. (Læderharnisk); Hagesmække, c. 2) m. -s pl. om flere Slags s. sg. Kuller (Hestesygdom), c.; fig. vulg. ogsaa om Mskr., en høi Grad af Vrede; der wüthende —, Fnysekuller; der stille —, Dødkuller, Søltuller.

Kollerader, f. -n, en Aare mellem Hestens Øren, som aabnes, naar den har Kuller.

Kollerig, aj. kullersk, som har Kuller.

Kollern, v. 1) a. rulle: eine Kugel. 2) n. m. h. have Kuller; d. T. om Mskr., være rasende; lade høre en vedholdende, rullende Lyd: es kollert ihm im Leibe, det rumler.

Köllnisch, aj. kølnsk; —es Gewicht, kølnsk Vægt.

Kolon, n. -s -la, Colon, n. (:).

Koloß, m. -sses -sse, Colos, c.; —ossisch el. sædv. —ossalisch, aj. colossal.

Kolter, 1) m. -s pl. s. sg. (n. St.) Sengeteppe, n. 2) n. -s pl. s. sg. (Sydt.) Plovjern, n.

Kombüse, f. -n, Kabys, c.; Kogestedet paa et Skib.

Komet, m. -en -en, Komeet, c.

Komiker, m. -s pl. s. sg. Comiker, c.

Komisch, aj. comisk; lystig; løierlig, som opvækker Latter.

Komma, n. -ta, Comma, n. (,).

Kommen, v. i. n. m. s. komme. Bruges baade om levende og livløse Ting, saavel for sig alene: da kommt unser Freund, som med an, auf, aus, durch, in, nach, unter, von, vor, zu rc., og med herunter, weiter, wieder, zusammen, nahe, herbei, entgegen rc.; fig. komme i alleslags handlende og lidende Forandringer, Omstændigheder, Tilstande rc. med alleslags præp. og av. f. Ex. um etw. —, miste, tabe; zu etw. —, fortjene, erhverve, især Formue; auf etw. —, hitte paa, falde paa noget; im Reden auf eine S. —, komme til at tale om; Waaren — lassen, forskrive; aus der Mode —, gaae af Brug; an den Tag —, blive bekjendt; über Einen —, komme efter, straffe; Eim. mit etw. —, forebringe, omtale; Eim. so und so —, behandle; es kommt ein Wind, opstaaer; hitrøre (især med aus og von); es kann —, det kan skee; wie hoch kommt das Gut, koster. Weg og Straße sættes med Acc. (sjelden med Gen.): einen Weg (eines Weges) —.

Kommend, partic. kommende, til—, først—.

Kommlich, aj. (Sydt.) beqvem, passende; —keit, f. -en, B—hed, c.

Komödiant, m. -en -en, Skuespiller, Komediant, c.; —isch, aj. (foragt.) skuespilleragtig; —ödie, f. (4 Stav.) -n, Komedie, c., Skuespil, især Lystspil, n.; fig. en lystig el. forvirret Tildragelse; —ödienhaus, n. -es -äuser, Komediehuus, Skuespil—, n.

Kompan el. Kum—, m. -es -e, (foræld.) Kammerat, Staldbroder, c.

Kompaß, m. -sses -sse, Compas, n.

Komst, m. -es ud. pl. Syltemelk, c.; (Sydt.) itustaarne, kogte og derefter nedsyltede Kaalhoveder; Suurkaal, c.

König, m. -es -e, Konge, Drot, c.; fig. d. T. en Person, som iblandt flere af een Art under en fortrinlig Ære og nogen dermed forbunden Magt, f. Ex. Schützen—, Vogel— rc.; den fornemste Ting af eet Slags, f. Ex. Kongen i Kegle- og Skakspil; (i Chymien) fuldkommen renset Metal el. Halvmetal.

König-inn, f. -en, Dronning, c.; —isch, aj. (foræld. og endnu blot i Bibelen): und es war ein —ischer, kongelig Mand, Hofbetjent, c.; —lich, aj. kongelig; —reich, n. -es -e, Kongerige, n.; —seidechse, f. -n, Basilisk, c.; —sfischer, m. -s pl. s. sg. Iisfugl, c.; —sfreund, m. -es -e, kongelig Sindet, Rojalist, c.; —skerze, f. Kongelys, n.; ogsaa —skraut, n. -es; —skrone, f. -n, en kongelig Krone; en Plantes Navn; —smörder, m. -s pl. s. sg. Kongemorder, c.; —spferd, n. -es -e, en Hest med Blis og fire hvide Fødder;

—pulver, n. -s ud. pl. Kongerøgelse, c.; —s-schlange, f. -n, Kongeslange, Kæmpe—, Afguds—, Boa, c.; —swürde, f. ud. pl. Kongeværdighed, c.; —thum, n. -es -ümer, Kongedømme, n., Kongemagt, c., (undert.) Kongerige, n.

Können, v. i. n. m. h. kunne: er kann es nicht; er hat es nicht sehen können (ikke gekonnt); være muligt; ikke indskrænkes el. hindres; nicht anders —, als &c., maatte; have Evne, Magt til; have Anledning, Leilighed, være i Stand til; have Ret til Noget; have Tilladelse; besidde Færdighed, Øvelse i en Ting; (som v. a.) vide udenad: seine Lection —; kunne for, være Skyld i, kunne gjøre ved.

Konterfei, n. -es -e, (forældt.) Contrafei, Billede, Skilderi, n.; —en, v. a. afbilde, afmale.

Kontusche, f. -n, en kort Overklædning for Fruentimmer.

Kopal, m. -es ud. pl. Copal, c.: et Slags Gummi; et Slags Jordharpix, som ligner Rav.

Kopenhagen, nom. prop. Kjøbenhavn.

Köper, m. -s pl. s. sg. Kipper, en Maade at væve paa, ved hvilken Islætten ligger paa skraa over Rendingen; flammet Arbeide. At forfærdige saadan vævet Tøi kaldes —n, v. a.

Kopf, m. -es -öpfe, (Dim. Köpfchen, n. -s pl. s. sg.) Hoved, n.; den runde, øverste Deel af en Ting; især: den øverste, sædvanlig runde Deel af Dyrs og Menneskers Legeme; vom — bis zu den Füßen, fra Hoved til Fod, fra Top til Taa; der — eines Hutes, Pulden; fig. Tanke, Forestilling; Hukommelse; fortrinlig Færdighed, c.; Geni; Sindelag, n.; Person, Mand, c.; (under.) et kugle- el. halvkugleformigt Kar; en dyb Skaal; (n. St.) Overkop, c., Kop at kopsætte med &c.; (Sydt.) Bæger, n., Kalk, c.

Kopf-arbeit, f. -en, d. T. Hovedarbeide, n., Arbeide, som især udføres ved Eftertanke; —brechen, n. -s ud. pl. fig. d. T. Hovedbrud, n., Eftertankens Anstrengelse; —bürste, f. -n, Haarbørste, c.; —geld, n. -es -er, Folkeskat, f. Ex. i Danmark den fordum Extraskat; —hänger, m. -s pl. s. sg. Hykler, Pietist, c.; —hängerei, f. ud. pl. Religionshykleri, Pietisteri, n.; —kissen, n. -s pl. s. sg. Hovedpude, c.; —kohl, m. -es ud. pl. Hovedkaal, c.; et Slags Kaal, som sætter Hoved; —laus, f. -äuse, Hovedluus, c.; —los, aj. hovedløs; fig. uden Forstand; —nuß, f. -üsse, Pandestød, n., vulg. Skalle, c.; —putz, m. -es ud. pl. Hovedpynt, c.; —reißer, m. -s pl. s. sg. slet, svovlet Viin, hvoraf man faaer Hovedpine; —salat, m. -es ud. pl. Hovedsalat, c.; —scheu, aj. sky (om Dyr og især om Heste, som ikke gjerne lade sig tage ved Hovedet); fig. (Sydt.) som er bleven klog ved Skade; —schmerz, m. -ens -en, Hovedpine, c.; —schüttelnd, part. og aj. rystende med Hovedet; —steuer, f. -n, s. —geld; —stimme, f. -n, Fistelstemme, c.; —stück, n. -es -e, et Stykke af Hovedet; Hovedstykke; et Slags Guldmynt; —über, av. med Benene over Hovedet; —unter, av. paa Hovedet; —weh, n. -es ud. pl. Hovedpine, c.; —zeug, n. -es -e, Hovedtøi, n., Fruentimmerhovedpynt, c.

Köpfeln, v. a. Einen, kopsætte.

Kopfen, v. n. m. h. sætte Hoved, danne Hoved.

Köpfen, v. a. hugge Hovedet af: einen Verbrecher; kappe, skære Toppen af: die Weiden; kopsætte: Einen.

Köpfig, aj. som har Hoved; især i Sammens.: dick—, drei—; fig. egensindig; —keit, f. ud. pl. Egensindighed, c.

Köpflings, av. hovedkulds.

Koppe, f. -n, d. T. Toppen, Spidsen af en Ting.

Koppel, f. -n, Kobbel, n.; et Baand til at befæste Noget med, f. Ex. Kaardegehæng (ogsaa n.); Kobbel, n. f. Ex. Hunde, Heste; en Omkreds, i hvilken flere Personer have lige Ret til især at jage, fiske el. græsse deres Qvæg; et indhegnet Stykke Mark af middelmaadig Størrelse; (især Nordt.) en saadan indhegnet Plads, som ingen Have er.

Koppeln, v. a. koble, forbinde med Kobbel; fig. (om Mær) koble, stifte Giftermaal; (Nordt.) indhegne, indgjerde; —lung, f. -en, Kobling, c.

Koppen, v. 1) n. m. h. (Sydt.) ræbe; (om Heste) sætte Fortænderne fast i Krybben, og heftig snappe efter Luft. 2) a. (især Sydt.) kappe.

Kopper, m. -s pl. s. sg. Krybbebider, c.

Koralle, f. -n, Koral, c.; —nfischer, m. -s pl. s. sg. Koralfisker, c.

Koran, m. s. Alkoran.

Koranzen, v. a. vulg. karnisle, prygle dygtig af.

Korb, m. -es -örbe (Dim. Körbchen, n. -s pl. s. sg.). Kurv, c.; fig. (i Frieri) et afslaaende Svar; —macher, m. -s pl. s. sg. Kurvemager, c.; —pfennig, m. -es -e, (n. St.) de Stillinger, som Tjenestefolk bedrage deres Herskab fra ved Indkjøb; —wagen, m. -s pl. s. sg. Kurvevogn, c.; —weide, f. -n, Kurvepil, c. (hvoraf Kurve forfærdiges).

Kören, s. Köhren.

Korinthe, f. -n, Corende, c.

Kork, m. -es -e, Kork, Korkprop, Tol, c.; —stöpsel, m. -s pl. s. sg. Korktol, Korkprop, Tol, c.; —zieher, m. -s pl. s. sg. Proptrækker, c.

Korn, n. -es -örner, (Dim. Körnchen, n. -s pl. s. sg.) Korn, n. (et lidet, rundt, haardt Legeme; Sandkorn, Salt—; Korn paa Geværer og Kanoner, hvorfra Sigte tages; Frøkorn; Sæde—; som collectiv. ud. pl. Sæd; i mere indskrænket Betydn. den paa hvert Sted hyppigst dyrkede Sæd; især Rug; i Westphalen: Havre; i Sjælland og flere Steder i Danmark: Byg); eine Münze von gutem Schrot und —, Brat og Gehalt; fig. ein Mann von altem Schrot und —, gammelt Præg; etw. Einen aufs — nehmen, rette sin Opmærksomhed skarpt derpaa; (hos Smede) et Maal (1/12 Tomme); smaa Huller i tyndt Jern; (n. St. fig.) liden, lidet; et Gran: ein — Zeit; ein Körnchen Brod, et lille Korn, et Gran af.

Korn-ähre, f. s. Aehre; —blume, f. -n, Kornblomst, c., Blaakorn, n.; —boden, m. -s -öden, Kornloft, n.; Kornbund, Sædbund, c. (som egner sig for Sæd); —ernte, f. ud. pl. Kornhøst, Rughøst, c.; —fege, f. -n, Kornharpe, c.; —handel, m. -s ud. pl. Kornhandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Kornhandler, c.; —jude, m. -n -n, d. T. Kornjøde, c., (foragt.) Kornpuger, c.; —kammer, f. -n, Kornkammer, n.; fig. et kornrigt Land; —reich, aj. kornrig; —wage, f. -n, Kornvægt, c.; —wurm,

m. -es -ürmer, Kornorm, c. (Insect).
Kornelle el. —elkirsche, f. -n, Kornelkirsebær, n.
Körneln, v. a. korne smaat, granulere.
Körnen, v. 1) n. m. h. sætte Kjærne, begynde at modnes; forvandles til Korn, smuldre; sich —. 2) a. korne, danne til Korn: das Schießpulver —; die Gerste —, afslaae Spidserne af Kornet, efterat det er tærsket; lokke: Vögel —, lægge Korn el. anden Lokkemad for.
Körnicht, aj. som ligner Korn, kornagtig.
Körnig, aj. kornet, grynet, som har Korn; fig. (om et Foredrag, en Skrivemaade) kort og eftertrykkelig; syndig; bedre kernig.
Körnung, f. -en, Kornen, c.; (Jagtsp.) Lokkemad, c.
Körper, m. -s pl. s. sg. Legeme, n.: enhver i Sandserne faldende Ting (modsat Geist); den stærkere, tykkere Deel af en Ting, især: Krop, c. (Dyrs el. Mstrs.).
Körper-bau, m. -es -e, Legemsbygning, c.; —bildung, f. -en, Legemsdannelse, c.; —lich, aj. legemlig, materiel; ein —licher Eid, corporlig; —lichkeit, f. ud. pl. Legemlighed, c.; —los, aj. legemløs; —losigkeit, f. ud. pl. Legemløshed, c.; —schaft, f. -en, Corporation, c.; —welt, f. ud. pl. Legemverden, c.
Korte el. —l, f. -n, (n. St. og hos forskjellige Haandv.) Seglgarn, Garn, n.
Kosbeere, f. -n, (n. St.) s. Heidelb—.
Kosel, f. -n, (Sydt.) So, c.; fig. en sliden Kone; —n, v. a. fare, kaste Grise.
Kosen, v. 1) n. m. h. tale fortrolig sammen. 2) a. bevise Kjærtegn, fledske for.
Kosmopolit, m. -en -en, Kosmopolit, c.
Kossat el. —äth, m. -en -en, (Nordt.) Huusmand, Indsidder, c.
Kost, f. 1) ud. pl. Kost, Spise, Næring, Underhold, c.; (foræld.) Undersøgelse, Prøvelse, c. 2) blot pl. -en, Omkostning, c.; fig. Bekostning, Skade, c., Afbræk, n.
Kost-bar, aj. kostbar; fig. tvungen, søgt; preciøs; (sjeld.) som tillægger sig et stort Værd; —barkeit, f. ud. pl. Kostbarhed, c.; —frei, aj. som har fri Kost, frit Underhold; —gänger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Kostgænger; —geld, n. -es -er, Kostpenge; —haus, n. -es -äuser, Spisequarteer, sluttet Bord, n.; —schule, f. -n, Pensionsanstalt, c.; —schüler, m. -s pl. s. sg. Pensionair, c.; —spielig, aj. kostbar, som gjør el. udfordrer mange enkelte, gjentagne, ofte unyttige, unødvendige Udgifter: eine —spielige Reise; men ein —bares Geräth; —spieligkeit, f. ud. pl. Kostbarhed, c.; —verächter, m. -s pl. s. sg. Kostforagter, c. (som foragter sædvanlig Næring); fig. d. T. kein — — seyn, ikke være kræsen, tage til Takke med alt.
Kosten, pl. af Kost, s. Kost 2.
Kosten, v. 1) a. smage; nyde lidet af, tage lidet til sig af (Mad el. Drikke); fig. smage, føle, prøve: das Pferd die Spornen — lassen. 2) n. m. h. koste: das kostet mir (sjeld. og urigtigt mich) viel; fig. udfordres; medtage, drage en Tings Tab efter sig: das kostet ihm seine Gesundheit.
Kosten-anschlag, m. -es -äge, Overslag, n. (over Omkostningerne); —ersatz, m. -es ud. pl. Omkostningernes Erstatning; —frei, aj. fri for Omkostninger.
Köstlich, aj. kostelig, kostbar; —keit, f. -en, K—ghed, K—rhed, c.
Köter, m. -s pl. s. sg. (n. St. d. T.) Køter, Bondehund, c.
Koth, 1) m. -es ud. pl. Dynd, Skarn, Snavs, n. 2) n. -es -e, (ogsaa Köthe, f. -n) et ringe, simpelt Huus; især (Nordt.) et Huusmandshuus; (i nogle Saltværker) de Hytter, i hvilke Salten koges.
Koth-hahn, m. -es -ähne, (n. St.) Hærfugl, c.; —lache, f. -n, Skarntiste, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Mester ved Saltkogningen; —saß, m. -ssen -ssen, Huusmand, c.; —wanze, f. -n, Fluetæge, c.
Köthe, f. -n, (paa Hestene) det nederste Led paa Foden mellem Skinnebenet og Hoven; Kode, c., Hildestedet; Fældingstedet; d. T. (n. St.) Skab, Skriin, n.
Köthener el. Köthner, m. -s pl. s. sg. Huusmand, c.
Köther, m. s. Köter. [besudlet,
Kothig, aj. besudlet, tilsmurt, snavset; sliden, (vulg.)
Kothurn, m. -es -e, Cothurn, c.; fig. en heitravende, svulstig Skrivemaade.
Kotze, f. -n, (Sydt.) Dække (især et stribet, grovt); Kurv, Bære—, c.
Kotzen, v. n. m. h. vulg. kaste op, spye, brække sig; (Sydt.) vedholdende hoste. [Mand.
Kotzer, m. -s pl. s. sg. en altid hostende gammel
Kotzerlich, aj. ækel, som foraarsager Qvalme: es ist mir —. [mer for.
Kotzern, v. n. m. h. vulg. es —tzert mich, qvalmer
Krabbe, f. -n, Krabbe, c.; fig. d. T. (foragt. el. fortrolig) et lidet Barn.
Krabbeln, v. 1) n. m. s. kravle: auf der Erde herum. 2) a. Einen, famle paa, gramse paa; klee, kradse sagte.
Kräbe, f. -n, (Sydt.) en Kurv af Pilegrene.
Krach, m. -es -e, el. —en, n. -s pl. s. sg. Knæk, Knald, n., Bragen, c.
Krachen, v. 1) n. m. h. knække, knage, brage. 2) a. knække: Nüsse —.
Krachmandel, f. -n, Krakmandel, c.
Krächzen, v. n. m. h. give en stærk, grov Lyd fra sig; skrige, især om vilde Dyrs Skrig; (undert.) sukke dybt, stønne, harke.
Krack, m. -es -e, (n. St.) Spalte, Hule, Kløft, c.; (Sydt.) Ravn, Krage, c.
Kracke, f. -n, (vulg. især Nordt.) en liden, slet Ting i sit Slags; især: Krak el. Krakke, c. (en liden, usel Hest).
Kraft, f. -äfte, Kraft; ofte: Evne, Styrke, c.; bruges undert. adverbialiter med Gen. for vermöge: — meines Amtes, i Følge, i Kraft af.
Kraft-anstrengung, f. -en, Kraftanstrengelse, c.; —brühe, f. -n, Kraftsuppe, c.; —los, aj. kraftløs; —losigkeit, f. ud. pl. Kraftløshed, c.; —mehl, n. -s ud. pl. Stivelsemeel, n.; —voll, aj. kraftfuld.
Kräftig, aj. kraftig, stærk; syndig; (i Retssp.) gyldig; —keit, f. ud. pl. K—hed, F—hed, G—hed, c.
Kräftigen, v. a. (foræld.) give Kraft.
Kräftiglich, av. (foræld.) kraftig.
Kragen, m. -s pl. s. sg. Krave, Hals—, c.; (d. T. især Nordt.) Kraasen af slagtede Dyr; fig. vulg.

Halk, c.; Halsen, Grebet paa forskjellige Redskaber.

Kragstein, m. -es -e, (i Bygningsk.) Kragsteen, c.

Krähe, f. -n, Krage, c.; —nauge, n. -s -n, Krageøie, n.; fig. Liigtorn; et ostindisk Træes Frugtkjærne; —nfuß, m. -es -üße, en Art Beibred; pl. -nfüße (i Spøg) Kragetæer (slette Skrifttræk).

Krähen, v. a. og n. m. h. (om Haner) gale; fig. d. T. (om Mstr.) skrige, tale, synge, lee heit og ubehageligt.

Krahn, m. -es -e, Kran, c.; —balken, m. -s pl. s. sg. Kranbjelke; (til Skibs) to fremstaaende Bjelker, hvorpaa Ankeret opvindes; —recht, n. -es ud. pl. Kranrettighed, c., Ret til at have en offentlig Kran; Øvrighedens Ret til af Skipperne at hæve Kranpenge; die —gerechtigkeit.

Krake, m. -ns, el. —n, m. -s, Krake, c. (et opdigtet Søuhyre).

Krakeel, m. -es -e, (Nordt. vulg.) heftig Kiv og Strid, c., Klammeri, n.; —en, v. n. m. h. trættes heit og heftigt; —er, m. -s pl. s. sg. et trættekjært Mske., Krakeler, c.

Kralle, f. -n, (Dim. —ällchen, n. -s pl. s. sg.) Klo, c.

Krallen, v. a. rive, kradse med Kløerne; fig. (Sydt.) stjæle.

Krallicht, aj. som ligner Kløer.

Krallig, aj. som har Kløer.

Kram, m. -es ud. pl. (Dim. —ämchen, n. -s pl. s. sg.) Handel, Kram—, c.; Kramvare; Kram, n.; Krambod, c.; fig. Gjenstanden, hvormed En sædvanligen beskæftiger sig; Kram, c. (foragt.) enhver Handel, Forretning, Sag, c.; (Sydt.) Barselseng, c.

Krambude, f. -n, Krambod, c.

Kramen, v. n. m. h. kramme, med en vis Sløi sætte el. lægge Ting frem og tilbage; have, føre Kramhandel; (Sydt.) komme i Barselseng.

Krämer (n. St. ogsaa Kramer), m. -s pl. s. sg. Kræmmer, c.

Krämer-handwerk, n. -es -e, ethvert Haandværk, som gjør sit Arbeide paa Kjøb; —haus, n. -es -äuser, et offentligt Huus, i hvilket Kræmmerne falbyde deres Vare; ligel. hver —innung, f. -en, Kræmmerlaug, n., samtlige et Steds Kræmmere have deres Forsamling; —meister, m. -s pl. s. sg. Oldermand for et Kræmmerlaug.

Krämerei, f. ud. pl. d. T. Kræmmerhandel, Krambod—, c.

Kramerei, f. ud. pl. d. T. Kramnen, c.

Krammetsvogel el. Krams—, m. -s -ögel, Kramsfugl, c.; der gemeine —, den dobbelte Kørdrossel.

Krampe, f. -n, Krampe (Jernkrog), c.; Bogspænde, n.

Krämpe, f. -n, Hatteskygge, c.

Krämpel, f. -n, Uldkam, —karte, c.; —n, v. a. karte, kæmme.

Krämpen, v. a. einen Hut, give en Krampe, opkrampe.

Krampf, m. -es -ämpfe, Krampe, c. (Sygdom); —ader, f. -n, Krampeaare, c.; —artig, aj. krampeagtig; —fisch, m. -es -e, Krampefisk, c.; —haft, aj. krampeagtig; —haftigkeit, f. ud. pl. K—hed, c.; —husten, m. -s ud. pl. Krampehoste, c.; —stillend, aj. krampestillende.

Krampfen, v. a. fortrække krampeagtig.

Krämpfig (kramp—), aj. som er plaget med Krampe.

Kramsvogel, s. Krammetsv—.

Krän, m. -es ud. pl. (Sydt.) Peberrod, c.

Kranich, m. -es -e, Trane, c. (Fugl); Kran, c.; —feder, f. -n, Tranefjeder, c.

Krank (kränker, kränkest), aj. syg, daarlig, svag; (om Sjælens Kræfter) uduelig til deres sædvanlige Forretninger: am Gemüthe, am Verstande —; fig. sich — lachen, lee sig fordærvet; einen —en Beutel haben, (i Spøg) en tom.

Kränke, f. ud. pl. (n. St.) d. T. Sygdom, c., (især) Epilepsi, c.

Kränkelei, f. -en, vedholdende Sygelighed, c.; Skrantenhed, c.

Kränkeln, v. n. m. h. skrante, være sygelig, upasselig.

Kranken, v. n. m. h. være syg; an etw. —, især fig. lide af, have Mangel paa.

Kränken, v. a. krænke: Einen an seiner Ehre; in seinem Rechte gekränkt werden; skade, komme for nær; Einen —, krænke, foraarsage Sorg, Græmmelse; sich —, ærgre sig, græmme sig.

Kranken-besuch, m. -es -e, Sygebesøg, n.; —bett, n. -es -en, Sygeseng, Sotteseng, c.; —haus, n. -es -äuser, Sygehuus, Lazareth, Hospital, n.; —kost, f. ud. pl. Sygekost, c.; —lager, n. -s pl. s. sg. Sygeleie, n.

Krankhaft, aj. (blot om Tilstand) sygelig, som har Udseende af Sygdom; —igkeit, f. ud. pl. S—hed, sygelig Beskaffenhed, c.

Krankheit, f. -en, Sygdom, c.; —sgeschichte, f. -n, Sygdomshistorie, c.; —slehre, f. -n, S—lære, Pathologi, c.; —swechsel, m. -s ud. pl. Krisis, c.; —szeichen, n. -s pl. s. sg. S—tegn, Symptom, n.

Kränklich, aj. lidt syg; sygelig, svagelig, skrantende; —keit, f. ud. pl. Sy—hed, Sv—hed, Sk—hed, c.

Kränkling, m. -es -e, Skrantning, c.

Kränkung, f. -en, Krænkelse, c.

Kranz, m. -es -änze, (Dim. Kränzchen, n. -s pl. s. sg.) Krands, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); fig. d. T. sædv. Kränzchen, en venskabelig Forening blandt Flere til selskabelig Forsamling; Omgang, Tour, c.; fig. den jomfruelige Ære, Jomfrudom, Mødom, c.

Kranz-ader el. —blutader, f. -n, Krandsaare, c.; —flechter, m. -s pl. s. sg. Krandsfletter, c.

Kränzen, v. 1) a. krandse, be—, pryde med Krands; die Bäume —, afskrælle i en Krands Barken om Stammen. 2) n. m. h. (Jagtsp.) der Hirsch kränzet, kradser den haarde Jord op, naar den gaaer.

Krapf, m. -en -en, el. —en, m. -s pl. s. sg. Pandekage, c., der —kuchen; (Sydt.) Hage, Krog, c. (at holde Noget fast ved).

Krapp, m. -es ud. pl. Krap, —plante, c.; —roth, aj. kraprød.

Krater, m. -s pl. s. sg. et ildsprudende Bjergs kragedannede Aabning, Krater, n.

Kratschen, v. n. m. h. (Sydt.) skræve.

Kräß, n. -es ud. pl. Havevæxt, c., Grønt til Kjødmad.

Kratz-beere, f. -n, (n. St.) Brombær, Stikkelsbær, n. &c.; —bürste, f. -n, Kradsebørste, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Kradsejern, n.; Skrabejern, n. (ved en Dør); —fuß, m. -es -üße, et ubehændigt, overdrevent dybt Buk; Skrabenud, c.; —füßeln, v. n. m. h. ins. skrabe ud, være overdrevent høflig; —füß-

ler, m. -s pl. s. sg. Complimentmager, c. (som viser overdreven Høflighed); —wolle, f. ud. pl. Kradsuld, c.

Kratze, f. -n, Kradser, c., et Redskab at kradse med; især: Karte, Uldkam, c.

Krätze, f. ud. pl. Fnat, Skab, n.; (Bjergv.) Affald af Metaller; das geht in die —, fig. fordærves, gaaer tabt.

Kratzen, v. a. og n. m. h. kradse: Einen mit den Nägeln —; Wolle —, karte; fig. kræe; skrive slet; spille fusteragtigt paa et Strengeinstrument, gnide; vulg. søge ved Smigren at faae Noget af En.

Kratzer, m. -s pl. s. sg. Kradser, c.: En, som kradser; et Redskab at kradse med; især: Geværkradser; fig. slet Viin, som river i Halsen.

Kratzig, aj. kradsende, ru; (n. St.) fig. uvenlig, fortrædelig.

Krätzig, aj. fnattet, skabet.

Kräuel, m. -s pl. s. sg. (sjeld.) Gaffel med bøiede Grene; (Sydt.) Klo, c.

Krauelu, v. 1) a. kradse lemfældig med Fingerenderne. 2) n. m. h. krybe, klattre, kravle.

Krauen, v. a. kradse lemfældig med Fingerenderne.

Kraus, aj. kruset, krøllet, riflet, rynket, som har Folder; fig. kruset, forvirret, uordentlig, vred.

Kraus-haar, n. -es ud. pl. Krølhaar; —haarig, aj. krølhaaret, kruus—; —kohl, m. -es ud. pl. Kruuskaal, c.; —kopf, m. -es -öpfe, et krølhaaret Hoved; fig. Kruushoved, n.

Krause, f. -n, Kruusning, c., den krusede Beskaffenhed; Kruse, c., Kruus, n., Krølle, c.; et kruset Klædningsstykke; sich die — zerreißen, ytre sier Utaalmodighed; Kruus uden Hank.

Kräusel, m. -s pl. s. sg. Kruse, c., Kalvekrøs, n.; (uegtl.) Top, c. (som snurrer rundt); —eisen, n. -s pl. s. sg. Krusejern, n.

Kräuseln, v. 1) a. kruse, krølle, frisere: die Haare —; das Meer kräuselt sich, kruser sig, slaaer smaa Bølger. 2) n. m. h. fig. slaae Triller (i Sang).

Krausemünze, f. ud. pl. Kruusemynte (Urt), c.

Krausen, v. 1) n. m. h. kruses, være kruset. 2) a. kruse, slaae Krøller paa; sich —, krølles, kruses.

Kräusen, v. a. og sich, kruse, slaae Krøller paa; krølles, kruses.

Kraut, n. -es (Dim. Kräutchen, n. -s pl. s. sg.) 1) pl. -äuter, Urt, c.; (n. St.) Kaal. 2) som Mængdeord ud. pl. Bladene af ikke overvintrende Væxter; Grent, Toppen. 3) ud. pl. (foræld.) Krud, n.

Kraut-acker, m. -s -äcker, Urtebed, Kaalbed, n.; —faul, aj. (i Bjergv. og hos Tømmerm.) pilraadden; —garten, m. -s -ärten, Kaalhave, Kjøkken—, Urtegaard, c.; —junker, m. -s pl. s. sg. (spottende) en uvidende Landadelsmand; —kopf, m. -es -öpfe, Kaalhoved, n.; fig. dumt Menneske.; —stück, n. -es -e, et Stykke Kaalland.

Kraute, f. ud. pl. Ukrudets Bortlugen, og Tiden, naar det skeer; —n, v. a. afskære eller udluge Græs og Ukrud: einen Weinberg —.

Kräuter-brod, n. -es, Kryderbrød, n.; —buch, n. -es -ücher, Urtebog, c. (hvori Urter ere beskrevne og afbildede); Herbarium, n.; —frau, f. -en, (—mann, m. -es -änner) en Kone (Mand), som paa rette Tid indsamler Lægeurter, og handler dermed; —käse, m. -s pl. s. sg. en med velsmagende Urter tilberedet Ost, Kryderost, c.; —kunde, f. ud. pl. Botanik, c.; —kissen, n. -s pl. s. sg. Kryderpose, c.; —thee, m. -s, Krydderthee, c.

Kräuterig, aj. beredet med Urter.

Kräutern, v. n. søge, samle Planter; botanisere.

Kräutler, m. (—inn, f.), s. Kräuterfrau.

Kreatur, f. s. Creatur.

Krebs, m. -es -e, Krebs, c (Vanddyr); fig. (i Astronomien) Krebsens Tegn; Kræft, c. (en Sygdom); en Kræft lignende Skade paa Træer og Planter.

Krebs-artig, aj. kræftagtig, krebsagtig; —auge, n. -s -n, en Krebses Øie; fig. Krebssteen, c., Krebsøie, n. (i Krebsens Mave); —gang, m. -es ud. pl. Krebsgang, c., mest fig. den — — gehen, gaae baglænds, have en Hensigten modsat Følge; ogsaa —gängig werden; —schaden, m. -s pl. s. sg. Kræftskade, c.; —suppe, f. -n, Krebsesuppe, c.

Krebsen, v. n. m. h. fange Krebs; (n. St.) samle.

Krebsicht, aj. kræftagtig.

Kreide, f. pl. (om forskjellige Slags) -n, Kridt, n.; —n, v. a. kride, overstryge med Kridt; ogsaa: føre paa Regning; —nartig, aj. kridtagtig; —nerde, f. Kridtjord, c.; —weiß, aj. kridthvid; —zeichnung, f. -en, Kridttegning, c.

Kreidicht, aj. kridtagtig, som ligner Kridt.

Kreidig, som indeholder Kridt; besmurt med Kridt, kridet.

Kreidling, m. -es -e, et kridthvidt, blegt Menneske.

Kreis, m. -es -e, Kreds, Rundkreds, Ring, Cirkel, c.; ogsaa fig.: der — seiner Bekanntschaft.

Kreis-abschied, m. -es -e, (i den tydske Statsret) Beslutning, som Stænderne for en Rigskreds fatte og underskrive, før de skilles ad; —amt, n. -es -ämter, et Embede ved en tydsk Rigskreds; Kredsamtmandskab, n.; —ausschreibend, aj. om en tydsk Fyrste, som udskriver Kredsforsamlinger; —förmig, aj. kredsformig; —förmigkeit, f. ud. pl. K—hed, c.; —gang, m. -es -änge, Kredsgang, c; —gesang, m. -es -änge, Kanon, c.; —hauptmann, m. -es -leute, Kredsøverste, c.; —lauf, m. -es ud. pl. Kredsløb, Omløb, n., Circulation, c.; —tanz, m. -es -änze, Vals, c.; —vierung, f. Cirkelens Qvadratur.

Kreischen, v. n. m. h. hvine, skrige heit.

Kreisel, m. -s pl. s. sg. Top, c. (som snurrer rundt, naar den sættes i Bevægelse); —n, v. n. m. h. snurre rundt, dreie sig rundt; spille Top.

Kreisen, v. n. m. h. kredse; bevæge sig i Kreds; gjøre Kredsløb; (Jagtsp.) gaae omkring en Skov, for at see, hvor Vildtet har skjult sig.

Kreißen, v. n. m. h. skrige ynkeligen, være i Barnsnød, ligge i Fødselssmerter.

Kreißerinn, f. -en, ogsaa: Kreißende, f. -n, (n. St.) en fødende Qvinde, Kone i Barnsnød.

Krellen, s. Krallen.

Krempe, —l, s. Krämpe, —l.

Krengen, v. n. m. h. (Søsp.) krænge.

Krepp, m. -es -e, Krep, c. (et Slags Tøi); —flor, m. -s ud. pl. Krepflor, n.

Kresse, f. 1) pl. -n, et Slags spiselig Ferskvandsfisk. 2) ud. pl. Karse (Plante), c.

Krethi und Plethi, indecl. allerslags Folk mellem hverandre.

Kreuz, n. -es -e, Kryds, n. (paa Legemet, især Hestens); Kors, Crucifix, n.; fig. Lidelse, Nød, c.

Kreuz-beere, f. -n, Korstornbær, Korsbær, n.; —bild, n. -es -er, Crucifix, n.; —brav, aj. d. T. meget brav; —estod, m. -es ud. pl. Korsets Død; Død paa Korset; —fahrer, m. -s pl. s. sg. Korsfarer, c.; —fahrt, f. s. —zug; —gang, m. -es -änge, en Procession med Christi Kors; Korsgang, c. (som overskærer en anden); Korsgang, Munkegang, c. (en bedækket, sædvanlig hvælvet Gang, som gaaer omkring en Kirke el. et Kloster); —gasse, f. -n, Tværgade, c.; —gewölbe, n. -s pl. s. sg. d. T. -r, Korshvælving, c.; —herr, m. -n -en, Korsherre, Korsridder, c.; —kirche, f. -n, Korskirke, c.; —lahm, aj. krydslam, bov—, hofte—; —ritter, m. -s pl s. sg. Korsridder, c.; —ruthe, f. -n, (hos Landmaalerne) Quadratrode, c.; —schnabel, m. -s -äbel, Korsnæb, n. (Fugl); —träger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Korsdrager (—inde), c.; —vogel, m. -s -ögel, Korsnæb, Krumsnabel (Fugl), c.; —weg, m. -es -e, Korsvei, c; —weise (forkortet —weis), av. korsviis, krydsviis, over Kors; —zug, m. -es -üge, Korstog; Krydstog, n. (til Søes).

Kreuzen, v. 1) a. korse; die Beine —, lægge over Kors; sich —, korse sig, gjøre Korsets Tegn for sig; die Wege — sich, krydse hverandre. 2) n. m. h. (især om Skibe) krydse; lavere.

Kreuzer, m. -s pl. s. sg. Krydser, c.; især: Sørøver, c.; en tydsk Skillemynt, Kreuzer, c.

Kreuzigen, v. a. Einen, korsfæste; fig. (i Bibelen) sein Fleisch —, undertrykke sine sandselige Begjerligheder; sich, korse sig, gjøre Korsets Tegn for sig; —iger, m. -s pl. s. sg. En, som lader en Anden korsfæste; —gung, f. -en, Korsfæstelse, c.

Kribbelkopf, m. -es -öpfe, (Nordt.) et iilsindet, fremfusende Abe.

Kribbeln, v. 1) n. m. h. myldre, vrimle; krille (med Fingerenderne). 2) a. krille, kløe; upers.: es kribbelt mich in der Nase; fig. es kribbelt ihn im Kopfe, pirrer ham i Panden, opirrer ham til Vrede.

Krickelei, f. -en, d. T. Vrantenhed, Knarvornhed, c.; en kilden Sag.

Krickeln, v. n. m. h. d. T. vrante, være knarvorn.

Kricklich, aj. d. T. vranten, knarvorn, egensindig, vanskelig at gjøre tilpas; fig. kilden, betænkelig: eine —e Sache.

Kriebelkrankheit, f. -en, Klesyge, c.

Kriechbohne, f. -n, Krybbønne, c.

Krieche, f. -n, Krikand, c. (—chente, f. -n); Kræge, c. (et vildvoxende Frugttræ).

Kriechen, v. i. n. m. s. og h. krybe; fig. om Væxter, som voxe langs hen ad Jorden; (foragt.) gaae, liste: zu Bette, in das Bett —; vor Eim. —, paa en upassende Maade ydmyge sig for; (— bruges m. h., naar Handlingen at krybe i og for sig el. med Hensyn til Tiden, den varer, bliver betegnet: das Kind hat gekrochen; er hat lange vor ihm gekrochen; m. s., naar det gjennemkrøbne Rum el. det ved Krybningen naaede Maal antydes: die Katze ist durchs Fenster gekrochen; er ist hinter den Ofen gekrochen).

Kriecher, m. -s pl. s. sg. Kryber, c.; —ei, f. -en, Kryberi, n.

Krieg, m. -es -e, Krig, Feide, c.; (i Spøg) Kiv, Strid, c.

Kriegen, v. 1) n. m. h. krige, føre Krig, kives, trættes. 2) a. d. T. gribe fat paa; faae, bekomme.

Krieger, m. -s pl. s. sg. Kriger, Krigsmand, c.; —isch, aj. krigersk.

Kriegs-bedarf, m. -es -e, el. —bedürfnisse, Krigsfornødenhed, c., K—behov, n.; Munition, c.; —casse, f. -n, Krigskasse, c.; —dienst, m. -es mest pl. -e, K—tjeneste, c.; —erklärung, f. -en, K—erklæring, c.; —fackel, f. ud. pl. Krigens Fakkel; —flotte, f. -n, K—flaade, Orlogs—, c.; —fuß, m. -es ud. pl. K—fod, c.; —gefangene, m. -n -n, K—fange, c.; —gepäck, n. -es -e, Bagage, c.; —gericht, n. -es -e, K—ret, c.; —geschichte, f. -n, K—historie, c.; —heer, n. -es -e, K—hær, Armee, c.; —knecht, m. -es -e, (forældt.) simpel Soldat, c.; —list, f. -en, K—list, c., K—puds, n.; —mann, m. -es, 1) især pl. —leute, Soldat, c. 2) pl. -änner, K—mand, c.; —rath, m. -es -äthe, K—raad, c. og n. (K—collegium; et Medlem af et saadant Collegium; undert. blot en Titel; en Armees Anførerers Beraadslagning); —recht, n. -es -e, K—ret, c.; —schauplatz, m. -es -ätze, Krigens Skueplads; —steuer, f. -n, K—skat, c. (som udredes af Undersaatterne); Brandskat, c. (som paalægges de fjendtlige Undersaatter); —volk, n. -es ud. pl. men især -ölker pl. ud. sg. K—folk, K—hær, Tropper; —zucht, f. ud. pl. K—tugt, Mandstugt, c.

Krimmen, v. n. m. h. (forældt.) kløe, krille (i Huden).

Krimpe, f. ud. pl. Krympning, c.; —n, v. 1) n. m. s. (Nordt.) krympe ind, skrumpe ind. 2) a. das Tuch, krympe; —npfrei, aj. ukrympet.

Kringel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Kreds, c. (d. T. især Nordt.) Kringle, c.

Krinne, f. -n, (Sydt.) Ridse, Sprække, c.

Krippe, f. -n, Krybbe, Hække, c.; Gjerde, Riis—, n.; især et saadant, som gjøres for at dæmme Vandet.

Krippen, v. a. dæmme Vandet ved at gjerde derfor; (hos Laasesmede) bøie vinkelret.

Krippenbeißer og —setzer, m. -s pl. s. sg. Krybbebider, c.

Krise, f. -n, Crisis, Crise, c.

Krispeln, v. a. sætte Narv paa Læderet.

Kristall, s. Krystall.

Kriterium, n. -s -rien (-ria), Kriterium, n.

Kritik, f. -en, Kritik, c.; —er, m. -s pl. s. sg. Kritikus, Konstdommer, c.; —tisch, aj. kritisk; —tisiren, v. a. kritisere.

Kritteln, v. n. m. h. smaaligen kritisere; —lei, f. -en, smaalig Bedømmen.

Krittler, m. -s pl. s. sg. En, som bedømmer smaaligen.

Kritzeln, v. a. kradse, sprutte: die Feder —lt; fig. gnidre, skrive alt for smaat og ulæseligt; —tzler, m. -s, En, som skriver gnidret; —tzelei, f. -en, Gnidreri, n.; —tzelig el. —tzlig, aj. gnidret.

Kröbs, m. s. Gröbs.

Krokodil, m. (n.) -es -e, Crocodil, c.; —thräne, f. især pl. -n, Crocodilgraad, hyklerske Taarer.

Krollen, v. 1) a. skolde, (n. St.) kruse. 2) n. m. h. krympe sammen i hedt Vand; (Jagtsp.) klukke, skrige

(om Urhens).

Kroll-erbse, f. -n, d. T. Krøllerter, halvfegte Erter; **—hecht**, m. -es -e, en Gjedde, som ved Tillavningen saaledes stækkes, at begge Sider af Halen stikkes ind i Munden; d. T. en lille Gjedde.

Kron-glas, n. -es ud. pl. Kronglas, n.; **—gut**, n. -es -üter, Krongods, n.; **—hirsch**, m. -es -e, Kronhjort, c.; **—leuchter**, m. -s pl. s. sg. Lysekrone, c.; **—prinz**, m. -en -en (—essinn, f. -en), Kronprinds (—prindsesse), c.; **—rad**, n. -es -äder, Kronhjul, Kam—, n.; **—steuer**, f. s. —ensteuer.

Krone, f. -n, (Dim. Krönchen, n. -s pl. s. sg.) Krone, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); etw. in der — haben, vulg. have Noget i Hovedet, paa Skalden.

Krönen, v. a. krone, krandse, be—; eine Preisschrift —, tilkjende Prisen; zire, pryde; krone: Einen zum Könige; ein gekröntes Haupt, kronet Hoved, Keiser, Konge el. Pave; (i Spøg) Hanrei, c.

Kronen-förmig, aj. kronedannet; **—gold**, n. -es ud. pl. Kronguld, n. (af en vis Finhed); **—steuer**, f. -n, Kronskat, c.; **—thaler**, m. -s pl. s. sg. Kronedaler, c. (1 1/2 Daler).

Krönung, f. -en, Kroning, c.; **—sfest**, n. -es -e, Kroningsfest, c.

Kröpel, m. -s pl. s. sg. d. T. (især Nordt.) en liden, uanseelig Ting i sit Slags; Krak, Krakke, Skindmær, c.; **—stuhl**, m. -es -ühle, lav Lænestol, c.

Kropf, m. -es -öpfe, (Dim. Kröpfchen, n. -s pl. s. sg.) Kro, Fugle—, c.; Krop, c. (en Hævelse i Halsen; en Hestesygdom); d. T. (i Spøg) Hals, Mave, c.

Kröpfen, v. a. eine Gans, fylde, stoppe, fede; Einen, fig. d. T. gjøre meer end mæt; (hos forskjellige Haandv.) krumme, bøie i en ret Vinkel; (i Jagtsp.) som v. n. æde (om Rovfugle); **—ung**, f. -en, Fylden, Stoppen, Preppen, c.

Kröpfer, m. -s pl. s. sg. Kroppert, Kropdue, c.

Kropfgans, f. -änse, Pelikan, c. (Svømmefugl).

Kropfig, aj. som har Kro; som har Krop; bøiet i en ret Vinkel; (n. St.) forvoxen.

Kropftaube, f. -n, Kropdue, Kroppert, c.

Kröschen, v. 1) n. m. h. brase, gjøre saadan Larm, som naar der brases. 2) brase, riste, stege: Semmel in Butter —.

Kröfel, m. -s pl. s. sg. og **—eisen**, n. -s pl. s. sg. Glarmesterkniv, c. (hvormed det ved Snittet tilbageblevne Glas afknibes).

Kröte, f. -n, Tudse, Skrub—, c.; en stinkende, ondartet Byld, især hos Lam og Heste; fig. vulg. og foragt. et lidet, vredagtigt el. ondskabsfuldt Mske.

Krücke, f. -n, Krykke, c. (et Redskab og en Stok).

Krücken, v. 1) a. trække til sig med Krykke; rense med Krykke: einen Fluß —. 2) n. m. h. gaae ved Krykke.

Krückstock, m. -es -öcke, Krykkestok, c.

Krug, m. -es -üge, (Dim. Krüglein, —gchen, n. -s pl. s. sg.) Krukke, c.; Kruus, n.; fig. (Nordt.) Kro, c., Værtshuus, n.

Krüger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Kromand, (Krokone), Værtshuusmand, (V—kone) c.

Krulle, f. -n, (Sydt.) Krølle, c.; **—n**, v. a. krølle.

Krullhecht, m. s. Krollhecht.

Krume, f. -n, Krumme, Brød—, c. (Dim. Krümchen el. Krümelchen); Krummen af Brødet (modsat Skorpe) ud. pl.

Krümeln, v. a. og n. m. h. smuldre.

Krumen, v. a. krumme: das Brod —.

Krumm (krummer el. krümmer, krummst el. krümmst), aj. krum, krøget; fig. utilladelig, uret, uredelig.

Krumm-beinig, aj. krumbenet, skjeb—; **—darm**, m. -es -ärme, Krumtarm, c.; **—holzbaum**, m. -es -äume, Krumholt, n., et Slags Fyrretræ med krumme, lave Grene; Olien af dette Træ kaldes **—holzöl**, n. -es -e; **—horn**, n. -es -örner, Krumhorn, n.; **—linig**, aj. krumlinet, som har, som bestaaer af krumme Linier; **—nasig**, aj. krumnæset; **—stab**, m. -es -äbe, Krumstav, Bispe—, c.; **—stroh**, n. -es ud. pl. alt Foder el. Strøelse med itubrækket Halm.

Krümme, f. 1) ud. pl. Krumhed, c. 2) pl. -n, Krumning; fig. Labyrinth, c.

Krümmen, v. a. krumme, bøie; krøge; sich vor Eim. —, fig. krumme, ydmyge sig, smigre paa en lav Maade; **—mmung**, f. -en, Krummen, Krumning, c.

Krümpen, s. Krimpen.

Krüppel, m. -s pl. s. sg. Krøbling, Krympling, c.; **—ei**, f. (n. St.) et Virvar, som gjør megen Uleilighed; **—haft**, aj. vanfør, krøbbel; **—ig**, aj. vanfør, vanskabt, krøbbel.

Kruste, f. -n, Skorpe; Brød—; Rof, c. (paa Saar).

Krustig, aj. som har Skorpe el. Rof, skorpet.

Krystall, m. el. n. -es -e, Krystal, c.; Krystalglas, n.; **—en**, aj. bestaaende af Krystal, krystalagtig; **—glas**, n. -es -äser, Krystalglas, n.; **—isiren**, v. a. krystallisere, forvandle til Krystal; **—linse**, f. -n, Stjernen i Øiet. [Pøs, c.

Kübel, m. -s pl. s. sg. Trækar, n., Balle, Ballie;

Kubik, **Kubisch**, blot i Sammens. f. Ex. **Kubikmeile**, Cubikmiil, c. ꝛc.

Küche, f. -n, (Dim. —chlein, n. -s pl. s. sg.) Kjøkken, n.; Stedet, hvor der koges; Værelset, i hvilket Maden koges el. tilberedes; fig. Madens Tilberedning, og alt hvad dertil hører; d. T. Maden selv, f. Ex. kalte —.

Küchen-fenster, n. -s pl. s. sg. Kjøkkenvindue, n.; **—geräth**, **—geschirr**, n. -es -e, K—tøi, n.; **—latein**, n. -es ud. pl. (i Spøg) K—latin, n., slet, barbarisk Latin; **—salz**, n. -es ud. pl. K—salt, Kogsalt, n.; **—schabe**, f. -n, almindelig Kakelak, c. (Insect); **—zettel**, m. -s pl. s. sg. K—seddel, c.

Küchen el. **Küchelchen**, n. s. Küchlein.

Kuchen, m. -s pl. s. sg. (Dim. Küchelchen, n. -s pl. s. sg.) Kage, Bakkelse, c.; fig. enhver sammenpresset el. sammensmeltet Masse, i Form af Kager: Weinbeer—, Erz— ꝛc.

Kuchen-bäcker, m. -s pl. s. sg. Kagebager, c.; **—form**, f. -en, Kageform, c.; **—förmig**, aj. kageformig; **—teig**, m. -es -e, Kagedei, c.

Küchlein, n. -s pl. s. sg. Kylling, c.

Kucken, (Nordt.) s. Gucken.

Kuckuck, m. -s -e, Gjøg, Kukuk, c.; (i Folkesp.) Fanden: hol's der —.

Kuder, m. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) den vilde Hunkat;

(n. St.) Steenmaar, c.

Kucks, m. s. Kux.

Kufe, f. især pl. -n, (Dim. Küfchen, n. -s pl. s. sg.) Slædegange, Kjelke, c.; Kar, Skylle—, Brygger—, n.; Kumme, Øltønde, c.; egsaa et bestemt Maal paa Øl; —nbier, n. s. Lagerbier.

Küfer el. **Küfner**, m. -s pl. s. sg. Bødker, Fadbinder, c. (som kun forfærdiger Viin- og Sukkerfade); Opvarter i en Viinkjelder.

Kuff, n. -es -e, (Nordt.) Kuf, c., —schiff, n. -es -e, Kufskib, n.

Kugel, f. -n, (Dim. Kügelchen, n. -s pl. s. sg.) Kugle, c.; Erd—, Jordklode, c.; fig. Hovedet, den runde Ende af Arm- og Laarbenet.

Kugel-bahn, f. d. T. das —leich, s. Kegelbahn; —büchse, f. -n, Kuglebøsse, Riffel, c.; —fisch, m. -es -e, pigget Kuglefisk, c.; —form, f. -en, Kugleform, c.; —förmig, aj. kugleformig, kugledannet; —icht, aj. kuglerund, som ligner en Kugle; —ig, aj. kugleformig; —rund, aj. kuglerund; vulg. tyk, velnæret; —wahl, f. ud. pl. Valg ved Stemmekugler, Ballotering, c.

Kugeln, v. 1) n. m. s. rulle, trille. 2) n. m. h. d. T. spille med Kugler; især: spille Kegler; über etw. el. Einen —, ballotere. 3) a. etw., rulle; Blei, forme til Kugler; sich —, slede Kolbytter; —lung, f. -en, Rullen, Trillen, Spillen med Kugler, Ballotering, c.

Kuh, f. -ühe, Ko, c.; die blinde —, Blindebuk (en Leg); (n. St.) Gjemmested; Stillads, n.; (Jagtsp.) en Lerreds Ko.

Kuh-blume, f. -n, Koblomme (Plante); —blattern, pl. ud. sg. Kokopper; —dreck, m. -es ud. pl. Koskarn, n.; —haar, n. -es -e, Kohaar, n.; —haut, f. -äute, Kohud, c.; —kalb, n. -es -älber, Qviekalv, c.; —milch, f. ud. pl. Komelk, c.; —pocken, pl. ud. sg. Kokopper; —stall, m. -es -älle, Kostald, c.

Kuhbrücke, f. -n, (Søsp.) Kobrygge, c. (paa et Skibs-dæk.

Kühl, aj. kølig, sval; d. T. køl.

Kühl-faß, n. -sses -ässer, Kølefad, n.; —pflaster, n. -s pl. s. sg. Køleplaster, n.; —salbe, f. -n, Kølesalve, c.; —schiff, n. -es -e, og —stock, m. -es -öcke, Kølekar, Svalekar, n. (i Bryggerier).

Kühle, f. 1) ud. pl. Køle, Kølighed, c. 2) pl. -n, Kølekar, n. (i Bryggerier); (Søsp.) Kuling, c.

Kühlen, v. 1) a. køle, afk—; fig. (om Lidenskaber og Sindsbevægelser, især Vrede og Hevn) køle, tilfredsstille. 2) n. m. h. køles.

Kühlig, aj. kølig, lidt køl.

Kühling, m. -es -e, Emden (Fisk), c.

Kühlung, f. 1) ud. pl. Køling, Afk—; Køle, Kølighed, Svale, c. 2) pl. -en, (Søsp.) Kuling, c.

Kühn, aj. kjæk, behjertet, modig, dristig; fig. (i de skjønne Konster) dristig, kjæk, overskridende de sædvanlige Skranker: ein —er Gedanke, Pinsel &c.

Kühnheit, f. Kjækhed, Dristighed, c. ud. pl.; en kjæk, dristig, behjertet Handling, pl. -en.

Kühnlich, av. dristigen, kjæk.

Kuhr el. **Kühr**, f. -en, (sjeld.) Kaar, Valg, n.

Kühren, v. i. a. (foræld.) kaare, vælge.

Kukummer el. **Kukumber**, f. -n, (n. St.) Agurk, c.

Kullern, s. Kollern.

Kumme, f. -n, Kumme, c.

Kümmel, m. -s ud. pl. Kummen, (nørst) Karve (Urt), c.; —branntwein, m. -s ud. pl. K—brændeviin, n.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Ormestikker (Insect), c.; —käse, m. -s pl. s. sg. K—ost, c.; —spalter, m. -s pl. s. sg. (med Spot) et gjerrigt Myre.

Kummer, m. -s ud. pl. Kummer, Sorg, Jammer, Elendighed, c.; (n. St.) Gruus, n., —dynge, c.; (foræld. Retssp.) Bemægtigelse, Arrest, c., Beslag, n. (paa Eiendom).

Kummerhaft, aj. kummerfuld.

Kümmerlich, aj. kummerlig, besværlig; (Sydt.) knap, neppe; —keit, f. -en, K—hed, c.

Kummerlos, aj. sorgløs, fri for Kummer; —igkeit, f. ud. pl. S—hed, c.

Kümmern, v. n. m. h. opvække Kummer, foraarsage Sorg, gjøre bekymret: das kümmert mich; was kümmert dich das? hvad kommer det dig ved? rager det dig? sich über etw. —, være bekymret over, sørge, græmme sig over; sich um etw. —, bekymre sig om, befatte sig med, tage Deel i.

Kümmerniß, f. -sse, Kummer, Qvide, Elendighed, c.

Kummervoll, aj. kummerfuldt.

Kummet el. **Kummt**, n. -es -e, Træhage, n. (som lægges om Hestens Hals).

Kumpen, m. -s pl. s. sg. el. **Kumpf**, m. -es -e, en Fordybning; et dybt Kar, et Trug, en Kumme; et dybt Vandsted.

Kumst, m. s. Komst.

Kund, av. d. T. bekjendt, vitterlig.

Kundbar, aj. og —lich, av. kundbar, bekjendt.

Kunde, 1) f. -n, (foræld.) Efterretning, Kundskab om; Videnskab, c. 2) m. -n -n, el. f. -n, —dinn, f. -en, Kunde, c.; (fordum) Kjender; Bekjendt, c.; (Sydt.) Elsker, c.

Künden, v. a. (foræld.) gjøre kundbart, forkynde.

Kündig, aj. (foræld.) bekjendt, kundbar.

Kundig, aj. einer S. (Gen.) — seyn, have Kundskab om, være bekjendt med; kyndig, forfaren.

Kündigen, v. a. (sjeld.) gjøre kundbart; opsige; —gung, f. -en, Opsigelse, c.

Kündlich, aj. (foræld.) bekjendt, kundbar.

Kundmachung, f. -en, Kundgjørelse, c.

Kundschaft, f. 1) ud. pl. (foræld.) Kjendskab til en Ting, Kundskab derom; d. T. Bekjendtskab, n. (især med Hensyn til Næringsstanden); samtlige Kunder; Søgning, c. 2) pl. -en, d. T. Efterretning, mundtligt Vidnesbyrd om en skeet Ting; Speiden, c. (hos Haandv.) Lærebrev, n.; skriftligt Beviis fra en Mester til en Svend; —en, v. a. indhente el. søge at indhente Kundskab, speide; —er, m. -s pl. s. sg. En, som søger at indhente Efterretninger om en hemmelig el. ubekjendt Sag; Speider, c.; (foragt.) Spion, c.

Kunft, f. ud. pl. (foræld.) Tilkomst c.; die — Christi, Advent.

Künftig, aj. kommende, til—, Fremtids-, i Fremtiden, herefter; —hin, av. i Fremtiden; —keit, f. ud. pl. (sjeld.) Fremtiden.

Kunkel, f. -n, d. T. Rok, Spinde—, c.; in die — gehen, i Spindestuen; —adel, m. -s ud. pl. Adel paa mødrene Side; —n, v. n. m. h. (n. St. d. T.)

have hemmelig Samtale, underhandle hemmeligen med.

Kunst, f. -ünste, Konst, c. (i dette Ords Bem. i Dansk).

Kunst-drechsler, m. -s pl. s. sg. Konstdreier, c.; —färber, m. -s pl. s. sg. K—farver, c.; —fertig, aj. k—færdig; —fertigkeit, f. -en, K—færdighed, c.; —feuer, n. -s pl. s. sg. K—ild, c., Fyrværkeri, n.; —fleiß, m. -es ud. pl. K—flid, Vindskibelighed, c; —gemäß, aj. k—rigtig, overeensstemmende med Konstens Regler; —griff, m. -es -e, K—greb, n.; især fig. et utilladeligt Middel til at opnaae sine Hensigter ved; —handel, m. -s ud. pl. K—handel, c. (med Malerier rc.); —kammer, f. -n, K—kammer, n.; —los, aj. uden Konst, k—løs; naturlig, ukonstlet; —losigkeit, f. ud. pl. K—løshed, Ukonstlethed, c.; —mäßig, aj. k—mæssig, —rigtig, technisk; —meister, m. -s pl. s. sg. Vandmester, c.; —pfeifer, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Stadsmusikant, c.; —rad, n. -es -äder, et stort Hjul ved et Vandspring; —reich, aj. k—rig; —richter, m. -s pl. s. sg. K—dommer, c.; —richterisch, aj. smaalig og dadelsyg i Bedømmen; —richterlich, aj. konstdommeragtig, udgaaende fra en K—dommer; —richtern, v. n. m. h. (foragt.) bedømme med smaalig, indbildst Dadelsyge; —sache, f. -n, K—sag, c.; —sinn, m. -es ud. pl. K—sands, c.; —sprache, f. -n, K—sprog, n.; —straße, f. -n, en konstig anlagt Vei; Chaussee, c.; —stück, n. -es -e, K—stykke, n.; —voll, aj. meget konstig; —werk, n. -es -e, K—værk, n.; —wort, n. -es -örter, K—ord, n.

Künstelei, f. 1) ud. pl. Konstleri, n. 2) pl. -en, et ved Konstlen frembragt Værk.

Künsteln, v. 1) n. m. h. konstle; an etw. —, konstle paa. 2) a. etw., fremkonstle; især partic. gekünstelt, konstlet.

Künstler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Konstner (—inde), c.; —isch, aj. konstneragtig, som er egen for Konstnerne; —leben, n. ud. pl. Konstnerliv.

Künstlich, aj. konstig; (undert.) konstlet; uægte, eftergjort, falsk; forstilt, listig, rænkefuld; —keit, f. ud. pl. K—ghed, K—lhed, c. (især dadlende).

Kunz, 1) m. -ens, nom. propr. Konrad; især i Forbindelse med Hinz. 2) m. -es -e (n. St) Hanskat; Orne; Hyben, c.

Küpe, f. -n. (n. St) Kar; Balle, Ballie, Tønde, c.; (hos Farverne) Küpe, c.

Küper, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) s. Küfer.

Kupfer, n. -s ud. pl. Kobber (Metal) n.; fig. brunrøde Finner i Ansigtet; d. T. Kobberkar, n.; Kobberstykke, n., med pl. s. sg. Kobbere.

Kupfer-bergwerk, n. -es -e, Kobberværk, —bjergværk, n.; —blatt, n. -es -ätter, Kobber, —stykke, n.; —blau, n. indecl. (i Bjergv.) Lasur, c.; —braun, n. indecl. Hammerskæl af K—, n.; (n. St) en brun, k—holdende Jordart; —drucker, m. -s pl. s. sg. K—trykker, c.; —erz, n. -es -e, K—erts, c.; —grün, n. indecl. Spanskgrønt, n.; —icht, aj. k—agtig; k—rød, k—farvet; —ig, aj. som har brunrøde Finner i Ansigtet; k—holdende, med K— i; sædv. —haltig; —münze, f. -n, K—mynt, c.; —platte, f. -n, K—plade, c.; —schmied, m. -es -e, K—smed, c.; —stecher, m. -s pl. s. sg. K—stikker, c.; —stich, m. -es -e, K—stik, K—stykke, n.; —werk, n. -es -e, K—værk, n.

Kupfern, aj. Kobber-, af Kobber.

Kuppe, f. -n, en rund Top, en afrundet Spids: die — eines Berges, eines Baumes, des Fingers; Naalehoved, stort Sømhoved, n.

Kuppel, 1) f. -n, Kuppel, c., Hjelmtag, n. 2) s. Koppel; —ei, f. Kobleri, n. ud. pl.; Kobling, c., pl. -en; —n, v. a. og n. m. h. fig. vulg. koble; s. Koppeln; —pelz, m. -es -e, (blot fig. og i Spøg) Belønningen for at sammenkoble et Ægtestab.

Kuppen, v. a. einen Baum, studse, afhugge Toppen; die Nägel an den Fingern, klippe, skære.

Kuppler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Kobler (—ske), c.

Kür el. **Kur**, f. -en, (foræld.) Valg, Ud—, n., Kaaren, c.

Küraß, m. -sses -sse, Kyrads, c., Brystharnisk, n.; —ssier, m. -s -e, Kyrasserer, c.

Kurbe el. —l, f. -n, en krum Hank, et krumt Haandgreb (især naar det tjener til at dreie Noget om med).

Kürbiß, m. -sses -sse, el. d. T. **Kürbs**, m. -es -e, Græskar, n.

Kuren, vulg. v. 1) n. m. h. bruge Medicin. 2) a. Einen, curere, helbrede.

Küren, v. i. a. (foræld.) vælge, kaare.

Kurfürst, m. -en -en, s. Chur—.

Kurrig, aj. vulg. spegefuld, lunefuld; let at locke.

Kurschmied, m. -es -e, Kursmed, c.

Kürschner, m. -s pl. s. sg. Buntmager, c.

Kurz (kürzer, kürzest), aj. kort (ikke lang); d. T. ogsaa: liden; fig. kort, stakket (med Hensyn til Tiden og Varigheden); —e Waaren, smaa Træ- el. Jernvare; Smaavare; vor —em, for kort Tid siden; in —em, om kort Tid; über — oder lang, tidlig eller sildig; av. kort, korteligen; kort sagt, med eet Ord; eine —e Brühe, tyk, kraftig; den Kürzern ziehen, tabe, blive overvundet, ligge under; zu — kommen, komme tilkort, lide Tab; Einm. zu — thun, gjøre Afbræk.

Kurz-gewehr, n. -es -e, Kortgevær, n.; —sichtig, aj. kortsynet (som seer kort; som har svag Forstand, saa Indsigter); —sichtigkeit, f. ud. pl. Kortsynethed, c.; —um, av. kort og godt, med eet Ord; —weg, av. kort, med eet Ord; —weile, (forkortet —weil) f. -n, d. T. blot fig. spegende, lystig Tidsfordriv, More, c.; Løier; —weilen, v. 1) n. m. h. d. T. spøge, gjøre Løier. 2) a. Einen, sich, underholde behageligt, amusere; —weilig, aj. d. T. spøgefuld, lystig, løierlig, morsom, pudseerlig; —wierig, aj. (især Sydt.) kortvarig.

Kürze, f. 1) ud. pl. Korthed, c. 2) pl. -n, en kort Tone- eller Sproglyd; en kort Stavelse; —n, v. a. korte (sædv. ab—, ver—); —zung, f. -en, Kortning, For—, Af—, c.; —zlich, av. korteligen, med faa Ord, for kort siden; (foræld.) om kort Tid, snart.

Kuschen, v. n. m. h. vulg. (om Hunde) lægge sig paa Bugen; fig. vulg. ydmyge sig, give efter, give Kjeb.

Kuß, m. -sses -üsse, (Dim. Küßchen, n. -s pl. s. sg.) Kys, n. (især paa Munden).

Küssen, v. a. kysse: Einen; einer Person die Hand, den Mund, den Fuß; eine Person auf den Mund, auf die Stirn, auf die Backen, auf die Augen (ikke auf die Hand el. auf den Fuß).

Kußhand, f. ud. pl. Haandkys, n.

Kußlich el. **küßlich**, aj. (sjeld.) som indbyder til Kys, skabt til Kys, som kan kysses med Lyst.

Küssen, n. -s pl. s. sg. s. Kissen.

Küste, f. -n, Kyst, c.; —**nbewohner**, m. -s pl. s. sg. Kystbeboer, c.; —**nfahrer**, m. -s pl. s. sg. Kystfarer, c.

Küster, m. -s pl. s. sg. Klokker, Degn, c.; —**ei**, f. -en, Klokkerbolig, Degne—, c.; —embede, n.

Kutsch-fenster, n. -s pl. s. sg. Karetvindue, n.; —**pferd**, n. -es -e, Karethest, Vogn—, Kjøre—, c.; fig. d. T. en stærk, plump Person.

Kutsche, f. -n, Karet, lukket Vogn, c.; er hält — und Pferde, har Heste og Vogn; en med Brædder indfattet Mistbænk; —n, s. Kutschiren.

Kutschen-bock, m. -es -öcke, Karetbuk, c., Kudskesæde, n.; —**schlag**, m. -es -äge, Karetdør, c.; —**tritt**, m. -es -e, Karettrin, n.

Kutscher, m. -s pl. s. sg. Kudsk, c.

Kutschiren, v. n. 1) m. h. d. T. kjøre en Vogn, være Kudsk. 2) m. s. kjøre i Karet.

Kütt, m. s. Kitt.

Kutte, f. -n, Munkekappe, Munkestand, c.

Kuttel, f. ud. pl. el. -n, pl. ud. sg. d. T. (n. St.) Kallun, n., Indmaden, især af de større Dyr; —**flecke**, pl. ud. sg. smaaitskaaret og kogt Kallun; —**hof**, m. -es -öfe, Slagtergaard, Slagterbod, c.

Kutter, m. -s pl. s. sg. Kutter, c.

Kuttler, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Slagter, c.

Kützel, m. s. Kitzel.

Kux, m. -es -e, (forældt.) enhver Deel, Stykket af et Hele; nu blot: Kux, c. (Part i Bjergværk); —**kränzler**, m. -s pl. s. sg. edsvorne Folk, hvis Forretning er, at bortforhandle Kuxerne ved Bjergværker.

L.

L, en Consonant; det tolvte Bogstav i ABC; udtales med Tungen.

Laab el. **Lab**, n. -es ud. pl. Løbe, Ostelebe; (n. St.) Kalvemave, c., den fjerde Mave hos drøvtyggende Dyr, —**magen**, m. -s pl. s. sg.

Labbe, f. -n, (d. T. især Nordt.) Læbe, c.; fig. Mund, Flab, c.

Labberdan el. **Laberdan**, m. -s ud. pl nedsaltet Kabliau.

Labbern, v. a. og n. m. h. vulg. sludre hen i Taaget, lade Kjæften løbe; die, patte.

Laben, v. a. løbe (komme Løbe i Melk); styrke, qvæge, vederqvæge: einen Durstigen mit einem frischen Trunke; sich mit etw. —; fig. sich an etw., gotte sig ved, finde stor Fornøielse i; sein Herz nicht —, d. T. ikke gjøre ham den Fornøielse.

Labèt, av. beet (i Spil); fig. vulg. — werden, komme i Forfald med Næringen; komme tilkort; — machen, udmatte.

Labe-becher, m. -s pl. s. sg. —**trank**, m. -es -änke, Lædskebæger, n., —drik, Qvægedrik, c.

Labkraut, n. -es, guul Snerre, Maries Sengehalm (Plante), c.

Labmagen, m. s. Laab.

Laborant, m. -en -en, Laborant, c.; —**ratorium**, n. -rien (-ria), Laboratorium, n.

Labsal, n. -es -e, s. Labung.

Labsalben, v. a. (i Søsp.) labsalve, tjære.

Labung, f. Qvægelse, Veder—, c. ud. pl.; Forfriskning, c.; Alt, hvormed man qvæger sig og Andre, pl. -en.

Labyrinth, n. -es -e, s. Irrgang; fig. enhver forviklet Sag, især en Række af Gjenvordigheder, hvis Udgang er dunkel og uvis; (i Anatom.) en Huulning ved Ørets Trommehinde.

Lache, f. -n, Pøl, Pyt, Sump, c.; et i et Grændsetræ hugget Tegn, og dette Træ selv, ein Lachbaum; det for Barken blottede Sted paa Grantræer; en gjennem Kratskov hugget Sti; ud. pl. Leen, Latter, c.; ligel. Maaden at lee paa.

Lächeln, v. n. m. h. smile, smaalee; opvække behagelige Følelser; tilsmile.

Lächeln, n. -s pl. s. sg. Smilen, c., Smiil, n.

Lachen, v. 1) a. (i Skovv.) hugge; især: einen Baum —, gjøre visse Hug i, for dermed at betegne en Omkredses Grændser; die Harzbäume —, afskrælle Barken, for at Harpixen kan løbe ud; hugge Sti i en Kratskov. 2) n. m. h. lee: über Einen el. eine S. (sjeld Gen. einer S.); auf Einen, lee ad, belee En; Einen (ikke zu) lachen machen, faae til at lee; sich krank —, lee sig fordærvet; fig. glæde sig, være glad; spøge, skjemte; være gunstig, bevaagen: das Glück lacht ihm; opvække behagelige Følelser: eine —de Ansicht.

Lacher, m. -s pl. s. sg. En, som leer; Griner, c.

Lacherhaft, aj. tilbøielig til at lee; lattermild.

Lächerlich, aj. lattermild, tilbøielig til Latter; latterlig, værd at udlees, især af Foragt; —**keit**, f. -en, Latterlighed, c.

Lächern, v. a. være tilbøielig til Latter; faae til at lee; blot i tredie Pers.: es —rt mich nicht.

Lächler, m. -s pl. s. sg. (—**inn**, f. -en), (foragt.) Grinebider (—ske), Grinalus, c.

Lachlust, f. ud. pl. Leelyst, c.; —**ig**, aj. latterfuld, —færdig.

Lachs, m. -es -e, Lax, c.; er hat eine —suppe bekommen, faaet Prygl; das ist der wahre —, (n. St. d. T.) en kostbar, behagelig Ting; —**fang**, m. -es, Laxefangst, c. ud. pl.; det i Floden dertil indrettede Sted, og Fangetiden, pl. —änge; —**forelle**, f. -n, Laxørred, Laxforelle, c.

Lachtaube, f. -n, en Skoggerdue, c. (hvis Stemme ligner Latter); (i Sydt.) en Pige, som altid leer.

Lachter, 1) n. -s pl. s. sg. (ogsaa f. -n) (i Bjergv.) Favn, c. (paa 4 Alen). 2) m. -s pl. s. sg. (i

Hamburg) en Bagersvend. [v. a.

Lachung, f. -en, Hugning, Afstraaling, c.; s. Lachen,

Lack, m. -es pl. (om flere Slags) -e, en ostindisk, gjennemsigtig Gummi el. Harpix, Lakfernis, c.; Lak, Segllak, n. (i denne Bem. sædv. n.); Gyldenlak (Blomst), c.; Navnet paa adskillige, af Blomstersaft el. af forskjellige Træarter uddragne Farver; —mus, n. -es ud. pl. Lakmos, c.; —stock, m. -es -öcke, Gyldenlaksplante, c.; —viole, f. -n, Gyldenlak, c.

Lackei, m. -en -en, Lakei, Tjener, c.

Läcken, v. n. (forældr.) springe, hoppe, løbe, slaae bag ud; modsætte sig med Magt.

Lackiren, v. a. lakere; —irer, m. -s pl. s. sg. Lakerer, c.

Laconisch, s. Lakonisch.

Lade, f. -n, (Dim. Lädchen, n. -s pl. s. sg.) Skriin, n., Kiste, c.; Lade, (Dim. Ledike) c. (især hos Haandv.); Kasse, c.; Lad, n., et Stillads til at optage andre Dele, og udgjøre et Hele med samme, f. Ex. Sengelad, hos Bogbindere die Heftlade.

Lade-brief, m. -es -e, Stævningsbrev, n.; —geld, n. -es, Stævningspenge; —kette, f. -n, Ladningskjæde, c.; —stock, m. -es -öcke, Ladestok, c.; —zeug, n. -es -e, Ladetøi, n.

Laden, m. -s 1) pl. s. sg. og Läden (Dim. Lädchen, n. -s pl. s. sg.) Skodde, Vindues—; Luge, c. 2) pl. Läden, Bod, c.; Kram—, Krambod; der Buch—, Boglade, c.

Laden, v. i. a. lade (i Skibe), læsse (paa Vogne, Creature 2c.); lade: ein Schießgewehr; paabyrde; udsætte sig for Virkningerne af en besværlig Ting: Eines Haß auf sich —; stævne, citere; fremkalde: Einen vor Gericht —; indbyde, invitere: Einen zur Hochzeit —.

Ladendiener, m. -s pl. s. sg. Bodsvend, c.

Ladenhüter, m. -s pl. s. sg. d. T. en Vare, som ingen Afsætning har.

Lader, (d. T. Lä—) m. -s pl. s. sg. Lader, Læsser, c., som paalæsser Vare.

Ladung, f. -en, Paalæssen, Indladning, c. ud. pl.; Last, Fragt; Ladning (i et Skib og et Gevær); Stævning, Indkaldelse (for Retten); Indbydelse, Invitation, c.

Ladungs-platz, m. -es -ätze, Ladeplads, c.; —schein, m. -es -e, Fragtbrev, Connoissement, n.

Laff, aj. (n. St.) slap, slattet; smagløs; fig. taabelig, tosset, flau, lapset.

Laffe, 1) m. -n -n, Laps, c. 2) f. -n, (n. St.) Skee, c.

Läffelei, f. -en, läffeln, v. n. og Läffler, m. s. Löf—

Laffenmäßig, aj. lapseagtig.

Laffette, f. -n, Lavet, c. (til Kanoner og Mersere).

Lage, f. -n, Beliggenhed, c., Leie, n., Maaden, hvorpaa en Ting ligger, især med Hensyn til andre Tings Plads; Lag, n.; en Række af flere ved Siden af og paa hverandre liggende Ting; især et Antal Kanoner paa begge Sider af hvert Skibsdæk; ligel. alle paa den ene Side værende Kanoner, og sammes Affyring; die ganze —, det glatte Lag; fig. Forfatning, Stilling, Omstændighedernes Beskaffenhed, Forhold til andre.

Lägel, n. -s pl. s. sg. Bimpel; Trabstile, c.; (i Søsp.) fort Tougende, c.

Lagenweise, av. lagviis.

Lager, n. -s 1) pl. Läger, Leir, c. 2) pl. s. sg. Leie, n. (hvorpaa Mstr. og Dyr ligge) el. Tilstanden, at en Ting ligger el. lægger sig; (i Teglek.) Teglerens Stilling; Lager, n., Sted, hvor Forraadsvare gjemmes, og Varene selv; Pakhuus, Oplagshuus, Vareoplag; flere paa hverandre liggende Ting; ogsaa: Bærme, c., Bundfald, n.

Lager, av. blot om Sæd: — werden, nedfalden el. nedslaaet.

Lager-apfel, m. -s -äpfel, Gjemmeæble, n.; —bier, n. -es -e, stærkt, gammelt Øl, Martsmaanedsøl; —buch, n. -es -ücher, Jordebog, c.; (hos Kjøbmænd) Pakhuusjournal, c.; —fieber, n. -s pl. s. sg. en Art hidsig Feber, som Soldater i Leiren hyppig faae; —haft, aj. Sydt. for: bettlägerig; —holz, n. -es -ölzer, (i Skovv.) Vindfælder (omblæste Træer); stærkt Tømmer i Kjelderne, til at lægge Oxehoveder paa; —stätte, f. -n el. —statt, f. Leirsted, Leie, n.

Lagern, v. 1) a. lægge ned; især med sich; (om Krigsfolk) leire, opslaae Leir; Einen el. etw. —, berede et Leie, tage Sæde. 2) n. m. h. ligge, være beliggende.

Lagune, f. -n, Lagune, c. (især i det adriatiske Hav).

Lahm, aj. lebeløs (om Saxe 2c.); lam, vævbruden, contract; især: am Fuße —, haltende; fig. tom, uden Kraft, Sandhed og Grundighed.

Lähme, f. ud. pl. Lamhed, c.

Lahmen, v. n. m. h. være lam, halte.

Lähmen, v. a. lamme, gjøre lam; gjøre uvirksom.

Lahmheit, f. ud. pl. Lamhed, c.

Lähmung, f. -en, Lammen, c.; Lamhed, c. ud. pl.

Lahn, m. -es ud. pl. flad Metaltraad, c.; —tresse, f. -n, Guld- el. Sølvtresse.

Laib, m. -es -e, (Sydt.) en rund el. aflang Brødmasse el. et saadant Brød.

Laich, m. (n.) -es ud. pl. Leeg, c. (Fiskes og nogle Vanddyrs Sæd); —en, v. n. m. h. lege, yngle; —zeit, f. ud. pl. Legetid, c.

Laie, m. -n -n, de, som ikke ere Ordenspersoner el. Geistlige, især i den romerske Kirke; Lægmand, Ulærd, Ukyndig, Sinke, c.; —nbruder, m. -s -üder, Lægbroder, c. (den ikke geistlige Person i et Kloster, som opvarter de Ordensgeistlige).

Lake, f. -n, Lage, Salt—, c.

Laken, n. -s pl. s. sg. (Nordt.) Tøi, n. (saavel uldent som linned); især: Lagen, n.

Lakonisch, aj. laconisk.

Lakritze, f. -n, Lakrits, c.; —nsaft, m. -es ud. pl. Lakritssaft, c.

Lallen, v. a. og n. m. h. lalle; stamme; in den Schlaf —, lulle.

Lama, 1) el. Llama, n. -s -s, Lama, c. 2) m. -s -s, Navnet paa en Præst i Tartariet.

Lambertsnuß, f. -üsse, lombardisk Nød.

Lamm, n. -es pl. d. T. Lämmer (Dim. Lämmchen, n. -s pl. d. T. Lämmerchen), Lam, n.; Lämmerchen, fig. d. T. Pile- og Nøddetræers Blomster; fine, hvide Skyer, Lämmerwolken; —en, v. n. m. h. lamme, lamme, kaste (føde) Lam.

Lämmergeier, m. -s pl. s. sg. Slagørn, Lammegrib, c.

Lammfleisch, n. -es ud. pl. Lammekjød, n.

Lammsbraten, m. -s pl. s. sg. Lammesteg, c.

Lammzeit, f. ud. pl. Lammetid, c.

Lampe, 1) f. -n (Dim. Lämpchen, n. -s pl. s. sg.) Lampe, c. 2) m. -n, (i Fabeldigte) Hare, c.; —n-docht, m. -es -e, Lampevæge, c.; —nröhre, f. -n, Lamperør, n.

Lamprete, f. -n, Lampret (Fisk), c.

Land, n. -es -änder, (Sydt. og digt. pl. Lande. I Heit. bruges ogsaa pl. Lande, naar der tales ubestemt om flere forskjellige Egne, om ubestemte og ubegrændsede Dele af Jordoverfladen: aus fernen Landen kamer; alle Lande durchreisen; alle Lande sind deiner Ehre voll; ogsaa: die Niederlande; die Binnenlande) (Dim. Ländchen, n. -s pl. s. sg. i Folkesp. Länderchen) Land, n.: fast Land, modsat Vand; Agerland, n.; Sædjord, c.; Landet, modsat Staden; Havebed, n.; Landskab, n., Provinds, c.; fig. et Lands Indvaanere: das ganze Land trauert.

Land-accise, f. ud. pl. en Accise for Landmanden og hans Producter; —bau, m. s. Ackerbau; —bote, m. -n -n, (i Polen) Landsbud, n., Deputeret fra en Provinds til Rigsdagen; s. —knecht; —flüchtig, aj. landflygtig; —frau, f. -en, Landsbykone, c.; —fremd, aj. fremmed i Landet; fra et fremmedt Land; fig. ganske fremmed; —friede, m. -ns ud. pl. Landefred, c.; —gericht, n. -es -e, Landret, Landstingsret, c.; —graf, m. -en -en, Landgreve, c.; (n. St.) Præsidenten i Landretten; —gräflich, aj. landgrevelig; —grafschaft, f. -en, Landgrevskab, n.; ogsaa —grafthum, n. -es -ümer; —gut, n. -es -üter, Landgods, n.; —haus, n. -es -äuser, Landsted, n., Lyststed paa Landet; et Huus, hvori en Provindses Landstænder forsamle sig; —junker, m. -s pl. s. sg. en Adelig paa Landet, Landsbyjunker; blot foragt.; —karte, f. -n, Landkort, n.; —knecht, m. -es -e, Landstingsbud, n.; —krankheit, f. -en, Landfarsot, c.; —kundig, aj. bekjendt i hele Landet; —kutsche, f. -n, Fragtvogn, Reise—, Post—, Diligence, c.; —kutscher, m. -s pl. s. sg. Fragtkudsk, Vognmandskarl, c.; —läufer, m. -s pl. s. sg. Landløber, c.; —läufig, aj. levende om i Landet; (om Mynt) gængs, gjeldende; (Sydt.) brugelig i Landet; efter Landets Skik og Brug; —leben, n. -s ud. pl. Landliv, n.; —leute, pl. Landfolk; —lust, f. ud. pl. landlig Fornøielse, c.; —macht, f. ud. pl. Landmagt, Krigsmagt til Lands; —mädchen, n. -s pl. s. sg. Landsbypige, c.; —mann, m. -es -änner og -leute, Landmand, c.; —messer, m. -s pl. s. sg. Landmaaler, c.; —miliz, f. ud. pl. Landmilice, c.; —pfarre, f. -n, Landsbykald, n., Præstekald paa Landet; —pfarrer, m. -s pl. s. sg. Landsbypræst, c.; —pfleger, m. -s pl. s. sg. (foræld.) Landfoged i en heel Provinds; —plage, f. -n, Landeplage, c.; —recht, n. -es -e, Landret, Landstingsret, c.; —regen, m. -s ud. pl. Landregn, c.; —reiter, m. -s pl. s. sg. ridende Politi, n.; —richter, m. -s pl. s. sg. Landsdommer, c.; Dommer paa Landet; —saß, m. -ssen -ssen, Eier af en Landeiendom, især naar han har Sæde og Stemme paa Landdagen; —sässig, aj. som har Sæde og Stemme paa Landdagen; —schaft, f. -en, Landskab, n., landlig Egn, c.; Land, n., Provinds, c.; en Provindses Landstænder, betragtede som et Hele; Huset, hvori Landstænderne forsamles; fig. et Maleri, som fremstiller en landlig Egn; —schafter, m. -s pl. s. sg. Landskabsmaler, c.; —schaftlich, aj. som hører til Landstænderne; provindsial; —schaftmaler, m. -s pl. s. sg. Landskabsmaler, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Landstingsskriver, c.; Skriver ved en Underret paa Landet; —schulmeister, m. -s pl. s. sg. Landsbyskolemester, c.; —see, m. -s -n, Landsø, Indsø, c.; —seuche, f. -n, Landfarsot, c.; —sitz, m. -es -e, Landsæde, n., Herresæde paa Landet; —s-kind, s. Landes—; —sknecht, m. -es -e, (forældr.) Landsoldat, c.; et eget Slags Kortspil; —smann, m. -es -leute (—männinn, f. -en), Landsmand (—inde), c.; —smannschaft, f. Landsmandskab, n. ud. pl.; flere Landsmænd under eet betragtede, f. Ex. ved Universiteter, pl. -en; —spitze, f. -n, Landspids, Odde, c., Næs, n., Pynten af en Landtunge; —stand, m. -es -ände, Landstænder, som have Stemme paa Landdagene; —straße, f. -n, s. Heer—; —streicher, m -s pl. s. sg. Landstryger, c.; —streicherisch, aj. paa Landstrygermaneer; —strich, m. -es -e, Landstrøg, n., Landstrækning, c.; —stube, f. -n, Værelse, hvori Landstænderne forsamles og Landretten holdes; —sturm, m. -es ud. pl. Landstorm, c., almindeligt Opbud, eget Lands Forsvar; —tag, m. -es -e, Landdag, c., Landstændernes Forsamling; —tagen, v. n. m. h. holde Landdag; —truppen, pl. ud. sg. Landtropper, Krigsmagt til Lands; —üblich, aj. brugelig i Landet; —verderblich, aj. fordærvelig, ødelæggende for et Land; —vogt, m. -es -ögte, Landfoged, Amtmand, c.; —vogtei, f. -en, Landfogderi, Amtmandskab, n.; —volk, n. -es ud. pl. Landsbyfolk, Bønder—; —wärts, av. til, imod det faste, tørre Land; —wehr, f. -en, Landværn, n.; Volde, Grave ɔc. paa et Lands Grændser; —wein, m. -es -e, indenlandsk Viin; —wirth, m. -es -e, Kromand, c., Gjestgiver paa Landet; enhver Huusvert paa Landet; Oeconom, Jordbruger, Herremand, c.; —wirthschaft, f. ud. pl. Landhuusholdning, Landoeconomi, c.

Landauer, m. -s pl. s. sg. Landauer, c. (Vogn).

Lände, f. -n, Landingssted, n.

Landen, v. 1) n. m. s. lande, gaae til, i Land. 2) a. landsætte; ogsaa länden.

Länder-kunde, f. ud. pl. Geographi, c.; —los, aj. uden Land.

Länderei, f. mest pl. -en, Landeiendom, c., Jordegods, n.

Landes-art, f. ud. pl. Lands Skik og Brug; Jordbundens og Veirets Beskaffenhed i en Egn; —herr, m. -n -en, Landsherre, c.; —herrlich, aj. som tilhører Landsherren; som er grundet i hans Værdighed; —herrlichkeit, f. ud. pl. Landsherreværdighed, c.; —herrschaft, f. -en, den høieste Magt i et Land; Landets Herskab; den regjerende Fyrste el. Fyrstinde; —kind, n. -es -er, Landsbarn, Landets Barn, Indfødt, c.; —mutter, f. -ütter, Landsmoder, c.; —regierung, f. et Lands Regjering, ud. pl.; Regjerings Collegium for et heelt Land, pl. -en; —üblich, aj. brugelig i Landet; —vater, m. -s -äter, Landsfader, c.; —verräther, m. -s pl. s. sg. Landsforræder, c.; —verrätherisch, aj. landsforræderisk.

Ländlich, aj. landlig; simpel, ukonstlet; Landets, sædvanlig i Landet; —keit, f. ud. pl. L—hed, S—hed, c.

Landung, f. -en, Landing, Landgang, c.

Lang (länger, längst), aj. lang: eine Elle —; hei: ein —er Mensch; fig. (om Tiden) heel; hyppigst som av.: Jahre —; langvarig, som har længere Vedvarenhed end sædvanligt el. end man ønsker: eine —e Nacht; —e Jahre, d. T. mange; —weile, s. Langeweile; eine —e Brühe, lang, tynd, vandet.

Lang-muth, f. ud. pl. Langmodighed, c.; —müthig, aj. langmodig; —müthigkeit, f. ud. pl. Langmodighed, c.; —ohr, n. -es -e (ikke -en), Langøre, c.; —sam, aj. langsom; —samkeit, f. ud. pl. Langsomhed, c.; —schub, m. -es -übe, s. Kegelschub; —sichtig, aj. langsynet; —stroh, n. -es ud. pl. Langhalm, c.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Langvogn, c.; —weilen, v. a. kede; —weilig, aj. langvarig, seendrægtig; kedsommelig; —weiligkeit, f. ud. pl. L—hed, S—hed, K—hed, c.; —wierig, aj. langvarig (især om ubehagelige Ting); —wierigkeit, f. ud. pl. Langvarighed, c.

Lange (länger, längst), av. længe, lang Tid; aufs längste, i det længste, i det seneste; fig. til at betegne Udtrykkets Forstærkelse: was fragst du —? langt fra, ikke nær: sie sieht — nicht so schön aus; vist, dog engang: ihr giebt mir eure Tochter — doch; tilstrækkelig: es ist — gut für mich; endog, om ogsaa: wenn ich — hingehe.

Länge, f. ud. pl. Længde, c.; in die — el. nach der — spalten, paa langs, efter Længden; fig. Tidens Længde: etw. in die — ziehen, trække i Langdrag.

Langen, v. 1) n. m. h. række, strække sig, naae, være tilstrækkelig, forslaae, være nok til; d. T. blive længere. 2) a. tage; d. T. Eim. etw. —, give, række, lange; fig. gaae hen og hente el. bringe.

Längen, v. a. blot d. T. gjøre lang, udvide i Længden.

Längen-maß, n. -es -e, Længdemaal, n.; —säge, f. -n, Langsav, c.

Langeweile, f. bedre lange Weile, ud. pl. d. T. en lang Tid; fig. Kedsomhed, Kedsommelighed, c.

Länglich, aj. langagtig; —rund, aj. aflang, oval.

Längs, præp. med Gen. el. Dat. langs med: — des Weges el. — dem Wege.

Längst, av. for længe siden.

Längstens, av. i det længste, i det seneste.

Langweile, s. Langeweile.

Lanke, f. -n, Side, c.; (hos Fiskerne) den Side af Vandet, hvor der maa fiskes; (Nordt.) Laaret paa et Dyr.

Lanne, f. -n, (n. St.) Gaffelvognstang, c.

Lanste, m. -n -n, (i Slesvig) Fæstebonde, c.

Lanze, f. -n, Landse, c., Spyd, n.; —nförmig, aj. landseformig; —nknecht, m. -es -e, Landseknægt, c.; —ner, m. -s, Landsener, c.

Lanzette, f. -n, Lancette, c.; —nförmig, aj. lancetformig.

Lapp, 1) aj. n. St. d. T. for schlaff. 2) m. (Lappe) -en -en, Laps, c.

Lappe, m. -n -n, Laplænder, c.

Lappen, m. -s pl. s. sg. (Dim. Läppchen, n. -s pl. s. sg.) Flip, Øre—, c.; Lap, Pjalt, Klud, c.; et Stykke Tøi el. Lerred af bestemt Størrelse; især hos Jægerne.

Lappen, v. a. lappe, flikke.

Lapperei, f. -en, Lappalie, f. -n, Lumperi, (foragt.) Lapperi, n.; en ubetydelig, uvigtig Ting, Bagatel, c.

Läppern, v. 1) n. m. h. slubre, nippe, drikke med Tungen. 2) den Garten, bespeile; sich, fig. dynge sig op lidt efter lidt.

Läpperschuld, f. ud. pl. Klatgjeld, c.

Läppicht, aj. som ligner Lapper; flet og bled.

Läppig, aj. lappet, pjaltet.

Lappinn, f. -en, Laplænderinde, c.

Läppisch, aj. lapset, lapseagtig; eine —e Rede, flau, barnagtig.

Lärche, f. -n, —nbaum, m. -es -äume, Lærketræ, n.

Laren, pl. ud. sg. Husguder.

Lärm, m. -es el. —en, m. -s ud. pl. Støi, Larm, Alarm, Tummel, c.; Opløb, n.; —en, v. n. m. h. larme, støie, gjøre Tummel; —glocke, f. -n, Stormklokke, c.

Larve, f. -n, Maske, c.; vulg. Fjæs, n.; Insectlarve, Puppe, c.; —ngesicht, n. -es -er, styg Fjæs.

Lasche, f. -n, Kile, c. (i et Ærme); Lommeklap, c.; et indfældet eller paasyet Stykke; Skoren, c.; en Søm, en Syning paa Læder; —n, v. a. laske, forsyne med Kile, med Rem; vulg. prygle En dygtig af, krabaske.

Lase, f. -n, Leerkrukke med Hank og Tud.

Laß (lasser, lassest), aj. mat, træt, mødig, kraftløs; doven; indolent; —heit, f. ud. pl. Træthed, Mødighed, Kraftløshed, Mathed, Ladhed, Dovenskab, c.

Laß-becken, n. -s pl. s. sg. Aareladebækken, n.; —binde, f. -n, Aareladebind, n.; —dünkel, m. -s ud. pl. (forald.) indbildt Klogskab, Selvklogskab, høi Mening om sig selv; —eisen, n. -s pl. s. sg. Lancette, c.

Lasse, m. -n -n, afgiftspligtig Undersaat.

Lassen, v. i. n. m. h. lade: have en udvortes Skikkelse, paa denne eller hiin Maade falde i Øinene; blot i tredie Person: das läßt schön, klæder smukt; das läßt ihm nicht gut, passer, skikker sig ikke; ikke hindre, forholde sig lidende; Einen gehen —, lade gaae; ich habe mir sagen —, har ladet mig sige. Ofte staaer det ogsaa overflødigt: er läßt sich's wohl schmecken, det smager ham godt; fig. v. a. hvor det dertil hørende Verb. bliver underforstaaet: die Thür offen —, (nemlig staae); tillade, tilstede: enten 1) med et andet Verb. i infin. uden zu: Einen etw. befehlen —, tillade, at han befaler det (forskjellig fra Eim. etw. befehlen —, tillade, at det befales ham) el. 2) uden andet Verb.: Eim. den Vorzug —; das muß man ihm —, det maa man lade, indrømme ham; Einen hinaus, herauf rc.; fig. forlade, und—, efter—: das Böse —; sein Thun und Lassen, hans Maade at handle paa; være muligt, raadeligt, gjørligt, blot i tredie Person: sein Betragen läßt das erwarten; ligel. med sich: das läßt sich nicht sagen; befale, foranstalte en Ting, foraarsage, at den skeer: Einen etw. sehen —; ich lasse dir sagen, jeg foranstalter, at der bliver sagt til dig; ich lasse dich sagen, jeg tillader, at du siger; ich lasse dir ein Buch vorlesen, forelæse for dig; ich lasse dich ein Buch vorlesen, tillader, at du forelæser den; (foræld. og digter.) forlade: ich lasse dich nicht.

Lässig, aj. mat, træt, mødig, lad, doven; —keit, f. ud. pl. M—hed, T—hed, M—hed, L—hed, c.

Last, f. -en, Last, Byrde, Tyngde, c. ud. pl.; Byrde; Afgift; fig. Besvær, Besværlighed, c. ud. pl.; Skibslast, c.; et vist Maal, pl. f. sg. f. Ex. til Skibs: en Last (12 Tønder); Eim. etw. zur — legen, (foræld.) til Last (som Ufuldkommenhed, Mangel, Forseelse).
Lastbar, aj. lastbar, som bærer el. kan bære Byrder.
Lasten, v. n. m. h. tynge, hvile tungt paa.
Laster, n. -s pl. f. sg. Last, Brøde; d. T. ofte: Feil, Lyde, Udyd, c.
Lästerer, m. -s pl. f. sg. grov Bagtaler, Spotter, Skumler, c.
Lasterfrei, aj. fri for Last; feilfri.
Lasterhaft, aj. lastefuld, lastværdig; —igkeit, f. ud. pl. L—dhed, L—ghed, c.
Lästerlich, aj. skumlende, forargelig, som er grundet i el. ligner grov Bagtalelse; d. T. skammelig.
Lästern, v. a. Einen el. etw., krænke, vanære, forhaane, paa en grov Maade bespotte, skumle, bagtale.
Lästerrede, f. -n, bespottelig, fornærmelig Tale; Bagtalelse, c.
Lästerschrift, f. -en, Skandskrift, n., Pasquil, c.
Lästerung, f. -en, grov Bagtalelse, Bespotten, Forhaanen.
Lästig, aj. til Besvær, meget besværlig; —keit, f. ud. pl. megen Besværlighed.
Lastschiff, n. -es -e, Lastskib, Transportskib, n.
Lastthier, n. -es -e, Lastdyr, n.
Lastträger, m. -s pl. f. sg. Lastbærer, Drager, c.
Lasur, 1) m. -s pl. om flere Slags —e, f. Azur. 2) f. el. —farbe, f. lazurblaa Farve; Ultramarin.
Latein, n. -es ud. pl. Latin, c., det latinske Sprog; —er, m. -s pl. f. sg. Latiner, c.; —isch, aj. latinsk.
Laterne, f. -n, Laterne, Lygte, c.; fig. en Indretning paa en Skorsteen, som forhindrer, at Vinden ikke driver Regen tilbage; et lidet Taarn paa en italiensk Kuppel; —nträger, m. -s pl. f. sg. Lygtedrager, c. (Insect).
Lätsch, m. -es -e, el. Lätschel, m. -s pl. f. sg. (n. St. d. T.) et dvask Menneske.
Latsche, f. -n, Slæber (i Dansk mest pl.), nedtraadte Skoe; vulg. en Steig; —n, v. n. m. h. slæbe, gaae med Slæber; vulg. gaae; —r, m. -s pl. f. sg. Sjokke, Slæbhat, c.
Latschig, aj. slæbende, sjokket; ein —er Mensch, sjusket; ein —es Wetter, sjasket.
Latte, f. -n, Lægte, tynd Stage, c.; mit der — laufen, være naragtig, letsindig, løbe med Limstangen; (i Skovv.) et ungt, rankt Træ; fig. Stage, c. (et heit, magert Menneske.)
Latten, v. a. lægte, belægge med Lægter; —ttung, f. ud. pl. Lægten, c.
Lattich (Lattig), m. -es -e, (n. St.) Laktuk, c., —salat, c.
Latwerge, f. -n, Latverge, c.
Latz, m. -es -ätze, (Dim. Lätzchen, n. -s pl. f. sg.) Smække, c. (paa Fruentimmerklæder); Buxeklap, c.; d. T. Corset, Livstykke, n., Brystdug, c.
Lau, aj. lunken; fig. koldsindig, meget ligegyldig; —igkeit, d. T. —lichkeit, f. ud. pl. L—hed, K—hed, c.; —blütig, aj. phlegmatisk; —blütigkeit, f. ud. pl. Phlegma, c.; —gläubig, aj. lunken i Troen, indifferent; —lich, aj. lidt lunken; —warm, aj. d. T. lunken.
Laub, n. -es ud. pl. Løv, n.; fig. (hos Konstnere) Løvværk, n.; (paa tydske Kort) Spader, c.
Laub-frosch, m. -es -ösche, Løvfrø, c.; d. T. spottende: en Jæger; —holz, n. -es -ölzer, Løvtræ, n. (modsat Naaletræ); en Skov af Løvtræer; —icht, aj. løvlignende; løvhytteagtig; —ig, aj. løvfuld, som har meget Løv; —thaler, m. -s pl. f. sg. Løvdaler, c. (1 Daler og 12 Groschen); —werk, n. -es -e, Løvværk, n.
Laube, f. -n, Løvhytte, c., en foroven bedækket, men paa Siderne aaben Deel af en Bygning; (fordum) Forstue, c., Galleri, n., Hal, c.
Lauberhütte, f. -n, Løvhytte; især: Løvsal, c.; —nfest, n. -es ud. pl. Løvsalsfest, c.
Lauch, m. -es -e, Løg, n.; —farbe, f. ud. pl. Løgfarve, c.; —farbig, aj. løgfarvet; —grün, aj. løggrøn.
Lauen, v. n. m. h. være eller blive lunken.
Lauer, 1) m. -s ud. pl. (i Viinegne) en ringe Drik, som tilberedes af det udpressede Qvas. 2) f. ud. pl. Luren, Luur, c., Baghold, n.; sædv. med auf: auf der — stehen.
Lauerer el. **Laurer**, m. -s pl. f. sg. Lurer, c.
Lauern, v. n. m. h. lure: auf eine bequeme Gelegenheit —; lytte: an der Thür —; vente: auf Jemandes Tod —; eftertragte: Eim. auf den Dienst —.
Lauf, m. -es -äufe, Løb, n. (hurtig Bevægelse) mest ud. pl.; (Jagtsp.) alle firføddede, vilde Dyrs Been, pl. ogsaa: die Läufte; Løb, n. (det, hvorpaa en Ting løber) f. Ex. paa et Gevær; fig. Løb, n., Gang, Fremgang, c.; der — der Natur.
Lauf-bahn, f. -en, Løbebane, c.: at løbe Væddeløb paa; fig. Carriere, c.; ofte for: Liv: er nähert sich dem Ende seiner —; —band, n. f. Gängelband; —bohne, f. -n, Stangbønne, c.; —feuer, n. -s pl. f. sg. Løbeild, c.; —graben, m. -s -äben, Løbegrav, c.; —käfer, m. -s pl. f. sg. Løber, c. (Insect); —paß, m. -sses ud. pl. Løbepas, n.; —zeit, f. -en, Løbetid, Parringstid, c.
Laufel, f. -n, (Jagtsp.) Spor af Agerhøns, Ryper, 2c.
Laufen, v. i. 1) n. m. f. løbe (med Fødderne); (d. T. n. St. f. Ex. i Berlin) gaae, hvorimod istedetfor laufen siges rennen; undert. med Acc. til Betegnen af Rummet, man gjennemløber, og Tiden: seinen Weg (seines Weges) —; den ganzen Tag —; das Pferd läuft einen guten Trab; (om forskjellige livløse især flydende Ting) løbe, flyde: das Faß läuft; (i Bjergv.) gaae; bære; fig. løbe bort, undflye: aus dem Dienste —; nach etw. —, gjøre sig ivrig Umage for; Gefahr —, komme i Fare for; wider die Wahrheit —, være imod; das Gebirge läuft nach Morgen, d. T. strækker sig; im —den Jahr, indeværende; der —de Preis, nærværende. 2) n. m. h. (deg ogsaa m. f.) (om Hunde og Grævlinger) løbe, parre sig. 3) a. med sich: sich müde —, løbe sig træt; ich habe mir die Füße wund gelaufen; ich habe mich wund gelaufen.
Läufer, (Sydt. ogsaa Laufer) m. -s pl. f. sg. Løber, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); (i Musiken) Løb, n., Roulade, c. (der Lauf).
Läufig, aj. (i Sammens.) som har et vist Løb; (om

Dyr, især Hunde) lebelysten; **vulg. läufisch;** d. T. for geläufig.

Läufling, m. -es -e, Overløber, Deserteur, c.

Läugbar, aj. som kan negtes.

Lauge, f. -n, Lud, c.; —n, v. 1) a. lude, byge, lægge i Lud; flaae koghedt Vand paa Noget, for at berøve det visse opløselige Dele. 2) n. m. h. blot fig. smage af Fadets friske Træ; —nartig el. —nhaft, d. T. laugicht el. laugig, aj. som i Lugt og Smag ligner Lud; alcalisk; —nsalz, n. -es ud. pl. Ludsalt, Potaske, c. (Planteludsalt til Forskjel fra mineralsk Ludsalt; begge Arter hedde ildbestandig Ludsalt til Forskjel fra flygtig Ludsalt, Ammoniak).

Läugnen, v. a. eine S., negte, fornegte; (forald.) dølge, skjule, fortie.

Läugner, m. -s pl. s. sg. Negter, For—, c.

Lauigkeit og laulich, s. Lau.

Lauling, m. -es -e, et lunkent, ligegyldigt Mske., Indifferentist, c.

Laune, f. -n, Lune, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); Nykke, c.; gute, üble —, godt, ondt Humeur; —nhaft, aj. lunefuld.

Launig, aj. lunefuld, især: lystig, spøgefuld.

Launisch, aj. d. T. som har Luner, knarvorn, fortrædelig, vranten.

Laurerei, f. -en, Lureri, n.

Laus, f. -äuse, (Dim. Läuschen, n. -s pl. s. sg.) Luus, c.

Lausche, f. ud. pl. Luur, Luren, c.; —n, v. n. m. h. lytte; lure: an der Thür —; leie, lure, ligge halvsovende; —r, m. -s pl. s. sg. Lurer, c.

Lausekerl, m. -s -e, luset (jammerlig, sløddéragtig) Karl.

Läuse-kamm, m. -es -ämme, Tætkam, c.; —krankheit, f. ud. pl. Lusesyge, c.; —salbe, f. -n, Lusesalve, c.

Lausen, v. a. vulg. luse, lyske, pille Utøi af; er hat mir den Beutel gelauset, lysket, bedraget fra; vulg. lugte; d. T. nøle, være seendrægtig; dovne.

Lauser, m. -s pl. s. sg. Lusepiller, c.; fig. vulg. Slidenso, c.; en ækel Gnier.

Lausig, aj. luset, vulg. fuld af Luus; fig. i høieste Grad fattig og foragtelig; fig. karrig.

Laut, aj. lydelig, høi; især meget høi; fig. blot som av. offentlig, bekjendt; —werden, rygtes.

Laut, m. -es -e, Lyd, Klang, Røst, Stemme, c.; fig. Indhold af en Tale el. et Skrift; forald. og nu blot som præp. med Gen. i Følge (om Udsagn): — des Befehles; — dieses Briefes, som dette Brev lyder; undert. ogsaa med Dat., naar et Subst. ud. Adject. følger efter: — Briefen, — Berichten.

Lautbar, av. hørlig; offentlig, bekjendt; — werden, rygtes.

Laute, f. -n, Lut, Cithar, c.

Lauten, v. n. m. h. lyde, klinge; ogsaa fig.: der Brief lautet so; auf dieses — seine Worte, sigte; wie lautet es? hvorledes staaer det?

Läuten, v. a. ringe: man läutet die Glocken, und sie lauten; sie werden geläutet; zur Kirche, zum Grabe läuten; Feuer —, kleme.

Lautener el. Lautner, m. -s pl. s. sg. Lautenist, m. -en -en, Lutenist, Lutspiller, Cithar—, c.

Lauter, aj. ublandet, uforfalsket; ofte for: puur, reen, lutter, bare; ogsaa fig.: die —e Wahrheit; fig. d. T. som av. lutter; intet uden; ganske og aldeles; all; (forald.) klar, blank; —keit, f. ud. pl. Ub—hed, Uf—hed, Puurhed, Reenhed, c.

Lauterer, m. -s pl. s. sg. Ringer, Klokker, c.

Läutern, v. a. luttre, rense, klare; (i Retssp.) forlange af Dommeren Forklaring paa el. Formildelse i en Dom, der er dunkel el. synes ubillig; d. T. ogsaa leuteriren; —rung, f. -en, Luttren, Rensen, Klaren, c.

Lautlos, aj. lydløs.

Lauwarm, aj. d. T. lunken.

Lauwine (Lawine, Lauine), f. -n, Lavine, c.

Lava (Lave), f. ud. pl. Lava, c.

Lavement (l. —mang), n. -s -s, s. Klystier.

Lavendel, m. -s ud. pl. Lavendel, c.

Lavette, f. s. Laffette.

Lavezstein, m. -es -e, s. Tof.

Laviren, v. n. m. h. (i Søsp.) lavere; fig. d. T. være betænksom; oppebie Leiligheden.

Laxanz, f. -en, Laxativ, n., Laxativ, n.

Laxiren, v. d. T. 1) n. m. h. laxere, purgere. 2) a. bevirke Laxeren.

Lazareth, n. -es -e, Lazareth, n.

Lebehoch, n. (indecl.) Vivatraab, n.

Leben, v. n. m. h. leve, have Liv; fig. zu — wissen, vide at opføre sig anstændigt el. at gjøre sig tilgode; nichts zu — haben, d. T. intet have at spise og drikke; zu — haben, have sit gode Udkomme; Eim. zu Willen —, leve efter Ens Forskrift; der Hoffnung, des Zutrauens —, i det Haab, den Tillid; für die Seinigen — el. den Seinigen —; dem Geschäfte —; (digter.) ein Leben —, leve, føre.

Leben, n. -s pl. s. sg. Liv, n., sjeld. med pl.; fig. Levnet, n., Levemaade, c., ud. pl.; Levnetsbeskrivelse, c., Liv og Levnet, n.; d. T. Uro, Larm; Ting, man især elsker, ud. pl.; diese Speise ist mein —; et Konstværk har Liv (Leben), naar Handlingen, man vil fremstille, er stærkt og tro fremstillet; am — seyn, være i Live.

Leben-lang, n. (indecl.) det hele Liv igj—; —leer, aj. uden Liv, tomt paa Liv; —los, aj. s. Leblos.

Lebendig, aj. levende, i Live, som har Liv; livaglig; fyrig, virksom; ein —er Zaun, levende Gjerde; —es Wasser, altid rindende; —er Kalk, ulædsket; —keit, f. ud. pl. Liv, n., Livelighed, Fyrighed, c.; die —keit der Erkenntniß, den Egenskab ved samme, formedelst hvilken den virker paa Villien; —machung, f. ud. pl. Levendegjørelse, c.

Lebens-art, f. -en, Levemaade, c.; —gefahr, f. -en, Livsfare, c.; —gefährlich, aj. livsfarlig; —geister, pl. ud. sg. Livsaander; —groß, aj. i Legemsstørrelse; —größe, f. ud. pl. Legemsstørrelse, c.; —jahr, n. -es -e, Leveaar, n.; —kraft, f. ud. pl. Livskraft, c.; —lang, aj. paa Livstid, saa længe man lever; —länge, f. ud. pl. Livets Længde; —länglich, aj. paa Livstid; —lauf, m. -es -äufe, Liv, n., Levetid, c., Levnetsløb, n., Levnetsbeskrivelse, c.; —lust, f. ud. pl. Livslyst, Levelyst, c.; —lustig, aj. levelysten; —mittel, n. -s især pl. s. sg. Levnetsmiddel, Nærings—, n.; —müde, aj. træt af

Livet; —strafe, f. -n, Livsstraf, c.; —unterhalt, m. -es ud. pl. Livsunderhold, n., Livets Ophold; —wandel, m. -s ud. pl. Levevandel, c., Levnet, n.; —wasser, n. -s pl. om flere Slags f. sg. destilleret Brændeviin, Aqvavit, n.; —zeit, f. s. Lebtage.

Leber, f. -n, Lever, c.; —flecken, m. -s pl. f. sg. Fregne, Hedeblegn, c., en leverbruun Plet, især paa Huden af det menneskelige Legeme; —kraut, n. -es -äuter, Navn paa forskjellige Urter, som bruges mod Leversyge; —reim, m. -es -e, Leverriim, n. (et Slags Skjemtevers); —wurm, m. -es -ürmer, Ikten (en flad Indvoldsorm især i Faar), Leversnyltren.

Lebewohl, n. -s ud. pl. Levvel, Farvel, n.

Lebhaft, aj. levende, fyrig, munter; rask; ogsaa fig.: ein —er Verstand; ein —er Gedanke; eine —e Farbe; —igkeit, f. ud. pl. Liv, n., F—hed, M—hed, R—hed, c.

Lebkuchen, m. -s pl. f. sg. (Sydt.) Peberkage, c.

Leblos, aj. livløs; —igkeit, f. ud. pl. L—hed, c.

Lebtage, pl. ud. sg. d. T. blot med mein, dein, sein &c., for: Lebenstage, —zeit, Levedage, —tid, Livsdage, —tid, c.

Lebzeiten, pl. ud. sg. d. T. og blot med bei: bei meinen —, saa længe jeg lever, i min Levetid.

Lechzen, v. n. m. h. blive læk, revne, sprække (af for stærk Tørke); tørste i høi Grad; føle brændende Tørst; snappe efter Veiret af Tørst; fig. føle den høieste Grad af Begjerlighed efter; smægte.

Leck, aj. (d. T. især Nordt.) læk, som lækker.

Leck, m. -es -e, (Sydt. —e, f.) Læk, Revne, Spalte, c., især i et Skib.

Lecken, v. 1) a. slikke: die Teller; an etwas; d. T. lyste meget. 2) n. m. s. lække, flyde draabeviis af et Fad. 3) n. m. h. rinde: —de Augen; d. T. løbe: die Lichter —; s. Läcken.

Lecker, aj. lækker, meget velsmagende; kræsen; fig. (i Spøg) kræsen i sit Valg.

Lecker, m. -s pl. f. sg. Lækkermund, c.; fig. i Teller—, Speichel—, Tallerkenslikker, Spyt—, c.; (Sydt.) Tunge, c.; —bissen, m. -s og —bißchen, n. -s pl. f. sg. Lækkerbidsken, c.; —ei, f. især pl. -en, Lækkeri, n., Lækkerbidsken, c., lækkre Sager; —haft, aj. lækker, meget velsmagende; kræsen; —haftigkeit, f. ud. pl. Kræsenhed, c.; —heit, f. -en, Lækkerhed, c.; —maul, n. -es -äuler, og —zahn, m. -es -ähne, d. T. Lækkermund, —tand, c.

Lection, f. -en, Lectie; Underviisning, Læretime, c.

Lectüre, f. -n, Lecture, c.

Leder, n. -s pl. f. sg. Læder, n.; en af Læder tilberedt Ting; vulg. Hud, c., Skind, n.; vom — ziehen, trække fra Læderet, trække blank; —band, n. -es -ände, Læderbind, n.; —n, aj. Læder-, af Læder; fig. slet, elendig; —n, v. a. forsyne med Læder; vulg. Einen —, prygle dygtig af.

Ledig, aj. ledig, tom; fig. ledig, ubesat, ugift; fri, frikjendt, løsladt; (i Jagtsp.) slap; (i Bjergv.) reen, ublandet; —keit, f. ud. pl. L—hed, Tomhed, især: ugift Stand, c. [alene.

Lediglich, av. d. T. ganske og aldeles; blot, ene og

Lee, n. (Søsp.) Læ, c.; —wärts, av. i Læ.

Leede, f. s. Lehde.

Leene, f. -n, en Art Ahorn; (n. St.) Vildsviinsø, c.

Leer, aj. tom, læns; fig. —e Stunde, ledig, ubesat; —es Papier, ubeskrevet; —es Stroh dreschen, tærske Langhalm, gjøre unyttigt Arbeide.

Leere, f. ud. pl. Tomhed, c.; et tomt Rum.

Leeren, v. a. tømme: die Gläser —.

Leerheit, f. s. Leere.

Lefze, f. -n, (Sydt.) Læbe, c.; (Heil.) stor, uformelig Læbe, især Hundenes; læbelignende Rand.

Leg, aj. (n. St. især Nordt.) lav; fig. kraftløs, mat, sygelig.

Legat, 1) n. -es -e, Legat, n. 2) m. -en -en, Legat, pavelig Gesandt, c.

Legen, v. a. lægge: das Buch auf den Tisch; sich zu Bette; sich —, d. T. deels til Sengs, deels blive sengeliggende; ein Schloß vor die Thür; Eier —, el. blot legen, om Fugle og Insecter; fig. lægge: (hos Sejoll) styre hen; bevirke Noget; den Grund zu etw. —; Geld an etw. —; in die Lotterie—; sich auf eine S. —; Eim. das Handwerk —, d. T. forbyde, forhindre ham, at drive hans Haandværk; forhindre ham i at opnaae en Hensigt; sich —, efterlade, ophøre.

Legende, f. -n, Legende, c.

Legezeit, f. ud. pl. Liggetid, c.

Legion, f. -en, Legion, c.; fig. en stor, ubestemt Mængde.

Legiren, v. a. legere, testamentere; (i Myntv.) legere.

Lehde, f. -n, et øde, udyrket Stykke Land; Brakmark, c.

Lehen (**Lehn**), 1) n. -s pl. f. sg. Laan; Lehn, n. 2) pl. ud. sg. Forlehning, c.

Lehen-bar (**lehnbar**), aj. som er i Stand til at bortforlehne; lehnspligtig; —brief (ogsaa Lehn—, Lehens— el. Lehns—), m. -es -e, Lehnsbrev, n.; —geld, n. -es -er, Lehnspenge; —haft (lehnhaft), s. —bar; —herr (ogsaa Lehn—, Lehens— el. Lehns—), m. -n -en, Lehnsherre, c.; —mann (ogsaa Lehn—, Lehens— el. Lehns—), m. -es -leute (om begge Kjøn), Lehnsmand, c.; —recht el. Lehn—, n. -es -e, Lehnsret, c.; —träger el. Lehn—, m. -s pl. f. sg. En, som i en Andens Navn modtager Lehn, og paa hans Vegne opfylder Lehnspligterne; —waare, f. s. —geld.

Lehm, m. -es ud. pl. Leer, n., Leerjord, c.; —en, v. a. kline, udfylde med Leer; —ern, aj. Leer-, af Leer; —grube, f. -n, Leergrube, Leergrav, c.; —icht, aj. som ligner Leer; leeragtig; —ig, aj. leret; —wand, f. -ände, Leervæg, c.

Lehn-bett, n. -es -e, et for Solen skraat Bed op til en Muur; —brett, n. -es -er, Lænebræt, n.; —kutsche, f. -n, Hyrevogn, c.; —lakei, m. -en -en, Leietjener, c.; —sessel, m. -s pl. f. sg. og —stuhl, m. -es -ühle, Lænestol, c.

Lehne, aj. d. T. skraa, brat, steil; mager, tynd; (Sydt.) lind, blød.

Lehne, f. -n, Brink, Skrent, c.; Rækværk, Rygstød, n.; Læne, Rækværk, n.; den Deel paa en Ting, hvortil man læner sig; (n. St. d. T.) Skraahed, c. ud. pl.

Lehner, m. (forældt og n. St.) Laaner; s. Leiher.

Lehnen, v. 1) n. m. h. være skraa, berøre i en skraa Stilling; afhænge som Lehn af En: das Gut lehnet dem Fürsten; ligel. være forpligtet til at svare Lehnsvare, især Renter. 2) a. eine S. el. sich auf el.

an etw. —, læne, sætte i en skraa Stilling op til; von Eim. etw., laane, borge; d. T. men urigtigt for leihen.

Lehr-art, f. -en, Læremaade, c.; —begierde, f. ud. pl. s. Lernbegierde; —begierig, aj. s. lernbegierig; —begriff, m. -es -e, Lærebegreb, n.; kort Begreb af en Lære; især hele Omfanget af Troessandhederne; —brief, m. -es -e, Lærebrev, n.; —bursch, m. -es -e, Læredreng, c.; s. Jägerbursche; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Lærebygning, c., System, n.; —gedicht, n. -es -e, Læredigt, n.; —geld, n. -es -er, Lærepenge; fig. — — geben, give Lærepenge, blive klog af Skade; —jahr, n. -es -e, Læreaar, n.; —junge, m. -n -n, Læredreng, c.; —ling, m. -es -e, (om begge Kjøn) Lærling, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Læremester, c.; —meisterlich, aj. hovmestererende; —prinz, m. -en -en, (Jagtsp.) den, der lærer Jagtvidenskaben fra sig; —reich, aj. lærerig; —satz, m. -es -ätze, Læresætning, c.; Theorema, n.; —stand, m. -es ud. pl. Lærestand, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Lærestol, c., Catheder, n.; —stunde, f. -n, Læretime, c.; jævn. Stunden.

Lehre, f. -n, Lære, Lærdom, c.; (hos Haandv.) Lære, c.: in der — stehen; Model, Form, c., Mønster, n. (at danne Noget efter).

Lehren, v. a. lære (give Underviisning). Naar Tingen, som læres, enten slet ikke staaer derved el. kun er udtrykt ved et Infinitiv, saa bruges — altid med Personen i Acc.: ich lehre einen Knaben; ich lehre dich lesen, tanzen; men staaer Tingen, som læres, udtrykt ved et Substantiv, saa staaer dette i Acc. og Personen rigtigst i Dat., og ikke, som hos nogle, især hos alle ældre Skribenter, ogsaa i Acc.: ich lehre dir den Fischfang. Ich habe ihn schreiben — (ikke gelehrt).

Lehrer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Lærer, (—inde), c.

Lei, n. -es -e, (n. St.) Laag, n., Skjerm, c.

Leib, m. -es -er, Legeme, n.; Krop, c.; Underliv, n.; fig. Personen selv, især i Sammens.: Leibarzt, —schneider 2c.; Liv, n. (i Klæder), d. T. Leibchen, n. -s pl. s. sg.; (undert.) Liv, n. ud. pl.: bei —e nicht, saa kjært som Livet er dig; bei lebendigem —, bei Leibes Leben, i levende Live; gesegneten —es seyn, være frugtsommelig; gut bei —e seyn, være godt ved Magt, være fed; s. Leib.

Leib-arzt, m. -es -ärzte, Livlæge, c.; —binde, f. -n, Livbaand, Skjærf, n.; —buch, n. -es -ücher, Livbog, c. (som man særdeles ynder); —eigen, aj. livegen, vornedz; —eigenschaft, f. ud. pl. Livegenskab, Vornedskab, n.; —eigenthum, n. -es ud. pl. Vornedret, c.; —eserbe, m. -n -n, Livsarving, c.; —esfrucht, f. ud. pl. Livsfrugt, c.; —esstrafe, f. -n, Legemsstraf, corporlig Straf, c.; —eskraft, f. -äfte, Legemskraft, c.; aus —eskräften, af alle Livsens Kræfter; —esübung, f. -en, Legemsøvelse, c.; —farbe, f. -n, Livsfarve, c. (som man især ynder); Kjødfarve, Incarnat, c.; —gedinge, n. -s pl. s. sg. Livgeding, c., en bestemt, betinget Underholdning for Livstid, Pension, c.; —haft el. —haftig, aj. legemlig; fig. livagtig, virkelig, sand, haandgribelig; —ig, aj. d. T. vel ved Magt, tyk og fed; lasket (især om Dyr); —lich, aj. legemlig; ein —er Eid, corporlig, personlig; ein —er Bruder, kjødelig; —rente, f. mest pl. -n, Livrente, c.; —rock, m. -es -öcke, Kjole, Liv—, c.; —stuhl, m. -es -ühle, (i det anstændigere Sprog) Natstol, c., Natskriin, n.; —wache, f. -n, Livvagt, c.; —zucht, f. s. —gedinge.

Leiben, v. n. m. h. d. T. undert. wie er leibt und lebt, saa livagtig, som han gik og stod.

Leich, n. -es -e, en jævn Plads til Keglespil; et Maal, der løbes til ved Boldspil, Væddeløb 2c.; s. Laich.

Leichdorn, m. -es -örner, Liigtorn, c.

Leiche, f. -n, Liig, dødt Legeme, n. (sær og ved Begravelsen).

Leichen-begängniß, n. -sses -sse, Liigbegængelse, c., som kaldes das —gepränge, naar særdeles Pragt er forbunden dermed, og uden det die —bestattung; —begleitung, f. -en, Liigfølgen, c.; Liigfølge, n.; —bitter, m. -s pl. s. sg. Bedemand, c.; —essen, n. -s ud. pl. Begravelsesgilde, c.; —haft, aj. liigagtig; —öffnung, f. -en, Liigs Aabning, Section, Obduction, c.; —predigt, f. -en, Liigprædiken, c.; —stein, m. -es -e, Liigsteen, c.; —tuch, n. -es -ücher, Liigklæde, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Liigvogn, c.; —zug, m. -es -üge, Liigfølge, Liigtog, n.

Leichnam, m. -es -e, Liig, dødt Legeme, n. (oprindelig: et Menneskes Legeme, dødt el. levende, derfor endnu i Spøg: seinen — pflegen, pleie sin Krop).

Leicht, aj. let, ikke tung; fig. tynd (om Klæder); das Herz ist —, naar det er frit for Græmmelse og Sorg; uden Møie, uden Anstrengelse, som har liden indvortes Styrke; utvungen; hurtig, uden Anstrengelse: —tanzen; d. T. letsindig, ubestandig: eine —e Person; som av. d. T. snart, kun; nicht —, meget sjelden, vanskelig.

Leicht-fertig, aj. letfærdig; —fertigkeit, f. -en, L—hed, c.; —gläubig, aj. lettroende; —gläubigkeit, f. ud. pl. Lettroenhed, c.; —hörig, aj. lydhør; —igkeit, f. ud. pl. Lethed, Nemhed, c.; —lich, av. let, letteligen; —sinn, m. -es ud. pl. Letsind, n.; Letsindighed, c.; —sinnig, aj. letsindig; —sinnigkeit, f. -en, Letsindighed, c.

Leid, av. gjøre ondt for, fortryde, bedrøve: es ist, wird, thut mir — für dich, um sie.

Leid, n. -es ud. pl. Sorg, Græmmelse, Kummer, Bedrøvelse, c.; Fortræd, Fornærmelse, Uret, c.: Eim. etw. zu —e thun el. ihm -es thun; sich ein —es thun, d. T. ombringe sig; Sorg for en Død; fig. d. T. og sjeld. Had, n., Uvillie, c.

Leid-bitter, m. (n. St.) s. Leichen—; —kleid, n. -es -er, (n. St.) Sorgeklædning, c.; —lich, aj. taalelig, udholdelig, lidelig; fig. middelmaadig, temmelig, saa nogenlunde; —lichkeit, f. ud. pl. T—hed, U—hed, M—hed, c.; —tragend, aj. sørgende, som bærer Sorg; —wesen, n. -s ud. pl. d. T. Elendighed, Jammer, Ynk, stor Sorg, c.

Leiden, v. i. 1) n. m. h. lide, udstaae, taale; an der Gicht —; das Haus hat gelitten; die —de Form der Zeitwörter, den passive. 2) a. lide, tillade, tilstede; sie — Noth; die Sache leidet keinen Verzug; lade skee, overse, ikke hindre, see gjennem

Fingre med. [delse, c.
Leiden, n. -s pl. s. sg. Liden, Taalen, Kummer, Li-
Leidens-becher, m. -s pl. s. sg. Lidelsesbæger, n.; —gefährte, m. -n -n, L—kammerat, c.; —geschichte, f. -n, L—historie, Passionshistorie, c.; —woche, f. L—uge, c., den stille Uge; —voll, el. leidenvoll, aj. L—fuld.
Leidenschaft, f. -en, Lidenskab, c.; Sindsbevægelse, Affect; c.; —lich, aj. lidenskabelig; —lichkeit, f. ud. pl. L—hed, c.
Leidentlich, aj. lidende; sich bei etw. — verhalten, forholde sig passiv, lade det skee; s. Leidlich.
Leider! interj. desværre! ak! — Gottes! Gud bedre!
Leidig, aj. led, styg, fæl, besværlig, ledsommelig.
Leidlich, s. Leid.
Leier, f. -n, (forældt.) Lyre, (nu) Lire, c.; fig. vulg. es ist die alte —, Sang, Historie, Snak; es ist immer eine —, et og det samme; —mann, m. -es -änner, Liremand, -spiller, c.; —n, v. a. og n. m. h. spille paa Lire; fig. tale, synge et og det samme; handle eensformigt, foretage sig Smaating.
Leihbank, f. -änke, Laanebank, Giro-Bank, c.
Leihen, v. i. a. laane, borge: Eim. etw.; Geld auf Pfänder —; (d. T. urigtigt for lehnen).
Leiher, m. -s pl. s. sg. Laaner, Udlaaner, c.
Leihhaus, n. -es -äuser, Laanehuus, Assistentshuus, n.
Leihkauf, m. -es -äufe, Lidkjøb, n.; Penge paa Haanden; Lehnspenge, c.
Leilaken, n. -s pl. s. sg. d. T. (n. St.) Sengelagen, n.
Leim, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Liim, c.; s. Lehm; —en, v. a. lime: ein Bret; das Papier —; —baum, m. -es -äume, (n. St.) Ahorn; —farbe, f. -n, Liimfarve, c.; —icht, sei som Liim; —ig, aj. som indeholder Liim; —ruthe, f. -n, (hos Fuglefængere) Liimpind, c. (en med Fugleliim overstregen Qvist); —tiegel, m. -s pl. s. sg. og —topf, m. -es -öpfe, Liimpotte, c.
Lein, m. -es ud. pl. Hør, c., Liin, n.
Lein-fink, m. -en -en, Irisk, c.; —öl, n. -s -e, Linolie, c.; —same, m. -ns ud. pl. Hørfrø, n.; —tuch, n. -es -ücher, Linklæde, Lagen, n.; —wand, f. ud. pl. Lærred, Linned, n.; —wanden, aj. Lærreds-, af Lærred; —weber, m. -s pl. s. sg. Linvæver, Linned—, c.
Leine, f. -n, (Dim. Leinchen, n. -s pl. s. sg.) Line, c., en tyk Snor.
Leinen, 1) aj. linned, Hør-, Lærreds-, af Lærred. 2) n. -s ud. pl. d. T. linned Garn, Hørgarn, Lærred, n. 3) v. a. m. h. (Nordt.) linde, tøe, tøe op.
Leiner, m. -s pl. s. sg. Snadbrand, c.
Leise, aj. let, sagte, ved sig selv; fig. som kan fornemme den svageste Lyd; —treter, m. -s pl. s. sg. Spion, c., En, som lurer; —lshörig, aj. lydhør.
Leiste, f. -n, (n. St. Leist, m. -en -en, el. Leisten, m. -s pl. s. sg.) List, Træ—, Klæde—, Rand, Bræmme, c.; (i Anatom.) Lyske, c.
Leisten, m. -s pl. s. sg. Last, Sko—, c.; —schneider, m. -s pl. s. sg. Lastemager, c.
Leisten, v. a. efterkomme, opfylde, forrette, gjøre, yde, præstere: viel —; Eim. Dienste, Hülfe, Gesellschaft —; —tung, f. ud. pl. Efterkommen, O—lse, Forrettelse, Yden, Præstation, c.
Leisten-bruch, m. -es ud. pl. Lyskebrok, n.
Leit-faden, m. -s -äden, fig. Ledetraad, c.; —hammel, m. -s -ämmel, Klokkefaar, n.; —hund, m. -es -e, (Jagtsp.) Ledehund, Spor—, Støver, c.; —seil, n. -es -e, Slagreeb, n.; Langtømme, c.; —stern, m. -es -e, Ledestjerne, c.
Leite, f. -n, d. T. et Bjergs el. en Dalles skraa Side, Skrent, Brink, c.
Leiten, v. a. lede, føre: einen Blinden —; fig. føre, an—: Einen zum Guten —.
Leiter, 1) m. -s pl. s. sg. Leder, Vei—, c. 2) f. -n, Stige, c.; Gradstok, c. (Scala) paa Thermometre, Barometre etc.; —baum, m. -es -äume, el. —stange, f. -n, Sidestykke paa en Stige; —sprosse, f. -n, Stigetrin, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Løttevogn, Høst—, c.
Leitung, f. -en, Leden, Førelse, c.
Lemming, m. -es -e, Lemming, c. (en Art Muus).
Lende, f. -n, Lend; d. T. Hofte, c., Laar, n.; —nbraten, m. -s pl. s. sg. Mørbrad, c.; —nlahm, aj. lendelam, hoftelam; (om Heste) krydslam.
Lenken, v. a. lede, styre; fig. snoe, dreie, vende: sich rechter, linker Hand —; das Gespräch auf etw. —, henvende; —kung, f. -en, Leden, Styrelse, Snoning, Dreining, c.
Lenksam, aj. beielig, regjerlig, som lader sig styre; —keit, f. ud. pl. B—hed, R—hed, c.
Lenz, m. -es -e, Vaar, c., Foraar, n.; —en, v. n. m. h. optøe, blive luun; —monat, m. -es -e, Marts Maaned.
Leopard, m. -en -en, Leopard, c.
Lerche, f. -n, Lærke (Sangfugl), c.; s. Lärche; —nnetz, n. -es -e, Lærkenet, n. (til at fange Lærker med). [Iærelysten.
Lernbegierde, f. ud. pl. Lærelyst, c.; —begierig, aj.
Lernen, v. a. lære (undervises): etw. auswendig —; eine Sprache —; etw. von Eim. —; das Kind hat erst gehen lernen (istdf. gelernt, men nu egsaa hyppigt gelernt); d. T. meget ofte, men ganske urigtigt for lehren.
Lerschen, v. n. m. h. synke, bøie sig.
Lesart, f. -en, Læsemaade, c.
Lesbar, aj. d. T. læselig, som kan læses (med Hensyn til Stilen, Forstaaeligheden el. Indholdets Anstændighed).
Lese, f. Indsamling, Indhøstning, c. ud. pl.; Læs, n. (Stikkene i nogle Kortspil) pl. -n.
Lese-buch, n. -es -ücher, Læsebog, c.; —pult, n. -es -e, Læsepult, c., Pulpet, n.; —stube, f. -n, Læsestue, c.; —zeit, f. -en, Samletid, Plukketid, Læsetid, c.; —welt, f. ud. pl. Læseverden, den læsende Deel af Folket, Publicum; —nswerth, aj. læseværdig.
Lesen, v. i. a. læse (i dette Ords Bem. i Dansk): die Messe; ein Collegium —; etw. aus Jemandes Gesichte —; samle, sanke, op—: Aehren —; fig. pille, plukke: Erbsen —, den Weinberg —; —sung, f. Læsning, c.
Leser, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Samler; Sorterer, c., den, som samler, sanker, plukker, sorterer, Læser (—inde), c.; —ei, f. ud. pl. Læseri, n., megen Læsen.

Leserlich, aj. læselig (med Hensyn til Skrifttegnene).

Letten, m. -s ud. pl. en Benævnelse paa forskjellige feie og fede Jordarter; (Sydt.) Leerjord, c.

Letter, f. sædv. kun pl. -n, Bogstav, n.; især blot det støbte og det dermed aftrykte Bogstav; Typer, Letter.

Letzen, v. a. (foræld.) glæde, fornøie, gotte sig, forlyste sig; især sich mit Eim. —, ved Afskeden endnu engang fornøie sig med En.

Letzt, aj. sidst (med Hensyn til Tid, Sted og Orden). Naar kun to Ting ere tilstede, el. naar man vil betegne den nærmest foregaaende Ting, siger man ogsaa —erer el. der —ere; zu guter —, til Slutning; til venlig Afsked; auf die —, d. T. endeligen, tilsidst, til syvende og sidst, til Slutning; —ens, av. d. T. nylig, nyligen, tilsidst; bedre: —hin (foræld. og Sydt. —lich); —erwähnt, —genannt, aj. sidstnævnt; —willig, aj. hørende til den sidste Villie, testamentarisk.

Leu, m. -en -en el. —e, m. -n -n, (digter.) Løve, c.

Leucht-bar, aj. i Stand til at lyse; —feuer, n. -s pl. s. sg. Fyr, n. (y langt); —kugel, f. -n, (i Fyrværkeri) Ildkugle, c.; —thurm, m. -es -ürme, Fyrtaarn, n.

Leuchte, f. -n, Lygte, Laterne, c., Lys, n.; blaue —, Glemmigei, c. (Blomst).

Leuchten, v. n. m. h. lyse, lysne, give Skin fra sig, glinse, fremskinne; lyse, holde Lyset for: Eim. zu etw.; bære Lyset foran: Eim. nach Hause; fig. Eim., gjøre indlysende for; (digter.) jage bort med Stokkeslag; das Wetter leuchtet, det lyner; das leuchtet Allen in die Augen, fremlyser, er indlysende for Alle; i den høiere Skrivem. ogsaa som v. a. ihr Antlitz leuchtet Liebe, straaler af.

Leuchter, m. -s pl. s. sg. Lysestage, c.; (i Spøg) en Person, som lyser.

Leuen, v. n. m. h. (Nordt.) brøle (om Hornqvæg og [Løven).

Leugnen, s. Läugnen.

Leumund, m. -es ud. pl. (foræld.) Rygte, Ry, n.; især godt Rygte, god Omtale.

Leutchen, pl. ud. sg. (d. T. blot naar man taler med Kjærlighed og Venlighed) Godtfolk.

Leute, pl. ud. sg. Folk: Mskr., uden Hensyn til Kjøn; ringe Folk; Undergivne; meine —, mine Tyende, mine Undersaatter, min Familie.

Leutenant, m. -s -e, s. Lieut—.

Leuteschen, aj. folkesky.

Leutselig, aj. vennesæl, meget venlig, saare mild, omgængelig; —keit, f. ud. pl. V—lhed, V—ghed, M—hed, O—hed, c.

Leuwagen, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Skrubbe, —kost, c.

Levante, f. ud. pl. Levanten.

Levantine, m. -s, Levantin, n.

Levit, m. -en -en, Levit, c.

Levkoje, f. -n, Levkoi, c.

Lexikon, n. -s -ika, Lexicon, n.

Lever, f. -n, s. Leier.

Libell, n. -s -e, Libel, c.

Licentiat, m. -en -en, Licentiat, c.

Licht, aj. lys: ein —es Feuer; eine —e Nacht; fig. om Farver: —es Haar; (om Forstanden, om Begreber) tydelig, klar: ein —er Begriff, ein —er Verstand; einen Wald — machen, lyse op, hugge; (i Bygningsk.) im —en, det indvendige, frie Rum; dieser Edelstein ist — gefaßt, indfattet à jour.

Licht, n. -es, (Dim. Lichtchen) 1) ud. pl. Lys, Skin, Dagslys, n., Klarhed, Lysning, c.; fig. Lys, n. (i dette Ords fig. Bem. i Dansk). 2) Lys, n., (som lyser) pl. -er: Himmelslichter, Irrlichter; die Lichter (de tændte Lys) brannten trübe; die Lichter der Kirche; (som ikke lyse) pl. -e: ein Pfund Lichte; (der Lichtzieher kann in seinem Laden viele Lichte und des Abends doch vielleicht nur zwei Lichter haben).

Licht-blau, —braun, —grau, —roth ꝛc., aj. lyseblaa, —brun, —graa, —rød ꝛc.; —form —erform, f. -en, Lyseform, c. (at støbe Lys i); —gießen, n. -s ud. pl. Lysestøben, c.; —gießer, m. -s pl. s. sg. Lysestøber, c.; —hut, m. -es -üte, Lyseslukker, c.; —knecht, m. -es -e, Lyseprost, c.; —messe, f. Kyndelmisse, c.; Mariæ Renselsesfest; —putze, f. -n og —schere, f. -n, Lysesax, c.; —scheu, aj. lyssky, som skyer Lyset; fig. som har en ond Samvittighed; —schirm, m. -es -e, Lyseskjerm, c.; —seite, f. -n, Lysside, c.; —voll, aj. meget lys; klar; fig. fuld af Tydelighed; —ziehen, n. -s ud. pl. Lysestøbning, c.; —zieher, m. -s pl. s. sg. Lysestøber, c.

Lichten, v. a. gjøre lys, opklare; fig. gjøre tydelig; einen Wald, hugge ud; (Nordt.) lette: eine Tonne, tømme; ein Schiff, udlosse; die Anker, vinde op; —tung, f. ud. pl. Letten, c.

Lichter, m. -s pl. s. sg. et lidet Fartøi, hvormed større Skibe udlosses. [Licht.

Lichterchen, n. -s pl. s. sg. d. T. for Lichtchen, s.

Lichterloh, av. d. T. —brennen, i lys Lue.

Lichtung, f. -en, Lysning, c. (især i en Skov ved at fælde Træer).

Lieb, aj. kjær, elsket: mein —er; meine —e; mein —er Freund; meine —e Freundinn; — Kind! for —es Kind! unsere —e Frau, Jomfru Maria; etwas —es haben; der, die —ste, Elskede, Kjæreste, d. T. saavel om gifte som ugifte Personer; behagelig; virkelig elskende, blot med haben, bekommen og gewinnen: Einen — gewinnen, bedre: lieben.

Lieb-äugeln, v. n. m. h. ins. kaste forelskede Øine til, lægge sin Kjærlighed til en Person for Dagen med Øinene; koketere; —chen, n. -s pl. s. sg. Kjæreste, Elskede, Pige, c.; —den, et Ord, der betyder det samme som geliebt, og hvormed fyrstelige Personer af lige Rang pleie at tiltale hverandre; —haber, m. -s pl. s. sg. Frier, Beiler, Elsker, Forlovede, Fyr, c.; Amateur, Lysthaver, c.; ofte: enhver Kjøber; —haberei, f. -en, Lysthaveri, n.; —haberinn, f. -en, Elskerinde, Amatrice, c.; —haberisch, aj. som har, som viser Lysthaveri; —kosen, v. a. vise Kjærtegn, kysse og klappe, caressere, kjæle for, holde meget af; (Mange Skribenter bruge — — som v. a. med Acc.: eine Person — —, men Andre bruge vistnok rigtigere — — som v. n. med Dat.: einer Person — —. Ogsaa bruges baade geliebkoset og liebgekoset; zu liebkosen og liebzukosen); —kosung, f. -en, Kjærtegn, n., Caressering, c.; —lich, aj. lifig, elskelig, sød, behagelig, yndig; —lichkeit, f. ud pl. L—hed, E—hed, B—hed, c.; —ling, m. -es -e, Yndling, c.; i Sammens. ogsaa

om Ting: —lingsideen, Yndlingsideer; —lingssünde, Skjødesynd, c.; —los, aj. ukjærlig; —losigkeit, f. ud. pl. Ukjærlighed, c.; —reich, aj. (blot om Mstr.) meget kjærlig, mild, bevaagen; —reiz, m. -es -e, (kun om Fruent.) Indtagenhed, Ynde, Tækkelighed, c.; —reizend, aj. indtagende, yndig, ynderig, tækkelig; —schaft, f. -en, Kjærligheds Gjenstand, Kjærlighedshandel, Inclination, c.; —werth, aj. (foræld.) i Brevstiil for lieb und werth, kjær og dyrebar.

Liebe, f. ud. pl. Kjærlighed, Elskov, c.; —lei, f. -en, Elskeri, Lefleri, n.; —voll, aj. kjærlig, kjærlighedsfuld.

Liebeln, v. n. m. h. elske legende, caresere, lefle.

Lieben, v. 1) a. Einen; etw., elske, have Kjærlighed til, holde meget af. 2) n. m. h. (fordum) behage: was Eim. liebt; (nu) elske, være forlibt: sie hat viel geliebt.

Liebenswerth og —würdig, aj. elskværdig; —würdigkeit, f. -en, Elskværdighed, c.

Lieber, 1) av. kjærere, hellere; snarere, meget meer, bedre. 2) subst. Kjære!

Liebes-brief, m. -es -e, Kjærlighedsbrev, n.; —fieber, n. -s pl. s. sg. Elskovsfeber, c.; —geschichte, f. -n, K—historie, c.; —gott, m. -es -ötter (—göttinn, f. -en), K—gud (K—gudinde), c.; —götter, pl. Amoretter; —handel, m. -s -ändel, d. T. K—handel, c.; —leute, pl. Kjærestefolk; —mahl, n. -es -ähler, K—maaltid, n.; —paar, n. -es -e, elskende Par.

Liebig, m. -es -e, (u. St.) Dompap (Fugl), c.

Lied, n. -es -er, Sang, Psalme, Vise, c., Qvad, n.; (foræld.) Led, Lem, n.

Liederlich, aj. liderlig, udsvævende; let, let bevægelig; især foragtel. om en feilagtig, let bevægelig Tilstand ved saadanne Ting, som skulde ligge fast; fig. som har ringe, lidet Værd, let; efterladende, skjødesløs, sludsket, uordentlig; —keit, f. -en, L—hed, Lethed, Efterladenhed, Skjødesløshed, Uordentlighed, c.

Lieferant, m. -en -en, og **Lieferer**, m. -s pl. s. sg. d. T. Leverandeur, c.

Liefern, v. 1) a. levere: Eim. etw.; fig. eine Schlacht —, levere, holde; er ist geliefert, d. T. leveret, tabt. 2) n. m. s. d. T. sterknes; —rung, f. -en, Levering, den overleverede Ting, især saa meget, som paa eengang leveres; Retttigheden, Forpligtelsen til at levere Noget for Penge; Leverance, c.

Liegehaus, n. -es -äuser, Qvarantainehuus, n.

Liegen, v. i. n. m. h. og s. ligge: auf dem Bette, im Bette; das Feld liegt voller Steine, der ligger en Mængde Stene paa Marken; auf den Knien —; mit Eim. im Streite —; das liegt vor Augen, er let at erkjende; es liegt nichts (viel) daran, el. es ist nichts (viel) daran gelegen, Sagen er af ingen (megen) Vigtighed; an ihm ist nichts gelegen, man behøver ham ikke; daran liegt alles, alt kommer an derpaa.

Lieger, m. -s pl. s. sg. Handelscommis, c.

Liegezeit, f. ud. pl. Liggetid, Qvarantaine, —tid, c.

Lien, f. -en, tyndt Reb, Toug, n.

Lienbaum, m. -es -äume, Ahorn, c.

Liese, 1) f. -ns -n, d. T. forkortet for Elisabeth, Elise. 2) f. -n, d. T. et spidst, lige Rør.

Liespfund, Lies—, n. -es -e, Lispund, n.

Lieutenant, m. -es -e (l. Leutnant), Lieutenant, c.

Liguster, m. -s, Liguster, c.

Lilie, f. (3 Stav.) -n, Lilie, c.; —nförmig, aj. liliedannet; —nstengel, m. -s pl. s. sg. Liliestengel, c.; —nweiß, aj. liliehvid.

Limonade, f. -n, Limonade, c.

Limone el. —onie, f. -n, Limon, c.

Linde, f. -n, Lind, c., —træ, n.; —nallee, f. -n, Lindeallee, c.; —nöl, n. -es ud. pl. Lindolie, c.

Linde, av. (foræld. og digt.) s. Gelinde; ogsaa: klam.

Lindel, n. -s pl. s. sg. (Sydt.) Linning, c.

Linderer (Lindrer), m. -s pl. s. sg. Lindrer, c.

Lindern, v. a. linde, lindre: Eines Kummer; die Strafe —, mildne; —rung, f. -en, Lindring, c.

Lindwurm, m. -es -ürmer, Lindorm, c.

Lineal, n. -s -e, Lineal, c.

Lingenkraut, n. -es, Marhalm.

Liniament, n. -es -e, Liniament, n.

Linie, f. (3 Stav.) -n, Linie, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); —nschiff, n. -es -e, Linieskib, n.; —nzieher, m. -s pl. s. sg. Rastral, c.

Liniment, n. -es -e, Liniment, n., udvortes Lægemiddel, n., Salve, c.

Link, aj. venstre: die —e Seite, (i Søsp.) Bagbord; die —e Hand, Keithaanden; zur —en, til venstre; paa venstre Side; —er Hand (Gen.) liegen; —heit, f. -en, Keitethed, c.; —isch, aj. keitet; —s, av. til venstre (Side); vrang, paa Vrangsiden; —s seyn, være keithaandet; —s schreiben, essen rc., skrive, spise rc. med Keiten.

Linnen, n. -s ud. pl. (Nordt.) linned Garn, Hørgarn, Lerred, n.

Linse, f. -n, Lindse, c.; ethvert lidet, fladtrykt, i Midten ophævet, rundt Legeme; (Sydt.) Fregne, c.; s. Linsenglas; —nförmig, aj. lindsedannet; —nglas, n. -es -äser, et til begge Sider convex slebet Glas; —nzähler, m. -s pl. s. sg. Peernittengryn, c.

Lippe, f. -n, Læbe, c.; sich auf die —n beißen, bide sig i Læberne; fig. blot i pl. Mund, c.

Liqueur (l. Likör), m. -s -e, Liqueur, c.

Lispel, m. -s, Hvisken, en blid Susen; —er, m. -s pl. s. sg. Læspende, c.; En, som læsper; —n, v. a. og n. m. h. læspe; tale sagte; d. T. hviske; (om Vinden) suse paa en behagelig Maade; (om en Bæk og om Træernes Løv) risle, hvisle.

List, f. List, Rænke, c., Puds, n.; sjeld. med pl. -en; —enreich, aj. rig paa List, meget listig.

Liste, f. -n, Liste, Fortegnelse, c.

Listig, aj. listig, snedig; —keit, f. -en, L—hed, c.

Litanei, f. -en, Litani, n.

Literator, m. -s -en, Literator, c.; —tur, f. -en, Literatur, c.

Lithograph, m. -en -en, Lithograph, c.

Liturgie, f. -n, Liturgi, c.

Litze, f. -n, d. T. Lidse, c.; —nbruder, m. -s -üder, Litsenbroder, c.

Livre (l. Liwer), m. -s -s, Livre (20 Sous).

Livree, f. -n, Livree, Liberi, n.

Lob, n. -es ud. pl. Roes, Priis, c.

Lob-begierde, f. ud. pl. Attraa, Begjerlighed efter Roes;

—begierig, aj. som er begjerlig efter Roes; roesljær; —gierig, aj. gridsk paa Roes; —gesang, m. -es -änge, og —lied, n. -es -er, Lovsang, Hymne, c.; —preisen, v. i. a. (sjeld.) lovprise; (partic. lobgepriesen, dog forekommer. men urigtigt gelobpreiset og lobpreisete for lobpries); —rede, f. -n, Lovtale, c.; —redner, m. -s pl. s. sg. Lovtaler, c.; —singen, v. n. m. h. Eim.; dem Herrn (hos nogle Digtere ogsaa med Acc.) lovsynge; —spruch, m. -es -üche, Lovtale, c.; —sucht, f. ud pl. Rosesyge, c.

Loben, v. a. og n. m. h. rose, berømme, love, prise: Einen um etw. —; d. T. ogsaa recipr. ich lobe mir das Land, jeg for min Person foretrækker det.

Lobens-werth, —würdig, aj. rosværdig; —würdigkeit, f ud pl. R—hed, c

Lobesam, (ogsaa —san) aj. (foræld.) rosværdig, priis—.

Lobeserhebung, f. -en, Lovtale, c.

Löblich, aj. rosværdig, priis—; —keit, f. ud. pl. R—hed, P—hed, c.

Loch, 1) n. -es -öcher (Dim. Löchlein, i Folkesp. Löchelchen, n. -s pl. s. sg. ogsaa pl. Löcherchen), Hul, n. 2) m. -es -e, el. —e, f. -n, (n. St.) Grændsetræ, n. (ogsaa Lochbaum), s. Lache.

Löcheln, v. a. d. T. bore, gjøre smaa Huller.

Lochen, v. a. gjøre Hul igj— el. i; det samme som lachen 1.

Löcherig, aj. hullet, som har Huller.

Locke, f. -n, Lok Haar—, c. (Dim. Löckchen, n. -s pl. s. sg.); Lokken, c. ud. pl.; Lokkefugl el. et Redskab, hvormed Fugle lokkes.

Löckeln, v. a. lægge i smaa Lokker.

Locken, v. a. lægge i Lokker; lokke: Vögel, wilde Thiere —; Einen zu sich, an sich, auf seine Seite.

Locker, aj. løs, løselig, smuldrende; tynd, utæt; fig. ødsel, liderlig, løs paa Traaden; især fig. letsindig: — leben, leve rask; —heit, f. ud. pl. Løshed, Tyndhed, Utæthed, Letsindighed, c.

Lockerling, m. -es -e, et flygtigt Mske., Libertiner, c.

Lockern, v. 1) a. slappe, løsne. 2) n. m. h. fig. løsnes, (n. St.) leve ødselt, uordentlig.

Lockicht, aj. som ligner Lokker. [Lokker.

Lockig, aj. lokket, krøllet, som har, som bestaaer af

Lockpfeife, f. -n, Lokkefløite, c.

Lockspeise, f. -n, Lokkemad, c.; ogsaa fig. om enhver Tillokkelse.

Lockung, f. -en, Tillokkelse, Lokken, c.

Lockvogel, m. -s -ögel, Lokkefugl, c.

Lode, f. -n, d. T. Lap, Pjalt, c.; (i Skovv.) et Træes Vært i eet Aar; de unge Løvtræer, saalænge de endnu ligne Skud; Einen bei den —n kriegen, ved Haarene.

Loder, 1) m. -s pl. s. sg. (n. St.) Tyr, c. 2) n. -s pl. s. sg. stinkent Vand (især Sæbevand, hvori der er vasket). [Legemer.

Loderasche, f. ud. pl. den lette, hvide Aske af brændte

Lodern, v. n. m. h. (om Ilden) blusse, flamme, brænde hurtigt og klart; d. T. flagre; ogsaa fig. ein —des Gefühl.

Lof, n. -es -e, et Maal paa tørre Ting; (i Riga) en Vægt af 100 Pund.

Loff, f. ud. pl. (Søsp.) Luv, —side, —art.

Löffel, m. -s pl. s. sg. Skee, c.; fig. (Jagtsp.) Harens Øren.

Löffel-ente, f. -n, Brednæb, c. (en Art Vildænder); —gans, f. -änse, en Art Sumpfugle med et skeledannet Næb; Skuffelnæb, c.; Skeegaas, c.; —kraut, n. -es ud. pl. Kokleare, Skeeurt, c.; —n, v. n. m. h. (i Spøg) spise med Skee; leffe.

Löffelei, f. -en, Lefferi, n.

Löffler, m. -s pl. s. sg. Lefler, Leffebroder, c.

Log, m. og n. -es -e, Log, c. (at logge med til Skibs, loggen, v. n. m. h.); —buch, n. -es -ücher, Logbog, c.; —leine, f. -n, Logline, c.

Loge (l. —sche), f. -n, Loge (i et Skuespilhuus); Frimurerloge, c.

Logik, f. Logik, c. ud. pl.; en Bog, som afhandler Logiken, pl. -en.

Loh, n. -es -e (ogsaa f. -en), (n. St.) Morads, sumpig Egn, sumpig Eng; (Nordt.) Tørv, c.; s. Lohe.

Loh, aj. flammende; die —e Flamme, klare.

Loh-ballen, m. -s pl. s. sg. Barktørv, —kage, c.; —farbe, f. ud. pl. rødbruun Farve, Barkfarve, c.; —gerber, m. -s pl. s. sg. Garver, c.; —mühle, f. -n, Barkmølle, c.

Lohe, f. ud. pl. Flamme, Lue, c.; fig. en heftig Lidenskab; (n. St.) Brand i Kornet; Bark, Garverbark, c. (n. St. der og das Loh).

Lohen, v. 1) a. barke, tilberede, beitse med Bark; aus—, gløde, ud—, bearbeide ved Flamme. 2) n. m. h. flamme, brænde i Lue.

Lohn, 1) m. -es ud. pl. Løn, Belønning, Betaling, Sold, c. 2) n. -es ud. pl. Tjenestløn, c., Løn for at tjene.

Lohn-kutsche, f. -n, Hyrekareet, —vogn, c.; —lackei, m. s. Lehn—; —tag, m. -es -e, Lønningsdag, c.

Lohnen, v. a. og n. m. h. lønne: Eim. mit Undank; Eim. seine Mühe; der Herr lohne es dir; belønne, bevise Godt; straffe (i disse Betydninger bruges det ogsaa hyppigt med Acc.): Einen für etw. —; d. T. das Gesinde, den Fuhrmann; es lohnt der Mühe el. es lohnt sich (Dat.) der Mühe (Gen.), det er Umagen værd.

Löhnung, f. -en, Lønning, Sold, c.; —stag, m. -es -e, Lønningsdag, c.

Lolch, m. -es, Raigræs.

Lombard, n. -es -e, Assistentshuus, n.

Lomber, n. -s el. —spiel, n. -es ud. pl. Lomber, c. (et Kortspil; l'hombre).

Loos, n. -es -e, Lod, Deel, Skjebne, c.; —en, v. n. m. h. um etw. —, kaste Lod, afgjøre ved Lodkastning; —topf, m. -es -töpfe, Lykkepotte, c.; —ung, f. -en, Lodtrækning, c.; —ungsspiel, n. -es -e, Lotteri, n.

Lootse, m. -n -n, (som Nogle skrive, der aflede Ordet af det forældede Verb. loden, lede, føre) Lods, c.

Lorbeer, m. -s -n, Laurbær, n.; —baum, m. -es -äume, Laurbærtræ, n.; —blatt, n. -es -ätter, L—blad, n.; —zweig, m. -es -e, L—green, c.

Lorbeere, f. -n, Laurbær, n., Laurbærtræets Frugt.

Lord, m. -s -s, Lord, c. (Hæderstitel i England).

Lorgnette, f. -n, Lorgnet, c.

Lork, m. -es -e, (Nordt.) Skrubtudse, c.; vulg. som

et Skjeldsord.

Lorke, f. -n, en daarlig, ildesmagende Drik.

Los, 1) aj. løs, ikke fast, ikke tæt; fig. letfærdig; sædvanlig lose; berøvet en Ting, blot i Sammens.: hülf—, kraft—, namen— ꝛc. 2) av. løs; Einen—geben, løs, fri; hyppigst med seyn og werden: jetzt bin ich seiner, d. T. ihn el. von ihm —, af med, quit; nun geht es —, nu begynder det for Alvor; was ist —? hvad er paa Færde? I Forbindelse med Verber sammendrages det i de fleste Tilfælde rettest med samme: losarbeiten, —lassen, —drücken; kun i det Tilfælde, naar — betegner en Retning og staaer for zu, maa det ikke sammendrages med Verbet: auf Einen los gehen, schlagen, schimpfen ꝛc.

Losarbeiten, v. a. sep. arbejde løs.

Losbinden, v. i. a. sep. løsbinde.

Losbrechen, v. i. sep. 1) n. m. s. bryde løs. 2) a. løsbryde, bryde af, løs.

Losbrennen, v. i. a. sep. brænde løs, fyre, løsne.

Löschen, v. a. slukke: das Feuer; lædske: den Kalk —; fig. den Durst —, slukke; etwas Geschriebenes —, udslette; Waaren, ein Schiff —, udlosse, losse; —schung, f. -en, Slukning, Lædskning, c.

Löschpapier, n. -es -e, Trækpapir, n.

Lose, aj. d. T. ikke fast; løs; slattet; let: -s Geld; fig. letfærdig, løs paa Traaden, skjelmsk, slem, ond; ryggesløs, liderlig.

Lösegeld, n. -es -er, Løsepenge, c.

Lösen, v. a. løse, løsne: das Halsband; opløse: einen Knoten; die Kanonen —, affyre; fig. udløse, befrie: sich mit Geld —, kjøbe sig fri fra Fangenskab; Geld —, tage Penge ind; —sung, f. -en, Løsning, Op—, Ud—, c. [ture.

Losen, v. n. m. h. (forækd. og n. St.) høre, lytte.

Losfahren, v. i. sep. 1) n. m. s. fare løs; pludselig blive adskilt el. afsondret; fig. ytre sig, tale pludselig og heftigt. 2) a. kjøre løs.

Losgeben, v. i. a. sep. løsgive, frigive: einen Gefangenen.

Losgebundenheit, f. ud. pl. Frihed, Overgivenhed, c.

Losgehen, v. i. n. m. s. sep. gaae løs; begynde: das Tanzen ging los.

Loskaufen, v. a. sep. løskjøbe.

Loskommen, v. i. n. m. s. sep. komme løs.

Loslassen, v. i. a. sep. løslade; laß mich los! slip mig!

Losmachen, v. a. sep. gjøre løs, løse, løsne; Einen el. sich, befrie, slaae sig løs.

Losreißen, v. i. sep. 1) n. m. s. rives løs. 2) a. løsne, rive løs, befrie.

Lossagen, v. a. sep. sige fri; sich von etw., løssige sig fra, forsage, renoncere; —gung, f. -en, Frasigelse, Forsagen, Renonceren, c.

Losschießen, v. i. a. sep. skyde løs; ein Gewehr, affyre. [Frikjendelse, c.

Lossprechen, v. i. a. sep. frikjende; —chung, f. -en,

Losung, f. 1) pl. -en, (n. St.) enhver i Penge bestaaende Afgift til Øvrigheden; (andre St.) den Andeel, som Enhver har at betale af en fælles Gjeld; (hos Kjøbm., Kræmmere ꝛc.) de for Vare erholdte Penge; Kassen, hvori disse forvares. 2) ud. pl. et vist Mærke, Tegn, især de Ting, der lægges som Kjendemærke under Grændseførne; Lotteri, n.; Løsenet, Ordet, Feltraabet, Parole (das —swort); (Jagtsp.) firføddede Dyrs Skarn.

Loswickeln, v. a. sep. sich, vikle sig løs, ud af.

Losziehen, v. i. sep. 1) a. løsne ved at trække. 2) n. m. h. auf Einen, fig. d. T. trække løs paa, skjelde Huden fuld, dadle skaanselsløs.

Loth, n. -es 1) pl. -e, Lod, n. (hvormed Havets Dybde el. et Legemes lodrette Stilling maales): Bly, n.; Kugle, Kanon—, Flinte—, c; Lod, n. (4 Qvintin) pl., naar et Talord staaer foran, Loth. 2) ud. pl. Ledighed, c. (Selvets); Slaglod, n. (at sammenlodde med).

Löthe, f. Lodning, Metallet dertil.

Lothen, v. n. m. h. lodde, maale med et Lod; d. T. diese Sache lothet, vejer flere Lod.

Löthen, v. a. lodde, sammen—.

Löthig, aj. lødig; —es Silber, sextenlødigt, ublandet Sølv.

Lothleine, f. -n, Lodline, c.

Lothrecht, aj. d. T. lodret.

Lothse, m. -n -n el. —thsmann, m. -es -änner, Lods, c.; —n, v. a. lodse; —ngeld, n. -es ud. pl. Lodspenge.

Löthung, f. ud. pl. Lodden, Lodning, c.

Lotter, —ig, aj. (n. St. i Sydt.) skjødesløs, uordentlig, ustadig, flygtig, liderlig; —bube, m. -n -n, vulg. en liderlig Knegt, Udhaler, et udsvævende Mske.

Lotterie, f. (3 Stav.) -n (4 Stav.), Lotteri, n.

Lotto, n. (indecl.) el. —spiel, n. -es -e, Tallotteri, n.

Loupe, f. -n, Loupe, c.

Löwe, m. -n -n (—winn, f. -en), Løve (Løvinde), c.; Løven (Himmeltegnet); —nklaue, f. -n, Løveklo, c.; —nthaler, m. -s pl. s. sg. Løvedaler, c., en hollandsk Sølvmynt; —nzahn, m. -es, Løvetand, c.: Tanden af en Løve, pl. -ähne; en Plantes Navn, ud. pl.

Loyalität, f. ud. pl. Loyalitet, c.

Lucerne, f. ud. pl. Lucerne (Plante).

Luchs, m. -es -e (—inn, f. -en), Los (Hunlos), c. (et Rovdyr); —auge, n. -s -n, Losøie, n.

Lucifer, m. -s ud. pl. Morgen- og Aftenstjernen; Djævelen.

Lücke, f. -n, Hul, n., Aabning, Bræk, c., Skaar, n., den Mangel ved en Række af flere Ting, at en eller flere af dens Dele mangler; (Nordt.) Lykke el. Lokke, c., Indelukke, n.; indhegnet Mark; —nbüßer, m. -s pl. s. sg. En, som i Nødsfald besætter en Andens Plads, eller som maa lide for ham; Fyldekalk, c.; —nhaft og —ckig, aj. hullet, som har Hul, Aabning, Bræk, Skaar; mangelfuld.

Luder, n. -s ud. pl. d. T. Hestekjød, n.; syge el. ubrugbare, dræbte Dyrs uspiselige Kjød; vulg. Aadsel, dødt, forraadnet Dyr, n.; fig. Skjeldsord paa en hæslig foragtelig Ting, en liderlig Kumpan; (Jagtsp.) enhver skarpt lugtende Lokkemad for vilde Dyr; (forækd.) Spil, Fylderi, liderligt Levnet; (I Folkesproget ogsaa et Smigreord); —n, v. 1) n. m. h. vulg. være liderlig, leve i Suus og Duus. 2) a. ein Thier, lægge Lokkemad for; —ung, f. -en, Lokken med Lokkemad, og Lokkemaden.

Lüderlich, aj. s. Lieder—.

Luf, f. el. -seite, f. Luv, —art, c. (Vindsiden til Søes); —**wärts**, av. til Luvart, rettet mod Vindsiden.

Luft, 1) f. ud. pl. Luften; — **einziehen**, drage Veiret, aande. 2) f. pl. —üfte, en sagte, mild Vind; i denne Bem. ogsaa **Lüftchen**, n. -s pl. s. sg. svag Vind, lind Visten, c., Vindpust, n. 3) m. -es -e, (Sydt.) et letsindigt, vindigt Møste.

Luft-ball, m. -es -älle, Luftballon, c.; —**beständig**, aj. som modstaaer Luftens Indvirkning; —**blase**, f. -n, Luftblære, c.; —**dicht**, aj. lufttæt; —**erscheinung**, f. -en, Luftsyn, Phænomen, n.; —**gegend**, f. -en, Luftegn, Himmelegn, Region, c.; —**ig**, aj. luftig: som har, bestaaer af let bevægelig Luft; d. T. **lüftig**; som alene bestaaer af Luft; som har fri, frisk Luft; som strækker sig vidt i den frie Luft; **eine —ige Kleidung**, let, luftig, som den frie Luft kan gjennemstrøge; **fig.** letsindig, upaalidelig; —**igkeit**, f. ud. pl. Luftighed, c.; —**kunde**, f. ud. pl. Kundskab om Luftens Egenskaber, Aerometri, c.; —**leer**, aj. lufttom; —**loch**, n. -es -öcher, Lufthul, n.; —**malz**, n. -es ud. pl. vindtørret Malt, som er tørret i Luften; —**messer**, m. -s pl. s. sg. Luftmaaler, c.; —**pumpe**, f. -n, Luftpumpe, c.; —**raum**, m. -es -äume, Luftrum, n.; —**röhre**, f. -n, Luftrør, n.; især i det dyriske Legeme; —**schiffer**, m. -s pl. s. sg. Luftskipper, Aeronaut, c.; —**schloß**, n. -sses -össer, fig. Luftcastel, Hjernespind, n., Chimære, c.; —**spiegelung**, f. -en, **fata morgana**; —**springer**, m. -s pl. s. sg. Luftspringer, c.; —**streich**, m. -es -e, et Slag i Luften, som ikke træffer det Sted, hvorpaa det var sigtet; —**wasser**, n. -s pl. s. sg. Luftvand, n.: det i Luften værende og af samme kommende Vand; et Slags destilleret Brændeviin; —**zeichen**, n. -s pl. s. sg. d. T. s. —**erscheinung**; —**zug**, m. -es -üge, Lufttræk, n.

Lüften, v. a. lufte, sætte i frisk Luft, forskaffe frisk Luft; **einen Stein**, løfte, hæve; —**tung**, f. Luftning, c.

Lug, 1) m. ud. pl. foræld. og endnu blot d. T. i den Talem. **Lug und Trug**, Løgn og Bedrageri. 2) n. (m.) -es -e, (Jagtsp.) Hule, c., Hul, n. (især til Ophold for en Bjørn); (Sydt.) Vagttaarn, n.

Lüge, f. -n, Løgn, c.; —**n**, v. i. n. m. h. og a. lyve (i den høiere Skrivemaade: **Eim. —**, lyve for); **Eim. Freundschaft —**, hykle; forstille sig.

Lugen, v. n. m. h. (Sydt. og digt.) see, speide, kige, lure.

Lügenhaft, aj. (d. T. Sydt. ogsaa —**ig**, **lügnerisch**, **verlogen**) usandfærdig, som ligner el. indeholder Løgn; løgnagtig, som har Færdighed i at lyve; —**igkeit**, f. ud. pl. Løgnagtighed, c.

Lügenmaul, n. -es -äuler, **vulg.** Løgnhals, c.

Lugger, m. -s pl. s. sg. Lugger, c. (et tomastet Fartøi).

Lügner, m. -s pl. s. sg. (—**inn**, f. -en), Løgner; Hykler (—ske), c.; —**isch**, aj. s. **Lügenhaft**.

Lühen, v. a. (Sydt.) **gewaschene Wäsche**, skylle; —**hwasser**, n. -s, Skyllevand, c.

Luke, f. -n, Luge, Faldder, c.

Lulei, m. -s -e, (d. T. især Sydt.) Lediggænger, c.

Lullen, v. a. og n. m. h. lulle.

Lümmel, m. -s pl. s. sg. Lømmel, c.; —**haft**, aj. lømmelagtig; —**haftigkeit**, f. L—hed, c.

Lump, m. -en -en, og —n, m. -s pl. s. sg. (**Dim. Lümpchen**, n. -s pl. s. sg.) Pjalt, Las, Lap, Klud, c., et daarligt, forslidt Klædningsstykke; **der Lump**, d. T. **fig.** Pralker, Stodder, lumpen Karl; Gniepind, c.; (Sydt.) en liderlig Karl, Døgenigt, c. I mange Sammens. betyder det i d. T. noget Foragteligt, Uværdigt: **Lumpengeld**, —**pack**, —**waare** &c., lumpne Penge, lumpent Pak, lumpne Vare &c.

Lumpen, v. 1) a. **Einen** el. **sich** —, **vulg.** behandle som en Stodder; ringeagte, nedsætte; lade sig lumpe.

Lumpen-sammler, m. -s pl. s. sg. Kludesamler, c.; —**zucker**, m. -s ud. pl. Lumpensukker, et Slags grovt Sukker.

Lumperei, f. -en, d. T. Lumperi, Lapperi, n., Usselhed, c.

Lumpicht, aj. pjalteagtig; **fig.** lumpen, elendig, foragtelig, stakkels, gnieragtig.

Lumpig, aj. laset, pjaltet; **fig.** lumpen, elendig.

Luna, f. Luna, Maane, c.

Lünel, m. -s ud. pl. Lynel, en Art sød Viin.

Lunge, f. -n, Lunge, c.

Lungen-entzündung, f. -en, Lungebetændelse, c.; —**faul**, aj. som har Skade i Lungen, med en bedærvet Lunge; —**fieber**, n. -s pl. s. sg. Lungefeber, c.; —**hieb**, m. -es -e, **fig.** et drøit Hug, en haard Irettesættelse; —**mus**, n. -es -e, Lungemos, c. (en Ret); —**sucht**, f. ud. pl. Lungesyge, tærende Syge, c.; —**süchtig**, aj. lungesyg.

Lungern, v. n. m. h. (Sydt.) dovne, gaae og drive; **nach etw. —**, være lysten efter.

Lünse, f. -n, Lundstikke, c.

Lunte, f. -n, Lunte, c.; (Jagtsp.) Rævens, Ulvens og flere Dyrs Hale.

Lüpfen, v. a. lette, løfte, hæve lidt i Veiret.

Lupine, f. -n, Lupin, c.

Luppe, f. -n, (i Holsteen) et Bundt Hø; (n. St.) Hunhund, Tæve, c.

Lust, f. (**Dim. —üstchen**, n. -s pl. s. sg.) 1) ud. pl. Lyst, Glæde, Fornøielse, c. 2) pl. -üste, Attraa, Begjerlighed, Drift, c. 3) pl. ud. sg. Lyster.

Lust-barkeit, f. -en, Lystighed, Fornøielse, c.; —**dirne**, f. -n, Skjøge, c.; —**fahrt**, f. -en, Lystfart, Lystseilads, c.; —**garten**, m. -s -ärten, Lysthave, c.; —**gärtner**, m. -s pl. s. sg. Gartner ved en Lysthave; —**haus**, n. -es -äuser, Lysthuus, n.; —**kugel**, f. -n, Lystkugle, c. (i Fyrværkerier); —**lager**, n. -s pl. s. sg. Lystleir, c.; —**reise**, f. -n, Lystreise, c.; —**schloß**, n. -sses -össer, Lystslot, n.; —**seuche**, f. ud. pl. venerisk Syge, Frantsoser; —**spiel**, n. -es -e, Lystspil, n., Komedie, c.; —**stück**, n. -es -e, Blomsterqvarteer i en Have; —**wald**, m. -es -älder, Lystskov, c.; —**wandeln** og —**wallen**, v. n. m. s. og h. spadsere, lystvandre.

Lüsten, v. 1) n. m. h. lyste, have Lyst til, attraae: **ich lüste sehr danach**; (undert.) **es lüstet mir nach der Sache**; (sædv. som **impers.** med Personen i **Acc.**) **mich lüstet zu tanzen**; **es lüstet mich**. 2) (undert.) a. have Attraa til: **ihr Geliebter lüstet sie**.

Lüstern, v. n. m. h. være lysten efter, føle en heftig,

vedholdende Lyst: er lüstert, ihm lüstert danach; (hyppigst impers. med Personen i Acc.) es lüstert mich nach dieser Speise; fig. (Søsp.) lystre: das Schiff lüstert gut aufs Steuer.
Lüstern, aj. lysten; —heit, f. ud. pl. L—hed, c.
Lustig, aj. lystig; glad; d. T. som vækker Latter, spøgefuld; i Sammens.: bau—, kauf—, byggelysten, kjøbe—; —keit, f. -en, Lystighed, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Spøgefugl, c.; d. T. Harlekin.
Lüstling, m. -es -e, Vellystling, c.
Lutheraner, m. -s pl. s. sg. Lutheraner, c.; —therisch, aj. luthersk; —therthum, n. -es ud. pl. den lutherske Lære.
Lutschbeutel, m. -s pl. s. sg. Sut, c. (til Pattebørn).
Lutschen, v. n. m. h. d. T. sutte, patte, trikke.
Lutter, m. -s ud. pl. (ved Brændeviinsbrænderi) Forbraader.
Luv, f. s. Luf.
Luxus, m. ud. pl. Luxus, c.
Lyceum, n. -s -ceen, Lyceum, n.
Lymphe, f. ud. pl. klar, vandagtig Fugtighed i det fysiske Legeme; Materie af Koopper.
Lyncur, m. -es -e, en Art Hyacinther; en Art guul Halvædelsteen.
Lyra, f. -ren, Lyra, c.

M.

M, en Consonant; det trettende Bogstav i ABC.
Maal, Maar, Maaß, s. Mahl, Mahr, Maß.
Machbar, aj. gjørlig.
Mache, f. ud. pl. vulg. ein Kleid in der — nehmen, i Arbeide, n.; fig. Einen in die — nehmen, in der — haben, tage i Skole, tvinge ved Bebreidelser, Slag rc.
Machen, v. a. gjøre, frembringe Forandring: ein Kleid, Eim. Platz, Einen zum Sclaven, sich Einen zum Freunde —; Eim. etw. deutlich —; (ofte) mache, daß rc., mag, foranstalt, at rc.; sich —, begive sig; sich davon —, sich aus dem Staube —, pakke sig, begive sig bort; sich auf den Weg —, begive sig paa Veien; sich über etw. —, begynde for Alvor med, give sig i Færd med; sich an Einen —, vende, (ogsaa) angribe; (om Helbredstilstanden) d. T. befinde sig; das Essen —, tilberede; d. T. sich etw., viel, wenig —, erhverve, fortjene, forskaffe; etw. sehr groß —, forestille, udlægge, foregive; viel aus etw. —, skatte, agte, gjøre sig til af; Butter —, kjerne; Bank —, lægge (i Hazardspil); Jemanden lachen —, bringe til, faae til at lee; das macht, kommer af; das Bett —, rede; Feuer —, Licht —, tænde, slaae; Holz —, hugge smaat; (i Keglesp.) slaae mange Kegler; Eim. Lust zu etw. —, vække; einen weiten Weg zu — haben, at tilbagelægge; — Sie Grüße von mir, hils fra mig; sich Luft —, befrie sig; mache doch, mach fort! afsted! iil! seine Rolle gut —, spille; ein gut gemachtes Pferd, godt skabt; gemachtes Gold, eftergjort, uægte; eine Uebersetzung, Bücher —, skrive; ein Haus —, føre egen Huusholdning, og gjæstfri; das Kind hat in das Bett gemacht, gjort (forrettet sin Nødtørft); Eim. das Haar —, flette, rede; täglich sechs Meilen —, reise; er macht es mir zu lange, tøver; die Sache hat sich schon gemacht, begivet sig; er wird sich schon —, danne; dreimal drei macht neun, gjør, udgjør.
Macherei, f. -en, d. T. og foragt. Makken, c., Makkeri, n.
Macherlohn, m. el. n. -es ud. pl. Arbeidsløn, c.
Macht, f. -ächte, Magt, Kraft, Evne, c.; fig. Magt, Myndighed, c.; Stat, Krigsmagt, Krigshær, Armee, c.
Macht-bote, m. -n -n, overordentlig Gesandt, c.; —gebot, n. -es -e, Magtbud, streng, vilkaarlig Befaling; —haber, m. s. Gewalthaber; —los, aj. magtesløs, kraftløs; —losigkeit, f. ud. pl. M—hed, K—hed, n.; —sprecher, m. -s pl. s. sg. Magtsprogstaler, c.; —spruch, m. -es -üche, Magtsprog, n.; —voll, aj. kraftfuld; —vollkommenheit, f. ud. pl. ubegrændset Magt, fuldkommen Vilkaarlighed; —wort, n. -es -e, s. —spruch, et mægtigt Ord.
Mächtig, aj. mægtig, kraftig; einer S. (Gen.) el. seiner — seyn, have i sin Magt, være Herre over, betvinge; fig. der Buckelochs hat eine —e Brust, mægtigt, stort og svært; —e Umrisse, stærke; ein —es Haus, mægtigt, stort; — viel Geld haben, overmaade mange; (i Bjergv.) bred, tyk, og i denne Betyd. —keit, f. ud. pl. Brede, Tykkelse, c.
Machwerk, n. -es ud. pl. d. T. (sædv. foragt.) Makkeri, Kludderarbeide, n.
Mack, vulg. blot i den Talem. Hack und —, Ripsraps, Pøbel; (ogsaa) slette, mellem hverandre blandede Ting.
Maculatur, n. (f.) -s ud. pl. Maculatur, n.
Madame, f. -n, (i pl. bruges Damen) Madam, c.
Mädchen, (Sydt. die Maid, das Mädlein, d. T. Mädel), n. -s pl. s. sg. Pige, c.: von einem — entbunden werden; ich habe zwei Knaben und drei —; Pige, som opvarter en Anden, især et andet Fruentimmer; vulg. Pige, Tøs, Kjæreste, c.; —haft, aj. pigeagtig; —schule, f. -n, Pigeskole, Døttre—, c.
Made, f. -n, Maddik, c.; en Sygdom hos Kalve, ud. pl.
Mädel, n. s. Mädchen.
Mademoiselle, f. -n, (forkortet Mamsell) Jomfru, c.
Maden-fresser, m. -s pl. s. sg. Loppeæder (Fugl), c.; —sack, m. -es -äcke, Ormesæk, c. (foragt. om det menneskelige Legeme); —wurm, m. -es -ürmer, liden Spolorm, c.
Mader, m. -s ud. pl. (i Bjergv.) en stivet, ogsaa fugtig Jordart; (Sydt.) Maar, c.

Madig, aj. som der er Maddiker i.

Madrigal, n. -es -e, Madrigal (et Slags Digt).

Magazin, n. -es -e, Magasin, n.; —verwalter, m. -s pl. s. sg. Magasinforvalter, c.

Magd, f. -ägde (Dim. Mägdchen, forald. og digter. Mägdlein, n.), Pige, ethvert ungt, ugift Fruentimmer; Pige, Tjeneste—, c.; die reine —, Jomfru Marie, c.; —dienst, m. -es -e, Pigetjeneste, c.; —lohn, m. -es ud. pl. Pigelen, c.

Mage, m. -n -n, el. Magen, m. -s pl. s. sg. (forald.) Slægtning, Blodsforvandt, c.

Magen, m. -s pl. s. sg. (Sydt. pl. Mägen), Mave, Vom, c.; einen guten — haben, let fordøie; fig. utrænkel taale Ubehageligheder, Krænkelser rc.

Magen-arzenei, f. -en, Mavemedicin, c.; —bruch, m. -es ud. pl. M—brok, n.; —drücken, n. -s ud. pl. Benauelse, Qvalme, c., endt for Hjertet; —entzündung, f. ud. pl. Inflammation i Maven; —fieber, n. -s ud. pl. M—feber, c.; —husten, m. -s ud. pl. M—hoste, c.; —krampf, m. -es -ämpfe, M—krampe, c.; —krankheit, f. -en, M—sygdom, c.; —mund, m. -es, M—mund, c.; —pflaster, n. -s pl. s. sg. M—plaster, n.; —schmerz, m. -ens -en, M—smerte, —pine, c.; —stärkend, aj. mavestyrkende; —stärkung, f. -en, M—styrkning, c.; —tropfen, pl. M—draaber; —wasser, n. -s pl. s. sg. d. T. M—aqvavit, c.; —weh, n. s. —schmerz; —wein, m. -es -e, M—viin, c.; —wurst, f. -ürste, M—pølse, c.; —zipfel, m. -s pl. s. sg. Kengehat, c. (anden Mave i drøvtyggende Dyr).

Mager, aj. mager; fig. mager, ikke nærende, ufrugtbar, ringe, slet; —keit, f. ud. pl. M—hed, c.

Magie, f. ud. pl. Magi, c.; —gisch, aj. magisk.

Magister, m. -s pl. s. sg. Magister, c.; —inn, f. -en, Magisterens Kone.

Magistrat, m. -es -e, Magistrat, c.; —sperson, f. -en, Magistratsperson, c.; —ur, f. -en, Magistratur, c.

Magnat, m. -en -en, Magnat, c.

Magnesia, f. ud. pl. Magnesia, Bitterjord, c.

Magnet, m. -es -e, Magnet, c.; —isch, aj. magnetisk; —ismus, m. (—ism, m. -es) ud. pl. Magnetisme, c.; —isiren, v. a. magnetisere; —nadel, f. -n, Magnetnaal, c.

Magnificenz, f. -en, Magnificents, c. (Titel, som gives Universitets-Rectorer).

Mahagoniholz, el. —honienholz, n. -es ud. pl. Mahagonitræ, n.

Mahd, f. Meien, Meining, c. ud. pl.; Græsset paa Staar (liggende afmeiet) pl. -en.

Mähder, m. -s pl. s. sg. d. T. Meier, c.

Mähdig, aj. blot i Sammens. som: ein—, zwei—, rc., som afmeies engang, to Gange om Aaret.

Mähen, v. a. meie, af—, slaae: das Gras; eine Wiese —; —her, m. -s pl. s. sg. Meier, c.

Mahl, n. -es, 1) pl. -ähler (ældere -e), Tegn, Erindrings—, Mærke, Kjende—, n. (forald. —zeichen); Udviisningstegn, n. (paa et Træ); — in einem Flusse, Mærke, n. (hvor der er farlige Steder); Grandsesskjel; Mærke, n., Plet, c. (paa Legemet). 2) pl. -ähler (ældere -e), Maaltid, n. (især ved festlige Leiligheder). 3) s. Mal.

Mahl-art, f. -ärte, —barte, f. -n, —eisen, n. -s pl. s. sg. —hammer, m. -s -ämmer, Udviisningsøxe, —jern, n., —hammer, c.; —gast, m. -es -äste, Mellegjest, c.; —geld, n. -es -er, og —groschen, m. -s pl. s. sg. Malepenge; —graben, —hügel, s. Grenzgraben rc.; —metze, f. -n, Melletold, c. (som Mølleren faaer istedetfor Penge, 1/18 Skjeppe); —mühle, f. -n, Meelmølle, Gryn—, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. Meelmøller, Gryn—, c.; —schatz, m. -es -ätze, Brudegave, Udstyr, n., Medgift, c.; —stein, m. s. Grenzstein; —strom, m. -es -öme, Malstrøm, c. (i Havet); —zeichen, n. -s pl. s. sg. Kjendetegn. Mærke, n. (især paa Legemet); —zeit, f. -en, Maaltid, n.; gesegnete —zeit! vel bekomme!

Mahlen, v. a. (rgl. undt. partic. gemahlen, d. T. ofte ogsaa i.) male; wer zuerst kommt, mahlet zuerst, først til Mølle, faaer først malet; (forald.) som v. n. bevæge sig i en Kreds, hid og did; s. Malen.

Mählich (—lig), av. (sjeld.) efterhaanden, lidt efter lidt.

Mahnbrief, m. -es -e, Manebrev, n.

Mähne, f. -n, Man, d. T. Manke, c.

Mahnen, v. a. (forald.) trække; fig. Einen —, Einen wegen einer Schuld —, mane; dies mahnt mich an die Zeit, erindrer em; es mahnet mich, forekommer mig; —hner, m. -s pl. s. sg. Maner, c.; —hnung, f. ud. pl. Maning, Manelse, Manen, Erindring, c.

Mähnig, aj. som har Man el. Manke.

Mahomedaner, m. -s pl. s. sg. Mahomedaner, c.; —danisch, aj. mahomedansk.

Mahr, m. -es el. -en, (Nordt.) Maren, c., Mareridt, n.

Mähr, f. s. Mähre.

Mährchen (Sydt. Mährlein), n. -s pl. s. sg. Eventyr, n., Fabel, c.; —haft, aj. eventyrlig.

Mahrd, n. -es -e, d. T. Maar, c.

Mähre, f. -n, Eventyr, n., Fabel, opdigtet Fortælling, c., (sædv.) das Mährchen; (forald.) enhver Hest; især en ædel Hest, Turneerhest; vulg. Stindmær, (i Almuesp.) Helmisse, c. (en ussel Hest); (n. St.) Mær, Hoppe, c.; et ungt Fruentimmer, en Pige; Rygte, n., Efterretning om en Begivenhed.

Mähren, v. n. m. h. (n. St.) fortælle løst og fast, sladdre kedsommeligt; vulg. blande, bringe i Uorden, rode om i med Hænderne.

Mahrenzopf, m. -es -öpfe, Marelok, c.; (ogsaa) Mahrflechte, f. -n, og Mahrklatte, f. -n.

Mährisch, aj. fra Mæren; —e Brüder, mæriske Brødre.

Mährte, f. -n, (n. St.) Koldskaal, c.

Mai, m. -es -e, (Sydt. -en -en) Mai, —maaned, c.; Skud, n., grøn Qvist, Løvgreen, c., s. Maie.

Mai-baum, m. -es -äume, (der Mai, die Maie) Birk, c., Birketræ, n.; —blume (—enblume), f. -n, Liliconval, Ranunkel, Løvetand, c. (Foraarsblomster); —butter, f. ud. pl. Maimaanedssmør, n.; —frost, m. -es ud. pl. Maifrost, c.; —holz, n. -es -ölzer, Guldpiil, c.; —käfer, m. -s pl. s.

sg. Oldenborre, c.; —katze, f. -n, Maikat, c. (født i Maimaaned); —kirsche, f. -n, Maikirsebær, n.; —thau, m. -es ud. pl. Maidug, c.; —wurm, m. -es -ürmer, den sorte Oliebille, c.

Maid, f. -en, s. Mädchen. [baum.

Maie, f. -n, Mailøv, Foraarsløv (Birkens); s. Mai-

Maien-lüftchen, n. -s ud. Maimaanedsluft, c.; —mond, foræld. og digter. for Mai—, m. -es ud. pl. Maimaaned, c.; —sonne (Mai—), f. ud. pl. Maimaanedssol, c.

Maier, m. s. Meier.

Maikenshäring, m. -es -e, (Nordt.) en tidlig fanget Sild med fiint Kjød, men hverken Ravn eller Melk.

Mais, m. -es ud. pl. Mais, c. (tyrkisk Hvede).

Maischen, s. Meischen.

Maiseldrath, m. -es ud. pl. d. T. de tykke Steder af en spunden Traad, der —faden, d. T. Meiseldrath.

Majestät, f. -en, Majestæt, c.; —isch, aj. majestætisk; —sbrief, m. -es -e, Frihedsbrev, Privilegium, n.; —sverbrechen, n. -s pl. s. sg. Majestætsforbrydelse, c.; —sverbrecher, m. -s pl. s. sg. Majestætsforbryder, c.

Major, m. -s pl. -s el. -e, Major, c.

Majoran, m. -s ud. pl. vild Merian, Tost, c. (Plante).

Majorat, n. -es -e, Majorat, n.; —renn, aj. majorenn, myndig, fuldaarig.

Makel, m. -s pl. s. sg. Plet, Skamplet, Smuds, Feil, c.; —ig, aj. plettet.

Mäkeln, v. 1) a. og n. m. h. d. T. (Nordt.) laste, kritikasle, dadle Smaating; vrage. 2) n. m. h. udføre Mæglerforretninger; (undert.) handle med gamle Sager.

Mäkler, **Makler**, m. -s pl. s. sg. Mægler, c.; Pjaltekræmmer, Skakkrer (som driver Handel i det Smaa paa en aagrende Maade); (blot Mäkler) Mellempal, c.; Dadler, Kritikasler, c.

Mäkler-geschäft, n. -es -e, Mæglerforretning; —lohn, m. -es ud. pl. Mæglerløn, Provision, Courtage, c.

Makrele, f. -n, Makrel, c.

Makrone, f. -n, Makron, c.

Mal, n. -es -e og pl. s. sg. Gang, c.; zwei —, jenes —, zu verschiedenen —en; (det sammendrages ofte og behandles som et av.) dreimal, vier—, manch—.

Maladie, f. -n, Sygdom, c.

Malaga, m. ud. pl. Malaga, —viin, c.

Malen, v. a. male: ein Bild; auf Glas; in Oel; (undert.) anstryge; fig. Eim. etw. vor Augen —, male, forestille, skildre.

Maler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Maler (—inde), c.

Maler-kunst, f. Malerkonst, c.; —scheibe, f. -n, Palet, c.; —schule, f. -n, Malerskole, c.

Malerei, f. -en, Maleri, n.; d. T. Malerkonst, c.; ligel. Maaden at male paa, ud. pl.; —risch, aj. malerisk.

Malter, m. el. n. -s pl. s. sg. et Kornmaal af forskjellig Størrelse (i Berlin f. E. 14 Skjepper til 1020 Pund); et Maal paa (n. St. 1/2 Favn) smaahuggel Brænde; (n. St.) et Antal af 15 Stykker; —holz, n. -es ud. pl. smaakløvet Brænde, opstablet i Maal; —n, v. a. das Holz, sætte i Maal.

Malvasier, m. -s ud. pl. Malvasier, c. (et Slags sød Viin).

Malve, f. -n, Stokrose, c. (Malva).

Malz, n. -es ud. pl. Malt, n.

Malz-dörre, f. -n, Maltkølle, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. s. Malzer; —mühle, f. -n, Maltmølle, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. Maltmøller, c.; —steuer, f. -n, Maltskat, c.

Malzen, (d. T. mälzen) v. n. m. h. gjøre Malt.

Malzer, (d. T. Mälzer) m. -s pl. s. sg. Maltgjører, c.

Mama el. —mma, f. ud. pl. Mama, Moder, c.

Mämme, f. -n, s. Memme.

Mammeluck, m. -en -en, Mammeluk, c. (christent Barn, som opdrages i den mahomedanske Religion); Renegat; Overløber til et andet Parti; Hykler, Bedrager, c.

Mammon, m. -s ud. pl. Mammon, n. (timeligt Gods, forsaavidt det tillægges et for høit Værd).

Mammuth, m. -s -e, Mammut, c.

Mamsel, f. -en, Jomfru, c.

Man, 1) et ubestemt pron. pers. indecl., som kun forbindes med tredie Person sg. man: — findet. 2) cj. (n. St.) for aber, men, og nur, kun.

Mancher, -che -ches, ubestemt pron. (bruges med og uden Subst. men altid uden Artikel om Personer og Ting og declineres som der), mange, mangen En, mangt.

Mancherlei, aj. indecl. mange Slags, mangehaande.

Manchester (l. Mansch—), m. -s ud. pl. Manchester, n. (et Slags Tøi).

Manchmal, av. d. T. for: manches Mal, mangen Gang, ofte, undertiden, sommetider, nu og da.

Mandat, n. -es -e, Mandat, n.

Mandatar, m. -s -e, Befuldmægtiget, Mandatar, c.

Mandel, 1) f. -n, Mandel, c.; fig. Halskjertel, c.; (n. St.) Rulle, Mangle, c. 2) n. -s pl. s. sg. (mindre godt f. -n) et Antal af 15 Stykker af samme Slags; 15 paa Marken opstillede Korneg.

Mandel-brett, n. -es -er, Manglefjæl, c., —bræt, n.; —holz, n. -es -ölzer, Manglestok, Rullestok, c.

Mandel-brei, m. -es -e, Mandelvælling, c.; —brezel, f. -n, Sukkerkringle med Mandler; —brod, n. -es -e, M—brød, n.; —butter, f. ud. pl. M—smør, n.; —kleie, f. ud. pl. el. —n, pl. ud. sg. M—klid, n.; —krähe, f. -n, Ellekrage, c.; —kuchen, m. -s pl. s. sg. M—kage, c.; —milch, f. ud. pl. M—melk, c.; —mus, n. -es -e, M—vælling, c.; —öl, n. -es -e, M—olie, c.; —seife, f. -n, M—sæbe, c.; —teig, m. -es -e, M—dei, c.; —torte, f. -n, M—tærte, c. (som er lavet af el. hvori er kommet Mandler).

Mandeln, v. 1) a. die Wäsche —, (n. St.) rulle, mangle, glatte med Manglefjæl; das Scheitholz —, tælle 15 ad Gangen; die Garben —, sætte i Hob. 15 Neg i hver. 2) n. m. h. give meget i Skjeppen, være giftig (om Sæd).

Mandoline, f. -n, el. Mandore, f. -n, Mandoline, c. (et Slags Lut med 4 Strenge).

Manen, pl. ud. sg. Manen, de Afdødes Sjæle eller Skygger.

Mandrill, m. -es -e, Mandril, c. (en Abeart).

Mange, f. -n, el. —l, f. -n, Rulle, Mangle, c.; —**brett**, n. -es -er, Manglebræt, n.; —**holz**, n. -es -ölzer, Manglestok, c.

Mangel, m. -s, Mangel, c., 1) ud. pl.: — an Lebensmitteln, an Wasser; aus — der Gelegenheit. 2) pl. Mängel, Ufuldkommenhed, Feil, Skade, Lyde, Brøk, c.; —**haft**, aj. mangelfuld, som har Mangel, Feil, Lyde; —**haftigkeit**, f. ud. pl. Mangelfuldhed, c.

Mangeln, v. n. m. h. mangle, fattes, feile; (blot i tredie Person) das Geld mangelt mir; es mangelt mir am Gelde; (forældt. og Sydt. ogsaa pers.) sie mangeln des Ruhms rc.

Mangeln el. **mangen**, v. a. rulle, mangle: die Wäsche.

Manger, m. -s pl. f. sg. En, som ruller vasket Tøi; (n. St.) Stjenfarver. [t—, n.

Mangkorn, n. -es ud. pl. d. T. Blandingskorn, Mang-

Mangold, m. -es -e, (Navn paa forskjellige Planter) Lungeurt, Gaasefod, Spidsstrappe, Bede, Rødbede, c.

Manichäer, m. -s pl. f. sg. Manichæer, c.

Manie, f. (2 Stav.) ud. pl. Mani, c.

Manier, f. -en, d. T. Maneer, Viis, Maade, Skik, c., Sæder; den enhver Konstner eiendommelige Maade at arbeide paa; —**lich**, aj. d. T. maneerlig, sædelig, beleven; —**lichkeit**, f. ud. pl. M—hed, S—hed, B—hed, c.; —**irt**, aj. manieret, søgt, tvungen, konstlet.

Manifest, n. -es -e, Manifest, n.

Manille, f. -n (l. —illje), Manille, c.

Mann, m. -es, (Dim. f. Männchen) 1) pl. -änner, Mand; Mandsperson, c., Mandfolk, n.; Ægtemand, gift M—, en alvorlig, sat M—, en tapper M—, stridbar M—, Soldat; (i Spøg ogsaa om Handyr); der gemeine —, menig Mand, Almuen; — und Weib sind ein Leib, Mand og Kone ere eet. 2) ud. pl. en Rytter (i Modsætning til hans Hest). (I pl. har — ved sammens. Ord -leute (Folk, Mænd), naar der tales i Almindelighed, f. Ex. Edelleute, Berg—, Lands—, Hof—; men —änner (Mænd), naar der tænkes paa de enkelte Personers Stilling og Egenskaber, f. Ex. Staatsmänner, Forst—; naar et Talord, staaer foran, er pl. f. sg.: tausend Mann zu Fuß, undert. ogsaa pl. Mannen: der Graf mit allen seinen Mannen, sine Vasaller).

Manna, n. ud. pl. Manna, c.

Mannbar, aj. mandbar, giftefærdig; —**keit**, f. ud. pl. M—hed, G—hed, c.

Männchen (**Männlein**), n. -s, 1) pl. f. sg. d. T. (i Spøg) et lidet Drengebarn, Smaadreng, en Mandsperson af liden Væxt, Pusling; kjære Mand, bedste lille Mand. 2) pl. **Männerchen**, (foragt.) en ubetydelig Mand. 3) pl. f. sg. Handyr, n., Hannen: der Hase macht —, staaer paa Bagbenene.

Männerig, aj. (i Sammens. i Botanik) —hannet: ein —, eenhannet.

Männern, v. n. m. h. vulg. (om Piger) være giftesyge; (om en Yngling) begynde at blive Mand, blive sat, alvorlig.

Männerscheu, aj. mandsky.

Mannesalter, n. -s, Mands Alder, mandig Alder.

Mannsfest, aj. (forældt.) tapper, stærk som en Mand.

Manngierig, aj. f. —süchtig.

Mannhaft, aj. mandhaftig, mandig, tapper, stridbar; —**igkeit**, f. ud. pl. M—hed, T—hed, St—hed, c.

Mannheit, f. ud. pl. Manddom, c.

Mannigfaltig, —**fach** (**mannichf—**), aj. (forældt.) som har mange Folder; fig. mangfoldig, mangehaande, forskjellig, paa mange Maader; —**keit**, f. ud. pl. M—hed, c.; —**en**, v. a. mangfoldiggjøre.

Männiglich, pron. indecl. (forældt. blot n. St. i Canc.) enhver, alle og enhver. [mens.)

Männinn, f. -en, Mandinde, Kone, c. (især i Sam-

Mannlehen, n. -s pl. f. sg. Mandslehn, n.

Männlich, aj. Mands-, mandlig, mandig; das —e Geschlecht, Mandkjøn, Hankjøn, n.; —**keit**, f. ud. pl. Mandighed, c.

Manns-bild, n. -es -er, Mandsperson, c.; —**gedenken**, n. -s ud. pl. M—minde, n.; —**hand**, f. -ände, Mandfolkehaand, —skrift, c.; —**handschuh**, m. -es -e, M—handske, c.; —**hemd**, n. -es -en, Skjorte, c.; —**herz**, n. -ens, M—hjerte, n.; —**hoch**, aj. m—høi; —**kleid**, n. -es -er, M—klædning, c.; —**länge**, f. M—høide, c. (3 Alen); —**leute**, pl. ud. sg. Mandfolk, M—personer; —**name**, m. -ns -n, M—navn, Mandfolkenavn, n. —**person**, f. -en, M—person, c.; —**rock**, m. -es -öcke, M—kjole, c.; —**schneider**, m. -s pl. f. sg. M—skrædder, c.; —**schuster**, m. -s pl. f. sg. Skomager, som syer Mandfolkefodtøi; —**stamm**, m. -es -ämme, M—stamme, Sværdside, c.; —**stimme**, f. -n, Mandfolkestemme, c.; —**stühle**, pl. (i Kirken) Stole for Mandfolk; —**tracht**, f. -en, M—dragt, Mandfolkedragt, c.; —**zucht**, f. ud. pl. M—tugt, c. (Orden især blandt Soldater).

Mannschaft, f. -en, Mandskab, n.

Mannsen, n. -s pl. f. sg. vulg. Mandsperson, c.

Mannsucht, f. ud. pl. Mandsyge, Giftesyge, c.; —**süchtig**, aj. mandlysten, mandgal, giftesyg.

Mannthier, n. -es -e, Handyr, n.

Manntoll, aj. og —**heit**, f. ud. pl. f. Mannsucht.

Mannweib, n. -es -er, Tvetulle, Hermaphrodit, c.; et mandhaftigt Fruentimmer.

Manoeuvre (l. —nöwer), n. -s, Manoeuvre, c.

Manschen (**mantschen**), v. n. m. h. d. T. sjaske, røre med Hænderne i Vand; —**scher**, m. -s pl. f. sg. Sjasker, c.; —**scherei**, f. -en, Sjaskeri, n.

Manschester, m. -s ud. pl. Manschester, n.

Manschette, f. -n, Haandkruser.

Mantel, m. -s -äntel, (Dim. **Mäntelchen**, n. -s pl. f. sg.) Kappe, Kaabe, c.; (hos Dugmagere) Klædeliste, c., Enden af et Stykke Klæde; (i mange Tilfælde, hvor en Bedækning, en Omslutning finder Sted, f. Ex. et Lag nyt Straa over et gammelt Straatag); Hætte, c. (over et Ildsted); —**kind**, n. -es -er, uægte Barn; —**sack**, m. -es -äcke, Mantelsæk, Vad—, c.

Manual, n. -es -e, Manual, c.; (ved Orgeler) Grebbræt, n.; (hos Kjøbmænd) Dagbog, c.

Manufactur, f. -en, Manufactur, n.

Manuscript, n. -es -e, Manuskript, Haandskrift, n.

Mappe, f. -n, Portefeuille, Mappe, c. (til Kort, Kobbere rc.)

Marbel (**Marwel**, **Märbel**), m. -s (n. St.) Marmor (Marmel), c.; —n, v. a. marmorere.

Marcipan, m. s. Marzipan.

Marder, m. -s pl. s. sg. (n. St. d. T. ogsaa das Mahrd) Maar, c.; —fell, n. -es -e, Maarskind, n.

Marginalien, pl. ud. sg. Marginalier, Randglosser.

Maria, f. -s -ien (—rie, f. -ns -n) Maria (—rie).

Mariage (l. —asche), f. -n, Mariage, c.

Marien-apfel, m. -s -äpfel, tidlig modne Æbler; —bad, n. -es -äder, Mariebad, n.; —bild, n. -es -er, M—billede, n.; —distel, f. -n, M—tidsel, c.; —fest, n. -es -e, en Fest til Jomfru Maries Ære; —glas, n. -es, M—glas, n.; —gras, n. -es, hvid Kløver, engelsk Græs og flere Planter; —groschen, m. -s pl. s. sg. en Sølvmynt (M—groschen), 8 Pendinge (Pfennige) værd.

Marine, f. ud. pl. Marine, Sømagt, c.

Mariniren, v. a. nedsylte stegt Fisk.

Marionette, f. -n, Marionette, c.

Mark, 1) n. -es ud. pl. Marv, c.; das — aus einem Kalbskopfe, Hjernen; das verlängerte —, Hjerne. 2) f. —en, Landskab; Marke, Kjende, —tegn, n.; Grændse, c., —skjel, n.; Mark, c. (sædvanlig Vægt paa Guld og Sølv, 16 Lod el. 8 Unzer; i Guld 24 Karat); fig. (n. St.) Mark (16 Skilling).

Mark-baum, m. -es -äume, Grændsebom, c.; —gewicht, n. -es -e, Marken som en Vægt; —graf, m. -en -en, (—gräfinn, f. -en) Markgreve (—grevinde), c.; —gräflich, aj. markgrevelig; —grafschaft, f. -en, Markgrevskab, n. (ogsaa —grafthum, n. -es -ümer); —knochen (—sknochen), m. -s pl. s. sg. Marvbeen, n.; —kreuz, n. -es -e, Grændsekors, n.; —pfahl, m. -es -ähle, Grændsepæl, c.; —scheide, f. -n, Skjel, Grændseskjel, n.; (i Bjergv.) Grændsen mellem to Gruber; —scheidekunst, f. ud. pl. Konsten at bestemme, —scheiden, n. -s pl. s. sg. Bestemmelsen og —scheider, m. -s pl. s. sg. den, der forstaaer at bestemme en Grubes Grændser.

Marke, f. -n, d. T. Marke, Kjende—, Kjendetegn, n.; (i Kortspil) Aal, Fisk, c.; —brief, m. -es -e, Kaperbrev, n.; —pinsel, m. -s pl. s. sg. Markepensel, c.

Marken, v. 1) a. mærke (især blot i Sammens.). 2) n. m. h. (i Bjergv.) om Ertsen, naar den indeholder flere Mark Sølv i hvert Centner.

Marketender, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Marketenter (—ske), c.; —ei, f. -en, Marketenteri, n.

Markicht, aj. marvagtig.

Markig, aj. marvet, marvfuld; fig. kraftig.

Markt, m. -es -ärkte, Marked, n.; -splads, c., Torv, n.; Flække, som har den Ret, at deri aarlig maa holdes Marked; Markedsgave, c.

Markt-fahne, f. -n, Markedsfane, Torve—, c.; —flecken, m. -s pl. s. sg. Flække, c. (som har Markedsrettighed); —frau, f. -en, —weib, n. -es -er, Torvekone, c. (som sælger paa Torvet); —freiheit, f. 1) ud. pl. M—rettighed. 2) pl. —en, M—frihed, c.; —gängig, aj. gængs paa Markedet, paa Torvet; —gast, m. -es -äste, M—gjest, c.; —geld, n. -es ud. pl. M—penge, Torve— (baade som man udgiver og modtager); (n. St.) Stadepenge; —gerechtigkeit, f. ud. pl. M—rettighed, c.; —kauf, m. -es ud. pl. Torvepriis, c.; —korb, m. -es -örbe, Torvekurv, c.; —leute, pl. ud. sg. M—folk; —meister, m. -s pl. s. sg. Torvemester, c.; —platz, m. -es -ätze, Torv, n., Torveplads, M—plads, c.; —preis, m. -es -e, Torvepriis, c.; —recht, n. -es -e, M—ret, c. (til at holde Marked; mellem Kjøber og Sælger; ligel. en Afgift af Sælgerne til Øvrigheden); —schiff, n. -es -e, M—skib, n. (som fører M—varer); —schreier, m. -s pl. s. sg. Markskriger, c. (Qvaksalver; ogsaa En, som praler af egne Fortrin); —schreierei, f. -en, Markskrigeri, n.; —schreierisch, aj. markskrigeragtig; —tag, m. -es -e, M—dag, Torvedag, c.

Markten, v. n. m. h. kjøbslaae, tinge.

Markung, f. -en, Markning, Grændse, c., —skjel, Markskjel, n.

Marli, m. -s ud. pl. en nætformig, stiv Vævning; Halvsilke, c.

Marmel, m. d. T. s. Marmor.

Marmelade, f. -n, Marmelade, c.

Marmor, m. -s ud. pl. Marmor, c.

Marmor-arbeit, f. -en, Marmorarbeide, n.; —artig, aj. m—agtig; —band, n. -es -ände, M—bind, n.; —bild, n. -es -er, M—billede, n.; —bruch, m. -es -üche, M—brud, n.; —mühle, f. -n, M—mølle, c.; —stein, m. -es -e, M—steen, c.

Marmoriren, v. a. marmorere; —orirer, m. -s pl. s. sg. Marmorerer, c.

Marmorn, aj. Marmor-, af Marmor.

Marode, aj. marode, udmattet, træt.

Marodiren, v. n. m. h. (blot om Soldater) marodere.

Marodeur (l. —dör), m. -s -s, Marodeur, c.

Marone, f. -n, Marone, et Slags store Kastanier, som voxe paa —nbaum, m. -es -äume.

Mars, 1) m. ud. pl. Mars, c. (Krigsguden og Planeten); (i Chym.) Jern. 2) n. (m.) -es -e, (i Skibssp.) Mærs, n.

Marsch, 1) f. -en og -ärsche, Marsk, c., —land, n. 2) m. -es -ärsche, Marsch, c.

Marsch-commissarius, m. -rii -rien, Marschcommissair; —fertig, aj. m—færdig; —länder, m. -s pl. s. sg. Marsklænder, c.; —linie, f. -n, M—linie, c.

Marschall, m. -es -älle, Marskal el. Marskalk, c.; —amt, n. -es, Marskalat, Marskals Embede, n., Collegium, hvori en Marskal præsiderer; —stab, m. -es -äbe, Marskalsstav, c.

Marschiren, v. n. marschere; (m. s., naar Maalet er bemærket: das Heer ist nach Polen marschirt; m. h., naar Bevægelsesmaaden og Tiden antydes: wir haben den ganzen Tag marschirt).

Marssegel, n. -s pl. s. sg. Mærsseil, n.

Marstall, m. -es -älle, store Herrers Hestestald; —er, m. -s pl. s. sg. Staldmester ved en saadan Stald.

Marter, f. -n, Marter, Qval, Pine; Tortur, Pinebænk, c.

Marter-bank, f. -änke, Pinebænk, c.; —holz, n. -es -ölzer, Martertræ, n.; dieser Bediente ist das —holz seines Herrn, plages meget af ham; —kammer, f. -n, Torturkammer, n.; —leben, n. -s pl. s. sg. marterfuldt Liv; —strafe, f. -n, marterfuld Straf; —tod, m. -es ud. pl. marterfuld Død; —voll, aj. marterfuld; —woche, f. -n, den stille Uge.

Marterer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Plager (—ske), c.

Märterer, m. -s pl. s. sg. Martyr, c.

Martern, v. a. Einen, martre, pine, plage, lægge paa Pinebænken. I vidtløftigere Bem. om enhver Grad af Møie, Arbeide &c.

Märterthum og —tod, s. Märtyrerthum, —tod.

Martialisch, aj. martialsk, krigersk.

Martins-abend, m. -es -e, Mortensaften; —fest, n. -es -e, M—fest, c.; —gans, f. -änse, M—gaas, c.; —horn, n. -es -örner, M—horn, n. (et Slags Bakkelse); —schmaus, m. -es -e, Spiisning M—aften; —tag, m. -es -e, M—dag, c.; —vogel, m. -s -ögel, den philippinske Paradiisfugl; den graa Glente el. blaa Hø.

Märtyrer, m. -s pl. s. sg. Martyr, c.; —thum, n. -es ud. pl. (d. T. Märter—) Martyrdom, c.; —tod, m. -es ud. pl. (d. T. Märter—) Martyrdød, c.

Marunke, f. -n, et Slags smaa Aprikoser; et Slags store Blommer.

März, m. -es -e, (Sydt. -en -en) Marts, Tordmaaned, c.; —bier, n. s. Lager—; —blume, f. -n, Martsblomst, c. (som blomstrer i Marts, som Narcisse, Sneeklokke, Hyacinth, Løvetand &c.); —hase, m. -n -n, ung Hare, Vaarhare, c.; —schnee, m. -s ud. pl. Martssnee, c. (som falder i Marts Maaned); —veilchen, n. -s pl. s. sg. el. —viole, f. -n, Martsviol, c.; —wasser, n. -s ud. pl. Vand af Martssnee; —wurz el. -wurzel, f. Nellikerod, Benedicturt, c.

Marzipan, m. -es, Marsipan, c. (et Slags Sukkerbakkelse).

Masche, f. -n, (Dim. Mäschchen, n. -s pl. s. sg.) Done, Fuglesnare, c.; Maske, c. (i Strikning); fig. (undert.) det Strikkede selv; Maskeværk, n.; (n. St.) Sløife, Cocarde, c.

Maschen, v. a. maske.

Maschig, aj. maskeknyttet, som bestaaer af Masker.

Maschine, f. -n, Maskine, c.; —nmäßig, aj. maskinmæssig; —nmeister, m. -s pl. s. sg. Maskinmester, c. (især ved et Theater).

Mase, f. -n, Ar, et medfødt Mærke.

Maser, 1) f. -n, Plet, Flamme, Aare i Træ; Modermærke, n., feilagtig Plet paa Huden; (især pl.) Mæslinger. 2) m. -s pl. s. sg. aarefuldt, flammet, plettet Træ, og ud. pl. denne Beskaffenhed ved Træet.

Masericht, aj. som ligner flammet, arret, plettet, aarefuldt Træ.

Maserig, aj. flammet, arret, plettet, aarefuldt.

Mas-erle, f. —holder, m. -s og —liebe, f. Naur, et Slags Ahorntræ med et smukt flammet Ved.

Masern, v. a. gjøre smukt flammet.

Masern, aj. af flammet Træ.

Maske, f. -n, Maske, c.; fig. en maskeret Person; Skin, n., Forstillelse, List, c., Bedrageri, n.; —nball, m. -es -älle og —rade, f. -n, Maskerade, c.

Masken, v. a. maskere.

Maskiren, v. a. maskere, formumme, forklæde.

Maskopei, f. -en, (Sydt.) Handelsselskab, n.; (foragt.) en hemmelig Forbindelse til Nogens Skade.

Maß, (a langt, fordum sædv. Maaß el. Maas) n. -es -e (men efter et Talord el. et samme lignende aj. pl. s. sg.: zwei Maß, einige —), (Dim. Mäßchen, n. -s pl. s. sg.) Maal, n.; ein — Gerste, et Maal, en Maade (en Skjeppe); ein — Wein, en Pot; in vollem —e, i fuld Maade, rigeligen; er ist im hohen —e verschwiegen, yderst taus; man wird nicht immer nach dem —e seiner Verdienste belohnt, efter Størrelsen af; ihre Liebe stieg in dem —e, als sie ihn kennen lernte, i Forhold til.

Maß-gabe, f. ud. pl. (med nach) i Forhold til; —gebung, f. ud. pl. Bestemmelse af Maal, af Slags og Maade; ohne — —, uden Indskrænkning; (ogsaa) Forhold, n.; —holder, m. s. Maserle; —kanne, f. -n, og —krug, m. -es -üge, Kande, Kruus til et vist Maal, Pottemaal, n.; —lade, f. -n, Maalestok, c. (hos Skom., hvormed Fodens Længde maales); —liebe, f. -n, Gaaseblomst, Tusindskjøn, Smørblomst, c. (og flere Markblomster); s. Maserle; —los, aj. umaalelig, uden Grændser; —losigkeit, f. ud. pl. Umaalelighed, c.; —ofen, m. -s -öfen, Masovn, Smelteovn, c.; —rad, n. -es -äder, Maalehjul, n. (ved Veiarbeide); —regel, f. -n, Forholdsregel, c.; —stab, m. -es -äbe, —stock, m. -es -öcke, Maalestok, c.; —topf, m. -es -öpfe, s. —kanne.

Maße, f. 1) ud. pl. (blot d. T. pl. -n), Maade, c.; die — wissen, det rette Forhold; über die — el. —n, over al Maade, usædvanlig meget; auf die —, paa den Maade; einiger —n, nogenledes, paa nogen Maade; gewisser —n, paa visse Maader; folgender —n, paa følgende Maade; ziemlicher —n, saa temmelig; was —n, paa hvad Maade. 2) pl. —n, et Flademaal (især i Bjergv.).

Maßen, conj. (foræld.) idet, fordi.

Mäßig, aj. -mæssig, overeensstemmende med (blot i Sammens.): pflicht—, regel—; d. T. som indeholder et vist, bestemt Maal; liberal; taalelig; afholden, maadeholden, tarvelig, som der er Maade med; middelmaadig; —keit, f. ud. pl. Maadeholdenhed, Maadelighed, c.

Mäßigen, v. a. holde Maade med, moderere, nedstemme; seine Leidenschaften, tæmme; die Strafe, lindre, formilde; eine gemäßigte Wärme, tempereret; sich —, styre, tvinge; —gung, f. ud. pl. Maadehold, n., Modereren, c.; -gung der Auflage, Formindskelse, c.

Masse, f. -n, Masse, c.: die — der Luft; die Lichter in großen —n anlegen (hos Malerne); die Erbschafts — besteht aus 10,000 Thalern; in — aufstehen; fig. en stor Hammer hos Billedhuggerne; (ved Billard) (d. T. ofte m.) et skuffelignende Rekstab, hvormed Ballen mere bliver skudt end stødt frem.

Massette, f. -n, et jammerligt Øg; fig. en slet, liderlig Person.

Massiv, aj. massiv, tæt, vægtig; ein —es Gebäude, grundmuret; fig. grov, usleben.

Mast, 1) m. -es -e el. sædv. -en, Mast, c.; fig. (undert.) Slib, n.; (hos Tømmerm.) en stor, lodret Bjælke, som hjelper til at danne en Taarnspids. 2) f. ud. pl. Mast, Svineføde, c.; Mæstning, Føden, c.; saavel om Maaden som Tiden at føde Kreature paa.

Mast, aj. (foræld.) mæstet.

Mast-baum, m. -es -äume, Mastetræ, n.; —korb, m. -es -örbe, Mærs, n.; —los, aj. mastløs; —top, m. -es -e, Mastetop, c.

Mast-ader, f. -n, Endetarmsaare, c.; **—aderfluß**, m. -sses ud. pl. den gyldne Aare, Hæmorrhoider; **—aderstockung**, f. -en, blinde Hæmorrhoider; **—buche**, f. -n, Blodbøg, c.; **—darm**, m. -es -ärme, Endetarm, c.; **—eiche**, f. -n, rød Eeg, c.; **—feder**, f. -n, Gumpfjeder, c. (som udtrækkes, naar Gaasen sættes paa Sti); **—gans**, f. -änse, Fedegaas, c. (som er sat paa Sti); **—gefälle**, pl. ud. sg. Indkomster af en Oldenskov; **—geld**, n. -es -er, Oldenpenge; **—holz**, n. -es -ölzer, Eeg, Bøg, Egeskov, Bøge—, c.; **—kalb**, n. -es -älber, Fedekalv, c.; **—kuh**, f. -ühe, Ko, som fedes; **—ochs**, m. -en, -en, mæsket Oxe, c.; fig. ogsaa om et stort, plumpt Mske.; **—schwein**, n. -es -e, Mæskesviin, n.; **—stall**, m. -es -älle, Fedestald, c.; **-vieh**, n. -es ud. pl. Fedeqvæg, n.; **—wurm**, m. -es -ürmer, liden Spolorm.

Masten, v. n. m. h. **Kartoffeln — gut**, give Mast; **diese Schweine — gut**, fedes.

Mästen, v. a. mæske, fede.

Mastix, m. -es ud. pl. Mastix, c. (et Slags Harpix rc.).

Mastung, f. ud. pl. Mæskning, Feden; Mast, c.

Matador, m. -s -e, Matador, c.

Material, n. -s især pl. **—ien**, Material, n.; **—ist**, m. -en -en, Materialist, c.; **—waare**, f. -n, Materialvare, c. (raae Vare af Mineral- og Planteriget).

Materie, f. -n, Materie, Bestanddeel, c., Stof, n.; ud. pl. Materie; d. T. Edder, c.

Materien, v. n. m. h. d. T. bulne, sætte Materie.

Mathematik, f. ud. pl. Mathematik, c.; **—er**, m. -s pl. s. sg. Mathematiker, c.; **—tisch**, aj. mathematisk.

Matratze, (d. T. **Madratze**) f. -n, Matras, c.; **—n**, v. a. udstoppe med Uld el. Haar; **aus—**.

Matrikel, f. -n, Matrikel, c., Register, Mandtal, n.

Matritze, f. -n, Matrice, c. (en Kobberform, hvori Bogstaverne af Skriftstøberne afstøbes).

Matrone, f. -n, Matrone, c.

Matrose, m. -n -n, Matros, c.; **—nhaube**, f. -n, Matroskasket, c.; **—nkleid**, n. -es -er, Matrosdragt, c.

Matsch, aj. jan (i Spil); mat (i Skak).

Matsch, m. -es -ätsche, Rørsammen, n., Pludder, n.; Jan, c. (i Spil); **—en**, v. n. m. h. gjøre Jan.

Matschig, aj. **—es Obst**, maset; **—es Wetter**, sjasket.

Matt, aj. mat, kraftesløs, meget svag; fig. **eine —e Stimme**, **—e Farbe**; **der Wein schmeckt —**; (i Skakspil) mat; det samme som **Matsch**; **—igkeit**, f. ud. pl. Mathed, Kraftesløshed, c. (kun om Personer); **—heit**, f. ud. pl. Mathed, c.: **—heit der Farben, des Lichtes, eines Gedankens** rc.

Matte, f. -n, Maatte, c. (af Siv, Lister rc.) Bugle, Indbukning, c.; (Sydt.) Eng, Græsgang, c.; d. T. n. St. -n, pl. ud. sg. sammenløben Melk (hvoraf Oste laves) **die Käsematten**.

Matten, v. 1) a. **Einen** (i Skakspil) gjøre mat. 2) n. være, blive mat.

Matz, 1) m. -ens -e, forkortet for **Matthias** el. **Matthäus**. 2) m. -es -e, el. **Mätze**, Mads, c. (et enfoldigt Mske.); (i Bjergv.) gehaltløs Erts- og Steenart; n. St. ud. pl. sammenløben og suur Melk, som smøres paa Brød.

Matze, f. -n, usyret Brød, Jødernes Paaskekage.

Matzenseide, f. ud. pl. raa Silke, c.

Mauchel, f. -n, n. St. Stikkelsbær.

Maucheln, v. n. m. h. stakre; **—chler**, m. -s pl. s. sg. Stakrer, c.

Mauen, v. n. m. h. miaue (om og som Katte).

Mauer, f. -n, (Dim. **Mäuerchen**, n. -s pl. s. sg.) Muur, c., Muurværk, n.

Mauer-anker, m. -s pl. s. sg. Muuranker, n.; **—band**, n. -es -änder, M—baand, n.; **—biene**, f. -n, M—bi, c. (et Slags vilde Bier, som ikke leve i Selskab); **—brecher**, m. -s pl. s. sg. M—brækker, Stormbuk, c.; **—fest**, aj. fast som en M—, befæstet, omgivet med M—; **—fraß**, m. -es ud. pl. M—hensmulren, c.; **—kelle**, f. -n, M—skee, c.; **—klammer**, f. -n, M—krampe, c.; **—latte**, f. -n, M—lægte, c.; **—lehm**, m. -s ud. pl. M—leer, n.; **—meister**, m. -s pl. s. sg. M—mester, c.; **—sand**, m. -es ud. pl. M—sand, n.; **—schwalbe**, f. -n, M—svale, Kirkesvale, c.; **—stein**, m. -es -e, **—ziegel**, m. -s pl. s. sg. M—steen, c.; **—werk**, n. -es -e, M—værk.

Mauerer, m. s. **Maurer**.

Mauern, v. a. mure.

Mauke, f. 1) ud. pl. Muk, c. (Hestesygdom). 2) pl. —n, (n. St. d. T.) tyk Suppe, c.; (Sydt.) Bladluus, Myg og forskjellige andre Insecter; (n. St.) et skjult Sted, hvor Noget opbevares; Frugtkammer, n., opsparede Penge og desl.

Maul, n. -es -äuler, (Dim. **Mäulchen**, n. -s pl. s. sg.) Mund, Snude, Mule, Flab, c. (især hos Dyr; undert. ogsaa hos Mske.); (Sydt.) fig. **Mäulchen**, Kys, n.; **Maul**, Mund, c., en Person med Hensyn til hans Færdighed i at spise, drikke el. tale; Aabningen i en Hevl til Hevljernet; (foræld. for **—thier**); **das — aufsperren, aufreißen**, gabe med Forundring paa; **das — wässert ihm**, Tænderne løbe i Vand; **Eim. ums — gehen**, smigre for; **ein großes — haben**, prale, gjøre Vind, dadle; **Eim. über das — fahren**, svare heftigt, trodsigt; **halt das —**, hold Mund, hold Kjæft.

Maul-affe, m. -n -n, vulg. Maaber, Dumrian, Tærsteflab, c.; **—affen**, v. n. m. h. vulg. maabe, staae og gloe hen i Veiret; **—afferei**, f. -en, Maaberi, n.; **—beerbaum**, m. -es -äume, Morbærtræ, n.; **—beere**, f. -n, Morbær, n.; **—christ**, m. -en -en, d. T. Hykler, c.; **—drescher**, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en) Prater, c. (som taler meget af liden Betydning); **—esel**, m. -s pl. s. sg. Muulesel, c.; fig. Arbeidsbi, c.; **—eseltreiber**, m. -s pl. s. sg. Muuleseldriver, c.; **—faul**, aj. ordknap; **—freund**, m. -es -e, Mundven, c. (som hykler Venskab); **—fromm**, aj. forstilt from; **—fülle**, f. ud. pl. (fortrolig) nedværdigt Underhold, n.; **—held**, m. -en -en, Storpraler, Skryder, c.; **—korb**, m. -es -örbe, Mundkurv, Mule—, c.; Mulepose, c.; **—leder**, n. -s ud. pl. vulg. Mundlæder, Snakkeri, n.; **—pferd**, n. -es -e, s. **—esel**; **—schelle**, f. -n, Ørefigen, n.; **—tasche**, f. -n, en Person, som seer suurt og tvært; Suurmule; Sladdermund; d. T. s. **—schelle**; **—thier**, n. -es -e, s. **—esel**; **—trommel**, f. -n,

Mundharpe, c.; —voll, n. Mundfyld; —werk, n. -es ud. pl. Snakketøi, Talerødstab, n., Talegave, c.; —wurf, m. -es -ürfe, Muldvarp, c.; —wurfshügel, m. -s pl. s. sg. Muldvarpeskud, n.

Maulen, v. n. m. h. surmule, tvære; (fortrol.) smage.

Mäuler, m. d. T. s. Meiler.

Maunzen, v. n. m. h. miaue; fig. klage ynkeligen; lamentere.

Maurer (d. T. Mäure.), m. -s pl. s. sg. Murer, Murmester, c.; fig. Frimurer, c.

Maurer-meister o. s. v. s. Mauer-meister o. s. v.

Maus, f. -äuse, (Dim. Mäuschen, —lein, n. -s pl. s. sg.) Muus, c.; (Ordsp.) mit Speck fängt man Mäuse, med Flæsk fanger man Muus (hver har sin svage Side); die blinde —, el. Blinzel—, Blindebuk, c. (en Leg); Muskel, Muus, c. (paa det dyriske Legeme).

Mauschel, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Smaus (Jøde), c.; et Slags Hammer i Kobberværker.

Mäuschenstill, aj. saa stille som en Muus.

Mause, f. 1) ud. pl. Fældning, c. (Fuglenes, Krebsenes rc); Fældetid, c. 2) pl. —n, et Fuglebuur, hvori man sætter Falke, naar de fælde.

Mäuse-darm, m. -es ud. pl. el. —ärme, pl. ud. sg. Fuglegræs, Arve, Hønsebid, c. (Planter); —dreck, (Maus—) m. -es ud. pl. Musesfarn, n., —lort, c.; —fahl, aj. s. Mausfahl; —falke, (Maus—) m. -n -n, Muushøg, —vaage, c.; —falle, (Maus—) f. -n, Musefælde, c.; —fraß, m. -es ud. pl. Begnaven af Muus; —gerste, f. ud. pl. goldt Byg, c.; —geier, m. -s pl. s. sg. s. —falke; —gift, n. -es -e, Musegift, c., Rottekrud, n.; —habicht, m. -es -e, s. —falke; —haber, m. -s ud. pl. et Slags vild Havre; —korn, n. -es ud. pl. vildt, goldt Korn; —loch, (Mause—) n. -es -öcher, Musehul, n.; —nest, (Mause—) n. -es -er, Muserede, c.

Mause-feder, f. -n, Fældefjeder, c. (som Fuglene miste ved Fældning); —katze, f. -n, Musekat, c. (som godt fanger Muus); —still, aj. s. Mäuschenstill; —todt, aj. d. T. steendød; —zeit, f. ud. pl. Fældetid, c.

Mausen, v. 1) n. m. h. fange Muus. 2) a. (Jagtsp.) belure Vildtet, liste sig til at fange det; d. T. eine S., muse, smaastjæle; sich, (om Fugle) fælde; (om Krebs) faae ny Skal; (n. St. ogsaa om Silkeorme) skifte Hud.

Mauser, m. -s pl. s. sg. en begfingret Person (som stjæler Smaating); en Krebs, som har skudt Skal.

Mausfahl, aj. muusblakket, —graafarvet.

Mausfarbe, f. ud. pl. Musefarve, askegraa Farve, c.

Mäusicht, aj. museagtig (især med Hensyn til Lugten).

Mausig, aj. d. T. musig, trodsig, modstridende; sædv. blot i den Talem.: sich — machen, gjøre sig ud til Beens.

Mausoleum, n. -s -leen, Mausolee, n.

Maußlich, aj. d. T. seendrægtig, uslevorn.

Mauth, f. -en, (Sydt.) Told, c. (af Vare); Toldhuus, n., —bod, c.; —frei, aj. toldfri; —ner, m. -s pl. s. sg. Tolder, Toldkasserer, c.

Mauzen, s. Mauen.

Max'dor, m. -es -e, en baiersk Guldmynt.

Maxime, f. -n, Maxime, c.

Maximum, n. -s ud. pl. Maximum, n.

May, m. -es -e, s. Mai. Mays, s. Mais.

Mechanik, f. ud. pl. Mechanik, c.; —er, m. -s pl. s. sg. el. —icus, m. -ci -ci, Mechanicus, c.; —isch, aj. mechanisk; —ismus, m. pl. —men, Mechanismus, Mechanisme, c.

Meckern, v. n. m. h. bræge, skrige som en Gedebuk.

Medaille (l. —dalje), f. -n, Medallie, c.; —llon (l. —daljong), n. (ogsaa m.) -s -s, Medaillon, c.

Meddik, m. -es -e, (Sydt. d. T.) Regnorm, Madike, c.

Median, blot i Sammens., som: —papier, —octav rc., Medianpapir, —octav rc.

Medicament, n. -es -e, Medicament, Lægemiddel, n.

Medicin (—zin), f. ud. pl. Lægevidenskab, c.; d. T. (undert.) Medicin, c., Lægemiddel, n.; —er, m. -s pl. s. sg. Mediciner, c. (som studerer Lægevidenskaben ved et Universitet); (undert. ogsaa) Læge, c.; —iren, v. n. m. h. medicinere, bruge Lægemidler; —isch, aj. medicinsk.

Medicus, m. -ci -ci, Medicus, Læge, Doctor, c.

Meditation, f. -en, dyb Eftertanke, Betragtning, c.

Meditiren, v. n. m. h. meditere, tænke, eftertænke, overlægge, betragte.

Medoc, m. -s ud. pl. Medoc; c. (en Art rød Viin).

Meduse, f. -n, Medusa, c.

Meer, n. -es -e, Hav, Verdenshav, n.; Sø, aaben Sø; fig. er schwimmt in einem —e von Wonne, i et Hav; Anwohner des -es, Kystbeboer, c.

Meer-aal, m. -es -e, Havaal, c.; —adler, m. -s pl. s. sg. Havørn, Fiskeørn, c.; —bake, f. -n, Beie, c.; —bucht, f. -en, Havbugt, c.; —busen, m. -s pl. s. sg. Havbugt, Fjord, Bai, c.; —ekel, m. -s ud. pl. Søsyge, c.; —enge, f. -n, Strade, Sund, Fjord, Vig, c.; —stille, s. Meeresstille; —ente, f. -n, Vildand, c.; —fisch, m. -es -e, Saltvandsfisk, c.; —frau, f. -en, Havfrue, c.; —gans, f. -änse, Vildgaas, c.; —grün, aj. søgrøn; —hafen, m. s. Seehafen; —hose, f. -n, s. Hose; —igel, m. -s pl. s. sg. Søpindsviin, n.; —kalb, n. -es -älber, Havkalv, c.; —katze, f. -n, Marekat, c. (langhalet Abe); —kirsche, f. -n, Meerbær, Heggebær, n.; —linsen, pl. ud. sg. Andegrønt, n., Andemad, c.; —mann, m. -es -änner, Havmand, c.; —nabel, f. -n, Senaal (Fisk), c.; —rettig, m. -es ud. pl. Peberrod, c.; —salz, n. -es ud. pl. Havsalt, n.; —sand, m. -es ud. pl. Havsand, n.; —schaum, m. -es ud. pl. Skum af Havet; Meerskum, n. (hvoraf Tobakspibehoveder forfærdiges); Navn paa et Slags negne Orme i Havet; —schaumen, aj. Meerskums-, som er af Meerskum; —schäumer, m. -s pl. s. sg. (fordum) Sørøver, c.; —schaumkopf, m. -es -öpfe, Meerskums Pibehoved; —schlund, m. -es -ünde, Havsvælg, n.; —schooß, m. -es ud. pl. Havets Skjød, n.; —schwein, n. -es -e, Marsviin, n., Delphin, c.; —spargel, m. -s ud. pl. vild Asparges; —still, aj. blikstille; —strudel, m. -s pl. s. sg. Malstrøm, Havhvirvel, c., Havsvælg, n.; —ungeheuer, n. -s pl. s. sg. Havuhyre, n.; —unter, av. under Havfladen; —wärts, av. mod Havet; —wasser, n. -s ud. pl. Søvand, n.; —weib, n. -es -er, Havfrue, Sirene, c.; —wirbel, m. s. -strudel; —wolf, m. -es -ölfe,

Søulv, c. (en Art firfeddede Søbyr); en Art Strandaborre; —wunder, n. -s pl. f. sg. Søuhyre, n. (et Monstrum i Havet); fig. d. T. en meget sjelden, besynderlig Ting el. Begivenhed.

Meeres-boden, m. -s ud. pl. Havets Bund, c.; —fläche, f. ud. pl. Havflade, c.; —gott el. Meergott, m. -es -ötter (—göttin, f. -en), Havets Gud (—inde), c.; —küste el. Meerküste, f. -n, Havkyst, Sø—, c.; —stille, f. ud. pl. Havstille, Havblik, n.; —strom, m. -es -öme, Havstrøm, c.; —welle, f. -n, Havbølge, c.; —woge, f. -n, stor Havbølge, c.

Meericht, aj. havagtig, saltvandsagtig.

Meeseldrath, s. Maisel—.

Mehl, n. -es ud. pl. Meel, n.

Mehl-apfel, m. -s -äpfel, melet Æble; —bahn, f. -en, den indvendige Side af Maleværket i en Mølle med det deri værende Meel; —baum, m. -es -äume, (et Navn paa forskjellige Buskvæxter, som bære melede Frugter el. Bær) f. Ex. Sagepalme, c.; —beere, f. -n, Meelbær, n. (Busk); —birne, f. -n, melet Pære, c.; —brei, m. -es -e, Meelsuppe, —vælling, —pap, c.; —faß, n. -sses -ässer, Meeltønde, c.; —fäßchen, n. -s pl. s. sg. Meelbøtte, c.; d. T. et Navn paa visse melede Bær, Hvidtornbær; —fleck, m. -es -e, smaa af Rubbeldei staarne Stykker; —icht, aj meelagtig; —ig, aj. melet; —handel, m. -s ud. pl. Meelhandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Meelhandler, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Meelorm, c.; —kasten, m. -s pl. s. sg. Meelkasse, c.; —kleister, m. -s ud. pl. Meelklister, n., —pap, c.; —kloß, m. -es -öße, Meelklump, —bolle, c.; —milbe, f. -n, Meelmidde, c.; —pulver, n. -s ud. pl. Meelkrud, n.; —sack, m. -es -äcke, Meelsæk, c.; —sieb, n. -es -e, Meelsigte, c., —sold, n.; —speise, f. -n, Meelmad, c.; —staub, m. -es ud. pl. Meelstøv, n.; —suppe, f. -n, Meelsuppe, —vælling, c.; —thau, m. -es ud. pl. Meeldug, Honning—, c.; vulg. Bladluus (Insect); —wurm, m. -es -ürmer, Meelorm, c. (en Insectlarve).

Mehr, 1) av. (comparat. af det forældt. meh, viel) meer, mere: ich will nicht —, er hat — als (d. T. med denn efter sig) nöthig ist; fig. sündige hinfort nicht —, igjen, oftere, tiere; ich bin nicht — dein Freund, længere; (blot negtelsesviis og med nogle aj. der bestemme Tid, Mængde ic.) desuden, videre; (som av. bruges — til at danne comparat., dog blot naar aj. selv ingen Comparation har, sey künftig meines Rathes — eingedenk; el. naar Sammenligningen udtrykkes ved to av. ich bin — traurig als lustig. 2) aj. a) indecl. ud. Artikel med et Subst.: er hat — Einsichten als andere; men naar Subst. har en Artikel el. et Pronomen foran sig, el. naar der istdf. samme staaer et Pronomen, saa følger paa — enten en præp.: — von dieser Art, — von ihnen, el. det styrer Ordet i Gen. og staaer bag ved samme: ich habe des Zeuges —, als ic. undtagen pron. solch, som kan have — saavel foran som efter sig: — solche el. solcher Leute, el. solche el. solcher Leute —; ogsaa kan — staae bag efter, naar præp. fordrer en anden Casus end Gen.: so gehts mit andern Dingen —. b) declineret: mehrer, mehre, mehres, pl. mehre d. T. mehrerer, —ere, —eres, pl. —ere, tjener til at betegne en ubestemt Mængde, modsat Eenheden, blot med et Subst., og kan ogsaa have den bestemte Art. foran sig; dernæst tjener det ogsaa til af to med hinanden sammenlignede Størrelser at angive den større som et virkeligt Comparativ med og uden Subst., og kan ogsaa have den ubestemte Art. foran. Der, die, das Mehrste, Superl. af mehr, s. Meist.

Mehr, n. -es -e, (Sydt.) Stemmefleerhed, Stemmesamlen, Votering, c.; das — oder Weniger, det Mere el. Mindre.

Mehr-braten, m. -s pl. s. sg. (i Jagtsp.) Merbrad, c.; —deutig, aj. som har meer end een Betydning; —fach, aj. paa flere Maader; —gebot, n. -es ud. pl. Overbud, n.; —haberei, f. ud. pl. Begjerlighed, c.; —heit, f. ud. pl. Fleerhed, Pluralitet, Pluralis, c.; —jährig, aj. fleeraarig; —malig, aj. som er el. skeer flere Gange; —mals, av. flere Gange, oftere; —seitig, aj. fleersidig; —seitigkeit, f. ud. pl. Fleersidighed, c.; —silbig, aj. Fleerstavelses-; —zahl, f. -en, Fleertal, n., Pluralis, c.

Mehren, v. a. formere, forøge (bedre ver—); (i Regnek.) multiplicere.

Mehrentheils, av. mestendeels, største delen, som oftest.

Mehrer, m. -s pl. s. sg. —inn, f. -en, Formerer, c.; allezeit — des Reichs (den forrige tydske Keisers Titel).

Mehrung, f. -en, Formerelse, Forøgelse, c.; Cloac, Afløbsrende, Skarnlister; (i Regnek.) Multiplication, c.

Meide, m. -n -n, (forældt.) Vallak, c.

Meiden, v. 1) rgl. a. (forældt.) skære, gilde, kastrere. 2) i. a. Einen el. etw., skye, gaae af Veien for, vogte sig for; das Laster, holde sig fra, unddrage sig, søge at undgaae; —dung, f. ud. pl. Skyen, Unddragen, Undgaaen, c.

Meier, m. -s pl. s. sg. Hollænder, c. (—inn, f. -en, Meierske, c.); (n. St.) Besidder af en ufri Bondegaard; en Hovmester; en Øvrighedsperson; Navn paa forskjellige vilde Væxter, som Rødarve, Knægræs, vor Frues Sengehalm ic.; (forældt.) de frankiske Kongers øverste Pfalzgreve.

Meier-brief, m. -es -e, Meiericontract, c.; —ei, f. -en, Meieri, n.; Bondegaard, hvoraf svares en vis Meieriafgift; —hof, m. -es -öfe, Forpagtergaard, c.; —statt, f. (Nordt.) Meieri, n.

Meile, f. -n, Miil, c.; i d. T. hyppig i Forbindelse med Gen. Weges: zwei —n Weges.

Meilen-maß, n. -es -e, Milemaal, n.; Maalestok paa et Kort; —recht, n. -es -e, den Rettighed ved et Sted, at Ingen een eller flere Miil nær samme maa drive en vis Næring; —säule, f. -n, og —stein, m. -es -e, og —zeiger, m. -s pl. s. sg. Milepæl, —steen, —viser, c.; —stiefel, m. -s pl. s. sg. Syvmiilsstøvler; —weit, aj. milevidt.

Meiler, m. -s pl. s. sg. Mile, Kul—, c.

Meiler-holz, n. -es ud. pl. Milebrænde, n.; —kohle, f. -n, Milekul, n.; —köhler, m. -s pl. s. sg. Kulbrænder, Kulsvier, c.

Mein, 1) interj. (Sydt. d. T. som ledsager et med Forundring forbundet Spørgsmaal) —! (ei!) wie geht das Ding zu? 2) s. Ich. 3) pron. poss. min, mit, pl. mine (deklineres og bruges ganske som

dein) s. Dein og Meinige.

Meineid, m. -es -e, Meened, falsk Ed, c.; —ig, aj. meenedersk, megensvoren; —igkeit, f. ud. pl. Meenedersthed, c.

Meinen, v. 1) n. m. h. mene, holde for, troe; tænke; (dog blot d. T. i) anders —, anders handeln, tænke et, gjøre et andet; (forældt.) erindre sig; ogsaa v. a. mene: wen — Sie? (d. T. undert.) sige: was, wie — Sie? være til Sinds, ville, (især blot Sydt. i) gemeinet seyn; es gut, böse ꝛc. mit Eim. —, have Godt, Ondt ꝛc. i Sinde. 2) a. (forældt.) Einen el. etw. elske, være bevaagen, ville vel.

Meiner, s. Ich, Mein og Meinige.

Meinerseits, av. fra min Side.

Meinet-halben, —wegen, um — willen, av. d. T. for min Skyld, for mig gjerne, hvad mig angaaer.

Meinige, der, die, das —, af pron. poss. mein, (bruges ud. Subst. men med Hensyn til samme) min, mit; ogsaa der, die, das Meine; d. T. mein el. meiner, meine, meines; ich habe das — gethan, mit, min Pligt, hvad der sted i min Magt; es ist das —, mit, min Eiendom; die —n el. Meinen, mine Paarørende, Beslægtede.

Meinung, f. -en, Mening, c., Tykke, Skjønnende, n.; Hensigt, c., Sindelag, n.: ich habe es aus keiner bösen — gethan; (i Canc.) Villie, c.

Meiran, m. -s ud. pl. d. T. Merian, c.

Meisch, m. —es —e, Mæsk, c. (til Ølbrygning og Brændeviinsbrænden); —bottich, m. —es —e, —faß, n. —sses -äffer og —kufe, f. -n, Mæskekar, n.

Meischen, v. a. mæske (omrøre Maltet i Mæskekarret); —schung, f. -en, Mæskning, c.

Meise, f. -n, Meise, Musvit, c. (Fugl).

Meisen-hütte, f. -n, —kasten, m. -s pl. s. sg. og —kloben, m. -s pl. s. sg. Musvitfælde, c.; —könig, m. -es -e, Tommeliden, c. (Fugl); —pfeife, f. -n, en lille Fleite til dermed at lokke Musvitter i Fælden; —schlag, m. -es -äge, s. —hütte; —tanz, m. -es -änze, et Stillads med Gitterværk til Musvitfangst.

Meiß, m. -es -e, (i Skovv.) Hugst, c.; en til Fældning anviist Skovstrækning.

Meißel, 1) f. -n, Linstav, n., Charpi, c. 2) m. -s pl. s. sg. Meisel, Gravstikke, c.

Meißeln, v. a. bearbeide med Meiselen; (i nogle Tilfælde) stære, be—; —lung, f. Bearbeiden med Meiselen.

Meist, der, die, das —e, aj. mest, flest, størst, høiest; das pflegt am —en (oftest, almindeligst) im Sommer zu geschehen; ich bin — (for —ens) fertig, s. Meistens. [Mestbydende, Heist—.

Meistbietend, aj. d. T. blot som Subst. der, die —e,

Meistens, av. for det meste, mestendeels, størstedelen.

Meistentheils, av. mestendeels, som oftest.

Meister, m. -s pl. s. sg. Mester, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); —inn, f. -en, Mester, (sjeld.) —inde, c.

Meister-arbeit, f. -en, Mesterarbeide, n.; —ei, f. -en, M—mandsforretningen og hans Bolig; —geld, n. -es -er, Penge, som betales til Lauget for at blive Mester; de Penge, Svenden giver Mesteren for Brugen af Værkstedet; —gesell, m. -en -en, M—svend, c.; —haft, aj. mesterlig; —hand, f. -ände, M—haand, c.; —lich, aj. m—lig; —los, aj. uden Mester; —recht, n. -es -e, M—ret, c., (undert.) M—stykke, n.; —sänger el. —singer, m. -s pl. s. sg. M—sanger, c.; —schaft, f. ud. pl. M—stab, n.; —stück, n. -es -e, M—stykke, n.; —werk, n. -es -e, M—værk, n.

Meistern, v. a. og n. m. h. Einen el. etw., mynstre, mestre; (forældt.) regjere, bemægtige sig, faae Bugt med; lære, forfærdige.

Melancholie, f. ud. pl. Melankoli, Tungsindighed, c.; —cholisch, aj. melankolsk.

Melde, f. -n, Melde (Plante), c.

Melden, v. a. sich el. Einen —, melde; Eim. etw. —, anmelde, berette, meddele Efterretning om; etw. von etw. —, anmelde, omtale, gjøre Anmeldelse om; ohne Ruhm zu —, mit Ehren zu —, at sige uden at rose mig, uden at fornærme Velanstændigheden; —dung, f. ud. pl. Melden, Meldning, c.

Melder, m. -s pl. s. sg. —inn, f. -en, Anmelder, c.; (fordum) Angiver, Forræder, c.

Melilote, f. ud. pl. Melote (Plante), c.; —npflaster, d. T. Meloten—, n. -s ud. pl. Melotenplaster, n.

Melisse, f. ud. pl. Hjertensfryd (Plante), c.

Meliszucker, m. -s ud. pl. Melissukker, n.

Melk, aj. som giver Melk.

Melk-eimer, m. -s pl. s. sg. —faß, n. -sses -äffer. —gefäß, n. -es -e, —gelte, f. -n, Malkespand, c.; —kuh, f. -ühe, M—ko, c.; —schemel, m. -s pl. s. sg. M—skammel, c.; —vieh, n. -es ud. pl. M—qvæg; —zeit, f. ud. pl. M—tid, c.; —ziege, f. -n, M—ged, c.

Melken, v. rgl. og i. a. malke: die Kühe, Ziegen ꝛc.; fig. d. T. udsuge, gjøre fattig; strygge og befsele; klappe.

Melodie, f. (3 Stav.) -n (4 Stav.) Melodi, c.; —disch, aj. melodisk.

Melodrama, n. -s -en, Melodrama, n.

Melone, f. —n, Melon, c.

Melote, f. d. T. s. Melilote.

Memme (Mämme), f. —n, vulg. Mama, c.; fig. eine feige —, Qvindekarl, Kjærlingepræst, c.; —rei, f. —en, d. T. Kjærlingeagtighed, c., en enkelt feig Handling.

Memorial, n. -es -e, Memorial, c.

Menage, f. -n, (l. —asche) Menage, c.

Menagerie, f. -n, Menageri, n.

Menge, f. pl. (om flere Arter) -n, Mængde, c.: eine — Geldes, Holzes ꝛc.; ligel. den store Hob, de fleste Mstr.; d. T. ogsaa som av., overmaade mange, meget: Arbeit die — haben; —nmaß, n. -es -e, Maal til at bestemme Tings Mængde med.

Mengen, v. a. mænge, blande i hinanden, sammenblande (især blot om tørre Ting); d. T. ogsaa for mischen; fig. sich in etw. —, blande, ville have Deel i, befatte sig med. [(foragt.) Mistmask, n.

Mengsel, n. -s pl. s. sg. Blandingsgods, Mæng—;

Mennig, m. -es ud. pl. ogsaa —e, f. Minie, Mennie, c. (en heirød Farve).

Mensch, (Dim. —lein, n. -s pl. s. sg.) 1) m. -en -en, Menneske, n. (Naar det bruges overhovedet om en Person af Hankjønnet, har det i pl. Leute: ein

schöner —, pl. schöne Leute. 2) n. a) -es -er, (foragt.) Qvindemenneske. b) —en -en, (forældr. og Sydt.) en Person uden Hensyn til Kjøn.

Menschen-adel, m. -s ud. pl. Menneskeadel, c.; —ähnlich, aj. menneskelig; —alter, n. -s pl. s. sg. M—alder, Generation, c.; —art, f. -en, M—art, Race, c.; —feind, m. -es -e, M—hader, —fjende, Misantrop, c.; —feindlich, aj. m—fjendsk, misantropisk; —fresser, m. -s pl. s. sg. M—æder, c.; Haaskjærding, c. (Fisk af Haislægten); —freund, m. -es -e, M—ven, Philantrop, c.; —freundlich, aj. m—kjærlig; —gebot, n. -es -e, M—bud, n.; —gedenken, n. -s ud. pl. Mandsminde, n.: bei — —; —haß, m. -sses ud. pl. M—had, n.; —kenntniß, f. ud. pl. M—kundskab, c.; —kind, n. -es -er, (forældr.) M—barn, Mske., n.; —liebe, f. ud. pl. M—kjærlighed, c.; —möglich, aj. d. T. som er muligt for et Mske.; —raub, m. -es ud. pl. M—rov, n.; —räuber, m. -s pl. s. sg. M—røver, c.; —satzung, f. -en, M—befaling, c. (i Modsætning til Guds Bud); —scheu, aj. m—sky, folkesky; —sohn, m. -es -öhne, Menneskes Søn (især i Bibelen om Christus); —stimme, f. -n, M—stemme, c.; —verstand, m. -es ud. pl. M—forstand, c., god, sund Forstand; Meningen i en Tale; —werk, n. -es -e, M—værk, n., m—lig Handling, c.; —würde, f. ud. pl. Menneskets Værdighed som fornuftigt Væsen.

Menschen, menscheln, v. n. m. h. vise sig som Mske., feile som Mske.; især upers. es —lt bei ihm, han feiler; —thümlich, aj. egen for, overeensstemmende med den menneskelige Natur.

Menschheit, f. ud. pl. Menneskehed, c. (den menneskelige Natur; det hele menneskelige Kjøn; især med Hensyn til sammes Kultur); (undert.) Menneskelighed, c.

Menschlich, aj. menneskelig (i dette Ords Bem. i Dansk); —keit, f. ud. pl. M—hed, c.

Menschwerdung, f. ud. pl. (blot om Christus) Menneskenaturs, Kjøds Paatagelse.

Mensur, f. -en, Maal, n. (blot i nogle Tilfælde, f. Ex. i Musik: Tidsmaal, Takt).

Menuett, f. pl. -en, Menuet, c.

Mergel, m. -s ud. pl. Mergel, c.; —n, v. a. einen Acker, mergle; —grube, f. -n, Mergelgrav, c.

Meridian, m. -s -e, Meridian, Middagslinie, c.

Merite, f. -n, Merite, Fortjeneste, c.

Merk, n. -es -e, d. T. Mærke, Tegn, Kjendemærke, n.

Merk-bar, aj. bemærkelig, som mærkes; —eisen, n. -s pl. s. sg. Mærkejern, n.; —lich, aj. mærkelig, kjendelig; —lichkeit, f. -en, Mærkelighed, Kjendelighed, c.; —mahl, n. -es -e, Kjendemærke, Kjendetegn, Særkjende, n.; —würdig, aj. mærkværdig; —würdigkeit, f. -en, Mærkværdighed, c.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Tegn, Kjende—, n.

Merken, v. a. eine S., mærke, forsyne med Mærke, sætte Mærke paa; fig. etw. —, mærke, skjønne, forstaae, begribe; beholde i Hukommelse; mærke: laß ihn nichts davon —; men efter sædv. Sprogbr.. laß dir nichts —, ytre intet, giv intet tilkjende; rigtigere var: laß dich nichts —, anstil dig som om du intet mærkede el. vidste; som v. n. m. h. auf etw., give Agt paa, være opmærksom paa, høre nøie efter.

Merkewohl, n. -s ud. pl. Notabene, n.

Merks, m. -es ud. pl. (n. St.) Opmærksomhed, Hukommelse, c.

Merkur, m. -s ud. pl. Merkur, c. (Guden, Planeten og i Chymien); Qviksølv.

Merle, f. -n, Lærkefalk, c., (Sydt.) en Art Solsort.

Merz, m. s. März.

Merzen, v. a. s. Ausmerzen.

Merzschaf, n. -es -e, udsat, udstødt Faar, n.

Mespel, f. s. Mispel.

Meß-amt, n. s. Messe; —bar, aj. som kan maales; —brief, m. -es -e, s. —wechsel; —faß, n. -sses -ässer, Maalekar, n. (Tønde, Skjeppe); —freiheit, f. -en, Tilladelse at holde Messe; et Steds Friheder under Messen; —geld, n. -es -er, Maalerpenge; ogsaa de paa Messen inddragne el. dertil bestemte Penge; —geräth, n. -es ud. pl. Messesager; —geschenk, n. -es -e, Markedsgave, c.; —gewand, n. -es -änder, Messehagel, c.; —glocke, f. -n, Messeklokke, c.; —gut, n. -es -üter, Markedsgods, n.; —hemd, n. -es -en, Messesærk, c.; —kanne, f. -n, Kandemaal, n.; —kette, f. -n, Maalekjæde, c. (til Brug ved Opmaaling); —kunst, f. ud. pl. Geometri, c.; —künstig, aj. geometrisk; —leute, pl. ud. sg. Markedsfolk; —markt, m. -es -ärkte, Markedsplads, c.; —priester, m. -s pl. s. sg. Messepræst, c.; —ruthe, f. -n, Maalestang, c.; —wechsel, m. -s pl. s. sg. Vexel, stilet til Betaling i en vis Messe; —woche, f. -n, Messeuge, Markeds—, c.; —zeit, f. -en, Messetid, Markeds—, c.

Messe, f. -n, (hos Cathol.) Messe, c. (Naar Præsten, ved selv at nyde Sacramentet, læser den foreskrevne Formular, kaldes det das Meßopfer, Meßamt, og naar han ved høie Fester afsynger det, die hohe Messe, das Hochamt; deraf — lesen, hören, in die — gehen &c.); Messen (for Alteret); en Fest, især blot i Kirch—, og Licht—; die leipziger —, Messe, c., Marked, n.; fig. Markedsgave, c.

Messen, v. i. 1) a. maale; die Länge; mit dem Scheffel; mit el. nach der Elle; nach der Klafter; sich mit Eim. (i Duelighed; prøve Styrke med); Einen mit den Augen (betragte fra øverst til nederst); den Koth (vade igjennem). 2) n. m. h. holde et vist Maal: dieser Zeug mißt zwei Ellen in die Breite.

Messer, 1) m. -s pl. s. sg. Maaler, c. (En, som maaler). 2) n. -s pl. s. sg. Kniv, c.

Messer-besteck, n. -es -e, Knivbestik, n.; —heft, n. -es -e, Knivskaft, n.; —klinge, f. -n, Knivsblad, n.; —lohn, m. -es ud. pl. Maalerpenge; —schmid, m. -es -e, Knivsmed, c.; —spitze, f. -n, Knivspids, Knivsæg, c.; eine —spitze voll, saa meget som man kan tage med Knivsodden.

Messias, m. ud. pl. Messias, c.

Messing, n. -s ud. pl. Messing, n.

Messing-blech, n. -es -e, Messingblik, n.; —brennen, n. -s ud. pl. Messingets Forfærdigelse; —drath, m. -es -e, Messingtraad, c.; —hammer, m. -s -ämmer, den store Hammer, hvormed Messinget hamres; Messingfabrik, c., Messinghammerværk, n.; —hütte, f. -n, Messingfabrik, c.; —platte, f. -n, Messingplade, c.

Messingen, aj. Messing-, af Messing.

Messingisch, aj. (Nordt.) blandet; —reden, blande Høit. og Sydt. mellem hinanden.

Meßner, m. -s pl. s. sg. (n. St. især catholske) Kirkebetjent, som har Messekladerne ꝛc. i Forvaring, Klokker. c.

Meste, f. -n, (n. St.) et Slags Kar, Bøtte, Træbimpel; især Salz—, Saltbøtte. c.

Mestiz, m. -en -en, (—inn, f. -en) Afkom af en Europæer og en Indianer.

Metall, n. -es -e, Metal. n.

Metall-glas, n. -es -äser, Metalglas, n.; —icht, aj. metalagtig; —ig, aj. som indeholder Metal; —isch, aj. metalagtig, som ligner el. indeholder Metal; —mutter, f. -ütter, Metalmoder. c. (Jord- og Steenarten i Metaller); —urgie, f. Metallurgi. c. (Videnskaben, ud. pl.; en Bog, som afhandler samme, pl. -n); —urgist, m. -en -en el. —urge, m. -n -n, Metalkyndig, Metalkundig. c.

Metallen, aj. Metal-, af Metal.

Metamorphose, f. -n, Metamorphose, Forvandling, c.

Metapher, f. -n, Metapher. c.

Meteor, n. -s -e, Meteor. n.

Meth, m. -es pl. (om flere Arter) -e. Mjød, c.

Methode, f. -n, Methode, c.

Metier (l. -tjeh), n. -s -s, Metier, c.

Mett, n. -es ud. pl. (d. T. n. St.) Medister (Svinekjød til Medisterpølse).

Mette, f. -n, Morgenmesse; Fryprædiken, Ottesang. c.; de om Efteraaret hyppige Spindelvæve paa Marker og i Haver.

Mettwurst, f. -ürste, Medisterpølse, c.

Metze, f. -n, Halvotting, c. (el. et omtrent saa stort Maal til tørre Ting); et løst Fruentimmer, Galskjønsfru, Skjøge, c.; (fordum) Kartøve (fler Kanen); (Sydt.) Hunhund, Tæve, c.; Slagterbod. c.

Metzelbank, f. -änke, Slagterbord, n.

Metzelei, f. -en, d. T. Slagteri, Blodbad, n.

Metzeln, v. a. d. T. flenge, skære ubehændigt; (Sydt.) slagte; hugge ned for Fode; —lung, f. -en, Nedhugning, c.

Metzen, v. n. m. h. tolde, tage den bestemte Deel af det til Møllen bragte Korn i Betaling for Malingen.

Metzgen, v. a. (Sydt.) slagte; —ger, m. -s pl. s. sg. Slagter. c.; —zig, f. -en, (Sydt.) Slagterbod, c.

Metzner, m. -s pl. s. sg. den Møllersvend, som modtager Betalingskornet for Husbonden.

Meuble (l. Möbel), n. -s s. **Mobilien**; —bliren, v. a. møblere.

Meucheln, v. n. og a. handle lumsk, hemmeligt; gjøre hemmeligt noget Ondt, anstifte noget til en Andens Fordærvelse.

Meuchel-mord, m. -es ud. pl. Snigmord, n.; —mörder, m. -s pl. s. sg. Snigmorder, c.; —mörderisch, aj. snigmorderisk; —chlings, av. (sjeld.) paa en hemmelig, lumsk Maade.

Meuler, m. d. T. s. **Meiler**.

Meute, f. -n, et Kobbel Jagthunde (omtrent 50 til 60 Stykker).

Meuten, v. n. m. h. anstifte Mytteri.

Meuterei, f. -en, Mytteri, n., Sammensværgelse, c.; —terer, m. -s pl. s. sg. og —tmacher, m. -s pl. s. sg. Mytteristifter, Oprørs—, c.

Mewe, f. -n, Maage, Strand—, c.

Meyer, m. s. **Meier**.

Miauen, v. n. m. h. miaue.

Mich, mig. s. **Ich**.

Michael (**Michel**), m. -s, Mikkel (Navn); —sfest, n. -es -e, —stag, m. -es -e (Michaelis, d. T. Michelis el. Michelt), Mikkelsdag (29 September).

Mieder, n. -s pl. s. sg. Livstykke, Corset, n.

Mieler, m. d. T. s. **Meiler**.

Miene, f. -n, Mine, Gebærde. c., Ansigtstræk, n.; —machen, gjøre Mine, lade som man vil.

Miete, f. -n, Mid, n.; (n. St.) Myg. c.

Mieth-contract, m. -es -e, Leiecontract, c.; —frau (Mieths—), f. -en, Kone, som leier ud, el. som boer til Leie; —geld, n. -es -er, Fæstepenge. Haand—; Leie, —sum, c.; —groschen, m. s. —geld; —knecht, m. -es -e, Leietjener. c.; —kutsche, f. -n, Hyrevogn, —karet, c.; —kutscher, m. -s pl. s. sg. Hyrekudsk, c.; —lakei, m. -en -en, Leietjener, c.; —leute, pl. ud. sg. Leiere, Folk som boe til Leie; —ling, m. -es -e, (forældt. og nu blot foragt.) Leiesvend, c.; —lohn, m. -es ud. pl. Tyendeløn, c.; —mann, m. -es -änner, Leier, c.; —pfennig, m. s. —geld; —pferd, n. -es -e, Leiehest, Hyre—, c.; —truppen, pl. ud. sg. leiede Tropper; —vertrag, m. -es -e, Leiecontract, —forening, c.; —weise, av. til Leie, leiet; —zeit, f. ud. pl. Leietid, c.; —zins, m. -es -e, Leie, —sum. c.

Miethe, f. -n, Leie; —forening; —sum, c.; (n. St.) Stak, Hø—, Sæd—, c.

Miethen, v. a. einen Knecht, eine Magd—, fæste, tage i Tjeneste; ein Haus, leie, tage til Leie; —thung, f. ud. pl. Fæsten, Leien, c.

Miether, m. -s pl. s. sg. Leier, c.

Mietig, aj. midret, fuld af Midder.

Mieze, f. -n, Kat. c. (saaledes kaldet efter dens Skrig).

Migräne, f. ud. pl. Migræne, c.

Mikroskop, n. -es -e, Mikroskop. n.

Milan, m. -es -e el. —e, f. -n, (en Art Rovfugl) Gaaseørn, Hønsegleute. c.

Milbe, f. -n, Mid, n.; (n. St.) Mel, n., en Art [Madiker.

Milbig, aj. midret, fuld af Midder.

Milch, f. ud. pl. Melk, c.; fig. forskjellige Arter flydende Legemer; die — der Fische, Melken (Hanfiskenes Sæd).

Milch-ader, f. -n, Melkeaare, c.; —artig, aj. melkeagtig; —asch, m. -es -äsche, M—skaal, c.; et Kar til at sætte Melk op i; —bahn, f. ud. pl. (digter.) Melkeveien paa Himlen; —bart, m. -es -ärte, Duun paa Hagen; et blødt, duunagtigt Skjæg; fig. Duunhage, Fløbeskjæg, Grønskolling, c.; —bärtig, aj. duunhaget; —brei, m. -es -e, M—velling, c.; —brezel, f. -n, M—kringle, c.; —brod, n. -es -e, Brød, hvortil Deien er æltet i Melk; —bruder, m. -s -üder, Pattebroder, c. (som har diet med en Anden af eet Bryst); d. T. M—mund, c.; —cur, f. -en, M—cuur, c.; —dieb, m. -es -e, M—tyv. c.; d. T. Sommerfugl. c.; —farbe, f. ud. pl. M—farve, c.; —fieber, n. -s pl. s. sg. M—feber, c.; —fleisch, n. -es ud. pl. de bløde, saftige Blodkirtler hos unge Kalve; ligel. Pattebørns fine Kjød; —flor,

m. -es, M—fier, n. (et Slags fiint Fier); —frau, f. -en, M—kone, c. (som sælger Melk); —gefäß, n. -es -e, M—kar, n.; —grütze, f. ud. pl. M—grød, c.; —haar, n. -es -e, Duun, n. (paa Hagen); —hut, m. -es -üte, f. —asch; —kanne, f. -n, M—kande, c.; —keller, m. -s pl. f. sg. M—kjelder, c.; —krug, m. -es -üge, M—krukke, c.; —kuh, f. -ühe, Malkeko, c.; —lamm, n. -es -ämmer, Pattelam, n.; —magd, f. -ägde, M—pige, c. (som sælger Melk); Malkepige, c. (som malker Qvæget); —mädchen, n. -s pl. f. sg. Pige, som sælger Melk; —maul, n. -es -äuler, M—mund, c. (d. T. en stor Elsker af Melk og M—mad); —napf, m. -es -äpfe, M—bette, c.; —saft, m. -es -äfte, M—saft, Nærings—, c.; —schauer, m. -s pl. f. sg. M—gysen, c. (hos Barselqvinder); —schwein, n. -es -e, Pattegriis, c.; —schwester, f. -n, f. —bruder; —speise, f. -n, M—mad, c.; —straße, f. ud. pl. M—veien paa Himlen; —suppe, f. -n, M—suppe, Vælling, c.; —topf, m. -es -öpfe, M—potte, c.; —tuch, n. -es -ücher, Sieklæde, n. (at sie den nymalkede Melk igjennem); —wasser, n. -s ud. pl. Valle, Melke—, c.; (ved Perler) den med en Sølvglands forbsiede rene M—farve; —weib, n. -es -er, f. —frau; —zahn, m. -es -ähne, M—tand, c. (som Dyrenes Unger bringe med til Verden; ogsaa Børns første Tænder; de bageste, med en melkehvid Saft opfyldte Kindtænder paa hver Side af et sogt Kalvehoved); f. —bart; —zucker, m. -s ud. pl. M—sukker, n. (et sukkerlignende Salt, som man faaer af Melk).

Milchen, aj. som giver Melk.

Milchen, v. n. m. h. malke, give Melk: diese Kuh milcht gut.

Milcher, (n. St.) **Milchner**, m. -s pl. f. sg. Melkefisk, Hanfisk, c.

Milchicht, aj. melkeagtig.

Milchig, aj. som indeholder Melk.]

Milchling, m. -es -e, et Dyr, som patter; Pattebarn, n.; en Art spiselige Champignoner.

Mild (—e), aj. mild; —es Fleisch, mørt; —es Leder, blødt; —es Kupfer, beieligt; fig. —er Regen, —er Himmel, —e Luft; —es Lächeln, blid; —es Obst, sød, mør og saftig; ein —er Geber, godgjørende, rund; —e Gaben, Almisse, c.; Ludwig der —e, fromme.

Milde, f. ud. pl. Mildhed, c. (den Egenskab, i Følge hvilken en Person el. Ting er mild, f. ovenfor).

Mildern, v. a. mildne, lindre; formilde: die Strafe; —rung, f. ud. pl. Mildnen, Lindren, Formilden, c.

Mildherzig, aj. godhjertet, som har et fromt Hjerte; —keit, f. ud. pl. G—hed, c.

Mildigkeit, f. ud. pl. Godgjørenhed, c.

Mildiglich, aj. (Sydt.) f. Mild.

Mildreich, aj. god, kjærlig, mild, from.

Mildthätig, aj. veldædig, godgjørende; —keit, f. ud. pl. V—hed, c.

Militair, 1) n. -s ud. pl. Militair, n. (Soldatervæsenet). 2) m. -s -s, Militair, Soldat, c.

Miliz, f. -en, Milice, c.

Million, f. -en, Million, c.; —är, m. -s -e, Millionær, c.; fig. en meget rig Person.

Milz, f. -en, Milt, c.; —brand, m. -es ud. pl. Miltbrand, c. (dødelig Sygdom hos Hornqvæg); —krankheit, f. -en, Miltsygdom, c. (ogsaa det samme som) —sucht, f. ud. pl. Miltsyge, Hypochondri, c.; —süchtig, aj. miltsyg, hypochondrisk.

Milzig, aj. som har en Milt; miltsyg.

Mimik, f. ud. pl. Mimik, c.; —er, m. -s pl. f. sg. Mimiker, c.; mimisch, aj. mimisk.

Minder, aj. mindre (af Størrelse); (især blot Sydt.) mindre, ringere; fig. (Sydt.) yngre; ringere (i Værdighed og Fortrin).

Minderjährig, aj. mindreaarig; —keit, f. ud. pl. M—hed, c.

Mindern, v. a. mindske, for—, gjøre mindre, ringere; (i Strikning) tage ind; sich —, mindskes, aftage, blive ringere, mindre; —rung, f. -en, Mindsken, Tagen ind, c.

Minderzahl, f. ud. pl. mindre Tal; Minoritet, c.

Mindest, (der, die, das —e, superl. af det gamle mind) mindst, yngst, ringest (i samme Bem. som minder).

Mindestens, av. (Sydt.) i det ringeste, i det mindste.

Mine, f. -n, Mine, c. (i Befæstningsk.; sjeld. i Bjergv.); —kammer, f. -n, Minekammer, n.

Miner, f. -n, (forældet men i nyere Tid af Nogle igjen indført Ord for **Mineral**).

Mineral, n. -es -ien, Mineral, n.; —isch, aj. mineralsk; —ogist el. —og, m. -en -en, Mineralog, c.; —reich, n. -es ud. pl. Mineralrige, n.

Miniatur, f. el. —malerei, f. -en, Miniaturmaleri, n.

Minimum, n. pl. —ima, Minimum, n.

Miniren, v. n. m. h. minere, grave Mine.

Minirer, m. -s pl. f. sg. Minerer, Minegraver, c.

Minister, m. -s pl. f. sg. Minister, c.; —ium, n. -s (-rii) pl. -ien (-ria), Ministerium, n.

Minne, f. ud. pl. (forældet) Kjærlighed, c.; —r, Elsker; —rinn, Elskerinde; minniglich, forelsket; elskværdig; —haft, aj. (forældet) elskværdig; —sänger el. —singer, m. -s pl. f. sg. (forældet) Digter, som besang Kjærlighed; Troubadour, c.; —sold, m. -es ud. pl. Kjærlighedsløn, c.

Minute, f. -n, Minut, n.; —nuhr, f. -en, Minutuhr, n.; —lich, aj. minutviis.

Mir, f. Ich.

Mirakel, n. -s pl. f. sg. Mirakel, n.

Mirthe og **Mirte**, f. f. Myrte.

Miscellen el. **Miscellaneen**, pl. Misceller.

Misanthrop, m. -en -en, Misantrop, Menneskefjende, c.

Mischbar, aj. blandelig, som kan blandes; —keit, f. ud. pl. B—hed, c.

Mischeln, v. a. (foragt.) blande, jaske forskjellige Ting sammen.

Mischen, v. a. blande, sammen—; fig. sich in etw. —, blande sig i, tage Deel i; f. Ein—.

Mischer, m. -s pl. f. sg. Blander, c.; —inn, f. -en, Blanderske, c.

Mischling, m. -es -e, Blanding, c.; især: Mulat, c.

Mischmasch, m. -es -e, d. T. (foragt.) Mishmash, n.

Mischung, f. -en, Blanding, Sammen—, c.

Miserere, n. indecl. Miserere, c.; Tarmegigt, c.;

en enkelt Kirkesang.

Mispel, f. -n, Mispel, c., Frugt af —**baum**, m. -es -äume, Mispeltræ, n.

Miß, en gammel Partikel, som i de fleste Sammens. har Tonen, og hører, ved nogle faa v. n. undtagen, til de uadskillige. Participiets **ge** staaer snart foran snart efter **miß**, og falder ved nogle Verber bort; s. de enkelte Ord; **haben ist gewiß, kriegen ist** —, uvis; **darin sind Sie** —, tager De feil.

Mißachten, v. a. (partic. **ge—tet**), mis agte; —**tung**, f. ud. pl. M—lse, c.

Mißbehagen, n. -s ud. pl. (Sydt.) Mishag, n., Misfornøielse, c.

Mißbieten, v. i. n. m. h. (partic. **mißgeboten**) misbyde.

Mißbilligen, v. a. (partic. **ge—get**) misbillige; —**gung**, f. -en, M—lse, c.

Mißbrauch, m. -es -äuche, Misbrug, c.; —**en**, v. a. (partic. **ge—cht**, el. —**cht**) misbruge; —**bräuchlich**, aj. misbrugende.

Mißcredit, m. -es ud. pl. Miscredit, c.

Mißdeuten, v. a. (partic. **ge—tet** el. **mißdeutet**) mistyde; —**tung**, f. -en, Mistydning, c.

Mißdruck, m. -es (nyt Ord) urigtig, feilagtig Tryk; ogsaa: Maculatur, c.

Mißempfehlen, v. i. a. (partic. —**pfohlen**) misanbefale.

Missen, v. 1) n. m. h. (Nordt.) feile; ligel. slaae feil. 2) a. **eine S.**, undvære; s. **Ver—**.

Missethat, f. -en, Misgjerning, c.; —**thäter**, m. -s pl. s. sg. Misgjerningsmand, Misdæder, c.

Mission, f. -en, Mission, c.; —**är**, m. -s -e, Missionær, c.

Mißfall, m. -es -älle, Ulykke, for tidlig Nedkomst, Abortus, c.; —**en**, v. i. n. m. h. (partic. —**fallen**) Eim. —, mishage; —**en**, n. -s ud. pl. Mishag, n.; —**fällig**, aj. mishagelig, ubehagelig; —**fälligkeit**, f. ud. pl. M—hed, c.

Mißgebären, v. i. n. m. h. (partic. —**geboren**) føde for tidlig, komme for tidlig ned, fare ilde, abortere.

Mißgeberde, f. -n, Grimase, c.; —**n**, v. a. (partic. —**geberdet**) gjøre Grimaser.

Mißgebot, n. -es -e, Misbud, n.

Mißgeburt, f. -en, Misbyrd, Misfødsel, for tidlig Fødsel, c.; Misfoster, n.

Mißgeschick, n. -es ud. pl. Uheld, Vanheld, n., ublid Skjebne, c.

Mißgestalt, f. -en, Vanskabning, c.; —**en**, v. a. ins. vanskabe; —**et**, og —**ig**, aj. vanskabt.

Mißglücken, v. n. m. s. (partic. **mißglückt**, ikke **mißgeg—**) mislykkes.

Mißgönnen, v. a. (partic. —**gönnt**, foræld. **gemißgönnt**) Eim. etw., misunde.

Mißgreifen, v. i. n. m. h. (partic. —**gegriffen**) misgribe, gribe feil; —**griff**, m. -es -e, Misgreb, Feil—, n.; **fig.** Forseelse, Vildfarelse, c.

Mißgunst, f. ud. pl. Ugunst, Misundelse, Nid, c.; —**günstig**, aj. ugunstig, misundelig, nidsk, avindsyg.

Mißhandeln, v. 1) n. m. h. (partic. —**gehandelt**) handle ilde, synde. 2) a. (partic. —**handelt**, foræld. **gemiß—**) **Einen**, mishandle; —**lung**, f. -en, Synd; Mishandling, c.

Mißheirath, f. -en, Misforbindelse (**mesalliance**), ulige Ægteskab, n.; —**en**, v. n. m. h. (partic. —**gehei—**) indgaae en Mesalliance.

Mißhellig, aj. uenig, stridig; —**keit**, f. -en, U—hed, St—hed, c., Forskjellighed i Meninger og Grundsætninger.

Mißjahr, n. -es -e, Misvæxtaar, et ufrugtbart Aar.

Mißkennen, v. i. a. (partic. **mißkannt**) miskjende.

Mißklang, m. -es -änge, Misklang, Dissonants, c.

Mißkredit, m. -es ud. pl. Miscredit, c.

Mißlaut, m. -es -e, Mislyd, c.; —**en**, v. n. m. h. (partic. —**gelautet**) lyde ilde; —**ig**, aj. som lyder ilde.

Mißleiten, v. a. (partic. —**leitet**, sjeldnere **gemiß-l—**) mislede; —**tung**, f. -en, Misledning, c.

Mißlich, aj. mislig; —**keit**, f. ud. pl. M—hed, c.

Mißlingen, v. i. n. m. s. (partic. —**lungen**) Eim., mislykkes, slaae feil, glippe.

Mißmuth, m. -es ud. pl. Mismod, n.; —**üthig**, sædvanligere end —**ig**, aj. mismodig; —**üthigkeit**, f. ud. pl. Mismodighed, c.

Mißpickel, m. -s pl. s. sg. et Slags hvid Arsenikkiis.

Mißrathen, v. i. 1) n. m. s. (partic. —**rathen**) mislykkes. 2) a. (partic. —**rathen**) raade slet; fraraade: Eim. etw.

Mißrechnen, v. n. m. h. (partic. —**gerechnet**) misregne, forregne sig; —**chnung**, f. -en, Misregning, c.

Mißruf, m. -es (nyt Ord) skadeligt Rygte, Miscredit, c.

Mißschaffen, v. i. a. (partic. —**geschaffen**) vanskabe.

Mißschätzen, v. a. (partic. —**geschätzt**) ikke skatte tilbørligt; forsmaae.

Mißschießen, v. i. n. m. h. (partic. —**geschossen**) (foræld.) skyde feil.

Mißschlagen, v. i. n. m. h. og s. (partic. —**geschlagen**) slaae feil, ikke lykkes.

Mißschwören, v. i. n. m. h. (partic. —**geschworen**) sværge falsk; —**schwur**, m. -es -üre, Meened, c.

Mißstand, m. -es ud. pl. mislig, slet Tilstand, c.

Mißstimmen, v. 1) a. stemme falsk; **fig.** sætte i daarlig Stemning; især **partic.** —**gestimmt**, forstemt. 2) n. m. h. ikke samstemme.

Mißthat, f. s. **Missethat**.

Mißton, m. -es -öne, falsk Tone, c.; —**tönen**, v. n. m. h. (partic. —**getönt**) give en falsk Tone fra sig; lyde ilde.

Mißtrauen, v. n. m. h. (partic. **ge—traut** ogsaa **mißtraut**) mistroe, mistænke: Eim.; —, n. -s ud. pl. Mistro, Mistillid, c.; —**rauisch**, aj. mistroisk, mistænkelig.

Mißtreten, v. i. n. m. s. (partic. —**getreten**) (sjeld.) træde feil.

Mißtritt, m. -es -e, Feiltrin, n.

Misurtheil, n. -s -e (nyt Ord) urigtig, falsk Dom; —**en**, v. n. m. h. (partic. —**geurtheilt**) dømme falsk.

Mißvergnügen, n. -s ud. pl. Misfornøielse, c.; —**gnügt**, aj. misfornøiet.

Mißverhältniß, n. -sses -sse, Misforhold, n.

Mißverstand, m. -es el. —**ändniß**, n. -sses -sse, Misforstand, Vildfarelse; Misforstaaelse, en ringe Uenighed.

Mißverstehen, v. i. a. (partic. —**verstanden**) misforstaae.

Mißwachs, m. -es ud. pl. Misvaxt, c.

Mißwahl, f. ud. pl. slet Valg, n.; —**wählen**, v. n. m. h. (partic. —gewählet) gjøre et slet Valg.

Mißweisen, v. i. a. (partic. —gewiesen) misvise; —**sung**, f. -en, Misviisning, c.

Mist, m. -es ud. pl. Møg, n., Gjødning, c.; Geld wie — haben, som Snavs; (n. St.) fugtig Taage.

Mist-bahre, f. -n, Møgbør, c.; —**beet**, n. -es -e, Mistbænk, c.; —**fliege**, f. -n, Skarnbasse, Torbist, c.; —**gabel**, f. -n, Møgreb, c.; —**gauche**, f. -n, Møgvand, n.; —**grube**, f. -n, Møggrav, c.; —**haufen**, m. -s pl. s. sg. Møgdynge, Mødding, c.; —**käfer**, m. -s pl. s. sg. Skarnbasse, Gaasebille (Torbist), c.; —**karre**, f. -n, Møgbør, Møgvogn, c.; —**lache**, f. -n, Møgpøl, c.; —**pfütze**, f. -n, Møgpøl, c.; —**trage**, f. -n, Møgbør, c.; —**wagen**, m. -s pl. s. sg. Møgvogn, c.

Mistel, f. -n, Mistel, c. (Snyltevæxt paa Træer); Bærrene heraf kaldes —**beere**, f. -n.

Misten, v. 1) n. m. h. møge sig (om større Dyr). 2) a. Blut—, qvittere; den Acker —, gjøde; møge, føre Møget af Stalden; sædv. aus—; —**stung**, f. ud. pl. Gjødning, c.

Mistig, aj. besmurt med Skarn; (Søsp.) taaget; især naar Taagen falder som fiin Regn.

Mit, 1) præp. (med Dat.) med; Einen mit Namen nennen, ved. 2) av. med, tilligemed, tillige; — unter, d. T. hist og her, af og til; — nichten, ingenlunde. 3) Partikel i Sammens. a) med av. som: damit, womit ic., s. disse Ord. b) med Subst. og nogle Adj. og Adv., hvor det betegner et Fællesskab, en Deeltagelse i de samme Omstændigheder. c) næsten med alle Verber som en adskillelig Partikel og for det meste med Tonen, som: mitlaufen, —rechnen, —singen, —weinen, ic., løbe, regne, synge, græde med ic.

Mitarbeiter, m. -s pl. s. sg. Medarbeider, c.

Mitbediente, m. -n -n, Medtjener, c.

Mitbewerber, m. -s pl. s. sg. Medbeiler, Concurrent, Rival, c.

Mitbruder, m. -s -üder, Medbroder, c.

Mitbuhler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Medbeiler (—inde), c.

Mitbürger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Medborger (—inde), c.

Mitchrist, m. -en -en, Medchristen, c.

Mitdiener, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Medtjener (—ste), c.

Miterbe, m. -n -n, Medarving, c.

Mitesser, pl. ud. sg. d. T. Medæder, Tærorm, c. (den hos Børn sig undertiden samlende Ureenlighed, som hindrer dem i at trives); Medspiser, c. (som ernærer sig af samme Mad med en Anden).

Mitfahren, v. i. n. 1) m. s. kjøre med. 2) m. h. fig. (meest foræld.) Eim. —, begegne, behandle.

Mitführen, v. a. medføre, føre med.

Mitgabe, f. -n, Medgift, c., Udstyr, n.

Mitgeben, v. i. a. Eim. etw., medgive; give med.

Mitgefühl, n. -es -e, Medfølelse, c.

Mitgehen, v. i. n. m. s. gaae med, følge med; d. T. fig. es geht noch mit, det gaaer saa an, det slæber af, det er taaleligt; etw. — heißen, stjæle.

Mitgenoß, m. -ssen -ssen, Fælle, Kammerat, Staldbroder c.

Mitgeschöpf, n. -es -e, Medskabning, c.

Mitgift, f. ud. pl. Medgift, c.

Mitglied, n. -es -er, fig. Medlem, n.

Mithalten, v. i. n. m. h. holde med; især fig. være af Ens Parti; ein Fest —, holde høitidelig med Andre, tage Deel i.

Mithelfer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Medhjelper (—inde), c.

Mithin, cj. (d. T. og i Canc.) følgeligen, altsaa, derfor.

Mithülfe, f. ud. pl. Medhjelp, c.

Mithridat, m. -es -e, Modgift, c.

Mitlaut, m. -es -e, Medlyd, Consonant, Hovedlyd, c.; —**er**, m. -s pl. s. sg. Consonanttegn, medlydende Bogstav.

Mitleid, n. -es el. —en, n. -s ud. pl. Medlidenhed, Medynksomhed, c.

Mitleiden, v. i. n. m. h. lide med; —**heit**, —**schaft**, f. ud. pl. (hos Læger) den Tilstand, da een Deel af Legemet lider med ved en anden Deels Smerter; (n. St.) den Tilstand, i hvilken En bærer de samme borgerlige Byrder med en Anden.

Mitleidenswürdig, (bedre) **mitleidswürdig**, aj. værd at have Medlidenhed med.

Mitleidig, aj. medlidende, medynksom; —**keit**, f. ud. pl. Medlidenhed, M—hed, c.

Mitleidlos, —**dslos**, aj. medynksløs.

Mitleidsvoll, aj. medynksom.

Mitmachen, v. a. eine Mode, einen Gebrauch —, gjøre med, følge strax med; d. T. leve ulovlig (især om Fruentimmer); —**cher**, m. -s pl. s. sg. En, som gjør med, hvad Andre gjøre; især: Hoerkarl, c.; —**cherinn**, f. -en, Skjøge, Dulle, c.

Mitmensch, m. -en -en, Medmenneske, n.

Mitnehmen, v. i. a. tage med; fig. medtage, udmatte, svække; dadle.

Mitrechnen, v. a. og n. m. h. regne med.

Mitreden, v. a. og n. m. h. tale med.

Mitrheder, m. -s pl. s. sg. Medreder, c.

Mitsammt, av. d. T. urigtigt for mit el. sammt, med, tilligemed.

Mitschuldig, aj. medskyldig.

Mitschüler, m. -s pl. s. sg. Meddiscipel, c.

Mitschwester, f. -n, Medsøster, c.

Mitseyn, v. n. m. s. være tilstede tillige; coexistere; d. T. være gaaet med; (Sydt.) Eim. eines Dinges el. ein Ding, tillade, tilstaae.

Mitspielen, v. 1) a. spille med. 2) n. m. h. fig. Eim., spille med, begegne, behandle ilde.

Mitstifter, m. -s pl. s. sg. Medstifter, c.

Mitstreiter, m. -s pl. s. sg. Medstrider, c.

Mittag, m. -es -e, Middag; Sønden, Syd, c.; fig. (hos Digterne) den mandlige Alder.

Mittägig, —**ä:lich**, aj. til Middag, om Middagen, Middags-; —**äglich**, som ligger mod Sønden, sydlig.

Mittags, av. om Middagen.

Mittags-essen, n. -s ud. pl. d. T. Middagsmad, c.; —**fläche**, f. -n, enhver mod Syd liggende Overflade paa Jorden; (i den mathematiske Jordbeskrivelse) en Flade gjennem Jordaxen og Zenith; —**höhe**, f. -n, M—høide, c.; —**kreis**, m. -es -e, og —**linie**, f.

-n, M—kreds, —linie, Meridian, c.; —land, n. -es -änder, sydligt Land, n.; —länder, m. -s pl. s. sg. Sydlænder, c.; —mahl, n. -es -ähler, M—maaltid, n. (kostbart, ellers) —mahlzeit, f. -en; —predigt, f. -en, Tolvprædiken; Aftensang, c.; —ruhe, f. d. T. —schlaf, m. -es ud. pl. M—søvn, c.; —seite, f. ud. pl. Sydside, c.; —sonne, f. ud. pl. M—sol, c.; —stunde, f. -n, M—time, —tid, c.; —tisch, m. -es ud. pl. M—bord, —maaltid, n. (blot i nogle Tilfælde); —wind, m. -es -e, M—vind, c.; Søndenvind, c.; —wärts, av. mod Syd; —zeit, f. -en, M—tid, c.

Mitte, f. (pl. -n, kun sjeld.) Midte, c.; fig. Einer aus unserer —, En af os, af vort Selskab.

Mittel, aj. som er i Midten, befinder sig i Midten (forældet og nu blot brugelig i Sammensætn.; istedetfor mitteler siger man mittler, s. dette Ord).

Mittel, n. -s pl. s. sg. Middel, n., Maade, Udvei, c.; Lægemiddel, n.; pl. d. T. Midler, Rigdom, Formue, c.; Evne, c.; (for aj. —) Midte, c.; ins —, (forældet) imellem, iblandt; fig. sich in das — schlagen el. legen, in das — treten, lægge sig imellem, søge at bilægge en Stridighed; Berg—, Bjergart, c.; (i nogle Tilfælde) Selskab, Laug, n., flere Personers Forening.

Mittel-alter, n. -s ud. pl. Middelalder, c.; —art, f. -en, Middelslags, n., —art, Mellemsort, c.; —bar, aj. middelbar; —bare Reichsstände, som ere underordnede høiere Rigsstænder; —barkeit, f. ud. pl. Middelbarhed, c.; —baum, m. -es -äume, Middeltræ, n. (af Middelstørrelse); et Træ, som staaer i Midten; —blau, aj. mellemblaa; —ding, n. -es -e, Mellemting, Middel—, c.; —farbe, f. -n, Mellemfarve, c.; —finger, m. -s pl. s. sg. Mellemfinger, c.; —gattung, f. -en, Middelslags, Mellem—, n.; die — — der Zeitwörter, verba neutra; —glied, n. -es -er, mellemste Led, n.; —grund, m. -es -ünde, Mellemgrund, c.; —hand, f. -ände, den midterste Deel af Haanden; Mellemhaand, c.; —holz, n. -es -ölzer, Mellemskov, c.; Træer af middelmaadig Størrelse; —jahr, n. -es -e, Middelaar, n.; —ländisch, aj. middellandsk (blot om Havet mellem Europa, Asien og Africa); —los, aj. uden Midler; die —losen, de Trængende; —mann, m. -es -änner, d. T. en Mand af Middelstand el. af maadelig Formue; —mäßig, aj. middelmaadig; fig. ringe; —mäßigkeit, f. ud. pl. Middelmaadighed, c.; —meer, n. -es ud. pl. Middelhavet; —mehl, n. -es ud. pl. Meel af Mellemsort; —punkt, m. -es -e, Middelpunkt, c., Centrum, n.; —salz, n. -es -e, Middelsalt, n. (i Chymien); —schlag, m. -es ud. pl. Mellemslags n., —sort, c.; —smann, m. -es -änner, og —sperson, f. -en, Mellemmand; Mægler, Fredsstifter, c.; (ogsaa om Fruentimmer); —stand, m. -es ud. pl. Middelstand, c.; —stimme, f. -n, Mellemstemme, c.; die hohe — —, Alt, c.; die tiefe — —, Tenor, c.; —straße, f. -n, den mellemste af tre Gader; fig. Middelvei, c.; —stück, n. -es -e, Mellemstykke, n.; et Stykke af middelmaadig Størrelse, Godhed &c.; —treffen, n. -s pl. s. sg. den midterste Deel af en Hovedarmee mellem begge Fløiene; —wand, f. -ände, Mellemvæg, c.; —weg, m. -es -e, s. —straße; —wort, n. -es -örter, Participium, n.; et Ord, som i Bet. &c. staaer mellem to andre.

Mittelst, 1) aj. s. Mittler, aj. 2) præp. med Gen. (ogsaa mittels) d. T. undert. for ver—, ved Hjelp af.

Mitten, av. i Midten, midt i, midt igj—; (har en præp. efter sig: — in, — unter &c.).

Mitternacht, f. -ächte, Midnat; Nord, c.

Mitternächtig (—chtlich), aj. midnatlig, som er el. skeer ved Midnat; nordlig.

Mitternacht(s)-stunde, f. -n, Midnatstime, c.; —swind, m. -es -e, Nordenvind, c.; —(s)zeit, f. ud. pl. Midnatstid.

Mittfasten, pl. ud. sg. Midfaste, c.

Mittheilbar, aj. meddelelig.

Mittheilen, v. a. Eim. etw., meddele, gjøre deelagtig i; sich Eim. —, aabne ham sine Tanker &c.; —lung, f. -en, Meddeling, Meddelelse, c.

Mittheilsam, aj. meddeelsom; —keit, f. ud. pl. M—hed, c.

Mitthun, v. a. etw., gjøre med.

Mittler, aj. midterst, mellemst; sædv. mittelst; fig. middelmaadig, maadelig (som holder Middelvei mellem to andre forskjellige Ting); mellemliggende.

Mittler, m. -s pl. s. sg. Fredsstifter, Mægler, c.; Christus ist der — zwischen Gott und den Menschen, Midleren; (hos nogle Haandværkere) Mellemting mellem Svend og Dreng.

Mittlerweile og —zeit, av. d. T. imidlertid.

Mittschiffs, av. midtskibs.

Mittwoche, f. -n, (Mittwochen, m. -s pl. s. sg. (forkortet: Mitwoch, m. -es -en) Onsdag, c.; —wöchentlich, aj. som sædvanlig skeer om Onsdagen, el. skeer hver Onsdag.

Mitunter, av. af og til, undertiden, alt imellem; s. Unter 2.

Mitursache, f. -n, Medaarsag, c.

Mitverschworen, aj. medsammensvoren.

Mitwerber, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Medbeiler (—inde), Concurrent, Rival, c.

Mitwirken, v. n. m. h. medvirke; (om Gud) forunde de nødvendige Kræfter paa en vedvarende Maade; —kung, f. -en, Medvirkning, c.

Mitwissen, n. -s ud. pl. Medvidenhed, c.; —sser, m. -s pl. s. sg. Medvider, c.

Mitziehen, v. i. a. trække med, drage med.

Mixtur, f. -en, Mixtur, c.

Mnemonik, f. ud. pl. Mnemonik, Hukommelseskonst, Erindringskonst, c.

Möbel, n. -s -n, Møbel, n.

Mobilien (4 Stav.), pl. ud. sg. d. T. Møbler, Løsøre, rørligt Gods.

Mode, f. -n, Mode, c.

Mode, av. efter Moden, sædvanlig, brugelig; —dame, f. -n, Modedame, c.; —handel, m. -s ud. pl. Modehandel, c.; —narr, m. -en -en, Modenar, c.; —sucht, f. ud. pl. Modesyge, c.; —süchtig, aj. modesyg.

Model, m. -s pl. s. sg. et Maal ved en Søilcorden; en Figur, et Billede (hos Snedker og Vævere); en Støbeform.

Modell, n. -es -e, Model, c.; —iren, v. 1) n. m.

h. modellere. 2) a. afforme; —kunst, f. ud. pl. Modelleerkonst, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Modellerer. c.

Modeln, v. a. og n. die Zeuge, das Band —, forsyne med Figurer; forme, danne, give en vis Skikkelse; gemodelte Buchstaben, med Sving.

Modelschneider, m. -s pl. s. sg. Formskærer. c.

Modeltuch, n. -es -ücher, Navneklud, c.

Moder, m. -s ud. pl. Mudder, Dynd, n.; (Sydt.) Gadesnavs, n.

Moderícht, aj. liig Dynd; dyndagtig.

Moderig, aj. muddret.

Mödern, v. n. m. h. raadne, gaae i Forraadnelse.

Modérn, aj. moderne, paa Moden, efter den nyeste Mode. [Moden.

Modisch, aj. moderne, paa, efter Moden; iagttagende

Möge, f. ud. pl. (Sydt.) Evne, Kraft, Magt, Tilbøielighed, Lyst, c.

Mögen, v. i. n. m. h. maatte, kunne, ville, monne, lyste, gide: du magst (maa) dich in Acht nehmen; wie mag (kan, monne) das zugehen? er hätte es immer thun — (for gemocht); graben mag (gider) ich nicht; möchte er doch kommen, gid han dog vilde komme; ich mag das nicht, holder ikke deraf, yndes, lider det ikke; (Sydt. og digter.) ogsaa med Gen. ich mag deiner, holder af.

Möglich, aj. mulig; d. T. ofte for: sandsynlig, trolig, virkelig; alles —e versuchen, alt Muligt; sein —es el. Superl. sein —stes thun, alt hvad der er ham muligt; —st, av. saa meget som muligt; —keit, f. -en, M—hed, c.; —en Falles el. —enfalls, av. i det mulige Tilfælde.

Mohn, m. -es (pl. om flere Slags -e), Valmue (Plante), c.

Mohn-haupt, n. -es -äupter, og —kopf, m. -es -öpfe, Valmueknop, c. (Valmuens Frøhuus); —kuchen, m. -s pl. s. sg. et Slags med hvidt Valmuefrø bestrøede Kager; —öl, n. -es -e, Valmueolie, c.; —saft, m. -es ud. pl. Valmuesaft, c.

Mohr, 1) m. -es -e, Mór, n. (et Slags Silketøi). 2) m. -en -en, Mor, Morian, Neger, Sort, c.; fig. et Slags Sommerfugle; et Æfle, af en sortebruun Udseelsesfarve. 3) n. s. Moor.

Möhre, f. -n, Guleroð, c.; weiße —, Pastinak, c.

Mohren-gesicht, n. -es -er, Morianansigt, n.; —kopf, m. -es -öpfe, Morianshoved, n.; forskjellige Dyr, især Heste og Duer, med sort Hoved kaldes Mohrenköpfe; —enland, n. -es ud. -pl. Morland, n. (som beboes af Morer), Æthiopien, n.

Mohrisch, aj. morianagtig.

Mohrrübe, f. -n, Gulerod, c.

Mok, f. -en, (Sydt.) et drægtigt Sviin; —el, f. -n, (Sydt.) Ko, c.

Molch, m. -es -e, sort Firbeen med gule Pletter; Salamander.

Molke, f. Valle, c. (ogsaa pl. ud. sg. el. —n, m.).

Molkendieb, m. -es -e, en Art Sommerfugl.

Molkicht, aj. valleagtig, som ligner Valle.

Molkig, aj. vallet, indeholdende Valle.

Moll, m. -es -e, et Slags uldent Tøi; (i Musik) Moll, c. [Frugt).

Molsch, aj. (n. St. Syd- og Nordt.) blødraadden (om

Molte-, —r- el. Multebeere, f. -n, Multebær, n.

Moment, m. (ogsaa n.) -es -e, Moment, n.

Monade, f. -n, Monade, c., Atom, n.

Monarch, m. -en -en, Monark, c.; —ie, f. -n, Monarki, n.; —isch, aj. monarkisk.

Monat (fordum sædv. Monath), m. -es -e, (efter et Talord bruges saavel —e som pl. s. sg.) Maaned, c.; —ig, aj. Maaneds-, varende en Maaned; —lich, aj. maanedlig; —lang, aj. hele Maaneden, hele Maaneder; —weise el. —sw—, maanedsviis.

Monats-fluß, m. -sses, det Maanedlige (hos Fruentimmer); —geld, n. -es -er, Maanedspenge; —rose, f. -n, M—rose, c.; —tag, m. -es -e, M—dag, c.; —uhr, f. -en, M—uhr, n.; —weise, av. maanedsviis.

Mönch, m. -es -e, Munk, Ordensgeistlig, c.; d. T. et Slags Stile, en forlænget Spids, en fremragende Ting; ligel. et Redskab til at støde og slaae med; især forskjellige Slags Spindler; (n. St.) et skaaret Dyr, især en Vallak; fig. d. T. Navnet paa forskjellige Dyr, som: Munkehelre, Gjøgemøder, Havesnade, c.

Mönchen, v. 1) n. m. h. (ogsaa möncheln) være, tænke, handle munkeagtigt. 2) a. gjøre til Munk; (n. St.) skære, castrere.

Mönchereí, f. ud. pl. (foragt.) Munkeliv, n.

Mönchheit, f. ud. pl. Munkestand, c., alle Munke tilsammentagne.

Mönchisch, aj. munkeagtig.

Mönchs-bogen, m. -s pl. s. sg. (hos Bogtr.) Munkeark (feil aftrykt Ark), Udskudsark, n.; —kappe, f. -n, (foragt.) M—kappe, c.; —kloster, n. -s -öster, M—kloster, n.; —leben, n. -s ud. pl. M—liv, n.; —orden, m. -s pl. s. sg. M—orden, c.; —platte, f. -n, Munkes skaldede Isse; —schlag, m. -es -äge, (hos Bogtr.) et mislykket Slag med Ballen, hvorved Farven ikke bliver overalt lige stærkt paatrykt; —schrift, f. -en, M—skrift, c.

Mond, m. -es -e, (Sydt. -en -en) Maane, c.; fig. forskjellige Redskaber og andre Ting, som have Skikkelse af en Maane i første og sidste Qvarteer; (digter.) Maaned, c. (Tiden fra en Nymaane til en anden); i denne Bet. pl. —en; fig. der halbe —, Halvmaanen, f. Ex. i det tyrkiske Vaaben.

Mond-auge, n. -s -n, Navnet paa en Mangel ved Hestenes Øine, (naar nemlig deres Syn af- og tiltager med Maanen); —äugig og —blind, aj. maaneblind (som har den nys beskrevne Sygdom); —jahr, n. s. Mondenjahr; —finsterniß, f. -sse, Maaneformørkelse, c.; —fluß og —flüssig, s. —auge, —äugig; —hell, aj. maaneklar; —kalb, n. s. Monkalb; —licht, n. s. Monden—; —milch, f. ud. pl. en let, hvid, kalkagtig Jord; —schein, m. -es ud. pl. Maaneskin, n.; —sucht, f. ud. pl. Maanesyge, c., Gaaen i Søvne, c.; —süchtig, aj. maanesyg, som gaaer i Søvne; der, die —süchtige, Maanesyge, Natteyandrer, —ske, c.; —süchtigkeit, f. ud. pl. Nattevandring i Søvne; —tag, m. s. Montag; —zirkel, m. -s pl. s. sg. Maanecirkel (det Antal Aar, efter hvilket Ny- og Fuldmaane igjen indtræffe paa een og samme Dag).

Monden-glanz, m. -es ud. pl. Maaneglands, c.; —jahr, n. -es -e, Maaneaar, n.; —licht, n. -es

ud. pl. Maanelys, n.; —monat, m. -es -e, Maanemaaned, c.

Monds-bahn, f. ud. pl. Maanens Bane om Jorden; —blick, m. -es -e, Maaneskin, n. (nu og da fornierkel af Skyer); —brüche, pl. d. T. s. —wandelung; —glanz (Mondesglanz), m. -es ud. pl. Maaneglands, c.; —uhr (Mondenuhr, Monduhr) f. -en, Maaneuhr, n. (der ligesom en Solviser om Dagen viser Timen i Maaneskin); —viertel, n. -s pl. s. sg. Maanequarteer, n.; —wandelung, f. -en, Maaneforandring, Maanens Tile og Aftagen.

Monkalb, n. -es älber, en skedagtig Gevæxt, som undertiden kommer i Fosterets Leie; ogsaa: en utidig høist mangelfuld Livsfrugt.

Monogamie, f. ud. pl. Monogami, c.

Monolog, m. -es -e, Monolog, c.

Monopol, n. -es -e, Monopol, n.

Monsieur (l. Mosjøh), m. -s -s, Monsieur, min Herre.

Monstranz, f. -en, Monstrants, c. (i den romerske Kirke).

Monstrum, n. -s -stra, Monstrum, n.

Montag (ikke Mondtag), m. -es -e, Mandag, c.; —täglich, aj. som skeer hver Mandag; —s, av. om Mandagen.

Montur, f. -en, Mondur, c.; d. T. Montirung, Mondering, c.

Monument, n. -es -e, Monument, n.

Mook, m. -es -e, (n. St.) Honningaasg, c.

Moor, n. -es -e, Mose, c.; —meise, f. -n, langhalet Meise.

Moorícht, aj. sumpagtig, moseagtig.

Moorig, aj. sumpig, moradsig, moset.

Moos, n. -es -e, Mos, c. (Plante); (d. T. især Sydt.) en med Mos bevoxet Egn; —beere, f. -n, Tranebær, Bølle, c.

Moosicht, aj. mosagtig.

Moosig, aj. mosdækket, mosklædt, mosgroet.

Moosrose, f. -n, Mosrose, c.

Mops, m. -es -e, (Dim. Möpschen, n. -s pl. s. sg.) Mops, c.; —gesicht, n. -es -er, Mopsansigt, n.; —ig, aj. mopset.

Moral, f. ud. pl. Moral, Sædelære, c.; —isch, aj. moralsk, sædelig; —isiren, v. n. m. h. moralisere; —ist, m. -en -en, Moralist, c.; —ität, f. ud. pl. Moralitet, c.

Moräne, f. -n, s. Muräne.

Morast, m. -es, Morads, Dynd, Søle, n. ud. pl.; Morads, Hængedynd, n., Mosegrund, c. pl. -äste.

Morastig, aj. moradsig.

Mörbraten, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Mørbrad, c.

Morche, f. -n, (n. St.) almindelig Raisfugl.

Morchel, f. -n, Morkel, c. (en Art spiselige Jordsvampe).

Mord, m. -es ud. pl. (i den høiere Skrivem. undert. pl. -e: deine —e werden dich einst ängstigen) Mord, n.

Mord-brand, m. -es ud. pl. Mordbrand, c.; —brenner, m. -s pl. s. sg. M—brænder, c.; —brennerisch, aj. m—brændersk, paa M—brændervìs; —geschichte, f. -n, M—historie, c., Mord, n., en strækkelig Begivenhed; —geschrei, n. -es, M—skrig, n.; fig. et meget heftigt, strækkeligt Skrig; —gewehr, n. -es -e, M—vaaben, n.; —grube, f. -n, Mordergrube, c.; —keller, m. -s pl. s. sg. s. Casematte; —schlag, m. -es -äge, dræbende Slag, n.; —that, f. -en, Mord, n. (især pl., naar Mord skal udtrykkes i Flertallet); —weg, m. -es -e, en slem, næsten ufremkommelig Vei.

Morden, v. 1) n. m. h. begaae Mord. 2) a. dræbe, myrde, ihjelslaae.

Mörder, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Morder (—ske) c.; —ei, f. -en, Myrderi, n.; —grube, f. -n, Morderhule, —grube, c.; —hand, f. -ände, Morderhaand, c.; —isch, aj. morderisk, paa Mordervìs; —lich, aj. d. T. fig. meget heftig; morderlig.

Mordio! interj. Mord! Mord! Zeter — schreien, skrige meget heftigt.

Morelle (—ille), f -n, Morel, c. (et Slags Kirsebær).

Morgen, av. i Morgen.

Morgen, m. -s pl. s. sg. Morgen, c.; guten —! god Morgen! fig. Øst, c. ud. pl.; (hos Digterne) Ungdommens Alder; (i Landv.) et Markmaal af forskjellig Størrelse; i Sachsen holder en Morgen Land 150, i Hamborg 600 Qvadratroder.

Morgen-andacht, f. -en, Morgenandagt, c.; —brod, n. -es ud. pl. s. Frühstück; —dämmerung, f. s. Dämmerung; —gabe, f. -n, M—gave, c.; —gebet, n. -es -e, M—bøn, c.; —gesang, m. -es -änge, M—sang, c.; —land, n. -es -änder, Østerland, n., Orienten; —länder, m. -s pl. s. sg. Østerlænder, c.; —ländisch, aj. østerlandsk, orientalsk; —lied, n. -es -er, M—psalme, —sang, c.; —luft, f. mild Østenvind, ud. pl.; kjølig Luft om Morgenen, pl. -üfte; —regen, m. -s pl. s. sg. M—regn, c. (som falder om Morgenen); —roth, aj. Morgenroden liig i Farve; —roth, n. -es ud. pl. og —röthe, f. ud. pl. M—røde, c.; —segen, m. -s pl. s. sg. s. —gebet; —seite, f. -n, Østside, c. (som vender mod Øst); —sonne, f. ud. pl. M—sol, c.; —sprache, f. -n, (n. St.) et Selskabs Medlemmers Forsamling og Raadslagning om Morgenen eller Formiddagen; —stern, m. -es -e, M—stjerne, c. (Stjernen Venus ud. pl.; et Slags især forhen brugt Vaaben); —stunde, f. -n, M—stund, —time, c.; fig. Morgen, c.; —thau, m. -es ud. pl. s. Thau; —wärts, av. mod Østen, Øster paa; —wind, m. -es -e, s. —luft.

Morgend, av. i Morgen; —es Tages, i Morgen; ehe der —e Tag vergeht, (som aj.) den Dag i Morgen.

Morgendlich, aj. som er eller skeer om Morgenen: die —e Sonne, Morgensolen; auf unserm —en Spaziergange, Spadseretour om Morgenen.

Morgens, av. d. T. om Morgenen.

Morille, f. s. Morelle.

Morksen, v. a. m. h. (n. St.) d. T. file af, ikke glat afskære; rode i en Ting.

Mornelle, f. -n el. —nell, m. -es -en, Pomerantsfugl; en Art Viber.

Morsch, aj. skjør, frønnet, raadden; som let brækker; (d. T. som av.) pludseligen, med eet: das Bein ging — entzwei.

Morselle, f. -n, (i Apoth.) Morselle, en Art Brystsukker.

Mörser el. —sel, m. -s pl. s. sg. Morter; (i Artill.) Morser, Bombe—, c.; —keule, f. -n, Morterstøder, c.

Digitized by Google

Mörtel, m. -s ud. pl. Muurkalk, c.; —arbeit, f. -en, Stuccaturarbeide, n.; —haue, f. -n, Kalkekelle, c.; —kelle, f. -n, Muurske, c.; —schläger, m. -s pl. s. sg. Kalkslager, c.

Mos, n. -es ud. pl. (ogsaa pl. Mosen, Moses). (Sydt. i Spøg) Penge.

Mosaik, f. ud. pl. og —saische Arbeit, Mosaik, —arbeide, n.

Mösch, m. -es -e, s. Meisch; Spurv, c.

Mosche, f. -n, (d. T. n. St.) Ko, c. (især en ung, som endnu ikke har kalvet).

Moschee, f. (2 Stav.) -n (3 Stav.), Moskee, c. (tyrkisk Bedehuus).

Moschus, m. ud. pl. Moskus, c.

Moscovade, f. ud. pl. raat Sukker (det første Sukker, som man faaer af Sukkerrørets Saft).

Most, m. -es -e, Most, c. (af Frugt).

Mosteln, v. n. m. h. smage som Most; lave, perse Most; i denne Betydn. bedre.

Mosten, v. n. m. h. lave, perse Most.

Mostig, aj. som indeholder Most, ogsaa for det rigtigere mosticht, som ligner Most.

Mostler, m. -s pl. s. sg. Mostperser, c. (som laver Most).

Möstrich (Mostrich) m. -es ud. pl. tillavet Senep.

Motette, f. -n, Syngestemmen til en Kirkemusik.

Moth el. Modt, Sydt. Mott, m. -es ud. pl. (n. St.) Tørv el. Mosejerd, c.

Motion, f. -en, Motion, c.

Motiv, n. -es -e, Motiv, n.; —iren, v. a. motivere.

Motsche, f. s. Mosche.

Motte, f. -n, Møl, n. (Insect); —nfräßig, aj. meladt; —nkraut, n. -es ud. pl. et Navn paa forskjellige Planter, som skulle fordrive Møl, saasom vild Rosmarin &c.

Motto, n. -s -s, Motto, n.

Mousselin, m. -es -e, Mousselin, n.

Möwe, f. -n, Maage, Strand—, c.

Mucheln, v. n. m. h. (d. T.) mugne.

Muck, m. -es -e, Muk, Kny, n.

Mücke, f. -n, Myg, c.; —nstich, m. -es -e, Myggestik, n.

Mucke, f. (d. T.) Suurmulen; Grille, Nykke, c., enhver Ytring af en skjult Feil el. et skjult Onde.

Mucken, v. n. m. h. knye, mukke, give et Muk fra sig; suurmule; (n. St.) røre sig; gjøre en ringe Bevægelse, give En hemmelige Vink.

Mucker, m. -s pl. s. sg. Hykler, Skinhellig, c.; —ei, f. -en, Hykleri, n.

Muckisch, aj. knarvorn, avindsyg, misfornøiet.

Mücklich, aj. (Sydt.) smaat, utydeligt, f. Ex. skrive.

Mucks, m. -es -e, Muk, Kny, n.

Mucksen, v. n. m. h. s. Mucken.

Mudde, f. el. —r, m. (Sydt.) Mudder, Dynd, n.; fig. So, c.

Müde, aj. træt, mat, mødig; fig. kjed af: einer S. (Gen.) —; —digkeit, f. ud. pl. T—hed, Mathed, M—hed, c.

Muff, m. -es, 1) pl. -e bedre end -üffe (Dim. —üffchen, n. -s pl. s. sg.), Muffe, c. 2) ud. pl. (Sydt.) Skimmel, Muggenhed, c. 3) pl. —e, (n. St.) Glam, Hunde—, n.

Muffel, 1) m. -s pl. s. sg. d. T. Mops, c.; fig. et hæsligt Ansigt, Bredflab, Suurmule, c. 2) f. -n, en lille Leerhvælving over en Smeltedigel.

Muffeln, v. n. m. h. (d. T.) gumle, tygge med Gummerne.

Muffelthier, n. -es -e, det vilde Faar i Sardinien, Grækenland &c.

Muffen (müffen), v. n. m. h. mugne, lugte, smage muggent; (om Tobak undert.) lugte godt; (om flere Hunde) glamme, gjøe; fig. knurre, suurmule.

Muffig (müffig), aj. (d. T.) muggen, skimlet; fig. suurmulet, tvær, vranten.

Mühe, f. -n, Møie, Umage, Besvær, c.; sich — geben, gjøre sig Umage; — machen, koste Umage, gjøre Uleilighed; —los (fork. mühlos), aj. uden Møje; —voll (fork. mühvoll), aj. møiefuld.

Mühen, v. a. foraarsage Møie, Besvær; sich —, anvende Møie, anstrenge sine Kræfter, gjøre sig Umage; es mühet mich, det krænker, fortryder mig.

Muhen, v. n. m. h. (d. T.) bøge, brøle (om Køer).

Mühl-arzt, m. -es -ärzte, Møllebygger, c.; —bach, m. -es -äche, M—bæk, c.; —bursch, m. -es -e, Møllerkarl, c.; —gerechtigkeit, f. ud. pl. M—rettighed, c.; —knappe, m. -n -n, Møllersvend, c.; —meister, m. s. Müller; —rad, n. -es -äder, M—hjul, n.; —stein, m. -es -e, M—steen, c.; —wagen, m. -s -ägen, Møllervogn, c.; —werk, n. -es -e, M—værk, n.

Mühle, f. -n, Mølle, c., —værk, n.; (i Møllespil) tre Brikker i lige Linie.

Mühlen-bau, m. -es ud. pl. Møllebygning, —konst, c.; —spiel, n. -es -e, Møllespil, n. (et Slags Brætspil).

Muhme, f. -n, Moster, Faster, Tante, c. (Dim. Mühmchen, n. -s pl. s. sg.); d. T. Barnepige, Goldamme, c.

Mühsal, f. (bedre end n. -es) ud. pl. Møie, c. (Tilstanden, i hvilken man taaler Møie, Besvær).

Mühsam, aj. møisom; (d. T.) flittig, stræbsom; —keit, f. ud. pl. M—hed, F—hed, St—hed, c.

Mühselig, aj. møisommelig, meget besværlig, jammerlig, kummerlig; (næsten forældt.) elendig, usſel; —keit, f. -en, M—hed, c.

Mühwaltung, f. -en, (Canc.) Møie, Besvær, Forretning, Commission, c. (især som man har paataget sig uden at være forpligtet dertil).

Mulde, f. -n, Trug, n.; —ngewölbe, n. -s pl. s. sg. (i Bygningsk.) en Korshvælving, som i Midten har et firkantet Tavl, der ligner et Trug.

Mull (Müll), n. -es ud. pl. (især Sydt.) Muld, c.

Müller, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Møller (—kone), c.

Mulm, m. -es ud. pl. (d. T.) Muld, c. (tør, spred Jord); Støv, n.; —icht, aj. muldagtig, som ligner Muld; —ig, aj. muldet, som indeholder Muld.

Multipliciren, v. a. multiplicere; —cation, f. -en, Multiplication, c.

Multon (d. T. Multum), m. -s ud. pl. Multum, n.

Mumie, f. -n, (3 Stav.) Mumie, c.

Mumme, f. 1) ud. pl. Mumme, c. (et Slags stærkt Øl, som brygges i Brunsvig). 2) pl. -n, Maske, (forældt.) Mumme, c., en maskeret Person.

Mummel, m. -s pl. s. sg. d. T. Bussemand, Knegt Robert, c.

Mummeln, v. 1) n. m. h. gumle, mumle. 2) a. maskere.

Mummenspiel, n. -es -e, Maskeleg, Maskerade, c., Mummespil, n.

Mummerei, f. -en, Maskering; Maskerade, c., Mummeri, n.; fig. Forstillelse, c.

Mumpfeln, v. n. m. h. (d. T.) mumle, gumle.

Mund, m. -es -ünde (-ünder), (Dim. Mündchen, n. -s pl. s. sg.) Mund, c.: Einen auf den —, Eim. den — küssen; Eim. das Brod vor dem —e wegnehmen; fig. Munding, Aabning: der — einer Kanone; Magen—, Mutter—.

Mund-art, f. -en, Mundart, Dialect, c.; —artisch, —artlich, aj. dialectisk; —bäcker, m. -s pl. s. sg. (ved Hoffer) en Bager, som kun bager for de fyrstelige Personer; —becher, m. -s pl. s. sg. det Bæger, hvoraf man pleier at drikke; —bissen, m. -s pl. s. sg. vulg. Mundbid, c.; —fäule, f. og —fäulniß, f. ud. pl. Skjørbug, c. (Sygdom); —klemme, f. -n, M—kurv; M—krampe, Krampetrækning i Munden; —koch, m. -es -öche, M—kok, c.; —lack, m. el. n. -es -e, Oblat, c.; —leim, m. -es -e, M—liim, n.; —pomade, f. -n, M—pomade, Læbe—, c.; —portion, f. -en, M—portion, c.; —schenk, m. -en -en, M—skjenk, c.; —stück, n. -es -e, M—stykke, n., Tud, c.; —theil, m. -es -e, M—portion, c.; —tuch, n. -es -ücher, Serviet, c.; —todt, aj. (i Retssp.) erklæret umyndig; —voll, m. (indecl.) M—fuld; —vorrath, m. -es -äthe, M—forraad, n., Provision, Proviant, c.; —wein, m. -es -e, M—viin (for Herskabets egen Mund); ligel. den Viin, som En helst drikker; —werk, n. -es ud. pl. fig. M—lær, Snakkesi, n.; (Sydt.) Munden med Læberne og Tænderne; —winkel, m. -s pl. s. sg. M—vig, c.

Mündel (uden Hensyn til Kjøn), n. -s pl. s. sg. Myndling, c. (u. St., naar man vil adskille Kjønnet, m. el. f.); —geld, n. -es -er, Umyndiges Penge.

Munden, v. n. m. h. smage; fig. behage.

Münden, v. n. m. h. ende sig i en Aabning; die Elbe mündet in die Nordsee, udgyder sig, falder ud i.

Mündig, aj. myndig; —keit, f. ud. pl. Fuldmyndighed, c.

Mündlich, aj. mundtlig.

Mündung, f. -en, Munding, c.

Munition (l. Munizion), f. ud. pl. Skyts, Krigsfornødenhed, c.

Munkeln, v. n. m. h. mørkne; fig. smaasnakke, mumle om: im Dunkeln ist gut munkeln.

Münster, n. -s pl. s. sg. (u. St.) Domkirke, c.

Munter, aj. munter (ikke søvnig); fig. ikke søvnig, ikke doven; hurtig, fyrig; frisk og sund; (om Farverne) ikke døde, lidt levende; —keit, f. ud. pl. M—hed, c.

Münz-amt, n. -es -ämter, Myntcollegium, n.; —anstalt, f. -en, Mynt, M—anstalt, c.; —bediente, m. -n -n, M—betjent, c.; —cabinet, n. -es -e, M—cabinet, n.; —fälscher, m. -s pl. s. sg. M—falskner, c.; —freiheit, f. -en, M—frihed, M—rettighed, c.; —fuß, m. -es, M—fod, c.; —herr, m. -n -en, M—herre, c. (som har Myntrettighed); (u. St.) en Raadsherre, som har Opsyn over Mynten; —kenner, m. -s pl. s. sg. s. Münzenkenner; —kunde, f. ud. pl. videnskabelig M—kundskab, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. M—mester, c.; —ordnung, f. -en, M—anordning, c.; —recht, n. -es, M—rettighed, c.; —regale, n. -s ud. pl. M—regale, n.; —sorte, f. -n, d. T. M—sort c.; —stadt, f. -ädte, en Stad, som enten har en Mynt el. ogsaa M—rettighed; —statt el. —stätte, f. Mynt, c. (hvor Penge præges); —stand, m. -es -ände, den el. de af Rigsstænderne, som besidder M—rettighed; —verfälscher, m. s. —fälscher; —wardein, m. s. Wardein; —wesen, n. -s ud. pl. M—væsen, n.; —wissenschaft, f. ud. pl. M—videnskab, c.

Münze, f. -n, Mynt, c. (præget Metal); haben Sie keine — bei sich, Smaamynt, Smaapenge; Silberstangen in die — tragen, i Mynten (Stedet, hvor der præges); (i Botaniken) forskjellige Planter, især: Mynte, c.

Münzen, v. a. mynte, slaae Mynt; fig. das war auf mich gemünzt, gjaldt mig, var mig meent; neue Wörter —, danne; —zung, f. -en, Myntning, c.

Münzen-beschreibung, f. -en, Myntbeskrivelse, c.; —kenner, m. -s pl. s. sg. M—kjender (Numismatiker), c.; —sammlung, f. -en, M—samling, c.

Münzer, m. -s pl. s. sg. Myntudpræger, c.; —ei, f. -en, (især med Haan) Myntudprægning, c.; Mynten (hvor der myntes).

Muräne, f. -n, et Navn paa forskjellige spiselige Fiske, især: Muræne; brunplettet Lazercod, c.

Mürbe, aj. mør, blød; fig. Einen — machen, beielig, eftergivende; mat; —bheit (—bigkeit), f. ud. pl. Mørhed, c.

Murk, m. -es -e, (Sydt.) et Stykke Brød; (d. T.) der Murks, et lille uanseeligt Mske.

Murks, (d. T.) et Ord, som efterligner unge Sviins Grynten; —en, v. n. m. h. grynte som et ungt Sviin; s. Morksen.

Murmeln, v. a. og n. m. h. murmle, brumle, mumle; risle; fig. tale sagte, uforstaaeligt.

Murmelthier, n. -es -e, Murmeldyr, n.

Murner, m. -s pl. s. sg. Kat, c.

Murren, v. n. m. h. murre, knurre.

Mürrisch, aj. knarvorn, gnaven, vranten.

Murrkopf, m. -es -öpfe, Knurrepotte, c.

Mus, n. s. Muß.

Muscat, s. Muskat.

Musche, f. -n, (Sydt.) Gjøgemoder (Fugl); Skjønplet, c.; (i Baiern) løsagtigt Fruentimmer.

Muschel, f. -n, Musling; Muslingskal, c.; fig. (om enkelte muslingdannede Ting).

Muschel-förmig, aj. muslingdannet; —gehäuse, n. s. —schale; —gold, n. -es ud. pl. Muskelguld, n. (opløst Guld i en Muslingskal); —sammler, m. -s pl. s. sg. Conchyliesamler, c.; —schale, f. -n Muskelskal, Muslingskal, c.; —silber, n. -s ud. pl. Muskelsølv, n.; —werk, n. -es -e, Muskelværk, n. (de af muskeldannede Figurer bestaaende Prydelser, som Billedhuggere og Malere anbringe).

Muse, f. -n, Muse, c. (i den græske og romerske Gude-

lære); fig. enhver Konst el. Videnskab; især Digtekonsten.

Muselmann, m. -es -änner, Mahomedaner, c. (—änninn, f. -en, et mahomedansk Fruentimmer).

Muselmännisch, aj. mahomedansk.

Musensitz, m. -es -e, fig. Heiskole, c., Academi, n.

Musensohn, m. -es -öhne, fig. Student, c.

Museum, n. -s, Museum, n.

Musiciren, v. n. m. h. (d. T.) musicere, gjøre Musik.

Musik, f. -en, Musik, c.; —alisch, aj. musikalsk.

Musikant, m. -en -en, Musikant, c.

Musiker, m. -s pl. s. sg. en dannet Tonekonstner, c.

Musikus, m. -ci, Musicus, c.

Musivarbeit, f. -en, Mosaikarbeide.

Muskate, f. -n, Muskat, c.; —nblume, f. -n, Muskatblomme, c.; —nnuß, f. -üsse, Muskatned, c.

Muskateller, m. -s ud. pl. Muskatviin, c.; —birn, f. -en, Muskatpære, c.; —kraut, n. -es ud. pl. en Art Salvie.

Muskatwein, m. s. Muskateller.

Muskel, m. -s -n, Muskel, c.; —kraft, f. ud. pl. Muskelkraft, c.

Muskelig, aj. muskelfor, muskelstærk, muskuløs.

Muskete, f. -n, Musket, Bøsse, Flint, c.; —nkugel, f. -n, Musketkugle, c.

Musketier, m. -s -s, el. -e, Musketeer, c.

Muskus, m. s. Bisam.

Muß, n. indecl. og ud. pl. d. T. Nødvendighed, Tvang, c.

Müß, n. -es -üße (n. St.) -üßer, Vælling (Mos), c., enhver til en Vælling kogt Masse; jævn Suppe.

Muße, f. ud. pl. Fritid fra Embedsforretninger; fuldkommen Frihed fra alle Embedsforretninger; —stunde, f. -n, Fritime, c.

Musselin, m. -es -e, Musselin, n.

Müssen, v. i. n. m. h. maatte, skulle (være el. blive tvungen til en Handling el. Tilstand): er muß es thun; er hat es thun — (for gemußt); die Sache muß wieder herbei; (fig. bliver det i denne Bidg. brugt i paatrængende Venner, Formaninger og Underretninger; ligel. i bydende, belærende Tone); være nødvendig: du mußt Geduld haben; (fig. udtrykker det ogsaa en indbildt Nødvendighed, en Skinnet havende Ting, en Formodning; ligel. en Uvished el. Uvidenhed, som ogsaa et muligt Tilfælde, et Ønske: es müsse ihm nicht gelingen, gid det ikke maatte lykkes ham).

Musicht, aj. som ligner en tyk kogt Masse; vællingagtig.

Mußig, aj. som indeholder Vælling; s. Müß.

Müßig, aj. som har Fritid; s. Muße; ligel. ledig, ørkesløs, forretningsløs, uvirksom; fig. (om livløse Ting) ubrugt, uvirksom; —keit, f. ud. pl. L—hed, Ø—hed, c.

Müßigen, v. a. sich (Acc.) einer S. (Gen.) —, afholde sig fra, ikke befatte sig med; (foræld. og Sydt.) gjøre fri, løslade: Einen des Gefängnisses.

Müßig-gang, m. -es ud. pl. Lediggang, Ørkesløshed, c.; —gänger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f -en), Lediggænger, Løsgænger, c.; —gängerisch, aj. som en Lediggænger.

Muster, n. -s pl. s. sg. Mønster, n., Model, c.; (t. T.) Prøve, c (især hos Kjøbmændene, paa Varer); Mønster, n., Figur, c. (især paa Tøi).

Muster-bild, n. -es -er, Mønsterbillede, Ideal, n.; —buch, n. -es -ücher, Mønsterbog, Prøvebog, c.; —haft, aj. følgeværdig, efterlignelsesværdig, fortræffelig; —karte, f. -n, s. —buch; —kartenreuter, m. -s pl. s. sg. Commis, c.; —platz, m. -es -ätze, Mønstreplads, c. (hvor Tropperne mønstres); —rolle, f. -n, Mønsterrulle, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Mønsterskriver, c.; —schriftsteller, m. -s pl. s. sg. classisk Skribent; —schule, f -n, Normalskole, c.; —zettel, m. s. —rolle.

Mustern, v. a. mønstre: die Truppen; fig. synkeviis bese og bedømme; forfærdige Mønstre; sich recht heraus—, (Sydt.) klæde, udmale sig; —rung, f. -en, Mønstring, Revue, c.

Muter (Müter), m. -s pl. s. sg. el. —krebs, m. -es -e, Krebs, som har faaet ny Skal; —n, (mütern) v. n. m. h. (om Krebsene) faae ny Skal.

Muth, m. -es ud. pl. Mod, n.; wie ist ihm zu —e, til Mode, til Sinds; ich habe nicht den —, es ihm zu sagen, har ikke Mod, ikke Hjerte til; gutes -es seyn, ved godt Mod, være fornøiet; seinen —, sein Müthchen an Eim. kühlen, køle sin Vrede, hævne sig paa.

Muth-jahr, n. -es -e, (hos Haandv.) det sidste Svendeaar (hvori der søges om at blive Mester); —los, aj. modløs, modfalden; —losigkeit, f. ud. pl. M—løshed, M—nhed, c.; —maßen, v. a. ins. eine S., formode, skjønne, gisse, slutte sig til; —maßlich, aj. formodentlig, efter sandsynlige Grunde, formode; —maßlichkeit, f. ud. pl. Rimelighed, Sandsynlighed, c.; —maßung, f. -en, Formodning, Formening, Gisning, c.; —voll, aj. modig, fuld af Mod; —wille, m. -ns ud. pl. Modvillie, Kaadhed, Gjenstridighed, c.; —wille treiben, gjøre Hokus Pokus; —willig, aj. modvillig, gjenstridig, uvillig; kaad, overgiven, skjelmsk; letfærdig; eine —e Sünde, forsætlig; —willigkeit, f. -en, Modvillighed, Gjenstridighed, Kaadhed, Overgivenhed, Letfærdighed, lidt Ondskabsfuldhed, c.

Muthe, f. -n, s. Muthen 2.

Muthen, v. 1) n. m. s. (Sydt.) være sindet, have i Sinde. 2) a. forlange, begjære, formelig ansøge om; (især blot hos Haandv.) das Meisterrecht —; (og i Lehnsv.) ein Lehn —; —thung, f. el. Muthe, f. ud. pl. Forlangen, Begjering, Ansøgning, c.

Muthig, aj. modig, behjertet; munter, opvakt; —keit, f. ud. pl. Munterhed, Opvakthed, c.

Muthigen, v. a. muntre, op—.

Mutschieren, v. n. m. h. (d. T. n. St.) afvexle; —rung, f. -en, Afvexling, c.

Mutter, m. -s pl. s. sg. en Krebs, som endnu er i Skalskiftningen, el. først nylig har kastet den gamle Skal; der Mutterkrebs; der Mauser.

Mutter, f. 1) pl. -ütter, Moder, c.: sie ist — von vier Kindern; fig. sie ist eine — der Armen; Gottesfurcht ist die — aller Tugenden; wie steht es Mütterchen! gamle Moder! Moerlille! (en gammel Kone); die — an einem Schraubstocke, Skruemoderen; (hos Qvinder) Moderen, Frugtmoder, c., Fosterleie, n.; (i Bjergv.) de Jord- og Steenarter, hvori Ertsen er indeholdt. 2) ud. pl. Bærme, c., Bundfald, n. (især af Viin og Eddike).

Mutter-allein, aj. ganske alene; —beschwerde, f. -n, el. —beschwerung, f. -en, Moderfinge, Hysterik, c.; —biene, f. -n, Bidronning, c.; (d. T.) s. —stock; —bruch, m. -es -üche, Moderbrok, n.; s. Vorfall; —bruder, m. -s -üder, Morbroder, c.; —erde, f. den sædvanlige Havejord; —flecken, m. -s pl. s. sg. s. —mahl; —fluß, m. -sses -üsse, det hvide Flaad; —füllen, n. -s pl. s. sg. Hoppefol, n.; —gefühl, n. -es -e, Moderfølelse, c.; —grund, m. -es, den øverste og —hals, m. -es, den nederste Deel af Frugtmoderen; —herz, n. -ens -en, Moderhjerte, n., et ømt Hjerte, som en Moders mod hendes Børn; —kalb, n. -es -älber, Qviekalv, c.; —kind, n. -es ud. pl. (d. T.) Modersbarn, n.; —kirche, f. -n, Hovedkirke, Sogne—, c.; —krankheit, f. -en, s. —beschwerde; —krebs, m. -es, Kræft i Moderen; d. T. s. Mutter—; —kuchen, m. -s pl. s. sg. s. Nachgeburt; —lamm, n. -es -ämmer, Gimmerlam, Hun—, n.; —leib, m. -es ud. pl. Moderliv, n.; von —e an, fra Fødselen af; —los, aj. moderløs; —mahl, n. -es -ähler, Modermærke, n., medfødt Plet, c.; —milch, f. ud. pl. Modermelk, c.; —mörder, m. -s pl. s. sg. Modermorder, c.; —mund, m. -es -ünde, Frugtmoderens Aabning, c.; —nackend el. —nackt, aj. (d. T.) splitternøgen; —pfeife, f. -n, (i Bistaderne) Cellerne for den unge Yngel; —pfennig, m. (sædv. pl.) -e, Penge, som Mødre hemmeligen og især mod Fædrenes Vidende give Børnene; —pferd, n. -es -e, Hoppe, c.; —röhrchen, n. -s pl. s. sg. Røret paa et Flintestæfte, i hvilket Ladestokken stikkes; —schaf, n. -es -e, Moderfaar, n.; —scheide, f. -n, Moderskede, c.; —schmerzen, pl. ud. sg. s. —beschwerde; —schwester, f. -n, Moster, c.; —seele, f. ud. pl. vulg. Modersjæl, (eet eneste Mske.); —seelenallein, aj. ganske alene, forladt af alle Mskr.; —söhnchen, n. -s pl. s. sg. (d. T.) Moders egen Søn, en af Moderen forkjælet Søn; Kjæledægge, c.; —sprache, f. -n, Modersprog, —s-maal; Hovedsprog, Grund—, n.; —stock, m. -es -öcke, Bistade, som tjener til Forplantelse; —theil, n. -es -e, Mødrenearv, c.; —vorfall, m. s. —bruch; —witz, m. -es ud. pl. naturligt Vid, sund Forstand.

Mütterlich, aj. moderlig: Einen — lieben; von —e Seite verwandt, paa mødrene Side; fig. das — Land, Fædrenelandet; die —e Stadt, Fødebyen; —keit, f. ud. pl. moderligt Sindelag.

Mutz, m. -es -e, (d. T.) Stump, c.; et tiloversblevet Stykke, lille Ting; Stumprumpe, c. (om Heste og Hunde); vulg. en usædvanlig lille Person.

Mütze, f. -n, Hue, Kasket, c.; fig. Kongehatten (den anden Mave hos drøvtyggende Dyr); —nmacher, m. -s pl. s. sg. Kasketmager, c.

Mutzen, v. a. (d. T. Syd- og Nordt.) sich, pynte, pudse; die Bäume, studse.

Myriade, f. -n, Myriade, c.

Myrrhe, f. ud. pl. Myrrha, c.

Myrte (urigtig —the), f. -n, Myrte, c.; —nbaum, m. -es -äume, Myrtetræ, n.; —nbeere, f. -n, Myrtebær; ogsaa en Art Blaabær; —kranz, m. -es -änze, Myrtekrands, c.

Mysterien, pl. ud. sg. Mysterier.

Mystik, f. ud. pl. Mystik, c.

Mythe, f. -n, Mythe, c.

Mythologie, f. ud. pl. Mythologi, c.: —gisch, aj. mythologisk.

N.

N, en Consonant, det fjortende Bogstav i ABC, bliver især foran g og k udtalt gjennem Næsen.

Na! interj. naa! nu! (utaalmodig og utilfreds).

Nabe, f. -n, Nav, Hjul—, n. (i engere Betydn. kun den forreste Deel af denne Valse; den tykkere, bageste Deel kaldes der Stoß, og den tykkeste i Midten der Bock).

Nabel, m. -s -äbel, (Dim. Näbelchen, n. -s pl. s. sg.) Navle, c.; (i nogle Tilfælde) en snegledannet, rund Fordybning el. lignende Ophøining; —binde, f. -n, Navlebind, n.; —bruch, m. -es -üche, Navlebrok, n.; —schnur, f. -üre, Navlesnor, —streng, c.; —tuch, n. -es -ücher, Navleklud, c.

Nabeln, v. a. ein Kind, underbinde Navlen.

Naben-bohrer, m. -s pl. s. sg. Navbor, c.; —ring, m. -es -e, Navring, c.

Näber, m. -s pl. s. sg. (d. T.) Bor; (især) Nav—, n.

Nach, 1) præp. med Dat. til, hen til: — Leipzig; — Hause; — der Stadt; — Eim. schlagen, schicken ꝛc.; fig. efter: — Linien schreiben; — dem Gewicht verkaufen; Einer — dem andern; — der Zeit. (Naar — er det samme som gemäß, zu Folge, sættes det ogsaa efter Substantivet: — meiner Meinung el. meiner Meinung —.) 2) av. hinten —, bag efter; (ogsaa fig.) efter steet Sag; vor wie —, el. — wie vor, før som siden, siden som før; — gerade, lidt efter lidt, endelig; — und —, lidt efter lidt. 3) Partikel (i Sammens. a) med andre Partikler: darnach, demnach ꝛc., derefter; wo—, hvorefter; b) med Subst.: Nachklang, Nachruhm ꝛc., Efterklang, Eftermæle; c) med Verber, som en adskillelig Partikel, der har Tonen. (Alle disse Verber fordre i Reglen Personen i Dativ).

Nachachtung, f. ud. pl. (Sydt. og i Canc.) Iagttagelse, Efterlevelse, c.

Nachäffen, v. a. efteræbe: Eines Handlungen; Eim. —; —äffer, m. -s pl. s. sg. Efteraber, c.; —fsung, f. -en, E—lse, c.

Nachahmen, v. a. efterligne: Eines Beispiel; Eim. in einer S.; eftergjøre: Einen; einen Dichter —, slavisk copiere; einem Dichter —, vælge til Mønster; die Stimme, den Gang eines Andern —, ꝛc. at

man forsøger at tale, at gaae som en Anden; **—mung, f. -en,** Efterlignelse, c.
Nachahmer, m. -s pl. s. sg. Efterligner, c.
Nachähren, v. n. m. h. samle Ax efter en Anden.
Nacharbeit, f. -en, et Arbeide, som forrettes efter et andet; **-en, v. n. m. h. Eim.,** arbeide efter en Anden; **fig.** forbedre en Andens Arbeide; (i Jagtsp. om Hundene) søge efter; hænge efter.
Nacharten, v. n. m. s. Eim., arte efter, slægte paa; **—tung, f. -en,** Arten efter, c.
Nachbar, m. -n (mindre rigtigt **-s**) **pl. -n** el. **-en,** Nabo, c.; **—inn, f. -en,** Naboerske, c.
Nachbar-land, n. -es -änder, Naboland, n.; **—lich, aj.** grundet i Nabostab; nærliggende; sømmelig for en fredelig, god Nabo; **—recht, n. -es -e,** Ret, som tilkommer En med Hensyn til hans Nabo og sammes Eiendom; Ret at bosætte sig i en Landsby, ud. **pl.;** **—smann, m. -es -leute,** Nabo, c.; **—schaft, f.** Nabostab, n., ud. **pl.;** Nabolav, n., **pl. —en;** **—weg, m. -es -e,** Nabovei, c.
Nachbellen, v. n. m. h. give ad, — efter; **einem Hunde,** give som en Hund, efterligne dens Gjøen.
Nachbessern, v. a. bedre efter: **ein Kunstwerk, an einer Arbeit etw. —.**
Nachbeten, v. a. Eim. etw., bede, som en Anden har bedet først; (og foragt.) ramse op; uden Eftertanke gjentage, hvad en Anden har sagt; **—tung, f.** ud. **pl.** Beden efter, Opramsen, c.
Nachbier, n. -es -e, tyndt Øl. s. **Kofent.**
Nachbild, n. -es -er, s. **Copie.**
Nachbilden, v. a. og **n. m. h. eine S.,** afbilde, danne efter, copiere; **—dung, f. -en,** Afbildning, Efterdannen, Copieren, c.
Nachbinden, v. i. a. binde efter en Anden; **Eim. —,** endnu engang binde, hvad En har bundet.
Nachbleiben, v. i. n. m. s. (d. T.) blive tilbage; udeblive, ikke skee; blive tilovers, overleve.
Nachbohren, v. a. og **n. m. h. Eim. —,** bore efter; **etw. —,** endnu engang bore, hvad En har boret.
Nachbrechen, v. i. n. 1) m. s. bryde, briste efter. **2) m. h.** (i Bjergv.) arbeide efter med Brydning.
Nachbringen, v. i. a. Eim. etw., bringe efter; (d. T.) **das Versäumte —,** indhente, bringe ind.
Nachbürgen, v. n. m. h. Eim., contracavere; **—ürgschaft, f. -en,** Contracaution, c.
Nachdem, 1) av. d. T. siden, derefter, siden efter; eftersom, ligesom (bedre: **nach dem**). **2) cj.** (som altid har Indicativ hos sig) efterat, da.
Nachdenken, v. n. m. h. einer S. (Dat.) el. **über eine S.,** eftertænke, overveie; **—, n. -s** ud. **pl.** Eftertanken, Overveielse, c.
Nachdenklich, aj. (d. T.) eftertænksom, betænksom; værd at eftertænkes, eftertænkelig; **—keit, f.** B—hed, E—ighed, c.
Nachdruck, m. -es -ücke, Eftertrykken, gjentagen Trykken, ud. **pl.;** det, der erholdes ved det andet Tryk; især en saadan erholdt Most el. Viin; **fig.** Eftertryk, n., Fynd, Klem, c.; anvendt stærk Kraft: **mit — reden;** Eftertryk, n. (af en Bog, og den eftertrykte Bog selv).
Nachdrücken, v. n. m. h. trykke efter, trykke anden [Gang.
Nachdrucken, v. 1) a. og **n.** (Sydt.) s. **Nachdrücken.**
2) a. eftertrykke (især en Bog).
Nachdrucker, m. -s pl. s. sg. Eftertrykker, c.
Nachdrücklich, aj. eftertrykkelig, fyndig; **—keit, f.** ud. **pl.** E—hed, Fynd, c.
Nachdunkeln, v. n. m. h. (hos Malerne om Farver) blive mørk, falde i det Sorte.
Nachdurst, m. -es ud. **pl.** (d. T.) Sviretørst, c. (som føles Morgenen efter en Svir).
Nacheifer, m. -s ud. **pl.** Kappen, Efterlignelse, Efterstræben, c.; **—er, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en)** Efterligner (—ske), c.; **—n, v. n. m. h. Eim.** el. **einer S.,** kappes, stræbe efter at blive liig; **—ung, f. -en,** Kappen, Efterlignen, c.
Nacheile, f. ud. **pl.** Eftersætten, c.; **—n, v. n. m. h. einer Person** el. **S. (Dat.)** ile efter, eftersætte.
Nachen, m. -s pl. s. sg. Baad, Jolle, c.
Nacherbe, m. -n -n, indsat Arving, naar den virkelige Arving mangler. [efter.
Nachessen, v. i. a. og **n. m. h.** spise efter, spise bag
Nachessen, n. -s pl. s. sg. Efterret, Mellemret, c.
Nachfahren, v. i. 1) n. m. s. følge hastig efter, sætte efter. **2) a.** kjøre efter.
Nachfallen, v. i. n. m. s. falde efter, falde bag efter.
Nachfärben, v. 1) n. m. h. stinne igj— (om Farver). **2) a.** farve endnu engang, farve om igjen.
Nachfolge, f. ud. **pl.** Efterfølgelse, Efterfølgen, c.; **—n, v. n. m. s.** følge, følge efter, følge paa: **Eim. auf dem Fuße; Eim. im Amte; fig.** efterfølge, efterabe, rette sig efter; **—nds, av.** sidenefter, herefter; **—r, m. -s pl. s. sg.** Efterfølger, Eftermand, Tilhænger, c.; **—gung, f.** ud. **pl.** Efterfølgelse, Efterfølgen, c.
Nachforschen, v. n. m. h. efterforske; **—schung, f. -en,** Efterforskning, c.
Nachfrage, f. -n, Efterspørgsel, c.; **—n, v. i. n. m. h.** efterspørge.
Nachführen, v. a. Eim. etw., føre bag efter, føre efter.
Nachfüllen, v. a. fylde paa ny, fylde igjen: **den Wein, ein Faß.**
Nachgebären, v. a. føde senere; **ein nachgebornes Kind,** som har flere ældre Sødskende; el. som er født efter Faderens Død.
Nachgeben, v. i. 1) a. give paa ny, give igjen, skyde til. **2) n. m. h.** give efter, blive slap; give efter, ophøre at gjøre Modstand; **fig. Eim.,** ophøre at modsige el. modstaae; **Eim. nichts —,** intet give En efter, ikke staae tilbage for; **—d,** eftergivende; **—, n. -s** ud. **pl.** og **—bung, f. -en,** Given paa ny, Given efter, Slappelse, Eftergivelse, c.
Nachgeburt, f. -en, Efterbyrd, Moderkage, c.
Nachgehen, v. i. n. m. s. einer S., Eim., gaae efter, følge, følge efter; **fig.** s. **Nachstehen; einer Person,** frie til, gjøre sig Umage for at blive elstet af; **seinen Geschäften, dem Trunke** rc., varetage, slaae sig til; **einem Befehle,** adlyde.
Nachgehends, av. (d. T.) siden, siden efter.
Nachgeschmack, m. -es ud. **pl.** Eftersmag, c.
Nachgiebig, aj. eftergivende, (gjerne og let; kun om Personer); **—keit, f.** ud. **pl.** Eftergivenhed, c.
Nachgießen, v. i. a. endnu støbe Noget til; efterstøbe.
Nachgraben, v. i. n. m. h. der Spur, følge ved Gravningen; **Schätzen,** eftergrave, søge ved at grave;

—bung, f. -en, Eftergravning, c.

Nachgras, n. -es ud. pl. Efterslæt, c.

Nachgrübeln, v. n. m. h. einer S., eftergruble, søge at udforske ved Grublen.

Nachgucken v. n. m. h. (d. T.) kige efter.

Nachguß, m. -sses -üsse, Efterstøbning, c.

Nachhall, m. -es -e, Gjenlyd, c., Ekko, n.; —en, v. n. m. h. gjenlyde, give Ekko.

Nachhalten, v. i. 1) a. holde senere: eine versäumte Lehrstunde. 2) n. m. h. holde længe, vare; —ltig, aj. endnu senere vedholdende, varende; eftertrykkelig.

Nachhänger (bedre —hangen), v. i. n. m. h. fig. einer S. (Dat.), hænge efter, have Hang til; søge at tilfredsstille.

Nachhänglich, aj. hengiven, som har Hang til.

Nachheben, v. i. n. m. h. hæve, løfte efter, ved Hæven bagfra hjelpe høiere.

Nachhelfen, v. i. n. m. h. einer S., Eim., hjelpe efter, hjelpe til, hjelpe videre.

Nachher, av. siden, siden efter, derefter.

Nachherbst, m. -es -e, Efterhøst, c. (smukt Veir kort for Vinteren).

Nachherig, aj. som skeer siden, senere; vordende.

Nachhieb, m. -es -e, Efterhug, n.

Nachhinken, v. 1) n. m. s. hinke efter, følge hinkende efter; fig. efterligne ufuldkomment, stymperagtigt. 2) n. m. h. Eim., efterabe Ens hinkende Gang.

Nachhochzeit, f. -en, Andendags Bryllup, n.

Nachholen, v. a. hente efter; hente endnu Noget; fig. das Versäumte —, indhente; —lung, f. ud. pl. Henten efter, Indhenten, c.

Nachhut, f. Eftergræsning, c.; ogsaa: Arrieregarde, c.

Nachhüten, v. n. m. h. have Efterdrift, ikke turde drive sit Qvæg paa en Græsning, før en Anden har afgræsset der.

Nachjagen, v. n. m. h. og s. Eim., jage efter; einer S., efterjage, søge at opnaae.

Nachjahr, n. -es -e, Efteraar, n., Høst, c.; (n. St.) Naadsensaar, n.

Nachklang, m. -es ud. pl. Efterklang, Resonants, c., Ekko, n.

Nachklingen, v. n. m. h. klinge efter, resonere.

Nachkomme, m. -n -n, Efterkommer, c.; (undert.) Efterslægt, Arving, c.; —n, v. i. n. m. s. komme efter, følge efter; fig. efterkomme, opfylde, fuldbyrde: einem Befehle, seiner Pflicht; —nschaft, f. -en, Efterkommere, Afkom, c.; —kömmling, m. -es -e, Efterkommer, c.

Nachkost, f. ud. pl. Eftermad, c.

Nachkünsteln, v. a. efterkunstle.

Nachlaß, m. -sses ud. pl. Ophør, n., Hvile, c.; Efterladenskab, n., Arv, c., Sterbo, Dødsbo, n.; Afdrag, Afslag, n., Rabat, c., Eftergivelse, c.

Nachlassen, v. i. 1) a. efterlade, lade blive tilbage; især efter sin Død i Verden; (i Saltværker) fylde paa ny (naar det, der var i Saltpanden, er indkogt); slappe, løsne: eine Schraube; fig. Eim. etw., tillade, tilstede; seine Ansprüche, seinen Widerstand, formindske, eftergive; (sjeld.) undlade, lade fare. 2) n. m. h. formindskes i Heftighed, tage af, sagtnes; (undert.) holde, høre op; —schaft, f. -en, Efterladenskab, Bo, n.

Nachlässig, aj. efterladen, forsømmelig, skjødesløs; (undert.) ukonstlet, naturlig; —keit, f. E—hed, F—hed, Sk—hed, c. ud. pl.; Forsømmelse, c., en efterladende Handling, pl. -en.

Nachlassung, f. ud. pl. Efterladen, Slappelse, Formindskelse, c.

Nachlaufen, v. i. n. m. s. Eim., løbe efter, rende efter (for at indhente); einer Pers. —, gjøre Cour til, vise Opmærksomhed (sædvanlig dadlende).

Nachleben, v. n. m. h. efterleve, adlyde, følge: deinem braven Vater —; die —den, de Efterlevende, Efterkommerne; —bung, f. ud. pl. E—lse, Adlyden, c.

Nachlegen, v. a. lægge til.

Nachlese, f. -n, Eftersamling, Efterhøst, c.; —n, v. i. 1) a. samle efter, op- el. indsamle det Tilovereblevne; efterslaae og læse, efterlæse. 2) n. m. h. einem Andern, følge i Læsning, læse efter; —sung, f. -en, Efterlæsning, c.

Nachliefern, v. a. etw., levere til, senere; —rung, f. -en, senere Levering, c.

Nachmachen, v. a. gjøre endnu: er soll noch einige Dutzend Knöpfe —; eftergjøre: meine Handschrift, seine Stimme; —gemachte Blumen, eftergjorte, konstige.

Nachmalen, v. a. eftermale, tage Copi af.

Nachmalig, aj. siden skete, paafølgende.

Nachmals, av. (d. T.) siden efter, senere.

Nachmast, f. ud. pl. Efterolden, c.

Nachmessen, v. i. a. og n. m. h. eftermaale; —ssung, f. -en, Eftermaaling, c.

Nachmittag, m. -es -e, Eftermiddag, c.; des —s, om Eftermiddagen; —sprediger, m. -s pl. s. sg. Aftensangspræst, c.; —ttägig, aj. Eftermiddags-, om Eftermiddagen; —ttäglich, aj. hver Eftermiddag.

Nachordnen, v. a. efterordne, underordne.

Nachpfeifen, v. i. n. m. h. og a. Eim., fløite, pibe bag efter; efterpibe; pibe, fløite som en Anden; eine Melodie, pibe efter, gjentage fløitende.

Nachraum, m. -es -äume, s. Abraum.

Nachräumen, v. n. m. h. rydde op der, hvor en Anden alt har ryddet, ogsaa efter en Anden, som har gjort urydeligt.

Nachrechen, v. a. og n. m. h. rive efter.

Nachrechnen, v. n. m. h. og a. etw., regne efter; Eim. etw., efterregne; beregne Ens Udgift el. Omkostning, uden hans Vidende; —chner, m. -s pl. s. sg. Efterregner, Revisor, c.

Nachrede, f. -n, Eftertale, Epilog, c.; Eftermæle, Ry, n., Bagtalelse, c.; (Retsp.) Duplik, c.

Nachreden, v. a. og n. m. h. Eim. etw., bagtale, paasige, tale ilde om; Eim., tale efter, gjentage Ens Ord med Efterligning af Stemmen &c.; etw., fortælle efter Andre, gjentage, hvad en Anden har sagt.

Nachreisen, v. n. m. s. Eim., reise efter.

Nachreißen, v. i. 1) n. m. s. (om en Ridse) forlænges, gaae mere ud. 2) a. rive, efterat en Anden har revet, el. rive endnu engang; eine Zeichnung, efterridse, —tegne, copiere.

Nachreiten, v. i. n. m. s. Eim., ride efter, følge til Hest; (i Spøg ogsaa a. etw., især i Studentersprog) indhente det Forsømte.

Nachrennen, v. i. n. m. s. s. Nachlaufen.

Nachreue, f. ud. pl. sildig Anger, Fortrydelse, c. (som kommer seent efter en Handling), Efterveer.

Nachricht, f. -en, Efterretning, Be—, c.; (undert.) Rygte n., Tidende, c.

Nachrichten, v. a. rette siden efter, rette igjen, rette en allerede rettet Ting endnu engang; (Jagtsp.) opstille Garn bag ved Driverne; forfølge Sporet med Hundene; henrette.

Nachrichter, m. -s pl. s. sg. Skarpretter, c.; —ei, f. -en, Skarpretterens Bolig og Embede.

Nachrichtlich, av. til Efterretning; som Efterretning.

Nachrücken, v. a. og n. m. s. seinen Stuhl —; ihm —, rykke efter; —ckung, f. ud. pl. Rykken efter.

Nachruf, m. -es ud. pl. Raaben efter, c.; der — eines Verstorbenen, Rygte, Eftermæle, n.; (undert.) Berømmelse efter Døden; —en, v. i. n. m. h. Eim., raabe efter.

Nachruhm, m. -es ud. pl. godt Eftermæle, n., Berømmelse efter Døden.

Nachrühmen, v. a. Eim. etw., rose, berømme for (i hans Fraværelse).

Nachsagen, v. a. sige efter; sige igjen, fortælle; sige paa, sige i Ens Fraværelse, bagtale.

Nachsammeln, v. n. m. h. og a. samle efter; —mmlung, f. -en, Eftersamling, c.

Nachsatz, m. -es -ätze, Eftersætning, c.

Nachschaffen, v. i. a. skabe bag efter; Eim. etw., skaffe, forskaffe siden efter.

Nachschallen, v. n. m. h. s. Nachhallen.

Nachschauen, v. n. m. h. s. Nachsehen.

Nachschein, m. -s ud. pl. Efterskin, n.

Nachschicken, v. a. s. Nachsenden.

Nachschieben, v. i. a. og n. skyde efter; (i Keglespil) slaae efter at en Anden har slaaet.

Nachschießen, v. i. 1) a. Geld —, efterskyde, give Efterskud. 2) n. m. h. skyde efter. 3) n. m. s. falde ind, pludseligen falde sammen; skyde efter; voxe op, følge i hurtig Væxt.

Nachschiffen, v. n. m. s. og a. Eim., seile efter (for at indhente); forsende til Skibs bag efter.

Nachschlachten, 1) a. slagte senere. 2) v. n. m. h. (d. T. især Nordt.) slægte paa.

Nachschlag, m. -es -äge, Efterslag, n. (i Musiken).

Nachschlagen, v. i. a. og n. m. h. slaae efter; eine Münze, efterslaae; (i Bjergv.) opsøge ved at slaae, grave; eftergrave; slaae efter (i en Bog); (i Musiken) efterslaae, ledsage en Hovednode; —gung, f. -en, Efterslaaen, c.

Nachschleichen, v. i. n. m. s. Eim., snige efter; fig. einer S., hemmeligen søge at faae, at opdage.

Nachschleppen, v. a. og n. m. h. slæbe efter; —ppung, f. -en, Efterslæben, c.

Nachschlüssel, m. -s pl. s. sg. falsk Nøgle, Tyvenøgle, c.

Nachschneiden, v. i. a. efterskære, efterdanne ved at skære

Nachschnitt, m. -es -e, Driftsnit, n., eftergjort Træsnit.

Nachschreiben, v. i. a. efterskrive; Eim., skrive efter, hvad En siger el. skriver; indhente det i Skrivning Forsømte; Eim., sende Brev efter En.

Nachschreien, v. i. a. Eim., skrige efter En; efterligne Ens Skrig.

Nachschrift, f. -en, en efterlignet Skrift; Afskrift, c., efterskrevne Ord; Efterskrift, c. (Postscriptum).

Nachschub, m. -es ud. pl. Efterslag, n.

Nachschuß, m. -sses -üsse, Efterskud, n.

Nachschwarm, m. -es -ärme, Eftersværm, c. (den anden Sværm af een Bistade i een Sommer).

Nachschwimmen, v. i. n. m. s. svømme efter.

Nachsegeln, v. n. m. h. seile efter.

Nachsehen, v. i. sep. 1) n. m. h. einer Person el. S., see efter. 2) a. eine S., eftersee, gj—see, gj—tælle; fig. einem Schuldner; Eim. seine Fehler, være eftergivende, bære over med, see igj— Fingre med; —, n. -s ud. pl. Efterseen, Overbærelse, c; fig. das — von etw. haben, være skuffet i sin Forventning.

Nachsenden, v. i. a. Eim. etw., sende efter.

Nachsetzen, v. 1) a. sætte efter, sætte bag efter (med Hensyn til Tid, Orden el. ogsaa fig. til Værdighed, f. Ex. Einen Eim. el. einer S.). 2) n. m. h. Eim., eftersætte; —tzung, f -en, Eftersætten, Eftersættelse, c.

Nachsicht, f. ud. pl. Eftersyn, n.; Overbærelse, Skaansel, c.; (i Handelen) Frist, c.; —ig, aj. overbærende, skaansom, som seer igj— Fingre; —igkeit, f. -en, Overbærenhed, Skaansomhed, c.; —lich, aj. med Overbærelse, vidnende derom, grundet deri; —voll (—svoll), aj. meget overbærende.

Nachsingen, v. i. 1) n. m. h. Eim., synge efter. 2) a. etw., eftersynge, gjentage syngende.

Nachsinken, v. i. n. m. s. synke bag efter.

Nachsinnen, v. i. n. m. h. einer S. el. über eine S., eftergrunde, pense efter, huske sig om, overveie.

Nachsitzen, v. i. n. m. h. sidde efter; er muß —, sidde over (i Skolen); —tzung, f. -en, Extrasamling, c. (et Collegiums).

Nachsommer, m. -s pl. s. sg. Eftersommer, c.

Nachsorge, f. ud. pl. Sorgen over en ond el. uoverlagt Handling.

Nachspähen, v. n. m. h. einer S., efterspore, søge at [udspeide.

Nachspiel, n. -es -e, Efterspil, n.; —en, v. a. og n. m. h. ein Stück; Eim. —, spille efter, efterspille.

Nachspotten, v. n. m. h. Eim., spotte En (ved at efterligne hans Ord, Gang, Stemme rc.).

Nachsprechen, v. i. a. og n. m. h. Worte; Eim., eftersnakke, snakke efter; —cher, m. -s pl. s. sg. Eftersnakker, c.; —cherei, f. ud. pl. Eftersnakkeri, n.

Nachspringen, v. i. n. m. s. Eim., springe efter; —sprung, m. -es -ünge, Efterspring, n.

Nachspüren, v. n. m. h. einer S., eftersporе; —rung, f. -en, Eftersporing, c.

Nächst, (superl af nahe) 1) av. (d. T.) nærmest, aller—, ganske nær; her næst ved, her strax i Nærheden; nylig, kort før; snarest; —er Tag el. —en Tages, med det første, saasnart muligt; (især i Forbindelse med Steds og Tids aj.) næst: in der — vergangenen Nacht; den —folgenden Sonntag. 2) præp. med Dat.: — mir, nærmest mig, ganske nær ved Siden af mig el. ogsaa: efter mig, næst efter; — dem el. dem —, dernæst, umiddelbart derpaa.

Nachstand, m. -es -ände, (Sydt.) Rest, Restance, c.; (fordum) Tab, n., Skade, c.; —ändig, aj. resterende. [c.

Nächste, m. -n -n, ein —r, (om begge Kjøn) Næste,

Nachstechen, v. i. 1) a. efterstikke: ein Gemälde.

2) n. m. h., efterse Bjergfolkene, om de forrette deres Arbeide tilbørligt.

Nachstehen, v. i. n. m. f. og h. endnu staae ude, være resterende med; være i det Følgende; især partic. —d, efterstaaende; Eim. an el. in etw., staae efter, staae nedenfor, holdes for ringere, staae tilbage for.

Nachsteigen, v. i. n. m. f. stige efter.

Nachstellen, v. 1) a. (Jagtsp.) opstille Garnet bag ved Driverne. 2) n. m. h. Eim., efterstræbe; einer S., eftertragte; —llung, f. -en, Efterstræbelse, Eftertragten, c.

Nächstens, av. snarest, med det første.

Nachsteuer, f. -n, Eftersiud, n. (af Skatter); Afgift af arvede Penge &c.; —n, v. a. styre efter, statte endnu engang til den samme Ting.

Nachstich, m. -es -e, Efterstik, n.

Nachstopfen, v. a. stoppe efter.

Nachstoppeln, v. a. samle Halmstubbe og Ax op; møisommeligen samle efter.

Nachstoßen, v. i. a. støde endnu engang; forsøge en Bevægelse ved at støde; støde bag efter.

Nachstreben, v. n. m. h. einer S., stræbe efter; Eim., kappes med, efterligne i Stræben; —bung, f. -en, Efterstræbelse, c.; —, n. -s ud. pl. Efterstræben, c.

Nachstreuen, v. a. og n. m. h. strøe efter, strøe endnu engang.

Nachstürzen, v. a. og n. m. f. styrte efter.

Nachsuchen, v. n. m. h. eftersøge, opsøge, eftersee; især ud. Subst.; —chung, f. -en, Eftersøgelse, c.

Nacht, f. -ächte, Nat, c.; gute —, god Nat; bei der —, el. d. T. bei —, el. —s (urigtigt des —s), om Natten, ved Nattetid; über —, Natten over, Natten igj—; auf die —, til Natten; zu — essen, spise til Aften; es wird —, det bliver mørkt; fig. in der — und Finsterniß, et Billede paa dyb Sorg og Elendighed, paa Død og Grav, og paa Uvidenhed.

Nacht-arbeit, f. -en, Natarbeide, n.; —arbeiter, m. -s pl. f. sg. Natarbeider, c.; især Natmand, c. (som renser Privetet); —becken, n. -s pl. f. sg. f. —topf; —brod, n. -es ud. pl. Aftensmad, c.; —eule, f. -n, Natugle, c.; Natsværmer, c. (et Slags Sommerfugle, som ogsaa kaldes —falter, m. -s pl. f. sg.); —frost, m. -es, Nattefrost, c.; —geschirr, n. -es -e, Natpotte, c.; —gewand, n. -es -änder, Nathabit, Negligee, c.; —gleiche, f. -n, Jævndøgn, n.; —haus, n. -es -äuser, el. —häuschen, n. -s pl. f. sg. Nathuus, n. (til Skibs, hvori Compasset er); —herberge, f. -n, Natteherberg, n.; —kälte, f. ud. pl. Nattekulde, c.; —kappe, f. -n, Natkappe, c.; —kleid, n. -es -er, Nathabit, Negligee, c.; —kost, f. Aftensmad, c.; —lager, n. -s pl. f. sg. Natteleie, n.; —lampe, f. -n, Nattelampe, c.; —leuchter, m. -s pl. f. sg. Natlysestage, c.; —licht, n. -es -er, Natlys, n.; —luft, f. ud. pl. Natteluft, c.; —mahl, n. -es -ähler, (forældt.) Aftensmaaltid, n.; Alterens Sacramente; —männchen, n. -s pl. f. sg. Mare, c., —rid, n.; —musik, f. ud. pl. Nattemusik, c.; —mütze, f. -n, Nathue, c.; fig. et sløvt Mske.; —nebel, m. -s ud. pl. Nattetaage, c.; —quartier, n. -es -e, Nattekvarteer, n.; —rabe, m. -n -n, almindelig Aftenbakke, Natteravn, c. (forskjellige Slags Fugle; fig. om et Mske.); —ruhe, f. ud. pl. Nattero, c.; —runde, f. -n, Natterund, c.; —schatten, m. -s pl. f. sg. Natskygge, c. (forskjellige Væxter); der knollige —, Kartoffel, c.; —schwärmer, m. -s pl. f. sg. Nattesværmer, c.; —schwärmerei, f. -en, Nattesværmeri, n.; —schwarz, aj. sort som Natten; —schweiß, m. -es ud. pl. Nattesved, c.; —sitzen, n. -s ud. pl. Nattesidden, Nattevaagen, c.; —stück, n. -es -e, Natstykke, n.; —stuhl, m. -es -ühle, Natstol, c.; —stunde, f. -n, Nattetime, c.; —tisch, m. -es -e, Natbord, n.; —topf, m. -es -öpfe, Natpotte, c.; —viole, f. -n, Natviol, c.; —wache, f. -n, Nattevagt, c.; —wächter, m. -s pl. f. sg. Nattevægter, Vægter, c.; —wandler, —wandrer, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en), Nattevandrer (—ske), c.; —zeit, f. ud. pl. Nattetid, c.; —zeug, n. -es -e, Nattøi, n.

Nächtelang, aj. Natten igj—, hele Natten.

Nachten, v. n. m. h. (d. T. n. St.) blive Nat, nattes, være Nat. [Aftes.

Nächten, av. (d. T. n. St.) nylig, i Gaar, i Gaar

Nachtheil, m. -es -e, Skade, c., Tab, n.; — des Windes, den Skade, Vinden foraarsager; —ig, aj. skadelig, ufordeelagtig; uheldig; —igkeit, f. ud. pl. Skadelighed, Ulempe, c.

Nachthun, v. i. a. Eim. etw., eftergjøre; thue noch etw. Salz nach, tom endnu i.

Nächtig, aj. f. mitter—, über—.

Nachtigall, f. -en, Nattergal, c.

Nachtisch, m. -es ud. pl. Dessert, Confect, c. (efter Maaltidet).

Nächtlich, aj. natlig, Natte-; bei —er Weile, ved Nattetid; — und täglich, Nat og Dag.

Nachtrab, m. -es, Bagtrop, Arriergarde, c.; —en, v. n. m. f. og h. Eim., trave bag efter.

Nachtrachten, v. n. m. h. einer S., eftertragte; —tung, f. -en, E—tning, c.

Nachtrag, m. -es -äge, Eftersiud, Supplement, Tillæg, n.; —en, v. i. a. Eim. etw., drage, bære bag efter; fig. forekaste, bebreide, huske en Fornærmelse, for ved Leilighed at hevne sig; etw. in einem Buche, in einer Rechnung, føre ind bag efter, skrive ind; —ung, f. -en, Dragen, Bæren bag efter; Forekastelse, c.

Nachträglich, aj. Supplements-, som Tillæg.

Nachtreiben, v. i. 1) a. drive bag efter; drive efter, fremskynde en Bevægelse ved Driven bag ved. 2) n. m. h. vogte Qvæg, græsse efter en Anden. 3) n. m. f. drive, flyde bag efter.

Nachtreten, v. i. n. m. f. Eim., træde bag efter, gaae efter.

Nachtrieb, m. -es ud. pl. f. Nachhut.

Nachtrillern, v. a. Eim., slaae Triller efter; etw., synge efter.

Nachtrupp, m. -es -e, f. Nachtrab.

Nachurtheil, n. -es -e, senere Dom.

Nachwachsen, v. i. n. m. f. voxe efter, voxe igjen.

Nachwagen, v. a. sich Eim., vove sig efter.

Nachwägen, v. i. a. efterveie.

Nachwaise, f. -n, (forældt. og Sydt.) et efter Faderens Død født Barn, Posthumus.

Nachwandeln, v. n. m. f. Eim., vandre efter; fig. efterfølge, tage Ens Opførsel ic. til Mønster.
Nachweh, n. -es -en, el. sædv. -en, pl. ud. sg. Efterveer, c. (især hos Barselkoner); fig. Svien bag efter.
Nachwein, m. -es -e, s. Lauer.
Nachweisebuch, n. -es -ücher, Adressebog, c.
Nachweisen, v. i. a. Eim. etw., vise efter; etw., vise, vise hen til, give Anviisning paa; sein Recht, godtgjøre, skaffe Beviis for; —sung, f. -en, Visen efter, Henviisning, Citat, c.
Nachwelt, f. ud. pl. Efterverden, Efterkommere.
Nachwerfen, v. i. a. Eim. etw., kaste efter.
Nachwillen, m. -s pl. s. sg. senere fattet Beslutning; Codicil, c.
Nachwinter, m. -s pl. s. sg. Eftervinter, c.
Nachwirken, v. 1) n. m. h. virke bag efter. 2) a. indhente det Forsømte ved ny Virksomhed.
Nachwünschen, v. a. ønske efter, lade Ønsker følge efter.
Nachzahlen, v. a. og n. m. h. d. T. Geld, betale efter den forløbne Betalingstid; betale endnu; —hlung, f. -en, Efterbetaling, c.
Nachzählen, v. a. og n. m. h. eftertælle; —hlung, f. -en, Eftertælling, c.
Nachzeichnen, v. a. og n. m. h. eftertegne; —chnung, f. -en, Eftertegning, c.
Nachzeit, f. -en, (sjeld.) den tilkommende Tid.
Nachziehen, v. i. 1) a. trække efter. 2) n. m. s. drage efter, reise bag efter; Eim., flytte efter, følge efter En ved hans Bopæls Forandring.
Nachzug, m. -es ud. pl. Følge; Bagtog, n.
Nacken, m. -s pl. s. sg. Nakke, c.; er fiel ihr um den —, Halsen; fig. d. T. Fruentimmernes lange Nakkehaar (naar det er opbundet).
Nackenhaar, n. -es -e, Nakkehaar, n.; —schlag, m. -es -äge, Nakkedrag, n.; fig. vulg. —schläge bekommen, staae i ondt Rygte.
Nackend, nacket, nackig, nackt, aj. nøgen, bar, blottet; fig. slet klædt; Nacktheit, f. ud. pl. N—hed, c.
Nadel, f. -n, (Dim. Nädelchen, n. -s pl. s. sg.) Naal, c.; Bar, n. (modsat Løv).
Nadel-büchse, f. -n, Naalehuus, n.; —förmig, aj. naaleformig; —geld, n. -es -er, (undert.) Drikkepenge, som gives Fruentimmer; Knappenaalspenge; —holz, n. -es -ölzer, Bartræ, Naaletræ, n.; Barskov, Naaleskov, c.; —kerbel, m. -s ud. pl. et Slags Kørvel med meget langt, spidst Frø; —kissen, n. -s pl. s. sg. Naalepude, c.; —öhr, n. -es -e, Naaleøie, n.; —streu, f. ud. pl. Strøelse af Naaletræers Bar.
Nadler, m. -s pl. s. sg. Naalemager, c.
Nagel, m. -s -ägel, Negl; Nagle, c., Søm, n.; fig. den nederste Deel af et Blomsterblad; en hvid Hinde i Øiet.
Nagel-blüte, f. -n, Negleplet, c.; —bohrer, m. -s pl. s. sg. Bridbor, n.; —fell, n. -es -e, en hvid Hinde i Øiet; —fest, aj. d. T. naglefast; blot i den Talem. nieth- und nagelfest; —hammer, m. -s -ämmer, et Hammerværk, hvor der forfærdiges Søm; —kopf, m. -es -öpfe, Sømhoved, n.; —maal, (Nägel—) n. -es -e, Naglegab, n.; (i Bibelen) Saaret og Arret af indslagne Nagler; —neu, aj. (d. T.) fig. ganske ny, splinterny; —schmid, m. -s -e, Nagelsmed, Søm—, c.; —werk, n. -es ud. pl. et af Lægter sammennaglet Arbeide, f. Ex. Portal, Lysthuus, ic.
Nägelchen, Nägelein, n. -s pl. s. sg. lille Negl, lille Søm; Kryddernellike, c.
Nageler, m. -s pl. s. sg. En, som nagler; Nagelsmed, c.
Nageln, v. a. nagle.
Nagen, v. a. og n. m. h. gnave: an einem Knochen; fig. d. T. an etw. zu — haben, have møisommeligt Arbeide med, uden at udrette meget; nage, pine, qvæle, foraarsage vedholdende Smerte el. Kummer.
Nager, m. -s pl. s. sg. og **Nagethier**, n. -es -e, Gnaver, c.; Gnavedyr, n. (som har fire spidse Skæretænder).
Näh-garn, n. -es -e, Synegarn, n.; —kasten, m. -s pl. s. sg. el. —kästchen, n. -s pl. s. sg. Syeskriin, n.; —kissen, n. -s pl. s. sg. Syepude, c.; —nadel, f. -n, Synaal, c.; —pult, n. -es -e, Syeskriin, n.; —rahmen, m. -s pl. s. sg. Syeramme, c.; —ring, m. -es -e, Syering, c.; —seide, f. -n, Syesilke, c.; —stunde, f. -n, Syetime, c.; —zwirn, m. -es -e, Syetraad, c.; —zeug, n. -es -e, Syetøi, n.
Nahe (näher, nächst), aj. nær, nær ved: ein —r Ort; die Zeit ist —; — dabei; — an dem Hause; Eim. — seyn; fig. nær beslægtet; nøie, umiddelbar, umiddelbart følgende; das geht mir —, gaaer mig nær, smerter, krænker mig; Eim. etw. — legen, — bringen, overtyde, faae til at indsee, el. opirre, gjøre vred; der nähere el. nächste Preis, nøieste Priis; es näher geben, eftergive, være billigere; einer Person el. S. zu — treten, sprechen, handeln, træde, tale, handle En for nær; skade, fornærme En.
Nähe, f. ud. pl. Nærhed, Nærliggenhed, c.
Nahen, v. 1) n. m. h. nærme sig; især med heran. 2) a. sich Eim. el. einer S., nærme sig, komme nærmere.
Nähen, v. a. og n. m. h. sye: — lernen; ein Hemd —; einen Block, (Søsp.) binde; (i Baiern d. T.) prygle.
Näherei, f. -en, Syening, c.
Näherinn, f. -en, Syepige, Syerske, c.
Näherkauf, m. -es ud. pl. s. Näherrecht.
Nähern, v. a. nærme, bringe nær; komme nær: Eim. etw.; sich einem Dinge; —rung, f. -en, Nærmelse, c.
Näherrecht, n. -es ud. pl. Forkjøbsret, c.
Nahme, m. s. Name.
Nähren, v. 1) n. m. h. nære, være nærende. 2) a. nære, ernære, forskaffe Underhold: Einen, sich mit seiner Arbeit, sich vom Raube; fig. nære, underholde, vedligeholde: das Holz nährt das Feuer; den Haß —.
Nahrhaft, aj. nærende, fødende, som giver Næring; d. T. (undert.) nærsom: ein —er Ort; begjerlig efter at ernære sig; —igkeit, f. ud. pl. Evnen til at nære; Nærekraft, Nærsomhed, c.
Nährlich, aj. d. T. sparsom, til Nød, meget kummerlig.
Nahrlos, aj. unærerig, unærende, som ingen Næring

giver; brødløs, berøvet Leilighed til at erhverve Næring; —igkeit, f. ud. pl. Unærerighed, Brødløshed, c.
Nahrsaft, m. -es -äfte, Næringssaft. c.
Nahrsam, aj. nærsom.
Nährstand, m. -es ud. pl. Nærestand, c.
Nahrung, f. (sjeld. pl. -en), Næring, Føde, c., Mad og Drikke; Underholdning, c.; Livs Ophold, n.; Haandtering, c.; fig. Næring, c. (hvad der befordrer og nærer Ildens og i videre Bet. ogsaa andre Tings Vedvaren).
Nahrungs-los, aj. næringsløs; —mittel, n. -s pl. s. sg. N—middel, n.; —saft, m. -es -äfte, N—saft, c.; —sorge, f. -n, N—sorg, c.
Naht, f. s. Nath.
Nähterei og **Nähterinn**, s. Nätherei, Nätherinn.
Najade, f. -n, Najade, Flodgudinde, c.
Naiv, aj. naiv; —ite el. —ität, f. ud. pl. (Tonen paa sidste Stavelse) Naivitet, c.
Name, m. -ns -n, (bedre: -n, m. s pl. s. sg.) Navn, n.; fig. Paaskud, Foregivende, n., Maske, c.: unter dem —n der Freundschaft; in Eines —n, i Ens Navn, i hans Sted, (undert.) paa hans Befaling; (i Bibelen) i Tillid til Ens Løfte; auf Jemandes —n etw. kaufen, borgen &c., paa Ens Credit; im —n Gottes, (i Bibelen og i Døbeformularen) til Forening med Gud, til Guds Bekjendelse; Navn, Rygte, Eftermæle, n.; (sjeld.) Folk, n., Nation, c.; (blot i Bibelen) Efterkommere.
Namenchrist, m. -en -en, kun af Navn en Christen, Skinhellig, c.
Namenlos, aj. navnløs, som intet Navn har; unsigelig, ubeskrivelig, overordentlig; (sjeld.) uberømt.
Namenregister, n. -s pl. s. sg. Navneregister, n.
Namenstag, m. -es -e, Navnedag, c.
Namenzug, m. -es -üge, Navnetræk, n.
Namentlich, aj. navnlig, ved Navn.
Namhaft, 1) av. etw. — machen, benævne; (i Canc.) benævnt, bekjendt. 2) aj. betydelig, anseelig; (Sydt.) udtrykkelig, bestemt.
Nämlich, 1) aj. den selvsamme, den forhen nævnte. 2) av. nemlig.
Namlos, aj. (digter.) s. Namenlos.
Nanking, m. -s ud. pl. Nanking, n. (et Slags Tøi).
Napf, m. -es -äpfe, (Dim. Näpfchen, n. -s pl. s. sg.) Skaal, c., dybt Fad, n., Bolle, Kumme, c. (sædv. med Hanke).
Naphtha, f. ud. pl. Naphtha, c.
Narbe, f. -n, (Dim. Närbchen, n. -s pl. s. sg.) Ar, n., Skramme, c.; die —n im Leder, Narven, Haarsiden paa tilberedet Læder; —nseite, f. -n, Narvside, c.
Narben, v. 1) n. m. h. d. T. (om et Saar) sich, sætte Ar. 2) (ogsaa närben) a. ein Fell, narvsætte, frembringe kunstig Narv.
Narbicht, aj. som ligner Narv; das Tuch — machen, kruset.
Narbig, aj. arret, som har Ar; som har Narv, narvet.
Narcisse, s. Narzisse.
Narde, f. ud. pl. Senegræs, Sivgræs, n. (hvis Rod giver vellugtende Olie).
Närig, aj. (Sydt.) nærig, gjerrig.
Närlich, aj. (Sydt.) neppe, knap, sparsom.

Narr, m. -en -en, Nar, Gjek, c. (om begge Kjøn); Taabe, Tosse, Fjante, Daare, c. (undert. ogsaa om Fruent., men ogsaa die Närrinn); en Vanvittig, Afsindig.
Närrchen, n. -s pl. s. sg. Dim. af Narr; d. T. en lille, løierlig, pudseerlig Ting.
Narren, v. 1) (d. T. ogsaa närrschen) n. m. h. d. T. (undert.) opføre sig som en Nar; mit Eim., spøge, skjemte. 2) a. (d. T. ogsaa närren) Einen, narre, fixere, drille, gjøre Nar af, spotte.
Narren-haus, n. -es -äuser, Daarekiste, c.; —kappe, f. -n, Narrekappe, c.; fig. Nar; Narrestreg, c., Narreri, n.; —posse, (d. T. —sposse) f. -n, Narrestreg, c., Narreri, Gjekkeri, n.; —possen! jeg troer det ikke; det har intet at betyde; —seil, n. ud. pl. blot fig. i de Talem.: am —seil ziehen, gjentagne Gange begaae naragtige Handlinger; Einen am — — führen, gjøre Nar af, have til Nar, drille; —spital, n. -es -äler, Daarekiste, c.; —theidung, f. -en, (d. T. ogsaa Narretei) (forældt.) Narrestreg, c.
Narrheit (d. T. ogsaa Närrschheit), f. -en, Naragtighed, Daarskab, c.; en naragtig Handling, Narrestreg, c.
Närrinn, f. -en, s. Narr.
Närrisch, aj. naragtig; lystig, spøgefuld, taabelig; forunderlig; gal, tosset, vanvittig, forrykt; —heit, f. (sjeld.) s. Narrheit.
Narwall, m. -es -e, Steenhjørning, Narhval, c., s. Einhorn.
Narzisse, f. -n, Narcisse (Blomst), c.
Nasch-haft, d. T. ogsaa —haftig, aj. slikvorn, slikken, lækkermundet; —haftigkeit, f. ud. pl. S—hed, L—hed, c.; —lust, f. ud. pl. Slikkesyge, c.; —markt, m. -es -ärkte, (n. St.) Frugttorv, n. (hvor Frugt og Slikkerier sælges); —maul, n. -es -äuler, Slikmund, c.; —werk, n. -es ud. pl. Slikkeri, n.; —wildpret, n. -es ud. pl. Vildt, som gaaer over i en fremmed Vildbane.
Naschen, v. n. m. h. og a. etw. el. von etw., slikke; naske; af Lystenhed nyde forbuden Spise.
Näscher, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Slikmund, Lækker—, c.; —ei, f. -en, Slikken, c.; Slikkeri, n., Lækkerbidsken, c., Knas, n.
Näschig, aj. slikken, slikvorn, kræsen; —keit, f. ud. pl. S—hed, S—vornhed, K—hed, c.
Nase, f. -n, (Dim. Näschen, n. -s pl. s. sg.) Næse, c.; fig. d. T. om flere fremragende Ting; eine feine —, vulg. Lugt, c. (især i Jagtsp. om Hundene); eine — bekommen, Irettesættelse, c.; mit einer langen — abziehen, med skuffet Forventning; der — nach gehen, d. T. gaae efter Næsen, ligefrem; Eim. eine — aufheften, binde paa Ærmet, bilde ind; Einen bei der — herumführen, narre.
Näseln, v. n. m. h. snøvle; (i Jagtsp.) snuse.
Nasen, v. 1) n. m. h. snuse. 2) a. forsyne med Næse; fig. Einen (Sydt. näsen), give en Næse, en Irettesættelse; sich —, d. T. (i Spøg) tydses.
Nasen-band, n. -es -änder, Næsebaand, n. (især paa et Hestebidsel); —bein, n. -es -e, Næsebeen, n.; —bluten, n. -s ud. pl. Næseblod, n.; —hauch, m. -es -e, Luftens Udstøden gjennem Næsen, Snøften, c.; —laut, m. -es -e, Næselyd, Snøvle—, c.; —loch, n. -es -öcher, Næsebor, n.; —

quetsche, f. -n, (d. T. u. St.) en simpel Liigkiste med et fladt Laag; —ring, m. -es -e, Næsering, c.; —schneller, m. -s pl. s. sg. og —stüber, m. -s pl. s. sg. Næsestyver, c. (et Knep paa Næsen).

Naseweis, aj. næsviis; —heit, f. -en, N—hed, c.

Nasführen, v. a. ins. d. T. tage ved Næsen, narre.

Nashorn, n. -es -örner, Næsehorn, n., Rhinoceros, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Næsehorntorbist, c. (Skarnbassen Scarabæus nasicornis); —vogel, m. -s -ögel, Næsehornfugl, c.

Naß, aj. vaad; meget fugtig; ein —er Bruder, fugtig (som gjerne pimper).

Naß, n. -sses ud. pl. Vædske, c., et flydende Legeme; das heilige —, Vinen; das dunkle —, Havet.

Nässe, f. ud. pl. Vaadhed, Fugtighed, c.; vaadt Veir.

Nässeln, v. 1) n. m. h. være lidt vaad. 2) a. væte lidet. [Fugtighed fra sig.

Nässen, v. n. m. h. og a. vædske, væde, give Væde,

Naßkalt, aj. vandkold.

Näßlich, aj. d. T. klam, lidt vaad.

Nath, f. -äthe, Syening, Søm, c.

Näther, m. -s pl. s. sg. Vanddæmning, c. (af Pæle og Qviste ved Damme og Floder).

Nätherinn, f. -en, Sypige, Syerske, c.

Nation, f. -en, Nation, c., Folk, n.; —alität, f. ud. pl. Nationalitet, c.

Nativität, f. die — stellen, stille Nativiteten.

Natter, f. -n, Hugorm, Snog, Otterslange, Øgle, c.; —zunge, f. -n, Øgletunge, c.; en vis Urt; en Art Forstening; fig. en ond, bagtalersk Tunge.

Natur, f. -en, Natur, c. (i de samme egentlige og figurlige Bet., som Ordet har i Dansk).

Natur-anlage, f. -n, Naturanlæg, n.; —begebenheit, f. -en, N—begivenhed, c.; —erscheinung, f. -en, Phænomen, n.; —fehler, m. -s pl. s. sg. N—feil, c.; —forscher, m. -s pl. s. sg. N—forsker, c.; —forschung, f. -en, N—forskning, c.; —gabe, f. -n, N—gave, c.; —gemäß, aj. overeensstemmende med Naturen; —geschichte, f. -n, N—historie, c.; —gesetz, n. -es -e, N—lov, c.; (i Moralen) N—ret, c.; —kind, n. -es -er, N—barn, n.; —kunde, f. ud. pl. N—kyndighed, c.; —lehre, f. N—lære, N—videnskab, Physik, c., ud. pl.; en Bog, hvori denne Videnskab foredrages; pl. —n; —mensch, m. -en -en, N—menneske, n.; —recht, n. -es -e, N—ret, c.; Naturens Ret; —reich, n. -es, den hele synlige Legemverden, ud. pl.; N—rige, n. (i Naturhistorien) pl. —en; —spiel, n. -es -e, N—spil, n.; —trieb, m. -es -e, N—drift, c.; Instinct, n.; —volk, n. -es -ölker, N—folk, n.; —widrig, aj. naturstridig; —wissenschaft, f. -en, N—videnskab, c.

Naturalien, pl. ud. sg. Naturalier, Naturproducter; —cabinett, n. -es -e, Naturaliecabinet, n.

Naturalisiren, v. a. naturalisere; —rung, f. -en, N—sering, c.

Naturell, n. -es ud. pl. Naturel, n.

Natürlich, aj. naturlig; ein —es Kind, uægte; —es Haar, eget; das ist —er Weise nicht möglich, naturligviis; —keit, f. ud. pl. N—hed, c.

Nau (el. Naue), f. -en, (Sydt.) Skib, Lastskib, n.; —tisch, aj. nautisk, som hører til Søvæsenet.

Nebel, m. -s pl. s. sg. Taage, c.

Nebel-bogen, m. -s pl. s. sg. et Slags Regnbue, som danner sig i Taagen; —grau, aj. graa som Taage; —icht (neblicht), aj. taageagtig; —ig (neblig), aj. taaget. [falder Taage.

Nebeln, v. impers. es nebelt, det er taaget, der

Neben, 1) av. i Forbindelse med andre av. — an, — her ꝛc. 2) præp. ved Siden af; med Dat. ved Begrebet om Hvile og Bevægelse paa et Sted: er sitzt — ihm; er ritt — dem Könige; med Acc. ved Begrebet om legemlig Bevægelse til et Sted: setzen Sie sich — mich; (sjeld.) foruden: du sollst keine Götter haben — mir.

Neben-absicht, f. -en, Bihensigt, c.; —allee, f. -n, Sideallee, c.; — an, av. tæt ved Siden af, nær ved; —arbeit, f. -en, Biarbeide, n.; —ausgabe, f. -n, Biudgift, Extra—, c.; —ausgang, m. -es -änge, Sideudgang, c.; —bedeutung, f. -en, Bibetydning, c.; —begriff, m. -es -e, Bibegreb, n.; —bei, av. ved Siden af; leilighedsviis; —bruder, m. -s -üder, Medbroder, c.; —buhler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Medbeiler (—inde), c.; —buhlerei, f. ud. pl. Medbeileri, n.; —buhlerisch, aj. medbeilersk; —bürge, m. -n -n, Contracautionist, c.; —christ, m. -en -en, Medchristen, c.; —dienst, m. -es -e, Bitjeneste, c.; —ding, n. -es -e, Biting, c.; —einander, av. ved Siden af hinanden; —einanderstellung, f. -en, Sammenstilling, c.; —einkünfte, pl. ud. sg. Biindkomster; Emolumenter; —fach, n. -es -ächer, Bifag, n.; —flügel, m. -s pl. s. sg. Sidefløi, c.; —frage, f. -n, Bispørgsmaal, n.; —frau, f. s. Kebsweib; —gang, m. -es -änge, Sidegang, c.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Sidebygning, c.; —geschäft, n. -es -e, Biforretning, c.; —geschöpf, n. -es -e, Medskabning, c.; —gestalt, f. -en, Bifigur; —gewinn, m. -es -e, Bifortjeneste, c.; —grund, m. -es -ünde, Bigrund, særegen Grund, c.; —handel, m. -s pl. s. sg. Bihandel, c.; —handlung, f. -en, Bihandling, c.; —her, av. nær ved, ved Siden af, desuden; tilligemed; —hin, av. ved Siden af, tæt forbi; —hülfe, f. ud. pl. Bihjelp, c.; —kirche, f. -n, Annexkirke, c.; —linie, f. -n, parallel Linie; Sidelinie, c.; —mann, m. -es -änner, Sidemand; Boler, Galan, c.; —mensch, m. -en -en, Medmenneske, n.; —mond, m. -es -e, Bimaane, c.; —person, f. -en, Biperson, c.; —rolle, f. -n, Birolle, c.; —sache, f. -n, Bisag, c.; —schoß, m. -sses -össe, Sidestud, Vandstud, n.; —sonne, f. -n, Bisol, c.; —straße, f. -n, Sidegade, c.; —stunde, f. -n, Fritime, c.; —thür, f. -en, Sidedør, Bidør, c.; —umstand, m. -es -ände, Biomstændighed, c.; —ursache, f. -n, Biaarsag, c.; —weg, m. -es -e, Sidevei, Bivei, c.; —weib, n. s. Kebsweib; —wort, n. -es -örter, Biord, Omstændighedsord, Adverbium, n.; —wörtlich, aj. adverbialsk; —zimmer, n. -s pl. s. sg. Sideværelse, n.; —zweck, m. -es -e, Bihensigt, c. [nigen.

Nebst, præp. med Dat. tilligemed: ich — den Mei-

Necken, v. a. Einen, drille, tirre; —ckerei, f. -en, Tirren, c.; Drilleri, n.; —haft, aj. (sjeld.) drillevorn; —disch, aj. d. T. drillende, drillevorn, spøgefuld, pudseerlig.

Nectar, m. -s ud. pl. Nectar, c.
Neffe, m. -n -n, Brodersøn, Søstersøn, c.; —**ngunst**, —**nbegünstigung**, f. (i Spøg) —**rei**, f. ud. pl. Nepotisme, c.
Neger, m. -s pl. s. sg. (—**inn**, f. -en) Neger (—inde), c.; —**handel**, m. -s ud. pl. Negerhandel, c.
Negliger, n. -s ud. pl. Negligee, c.
Negociant, m. -en -en, Negociant, Kjøbmand, Handelsmand, c.
Nehmen, v. i. a. tage: Ueberhand —; Schaden —; einen Anfang —; ein Ende —, ophøre; es nimmt mich Wunder, det forundrer mig, synes mig et Under; Einen bei der Hand —, tage, gribe; einen Mann, eine Frau —, tage, ægte; Eim. alles —, betage, med Magt tilvende sig; Eim. das Leben —, dræbe; fig. die Flucht; einen Weg; ein Beispiel an etw.; das Wort —; sich die Mühe; Theil an etw. —, o. s. v.; sich wobei gut, schlecht —, opføre; etw. zu Ohren —, høre; etw. zu Herzen —, lægge paa Hjertet, røres derved; etw. übel —, tage ilde op, udtyde, udlægge til det Værre; etw. für etw. —, holde, antage for; man nehme es, wie man wolle, tage, betragte; im Ganzen genommen, i det Hele taget; daraus kann ich mir nichts —, tage mig af, anvende paa mig selv; ich habe noch nichts zu mir genommen, nydt.
Nehmfall, m. -es -älle, (i Sproglæren) Ablativ, c.
Nehmlich, s. Nämlich.
Nehrung, f. -en, (i Preussen) en lav, især ved Søen liggende Egn.
Neid, m. -es ud. pl. Nid, Misundelse, Avind, c.; —**en**, v. a. Einen, misunde; bedre: beneiden; —**enswerth**, aj. misundelsesværdig; —**er**, m. -s pl. s. sg. vulg. —**hammel**, m. -s pl. s. sg. Misunder, Avindsmand, c. (om begge Kjøn); —**isch**, aj. nidfuld, avindsyg; nidsk, misundelig; —**los**, aj. uden Nid; —**nagel**, m. s. Nietnagel; —**voll**, aj. fuld af Nid.
Neife, f. -n, (i Svaben) Nedbeskal, c.
Neige, f. 1) ud. pl. Hælding, c.: das Faß geht auf die —, er snart tomt; sein Glück ist auf der —; fig. den sidste Rest: die — der Lebensfreuden. 2) pl. —n, Bundfald, n., Bærme, c.; Levning, Slump, c.
Neigen, v. a. bøie, hælde, bevæge nærmere til Jordens Overflade; sich —, bukke sig, neie (af Høflighed el. Ærefrygt); fig. sich zu seinem Ende —, nærme sig; sich zu einer S. —, beslutte og bestræbe sig for at udføre; das Herz zu etw. —, blive gunstig, bevaagen for.
Neigung, f. -en, Hælding, Hælden, Bøien, c.; (sjeld.) Bukken, Neien, c.; fig. Tilbøielighed, Lyst, c., Hang, n., Kjærlighed, c.
Nein, av. nei.
Nekrolog, m. -s -e, Nekrolog, c.
Nektar, m. -s ud. pl. Nektar, c.
Nelke, f. -n, Nellike (en Blomst); Krydernellike, c.
Nelken-beet, n. -es -e, Nellikebed, n.; —**braun**, aj. n—bruun; —**flor**, m. -s, N—flor, c.; —**kraut**, n. -es, N—rod; —**pfeffer**, m. -s ud. pl. Allehaande, Jamaika Peber, c. (Frugten af Krydermyrthe); —**strauch**, m. -es -äuche, N—busk, c.; —**zimmt**, m. -es ud. pl. N—bark, c.
Nennbar, aj. nævnelig, som kan nævnes; —**keit**, f. ud. pl. N—hed, c.
Nennen, v. i. a. nævne, kalde: Einen David; Einen bei seinem Namen —; sich —, kalde sig; hedde; give et Navn; benævne: Einen einen Helden.
Nennendung, f. -en, Nominativ, c.
Nenner, m. -s pl. s. sg. Nævner, c. (i Regnek.).
Nennwerth, m. -es, Navneværd, c.
Nennwort, n. -es -örter, Navneord, Nomen, n.
Neolog, m. -en -en, Neolog, c.
Nepotismus, m. ud. pl. Nepotisme, c.
Nerv, m. -en -en, (—e, f. -n) Nerve, c.; d. T. Sene, c.
Nerven, v. a. (blot i Ridek.) ein Pferd nervet sich, naar den, i det den gaaer, med Bagføddernes Sko beskadiger Forføddernes Sener.
Nerven-fieber, n. -s pl. s. sg. Nervefeber, c.; —**krankheit**, f. -en, N—sygdom, c.; —**saft**, m. -es ud. pl. N—saft, c.; —**salbe**, f. -n, N—salve, c.; —**system**, n. -es -e, N—system, n.; —**warze**, f. -n, el. sædv. —**wärzchen**, n. -s pl. s. sg. Nervevorte paa Tungen og i Næsen; —**wurm**, m. -es -ürmer, Hudtraadorm, c.
Nervig, aj. nervestærk, senefuld; fig. kraftfuld, fyndig (i denne Bet. ogsaa nervicht).
Nervös, aj. d. T. s. Nervig.
Nessel, f. -n, Nelde, c. (Plante); Brændenelde, c.
Nessel-brand, m. -es ud. pl. Brænden af Nelder; —**fieber**, n. -s pl. s. sg. Neldefeber, c.; —**garn**, n. -es -e, Neldegarn, n. (spundet af Brændeneldens Blade); fig. et meget fiint Bomuldsgarn; —**krankheit**, f. -en, og —**sucht**, f. ud. pl. s. —fieber; —**tuch**, n. -es -ücher, Netteldug, c.; —**tuchen**, aj. Netteldugs-, af Netteldug.
Nest, n. -es -er, Rede, c.; fig. Æggene el. Ungerne i en Rede; (foragt.) et slet, elendigt Huus, el. et saadant Opholdssted; vulg. og i Spøg, Seng, c.; (underl.) Hob, c. f. Ex. Eris; ein — Haare, et opslettet Nakkehaar.
Nestel, f. -n, Snørebaand, n., Lidse, smal Læderrem, c.; (Sydt.) opslettet Nakkehaar; —**beschlag**, m. -es -äge, Dop paa Snørebaand; —**macher**, m. -s pl. s. sg. Snørebaandsmager, c.; —**nadel**, f. -n, Haarnaal, c.; —**wurm**, m. -es -ürmer, (Sydt.) Baandorm, Bændelorm, c.
Nestei, n. -es -er, Redeæg, n.
Nestküchen, n. -s pl. s. sg. d. T. den sidste og sædvanlig svageste Kylling af de i en Rede udrugede Æg; fig. d. T. det yngste Barn, som sædv. af Forældrene forkjæles; Skrabekage, c.
Nestler, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Snørebaandsmager, ogsaa Handskemager, c.
Nestling, m. -es -e, Fugleunge, som endnu ikke har været af Reden; især en saadan Rovfugl.
Nett, aj. d. T. net, reen, peen, ziirlig; nøie, accurat; netto; —**heit**, —**igkeit**, f. ud. pl. Nethed, Nøiagtighed, c.
Netz, n. -es -e, Net, Garn, Vod, n.; fig. Net, n.
Netz-bruch, m. -es -üche, Netbrok, n. [(i Underlivet)]; —**förmig**, aj. netdannet, i Form af et Net; —**haut**, f. -äute, Nethinde, c.; —**melone**, f. -n, et Slags Meloner

med en netformet Skal; —stange, f. -n, Netstang, Netgaffel, c.

Netzen, v. a. væde; s. Benetzen.

Neu, aj. ny: ein —er Hut; —er Wein, ung; —es Getreide, frisk; was gibt es —es? hvad Nyt? er ist ganz — in diesem Geschäfte, ubekjendt med; aufs —e, von —em, paa ny, endnu engang.

Neu-backen, aj. d. T. nybagt; fig. og foragt. først for nylig blevet til; —bau, m. -es -e, Coloni, c.; —bauer, m. -s pl. s. sg. Nybygger, Colonist, c.; —begierde, f. ud. pl. Nysgjerrighed; ofte: Videbegjerlighed, c.; —begierig, aj. (i god Bet.) videbegjerlig; (i ond Bet.) nysgjerrig; —bekehrte, m. -n -n, nys Omvendt, Proselyt, c.; —bruch, m. -es -üche, s. —land; —geboren, aj. nyfødt; ich bin wie —, som nyfødt, føler ny Kraft, ny Munterhed; —gier, el. —de, f. s. Neubegierde; —gierig, aj. nysgjerrig; —gierigkeit, f. ud. pl. Nysgjerrighed, c.; —grieche, m. -n -n, Nygræker, c.; —griechisch, aj. nygræsk; —heit, f. ud. pl. Nyhed, c. (en Tings Egenskab, at den er ny); sjeld. for —igkeit; —igkeit, f. -en, Nyhed, c., en ny Forandring, ny Efterretning, ny Begivenhed; sjeld. for Neuheit; —jahr, n. -es -e, d. T. og ud. Artikel, Nytaar, n.; das große —jahr, (n. St.) Helligtrekongersdag (den 6 Jan.); —jahrstag, m. -es -e, Nytaarsdag, c.; —jahrswunsch, m. -es -ünsche, Nytaarsønske, n.; —land, n. -es -änder, Nyland, n., nypløiet Hvilejord; —lich, aj. nylig, for kort siden; for nogle Dage siden; —ling, m. -es -e, en Person, som endnu er uerfaren i en Ting; Begynder, c.; Nyhedskræmmer, —digter, c.; —markt, m. -es -ärkte, Nytorv, n.; —modisch, el. —modig, aj. nymodens; —mond, m. -es -e, Nymaane, c., Ny, n.; —stadt, f. -ädte, den nybyggede Stad (blot i Modsætning til Altstadt); —vermählt, aj. nygift; —wort, n. -es -örter, nyt Ord.

Neue, (m. f. n.) die Alten und die —n, de Gamle og Nutiden; das —, (Jagtsp.) den nyfaldne Snee; Dug, taaget Veir; die —, (sjeld.) Nyhed, c.

Neuen, neuern, v. a. s. er—, ver—.

Neuerer, m. -s pl. s. sg. Nyhedselsker, Neolog, c.

Neuerdings, av. og

Neuerlich, aj. nylig, for kort siden, paany.

Neuerung, f. -en, Nyhed, ny Skik, c.; —sbegierde, el. —ssucht, f. ud. pl. Nyhedssyge, c.

Neun, M-Tal, ni; (foran et Subst. er det indecl., men uden samme har det i Dat. neunen).

Neun-auge, f. (Nogle bruge baade n. og m.) Negenøie (en Fisk); —batzner, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Mynt, som gjelder ni Batzen, s. dette Ord; —eckig, aj. nikantet; —fach, —fältig, aj. nifold, nidobbelt; —hundert, M-Tal, ni Hundrede; —hundertste, O-Tal, den, det niende Hundrede; —jährig, aj. niaarig, ni Aar gammel, som har varet i ni Aar; —jährlich, aj. niaarig, som skeer hvert niende Aar; —mal, av. ni Gange (bedre neun Mal); —malig, aj. som skeer ni Gange; —tägig, aj. ni Dages-, som varer i ni Dage; —te, O-Tal, niende; —tehalb, aj. indecl. halvniende; —tel, n. -s pl. s. sg. Niendedeel, c.; —tens, av. for det niende; —tödter, m. -s pl. s. sg. Tornskade, c. (Rovfugl; Lanius Collurio); —zehen el. —zehn, M-Tal, indecl. nitten; —zehnte, O-Tal, nittende; —zehntens, av. for det nittende; —zig, M-Tal, halvfemsindstyve; —ziger, m. -s pl. s. sg. et af 90 Enheder bestaaende Hele, f. Ex. i Piquetspil en Halvfems; en Mandsperson paa 90 Aar og derover; saaledes ogsaa die —zigerinn; hvad der er fra 1790, f. Ex. en Viin fra det Aar; —zigste, O-Tal, halvfemsindstyvende.

Neun, f. -en, Ni, c. (Talfiguren, Nitallet, Kortbladet, Nien).

Neuner, m. -s pl. s. sg. Nier, c. (et Hele af ni Enheder); Nitallet; —lei, aj. (indecl.) ni Slags.

Neutral, aj. neutral; —ität, f. ud. pl. Neutralitet, c.

Neutrum, n. -s -tra, Neutrum, n.

Neveu, m. -s -s, Neveu, c.

Nibbe, f. -n, (Sydt.) Næb, n., Næse, c.

Niche (l. —sche), f. -n, Niche, c.

Nicht, m. -es ud. pl. (i Smeltehytter) en melagtig Sod ved Zinkens Smeltning.

Nicht, av. ikke (benegter blot i Forbindelse med andre Ord og med hele Sætninger; ofte tjener det blot til Indklædning for et Spørgsmaal, især naar det indeholder en Forundring el. et Udraab, f. Ex. warum — gar? wie listig ist er —! etw. zu nichte machen, gjøre til intet, gjøre ugyldig, ubrugbar; fordærve, tilintetgjøre; mit nichten, slet ikke, aldeles ikke, ingenlunde, paa ingen Maade, ikke saaledes).

Nicht-achtung, f. ud. pl. Mangel paa Agtelse, Ringeagt, c.; —daseyn, n. -s ud. pl. Ikketilværelse, c.; —erscheinung, f. -en, Udeblivelse, c.; —gedenken, n. -s ud. pl. Forglemmelse, Amnesti, c.; —kenner, m. -s pl. s. sg. Ikkekjender, c.; —seyn, n. -s ud. pl. Ikketilværelse, c.; —theilnahme, f. ud. pl. Ikkedeeltagelse, c.; —weiter, n. (indecl.) Uovertræffelighed, non plus ultra; —wollen, n. -s ud. pl. Uvillie, Mangel paa Villie; —zahlung, f. -en, Ikkebetaling, c., Mangel paa Betaling.

Nichte, f. -n, Broderdatter, Søster—, Niece, c.; (Sydt.) ogsaa: Sønnedatter, Datter—, c.

Nichtig, aj. ugyldig: etw. null und — machen, gjøre ganske ugyldig; intetbetydende; forfængelig; forgængelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, I—ydenhed, F—hed, c., Intet, n.

Nichts, indecl. pron. intet (om Ting, modsat etwas); fig. d. T. lidet, meget lidet: er kann —; intetbetydende, uvigtig; mir —, dir —, uden Hensyn til mig el. dig, med Ligegyldighed og Lethed; das —, ein —, et Intet; fig. noget Uvigtigt, Intetbetydende; —nützig, aj. (d. T.) unyttig, uduelig, ubrugbar, til Intet nyttig; —thun, n., Lediggang, c.; —würdig, aj. uværdig; skarnagtig, skarns, nedrig, lumpen, som intet moralsk Værd har; —würdigkeit, f. ud. pl. Uværdighed, Sk—ghed, Nedrighed, L—hed, c.

Nick, m. -es -e, Nik, n.

Nickel, m. -s 1) ud. pl. Nikkel, c. (Halvmetal). 2) pl. s. sg. fig. d. T. et liderligt Fruentimmer; (d. T. n. St.) en lille Hest; (Sydt.) et lille, især egensindigt Mste.; Spids, c., en spids Pal.

Nicken, v. n. m. h. og a. nikke: Eim. mit dem Kopfe —; Einen —d grüßen; Eim. Dank —.

Nickfang, m. s. Genickfang.

Niclas, nom. prop. Nicolai, Nicolaus.

Nie, av. aldrig, ingensinde.

Niece, f. s. Nichte.

Niedel, m. -s ud. pl. (Sydt. især i Schweiz) sød Fløde.

Nieden, av. (foræld. og digter.) neden.

Nieder, (-er el. —drer, —ste) 1) aj. lav (modsat ober og hoch); sædv. niedrig; fig. ringe, ubetydelig; ogsaa ofte: nedrig, nederdrægtig: ein —er Eigennutz. 2) av. auf und —, op og ned; især i Sammens. som en adskillelig Partikel.

Nieder-beugen, v. a. og —biegen, v. i. a. nedbøie; —bord, m. -es -e, lavt Bord paa et Skib; fig. et lavbords Skib; —brechen, v. i. a. nedbryde; —brennen, v. 1) i. n. m. s. brænde ned til Grunden. 2) rgl. a. afbrænde, forstyrre ved aldeles Opbrænden; —bringen, v. i. a. bringe ned, nedbringe, ved anvendt Kraft bringe til Jorden; —bücken, v. a. sich —, bøie, bukke sig ned; —deutsch, aj. nordtydsk; plattydsk (s. Anm. 3 til Forklaring over Forkortningerne); —drücken, v. a. trykke ned (mod Jordens Overflade); fig. nedtrykke; undertrykke; gjøre modløs, nedslaae; —e, f. -n, (Sydt.) s. —ung; —elbe, f. ud. pl. Nederelben; —fahren, v. i. 1) n. m. s. fare ned. 2) a. kjøre ned, kjøre omkuld, overkjøre; —fahrt, f. ud. pl. Nedfart, c.; —fallen, v. i. n. m. s. falde ned, falde til Jorden; vor Em., knæle ned for; —fliegen, v. i. n. m. s. flyve ned; —gang, m. -es ud. pl. Nedgang, c. (Solens); —gehen, v. i. n. m. s. gaae ned, hælde ned ad; (underl. om Solen) gaae ned; —gericht, n. -es -e, Underret, c.; (Jagtsp.) lav Fuglesnare, Done, c.; —geschlagen og —heit, s. —schlagen; —halten, v. i. a. holde ned; —hangen, v. i. n. m. h. hænge ned; (d. T.) —hängen; —hauen, v. i. a. nedhugge; —hocken, v. n. m. s. sidde ned paa Hug; —jagd, f. ud. pl. Ret til at jage det mindre Vildt; —kippen, v. 1) n. m. h. synke vippende ned. 2) a. faae til at vippe ned; —klappen, v. a. slaae Klappen ned: einen Tisch; —knien, v. n. m. s. nedknæle: vor Em.; —kommen, v. i. n. m. s. komme ned; d. T. gjøre Barsel: mit einem Sohne —; —kunft, f. ud. pl. Nedkomst, Forløsning, c.; —lage, f. -n, Nederlag, n.; Depositum, n.; Oplag, Forraadshuus, Magasin, n.; Stabelrettighed, c.; —land, n. -es -änder el. —ande, et lavtliggende Land; pl. -e, Nederlandene, Holland; —länder, m. -s pl. s. sg. Nederlænder c.; —ländisch, aj. nederlandsk; —laß, m. -sses -äße, Plantested, Coloni, c.; —lassen, v. i. a. nedlade, lade synke ned; nedhidse; sich — —, nedlade; d. T. sætte sig; fig. sich an einem Orte — —, bosætte sig, tage sit Ophold paa, slaae sin Bopæl op et Sted; —lassung, f. -en, Nedladen, Nedhidsning, Nedsættelse, c., Plantested, n., Coloni, c.; —legen, v. a. eine S., lægge ned, nedlægge; ein Kind —, sich —, lægge til at sove, lægge til Sengs; fig. ein Amt, eine Würde, Stelle rc., nedlægge, frivillig tage Afsked fra; etw. bei Em., nedlægge hos, deponere, give i Forvaring; —legung, f. ud. pl. Nedlæggelse, Deponering, c.; —liegen, v. i. n. m. h. ligge lavt, ligge paa Jorden; krank — —, være sengeliggende; —machen, v. a. foraarsage, at Noget rettes nedad; d. T. nedlade; fig. nedhugge, nedsable; —metzeln, v. a. hugge ned for Fode, nedsable; —metzelung, f. -en, Nedsabling, c.; —reißen, v. i. a. nedrive; nedbryde, rive om; —reißung, f. -en, Nedriven, Nedrivning, c.; —reiten, v. i. a. ride ned; d. T. ride omkuld; —rennen, v. rgl. og i. a. rende ned; d. T. rende omkuld; —sächsisch, aj. nedersachsisk; —säbeln, v. a. nedsable, nedhugge; —säbelung, f. -en, Nedsabling, c.; —saufen, vulg. s. —trinken; —schießen, v. i. 1) n. m. s. skyde ned, falde hurtig ned. 2) a. skyde ned (med et el. flere Skud); —schlag, m. -es -äge, Nedslag, n.; (i Chymien) Præcipitat, n.; —schlagen, v. i. 1) n. m. h. slaae nedad; især i Musiken ved Taktslaaen. 2) n. m. s. d. T. slaae ned, falde pludselig og med Heftighed ned. 3) a. slaae til Jorden, slaae ned, nedslaae; die Augen, slaae ned; (i Chymien) nedslaae, lade synke til Bunds, præcipitere: das Kupfer mit Eisen; fig. ein —schlagendes Pulver, kølende; die Hitze im menschlichen Körper — —, dæmpe; Eines Hoffnung — —, nedslaae, betage, tilintetgjøre; einen Beweis — —, gjøre ugyldigt el. erklære derfor; Einen — —, nedslaae, sætte i øiensynlig Bedrøvelse; deraf —geschlagen, partic. nedslaaet, og —geschlagenheit, f. ud. pl. Nedslagenhed, Modløshed, c.; —schlagung, f. Nedslaaen, c.; —schlucken, v. a. nedsluge, nedsvælge; —schreiben, v. i. a. nedskrive, omhyggelig opskrive; —senken, v. a. nedsænke; —setzen, v. a. nedsætte, sætte ned: ein Kind von dem Arme; sich; —setzung, f. -en, Nedsættelse, c.; —sinken, v. i. n. m. s. synke ned; —sitzen, v. i. 1) n. m. s. (Sydt.) sætte sig ned. 2) a. sidde ned, trykke ned ved at sidde paa; —stämmig, aj. lavstammet; —stechen, v. i. a. stikke ned, stikke ihjel; —steigen, v. i. n. m. s. nedstige, stige ned; —stoßen, v. i. a. støde ned, støde omkuld; stikke ihjel; —stoßung, f. -en, Nedstødning, c.; —stürzen, v. 1) n. m. s. styrte ned; styrte omkuld. 2) a. nedstyrte, styrte om; —thun, v. i. a. nedløfte, nedsætte; (Jagtsp. om Dyr) lægge sig ned; —trächtig, aj. nederdrægtig; (foræld.) lav, af liden Hoide; fig. ydmyg; —trächtigkeit, f. -en, N—hed, c.; —treten, v. i. a. nedtræde, træde ned; —tretung, f. -en, Nedtræden, c., Nedtrædelse, c.; —trinken, v. i. a. Einen, drikke fuld, drikke under Bordet; —ung, f. -en, en lavtliggende Egn; Marsk, Dal, c.; —wärts, av. ned ad; —werfen, v. i. a. nedkaste, kaste ned; —werfung, f. -en, Nedkastning, c.; —ziehen, v. i. a. trække ned.

Niedlich, aj. yndelig, ziirlig, pyntet, net; d. T. —e Speise, lækker; —keit, f. ud. pl. N—hed, Z—hed, L—hed, c.

Niednagel, m. s. Nietnagel.

Niedrig, aj. lav, sid; fig. (om Tonen og Stemmen) dyb; (om Priser) ringe; (om Sindelaget, Udtrykket) lav, uædel, uanstændig; nedrig, nederdrægtig; —keit, f. ud. pl. Lavhed, Dybde, Ringhed, Uædelhed, Nedrighed, c.

Niedrigen, v. a. (sjeld.) formedre, gjøre lavere.

Niedrigung, f. -en, s. Er—; (n. St.) lavtliggende Egn.

Niemals, av. aldrig, ingensinde.

Niemand, (Gen. -s, Dat. og Acc. som nom. og ikke, som Nogle urigtigt have, —em, —en, ud. pl.) pron. pers. Ingen, intet Mske.; es war — Fremdes da, ingen Fremmed.

Niere, f. -n. Nyre, c.

Nieren-braten, m. -s pl. f. sg. Nyresteg, c.; —fett, n. -es ud. pl. Nyrefedt, n.; —fieber, n. -s pl. f. sg. Nyrefeber, c.; —förmig, aj. nyreformig; —gries, m. -es ud. pl. Nyregruus, n.; —schnitte, f. -n, el. —schnittchen, n. -s pl. f. sg. Simlestive, bestrøet med hakket Nyre, Æg &c.; —stein, m. -es -e, Nyresteen, c.; —stück, n. -es -e, el. —stückchen, n. -s pl. f. sg. Nyrestykke, n.; —weise, av. i Nyreform (især i Bjergv.).

Nierig, aj. —es Erz, som brydes i smaa Stykker.

Niese-mittel, n. -s pl. f. sg. Nysemiddel, n.; —pulver, n. -s pl. f. sg. Nysepulver, n.; —wurz, f. Nyserod, c.

Nieseln, v. a. og n. m. h. (n. St.) snøvle.

Niesen, v. n. m. h. nyse.

Nieser, m. -s pl. f. sg. En, som nyser; d. T. et Nys.

Nießbrauch, m. -es ud. pl. Nytten og Brugen (usus fructus).

Niet, n. -es -e, Klinkesøm, n., Netnagle, c.

Niete, f. -n, Nite, c. (i Lotteri).

Nieten, v. a. nette, nitte, vegne (et Søm); (Sydt.) prygle, slaae; (Nordt.) stange; sich —, (Sydt.) anstrenge sig, gjøre sig Umage.

Nietnagel, m. -s -ägel, Netnagle; Neglerod, c.

Niffeln, v. a. (d. T. Sydt.) rive, gnave, skrabe.

Niftel, f. -n, (foræld.) f. Nichte; —gerade, f. -n, det Huusgeraad, som den nærmeste Arvetagerinde paa Mederens Side arver efter sin afdøde Tante.

Nil, m. -es ud. pl. Nilen; —pferd, n. -es -e, Flodhest, Nil—; —reiher, m. -s pl. f. sg. Ibis, c.

Nimbus, m. ud. pl. Nimbus, Straalekrands.

Nimmer, av. (sjeld.) aldrig, ingensinde; (foræld. og Sydt.) ikke mere, ikke igjen; —froh, (indecl.) En, som aldrig er glad; —mehr, av. aldrig, plat ud aldrig, ingensinde, (blot om en kommende Tid); —mehrstag, m. -es -e, d. T. (i Spøg) den Dag, som aldrig vil komme igjen; —nüchtern, (indecl.) En, som aldrig er ædru; —satt, m. (indecl.) d. T. Tværfylding, c. (en Person, som aldrig bliver mæt); en Art Pelikan.

Nippen, v. n. m. h. d. T. nippe, drikke lidt ad Gangen.

Nirgend, —s, el. —dwo, av. ingensteds.

Nische, f. -n, Niche, c.

Nischel, m. -s pl. f. sg. (d. T. foragt. og i Spøg) Hoved, n.

Niß, f. Gnid, n.; sædv. pl. **Nisse**, Gnidder (Luseæg).

Nissig, aj. gnidret; (Sydt. d. T.) fattig, elendig, usel.

Nisten, (Dim. nisteln) v. n. m. h. bygge Rede; fig. ogsaa i Spøg el. foragt., nedsætte sig paa et Sted; sich ein—.

Nix, m. -es -e, d. T. -e, f. -n, d. T. Nøk, c., en opdigtet ond Vandaand.

Noch, 1) cj. og av. ikke heller, ogsaa ikke; weder —, hverken, eller. 2) av. endnu, indtil nu; nok, endnu; desuagtet, alligevel (tidt tjener det ogsaa blot til Talens Eftertryk); —malig, aj. gjentagen, hvad der er el. skeer endnu engang; —mals, av. endnu engang, nok engang.

Nock, n. -es -e, Nok, c. (Enden af en Skibsraa).

Nomade, m. -n -n, Nomade, c.

Nomen, n. -s -mina, Dat. pl. Nomen, Nomen, n.

Nominativ, m. -es -e, Nominativ, c.

None, f. -n, (i Klostrene) den niende Time om Dagen, d. e. Kl. 3 Eftern.; (i Musiken) den en Octav forhøiede Secunde.

Nonne, f. -n, (Dim. Nönnchen, n. -s pl. f. sg.) Nonne, c.; (hos adskillige Haandv.) et huult Rum el. et fordybet Kar; Rumlepotte c., en huul Trækugle med en Stilk, til at lege med for Børn; —nhaft, aj. nonneagtig; —nkloster, n. -s -öster, Nonnekloster, n.; —nleben, n. -s ud. pl. Nonneliv, n.

Noppe el. **Nobbe**, f. -n, Noppe, c.; —n, v. a. noppe.

Nord, m. -es ud. pl. Nordenvind, c.; (sjeld.) Nord, c.

Nord-amerika, n. -s ud. pl. Nordamerika, n.; —deutsch, aj. nordtydsk; (s. Anm. 3 til Forklaring over Forkortningerne); —kaper, m. -s pl. f. sg. Nordkaper, c. (et Slags Hvalfisk); —länder, m. -s pl. f. sg. Nordbo, Nordlænding, c.; —licht, n. -es -er, Nordlys, n.; —ost, m. -es ud. pl. Nordost, c. (blot med præp.); Nordostvind c.; —östlich, aj. nordøstlig; —pol, m. -es ud. pl. Nordpol, c.; —schein, m. -es -e, s. —licht; —see, f. ud. pl. Nordsøen; —stern, m. -es ud. pl. Nordstjernen; —wärts, av. mod Nord, til Nord, ad Norden til; —west el. —westen, Nordvest; blot brugelig ud. Art. med nogle præp. og av.; —westlich, aj. nordvestlig, —westwind, m. -es -e, Nordvestvind, c.; —wind, m. -es -e, Nordenvind, c.

Norden, m. -s ud. pl. aus, gegen, nach —, Nord, Norderdeel, Norderkant, c.

Norderbreite, f. ud. pl. nordre Brede.

Nordisch, aj. nordisk.

Nördlich, aj. nordlig.

Nörgeln, v. n. m. h. d. T. knurre, brumme, murre.

Norm, f. -en, Norm, c.

Norwegen, n. nom. prop. Norge, n.; —weger, m. -s pl. f. sg. Normand, c.

Noß, n. -es -öße, (efter et Talord pl. f. sg.) d. T. Nød, Qvægshoved, n., et enkelt, tamt, firføddet Dyr, men især af Heste, Faar og Hornqvæg.

Nößel, n. -s pl. f. sg. et huult Kar; (n. St.) et bestemt Maal for flydende og tørre Ting, Pægel, halv Kande.

Notar, m. -s -e el. —ius, m. pl. -ien, Notarius, c.; —iat, n. -s -e, Notariat, n.

Note, f. -n, Node, c.; d. T. Note, Anmærkning, c., en kort Opskrift; (hos Kjøbm.) en kort Regning; et Beviis, en Banknote.

Notel, f. -n, d. T. en kort, uden at ordentlig Form gjort Optegning; en Clausel.

Noten-buch, n. -es -ücher, Nodebog, c.; —druckerei, f. -en, Nodetrykkeri, n.; —plan, m. -es -e, Nodesystem, n., de fem Linier til Noder; —pult, n. -es -e, Nodestol, c.; —schreiber, m. -s pl. f. sg. Nodeskriver, c.

Noth, av. (næsten forældr.) nødig, nødvendig.

Noth, f. (pl. sjeld. Nöthe), Nød, c., Trang, Elendighed, c.; zur —, til Nød; mit genauer —, med Nød og neppe; etw. aus — thun, af Nødvendighed; es wird — haben, det vil koste Møie, Anstrengelse; das Schiff befindet sich in —, Fare; sie sind in der äußersten —, Armod; Eim. viele — machen, Kummer; — kennt kein Gebot, — bricht Eisen, Nød bryder alle Love; die schwere —, den faldende Syge; daß dich die schwere —! Fanden tage dig!

Noth-anker, m. -s pl. s. sg. Nødanker, n.; —bau, m. -es -e, Interimsbygning, c. (som opføres i Hastværk paa kort Tid); —behelf, m. -es -e, Hjelp i Nød, Udflugt, c.; —brunnen, m. -s pl. s. sg. Nødbrønd, c.; —damm, m. -es -ämme, Nøddige, n.; —dienst, m. -es -e, en Tjeneste, som ydes i Nødstilfælde; —dringen, v. i. a. (Sydt. og i Sanc.) nødsage, tvinge; —durft, f. ud. pl. Nød, Nødtørft, Trang, c.; (Sydt.) Mangel, c.; (i Sanc.) det Nødvendige, Fornødne, det, som udfordres; seine —durft verrichten, forrette sin Nødtørft (blot om Mstr); —dürftig, aj. nødtørftig; neppe tilstrækkelig, til Nød, til Huusbehov; (Sydt.) trængende; ussel, i høieste Grad fattig; —dürftigkeit, f. ud. pl. Nødtørftighed, c.; —erbe, m. -n -n, Arving, som man uden særdeles Nød ikke tør forbigaae, d. e. Forældre og Børn, modsat fremmed Arving; —erbschaft, f. -en, den Deel af Arven, som man er nødt til at efterlade sine Paarørende; —fall, m. -es -älle, Nødsfald, Nødstilfælde, n.; —gedrungen, aj. nødtvungen, nødsaget; —geschrei, n. -es -e, Nødskrig, n.; —helfer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), d. T. Nødhjelper, c. (—inde, c.); —hülfe, f. ud. pl. Nødhjelp, c.; —leidend, egentl. partic. af Noth leiden, som aj. nødlidende; deraf der, die —e, den Nødlidende; —lüge, f. -n, Nødløgn, c.; —pfennig, m. -es ud. pl. Nødskilling, c.; —schuß, m. -sses -üsse, Nødskud, n. (især paa Skibe); —stall, m. -es -älle, et Slags Stillads til at tvinge vælige Heste at staae stille i, for at beslaaes, faae Medicamenter ind &c.; —stand, m. -es ud. pl. Nød, betrængt Tilstand; —taufe, f. -n, Hjemmedaab, c.; —thür, f. -en, en Dør, som man kun i Nødsfald betjener sig af; —übel, n. -s pl. s. sg. nødvendigt Onde; —weg, m. -es -e, en Vei, som man kun i Nødsfald betjener sig af; —wehr, f. ud. pl. Nødværge, n.; —wendig, aj. nødvendig; fornøden; naturlig; ikke tilfældig; uundværlig; —wendigkeit, f. -en, N—hed, F—hed, c.; —werk, n. -es -e, et for vort eget og Andres Velfærd nødvendigt Arbeide; Nødværk, n.; —zucht, f. ud. pl. Voldtægt, c.; —züchtigen, v. a. eine Person, voldtage; —züchtiger, m. -s pl. s. sg. Voldtager, c.; —züchtigung, f. ud. pl. Voldtægt, c.

Nöthig, aj. etw. — haben, have nødig, have behov, behøve, bruge; fornøden; nødvendig; das —e, det Nødvendige, Fornødne; —en, v. a. nøde, nødsage: die Stadt zur Uebergabe —; (af Heftighed) Einen zum Essen —; (foræld.) tvinge; —keit, f. -en, Nødvendighed, Fornødenhed, c.; —ung, f. Nøden, Nødsagen, c.

Notiz, f. -en, Notice, c.; von etw. — nehmen, tage Notice af, bekymre sig om.

Novelle, f. -n, Novelle, c.

November, m. -s pl. s. sg. November, Slagtemaaned, c.

Noviz, m. -en, og —e, f. -n, Novice, c.

Nu, s. Nun; in einem —, i et Nu.

Nüchtern, aj. fastende; ædru; ædruelig; ikke mere drukken; fig. smagløs, flau; igjen fri for Lidenskabens Fortummelen; maadeholden i Spise og Drikke; —heit, f. ud. pl. fastende Tilstand, Ædruelighed; fig. Smagløshed, Flauhed, c.; die —heit seines Geistes, Kraftløshed, c.; die —heit beim Essen, Maadeholdenheden.

Nudel, f. -n, Nudel, c. (af Dei); (Sydt.) Kartøffer; (Nordt. fig.) et fyldigt Barn (en Bolle); —bret, n. -es -er, Nudelbræt, n.; —teig, m. -es -e, Nudeldei, c.; —n, v. a. eine Gans, fede.

Nüffeln, v. n. m. h. d. T. snøvle.

Null, f. -en, Nul, n.

Null, av. brugelig i: — und nichtig, ugyldig, at ansee som ikke skeet.

Nummer, f. -n, Nummer, n.; d. T. Talfigur, c.; —n el. numeriren, v. n. m. h. tælle (især blot i Regnek., udtale og skrive Tal); nummerere (betegne med Tal).

Nun (d. T. nu), av. nu, i dette Øieblik; von — an, fra nu af; — freudig, — traurig, snart; in einem Nu (ikke Nun), i et Øieblik, i et Nu; fig. for det meste som cj. nu: es ist — einmal so; —, das muß ich bekennen; —, —, nur gemach! —mehr, av. nu; —mehrig, aj. nærværende, som er el. skeer nu.

Nuncius, m. pl. —cien, Nuncius, c.

Nur, 1) av. nu nylig, netop nu, for et Øieblik siden. 2) cj. kun, ikkun; ikke mere, oftere, længere end; Intet uden, Ingen uden. (Ofte tjener det til Forstærken: es ist — zu schlimm, og fig. i mange Tilfælde, f. Ex. ved en Undtagelse, for: außer, ved en Formaning, et frygtsomt Ønske o. s. v.).

Nuß, f. -üsse (Dim. —üßchen, n. -s pl. s. sg.), Nød, c. (især) Hasselnød, c.; in die Nüsse gehen, gaae og plukke Nødder; fig. gaae tabt; die — an einer Armbrust, den runde Tap, hvori Snoren hviler; fig. aus der — seyn, i Lidenskab være ude af sig selv; Einen in die — bringen, til Besindighed; (Jagtsp.) Ulvindens og flere Dyrs Fødselsdeel.

Nuß-allee, f. -n, Nøddeallee, c.; —band, n. -es -änder, et Ørhængsel, hvis to Dele ere sammenføiede med en huul Jernkugle; —baum, m. -es -äume, N—træ, n.; —bäumen, aj. N—træs, af N—træ; —beißer, m. -s pl. s. sg. forskjellige Fugle, som: Nøddekrig, Kjærnebider; —braun, og —farben el. —farbig, aj. n—bruun; —hülse, f. -n, N—hase, c.; —kern, m. -es -e, N—kjærne, c.; —knacker, m. -s pl. s. sg. N—knækker, c.; —öl, n. -es -e, N—olie, c.; —schale, f. -n, N—skal, c.; —wald, m. -es -älder, N—skov, c.

Nuth, f. -en, Fuge, Rende, c.; —hobel, m. -s pl. s. sg. Fughøvl, Plov—, c. (hvormed Fuger høvles i Bræder til Sammenpløining).

Nutschen el. **nutscheln**, v. a. og n. m. h. (n. St.) suge, patte.

Nutz-anwendung, f. -en, Anvendelse til Nytte (af en Lærdom, Sandhed, Prædiken); die — — einer Fabel, Moralen; —bar, aj. nyttig, fordeelagtig; —barkeit, f. ud. pl. N—hed, F—hed, c.; —eiche, f. -n, Eeg, som er brugelig til Gavntømmer; —holz, n. -es ud. pl. Gavntræ, Gavntømmer, n.; —los, aj. unyttig; —losigkeit, f. ud. pl. Unyttighed, c.; —nießung, f. s. Nießbrauch; —ung, f. -en, Fordeel, Indkomst, Indtægt, c.; —ungsanschlag, m. -es -äge, en Tings Taxation efter hvad den indbringer.

Nutz, **nütz** el. **nütze**, av. (med nichts og seyn) brugbar, nyttig; zu —, til Nytte.

Nutzen el. **nützen**, v. 1) n. m. h. og Dat. nytte, gavne, baade (sædv. **nützen**): **es nützt mir nichts**. 2) a. nytte, bruge, anvende med Fordeel (sædv. **nutzen**): **sein Geld, jeden Vortheil —**. (Efter de herskende Sprogregler skulde v. n. hedde **nutzen** og v. a. **nützen**, men Sprogbrugen er derimod.)

Nutzen, m. -s ud. pl. Nytte, Baade, Gavn, Fordeel; Indkomst, c.

Nützlich, aj. nyttig, gavnlig, fordeelagtig; **ein —es Gewerbe**, indbringende; **—keit**, f. ud. pl. N—hed, G—hed, c.

Nymphe, f. -n, Nymphe, c. (i Mythol. et Slags Halvgudinder; fig. et letfærdigt Fruentimmer, og en Puppe).

O.

O, en Vocal; det femtende Bogstav i ABC.

O! (oh!) interj. o!

Ob, 1) cj. om. 2) av. oven for (blot i nogle Sammens. f. **—besagt**, **—erwähnt** etc.). 3) præp. med Dat. (foræld.) over: **der Staat hält — den Gesetzen**; ved: **das Land — der Ems**; henimod, omtrent: **— funfzig Mann**.

Obacht, f. ud. pl. (foræld. og Sydt.) Agt, Agtpaagivenhed, c., Opsyn, n.; **—en**, v. a. agte paa.

Obbemeldet, **obberührt**, **obbesagt**, aj. (Canc.) ovenfor meldt, berørt, sagt.

Obdach, n. -es -ächer, Tag, n.; fig. Skjul, Huusly, Herberg, n.

Obduction, f. -en, Obduction, c.

Obelisk, m. -en -en, Obelisk, c.

Oben, av. oven, oventil, ovenfor, oppe; fig. **— an sitzen, gehen**, øverst, paa den fornemste Plads, ved den øverste Ende; **er ist — auf**, ovenpaa (har naaet Maalet); **er ist — aus**, flygtig, ubetænksom; **er ist gleich — aus**, i Vrede; **—drein** el. **—ein**, desuden, oven i Kjøbet; **—gesagt**, ovenfor, forhen, i det Foregaaende (af et Skrift); **—hin**, aj. overfladisk, skjødesløst, for det Løse.

Ober, aj. over, øvre, øverst; **das —e Stockwerk**, den øverste (af to) Etager; **ein —es St—**, en Etage over Kjelderen, **das —ste St—**, øverste Etage (over de andre); **zu —st auf dem Berge**, øverst paa; **die —e Stadt**, høiere liggende; **die —ste Gewalt**, høieste; **die —en Stände**, høiere; **der O—e**, **die O—en** el. **—n**, **ein O—er**, Overmand, Foresat, Øvrighed, c.

Ober, m. -s pl. s. sg. (i tydske Kort) Damen.

Ober-admiral, m. -es -e, Overadmiral, c.; **—älteste**, m. -n -n, s. **—meister**; **—arm**, m. -es -e, Overarm, c.; **—arzt**, m. -es -ärzte, Overlæge, c.; **—aufseher**, m. -s pl. s. sg. Overopsynsmand, c.; **—aufsicht**, f. ud. pl. Overopsyn, n.; **—balken**, m. -s pl. s. sg. øverste Bjelke, c.; **—befehl**, m. -es -e, Overbefaling, c.; **—befehlshaber**, m. -s pl. s. sg. Overbefalingsmand, c.; **—bereiter**, m. -s pl. s. sg. Overberider, c.; **—bett**, n. -es -en, Overdyne, c.; **—decke**, f. s. Bettdecke; **—deutsch**, aj. sydtydsk; (s. Anm. 3 til Forklaringen over Forkortningerne); **—fläche**, f. -n, Overflade, c.; **—flächlich**, aj. paa Overfladen; fig. overfladelig, overfladisk; **—flächlichkeit**, f. ud. pl. O—ghed, O—skhed, c.; **—förster**, m. -s pl. s. sg. Overforster, c.; **—fuß**, m. -es -üße, den øverste Deel af Foden; Vrist, c.; **—gericht**, n. -es -e, Overret, c.; **—geschoß**, n. -sses -sse, Etagen oven over; **—gesell**, m. -en -en, Oldgesel, c.; **—gewalt**, f. ud. pl. høieste, øverste Magt; **—gewehr**, n. -es -e, Overvaaben, n. (som Gevær, Spyd etc.); **—halb**, av. som præp. med Gen. ovenfor: **— — der Stadt**; **—hand**, f. ud. pl. Bagen af Haanden; Haandled, n.; fig. den fornemste Plads; Overhaand, c.; **Eim. die — — geben**, lade gaae paa høire Haand; **—haupt**, n. -es -äupter, fig. Overhoved, n.: **das sichtbare — — der Kirche**; **—haus**, n. -es -äuser, den øverste Deel af et Huus; (i England) Overhuset; **—hemd**, n. -es -en, Overskjorte, Manskjet—, c.; **—herr**, m. -n -en, Overherre, Lands—, c.; **—herrlich**, aj. Overherrens-, landsherlig; **—herrschaft**, f. -en, Overherredømme, n.; (underl.) Overhaand, c.; **—hof**, m. -es -öfe, den øverste Gaard, Berggaarden; **der — hof**, **das — hofgericht**, -es -e, Overhofret, c.; **—hofmarschall**, m. -es -älle, Overhofmarskal, c.; **—holz**, n. -es, Træernes tykke Grene; (i Skovv.) Overskov, c.; **—irdisch**, aj. ovenfor Jorden; **—jäger**, m. -s pl. s. sg. Overjæger, c.; **—kiefer**, m. -s pl. s. sg. Overkjæve, c.; **—kleid**, n. -es -er, Overklædning, c.; **—koch**, m. -es -öche, Overkok, c.; **—körper**, m. -s pl. s. sg. s. **—leib**; **—land**, n. -es -änder, Opland, Høiland, n.; **—länder**, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en) Høilænder, Op— (—inde), c.; **—ländisch**, aj. høilandsk; **—lauf**, m. -es -äufe, Overdæk, n. (paa et Skib); **—leder**, n. -s pl. s. sg. Overlæder, n.; **—lefze**, f. s. **—lippe**; **—lehrer**, m. -s pl. s. sg. Overlærer, c.; **—leib**, m. -es -er, Overkrop, c.; **—lippe**, f. -n, Overlæbe, c.; **—loff**, m. s. **—lauf**; **—mann**, m. -es -änner, Overmand, c. s. **Obmann**; **—meister**, m. -s pl. s. sg. den øverste Mester, Oldermand, c.; **—pfarrer** og **—prediger**, m. -s pl. s. sg. Sognepræst, c.; **—priester**, m. -s pl. s. sg. Overpræst, Ypperstepræst, c.; **—richter**, m. -s pl. s. sg. Overdommer, c.; **—richterlich**, aj. Overdommer-, hørende til en Overdommer; **—rinde**, f. -n, Overskorpe, c.; **—rock**, m. -es -öcke, Overkjole, Frakke, c.; **—schenkel**, m. -s pl. s. sg. Laar, n.; **—schlächtig**, aj. Overfalds- (ved Vandmøller); **—schule**, f. -n, Høiskole, c., Gymnasium, n.; **—seite**, f. -n, Overside, c.; **—sitz**, m. -es -e, Forsæde, Høisæde, n.; **—stallmeister**, m. -s pl. s. sg. Overstaldmester, c.; **—stelle**, f. -n, Høisæde, n.; det øverste Sted; **—steuermann**, m.

-es -änner, Overstyrmand, c.; —stimme, f. -n, den høieste Sangstemme, Discant, Sopran, c.; —strich, m. -es -e, Apostroph, c.; —stube, f. -n, øverste Stue, c.; —tasse, f. -n, Overkop, c.; —theil, n. -es -e, Overdeel, c., den øverste Deel; —verdeck, n. -es -e, s. —lauf; —vormund, m. -es -ünder, Overformynder, c.; —vormundschaftsamt, n. -es -ämter, Overformynderi, Overformynderstab, n.; —wärts, av. opad; —welt, f. ud. pl. Oververden, c.; —wuchs, m. -es ud. pl. s. —holz; —zahn, m. -es -ähne, Overtand, c., Tand oven i Munden; —zeug, n. -es ud. pl. Overtøi, n.

Oberste, m. -n -n, d. T. Oberst -en, Øverste, c. (som blandt flere har den øverste Magt); Oberst, c.; —stlieutenant, m. -es, Oberstlieutenant, c.; —stwachtmeister, m. -s pl. s. sg. Major, c.

Oberwähnt, aj. ovenmeldt, ovenommeldt.

Obgedacht, —meldet, —nannt, aj. (Canc.) ovenomtalt, ovenmeldt, —nævnt.

Obgleich, obschon, obwohl, cj. om end, endskjøndt, omendskjøndt, ihvorvel. (Hyppig træder et pron., subst. el. en cj. mellem ob og gleich el. schon, sjeldnere mellem ob og wohl, f. Ex. ob er gleich arm ist; ob nun schon; ob die Menschen gleich sc.).

Obhanden, aj. (Sydt.) forhaanden, forestaaende.

Obhut, f. ud. pl. (næsten forældet.) Beskjermelse, Varetægt, c., Opsyn, Tilsyn, n.

Obig, aj. ovenstaaende; især fig. i det Foregaaende anført: der —e Satz.

Object, n. -es -e, Object, n.

Oblate, f. -n, Oblat, c.

Obliegen, v. i. n. 1) m. s. (forældet.) være oven paa, ligge foroven; fig. faae Overhaand. 2) m. h. einer S., lægge sig efter, beflitte sig paa; die Pflichten, die uns —, paaligge, som vi ere forpligtede, forbundne til.

Obliegenheit, f. -en, Pligt, Forpligtelse, Skyldighed, c.

Obligation, f. -en, Obligation, c.

Obmann, m. -es -änner, Opmand, Voldgiftsmand, c.; (forældet.) Opsynsmand, Foresat, Seierherre, c.

Obrigkeit, f. -en, Øvrighed, c.; (i Stæderne) Magistrat, c.; —lich, aj. Øvrigheds-, for, tilhørende, tilkommende Øvrigheden.

Obrist, m. -en -en, el. —e, m. fordum skrevet saaledes for Oberste, s. dette Ord.

Obschon, cj. d. T. s. Obgleich.

Obschweben, v. n. m. h. (sjeld.) svæve over; fig. være nær, være tilstede, forestaae.

Observanz, f. -en, Observants, Skik, Sædvane, c.

Observation, f. -en, Observation, Iagttagelse, c.; —atorium, n. -s -rien, Observatorium, n.

Obsicht, f. ud. pl. (Sydt.) Opsyn, n.

Obsieg, m. -es -e, (Sydt.) Seier, c.; —en, v. n. m. h. (Sydt.) seire: einem Feinde.

Obsorge, f. ud. pl. (Sydt.) Forsorg, c.

Obst (o langt), n. -es ud. pl. Frugt; Træfrugt, c.; —baum, m. -es -äume, Frugttræ, n.; —essig, m. -es, F—eddike, c.; —frau, f. -en, F—kone, c.; —garten, m. -s -ärten, F—have, Abildgaard, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) og —höke, m. -n -n, (-kinn, f. -en) F—handler (-ske), c.; —jahr, n. -es -e, F—aar, n.; —kammer, f. -n, F—kammer, n.; —krämer, m. -s pl. s. sg. og —mann, m. -es -änner, F—handler, c.; —markt, m. -es -ärkte, F—torv, n.; —most, m. -es -e, Most af Frugt, som, efterat det har gjæret, hedder —wein, m. -es -e, F—viin, c.

Obstand, m. -es ud. pl. og Obstatt, f. ud. pl. (sjeld.) Modstand, c.: Eim. — halten, holde Stand imod.

Obstler (—stler), m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) d. T. Frugtbevogter (—ske), c. (i en Have); Frugthandler (—ske), c.

Obwalten, v. n. m. h. (Canc.) være forhaanden, tilstede, nærværende, herskende, bydende.

Obwohl, cj. s. Obgleich.

Occident, m. -es ud. pl. Occident, c., Vesten; —alisch, aj. vestlig.

Ocean, m. -s -e, Ocean, Verdenshav, n.

Ocher, m. -s ud. pl. Okker, c. (et Mineral); Okkerguult; —gelb, aj. okkerguul.

Ochs (Ochse), m. -en -en, (Dim. Oechschen, n. -s pl. s. sg.) Tyr, Oxe, Stud, c.; fig. vulg. (et Skjeldsord).

Ochsen, v. n. m. h. (d. T. u. St.) være tyregal; fig. d. T. arbeide anstrengende.

Ochsen-auge, n. -s -n, Oxeøie, n. (Oxens Øie; fig. et rundt el. aflangt Vindue); en Art Gjerdesmutte (Fugl); (i Kogekunsten) Speilæg, som pl.; —bauer, m. -s -n, en Bonde, som pløier med Øxne; —fieber, n. -s ud. pl. Madfeber, c. (et Slags Febergysen, som Mange fornemme efter at have spiist); —fleisch, n. -es ud. pl. Oxekjød, n.; —galle, f. ud. pl. Oxegalde, c.; fig. det runde, i Midten ophøiede, grønne Glas i smaa Ruder; —haft, aj. vulg. oxeagtig, stude—, grov, plump, dum; —handel, m. -s ud pl. Studehandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Studehandler, c.; —haut, f. -äute, Oxehud, c.; —kalb, n. -es -älber, Tyrekalv, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Oxehoved; fig. en grov Dumrian; —leder, n. -s pl. s. sg. Oxelæder, n.; fig. ein — — haben, have tyk Hud, være ufølsom; —markt, m. -es -ärkte, Oxemarked, Qvæg—, Stude—; Oxetorv, Stude—, n.; —mäßig, aj. s. —haft; —sehne, f. -n, og —ziemer, m. -s pl. s. sg. Tyremie, c.; —zunge, f. -n, Oxetunge, c.

Ochshoft, n. s. Oxhoft.

Ochsig, aj. d. T. oxeagtig, meget plump.

Octav, n. -s ud. pl. Octav, c.: ein Buch in —; das —format.

Octave, f. -n, (i Musik) Octav, c.

October, m. -s pl. s. sg. October, Sædemaaned, c.

Octroy, f. -en, Octroi, c.

Oculiren, v. a. oculere; die Blattern —, indpode, indoculere.

Oculist, m. -en -en, Oculist, Øienlæge, c.

Ode, f. -n, Ode, c.

Odem, m. s. Athem.

Oede, aj. øde, ubeboet, udyrket.

Oede, f. -n, Ørk, Ørken, c.

Oder, cj. eller: entweder alles — nichts; thun Sie es, — es wird Sie reuen, eller, hvis ikke, saa.

Oder, f. ud. pl. Oderen (Flod).

Ofen, m. -s pl. **Oefen**, (Dim. **Oefchen**, n. -s pl. s. sg.) Ovn; Kakkelovn. c.

Ofen-bank, f. -änke, en Bænk i Kakkelovnskrogen; Ovnbænk, c.; —**blase**, f. -n, en i Stueovnen el. dens Brandmuur indsat Kjedel; —**fuß**, m. -es -üße, Kakkelovnsfod. c.; —**gabel**, f. -n, Ovngaffel, —rage, c.; —**heizer**, m. -s pl. s. sg. Fyrbøder, c.; —**krücke**, f. -n, Ovnkrykke, c. (til at trække Ild, Kul og Aske ud af Ovnen med); —**loch**, n. -es -öcher, Ovnhul, —gab n.; —**meister**, m. -s pl. s. sg. Ovnmester. c. (ved Smeltehytter, som har Opsyn over en Smelteovn); —**platte**, f. -n, Kakkelovnsplade, c.; —**röhre**, f. -n, Kakkelovnsrør, n.; —**schaufel**, f. -n, Ovnskuffe, c.; —**schirm**, m. -es -e, Kakkelovnsskjerm, c.; —**stange**, f. -n, Ovnstang, c.; —**thür**, f. -en, Ovndør, Kakkelovns—, c.; —**zins**, m. -es -e, Ovnpenge, Bager—, el. ogsaa Afgift for den Ret at holde Bagerovn el. anden Ovn.

Offen, aj. aaben: **eine —e Thür**; **ein —er Korb**, ubedækket; **ein —er Brief**, uforseglet; **—e Briefe**, (Canc.) som angaae Enhver; **eine —e Stadt**, som ingen Fæstningsværker har; **—er Leib**, ikke forstoppet; **die Erde ist —**, optøet; **—e Rechnung**, uindskrænket; **—e Casse**, hvor man kan faae saa mange Penge, som man vil; **ein —er Wechsel**, ikke stilet paa nogen vis Sum; **ein —es Lehn**, som hjemfalder til Lehnsherren; **eine —e Zeit**, den Tid, da Nydelsen og Brugen af en Ting er fri for Enhver; **—e Tafel**, for Alle og Enhver; **ein —er Kopf**, nemt, lyst, som hurtigt og tydeligt begriber; **das —e e**, (i Sprogl.) det e, som udtales som ä; (om Mine, Aasyn og Hjerte) fri, uforstilt, ikke tilbageholdende.

Offen-bar (Tonen paa bar), aj. aabenbar, almindelig bekjendt, kundbar, vitterlig; **die —bare See**, aaben, rum Sø; —**baren**, v. a. (partic. **geoffenbart**) aabenbare; **Eim. etw.**, bekjendtgjøre; **es wird sich bald —**; (i Theologien) aabenbare, bekjendtgjøre overnaturlige Sandheder; —**barlich**, aj. (forældt.) bekjendt, offentlig; —**barung**, f. -en, Aabenbarelse. c.; (i Theol.) Aabenbaring, c.; (undert.) hele Bibelen; —**heit**, f. Aabenhed, c.; uden Tilbageholdenhed og Forstillelse; —**herzig**, aj. aabenhjertig, ganske oprigtig; —**herzigkeit**, f. ud. pl. Aa—hed, c.; —**kundig**, aj. (sjeld.) almindelig bekjendt.

Oeffentlich, aj. offentlig; —**keit**, f. ud. pl. O—hed, c.

Official, m. -es -e, (i den romerske Kirke) Dommer i en geistlig Ret.

Officiant, m. -en -en, Officiant. c., Underbetjent, c.

Officier, m. -s -s el. -e, Officeer. c. (ved Soldater); (n. St.) en Embedsmand.

Officin, f. -en, Officin. n.

Offizier, m. s. **Officier**.

Oeffnen, v. a. aabne: **die Thür, eine Ader —**; fig. aabne: forskaffe og tillade fri Adgang til, fri Nydelse, frit Brug af en Ting; **Eim. sein Herz —**, betroe sig til; **Eim. die Augen —**, forskaffe Indsigt i el. Kundskab om; —**ffnung**, f. Aabning, c. (Aabnen, c., ud. pl.; et aabnet Sted, pl. -en); **keine —ffnung haben**, Aabning (have Forstoppelse).

Oft (**öfter, am öftesten**), av. ofte, tidt (især med so og wie); mange Gange; d. T. hyppig. [lig.

Oefter, aj. oftere, som skeer flere Gange, jævnlig, ide-

Oefters, av. d. T. oftere, mere end eengang, adskillige Gange.

Oftmalig, aj. som er el. skeer ofte, mange Gange.

Oftmals, av. mange Gange (forældt. og Sydt. ogsaa **oftmalen** og **öftermals**).

Oh! s. **O!**

Oheim, m. -es -e, Farbroder, Morbroder, Onkel, c.; (fordum og endnu Nordt.) Neven, c.; —**e**, f. -n, (sjeld.) Faster, Moster, c.

Oehl, n. (tilsom sædvanlig for **Oel**) s. **Oel**.

Ohm, m. og —**e**, f. -n, s. **Oheim**.

Ohm, n. el. **Ohme**, f. s. **Ahm**.

Ohne, 1) præp. med Acc., uden: **— dich**; **— deine Hülfe**; foruden: **wir waren zehn Personen — die Kinder**; **es wäre — dieß, — hin** (urigt. **— dem**) **geschehen**, desuden, uden det, alligevel; **— Zweifel** (urigt. **Zweifels —**) uden Tvivl. 2) av. uden: **— es zu wissen**; (sjeld.) **es ist nicht —**, ugrundet, ikke at negte; **— fehlbar, —geachtet, —gefähr** x., s. **Un—**.

Ohnehose, m. -n -n, (nyt Ord) Sansculotte. c.

Ohnmacht, f. 1) ud. pl. Afmægtighed, Vanmagt, Svaghed, c. 2) pl. **—en**, Afmagt, Besvimelse. c.; —**mächtig**, aj. afmægtig, svag, kraftløs; (som av.) afmægtig, besvimet.

Ohnschattig, aj. **—e Völker**, skyggeløse (som Folkene mellem Vendekredsene, fordi de, naar Solen staaer lodret over deres Hoveder, ingen Skygge kaste).

Oho! interj. oho!

Ohr, n. -es -en, (Dim. **Oehrchen**, n. -s pl. s. sg.) Øre, n.; fig. **ein feines — haben**, Gehør; **davon hat er kein —**, vil intet høre derom; **ich bin ganz —**, hører opmærksomt til; adskillige saavel fordybede som fremstaaende Ting: **die —en des Ankers**, der **Kanonen**; **ein — an ein Blatt, eine Karte machen**, bøie Hjørnet om.

Oehr, n. -es -e: **das — einer Nadel, eines Knopfes**, Øie; **das — eines Napfes**, Øret, Hanken; **das — zu einem Haken**, Mallen til en Hægte.

Ohr-band, n. (d. T.) Depsko, c. (paa en Kaardeskede); —**eule**, f. -n, flere Slags Ugler; Hornugle; **die große — —**, Uhu, c. (med opstaaende Fjedre, der ligne Øren); —**feige**, f. -n, d. T. Ørefigen, n.; —**feigen**, v. a. give Ørefigen; —**finger**, m. -s pl. s. sg. Ørefinger, den lille Finger; —**flügel**, m. -s pl. s. sg. Øret (den udvendige største Deel); —**förmig**, aj. øreformig; —**gehenk**, n. -es -e, Ørebehæng, c.; —**höhler**, m. s. —**wurm**; —**käfer**, m. s. —**wurm**; —**kauz**, m. s. —**eule**; —**kissen**, n. -s pl. s. sg. Ørepude, c.; —**läppchen**, n. -s pl. s. sg. Øreflip. c.; —**löffel**, m. -s pl. s. sg. Ørekee, c.; —**loch**, n. -es -öcher, Ørets Aabning; Hul i Øreflippen; —**los**, aj. øreløs; —**muschel**, f. -n, Ørets muskeldannede Aabning; —**ring**, m. -es -e Ørering, c.; —**wurm**, m. -es -ürmer, Ørentvist; Skrukketrold. c. (Insecter); en Sygdom ved Jagthundens Øren, ud. pl.; —**zipfel**, m. -s pl. s. sg. Øreflip, c.

Oehren, v. a. forsyne med Øie, med Øre, med Hank.

Ohren-beichte, f. ud. pl. hemmeligt Skriftemaal. n. (som hviskes Skriftefaderen i Øret); —**bläser**, m. -s pl. s. sg. (—**inn**, f. -en), d. T. Øretuder, Bag-

vaster (B—ste, B—ste), c.; —bläserei, f. ud. pl. Øretuderi, n., Bagvaskelse, c.; —brausen, n. -s ud. pl. Brusen, Lyden, Susen for Øret; —kitzel, m. -s ud. pl. Ørekildren, c.; fig. Lystenhed efter at høre Nyt; —klingen, s. —brausen; —knorpel, m. -s pl. s. sg. Ørebrusk, n.; —sausen, s. —brausen; —schmalz, n. -es ud. pl.Ørevox, Øresidt, n.; —schmerz, m. -ens og —zwang, m. -es ud. pl. Ørepine, c.

Oehrling, m. -es -e, s. Ohrwurm.

Oker, m. s. Ocher.

Oekonom, m. -en -en, Økonom, Huusholder; især: Land—, c.; —ie, f. ud. pl. Økonomi, c.; —isch, aj. økonomisk.

Oktav, —e, Oktober, Okulist, s. Oc—.

Oel, n. -s -e, Olie, c.; fig. visse ved Konst tilberedte Olie lignende Legemer.

Oel-baum, m. -es -äume, Olietræ, Oliven—, n.; —baumen, aj. Olietræets; —beere, f. -n, Olive, c. (Olietræets Frugt); —berg, m. -es -e, Oliebjerg (bevoxet med Olietræer); —bild, n. -es -er, et Billede, Portrait, malet med Oliefarve; —blatt, n. -es -ätter, Olieblad, n.; —brusen, pl. ud. sg. Varme, Bundfald af Olie, især af Bomolien; —farbe, f. -n, Oliefarve, c.; —flasche, f. -n, Olieflaske, c.; —flecken, m. -s pl. s. sg. Olieplet, c.; —garten, m. -s -ärten, Oliehave, c. (med Olietræer bevoxet); —götze, m. -n -n, d. T. og blot fig. Klods, Dumrian, Døgenigt, c., Drog, n.; —hefen, pl. ud. sg. s. —brusen; —icht, aj. olieagtig; —ig, aj. oliet, blandet med Olie; —krug, m. -es -üge, Oliekrukke, c.; —kuchen, m. -s pl. s. sg. Oliekage, c.; —lampe, f. -n, Olielampe, c.; —malerei, f. Oliemalen, c., ud. pl.; Oliemaleri, n., pl. —en; —mühle, f. -n, Oliemølle, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. og —schläger, m. -s pl. s. sg. Oliemøller, c.; —haut, f. -äute, et Slags godt, med Olie tilberedet, guult Pergament; —tonne, f. -n, Olietønde, c.; —zweig, m. -es -e, Oliegreen, c.

Oleander, m. -s ud. pl. en Buskvæxt; Laurbærrose, c. (Nerium oleander).

Oleaster, m. -s pl. s. sg. vildt Olietræ, n.

Oelen, v. a. overstryge, væde, forsyne med Olie.

Olive, f. -n, Olive, c. (Olietræets Frugt); —nfarbe, f. -n, Olivenfarve, c.; —nfarben el. —big, aj. olivenfarvet; —ngrün, aj. olivengrøn.

Oelung, f. ud. pl. Salvelse, c.: die letzte — (hos Catholiker).

Olymp, m. -es ud. pl. Olymp, c.; —iade, f. -n, Olympiade, c.

Omen, n. -s pl. Omina, Omen, n.

Onkel, m. -s pl. s. sg. s. Oheim.

Onyx, m. -es -e, Onyx, c. (en Halvædelsteen).

Opal, m. -es -e, Opal, c. (en Halvædelsteen).

Oper, f. -n, Oper, Opera, c.; —ette, f. -n, Operette, c.; —ist, m. -en -en, Operist, Operasanger, c.

Operment, n. -es ud. pl. en af Svovl, Arsenik og Jord bestaaende Ekts.

Opern-haus, n. -es -äuser, Operahuus, n.; —sänger, m. -s pl. s. sg. Operasanger, c.

Opfer, n. -s pl. s. sg. Offer, n.

Opfer-altar, m. -es -äre, Offeralter, n.; —diener, m. -s pl. s. sg. O—tjener, c.; —dienst, m. -es ud. pl. O—tjeneste, c.; —fest, n. -es -e, O—fest, c.; —flamme, f. -n, O—flamme, c.; —geld, n. -es -er, O—penge; —herd, m. -es -e, O—ildsted, c. (hvorpaa fordum Offeret blev lagt og opbrændt); —kasten, m. -s pl. s. sg. O—blok, c. (hvori O—pengene kommes); —lamm, n. -es -ämmer, O—lam, n.; fig. Christus; —pfennig, m. -es -e, s. —geld; —priester, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), O—præst (—inde), c.; —schale, f. -n, O—skaal, c.; —schmaus, m. -es -äuse, et festligt Gjestebud, hvorved det fra Offringen tiloversblevne Kjød fortæredes; —thier, n. -es -e, O—dyr, n.; —tisch, m. -es -e, O—bord, n.

Opfern, v. a. offre; —rung, f. -en, Offring, c.

Ophit, m. -es -e, Ophit, Slangesteen, c.

Opiat, n. -es -e, et Sove- og Lindringsmiddel, tilberedet af

Opium, n. -s ud. pl. Opium, n.

Opodeldok, m. -s ud. pl. Opodeldok, c.

Opponent, m. -en -en, Opponent, c.

Optik, f. ud. pl. Optik, c.; —er, m. -s pl. s. sg. Optiker, c.

Orakel, n. -s pl. s. sg. Orakel, n.

Orange (l. —gsche), f. -n, Pomerants, c.; Pomerantstræet, og hos os tillige Citrontræet med dets Blomster, Grene og umodne Frugter; Orangefarve; —farbe, f. ud. pl. Orangefarve, c.; —farben, aj. orangefarvet; —gelb, aj. orangeguul; —rie, f. -n, Orangeri, n.

Orangutang, m. -es -e, Orangutang, c., Skovmensneske, n.

Oratorium, n. -s -rien, Oratorium, n.

Orchester (udt. Orke— og Orsche—), n. -s pl. s. sg. Orchester, n.

Orden, m. -s pl. s. sg. Orden, c.: der — der Freimaurer; Ordenstegn, n.

Ordens-band, n. -es -änder, Ordensbaand, n.; —bruder, m. -s -üder, Ordensbroder, c.; —gelübde, n. -s pl. s. sg. O—løfte, n.; —kette, f. -n, O—kjæde, c.; —kleid, n. -es -er, O—dragt; —kreuz, n. -es -e, O—kors, n.; —mann, m. -es -änner, O—mand, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. O—mester, c.; —person, f. -en, O—broder, c.; —ritter, m. -s pl. s. sg. O—ridder, c.; —schwester, f. -n, O—søster, c.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. O—tegn, n.

Ordentlich, aj. ordentlig; die —e Post, den regelmæssige; der —e Richter, den sædvanlige; er ist ein —er Narr, sand; er hat — getrunken, godt, alvorligt; —keit, f. -en, O—hed, c.

Order, f. (pl. -n usædvanlig), Ordre, Befaling, c.

Ordinanz, f. d. T. s. Ordonanz.

Ordiniren, v. a. d. T. ordinere; befale; einen Geistlichen —, ordinere; —nation, f. -en, Ordination, c.

Ordnen, v. a. ordne; (forald.) forordne, befale; indsætte, udnævne.

Ordnung, f. -en, Ordnen, c. ud. pl.; Orden; Søileorden, c.; Classe, særskilt Inddeling, c.; Regel, Forskrift, Anordning, c.; —sgemäß el. —smäßig, aj. overeensstemmende med Orden; —szahl, f. -en, Ordenstal, n.

Ordonanz, f. -en, Ordonants (Ordinants), c.
Ordre, f. indecl. udtales Order, (i Handelssp.) Ordre, c.
Organ, n. -es -e, Organ, n.
Organismus, m. pl. -men, Organisme, c.
Organist, m. -en -en, Organist, Orgelspiller, c.
Organsin, m. el. —seide, f. ud. pl. Organsin el. Organsin (det fineste Slags spundne el. snoede Silke).
Orgel, f. -n, Orgel, —værk, n.; d. T. ogsaa Pladsen i Kirken, hvor Orgelet er.
Orgel-bau, m. -es ud. pl. Orgelbygning, c.; Orgelbyggerkunst, c.; —bauer, m. -s pl. s. sg. Orgelbygger, c.; —pfeife, f. -n, Orgelpibe, c.; —werk, n. -es -e, Orgelværk, n.
Orgeln, v. n. m. h. vulg. spille paa Orgel.
Orient, m. -es ud. pl. Orient, Øst; —alisch, aj. orientalsk; østerlandsk; —alist, m. -en -en, Orientalist, c.
Original, n. -es -e, (ogsaa —ien) Original, c. (modsat Copi; et overordentligt Geni; et besynderligt Mske.); —ität, f. -en, Originalitet, c.
Originell, aj. original.
Orkan, m. -es -e, Orkan, c.
Orlean, m. -es ud. pl. den stærke, guulrøde Farve, som Frøet af —sbaum, m. -es -äume, Orleantræet giver; ogsaa Frøkernene selv.
Orlog, m. -s -e, (Nordt.) Orlog, Krig, c.; —sschiff, n. -es -e, Orlogsskib, Krigsskib, n.; —sflotte, f. -n, Orlogsflaade, c.
Ornat, m. -es -e, Ornat, c.
Ort, m. (Sydt. n.) -es (Dim. Oertchen, n. -s pl. s. sg.) 1) pl. -e, Sted, n., Plads, c.; en bestemt, af Mskr. beboet Deel af Jorden: ein abgelegener —; (i denne Bem. pl. Oerter: wüste Oerter); ich meines —es, jeg for min Person, hvad mig angaaer; jeder seines —es, hvad enhver især angaaer; seine Klage höheren —es anbringen, paa høiere Steder, hos en høiere Autoritet; (1/4 af en Mynt el. et Maal) Ort, Rigsort, c. (n. St. i denne Bem. n.); (hos Skom.) en krum Syl. 2) pl. Oerter, (i Bjergv.) Begyndelsen, Enden; (d. T. n. St.) Skarpen, Spidsen, Kanten af en Ting, Hjørnet.
Ort-band, n. -es -änder, Dopsko, c. (paa en Kaardeskede); —beschreibung (el. Oerterb—), f. -en, Stedsbeskrivelse, Topographi, c.; —buch, n. -es -ücher, Bindebog, c. (den øverste og underste i et Riis Papir); —schaft, f. -en, Landsby, Flække, lille Stad, c., District, n.; —scheit, n. -es -e, d. T. Hammelstok, Svingel, c.; —schief, aj. skjevvinklet.
Oertern, v. a. affave Enden af Brædder og Brande.
Orthodox, aj. orthodox; —ie, f. ud. pl. Orthodoxi, c.
Orthographie, f. ud. pl. Orthographi, c.
Oertlich, aj. Steds-, som har, som indtager et Sted; passende for et vist Sted; local; —keit, f. -en, Localitet, c.
Ortolan, m. -es -e, Ortolan, c. (Fugl af Værlingeslægten).
Orts-befehlshaber, m. -s pl. s. sg. Stedets Befalingsmand, Commandant, c.; —geistlichkeit, f. ud. pl. Stedets Geistlighed; —gulden, m. -s pl. s. sg. 1/4 Gylden; —pfarrer, m. -s pl. s. sg. Stedets Præst; —thaler, m. -s pl. s. sg. Rigsort, c., 1/4 Daler.
Oese, f. -n, s. Oehr; n. St. Tagrende, c.; (i Svaben) Øse, c.; —n, v. a. øse.
Ost, m. -es, (sjeld.) Østen, ud. pl.; Østenvind, c., pl. -e.
Ost-indien, n. -s ud. pl. Ostindien, n.; —indisch, aj. ostindisk; —see, f. ud. pl. Østersøen; —seite, f. -n, Østside, c.; —wärts, av. mod Østen; —wind, m. -es -e, Østenvind, c.
Osten, m. -s blot med nogle præp. som: aus, nach —, Østen; Orienten.
Oster-abend, m. -es -e, Paaskeaften, c.; —blume, f. -n, P—lilie, c. (og flere Blomster); —dienstag, m. -es -e, Tirsdagen efter P—; —ei, n. -es -er, d. T. P—æg, n.; —feiertag, m. -es -e, P—helligdag; —feiertage, pl. ud. sg. P—ferier; —fest, n. -es -e, P—fest, c.; —fladen, m. -s og —kuchen, m. -s pl. s. sg. P—kage, c.; —lamm, n. -es -ämmer, P—lam, n.; —lilie, f. -n, P—lilie, c.; —markt, m. -es -ärkte, og —messe, f. -n, P—marked, n., P—messe, c.; —monat, m. -es -e, P—maaned, c., April; —montag, m. -es -e, P—mandag, c. anden P—dag; —rechnung, f. -en, P—regning, P—festens Udregning; —sonntag, m. -es -e, P—søndag, første P—dag; —tag, m. -es -e, P—dag, c.; —woche, f. -n, P—uge, c.
Ostern, pl. ud. sg. Paaske, c. (bliver hyppig med Udeladelse af Artikelen og især efter en præp. betragtet som sing.).
Oesterlich, aj. Paaske-; —e Zeit, P—tid, c.
Oesterreich, n. -es ud. pl. Østerrig, n.; —er, m. -s pl. s. sg. (—erinn, f. -en) Østerriger, (—inde) c.; —isch, (östreichisch) aj. østerrigsk.
Oestlich, aj. østlig, Øst paa.
Othem, m. s. Athem.
Otium, n. Otium, n.
Otter, 1) f. -n, Otterslange, Hugorm, Øgle, c. (en lille Slange). 2) f. -n, ogsaa m. -s pl. s. sg. Odder, Fiske—, c. (et firfoddet Dyr); —ngezücht, n. -es, Øglenygel, c.; (i Bibelen) onde Forældres skjændige Afkom.
Ottomann, m. -es -en, el. —e, f. -n, Ottoman, c.
Ouvertüre (l. Uwertüre), f. -n, Ouverture, c.
Oval, aj. oval, langrund, ægrund; —, n. -s -e, Oval, c.
Orhoft, n. -es -e, Oxehoved, n. (et stort Viinfad).

P.

P, en Consonant, det sextende Bogstav i ABC. Naar h følger efter p udtales de begge som f.

Paar, n. -es -e, (Dim. Pärchen, n. -s pl. s. sg.) Par, n. (Efter et Talord pl. s. sg.: sechs — Tauben, dog ikke, naar det er om Mstr.: zwei —e wurden getraut; vier —e Tänzer); d. T. ein —, et Par, faa el. nogle; bruges ogsaa som av.: — und un— spielen, gjette effen eller ueffen; diese Handschuhe sind nicht —, parrede; zu —en treiben, holde Styr paa gjenstridige Folk; bringe dem til Orden; —en, v. a. parre, forbinde parviis; sich —, parre sig; —ung, f. -en, Parring, c.; —weise, av. parviis, to og to.

Pabst, m. s. det rigtigere Papst.

Pacht, m. -es -ächte, (Sydt. f. -en) Forpagtning, Forpagtningscontract, c.; fig. Forpagtningspenge, —afgift, c.; (fordum og Sydt.) Forening, c., Forbund, n., Pagt, Contract, c.

Pacht-anschlag, m. -es -äge, Forpagtnings Overslag, n.; —bauer, m. -s -n, Fæstebonde, c.; —brief, m. -es -e, og —contract, m. -es -e, Forpagtningscontract, c.; —geld, n. -es -er, Forpagtningsafgift, c.; —gut, n. -es -üter, et forpagtet Gods, Fæstegaard, c.; —herr, m. -n -en, Eieren af en bortforpagtet Ting; —jahr, n. -es -e, Forpagtningsaar, n.; —inhaber, m. -s pl. s. sg. Forpagter, c.; —leute, pl. ud. sg. Forpagterfolk; —lich, aj. som Forpagtning; —mühle, f. -n, Fæstemølle, forpagtet Mølle, c.; —schilling, m. -es -e, s. —geld; —weise, av. som er paa samme Maade, som om det var forpagtet; —zins, m. -es -e, s. —geld.

Pachten, v. a. forpagte, tage i Forpagtning.

Pachter (Pächter) m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Forpagter (—ske, —kone), c.

Pack, m. el. n. -es -e, ogsaa —en, m. -s pl. s. sg. Pakke, c. (Dim. Päckchen, n. -s pl. s. sg. lille Pakke, Bylt, c.; ein — Tabak, en Karduus); mit Sack und — ausziehen, flytte med Alt, med Lest og Fast; das —, ud. pl. vulg. Pak, n., liderligt Kram, slette Personer.

Pack-boden, m. -s -öden, Pakloft, n.; —boot, n. s. Packetboot; —bret, n. -es -er, og —brücke, f. -n, de i en Reisekaret for og bag værende Brædder, hvorpaa Ting kan pakkes; —esel, m. -s pl. s. sg. fig. (om Mstr.) Pakesel, c.; —faß, n -sses -ässer, Pakfad, n.; —geräth, n. -es ud. pl. Pakgods, Bagage; —haus, n. -es -äuser, Pakhuus, n.; —knüttel, m. -s pl. s. sg. s. —stock; —leinwand, f. ud. pl. Pakkerred, n.; —nadel, f. -n, Paknaal, c. (til at indsye Pakker med); —papier, n. -es -e, Pakpapir, n.; —riemen, m. -s pl. s. sg. Pakrem, c. (hvormed en Pakke især paa Pakhesten bliver fastgjort); —sattel, m. -s -ättel, Paksadel, c.; —scheit, n. -es -e, og —stock, m. -es -öcke, Pakstok, c. (et kort, tykt Stykke Træ, til at surre Touget om store Pakker fast med); —tuch, n. -es -ücher, s. —leinwand; —wagen, m. -s pl. s. sg. Pakvogn, Fragt—, Rust—; —wesen, n. -s ud. pl. Pakvæsen, n., alt, hvad der angaaer Pakker og deres Indpakning.

Packen, v. a. d. T. Einen beim Kragen, gribe, tage fat; fig. Entsetzen packte den Wandrer, overfaldt hurtigt; Bücher —, pakke sammen; seinen Koffer —, pakke i; die Karten —, blande kunstigt; sich —, pakke sig, hurtig begive sig bort; packe dich zum Henker! gaa Fanden i Vold!

Packer, m. -s pl. s. sg. Pakkarl, Ballebinder, c.

Päckerei, f. -en, d. T. Pakkeri, n.; samtlige Pakker, Bagage, c.

Packèt, n. -es -e, (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.) s. Pack; —boot, n. -es -e, Paketbaad, c.

Pädagog, m. -en -en, Pædagog, c.; —ik, f. ud. pl. P—ik, c.

Padde, f. -n, (Sydt.) Padde, Tudse, c.

Paff, indecl. Piaf, n.; — udtrykker som Lydord et dæmpet Knald; finere piff, grovere puff: piff, paff, puff, pif, paf, puf; —en, v. n. m. h. d. T. piaffe.

Pagament, n. -es ud. pl. Pagament, n. (i Mynter).

Page (l. —sche), m. -n -n, Page, c.; (Sydt.) Hest, c., Øg, n.

Pagina, f. ud. pl. Pagina, n.

Pagode, f. -n, Pagode, c.

Pah! interj. ba!

Paille (l. Palje), aj. paille, bleggul, svovel—.

Pair, m. -s -s, Pair, c.

Pakt, m. -es, s. Pacht.

Palais, n. Palais, n.

Palast, m. s. Pallast.

Palatin, m. -es -e, Palatin, c. (et Slags Damepynt); ungersk Magnat.

Palette, f. -n, Palet, c., Malerbræt, n.

Pallasch, m. -es -e, Pallask, c., Slagsværd, n.

Pallast, m. -es -äste, Pallads, Herreslot, n., Borg, c.

Palliativ, n. -es -e, Palliativ, n.

Pallisade, f. -n, Palisade, Stormpæl, c.

Palme, f. -n, Palme, c.; Palmetræ, n.; Palmegreen; (i Viinlandene) Øine el. Knopper paa Viinstokkene; Blomsterknopperne paa Piil, Elle, Hasseler og andre Væxter; Palme, c. (et udenlandsk Længdemaal, omtrent en Haandsbred).

Palm-baum, m. -es -äume, Palmetræ, n.; —blatt, n. -es -ätter, Palmeblad, n.; —honig, m. -s ud. pl. Honning, som Bierne samle af Blomsterknopperne om Foraaret; —öl, n. -es -e, Palmeolie, c.; —sect, m. -es ud. pl. et Slags Viin fra den canariske Ø Palma; —sonntag, m. -es -e, Palmesøndag, c.; —wein, m. -es -e, Palmeviin, c.; —zeit, f. ud. pl. den Tid, Pilens, Ellens og flere Træers uldne Blomsterknoppe springe ud; —zweig, m. -es -e, Palmegreen, c.

Pamphlet, n. -s -e, Pamphlet, c., Skandskrift, n.

Panacee, f. -n, Panacee, c., Universallægemiddel, n.

Pandore, f. -n, Pander, c. (et Slags Lut).

Pandur, m. -en -en, Pandur, c. (ungersk Soldat).

Pandurzither, f. -n, d. T. s. Pandore.
Panele, f. -n. (Sydt. das Paneel) Paneel, n.
Panier, n. -es -e, (fordum) Banner, Hovedbanner, n.
Panisch, aj. panisk.
Panorama, n. -s -men, Panorama, n.
Panse og Pansen, s. B—e og B—n.
Panster, n. -s pl. s. sg. Underfaldshjulet ved en Vandmølle, som driver to Værker.
Pantalon, n. -s -s. Pantalon, (et Slags stort Klaveer).
Pantalons, pl. ud. sg. Pantalons, lange, vide Beenklæder.
Pantheon, n. -s ud. pl. Pantheon, n.
Panther, m. el. n. -s pl. s. sg. Panther, c.; —thier, n. -es -e, Pantherdyr, n.
Pantoffel, m. -s pl. s. sg. el. mindre rigtigt -n, (Dim. —öffelchen, n. pl. s. sg.) Tøffel, c.; —holz, n. -es ud. pl. Korktræ, n.
Pantograph, m. -en -en, Pantograph, c.
Pantomime, f. -n, Pantomime, c.
Pantsch, m. -es -e, vulg. s. Wanst.
Panzen, m. s. Bansen.
Panzer, m. (foræld. og Sydt. n.) -s pl. s. sg. Pandser, Harnisk, n., Brynie, c.
Panzer-handschuh, m. -es -e, Pandserhandske, c.; —hemd, n. -es -en, P—skjorte, P—særk, c.; —kette, f. -n, P—kjæde; (paa Bidselet) Mulekjæde, c.; —schürze, f. -n, P—skjørt, n.; —thier, n. -es -e, Skjældyr, Bæltedyr, n.
Panzern, v. a. forsyne med Pandser el. en dette lignende Beklædning.
Päonie, f. -n, Pæon, Gigtrose, c.
Papa, m. -s pl. usædv. -s, Papa, Fader, c.
Papagei, m. -es -e ogsaa -en -en, Papegøie, c.
Papagei-feder, f. -n, Papegøiefjeder, c.; —grün, aj. p—grøn; —schnabel, m. -s -äbel, P—næb, n.; —taucher, m. -s pl. s. sg. Alken (Fugl).
Papageien-bauer, n. -s pl. s. sg. Papegøiebuur, n.; —mäßig, aj. papegøieagtig.
Papeln el. papern, (Sydt.) pappeln, pappern, v. a. og n. m. h. d. T. tjadre, sladdre, pjatte; (om smaa Børn) pludre; —pelhans el. -perhans, m. Sluddermads, c.
Papier, n. -es, Papir, n., ud. pl.; d. T. et Stykke Papir af ubestemt Størrelse; pl. -e (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.), Papirer.
Papier-geld, n. -es ud. pl. Papirpenge; —handel, m. -s ud. pl. P—handel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. P—handler, c.; —mühle, f. -n, P—mølle, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. P—møller, c.; —schere, f. -n, P—sax, c.; —staude, f. -n, Papyrus (en ægyptisk Buskvæxt, af hvis indre Bark det første Slags Papir blev tilberedet).
Papieren, aj. Papirs-, af Papir.
Papierer, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Papirmager, c.
Papist, m. -en -en, Papist, Catholik, c.; —erei, f. ud. pl. Papisteri, n.; —isch, aj. papistisk, pavelig sindet.
Papp-arbeit, f. -en, Paparbeide, n.; —band, m. -es -ände, Papbind, n.; —schachtel, f. -n, Papæske, c. [Klister, n.
Pappe, f. -n, Pappapir, n.; d. T. Pap, Meelpap, c.,
Pappel, f. -n, Poppel, c. og flere forskjellige Planter og Træer, især: Malva, c.; —weide, f. -n, Poppelpiil, c.
Pappen, aj. Pap-, af Pap.
Pappen, v. a. d. T. ein Kind —, give Barnemad; (vulg. som v. n. spise Grød, ogsaa: gumle, spise med tandløs Mund); klistre; d. T. arbeide i Pap, forfærdige af Pap.
Pappenstiel, (fordærvet maaskee af Pfeifenstiel) m. -es -e, d. T. fig. Ubetydelighed, c.; en uvigtig Ting; en ringe Sag, Pibestilk, c.
Papst, m. -es -äpste, Pave, c.
Päpstisch, aj. papistisk.
Päpstler, m. -s pl. s. sg. (foragt.) en Pavelig, Catholik; Papist, c.
Päpstlich, aj. pavelig.
Papstthum, n. -es ud. pl. Pavedømme, n.; (foræld.) den pavelige Værdighed; (foragt.) den romersk-catholske Religion.
Par, Paren, s. Paar, Paaren.
Parabel, f. -n, Parabel, c.
Parade, f. -n, Parade, c.; —diren, v. n. m. h. paradere.
Paradies, n. -es -e, Paradiis, n.: (Eden, n.; et høist behageligt Sted; de Saliges Opholdssted efter dette Liv)
Paradies-apfel, m. -s -äpfel, Paradiisæble, n.; —holz, n. -es ud. pl. det Slags Aloetræ, som bruges til Medicin; —isch, aj. paradisisk; —vogel, m. -s -ögel, Paradiisfugl, c.
Paragraph, m. -en -en, Paragraph (§), c.
Parallel, aj. parallel, ligeløbende; fig. lige, ligelydende; —ogramm, n. -es -e, Parallelogram, n.
Paraphrase, f. -n, Paraphrase, c.
Paraplü, n. -s -s, Paraply, Regnskjerm, c.
Parasol, n. -s -s, Parasol, Solskjerm, c.
Parchent, m. s. Barchent.
Pardel el. —der, m. -s pl. s. sg. Panther, c.; graa Vibe, Brakfugl, Parderfugl, c.
Pardon, m. -s ud. pl. Pardon, c.
Pardune, f. -n, (Søspr.) Bardun, c.
Parenthese, f. -n, Parenthese, c.
Parforce (l. —fors), av. med Magt; —jagd, f. -en, Parforcejagt, c.
Parfüm (l. —föngh), m. -s -s, Parfume, c.
Pari, av. pari, lige; —, n. Pari, c.
Pariren, v. a. og n. m. h. parere; adlyde, lystre; vædde; (i Fegtek.) einen Stoß —, afværge; (i Ridek.) standse.
Park, m. -es -e, Park, Lystskov, Dyrehave c.; (i Krigssp.) Opbevaringssted for grovt Skyts og dette selv.
Parket, n. -es -e, Parket, n.
Parlament, n. -es -e el. -er, Parlament, n.; —sglied, n. -es -er, P—slem, n.
Parnaß, m. -sses ud. pl. Parnas, n.
Parodie, f. -n, Parodi, c.
Parole, f. -n, Parole, c., Ord, Feltraab; Æresord, n.
Paroxysmus, m. pl. -men, Paroxysme, c.
Part, m. -es -e (Sydt. -n), d. T. Part, c.: Deel, An—, c.; Parti, n., Medpart, c. (især i Retssp.).
Partei, (fordum —ey, skrives ogsaa, men ikke godt —thei) f. -en, Parti, n. (Afdeling, Samling af Mskr. af een Art el. Forening: Jagtparti; flere Ting el.

Stykker af eet Slags; Sect, Factien, Sammenrottelse, c.; Medpart, c.); —gänger, m. -s pl. s. sg. Partigænger, Fribytter, c.; —isch, aj. partisk; —lich, som holder med et Parti; partisk; —lichkeit, f. ud. pl. Partiskhed, c.; —los, aj. som ikke tager Parti, neutral; —losigkeit, f. ud. pl. Neutralitet, c.; —sucht, f. ud. pl. Partisyge, c.; —wuth, f. ud. pl. Partiraseri, n. (forskjelligt fra —ienwuth, Partiernes Rasen mod hverandre); —ung, f. ud. pl. Adskillelse i Partier; Uenighed, c.

Parterre, n. -s ud. pl. Parterre, n.

Particip, n. -es -e (—ium, n. -s -en), Participium, n.

Partie, f. (2 Stav.) —n (3 Stav.), Parti, n. (især om almindelige Foreninger).

Partikel, f. -n, Partikel, c.

Partiren, v. a. partere, dele; anvende bedragerske Kunstgreb, el. bevare ved saadanne.

Partisan, m. -s -e, Tilhænger, Partigænger, c.

Partisane, f. -n, Partisan, Hellebarde, c.

Partite, f. -n, d. T. (Sydt.) Parti, n.; skjulte, listige Rænker; —nmacher, m. -s pl. s. sg. Rænkemager, —smed, c.

Partitur, f. -en, (i Musiken) Partitur, c.

Parze, f. -n, Parce, c. [Pas, n.

Pas (l. Pah) n. pl. s. sg. (men hvor da s høres)

Pasch, m. -es -e, Pasch, (i Terningspil) naar to el. flere Terninger vise lige mange Øine.

Pascha, 1) n. ud. pl. el. f. ud. pl. Jødernes underl. ogsaa de Christnes Paaskefest. 2) m. -s -s, (hos Tyrkerne) Pascha, c.

Paschen, v. 1) n. m. h. d. T. spille med Terninger. 2) a. (Sydt.) indsmugle; bevirke Noget hemmeligen.

Pascher, m. -s pl. s. sg. Smugler, c.

Pasquill, n. -es -e, Pasquil, c., Skandskrift, n.; —ant, m. -en -en, Pasquillant, c., En, som skriver Skandskrifter.

Paß, av. (d. T. især Nordt.) til Pas, til Maade.

Paß, m. -sses -ässe, Pas, Skridt, Trin, n., Pasgang, c.; Pas, n., trang Gjennemgang, Klejtvei, Snevring, c.; Pas, Reisepas, n.; d. T. (underl.) et vist Maal, en vis Vægt; die Schuhe sind zu — gemacht, have det rette Maal; zu — kommen, til Pas, til rette Tid; fig. er ist wohl zu —, til Pas, befinder sig vel; — geben, d. T. give Agt.

Passage (l. —asche), f. -n, Passage, c.; —gier (l. —aschier) m. -es -e, Passageer, c.

Passat, m. el. —wind, m. -es -e, Passatvind, c.

Passe, f. 1) ud. pl. Pas, c. (i Kortspil); d. T. Lune, c. 2) pl. -n, (i Møller) en Indretning til at standse Møllen.

Päßeln, v. n. m. h. d. T. (n. St.) gjøre smaa Haandarbeider, uden at have lært det; nusle.

Passen, v. 1) a. passe til, gjøre passende, (Nordt.) maale (med Passer); d. T. eine S. auf etw., passe paa, — efter. 2) n. m. h. d. T. passe, være til Pas, have det rette Maal; fig. passe sig, stille sig; auf Einen, passe, vente, lure paa, passe op; (i Kortspil) passe.

Paßgang, m. -es, Pasgang, c.; —gänger, m. -s pl. s. sg. Pasgænger, c. (en Hest, som gaaer i Pasgang).

Passion, f. -en, Passion, c. (Lidenskab; Lidelse, c.; især om Christi Lidelser); —sblume, f. -n, Passionsblomst, c.; —swoche, f. -n, den stille Uge.

Passiren, v. 1) n. m. s. passere, reise, vandre, gaae; være taalelig; skee, tildrage sig; für etw., holdes for Noget. 2) a. die Zeit —, tilbringe.

Passirzettel, m. -s pl. s. sg. Passeresseddel, c.

Passiv, aj. passiv, lidende.

Passivum, n. -s -va, Passivum, n.

Paßlich, aj. passelig, som passer.

Päßlich, aj. (sjeld.) taalelig, middelmaadig, passabel.

Paßport, s. Paß.

Paste, f. -n, Paste, c.

Pastell, m. -es -e, Pastel, c.; —maler, m. -s pl. s. sg. Pastelmaler, c.; —malerei, f. -en, Pastelmaleri, n. [sg. Posteibager, c.

Pastete, f. -n, Postei, c.; —nbäcker, m. -s pl. s.

Pastinake, f. -n el. Pastinak, m. -es -e, Pastinak, c.

Pastor, m. -s -en (underl.) -es, Pastor, Præst, c.; —at, n. -es -e, Pastorat, Sognekald, n.

Patate, f. -n, Kartoffel, c.

Patene, f. -n, Patene, c., Oblatallerken paa Alteret.

Patent, n. -es -e, Patent, n.

Pater, m. -s -tres, Pater, c. (i den catholske Kirke); —noster, n. -s pl. s. sg. Paternoster, n.; —nosterwerk, n. -es -e, en Vandmaskine med en af Læderkugler bestaaende Kjæde, til at hente Vandet fra Dybden med.

Pathe, m. -n -n (f. -n), Fadder, Gudfader (Gudmoder), c.; Gudsøn (Guddatter), c.; —nbrief, m. s. —nzettel; —ngeld, n. -es -er, og —ngeschenk, n. -es -e, Faddergave, c.; —nzettel, m. -s pl. s. sg. en pyntelig Seddel, hvori Fadderne sædvanlig indsvøbe Faddergaven.

Pathos, n. ud. pl. Pathos, c.

Patient (l. Pazient), m. -en -en, Patient, c.

Patriarch, m. -en -en, Patriark, c.; —alisch, aj. patriarkalsk; —at, n. -es -e, Patriarkat, n.

Patriot, m. -en -en, Patriot, c.; —ism, m. -es ud. pl. Patriotisme, c.

Patrize, f. -n, (hos Skriftstøberne) Staalstempel til Skrifternes Forfærdigelse.

Patrolle, f. -n, Trompetqvast, c.

Patrolle el. —trulle, f. -n, Patrol, c., omgaaende Vagt; —olliren el. —ulliren, v. n. m. h. patrollere; fig. d. T. særdeles virksom og vedholdende gaae omkring.

Patron, m. -es -e, (—n) Patron, c.; —at, n. -es -e, —atrecht, n. -es -e, Patronat, n.

Patrone, f. -n, Patron, c.; (hos forskjellige Haandv.) Model, c., Mønster, n.; (hos Soldaterne) Ladningen til et Skud, og det hele Skud selv.

Patrontasche, f. -n, Patrontaske, c.

Patsch, et indecl. Ord, klask, bemp, pladsk.

Patsch, m. -es -e, Pladsk, Klask, n., et Slag, især med den flade Haand.

Patsche, f. -n, d. T. (i nogle Tilfælde) Klapper, et Redskab til at slaae med; Søle, Gadesnavs, n.; (i Spøg og Barnesprog) Haand, c.; d. T. Einen in die — bringen, bringe i Forlegenhed, paadrage en Ubehagelighed; in der — sitzen, i Fedtefadet, sidde net i det.

Patscheln, v. 1) n. m. s. plaske (i Vandet). 2) a.

klappe, slenge jærnt med Haanden.

Patschen, v. 1) n. m. h. kladske, pladske. 2) a. slaae, saa det kladsker.

Patscher, m. -s pl. s. sg. En, som kladsker; fig. Klodsmajor, c.; (Sydt. foragtl.) Fod, Klo, c.

Patschfuß, m. -es -üße, Vandfuglenes Svømmefod; Vandfugl, c.

Patte, f. -n, Ærmeopslag, n., Lommeklap, c.

Patzig, aj. vulg. trodsig, opfarende, studs, kort for Hovedet.

Pauke, f. -n, Pauke, Kjedeltromme, c.; fig. Kaffebrænder, c.; —n, v. d. T. 1) n. m. h. slaae paa Pauke. 2) a. fig. (undert.) prygle; —r, m. -s pl. s. sg. Paukeslager, c.

Pausbäckig, Pausch, m., Pausen, s. Ba—.

Päuschel, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) en tung Hammer (30 til 40 Pd.).

Pauschen, v. a. slaae; (især i Bjergv.) knuse, smelte, ud—. [v. n. m. h. pausere.

Pause, f. -n, Pause, c. (især i Musiken); —siren,

Pausten, v. a. og n. m. h. s. Ba—.

Pavedette, f. -n, en Art tamme Duer, som bruges til Brevdragen.

Pavian, m. -es -e, (B—) Bavian, c.

Pavillon (l. —willjong), m. -s -s, Pavillon, c.

Pech, n. -es ud. pl. Beg, n.

Pech-blende, f. -n, (i Bjergv.) et sort, glindsende Mineral med klare, tynde Blade; —brenner, m. -s pl. s. sg. Begbrænder, c.; —drath, m. -es -e, Begtraad, c., —risp, c. (hos Skomag.); —fackel, f. -n, Begfakkel, c.; —haube, f. -n, Beghue, —hætte, c.; —hütte, f. -n, Beghytte, c.; —icht, aj. begagtig; —ig, aj. beget; —kappe, f. -n, Beghætte, c.; —kerze, f. -n, Beglys, n.; —kohle, f. -n, Begkul, n.; —kranz, m. -es -änze, Begkrands, c.; —mütze, f. -n, Beghætte, c.; —nelke, f. -n, en Art vild Nellike; —pflaster, n. -s pl. s. sg. Begplaster, n.; —schwarz, aj. sort som Beg; især d. T. meget sort; —torf, m. -es -e, det bedste Slags Tørv.

Pechen, v. 1) n. m. h. brænde Beg. 2) a. bege, besmøre med Beg. [dalharpe, c.

Pedal, n. -es -e, Pedal, n.; —harfe, f. -n, Pe-

Pedant, m. -en -en (—inn, f. -en), Pedant, c.; —erei, f. -en, Pedanteri, n.

Pedell, m. -es -e og -en, Pedel, c.

Pegasus, m. ud. pl. Pegasus; den — reiten, satteln, forsøge sig som Digter, skrive Digte.

Pegel, m. -s pl. s. sg. (foræld. n. St.) Tegn ved en Bro, som viser Vandhøiden; (Sydt.) et Maal paa flydende Vare; Pægel, c.

Peilen, v. a. (Søsp.) peile.

Peilstock, m. -es -öcke, (Søsp.) Peilstok, c.

Pein, f. ud. pl. Pine, Piinsel, Qval; Marter, Tortur, c.; —igen, v. a. Einen, pine, martre, qvæle; —iger, m. -s pl. s. sg. Piner, Plager, Martrer, c.; —igung, f. -en, Piinsel, c.; —lich, aj. piinlig; meget smertelig, qvalfuld, marterfuld; criminel; das —liche Recht, Criminalretten; fig. piinagtig, ængstelig, bange; —lichkeit, f. -en, Piinlighed, Piinagtighed, c.; —voll, aj. pinefuld.

Peitsche, f. -n, Pidsk, Svøbe, c.; Knurrefisk, c.; —n, v. a. smælde, pidske: ein Pferd.

Peitschen-hieb, m. -es -e, Pidskeslag, —snert, n.; —knall, m. -es -e, P—knald, n.; —riemen, m. -s pl. s. sg. P—snert, c.; —stiel, m. -es -e og —stock, m. -es -öcke, P—skaft, n.

Pelikan, m. -es -e, Pelikan, c. (en stor Vandfugl; fig. et Instrument til at udtrække Tænder med).

Pelz, m. -es -e, Pels, c. (visse Dyrs med lange, bløde Haar beklædte Skind; fig. Mstrs. Hud); Pelsværk, n., Kaabe, Frakke rc. af el. foret med Pelsværk; diese Wiese ist mit einem dicken — bewachsen, tætvoxet Mos; der — auf der Milch, Pelsen, den tykke Flode paa opsat Melk; overh. enhver, især filtet, tyk Beklædning; Eim. den — waschen, prygle, give en haard Irettesættelse; Eim. den — waschen, und ihn doch nicht naß machen, behandle med overdreven Skaansel.

Pelz-futter, n. -s pl. s. sg. Foder af Pelsværk; Pelsfoder, n.; —icht, aj. som ligner en sei, tyk Hud; —ig, aj. som har Pels; —kragen, m. -s pl. s. sg. Pelskrave, laadden Krave; —mütze, f. -n, Pelsværks Hue, laadden Hue; —sammt, m. -es -e, Bomuldsfløiel, n.; —stiefel, m. -s pl. s. sg. Støvle, foret med Pelsværk; laadden Støvle; —werk, n. -es -e, Pelsværk, n.; af Pelsværk forfærdigede Klædningsstykker.

Pelzen, v. a. trække Pelsen af: die Kartoffeln; fig. Einen, prygle; (n. St.) pode, oculere; plante, sætte; fig. frembringe.

Penaten, pl. ud. sg. Penater, Husguder; fig. (digterisk) Bolig, det egentlige Huus.

Pendant (l. Pangdangh), m. -s -s, Pendant, c., Sidestykke, n.

Pendul, n. (m.) -s -en, el. —del, n. (m.) -s pl. s. sg. (ogsaa f.) Pendul; Perpendikel, c. (i et Uhr); —deluhr, f. -en, et Uhr med Perpendikel.

Pennal, 1) n. -es -äle, Pennehuus, —foderal, n. 2) m. fig. (fordum paa Univers.) en ung Student, en Rus.

Pensel, m. s. Pinsel.

Pension (l. Pangsiohn), f. -en, Pension, c.; —är, n. -s -en, Kostgænger, c.; Pensionist, c.

Pensum, n. pl. —sa, Pensum, n.

Peperling, Peping, Piping, m. -es -e, Pipling, c. (et Slags smaa, fine Æbler).

Pergament, n. -es -e, Pergament, n.; —band, m. -es -ände, P—bind, n.; —en, aj. Pergaments-, af P—; —er, m. -s pl. s. sg. P—mager, c.; —haut, f. -äute, P—hud, P—hinde, c.

Periode, f. -n, Periode, c.; —odisch, aj. periodisk.

Peripherie, (4 Stav.) f. -n. (5 Stav.) Peripheri, c.

Perlasche, f. ud. pl. reneste Potaske.

Perle, f. -n, Perle, c.; fig. forskjellige, Perler lignende, Ting: en glindsende Dug- el. Vanddraabe; (digter.) Taare; d. T. Guldsmed, c. (Insect); en Person el. Ting af fortrinligt Værd.

Perlen, v. n. m. h. perle, (om et flydende Legeme) danne smaa Blærer.

Perlen-fang, m. -es -änge, Perlefangst, c., —fiskeri, n., ud. pl.; Tiden (ud. pl.) og Stedet (med pl.), naar og hvor Perler fanges; —kranz, m. -es -änze, Perlekrands, c.; —krone, f. -n, Perlekrone, c.; —küste, f. -n, Perlekyst, c. (hvor Perlemuslinger fiskes); —mutter, (Perl— el. sædv. Perle—) f. ud. pl.

Perlemor, n.; —samen, m. -s ud. pl. et Navn paa de mindste Perler; —schmuck, m. -es -e Perlesmykke, n.; —schnur, f. -üre, Perlesnor, c.; —sticker, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Perlestikker (—ske), c.

Perlfarbe, f. ud. pl. Perlefarve, c. (lysegraa); —farben el. —farbig, aj. perlefarvet (lysegraa).

Perlgraupe, f. -n, Perlegryn, n.

Perlhuhn, n. -es -ühner, Perlehøne, c., —høns.

Perlicht, aj. perleagtig, som ligner Perler.

Perlmutter, s. Perlen—.

Perpendikel, m. -s pl. s. sg. Perpendikel, c. (i et Uhr).

Perrücke el. Perücke (ogsaa Perrucke), f. -n, Paryk, c.; —nmacher, m. -s pl. s. sg. Parykmager, c.; —nschachtel, f. -n, Parykkasse, c.; —nstock, m. -es -öcke, Parykstok, —blok, c.

Persico, m. (indecl.) Persico (Brændeviin sat paa Ferskenkjerner).

Persiflage (l. —flasche), f. -n, Persiflage, c.

Person, f. -en, (Dim. —önchen, n. -s pl. s. sg.) Person, c.; —age (l. —asche), f. -n, Personage, c.

Personale, n. -s ud. pl. Personale, n.

Personalien, pl. ud. sg. Personalier, personlige Omstændigheder; d. T. personlige Hentydninger og Fornærmelser; Personligheder.

Persönlich, aj. personlig; —keit, f. Personlighed, c. ud. pl.; d. T. pl. -en, ud. sg. for Personalien.

Perspectiv, n. -es -e, Perspectiv, Seerør, n., Kikkert, c.

Perspective, f. Perspectiv, n. ud. pl.; Perspectivtegning, pl. —n; —ivisch, aj. perspectivisk.

Pertinenzien, pl. ud. sg. el. —zstück, n. -es -e, d. T. Pertinentier, Tilbehør.

Perücke, s. Perrücke.

Pest, f. -en, Pest, c.; fig. en meget skadelig og fordærvelig Ting.

Pest-artig, aj. pestagtig; —arzt, m. -es -ärzte, Pestlæge, c. (som er ansat ved Pestsyge); —beule, f. -n, Pestbyld, c.; —blase, f. -n, Pestblegn, c.; —blatter, f. -n, Pestbyld, c.; —essig, m. -es, Pesteddike, c. (som bruges for at sikkre sig for Pestsmitte); —haft, aj. pestagtig; —haftigkeit, f. ud. pl. Pestagtighed, c.; —lich, aj. pestagtig, som Pest; —ordnung, f. -en, Pestanordning, c.; —prediger, m. -s pl. s. sg. en Præst, som i Pesttid skal besøge de Pestsyge; —zeit, f. -en, Pestens Tid.

Pestilenz, f. -en, Pestilentse, Pest, c.; —nzisch, —nzialisch, aj. pestagtig.

Petarde, f. -n, Petarde, c.

Peter, m. -s pl. s. sg. Peter (Navn); —ling, m. -es og —lein, n. -s ud. pl. (n. St.) Persille, c.

Petersilie, f. ud. pl. Persille, c. (Urt); —nwurzel, f. -n, Persillerod, c.

Petschaft, n. -es -e, Signet, n.; —ring, m. -es -e, Signetring, c.; —stecher, m. -s pl. s. sg. Signetstikker, c.

Petschier, n. -es -e, Segl, n. (Aftryk af et Signet) d. T. s. Petschaft; —en, v. a. d. T. forsegle.

Petz, m. -es -e, Bjørn, c.

Petze, f. -n, Hunhund, Tæve, Tispe, c.; vulg. gemeent Fruentimmer.

Pfad, m. -es -e, Vei, Sti, Fodsti, c.; —los, aj. uden Vei, uden Sti; (i den høiere Skrivemaade) vildsom.

Pfaffe, m. -n -n, (foragt.) Præst, Geistlig, Klerk, En af Clereset; d. T. Tappen i et Fad.

Pfaffen-baum, m. s. Spindelbaum; —beere, f. -n, (n. St.) Solbær, n.; —bischen, n. -s pl. s. sg. d. T. det lækkreste Stykke af en Steg, en Fisk rc.; —futter, n. -s pl. s. sg. en herlig Spise; —hödlein, n. -s, —holz, n. -es og —hut, m. -es ud. pl. s. Spindelbaum; —schnitt, m. -es -e, og —stück, n. -es -e, s. —bischen; —thum, n. -es ud. pl. Clerus; s. Pfafferei.

Pfafferei, f. -en, (foragt.) Geistlighedens eiendommelige Tænke- og Handlemaade.

Pfäffisch, aj. (foragt.) geistlig, præsteagtig.

Pfäffling, m. -es -e, (sjeld.) en Person, som ligner en Præst; et Slags Geistlig i Frankrig; Abbed, c.

Pfahl, m. -es -ähle, (Dim. —ählchen, n. -s pl. s. sg.) Pæl, Stage, c.; in meinen vier Pfählen, inden mine fire Vægge, indenfor mine Enemærker.

Pfahl-bau, m. -es ud. pl. Pælebygning, c.; —gericht, n. -es -e, et Slags Jurisdiction, som kun strækker sig over en Gaard paa et andet Gods; —halter, m. -s pl. s. sg. Stiver, c.; —mühle, f. -n, Pælemølle (en Vandmølle, som staaer paa Pæle); —ramme, f. -n, Pælerambuk, Pælebuk, c.; —werk, n. -es -e, Pæleværk, n.; —zaun, m. -es -äune, Pælegjærde, n.

Pfählen, v. a. afpæle, forsyne med Pæle; spidde paa en Pæl.

Pfalz, f. -en, (fordum) Pallads, n.; s. —grafschaft; —graf, m. -en -en, (—äfinn, f. -en) Pfaltsgreve (—inde), c.; —gräflich, aj. pfaltsgrevelig; —grafschaft, f. -en, Pfaltsgrevskab, n., sædv. blot die Pfalz.

Pfand, n. -es -änder, Pant, n., Borgen, Gidsel, c.; d. T. Underpant, n.; (Sydt.) Stykke, n., Deel, An—, c.; Pfänder spielen, lege Panteleg.

Pfand-brief, m. -es -e, Pantebrev, n., —forskrivning, —obligation, c.; —buch, n. -es -ücher, Pantebog, c.; —haus, n. -es -äuser, Assistentshuus, n.; —recht, n. -es ud. pl. Panteret, c.; —schaft, f. Egenskaben ved en Ting, at den er Pant, ud. pl.; Pant, Under—, n. pl. -en; —schilling, m. -es -e, de Penge, som faaes tillaans paa Pant; Penge, som en Udpantet maa betale i Straf, især som Skadeserstatning; (n. St.) Dommersportel for Antegning i Pantebogen; —schuldner, m. -s pl. s. sg. den, som har optaget Penge mod Pant; Pantsætter, c.; —spiel, n. -es -e, Panteleg, c.; —weise, av. som Pant.

Pfändegeld, n. -es -er, d. T. Penge, hvormed man indløser et Pant.

Pfändemann, m. -es -änner, s. Pfänder.

Pfänden, v. a. Einen, pante, ud—; etw., tage i Pant, beholde som Pant.

Pfänder, m. -s pl. s. sg. Udpanter, c.; især den Øvrighedsperson, som besørger Udpantningen.

Pfändern, v. n. m. h. lege Panteleg.

Pfänderspiel, n. -es -e, Panteleg, c.

Pfändung, f. -en, Pantning, Ud—, c.

Pfanne, f. -n, (Dim. —ännchen, n. -s pl. s. sg.) Pande, c. (at koge i; paa en Geværlaas, die Zünd—, og flere fordybede Flader); fig. den Feind in die — hauen, hugge sønder og sammen.

Pfannen-deckel, m. -s pl. s. sg. Pandelaag, n.; —geld, n. -es -er, Pandepenge (som erlægges til

Vorigheden for Rettigheden at brygge); —knecht, m. -es -e, et Redskab, hvori Kjøkkenpandens lange Skaft hviler ligesom i en Gaffel; —schmid, m. -s -e, Pandesmed, c.

Pfänner, m. -s pl. s. sg. Saltværksejer, c.; —schaft, f. dennes Værdighed, ud. pl.; Saltværksinteressentskab, n., pl. —en.

Pfannkuchen, m. -s pl. s. sg. Pandekage, c.

Pfarr-acker, m. -s -äcker, Præsteager, c., —jorder; —dienst, m. -es -e, Præstekald, n.; —frau, f. -en, d. T. Præstekone, c.; —fuhre, f. -n, Præstekjørsel, —reise, c.; —gebühr, f. -en, Præsteindkomst, c., —penge, Offer, n.; —genoß, m. -ssen -ssen, En, som hører til Sognet, Sognemand, —kone, c.; —gut, n. -es -üter, Præstejord, c.; —haus, n. -es -äuser, Præstegaard, c.; —herr, m. -n -en, s. Pfarrer; —hof, m. -es -öfe, Præstegaard, c.; —hufe, f. -n, Præstejord, c.; —kind, n. -es -er, Sognebarn; Præstebarn, n.; —kirche, f. -n, Sognekirke, c.; —lehen, n. -s pl. s. sg. Ret til at kalde Præst, Kirkepatronat, n.; —leute, pl. ud. sg. Sognefolk; —wohnung, f. -en, Præstebolig, c.; —zehent, m. -en -en, Præstetiende, Kirke—, c.

Pfarre, f. -n, (Sydt.) Pfarrei, f. -en, Kirkesogn, n., Menighed, c., Præstekald, —embede, n., —værdighed, —bolig, c.

Pfarreilich, aj. præstelig.

Pfarren, v. n. m. h. d. T. (blot om Landsbyer) høre til et Sogn.

Pfarrer, m. -s pl. s. sg. Sognepræst, —herre, c.; —inn, f. -en, Præstekone, c.

Pfau, m. -es el. (forældr. og Sydt.) —en, pl. -e el. sædv. -en, Paafugl, c.

Pfau-fasan, m. -es -e, Paafuglefasan, c.; —hahn, m. -es -ähne, P—hane, c.; —henne, f. -n, P—hene, c.; —huhn, n. -es -ühner, P—høns; —taube, f. -n, P—due, c.

Pfauen-auge, n. -s -n, Paafugleøie, n.; fig. et Slags Marmor; et Insect; nogle Fiskearter; —feder, f. -n, Paafuglefjeder, c.; —schwanz, m. -es -änze, Paafuglehale, c.; fig. et Navn paa forskjellige Paafuglehalens farvede Pletter lignende Ting, f. Ex. en Art Sommerfugle; en Art Duer 2c.

Pfebe, f. -n, en Art Græskar med takkede Blade, Pebergræskar, n.

Pfeffer, m. -s ud. pl. Peber, c.; wäre er doch, wo der — wächst, langt borte.

Pfeffer-artig, aj. peberagtig; —baum, m. -es -äume, Pebertræ, n.; —büchse, f. -n og —faß, n. -sses -ässer, P—bøsse, c.; —fraß og —fresser, s. —vogel; —gurke, f. -n, smaa Sylteagurker; —haft, aj. p—agtig; —korn, n. -es -örner, P—korn, n.; —kraut, n. -es ud. pl. P—urt, c.; —kuchen, m. -s pl. s. sg. P—kage, c.; —ling, m. -es -e, s. —schwamm; —mühle, f. -n, Peberqværn, c.; —münze, f. -n, P—mynte, c.; —nuß, f. -üsse, P—nød, c.; —pflanze, f. -n, s. —baum; —schwamm, m. -es -ämme, flere Arter spiselige Champignoner; —staude, f. -n, s. —baum; —vogel, m. -s -ögel, P—fugl, Tukan, c.; (ogsaa) Gidenisvanks c.

Pfeffern, v. 1) n. m. h. brænde som Peber. 2) a. pebre, krydre med Peber; ogsaa fig. gepfefferte Worte, bidende; das ist gepfeffert, d. T. meget besværligt; meget høit i Priis; meget stærkt.

Pfeife, f. -n, Pibe, Fløite, c., et Rør el. en med et Rør forsynet Ting; d. T. et ungt Skud, en ung Qvist paa et Træ.

Pfeifen, v. a. oculere; pibe.

Pfeifen, v. i. 1) n. m. h. pibe, f. Ex. om Vinden. 2) a. og n. m. h. pibe, fløite: ein Lied; mit dem Munde; einem Hunde, fløite ad en Hund; wer gern tanzt, dem ist leicht gepfiffen, den er let at lokke, som efter vil hoppe; auf dem letzten Loche —, synge paa det sidste Vers (ligge paa sit Yderste).

Pfeifen-beschlag, m. -es -äge, Pibeslag, n.; —deckel, m. -s pl. s. sg. Pibehætte, c., Hætte til Tobakspiber; —erde, f. s. —thon; —knochen, m. -s pl. s. sg. Pibebeen, Rør—, n.; —kopf, m. -es -öpfe, Pibehoved, n.; —macher, m. -s pl. s. sg. Pibemager, c.; især Leerpibers Forfærdiger; —räumer, m. -s pl. s. sg. Pibekradser, c.; —rohr, n. -es -e, Piberør, n.; —stiel, m. -es -e, Pibestilk, c.; —stück, n. -es -e, Pibestilk, c.; Fløitestykke, n.; —thon, m. -es ud. pl. Pibeleer, n.; —zünder, m. -s pl. s. sg. Fidibus, c.

Pfeifer, m. -s pl. s. sg. Piber, c. (som forstaaer at spille paa Pibe el. Fløite); d. T. Larven til mange Arter Snudebiller; —ei, f. -en, Piberi, n.

Pfeil, m. -es -e, Piil, c.

Pfeil-fisch, m. -es -e, en Art Gjedde med en spids Mund; —förmig, aj. pileformig; —köcher, m. -s pl. s. sg. Pilekogger, n.; —kraut, n. -es ud. pl. Pileurt (Polygonum); Piilblad (Sagittaria); —schnell, aj. piilsnar, hurtig som en Piil; —schuß, m. -sses -üsse, Pileskud, n.; —schütz, m. -en -en, Bueskytte, c.

Pfeiler, m. -s pl. s. sg. Pille, Støtte, c.

Pfennig, (forældr. og Sydt. Pfenning) m. -es -e, (naar med Udeladelse af Ordet und en større Myntsort er nævnet foran, bliver pl. s. sg.: 2 Groschen 6 Pfennig) Penge, Pending, Hvid, c. (det mindste Slags Skillemynt); man hat die Zinsen auf den 16ten — bestimmt, til 6 1/4 pCt.; er hat einen schönen — dabei gewonnen, en smuk Skilling, betydeligt; 1/4 Qvintin; —gewicht, n. -es -e, (i Bjergv.) en Prøvevægt, 1/156 Mark; —fuchser, m. -s pl. s. sg. Pengepuger, Erkegnier, c.

Pferch, m. -es -e og —e, f. -n, Fold, c. (hvori Faarene overnatte paa Marken); Maaden, at lade Faarene overnatte saaledes, hedder die —e, og den tilbageblevne Gjødning og i videre Anvendelse al Gjødning af firefoddede Dyr der —.

Pferchen, v. 1) n. m. h. (om Qvæget) møge, lade Skarnet fra sig. 2) a. einen Acker —, gjøde, udføre Gjødsle derpaa; slaae Fold op paa Marken; flytte Folden efterhaanden hele Marken over, og derved tillige gjøde denne; d. T. stoppe sammen, proppe, trænge flere Ting sammen i et snevert Rum.

Pferchhütte, f. -n, Faarehyrdes Hytte, c. (sædv. gjort fast paa en trehjulet Karre).

Pferchrecht, n. -es og —schlag, m. -es ud. pl. Rettighed til at opslaae Fold paa Marken, for at over-

nalle Faarene deri.

Pferd, n. -es -e, Hest, c.; fig. underl. Hest og Rytter; **auf dem fahlen —e ertappt werden**, gribes i Usandhed, paa urette Vei.

Pferde-arbeit, f. -en, Hestearbeide, n. (som forrettes ved Heste; fig. d. T. meget svært, møisommeligt); **—arzt**, m. -es -ärzte, Hestelæge, —doktor, c.; **—bauer**, m. -s -n, en Bonde, som holder Heste; **—bohne**, f. -n, Hestebønne, c., et Slags store Bønner; **—bremse**, f. -n, Hestebrems, c.; **—decke**, f. -n, Hestedækken, n.; **—dieb**, m. -es -e, Hestetyv, c.; **—dienst**, m. -es -e, Hoveritjeneste med Heste; **—fliege**, f. -n, Hesteflue, —brems, c.; **—frohne**, f. -n. s. —dienst; **—futter**, n. -s pl. s. sg. Hestefoder, n.; **—geschirr**, n. -es -e, Hestetøi, n.; **—glück**, n. -es ud. pl. (sjeld.) Hestelykke, c. (stor Lykke); **—haar**, n. -es -e, Hestehaar, n. (især af Hestehalen; de kortere Haar paa Kroppen kaldes Roßhaare); **—haaren**, aj. Hestehaars-; **—hai**, m. -es -e, Haamæren (Fisk); **—handel**, m. -s ud. pl. Hestehandel, —prangen, c.; **—händler**, m. -s pl. s. sg. Hestehandler, —pranger, c.; **—junge**, m. -n -n, en Dreng, som vogter Hestene paa Marken; **—kastanie**, f. -n, Hestekastanie, vild Kastanie, c.; **—knecht**, m. -es -e, Hestekarl, Staldkarl, c.; **—laus**, f. -äuse, Tægeflue, c., Hestens Qvægbider (Insect); **—markt**, m. -es -ärkte, Hestetorv, n.; **—mäßig**, aj. hesteagtig, som en Hest; **—mühle**, f. -n, Hestemølle, c.; **—nuß**, f. -üsse, Hestenød, det største Slags Valnødder; **—rennen**, n. -s ud. pl. Hesteveddeløb, n.; **—sattel**, m. -s -ättel, Sadel, Heste—, c.; **—schau**, f. ud. pl. Hesteskue, n.; **—schwanz**, m. -es -änze og ædlere **—schweif**, m. -es -e, Hestehale, —rumpe, c.; fig. en Plantes Navn, Padderokke (**Equisetum**); **—schwemme**, f. -n, et Sted, hvor Hestene svømme; **—stecher**, m. -s pl. s. sg. Stingflue, almindelig Qvægstikker (Insect); **—striegel**, f. -n, Hestestrigle, c.; **—verleiher**, m. -s pl. s. sg. Hesteudleier, c.; **—zaum**, m. -es -äume, Hestebidsel, n.; **—zeug**, n. -es -e, Hestetøi, n.; **—zucht**, f. ud. pl. Hesteavl, c., Stutteri, n.

Pferdner, m. -s pl. s. sg. (n. St.), en Bonde, som holder Heste.

Pfersig, m. s. Pfirsich.

Pfiff, m. -es -e, Fløiten, den ved Fløitning med Munden frembragte Tone; fig. d. T. Kneb, Puds, n., en fiin List; en Løgn el. Rænke.

Pfifferling, m. -es -e, d. T. et Slags spiselig Champignon; **ich möchte keinen — darum geben**, en Pris Tobak, en Deit; **keinen — werth**, ikke værd en Bønne.

Pfiffig, aj. d. T. paa en fiin Maade listig, snedig, forslagen, fiin; **—keit**, f. -en, L—hed, S—hed, c., en listig Streg.

Pfingst-abend, m. -es -e, Pindseaften, c.; **—bier**, n. -es -e, Pindseøl, n. (en vis Qvantitet Øl, som et Steds Indvaanere, el. et Laugs Medlemmer drikke sammen ved Pindsen og denne Sammenkomst selv); **—blume**, f. -n, Gigtrose, c. (**Paeonia**); **—fest**, n. -es -e, Pindsefest, c.; **—feiertag**, m. -es -e, Pindsehelligdag, c.; **—tag**, m. -es -e, Pindsedag, c.; **—weide**, f. -n, en almindelig Græsgang, hvorpaa Ingen maa græsse før Pindse; **—woche**, f. -n, Pindseuge, c.; **—zeit**, f. -en, Pindsetid, c.

Pfingsten, pl. ud. sg. Pindse, c. (Betragtes hyppigt med Udeladelse af Artiklen og især efter en **præp.** som sg.: **Pfingsten ist vorüber; bis, nach—**).

Pfingstlich, aj. Pindse-, sædvanlig i Pindsen.

Pfipps, m. -es ud. pl. Pip, c. (Sygdom hos Høns).

Pfirsche, f. -n, d. T. s. Pfirsiche.

Pfirsich-baum, m. -es -äume, Ferskentræ, n.; **—blüte**, f. -n, Ferskenblomst, c.; **—blütfarbe**, f. -n, Farve som Ferskenblomstens; **—blütfarben**, **—farbig**, aj. som har Farve, der ligner Ferskenblomstens; **—branntwein**, m. -es -e, Brændeviin paa Ferskenkjerner, Persiko; **—stein**, m. -es -e, Ferskensteen, c.

Pfirsiche, f. -n, Fersken, c.

Pflanz-bürger, m. -s pl. s. sg. Colonist, Nybygger, c.; **—holz**, n. -es -ölzer, Plantepind, c.; **—schule**, f. -n, Planteskole, c.; fig. Seminarium, n.; **—stadt**, f. -ädte, Coloni, c.; **—stock**, m. -es -öcke, Plantepind, c.; en til Slægtens Forplantning bestemt Bistade.

Pflanze, f. -n, (**Dim. —änzchen**, n. -s pl. s. sg.) Plante, c.; fig. (underl.) Børn, Poder: **Ehe—** el. **—änzchen**.

Pflanzen, v. a. plante: **Bäume; Blumen; einen Weinberg; eine Fahne**; fig. plante, lægge Grunden til en vedvarende Virkning: **gute Gesinnungen in Jemandes Herz —**; paa en varig Maade omsætte paa et Sted, grunde, oprette.

Pflanzen-beet, n. -es -e, Plantebed, n.; **—garten**, m. -s -ärten, Plantehave, c., botanisk Have; **—kunde**, f. ud. pl. Botanik, c.; **—lehre**, f. ud. pl. Plantelære, Botanik, c.; **—reich**, n. -es, Planterige, n.

Pflanzer, m. -s pl. s. sg. Planter, c., En, som planter; Plantepind, c.; Colonist, c.

Pflänzling, m. -es -e, (n. St.) Stikling, c.; fig. Elev, c.

Pflanzung, f. Planten, c., ud. pl.; Plantning, Plantage, c., ethvert beplantet Sted, pl. —en; Coloni, c.

Pflaster, n. -s pl. s. sg. (**Dim. —ästerchen**, n. -s pl. s. sg.) Plaster, n.; Steenbro, Brolægning, c.; **das — treten**, slide Brostene, gaae om paa Gaderne uden Ærinde; fig. **London ist ein theures —**, i London er dyrt at leve.

Pflaster-geld, n. -es -er, Brolægningspenge, Bropenge (som de Reisende betale); **—käfer**, m. -s pl. s. sg. spansk Flue, c.; **—ramme**, f. -n, s. —stößel; **—stein**, m. -es -e, Brosteen, c.; **—stößel**, m. -s pl. s. sg. Jomfru, c. (at nedstøde Brostene med); **—treter**, m. -s pl. s. sg. fig. Lediggænger, Brosteensslider, c. (som tilbringer sin Tid paa Gaden).

Pflasterer, m. -s pl. s. sg. Brolægger, c.

Pflastern, v. a. brolægge: **einen Weg**; lægge Plaster paa.

Pflaum, m. -es ud. pl. (Sydt.) s. Flaum.

Pflaume, f. -n, (**Dim. —äumchen**, n. -s pl. s. sg.) Blomme, c., Frugten af **—nbaum**, m. -es -äume, Blommetræ, n.; **—nmuß**, n. -es -üße el. -üßer, reteste -e, Blommemos, c. (Blommer, kogte til en Grød).

Pflege, f. -n, Pleie, Opsyn, Forsorg, Forvaltning, c., ud. pl. (s. **Rechts— og Gerichts—**); en Egn, som

er anbetroet til en Andens Opsyn og Forvaltning; en overh. enhver Egn med Hensyn til det, den indbringer.

Pflege-ältern, pl. ud. sg. Pleieforældre, Foster—; —egbefohlen, aj. som er anbetroet til Ens Pleie; —haus, n. -es -äuser, P—huus, Hospital, n.; —kind, n. -es -er, P—barn, n.; —mutter, f. -ütter, P—moder, c.; —sohn, m. -es -öhne, P—søn, c.; —tochter, f. -öchter, P—datter, c.; —vater, m. -s -äter, P—fader, c.

Pflegen, v. (kun i nogle Tilfælde i.) 1) a. pleie, have en Omsorg for (med Objectet i Acc. el. Gen.): einen el. eines Kranken; seinen Leib el. seines Leibes; seiner Gesundheit; einen Hund wie ein Kind; der Ruhe —, overlade sig til; eines Amtes —, omhyggeligen forvalte; (i.) Rathes el. Rath mit Eim. —, beraadslaae med; Unterhandlungen —, underhandle; Freundschaft —, vedligeholde; Umgang —, have; der Güte —, underhandle i Mindelighed. 2) n. m. h. pleie, være vant til (blot med Infin. med zu foran af et andet Verb.: er pflegte zu sagen).

Pfleger, m. -s pl. s. sg. Pleiefader, c., en Person, som giver en Anden den til Nødtørft og Beqvemmelighed nødvendige Haandsrækning; Besørger, Curator, c.; Formynder, c.; (foræld. og nu blot Sydt.) Foresat, Opsynsmand (over en Ting el. en Egn).

Pfleglich, aj. (foræld.) som stemmer overeens med en klog Forvaltning, huusholderisk; (Sydt.) sædvanlig.

Pflegling, m. -es -e, Pleiebarn, n., Myndling, c.

Pflegschaft, f. -en, Pleie, c., Formynderskab, n.

Pflicht, f. -en, Pligt, c.; Skyldighed, Forpligtelse, c.; edeligt Troskabsløfte, n.; (n. St.) Afgift, Skat, Tiende, c.; (Søsp.) Pligten (paa et Skib).

Pflicht-anker, m. -s pl. s. sg. Pligtanker, Nød—, n., Pligten; —bar, aj. pligtig, forpligtet; —brüchig, aj. som bryder sin Pligt; meenedersk, uordholden, troløs; —frei, aj. befriet fra en Pligt; især befriet fra visse Tjenester og Afgifter; —gefühl, n. -es -e, Pligtfølelse, c.; —ig, aj. pligtig, som er forbunden til visse Pligter; —leistung, f. -en, Udøvelse af sin Pligt; især Troskabseeds Aflæggelse, c.; —los, aj. som ingen Pligt har, imod Pligten, pligtstridig; —losigkeit, f. ud. pl. Pligtstridighed, c.; —mäßig, aj. pligtmæssig; —mäßigkeit, f. ud. pl. P—hed, c.; —theil, m. -es -e, den Deel, som en Arvelader efter Lovene er pligtig til at efterlade de nærmeste Slægtninge; —vergessen, aj. pligtforglemmende, som er grundet i Pligtens Tilsidesættelse; utro, meenedersk; —vergessenheit, f. ud. pl. Pligtforglemmelse, c., Tilsidesættelse af Pligt; Meenederskhed, c.; —widrig, aj. pligtstridig, utilbørlig; —widrigkeit, f. -en, P—hed, U—hed, c.

Pflock, m. -es -öcke, (Dim. —öckchen, n. -s pl. s. sg.) en liden, kort Pæl; Pløk, Plug, c. (Træpind, Sko—); et Slags Fiskernæt.

Pflöcken, v. a. befæste med Pløkke; fastpløkke (sædv. an—).

Pflücken, v. a. Obst, eine Gans, plukke; Blumen —, afbryde; Wolle —, pille; fig. Einen —, udplyndre i Spil; ein Hühnchen mit Jemand zu — haben, have en Høne at plukke (en lille Strid at afgjøre).

Pflug, m. -es -üge, Plov, c.; fig. en forspændt Plov; (n. St.) saa megen Ager, som en Landmand hele Aaret kan bearbeide med een Plov; (Nordt.) et Selskab, Parti, en Bande.

Pflug-balken, m. -s pl. s. sg. Plovaas, c.; —beil, n. -es -e, Plovøxe, c.; —dienst, m. -es -e, Hoveripløining, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Plovjern, n.; —frohne, f. -n, Hoveripløining, c.; —haupt, n. -es -äupter, Plovleb, —hoved, n. (hvori Skæret befæstes); —land, n. -es ud. pl. Pløieland, n.; —messer, n. -s pl. s. sg. Plovkniv, Haandplov, c.; —recht, n. -es -e, Plovret, c. (som Lovene tillægge en Plov, naar den f. Ex. bortstjæles; (n. St.) Agerens Inddeling i tre Slags; andre St. kaldes ogsaa Agerreen saaledes); —reute, f. -n, Plovtjep, c.; —schar, f. -en, Plovskær, n.; Plovbeen, n. (Vomer, i Mskrs. Hoved); —sech, n. -es -e, Plovjern, n.; —sterze, f. -n, Plovstjert, c.; —wetter, n. -s pl. s. sg. Plovrulle, c.

Pflügen, v. a. pløie: den Acker; Holz —; (digter.) das Meer —; (Ordsp.) den Sand —, foretage e forgjeves Arbeide.

Pflüger, m. -s pl. s. sg. Plovmand, c.

Pflügung, f. -en, Pløining, c.

Pfneischen, v. a. (Jagtsp.) lokke med Lugten af Mad, føre, give at spise af det med Blod besmurte Kjød.

Pfortader, f. -n, Portaare, c. (een af de tre store Blodaarer, som føre Blodet fra Underlivet ind i Leveren).

Pforte, f. -n, (Dim. —örtchen, n. -s pl. s. sg.) Port, Dør, d. T. Laage, liden Indgang, c.; Porten (den tyrkiske Keiser, hans Cabinet el. ogsaa hele det tyrkiske Rige).

Pförtner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Portner (—ske), c.

Pfosch, m. -es -e, (Jagtsp.) Føde for vilde Dyr.

Pfoste, f. -n, ogsaa —n, m. -s pl. s. sg. (Dim. Pföstchen, n. -s pl. s. sg.) Post, Stolpe, c.; en stærk Planke; især Dørpost, c.

Pfote, f. -n, (Dim. —ötchen, n. -s pl. s. sg.) Pote, Lab, Lalle, c. (Fod paa de mindre firføddede Dyr); fig. og foragt. om Mskrs. Hænder og Fødder.

Pföteln, v. a. (nyt Ord) kradse el. stryge med Poten.

Pfriem, m. -es -e, el. —en, m. -s pl. s. sg. el. —e, f. -n, Preen; Syl, c.; (fordum) ethvert langt spidst Legeme; —enkraut, n. -es -äuter, Gyvel (Spartium); Visse (Genista) (Urter).

Pfropf, m. -es -e, el. —en, m. -s pl. s. sg. (Dim. —öpfchen, n. -s pl. s. sg.) Prop, Tøl, Flasketøl; Forladning, c.

Pfropf-messer, n. -s pl. s. sg. Podekniv, Ympe—, c.; —reis, n. -es -er, Podeqvist, Ympe—, c.; —säge, f. -n, Podesaug, c.; —schule, f. -n, en Planteskole af unge Træer, som ere podede, eller skulle podes; —wachs, n. -es ud. pl. Podevox, n., —zieher, m. -s pl. s. sg. Proptrækker, c.

Pfropfen, v. a. proppe, stoppe: die Flaschen, sætte Prop i; die Kirche war gepfropft voll, proppet fuld af Mskr.; fig. pode, ympe; etw. in Einen, proppe i, lære med Besvær; (hos Tømmerm.) flikke, indsætte et friskt Stykke Træ paa et beskadiget Sted i en Planke; —fung, f. -en, Propning, c.

Pfröpfling, m. -es -e, et podet Træ.
Pfründe, f. -n, Præbende, n. (aarlig Indkomst af geistlige Godser; disse Godser selv; Plads i et Hospital); —dner (n. St. ogsaa —r), m. -s pl. s. sg. Præbendar, c.; Hospitalslem, n.
Pfuhl, m. -es -ühle og -e, Pøl, Sump, c., et ureent, stinkende Kjær; der feurige —, Svovelpølen, Helvede.
Pfühl, m. (Sydt. n.) -es -e, Pude, Hynde, Dyne, Underdyne, c. [Pøl.
Pfuhlicht, aj. d. T. sumpagtig, som ligner en ureen
Pfuhlig, i s. sumpig, mudret.
Pfui (Pfuy!) interj. fy! (undert. med Gen.): — der Schande.
Pfund, n. -es -e, (Dim. —ündchen, n. -s pl. s. sg.) Pund, n. (32 Lod; i Apoth. 12 Unzer); et bestemt Antal Ting ofte uden Hensyn til Vægt: ein — Groot el. Flämisch (6 Gylden); ein französisches — (Livre); das englische — (Sterling); (undert.) Navnet paa et Flademaal (i disse Bet. er pl. efter et Talord lig sg.); fig. Pund, Talent, n., naturlig Færdighed (i Bjergv.) et Stykke Tømmer i Vindebommen, hvori den krumme Tap gaaer omkring; (Jagtsp.) Slag af Jagtkniven for Feil mod Jagtsproget.
Pfund-gewicht, n. -es -e, Pundslod, n.; Maaden at bestemme Legemers Tyngde efter Pund; —kirsche, f. -n, et Slags store, spanske Kirsebær; —leder, n. -s pl. s. sg. Pundlæder, n.; —stein, m. -es -e, d. T. Pundslod, n.; —weise, av. pundeviis.
Pfunden, v. n. m. h. (foræld.) veie et Pund el. mere.
Pfünden, v. a. veie.
Pfünder, m. -s pl. s. sg. en Ting, som er et Pund tung; (især i Sammens.).
Pfündig, aj. som veier et el. flere Pund; pundig; eine sechs—e Kanone, en sexpundig.
Pfuschen, v. 1) n. m. h. fuske. 2) a. og n. m. h. fig. fuske (især hos Haandv. og Konstnere); arbeide og handle iilfærdigt og overfladisk; jaske af.
Pfuscher, m. -s pl. s. sg. et Fut. s. Ex. af Fængkrudet, naar det brænder af, og Geværet klikker; fig. d. T. Feil, Forseelse, c.; Jasker, Fusker, Bønhas, c.; —ei, f. Jaskeri, Fuskeri, n., ud. pl.; et i Hast og med Feil forfærdiget Arbeide; Jaskværk, Fuskerarbeide, n., pl. -en.
Pfütze, f. -n, Pyt, Pøl, Sump, c.; Vandhul, n.
Pfützicht, aj. sumpagtig.
Pfützig, aj. sumpig, som har Vandpøle.
Pfützmade, f. -n, d. T. et Slags Orme, som pleie at opholde sig i Dyndet ved Mogdynger.
Pfütznaß, aj. dyndvaad.
Pfuy, s. Pfui.
Ph udtales som f.
Phaeton, m. -s -e, Phaeton, c.
Phänomen, n. -s -e, Phænomen, Luftsyn, n.
Phantasie, —tast o. s. v. s. F—.
Phantom, n. -es -e, Phantom, n.
Pharaospiel, n. -es -e, Pharaospil, n.
Pharisäer, m. -s pl. s. sg. Pharisæer, c.; fig. Hykler, Stinhellig, c.
Philister, m. -s pl. s. sg. Philister, c.; (n. St.) den, som ikke har Borgerskab, men driver dog borgerlig Næring; (foragt.) enhver simpel Borger.
Philolog, m. -en -en, Philolog, c.; —ie, f. ud. pl. Philologi, c.
Philomele, f. -n, Philomele, Nattergal, c.
Philosoph, m. -en -en, Philosoph, c.; —em, n. -es -e, Philosophem, n.; —ie, f. -n, Philosophi, c.; —iren, v. n. m. h. philosophere; —isch, aj. philosophisk.
Phlegma, n. -s ud. pl. Phlegma, n.; —tikus, —tiker, m. -s pl. s. sg. Phlegmatikus, c.
Phönix, m. -es el. som Nom. pl. —e, Phønix, c.; fig. noget Selsomt, Fortræffeligt.
Phosphor, m. -es ud. pl. Phosphor, c.
Phrase, f. -n, Phrase, c.
Physik, f. ud. pl. Physik, c.; —at, n. -es -e, Physikat, n.; —er, m. -s pl. s. sg. Physiker, c.; (sædv. Physikus) en af Øvrigheden beskikket Læge i Staden el. paa Landet.
Physionomie (—siognomie), f. -n, Physiognomi, n.
Physisch, aj. physisk; ligel. naturlig (modsat moralsk).
Pianoforte, n. -s -n, Pianoforte, n.
Piaster, m. -s pl. s. sg. Piaster, c.
Pichen, v. 1) a. bege, besmøre, overdrage med Beg; (i Skovv.) s. Harzen. 2) n. m. h. (n. St. d. T.) suppe, pimpe.
Pick, m. -es -e, Pik, n. (med et Fuglenæb, med Haanden, i Uhret).
Picke, f. -n, el. —l, m. -s pl. s. sg. Pig, c. (en Stang med en Jernpig i den ene Ende); Pikhammer, c.
Pickel-flöte, f. -n, Picoloflöite, c.; —häring, m. -es -e, Gjøgler, Harlekin, c., lystig Person i et Skuespil; —haube, f. -n, Pikkelhue, c. (et Slags Hjelm).
Picken, v. 1) a. pikke: die Steine —, tilhugge med Pikhammeren. 2) n. m. h. pikke: die Uhr pickt.
Picket, n. -es -e, Piketspil, n.; Piketvagt, c.
Picknick, m. -es -e, Pikkenik, n. (et Gjestebud, hvortil Enhver i Selskabet giver sin Andeel).
Piedestal, n. -es -e, Piedestal, c.
Piek, n. -es -e, Spader, c. (i Kort).
Pieke, f. -n, Pig, c. (Spids, Spyd); eine — auf Jemand haben, have Pik til, Nag til; (i Kort) Spader, c.
Piep, m. -es -e, Pip, n.; —en (Dim. —eln), v. n. m. h. pippe.
Pietist, m. -en -en, Pietist, c.
Piff, s. Paff.
Pike, f. -n, s. Pieke.
Pilaster, m. -s pl. s. sg. Pille, c.
Pilger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en, el. i ældre Form om begge Kjøn Pilgrim, m. -es -e) Pilegrim, c.; en fremmed Vandrer; enhver Fodvandrer; (foræld.) Fremmed, Udlænding, c.
Pilger-fahrt, f. -en, Pilegrimsreise, c.; —flasche, f. -n, P—flaske, c.; —hut, m. -es -üte, P—hat, c.; —kleid, n. -es -er, P—dragt, c.; —mantel, m. -s -äntel, P—kappe, c.; —smann, m. -es -änner, Pilegrim, c.; —schaft, f. ud. pl. P—færd, P—tilstand; —stab, m. -es -äbe, P—stav, c.
Pilgern, v. n. m. s. (og uden Angivelse af Maal og det gjennemvandrede Rum m. h.) foretage en Pilegrimsfart.
Pilgrim, m.; —schaft, f. s. Pilger.

Pille, f. -n, Pille, c.; fig. Sukpille.
Pillenkäfer, m. -s pl. s. sg. Kugletorbist, c. (Insect).
Pilot, m. -en -en, Styrmand, c.; Lods, c.; —iren, v. a. lodse; (i Bygningsk.) nedramme, nedslaae Pæle.
Pilz, m. -es -e, Paddehat, c., en Art Jordsvamp; in die —e gehen, gaae for at søge Paddehatte; fig. (sjeld.) gaae tabt. [Allehaande.
Piment, n. (m.) -es -e, Peber fra Jamaika; Piment.
Pimpelmeise, f. -n, (n. St.) Blaameise, c.
Pimpeln, v. n. m. h. (d. T.) pibe, klage ynkeligen, lamentere.
Pimpernuß, f. -üsse, Frugten af den ægte Pistacie; (n. St.) Hasselnød, c.
Pimpinelle, f. ud. pl. Pimpinelle, Steenbræk (Urt).
Pimpler, m. -s pl. s. sg. Piber, Klynker, c. (En, som klager altid). [Agterdeel).
Pinasse, f. -n, Pinasse (et Slags Skibe med firkantet
Pincette (l. Pängsette), f. -n, Pincette, c. (en liden chirurgisk Tang).
Pinguin, m. -es -e, Pinguin, c. (Svømmefugl).
Pinie, f. -n, den langagtige, spidse Kjærne af —n-baum, m. -es -äume, en Art Fyr.
Pinke, f. -n, Pink, c. (et Slags Fragtskib med flad Bund og lang Agterdeel).
Pinne, f. -n, (Nordt.) den tyndeste Deel af en Hammer; Stift, Plok, Pind, c.
Pinsel, m. -s pl. s. sg. Pensel, c.; fig. d. T. et enfoldigt Miske., Taabe, Tosse, c., Fjog, n.; en Gnier; (Jagtsp.) Vildsvinets og Raabukkens mandlige Lem.
Pinsel-ei, f. -en, Smøreri, n., slet Malen; Taabelighed, c.; Klynkeri, Gnieri, n.; —haft, aj. enfoldig, taabelig; —haftigkeit, f. -en, Enfoldighed, Taabelighed, c.; —stiel, m. -es -e, Penselskaft, n.; —strich, m. -es -e, Penselstreg, n.
Pinseler, m. -s pl. s. sg. Smører, slet Maler, c.; Klynker, Gnier, c.
Pinseln, v. a. og n. m. h. stryge med Penselen; male slet; fig. d. T. jamre, klynke, uophørlig klage; gnie.
Pinte, f. -n, (n. St.) et Maal til flydende Ting, som omtrent holder en Kande.
Pipe, f. -n, Pibe, c. (et langt Fad til Viin og Olie); et bestemt Maal til nogle flydende Legemer, som omtrent holder 5 Eimer; (Nordt.) Pibe, Fløite, c.
Pips, **Pipps**, m. -es -e, Pip, c. (Sygdom hos Fjederkreature, især Høns); fig. Spire til en dødelig Sygdom; (i Spøg) en sygelig, feilagtig Egenhed.
Pique, s. Picke og Piquet, s. Picket.
Piraß, m. -sses, -äser, d. T. Regnorm, forsaavidt den sættes paa Fiskerkrogen som Madding.
Pirol, m. -es -e, Gulddrossel, Pindsefugl, c.
Pisang, m. -es -e, Pisang, c.
Piß-pott, m. -es -e, el. —topf, m. -es -öpfe, Pissepotte, c.; —winkel, m. -s pl. s. sg. Pissekrog, c.
Pisse, f. ud. pl. vulg. Pis, n. (Urin); —n, v. a. og n. m. h. pisse, lade sit Vand.
Pistazie, f. -n, Kjærnen af —nbaum, m. -es -äume, et Slags Nøddetræ.
Pistill, n. -s -e, Støvveien paa Hun-Planterne.
Pistole, f. -n, (ogsaa n.) Pistol, c.: (at skyde med; en fransk og spansk Guldmynt, Louisd'or); —nholster, f. -n, Pistolhylster, n.; —nschuß, m. -sses -üsse, Pistolskud, n.
Pitschaft, **Pitschier**, n. d. T. s. Petschaft.
Pitzeln, v. a. foraarsage en stikkende Fornemmelse paa Tungen.
Placat, n. -es -e, (n. St.) Placat, c.
Placken, v. 1) a. d. T. befæste, slaae fast; plette, klatte, gjøre Pletter paa; fig. Einen, sich, plage, pine, udsuge. 2) n. m. h. plettes, faae Pletter; plaffe, tiraillere.
Placker, m. -s pl. s. sg. Plak, n.; d. T. Plet, Klat; fig. Feil, Forseelse, c.; Plager, Udsuger, c.; —ei, f. -en, Plageri, Udsugeri, n.
Plackern, v. n. m. h. plaffe.
Plage, f. -n, Plage, c.; —geist, m. -es -er, d. T. Plageaand, c.; —n, v. a. plage, qvæle: Einen mit el. um etw.; (forældt.) hudstryge, slaae; straffe, tugte (blot om Guds Straffedomme, som udgaae over et heelt Land el. Folk); —r, m. -s pl. s. sg. og —teufel, m. -s pl. s. sg. vulg. Plageaand, c.
Plaisir (l. Pläsihr), n. -s ud. pl. Fornøielse, c.
Plämpe, f. -n, d. T. en kort Kaarde med en bred Klinge.
Plan, aj. fig. plat, ligefrem, almindelig forstaaelig, tydelig, fattelig; (forældt.) lige.
Plan, m. -es 1) pl. -e (sædvanligere Pläne, f. -n), Plan, Slette, jævn Mark; d. T. en til en bestemt Forretning jævnet Plads, f. Ex. Schieß—, Kampf— rc.; (Sydt.) Gulvet, Jorden. 2) pl. —äne, Plan, Grundlegning, c., Udkast, n. (ogsaa naar det blot gjøres i Tankerne).
Plan-los, aj. planløs; —losigkeit, f. ud. pl. Planløshed, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Projectmager, c.; —mäßig, aj. planmæssig.
Plane, f. -n, d. T. Presenning, c.
Pläne, f. -n, s. Plan 1.
Planet, m. -en -en, Planet, c.; —enjahr, n. -es -e, Planetaar, n.; —ensystem, n. -es -e, Planetsystem, n.
Planieren, v. a. planere (jævne, slette); (hos Bogb.) overtrække Trykpapir med aluneret Liimvand.
Planierwasser, n. -s pl. s. sg. Planeervand, n.
Planke, f. -n, d. T. Planke, c.; Plankeværk, n., Brædevæg, c.; (Nordt.) et lidet Maal til flydende Ting.
Plänkeln, v. n. m. h. tiraillere.
Plänkler, m. -s pl. s. sg. Tirailleur, c.
Plankwerk, n. -es -e, Plankeværk, n.
Plansche el. —ntsche, f. -n, (i Myntv. og hos Metalarb.) Plade, c.
Plantage (l. —ahsche), f. -n, Plantage, c.
Plantsche, f. s. Plansche.
Plantschen, sædv. plätschern, v. n. m. h. pladske: im Wasser —.
Plapper-ei, f. -en, Tjaddren, Sliddersladder, Pluddren, Snikksnak, c.; —er, m. -s pl. s. sg. (—erinn, f. -en) Tjaddrer, Sladdermund, c.; —haft, aj. tjadderaglig, pluddervorn; —haftigkeit, f. ud. pl. T—hed, P—hed, c.; —maul, n. -es -äuler, d. T. og —tasche, f. -n, vulg. Tjaddrer, Sludderpose, c.
Plappern, v. 1) n. m. h. tjaddre, sladdre. 2) a. etw., pluddre.
Plärrauge, n. -s -n, Surøie, c., Plirer, c.; —äu-

gig, aj. suurøiet; pliirøiet.
Plarre, f. -n, d. T. Blegn, c. (især for).
Plärre, f. -n, vulg. bred Mund, Flab, c.
Plärren, v. n. m. h. skrige, straale; d. T. synge, græde skrigende.
Plärrmaul, n. -es -äuler, vulg. bred Mund, Flab, c.; Bredflab, c.
Plastik, f. ud. pl. Plastik, c.
Platfond, m. -s -s (t. Plafong), Plafond, c.
Plátina, f. ud. pl. Platina, hvidt Guld.
Platsch, m. -es -e, Pladsk, n.; —en, v. n. m. h. og s. pladske.
Plätschern, v. n. m. h. pladske; slaae en Steen hen ad Vandets Overflade.
Platschfuß, m. -es -üße, Klumpfod, c.
Platt, aj. bred, flad, plat, ikke ophøiet; fig. plat; (i Maleri) flad, som har liden Ophøining og Runding; —sprechen, tale Plattydsk, Nordt.; plat, ligefrem, lav, som har liden moralsk Høihed; almindelig; uden Omsvøb, ligefrem; (især Nordt.) ganske, aldeles.
Platt-deutsch, aj. plattydsk, nord—; —eisen, n. s. Platteisen; —eiße, f. -n, og —fisch, m. -es -e, Platfisk (af Flynderarten); —erbse, f. s. Kicher; —fuß, m. -es -üße, Platfod, c.; —füßig, aj. platfodet; —häupter, pl. Plathoveder (et Slags Orm); —heit, f. -en, Plathed, Flathed, c.; —laus, f. -äuse, Fladluus, c.; —loth, n. -es -e, en Blyplade paa Kanonernes Fænghul; —mühle, f. -n, en Maskine til at gjøre Guld- og Sølvtraade flade; —nase, f. -n, en flad Næse; —näsig, aj. fladnæset.
Plätt(Platt-)bret, n. -es -er, Strygebræt, n.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Strygebolt, c.; d. T. Strygejern, n.; —tisch, m. -es -e, Strygebord, n.; —tuch, n. -es -ücher, Strygeklæde, n.; —wäsche, f. ud. pl. Strygetøi, n.
Plättchen, n. -s pl. s. sg. s. Platte.
Platte, f. -n, (Dim. Plättchen, n. -s pl. s. sg.) en jævn Flade; især en skaldet Plet oppe om Issen; Tonsur, Kronragen, c.; Plade (af Steen eller Metal); en af en Metalplade forfærdiget Ting; især et Strygejern; (især Sydt.) et Slags fladt Fartøi, en Færge; d. T. (Syd- og Nordt.) en flad Tallerken, et fladt Fad, en flad Skaal; Platmenage, c.
Platten el. —ätten, v. 1) n. m. h. blive flad. 2) n. m. s. være flad. 3) a. gjøre flad, trykke flad: den Drath; die Wäsche —, stryge; (hos Tømmerm.) lægge to Bjælker med de flade Sider paa hinanden, og nagle dem fast.
Plätter, m. -s pl. s. sg. Glatter, c., en Person, som gjør glat, fladt, el. som stryger.
Platterdings, av. d. T. ganske og aldeles, platud, absolut.
Plattner, m. -s pl. s. sg. Pladeslager (Platten—).
Platz, m. -es 1) pl. -e, Pladsk, Kladsk, Smæk, n. 2) pl. —ätze, (Dim. —ätzchen, n. -s pl. s. sg.) et bredt, fladt, tyndt Legeme; en flad Kage, Pladsken; Plads, c.; Rum; Sted, n.; Stilling, c.; ein offener —, Plads, c., Sted, n., Flække, c.; ein fester —, Fæstning, c.
Platz-adjutant, m. -en -en, Pladsadjutant, c.; —büchse, f. -n, Blafferi, c.; —gold, n. -es ud. pl. Knaldguld, n.; —major, m. -s -s el. -e, Pladsmajor, c.; —regen, m. -s ud. pl. Pladsregn, c.; —regnen, v. n. m. h. pladsregne.
Platzen, v. n. 1) m. h. pladske; knalde. 2) m. s. og fig. springe ind med et Knald; briste; revne; træde el. falde paa Næsen, saa det pladsker; pludseligen og med Larm komme til Syne; falde med Døren ind i Huset.
Plätzen, v. a. pladske, kladske, frembringe en pladskende Lyd; slaae med den flade Haand el. med et bredt Redskab; slaae til at briste; plaske.
Plauder-haft, aj. pludderværn; sladderagtig; —haftigkeit, f. ud. pl. P—hed, S—hed, c.; —markt, m. -es -ärkte, foragt. og fig. Sladdertorv, n.; —matz, m. -es -e, vulg. og —maul, n. -es -äuler, Sladdermads, —mund, c.; —tasche, f. -n Sladdertaske, —kjærling, c.
Plauderei, f. -en, Pluddren, Sladdren, c., ud. pl.; Sladder, som skader Andre.
Plauderer, m. -s pl. s. sg. (—derinn, f. -en), Sladdrer, Sladdermund (Sladdertaske), c.
Plaudern, v. n. m. h. pluddre; d. T. sluddre; (foragt.) sladdre.
Plauz, m. -es -e, d. T. Pladsk, Kladsk, n.
Plenum, n. ud. pl. Plenum, n.
Pleonasmus, m. pl. —men, Pleonasme, c.
Plerren, s. Plärren.
Pli, m. -s ud. pl. Pli, c.
Plinse, f. -n, et Slags tynd Pandekage.
Ploton el. **Peloton**, m. -es -e, Peloton, c. (et lidet Antal Tropper).
Plott, m. -es -e, en Ting el. et Dyr med usædvanlig brede Fødder.
Plotz (Plutz), m. -es ud. pl. et grovt Kladsk; d. T. fig. auf den —, paa Øieblikket, strax, paa en Stund.
Plötze, f. -n, Rødskalle, c. (Fisk).
Plötzlich, aj. pludselig, uformodet, paa engang, brat.
Pluderhosen, s. Pomphosen.
Plump! —s! interj. plump! bomp!
Plump, aj. plump, som har en uformelig, tung Masse; fig. grov, ubehøvlet; —heit, f. -en, Plumphed, c.
Plumpe, f. -n, (n. St.) Pumpe, c.
Plumpen, v. n. 1) m. h. plumpe, give den Lyd plump! fra sig. 2) m. s. plumpe: in das Wasser —; (n. St.) pumpe.
Plumpsack, m. -es -äcke, Krabask, c.; — spielen, lege den Leg, at lade Krabasken gaae rundt; fig. d. T. et plumpt Mske.
Plunder, m. -s ud. pl. Lapper; gammelt, udueligt Kram; fig. enhver slet, foragtelig og uvigtig Ting, Snavs, n.; —kammer, f. -n, Kludekammer, n.; —kram, m. -es ud. pl. Handel med gamle Klæder, gammelt Boskab &c.
Plünderei, f. -en, Plyndreri, n.
Plünderer, m. -s pl. s. sg. Plyndrer, c.
Plündern, v. a. plyndre; —rung, f. -en, Plyndring, c.
Plural, m. -es -e, Pluralis, c.; —ität, f. ud. pl. Pluralitet, c., Fleertal, n.
Plus, n. -es -e, Værk, n. (som bruges ved Skibes Kalfatren); (i Mathem.) Plus, n. (+).
Plüsch, m. -es -e, Plyds, n. (et Slags Tøi).
Plüschen, aj. Plydses, af Plyds.

Plutz, m. -es ud. pl. d. T. Pladsk, Klatsk, Smæk. n.

Pöbel, m. -s ud. pl. Pøbel. c. (den gemene Mand, den store Hob; fig. Personer uden Sædelighed og Dyd); —ei, f. -en, pøbelagtig Opførsel. c.; —haft, aj. pøbelagtig; —haftigkeit, f. ud. pl. Pøbelagtighed, c.; —volk, n. -s ud. pl. den laveste Pøbel.

Poch, m. -es -e, (d. T.) Slag, n.

Poch-bret, n. -es -er, Pukbræt, n. (at spille Puk paa); —erz, n. -es -e, (i Bjergv.) Pukerts, c.; —mehl, n. -es ud. pl. Pukmeel, n.; —mühle, f. -n, Pukmølle, c.; —spiel, n. -es -e, Pukspil, n. (et Slags Kortspil); —werk, n. -es -e, Pukværk, n.; Pukerts, c.

Poche, f. -n, Banketærskel, c.

Pochen, v. 1) n. m. h. dundre, give en huul Lyd fra sig; banke, klappe, pikke; pukke, spille Puk; fig. (foræld.) trættes med Heftighed; Eim. —, ængste, qvæle, true trodsig og med Heftighed; auf etw. —, pukke paa, forlade sig trodsig paa, prale trodsig med; Eim., trodse; 2) a. Einen, slaae, saa det dundrer; das Erz, pukke, stampe fiint.

Pocher, m. -s pl. f. sg. En, som pukker, knuser, banker, især i Pukværker; fig. Pukker, trodsig Praler, c.

Pocke, f. -n, Blegn, c.; —n, pl. ud. sg. d. T. Børnekopper.

Pocken, v. n. m. h. (Nordt.) faae Smaakopper.

Pockig, aj. som har Smaakopper.

Podagra, n. -s ud. pl. Podagra, c.; —grist, m. -en -en, Podagrist, c.

Poesie (3 Stav.), f. ud. pl. Poesi, c., Digtekonst, c.; d. T. pl. —n (4 Stav.), et Digt.

Poet (2 Stav.), m. -en -en, Poet, c.; —aster, m. -s pl. f. sg. Riimsmed, c.; —ik, f. ud. pl. Poetik, c.

Pofel, m. -s ud. pl. Udskud, Bragevods, n.

Point (l. Poängh), m. -s -s, Point, c., Punkt; Øie, n. (i Spil); auf dem — seyn, være i Begreb.

Pokal, m. -es -e, (næsten foræld.) Pokal, c.

Pökel, m. -s ud. pl. d. T. Saltvand, n.; Lage, Salt—, c.; —fleisch, n. -es ud. pl. indsaltet, raat Kjød; —n, v. a. lægge i Lage, nedsalte; sædv. ein—; —rogen, m. -s pl. f. sg. nedsaltet Fiskerogn, Kaviar.

Pol, m. -es -e, Pol, c.

Pole, m. -n -n, Polinn, f. -en, f. Polack.

Pol-bär, —stern, —zirkel, f. Polar—.

Polack, m. -en -en, Polak, c.; Kapun, c.; fig. Slag paa Rumpen; Resten i en ikke udrøget Tobakspibe; Slatten i et ikke uddrukket Glas.

Polar-bär, m. -en -en, Iisbjørn, Hvid—, Polar—, c.; —stern, m. -es -e, Polarstjerne, Nord—, c.; —zirkel, m. -s pl. f. sg. Polarzirkel, Polkreds, c.

Polder, m. -s pl. f. sg. Mark, inddiget fra Havet.

Polei, m. ud. pl. Polei, Agermynte (Menta arvensis).

Polemik, f. ud. pl. Polemik, c.

Polhöhe, f. -n, Polhøide, c.

Poliren, v. a. polere; fig. polirt d. T. fiin, poleret.

Polir-er, m. -s pl. f. sg. Polerer, c.; —feile, f. -n, Polerefiil, c.; —hammer, m. -s -ämmer, Polerehammer, c.; —mühle, f. -n, Poleremølle, c.; —stahl, m. -es -ähle, Polerestaal, n.; —zahn, m. -es -ähne, Poleretand, c.

Polisch (egentligen rigtigere end polnisch), aj. polsk; (Sydt.) selsom, forunderlig.

Politesse, f. ud. pl. Politesse, c.

Politik, f. ud. pl. Politik, c.

Politur, f. -en, Politur, c.; fig. Fiinhed, Artighed, Høflighed, c.

Polize, f. -n, Police, c.; (i Søstæder) en Seddel, e Beviis; en trykt Vexelcourssedddel; Assurancepolice, c.

Polizei, f. ud. pl. Politi, n. (Ordens Indretning og Forvaltning i Staten; Politividenskab).

Polizei-beamte, m. -n -n, Politiembedsmand, c.; —diener, m. -s pl. f. sg. P—betjent, c.; —lich, aj. betræffende, hørende til, udgaaende fra P—; —ordnung, f. -en, P—anordning, c.; —reiter, m. -s pl. f. sg. ridende P—; —sache, f. -n, P—sag, c.; —wissenschaft, f. ud. pl. P—videnskab, c.

Poll, 1) m. -es -e, Trætop, c. 2) m. el. n. -es el. —mehl, n. -es ud. pl. Meel af Mellemslags.

Polnisch, aj. f. Polisch.

Polonäse, f. -n, Polonaise, c., en polsk Dands og Musiken dertil; et Slags Peltskappe for Fruentimmer.

Polster, m. el. (sieldnere) n. -s pl. f. sg. Pude, Hynde, Straamaatte el. Straaviskt, som, for at forhindre Gnidning, lægges mellem haarde og tunge Legemer; Eim. ein — unterlegen, gjøre tryg; —n, v. a. udstoppe: einen Stuhl.

Polter-abend, m. -es -e, Aftenen før et Bryllup, da der i Brudehuset omflyttes og ryddes op; —geist, m. -es -er, Huusspøgelse, n., Nisse, c.; d. T. en Person, som larmer og støier meget ved sine Forretninger; —kammer, f. -n, Pulterkammer, n.

Polterer, m. -s pl. f. sg. Larmer, Støier; fig. e opfarende Mste.

Poltern, v. n. m. h. buldre, larme: an die Thür —; fig. tale med Heftighed og hastigt; skjænde; d. T. larme.

Polygamie, f. ud. pl. Polygami, n.

Polyglotte, f. -n, Polyglotte, c.

Polygon, n. -es -e, Polygon, c.

Polyhistor, m. -s -en, Polyhistor, c.

Polyp, m. -en -en, Polyp, c.; —ös, aj. polypagtig.

Pomade, f. -n, Pomade, c.

Pomeranze, f. -n, Pomerants, c.; —nbaum, m. -es -äume, Pomerantstræ, n.; —nfarben, aj. pomerantsfarvet, rødguul, guldguul.

Pommer, 1) m. -n (ikke -s) -n, Pommer, Pommerer, Pommeraner. 2) m. -s pl. f. sg. (Dim. —chen, n. -s pl. f. sg.) en Art Hunde, Spids, c.; —isch, aj. pommersk.

Pommesine, f. -n, (n. St.) Apelsin, c.

Pomp, m. -es ud. pl. Pomp, stor Pragt, c.

Pompe, f. f. Pumpe.

Pompernickel, m. f. Pump—.

Pomphaft, aj. pompøs; —igkeit, f. ud. pl. Pompøshed, c.

Pomphosen, pl. ud. sg. d. T. lange, vide Buxer, som gaae ned til Hælene; Amagerbuxer.

Pontak, m. -es ud. pl. Pontak (en mørkerød Viin).

Ponton, m. -s -s, Ponton, c.

Popanz, m. -es -e el. Popelmann, m. -es -änner, Bussemand, c., Uglebillede, n.

Popo, m. -s ud. pl. (d. T. især Nordt. Barnesprog), Rumpe, Popo, c.

Populär, aj. populær; **—larität**, f. ud. pl. Popularitet, c.

Porcellan, n. s. Porzellan.

Poren, pl. ud. sg. Porer, Svedehuller.

Porkirche, f. s. Empor—.

Porös, aj. porøs; **—rosität**, f. ud. pl. Porøsitet, c.

Porphir (—phyr), m. -es pl. (om flere Slags) -e, Porphyr, c. (en Steenart).

Porree, m. -s ud. pl. Purre, c.

Porschüssig, aj. (om Ertser) liggende i Jordens Overflade.

Port, m. -es -e, Havn, Sø—, c.; fig. Tilflugtssted, n., Sikkerhed, c.

Portal, n. -es -e, Portal, c.

Portechaise (l. Portschäse), f. -n, Portechaise, c.

Portefeuille, n. -s, Portefeuille, c.

Portepee, n. -s, Portepee, c.

Porter, m. -s ud. pl. Porter, c. (engelsk Øl).

Portion, f. -en, Portion, c.

Porto, n. -s ud. pl. Porto, c.

Portrait, n. -s -s (l. Porträ), Portrait, n.

Portulak, m. -es ud. pl. Portulak, (Haveurt), c.

Porwisch, m. -es -e, Ugle, c. (Støvekost paa langt Skaft).

Porzellan, n. -s pl. (om flere Slags) -e, Porcelain, n.; **—en**, aj. Porcelains-, af Porcelain; **—erde**, f. Porcelainsjord, c.; **—händler**, m. -s pl. s. sg. Porcelainshandler, c.

Posament, n. -es -e, (sjeld.) Posement, n., Border, Snore og lignende Besætninger til Klæder; **—irer**, m. -s pl. s. sg. Posementmager, c.

Posaune, f. -n, Basun, c.; **—n**, v. a. og n. m. h. basune; fig. tale med stærk Stemme; udbasune; **—nbläser**, m. -s pl. s. sg. Basunblæser, c.; **—nregister**, n. -s pl. s. sg. (i Orgeler) Basunregister, n.; **—r**, m. -s pl. s. sg. (sjeld.) Basunblæser, c.; fig. Udbasuner, c.

Posaunist, m. -en -en, Basunist, Basunblæser, c.

Pose, f. -n, (Nordt.) Pennepose, c.

Position, f. -en, Position, c.

Positiv, 1) n. -es -e, Positiv, lidet Orgel, n. 2) m. Positiv (Adjectivets første Grad).

Positur, f. -en, Positur, c.

Posse, f. -n, el. **Pößchen**, n. -s pl. s. sg. Narrestreg, c., Abekatteri, n., Gjøgleri, n., Farce, c.

Possekel, m. -s -n, en stor, tung Hammer hos forskjellige Haandværkere.

Possen, m. -s pl. s. sg. Puds, n., Finte, c.; List, Ranke, Krænkelse, c.; **Eim. etw. zum — thun**, til Trods.

Possen-haft, aj. lystig, naragtig, løierlig, munter; **—haftigkeit**, f. ud. pl. L—hed, N—hed, c.; **—macher**, m. -s pl. s. sg. og **—reißer**, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en), Pudsmager, Spøgebroder, Harlekin, c.; **—spiel**, n. -es -e, Farce, c.

Posseß, m. -sses -sse, Posses, Besiddelse, c.

Possierlich, aj. pudseerlig, løierlig, snurrig; **—keit**, f. ud. pl. P—hed, L—hed, S—hed, c.

Post, f. -en, (Dim. **Pöstchen**, n. -s pl. s. sg.) Post, c.: (i Handel og Vandel) en Sum Penge, som bringes i Regning (i denne Bet. ogsaa **Posten**, m. -s pl. s. sg.); Postindretning, c., Postvæsen, n.; d. T. (undert.) Poststation, c.; Posthuus, n.; d. T. en med Posten erholdt Efterretning; ethvert Bogstav.

Post-amt, n. -es -ämter, Postembede, n., —betjening, c.; Postamt, —collegium, n.; Postmesters Embede og Værdighed; **—beamte**, m. -n -n, Postbetjent, c.; om de ringere Postbetjente bruges **—bediente**, m. -n -n; **—bericht**, m. -es -e, en Fortegnelse over Posternes Afgang fra og Ankomst til et Sted; **—bote**, m. -n -n, Postbud, n.; **—buch**, n. -es -ücher, Postbog, c.; **—direction**, f. -en, Postdirection, c.; **—einkünfte**, pl. ud. sg. Postindkomster; **—frei**, aj. portofri, franco; **—freiheit**, f. -en, Postfrihed, Portofrihed, c.; **—fuhre**, f. -n, Postkjersel, c.; **—führer**, m. -s pl. s. sg. Postfører, c.; **—geld**, n. -es -er, Postpenge; **—halter**, m. -s pl. s. sg. Postholder, c.; **—halterei**, f. -en, Posthold, n.; Postholderens Bolig; **—haus**, n. -es -äuser, Posthuus, n.; **—horn**, n. -es -örner, Posthorn, n.; **—kalesche**, f. -n, Postkalesse, c.; **—karte**, f. -n, Postkort, n. (Liste paa Postbrevene fra et Sted til et andet; Landkort, hvorpaa Postveiene og Poststationerne ere betegnede); **—kerl**, m. -s -e, og **—knecht**, m. -es -e, Postkarl, c.; **—kutsche**, f. -n, Postkareet, c.; **—kutscher**, m. -s pl. s. sg. Postkarl, c.; **—meile**, f. -n, Postmiil, c.; **—meister**, m. -s pl. s. sg. Postmester, c.; **—nachricht**, f. -en, Postefterretning, c.; **—ordnung**, f. -en, Postanordning, c.; **—papier**, n. -es -e, Postpapir, n.; **—pferd**, n. -es -e, Posthest, c.; **—raste**, f. -n, (nyt Ord) Poststation, c.; **—recht**, n. -es -e, Rettighed, at holde, befordre og expedere Post; **—säule**, f. -n, Milepæl, c.; **—schein**, m. -es -e, Postbeviis, n.; **—schiff**, n. -es -e, Postskib, n.; **—schleicher**, m. -s pl. s. sg. blind Passageer, c.; **—schreiber**, m. -s pl. s. sg. Postskriver, c.; **—secretär**, m. -s -e, Postsecretair, c.; **—stall**, m. -es -älle, Postheststald, c.; **—station**, f. -en, Poststation, c.; **—straße**, f. -n, Postvei, c.; **—tafel**, f. -n, Posttavle, c.; **—tag**, m. -es -e, Postdag, c.; **—verwalter**, m. -s pl. s. sg. Postforvalter, c.; **—wagen**, m. -s pl. s. sg. Postvogn, c.; **—weg**, m. -es -e, Postvei, c.; **—wesen**, n. -s ud. pl. Postvæsen, n.; **—zeichen**, n. -s pl. s. sg. Postmærke, n.

Postement (Posta—), n. -s -e, Postement, n.

Posten, m. -s pl. s. sg. Post, c., (især i Krigsv.) Plads, Skildvagt, c.; fig. Post, c., Embede, n., Betjening, c.; (Jagtsp.) Tegn med Jagthornet.

Posthumus, m. pl. **—mi**, det efter Faderens Død fødte Barn.

Postille, f. -n, Postil, c.; **—nreiter**, m. -s pl. s. sg. Postillant, Postilrytter, c.

Postillon (l. —stiljon), m. -s -e, Postillon, Postkarl, c.

Posto, indecl. **—fassen**, faae fast Fod, besætte et Sted, sætte sig fast.

Postscriptum, n. -s, Postscriptum, n., Efterskrift, c.

Postulat, n. -es -e, Postulat, n., Paastand, c.; (hos Bogtr.) en Halvsvends Optagelse til fuldkommen Svend.

Postuliren, v. n. m. h. postulere, fordre, paastaae; (hos Bogtr.) forlange at optages til Svend.

Potage (l. —asche), f. -n, Potage, Kjødsuppe, c.; **—nlöffel**, m. -s pl. s. sg. Potageske, c.; **—nschüssel**, f. -n, Potagefaal, Terrin, c.

Potentat, m. -en -en, d. T. Potentat, c.
Potenz, f. -en, Potents, c.
Pott, m. -es -e og —ötte, Potte, c.; Pot, c. (et bestemt Maal for flydende Ting); —asche, f. ud. pl. Potaske, c.; —fisch, m. -es -e, Kaskelot, c. (et Slags Hvalfisk); —käse, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) gammel Ost (som maa gjære i en Potte).
Potz, interj. vulg. ei! (udtrykker en Forundring) —tausend! — Henker! ei! for Pokker!
Präbende, f. s. Pfründe.
Präceptor, m. -s -en, Præceptor, Skolemester, c.
Pracher, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Betler, Tigger, Prakker, c.; —haft, aj. prakkeragtig.
Pracht, f. ud. pl. Pragt, c.; fig. Tilbøielighed til Pragt; overdreven Luxus, Yppighed, Hoffærdighed, c.
Pracht-aufwand, m. -es ud. pl. Luxus, c.; —bau, m. -es -e, Pragtbygning, c.; —bett, n. -es -en, Paradeseng, c.; —blume, f. -n, Pragtblomst, c.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. s. —bau; —grabmaal, n. -es -äler, Mausolee, n.; —himmel, m. -s pl. s. sg. Thronhimmel, Baldachin, c.; —käfer, m. —s pl. s. sg. Pragtbille, c.; —kegel, m. -s, Obelisk, c.; —liebend, aj. pragtelskende; —los, aj. pragtløs; —losigkeit, f. ud. pl. Pragtløshed, c.; —stück, n. -es -e, Pragtstykke, n.; —sucht, f. ud. pl. Pragtsyge, c.; —süchtig, aj. pragtsyg; —voll, aj. pragtfuld; —werk, n. -es -e, Pragtværk, n.
Prächtig, aj. prægtig; vant, tilbøielig til at vise Pragt; —keit, f. s. Pracht.
Präcipitat, n. -es -e, (i Chym.) Præcipitat, n.
Präcision, f. ud. pl. Præcision, c.
Practik, f. ud. pl. Practik, Udøvelse, c.
Practike, f. -n, d. T. Rænke, listig, snedig Streg, c.
Prädestination, f. ud. pl. (i Theol.) Prædestination, c.
Prädicat, n. -es -e, Prædicat, n.
Präfect, m. -en -en, Præfect, c.
Prägeln, v. a. (n. St.) riste, stege i Smør.
Prägen, v. a. præge: Geld, Münzen; trykke, indprente; fig. gjøre (nye Ord); —gung, f. -en, Prægning, c.
Präger, m. -s pl. s. sg. Præger, c.; især den Arbeider i Mynten, som præger Skillemynt.
Prahlen, v. n. m. h. prale; bramme; tale store Ord; (forældt.) skinne, glindse, braske; tale med klingrende Stemme.
Prahler, m. -s pl. s. sg. Praler, Stor—, Stortaler, c.; —ei, f. 1) ud. pl. Pralen, Tilbøielighed til og Færdighed i at prale. 2) pl. -en, Praleri, n., Ord og Handlinger, hvormed man praler; —isch, aj. pralerisk, praleragtig, brammende.
Prahlhaft, aj. pralerisk, praleragtig; —igkeit, f. ud. pl. s. Prahlerei.
Prahlhans, m. -ens (-en) -änse (-e), d. T. Pralhans, c.
Prahlsucht, f. ud. pl. Pralesyge, c.
Prahm, m. -es -e, Pram, c., et fladt Fartøi; (n. St.) et Maal til Kalk.
Prahme, f. -n, (n. St.) Ranke; især Humleranke, c.
Präjudiz, n. (f.) -es, Præjudits, c.
Prälat, m. -en -en, Prælat, c.; —ur, f. -en, Prælatur, n. [stisk.
Prall, aj. d. T. stram, stærk spændt el. udstoppet; ela-
Prall, m. -es -e, Tilbagestød, n., —springen, c.
Prallen, v. n. 1) m. h. frembringe den Lyd, som et stærk spændt elastisk Legeme gjør, naar det med Heftighed drives mod et andet Legeme. 2) m. s. paa denne Maade stødes tilbage, springe tilbage; løme; (undert. fig. om andre Legemer, som ikke ere elastiske).
Prallig, aj. s. Prall; fig. steil, brat (især i Bjergv.).
Pralltriller, m. -s pl. s. sg. (i Musik) en Trille, som slaaes kort og hurtigt.
Prämie (3 Stav.), f. -n, Præmie, c.
Prämisse, f. -n, Præmisse, c.
Prangen, v. n. m. h. fig. drage Andres Øine paa sig, især ved udvortes Glands, prange, prunke, bramme, braske; ligel. i god Bet. ved fortrinlige glimrende Egenskaber; rose sig af, gjøre sig til af; (forældt.) tale meget, gjøre mange Omstændigheder, meget Væsen.
Pranger, m. -s pl. s. sg. Gabestok, c.; en Indbildsk, som prunker, praler.
Pranke, f. -n, Bjørneklo, c.
Präparation, f. -en, Præparation, c.
Präposition, f. -en, Præposition, c.
Prärogativ, n. -es -e, Prærogativ, n.
Präsent, n. -es -e, Præsent, c. [Ædelsteen.
Praser, m. -s pl. s. sg. en glasagtig, guulgrøn,
Präservativ, n. -es -e, Præservativ, n.
Präses, m. -'s pl. s. sg. Præses, Præsident, c.
Präsident, m. -en -en (—inn, f. -en), Præsident (—inde), c.
Praß, m. s. Braß.
Prasseln, v. n. m. h. knage, brage, knittre, knistre.
Prassen, v. n. m. h. brase, larme, støie; føre et udsvævende, ødselt Liv, især i Nydelsen af Mad og Drikke; leve flot, fraadse, svire.
Prasser, m. -s pl. s. sg. et udsvævende Mske.; en Ødeland, Fraadser, Sviregast.
Prätendent, m. -en -en, Prætendent, c.
Prätension, f. -en, Prætension, c.
Präteritum, n. -s -ta, Præteritum, n.
Prätext, m. -es -e, Prætext, c.
Praxis, f. ud. pl. Praxis, c.
Predicant, m. -en -en, Prædikant, c.
Predigen, v. a. og n. m. h. prædike (udtales præke).
Predigen, n. -s pl. s. sg. Prædiken, c.
Prediger, m. -s pl. s. sg. Prædiker, Præst, Prædikant, evangelisk Geistlig, c.; —mönch, m. -es -e, Dominikanermunk, c.; —schule, f. -n, Seminarium, n.; —stand, m. -es ud. pl. Præstestand, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Præstens og hans Families Plads i Kirken; —tracht, f. -en, Præstedragt, c.; —wittwe, f. -n, Præsteenke, c.
Predigt, f. -en, Prædiken (udtales Præken), c.; fig. d. T. enhver eftertrykkelig Tale, Formaning, Bebreidelse; —amt, n. -es ud. pl. Præsteembede, n.; —buch, n. -es -ücher, en Bog, som indeholder Prædikener, Postil, c.; —stuhl, m. -es -ühle, s. Kanzel.
Predigung, f. -en, (sjeld.) Prædiken, c.
Preis, m. -es -e, Priis, c. (Belønning, Hædersløn; Værdi; Roes, Berømmelse, c.); etw. — geben, give til Priis, overlade til Andres Vilkaarlighed; sich — geben, give sig til Priis, opoffre sig; (Dim. —chen, d. T. Prieschen, n. -s pl. s. sg.) n. St. Linningbred Som, Stribe, Rem, c.
Preis-aufgabe, f. -n, Priisopgave, c.; —courant,

m. -es -e, Priiscourant, c.; —frage, f. -n, Priisspørgsmaal, n.; —lauch, m. -es -e, spansk Løg, n.; —lich, aj. priselig, priisværdig (især i Spøg); sich —lich belustigen (sjeld.), overordentligen; —schrift, f. -en, Priisskrift, n.; —würdig, aj. priisværdig, i høi Grad roesværdig; (sjeld.) forsvarlig, svarende til sin Priis; —würdigkeit, f. ud. pl. Priisværdighed, c.

Preise, f. -n, (n. St.) Linning, bred Søm, Stribe, Rem, c.

Preiselbeere, f. -n, Tyttebær-Bølle, Tyttebær, n. (Frugten og Busken, vaccinium vitis idæa).

Preisen, v. a. 1) rgl. sætte Priis paa, vurdere. 2) i. prise, berømme: Gott —; Einen glücklich —.

Prell, m. -es ud. pl. (n. St. d. T.) Overfladen af en stramt udspændt Ting.

Prelle, f. -n, et stærkt Klæde, som man paa Rævejagt trækker stramt i begge Ender.

Prellen, v. a. drive, slaae tilbage; einen Fuchs —, vippe, lege Himmelspræt med; fig. Einen —, bedrage, føre bag Lyset, snyde; tage ved Næsen (ved Kjøb og Salg).

Preller, m. -s pl. f. sg. Ternen, c., et tilbagedrivende Stød el. Slag; et Slag paa et stramt spændt Legeme; Strambux, c.; —ei, f. -en, Bedrageri, Snyderi, n.

Prellschuß, m. -sses -üsse, Skud af en Kanon, der er stillet saaledes, at Kuglen støder med Jorden, men springer op igjen; (undert.) Streifskud, n.

Premsen, v. a. d. T. trykke, stoppe, proppe tæt sammen.

Presenning, f. -en, Presenning, c.

Preß, aj. liggende tæt til, kløs paa.

Preß-baum, m. -es -äume, Pressebom, c.; —bengel, m. -s pl. f. sg. Pressebengel, c.; —freiheit, f. ud. pl. Pressefrihed, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Kjødet af Oxe- og Svinehoveder, efterat det er smaahakket og presset; (paa store Presser) den nederste, tykke Deel af Skruen; —schraube, f. -n, Presseskrue, Perse—, c.; —schwengel, m. f. —bengel.

Presse, f. -n, Presse, Perse; Bogtrykkerpresse, c.; Glands, som Tøi erholder ved Presning; (undert.) et Legeme, som trykker paa et andet.

Pressen, v. a. presse, perse: die Zeuge, Wein —; fig. presse: d. T. trænge, trykke meget; med Magt borttage til Krigstjeneste; der Saal ist gepreßt voll, propfuld; —ssung, f. -en, Presning, c.

Presser, m. -s pl. f. sg. Presser, c.; en Person, som presser, især Viindruer; —lohn, m. -es ud. pl. Presseløn, c.

Presto, n. (indecl.) Presto, c. (i Musiken).

Preußelbeere, f. Preisel—.

Preußisch, aj. preussisk.

Prickeln, v. a. og n. m. h. prikke, stikke (især om Mad, som river i Ganen og paa Tungen); eine —de Rede, pikant, stikkende.

Priester, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en), Præst (—inde), c.; f. Præst i den danskindske Deel.

Priester-amt, n. -es ud. pl. Præsteembede, n.; Præsteværdighed, c.; —herrschaft, f. -en, Præsteherredømme; Hierarchi, n.; —joch, n. -es -e, Præsteaag, n.; —lich, aj. præstelig; —rock, m. -es -öcke, Præstekjole, c.; —schaft, f. Præsteskab, n.; —thum, n. -es ud. pl. Præsteværdighed, c.; —weihe, f. -n, Præsteindvielse, —ordination, c.

Primas, m. sg. indecl. pl. -maten, Primas, c.

Primat, n. -es -e, Primat, n.

Prime, f. -n, Prime, c. (i Fegtek. og i Musik.); (hos Bogtrykk.) den første Side paa ethvert trykt Ark; (hos Landm.) tiende Delen af en Tomme.

Primel, f. -n, Primel, c. (primula veris).

Princip, n. -es -e og -ien, Princip, n.

Principal, 1) m. -es -e (—inn, f. -en), d. T. Principal (—inde), c. 2) n. -es -e, Principal, c. (i Orgeler).

Prinz, m. -en -en, Prinds, c.; —enfarbe, f. ud. pl. d. T. Prindsefarve, c. (guldgul Farve); —essinn, (forkortet Prinzeß), f. -en, Prindsesse, c.; —lich, aj. prindselig; —metall, n. -es ud. pl. Prindsmetal (et af Kobber og Zink sammensmeltet Metal af rødgul Farve).

Prior (i langt), m. -s -en (o langt), (—inn, f. -en) Prior (—inde), c.; —at, n. -es -e, Priorat, n.; —ität, f. -en, Prioritet, c.

Prise, f. -n, Priis, c.: en Priis Tobak; Prise, c. (et erobret Skib).

Prisma, n. -s -men, Prisma, n.

Pritsche, f. -n, Brix, c.; —n, v. a. Einen —, brixe, slaae med en Brix.

Privat, aj. privat; især: —andacht, f. ud. pl. Huusandagt; —beichte, f. ud. pl. hemmeligt Skriftemaal; —leben, n. —nutzen, m. —person, f. —stunde, f. Privatliv, —nytte, —person, —time.

Privet, n. -es -e, d. T. Privet, Vandhuus, n.

Privilegium, n. -s (—gii) -gien (—gia), Privilegium, n.

Probat, aj. probat.

Probe, f. -n, Prøve, c., Forsøg, n.: die — bestehen; Einen auf die — setzen; eine — seiner Freundschaft; et Redskab at prøve en Tings Beskaffenhed med.

Probe- (i mange Sammens., f. Ex.) —arbeit, f. -en, Prøvearbeide, n.; —blatt, n. -es -ätter, P—blad, n.; —bogen, m. -s pl. f. sg. P—ark, Correctur—, n.; —jahr, n. -es -e, P—aar, Novicial, n.; —mäßig, aj. overeensstemmende med Prøven; —schrift, f. -en, P—skrift, c.; —stück, n. -es -e, P—stykke, n.

Proben, v. a. Einen el. etw., stille paa Prøve, forsøge, probere; prøve.

Probiren, v. a. d. T. prøve, forsøge, probere: Gold, Silber —.

Probirer, m. -s pl. f. sg. (i Bjergv.) Proberer, En, som prøver Erts- og Bjergarten.

Probir-gewicht, n. -es -e, Proberervægt, c.; —kunst, f. ud. pl. Proberkonst, c.; —nadel, f. -n, Proberenaal, c.; —wage, f. -n, Proberervægt, c.

Problem, n. -es -e, Problem, n.

Probst, m. f. Propst.

Procedur, f. -en, Procedur, c.

Procent (—zent), n. -es -e, Procent, c. (efter et Talord pl. f. sg.).

Proceß, m. f. Prozeß.

Procession, f. -en, Procession, c.

Proclama, n. Proclama, n.

Proclamiren, v. a. proclamere; —mation, f. -en, Proclamation, c.; —mator, m. -s -en, Proclamator

tor, c.

Procura, f. ud. pl. Procura, c.

Procurator, m. -s -en, Procurator, c.

Product, 1) m. -es -e, Product, c. (Tugtelse). 2) n. -es -e, Product, n. (Frembringelse).

Profeß, m. -sses ud. pl. Profes, n. (Ordensløfte).

Profession, f. -en, d. T. Profession, c.; —ist, m. -en -en, Professionist, c.

Professor, m. -s -en, Professor, c.; —at, n. -es -e, Professorat, n.

Professur, f. -en, Professorat, n.

Profil, n. -es -e, Profil, c.

Profit, m. -es ud. pl. d. T. Profit, c.

Profoß, m. -sses -sse, Profos, c.

Programm, n. -es -e, Program, n.

Progreß, m. -sses -ssen, Progres, c.

Project, n. -es -e, Project, n.

Prolog, m. -es -e, Prolog, c.

Promenade, f. -n, Promenade, c.

Promt el. **prompt**, aj. prompt.

Pronomen, n. -s pl. —nomina, Pronomen, n.

Propagande, f. -n, Propagande, c.

Prophet, m. -en -en (—inn, f. -en), Prophet (—inde), c.; —engurke, f. -n, et Slags kugelrunde, piggede Agurker; —enkuchen, m. -s pl. s. sg. (n. St.) et Slags store, meget tynde, haardt bagte Kager; —isch, aj. prophetisk.

Prophezeien, v. a. spaae, forudsige; —zeiung, f. -en, Spaadom, Forudsigelse, c.

Proportion, f. -en, Proportion, c.

Propst, m. -es -öpste (—öpstinn, f. -en), Provst (—inde), c.; —ei, f. -en, Provsti, n.; Provsteværdighed, c.

Prorector, m. -s -en, Prorector, c.; —at, n. -es -e, Prorectorat, n.

Prosa, f. ud. pl. Prosa, c.; —isch, aj. prosaisk; —ist, m. -en -en, Prosaist, c.

Prose, f. ud. pl. Prosa, c.

Proselyt, m. -en -en, Proselyt, c.

Prosit! interj. prosit!

Prosodie, f. -n, Prosodi, c.

Prospect, m. -es -e, Prospect, c.

Protest, m. -es -e, Protest, c.; —ant, m. -en -en, Protestant, c.; —antisch, aj. protestantisk; —ation, f. -en, Protestation, c.

Protokoll, n. -es -e, Protocol, c.

Protzen, v. 1) n. m. h. d. T. trodse, surmule; sich —, blæse sig op, hovmode sig. 2) a. bevæge med Møie fra et Sted til et andet (om Kanoner og andre tunge Legemer).

Protzig, aj. stiv, ubøielig; trodsig, overmodig.

Protzkette, f. -n, en Kjede, hvormed Kanoner gjøres fast paa —zwagen, m. -s pl. s. sg. en Axel med to Hjul til en Kanons beqvemme Transport, Kanonvogn, c.

Proviant, m. -es ud. pl. Proviant, c.

Provinz, f. -en, Provinds, c.; —ialism, m. pl. -en, Sprogbrug i en Provinds.

Provision, f. -en, Provision, c.

Provisor, m. -s -s el. -en, Provisor, c.

Prozeß, m. -sses -sse, Proces, c. (Fremgangsmaade i Chymien; Rettergang; fig. Retssag, c.); —kosten, pl. ud. sg. Procesomkostninger; —ordnung, f. -en, Procesanordning, c. (efter hvilken Retssager ved Retten skulle forhandles).

Prozessiren, v. n. m. h. procedere.

Prudel, m. s. Brudel.

Prüfen, v. a. prøve, undersøge; d. T. probere; -swerth, -swürdig, aj. værd at prøve; —fung, f. -en, P—lse, U—lse, c.; —fungszeit, f. -en, Prøvelsestid, c.

Prüfer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), den, som anstiller Prøve; Examinator, c.

Prüfling, m. -es -e, den, som prøves; Lærling, Examinand, c.

Prügel, m. -s pl. s. sg. Prygl, Stok, Knippel, c.; blot pl. Prygl (at faae Slag af en Prygl); —ei, f. -en, Prygleri, n.; —n, v. a. Einen el. ein Thier, prygle; —suppe, f. ud. pl. vulg. en Dragt Prygl; —weg, m. -es -e, Faschinevei, c.

Prume, f. -n, (n. St. d. T.) Blomme, c.

Prümmel, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Krumme, c.

Prunelle, f. s. Brunelle.

Prunk, m. -es ud. pl. Prunk, Pragt, Bram, c.; —en, v. n. m. h. prunke (især Nordt.); —los, aj. bramfri, uden Pragt, simpel; —voll, aj. fuld af Prunk, prægtig, pragtfuld.

Psalm, m. -es -e el. -en, Psalme, c.; —buch, n. -es -ücher, Psalmebog, Davids Psalmer; —ist, m. -en -en, Psalmist, c.

Psalter, m. -s pl. s. sg. et meget gammelt, musikalsk Strengeinstrument, med hvilket man pleiede at ledsage Sangen; (bibelsk) Psalmebog, Davids Psalmer.

Psittig el. rigtigere —tich, m. -es -e, Papegøie, c.

Psychologie, f. -n, Psychologi, c.

Ptisane (s. Tisane), f. -n, Ptisane, Svaledrik, c.

Publicität, f. ud. pl. Publicitet, c.; —licum, n. -s ud. pl. Publikum, n.

Pucht, f. -en, (i Saltv.) Tørreloft, n.

Pud, n. -es -e, Pud, n. (en russisk Vægt paa 40 Pund).

Pudding, m. -es -e, Budding, c.

Pudel, m. -s pl. s. sg. Pudel, —hund, c.; d. T. Skjeve (Feil i Keglespil); (m. St.) Pøl, Pyt, Sump, c.; (Nordt.) et kort Fad til Viineplag; en forhen brugelig Damefrisur; einen — machen, begaae en Feil, en Buk; —hund, m. -es -e, Pudelhund, c.; —kopf, m. -es -öpfe, en forhen brugelig Damefrisur; —mütze, f. -n, laaden Mandfolkehue, polsk Hue; —närrisch, aj. d. T. i høieste Grad lystig, pudsig, pudseerlig, spøgefuld, snurrig; —naß, aj. dyngvaad.

Pudeln, v. n. m. h. slaae Skjeve i Keglespil; fig. begaae Feil.

Puder, m. -s ud. pl. Pudder, n.; —beutel, m. -s pl. s. sg. Pudderpung, —pose, c.; —bläser, m. -s pl. s. sg. Pudderpuster, c.; —ig, aj. puddret; —n, v. a. puddre; —püster, m. -s pl. s. sg. s. —bläser; —quast, m. -es -e, Pudderqvast, c.; —schachtel, f. -n, Pudderæske, c.; —zucker, m. -s pl. s. sg. Puddersukker, n.

Puff! interj. puf, paf!

Puff, m. -es 1) pl. —üffe, Puf, n. (Knald; især d. T. Stød, n., fornemmelig med knyttet Næve); s. Puffspiel. 2) ogsaa —e, f. -n, Puf, n. (en bruskende, foldet Deel paa Klædningsstykker).

Puffbohne, f. -n, d. T. Svinebønne, c.

Puffbrett, n. -es -er, det indvendige Dambræt, hvorpaa spilles Puffspiel, s. dette Ord.
Puffen, v. d. T. 1) n. m. h. puffe, knalde; fig. (foræld.) opsvulme, hæve sig, blive tyk; das pufft, vulg. det hører og fornemmer man vidt og tydeligt, det kan forslaae, det har Eftertryk. 2) a. vulg. puffe, støde til, saa det puffer; forsyne med Puf.
Puffer, m. -s pl. s. sg. Puffert, c. (en liden Pistol); En, som puffer.
Puffspiel, n. -es -e, et Spil med 2 Tærninger og 30 Dambrikker; Trokodille.
Pulpèt, n. -es -e, Pulpet, c.
Puls, m. -es -e, Puls, c., Pulsaarens Slag; Pulsaaren selv med Hensyn til dens slaaende Bevægelse; (Syd- og Nordt.) Klokkernes Ringen, især fra en Pause til en anden; —ader, f. -n, Pulsaare, c. (Arterie); —schlag, m. -es -äge, Pulsslag, n.
Pulsen, v. n. m. h. (om Blodet i Pulsaaren) slaae, pulsere.
Pult, n. (n. St. ogsaa m.) -es -e, Pult, c.
Pulver, n. -s pl. s. sg. (Dim. Pülverchen, n. -s pl. s. sg.) Pulver, n.; Krud, n.
Pulver-flasche, f. -n, og —horn, n. -es -örner, Krudhorn, n.; —icht, aj. pulveragtig, krudagtig; —ig, aj. i Pulver, som Pulver; —isiren, v. a. d. T. pulverisere; —kammer, f. -n, Krudkammer, n.; —karren, m. -s pl. s. sg. Krudkarre, c.; —magazin, n. -es -e, Krudmagasin, n.; —maß, n. -es -e, Krudmaal, n.; —mühle, f. -n, Krudmølle, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. Krudmøller, c.; —sack, m. -es -äcke, Krudpose, —sæk, c.; fig. det Sted paa Geværet ved Svandsskruen, hvor Krudet gjør stærkest Virkning; —thurm, m. -es -ürme, Krudtaarn, n.; —tonne, f. -n, Krudtønde, c.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Krudvogn, c.
Pulvern (pül—), v. a. støde til Pulver, pulverisere, bestrøe med Pulver.
Pump! interj. plump!
Pump, m. -es ud. pl. etw. auf — nehmen, paa Puf, paa Borg.
Pumpe, f. -n, Pompe, c.
Pumpen, v. 1) a. pompe. 2) n. m. h. plumpe; tage paa Puf, paa Borg.
Pumpen-bohrer, m. -s pl. s. sg. Pompebor, Rende—, n.; —macher, m. -s pl. s. sg. Vandmester, Pompesætter, c.; —schuh, m. -es -e, Pompesko, c.; —schwängel, m. -s pl. s. sg. Pompestang, c.; —stock, m. -es -öcke, Pompestud, c.; —werk, n. -es -e, Pompeværk, Suge—, n.
Pumper, m. -s pl. s. sg. Pomper, c.
Pumpermette, f. -n, (i den catholske Kirke) et Navn paa den Messe, som synges Skjærtorsdags Eftermiddag.
Pumpernickel, m. -s ud. pl. d. T. en Benævnelse paa groft Brød i Vestphalen.
Pumphosen, pl. s. Pomp—.
Punkt, m. -es -e, (Dim. Pünktchen, n. -s pl. s. sg.) Punkt, c. og n. (en fiin Spids, og Stiftet dermed); fig. Prik, c., Punktum, n.; en fuldstændig Sætning; Periode, et Afsnit af et Skrift; Stykke, Sag, Gjenstand, c.; en liden, for Øiet neppe kjendelig Deel; das trifft auf den — zu, meget nøie, paa et Haar; auf dem —e seyn, stehen, være i Begreb med.

Punkten, v. a. punctere.
Punktir-buch, n. -es -ücher, Punkteerbog, c.; —kunst, f. Puncteerkunst, c.
Punktiren, v. a. punctere.
Pünktlich, aj. blot fig. punktlig, meget nøiagtig; —keit, f. ud. pl. Punktlighed, c.
Punktum, n. pl. -ta, Punktum, n.
Punktur, f. -en, (hos Bogtr.) Punctur, c. (to Jernspidser i Pressen; Hullerne i Arket, som disse gjøre).
Punsch, m. -es pl. (kun om flere Arter) -e, Punsch, c.; —en, v. n. m. h. drikke Punsch; —napf, m. -es -äpfe, Punschebolle, c.
Pupill, m. -en -en, og —e, f. -n, Pupille, c. (umyndig Mandsperson, umyndigt Fruentimmer).
Pupille, f. -n, Pupille, Øiesteen, c.
Pupillen-collegium, n. -gii -gien, Overformynderi, n.; —gelder, pl. ud. sg. Umyndiges Penge.
Puppe, f. -n (Dim. Püppchen, n. -s pl. s. sg.), Dukke, c. (at lege med, og en cylinderdannet, sammenviklet Masse), Puppe, c. (et Insect i dets anden Forvandlingstilstand); Nymphe, Cocon, c.; fig. (kjælende) et lidet Barn; Glut, c. (især lille Pige).
Puppen, v. 1) n. m. h. gjøre Dukker, lege med Dukke. 2) a. hylde, indvikle.
Puppen-gesicht, n. -es -er, Dukkeansigt, n.; —mäßig, aj. dukkeagtig; —spiel, n. -es -e, Dukkespil, Marionetspil, n.; fig. enhver uvigtig Beskæftigelse; —spieler, m. -s pl. s. sg. Marionetspiller, c.; —stand, m. -es ud. pl. Puppetilstand, c.
Pur, aj. d. T. puur, reen, skær; blot, intet uden.
Purganz, f. -en, Purgants, c.
Purgiren, v. a. og n. m. h. purgere; (i Retssp.) frigjøre sig ved Ed.
Purpur, m. -s pl. s. sg. Purpur, n.; et purpurfarvet Gevandt, Purpurkaabe, c.
Purpur-farbe, f. -n, Purpurfarve, c.; —farben el. —big, aj. p—farvet; —hut, m. -es -üte, P—hat, Cardinals—, c.; —kleid, n. -es -er, P—klædning, c.; —mantel, m. -s -äntel, P—kaabe, c.; —roth, aj. p—rød; —röthe, f. ud. pl. P—rødhed, c.; —schnecke, f. -n, P—snegl, c.
Purpurisch, aj. (et nyt digterisk Ord) purpurlig, p—farvet, p—rød.
Purpurn (purpern), aj. purpurfarvet, —rød; Purpurs-, i Purpur.
Pürzel, s. Bürzel.
Pustel, f. -n, Blegn, Hede—, c.; især Kopper, naar de ere fyldte med Lymphe.
Püster, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) en Person el. Ting, som puster; Puster, c.
Pute, f. -n (Puthenne, f. -n) kalkunsk Høne, c.; —nbraten, m. -s pl. s. sg. Kalkunsteg, c.
Puter, m. -s pl. s. sg. (Puthahn, Puter—, m. -es -ähne) kalkunsk Hane, c.; —braten, m. -s pl. s. sg. Kalkunsteg, c.
Putt! interj. d. T. put! (hvormed der kaldes paa Høns).
Putz, m. -es ud. pl. Pynt, c. (paa Klæder, især paa Fruentimmerets; pyntelig Paaklædning); (undert.) Pynten, Pyntning, c.; —en, v. a. pudse: das Licht, den Bart, sich (Dat.) die Nase; die Schuhe, ein Gewehr; fig. pudse: forskjønne, zire, pynte, især ved pyntelige Klæder; Einen —, give Irettesættelse.

Putz-docke, f. -n, Pyntedukke, c.; **—gemach**, n. -es -ächer, Pyntekammer, n.; **—handel**, m. -s ud. pl. Galanterihandel, c.; **—holz**, n. -es -ölzer, Pudsholt, n. (hos Skomag.); **—macherinn**, f. -en, Modehandlerinde c.; **—schere**, f. -n, Lysesax, c.; **—sucht**, f. ud. pl. Pyntesyge, c.; **—süchtig**, aj. pyntesyg; **—tisch**, m. -es -e, Toiletbord, n.
Putze, f. -n, Lysesax, c.; Tande, c.
Putzig, aj. (Nordt.) putsig.
Pygmäe, m. -n -n, Pygmæer.
Pyramide, f. -n, Pyramide, c.

Q.

Q, en Consonant, det syttende Bogstav i ABC, har altid u efter sig, med hvilket det lyder som kw.
Quaal, f. s. Qual.
Quabbe, f. -n, (Nordt.) Qvabbe, c. (Doglæp paa Qvæg).
Quabbelig, aj. qvabbet, qvabset, lasket, fed.
Quabbeln, v. n. m. h. vulg. qvabre, dirre af Fedme.
Quacksalber, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Qvaksalver, Marktskriger, c.; **—ei**, f. -en, Qvaksalveri, n.; **—n**, v. n. m. h. qvaksalve.
Quader, m. -s pl. s. sg. sædv. **—stein**, m. -es -e, Qvadersteen, c. (tilhuggen Brudsteen).
Quadrant, m. -en -en, Qvadrant, c.
Quadrat, n. -es -e, Qvadrat, c.; **—elle**, f. -n, Qvadratalen, c.; **—fuß**, m. -es -üße, Q—fod, c.; **—maß**, n. -es ud. pl. Q—maal, n.; **—meile**, f. Q—miil, c.; **—ur**, f. -en, Qvadratur, c.
Quadrille (l. Kadrillje), f. -n, Quadrille, c.
Quadriren, v. 1) a. qvadrere. 2) n. m. h. d. T. stikke sig, passe sig.
Quadrupel, m. -s pl. s. sg. Qvadrupel, c.
Quakelchen, n. -s pl. s. sg. d. T. et pluddrende Barn.
Quakeln, v. n. m. h. Dim. af
Quaken, v. n. m. h. qvække (som Frøer og Ænder); d. T. pluddre, sluddre, spadse.
Quäken, v. n. m. h. qvække, give den Lyd qvæk fra sig; især om Harenes Skrig.
Quäker (Quaker) m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Qvæker, (—inde); et Dyr, som qvækker; især en Art Finker.
Qual, f. -en, Qval, Pine, Marter, c. (en høi Grad af Legems- og Sjælesmerter); **—envoll**, aj. qvalfuld.
Quälen, v. a. Einen, qvæle, pine, martre, plage.
Quäler, m. -s pl. s. sg. Qvæler, Plageaand, c.; **—ei**, f. -en, Qvæleri, n.
Qualität, f. -en, Qvalitet, c.
Qualle, f. -n, Vandmand, c.
Qualm, m. -es (pl. sjeld. —e) Qvalm, Dunst, tyk Damp, Os, c.; Qvalme, c., Hjerteondt, n., Vammelse, c.; **—en**, v. n. m. h. give tyk Damp fra sig, ose, qvalme.
Qualmig, aj. qvalm.
Qualster, m. -s pl. s. sg. Qvalster, tyk Sliim, c.; (Nordt.) Bartæge, c.; **—n**, v. n. m. h. d. T. udkaste Qvalster.
Qualvoll, aj. qvalfuld.
Quant, m. -es -e, Qvant, c., en listig, fun el. lystig, spøgefuld Person; Sluu, n., forstilt Handling; **—sweise**, av. qvantsviis, paa Skrømt.
Quantität, f. -en, Qvantitet, c.
Quantum, n. -s ud. pl. Qvantum, n.
Quappe, f. -n, (Nordt.) Qvabbe, Aale—, c.
Quarantäne, f. -n (l. Kar—), Qvarantaine, c.
Quark, m. -es pl. (om flere Slags) —e, Ostelebe, c., sammenleben Melk, som Vallen er taget fra; Dynd; d. T. ogsaa foragt. enhver ubetydelig Ting, Bagatel, c., Snavs, n.
Quark-hänge, f. -n, et hængende Stillads, til at tørre friske Oste paa; **—käse**, m. -s pl. s. sg. Suurmelksost, c.; **—kloß**, m. -es -öße, Klumper, Boller og **—nudel**, f. -n, Nudler af sammenleben Melk samt Meel, Æg og Smør; **—spitze**, f. -n, (i Spøg) Intet.
Quarre, f. -n, et vrantent, altid skraalende Barn; Vrantepotte, c.; **er hat eher eine — als eine Pfarre gehabt**, han var gift, før han havde Embede.
Quarren, v. n. m. h. d. T. knurre, vrante, skrige som et lille Barn.
Quart, n. -es -e, Qvart, c.
Quartal, n. -es -e, Qvartal, n.
Quartanfieber, n. -s pl. s. sg. Fjerdedagsfeber, c.
Quartant, m. -en -en, Qvart, c. (Bog i Qvart)
Quarte, f. -n, Qvart, c.
Quartett, n. -es -e, Qvartet, c.
Quartier, n. -es -e, Qvarteer, n. (i de Bet., hvori dette Ord bruges i Dansk); **—en**, v. a. forskaffe, anvise Qvarteer (fornemmelig i **ein—** og **aus—**); **—meister**, m. -s pl. s. sg. Qvarteermester, c.; **—stadt**, f. -ädte, den første Stad i de fire Klasser af de forrige Hansestæder.
Quarz, m. -es -e, Qvarts, c. (en Steenart); **—fluß**, m. -sses -üsse, farvet, flammet Qvarts; **—icht**, aj. qvartsagtig; **—ig**, aj. som indeholder Qvarts.
Quassia, f. ud. pl. Qvassia, c.
Quast, m. -es -e (—e, f. -n) Qvast, Dusk, c.
Quatember, m. -s pl. s. sg. Qvatember, c.
Quaterne, f. -n, Qvaterne, c.
Quatschen, (quatscheln) v. n. m. h. vulg. qvappe; sveppe, give en Lyd fra sig, som naar man træder i leret Jord.
Quatschicht (quatschelig) aj. vulg. blød, lasket, fed og saftig at føle paa.
Queck, aj. qvik, frisk, munter, levende.
Quecke, f. -n, Rødderne paa alle Slags Græs, som sætte Straa; især Rødderne af **—ngras**, n. -es -äser, Qvikhvede, c., —græs, n.
Quecksilber, n. -s ud. pl. Qviksølv, n. (skrives ogsaa Queck— og Queg—).
Quehle, f. -n, Haandklæde, n.; (i Bjergv.) Afløbsrende, c.

Quell, m. -es -e, (n. St. for —e, f. -n) Kilde, Oprindelse, c., Udspring, Væld, n.

Quell-ader, f. -n, Kildeaare, c.; —grund, m. -es -ünde, en sumpig Egn med skjulte Kilder; —salz, n. -es ud. pl. Kildesalt, n.; —sand, m. -es ud. pl. Flyvesand, n.; —wasser, n. -s ud. pl. Kildevand, n.

Quellen, v. 1) i. n. m. s. og h. qvælde; ligel. udvides ved at der kommer Vaadt paa; fig. udspringe, have sin Grund i en anden Ting, flyde af (med Bibegreb om Rigdom). 2) rgl. a. bulne, udvide ved at komme Vaadt paa, f. Ex. Erbsen —.

Quendel, m. -s pl. s. sg. (hos Kulsviere) Midten af en Mile; den lodrette Stang deri; Timian, c.

Quene el. **Quiene**, f. -n, (Nordt.) Qvie, c.; (ogsaa) Huusmoder, c.; (som Skjeldsord) gammel Kjærling, Hex, c.

Quengeln, v. n. m. h. d. T. tale med grædende, qvindelig Stemme; (n. St.) opføre sig gjeglende, barnaglig.

Quent, n. -es -e, el. sædv. —chen, n. -s pl. s. sg. Quintin, n.

Quer, aj. tværs, paa tværs, skraat; fig. (forældt.) forkeert; forbittret, vred.

Quer-axt, f. -äxte, Tværøxe, c. (i Form af et T, at hugge Taphuller med); —balken, m. -s pl. s. sg. Tværbjælke, c.; —band, n. -es -änder, Tværbaand, n.; —bank, f. -änke, Tværbænk, c.; —bret, n. -es -er, Tværbræt, n.; —bügel, m. -s pl. s. sg. Tværbøile, c.; —feldein, av. fig. tværs over Marken, uventet, paa tværs, ikke beleiligt; —finger, m. -s pl. s. sg. Fingersbred, c.; —flöte, f. -n, s. —pfeife; —gang, m. -es -änge, Tværgang, c.; —gasse, f. -n og —gäßchen, n. -s pl. s. sg. Tværgade, c.; —giebel, m. -s pl. s. sg. Tværgavl, c. (paa et Huus); —hand, f. -ände, Haandsbred, c.; —haus, n. -es -äuser, Tværhuus, n. (som vender med Siden til Gaden); —holz, n. -es -ölzer, Tværtræ, n.; —kopf, m. -es -öpfe, Tværdriver, c. (et tvært, egensindigt Mske.); —köpfig, aj. paa Tværdrivermaneer; —pfeife, f. -n, Tværfløite, c.; —pfeifer, m. -s pl. s. sg. En, som spiller Tværfløite; —sack, m. -es -äcke, Tværsæk, c.; —sattel, m. -s -ättel, Tværsadel, c.; —schlag, m. -es -äge, Tværslag, n.; —sinn, m. -es ud. pl. Tværdriveri, n.; —straße, f. -n, Tværgade, c.; —strich, m. -es -e, Tværstreg, c.; fig. Streg i Regningen; —stück, n. -es -e, Tværstykke, n.; —zwickel, m. -s pl. s. sg. Tværsvikkel, c.

Quere, f. ud. pl. Brede, c.; in die Länge und in die —, paa langs og tværs; ins Kreuz und in die —, paa kryds og paa tværs; Eim. in die — kommen, komme paa tværs, være hinderlig, afbryde.

Querl, m. -es -e, Tvære, c., Kagerils, n.; —en, v. 1) a. tvære, sætte i Bevægelse ved en Tvære; Eier, pidske. 2) n. m. s. d. T. vimse om og gaae Andre i Veien.

Questen og **questern**, v. n. m. h. (d. T. n. St.) vimse frem og tilbage; uden Nødvendighed løbe hid og did.

Quetsche, f. -n, Qvæstning, c.; et Redskab til at qvæste med; fig. Knibe, stor Forlegenhed, c.; d. T. Svedske, c.

Quetscheisen, n. -s pl. s. sg. Brændejern, n. (hos Parykmagere).

Quetschen, v. a. qvæste, knuse, klemme: sich den Finger; Hanf—, bryde, brække; das Wachs —, ælte; —schung, f. -en, Qvæstning, Knusen, Klemmen, Contusion, c.

Queue (l. Köh) f. -n, (i d. T. ofte m.) Queue, c. (i Billardspil).

Quick, aj. d. T. (blot n. St. og i Sammens.) qvik, bevægelig, opvakt; munter, frisk, vever, rask.

Quick, m. (n.) -es ud. pl. d. T. s. Quecksilber; —mühle, f. -n, en Mølle til ved Qviksølv at uddrage Sølvet af dets Erts; —sand, m. -es ud. pl. Qviksand, Qvæg—, Qvæld—, n.

Quieken, v. n. m. h. d. T. pibe, skrige (som f. Ex. Rotter og andre Dyr).

Quietschen, v. n. m. h. d. T. skrige med en skurrende, ubehagelig Stemme.

Quint, s. Quent.

Quinte, f. -n, Qvint, c.; fig. d. T. Finte, Rænke, listig Streg, c.; —nmacher, m. -s pl. s. sg. Rænkemager, —smed, c.

Quinterne, f. -n, Qvine, Qvinterne, c.

Quintessenz, f. -en, Qvintessents, c.

Quintett, n. -es -e, Qvintet, c.

Quirl, m. (Nordt.) s. Querl.

Quitt, av. d. T. qvit, løs, fri, frigjort; einer S. (Gen.) —.

Quitte, f. -n, Qvæde, c. (Frugt).

Quitten-apfel, m. -s -äpfel, Qvædeæble, n.; —baum, m. -es -äume, Q—træ, n.; —birn, f. -en, Q—pære, c.; —brod, n. -es ud. pl. en med Sukker indsyltet, tørret Q—mos; —gelb, aj. guul som Q—frugten; d. T. meget guul; —kern, m. -es -e, Q—kjerne, c.; —muß, n. -es, ud. pl. Q—mos, c.; —pfirsche, f. -n, Q—fersken, c.; —wein, m. -es ud. pl. Q—viin, c.

Quittiren, v. a. qvittere: Eim. etw., Einen über etw., eine Summe; d. T. eine S., qvittere, opgive, forlade, give Slip paa; —ttung, f. -en, Qvittering, c.

Quodlibet, n. -s -e, Quodlibet, n.

Quotient, m. -en -en, Qvotient, c.

R.

R, det attende Bogstav i ABC, en Consonant.

Raa, f. -en, s. Rah.

Raapsen, m. -s pl. s. sg. Blaaspolen (Fisk).

Rabatt, m. -es ud. pl. Rabat, c.

Rabatte, f. -n, Rabat, c. (paa Klæder og fig. omkring et Havebed).

Rabbiner, m. -s pl. s. sg. (i Tiltale Rabbi) Mester, Rabbiner, Jødepræst, c.; —bbinisch, aj. rabbinsk.

Rabe, m. -n -n, Ravn, c. (Fugl).
Raaben-aas, n. -es -äser, et lavt Skjeldsord paa et lastefuldt Menneske; Ravneaadsel, n.; —ältern, pl. ud. sg. Ravneforældre; —art, f. ud. pl. fig. Ravneart, —natur, c.; —feder, f. -n, Ravnefjeder, c.; —kiel, n. -es -e, Pennepose af en Ravn; —mutter, f. -ütter, Ravnemoder, c.; —schwarz, aj. d. T. ravnsort, kulsort; —stein, m. -es -e, et muret Rettersted; —vater, m. -s -äter, Ravnefader, c.
Rabulist, m. -en -en, Rabulist, c.
Race (l. Rasse), f. -n, Race, c.
Rachbegierde, f. s. Rachgier.
Rache, f. -n, Hevn, c.; vor — glühen, brænde af Hevn; — an Eim. nehmen.
Rächen, v. a. hevne, gjengjelde: einen Schimpf; sich an Eim.; partic. bruges undert. uregl. nun bin ich gerochen; (i Bibelen) straffe.
Rachen, m. -s pl. s. sg. Svælg, n. (især de større Dyrs aabnede Gab); (foragt.) Mund, Hals, c.; fig. frygtelig Afgrund, c.
Rächer, m. -s pl. s. sg. Hevner, c.
Rächerisch, aj. hevnende, Hevn udøvende.
Rachgier, f. el. —de, f. -n, Hevngjerrighed, c.; —ig, aj. hevngjerrig. [hevnesyg.
Rachsucht, f. ud. pl. Hevnesyge, c.; —süchtig, aj.
Rack, m. s. Arack.
Räck, n. -es -e, Rak el. Rakke, c. (til Skibs, en Krands af Trækugler paa et Toug).
Rack, m. -es -e el. —er, m. -s pl. s. sg. ogsaa —e, el. Rake, f. -n, Ellekrage, c.
Racker, m. -s pl. s. sg. vulg. (især Nordt.) Rakker, Mestermand; Natmand, c.; (foragt.) en Hund; især et lavt Skjeldsord paa et foragteligt Mske.
Racket, n. -es -e, Raket, Ketser, c., rigtigere: d'e Rackete, —n, Raket, c. (til Fjederboldspil og i Fyrværkerier).
Rad, n. -es -äder (n. St. -e), Hjul; Wean—, n.; zum —e verurtheilt, til Steile og Hjul; er wurde aufs — gelegt, paa Steile; Kreds, Cirkel, c.; ein — schlagen, en Mølle.
Rad-bärge, f. -n, (d. T. n. St.) Hjulbør, Trillebør, c.; —brechen, v. a. d. T. radbrække; fig. die Wörter —, udtale forkeert; —förmig, aj. hjulformig; —macher, m. -s pl. s. sg. Hjulmager, —mand, c.; —spur, f. -en, Hjulspor, n.
Rade-bärge, —macher, rc. s. Rad—.
Radebaue, f. -n, Ryddehakke, c.
Rädel, 1) m. -s pl. s. sg. et stort Saald. 2) n. -s pl. s. sg. (d. T. Sydt.) et lille Hjul; (fordum fig.) en Kreds af Mskr. [sigte, sælde.
Rädeln, v. a. d. T. (n. St.) dreie om i en Kreds;
Rädelsführer, m. -s pl. s. sg. Anfører for en oprørsk Hob; Ophavsmand, c. (til noget Ondt).
Raden, m. -s ud. pl. Klinte, c. (U—t).
Räder, m. -s pl. s. sg. Saald, n., Sigte, c.; især til Korn; en Person, som sælder, sigter; —macher, m. -s pl. s. sg. Saaldemager, c.
Rädern, v. a. knuse med Hjul; radbrække; sigte, sælde.
Räderwerk, n. -es -e, Hjulværk, n. (i en Maskine).
Radies (ikke —dieß), m. -es -e, —chen, n. -s pl. s. sg. Radise, Raddike, c.
Radiren, v. a. radere; —kunst, f. ud. pl. Radeerkunst, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Radeerkniv, c.; —nadel, f. -n. Radeernaal, c.
Raff, m. -es ud. pl. Rafling, c. (visse Dele af Helleflynderen, især Finnerne, som afskæres og tørres).
Raffel, f. -n, et Redskab til at kradse, skrabe med; Hjortens øverste Kjævebeen; d. T. foragt. Mund, c.; en gammel knurrende Kjærling.
Raffen, v. a. rive, skrabe til sig: seine Sachen zusammen —; fig. rapse.
Raffinade, f. -n, Raffinade, c. (fiint Sukker).
Raffiniren, v. 1) a. raffinere: den Zucker. 2) n. m. h. d. T. auf etw., søge at udgrunde, ogsaa slibe, konstle paa, forfine; raffinirt, raffineert, duelig, forslagen, listig.
Raffzahn, m. -es -ähne, Fortand, c. (hos Dyr); d. T. lange, fremstaaende Tænder hos Mske.; —zähnig, aj. som har saadan Tand.
Ragen, v. n. m. h (heraus, hervor), rage ud, — frem, staae frem, stikke frem.
Ragout (l. —r h). m. -s -s, Ragout, c.
Rah, f. -en, Raa, c.; —segel, n. -s pl. s. sg. Raasejl, n.
Rahm, m. -es, 1) ud. pl. Fløde, c.; s. Sahne; enhver tykkere Substants, som adskiller sig fra et flydende Legeme, f. Ex. Weinstein—; (n. St.) Sod, c. 2) pl. —e el. Rähme, s. Rahmen.
Rahm-kanne, f. -n, Flødekande, c.; —kuchen, m. -s pl. s. sg. F—kage, c.; —näherei el. —nätherei, f. 1) ud. pl. Rammesyning, c. 2) pl. -en, Tøi, som er syet i Ramme; —stück, n. -es -e, Rammestykke, n.; —topf, m. -es -öpfe, F—potte, c.
Rahmen, m. -s pl. s. sg. (n. St. forkortet Rahm, Dim. Rähmchen, n. -s pl. s. sg.) Ramme, (n. St.) Hylde, c., Bræt, n.
Rahmen, v. 1) n. m. h. sætte Fløde. 2) a. die Milch —, skumme, tage Fløden af, fløde; sætte i Ramme; (Sydt.) gjøre fedet.
Rain, m. -es -e, Grenning, grøn Plads, c.; Reen (imellem Agre), Ager—, c.; —en, v. n. m. h. (n. St.) grændse (om Marker og andre Grundeiendomme).
Raison (l. Räsong), f. ud. pl. Raison, c.
Raisonnement (l. Räsonnemang), n. -s -s, Raisonnement, n.
Rakete, f. -n, Raket, c.
Ralle, f. -n, Vagtelkonge, c.
Rammblock, m. -es -öcke, Rambuk, Pæle—, c.
Rammbock, m. -es -öcke, og
Ramme, f. -n, Pælebuk, c.
Rammel, m. -s pl. s. sg. Vædder (Væder), c.
Rammeln, v. 1) n. m. h. d. T. tumle, boltre sig, sprælle; (om Harer, Kaniner, Katte, Bukke og flere Dyr) ramle, parre sig. 2) a. ramme, ned—, nedstøde; (i Bjergv. om Gange) sich —, gaae aldeles i hverandre.
Rammelzeit, f. -en, Ramletid, Parre—, c.
Rammen, v. a. Pfähle in die Erde, ramme, ned—.
Rammler, m. -s pl. s. sg. Ramler; Hanhare, Hankanin, c.
Rammskopf, m. -es -öpfe, Vædderhoved, n.; fig. et Vædderhovedet lignende Hoved; især paa Arbeidsheste.
Rand, m. -es -änder, (Dim. Rändchen, n. -s pl. s. sg.) Rand, Kant, Bredde, Margen, c.; fig. d. T. mit etw. zu —e kommen, komme til Ende med;

das versteht sich am —, det forstaaer sig selv; eine S. zu —e bringen, i Orden.
Rändern, v. a. rande, forsyne med Rand.
Randglosse, f. -n, Randglosse, c.
Randschrift, f. -en, Randskrift, c. (især paa Randen af Mynter).
Ranft, m. -es -änfte, (Dim. Ränftchen, n. -s pl. s. sg.) (Sydt.) Randen, det Yderste af en Ting; Skorpe, Bred—, Endestive, Skalk, c.
Rang, m. -es -e, Rang, Værdighed, Stand, c.; fortrinlig Rang; Eim. den — lassen, den øverste Plads; Eim. den — ablaufen, vinde Fordeel fremfor ham; (undert.) Rad, Række, c.
Rang-ordnung, f. -en, Rangforordning, c.; —schiff, n. -es -e, Linieskib, n.; —streit, m. -es -e, Rangstrid, c.; —sucht, f. ud. pl. Rangsyge, c.; —süchtig, aj. rangsyg.
Range, 1) m. -n -n, Rakel, c. (en foragtelig Benævnelse paa en opløben Knøs); en endskabsfuld Knegt. 2) f. -n, (n. St.) So, c.; Grændse, c., —stjel, n.; et Slags Rødbede; et langt, opløbent Fruentimmer.
Rank, m. -es -änke, (forald.) Krumning, c.; fig. blot pl. Ränke, List, Snedighed, c.
Ranke, f. -n el. —n, m. -s pl. s. sg. Ranke, c.; —n, v. a. (undert.) n. m. h. ranke, snoe sig i Ranker; (d. T. undert.) rokke, bevæge frem og tilbage.
Ränkevoll (rankvoll), aj. rænkefuld.
Rankig, aj. ranket.
Ranunkel, f. -n, Ranunkel, c. (Urt).
Ranze, f. -n, So, c., Hunsviin, n.
Ränzel, m. -s pl. s. sg. d. T. en lille Randsel, c.
Ranzen, m. -s pl. s. sg. (Dim. Ränzchen, n. -s pl. s. sg.) Randsel, Vadsæk, c.; (vulg. og foragt.) et Mskes. el. Dyrs Legeme; Bug, Vom, c.
Ranzen, v. a. og n. m. h. d. T. larme, løbe, springe; (Sydt.) sich —, række og strække sig; (om mange Dyr) parre sig, løbe, være i Brunst.
Ranzig, aj. harsk, ankommen, stinkende, raadden; som er i Parring, i Brunst.
Ranzion, f. -en, Rantion, c.
Ranzzeit, f. -en, Løbetid, Brunst—, c.
Rapert, m. -s -e, Rapert, c.
Rapp, aj. (Nordt.) rap, hurtig.
Rapp, m. -en -en, (Sydt.) Viindruekam, c.
Rappe, 1) m. -n -n, en Art Rovfisk; (Sydt.) Ravn, c.; en kulsort Hest. 2) f. pl. —n, et Redskab til at rive Tobaksstængerne paa til Snuustobak; ud. pl. en Sygdom hos Hestene, som fornemmeligen bestaaer i en Hævelse i Knæerne.
Rappee, m. (n.) -s ud. pl. Rappee, c., et Slags Snuustobak.
Rappel, m. -s pl. s. sg. Raptus, c.; —kopf, m. -es -öpfe, et egensindigt, iilsindet Mske.; Brippenhoved, Krus—, n.; —köpfig el. (n. St.) —köpfisch, aj. d. T. krushovedet, opbragt, vred, heftig, forrykt; (om Heste) kullerst; —ig, aj. lidt forrykt.
Rapell, m. -es, Rappel, c.
Rappeln, v. n. m. h. klappre, rasle; d. T. sich —, ile, skynde sig; fig. have en Skrue løs, have en Raptus, ikke være ved fulde Fem.
Rappen, v. (Nordt.) s. Raffen.
Rappier, n. -es -e, Floret, c.
Rapport, m. -es -e, Rapport, c. —iren, v. a. rapportere.
Rapps, m. -es ud. pl. (hos Møllerne) det Korn, som bliver siddende mellem Møllestenene.
Rappsen, v. a. d. T. rapse.
Rappuse, f. ud. pl. d. T. Rov, Plyndring, c.; etw. in die — geben el. werfen, give til Priis, kaste i Grams.
Raps, m. -es ud. pl. (n. St.) Rapssæd, Raps, c.
Raptus, m. Raptus, c.
Rapunzel, m. el. f. ud. pl. d. T. ogsaa Rapünzchen, n. -s pl. s. sg. Rapunzel (Plante), c.
Raquete, f. s. Rackete.
Rar, aj. rar, sjelden; (Nordt.) d. T. skjøn, smuk, fortrinlig; —ität, f. -en, Raritet, Sjeldenhed, c.
Rasch, aj. rask, hurtig, snar, flink; fig. kjæk, hidsig; —heit, f. ud. pl. Raskhed, Hurtighed, Kjækhed, Hidsighed, c.
Rasch, m. -es -e, Rask, n. (et Slags Uldstof); —macher, m. -s pl. s. sg. Raskmager, c.
Rasen, m. -s pl. s. sg. Grønsvær, n.; Grønning, Eng (dog ikke brugeligt), c.; Grastørv, c.
Rasen-bank, f. -änke, Græsbænk, c.; —stück, n. -es -e, G—plaine, c.; —weg, m. -es -e, Markvei, c.
Rasen, v. n. m. h. rase; larme, støie; fig. handle ufornuftigt, være fra sig selv, være gal; —d, rasende, gal, afsindig; (undert.) heist dristig.
Raserei, f. Raseri, n., Afsindighed, Galenskab, c., ud. pl.; Galskab, c., et afsindigt Foretagende, pl. —en.
Rasiren, v. a. den Bart, rage, barbere; —rmesser, n. -s pl. s. sg. Ragekniv, Barbeer—, c.; —seur (l. —söhr), m. -s -s, Barbeer, c.
Raspel, f. -n, Rasp, c.; —haus, n. -es -äuser, Rasphuus, n.; —n, v. a. raspe; —span, m. -es -äne, Raspespaan, c.
Rassel, f. -n, Skralde, Rangle, et Redskab til at rasle med; —n, v. n. m. h. rasle.
Rast, 1) m. -es ud. pl. (i Krigsv.) Trommeslag til Tegn at Tropperne skulle bryde op. 2) f. -en, Rast, Hvile, c.; især i Forbindelse med Ruhe; et Redskab el. en Deel af et Redskab, hvorpaa en anden Deel hviler; (især hos Bøssem.) Holdsted, n.
Rasten, v. n. m. h. (digter.) have Ro paa sig, hvile, raste. [R—hed, c.
Rastlos, aj. rastløs, hvile—; —igkeit, f. ud. pl.
Rasttag, m. -es -e, Rastdag, Hvile—, c.
Rastral, n. -es -e, Rastral, Nodepen, c.
Ratafia, m. ud. pl. Ratafia, c.
Rath, m. -es pl. (naar det er Raadgivning) —schläge, (naar det er Raadgiver) Räthe, Raad, n., Beraadslagning, Raadsforsamling, c., Collegium, n., Magistrat, c.; et Medlem deraf (ofte blot en Titel); dazu kann — werden, det kan være, at man beslutter sig dertil, at det skeer; ich weiß meinem Leibe keinen — mehr, veed ikke mine levende Raad; (i Bibelen) Beslutning, Villie; etw. zu —e halten, holde til Raade, omgaaes sparsomt med.
Rathen, v. i. a. raade: Eim. etw., zu etw.; wem nicht zu — ist, dem ist nicht zu helfen; (undert. med Bibegreb af Trudsel) ich rathe dir es; fig. hjelpe: Eim. in el. mit etw.; d. T. partic. gerathen, raadelig, tjenlig; ogsaa som n. m. h. giette, giette rig-

tigt, formode. For —thung, f. bruges —, n. -s. ud. pl. Raaden, Hjelpen, Formoden, c.

Rath-geber, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en), Raadgiver (—inde), c.; —haus, n. -es -äuser, Raadhuus, n., —frue, c.; —los, aj. raadløs, hjelpe—; —losigkeit, f. ud. pl. Raadløshed, c.; —mann, m. -es -änner el. -leute, Tingmand, Stokkemand, Bisidder, c.; (n. St.) Raadmand, Raadsherre, c.; —sam, aj. raadelig, tjenlig, nyttig; sparsom, som holder til Raade; (n. St.) viselig, vel betænkt; —samkeit, f. ud. pl. R—hed, T—hed, S—hed, c.; —schlag, m. -es -äge, Raad, —slag, n. (hyppigst i pl. istedetfor Räthe); —schlagen, v. n. m. h. (s. schlagen i Fortegnelsen over uregelrette Verber) raadslaae; —schlagung, f. -en, Raadslagning, c.; —schluß, m. -sses -üsse, Raadslutning, c. (især fig. i Theologien, om Guddommens Beslutninger).

Räthinn, f. -en, Raadsherrens Frue, el. en Mands Frue, som har en Titel, der ender sig paa Raad: Etatsräthinn, Etatsraadinde, c.

Räthlich, aj. sparsom; raadelig, tjenlig, som er at tilraade; —keit, f. ud. pl. S—hed, c.

Raths-bedürftig, aj. trængende til Raad; —bedürftigkeit, f. ud. pl. Trang til Raad; —bote, m. -n -n, og —diener, m. -s pl. f. sg. Collegiebud, n., Raadstuetjener, c.; —enge, f. -n, Raadets el. Magistratens Deputerede; —fähig, aj. raadsberettiget; som kan blive Raadsmedlem; —glied, n. -es -er, Medlem af Raadet; —herr, m. -n -en, Raadsherre, c.; —keller, m. -s pl. f. sg. Raadstuekjelder, c.; en Viin- el. Øltjelder, som tilhører Raadstuen; —kissen, n. -s pl. f. sg. (n. St.) Hynde, hvorpaa Raadsherrerne sidde i Raadstuen; —person, f. -en, Magistratsperson, c.; —schluß, m. -sses -üsse, Raadsbeslutning, et Collegiums Beslutning, c.; —schreiber, m. -s pl. f. sg. Skriver ved et Collegium; Raadstueskriver, c.; —stelle, f. -n, en Post, et Embede, som et Raad el. et Collegium har at besætte; en Plads i Raadet; —stube, f. -n, Raadstuesal, Collegiestue, c.; —tag, m. -es -e, Collegiedag, Raadstue—, Forsamlings—, c.; —versammlung, f. -en, Raadsforsamling, Raadstuesamling, c.; —verwandte, m. -n -n, Magistratsperson; deputeret Borger, c.; (i Kjøbenhavn d. T.) En af Stadens 30 Repræsentanter; —wage, f. -n, en af Magistraten justeret Vægt; Veierbod, c.; —wahl, f. -en, Raadsherrevalg, n.; det høitidelige Valg af en ny Raadsherre; —zimmer, n. -s pl. f. sg. Raadstueværelse, n.

Räthsel, n. -s pl. f. sg. Gaade, c.; fig. en ubegribelig Ting; (Sydt.) Eventyr, n.; —haft, aj. gaadefuld, uforklarlig, forunderlig, betænkelig; —n, v. a. og n. m. h. tale i Gaader; opgive Gaader; løse Gaader; —voll, aj. gaadefuld.

Ration, f. -en, Ration, c.

Rationalismus, m. ud. pl. Rationalisme, c.; —list, m. -en -en, Rationalist, c.

Ratsche, f. -n, Skralde, c.; —n, (a langt) v. n. m. h. d. T. skræppe, ræppe (som Gjæs og Ænder); skralde, klappre, give en skrattende, ubehagelig Tone fra sig, skralde.

Ratte, f. -n, d. T. Rotte, c.

Ratteln, v. a. og n. m. h. d. T. skræppe, skratte; ligel. skralde, sigte.

Rattern, v. n. m. h. vulg. rasle, rumle, rulle.

Ratz, m. -es -e, (d. T.) et Navn paa Murmeldyret, Syvsoveren og Ilderen.

Ratze, f. -n, Rotte, c.; —nfalle, f. -n, Rottefælde, c.; —ngift, n. -es -e, Rottegift, Arsenik, c.; —nkönig, m. -es -e, Rottekonge, c. (et Monstrum, efter Almuens Forestilling flere med Halerne sammengroede Rotter); —npulver, n. -s pl. f. sg. Rottekrud, n.

Raub, m. -es ud. pl. Rov, Ran, n.: auf — ausgehen; røvet Gods: vom —e leben; (undert.) Bytte, Krigs—; fig. ein — des Todes, der Flammen, et Rov for; auf den —, d. T. i al Hast, meget iilfærdig.

Raub-begierde, f. ud. pl. Rovbegjerlighed, c.; —begierig, aj. rovbegjerlig; —biene, f. -n, Rovbi, c.; —fisch, m. -es -e, Rovfisk, c.; —geflügel, n. -s ud. pl. samtlige Rovfugle; —gier, f. ud. pl. Rovgjerrighed, c.; —gierig, aj. rovgjerrig; —nest, n. -es -er, Røverrede, —kule, c.; —schiff, n. -es -e, Sørøverskib, n.; —schloß, n. -sses -össer, Røverslot, n., —borg, c.; —schütz, m. -en -en, Krybskytte, Vildttyv, c.; —staat, m. -es -en, Røverstat, c.; —sucht, f. ud. pl. Rovsyge, c.; —thier, n. -es -e, Rovdyr, n.; —vogel, m. -s -ögel, Rovfugl, c.

Rauben, v. a. røve; rane; fig. berøve: Eim. die Ehre; plyndre.

Räuber, m. -s pl. f. sg. Røver, Ransmand, c.; fig. en Tyv i Lyset; en Vandgreen paa Træer og Buske; —ei, f. -en, Røveri, Ran, n., især pl.; —höhle, f. -n, Røverhule, —kule, c.; —isch, (Nordt. räubisch) aj. røversk, røveragtig.

Rauch, aj. laadden, haaret, skægget; das —e auskehren, vende det Laadne ud; vise sig streng; (i Skovv.) Træet, som staaer med dets Løv.

Rauch, m. -es ud. pl. Røg, ogsaa: Sod, c.; fig. (n. St.) med pl. -e, Arnested, Ildsted, Røgfang, n.

Rauch-altar, m. -s -äre, Røgalter, n.; —bad, n. -es -äder, Dampbad, n.; —dicht, aj. tæt, saa Røgen ikke trænger ind; —fang, m. -es -änge, Røgfang, n., Skorsteen, c.; —fanggeld, n. -es -er, Skorsteensfeierpenge, Skorsteenspenge; —färber, m. -s pl. f. sg. et Slags Buntmager, som farver Pelsværk; —faß, n. -sses -ässer, Røgelsekar, n.; —fleisch, n. s. Räucher—; —füßig, aj. som har laadne Fødder; —frost, m. s. Rauhreif; —gar, aj. (om Skind) ru tilberedet (med Haarene paa); —gelb, aj. sortegul (af Røg); —händler, m. -s pl. f. sg. Pelsværkshandler, c.; —kammer, f. og —kerze, f. s. Räucher—; —krystall, m. -es -e, Røgkrystal (en Art Qvarts); —leder, n. -s pl. f. sg. Ruslæder, n. (hvorpaa Kjødsiden vender udad); —loch, n. -es -öcher, Røghul, n.; fig. et Værelse, hvori det ryger; —opfer, n. -s pl. f. sg. Røgoffer, n.; —pulver, n. s. Räucher—; —schwalbe, f. -n, Forstuesvale, c.; —schwarz, n. -en, ud. pl. s. —leder; —tabak, m. -s -e, Røgtobak, c.; —topas, m. -es -e, Røgtopas, c.; —werk, n. -es -e, (Jagtsp.) de firfoddede Rovdyr, som have Haar; Pelsværk, n.; Røgelse; (Räuchwerk, og Räucher—).

Rauchen, v. 1) n. m. h. ryge, dampe. 2) a. ryge, røge, smøge: Tabak, die Pfeife.

Rauchenzen, aj. (Sydt.) s. Räucherig.

Raucher, m. -s pl. s. sg. Ryger, Tobaks—, c.
Räucher-faß, n. -sses -äſſer, Røgelsekar, n.; —**fleisch**, n. -es ud. pl. røget Kjød, n.; —**kammer**, f. -n, Røgkammer, n.; —**kerze**, f. -n (—**kerzchen**, n. -s pl. s. sg.), Røgelselys, Røglys, n. (velluktende, hvormed der røges); —**pulver**, n. -s pl. s. sg. Røgelse, c., Røgpulver, n.; —**werk**, n. s. Rauchwerk.
Räucherig, aj. røget; smagende, lugtende af Røg.
Räuchern, v. 1) n. m. h. røge; især med velluktende Ting. 2) a. das Fleisch —, røge.
Rauchig, aj. røget, indeholdende ubehagelig Røg.
Raude, f. -n, Roe, Skorpe, c. (paa Saar).
Räude, f. ud. pl. Skab, n., Skurv, c., Fnat, n.; en Sygdom paa Træer, naar Barken bliver skrumpen.
Räudig, aj. skabbet, skurvet, fnattet; —**keit**, f. ud. pl. Skabbethed, Skurvethed, c.
Raufbold, m. s. Raufer.
Raufdegen, m. -s pl. s. sg. en lang, stor Kaarde.
Raufe, f. -n, Hørkam, c. (til Hørrens Behandling); (i Stalde) Høhække, c.
Räufeln, v. a. kæmme Hør.
Raufen, v. a. ruske, rykke: Eim. die Haare aus dem Kopfe; fig. sich mit Eim., brydes, fegte, duellere, slaaes, stride.
Raufer, m. -s pl. s. sg. s. Raufdegen; Slagsbroder, Duellist, c.; —**ei**, f. -en, Slagsmaal, Haandgemæng, n.
Raufhandel, m. -s -ändel, Slagsmaal, n., Duel, c. (især naar deraf opstaaer Proces).
Raufwolle, f. ud. pl. den Uld, som rykkes af Faarene, el. af sig selv gaaer af; Laad, n.; den Uld, som Feldberederne, efterat Skindene ere klippede, endnu rykke ud.
Rauh, aj. eine —e Oberfläche, ru, ujævn, hvas; eine —e Stimme, tyk, grov, hæs, barsk; ein —er Ort, øde, ubeboet; ein —er Weg, knudret; eine —e Gegend, vild, udyrket; ein —er Winter, barsk; —e Witterung, raa; ein —es Klima, umildt; —es Futter, s. Rauhfutter; ein —er Geschmack, skarp; ein —er Mensch, raa, udannet, uslebent.
Rauh-frost, m. -es, s. —reif; —**futter**, n. -s ud. pl. Græs, Hø og Halm (modsat Kjærnefoder); —**heit**, f. Rauhigkeit; —**hobel**, m. -s pl. s. sg. Skrubhøvl, c.; —**reif**, m. -es ud. pl. Rimfrost, som gjør Gjenstandene rue; —**zeit**, f. -en, Fældetid, c.
Rauhe, f. ud. pl. s. Rauhigkeit; Fuglenes Fælden.
Rauheit, f. s. Rauhigkeit.
Rauhen, v. a. gjøre ru; kradse op; sich —, fælde.
Rauhigkeit, f. ud. pl. Ruhed, Tykhed, Hæshed, Ujævnhed, Barskhed, Vildhed, Raahed, Uslebenhed, c.; s. Rauh.
Raum, m. -es -äume, Rum, n., Plads, c., Skibsrum, n.
Räumen, v. a. rydde, skaffe bort: eine Brandstelle; rømme tilside, — op, rense, gjøre reent og ryddeligt: einen Teich, die Pfeife; fig. Einen el. etw., skaffe bort; einen Ort, rømme, forlade; —, n. -s ud pl. el. —**mung**, f. ud. pl. Rydden, Rydning, Rømmen, Rømning, c.
Räumer, m. -s pl. s. sg. Renser, c., en Person el. et Redskab, som renser Noget.
Räumig, aj. d. T. s. Geräumig.
Räumlich, aj. s. Ge—; rummelig, som indtager og udfylder et Rum (blot i den philosophiske Skrivemaade).
Räumte, f. ud. pl. (Søsp.) rum, aaben Sø.
Raunen, v. 1) n. m. h. (Jagtsp.) rulle; løbe hid og did (om Harer). 2) a. og n. m. h. tale sagte, hviske.
Rauner, m. -s pl. s. sg. Hvisker, c.
Raup, m. -en -en, (tiglet.) et grovt, uopdragent Mske.
Raupe, f. pl. —n (Dim. **Räupchen**, n. -s pl. s. sg.) Orm, Kaal—, Larve, Sommerfugllarve, c.; fig. d. T. i pl. snurrige Indfald, Pudseerligheder.
Raupeisen, n. -s pl. s. sg. s. Raupenschere.
Raupen, v. a. pille Orme af.
Raupen-nest, n. -es -er, Ormerede, c.; —**schere**, f. -n, Kaalormesax, c.; —**stand**, m. -es ud. pl. Larvetilstand, c.; —**tödter**, m. -s pl. s. sg. Snuthveps, (Ichneumonea), et Insect, som lægger Æg ind under Huden paa Sommerfuglelarver o. a.
Rausch, m. -es -äusche, (Dim. **Räuschen**, n. -s pl. s. sg.) Ruus, c.; Brand paa nogle Vexter, især paa Viinstokkens Blade; (sjeld.) Raslen, c.
Rausch-gelb, n. -es ud. pl. svovlet Arsenik, c.; —**gold**, n. -es ud. pl. s. Flittergold; —**grün**, n. -es ud. pl. en grøn Saftfarve; —**ig**, aj. (poet.) beruset; —**pfeife**, f. -n, et eget Register i Orgelet.
Rauschen, v. n. 1) m. h. rasle, bruse, suse; murmle, knitre; fig. (n. St.) gjære, bruse; (om Vildsvin) parre sig, løbe; (hos Guldtræk.) trække den grove Traad kun eengang gjennem de løsspændte Valtser (d. T. ogsaa a.: den Drath); gjøre beruset, bedøve, gjøre Larm, ville gjøre Opsigt, prale. 2) m. s. bevæge sig hurtig med en Larm: hervor—, vorbei—.
Räuspern, v. n. m. h. harke; sich —, rømme sig.
Raute, f. -n. (Dim. **Räutchen**, n. -s pl. s. sg.) Rude, c. (Urt); Ruder, c. (i Kortspil); Rude, c. (paa Brætspil); en ligesidet Firkant med skjeve Vinkler, Rhombus, c.; den runde Ring paa en Nøgle; (hos Haandv.) den ophøiede Deel mellem Hullerdybningerne; et Navn paa Løvkrandsen i det sachsiske Vaaben.
Räute, f. -n, den runde Ring paa en Nøgle.
Rauten-aß, n. -sses -sse, Ruderes, n.; —**daus**, n. -es -äuser, Ruderto, c.; —**förmig**, aj. rudedannet; —**könig**, m. -es -e, Ruderkonge, c.; —**kranz**, m. -es -änze, en af den Urt Rude flettet Krands; en Krands i det sachsiske Vaaben; —**stich**, m. -es -e, Rudesting, n. (i Syening); —**vierung**, f. -en, en ligesidet Firkant med skjeve Vinkler; —**weise**, av. rudeviis, i Ruder.
Ravage (l. —asche), f. ud. pl. Ravage, c.
Ravelin, m. og n. -es -e, Ravelin, c. (i Fæstningsv.).
Real, 1) m. -en -en, Real, c. (en spansk Mynt). 2) n. -s -e, (hos Bogtr.) det Stillads, hvorpaa Skriftkassen hviler; Real, n.
Reale, f. -n, Hovedgaleis fornemste Galei.
Realität, f. -en, Realitet, c.
Rebben, v. a. og n. m. h. springe, bedække (om Hingster og Tyre); brunste, ville parre sig.
Rebe, f. -n, el. (Sydt.) m. -n -n, Ranke, c.: Viinstokkens lange, tynde Grene; fig. Viinranke, —stol, c.; (fig. digt.) Efterkommere.
Rebell, m. -en -en, Rebellerer, c.; —**ion**, f. -en, Rebellion, c.; —**iren**, v. n. m. h. rebellere; —**isch**, aj. rebelsk.
Reben- (Sydt. **Reb-**) **monat**, m. -es -e, (forældt.)

September, c.; —saft, m. -es -äfte, (digt.) Druesaft, Viin, c.; —stecher, m. -s pl. s. sg. Viinstokkens Snudebille (Insect); —stock, m. -es -öcke, Viinstok, —ranke, c.; —thräne, f. -n, og —wasser, n. -s ud. pl. Draaber, som om Foraaret dryppe af de beskaarne Viinranker.

Rebhuhn (udtales Repp—), n. -es -ühner, Agerhøne, c. (Fugl).

Recensent, m. -en -en, Recensent, c.; —sion, f. -en, Recension, c.; —siren, v. a. ein Buch, recensere.

Recepisse, n. -n, Recepisse, c.

Recept, n. -es -e, Recept, c.

Receß, m. -sses -sse, Reces, c.; (n. St.) en Advocats mundtlige el. skriftlige Forhandling for Retten; Restance, c., forsømt Betaling paa en Gjeld; især i Bjergv.; —buch, —schreiber 2c., Regningsbog, —skriver 2c.

Rechen, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Rive, c.; fig. nogle, en Rive lignende Ting, f. Ex. en Tværrist ved Damme; Knagrække, c. (at hænge Klæder paa).

Rechen, v. a. og n. (n. St.) rive.

Rechen-bank, f. -änke, og —bret, n. -es -er, Regnebræt, n. (inddeelt i Rubriker, for at lette Regningen), Tabel, c.; —buch, n. -es -ücher, Regnebog; Cifferbog, c.; —ei, f. -en, (n. St.) s. —kammer; —fehler, m. -s pl. s. sg. Regningsfeil, c.; —kammer, f. -n, Rentekammer, —collegium, n.; —kunst, f. ud. pl. Regnekunst, Arithmetik, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Regnemester, c.; (n. St.) Rentekammer-Præses, c.; —pfennig, m. -es -e, Regnepenge, c.; —schaft, f. ud. pl. Regnskab, n., Rede og Rigtighed, c. (for vort Forhold); —schule, f. -n, Regneskole, c.; —stab, m. -es -äbe, Regnestok, c. (hvorpaa sædvanlig Multiplicationstabellen er skreven); —stift, m. -es -e, Griffel, c.; —stunde, f. -n, Regnetime, c.; —tafel, f. -n, s. —bret; Tavle, c. (af Skifersteen, at regne paa); (n. St.) Multiplicationstabel, c.; —tisch, m. -es -e, s. —bret.

Rechling, m. -es -e, s. Börs.

Rechnen, v. a. og n. m. h. regne; eins zum andern, tælle; sich zu el. unter etw., bringe med i Fortegnelsen paa et Tal el. en Mængde; eine Menge auf hundert —, anslaae, omtrentlig bestemme; für nichts —, ansee, holde; auf seine Güte, forlade sig paa, stole paa; mit Eim. —, regne sammen med.

Rechner, m. -s pl. s. sg. Regner, En, som regner, tæller; Regnemester, c.; (n. St.) En, som er betroet offentlige Udgifter og Indtægter, Kasserer, c.

Rechnung, f. -en, Regnen, Regnemaade, c.; Regnskab, n.; Regning, c.; etw. auf — nehmen, (undert.) Credit, Borg, c.; fig. nach meiner —, min Mening, c.; seine — dabei finden, Fordeel, c.; das kommt weiter nicht in —, Betragtning, c.; — auf etw. machen, Haab om, med Vished vente.

Rechnungs-art, f. -en, Beregningsmaade, Regnemaade, c. (Species); —buch, n. -es -ücher, Regnskabsbog, c.; —fehler, m. -s pl. s. sg. Regnings- el. Regnskabsfeil, c.; —führer, m. -s pl. s. sg. Regnskabsfører, c.; —kunst, f. ud. pl. Bogholderi, n.; —münze, f. -n, Regningsmynt, c. (som ikke er præget, men kun antaget til Lettelse i Regnskabet, f. Ex. Pund Sterling); —wesen, n. -s ud. pl. Regnskabsvæsen, n.

Recht, 1) aj. høire (modsat venstre); zur —en Hand el. blot —er Hand, (Gen.) til høire, paa høire Haand; ret, rigtig; eine —e Linie, lige; ein —er Winkel, ret Vinkel, c.; die Schuhe sind —, passe; die —e Bedeutung, den rette, den sande; der —e Bruder, Heelbroder, c.; die —n Kinder, egne (ikke Stifbørn); eine —e Freude, fortrinlig; d. T. retskaffen; eine —e Sorge, stor; —e Perlen, d. T. ægte; —e Kinder, retmæssige; —e Wage, lovmæssig, justeret; —e Seite, Retten (modsat Vrangen); (i Søsp.) Styrbord. 2) av. das ist mir —, tilpas, stemmer med mit Ønske; schon —, vel, det er godt; es ist mir nicht —, jeg er upasselig; — lesen, rigtig; — wie sichs gebührt, vele, ganske; — oft, meget; — handeln, ret; etw. zu — machen, tilberede; sich zu — machen, lave sig til, klæde sig ordentligen paa; etw. zu — setzen, legen, stellen, til Rette, i Lave, i Orden.

Recht, n. -es -e, (Sydt. og Cancellist. des —en el. —ens, pl. die —en) Ret, c. (uden Art.): du hast —; Eim. — geben; mit —; Ret, Retlighed, c.: sein — behaupten; alle haben gleiche —e; das — beugen; Eim. zu seinem —e verhelfen; —e der Ehe; Loven, Lovgivningen: die —e studiren; die —e bringen es so mit sich; Indbegrebet af een Art Love: das Völker —, das kanonische —, Ret; Retsvidenskab, c.: sich der —e befleißigen; Proces: das — fliehen; Dom, c.: das — sprechen; (n. St.) Retsted, Tingsted, n.

Rechte, f. ud. pl. høire Haand, høire Side; zur —n, til Høire. [stride for Retten.

Rechten, v. n. m. h. mundhugges, trættes; procedere,

Recht-fertig, aj. (forældt.) retfærdig, retskaffen, retmæssig; —fertigen, v. a. retfærdiggjøre; —fertigung, f. -en, R—lse, c.; —gläubig, aj. rettroende, orthodox; —gläubigkeit, f. ud. pl. Rettroenhed, Orthodoxi, c.; —haberei, f. -en, haardnakket Paastaaenhed, c.; —haberisch, aj. paastaaende; —lich, aj. lovlig; retlig, for Retten; (om Personer) retskaffen, redelig; (n. St.) lovmæssig, anstændig, ærbar; —lichkeit, f. ud. pl. Lovlighed, Redelighed, Retlighed, c.; —linig, aj. retliniet; —los, aj. lovløs, uretmæssig, ulovlig; —losigkeit, f. ud. pl. L—hed, Ur—hed, Ul—hed, c.; —mäßig, aj. retmæssig, lovlig, tilladt; ret, tilbørlig; —mäßigkeit, f. ud. pl. R—hed, c.; —schaffen, aj. retskaffen, ret, sand, ægte; d. T. brav, ærlig, redelig; fig. d. T. retskaffen, dygtig, sædeles meget; —schaffenheit, f. ud. pl. Retskaffenhed, c.; —schreibung, f. -en, Retskrivning, Orthographi; Skrivemaade, c.; —winkelig, aj. retvinklet.

Rechts, av. til Høire; — um! høire om!

Rechts-beflissen, aj. som beflitter sig paa Retsvidenskab; ein —beflissener, Studiosus juris; —beistand, m. s. Advocat, Curator; —fall, m. -es -älle, et juridisk Tilfælde; —frage, f. -n, Retsspørgsmaal, n.; —gang, m. -es ud. pl. Rettergangsmaade, Proces, c.; —gelehrsamkeit (fordum —gelahrtheit), f. ud. pl. Lovkyndighed, Jurisprudents, c.; —gelehrt, aj. lovkyndig; —e, m. -n -n, Lovkyndig, Jurist, Retslærd, c.; —gelehrtheit, f. s. —gelehrsamkeit; —gültig, aj. som har Retskraft

retsgyldig; —handel, m. -es -ändel, Sag for Retten, Retssag, Proces. c.; —hängig, aj. som er anhængig for Retten, svævende for Retten; —kräftig, aj. som har Retskraft; —lehre, f. Retslære, c.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Retslærer, c., Lærer i Lovkyndigheden; —mittel, n. -s pl. s. sg. et i Lovene grundet Middel; et i Lovene anordnet Middel, til at fremskynde en Retssag; —pflege, f. ud. pl. Retspleie. c., Lovenes Haandhævelse; —sache, f. -n, Retssag. Proces. c.; —spruch, m. -es -üche, Rettens Kjendelse; —stand, m. -es -ände, Værneting, n.; —ständig, aj. som hører under en vis Jurisdiction; —streit, m. -es -e, Retssag, Proces, c.; Strid om en juridisk Sag; —wegen, von —, i Kraft af Lovene; —wissenschaft, f. ud. pl. s. —gelehrsamkeit; —wohlthat, f. -en, Begunstigelse efter Loven.

Recidiv, n. -es -e, Recidiv, n.

Recitativ, n. -es -e, Recitativ, n.

Reckbank, f. -änke, (Nordt.) Pinebænk. c.

Recken, v. a. d. T. udvide; række, strække, ud—: den Kopf in die Höhe.

Reconvalescent, m. -en -en, Reconvalescent, c.

Recreation, f. -en, Recreation, c.

Recrut, m. -en -en, Recrut, c.

Rector, m. -s -en, Rector, c.; —at, n. -es -e, Rectorat, n.

Redacteur, m. -s -e, Redacteur, c.

Rede, f. -n, Tale, c.: davon ist die —; Eim. in die — fallen; es geht die —, Rygte, n.; in die — kommen, endt Rygte; Einen zur — stellen, setzen, drage til Ansvar, kræve til Regnskab; sætte under Tiltale; Eim. — stehen, svare paa, aflægge Regnskab for; — vor dem Volke, heitidelig Tale; die — wieder bekommen, Mælet, Maalet; Einen an der — erkennen, paa Udtalen, Stemmen.

Rede-art (Redart), f. -en, Maade at tale paa; s. Mundart; Schreibart; —kunst, f. Talekonst, c.; —scheu, aj. bange for at tale; —theil, m. -es -e, Taledeel. c.

Reden, v. a. og n. m. h. tale: durch die Nase; sehr gut; mit Eim.; von Eim. el. etw.; über Einen el. etw.; an das Volk, vor dem Volke, holde Tale; fig. die S. redet selbst, taler for sig selv; ein —der Beweis, talende; ein —des Bild, talende, udtryksfuldt.

Redensart, f. -en, Talemaade, c.

Rederei, f. -en. d. T. s. Gerede.

Redlich, aj. redelig, retskaffen, ærlig; —keit, f. ud. pl. R—ghed, R—nhed, Æ—ghed, c.

Redner, m. -s pl. s. sg. Taler, c.,

Redner-bühne, f. -n, s. —stuhl; —isch, aj. oratorisk; —kunst, f. Overtalelseskonst; Talerkonst, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Talestol. c.

Redoute (l. Redute), f. -n, Redoute, c.

Redselig, aj. snaksalig, snaksom; —keit, f. ud. pl. S—ghed, S—mhed, c.

Reduciren, v. a. eine Münze—, reducere; —ction, f. -en, Reduction, c.

Reede, f. -n, s. Rehde.

Reell (2 Stav.), aj. reel.

Refectorium, n. -s (-rii), pl. -ria, Refectorium, n.

Referat, n. -es -e, Referat, n.

Referendar, m. -s -e (Referent, m. -en -en), Referendar (Referent), c.

Reff, n. -es -e, (Nordt.) Rif Rev, n.; Skind, n., Hud, c.; Leergaffel, c.; d. T. et Slags Pindekurv til deri at bære Noget, især smaahugget Brænde, paa Nakken; Eim. etw. aufs — geben, paa Nakken.

Reffe, f. -n, Hørhegle, c.

Reffen, v. a. rebe (Seil).

Reflectiren, v. a. og n. m. h. auf etw. —, reflectere; (i Optiken) reflectere, kaste tilbage.

Reflex, m. -es -e, Reflex, c.

Reflexion, f. -en, Reflection, c.

Reform, f. -en, el. —ation, f. -en, Reformation, c.; —ator, m. -s -en, Reformator, c.; —iren, v. a. reformere; —irt, aj. reformert: die —irte Kirche; ein —irter, Reformert, c. (som bekjender sig til den reformerte Kirke).

Regal, aj. (i Sammens.) —papier, n., Regalpapir, n.

Regal, n. -es -e, Regal, n. (i Orgeler); d. T. Bogreol, Hylde, Ræfte, c.

Regale, n. -s -lien, Regale, n.

Regard, m. -es ud. pl. Regard, c.

Rege, aj. opvakt, munter, livlig, virksom; — machen, opvække, sætte i Bevægelse; das Wild — machen, opjage; eine — Einbildungskraft, fyrig.

Rege, f. Bevægelse, Livlighed, c.; et Stillads, hvorpaa Lokkefugle bevæges op og ned.

Regel, f. -n, Lineal, c., Retholt, n.; fig. Regel. Forskrift, Rettesnor, c.; in der —, i Regelen, ordentligviis.

Regel-los, aj. uregelmæssig; regelløs, uordentlig; —losigkeit, f. -en, U—hed, R—hed, c.; —mäßig, aj. regelmæssig; ret, rigtig, ordentlig; —mäßigkeit, f. ud. pl. R—hed, c.; —recht, aj. regelret.

Regeln, v. a. (sjeld.) ordne, regulere, afmaale tvungent og stivt (især partic. geregelt).

Regen, v. a. einen Fuß; sich, røre, bevæge; fig. sich, yttre, reise sig, opvaagne, vise sig (især om Følelser og Sindsbevægelser); (Sydt.) berøre, omtale.

Regen, m. -s pl. s. sg. Regn, c.

Regen-bach, m. -es -äche, Regnbæk, c.; —bogen, m. -s pl. s. sg. Regnbue, c.; —bogenfarbe, f. -n, Regnbuefarve, c.; —dach, n. -es -ächer, Tagskjæg, n.; —frosch, m. -es -ösche, Regnfrø, c.; —guß, m. -sses -üsse, Regnskyl, n.; Iling, c.; —kappe, f. -n, og —kleid, n. -es -er, og —mantel, m. -s -äntel, Regnkappe, c.; —pfeifer, m. -s pl. s. sg. Pytter, Regnfugl, c.; —schauer, 1) m. -s pl. s. sg. Byge, Iling, c. 2) m. el. n. Regnstuur, n.; —schirm, m. -es -e, Regnskjerm, Paraply, c.; —tropfen, m. -s pl. s. sg. Regndraabe, c.; —tuch, n. -es -ücher, Regnklæde, n.; —vogel, m. -es -ögel, Regnfugl, c.; —voll, aj. regnfuld; —wasser, n. -s ud. pl. Regnvand, n.; —wetter, n. -s ud. pl. Regnveir, n.; —wurm, m. -es -ürmer, Regnorm, c.

Regent, m. -en -en (—inn, f. -en), Regent (—inde), c.

Regenten-pflicht, f. -en, Regentpligt, c.; —spiegel, m. -s pl. s. sg. Regentspeil, n.

Regentschaft, f. -en, Regentskab, n.

Regieren (—giren), v. a. regjere: die Welt; den Staat; sich selbst; (som n. m. h.) als König —; regiert ihn der Teufel, plager Fanden ham; (i Spøgl.) ferdre.

Regierer, m. -s pl. s. sg. Regjerer, Styrer, c.

Regierung, f. -en, Regjering, c.

Regierungs-antritt, m. -es -e, Regjeringstiltrædelse, c.; —art, f. -en, el. —form, f. -en, R—form, c.; —geschäft, n. -es -e, R—forretning, c.; —kunst, f. R—konst, c.; —rath, m. -es -äthe, R—raad, c. og n.

Regiment, n. -es -er, Regiment, n.; (næst. foræld.) Regjering, c.; —sschreiber, m. -s pl. s. sg. R—sskriver, c.

Region, f. -en, Region, c.

Register, n. -s pl. s. sg. Register, n.; —papier, n. -es -e, R—papir, n.

Registrator, m. -s -en, Registrator, c.; —atur, f. -en, Registratur, n.; —riren, v. a. registrere.

Reglement (l. —mangd), n. -s -s, Reglement, n.

Regnen, v. n. m. h. regne (sædv. impers. es regnet).

Regnerisch, aj. d. T. regnaglig, Regn-.

Regreß, m. -sses -sse, Regres, c.

Regsam, aj. bevægelig, let opvakt, fyrig, virksom; —keit, f. ud. pl. B—hed, F—hed, V—hed, c.

Regulär, aj. regulær; regelmæssig; regelret.

Reguliren, v. a. regulere.

Regung, f. -en, Bevægelse, Rørelse, c.; Anfegtelse, Ytring, c.; —slos, aj. ubevægelig; —slosigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.

Reh, n. -es -e, Raa, c., Raadyr, n. (især Raaged, c.).

Reh-bock, m. -es -öcke, Raabuk, c.; —braten, m. -s pl. s. sg. Raadyrssteg, c.; —farbe, f. -n, Raadyrs Farve, c.; —farben, aj. el. —farbig, aj. som har Farve liig et Raadyrs; —fuß, m. -es -üße, Raadyrsfod, c.; —geiß, f. -en, Raaged, c.; —kalb, n. -es -älber, Raakalv, c.; —wildpret, n. -es ud. pl. Raavildt, n.: Raadyr (baade Han og Hun); Raadyrskjød; —ziege, f. -n, Raaged, c.; —ziemer, m. -s pl. s. sg. Bagdelen af Ryggen af et Raadyr.

Rehde, f. -n, (ogsaa Reede, ikke godt Rhede, Nordt. ogsaa Reide) Red, c.; —n, v. a. (ogsaa reeden) (Nordt.) berede, gjøre færdig, sætte istand; især: ein Schiff, udruste; —r, m. -s pl. s. sg. Reder, Skibs—; —rei, f. -en, Rederi, n.

Rehe, aj. (om Heste) stivbenet, stivlemmet.

Rehe, f. ud. pl. Stivbenethed, c. (om Heste).

Rehling, m. -es -e, Aborre, c.; en Art spiselige Jordsvampe af glindsende, guul Farve.

Reibasch, m. -es -äsche, et Trug til at rive Noget klart i.

Reibe, f. -n, Rivejern, n.

Reibeisen, n. -s pl. s. sg. Rivejern, n.

Reiben, v. i. a. rive, gnide: eine Hand mit der andern, sich die Augen; tilberede: den Flachs (n. St. for: schwingen); rive smaat, udgnide: Senf, Farbe —; fig. an Eim., drille, spotte, fornærme ved Stiklerier; Eim. etw. unter die Nase, rive i Næsen, bebreide; —bung, f. -en, Rivning, Gnidning, Friction, c.; —bungen, Rivninger, Anstød, Uenighed, c.

Reiber, m. -s pl. s. sg. River, c. (en Person, som river; et Redskab, at rive med).

Reibestein, m. -es -e, Rivesteen, c.

Reich, aj. rig; som av. med an: — an Verstand; som Subst.: ein —er, en Rig; die —en, de Rige.

Reich, n. -es -e, Rige, n.

Reichen, v. 1) n. m. h. an etw., række, naae, strække til; zu etw., være tilstrækkelig, være nok; mit etw., have nok, komme ud med. 2) a. række hen, flye, lange, byde, give: Eim. die Hand; er reicht ihm das Wasser nicht, er slet ikke at sammenligne med ham, staaer langt under ham; —chung, f. -en, Ræken hen, c.

Reichhaltig, aj. som er af rig Gehalt, af stor Værdi: —e Erze; —keit, f. ud. pl. rigt Indhold, n.

Reichlich, 1) aj. rigelig. 2) av. rundeligen, fuldkommen tilstrækkelig; —keit, f. R—hed, c.

Reichs-abschied, m. -es -e, Rigsdags Kjendelse, c.; —acht, f. ud. pl. Forviisning fra et Riges, især det forrige tydske Riges Grændser; s. Acht; —adel, m. -s ud. pl. Rigsadel, c.; —adler, m. -s pl. s. sg. Rigsørn, ; —amt, n. -es -ämter, Rigsembede, n.; —apfel, m. -s -äpfel, Rigsæble, n.; —armee, f. -n, Rigsarmee, c.; —bank, f. -en, Rigsbank, c.; —bauer, m. -s -n, en Bonde, som ene staaer under den tydske Keiser; —bürger, m. -s pl. s. sg. et Riges, især en fri Rigsstads Borger; —contingent, n. -es -e, Rigscontingent, c., —bidrag, n.; —folge, f. -n, Regjeringsfølge, Thron—, c.; —frei, aj. rigsfri, som ene er underkastet den tydske Keiser; —freiherr, m. -n -en, Rigsfriherre, —baron, tydsk Baron, c.; —fürst, m. -en -en, Rigsfyrste, c.; —fuß, m. -es -üße, det tydske Riges Myntfod; —geld, n. -es -er, Rigspenge; —gericht, n. -es -e, Rigsret, c.; —geschichte, f. -n, et Riges, især det tydske Riges Historie; —graf, m. -en -en, Rigsgreve, tydsk Greve, c.; —gräflich, aj. rigsgrevelig; —grafschaft, f. -en, Rigsgrevskab, n.; —grenze, f. -n, Rigsgrændse, c.; —gulden, m. -s pl. s. sg. Rigsgylden, c.; —hofrath, m. -es, en høi keiserlig Hofret, ud. pl.; Rigshofraad, c., pl. —äthe; —hülfe, f. -n, Rigshjelp, c.; —kammergericht, n. -es -e, Rigskammerret, c.; —kleinod, n. -es -e og d. T. —ien, Rigsklenodie, n.; —krieg, m. -es -e, Rigskrig, c., som angaaer det hele tydske Rige; —ritter, m. -s pl. s. sg. Rigsridder, c.; —ritterschaft, f. ud. pl. Rigsridderskab, n.; —stadt, f. -ädte, Rigsstad, c.; —städtisch, aj. rigsstadsmæssig; —stand, m. -es -ände, Rigsstand, c.; Medlem af et Rige, som har Sæde og Stemme paa Rigsdagen; —ständisch, aj. rigsstandsmæssig; —standschaft, f. ud. pl. en Rigsstands Rettighed; —tag, m. -es -e, Rigsdag, c.; —thaler, m. -s pl. s. sg. Rigsdaler, c.; —versammlung, f. -en, Rigsforsamling, c.; —verweser, m. -s pl. s. sg. den, som i Mangel af et Riges Overhoved beklæder dennes Post; —vicar, m. -s -e, Rigsvikarius, c.; —zepter, n. -s pl. s. sg. Rigsscepter, n.

Reichthum, m. -es -ümer, Rigdom, c.

Reichung, f. -en, Ræken hen, c.

Reif, aj. moden.

Reif, m. -es 1) ud. pl. Riim, —frost, c.; Ring,

c.; 2) pl. -e, Ring, c., Baand, Tende—, n.; (i Bygningsk.) Fordybning, som strækker sig i Længden; (Nordt.) Reb, Toug, n.
Reife, f. ud. pl. Modenhed, c.
Reifeln, v. a. d. T. riffe, gjøre smaa Furer.
Reifen, v. 1) n. m. h. og s. modnes, blive moden. 2) a. fig. modne, gjøre moden; (undert.) forsyne med Rand; fure, riffe. 3) impers. m. h. es reift, der falder Riimfrost.
Reifer, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Rebslager, c.
Reiflich, aj. og hyppigst av. blot fig. moden, paa en moden Maade, længe og nøie.
Reifmonat, m. -es -e, November, c.
Reifrock, m. -es -öcke, Fiskebeensskjørt, n.
Reifschläger, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Rebslager, c., i Søstæder, undert. blot den, der forfærdiger Skibstougværk, til Forskjel fra Spitzarbeiter.
Reigen, m. -s pl. s. sg. s. Reihen.
Reiger, m. d. T. s. Reiher.
Reihe, f. 1) pl. -n, Række, Rad, Linie. 2) ud. pl. Rad, Tour, Orden, c.
Reihen, v. 1) a. stille i Række, ordne, sætte i Rad. 2) n. m. h. (n. St.) tave (stige som en Ræv); (om Fugle især Vand—) parre sig.
Reihen, m. -s pl. s. sg. el. —tanz, m. -es -änze, Ringdands, c.; (foræld.) Sang, Vise, c.; —semmel, f. -n, s. Eck—; —weise, av. rækkeviis.
Reiher, m. -s pl. s. sg. Heire, Fiskehøg (Sumpfugl), c.; —beize, f. -n, Heirejagt, c.; —busch, m. -es -üsche, en liden Fjederbusk af lange Heirefjedre.
Reim, m. -es -e, Riim, n.; d. T. (undert.) Vers, n.; ud. pl. et rimet Digt; (Nordt.) Riimfrost, c.
Reim-frei, aj. riimfri; —füller, m. -s pl. s. sg. Fyldekalk, c.; —los, aj. s. —frei; —schmid, m. -es -e, Riimsmed, Rimer, c.; —silbe, f. -n, Riimstavelse, c.; —sucht, f. ud. pl. Rimesyge, c.; — —wort, n. -es -örter, Riimord, n.
Reimen, v. 1) n. m. h. og sich, rime sig; fig. skikke sig, passe sig, stemme overeens; sich zu etw., auf etw. 2) a. rime; skrive rimede Vers el. Digte; fig. opdage Sammenhængen mellem to Ting, s. Ex. etw. nicht zusammen — können.
Reimer, m. -s pl. s. sg. Rimer, Riimsmed, c.
Reimerei, f. -en, Rimeri, n.
Rein, aj. reen: ein —es Haus; eine —e Hand; fig. puur, skær, lutter, ublandet; ubesmittet, skyldfri, uskyldig: eine —e Jungfrau; —e Liebe; —es Latein; ein —es Herz; —e Thiere, som maae spises efter Jødernes Ritual; einen Becher — austrinken, reent, ganske; etw. ins —e bringen, paa det Rene, i Orden, i Rigtighed; etw. ins —e schreiben, reenskrive.
Reineke, m. -ns -n, et Mandsnavn; (ogsaa) Ræven; (n. St.) Storken.
Reingeistig, aj. reen aandelig, ganske —.
Reinheit, f. ud. pl. Reenhed, c.
Reinigen, v. a. eine S. el. sich von etw., rense, gjøre reen; gjøre glindsende, polere.
Reinigkeit, f. ud. pl. Reenhed, c.
Reinigung, f. -en, Rensning, Renselse, Reengjøring, c.
Reinigungs-fest, n. -es -e, Renselsesfest, c.; —mittel, n. -s pl. s. sg. R—middel, n.; —opfer, n. -s pl. s. sg. R—offer, n.
Reinlich, aj. reen, befriet for Smuds; reenlig, reenfærdig; —keit, f. ud. pl. Reenhed, Reenlighed, c.
Reinschreiber, m. -s pl. s. sg. Reenskriver, c.
Reis, 1) m. s. Reiß. 2) n. -es -er, Riis, n., Qviste, Qvas; Qvist, Baand, c.; et ungt Skud; —bund, n. -es -ünde, Riisbundt, n.; —holz, n. -es 1) ud. pl. Qvistebrænde, Qvas; Riistræ, n. (som bærer Riis) s. Ex. Birk. 2) pl. —ölzer, Riiskrat, n., en med Riistræer bevoxet Egn.
Reise, f. -n, Reise, c.; eine — Leinwand, en Vævning fra Kammen til Bommen; eine — Steine, et Læs.
Reise-apotheke, f. -n, Reiseapothek, n.; —beschreibung, f. -en, R—beskrivelse, c.; —bündel, n. -s pl. s. sg. R—bylt, Vadsæk, c.; —fertig, aj. r—færdig; —freund, m. -es -e, og —gefährte, m. -n -n, R—kammerat, c.; —geld, n. -es -er, R—penge; —geräth, n. -es ud. pl. R—tøi, n.; —gesellschaft, f. -en, R—selskab, n.; —gesellschafter, m. s. —gefährte; —hut, m. -es -üte, R—hat, c.; —kappe, f. -n, R—kappe, c.; —kasten, m. -s pl. s. sg. R—kasse, c.; —kleid, n. -es -er, R—kjole, c., —klæder; —koffer, m. -s pl. s. sg. R—koffert, c.; —kosten, pl. ud. sg. R—omkostninger; —lust, f. -üste, R—lyst, c.; —lustig, aj. r—lysten; —mantel, m. -s -äntel, R—kappe, c.; —plan, m. -es -äne, R—plan, c.; —rock, m. -es -öcke, R—kjole, c.; —sack, m. -es -äcke, Vadsæk, Randsel, c.; —tasche, f. -n, R—taske, c.; —wagen, m. -s pl. s. sg. R—vogn, c.; —wetter, n. -s ud. pl. R—veir, n.; —ziel, n. -es -e, R—maal, n.; —zug, m. -es -üge, R—tog, n., Caravane, c.
Reisen, v. 1) n. m. s. reise: zu Fuß, zu Pferde, zu Schiffe, im Wagen, zu Lande, zu Wasser; in die Fremde, reise udenlands; nach Italien, durch einen Ort, über Feld — ꝛc.; vor einem Orte vorbei; sechs Meilen —, reise sex Miil, tilbagelægge reisende; eine Straße, reise paa en Vei. 2) n. m. h. foretage Reise, være paa Reise. 3) a. reise: sich müde —.
Reisig, n. -es -e, s. Reisholz.
Reisig, aj. (foræld.) reisefærdig; som hører til Rytteriet; der —e, ein —er, Rytter, Cavallerist, Væbner, c.
Reiß, m. -es ud. pl. Riis, c. (Plante), Risengryn; —branntwein, m. -es, Arrak, c.; —brei, m. -es, Riispælling, c.; -mehl, n. -es, Riismeel, n.
Reiß-aus, n. indecl. vulg. das — nehmen, tage Flugten, smøre Haser; —blei, n. -es, Blyant, c. (at ridse, tegne med); —bret, n. -es -er, Tegnebræt, n.; —feder, f. -n, Ritsepen, c.; —kohle, f. -n, Ridsekul, n.; —kunst, f. ud pl. Ridsekonst, c.; —schiene, f. -n, Ridselineal, c.; —zeug, n. -es -e, Ridsetøi, n., et mathematisk Bestik; —zirkel, m. -s pl. s. sg. Ridsepasser, c.
Reißen, v. i. 1) n. m. s. og d. T. undert. m. h. briste itu, spaltes, sprække; bevæge sig frem hurtigt, med Magt: der Wind reißt; ein —der Strom, rivende, strid; —de Thiere, glubende; rase, tage stemt afsted, rive og slide; især fig. om en heftig med Riven forbunden Smerte; das — im Leibe, in den

Gliedern 2c., Riven og Sliden i Kroppen 2c. 2) a. rive (af, igjennem, op, itu, bort, om): einen Faden entzwei —; Einen zu Boden —; kløve, spalte: Latten, Holz —; grave, pløie; einen Hengst, castrere, flære; einen Karpfen, opflære; einen Acker, opbryde, pløie første Gang; Zoten, Possen —, føre raadden Tale, slaae om sig med Smudsigheder, Grovheder, Narrestreger; fig. ridse, tegne Contour.

Reißer, m. -s pl. s. sg. i Sammens. en Person el. Ting, som river af, itu, op 2c.; d. T. Tegner, c.

Reiße, f. -n, et lidet Bundt hegled Hør; Hørtot, c.

Reit-bahn, f. -en, Ridebane, c.; —bar, aj. som er i Stand til at rides paa; —gurt, m. -es -e, Ridebelte, n.; —haus, n. -es -äuser, Ridehuus, n.; —hengst, m. -es -e, s. Beschäler; —knecht, m. -es -e, Rideknegt, c.; —kröte, f. -n, (n. St.) Jordkrebs, c. (et Slags Græshoppe; Gryllus gryllotalpa); —kunst, f. ud. pl. Ridekonst, c.; —kissen, n. -s pl. s. sg. Ridehynde, c.; —lehn, n. pl. s. sg. (n. St.) et Lehn, hvis Besidder er forbunden at tjene Lehnsherren til Hest; —lings, av. d. T. skrævs, paa skrævs; —ochs, m. -en -en, s. Zuchtochs; —pferd, n. -es -e, Ridehest, c.; —platz, m. -es -ätze, Ridebane, c.; —rock, m. -es -öcke, Ridekjole, c.; —schule, f. -n, Rideskole, c.; —stall, m. -es -älle, Ridestald, c.; —wurm, m. s. Riehwurm; —zeug, n. -es -e, Ridetøi, n.

Reitel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Stok, Knippel, Prygl, c., især paa en Plov.

Reiten, v. a. (Sydt.) regne, ud—; ogsaa raiten.

Reiten, v. i. 1) n. m. s. ride: auf einem Pferde; geritten kommen, ankomme ridende; einen Weg, tilbagelægge ridende; upers. ogsaa m. h.: es hat noch Niemand auf diesem Pferde geritten; d. T. der Hund reitet auf dem Hintern, slubber sig frem paa. 2) a. ride: einen Hengst; Einen el. etw. zu Boden —; sich müde —; fig. d. T. einen Schriftsteller —, udstrive; der Teufel reitet ihn, rider, bevæger, driver; fig. (om de større Dyr) springe, bedække.

Reiter, m. -s pl. s. sg. Rytter, c. (en Mandsperson, som rider; en Cavallerist; i denne Bet. er Udtalen næsten overalt Reuter); den forte Kornorm, c.; fig. s. Räder; spanische el. friesische —, spanske, frisiske Ryttere (i Krigsv.); —ei, f. ud. pl. Rytteri, n.; Riden (Maaden at ride paa); —gar, aj. d. T. halvt mør, halvt kogt; —geld, n. -es -er, Landskat til Krigsfolkets Underhold; —salbe, f. -n, Knatsalve, c.; —stelle, f. -n, Rytterpost, c.; Ansættelse ved Cavalleriet; —wache, f. -n, Ryttervagt, Vedette, c.

Reiz, m. -es -e, Ynde, Yndighed, Indtagenhed, c.; Tillokkelse, Pirring, c.; —bar, aj. pirrelig, vrippen; —barkeit, f. ud. pl. P—hed, V—hed, c.; —en, v. a. pirre, opirre, tirre, ægge, opvække, friste; (Jagtsp.) lokke Ræve, Harer 2c., ved at efterligne deres Stemmer; —end, partic. yndig, tiltrækkende, kjøn, indtagende, pirrende, fristende; —los, aj. uden Ynde, uindtagende; —mittel, n. -s pl. s. sg. Pirremiddel, n.; —ung, f. -en, Pirren, Opirren, Tirren, Opvækken, Fristen, c.; Ynde, Indtagenhed, c.; —voll, aj. yndefuld, tillokkende, tiltrækkende.

Rekel, m. -s pl. s. sg. Rækel, c. (en stor Hund og et Skjældsord paa et Mske.); —haft, aj. rækelagtig.

Relation, f. -en, Relation, c.; —ativ, aj. relativ.

Relief, n. -s -s, Relief, n.

Religion, f. -en, Religion, c.

Religions-beschwerde, f. -n, Klage over krænket el. hindret Religionsøvelse; R—s-Undertrykkelse, c.; —eid, m. -es -e, R—sed, c.; —freiheit, f. ud. pl. R—sfrihed, c.; —friede, m. -ns, R—sfred, c.; —übung, f. 1) ud. pl. R—søvelse, fælles Gudstjeneste. 2) pl. -en, Udøvelsen af en Religions Forskrifter i enkelte Tilfælde; —verwandte, m. -n -n, En, som bekjender sig med en Anden til samme Religion; —zwang, m. -es ud. pl. R—stvang, c.

Religiös, aj. religiøs; —osität, f. ud. pl. Religiøsitet, c.

Religiose, m. -n -n (f. -n), Ordensperson, Munk, (Nonne) c.

Reliquie (4 Stav.), f. -n, Reliquie, c.

Rellmaus, f. -äuse, s. Haselmaus; ogsaa: Syvsover, c.

Remel, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Knude, Brande—, c.

Remesse el. **Remisse**, f. Remisse, c. (i Handelsp.).

Reminiscenz, f. -en, Reminiscents, c.

Remise, f. -n, Remise, c.

Remittent, m. -en -en, Remittent, c.; —ttiren, v. a. remittere.

Rencontre, n. -s -s, Rencontre, c.

Rendevous, n. Rendevous, c.

Renegat, m. -en -en, Renegat, c., en Christen, som er gaaet over til den mahomedanske Lære.

Renette, f. -n (—ttapfel, m. -s -äpfel), Renette, c. (et Slags Æbler).

Renken, v. a. blot i Sammens. (Sydt.) vende, vride, række, strække.

Renn-bahn, f. -en, s. Laufbahn; —pferd, n. s. Renner; —schiff, n. s. Jacht; —schlitten, m. -s pl. s. sg. Enspænderkane, c.; udsisst Stade paa Isen; —spiel, n. -es -e, Væddeløb, —ridt, n., —kjørsel, c.; —stein, m. d. T. Rendesteen, c.; —thier, n. -es -e, Rensdyr, n.; —thierflechte, f. ud. pl. Rensdyrsmos, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Væddekjørselsvogn, c.

Renne, f. -n, d. T. Rendesteen, c.; (i Bjergv.) for Gerinne.

Rennen, v. i. (underl. rgl.) 1) n. m. s. rende, løbe meget hurtigt; ogsaa ride, kjøre, seile meget hurtigt. 2) a. Einen el. etw. zu Boden, løbe overende; fig. Eim. den Degen durch den Leib —, støde, rende.

Renner, m. -s pl. s. sg. Løber, c.

Renommee, f. (ogsaa n.) Renommee, n.

Renommist, m. -en -en, d. T. Renommist, Slagsbroder, Udhaler, c.

Rent-amt, n. -es -ämter, Oppebørselsembede, n.; Rentekammercollegium, n.; —amtmann, m. -es -änner, Amtsforvalter, c.; —bar, aj. som giver Rente; —beamte, m. -n -n, Rentekammerbetjent, c.; —enei, f. -en, s. —amt; —enirer el. —ner, m. -s pl. s. sg. Renteneer (som lever af Rentepenge); —erei og —ei, f. -en, og —kammer, f. -n, Rentekammer, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. Rentemester, c., Præsident for et Rentekammer; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Renteskriver, c.

Rente, f. ud. pl. el. sædv. die —n pl. ud. sg. Rente, Skat, Afgift, c.; —n (—tiren), v. a. forrente, indbringe i Renter.

Rentriren, v. a. Tuch —, sye saaledes sammen, at man ikke seer Traaden.

Reparatur, f. -en, Reparatur, c.

Repertorium, n. -s (—rii) -rien (—ria), Repertorium, n.

Replik (Tonen paa i), f. -en, Replik, c.

Repositorium, n. -s (—rii) -rien (—ria), Repositorium, n.

Repphuhn, n. s. Rebhuhn.

Repräsentant, m. -en -en, Repræsentant, c.

Repressalien, pl. Repressalier.

Reprimande, f. -n, Reprimande, c.

Republik (i langt), f. -en, Republik, c.

Repuls, m. -es -e, Repuls, n.

Rescript, n. -es -e, Rescript, n.

Resede (el. —da), f. -n (-en), Reseda (Blomst), c.

Reservat, n. -es -e, Reservat, n.

Reservoir, m. Reservoir, n.

Reserve, f. -n, Reserve, c.; —corps, n. -es -e, Reservecorps, n.

Resident, m. -en -en, Resident, c.

Residenz, f. -en, Residents, c.; —diren, v. n. m. h. residere.

Resolution, f. -en, Resolution, c.

Resonanz, f. -en, Resonants, c.

Respect, m. -es ud. pl. Respect, c.; —tage, pl. ud. sg. Respectdage el. Respitdage (ved Vexler).

Respittage, pl. s. Respecttage.

Ressource, f. -n, Ressource, c.

Rest, m. -es -e, Rest, Levning, endelig Beholdning, c., Overskud, n.

Restant, m. -en -en, d. T. En, som har Restance.

Resten el. restiren, v. n. m. h. restere, endnu være skyldig.

Resultat, n. -es -e, Resultat, n.

Retirade, f. -n, Retirade, c.

Retorte, f. -n, Retorte, c. (i Chymien).

Retour, f. -en, Retour, c.

Rette, f. -n, (n. St.) Hanhund, c.

Retten, v. a. redde, frelse: Einen; Eim. das Leben; sich durch die Flucht.

Retter, m. -s pl. s. sg. Redder, Frelser, c.

Rettig, m. -es -e, Rædike, c. (især sort).

Rettung, f. ud. pl. Redning, Frelse, c.; —slos, aj. redningsløs; —smittel, n. -s pl. s. sg. Redningsmiddel, n.

Reue, f. ud. pl. Anger, Ruelse, Fortrydelse, c.; —n, v. n. m. h. angre, fortryde: die Sache reuet mich; ogsaa upers., es reuet ihn; (undert.) es reuet mich der That.

Reugeld, n. -es -er, s. Reukauf.

Reuig, aj. angergiven, angrende, som føler Anger og lægger den for Dagen.

Reukauf, m. -es -äufe, (ved Kjøb og Salg) Penge, som den, der fortryder en tilbagegaaende Handel, efter Contracten er forbunden at give den Anden til Skadesløsholdelse.

Reumüthig, aj. s. Reuvoll.

Reuse, f. -n, Ruse, Fiske—, c.

Reuße, m. -n -n, Russer, c.

Reussiren (4 Stav. og u som ü), v. n. m. h. reussere.

Reute, f. -n, Rydning; Ryddehakke, c.

Reuten, v. a. rydde, udrydde, udluge; s. Reiten.

Reuter, m. s. Reiter; —ei, f. Rytteri, n.

Reuthacke, f. -n, Ryddehakke, c.

Reuvoll, aj. angerfuld, angergiven.

Revanche (l. —ngsche), f. Revanche, c.

Reveille (l. —wellje), f. ud. pl. Reveille, c.

Revenüen, pl. ud. sg. Revenuer.

Reverenz, f. -en, Reverents, c.

Revers, m. -es -e, Revers, c.

Revidiren, v. a. revidere.

Revier, n. -es -e, Revier, n.

Revieren, v. n. m. h. (Jagtsp. om Hønsehunde og Rovfugle) søge frem og tilbage i en vis Omkreds.

Revision, f. -en, Revision, c.; —visor, m. -s -en, Revisor, c.

Revolte, f. -n, Revolte, c.

Revolution, f. -en, Revolution, c.

Revüe, f. -n, Revue, c.

Rhabarber, f. ud. pl. (ogsaa efter m.) Rhabarber, c.

Rhede, f. s. Reede.

Rhein, m. -es ud. pl. Rhinen; —gegend, f. -en, Rhinegn, c.; —isch, aj. rhinsk, Rhin-; —ländisch, aj. rhinlandsk; —strom, m. -es ud. pl. Rhinstrøm, c.; —wein, m. -es -e, Rhinstviin, c.

Rhetorik, f. s. Redekunst.

Rhinoceros, n. -sses -sse, s. Nashorn.

Rhythmus, m. -s -men, Rhythmus, c.

Ribbe, f. s. Rippe.

Richt-beil, n. -es -e, Skarpretterøxe, c.; —blei, n. -es, Loddebly, n.; —bühne, f. -n, Skafot, Retterstед, n.; —essen, n. -s pl. s. sg. s. —schmaus; —haus, n. -es -äuser, (foræld.) Domhuus, Ting—, Raadstue, c.; —maß, n. -es -e, Rettesnor, Vaterpas, Lineal, c.; —platz, m. -es -ätze, Retterplads, c.; —scheit, n. -es -e, Retholt, n., Lineal, c.; —schmaus, m. -es -äuse, Reisegilde, n. (ved en Bygnings Opførelse); —schnur, f. -ürk, (hos Haandv.) Loddesnor, c; fig. Rettesnor, Forskrift, Regel, c.; —schwert, n. -es -er, Skarprettersværd, n.; —statt, f. -ätte, el. —stätte, f. -n, Retterstеd, n.; —steig, m. -es -e, Gjenvei, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Domstol, c.; Stol, hvorpaa en Dømt henrettes.

Richte, f. d. T. en Tings lige Retning, ud. pl.; (Sydt.) en lige Række, pl. —n.

Richten, v. a. rette, især rette lige i Veiret; d. T. ein Haus —, reise, sætte det tilhuggede Tømmerværk sammen, og gjøre det fast; fig. rette, stille; tilberede, frembringe, iværksætte: etw. ins Werk —; Einen zu Grunde —, ødelægge bevirke hans Undergang; die Augen auf etw.; seine Gedanken auf etw.; sich nach etw., nach Eim. —, bestemme sit Forhold efter; dømme, fælde Dom, tyene omtvistede Sager; d. T. die Leute —, bedømme, erklære for strafskyldig; Einen mit dem Schwerte, rette, henrette.

Richter, m. -s pl. s. sg. Dommer; Bedømmer; —inn, f. -en, Bedømmerinde, c.

Richter-amt, n. -es -ämter, Dommerembede, n.; —

lich, aj. Dommer-, dommerlig; —spruch, m. -es -üche, Dommerpaakjendelse, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Domstol, c., Dommersæde, n.

Richtern, v. a. d. T. dømme, bedømme, dadle, critisere.

Richtig, aj. rigtig; ret, regelmæssig, ordentlig; d. T. sand, tilforladelig; (foræld.) lige; mit einander über etw. — werden, komme overeens; —keit, f. ud. pl. Rigtighed, c.

Richtung, f. -en, Retning, Rejsning, Retten, Stillen, c.; s. Richten.

Ricke, f. -n, (Jagtsp.) Raaged, c.; (n. St.) Ged, c.; en Art Krager.

Ridicūle, n., Ridicule, c.

Riebs, m. -es el. —bsel, f. -n, Ribs, n.

Riech-bar, aj. som kan lugtes; —büchse, f. -n, Lugtedaase, c.; —flasche, f. -n (Dim. —fläschchen, n. -s pl. s. sg.), Hovedvandsflaske, c.; —wasser, n. -s ud. pl. lugtende Vand, Hovedvand, n.

Riechen, v. i. 1) n. m. h. lugte, give Lugt fra sig; stinke, lugte ilde, fordærvet. 2) a. lugte: etw.; an etw., lugte til, stikke Næsen til; fig. vulg. er riecht den Braten, lugter Lunten, mærker Uraad; an etw. d. T. komme nær. [Næse, c.

Riecher, m. -s pl. s. sg. Lugter, c.; (d. T. i Spøg)

Ried, s. Rieth.

Riefe, f. -n, d. T. Rifle, c. (fordybede Striber); —ln (riefen), v. a. rifle.

Rieg, m. -es -e, (Nordt.) Hylde, c.

Riegel, m. -s pl. s. sg. Slaa, Skodde, c. (for en Dør ic.); Tværbaand, Bindingstømmer, n.; Eim. einen — vorschieben, sætte en Pind for; —schloß, n. -sses -össer, Laas med Slaa til; —werk, n. -es -e, Bindingsværk, n.

Riehwurm, m. -es -ürmer, Muldvarpegrylle, Jordkrebs, c. (Insect).

Riemen, m. -s pl. s. sg. Rem, c.; (n. St.) Ranke paa Værter; —pferd, n. -es -e, Forspandshest, Forløber, c.

Riemer, m. -s pl. s. sg. Remmesnider, Sadelmager, c.; —arbeit, f. -en, Remmesniderarbeide, Sadelmager—, n.

Riepel, m. -s pl. s. sg. (d. T. n. St.) Hankat; fig. d. T. en grov, ubehøvlet Krabat, en Lømmel.

Ries, n. -es -e, s. Rieß.

Riese, m. -n -n, Kæmpe, Jette, c. (undert. om Fruentimmer, endskjøndt man siger bedre die —sinn, Kæmpeqvinde, c.).

Riesen-art, f. -en, Kæmpeart, Jetteslægt, c.; —bett, n. -es -en, K—begravelse —høi, c.; —förmig, aj. k—formig; —gebirge, n. -s, K—bjergene (mellem Böhmen og Schlesien); —geschlecht, n. -es -er, K—slægt, c.; —größe, f. ud. pl. K—størrelse, c.; —haft, aj. k—mæssig, k—agtig; —bügel, m. -s pl. s. sg. K—høi, c.; —mäßig, aj. k—mæssig; —schildkröte, f. -n, K—skildpadde, c.; —schlange, f. -n, K—slange, c.; —schritt, m. -es -e, K—skridt, n.; —stärke, f. ud. pl. K—styrke, c.; —topf, m. -es -öpfe, Askekrukke, c. (i K—begravelser).

Rieseln, v. n. m. h. risle, smulre; hagle.

Rieß, n. -es -e, efter et Talord pl. s. sg. Riis, n. (20 Bøger); —hänge, f. -n, (hos Papirm.) et Træredskab, dannet som et T, til dermed at hænge de færdige Ark op, for at tørres.

Rieth, n. -es -e, d. T. Rør, Siv, n.; (hos Dugm. og andre Vævere) Rit, n., Kammen; (Nordt.) Væt, c.; en sumpig Egn, et Morads, en Mose; en udyrket Egn, om den ogsaa ikke er sumpig; (n. St.) Eng, c.; —gras, n. -es -äser, Mosegræs, Strand—, n.

Riff, n. -es -e, Rev, n., Sandrev i Havet; s. Reff.

Riffe, f. -n, (paa Planterne, n. St.) s. Rispe.

Riffel, f. -n, Hørkam, c.; —n, v. a. den Flachs, kæmme; d. T. (hos nogle Haandv.) gnide, rive efter og meget; d. T. Einen —, høvle, ved Dadel, Bebreidelser ic. søge at forbedre.

Rigolen, s. Riolen.

Rille, f. -n, d. T. Fure, liden Rende, c.

Rind, n. -es -er, Qvæg, Horn—, n.; (n. St.) Oxen alene; (andre St.) Tyrekalv el. Qviekalv, c.

Rinde, f. -n, Bark, Træ—, Skorpe, Brød—, Roe (paa Saar), c. [slег, c.

Rinderbraten el. **Rinds—**, m. -s pl. s. sg. Oxe-

Rindern, v. n. m. h. (om Køer) være tyregal, ville springes, løbe efter el. med Tyr.

Rindfleisch, n. -es ud. pl. Oxekjød, Ko—, n.

Rindig, aj. barket, skorpet.

Rindsbraten, s. Rinder—.

Rindvieh, n. -es ud. pl. Hornqvæg, n.

Ring, m. -es -e, Ring, Finger—, c., rund Figur, Kreds, Cirkel, c.; ein goldener —, Guldring, c.

Ring-finger, m. -s pl. s. sg. Ringfinger, c.; —förmig, aj. ringformig, ringdannet; —futter, n. -s pl. s. sg. Foderal til Fingerringe; —kragen, m. -s pl. s. sg. Ringkrave, c. (tilsesn et Stilt af Sølv for Officerer i Tjenesten); —mauer, f. -n, Ringmuur, c.; —rennen, n. -s pl. s. sg. Ringrenden, c. (et Slags Ridderspil); —uhr, f. -en, Ringuhr, n.

Ringel, 1) n. -s pl. s. sg. og —chen, n. -s pl. s. sg. en lille Ring; 2) m. -s pl. s. sg. Ring, c. (f. Ex. om Halsen paa mange Fugle)

Ringel-blume, f. -n, Gulsøie, c. (Plante, Calendula); —drossel, f. -n, Ringdrossel, c. (Turdus torquatus); —ente, f. -n, Ringand, c. (Anas clangula); —gans, f. -änse, Ringgaas, c.; —icht, aj. d. T. ringagtig; —ig, aj. d. T. ringet, som har Ring; fig. or. svimmel; —ode, f. -n, et Slags Ode (hvor første Linie gjentages ved Enden af hver Strophe); —raupe, f. -n, Larve af saadanne Væ. som lægge sig som en Ring omkring Træernes Grene; —rennen, n. s. Ringrennen; —taube, f. -n, Ringeldue, c. (Columba palumbus).

Ringeln, v. a. d. T. ringe, sætte Ring i, forsyne med Ring; geringelte Haare, buklede.

Ringen, v. a. s. ringeln; einen Baum —, (i Skovv.) afskrælle Barken rundtom.

Ringen, v. i. 1) n. m. h. brydes, kæmpe: mit Eim.; fig. anstrenge sig, stride for, med Møie stræbe at overvinde alle Hindringer; nach etw. —, stræbe efter, søge at opnaae ved Anstrengelse af al Kraft. 2) a. (blot om bøielige Legemer) vride; die Wäsche, die Hände; Eim. den Dolch aus der Hand —, vriste.

Ringer, m. -s pl. s. sg. Bryder, Kæmper, c.

Ringern, v. a. s. Ver—.

Rings, av. rundt; blot med um, herum og umher.

Rinken, m. -s pl. s. sg. d. T. en stor, bred el. tyk Ring.

Rinnäugig, aj. s. triefäugig.

Rinne, f. -n, Rende, c. (f. Ex. Tagrende); fig. (Jagtsp.) s. —ngarn.

Rinnen, v. i. n. 1) m. s. rinde, flyde sagte; løbe sammen, størkne. 2) m. h. lade udrinde el. udflyde; dryppe, lække.

Rinnengarn, n. -es -e, et opstillet Garn med en Due i Midten, til dermed at fange Rovfugle.

Riolen, v. a. einen Acker, ein Stück Land, riole.

Rippe, f. -n, Ribbeen, n.; fig. et sig i Længden strækkende, rundt Legeme, f. Ex Krumholt, n., Spanter (paa Skib.); de ophøiede Aarer paa Kaalblade og andre Blade &c.

Rippeln, v. n. m. h. gjøre gjentagne, smaa Bevægelser; d. T. sich, røre, tumle, boltre sig.

Rippen, v. a. fig. blot i partic. gerippt, stribet, riflet, som har ophøiede Striber.

Rippen-braten, m. -s pl. s. sg. Ribbeenssteg, c.; —haut, f. -äute, R—hinde, c.; —stoß, m. -es -öße, R—stød, n.

Risch, aj. (forældet.) rask, hurtig.

Risico, n. -s -s, Risico, c.

Rispe, f. -n, (paa Planter) Rispe, c. (Panicula); —ngras, n. -es -äser, Rapgræs, n.

Riß, m. -sses -sse, Rift, Spalte, Aabning, c.; —sse bekommen, faae Skrap, Prygl; fig. vor dem —sse stehen, vor den — treten, tage Skaden paa sig, indestaae for Faren; Ridsning, Af—, c. (især i Bygnings- og Landmaalerkonsten).

Rissig, aj. reven, sønderreven.

Rißling, m. -es, en Art Viindruer med smaa, runde hvidgule Bær.

Rist, m. -es -e, d. T. Vrist, c. (paa Foden), den ophøiede forreste Deel af Haanden; og andre Ophøininger

Riste, f. s. Reiste.

Ritt, m. -es -e, Ridt, n., Ridetour, c.

Ritter, m. -s pl. s. sg. Ridder, —smand, c.; (n. St.) En af ringere Adel; (forældet, endnu undert. i Spøg) Rutter, c.

Ritter-akademie, f. -n, ridderligt Academi, n.; —band, n. -es -änder, Ridderbaand n.; —burg, f. -en, R—borg, c.; —dienst, m. -es -e, R—tjeneste, c.; —geist, m. -es ud. pl. R—aand, c.; —gut, n. -es -üter, R—gods, et adeligt Gods; —hof, m. -es -öfe, adelig Herregaard, c.; —kreuz, n. -es -e, Ridderkors, n.; —lehen, n. -s pl. s. sg. et adeligt Lehn; —lich, aj. r—lig; fig. tapper; —orden, m. -s 1) ud. pl. (sjeld.) R—stand, c. 2) pl. s. sg. R—orden, c.; —pferd, n. -es -e, (fordum) en til Krig udrustet Hest, med hvilken en Ridder var forbunden at følge sin Lehnsherre i Krig; (nu) en Afgift i Penge derfor; —roman, m. -es -e, R—roman, c.; —schaft, f. ud pl. en fordums Ridders Stand og Værdighed; R—stab, n.; i begge Bet. ogsaa —stand; —schaftlich, aj. som hører til R—stabet, r—lig. —schlag, m. -es -äge, R—slag, n.; —sitz, m. -es -e, Herresæde, n.; —spiel, n. -es -e, Ridderspil, n., Turnering, c.; —sporn, m. -es -en, R—spore (Plante), c.; —stand, m. -es ud. pl. s. —schaft.

Rittlings, av. s. Reitlings.

Rittmeister, m. -s pl. s. sg. Ritmester, c.

Ritual, n. -es -e, Ritual, n.

Ritus, m. ud. pl. Ritus, n.

Ritz, m. -es -e, el. —e, f. -n, Ridse, Sprække, Spalte, c. (i haarde Legemer); —en, v. a. ridse (med et spidst Redskab); —icht, aj. som ligner en Ridse; —ig, aj. d. T. ridset.

Rival, m. -es -e, Rival, c.

Robbe, m. -n -n el. f. —n, Sælhund, Sæl, c.

Robber, m. (i Whistspil) Robbert, c.

Robe, f. -n, Robe, c. (en qvindelig Stadsklædning til Hove).

Roche, m. -n -n, Rokke (Fisk), c.; en Art Krager; (i Skaksp.) Taarn, n.

Röcheln, v. n. m. h. ralle, stønne.

Röchler, m. -s pl. s. sg. En, som raller, stønner.

Rock, m. -es -öcke (Dim. Röckchen, n. -s pl. s. sg.). Frakke, c.; Skjørt, n.

Rocken, m. -s 1) ud. pl. s. Roggen. 2) pl. s. sg. Rok, c.; saa megen Hør el. Hamp, som paa eengang tages paa Rokken.

Rocken-blatt, n. -es -ätter, Rokkebrev, n. (som vikles om Hørtotten paa Rokkehovedet); —stock, m. -es -öcke, Rokkehoved, n.

Rodeland, n. -es -änder, (Nordt.) ryddet Land.

Roden, v. a. (Nordt.) rydde, op—.

Roden, m. -s pl. s. sg. (n. St.) den fjerde Mave i drøvtyggende Dyr, Fedmaven.

Rof, m. -es -e, Ruf (paa Skibe), n.

Rogen, m. -s ud. pl. Rogn (i Fisk), c.; —er, m. -s pl. s. sg. Rognfisk, Hun—, c.; —stein, m. -es -e, et Slags Drypsteen, som bestaaer af smaa, Fiskerogn lignende Legemer.

Roggen, m. -s ud. pl. Rug, c.

Roggen-brod, n. -es -e, Rugbrød n.; —mehl, n. -es ud. pl. Rugmeel, n.; —stroh, n. -es ud. pl. Rughalm, c.

Roh, aj. raa, ikke bearbeidet, ikke kogt el. stegt; fig. udannet, uden al sædelig Forfinelse; —heit, f. ud. pl. Raahed, c.; undert. ogsaa —igkeit.

Rohling, m. -es -e, (nyt Ord) et raat, udannet Miske.

Rohm, m. s. Rahm.

Rohr, n. -es -e, (i Sammens. pl. —öhre, f. Ex. Feuerröhre) Rør, Siv, n.; i mange Tilfælde for Röhre, Rør, n., Pibe, c.; især: Løbet i et Gevær.

Rohr-busch, m. -es -üsche, Rørbusk, Siv—, c.; —dickig, n. -es -e, et med Rør el. Siv tæt bevoxet Sted; —dommel, f. -n, Rørdrum, c. (Sumpfugl); —falke, m. -n -n, Fiskehøg, c.; —flöte, f. -n, Rørfløite, c.; —ig, aj. rørbevoxet; —schmid, m. -es -e, den, som forfærdiger Løbene til Gevæxer; —sperling, m. -es -e, Rørspurv, —verling, c.; —stab, m. -es -äbe, Rørstok, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Rørstol, c.

Röhr-bein, n. -es -e, Rørbeen, n. (f. Ex. Armbenet, Laarbenet); —brunnen, m. -s pl. s. sg. Springvand, n.; —enförmig, aj. rørformig; —enmeister, m. -s pl. s. sg. Vandmester, c. (som har Opsyn med Vandrørene); —icht, aj. røragtig; —ig, aj. bestaaende af Rør, indeholdende Rør; —kasten, m. -s

pl. s. sg. Vandkumme, c.; —meister, m. d. T. s. —enmeister; —trog, m. -es -öge, s. —kasten; —wasser, n. -s pl. s. sg. Springvand, n.; ferst Vand, som ledes gjennem Rør.

Röhre, f. -n, Rør, n., Pibe, Rende, Kanal, c.; (Jagtsp.) de lange, hule Gange under Jorden, som adskillige Dyr grave sig; lederne —, Læderslange (ved Sprøiter).

Rohren, v. a. og n. m. h. afhugge og indsamle Rørene om Vinteren ovenfor Isen; die Wände —, røre, beklæde med Rør.

Röhren, v. n. m. h. (om terre Legemer) s. rieseln; (Jagtsp.) brøle, skrige høit (især om Hjortene).

Röhricht el. —rig, n. -es -e, et med Rør bevoxet Sted.

Rollbret, n. -es -er, Mangle, c.

Rolle, f. -n, Rulle, Trille, c., Hjul, n.; Valse (Valtse), c.; en Ting, som trækkes frem og tilbage paa Valtser; især: Rulle, c. (til Basteit) s. Mandel; Rulle, Rolle, c., sammenrullet Ting, c. (i forskjellige Tilfælde, f. Ex. sammenrullede Teier; Pergamentrulle, Skuespillers Rolle ɔc.); et Redskab til at lade andre Legemer rulle over el. igjennem; især: Harpe, c.

Rollen, v. 1) n. m. h. og s. rulle, trille; fig. (om flydende Legemer) rulle, flyde, hurtig følge frem; (Jagtsp. om firføddede Rovdyr) parre sig, brunste, løbe. 2) a. rulle, trille, vælte: Steine von dem Berge hinab; rulle, mangle, s. Mangeln; harpe: Erde —; rulle, rille rundt: ein Papier zusammen —.

Rollentabak, m. -es -e, Rulletobak, c. (som sælges i Ruller).

Rollwagen, m. -s pl. s. sg. en Vogn, som staaer paa Ruller istedetfor Hjul; Gangvogn, c.

Rollwäsche, f. ud. pl. Rulletøi, n.

Roman, m. -es -e, Roman, c.; —dichter, m. -s pl. s. sg. Romandigter, c.; —haft, aj. romanagtig; —held, m. -en -en, Romanhelt, c.; —heldinn, f. -en, Romanheltinde, c.; —tisch, aj. romantisk; —ze, f. -n, Romance, c.

Römer, m. -s pl. s. sg. Romer, c. (—inn, f. -en Romerinde, c.); et Slags udbuget, sædvanlig grønt Viinglas; —monat, m. -es -e, den Skat, som Rigsstænderne bevilge til en Krig el. til andre Fornødenheder; —ömisch, aj. romersk.

Ronde, f. -n, Rund, c.; s. Runde.

Rondèl, n. -es -e, en rund Plads; et rundt Taarn, Rotunde, c. (fordum til Befæstning); et Slags rundt Yderværk ved Fæstningsv.; s. Rundel.

Rooß, n. -es -e, Voxtavle, c. (i Bistader).

Rösch, aj (Sydt.) haard og sprød; ogsaa: hæs.

Rose, f. -n, Rose, c. (i egentl. og i fig. Bet.); som Fruentimmersfornavn Gen. —ns el. Rosa, f. -s, i begge Bet. Dim. Röschen, n. -s pl. s. sg.; Rosen (Sygdom), ud. pl.

Rosen-busch, m. -es -üsche, Rosenbusk, c.; —dorn, m. -es -en, R—torn, Hyben, vild Rose, c.; —farbe, f. -n, R—farve, c.; —farben el. —farbig, aj. r—farvet; —holz, n. -es -ölzer, R—ved, et udenlandsk Ved, som lugter ligesom Roser; —honig, m. -es ud. pl. R—honning, c.; —kranz, m. -es -änze, Rosenkrands, c. (en Krands af Roser; Paternoster, n.); —öl, n. -es -e, R—olie, c.; —roth, aj. r—rød; —stein, m. -es -e, R—steen (en Diamant, sleben paa en egen Maade); —stock, m. -es -öcke, R—træ, n., —busk, c.; (Jagtsp.) den nederste Deel af Hjortens Horn; —wange, f. -n, (digter.) R—kind, en rosenrød Kind; —wasser, n. -s pl. s. sg. R—vand, n.

Rosenoble, el. —nobel, m. -s pl. s. sg. Rosenobel, c. (en gammel engelsk Guldmynt).

Rosette, f. -n, Rosette, c.

Rosicht, aj. og —rosig, aj. rosenfarvet, —rød; lugtende som Roser; —sige Wangen, Rosenkinder, rosenrøde Kinder.

Rosinante, f. -n, fig. Rosinante, Skindmær, c.

Rosine, f. -n, Rosin, c.; —nmeth, m. -es -e, el. —nwein, m. -es -e, Rosinmjød, —viin, c. (som ved Gjæring tilberedes af Rosiner, Honning og Vand).

Rosmarin, m. -es ud. pl. Rosmarin (Plante), c.

Roß, n. -sses -sse, (Dim Rößchen; n. -s pl. s. sg.) Hest (især af god Art); Ganger, c.

Roß-apfel, m. -s -äpfel, Hestepære, c., —skarn, n.; —arzenei, f. -en, Hestemedicin, c. (et for Heste bestemt Lægemiddel); Hestelægekonst, c.; —arzt, m. s. Pferde—; —egel, m. -s pl. s. sg. Hesteigle, c.; —haar, n. s. Pferde—; —käfer, m. -s pl. s. sg. Hesteterbist Skarnterbist, c.; —kamm, m. -es -ämme, Hestekam, c.; Hestehandler, —prangar, c.; —kunst, f. -ünste, Hestemaskine, c. (som drives ved Heste); —markt, m. s. Pferde—; —mühle, f. -n, Hestemølle, c.; —pflaume, f. -n, Hesteblomme, c. (et Slags store Blommer); —schweif, m. -es -e, Hestehale, —rumpe, c.

Rossen, v. n. m. h. d. T. (om Hopper) være hingstgal, ville bedækkes.

Rossig, aj. hingstlysten.

Rost, m. -es, 1) pl. —öste, Rist, c.; især paa Skorstene og i Kakkelovne; (i Bjergv.) en af Erts, Træ og Kul tilberedet Bunke, for, naar Brændet antændes, at drive de uægte Masser ud af Ertsen, hvilket kaldes at riste (rösten). 2) pl. (sjeld.) —e, Rust, c. (især paa Metaller, men ogsaa paa andre Legemer, f. Ex. Sæd).

Rostbraten, m. -s pl. s. sg. ristet Kjød, Carbonade, c.

Rostbrenner, m. -s pl. s. sg. s. Röster.

Röste, f. -n, Horrist, c., Hørblødningssted, n. (i en Flod el. Dam, hvor Hørren el. Hampen lægges i Blød).

Rosten, v. n. m. s. ruste (rustne); fig. blive gammel, uanseelig, ubrugbar, lidt efter lidt forgaae.

Rösten, v. 1) a. rødne, lægge i Røde (Forraadnelse): den Flachs. 2) a. og n. m. h. riste: Brod in Butter; brune, brænde: Mehl; (i Bjerg.) s. Rost 1); das — og —stung, f. -en, Rødning, Risten, Ristning, c.

Röster, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) den Arbeider, som besørger Ristningen, s. Rost 1; der Rostbrenner.

Rostflecken, m. -s pl. s. sg. Rustplet, c.

Rostig, aj. rusten, bedækket med Rust.

Rostral, n. s. Rastral.

Roth, röther, röthest, aj. rød; —e Rübe, Rødbede, c.

Roth, n. (indecl.) undert. for die Röthe, s. dette Ord.

Roth-auge, n. -s -n, Rudskalle, c. (et Slags Ferskvandsfisk); —äugig, aj. rødøiet; —bäckig, aj. rødkindet, rødmusset; —barbe, f. -n, Skægmulle (Fisk); —bart, m. -es -ärte, (foragt.) Rødskæg, c. (en

Person med rød Skæg); en Art graae Vildænder; —bärtig, aj. rødskægget; —binder, m. -s pl. s. sg. s. Böttcher; —braun, aj. rødbruun; —buche, f. -n, Rødbøg, c.; —erle, f. -n, almindelig Elle; —feder, f. -n, et Navn paa forskjellige Fiske med røde Finner el. røde Haler; —fisch, m. -es -e, Alpelax, c.; —fleckig, aj. rødplettet; —fuchs, m. -es -üchse, en rødlødet Hest; —gärber, m. -s pl. s. sg. Garver, c.; —gießer, m. -s pl. s. sg. en Haandværker, som støber Redskaber af Kobber; —glühend, aj. rødgloende, glødet; —haarig, aj. rødhaaret; —hals, m. -es -älse, Rødhals (Fugl), c.; —hirsch, m. -es -e, Hjort, c. (formedelst dens rødbrune Farve); —holz, n. -es -ölzer, Bruunspaan, c. (at farve med); —kehlchen, n. -s pl. s. sg. Rødkjelk, rødbrystet Vipstjert, c. (Fugl); —kohl, m. -es ud. pl. Rødkaal, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Rødhoved, c. (et Mske. el. et Dyr med rødt Haar el. røde Hovedfjedre); —lauf, m. -es ud. pl. (Sydt.) Rosen (en Sygdom); (Nordt.) Blodgang, c. (en Sygdom); —schimmel, m. -s pl. s. sg. Rødskimmel, c.; —schnabel, m. -s -äbel, Rødnæb, c. (Fugl); —schwanz, m. -es -änze, rødhalet Vipstjert (Fugl), c.; —stein, m. -es -e, Rødsteen, c.; —wälsch, aj. om det blandede Sprog, som de europæiske Zigeunere, Røvere og slige Folk tale; pludderwelsk, hørende til Landstrygersproget, Tyvesproget (das —wälsch); —wangig, aj. rødkindet; —wildpret, n. -es ud. pl. Hjort og Hind; —wurst, f. s. Blut—.

Röthe, f. ud. pl. det Røde, Rødhed, Rødme, Røde, Farverøde, c.

Rötel, m. -s pl. s. sg. Rødkrid, n.

Rötheln, pl. ud. sg. Mæslinger.

Röthen v. 1) a. gjøre rød, rødne. 2) n. m. h. blive rød, rødme.

Röthlich, aj. rødlig, rødagtig, rødladen.

Röthling, m. -es -e, rødhalet Vipstjert (Fugl), c.; Rudskalle (Fisk), c.; en Art rødlige, spiselige Svampe; en bleegrød el. lyserød Viin.

Rothschild, n. -es ud. pl. Roeskilde (By i Danmark).

Rotte, f. -n, Flok c. (Mske. el. Dyr); Rode; Bande, Complot, c.; (foragt.) Sect, Afdeling, c., Parti, n.; —n, v. a. rotte; sich zusammen—, sammenrotte sig, flokke, forsamle sig i ond Hensigt; (sjeld.) udrydde; —nmacher, m. -s pl. s. sg. s. Rottirer; —nweise, av. rodeviis, troppiis (især om Soldater); —ttiren, v. a. sich zusammen —, d. T. s. Rotten; —ttirer, m. -s pl. s. sg. d. T. Complotmager, Partiitister, ein —nmacher; Deeltager i en Complot Partigænger, ein —ttgesell; —ttmeister, m. -s pl. s. sg. (i. St.) Corporal, c.

Rotunde, f. -n, Rotunde, c.

Rotz, m. -es ud. pl. vulg. Snot, n.; Snive, c. (en Sygdom hos Heste og Faar); —en, v. n. m. h. vulg. snyde sig; —ig, aj. snottet; snivet (om Heste); —löffel, m. -s pl. s. sg. vulg. Snottepog, c.; (foragt.) et umat. upoleret Mske.; —nase, f. -n, vulg. en snottet Næse, Snotnæse, c. (et Barn med en snottet Næse) s. —löffel.

Route (l. Rute), f. -n, Route, c.

Routine (l. Rutine), f. -n, Routine, c.

Rübe, f. -n, Roe, c.; den Deel af Hestens Rygrad, som gaaer ned i Rumpen; —saat, f. ud. pl. og —samen, m. -s ud. pl. Rapsæd, d. T. Raps, c.

Rubel, m. -s pl. s. sg. Rubel, c. (en russisk Sølvmynt).

Rubin, m. -es -en (ogsaa -e), Rubin, c.; —fluß, m. -sses -üsse, uægte Rubin, c.

Rüböl, n. -es ud. pl. Roeolie, Rapsædsolie, c.

Rubrik, f. -en, Rubrik, c.

Rübsen, m. -s ud. pl. d. T. Raps (Rapsæd), c.

Ruchlos, aj. ryggesløs, gudsforgaaen; (d. T. Sydt. og Nordt.) forgles, ubekymret, ubesindig; —igkeit, f. -en, R—hed, G—hed, c.

Ruchtbar, aj. almeenbekjendt; — werden, rygtes, blive kundbar; —keit, f. ud. pl. Kundbarhed, c.

Ruck, m. -es -e, Ryk, n.

Rück-bürge, m. -n -n, Efter-Borgen, Contra-Cautionist, c.; —erinnerung, f. -en, Tilbageerindring, c.; —fahrt, f. -en, Tilbagereise, c.; —fall, m. -es -älle, Tilbagefald, n. (i en Sygdom og i Theologien, til de forrige Synder); — — eines Lehns, Hjemfald, n.; —fällig, aj. tilbagefaldende, hjemf—; —fracht, f. -en, Retourfragt, c.; —frage, f. Forespørgsel, c., Spørgsmaal paa et Spørgsmaal, pl. —n; Efterspørgsel, c., ud. pl.; —gang, m. -es -änge, Tilbagegang, c.; —gängig, aj (Sydt.) tilbagegaaende; fig. som gaaer til Agters, Krebsgang, som gaaer ind igjen; —gehen, v. i. n. m. s. gaae tilbage, retournere; —grat (—grath), m. (n.) -es -e, Rygrad, c.; —halt, m. -es ud. pl. blot fig. Tilbageholdenhed, c. (Sky, Selvtvang, Undseelse); —kehr, f. ud. pl. Tilbagevenden, c.; —kunft, f. ud. pl. Tilbagekomst, c.; —lehne, f. -n, s. Rückenlehne; —lings, av. d. T. for —wärts; —marsch, m. -es -ärsche, Tilbagemarsch, c.; —reise, f. -n, Tilbagereise, c.; —schein, m. -es -e, Revers, n.; —seite, f. -n, Bagside, c.; —sicht, f. -en, blot fig. Hensyn, Tilbagesyn, n., Betragtning, c.; — — nehmen auf etw., tage med i Betragtning, i Overveielse; Eim. die schuldige — — versagen, Agtelse, c.; nur nach — —en handeln, egennyttigt, partisk; —sichtlich, aj. med Gen., med Hensyn til; —siegel, n. -s pl. s. sg. Contrasegl paa Dokumenter, Expeditioner &c.; —sitz, m. -es -e, Bagsæde, n. (i en Vogn); —sprache, f. i den Talem. mit Eim. — — halten el. nehmen, Referat, have Samtale med en Person, som har noget at sige ved en Tings Afgjørelse, før den endeligen afgjøres; —stand, m. -es -ände, Rest, Restance, c., det endnu ikke Betalte af en skyldig Pengesum; —ständig, aj. tilbagestaaende (i Betaling), resterende; — — seyn, staae til Restance; —stellig, aj. (Sydt.) s. —ständig og —gängig; —tritt, m. -es -e, Tilbagetrin, n.; —wand, f. -ände, Bagvæg, c.; —wärts, av. baglængs, med Ryggen vendt imod; (undert. d. T. for zurück) tilbage; —weg, m. -es -e, Tilbagevei, c.; —weise, av. rykviis, stødeviis, i Stødetal; —zug, m. -es -üge, Tilbagetog, n., især om Krigshære.

Rücken, v. 1) n. m. s. rykke: zusammen —; mit der Armee in ein Land —; höher —, rykke høiere, stige i Rang. 2) a. rykke: den Hut in die Augen; (undert.) rive, trække.

Rücken, m. -s pl. s. sg. Ryg, c.: seinem Feinde

den — kehren; der — eines Messers, eines Buches, eines Berges; Eim. etw. hinter dem — nachsagen, paa hans Bag; Eim. den — halten, være til Rygstød; Eim. den — wenden, vende Ryggen, forlade.

Rücken-halt, m. -es -e, (i Krigsv.) Baghold, Reservecorps, n.; fig. Rygstød, n.; —lehne, f. -n, Stolerng, c., Rygstød, n.; —mark, n. -es ud. pl. Rygmarv, c.; —wind, m. -es -e, (i Søsp.) Agtervind, c.

Rüde, aj. raa, udannet, uvidende.

Rüde, m. -n -n, (Jagtsp.) Hannen af Hunde, Ræve og Ulve; (i videlsftigere Bet.) en stor, stærk Hund, Pudelhund, Bulbider, Lænkehund.

Rudel, n. (m.) -s pl. s. sg. en Mængde Ting af eet Slags; Slump, Hoben, c.; især (Jagtsp.) en Trop Hjorte el. Vildsviin.

Rüdenhorn, n. -es -örner, Jagthorn af Been, Horn el. Træ, som giver en dyb Lyd.

Ruder, n. -s pl. s. sg. Aare, c. (at roe med); Ror, Skibs—, n.; fig. den øverste, fornemste Fører, Leder: das — des Staates; (i Bryggerier) et Redskab til at røre om med.

Ruder-bank, f. -änke, Robank, Tofte, c.; —er, m. -s pl. s. sg. og —knecht, m. -es -e, Roerkarl, Sluproer, c.; —loch, n. -es -öcher, Aarehul, n.; Rorgat, n. (den Aabning bag i Skibet, hvori Roret gaaer); —los, aj. uden Ror; —meister, m. -s pl. s. sg. Qvarteermester paa en Slup, Opsynsmand over Roerskarlene; —nagel, m. -s -ägel, Aaretol, c.; —schiff, n. -es -e, Roefartøi, Aareskib, n.; —schlag, m. -es -äge, Aareslag, n.; —zug, m. -es -üge, Aaretag, n.

Rudern, v. a. og n. m. h. roe.

Ruf, m. -es pl. (i nogle Tilfælde) -e, Raab, Skrig, n.; (Jagtsp.) et vist Stød i Jagthornet; ethvert Redskab, hvormed man efterligner Dyrs Stemme; fig. Kald, n. (til visse Forretninger); undert. for Beruf; Rygte, n., Omtale, c.; in — kommen, i Folkemunde; einen guten — haben, et godt Rygte, et godt Lov; Einen in übeln — bringen, i ondt Rygte, i slet Ry.

Rufe, f. -n, Skorpe, c. (især paa Saar).

Rufen, v. i. 1) n. m. h. raabe, kalde; (især Sydt.) Eim., raabe til, kalde ad. 2) a die Stunden —, bekjendtgjøre ved at raabe, udraabe; Einen —, raabe ad, raabe til, kalde paa.

Rufendung, f. -en, Rufefall, m. -es -älle, Vocativ, n.

Rüge, f. -n, (næsten forœld.) Beskyldning; Anklage, Denunciation, c.; Forbrydelse, c. (Overtrædelse af en Lov); en Forbrydelses lovmæssige Undersøgelse; Straf for en Forbrydelse; især Afstraffelse efter Loven; s. Rügegericht; Politianordning, Øvrigheds—, c.; —amt, n. -es -ämter, Justitscollegium, n. (Politikammer), som undersøger Klager, og straffer Forseelser; —gericht, n. -es -e, et Slags Underret, Politiret, c.; —kammer, n.; —n, v. a. (Sydt.) anføre, omtale; (n. St.) bekjende, bevidne; (sjeld.) beskylde, anklage; ein Vergehen —, dadle, irettesætte for; straffe efter Lov og Dom, ansee (med Pengebøde); —gung, f. -en, Irettesættelse, Afstraffelse, c.

Ruhe, f. 1) ud. pl. Ro, Rolighed, Stilhed, Fred, Hvile, c. 2) pl. —n, (undert.) Stedet, hvor en Person el. Ting hviler.

Ruhe-bank, f. -änke, Hvilebank, Løi—, c.; Müßiggang ist des Teufels — —, Hovedpude; —bett, n. -es -en, Sopha, Canapee, Leibænk, c.; — ammer, f. -n, Hvilekammer, n.; fig. Graven; —los, aj. hvileløs; —platz, m. -es -ätze, Hvileplads, c., —sted, n.; —punkt, m. -es -e, Hvilepunkt, c. (n.); —stand, m. -es ud. pl. Ro, Rolighed, rolig Tilstand, c.; er ist in den — — versetzt, paa Pension; —stelle, f. -n, Hvilested, n.; —stunde, f. -n, Hviletime, c.; —tag, m. -es -e, Hviledag, c.

Ruhen (el. sammentr. ruhn), v. n. m. h. hvile, være rolig; fig. leve; hvile i Graven; sein Blick ruhete auf dem Gemälde, hvilede, var hestet paa.

Ruhig, aj. rolig, stille.

Ruhm, m. -es ud. pl. Hæder, Berømmelse, Priis, Berømthed, c.; (undert.) Gjenstanden for Berømmelsen, Fortrinet selv; ohne — zu melden, uden at rose mig selv.

Ruhm-begierde, f. ud. pl. Begjerlighed efter Roes, Ærelysthed, c.; —begierig, aj. ærekjær; —gier, f. ud. pl. Ærgjerrighed, c. (i ond Bet.); —gierig, aj. ærgjerrig (i ond Bet.); —los, aj. uberømt; —losigkeit, f. Uberømthed, c.; —redig, aj. stortalende, pralende, skrydende; —redigkeit, f. ud. pl. Stortalenhed, c., Praleri, Skryderi, n.; —sucht, f. ud. pl. Æresyge, c.; —süchtig, aj. æresyg; —würdig, aj. roesværdig; —würdigkeit, f. ud. pl. Roesværdighed, c.

Rühmen, v. a. eine Person; eine S., rose, berømme; sich (Acc.) einer S. (Gen.) —, rose sig af.

Rühmer, m. -s pl. s. sg. (sjeld.) Praler, Roser, c.

Rühmlich, aj. berømmelig, roesværdig, priselig; —keit, f. ud. pl. B—hed, R—hed, P—hed, c.

Ruhr, f. -en, die weiße, Bugflaad, tyndt Liv, Bugløb, n.; die rothe —, Blodgang, c.

Rühr-bar, aj som kan blive rørt; —ei, n. -es ud. pl. d. T. Røræg, c.; —haken, m. -s pl. s. sg. s. Hackenpflug; —ig, aj. rørig; —kelle, f. -n, en Slev til at røre om med i andre Ting; —löffel, m. -s pl. s. sg. Røreskee, c.; —sam, aj. rørig, vims; —scheit, n. -es -e, —stange, f. -n, —stecken, m. -s pl. s. sg. Rørestang, —stok, c.

Rühren, v. 1) n. m. h. naae, række; hidrøre fra, komme af. 2) røre, bevæge, sætte i Bevægelse; Einen —; Eim. das Herz —, røre, bevæge til Medlidenhed, til Deeltagelse; die Trommel —, røre, slaae; vom Blitze gerührt, truffet; den Brei, omrøre; einen Acker — (ruhren), pløie anden Gang; rühre dich! iil! muntert! hurtigt! —rung, f. ud. pl. Røren, c.; die —rung des Ankers, Røring, c.

Ruin, m. -es ud. pl. Ruin, Ødelæggelse, c.

Ruine, f. -n, Ruin, Levning af en forfalden Bygning, m. m.

Rülps, m. -es -e, vulg. Raben, c.; —en, v. n. m. h. rabe.

Rum, m. -s ud. pl. Rum, c.

Rummel, m. -s pl. s. sg. Rummel, megen Larm, c.; Skrammel, Kram, n., en Mængde af flere Ting, Godt og Slet mellem hverandre; fig. (foragt.) snavs Historie; (i Piketspil) Rummel, c.; —abend, m. -es

-e, s. Polter—; —ei, f. ud. pl. gammelt Skrammeleri; et gammelt, brøstfældigt Huus; (Nordt.) Rumlen; —n, v. n. m. h. d. T. rumle.

Rumör, m. (fordum ogsaa f.) -es pl. (sjeld.) -e, Støi, Bulder, stærk Allarm, c.; —en, v. n. m. h. larme, støie, buldre; —er, m. -s pl. s. sg. En, som gjør Larm, Spektakelmager, c.

Rumpel-kammer, f -n, Pulterkammer, n.; —kasten, m. -s pl. s. sg. Skrammelkiste, c.

Rumpeln, v. n. m. h. rumle, larme (men stærkere end rummeln).

Rumpf, m. -es -ümpfe, Krop, c.; der — ohne Kopf; der — eines Schiffes, Skrog, n.; der — eines Hemdes, Bul, c.; der — in einer Mühle, Tragten.

Rümpfen, v. a. die Nase, slaae Kreller paa; das Maul, vrænge.

Rund, aj. rund; fig. d. T. trind, kjødfuld, fed; uden Omsvøb, ligefrem, oprigtig, reent ud; eine —e Zahl, et rundt Tal, som bestaaer af lutter Tiere; —länglich —, oval; — erhaben el. erhaben —, convex; —hohl, concav.

Rund, n. -es -e, (Dim. Ründchen, n. -s pl. s. sg.) Rundkreds, c.; das ganze — der Erde, den hele Jordens Kreds.

Runda, n. ud. pl. Fanfare, c. (ved Skaaldrikken).

Runde, f. 1) ud pl. Runddeel, Kreds, Omkreds, Runding, c.; Rundhed, c. (Beskaffenheden, at være rund). 2) pl. —n, Rund, c. (i Krigssp.)

Ründe, f. ud. pl. Rundhed, c.; fig. Afrunding, c.

Ründen, v. a. runde, gjøre rund, d. T. ogsaa rundiren.

Runden, v. n. m. h. rundes.

Rundgesang, m. -es -änge, Rundsang, c. (som synges rundt af Flere).

Rundheit, f. ud. pl. d. T. Rundhed, c.

Rundiren, v. a. d. T. runde, gjøre rund.

Rundlich, aj. rundagtig, lidt rund.

Rundung, f. -en, Runding, Rundhed, c., en rund Stilling; en Kreds; (Jagtsp.) en rund, i Skoven staaende Vei.

Ründung, f. ud. pl. Runden, c.

Rune, f. -n, Rune, c.; —nschrift, f. ud. pl. Runeskrift, c.; —nstab, m. -es -äbe, Runestav, Prim—, Runekjevle, c.

Runkel, f. -n el. —rübe, f. -n, rød Bede, Rødbede, c.

Runks, m. -es -e, (Skjeldsord paa et plumpt Mske.) Kleds, Tølper, c.

Runkunkel, f. -n, gammel Kjærling, c.

Runzel, f. -n, Rynke, c. (især i Huden); —ig (—zlig) aj. rynket; skrumpen; —n, v. a. og n. m. h. rynke, slaae Rynker.

Rupf, m. -es -e, Ryk, n.; —e, f. Rykken, c., ud. pl.; saa megen Hør el. Hamp, som paa eengang viklés om Rokkehovedet, pl. —n; —en, v. a. rykke, plukke.

Rupie, f. -n, Rupie, c.

Ruppig, aj. vulg. laset, pjaltet (i Klæder); fattig, usel, elendig; fig. gnidsk, meget karrig.

Ruprecht, m. -es -e, (et Døbenavn) Robert; der Knecht —, Knegt Robert.

Rusch, m. -es -üsche, Rør, Siv, n.: über — und Busch, over Stok og Steen.

Ruscheln, v. n. m. h. rasle, gjøre Larm; handle med skjødesløs Ilfærdighed.

Ruschlich, aj. d. T. jusentassagtig, hjappende, ubesindig, ilfærdig.

Ruß, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Sod, c.; —butte, f. -n, Kønrøgsbøtte, c.; —hütte, f. -n, Kønrøgshytte, c.; —icht, aj. sodagtig, liig Sod; —ig, aj. sodet, besmurt med Sod; —schwarz, n. -es ud. pl. Kønrøgsfarve, c.

Russe, m. -n -n, Russer, c.

Rüssel, m. -s pl. s. sg. Tryne, Snabel, Snude, c.; der — des Elephanten, Elefantsnabel, c.; —icht, aj. trynagtig, snabelagtig; —ig, aj. trynet, snablet; —käfer, m. -s pl. s. sg. Snudebille, c. (Insect).

Russisch, aj. russisk.

Rust, f. -en, (forældt.) Ro, c.; (i Søsp.) Røst, n. (hvorpaa Vanterne befæstes).

Rüst-baum, m. -es -äume, Stilladstømmer, n.; —bret, n. -es -er, Stilladsbræt, n.; —haus, n. -es -äuser, (ubrugel.) Tøihuus, n.; —kammer, f. -n, Rustkammer, n.; —leiter, f. -n, Sidestykkerne paa en Rustvogn; —meister, m. -s pl. s. sg. Rustmester, c.; s. Bogener; —stange, f. -n, Stilladsbom, c.; —tag, m. -es -e, (i Bibelen) Dagen før Sabbaten el. før en Fest, Forberedelsesdag, c.; —wagen, m. -s pl. s. sg. Rustvogn, c.; —zeug, n. -es -e, Redskab, Værktøi, n.; (især) Rustning, c.

Rüste, f. -n, d. T. ud. pl. Hvile, Ro, c. (især Gravens); die Sonne geht zu —, daler; (hos Kulbrænderne) Trælledse, som lægges omkring Milen.

Rüsten, v. a. ruste, ud—; sich zum Kriege; sich zu Lande, zur See; tilberede, gjøre Anstalter til; (hos Haandv.) v. n. m. h. reise et Stillads.

Rüster, 1) m. -s pl. s. sg. Lap paa Overlæder. 2) f. -n, Almetræ, n., Alm, Ulm, c.

Rüstern, aj. Almetræes-, af Almetræ.

Rüstig, aj. stærk, haandfast; vever, rask; (Sydt.) hurtig; —keit, f. ud. pl Styrke, H—hed, V—hed, R—hed, c.

Rüstung, f. -en, Rustning, Ud—, c. (til Krig); en Krigers Rustning, Krigsfornødenheder; (ubrugel.) Stillads, n.; Skaftet paa en Staalslitsbue samt Spænderen og det øvrige Tilbehør; fig. ogsaa et vist Slags Flitsbue.

Ruthe, f. -n, (Dim. Rüthchen, n. -s pl. s. sg.) Vaand, lang, tynd, bøielig Green, c.; Riis, n.; Rode, c. (Maal paa 5 Alen); (Jagtsp.) den lange tynde Hale hos de fleste firføddede Dyr; det mandlige Lem hos Mstr. og Dyr.

Ruthen-bündel, n. -s pl. s. sg. Riisknippe, n.; —gänger, m. -s pl. s. sg. en Bjergmand, som forstaaer at bruge Ønskekvisten; —kappe, f -n, Pleielrem, c.; —mann, m. -es -änner, og —schläger, m. -s pl. s. sg. s. —gänger.

Rutschen, v. n. m. s. d. T. glide; skyde sig siddende frem.

Rutscherrecht, n. -es -e, en Grundeiers Ret til at lade en skyldig Afgift, naar den ikke erlægges paa den bestemte Dag, fordoble fra Dag til Dag efter Forfaldstiden. Renter, som erlægges efter denne Ret, kaldes Rutscherzins, Wirthezins, m. -es -e.

Rütteln, v. a. Einen el. etw., ruske, ryste, lunge.

Rüttstroh, n. -es ud. pl. s. Krummstroh.

S.

S, det nittende Bogstav i ABC. I Udtalen finder ingen Forskjel Sted mellem ss og ß; ß skulde egentligen kun sættes efter en langtrukken, ss efter en skarp Vokal; den almindeligste Skrivemaade er dog, at dette kun iagttages i Midten af et Ord, men i Enden af Ordet sættes ß.

Sa! interj. frisk! lystig! hopsa!

Saal, m. -es pl. Säle, Sal, c.; (fordum) Bolig, c., Huus, n., en fornem Herres Pallads; (n. St.) Pladsen foran en Etages Værelser; **—thür**, f. -en, Saldør, c.

Saat, f. -en, Saaening, c. (især Sædens); Sæd, c., Frø, n. (som saaes; ung Grøde); **—bohne**, f. -n, Bønne, man vil saae; **—feld**, n. -es -er, Sædemark, c.; **—korn**, n. -es -örner, Saaekorn, n.; **—zeit**, f. -en, Saaetid, Sæde—, c.

Sabbath, m. -es -e, Sabbat, c.; fig. (underl.) Søndag, c.; **—er**, m. -s pl. s. sg. (i Luthers Bibeloversættelse) en Hverdag; **—frau**, f. -en (af Jøderne kaldet Schabbesfrau), en christen Kone, som opvarter Jøderne paa Sabbaten; **—sweg**, m. -es -e, saa langt et Stykke Vei, som Jøderne fordum turde gaae paa Sabbaten.

Säbel, m. -s pl. s. sg. Sabel, c.; **—bohne**, f. -n, Sabelbønne (en Art tyrkisk Bønne); **—fuß**, m. -es -üße, Hestefod, c. (en krum, vanskabt Fod); **—schnäbler**, m. -s pl. s. sg. forkeertnæbbet Klyde (Sumpfugl); **—tasche**, f. -n, Husartaske, c.

Säbeln, v. a. s. Niedersäbeln.

Säbenbaum, m. -es -äume, Sevenbom, c. (et Slags Enebær).

Sach-erklärung, f. -en, Sagforklaring, c.; **—fällig**, aj. (jurid.) sagfældet, tabt sin Sag; **—führer**, m. s. —walter; **—kenntniß**, f. -sse, Sagkundskab, c.; **—register**, n. -s pl. s. sg. Sagregister, n.; **—verständige**, m. -n -n, Sagkyndig, c.; **—walter**, m. -s pl. s. sg. Sagfører, Advocat, c.; (underl.) Agent, Fuldmægtig, c.; **—wörterbuch**, n. -es -ücher, Reallexicon, n.

Sache, f. -n, Sag; Retssag, c., Anliggende, n., Forretning, c.; Ting, c.; seine —n, hans Sager (Bohave, Klæder etc.); (forhen og endnu n. St.) Aarsag, Grund, Skyld, c.

Sächelchen, n. -s pl. s. sg. liden Sag, liden Forretning; die —, Smaating, Legetøi, n.

Sachlich (sædv. sächlich), aj. Ting angaaende; das sächliche Geschlecht, (i Grammat.) Intetkjøn, n., genus neutrum.

Sachse, m. -n -n, Sachser, c.

Sächsisch, aj. sachsisk.

Sacht el. **—e**, aj. sagte, lav; langsom; magelig, lemfældig; som av. sagtens, let (at iværksætte).

Sack, m. -es -äcke, (Dim. Säckchen, n. -s pl. s. sg.) Sæk, Pose; d. T. ofte: Pung, Penge—, c.; et overt hult, i een Ende lukket Rum; (n. St.) en Gade uden Udgang; (Syd- og Nordt.) Lomme, c.; Pungen (Scrotum); mit — und Pack ausziehen, med Pik og Pak; rufe nicht eher Hase, ehe du ihn im —e hast, sælg ikke Huden, før du har skudt Bjørnen; (hos Jøder) en grov, haaret Sørgeklædning.

Sack-band, n. -es -änder, Sækkebaand, n.; **—garn**, n. -es -e, et aflangt Fiskergarn; **—geige**, f. -n, Stokfiol, c.; **—leinwand**, f. ud. pl. Sækkelerred, n.; **—nadel**, f. -n, Paknaal, c.; Senaal (Fisk), c.; **—pfeife**, f. -n, Sækkepibe, c.; **—pistole**, f. -n, s. Puffer; **—träger**, m. -s pl. s. sg. Drager, Strandcadet, c.; **—tuch**, n. -es -ücher, Sækkeskrred, n.; **—uhr**, f. -en, (Sydt.) Lommeuhr, n.; **—zwillich**, m. -es -e, grovt Dvelg, som bruges til Sække.

Sacken, v. a. fylde i Sæk; fig. proppe begjerlig (ein—, be—); vulg. sich, (om Klæder) slaae Folder, pose; fig. d. T. proppe sig.

Säcken, v. a. putte i en Sæk, og drukne.

Sackerment (ogsaa Sapperment, fordærvet af Sacrament) og **Sackerloth**, (vulg. Udskjeldsord) for Fanden!

Sacrament, n. -es -e, Sacrament, n.; (vulg. som en letsindig Bandemaade); **—iren**, v. n. m. h. vulg. bande og larme; **—lich**, aj. Sacraments-, som hører til Sacramentet.

Sacristan, m. -es -e, (n. St.) Degn, Klokker, c.

Sacristei, f. -en, Sacristi, n.

Sadebaum, m. s. Säben—.

Sadrach, m. -es -e, vulg. et ondskabsfuldt, rasende [Mske.

Säe-mann, m. -es -änner, Sædemand, Saae—, c.; **—tuch**, n. -es -ücher, Saaesæk, c.; **—zeit**, f. -en, Sædetid, Saaetid, c.

Säen, v. a. saae, udstrøe Sæd: Gerste; udstrøe, udkaste med fuld Haand: Geld; fig. sehr dünne gesäet, i ringe Mængde tilsammen.

Saffian, m. -es -e, Safian, n.

Saflor (Safflor), m. -es -e, Saflor, n.

Safran (Saffran), m. -es ud. pl. Safran, c.; **—farbig**, aj. safranfarvet, —guul.

Saft, m. -es -äfte, Saft, c.; fig. seine Rede war voll — und Kraft, Aand og Kraft; (i Apoth.) Saft, c. (i denne Bet. Dim. Säftchen, n. -s pl. s. sg.).

Saft-farbe, f. -n, Saftfarve, c. (som tilberedes af Safter); **—grün**, n. -es ud. pl. Saftgrønt, Blæregrønt, n.; **—ig**, aj. saftig; saftfuld; —ige Rede, fig. d. T. smudsig, raadden, ukydsk; **—igkeit**, f. ud. pl. Saftighed, c.; **—los**, aj. saftløs; fig. eine —lose Rede, tør, kraftløs; **—reich**, aj. saftrig; **—röhre**, f. -n, (i Væxter) Saftrør, n.; **—voll**, aj. saftfuld.

Sagbar, aj. som kan siges.

Sage, f. -n, Sagn, Rygte, n.; d. T. Sigende, Udsagn, n.

Säge, f. -n, Sav, c.

Säge-blatt, n. -es -ätter, Savblad, n.; **—block**, m. -es -öcke, Savelad, n., Saveblok, c. (at save Brænde paa); **—bock**, m. -es -öcke, Savbuk, c. (at save Tømmer paa); **—fisch**, m. -es -e, Savfisk (Squalus pristis); **—** el. **—nförmig**, aj. savformig; **—mehl**, n. -es ud. pl. s. —späne; **—nfliege**, f.

-n, Træhoveds, c.; —nschmied, m. -es -e, Savsmed, c.; —späne, pl. ud. sg. Savspaaner; —zahn, m. -es -ähne, Savtand, c.

Sagen, v. a. sige: die Wahrheit; Eim. etw., zu Eim. etw., von Eim. etw.; Eim. Dank —, takke; für Einen gut —, sige god for, være Borgen for; ogsaa n. m. h. for: tale; fig. sige: er hat hier nichts zu —, befale; gjøre bekjendt paa enhver tydelig Maade; was soll das —, betyde; være af Vigtighed.

Sägen, v. a. save.

Säger, m. -s pl. s. sg. Savskærer, c.

Sago, m. ud. pl. Sago, c.

Sahlband, n. el. Sahlleiste, f. Enden af vævet Toi; (i Bjergv.) den Steenart, som indfatter Ertsen i Gangene.

Sahne, f. ud. pl. (n. St.) fed Fløde, c.

Saison, f. Saison, c.

Saite, f. -n, Streng, c. (paa et Instrument); —ninstrument, n. -es -e, Strengeinstrument, n.; —nspiel, n. -es -e, Strengeleg, c.; (forældt.) et Strengeinstrument; ud. pl. Musiken derpaa.

Salamander, m. -s pl. s. sg. Salamander, c.; —eidechse, f. -n, Salamander-Firbeen, c.

Salangane, f. -n, indisk Svale, c. (hvis Rede er spiselig).

Salar (—är), n. -s -e, Salar, n.

Salat, m. -es -e, Salat, c.

Salbader, m. -s pl. s. sg. d. T. Vaaser, Vrøvler, c.; Qvaksalver, Markskriger, c.; —ei, f. -en, Vaas, Vrøvl, n., Pølsesnak, c.; Qvaksalveri, Markskrigeri, n.; —n, v. n. m. h. vaase, vrøvle; qvaksalve.

Salband, n. s. Sahlband.

Salbe, f. -n, Salve, c.; —n, v. a. salve, bestryge med vellugtende Olie el. Salve.

Salbei, f. ud. pl. Salvie, c. (3 Stav. Urt).

Salben, v. a. salve.

Salben-büchse, f. -n, Salvebøsse, c.; —handel, m. -s ud. pl. Salvehandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Salvekræmmer, c.

Salböl, n. -es -e, Salveolie, c.

Salbung, f. -en, Salvelse, Salving, c.

Salbirung, f. el.

Saldo, m. (indecl.) Saldo, c.

Salep, m. -s ud. pl. Salep, c.

Saline, f. -n, Saltværk, n.

Salleiste, f. s. Sahlband.

Salm, m. -es -e, (m. St. især Sydt.) Lax, c.; (Sydt. sammentr. af Psalm) Sang, Kirke—, Psalme, c.

Salmiak, m. -s ud. pl. Salmiak, c.

Salon, m. -s -s, Salon, c.

Salpeter, m. -s ud. pl. Salpeter, n.

Salpeter-erde, f. Salpeterjord, c.; —fraß, m. -es -e, en Feil ved Vægge og Mure, hvor Kalken og Stenene blive skjøre og falde ud; —geist, m. -es ud. pl. s. —säure; —hütte, f. -n, Salpeterhytte, c.; —icht og —ig, s. Salpetricht, —ig; —säure, f. -n, Salpetersyre, c; —sieder, m. -s pl. s. sg. Salpetersyder, c.; —siederei, f. -en, Salpetersyderi, n.

Salpetricht, aj. salpeteragtig.

Salpetrig, aj. som indeholder Salpeter.

Saltomortale, n. (ogsaa m.) Saltomortale, n.

Salve, f. -n, Salve, c. (Æresskud); —garde, f. -n, Salvegaarde, c.

Salweide, f. -n, en Art Piil med ægdannede Blade.

Salz, n. -es -e, Salt, n.; fig. Vittighed (bidende).

Salz-amt, n. -es -ämter, Saltværkscollegium, n.; —brühe, f. -n, Lage, Salt—, c.; —brunnen, m. -s pl. s. sg. Saltkilde, c.; —faß, n. -sses -ässer, Saltfad, n., Saltunde, c.; Saltkar, n. (at sætte paa Spisebordet, el. af Træ med Laag paa, at hænge i Kjøkkenet); —fleisch, n. -es ud. pl. saltet Kjød, n.; —fluß, m. -sses -üsse, Saltflaad, n. (et Flaad af saltagtige Vædsker); —grube, f. -n, Saltgrube, c; —hecht, m. -es -e, saltet Gjedde, c.; —icht, aj. saltagtig, lidt salt; —ig, aj. saltet, salt; —korn, n. -es -örner, Saltkorn, n.; —kothe, f. -n, Salthytte, c. (hvor Salt koges); —quelle, f. -n, Saltkilde, c.; —schank, m. -es ud. pl. (n. St.) Salthøkeri, n.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Skriver ved et Saltværkscollegium; —schweiß, m. -es, Saltvand, som ligesom sveder ud af Klofter og Ridser; —sieder, m. -s pl. s. sg. Saltsyder, c.; —siederei, f. s. Salzwerk; —sole f. s. Sole; —stein, m. -es -e, Saltsteen, c. (som ved Kogningen sætter sig paa Saltpanden); —stück, n. -es -e, saa meget Salt, som paa eengang bliver kogt i en Pande; —wasser, n. -s pl. s. sg. Saltvand, n.; —werk, n. -es -e, Saltværk, n., —grube, c., —syderi, n.

Salzen, v. (rgl. undt. partic. gesalzen) a. salte, bestrøe med Salt; gesalzen, fig. d. T. meget dyr; gesalzener Häring, Spegesild, c.

Salzen, aj. (n. St.) salt saltet.

Same, m. -ns -n el. bedre —n, m. -s, Frø, —korn, n.; Sæd, c (hos Mstr. og Dyr); fig. Fiskenes og mange Insecters unge Yngel; (i Bibelen) Afkom, c., Efterkommere; (n. St.) den unge, grønne Sæd; god Lærdoms Frø, for saavidt den bringer Frugt; (undert.) den første Foranledning til sædelig Forbedring.

Samen-baum, m. -es -äume, Træ, som bliver staaende til Forplantelse; —behälter, m. -s pl. s. sg. Frøgjemme, n.; —fluß, m. -sses -üsse, Sædflaad, n. (betragtet som en Sygdom); —gefäß, n. -es -e, Sædkar, n.; —gehäuse, n. -s pl. s. sg. Frøhuus (paa Vexter); —gerste, f. ud. pl. Saaebyg, n.; —holz, n. -es -ölzer, Samling af Træer, som blive staaende til Forplantelse; —korn, n. -es -örner, Sædekorn, Frø—, n.; —schule, f. -n, en Planteskole (i hvilken man opelsker Frugttræer af Frø); —stängel, m. -s pl. s. sg. Frøstilk, c.; —staub, m. -es ud. pl. Sædstøv, n.; —thierchen, n. -s pl. s. sg. Sæddyr, n.; —weizen, m. -s ud. pl. Saaehvede, c.

Sämerei, f. -en, d. T. Frøart, flere Arter Plantefrø.

Sämisch, aj. -es Leder, Semslæder, n.; —gerber, m. -s pl. s. sg. Hvidgarver, som tilbereder Semslæder.

Sammeln, v. a. samle, sanke (mest om livløse Ting: Geld, Schätze; sjeld. om levende Skabninger for ver—); fig. sich, samle, fatte sig.

Sammelplatz, m. -es -ätze, Samlingsplads, c.

Sammet el. Sammt, m. -es pl. (om flere Slags) —e, Fløiel, n.

Sammet-blume, f. -n, Fløielsblomst, c.; —bürste, f. -n, F—børste, c. (at børste Fløiel med); —weber,

m. -s pl. s. sg. F—væver, c.

Sammler, m. -s pl. s. sg. Samler, c.

Sammlung, f. -en, Samlen; Samling, c.

Sammt, m. s. Sammet.

Sammt, 1) præp. med Dat. (sjeld. og d. T. for: mit) med, tilligemed, samt. 2) av. (sjeld. og blot i Sanc.) — und sonders, alle tilsammen og hver for sig.

Sammten, aj. Fløiels-, af Fløiel.

Sämmtlich, aj. samtlig, alle tilsammen.

Samstag, m. -es -e, (især Sydt.) Løverdag, c.

Sanct, aj. indecl. hellig (sættes foran Helgeners Navne, og betegnes sædv. blot med S., Sct. el. St.): St. Paulus.

Sand, m. -es ud. pl. Sand, n.

Sand-aal, m. -es -e, Tobiesen (Fisk), c.; —allee, f. -n, en med Sand opfyldt Allee; —bank, f. -änke, S—banke, c.; —beere, f. -n, Bjørnebær, Meel—, n; —berg, m. -es -e, S—bjerg, n.; —boden, m. -s -öden, S—bund, c.; —büchse, f. -n, S—huus, n.; —gang, m. -es -änge, en med Sand opfyldt Gang; —grube, f. -n, S—grav, c.; —grund, m. -es -ünde, S—grund, c.; —guß, m. -sses, 1) ud pl. smeltede Metallers Støbning i Sandformer. 2) pl. -üsse, Jernvare, støbte i Sandformer; —hase, m. -n -n, et Slags Harer; einen —hasen machen, slaae skjævt (i Keglespil); —haufen, m. -s pl. s. sg. S—dynge, —bunke, c.; —ig, aj. sandig, sandet; —kloß, m. -es -öße, (i Lægek.) en inflammeret, opsvulmet Testikel; —korn, n. -es -örner, S—korn, n.; —mann, m. -es -änner, d. T. S—mand, c. (som fører, sælger Sand); der — — kommt, Ole Lukøie kommer (siges i Spøg til En, især et Barn, som begynder at blive søvnig); —reiter, m. -s pl. s. sg. Græsrytter, c.; —schimmel, m. -s pl. s. sg. en Art hvide Heste, som synes ligesom at være bestrøede med Sand; —stein, m. -es -e, S—steen; den mindste og sletteste Sort Rav; —torte, f. -n, S—tærte, c. (som falder hen i Munden ligesom Sand); —uhr, f. -en, Timeglas, n; —wespe, f. -n, Rovhveps, c.; —wüste, f. -n, S—ørk, c.; —zucker, m. -s ud. pl. Pudderfukker, n.

Sandel, m. -s, —holz, n. -es ud. pl. Sandel (et Slags udenlandsk Ved); rother —, Brasilietræ, n.

Sanden, v. a. slaae Sand paa, bestrøe med Sand.

Sander, m. -s pl. s. sg. Sandart (Fisk), c.

Sanft, aj. blid, mild, jævn, rolig, øm, lemfældig; eine —e Stimme, sagte, stille, svag; ein —er Hügel, jævnt skraanende; eine —e Bewegung; ein —er Wein; eine —e Farbe (ikke stærk); ein —es Gemüth; —es Betragen; ein —er Mensch.

Sänfte, f. -n, en lukket Bærestol, Portechaise, c.; (forældt.) s. Sanftheit; —nträger, m. -s pl. s. sg. Porteur, Portechaisedrager, c.

Sanftheit, f. ud. pl. Blidhed, Mildhed, Rolighed, Ømhed, Lemfældighed, c.

Sänftig, aj. skraat opgaaende.

Sänftigen, v. a. gjøre blid, mild, rolig; (digter.) for be—.

Sanftmuth, f. ud. pl. Sagtmodighed; Sindsrolighed, c.

Sanftmüthig, aj. sagtfærdig, sagtmodig; —keit, f. ud. pl. S—hed, c.

Sang, m. -es -änge, (forældt.) s. Gesang.

Sangdrossel, f. -n, Vegdrossel, c.

Sangen, pl. ud. sg. (i Bibelen) ristede Ax.

Sänger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Sanger, (—inde); (undert.) Digter (—inde), c.

Sangvogel, m. -s -ögel, Sangfugl, c.

Sangweise, f. -n, Melodi, c.

Saphir, m. -es -e, Saphir, c.

Sappe, f. -n, Sappe (Løbegrav), c.

Sardelle, f. -n, Sardelle, Ansjovis, c.

Sarder, m. -s pl. s. sg. Carneol, c.

Sarg, m. -es -ärge, Ligkiste, c.

Sarkophag, m. -es -e, Sarcophag, c.

Sarraß, m. -sses -sse, d. T. en stor Kaarde, Sabel.

Sarsche, f. -n, Sars, n. (et Slags Tøi).

Sarter, m. -s pl. s. sg. Modellen og det skriftlige Udkast til et Skib, og sammes hele Bygningsmaade.

Satan (—as), m. -s -e, Satan, c.; —isch, aj. satanisk; især fig. meget ondskabsfuldt, djævelsk.

Satertag, m. -es -e, (Nordt.) Løverdag, c.

Satin (l. —teng), m. -s -s, Satin, n. (et Slags halvt Silketøi).

Satire, f. s. Satyre.

Satrap, m. -en -en, Satrap, c. (Statholder i Persien).

Satt, aj. mæt, mættet; fig. mæt, træt, kjed af: einer S. (Gen.) el. eine S. — seyn, werden; d. T. som av. nok; (undert. om Farven) mørk nok.

Sattel, m. -s -ättel, Sadel, c.; allen Sätteln el. in alle Sättel gerecht seyn, vide at skikke sig i alle Omstændigheder; fig. d. T. mange Dele af andre Ting formedelst nogen Lighed med en Sadel, f. Ex. i Valnødder, det Skillerum, som deler Kjærnen i fire Dele.

Sattel-baum, m. -es -äume, og —bogen, m. -s pl. s. sg. Sadelbom, c., —træ, n.; —decke, f. -n, Sadeldækken, Skaberak, n.; —gurt, m. -es -e, Sadelgjord, Bug—, c.; —knecht, m. -es -e, Rideknegt, c.; —knopf, m. -es -öpfe, Sadelknap, c.; —kissen, n. -s pl. s. sg. Sadelpude, c.; —pferd, n. -es -e, Sadelhest, Kjørehest, hvorpaa Fragtmanden rider; —zeug, n. -es ud. pl. Ridetøi, n.

Satteln, v. a. sadle: ein Pferd.

Sattheit, f. ud. pl. Mæthed, c.

Sättig, aj. d. T. mættende.

Sättigen, v. a. mætte, tilfredsstille: einen Hungrigen, sich mit el. an etw.; seinen Geiz; (i Chymien) einen Körper mit etw., blande saa meget af eet Legeme i et andet, som dette kan modtage; saaledes ogsaa: eine Farbe mit einer andern; —gung, f. -en, M—lse, T—n, c.

Sattler, m. -s pl. s. sg. Sadelmager, c.; —arbeit, f. -en, S—arbeide, n.; —gesell, m. -en -en, S—svend, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. S—mester, c.

Sattlerei, f. -en, Sadelmagerhaandværk; —gerværksted, n.

Sattsam, aj. tilstrækkelig, nok; —keit, f. ud. pl. T—hed, c.

Satyr, m. -s -n (bedre end —en), Satyr, Skovgud, c.

Satyre, f. -n, Satire, c.; —nschreiber, d. T. —tyriker, m. -s pl. s. sg. Satiriker, c.; —risch, aj. satirisk.

Satz, m. -es -ätze, Sætning, c.; (i nogle Tilfælde) ud. pl. Sætten, c.; (om Dyr især Heste) Sæt, Spring,

n.; Bundfald, n.; Indsæt, n., Ting som sættes paa el. til andre; ogsaa flere til hverandre hørende Ting af eet Slags.

Satz-hase, m. -n -n, (Jagtsp.) Hunhare, c.; —**stock**, m. -es -öcke, Pilestavre, som sættes i Jorden for at groe; —**teich**, m. -es -e, Sættedam, c.; —**ung**, f. -en, Sætten, c. (Handlingen at sætte, ud. pl. og kun sjeld.); Forordning, Lov, c, især i Sammens.; —**weide**, f. -n, Sættepiil, Pilequist, som stikkes i Jorden for at groe.

Sau, f. 1) pl. Säue, Sviin, n. (uden Forskjel paa Kjøn); So, c. (tamt Hunsviin); fig. vulg. et slidenfærdigt Mske, især Fruent.; Klat, især Blækklat, c. 2) pl. —en, Vildsvinsso, c.

Sau-beller, m. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) afrettet Vildsvinehund, c.; —**blume**, f. -n, Løvetand (Urt), c.; —**bohne**, f. -n, Bønne-Vikke (Plante), c.; —**borste**, f. -n, Svinebørste, c.; —**erei**, f. -en, Svineri, n.; —**fang**, m. -es -änge, Vildsvinefangst, c.; Stedet, hvor de fanges; et Stik af Jagtkniven; —**finder**, m. -s pl. s. sg. s. —beller; —**hetze**, f. -n, Vildsvinehidsning, c.; —**hirt**, m. -en -en, Svinehyrde, c.; —**hund**, m. -es -e, s. -beller; —**igel**, m. s. Schweinigel; —**jagd**, f. -en, Vildsvinejagt, c.; —**leder**, n. -s pl. s. sg. Svineskind, n.; fig. vulg. Svinebeest, n., —pels, c. (Skjeldsord); —**mutter**, f. -ütter, Grisso, c.; —**sack**, m. -es -äcke, d. T. s. Magenwurst; —**schneider**, m. -s pl. s. sg. d. T. Svinegilder, c.; —**stall**, m. -es -älle, d. T. Svinesti, c.

Sauber, aj. reen og pyntelig; fig. uforfalsket, ublandet; fiin og ziirlig; d. T. varsom og forsigtig. (Spøgviis bet. — ogsaa undert. det Modsatte); —**keit**, f. ud. pl. Reenhed, Pyntelighed, Fiinhed, Ziirlighed, c.

Säuberlich, aj. paa en ziirlig, reenlig, nel Maade; fig. varsom, forsigtig, lemfældig, mild.

Säuberling, m. -es -e, en Herr Ziirlig, Petitmaitre, c.

Säubern, v. a. eine S., rense, gjøre reen (især naar det skeer ved Gnidning).

Sauce (l. Sohse), f. -n, Sauce, c.

Sauen, v. n. m. h. vulg. svine, omgaaes ureenligt med Noget.

Sauer (—er el. saurer, sauerst), aj. suur; fig. møisom og besværlig; (undert.) ubehagelig; knarvorn, fortrædelig.

Sauer, m. -s d. T. et suurt Legeme; især: Suurdei, c.

Sauer-ampfer, m. -s ud. pl. Syre (Urt), c.; —**braten**, m. -s pl. s. sg. Suursteg, c.; —**brunnen**, m. -s pl. s. sg. Suurbrønd, c.; —**klee**, m. -s ud. pl. Suurkløver, Skovsyre (Urt), c.; —**kraut**, n. -es ud. pl. Suurkaal, c.; —**sichtig**, aj. suurseende, som seer vranten, fortrædelig ud; —**stoff**, m. -es -e, Suurstof, n.; —**süß**, aj. suur og sød; —**teig**, m. -es ud. pl. Suurdei, c.; —**topf**, m. -es -öpfe, fig. d. T. Suurmule, Suurpotte, c.; —**töpfisch**, aj. d. T. fortrædelig, suurmulende; —**töpfigkeit**, f. ud. pl. Fortrædelighed, suurmulende Væsen.

Säuerlich, aj. syrlig.

Sauern, v. n. m. h. blive suur, syres.

Säuern, v. a. syre, gjøre suur (om Suurdeien); den Teig zum Brode —, komme Suurdei i.

Sauf-aus, m. pl. s. sg. og —**bruder**, m. -s -üder, vulg. s. Säufer; —**gelag**, n. -es -e, Drikkelaite, n.; —**lied**, n. -es -er, vulg. Drikkevise, c.

Saufen, v. i. a. og n. m. h. drikke (især om Dyr); fig. vulg. og foragt. om Mstr., drikke over Tørsten, suppe.

Säufer, m. -s pl. s. sg. Drukkenbolt, Suppebro'r, c.

Sauferei, f. -en, vulg. Suppen, Drukkenskab, c., Fylderi, n.

Säugamme, f. -n, Patteamme, c.

Sauge, f. -n, Trækrør i en Maltkelle.

Sauge-beutel, m. -s pl. s. sg. Sut, c. (som smaa Børn patte paa); —**ferkel**, n. -s pl. s. sg. Pattegriis, c.; —**fisch**, m. -es -e, Sugefisk, Piletfisk, c.; —**glas**, n. -es -äser, Patteglas, n.; —**horn**, n. -es -örner, Pattehorn, n.; —**lamm**, n. -es -ämmer, Pattelam, n.; —**loch**, n. -es -öcher, Sugehul, n. (hvori Græslingen stikker Snuden, medens den ligger i Dvale); —**rohr**, n. -es -öhre, Sugerør, n.; —**rüssel**, m. -s pl. s. sg. Sugebraad, c. (hos Insecter); —**werk**, n. -es -e, Sugeværk, n.

Saugen, v. i. a. og n. m. h. suge: den Saft aus einem Apfel; die, patte: an der Brust.

Säugen, v. a. give Die, lade patte.

Säugerinn, f. -en, et Fruentimmer, som giver Die; Amme, c.

Säugethier, n. -es -e, Pattedyr, n.

Säugling, m. -es -e, Pattebarn, spædt Barn, n.; ein — an Verstand, som et Barn.

Säuisch, aj. vulg. svinsk, i høieste Grad ureenlig.

Säule, f. -n, Søile; Stette; (hos Tømmerm.) Stolpe; Pille, c.

Säulen-fuß, m. -es -üße, Pillefod, Søile—, c.; —**gang**, m. -es -änge, Pillegang, Søile—, c.; —**ordnung**, f. -en, Pilleorden, Søile—, c.; —**stellung**, f. -en, s. —gang; —**stuhl**, m. -es -ühle, Fodstykke til en Stette.

Saum, m. -es -äume, Søm, c. (en syet); Rand, Kant, c.; (mange St. i Handel og Vandel) en vis Mængde, Last el. Byrde; især et vist Maal, en vis Vægt, især om uldne Tøier, 22 Stykker, hvert paa 32 Alen; pl. efter et Talord s. sg.

Säumen, v. 1) a. sømme: ein Schnupftuch. 2) n. m. h. tøve, nøle, bie; sich —, forsinke sig; -**mung**, f. ud. pl. sædvanligere das Säumen, Tøven, Nølen, Bien, c.

Säumig, aj. (sjeld.) s. Saumselig.

Säumniß, f. -sse, (sjeld.) s. Ver—.

Saumsal, n. -s ud. pl. (digter.) s. Saumseligkeit.

Saumsattel, m. -s -ättel, Pakfadel, c.

Saumselig, aj. nølevorn, seendrægtig; —**keit**, f. ud. pl. N—hed, S—hed, c.

Saumthier, n. -es -e, (Sydt.) Lastdyr, n.

Säure, f. -n, Syre, Syrlighed, c.

Saus, m. -es ud. pl. Susen, c.; blot fig. — und Braus, Suus og Duus.

Säuseln, v. n. m. h. og s. suse sagte; viste.

Sausen, v. n. m. h. suse; fig. fornøie sig paa en vild, larmende Maade; svire.

Sbirre, m. -n -n, Sbirre, c. (en Øvrighedsbetjent i Italien).

Scala el. **Scale**, f. -n, Scala, c.

Scandal, n. (ogsaa m.) -s -e, Scandal, c.

Scapulier, **n. -es -e**, en kort Munkekappe; Rosenkrandsen.
Scarteke, **f. -n**, s. **Scharteke**.
Scene, **f. -n**, Scene, **c.**
Scepter, s. **Zepter**.
Schaaf, **Schaale**, **Schaam**, **Schaar**, s. **Schaf**, **Schale**, **o. s. v.**
Schabab, **n. (indecl.)**, Afskrab, **n.**
Schabe, **f. -n**, Skrabe, **c.** (et Redskab at skrabe med); Mid, Møl, **n.**, Kakelak, Skrukketrold, **c.**; **d. T.** Fnat, Skab, **n.**
Schabe-eisen, **n. -s pl. s. sg.** Skrabejern, **n.**; **—hobel**, **m. -s pl. s. sg.** Skrubhøvl, **c.**; **—messer**, **n. -s pl. s. sg.** Skrabekniv, **c.**
Schaben, **v. a.** skubbe, gnide; skrabe, skave: **den Käse**; **eine Leiste mit einem Stücke Glas**; **Rüben**.
Schäben, **pl.** ud. **sg.** Skjæver (af Hør).
Schaber, **m. -s pl. s. sg.** Skraber, **c.** (som skraber); Skrabe, **c.** (et Redskab at skrabe med); **(foragt.)** Opkrækker, Pengepuger, **c.**; **—ei**, **f. -en**, Skraberi; **(foragt.)** Opkrækkeri, Pengepugeri, **n.**
Schabernack, **m. -es -e**, **d. T.** Skjelmsstykke, Skalke—, Puds, **n.**; **—en**, **v. a. Einen**, spille et Puds.
Schäbig, **aj. vulg.** forslidt, lurvet, ussel; knattet, skabet.
Schabkäfer, **m. -s pl. s. sg.** Klanner, **c.** (Insect).
Schabracke, **f. -n**, Skaberak, ziirligt Hestedækken, **n.**
Schabsel, **n. -s pl. s. sg.** Afskrab, **n.**, det, som afskrabes.
Schach, **m.** Schachen (Kongen i Persien); (i Skakspil) Kongen; Spillet selv (især uden Art. og undert. **n.**); et i Spillet brugeligt Ord: **— dem Könige**, Skak for Kongen; **(n. St.)** Skakbræt, **n.**
Schach-brett, **n. -es -er**, Skakbræt, **n.**; **—matt**, **aj.** skakmat (i Skakspil; **fig. d. T.** gandske udmattet); **—spiel**, **n. -es -e**, Skakspil, **n.**; **—spieler**, **m. -s pl. s. sg.** Skakspiller, **c.**; **—stein**, **m. -es -e**, Skakbrikke, **c.**; **—tafel**, **f. -n**, Skakbræt, **n.**
Schächer, **m. -s pl. s. sg.** (forældet, nu blot undert. **n. St.**) Røver, Morder, **c.** (især om de to med Christus korsfæstede Misdædere); **fig. du armer —!** din stakkels Tyv!
Schachern, **v. n. m. h. d. T.** skakre, handle i det Smaa paa en vindesyg Maade.
Schacht, **m. -es -ächte**, et i Længden udstrakt Legeme; (deraf Nordt.) en Træstang; en lang og bred Flade; (i Skovv.) en Strækning Skov; (i Landv.) et Legeme, hvis Længde og Brede er lige store, men hvis Tykkelse udgjør tiende Delen af Længden; enhver Qvadrat; (i Bjergv.) Skakt, **c.** (hvorigjennem Personer og Ting komme ned i og op af Gruben).
Schachtel, **f. -n**, (**Dim. —ächtelchen**, **n. -s pl. s. sg.**) Æske, Buddike, **c.**; **—deckel**, **m. -s pl. s. sg.** Æskelaag, **n.**; **—halm**, **m. -es** ud. **pl.** og **—heu**, **n. -es** ud. **pl.** Skavegræs (Skavg—), Skudeknæ (en Plante); **—macher**, **m. -s pl. s. sg.** Æskemager, **c.**
Schachteln, **v. a.** skave, gnide, polere med Skudeknæ (Skavgræs).
Schachten, **v. a.** dele i Firkanter.
Schächten, **v. a.** (hos Jøderne) slagte; **—chter**, **m. -s pl. s. sg.** Slagter, **c.**
Schachtruthe, **f. -n**, (hos Landm.) et Maal, som er een Rode lang, een Rode bred og een Fod tyk.
Schäcke, **Schäckig**, s. **Sche—**.
Schadbar, **aj.** (undert.) beskadiget.
Schade, **m. -ns** el. **—n**, **m. -s -äden**, Skade, **c.** ud. **pl.**; Tab, Forliis, **n.**; især enhver legemlig Beskadigelse; **fig.** Skade! som **interj.**: **es ist — um die S.**; **—, daß** etc.; ligel. spøgviis med **für**: **— für die Ehre**, stor Skade med den Ære; **wer den —n hat, darf für den Spott nicht sorgen**, Skam og Skade følges ad.
Schädel, **m. -s pl. s. sg.** Pandeskal, Hjerne—, **c.**; **(foragt.)** det hele Hoved; **—bohrer**, **m. -s pl. s. sg.** Hjernebor, **n.**, Trepan, **c.**; **—stätte**, **f.** ud. **pl.** (i Bibelen) Hovedpandested, **n.**, Golgatha.
Schaden, **v. n. m. h. Eim.** el. **einer S.**, skade.
Schadenfreude, **f.** ud. **pl.** Skadefrohed, —fryd, **c.**
Schadenfroh, **aj.** skadefro.
Schadhaft, **aj.** beskadiget, som har en legemlig Skade; **—igkeit**, **f. -en**, Beskadigelse, **c.**
Schädlich, **aj.** skadelig; **—keit**, **f.** ud. **pl.** Sk—hed, **c.**
Schadlos, **aj.** ubeskadiget; især: skadesløs; **—igkeit**, **f.** ud. **pl.** U—hed, Sk—hed, **c.**; **—haltung**, (Sydt.) **—losung**, **f. -en**, Skadesløsholdelse, **c.**
Schaf, 1) **n. -es -e**, (**Dim. Schäfchen**, **n. -s pl. s. sg.**) Faar (deels uden Hensyn til Kjønnet, deels især Hunfaar), **n.**; **fig.** et fromt el. ogsaa enfoldigt Miske. 2) **m.** (ogsaa **n.**) Høvl, **c.**
Schaf-blattern, **pl.** ud. **sg.** s. **—pocken**; **—bock**, **m. -es -öcke**, Væder, **c.**; **—fell**, **n. -es -e**, Faareskind, **n.**; **—garbe**, **f.** en Art Røllike; **—herde**, **f. -n**, F—hjord, **c.**; **—hirt**, **m. -en -en**, F—hyrde, **c.**; **—hund**, **m. -es -e**, F—hund, **c.**; **—hütte**, **f. -n**, F—hytte, **c.**; **—käse**, **m. -s pl. s. sg.** F—ost, **c.**; **—kameel**, **n. -es -e**, Lama, **c.**; ogsaa Vikuna; **—knecht**, **m. -es -e**, Hyrdedreng, **c.**; **—laus**, **f. -äuse**, F—luus, **c.**; **—leder**, **n. -s pl. s. sg.** F—skind, **n.**; **—lorbeere**, **f. -n**, F—møg, **n.**; **—mäßig**, **aj.** faareagtig; **—meister**, **m. -s pl. s. sg.** (ved store Skæferier) den øverste Foresatte over Hjorden; **—milbe**, **f. -n**, F—mel, **n.**; **—milch**, **f.** ud. **pl.** F—melk, **c.**; **—mist**, **m. -es** ud. **pl.** F—møg, **n.**; **—mutter**, **f. -ütter**, et Faar, saa længe det faaer Lam; **—pelz**, **m. -es -e**, F—skindspels, **c.**; **—pocken**, **pl.** ud. **sg.** F—kopper; **—schere**, **f. -n**, F—sax, **c.**; **—scherer**, **m. -s pl. s. sg.** F—klipper, **c.**; **—schur**, **f.** ud. **pl.** F—klipning, —klid, **c.**; **—skleid**, **n. -es -er**, F—skindspels, **c.**; (i Bibelen) F—klæder, Skin af Fromhed; **—skopf**, **m. -es -öpfe**, F—hoved, **n.**; **fig.** om et Hestehoved, og et lavt Skjeldsord paa et dumt Miske.; **—stall**, **m. -es -älle**, F—huus, **n.**; **—trift**, **f. -en**, F—græsgang, **c.**; **—wolle**, **f.** F—uld, **c.**; **—zäcke**, **f. -n**, F—mel, **n.**; **—zucht**, **f.** ud. **pl.** F—avl, **c.**
Schäfchen, **n. -s pl. s. sg.** (**Dim.** af **Schaf**, s. dette Ord); **fig. d. T.** mange Træers uldne Blomster.
Schäfer, **m. -s pl. s. sg.** Hyrde, Faare—, **c.**; (digter.) Elsker, **c.** (uskyldig, øm).
Schäfer-ei, **f. -en**, Faareavl, Faaretillægning, **c.** (Skæferi, **n.**); **—gedicht**, **n.** s. **Hirten—**; **—inn**, **f. -en**, Hyrdinde, (digter.) Elskerinde, **c.**; **—knabe**, **m. -n -n**, Hyrdedreng, **c.**; **—leben**, **n. -s** ud. **pl.** Hyrdeliv, **n.**; **—spiel**, **n. -es -e**, Hyrdespil, **n.**;

—stunde, f. -n, Hyrdetime, c., Dieblikket, i hvilket Elskerinden overgiver sig til Elskeren.

Schaff, n. -es -e, (Sydt.) Trækar, n., Bette, Spand, c.; især et Kornmaal (omtrent en Skjeppe).

Schaffen, v. 1) rgl. a. og n. m. h. skaffe, for—: Eim. etw.; Rath; gjøre, bestille: viel zu — haben; mit Eim. zu — haben; anskaffe, kjøbe: sich Kleider, Bücher —; (n. St.) arbeide; (Sydt.) befale: was schafft der Herr? 2) i. a. skabe: (om Gud) frembringe af Intet; fig. frembringe; s. Er—.

Schaffner, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Huushovmester, Forvalter, Regnemester; Skaffer; Conducteur, Postførere, c.; —ei, f. -en, Forvalterens Embede, Bolig, District; Postførerembede, n.; —inn, f. -en, Huusbestyrerinde, Meierske, c.

Schaffot (el. Schafott), n. -es -e, Skafot, n.

Schaft, m. -es -äfte, Skaft, n.; Stangen paa et Spyd, en lige Træstamme, Stevleskaft, Søileskaft, n., Pillebul, c. (den mellemste Deel af Søilen); Skæfte, Gevær—, Hæfte, n.

Schäften, v. a. skæfte, sætte Skaft, Skæfte paa: ein Gewehr; (Jagtsp.) splidse en sprungen Line; (Skibsbygn.) ein Schiff auf so und so viel Kanonen geschäftet, som kan føre saa og saa mange Kanoner.

Schaft-gesims, n. -es -e, den øverste Deel af Pillebullen, hvorpaa Pillen hviler; —halm, m. og —heu, n. s. Schachtelhalm.

Schäftung, f. -en, Skæftning, c.

Schakal, m. -s -e, Schakal, Guldulv (Canis aureus).

Schake, f. -n, en Træklods om Hestens Fod, for at hindre den i at løbe bort fra Græsgangen; (Nordt.) Been, Laar, n.; (hos Naalem.) et Slags Kjede af enkelt Metaltraad; ogsaa —nkette.

Schäker, m. -s pl. s. sg. d. T. Spøgefugl, lystig Fyr, c.; —ei, f. -en, d. T. Gjækleri, Fjaseri, n., føleride Spøg, c.; —haft, aj. d. T. spøgefuld; —n, v. n. m. h. d. T. fjase, spøge paa en følende Maade.

Schal, aj. kraftløs, doven (om Ting, som drikkes); fig. mat, flau, kraftløs, tynd.

Schälde, f. -n, (n. St.) Qvie, c., en Ko, som endnu ikke har kalvet.

Schale, f. -n, (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.) Skaal, c.; eine — Thee, Kop, c.; kalte —, Koldskaal, c.; Skal, c.: Hirn—, Eier—, Nuß—; Skræl, Skrælling, c.: Aepfel—.

Schalen, v. a. forsyne med Skal; beslaae, beklæde.

Schälen, v. a. skrælle: die Aepfel; skalle: die Bäume.

Schalfisch, m. -es -e, Skalfisk, c.

Schalk, m. -es -älke, Skalk, Skjelm, c.; (underl.) snedig Bedrager, c.; (fordum) Tjener, c.

Schalk-haft, aj. skalkagtig, skjelmsk; —haftigkeit, f. -en, Sk—hed, Skjelmskhed, c.; —heit, f. Skalkagtighed, Snedighed, ud. pl.; Skalkestykke, Skjelms—, n., pl. —er; —sdeckel, m. -s pl. s. sg. Skalkeskjul, n.; —sfreund, m. -es -e, falsk Ven, c.; —snarr, m. -en -en, En, som af Listighed gjør sig til Nar.

Schall, m. -es -älle, Lyd, Tone, Klang, c.; Skrald, n.; —en, v. n. m. h. skralde, skingre, klinge; —loch, n. -es -öcher, Lydhul, n.; især paa Klokketaarne; —stück, n. -es -e, den vide Aabning nederst paa mange Blæseinstrumenter.

Schalmei (el. —e), f. -en, Skalmei, c.

Schalmen, v. a. (n. St.) afhugge Skallen el. Barken; die Bäume —, mærke dem paa saadan Maade.

Schalotte, f. -n, Schalotte, c. (en Art Løg).

Schalten, v. a. og n. m. h. skalte, haandtere: mit etw.; mit etw. — und walten, skalte og valte; (forældt.) skyde, støde.

Schalthier, n. -es -e, Skaldyr, n.

Schalt-jahr, n. -es -e, Skudaar, n.; —monat, m. -es -e, Skudmaaned, c.; —tag, m. -es -e, Skuddag, c.

Schaluppe, f. s. Chaloupe.

Scham, f. ud. pl. Skam, Vanære; (underl.) Skamfuldhed, Blusel, Blufærdighed, Undseelse, c.; fig. Legemets Regenhed; d. T. i den Talem. seine — (Schande) nicht bedecken können; Blusel, Kjønsdeel, c. (hos begge Kjøn).

Scham-bein, n. -es -e, Skambeen, n. (os pubis); —glied, n. -es -er, Blusel, Skamdeel, c.; —haft og —haftig, aj. skamfuld, blufærdig, undseelig; —haftigkeit, f. ud. pl. Sk—hed, B—hed, U—hed, c.; —lefze, f. -n, Skamlæbe, c.; —los, aj. skamløs, ublu; —losigkeit, f. ud. pl. Sk—hed, U—hed, c.; —roth, aj. skamrød, som rødmer af Skamfuldhed; —röthe, f. ud. pl. Skamrødme, Rødmen af Skamfuldhed; —theil, n. -es -e, Blusel, Skamdeel, c.

Schämen, v. a. sich; sich vor Eim.; sich einer S. el. einer Person (Gen.), skamme sig, undsee sig, blues ved.

Schand-balg, m. -es -älge, Tøite, c. (Skjeldsord paa et letfærdigt Fruent.); et uægte Barn, Bastard, c.; —bar, aj. skjændig, skammelig; (underl.) lastefuld; —barkeit, f. ud. pl. Skjændighed, Sk—hed, c.; —bube, m. -n -n, vulg. skammelig Knegt, Slyngel, Skurk, c.; —deckel, m. -s pl. s. sg. Skamskjul, n.; —fleck, m. -es -e, Skamplet, c.; d. T. Skamstik, c.; fig. vulg. en Ting el. Person, som gjør en anden Skam; —gebot, n. -es -e, Skambud, n.; —geld, n. -es -er, syndige Penge (skammeligen erhvervede); Skampriis, c., Skamkjøb, n.; —gemälde, n. -s pl. s. sg. et skammeligt Maleri (som behandler en smudsig Gjenstand); et satirisk Maleri; —hure, f. -n, en offentlig Skjøge; —lied, n. -es -er, Nidvise, c.; —lüge, f. -n, skammelig Løgn, c.; —mahl, n. -es -e, Skammærke, Brænde—, n.; —maul, n. -es -äuler, skammelig Kjæft, c.; —name, m. -ns -n, Øgenavn, Spotte—, n.; —pfahl, m. -es -ähle, Gabestok; Skamstøtte, c.; —rede, f. -n, raadden Snak, c.; —säule, f. -n, Skamstøtte, c.; —schrift, f. -en, Skandskrift, n., Pasquil, c.; —that, f. -en, Skjændselsgjerning, c.

Schande, f. ud. pl. Skam, Skjændsel, c.; eine ewige —; Eim. alle — anthun, Skam, Beskjæmmelse, c.; eine — begehen, en skammelig Handling; etw. zu — (el. —n) machen, vanskabe, fordærve, gjøre ubrugbar; seine — nicht bedecken können, sin Blusel, Regenhed, c.; d. T. Skamfuldhed, Rødmen af Skam; (n. St.) Kloak, c., Vandhuus, n.

Schänden, v. a. bestadige, skjænde, skamfere; fig. svække, beskæmme, vanære; især: skjænde, krænke (et Fruent.); —, n. -s og —dung, f. -en, Bestadigelse, Beskæmmelse, Krænkelse, Krænken, c.

Schänder, m. -s pl. s. sg. Skjænder, Skamferer, c.; brugeligst i Sammens.: Ehrens— &c.

Schändlich, aj. d. T. vanskabt; fig. skamfuld; skammelig, skændig; ublu, skamløs; —keit, f. -en, V—hed, Sk—dhed, Sk—ghed, Skjæ—ghed, U—hed, Sk—shed, c.

Schank, m. -es ud. pl. Smaahandel, c.; ogsaa Rettigheden dertil; (Sydt.) Kroholt, Krosted, Ølhuus, n.; Øls og Brændeviins Udsalg i det Smaa.

Schanz-gräber, m. -s pl. s. sg. Skandsegraver, c.; —kleid, n. -es -er, Skandseklæde, n. (paa et Skib); —korb, m. -es -örbe, Skandsekurv, c.; —pfahl, m. -es -ähle, Palisade, c.; —zeug, n. -es ud. pl. Forskandsningsredskab, n.

Schanze, f. -n, Skandse, c.; (n. St.) enhver Vold; (forældl.) et Kast med Terninger, Terningspillet selv, og overh. ethvert Spil; et Skjul, en Beklædning; sein Leben in die — schlagen, sætte paa Spil, vove paa Lykke og Fromme.

Schanzen, v. n. m. h. forrette meisommeligt Arbeide; skandse, grave ved Skandseanlæg; (forældl.) kaste (i Terningspil), og overh. spille.

Schar, f. -en, Skare, Hob, Flok, c.; s. Pflug—.

Scharbe, f. -n, Skarv, c. (Svømmefugl).

Scharbebrett, n. -es -er, Skærebræt, n.

Scharben el. —ärben, v. a. d. T. (i Kjøkkener) skære i lange, smalle Stykker: Kraut—.

Scharbock, m. -es ud. pl. Skjørbug, c. (Sygdom).

Scharenweise, av. skareviis, i flere Skarer.

Scharf (—ärfer, —ärfest), aj. skarp: ein —es Messer; ein —er Schuß; ein —er Wind, skrap; —e Kälte, streng, hvas; —er Ton, klar, gjennemtrængende; — bewacht werden, nøie; sie ist —, er selv hjemme; —angezogen, stramt.

Scharf-blick, m. -es -e, Skarpsynethed, c.; —richter, m. -s pl. s. sg. Skarpretter, c.; —schießen, n. -s ud. pl. Skarpskydning, c.; —schütz, m. -en -en, Skarpskytte, c.; —sichtig, aj. skarpsynet; fig. (om Forstanden) gjennemtrængende; —sichtigkeit, f. ud. pl. Skarpsynethed, c. især fig.; —sinn, m. -es ud. pl. blot fig. Skarpsindighed, c.; —sinnig, aj. skarpsindig; —sinnigkeit, f. -en, Skarpsindighed, c.

Schärfe, f. -n, Skarphed, Skraphed, Strenghed, Haardhed, c. ud. pl.; Skarpen, den skarpe Deel paa en Ting; Strenghed, streng Behandling, c. ud. pl.; skarp, fordærvet Vædske.

Schärfen, v. a. skærpe, hvæsse, gjøre skarp; (Jagtsp.) skære; d. T. ridse lidet: sich an etw. —; fig. (i forskjellige Bet.) skærpe, gjøre skarpere: das Gesicht, die Aufmerksamkeit; —, n. -s og —fung, f. -en, Skærpelse, Skærpen, Hvæssen, c.

Scharlach, m. -es -e, Farverøde (Plante), c.; Skarlagen, n.

Scharlach-baum, m. -es -äume, Skarlagentræ (et Slags Egetræ); —beere, f. -n, Skarlagenbær (en Art smaa Insecters Reder paa Skarlagentræet); —en, aj. af Skarlagen; —farbe, f. -n, Skarlagensfarve, c.; —fieber, n. -s pl. s. sg. Skarlagensfeber, c.; —roth, aj. skarlagenrød; —röthe, f. Skarlagensfarve, c.; —wurm, m. -es -ürmer, nægte Cochenille, c. (Insect).

Scharlei, m. -es ud. pl. et Navn paa forskjellige Planter, som Christusøie, Farverøde, Ørelunge &c.

Scharmützel, n. -s pl. s. sg. (i Krigen) Skarmydsel (Skjer—), c.; (Sydt.) Krammerhuus, n., Papirstut, c.; —n el. sædv. —utziren, v. n. m. h. skarmydsle, levere en Skarmydsel.

Schärpe, f. -n, Bindsel, Skjærf, især: Officeerskjærf, n.

Scharre, f. -n, Skrabe, c. (Redskab at skrabe med); Afskrab, n., Skorpe i Gryden.

Scharreisen, n. -s pl. s. sg. Skrabejern, n.

Scharren, v. a. og n. m. h. skrabe: mit den Füßen —; Geld zusammen —, især fig. skrabe sammen paa alle Maader.

Scharren, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Bod, c. (hos Bagere og Slagtere).

Scharrfuß, m. —es ud. pl. Skraben ud, c., Buk, n.; —üßeln, v. n. m. h. gjøre sin Skraben ud; bukke.

Scharricht el. —risel, n. -s ud. pl. Afskrab, Sammenskrab, n.

Scharte, f. -n, Skure, c.; Skaar, n.; (n. St.) et Slags Kobberforme med Fødder og Laag; (Syd- og Nordt.) et afbrudt Stykke, et Skaar; Navnet paa nogle Planter, især de, hvis Blade bruges til at farve guult med; Engelskjær (Plante).

Scharteke, f. s. -n, Charteke, c.

Schartig, aj. skaaret, med Skaar i.

Schar-wache, f. -n, (n. St.) Patrouille, c.; —wächter, m. -s pl. s. sg. en patrouillerende Borger el. Soldat; —weise, av. skareviis, som Skare.

Schatten, m. -s pl. s. sg. Skygge, c. (egentl. og fig.).

Schatten, v. 1) n. m. h. skygge. 2) a. d. T. skattere, gjøre Skygge.

Schatten-bild, n. -es -er, Skyggebillede, n.; —gang, m. -es -änge, Sk—gang, c.; —reich, n. -es -e, Sk—rige, n.; —reich, aj. sk—fuld; —riß, m. -sses -sse, Sk—rids, —billede, n.; —seite, f. -n, Sk—side, c.; —spiel, n. -es -e, Sk—spil, n. (paa Væggen).

Schattig, aj. skyggefuld.

Schattiren, v. a. skattere, gjøre Skygge: einen Umriß; —rung, f. -en, Skattering, c.

Schatulle, f. -n, Skatol, n.

Schatz, m. -es -ätze, Skat, c. (Samling af Kostbarheder, især Penge); ein — im Himmel, et Liggendefæ; d. T. en kjælen Benævnelse paa en elsket Person; mein —! (Dim. —ätzchen, n. -s pl. s. sg.) min Skat! min Engel! (Sydt. n. St.) Skat, Afgift, c.; et Maal paa tørre Vare.

Schatz-bar, aj. (Sydt. n. St.) skatskyldig; —frei, aj. skattefri; —geld, n. -es -er, sjeldne Penge, Kistepenge; —gräber, m. -s pl. s. sg. Skattegraver, c.; —kammer, f. -n, Skatkammer, n.; —kasten, m. -s pl. s. sg. Skatkiste, Penge—, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Skatmester, c.; —pflichtig, aj. (Sydt.) skatskyldig.

Schätzbar, aj. priisværdig, dyrebar, agtværdig, fortræf-

selig; —keit, f. ud. pl. P—hed, D—hed, A—hed, F—hed, c.
Schatzen, v. a. (forald.) Einen, beskatte; etw., betale i Skat.
Schätzen, v. a. anslaae, holde for; fig. skatte, agte høit; das Fleisch —, taxere, vurdere, sætte Priis paa; sich etw. zur Ehre, holde for, agt.; geschätzter Freund! høistærede Ven!
Schätzer, m. -s pl. s. sg. Taxerer, Vurderer, c.
Schätzung, f. -en, Skatten, Vurdering, c.; —spreis (el. Schätzpreis), m. -es -e, Taxt, c.
Schatzung, f. -en, (Sydt.) Skat, c.
Schau, f. ud. pl. Skue, n.; (Søsp.) Sjou, et Flag, hvorved Farteier kaldes fra Land til Skibet; (Sydt.) Besigtelse, c., Syn, n.; især efter Øvrigheds-befaling.
Schau, av. (sjeld.) aabenbarligen.
Schaub, m. -es -e, d. T. (n. St.) et Knippe Lang-halm, et Bundt Straa.
Schaube, f. -n, (Sydt.) en lang Kappe el. en samme lignende Klædning.
Schaubhut, m. -es -üte, en stor, rund Straahat.
Schaubrod, n. -es -e, (hos Jøder) Skuebrød, n.
Schaubühne, f. -n, Skueplads, c.
Schauder, m. -s pl. s. sg. Gysen, c.; —haft, aj. gyselig, rædsom; —haftigkeit, f. ud. pl. G—hed, R—hed, c.; —icht, aj. som vækker lidt Gysen; —ig, aj. som føler Gysen, opfyldt med Gysen; som vækker Gysen; —n, v. n. m. h. foraarsage Gysen; blot upers. ihm schaudert; es schaudert mir, el. es schaudert mir die Haut; d. T. gyse; —voll, aj. s. Schauervoll.
Schauen, v. a. og n. m. h. beskue, betragte (nøie, opmærksomt); (Sydt.) skue, see.
Schauer, m. -s pl. s. sg. Gysen, c. (n. St. ogsaa n.); Ly. Skuur, n.; (d. T. Sydt. og Nordt.) Regn-dyst, Iling, c., en hurtig forbifarende Storm.
Schauerig, aj. gysende, rædselfuld; (sjeld.) i Ly (for Veiret).
Schauern, v. n. m. h. gyse; især blot tredie Person: es schauert mir die Haut; es schauert ihm da-vor; (digter.) a. opvække Gysen; (d. T. n. St.) es schauert, det hagler.
Schauervoll, aj. gyselig, rædselfuld, frakkende.
Schauessen, n. -s pl. s. sg. Skuemad, c. (der sæt-tes paa Bordet for at sees paa).
Schaufel, f. -n, Skuffe, Skovl, c. (at skuffe med); (i nogle Tilfælde) en flad, tynd Deel paa en Ting til dermed at skyde el. paa anden Maade bringe frem, f. Ex. paa et Vandhjul; en bred, jævn Flade, f. Ex. de brede, skuffedannede Grene paa Hjortens og Elsdyrets Horn, som da hedde —gehörn, n. -es -örne; —hirsch, -es -e, Skuffelhjort, c.; —n, v. a. skuffe; forsyne med Skovler, f. Ex. et Vandmøllehjul; —rad, n. -es -äder, et Vandmøllehjul, forsynet med Skovler; —zahn, m. -es -ähne, en bred Tand, dannet som en Skuffe.
Schaugeld, n. -es -er, Skuepenge, c.
Schaukel, f. -n, Gynge, c., —bræt, n.; —n, v. a. og n. m. h. gynge; Einen, sich —.
Schaum, m. -es ud. pl. Skum, n., Fraade, c.; —kelle, f. -n, Skumske, c.; —kette, f. -n, Skum-skede, c. (paa et Bidsel); —löffel, m. -s pl. s. sg. Skumske, c.; —wurm, m. -es -ürmer, en Art Græshoppelarve.
Schäumen, v. 1) n. m. h. skumme (give Skum fra sig); vor Wuth, vor Zorn —, fnyse af Vrede. 2) a. skumme (befrie for Skum): das Fleisch —.
Schaumicht, aj. skumagtig.
Schaumig, aj. d. T. skummende, som indeholder Skum.
Schaumünze, f. -n, Skuemynt, c.
Schauplatz, m. -es -ätze, Skueplads, c.
Schauspiel, n. -es -e, Skuespil, n.; —er, m. -s pl. s. sg. (—erinn, f. -en), Skuespiller (—inde), c.; —haus, n. -es -äuser, Skuespilhuus, n.; —kunst, f. Skuespillerkonst, c.
Schaustück, n. -es -e, Skuepenge, c.
Schebecke, f. -n, Schebekke, c. (et Slags Fartøi).
Schecke, f. -n, et spættet, broget Dyr; især: en spættet Hest.
Scheckig, aj. spættet, tigret.
Schedel, m. s. Schädel.
Scheel, aj. s. Schel.
Scheffel, m. -s pl. s. sg. Skjeppe, c.; (n. St.) en Skjeppe Land (hvori kan saaes en Skjeppe Sæd); —n, v. n. m. h. d. T. give i Skjeppen.
Scheibe, f. -n, Skive, Tridse, Rulle, c., Hjul, n.; Rude, Vindues—, c.; (undert.) et Kar.
Scheiben-apfel, m. -s -äpfel, smaa Skiver Æbler i Æbleskiver; —bohrer, m. -s pl. s. sg. et Slags Drilbor; —könig, m. -es -e, Skivekonge, c. (som gjør det bedste Skud til Skiven); —schießen, n. -s pl. s. sg. Skiveskydning, c.; —schütz, m. -en -en, Skiveskytte, c.
Scheibig, aj. skiverund.
Scheide, f. -n, Skede, c.; Skjel, Adskillelsessted, n. (hvor to Ting skilles).
Scheide-brief, m. -es -e, Skilsmissebrev, n.; —erz, n. -es -e, den gode Erts, adskilt fra den slette; —junge, m. -n -n, en Dreng, som bruges ved Ertsernes Adskillen; —kunst, f. ud. pl. Chymi, c.; —künstler, m. -s pl. s. sg. Chemiker, c.; —münze, f. -n, Skillemynt, Smaa—, c.; —punkt, m. -es -e, Skillepunkt, n.; —wand, f. -ände, Skillevæg, c.; —wasser, n. -s Skedevand, n.; —weg, m. -es -e, Skillevei, Korsvei, c.
Scheiden, v. i. 1) n. m. s. skilles fra, forlade (især for lang Tid): von Eim.; aus diesem Leben —, døe. 2) a. (ogsaa rgl.) sich — (i uforanderte Bet.); skille, adskille: das Gold von dem Silber; zwei Eheleute von einander; —, n. -s, Skillen, Ad-skillen, Adskillelse, Død, c.
Scheider, m. -s pl. s. sg. Adskiller, c.; som skiller Noget (især i Bjergv.).
Scheidung, f. -en, Skilsmisse, Adskillelse, c.
Scheik, 1) m. -es -e, Scheik, c. (Underbefalingsmand ved de arabiske Horder). 2) n. -es -e, et kort, rundt Fartøi, som bruges i Nordsøen.
Schein, m. -es ud. pl. Skin, n.; fig. Skin, Anseende (udvortes); Tilsyneladende, n.; unter dem —e der Freundschaft, under Venskabs Maske; etw. zum — thun, for et Syns Skyld, paa Skrømt; Beviis, n., Attest, c., Stadsmaal, n., Seddel, c. (angaaende en skeet Ting, dog blot d. T. om smaa Vidnesbyrd) pl.

-e; i denne Bet. ogsaa d. T. —chen, n. -s pl. f. sg.; (i Astron.) Aspect, c.; (Sydt.) Maane, c. især: Nymaane.

Schein-andacht, f. ud. pl. hyklet Andagt, c.; —bar, aj. tilsyneladende, sandsynlig, forstilt; (undert. d. T.) øiensynlig, anseelig, som falder i Øinene; —barkeit, f. ud. pl. T—ladenhed, S—hed, F—hed, Ø—hed, c.; —begriff, m. -es -e, falsk Begreb, n.; —beweis, m. -es -e, falsk Beviis, n.; —christ, m. -en -en, Hykler, c.; —freund, m. -es -e, falsk Ven, c.; —fromm, aj. hyklerisk from; —glaube, m. -ns ud. pl. Skinnet af Tro; —grund, m. -es -ünde, Skingrund, c.; —heilig, aj. skinhellig; —heiligkeit, f. ud. pl. Skinhellighed, c.; —kauf, m. -es ud. pl. Kjøb paa Skrømt; —klug, aj. indbildt klog; —todt, aj. skindød; —tugend, f. -en, forstilt Dyd, c.

Scheinen, v. i. n. m. h. skinne; fig. synes, lade som; es scheint mir, det synes mig, mig synes.

Scheißbeere, f. -n. vulg. et Navn paa mange Slags Bær og Buske.

Scheiße, f. -n, vulg. Møg- el. Dyreskarn, n., Lort, c.; —n, v. i. a. vulg. skide.

Scheit, n. -es -e (d. T. —er), et adsplittet Stykke, Vrag, n.; især et Stykke kløvet Brænde af betydelig Størrelse, Favnestykke, n.

Scheitel, m. -s pl. f. sg. (foræld. og Sydt. f. -n), Isse, c; fig. (undert.) Top, c.; —punkt, m. -es -e, Issepunkt, Zenith, n.; —recht, aj. lodret, vertikal.

Scheiteln, v. a. die Haare, dele med Kammen til begge Sider af Issen.

Scheiterhaufen, m. -s pl. f. sg. Baal, n.

Scheitern, v. 1) n. m. f. strande; fig. blive til intet, gaae overstyr. 2) a. faae til at strande.

Scheitholz, n. -es ud. pl. storslaaet Ved (Brænde); Favnestykke, n.

Schel, aj. skelende; ofte: misundelig, utilfreds.

Schelbe, f. s. Schälbe.

Schelfe, f. -n, (d. T. n. St.) Skal, Bælg, Skræl, c.; —n el. —rn, v. a. (d. T. n. St.) skrælle.

Schelle, f. -n, Bjælde, Klokke; Beile, Bolt, c. (at lænkele med); d. T. Munddask, Ørefigen, n.; Ruder (paa Kort).

Schellen, v. a. og n. m. h. ringe; dem Bedienten, ringe paa Tjeneren.

Schellengeläut, n. -es, Bjældelyd, c. ud. pl.; Bjældeter, n. (til Kanefart) pl. -e.

Schellfisch, m. -es -e Kuller (Fisk), c.

Schellkraut, n. -es ud. pl. Svaleurt, c.

Schelllack, m. -es ud. pl. Gummilak, n.

Schelm, m. -es -e, Skjelm, Tyv, Bedrager, c.; et æreløst Menneske, en Tremarksmand; d. T. Skjelm, Skalk, Skjelmsmester, c.; ein armer —, d. T. en stakkels Tyv, en arm Djævel, et Menneske, som fortjener Medynk; —erei, f. Skjelmeri, n. ud. pl.; Skjelmsstykke, n., pl. —en; —isch, aj. skurkeagtig, bedragersk, æreløs; skjelmsk, skalkagtig; —streich, m. -es -e, og —stück, n. -es -e, Skjelmsstykke, n.

Schelsucht, f. ud. pl. Avindsyge, Avind, Nid, c.; —süchtig, aj. avindsyg, nidsk.

Schelten, v. a. og n. m. h. skjelde, skjænde: Einen, auf Einen; d. T. laste, dadle; (d. T. undert.) kalde: Einen, einen gnädigen Herrn; (Sydt. undert.) bande.

Scheltwort, n. -es -örter, Skjeldsord, n.

Schema, n. pl. -s el. -ta, Dat. pl. -ten, Schema, n.

Schemel, m. -s pl. f. sg. Skammel, c. (i nogle Tilfælde) Stillads, n. (som bærer Noget).

Schemen, m. -s pl. f. sg. d. T. (Sydt. og Nordt.) Skygge, c.; især: Billedet af en Ting i Vandet; (forældt.) en Larve, Maske.

Schenk, 1) m. -en -en, Mundskjenk; Værtshuusmand Brændeviins—, Øltapper, c. 2) n. -es -e, Foræring, Gave, c.

Schenk-gerechtigkeit, f. ud. pl. Rettighed til Smaahandel; —stube, f. -n, Skjenkestue, Kro—, c.; —tisch, m. -es -e, Skjenkebord, n., Skjenk, c.; —wirth, m. -es -e (—inn, f. -en), Skjenker, Værtshuusholder, Øltapper (—ske), c.; —wirthschaft, f. -en, Værtshuushold, n.

Schenke, f. -n, Kro, c., Værtshuus, Øl—, n.; (forældt) Drikkekar, Bæger, n.

Schenkel, m. -s pl. f. sg. Been, n.; Skank, c.; d. T. Laar, n., Lænd, c.; —bein, n. -es -e, og —knochen, m. -s pl. f. sg. Laarbeen, n.

Schenken, v. a. skjenke: Wein in den Becher; fig. d. T. Eim., række ham det Skjenkede; Wein, Bier 2c., sælge i Skillingsviis; skjenke, forære: Eim. etw.; fig. Eim. sein Herz; skjenke, eftergive, tilgive: Eim. das Leben, eine Schuld; —, n. -s pl. f. sg. og —kung, f. -en, Skjenkning, c.; (u. St.) Foræring, c.

Scherbe, f. -n, (—n el. —l, m. -s pl. f. sg.) Skaar, især Potte—, n., Potte, c.

Schere, f. -n, Sax, c.; Skjær, n. (Klippe i Havet).

Scheren, v. i. a. og n. m. h. klippe: die Schafe —; rage: vulg. den Bart —; beklippe: die Hecken; overskære: Tuch —; d. T. sich hinaus —, pakke sig, skynde sig bort, ud; Einen, trække op, føre bag Lyset, narre; Einen, plage, trykke, forurolige (uden Nødvendighed el. Nytte); das schiert mich nichts, det rager mig ikke, det bekymrer jeg mig ikke om; (undert.) mele; er hat sein Schäfchen geschoren, melet sin Kage; Alle über einen Kamm —, skære.

Scherenflotte, f. -n, Skjærflaade, c.

Scherenschleifer, m. -s pl. f. sg. Sakssliber, c.

Scherer, m. -s pl. f. sg. En, som rager, skærer el. klipper paa Overfladen af en Ting; Overskærer, c.

Schererei, f. -en, d. T. endskabsfuld Trykken, Plagen, c.; Bryderi, n.

Scherf, m. el. n. -es -e (—chen el. —lein, n. -s pl. f. sg.) Skjerv, Hvid, c.

Scherge, m. -n -n, (fordum) enhver Øvrighedsbetjent; (nu) Politibetjent, Raadstuetjener, Bysvend, c.; (undert.) Bøddelknegt, c.

Schermesser, n. -s pl. f. sg. Ragekniv, c.

Scherpe, f. -n, Fuglekirsebær, Hæggebær, n. (og flere Slags Bær og Buske); (n. St.) Skillingsæl, n. (i denne Bet. ogsaa —n, m. -s ud. pl.); s. Schärpe.

Scherwenzel, m. -s pl. f. sg. Skærvendsel (et Slags Kortspil), og deri det laveste Kort i alle Farver; d. T. el. vielsomt, føieligt Menneske, som lader sig bruge til

alle Ting; en Ting, hvoraf man mere af Sædvane end Nødvendighed betjener sig; —n, v. n. m. h. spille Slaveudsel; alt for villig yde underordnet Tjeneste.

Scherz, m. -es -e, Spøg, Skjemt, c.; —en, v. 1) n. m. h. spøge, skjemte: **mit etw., über etw.** 2) a. (sjeld.) **Einen**, spotte, forhaane.

Scherz-gedicht, n. -es -e, Skjemtedigt, n.; —**haft**, aj. spøgende, skjemtende; skjemtefuld, spøgefuld; —**haftigkeit**, f. ud. pl. Skjemtsomhed, c.; —**rede**, f. -n, Tale i Spøg, Skjemtetale, c.; —**wort**, n. -es -örter, Ord i Spøg, Skjemteord, n.

Schetter, m. -s pl. s. sg. stivt Lærred, Dvelg, n.

Scheu, aj. sky, bange, ræd, frygtsom, utidig bly.

Scheu, f. ud. pl. Sky, Frygtsomhed, c.; — **vor den Gesetzen**, Agtelse, c.; **vor den Göttern**, Ærefrygt; (foræld.) Afsky, Modbydelighed, c.

Scheuche, f. -n, Skræmme, Fugle—, c.

Scheuchen, v. a. skræmme, gjøre bange, gjøre sky (især Dyr); **fig.** fordrive, forjage.

Scheuen, v. a. sky, grue for: **die Arbeit; sich vor der Arbeit**; undsee sig for, skamme sig ved: **sich vor Eim.; thue Recht, scheue Niemand**; (foræld.) sky.

Scheuer, f. -n, Skuur, n.; især: Lade, c.

Scheuer-faß, n. -sses -ässer, Skurekar, n.; —**frau**, f. -en, Skurekone, c.; —**wisch**, m. -es -e, Skurevisk, c.; —**tag**, m. -es -e, Skuredag; (Sydt.) Aftensdag.

Scheuern, v. a. gnide, skrubbe; især: skure, skrubbe af; **fig.** d. T. **Einen**, skrubbe, give en dygtig Irettesættelse.

Scheuleder, n. -s pl. s. sg. Skyklap, c. (paa Seletøi).

Scheune, f. -n, d. T. s. **Scheuer**.

Scheuntenne, f. -n, Loen i Laden; Logulv, n.

Scheusal, n. -es -e, Skræmmebillede, n. (at bortskye andre Skabninger med); Gru, Afskyelighed, Vederstyggelighed, c.; en Ting, men især en Person, som vækker Afsky; Afskum, n.

Scheußlich, aj. vederstyggelig, afskyelig, rædsom, fæl; —**keit**, f. ud. pl. V—hed, A—hed, R—hed, F—hed, c.

Schevel, —**we**, f. -n, (Nordt.) Skjæve, c. (af Hør).

Schicht, f. -en, Lag, n.; **fig.** d. T. (i Bjergv.) en til Arbeidet bestemt Tid og dette Arbeide selv; ligel. det, som paa eengang arbeides el. forarbeides; d. T. Ophøren med Arbeidet: — **machen**; (d. T. i nogle Tilfælde) Skifte, n., Deling, c.; en Deel af et Hele.

Schichten, v. a. pakke, stuve, stable; d. T. skifte, dele, af—, afsondre.

Schichtmeister, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Opsynsmand over Minerne.

Schichtsemmel, f. s. **Eck**—.

Schichtung, f. -en, Deling, c.; Skifte, n. (af fælles Formue, naar den efterlevende Ægtefælle igjen vil gifte sig); Classification, c.

Schichtweise, av. lagviis.

Schicken, v. a. **sich** —, (undert.) ile, skynde sig; **Einen, eine S. zu, in, nach, auf**, 2c. —, skikke, sende; **nach Eim.** —, sende Bud efter, lade hente; (om vigtigere Personer og Ting er **senden** bedre); **fig.** føie, mage, ordne, anordne, beskikke: **wie es Gott schickt; es kann sich noch** —; d. T. som v. n. (undert.) foretage, bestille, gjøre; d. T. **sich zu etw.** —, ruste, forberede, lave sig til; (undert.) holde sig rede; **sich zu etw., zu Eim.**, skikke sig, stemme overeens med; **sich in etw.**, skikke sig i, rette sig efter; sømme sig, skikke sig, være anstændig, blot i tredie Pers.: **es schickt sich wohl; es schickt sich nicht für dich.**

Schicklich, aj. passende, passelig, sømmelig; —**keit**, f. ud. pl. Passelighed, S—hed, c.

Schicksal, n. -es -e, Skjebne, Tilskikkelse, c.; Kaar, n.; —**sbuch**, n. -es -ücher, Skjebnens Bog, c.; —**stragödie**, f. -n, Skjebnetragedie, c.

Schickung, f. -en, Tilskikkelse, Forelse, c.; Guds Forsyn.

Schieben, v. i. 1) a. skyde: **den Tisch an die Wand; fig.** d. T. **sich** —, skyde sig, blive fortrykket af sin Plads; **Kegel** —, spille; **Eim. etw. in das Gewissen** —, lægge ham paa Hjerte; **die Schuld auf Einen** —, skyde Skylden paa; **etw. auf die lange Bank** —, trække i Langdrag. 2) n. m. h. (om Dyr) skifte Tænder; (om Væxter undert.) skyde, voxe; **im Gehen** —, lude, strukke, gaae med dukket Hoved; d. T. gaae hurtigt, skyde Fart.

Schieber, m. -s pl. s. sg. en Person, der skyder Noget fremad, f. Ex. Keglespiller, c.; et Dyr, et Redskab, hvormed Noget fremskydes; en Ting, som fremskydes, f. Ex. en Skaade.

Schiebkarren, m. -s pl. s. sg. Skubkarre, Hjulbør, c.

Schiebochs, m. -en -en, en Oxe, som trækker med Panden. (Er Aaget spændt om Halsen, hedder den **Zugochs**).

Schiebsack el. **Schub**—, m. -es -äcke, (Sydt.) Lomme, c.

Schiedlich, aj. adskillelig; blot i **unter**—; **fig.** (undert.) fordragelig, taalelig, rolig.

Schiedmauer, f. -n, Skillerumsmuur, c.

Schieds-mann, m. -es -änner, og —**richter**, m. -s pl. s. sg. Voldgiftsmand, c.; —**spruch**, m. -es -üche, Voldgiftskjendelse, c.

Schief, aj. skjev; d. T. krum, bøiet, skraa; **fig.** — **gehen und stehen**, d. T. gaae skjevt, galt (om en Sag, der ikke gaaer, som den skulde gaae); — **denken, urtheilen**, skjevt, urigtigt, galt.

Schiefe, f. -n, Skjevhed, c.

Schiefer, m. -s ud. pl. Skifer, c. (Steenart); (sjeld. og d. T.) en Ting, som lader sig spalte i tynde Blade.

Schiefer-blau, n. -es ud. pl. Skiferblaat, n.; —**bruch**, m. -es -üche, S—steenbrud, n.; —**dach**, n. -es -ächer, S—steenstag, n.; —**decker**, m. -s pl. s. sg. S—tækker, c.; —**icht**, aj. sk—agtig; —**ig**, skifet, som bestaaer af Skifer; —**platte**, f. -n, S—plade, c., —blad, n.; —**schwarz**, n. -es ud. pl. S—sort, n.; —**stein**, m. -es -e, S—steen, c.; —**tafel**, f. -n, S—tavle, Tavle, Regne—, c.; —**weiß**, n. -es ud. pl. S—hvidt, n. (det fineste Slags Blyhvidt).

Schiefern, v. a. **sich**, skalle af, skilles ad i Blade.

Schiefheit, f. -en, Skjevhed, c.

Schielen, v. n. m. h. skele; **fig.** (om Farver) spille af en Farve i en anden; ikke være passende, være haltende, skjev: **ein schielender Satz**.

Schieler, m. -s pl. s. sg. Skeløie, c., en skelende Mandsperson; en Ting, som spiller i flere forskjellige Farver.

Schiemann, m. -es -änner, (Sydt. Søsp.) Baadsmandsmat, c.

Schienbein, n. -es -e, Skinnebeen, n.

Schiene, f. -n, Skinne, c.; —n, v. a. forsyne med Skinner, lægge Skinner paa: ein gebrochenes Bein.
Schiennagel, m. -s -ägel, Nagle til Hjulskinner.
Schier, 1) av. (forældt.) hurtig, pludselig; fig. snart, nær, med det Første, næsten; bartad, mazen. 2) aj. glimdsende lys; fig. hvid, skær, reen, glat, jævn.
Schieren, v. 1) a. fremskynde en Tings Bevægelse; fig. opmuntre, skynde paa. 2) a. og n. m. h. (Nordt.) betragte nøie, om en Ting er reen el. blandet; klare.
Schierling, m. -es ud. pl. Skarntyde, c.; —ssaft, m. -es ud. pl. Sk—saft, c.
Schießen, v. i. 1) a. skyde: mit einer Flinte; mit Kugeln; nach einem Vogel; einen Vogel; Einen; fig. Brod in den Ofen; Geld zusammen —, skyde, samle sammen; die Sonne schießt ihre Strahlen, kaster; zornige Blicke auf Einen —, kaste. 2) n. m. s. skyde frem, fare fremad: der Strom schießt vom Berge; der Raubvogel schießt auf seine Beute; ein Seil — lassen, fire; einem Pferde den Zügel — lassen, give Tøilen; (om Planter) opvoxe, skyde op.
Schießen, n. -s pl. s. sg. Skyden, c.; Skydeselskab, n.
Schieß-geld, n. -es -er, Skydepenge (til Jægeren for et skudt Vildt); —gewehr, n. -es -e, Skydegevær, n.; —graben, m. -s -äben, en Deel af en udtiøret Stadsgrav, hvor Borgerne skyde til Skive; Skydegrav, c.; —haus, n. -es -äuser, Skydehuus, n.; —loch, n. -es -öcher, s. —scharte; —plan, m. -es -äne, Skydebane, c.; —platz, m. -es -ätze, Skydeplads, c.; —pulver, n. -s ud. pl. Krud, n.; —scharte, f. -n, (i Fæstningsv.) Skydehul, n.; —tasche, f. -n, Jægertaske, c.
Schiff, n. -es -e, Skib, n.; kleine —e, Smaaskibe; zu — gehen, gaae ombord; — und Geschirr, (Sydt.) alt til Landvæsenet herende Huusgeraad; huult Rum; huult Kar uden Fødder og Hank; Vogtrykkerskib; Skibet i en Kirke.
Schiff-bank, f. -änke, Skibsbank, Tofte, c.; —bar, aj. seilbar; —barkeit, f. ud. pl. S—hed, c.; —bau, m. -es ud. pl. Skibsbyggeri, n.; —bauer, m. -s pl. s. sg. Skibsbygger, c.; —baukunst, f. ud. pl. Skibsbygningskunst, c.; —besen, m. -s pl. s. sg. Svaber, c.; —bett, n -es -en, Skibsseng, Koie, c.; —bruch, m. -es -üche, Skibbrud, n.; —brüchig, aj. d. T. skibbruden, som har lidt Skibbrud; —brücke, f. -n, Skibsbro, c. (som hviler paa Fartøier, el. bestaaer af tæt ved hverandre liggende Skibe); —fahrer, m. -s pl. s. sg. (undert.) Søfarende, c.; —fahrt, f. -en, Sereise, c., Reise til Skibs, Skibsfart, c.; Søfart, c., Kunsten at seile, og dens Udøvelse, Seilads, c. ud. pl.; (sjeld.) Farvand, n.; —fracht, f -en, Skibsfragt, c.; —geld, n. -es -er, Hyre, c. (Skibsfolks Løn); —gesell, m. -en -en, Matros, Sømand, c.; —junge, m. -n -n, Skibsdreng, c.; —kleid, n. -es -er, Skibsklæder, Sømands—; —lände, f. -n, Landingssted, n.; —last, f. -en, Skibslast, —ladning, —læst, c.; —leute, pl. ud. sg. Skibsfolk; —mann, m. -es -änner, Skibmand, Styr—, c.; —mühle, f. -n, Vandmølle, c. (bygget paa et Skib i en Flod); Mølleren derpaa kaldes —müller, m. -s pl. s. sg.; —mütze, f. -n, Matroshue, Skipper—, c.; —pfund, n. -es -e, Skippund, n.; —reich, aj. rig paa Skibe; —sbekleidung, f. -en, Forhudning, c.; —scapitän, m. -es -e, Skibscapitain, c.; —sgelegenheit, f. -en, Skibsleilighed, c.; —sherr, m. -n -en, Skibsherre, Reder, c.; —sholm, m. -es -e, Skibsholm, c., —værft, n.; —sjunge, m. -n -n, Skibsdreng, c.; —skoch, m. -es -öche, Skibskok, c.; —sküche, f. -n, Skibskjøkken, n., Kabys, c.; —slast, f. s. Schifflast; —spatron, s. Patron; —sraum, m. -es -äume, Lasten, Rummet; —svolk, n. -es ud. pl. Skibsfolk, Mandskab, n.; —swerft, n. s. —sholm; —swurm, m. -es -ürmer, Pælorm, c.; —zoll, m. -es -ölle, Skibstold, c.; Toldsted, n.
Schiffen, v. 1) n. m. s. (sjeld.) seile; gaae, seile med Skibet. 2) a. forsende til Skibs.
Schiffer, m. -s pl. s. sg. Skipper, c.; —inn, f. -en, Skipperens Kone.
Schiften, v. 1) a. (n. St.) sammenføie, forbinde. 2) a. og n. (Sydt.) stifte, dele.
Schild, 1) m. -es -e, Skjold, n.; fig. en kraftig og sikker Beskyttelse; Vaabenskjold, n.; (Jagtsp.) det paa Lerred malede, i en Ramme opstillede Dyr, som bruges ved Fuglevildtfangst; en svag Muur mellem to stærke Piller; i mange Tilfælde en Ting, som ligner et egentligt Skjold, f. Ex. Skildpaddeskal, Skilt paa Brystet, Skilt til en Laas, Bryst paa et Vildsviins Ryg ꝛc. 2) n. -es -er, Skilt, n. (Vaabenmærke el. Tegn paa Husene; Sølv- el. Metalziraten paa forskjellige Ting).
Schild-d'or, m. -s -s, en fransk Guldmynt, som ligner en Carolin; —förmig, aj. skjolddannet; —halter, m. -s pl. s. sg. (i Vaabenkunsten) Skjoldholder, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Skjoldbille, c. (Insect); —knappe, m. -n -n, s. —träger; —krot, n. -es d. T. s. —kröte; —kröte, f. -n, Skildpadde, c.; fig. Skildpaddeskal, c.; —laus, f. -äuse, Skarlagenslus, Cochenille, c. (Insect, Coccus); —patt, n. -es ud. pl. d. T. Skildpaddeskal, c. (egentl. Massen, hvoraf den bestaaer); —träger, m. -s pl. s. sg. Vaabendrager, c.; —wache, f. -n, Skildvagt, c.
Schilderei, f. især pl. —en, Skilderi, n.
Schilderhaus, n. -es -äuser, Skilderhuus, n.
Schildern, v. 1) a. forsyne med Skilt; (Jagtsp.) die Feldhühner —, drive Agerhønsene for sig med det ovennævnte malede Dyr, s. Schild; skildre, male meget omhyggeligen; fig. Einen el. etw., skildre, beskrive, fremstille levende og meget nøie. 2) n. m. h. staae og vente; især: staae Skildvagt; —rung, f. -en, blot fig. Skildring, c. (en Tings levende og omstændelige Beskrivelse).
Schilf, n. (Sydt. m.) -es pl. (om flere Slags) —e, Siv, n., et i Vandet voxende Rør.
Schilf-brücke, f. -n, Faskinbro, c. (over Moradser); —gras, n. -es -äser, Sivgræs, n.; —icht, aj. sivagtig; —ig, aj. fuld af Siv; sivbevoxet; —klinge, f. -n, Huulklinge, c.; —meer, n. -es -e, et med Siv stærkt bevoxet Hav. I den tydske Bibel er —meer Navnet paa det røde Hav el. den arabiske Havbugt.

Schillern, v. n. m. h. glimre, spille i flere Farver.

Schilling, m. -es -e, (naar med Udeladelse af Ordet und en større Myntsort er nævnet foran, kan pl. være s. sg.: 4 Mark 8 Schilling) Skilling, c.; (n. St.) et bestemt Antal af visse Ting; (andre St.) et vist Maal; fig. Tugtelse, c. (med Stok, Pidsk el. Riis, især paa Rumpen).

Schimäre, f. s. Chi—.

Schimmel, m. -s 1) pl. s. sg. Skimmel, c. (Hest). 2) ud. pl. Skimmel c. (Muggenhed)

Schimmel-icht, aj. skimmelagtig; —ig, aj. skimlet, muggen; —n, v. n. m. h. skimle, mugne.

Schimmer, m. -s ud. pl. et zittrende Lys; især den svageste Grad af Lys. Glimmer, c.; Glimt, n.; fig. ofte: Glands, c., Skjær, Skin, n.; —n, v. n. m. h. glimte, glimre, skinne.

Schimpf, m. -es ud. pl. Beskæmmelse, Vanære; d. T. Skam, Spot, Haan; Lemlæstelse, c.; (forældt.) Spøg, c.; —en, v. a. Einen, beskæmme, vanære; skjende; d. T. udskjelde, bespotte, forhaane; lemlæste; (forældt.) spøge.

Schimpf-lich, aj. skammelig, ærekrænkende, vanærende, haanlig; —lichkeit, f. ud. pl. Sk—hed, Vanæren, H—hed, c.; —name, m. -ns -n, Ogenavn, n.; —rede, f. -n, ærekrænkende Tale; —wort, n. -es -örter, Skjeldsord, n.

Schindanger, m. -s pl. s. sg. vulg. Rakkerkule, c.

Schindel, f. -n, Tagspaan, c.; lidet, spaltet Bræt; —dach, n. -es -ächer, Spaanetag, n.; —decker, m. -s pl. s. sg. Spaanetækker, c.; —n, v. a. forsyne med Tagspaan.

Schinden, v. i. a. flaae (mest foragt.); fig. d. T. das Vieh —, drive over Kræfter; Einen —, udsuge, behandle yderst ubilligt.

Schinder, m. -s pl. s. sg. vulg. Rakker Natmand, Skinder, c.; fig. Undertrykker, Sunder, Optrækker, Blodsuger, c.; —ei, f. -en, Natmandens Bolig; hans Arbeide, Rakkerarbeide, n.; fig. Optrækkeri, Blodsugeri, n.; enhver grov Overskriden af Billighed i Handel og Vandel; —grube, f. -n, Rakkerkule, c.; —karren, m. -s pl. s. sg. Rakkersluffe, c.; —knecht, m. -es -e, Rakkerknegt, Bøddelsvend, c.

Schinken, m. -s pl. s. sg. Skinke, c.; (forældt.) Bøste, c., Laar, n.; —bein, n. -es -e, Skinkebeen, n.; —kessel, m. -s pl. s. sg. Bestekjedel, c.

Schippe, f. -n, d. T. Skuffe, Skovl, c.; —n, v. a. d. T. skuffe.

Schirbel og —irben, s. Scherbe.

Schirke, f. -n, Faarekylling, c.

Schirm, m. -es -e, Skjerm, c.; fig. Beskjermelse, Beskyttelse, c. (ud. pl. og sædv. blot i Forbindelse med Schutz); Skygge, c. (paa en Fruentimmerhat); —dach, n. -es -ächer, Skuur, Hænge—, n.; —fell, n. -es -e, Skjørskind, n.; —gott, m. -es -ötter, s. Schutzgott; —herr, m. -n -en, Skytsherre, c.; —hut, m. -es -üte, Faldhat, c.; —vogt, m. -es -ögte, (fordum) Skytsherre for et Stift el. Sted; (fordum undert.) Formynder, c.

Schirmen, v. a. skjerme, be—, beskytte, bedække, bevare.

Schirmer, m. -s pl. s. sg. Skjermer, Be—, c.

Schirrmeister, m. d. T. s. Ge—.

Schisma, n. —ta, Schisma, n., Adskillelse, c.

Schiß, m. -sses -sse, vulg. Skiden, c.; Skidt, n., Lort, c.

Schlabbern, v. n. m. h. slubre, sqvalre; vulg. sluddre, tjaddre, pjatte.

Schlacht, f. -en, Slag, n.; (forælt.) Art, c., Slags, n.

Schlacht-bank, f. -änke, Slagterbænk, c.; —bar, aj. slagtelig, som med Nytte kan slagtes; —beil, n. -es -e, Slagterøxe, c.; —feld, n. -es -er, Valplads, c.; —haus, n. -es -äuser, Slagterhuus, n.; —messer, n. -s pl. s. sg. Slagterkniv, c.; —monat, m. -es -e, Slagtemaaned, November, c.; —opfer, n. -s pl. s. sg. Slagtoffer, n.; —ordnung, f. -en, Slagorden, c.; —schwert, n. -es -er, Slagsværd, c.; —vieh, n. -es ud. pl. Slagteqvæg, n.

Schlachten, v. 1) a. slagte: das Vieh. 2) n. m. h. (undert.) d. T. slægte paa: nach Eim.; Eim. nach —.

Schlächter el. **Schlachter**, m. -s pl. s. sg. (n. St. især Sydt.) Slagter, c.

Schlacke, f. -n, Skum, n., Slagge, c. (Ureenlighed af smeltede Metaller); (n. St.) Endetarm, c.; —ckdarm, m. -es -ärme, Endetarm, c.; en Pølse deraf —ckwurst, f. —ürste.

Schlacken, v. n. m. h. give Skum, Slagger.

Schlackern, v. n. m. h. regne bestandigt.

Schlackerwetter, n. -s ud. pl. Sølevejr, n.

Schlackig, aj. skumfuld, slagget, som indeholder Slagger; d. T. (n. St.) —es Wetter, vedholdende Regnveir.

Schlaf, m. -es, 1) pl. —äfe (ogsaa Schläfe, f. -n), Tinding, c. 2) ud. pl. Søvn, Dvale, c.; fig. der — eines Gliedes; der — des Gewissens.

Schlaf-bank, f. -änke, Slagbænk, c.; —gänger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Nattevandrer, c. (—ske); Søvngjænger (—ske), c.; —geld, n. -es -er, Betaling for Natteleie paa et Sted; —gemach, n. -es -ächer, Sovegemak, n.; —gesell, m. -en -en, Sovekammerat, c.; —kammer, f. -n, Sovekammer, n.; —los, aj. søvnløs; —losigkeit, f. ud. pl. S—hed, c.; —mittel, n. -s pl. s. sg. Sovemiddel, n.; —mütze, f. -n, Nathue, c.; især fig. et dovent, søvnagtigt, dvask Mske.; —pelz, m. -es -e, en varmt foret Slaaprok; —pulver, n. -s pl. s. sg. Sovepulver, n.; —ratz, m. -es -e, d. T. Murmeldyr, n. el. Hasselmuus, c.; fig. Sovetryne, c. (en Person, som sover længe og gjerne); —rock, m. -es -öcke, Slaaprok, Morgenkjole, c.; —sucht, f. ud. pl. Sovesyge, c.; —süchtig, aj. sovesyg; —stelle, f. -n, Sovested, n.; —trank, m. -es -änke, Sovedrik, c.; —trunk, m. -es, det, man drikker, før man lægger sig; —trunken, aj. halvt i Søvne, døsig; —zeit, (sædv. —enszeit) f. -en, Sovetid, c.; —zimmer, n. -s pl. s. sg. Soveværelse, n.

Schläfchen, n. -s pl. s. sg. Blund, n.; Lur, c., en kort Søvn.

Schläfe, f. s. Schlaf 1.

Schlafen, v. i. n. m. h. sove; fig. bei einer Person, overnatte, sove hos, have legemlig Omgang med; (dicter.) være død.

Schläfer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Sover (—ske), c.

Schläferig el. —frig, aj. søvnig; fig. dorsk, doven, søvnagtig, slæbende; —keit, f. ud. pl. S—hed, D—hed, D—nskab, S—hed, c.

Schläfern, v. 1) n. m. h. være søvnig; sædv. blot upers. **es schläfert mich.** 2) a. gjøre søvnig.

Schlaff, aj. slap, slattet; fig. sløv; **—heit**, f. ud. pl. Slaphed, Sløvhed, c.

Schlaffen, (sjeld.) v. n. m. h. være slap, sløv.

Schlafittig, m. -es -e, d. T. (fordærvet Udt. for Schlagf—) Kjolesljød, n.; **Einen beim —e kriegen**, holde fast paa.

Schlag, m. -es -äge, Slag, n. (den med et Slag forbundne Lyd, Knaldet; (om nogle Fugle) Sang; Klokkeslag; Pulsslag; et Legemes heftige og hurtige Bevægelse mod et andet); blot pl. d. T. Hug, Prygl; (i nogle Tilfælde) Drab ved et Slag; fig. Slags, n., Art, c. ud. pl.; Slag, n., Rørelse, c. ud. pl; Slag, et Skibs Løb fra een Vending til en anden i Laveren; hvad der slaaes, ligel. hvad der frembringes ved Slaaen, i forskjellige Tilfælde, som Takt i Musiken, Myntpræg, n. o. s. v. ud. pl.; (i Skovv.) Stedet, hvor Træer fældes; det, som slaaer i eller til; deraf d. T. Bom, Slagbom, Falddør, Lem, c.; Dueslag, n.; især: Karreelder, c.; en Række af flere ved Siden af hverandre liggende Agre.

Schlag-ader, f. -n, Slagaare, Puls—, c.; **—artig**, aj. slagagtig, apoplectisk; **—balsam**, m. -es -e, en Balsam med Slag (Rørelse); **—bar**, aj. fældelig, som er skikket til at fældes; **—baum**, m. -es -äume, Bom, Slag—, Stranke, c.; **—faß**, n. -sses -ässer, Paltønde, c.; **—feder**, f. -n, Slagfjeder, c. (i Fuglevinger, og et Slags Staalfjeder især i Geværlaase); **—fertig**, aj. slagfærdig; **—fluß**, m. -sses ud. pl. Slagflaad, Slag, n.; **—gold**, n. -es ud. pl. Bladeguld, Knald—, n.; **—licht**, n. -es, Slaglys, n.; **—loth**, n. -es -e, Slaglod, n. (i et Uhr, og en Masse, hvormed der loddes); **—regen**, m. -s pl. s. sg. Slagregn, Plads—, c.; **—schatten**, m. -s pl. s. sg. Slagskygge, c. (i Malerk.); **—uhr**, f. -en, Slaguhr, Stueuhr, n.; **—wasser**, n. -s ud. pl. et Slags Vand, som bruges mod Slag.

Schlage, f. -n, stor Smedehammer, c.

Schlägefaul, aj. d. T. hærdet mod Prygl.

Schlägel, m. -s pl. s. sg. et Redskab til at slaae med; især en Kølle, Træhammer; Slaaelen paa en Plevel; Tappen for Afløbsrenden i Fiskedamme; det Sted i Gruberne, hvor Bjergmanden arbeider paa Stenene; Kølle, c., Vaalaar, n.

Schlägeln, v. n. m h. (Jagtsp.) lamme, halte; fig d. T. feile af Ubesindighed og Uagtsomhed, plumpe til.

Schlagen, v. i. 1) n. m. s. slaae: falde heftigt og hurtigt: **mit dem Kopfe auf einen Stein —**; bevæges med Heftighed og Magt: **die Flammen — in die Höhe**; fig. om visse hurtige Forandringer: **die Tinte schlägt durch; dazu —**, komme til (om Tilfælde i Sygdom); **dieß schlägt nicht in mein Fach**, hører ikke dertil; **den ganzen geschlagenen Tag**, den hele udslaaede Dag; **aus der Art —**, udarte. 2) n. m. h. slaae (om nogle Fugles Sang; om et Legemes pludselige og heftige Bevægelse mod et andet); fig. **die Uhr, der Puls, das Herz schlägt; das Gewissen schlägt**, vaagner; **in sich —**, gaae i sig selv, levende erkjende sin Uret; **Wurzeln —**, slaae, faae, o. a. fl. 3) a. slaae: **etw. in Stücke: den Tact, Feuer, Oel, Münzen —**; om mange Slags, især heftige og hurtige, virksomme Bevægelser: **die Füße über einander**; vende, rette: **die Augen zur Erde, sich rechter Hand**; lægge: **Zoll auf etw.; Einen**, slaae, pidske, prygle ic.; fig. tugte, straffe, plage; (forald.) saare, dræbe; fig. **sich —** el. ogsaa alene —, paa en el. anden Maade kæmpe med hverandre; fig. **den Feind —**, tilføgte sig Seiren; **etw. in den Wind —**, slaae Noget hen i Veiret, ikke agte det; **sich etw. aus den Gedanken**, slaae af Tankerne, søge at forglemme; **—**, n. -s ud. pl. Slaaen, c.; **—gung**, f. -en, Slaaen, Slaaning, c.

Schläger, m. -s pl. s. sg. Slagsbroder, c.; (undert.) Kølle, c.

Schlägerei, f. -en, Slagsmaal, n.

Schlägeschatz, m. -es ud. pl. Myntskat, c.: Undersaatternes Afgift til Myntningsomkostningerne; (fordum) Forpagtningsafgift af en Mynt.

Schlagewerk, n. -es -e, Slagværk, n. (i et Uhr).

Schlamm, m. -es ud. pl. Dynd, Mudder, n.; (i Bjergv. pl. om flere Slags —ämme) enhver pulveriseret og med et flydende Legeme blandet, fast Substants.

Schlammen, v. n. m. h. sætte Dynd.

Schlämmen, v. a. (om et pulveriseret Legeme) afsondre det fine Pulver fra det grovere, ved efte at slaae Vand derpaa, og lade det afsløbe; **einen Teich**, opmuddre, rense fra Dynd; **—mmung**, f. -en, Opmuddring, c.

Schlammicht, aj. mudderagtig, som ligner Dynd.

Schlammig, aj. mudret, fuld af Dynd.

Schlampamp, m. -es ud. pl. sammenrodet Mad af alle Slags; **—en**, v. n. m. h. spise og drikke godt; fraadse; **—er**, m. -s pl. s. sg. Fraadser, c.; **—erei**, f. -en, Fraadseri, n.

Schlampe, f. 1) ud. pl. Hundeføde, c. 2) pl. -n, Sludenso, Skete, et uordentligt, ureenligt Fruentimmer; **—n**, v. 1) n. m. h. skete; gaae i lasede, smudsige Klæder. 2) a. slubre i sig.

Schlampig, aj. **—es Essen**, tynd, alt for tynd; fig. **ein —es Mädchen**, skidenfærdig, uordentlig, skjødesløs

Schlange, f. -n, (Dim. **—änglein** el. **—ängelchen**, n. -s pl. s. sg.) Slange, c.; fig. en Benævnelse paa nogle slangedannede Ting, f. Ex. et Slags lange Kanoner, Vandrøret paa Sprøiter, et Instrument ic; et falsk bedragerisk Mske.

Schlängelgang, m. -es -änge, Slyngegang, c.

Schlängeln, v. a. **sich**, bugte, bevæge sig frem i Slangelinier, snoe sig.

Schlangen-artig, aj. slangeagtig; **—biß**, m. -sses -sse, S—bid, n.; **—förmig**, aj. s—formig; **—haut**, f. -äute, S—hud, S—ham, c.; **—linie**, f. -n, S—linie, c.; **—spritze**, f. -n, S—sprøite, c.

Schlank, aj. rank, smækker, smal, lang, tynd og beleilig; **—heit**, f. ud. pl. R—hed, S—hed, c.

Schlapp, s. Schlaff.

Schlappe, f. -n, en stor, hængende Mund; Orefigen, n.; en slabende Ting: **alte —n**, Slæber, Tøfler; fig. d. T. (undert.) et smerteligt Tab.

Schlarpen, v. n. m. h. være slap; slubre, slikke.

Schlapps, m. -es -e, et Slevl, ogsaa et plumpt, grovt Menneske.

Schlaraffe, m. -n -n, vulg. (Skjeldsord) Lediggæn-

ger, c. (om begge Kjøn); —nland, n. -es ud. pl. Slaraffenland, n., Utopien (et opdigtet Land, fuldt af Yppighed og Lediggang).

Schlarfe, f. -n, Tøffel, c., Slæber, nedtraadt Sko, c.; —n, v. n. m. h. d. T. slæbe (med Tøfler).

Schlau, aj. slu, snu, snedig, forslagen; ofte: listig, klog; (Sydt. ogsaa) forunderlig.

Schlaube, f. -n, Skal, Bælg, c.

Schlauch, m. -es -äuche, et huult el. dybt Rum; Sprøiteslange; Læderflaske, c.; Læderrør, n.; Hestes og andre store Dyrs mandlige Lem; (fordum) Afgrund, c., Svælg, n.; d. T. Vom, c., nedhængende Bug; fig. Æder, Fraadser, c.; —bohrer, m. -s pl. s. sg. Vinhæver, c.

Schlaudern, v. n. m. h. d. T. kastes, valle fra een Side til en anden (især om en Maskines bevægelige Dele); foretage skjødesløst; sælge under Prisen.

Schlaue, f. -n, (n. St.) Skal, c.; —n, v. a. tage ud af Skallen.

Schlauheit, Schlauigkeit, f. ud. pl. Snuhed, Snedighed, Forslagenhed; List, c.

Schlaukopf, m. -es -öpfe, d. T. en snu, snedig, listig Person.

Schlecht, aj. slet: —er Wein; von —en Aeltern, ringe; ein —er Mensch, ond; ein —er Trost, daarlig; ein —er Bezahler, mislig; ein —es Kleid, simpel, uden Pynt; — und recht, slet og ret, ligefrem, uden Omsvøb; (foræld.) slet, jævn, glat; d. T. Einen — machen, nedsætte, bringe i Vanrygte.

Schlecht-denkend, aj. slettænkende; —erdings, av. ganske, aldeles, uden Modsigelse, absolut; —heit, f. -en, Slethed, slet Beskaffenhed, c.; —hin, av. slet og ret; ligefrem, uden Indskrænkning; ubetinget; (undert.) aldeles; —igkeit, f. -en, Slethed, slet Handling, c.; —weg, av. slet og ret, ligefrem, uden videre.

Schlechte, f. ud. pl. Slethed, slet Beskaffenhed, c.

Schlecken, v. a. og n. m. h. d. T. slikke; smaske paa.

Schlecker, m. -s pl. s. sg. d. T. Lækkermund, Slikmund, c.; —ei, f. -en, Slikkeri, n., Lækkerbidsken, c.; —haft, aj. slikvorn, slikken, kræsen.

Schleckern, s. Schlecken.

Schleh, aj. (n. St.) skarp, snerpende.

Schlehe, f. -n, Slaaen, Frugten af —ndorn, m. -es, Slaaentorn, c.

Schleichen, v. i. 1) n. m. s. liste ubemærket, snige, krybe; fig. ein —des Fieber, snigende, langsomt tærende; fig. (ogsaa m. h.) hykle, handle underfundigt, skjulende sine Hensigter og Midler. 2) a. snige, ind—, smugle.

Schleicher, m. -s pl. s. sg. Kryber, c., en Ting el. Person, som lister, kryber frem; Stedsker, c.

Schleich-drucker, m. -s pl. s. sg. en Bogtrykker, som hemmelig trykker forbudne Skrifter; Eftertrykker, c.; —erei, f. -en, Kryberi, n., Snigen, c.; Stedskeri, n.; —handel, m. -s ud. pl. Snighandel, Smug—, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Snighandler, Smugler, c.; —weg, m. -es -e, Fodsti i Skoven, at belure Vildtet paa; Snigvei, c.

Schleie (Schleihe), f. -n, Suder, c. (Fisk).

Schleier, m. -s pl. s. sg. Slør; Flor, n.; —taube, f. -n, Parykdue, c.

Schleiern, aj. (Sydt.) Flors-, af Flor.

Schleiern, v. a. sløre, til—.

Schleif-bahn, f. -en, Glidebane, c.; —kanne, f. -n, Tudekande, c.; —mühle, f. -n, Slibemølle, c.; —stein, m. -es -e, Slibesteen, c.; —trog, m. -es -öge, Slibetrug, n.; —weg, m. -es -e, Snigvei, c.

Schleife, f. -n, det, som sløifes; især: Sløife, c.; Stav, n. (paa Klæder); Stuffe, c.; Glidebane, c.

Schleifen, v. 1) rgl. a) n. m. h. slæbe; kurre (om Agerhøns i Parretiden); b) sløife: zwei Noten; slaae en Sløife; slæbe frem; føre bort paa Slæde; fig. eine Feuermauer —, anlægge skraa; eine Stadt, ein Schloß —, sløife. 2) i. a) n. m. h. glide (paa Iis). b) a. slibe, hvæsse, polere; (fordum) gjøre sædelig, cultivere.

Schleifer, m. -s pl. s. sg. en slæbende Ting; (i Musiken) to el. flere forbundne Noder; Sliber, Glarsliber, c.; Slæbetrin i Dands.

Schleifung, f. -en, Sløifning; Slibning, Polering, c.

Schleihe, f. -n, Suder, c. (Fisk).

Schleim, m. -es pl. (sjeld.) —e, Sliim, c.

Schleim-artig, aj. sliimagtig; —drüse, f. -n, Sliimkjertel, c.; —fieber, n. -s ud. pl. S—feber, c.; —fisch, m. -es -e, Aalemoder, c.; —haut, f. -äute, S—hinde, c.; —icht, aj. s—agtig; —ig, aj. slimet.

Schleimen, v. 1) n. m. h. slime, foraarsage, give Sliim. 2) a. befrie, rense for Sliim.

Schleiße, f. -n, tynde, lange, spaltede Spaaner; (n. St.) Charpi, oppluklet Linned.

Schleißen, v. i. 1) n. m. s. (foræld. og nu blot Sydt.) rives, spaltes, blive forslidt, forgaae. 2) a. rive: die Federn, rive de bløde, haarede Dele af Pennefjeren; spalte; zwei Bretter, sammenføie ved Hjelp af Lister.

Schlemmen, v. n. m. h. svælge, fraadse.

Schlemmer, m. -s pl. s. sg. Fraadser, Dranker, Svirebroder, c.; —ei, f. -en, Fraadseri, Fylderi, n.

Schlender, m. -s, Slentren, Slendrian, c. ud. pl.; Adriene, c. pl. s. sg.; —gang, m. -es ud. pl. en slentrende Gang; Slendrian, c.

Schlendern, v. n. m. s. og h. slentre, sjokke.

Schlendrian, m. -s -e, d. T. og fig. gammel Vane, Slendrian, c. ud. pl.; en Handling, foretaget efter gammel Vane.

Schlenkern, v. 1) n. m. h. d. T. slingre; svaie, dingle. 2) a. slænge; slynge.

Schlepp-kleid, n. -es -er, Slæbekjole, c.; —netz, n. -es -e, og —sack, m. -es -äcke, Slæbenet (som under Trækningen slæbes hen paa Bunden); fig. Sleie, c.; —tau, n. -es -e, Slæbetoug, n.

Schleppe, f. -n, Slæb, n. (paa Klæder); et Redskab til at slæbe Noget paa; (hos Papirm.) et Stillads, hvorpaa de vaade Papirark lægges.

Schleppen, v. 1) n. m. h. slæbe (hen paa Jorden). 2) a. slæbe, trække, bære langsomt: eine Last; fig. d. T. drages, trækkes med (en ubehagelig Person el. Ting): sich mit einer Krankheit —.

Schleuder, f. -n, Slynge, c.; —er, m. -s pl. s. sg. Slyngekaster, c.; —n, v. 1) n. m. h. s. schlaudern; fig. kaste af, udføre skjødesløst; mit ei-

ner Waare —, sælge under den sædvanlige Priis, for at blive af med Varene. 2) a. slynge, slænge: einen Stein; —stein, m. -es -e, Slyngesteen, c.

Schleunig, aj. hurtig, snar, hastig, iilsom; —en, v. s. Bes—.

Schleuse, f. -n, Sluse, c.; (n. St.) Afløbsrende fra Husene; —ngeld, n. -es -er, Slusepenge; —nmeister, m. -s pl. s. sg. Opsynsmand ved et Sluseanlæg; —nräumer, m. -s pl. s. sg. Cloakrenser. c.

Schleye, f. s. Schleihe.

Schleyer, m. s. Schleier.

Schlich, m. -es 1) ud. pl. (d. T. og i Hyttev.) et pulveriseret, med Vand blandet Legeme, Dynd, Mudder, n. 2) især pl. -e, Snigveie; Smuthul, hemmeligt Opholdssted, n.; fig. hemmeligt Kunstgreb, Kneb, n.

Schlicht, aj. jævn, lige, flet, glat; fig. ligefrem, simpel, ukonstlet; —axt, f. -äxte, (hos Tømmerm.) Sletøxe, c. (en lige, tynd Øxe med et kort Skaft); —en, v. a. slette, jævne, gjøre lige; Holz —, skable; fig. jævne, bilægge, bringe til Forliig; —ung, f. Jævnen, Bilæggen, c.; —hobel, m. -s pl. s. sg. Slethøvl, c.

Schlick, m. -es ud. pl. (især Nordt.) fedt, meget feit Dynd; (Sydt.) Haarpidsk, c.

Schlickermilch, f. ud. pl. tyk Melk, suur Melk.

Schlief, m. -es ud. pl. (d. T. n. St.) fig. klægede Steder paa Brød.

Schliefen, v. i. n. m. s. (sjeld. og Sydt.) smutte, krybe, snige ind i et snevert Rum.

Schliefig, aj. klæget.

Schließ-baum, m. -es -äume, Bom, Slagbom, c. (hvormed en Havn el. et andet Sted tillukkes); —feder, f. -n, Slutfjeder, c. (paa et Lommeuhrs Zifferplade); —haken, m. -s pl. s. sg. Sluthage, c. (paa Kistelaag, Døre rc.); —lich, av. d. T. sluttelig, endeligen, tilsidst, til Slutning; —nagel, m. -s -ägel, Slutnagle, c., en Jernbolt at lukke med for Porte rc.

Schließe, f. -n, det, der tjener til at slutte, tillukke, forbinde en anden Ting; Split, c. (for Enden af en Bolt); Stigbord, n.

Schließen, v. i. 1) n. m. h. lukke op (om en Nøgle); slutte tæt til, passe neiagtigen (paa en Aabning); slutte, endes, faae Ende. 2) a. lukke, til— (med Laas): die Thüre; slutte (i Jern): einen Verbrecher; lukke: die Augen; fig. slutte: einen Kreis; Einen in seine Arme; die Hände in einander; einen Vertrag, Handel, Frieden rc.; einen Brief; etw. aus etw.; eine geschlossene Gesellschaft, sluttet.

Schließer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), (i nogle Tilfælde) en Person, som tillukker, indeslutter; Slutter; Huusholder, Huusholderske, c.

Schließung, f. Lukning, Slutten, c.; s. Schließen.

Schlimm, aj. slem, ond, ilde, slet; es wurde ihm —, han fik ondt; im —sten Falle, i det værste Tilfælde; er ist —er daran, er værre faren; die Madame ist —, meget syg; (Nordt. d. T.) krum, skjev; (ogsaa) forslaaen, suur; —ern, v. 1) a. forværre. 2) n. forværres.

Schlinge, f. -n, Slynge, c.; fig. Snare, c.; snoet Baand; Haken und —n, Hægter og Maller.

Schlingel, m. -s pl. s. sg. d. T. Slyngel, c.; —ei, f. -en, Slyngelagtighed, c.; —haft, aj. slyngelagtig, grov.

Schlingen, v. i. 1) a. slynge, snoe: die Arme in einander; ei. n Kranz ins Haar. 2) a. og n. m. h. sluge, svælge.

Schlingern, v. n. m. h. (Søsp.) slingre.

Schlinkschlank, m. -es -e, skjødesløst Msk.; Sludske; Ledigganger, c.; —en, v. n. m. h. sludske; dovne, slentre omkring.

Schlippe, f. -n, d. T. en snever Vei, et snevert Sted; Gyde, c.; især et snevert Rum mellem to Huse.

Schlitten, m. -s pl. s. sg. Slæde, Kane, c.; (hos Papirm.) et Stillads, hvorpaa de vaade Papirark lægges; —bahn, f. -en, en til Kanefart beqvem Vei; Kaneføre, n.; —fahrt, f. -en, Kanefart, c.

Schlittschuh, m. -es -e, Skøite, c.; —läufer, m. -s pl. s. sg. Skøiteløber, c.

Sliz, m. -es -e, Split, c., en lang Aabning, især paa Klædningsstykker; (forbum) Rift, Ridse, Skramme; —en, v. a. splitte, spalte: eine Feder.

Schlohweiß, aj. d. T. kridhvid, hvid som Snee.

Schloß, n. -sses -össer, (Dim. —ößchen, n. -s pl. s. sg.) Laas, c.; Slot, n.; d. T. ogsaa: Pallads, Riddersæde, n.; (undert.) Stedet, hvor en Ting lukkes; Schlösser in die Luft bauen, bygge Castelller i Luften.

Schloß-garten, m. -s -ärten, Slotshave, c.; —graben, m. -s -äben, Slotsgrav, c.; —hauptmann, m. -es -änner, Slotsherre, —forvalter, c.; —hof, m. -es -öfe, Slotsgaard, c.; —kirche, f. -n, Slotskirke, c.; —nagel, m. -s -ägel, Laasesom, n, Bolten (som holder For- og Bagvognen samlet); —thor, n. -es -e, Slotsport, c.; —thurm, m. -es -ürme, Slotstaarn, n.; —weiß, aj. d. T. kridhvid, hvid som Snee.

Schloße, f. -n, Hagl, n. (et enkelt Hagelkorn); —nwetter, n. -s pl. s. sg. Hagelveir, n.

Schloßen, v. impers. es schloßet, det hagler store Hagl.

Schlosser (Schlösser), m. -s pl. s. sg. Laasesmed, Kleinsmed, c.; —arbeit, f. -en, Kleinsmedarbeide, n.

Schlot, m. -es -öte, (d. T. n. St.) Canal, Afløbsrende; især: Skorsteen, c.

Schlotter, m. -s pl. s. sg. (n. St.) et tykt Dynd.

Schlotterig, aj. skjødesløs, sludsket, slunken.

Schlottermilch, f. ud. pl. tyk Melk, suur Melk.

Schlottern, v. n. m. h. zittre, vakle, ryste; være skjødesløs, slap, hænge løs.

Schlucht, f. -en, Huulvei, Kløft, c. (en smal, dyb Dal mellem to Bjerge; ligel. en af Vandet skaaren Huulning ved en Bakke).

Schluchzen, v. n. m. h. hikke; hulke.

Schluchzen, m. -s ud. pl. Hikke, c.

Schluck, m. -es, Slurken, c. ud. pl.; Slurk, c. pl. -e og -ücke. [Slurk.

Schlückchen, n. -s pl. s. sg. d. T. Taar, c., en lille

Schlucken, m. -s ud. pl. d. T. Hikke, c.

Schlucken, v. 1) n. m. h. svælge; fig. snakke d. T. hikke. 2) a. svælge, sluge: eine Speise hinunter —; fig. (om livløse Legemer) suge i sig.

Schlucker, m. -s pl. s. sg. Slughals, Fraadser, c.

Snyltegjest, c.
Schluckfieber, n. -s ud. pl. en Feber, hvormed Hikke er forbunden.
Schluft, f. -üfte, (Sydt.) s. Schlucht.
Schlummer, m. -s ud. pl. Slummer, c.; —n, v. n. m. h. slumre.
Schlump, m. -es ud. pl. d. T. Slump, Slumpelykke, c., Træf, Lykketræf, n.
Schlumpe, f. -n, St[illegible], c.
Schlumpen, v. n. m. h. d. T. være slunken; fig. gaae skjødesløs; slumpe til.
Schlumper, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Slæbekjole, c., Slæb, n. [klædning.
Schlumpig, aj. d. T. slunken, yderst skjødesløs i Paa-
Schlund, m. -es -ünde, Svælg, n., Strube, c.; fig. en Hules, en Afgrunds Aabning; Afgrund, c., Havsvælg, Gab, n., ethvert dybt Sted i en Flod el. i Havet.
Schlupe, f. -n, Slup, Sluppe, c.
Schlüpfe, f. -n, s. Schlippe.
Schlüpfen (Sydt. schlupfen), v. n. m. s. smutte.
Schlupfloch, n. -es -öcher, Smuthul, n.; fig. d. T. et Sted, hvor man hemmelig kan skjule sig, og ubemærket undvige fra.
Schlüpfrig, aj. slibrig, glat; es ist — auf der Straße, fedtet; —e Gedichte, equivoque; —e Stellen in einer Schrift, Tvetydigheder; fig. ein —er Beweis, ikke grundigt, upaalideligt; eine —e Zunge, bevelig, smidig, snaksom; betænkelig, farlig; tvetydig, paa en skjult Maade pirrende til Wellyst; —keit, f. ud. pl. Slibrighed, Glathed, c.
Schlupfwinkel, m. -s pl. s. sg. s. —loch.
Schlürfen, v. a. slubre, sobe; d. T. ogsaa som v. n. slæbe (med Tøfler).
Schluß, m. -sses -üsse, Slutning, c.: Ende, Tilendebringelse; Beslutning; Lukning; Fornuftslutning; einen guten — haben, (i Ridning) et godt Slut, slutte godt til Hesten.
Schluß-anmerkung, f. -en, Slutningsbemærkning, c.; —art, f. -en, S—maade, c.; —balken, m. -s pl. s. sg. Slutbjelke, c.; —bein, n. -es -e, Hoftebeen, n.; —chor, m. -es -e, Slutningschor, n.; —folge, f. -n, Følgeslutning, c., Resultat, n.; —kette, f. -n, S—kjede, c.; —punkt, m. -es S—punkt, n.; —rechnung, f. -en, endelig Afregning, c.; —rede, f. -n, S—tale, c.; Fornuftslutning, Syllogisme, c.; —satz, m. -es -ätze, S—sætning; Slutning, Conclusion, c.; —stein, m. -es -e, Slutsteen, c. (i en Bue el. Hvælving); —wort, n. -es -örter, S—ord, n.
Schlüssel, m. -s pl. s. sg. Nøgle, c.; fig. Grændsefæstning, c., —pas, n.; Nøgle, c. (Middelet, hvorved en ellers ubekjendt Sag erkjendes; og i Musiken); er hat es unter seinem —, sit Lukke; (i Theolog.) Binde—, Löse—, Magt til at binde, til at løse.
Schlüssel-bein, n. -es -e, Nøglebeen, Kravebeen, n. (clavicula; under Halsen øverst paa Brystet); —blume, f. -n, Kodriver, Kodrevel (Primula veris); —büchse, f. -n, Nøglebøsse, c.; —haken, m. -s pl. s. sg. Nøglehage, c.; —loch, n. -es -öcher, Nøglehul, n.; —ring, m. -es -e, Nøglering, c.; —röhre, f. -n, Nøglerør, n., —pibe, c.; —schild, m. -es -e (n. St. -er), Nøglestilt, n.
Schlüssig, aj. bestemt; sie sind — geworden, de have besluttet sig.
Schmach, f. ud. pl. Forhaanelse, Spot og Spee, c.; Skam, Vanære, c.
Schmachten, v. n. m. h. vansmægte, (sjeld.) smægte: vor Hunger, vor Durst; vor Hitze; fig. [illegible]: vor Hunger; smægte af Længsel, inderlig længes efter: nach einer Person; —d, aj. smægtende, van—.
Schmächtig, aj. d. T. smækker, lang, spinkel, tynd og mager; (Syd- og Nordt.) hungrig, ussel, elendig; —keit, f. ud. pl. Smækkerhed, c.
Schmächtling, m. -es -e, en smækker, tynd og mager Person.
Schmachtriemen, m. -s pl. s. sg. Bælte, Ride—, n.; Sadelgjord, c.
Schmachvoll, aj. beskjæmmende, forhaanende, skammelig, skjændig.
Schmack, m. -es 1) ud. pl. (forældt.) Smag, c.; 2) pl. —e, Smak, c. (Fartøi).
Schmacke, f. -n, (Nordt.) Smakke, c.
Schmack-haft, aj. som har Smag, især: smagfuld, velsmagende; —haftigkeit, f. ud. pl. S—hed, Velsmagenhed, c.; —los, aj. (dialec.) smagløs.
Schmadderig, aj. besudlet, beklattet.
Schmaddern, v. a. og n. m. h. d. T. smøre, klatte, skrive slet.
Schmäh-lich, aj. d. T. skjændig, skammelig, foragtelig; d. T. meget, overmaade stor, forsmædelig; —schrift, f. -en, Skandskrift, n., Pasquil, c.; (sjeld.) Smædeskrift, n.; —sucht, f. ud. pl. Spottesyge, Bagtalelses—, d. T. Skjendesyge, c.; —süchtig, aj. spottesyg, skjendesyg; —wort, n. -es -örter, ærerørigt Ord, Skjeldsord, n.
Schmähen, v. a. spotte, forhaane; Einen; auf Einen, skjelde, skjende paa; —hung, f. -en, Skjeldsord, n.; Skjelden og Smelden; Forhaanelse, c.
Schmal (—äler, —älest), aj. smal; fig. d. T. (undert.) ringe, slet, ubetydelig; liden, tynd, mager.
Schmälen, v. n. m. h. d. T. auf Einen, skjende.
Schmälern, v. a. forringe, gjøre mindre, smallere, nedsætte, indskrænke: Eines guten Namen; —ung, f. -en, Forringelse, Formindskelse, N—lse, I—kning, c.
Schmalhans, m. -es, Smalhans, c.
Schmalholz, n. -es ud. pl. Pindebrænde, n.
Schmaltblau, aj. stærk lyseblaa.
Schmalte, f. -n, blaa Email, c.
Schmalz, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Ister, Fedtstemme, c.; (Sydt.) Smør, n. (især smeltet); —birn, f. -en, Sukkerpære, c.; —en, v. i. a. lemme Ister, Fedt el. Smør i; —grube, f. -n, fig. et Land, forsaavidt det har indbringende og god Qvægavl.
Schmand (Schmant), m. -es, (Nordt.) Fløde, c.; pl. (om flere Slags) -e, (i Bjergv.) en Jordart, som ved Vitriolsydningen falder til Bunds, og hvoraf der brændes en rød Farve.
Schmaragd, m. -es -e, s. Smaragd.
Schmaretzen, v. n. m. h. snylte, være Snyltegjest; —zer, m. -s pl. s. sg. Snyltegjest, c.; —zerei, f. -en, vulg. Snylteri, n.; —zerpflanze, f. -n, Snylteplante, c.; —zerisch, aj. snylteagtig.
Schmarre, f. -n, (Dim. —ärrchen, n. -s pl. s. sg.) Smøre, Skramme, c., et stort, langt Saar; —n, v.

a. give en Smøre, mærke, tegne.

Schmasche, f. -n, fiint Skind af ufødte Lam.

Schmatz, m. -es -ätze, ogsaa —ätzchen, n. -s pl. f. sg. d. T. et dygtigt Kys, Smask, n.; —en, v. 1. m. h. smaske.

Schmauch, m. -es ud. pl. Smøg, tyk Røg, Damp, c.; —en, v. 1) n. m. h. ryge, give Røg fra sig. 2) a. Tabak —, vulg. smøge.

Schmäuchen, v. a. frembringe Røg; især: tilryge; (n. St.) Fleisch —, røge. [Tobaks—, c.

Schmaucher, m. -s pl. f. sg. Smøger, Ryger, stærk

Schmauchig, aj. fuld af Røg, især af Tobaksrøg.

Schmaus, m. -es -äuse, (Dim. -äuschen, n. -s pl. f. sg.) Gilde, Gjestebud, n.; —bruder, m. -s -üder, f. Schmauser; —en, v. n. m. h. deeltage i et Gilde, spise og drikke godt; —er, m. -s pl. f. sg. god Selskabsbroder, c., En, som tager Deel i et Gjestebud; —erei, f. -en, Gilde, Gjestebud, n.

Schmeckbar, aj. som kan smages.

Schmecken, v. 1) a. og n. m. h. smage: das Salz; (d. T. undert.) smage paa; fig. nyde: ein Vergnügen; (i Bibelen) fornemme, erfare: den Tod nicht —. 2) n. m. h. smage: gut, schlecht; smage af, forraade ved Smagen: die Speise schmeckt nach Rauch; fig. nydes med Lyst: es schmeckt mir; fornemmes, især med Behag; smage af: es schmeckt nach der Schule.

Schmeer, n. -es ud. pl. tykt Fedt, Smørelse; Ister, Flomme, c.; —bauch, m. -es -äuche, d. T. Isterbug, c., Underliv, n.

Schmeichelei, f. ud. pl. Smigreri, n., Smigren, c.; pl. -en, Smigreri, n., smigrende Ord el. Handlinger.

Schmeichelhaft, aj. smigrende; —igkeit, f. -en, Smiger, c.

Schmeicheln, v. n. m. h. Eim., smigre, hykle, smidske, slesske for; fig. smigre, opvække behagelige Forestillinger, især Haab: ich schmeichle mir mit der Hoffnung, el. ogsaa blot: ich schmeichle mir; (Sydt.) sich einer S. (Gen.) —.

Schmeichelrede, f. -n, Smigretale, c.

Schmeichler, m. -s pl. f. sg. Smigrer, Hykler, c.; —isch, aj. smigrende.

Schmeidig, aj. d. T. undert. smidig; f. Ge—; —keit, f. -en, S—hed, c.; —en, v. a. gjøre smidig; sich —en, blive smidig.

Schmeißen, v. i. 1) n. m. f. vulg. hin—, falde pludseligen og heftigen. 2) a. vulg. smide, kaste, kyle; d. T. gjøre (sit Behov), især om Fugle og Insecter; om de sidste ogsaa: lægge Æg.

Schmeißfliege, f. -n, Spyflue, c.

Schmelz, m. -es -e, Email; fig. (digt.) der — der Blumen, de skjønne, glindsende Farver, der spille paa Blomsterne; Glands, c.

Schmelz-arbeit, f. ud. pl. Smeltearbeide, n.; Metallernes Smeltning; emailleret Arbeide; —bar, aj. smeltelig; —barkeit, f. ud. pl. Smeltelighed, c.; —butter, f. ud. pl. smeltet Smør; —glas, n. -es, et metalagtigt Glas, hvormed der emailleres; Email, c.; —hütte, f. -n, Smeltehytte, c.; —kunst, f. ud. pl. Smeltekonst, c. (ved Smeltning at bringe Metallet af Ertserne); Konsten at emaillere; —löffel, m. -s pl. f. sg. Smelteskee, c.; —maler, m. -s pl. f. sg. Emaillemaler, c.; —malerei, f. -en, Emaillemaleri, n.; —ofen, m. -s -öfen, Smelteovn, c.; —tiegel, m. -s pl. f. sg. Smeltedigel, c.; —werk, n. -es ud. pl. (hos Guldsmedene) ophøiede, emaillerede Figurer.

Schmelzen, v. 1) i. n. m. f. smeltes; smelte. 2) rgl. og i. a. smelte: Wachs, Blei; emaillere; —, n. -s pl. f. sg. og —zung, f. -en, Smelten, Smeltning, c.

Schmelzer, m. -s pl. f. sg. Smelter, c.

Schmer, n. f. Schmeer.

Schmergel, m. -s ud. pl. Smergel, c. (en Erts, som bruges til at polere Jern og Staal med); (n. St.) Spaleurt, c.

Schmerl, m. -es -e, Lærkehøg, c.

Schmerle, f. -n, Smerling, c. (Cobitis, en Fisk).

Schmerz, m. -es (forhen -ens), Dat. -e (forhen -en), Acc. Schmerz, pl. -en, Smerte, Pine, Vee; Sorg, Græmmelse, Bedrøvelse, c.

Schmerz-haft, aj. smertelig, vaandefuld; (Sydt.) smertefuld, bedrøvende; —lich, aj. smertelig; (dog mere om Sindets end Legemets Smerter); —los, aj. uden Smerte, smertefri; —losigkeit, f. ud. pl. Smertefrihed, c.; —stillend, aj. smertestillende.

Schmerzen, v. a. og n. m. h. smerte; (især blot i tredie Person): es schmerzt mich; d. T. gjøre ondt.

Schmerzengeld, n. -es -er, Godtgjørelse for Pine og Smerte; Badskerløn, c.

Schmetterling, m. -es -e, Sommerfugl, c.

Schmettern, v. 1) n. m. h. knittre, give en heftigt zittrende Lyd fra sig; die Trompeten —, skralde, klingre, skratte. 2) n. kaste, slaae, saa det knager igjen: etw. in tausend Stücke —; brugeligere: zer—.

Schmied, m. -es (el. sædv. Schmid -s) -e, Smed, c.; Smelder, c. (Insect).

Schmiede, f. -n, Smedie, c., Smedeværksted, n.

Schmiede-knecht, m. -es -e, Grovsmedsvend, c.; —kohle, f. -n, Smedekul, Steenkul, n.; —meister, m. -s pl. f. sg. Smedemester, c.; —schlacke, f. -n, Smedeslæg, Hammer—, n.

Schmieden, v. a. smede: ein Hufeisen; man muß das Eisen —, wenn es warm ist, man maa smede, medens Jernet er varmt; fig. Einen in Eisen —, slutte i Jern, til Karren rc.; eine böse S. —, opspinde, bringe til Virkelighed.

Schmiege, f. -n, Smig, skjev Winkel, c.; Smigstok, Winkelmaaler, —passer, c.

Schmiegen, v. a. bøie; sich —, krumme, snoe, bøie fig. sich vor Eim., ydmyge, bukke; etw. —, fig. passe nøie til.

Schmiele, f. -n, (d. T. n. St.) Raigræs, Siv, n.; Rible, c., f. Schwiele.

Schmier-alien, pl. ud. sg. d. T. Smøreri, n., en elendig Skrift; (i Spøg) Smørelse, Bestikkelse, c.; —buch, n. -es -ücher, Kladdebog, c.; —büchse, f. -n, —eimer, m. -s pl. f. sg. og —faß, n. -sses -ässer, Tjærekande, c.; —käse, m. -s pl. f. sg. blød Ost, som lader sig smøre; —schaf, n. -es -e, skabet Faar, n.; —vieh, n. -es ud. pl. skabet Qvæg, n.; —wolle, f. ud. pl. ureen Uld.

Schmiere, f. -n, d. T. Smørelse; ofte: Salve, c.;

fedt, klæbende Smuds, Ureenlighed, c.

Schmieren, v. a. smøre: Butter auf Brod; fig. skrive el. male slet og fusket; forfalske Wiin &c.; bestikke: einen Richter &c.; vulg. prygle; smigre, tale efter Munden.

Schmierer, m. -s pl. s. sg. Smører, c., især En, som skriver el. maler slet; —ei, f. -en, Smøreri, n.

Schmierig, aj. besmurt, fedtet, smudsig.

Schmink-bohne, f. -n, Sminkbønne, tyrkisk Bønne, c.; —fleckchen, n. -s pl. s. sg. Sminkeplet, n.; —pflästerchen, n. -s pl. s. sg. Skjønhedsplet, c.; —wasser, n. -s pl. s. sg. Sminkevand, n.

Schminke, f. pl. (om flere Slags) -n, Sminke, c.; fig. (undert.) Anstrøg af, Skin af.

Schminken, v. a. sminke; fig. geschminkt, (undert.) forstilt.

Schmirgel, m. -s ud. pl. s. Schmergel; d. T. Saft, især Tobakssaft, c. (som samler sig i Piben ved Rygningen); —n, v. a. og n. (d. T. foragt.) smøge; —gler, m. -s pl. s. sg. Smøger, c.

Schmiss, m. -sses -sse, d. T. et kraftigt, heftigt Slag; vulg. Smæk.

Schmitz, m. -es -e, Slag af —e, f. -n, Smæld (paa Pidskesnerten).

Schmitzen, v. 1) a. d. T. snerte, slaae med en Snert; (n. St.) bestryge, smøre. 2) n. m. h. d. T. (n. St.) smitte, smitte af.

Schmollen, v. n. m. h. surmule.

Schmoller, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Surmule, c.

Schmoren, v. a. og n. m. h. (Nordt.) stuve, koge under lukt Laag ved Dampen.

Schmortopf, m. -es -öpfe, Stuvepande, c. [decl).

Schmu, m. (indecl.) vulg. Jux, c. (utilladelig For-

Schmuck, aj. smuk, skjøn.

Schmuck, m. -es pl. (sjeld.) -e, Smykke, n., Prydelse, Stads, c.; Ædelstene og Perler; —kästchen, n. -s pl. s. sg Juveelkasse, c.; —los, aj. uden Smykke, uden Prydelse, simpel.

Schmücken, v. a. smykke, pryde, pynte: eine Kirche; sich prächtig —.

Schmuddelei, f. -en, (især Nordt.) Sviineri, n.; —delig, aj. sviinsk, sliden, ureenlig; —deln, v. a. og n. m. h. gjøre sliden; blive sliden.

Schmuggelei, f. -en, (Nordt.) Smuglerí, n.; —ggeln, v. a. og n. m. h. smugle; —ggler, m. -s pl. s. sg. Smugler, c.

Schmunzeln, v. n. m. h. d. T. smile med Velbehag, gotte sig, lee ved sig selv; være galant.

Schmutz, m. -es ud. pl. Smuds, c.; fig. Smudsighed, c.; Brand, c. (i Sæd).

Schmutz-ärmel, m. -s pl. s. sg. Halværme af grovere Tøi, som man ved smudsigt Arbeide trækker over den halve Arm; —buch, n. -es -ücher, Kladdebog, c.; —ig, aj. smudsig, snavset, sliden; fig. smudsig, uanstændig, usædelig; (undert.) skadelig; vulg. fnug; —igkeit, f. ud. pl. Smudsighed, c.; —titel, m. -s pl. s. sg. Smudstitel, c. (paa en Bog).

Schmutzen, v. n. m. h. smudse, smitte af; blive smudset, tilsmudses.

Schnabel, m. -s -äbel; (Dim. —äbelchen, n. -s pl. s. sg.) Snabel, c.; Næb, n.; fig. forskjellige et Fuglenæb lignende Ting; vulg. (i Spøg) Mund, c.

Schnabel-eisen, n. -s pl. s. sg. (hos Pærykm.) et Slags Krøllejern, Tenpeeseert, n.; —förmig, aj. næbdannet; —schuh, m. -es -e, Snabelsko, c.; —thier, n. -es -e, Snabeldyr, n.

Schnabeliren, d. T. og —beln, v. a. og n. m. h. (i Spøg) spise (især lækre Spiser); gjøre sig tilgode.

Schnäbeln, v. a. sich, næbbes, ligesom kysses med Næbbene (i Spøg ogsaa ein Mstr.); geschnäbelt, (undert.) snablet, forsynet med Snabel: ein —es Schiff.

Schnake, f. -n, Myg, c. (langbenet; forskjellig fra Mücke); d. T. (undert. m.) et spøgefuldt lystigt Indfald, en lystig Fortælling; (n. St.) almindelig Spøg, c.; Faar. Meder—, n.; en Art smaa Faar.

Schnakisch, aj. spøgefuld, lystig, snurrig, putsig.

Schnalle, f. -n, (Dim. —ällchen, n. -s pl. s. sg.) Spænde, n.; (n. St.) en smeldende Ting, et knaldende Redskab.

Schnallen, v. 1) n. m. h. (n. St.) slaae Knep; smelde, knalde. 2) a. spænde: die Schuhe.

Schnalzen, v. n. m. h. (n. St.) slaae Knep; smelde, knalde, smække.

Schnäpel, m. -s pl. s. sg. Helt, c. (en Fisk af Laxeslægten); fig. (Sydt.) et klegt, sygeligt Myle.

Schnapp el. —s, d. T. et Ord, der efterligner den Lyd, som ofte er ledsaget med Snappen; undert. der —, Snap, n.

Schnappen, v. n. m. h. snappe, især med Munden.

Schnäpper, m. -s pl. s. sg. Flitsbue, c.; Lancet, c., Aareladeredskab, Laderørn, n.

Schnapphahn, m. -es -ähne, d. T. Snaphane; Partigænger, c.; en mild Benævnelse paa en Straderøver, Stimand, c.

Schnäppisch, aj. knibsk, næsviis.

Schnapps, m. -es -äppse, d. T. Snaps, Sop'en, Sup, Dram, c. (en Slurk Brændeviin); Brændeviinet selv. [Reiser).

Schnappsack, m. -es -äcke, d. T. Madpose, c. (paa

Schnappsen, v. n. m. h. snapse, tage en Dram.

Schnappweise, f. -n, d. T. Knæhaspe, c.

Schnarchen, v. n. m. h. snorke; skjelde og smælde, forelaske med Heftighed.

Schnarcher, m. -s pl. s. sg. Snorker, c.; En, som heftig skjender.

Schnarre, f. -n, Skralde, c.; en Ting el. et Redskab, som skralder, skratter; —n, v. n. m. h. skralde, skratte, snurres; im Reden —n, snurre paa Bogstaverne.

Schnarrwerk, n. -es -e, (i Orgeler) Snurreværk, n.

Schnattern, v. n. m. h. snadre, kjække (især om Gæs og Ænder); d. T. tale hurtigt, pludre.

Schnauben, v. a. mest især n. m. h. (ogsaa undert. i.) puste, trække Veir, fnyse, snuse; d. T. snyde: die Nase —; fig. snuse: vor Zorn; hige efter, ytre visse heftige Begjerligheder og Sindsbevægelser: nach Golde.

Schnaue, f. -n, (Nordt.) et Slags tomastede Skibe, som en Brig.

Schnaufen, v. n. m. h. snuse stærkt; fnyse.

Schnaupe, f. -n, (n. St.) s. —auze; —neppe og —nuppe.

Schnauze, f. -n, (Dim. —äuzchen, n. -s pl. s. sg.) Snude, Tryne, c.; fig. Tud, c.; (undert.) et Mskes Næse og Mund.

Schnäuzen, v. a. forsyne med Tud. s. Schneuzen.

Schnecke, f. -n, Snegl, c., Sneglehuus, n.; fig. forskjellige Ting, der have lignende Snoeninger som et Sneglehuus, f. Ex. en Vindeltrappe, Sneglegangen i Øret ꝛc.

Schnecken-auge, n. -s -n, Snegleøie, n. (Middelpunktet af enhver Sneglelinie); —berg, m. -es -e, Sneglebakke, c. (i Lysthaver); —bohrer, m. -s pl. s. sg. Sneglebor, n.; —förmig, aj. sneglédannet, spiral; —gang, m. -es -änge, Sneglegang, c.; —gewölbe, n. -s pl. s. sg. Sneglehvælving, c. (som snoer sig i Veiret om en Pille); —haus, n. -es -äuser, Sneglehuus, n.; —klee, m. -s ud. pl. Sneglekløver, c.; —linie, f. -n, Sneglelinie, c.; —post, f. -en, d. T. Sneglepost c. (i Spøg) en meget langsom Befordring; —stein, m. -es -e, Sneglesteen, c. (en liden, hvid, rund Steen, som findes i Sneglenes Hoved; en Marmorart, hvori findes forsteenede Snegle); —treppe, f. -n, Vindeltrappe, c.

Schnee, m. (1 Stav.) -es (2 Stav.) el. sammentr. —s (1 Stav.) ud. pl. Snee, c.

Schnee-ammer, f. -n, Sneefugl, —spurv, —kok, c.; —bahn, f. ud. pl. Sneeføre, n.; —ball, m. -es -älle, Sneebold, c.; —blume, f. -n, s. —glöckchen; —bruch, m. -es -üche, (i Skovv.) den ved Sneens Tyngde foraarsagede Skade paa Træerne; —brüchig, aj. beskadiget af Sneen; —eule, f. -n, stor hvid Ugle, c.; —flocke, f. -n, Sneeflokke, c.; —gebirge, n. -s pl. s. sg. Sneebjerg, n.; —gestöber, n. -s pl. s. sg. Sneefog, n.; —glöckchen, n. -s pl. s. sg. Sneeklokke, Sneeblomst, c., Sommergjæk og Vinternar; —huhn, n. -es -ühner, Rype, c.; —icht, aj. sneeagtig, sneehvid; —ig, aj. d. T. sneekold, bedækket med Snee; —tropfen, m. -s og —viole, f. -n, s. —glöckchen; —vogel, m. s. —ammer; —wasser, n. -s ud. pl. Sneevand, n.; —weiß, aj. sneehvid; —wetter, n. -s ud. pl. Sneeveir, n.; —wind, m. -es -e, Sneevind, c. (med hvilken det sneer); —wolke, f. -n, Sneesky, c.

Schneide, f. -n, Eg, c. (paa en Kniv); Skarphed, c.

Schneide-bank, f. -änke, Skærebænk, Baandstol, c.; —lade, f. -n, Hakkelseliste, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Baandkniv, c.; —mühle, f. -n, Skæremølle, Sav— (hvorpaa Tømmer saves til Brædder); —zahn, m. -es -ähne, Skæretand, Fortand, c.; —zeug, n. -es -e, Skruejern, n. (hvormed Skruegangen indskæres).

Schneideln, v. a. (undert.) beskære; die Bäume.

Schneiden, v. i. 1) n. m. h. skære; være skarp; fig. skære, svie, foraarsage en gjennemtrængende Smerte; das schneidet in den Beutel, koster mange Penge; —de Umrisse, —de Farben, (hos Malerne) skærende, ikke bløde nok; es schneidet mir (ikke mich) im Leibe, in die Seele. 2) a. skære: Brod, sich (Acc.) mit dem Messer; mit einer Schere —, klippe; frembringe, bearbeide ved Skæren: Bretter, save; in Holz, in Stein ꝛc.; fig. Geld —, viel bei einer S. — el. ogsaa seinen Schnitt dabei haben, see sit Snit ved, gjøre sig en betydelig, utilladelig Fordeel, snyde; Mienen, Gesichter, Capriolen —, d. T. gjøre usædvanlige Miner el. Geberder; den Wein —, forfalske.

Schneider, m. -s pl. s. sg. Skrædder, c.; (i Sammens.) Skærer, c. En, som skærer, el. hvis fornemste Beskæftigelse er at skære; fig. d. T. (i mange Spil) den, som taber Spillet, el. ogsaa blot har et bestemt ringe Antal Øine.

Schneider-arbeit, f. -en, Skrædderarbeide, n.; —rechnung, f. -en, Sk—regning, c.; —zunft, f. -ünfte, S—laug, n.

Schneiderei, f. -en, Skrædderi, Skrædderhaandværk, n.

Schneidern, v. n. m. h. d. T. forfærdige Skrædderarbeide, skræddere.

Schneidig, aj. (i Sammens.) egget, som har Eg; som let lader sig skære, klippe.

Schneien, v. impers. n. m. h. es schneiet, det sneer; fig. ogsaa a. es schneiet Blüthen.

Schnell, aj. hurtig, snar, pludselig; hastig, meget hurtig, uventet; vulg. brat, steil; (i Skovv.) skjev, vinde.

Schnell-füßig, aj. snarfodet, rap til Fods; —galgen, m. -s pl. s. sg. Vippegalge, c.; —igkeit, f. ud. pl. Hurtighed, Hastighed, Snarhed, Fart, c.; —kraft, f. ud. pl. Fjederkraft, Elasticitet, c.; —käulchen, n. d. T. og —kugel, f. -n, el. —kügelchen, n. -s pl. s. sg. Springkugle, c. (hvormed Børn lege); —läufer, m. -s pl. s. sg. Hurtigløber, c.; —post, f. -en, Ilpost, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Hurtigskriver, c.; —segler, m. -s pl. s. sg. Hurtigseiler, c.; —wage, f. -n, Bismer, c.

Schnellen, v. 1) n. m. h. springe frem og tilbage med Fjederkraft; uhindret stige hurtigt op og ned. 2) a. kneppe, slaae Knep; især: drive el. støde hurtigt frem, løs; fig. Einen, d. T. snyde, opirække, listig bedrage.

Schneller, m. -s pl. s. sg. en med et Knep ledsaget Forandring; Knep, n., Næsestyver, c.

Schnepel, m. s. Schnäpel.

Schnepfe, f. -n, Sneppe, c.; —nfang, m. -es -änge, Sneppefangst, c.; —njagd, f. -en, Sneppejagt, c.

Schneppe, f. -n, Snip, c. (som Fruentimmer nogle Steder bære, især i dyb Sorg); Tud, c. (paa Kander).

Schnepper, m. s. Schnäpper.

Schnerkel, m. s. Schnörkel.

Schneuzen, v. a. snyde: die Nase; mir, Eim. die Nase; Einen, sich; pudse, snyde: das Licht; fig. d. T. Einen, snyde, bedrage, tage ved Næsen.

Schneyen, v. impers. s. Schneien.

Schnickschnack, m. -es ud. pl. d. T. Snikksnak, Sluddersladder, c.

Schnieben, v. i. n. m. h. snuse, fnyste (fnøvle) lidet, sagte; snuse.

Schniegeln, v. a. glatte, smykke, pynte, pudse.

Schnipfeln, —ppeln, —ppern, v. a. og n. m. h. d. T. smaaklippe, klippe i smaa Stykker.

Schnippchen, n. -s pl. s. sg. Knep, n. (med Fingrene); et meget lidet Stykke.

Schnippen, v. 1) n. m. h. knebre, give en knebrende Lyd fra sig; d. T. slaae Knep. 2) a. snubbe af, afstumpe, beklippe; kneppe (med Fingrene); fremstøde,

fremstede hurtigen.
Schnippisch, aj. knibsk, næsviis, haanende.
Schnipps, m. -es -e, Knep, n.; d. T. Stump, c., en lille Ting; foragt. et lille Mjke.
Schnirkel, s. Schnörkel.
Schnitt, m. -es -e, Snit, n., Handlingen at skære; fig. Maaden at skære paa, hyppigt om fonstige Maader; Snit, utilladelig Fordeel; Snit, Skaar, n., det ved Snittet foraarsagede Saar el. Ar; Skive, c., et afskaaret Stykke, især om spiselige Ting; en ved Skæringen frembragt Ting; især: Papirsmønster, n; Stedet, hvor Noget afskæres el. beskæres; d. T. Pralen, c., Praleri, n.
Schnitt-hobel, m. -s pl. s. sg. (hos Bogb.) Snitthøvl, Beskære—, c.; —kohl, m. -es ud. pl. Snitkaal, c.; —lauch, m. -es, Snitløg, Purløg, n.; —ling, m. -es -e, Snitling, c.: en afskaaret Ting; Pimpestud, n., Bimbelaftægger, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Snittekniv, c.; *—schein, m. -es -e, Coupon, c.
Schnitte, f. -n, Skive, c., et afskaaret, fladt Stykke af en spiselig Ting.
Schnitter, m. -s pl. s. sg. Meier, Høstmand, c.; —mahl, n. -es -e, Høstgilde, n.
Schnitz, m. -es -e, en liden Spaan, en tynd Strimmel (Papir), Skrælling, c., en tynd Skive (som af et Æble).
Schnitz-bank, f. -änke, Skærebænk, Baandstol, c.; —brett, n. -es -er, Tilskærebræt, n.; —kunst, f. ud. pl. Udskærerkunst, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Baandkniv, Tilskære—, Udsk—, c.; —werk, n. -es -e, Snitværk, udskaaret Arbeide, n.
Schnitzel, m. el. n. -s pl. s. sg. Spaan, Papirstrimmel, c. (mest pl.).
Schnitzeln, v. a. og n. m. h. snitte, skære smaat, beskære en Ting ofte og meget paa en unyttig Maade.
Schnitzen, v. a. snitte, skære, ud— (i Træ).
Schnitzer, m. -s pl. s. sg. Udskærer, Billedskærer, c.; et Værktøi til Udskæren, især en Kniv med et langt Skaft; Feil, Buk, c; især: Sprogfeil; Snitser, Bommert, c.
Schnitzern, v. n. m. h. begaae en Feil, en Buk, især en Sprogfeil.
Schnoben, v. n. m. h. (n. St.), lugte til, søge snusende (om Hunde).
Schnöde, aj. lav, ringe, foragtelig, stolt, overmodig; (forældet) slet, uduelig; —digkeit, f. ud. pl. Lavhed, Ringhed, F—hed, O—hed, c.
Schnoppern, v. n. m. h. vulg. snøfte, snuse stærkt (egentl. blot om Hunde).
Schnörkel, m. -s pl. s. sg. Snirkel, Snegleliníe, c.
Schnuffeln el. —üffeln, v. n. m. h. vulg. snøfte.
Schnupfen, v. a. og n. m. h. snuse; (Sydt.) Tabak —, snuse; fig. das Licht —, (n. St.) pudse, snyde.
Schnupfen, m. -s pl. s. sg. Snue, c.
Schnupfer, m. -s pl. s. sg. Snuser, c.
Schnupfig, aj. syg af Snue.
Schnupftabak, m. -es -e, Snustobak, c.; —sdose, f. -n, S—daase, c.
Schnupftuch, n. -es -ücher, Lommetørklæde, n.
Schnuppe, f. -n, Tande, Lyse—, c.
Schnuppen, m. -s, (d. T. n. St.) Snue, c.
Schnur, f. (Dim. —ürchen, n. -s pl. s. sg.) 1) pl. -en, (forældet og nu blot Sydt.) Svigerdatter, c. 2) pl. —en og —üre, Snor, c.; en Mængde paa en Snor trukne Ting: eine — Perlen; alles am —ürchen haben, som ved en Snor; stor Lethed i.
Schnür-band, n. -es -änder, Snørebaand, n.; —brust, f. -üste, Snørliv, Corset, n.; —leib, m. -es -er, Snørliv, Livstykke, n.; —leibchen, n. -s pl. s. sg. et lille Snørliv; —loch, n. -es -öcher, Snørehul, n.; —nadel, f. -n, Snørenaal, c.; —stiefel, m. -s pl. s. sg. Snørestøvle, c.
Schnüren, v. 1) n. m. h. (i Bjergv.) ligge nær ved hinanden. 2) a. lægge Snor paa: eine Wage; snøre, gjøre fast med en Snor; sich —, snøre sig, tage Snørliv paa; (hos Haandv.) afpasse, afmaale med Snor; trække paa Snor; Einen, fig. d. T. bringe i Klemme.
Schnurgerade, aj. snorlige.
Schnurrbart, m. -es -ärte, d. T. Knebelsbart, c.; et Miste, med Knebelsbart; —bärtig, aj. med Knebelsbart.
Schnurre, f. -n, Snurre, Skralde, c., en snurrende Ting, et Redskab, hvormed man snurrer; fig. d. T. et spøgefuldt Indfald, en latterlig Fortælling, Narrestreg, c; Snurrepiberi, n., en ubetydelig Ting; vulg. Næse og Mund.
Schnurren, v. 1) n. m. h. snurre, surre; fig. (undert.) snurre rundt, bevæge sig hurtigt omkring; d. T. tigge, betle. 2) n. m. s. d. T. zusammen —, torre sammen, krybe ind.
Schnurrig, aj. d. T. snurrig, løierlig, puds eerlig.
Schnurrpfeife, f. -n, —rei, f. -en, Snurrepiberi, n., en ringe, unyttig Ting.
Schnurstracks, av. d. T. lige, i lige Linie; strax, paa Øieblikket.
Schob, m. -es -öbe, el. —e, f. -n, (Nord- og Sydt.) Knippe, Bundt, n. (St aa).
Schober (Sydt. —öber), m. -s pl. s. sg. (Dim. —öberchen, n. -s pl. s. sg.) Stak, c. (Hø el. Halm); især en stor Stak, Hæs, c.
Schobern, v. a. stakke, sætte i Stak, i Hæs.
Schock, n. -es -e (men efter et Talord pl. s. sg.), Stok, c. (et Antal først af 60); (forældet el. blot d. T.) Hob, Mængde, c.
Schocken, v. 1) a. sætte i, tælle i stokkeviis. 2) n. m. h. (i Landv.) give Fold, give i Skjeppen: die Gerste schockt gut.
Schockweise, av. stokkeviis.
Schofel el. —ig, aj. vulg. yderst slet, usel, elendig.
Schofel, m. -s ud. pl. vulg. Udskud, slet Tøi.
Scholar, m. -en -en, Lærling, Discipel, c.
Scholarch, m. -en -en, Opsynsmand over een el. flere Skoler, hvis Embede og Værdighed kaldes —at, n. -es -e. [capitel.
Scholaster, m. -s pl. s. sg. Domherre ved et Dom-
Scholastiker, m. -s pl. s. sg. Scholastiker, c.
Scholie, f. el. —lion, n. pl. —lien, Scholion, n., Ordforklaring, c.
Scholle, f. -n, (Dim. —öllchen, n. -s pl. s. sg.) Klump, Flage, Brokke, c., Stykke, n. (Jord el. Iis); Flynder, Rødspætte, c.

Schon, 1) **av.** allerede; desuden; nok, rigtig nok, alt, til rette Tid; ofte er det et Slags Forsikkring, el. staaer ogsaa overflødigt og kan ikke oversættes. 2) **cj.** d. T. vel, sagtens; endog, ogsaa, omendskjøndt.

Schön, **aj.** skjøn, smuk, fager; **die —en Wissenschaften**, de skjønne; **das —e Geschlecht**, det smukke Kjøn, Damerne; **fig.** ædel, velanstændig, sømmelig; d. T. god, gunstig, fortræffelig, glædelig, tilfredsstillende; **Sie sind ein —er Herr**, smuk (ironisk for skammelig, dadlelværdig); **da würde ich — ankommen**, smukt (ironisk for reent galt); især som **av.** venlig, smigrende, emt: **Einen — grüßen**, **—danken**; **—en Dank** (forkort.) **schön Dank!** forbindtlig; **mit einer Person — thun**, være forelsket i, caressere; (Sydt.) reen: **— machen**, gjøre reent, pudse; **sich — machen**, undslyde.

Schön-blind, **aj.** d. T. (om Heste) maaneblind; **—druck**, **m.** -es -e, (hos Bogtr.) den første trykte Side paa et endnu hvidt Ark; **—fahrsegel**, **n.** -s **pl. s. sg.** Skonfarsejl, **n.** (et Slags stort Sejl); **—färber**, **m.** -s **pl. s. sg.** Skjønfarver, **c.**; **—fleckchen**, **n.** -s **pl. s. sg.** Skjønplet, **c.**; **—geist**, **m.** -es -er, skjøn Aand (**bel esprit**); **—geistig**, **aj.** belletristisk; **—heit**, **f.** -en, Skjønhed, Fagerhed, **c.** (Egenskaben ved en Ting, at den er skjøn, ud. pl.; en skjøn Deel af en Ting; en skjøn Person; især Fruent.); **—heitsgefühl**, **n.** -es -e, Skjønhedsfølelse, **c.**; **—pflästerchen**, **n.** -s **pl. s. sg.** Skjønplaster, **n.**; **—schreiben**, **n.** -s **ud. pl.** Skjønskrivning, **c.**; **—schrift**, **f.** Skjønskrift, **c.**

Schöne, 1) **n.** -n, ud. **pl.** det Skjønne. 2) **f. Gen. der —n**, den Skjønne; **eine Schöne**, et smukt Fruentimmer; **pl. die -n**, de Smukke Qvindekjønnet. 3) **f. Gen. der —**, ud. pl. (forældt. og digt.) Skjønhed, **c.**

Schonen, **v. a. Einen; etw.**; (i den høiere Stiil) **einer S. (Gen.)**, skaane; **sich —**, vogte sig; tage sig i Agt; (forældt.) vægre sig; (kun undert.) undslaae sig for at udgive el. betale: **das Geld**.

Schönen, **v. a.** (forældt.) gjøre skjøn, smykke; **den Wein**, klare, gjøre klar. [Stib]

Schoner, **m.** -s **pl. s. sg.** Skonnert, **c.** (et Slags

Schönstens, **av.** paa det smukkeste, det bedste.

Schonung, **f** -en, Skaansel, **c.**; **—slos**, **aj.** uden Skaansel; uskaansom.

Schooß, **m.** -es -öße (**Dim. —ößchen**, **n** -s **pl. s. sg.**) Skjød, **n.**; **fig.** det Inderste, det Midterste i en Ting; Skjød, **n.**, Flig paa Mandsklæder.

Schooß-fell, **n.** -es -e, Skjødskind, **n.**; **—hund**, **m.** -es -e, og **—hündchen**, **n.** -s **pl. s. sg.** Skjødehund, Fruer—, **c.**; **—kind**, **n.** -es -er, Skjødebarn, **n.**, Kjæledægge, **c.**; **—sünde**, **f.** -n, **fig.** Skjødesynd, **c.**

Schopf, **m.** -es -öpfe, (**Dim. —öpfchen**, **n.** -s **pl. s. sg.**) Dusk, **c.**, især af Fjedre el. Haar; **Einen beim —e fassen**, ved Haarene, i Haartoppen, i Calotten; (i Skovv.) Toppen af et Træ.

Schöpfbrunnen, **m.** -s **pl. s. sg.** Trækbrønd, **c.**

Schöpfe, **f.** -n, d. T. et Sted, hvor man øser Vand; **s. Schöppe**.

Schöpfeimer, **m.** -s **pl. s. sg.** Spand, at trække Vand op af Brønden med.

Schopfen, **v.** 1) **n. m. h.** faae Dusk. 2) **a.** forsyne med Dusk; Sydt. **Einen —**, gribe ved, trække i Haartoppen.

Schöpfen, **v.** 1) **n. m. h.** trække Vand; (Jagtsp. om Vildtet) drikke; (om Humlen) blomstre. 2) **a.** øse: **Wasser**: drage, trække: **Athem, Luft**; **die Schuhe — Wasser**, trække; **fig.** fatte, faae: **Muth, Hoffnung, Trost, einen Argwohn** rc.; (forældt.) dømme, fælde Dom, afgjøre; skabe, frembringe, danne.

Schöpfer, **m.** -s **pl. s. sg.** Øse, **c.**, **—kar**, **n.**; Øser, **c.** en Person, som øser; Skaber, **c.** (især om Gud); **—hand**, **f.** -ände, Skaberhaand, **c.**

Schöpferisch, **aj.** Skaber-, skabende.

Schöpfgelte, **f.** n, Øsebøtte, —spand, —strippe, **c.**

Schopfig, **aj.** dusket.

Schöpfung, **f.** ud. **pl.** Skabelse, **c.**; **fig.** Skabning, **c.**; ogsaa med **pl. —en**, Frembringelser, Festre; **—swerk**, **n.** -es ud. **pl.** Skabningsværk, **n.**

Schöppe, **m.** -n -n, Bisidder (i en Ret); Meddomsmand, **c.** (Flot n. St. og især paa Landet); (i Stæderne) Dommer, **c.**

Schoppen, **m.** -s **pl. s. sg.** Skuur, **n.**, Remise, **c.**; (**Dim. —öppchen**, **n.** -s **pl. s. sg.**) Øse, **c.**, et hult Kar; (Sydt.) et bestemt Maal for flydende Ting, omtrent en Pægel.

Schoppen, **v. a.** (Sydt.) stoppe, mæske, fede.

Schöppen bank, **f.** -änke, **—stube**, **f.** -n og **—stuhl**, **m.** -es -ühle, en Ret, hvori er Bisiddere; en Ret, i hvilken Medlemmerne efter gammel Brug kaldes Bisiddere; Tribunal, **n.**

Schöps, **m.** -es -e, Bede, **c.** (gildet Væder); **fig.** d. T. et dumt Mste., Tosshoved, Faarehoved, **n.**, Dumrian, **c.**

Schöpsen-braten, **m.** -s **pl. s. sg.** Bedesteg, **c.**; **—fleisch**, **n.** -es ud. **pl.** Bedekjød, **n.**; **—keule**, **f.** -n, Bedekølle, **c.**

Schorf, **m.** -es sjeld. **pl.** -e, d. T. Roe, Skorpe paa Saar ved Fnat rc.; Skurv, **c.**

Schorfig, **aj.** skurvet, skabet.

Schörl, **m.** -es -e, en Steenart, der indeholder Jern, og udvendig ligner Jernerts.

Schornstein el. **Schorstein**, **m.** -es -e, Skorsteen, Kamin, **c.**; **—feger**, **m.** -s **pl. s. sg.** Skorsteensfeier, **c.**

Schoß, **m.** -sses -sse el. -össe (**Dim. —ößchen**, **n.** -s **pl. s. sg.**) Skud, **n.** (paa Træer og Planter); Stokværk, **n.**, Etage, **c.**, **pl. —össe**; Grund, **n.**; (forældt.) Gevær, **n.**, Flint, Bøsse, **c.**; sammenskudte Penge; Skat, Afgift; især **—ößchen**, Trælrude paa Vinduer.

Schoß-bar, **aj.** skatskyldig; **—buch**, **n.** -es -ücher, Skattebog, **c.**; **—frei**, **aj.** skattefri; **—kelle**, **f.** -n, det bageste Rum paa en Reisevogn; **—pflichtig**, **aj.** skatskyldig; **—rebe**, **f.** -n, et ungt Skud paa en Viinstok.

Schossen, **v.** 1) **n. m. h.** skyde, voxe i Veiret; især om Sæd. 2) **a.** skatte, give i Skat.

Schösser, **m.** -s **pl. s. sg.** (m. St.) Skattefoged, Amtsforvalter, **c.**; **—ei**, **f.** -en, dennes Embede, Bolig, og Stedet, hvor han oppebærer Skatter.

Schößling, **m.** -es -e, et ungt Skud; Qvist, Ynpe, **c**; Skjødebarn, **n.**, Kjæledægge, **c.**

Schote, **f.** -n, Bælg, Skal, **c.**, (især d. T.) grønne Ertebælge; (i Søsp.) et Reb i Hjørnet af Seilet.

Schoten-dorn, **m.** -es -en, Acacie, **c.**; **—erbsen**, **pl.** ud. **sg.** grønne Erter (i Bælgene); **—pfeffer**, **m.** -s

ud. pl. spansk Peber, c.
Schotte, m. -n -n. og —ttländer, m. -s pl. f. sg. Skotte, Skotlænder, c.; —ttisch el. —ttländisch, aj. skotsk.
Schonersegel, n. -s pl. f. sg. Skonnertseil, n. (et Slags skraat Seil).
Schrad (ogsaa schraa), aj. mager.
Schraffiren, v. a. skraffere (i Tegning og Kobberstik); —rung, f. -en, Skraffering, c.
Schräg (el. —e), aj. skraa; d. T. ofte: skjev.
Schräge, f. ud. pl. Skraahed, c.
Schrägen, v. a. gjøre skraa; —gung f. -en, Skraaning, c.
Schragen, m. -s pl. f. sg. (i Skovv.) en Bunke Brænde, som sædv. udgjør tre Favne; Buk, c. (at lægge Noget paa); —holz, n. -es ud. pl. Brænde, som sættes bunkeviis.
Schramme, f. -n, Skramme, Rift, Flenge, c.; —n, v. a. gjøre Rift, flenge; —mmig, aj. skrammet.
Schrank, m. -es -änke, (Jagtsp.) Hjortens Skridt og Sporene deraf; (Dim. —änkchen, n. -s pl. f. sg.) Skab, n. (at gjemme i).
Schranke, f. -n el. —n, m. -s pl. f. sg. sædv. blot pl. Skranke, c., Gitter, Rækværk, n.; Grændse, c. (efter Billigheds, Klogskabs el. Velanstændigheds Love).
Schränken, v. 1) n. m. h. (Jagtsp.) sætte Benene fra hverandre (om Hjortene); d. T. (undert.) sætte Fødderne over Kors under Gangen. 2) a. lægge over Kors, snoe; (sjeld.) indhegne, forsyne med Skranker.
Schrankenlos, aj. uden Skranker, grændseløs; især fig.; —igkeit, f. ud. pl. G—hed, c.
Schranne, f. -n, (Sydt.) Skranke, Indfatning, c.; et med Skranker indesluttet Sted.
Schranz, m. -en -en, el. —e, m. -n -n, Fraadser, Æder, Tværfylding, c.; fig. Snyltegjæst, Spytslikker, c.
Schrapen, v. a. og n. m. h. d. T. skrabe, kradse.
Schraube, f. -n, Skrue, c.; fig. auf —n stehen, stellen, staae, sætte paa Skruer, være ubestemt, vaklende.
Schrauben, v. (sjeld. i.) a. skrue; fig. Einen — el. Einen um sein Geld —, snyde, optrække; Einen —, drille, fixere.
Schrauben-bohrer, m. -s pl. f. sg. Skruebor, n.; —gang, m. -es -änge, Skruegang, c.; —linie, f. -n, Skruelinie, c.; —mutter, f. -ütter, Skruemøder, c.; —stock, m. -es -öcke, Skruestikke, c.; —zieher, m. -s pl. f. sg. Skruetrækker, c.; —zwinge, f. -n, Skruetvinge, c.
Schraubstock, m. -es -öcke, Skruestikke, c.
Schreck, m. -es pl. (sjeld.) -e, Rædselstilstand, Gru, Skræk, c.; (ni St.) Rivne, Spalte, Sprække, c. (i et fast Legeme); (Jagtsp.) opstillet Figur, hvormed man skræmmer Vildtet bort.
Schreck-bild, n. -es -er, Skrækkebillede, n.; —haft, aj. ræd, bange; d. T. (undert.) skrækkelig, rædsom; —lich aj. skrækkelig, skræksom, græsselig, forfærdelig; —lichkeit, f. ud. pl. Sk—hed, R—hed, G—hed, F—hed, c.; —niß, f. ud. pl. el. n. -sses -sse, Skræk, Forskrækkelse, Rædsel, c.; Gjenstanden derfor; —schuß, m. -sses -üsse, et Skud, som skeer blot for at forskrække; fig. d. T. en ugrundet Efterretning, hvorved man vil vække Frygt.
Schrecken, v. 1) rgl. a. skrække, skræmme, forfærde, tyse: Einen mit etw.; (undert.) brænde, riste lidet. 2) i. n. m. h. give pludselig et høit Skrig (især Jagtsp.) 3) i. n. m. s. bryste; skrækkes (dog forekommer det i denne Betyd. sjeld., mest kun i det sammensatte erschrecken).
Schrecken, m. -s pl. f. sg. Skræk, Forskrækkelse, Rædsel, Gru, Forfærdelse, c.; Handlingen, at forskrække Andre; Gjenstanden for Skrækken.
Schrecken-erregend, aj. gruopvækkende; —voll, aj. rædselsfuld.
Schreckens-gestalt, f. -en, Rædselsskikkelse, c.; —regierung, f. -en, R—regjering, Terrorisme, c.; —zeit, f. -en, R—tid, c.
Schrei, m. -es -e, Skrig, Skraal, Braal, n.
Schreib-art, f. -en, Skrivemaade, Stiil, c.; —feder, f. -n, Skrivepen, c.; —fehler, m. -s pl. f. sg. Skrivfeil, c.; —freiheit, f. ud. pl. Skrivefrihed, c.; —material, n. -s -ien, Skrivematerial, n.; —papier, n. -es -e, Skrivpapir, n.; —pult, n. -es -e, Skriverpult, c.; —schule, f. -n, Skriveskole, c.; —selig, aj. skrivesalig; —seligkeit, f. ud. pl. Skrivesalighed, c.; —stube, f. -n, Skriverstue, c.; —stunde, f. -n, Skrivetime, c.; —sucht, f. ud. pl. Skrivesyge, c.; —süchtig, aj. skrivesyg; —tafel, f. -n, Skrivetavle, Brevtaske, c.; —tisch, m. -es -e, Skrivebord, n.; —zeug, n. -es -e, Skrivetøi, n.
Schreibe- (Schreib-) buch, n. -es -ücher, Skrivebog, c.; —gebühren, pl. ud. sg. Skriversalær, n.; —geld, n. -es -er, Skriverpenge; —kunst, f. ud. pl. Skrivekunst, c.; —meister, m. -s pl. f. sg. Skrivemester, c.; —pult, n. -es -e, Skriverpult, c.; —schrank, m. -es -änke, et Skab med et Skrivebord ved; —tisch, m. -es -e, Skrivebord, n.
Schreiben, v. i. a. og n. skrive: mit Kreide, mit einer Feder; eine gute Hand; die Feder schreibt nicht; einen Brief; sich —, underskrive sig; (undert.) afskrive; blot — er undert. saa meget som: forfatte et Skrift: über etw., wider Einen, og især: skrive et Brev: nach Dresden; an Einen; ogsaa fig.: wo schreibt sich das her? fra hvem, hvorfra kommer det? (med Hensyn til Udtrykket alene) schön, erhaben —.
Schreiben, n. -s 1) ud. pl. Skriven, c.; Handlingen at skrive. 2) pl. f. sg. Skrivelse, c., Brev, n.
Schreiber, m. -s pl. f. sg. Skriver, Af—, Copist, c.; Skribent, Forfatter, c.
Schreiberei, f. -en d. T. Skrivekunst, c.; ligel. Skriveri, n., ud. pl.; (foragt.) det Skrevne, Skriften.
Schreibung, f. 1) ud. pl. Skriven, Handlingen at skrive. 2) pl. -en, Skrivemaade, c. (i Henseende til de brugte Bogstaver).
Schreien, v. i. a. og n. m. h. skrige, raabe: Einem etw. in die Ohren; aus Zorn; vor Schmerzen; um Hülfe; fig. tale med ubehagelig høi Stemme; grade høit: eine —de Ungerechtigkeit, himmelraabende; wie man in den Wald schreiet, so schallt es wieder heraus, som man raaber i Skoven, faaer man Svar.
Schreier, m. -s pl. f. sg. Skriger, Skraaler, c.; Een, som skriger; fig. En, som gjør meget Væsen.

Schreihals, m. -es -älse, Skrighals, Skraal—, c.

Schrein, m. -es -e, (n. St. især Sydt.) Skrin, n.; —er, m. -s pl. f. sg. Snedker, c.

Schreiten, v. f. n. m. f. skride, træde; gaae med faste, afmaalte Skridt; über einen Graben —, skræve over; fig. begive sig, skride til: zum Werke, zur Sache.

Schrick, m. -es -e, (Sydt.) f. Schreck.

Schrift, f. -en, Skrift, c.; d. T. (undert.) Skrifttræk, n., Haandskrift, c.; (i Bogtrykkerier) især pl. Skrifter, Typer; (Dim. —chen, n. -s pl. f. sg.) Skrift, n., et skrevet Værk, en Bog; die — el. die heilige —, Skriften, den hellige Skrift, Bibelen.

Schrift-beurtheiler, m. -s pl. f. sg. Recensent, c.; —beurtheilung, f. -en, Recension, c.; —bewahrer, m. -s pl. f. sg. Registrator, c.; —gebräuchlich, aj. som er brugelig i Skriftsproget; —gelehrte, m. -n -n, (i Bibelen) Skriftklog, c., Skriftlærd, c.: enhver i den hellige Skrift bevandret Person; —gießer, m. -s pl. f. sg. Skriftstøber, c.; —gießerei, f. -en, Skriftstøberi, n.; —kasten, m. -s pl. f. sg. Skriftkasse, c. (især hos Bogtr.); Dokumentkiste, c.; —lich, aj. skriftlig; —mäßig, aj. skriftmæssig, grundet i Skriften (i Bibelen); —mäßigkeit, f. ud. pl. Skriftmæssighed, c.; —saß, m. -ssen -ssen, en Vasal, hvem Lehns- og Landsherrens Villie gjennem Cancelliet umiddelbart, skriftligt bekjendtgjøres; —sässig, aj. som umiddelbart er underordnet den landsherlige Regjering (til Forskjel fra amtssässig); —sprache, f. -n, Skriftsprog, n. (som bruges i Skrifter); —stelle, f. -n, Skriftsted, n. (af Bibelen); —steller, m. -s pl. f. sg. Skribent, Forfatter, Autor, c.; —stellerei, f. ud. pl. literairt Arbeide, Forfatterskab, n.; —stellerinn, f. -en, Skribentinde, Forfatterinde, c.; —stellerisch, aj. Skribent-, forfattermæssig; —stellern, v. n. m. h. beskjæftige sig med Skribentarbeider; —zeichen, n. -s pl. f. sg. Skrifttegn, n.; —zug, m. -es -üge, Skrifttræk, n.

Schrillen, v. n. m. h. pibe, lade høre en fiin, skærende, zittrende Lyd.

Schritt, m. -es -e, (som Længdemaal pl. efter et Talord f. sg.) Skridt, n. (ogsaa fig.); —lings, av. i Skridt; — über einem Graben stehen, staae skrævende derover; —schuh, f. Schlitt—; —stein, m. -es -e, Steen, som lægges paa et fidt Sted, for ved Hjelp deraf at gaae tørt derover.

Schroff, aj. usleben, stenet, knortet; brat, steil; fig. ein —er Mann, tilbagestødende, kold, utilgængelig.

Schroffe, f. -n, (Sydt.) Klippevæg, c.; Klippen selv.

Schroffheit, f. -en, Ujævnhed, Steilhed, c.

Schröpfe, f. -n, Sædens Afskæren, før den faaer Straa.

Schröpfen, v. a. kopsætte; (undert.) ridse; das Getreide, afskære, før det faaer Straa; fig. Einen, udsuge.

Schröpfkopf, m. -es -öpfe, Kop, c. (til Kopsætning).

Schröpfschnäpper, m. -s pl. f. sg. Kopsætningslancette, c.

Schrot, n. (Sydt. m.) -es -e (Sydt. —öte), et afskaaret, afhugget el. afsavet Stykke, og i mange Tilfælde ethvert Stykke af et Hele; (i Myntv.) de af den valsede, lange Plade afhugne, runde Stykker, som skulle præges, og disses bestemte Vægt, f. Korn; fig. ein Mann von altem — und Korn, af gammelt Præg; — und Korn, indvortes Godhed; (Dim. —tchen, n. -s pl. f. sg.) Affald ved Skæren, Savnen el. Huggen; Skraa, n. (smaahakkede Stykker Bly el. Jern); Hagl, n. (at skyde med) især ud. pl.; Skraa, n. (grovmalet Sæd), ud. pl.; d. T. (undert.) et hult Rum, et Gjemme; (m. St.) de yderste Ender af vævet Tøi.

Schrot-axt, f. -äxte, Tømmeröxe, Slev—, c.; —baum, m. -es -äume, Sidestykkerne paa Lædderne; —beutel, m. -s pl. f. sg. Haglpung, c.; —büchse, f. -n, Haglbøsse, c.; —eisen, n. -s pl. f. sg. Bestækjern, Tilskære—, c.; —hobel, m. -s pl. f. sg. Skrubhøvl, c.; —korn, n. -es, Grut, grovtmalet Korn, ud. pl.; Haglkorn, n., pl. —körner; —leiter, f. -n, Ledder, c. (til Varers Af- og Paalæsning); —mehl, n. -es ud. pl. Grutmeel; —sack, m. -es -äcke, Straasæk, c. (som udslyder); —schere, f. -n, en stor Saks; —stück, n. -es -e, et afhugget, afskaaret el. afsavet Stykke; en Kanon af svære Caliber; —wage, f. -n, d. T. Lodvægt, c., Waterpas, Vandmaal, n.; —wurm, m. -es -ürmer, Multvarpegrille, Jordkrebs (Insect); —zahn, m. -es -ähne, (foræld.) Stagtand, c.

Schroten, v. 1) f. a. gnave, for—; skraae, grutte, male groft, især Sæd; udhule; save, hugge, skære tværsover. 2) egl. a. støde, rulle, valte; deg blot om tunge Legemer: ein Faß Wein in den Keller —.

Schröter, m. -s pl. f. sg. et Redskab til at save, hugge el. skære tværsover med; d. T. Oretvist, c.; en Arbeider, som valter fulde Fade i og ud af Kjelderne: der Bier—, Wein—.

Schrötling, m. -s -e, afhugget, afskaaret el. afsavet Stykke.

Schrubben, v. a. skrubbe.

Schrumpel, f. -n, el. —umpf, m. -es -e, (sjelt.) Rynke, Fold, c.

Schrumpfen, v. n. m. f. skrumpe, faae Rynker.

Schrumpfig, aj. skrumpet, rynket.

Schrunde, f. -n, (Sydt.) Rift, Revne, Spalte, c.; —n, v. n. m. f. revne, spalte.

Schub, m. -es -übe, Stød, n. Skyden, c.; (Sydt.) Transport, Forsendelse, c.; auf einen —, paa eengang, i en Ruf; ein — Semmeln (hos Bagerne) saa mange Simler, som paa eengang skydes frem; ein — Kegel, et Spil Kegler.

Schub-black, m. -es -e, f. Schuft; —fenster, n. -s pl. f. sg. Trækvindue, n., som skydes op og ned; —karren, m. -s pl. f. sg. Trillebør, Hjulbør, c.; —kasten, m. -s pl. f. sg. en Kasse i en noget større, som den kan skydes ud af og ind i; d. T. Skuffe, c.; —lade, f. -n, Skuffe, c.; —riegel, m. -s pl. f. sg. Slaa, Skodde, c.; —sack, m. -es -äcke, d. T. Lomme, c.

Schüchtern, aj. frygtagtig, ræd; beskeden, sky; —heit, f. ud. pl. F—hed, c.

Schuckeln, v. a. d. T. (især Nordt.) gynge hurtig, vippe hurtig op og ned.

Schuft, m. -es -e, vulg. Slyngel, Skarn, Lurehund, c., en foragtelig Benævnelse paa et tiggefærdigt Menneske; Skurk, Niding, c.

Schufut el. **Schuhut**, m. -es -e, (h. St. især Nordt.) Steenugle, c.

Schuh, m. -es -e, (Dim. —ühchen, n. -s pl. s. sg.) Sko, c. (at gaae med og i nogle Tilfælde en Bedækning af en Tings udvendige Deel); Fod, c. (Længdemaal; efter et Talord pl. s. sg.).

Schuh-bürste, f. -n, Skobørste, c.; —flicker, m. -s pl. s. sg. Skoflikker, c.; —knecht, m. -es -e, (foræld.) Skomagersvend, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Skomager, c.; —putzer, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Skopudser, Tjener, c.; —schnalle, f. -n, Skospænde, n.

Schuhen, v. hvoraf ikkun undert. forekommer geschuhet, beskoet, forsynet med Sko.

Schul-amt, n. -es -ämter, Skoleembede, n.; et Kammer-Collegium, hvis Indkomster ere bestemte til en Skole; —buch, n. -es -ücher, Skolebog, c.; —camerad, m. -en -en, Skolekammerat, c.; —freund, m. -es -e, Skoleven, c.; —freundschaft, f. -en, Skolevenskab, n.; —fuchs, m. -es -üchse, Skolefux; Pedant, c.; —füchserei, f. -en, Skolefuxeri, Pedanteri, n.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Skolebygning, c.; —geld, n. -es -er, Skolepenge; —gelehrsamkeit, f. ud. pl. Skolelærdom, c.; —gerecht, aj. skolemæssig, skolerigtig; —gesell, m. -en -en, Skolekammerat, Meddiscipel, c.; —halter, m. -s pl. s. sg. Skoleholder, c.; —haus, n. -es -äuser, Skolebygning, c.; —herr, m. -n -en, Skoleherre, —patron, (n. St.) Rector, c.; —jahr, n. -es -e, Skoleaar, n.; —junge, m. -n -n, vulg. Skoledreng, c.; —kind, n. -es -er, Skolebarn, n.; —knabe, m. -n -n, Skoledreng, c.; —krank, aj. skulkesyg; —krankheit, f. -en, Skulkesyge, c.; —leben, n. -s pl. s. sg. Skoleliv, n.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Skolelærer, c.; —mädchen, n. -s pl. s. sg. Skolepige, c.; —mann, m. -es -änner, Skolemand, c.; —mäßig, aj. skolemæssig; —meister, m. -s pl. s. sg. Skolemester, c.; —meistern, v. n. m. h. og a. skolemestrere; —ordnung, f. -en, Skoleanordning, c.; —patron, m. -es -e, Skolepatron, c.; —pferd, n. -es -e, Skolehest, c. (i Rideskole); —rath, m. -es -äthe, Skoleraad, n.; —staub, m. -es ud. pl. fig. Skolestøv, n.; —stunde, f. -n, Skoletime, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Skolevæsen, n.; —witz, m. -es ud. pl. Skoleklogt, c. (Kundskaber og Færdigheder, som erholdes i Skolen til Forskjel fra Mutterwitz); —zeit, f. -en, Skoletid, c.; —zucht, f. ud. pl. Skoletugt, c.

Schuld, f. -en, Skyld, Feil, Forseelse, c.; sammes Aarsag, og Forpligtelsen til Erstatning el. Straf, ud. pl.: ohne meine —; an wem liegt die —? an etw. — seyn; Skyld, Gjeld, Forbindtlighed, Pligt, c., sjeld. med pl.; (undert.) Aarsag, c.; (sjeld.) en Forbrydelse og dens Følger; Skyld, Brøde, Synd, c.

Schuld-brief, m. -es -e, Gjeldsbrev, n.; —buch, n. -es -ücher, Skyldbog, Gjeld—, c.; —frei, aj. skyldfri, brødefri; —heiß, m. -en -en (el. -es -e, sammendraget Schulze, m. -n -n), (fordum) den, som var forpligtet til at holde Andre til Opfyldelse af deres Forpligtelse; (nu n. St.) Foged, Sogne—, By—, Birkedommer, (i Island) Sysselmand, c.; —herr, m. -n -en, s. Gläubiger; —los, aj. skyldfri, uskyldig; —losigkeit, f. ud. pl. Sk—hed, U—hed, c.; —mann, m. -es -leute, d. T. Skyldner, c.; —opfer, n. -s pl. s. sg. Skyldoffer, n.; —post, f. -en, Gjeldspost, c.; —sache, f. -n, Gjeldssag, c.; —schein, m. -es -e, Gjeldsbeviis, n.; —thurm, m. -es -ürme, Gjeldsfængsel, Slutteri, n.; —verschreibung, f. -en, Gjeldsforskrivning, c.

Schulden-frei, aj. gjeldfri; —last, f. -er, Gjeldens Byrde; Syndebyrde, c.; —masse, f. -n, Gjeldsmasse, c.; —tilgung, f. -en, Gjeldslikvidation, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Gjeld, c.

Schuldig, (—ste blot i Brevstiil) aj. skyldig: eines Mordes; (sjeld.) skyldig til at lide Straf for en Forbrydelse: des Todes —; skyldig, forbunden, forpligtet: Eim. etw.; især Penge skyldig: Eim. — seyn; — seyn, være gjeldbunden, have Gjeld.

Schuldigen, v. a. (foræld.) beskylde, anklage.

Schuldiger, m. -s pl. s. sg. (i Bibel.) Skyldner, c.

Schuldigkeit, f. Skyldighed, Forbindtlighed, c. ud. pl.; d. T. en skyldig Pengesum, pl. —en.

Schuldner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Skyldner (—ske), Debitor, c.

Schule, f. -n, Skole, c.; eine hohe —, Høiskole, c., Universitet, n.

Schulen, v. 1) n. m. h. lære i Skolen. 2) a. Einen, give Underviisning i Skolen.

Schüler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Lærling, Skolar, Discipel, c.; —haft, aj. skoleagtig, lærlingeagtig, som en Lærling.

Schulter, f. -n, Skulder, c.; ogsaa den øverste Deel af Hestens Forfødder; —blatt, n. -es -ätter, Skulderblad, n.; —n, v. a. das Gewehr —, skuldre, lage paa Skulderen.

Schultheiß, m. og Schulze, m. -n -n, s. Schuldheiß.

Schummel, f. -n, (n. St. d. T.) Sisie, c., en skjødesløs, uordentlig, smudsig Person; —haft el. —hastig, aj. skjødesløs, uordentlig, smudsig.

Schund, m. -es ud. pl. vulg. Snavs, Skarn, n., Excrementer af Mennesker og Dyr.

Schupfen, v. a. (Sydt.) s. Schuppen.

Schupp, m. -es -e, Stød, n.

Schuppe, f. -n, Skæl, n.

Schuppen, v. a. (Nordt.) Einen el. etw., skubbe; forsyne med Skæl; skrabe Skællene af, skælle: die Fische.

Schuppen, m. -s pl. s. sg. Skuur, n.

Schuppenthier, n. -es -e, Skældyr, n.

Schuppicht, aj. skælagtig.

Schuppig, aj. skællet, forsynet med Skæl.

Schur, f. ud. pl. Skæren, Klipning, c.; fig. vulg. Fortræd, c., Bryderi, n., unyttig Møie og Besvær.

Schüren, v. a. d. T. rage om i Ilden for at faae den til at brænde desto stærkere; gjøre Ild paa; bedre: anschüren; fig. die Leidenschaft —, opflamme.

Schurf, m. -es -ürfe, Aabning, c., Saar, Hul, Snit, n.

Schürfen, v. a. (i Bjergv.) grave Hul; (foræld. og Sydt.) ridse, skære op saare let.

Schürfer, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Ertssøger, c.

Schurigeln, v. a. Einen, vulg. pine, plage, besvære.

Schurke, m. -n -n, d. T. Skurk, c.; —nstreich, m. -es -e, og —rei, f. -en, Skurkestreg, c.; —kisch, aj. skurkeagtig.

Schurz, m. -es -ürze, Skjørt, Balle, n.; en Ting, som tjener en anden til Forbindelse; fig. Skorsteenskappe, c.; (underl.) flere med hverandre forbundne Ting af een Art. [—, n.

Schürzband, n. -es -änder, Skjørtebaand, Forklæde-

Schürze, f. -n, Forklæde, n.; fig. (underl.) Fruentimmer, n.

Schürzen, v. a. knytte: einen Knoten, eine Schleife; opbinde, opkiltre; —zung, f. ud. pl. Knytten, c.

Schürzfell, n. -es -e, Skjødskind, n.

Schuß, m. -sses -üsse, Skud, n. (i dette Ords forskjellige Bet. i Dansk); Sigtet, Maalet, hvorefter man skyder, ud. pl.; (underl.) Kast, n., f. Ex. ved Pengetælling, saa mange, som paa eengang kastes; einen — haben, fig. være skudt, være forelsket i en Person, el. ogsaa være naragtig.

Schüssel, f. -n, Fad, n., flad Skaal, c.; nur sechs —n, Retter; —hecht, m. -es -e, en Gjedde af Middelstørrelse; —ring, m. -es -e, Bordkrands, c.; —tuch, n. -es -ücher, Karklud, c.

Schuß-fest, aj. skudfri; —gerecht, aj. skudrant (om en Hest, som ikke bliver sky ved Skud); —mäßig, aj. (Jagtsp.) som er i den tilbørlige Afstand, i hvilken man ved et Skud kan naae Dyret; —weite, f. ud. pl. Skudvidde, c.; paa Skud nær; —wunde, f. -n, Skudsaar, n. (et ved Skud foraarsaget Saar).

Schuster, m. -s pl. s. sg. d. T. Skomager, c.; —geselle, m. -n -n, &c., Skomagersvend, c. &c.; —n, v. a. forfærdige Skomagerarbeide; fig. i Triktrak, være sin Medspiller saa vidt overlegen, at man allerede har dobbelte Steene i det halve Spil.

Schüte, f. -n, Skeite, Skude, c. (et lidet Skib).

Schutt, m. -es, 1) pl. —ütte, Jordvold, c. 2) ud. pl. Gruus, n.; Malt, n. (det fornødne til een Brygning); (i Landv.) Sæd, c.

Schüttboden, m. -s -öden, Kornloft, n.

Schütte, f. -n, (n. St.) Knippe, Bundt, n.: eine — Stroh; (Hndl.) Kornloft, Oplagshuus, n. (for Sæd); Bunke, Hob, c.

Schütteln, v. a. ryste: den Kopf, einen Baum; nedryste: Pflaumen.

Schütten, v. 1) a. styrte, slaae, kaste, ryste (med en vis Heftighed): Korn in einen Sack; Erde an die Bäume; Oel ins Feuer; fig. meddele rigeligen; (om Meel) sich —, løbe sammen, blive tyk; fig. (n. St.) give Sæd, udrede som Afgift; (foræld.) stulpe, stumple; bedække, beskytte; (Jagtsp.) fig. kaste, føde. 2) n. m. h. d. T. (underl.) give i Skjeppen.

Schüttern, v. 1) n. m. h. zittre, ryste. 2) a. bringe til at zittre; brugeligere er—.

Schutthaufen, m. -s pl. s. sg. Gruushob, c.

Schütthaus, n. -es -äuser, Oplagshuus, n. (for Kornvare).

Schutz, m. -es, 1) pl. -ütze, (ved Vandværker) Stigbord, n. (til at standse det indtrængende Vand). 2) ud. pl. Beskyttelse, Beskjermelse, Varetægt, c., Ly, n.

Schutz-blattern, pl. ud. sg. Kokopper; —brett, n. -es -er, s. Schutz 1.; —brief, m. -es -e, Leidebrev, n.; —engel, m. -s pl. s. sg. Skytsengel, c.; —gatter, n. -s pl. s. sg. s. Schutz 1.; —geist, m. -es -er, Skytsaand, c.; —geld, n. -es -er, Afgift for erholdt Beskyttelse; —gerechtigkeit, f. ud. pl. Rettigheden, at beskytte visse Personer el. Goglle, og nyde den dermed forbundne Fordeel; —gott, m. -es -ötter, (—öttinn, f. -en) Skytsgud (—inde), c.; —heilige, m. el. f. -n, Skytshelgen, c.; —herr, m. -n -en, Skytsherre, Beskytter, Patron, c.; —herrschaft, f. -en, Rettighed (ogsaa Magten) at beskytte Andre; —jude, m. -n -n, en Jøde, som under Øvrighedens Beskyttelse nyder visse Friheder paa et Sted; —mauer, f. -n, Skytsmuur, c.; —ort, m. -es -e, Beskyttelsessted, Tilflugtssted, Asyl, n.; —rede, f. -n, Forsvarstale, c.; —verwandte, m. -n -n, et Steds Indvaaner, som hverken er Borger el. Undersaat, men under Øvrighedens Beskyttelse mod en vis Afgift (s. —geld) driver borgerlig Næring; Øvrighedens Beviis herfor kaldes —zettel, m. -s pl. s. sg.; —wehr, f. -en, Værn, Skyts—, n.

Schütze, m. -n -n, (Schütz, m. -en -en) Skytte, c. (En som skyder); Skytten (Stjernebilledе); (hos Baverne) Skytte el. Skyttel, Væver—, c.; Leberen i Skakspil; (n. St.) Gadevægter, c.; (foræld.) Hyrde, c.

Schützen, v. a. beskytte, beskjerme: Einen el. etw. vor el. gegen etw.; stemme, dæmme (for Vandet).

Schützen-bruder, m. -s -üder, Skydebroder c. (Medlem af et Skydeselskab); —haus, n. -es -äuser, Skydehuus, n.; —könig, m. -es -e, Skydekonge, Fugle—, c.; —übung, f. -en, Skydeøvelse, c.

Schützer, m. -s pl. s. sg. Beskytter, Beskjermer, c.; s. Be—; den, hvis Bestilling det er at stemme for Vandet.

Schützling, m. -es -e, Myndling, Client, c.

Schützung, f. -en, Beskyttelse, Beskjermelse, c.

Schwabbeln, v. 1) n. m. h. d. T. skulpe. 2) a. sætte i skulpende Bevægelse; geschwabbelt voll, pladderfuld.

Schwabber, m. -s pl. s. sg. (Søsp.) Svaber, c.; —n, v. a. svabre; —bbrer, m. -s pl. s. sg. Svabergast, c.

Schwabe, 1) f. -n, Strukkeiroid, Meelorm, c. 2) m. -n -n (—äbinn, f. -en) Svaber, Beboer af Svaben.

Schwabenstreich, m. -es -e, d. T. en uoverlagt, dum Streg.

Schwäbisch, aj. svabisk.

Schwach (—ächer, —ächst), aj. svag; tynd.

Schwach-feuer, n. -s pl. s. sg. Gnideglimt, n. (Luftsyn); —heit, f. -en, Svaghed, c.: die —heit des Verstandes &c., men die Schwäche des Kranken &c.; —heitesünde, f. -n, Svaghedssynd, Skrøbeligheds—, c.; —herzig, aj. svaghjertet, blød—; —herzigkeit, f. ud. pl. S—hed, B—hed, c.; —köpfig, aj. svaghovedet; —sinn, m. -es ud. pl. Sindssvaghed, c.; —sinnig, aj. sindssvag.

Schwäche, f. -n, Svaghed, Skrantenhed; s. Schwachheit; Stedet, hvor en Ting er svag; (underl.) Afmagt, c.

Schwächen, v. a. den Körper, svække; Eines Ansehen, forringe; ein Mädchen, krænke, besvangre; —chung, f. -en, S—lse, F—lse, Krænken, Besvangren, c.

Schwächlich, aj. svagelig; d. T. sygelig; —keit, f. -en, Sv—hed, Sy—hed, c.

Schwächling, m. -es -e, Skranting (—tning), c.

Schwad, n. -es -e, Skaar, n. (som gjøres med Leen).

Schwaden, m. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) Hjortens løste Hale; (i mange Tilfælde) en tyk Dunst; nogle Græsarters spiselige Frø, f. Ex. Hirse, Mannagryn; s. Schwad, n.; —gras, n. -es -äser, Hirsegræs, Manna—, n.

Schwadron, f. -en, Escadron, c.; —iren, v. n. m. h. hugge om sig med Kaarden; fig. d. T. prale.

Schwager, m. -s -äger, Svoger, c.; fig. d. T. et Navn, hvormed de Reisende paa en Postvogn kalde Postillionen; —ägerinn, f. -en, Svigerinde, Svigerske, c.; —ägerlich, aj. svogerlig; —ägerschaft, f. -en, Svogerskab, n.

Schwäher, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), (forældet) Svigerfader (—moder), c.

Schwalbe, f. -n, (Dim. -älbchen, n. -s pl. s. sg.) Svale, c.; —nschwanz, m. -es -änze, Svalerumpe, —hale, c.; fig. om mange denne lignende Ting; —nstein, m. -es -e, Svalesteen, c.

Schwalch el. —alg, m. -es -e, (hos Klokkestøbere) en Aabning i Smelteovnen; Bølge, Strøm, c.; (Nordt.) Aabning, c.; Svælg, n., den øverste Deel af et Dyrs Svælg.

Schwall, m. -es ud. pl. en Mængde sig bølgeformig bevægende Ting; Strøm, c.; enhver stor Mængde uden Orden.

Schwamm, m. -es -ämme, (Dim. —ämmchen, n. -s pl. s. sg.) Svamp, c.; —icht, aj. svampagtig; —ig, aj. svampet.

Schwan, m. -es -äne, (i Sydt. -en -en) Svane, c.

Schwanen, v. impers. m. h. d. T. es schwanet mir, det aner mig, mig bæres for.

Schwanen-bett, n. -es -en, Svanedunns-Seng; —boi, m. -es, Svanebai, n.; —busen, m. -s pl. s. sg. Svanebarm, c. (snehvid); —gesang, m. -es -änge, Svanesang, c.; —hals, m. -es -älse, Svanehals, c.; fig. snehvid Hals.

Schwang, m. -es ud. pl. Sving, n., en svingende Bevægelse; fig. im —e seyn el. gehen, være, gaae i Svang, bedrives.

Schwängel, m. -s pl. s. sg. en Ting, som svinges, især Klokkeknevel, c.; en Ting, hvormed en anden Ting bringes i en svingende Bevægelse, f. Ex. Klokkearmen ved en Klokke; Hammelstok, Svingel, c.; Brøndstang, c. (ved Trækbrønde).

Schwanger, aj. svanger, frugtsommelig; fig. fuld af; mit etw. — gehen, gaae svanger med, have Noget, især noget Ondt i Sinde.

Schwängern, v. a. besvangre; fig. i Planteriget, undert. befrugte; —rung, f. -en, Besvangren, c.

Schwangerschaft, f. ud. pl. Svangerskab, n.

Schwank, aj. tynd og bøielig; d. T. rank, smækker; fig. ubestemt.

Schwank, m. -es -änke, et spøgefuldt Ord, et lystigt Indfald; Farce, c.

Schwanken, v. n. m. h. svaie; d. T. vakle, tumle; fig. være ubestemt, uresolveret; have Mangel paa de til Klarhed nødvendige Kjendemærker.

Schwänken, v. a. skylle: ein Glas.

Schwänkkessel, m. -s pl. s. sg. en Kjedel at skylle Glas i.

Schwänling, m. -es -e, (nyt Ord) Svaneunge, ung Svane, c.

Schwanz, m. -es -änze, (Dim. -änzchen, n. -s pl. s. sg.) Svands, Hale, Stjert, Rumpe, c.; d. T. den (mindre) bevægelige Ende paa en Ting; vulg. Haarpidsk, c.; Mandslem, n.; (undert. foragt.) Slæng, n., et unødvendigt Paahæng.

Schwanz-bein, n. -es -e, Halebeen, Rumpebeen, n.; —feder, f. -n, Halefjeder, c.; —flosse, f. -n, Halefinne, c.; —los, aj. haleløs; —meise, f. -n, langhalet Meise, c.; —perücke, f. -n, Pidskeparyk, c.; —riemen, m. -s pl. s. sg. Rumperem, c. (paa Seletøi); —schraube, f. -n, Svandsskrue, c.; —stern, m. -es -e, (u. St.) Komet, c.

Schwänzeln, v. n. m. h. (blot om Hunde) logre med Halen.

Schwänzelpfennig, m. -es -e, Jux, c., utilladelig Fordeel ved Indkjøb og Salg.

Schwänzen, v. 1) n. m. h. logre, vifte med Halen; fig. d. T. scandse, vrikke med Rumpen under Gangen; slentre om, drive om. 2) a. forsyne med Svands; ein Pferd, binde Halen op; s. auf—; bedrage; d. T. (blot i nogle Tilfælde) forsømme; skulke (af Skole).

Schwänzig, aj. lang—, kurz—, langhalet, kort—; (Sydt.) munter, pyntelig, zirlig.

Schwappeln, v. s. Schwabbeln.

Schwär, m. -es -e, s. Schwären, m.

Schwären, v. i. n. m. s. og h. bulne.

Schwären, m. -s pl. s. sg. Byld, Svulst, Hævelse, c.; Eim. den — aufstechen, fig. vise En, hvor han har feilet.

Schwarm, m. -es -ärme, Sværm, c.; fig. (sjeld.) et Anfald af Aandsforvirring; —ärmen, v. n. m. h. sværme; —ärmer, m. -s pl. s. sg. Sværmer, c.; —ärmerei, f. -en, Sværmeri, n.; —ärmerisch, aj. sværmerisk.

Schwärmzeit, f. -en, Sværmetid, c. (Biernes).

Schwarte, f. -n. (Dim. —ärtchen, n. -s pl. s. sg.) (undert.) et haardt, tykt Dække; den tykke Hud paa Mske. og Dyr; Svær, Flæske—, n.; de fra de yderste Sider af en Planke afslaaede Bræder; Bragbræt, n.; Sløvre, c.; (m. St.) Grensvær, n.

Schwarten-magen, m. -s pl. s. sg. en med skaaret Flesk, Svineblod, Flæskesvær &c. fyldt Pølse, som ogsaa kaldes —wurst, f. -ürste.

Schwartig, aj. som har Svær, tykhudet.

Schwarz (—ärzer, —ärzest), sort; mørk; fig. die —e Kunst, den sorte Konst, Trolddomskunst; ogsaa: en egen Maade at stikke i Kobber paa; —es Brod, Rugbrød; fig. i høieste Grad sørgelig, ulykkelig; meget lastefuld, ondskabsfuld, afskyelig.

Schwarz, n. -es ud. pl. Sort, sort Farve, Sværte, c.

Schwarz-äugig, aj. sortøiet; —bäcker, m. -s pl. s. sg. Rugbrødsbager, c.; —binder, m. -s pl. s. sg. Bødker, c.; —braun, aj. sortebruun, mørke—; —brod, n. -es -e, Rugbrød, n.; —dorn, m. -es -en, (m. St.) Slaaentorn, c.; —drossel, f. -n, Solsort, c.; —gelb, aj. sortegul, mørke—; —grau, aj. sortegraa, mørke—; —holz, n. -es -ölzer, Naaletræ, n.; Skov, Lund af Naaletræer; —kehlchen, n. -s pl. s. sg. Rødstjertens; —kopf, m. -es -öpfe, et Mske. el. Dyr med sort Hoved; —köpfig, aj. sorthovedet; —künstler, m. -s pl. s. sg. Mester i den sorte Konst, Hexemester, c.; —

-schecke, f. -en, en sortplettet, sortspættet Hest; —schimmel, m. -s pl. s. sg. en Skimmel med Sort blandet i den hvide Farve; —wälsch, aj. bruges om et Slags Viinstokke, hvis Druer have sortebrune Bær; —wild, n. -es ud. pl. Vildsviin, n.; (n. St. ogsaa) Bjørn og Grævling, c.; —wollig, aj. sortuldet.

Schwärze, f. -n, Sorthed, Mørkhed, c. ud. pl.; Sværte, c.; et sort Lægemiddel; fig. (underl.) Afskyelighed, c.

Schwärzen, v. a. sværte, gjøre sort; smudse, sidne, gjøre mørk; fig. sværte, besære, bagtale (bedre an—); (digter.) gjøre bedrøvet; ein geschwärztes Gewissen, en betynget Samvittighed; (Sydt.) drive Smughandel; indsmugle.

Schwärzlich, aj. sortagtig, sortladen, sortsmudsig, mørk.

Schwatzen, v. n. m. h. sludre, pludre, prale; mit Eim., tale fortroligt.

Schwätzer, m. -s pl. s. sg. Sludrer, Sladdermund, c.

Schwatzhaft, aj. sludderagtig; sladdervorn; —igkeit, f. ud. pl. S—hed, c.

Schwebe, f. ud. pl. Svæven, n.; —künstler, m. -s pl. s. sg. (nyt Ord) Æquilibrist, c.

Schwebeln, v. n. m. h. være bedrøvet, gaae som i Drømme.

Schweben, v. n. m. h. svæve; fig. —de Gänge, (i Bjergv.) fladt liggende (modsat lodrette); svæve; es schwebt mir auf der Zunge, vor Augen; zwischen Furcht und Hoffnung —, in Gefahr —.

Schwede, m. -n -n, Svensker, c., En fra Sverrig; —n, n. -s ud. pl. Sverrig, n.; —wedisch, aj. svensk.

Schwefel, m. -s pl. (sjeld.) s. sg. Svovel, n.

Schwefel-dampf, m. -es -ämpfe, Svovldamp, c.; —erz, n. -es -e, S—erts, c.; —faden, m. -s -äden, S—traad, c.; —gelb, aj. s—guul; —geruch, m. -es ud. pl. S—lugt, c.; —grube, f. -n, S—grube, c.; —hölzchen, n. -s pl. s. sg. S—stikke, c.; —hütte, f. -n, S—hytte, c.; —icht el. —licht, aj. s—agtig; —ig el. —lig, aj. svovlet; —kies, m. -es -e, S—kiis, c.; —leber, f. -n, S—lever, c. (i Chymien); —regen, m. -s pl. s. sg. S—regn, c.; —säure, f. -n, S—syre, c.; —werk, n. -es -e, S—værk, n.

Schwefeln, v. a. svovle.

Schweflicht, —lig, s. Schwefelicht, —ig.

Schweblen, s. Schwelen.

Schweif, m. -es -e, Svæv, n., en Ting, som svæver (i nogle Tilfælde); især: Hale, Rumpe, c. (fornemmelig Hestens); Slæb, n. (paa Klæder); en Komets Hale; Slæget omkring en Øjners 2c.; fig. den yderste Ende af en Ting; især blot i Bjergv. der — eines Ganges.

Schweif-bügel, m. -s pl. s. sg. et Slags Stigbøile, som hænges paa Saddelknappen; —säge, f. -n, en Sav til at save bueformet med; —stern, m. -es -e, (n. St.) Komet, c.

Schweifen, v. 1) n. m. s. streife, svæie, flyve om, slingre, vanke: im Lande umher. 2) a. forsyne med en lang Hale (især om en Hest); fig. udskære bueformet, s. Aus—; bevæge frem og tilbage; die Wäsche —, skylle; das ausgedroschene Getreide —, feie Avnerne fra.

Schweigen, v. 1) i. n. m. h. tie, von, zu etw. —; fig. ophøre, ikke mere være virksom; (Sydt.) a. fortie. 2) rgl. a. (forældet og endnu blot n. St.) bringe til Taushed, stoppe Munden paa; —d, partic. taus, stiltiende; —sam, aj. (forældet) taus, som gjerne tier; —samkeit, f. ud. pl. Taushed, c.

Schweimel, m. -s ud. pl. sg —ig, aj. s. Schwindel, —ig.

Schweimen, v. n. m. h. (sjeld.) svimle, tumle; besvime, falde i Afmagt; das Gesicht —met mir, forgaaer, forsvinder.

Schwein, n. -es -e, Sviin, n.; vulg. So, c.; fig. vulg. om et meget ureenligt Miske; Klat, Plet, c.; enhver grov Feil; det stærke Tømmer, hvori Masten gjøres fast ved Kjølen; kleines —, Griis, c.; geschnittenes —, Galt, c.

Schwein-aas, n. s. Aas; —chen, n. -s pl. s. sg. lille Sviin, n., Griis, c.; —ebraten, m. -s pl. s. sg. Svinesteg, c.; —efleisch, n. -es ud. pl. Svinekjød, Flesk; —hirt, m. -en -en, Svinehyrde, c.; —hund, m. -es -e, Svinehund, c.; fig. et Skjeldsord; —igel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Pindsviin, n.; fig. Sviin, n.; et sviinsk Miske; —isch, aj. fig. sviinsk; —borste, f. -n, Svinebørste, c.; —schmeer, n. -es ud. pl. Svinefedt, Ister, n.; —schneider, m. -s pl. s. sg. Svinegilder, c.; —sfell, n. -es -e, Svineskind, n.; —sjagd, f. -en, Vildsvinejagt, c.; —sseite, f. -n, Fleskeskinke, c.; —stall, el. jæv. —estall, m. -es -älle, Svinesti, c.; —trog, m. -es -öge, Svinetrug, n.; —wildpret, n. -es ud. pl. Vildsviin, n.

Schweinerei, f. -en, vulg. fig. Svineri, n., Sviinskhed, c.; Smudsplet, grov Forseelse, c.

Schweiß, m. -es pl. (sjeld.) -e, Sved, c.; fig. besværligt Arbeide, suur Møie; (Jagtsp.) Dyrenes Blod.

Schweiß-bad, n. -es -äder, Svedebad, n.; —fuchs, m. -es -üchse, et Slags rødagtig Hest, hvis mørke Haar saaledes ere blandede med Hvidt, at de synes at være vaade af Sved; —hund, m. -es -e, en afrettet Jagthund, som opsøger det anskudte Vildt ved Hjelp af det udflydte Blod; —ig, aj. svedt, vaad af Sved; (Jagtsp.) blodig; —loch, n. -es -öcher, Svedehul, n.; —treibend, aj. svedddrivende; —tuch, n. -es -ücher, Svededug, c.; —wurst, f. -ürste, Blodpølse, c.

Schweißen, v. 1) n. m. h. svede (om Jernet, naar det begynder at smelte i Essen); (Jagtsp.) blede (om Vildtet). 2) a. svejse: das Eisen, svede to Stykker sammen.

Schweiz, f. (altid med Artikelen) Schweitz, n.; —er, m. -s pl. s. sg. (—erinn, f. -en), Schweitser, (—inde); Sveitser, Dørvogter, c.; —erisch, aj. schweitsisk; —erei, f. -en, Meieri paa schweitsisk Maade.

Schwelen, v. 1) n. m. h. ulme, ligge og for. 2) a. svie, riste, faae ved langsom Ild.

Schwelgen, v. 1) n. m. h. fraadse, svælge i Fraas (forældet) sluge, svælge. 2) a. (blot Nordt.) gvale.

Schwelger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Fraadser, Drukker, Fyldevom, Slughals, c.; —ei, f. ud. pl. Fraadseri, Drikkeri, n., Umaadelighed, c.; —isch, aj. fraadsende, umaadelig i Spisen og Drikken.

Schwelle, f. -n, Dørtærskel, c.; Grundtømmer, Fodstykke, n. (ved en Bygning); fig. en Sags Begyn-

delse: bis an die — des Alters.
Schwellen, 1) v. i. n. m. s. svulme, svulme, hovne, bulne, bovne, stige; fig. tiltage, voxe, blive større og undert. ogsaa stærkere, blive talrigere. 2) v. rgl. a. faae til at svulme, hovne; hæve, forhøie.
Schwemme, f. -n, Badning, c., Reengjøren i Vand, ud. pl.; Vandsted, Kjær, n. (hvor Dyr vandes og afvaskes).
Schwemmen, v. a. faae til at svømme; skylle op: viele Erde an das Ufer; skylle: den Koth von etw.; svømme, rense, aftoe ved at lade svømme: die Pferde —; —mmung, f. -en, Skyllen op, Skyllen, c.
Schwemmer, m. -s pl. s. sg. s. Schwimmer.
Schwenden, v. a. (forældr.) forstyrre, ødelægge; (n. St.) afbrænde en Skov, for at gjøre Pladsen til Agerland.
Schwengel, m. s. Schwängel.
Schwenken, v. a. svinge: die Fahne; sich —, vende sig med et Sving; recht schwenkt! høire sving! (Commando); —kung, f. -en, Svingning, c. 2) s. Schwänken.
Schwer, aj. svar, tung; fig. tung: som fordrer megen Flid, mange Kræfter; svar; vanskelig; haard, stærk; d. T. (undert.) stor, megen; — an etw. gehen, gaae nødig til.
Schwere, f. ud. pl. Tunghed, Svarhed, Vanskelighed, Haardhed, Storhed, c.; Tyngde, c.; —messer, m. -s pl. s. sg. Barometer, n.
Schwer-fällig, aj. tungfærdig, ubeqvem, ubehjelpsom, klodset, som er i Fare for at falde tungt; fig. om alle Ting, som formedelst deres Tyngde have en misfornøielig Bevægelse; kedsommelig; —fälligkeit, f. ud. pl. T—hed, U—hed, K—hed, c.; —flüssig, aj. (om Metaller) som vanskeligen smelter; —hörig, aj. tunghør; —hörigkeit, f. ud. pl. Tunghørighed, c.; —kraft, f. ud. pl. Tyngde, c.; —lich, av. vanskeligen, neppe, knap; er hat —lich gesündigt, groveligen; —muth, f. ud. pl. Tungsindighed, Melankoli, c.; —müthig, aj. tungsindig, melankolsk; —müthigkeit, f. d. T. s. —muth; —punkt, m. -es -e, (i Mekaniken) Tyngdepunkt, c. og n.
Schwert, n. -es -er, Sværd, (poetisk) Glavind, n.; fig. (undert.) aabenbar Voldsomhed, Krig, c.; (i nogle faa Tilfælde) en Ting, som i Skikkelse har Lighed med et Sværd.
Schwert-bohne, f. -n, Sværdbønne, c.; —feger, m. -s pl. s. sg. Sværdfeier, c.; —fisch, m. -es -e, Sværdfisk, c. (Xiphias gladius); —groschen, m. -s pl. s. sg. Sværdgroschen, c. (en ikke meer gjeldende chursachsisk Mynt); —lilie, f. -n, s. Schwertel; —mage, m. -ns -n, (forældr.) en Beslægtet paa Sværdsiden (Mandslinien); —schlag, m. -es -äge, og —streich, m. -es -e, Sværdslag, n.; fig. Blodsudgydelse, c.; —seite, f. -n, Sværdside, Mandslinie, c.
Schwertel, m. -s pl. s. sg. Sværdlilie, c.
Schwester, f. -n, Søster, c.; ogsaa fig.
Schwester-kind, n. -es -er, Søsterbarn, n.; —lich, aj. søsterlig; —mann, m. -es -änner, Svoger, Søsters Mand; —schaft, f. -en, Søsterskab, n.; —sohn, m. -es -öhne, Søstersøn, c.; —tochter, f. -öchter, Søsterdatter, c.

Schwibbogen, m. -s pl. s. sg. hvalt Bue, Hvælving, Buehvælving, c.
Schwichtigen, v. a. bringe til Taushed.
Schwiegel, f. -n, Orgelpibe, c.
Schwieger, f. -n, (forældr.) Svigermoder, c.
Schwieger-ältern, pl. ud. sg. Svigerforældre; —kind, n. -es -er, S—barn, n.; —mutter, f. -ütter, S—moder, c.; —sohn, m. -es -öhne, S—søn, c.; —tochter, f. -öchter, S—datter, c.; —vater, m. -s -äter, S—fader, c.
Schwiele, f. -n, et haardt og tykt Sted i Huden, Vridblegn, c.; Rible, Stribe i Huden, især af et Pidskesnert.
Schwierig, aj. vanskelig, besværlig; —keit, f. -en, Indvending, Betænkelighed, c.; Vanskelighed, Besværlighed, Hindring, c.
Schwimm-blase, f. -n, Svømmeblære, c.; —fuß, m. -es -üße, S—fod, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Vandloppe, lille Vandtorbist, c.; —vogel, m. -s -ögel, S—fugl, c.
Schwimmen, v. i. n. m. h. og s. svømme, flyde paa Vandet: auf, in dem Wasser, m. h., men naar Maalet el. Retningen for den i Svømningen gjorte Bevægelse udtrykkes, m. s.: an das Land; zurück; fort; fig. svømme: have Overflødighed af: im Blute; in Freuden; (i den høiere Skrivemaade) bevæge sig jævnt og bølgeformigt.
Schwimmer, m. -s pl. s. sg. Svømmer, c.; (n. St.) en i Remme hængende, magelig Reisevogn.
Schwind-flechte, f. -n, Ringorm, c. (Hudsygdom); —grube, f. -n, Skarnkiste, c.; —ler m. s. Schwindeler; —lig, aj. s. Schwindelig; —sucht, f. ud. pl. Svindsot, Tæring, c.; —süchtig, aj. svindsotig.
Schwinde, f. -n, Ringorm, c. (et Slags Hudsygdom).
Schwindel, m. -s ud. pl. Svimmel, Hoved—, c.; fig. (undert.) en ubesindig Handlemaade; især Projectmageri, n.
Schwindeler el. —dler, m. -s pl. s. sg. Projectmager, Vindmager, Fusentast, c.
Schwindelei, f. -en, d. T. Luftkastel, Project, n.; et taabeligt, narrundet Foregivende.
Schwindelgeist, m. -es -er, Projectmageri, Fusentasteri, n.; Fusentast, Projectmager, c.
Schwindelig el. —dlig, svimmel, hoved—; fig. fusentastagtig, ubesindig.
Schwindeln, v. n. m. h. svimle, faae Hovedsvimmel; blot impers. mir schwindelt; fig. handle ubesindigt; især: bygge Luftkasteller, projectere.
Schwinden, v. i. n. m. s. svinde, hen—; fig. forsvinde, forgaae (brugeligere: ver—); d. T. — lassen, lade fare, give Slip paa: einen Verdacht; (forældr.) snurre rundt.
Schwinge, f. -n, Skjættel, c.; Kasteskovl, c.; (digter.) Fuglenes stærke Slagfjedre; især pl. —n, Vinger; fig. Lætte, c. (paa en Vogn); —npaar, n. -es -e, Vingepar, n.
Schwingel, m. -s ud. pl. Svingel, c. (Græsart); (n. St.) Klinte, c.
Schwingen, v. i. 1) n. m. h. svinge. 2) a. svinge: sich in die Luft; fig. sich auf den Thron, sich zu Ehren; die Fahne; behandle, bearbeide, rense med en svingende Bevægelse: den Flachs, das Getreide; —

gung, f. -en, Svingning, c.

Schwippe, f. -n, d. T. Vaand, c., en meget tynd Qvist; Pidsk, Pidskesmeld, n.

Schwirren, v. n. m. h. snærre, surre; fig. svirre, sværme; snaaqvidre, pibe.

Schwitz-bad, n. -es -äder, Svedebad, n.; —bank, f. -änke, en Bænk i Svedebadstuer; fig. d. T. auf der — — sitzen, lade sig Noget være suurt og møisommeligt; —ig, aj. d. T. svedet, fuld af Sved; —kasten, m. -s pl. s. sg. Svedekasse, c. (at svede i); fig. et Sted, hvor, el. en Ting, hvorved man har stor Besvær og Angest; —pulver, n. -s pl. s. sg. Svedepulver, n.; —stube, f. -n, Svedestue, c.

Schwitze, f. ud. pl. Sveden, c.

Schwitzen, v. 1) n. m. h. svede; fig. d. T. have en høi Grad af Besvær, Arbeide og ubehagelig Fornemmelse. 2) a. svede, give fra sig som Sved: Blut —; faae til at svede: das Leder — (hos Garverne ved at komme Salt derpaa).

Schwören, v. i. a. og n. m. h. sværge: bei Gott, beim Himmel; dyrt forsikre: ich wollte darauf —; einen Eid — el. blot —, aflægge Ed.

Schwude, s. Hott.

Schwül, d. T. ogsaa schwul, schwülig, aj. lummer, hed, qvalm; fig. d. T. ængstlig.

Schwüle, f. ud. pl. Lummerhede, Qvalme, c.; fig. stor Angst, c.

Schwulst, 1) f. -ülste, Svulst, Hævelse, c. 2) m. -es ud. pl. (i Skrivemaade) Svulst, Bombast, c.

Schwülstig, aj. svulmet; brugeligere: geschwollen; fig. svulstig.

Schwung, m. -es -ünge, Sving, n., egentl. og fig.; —feder, f. -n, Svingfjeder, Slag—, c. (paa Fugle); —haft, aj. svingende, svingagtig; eine —hafte Schreibart, ophøiet; —rad, n. -es -äder, Svinghjul, n.; —riemen, m. -s pl. s. sg. Svingrem, c. (hvori Fadingen hænger paa en Karreet).

Schwur, m. -es -üre, Sværgen, Banden, c.; Ed for Retten, s. Eid—; —vergessend, aj. forglemmende sin Ed; uordholden, troløs.

Schwürig, aj. d. T. bullen, hoven.

Sclave (Sklave), m. -n -n, (—vinn, f. -en) Slave (-inde), c.; fig. Eines el. einer S. — sayn.

Sclaven-arbeit, f. -en, Slavearbeide, n.; —handel, m. -s ud. pl. S—handel, c.; —kleid, n. -es -er, S—klædning, c.; —markt, m. -es -ärkte, S—torv, n.; —sinn, m. -es, S—sind, n.

Sclaverei, f. -en, Slaveri, n.

Slavisch, aj. slavisk.

Scontriren, v. a. scontrere.

Scontro, m. (indecl.) Scontralie, c.

Scorbut, m. -es ud. pl. Skjørbug (Sygdom), c.; —isch, aj. som har Skjørbug, skjørbugagtig.

Scorpion, m. -es -e og -en, Skorpion, c. (et Insect og et Himmeltegn).

Scribent, m. -en -en, Skribent, c.

Scrupel, 1) m. -s pl. s. sg. Skrupel, c. (Tvivl, Betænkelighed). 2) n. -s pl. s. sg. Skrupel, c. (1/60 af en Grad; 1/3 af et Qvintin; ogsaa der —).

Scurril, aj. scurril, plat, ubehøvlet.

Sech, n. -es -e, Plovskær, n.

Sechs, f. kun i Folkesprog som Ed: bei meiner —, el. blot meiner —, ved mit Sværd.

Sechs, M-Tal, sex (det deklineres ikke, undtagen naar det staaer uden Subst., da har det i Dat. —en: mit —en fahren).

Sechs, 1) f -en, Sex, c. (Talfiguren; Sextallet; Kortbladet; Sexen). 2) n. pl. -e, et Antal af sex Ting; —eck, n. -es -e, Sextant, c.; —eckig, aj. sexkantet; —er, m. -s pl. s. sg. Sexer, c. (et af sex Enere bestaaende Hele; især en saadan Mynt); —erlei, aj. indecl. sex Slags; —fach el. —fältig, aj. sexfold, sexdobbelt; —füßig, aj. med sex Fødder; —fußig, aj. sex Fod lang; —halb, aj. indecl. halvsjette; —jährig, aj. sexaarig; —mal, av. sex Gange (rigtigere: sechs Mal); —malig, aj. som skeer sex forskjellige Gange; —spännig, aj. med sex Heste; —te, O-Tal, sjette; —tehalb, aj. indecl. halvsjette; —tel, n. -s pl. s. sg. Sjettedeel, c.; —tens, av. for det sjette; —wochen, pl. ud. sg. d. T. de første sex Uger i Barselseng; —wöchnerinn, f. -en, Barselkone, c. (i de første sex Uger).

Sechzehn, M-Tal, sexten; —er, m. -s pl. s. sg. Sextener, c. (et Hele, bestaaende af 16 Enere); —te, O-Tal, sextende; —tel, n. -s pl. s. sg. Sextendedeel, c.; —tens, av. for det sextende.

Sechzig, M-Tal, tredsindstyve; —er, m. -s pl. s. sg. en Treds; et af 60 Enere bestaaende Hele; især i Piketspil; en Person paa 60 Aar el. (d. T.) imellem 60 og 70; hvad der er fra 1760; —ste, O-Tal, tredsindstyvende; —stel, n. -s pl. s. sg. Tredsindstyvendedeel, c.

Seckel, m. -s pl. s. sg. (hos Jøderne før Christi Tid) en Vægt af forskjellig Størrelse; (ved Christi Tid) en Vægt af omtrent et Lod; en Mynt, omtrent en Gylden; (Sydt.) Pung, Lomme; især Pengepung, c.; fig. Kasse, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Kassemester, c.

Secret, n. -es -e, Secret, n. (Privet; foræld. den regjerende Fyrstes Segl).

Secretair el. —tar, m. -s -e, Secretair, c.; —tariat, n. -s -e, Secretariat, n.

Sect, m. -es (-e), Sect, c., et Navn paa den søde Viin fra Spanien og de canariske Øer.

Secte, f. -n, Sect, c., Religionsparti, n.

Sectirer, m. -s pl. s. sg Stifter el. Tilhænger af et Religionsparti.

Seculum, n. -s -cula, Seculum, n.

Secundant, m. -en -en, Secundant, c.

Secunde, f. -n, Secund, n. og c.

Sedez, n. ud. pl. Sedez, c.

See, 1) f. (1 Stav.) -n (2 Stav.), Hav, Verdens—, n., ud. pl.; en enkelt Deel af samme; zur —, til Søes. 2) m. (1 Stav.) -s (2 Stav.) -n (2 Stav.), Sø, Ind —, c.

See-bär, m. -en -en, Søbjørn, c.; —blume, f. -n, Aakande (Plante), c.; —einhorn, n. -es -örner, Eenhjørning, Narhval, c.; —fahrer, m. -s pl. s. sg. Søfarer, c.; —fahrt, f. -en, Søfart, c.; —fisch, m. -es -e, Søfisk, Saltvandsfisk, c.; —garnele, f. -n, almindelig Reie; —gefecht, n. -es -e, Søfegtning, c., Søslag, n.; —grün, aj. søgrøn; —hafen, m. -es -äfen, Søhavn, c.; —hahn, m,

-es -ähne, Kuurhil, c.; —handel, m. -s -ändel, Søhandel, c.; en Stridighed og overh. enhver Sag, som angaaer Søvæsenet; —held, m. -en -en, Søhelt, c.; —hund, m. -es -e, Sæl, Sælhund, c.; en Art store Rovfiske; —igel, m. -s pl. j. sg. Igelfisk, Søpindsvin, n.; —kalb, n. -es -älber, Søkalv, Hav—, c.; —kante, f. -n, (Nordt.) Kyst, Sø—, c.; —karte, f. -n, Søkort, n.; —krank, aj. søsyg; —krankheit, f. -en, Søsyge, c.; —krebs, m. -es -e, Søkrebs, Hummer, c.; —krieg, m. -es -e, Søkrig, c.; —kuh, f. -ühe, Søko, Hav—, c.; —küste, f. -n, Søkyst, Strandbred, c.; —land, n. -es uden pl. Sjælland, (poetisk) Sjælund, n.; —länder, m. -s pl. j. sg. Sjællænder, Sjællandsfar, c.; —ländisch, aj. sjællandsk; —lerche, f. -n, Brekfugl, Præstekrave (Tunnefugl); —leute, pl. ud. sg. Søfolk; —löwe, m. -n -n, Søløve, c.; —luft, f. Søluft, c.; —macht, f. Sømagt, c. (et Antal Krigsskibe med deres Tilbehør, ud. pl.; en Stat, som har Sømagt, pl. -ächte); —mann, m. -es -änner og —leute, Sømand, c.; —mannskunst, f. ud. pl. Sømandskunst, c.; —meile, f. -n, Sømil, c. (sædv. henimod 20 paa en Grad); —mewe, f. -n, Sømaage, Strand—, c.; —officier, m. -s -e, Søofficer, c.; —pferd, n. -es -e, Søhest, Hav—, c; en Art Søorme; —rabe, m. -n -n, Skarv, Søravn, c.; —räuber, m. -s pl. j. sg. Sørøver, Fribytter, Corsar, c.; —räuberei, f. -en, Sørøveri, Fribytteri, n.; —räuberisch, aj. sørøveragtig; —recht, n. -es ud. pl. Søret, Skibsartikel, c.; —reise, f. -n, Søreise, c.; —richter, m. -s pl. j. sg. Søretsdommer, c.; —rüstung, f. -en, Søruftning, c.; —salz, n. -es ud. pl. Søsalt, Hav—, n.; —schildkröte, f. -n, Søskildpadde, c.; —schlacht, f. -en, Søslag, n.; —soldat, m. -en -en, Soldat, som gjør Tjeneste til Søes; —staat, m. -es, Søvæsenets hele Indretning og Forfatning hos en Nation, ud. pl.; en Stat, som har Sømagt, Søstat, c., pl. -en; —stadt, f. -ädte, Søstad, c.; —stern, m. -es -e, Søstjerne, c. (et Slags Orme, Asterias); —sturm, m. -es -ürme, Søstorm, c.; —thier, n. -es -e, Sødyr, n.; —treffen, n. -s pl. j. sg. Søtræfning, c.; —trift, f. -en, (Nordt.) s. —wurf; —ufer, n. -s pl. j. sg. Søbred, c.; —uhr, f. -en, Søuhr, n.; —ungeheuer, n. -s pl. j. sg. Søuhyre, n.; —vogel, m. -s -ögel, Søfugl, c.; —wärts, av. søværts, ad Søen til, ved Søen, til Søes; —wasser, n. -s ud. pl. Søvand, n.; —wesen, n. -s ud. pl. Søvæsen, n.; —wurf, m. -es -ürfe, alt hvad Søen kaster op paa Strandbredden.

Seele, f. -n (j. Sonne), Sjæl (Sjel), c.; (i Bibel. undert.) Liv, n., Livskraft, c.; fig. die Liebe ist die — aller Tugenden, Sjælen i; eine dienstfertige —, Mste.; so viele —n, Sjæle, Mste. (i statistiske Tabeller); d. T. Sjælen, Marven (i en Pennepose).

Seelenadel, m. -s ud. pl. Sjæleadel, c.; —amt (Seelamt), n. -es -ämter, (i den romerske Kirke) Sjælemesse, c.; —angst, f. ud. pl. Sjæleangest, c.; —freund, m. -es -e, Sjæleven, c.; —friede, m. -ns ud. pl. Sjælefred, c.; —größe, f. ud. pl. Sjælsstorhed, c.; —hirt, m. -en -en, Sjælehyrde, c.; —kraft, f. -äfte, Sjælskraft, c.; —krank, aj. sjælesyg; —krankheit, f. -en, Sjælesygdom, c.; —lehre, f. -n, Sjælelære, Psychologi, c.; —los, aj. sjælløs, sjælelos; —messe, f. -n, Sjælemesse, c.; —register, n. -s pl. j. sg. Mandtalsliste, c.; —ruhe, f. ud. pl. Sjælero, c.; —schlaf, m. -es ud. pl. Sjælesøvn, c.; —schwäche, f. ud. pl. Sjælesvaghed, c.; —stärke, f. ud. pl. Sjælsstyrke, c.; —trost, m. -es ud. pl. Sjæletrøst, c.; —verkäufer, m. -s pl. j. sg. Menneskehandler, Sjæleprangers, Hverver, c.; —voll, aj. sjælfuld; —wanderung, f. -en, Sjælevandring, c.

Seelisch, aj. (nyt Ord), sjælelig, Sjælen vedkommende; psychisk.

Seelmesse, f. -n, Sjælemesse, c.

Seelsorge, f. ud. pl. Sjælesorg, c.

Seelsorger, m. -s pl. j. sg. Sjælesørger, c.

Segel, n. -s pl. j. sg. Seil, n.; das große —, Storseilet; fig. (undert.) Skibet selv, Seiler, c.

Segeler el. Segler, m. -s pl. j. sg. Seiler, c., Skib, n; fig. et Jagt, som har Seimmet.

Segeln, v. 1) n. seile (uden Bestemmelse af Retningen m. h.; wir haben den ganzen Tag gesegelt; med Bestemmelsen af samme m. s.; wir sind auf den Grund gesegelt). 2) a. (kun i nogle Tilfælde) seile: ein Schiff in den Grund; —, n. -s ud. pl. Seilen, Seilads, c.

Segel-fertig, aj. seilfærdig; —garn, n. -es -e, Seilgarn, n.; —macher, m. -s pl. j. sg. Seilmager, c.; —meister, m. -s pl. j. sg. Takkelmester, c. (til Skibs); —stange, f. -n, Seilstang, Skibsraa, c.; —tuch, n. -es -ücher, Seildug, c.; —werk, n. -es ud. pl. Seilene med alt Tilbehør.

Segen, m. -s pl. j. sg. Korsets Betegnelse (i den romerske Kirke); gejstlige med Korsbetegnelser forbundne Bønner; Velsignelse, c.; fig. ud. pl. Velsignelse, c. (især betragtet som en Guds Gave); —bar, aj. og —reich el. —sreich, aj. velsignelsesrig; —los, aj. uden Velsignelse.

Segens-wort, n. -es -örter, velsignende Ord, n.; —wunsch, m. -es -ünsche, Velsignelsesønske, n.

Segler, m. s. Segeler.

Segnen, v. a. velsigne; sich —, korse sig; der Papst segnete das Volk, lyste Velsignelse over; die Welt — (Ordsp.), døe; die Stunde —, prise; in gesegneten Leibesumständen seyn, være i velsignede Omstændigheder, være frugtsommelig; gesegnete Mahlzeit! vel bekomme! (foræld.) tage høitidelig Afsked fra; takke med Korsets Betegnelse; (ogsaa) ønske Ondt, forbande; —gnung, f. -en, Velsignelse, c.

Sehe, f. ud. pl. Seevne, c., Syn, n.; den lyse Plet i Øiet; Øiets Krystallinse; d. T. (Jagtsp.) Øie, n.

Sehen, v. i. 1) n. m. h. see ud, ligne, have Skikkelse; blaß, roth, sauer; vende, ligge med (især Syd.); der Saal sieht nach dem Meere; das sieht nicht gut, lader, skikker sig. 2) a. og n. see: Einen; etw.; nach, auf etw. —; Einen kommen —; er will sich — lassen, vise sig; komme frem; siehe da! o. T. see der! fig. see: fornemme, erfare; skulle bemærke; faae, opleve; vogte sig; ønske, bestræbe sig for; Auf etw. —, tage i Betragtning.

Digitized by Google

Sehenswerth, —**würdig**; aj. seværdig; —**würdigkeit**, f. -en, Seværdighed, c.
Seher, m. -s pl. f. sg. Seer, Prophet, c.
Sehnader, f. -n, Sene, c.
Sehne, f. -n, Sene, c.; Buestreng, c.; (i Geometri) Chorde, c.; (figurlig) enhver Spænden el. Udstrækning.
Sehnen, v. a. sich, længes; nach etw.
Sehnerv, m. -en -en, Seenerve, c.
Sehnicht, aj. seneagtig.
Sehnig, aj. senet, senefuld.
Sehnlich, aj. med Længsel, inderlig, heftig, indstændig; (forældt.) ængstelig, smertelig.
Sehn-sucht, f. ud. pl. Længsel, heftig Attraa, Higen, c.; —**süchtig**, aj. længselsfuld; —**suchtsvoll**, aj. længselsfuld.
Sehr, 1) av. meget, saare, særdeles. 2) aj. (forældt. og endnu i Sydt. og Nordt.) saaret, smertelig, bedrøvet; —**e Augen**, syge; **ein —er Kopf**, udslaaet, saaret; (Nordt.) opbragt.
Sehrohr, n. -es -öhre, Kikkert, c.
Seich-blume, f. -n, (Nordt.) Løvetand, c.; —**topf**, m. -es -öpfe, Natpotte, c.; —**windel**, f. -n, Ble, c.; —**winkel**, m. -s pl. f. sg. Pissekrog, c.
Seiche, f. vulg. Urin, c., Pis, n. ud. pl.; (i Bjergv.) en liden Bæk, pl. -n; —**n**, v. a. og n. m. h. vulg. lade Vandet, pisse; (Nordt.) strømme.
Seicht, aj. lav, flad (især i Bjergv.); lav, grundet (ikke dyb); fig. overfladisk, letsindig, ikke grundig; —**heit**, f. ud. pl. Lavhed, Sidhed, c. —hed, c. (i sidste Bet. ogsaa —igkeit).
Seide, f. pl. (om flere Slags) -n, Silke, c.
Seidel, n. -s pl. f. sg. (især Sydt.) Pægel, c., —maal, n.
Seidelbast, m. -es ud. pl. f. Kellerhals.
Seiden, aj. Silke-, af Silke.
Seiden-bast, m. -es -e, Silkeaffald, Halvsilke, c.; —**bau**, m. -es ud. pl. Silkeavl, c.; —**färber**, m. -s pl. f. sg. Silkefarver, c.; —**pflanze**, f. -n, Silkeplante, c. (paa hvis Frø sidder noget Silke lignende Haar); —**raupe**, f. -n, Silkeormelarve, c.; —**schmetterling**, m. -es -e, den Sommerfugl, som lægger Silkeormeæg; —**schwanz**, m. -es -änze, Sidensvants (Fugl), c.; —**watte**, f. -n, Silkevat, n.; —**weber**, m. -s pl. f. sg. Silkevæver, c.; —**wurm**, m. -es -ürmer, d. T. f. —raupe; —**zeug**, n. -es -e, Silketøi, n.; —**zucht**, f. ud. pl. Silkeavl, c.
Seife, f. pl. (om flere Slags) -n, Sæbe, c.; (i Bjergv.) Metalvask, c., Stedet el. Anstalten, hvor Metallet vaskes.
Seifen, v. a. indsæbe; (i Bjergv.) udvaske, rense.
Seifen-artig, aj. sæbeagtig; —**blase**, f. -n, Sæbeblære, —boble, c.; —**kugel**, f. -n, Sæbekugle, c.; —**sieder**, m. -s pl. f. sg. Sæbesyder, c.; —**siederei**, f. -en, Sæbesyderi, n.; —**wasser**, n. -s, Sæbevand, n.
Seifficht, aj. sæbeagtig.
Seifig, aj. sæbet.
Seigen, f. Seihen.
Seiger, aj. (i Bjergv.) lodret, perpendiculair.
Seiger, m. -s pl. f. sg. (i Bjergv.) en lodret Linie; t. T. (u. St.) Uhr, Timeglas, n.
Seiger-gerade, aj. f. Seiger; —**hütte**, f. -n, Maskeri, c., en Bygning, og overh. den hele Anstalt, hvor Sølv skilles fra Kobberet ved Blyets Hjelp; —**linie**, f. -n, lodret Linie, c.; —**ofen**, m. -s -öfen, Mansfeldovn, c.; —**recht**, aj. lodret; —**schacht**, m. -es -ächte, en lodret Grube. [Bjergv.
Seigern, v. a. skille Sølvet fra Kobberet ved Hjelp af
Seihe, f. -n, Sien, Siglen; Si, Sigte, c., Dørslag, n.; Bundfald, n., det ved Sieningen tilbageblevne Tykke, ud. pl.
Seihen, v. a. sie, sigte, skalde, filtrere.
Seiher, m. -s pl. f. sg. Si, Sigte, c., Saald, Dørslag, n. Filtrum, c.
Seihkorb (**Seihe—**), m. -es -örbe, Kurvesi; Sie-
Seihtuch (**Seihe—**), n. -es -ücher, Sieklud, c.; —klæde, n.
Seil, n. -es -e, Reb, n., Line, c.; d. T. ofte: Strikke, c.; (Nordt.) Seil, n.
Seilen, v. a. fastsurre, fastbinde, forsyne med Reb.
Seiler, m. -s pl. f. sg. Rebslager, c.; —**bahn**, f. -en, Rebslagerbane, c.
Seiltänzer, m. -s pl. f. sg. (—**inn**, f. -en), Liniedandser (—inde), c.
Seim, m. -es pl. (sjeld.) -e, tynd Vælling, el. tyk, flydende, klæbrigt Legeme; (i nogle Tilfælde) Sliim, c.
Seimen, v. 1) n. m. h. jævnes, blive tyk. 2) a. den **Honig**, rense.
Seimhonig, m. -es ud. pl. f. Honigseim.
Seimicht, aj. som ligner en tynd Vælling.
Seimig, aj. jævnet.
Sein, 1) pron. poss. sin, sit, hans, dens, dets. a) i Forbindelse med Subst. declineres det som dein; f. dette Ord. Urigtigt siges: **meines Bruders sein Garten**, istedetfor: **meines Bruders Garten**; f. Ihr. Naar — foranlediger Utydelighed, betjener man sig istedetf. sämme af **dessen**. b) ud. Subst. som av. **es ist —**, d. T. det tilhører ham; t. T. for **der, die, das Seinige**, i hvilket Tilfælde det har i Nom. sg. -er -e -es og i Acc. sg. -en -e -es. 2) pron. pers. Gen. masc. og neut. for seiner, f. Er og Es. 3) v. f. Seyn.
Seiner, f. Er og Es.
Seinethalben, —**wegen**, **um — willen**, av. for sin, hans, dens, dets Skyld, til sin, hans, dens, dets Nytte.
Seinige (**der, die, das**) el. (forældt.) **Seine**, pron. 1) ud. Subst. saa meget som sein. 2) som Subst. selv: **das Seinige**, sin, hans Eiendom, Formue; Pligt, Skyldighed; **die —n**, Sine, hans Slægtninge, Paarørende.
Seising, f. -en, (Søsp.) Seising, c. (fort Tov).
Seit, av. siden, efter; ogsaa som en uegentlig præp. med Dat.: — **dem Tage**, — **dem daß** (ogsaa men daß); — **welcher Zeit**, i den Tid; — **wenn**, hvor længe siden, naar; — **vielen Jahren**, for mange Aar siden.
Seitab, av. fra Siden af, til Siden.
Seitdem, av. siden, siden den Tid.
Seite, f. -n, Side, c.; fig. Side: med hverandre forbundne Personer, Parti: **auf Jemandes — seyn**; hyppigt ogsaa om enkelte Personer: **von —n seiner** el. **von seiner —**, fra ham; **auf, von meiner —**,

ud. pl. spansk Peber, c.

Schotte, m. -n -n, og **—ttländer**, m. -s pl. s. sg. Skotte, Skotlænder, c.; **—ttisch** el. **—ttländisch**, aj. skotsk.

Schoverſegel, n. -s pl. s. sg. Skonfarseil, n. (et Slags stort Seil).

Schrad (ogsaa **schrag**), aj. mager.

Schraffiren, v. a. skraffere (i Tegning og Kobberstik); **—rung**, f. -en, Skraffering c.

Schräg (el. **—e**), aj. skraa; d. T. ofte: skjev.

Schräge, f. ud. pl. Skraahed, c.

Schrägen, v. a. gjøre skraa; **—gung**, f. -en, Skraaning, c.

Schragen, m. -s pl. s. sg. (i Skovv.) en Bunke Brænde, som sædv. udgjør tre Favne; Buk, c. (at lægge Noget paa); **—holz**, n. -es ud. pl. Brænde, som sættes bunkeviis.

Schramme, f. -n, Skramme, Rift, Flenge, c.; **—n**, v. a. gjøre Rift, flenge; **—mmig**, aj. skrammet.

Schrank, m. -es -änke, (Jagtsp.) Hjortens Skridt og Sporene deraf; (Dim. **—änkchen**, n. -s pl. s. sg.) Skab, n. (at gjemme i).

Schranke, f. -n el. **—n**, m. -s pl. s. sg. sædv. blot pl. Skranke, c., Gitter, Rækværk, n.; Grændse, c. (efter Billigheds, Riegstabs el. Velanstændigheds Love).

Schränken, v. 1) n. m. h. (Jagtsp.) sætte Benene fra hverandre (om Hjortene); d. T. (underl.) sætte Fødderne over Kors under Gangen. 2) a. lægge over Kors, snoe; (sjeld.) indhegne, forsyne med Skranker.

Schrankenlos, aj. uden Skranker, grændseløs; især fig.; **—igkeit**, f. ud. pl. G—hed, c.

Schranne, f. -n, (Sydt.) Skranke, Indfatning, c.; et med Skranker indesluttet Sted.

Schranz, m. -en -en, el. **—e**, m. -n -n, Fraadser, Æder, Tværfylding, c.; fig. Snyltegjæst, Spytslikker, c.

Schrapen, v. a. og n. m. h. d. T. skrabe, kradse.

Schraube, f. -n, Skrue, c.; fig. auf **—n** stehen, stellen, staae, sætte paa Skruer, være ubestemt, vaklende.

Schrauben, v. (sjeld. i.) a. skrue; fig. Einen — el. Einen um sein Geld —, snyde, optrække; Einen —, drille, fixere.

Schrauben-bohrer, m. -s pl. s. sg. Skruebor, n.; **—gang**, m. -es -änge, Skruegang, c.; **—linie**, f. -n, Skruelinie, c.; **—mutter**, f. -ütter, Skruemøder, c.; **—stock**, m. -es -öcke, Skruestikke, c.; **—zieher**, m. -s pl. s. sg. Skruetrækker, c.; **—zwinge**, f. -n, Skruetvinge, c.

Schraubstock, m. -es -öcke, Skruestikke, c.

Schreck, m. -es pl. (sjeld.) -e, Rædselstilstand, Gru, Skræk, c.; (n. St.) Ridse, Spalte, Sprække, c. (i et fast Legeme); (Jagtsp.) opstillet Figur, hvormed man skræmmer Vildtet bort.

Schreck-bild, n. -es -er, Skrækbillede, n.; **—haft**, aj. ræd, bange; d. T. (underl.) skrækkelig, rædsom; **—lich** aj. skrækkelig, skrækkom, græsselig, forfærdelig; **—lichkeit**, f. ud. pl. Sk—hed, R—hed, G—hed, F—hed, c.; **—niß**, f. ud. pl. el. n. -sses -sse, Skræk, Forskrækkelse, Rædsel, c.; Gjenstanden derfor; **—schuß**, m. -sses -üsse, et Skud, som skeer blot for at forskrækkes; fig. d. T. en ugrundet Efterretning, hvorved man vil vække Frygt.

Schrecken, v. 1) rgl. a. skrække, skræmme, forfærde, lyse: Einen mit etw.; (underl.) brumme, riste, lidet. 2) i. n. m. h. give pludselig et høit Skrig (især Jagtsp.) 3) i. n. m. s. briste; skrækkes (dog forekommer det i denne Betydn. sjeld., meest kun i det sammensatte **erschrecken**).

Schrecken, m. -s pl. s. sg. Skræk, Forskrækkelse, Rædsel, Gru, Forfærdelse, c.; Handlingen, at forskrække Andre; Gjenstanden for Skrækken.

Schrecken-erregend, aj. gruopvækkende; **—voll**, aj. rædselsfuld.

Schreckens-gestalt, f. -en, Rædselsskikkelse, c.; **—regierung**, f. -en, R—regjering, Terrorisme, c.; **—zeit**, f. -en, R—tid, c.

Schrei, m. -es -e, Skrig, Skraal, Vraal, n.

Schreib-art, f. -en, Skrivemaade, Stiil, c.; **—feder**, f. -n, Skriverpen, c.; **—fehler**, m. -s pl. s. sg. Skrivfeil, c.; **—freiheit**, f. ud. pl. Skrivefrihed, c.; **—material**, n. -s -ien, Skrivematerial, n.; **—papier**, n. -es -e, Skrivpapir, n.; **—pult**, n. -es -e, Skriverpult, c.; **—schule**, f. -n, Skriveskole, c.; **—selig**, aj. skrivesalig; **—seligkeit**, f. ud. pl. Skrivesalighed, c.; **—stube**, f. -n, Skriverstue, c.; **—stunde**, f. -n, Skrivetime, c.; **—sucht**, f. ud. pl. Skrivesyge, c.; **—süchtig**, aj. skrivesyg; **—tafel**, f. -n, Skrivertavle, Brevtaske, c.; **—tisch**, m. -es -e, Skriverbord, n.; **—zeug**, n. -es -e, Skriveriet, n.

Schreibe- (**Schreib-**) **buch**, n. -es -ücher, Skriverbog, c.; **—gebühren**, pl. ud. sg. Skrivergebyr, n.; **—geld**, n. -es -er, Skriverpenge; **—kunst**, f. ud. pl. Skrivekonst, c.; **—meister**, m. -s pl. s. sg. Skrivemester, c.; **—pult**, n. -es -e, Skriverpult, c.; **—schrank**, m. -es -änke, et Skab med et Skriverbord ved; **—tisch**, m. -es -e, Skriverbord, n.

Schreiben, v. i. a. og n. skrive: mit Kreide, mit einer Feder; eine gute Hand; die Feder schreibt nicht; einen Brief; sich —, underskrive sig; (underl.) afskrive; blot — er underl. saa meget som: forfatte et Skrift: über etw., wider Einen, og især: skrive et Brev: nach Dresden; an Einen; ogsaa fig.: wo schreibt sich das her? fra hvem, hvorfra kommer det? (med Hensyn til Udtrykket alene) schön, erhaben —.

Schreiben, n. -s 1) ud. pl. Skriven, c.; Handlingen at skrive. 2) pl. s. sg. Skrivelse, c., Brev, n.

Schreiber, m. -s pl. s. sg. Skriver, Af—, Copist, c.; Skribent, Forfatter, c.

Schreiberei, f. -en, d. T. Skrivekonst, c.; ligel. Skriveri, n., ud. pl.; (foragt.) det Skrevne, Skriften.

Schreibung, f. 1) ud. pl. Skriven, Handlingen at skrive. 2) pl. -en, Skrivemaade, c. (i Henseende til de brugte Bogstaver).

Schreien, v. i. a. og n. m. h. skrige, raabe: Etw., etw. in die Ohren; aus Zorn; vor Schmerzen; um Hülfe; fig. tale med ubehagelig høi Stemme; græde høit; eine —de Ungerechtigkeit, himmelraabende; wie man in den Wald schreiet, so schallt es wieder heraus, som man raaber i Skoven, faaer man Svar.

Schreier, m. -s pl. s. sg. Skriger, Skraaler, c., En, som skriger; fig. En, som gjør meget Væsen.

Schreihals, m. -es -älse, Skrigehals, Skraal— c.

Schrein, m. -es -e, (n. St. især Sydt.) Skrin, n.; —er, m. -s pl. s. sg. Snedker, c.

Schreiten, v. i. n. m. s. skride, trine; gaae med faste, afmaalte Skridt; über einen Graben —, skræve over; fig. begive sig, skride til: zum Werke, zur Sache.

Schrick, m. -es -e, (Sydt.) s. Schreck.

Schrift, f. -en, Skrift. c; d. T. (undert.) Skriftræk, n., Haandskrift. c; (i Bogtrykkerier) udt pl. Skrifter, Typer; (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.) Skrift, n., et skrevet Værk, en Bog; die — el. die heilige —, Skriften, den hellige Skrift, Bibelen.

Schrift-beurtheiler, m. -s pl. s. sg. Recensent, c.; —beurtheilung, f. -en, Recension, c.; —bewahrer, m. -s pl. s. sg. Registrator, c.; —gebräuchlich, aj. som er brugelig i Skriftsproget; —gelehrte, m. -n -n, (i Bibelen) Skriftklog, c., Skriftlærd, c.; enhver i den hellige Skrift bevandret Person; —gießer, m. -s pl. s. sg. Skriftstøber, c.; —gießerei, f. -en, Skriftstøberi, n.; —kasten, m. -s pl. s. sg. Skriftkasse, c. (især hos Bogtr.); Dokumentkiste, c.; —lich, aj. skriftlig; —mäßig, aj. skriftmæssig, grundet i Skriften (i Bibelen); —mäßigkeit, f. ud. pl. Skriftmæssighed, c.; —saß, m. -ssen -ssen, en Vasal, hvem Lehns- og Landsherrens Villie gjennem Cancelliet umiddelbart, skriftligt bekjendtgjøres; —sässig, aj. som umiddelbart er underordnet den landsherlige Regjering (til Forskjel fra amtssässig); —sprache, f. -n, Skriftsprog. n. (som bruges i Skrifter); —stelle, f. -n, Skriftsted. n. (af Bibelen); —steller, m. -s pl. s. sg. Skribent, Forfatter, Autor. c.; —stellerei f. ud. pl. literairt Arbeide, Forfatterskab, n.; —stellerinn, f. -en, Skribentinde, Forfatterinde; c.; —stellerisch, aj. Skribent-, forfattermæssig; —stellern, v. n. m. h. befatte sig med Skribentarbeide; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Skrifttegn, n.; —zug, m. -es -üge, Skrifttræk, n.

Schrillen, v. n. m. h. pibe, lade høre en fiin, skærende, zittrende Lyd.

Schritt, m. -es -e, (som Længdemaal pl. efter et Talord s. sg.) Skridt, n. (ogsaa fig.); —lings, av. i Skridt; — über einem Graben stehen, staae skrævende derover; —schuh, s. Schlitt—; —stein, m. -es -e, Steen, som lægges paa et fidt Sted, for ved Hjelp deraf at gaae tørt derover.

Schroff, aj. usævn, stenet, knortet; brat, steil; fig. ein —er Mann, tilbagestødende, kold, utilgængelig.

Schroffe, f. -n, (Sydt.) Klippevæg, c.; Klippen selv.

Schroffheit, f. -en, Ujævnhed, Steilhed. c.

Schröpfe, f. -n, Sædens Afskæren, før den faaer Straa.

Schröpfen, v. a. kopsætte; (undert.) ridse; das Getreide, afskære, før den faaer Straa; fig. Einen, udsuge.

Schröpfkopf, m. -es -öpfe, Kop. c. (til Kopsætning).

Schröpfschnäpper, m. -s pl. s sg. Kopsætningslancette, c.

Schrot, n. (Sydt. m.) -es -e (Sydt. —öte), et afskaaret, afhugget el. afsavet Stykke, og i mange Tilfælde ethvert Stykke af et Hele; (i Myntv.) de af den valsede, lange Plade udhugne, runde Stykker, som skulle præges, og have bestemte Vægt, s. Korn; fig. ein Mann von altem — und Korn, af gammelt Præg; — und Korn, udvortes Godhed; (Dim. —ötchen, n. -s pl. s. sg.) Affald ved Skæren, Savnen el. Huggen; Graa, n. (smaabakkede Stykker Bly el. Jern); Hagl, n. (at skyde med) især ud. pl.; Gran, n. (grovtmalet Sæd), ud. pl.; d. T. (undert.) et huult Rum, et Gjemme; (m. St.) de yderste Ender af vævet Tøi.

Schrot-art, f -ärte, Tømmerøxe, Slev—, c.; —baum, m. -es -äume, Sidestykkerne paa Løsfeledterne; —beutel, m. -s pl. s. sg. Haglpung, c.; —büchse, f. -n, Haglbøsse, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Beslæddelmir, Tilslære—, c.; —hobel, m. -s pl. s. sg. Skrubhøvl, c.; —korn, n. -es, Grut, grovtmalet Korn, ud. pl.; Haglkorn, n., pl. —örner; —leiter, f. -n, Ledder. c. (til Vares Af- og Paalæsning); —mehl, n. -es ud. pl. Grutmeel; —sack, m. -es -äcke, Graasæk, c. (som udlyttes); —schere, f. -n, en stor Saxe; —stück, n. -es -e, et afhugget, afskaaret el. afsavet Stykke; en Karen af svære Stykker; —wage, f. -n, d. T. Lodret, c., Vaterpas, Vandmaal, n.; —wurm, m. -es -ürmer, Muldvarpskrille, Jordkrebs (Insect); —zahn, m. -es -ähne, (forældt.) Stærtand. c.

Schroten, v. 1) i. a. gnave, for—; skraae, grutte, male groft, især Sæd; udhule; save, hugge, skære tværsover. 2) fgl. a. Rode, rulle, vælte; dog blot om tunge Legemer: ein Faß Wein in den Keller —.

Schröter, m. -s pl. s. sg. et Redskab til at føre, hugge el. skære tværsover med; d. T. Bremse. c.; en Arbeider, som vælter fyldte Fade i og ud af Kjelderne, der Bier—, Wein—.

Schrötling, m. -s -e, afhugget, afskaaret el. afsavet Stykke.

Schrubben, v. a. skrubbe.

Schrumpel, f. -n, el. —umpf, m. -es -e, (sjeld.) Rynke, Fold. c.

Schrumpfen, v. n. m. s skrumpes, faae Rynker.

Schrumpfig, aj. skrumpen, rynket.

Schrunde, f. -n, (Sydt.) Rift, Revne, Spalte, c.; —n, v. n. m. s. revne, sprække.

Schub, m. -es -übe; Stød n. Skyden, c.; (Sydt.) Transport, Forsendelse, c.; auf einen —, paa eengang, i en Ruf; ein — Semmeln (hos Bagerne) saa mange Simler, som paa eengang skydes frem; ein — Kegel, et Spil Kegler.

Schub-black, m. -es -e, s. Schuft; —fenster, n. -s pl. s. sg. Træktvindue, n., som skydes op og ned; —karren, m. -s pl. s. sg. Trillebør, Hjulbør. c.; —kasten, m. -s pl. s. sg. en Kasse i en noget Stokke, som den kan skydes ud af og ind i; d. T. Skuffe. c.; —lade, f. -n, Skuffe, c.; —riegel, m. -s pl. s. sg. Slaa, Skodde, c.; —sack, m. -es -äcke, d. T. Lomme, c.

Schüchtern, aj. frygtagtig, ræd; beskeden, sky; —heit, f. ud. pl. F—hed, c.

Schuckeln, v. a. d. T. (især Nordt.) gynge hurtig, vippe hurtig op og ned.

Schuft, m. -es -e, vulg. Skumper, Stakkel, Lusehund, c., en foragtelig Benævnelse paa et liggefærdigt Mske.; Skurk, Kjeltring, c.

Schufut el. **Schubut**, m. -es -e, (n. St. især Nordt.) Steenugle, c.

Digitized by Google

Schuh, m. -es -e, (Dim. —ühchen, n. -s pl. s. sg.) Sko, c. (at gaae med og i nogle Tilfælde en Bedækning af en Tings udvendige Deel); Fod, c. (Længdemaal; efter et Talord pl. s. sg.).

Schuh-bürste, f. -n, Skobørste, c.; —flicker, m. -s pl. s. sg. Skoflikker, c.; —knecht, m. -es -e, (foræld.) Skomagersvend, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Skomager, c.; —putzer, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Skopudser, Tjener, c.; —schnalle, f. -n, Skospænde, n.

Schuhen, v. hvoraf ikkun undert. forekommer geschuhet, beskoet, forsynet med Sko.

Schul-amt, n. -es -ämter, Skoleembede, n.; et Kammer-Collegium, hvis Indkomster ere bestemte til en Skole; —buch, n. -es -ücher, Skolebog, c.; —camerad, m. -en -en, Skolekammerat, c.; —freund, m. -es -e, Skoleven, c.; —freundschaft, f. -en, Skolevenskab, n.; —fuchs, m. -es -üchse, Skolefux; Pedant, c.; —füchserei, f. -en, Skolefuxeri, Pedanteri, n.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Skolebygning, c.; —geld, n. -es -er, Skolepenge; —gelehrsamkeit, f. ud. pl. Skolelærdom, c.; —gerecht, aj. skolemæssig, skolerigtig; —gesell, m. -en -en, Skolekammerat, Meddiscipel, c.; —halter, m. -s pl. s. sg. Skoleholder, c.; —haus, n. -es -äuser, Skolebygning, c.; —herr, m. -n -en, Skoleherre, —patron, (n. St.) Rector, c.; —jahr, n. -es -e, Skoleaar, n.; —junge, m. -n -n, vulg. Skoledreng, c.; —kind, n. -es -er, Skolebarn, n.; —knabe, m. -n -n, Skoledreng, c.; —krank, aj. skulkesyg; —krankheit, f. -en, Skulkesyge, c.; —leben, n. -s pl. s. sg. Skoleliv, n.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Skolelærer, c.; —mädchen, n. -s pl. s. sg. Skolepige, c.; —mann, m. -es -änner, Skolemand, c.; —mäßig, aj. skolemæssig; —meister, m. -s pl. s. sg. Skolemester, c.; —meistern, v. n. m. h. og a. skolemestrere; —ordnung, f. -en, Skoleanordning c.; —patron, m. -es -e, Skolepatron, c.; —pferd, n. -es -e, Skolehest, c. (i Rideskole); —rath, m. -es -äthe, Skoleraad, n.; —staub, m. -es ud. pl. fig. Skolestøv, n.; —stunde, f. -n, Skoletime, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Skolevæsen, n.; —witz, m. -es ud. pl. Skoleklogt, c. (Kundskaber og Færdigheder, som erholdes i Skolen, til Forskjel fra Mutterwitz); —zeit, f. -en, Skoletid, c.; —zucht, f. ud. pl. Skoletugt, c.

Schuld, f. -en, Skyld, Feil, Forseelse, c.; sammes Aarsag, og Forpligtelsen til Erstatning el. Straf, ud. pl.: ohne meine —; an wem liegt die —? an etw. — seyn; Skyld, Gjeld, Forbindtlighed, Pligt, c., sjeld. med pl.; (undert.) Aarsag, c.; (sjeld.) en Forbrydelse og dens Følger; Skyld, Brøde, Synd, c.

Schuld-brief, m. -es -e, Gjeldsbrev, n.; —buch, n. -es -ücher, Skyldbog, Gjeld—, c.; —frei, aj. skyldfri, brødefri; —heiß, m. -en -en (el. -es -e, sammendraget Schulze, m. -n -n), (fordum) den, som var forpligtet til at holde Andre til Opfyldelse af deres Forpligtelse; (nu n. St.) Foged, Sogne—, By—, Birkedommer, (i Island) Sysselmand, c.; —herr, m. -n -en, s. Gläubiger; —los, aj. skyldfri, uskyldig; —losigkeit, f. ud. pl. Sk—hed, U—hed, c.; —mann, m. -es -leute, d. T. Skyldner, c.; —opfer, n. -s pl. s. sg. Skyldoffer, n.; —post, f. -en, Gjeldspost, c.; —sache, f. -n, Gjeldssag, c.; —schein, m. -es -e, Gjeldsbeviis, n.; —thurm, m. -es -ürme, Gjeldsfængsel, Slutteri, n.; —verschreibung, f. -en, Gjeldsforskrivning, c.

Schulden-frei, aj. gjeldfri; —last, f. -er, Gjeldens Byrde; Syndebyrde, c.; —masse, f. -n, Gjeldsmasse, c.; —tilgung, f. -en, Gjeldslikvidation, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Gjeld, c.

Schuldig, (—ste blot i Brevstiil) aj. skyldig: eines Mordes; (sjeld.) skyldig til at lide Straf for en Forbrydelse: des Todes —; skyldig, forbunden, forpligtet: Eim. etw.; især Penge skyldig: Eim. — seyn; — seyn, være gjeldbunden, have Gjeld.

Schuldigen, v. a. (foræld.) beskylde, anklage.

Schuldiger, m. -s pl. s. sg. (i Bibel.) Skyldner, c.

Schuldigkeit, f. Skyldighed, Forbindtlighed, c. ud. pl.; d. T. en skyldig Pengesum, pl. —en.

Schuldner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Skyldner (—ske), Debitor, c.

Schule, f. -n, Skole, c.; eine hohe —, Høiskole, c., Universitet, n.

Schulen, v. 1) n. m. h. lære i Skolen. 2) a. Einen, give Underviisning i Skolen.

Schüler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Lærling, Skolar, Discipel, c.; —haft, aj. skoleagtig, lærlingeagtig, som en Lærling.

Schulter, f. -n, Skulder, c.; ogsaa den øverste Deel af Hestens Forfødder; —blatt, n. -es -ätter, Skulderblad, n.; —n, v. a. das Gewehr —, skuldre, tage paa Skulderen.

Schultheiß, m. og Schulze, m. -n -n, s. Schuldheiß.

Schummel, f. -n, (n. St. d. T.) Sjaie, c., en skjødesløs, uordentlig, smudsig Person; —haft el. —hastig, aj. skjødesløs, uordentlig, smudsig.

Schund, m. -es ud. pl. vulg. Snavs, Skarn, n., Excrementer af Mikter og Dyr.

Schupfen, v. a. (Sydt.) s. Schuppen.

Schupp, m. -es -e, Stub, n.

Schuppe, f. -n, Skæl, n.

Schuppen, v. a. (Nordt.) Einen el. etw., stødbe; forsyne med Skæl; skrabe Skællene af, skælle: die Fische.

Schuppen, m. -s pl. s. sg. Skuur, n.

Schuppenthier, n. -es -e, Skældyr, n.

Schuppicht, aj. skælagtig.

Schuppig, aj. skællet, forsynet med Skæl.

Schur, f. ud. pl. Skæren, Klipning, c.; fig. vulg. Fortræd, c., Bryderi, n., unyttig Møie og Besvær.

Schüren, v. a. d. T. rage om i Ilden for at faae den til at brænde desto stærkere; gjøre Ild paa; bedre: anschüren; fig. die Leidenschaft —, opflamme.

Schurf, m. -es -ürfe, Aabning, c., Saar, Hul, Snit, n.

Schürfen, v. a. (i Bjergv.) grave Hul; (foræld. og Sydt.) ridse, skære op saare let.

Schürfer, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Ertssøger, c.

Schurigeln, v. a. Einen, vulg. pine, plage, besvære.

Schurke, m. -n -n, d. T. Skurk, c.; —nstreich, m. -es -e, og —rei, f. -en, Skurkestreg, c.; —kisch, aj. skurkeagtig.

Schurz, m. -es -ürze, Skjørt, Valke, n.; en Ting, som tjener en anden til Forbindelse; fig. Skorsteenskappe, c.; (undert.) flere med hverandre forbundne Ting af een Art. [—, n.

Schürzband, n. -es -änder, Skjørtebaand, Forklæde-

Schürze, f. -n, Forklæde, n.; fig. (undert.) Fruentimmer, n.

Schürzen, v. a. knytte: einen Knoten, eine Schleife; opbinde, opkiltre; —zung, f. ud. pl. Knytten, c.

Schürzfell, n. -es -e, Skjødskind, n.

Schuß, m. -sses -üsse, Skud, n. (i dette Ords forskjellige Bet. i Dansk); Sigtet, Maalet, hvorefter man skyder, ud. pl.; (undert.) Kast, n., f. Ex. ved Pengetælling, saa mange, som paa eengang kastes; einen — haben, fig. være skudt, være forelsket i en Person, el. ogsaa være uartig.

Schüssel, f. -n, Fad, n., flad Skaal, c.; nur sechs —n, Retter; —hecht, m. -es -e, en Gjedde af Middelstørrelse; —ring, m. -es -e, Bordkrands, c.; —tuch, n. -es -ücher, Karklud, c.

Schuß-fest, aj. skudfri; —gerecht, aj. skudvant (om en Hest, som ikke bliver sky ved Skud); —mäßig, aj. (Jagtsp.) som er i den tilbørlige Afstand, i hvilken man ved et Skud kan naae Dyret; —weite, f. ud. pl. Skudvidde, c.; paa Skud nær; —wunde, f. -n, Skudsaar, n. (et ved Skud foraarsaget Saar).

Schuster, m. -s pl. s. sg. d. T. Skomager, c.; —gesell, m. -n -n, &c., Skomagersvend, c. &c.; —n, v. a. forfærdige Skomagerarbeide; fig. i Triktrak, være sin Medspiller saa vidt overlegen, at man allerede har dobbelte Stene i det halve Spil.

Schüte, f. -n, Skeite, Skude, c. (et lidet Skib).

Schutt, m. -es, 1) pl. —ütte, Jordvold, c. 2) ud. pl. Gruus, n.; Malt, n. (det fornødne til een Brygning); (i Landv.) Sæd, c.

Schüttboden, m. -s -öden, Kornloft, n.

Schütte, f. -n, (n. St.) Knippe, Bundt, n.: eine — Stroh; (Sydt.) Kornloft, Oplagshuus, n. (for Sæd); Bunke, Hob, c.

Schütteln, v. a. ryste: den Kopf, einen Baum; nedryste: Pflaumen.

Schütten, v. 1) a. styrte, slaae, kaste, ryste (med en vis Heftighed): Korn in einen Sack; Erde an die Bäume; Oel ins Feuer; fig. meddele rigeligen; (om Melk) sich —, løbe sammen, blive tyk; fig. (n. St.) give Sæd, udrede som Afgift; (forældt.) skulpe, skumple; bedække, beskytte; (Jagtsp.) fig. kaste, føde. 2) n. m. h. d. T. (undert.) give i Skjeppen.

Schüttern, v. 1) n. m. h. zittre, ryste. 2) a. bringe til at zittre; brugeligere er—.

Schutthaufen, m. -s pl. s. sg. Gruushob, c.

Schütthaus, n. -es -äuser, Oplagshuus, n. (for Kornvare).

Schutz, m. -es, 1) pl. -ütze, (ved Vandværker) Stigbord, n. (til at standse det indtrængende Vand). 2) ud. pl. Beskyttelse, Beskjermelse, Varetægt, c., Ly, n.

Schutz-blattern, pl. ud. sg. Kokopper; —brett, n. -es -er, s. Schutz 1.; —brief, m. -es -e, Leidebrev, n.; —engel, m. -s pl. s. sg. Skytsengel, c.; —gatter, n. -s pl. s. sg. s. Schutz 1.; —geist, m. -es -er, Skytsaand, c.; —geld, n. -es -er, Afgift for erholdt Beskyttelse; —gerechtigkeit, f. ud. pl. Retttigheden, at beskytte visse Personer el. Segliter, og nyde den dermed forbundne Fordeel; —gott, m. -es -ötter, (—öttinn, f. -en) Skytsgud (—inde), c.; —heilige, m. el. f. -n, Skytshelgen, c.; —herr, m. -n -en, Skytsherre, Beskytter, Patron, c.; —herrschaft, f. -en, Rettighed (ogsaa Magten) at beskytte Andre; —jude, m. -n -n, en Jøde, som under Øvrighedens Beskyttelse nyder visse Friheder paa et Sted; —mauer, f. -n, Skytsmuur, c.; —ort, m. -es -e, Beskyttelsessted, Tilflugtssted, Asyl, n.; —rede, f. -n, Forsvarstale, c.; —verwandte, m. -n -n, et Steds Indvaaner, som hverken er Borger el. Undersaat, men under Øvrighedens Beskyttelse mod en vis Afgift (s. —geld) driver borgerlig Næring; Øvrighedens Beviis herfor kaldes —zettel, m. -s pl. s. sg.; —wehr, f. -en, Værn, Skyts—, n.

Schütze, m. -n -n, (Schütz, m. -en -en) Skytte, c. (En som skyder); Skytten (Stjernebillede); (hos Væverne) Skytte el. Skyttel, Væver—, c.; Løberen i Skakspil; (n. St.) Gadevægter, c.; (forældt.) Hyrde, c.

Schützen, v. a. beskytte, beskjerme: Einen el. etw. vor el. gegen etw.; stemme, dæmme (for Vandet).

Schützen-bruder, m. -s -üder, Skydebroder c. (Medlem af et Skyveselskab); —haus, n. -es -äuser, Skydehuus, n.; —könig, m. -es -e, Skydekonge, Fugle—, c.; —übung, f. -en, Skydeøvelse, c.

Schützer, m. -s pl. s. sg. Beskytter, Beskjermer, c.; s. Be—; den, hvis Bestilling det er at stemme for Vandet.

Schützling, m. -es -e, Myndling, Client, c.

Schützung, f. -en, Beskyttelse, Beskjermelse, c.

Schwabbeln, v. 1) n. m. h. d. T. skulpe. 2) a. sætte i skulpende Bevægelse; geschwabbelt voll, pladderfuld.

Schwabber, m. -s pl. s. sg. (Søsp.) Svaber, c.; —n, v. a. svabre; —bberer, m. -s pl. s. sg. Svabergast, c.

Schwabe, 1) f. -n, Skrukketrold, Meelorm, c. 2) m. -n -n (—äbinn, f. -en) Svaber, Beboer af Svaben.

Schwabenstreich, m. -es -e, d. T. en uoverlagt, dum Streg.

Schwäbisch, aj. svabisk.

Schwach (—ächer, —ächst), aj. svag; tynd.

Schwach-feuer, n. -s pl. s. sg. Sildeglimt, n. (Luftsyn); —heit, f. -en, Svaghed, c.: die —heit des Verstandes &c., men die Schwäche des Kranken &c.; —heitssünde, f. -n, Svaghedssynd, Skrøbeligheds—, c.; —herzig, aj. svaghjertet, blød—; —herzigkeit, f. ud. pl. S—hed, B—hed, c.; —köpfig, aj. svaghovedet; —sinn, m. -es ud. pl. Sindssvaghed, c.; —sinnig, aj. sindssvag.

Schwäche, f. -n, Svaghed, Skrantenhed; s. Schwachheit; Stedet, hvor en Ting er svag; (undert.) Afmagt, c.

Schwächen, v. a. den Körper, svække; Eines Ansehen, forringe; ein Mädchen, krænke, besvangre; —chung, f. -en, S—lse, F—lse, Krænken, Besvangren, c.

Schwächlich, aj. svagelig; d. T. sygelig; —keit, f. -en, Sv—hed, Sy—hed, c.

Schwächling, m. -es -e, Skranling (—lning), c.

Schwad, n. -es -e, Skaar, n. (som gjøres med Leen).

Schwaden, m. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) Hjortens første Hale; (i mange Tilfælde) en tyk Dunst; nogle Græsarters spiselige Frø, f. Ex. Hirse, Mannagryn; s. Schwad, n.; **—gras**, n. -es -äser, Hirsegræs, Manna—, n.

Schwadron, f. -en, Escadron, c.; **—iren**, v. n. m. h. hugge om sig med Kaarden; fig. d. T. prale.

Schwager, m. -s -äger, Svoger, c.; fig. d. T. et Navn, hvormed de Reisende paa en Postvogn kalde Postillionen; **—ägerinn**, f. -en, Svigerinde, Svigerske, c.; **—ägerlich**, aj. svogerlig; **—ägerschaft**, f. -en, Svogerskab, n.

Schwäher, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en), (foræld.) Svigerfader (—moder), c.

Schwalbe, f. -n, (Dim. **-älbchen**, n. -s pl. s. sg.) Svale, c.; **—nschwanz**, m. -es -änze, Svalerumpe, —hale, c.; fig. om mange denne lignende Ting; **—nstein**, m. -es -e, Svalesteen, c.

Schwalch el. **—alg**, m. -es -e, (hos Klokkestøbere) en Aabning i Smelteovnen; Bølge, Strøm, c.; (Nordt.) Aabning, c.; Svælg, n., den øverste Deel af et Dyrs Svælg.

Schwall, m. -es ud. pl. en Mængde sig bølgeformig bevægende Ting; Strøm, c.; enhver stor Mængde uden Orden.

Schwamm, m. -es -ämme, (Dim. **—ämmchen**, n. -s pl. s. sg.) Svamp, c.; **—icht**, aj. svampagtig; **—ig**, aj. svampet.

Schwan, m. -es -äne, (i Sydt. -en -en) Svane, c.

Schwanen, v. impers. m. h. d. T. **es schwanet mir**, det aner mig, mig bæres for.

Schwanen-bett, n. -es -en, Svanedunns-Seng; **—boi**, m. -es, Svanebai, n.; **—busen**, m. -s pl. s. sg. Svanebarm, c. (snehvid); **—gesang**, m. -es -änge, Svanesang, c.; **—hals**, m. -es -älse, Svanehals, c.; fig. snehvid Hals.

Schwang, m. -es ud. pl. Sving, n., en svingende Bevægelse; fig. **im —e seyn** el. **gehen**, være, gaae i Svang, bedrives.

Schwängel, m. -s pl. s. sg. en Ting, som svinges, især Klokkeknevel, c.; en Ting, hvormed en anden Ting bringes i en svingende Bevægelse, f. Ex. Klokkearmen ved en Klokke; Hammelstok, Svingel, c.; Brøndstang, c. (ved Trætbrønde).

Schwanger, aj. svanger, frugtsommelig; fig. fuld af; **mit etw. — gehen**, gaae svanger med, have Noget, især noget Ondt i Sinde.

Schwängern, v. a. besvangre; fig. i Planteriget, undert. befrugtes; **—rung**, f. -en, Besvangren, c.

Schwangerschaft, f. ud. pl. Svangerskab, n.

Schwank, aj. tynd og bøielig; d. T. rank, smækker; fig. ubestemt.

Schwank, m. -es -änke, et spøgefuldt Ord, et lystigt Indfald; Farce, c.

Schwanken, v. n. m. h. svaie; d. T. vakle, tumle; fig. være ubestemt, uresolveret; have Mangel paa de til Klarhed nødvendige Kjendemærker.

Schwänken, v. a. skylle: **ein Glas**.

Schwänkkessel, m. -s pl. s. sg. en Kjedel at skylle Glas i.

Schwänling, m. -es -e, (nyt Ord) Svaneunge, ung (Svane), c.

Schwanz, m. -es -änze, (Dim. **-änzchen**, n. -s pl. s. sg.) Svands, Hale, Stjert, Rumpe, c.; d. T. den (især) bevægelige Ende paa en Ting; **vulg.** Haarpidsk, c.; Mandslem, n.; (undert. foragt.) Slæng, n., et unødvendigt Paahæng.

Schwanz-bein, n. -es -e, Halebeen, Rumpebeen, n.; **—feder**, f. -n, Halefjeder, c.; **—flosse**, f. -n, Halefinne, c.; **—los**, aj. haleløs; **—meise**, f. -n, langhalet Meise, c.; **—perücke**, f. -n, Pidskeparyk, c.; **—riemen**, m. -s pl. s. sg. Rumperem, c. (paa Seletøi); **—schraube**, f. -n, Svandsskrue, c.; **—stern**, m. -es -e, (u. St.) Komet, c.

Schwänzeln, v. n. m. h. (blot om Hunde) logre med Halen.

Schwänzelpfennig, m. -es -e, Jux, c., utilladelig Fordeel ved Indkjøb og Salg.

Schwänzen, v. 1) n. m. h. logre, vifte med Halen; fig. d. T. svandse, vrikke med Rumpen under Gangen; slentre om, drive om. 2) a. forsyne med Svands; **ein Pferd**, binde Halen op; s. **auf—**; bedrage; d. T. (blot i nogle Tilfælde) forsømme; skulke (af Skole).

Schwänzig, aj. **lang—**, **kurz—**, langhalet, kort—; (Sydt.) munter, pyntelig, zirlig.

Schwappeln, v. s. **Schwabbeln**.

Schwär, m. -es -e, s. **Schwären**, m.

Schwären, v. i. n. m. s. og h. bulne.

Schwären, m. -s pl. s. sg. Byld, Svulst, Hævelse, c.; **Eim. den — aufstechen**, fig. vise En, hvor han har feilet.

Schwarm, m. -es -ärme, Sværm, c.; fig. (hell.) et Anfald af Aandsforvirring; **—ärmen**, v. n. m. h. sværme; **—ärmer**, m. -s pl. s. sg. Sværmer, c.; **—ärmerei**, f. -en, Sværmeri, n.; **—ärmerisch**, aj. sværmerisk.

Schwärmzeit, f. -en, Sværmetid, c. (Bierne).

Schwarte, f. -n. (Dim. **—ärtchen**, n. -s pl. s. sg.) (undert.) et haardt, tykt Dække; den tykke Hud paa Mskr. og Dyr; Svær, Flæske—, n.; de fra de yderste Sider af en Planke afskaarne Bræder; Vragbræt, n.; Skovre, c.; (m. St.) Grønsvær, n.

Schwarten-magen, m. -s pl. s. sg. en med skaaret Flesk, Svineblod, Flæsk ec. fyldt Pølse, som ogsaa kaldes **—wurst**, f. **-ürste**.

Schwartig, aj. som har Svær, tykhudet.

Schwarz (**—ärzer**, **—ärzest**), sort; mørk; fig. **die —e Kunst**, den sorte Konst, Troldomskonst, ogsaa: en egen Maade at stikke i Kobber paa; **—es Brod**, Rugbrød; fig. i høieste Grad sørgelig, ulykkelig; meget lastefuld, ondskabsfuld, afskyelig.

Schwarz, n. -es ud. pl. Sort, sort Farve, Sværte, c.

Schwarz-äugig, aj. sortøiet; **—bäcker**, m. -s pl. s. sg. Rugbrødsbager, c.; **—binder**, m. -s pl. s. sg. Bødker, c.; **—braun**, aj. sortebruun, mørke—; **—brod**, n. -es -e, Rugbrød, n.; **—dorn**, m. -es -en, (m. St.) Slaaentorn, c.; **—drossel**, f. -n, Solsort, c.; **—gelb**, aj. sortegul, mørke—; **—grau**, aj. sortegraa, mørke—; **—holz**, n. -es -ölzer, Naaletræ, n.; Skov, Lund af Naaletræer; **—kehlchen**, n. -s pl. s. sg. Blodsiskerinn; **—kopf**, m. -es -öpfe; et Mske. el. Dyr med sort Hoved; **—köpfig**, aj. sorthovedet; **—künstler**, m. -s pl. s. sg. Mester i den sorte Konst, Hexemester, c.; —

schecke, f. -n, en sortplettet, sortspættet Hest; —schimmel, m. -s pl. s. sg. en Skimmel med Sort blandet i den hvide Farve; —wälsch, aj. bruges om et Slags Viinstokke, hvis Druer have sortebrune Bær; —wild, n. -es ud. pl. Vildsviin, n.; (n. St. ogsaa) Bjørn og Grævling, c.; —wollig, aj. sortuldet.
Schwärze, f. -n, Sorthed, Mørkhed, c. ud. pl.; Sværte, c.; et sort Legeme; fig. (undert.) Afskyelighed, c.
Schwärzen, v. a. sværte, gjøre sort; smudse, stikne, gjøre mørk; fig. sværte, bestere, bagtale (bedre an—); (digter.) gjøre bedrøvet; ein geschwärztes Gewissen, en betynget Samvittighed; (Sydt.) drive Smughandel; indsmugle.
Schwärzlich, aj. sortagtig, sortladen, sortsmudsfet, mørk.
Schwatzen, v. n. m. h. sludre, pludre, prate; mit Eim., tale fortroligt.
Schwätzer, m. -s pl. s. sg. Sludrer, Sladdermund, c.
Schwatzhaft, aj. sludderagtig; sladdervorn; —igkeit, f. ud. pl. S—hed, c.
Schwebe, f. ud. pl. Svæven, c.; —künstler, m. -s pl. s. sg. (paa Reb) Ækvilibrist, c.
Schwebeln, v. n. m. h. være bedrøvet, gaae som i Drømme.
Schweben, v. n. m. h. svæve; fig. —de Gänge, (i Bjergv.) fladt liggende (modsat lodrette); svæve; es schwebt mir auf der Zunge, vor Augen; zwischen Furcht und Hoffnung —, in Gefahr —.
Schwede, m. -n -n, Svensker, c., En fra Sverrig; —n, n. -s ud. pl. Sverrig, n.; —wedisch, aj. svensk.
Schwefel, m. -s pl. (sjeld.) s. sg. Svovel, n.
Schwefel-dampf, m. -es -ämpfe, Svoveldamp, c.; —erz, n. -es -e, S—erts, c.; —faden, m. -s -äden, S—traad, c.; —gelb, aj. s—guul; —geruch, m. -es ud. pl. S—lugt, c.; —grube, f. -n, S—grube, c.; —hölzchen, n. -s pl. s. sg. S—stikke, c.; —hütte, f. -n, S—hytte, c.; —icht el. —licht, aj. s—agtig; —ig el. —lig, aj. svovlet; —kies, m. -es -e, S—kiis, c.; —leber, f. -n, S—lever, c. (i Chymien); —regen, m. -s pl. s. sg. S—regn, c.; —säure, f. -n, S—syre, c.; —werk, n. -es -e, S—værk, n.
Schwefeln, v. a. svovle.
Schweflicht, —lig, s. Schwefelicht, —ig.
Schweblen, s. Schwelen.
Schweif, m. -es -e, Svøb, n., en Ting, som svaier (i nogle Tilfælde); især: Hale, Rumpe, c. (fornemmelig Hestens); Slæb, n. (paa Klæder); en Komets Hale; Slægtel omkring en Østers ic.; fig. den yderste Ende af en Ting; især blot i Bjergv. der — eines Ganges.
Schweif-bügel, m. -s pl. s. sg. et Slags Stigbøile, som hænges paa Saddelknappen; —säge, f. -n, en Sav til at save bueformet med; —stern, m. -es -e, (n. St.) Komet, c.
Schweifen, v. 1) n. m. s. streife, svæie, strejfe om, slingre, vanke: im Lande umher. 2) a. forsyne med en skjøn, lang Hale (især om en Hest); fig. udskære bueformet; s. Aus—; bevæge frem og tilbage; die Wäsche —, skylle; das ausgedroschene Getreide —, rense Avnerne fra.

Schweigen, v. 1) i. n. m. h. tie, von, zu etw. —; fig. ophøre, ikke mere være virksom; (Sydt.) a. fortie. 2) rgl. a. (forældet, og endnu blot n. St.) bringe til Taushed, stoppe Munden paa; —d, partic. taus, stiltiende; —gsam, aj. (forald.) taus, som gjerne tier; —gsamkeit, f. ud. pl. Taushed, c.
Schweimel, m. -s ud. pl. og —ig, aj. s. Schwindel, —ig.
Schweimen, v. n. m. h. (sjeld.) svimle, tumle; besvime, falde i Afmagt; das Gesicht —met mir, forgaaer, forsvinder.
Schwein, n. -es -e, Sviin, n.; vulg. So, c.; fig. vulg. om et meget ureenligt Miste; Klat, Plet, c.; enhver grov Feil; det stærke Tømmer, hvori Masten gjøres fast ved Kjølen; kleines —, Griis, c.; geschnittenes —, Galt, c.
Schwein-aas, n. s. Aas; —chen, n. -s pl. s. sg. lille Sviin, n., Griis, c.; —ebraten, m. -s pl. s. sg. Svinesteg, c.; —efleisch, n. -es ud. pl. Svinekjød, Flesk; —hirt, m. -en -en, Svinehyrde, c.; —hund, m. -es -e, Svinehund, c.; fig. et Skjødesløs; —igel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Pindsviin, n.; fig. Sviin, n.; et sviinsk Miste; —isch, aj. fig. sviinsk; —sborste, f. -n, Svinebørste, c.; —schmeer, n. -es ud. pl. Svinefedt, Ister, n.; —schneider, m. -s pl. s. sg. Svinegilder, c.; —sfell, n. -es -e, Svineskind, n.; —sjagd, f. -en, Vildsvinejagt, c.; —sseite, f. -n, Fleskeskinke, c.; —stall, el. saav. —estall, m. -es -älle, Svinesti, c.; —trog, m. -es -öge, Svinetrug, n.; —wildpret, n. -es ud. pl. Vildsviin, n.
Schweinerei, f. -en, vulg. fig. Svineri, n., Sviinskhed, c.; Smudsplet, grov Forseelse, c.
Schweiß, m. -es pl. (sjeld.) -e, Sved, c.; fig. besværligt Arbeide, suur Møie; (Jagtsp.) Dyrenes Blod.
Schweiß-bad, n. -es -äder, Svedebad, n.; —fuchs, m. -es -üchse, et Slags rødagtig Hest, hvis mørke Haar saaledes ere dækkede med Hvidt, at de synes at være vaade af Sved; —hund, m. -es -e, en afrettet Jagthund, som opsøger det anskudte Vildt ved Hjelp af det udflydte Blod; —ig, aj. svedt, vaad af Sved; (Jagtsp.) blodig; —loch, n. -es -öcher, Svedehul, n.; —treibend, aj. sveddrivende; —tuch, n. -es -ücher, Svededug, c.; —wurst, f. -ürste, Blodpølse, c.
Schweißen, v. 1) n. m. h. svede (om Jernet, naar det begynder at smelte i Essen); (Jagtsp.) blede (om Vildtet). 2) a. sveise: das Eisen, svede to Stykker sammen.
Schweiz, f. (altid med Artikelen) Schweits, n.; —er, m. -s pl. s. sg. (—erinn, f. -en), Schweitser, (—inde); Sveitser, Dørvogter, c.; —erisch, aj. schweitsisk; —erei, f. -en, Meieri paa schweitsisk Maade.
Schwelen, v. 1) n. m. h. ulme, ligge og fyre. 2) a. svie, riste, faae ved langsom Ild.
Schwelgen, v. 1) n. m. h. fraadse, fylde i sig; (forældet) sluge, svælge. 2) a. (blot Nordt.) svale.
Schwelger, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Fraadser, Dranker, Fyldevom, Slughals, c.; —ei, f. ud. pl. Fraadseri, Drikkeri, n., Umaadelighed, c.; —isch, aj. fraadsende, umaadelig i Spisen og Drikken.
Schwelle, f. -n, Dørtærskel, c.; Grundtømmer, Fodstykke, n. (ved en Bygning); fig. en Sags Begyn-

feed, klæbende Smuds, Ureenlighed, c.

Schmieren, v. a. smøre: **Butter auf Brod**; **fig.** skrive el. male slet og fjusket; forfalske Viin &c.; bestikke: **einen Richter** &c.; **vulg.** prygle; smigre, tale efter Munden.

Schmierer, m. -s pl. s. sg. Smører, c., især En, som skriver el. maler slet; **—ei**, f. -en, Smøreri, n.

Schmierig, aj. besmurt, fedtet, smudsig.

Schmink-bohne, f. -n, Sminkbønne, tyrkisk Bønne, c.; **—fleckchen**, n. -s pl. s. sg. Sminkeplet, n.; **—pflästerchen**, n. -s pl. s. sg. Skjønhedsplet, c.; **—wasser**, n. -s pl. s. sg. Sminkevand, n.

Schminke, f. pl. (om flere Slags) -n, Sminke, c.; **fig.** (undert.) Anstrøg af, Skin af.

Schminken, v. a. sminke; **fig. geschminkt**, (undert.) forstilt.

Schmirgel, m. -s ud. pl. s. **Schmergel**; d. T. Saft, især Tobakssaft, c. (som samler sig i Piben ved Rygningen); **—n**, v. a. og n. (t. T. foragt.) smøge; **—gler**, m. -s pl. s. sg. Smøger, c.

Schmiß, m. -sses -sse, d. T. et tydeligt, heftigt Slag; **vulg.** Smæk.

Schmitz, m. -es -e, Slag af —e, f. -n, Smæld (paa Pidskesnerten).

Schmitzen, v. 1) a. d. T. snerte, slaae med en Snært; (n. St.) bestænke, smøre. 2) n. m. h. d. T. (n. St.) smitte, smitte af.

Schmollen, v. n. m. h. surmule.

Schmoller, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en), Surmule, c.

Schmoren, v. a. og n. m. h. (Nordt.) stuve, koge under tæt Laag ved Dampen.

Schmortopf, m. -es -öpfe, Stuvepande, c. [deel).

Schmu, m. (indecl.) **vulg.** Tur, c. (utilladelig Fordeel).

Schmuck, aj. smuk, skjøn.

Schmuck, m. -es pl. (sjeld.) -e, Smykke, n., Prydelse, Stads, c.; Ædelstene og Perler; **—kästchen**, n. -s pl. s. sg. Juveelkaste, c.; **—los**, aj. uden Smykke, uden Prydelse, simpel.

Schmücken, v. a. smykke, pryde, pynte: **eine Kirche**; **sich prächtig —**.

Schmuddelei, f. -en, (især Nordt.) Sviineri, n.; **—delig**, aj. sviinsk, sliden, ureenlig; **—deln**, v. a. og n. m. h. gjøre sliden; blive sliden.

Schmuggelei, f. -en, (Nordt.) Smugleri, n.; **—ggeln**, v. a. og n. m. h. smugle; **—ggler**, m. -s pl. s. sg. Smugler, c.

Schmunzeln, v. n. m. h. d. T. smile med Velbehag, gotte sig, lee ved sig selv; være galant.

Schmutz, m. -es ud. pl. Smuds, c.; **fig.** Smudsighed, c.; Brand, c. (i Sæd).

Schmutz-ärmel, m. -s pl. s. sg. Halværme af grovere Tøi, som man ved smudsigt Arbeide trækker over den halve Arm; **—buch**, n. -es -ücher, Kladdebog, c.; **—ig**, aj. smudsig, snavset, sliden; **fig.** smudsig, uanstændig, usædelig; (undert.) skadelig; **vulg.** sjofel; **—igkeit**, f. ud. pl. Smudsighed, c.; **—titel**, m. -s pl. s. sg. Smudstitel, c. (paa en Bog).

Schmutzen, v. n. m. h. smudse, smitte af; blive smudset, tilsmudses.

Schnabel, m. -s -äbel, (**Dim.** **—äbelchen**, n. -s pl. s. sg.) Snabel, c., Næb, n.; **fig.** forskjellige et Fuglenæb lignende Ting; **vulg.** (i Spøg) Mund, c.

Schnabel-eisen, n. -s pl. s. sg. (hos Parykm.) et Slags Krøllejern, Tenperjern, n.; **—förmig**, aj. næbdannet; **—schuh**, m. -es -e, Snabelsko, c.; **—thier**, n. -es -e, Snabeldyr, n.

Schnabeliren, d. T. og **—beln**, v. a. og n. m. h. (i Spøg) spise (især lækre Spiser); gjøre sig tilgode.

Schnäbeln, v. a. **sich**, næbbes, ligesom kysses med Næbbene (i Spøg ogsaa om Mstr.); **geschnäbelt**, (undert.) snablet, forsynet med Snabel: **ein —es Schiff**.

Schnake, f. -n, Myg, c. (langbenet; forskjellig fra **Mücke**); d. T. (undert. m.) et spøgefuldt lystigt Indfald, en lystig Fortælling; (n. St.) almindelig Spøg, c.; Fabr. **Meder—**, n.; en Art smaa Faar.

Schnakisch, aj. spøgefuld, lystig, snurrig, putsig.

Schnalle, f. -n, (**Dim.** **—ällchen**, n. -s pl. s. sg.) Spænde, n.; (n. St.) en smeldende Ting, et knaldende Redskab.

Schnallen, v. 1) n. m. h. (n. St.) slaae Knep; smelde, knalde. 2) a. spænde: **die Schuhe**.

Schnalzen, v. n. m. h. (n. St.) slaae Knep; smelde, knalde, smække.

Schnäpel, m. -s pl. s. sg. Helt, c. (en Fisk af Laxeslægten); **fig.** (Sydt.) et klegt, fugtigt Myse.

Schnapp el. **—s**, d. T. et Ord, der efterligner den Lyd, som ofte er ledsaget med Snappen; undert. **der —**, Snap, n.

Schnappen, v. n. m. h. snappe, især med Munden.

Schnäpper, m. -s pl. s. sg. Flitsbue, c.; Lancet, c., Aareladeredskab, Lakeiern, n.

Schnapphahn, m. -es -ähne, d. T. Snaphane; Partigænger, c.; en mild Benævnelse paa en Stratenrøver, Stimand, c.

Schnäppisch, aj. knipsk, næsviis.

Schnapps, m. -es -äppse, d. T. Snaps, Sopken, Sup, Dram, c. (en Slurk Brændeviin); Brændevinet selv. [Reiser).

Schnappsack, m. -es -äcke, d. T. Madpose, c. (paa

Schnappsen, v. n. m. h. snapse, tage en Dram.

Schnappweise, f. -n, d. T. Knaphaspe, c.

Schnarchen, v. n. m. h. snorke; skjelde og smælde, forekaste med Heftighed.

Schnarcher, m. -s pl. s. sg. Snorker, c.; En, som heftig skjænder.

Schnarre, f. -n, Skralde, c., en Ting el. et Redskab, som skralder, skratter; **—n**, v. n. m. h. skralde, skratte, snurre; **im Reden —n**, snurre paa Bogstavet r.

Schnarrwerk, n. -es -e, (i Orgeler) Snurreværk, n.

Schnattern, v. n. m. h. snadre, kjække (især om Gæs og Ænder); d. T. tale hurtigt, pludre.

Schnauben, v. a. men især n. m. h. (ogsaa undert. i.) puste, trække Veir, snøfte, fnyse; d. T. snyde: **die Nase —**; **fig.** fnyse af Vrede: **vor Zorn**; hige efter, vise visse heftige Begjerligheder og Sindsbevægelser: **nach Golde**.

Schnaue, f. -n, (Nordt.) et Slags tomastede Skib, som en Brig.

Schnaufen, v. n. m. h. snufse stærkt; snøfte.

Schnaupe, f. -n, (n. St.) s. **—auze**; **—neppe** og **—nuppe**;

Schnauze, f. -n, (Dim. —äuzchen, n. -s pl. s. sg.) Snude, Tryne, c.; fig. Tud, c.; (underl.) et Mskes Næse og Mund.

Schnäuzen, v. a. forsyne med Tud, s. Schneuzen.

Schnecke, f. -n, Snegl, c., Sneglehuus, n.; fig. forskjellige Ting, der have lignende Snoeninger som et Sneglehuus, f. Ex. en Vindeltrappe, Sneglegangen i Øret ꝛc.

Schnecken-auge, n. -s -n, Snegleøie, n. (Middelpunktet af enhver Sneglelinie); —berg, m. -es -e, Sneglebakke, c. (i Lysthaver); —bohrer, m. -s pl. s. sg. Sneglebor, n.; —förmig, aj. snegledannet, spiral; —gang, m. -es -änge, Sneglegang, c.; —gewölbe, n. -s pl. s. sg. Sneglehvælving, c. (som snoer sig i Veiret om en Pille); —haus, n. -es -äuser, Sneglehuus, n.; —klee, m. -s ud. pl. Sneglekløver, c.; —linie, f. -n, Sneglelinie, c.; —post, f. -en, d. T. Sneglepost c. (i Spøg) en meget langsom Befordring; —stein, m. -es -e, Sneglesteen, c. (en liden, hvid, rund Steen, som findes i Sneglenes Hoved; en Marmorart, hvori findes forstenede Snegle); —treppe, f. -n, Vindeltrappe, c.

Schnee, m. (1 Stav.) -es (2 Stav.) el. sammentr. —s (1 Stav.) ud. pl. Snee, c.

Schnee-ammer, f. -n, Sneefugl, —spurv, —lok, c.; —bahn, f. ud. pl. Sneeføre, n.; —ball, m. -es -älle, Sneebold, c.; —blume, f. -n, s. —glöckchen; —bruch, m. -es -üche, (i Slovv.) den ved Sneens Tyngde foraarsagede Skade paa Træerne; —brüchig, aj. beskadiget af Sneen; —eule, f. -n, stor, hvid Ugle, c.; —flocke, f. -n, Sneefnokke, c; —gebirge, n. -s pl. s. sg. Sneebjerg, n.; —gestöber, n. -s pl. s. sg. Sneefog, n.; —glöckchen, n. -s pl. s. sg. Sneeklokke, Sneeblomst, c., Sommergjæk og Vinternar; —huhn, n. -es -ühner, Rype, c.; —icht, aj. sneeagtig, sneehvid; —ig, aj. d. T. sneekalt, bedækket med Snee; —tropfen, m. -s og —viole, f. -n, s. —glöckchen; —vogel, m. s. —ammer; —wasser, n. -s ud. pl. Sneevand, n.; —weiß, aj. sneehvid; —wetter, n. -s ud. pl. Sneeveir, n.; —wind, m. -es -e, Sneevind, c. (med hvilken det sneer); —wolke, f. -n, Sneesky, c.

Schneide, f. -n, Eg, c. (paa en Kniv); Skarphed, c.

Schneide-bank, f. -änke, Skærebænk, Baandstol, c.; —lade, f. -n, Hakkelsekiste, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Baandkniv, c.; —mühle, f. -n, Skæremølle, Sav— (hvorpaa Tømmer saves til Brædder); —zahn, m. -es -ähne, Skæretand, Fortand, c.; —zeug, n. -es -e, Skruejern, n. (hvormed Skruegangen indskæres).

Schneideln, v. a. (underl.) beskære; die Bäume.

Schneiden, v. i. 1) n. m. h. skære; være skarp; fig. skære, svie, foraarsage en gjennemtrængende Smerte; das schneidet in den Beutel, koster mange Penge; —de Umrisse, —de Farben, (hos Malerne) skærende, ikke bløde nok; es schneidet mir (ikke mich) im Leibe, in die Seele. 2) a. skære: Brod, sich (Acc.) mit dem Messer; mit einer Schere —, klippe; frembringe, bearbeide ved Skæren: Bretter, save; in Holz, in Stein ꝛc.; fig. Geld —, viel bei einer S. — el. ogsaa: seinen Schnitt dabei haben, see sit Snit ved, gjøre sig en betydelig, utilladelig Fordeel, synde; Mienen, Gesichter, Capriolen —, d. T. gjøre usædvanlige Miner el. Geberder; den Wein —, forfalske.

Schneider, m. -s pl. s. sg. Skrædder, c.; (i Sammens.) Skærer, c. En, som skærer, el. hvis fornemste Beskæftigelse er at skære; fig. d. T. (i mange Spil) den, som taber Spillet, el. ogsaa blot har et bestemt ringe Antal Øine.

Schneider-arbeit, f. -en, Skrædderarbeide, n.; —rechnung, f. -en, Sk—regning, c.; —zunft, f. -ünfte, S—laug, n.

Schneiderei, f. -en, Skrædderi, Skrædderhaandværk, n.

Schneidern, v. n. m. h. d. T. forfærdige Skrædderarbeide, skræddere.

Schneidig, aj. (i Sammens.) egget, som har Eg; som let lader sig skære, klippe.

Schneien, v. impers. n. m. h. es schneiet, det sneer; fig. ogsaa a. es schneiet Blüthen.

Schnell, aj. hurtig, snar, pludselig; hastig, meget hurtig, uventet; vulg. brat, steil; (i Slovv.) skjev, vind.

Schnell-füßig, aj. snarfodet; rap til Fods; —galgen, m. -s pl. s. sg. Vippegalge, c.; —igkeit, f. ud. pl. Hurtighed, Hastighed, Snarhed, Fart, c.; —kraft, f. ud. pl. Fjederkraft, Elasticitet, c.; —käulchen, n. d. T. og —kugel, f. -n, el. —kügelchen, n. -s pl. s. sg. Springkugle, c. (hvormed Børn lege); —läufer, m. -s pl. s. sg. Hurtigløber, c.; —post, f. -en, Ilpost, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Hurtigskriver, c.; —segler, m. -s pl. s. sg. Hurtigseiler, c.; —wage, f. -n, Bismer, c.

Schnellen, v. 1) n. m. h. springe frem og tilbage med Fjederkraft; uhindret stige hurtigt op og ned. 2) a. kneppe, slaae Knep; især: drive el. støde hurtigt frem, løs; fig. Einen, d. T. snyde, opirrke, listig bedrage.

Schneller, m. -s pl. s. sg. en med et Knep ledsaget Forandring; Knep, n., Næseknipper, c.

Schnepel, m. s. Schnäpel.

Schnepfe, f. -n, Sneppe, c.; —nfang, m. -es -änge, Sneppefangst, c.; —njagd, f. -en, Sneppejagt, c.

Schneppe, f. -n, Snip, c. (som Fruentimmer nogle Steder bære, især i dyb Sorg); Tud, c. (paa Kander).

Schnepper, m. s. Schnäpper.

Schnerkel, m. s. Schnörkel.

Schneuzen, v. a. snyde: die Nase; mir, Eim. die Nase; Einen, sich; pudse, snyde: das Licht; fig. d. T. Einen, snyde, bedrage, tage ved Næsen.

Schneyen, v. impers. s. Schneien.

Schnickschnack, m. -es ud. pl. d. T. Sniksnak, Sludderslodder, c.

Schnieben, v. i. n. m. h. snuse, sukke (snøvle) lidet, sagte; snuse.

Schniegeln, v. a. glatte, smykke, pynte, pudse.

Schnipfeln, —ippeln, —ippern, v. a. og n. m. h. d. T. smaaklippe, klippe i smaa Stykker.

Schnippchen, n. -s pl. s. sg. Knep, n. (med Fingrene); et meget lidet Stykke.

Schnippen, v. 1) n. m. h. knebre, give en knebrende Lyd fra sig; d. T. slaae Knep. 2) a. stubbe af, afstumpe, beklippe; kneppe (med Fingrene); fremstyde,

fremsiede hurtigen.
Schnippisch, aj. knibsk, næsviis, haanende.
Schnipps, m. -es -e, Knep, n.; d. T. Stump, c., en lille Ting; foragt. et lille Myke.
Schnirkel, s. Schnörkel.
Schnitt, m. -es -e, Snit, n., Handlingen at skære; fig. Maaden at skære paa, hyppigt om konstige Maader; Snit, utilladelig Fordeel; Snit, Skaar, n., det ved Snittet fremgaaende Saar el. Ar; Skive, c., et afskaaret Stykke, især om spiselige Ting; en ved Skæringen frembragt Ting; især: Papirsmønster, n; Stedet, hvor Noget afskæres el. beskæres; d. T. Pralen, c., Praleri, n.
Schnitt-hobel, m. -s pl. s. sg. (hos Bogb.) Snithøvl, Beskære—, c.; —kohl, m. -es ud. pl. Snitkaal, c.; —lauch, m. -es, Snitløg, Purløg, n.; —ling, m. -es -e, Snitling, c.: en afskaaret Ting; Drivestud, n., Blomstaflægger, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Snittekniv, c.; —schein, m. -es -e, Coupon c.
Schnitte, f. -n, Skive, c., et afskaaret, fladt Stykke af en spiselig Ting.
Schnitter, m. -s pl. s. sg. Meier, Høstmand, c.; —mahl, n. -es -e, Høstgilde, n.
Schnitz, m. -es -e, en liden Spaan, en tynd Strimmel (Papir), Strimling, c., en tynd Skive (som af et Æble).
Schnitz-bank, f. -änke, Skærebænk, Baandstol, c.; —brett, n. -es -er, Tilskærebræt, n.; —kunst, f. ud. pl. Udskære-konst, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Baandkniv, Tilskære—, Udsk—, c.; —werk, n. -es -e, Snitværk, udskaaret Arbeide, n.
Schnitzel, m. el. n. -s pl. s. sg. Spaan, Papirstrimmel, c. (mest pl.).
Schnitzeln, v. a. og n. m. h. snitte, skære smaat, beskære en Ting efte og meget paa en unyttig Maade.
Schnitzen, v. a. snitte, skære, ud— (i Træ).
Schnitzer, m -s pl. s. sg. Udskærer, Billedskærer, c.; et Værktøi til Udskæren, især en Kniv med et langt Skaft; Feil, Buk c; især: Sprogfeil; Snidser, Bommert, c.
Schnitzern, v. n. m. h. begaae en Feil, en Buk, især en Sprogfeil.
Schnoben, v. n. m. h. (u. St.), lugte til, søge snusende (om Hunde).
Schnöde, aj. lav, ringe, foragtelig, stolt, overmodig; skjændig, slet, uduelig; —digkeit, f. ud. pl. Lavhed, Ringh d. F—hed, O—hed, c.
Schnoppern, v. n. m. h. vulg. snøfte, snuse stærkt (egentl. blot om Hunde).
Schnörkel, m. -s pl. s. sg. Snirkel, Snegleliute, c.
Schnuffeln el. —üffeln; v. n. m. h. vulg. snøfte.
Schnupfen, v. a. og n. m. h. snuse; (Sydt.) Tabak —, snuse; fig. das Licht —, (u. St.) pudse, snyde.
Schnupfen, m. -s pl. s. sg. Snue, c.
Schnupfer, m. -s pl. s. sg. Snuser, c.
Schnupfig, aj syg af Snue
Schnupftabak, m. -es -e, Snustobak, c.; —sdose, f. -n, S—daase, c.
Schnupftuch, n. -es -ücher, Lommetørklæde, n.
Schnuppe, f. -n, Tande, Lyse—, c.
Schnuppen, m. -s, (d. T. n. St.) Snue, c.
Schnur, f. (Dim. —ürchen, n. -s pl. s. sg.) 1) pl. -en, (forældet og nu blot Sydt.) Svigerdatter, c. 2) pl. —en og —üre, Snor, c.; en Mængde paa en Snor trukne Ting: eine — Perlen; alles am —ürchen haben, som ved en Snor; stor Lethed i.
Schnür-band, n. -es -änder, Snørebaand, n.; —brust, f. -üste, Snørliv, Corset, n.; —leib, m. -es -er, Snørliv, Livstykke, n.; —leibchen, n. -s pl. s. sg. et lille Snørliv; —loch, n. -es -öcher, Snørehul, n.; —nadel, f. -n, Snørenaal, c.; —stiefel, m. -s pl. s. sg. Snørestøvle, c.
Schnüren, v. 1) n. m. h. (i Bjergv.) ligge nær ved hinanden. 2) a. lægge Snor paa: eine Wage; snøre, gjøre fast med en Snor; sich —, snøre sig, tage Snørliv paa; (hos Haandv.) afpasse, afmaale med Snor; trække paa Snor; Einen, fig. d. T. bringe i Klemme.
Schnurgerade, aj. snorlige.
Schnurrbart, m. -es -ärte, d. T. Knevelsbart, c.; et Mske. med Knevelsbart; —bärtig, aj. med Knevelsbart.
Schnurre, f. -n, Snurre, Skralde, c., en snurrende Ting, et Redskab, hvormed man snurrer; fig. d. T. et spøgefuldt Indfald, en latterlig Fortælling, Narrestreg, c.; Snurrepiberi, n., en ubetydelig Ting; vulg. Næse og Mund.
Schnurren, v. 1) n. m. h. snurre, surre; fig. (undert.) snurre rundt, bevæge sig hurtigt omkring; d. T. tigge, betle. 2) n. m. s. d. T. zusammen —, tørre sammen, krybe ind.
Schnurrig, aj. d. T. snurrig, løierlig, pudseerlig.
Schnurrpfeife, f. -n, —rei, f. -en, Snurrepiberi, n., en ringe, unyttig Ting.
Schnurstracks, av. d. T. lige, i lige Linie; strax, paa Øieblikket.
Schob, m. -es -öbe, el. —e, f. -n, (Nord- og Sydt.) Knippe, Bundt, n (Straa).
Schober (Sydt. —öber), m. -s pl. s. sg. (Dim. —öberchen, n. -s pl. s. sg.) Stak, c. (Hø el. Halm); især: en stor Stak Hø, c.
Schobern, v. a. stakke, sætte i Stak i Hø.
Schock, n. -es -e (men efter et Talord pl. s. sg.), Stok, c. (et Antal færd. af 60); (forældet el. blot d. T.) Hob, Mængde, c.
Schocken, v. 1) a. sætte i, tælle i Stokkeviis. 2) n. m. h. (i Landv.) give Fold, give i Skjeppen: die Gerste schockt gut.
Schockweise, av. stokkeviis.
Schofel el. —ig, aj. vulg. yderst slet, usel, elendig.
Schofel, m. -s ud. pl. vulg. Udskud, slet Tøi.
Scholar, m. -en -en, Lærling, Discipel, c.
Scholarch, m. -en -en, Opsynsmand over een el. flere Skoler, hvis Embede og Værdighed kaldes —at, n. -es -e.
Scholaster, m. -s pl. s. sg. Domherre ved et Domcapitel.
Scholastiker, m. -s pl. s. sg. Scholastiker, c.
Scholie, f. el. —lion, n. pl. —lien, Scholien, n., Ordforklaring, c.
Scholle, f. -n, (Dim. —öllchen, n. -s pl. s. sg.) Klump, Flage, Brokke, c., Stykke, n. (Jord el. Iis); Flynder, Rødspætte, c.

Schon, 1) **av.** allerede; desuden; nok, rigtig nok, alt, til rette Tid; ofte er det et Slags Forsikkring, el. staaer ogsaa overflødigt og kan ikke oversættes. 2) **cj.** d. T. vel, saglens; endog, ogsaa, omendskjøndt.

Schön, **aj.** skjøn, smuk, fager; **die —en Wissenschaften**, de skjønne; **das —e Geschlecht**, det smukke Kjøn, Damerne; **fig.** ædel, velanstændig, sømmelig; d. T. god, gunstig, fortræffelig, glædelig, tilfredsstillende; **Sie sind ein —er Herr**, smuk (ironisk for skammelig, dadelværdig); **da würde ich — ankommen**, smukt (ironisk for reent galt); især som **av.** venlig, smigrende, om: **Einen — grüßen**, **—danken**; **—en Dank** (forkort.) **schön Dank!** forbindtlig; **mit einer Person — thun**, være forelsket i, caressere; (Sydt.) reen: **— machen**, gjøre reent, pudse; **sich — machen**, udstyde.

Schön-blind, **aj.** d. T. (om Heste) maaneblind; **—druck**, **m. -es -e**, (hos Bogtr.) den første trykte Side paa et endnu hvidt Ark; **—fahrsegel**, **n. -s pl. f. sg.** Stenfarseil, **n.** (et Slags stort Seil); **—färber**, **m. -s pl. f. sg.** Skjønfarver, **c.**; **—fleckchen**, **n. -s pl. f. sg.** Skjønplet, **c.**; **—geist**, **m. -es -er**, skjøn Aand (**bel esprit**); **—geistig**, **aj.** belletristisk; **—heit**, **f. -en**, Skjønhed, Fagerhed, **c.** (Egenskaben ved en Ting, at den er skjøn, ud. **pl.**; en skjøn Deel af en Ting; en skjøn Person; især Fruent.); **—heitsgefühl**, **n. -es -e**, Skjønhedsfølelse, **c.**; **—pflästerchen**, **n. -s pl. f. sg.** Skjønplaster, **n.**; **—schreiben**, **n. -s ud. pl.** Skjønskrivning, **c.**; **—schrift**, **f.** Skjønskrift, **c**

Schöne, 1) **n. -n**, ud. **pl.** det Skjønne. 2) **f. Gen. der —n**, den Skjønne; **eine Schöne**, et smukt Fruentimmer; **pl. die -n**, de Smukke Qvindekjønnet. 3) **f. Gen. der —**, ud. **pl.** (forældt. og digt.) Skjønhed, **c.**

Schonen, **v. a. Einen; etw.**; (i den høiere Stiil) **einer S. (Gen.)**, skaane; **sich —**, vogte sig; tage sig i Agt; (forældt.) vægre sig; (kun undert.) undslaae sig for at udgive el. bortgive: **das Geld**.

Schönen, **v. a** (forældt.) gjøre skjøn, smykke; **den Wein**, klare, gjøre klar.

Schoner, **m. -s pl. f. sg.** Skonnert, **c.** (et Slags Skib)

Schönstens, **av.** paa det smukkeste, det bedste.

Schonung, **f -en**, Skaansel, **c.**; **—slos**, **aj.** uden Skaansel; uskaansom.

Schooß, **m. -es -öße (Dim. —ößchen, n -s pl. f. sg.)** Skjød, **n.**; **fig.** det Inderste, det Midterste i en Ting; Skjød, **n.**, Flig paa Mandsklæder.

Schooß-fell, **n. -es -e**, Skjødskind, **n.**; **—hund**, **m. -es -e**, og **—hündchen**, **n. -s pl. f. sg.** Skjødehund, Fruer—, **c.**; **—kind**, **n. -es -er**, Skjødebarn, **n.**, Kjæledægge, **c.**; **—sünde**, **f. -n**, **fig.** Skjødesynd, **c.**

Schopf, **m. -es -öpfe**, (**Dim. —öpfchen, n. -s pl. f. sg.**) Dusk, **c.**, især af Fjedre el. Haar; **Einen beim —e fassen**, ved Haarene, i Haartoppen, i Caletten; (i Skovv.) Toppen af et Træ.

Schöpfbrunnen, **m. -s pl. f. sg.** Trækbrønd, **c.**

Schöpfe, **f. -n**, d. T. et Sted, hvor man øser Vand; f. **Schöppe**.

Schöpfeimer, **m. -s pl. f. sg.** Spand, at trække Vand op af Brønden med.

Schopfen, **v.** 1) **n. m. h.** faae Dusk. 2) **a.** forsyne med Dusk; Sydt. **Einen —**, gribe ved, trække i Haartoppen.

Schöpfen, **v.** 1) **n. m. h.** trække Vand; (Jagtsp. om Vildtet) drikke; (om Humlen) blomstre. 2) **a.** øse: **Wasser**: drage, trække: **Athem**, **Luft**; **die Schube — Wasser**, trække; **fig.** fatte, faae: **Muth**, **Hoffnung**, **Trost**, **einen Argwohn** &c.; (forældt.) dømme, fælde Dom, afgjøre; skabe, frembringe, danne.

Schöpfer, **m. -s pl. f. sg.** Øse, **c.**, —kar, **n.**; Øser, **c.** en Person, som øser; Skaber, **c.** (især om Gud); **—hand**, **f. -ände**, Skaberhaand, **c.**

Schöpferisch, **aj.** Skaber-, skabende.

Schöpfgelte, **f. -n**, Øsebøtte, —spand, —strippe, **c.**

Schopfig, **aj.** dusket.

Schöpfung, **f.** ud. **pl.** Skabelse, **c.**; **fig.** Skabning, **c.**; ogsaa med **pl. —en**, Frembringelser, Foster; **—swerk**, **n. -es** ud. **pl.** Skabningsværk, **n.**

Schöppe, **m. -n -n**, Bisidder (i en Ret); Meddomsmand, **c.** (Mest u. St. og især paa Landet); (i Stæderne) Dommer, **c.**

Schoppen, **m. -s pl. f. sg.** Skuur, **n.**, Remise, **c.**; (**Dim. —öppchen, n. -s pl. f. sg.**) Øs-, **c.**, et hult Kar; (Sydt.) et bestemt Maal for flydende Ting, omtrent en Pægel.

Schoppen, **v. a.** (Sydt.) stoppe, mæske, fede.

Schöppen bank, **f. -änke**, **—stube**, **f. -n** og **—stuhl**, **m. -es -ühle**, en Ret, hvori er Bisiddere; en Ret, i hvilken Medlemmerne efter gammel Brug kaldes Bisiddere; Tribunal, **n.**

Schöps, **m. -es -e**, Bede, **c.** (gildet Væder); **fig.** d. T. et dumt Menneske, Tosshoved, Faarehoved, **n.**, Dumrian, **c.**

Schöpsen-braten, **m. -s pl. f. sg.** Bedesteg, **c.**; **—fleisch**, **n. -es** ud. **pl.** Bedekjød, **n.**; **—keule**, **f. -n**, Bedekølle, **c.**

Schorf, **m. -es** sjeld. **pl. -e**, d. T. Roe, Skorpe paa Saar ved Fnat &c.; Skurv, **c.**

Schorfig, **aj.** skurvet, skabet.

Schörl, **m. -es -e**, en Steenart, der indeholder Jern, og udvendig ligner Jernerts.

Schornstein el. **Schorstein**, **m. -es -e**, Skorsteen, Kamin, **c.**; **—feger**, **m. -s pl. f. sg.** Skorsteensfeier, **c.**

Schoß, **m. -sses -sse** el. **-össe (Dim. —ößchen, n. -s pl. f. sg.)** Skud, **n.** (paa Træer og Planter); Stokværk, **n.**, Etage, **c.**, **pl. —össe**; Gruus, **n.**; (forældt.) Gevær, **n.**, Flint, Bøsse, **c.**; sammenskudte Penge; Skat, Afgift; især **—ößchen**, Trærude paa Vinduer.

Schoß-bar, **aj.** skatskyldig; **—buch**, **n. -es -ücher**, Skattebog, **c.**; **—frei**, **aj.** skattefri; **—kelle**, **f. -n**, det bageste Rum paa en Reisevogn; **—pflichtig**, **aj.** skatskyldig; **—rebe**, **f. -n**, et ungt Skud paa en Viinstok.

Schossen, **v.** 1) **n. m. h.** skyde, voxe i Veiret; især om Sæd. 2) **a.** skatte, give i Skat.

Schösser, **m. -s pl. f. sg.** (m. St.) Skattefoged, Amtsforvalter, **c.**; **—ei**, **f. -en**, dennes Embede, Bolig, og Stedet, hvor han oppebærer Skatter.

Schößling, **m. -es -e**, et ungt Skud; Qvist, Ympe, **c**; Skjødebarn, **n.**, Kjæledægge, **c.**

Schote, **f. -n**, Bælg, Skal, **c.**, (især d. T.) grønne Ertebælge; (i Søsp.) et Reb i Hjørnet af Seilet.

Schoten-dorn, **m. -es -en**, Acacie, **c.**; **—erbsen**, **pl.** ud. **sg.** grønne Erter (i Bælgene); **—pfeffer**, **m. -s**

ud. pl. spansk Peber, c.

Schotte, m. -n -n, og —tländer, m. -s pl. s. sg. Skotte, Skotlænder, c.; —tisch el. —tländisch, aj. skotsk.

Schovertsegel, n. -s pl. s. sg. Skonnertseil, n. (et Slags stort Seil).

Schrad (ogsaa schrag), aj. mager.

Schraffiren, v. a. skraffere (i Tegning og Kobberstik); —rung, f. -en, Skraffering c.

Schräg (el. —e), aj. skraa; d. T. ofte: skjev.

Schräge, f. ud. pl. Skraahed, c.

Schrägen, v. a. gjøre skraa; —gung f. -en, Skraaning, c.

Schragen, m. -s pl. s. sg. (i Skovv.) en Bunke Brænde, som sædv. udgjør tre Favne; Buk, c. (at lægge Noget paa); —holz, n. -es ud. pl. Brænde, som sættes bunkevis.

Schramme, f. -n, Skramme, Rift, Flenge, c.; —n, v. a. gjøre Rift, flenge; —mmig, aj. skrammet.

Schrank, m. -es -änke, (Jagtsp.) Hjortens Skridt og Sporene deraf; (Dim. —änkchen, n. -s pl. s. sg.) Skab, n. (at gjemme i).

Schranke, f. -n el. —n, m. -s pl. s. sg. sædv. blot pl. Skranke, c., Gitter, Rækværk, n.; Grændse, c. (efter Billigheds, Klogskabs el. Velanstændigheds Love).

Schränken, v. 1) n. m. h. (Jagtsp.) sætte Benene fra hverandre (om Hjortene); d. T. (undert.) sætte Fødderne over Kors under Gangen. 2) a. lægge over Kors, snoe; (sjeld.) indhegne, forsyne med Skranker.

Schrankenlos, aj. uden Skranker, grændseløs; især fig.; —igkeit, f. ud. pl. G—hed, c.

Schranne, f. -n, (Sydt.) Skranke, Indfatning, c.; et med Skranker indesluttet Sted.

Schranz, m. -en -en, el. —e, m. -n -n, Fraadser, Æder, Overfyldning, c.; fig. Snyltegjest, Spytslikker, c.

Schrapen, v. a. og n. m. h. d. T. skrabe, kradse.

Schraube, f. -n, Skrue, c.; fig. auf —n stehen, stellen, staae, sætte paa Skruer, være ubestemt, vaklende.

Schrauben, v. (sjeld. i.) a. skrue; fig. Einen — el. Einen um sein Geld —, snyde, opskrælle; Einen —, drille, ftere.

Schrauben-bohrer, m. -s pl. s. sg. Skruebor, n.; —gang, m. -es -änge, Skruegang, c.; —linie, f. -n, Skruelinie, c.; —mutter, f. -ütter, Skruemøder, c.; —stock, m. -es -öcke, Skruestikke, c.; —zieher, m. -s pl. s. sg. Skruetrækker, c.; —zwinge, f. -n, Skruetvinge, c.

Schraubstock, m. -es -öcke, Skruestikke, c.

Schreck, m. -es pl. (sjeld.) -e, Rædselstilstand, Gru, Skræk, c.; (n. St.) Ridse, Spalte, Sprække, c. (i et fast Legeme); (Jagtsp.) opstillet Figur, hvormed man skræmmer Vildtet bort.

Schreck-bild, n. -es -er, Skrækkebillede, n.; —haft, aj. ræd, bange; d. T. (undert.) skrækkelig, rædsom; —lich aj. skrækkelig, rædsom, grøsselig, forfærdelig; —lichkeit, f. ud. pl. Sk—hed, R—hed, G—hed, F—hed, c.; —niß, f. ud. pl. el. n. -sses -sse, Skræk, Forskrækkelse, Rædsel, c.; Gjenstanden derfor; —schuß, m. -sses -üsse, et Skud, som skeer blot for at forskrække; fig. d. T. en ugrundet Efterretning, hvorved man vil vække Frygt.

Schrecken, v. 1) rgl. a. skrække, skræmme, forfærde, lyse: Einen mit etw.; (undert.) brune, riste, lidet. 2) i. n. m. h. give pludseligen et høit Skrig (især Jagtsp.) 3) i. n. m. s. briste; skrækkes (dog forekommer det i denne Betydn. sjeld., mest kun i det sammensatte erschrecken).

Schrecken, m. -s pl. s. sg. Skræk, Forskrækkelse, Rædsel, Gru, Forfærdelse, c.; Handlingen, at forskrække Andre; Gjenstanden for Skrækken.

Schrecken-erregend, aj. gruopvækkende; —voll, aj. rædselsfuld.

Schreckens-gestalt, f. -en, Rædselsskikkelse, c.; —regierung, f. -en, R—regjering, Terrorisme, c.; —zeit, f. -en, R—tid, c.

Schrei, m. -es -e, Skrig, Skraal, Vraal, n.

Schreib-art, f. -en, Skrivemaade, Stiil, c.; —feder, f. -n, Skrivepen, c.; —fehler, m. -s pl. s. sg. Skrivfeil, c.; —freiheit, f. ud. pl. Skrivefrihed, c.; —material, n. -s -ien, Skrivematerial, n.; —papier, n. -es -e, Skrivpapir, n.; —pult, n. -es -e, Skrivepult, c.; —schule, f. -n, Skriveskole, c.; —selig, aj. skrivesalig; —seligkeit, f. ud. pl. Skrivesalighed, c.; —stube, f. -n, Skrivestue, c.; —stunde, f. -n, Skrivetime, c.; —sucht, f. ud. pl. Skrivesyge, c.; —süchtig, aj. skrivesyg; —tafel, f. -n, Skrivetavle, Brevtaske, c.; —tisch, m. -es -e, Skriveboord, n.; —zeug, n. -es -e, Skriveri, n.

Schreibe- (Schreib-) buch, n. -es -ücher, Skrivebog, c.; —gebühren, pl. ud. sg. Skrivepenge, n.; —geld, n. -es -er, Skrivepenge; —kunst, f. ud. pl. Skrivekunst, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Skrivemester, c.; —pult, n. -es -e, Skrivepult, c.; —schrank, m. -es -änke, et Skab med et Skriveboord ved; —tisch, m. -es -e, Skriveboord, n.

Schreiben, v. i. a. og n. skrive: mit Kreide, mit einer Feder; eine gute Hand; die Feder schreibt nicht; einen Brief; sich —, underskrive sig; (undert.) afskrive; blot — er undert. saa meget som: forfatte et Skrift: über etw., wider Einen, og især: skrive et Brev: nach Dresden; an Einen; ogsaa fig.: wo schreibt sich das her? fra hvem, hvorfra kommer det? (med Hensyn til Udtrykket alene) schön, erhaben —.

Schreiben, n. -s 1) ud. pl. Skriven, c.; Handlingen at skrive. 2) pl. s. sg. Skrivelse, c., Brev, n.

Schreiber, m. -s pl. s. sg. Skriver, Af—, Copist, c.; Skribent, Forfatter, c.

Schreiberei, f. -en d. T. Skrivekunst, c.; ligel. Skriveri, n., ud. pl.; (foragt.) det Skrevne, Skriften.

Schreibung, f. 1) ud. pl. Skriven, Handlingen at skrive. 2) pl. -en, Skrivemaade, c. (i Henseende til de brugte Bogstaver).

Schreien, v. i. a. og n. m. h. skrige, raabe: Etw. etw. in die Ohren; aus Zorn; vor Schmerzen; um Hülfe; fig. tale med ubehagelig høi Stemme; græde høit; eine —de Ungerechtigkeit, himmelraabende; wie man in den Wald schreiet, so schallt es wieder heraus, som man raaber i Skoven, faaer man Svar.

Schreier, m. -s pl. s. sg. Skriger, Skraaler, c., En, som skriger; fig. En, som gjør meget Væsen.

Schreihals, m. -es -älse, Skrighals, Skraal—, c.
Schrein, m. -es -e, (n. St. især Sydt.) Skrin, n.; —er, m. -s pl. s. sg. Snedker, c.
Schreiten, v. i. n. m. s. skride, trine; gaae med fa-ste, afmaalte Skridt; über einen Graben —, skræve over; fig. begive sig, skride til: zum Werke, zur Sache.
Schrick, m. -es -e, (Sydt.) s. Schreck.
Schrift, f. -en, Skrift, c.; d. T. (undert.) Skriftræk, n.. Haandskrift, c.; (i Bogtrykkerier) uden pl. Skrifter, Typer; (Dim. —chen, n. -s pl. s. sg.) Skrift, n., et skreven Værk, en Bog; die — el. die heilige —, Skriften, den hellige Skrift, Bibelen.
Schrift-beurtheiler, m. -s pl. s. sg. Recensent, c.; —beurtheilung, f. -en, Recension, c.; —bewahrer, m. -s pl. s. sg., Registrator, c.; —gebräuchlich, aj. som er brugelig i Skriftsproget; —gelehrte, m. -n -n, (i Bibelen) Skriftklog, c., Skriftlærd, c.; enhver i den hellige Skrift bevandret Person; —gießer, m. -s pl. s. sg. Skriftstøber, c.; —gießerei, f. -en, Skriftstøberi, n.; —kasten, m. -s pl. s. sg. Skriftkasse, c. (især hos Bogtr.); Documentkiste, c.; —lich, aj. skriftlig; —mäßig, aj. skriftmæssig, grundet i Skriften (i Bibelen); —mäßigkeit, f. ud. pl. Skriftmæssighed, c.; —sasse, m. -ssen -ssen, en Vasal, hvem Lehns- og Landsherrens Villie gjennem Cancelliet umiddelbart skriftligt bekiendtgjøres; —sässig, aj. som umiddelbart er underordnet den landsherlige Regjering (til Forskjel fra amtssässig); —sprache, f. -n, Skriftsprog, n. (som bruges i Skrifter); —stelle, f. -n, Skriftsted, n. (af Bibelen); —steller, m. -s pl. s. sg. Skribent, Forfatter, Autor, c.; —stellerei, f. ud. pl. literairt Arbeide, Forfatterskab, n.; —stellerinn, f. -en, Skribentinde, Forfatterinde, c.; —stellerisch, aj. Skribent-, forfattermæssig; —stellern, v. n. m. h. befatte sig med Skribentarbeide; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Skrifttegn, n.; —zug, m. -es -üge, Skrifttræk, n.
Schrillen, v. n. m. h. pibe, lade høre en fiin, skærende, zittrende Lyd.
Schritt, m. -es -e, (som Længdemaal pl. efter et Talord s. sg.) Skridt, n. (ogsaa fig.); —lings, av. i Skridt; — über einem Graben stehen, staae skrævende derover; —schuh, s. Schlitt—; —stein, m. -es -e, Steen, som lægges paa et fidt Sted, for ved Hjelp deraf at gaae tørt derover.
Schroff, aj. ujævn, stenet, knortet; brat, steil; fig. ein —er Mann, tilbagestødende, kold, utilgængelig.
Schroffe, f. -n, (Sndt.) Klippevæg, c.; Klippen selv.
Schroffheit, f. -en, Ujævnhed, Steilhed, c.
Schröpfe, f. -n, Sædens Afskæren, for den faaer Straa.
Schröpfen, v. a. kopsætte; (undert.) ridse; das Getreide, afskære, før den faaer Straa; fig. Einen, udsuge.
Schröpfkopf, m. -es -öpfe, Kop, c. (til Kopsætning).
Schröpfschnäpper, m. -s pl. s. sg. Kopsætningslancette, c.
Schrot, n. (Sndt. m.) -es -e (Sndt. —öte), et afskaaret, afhugget el. afsavet Stykke, og i mange Tilfælde ethvert Stykke af et Heles; (i Mynto.) de af den valsede, lange Plade udhugne, runde Stykker, som skulle præges, og deres bestemte Vægt, s. Korn; fig. ein Mann von altem — und Korn, af gammelt Præg; — und Korn, ydvertes Godhed; (Dim. —stchen, n. -s pl. s. sg.) Munde ved Skæren, Saven el. Huggen; Graa, n. (smaabakkede Stykker Bly el. Jern); Hagl, n. (at skyde med) især ud. pl.; Graa, n. (grovmalet Sæd), ud. pl.; d. T. (undert.) et hvult Rum, et Gjemme; (m. St.) de yderste Ender af vævet Tøi.
Schrot-art, f. -ärte, Tømmerøxe, Skov—, c.; —baum, m. -es -äume, Sidestykkerne paa Læsselederne; —beutel, m. -s pl. s. sg. Haalpung, c.; —büchse, f. -n, Haglbøsse, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Bestærkeimo, Tilskære—, c.; —hobel, m. -s pl. s. sg. Skrubhøvl, c.; —korn, n. -es, Gryn, grovmalet Korn, ud. pl.; Haglkorn, n., pl. —örner; —leiter, f. -n, Ledder, c. (til Varers Af- og Paalæsning); —mehl, n. -es ud. pl. Grahamsmel; —sack, m. -es -äcke, Straasæk, c. (som udstyrdes); —schere, f. -n, en stor Saxs; —stück, n. -es -e, et afhugget, afskaaret el. afsavet Stykke; en Kanon af svære Calibere; —wage, f. -n, d. T. Lodpagt, c., Waterpas, Vandmaal, n.; —wurm, m. -es -ürmer, Molvarpgrille, Jordkrebs (Insect); —zahn, m. -es -ähne, (iforælt.) Stødtand, c.
Schroten, v. 1) i. a. gnave, for—; skraae, grutte, male grovt, især Sæd; udhule; save, hugge, skære tværsover. 2) fgl. a. skyde, rulle, vælte; dog blot om tunge Legemer: ein Faß Wein in den Keller —.
Schröter, m. -s pl. s. sg. et Redskab til at save, hugge el. skære tværsover med; d. T. Dreivit, c.; en Arbeider, som vælter fyldte Fade i og ud af Kjelderne: der Bier—, Wein—.
Schrötling, m. -s -e, afhugget, afskaaret el. afsavet Stykke.
Schrubben, v. a. skrubbe.
Schrumpel, f. -n, el. —umpf, m. -es -e, (sjeld.) Rynke, Fold, c.
Schrumpfen, v. n. m. s. skrumpes, faae Rynker.
Schrumpfig, aj. skrumpen, rynket.
Schrunde, f. -n, (Sydt.) Rift, Revne, Spalte, c.; —n, v. n. m. s. revne, spalte.
Schub, m. -es -übe, Stød, n. Skyden, c.; (Sydt.) Transport, Forsendelse, c.; auf einen —, paa eengang, i en Ruf; ein — Semmeln (hos Bagerne) saa mange Simler, som paa eengang skydes frem; ein — Kegel, et Spil Kegler.
Schub-biack, m. -es -e, s. Schuft; —fenster, n. -s pl. s. sg. Trækvindue, n., som skydes op og ned; —karren, m. -s pl. s. sg. Trillebør, Hjulbør, c.; —kasten, m. -s pl. s. sg. en Kasse i en noget Møbel, som kan skydes ud af og ind i; d. T. Skuffe, c.; —lade, f. -n, Skuffe, c.; —riegel, m. -s pl. s. sg. Slaa, Skodde, c.; —sack, m. -es -äcke, d. T. Lomme, c.
Schüchtern, aj. frygtagtig, ræd; beskeden, sky; —heit, f. ud. pl. F—hed, c.
Schuckeln, v. a. d. T. (især Nordt.) gynge hurtig, vippe hurtig op og ned.
Schuft, m. -es -e, vulg. Skurk, Stakkel, Lusehund, c., en foragtelig Benævnelse paa et liggefærdigt Menneske; Skurk, Kjeltring, c.
Schufut el. **Schubut**, m. -es -e, (n. St. især Nordt.) Steenugle, c.

Digitized by Google

Schuh, m. -es -e, (Dim. —ühchen, n. -s pl. s. sg.) Sko, c. (at gaae med og i nogle Tilfælde en Bedækning af en Tings udvendige Deel); Fod, c. (Længdemaal; efter et Talord pl. s. sg.).

Schuh-bürste, f. -n, Skobørste, c.; —flicker, m. -s pl. s. sg. Skoflikker, c.; —knecht, m. -es -e, (foræld.) Skomagersvend, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Skomager, c.; —putzer, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Skopudser, Tjener, c.; —schnalle, f. -n, Skospænde, n.

Schuhen, v. hvoraf ikkun undert. forekommer geschuhet, beskoet, forsynet med Sko.

Schul-amt, n. -es -ämter, Skoleembede, n.; et Kammer-Collegium, hvis Indkomster ere bestemte til en Skole; —buch, n. -es -ücher, Skolebog, c.; —camerad, m. -en -en, Skolekammerat, c.; —freund, m. -es -e, Skoleven, c.; —freundschaft, f. -en, Skolevenskab, n.; —fuchs, m. -es -üchse, Skolefux; Pedant, c.; —füchserei, f. -en, Skolefuxeri, Pedanteri, n.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Skolebygning, c.; —geld, n. -es -er, Skolepenge; —gelehrsamkeit, f. ud. pl. Skolelærdom, c.; —gerecht, aj. skolemæssig, skoleriktig; —gesell, m. -en -en, Skolekammerat, Meddiscipel, c.; —halter, m. -s pl. s. sg. Skoleholder, c.; —haus, n. -es -äuser, Skolebygning, c.; —herr, m. -n -en, Skoleherre, —patron, (n. St.) Rector, c.; —jahr, n. -es -e, Skoleaar, n.; —junge, m. -n -n, vulg. Skoledreng, c.; —kind, n. -es -er, Skolebarn, n.; —knabe, m. -n -n, Skoledreng, c.; —krank, aj. skulkesyg; —krankheit, f. -en, Skulkesyge, c.; —leben, n. -s pl. s. sg. Skoleliv, n.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Skolelærer, c.; —mädchen, n. -s pl. s. sg. Skolepige, c.; —mann, m. -es -änner, Skolemand, c.; —mäßig, aj. skolemæssig; —meister, m. -s pl. s. sg. Skolemester, c.; —meistern, v. n. m. h. og a. skolemesterere; —ordnung, f. -en, Skoleanordning, c.; —patron, m. -es -e, Skolepatron, c.; —pferd, n. -es -e, Skolehest, c. (i Rideskole); —rath, m. -es -äthe, Skoleraad, n.; —staub, m. -es ud. pl. fig. Skolestøv, n.; —stunde, f. -n, Skoletime, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Skolevæsen, n.; —witz, m. -es ud. pl. Skoleklogt, c. (Kundskaber og Færdigheder, som erholdes i Skolen til Forskjel fra Mutterwitz); —zeit, f. -en, Skoletid, c.; —zucht, f. ud. pl. Skoletugt, c.

Schuld, f. -en, Skyld, Feil, Forseelse, c.; sammes Aarsag, og Forpligtelsen til Erstatning el. Straf, ud. pl.: ohne meine —; an wem liegt die —? an etw. — seyn; Skyld, Gjeld, Forbindtlighed, Pligt, c., sjeld. med pl.; (undert.) Aarsag, c.; (sjeld.) en Forbrydelse og dens Følger; Skyld, Brøde, Synd, c.

Schuld-brief, m. -es -e, Gjeldsbrev, n.; —buch, n. -es -ücher, Skyldbog, Gjeld—, c.; —frei, aj. skyldfri, brødefri; —heiß, m. -en -en (el. -es -e, sammendraget Schulze, m. -n -n), (fordum) den, som var forpligtet til at holde Andre til Opfyldelse af deres Forpligtelse; (nu n. St.) Foged, Sogne—, By—, Birkedommer, (i Island) Sysselmand, c.; —herr, m. -n -en, s. Gläubiger; —los, aj. skyldfri, uskyldig; —losigkeit, f. ud. pl. Sk—hed, U—hed, c.; —mann, m. -es -leute, d. T. Skyldner, c.; —opfer, n. -s pl. s. sg. Skyldoffer, n.; —post, f. -en, Gjeldspost, c.; —sache, f. -n, Gjeldssag, c.; —schein, m. -es -e, Gjeldsbeviis, n.; —thurm, m. -es -ürme, Gjeldsfængsel, Slutteri, n.; —verschreibung, f. -en, Gjeldsforskrivning, c.

Schulden-frei, aj. gjeldfri; —last, f. -er, Gjeldens Byrde; Syndebyrde, c.; —masse, f. -n, Gjeldsmasse, c.; —tilgung, f. -en, Gjeldslikvidation, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Gjeld, c.

Schuldig, (—ge blot i Brevstiil) aj. skyldig: eines Mordes; (sjeld.) skyldig til at lide Straf for en Forbrydelse: des Todes —; skyldig, forbunden, forpligtet: Eim. etw.; især Penge skyldig: Eim. — seyn; — seyn, være gjeldbunden, have Gjeld.

Schuldigen, v. a. (forældt.) beskylde, anklage.

Schuldiger, m. -s pl. s. sg. (i Bibel.) Skyldner, c.

Schuldigkeit, f. Skyldighed, Forbindtlighed, c. ud. pl.; d. T. en skyldig Pengesum, pl. —en.

Schuldner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Skyldner (—ske), Debitor, c.

Schule, f. -n, Skole, c.; eine hohe —, Høiskole, c., Universitet, n.

Schulen, v. 1) n. m. h. lære i Skolen. 2) a. Einen, give Underviisning i Skolen.

Schüler, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Lærling, Skolar, Discipel, c.; —haft, aj. skoleagtig, lærlingagtig, som en Lærling.

Schulter, f. -n, Skulder, c.; ogsaa den øverste Deel af Hestens Forfødder; —blatt, n. -es -ätter, Skulderblad, n.; —n, v. a. das Gewehr —, skuldre, tage paa Skulderen.

Schultheiß, m. og Schulze, m. -n -n, s. Schuldheiß.

Schummel, f. -n, (n. St. d. T.) Sjsie, c., en skjødesløs, uordentlig, smudsig Person; —haft el. —haftig, aj. skjødesløs, uordentlig, smudsig.

Schund, m. -es ud. pl. vulg. Snavs, Skarn, n., Excrementer af Mider og Dyr.

Schurfen, v. a. (Sydt.) s. Schuppen.

Schupp, m. -es -e, Skub, n.

Schuppe, f. -n, Skæl, n.

Schuppen, v. a. (Nordt.) Einen el. etw., skubbe; forsyne med Skæl; skrabe Skællene af, skælle: die Fische.

Schuppen, m. -s pl. s. sg. Skuur, n.

Schuppenthier, n. -es -e, Skældyr, n.

Schuppicht, aj. skælagtig.

Schuppig, aj. skællet, forsynet med Skæl.

Schur, f. ud. pl. Skæren, Klipning, c.; fig. vulg. Fortræd, c., Bryderi, n., unyttig Møie og Besvær.

Schüren, v. a. d. T. rage om i Ilden for at faae den til at brænde desto stærkere; gjøre Ild paa; bedre: anschüren; fig. die Leidenschaft —, opflamme.

Schurf, m. -es -ürfe, Aabning, c., Saar, Hul, Snit, n.

Schürfen, v. a. (i Bjergv.) grave Hul; (foræld. og Sydt.) ridse, skære op, saare let.

Schürfer, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Ertssøger, c.

Schurigeln, v. a. Einen, vulg. pine, plage, besvære.

Schurke, m. -n -n, d. T. Skurk, c.; —nstreich, m. -es -e, og —rei, f. -en, Skurkestreg, c.; —kisch, aj. skurkeagtig.

Schurz, m. -es -ürze, Skjert, Balte, n.; en Ting, som tjener en anden til Forbindelse; fig. Skorsteenskappe, c.; (undert.) flere med hverandre forbundne Ting af een Art.

Schürzband, n. -es -änder, Skjertebaand, Forklæde—, n.

Schürze, f. -n, Forklæde, n.; fig. (undert.) Fruentimmer, n.

Schürzen, v. a. knytte: einen Knoten, eine Schleife; opbinde, opkiltre; —zung, f. ud. pl. Knytten, c.

Schürzfell, n. -es -e, Skjødskind, n.

Schuß, m. -sses -üsse, Skud, n. (i dette Ords forskjellige Bet. i Dansk); Sigtet, Maalet, hvorefter man skyder, ud. pl.; (undert.) Kast, n., f. Ex. ved Pengetælling, saa mange, som paa eengang kastes; einen — haben, fig. være skudt, være forelsket i en Person, el. ogsaa være uraaglig.

Schüssel, f. -n, Fad, n., flad Skaal, c.; nur sechs —n, Retterz —hecht, m. -es -e, en Gjedde af Middelstørrelse; —ring, m. -es -e, Bordkrands, c.; —tuch, n. -es -ücher, Karklud, c.

Schuß-fest, aj. skudfri; —gerecht, aj. skudvant (om en Hest, som ikke bliver sky ved Skud); —mäßig, aj. (Jagtsp.) som er i den tilbørlige Afstand, i hvilken man ved et Skud kan naae Dyret; —weite, f. ud. pl. Skudvidde, c.; paa Skud nær; —wunde, f. -n, Skudsaar, n. (et ved Skud foraarsaget Saar).

Schuster, m. -s pl. f. sg. d. T. Skomager, c.; —gesolle, m. -n -n, 2c., Skomagersvend, c. 2c.; —n, v. a. forfærdige Skomagerarbeide; fig. i Triktrak, være sin Medspiller saa vidt overlegen, at man allerede har dobbelte Steene i det halve Spil.

Schüte, f. -n, Skyite, Skude, c. (et lidet Skib).

Schutt, m. -es, 1) pl. —ütte, Jordvold, c. 2) ud. pl. Gruus, n.; Malt, n. (det fornødne til een Brygning); (i Landv.) Sæd, c.

Schüttboden, m. -s -öden, Kornloft, n.

Schütte, f. -n, (n. St.) Knippe, Bundt, n.: eine — Stroh; (Sydt.) Kornloft, Oplagshuus, n. (for Sæd); Bunke, Hob, c.

Schütteln, v. a. ryste: den Kopf, einen Baum; nedryste: Pflaumen.

Schütten, v. 1) a. styrte, slaae, kaste, ryste (med en vis Heftighed): Korn in einen Sack: Erde an die Bäume; Oel ins Feuer; fig. meddele rigeligen; (om Melk) sich —, løbe sammen, blive tyk; fig. (n. St.) give Sæd, udrede som Afgift; (foræld.) stulpe, stumple; bedække, beskytte; (Jagtsp.) fig. kaste, føde. 2) n. m. h. d. T. (undert.) give i Skjeppen.

Schüttern, v. 1) n. m. h. zittre, ryste. 2) a. bringe til at zittre; brugeligere er—.

Schutthaufen, m. -s pl. f. sg. Gruushob, c.

Schütthaus, n. -es -äuser, Oplagshuus, n. (for Kornvare).

Schutz, m. -es, 1) pl. -ütze, (ved Vandværker) Stigbord, n. (til at standse det indtrængende Vand). 2) ud. pl. Beskyttelse, Beskjermelse, Varetægt, c., Ly, n.

Schutz-blattern, pl. ud. sg. Kokopper; —brett, n. -es -er, s. Schutz 1.; —brief, m. -es -e, Leidebrev, n.; —engel, m. -s pl. f. sg. Skytsengel, c.; —gatter, n. -s pl. f. sg. s. Schutz 1.; —geist, m. -es -er, Skytsaand, c.; —geld, n. -es -er, Afgift for erholdt Beskyttelse; —gerechtigkeit, f. ud. pl. Retligheden, at beskytte visse Personer el. Goglle, og nyde den dermed forbundne Fordeel; —gott, m. -es -ötter, (—öttinn, f. -en) Skytsgud (—inde), c.; —heilige, m. el. f. -n, Skytshelgen, c.; —herr, m. -n -en, Skytsherre, Beskytter, Patron, c.; —herrschaft, f. -en, Retlighed (ogsaa Magten) at beskytte Andre; —jude, m. -n -n, en Jøde, som under Øvrighedens Beskyttelse nyder visse Friheder paa et Sted; —mauer, f. -n, Skytsmuur, c.; —ort, m. -es -e, Beskyttelsessted, Tilflugtssted, Asyl, n.; —rede, f. -n, Forsvarstale, c.; —verwandte, m. -n -n, et Steds Indvaaner, som hverken er Borger el. Undersaat, men under Øvrighedens Beskyttelse mod en vis Afgift (s. —geld) driver borgerlig Næring; Øvrighedens Beviis herfor kaldes —zettel, m. -s pl. f. sg.; —wehr, f. -en, Værn, Skyts—, n.

Schütze, m. -n -n, (Schütz, m. -en -en) Skytte, c. (En som skyder); Skytten (Stjernebillede); (hos Væverne) Skytte el. Skyttel, Væver—, c.; Lederen i Stalspil; (n. St.) Gadevægter, c.; (foræld.) Hyrde, c.

Schützen, v. a. beskytte, beskjerme: Einen el. etw. vor el. gegen etw.; stemme, dæmme (for Vandet).

Schützen-bruder, m. -s -üder, Skydebroder, c. (Medlem af et Skydeselskab); —haus, n. -es -äuser, Skydehuus, n.; —könig, m. -es -e, Skydekonge, Fugle—, c.; —übung, f. -en, Skydeøvelse, c.

Schützer, m. -s pl. f. sg. Beskytter, Beskjermer, c.; s. Be—; den, hvis Bestilling det er at stemme for Vandet.

Schützling, m. -es -e, Myndling, Client, c.

Schützung, f. -en, Beskyttelse, Beskjermelse, c.

Schwabbeln, v. 1) n. m. h. d. T. skulpe. 2) a. sætte i skulpende Bevægelse; geschwabbelt voll, pladderfuld.

Schwabber, m. -s pl. f. sg. (Søsp.) Svaber, c.; —n, v. a. svabre; —bbrer, m. -s pl. f. sg. Svabergast, c.

Schwabe, 1) f. -n, Skrukketrold, Meelorm, c. 2) m. -n -n (—äbinn, f. -en) Svaber, Beboer af Svaben.

Schwabenstreich, m. -es -e, d. T. en uoverlagt, dum Strea.

Schwäbisch, aj. svabisk.

Schwach (—ächer, —ächst), aj. svag; tynd.

Schwach-feuer, n. -s pl. f. sg. Sudeglimt, n. (Luftsyn); —heit, f. -en, Svaghed, c.: die —heit des Verstandes 2c., men die Schwäche des Kranken 2c; —heitssünde, f. -n, Svaghedssynd, Skrøbeligheds—, c.; —herzig, aj. svaghjertet, blød—; —herzigkeit, f. ud. pl. S—hed, B—hed, c.; —köpfig, aj. svaghovedet; —sinn, m. -es ud. pl. Sindssvaghed, c.; —sinnig, aj. sindssvag.

Schwäche, f. -n, Svaghed, Skrantenhed; s. Schwachheit; Stedet, hvor en Ting er svag; (undert.) Afmagt, c.

Schwächen, v. a. den Körper, svække; Eines Ansehen, forringe; ein Mädchen, krænke, besvangre; —chung, f. -en, S—lse, F—lse, Krænken, Besvangren, c.

Schwächlich, aj. svagelig; d. T. sygelig; —keit, f. -en, Sv—hed, Sy—hed, c.

Schwächling, m. -es -e, Skranting (—tning), c.

Schwad, n. -es -e, Skaar, n. (som gjøres med Leen).

Schwaden, m. -s pl. f. sg. (Jagtsp.) Hjortens korte Hale; (i mange Tilfælde) en tyk Dunst; nogle Græsarters spiselige Frø, f. Ex. Hirse, Mannagryn; f. Schwad, n.; —gras, n. -es -äser, Hirsegræs, Manna—, n.

Schwadron, f. -en, Escadron, c.; —iren, v. n. m. h. hugge om sig med Kaarden; fig. d. T. prale.

Schwager, m. -s -äger, Svoger, c.; fig. d. T. et Navn, hvormed de Reisende paa en Postvogn kalde Postillionen; —ägerinn, f. -en, Svigerinde, Svigerske, c.; —ägerlich, aj. svogerlig; —ägerschaft, f. -en, Svogerskab, n.

Schwäher, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en). (forældt) Svigerfader (—moder), c.

Schwalbe, f. -n, (Dim. -älbchen, n. -s pl. f. sg.) Svale, c.; —nschwanz, m. -es -änze, Svalerumpe, —hale, c.; fig. om mange denne lignende Ting; —nstein, m. -es -e, Svalesteen, c.

Schwalch el. —alg, m. -es -e, (hos Klokkestøbere) en Aabning i Smelteovnen; Bølge, Strøm, c.; (Nordt.) Aabning, c.; Svælg, n., den øverste Deel af et Dyrs Svælg.

Schwall, m. -es ud. pl. en Mængde sig bølgeformig bevægende Ting; Strøm, c.; enhver stor Mængde uden Orden.

Schwamm, m. -es -ämme, (Dim. —ämmchen, n. -s pl. f. sg.) Svamp, c.; —icht, aj. svampagtig; —ig, aj. svampet.

Schwan, m. -es -äne, (i Sydt. -en -en) Svane, c.

Schwanen, v. impers. m. h. d. T. es schwanet mir, det aner mig, mig bæres for.

Schwanen-bett, n. -es -en, Svanedunns-Seng; —hoi, m. -es, Svanehai, n.; —busen, m. -s pl. f. sg. Svanebarm, c. (snehvid); —gesang, m. -es -änge, Svanesang, c.; —hals, m. -es -älse, Svanehals, c.; fig. snehvid Hals.

Schwang, m. -es ud. pl. Sving, n., en svingende Bevægelse; fig. im —e seyn el. gehen, være, gaae i Svang, bedrives.

Schwängel, m. -s pl. f. sg. en Ting, som svinges; især Klokkeknevel, c.; en Ting, hvormed en anden Ting bringes i en svingende Bevægelse, f. Ex. Klokkearmen ved en Klokke; Hammelstok, Svingel, c.; Brendstang, c. (ved Trækbrende).

Schwanger, aj. svanger, frugtsommelig; fig. fuld af; mit etw. — gehen, gaae svanger med, have Noget, især noget Ondt i Sinde.

Schwängern, v. a. besvangre; fig. i Planteriget, undert. befrugte; —rung, f. -en, Besvangren, c.

Schwangerschaft, f. ud. pl. Svangerskab, n.

Schwank, aj. tynd og bøielig; d. T. rank, smækker; fig. ubestemt.

Schwank, m. -es -änke, et spøgefuldt Ord, et lystigt Indfald; Farce, c.

Schwanken, v. n. m. h. svaie; d. T. vakle, tumle; fig. være ubestemt, uresolveret; have Mangel paa de til Klarhed nødvendige Kjendemærker.

Schwänken, v. a. skylle: ein Glas.

Schwänkkessel, m. -s pl. f. sg. en Kjedel at skylle Glas i.

Schwänling, m. -es -e, (nyt Ord) Svaneunge, ung (Svane, c.

Schwanz, m. -es -änze, (Dim. -änzchen, n. -s pl. f. sg.) Svands, Hale, Stjert, Rumpe, c.; f. T. den yderst bevægelige Ende paa en Ting; vulg. Haarpidsk, c.; Mandslem, n.; (undert. foragt.) Slæng, n., et unødvendigt Paahæng.

Schwanz-bein, n. -es -e, Halebeen, Rumpebeen, n.; —feder, f. -n, Halefjeder, c.; —flosse, f. -n, Halefinne, c.; —los, aj. haleløs; —meise, f. -n, langhalet Meise, c.; —perücke, f. -n, Pidskeparyk, c.; —riemen, m. -s pl. f. sg. Rumpereem, c. (paa Seletøi); —schraube, f. -n, Svandsskrue, c.; —stern, m. -es -e, (u. St.) Komet, c.

Schwänzeln, v. n. m. h. (blot om Hunde) logre med Halen.

Schwänzelpfennig, m. -es -e; Jux, c., utilladelig Fordeel ved Indkjøb og Salg.

Schwänzen, v. 1) n. m. h. logre, vifte med Halen; fig. d. T. svandse, vrikke med Rumpen under Gangen; slentre om, drive om. 2) a. forsyne med Svands; ein Pferd, binde Halen op; f. auf—; bedrage; d. T. (blot i nogle Tilfælde) forsømme; skulke (af Skole).

Schwänzig, aj. lang—, kurz—, langhalet, kort—; (Sydt.) munter, pyntelig, zirlig.

Schwappeln, v. f. Schwabbeln.

Schwär, m. -es -e, f. Schwären, m.

Schwären, v. i. n. m. f. og h. bulne.

Schwären, m. -s pl. f. sg. Byld, Svulst, Hævelse, c.; Eim. den — aufstechen, fig. vise En, hvor han har feilet.

Schwarm, m. -es -ärme, Sværm, c.; fig. (sjeld.) et Anfald af Aandsforvirring; —ärmen, v. n. m. h. sværme; —ärmer, m. -s pl. f. sg. Sværmer, c.; —ärmerei, f. -en, Sværmeri, n.; —ärmerisch, aj. sværmerisk.

Schwärmzeit, f. -en, Sværmetid, c. (Bierne).

Schwarte, f. -n. (Dim. —ärtchen, n. -s pl. f. sg.) (underti.) et haardt, tykt Dække; den tykke Hud paa Mske. og Dyr; Svær, Flæske—, n.; de fra de yderste Sider af en Planke afskaarne Bræder; Vragbræt, n.; Skovre, c.; (m. St.) Grensvær, n.

Schwarten-magen, m. -s pl. f. sg. en med skaaret Flesk, Svineblod, Flæskeær xc. fyldt Pølse, som ogsaa kaldes —wurst, f. -ürste.

Schwartig, aj. som har Svær, tykhudet.

Schwarz (—ärzer, —ärzest), sort; mørk; fig. die —e Kunst, den sorte Konst, Troldomskonst, ogsaa: en egen Maade at stikke i Kobber paa; —es Brod, Rugbrød; fig. i høieste Grad sørgelig, ulykkelig; meget lastefuld, ondskabsfuld, afskyelig.

Schwarz, n. -es ud. pl. Sort, sort Farve, Sværte, c.

Schwarz-äugig, aj. sortøiet; —bäcker, m. -s pl. f. sg. Rugbrødsbager, c.; —binder, m. -s pl. f. sg. Bødker, c.; —braun, aj. sortebruun, mørke—; —brod, n. -es -e, Rugbrød, n.; —dorn, m. -es -en, (m. St.) Slaaentorn, c.; —drossel, f. -n, Solsort, c.; —gelb, aj. sortegual, mørke—; —grau, aj. sortegraa, mørke—; —holz, n. -es -ölzer, Naaletræ, n.; Skov, Lund af Naaletræer; —kehlchen, n. -s pl. f. sg. Bledsfjerten; —kopf, m. -es -öpfe, et Mske. el. Dyr med sort Hoved; —köpfig, aj. sorthovedet; —künstler, m. -s pl. f. sg. Mester i den sorte Konst, Hexemester, c.; —

scheck e, f. -n, en sortplettet, sortspættet Hest; —schimmel, m. -s pl. f. sg. en Skimmel med Sort blandet i den hvide Farve; —wälsch, aj. bruges om et Slags Viinstokke, hvis Druer have sortebrune Bær; —wild, n. -es ud. pl. Vildsviin, n.; (n. St. ogsaa) Bjørn og Grævling, c.; —wollig, aj. sortuldet.

Schwärze, f. -n, Sorthed, Mørkhed, c. ud. pl.; Sværte, c.; et sort Legeme; fig. (underl.) Afskyelighed, c.

Schwärzen, v. a. sværte, gjøre sort; smudse, skidne, gjøre mørk; fig. sværte, bestøve, bagtale (bedre an—); (digter.) gjøre bedrøvet; ein geschwärztes Gewissen, en betynget Samvittighed; (Sydt.) drive Smughandel; indsmugle.

Schwärzlich, aj. sortagtig, sortladen, sortsmudsiet, mørk.

Schwatzen, v. n. m. h. sludre, pludre, prate; mit Eim., tale fortroligt.

Schwätzer, m. -s pl. f. sg. Sludrer, Sladdermund, c.

Schwatzhaft, aj. sludderagtig; sladdervorn; —igkeit, f. ud. pl. S—hed, c.

Schwebe, f. ud. pl. Svæven, n.; —künstler, m. -s pl. f. sg. (nyt Ord) Æquilibrist, c.

Schwebeln, v. n. m. h. være bedrøvet, gaae som i Drømme.

Schweben, v. n. m. h. svæve; fig. —de Gänge, (i Bjergv.) fladt liggende (modsat lodrette); svæve; es schwebt mir auf der Zunge, vor Augen; zwischen Furcht und Hoffnung —, in Gefahr —.

Schwede, m. -n -n, Svensker, c., En fra Sverrig; —n, n. -s ud. pl. Sverrig, n.; —wedisch, aj. svensk.

Schwefel, m. -s pl. (sjeld.) f. sg. Svovl, n.

Schwefel-dampf, m. -es -ämpfe, Svovldamp, c.; —erz, n. -es -e, S—erts, c.; —faden, m. -s -äden, S—traad, c.; —gelb, aj. S—guul; —geruch, m. -es ud. pl. S—lugt, c.; —grube, f. -n, S—grube, c.; —hölzchen, n. -s pl. f. sg. S—stikke, c.; —hütte, f. -n, S—hytte, c.; —icht el. —licht, aj. S—agtig; —ig el. —lig, aj. svovlet; —kies, m. -es -e, S—kis, c.; —leber, f. -n, S—lever, c. (i Chymien); —regen, m. -s pl. f. sg. S—regn, c.; —säure, f. -n, S—syre, c.; —werk, n. -es -e, S—værk, n.

Schwefeln, v. a. svovle.

Schweflicht, —lig, f. Schwefelicht, —ig.

Schweblen, f. Schwelen.

Schweif, m. -es -e, Svøv, n., en Ting, som svaier (i nogle Tilfælde); især: Hale, Rumpe, c. (fornemmelig Hestens); Slæb, n. (paa Klæder); en Komets Hale; Slæbet omkring en Østers ꝛc.; fig. den yderste Ende af en Ting; især blot i Bjergv. der — eines Ganges.

Schweif-bügel, m. -s pl. f. sg. et Slags Stigbøile, som hænges paa Saddelknappen; —säge, f. -n, en Sav til at save bueдannet med; —stern, m. -es -e, (n. St.) Komet, c.

Schweifen, v. 1) n. m. s. streife, svæie, strejfe om, flingre, vanke: im Lande umher. 2) a. forsyne med en sjøn, lang Hale (især om en Hest); fig. udskære buedannet; f. Aus—; bevæge frem og tilbage; die Wäsche —, skylle; das ausgedroschene Getreide —, feie Avnerne fra.

Schweigen, v. 1) i. n. m. h. tie, von, zu etw. —; fig. ophøre, ikke mere være virksom; (Sydt.) a. fortie. 2) rgl. a. (forældt, og endnu blot n. St.) bringe til Taushed, stoppe Munden paa; —d, partic. taus, stiltiende; —sam, aj. (foræld.) taus, som gjerne tier; —samkeit, f. ud. pl. Taushed, c.

Schweimel, m. -s ud. pl. sg. —ig, aj. f. Schwindel, —ig.

Schweimen, v. n. m. h. (sjeld.) svimle, tumle; besvime, falde i Afmagt; das Gesicht —mt mir, forgaaer, forsvinder.

Schwein, n. -es -e, Sviin, n.; vulg. So, c.; fig. vulg. om et meget ureenligt Miste.; Kjat, Piet, c.; enhver grov Feil; det største Tømmer, hvori Malmen gjøres fast ved Kjølen; kleines —, Griis, c.; geschnittenes —, Galt, c.

Schwein-aas, n. f. Aas; —chen, n. -s pl. f. sg. lille Sviin, n., Griis, c.; —ebraten, m. -s pl. f. sg. Svinesteg, c.; —efleisch, n. -es ud. pl. Svinekjød, Flesk; —hirt, m. -en -en, Svinehyrde, c.; —hund, m. -es -e, Svinehund, c.; fig. et Skjeldsord; —igel, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Pindsviin, n.; fig. Sviin, n.; et sviinsk Miste.; —isch, aj. fig. sviinsk; —sborste, f. -n, Svinebørste, c.; —schmeer, n. -es ud. pl. Svinefedt, Ister, n.; —schneider, m. -s pl. f. sg. Svinegilder, c.; —sfell, n. -es -e, Svineskind, n.; —sjagd, f. -en, Vildsvinejagt, c.; —sseite, f. -n, Flæskeskinke, c.; —stall, el. sædv. —estall, m. -es -älle, Svinesti, c.; —trog, m. -es -öge, Svinetrug, n.; —wildpret, n. -es ud. pl. Vildsviin, n.

Schweinerei, f. -en, vulg. fig. Sviineri, n., Svinskhed, c.; Smudsplet, grov Forseelse, c.

Schweiß, m. -es pl. (sjeld.) -e, Sved, c.; fig. besværligt Arbeide, suur Møie; (Jagtsp.) Dyrenes Blod.

Schweiß-bad, n. -es -äder, Svedebad, n.; —fuchs, m. -es -üchse, et Slags rødagtig Hest, hvis mørke Haar saaledes ere dækkede med Hvidt, at de synes at være vaade af Sved; —hund, m. -es -e, en afrettet Jagthund, som opsøger det anskudte Vildt ved Hjelp af det udflydte Blod; —ig, aj. svedt, vaad af Sved; (Jagtsp.) blodig; —loch, n. -es -öcher, Svedehul, n.; —treibend, aj. sveddrivende; —tuch, n. -es -ücher, Svededug, c.; —wurst, f. -ürste, Blodpølse, c.

Schweißen, v. 1) n. m. h. svede (om Jernet, naar det begynder at smelte i Essen); (Jagtsp.) bløde (om Vildtet). 2) a. sveise: das Eisen, smede to Stykker sammen.

Schweiz, f. (altid med Artikelen) Schweitz, n.; —er, m. -s pl. f. sg. (—erinn, f. -en), Schweitser, (—inde); Sveitser, Dørvogter, c.; —erisch, aj. schweitsisk; —erei, f. -en, Meieri paa schweitsisk Maade.

Schwelen, v. 1) n. m. h. ulme, ligge og fyre. 2) a. svie, riste, saae ved langsom Ild.

Schwelgen, v. 1) n. m. h. fraadse, fylde i sig; (forældt.) sluge, svælge. 2) a. (blot Nordt.) gvale.

Schwelger, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en), Fraadser, Dranker, Fyldevom, Slughals, c.; —ei, f. ud. pl. Fraadseri, Drikkeri, n., Umaadelighed, c.; —isch, aj. fraadsende, umaadelig i Spisen og Drikken.

Schwelle, f. -n, Dørtærskel, c.; Grundtømmer, Fodstykke, n. (ved en Bygning); fig. en Sags Begyn-

delse: bis an die — des Alters.
Schwellen, 1) v. i. n. m. s. svulne, svulme, hovne, bulne, bovne, stige; fig. tiltage, voxe, blive stærre og undert. ogsaa stærkere, blive talrigere. 2) v. rgl. a. faae til at svulne, hovne; hæve, forhøie.
Schwemme, f. -n, Badning, c., Reengjøren i Vand, ud. pl.; Vandsted, Kjær, n. (hvor Dyr vandes og afvaskes).
Schwemmen, v. a. faae til at svømme; skylle op: viele Erde an das Ufer; skylle: den Koth von etw.; svemme, rense, aftoe ved at lade svømme: die Pferde —; —mmung, f. -en, Skyllen op, Skyllen, c.
Schwemmer, m. -s pl. s. sg. s. Schwimmer.
Schwenden, v. a. (foræld.) forstyrre, ødelægge; (n. St.) afbrænde en Skov, for at gjøre Pladsen til Agerland.
Schwengel, m. s. Schwängel.
Schwenken, v. a. svinge: die Fahne; sich —, vende sig med et Sving; recht schwenkt! heire sving! (Commando); —kung, f. -en, Svingning, c. 2) s. Schwänken.
Schwer, aj. svær, tung; fig. tung: som fordrer megen Flid, mange Kræfter; svar; vanskelig; haard, stærk; d. T. (undert.) stor, megen; — an etw. gehen, gaae nødig til.
Schwere, f. ud. pl. Tunghed, Sværhed, Vanskelighed, Haardhed, Størhed, c.; Tyngde, c.; —messer, m. -s pl. s. sg. Barometer, n.
Schwer-fällig, aj. tungfærdig, ubeqvem, ubehjelpsom, klodset, som er i Fare for at falde tungt; fig. om alle Ting, som formedelst deres Tyngde have en møisommelig Bevægelse; kedsommelig; —fälligkeit, f. ud. pl. T—hed, U—hed, K—hed, c.; —flüssig, aj. (om Metaller) som vanskeligen smelter; —hörig, aj. tunghør; —hörigkeit, f. ud. pl. Tunghørighed, c.; —kraft, f. ud. pl. Tyngde, c.; —lich, av. vanskeligen, neppe, knap; er hat —lich gesündigt, grovéligen; —muth, f. ud. pl. Tungsindighed, Melankoli, c.; —müthig, aj. tungsindig, melankolsk; —müthigkeit, f. d. T. s. —muth; —punkt, m. -es -e, (i Mekaniken) Tyngdepunkt, c. og n.
Schwert, n. -es -er, Sværd, (poetisk) Glavind, n.; fig. (undert.) aabenbar Voldsomhed, Krig, c.; (i nogle faa Tilfælde) en Ting, som i Skikkelse har Lighed med et Sværd.
Schwert-bohne, f. -n, Sværdbønne, c.; —feger, m. -s pl. s. sg. Sværdfeier, c.; —fisch, m. -es -e, Sværdfisk, c. (Xiphias gladius); —groschen, m. -s pl. s. sg. Sværdgroschen, c. (en ikke meer gjeldende churfachsisk Mynt); —lilie, f. -n, s. Schwertel; —mage, m. -ns -n, (foræld.) en Beslægtet paa Sværdsiden (Mandslinien); —schlag, m. -es -äge, og —streich, m. -es -e, Sværdslag, n.; fig. Blodsudgydelse, c.; —seite, f. -n, Sværdside, Mandslinie, c.
Schwertel, m. -s pl. s. sg. Sværdlilie, c.
Schwester, f. -n, Søster, c.; ogsaa fig.
Schwester-kind, n. -es -er, Søsterbarn, n.; —lich, aj. søsterlig; —mann, m. -es -änner, Svoger, Søsters Mand; —schaft, f. -en, Søsterskab, n.; —sohn, m. -es -öhne, Søstersøn, c.; —tochter, f. -öchter, Søsterdatter, c.

Schwibbogen, m. -s pl. s. sg. hvalt Bue, Hvælving, Buehvælving, c.
Schwichtigen, v. a. bringe til Taushed.
Schwiegel, f. -n, Orgelpibe, c.
Schwieger, f. -n, (foræld.) Svigermoder, c.
Schwieger-ältern, pl. ud. sg. Svigerforældre; —kind, n. -es -er, S—barn, n.; —mutter, f. -ütter, S—moder, c.; —sohn, m. -es -öhne, S—søn, c.; —tochter, f. -öchter, S—datter, c.; —vater, m. -s -äter, S—fader, c.
Schwiele, f. -n, et haardt og tykt Sted i Huden, Bridblean, c.; Rible, Stribe i Huden, især af et Pidskesnert.
Schwierig, aj. vanskelig, besværlig; —keit, f. -en, Indvending, Betænkelighed, c.; Vanskelighed, Besværlighed, Hindring, c.
Schwimm-blase, f. -n, Svømmeblære, c.; —fuß, m. -es -üße, S—fod, c.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Vandloppe, lille Vandtorbist, c.; —vogel, m. -s -ögel, S—fugl, c.
Schwimmen, v. i. n. m. h. og s. svømme, flyde paa Vandet: auf, in dem Wasser, m. h., men naar Maalet el. Retningen for den i Svømningen gjorte Bevægelse udtrykkes, m. s.: an das Land; zurück; fort; fig. svømme: have Overflødighed af: im Blute; in Freuden; (i den høiere Skrivemaade) bevæge sig javnt og bølgeformigt.
Schwimmer, m. -s pl. s. sg. Svømmer, c.; (n. St.) en i Remme hængende, magelig Reisevogn.
Schwind-flechte, f. -n, Ringorm, c. (Hudsygdom); —grube, f. -n, Skarnkiste, c.; —ler m. s. Schwindeler; —lig, aj. s. Schwindelig; —sucht, f. ud. pl. Svindsot, Tæring, c.; —süchtig, aj. svindsotig.
Schwinde, f. -n, Ringorm, c. (et Slags Hudsygdom).
Schwindel, m. -s ud. pl. Svimmel, Hoved—, c.; fig. (undert.) en ubesindig Handlemaade; især Projectmageri, n.
Schwindeler el. —dler, m. -s pl. s. sg. Projectmager, Vindmager, Fusentast, c.
Schwindelei, f. -en, d. T. Luftkastel, Project, n.; et taabeligt, narrendet Foregivende.
Schwindelgeist, m. -es -er, Projectmageri, Fusentasteri, n.; Fusentast, Projectmager, c.
Schwindelig el. —dlig, svimmel, hoved—; fig. fusentastagtig, ubesindig.
Schwindeln, v. n. m. h. svimle, faae Hovedsvimmel; blot impers. mir schwindelt; fig. handle ubesindigt; især: bygge Luftkasteller, projectere.
Schwinden, v. i. n. m. s. svinde, hen—; fig. forsvinde, forgaae (brugeligere: ver—); d. T. — lassen, lade fare, give Slip paa: einen Verdacht; (foræld.) snurre rundt.
Schwinge, f. -n, Skjættel, c.; Kasteskovl, c.; (digter.) Fuglenes stærke Slagfjedre; især pl. —n, Vinger; fig. Lætte, c. (paa en Vogn); —npaar, n. -es -e, Vingepar, n.
Schwingel, m. -s ud. pl. Svingel, c. (Græsart); (n. St.) Klinte, c.
Schwingen, v. i. 1) n. m. h. svinge. 2) a. svinge: sich in die Luft; fig. sich auf den Thron, sich zu Ehren; die Fahne; behandle, bearbeide, rense med en svingende Bevægelse: den Flachs, das Getreide; —.

gung, f. -en, Svingning, c.
Schwippe, f. -n, d. T. Vaand, c., en meget sylud Qvist; Pidsk, Pidskesmeld, n.
Schwirren, v. n. m. h. snærre, surre; fig. svirre, sværme; smaaqvidre, pibe.
Schwitz-bad, n. -es -äder, Svedebad, n.; —bank, f. -änke, en Bænk i Svedebadstuer; fig. d. T. auf der — — sitzen, lade sig Noget være suurt og møisommeligt; —ig, aj. d. T. svedet, fuld af Sved; —kasten, m. -s pl. s. sg. Svedekasse, c. (at svede i); fig. et Sted, hvor, el. en Ting, hvorved man har stor Besvær og Angest; —pulver, n. -s pl. s. sg. Svedepulver, n.; —stube, f. -n, Svedestue, c.
Schwitze, f. ud. pl. Sveden, c.
Schwitzen, v. 1) n. m. h. svede; fig. d. T. have en høi Grad af Besvær, Arbeide og ubehagelig Fornemmelse. 2) a. svede, give fra sig som Sved: Blut —; faae til at svede: das Leder — (hos Garverne ved at komme Salt derpaa).
Schwören, v. i. a. og n. m. h. sværge: bei Gott, beim Himmel; dyrt forsikkre: ich wollte darauf —; einen Eid — el. blot —, aflægge Ed.
Schwude, s. Hott.
Schwül, d. T. ogsaa schwul, schwülig, aj. lummer, hed, qvalm; fig. d. T. angstlig.
Schwüle, f. ud. pl. Lummerhede, Qvalme, c.; fig. stor Angst, c.
Schwulst, 1) f. -ülste, Svulst, Hævelse, c. 2) m. -es ud. pl. (i Skrivemaade) Svulst, Bombast, c.
Schwülstig, aj. svulmet; brugeligere: geschwollen; fig. svulstig.
Schwung, m. -es -ünge, Sving, n., egentl. og fig.; —feder, f. -n, Svingfjeder, Slag—, c. (paa Fugle); —haft, aj. svingende, svingagtig; eine —hafte Schreibart, ophøiet; —rad, n. -es -äder, Svinghjul, n.; —riemen, m. -s pl. s. sg. Svingreem, c. (hvori Fadingen hænger paa en Karreet).
Schwur, m. -es -üre, Sværgen, Banden, c.; Ed for Retten, s. Eid—; —vergessend, aj. forglemmende sin Ed; uordholden, troløs.
Schwürig, aj. d. T. bullen, hoven.
Sclave (Sklave), m. -n -n, (—vinn, f. -en) Slave (—inde), c.; fig. Eines el. einer S. — sayn.
Sclaven-arbeit, f. -en, Slavearbeide, n.; —handel, m. -s ud. pl. S—handel, c.; —kleid, n. -es -er, S—klædning, c.; —markt, m. -es -ärkte, S—torv, n.; —sinn, m. -es, S—sind, n.
Sclaverei, f. -en, Slaveri, n.
Sclavisch, aj. slavisk.
Scontriren, v. a. scontrere.
Scontro, m. (indecl.) Scontratie, c.
Scorbut, m. -es ud. pl. Skjørbug (Sygdom), c.; —isch, aj. som har Skjørbug, skjørbugagtig.
Scorpion, m. -es -e og -en, Skorpion, c. (et Insect og et Himmeltegn).
Scribent, m. -en -en, Skribent, c.
Scrupel, 1) m. -s pl. s. sg. Skrupel, c. (Tvivl, Betænkelighed). 2) n. -s pl. s. sg. Skrupel, c. (1/60 af en Grad; 1/3 af et Qvintin; ogsaa der —).
Scurril, aj. scurril, plat, ubehøvlet.
Sech, n. -es -e, Plovjern, n.
Sechs, f. kun i Folkesprog som Ed: bei meiner —, el. blot meiner —, ved mit Sværd.
Sechs, M-Tal, sex (det deklineres ikke, undtagen naar det staaer uden Subst., da har det i Dat. —en: mit —en fahren).
Sechs, 1) f -en, Sex, c. (Talfiguren; Sextallet; Kortbladet; Sexen). 2) n. pl. -e, et Antal af sex Ting; —eck, n. -es -e, Sexkant, c.; —eckig, aj. sexkantet; —er, m. -s pl. s. sg. Sexer, c. (et af sex Enere bestaaende Hele; især en saadan Mynt); —erlei, aj. indecl. sex Slags; —fach el. —fältig, aj. sexfold, sexdobbelt; —füßig, aj. med sex Fødder; —fußig, aj. sex Fod lang; —halb, aj. indecl. halvsjette; —jährig, aj. sexaarig; —mal, av. sex Gange (rigtigere: sechs Mal); —malig, aj. som skeer sex forskjellige Gange; —spännig, aj. med sex Heste; —te, O-Tal, sjette; —tehalb, aj. indecl. halvsjette; —tel, n. -s pl. s. sg. Sjettedeel, c.; —tens, av. for det sjette; —wochen, pl. ud. sg. d. T. de første sex Uger i Barselsengi; —wöchnerinn, f. -en, Barselkone, c. (i de første sex Uger).
Sechzehn, M-Tal, sexten; —er, m. -s pl. s. sg. Sextener, c. (et Hele, bestaaende af 16 Enere); —te, O-Tal, sextende; —tel, n. -s pl. s. sg. Sextendedeel, c.; —tens, av. for det sextende.
Sechzig, M-Tal, tredsindstyve; —er, m. -s pl. s. sg. en Treds; et af 60 Enere bestaaende Hele; især i Piketspil; en Person paa 60 Aar el. (d. T.) imellem 60 og 70; hvad der er fra 1760; —ste, O-Tal, tredsindstyvende; —stel, n. -s pl. s. sg. Tredsindstyvendedeel, c.
Seckel, m. -s pl. s. sg. (hos Jøderne før Christi Tid) en Vægt af forskjellig Størrelse; (ved Christi Tid) en Vægt af omtrent et Lod; en Mynt, omtrent en Gylden; (Sydl.) Pung, Lomme; især Pengepung, c.; fig. Kasse, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Kassemester, c.
Secret, n. -es -e, Secret, n. (Privet; forældr. den regierende Fyrstes Segl).
Secretair el. —tar, m. -s -e, Secretair, c.; —tariat, n. -s -e, Secretariat, n.
Sect, m. -es (-e), Sect, c., et Navn paa den søde Viin fra Spanien og de canariske Øer.
Secte, f. -n, Sect, c., Religionsparti, n.
Sectirer, m. -s pl. s. sg Stifter el. Tilhænger af et Religionsparti.
Seculum, n. -s -cula, Seculum, n.
Secundant, m. -en -en, Secundant, c.
Secunde, f. -n, Secund, n. og c.
Sedez, n. ud. pl. Sedez, c.
See, 1) f. (1 Stav.) -n (2 Stav.), Hav, Verdens—, n., ud. pl.; en enkelt Deel af samme; zur —, til Søes. 2) m. (1 Stav.) -s (2 Stav.) -n (2 Stav.), Sø, Ind —, c.
See-bär, m. -en -en, Søbjørn, c.; —blume, f. -n, Aakande (Plante), c.; —einhorn, n. -es -örner, Eenhjørning, Narhval, c.; —fahrer, m. -s pl. s. sg. Søfarer, c.; —fahrt, f. -en, Søfart, c.; —fisch, m. -es -e, Søfisk, Saltvandsfisk, c.; —garnele, f. -n, almindelig Reie; —gefecht, n. -es -e, Søfegtning, c., Søslag, n.; —grün, aj. søgrøn; —hafen, m. -es -äfen, Søhavn, c.; —hahn, m,

-es -ähne, Kunsthist. c.; —handel, m. -s -ändel, Søhandel, c.; en Strækning og øverste enhver Sag som angaaer Søvæsenet; —held, m. -en -en, Søhelt, c.; —hund, m. -es -e, Sæl, Sælhund, c.; en Art store Rovfiske; —igel, m. -s pl. s. sg. Igeltorn, Søpindsvin, n.; —kalb, n. -es -älber, Søkalv, Hav—, c.; —kante, f. -n, (Nordt.) Kyst, Sø—, c.; —karte, f. -n, Søkort, n.; —krank, aj. søsyg; —krankheit, f. -en, Søsyge, c.; —krebs, m. -es -e, Søkrebs, Hummer, c.; —krieg, m. -es, -e, Søkrig, c.; —kuh, f. -ühe, Søko, Hav—, c.; —küste, f. -n, Søkyst, Strandbred, c.; —land, n. -es ub. pl. Sjælland, (rettest) Søland, n.; —länder, m. -s pl. s. sg. Sjællænder, Sjællandsfar, c.; —ländisch, aj. sjællandsk; —lerche, f. -n, Brokfugl, Præstekrave (Sumpfugl); —leute, pl. ub. sg. Søfolk; —löwe, m. -n -n, Søløve, c.; —luft, f. Søluft, c.; —macht, f. Sømagt, c. (et Antal Krigsskibe med deres Tilbehør, ub. pl.; en Stat, som har Sømagt, pl. -ächte); —mann, m. -es -änner og —leute, Sømand, c.; —mannskunst, f. ub. pl. Sømandskunst, c.; —meile, f. -n, Sømiil, c. (iævnt henimod 20 paa en Grad); —mewe, f. -n, Somaage, Strand—, c.; —officier, m. -s -e, Søofficer, c.; —pferd, n. -es -e, Søhest, Hav—, c.; en Art Søorme; —rabe, m. -n -n, Skarv, Søravn, c.; —räuber, m. -s pl. s. sg. Sørøver, Fribytter, Corsar, c.; —räuberei, f. -en, Sørøveri, Fribytteri, n.; —räuberisch, aj. sørøveragtig; —recht, n. -es ub. pl. Søret, Skibsartikel, c.; —reise, f. -n, Søreise, c.; —richter, m. -s pl. s. sg. Søretsdommer, c.; —rüstung, f. -en, Søruftning, c.; —salz, n. -es ub. pl. Søsalt, Hav—, n.; —schildkröte, f. -n, Søskildpadde, c.; —schlacht, f. -en, Søslag, n.; —soldat, m. -en -en, Soldat, som gjør Tjeneste til Søes; —staat, m. -es, Søvæsenets hele Indretning og Forfatning hos en Nation, ub. pl.; en Stat, som har Sømagt, Søstat, c., pl. -en; —stadt, f. -ädte, Søstad, c.; —stern, m. -es -e, Søstjerne, c. (et Slags Orme, Asterias); —sturm, m. -es -ürme, Søstorm, c.; —thier, n. -es -e, Sødyr, n.; —treffen, n. -s pl. s. sg. Søtræfning, c.; —trift, f. -en, (Nordt.) s. —wurf; —ufer, n. -s pl. s. sg. Søbred, c.; —uhr, f. -en, Søuhr, n.; —ungeheuer, n. -s pl. s. sg. Søuhyre, n.; —vogel, m. -s -ögel, Søfugl, c.; —wärts, av. søværts, ad Søen til, ved Søen, til Søes; —wasser, n. -s ub. pl. Søvand, n.; —wesen, n. -s ub. pl. Søvæsen, n.; —wurf, m. -es -ürfe, alt hvad Søen kaster op paa Strandbredden.

Seele, f. -n (s. Sonne), Sjæl (Sjel), c.; (i Bibel. ubdert.) Liv, n., Livskraft, c.; fig. die Liebe ist die — aller Tugenden, Sjælen i; eine dienstfertige —, Mste.; so viele —n, Sjæle, Mste. (i statistiske Tabeller); b. T. Sjælen, Marven (i en Pennepose).

Seelenadel, m. -s ub. pl. Sjæleadel, c.; —amt (Seelamt), n. -es -ämter, (i den romerske Kirke) Sjælemesse, c.; —angst, f. ub. pl. Sjæleangest, c.; —freund, m. -es -e, Sjæleven, c.; —friede, m. -ns ub. pl. Sjælefred, c.; —größe, f. ub. pl. Sjælsstorhed, c.; —hirt, m. -en -en, Sjælehyrde, c.; —kraft, f. -äfte, Sjælskraft, c.; —krank, aj. sjælesyg; —krankheit, f. -en, Sjælesygdom, c.; —lehre, f. -n, Sjælelære, Psychologi, c.; —los, aj. sjælløs, sjælelos; —messe, f. -n, Sjælemesse, c.; —register, n. -s pl. s. sg. Mandtalsliste, c.; —ruhe, f. ub. pl. Sjælero, c.; —schlaf, m. -es ub. pl. Sjælesøvn, c.; —schwäche, f. ub. pl. Sjælssvaghed, c.; —stärke, f. ub. pl. Sjælsstyrke, c.; —trost, m. -es ub. pl. Sjæletrøst, c.; —verkäufer, m. -s pl. s. sg. Menneskehandler, Sjæleprangere, Hverver, c.; —voll, aj. sjælfuld; —wanderung, f. -en, Sjælevandring, c.

Seelisch, aj. (nyt Ord) sjælelig, Sjælen betræffende; psychisk.

Seelmesse, f. -n, Sjælemesse, c.

Seelsorge, f. ub. pl. Sjælesorg, c.

Seelsorger, m. -s pl. s. sg. Sjælesørger, c.

Segel, n. -s pl. s. sg. Seil, n.; das große —, Stor-seilet; fig. (undert.) Skibet selv, Seiler, c.

Segeler el. Segler, m. -s pl. s. sg. Seiler, c., Skib, n.; fig. et Jagt, som har Svimmel.

Segeln, v. 1) n. seile (uden Bestemmelse af Retningen m. h.; wir haben den ganzen Tag gesegelt; med Bestemmelsen af samme m. s.: wir sind auf den Grund gesegelt). 2) a. (lun i nogle Talemaader) seile: ein Schiff in den Grund; —, n. -s ub. pl. Seilen, Seilads, c.

Segel-fertig, aj. seilfærdig; —garn, n. -es -e, Seilgarn, n.; —macher, m. -s pl. s. sg. Seilmager, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Takkelmester, c. (til Skibs); —stange, f. -n, Seilstang, Skibsrag, c.; —tuch, n. -es -ücher, Seildug, c.; —werk, n. -es ub. pl. Seilene med alt Tilbehør.

Segen, m. -s pl. s. sg. Korsets Betegnelse (i den romerske Kirke); (forstillige med Korsbetegnelser forbundne Bønner); Velsignelse, c.; fig. ub. pl. Velsignelse, c. (især betragtet som en Guds Gave); —bar, aj. og —reich el. —sreich, aj. velsignelsesrig; —los, aj. uden Velsignelse.

Segens-wort, n. -es -örter, velsignende Ord, n.; —wunsch, m. -es -ünsche, Velsignelsesønske, n.

Segler, m. s. Segeler.

Segnen, v. a. velsigne; sich —, korse sig; der Papst segnete das Volk, lyste Velsignelse over; die Welt — (Ordsp.), døe; die Stunde —, prise; in gesegneten Leibesumständen seyn, være i velsignede Omstændigheder, være frugtsommelig; gesegnete Mahlzeit! vel bekomme! (foræld.) tage hjertelig Afsked fra; tale med Korsets Betegnelse; (ogsaa) ønske Ondt, forbande; —gnung, f. -en, Velsignelse, c.

Sehe, f. ub. pl. Seevne, c., Syn, n.; den lyse Plet i Øiet; Øiets Krystallinse; b. T. (Jagtsp.) Øie, n.

Sehen, v. i. 1) n. m. h. see ud, ligne, have Skikkelse; blaß, roth, sauer; vende, ligge mod (især Sydt.); der Saal sieht nach dem Meere; das sieht nicht gut, klæder, sidder slet. 2) a. og n. see: Einen; etw.; nach, auf etw. —; Einen kommen —; er will sich — lassen, vise sig; komme frem; siehe da! o. T. see der! fig. see; fornemme, erfare; skiule, bemærke, fane, opleve; vogte sig; ønske, bestræbe sig for; auf etw. —, tage i Betragtning.

Digitized by Google

Sehenswerth, —würdig, aj. seværdig; —würdigkeit, f. -en, S—hed, c.
Seher, m. -s pl. f. sg. Seer, Prophet, c.
Sehnader, f. -n, Sene, c.
Sehne, f. -n, Sene, c.; Buestreng, c.; (i Geometri) Chorde, c.; (sjeldum) enhver Spænden el. Udstrækning.
Sehnen, v. a. sich, længes: nach etw.
Sehnerv, m. -en -en, Senenerve, c.
Sehnicht, aj. seneagtig.
Sehnig, aj. senet, senefuld.
Sehnlich, aj. med Længsel, inderlig, heftig, indstændig; (forældt.) ængstelig, smertelig.
Sehn-sucht, f. ud. pl. Længsel, heftig Attraa, Higen, c.; —süchtig, aj. længselsfuld; —suchtsvoll, aj. længselsfuld.
Sehr, 1) av. meget, saare, særdeles. 2) aj. (forældt. og endnu Sydt. og Nordt.) saaret, smertelig, bedrøvet; —e Augen, syge; ein —er Kopf, udslaaet, saaret; (Nordt.) ophragt.
Sehrohr, n. -es -öhre, Kikkert, c.
Seich-blume, f. -n, (Nordt.) Løvetand, c.; —topf, m. -es -öpfe, Natpotte, c.; —windel, f. -n, Blee, c.; —winkel, m. -s pl. f. sg. Pissekrog, c.
Seiche, f. vulg. Urin, c., Pis, n. ud. pl.; (i Bjergv.) en liden Bæk, pl. -n; —n, v. a. og n. m. h. vulg. lade Vandet, pisse; (Nordt.) strømme.
Seicht, aj. lav, sid (især i Bjergv.); lav, grundet (ikke dyb); fig. overfladisk, letsindig, ikke grundig; —heit, f. ud. pl. Lavhed, Sidhed, O—hed, c. (i sidste Bet. ogsaa —igkeit).
Seide, f. pl. (om flere Slags) -n, Silke, c.
Seidel, n. -s pl. f. sg. (især Sydt.) Pægel, c., —maal, n.
Seidelbast, m. -es ud. pl. f. Kellerhals.
Seiden, aj. Silke-, af Silke.
Seiden-bast, m. -es -e, Silkebast, Hairsilke, c.; —bau, m. -es ud. pl. Silkeavl, c.; —färber, m. -s pl. f. sg. Silkefarver, c.; —pflanze, f. -n, Silkeplante, c. (paa hvis Frø sidder nogetl Silke lignende Haar); —raupe, f. -n, Silkeormelarve, c.; —schmetterling, m. -es -e, den Sommerfugl, som lægger Silkeormeæg; —schwanz, m. -es -änze, Sidensvands (Fugl), c.; —watte, f. -n, Silkevat, n.; —weber, m. -s pl. f. sg. Silkevæver, c.; —wurm, m. -es -ürmer, d. T. f. —raupe; —zeug, n. -es -e, Silketøi, n.; —zucht, f. ud. pl. Silkeavl, c.
Seife, f. pl. (om flere Slags) -n, Sæbe, c.; (i Bjergv.) Metalvask, c., Stedet el. Anstalten, hvor Metallet vaskes.
Seifen, v. a. indsæbe; (i Bjergv.) udvaske, rense.
Seifen-artig, aj. sæbeagtig; —blase, f. -n, Sæbeblære, —boble, c.; —kugel, f. -n, Sæbekugle, c.; —sieder, m. -s pl. f. sg. Sæbesyder, c.; —siederei, f. -en, Sæbesyderi, n.; —wasser, n. -s, Sæbevand, n.
Seificht, aj. sæbeagtig.
Seifig, aj. sæbet.
Seigen, f. Seihen.
Seiger, aj. (i Bjergv.) lodret, perpendiculair.
Seiger, m. -s pl. f. sg. (i Bjergv.) en lodret Linie; d. T. (u. St.) Uhr, Timeglas, n.
Seiger-gerade, aj. f. Seiger; —hütte, f. -n, Masovn, c., en Bygning, og tillige den hele Anstalt, hvor Sølv skilles fra Kobberet ved Blyets Hjelp; —linie, f. -n, lodret Linie, c.; —ofen, m. -s -öfen, Masovn, c.; —recht, aj. lodret; —schacht, m. -es -ächte, en lodret Grube.
Seigern, v. a. skille Sølvet fra Kobberet ved Hjelp af Bly.
Seihe, f. -n, Sien, Sigten; Si, Sigte, c., Dørslag, n.; Bundfald, n., det ved Sieningen tilbageblevne Tykke, ud. pl.
Seihen, v. a. sie, sigte, salde, filtrere.
Seiher, m. -s pl. f. sg. Si, Sigte, c., Saald, Dørslag, n.
Seihkorb (Seihe—), m. -es -örbe, Kurvesi; Siekurv, c.
Seihtuch (Seihe—), n. -es -ücher, Sieklud, c.; —klæde, n.
Seil, n. -es -e, Reb, n., Line, c.; d. T. ofte: Strikke, c.; (Nordt.) Seil, n.
Seilen, v. a. fastsurre, fastbinde, forsyne med Reb.
Seiler, m. -s pl. f. sg. Rebslager, c.; —bahn, f. -en, Reberbane, c.
Seiltänzer, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en), Liniedandser (—inde), c.
Seim, m. -es pl. (sjeld.) -e, tynd Vælling, et tyk, flydende, klæbrigt Legeme; (i nogle Tilfælde) Sliim, c.
Seimen, v. 1) n. m. h. jævnes, blive jævn. 2) a. den Honig, rense.
Seimhonig, m. -es ud. pl. f. Honigseim.
Seimicht, aj. som ligner en tynd Vælling.
Seimig, aj. jævntyk.
Sein, 1) pron. poss. sin, sit, hans, dens, dets. a) i Forbindelse med Subst. declineres det som dein, f. dette Ord. Urigtigt siges: meines Bruders sein Garten, istedetfor: meines Bruders Garten; f. Ihr. Naar — foraarsager Utydelighed, betjener man sig istdf. sämme af dessen. b) ud. Subst. som av. es ist —, d. T. det tilhører ham; d. T. for der, die, das Seinige, i hvilket Tilfælde det har i Nom. sg. -er -e -es og i Acc. sg. -en -e -es. 2) pron. pers. Gen. masc. og neut. for seiner, f. Er og Es. 3) v. f. Seyn.
Seiner, f. Er og Es.
Seinethalben, —wegen, um — willen, av. for sin, hans Skyld, til sin, hans, dens, dets Nytte.
Seinige (der, die, das) el. (forældt.) Seine, pron. 1) ud. Subst. saa meget som sein. 2) som Subst. selv: das Seinige, sin, hans Eiendom, Formue; Pligt, Skyldighed; die —n, Sine, hans Slægtninge, Paarørende.
Seising, f. -en, (Søsp.) Seising, c. (kort Tov).
Seit, av. siden, efter; ogsaa som en egentlig præp. med Dat.: — dem Tage, — dem daß (ogsaa uden daß); — welcher Zeit, i den Tid; — wenn, hvor længe siden, naar; — vielen Jahren, for mange Aar siden.
Seitab, av. fra Siden af, til Siden.
Seitdem, av. siden, siden den Tid.
Seite, f. -n, Side, c.; fig. Side: med hverandre forbundne Personer, Parti: auf Jemandes — seyn; hyppigt ogsaa om enkelte Personer: von —n seiner (selv) von seiner —, fra ham; auf, von meiner —,

hvad mig angaaer; Kant: die östliche — des Himmels; Maaden, hvorpaa en Ting viser sig for os, el. hvorpaa man betragter den; Jemanden von der — ansehen, see over Skuldrene; auf die — gehen, gaae bort, gaae sin Vei; von der — stehen bleiben, blive staaende afsides; sich auf die — machen, liste sig bort; Scherz bei —, uden Spøg.

Seiten-blatt, n. -es -ätter, Sideblad, n.; —blick, m. -es -e, Sideblik, n.; —brett, n. -es -er, Sidebræt, n.; —gang, m. -es -änge, Sidegang, c.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Sidebygning, c.; —gewehr, n. -es -e, Kaarde, Sabel, Pallask, c.; —hieb, m. -es -e, Sidehug, n.; —linie, f. -n, Sidelinie, c. (sig. i Slægtskab); —schmerz, m. -ens -en, Sidesmerte, c.; —stechen, n. -s ud. pl. Sidesting, n., Pleris, c.; —straße, f. -n, Sidegade, c.; —stück, n. -es -e, Sidestykke, n; —tasche, f. -n, Sidelomme, c.; —thür, f. -en, Sidedør, c.; —verwandte, m. -n -n, en Slægtning i Sidelinien; —weg, m. -es -e, Sidevei, c.; —weh, n. -es -e, Sidesmerte, c.; —wind, m. -es -e, Sidevind, c.; —zahl, f. -en, Sidetal, Pagina, n.; —zimmer, n. -s pl. s. sg. Sideværelse, n.

Seither, av. hidindtil; siden, siden den Tid; —ig, aj. hidtilværende.

Seitwärts, av. paa, til, fra Siden, ad Siden til, afsides.

Sekunde, f. -n, Sekund, n.

Selb, av. el. pron. forældt. og nu blot i Sammens. med Ordenstal: —ander el. —zweite, —dritte ꝛc., selv anden, tredie ꝛc. For Vellydens Skyld bruge nogle Skribenter, som Lessing, Voß, Goethe, Selb for Selbst, naar det dermed sammensatte Ord begynder med s el. st, f. Ex. Selbsucht, selbständig, s. Selbstsucht, selbstständig.

Selbe, pron. (forældt.) for: selber (selbst) og derselbe.

Selber, av. d. T. det samme som selbst, kun at det hellere staaer bag ved dets Subst. el. Pronomen.

Selbiger, —bige, —biges, pron. demonst. samme, den, det samme.

Selbst, av. selv; er ist es —, han selv, i egen Person; — backen, — brauen, i Huset; som et Subst. indecl.: sein —, sit eget Jeg, sin egen Person; fig. endog; sie ist die Güte —, Godheden selv; von —, af sig selv.

Selbst-befleckung, f. -en, Selvbesmittelse, Onani, c.; —beherrscher, m. -s pl. s. sg. Selvbehersker, c.; —beherrschung, f. -en, Selvbeherskelse, c.; —betrug, m. -es ud. pl. Selvbedrag, n.; —beurtheilung, f. -en, Bedømmelse af sig selv; —bewußtseyn, n. -s ud. pl. Selvbevidsthed, c.; —eigen, aj. egen; —erhaltung, f. ud. pl. Selvopholdelse, c.; —erkenntniß, f. ud. pl. Selvkundskab, Selverkjendelse, c.; —gefällig, aj. selvtilfreds, selvbehagelig; —gefälligkeit, f. ud. pl. Selvbehag, n.; —gefühl, n. -es -e, Selvfølelse, c. (Følelse af eget Værd); —gespräch, n. -es -e, Enetale, Samtale med sig selv; Monolog, c.; —haß, m. -sses ud. pl. Selvhad, n.; —heit, f. s. —sucht; —herrscher, m. -s pl. s. sg. Selvhersker, Enehersker, c.; —hülfe, f. ud. pl. egen Hjelp; —ig el. —isch, aj. egoistisk, selvkjær; —klug, aj. selvklog; —klugheit, f. ud. pl. Selvklogskab, c.; —laut, m. -es -e, Selvlyd, Vocal, c.; —lautend, aj. selvlydende; —lauter, m. -s pl. s. sg. Vocaltegnet, Vocalbogstavet; —ler, m. -s pl. s. sg. —ling, m. -es -e, selvsyg Mske., Egoist, c.; —liebe, f. ud. pl. Selvkjærlighed, Egen—, c.; —lob, m. -es ud. pl. Selvroes, c.; —mord, m. -es, Selvmord, n.; —mörder, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Selvmorder (—ske), c.; —prüfung, f. -en, Selvprøvelse, c.; —rache, f. ud. pl. Selvhevn, c.; —ruhm, m. -es ud. pl. s. —lob; —ständig, aj. selvstændig; —ständigkeit, f. ud. pl. Selvstændighed, c.; s. Selb; —sucht, f. ud. pl. Selvsyge, Egoisme, c., en høi Grad af Egenkjærlighed; —süchtig, aj. selvsyg, i høi Grad egenkjærlig; s. Selb; —thätig, aj. selvvirkende; —thätigkeit, f. ud. pl. Selvvirksomhed, c.; —überwindung, f. -en, Selvovervindelse, c.; —verleugnung, f. -en, Selvfornegtelse, c.; —vertheidigung, f. ud. pl. Selvforsvar, n.; —vertrauen, n. -s ud. pl. Selvtillid, c.; —wille, m. -ns ud. pl. Egenvillie, c.; —zufrieden, aj. selvtilfreds; —zufriedenheit, f. ud. pl. Selvtilfredshed, c.

Selig, aj. salig; d. T. afdød; (undert.) lyksalig; —keit, f. -en, Salighed, c.; (undert.) Lyksalighed, c.; den høieste Grad af Fornøielse; —machend, aj. saliggjørende.

Sellerî (el. —e), m. -es (-s) ud. pl. Sillerî, c.

Selten (—er el. seltner, —st), aj. sjelden; —heit, f. Sjeldenhed, c., ud. pl.; en sjelden Ting, Raritet, c., pl. -en.

Seltsam, aj. selsom, besynderlig; d. T. (undert.) sjelden; fig. (forældt.) forunderlig, beundringsværdig; —keit, f. -en, Selsomhed, Besynderlighed, c.

Semester, m. (n.) -s pl. s. sg. Semester, n.

Semikolon, n. -s -kola, Semicolon, n. (;).

Semilor, n. -s ud. pl. Semilor, c. (et Metal).

Seminarist, m. -en -en, Seminarist, c.; —narium (el. —nar), n. -s -rien, Seminarium, n.

Semmel, f. -n, Hvedebrød, fint Brød; Simle, Hvede—, Bolle, c.; —brei, m. -es ud. pl. Brødsuppe, Barnemad, c.; —kloß, m. -es -öße, Brødbolle, c.; —mehl, n. -s ud. pl. fint Hvedemeel.

Senat, m. -es -e, Senat, n.; —or, m. -s -en, Senator, c.

Sendbrief, m. -es -e, s. —schreiben.

Sendel, m. -s ud. pl. det ringeste, tyndeste Slags Taft.

Senden, v. i. a. sende.

Sendschreiben, n. -s pl. s. sg. Sendebrev, n., Circulaire, n.

Sendung, f. -en, Senden, Sendelse, c.

Senes-baum, m. -es -äume, Sennestræ, n.; —blätter, pl. ud. sg. Sennesblade.

Senf, m. -es ud. pl. Sennep, c.; —brühe, f. -n, Dyppelse med Sennep i; —kanne, f. -n, Sennepskande, c.; —korn, n. -es -örner, Sennepskorn, n.; —mühle, f. -n, Sennepsqværn, c.; —pflaster, n. -s pl. s. sg. Sennepslage, c.

Sengen, v. 1) a. die Haare, svie. 2) n. m. s. svies.

Senior, m. -s -en, Senior, c.; —at, n. -es -e, Seniorat, n.

Senkblei, n. -es -e, Blylod, n. (at lodde med), Lod-

line. c.

Senke, f. -n, Afläggeres Aflagen til Forplantning; (hos Fiskerne) f. Senkgarn; (n. St.) en lav, sid Egn.

Senkel, m. -s pl. f. sg. (Syd- og Nordt.) Snørebaand, n.; (i Bjergv.) en liden Jernklammer; (undert.) en Ting, som nedsænkes.

Senkelblech, n. -es, Snørebaandsdop, c.

Senken, v. a. sænke, ned—: eine Leiche in das Grab; sich —, dale, helde, synke lidt efter lidt; fig. aflægge, forplante ved Aflægger; (i Bjergv.) grave nedad.

Senker, m. -s pl. f. sg. Aflægger, c.; et firkantet, neget pungeformigt Fiskernet paa to beielige Stænger.

Senkgarn, n. -es -e, Fiskergarn, som ved Blystykker sænkes i Vandet; Sænkevod, Bundgarn, n.

Senkler, m. -s pl. f. sg. Snørebaandmager, c.; meget tyndt Blik, som danner Dopperne paa Snørebaand; ogsaa —blech, n. -es.

Senkrecht, aj. lodret, perpendiculair.

Senkung, f. -en, Sænkning, Ned—, c.

Senne, 1) m. -n -n, (i Schweitz) en Qvæghyrde, som græsser Qvæget Sommeren over paa Alperne (ogsaa der Senner). 2) f. -n, (i Schweitz) en Hjord tamt Qvæg, især Hornqvæg, som opholder sig Sommeren over paa Alperne; (n. St.) Sene, c.; f. Senesbaum; —nalp, f. -en, et Alpebjerg, hvorpaa der findes en Senne.

Sennhirt, m. -en -en, Alpehyrde, c.

Sensal, m. -es -e, Mægler, c.

Sensation, f. -en, Sensation, c.; — machen, gjøre Opsigt, vække Opmærksomhed.

Sense, f. -n, Lee, c.; —nschmid, m. -s -e, Leesmed, c.; —ntag, m. -es -e, Hverdag i Høstens Tid med Lee.

Sentenz, f. -en, Sentents, c.

September, m. -s pl. f. sg. September, Høstmaaned, c.

Sequester, m. -s pl. f. sg. Sequester, c.

Serail, n. -s, Serail, n.

Seraph el. —im, m. -es -e, Seraph, c.

Serenade el. —ate, f. -n, Serenade, c.

Sergeant (l. —schant), m. -en -en, Sergeant, c.

Serpentin el. —stein, m. -es ud. pl. Serpentin, —steen, c. (en Art Fedtsteen).

Servante, f. -n, Servante, c.

Servellatwurst, f. -ürste, Hjernepølse, c.; ogsaa en italiensk, røget Kjødpølse.

Service, n. (m.) (l. —wihß), Service, n.

Serviette (l. v. som w), f. -n, Serviet, c.

Servitut, f. -en, Servitut, c.

Sessel, m. -s pl. f. sg. Stol, c. (udstoppet, især uden Rygstød); Sæde, n.

Seßhaft, aj. (n. St.) besiddende.

Setz-hase, m. f. Satz—; —karpfen, m. -s pl. f. sg. Sættekarpe, c.; —ling, m. -es -e, en Ting, som sættes, Podeqvist, Aflægger, c., Karpe ꝛc., bestemt til Forplantelse; unge Løg, som voxe ved Siden af Hovedløget; —teich, m. -es -e, Sættedam, c.; —wage, f. -n, Vaterpas, n.; —weide, f. -n, Sættepil, c.; —zeit, f. -en, Kastetid, c. (om Dyr, den Tid, da de føde).

Setzen, v. 1) a. sætte: etw. auf den Tisch; sich; sich zu Tische; fig. sich über etw. hinweg, sætte sig ud over, ikke agte; sich —, (om det Tykke i flydende Legemer) sætte sig, synke til Bunds; sich —, (om en Hævelse) lidt efter lidt blive mindre; sich —, nedsætte sig; sich mit Eim. —, forene sig i Mindelighed; sich —, (om en Armee) tage en sikker Stilling; f. gesetzt; Einen zur Rede —, fordre ham til Ansvar, til Regnskab for hans Opførsel; Ziel und Maß —, foreskrive; sich zur Wehre —, modsætte; etw. aus den Augen, hintenan, zurück —, ikke agte; (i Jagtsp. om forskjellige Dyr) føde, kaste; eine Zeit, anordne, bestemme; den Fall, antage som sand el. rigtig; (hos Bogtr.) sætte (Stavelser, Ord ꝛc.); fig. i mange særegne Tilfælde: in die Lotterie —; etw. ins Geld —, gjøre i Penge, sælge, etw. aus einander —, gjøre tydeligt; sich el. Eim. etw. in den Kopf — o. f. v.; om Frembringelsen af en vis Forandring: Einen in den Stand, außer Stand, in Unruhe, in Erstaunen, in Furcht — o. f. v. 2) n. m. h. sætte: med Heftighed bevæges frem: über einen Graben. 3) d. T. (i nogle Tilfælde) impers. der vanker; der opstaaer: es setzt Schläge; es wird Streit —.

Setzer, m. -s pl. f. sg. Sætter, c. (et Redskab, især: Ansætter, en Ladestok til Kanoner; en Person, som sætter Noget; Pointeur, Sætter i Bogtr.; Componist, c.).

Seuche, f. -n, Syge, Sot, smitsom Sygdom, c.; (forældt) enhver langvarig Sygdom.

Seufzen, v. n. m. h. sukke: über Einen, nach etw.

Seufzer, m. -s pl. f. sg. Suk, n.

Sevenbaum, f. Säben—.

Seyn, v. i. være: 1) som et for sig bestaaende v. n.: er ist gut, nicht weit, geborgen; sein Bruder ist mein Freund; wider Einen —; ohne Geld —; hier ist gut gehen, fahren ꝛc.; was ist zu thun? ogsaa impers.: es ist warm, kalt; i mange Tilfælde ogsaa med et Subst. i Gen.: er ist gutes Muthes, meiner Meinung, anderes Sinnes; fig. i mange Tilfælde, og bemærker især: være tilstede, befinde sig; wie ist dir? hvorledes har du det? hvorledes er det fat med dig? udeblive, være borte; lade Noget være; d. T. undlade; ogsaa: lade det blive; impers. el. i tredie Person, næsten om alle Arter Fornemmelser: mir ist übel, wohl, bange; ligel. for: synes: es ist mir, als wenn ꝛc.; Eim. (Eines) —, tilhøre; für Einen —, bestemt for; være beskaffen; stee; blot i nogle Tilfælde, især om Tidsbestemmelse, naar en Ting er steet: es sind nun zwei Jahre, daß ꝛc.; være muligt: das kann seyn; være Aarsagen (i nogle Tilfælde); være tilstede, være virkelig; i forskjellige særegne Talem.: das wäre! d. T. hvad for noget? det var meget! det var besynderligt! was soll das —? d. T. hvad skal det betyde? hvorfor steer det? was soll's —, d. T. hvad skal det være? hvad vil I have? wie wäre es, wenn, var det ikke gjerligt ꝛc.; da sey Gott vor! det bevare Gud for! was ist denn nun, ob ꝛc., hvad ligger der Magt paa, om; es sey darum el. es mag darum —, det stee ogsaa; undert. bliver es sey flere Gange brugt, for med Eftertryk at afsondre flere Sætninger fra hverandre: es sey Hochmuth, es sey Zurückhaltung,

2) som et Hjelpeverbum til at danne de forbigangne Tider ved de v. n., som udtrykke en mere lidende end handlende Tilstand: er ist gegangen, gelaufen.

Shawl (l. Schahl), m. -s -s, Shawl, n.

Sich, pron. reflex. sig; (undert.) hverandre, hinanden: sie lieben —; i upers. Udtr. es schläft — hier gut, her sover man godt.

Sichel, f. -n, Segl, c. (noget forskjellig fra en Lee); —förmig, aj. i Form af en Segl; —klee, m. -s ud. pl. segelformet Klöver.

Sicheln, v. a. afskjære med Segl; sich —, faae Skikkelse af en Segl.

Sicher, aj. sikker, tryg, uden Fare; paalidelig, vis; —heit, f. Sikkerhed, Vished, c. ud. pl.; Sikkerhed, c., det, som forskaffer os Sikkerhed, pl. -en; —lich, av. (næsten foræld.) sikkerligen, visseligen, tilforladeligen; —n, v. a. sikkre; (i Bjergv.) vaske, rense Ertsen; —stellung, f. -en, Sikkerhedsstillen, c.; —ung, f. ud. pl. Sikkring, Sikkerhed, c.; (i Bjergv.) Udvaskning, c. (Ertsens).

Sicht, f. pl. (sjeld.) -en, (i Vexelbreve) Sigt, Bejaningstid, c.; auf —, strax forfalden, saasnart den foreviises; auf acht Tage —, otte Dage efter Sigt, efter Foreviisning; i Sammens. Ab—, Nach—, Vor— ꝛc.

Sichtbar, aj. synlig; som av. (undert.) paa en i Øine faldende Maade, øiensynlig; aabenbar; —keit, f. ud. pl. Synlighed; Øiensynlighed, c.; —lich, aj. og især av. synlig, aabenbar, tydelig.

Sichten, v. a. d. T. (Sydt. og Nordt.) sigte, sælde; —tung, f. -en, Sigten, Sælden, c.

Sickern, v. n. 1) m. s. sive: der Wein ist aus dem Fasse gesickert. 2) m. h. lække: das Faß hat gesickert.

Sie, f. -en, d. T. Hunnen (især om Fugle).

Sie, pron. pers. Gen. ihrer (ihr); Dat. ihr; Acc. sie, hun, hende; den, det; pl. Nom. sie; Gen. ihrer; Dat. ihnen; Acc. sie, de, dem. Ogsaa i Tiltale til en anden Person betjener man sig af dette pron. pers. i sg., naar man taler til et Fruentimmer af ringe Stand, men i pl., naar man taler med Agtelse og Høflighed saavel til et Fruentimmer som til en Mandsperson. Ofte staaer det ogsaa for dieselbe, —n, selbige.

Sieb, n. -es -e, Sold, n., Sigte, c; —en, v. a. sælde, sigte: Mehl —.

Sieben, M.-Tal. indecl. syv.

Sieben, 1) f. pl. -en el. forkortet Sieben, Syvtal, n.; Syven (i Kortspil); sie ist eine böse —, en slem Kjærling, en ond Qvinde. 2) n. -s pl. s. sg. syv Stykker, et Antal af syv Ting.

Sieben-blätterig, aj. syvbladet; —eckig, aj. syvkantet; —er (Siebner), m. -s pl. s. sg. Syver, c., et af syv Enere bestaaende Hele; —erlei (siebnerlei), aj. indecl. syv Slags; —fach (forældet —fältig), aj. syvfold; —füßig, aj. syvfods; —gestirn, n. -es ud. pl. Syvstjerne, c.; —jährlich, aj. hvert syvende Aar; —jährig, aj. syvaarig, Syvaars; —mal (rigtigere sieben Mal), syv Gange; —malig, aj. som skeer syv Gange; —schläfer, m. -s pl. s. sg. Syvsover, c.; en Art Rotter (Glis esculentus); —te, O.-Tal. syvende; —tehalb, aj. indecl. halvsyvende; —tel, n. -s pl. s. sg. Syvendedeel, c.; —tens, av. for det syvende; —zehn, s. Siebzehn; —zig, (Sydt.) s. Siebzig.

Siebmacher, m. -s pl. s. sg. Sigtemager, c.

Siebzehn, M.-Tal. indecl. sytten; —er, m. -s pl. s. sg. Syttener, et af sytten Enere bestaaende Hele; især en saadan Mynt; —te, O.-Tal. syttende; —tel, n. -s pl. s. sg. Syttendedeel, c.

Siebzig, M.-Tal. halvfjerdsindstyve, halvfjerds; —er, m. -s pl. s. sg. et af halvfjerdsindstyve Enere bestaaende Hele; deraf d. T. en Person, som er 70 Aar el. mellem 70 og 80 Aar; hvad der er fra 1770; —ste, O.-Tal. halvfjerdsindstyvende.

Siech, aj. syg, svagelig, skranten.

Siech-bett, n. -es, Sygeleie, n.; Sotteseng, c.; —haus, n. -es -äuser, Sygehuus, n. (især Sydt.); —heit, f. -en, (sjeld.) Svagelighed, c.; —ling, m. -es -e, en Syg, Skrantning, c.

Siechen, v. n. m. h. være syg, skrante, have langvarig Svaghed. [Føde.

Siede, f. ud. pl. (n. St.) Skoldkorn (til Kreaturers

Siedel, n. -s pl. s. sg. el. f. -n, (Sydt.) Sæde, n.; især: Stol, Sadel, Bænk, c.; Landsæde, n., Landgaard, c.; en Forandstasse; et heit Træe.

Siedeln, v. n. og n. m. h. nedsætte sig, tage stadigt Ophold et Sted; (undert.) boe; opholde sig.

Sieden, v. i. 1) n. m. h. syde, koge. 2) a. koge, bringe i Kog, tillave ved at koge: Fische.

Sieder, m. -s pl. s. sg. Syder, c. (især i Sammens.); —ei, f. -en, Syderi, Kogeri, n.

Sieg, m. -es -e, Seier, —vinding, c.

Siegel, n. -s pl. s. sg. Segl, n.; Signet, hvormed Selskabers, Collegiers og deslige Indretningers Segl aftrykkes; fig. Forsikkringsgrund (en Tings), Bekræftelse, c.

Siegel-bewahrer, m. -s pl. s. sg. Seglbevarer, Kantsler, c.; —erde, f. -n, Segljord, c.; —kunde, f. ud. pl. Kundskab om ældre Segl; —lack, n. -es pl. (om flere Slags) -e, Lak, Segl—, n.; —n, v. a. einen Brief, forsegle; —ring, m. -es -e, Signetring, c; —stecher, m. -s pl. s. sg. Signetstikker, c.; —wachs, n. -es ud. pl. Seglvox, n. (til offentlige Forhandlingers Forsegling).

Siegen, v. n. m. h. seire; (forældt.) trække sig lodret nedad; sive, dunste bort.

Sieger, m. -s pl. s. sg. Seirer, Seierherre, Seiervinder, c. [smaa Dele.

Siegern, v. n. m. s. udsive, lidt efter lidt rinde ud i

Sieges-bogen, m. -s pl. s. sg. Triumphbue, Æreport, c.; —fest, n. -es -e, Seiersfest, c.; —gepränge, n. -s pl. s. sg. Triumph, c., Seierspragt, n.; —geschrei, n. -es, Seiersskrig, n.; —göttinn, f. -en, Seiersgudinde, c.; —kranz, m. -es -änze, Seierskrands, c.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Seierstegn, n., Trophæ, c.

Sieghaft, aj. seirende.

Siegreich, aj. seierrig, i en høi Grad seirende.

Siele, f. -n, (n. St. d. T.) Hunnen blandt Fugle.

Sielern, v. n. (n. St.) for sickern.

Siel, m. og n. -es -e, (Nordt.) Digesluse, c.; bedækt Vandrende fra en Grøft til en anden.

Siele, f. -n, Bringetøi, n.

Digitized by Google

Siezen, v. a. d. T. Einen, sige De til, tiltale med De.
Signal, n. -es -e, Signal, n.
Signatur, f. -en, Signatur, c.
Signet, n. -es -e, (underl. i Sage.) Signet, n.
Silbe, f. -n, Stavelse, c.; —nmaß, n. -es -e, St—maal, n.; —nstecherei, f. -en, Haarkløveri, n.
Silber, n. -s pl. (blot om flere Arter og Qvantiteter) s. sg. Sølv, n.; fig. Sølvtøi; myntet Sølv; (digter.) sølvhvid Farve.
Silber-arbeiter, m. -s pl. s. sg. Sølvarbeider; d. T. Guldsmed, c.; —barre, f. -n, el. —barren, m. -s pl. s. sg. Sølvbarre, c. (Stangsølv); —bergwerk, n. -es -e, Sølvbjergværk, n.; —blech, n. -es ud. pl. Sølvblik, n.; —blick, m. -es, fig. en kortlig forbigaaende Glands; —diener, m. -s pl. s. sg. Sølvkammerbetjent, c.; —farbe, f. -n, Sølvfarve, c.; —farben (—farbig), aj. sølvfarvet; —flotte, f. -n, Sølvflaade, c. (som forhen bragte Sølv fra America til Spanien); —geld, n. -es ud. pl. Sølvpenge, c.; —geräth, n. -es ud. pl. el. —e, pl. ud. sg. og —geschirr, n. -es ud. pl. el. —e, pl. ud. sg. Sølvtøi, n.; —glanz, m. -es ud. pl. Sølvglands, c.; —glätte, f. ud. pl. Sølverglød, c.; —grube, f. -n, Sølvgrube, c.; —haltig, aj. sølvholdig, som indeholder Sølv; —hell, aj. sølvklar; —lahn, m. -es ud. pl. Sølvlahn, n.; —krone, f. -n, Sølvkrone, Kroneдaler, c.; —ling, m. -es -e, Sølvmynt, c.; især en Mynisort hos de gamle Jøder; —münze, f. Sølvmynt, —penge, ud. pl.; en enkelt Sølvmynt, pl. -n; —reich, aj. sølvrig, rig paa Sølv; —spinner, m. -s pl. s. sg. Sølvspinder, c. (som overspinder Silketraaden med Sølvlahn); —stoff, m. -es -e, Sølvstof, n.; —stück, n. -es -e, Sølvstykke; d. T. Sølvstof, n.; —ton, m. -es -öne, Sølvtone, c. (digter.) en klar, behagelig Tone, som Sølvets Klang; —verschlucker, m. -s pl. s. sg. Sølvrev, c.; —weiß, aj. sølvhvid; —werth, m. -es ud. pl. Sølvværdi, c.
Silbern, aj. Sølv-, af Sølv; ein —er Teller; die —e Hochzeit; das —e Weltalter, Sølvalderen; (digter.) liig Sølv i Farve og Klang: — war sein Haar; eine —e Stimme.
Silbern, v. 1) n. m. h. indeholde Sølv, skinne som Sølv. 2) a. forsølve; fig. give Sølvskjær.
Silge, f. ud. pl Persille (Urt), c.
Silhouette, f. -n, Silhouette, c.
Similor, n. s. Semilor.
Simmer, n. -s pl. s. sg. (Sydt.) et Maal til tørre Ting (især Sæd; omtrent et Fjerdingkar, men ikke overalt lige stort).
Simpel (—pler, —pelst), aj. d. T. simpel, ukonstlet, ligefrem; enfoldig, noget dum.
Sims, m. (n.) -es -e, Karnisse, Gesims, c.; (i Boutiquer) Hylde, c.
Sinecure, f. -n, Sinecure, n.
Sing-bar, aj. syngelig; —chor, n. -es -öre, Sangchor, Chor af Sangere; —kunst, f. ud. pl. Syngekonst, c.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Syngelærer, c.; —pult, n. -es -e, Syngepult, Nodestol, c. (at synge ved); —spiel, n. -es -e, Syngespil, n.; —stimme, f. -n, Syngestemme, c.; —stück, n. -es -e, Syngestykke, n.; —stunde, f. -n, Syngetime, c.; —vogel, m. s. Sangvogel.
Singen, v. i. 1) n. m. h. synge; (digter.) tilsynge, qvæde; Eim., til Ens Roes; fig. digte, gjøre Vers. 2) a. synge, udtrykke ved Sang: ein Lied; fig. (digter.) Einen, besynge, besjunge.
Singrün, n. -s ud. pl Singrøn, n. (Vinca minor).
Singular, m. -es -e, Singularis, Enkelttallet.
Sinken, v. i. 1) n. m. s. synke; fig. fornedres, nedværdiges (til en vis Grad); (i nogle Tilfælde) tabe sig, lidt efter lidt aftage. 2) a. (blot fig. og i Bjergv.) grave i Dybden: einen Schacht; —, n. -s ud. pl. Synken, c.; —kung, f. -en, Graven i Dybden.
Sinn, m. -es -e, Følelse; Sands (udvortes); fig. Forstand, c.; —kræfter; mest ud. pl. Sind, Sindelag, n.; so viel Köpfe, so viel —e, saamange Hoveder, saamange Sind; etw. im —e haben, have i Sinde; — für etw. haben, have Sands for; Villie, c. (i nogle Tilfælde, og ud. pl.: anderes Sinnes werden); Forstand, Betydning, Mening, c. (af et Ord el. en Tale); bei —en seyn, være ved Samling, være ret klog.
Sinn-bild, n. -es -er, Sindbillede, n.; —bildlich, aj. sindbilledlig; —gedicht, n. -es -e, Epigram, n.; —lich, aj. sandselig; —lichkeit, f. sjelden med pl. -en, Sandselighed, c.; —los, aj. sandsesløs; (underl.) berøvet Fornuften, vanvittig; meningsløs, intetbetydende, uden fornuftig Betydning; —losigkeit, f. ud. pl., Sandsesløshed, Meningsløshed, c.; (underl.) en ufornuftig Handling, pl. -en; —pflanze, f. -n, Mimosa, c.; —reich, aj. sindrig, vittig; (underl.) konstig, klogtig; —spruch, m. -es -üche, en kort Sætning, forsaavidt den forklarer et Sindbillede; (underl.) Tankesprog, n., Sentents, c.; —verwandt, aj. som har beslægtet Betydning; —voll, aj. sindrig, betydningsfuld; —werkzeug, n. -es -e, Sandseredskab, n.
Sinnen, v. i. 1) n. m. h. grunde, tænke paa, overtænke. 2) a. udgrunde.
Sinnen-eindruck, m. -es -ücke, Sandseindtryk, n.; —genuß, m. -sses ud. pl. Sandsenydelse, c.; —lust, f. ud. pl. Sandselyst, c.; —täuschung, f. -en, Sandseforblindelse, c.; —welt, f. Sandseverden, c.; —werkzeug, n. s. Sinnwerkzeug; —wesen, n. -s pl. s. sg. sandseligt Væsen.
Sinnes-änderung, f. -en, Sindsforandring, c.; —art, f. ud. pl. Sindsbeskaffenhed, Characteer, c.
Sinnig, aj. sindig, betænksom; sindrig, klogtig; — da stehen, i Tanker; (Nordt.) stille, rolig, langsom, forsigtig; (mest forældet og i Sammensætn.: un—, scharf—).
Sinopel, m. -s pl. s. sg. jernholdig Jaspis af forskjellig Farve.
Sint, (forældet) 1) av. siden efter. 2) cj. efterat, idet, fordi. 3) præp. med Dat. (Sydt.) for; seit, siden.
Sintemal, cj. (næsten forældet) da, fordi, idet, forsaavidt.
Sinter, m. -s pl. (sjeld.) s. sg. Sinter (Hammerstaal); (i Mineral.) Drypsteen, c.
Sintern, v. n. m. s. (i Mineral., om flydende Legemer) dryppe, sive; størkne.
Sipmaß, n. -es -e, (n. Sj.) et Maal til tørre Ting; omtrent et Fjerdingkar.
Sippe, m. -n -n (f. -n), Slægtning, Paarørende.

Sippen, v. n. m. h. være beslægtet.
Sippschaft, f. -en, (feraldt.) Slægtskab, Familieskab, n.
Sirene, f. -n, Sirene, c.; —ngesang, m. -es -änge, Sirenesang, c.
Sirocco, m. -s ud. pl. Siroccovind, c.
Sirop el. **Sirup**, s. Syrup.
Sitte, f. -n, Skik, Sædvane, Brug, c.; Sæder, blot pl.: gute —n; (feraldt.) Lov, c.
Sitten-gesetz, n. -es -e, moralsk Lov; Sædelighedslov, c; —lehre, f. -n, Sædelære, Moral c.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Sædelærer, Moralist, c.; —los, aj. usædelig; —losigkeit, f. -en, U—hed, c.; —spruch, m. -es -üche, moralsk Læresætning, Sentents, c.
Sittich (rigtigere end —tig), m. -es -e, (Sydt. og Digter.) Papegøie, c.; —grün, aj. papegøiegrøn.
Sittig, aj sædelig, som viser gode Sæder; (Sydt.) langsom, sagte, blid; —en, v. a. (et nyt Ord) civilisere; —ung, f. ud. pl. Civilisation, c.; —keit, f ud. pl. Sædelighed, c.
Sittlich, aj. sædelig, moralsk; ländlich, sittlich, (Talem.) hvert Land sin Skik; (Sydt.) maadeholden, sagte; —keit, f. ud. pl Sædelighed, Moralitet, c.
Sittsam, aj. sædelig, beskeden, anstændig; —keit, f. ud. pl. S—hed, B—hed A—hed, c.
Situation, f. -en, Situation, c.
Sitz, m. -es -e, Sæde, n. (at sidde), ud. pl.; især fig.: — und Stimme haben; Bopæl, c., Sæde, n. (Stedet, hvor man sidder); Stolesæde, n., Stol, Bænk, c. og deslige.
Sitzarbeit, f. -en, siddende Arbeide.
Sitzbein, n. -es -e, Rumpebeen, n. (Ischion).
Sitzen, v. i n. m. h. sidde; (Sydt.) sætte sig; fig. sidde, om Forretninger, som skee siddende: dem Maler —, sidde for; Einem Gerichte —, siddende høre Ens Skriftem; mit im Rathe —, være Medlem af; der —de Rath, det nu regjerende Raadscollegium; befinde sig i en med Mangel af Bevægelse forbunden Tilstand: im Gefängnisse; (om livløse Ting) befinde sig paa et Sted, sidde fast; (om Klædningsstykker) passe klade.
Sitzfleisch el. sædv. Sitze—, n. -es ud. pl. d. T. og fig. kein — haben, ikke gjerne sidde, have Knappenaale i Rumpen, Bisselæder i Skoene.
Sitzsam, aj. (et nyt Ord) siddevant, tilbøielig til at sidde.
Sitzung, f. -en, Forsamling, c., Møde, n. (en Rets, et Collegiums); Sessjon, c.
Skala, f. og flere med Sk begyndende Ord, s. Sc.
Skalde, m. -n -n, Skjald, c., Digter hos de gamle nordiske Folkeslag.
Skelet (—lett), n. -es -e, Skelet, n., Beenrad, c.
Skeptiker, m. -s pl. s. sg. Skeptiker, c.
Skize (Skizze), f. -n, Skitse, c.
Sklave, m. s. Sclave.
Smalte, f. s. Sch.
Smaragd, m. -es -e, Smaragd, c.; —en, aj. Smaragd-, af Smaragd; —fluß, m. -sses -üsse, en Smaragden lignende grøn Krystal; eftergjort, uægte Smaragd.
So, 1) pron. relat. indecl. for welcher, —che, —ches, som, der, hvilken; sjeld. og blot ved et Verb., som fordrer Nom. el. Acc., men især i en Periode, hvor welcher 2c. flere Gange er forekommet. 2) av. (med Tonen) saa, saaledes, paa denne Maade, i den Grad: so? saaledes? paa den Maade? er det muligt? wie so? hvorledes det? paa hvad Maade? so, so, saa, saa, nogenlunde, saamænd! bald so, bald so, snart paa den ene, snart paa den anden Maade; — eben, so ein, d. T. saadan En; so was, saadan noget; (uden Tonen) paa saadan Maade, i en saadan Grad: ja, es ist so; med aj. so viel, so gleich; ogsaa tjener det ofte til Forstærkning; d. T. saavel, desudenz til at betegne en Maade, som i det Følgende nærmere bestemmes, i nogle Tilfælde med und, men oftere med wie og daß; til at udtrykke en Sammenligning, naar wie el. als følger derpaa, hvilket als ofte efter so viel, so lange, so oft 2c. udelades. 3) cj. til at knytte forskjellige Dele af Talen til hverandre; især staaer det foran Eftersætningen, for at betegne sammes Forbindelse med Forsætningen; undert. staaer so i Forsætningen for: wenn, naar, hvis, ifald, dersom; so aber, d. T. for: aber el. allein.
Sobald, av. saasnart.
Socke, f. -n, Sokke, c.; —n, v. a. forsyne med Sokker; sædvanligere: be—.
Sockel, m. -s pl. s. sg. Sokkel, c.
Sod, 1) m. -es ud. pl. ogsaa —brennen, n. -s ud. pl. Halsbrynde, c. 2) m. og n. -es pl. -e el. Söder, (Nordt.) saa meget Vand, som behøves til en Brygning; (Syd- og Nordt.) Saus, Dyppelse, c.; (d. T. undert.) for Sud.
Soda (Sode), f. Soda, et Slags Potaske.
Sodann, av. da, saa; derpaa, siden.
Sodbrennen, n. -s ud. pl. Halsbrynde, c.
Sodomit, m. -en -en, Sodomit, c.
Sofa (Soffa el. Sopha), n. (undert. m.) indecl. Sofa, c.
Sofern (so fern), av. forsaavidt, saafremt, dersom.
Soff, m. -es ud. pl. vulg. Drikkeri, n.; Sviir; Sluck, c.
Sofort, av. strax ufortøvet.
Sogar, av. endog.
Sogleich, av. strax, paa staaende Fod, paa Timen, paa Øieblikket; — als, saasnart som.
Sohle, f. -n, Saale, Fod—, Sko—, c.; (hos Tømmerm.) en Bjælke, som giver det første Grundlag til en Forbindelse; Tunge, Fiske— (en Fisk); s. Sole.
Söhlig (sohlig), aj. (i Bjergv.) horizontal.
Sohlleder, n. -s pl. s. sg. Saalelæder, n.
Sohn, m. -es -öhne, (Dim. Söhnchen, n. -s pl. s. sg.) Søn, c.
Söhnen, v. a. (digter.) sone, for—, ud—.
Sohnlich, aj. sønlig.
Söhnopfer, n. -s pl. s. sg. Sonoffer, Synd—, n. (hos de gamle Jøder).
Sohns frau, f. -en, Sønnekone, c.; —liebe, f. ud. pl. sønlig Kjærlighed, c.; —sohn, m. -es -öhne, Sønnesøn, c.
Sohnschaft, f. ud. pl. Sønne-Forhold, n.
Soje, f. ud. pl. et Slags uldent Tøi (omtrent som [Rask]).
Solch (-er -e -es pl. -e), pron. demonst. 1) med et Subst., saadan, saadant, saadanne; slig, sligt; saa stor, saa megen 2c. 2) ud. Subst., den, de, dem. I begge Tilfælde kan ein og kein sættes foran; solch

ein, solch eine, saadan En.
Solchenfalls, av. d. T. i saa Fald.
Solchergestalt, av. (mest foræld.) saaledes, paa saadan Maade.
Solcherlei, aj. indecl. af saadant Slags.
Sold, m. -es ud. pl. Sold, Lønning, c.
Soldat, m. -en -en, Soldat, c.; —endienst, m. -es -e, Soldatertjeneste, c.; —enkind, n. -es -er, S—barn, n.; —enstand, m. -es ud. pl. S—stand, c.; —enweib, n. -es -er, S—kone, c.; —enwesen, n. -s ud. pl. S—væsen, n.; —isch, aj. d. T. s—agtig, paa S—maneer.
Sölde, f. -n, (n. St.) Bondehytte, c., Huusmandshuus, n.
Söldner, m. -s pl. s. sg. ogsaa Söldling, m. -es -e, Soldat, Krigsmand, c.; Eier af et Huusmandshuus.
Sole, f. ud. pl. Saltvand, n. (især saaledes, som det qvælder af Jorden).
Solei, n. -es -er, et i Saltvand (Sole) kogt Æg.
Solennität, f. -en, Solennitet, c.
Sollen, v. i. n. m. h. skulle, være forbunden til: du hättest es thun — (for gesollt), du skulde have; was soll ich? hvad skal jeg? (foretage mig, gjøre); wem soll das? wozu soll das? (hjelpe, tjene, nytte); sie soll auch noch so reich seyn, jeg vil antage, at hun &c.; s. Maatte i denne Ordbogs anden Deel.
Söller, m. -s pl. s. sg. d. T. (Syd- og Nordt.) Loft: Korn—, Kornloft, n.; (i Bibelen) et fladt Tag; (Sydt.) Altan, Svale, c.; ethvert tilsluttet Rum foran Dørene og Værelserne; (Nordt.) Forhøining, c. (paa Gulvet ved Vinduet).
Solo, n. (indecl.) Solo, c.
Somit, cj. følgeligen, derved, paa denne Maade.
Sommer, m. -s pl. s. sg. Sommer, c.; fig. (digter.) Aar, n.: sechzehn — alt; s. —faden.
Sommer abend, m. -es -e, Sommeraften, c.; —aufenthalt, m. -es ud. pl. S—ophold, n.; —bau, m. -es ud. pl. S—avl, c., (undert.) S—sæden selv; —birn, f. -en, S—pære, c.; —faden, m. -s -äden, de fine Traade, som ved Sommerens Ende ofte bedække Træer og Planter; —feld, n. -es -er, en Mark, som besaaes med S—sæd; —fleck, m. -es -e, Fregne, c.; —fleckig, aj. fregnet; —flur, f. -en, Agerland med S—sæd; —frucht, f. -üchte, S—frugt, c.; (n. St.) Jordbundens nødvendige Frugtbarhed om Sommeren, ud. pl.; —gerste, f., S—byg, n.; —getreide, n. -s ud. pl. S—sæd, c.; —gewächs, n. -es -e, S—vext, c.; —haft, aj. d. T. s—agtig; —kleid, n. -es -er, S—klædning, c.; —laube, f. -n, Løvhytte, c., S—lysthuus, n.; —lich, aj. sommerlig; —monat, m. -es -e, S—maaned, c.; —nacht, f. -ächte, S—nat, c.; —obst, n. -es ud. pl. S—frugt, c.; —roggen, m. -s ud. pl. S—rug, c.; —saat, f. ud. pl. S—sæd, c.; —seite, f. -n, Solside, c.; —sprosse, f. -n, d. T. Fregne, c.; —sprossig, aj. d. T. fregnet; —tag, m. -es -e, S—dag, c.; —vergnügen, n. -s pl. s. sg. S—fornøielse, c.; —vogel, m. -s -ögel, Fugl, som kun om Sommeren lader sig see hos os; d. T. S—fugl, c.; —wärme, f. ud. pl. S—varme, c.; —weizen, m. -s ud. pl. S—hvede, c.; —wende, f. -n, S—solhverv, c.; —wetter, n. -s ud. pl. S—veir, n.; —wolle, f. -n, S—uld, c. (som voxer om Sommeren); —zeit, f. ud. pl. S—tid, c.
Sommern, v. n. m. h. es —rt, bliver Sommer.
Sömmern, v. 1) a. d. T. sole, sætte, lægge ud i Solen: die Betten —; fig. die Bäume —, udskære Grenene, for at Solstraalerne kunne trænge ind; Gewächse, Thiere —, holde Sommeren over; (i Landhuush.) dyrke en Brakmark med Sommersæd. 2) n. m. h. (især om Træer) skygge, give Skygge; —rung, f. ud. pl. Solen, c.
Sonach, cj. derfor, altsaa, følgeligen.
Sonde, f. -n, Sonde, c., Søgejern, n. (hos Saarlæger).
Sonder, 1) aj. (foræld.) s. be—. 2) præp. med Acc. (mest foræld.) uden, for—.
Sonderbar, aj. synderlig, be—, særdeles, særlig, særegen; selsom; —keit, f. -en, Synderlighed, Be—, Særhed, Selsomhed, c.
Sonderlich, aj. synderlig; fig. d. T. paa fortrinlig Maade; (foræld.) særegen, afsondret fra andre Ting; das klingt nicht —, ikke saa rart; —keit, f. Synderlighed, c. ud. pl.; en besynderlig Ting, pl. —en.
Sonderling, m. -es -e, Særling, c., et særsindet Mske.
Sondern, v. a. afsondre, adskille; —rung, f. -en, Afsondring, A—lse, c.
Sondern, cj. men (bruges, naar en Negtelse staaer i den foregaaende Sætning): nicht nur, nicht allein, — auch.
Sonders, av. (blot i Sanc.) samt und —, En for Alle og Alle for En; samtlige og hver især.
Sonnabend, m. -es -e, Løverdag, c.; —s, av. og am —d, om Løverdagen.
Sonne, f. -n, Sol, c.; fig. d. T. Solstraale, Lys og Varme; (digter.) Dag, c.; fig. noget klart Skinnende, Stjerne; lysfulde Øine; (bibelsk) Gud; (Sonne var som flere f., saasom: Erde, Frau, Seele &c. især i Sydt. og hos Digtere som ogsaa i de fleste Sammens. i Gen. og Dat. sg. —n, f. Ex. Sonnenstrahl; glücklich auf Erden seyn; unserer lieben Frauen Kirche; meiner Seelen Friede ist dahin).
Sonnen, v. a. d. T. sole: die Betten; (digter.) gjøre klart som Solens Lys.
Sonnen-aufgang, m. -es ud. pl. Solens Opgang; fig. Orienten; —bahn, f. -en, Solbane, c.; —(el. sonne-) beschienen, aj. solbeskinnet; —blick, m. -es -e, Solblink, Solglimt, n.; —blume, f. -n, Solblomst, Solsikke, c.; —fächer, m. -s pl. s. sg. Viste, Sol—, c.; —ferne, f. -n, Afstand fra Solen (Aphelium); —finsterniß, f. -sse, Solformørkelse, c.; —geier, m. -s pl. s. sg. Munkegrib, c.; —glanz, m. -es ud. pl. s. -schein; —haft, aj. Solen lignende, klar som Solen; —hitze, f. ud. pl. Solhede, c.; —hof, m. -es -öfe, Solring, c., en lys Ring el. Kreds omkring Solen; —jahr, n. -es -e, Solaar, n.; —käfer, m. -s pl. s. sg. Mariehøne, c.; —klar, aj. soleklar; især fig. i høieste Grad tydelig; —koller, m. -s ud. pl. Solkuller, c. (Hestesygdom); —lauf, m. -es ud. pl. Solens Løb, n.; —licht, n. -es ud. pl. Sollys, Solens Lys, Solskin, n.; —los, aj. uden Sol, uden Sol-

stin; —messer, m. -s pl. s. sg. Solmaaler, c. (Heliometer); —monat, m. -es -e, Solmaaned, c.; —nähe, f. Nærhed af Solen (Perihelium); —regen, m. -s pl. s. sg. Solregn, c. (Regn, medens Solen skinner); —reich, aj. solrig; som har megen Sol; —ring, m. -es -e, Solring, c.; —scheibe, f. -n, Solskive, c.; —schein, m. -es ud. pl. Solskin, n.; en Ørnsvaghed, som medfører en smertelig Stikken i Øinene; —schirm, m. -es -e, Solskjerm, Parasol, c.; —schuß, m. -sses, s. —koller; —staub, m. -es ud. pl. Solstøv, n., ogsaa —äubchen; fig. noget umærkeligt Lidet (Atom); —stich, m. -es -e, Solstik, n.; —strahl, m. -es -en, Solstraale, c.; —straße, f. -n, s. —zirkel; —system, n. -es -e, Solsystem, n.; —uhr, f. -en, Soluhr, n., Solskive, —viser, c.; —untergang, m. -es ud. pl. Solens Nedgang, c.; — (el. sonne-) verbrannt, aj. forbrændt af Solen; —wärme, f. ud. pl. Solvarme, c.; —weg, m. -es -e, s. zirkel; —wende, f. -n, Solhverv, n.; —zeiger, m. -s pl. s. sg. s. —uhr; —zirkel, m. -s pl. s. sg. Solcirkel, c., den Vei paa Himmelen, som Solen i dens egen Bevægelse synes at gjennemløbe; en Række af 28 Aar, efter hvis Forløb Ugedagene igjen falde ind i det forrige julianske Aars Dage.

Sonnett, n. -es -e, Sonnet, c.

Sonnicht, aj. solrig, som har megen Sol, lys.

Sonnig, aj. som har Sol, meget Solskin, solbeskinnet.

Sonntag, m. -es -e, Søndag, c.; —s, av. om Søndagen; —sbuchstab, m. -ens -en, Søndagsbogstav, n.; —skind, n. -es -er, Søndagsbarn (som er født en Søndag); (i Sprog) Lykkensbarn, n.; —skleid, n. -es -er, Søndagsklæder; —sschule, f. -n, Søndagsskole, c.

Sonntägig, aj. som er el. skeer om Søndagen.

Sonntäglich, aj. hver Søndag, søndagsagtig, som er el. skeer om Søndagen.

Sonnung, f. -en, Solning, c.

Sonst, (n. St. sonsten) av. ellers, desuden; f. Ex.: er hat — (forresten) nichts gethan; komm — (en anden Gang) wieder; — (forhen) waren wir Freunde; ich könnte, wenn ich — (kun, bare) wollte.

Sonstig, aj. (kun i umiddelbar Forbindelse med et Subst.) anden, øvrig: seine —en Verdienste; forrige, fordums: seine —e Lage.

Sopha, n. (undert. m.) s. Sofa.

Sophist, m. -en -en, Sophist, c.; —erei, f. -en, Sophisteri, n.; —isch, aj. sophistisk.

Sorgfalt, f. ud. pl. Omsorg, Omhu, Omhyggelighed, c.; —fältig, aj. omhyggelig; —fältigkeit, f. -en, Omhyggelighed, c.; —lich, aj. (sjeld.) som bærer Omsorg; forsagt, bedrøvelig; —lichkeit, f. ud. pl. (sjeld.) Sorgelighed, c.; —los, aj. ubekymret, ligegyldig, skjødesløs; —losigkeit, f. ud. pl. Ligegyldighed, Skjødesløshed, c.; —sam, aj. omhyggelig; —samkeit, f. Omhyggelighed, c.

Sorge, f. -n, Sorg, Bekymring; Betænkelighed; (sjeld. med pl.) Omsorg, Omhu, c.; — für etwas tragen.

Sorgen, v. 1) n. m. h. sørge, sørge for; frygte. 2) a. bekymre, ikke: be—.

Sorgenfrei, aj. sorgfri; —freiheit, f. ud. pl. Sorgfrihed, c.; —los, aj. sorgløs, sorgfri; —losigkeit, f. ud. pl. Sorgløshed, c.; —stuhl, m. -es -ühle, Lænestol, c.; —voll, aj. sorgfuld.

Sorte, f. -n, Sort, c., Slags, n.

Sortement el. —timent, n. -es -e, Sortiment, n.

Sortiren, v. a. sortere: die Waaren; Einen, forsyne med alle Slags Vare.

Sothan el. -ig, aj. (Sydt. og Nordt. og i Canc.) saadan, saaledes, paa den Maade.

Sottise, f. -n, Sottise, c.

Souffleur (l. Süfflör), m. -s -e, Souffleur, c.

Soupé, n. (m.) -s, Soupé, c.

Soutien, n. (ogsaa m.) -s, Soutien, n.

Souvenir, n. -s -s, Souvenir, c.

Souverain (l. Suwerähn) 1) m. -s -e, Souverain, c. (uindskrænket Landsherre; en spansk og brabansk Guldmynt). 2) aj. souverain, uindskrænket; —ität, f. ud. pl. Souverainitet, c.

Sowohl, cj. saavel (hvorefter følger als el. als auch).

Spadille (l. -dilje), f. -n, Spadille, c. (Spaderes i l'Hombre).

Späh el. -e, f. ud. pl. Speidning, c., Spioneri, n.; —en, v. a. og n. m. h speide, spionere, see overalt omkring; —er, m. -s pl. s. sg. Speider, Spion, c.; —ung, f. Speidning, Spionering, c.

Spalier, n. -es -e, Espalier, n.

Spalt, m. -es -e el. —e, f. -n, Spalte, Revne, Sprække, Rift; (i en Pen) Split, c.

Spalten, v. (s. Fortegnelsen over uregelm. Verber) 1) n. m. s. spaltes, revne. 2) a. spalte, kløve, flække: Holz; eine Feder, splitte; sich —, spaltes, fig. dele, om mange Slags af legemlig Sammenhængs Adskillelse; skilles ad formedelst Uenighed.

Spaltig, aj. spaltet, revnet; som gjerne lader sig spalte, kløve.

Spaltung, f. -en, Adskillelse, Revne, c.; —en, pl. Splid, c., Brud, n., Uenighed, c., Partier.

Spalze, f. -n, Rone, c. (især af Byg).

Span, m. -es -äne, Spaan; (forældt. Sydt.) Strid, Uenighed, c.

Spanbett, n. -es -en, Feltseng, c.

Spänen, v. a. (n. St.) vænne fra Patten, afvænne; (oprindelig) die, patte.

Spanfarbe, f. -n, Farvespaan, c.

Spanferkel, n. -s pl. s. sg. Pattegriis, c.

Spange, f. -n, Spang, c., Spænde, n., Sylle, c.; Armbaand, Brystsmykke, n.

Spangrün, n. -es ud. pl. (Sydt. for spanisches Grün) Spanskgrønt, n.; en Spanskgrønt lignende, grøn Farve; (ogsaa som aj.).

Spanisch, aj. spansk; paa spansk Maade; fig. f. Ex. fremmed, udenlandsk, besynderlig; —es Rohr, Spanskrør, n.; —e Fliege, spansk Flue; —e Wand, Skjermbræt, n.; —e Reiter, spanske Ryttere.

Spann, 1) m. -es -e, Vrist, c. 2) n. a) pl. -e, Spænd, n. (Hefte); (n. St.) b) pl. -en, (i Skib.) Spant, n., Ribber, Ribbeeet (i Skibets Skrog).

Spann-ader, f. -n, Sene, c.; —dienst, m. -es -e, Hoveritjeneste med Kjørsel. Den til Jagten Tjeneste Forpligtede kaldes —dienster, m. -s pl. s. sg.; —haken, m. -s pl. s. sg. Spandkrage, Strammer, c.; —kette, f. -n, Spandkjæde, c.; —kraft, f.

ud. pl. Spændkraft, Spænde—, Elasticitet, c.; —nagel, m. -s -ägel, Slutnagle, c.; —riemen, m. -s pl. f. sg. Spænderem, Knæreni, c.; —ring, m. -es -e, Klemmering, c.

Spanne, f. -n, Spand, Spænd, n. (med Fingrene); eine kleine — Zeit, meget kort; (i Skovv.) en i Favne, Fod ic. deelt Kjæde, hvormed Træernes Tykkelse maales.

Spannen, v. a. spænde: einen Bogen, Zeug in den Rahmen; spænde fast: das Eisen in den Schraubestock; der Schuh spannt mich, trykker mig; fig. einen Fluß —, dæmme for; die Pferde vor, an den Wagen —, spænde; mit einander gespannt seyn, være Fiender; zu hoch gespannt, alt for overdrevent; spænde (med Fingrene); anstrenge (Legems og Aandsevnerne); fig. d. T. anspænde, anstrenge Tankekraften, mærke, lure paa Noget; —nnung, f. -en, Spænding, Anstrengelse, c.

Spanner (n. St. Spänner), m. -s pl. f. sg. Spænder, c. (En, som spænder; især blot i Sammens.: An—, Büchsen— ic.; et Redskab til at spænde andre Ting med).

Spar, m. -en -en, (foræld. og Sydt.) Spurv, c.

Sparbüchse, f. -n, Sparebøsse, c.

Sparen, v. a. spare; fig. opsætte; (hos Garverne) bringe i Forraadnelse.

Sparer, m. -s pl. f. sg. Sparer, c.

Spargel, m. -s ud. pl. Asparges, c.; —beet, n. -es -e, Aspargesbed, n.; —klee, m. -s ud. pl. (n. St.) Lucerne, c.

Sparkalk, m. -es ud. pl. d. T. Spækkelalk, c.

Sparkasse, f. -n, Sparekasse, c.

Sparkunst, f. ud. pl. Konsten at spare.

Spärlich, aj. knap, fuebeu, netop til Nødtørft; som av. neppe med Nød og Neppe, knebent.

Sparren, m. -s pl. f. sg. Spær, n., Sparre, c.; einen — zu viel haben, have en Skrue løs; —kopf, m. -es -öpfe, (i Bygningsk.) Spærhoved, n.

Sparrwerk, n. -es -e, Spærværk; Sparre—, n.

Sparsam, aj. sparsom; huusholderisk; sparsommelig, som holder til Maade; fig. sielden; —keit, f. ud. pl. S—hed, H—hed, S—hed, c.; fig. Sjeldenhed, c., ringe Antal, n.

Sparseide, f. ud. pl. (hos Skrædderne) fin Traad, som bruges der, hvor Stingene ikke falde i Øine, for at spare Silken.

Spaß, m. -es -äße, (Dim. —äßchen, n. -s pl. f. sg.) Spøg, Skjemt, c.; fig. d. T. Ubetydelighed, c.; —en, v. n. m. h. spøge, skjemte; —haft, aj. spøgefuld, skjemtefuld; —haftigkeit, f. ud. pl. Sp—hed, Sk—hed, c.; —macher, m. -s pl. f. sg. og —vogel, m. -s -ögel, d. T. Spøgefugl, c.

Spät (foræld. og Sydt. ogsaa spat), aj. silde, sildig, seen; især: mod Enden af Dagen el. af Sommeren.

Spät-erbse, f. -n, sildig modne Erter; —gerste, f. ud. pl. sildig moden Byg; —herbst, m. -es -e, mod Høstens Ende; —jahr, n. -es -e, Høst, c., Efteraar, n.; —ling, m. -es -e, (om Fugl) sildig moden; (om Mstr.) Sildefødning, c.; —obst, n. -es ud. pl. Vinterfrugt, c., sildig moden Frugt; —sommer, m. -s pl. f. sg. Eftersommer, c.

Späte, f. ud. pl. Sildighed, [illegible]

Spatel, m. -s pl. f. sg. et fladt Redskab i Form af en Spade, f. Ex. i Apoth. Spadel, Spatel, Spade, c. (til at tage Salve med).

Spaten, m. -s pl. f. sg. Spade, c.; (i Kortspil) Spader, Pique.

Späterhin, av. senere hen, sildigere.

Spätestens, av. i det seneste.

Spath, m. -es, pl. (om flere Slags) -e, Spat, c. (Hestesygdom); Spath, c. (et Mineral).

Spathartig, aj. spathagtig.

Spathig, aj. som har Spat; spathagtig, som ligner Spath.

Spatium, n. -s (—tii) pl. -tien, Spatium, Mellemrum, n. [re, c.

Spatz, m. -en -en, d. T. (især Sydt.) Spurv, Spurre, c.

Spatzieren (bedre —aziren), v. n. m. h. og f. spadsere.

Spatzier-fahrt, f. -en, en Lysttour (til Vogns el. til Hest); —gang, m. -es -änge, Spadseregang, Promenade, c.; —reise, f. -n, Forneielsesreise, Lysttour, c.; —weg, m. -es -e, Spadserevei, c.; —wetter, n. -s ud. pl. Spadserevéir, n.

Specerei, f. s. Spezerei.

Specht, m. -es -e, Spætte, Træpikker (en Fugl).

Special el. **speciell**, aj. speciel.

Species, 1) f. pl. f. sg. d. T. Art, Species, c.; den almindelige Regnekonsts Hoveddele; (i Apotheker) itusstødte, tørrede og sammenblandede Urter. 2) m. -s pl. f. sg. Speciestaler, c., —thaler.

Speck, m. -es ud. pl. d. T. Spek (Spæk), Flesk, n.

Speck-bohne, f. -n, en Art Bønne med kjødfuld Bælg; —bückling, m. -es -e, røget Flæskesild, c.; —fett, aj. d. T. smækfed, meget fed; —käfer, m. -s pl. f. sg. Springer, c. (i Flesk); Flesklanner, c.; —kuchen, m. -s pl. f. sg. Flæskekage, c.; —maus, f. -äuse; almindelig Flaggermuus, Aftenbakke, c.; —schwarte, f. -n, Fleskesvær, n.; —seite, f. -n, Fleskeside, c. (især røget); —stein, m. -es -e, Fedtsteen, c.; —wurm, m. -es -ürmer, Springer, c. (i Flesk).

Spectakel, 1) m. -s pl. f. sg. vulg. Spectakel, Alarm, c. 2) n. -s pl. f. sg. Skuespil af næsten Slags.

Speer (el. Spär), m. -es -e, (i nogle Tilfælde) en med en lang, tynd Spids forsynet Ting; Spyd, n.

Speiche, f. -n, Hjuleg e, c.

Speichel, m. -s ud. pl. Spyt, n.; —cur, f. -en, Spytlecuur, Salvation, c.; —drüse, f. -n, Spytkjertel, c.; —lecker, m. -s pl. f. sg. Spytslikker, c.; —n, v. n. m. h. (Sydt.) spytte.

Speicher, m. -s pl. f. sg. Oplagshuus, Vareloft, Magasin, n. (for Korn og andre Vare).

Speien, v. i. a. og n. m. h. spytte: Blut —; fig. Feuer —, udkaste; spye, brække sig.

Speigat, n. -es -e, Spygat, Spyraab, n.

Speiler, m. -s pl. f. sg. d. T. Spid, n.; —n, v. a. spidde.

Speise, f. -n, Spise, Mad, Føde, c.; Næringsmiddel, n.; tillavet Mad, Ret, c.; flydende Metalblanding, tilberedet Kalk, c.

Speise-anstalt, f. -en, Spiseanstalt, c.; —bier, n. -es -e, Madøl, Bordøl, n.; —fisch, m. -es -e, et Navn paa de smaae, ringere spiselige Fiske; —gewürz,

de, n. -s pl. s. sg. Madfjelder, c.; —kammer, f. -n, Spisekammer, Fadebuur, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. (i Bibelen) Kjøkkenmester, c.; —opfer, n. -s pl. s. sg. Madoffer, n. (i det gamle Testamente); —röhre, f. -n, Spiserør, n., Madpibe, c.; —saal, m. -es -äle, Spisesal, c.; —schrank, m. -es änke, Madskab, n.; —wein, m. -es -e, Madviin, Bord—, c.; (n. St.) den Viin, som bruges ved Communion; —wirth, m. -es -e, Spiseveri, c.; —zimmer, n. -s pl. s. sg. Spiseværelse, n.

Speisen, v. 1) n. m. h. spise (see Ordet Spise i denne Bogs anden Deel); (om Maden) nære, mætte. 2) a. spise: Fische; Einen, bespise; Einen mit leeren Worten, afspise; einen Kranken, (Sydt.) give Sacramentet; (undert.) uddele, række; —sung, f. -en, Bespiisning, c.

Spelz el. Spelt, m. -es ud. pl. Spelt, c. (en Art Hvede).

Spelze, f. -n, Avne, c. (af tærsket Sæd).

Spencer, m. -s pl. s. sg. Spencer, c.

Spende, f. -n, offentlig Almisse-Uddeling.

Spendel, f. -n, (Sydt.) Knappenaal, c.

Spenden, v. a. d. T. (n. St.) udgive, uddele; —dung, f. -en, Uddeling, c.

Spendiren, v. a. og n. m. h. d. T. spendere.

Spendabel, aj. spendabel, rundhaandet.

Spenen, s. Spänen.

Sperber, m. -s pl. s. sg. Høg, Lærke—, Spurve—, c.; —baum, m. -es -äume, Røn, c., Rønnebærtræ, n.

Sperbern, hvoraf blot bruges partic. gesperbert, spættet, spraglet.

Sperling, m. -es -e, Spurv, Spurre, c.

Sperr-baum, m. -es -äume, Tværbom, Slag—, c.; —geld, n. -es -er, Bompenge, Port—; —holz, n. -es -ölzer, Spilebom, c. (hos Slagterne); —kegel, m. -s pl. s. sg. Spærrekegle, c. (som standser et Hjuls Bevægelse ved Mastiner); —kette, f. -n, Spærrekjede, c.; —rad, n. -es -äder, Spærrehjul, n.; —weit, aj. vid, aaben, paa vid Væg; —zeit, f. ud. pl. Spærretid, c. (paa hvilken en Stads Porte blive lukkede).

Sperre, f. -n, fig. Spærren, Hemmen, Standsen, c.; (Sydt.) Arrest, c.; (i Sammens.) et Redskab at spærre med.

Sperren, v. a. spile, ud—, op—, bringe vidt fra hinanden: die Füße; die Zeilen; spærre: die Thore; fig. standse ved en Hindring, indskrænke: den Handel; sich —, heftig modsætte sig; d. T. vægre sig; —rrung, f. -en, Spærring, Lukning, c.

Spesen, pl. ud. sg. Omkostninger, Udlæg, Expeditionsgebyr.

Speyen, v. s. Speien.

Spezerei, f. -en, Speceri, n.; —händler, m. -s pl. s. sg. Specerihandler, Materialist, c.

Sphäre, f. -n, Sphære; Kreds, c.; især fig.; —risch, aj. sphærisk.

Spicken, v. a. spække; fig. d. T. rigeligen forsyne, rigeligen besætte; —cknadel, f. -n, Spækkenaal, c.; —ckspeck, m. -es ud. pl. Spækkeflesk, n.

Spiegel, m. -s pl. s. sg. Speil, n. (egentligen og fig.); Speilet (den bageste, udvendige Side af et Skib); (foræld.) ethvert Redskab, ved Hjelp af hvilket man seer, som: Brilleglas, n., Kikkert, c.

Spiegel-artig, aj. speilagtig; —becken, n. -s pl. s. sg. Barbeerbækken, n. (som er udhængt til Skilt); —decke, f. -n, Speilloft, n. (glat Gipsloft); —ei, n. -es -er, Speilæg (et Slags Tillavning af Æg); —ente, f. -n, Speiland, c.; —fabrik, f. -en, Speilfabrik, c.; —fechten, n. -s pl. s. sg. og —fechterei, f. -en, Spilfegteri, Narreværk, n.; —fenster, n. -s pl. s. sg. Speilglasvindue, n.; —gewölbe, n. -s pl. s. sg. Hvælving, Gipsloft med et glat Parti i Midten; —glas, n. -es -äser, Speilglas, n.; —glatt aj. speilglat; —hell, aj. speilklar; —hütte, f. -n, Speilglashytte, c. (hvori Speilglas forfærdiges); —icht, aj. som ligner et Speil; —ig, aj. glindsende; —karpfen, m. -s pl. s. sg. Speilkarpe, c. (med store, glindsende Skæl); —kasten, m. -s pl. s. sg. Perspectivkasse, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Speilmager, c.; —rahmen, m. -s pl. s. sg. Speilramme, c.; —zimmer, n. -s pl. s. sg. Speilværelse, n. (hvis Vægge ere beklædte med Speile).

Spiegeln, v. 1) n. m. h. glimre, glindse (som et Speil). 2) a. sich —, speile; eine Torte (hos Sukkerb.) give en glindsende Overflade; fig. sich an Eim. el. etw., speile sig i, tage til Mønster el. til Advarsel.

Spieke, f. ud. pl. Lavendel, c.; —köl, n. -es ud. pl. Lavendelolie, c.

Spieker, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Søm, Spiger, n.

Spiel, n. -es -e, Spil, n.: das — ist zu Ende; ein gutes — haben; ein — Karten; Spil, n., Leg, Tidsfordriv, c.; Spil, n., Gang, c. (fri, uhindret Bevægelse): das — des Perpendikels; Spil, n. (i musikalsk Henseende og paa Theatret); (hos Soldaterne) Tromme, c.: das — rühren; (d. T. n. St.) Alarm, Tummel, Støi, Folkemængde, c.; (foræld.) Tale, Historie, c.

Spiel-art, f. -en, Spillemaade, c.; (i Naturhist.) et Legeme, som ved tilfældige Afvigelser adskiller sig fra de øvrige Legemer af dens Art, Varietet, c.; —ball, m. -es -älle, Spillekugle, —bold, c.; —geld, n. -es -er, Spillepenge; —genoß, m. -ssen -ssen og —gesell, m. -en -en, Medspiller; Legekammerat, c.; —gesellschaft, f. -en, Spilleselskab, n.; —haus, n. -es -äuser, Spillehuus, n.; —karte, f. -n, Spillekort, n.; —leute, pl. ud. sg. Spillemænd; —mann, m. -es -leute, Spillemand, c.; —platz, m. -es -ätze, Legeplads, c.; —raum, m. -es -äume, Spillerum, Rande—, n.; —sache, f. -n, Legetøi, n.; —schuld, f. ud. pl. Spillegjeld, c.; —stunde, f. -n, Legetime, c.; —sucht, f. ud. pl. Spillesyge, c.; —süchtig, aj. spillesyg; —tisch, m. -es -e, Spillebord, n.; —uhr, f. -en, Spilleuhr, n.; —werk, n. -es -e, Spilleværk, n.; —zeug, n. -es -e, Legetøi, n.

Spielen, v. a. og n. m. h. spille: auf der Violine, auf dem Claviere; die Violine, das Clavier; ein Lied; eine Menuett; spille (om visse heftige Bevægelser, blot i nogle Tilfælde): eine Mine — lassen, lade springe; spille (om visse lette og frie Bevægelser): die Winde —; Eim. etw. aus der Hand —, fig. paa en behændig Maade bringe ud af Haanden; lege, spille: mit den Fingern, mit der Puppe, d. T. spøge

mit der Religion; **fig.** frembringe tilfældige Forandringer: die Natur, das Glück spielt; spille: Schach, Billiard, Karten, mit Würfeln; Ball; um Geld; hoch; niedrig; sich arm; eine Comödie; den Herrn, **fig.** forestille, ville være; **fig.** der Demant spielt; die Farbe spielt in das Gelbliche, falder i; (foræld.) tale, snakke, gjøre Alarm.

Spieler, m. -s pl. s. sg. Spiller, c.; **—ei**, f. -en, vedholdende Spillen; d. T. Legeværk; Spilleværk, n.; **—isch**, aj. en Spiller egen.

Spiering el. **Spierling**, m. -es -e, (n. St.) Sardelle, Anchiovis, c.

Spierschwalbe, f. -n, s. Mauer—.

Spieß, m. -es -e, Spid, (Brad—, Lyse— &c.) n.; Spyd, n.; **fig.** Spids, c., en ung Hjorts første Hornspidser.

Spieß-bock, m. -es -öcke, (Jagtsp.) en ung Raabuk, som har Horn uden Takker; **—bürger**, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Spidsberger, c.; (fordum) en med Spyd bevæbnet Berger; **—bürgerlich**, aj. spidsborgerlig; **—gerte**, f. -n, Spidsrod, Ridepidsk, c.; **—gesell**, m. -en -en, Kammerat; Medhjelper i en Sag; Ledtogsmand, c.; (foræld.) Krigskammerat bevæbnet med Spyd; **—glas**, n. -es ud. pl. Spidsglas, n.; Antimonium; **—hirsch**, m. -es -e, s. Spießer; **—ruthe**, f. -n, Spidsrod, c.; **—zahn**, m. -es -ähne, Spidstand, c.

Spießen, v. a. spidde: etw. auf die Gabel; einen Missethäter.

Spießer, m. -s pl. s. sg. (Jagtsp.) Spidshjort, c.

Spießig, aj. spids, broddet, som har lange Spidser; (d. T. m. St.) strebelig, lang og tynd, mager, tør, skjør.

Spiken, v. n. m. h. sidde fast med Spidsen.

Spiker, m. -s pl. s. sg. en spids Ting; (Nordt.) Søm, n.; især en liden Pirk, c.; (i Skibsbyg.) Spiir, n.

Spill, n. -es -e el. **—e**, f. -n, (Søsp.) Spil, n. (at vinde Ankeret op med); **—baum**, m. -es -äume, Bommen, som bruges dertil.

Spilling, m. -es -e, Spilling, c. (et Slags smaae, gule Blommer).

Spillmage, m. -n -n, (forald.) Slægtning paa Spindesiden.

Spinat, m. -es ud. pl. Spinat, c.

Spind, n. -es -e, el. **—e**, f. -n, (n. St.) Skab, n. (især til Fødevare).

Spindel, f. -n, en lang, tynd, til een el. til begge Ender tilspidset Pind; Teen, c.; den øverste Spids af et Taarnspiir; Spindel, Valtse, c.; **—baum**, m. -es -äume, en stor, stærk Spindel; Navnet paa flere Slags Træer, f. Ex. Valbirk, c.; **—presse**, f. -n, Skruepresse, c.

Spinell, m. -es -e, Navnet paa den blegrøde Rubin.

Spinett, n. -es -e, Spinet, n. (et Instrument).

Spinn-fliege, f. -n, Tagflue, c.; **—haus**, n. -es -äuser, Spindehuus, n.; **—jungfer**, f. -n, Guldsmed, c. (Insect); **—maschine**, f. -n, Spindemaskine, c.; **—mühle**, f. -n, Spindemaskine, c. (hos Guldtrækkerne); **—rad**, n. -es -äder, Spindehjul, Rokke—, **—rocken**, m. -s pl. s. sg. Spinderok, c.; **—stube**, f. -n, Spindestue, c.

Spinne, f. -n, Edderkop, c.; **—feind**, aj. d. T. dødelig fiendsk; **—ngewebe**, el. **—inngewebe**, n. -s pl. s. sg. ogsaa Spinnen-, Spinn- el. Spinnewebe, f. -n, Spindelvæv, c.

Spinnen, v. i. a. og n. m. h. spinde: einen Faden; Garn; Flachs; Wolle; Tabak —, spinde, sammensmøre; bevirke.

Spinner, m. -s pl. s. sg. (**—inn**, f. -en) Spinder (—ske), c.; **—ei**, f. d. T. Spindemaade, c. ud. pl.; Spinderi, n. ud. pl.; Spindefabrik, c., pl. —en.

Spint, 1) m. -es -e, (n. St.) klægget Brød; (underst.) Splint, c. (mellem Basten og Veddet paa Træer). 2) n. -es -e, (med et Talord foran pl. s. sg.) et Kornmaal, (n. St. 1/16, andre St. 1/8 Skjeppe).

Spintisiren, v. a. d. T. gruble, speculere.

Spion, m. -es -e, Spion, c.; **—iren**, v. n. m. h. d. T. spionere.

Spiritus, m. (indecl.) Spiritus, c.

Spital, n. -es -äler, Hospital, Fattighuus, n.; (d. T. forhen) Gjestgiversted, Vertshuus, n.

Spittel, n. -s pl. s. sg. s. Spital.

Spitz, aj. d. T. spids.

Spitz, m. -es -e, Spids, c. (en Hund med en lang, spids Snude); d. T. Snidser, c. (en liden Ruus).

Spitz-arbeiter, m. -s pl. s. sg. en Rebslager, som kun forfærdiger korte Reb; **—bart**, m. -es -ärte, Fipskæg, n.; **—blattern**, pl. ud. sg. en Art spidse Kopper; **—bolzen**, m. -s pl. s. sg. Spidsbolt, c.; **—bube**, m. -n -n, (**—bübinn**, f. -en) d. T. Gavtyv, c., en listig Bedrager; **—büberei**, f. -en, Gavtyveri, listigt Bedrageri, n.; **—bübisch**, aj. gavtyveagtig; **—findig**, aj. spidsfindig; **—findigkeit**, f. -en, Spidsfindighed, c.; **—glas**, n. -es -äser, Spidsglas, n. (af spids Dannelse); **—hacke**, f. -n, Spidshakke, c.; **—harfe**, f. -n, Spidsharpe, c. (modsat Davids—); **—haue**, f. -n, Spidshakke, c.; **—kopf**, m. -es -öpfe, et spidst Hoved, d. T. ogsaa en Person med et saadant Hoved; **fig.** d. T. et listigt, spidsfindigt Mske.; **—köpfig**, aj. spidshovedet; **—maus**, f. -äuse, Spidsmuus, c.; **—name**, m. -ns -n, Øgenavn, n.; **—nase**, f. -n, Spidsnæse, c.; **—pocken**, pl. ud. sg. en Art spidse Kopper; **—winkelig**, aj. spidsvinklet; **—wort**, n. -es -örter, Stose, Stikpille, c.; **—zahn**, m. -es -ähne, Spidstand, Hunde—, c.

Spitze, f. -n, Spidse, Od, Tip, Pynt, c.; blot pl. Kniplinger.

Spitzen, v. a. spidse: die Feder; **fig.** die Ohren; sich auf etw., d. T. gjøre sig Haab om; spidse Næsen efter; (underst.) berøve Spidsen, afstudse, afstubbe.

Spitzen-fabrik, f. -en, Kniplingsfabrik, c.; **—grund**, m. -es -ünde, K—grund, c.; **—handel**, m. -s ud. pl. K—handel, c.; **—händler**, m. -s pl. s. sg. K—handler, c.; **—stich**, m. -es -e, K—syening, c.

Spitzig, aj. spids; **fig.** d. T. stikkende, bidende, haanende; (fordum) listig, forslagen; **—keit**, f. ud. pl. Spidshed, c.

Spleen, m. -s ud. pl. Spleen, ond Lune, c.

Spleiße, f. -n, Splint, Flise, c.

Spleißen, v. i. a. og n. m. h. (n. St.) spalte, kløve, splitte.

Spleißig, aj. som let lader sig spalte.

Splint, m. -es -e, Splint, c. (mellem Basten og Veddet paa Træer); (n. St.) Splint, c. (en spids Flise).
Splissen, v. a. splidse (to Ender Toug).
Splitter, m. -s pl. s. sg. Splint, c. (en spids Flise); —ig, aj. som splintrer, giver Splinter; —n, v. n. m. h. og s. splintre; ogsaa a.: das Holz; —nackend (—nackt), aj. d. T. splitternøgen; —richten, v. n. m. h. drage, critisere, gjennemhegle ringere Feil; —richten, n. -s ud. pl. en saadan Gjennemhegling; —richter, m. -s pl. s. sg. en saadan Gjennemhegler; Drager, Criticus, c.
Sponde, f. -n, (forældt.) Seng, c., Sengested, n.
Sponton, m. -s -s, Sponton, c., Korsgevær, n.
Sporenstreichs, s. Sporn—.
Sporer, m. -s pl. s. sg. Sporemager, c.
Sporei, n. (n. St.) s. Windei.
Sporn, m. -es -e og -en (undert. pl. —oren) Spore, c.; —leder, n. -s pl. s. sg. Sporelæder, n.; —streichs forhen sporen—, av. d. T. lige, i fuld Galop, i Hui og Hast; —träger, m. -s pl. s. sg. Sporeknegt, c.
Spornen, v. a. spore, give af Sporen: das Pferd; fig. anspore, drive heftigt; bespore, forsyne med Spore.
Sportel, f. el. sædv. kun pl. —n, Sportel, c.
Spott, m. -es ud. pl. Spot, Spee, c.; d. T. Skam, Vanære, c.; Gjenstanden for Spotten; d. T. Spotpriis, c., Skamkjøb, n.; Skadefryd, c. (naar den ytrer sig ved Ord); (forældt.) Spøg, Leg, c.
Spott-bild, n. -es -er, (nyt Ord) Caricatur, c.; —gedicht, n. -es -e, Spottedigt, n.; —geld, n. -es -er, Spotpriis, c., Skamkjøb, Rever—, n.; —name, m. -ns -n, Ogenavn, n.; —schrift, f. -en, Spotteskrift, n.; —vogel, m. -s -ögel, d. T. Spottefugl, Spotter, c.; —wohlfeil, aj. d. T. for Skamkjøb.
Spotteln, v. n. m. h. skjemte, spotte lidet, drive Spot [med.
Spöttelei, f. -en, en liden Bespotten.
Spotten, v. 1) n. m. h. spotte: mit etw. el. über Einen; ogsaa einer S. el. Eines; (forældt.) spøge, skjemte. 2) a. (sjeld.) for: ver—.
Spötter, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Spotter, Spottefugl, c.; —ei, f. Bespotten, Forhaanen, c., ud. pl.; Spotteord, n., pl. —en.
Spöttisch, aj. spodsk, spydig.
Spöttlich, aj. (forældt.) spøgefuld, latterlig; (Sydt.) forargelig, slet.
Sprach-ähnlichkeit, f. ud. pl. Sproglighed, Analogi, c.; —art, f. -en, Dialect, c.; —eigenheit, f. -en, Sprogegenhed, Idiotisme, c.; —fehler, m. -s pl. s. sg. Sprogfeil, c.; —fenster, n. -s pl. s. sg. Talevindue, n.; —forscher, m. -s pl. s. sg. Sprogforsker, c.; —gebrauch, m. -es ud. pl. Sprogbrug, c.; —gelehrte, m. -n -n, Sproglærd, c.; —gitter, n. -s pl. s. sg. Talegitter, n.; —kenner, m. -s pl. s. sg. Sprogkjender, c.; —kenntniß, f. -sse, Sprogkundskab, c.; —kunde, f. ud. pl. Sprogkyndighed, c.; —kundig, aj. sprogkyndig; —lehre, f. -n, Sproglære, c.; —lehrer, m. -s pl. s. sg. Sproglærer, c.; —los, aj. maalløs, stum (især blot i nogen Tid); —losigkeit, f. ud. pl. Maalløshed, Stumhed, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Sprogmester, —lærer, c.; —regel, f. -n, Sprogregel, c.; —richtig, aj. sprogrigtig, grammatikalsk rigtig; —richtigkeit, f. ud. pl. S—hed, c.; —rohr, n. -es -öhre, Talerør, n., Raaber, c.; —schnitzer, m. -s pl. s. sg. vulg. Sprogfeil, c.; —zimmer, n. -s pl. s. sg. (i Nonneklostere) et Værelse, hvori Nonnerne gjennem et Vindue med Gitter for tale med Fremmede.
Sprache, f. -n, Maal, Mæle, n. ud. pl.; Stemme, c.; Sprog, Tungemaal, n.; fig. (undert.) Udsagn, n., Bekjendelse, c.; (forældt.) Folk, n.; eine S. zur — bringen, paa Tale; eine schwere — haben, Udtale, c.; er ändert die —, nedstemmer Tonen, stikker Piben ind.
Spratzen, v. n. m. h. (i Chymien) springe i Ilden med et Knald.
Sprechart, f. -en, Udtale, c., Maaden, paa hvilken man taler; (undert.) Mundart, c.
Sprechen, v. i. 1) n. m. h. tale, snakke: Einen, mit Eim., für Einen; (forældt.) give en Lyd fra sig; s. an—. 2) a. tale, sige: eine Sprache, ein Wort; udsige, frem—: etw. gut —; den Segen —, lyse; Einen —, tale med; Einen heilig —, erklære for; ein Urtheil —, fælde, afsige; hier hat er nichts zu —, at befale; wir werden uns —, vi skulle tales ved, udfegte en Sag sammen; vulg. ich spreche, er wird heute kommen, mener, troer.
Sprecher, m. -s pl. s. sg. Taler, Ordfører, Præses, c.
Sprehe, f. -n, (Nordt.) Stær, c. (Fugl).
Spreiten, v. a. sprede, udbrede.
Spreize, f. -n, Stive, Stette, c.; —n, v. 1) n. m. h. d. T. (n. St.) sprette, sprutte. 2) a. udspile, aabne vidt; stette, stive, sætte Stette til; fig. d. T. modsætte sig; sich mit etw., gjøre sig til af, bryste sig af.
Sprengel, m. -s pl. s. sg. Stænkekost, c.; d. T. (sjeld.) Omkreds, Strækning, c., District, n., s. Ex. Kirch—, Herred, n.
Spreng-kanne, f. -n, Vandkande, c.; —kugel, f. -n, Bombe, c.; —trichter, m. -s pl. s. sg. Vandtragte, c.; —wedel, m. -s pl. s. sg. Stænkekost, c.; —werk, n. -es -e, (hos Smedene) Sprinkelværk, n.; —wisch, m. -es -e, (hos Bagerne) Stænkevist, c.
Sprengen, v. a. faae til at springe, bringe hurtig afsted: Einen in der Stadt herum —; ogsaa som n. m. h. og s., ride i Galop; sprænge: einen Ball (i Billardspil); einen Stein (med Krud); die Bank, fig. (i Spil); stænke: Wasser auf, über etw.; die Stube; es sprengt, der falder en fiin, mild Regn.
Sprengen, n. -s pl. s. sg. Sprængen, Stænken, c.
Sprengung, f. -en, Sprængning, Galopriden, c.
Sprenkel, m. -s pl. s. sg. Fuglesnare, c., Sprinkel, n.; især pl. Spætte, Plet, Fregne, c.; Græshoppe, c.; —n, v. a. gjøre spættet, bespænge; —ig, el. sprenklig, aj. spættet, besprængt.
Spreu, f. ud. pl. Avne, c.; —icht, aj. som Avner; —ig, aj. fuld af Avner.
Sprichwort, n. -es -örter, Ordsprog, n.; (i Bibelen) en billedlig Udtryksmaade, Lignelse, c.; —wörterspiel, n. -es -e, Ordsprogsleg, c.; —wörtlich, aj. ordsproglig, som ligner et Ordsprog.
Spriegel, m. -s pl. s. sg. Bøile, halvrund Bue, c.;

Hælle, c. (over en Vugge); Dækfel, n. (over en Vogn); —n, v. a. forsyne med Bøile, gjøre Bue, Hælle, Dækfel over.

Sprießen, v. i. n. m. f. spire, skyde op, sætte Knop; fig. fremstaae; (digter. ogsaa a.)

Spriet, n. -es -e, Gaffelstang, c., gaffelformig Træstang; Bugspryd, n.

Spring, m. -es -e, (forældr.) Fremspring, n., Stedet, hvor en Ting hæver sig; Kilde, c., Vandspring, n., Vandstraalen.

Spring-brunnen, m. -s pl. f. sg. Springvand, n., Fontaine, c.; —feder, f. -n, Springfjeder, c.; —fluth, f. -en, Springflod, c. (Havets pludselige Stigen); —hengst, m. -es -e, Springhest, Stodhingst, c.; —käfer, m. -s pl. f. sg. Smælder, c. (Insect); —ochs, m. -en -en, Springtyr, c.; —stock, m. -es -öcke, Springestok, c.; —wasser, n. -s ud. pl. Springvand, n.; —wurm, m. -es -ürmer, liden Spolorm, c.; —zeit, f. -en, Springetid, c.

Springen, v. i. n. m. f. og h. springe, hoppe i Veiret (om livløse Ting i Regelen m. f., dog siges f. Ex. der Brunnen hat gesprungen, fordi den betragtes som noget Levende; om levende Skabninger m. f., naar Bevægelsens Retning og Maal antydes, m. h., naar Springningens Virksomhed og med Hensyn til Varigheden og Behændigheden betegnes: er ist vor Freude, über den Graben, aus dem Fenster gesprungen; er hat am besten, sich müde gesprungen); springe, briste itu, (altid m. f.); springe, bedække (om Hingster, Tyre rc. m. h.)

Springer, m. -s pl. f. sg. Springer, c.

Spritz-büchse, f. -n, d. T. Plaffert, Hyldebøsse, Hyldesprøite (som Børn lege med); —gebackenes, n. og —kuchen, m. -s pl. f. sg. Sprøitbakkelse, c.

Spritze, f. -n, Sprøite, c.; —n, v. 1) n. m. f. og h. springe op, stænke op, sprøite, sprutte. 2) a. sprøite: Eim. Wasser in das Gesicht; —nhaus, n. -es -äuser, Sprøitehuus, n.; —nmeister, m. -s pl. f. sg. Sprøitemester, c.; —nröhre, f. -n, Slange, c.

Sprock, aj. sprød.

Spröde, aj. sprød, skjør, som let springer; fig. ubøielig, medstræbende; især (om Fruent.) snerpet, spødsk, knibsk; —digkeit, f. ud. pl. Skjørhed, Spødskhed, Knibskhed, c.

Sprosse, 1) f. -n, Stigetrin, n.; Tværpindene paa Vogulætter; det Træ, hvori Vinduesruder sættes, (d. T. Sprosse); Fregne, c. 2) m. -n -n, (Dim. —öß-chen, n. -s pl. f. sg.) Spire, c., et ungt Skud (paa Træer og Planter); fig. Barn, n., Efterkommer, c., Afkom, n.

Sprossen, v. i. n. m. f. (undert. m. h.) spire, fremskyde.

Sprosser, m. -s pl. f. sg. en Art Nattergal.

Sprößling, m. -es -e, Spire, c., et ungt Skud; fig. Barn, Afkom, n.

Sprotte, f. -n, Brisling (en Art Sild).

Spruch, m. -es -üche, Sprog, Skriftsted, n., Sentenis, c., Tankesprog, Mundheld, n.; (i Retssp.) Dom, Paadømmelse, Paakjendelse, c.; —buch, n. -es -ücher, Sprogbog, c. (fuld af bibelske Skriftsteder); —reich, aj. fuld af Sentenser, sindrig, lærerig.

Sprüchwort, n. f. Sprich—.

Sprudel, m. -s pl. f. sg. sprudlende Kilde, c.

Sprudeln, v. n. m. h. sprudle, sprutte ved Talen; fig. bruse op.

Sprühen, v. 1) a. sprude, sprutte, slænge omkring, stænke. 2) n. m. h. slænges om, stænke.

Sprung, m. -es -ünge, Rift, Ridse, Revne, Bræk, c.; Spring, n.; fig. auf dem —e stehen, staae i Begreb med, staae paa Springet; Springen, Bedækken, c. (om større Dyr); et Been i Forfoden; Spring, n. (i Tankegang); pl. d. T. Konstigreb, Rænker, Kneb.

Sprungriemen, m. -s pl. f. sg. Springrem, c. (paa Heste).

Spucke, f. ud. pl. d. T. Spyt, Sagl, n.; —n, v. n. m. h. d. T. spytte, sagle.

Spuden, v. a. sich, d. T. (især Nordt.) ile, skynde sig med.

Spuk, m. -es ud. pl. (især Sydt.) Spøgelse, n., Gjenganger, c.; d. T. Larm, Støi, c.; —en, v. n. m. h. spøge, gaae igjen; larme, støie; —erei, f. -en, Spøgeri, n.

Spule, f. -n, Teen, Spole, c.; Pennepose, c.

Spül-faß, n. -sses -äßer, og —gelte, f. -n, Skyllekar, n.; —kumm el. —kumpf, m. -es -e, Spølkumme, c.; —lappen, —lumpen, m. -s pl. f. sg. Karklud, c.; —magd, f. -ägde, Opvasterpige, c.; c.; —napf, m. -es -äpfe, Spølkumme, c.; —wasser, n. -s ud. pl. Skyllevand, n.

Spulen, v. a. spole: das Garn.

Spülen, v. 1) a. skylle: die Gläser. 2) n. m. h. skylle ind paa; overskylle.

Spülicht el. —lig, n. -es ud. pl. Karvand, n. (hvori Kjøkkenkar ere opskyllede); Spøl, n.

Spulrad, n. -es -äder, Spolehjul, n.

Spulwurm, m. -es -ürmer, Spolorm, c.

Spund, m. -es -ünde, (Dim. —ündchen, n. -s pl. f sg.) Spunds, n., Spundshul, n.; (i nogle Tilfælde) Rand, Rende, Fure, c.; (i andre) en Aabning, et huult Rum.

Spundbrett el. Spünde—, n. -es -er, et Slags stærke Bræder, som bruges til Sammenpløining.

Spünden, v. a. spundse, til—; Bretter, pløie, sammen—; panele.

Spundloch, n. -es -öcher, Spundshul, n.

Spur, f. -en, Indsnit, Indtryk, n.; Spor, n. (hvor et Myre. el. Dyr har gaaet); Spor, Kjendemærke, n.

Spuren, v. n. m. h. holde Spor; f. Spüren.

Spüren, v. a. og n. m. h. opspore, gaae paa Spor nach etw.; spore fornemme, svagt mærke: eine S.

Spürer, m. -s pl. f. sg. og

Spürhund, m. -es -e, Sporhund, Støver—, c.

Spurlos, aj. sporløs.

Spürschnee, m. -s ud. pl. Sporsnee, c. (hvori Vildtets Spor kjendes).

Sputen, v. a. sich, ile, skynde sig med.

Spützen, v. n. m. h. (forældr. og Sydt.) spytte.

St! interj. tys! stille!

Staar, m. -es -e, (Sydt. —en) Stær, c. (en Fugls Navn; en Øiensvaghed); —blind, aj. stærblind, stær—.

Staat, m. -es, 1) pl. -en, Stat, c. 2) ud. pl. Stads, Pragt, c.; d. T. prægtige Klæder; großen

— von etw. machen, mange Ophævelser, meget Væsen; — auf etw. machen, forlade sig trygt derpaa.

Staaten, pl. ud. sg. de Deputerede fra de forenede Nederlandes Provindser.

Staats-angelegenheit, f. -en, Statsanliggende, n.; —besuch, m. -es -e, Stadsbesøg, n.; —casse, f. -n, Statskasse, c.; —dame, f. -n, Stadsdame, c. (ved Hoffer); d. T. (i Spøg) et meget pyntet Fruentimmer); —geheimniß, n. -sses -sse, Statshemmelighed, c.; —geschäft, n. -es -e, Statssag, c.; —geschichte, f. -n, Statshistorie, c.; —gesetz, n. -es -e, Statslov, c.; —klug, aj. statsklog, bevandret i Politik; —klugheit, f. ud. pl. Politik, Statsklogskab, c.; —kunst, f. ud. pl. Statskunst, c.; —kutsche, f. -n, Stadskaret, c.; —lehre, f. -n, Statslære, c.; —mann, m. -es -änner, Statsmand, c.; —minister, m. -s pl. s. sg. Statsminister, c.; —rath, m. -es -äthe, Statsraad, n. og c.; —recht, n. -es -e, Statsret, c.; —sache, f. -n, Statssag, c.; —schrift, f. -en, Statsskrift, n.; —schuld, f. -en, Statsgjeld, c.; —wirthschaft, f. ud. pl. Statshuusholdning, c.

Staatisch, aj. d. T. stadselig, prunkelskende.

Staatlich, aj. (nyt Ord) politisk.

Stab, m. -es -äbe, (Dim. —äbchen, n. -s pl. s. sg.) Stav, c. (Stok, Kjep); Stav (Stave, Stavr); Stang, c. (af Metal); fig. Maalestok, (2 Alen) c.; (i Bygningsk.) halvrund Prydelse, c.; (i Krigsv.) Stab, c. [Type).

Stabe, m. -n -n, (nyt Ord) Bogstav, n. (især støbt:

Stabeisen, n. -s pl. s. sg. Stangjern, n.

Stabelerbse, f. -n, Stangert, c.

Stäbeln, v. a. stange, sætte Stang, Stage til: die Erbsen.

Staberrad, n. -es -äder, (ved Vandm.) et lidet Vandhjul, som kun driver een Møllegang. Et saadant Hjul med alt dets Tilbehør kaldes Staberzeug, n. -es ud. pl. [gjøres).

Stabholz, n. -es ud. pl. Stavtræ, n. (hvoraf Tønder

Stabs-capitain, m. -s -e, Stabscapitain, c.; —chirurgus, m. -gi, S—chirurg, c.; —officier, m. -s -s el. -e, S—officeer, c.; —quartier, n. -es -e, S—qvarteer, n.

Stabwurz, f. ud. pl. Abrod, Bynke (Plante).

Stachel, m. -s pl. s. sg. el. sædvanlig -n, (Sydt. undert. f.) Braad, Pig, c.; wider den — lecken, stampe mod Braadden.

Stachel-beere, f. -n, Stikkelsbær, n.; —icht, aj. som ligner Braadde; —ig el. —chlig, aj. braaddet, pigget, forsynet med Braad; fig. (undert.) bidende, spydig; —los, aj. uden Braad, braadløs; —n, v. a. d. T. stikke med en Pig, en Spids; forsyne dermed; —schrift, f. -en, Satire, c., bidende Skrift, n.; —schwein, n. -es -e, Pindsviin n.

Stacket, n. -es -e, Stakit, —værk, Gitter, n., Pallisade, c.

Stad, m. -es -e el. —en, m. -s pl. s. sg. (forald.) Bred, Kyst, Havn, c.

Stadel, m. -s -ädel, (Sydt.) Lo, Lade, c.

Stadium, n. -s (-ii) —ien (-ia), Stadium, n.

Stadt, f. -ädte, (Dim. —ädtchen, n. -s pl. s. sg.) Stad, By, Kjøbstad el. —sted, c.; fig. ofte: en Stads Indvaanere: die ganze — spricht davon.

Stadt-amt, n. -es -ämter, Byembede, n.; —arrest, m. -es -e, Stadens Arrest; —gericht, n. -es -e, Stadsret, Kjøbstedsret, c., Byting, n.; —graben, m. -s pl. s. sg. Stadsgrav, c.; —hauptmann, m. -es -änner, Stadshøvedsmand, c., Anfører for Borgerskabet; —haus, n. -es -äuser, Raadhuus, n.; —kind, n. -es -er, Kjøbstedbarn, n.; —knecht, m. -es -e, Bysvend, Raadstuetjener, Politiebetjent, c.; —kündig el. sædv. —kundig, aj. bykjendt, bekjendt i Staden; —mauer, f. -n, Stadsmuur, c.; —obrigkeit, f. -en, Stadsøvrighed, Magistrat, c.; —pfarrer, m. -s pl. s. sg. Kjøbstedpræst, c.; —post, f. -en, Fodpost, c.; —rath, m. -es -äthe, Magistrat, c., Stadsraad, c. og n., Raadmand, c.; Lem af Magistraten; —recht, n. -es -e, Stadsret, Borgerret, c.; —richter, m. -s pl. s. sg. Byfoged, Staddommer, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Byskriver, Raadstue—, c.; —schule, f. -n, Kjøbstedskole, c.; —soldat, m. -en -en, Stadssoldat, c.

Städter, m. -s pl. s. sg. Kjøbstedbeboer, —mand, c.

Städtisch, aj. Kjøbsteds-, paa Kjøbstedsviis, kjøbstedagtig.

Städtlich, aj. (sjeld.) en Stad lignende.

Staffel, f. -n, (Sydt. m.) Trin, Trappetrin, n., Skammel, c.; fig. Trin, n., Grad, c.: die — der Ehre; — og —lei, f. -en, Staffeli, n.; —n, v. a. forsyne med Trin, inddele trinviis.

Stafette, f. -n, Stafet, c., Ilbud, n.

Staffiren, v. a. staffere, besætte, pynte, kante: ein Kleid, einen Hut; —rung, f. -en, Staffering, c.

Stag, n. (ogsaa m.) -es -e, Stag, n. (et Toug, som holder Mastetræet fast forud).

Stagnol (l. Stanjol) n. -s ud. pl. Bladtin, n.

Stahl, m. -es 1) ud. pl. Staal, n. 2) pl. -e el. -ähle, (Dim. —ählchen, n. -s pl. s. sg.) Staal, n., forskjellige af Staal forfærdigede Værktøi m. m.; (d. T. især Nordt.) Prøve (af Noget). 3) pl. —e, Arter af Staal.

Stahl-arbeiter, m. -s pl. s. sg. Staalarbeider, c.; —feder, f. -n, Staalfjeder, c.; —grau, aj. staalgraa; —hütte, f. -n, Staalhytte, c. (hvor Staal forfærdiges); —spiegel, m. -s pl. s. sg. Staalspeil, n.; —stich, m. -es -e, Staalstik, n.; —wasser, n. -s pl. s. sg. Staalvand, n., mineralsk Vand.

Stählen, v. a. staalhærde, staalsætte, lægge Staal paa; fig. gjøre haardt som Staal, hærde i høi Grad; —lung, f. ud. pl. Staalhærden, Staalsætten, c.

Stählern, aj. Staal-, af Staal.

Stahr, m. s. Staar.

Stähr, m. -es -e, d. T. (n. St.) Væder, Buk, c.

Staken, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Stang, Stage, c.

Stall, m. -es -älle, Stald, c.

Stall-baum, m. -es -äume, Staldbom, c.; —fütterung, f. -en, Staldføring, c.; —geld, n. -es -er, Staldpenge; —knecht, m. -es -e, Staldkarl, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Staldmester, c.; —thür, f. -en, Stalddør, c.

Stallen, v. 1) n. m. h. fig. og d. T. enes, komme tilrette sammen. 2) a. stille, sætte, an— (i nogle Sammens.); stalde, sætte i Stald: ein Pferd. 3) a. og n. m. h. stalle, pisse (om nogle Dyr, især Heste

og Møller); **—lung**, f. -en, Ansættelse, Bestikkelse, c.; Stalden, Sætten paa Stald; Stald, c., Staldrum, n., ud. pl.; (i Jagtsp.) en med Jagttøiet indesluttet Plads i en Skov.

Stamm, m. -es -ämme, (Dim. **—ämmchen**, n. -s pl. f. sg.) Stamme (et Træes), Bul, c.; ogsaa: et ungt Træ; d. T. Stængel, c.; fig. det, hvoraf een el. flere Ting af een Art udspringe, Herkomst; Stamme, c. (i Kortspil); de Ting af een Art, som have et fælles Udspring; især: Slægt, Slægtsstamme, c.; Hovedstol, c., en paa Renter udsat Capital; (i mange Spil) Pulje, c. (de udsatte Penge, hvorom der spilles); en Mængde Qvæg, forsaavidt sammes Antal og Godhed stedse bevares, Besætning, c.; (i Bjergv.) et Antal af 4 Kuxer.

Stamm-ältern, pl. ud. sg. Stammeforældre; **—baum**, m. -es -äume, S—træ; Slægtregister, n. (i Form af et Træ); **—buch**, n. -es -ücher, en Bog med Slægtregister i; Stambog, c.; **—ende**, n. -s -n, Rodende, c.; **—erbe**, m. -n -n, retmæssig Arving; Arving til Stamhuset; **—gut**, n. -es -üter, Stamgods, n.; **—haft**, aj. tyk og stærk; **—haftigkeit**, f. ud. pl. Styrke, Fedhed, c.; **—haus**, n. -es -äuser, Stamhuus, n.; **—holz**, n. -es ud. pl. Stammetræ, n.; storslaaet Brænde, Favnebrænde; Overskov, c.; **—ler**, m. f. Stammeler; **—mutter**, f. -ütter, Stammoder, c.; **—ochse**, m. -n -n, Tyr, c.; **—register**, n. -s pl. f. sg. Slægtregister, n.; **—sprache**, f. -n, Stammesprog, n. (hvorfra et andet nedstammer); **—silbe**, f. -n, Grundstavelse, c.; **—tafel**, f. -n, Stamtavle, c.; **—vater**, m. -es -äter, Stamfader, c.; **—wort**, n. -es -örter, Stamord, n. (hvorfra et andet nedstammer).

Stammeler (**Stammler**), m. -s pl. f. sg. Stammer, Stammende, c. (et Mste., som stammer).

Stammeln, v. n. m. h. stamme.

Stammen, v. n. m. f. stamme fra, nedstamme.

Stämmen, v. a. f. **Stemmen**.

Stämmig, aj. stammet, som har Stamme; især i Sammens.: **hoch—**, høistammet; ogsaa for det rigtigere **stämmicht**, **stamhaft**, tyk, før og stærk.

Stampfe, f. Stampen, c. ud. pl.; Stampe, c. pl. -r; **—n**, v. a. og n. m. h. stampe; **—r**, m. -s pl. f. sg. Stamper, c., en Person, som stamper; Stampe, Støder, c.

Stampf-mühle, f. -n, Stampemølle, c.; **—trog**, m. -es -öge, Stampetrug, n.

Stand, m. -es -ände, Staaen, c.; **— halten**, holde Stand; ogsaa fig. **zu Stande kommen**, **zu — bringen**, komme, bringe i Stand; Stand, Tilstand, Forfatning, c.: **keinen guten — haben**; **der ledige —**; **der — der Ehe**; Stand, Rang, c.; det bestemte Sted, hvor man staaer, Baas, c., Stade, Sted, Stolestade, n.; en Person, som har Sæde og Stemme i et Lands Deputeredes Forsamlinger; (Jagtsp.) Urhaners og Heirers Fødder.

Stand-baum, m. -es -äume, Spiltoug, n., (i en Stald); Baas, c.; **—bild**, n. -es -er, Billedstøtte, Statue, c.; **—geld**, n. -es -er, Stadepenge; **—haft**, aj. standhaftig; (undert.) bestandig, fast; (Sydt.) varig; **—haftigkeit**, f. ud. pl. Standhaftighed, c.; **—ort**, m. -es -e, Plads, Standpunkt, c.; **—punkt**, m. -es -ünkte, Standpunkt, c.; **—quartier**, n. -es -e, Standqvarteer, n.; **—recht**, n. -es ud. pl. Standret, c.; **—rede**, f. -n, Tale, som holdes staaende; Liigtale, c.; **—riß**, m. -sses -sse, Profiltegning, Fazade—, c.; **—rohr**, n. -es -öhre, lille Springbasse; **—schaft**, f. ud. pl. Deputeret; Landstænderne tilsammentaget.

Standarte, f. -n, Standart, c., Banner, n.; **—n-schuh**, m. -es -e, Standartsko, c. (hvori Standarten bæres).

Ständchen, n. -s pl. f. sg. Serenade, c.

Stande, f. -n, f. **Ständer**.

Ständer, m. -s pl. f. sg. en staaende Ting, Pæl, Pille, Post, c.; en Ting, hvori man har Noget staaende; en trebenet Ballie, Strippe &c.; en liden Fiskedam, et Hyttefad.

Standesmäßig, aj. standsmæssig.

Standesperson, f. -en, Standsperson, c.

Ständig, aj. (sjeld.) bestandig, jævnlig.

Ständisch, aj. (sjeld.) stændig, som tilhører Rigs- el. Landsstænderne; Stænder-.

Stange, f. -n, (Dim. **—ängelchen**, n. -s pl. f. sg. d. T.) Stang, Stage, c.

Stängeln, v. a. **die Hopfen** &c., stænge, sætte Stænger til.

Stangen-eisen, n. -s pl. f. sg. Stangjern, n.; (Jagtsp.) Fangjern til Ulve, Ræve og Losser; **—leinwand**, f. ud. pl. et Slags Dreiel, sædvanlig med lange Striber i; **—pferd**, n. -es -e, Stanghest, c.; **—zaum**, m. -es -äume, Stangbidsel, n.; **—zirkel**, m. -s pl. f. sg. Stangpasser, c.

Stank, m. -es ud. pl. (Sydt.) f. Ge—; **— für Dank haben**; have Utak til Løn, Skam til Takke; Skjenderi, n.

Stänker, m. -s pl. f. sg. Stinker, c., en stinkende Person el. Ting; d. T. Snuushane, c., en Person, som af Nysgjerrighed gjennemsøger Alt; d. T. et trættekjært Mste.; især: Urolighedsstifter, c.; **—ei**, f. -en, Stank, c. ud. pl.; vulg. Næsviished, c., ud. pl.; Strid, c., Trætteri, n.; **—n**, v. n. m. h. vulg. snuse efter; blot fig. gjennemsøge af Nysgjerrighed; stinke, foraarsage Stank; begynde Trætte; yppe, opmuntre til Klammeri.

Staniol, m. f. **Stagnol**.

Stanze, f. -n, Stanze, c. (i et Digt).

Stapel, m. -s pl. f. sg. Stabel, c.: **ein — Holz**; Underlag, Stillads, n.; især: Stabel, c. (hvorpaa Skibe bygges); Oplagssted, n. (for Vare); Stabelret, c.; (n. St. undert.) Pæl, Stive, Stolle, c.

Stapel-bar, aj. Stabelretten underkastet; **—gerechtigkeit**, f. ud. pl. Stabelret, c.; **—platz**, m. -es -ätze, Stabelplads, c.; **—recht**, n. -es ud. pl. Stabelret, c.; **—stadt**, f. -ädte, Stabelstad, c.

Stapeln, v. 1) n. m. f. (især Nordt.) sparke afsted, spanke, gaae langsomt med høie Skridt. 2) a. stable.

Stapfen, v. n. m. h. (foræld.) stampe, trampe.

Stär, m. f. **Stähr**.

Stark (**—ärker**, **—ärkst**), aj. stærk; haard, ubøielig, ubevægelig; fig. tyk, før, fyldig; stor, talrig; stiv, betydelig (i Henseende til Tid og Rum); stærk (som har mange Kræfter til at overvinde Modstand); heftig, om en høi Grad af indvortes Kraft.

Starkgeisterei, f. ud. pl. Fritænkeri, n.

Stärk-kleister, m. -s pl. s. sg. Stivelseklister, n.; **—macher**, m. -s pl. s. sg. St—mager, St—fabrikør, c.; **—mehl**, n. -es ud. pl. Kraftmeel, n. (det fineste Meel); **—wäsche**, f. ud. pl. fin Vask (som skal stives); **—wasser**, n. -s pl. s. sg. Stivelsevand, n.

Stärke, f. ud. pl. Styrke, Kraft, c.; Stedet, hvor en Ting har sin fornemste Styrke; Forhed, Tykkelse; Stivelse, c.

Stärken, v. a. styrke, forlene Kraft, Trøst, Munterhed, Virksomhed: **einen Bekümmerten; die Wäsche**, stive; **—kung**, f. ud. pl. Styrkning, Styrkelse, Forfriskning, c.

Starost, m. -en -en, Starost, c.; (i Polen fordum) Forstander for **—ei**, f. -en, Starosti, Statholderskab, n.

Starr, aj. meget stiv og ubøielig (især om Ting, som skulde være det Modsatte); **fig. Einen — ansehen**, see stivt paa, stirre paa; **ein —er Sinn**, et stivt, ubøieligt Sind.

Starrblind, aj. ganske blind, stærblind, stokblind; **—kopf**, m. -es, Stivsind, n. ud. pl.; et stivsindet Mske., pl. -öpfe; **—köpfig**, aj. stivsindet; **—sinn**, m. -es -e, Stivsin n., —ethed; Paastaaelighed, c.; **—sucht**, f. ud. pl. en Art Lamhed i eet el. flere Lemmer; Katalepsi, c.

Starren, v. n. m. h. stivne, være, blive stiv; (digter. ogsaa a. gjøre stiv); **fig. von etw.**, fuld og ligesom stiv af; see stift paa, stirre paa.

Starrig el. **stärrig**, aj. (Sydt.) s. **Starr**.

Stät, aj. fast, ubevægelig; bestandig, vedvarende, uafbrudt.

Stätig, aj. bestandig, vedvarende, uafbrudt; (om Heste) stædig; **—keit**, f. ud. pl. B—hed, Vedvarenhed, c.; Stædighed, c.

Statik, f. ud. pl. Statik, c.

Station, f. -en, Station, c.

Stätisch, aj. stædig.

Statistik, f. -en, Statistik, c.

Statist, m. -en -en, Statist, c.

Stativ, n. (m.) -s -e, Stativ, n.

Stäts, av. s. **Stets**.

Statt, f. ud. pl. Sted, n.; især i nogle adverbiale Talemaader, ud. Art. og sædv. **fig. — haben**, have Sted; **— finden**, finde Sted, være mulig; indrømmes, bevilges; **an meiner —** el. **— meiner**, s. **anstatt**; **von —en gehen**, gaae fra Haanden; **zu —en kommen**, komme til Nytte, til Gode, til Pas.

Statt, præp. med **Gen.** istedetfor; **— deiner**, i dit Sted; s. **Anstatt**.

Stätte, f. -n, Sted, n., Plads, c. (hvor Noget staaer el. har staaet).

Stättegeld, n. -es -er, Stadepenge.

Statthaft, aj. antagelig, som kan tilstaaes; lovlig, retmæssig, gyldig.

Statt-halter, m. -s pl. s. sg. Statholder, c.; **—halterei**, f. -en, Statholderens Bolig og District; **—halterschaft**, f. -en, Statholderskab, n.

Stattlich, aj. stadselig, prægtig, kostbar; fortræffelig, fortrinlig; tilsyneladende, Skins.

Statue, f. -n, Statue, Billedstøtte, c.

Statur, f. -en, Statur, c.

Statut, n. -es -en, Statut, c.

Staub, m. -es ud. pl. Støv, n.; **sich aus dem —e machen**, flye, ile bort; **fig.** (i nogle Talem.) den dybeste Lavheds og Ydmygheds Tilstand; **—besen**, m. -s pl. s. sg. Støvekost, c.; **—beutel**, m. -s pl. s. sg. (i Botanik) Støvpung, c.; **—faden**, m. -s -äden, (i Botanik) Støvtraad, c.; **—ig**, aj. støvet; **—mantel**, m. -s pl. s. sg. Støvkappe, c.; **—mehl**, n. -es ud. pl. Meelstøv, n.; **—regen**, m. -s ud. pl. Støvregn, c.; **—sand**, m. -es ud. pl. Støvsand, c.; meget fin Sand; **—weg**, m. -es -e, (i Botanik) Støvvei, c.; **—wolke**, f. -n, Støvsky, c.

Stäubchen, n. -s pl. s. sg. Støvgran, n.

Stauben, v. n. m. h. blot **impers. es staubt**, det støver, giver Støv fra sig.

Stäuben, v. 1) n. m. h. støve, foraarsage Støv. 2) a. strøe; rense fra Støvet: **das Getreide; ein Zimmer**.

Stäuber, m. -s pl. s. sg. Støver, c. (et Slags Jagthunde); (n. St.) Afstøver, en Person, som har gjort det til sin Forretning, at afstøve og udsteppe Sengeklæder; Fjedervinge, Støvekost, c.

Stäubern, v. 1) a. afstøve, udstøve, rense for Støv; **fig.** opstøve, opjage og forjage. 2) n. m. h. **fig.** (d. T. og foragt) opstøve, søge begjerligt; **es stäubert**, (n. St.) det støvregner.

Stauchen, v. a. stuve: **Waaren in ein Faß; fig. den Hanf, Flachs —**, hensætte for at vindes, tørres; **das Wasser —**, dæmme for, hindre dets Afløb; **—chung**, f. -en, Stuvning, c.

Staude, f. -n, (**Dim. —äudchen**, n. -s pl. s. sg.) Busk, Buskvæxt, c.; d. T. Hovedet (af Urter, Kaal og Salat); (undert.) en staaende Ting, som: Post, Støtte, Pille, c.; **—ngewächs**, n. -es -e, Busk, Buskvæxt, c.; **—nsalat**, m. -es -e, d. T. Hovedsalat, c. (som slyder sammen i Hovedet).

Staudicht, 1) n. -es -e, Busk, c., Krat, n., —skov, 2) aj. buskagtig.

Staudig, aj. busket.

Staunen, v. n. m. h. studse, undre, forundres, forbauses.

Staupbesen, m. -s pl. s. sg. Bøddelriis, n., Kagstrygning, c.

Staupe, f. -n, et stort Riis; **Einen zur — schlagen**, ridse til Kagen; d. T. (n. St.) smitsom Sygdom.

Stäupen, v. a. **ein Kind**, give Riis; især: **einen Verbrecher**, kagstryge.

Staupenschlag, m. -es ud. pl. Kagstrygning, c.

Stechapfel, m. -s -äpfel, Pigæble (**Datura**, Plante).

Stechbahn, f. -en, en lang, jævn Plads, hvor man for Fornøielse stikker til Maals med Landser.

Stechen, v. i. 1) n. m. s. stikke, hurtig forandre Sted (blot i nogle Tilfælde, især om et Stik): **in die See —**. 2) a. og n. m. h. stikke: **die Bienen —; Einen mit der Nadel —; in Kupfer —; ein Petschaft —; Eim. den Staar —; ein Kalb —; nach einem Ringe; mit einer Karte —; die Sonne sticht; es sticht mich** (ikke **mir**) **in der Seite**; d. T. i mange Talem.: **das ist weder gehauen noch gestochen**, hverken hugget el. stukket (har ikke de fornødne Egenskaber); **der Kitzel sticht ihn**, han er overgiven.

el. ogsaa forelsket; Silben —, give sig ængstlig af med at opsøge Ords Betydning; das sticht ihm in die Nase, in die Augen, stikker ham i Næsen, i Dinene, pirrer hans Begjerlighed.

Stechen, n. -s, Stikken, c.; Sting, n. (Seiten—).

Stecher, m. -s pl. s. sg. Stikker, Seger, c. (en Person, som stikker, især i Sammens.; et Redskab, hvormed der stikkes); (paa en Geværlaas), Snelle, c.

Stechfliege, f. -n, Stingflue, Stikflue, almindelig Oxegstikker (Insect).

Stechpalme, f. -n, Stikpalme, c. (en Busk).

Stechplatz, m. -es -ätze, s. —bahn.

Steckbrief, m. -es -e, Stikbrev, n.

Stecken, m. -s pl. s. sg. Stok, Stav, c.; især: en liden Stok; Stikke, Kjep, c.

Stecken, v. 1) n. m. h. (Mange bruge urigtigt ich stack for ich steckte), stikke, sidde, være stukket; fig. in Noth, in Schulden —, zwischen Thür und Angel —, være i slem Knibe; fig. blive stikkende, blive siddende: die S. steckt el. geräth ins Stecken, gaaer i Staa, hindres, har ingen Fremgang. 2) a. stikke, sætte: den Degen in die Scheide; fremb[r]inge el. tilberede ved flere Stik, opstikke: Hauben —; fig. Einen in das Gefängniß —, sætte; Geld in etw. —, d. T. stikke Penge i; Eim. etw. —, d. T. give hemmeligt Efterretning om; in den Brand —, stikke i Brand, antænde.

Steckenknecht, m. -es -e, Stokkeknegt, c., Profosens Medhjelper (hos Soldaterne).

Steckenpferd, n. -es -e, Kjephest, (egentl. og fig.)

Steckfluß og Steckhusten, m. d. T. s. Stick—.

Steckling, m. -es -e, Stikling, Aflægger, c.

Stecknadel, f. -n, Knappenaal, c.

Steckrübe, f. -n, Rapsæd, Kaal; kolfelst-Roe, c.

Steg, m. -es -e, Sti, Fod—, Gang—, c.; fig. Stol, c. (paa Strengeinstrumenter); en liden smal Bro for Fodgængere over en Grøft el. en Aa; (undert.) et smalt, i Længden sig strækkende Legeme; (som et Konstord).

Stegreif, m. -es -e, fig. etw. aus dem —e thun, paa staaende Fod, uden lang Forberedelse, extemporere; (forældet.) Stigbøile, c.; —dichter, m. -s pl. s. sg. Improvisator, c.

Stehen, v. i. n. m. h. (i Sydt. og ogsaa undert. af gode Skribentere m. s., ogsaa i nogle Talem. a.) staae, (foræld.) stande: den ganzen Tag; schief; auf seinen Füßen; — des Fußes, paa staaende Fod, strax, paa Dieblikket; es steht dahin, staaer hen, er uvist; — bleiben, blive staaende; — lassen, lade staae; Eim. —, staae for, byde Spidsen, give Svar; er stand nicht lange bei sich an, betænkte sig ikke længe; fig. Schildwache, Gevatter; die Jahre bei Eim., udlære hos; ihm — die Haare zu Berge, reise sig paa hans Hoved; hoch am Brette —, heit anskrevet; i Kridhuset; auf dem Sprunge —, staae paa Springet, være nær ved; es steht bei ihm, staaer til ham, beroer paa ham; der Fluß steht, er tilfrossen; für Einen, für etw. gut —, staae god for, indestaae for; sich gut —, staae sig godt, være velhavende; wie steht's mit ihm? mit der Gesundheit? zu — kommen, d. T. koste; gut, schlecht — (om Klæder) klæde godt, ilde.

Stehlen, v. i. a. stjæle: sich aus dem Hause —; Eim. etw. —.

Stehler, m. -s pl. s. sg. blot i den Talem. der Hehler ist so gut wie der —, Hæleren er ligesaa god som Stjæleren.

Steif, aj. stiv (i dette Ords egentl. og fig. Bet. i Dansk).

Steife, f. -n, Stivhed, c., ud. pl. hvad der gjør andre Legemer stive; d. T. Stivelse, c.; (hos Tømmerm.) Stive, Støtte, c.; —n, v. a. stive, gjøre stiv; støtte: sich auf etw. — (især fig.).

Steifheit (d. T. ogsaa Steifigkeit), f. -en, Stivhed, c.

Steifling, m. -es -e, (nyt Ord) Stivpind, et stivt, keitet Miske., Pedant, c.

Steig, m. -es -e, (undert.) Sti, Fod—, Gang—, c.; (foræld.) Vei, c.

Steigbügel, m. -s pl. s. sg. Stigbøile, c.

Steige, f. -n, Sti, Hønsesti, c.; (Sydt.) Snees, c. (20 Stykker).

Steigen, v. i. n. m. s. stige (op el. ned): hinauf, herab, auf einen Berg, von dem Pferde —; eine Treppe, Leiter, einen Berg hinauf —; fig. stige, hæve sig i Været, tiltage (i Rang og Værdighed, i Antal og Mængde).

Steiger, m. -s pl. s. sg. Stiger, c. (en Person, især i Bjergv.).

Steigern, v. a. blot fig. forhøie, især Prisen paa Vare, drive høiere; sich —, (om Heste) steile.

Steigerung, f. -en, Forhøielse; Auction, c.; (i Grammat.) Comparation, c.

Steigriemen, m. -s pl. s. sg. Stigrem, c.

Steil, aj. steil, brat.

Steile, f. Steilhed, c. ud. pl.; en steil Flade, en steil staaende Ting, pl. -n.

Steilen, v. a. gjøre steil, reise i Veiret; sich —, (Nordt.) steile (om Heste).

Steilheit, f. ud. pl. Steilhed, c.

Stein, m. -es -e, Steen, c. (Massen; ud. pl. og sædv. ogsaa uden Artikel; enkelt Steen, sædv. for: Markstéen, Brikke, undert. Ædelsteen; en Sygdom, Steensmerter); fig. Steen, c. (en Ting, et Værktøi af Steen, især en Vægt af en bestemt Tyngde, sædv. 175 Centner; pl. med et Talord foran s. sg.); Kjærnesteen (i Frugter).

Stein-ader, f. -n, Steenaare, c.; —adler, m. -s pl. s. sg. Steenørn, c.; —alt, aj. d. T. ældgammel; —assel, f. -n, Armadill-Skrukketrold, c. (Insect); —bank, f. -änke, Steenbænk, c.; —bau, m. -es ud. pl. Steenbygning, c.; —beißer, m. -s pl. s. sg. Steenbider (Fisk); Kjærnebider (Fugl), c.; —beschwerden, pl. ud. sg. Steensmerte, c.; —bock, m. -es -öcke, Steenbuk, c.; —bohrer, m. -s pl. s. sg. Steenbor, n.; —brech, m. -es ud. pl. Steenbræk, Fjeldrose (Plante), c.; —brecher, m. -s pl. s. sg. Steenbryder, c.; —bruch, m. -es -üche, Steenbrud, n.; —brücke, f. -n, Steenbro, c.; —butte (—bütte), f. -n, Pigvare el. Pighvar, c. (en Fisk af Flyndreslægten); —chen, pl. Smaasteen; —druck, m. -es -e, Steentryk, n.; —druckerei, f. -en, Steentrykkeri, n.; —eiche, f. -n, Steeneg, c.; —eule, f. -n, Kirkeugle, Steenugle, c.; —fisch, m. -es -e, Kabliau, c. (naar den er tørret og saltet);

—flachs, m. -es ud. pl. Steenhør, c.; —flechte, f. -n, Steenmos, c.; —frucht, f. -üchte, Steenfrugt, Kjærne—, c.; —fuchs, m. -es -üchse, Polarræv, c.; —gut, n. -es ud. pl. Steengods, Steentøi, Fayence, n.; —hart, aj. steenhaard; —härte, f. ud. pl. Steenhaardhed, c.; —hauer, m. -s pl. f. sg. Steenhugger, c.; —icht, aj. steenagtig, som ligner Steen; —ig, aj. stenet, som indeholder, er fuld af, bestaaer af Steen; —kalk, m. -es ud. pl. Steenkalk, c.; —kohle, f. -n, Steenkul, n.; —lerche, f. -n, Steenlærke, c.; —linde, f. -n, Steenlind, c.; —marder, m. -s pl. f. sg. Steenmaar, Huusmaar, c.; —meißel, m. -s pl. f. sg. Steenmeisel, c.; —metz, m. -en -en, Steenhugger, c.; —obst, n. -es ud. pl. Steenfrugt, Kjærne—, c.; —öl, n. -es, Steenolie, c.; —reich, n. -es ud. pl. Steenrige; (undert.) Mineral—, n.; —reich, aj. d. T. (i Spøg) steenrig, som har mange Stene, rigt besat med Stene; fig. hovedrig; —säge, f. -n, Steensav, c.; —salz, n. -es ud. pl. Steensalt, n.; —schleifer, m. -s pl. f. sg. Steensliber, c.; —schmerzen, pl. ud. sg. Steensmerter; —schnalle, f. -n, Steenspænde, n., Spænde besat med Stene; —schneider, m. -s pl. f. sg. Steenskærer, c. (som forstaaer at skære i Steen; en Læge, som opererer for Steensmerte); —schnitt, m. -es ud. pl. Steensnit, n. (Operation for Steen); —setzer, m. -s pl. f. sg. en Person, som sætter Grundsestene paa foreskreven Maade; (u. St.) Brolægger, c.; —stück, n. -es -e, en stor Kanon, af hvilken der skydes Steen og Steenkugler; —topf, m. -es -öpfe, Steenkrukke, —potte, c.; —weg, m. -es -e, Steenvei, brolagt Vei, c.; —wein, m. -es -e, en Viin, som voxer ved Würzburg, og er meget afholdt; —wurf, m. -es -ürfe, Steenkast, n.; især d. T. et derefter bestemt Maal.

Steinern, aj. Steen-, af Steen; fig. haard som Steen, steenhaard.

Steinigen, v. a. Einen, stene; —gung, f. -en, Stening, c.

Steiß, m. -es -e, d. T. Stjert, Rumpe, Bagdeel, c. (saavel paa Mskr. som Dyr); —bein, n. -es -e, Rumpebeen, n.

Stellage (l. —lasche), f. -n, d. T. Stillads, n.

Stell-dichein, n. ud. pl. Stevnemøde, n., rendezvous; —macher, m. -s pl. f. sg. d. T. Hjulmager, Hjulmand, c.; —rad, n. -es -äder, Stillehjul, n. (i Lommeuhre); —vertreter, m. -s pl. f. sg. en Person, som træder i en Andens Sted; Vicarius, Mandatarius, Repræsentant, c.; —zirkel, m. -s pl. f. sg. Stillepasser, c.

Stelle, f. -n, Sted, n., Plads, c.; fig. Betjening, c., Embede, n.; et Sted, et Stykke, en Sentents (af en Bog); auf der —, paa Stedet, paa Timen, strax.

Stellen, v. a. stille, faae til at staae; (i mange Tilfælde) sætte: Einen in die Mitte, eine Uhr, einen Bürgen —; fig. udkaste, forfærdige: eine Schrift (næsten foræld.); sich —, stille; sich ungebärdig —, stabe sig ilde; sich krank —, anstille, lade som; Einen vor Gericht —, føre; sich vor Gericht —, indfinde; dahin —, lade staae ved sit Værd; in Zweifel —, drage i Tvivl; —llung, f. -en, Stillen, Stilling, Positur, c.

Stellenweise, av. paa enkelte Steder.

Stelze, f. -n, Stylte, c.; Træfod, c.; Træbeen, n.

Stemmen, v. a. stemme, dæmme for: das Wasser; stette imod: die Füße an die Wand; bearbeide med Stemmejernet, das Stemmeisen; (n. St.) hugge tvært over; einen Baum, fælde.

Stempel, (sædvanligere end Stä—), Stempel, n.; (paa Blomster) Støvvei, c.; —geld, n. -es -er, Stempelingspenge; —n, v. a. stemple; —papier, n. -es -e, stemplet Papir, n.; —schneider, m. -s pl. f. sg. Stempelskærer, c.

Stendel, m. -s pl. f. sg. Pøselabe, c. (Satyrium, Plante).

Stenge, f. -n, (Skibssp.) Stang, c. (hvormed Masten oventil forlænges).

Stengel, m. -s pl. f. sg. Stængel, Pind, c.; (paa en Plante) Stilk, c.; fig. d. T. Stage, c., en lang, slank Person; —n, v. n. m. h. skyde Stængel.

Steppdecke, f. -n, stukket Tæppe.

Steppe, f. -n, (u. St.) Hede, c., —land, n.

Steppen, v. a. stikke, udsye paa Klæder.

Steppseide, f. ud. pl. Stikningssilke, c.

Steppstich, m. -es -e, Stikningssting, n.

Sterbe-bett, n. -es -en, Dødsseng, c.; —fall, m. -es -älle, Dødsfald, n.; Rettighed til ved en Livegens Død at tilegne sig en Deel af sammes Efterladenskab; —haus, n. -es -äuser, Liighuus, Sørge—, n.; —hemd, n. -es -e, Liigskjorte, —særk, c.; —jahr, n. -es -e, Dødsaar, n. (i hvilket En er død); —kleid, n. -es -er, Liigklæde, n., —dug, c.; —lied, n. -es -er, Liigsang, —psalme, c.; —liste, f. -n, Dødeliste, c.; —stunde, f. -n, Dødstime, c.; —tag, m. -es -e, Dødsdag, c.

Sterben, v. i. n. m. s. døe: an einer Krankheit; vor Alter; Hungers; ogsaa med Acc. den Hungerstod; über etw., medens man var beskjæftiget dermed; auf etw., døe paa, paastaae Sandheden af en Ting til det Yderste; fig. ophøre at være, uddøe.

Sterben, n. -s ud. pl. Dødstime, c.; d. T. smitsom Sygdom.

Sterbenskrank, aj. dødsyg, dødelig syg.

Sterblich, aj. dødelig, Døden underkastet; fig. forgængelig; som av. til Døden, meget heftig: ein Mädchen — lieben; der —e, den Dødelige, Mskr.; das —e, det Dødelige, Mskrs dødelige Legeme; —keit, f. ud. pl. Dødelighed, c.; fig. Timelighed, c., det timelige, forgængelige Liv; Dødeligheden (i et vist Tidsrum paa eet Sted, i eet Land).

Sterbling, m. -es -e, (Oversachsisk) tidlig dødt Barn; fig. en hurtig forgængelig Ting.

Stereotypen, pl. ud. sg. Stereotyper.

Sterlet, m. -es -e, Sterlet, c. (Fisk).

Sterling, m. -es -e, Sterling (en engelsk Regningsmynt; blot i Forbindelse med Pfund, Schilling og Pfennig).

Stern, m. -es -e, Stjerne, c.; fig. hvad der i Skikkelse ligner en Stjerne, f. Ex. den midterste, sorte Plet i Øiet, Blis; Ordensstjerne, c.; (Søsp.) Speilet, Bagdelen af Skibet.

Stern-anis, m. -es ud. pl. Stjerneanis, c.; —bild, n. -es -er, St—billede, n.; —deuter, m. -s pl. f. sg. St—tyder, Astrolog, c.; —deutung, f. -en, St—tydning, c.; —deuterei, f. -en, St—tyderi,

n., Astrologi, c.; —hell, aj. d. T. st—lyst; —himmel, m. -s ud. pl. St—himmel, c., det umaadelige Rum, hvori St—rne ere; —klar, aj. st—klar; —kunde, f. ud. pl. Astronomi, c.; —kundige, m. -s pl. s. sg. Astronom, c.; —putze, f. -n, d. T. St—stud, n.; —rad, n. -es -äder, Kamhjul, n.; —schanze, f. -n, St—skandse, c. (i Form af en Stjerne); —schnuppe (u. St. —schneuze), f. -n, St—skud, n.; —seher, m. -s pl. s. sg. (fordum) Astronom; (nu undert.) St—tyder, c.; —voll, aj. (Sydt. d. T.) ganske fuld aldeles fuld, aldeles beruset; —warte, f. -n, astronomisk Taarn, Observatorium, n.

Sternen-bahn, f. -en, Stjernebane, c.; —heer, n. -es -e, St—hær, c.; —himmel, m. -s ud. pl. St—himmel, c.; —lauf, m. -es ud. pl. St—løb, n.; —licht, n. -es -er, St—lys, n.; —voll, aj. st—fuld. [fuld.

Sternig, aj. (digter.) forsynet med Stjerner, stjerne-

Sterz, m. -es -e el. —e, f. -n, d. T. Stjert, Hale, Svands, Rumpe, c.; (undert.) en lang Stav, en Stang.

Stet, stetig, aj. s. stät, stätig.

Stets, av. stedse, bestandig, altid.

Steuer, 1) f. -n, Skat, Afgift, c.; fig. d. T. Skattecollegium, Rentekammer, n.; Stedet, hvor Skatten erlægges; Gave, Almisse, c.; (næsten forældt.) Styr, n., Hjelp, Bistand, c. ud. pl. 2) n. -s pl. s. sg. Ror, Skibsror, n.

Steuer-amt, n. -es -ämter, Skattecollegium, Rentekammer, n.; —anschlag, m. -es -äge, Skattereglement, n.; —bar, aj. skatpligtig, —skyldig; —bord, m. (n.) -es -e, Styrbord, c. (Skibets høire Side); —buch, n. -es -ücher, Skattebog, c.; —collegium, s. —amt; —einnehmer, m. -s pl. s. sg. Skatteindkræver, Rodemester, Amtsforvalter, c.; —frei, aj. skattefri; —mann, m. -es -änner, Styrmand, c.; —mannskunst, f. ud. pl. Styrmandskunst, c.; —pflichtig, aj. skatskyldig; —ruder, n. -s pl. s. sg. Ror, Skibs—, n.; —schein, m. -es -e, Skattebeviis, n.; —schock, m. -es -e, (i Sachsen) Beregning over et Godses Værdi, hvorefter Skatten svares; —stange, f. -n, Rorpind, —stang, c.; —wesen, n. -s ud. pl. Skattevæsen, n.

Steuern, v. a. og undert. n. m. h. styre, regjere: ein Schiff; mit vollen Segeln —, seile; einer S. (Dat.), standse, afværge, hæmme, forebygge; den Armen, (Sydt.) hjelpe, understøtte; staae til; sich auf etw., d. T. forlade sig paa; (n. St.) stille, læne; (Nordt.) attraae med Heftighed; auf etw., være forhippet paa.

Steven, m. -s pl. s. sg. Stavn, c. (paa et Skib).

Steven el. **stevenen**, v. n. m. h. stævne, seile, gjøre Fart. [Smaatyverier.

Stibitzen, v. a. og n. m. h. d. T. muse, begaae

Stich, m. -es -e, Stik, n.; — halten, holde Stik, være standhaftig; Einen el. etw. im —e lassen, fig. d. T. lade i Stikken, forlade; nicht einen — sehen, d. T. ikke see en Prik, ikke det ringeste; Sting, n. (med Synaalen); Stik, n. (i Kortspil); Kobberstik, n.; Stedet, hvor der stikkes (især hos Slagterne); Bytten, Tuskhandel, c.

Stich-axt, f. -äxte, Stikøxe, c. (hos Tømmermand); —blatt, n. -es -ätter, Stikblad, n., Pareerplade, c. (paa Kaarder); fig. (om Personer) Paastud, n., Undskyldning, c.; —ling, m. -es -e, almindelig Hundesteile, c.; —säge, f. -n, Stiksav, c.; —wort, n. -es -örter, Stikord, n.

Stichel, m. -s pl. s. sg. (i nogle Tilfælde) et Værktøi til at stikke med; især: Gravstik, c.; —ei, f. blot fig. Stikken, c. ud. pl.; Stikleri, n., stiklende Ord; pl. -en; —haarig, aj. stridhaaret; (om Heste) stikkelhaaret (som har graa Haar blandt andre af anden Farve); —n, v. a. og n. m. h. fig. auf Einen, stikle, stofe, give Stikpiller; (sjeld.) stikke ofte og med smaa Sting; —name, m. s. Spitzname; —rede, f. -n, Stikletale, c.; —wort, n. -es -örter, Stikleord, n.

Stick-fluß, m. -sses -üsse, Stikflod, c.; —husten, m. -s pl. s. sg. Qvælehoste, Kig—, c. en qvælende Hoste; —kunst, f. ud. pl. Broderekonst, c.; —muster, n. -s pl. s. sg. Broderemønster, n.; —stoff, m. -es -e, Qvælstof, n.; —werk, n. -es -e, Broderi, broderet Arbeide, n.

Stickel, aj. (Sydt.) steil.

Sticken, v. 1) a. og n. m. h. udsye, baldyre, brodere. 2) n. m. s. (forældt.) qvæles.

Sticker, m. -s pl. s. sg. Broderer, c.; —ei, f. d. T. Broderekonst, c. ud. pl.; Broderi, broderet Arbeide, n. pl. -en.

Stieben, v. i. 1) n. m. s. fyge, fare afsted, flyve omkring som Støv; d. T. støve; es stiebt, det støvregner (m. h.); gestoben und geflogen, sveiet eller fleiet. 2) a. faae til at støve om, stille ad.

Stief-ältern, pl. ud. sg. Stifforældre (maaskee rettest Stiv—); —bruder, m. -s pl. s. sg. Halvbroder, c.; —geschwister, pl. ud. sg. Halvsødskende; —kind, n. -es -er, St—barn, n.; —mutter, f. -ütter, S—moder, c.; —mütterchen, n. -s pl. s. sg. S—modersblomst, c.; —mütterlich, aj. s—moderlig; —schwester, f. -n, Halvsøster, c.; —sohn, m. -es -öhne, S—søn, c.; —tochter, f. -öchter, S—datter, c.; —vater, m. -s -äter, S—fader, c.

Stiefel, m. -s pl. s. sg. dog sædv. men mindre rigtigt -n, Støvle, c.; (undert.) Rør, n.; —ette, f. -n, Gamask, Støvlet, c.; —holz, n. -es -ölzer, Støvleblok, c.; —knecht, m. -es -e, Støvleknegt, c.; —n, v. n. m. h. sich —, tage Støvler paa; især gestiefelt, bestøvlet; Erbsen, Bohnen —, (n. St.) stænge, sætte Stænger til; —schaft, m. -es -äfte, Støvleskaft, n.

Stieg, m. -es -e, undert. for Steig.

Stiege, f. -n, Snees, c. (20 Stykker); (n. St.) Stige, Trappe, c.

Stieglitz, m. -es -e, Stillits (Fugl), c.

Stiel, m. -es -e, Skaft, n.; Stilk, Stængel, c.; (n. St.) Stelle, c.; —en, v. a. skæfte, forsyne med Skaft: eine Axt.

Stier, aj. vulg. s. starr.

Stier, m. -es -e, Tyr, c.

Stieren, v. d. T. 1) a. springe (især om Tyre). 2) n. m. h. (om Køer) være tyregal; stirre paa.

Stiergefecht, n. -es -e, Tyrefegtning, c.

Stift, 1) m. -es -e, Stift, c., et hovedløst Søm;

især et tilspidset Redskab at skrive el. ridse med; Rodstumpen sædv. af en afbrukket Tand. 2) n. -es -e og -er, Stift, n., Stiftelse, Fundation, c.; (i Biblen) Pagt, c., Forbund, n.

Stiften, v. a. forsyne med Stift el. Stifter; ein Schnürband —, sætte Dop paa; stifte, oprette: ein Reich, eine Schule, ein Bündniß, viel Gutes, Böses.

Stifter, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Stifter (—inde), c.

Stiftisch, aj. et Stift, en Stiftelse tilhørende.

Stifts-brief, m. -es -e, Stiftsdocument, n.; —frau, f. -en, Stiftsfrue, Canonesse, c.; —fräulein, n. -s pl. s. sg. Stiftsfrøken, Kloster—, c.; —herr, m. -n -en, Stiftsherre, Dom—, Canonicus, c.; —mäßig, aj. som kan optages i et andet Stift.

Stiftung, f. -en, Stiften, Stiftelse, c.; —sbrief, m. -es -e, Indstiftningsbrev, Fundations—, n.; —sfest, n. -es -e, Stiftelsesfest, c.; —stag, m. -es -e, Stiftelsesdag, c.

Stilet, n. -es -e, Stilet, Dolk, c.

Still (—e), aj. stille, (især med Verber: — stehen, sitzen, liegen, halten); (undert.) uden heftig Bevægelse; uden al Lyd og Tone; deraf stille! interj. stille! tys! uden stærk Støi, uden megen Larm: die —e Woche, der —e Freitag; —e Wasser sind tief, det stille Vand har den dybe Grund; im —en, i det Stille, i Stilhed.

Stille, f. ud. pl. Stilhed, c.; in der —, i Stilhed.

Stillen, v. a. das Blut —, standse, stille; fig. stille: einen Aufruhr, die Schmerzen, seinen Hunger, seinen Durst; (om Begjerligheder) tilfredsstille; ein Kind —, give Die, give Bryst; (sjeld.) bringe til Taushed, dysse, inddysse.

Stillleben, n. -s ud. pl. et stille, idyllisk Liv; et huusligt Liv.

Stillschweigen, n. -s ud. pl. Taushed, Stiltienhed, c.; — gilt für ja, den, der tier, samtykker; —d, aj. taus, stiltiende.

Stillstand, m. -es ud. pl. Stillestaaen, c.; fig. Stilstand, Standsning, c.

Stillstehen, n. -s ud. pl. Stillestaaen, c.; —d, aj. stillestaaende.

Stillung, f. -en, Standsning, Stillen, Dampning, Tilfredsstillelse, Palning, c.

Stimm-fähig, aj. stemmeberettiget; —gebung, f. -en, St—givning, c.; —hammer, m. -s -ämmer, St—hammer, c.; —pfeife, f. -n, St—pibe, c.; —recht, n. -es ud. pl. St—ret, c.

Stimme, f. -n, Stemme, især Menneske—, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); —nmehrheit, f. -en, Stemmeflerhed, c.; —nsammlung, f. -en, Stemmesamling, c.

Stimmen, v. 1) n. m. h. stemme. — sammen, give sin Stemme. 2) a. stemme (egentl. et Instrument, men fig. ogsaa andre Ting): etw. nach etw.; Einen —, stemme En, underhaanden sige ham, hvorledes han skal dømme el. handle; —mmung, f. -en, Stemning, c.

Stimmer, m. -s pl. s. sg. Stemmer, c. (en Person, som stemmer musikalske Instrumenter; et Redskab dertil).

Stinken, v. i. n. m. h. stinke: nach etw.; vor Faulheit.

Stinkicht og —ig, aj. d. T. stinkende.

Stinkkäfer, m. -s pl. s. sg. stinkende Skarnbasse, c.

Stinkthier, n. -es -e, Stinkdyr, n.; ogsaa: Ilder, c.

Stint, Sydt. ogsaa: Stinz, m. -es -e, et Navn paa forskjellige Slags spiselige Flodfiske; Qvabbe; Grundling, Smelt, c.

Stipendiat, m. -en -en, Stipendiat, c., som nyder godt af —dium, n. -s -dien, Stipendium, n.

Stirn, f. -en, Pande, c.; —bein, n. -es -e, Pandebeen, n.; —binde, f. -n, Korsklæde, Hovedbaand, Diadem, n.; —rad, n. -es -äder, Kamhjul, n.

Stöber, m. -s pl. s. sg. d. T. Støver, c. (et Slags Jagthunde); (Sydt.) Støv, n.

Stöberig, aj. d. T. støvende; —es Wetter el. Stöberwetter, n. -s ud. pl. Snefog, n.; Fygen med Snee.

Stöbern, v. a. og n. m. h. d. T. støve, flyve omkring som Støv, fyge; opsnuse, søge begjerligt.

Stocher, m. -s pl. s. sg. et Redskab at stange med; især brugelig i Zahn—; —n, v. a. stange: die Zähne —.

Stock, m. -es 1) pl. -öcke, (Dim. —öckchen, n. -s pl. s. sg.) Stok, Stamme, c. (især kun om nogle Slags Planter); Wein—, Rosen—, Nelken —; en Zirat, som Bogtrykkerne anbringe i Begyndelsen og ved Enden af en Bog, og Bogbinderne paa Bindet; Vignette, c.; Stok, Kjep; d. T. Knippel, Prygl, c.; (n. St.) et Maal af en bestemt Længde; Stolte, Bjelke, Pille, c. (som et Kunstord i nogle Tilfælde); Stang, c., Skaft, n., Blok, Klods, c., især Klods, hvortil Fangerne i Fængslet lænkes; ofte ogsaa Fængslet selv; Bistade, n. 2) pl. -e, Etage, c., Stokværk, n., Sal, c.; die —s, Fonds, Capital, Actier.

Stock-band, n. -es -änder, Stokkebaand, n.; —blind, aj. stokblind (aldeles blind); —dumm, aj. erkedum; —feder, f. -n, Skaftfjeder, c., den yderste Fjederpose i en Gaasevinge; —fiedel, f. -n, s. —geige; —finster, aj. bælmørk; —fisch, m. -es -e, Stokfisk, c.; fig. d. T. et enfoldigt Mske.; —fleckig, aj. plettet (af Fugtighed), jordslaget; —fremd, aj. ganske fremmed; —geige, f. -n, en lille Fiolin, Stokfiolin, c.; —haus, n. -es -äuser, Stokhuus, Fængsel, n., —holz, n. -es ud. pl. Knudebrænde, n.; —ig, aj. d. T. s. —fleckig; —knopf, m. -es -öpfe, Stokkeknap, c.; —laterne, f. -n, Stanglygte, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Stokmester, c.; —narr, m. -en -en, Erkenar; (fordum) Hofnar, c.; —rose, f. -n, Stokrose, c.; —scheit, n. -es -e, Rodbrænde, Knude—, n.; —schilling, m. -es -e, Stokkeprygl; Pidskning, Hudstrygning i Fængslet; —schlag, m. -es -äge, Stokkeprygl, Slag af en Stok; —schnupfen, m. -s ud. pl. tør Snue, c. (som ikke vil flyde); —steif, aj. stiv som en Pind; —stille, aj. blikstille, bomstille; —taub, aj. stokdøv, aldeles døv; —wache, f. -n, (hos Soldaterne) Stokhuusvagt, Arrestantvagt, c.; —werk, n. -es -e, Stokværk, n., Sal, Etage, c.; im ersten —e, i Stuen; im zweiten —e, paa første Sal; (i Bjergv.) en Mængde righoldige Gange; —zahn, m. -es -ähne, Visdomstand; (n. St.) Kindtand, c.

Stocken, v. 1) n. m. h. blot fig. standse, ophøre a

bevæge sig; holde inde i Talen. 2) n. m. s. sterkne, løbe sammen, blive tyk, blive jordslaget, stimle. 2) a. die Tücher, (hos Dugm.) oprulle; sich —, (om Varter) drive Sideskud; den Wein — (Sydt.), stange, sætte Stanger til.

Stöcken, v. a. lægge i Bolt og Jern.

Stöckisch, aj. forstokket, haardnakket, egensindig, tvær.

Stockung, f. -en, Standsning, c.

Stoff, m. -es -e, Stof, n., Materie, c.; fig. Aarsag, Anledning, Leilighed, c.; Stof, Silkestof, n.

Stoffartig, aj. stofagtig, legemlig, materiel.

Stoffen, aj. Stoffes-, forfærdiget af Stof.

Stöhnen, v. n. m. h. stønne, give sig, vaande sig.

Stolle, f. -n, og —n, m. -s pl. s. sg. (Dim. —öllchen, n. -s pl. s. sg.) (i nogle Tilfælde) Masse, Deel, c.; Stykke, n.; især Blok, c. (kort, tyk Masse); (n. St.) et langt, smalt Hvedebrød, Simle, c.; (i mange Tilfælde) Støtte, Stive, Stolpe, Fod, c. (under Noget); (blot i nogle Tilfælde) Afsætning, Fremragen, c.

Stollen, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Stolle, c. (en horizontal Gang el. Canal, hvis Eier kaldes —llner, m. -s pl. s. sg.)

Stolperig, aj. som let snubler.

Stolpern, v. n. m. s. d. T. snuble, dingle, tabe Ligevægten i Gangen; fig. snuble, begaae en Feil, forsee sig.

Stolz, aj. stolt; auf etw. —, af Noget; (undert.) hovmodig, over—; (næsten foræld.) prægtig, skjøn, i sit Slags fortræffelig.

Stolz, m. -es ud. pl. Stolthed, c.; et Fortrin, i hvis Besiddelse man føler sig ophøiet over Andre.

Stolziren, v. n. m. h. d. T. mit etw., prange, prunke, bramme; auf etw., være stolt af, bravte.

Stöpsel, m. -s pl. s. sg. Prop, c.; fig. et lille, tykt Msk.; undert. ogsaa et dumt Mske.

Stopfen, v. a. stoppe: den Tabak in die Pfeife, el. d. T. eine Pfeife Tabak; fig. stoppe: d. T. Eim. den Mund, faae til at tie; Gänse rc. —, gjøre fede; ein Loch in einem Zeuge; einen Strumpf rc.; (i nogle Tilfælde) standse, hæmme: den Durchfall; das Nasenbluten.

Stopfer, m. -s pl. s. sg. Stopper, c. (En, som stopper; et Redskab til Stoppen).

Stopfgarn, n. -es -e, Stoppegarn, n.

Stopfnadel, f. -n, Stoppenaal, c.

Stoppel, f. -n, Stub, c. (paa en afmeiet Ager); Vored, n.; de endnu i Huden værende Fjederposer paa Fjederkreature; —butter, f. ud. pl. Voredsmør; Augustmaanedssmør, n.; —korn, n. -es ud. pl. Sommersæd, c.

Stoppeln, v. a. eftersamle (den ved Meiningen affaldne Sæd; enkelt opsamle andre tilbageblevne Frugter); første Gang pløie den med Stubbe bedækkede Mark; fig. samle og søge møisommeligen, uden Valg; skrive sammen af andre Bøger, compilere.

Stoppine, f. -n, Kanonlunte, c.

Stoppler, m. -s pl. s. sg. en Sammenplukker; (foragt.) en Compilator.

Stöpsel, m. -s pl. s. sg. Prop, Tol, c., Spunds, n.

Stör, m. -s -e, Stør (Fisk), c.

Storax, m. -es ud. pl. Storax, en Gummi, som udflyder af —baum, m. -es -äume, Storaxtræet.

Storch, m. -es -örche, Stork, c.; —nest, n. -es -er, Storkerede, c.; —schnabel, m. -s -äbel, Storkesnabel, c. (fig. Navnet paa en Plante; Hæverdsstab, n., Kran, c.; et Redskab til at eftergjøre en Afridsning større el. mindre med).

Stören, v. 1) n. m. h. rode omkring i, især for at søge; (Sydt.) drage om. 2) a. forstyrre: Einen, eine S. —.

Störer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Forstyrrer, (—inde), c.

Störrig el. —rrisch, aj. ubøielig, dog blot fig. haardnakket, stivsindet, halsstarrig; gjenstridig; streng, haard; —gkeit, f. ud. pl. U—hed, H—hed St—hed, H—hed, G—hed, St—hed, H—hed, c.

Störzer, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Landstryger, c.

Störung, f. -en, Forstyrrelse, c.

Stoß, m. -es -öße, (Dim. —ößchen, n. -s pl. s. sg.) Stød, n.; (undert.) Stik med en Sabel; fig. seinem Herzen einen — geben, paalægge sig Tvang; das giebt seiner Gesundheit einen —, et Stød, Knæk; (i nogle Tilfælde, især som et Konstord) det, hvorpaa man støder, el. hvorpaa Noget støder; Enden af et Rum; s. Nabe; Hob, Dynge, Bunke, (som staaer lodret); (Sydt.) Gump, c., Bagdelen paa Fjederkreature; Kalvekølle, Bede—, c.

Stoß-degen, m. -s pl. s. sg. Kaarde at støde med, Floret, c.; —gebet, n. -es -e, d. T. Hjertesuk, n., en kort Bøn; —gewehr, n. -es -e, ethvert Vaaben at støde el. stikke med; —klinge, f. -n, en Klinge at støde el. stikke med; —maus, f. -äuse, Markmuus, c.; —seufzer, m. -s pl. s. sg. Hjertesuk, n.; —trog, m. -es -öge, Hakketrug, —bræt, n.; —vogel, m. -s -ögel, Roofugl, Slag—, c.; —weise, av. stødeviis.

Stößel, m. -s pl. s. sg. Støder, c. (at støde med).

Stoßen, v. i. 1) a. støde: Einen; etw.; den Degen in die Brust; Einen über den Haufen, over Ende; Pfeffer; stikke med Kaarden; fig. etw. von sich —, vise med Foragt tilbage; sich an etw. —, have en Betænkelighed ved; es stößt sich noch an etw., det hindres, opholdes derved; zwei Stücke zusammen —, nærme med Enderne til hinanden; forbinde paa den Maade, især hos Skræddere og Snedkere. 2) n. m. h.: an, auf, gegen, in, nach etw. —, støde; der Habicht stößt auf Tauben, hugger ned paa; in das Horn, in die Trompete —, støde. 3) n. m. s. støde, især om et Skib: auf den Grund —; fig. zu Eim. (i Krigsv.), forene sig med; auf Einen —, møde uformodentlig; auf etw. —, finde, træffe af en Hændelse; an etw. —, grændse til, berøre.

Stößer, m. -s pl. s. sg. en Person, som støder, f. Ex. i et Apothek; et Dyr, som støder, hugger ned, især: en Roofugl, Slag—, Støder, c. (et Redskab at støde med).

Stößig, aj. tilbøielig til at støde; (især om Dyr med Horn) stangende.

Stotterer, m. -s pl. s. sg. Stammer, c.; —tterig, aj. d. T. stammende; —ttern, v. 1) n. m. h. stamme, hakke, støde i Talen. 2) a. etw. —, fremstamme.

Strack, aj. (foræld.) udstrakt, lige; —es Fußes, paa staaende Fod; —es Weges, ligefrem.

Stracks, av. fig. (sjeld.) strax, paa Øieblikket; (foræld.) lige; punktlig, nøie; ogsaa stracklich.

Straf-bar, aj. strafbar, strafskyldig; —barkeit, f. ud. pl. St—hed, c.; —fall, m. -es -älle, (Retssp.) et Tilfælde, hvor Straf finder Sted; —fällig, aj. straffældig, strafskyldig; —fälligkeit, f. ud. pl. St—hed, c.; —geld, n. -es -er, Pengebod, Mulkt, c.; —gericht, n. -es -e, (i Theol.) Straffedom, c.; —gerechtigkeit, f. ud. pl. straffende Retfærdighed; —gesetz, n. -es -e, Straffelov, c.; —göttinn, f. -en, Straffegudinde, c.; —los, aj. strafløs, straffri; —mittel, n. -s pl. s. sg. Straffemiddel, n.; —prediger, m. -s pl. s. sg. Straffeprædikant, c.; —predigt, f. -en, Straffeprædiken, c.; —würdig, aj. strafværdig; —würdigkeit, f. ud. pl. Strafværdighed, c.

Strafe, f. -n, Straf, Revselse, Tugtelse, c.; (undert.) Pengestraf, Mulkt, c.; —n, v. a. straffe: Einen wegen eines Verbrechens; Einen am Leben; an Gelde; ein Verbrechen, afstraffe; (undert.) tugte, revse, bebreide, foreholde; Einen Lügen —, beskylde for.

Straff, aj. stram; —heit, f. ud. pl. Stramhed, c.

Sträflich, aj. lastværdig, som kan dadles; d. T. streng; (sjeld.) straffældig, strafværdig; —keit, f. ud. pl. L—hed, Strenghed, St—hed, c.

Strahl, m. -es -en, Straale; Lys—, Vand—, c.; fig. om mange Slags lige Linier; (især Sydt.) Lyn, n., Lynstraale, c.; (foræld.) Piil, c.; —en, v. a. og n. m. h. straale; —enbrechung, f. ud. pl. Straalebrækning, Refraction, c. (i Optiken); —englanz, m. -es ud. pl. Straaleglands, c.; —enkrone, f. -n, Straalekrone, Glorie, Nimbus, c.; —icht, aj. straaleagtig; —ig, aj. blot fig. straalefuld, som har Straaler.

Strähn, m. -es -e, el. —e, f. -n, Fed, n., et bestemt Antal Traader spundet Garn; (Nau.em.) en Pakke tilberedet Traad.

Stramm, aj. d. T. stram.

Strampeln, v. a. og især n. m. h. trippe, trampe.

Strampfen, v. a. og især n. m. h. stampe.

Strand, m. -es ud. pl. Strand, c.; —gerechtigkeit, f. ud. pl. Strandings-Jurisdiction; —gut, n. -es -üter, Strandingsgods, strandet Gods, n.; —recht, n. -es -e, Strandret; Strandrettighed, c.; —reiter, m. -s pl. s. sg. Strandrider, c.

Stranden, v. n. m. s. strande; —dung, f. -en, Stranding, c.

Strang, m. -es -änge, Strikke, Streng, c. (at trække i); især: Strikke, c. (som bruges ved Hængning); fig. Straffen at hænge; (Sydt.) Snor, Perle—, c. &c.

Stranguliren, v. a. strangulere.

Strangurie, f. ud. pl. Strangurie, Koldpis, c.

Strapaze, f. -n, Strabads, Møie, Besvær, c.; —aziren, v. a. strabadsere.

Straße, f. -n, Vei, Lande—; Gade, c.; Stræde, n. (et snevert Vand mellem to Lande); —nbereiter, m. -s pl. s. sg. Veipatrol, c.; —nraub, m. -es ud. pl. Stratenrøveri, n.; —nräuber, m. -s pl. s. sg. Stratenrøver, Stimand, c.; —nräuberei, f. -en, Stratenrøveri, n; —nräuberisch, aj. stratenrøveragtig.

Straube, f. -n, (n. St.) en ujævn, forhakket Ting; en ru Overflade; kruset Haar, Toupet, c.

Sträuben, v. a. reise i Veiret; især sich —; fig. sich wider etw. —, heftig modsætte sig, vægre sig, krympe sig ved.

Straubig, (—räubig) aj. stridt, som staaer i Veiret som Børster; især om Haar og Fjeder; fig. modstræbende; (Sydt.) brystende sig.

Strauch, m. -es -äuche og d. T. —äucher, (Dim. Sträuchlein, d. T. Sträuchelchen, n. -s pl. s. sg.) Busk, Buskvæxt, c.; —artig, aj. buskagtig; —dieb, m. -es -e, Stratenrøver, Stimand, c.; —werk, n. -es -e, Buskværk, n.

Straucheln, v. n. om Personer m. s. om Fødderne m. h. snuble.

Strauß, m. -es 1) pl. -äuße, d. T. ogsaa pl. -äußer, (Dim. —äußchen, n. -s pl. s. sg.) Busk, Dusk; især Blomsterkost, Bouquet, c. 2) pl. —e, Struds, c. 3) pl. -äuße, (foræld.) Kamp, Dyst, Strid, Træfning, c.

Strauß- el. Sydt. —enei, n. -es -er, Strudsæg, n.; —feder, f. -n, Strudsfjeder, c.; —hahn, m. -es -ähne, Brunshane c.; —vogel, m. -s -ögel, Struds, —fugl, c.

Strazze, f. -n, Strazze, Kladdebog hos Kjøbmænd.

Strebe, f. -n, en skraa staaende Støtte, Stiver, c.; ud. pl. Modstand, c. (n. St.) Afstiven, c.

Streben, v. n. m. h. stræbe; wider etw. —, modstræbe, sætte sig imod; nach etw. —, tragte ivrig efter.

Strebe-pfahl, m. -es -ähle, Afstivningspæl, c.; —pfeiler, m. -s pl. s. sg. Stivningspille, c.

Strebsam, aj. stræbsom; —keit, f. ud. pl. St—hed, c.

Streckbar, som lader sig udstrække, udstrækkelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Strecke, f. -n, Strækning, c., et Rum af en ubestemt Størrelse, c.; (undert.) et Redskab til at strække med.

Strecken, v. a. strække, række; fig. strække, kaste: sich in das Gras; das Gewehr.

Streich, m. -es -e, Stryg, især: Slag, Hug, n.; Streg, c., Puds, n.

Streich-brett, n. -es -er, Muldbræt, n., —fjæl, c.; —garn, n. -es -e, s. Streichen, v. a.; —käse, m. -s ud. pl. blødgjort Ost, som lader sig smøre ligesom Smør; —nadel, f. -n, (hos Guld- og Sølvarb.) Strygenaal, Probere—, c.; —stein, m. -es -e, Strygesteen, Proberesteen, c.; —vogel, m. -s -ögel, Trækfugl, c.; —zeit, f. -en, den Tid, paa hvilken Trækfuglene komme el. drage bort; Løbetid, Parre—, Lege—, c. (visse Dyrs).

Streiche, f. -n, et Værktøi at stryge med, som Uldkarte, Uldkam; (hos Bagerne) en Pensel af Kornax.

Streicheln, v. a. stryge (med Haanden), klappe.

Streichen, v. i. 1) n. m. s. stryge ved Hidsning, (blot Nordt. hos Arbeidsfolk); herum —, (foragt.) stryge om, gane, løbe hurtigt. 2) n. m. h. undert. ogsaa m. s. stryge, bevæge sig hurtigt (om Luften og Vinden); stryge, drage, flyve, (om nogle Fugle især Rovfugle); fig. stryge, fare hen af et andet Legeme; strække sig; (Jagtsp. om Hunde, Ræve, Ulve og Losser) løbe, parre sig; (om Fiskene) lege. 3) a. stryge (i Skibssp.): die Segel, die Flagge; ogsaa vor Einem —; eine Katze —, klappe; Butter auf das Brod, ein Pflaster —, smøre; das Messer auf dem Stahle —; Lerchen —, fange med et Garn (Streichgarn),

som trækkes over dem paa Jorden; mit Ruthen —, slaae; fig. etw. heraus —, udhæve, rose urimeligt, udbasune.

Streicher, m. -s pl. s. sg. Stryger, en Person, som stryger; et Værktøi, at stryge med.

Streif, m. -es 1) pl. -en, el. —en, m. -s pl. s. sg. Strimmel, c., et langt smalt Legeme; Stribe, c. 2) pl. —e, Streiftog, n.

Streif-erei, f. -en, Streiferi, n.; —ig, aj. stribet; —jagen, n. -s pl. s. sg. Klappejagt, c.; —partei, f. -en, Streifparti, n.; —schuß, m. -sses -üsse, Streifskud, n.; —wunde, f. -n, Streifesaar, n.; et let Saar; —zug, m. -es -üge, Streiftog, n.

Streifen, v. 1) n. m. h. og undert. m. s. strøbe, sture, streife, stryge skarpt hen af: sich ein wenig an die Hand; (om Soldater, Politibetjente og deslige) streife om, stryge omkring. 2) a. stribe, forsyne med Striber; afstrænge Huden, slaae: einen Hasen; afrive: die Blätter von einem Zweige.

Streinen, v. n. m. h. (Sydt.) stryge omkring; —einer, m. -s pl. s. sg. Landstryger, c.

Streit, m. -es -e, Strid, c.; fig. Strid, Modstand, Modsigelse, c.: der — der Pflichten.

Streit-axt, f. -äxte, Stridsøxe, c.; —bar, aj. stridbar; d. T. (undert.) for: streitig; —barkeit, f. ud. pl. Stridbarhed, c.; —frage, f. -n, Stridsspørgsmaal, n.; —genoß, m. -ssen -ssen, Medstrider, Vaabenbroder, c.; —hammer, m. -s -ämmer, Stridshammer, c.; —ig, aj. stridende, i Strid sammen; stridig, som strides om, omtvistet; —igkeit, f. -en, Stridighed; Ordstrid, c.; —kolben, m. -s pl. s. sg. Stridskølle, c.; —kräfte, pl. Stridskræfter; —lust, f. ud. pl. Stridslyst, c.; —punkt, m. -es -ünkte, Stridspunkt, n.; —roß, n. -sses -sse, Stridshest, c.; —sache, f. -n, Sagen, hvorom der strides; —schrift, f. -en, Stridsskrift, n.; (undert.) Disputats, c.; —sucht, f. ud. pl. Trættelyst, Disputeresyge, c.; —süchtig, aj. trættelysten, disputeresyg; —wagen, m. -s pl. s. sg. Stridsvogn, c.

Streiten, v. i. n. m. h. stride: für das Vaterland; mit Eim. wider, über eine S.; sich —, trættes; fig. mit Mangel; wider die Natur, stride.

Streiter, m. -s pl. s. sg. Strider, Stridsmand, c.

Streng el. -e (-er, -gst) aj. streng, ueftergivende, haard; d. T. skarp; (om Kulden især) streng, skarp; haard; (undert. som av.) af al Magt, af alle Kræfter; snever, tæt til Kroppen; (i Bjergv.) haard.

Strenge, f. ud. pl. Strenghed, Haardhed, Skarphed, c.; (n. St.) Snue, c.

Strengflüssig, aj. haard, vanskelig at faae til at smelte.

Streu, f. 1) ud. pl. Strøelse, c. 2) pl. -en, Straaleie, n.

Streubüchse, f. -n, Strøebøsse, som: Zucker—, Pfeffer—, c.; især: Sandhuus, n.

Streuen, v. a. strøe, drysse: Stroh, Sand; fig. udbrede, udsprede; ogsaa uden Object: dem Vieh —, strøe for.

Streusand, m. -es ud. pl. Strøesand, n.

Strich, m. -es -e, Streg, n., en heftig Bevægelse (især Fuglenes); Streg, n., Vei, Retning, c. (en Tings); Flok, Hob, c. (Fugle, som flyve med hverandre); (om Fiskene) Legen og den unge Yngel i det første Aar, ud. pl.; Streg, n. (paa langs af en Tings Overflade); (undert.) Streg, n. (paa et Instrument); der — der Lerchen, Lærkesangst med et eget Slags Garn; s. Streichen, v. a.; Streg, Linie; Stribe, c., Streg, Penne—, n., Strækning, c.; fig. einen — durch die Rechnung machen; en Streg i Regningen; einen — haben, en lille Ruus.

Strichelchen, n. -s pl. s. sg. d. T. en liden Streg, en liden Linie.

Stricheln, v. a. og n. gjøre smaae Streger.

Strichregen, m. -s pl. s. sg. Byegregn, Iling, c.

Strick, m. -es -e, Strikke, c.; fig. d. T. Strik, Gavstrik, c.; —beutel, m. -s pl. s. sg. Strikkepung, c.; —garn, n. -es ud. pl. Strikkegarn, n.; —leiter, f. -n, Strikkestige, Toug—, c.; —nadel, f. -n, Strikkepind, c.; —zeug, n. -es -e, Strikketøi, n.

Stricken, v. a. strikke: Netze, Strümpfe.

Stricker, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Strikker (—ste), c.

Striefe, f. -n, d. T. (n. St.) Strimmel, Stribe, c.

Striegel, f. -n, Strigle, c.; —n, v. a. strigle; fig. d. T. Einen, gjennemhegle; (n. St. d. T.) prygle.

Strieme, f. -n, Strime, c. (blaa og rød Stribe i Huden af Pidsfeslag); —n, v. a. slaae Strime, især partic.; —mig, aj. som har Strime.

Striez, m. -es -e, el. —el, m. -s pl. s. sg. (ogsaa f.) d. T. (n. St.) et langt, smalt og tykt Legeme; især et i langagtig Form bagt Brød.

Strippe, f. -n, Stroppe, c.

Strittig, aj. s. Streitig.

Stroh, n. -es ud. pl. Halm, Straa, n.; leeres — dreschen, tærske Langhalm (foretage forgjæves Arbeide).

Stroh-band, n. -es -änder, Halmbaand, n.; —bett, n. -es -en, Straaleie, n.; —butter, f. ud. pl. Vintersmør, n.; —dach, n. -es -ächer, Straatag, n.; —decke, f. -n, Straatæppe, n., Bordmaatte af Straa; —farben el. —big, aj. straafarvet; —fidel, f. -n, Straafiol, c., et musikalsk Instrument, som bestaaer af tynde paa Straa liggende Pinde, hvorpaa man slaaer med smaae Hammere; —gelb, aj. straagul; —halm, m. -es -e, Halmstraa, n.; —hut, m. -es -üte, Straahat, c.; —hütte, f. -n, Straahytte, c.; —junker, m. -s pl. s. sg. (foragt.) Straajunker; Landjunker, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Dumrian, c.; —korb, m. -es -örbe, Straakurv, c.; —kranz, m. -es -änze, Straakrands, c.; —mann, m. -es -änner, Straamand, c.; —sack, m. -es -äcke, Halmsæk, —dyne, c.; —teller, m. -s pl. s. sg. Straatallerken, c.; —wein, m. -es -e, en Art Viin, som presses af Druer, der nogle Uger ligge udbredte paa Straa; —wisch, m. -es -e, Halmvisk, c.; —wittwe, f. -n, Kone og —wittwer, m. -s pl. s. sg. en Mand, som en kort Tid er uden Ægtefællen (i Spøg).

Strohern (strö—) aj. (sjeld.) Straa-, af Straa.

Strom, m. -es 1) pl. -öme, Strøm, c.; fig.: der — der Zeit; ogsaa: en stor Mængde: ein — von Thränen. 2) ud. pl. Strømmen, c.

Strömen, v. n. m. h. og undert. m. s. (digterisk ogsaa a.) strømme; stimle.

Strömling, m. -es -e, Sild, almindelig —, øster-

feist —, c.

Strömung, f. -en, Strømning, Strøm, strømmende Bevægelse.

Stromweise, av. strømmeviis.

Strophe, f. -n, Strophe, c.; d. T. Vers, n.

Stropp, m. -es -e (el. —en), (Søsp.) Stroppe, c.

Strosse, f. -n, (i Bjergv.) en Afsats i Ertsgangene. Den, der afhugger Ertsen i saadanne Afsats kaldes **—nhauer**, m. -s pl. s. sg.

Ströter, m. -s pl. s. sg. (forældt.) Straatenrøver, c.

Strotzen, v. n. m. h. opblæses, overfylde, i høieste Grad opspænde, stive af indvortes Fylde; hovne, bugne; **fig.** mit etw. —, (undert.) prale.

Struck, m. -es ud. pl. et let. uldent Tøi.

Structur, f. -en, Structur, c.

Strudel, m. -s pl. s. sg. Strudel, Hvirvel, c., Havsvælg, n.; **—n**, v. n. m. h. hvirvle sig, være meget urolig, sættes i heftig Bevægelse; **—kopf**, m. -es -öpfe, et lidenskabeligt, hidsigt, opfarende Mske.

Strumpf, m. -es -ümpfe, Strømpe, Hose, c.; (fordum) Bul, Stamme, Krop, c.; **—band**, n. -es -änder, Strømpebaand, Hose—, n.; **—stricker**, m. -s pl. s. sg. Strømpestrikker, c.; **—wirker**, m. -s pl. s. sg. Strømpevæver, c.

Strümpfling, m. -es -e, Strømpeskaft, n.; ogsaa: Sokke, c.

Strunk, m. -es -ünke, Stilk, Stok, Stamme, c. (paa Planter).

Strunt, m. -es ud. pl. (Nordt.) Snavs, Dræk, n.; **—jäger**, m. -s pl. s. sg. Struntjæger (Fugl), c.

Strunze, f. -n, vulg. og foragt. et stort, stærkt Fruentimmer.

Strupfe, f. -n, Muk, c. (Hestesygdom).

Strupfen, v. a. afrive med Magt; (Sydt.) sammenkrympe, indsvinde.

Struppe, f. -n, s. Strupfe; d. T. s. Strippe.

Struppig, aj. d. T. pjusket, stridt, (om Haaret).

Stubbe, f. -n el. -n, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Stub, c.

Stübchen, n. -s pl. s. sg. et lidet Kar; en liden Stue; Stob, n. (et Maal paa to Kander).

Stube, f. -n, Stue, c.

Stuben-arrest, m. -es —e, Stuearrest, c.; **—bursch**, m. -en -en, d. T. Stuekammerat (Contubernal), c.; **—gelehrte**, m. -n -n, Stuelærd, c. (som ikke kjender Verden, uden af Bøger); **—genoß** og **—gesell**, m. -en -en, s. -bursch; **—hündchen**, n. -s pl. s. sg. Stuehund, c.; **—mädchen**, n. -s pl. s. sg. og **—magd**, f. -ägde, Stuepige, c.; **—siech**, aj. syg af for megen Indesidden; **—thür**, f. -e, Stuedør, c.; **—uhr**, f. -en, Stueuhr, n.

Stüber, m. -s pl. s. sg. Næsestyver, c.; Styver, Toskilling, c.

Stubich el. **-übich**, m. -es -e, Pakfad, n., —tønde, c.

Stuck, m. -es ud. pl. Stuccatur, n.

Stück, n. -es -e (med et Talord foran pl. s. sg.), Stykke, n. (i dette Ords Bem. i Dansk); **die —e losbrennen**, Kanonerne; **in allen —en**, i alle Sager, alle Omstændigheder; **von freien —en**, af egen Drift.

Stück-faß, n. -sses -ässer, Stykfad, n. (et stort Viinfad); **—gießer**, m. -s pl. s. sg. Kanonstøber, c.; **—gut**, n. -es -üter, Stykgods, n.; Kanonmetal, n.; **—junker**, m. -s pl. s. sg. Stykjunker, c.; **—knecht**, m. -es -e, Stykknegt, —kudsk, c.; **—kugel**, f. -n, Kanonkugle, c.; **—pulver**, n. -s pl. s. sg. Kanonkrud, n.; **—weise**, av. stykkeviis; Stykke for Stykke; **—werk**, n. -es -e, Stykkeværk, n.: sammensat af enkelte Stykker; **fig.** ufuldkommen Kundskab; **—wischer**, m. -s pl. s. sg. Kanonvisker, c.; **—zapfen**, m. -s pl. s. sg Kanonprop, c.

Stückchen, n. -s pl. s. sg. et lidet Stykke; Bid, Smule, c., ogsaa: en listig Handling, en Streg.

Stückeln, v. a. udstykke, dele i smaae Stykker; sammenstikke, sammensætte af smaae Stykker.

Stücken, v. a. udstykke, dele i Stykker; stykke sammen, sammensætte af Stykker: **ein Kleid, das Tuch.**

Student, m. -en -en, Student, c.; **—enjahre**, pl. Studenteraar; **—enleben**, n. -s ud. pl. Studenterliv, n.

Studien, pl. Studeringer, Granskninger.

Studiren, v. a. og n. m. h. studere, søge at udforske: **auf etw.; eine S. —.**

Studirstube, f. -n, Studerestue, c.

Studium, n. -s -dien, Studium, n., Læsning, c.

Stufe, f. -n, Trin, Trappe—, n.; **fig.** Trin, n., Grad, c.; (i Bjergv.) et i Stenen indhugget Tegn; et afhugget Stykke Malm el. Steen.

Stufen, v. a. (i Bjergv.) slaae, hugge med Meiselen.

Stufen-gang, m. -es -änge, gradviis Fremskriden, Gradation, c.; **—leiter**, f. -n, Trappestige, c.; **—jahr**, n. -es -e, hvert syvende Aar af et Mskes Levealder; Vexelaar, n.; **—weise**, av. trinviis, gradviis; især **fig.** lidt efter lidt, efterhaanden.

Stuhl, m. -es -ühle, (Dim. **—ühlchen**, n. -s pl. s. sg.) Stol; Natstol, c., Natstriin, n.; **fig.** Stolgang, og Excrementerne selv; **fig.** (forældt.) fyrsteligt Sæde; Dommersæde, n.; nu blot om geistlige Fyrsters Throne, især Pavens; i Sammens. for: Ret, Jurisdiction, c.; s. Ex. **Schöppen—**; **fig.** blot i **Haupt—**, Hovedstol, c.; (forældt.) Stette, c.

Stuhl-gang, m. -es, Stolgang, Aabning, c.; ligel. Excrementer; **—kappe**, f. -n, Stolebetræk, n.; **—lehne**, f. -n, Rygstød, n.; **—wagen**, m. -s pl. s. sg. holsteensk Vogn; **—zapfen**, m. -s el. hyppigere **—äpfchen**, n. -s pl. s. sg. Stolgangspille, Purgeer—, Suit—, c.; **—zwang**, m. -es ud. pl. haardt Liv, Forstoppelse, Obstruction, c.

Stülpe el. **Stulpe**, f. -n, Dæksel, Laag, n.; Hattestygge; Støvlekrave, c.

Stülpen, v. a. bedække med Laag, lægge Dæksel paa; omvende, omstyrte, vende op og ned paa, endevende; slaae om, slaae op; især i Sammens.

Stumm, aj. stum, maalløs; ogsaa **fig.**

Stummel el. **Stü—**, m. -s pl. s. sg. d. T. Stump, c., et lidet Stykke; Træstub, c.

Stümmeln, v. a. afstumpe, stydse; brugeligere **ver—**; **—lung**, f. -en, Afstumpning, c.

Stummheit, f. ud. pl. Stumhed, Maalløshed, c.

Stümper, m. -s pl. s. sg. Stymper, Fusker, c.; **—ei**, f. -en, Fuskeri, n.; **—haft**, **—mäßig**, aj. stymperagtig; **—n**, v. a. og n. m. h. fuske paa; ogsaa **stümpeln**.

Stumpf, aj. stumpet, af—; stump, sløv; **fig. er wird —**, d. T. affældig, af Alder svag og kraftløs; **—e**

Zähne, drage, ømme af suur Frugt; —er Wein, flau, mat; —e Augen, tykke, dumme.

Stumpf, m. -es -ümpfe el. —en, m. -s pl. f. sg. (Dim. —ümpfchen, n. -s pl. f. sg.) Stump, c., et kort Stykke; Træstub, c.

Stumpf-heit, f. ud. pl. Stumphed, Sløvhed, c.; —nase, f. -n, Stumpnæse, Brak—, c.; —nasig, aj. stumpnæset, brak—; —schwanz, m. -es -änze, Stumprumpe, c.; —schwänzig, stumprumpet; —sinn, m. -es ud. pl. Sandsesløvhed, Dumhed, c.; —sinnig, aj. sandsesløv, dum, stupid; —sinnigkeit, f. ud. pl. Sandsesløvhed, c.; —winkel, m. -s pl. f. sg. Stumpvinkel, c.; —winkelig el. —winklig, aj. stumpvinklet.

Stümpfen (stu—), v. a. sløve, gjøre stump, sløv; d. T. gjøre stumpet, kappe.

Stümpler, m. -s pl. f. sg. (Sydt.) f. Stümper.

Stümpfling, m. -es -e, en afstumpet Ting.

Stunde, f. -n, (Dim. —ündchen, n. -s pl. f. sg.) Time, c.; vor, auf einer —, for, paa en Times Tid; Øieblik, n., Stund, c.: keine ruhige — haben; zur —, for Tiden, for Øieblikket; zur gewöhnlichen —, til sædvanlig Tid; sobald die — schlägt, Klokken; 1/2 Miil; en liden Deel af et stort Rum; (hos Landm.) 1/24 Deel af en Kreds; fig. d. T. Underviisning, som gives timeviis; Time, c.

Stunden, v. a. (Retssp.) bestemme Tiden; give Tid, give Stunder, give Frist.

Stunden-geld, n. -es -er, Timebetaling, c.; —glas, n. -es -äser, Timeglas, n.; (digter.) Time, c.; —lang, aj. som varer een el. flere Timer; —lehrer, m. -s pl. f. sg. Timelærer, c.; —rufer, m. -s pl. f. sg. Nattevægter, c.; —weise, av. timeviis; —zeiger, m. -s pl. f. sg. Timeviser, c.; d. T. Timeglas, n.; Solviser, c.; —zettel, m. -s pl. f. sg. Timeseddel, c.

Stündig, aj. som varer een Time; blot i Sammens. zwei— ic. [til Time.

Stündlich, aj. bestandig, til enhver Time; fra Time

Stunze, f. -n, (n. St.) et Slags Kar, Ballie, Strippe, c.

Stur, aj. (Nordt.) suur; fig. vred, forbittret.

Sturm, m. -es -ürme, Storm, c. (i dette Ords Bet. i Dansk).

Sturm-bock, m. -es -öcke, Stormbuk, c. og —dach, n. -es -ächer, St—tag, n. (som fordum brugtes ved Stormløben); —glocke, f. -n, St—klokke, c.; —haube, f. -n, St—hue, c.; Krufsnekke (Musling); —hut, m. -es -üte, St—hat, c.; —leiter, f. -n, St—stige; Brand—, c.; —schritt, m. -es -e, St—skridt, n.; —vogel, m. -s -ögel, St—fugl (Procellaria), Petrel, c.; —voll, aj. st—fuld; —wetter, n. -s pl. f. sg. St—veir, n.; —wind, m. -es -e, St—vind, Storm, c.; —zeit, f. -en, Stormtid, c.; fig. en meget urolig Tid.

Stürmen, v. 1) n. m. h. og f. storme (gjøre en heftig, af en voldsom Bevægelse hidrørende Larm; især om Vinden); ogsaa impers. es stürmt; d. T. klemte, røre Stormklokken. 2) a. storme, be—: ein Haus —; eine Festung —, løbe Storm med.

Stürmer, m. -s pl. f. sg. Stormer, Be—, c.; et stormende Mysse.

Stürmisch, aj. stormende, heftig og voldsom, fremdrusende, meget urolig.

Sturz, m. -es -ürze, Styrtning, c., et pludseligt Fald, et pludseligt Anfald; Dump, n.; fig. Fald, n.; (undert.) Stump, c.; Kar, n.; det som styrtes; (i Bjergv.) f. Stürze.

Sturz-acker, m. -s -äcker, den for første Gang pløiede Ager; —bad, n. -es -äder, Styrtebad, n.; —see, f. -n, Styrtesø, c.

Stürze, f. -n, Laag, Dæksel, n.; (i Bjergv.) Stedet, hvori den ubrugbare Jord henkastes.

Stürzel el. —urzel, m. -s pl. f. sg. Stump, c., et lidet Stykke.

Stürzen, v. 1) n. m. f. styrte: mit dem Pferde, in das Zimmer. 2) a. styrte: Einen; sich ins Wasser; einen König von dem Throne; Einen in Unglück —; styrte: vende det Øverste nederst; pløie en Brakmark første Gang; lægge Laag paa; d. T. (undert.) dække, be—; —zung, f. ud. pl. Styrtning, c.

Stute, f. -n, Hoppe, c.; —nfüllen, n. -s pl. f. sg. Hoppeføl, n.; —nmeister, m. -s pl. f. sg. Stutmester, c.; —rei, f. -en, Stutteri, n.

Stutfüllen, n. f. Stuten—.

Stutz, m. -es -e, Stump, c., en kort, stumpet Ting (kortere end andre af dens Art); Stød, Puf, n. Studsighed, Egensindighed, Haardnakkenhed, c.; auf den —, i en Studs, Haandevending.

Stutz-ärmel, m. -s pl. f. sg. Halværme, n. (paa Fruentimmerklæder); —bart, m. -es -ärte, Knebelsbart, n.; —büchse, f. -n, en kort, tyk Kuglebøsse, kortere end sædvanlig; —glas, n. -es -äser, Studsglas, n. (Viinglas med en kort Fod); —ig, aj. studsende, forbauset; —ohr, n. -es -en, et Dyr, især en Hest el. en Hund med afstudset Øre; —perrücke, f. -n, en kort, rund Paryk, som ikke naaer længer end til Nakken; —rohr, n. -es -e, f. —büchse; —uhr, f. -en, Taffeluhr, n.

Stütze, f. -n, Støtte, Stive, c.

Stutzen, v. 1) a. studse, stække, afkappe: einem Hunde die Ohren; einen Baum. 2) n. m. h. studse, blive forundret over; (foræld.) prange, falde i Øinene; (n. St.) bytte, tuske; (sjeld.) støde heftig til hinanden.

Stützen, v. a. støtte, understøtte, sætte Stive til; fig. sich auf etw. —, støtte sig til, stole paa, forlade sig paa.

Stutzer, m. -s pl. f. sg. en kort, stumpet Ting; d. T. Stadsjunker, Modenar, Laps, Sprædebasse, c.

Stutzig, aj. studsende, forbauset; (Sydt.) studs.

Styl, m. -s pl. (om flere Slags) -e, Stiil, Skrivemaade, c.; —ist, m. -en -en, Stilist, Skribent, c.

Styr, m. -es (el. f. Nom.) pl. -e, Styr, c.

Suade, f. ud. pl. Suada, c.

Subaltern, m. -en -en, Subaltern, c.

Subject, n. -es -e, Subject, n.

Sublimat, n. -es -e, Sublimat, n.

Subordination, f. ud. pl. Subordination, c.

Subscribent, m. -en -en, Subskribent, c.

Subscription, f. -en, Subskription, c.

Subsidien, pl. ud. sg. Subsidier.

Subsistenz, f. ud. pl. Subsistence, c.

Substantiv, n. -s -e el. -a, Substantiv, Navneord, n.

Substanz, f. -en, Substants, c.

Substitut, m. -en -en, Substitut, c.
Subtilität, f. -en, Subtilitet, c.
Subtraction, f. -en, Subtraction, c.
Successor, m. -s -en, Successor, c.
Succurs, m. -es ud. pl. Succurs, c.
Suche, f. ud. pl. (Jagtsp.) Støverhundenes Opsnusen; Hundesnuden.
Suchen, v. a. søge, lede efter: etw. —; søge, ansøge om: ein Amt; gjøre sig Umage for, tragte efter: etw. zu erlangen —; fig. d. T. was hast du hier zu —? at gjøre, at bestille? etw. darunter —, have en Hensigt med, have Noget under; er sucht etw. darin, sætter et Slags Fortrin i; gesucht, søgt, lidt tvungent (om Aandsproducter).
Sucher, m. -s pl. s. sg. Søger, c.: en Person, som søger; (hos Saarlæger) et Instrument, hvormed et Saar og dets Dybde undersøges.
Sucht, f. ud. pl. Syge, c., en heftig, især uordentlig Begjerlighed; die fallende —, Epilepsi, c.; (fordum) smitsom Syge; nu blot brugelig om enkelte Sygdomme, især i Sammens.
Süchtig, aj. usund, som lidt efter lidt foraarsager Bylder og Saar; eine —e Haut, som er seen til at læges; (i Sammens.) som har Syge, syg.
Süchtling, m. -es -e, (nyt Ord) Skranling, c.
Sud, m. -es -üde, Kog, n.; Kogning, c., saa meget, som paa engang koges.
Süd, m. -es ud. pl. Syd, Sønden, Sønder; Sydvind, Sønden—, c.; nach —, gegen —, mod Syd, Syd efter, Sønder ud.
Süd-frucht, f. -üchte, Sydfrugt, c.; —gegend, f. -en, sydlig Egn; —land, n. -es -änder, Sydland, n.; —länder, m. -s pl. s. sg. Sydlænder, Sydbo, c.; —lich, aj. sydlig; —ost, aj. indecl. sydost; —östlich, aj. sydostlig; —ostwind, m. -es -e, Sydostvind, c.; —pol, m. -es -e, Sydpol, c.; —see, f. ud. pl. Sydhavet, det stille Hav; —seite, f. Sydside, søndre Side, c.; —wärts, av. mod Syd, mod Sønden, ad Sønder til; —west, aj. indecl. sydvest; —westlich, aj. sydvestlig; —wind, m. -es -e, Søndenvind, c.
Sudel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Pøl, Pøl, c.; —buch, n. -es -ücher, d. T. Kladde, Kladdebog, c.; —ei, f. -en, Sudleri, Svineri, Jaskeri, skjødesløst Arbeide; —koch, m. -es -öche, sviinsk, ureenlig Kok; Svinepels, c.; —n, v. a. og n. m. h. sudle, svine; jaske, arbeide, male, skrive etc. ureenligt og slet.
Süden, m. -s (blot med nogle præp.) Syd, Sønden: aus, nach, gegen —.
Süder, aj. (blot i Sammens.) sydlig; —see, f. ud. pl. s. Südsee.
Sudler, m. -s pl. s. sg. Sudler, Fusker, c., især: en slet Maler.
Suhle, f. s. Suhllache.
Suhlen, v. a. d. T. (n. St.) søle; sich herum —, søle sig i Snavset.
Suhllache, f. -n, Søle, n., Pøl, c.
Sühne, f. -n, Soning, Ud—, c.; (Retssp.) mindeligt Forlig: die — versuchen.
Sühnen, v. a. (digter. og foræld.) sone, for—.
Sujet (l. Süschäh), n. -s -e, Sujet, n.
Suite (l. Swite), f. -n, Svite, c.
Sultan, m. -s -e (—inn, f. -en), Sultan (—inde), c.
Sulze (Sülze), f. -n, Sylte, c., en salt, størknet Suppe; (n. St.) Saltværk, n.
Sülzfleisch, n. -es ud. pl. Sylte, c.
Sülzmilch, f. ud. pl. tyk, suur Faaremelk.
Sumach, m. s. Schmack.
Summarien, pl. ud. sg. summarisk Indhold; —arisch, aj. summarisk.
Summe, f. -n, Sum, c.; —n, v. 1) a. summere, addere; sich —, summe sig op, blive til en Sum; s. Sumsen.
Sumpf, m. -es -ümpfe, Sump, Pøl, Pyt, c.; (undert.) Vandbeholdning, c.; —ig, aj. sumpig; (undert.) moradsig; —vogel, m. -es -ögel, Sumpfugl, c.
Sumsen, v. n. m. h. surre, brumme som Bier.
Sund, m. -es pl. (sjeld.) -e, Sund, n.
Sünde, f. -n, Synd, Overtrædelse, c.; —nbock, m. -es -öcke, Syndebuk, c.; —nerlassung, f. -n, Syndsforladelse, Absolution, c.; —nfall, m. -es -älle, Syndefald, n.; —nknecht, m. -es -e, Synderæl, c.; —nlust, f. -üste, Syndelyst, c.; —nschuld, f. ud. pl. Syndeskyld, c.; —r, m. -s pl. s. sg. (—rinn, f. -en), Synder (—inde), c.; —dfluth, f. -en, Syndflod, c.; d. T. ofte: Oversvømmelse, c.; —dhaft, aj. syndig, tilbøielig til Synd; —dhaftigkeit, f. ud. pl. S—hed, c.; —dig, aj. syndig, syndefuld, tilbøielig til Synd; —digen, v. n. m. h. synde; ogsaa a. was habe ich gesündet; —dlich, aj. syndig; —dlichkeit, f. ud. pl. S—hed, c.; —dlos, aj. uden Synd, uskyldig; —dopfer, n. -s pl. s. sg. blodigt Sonoffer, n.
Superfein, aj. superfin.
Superintendent, m. -en -en, Superintendent, c.
Superlativ, m. -s -e, Superlativ, n.
Suppe, f. -n, (Dim. Süppchen, n. -s pl. s. sg.) Suppe, c.; fig. Maaltid, n.; d. T. (undert.) enhver tyk Fugtighed; —nfleisch, n. -es, Suppekjød, n.; —nlöffel, m. -s pl. s. sg. Suppeske, c.; —nschüssel, f. -n, Suppeskaal, Terrin, c.; —nteller, m. -s pl. s. sg. Suppetallerken, c.
Suppicht, aj. suppeagtig, som ligner Suppe.
Supplement, n. -es -e, Supplement, n.
Supplik, f. -en, Supplik, c.; —ant, m. -en -en, Supplikant, c.
Surrogat, n. -es -e, Surrogat, n.
Surren, v. n. m. h. surre.
Süß, aj. sød (i dette Ords Bet. i Dansk); —es Wasser, ferskt Vand (modsat Søvand).
Süßchen, n. -s pl. s. sg. (n. St.) en lille sød Kage; fig. en sød Pige; en Elskerinde.
Süße, f. ud. pl. Sødhed, c.
Süßelei, f. -en, søde Ord, Smiger, Sleskhed, c.
Süßeln, v. n. m. h. væmmelig sødt lugte, smage, vise sig.
Süßen, v. 1) n. m. h. søde: der Zucker süßt gut. 2) a. søde, gjøre sød.
Süßholz, n. -es ud. pl. Lakritsrod, c.; Lakritstræ, n.
Süßigkeit, f. Sødhed, c., ud. pl.; et sødt Legeme, en meget behagelig Ting; Smigreri, n., pl. -en.
Süßlich, aj. sødagtig.
Süßmaul, n. -es -äuler, d. T. Slikmund, c.
Sybarit, m. -en -en, Sybarit, c.

Sylbe, f. -n, s. Silbe.

Sylphe, m. -n -n, Sylphe, c.

Symbol, n. -s -e el. —um, n. pl. -bola, Symbol, n.

Symmetrie, f. ud. pl. Symmetri, c.

Sympathie, f. (3 Stav.) -n (4 Stav.) Sympathi, c.; —thisiren, v. n. m. h. mit Einem, sympatisere.

Symphonie, f. -n, Symphoni, c.

Symptom, n. -es -e, Symptom, n.

Synagoge, f. -n, Synagoge, c.

Syndicat, n. -es -e, Syndicat, n.

Syndicus, m. -ci -ci, Syndicus, c.

Synode, f. -n, Synode, c.

Synonym, n. -es -e, Synonimum, n.

Syntax, f. -en, Syntax, c.

Syphilis, f. ud. pl. Syphilis, c.

Syrup, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Sirup, c.

System, n. -es -e, System, n.; —atisch, aj. systematisk.

T.

T, en Consonant, det tyvende Bogstav i ABC, udtales med Luftens stærkere Udstøden haardere end d. Th betegner kun en enkelt Lyd, som ligner t.

Tabak (el. —back), m. -es pl. (om flere Slags) -e, Tobak, c.; (i Tydsk er Tonen paa den første, i Dansk paa den anden Stavelse); —sblatt, n. -es -ätter, Tobaksblad, n.; —sdose, f. -n, Tobaksdaase, c.; —shändler, m. -s pl. s. sg. Tobakshandler, c.; —spfeife, f. -n, Tobakspibe, c.; —sspinner, m. -s pl. s. sg. Tobaksspinder, c.; —sspinnerei, f. -en, Tobaksspinderi, n.

Tabelle, f. -n, Tabel, c.

Tableau, n. -s -s, Tableau, n.

Tabulat, n. -es -e, Tabulat, n.

Tabulett, n. -es -e, Tabulet, c.; —krämer, m. -s pl. s. sg. Bissekræmmer, c.

Tachtel, f. -n, Dask, n., Slag med Haanden.

Tact, m. -es -e, Takt, c.; —fest, aj. taktfast; —festigkeit, f. ud. pl. Taktfasthed, c.; —mäßig, aj. taktmæssig.

Tactik, f. ud. pl. Taktik, c.

Tadel, m. -s pl. s. sg. Dadel, c.; mest ud. pl.; Ufuldkommenhed, Feil, Mangel, Brøk, Lyde, c.; —haft, aj. dadelværdig; d. T. (undert.) dadlesyg; —haftigkeit, f. ud. pl. D—hed, c.; —los, aj. dadelfri; —losigkeit, f. ud. pl. Dadelfrihed, c.; —n, v. a. dadle: Einen, eine S., etw. an Em.; —sucht, f. Dadlesyge, —lyst, c.; —süchtig, aj. dadlesyg, dadlelysten; —swerth el. —elnswerth, aj. dadleværdig.

Tadler, m. -s pl. s. sg. Dadler, c., et dadlesygt Mske.

Tafel, f. -n, (Dim. Täfelchen, n. -s pl. s. sg.) Tavle, Skriver—, Regne—, c.; Tabel, c.; et stort Bord, især Spisebord; fig. og ud. pl. Taffel; Maaltid, n.

Tafel-bier, n. -es pl. (om flere Slags) -e, Bordøl, Madøl, n.; —decker, m. -s pl. s. sg. Taffeldækker, c.; —gelder, pl. ud. sg. Taffelpenge (som anvises til en fornem Herres Taffel); —gut, n. -es -üter, Taffelgods, n. (hvis Indkomster ere bestemte til en fornem Herres Taffel); —musik, f. ud. pl. Taffelmusik, c.; —schneider, m. -s pl. s. sg. (hos Skrædderne) en Svend, som efter Mesterens Død forestaaer Værkstedet; —tuch, n. -es -ücher, stor Borddug, c.; —uhr, f. -en, Taffeluhr, n.; —zeug, n. -es ud. pl. Borddisk, Dækketøi, n. (til store Spiseborde).

Tafeln, v. n. m. h., (i Spøg) holde Taffel, spise.

Täfeln, v. a. panele, beklæde med Brædder; —lung, f. ud. pl. Panelen, c.

Täfelwerk, n. -es -e, Panelværk, n.

Taffet (Taft), m. -es pl. (om flere Slags) -e, Taft, n.; —band, n. -es -änder, Taftes Baand, n.

Taffeten el. tafften, aj. Taftes, af Taft.

Tag, m. -es -e, Dag, c.; Døgn, n.; des —es el. blot —es, som av. om Dagen; morgendes —es, i Morgen, den Dag i Morgen; fig. en paa visse Dage bestemt, høitidelig Forsamling; blot i Sammens.: Landtag &c.; blot pl. et Menneskes Levetid; (i Bjergv.) Jordens Overflade; (undert.) en ubestemt Tid overh.: nächster —e, med det første; heut zu —e, i vore Dage; in den — hinein leben, leve ubekymret; etw. an den — bringen, for Lyset; es liegt am —e, det er aabenbart.

Tag-blind, aj. dagblind; —eule, f. -n, Lemændsugle, c.; —falter, m. -s pl. s. sg. Dagsværmer, c. (Sommerfugl); —gehalt, m. -es ud. pl. daglig Løn; Dagpenge; —hell, aj. klar som Dagen; —scheu, aj. dagsky; —schläfer, m. -s pl. s. sg. Natteravn, c., almindelig Aftenbakke (Fugl); —täglich, aj. daglig, dagligdags; —wache, f. -n, Dagvagt, c.; —weise, av. dagviis.

Tage-arbeit, f. -en, Dagarbeide, n. (som foretages om Dagen); Dagværk, n.; —blatt, n. -es -ätter, Dagblad, n.; —buch, n. -es -ücher, Dagbog, Journal, c.; —dieb, m. -es -e, d. T. Dagtyv, Dagdriver, Lediggænger, c.; —fahrt, f. -en, (i Retssp.) en bestemt Tidspunkt, Frist, Termin, c.; —lang, aj. som varer hele Dage; —lohn, m. (n.) -es, Dagløn, c.; —löhner, m. -s pl. s. sg. Daglønner, c.; —marsch, m. -es -e, Dagmarsch, c.; —reise, f. -n, Dagreise, c.; —runde, f. -n, Dagrund, c.; —schläger, m. -s pl. s. sg. Nattergalens Hørunge (Fugl); —wähler, m. -s pl. s. sg. Dagvælger, c. (Spaamand, som beregner heldige og uheldige Dage); —werk, n. -es -e, Dagværk, n.; saa meget Arbeide, som en Haandarbeider paa een Dag kan udføre; (m. St.) et Markmaal, saa megen Ager, som kan pløies paa een Dag; —zeit, f. -en, Dagstid, Dag, c.; bestemt Tid, Termin, Frist, c. (ved Kjøbslutninger).

Tagen, v. n. m. h. mest, upers. es tagt, det dages,

Tages-anbruch, m. -es ud. pl. Dagens Anbrud, n.; Dagbrækning, c.; —befehl, m. -es -e, Dagbefaling, c.; —bericht, m. -es -e, Dagberetning, Bulletin, c.; —helle, f. ud. pl. Dagslysning, c.; —licht, n. -es ud. pl. Dagslys, n.; —zeit, f. -en, Dagstid, c.
Tägig, aj. (blot i Sammens.) som varer een el. flere Dage: ein—, zwei—.
Täglich, aj. daglig.
Taille (l. Talje), f. -n, Taille, c.
Takel, n. -s pl. s. sg. Skibsblok, Tallie, c.; Takkel, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. Takkelmester, c.; —n, v. a. takle, til—: ein Schiff; —werk, n. -es ud. pl. Takkelværk, n.
Taktik, f. s. Tactik.
Talar, m. -es -e, Talar, c.
Talent, n. -es -e, Talent, n.
Talg, m. og n. -es ud. pl. Talg, Tælg (udtales Tælle), c.; —en, v. d. T. 1) n. m. h. indeholde Talg. 2) a. tælle: das Haar; bringe, foraarsage Talg el. Fedt; —icht, aj. talgagtig, som ligner Talg; —ig, aj. besmurt med Talg, tællet; —licht, n. -es -er, Talglys (Tælle—), n.
Talisman, m. -s -e, Talisman, c.
Talje, f. -n, Tallie, c.
Talk, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Talk, —steen, c.
Talmud, m. -s ud. pl. Talmud (Jødernes Lovbog), c.
Tamarinde, f. -n, Tamarinde, c.
Tamariske, f. -n, Tamarisk (Buskvæxt).
Tambour (l. Tambur), m. -s -s, Tambour, c.
Tamis, m. -es pl. (blot om flere Slags) -e, Tamis (et Slags glat, glindsende Bomuldstøi).
Tand, m. -es ud. pl. Tant, Forfængelighed, Fjas, c.; Skjemt, c.; (foræld.) Sladder, c.
Tändelei, f. -en, Fjas, c., Legeværk, Børneværk, Narreri, n.; d. T. Neleri, n., Teven, c.
Tändeler el. —ndler, m. -s pl. s. sg. Fjante, c., En, som fjaser; d. T. Neler, Nelepeer, c.
Tändelhaft, aj. fjasende, naragtig, fjantet, legende; d. T. nølevorn; —igkeit, f. -en, N—hed, F—hed, c.; Tilbøieligheden og Færdigheden til Fjaseri.
Tändeln, v. n. m. h. fjase, spøge, lege; d. T. nøle, teve.
Tang, m. -es ud. pl. Tang, c., Havgræs, n.
Tangel, f. -n, Granbar, n.; de runde, spidse Blade paa —holz, n. -es -ölzer, Naaletræ, n.
Tangent, m. -en -en, Tangent, c.
Tannapfel, m. s. Tannenzapfen.
Tanne, f. -n, Hvidgran, c.; —napfel, m. -s -äpfel, s. -nzapfen; -nbaum, m. -es -äume, Fyrretræ, n.; —nfink, m. -en -en, Qvæker, den nægte Bogfink (Fugl); —nhäher, m. -s pl. s. sg. Slovstade, c. (Fugl); —npapagei, m. -en -en, Korsnæb, korsnæbbet Kjærnebider (Fugl); —nzapfen, m. -s pl. s. sg. Grankop, c., —æble, n., —kogle, c.
Tannen, aj. Fyrre-, af Fyrretræ.
Tannicht, m. -es -e, et Krat af Fyrretræer.
Tante, f. -n, Tante, c.
Tanz, m. -es -änze, (Dim. Tänzchen, n. -s pl. s. sg.) Dands, c.; fig. Larm, Støi, c.; —boden, m. -s -öden, D—ebod, D—esal, c.; —kunst, f. ud. pl. D—ekunst, c.; —lust, f. ud. pl. D—elyst, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. D—emester, c.; —saal, m. -es -äle, D—esal, c.; —schuh, m. -es -ühe, D—esko, c.; —stunde, f. -n, D—etime, c.
Tanzen, v. a. og n. m. h. dandse.
Tänzer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Dandser (—inde), c.
Tänzerisch, aj. dandseagtig, som en Dandsemester.
Tapèt, n. -es -e, foræld. og endnu blot i den Talem. etw. auf das — bringen, bringe paa Tapetet, gjøre til Gjenstand for Samtalen.
Tapete, f. -n, Tapet, n.; —nhändler, m. -s pl. s. sg. Tapethandler, c.
Tapezerei, f. -en, Tapetseri, Betræk, n.; —ziren, v. a. tapetsere, betrække; —rung, f. Tapetsering, c.; —zirer, m. -s pl. s. sg. Tapetmager, Tapetserer, c.
Tapfer, aj. tapper, gjæv; (foræld.) god, nyttig, brugbar, fast, stærk 2c.; —keit, f. ud. pl. Tapperhed, c.
Tapir, m. -s, Tapir, Anta, c. (et amerikansk Pattedyr).
Tappe, f. -n, d. T. (foragt.) Lab, c.; en bred, plump Haand; ligel. en saadan Fod; —n, v. n. m. h. røre plumpt paa; klunte, gaae klodset; rave omkring, famle.
Täppisch, aj. d. T. kluntet, plump, ubeqvem i sine Bevægelser; driftig gribende.
Tara el. Tare, f. ud. pl. Thara, c.
Tarantel, f. -n, Tarantel (et Slags Edderkop).
Tarif, m. -es -e, Tarif, c.
Tarok el. Tarock, n. -es ud. pl. Tarok, c., —spil, n.
Tartane, f. -n, Tartane, et Slags smaa Skibe i det middellandske Hav.
Tartar (Tonen paa det første a), m. -s -n, tartarsk Hest.
Tartar (Tonen paa det sidste a), m. -en -en, Tartar, c.
Tartsche, f. -n, (forældet) et lidet, halvrundt Skjold.
Tasche, f. -n, (Dim. Täschchen, n. -s pl. s. sg.) Lomme, Taske, c.; (n. St.) Dask, n., Slag med den flade Haand; Smække, Flue—, c.
Taschen-buch, n. -es -ücher, Lommebog, c.; —dieb, m. -es -e, L—tyv, c.; —geld, n. -es -er, L—penge; —krebs, m. -es -e, Taskekrabbe, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. L—kniv, c.; —spieler, m. -s pl. s. sg. Taskenspiller, c.; —tuch, n. s. Schnupftuch; —uhr, f. -en, L—uhr, n.; —wörterbuch, n. -es -ücher, L—ordbog, c.
Täschner, m. -s pl. s. sg. en Haandværksmand, som overtrækker Kufferter, udsnepper Stole 2c., Koffertmager, c.
Taß, m. -sses -sse, Hob, Bunke, c. (især Halm, Neg 2c.); Gulv, n. (i en Lade).
Tasse, f. -n, (Dim. Täßchen, n. -s pl. s. sg.) Kop, c.
Tastatur, f. ud. pl. Tastatur, c.
Taste, f. især pl. -n, Taster (paa Instrumenter).
Tasten, v. a. og n. m. h. berøre, tage fat paa, føle med flad el. udspændt Haand.
Taster, —zirkel, m. -s pl. s. sg. en Passer med krumme Been.
Tatsche, f. -n, d. T. (Dim. Tätschchen, n. -s pl. s. sg.) Dask, især: Mund—, n.; —n, v. a. og n. daske.
Tatze, f. -n, (Dim. Tätzchen, n. -s pl. s. sg.) Lab (Dyrefod), c.; d. T. (foragt.) en plump Haand.
Tau, n. -es -e, Toug, n. (især paa Skibe).
Taub, aj. døv; fig. (undert.) ufølsom; kraftløs; tom;

uden Kjærne, gold: eine —e Nuß; —e Kohlen; —e Nesseln, døde; das ist keine —e Nuß werth, ikke en Pibe Tobak værd.

Taube, f. -n, (Dim. —äubchen, n. -s pl. s. sg.) Due, c. (Uden Forskjel af Kjøn, men skal dette nærmere bestemmes, saa hedder Hannen der Tauber, Taubert el. Täubert, Täuberich, Duerik, Handue, c., og Hunnen die Taube el. Täubinn); —nhaus, n. -es -äuser, Duehuus, n.; —nmist, m. -es ud. pl. Duemøg, n.; —nnest, n. -es -er, Duerede, c.; —nschlag, m. -es -äge, Dueslag, n.

Täuben, v. a. s. Betäuben; fig. dæmpe.

Tauber, m. -s pl. s. sg. og Täuberich, m. -es -e, Duerik, Handue, c.

Täuberling, m. -es -e, s. Täubling.

Taubheit, f. ud. pl. Døvhed, c.

Täubinn, f. s. Taube.

Täubling, m. -es -e, en Art spiselige Champignoner.

Taubstumm, aj. døvstum.

Tauchen, v. a. og n. m. h. dykke, dukke; fig. skjule; dyppe ned; sich —, dukke i Vandet.

Taucher, m. -s pl. s. sg. Dykker, c., En, som dukker i Vandet; Lommen, en Art Svømmefugl; —glocke, f. -n, Dykkerklokke, c.; —huhn, n. -es -ühner, Sølommen (Fugl).

Tauchvogel, m. -s -ögel, Dykker, c.; en Art Vandfugle, som dukke i Vandet.

Tauf-becken, n. -s pl. s. sg. Døbebækken, n., —fond, c.; —bund, m. -es ud. pl. Daabspagt, c.; —name, m. -ns -n, Døbenavn, n.; —schein, m. -es -e, Døbeseddel, c.; —stein, m. -es -e, Døbesteen, —fond, c.; —zeug, n. -es ud. pl. Christentøi, n.; —zeuge, m. (—ginn, f.) s. Pathe.

Taufe, f. -n, Daaben, Daabens Sacramente; —n, v. a. døbe: ein Kind; eine Glocke; ein Schiff; (forældr.) dukke i Vandet.

Täufer, m. -s ud. pl. (i Bibelen) Døberen.

Täufling, m. -es -e, et Barn el. en Proselyt, som skal døbes.

Taugen, v. n. m. h. due, være brugelig til Noget; d. T. (undert.) nytte, være god.

Taugenichts, m. enten indecl. el. -es pl. s. sg. el. pl. -e, d. T. Drog, n., Døgenigt, Usselryg, c.

Tauglich, aj. duelig, brugbar; —keit, f. ud. pl. D—hed, B—hed, c.

Taumel, m. -s ud. pl. Svimmel, Ørhed, Tumlen, Ruus, c.; fig. Tummel, c. (Lidenskabernes); —ig, aj. fortumlet, svimmel, ør; —n, v. n. m. h. og med Bestemmelse af Stedet m. s. tumle, svimle.

Taumler, m. -s pl. s. sg. Tumling, c., et Slags Duer.

Tausch, m. -es -e, Tusken, c.; Bytte, n.; Tuskhandel, c., Mageskifte, n., Byttehandel, c.; —en, v. n. m. h. tuske, bytte: mit Em.; undert. ogsaa a. eine S., tilbytte sig.

Täuschen, v. a. Einen, føre bag Lyset, skuffe, bedrage; —chung, f. -en, Skuffelse, Ilusion, c.; Bedrageri, n.

Täuscherei, f. -en, (sjeld.) Bedrageri, Bedrag, n.

Tauschhandel, m. -s ud. pl. Tuskhandel, c.

Tausend, M-Tal (indecl. undt. naar det staaer uden Subst., da har det i Dat. -en) tusind; ofte: overmaade mange.

Tausend, n. -es -e, Tusinde, n., en Mængde af tusind Enheder; zu —en, i tusindviis; der —! interj. for Pokker! hillemand! daß dich der —! Pokker komme efter dig!

Tausend-er, m. -s pl. s. sg. (i Regnek.) Tusinder, c.; —erlei, aj. indecl. tusind Slags; —fach og —fältig, aj. tusindfold, paa tusinde Maader, tusinde Gange; —künstler, m. -s pl. s. sg. d. T. Tusindkonstner, c.; —mal, av. rigtigere: tausend Mal, tusinde Gange; fig. overmaade mange Gange; —malig, aj. som skeer tusinde Gange; —schön, n. -es ud. pl. Tusindskjøn, —frød (Plante), c.; —ste, O-Tal, den Tusinde i Rækken; der —ste Theil, Tusindedelen; das —ste Jahr, Tusindaaret; —stel, n. -s pl. s. sg. Tusindedelen.

Tauwerk, n. -es ud. pl. Tougværk, n.

Tax, m. -es -e, el. der Taxus, Taxusbaum, Tax, c., Taxustræ, n.

Taxation, f. -en, Taxation, c.

Taxator, m. -s -en, Taxerer, Vurderingsmand, c.

Taxe, f. -n, Taxt, c.; (n. St.) Paalæg, n., Afgift, c.

Taxiren, v. a. taxere, vurdere; —rung, f. -en, Taxering, c.

Taxordnung, f. -en, Taxtanordning, c.

Taxus, m. (indecl.) Taxustræ, n., Tax, c.

Tazette, f. -n, Tazet, c. (en Art Narcis).

Teich, m. -es -e, Dam, Park, c.; —fisch, m. -es -e, Damfisk, Ferskvandsfisk, c.; —fischerei, f. -en, Ferskvandsfiskeri, n.; —gräber, m. -s pl. s. sg. Damgraver, Park—, c.

Teig, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Dei, c.; —icht, aj. blød som Dei, deiagtig; —ig, aj. deiet; —ige Birnen, melede Pærer; —rad, n. -es -äder (Dim. —ädchen, n. -s pl. s. sg.) Deihjul, Sporejern, n. (som bruges i Kjøkkener).

Telegraph, m. -en -en, Telegraph, c.

Telle, f. -n, d. T. Pyt, Vand—, c.

Teller, m. -s pl. s. sg. Tallerken, c.; —lecker, m. -s pl. s. sg. Tallerkenslikker, Snyltegjæst, c.; —mütze, f. -n, et Slags flade Huer i Form af en Tallerken; —tuch, n. -es -ücher, Serviet, c.

Tempel, m. -s pl. s. sg. Tempel, Gudshuus, n.; —herr, m. -n -en, Tempelherre, c.

Temperament, n. -es -e, Temperament, n.

Temperatur, f. -en, Temperatur, c.

Tempo, n. -s, Tempo, n.

Tempus, n. pl. -pora, Tempus, n.

Tenakel, n. -s pl. s. sg. Tenakel, Manuskript-Klemme, c. (hos Bogtr.).

Tendenz, f. -en, Tendents, c.

Tenne, f. -n, Lo, c., Logulv, n.

Tenor, m. -s -e, Tenor, c. (i Musiken); —ist, m. -en -en, Tenorist, c.

Teppich, m. -es -e, Tæppe, Dække, Betræk, n.

Termin, m. -es -e, Termin, c.; —weise, av. terminviis.

Terne, f. -n, Terne, c. (i Lotteri).

Terpentin, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Terpentin, c.; —öl, n. -es ud. pl. Terpentinolie, c.

Terrasse, f. -n, Terrasse, c.; (hos Malerne) Forgrund i et Landskab.

Terrine, f. -n, Terrine, c.

Tertie (Terz), f. -n, Terts, c. (i Musiken, Fegtekonsten, og i forskjellige Kortspil; 60de Delen af et Minut).
Terzerol, n. -es -e, Terzerol, c.
Terzett, n. -es -e, Tercet, c.
Teschine, f. -n, et Slags smukke Rifler.
Test, m. -es ud pl. (n. St.) Bliant, c. (et leeragtigt Mineral); en tyk, fei Ureenlighed.
Testament, n. -es -e, Testament, el. —e, n.; —arisch, —ntlich, aj. testamentarisk. Testaments-.
Teuse, f. -n, (i Bjergv.) Dybde, c.
Teufel, m. -s pl. s. sg. Djævel, Fanden, c.; fig. Djævel; et meget ondt Mske.; ein armer, närrischer —, et naragtigt Mske.; des —s werden, fortvivle; zum — seyn, gehen, være, gaae Fanden i Vold; ich will des —s seyn, være Djævels; das wäre der —, det vaa Fandens.
Teufelei, f. -en, Djævelskab, n.; Djævels Tei; især fig. en slet Streg.
Teufels-brücke, f. Djævlebroen; —dreck, m. -es ud. pl. Dyvelsdrek, n.; —junge, m. -n -n, Fandens Unge.
Teuflisch (teufelisch), aj. djævelsk; især fig. høist lastefuld, ond, slem.
Teute, f. -n, (n. St.), s. Düte.
Teutsch (de fortrinligste Skribentere skrive deutsch), s. Deutsch.
Text, m. -es -e, Text, c.; Eim. den — lesen, fig. læse En sin Text, give Irettesættelse.
Thal, n. -es -äler, (digter. ogsaa -e) (Dim. Thälchen, n. -s pl. s. sg.) Dal, c.; —lilie, f. -n, Liliekonval, c.
Thaler, m. -s pl. s. sg. Daler, c. (Sølvmynt el. et Representativ af denne Mynts Værdi).
That, f. -en, Daad, Gjerning, Handling, Idræt, Bedrift, c.; in der —, fig. virkeligen, sandeligen, i Sandhed.
Thatenreich, aj. daadrig.
Thäter, m. -s pl. s. sg. Gjerningsmand, c.: (i Sammens.) En, som foretager en Gjerning; Ophavsmand til en ond Bedrift.
Thätig, aj. virksom; især: driftig, arbeidsom; —keit, f. ud. pl. V—hed, D—hed, A—hed, c.
Thätlich, aj. voldsom, voldelig; activ; Einen — beleidigen, ved Handlinger og ikke alene med Ord; —keit, f. -en, V—hed, c.
Thatlosigkeit, f. ud. pl. Daadløshed, Uvirksomhed, c.
Thatsache, f. -n, Kjendsgjerning, c., Factum, n., en virkelig Begivenhed; —sächlich, aj. grundet i Kjendsgjerning, factisk.
Thau, m. -es ud. pl. Dug, c.; —bogen, m. -s pl. s. sg. en Bue, som sees, naar Solstraalerne brydes i Duggens Dunster; —en, v. n. m. h. blot upers. es thauet, det dugger, der falder Dug; tøe; —ig, aj. d. T. dugget, vædet af Dug; —tropfen, m. -s pl. s. sg. Dugdraabe, c.; —wetter, n. -s ud. pl. Tøveir, n.; —wind, m. -es -e, mild Vind (hvormed det tøer).
Theater, n. -s pl. s. sg. Theater, n.; —wesen, n. -s ud. pl. Theatervæsen, n.; —atralisch, aj. theatralsk.
Thee (1 Stav.), m. -s (2 Stav.) pl. (om flere Slags) -e (2 Stav.) Thee, c.

Thee-büchse, f. -n, Theedaase, c.; —kanne, f. -n, Theekande, c.; —kessel, m. -s pl. s. sg. Theekjedel, c.; —löffel, m. -s pl. s. sg. Theeske, c.; —staude, f. -n, Theebusk, c.; —tisch, m. -es -e, Theebord, n.; —wasser, n. -s ud. pl. Theevand, n.
Theer (el. bedre Ther), m. el. n. -es ud. pl. Tjære, c.; —en, v. a. tjære; —hütte, f. -n, Tjærehytte, c.; —ig, aj. tjæret; —quelle, f. -n, Tjærevæld, n.; —tonne, f. -n, Tjæretønde, c.
Theidung el. Theiding, f. -en, (forældt.) Frist, Termin, c.; Forlig, n.; Forsvarstale, c.; Sladder, c.
Theil, m. (n.) (m. naar et Hele er deelt i ubestemte, ulige Dele: der — eines Buches; n. naar det er deelt i bestemte, lige Dele: das Erbtheil, das Drittheil) -es -e, Deel, Part, c.; fig. Andeel: — an etw. haben, nehmen; (i Bjergv.) das —, den 32te Deel af et Interessentskab (Zeche); (undert.) to modsatte Personer el. Hobe; (i Retssp.) Part, c., Parti, n.; ich an meinem —e, el. meines Theils, for min Deel, hvad mig angaaer; zum —, tildeels, for en Deel.
Theil-bar, aj. delelig, deelbar, adskillelig; —barkeit, f. ud. pl. D—hed, A—hed, c.; —genoß, m. -ssen -ssen, og —haber, m. -s pl. s. sg. Deelhaver, Deeltager, En, som har Deel med i; Participant, c.; —haft, aj. deelagtig, som har Deel i: einer S. (Gen.) —; d. T. delelig; —haftig, aj. deelagtig: einer S. (Gen.); —haftigkeit, f. ud. pl. Deelagtighed, c.; —nahme, f. ud. pl. Deeltagelse, c.; —nehmend, aj. deeltagende; —nehmer, m. -s pl. s. sg. Deeltager, c.; En, som bestræber sig for at faae Deel i; —nehmung, f. -en, Deeltagelse, c.; —weise, av. deelviis.
Theilen, v. a. dele: etw. in vier Theile; eine Zahl —, dividere.
Theiler, m. -s pl. s. sg. Deler, c.; (i Regnek.) Delingstal, n., Devisor, c.
Theilig, aj. (blot i Sammens.) som bestaaer af Dele.
Theils, av. el. snarere cj. deels, tildeels, for en Deel.
Theilung, f. -en, Deling, c.
Theilungs-glied, n. -es -er, (i Logik) Delingsled, n.; —recht, n. -es ud. pl. D—ret, c.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. D—tegn, n. (÷).
Theist (2 Stav.), m. -en -en, Theist, c. s. Deist.
Thema, n. pl. -ta, el. —men, Thema, n.
Theolog, m. -en -en, Theolog, c.; —ie, f. ud. pl. Theologi, c.
Theorbe, f. -n, et musikalsk Instrument, som ligner en [Lut.
Theorem, n. -s -e, Theorem, n.
Theorie, f. -n, Theori, c.
Theriak, m. -es ud. pl. Theriak (en vis Medicin mod Gigt, og for mange Qvægsygdomme).
Thermometer, n. el. m. -s pl. s. sg. Thermometer, n.
Theuer (—er el. theurer, —st), aj. dyr; dyrebar; fig. die —e Zeit, (Dyrtid, c.); er ist —, han sælger altid til høie Priser; wie — ist das? hvad koster det? høitidelig; især i: hoch und — versichern, høit og helligt; (forældt.) stor; stærk og tapper.
Theuere el. Theure, f. ud. pl. (sjeld.) Dyrhed, c.
Theuerung el. Theurung, f. -en, Dyrhed, Kostbarhed, c.; dyr Tid (Dyrtid), c.
Thier, n. -es -e, enhver levende Skabning; Dyr, n.;

især: et firføddet paa Landet levende Dyr; (Jaglsp.) Hunnen blandt Raa- og Daa-Vildtet.

Thier-art, f. -en, Dyreart. c.; **—arzneischule**, f. -n, Veterinairskole, c.; **—arzt**, m. -es -ärzte, Dyrlæge, Veterinair, c.; **—chen**, n. -s, lidet Dyr; pl. s. sg. smaa Dyr, Smaadyr; **—fell**, n. -es -e, Dyreskind, n.; **—garten**, m. -s -ärten, Dyrehave, c.; **—gefecht**, n. -es -e, Dyrefegtning, c.; **—geschichte**, f. -n, Dyrenes Naturhistorie; **—geschlecht**, n. -es -e, Dyreslægt, c.; **—haut**, f. -äute, Dyrehud, c.; **—heit**, f. ud. pl. Dyriskhed, c.; **—isch**, aj. dyrisk; ufornuftig, usædelig, fæisk; **—kampf**, m. -es -ämpfe, Dyrekamp, c.; **—kreis**, m. -es -e, (i Astronomien) Dyrekredsen; **—maler**, m. -s pl. s. sg. Dyrmaler, c.; **—pflanze**, f. -n, Plantedyr, n. (Zoophytum); **—reich**, n. -es -e, Dyrerige, n.; **—stück**, n. -es -e, Dyrstykke, n.

Thon, m. -es ud. pl. Leer, n.; **—art**, f. -en, Leerart, c.; **—artig**, aj. leeragtig; **—erde**, f. ud. pl. Leerjord, c.; **—gefäß**, n. -es -e, Leerkar, n.; **—grube**, f. -n, Leergrav, c.; **—icht**, aj. leeragtig; **—ig**, aj. leeret.

Thönern, aj. Leer-, af Leer.

Thor, 1) n. -es -e, Port; især Stads—, c. 2) m. -en -en, Daare, Taabe, Gjæk; vulg. Nar, c.; (i Bibelen) en Ryggesløs, Ugudelig; (foræld.) Afsindig. c.

Thor-fahrt, f. -en, s. —weg; **—flügel**, m. -s pl. s. sg. Portfløi, c.; **—geld**, n. -es -er, Portpenge; **—glocke**, f. -n, Portklokke, c.; **—heit**, f. -en, Daarskab, c.; **—hüter**, m. -s pl. s. sg. Dørvogter, c.; **—riegel**, m. -s pl. s. sg. Portslaa, c.; Slud for Porten; **—schließer**, m. -s pl. s. sg. Portner, c.; **—schluß**, m. -sses ud. pl. Portens Lukning; Tiden, naar Porten lukkes; **—schlüssel**, m. pl. s. sg. Portnøgle, c.; **—schreiber**, m. -s pl. s. sg. Portskriver, Accise—, c.; **—wärter**, m. -s pl. s. sg. Portner, c.; **—weg**, m. -es -e, Kjøreveien gi— Porten selv, forsaavidt den er bestemt til Gj—kjørsel; **—zettel**, m. -s pl. s. sg. Portseddel, c.

Thöricht, aj. taabelig, naragtig, gal, liig en Daare.

Thörinn, f. -en, Daare, taabeligt Fruentimmer.

Thran, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Tran, c.; **—brennerei**, f. -en, Tranbrænderi, n.

Thräne, f. -n, en rindende Draabe; især: Taare; (n. St.) Drone, Vandbi, c.; **—nfistel**, f. -n, Taarefistel, c.; **—nlos**, aj. taareløs; **—npunkt**, m. -es -e, Taarepunkt, c. (to Huller i Øienkrogene); **—nstrom**, m. -es -öme, Taarestrøm, c.; **—nvoll**, aj. taarefuld.

Thränen, v. n. m. h. lade Draaber rinde: der Weinstock thränt; (digter.) fælde Taarer.

Thresor, n. s. Tresor.

Thron, m. -es -e (mindre godt -en), Throne, c.; fig. den høieste Øvrigheds, især den kongelige og keiserlige Magt og Værdighed; **—erbe**, m. -n -n, Thronarving, c.; **—fähig**, aj. thronberettiget; **—folge**, f. ud. pl. Thronfølge, c.; **—folger**, m. -s pl. s. sg. Thronfølger, c.; **—himmel**, m. -s pl. s. sg. Thronhimmel, c.

Thronen, v. n. m. h. (digter.) throne, sidde paa Thronen, herske; fig. befinde sig paa et Sted, som paa en Throne.

Thun, v. i. a. og n. m. h. gjøre, handle, forrette, bestille, lade, anstille sig: recht, übel, wider das Gesetz —; seine Arbeit —; Eim. etw. kund —; eine Bitte —, bede; eine Heirath —, ægte; eine Predigt —, prædike; eine Frage —, spørge; einen Angriff —, angribe; zur Sache —; dazu —; mit Eim. el. etw. zu — haben; es ist mir darum zu —; es ist darum zu —, det angaaer dette, kommer derpaa an; es ist darum el. damit gethan, det er ude, det er tabt; Wasser in den Wein —, komme, helde, skjænke, øse; blöde —, bekannt —, lade, anstille sig; sehr nach etw. —, forlange heftigt; sehr um Einen —, beklage; böse — el. thut, als wenn er böse wäre —, lader som, anstiller sig; Eim. nichts —, gjøre En intet Ondt, ingen Skade; es thut Noth, det er nødvendigt.

Thun, n. -s ud. pl. Gjøren, Handlen, Handling, c.

Thunfisch, m. -es -e, Thunfisk, spansk Makrel.

Thunlich, aj. (rigtigere var thulich) gjørlig, mulig, raadelig; let; **—keit**, f. ud. pl. G—hed, M—hed, R—hed, c.

Thür, f. -en, (—e, f. -n) Dør, c.; vor der —, fig. for Døren, nær (saavel om Tiden som Stedet).

Thür-angel, f. -n, Dørhængsel, —stabel, c.; **—feld**, n. -es -er, Dørfylding, c.; **—flügel**, m. -s pl. s. sg. Dørfløi, c.; **—hüter**, m. -s pl. s. sg. Dørvogter, c.; **—pfoste**, f. -n, Dørpost, c.; **—schwelle**, f. -n, Dørtærskel, c.; **—steher**, m. -s pl. s. sg. Dørvogter, c.; **—stück**, n. -es -e, Dørstykke, n. (Maleri over en Dør); **—wärter**, m. -s pl. s. sg. Dørvogter, c.

Thurm, m. -es -ürme, (Dim. —ürmchen, n. -s pl. s. sg.) Taarn, n.; fig. Fængsel, n.; Taarnet i Skakspil; **—bau**, m. -es -e, Taarnbygning, c.; **—falke**, m. -n -n, Taarnfalk, c.; **—glocke**, f. -n, T—klokke, c.; **—hoch**, aj. høi som et Taarn, meget høi; **—spitze**, f. -n, T—spids, c., —spiir, n.; **—uhr**, f. -en, T—uhr, n.; **—wächter**, m. -s pl. s. sg. T—vægter, c.

Thürmen, v. a. og digter. ogsaa n. taarne.

Thürmer, m. -s pl. s. sg. Taarnvægter, c.

Thymian, m. -s ud. pl. Timian, c.

Tief, aj. dyb: sechs Zoll —; eine —e Schüssel; ein —er Fluß; — in das Land hinein; —e Töne; sich — neigen; ein —es Stillschweigen; ein —er Schlaf. [fig.).

Tiefe, f. -n, Dybde, Dybhed, c. (saavel egentl. som

Tiefsinn, m. -es ud. pl. Dybsindighed, c.

Tiefsinnig, aj. dybsindig; **—keit**, f. ud. pl. D—hed, c.

Tiegel, m. -s pl. s. sg. Digel, trekantet Leerpotte, c.; en tung Messing- el. Jernplade ved en Bogtrykkerpresse, som falder paa Arket, der skal trykkes.

Tiene, f. -n, (n. St.) Strippe, trebenet Ballie, c.

Tiger, m. -s pl. s. sg. Tiger, c.; fig. ethvert andet Dyr, der er plettet liig en Tiger; **—fell**, n. -es -e, Tigerskind, n.; **—fleckig**, aj. tigerplettet, tigret; **—hund**, m. -es -e, Tigerhund (en tigret Hund); **—katze**, f. -n, Tigerkat, c. (en Art vild, tigret Kat; en tam, tigret Huuskat); **—n**, v. a. tigre, forsyne med Tigerpletter; især partic. getigert, tigret; **—thier**, n. -es -e, Tiger, c., —dyr, n.

Tilgen, v. a. udrydde, ødelægge: das Ungeziefer —; eine Schuld —, udslette af Gjeldsbogen el. betale Gjelden, afgjøre; —gung, f. -en, U—lse, Ø—lse; Afgjørelse, c.

Tinctur, f. -en, Tinctur, c. (i Chymien og Medicinen).

Tinte, f. -n, Blæk, n.; (hos Malerne) Tinte, Farvernes kunstige Sammenblanding; —nfaß, n. -sses -ässer, Blækhorn, —huus, n.; —nfisch, m. -es -e, Blækfisk, —sprutte, c.; —nflasche, f. -n, Blækflaske, c.; —fleck, m. -es -e, Blækklat, c.; —nklecker, m. -s pl. f. sg. fig. d. T. Blæksmører, c., En, som skriver meget; —nwein, m. -es -e, et Slags mørkerød, spansk Viin; —nwurm, m. s. —fisch.

Tirade, f. -n, Tirade, c.

Tisch, m. -es -e, Bord, n.; fig. Spiisning ved et Bord, Maaltid, n. ud. Art. og pl.; Maden, Retterne paa Spisebordet.

Tisch-bier, n. -es -e, Bordøl, n.; —freund, m. -es -e, Bordven, Mundven, Snyltegjest, c.; —gänger, m. -s pl. f. sg. Kostgænger, c.; —gebet, n. -es -e, Bordbøn, c.; —geld, n. -es -er, Kostpenge; —genoß, m. -ssen -ssen, Kostgænger; Bordkammerat, c.; —geräth, n. -es ud. pl. Bordtøi, n.; især Dækketøiet til et Bord; —gesellschaft, f. -en, Bordselskab, Spise—, n.; —korb, m. -es -örbe, Dækkekurv, c.; —lade, f. -n, Bordskuffe, c.; —messer, n. -s pl. f. sg. Bordkniv, c.; —rede, f. -n, Tale over Bordet, munter Tale under Spiisningen; —trunk, m. -es ud. pl. Borddrik, c.; —tuch, n. -es -ücher, Borddug, c.; —wein, m. -es -e, Bordviin, c.; —zeit, f. ud. pl. Spisetid, c.; —zeug, n. -es -e, Bordtøi, n.; —zucht, f. ud. pl. Bordskik, c.

Tischen, v. n. m. h. dække Bordet; spise, sidde til Bords.

Tischer, m. -s pl. f. sg. d. T. Snedker, c.

Tischler, m. -s pl. f. sg. Snedker, c.; —arbeit, f. -en, S—arbeide, n.; —gesell, m. -es -e, S—svend, c.; —handwerk, n. -es -e, S—haandværk, n.

Titel, m. -s pl. f. sg. Titel, c. (paa en Bog; Rang og Værdighed); d. T. (undert.) Paaskud, n., Foregivende, c.; (foræld.) Tøddel over Bogstaver; ——blatt, n. -es -ätter, Titelblad, n.; —sucht, f. ud. pl. Titelsyge, c.

Titular, av. titulair (blot i Sammens.).

Titulatur, f. -en, Titulatur, c.

Toast, m. (l. Tohst) Toast, Skaals Udbringen.

Tobak, m. s. Tabak.

Toben, v. n. m. h. rase, bruse, tage grumt afsted, støie meget.

Tobsucht, f. ud. pl. (foræld.) Raseri, n., Galenskab, c.

Tochter, f. -öchter, Datter, c.

Tochter-kind, n. -es -er, Datterbarn, n.; —mann, m. -es -änner, D—mand, Svigersøn, c.; —recht, n. -es -e, D—ret, c.; —sohn, m. -es -öhne, D—søn, c.

Töchterchen, n. -s pl. f. sg. en lille Datter; især: en kjær Datter.

Töchterlich, aj. datterlig.

Töchterschule, f. -n, Døttreskole, c.

Tockiren, v. a. (i Malerk.) gjøre stærke, kjække Streg.

Tod, m. -es ud. pl. Død, c.; Døden (personificeret); mit -e abgehen; eines natürlichen -es sterben; zum —e krank seyn, være dødsyg; ich bin des —es, dødsens; durch tausend —e gehen, døe tusind Gange.

Tod-bett, n. -es -e, blot fig. Dødsseng, c.; —feind, m. -es -e, Dødsfjende, dødelig Fjende, c.; —feindschaft, f. -en, Dødsfjendskab, n.; dødeligt Fjendskab; —krank, aj. dødssyg, dødelig syg; —sünde, f. -n, (i Theol.) Dødssynd, c.

Todes-angst, f. ud. pl. Dødsangst, c.; —art, f. -en, Dødsmaade, c.; —engel, m. -s pl. f. sg. Dødsengel, c.; —fall, m. -es -älle, Dødsfald, n.; —furcht, f. ud. pl. Dødsfrygt, c.; —gefahr, f. -en, Dødsfare, c.; —jahr, n. -es -e, Dødsaar, n.; —kälte, f. ud. pl. Dødskulde, c.; —kampf, m. -es ud. pl. Dødskamp, c.; —qual, f. ud. pl. Dødsqval, c.; —schlaf, m. -es ud. pl. Dødssøvn, c.; —schweiß, m. -es ud. pl. Dødssved, c.; ——strafe, f. -n, Dødsstraf, c.; —stunde, f. -n, Dødstime, c.; —tag, m. -es -e, Dødsdag, c.; —urtheil, n. -es -e, Dødsdom, c.; —zeichen, n. -s pl. f. sg. Dødstegn, n.

Tödlich, aj. f. Tödtlich.

Todt, aj. død; ein —er, en Død (om begge Kjøn); fig. død, livløs, ikke fyrig: eine —e Sprache; eine —e Farbe; ein —er Ort; Einen — schießen, skyde ihjel.

Tödten, v. a. dræbe; ogsaa fig. i nogle Tilfælde, døde, undertrykke, dæmpe.

Tödter, m. -s pl. f. sg. Drabsmand, c.

Todten-acker, m. -s pl. f. sg. Kirkegaard, c.; —amt, n. -es -ämter, Sjælemesse, c.; —bahre, f. -n, f. Bahre; —blaß, aj. dødbleg; —blässe, f. ud. pl. Dødbleghed, c.; —eule, f. -n, et Slags Natugle; —farbe, f. ud. pl. Liigfarve, en Afdøds blege Farve, Dødsfarve, c.; —farbig, aj. liigfarvet, dødbleg; —gespräch, n. -es -e, Samtale i de Dødes Rige; —glocke, f. -n, Liigklokke, c.; —gräber, m. -s pl. f. sg. Graver, c.; Aadselgraver (Insect); —hemd, n. -es -e, Liigskjorte, c.; —knochen, m. -s pl. f. sg. Dødningebeen, n.; —kopf, m. -es -öpfe, Dødningehoved, n.; fig. d. T. Blaakorn, Kornblomst, c.; en Art Aber; en Art Sommerfugle; —liste, f. -n, Dødeliste, Fortegnelse over de Døde; —mahl, n. -es -ähler, Gravøl, Begravelsesgilde, n.; —schein, m. -es -e, Dødsattest, c.; —schlaf, m. -es ud. pl. d. T. Dødssøvn, c.; —stille, f. ud. pl. Dødsstilhed, c.; —tanz, m. -es, Dødedands, Dødningedands, c.; —topf, m. -es -öpfe, d. T. Urne, (hvori en Afdøds Aske gjemmes); —uhr, f. -en, f. Holzwurm.

Todtgeboren, aj. dødfødt.

Tödtlich, aj. (rigtigere var tödlich) dødelig, som foraarsager Døden, som er forbunden med Livsfare; —keit, f. ud. pl. Dødelighed, c.

Todtschlag, m. -es -äge, Drab, Mord, n., Ihjelslagen, c.; —schläger, m. -s pl. f. sg. Drabsmand, Morder, c.

Tödtung, f. ud. pl. Dræben, Myrden; Døden, Undertrykkelse, c.

Tof, m. -es -e el. Tophstein, m. -es -e, en kalkagtig, meget porøs Steenart, Sandsteen, c.

Toga, f. -'n, Toga, c.

Toilette, f. -n, Toilette, c.

Toleranz, f. ud. pl. Tolerance, c.

Toll, aj. rasende, forrykt, gal; ufornuftig, uregjerlig: der —e Pöbel; d. T. besynderlig, forunderlig, taabelig, urimelig: ein —es Betragen.

Toll-apfel, m. -s -äpfel, Natskygge (Plante; Solanum); —beere, f. -n, Galnebær, giftig Galnebær (Atropa belladonna); —haus, n. -es -äuser, Daarekiste, c., Pesthuus, n.; —heit, f. Galskab, Afsindighed, c., Raseri, n., ud. pl.; Daarskab, c., en besynderlig, taabelig Handling, pl. -en; —kopf, m. -es -öpfe, d. T. et opbrusende, iilsindet Mske.; —kraut, n. -es -äuter, et Navn paa forskjellige Urter, hvis Nydelse foraarsager Raseri; —kühn, aj. dumdristig; —kühnheit, f. -en, Dumdristighed, c.; —wurm, m. -es -ürmer, et Muskelbaand under Hundens Tunge, som skal foraarsage Galenskab.

Tollen, v. n. m. h. (sjeld.) være gal, handle som en Gal.

Tölpel, m. -s pl. f. sg. (forældt.) Klods, c.; fig. vulg. Tølper, c.; —ei, f. -en, vulg. Tølperagtighed, c.; —haft, aj. tølperagtig; —isch, aj. vulg. tølperagtig.

Tombac, m. -es ud. pl. Tombak, n.

Ton, m. -es -öne, Tone, c. (i dette Ords Bem. i Dansk); d. T. Melodi, c.

Ton-art, f. -en, Toneart, c. (i Musiken); —kunst, f. ud. pl. Tonekonst, c.; —künstler, m. -s pl. f. sg. Tonekonstner, c.; —leiter, f. -n, Scala, c. (i Musiken); —los, aj. toneløs; —setzer, m. -s pl. f. sg. Componist, c.; —silbe, f. -n, den Stavelse i et Ord, paa hvilken Tonen ligger; —zeichen, n. -s pl. f. sg. Betoningstegn, n. (over en Stavelse); (i Musiken) Node, c.

Tönen, v. 1) n. m. h. tone. 2) a. (digter.) give tilkjende ved Toner.

Tonne, f. -n, (Dim. Tönnchen, n. -s pl. f. sg.) Tønde, c.; eine — Goldes (100,000 Daler).

Tonnen-band, n. -es -änder, Tøndebaand, n.; —stab, m. -es -äbe, Tøndestav, c.; —weise, av. tøndeviis.

Tonsur, f. -en, Tonsur, Kronragen, c.

Tontine, f. -n, Tontine, c.

Topas, m. -es -e, Topas, c., en guul, gjennemsigtig Ædelsteen; —fluß, m. -sses -üsse, en uægte, eftergjort Topas; en Topasen i Farve lignende Krystal.

Topf, m. -es -öpfe, (Dim. Töpfchen, n. -s pl. f. sg.) Potte, c.; —gucker, m. -s pl. f. sg. Pottekiger, c.; —käse, m. -s pl. f. sg. Pottcost, c.

Töpfer, m. -s pl. f. sg. Pottemager, c.; —arbeit, f. -en, P—arbeide, n.; —handwerk, n. -es -e, P—haandværk, n.; —ei, f. 1) ud. pl. P—haandværk, n. 2) pl. -en, P—værksted, n.; —thon, m. -es ud. pl. P—leer, n.; —werkstatt, f. -ätte, P—værksted, n.; —zeug, n. -es -e, d. T. P—arbeide, n.

Töpfern, aj. d. T. Leer-, af Leer.

Töpfern, v. 1) n. m. h. d. T. gjøre Pottemagerarbeide. 2) a. (n. St.) slaae Potter itu (af Uforsigtighed).

Topfstein, m. s. Tof.

Topographie, f. -n, Topographi, c.

Topp! interj. d. T. top! nu vel! velan!

Topp, m. -es -e, (Sydt.) Top, c., øverste Spids af en Mast; —segel, m. -s pl. f. sg. Topseil, n.

Torf, m. -es pl. (sjeld.) -e, Tørv, c.; (n. St.) Tørvejord, c.; —asche, f. ud. pl. Tørveaske, c.; —moor, n. -es -e, Tørvemose, c.

Torkel, f. -n, (Sydt.) Viinpresse, c.

Torkeln, v. n. m. h. vulg. tumle.

Tornister, m. -s pl. f. sg. Tornister, n.

Tort, m. -es ud. pl. Tort, Skam, Vanære, Skade, Uret, c.

Torte, f. -n, (Dim. Törtchen, n. -s pl. f. sg.) Tærte, c.; —npfanne, f. -n, Tærtepande, c.

Tortür, f. ud. pl. Tortur, c.

Tosen, v. n. m. h. larme, suse, bruse, støie, (især om Vandet og Vinden).

Tossen, m. -s pl. f. sg. (i Schweits) Klippetinde, c.

Tost, m. -es -e, (Nordt.) Top, c., det Øverste af en Ting; Busk, c., en nedhængende Qvast.

Total, blot i Sammens. total, ganske.

Toupet (l. Toupeh) n. -s -e, Toupet, c.

Tour, f. -en, Tour, c.

Trab, m. -es pl. (sjeld.) -e, Trav, n.

Trabant, m. -en -en, Drabant, c.

Traben, v. n. m. h. og f. trave, gaae i Trav; (forældt.) gaae, løbe.

Traber, m. -s pl. f. sg. Traver, c.

Träber (af Andre Treber) pl. ud. sg. Mask, c.; ogsaa det samme som Trester.

Tracht, f. -en, Dragt, c. (Byrde, som bæres; Klædedragt, Paaklædning); (i nogle Tilfælde) en Ting, som bærer, f. Ex. Aag, n.

Trachten, v. n. m. h. tragte efter, bestræbe sig for; (digter.) stunde.

Trächtig, aj. d. T. drægtig, (om Skibe, førende en vis Mængde Handelsgods; om Dyr, med Unger); (Sydt.) frugtbar; —keit, f. ud. pl. Drægtighed, c.

Tractament, n. -es -e, (naar der tales om et Gjestebud, en Behandling ꝛc. l. —mang; men om Soldaters Lønning l. —ment) Tractement, n.

Tractat, m. -es pl. -e, naar det er Afhandling, men pl. -en, naar det er Tractat (Handels—, Freds—); —enmäßig, aj. tractatmæssig.

Tractiren, v. a. behandle, opføre sig med; som v. n. underhandle; tractere, beværte.

Träg, aj. d. T. doven.

Tragant, m. -es ud. pl. Tragant, guul el. rødlig Gummi.

Trag-balken, m. -s pl. f. sg. Dragebjælke, Slag—, c. (i Bygningsk.); —bar, aj. som kan bæres, transporteerlig; som bærer, frugtbar, frugtbringende; (om Dyr) drægtig; —barkeit, f. ud. pl. T—hed, F—hed, D—hed, c.; —bett el. —ebett, n. -es -e, Bæreseng, c., Portechaise til liggende Syge; —himmel, m. -s pl. f. sg. Bærehimmel, Baldachin, c.; —knospe el. —eknospe, f. -n, Frugtknup, c.; —korb el. —ekorb, m. -es -e, Bærekurv, c.; —sessel, m. -s pl. f. sg. Bærestol, Portechaise, c.

Trage, f. -n, Bør, Bære—, Baare, c.; Aag, n. (at bære i).

Träge, aj. lad, doven.

Tragen, v. i. a. og n. m. h. bære: eine Last, etw. bei sich —; fig. bære, frembringe: die Erde, der Baum trägt Früchte; (om firføddede Dyr) være dræg-

lig, gaae med Unger; kaste af sig, indbringe, bringe Nytte; have paa: einen Degen, ein Kleidungsstück; sich —, klæde sig, være klædt; der Zeug, das Kleid trägt sich gut, bliver ikke slettere, idet man bærer det; etw. —, taale, bære, lide, lade udgaae over sig; die Kosten —, betale; den Kopf hoch —, den Leib gerade —, holde; davon —, erholde, faae; etw. in das Buch —, indskrive, indføre; Eines Namen, Freundschaft für Einen, føre, have; blot som v. n. die Kanone trägt nicht so weit, naaer, rækker ikke; das Fernrohr trägt nicht weit, rækker ikke; den Preis davon —, gaae af med Seieren.

Träger, m. -s pl. s. sg. Drager, Bærer, c. (en Person eller en Ting, som bærer Noget); især en Bjælke, Dragebjælke, Slag—, c.; —lohn, m. -es ud. pl. Dragerløn, c.

Trägheit, f. ud. pl. Ladhed; Dovenskab, c.

Tragisch, aj. tragisk.

Träglich, aj. (forældt.) taalelig, fordragelig; doven, langsom, mat.

Tragödie, f. -n, Tragoedie, c., Sørgespil, n.; fig. en sørgelig Begivenhed. [nynne.

Trällern, (trallen) v. a. og n. m. h. tralle, smaa-

Tram, m. -es -e, (sjeld.) Bjælke, c.

Traminer, m. -s pl. s. sg. en Art Viinstokke og dens Bær.

Tramontana, f. Tramontana, c.

Trampel, m. -s pl. s. sg. Klods, Klunt, c. (især et klodset Fruent.); —thier, n. -es -e, Dromedar, c., Trampeldyr, n., Kameel med to Pukler.

Trampeln og trampen, v. n. m. h. d. T. trampe, stampe.

Trändeln, v. n. m. h. d. T. nøle, dvæle.

Trank, m. -es -änke, (Dim. —änkchen, n. -s pl. s. sg.) Drik, c., et flydende Legeme, som man drikker, ud. pl. og blot i Forbindelse med Speise; ellers Getränk; en flydende Medicin; (hyppig Dim.).

Tränke, f. -n, Vandested, Drikkested, n. (for Kreature); ogsaa: Vandingstrug, n.

Tränken, v. a. vande, give at drikke, (mest om Dyr); fig. vande, forsyne med Vand: eine Wiese; befugte, lade gjennemtrække af Vandet: Papier mit Oel —; —kung, f. -en, Vanding, c.

Trankgeld, n. s. Trink—.

Tranksteuer, f. -n, (u. St.) Skat af Drikkevare.

Tränktrog, m. -es -öge, Vandingstrug, n.

Transparent, n. Transparent, n.

Transport, m. -es -e, Transport, c.; —schiff, n. -es -e, T—skib, n.

Trappe, 1) f. -n, d. T. Spor, Fodtrin, n.; (Sydt.) Trin, Dør—, n. 2) m. -n -n, Trappegaas, (Fugl) c.

Trappen, v. 1) n. m. h. trampe, træde haardt. 2) a. (Nordt.) gribe, paa—, attrapere.

Trassant, m. -en -en, Transsant, c.; —ssat, m. -en -en, Trassat, Acceptant, c.; —ssiren, v. n. m. h. trassere: auf Einen; einen Wechsel.

Trau, f. s. Trauung.

Traube, f. -n, (Dim. —äubchen, n. -s pl. s. sg.) Drue, Klase, især Viindrue—, c.; —nartig, aj. drueagtig; —nbeere, f. -n, Viindruebær, n.; —nblut, n. -es ud. pl. (digter.) Drueblod, n., —saft, c. (Viin, især rød); —nförmig, aj. drueformig; —nlese, f. ud. pl. Viinhøst, c.; —nsaft, m. -es -äfte, Druesaft, c.; —nstock, m. -es -öcke, Viinstok, c.; —weise, av. drueviis.

Traubig, aj. indeholdende Druer.

Träublich, aj. drueagtig, som ligner Druer.

Trauen, v. 1) a vie, copulere; (Sydt.) ægte. 2) n. m. h. Eim., troe; (undert.) auf Einen, auf etw., forlade sig paa, stole paa, lide paa; sich, d. T. for: sich getrauen, ich traue mir, jeg drister, understaaer mig til; men: ich traue mich nicht hin, vover ikke at begive mig derhen.

Trauer, f. ud. pl. Sorg, Sørgmodighed, Kummer, c.; fig. Sorg, Sørgedragt, c.

Trauer-binde, f. -n, Sørgeflor om Armen; —fall, m. -es -älle, ethvert sørgeligt Tilfælde; især Dødsfald, n.; —flor, m. -es -öre, Sørgeflor, n.; —gedicht, n. -es -e, Sørgedigt, n.; —geschichte, f. -n, en sørgelig Historie el. Tildragelse; —haus, n. -es -äuser, Sørgehuus, Lig—, n.; —jahr, n. -es -e, Sørgeaar, n.; —kleid, n. -es -er, Sørgedragt, c.; —mantel, m. -s -äntel, Sørgekappe, c.; —musik, f. -en, Sørgemusik, c.; —rede, f. -n, Sørgetale, c.; —schleier, m. -s pl. s. sg. Sørgeslør, n.; —spiel, n. -es -e, Sørgespil, n.; —voll, aj. fuld af Sorg, meget sørgelig; —weide, f. -n, Sørgepiil, c.; —zeit, f. ud. pl. Sørgetid, c.; —zug, m. -es -üge, Sørgetog, Lig—, n.

Trauern, v. n. m. h. sørge, være sorgfuld, bedrøvet: um el. über Einen el. etw.; have Sorg, bære Sørgeklæder: um el. über seinen Vater; d. T. ogsaa wegen seines Vaters; tief —, med ganske sorte Klæder.

Traufe, f. -n, Tagdryp, n.; det Sted, hvor Tagdryppene falde; (u. St.) Tagrende, c.; aus dem Regen in die — kommen, af Asken i Ilden, af Dynen i Halmen. [beviis ned.

Träufeln, v. a. og n. m. h. og s. dryppe, falde draa-

Träufen (forældt.) traufen, v. a. og n. m. h. og s. (sjeld.) dryppe, falde draabeviis.

Traulich, aj. fortrolig, tillidsfuld; —keit, f. -en, F—hed, T—hed, c.

Traum, m. -es -äume, Drømmen, c. ud. pl.; Drøm, c.; fig. Indbildning, forvirret Forestilling, c.; im —e, i Drømme; —bild, n. -es -er, Drømmebillede, n.; —buch, n. -es -ücher, Drømmebog, c.; —deuter, m. -s pl. s. sg. Drømmeudtyder, c.; —gesicht, n. -es -er, Drømmesyn, n.; —gott, m. -es -ötter, Drømmegud, Morpheus, c.; —haft, aj. drømmeagtig.

Träumen, v. a. og n. m. h. drømme: etw. —; ich träumte el. es träumte mir; fig. von etw., indbilde sig det.

Träumer, m. -s pl. s. sg. Drømmer, c.; —ei, f. -en, d. T. blot fig. Drømmeri, n.; —inn, f. -en, Drømmerske, c.; —isch, aj. ligesom i Drømme.

Traun, av. (forældt.) sandeligen, visseligen, i Sandhed.

Traurede, f. -n, Vielsestale, c.

Traurig, aj. sørgmodig, sorrigfuld, bedrøvet, bekymret; sørgelig, bedrøvelig; —keit, f. ud. pl. S—ghed, S—dhed, Bedrøvelse, Bekymring; Sørgelighed, c.

Trauring, m. -es -e, Fæstensring, c.

Trauschein, m. -es -e, Vielsesattest, c.

Träuschen, v. n. m. h. (sjeld.) pladsregne.
Traut, aj. (digter.) meget kjær, dyrebar; **mein —es Mädchen**, min elskede.
Trauung, f. -en, Vielse, Copulation, c.
Treber, f. s. Träber.
Trecken, v. a. og n. m. h. (Nordt.) trække.
Treckschüte, f. -n, (Nordt.) Trækskib, n. (et Slags Fartøier, som af Mennesker el. Heste trækkes paa Kanalerne).
Treff, 1) m. -es -e, vulg. et dreil Slag. 2) n. -es -e, Træf, Kløver, c. (i Kort).
Treffen, v. i. a. og n. træffe, ramme: **Einen mit einem Schusse; das Ziel; auf etw. —; fig. sich getroffen finden, fühlen**, føle sig truffet; **Einen —**, træffe (forefinde); **die Reihe trifft mich**, kommer til mig; **den rechten Weg —**, træffe, finde; **getroffen**, gjettet; **das ist nicht treffend**, træffende, passende; **eine Heirath —**, foranstalte; **Anstalten zu etw. —**, gjøre.
Treffen, n. -s pl. s. sg. Træfning, Fegtning, c., Slag, n.; en Mængde i Slagorden opstillede Soldater.
Treffer, m. -s pl. s. sg. En, som træffer; (i Spil, især Lotteri) det Nummer, det Lod, som træffer, vinder.
Trefflich, aj. blot fig. fortræffelig, ypperlig; (i Spøg) meget dygtig; **—keit**, f. ud. pl. F—hed, Y—hed, c.
Treib-beet, n. -es -e, Drivkasse, Mistbænk, c.; **—eis**, n. -es ud. pl. Drivis, c.; **—haus**, n. -es -äuser, Drivhuus, n.; **—herd**, m. -es -e, Drivovn, c. (hvori Sølvet skilles fra Blyet); **—jagen**, n. -s pl. s. sg. Klappejagt, c.; **—leute**, pl. ud. sg. Klappere (ved Klappejagt); **—ofen**, m. -s -öfen, s. **—herd**; **—schacht**, m. -es -ächte, (i Bjergv.) en Grube, af hvilken Ertsen bringes ved Hjelp af Heste; **—zeug**, n. -es -e, (Jagtsp.) Drivetøi, n.
Treibe-, s. **Treib-**.
Treiben, v. i. 1) n. m. h. (naar Stedsbestemmelsen feiles til m. s.) drive, gaae omkring, blot d. T. i **herum —** el. **sich herum —; fig** drives frem, drives; især om livløse Legemer, saasom om Vækster, voxe særdeles stærk. 2) a. drive: **einen Keil in den Spalt; den Teig —**, rulle tyndere; **getriebene Arbeit**, drevet Arbeide; **das Wasser treibt ein Rad; die Gewächse —**, (ved kunstig Varme); **Wissenschaften**, dyrke; (i Bjergv.) adskille Sølvet fra det dermed blandede Bly; **Erz —**, trække Ertsen op af Gruben ved Hjelp af Göpel, s. dette Ord; **Einen in die Flucht; das Vieh**, jage paa en egen Maade; s. **Treibjagen**.
Treiben, n. -s, Driven, c.; **fig.** urolig Bevægelse, rastløs Virksomhed, c.; Udøvelse, vedholdende Beskæftigelse, c.; (Jagtsp.) s. **Treibjagen**.
Treiber, m. -s pl. s. sg. Driver, c. (et Mske., som driver, næsten i alle Verbets Bem.); Tilskynder, c.; Klapper, c. (paa Klappejagt).
Treiberei, f. -en, Driveri, n.
Tremel, m. -s pl. s. sg. (n. St. d. T.) Knippel, Haandspiger, c., —spær, n.
Tremse (Trämse), f. -n, (Nordt.) blaa Kornblomst, c.
Tremulant, m. -en -en, Tremulant, c.
Trennbar, aj. adskillelig; **—keit**, f. ud. pl. A—hed, c.
Trennen, v. a. skille, ad—; spratte op; **—nnung**, f. -en, Adskillelse; Opsprætten, c.

Trense, f. -n, Trendse, c.
Trepan, m. -es -e, Trepan, c., Hjernebor, n.
Treppe, f. -n, Trappe, c.; **—nstufe**, f. -n, Trappetrin, n.
Treschak, n. -es ud. pl. Tresak (et Slags Kortspil).
Tresor, n. -s -e, Tresor, c.
Trespe, f. ud. pl. vild Havre, Klinte, Heire, c.
Tresse, f. -n, Tresse, Galon, c.; **—nhut**, m. -es -üte, Tressehat, c.; galoneret Hat.
Trester, pl. ud. sg. Mask, c.; især Skallerne af de udpressede Viindruer; **—wein**, m. -es ud. pl. slet Viin, tynd Viin.
Treten, v. i. 1) n. m. h. og s. træde, trine: **auf etw., in das Wasser —; auf die Füße —**, staae op; **zu Em. —; an das Fenster —; fig.: der Saft tritt in die Bäume; in ein Amt —**, tiltræde; **bei Em. in Dienste; aus einander**, stilles ad. 2) a. træde: **Einen —; Einen auf die Zehen —; etw. in den Koth —; sich etw. in den Fuß —; den Wein —; die Bälge der Orgel** el. **die Orgel —; fig.** (om Hanfuglene) træde, befrugte.
Treter, m. -s pl. s. sg. En, som træder; (især blot i Sammens.).
Treu, aj. tro, trofast, troelig.
Treu-bruch, m. -es, Troskabsbrud, n.; **—herzig**, aj. trohjertet, troskyldig; **—herzigkeit**, f. ud. pl. Trohjertethed, Troskyldighed, c.; **—lich**, av. troligen; **—los**, aj. troløs; **—losigkeit**, f. ud. pl. Troløshed, c.
Treue, f. ud. pl. Trofasthed, Troskab, c.; **auf Treu und Glauben**, paa Tro og Love; **bei meiner Treu**, el. blot **meiner Treu**, d. T. paa min Ære; **die — einer Abschrift**, Nøiagtighed.
Triangel, m. -s pl. s. sg. Triangel, c.
Tribüne, f. -n, Tribune, c.
Tribunal, n. -es -e, (—äle) Tribunal, n.
Tribut, m. -es -e, Tribut, c.
Trichter, m. -s pl. s. sg. Tragt, c.; **fig.** en kegledannet Aabning; **—förmig**, aj. tragtformig.
Trieb, m. -es -e, Skud, n., Spire, c. (paa Træer og Vækster); Drev, n., Drift, c. (blot i nogle Tilfælde) ud. pl.; især Rettigheden at drive sit Qvæg paa el. igj— et Sted; Drift, c.; det, der drives: **ein — Ochsen**, Driven, c.; **fig.** Drift, Natur—, Tilbøielighed, c., Instinct, n.
Trieb-feder, f. -n, Drivefjeder, c. (en elastisk Fjeder; især **fig.** Bevæggrund, c.); **—rad**, n. -es -äder, Drivhjul, n.; **—sam**, aj. (digter. nyt Ord) stærkt drivende, frugtbar; **—sand**, m. -es ud. pl. Flyvesand, c.
Triebel, m. -s pl. s. sg. (hos Bødkerne) Baanddriver, c.
Triefauge, n. -s -n, rindende, flydende Øie; (foragt.) d. T. et Mske. med saadanne Øine; Suurøie, c.
Triefäugig, aj. suurøiet, som har rindende, flydende Øine.
Triefen, v. rgl. og i. n. m. h. dryppe, falde i Draaber: **das Blut trieft aus der Wunde; die Augen —; die Kleider — von dem Regen.**
Triegen, Triegerei, Trieglich, s. **Trü—.**
Triester, f. d. T. s. **Trester.**
Trift, f. -en, Flugt, Fart, Bevægelse, ud. pl.; Drift, Qvæg—, c.; Overdrev, n.; især Bakmark, som tjener

Qvæget til Græsning; ogſaa Retligheden at græsſe ſit Qvæg paa en Andens Mark. ud. pl., das Triftrecht, die Triftgerechtigkeit; die Hut.

Triftig, aj. ſtærk, vigtig, gyldig: —e Gründe; eine —e Entſchuldigung; (Nordt.) driftig, heftig; (om Skibe) drivende: das Schiff iſt —, driver; —keit, f. ud. pl. V—hed. G—hed. c.

Triller, m. -s pl. ſ. sg. Trille. c. (i Muſiken); —n, v. n. m. h. d. T. ſlaae Trille.

Trillion, f. -en, Trillion. c.

Trink-bar, aj. drikkelig; —barkeit, f. ud. pl. D—hed. c.; —gelag, n. -es -e, Drikkegilde. n.; —geld, n. -es -er, Drikkepenge; —geſchirr, n. -es -e, Drikkekar. n.; —glas, n. -es -äſer, Drikkeglas. n.; —lied, n. -es -er, Drikkeſang, —viſe, c.; —ſpruch, m. -es -üche, Skaal. Toaſt. c.

Trinken, v. ſ. a. og n. m. h. drikke: Wein, Bier, Waſſer —; den Brunnen —, bruge Brøndcuur; beſidde Færdighed i og Vane til at drikke dygtig; fig. (digter.) drikke, trække begjerlig i ſig; ligel. blive meget vædet.

Trinken, n. -s pl. ſ. sg. d. T. Drikken, Drik, c.

Trinker, m. -s pl. ſ. sg. Drikker; iſær: Dranker, c.

Trio. n. -s pl. ſ. sg. Trio. c. (i Muſiken).

Triole, f. -n, Triole. c. (i Muſiken).

Tripel (Trippel) m. -s ud. pl. Trippelſe. c.

Tripel, blot i Sammenſ. tredobbelt.

Trippeln (trippen) v. n. m. h. d. T. trippe.

Tripper, m. -s pl. ſ. sg. vulg. Dryppert. c. (Sygdom).

Triſenett, n. -es -e. Triſenet. n. (grovt, ſtødt Pulver).

Triterne, f. -n. Triterne. c. (hos Begtr.).

Tritt, m. -es -e, Trin, Skridt, Spark, n.; Spor, Fod—. n.; (i nogle Tilfælde) Trin, n., det, hvorpaa man træder; Forheining, c.

Triumph, m. -es -e, Triumph. c.; —bogen, m. -s pl. ſ. sg. T—bue, c.; —wagen, m. -s pl. ſ. sg. T—vogn. c.

Trocken, (—er el. —ckner, —ckneſt) aj. tør; ogſaa fig.: —ckner Brod, bart; ein —ckner Huſten; —ckner Vieh, goldt, ſom ingen Melk giver; ein —ckner Scherz, ein —ckner Empfang, kold; ikke munter, ikke opvakt, ikke behagelig; —heit, f. ud. pl. Terhed. c.; —platz, m. -es -ätze, Terreplads. c.; —wein, m. -es -e, den bedſte Art ungerſt Viin, ſom presſes af næſten terre Bær.

Trocknen, v. 1) n. m. ſ. terres. 2) a. terre; —cknnen, n. -s. Terring. Terren, c.; (i activ Bemærkelſe ogſaa —cknung, f.).

Troddel, f. -n. nedhængende Traade; iſær: en liden Qvaſt.

Trödel, m. -s ud. pl. Handel med gamle Klæder. gammelt Huusgeraad; Torvet, hvor ſlige Ting ſælges; —frau, f. -en, Kludekjærling, Bisſekræmmerſke. c.; —haft, aj. d. T. nølevorn, ſeendrægtig; —kram, m. -es ud. pl. Pjaltekram, n.; gamle Klæder, gammelt Huusgeraad; —mann, m. -es -änner, Pjaltekræmmer, Kludel—, Jøde, Bisſekræmmer, c.; —markt, m. -es -ärkte, Torv, hvor gamle Sager ſælges; —weib, n. ſ. —frau.

Trödeln, v. n. m. h. handle med gamle Klæder, gammelt Huusgeraad; (d. T. m. St.) nøle, være ſeendrægtig.

Trödler, m. -s pl. ſ. sg. (—inn, f. -en) Nøler. c., et ſeendrægtigt Mſte.; Pjaltekræmmer, Bisſe—, c., Marchandiſer (ſom handler med gamle Klæder og andre gamle Sager).

Trog, m. -es -öge, (Dim. —öglein, d. T. ogſaa —ögelchen, n. -s pl. ſ. sg.) Trug, n.; (foræld.) Kasſe, Kiſte. c.. Skab. n.

Troll, m. -en -en og —e, f. -n, (Sydt.) en tyk, plump Perſon; Klunte, c.

Trollen, v. 1) n. m. ſ. trave frem med korte, tunge Skridt; (foragt.) gaae, ſjokke. 2) a. og ſich, begive ſig bort, pakke ſig.

Trommel, f. -n, Tromme. c.; —fell, n. -es -e, T—ſkind. n.; T—hinde. c. (i Øret); —häutchen, n. -s pl. ſ. sg. T—hinde. c. (i Øret); —knöppel, m. -s pl. ſ. sg. T—ſtok. c.; —n, v. n. m. h. og a. tromme, ſlaae paa Tromme; —ſchlag, m. -es -äge, T—ſlag. n.; —ſchlägel. m. -s pl. ſ. sg. T—ſtok, c.; —ſchläger, m. -s pl. ſ. sg. T—ſlager, Tambour. c.; —ſucht, f. ud. pl. T—ſyge. c.; —taube, f. -n, Trommedue, Maaneds—. c.

Tromler, m. -s pl. ſ. sg. Trommeſlager. Tambour. c.

Trompete, f. -n, Trompet, c.; —n, v. a. og n. m. h. trompete. blæſe i Trompet; —r, m. -s pl. ſ. sg. Trompeter, c.

Tropf, m. 1) -es -öpfe, (Sydt. -en -en), d. T. en ſtakkels Tosſe, Taabenakke, c. 2) -en -en, (foræld. og digter.) ſ. Tropfen.

Tropfbad, n. -es -äder, Dryppebad. n.

Tröpfeln, v. 1) n. m. h. og med Angivelſe af Stedet m. ſ. falde ned i ſmaae Draaber, dryppe langſomt. 2) a. lade falde i ſmaae Draaber, dryppe.

Tropfen, m. -s pl. ſ. sg. (Dim. —öpfchen, n. -s pl. ſ. sg.) Draabe, c.; fig. en meget ringe Mængde af et flydende Legeme; meſt pl. en flydende Medicin, ſom tages draabeviis.

Tropfen, v. 1) n. m. h. og med Betegnelſe af Stedet m. ſ. dryppe. falde draabeviis ned. 2) a. lade falde draabeviis: Arzenei auf Zucker.

Tropfen-fall, m. -es ud. pl. Tagdryp, n.; —haft, aj. ſom en Draabe; —weiſe, av. draabeviis.

Tropfnaß, aj. ſaa vaad, at det drypper, dyngvaad.

Tropfſtein, m. -es -e, Drypſteen, c.

Trophee (bedre —phäe) (3 Stav.) f. -n, Trophee, c.

Troß, 1) m. —ſſes pl. (ſjeld.) -e, Tros. Bagage, c.; (foragt.) liderlige Folk, Pak. n. 2) n. -es -e, (Søſp.) Trosſe, c.

Troß-bube, m. -n -n, og —junge, m. -n -n, Trosknegt. Stykknegt. c. (ſom opholder ſig ved Bagagen); —pferd, n. -es -e, Stykheſt. c.; —wagen, m. -s pl. ſ. sg. Trosvogn, Bagage—, c.

Troſt, m. -es ud. pl. Treſt. c.

Troſt-brief, m. -es -e, Treſtebrev, n.; —grund, m. -es -ünde, Treſtegrund, c.; —los, aj. treſtlos. treſteløs; —loſigkeit, f. ud. pl. Treſtlæshed, Treſteløshed, c.; —reich, aj. treſterig. treſtefuld; —ſchreiben, n. -s pl. ſ. sg. Treſtebrev, n.; —ſchrift, f. -en, Treſteſkrift, n.; —voll, aj. treſtefuld; —wort, n. -es -e, Treſteord, n.

Tröſtbar, aj. (ſjeld.) treſtelig, ſom lader ſig treſte.

Tröſten, v. a. treſte, Einen; Einen wegen einer S.

el. über eine S.; sich mit etw., d. T. forlade sig paa; (sjeld.) sich einer S. (Gen.).
Tröster, m. -s pl. s. sg. Trøster, c.
Tröstlich, aj. trøstelig, trøstende, opmuntrende; d. T. (undert.) behagelig, glædelig; der —en Hoffnung leben, tillidsfuldt, trøstigt.
Trott, m. -es ud. pl. Trav, c. (Hestens).
Trotte, f. -n, (n. St.) Presse; især Viinperse, c.
Trotten, v. 1) a. (n. St.) perse. 2) n. m. h. og s. trave.
Trottiren, v. n. m. h. trave.
Trottoir, n. -s -s, Trottoir, Fortoug, n.
Trotz, m. -es ud. pl. Trods, Trodsighed, c.; trods! som et Udraabsord: — dem, der rc.; ogsaa som en præp. med Dat.; trods, til Trods for: — allen Gefahren; er läuft — einem Läufer, lige saa godt som; tigel. som en præp. med Gen. for ungeachtet: — aller Einwendungen, uagtet alle. Med Gen. betegner — det, hvis Modstand man foragter: — des Verbotes; med Dat. betegner — den Gjenstand, hvis Kraft og Styrke fremhæves og opnaaes ved Modkraft: er schreibt — einem Meister.
Trotzen, v. n. m. h. stole blindthen paa: auf eine S.; trodse: Eim.; einer S.; das Kind trotzt; mit Eim. —, vredes paa.
Trotzig, aj. trodsig.
Trotz-kopf, m. -es -öpfe, d. T. Trodsighed, c. ud. pl.; et trodsigt Myte.; en trodsig Knegt, Trodsbillen (Insect); —köpfig, aj. trodsig, som har et trodsigt Sind.
Trübe, aj. uklar, tyk, mudderet; grumset; fig. alvorlig, mørk, ikke munter; (digter.) bedrøvet; im —n fischen, fiske i oprørt Vand.
Trubel, m. -s pl. s. sg. d. T. Tummel, larmfuld Forvirring, Tumult, c.
Trüben, v. a. gjøre tyk, grumset; bedrøve, mørkne; kein Wasser —, være fuldkommen uskyldig.
Trübsal, f. og n. blot fig. Bekymring, Ængstlighed, c. ud. pl.; Lidelse, Kummer, Sorg, c., pl. —e.
Trübselig, aj. bedrøvelig, kummerlig, sørgelig; —keit, f. -en, s. Trübsal.
Trübsinn, m. -es ud. pl. Sørgmodighed; ofte: Tungsindighed, c.; —ig, aj. sørgmodig, tungsindig; —igkeit, f. ud. pl. s. Trübsinn.
Truchseß, m. -ssen -ssen, Overkjøkkenmester (hos fyrstelige Personer og ved geistlige Stiftelser).
Trudel, m. -s ud. pl. d. T. gamle Klæder og afbenyttet, ubrugbart Huusgeraad.
Trüffel, f. -n, Trøffel, c. (en spiselig Jordsvamp); —hund, m. -es -e, Trøffelhund, c. (som er afrettet til at opspore Trøflerne under Jorden); —jagd, f. -en, Trøffeljagt, c.; —jäger el. —sucher, m. -s pl. s. sg. Trøffeljæger, c. (som beskæftiger sig med at opsøge Trøfler).
Trug, m. -es ud. pl. Svig, Falskhed, Skuffelse, c., Bedrageri, n.; (hyppigst i Forbindelse med Lug); —bild, n. -es -er, Luftbillede, skuffende Billede, Phantom, n.; —haft, aj. s. Trüglich; —los, aj. uden Svig; —schluß, m. -sses -üsse, en falsk Slutning (især forsaavidt man søger at bedrage Nogen dermed); —voll, aj. fuld af Svig.
Trügen, v. i. 1) n. m. h. bedrage, skuffe: der Schein trügt; das kann nicht —, feile. 2) a. Einen —, narre, bedrage; sich —, skuffe.
Trüger, m. -s pl. s. sg. Bedrager, c.; s. Be—; —ei, f. -en, (foræld.) Bedrageri, n.; s. Betrug; —isch, aj. bedragersk, bedragerisk, skuffende.
Trüglich, aj. bedragersk, bedragelig, skuffende; —keit, f. ud. pl. B—hed, c.
Truhe, f. -n, (Sydt.) Kasse, Kiste, Kuffert, c., Skriin, n.
Trumm, n. (ikke godt m.) -es -ümmer, (urigt. f. med pl. —ümmern), bruges i Heel. mest i pl. Brudstykke, n., Stump, Ruin, c.; die Trümmer eines Glases, Skaarene; eines Schiffes, Vraget; das — eines Fadens, Enden; das — nicht finden können, Traaden (i sit Foredrag); ein gutes —, et godt Stykke Vei; (i Bjerg.) en sig i Længden strækkende Jord- el. Steenart.
Trumpf, m. -es -ümpfe, (Dim. —ümpfchen, n. -s pl. s. sg.) Trumf, c. (i Kortspil); —en, v. a. og n. trumfe, spille Trumf ud; Einen, fig. vulg. give et dreit Svar, bide kort af; (undert.) forkorte, afstumpe.
Trunk, m. -es ud. pl. Drikken, Svir, Drikfældighed, c.; Drik, Slurk, c.
Trunken, aj. drukken, beruset, bestænket; fig. med vor og von, bedøvet, fortumlet: vor el. von Freude —.
Trunkenbold, m. -es -e, Drukkenbold, Dranker, c.
Trunkenheit, f. ud. pl. Drukkenskab, Fuldskab, c., Fylderi, n.
Trupp, m. -es -e, (Dim. —üppchen, d. T. Trüppel, n. -s pl. s. sg.) Flok, Hob, Trop, c.
Truppe, f. -n, Truppe, Skuespillerselskab, n.
Truppen, pl. ud. sg. Tropper.
Truppweise, av. troppeviis.
Trut-hahn, m. -es -ähne; —henne, f. -n, pl. ogsaa om begge —hühner, kalkunsk Hane, — Høne, c., —e Høns.
Trutz, m. -es (foræld. og digter.) for Trotz; Schutz und —, Sikkerhed og Forsvar, Modstand og Angreb.
Tschako, m. -s, Chako, c.
Tuberose, f. -n, Hesthyacinth, c.
Tubus, m. Tubus, c.
Tuch, n. -es -ücher, Klæde, n., —art, c.; et Slags groot vævet Lerred (Seildug); et Stykke Tøi af hvilkensomhelst Materie; (naar det bemærker Klædearter hedder pl. sædv. Tuche).
Tuch-artig, aj. klædeagtig; —bereiter, m. -s pl. s. sg. Overskærer, c.; —handel, m. -s ud. pl. Klædehandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Klædehandler, —kræmmer, c.; —haus, n. -es -äuser, (n. St.) Klædemagasin, —oplag, n.; —macher, m. -s pl. s. sg. Tøimager, Dug—, c.; —mantel, m. -s pl. s. sg. Klædes Kappe, c.; —knappe, m. s. Knappe; —rahmen, m. -s pl. s. sg. Klæderamme, c.; —rasch, m. -es -e, Klæderask, n.; —schere, f. -n, Overskærersax, c.; —scherer, s. —bereiter; —weber, m. s. —macher.
Tüchelchen, n. -s pl. s. sg. d. T. et lille Klæde.
Tuchen, aj. Klædes-, af Klæde.
Tüchtig, aj. dygtig; duelig, vel skikket; varig og brugbar; d. T. stor og stærk; som av. tilgavns, overmaade meget; —keit, f. ud. pl. Dygtighed, Duelighed, c.
Tücke, f. -n, Lumskhed, Trædskhed, Rænke, List, Underfundighed, c.
Tückisch, aj. lumsk, træsk, underfundig, listig; d. T.

som av. auf Einen — seyn, være hemmelig vred paa, bære Nag til.
Tuckmäuser, m. s. Duck—.
Tuf, —stein, m. s. Tof.
Tugend, f. -en, Dyd, c., enkelte Dyder, især: Kydskhed, c.; Kraft Evne til at frembringe visse, især helbredende Forandringer: die — einer Arzenei; fig. den Beskaffenhed ved en Ting, at den har alle til dens Bestemmelse nødvendige Egenskaber, ud. pl.; d. T. Duelighed, Dygtighed, c.; især enkelte brugbare, gode Egenskaber, med pl.
Tugend-haft, aj. dydig; —held, m. -en -en, Dydshelt, c., et Mske. hvis Dyd medstaaer enhver Fristelse; —lehre, f. -n, (u. St.) Dydelære, Sæde—, c.; —reich, aj. dydefuld, rig paa Dyd; —sam, aj. dydefuld, dydziret, i høi Grad dydig.
Tulpe, f. -n, Tulipan, c.; —nbeet, n. -es -e, Tulipanbed, n.
Tummel, m -s ud. pl. d. T. Svimmel, Hoved—Ørhed, Tummel, Larm c.
Tümmelchen, n. -s pl. s. sg. Tumling, c. (et Bæger).
Tummeln, v. 1) n. m. h. d. T. (u. St.) tumle, svimle; (forældt.) tumle, steie, larme. 2) a. tumle, om—, sætte i heftig Bevægelse: ein Pferd herum —: sich mit Em. herum —, brydes, fegte; d. T. sich — skynde sig, ile, rappe sig.
Tummelplatz, m. -es -ätze, Tumleplads, c.
Tummler el. Tüm—, m. -s pl. s. sg. Tumler, c. (En el. Noget, som bevæger sig tumlende; Marsvin, n., Delphin; Due; Tumling, c. (at drikke af)
Tümpel el. Tümpfel, m. -s pl. s. sg. d. T. en dyb Pyt, Sump, et dybt Sted i en Flod el. en Sø.
Tumult, m. -es -e, Tummel, Stei, c.; Tumult c., Opløb, Oprør, n.; —uant, m. -en -en, Tumultuant, Urostifter, c.
Tünche, f. 1) ud. pl. Hvidten, c. 2) pl. -n, Hvidtekalk, c.; —n, v. a. hvidte: eine Wand, Mauer.
Tüncher, m. -s pl. s. sg. Hvidter, c.; —pinsel, m. -s pl. s. sg. Hvidtekost, c.; —kalk, m. -es ud. pl. Hvidtekalk, c.
Tunke, f. -n, Dyppelse, Sauce (Sause), c.; (forældt.) Jordskjælder, c.; -n, v. a. dyppe, ned—; —kschale, f. -n, Sauceskaal, c.
Tüpfel, m. -s pl. s. sg. Punkt; Prik, c.; —ig, aj. prikket, som har mange Punkter; —n, v. a. prikke, forsyne med Prikker el. Punkter.
Tüpfen el. tupfen, v. a. og n. m. h. prikke fint, berøre med Spidsen af en Ting, røre løseligen ved; stikle paa.
Turban, m. -es -e, Turban, c.
Türke, m. -n -n, Tyrk, En af den tyrkiske Nation; fig. d. T. ofte: et raat, vildt, grusomt Mske.
Türkei, f. ud. pl. Tyrkiet.
Türkenblau, aj. tyrkeblaa.
Türkinn, f. -en, Tyrkinde, c.
Türkisch, aj. tyrkisk; fig. d. T. barbarisk, grusom.
Türkiß, m. -sses -sse, et steenagtigt Mineral, som sædvanlig regnes blandt Ædelstene.
Turnen, v. n. m. h. udføre ridderlige Øvelser og Lege; holde gymnastiske Øvelser.
Turner, m. -s pl. s. sg. En, der udfører ridderlige og gymnastiske Øvelser.
Turnkunst, f. ud. pl. Gymnastik, c.
Turnier, n. -es -e, Turneerspil, Ridderspil, n.; —en, v. a. og n. m. h. (forældt.) turnere, holde Turneerspil; fig. d. T. larme, steie.
Turteltaube, f. -n, Turteldue, c.
Tusch, m. -es -e, Trompetstød, n.
Tusche, f. (ogsaa der Tusch) pl. blot om flere Slags -n, Tusk, n.; —n, v. a. og n. tegne, male med Tusk.
Tute el. Tüte, f. s. Düte.
Tütsche, f. og -n, v. a. vulg. s. Tunke, f. og -n.
Tyne, f. s. Tiene.
Typograph, m. -en -en, Typograph, Bogtrykker, c.; —ie, f. ud. pl. Typographi, c.
Tyrann, m. -en -en, oprindeligen: enhver Landsherre; (sjeld.) en Landsherre, som paa en ulovlig Maade har bemægtiget sig Regjeringen; fig. Tyran, c.; ethvert grusomt, haardt, følesløst Mske.; —ei, f. den Egenskab, at En er en Tyran, blot fig. og ud. pl.: Tyranni, n., pl. -er; —isch, aj. tyrannisk; —isiren, v. a. og n. m. h. tyrannisere.

U.

U, en Vokal, det een og tyvende Bogstav i ABC; udtales enten langt, som i thun, eller kort, som i Hund.
Ue, har blot en enkelt Lyd, som ü.
Uebel (—er el. übler, —st) aj. ilde; slet; slem; ond; ich befinde mich —, ilde, har ondt, har Qvalme; mir wird —, jeg faaer ondt; mir ist — zu Muthe, jeg er ilde til Mode; er ist — daran, ilde faren, ilde stædt, det er galt fat med ham; — deuten, vrangt, urigtigt, forkeert; — nehmen, tage ilde, fortrydeligt op; er mag wohl od. — wollen, med det Gode el. Onde; (forældt.) meget.
Uebel, n. -s pl. s. sg. Ondt, Onde, n., alt, hvad der gjør Ens Tilstand ufuldkommen; Skade, Mein, Legemsbrøst, Brøst, c.
Uebel befinden, n. -s ud. pl. Ildebefindende, n.; —berüchtigt, aj. ilde berygtet; —gesinnt, aj. ildesindet; —keit, f. -en, Ondt, Ildebefindende, n., Qvalme, Kiegelse, c.; —klang, m. -es -änge, Misklang, Skurren, c.; —launig, aj. i ondt Lune, knarvorn; —laut, m. -es ud. pl. Mislyd, c.; —stand, m. -es -ände, Vanzir, Uorde, c., en slem Sag, skadende Omstændighed; —that, f. -en, Udaad, Misgjerning, Forbrydelse, c.; —thäter, m. -s pl. s. sg. Udaadsmand, Misdæder, Forbryder, Misgjerningsmand, c.

Ueben, v. a. øve: Einen, sich in etw.; eine Kunst; d. T. udøve: Rache an Eim. —.

Ueber, av. paa den anden Side; blot i Sammens. med hin, her, hier og dar.

Ueber, 1) præp. over; fig. medens, ved, under; med Dat., naar man kan spørge hvor? — der Tafel, — der Mahlzeit; — dem Flusse wohnen, paa hiin Side; med Acc., naar der kan spørges hvorhen? og naar man hverken kan spørge hvor el. hvorhen? — die Maßen; den ganzen Tag —, igjennem; — einen Monat, for mere end; — acht Tage komme ich wieder, om, efter; heute — acht Tage, i Dag otte Dage; — den klugen Mann, med den kloge Mand; — dem Spiele scherzte er, han spøgte medens Spillet varede; men — das Spiel scherzte er, han gjorde Spillet til Gjenstanden for sin Spøg. 2) av. blot i nogle Talem. es geht alles bunt —, gaaer broget til, forvirret og uordentligt; — und —, d. T. aldeles, overalt, heelt igj—; — und — naß, gjennemvaad; es ist — und — voll, det er fuldt, saa det løber over. 3) Partikel i Sammens. med andre Ord især Verber, ved hvilke den deels er adskillelig med, deels og som oftest uadskillelig uden Tonen.

Ueberall, av. overalt.

Ueberantworten, v. a. ins. Eim. etw., (foræld.) overantvorde, overgive; —tung, f. ud. pl. O—lse, Overgivelse, c.

Ueberarbeiten, v. a. ins. d. T. etw., bearbeide endnu engang; sich —, arbeide over sine Kræfter, og derved tilføie sig Skade; forarbeide. [les.

Ueberaus, av. overmaade, overvættes, overhaands, alde-

Ueberbau, m. -es -e, Etage paa en Bygning, som rager frem over den underste; (sjeld.) Overbygning, c. (som er over en anden); —en, v. a. ins. bygge over, oven over; sep. bygge saaledes, at en Etage rager frem over den anden; sich, d. T. bygge over Evne, bygge sig fattig, forbygge sig.

Ueberbein, n. -es -e, en Forvexning paa Hænder og Fødder hos Mstr. og Dyr, bestaaende i Knuder paa Senerne og Knoklerne.

Ueberbieten, v. i. a. ins. og n. sep. Einen, overbyde; sich, byde mere, end man vilde.

Ueberbinden, v. i. a. sep. og ins. etw., binde over; slaae et Baand over.

Ueberblättern, v. a. ins. eine Stelle, blade over, oversee ved Gjennembladen; gjennemblade en Bog flygtigt.

Ueberbleibsel n. -s pl. s. sg. Levning, Rest. c.

Ueberblick, m. -es ud. pl. Overblik, n.

Ueberblühen, v. a. ins. sich. (om Væxter) forblomstre sig, blomstre stærkere, end deres Kræfter tillade.

Ueberbreiten, v. a. sep. og ins. brede over: eine Decke —.

Ueberbringen, v. i. a. 1) ins. Eim. etw. —, overbringe. 2) sep. bringe over til den anden Side; —ger, m. -s pl. s. sg. Overbringer, c.; —gung, f. -en, Overbringelse, c.

Ueberdecke, f. -n, Dække, Laag, n.; —n, v. a. ins. etw. mit etw., overdække, dække over.

Ueberdem, av. rigtigere —dieß, desuden.

Ueberdenken, v. i. a. ins. eine S., overtænke.

Ueberdieß, av. desuden.

Ueberdreschen, v. i. a. ins. die Garben, tærske let hen paa Overfladen; sich, tærske over sine Kræfter.

Ueberdruß, m. -sses ud. pl. Lede, Kedsommelighed, c.; —drüssig, aj. einer S. (Gen.), led og ked af, som føler Kedsomhed over.

Ueberdüngen, v. a. einen Acker, udbrede Gjødning paa; gjøde for stærkt, for meget.

Uebereck, av. (d. T. übereckd) diagonal.

Uebereilen, v. a. ins. indhente ved anvendt større Ilfærdighed; overraske; komme bag paa; overile; sich in el. mit etw., overile sig, forhaste sig; —eilt, aj. overilet, fremfusende, i Overilelse; —lung, f. -en, Overilelse, Overraskelse c.

Uebereln, av. overeens, eens; især med Verb.: — kommen, — stimmen, — treffen, — lauten rc., komme overeens rc; —kunft, f. ud. pl. Overeenskomst, c.; —künftlich (kömmlich), som kommer overeens, conventionel; —stimmig, aj. overeensstemmende; —stimmung, f. ud. pl. Overeensstemmelse, c.

Ueberessen, v. i. a. ins. sich, forspise sig

Ueberfahren, v. i. 1) n. m. s. sep. fare over. 2) a. ins. overfare, overkjøre; stryge let over: ein Brett mit Leimwasser. I denne sidste Bet. —rung, f. -en, Strygen let hen over.

Ueberfahrt, f. Overfaren, Overkjøren, c., ud. pl.; Overfart, c., Overkjørsel, Færgested, n., Stedet, hvor man oversætter, overfarer, pl. -en.

Ueberfall, m. -es -älle, Overfald, pludseligt og uformodet Anfald, n.; —en, v. i. a. ins. overfalde, overrumple: die Feinde; (i Spøg) overraske; (undert.) anfalde: es überfiel ihn ein Schlaf.

Ueberfein, aj. altfor fiin, superfiin.

Ueberfirnissen, v. a. ins. overstryge med Fernis, overfernisere.

Ueberflechten, v. i. a. ins. flette over, flette uden om.

Ueberfliegen, v. i. 1) n. m. s. sep. flyve over Noget. 2) a. ins. flyve over, overflyve.

Ueberfließen, v. i. n. m. s. sep. flyde over, overstrømme.

Ueberflügeln, v. a. ins. overfløie (overgaae el. omringe en Krigshærs Fløie). [flødighed, c.

Ueberfluß, m. -sses ud. pl. blot fig. Overflød, Over-

Ueberflüssig, aj. (foræld.) overflydende, som flyder over; fig. overflødig, unødelig; unødvendig; —keit, f. -en, O—hed, U—hed, c.

Ueberfracht, f. -en, Overfragt, c.; —en, v. a. ins. einen Wagen rc., overfragte, overlæsse, overlade.

Ueberfressen, v. i. a. ins. sich —, (om et Dyr) forsluge, æde meer, end det kan fordøie; d. T. ogsaa om Mstr. for überessen.

Ueberfrieren, v. i. n. m. s. ins. overfryse, bedækkes paa Overfladen med Iis.

Ueberfuhre, f. -n, (undert.) Overkjøren, c.

Ueberführen, v. a. 1) sep. føre over Noget. 2) fig. ins. Einen, klarligen overbevise, overtyde, ved uimodsigelige Bevæggrunde bevæge til Tilstaaelse og til Bifald, og siger saaledes mere end überweisen og —zeugen; —hrung, f. -en, Overbeviisning, Overtydning, c. O—lse, c.

Ueberfüllen, v. a. ins. overfylde; —llung, f. -en,

Ueberfüttern, v. a. ins. das Vieh, føre for stærkt, over det tilbørlige Maal.

Uebergabe, f. -n, Overgivelse, Overdragelse, c.
Uebergähren, v. i. a. ins. sich, gjære alt for meget.
Uebergang, m. -es -änge, Overgang, c. (i dette Ords Bet. i Dansk).
Uebergattern, v. a. ins. overgittre; (i Tegnek.) dele et Stykke, som man vil copiere, i smaa Firkanter.
Uebergeben, v. i. a. ins. Eim. etw., overgive, overlevere; sich —, kaste op; —bung, f. -en, O—lse, Overlevering, Opkastelse, c.
Uebergehen, v. i. 1) n. m. s. sep. løbe over, flyde over; især blot om Taarer i den Talem. die Augen gehen ihm über; gaae over: zum Feinde; fig. overgaae, med in: in Fäulniß —. 2) a. ins. gaae over, overgaae, gaae hen paa Overfladen af en Ting; især blot fig. hos Kunstnere og Haandværkere for: overdrage, overstryge; ligel. gjennemsee: eine Rechnung; overskride, overtræde; især blot fig. eine S., springe over, lade gaae, uden at foretage (fornemmelig om den dertil sædvanlige Tid): den Schlaf —; etw. im Lesen —, overspringe; etw. mit Stillschweigen —, intet tale om; etw. —, ikke bemærke; sich —, d. T. gaae over sine Kræfter; —hung, f. -en, Forbigaaelse, Udelukkelse, c.
Uebergewicht, n. -es ud. pl. Overvægt, c.; en større Vægt, og fig. større Magt, c., større Eftertryk, n.; —ig, aj. som har Overvægt.
Uebergießen, v. i. a. 1) ins. etw., overgyde, overøse. 2) sep. gyde, øse saaledes i, at det flyder over.
Uebergolden, v. a. ins. overforgylde; sædv. ver—.
Uebergroß, aj. overmaade stor, overordentlig stor.
Ueberguß, m. -sses -üsse, det, som øses over noget andet.
Uebergut, aj. overordentlig god, alt for god.
Uebergypsen, v. a. ins. overgipse.
Ueberhand, av. blot med nehmen, tage Overhaand; (især om Ting, der betragtes som et Onde).
Ueberhang, m. -es -änge, Overhængen, c., den Tilstand, at en Ting hænger ud over, ud. pl.; den overhængende Deel af en Ting; især et over Noget hængende Laag; Overhæng, n.
Ueberhangen, v. i. n. m. h. sep. hænge over (sin el. en anden Tings Grundflade).
Ueberhängen, v. a. 1) sep. hænge over Noget. 2) ins. behænge paa hele Overfladen.
Ueberharschen, v. n. m. s. ins. overdrages paa Overfladen med en fast Skorpe, sætte Skorpe.
Ueberhäufen, v. a. ins. overøse, overvælde, overdynge: Einen mit Wohlthaten; überhäuft, ofte: opdynget, overmaade meget; —fung, f. -en, O—selse, O—delse, O—gelse, c.
Ueberhaupt, av. overhovedet, alt tilsammentaget; i almindelige Udtryk.
Ueberheben, v. i. a. ins. løfte over; sich, hovmode sig, gjøre sig til af; sich wegen einer S. el. sich einer S. (Gen.); Einen einer S. (Gen.), forskaane for, fritage for; —bung, f. ud. pl. Hovmod, Storagtighed, Forskaanelse, c.
Ueberhelfen, v. i. n. m. h. sep. Eim., hjelpe over Noget; fig. Eim., hjelpe tilrette, undskylde og forsvare med Ord, tage Ens Parti; (sædv. i en uretfærdig Sag).
Ueberhin, av. løseligen, ikke med tilbørlig Flid; (sjeld.) over, forbi; (Sydt.) hen over Noget.
Ueberhoch, aj. d. T. alt for høi, overordentlig høi; høiere end fornødent.
Ueberholen, v. a. 1) sep. hente over; (Søsp.) die Segel, vende. 2) ins. Einen, komme forud for.
Ueberhören, v. a. ins. etw., ikke høre (af Mangel paa Opmærksomhed); d. T. Einen el. Eim. etw., overhøre, examinere; —rung, f. -en, Overhøring, Examination, c.
Ueberhüpfen, v. 1) n. m. h. sep. d. T. hoppe over. 2) a. ins. fig. etw., springe over, forbigaae, f. Ex. i Læsen.
Ueberjagen, v. a. ins. jage Livet af, jage utilbørligt: die Pferde.
Ueberjährig, aj. som er ældre, har flere Aar end sædvanligt el. nødvendigt. [himmelsk.
Ueberirdisch, aj. over Jorden; især fig. overjordisk,
Ueberkaufen, v. a. ins. sich, forkjøbe, kjøbe for dyrt; kjøbe mere, end man beqvemt kan betale.
Ueberkehren, v. a. 1) sep. feie over. 2) ins. feie paa hele Overfladen, især i Landv. den tærskede Sæd bort fra Axene og Straaet (die Ueberkehr el. das Ueberkehrig).
Ueberkippen, v. sep. 1) n. m. s. vippe for over. 2) a. faae til at vippe for over.
Ueberklafterig, aj. (i Skovv.) som indeholder meer end een Favn.
Ueberkleben, v. a. 1) sep. klæbe over. 2) ins. (Sydt. überkleiben) overklæbe, overtrække med en klæbrig Masse.
Ueberkleid, n. -es -er, Overklædning; især: Overkjole, c.
Ueberkleiden, v. a. ins. beklæde; —dung, f. -en, Beklædning, c.
Ueberkleistern, v. a. ins. overklistre.
Ueberklug, aj. alt for klog, superklog; ogsaa: næsviis.
Ueberkochen, v. n. m. s. koge over.
Ueberkommen, v. i. 1) n. m. s. sep. d. T. komme over. 2) a. ins. (sjeld.) faae.
Ueberkunft, f. ud. pl. d. T. Overkommen over et Mellemrum.
Ueberladen, v. i. a. ins. overlæsse, forlæsse: einen Wagen; fig. sich —, besvære Maven med Spise; —dung, f. -en, O—æsning, c.
Ueberlassen, v. i. a. 1) sep. (foræld.) lade tilovers; d. T. lade komme, slippe over. 2) ins. Eim. etw., overlade; —ssung, f. -en, Overladelse, c.
Ueberlast, f. (foræld. og Sydt. m.) ud. pl. Overlast, c.: det, som er over den bestemte el. tilbørlige Last; fig. d. T. Besværlighed, Betryk, c.
Ueberlasten, v. a. ins. overlæsse.
Ueberlästig, aj. overlæsset; fig. d. T. besværlig; —en, v. a. ins. gjøre Overlast, besvære meget.
Ueberlauf, m. -es -äufe, Overløb, Overhæng, n.; det øverste Dæk paa et Skib.
Ueberlaufen, v. i. 1) n. m. s. sep. løbe over: der Topf läuft über; zum Feinde —. 2) a. ins. Einen, løbe omkuld; overfalde, an—: Einen mit dem Degen —; fig. Einen —, overløbe, overhænge, løbe paa Dørene; fig. es überläuft mich ein Schauer, overfarer; eine Rechnung —, gjennemløbe, flygtigt gjennemsee; d. T. løbe forbi, løbe hurtigere.
Ueberläufer, m. -s pl. s. sg. Overløber, Deserteur, c.

Ueberlaut, aj. overlydt, meget høit; — lachen, skoggerlee.
Ueberleben, v. a. ins. Einen el. etw., overleve.
Ueberlegen, v. a. 1) sep. lægge over (en anden Ting). 2) ins. belægge for stærkt, lægge mere i el. paa, end en Ting kan taale; fig. eine S., overlægge, overtænke, overveie; —gung, f. -en, Overlæg, n., Overveielse, c.
Ueberlegen, aj. Eim. an el. in einer S., overlegen; —heit, f. ud. pl. O—hed, c.
Ueberlegsam, aj. betænksom; —keit, f. ud. pl. B—hed, c.
Ueberlegt, aj. overlagt, ugie overtænkt.
Ueberlei, av. (foræld.) tiloverʒ; overflødigt.
Ueberleiten, v. a. sep. lede over; fig. einen Begriff —, lede over paa; —de Zeitwörter, transitive.
Ueberlesen, v. i. a. ins. etw., gjennemlæse flygtigt.
Ueberliefern, v. a. ins. Eim. etw., overlevere; —erung, f. -en, Overlevering, c.; fig. Sagn, n., Tradition, mundtlig Overlevering, c.
Ueberlisten, v. a. ins. Einen, overgaae i List; føre bag Lyset, skuffe, besnære ved List; —stung, f. ud. pl. Overgaaen i List.
Uebermachen, v. a. 1) sep. d. T. bearbeide over hele Overfladen; lægge over, dække over, hænge over o. s. v. 2) ins. Eim. etw., oversende; —chung, f. -en, Overrakken, Oversendelse, c.
Uebermacht, f. ud. pl. Overmagt, c.
Uebermächtig, aj. overlegen i Magt; alt for mægtig.
Uebermalen, v. a. ins. ein Gemälde, overmale.
Uebermannen, v. a. ins. Einen, overmande; —nnung, f. ud. pl. O—lse, c.
Uebermaß, n. -es ud. pl. Overmaal, n.; fig. en usædvanlig høi Grad af en Ting.
Uebermaße, f. ud. pl. Umaadelighed, c., usædvanlig høi Grad af indvortes Styrke.
Uebermäßig, aj. umaadelig, overmaade, overhaands.
Uebermeistern, v. a. ins. være Mester over, overvinde ved overlegen Magt og Færdighed; Einen —, være overlegen.
Uebermenschlich, aj. overmenneskelig; d. T. overordentlig, utrolig.
Uebermessen, v. i. a. ins. søge omtrent at udforske en Tings Maal; maale efter Øiesyn.
Uebermögen, v. i. a. ins. (sjeld.) formaae over, overvinde (ved overlegen Kraft).
Uebermorgen, av. overmorgen.
Uebermuth, m. -es ud. pl. Overmod, n.; —müthig, aj. overmodig.
Uebernachten, v. n. m. h. ins. overnatte, blive Natten over. [ten over.
Uebernächtig, aj. natgammel, som har staaet Natten over; ikke i Seng hele Natten. [c.
Uebernahme, f. -n, Modtagelse, Overtagelse, Paatagelse.
Uebernatürlich, aj. overnaturlig.
Uebernehmen, v. i. a. ins. modtage; eine Arbeit, paatage; sich —, gribe sig stærkt an, tage for meget paa el. til sig; overmande, overvinde, overvælde: sich den Zorn el. von dem Zorne — lassen; —mung, f. s. Uebernahme.
Uebernehmer, m. -s pl. s. sg. Paatager, Entrepreneur, c.
Ueberraschen, v. a. ins. overraske: Einen, etw.; vulg. overrumple; fig. overraskes, bevæges overilet til en Beslutning; —schung, f. -en, O—lse, O—pling, c.
Ueberrechnen, v. a. ins. eine S., overregne; —chnung, f. -en, Overregning, c.
Ueberreden, v. a. ins. Einen, Einen einer S. (Gen.) —, el. Einen von etw. —, zu etw. —, overtale; —dung, f. -en, O—lse, c.; —dungsgabe, f. -n, Overtalelsesgave, c.
Ueberreichen, v. 1) n. m. h. sep. d. T. række, naae over. 2) a. ins. Eim. etw., overrække, overlevere; —chung, f. -en, Overrækken, Overleverelse, c.
Ueberreif, aj. overmoden, alt for moden.
Ueberreiten, v. i. 1) n. m. s. sep. d. T. ride over Noget. 2) a. ins. Einen, ride over Ende, ride omkuld; Einen, ride forbi; ein Pferd —, forride, ride fordærvet; einen Weg —, (Sydt.) beride, besigte til Hest.
Ueberrennen, v. i. 1) a. ins. Einen, rende over Ende, rende omkuld; Einen, rende forbi, rende hurtigere. 2) n. m. s. sep. rende over (zum Feinde).
Ueberrest, m. -es -e, Rest, Levning, c.
Ueberrheinisch, aj. paa hiin Side Rhinen.
Ueberrinnen, v. i. n. m. s. sep. flyde over; d. T. løbe over.
Ueberrock, m. -es -öcke, Overkjole, Frak, c.
Ueberrumpeln, v. a. ins. overrumple, overraske; —elung, f. -en, O—ling, O—skelse, c.
Uebersäen, v. a. ins. besaae; den Acker —, saae for meget, for tykt, for tæt.
Uebersalzen, v. i. a. ins. salte for stærkt.
Uebersättigen, v. a. ins. mætte for meget; —gung, f. ud. pl. Overmættelse, c.
Uebersatz, m. -es -ätze, (underl.) det, som sættes over en anden Ting. [høiere.
Ueberschallen, v. a. ins. eine S., overlyde, lyde
Ueberscharf, aj. d. T. alt for skarp, skarpere end behøves.
Ueberschatten, v. a. ins. overskygge; —ttung, f. ud. pl. Overskygning, c.
Ueberschätzen, v. a. ins. vurdere alt for høit, overvurdere; sætte for høit i Skat.
Ueberschauen, v. 1) n. m. h. sep. skue over. 2) a. overskue; —uung, f. ud. pl. Overskuen, c.
Ueberscheinen, v. i. 1) n. m. h. sep. skinne over. 2) a. ins. overskinne, skinne paa Overfladen.
Ueberschicken, v. a. ins. d. T. s. Uebersenden.
Ueberschießen, v. i. 1) n. m. s. og h. sep. skyde over Noget; skyde til (foruden det bestemte Antal). 2) a. ins. (Jagtsp.) skyde over, skyde hen over Noget; sich —, d. T. stede Kolbytte.
Ueberschiffen, v. 1) n. m. s. sep. reise over (til Bords). 2) a. sep. Waaren, Personen, skibe over, sætte over; ins. ein Wasser —, seile over.
Ueberschlag, m. -es -äge, Overbeining, Om—, c. ud. pl.; Opslag, Overslag (paa Klæder); Omslag, n. (paa en syg el. beskadiget Deel af Legemet); Overslag, n., Overregning, Calcul, c.
Ueberschlagen, v. i. 1) sep. a) n. m. s. slaae over (bøie sig med den øverste Deel hurtigt til en Side; falde med den øverste Deel pludselig bag over). b) a. slaae over, slaae om; warmen Wein —, slaae om et syg Lem. 2) ins. a) n. m. s. overtrækkes; mit

Schimmel —, (undert. for beschl—) skimle; slaae sig, blive kuldslaaet; fadv. ver—. b) a. slaae alt for meget; (Jagtſ.) einen Hund, gjøre sky og frygtsom ved alt for mange Hug; sich, falde baglænds om; overslaae, gaae over, blade over ved at efterslaae; overregne, calculere; —gung, f. -en, (i nogle Tilfælde) Overslaaen, c.
Ueberschleichen, v. i. a. ins. snige sig til, overraske.
Ueberschleiern, v. a. oversløre, bedække med et Slør.
Ueberschlingen, v. i. a. ins. kaste over (hos Syersker, en Maade at sye paa).
Ueberschmieren, v. a. 1) sep. smøre over Noget. 2) ins. oversmøre: eine S. mit etw.
Ueberschnappen, v. n. m. f. sep. smække over, springe smækkende over; fig. d. T. have en Skrue løs, blive forrykt.
Ueberschneien, v. a. ins. oversnee, tilsnee.
Ueberschnellen, v. a. sep. og ins. Jemanden —, gaae i Forkjøbet, narre, bedrage.
Ueberschnüren, v. a. ins. binde over, trække over med Snore; maale omtrentlig med en Snor.
Ueberschreiben, v. i. a. 1) sep. (sjeld.) skrive over. 2) ins. overskrive, udskrive uden paa; forsyne med Paaskrift, Over— el. Udskrift: einen Brief; Eim. etw. —, berette, lade vide skriftlig; —bung, f. -en, Overskriven, c. [fordærvet.
Ueberschreien, v. i. a. ins. overskrige; forskrige, skrige
Ueberschreiten, v. i. 1) m. f. sep. skride over Noget. 2) a. ins. især fig. overskride, overtræde; —tung, f. ud. pl. Overskridning, c.
Ueberschrift, f. -en, Overskrift; (undert.) Paaskrift, Ind—, c.
Ueberschuß, m. -sses -üsse, Overskud, n. (det, der er over det bestemte Tal, over bestemt Maal og Vægt).
Ueberschüssig, aj. overskydende.
Ueberschütten, v. a. 1) sep. øse i, saa det løber over. 2) ins. øse over Noget; ogsaa fig. overøse; —ttung, f. -en, Overøsning, c.
Ueberschwängern, v. a. ins. besvangre overflødigt, meer end Nødvendigheden fordrer.
Ueberschwänglich, aj. overflødig, overvættes.
Ueberschwanken, v. n. m. h. sep. skulpe over; d. T. dingle, svaie ned over.
Ueberschwänklich, aj. s. —schwänglich.
Ueberschwemmen, v. a. ins. oversvømme; sætte under Vand; —mmung, f. -en, O—lse, c.
Ueberschwenglich, s. —wänglich.
Ueberschwer, aj. overmaade tung, tungere end fornødent.
Ueberschwimmen, v. i. n. m. f. sep. svømme over.
Uebersegeln, v. 1) n. m. h. og f. sep. seile over (et Vand). 2) a. ins. overseile, gjennemseile, befare; ein Schiff —, overseile, seile omkuld; seile forbi; —lung, f. -en, Overseiling, c.
Uebersehbar, aj. overskuelig; —keit, f. ud. pl. O—hed, c.
Uebersehen, v. i. a. ins. oversee: eine Gegend; im Lesen zwei Zeilen: fig. eine Schrift, flygtigt gj—see, gj—gaae; Einen, oversee, see over Skulderne (formedelst et el. andet Fortrin); etw., ikke agte; Eim. etw., oversee, overbære med, see igj— Fingre med (især Feil og Forseelser); —hung, f. -en, Overseen, c. (kun i nogle Tilfælde).

Uebersenden, v. i. a. ins. Eim. etw., oversende; —dung, f. -en, O—lse, c.
Uebersetzbar, aj. oversættelig.
Uebersetzen, v. 1) sep. a) n. m. h. og f. seile, springe, sætte over. b) a. sætte over (paa): einen Topf —, (over Ilden); Truppen —, (over Floden); 2) ins. a. besætte overalt: einen Ort mit Truppen; Einen, optrække, sünde, tage Nager af; fig. ein Buch, eine Schrift, oversætte.
Uebersetzer, m. -s pl. f. sg. Oversætter, c.
Uebersetzung, f. Oversætten, c., ud. pl.; Oversættelse, c., pl. -en.
Uebersicht, f. ud. pl. Oversyn, n., flygtigt Gjennemsyn; —ig, aj. starblind; —lich, aj. som giver en Oversigt. [koge over.
Uebersieden, v. i. a. ins. koge alt for meget; (sjeld.)
Uebersilbern, v. a. ins. forsølve.
Ueberſingen, v. i. a. ins. eine Arie, synge igj— til Prøve; sich —, forsynge, skade sin Stemme ved for megen og for stærk Sang; d. T. Einen, oversynge, synge bedre el. stærkere.
Uebersinnlich, aj. oversandselig. [over.
Uebersommern, v. a. ins. oversomre, bevare Sommeren
Ueberspannen, v. a. 1) sep. spænde over Noget. 2) ins. overspænde: spænde over, tage i eet Spænd; strække hen over en heel Overflade; spænde alt for meget, alt for stærkt; fig. overdrive, drive alt for høit; —nnung, f. -en, Overspændelse, c., det Overspændte.
Ueberspinnen, v. i. a. ins. overspinde; —nnung, f. ud. pl. O—lse, c.
Ueberspringen, v. i. 1) n. m. f. sep. springe over. 2) a. ins. sich —, forspringe, springe sig til Skade; fig. overspringe.
Ueberſprung, m. -es -ünge, Overspringen, c.; Overspring, n., Noget, som springer over, f. Ex. (Jagtsp.) en Snere til Fugle; et Sted, hvor man springer over, en Ting, hvorover man springer.
Ueberständig, aj. som har staaet over den tilbørlige el. bestemte Tid; især om Sæden, naar den har staaet for længe paa Straaet.
Ueberstechen, v. i. a. ins. (i Kortspil) stikke over, stikke høiere.
Ueberstehen, v. i. 1) sep. n. m. h. staae over. 2) a. ins. overstaae, udstaae, udholde.
Uebersteigbar, aj. overstigelig.
Ueberſteigen, v. i. 1) n. m. f. sep. stige over. 2) a. ins. overstige: eine S.; fig. overvinde: Hindernisse; overgaae: alle Begriffe; —gung, Overstigen, Overstigelse, c.
Uebersteigern, v. a. ins. etw., Einen, overbyde (paa Auction); skrue op, drive i Veiret (Prisen paa Varer); —gerung, f. -en, Opskruening, c.
Ueberſteiglich, aj. overstigelig.
Ueberstimmen, v. a. ins. Einen —, overstemme; stemme for høit; —mmung, f. -en, O—lse, Overstemning, c.
Ueberstolz, aj. overdreven stolt.
Ueberstoßen, v. i. a. 1) sep. støde over Noget. 2) ins. støde ofte imod den hele Overflade.
Ueberstrahlen, v. 1) n. m. h. sep. straale over. 2) a. ins. overstraale: bestraale paa hele Overfladen; overgaae i straalende Glands.

Ueberstreichen, v. i. a. 1) sep. overstryge. 2) ins. bestryge.
Ueberstreuen, v. a. ins. overstrøe.
Ueberstricken, v. a. ins. strikke over.
Ueberströmen, v. 1) n. m. s. sep. overstrømme, flyde strømmende over. 2) a. ins overstrømme, bedække strømmende; —mung, f. -en, O—se, c.
Ueberstudiren, v. a. ins. d. T. etw. —, studere over, overtænke; lære over paa; Einen —, overgaae i Studeren; sich, studere alt for meget.
Ueberstülpen, v. a. sep. slaae op over. styrte over.
Ueberstürzen, v. 1) n. m. s. styrte over, falde pludseligen oven over. 2) a. etw., styrte over og bedække; ins. sich, slaae Kolbytte i Faldet; sep. s —stülpen.
Uebersüß, aj. alt for sød.
Uebertäfeln, v. a. panele, beklæde med Paneel.
Uebertäuben, v. a. ins. overdøve; —bung, f. -en, O—lse, c.
Ueberthell, 1) m. -es -e, overflødig Deel. 2) n. -es -e, Extradeel, c. (som tildeles over det, som tilkommer En).
Uebertheuer, aj. altfor dyr.
Ueberthenern, v. a. ins. Einen, falbyde, sælge for dyrt til En; —rung, f. ud. pl. for dyr Falbydelse
Uebertölpeln, v. a. ins. vulg. Einen, narre lige op i Øinene, tage grovt ved Næsen, bedrage el. bevæge til Noget paa en grov Maade.
Uebertragen, v. i. a. 1) sep. bære, føre, flytte over; overdrage; især blot fig. transportere. 2) ins. overdrage; fig. Einen —, betale for En; (undert.) taale, bære; aus einer Sprache in eine andere, overføre, oversætte; —gung, f. -en, Overdragen, Overdragelse, Transportering, Overbærelse, c.
Uebertreffbar, aj. og —lich, aj. overtræffelig.
Uebertreffen, v. i. a. ins. blot fig. Einen, overtræffe, overgaae; im Tanzen, an Ehre.
Uebertreiben, v. i. a. 1) sep. drive over (en Tings hele Overflade); drive over et fastsat Maal i Heiden. 2) ins. overdrive, drive et Dyr over Kræfter; fig. eine S. —, overdrive, gjøre for meget af; —treibung, f. -en, Overdrivelse, c.
Uebertreten, v. i 1) n. m. s. sep. træde over Noget; fig. zu Eim., træde over (til Ens Parti). 2) a. sep. die Schuhe —, gaae Skoene bag over; ins. og fig. overtræde: ein Gesetz, einen Befehl.
Uebertreter, m. -s pl. s. sg. Overtræder, c.
Uebertretung, f. -en, Overtrædelse, c.
Uebertrieben, aj. overdreven.
Uebertrift, f. -en, Qvægets Drift over en Andens Ager, og Retttigheden dertil, ud. pl.; Veien, hvorpaa Qvæget drives over en Mark.
Uebertritt, m. -es -e, Overgang, c. (til Ens Parti).
Uebertünchen, v. a. ins. overhvidte, overkalke.
Uebervölkern, v. a. alt for meget befolke.
Uebervoll, aj. alt for fuld, overfuld, meer end fuld.
Uebervortheilen, v. a. ins. forfordele, besvige, gjøre Uret; bedre: bevor—; —lung, f. -en, Forfordelelse, c.
Ueberwachsen, v. i. 1) n. m. s. sep. voxe over. 2) a. ins. Einen el. ein Ding, voxe større el. hurtigere; eine S., voxe over, bevoxe paa Overfladen, sich —, forvoxe.

Ueberwallen, v. 1) n. m. s. sep. løbe bølgende over; fig. overstrømme. 2) a. ins. bedække bølgende.
Ueberwältigen, v. a. ins. overvælde, overmande, overvinde ved Magt; —gung, f. -en, Overvældelse, c.
Ueberweben, v. a. ins. overdrage med en Væv el. som med en Væv.
Ueberweise, aj. superklog, alt for viis.
Ueberweisen, v. i. a. 1) sep. (sjeld.) anvise, assignere. 2) ins. overbevise: Einen des Diebstahls; efter: overtyde; —sung, f. -en, Overbevisning, c.
Ueberweißen, v. a. ins. eine Wand, hvidte over; ein Gemälde, overhvidte; —ßung, f. -en, Overhvidtning, c.
Ueberwerfen, v. i. a. 1) sep. kaste dihover, herover; einen Mantel, kaste om, kaste over. 2) ins. blot fig. sich mit Eim. —, lægge sig ud med, blive uenes, komme i Haarene paa. [hed, c.
Ueberwichtig, aj. overvægtig; —keit, f. -en, O—
Ueberwickeln, v. a. ins. bevikle paa Overfladen; vikle over, om, omkring.
Ueberwiegen, v i. a. ins. ein Ding, veie over, være vægtigere, veie mere end; fig. overveie, overgaae, have mere Kraft, Duelighed 2c.; (forældt.) overmande.
Ueberwinden, v. i. a. ins. Einen, einen Widerstand, sich selbst, overvinde, vinde Seier over; etw., forvinde; —inder, m. -s pl. s. sg. Overvinder, c.; —indlich, aj. overvindelig; —indlichkeit, f. ud. pl. O—hed, c.; —indung, f. -en, Overvindelse, c.
Ueberwintern, v. ins. overvintre: 1) n. m. h. tilbringe Vinteren over. 2) a. bevare Vinteren over; ein Gewächs; —rung, f. ud. pl. Overvintring, c.
Ueberwischen, v. a. ins. viske over.
Ueberwitzig, aj. altfor vittig; superklog.
Ueberwölben, v. a. ins. og sep. hvælve over.
Ueberwölken, v. a. ins. overtrække med Skyer.
Ueberwurf, m. -es -ürfe, (blot i nogle Tilfælde) en Ting, som kastes over Andet.
Ueberwürzen, v. a. ins. krydre for meget.
Ueberzahl, f. ud. pl. overcomplet Tal, det Tal, som er over det bestemte Antal.
Ueberzählen, v. a 1) ins. overtælle. 2) sep. tælle fra et Sted til et andet; —lung, f. -en, Overtælling, c. [hed, c.
Ueberzählig, aj. overcomplet; —keit, f. ud. pl. O—
Ueberzahn, m. -es -ähne, Dobbelttand, c.; en uregligt over en anden voxet Tand.
Ueberzeugen, v. a. ins. overbevise, overtyde: Einen von einer Wahrheit, Einen des Diebstahls; —gung, f. -en, Overbevisning, c.
Ueberziehen, v. i. 1) n. m. s. sep. drage, reise over, igj— et Sted; drage, trække forbi. 2) a. ins. overtrække, beklæde, trække oven over: ein Bett; overstrømme (med Krigstropper); (undert.) d. T. sep. drage hidover el. dihover.
Ueberzinnen, v. a. ins. fortinne; —nnung, f. -en, Fortinning, c.
Ueberzuckern, v. a. ins. oversukkre, overdrage med Sukker.
Ueberzug, m. -es -üge, Overtræk, Be—, n. (over andre Ting); Overgang, c. (en Hærs).
Ueberzwerch, av. over tværs.
Ueblich, aj. brugelig, i Brug, sædvanlig, gængs; das

—k, det Sædvanlige, Brugen; —keit, f. ud. pl. Brugelighed, c.

Uebligkeit, f. d. T. og urigtigt for Uebelkeit, s. dette Ord.

Uebrig, aj. øvrig, tilovers, til Rest, tilbage; d. T. unødvendig, undværlig, overflødig; ofte: anden.

Uebrigens, im Uebrigen, av. iøvrigt, desuden, for Resten.

Uebung, f. -en, Øvelse, Skik, c.; —slager, n. -s pl. s. sg. Øvelsesleir, c.; —splatz, m. -es -ätze, Øvelsesplads, Exerceer—, c.

Ufer, n. -s pl. s. sg. Bred, Strand, Strandbred, c.

Uhle el. Ule, f. -n, (Nordt.) Ugle, c. (en Stevekost paa lang Stang).

Uhr, f. -en, Uhr, n. (som viser Timerne); (i denne Bet. Dim. d. T. Uehrchen, n. -s pl. s. sg.); Klokke, Time, c. (dog blot om et Uhrs Timer i Forbindelse med et Talord og pl. s. sg.): es hat neun — geschlagen, Klokken er ni, det er den niende Time; wie viel — ist es? hvad er Klokken? es ist sechs —, Klokken er sex.

Uhr-band, n. -es -änder, Uhrbaand, n.; —feder, f. -n, Uhrfjeder, c.; —kette, f. -n, Uhrkjæde, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Uhrmager, c.; —schlüssel, m. -s pl. s. sg. Uhrnøgel, c.; —tasche, f. -n, Uhrlomme, c.; —weiser og —zeiger, m. -s pl. s. sg. Uhrviser, c.; —werk, n. -es -e, Uhrværk, n. [største Slags).

Uhu, m. -s pl. s. sg. Ugle, Steen—, Nat—, c. (det

Ukase, f. -n, Ukase, c., (i Rusland) en Forordning.

Ukelei, f. -en, Hvidskallen, Hvidfisk, en Art Hvidling (Fisk).

Ulm, m. -es ud. pl. (især Nordt.) forraadnet Træ.

Ulme, f. -n, Alm, c.; —nbaum, m. -es -äume, Almetræ, n.

Ultramarin, n. -es ud. pl. s. Lasur.

Um, 1) præp. med Acc. om, omkring: — die Stadt gehen; ofte med her, ikke saa godt herum: einen Ort herum fahren, sie standen alle — ihn her, trindt om, rundt omkring; fig. i mange Tilfælde; (undert.) hos, ved Siden af: — Einen seyn; omtrent, ved, henved: — Mittag kommen sie; ved Dagstimerne en nøiagtigere Bestemmelse: — vier Uhr, Klokken fire; for: — Lohn arbeiten; især naar Willen følger derpaa: — Gottes Willen; efter: eines — das andere, et efter det andet; om, af: wissen sie — die Sache? med: es ist ein kitzliches Ding — das Lob; wie steht es — euch? hvorledes staaer det til med eder? Ved en Sammenligning betegner um Graden: — 4 Thaler theurer, 4 Daler dyrere; — so viel besser, saa meget desto bedre; fig. i særegne Talemaader: es ist ein häßliches Ding — die Trunkenheit, Drukkenskab er en hæslig Ting; —etw. kommen, miste, blive af med; — etw. bringen, stille ved. 2) cj. foran infinit. med zu, til at betegne en Hensigt, dog blot naar Talens Rundning og Fuldstændighed gjør det nødvendigt; især i Begyndelsen af en Sætning: — es zu thun, muß man rc., for at gjøre det rc. 3) av. d. T. omkring, af Veien: dieser Weg führt —; saaledes ogsaa i nogle Sammens. med Verb.: —gehen, —fahren rc.; til Ende, ude, forbi: die Woche ist —; — und —, rundt om, paa alle Sider. 4) Partikel i Sammens. med mange Ord, især med Verb., hvor det blandt andre Bet. fornemmeligen ogsaa betegner Handlingens Gjentagelse, og er som oftest adskillelig med, men ogsaa undertiden uadskillelig uden Tonen.

Umackern, v. a. sep. ompløie, vende, pløie saaledes, at det Nederste kommer øverst; omrive ved Pløiningen; pløie anderledes; —rung, f. -en, Ompløining, c.

Umändern, v. a. sep. forandre, ganske omændre; —rung, f. -en, Forandring, c.

Umarbeiten, v. a. sep. bearbeide saaledes, at den nederste Deel kommer øverst; omarbeide, bearbeide paa ny; —tung, f. -en, Omarbeidelse, c.

Umarmen, v. a. ins. eine Person, omarme, omfavne; —mung, f. -en, Omarmelse, Omfavnelse, c., Favnetag, n.

Umbauen, v. a. 1) ins. bygge omkring. 2) sep. ombygge, bygge anderledes.

Umbehalten, v. a. sep. d. T. beholde om sig: den Mantel. [brunn Malerfarve, c.

Umber, m. -s ud. pl. el. —erde, f. Umbra, mørke-

Umbiegen, v. i. a. og n. m. h. sep. ombøie; —gung, f. -en, Ombøining, c.

Umbilden, v. a. sep. omdanne; —dung, f. -en, O—lse, c.

Umbinden, v. i. a. 1) sep. binde omkring: die Schürze —; binde det allerede Bundne anderledes. 2) ins. etw. mit etw. —, ombinde; —dung, f. -en, Ombinding, c.

Umblasen, v. i. a. 1) sep. blæse om. 2) ins. blæse fra alle Sider.

Umblicken, v. n. m. h. sep. see omkring; see tilbage.

Umbrechen, v. i. sep. 1) a. brække ved Ombøining; bryde op, saa at det Nederste kommer øverst (blot i nogle Tilfælde for umpflügen, umgraben rc.); afbryde, bryde det allerede Brudte anderledes. 2) n. m. h. styrte om ved at brækkes: der Baum ist umgebrochen.

Umbringen, v. i. a. sep. ombringe, berøve Livet; (især blot i Bjergv.) omarbeide; —gung, f. -en, O—lse, c., Drab, n.

Umdecken, v. a. sep. dække om igjen, dække anderledes; —ckung, f. -en, Omdækning, c.

Umdrehen, v. a. sep. dreie omkring; dreie om sin Axel; —hung, f. -en, Omdreining, Gang, Kredsgang, c.

Umdrucken, v. a. sep. trykke om igjen, trykke anderledes; —ckung, f. -en, Omtrykning, c.

Umduften, v. a. ins. (hos Digterne) omdufte.

Umfahen, v. a. (Sydt.) s. Umfangen.

Umfahren, v. i. 1) sep. a) n. m. s. kjøre omkring, kjøre en Omvei. b) a. kjøre omkuld, kjøre over Ende. 2) ins. a. kjøre rundt omkring; især: omseile; —rung, f. -en, Omkjørsel, Omseiling, c.

Umfall, m. -es ud. pl. Fald, n., Omstyrtning, Omfalden, c.

Umfallen, v. i. n. m. s. sep. falde om; fig. (om Qvæg og større Dyr) styrte, falde død om.

Umfang, m. -es pl. (sjeld.) -änge, Omfang, n., Omkreds, c.; fig. eine S. von einem großen —e, Omfang; (undert.) Omfreb, n.

Umfangen, v. i. a. ins. omfatte, omringe, omgive

indeslutte, omfavne.
Umfänglich, aj. efter hele Omfanget; ogsaa: som har betydeligt Omfang.
Umfärben, v. a. 1) sep. farve om igjen, farve anderledes. 2) ins. (digter.) farve paa alle Sider; —bung, f. -en, Omfarvning, c.
Umfassen, v. a. 1) sep. fatte om, fatte anderledes: einen Stein. 2) ins. omfatte, omslutte, omspænde, omarme; fig. omgive, indeslutte; —ssung, f. -en, Fatten om, c.
Umflattern, v. a. ins. (digterisk) omflagre.
Umflechten, v. i. a. sep. og ins. omflette; —tung, f. -en, Omfletning, c.
Umfliegen, v. i. a. sep. og ins. omflyve.
Umfließen, v. i. a. ins. omflyde.
Umformen, v. a. sep. omdanne; —mung, f. -en, O—lse, c.
Umfrage, f. ud. pl. Spørgsmaal, som gaaer omkring til Flere ligesom i en Kreds.
Umfragen, v. n. m. h. sep. forespørge hos En efter den Anden; omspørge.
Umführen, v. a. sep. føre omkring; føre gj— en Omvei.
Umfüllen, v. a. sep. fylde om igjen, fylde anderledes, paa et andet Fad; —llung, f. -en, Omfyldning, c.
Umgaffen, v. a. sep. gabe, glo omkring.
Umgang, m. -es -änge, Omgang, c. (I dette Ords egentlige og figurlige Bet. i Dansk); Procession, c.; Tog, n.; s. Umgehen.
Umgänglich, aj. omgængelig, selskabelig; —keit, f. ud. pl. O—hed, S—hed, c.
Umgangston, m. -es ud. pl. Omgangstone, c.
Umgarnen, v. a. ins. omgive med et Garn; omsnere.
Umgaukeln, v. n. m. h. omgøgle.
Umgeben, v. i. a. 1) sep. give om igjen, give anderledes; give om, hænge om: Eim. den Mantel. 2) ins. omgive, indeslutte paa alle Sider; —bung, f. -en, Omgivning, Omgivelse, c.
Umgegend, f. -en, (sjeld.) Omegn, den omliggende [Egn.
Umgehen, v. i. 1) n. m. s. sep. d. T. gaae om, dreie sig om sin Axel; gaae omkring; dog blot d. T. fig. og m. h. es geht hier um, det gaaer igjen, det spøger her; gaae omkring i Kredsen; gaae en Omvei; fig. mit einer S., omgaaes, beskjæftige sig med; mit el. auf etw. —, have for, søge at udføre; mit Eim. gelinde, hart ꝛc. —, behandle; omgaaes, have Omgang med. 2) a. ins. einen Ort —, gaae omkring; ein Gesetz —, omgaae; fig. d. T. etw. —, undgaae, undvige; sædvanligere: es Umgang haben el. nehmen, undgaae, slippe for, være fri for.
Umgekehrt, aj. omvendt, modsat.
Umgießen, v. i. a. 1) sep. støbe om igjen, støbe anderledes. 2) ins. øse, gyde omkring: etw. mit Zucker.
Umgraben, v. i. a. 1) sep. vende ved Gravningen, riole. 2) ins. omgrave, grave omkring; —bung, f. -en, Omgravning, c.
Umgreifen, v. i. 1) a. ins. gribe om. 2) n. m. h. sep. gribe om sig.
Umgrenzen, v. a. ins. omgrændse; fig. be—; —zung, f. -en, Omgrændsning, c.
Umgucken, v. a. sep. sich, d. T. see sig omkring.
Umgürten, v. a. 1) sep. omgjorde: den Degen; spænde, binde om, anderledes. 2) ins. ein Ding mit etw. —, omgjorde; —tung, f. -en, Omgjordning, c.
Umhaben, v. i. a. sep. d. T. have om (Klædningsstykker).
Umhacken, v. a. 1) sep. hakke om; omarbeide med Hakke. 2) ins. omhakke, behakke paa alle Sider.
Umhalsen, v. a. ins. d. T. omarme, falde om Halsen.
Umhang, m. -es -änge, Omhæng, Forhæng, Gardin, n.
Umhangen, v. n. m. s. sep. hænge om Noget.
Umhängen, v. a. 1) sep. hænge om en Ting; hænge anderledes. 2) ins. behænge paa alle Sider, omhænge.
Umhauen, v. i. a. sep. omhugge, af—; —hauung, f. -en, Omhugning, c.
Umher, av. om, omkring, hist og her.
Umhin, av. blot fig. især med Negtelse: nicht — können, ikke kunne undgaae, slippe for, være fri for; ikke kunne andet end.
Umhüllen, v. a. omhylle; —llung, f. -en, Omhylning, c.
Umhüpfen, v. a. ins. (digterisk) hoppe omkring.
Umkehr, f. ud. pl. Venden om, Tilbagereise, Hjemreise, c.; fig. (undert.) Gaaen i sig selv.
Umkehren, v. sep. 1) n. m. s. vende om, vende tilbage; fig. (undert.) forbedre, omvende sig. 2) a. vende om, dreie om; fig. Einen, omvende, gjøre anderledes til Sinds; es kehrt sich um, det Modsatte finder Sted; alles —, vende op og ned paa, endevende, bringe i yderste Forvirring; ein Land ꝛc. —, ødelægge i Bund og Grund; —rung, f. -en, Omvendelse, Venden om, Venden op og ned paa.
Umkippen, v. a. og n. m. s. vippe om, kantre, vælte.
Umklaftern, v. a. ins. favne, omfatte med udbredte Arme.
Umklammern, v. a. ins. omklemme, holde fast om (med Hænder og Kløer).
Umkleiden, v. a. 1) sep. omklæde; især sich. 2) ins. beklæde paa alle Sider; —dung, f. -en, Omklædning, c.
Umkommen, v. i. n. m. s. sep. omkomme; fig. (ogsaa om livløse Ting) fordærve (især ubrugt fordærve).
Umkrämpen, v. a. sep. omkrampe, lægge Noget om som en Krampe.
Umkränzen, v. a. ins. (digterisk) omkrandse.
Umkreis, m. -es -e, Omkreds, c., Omfang, n.; —en, v. a. ins. omkredse.
Umladen, v. i. a. sep. omlade, omlæsse; lade af et Fartøi paa et andet, læsse af en Vogn paa en anden; —dung, f. -en, Omladning, Omlæsning, c.
Umlagern, v. a. 1) sep. leire anderledes. 2) sep. omleire, beleire paa alle Sider; —rung, f. -en, Omleiring, c.
Umlauf, m. -es -äufe, Omløb, Kredsløb, n.; meest ud. pl.; omløbende Breve, n., Circulair-Skrivelse, c.
Umlaufen, v. i. 1) sep. a) a. løbe omkuld, løbe overende. b) n. m. s. løbe om sin Axel; løbe rundt i en Kreds; især fig. circulere. 2) ins. løbe omkring Noget; omløbe.
Umlaut, m. -es -e, Omlyd, c. (naar det tydske a, o, u gaaer over i ä, ö, ü).

Umlegen, v. a. sep. a) a. lægge om paa Siden, lægge ned; lægge om, lægge anderledes; lægge om sig el. Noget; folde, bøie om; das Schiff —, styre el. dreie i en anden Retning. b) n. m. h. (om Skibe og om Vinden) vende sig, dreie sig. 2) ins. a. lægge omkring en Ting; —gung, f. -en, Omlægning, c.
Umleiten, v. a. sep. lede en anden Vei, lede om; —tung, f. -en, Omledning, c.
Umlenken, v. a. og n. m. h. sep. dreie, vende til en anden Retning, dreie om; —kung, f. -en, Omdreining, c.
Umleuchten, v. a. ins. omlyse, omskinne, omgive med et Lys.
Umliegen, v. i. hvoraf blot umliegend, omliggende, er brugeligt.
Ummachen, v. a. sep. d. T. lage om, give om (et Klædningsstykke); (Nordt.) gjøre om igjen, gjøre anderledes.
Ummauern, v. a. ins. mure omkring, omgive med Muur.
Ummessen, v. i. a. sep. maale om igjen, maale anderledes; —ssung, f. -en, Ommaaling, c.
Ummünzen, v. a. sep. mynte om igjen, mynte paa ny.
Umnähen, v. a. 1) sep. sye om, sye anderledes. 2) ins. sye rundt om.
Umnebeln, v. a. ins. omtaage.
Umnehmen, v. i. a. sep. tage, hænge om sig.
Umnieten, v. a. sep. nette, ombøie en Tings fremragende Spidse.
Umpacken, v. a. 1) sep. pakke om igjen, pakke anderledes. 2) ins. ompakke, indpakke paa alle Sider; —ckung, f. -en, Ompakning, c.
Umpanzern, v. a. ins. ompantsere, omgive med Pantser paa alle Sider.
Umpfählen, v. a. ins. ompæle, omgive med Pæle.
Umpflanzen, v. a. 1) sep. omplante, plante anderledes. 2) ins. beplante rundt omkring; —zung, f. -en, Omplantning, c.
Umpflügen, v. a. sep. s. Umackern.
Umprägen, v. a. sep. ompræge, præge anderledes.
Umrändern, v. a. 1) sep. forsyne med en anden Rand. 2) ins. omrande, forsyne med Rand.
Umreichen, v. a. og n. m. h. sep. række, naae om.
Umreisen, v. 1) a. ins. reise omkring: die Welt. 2) n. m. s. sep. gjøre en Omvei paa Reisen.
Umreißen, v. i. a. 1) sep. rive omkuld, rive over Ende; rydde op, pløie op; især: rive op, ubehændigt gjennemsøge. 2) ins. omridse, gjøre Omrids.
Umreiten, v. i. 1) sep. a) n. m. s. ride om, ride en Omvei. b) a. ride omkuld, nedride. 2) ins. a. omride: einen Ort.
Umrennen, v. i. sep. 1) a. rende omkuld, over Ende. 2) n. m. s. rende om.
Umringen, v. a. ins. omgive med en Ring; især: omringe, omgive fra alle Sider; —gung, f. -en, Omringelse, c.
Umriß, m. -sses -sse, Omrids, n., Contur, c.
Umrühren, v. a. sep. røre rundt; omrøre; —rung, f. -en, Omrøring, c.
Umsacken, v. a. sep. komme af en Sæk i en anden.
Umsagen, v. a. sep. d. T. sige rundt, sige Rækken om.
Umsägen, v. a. 1) sep. save om. 2) ins. save rundtom.
Umsalzen, v. i. a. sep. salte om, salte anderledes.
Umsatteln, v. sep. 1) a. sadle om, sadle anderledes; lægge Saddelen fra en Hest paa en anden. 2) fig. n. m. h. d. T. omsadle, forandre sin Beslutning, sin Levemaade etc.; —lung, f. -en, Omsadling, c.
Umsatz, m. -es -ätze, Omsætning, Omvexling, Omtuskning, c.
Umschaffen, v. i. a. sep. omskabe; —ffung, f. -en, Omskabning, c.
Umschanzen, v. a. ins. omskandse; —zung, f. -en, Omskandsning, c.
Umscharren, v. a. 1) sep. ved Skraben vende om, skrabe omkuld. 2) ins. skrabe rundtom.
Umschatten, v. a. ins. omskygge, skygge omkring; —tung, f. -en, Omskygning, c.
Umschau, f. (hos Haandv.) Forhøren om Arbeide hos et Steds Mestere.
Umschauen, v. a. sep. sich —, see sig om; sich — lassen, (om reisende Haandværkssvende) lade forhøre om Arbeide hos et Steds Mestere; —uung, f. Omkringskuen, c.; ogsaa det samme som Umschau.
Umschaufeln, v. a. sep. skuffe, skovle omkring, vende med Skuffen.
Umscheinen, v. i. a. ins. omskinne, beskinne paa alle Sider.
Umscheren, v. i. a. 1) sep. klippe om igjen, klippe anderledes. 2) ins. beklippe rundt omkring.
Umschicken, v. a. sep. d. T. sende omkring.
Umschiffen, v. 1) sep. a) n. m. s. seile en Omvei. b) a. Waaren etc. —, omskibe, bringe af et Skib i et andet. 2) ins. omseile: eine Insel.
Umschlag, m. -es -äge, Omslag, n. (i dette Ords Bet. i Dansk).
Umschlagen, v. i. 1) ins. a. beslaae rundtom. 2) sep. a) n. m. s. slaae om, falde omkuld, over Ende; slaae om, pludseligen tage en anden Retning; (om Skibe) kantre; fig. forandre sig pludseligen paa en afgjørende Maade; fornemmeligen til det Værre: das Bier schlägt um, bliver pludseligen suurt. b) a. bøie omkring ved at slaae; lægge om, vende om (i mange Tilfælde); slaae om, lægge om: Kräuter —, om et sygt Lem; fig. (n. St.) tuske, ombytte Varr.
Umschleichen, v. i. 1) a. ins. snige omkring. 2) n. m. s. sep. snige om.
Umschleiern, v. a. ins. omslöre.
Umschließen, v. i. a. ins. omslutte, indeslutte paa alle Sider; —ßung, f. -en, Omslutning, c.
Umschlingen, v. i. a. ins. og sep. omslynge: omgive med Slynger; snoe sig om Noget.
Umschmeißen, v. i. n. m. s. og h. sep. d. T. s. Umwerfen.
Umschmelzen, v. rgl. og i. a. sep. smelte anderledes, smelte om igjen; fig. aldeles forandre, omarbeide; —zung, f. -en, Omsmeltning, c.
Umschmieden, v. a. 1) sep. smede anderledes, smede om igjen. 2) ins. smede omkring, smede Jern om Noget.
Umschmieren, v. a. 1) sep. smøre om Noget, smøre om igjen. 2) ins. smøre rundt om.
Umschnallen, v. a. sep. spænde anderledes, spænde om igjen; spænde omkring, spænde om Noget; —lung, f. -en, Omspændelse, c.
Umschneiden, v. i. a. ins. beskære rundt omkring.
Umschnüren, v. a. 1) sep. snøre anderledes, snøre om

igjen; snøre omkring Noget. 2) **ins.** besnøre rundt omkring, omvinde med Snor: **einen Ball.**

Umschränken, v. a. **ins.** omgive med Skranker; **fig.** begrændse, indskrænke.

Umschreiben, v. i. a. 1) **sep.** skrive anderledes, skrive om igjen; **einen Wechsel**, endossere. 2) **ins.** (sjeld.) skrive omkring Noget; **eine S.**, omskrive, gjøre tydelig ved flere Ord; **—bung**, f. -en, Omskrivning, c.

Umschrift, f. -en, Omskrift, c. (især omkring Randen af en Mynt).

Umschürzen, v. a. **ins.** omgive med et Forklæde el. Skjørt.

Umschütteln, v. a. **sep.** omryste, omstumple; **—lung**, f. -en, Omrystning, c.

Umschütten, v. a. 1) **sep.** øse paa ny, øse om igjen; øse om, (af et Kar i et andet); slaae, støde omkuld, vælte, omryste, omstumple. 2) **ins.** a. bestænke, begyde rundt omkring.

Umschwärmen, v. 1) n. m. s. **sep.** sværme om, hid og did. 2) a. **ins.** omsværme.

Umschweben, v. a. **ins.** omsvæve.

Umschweif, m. -es -e, en lang Omvei om Noget; **fig.** Omsvøb, n., Vidtløftighed, c., Omstændigheder.

Umschweifen, v. n. m. h. og s. **sep.** (forældet) gaae vidt omkring Noget; (sjeld.) flakke, vanke omkring.

Umschwingen, v. i. a. 1) **sep.** svinge om. 2) **ins.** omgive svingende; **—gung**, f. -en, Omsvingning, c.

Umsegeln, v. 1) **sep.** a) n. m. s. seile en Omvei. b) a. seile i Grund, overseile. 2) **ins.** a. omseile, seile omkring; **—lung**, f. -en, Omseiling, c.

Umsehen, v. i. a. **sep.** **sich**, see om, see tilbage; see sig omkring, for at opdage Noget; **fig. sich an einem Orte —**, besee et Steds Mærkværdigheder.

Umsetzen, v. a. 1) **sep.** sætte omkring, sætte anderledes; omsætte (i Handel og Vandel). 2) **ins.** besætte rundt omkring, omsætte; **—zung**, f. -en, Omsætning, c.

Umsicht, f. 1) ud. **pl.** Omkringseen, c.; **fig.** Forsigtighed, Betænksomhed, Agtsomhed, Agtpaagivenhed, Varsomhed, c. 2) **pl.** -en, Synskreds, c.; **—bild**, n. -es -er, og **—gemälde**, n. -s pl. s. sg. Panorama, n.; **—ig**, aj. forsigtig, betænksom, agtsom; **—igkeit**, f. ud. pl. F—hed, B—hed, A—hed, c.

Umsinken, v. i. n. m. s. **sep.** segne om, synke ned.

Umsonst, av. omsonst: uden Løn, uden Betaling, uden Godtgjørelse; forgjeves, unyttig; for intet, gratis, uden Hensigt.

Umspannen, v. a. 1) **sep.** spænde anderledes, spænde om igjen: **die Pferde**; ogsaa: skifte. 2) **ins.** omgive med en udspændt Snor ɪc.; omspænde, omfatte med et Fingerspand; **—nnung** f. -en, Omspænding, c.

Umspinnen, v. i. a. 1) **ins.** omspinde, bespinde rundtomkring. 2) **sep.** spinde om, anderledes, paa ny.

Umspringen, v. i. 1) **sep.** a) n. m. s. springe om, **fig. mit etw., mit einer Person**, haandtere uden Skaansel, omgaaes voldsomt. b) a. springe om, — omkuld, omstøde i Springet. 2) **ins.** a. omgive springende.

Umstalten, v. a. omdanne; **—tung**, f. -en, O—lse, c.

Umstand, m. -es -ände, blot **fig.** Omstændighed, en Tings tilfældige Bestemmelse; Stand, Tilstand, c.; især **pl.** Omstændigheder; (i dette Ords Bem. i Dansk); **—swort**, n. -es -örter, Omstændighedsord, Adverbium, n.

Umständlich, aj. omstændelig: med alle el. dog de fleste Omstændigheder; (sjeld.) tilbøielig til at gjøre mange Vidtløftigheder; **—keit**, f. ud. **pl.** O—hed, Vidtløftighed, c.

Umstechen, v. i. 1) a. **sep.** omstikke, vende ved Stikken; især **das Getreide** ɪc. —, kaste. 2) **ins.** stikke rundtom; **—chung**, f. -en, Omstikning, c.

Umstecken, v. a. 1) **sep.** stikke anderledes, stikke om igjen: **eine Haube**. 2) **ins.** bestikke rundt omkring.

Umstehen, hvoraf blot bruges **partic. —d**, omkringstaaende, som staaer omkring.

Umstellen, v. n. 1) **sep.** stille om, stille anderledes. 2) **ins.** omstille, besætte rundt omkring; **—llung**, f. -en, Omstilling, c.

Umstimmen, v. **sep.** 1) n. m. h. stemme rundt. 2) a. omstemme.

Umstören, v. a. **sep.** vende op og ned paa, kalfatre.

Umstoßen, v. i. a. **sep.** støde anderledes: støde om, støde over Ende; **fig. ein Testament**, omstøde, gjøre ugyldigt, kuldkaste; **—ßung**, f. -en, Omstødning, c.

Umstrahlen, v. a. **ins.** omstraale; **—lung**, f. -en, Omstraalning, c.

Umstreichen, v. i. 1) **sep.** a. og n. m. s. stryge omkring Noget; stryge om, stryge anderledes. 2) **ins.** a. bestryge rundt omkring.

Umstreuen, v. a. **sep.** og **ins.** omstrøe, strøe rundt omkring; **—uung**, f. -en, Omstrøening, c.

Umstricken, v. a. 1) **sep.** strikke om, strikke anderledes. 2) **ins.** omgive med strikket Arbeide, strikke omkring; besnære, omgive med Snare.

Umströmen, v. a. **ins.** strømme omkring Noget; **—mung**, f. -en, Omstrømning, c.

Umsturz, m. -es ud. pl. Omstyrtning, c.; **fig. der — eines Reiches**, Undergang, c.

Umstürzen, v. i. **sep.** 1) n. m. s. styrte om. 2) a. styrte omkuld; **ein Gefäß**, vende om; **—zung**, f. -en, Omstyrtning, c.

Umtaufen, v. a. **sep.** omdøbe.

Umtausch, m. -es ud. pl. Omtusken, Ombytning, c., Mageskifte, n.; **—en**, v. a. **sep.** omtuske, ombytte, mageskifte.

Umthun, v. i. a. **sep.** lægge om, tage om (om Klædningsstykker); d. T. **sich nach etw.**, see sig om efter, søge at faae, være om sig.

Umtönen, v. a. **ins.** omtone.

Umtragen, v. i. a. 1) **sep.** ombære: **Briefe.** 2) **ins.** (digter.) gaae bærende omkring.

Umtreiben, v. i. a. **sep.** drive omkring sin Axel; drive omkring i Kreds.

Umtreten, v. i. **sep.** 1) a. træde om, træde ned. 2) n. m. s. blot **fig.** træde over paa en anden Side, forandre sin Beslutning, sin Mening, sadle om.

Umtrieb, m. -es ud. **pl.** blot **fig.** Omløb, Kredsløb, Rænkespil, n.; **geheime —e**, Bevægelser, Oprørsforsøg (af Enkelte).

Umtritt, m. -es ud. **pl.** (sjeld.) Beslutnings, Menings Forandring, c.

Umwachsen, v. i. 1) a. **ins.** bevoxe rundt omkring. 2) n. m. s. **sep.** voxe om Noget.

Umwallen, v. a. **ins.** ombølge; **fig.** omgive i Mængde.

Umwälzen, v. a. sep. vælte om, vælte over Ende; sich —, (om Verdenslegemer) dreie sig om; —zung, f. -en, Omvæltning, c.

Umwandeln, v. sep. 1) n. m. s. vandre omkring. 2) a. forvandle, forandre; ein Zeitwort —, conjugere.

Umwandern, v. sep. 1) n. m. s. omvandre. 2) a. vandre omkring.

Umwechseln, v. sep. 1) n. m. h. mit Eim., ombytte Embede og Forretning. 2) a. vexle om, bytte om: die Stelle; etw. el. mit etw.; —lung, f. -en, Omvexling, c.

Umweg, m. -es -e, Omvei, c.; fig. Omsvøb, n., Vidtløftighed, c.

Umwehen, v. a. 1) sep. blæse om. 2) ins. blæse paa alle Sider, omblæse.

Umwenden, v. i. a. og n. m. h. og (sjeld.) m. s. sep. vende om; fig. Einen, omvende, bevæge til modsat Mening el. Beslutning; —dung, f. -en, Omvenden, Vending, c.

Umwerfen, v. i. a. og n. m. h. sep. kaste om, tage i Hast om: einen Mantel; kaste omkuld, kaste over Ende; d. T. smide om; fig. vælte; (undert.) kantre, strande, komme galt afsted (om En, hvis Foretagende mislykkes); —fung, f. -en, Omkastning, c.

Umwickeln, v. a. 1) sep. svøbe om, anderledes: ein Kind; vikle omkring. 2) ins. bevikle rundt omkring; —lung, f. -en, Omvikling, Omsvøbning, c.

Umwindeln, v. a. sep. svøbe om, anderledes.

Umwinden, v. i. a. 1) sep. vinde om, anderledes; vinde omkring, snoe omkring. 2) ins. omvinde, snoe rundt omkring; omslynge.

Umwölben, v. a. sep. omhvælve.

Umwölken, v. a. ins. omgive med Skyer.

Umwühlen, v. a. sep. og ins. rode omkring, rode om; fig. falsfatre, vende op og ned paa.

Umzählen, v. a. sep. tælle endnu engang; tælle rundt.

Umzäunen, v. a. ins. omgjerde; —unung, f. -en, Omgjerdning, Begrændsning, c.

Umzeichnen, v. a. 1) sep. tegne om, tegne anderledes. 2) ins. omtegne, betegne rundt omkring.

Umziehen, v. i. 1) sep. a) n. m. s. d. T. flytte, forandre Bopæl; flytte; (foræld.) trække, vandre omkring. b) a. trække, drage om: einen Baum; bytte, skifte Klæder; sich —, omklæde sig. 2) ins. drage, reise, trække omkring; trække om, omspænde, omgive: einen Wald mit Netzen; der Himmel umzieht sich, det trækker op i Veiret.

Umzingeln, v. a. ins. omringe, omgive.

Umzug, m. -es -üge, Omreise, Omvandring; Flytning, c.; Tog, n.; Flyttetid; Trækken, Dragen over Ende; det, som trækkes om Noget, som: Omhæng, n., Omrids, c.

Un, en Partikel, som blot forekommer i Sammens. med subst., aj., av. og næsten med alle præt. particip., f. Ex. ungegessen, ungeliebt, men hvilke da blot bruges som aj. og av. Un har Hovedtonen i Sammens. med subst. og av. og med alle aj., som ikke umiddelbart ere afledede af Verber, men (paa enkelte Undtagelser nær) kun Bitonen i Sammens. med partic. og med aj., som endes paa lich, bar, sam, i hvilke Ord Hovedtonen kommer paa Verbets-Stammestavelse. Un betegner en Mangel, en Benegtelse el. ogsaa en Modsætning af det med samme forbundne Ord, og staaer overh. for: ikke, hvorfor adskillige af disse Ord ikke her ere anførte, da man blot behøver at see hen til deres bekræftende Bemærkelser, og sætte u foran samme. Nogle af disse sammensatte Ord ere ikke meer brugelige uden i Sammensætningen.

Unab-änderlich, aj. uforanderlig; —änderlichkeit, f. -en, U—hed, c.; —hängig, aj. uafhængig; —hängigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —lässig, aj. uafladelig; —lässigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —sehbar, aj. uoverseelig; —sehbarkeit, ud. pl. U—hed, c.; —sichtlich, aj. uforsætlig; —wendbar, aj. uafvendelig, uomgængelig.

Unächt, aj. s. Unecht.

Unachtsam, aj. uagtsom; —keit, f. -en, U—hed, c.

Unadelig, aj. uadelig.

Unähnlich, aj. ulig; —keit, f. -en, Ulighed, c.

Unan-gebauet, aj. udyrket, øde; —gefochten, aj. uanfegtet, ufristet; —gekleidet, aj. upaaklædt; —gemeldet, aj. uanmeldt; —genehm, aj. ubehagelig; —gerührt, aj. urørt; —gesehen, aj. uanseet, uagtet; uden Hensyn til; (i Cancellist. som præp. med Gen.: — seines Alters); —gesessen, aj. ubosat; —getastet, aj. urørt, uangreben; —gezündet, aj. uantændt; —nehmbar, aj. uantagelig; —nehmbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —nehmlich, aj. ubehagelig; —nehmlichkeit, f. -en, Ub—hed, c.; —sehnlich, aj. uanseelig; ringe; ubetydelig; —sehnlichkeit, f. -en, U—hed, Ringhed, U—hed, c.; —ständig, aj. uanstændig, usømmelig; —ständigkeit, f. -en, Ua—hed, Us—hed, c.; —stößig, aj. uanstødelig; —wendbar, aj. uanvendelig; —wendbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unart, f. -en, Vanart, ond Natur, c. (hos en Person); Uførdelighed, Ustik, Unode, c. (om et vanartigt Barn bruges undert. m.).

Unartig, aj. uartig; —keit, f. -en, U—hed, c.

Unauf-bringlich, aj. utilveiebringelig; —gefordert, aj. uopfordret; —geklärt, aj. uoplyst; —gelöst, aj. uopløst; —haltbar, —ltsam, aj. uopholdelig, uforhaltelig; —hörlich, aj. uophørlig; —lösbar, —löslich, aj. uopløselig; —lösbarkeit, f. -en, U—hed, c.; —merksam, aj. uopmærksom; —merksamkeit, f. -en, U—hed, c.; —schieblich, aj. uopsættelig.

Unaus-bleiblich, aj. udeblivelig; —bleiblichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —forschlich, aj. s. Unerf—; —führbar, aj. udførlig; —führbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —führlich, aj. ikke udførlig; —gelöscht, aj. uudslukt; —gemacht, aj. uafgjort; —gesetzt, aj. som bestandig fortsættes, uafladelig; —löschbar, —löschlich, aj. uudslukkelig; —löschbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —sprechlich, aj. uudsigelig; fig. meget, overordentlig; —sprechlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —stehlich, aj. uudstaaelig; —stehlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —tilgbar, aj. uudslettelig.

Unbändig, aj. ubændig, ustyrlig, balstyrig; —keit, f. -en, Ub—hed, Ust—hed, B—hed, c.

Unbarmherzig, aj. ubarmhjertig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unbärtig, aj. uskægget, skæggeløs; —keit, f. ud. pl. Sk—hed, c.

Unbe-achtet, aj. ikke agtet paa, ikke ændset, forsømt; —antwortet, aj. ubesvaret; —antwortlich, aj. ubesvarlig, som ikke lader sig besvare; —arbeitet, aj. ubearbeidet; —bauet, aj. udyrket, ubeboet, ubebygget, øde; —dacht, aj. ubetænkt, ikke betænkt; —dächtig, —dachtsam, aj. ubetænksom, overilet; —dachtsamkeit, f. -en, U—hed, O—hed, c.; —deckt, aj. ubedækket; —deutend, aj. intet betydende; fig. uvigtig; —deutenheit, f. ud. pl. Intetbetydenhed, c.; —bingt, aj. ubetinget; fig. uindskrænket; —dingtheit, f. ud. pl. Ub—hed, Ui—hed, c.; —einträchtigt, aj. uformærmet, uformeent, ubehindret; —erbt, aj. uden Arvinger, som er uden retmæssige Livsarvinger; —fangen, aj. i sit Hjertes Uskyldighed; som dømmer, som handler uden tilbageholdende Hensyn; frimodig; naiv, utvungen, uindtagen, fordomsfri; —fangenheit, f. ud. pl. Hjertets Uskyldighed, Fordomsfrihed, c.; —festigt, aj. ubefæstet; —feuchtet, aj. uvædet; —fleckt, aj. ubeplettet, ubesmittet; —flecktheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —fördert, aj. ubefordret; —folgt, aj. ikke fulgt; —fragt, aj. uadspurgt; —friedigend, aj. utilfredsstillende; —friedigt, aj. utilfredsstillet; —fugniß, f. ud. pl. Ubeføiethed, c.; —fugt, aj. ubeføiet; —fugtheit, f. og —fugniß, f. ud. pl. U—hed, c.; —gabt, aj. ubegavet; —gehrt, aj. ubegjert; —geistert, aj. ubegeistret; —greiflich, aj. ubegribelig; —greiflichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —grenzt, aj. ubegrændset, grændseløs; —grenztheit, f. ud. pl. U—hed, G—hed, c.; —grüßt, aj. uhilset; —günstigt, aj. ubegunstiget; —gütert, aj. ubemidlet; —haart, aj. haarløs, uden Haar; —haglich, aj. ubehagelig; —haglichkeit, f. -en, U—hed, c.; —hauen, aj. utilhuggen; fig. grov; —holfen, aj. ubehjelpsom, ubehændig; —holfenheit, f. ud. pl. U—mhed, U—ghed, c.; —hülflich, aj. utjenstfærdig; ubehjelpsom; —hülflichkeit, f. ud. pl. U—ghed, U—mhed, c.; —hutsam, aj. uvarsom, uagtsom; —hutsamkeit, f. ud. pl. Uv—hed, Ua—hed, c.; —kannt, aj. ubekjendt; —kanntheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —kanntschaft, f. ud. pl. U—skab, n.; —kümmert, aj. ubekymret: um etw.; —lebt, aj. ikke beleven; livløs; død; fig. uopvakt, ikke munter; —lesen, aj. ubelæst; —lesenheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —lieben, n. -s ud. pl. Mishag, n.; —liebig, aj. som mishager, ubehagelig; —liebt, aj. uelsket; ikke elsket; —lohnt, aj. ubelønnet; —merkbar, —merklich, aj. ubemærkelig; —merkt, aj. ubemærket; —mittelt, aj. ubemidlet; —nannt, aj. ubenævnet; —neidet, aj. umisundt; —nommen, aj. især av. uformeent, uhindret, ikke forbudt; —nutzt, aj. ubenyttet; —quem, aj. ubeqvem; —quemheit, f. -en, U—hed, c.; —quemlich, aj. ubeqvem; —quemlichkeit, f. -en, Ubeqvemmelighed, c.; —rathen, aj. raadvild, uden Raad; ikke udstyret; ugift; —redet, aj. uomtalt; ikke overtalt; —redt, —redtsam, aj. uveltalende; —redtsamkeit, f. ud. pl. U—lenhed, c.; —reitet, aj. uberedt; —reuet, aj. uangret; —richtigt, aj. som ikke er berigtiget; —ritten, aj. ikke tilreden; ikke forsynet med Hest; —rücktigt, aj. ubeagtet; —rufen, aj. ukaldet; uden at have det tilbørlige Kald; —rühmt, aj. uberømt; —rühmtheit, ud. pl. U—hed, c.; —rührt, aj. urørt; —schadet, aj. uskadt, ubeskaaren; med Gen.: — meiner Ehre; el. meiner Ehre —; —schädigt, aj. ubeskadiget; —schäftigt, aj. ubeskæftiget; —scheiden, aj. ubeskeden; —scheidenheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —schlagen, aj. ubeslaaet; fig. uvidende om; —scholten, aj. ulastelig; —schränkt, aj. uindskrænket; —schreiblich, aj. ubeskrivelig; —schrieben, aj. ikke skriftlig fremstillet; ubeskrevet; —schwert, aj. ubesværet, ubetynget; d. T. i Høflighedssp., som av. uforulempet; uden Uleilighed: geben sie mir — das Buch; —seelt, aj. ubesjælet; —sehen, aj. ubeseet; —setzt, aj. ubesat; —siegbar, aj. som ikke lader sig beseire; uovervindelig; —sonnen, aj. ubesindig, uoverlagt, ydcrst ubetænksom; —sonnenheit, f. -en, U—ghed, U—ihed, c.; —sorgt, aj. ubekymret; —stand, m. -es ud. pl. Ubestandighed, c.; —ständig, aj. ubestandig; —ständigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —stechlich, aj. ubestikkelig; —stechlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —stellt, aj. ubesørget; —stimmt, aj. ubestemt; —stimmtheit, f. -en, U—hed, c.; —streitbar, aj. ubestridelig, ustridig; —stritten, aj. ubestreden; afgjort; —sucht, aj. ubesøgt; —tastet, aj. ubefølt; —titelt, aj. ubetitlet; —tont, aj. uden Tonen; —trächtlich, aj. uvigtig, umærkelig, ringe; —trächtlichkeit, f. ud. pl. Uv—hed, Um—hed, c.; —treten, aj. ubetraadt; fig. ikke bestyrtet; —triebsam, aj. uvirksom; —triebsamkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —troffen, aj. ikke bestyrtet; —trogen, aj. ubedragen; —trübt, aj. ikke bedrøvet; —wachsen, aj. ubevoxet; —wacht, aj. ubevogtet; —waffnet, aj. ubevæbnet; —wandert, aj. ubevandret, uøvet, ikke dreven i; —weglich, aj. ubevægelig; —e Güter, urørligt Gods; fig. haard, ubøielig; —weglichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —weint, aj. ubegrædt; —weisbar, —weislich, s. Unerweislich; —willigt, aj. ubevilliget; —wohnbar, aj. ubeboelig; —wohnbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —wölkt, aj. uden Skyer, skyfri; —wußt, aj. ubevidst; —zahlbar, aj. ubetalelig; —zahlt, aj. ubetalt; —zähmbar, aj. ubetæmmelig; —zähmt, aj. utæmmet; —zeichnet, aj. ubetegnet; —zeugt, aj. ubeviist; —zweifelt, aj. ubetvivlet; —zwingbar, —zwinglich, aj. ubetvingelig; —zwingbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —zwungen, aj. ubetvungen.

Unbeugsam, aj. ubøielig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unbiegsam, aj. ubøielig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unbild, n. -es -er, (Sydt.) et hæsligt Billede; en afskyelig Skikkelse; en Vanskabning.

Unbilde, f. s. Unbill.

Unbildlich, aj. ubilledlig.

Unbildsam, aj. udannelig.

Unbill, —bilde, f. (af Nogle m.) ud. pl. Forurettelse, Ubillighed, c.

Unbillig, aj. ubillig; —keit, f. -en, U—hed, c.

Unblutig, aj. ublodig.

Unbrauchbar, aj. ubrugbar; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unbrüderlich, aj. ubroderlig.

Unbündig, aj. ugyldig.

Unbußfertig, aj. ubodfærdig.

Unchrist, m. -en -en, Ikkechristen; fig. et ureligiøst, ugudeligt Mske.; —lich, aj. uchristelig; —lichkeit, f.

ud. pl. U—hed, c.
Uncultivirt, aj. ucultiveret, udannet.
Und, cj. og.
Undank, m. -es ud. pl. Utak, Utaknemmelighed, c.; —bar, aj. utaknemmelig; —barkeit, f. ud. pl. U—hed, c.
Undenkbar, aj. utænkelig, som ikke kan tænkes.
Undenklich, aj. umindelig, utænkelig, som formedelst Tidens Længde ikke kan tænkes.
Undeutlich, aj. utydelig; —keit, f. -en, U—hed, c.
Undeutsch, aj. utydsk, ikke godt Tydsk; d. T. (undert.) uforstaaelig.
Undienlich, aj. utjenlig, unyttig; —keit, f. ud. pl. Ut—hed, Un—hed, c.
Undienstfertig, aj. utjenstfærdig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unding, n. -es -e, Uting c.; et Intet, en Umulighed.
Undurchdringlich, aj. uigjennemtrængelig; fig. uudforstelig; —keit, f. -en, Ui—hed, Uu—hed, c.
Undurchsichtig, aj. uigjennemsigtig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Uneben, aj. ulige, ujævn; fig. (blot med Negtelse) ueffen: das ist gar nicht —; —heit, f. -en, Ujævnhed c.
Unebene, f. 1) ud. pl. Ujævnhed, c. 2) pl. —n, et ujævnt Sted.
Unecht, aj. uægte.
Unedel, aj. uædel, lav; uædelig.
Unehelich, aj. ein —es Kind, uægte, Slegfredbarn; —e Beiwohnung, Samleven uden at være gift; Skjørlevnet.
Unehrbar, aj. uærbar; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unehre, f. ud. pl. Vanære, Skam, c.
Unehrerbietig, aj. uærbødig.
Unehrlich, aj. uærlig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Uneigennützig, aj. uegennyttig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Uneigentlich, aj. uegentlig.
Unein-gedenk, av. (med Gen.) einer S. —, uden Erindring om, ikke erindrende; —genommen, aj. uindtagen; fordomsfri, upartisk; —gehüllt, aj. uindhyllet; —geladen, aj. uindbuden; —geschränkt, aj uindskrænket.
Uneinig, aj. uenig; —keit, f. -en, U—hed, c.
Uneins, av uenig, ueens.
Unempfänglich, aj. utilgængelig, ikke modtagelig for, uskikket; —keit, f. ud. pl. U—ghed, c.
Unempfindbar, aj. som ikke føles.
Unempfindlich, aj. ufølsom, følesløs; ligegyldig, koldsindig; —keit, f. ud. pl. U—hed, F—hed, L—hed, K—hed, c.
Unempfindsam, aj. ufølsom.
Unendlich, aj. uendelig, uindskrænket i Væsen, i Omfang; d. T. overmaade meget; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unent-behrlich, aj. uundværlig; —behrlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —geltlich (ikke —geldlich) av. uden Betaling, omsonst, for intet; —haltsam, aj. uafholdende; —haltsamkeit, f. ud. pl. U—hed, c; —heiligt, aj. uvanhelliget; —schieden, aj. uafgjort, uvis, upaadømt; —schiedenheit, f. ud. pl. U—thed, U—dhed, U—thed, c.; —schlossen, aj. tvivlraadig, uresolveret; —schlossenheit, c. ud. pl. T—hed, U—hed, c.; —schuldigt, aj. uundskyldt; —stellt, aj. uforandret, uforvendt; —weihet, aj. uvanhelliget; —wickelt, aj. uudviklet; —zündet, aj. uantændt; (om Saar ꝛc.) ikke inflammeret.
Uner-achtet, s. Ungeachtet; —baulich, aj. uopbyggelig; —baut, aj. ikke opbygget; fig. uopbygget (af en Tale ꝛc.); —bittlich, aj. ubøielig, haard, ubønhørlig, som ikke lader sig bevæge ved Bønner; —bittlichkeit, f. ud. pl. U—hed, H—hed, c.; —brochen, aj. ubrudt, uopbrudt; —fahren, aj. uerfaren; —fahrenheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —forschlich, aj. uudforskelig; —forschlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —füllbar, aj. uopfyldelig; —füllt, aj. uopfyldt; —funden, aj. uopfunden; —gänzlich, aj. uistandsættelig; —gänzlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —gründlich, aj. uudgrundelig; —gründlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —heblich, aj. uvigtig, ubetydelig; —heblichkeit, f. ud. pl. Uv—hed, Ub—hed, c.; —hört, aj. uhørt; ubønhørt; hvorom man intet har hørt; usædvanlig, overordentlig; —innerlich, aj. som ikke kan erindres; —innert, aj. hvorom ikke er erindret; —kannt, aj. ukjendt; —kennbar, aj. ukjendelig; —kennbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —kenntlich, aj ukjendelig; uerkjendtlig, uskjønsom; —kenntlichkeit, f. ud. pl. Uk—hed, Ue—hed, Usk—hed, c.; —klärbar, —klärlich, aj. uforklarlig; —klärbarkeit, —klärlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —künstelt, aj ukunstlet; —läßlich, aj. ueftergivelig, nødvendig; —laubt, aj. utilladt; —löst, aj. som ikke er forløst; —meßlich, aj. umaalelig; d. T. overordentlig; —meßlichkeit, f. ud. pl U—hed, O—hed, c.; —müdet, aj. utrættet, som ikke er bleven træt; —müdlich, aj. utrættelig, som ikke lader sig trætte; —müdlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —neuert, aj. ufornyet; —obert, aj. uerobret; —öffnet, aj. uaabnet; —reichbar, aj uopnaaelig; —reicht, aj. uopnaaet; —richtet, aj. uopreist; —sättlich, aj. umættelig; —sättlichkeit, f ud. pl. U—hed, c.; —schaffen, aj. uskabt; —schöpflich, aj. uudtømmelig; —schöpflichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —schrocken, aj. uforfærdet; —schrockenheit, f. ud. pl U—hed, c.; —schütterlich, aj. urokkelig; —schütterlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —schwinglich, aj. utilveiebringelig; —schwinglichkeit, f. ud pl. U—hed, c.; —setzlich, aj. uerstattelig, ubødelig; —setzlichkeit, f. ud pl. U—hed, c.; —steigbar, —steiglich, aj. ubestigelig; —steigbarkeit, —steiglichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —stiegen, aj. ubesteget; —träglich, aj. utaalelig; —träglichkeit, f. ud. pl U—hed c.; —wachsen, aj. som endnu ikke er voxen; —wartet, aj. uventet, uforventet, uformodet; —wecklich, aj. (Tonen paa weck) uopvækkelig; (Tonen paa un) uopbyggelig; —weislich, —weisbar, aj. ubevislig; —weislichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —wiedert, aj. ubesvaret; —wiesen, aj. ubeviist; —zogen, aj. uopdragen, endnu ikke opdragen.
Unfähig, aj. uduelig, uskikket, ikke i Stand til: zu etw. el. einer S. (Gen.); —keit, f. -en, U—hed, c.
Unfall, m. -es -älle, Uheld, n., ulykkeligt Tilfælde, Ulykke, c.
Unfehlbar, aj. ufeilbar; som av. ufeilbarligen, vis;

—keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unfern, 1) aj. ikke fjern, ikke langt fra: — von seinem Zimmer. 2) præp. med Gen., s. Unweit.

Unflath, m. -es pl. (om flere Slags) —e, Snavs n., slem Smudsighed, Væmmelse opvækkende Ureenlighed; fig. vulg. et sviinsk Mske.; et meget forfaldent Mske.; —fläther, m. -s pl. s. sg. Sviin, n.; et paa en væmmelig Maade tilsølet Mske.; fig. et meget ukydsk Mske. (om begge Kjøn); —flätherei, f. -en, Svineri, n.; en væmmelig smudsig Handling; smudsige, ukydske Ord og Handlinger; —fläthig, aj. sviinsk, væmmelig, smudsig; ukydsk; —fläthige Reden, raadden Tale; —fläthigkeit, f. ud. pl. Sviinsthed, c., Svineri, n.

Unfleiß, m. -es ud. pl. Uflid, c., Mangel paa Flid; Dovenskab, c.; —ig, aj. ikke flittig.

Unfolgsam, aj. ulydig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unförmlich, aj. uformelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unfrankirt, aj. ufrankeret.

Unfrei, aj. ufri, slavisk.

Unfreiwillig, aj. ufrivillig.

Unfreund, m. -es -e, Uven, c.; —lich, aj. uvenlig, ublid; —lichkeit, f. ud. pl. Uvenlighed, Ublidhed, c.; —schaft, f. -en, d. T. Uvenskab, n.; —schaftlich, aj. uvenskabelig.

Unfriede, m. -ns ud. pl. Ufred, c.; —dfertig, —dlich, —dsam, aj. ufredelig, ufredsom

Unfruchtbar, aj. ufrugtbar, gold; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unfug, m. -es ud. pl. Ugrund, Uret, c.; en ubeføiet Handling, uanstændig Opførsel, Uvæsen, n.; især forsaavidt den er forbunden med Støi; Qvalm, c.; —füglich, aj. upassende, ubillig; —fügsam, aj. ubøielig, haardnakket, halsstarrig; —fügsamkeit, f. ud. pl. U—hed, H—thed, H—ghed, c.

Unfühlbar, aj. ufølelig.

Unfurchtsam, aj. ufrygtsom.

Ungangbar, aj. som man ikke kan gaae paa, ufremkommelig; (om Mynt) ikke gangbar.

Ungar, m. -n -n, Ungarer, c., Beboer af Ungarn, n. -s; —isch, aj. ungarsk.

Unge-achtet, 1) aj. ikke agtet, ikke skattet, ringeagtet. 2) præp. med Gen. (staaer snart foran snart bag efter det styrede Ord) uagtet, uanseet; dessen — (ikke dem —) desuagtet. 3) cj. med Indicativ, omendskjøndt; —ackert, aj. upløiet; —ahndet, aj ustraffet, upaaanket; —ahnet, aj. uanet, ikke anet; —ändert, aj. uforandret; —bahnt, aj. ubanet; —bändigt, aj. utæmmet; —baut, aj. (om en Bygning) ubygget; (om en Mark) udyrket; —berdig, aj. suur, fortrædelig, som gjør uanstændige Lader, Miner og Fagter, teer sig galt; —bessert, aj. uforbedret; —beten, aj. ubedet; uindbudet; —beugt, aj. ubøiet; —bildet, aj. udannet; —bleicht, aj. ublegt; —boren, aj. ufødt; —brannt, aj. ubrændt; —bräuchlich, aj. ubrugelig; —braucht, aj. ubrugt; —brochen, aj. ubrudt; ubændig; —bühr, f. ud. pl. Uret, Utilbørlighed, Usømmelighed, Uanstændighed, c.; det som ikke sømmer, ikke passer sig; som av. zur —bühr, paa en utilbørlig Maade; —bührend, aj. som ikke tilkommer; —bührlich, aj. utilbørlig, ubillig; uanstændig; —bührlichkeit, f. -en, —bührniß, f. el. n. -sse, (Sydt.) s. Ungebühr; —bunden, aj. ubunden; (om Bøger) uindbunden; fig. (om Skrivemaade) ikke metrisk, prosaisk; ikke hindret ved nogen Indskrænkning; ofte: tøileløs, udsvævende; —bundenheit, f. ud. pl. Ubundenhed, Tøilesløshed, c.; —burt, f. -en, (nyt Ord) et ufødt Barn, Embryo, n.; —dämpft, aj. udampet; —deckt, aj. udækket; uden Bedækning; —druckt, aj. utrykket; —duld, f. ud. pl. Utaalmodighed, c.; —duldig, aj. utaalmodig; —ehrt, aj. uæret; ikke æret; —fähr, 1) aj omtrentlig; uformodet, uventet. 2) av. omtrent tilfældigviis; næsten; d. T. von —, tilfældigviis. 3) subst. — n. -s ud. pl. Hændelse, c., blindt Tilfælde, Lykketræf, n., Skjebne, c.; das — der Lage, den tilfældige Stilling; Skjebne, c.; —fällig, aj. ubehagelig; utjenstvillig, vrangvillig; —fälligkeit, f. -en, Ub—hed, Ut—hed, V—hed, c.; —färbt, aj. ufarvet; fig uforstilt, uhyklet; —faßt, aj. ikke indfattet; —fesselt, aj. ulænket; fig. ubunden; —fiedert, aj. ubefjedret; —flochten, aj. uflettet; —flügelt, aj. ubevinget; —formt, aj. uformet; —fragt, aj. uspurgt; —gessen, 1) aj. (sjeld.) ikke spiist. 2) av. d. T. uden at have spiist, fastende; —gründet, aj. ugrundet, usand, urigtig; —halten, aj. ikke holdt, som ikke holdes paa; fig. uvillig, forbittret, stødt, fortrydelig: auf Einen; über eine S.; —heilt, aj. uhelbredet; —heißen, aj. ikke befalet; —hemmt, aj. ustandset; —heuchelt, aj. uhyklet, uforstillet; —heuer, 1) aj. uhyre; d. T. overordentlig; fig. vild, ubændig, afskyelig. 2) subst. — n. -s pl. s. sg. Uhyre, n.; —hindert, aj. uhindret, fri; —hobelt, aj. ikke høvlet; fig. d. T. ubehøvlet, plump, grov; —hofft, aj. uhaabet; —höhnt, aj. uhaanet; —hörnt, aj. kullet, uden Horn; —horsam, 1) aj. ulydig. 2) subst. —, m. -s ud pl Ulydighed, c.; —hört, aj. ikke forhørt; —hudelt, aj. vulg. uplaget; —kämmt, aj. ukæmmet; —kocht, aj. ukogt; —kränkt, aj. ukrænket; —künstelt, aj. ukonstlet; —laden, aj. uindbuden; (om et Gevær) ikke ladt; —läufig, aj. ikke flydende; —legen, aj. ubeleilig; som ligger fra Haanden; —legenheit, f. -en, U—hed, c.; —lehrig, aj. ulærvillig; tungnem; —lehrigkeit, f. ud. pl. U—hed, T—hed, c.; —lehrt, aj. ulærd, læg; —lesen, aj. ulæst; —liebt, aj. ikke elsket; —lobt, aj. urost; —löscht, aj. uudslettet; ikke slukket; —mach, n. -es ud. pl. Besværlighed, Byrde, Møie, Lidelse, Gjenvordighed, c.; (undert.) Umaagelighed, c.; —mächlich, aj. umagelig; —mächlichkeit, f. -en, U—hed, c.; —macht, aj. ugjort; (om Senge) uredt; —mäß, aj. uovereensstemmende; —mein, aj. ualmindelig, sjelden; særdeles, overmaade; —messen, aj. umaalt; fig. (undert.) umaadelig, uindskrænket; —nannt, aj. unævnt, ubenævnt; —neigt, aj. ubevaagen; —neigtheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —nießbar, aj. som ikke kan nydes; —nießbarkeit, f. ud. pl. Umulighed at nydes; —nossen, aj. unydt; d. T. das wird ihm nicht —hingehen, uhævnet, ustraffet; —nöthigt, aj. unødt; —nügsam, aj. unøisom; —nügsamkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —öffnet, aj. uaabnet; —ordnet, aj. uordnet; —pflastert, aj. ikke brolagt; —plündert, aj. uplyndret; —prüft, aj. uprøvet; —rächt, aj. uhævnet; —rade, aj. ulige,

ukærn, krum; —rathen, aj. ikke velopdragen; vanartet; —rechnet, 1) aj. uberegnet. 2) av. ikke taget i Beregning med; —recht, aj. uretfærdig; —rechtigkeit, f. -en, U—hed, c.; —reimt, aj. ikke rimet, rimfri; urimelig; —reimtheit, f. -en, U—hed, c.; —reinigt, aj. urenset; —rochen, aj. uhævnet; —rügt, aj. ustraffet, upaatalt, udadlet; —rührt, aj. urørt; —rüstet, aj. urustet, uberedt; uden Vaaben; —sagt, aj. usagt; —salzen, aj. usaltet; —sattelt, aj. usadlet; —säuert, aj. usyret; —säumt, aj. usømmet, uden Søm; ufortøvet, hurtig, uden Nølen; —schehen, aj. usket; —scheut, aj. uden Sky; uden Undseelse, uden Ærbødighed; ufornuftig, uklog; —schichtlich, aj. uhistorisk; —schichtlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —schicklich, aj. s. Ungeschickt; —schicklichkeit, f. -en, Ubehændighed, Ubeqvemhed, Ubehjelpsomhed; Uerfarenhed, c.; —schickt, aj. uskikket, uduelig, uvidende; ubehændig, plump; —schlacht, aj. (sjeld.) raa, vild, udannet, udyrket, af slet Art; —schlachtheit, f. ud. pl. R—hed, V—hed, U—hed, c.; —schlagen, 1) aj. ikke slaaet. 2) av. uden Slag, uden Træfning, uden Duel; —schliffen, aj. uslebeu; fig. uhøflig, grov; —schliffenheit, f. ud. pl. Us—hed, Uh—hed, G—hed, c.; —schmack, m. -es ud. pl. Smagløshed, c.; —schmälert, aj. ubeskaaren; —schmeidig, aj. usmidig, ubøielig; —schmeidigkeit, f. ud. pl. Us—hed, Ub—hed, c.; —schminkt, aj. usminket; —schmückt, aj. usmykket; —schoren, aj. uskaaren, uklippet, uraget; fig. vulg. Einen — lassen, ikke foraarsage Besværlighed, lade være i Ro; —schrieben, aj. uskrevet; —schwächt, aj. usvækket; ikke berøvet Jomfrudommen; —schwänzt, aj. uden Hale; —segnet, aj. uvelsignet, ulykkelig; —sehen, aj. useet; —sellig, aj. uselskabelig; —selligkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —setzlich, aj. ulovlig, lovstridig; —sittet, aj. usædelig; —spornt, aj. usporet; ikke besporet; ikke sporet; —stalt, —staltet, aj. vanskabt, ikke velskabt; —staltetheit, f. ud. pl. V—hed, c.; —stillt, aj. (om Tørst, Hunger, Uro, Larm) ikke stillet; ikke beroliget; (om et Barn) som ikke har pattet; —stimmt, aj. ustemmet; —stört, aj. uforstyrret; —straft, aj. ustraffet; —stüm, aj. (om Veiret) heftig, voldsom, brusende; (om Mskr.) usædvanlig heftig, fremfusende, opfarende; —stüm, m. (sjeldnere n.) ud. pl. Heftighed, Voldsomhed, Fremfusenhed, Larm, Stei, Grovhed, c.; —sund, aj. usund, skadelig for Sundheden; —sundheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —tadelt, aj. udadlet; —tauft, aj udøbt; —than, aj. ugjort; —theilt, aj. udeelt, uskiftet; —thüm, n -es -e, (n. St. -er) Uhyre, Monstrum, n.; (n. St.) Spøgelse, n., Misfoster, Gjenganger, c.; —tragen, aj. ubaaren; —trennt, aj. uadskilt; —treu, aj. utro; —trocknet, aj. ikke tørret; —tröstet, aj. utrøstet; —trübt, aj. klar, ikke oprørt; —übt, aj. uøvet; —warnt, aj. uadvaret; —wartet, aj. uventet; —waschen, aj. uvasket; —wässert, aj. ikke vandet: ikke udblødt i Vand; ikke fortyndet ved Vand; —webt, aj. ikke vævet; —weihet el. —weiht, aj. uindviet; —wiß, aj. uvis; —wißheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —witter, n. -s pl. s. sg. Uveir, n.; især et heftigt, med Storm forbundet Tordenveir; —wittervogel, m. -s -ögel, Uveirsfugl, Petrel, c.; —wogen, aj. uveiet; ubevaagen; —wohnheit, f. ud. pl. Uvanlighed, c.; —wöhnlich, aj. usædvanlig; —wöhnlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —wohnt, aj. ikke vandt til: einer S. (Gen.); —wölbt, aj. uhvælvet; —würzt, aj. ukrydret; —zähmt, aj. utæmmet, uregjerlig; —zähmtheit, f. ud. pl. U—thed, U—ghed, c.; —ziefer, n. -s pl. (sjeld.) s. sg. Utøi, n., skadelige Smaadyr; især Insecter og Orme; fig. Afskum, n. (et ondt Mske.); —ziemend, aj. usømmelig, usømmelig; —zogen, aj. uopdragen; især fig. ikke velopdragen; —zogenheit, f. ud. pl. U—hed, c. blot fig.; —zügelt, aj. tøileløs; —zweifelt, aj. uomtvivlet, hvorved ingen Tvivl finder Sted; —zwungen, aj. utvungen; uden Tvang; fig. ukonstlet, naturlig; —zwungenheit, f. ud. pl. U—nhed, U—thed, N—hed, c.

Ungeist, m. -es, uægte, falsk, slet Aand.

Ungeistig, aj. uaandelig (blot legemlig).

Ungeistlich, aj. ugeistlig, ikke geistlig.

Ungenirt, (l. unsche—) aj. ugeneert, utvungen.

Ungern, av. ugjerne, nødig.

Unglaube, m. -ns ud. pl. Vantro, c.; —äubig, aj. vantro; —äubigkeit, f. ud. pl. Vantroenhed, c. (alle tre især i Theol.); —aublich, aj. utrolig; —glaublichkeit, f. ud. pl. Utrolighed, c.; —aubwürdig, aj. utroværdig; —aubwürdigkeit, f. ud. pl. Utroværdighed, c.

Ungleich, aj. (sjeld.) krum, ikke lige; fig. ulig, som ikke lig i alle Dele; som ikke har samme Væsen, Beskaffenhed og Omstændigheder; (Sydt.) ubillig, haard, uvenlig, uretfærdig; som forstærkende Partikel ved Comparativ istedfor weit, langt, ulige: — größer; —artig, aj. uligeartet; —förmig, aj. ueensformig; uligedannet; —förmigkeit, f. ud. pl. Ueensformighed, c.; —heit, f. -en, Ulighed, c.; —seitig, aj. uligesidet.

Unglimpf, m. -es ud. pl. Ulemfældighed, Uret, c.; —lich, aj. ulemfældig.

Unglück, n. -es ud. pl. Ulykke, c.; —lich, aj. ulykkelig; —licher Weise, ulykkeligviis; —sbote, m. -n -n, Ulykkesbud, n.; —sbotschaft, f. -en, Jobspost, c.; —selig, aj. ulyksalig; —seligkeit, f. ud. pl. Ulyksalighed, c.; —sfall, m. -es -älle, Ulykkestilfælde, n.; —sgefährte, m. -n -n, Ulykkeskammerat, c.; —skind, n. -es -er, Ulykkesbarn, n.; —sstifter, m. -s pl. s. sg. Ulykkesstifter, c.; —stag, m. -es -e, Ulykkesdag, c.; —svogel, m. -s -ögel, Ulykkesfugl, c.; —szeichen, n. -s pl. s. sg. Ulykkestegn, n.

Ungnade, f. ud. pl. Unaade, Ugunst, c.; —ädig, aj. unaadig, ugunstig.

Ungöttlich, aj. (i Bibel.) mishagelig for Gud; som ikke hidrører fra Gud; ikke guddommelig; (sjeld.) ugudelig.

Ungriechisch, aj. ugræsk.

Ungrund, m. -es ud. pl. fig. Ugrund; Falskhed, Usandhed, c.

Ungründlich, aj. ikke grundig.

Ungültig, aj. ugyldig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Ungunst, f. ud. pl. (sjeld.) Ugunst, c.; —ünstig, aj. ugunstig.

Ungut, aj. ikke god; etw. für — nehmen; in —em

vermerken, tage ilde op.
Ungütig, aj. umild, streng; —keit, f. ud. pl. U—hed St—hed, c.
Unhaltbar, aj. som ikke holder; hvori der ikke er Hold; ein —es Versprechen, uuforladeligt, som ikke kan opfyldes; eine —e Stadt, som ikke kan forsvares; —es Erz, som har liden el. ingen Erts; ein —er Grund, svag; —keit, f. ud. pl. ringe Hold, n.; liden Fasthed, c., Svaghed, c.
Unharmonisch, aj. uharmonisk.
Unhäuslich, aj. ikke huuslig.
Unheil, n. -s ud. pl. Uheld, n., Ulykke, c.
Unheilbar, aj. ulægelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unheilig, aj. uhellig, vanhellig; —keit, f. ud. pl. U—hed, V—hed, c.
Unheilsam, aj. utjenlig, skadelig.
Unheimisch, aj. uhjemlig, fremmed.
Unheimlich, aj uhyggelig; ikke hemmelig.
Unhöflich, aj. uhøflig; —keit, f. -en, U—hed, c.
Unhold, aj. ugunstig, ubevaagen.
Unhold, m. -es -e (—inn, f. -en), Uhyre, Trold, c; (foræld.) Hex Djævel, c.
Unhörbar, aj. uhørlig.
Uniform, f. -en, Uniform, c.
Union, f. -en, Union, c.
Universal-, Universal-, f. Ex. —erbe, m. -n -n, U—arving, c.
Universität, f. -en, Universitet, n.; —sfreund, m. -es -e, T—sven, c.; —slehrer, m. -s pl. s. sg. U—lærer, c.
Universum, n. -s ud. pl. Universum, n.
Unke, f. -n, Kjeldertudsen, et Slags Frø; (foræld.) almindelig Snog, c.
Unkennbar, aj. ukjendelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unkenntlich, aj. ukjendelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c. [c.
Unkenntniß, f. -sse, Mangel paa Kundskab; Uvidenhed,
Unkeusch, aj. ukydsk; —heit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unkindlich, aj. ubarnlig.
Unklar, aj. uklar; —heit, f. -en, U—hed, c.
Unklug, aj. uklog, daarlig, gal; —heit, f. ud. pl. U—skab, D—hed c.
Unköniglich, aj. ukongelig.
Unkörperlich, aj. ulegemlig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unkosten, pl. ud. sg. Omkostninger (især unødvendige, besværlige).
Unkräftig, aj. kraftiløs, svag, uvirksom, ugyldig; —keit, f. ud. pl. K—hed, S—hed, U—mhed, U—ghed, c.
Unkraut, n. -es pl. (om flere Slags) -äuter, Ukrud n.; fig. et Mske., som gjør Skade; en skadelig Tilbøielighed rc.
Unkriegerisch, aj. ukrigersk.
Unkunde, f. ud. pl. Ukyndighed, Uvidenhed, c.; —kundig, aj. ukyndig, uvidende: einer S. (Gen.)
Unlängst, av. nu nylig, for kort Tid siden, for ikke længe siden.
Unläugbar, aj. unægtelig.
Unlauter, aj. ureen, uklar; —keit, f. ud. pl. U—nhed, U—rhed, c.
Unleidlich, aj. ulidelig, utaalelig, ufordragelig; —keit, f. ud. pl. Ul—hed, Ut—hed, Uf—hed, c.
Unleserlich, aj. ulæselig.
Unlieblich, aj. næsten ubehagelig, ikke elskelig; —keit, f. ud. pl. Ub—hed, c.
Unlöblich, aj. uroesværdig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unlust, f. (foræld. og Sydt. m.) ud. pl. Ulyst, Lede, Fortrædelighed, c.; (sjeld.) Mangel paa sandselig Attraa paa Appetit; —ig, aj. ulysten, fortrædelig; (sjeld.) ulystelig, som vækker Ulyst.
Unmächtig, aj. ikke mægtig, svag, kraftløs.
Unmanierlich, aj. umaneerlig, ikke maneerlig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unmannbar, aj ikke mandbar.
Unmännlich, aj. umandig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unmaßgeblich, aj. uforgribelig; uden at foreskrive Art og Maade.
Unmäßig, aj. umaadelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unmensch, m. -en -en, Umenneske, n.; —lich, aj. umenneskelig; —lichkeit, f. -en, U—hed, c.
Unmerkbar el. sædv —lich, aj. umærkelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unmild, aj. umild.
Unmittelbar, aj. umiddelbar; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unmittheilbar, aj. umeddelelig.
Unmodisch, aj. ikke paa Moden.
Unmöglich, aj. umulig; —keit, f. -en, U—hed, c.
Unmoralisch, aj. umoralsk.
Unmündig, aj. umyndig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unmuth, m. -es ud. pl. Mismod, n., Uvillie, Tungsindighed, Fortrædelighed, Harme, c.; —ig, og —svoll, aj. mismodig, uvillig, tungsindig, fortrædelig, harmfuld.
Unmütterlich, aj. umoderlig.
Unnachahmlich, aj. uefterlignelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unnachsichtlich, av. uden Skaansel.
Unnachtheilig, aj. Eim., uskadelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unnatürlich, aj. unaturlig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c. [hed, c.
Unnennbar, aj. unævnelig; —keit, f. ud. pl. U—
Unnöthig, aj. unødvendig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unnütz (sjeld. —lich), aj. unyttig; —lichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unordentlich, aj. uordentlig; —keit, f. -en, U—hed, c.
Unordnung, f. -en, Uorden, c.
Unparteiisch, aj. upartisk.
Unpartheilich, aj. upartisk; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unpaß, —päßlich, aj. upasselig, utilpas, ikke ret vel; —päßlichkeit, f. -en, U—hed, c.
Unpassend og —unpäßlich, aj. upassende.
Unpersönlich, aj. upersonlig.
Unpoetisch, aj. upoetisk.
Unpolitisch, aj. upolitisk.
Unquittirt, aj. uqvitteret.
Unrath, m. -es ud. pl. Skarn, Snavs, n., Ureenlig-

hed, c.; — **merken**, mærke Uraad, lugte Lunten; (undert.) unyttig Ting. Ødselhed. Overflødighed, Overdaad. c.; Mangel paa det Nødvendige; (forældr.) Foretrækning, Ueldre Fortrin &c.; —**räthlich**, aj. ødsel, overdaadig, ikke sparsom; som ikke holder tilraade. —**sam**, aj. unyttig. unødvendig; utilraadelig.

Unrecht, aj. uret, urigtig, ikke rigtig. gal; uretmæssig, uretfærdig, ubillig; fig. **die —e Seite**, Vrangen, Vrangsiden; **die —e Kehle**, Vrangstruben.

Unrecht, n. -es ud. pl. Uret, c.; —**mäßig**, aj. uretmæssig; lovstridig, uforttjent; —**mäßigkeit**, f. -en, U—hed. L—hed. c.; —**lich**, aj. uret, uretmæssig.

Unredlich, aj. uredelig; —**keit**, f. -en, U—hed, c.

Unregelmäßig, aj. uregelmæssig; feilagtig; —**keit**, f. -en, U—hed, F—hed, c.

Unreif, aj. umoden; —**e**, f. ud. pl. U—hed. c.

Unreimbar, aj. urimelig.

Unreimisch, aj. (Sydt.) urimelig, taabelig, afsindig.

Unrein, aj. uren; —**e**, f. ud. pl. og —**heit**, f. -en, U—hed, c.; —**igkeit**, f. -en, Ureenhed. Smuds, c.; —**lich**, aj. ureenlig, smudsig; —**lichkeit**, f. -en, Ureenlighed, Smudsighed. c.

Unrichtig, aj. urigtig. falsk; —**keit**, f. -en, U—hed, F—hed. c.

Unruhe, f. -n, Uro, Urolighed, c.; —**hig**, aj. urolig.

Unrühmlich, aj. uberømmelig, uroesværdig; —**keit**, f. ud. pl. Ub—hed. Ur—hed. c.

Uns, pron. pers. os; f. **Ich**.

Unsäglich, aj. usigelig. unudsigelig.

Unsanft, aj. umild, ublid. haard, streng, stiv; ubeqvem, ubehagelig.

Unsauber, aj. ureen. smudsig, skidenfærdig; —**keit**, f. -en, U—hed. Sm—hed. Sk—hed, c.

Unschädbaft, aj. uskadt, ubeskadiget.

Unschädlich, aj. uskadelig; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unschamhaft, aj. skamløs.

Unschätzbar, aj. uskatteerlig; meget kostbar; fortrinlig; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, F—hed. c.

Unscheinbar, aj. mat. dunkel, ikke synlig; som ikke falder i Øinene; —**keit**, f. ud pl. M—hed, D—hed. c.

Unschicklich, aj. upassende, usømmelig; —**keit**, f. ud. pl. Upasselighed. U—hed, c.

Unschiffbar, aj. useilbar; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unschlitt, n. -es ud. pl. (t. T. især Sydt.) Talg (Tælle), c.

Unschlüssig, aj. tvivlraadig. raadvild; —**keit**, f. ud. pl. T—hed, R—hed. c.

Unschmackhaft, aj. uvelsmagende, smagløs; —**igkeit**, f. ud. pl. Uvelsmagenhed. S—hed, c.

Unschuld, f. ud. pl. Uskyldighed, c.; —**ig**, aj. uskyldig: **an einem Vergehen**; —**voll**, el. —**svoll**, aj. fuld af, vidnende om Uskyldighed.

Unschwer, aj. letteligen, ikke vanskelig; uden stor Umage.

Unschwesterlich, aj. usøsterlig.

Unselig, aj. usalig; heist ulykkelig, heist ond og lastefuld. forbandet, fordømt; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unser, pron. pers. os; f. **Ich**; — **einer**, een af os, een som vi.

Unser, pron. poss. vor, vort, vores, vore. Det bruges 1) med Subst. og deklineres da: sg. Nom.: **unser, unsere (unsre), unser**; Gen. **unseres (unsers), unserer (unsrer), unseres (unsers)**; Dat. **unserem (unserm), unserer (unsrer), unserem (unserm)**; Acc. **unseren (unsern), unsere (unsre), unser**; pl. Nom. og Acc. **unsere (unsre)**, Gen. **unserer (unsrer)**, Dat **unseren (unsern)**. 2) ud. Subst. som av.: **es ist —**, d. T. det tilhører os; d. T. for **der, die, das Unserige (Unsrige)**, i hvilket Tilfælde det deklineres som Ovenstaaende, undtagen Nom. m. og f. sg. hedder: **unsrer, unsere (unsre)**, og Nom. og Acc. sg i Neut. **unsers**.

Unserige (Unsrige), der, die, das, pron. 1) ud. Subst. saa meget som **unser**. 2) som Subst. s. s.: **das —**, vor Eiendom. Formue el. Skyldighed; **die —n**, vore Slægtninge, vore Venner.

Unserthalben, — **wegen**, **um — willen**, av. d. T. for vor Skyld.

Unsicher, aj. usikker, uvis; —**heit**, f. ud. pl. U—hed. U—shed, c.

Unsichtbar, aj. usynlig; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unsinn, m. -es ud. pl Uforstand, Afsindighed. Mangel af Bevidsthed. c.; Mangel paa al sund Sands; Dumhed, c.; Udtryk, som ingen fornuftig Mening har; Vaas. n.; Vølsesnak. c.; —**ig**, aj. afsindig. gal. fra Vid og Forstand. i høi Grad ufornuftig, dum, tosset; —**igkeit**, f. -en, Afsindighed, Galskab, c.

Unsinnlich, aj. ikke sandselig.

Unsitte, f. Usædelighed. c.

Unsittlich, aj. usædelig; —**keit**, f. -en, U—hed, c.

Unsittsam, aj. usædelig; —**keit**, f. -en, U—hed. c.

Unsorgsam, aj. ubekymret; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unsrige, pron. f. **Unserige**.

Unstandhaft, aj. ustandhaftig; —**igkeit**, f. ud. pl. U—hed. c.

Unstät, aj. (undert. —**ig**) ustadig, urolig, ubestandig; —**igkeit**, f. -en, Ust—hed, Ur—hed. Ub—hed, c.

Unstatthaft, aj. uantagelig, som ikke kan tilstaaes; ugyldig, ulovlig; —**igkeit**, f. ud. pl. Ua—hed, Ug—hed, Ul—hed. c.

Unsterblich, aj. udødelig; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unstern, m. -es ud. pl. blot fig. Ulykkesstjerne, ulykkelig Skjebne, Ulykke, c.

Unstrafbar, aj. ustraffelig; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unsträflich, aj. ulastelig; —**keit**, f. ud. pl. U—hed, c.

Unstreitig, aj. ustridig. unegtelig, uimodsigelig.

Unsündlich, aj. usyndig. uskyldig.

Untadelhaft, aj. ulastelig, ustraffelig, upaaklagelig; —**igkeit**, f. ud. pl. Ul—hed, Ust—hed. Up—hed. c.

Untauglich, aj. uduelig. udygtig; —**keit**, f. ud. pl. Udu—hed, Udy—hed. c.

Unten, av. neden, under, neden under, — **til**, — for (modsat **oben**); fig. nede, paa et tilsyneladende dybere liggende Sted; nede, neden, paa den ringere, ikke saa fortrinlige Plads: — **an sitzen**.

Unter, 1) præp. under: a) med Dat. sædv. paa Spørgsmaalet hvor? — **dem Tische liegen**; fig. i mange særegne Tilfælde, i hvilke det sædvanligen er modsat **über**. Undert. kan det oversættes ved: imellem, iblandt, fra, af, ved, i, medens (i denne sidste Bet. fordum ogsaa med Gen.; deraf endnu **unter Weges**, underveis; **unterdessen** el. **unterdeß**, imidlertid). b) m. Acc. sædv. paa Spørgsmaalet **hvorhen?** og naar der hverken kan spørges **hvor?** el.

hvorhen? sich — einen Baum setzen; fig. staaer det ogsaa undert. for in, i, og zu, til: Einen — seine Freunde rechnen. 2) som aj. s. Untere. 3) av. d. T. 1; mit —, midt iblandt andre Ting: es muß mit — gehen, med i Kjøbet; fig. underliden af og til, att imellem. 4) Partikel i Sammens. med andre Ord, især med Verb., snart adskillige, snart og som oftest uadskillige.

Unter-abtheilung, f. -en, Underafdeling, c.; —ackern, v. a. sep. nedpløie; —amt, n. -es -ämter, Underbetjening, c., subordineret Embede, n.; —arbeiten, v. a. sep. ved Arbeiden bringe under en anden Ting; —arm, m. -es -e, Underarm, c.; —aufseher, m. -s pl. s. sg. Underopsynsmand, c.; —balken, m. -s pl. s. sg. Underbjælke, c.; —bau, m. -es ud. pl. Grundlag, n., Bygning i Jorden, forsaavidt samme hører til Grundens Lægning til en Bygning; —bauen, v. a. sep. og ins. bygge (Fod, Støtte) under; —bauung, f. -en, Grundlægning, c.; —bediente, m. -n -n, Underbetjent, c.; —befehlshaber, m. -s pl. s. sg. Underbefalingsmand, c.; —bett, n. -es -en, Underdyne, c.; —binden, v. i. a. 1) sep. binde under en anden Ting. 2) ins. underbinde, binde et Baand om den nederste Deel af en Ting: die Nabelschnur —; —bindung, f. -en, Underbinding, c.; —bleiben, v. i. n. m. s. ins. blive udeladt, forblive, beroe; staae hen; —bleibung, f. ud. pl. Forbliven, Beroen, Henstaaen, c.; —brechen, v. i. a. ins. eine S., afbryde; —brechung, f. -en, A—else, c.; —breiten, v. a. sep. brede under; —bringen, v. i. a. sep. bringe under Tag, i Huus; bringe an, anbringe paa et sikkert Sted, især blot paa nogen Tid; ein Capital, udsætte paa Rente; Einen —, forsørge; —bringung, f. ud. pl. Anbringelse, Forsørgelse, c.; —deß el. —dessen, av. og cj. imidlertid, imedens; —drücken, v. a. ins. undertrykke: Einen, das Unkraut; især hemmeligt: seinen Verdruß; —drücker, m. -s pl. s. sg. Undertrykker, c.; —drückung, f. -en, Undertrykkelse, c.; —eggen, v. a. sep. harve ned; —einander, riatigere unter einander; —fangen, v. i. a. ins. sich einer S. (Gen.), fordriste sig til, vove; foretage sig noget Dristigt, Vigtigt; —feldherr, m. -n -en, Underfeltherre, c.; —fläche, f. -n, Underflade, c.; —fuß, m. -es -üße, den nederste Deel af Benet; —futter, n. -s ud. pl. Foder (under Klæder), Underfoder, n.; —futtern, v. a. sep. fore, sætte Foder under; —gang, m. -es, 1) ud. pl. Nedgang, c. (Stjernernes, Maanens og især Solens). 2) pl. -en, Undergang, Ruin, c., Forfald, n., et Skibs Synken; —geben, v. i. a. ins. undergive; især fig. underkaste, hengive under en Andens Magt: ein Kind einem Lehrer; —gebene, m. -n -n, Undergiven, Subaltern, c.; —gebung, f. ud. pl. Undergivelse, Underkastelse, c.; —gehen, v. i. n. m. s. sep. gaae ned (om Solen, Maanen og Stjernerne); synke, gaae under (om Skibe); fig. undergaae, forgaae, gaae til Grunde; —gericht, n. -es -e, Underret, c.; —geschoben, aj. uægte, falsk; —geschoß, n. -sses -sse, Stueetage, c.; —gewehr, n. -es -e, Sidegevær, n.; —graben, v. a. ins. grave under, undergrave; ogsaa fig. Eines Glückseligkeit; —grabung, f. -en, Undergravning, c.; —haben, v. a. sep. have under sig; —halb, av. og præp. med Gen. neden for: — der Stadt; —halt, m. -es ud. pl. Underhold, Livsophold, n.; —halten, v. i. a. 1) sep. holde under Noget. 2) ins. underholde, vedligeholde: ein Feuer; ein Gespräch; Einen; Einen mit Gesprächen, mit Musik ꝛc.; sich von etw.; sich mit Em.; især: Einen, underholde, ophølde, ernære; —haltend, partic. underholdende, morsom; —haltung, f. Underholden, c., ud. pl.; Underholdning, især: Samtale, c., pl. -en; —handeln, v. a. og n. m. h. ins. underhandle: einen Vergleich, mit Em.; —händler, m. -s pl. s. sg. Underhandler; d. T. Mellemmand, c.; —handlung, f. -en, Underhandling, c.; —handlung pflegen, underhandle; —haus, n. -es ud. pl. den nederste Deel af et Huus; et lavere liggende Huus; Underhuset (i England); —hemd, n. -es -en, Underskjorte, c.; —höhlen, v. a. ins. d. T. udhule neden under; —holz, n. -es -ölzer, Underskov, c.; det nederste Stykke Træ; —hose, f. el. sædv. pl. —hosen, Underbuxer; —jochen, v. a. ins. blot fig. bringe under Aaget, underkue, undertvinge; —jochung, f. ud. pl. U—uelse, U—gelse, c.; —irdisch, aj. underjordisk; —kehle, f. -n, den dobbelte Hage, Kjødfolden under Hagen; —kiefer, m. -s pl. s. sg. Underkjæve, c.; —kinn, n. -es -e, den underste Deel af en dobbelt Hage; —kleid, n. -es -er, Underklædning, c.; især Vest og Beenklæder; —kommen, v. i. n. m. s. sep. komme ind, faae Huus, komme under Tag; d. T. overh. finde sit Ophold, komme i Tjeneste; blive anbragt; —kommen, n. -s pl. s. sg. Forsørgelse, c., Levebrød, n., Sted, hvor man kan fortjene sit Brød; Bopæls Erholdelse, c.; —könig, m. -es -e, Underkonge, Vice—, c.; —kötig, aj. d. T. som har Materie neden under; —kriechen, v. i. n. m. s. sep. krybe under Noget; —lage, f. -n, Underlag, n.; —land, n. -es -änder, den lavtliggende Deel af Landet, Lavland, n.; modsat Oberland; —länder, m. -s pl. s. sg. En fra den lavere Deel af Landet; Lavlænder, c.; —ländisch, aj. lavlandsk; —laß, m. -sses ud. pl. blot med ohne, uden Ophør, uafbrudent; —lassen, v. i. a. ins. efterlade, undlade; forsømme; — — zu spielen, el. das Spielen; seine Schuldigkeit; ofte: lade være, lade beroe; —lassung, f. -en, E—lse, F—lse, c.; —lassungssünde, f. -n, Efterladelsessynd, c.; —laufen, v. i. 1) n. m. s. sep. (sjeld.) løbe under Noget; mit — —, fig. d. T. løbe med iblandt andre Ting; især blive ubemærket iblandt flere bedre. 2) a. ins. i samme Bet.; sjeld.: Jemanden den Degen — —, løbe under Ens dragne Kaarde, og derved gjøre ham værgeløs. 3) n. m. s. ins. die Haut ist mit Blut — —, Blodet er løbet ud mellem Huden og Kjødet; —lefze, f. -n, (Sndt.) Underlæbe, c.; —legen, v. a. sep. og ins. lægge under Noget; mit untergelegten Pferden reisen, med forud bestilte med Forbud; —legung, f. ud. pl. Underlæggelse, c.; —leib, m. -es -er, Underliv, n.; —liegen, v. i. n. m. h. og s. 1) sep. ligge under; især fig bukke under, overvindes, undertrykkes. 2) ins. Em., einer Last, i samme Bet.; —lippe, f. -n, Underlæbe, c.; —mann, m. -es -änner, Undermand, c.; —mar-

schall, m. -es -älle, Undermarskal, c.; —mauern, v. a. ins. eine Wand, forsyne med Muur neden under; —mengen, v. a. ins. mænge, blande, sammen—; —miniren, v. a. ins. underminere, undergrave; —minirung, f. -en, U—nering, U—ering, c.; —mischen, v. a. sep. og ins. blande, sammen—; —nähen, v. a. ins. sye neden til; —nehmen, v. i. a. ins. foretage, paatage sig (noget Vigtigt); virkeligen begynde derpaa: einen Bau; —nehmen, n. -s pl. s. sg. s. —nehmung; —nehmend, partic. driftig, virksom, rask i sine Foretagender; —nehmer, m. -s pl. s. sg. En, der foretager sig Noget; Ophavsmand, Entrepreneur, c.; —nehmung, f. 1) ud. pl. Foretagende, n. 2) pl. -en, en foretaget Sag; —officier, m. -s -e, Underofficeer, c.; —ordnen, v. a. sep. underordne: Eim. untergeordnet seyn; —parlament, n. -es -e, Underparlament, n.; —pfand, n. -es -änder, Pant, Underpant, Hypothek, n.; —pfändlich, aj. som Pant, som Underpant; —pflügen, v. a. sep. ploie ned; —reden, v. a. ins. sich mit Eim. —, have Samtale med, tales ved, samtale; —redung, f. Samtalen, c., ud. pl.; Samtale, c., pl. -en; —richt, m. -es ud. pl. Underviisning, Information, c.; —richten, v. a. ins. Einen, Einen im Rechnen, undervise, informe; Einen von etw., underrette, give Efterretning om; —richter, m. -s pl. s. sg. Underdommer, c.; —rinde, f. -n, Underbark, c.; den underste Bark; —rock, m. -es -öcke, Underkjole, c.; —skjørt, n., Klokke, c.; —sagen, v. a. ins. Eim. etw., forbyde; —sagung, f. -en, Forbud, n.; —satz, m. -es -ätze, Undersats, det, som sættes under en anden Ting; —schale, f. -n, Underskal, —kop, c.; —scheiden, v. i. a. og n. m. h. ins. (foræld.) stille, adstille, afsondre; fig. gjøre Forskjel imellem, give forskjellig Bestemmelse, gjøre kjendelig fra hinanden, adstille, skjelne; distinguere; —scheidung, f. -en, (foræld.) Afsondring; fig. Adstillelse, Skjelnen, Distinction, c.; —scheidungskraft, f. ud. pl. Skjelnekraft, den Evne i Sjælen, at kunne skjelne Tingene; —scheidungszeichen, n. -s pl. s. sg. Adstillelsestegn, n.; —schieben, v. i. a. sep. skyde under; fig. skyde under, stikke under, bringe uformærket noget Uægte eller Falskt i det Ægtes eller Sandes Sted: ein Testament —; —schied, m. -es -e, Stillerum, n., Stillevæg, c., det, hvorved Noget adstilles i to forskjellige Dele; fig. Forskjel, c.; —schieden, aj. forskjellig; —schiedlich, aj. d. T. adstillelig, forskjellig; —schlächtig, aj. d. T. (ved Vandmøller) Underfalds-; —schlagen, v. i. a. sep. begaae Underslæb, beholde hemmeligen og af Ondskab det, som er bestemt for en Anden: Geld; Eim. einen Brief; d. T. i den Talem. Eim. das Bein —, spænde Been for; —schlagung, f. -en, Underslæb, n.; —schlägig, aj. s. —schlächtig; —schleif, m. -es -e, Underslæb, n., Snighandel, c.; (undert.) Hæleri, n.; —schreiben, v. i. a. ins. underskrive: einen Brief; —schrift, f. -en, Underskrift, c.; —segel, n. -s pl. s. sg. Underseil, n.; —setzen, v. a. 1) sep. sætte under Noget: eine Stütze. 2) ins. (sjeld.) tilsætte, blande (med andre Ting); —setzt, fig. undersætsig, liden og tyk; —siegeln, v. a. ins. sætte Segl under: einen Vertrag; —siegelung, f. -en, Seglets Undertrykken; —sinken, v. n. m. s. sep. synke under; —spannen, v. a. sep. spænde under Noget; —spritzen, v. a. sep. og ins. sprøite under Noget; —stadt, f. -ädte, den lavere liggende Deel af Staden; —stallmeister, m. -s pl. s. sg. Understaldmester, c.; —stecken, v. a. sep. stikke under Noget; Soldaten —, stikke ind imellem (et andet Compagni el. et andet Regiment); —stehen, v. i. 1) n. m. h. og Sydt. m. s. sep. d. T. staae under, staae i Ly, træde hen under et Tag. 2) a. og sich. ins. understaae sig, driste sig til, vove. Blot med den ubest. Art. og zu; ligel. med es og was og nogle aj; —stellen, v. a. sep. og ins. stille under en anden Ting; —stoßen, v. i. a. sep. støde under en anden Ting; blande sammen ved at støde; —streichen, v. i. a. 1) sep. understrege. 2) ins. understrege; —streichung, f. -en, U—gning, c.; —streuen, v. a. sep. strøe under Noget: Sand; den Pferden Stroh; —strich, m. -es -e, Comma, n.; —stube, f. -n, Stue i underste Etage; —stützen, v. a. 1) sep. sætte en Støtte under en Ting. 2) ins. støtte; fig. understøtte: Eines Ansuchen; Einen mit etw.; —stützung, f. -en, Understøttelse, c.; —suchen, v. a. ins. eine S., undersøge; —suchung, f. -en, U—lse, c.; —tauchen, v. a. og n. m. h. og s. sep. dukke under i Vandet; ogsaa sich —; —tauchung, f. -en, Dukken under, c.; —than, av. (sjeld.) underkastet, underdanig, afhængig; —than, m. -es (-en) -en, Undersaat, Underdan, c.; —thänig, aj. som Undersaat, undergiven, underhavende; fig. som et Høflighedsudtryk mod meget fornemme Personer, underdanig; ogsaa —thänigst; —thänigkeit, f. ud. pl. Underdanighed, c.; —theil, m. og n. -es -e, Underdeel, c.; —treten, v. i. 1) n. m. s. sep. træde ind under Huus, i Ly. 2) a. a) sep. træde dybt ned. b) ins. sjeld. og fig. nedtræde, undertrykke meget; —tretung, f. -en, Undertrædelse, Nedt—, Undertrykkelse, c.; —verdeck, n. -es -e, Underdæk, n.; —vogt, m. -es -ögte, Underfoged; —wachsen, i. a. ins. voxe under, partic. unterwachsen, mellemvoxen, indvoxen; især om Kjød: mit Fett —; undervoxet, bevoxet neden til; —wärts, av. ned ad, ned efter; —weges, —wegs av. underveis, paa Veien, medens Reisen varer; fig. d. T. etw. — lassen, undlade, lade fare, lade bero; —weilen, av. (Sydt.) undertiden, imellemstunder; —weisen, v. i. a. ins. undervise: Einen in der Musik; —weisung, f. -en, Underviisning, c.; —welt, f. ud. pl. Underverdenen; —werfen, v. i. a. ins. underkaste, gjøre underdanig, afhængig: sich Eim.; —werfung, f -en, U—lse, c.; —winden, v. i. a. og sich, ins. sich eines Dinges —, indlade sig paa, tage paa sig, driste sig til, underfange sig til, vove; —wühlen, v. a. ins. rode under, undergrave; —würfig, aj. underkastet, underdanig, undergiven; —würfigkeit, f. ud. pl. Underkastelse, c.; —zahn, m. -es -ähne, Tand neden i Munden; —zeichnen, v. a. ins. undertegne, og overh. underskrive; —zeichnete, m. -n -n, Undertegnede, c.; —zeichnung, f. -en, Undertegnelse, c.; —ziehen, v. i. a. 1) sep. trække under Noget: eine Schwelle —, anbringe et nyt Fodstykke under et Huus.

2) ins. i forrige Bet. ein Gebäude mit einer Mauer --; Einen eines Dinges, hindre i, afholde fra; fig. sich einer S., tage sig paa at udrette; die Pferde --, bringe under Tag, i Huus.

Untere, der, die, das, aj. (sjeld. —r, unterst, men ogsaa som av.) under, lavere, nedre; fig. under, ringere; a) med Hensyn til Værdighed, Rang og i mange Sammens.: Unteramtmann, —richter o. s. v. b) med Hensyn til Magt; især: die —n el. Untern, Ringe, Undergivne, Subalterne.

Untern, m. -s (forældr. og Sydt.) Mellemmad, c.

Unterst, av. zu —, nederst.

Unterste, der, die, das, Nederste, das — zu oberst kehren, vende op og ned paa.

Unthat, f. -en, Ugjerning, Udaad, Misgjerning, Forbrydelse, c.; —ätchen, n. -s pl. s. sg. d. T. Plet, Meen, Lyde, Mangel, liden Feil, c.

Unthätig, aj. uvirksom; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Untheilbar, aj. udelelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Untheilhaft, aj. udeelagtig; —igkeit, f. ud. pl. U—hed, c.

Untheilnehmend, aj. udeeltagende.

Unthier, n. -es -e, Udyr, n., ethvert glubende, skadeligt Dyr; fig. d. T. et lastefuldt, vildt, afskyeligt Menneske.

Unthunlich, aj. ugjørlig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Untiefe, f. -n, Mangel paa den fornødne el. tilbørlige Dybde, ud. pl.; (i Skibsfarten) et grundet Sted, en Banke i Vandet; et Sted i Vandet, som ikke har den tilbørlige Dybde; Grund, c., Badested, n.

Untödlich, aj. udødelig, ikke dødelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c. [bar.

Untragbar, aj. ubærelig, som ikke kan bæres; ufrugtbar.

Untreu, aj. utro: Eim.; einer S.

Untreue, f. ud. pl. Utroskab, c.

Untrinkbar, aj. udrikkelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Untröstlich (—stbar), aj. utrøstelig.

Untrüglich, aj. ubedragelig, ufeilbar, tilforladelig; —keit, f. ud. pl. U—ghed, U—rhed, T—ghed, c.

Untüchtig, aj. udygtig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Untugend, f. -en, Udyd, Lyde, Vanart, Unode, slem Vane, c.; (fordum) Synd, Last, Forbrydelse, c.; —haft, aj. udydig.

Unüber-legt, aj. uoverlagt; —legtheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —sehbar (—sehlich), aj. uoverseelig; —sehbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —setzbar (—setzlich), aj. uoversættelig; —setzbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —steiglich, aj. uoverstigelig; —steiglichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —windlich, aj. uovervindelig; —windlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —zeugt, aj. uoverbeviist.

Unum-gänglich, aj. ikke omgængelig, uselskabelig; uomgængelig, aldeles nødvendig; —gänglichkeit, f. ud. pl. Us—hed, Uo—hed, c.; —schränkt, aj. uindskrænket; —stößlich, aj. blot fig. uomstødelig, uimodsigelig; —stößlichkeit, f. ud. pl. Uo—hed, Ui—hed, c.; —wunden, aj. uden Omstændigheder, ligefrem, aaben, fri, uomvunden.

Ununterbrochen, aj. uafbrudt.

Ununterwürfig, aj. uafhængig, fri, ikke underkuet.

Unväterlich, aj. ufaderlig.

Unver-ächtlich, aj. uforagtelig; —änderlich, aj. uforanderlig; —änderlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —ändert, aj. uforandret; —antwortlich, aj. uansvarlig, uforsvarlig; —antwortlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —äußerlich, aj. uafhændelig; —besserlich, aj. uforbederlig: som ingen Feil har; saa slet, at det ikke meer er at forbedre; —besserlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —bindlich, aj. ikke forbindende; uforbindtlig, uhøflig; —bindlichkeit, f. ud. pl. Uforbindtlighed, c.; —blümt, aj. uforblommet; —borgen, aj. uforborgen, vitterlig; —boten, aj. uforbudt, uformeent; —brannt, aj. uforbrændt; —brennbar (—nnlich), aj. uforbrændelig; —brennlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —brüchlich, aj. blot fig. ubrødelig; —brüchlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —bunden, aj. uforbunden; —bürgt, aj. utilforladelig, uefterrettelig, ikke authentisk; —dächtig, aj. umistænkelig, umistænkt; —dächtigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —dammlich, aj. ufordømmelig; —daulich, aj. ufordøielig; —daulichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —derblich, aj. ufordærvelig; —derblichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —derbt, aj. ufordærvet; —dient, aj. ufortjent; —dorben, aj. ufordærvet; —dorbenheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —drossen, aj. ufortreden; —drossenheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —ehlicht, aj. ugift, eenlig; —einbar, aj. uforenelig; som ikke kan rummes sammen; —einbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —fälscht, aj. uforfalsket; —fänglich, aj. ufornærmelig, uskadelig, uden Forfang; —fault, aj. uforraadnet; —fertigt, aj. uforfærdiget; —finstert, aj. uformørket; —folgt, aj. uforfulgt; —gänglich, aj. uforgængelig; —gänglichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —geben, aj. ikke bortgivet; —geblich, aj. utilgivelig; —geltlich, aj. ugjengjeldelig; —gessen, aj. uforglemt; —geßlich, aj. uforglemmelig; —geßlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —gleichbar (—chlich), aj. uforlignelig; d. T. fortræffelig, fuldkommen; —gleichbarkeit, f. U—hed, F—ghed, F—nhed, c.; —goldet, aj. ikke forgyldt; —golten, aj. ugjengjeldt, ubelønnet; —größert, aj. ikke forstørret; —hältnißmäßig, aj. uforholdsmæssig; —heert, aj. ikke ødelagt; —heirathet, aj. ugift; —hindert, aj. uforhindret; —hofft, aj. uventet, ikke haabet, uformodet; —hofft kommt oft, tidt det skeer, man mindst forudseer; —hohlen, aj. ufordulgt, ikke skjult, uforbeholden, aabenlyst, ligefrem; —höhnt, aj. uforhaanet; —hört, aj. ikke forhørt; —hüllt, aj. utilhyllet; —jährlich, aj. ufrahændelig; —käuflich, aj. usælgelig; —kauft, aj. usolgt; —kennbar, aj. umiskjendelig; —kennbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —kleinerlich, aj. uforklejnelig, ufornærmelig; (i Regnet.) uformindskelig; —kümmert, aj. uformindsket, uforbittret; —kürzt, aj. uforkortet; —larvt, aj. umaskeret; —läumdet, aj. ubagtalt; —letzlich, aj. usaarlig, som ikke kan saares, uantastelig; —letzlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —letzt, aj. heel og holden, uskadt, usaaret, i god Stand, i god Behold, ubesmittet; —letztheit, f. ud. pl. Uskadthed, c., den gode Behold; Uantastelighed, c.; —lierbar, aj. utabelig; —lobt, aj. uforlovet; —loren, aj. utabt; —löschbar, aj. uudslukkelig; —macht, aj. ikke testamenteret; —mählt, aj. ufor-

malet; —mauert, aj. ikke tilmuret; —mehrt, aj. uformeret; —meidlich, aj. uundgaaelig; —meidlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —merkt, aj. ufor-mærkt, hemmelig, ubemærket; —mindert, aj. ufor-mindsket; —mischt, aj. ublandet; —mögen, n. -s ud. pl. Uformuenhed, Svaghed, Skrøbelighed, Mangel paa Kræfter af alle Slags; —mögend, aj. uformuende, ikke i Stand til, svag, udygtig; —muthet, aj. uformodet, uventet; —nehmbar (—mlich), aj. ufornemmelig, uforstaaelig; —nehmlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —nunft, f. ud. pl. Ufornuft, c.; —nünftig, aj. ufornuftig; —pfändet, aj. ikke pantsat; —pflichtet, aj. uforpligtet; —richtet, aj. uforrettet, ubesørget, ugjort; især i den Talem.: —richteter Sache; —rückt, aj. uforrykket, uforandret paa dets Plads; fig. uafbrudt, bestandig; —sagt, aj. uformeent, ikke negtet; —schämt, aj. uforskammet; —schämtheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —schlossen, aj. uaflukt; —schont, aj. uforskaanet; —schuldet, aj. uforskyldt, ufortjent; ikke forgjeldet, gjeldfri; —schwiegen, aj. ikke taus, aabenmundet; ikke fortiel, aabenbar; —sehen, aj. og —sehens, av. uforvarendes, uformodet, uventet; —sehrlich, aj. ufortærlig, som ikke kan fortæres; —sehrt, aj. ufortæret; —sehrlichkeit, f. ud. pl. Ufortærlighed c.; —siegbar el. —sieglich, aj. aldrig bortterrende; —siegelt, aj. uforseglet; —silbert, aj. ikke forsølvet; fig. ikke solgt; —söhnlich (—söhnbar), aj. uforsonlig; uforligelig; —söhnlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —sorgt, aj. uforsørget; —sperrt, aj. utilspærret; —sprochen, aj. ikke lovet; —stählt, aj. ikke forstaalet; —stand, m. -es ud. pl. Uforstand, c.; —ständig, aj. uforstandig; —ständigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —ständlich, aj. uforstaaelig; —ständlichkeit, f. -en, U—hed c.; —steckt, aj. ikke skjult, uforstukken; —stellt, aj. uforandret, uforvandsket; uforstilt; —stopft, aj. utilstoppet; —stümmelt, aj. uafstumpet, ubeskaaren, heel og holden; —sucht, aj. uforsøgt; uøvet, uprøvet; —theidigt, aj. uforsvaret; —träglich, aj. uforddragelig; uforenelig; —träglichkeit, f. ud. pl. U—hed c.; —urtheilt, aj. udømt; —wandt, aj. ufravendt; ikke aldeles anvendt; ikke beslægtet; —wehrt, aj. uforhindret, ufortmeent, fri; —weigerlich, aj. uvægerlig; —welklich, aj. uvisnelig, uforvisnelig; —welklichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —werflich, aj. uforkastelig; —werflichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —weslich, aj. uforraadnelig, uforkrænkelig; —weslichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —windlich, aj. uovervindelig, ubodelig; —wirrt, —worren, aj. uforvirret; —wundbar, aj. usaarlig; —wundet, aj. usaaret; —wüstet, aj. ikke ødelagt; —zagt, aj. uforsagt; —zagtheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —zehrt, aj. ufortæret; —zeihlich, aj. utilgivelig; —zeihlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —zinset, aj. uforrentet; rentefri; —zollt, aj. ufortoldet; —züglich, aj. uforlevet.

Unvollbracht, aj. ufuldbragt; —endet, aj. ufuldendt; —kommen, aj. ufuldkommen; —kommenheit, f. -en, U—hed, c.; —ständig, aj. ufuldstændig; —ständigkeit, f. -en, U—hed, c.

Unvor-bereitet, aj. uforberedet; —greiflich, aj. uforgribelig; —gefaßt, aj. ikke forudfattet; —hergesehen, aj. uforudseet; —säzlich, aj. uforsætlig; —säzlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —sichtig, aj. uforsigtig; —sichtigkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —theilhaft, aj. ufordeelagtig; —theilhaftigkeit, f. ud. pl. U—hed, c. [hed, c.

Unwachsam, aj. uaarvaagen; —keit, f. ud. pl. U—

Unwahr, aj. usand; —haft, aj. usanddru, usandfærdig; —haftigkeit, f. ud. pl. U—uhed, U—ghed, c.; —heit, f. -en, Usandhed, Løgn, c.; —scheinlich, aj. usandsynlig; —scheinlichkeit, f. -en, Usandsynlighed, c. [hed, c.

Unwandelbar, aj. uforanderlig; —keit, f. -en, U—

Unweg, m. -es -e, Uvei, c., Ufore, n., Brudvei; Afvei, uret Vei, c.; —sam, aj. uveisom, ufremkommelig, som ingen banet Vei har; —samkeit, f. ud. pl. Uveisomhed, c.

Unweigerlich, aj. uvægerlig.

Unweise (Sndt. —islich), aj. uviis, uforstandig, daarlig; —isheit, f. ud. pl. Uforstand, Daarlighed, c.

Unweit, av. og præp. med Gen el. med von, ikke langt fra: — der Stadt el. von der Stadt

Unwerth, aj. uværdig; (især med Tingen i Gen.: des Lobes — seyn); —, m. -es ud. pl. Uværd, n., Mangel paa Værd.

Unwesen, n. -s ud. pl. Uvæsen, n., stor Uorden, c.; —tlich, aj. uvæsentlig.

Unwetter, n. -s pl. (sjeld.) s. sg. Uveir n.

Unwichtig, aj. uvigtig; ubetydelig; som ikke har den rette Vægt; —keit, f. ud pl. Uv—hed, Ub—hed, c. Mangel af den rette Vægt.

Unwider-legbar el. sædv. —leglich, aj. uigjendrivelig; —sprechlich, aj. uimodsigelig; —sprechlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —stehlich, aj. uimodstaaelig; —stehlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unwieder-bringlich, aj. uigjenbringelig; især fig. ubodelig; —bringlichkeit f ud. pl. U—hed, c.; —ruflich, aj. uigjenkaldelig.

Unwille, m. -ns (bedre —n, m. -s) ud. pl. Uvillie, Fortrydelighed, Harme, c.; —llig, aj. uvillig, vredladen, lidt vred; ugjerne; —lligkeit, f. ud. pl. Uvillighed, c.

Unwill-fährig, aj. uitjenstagtig, ufoielig; —fährigkeit, f. ud pl. Ut—hed, Uf—hed, c.; —kommen, aj. uvelkommen; —kührlich, aj. uvilkaarlig; —kührlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unwirklich, aj. uvirkelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c. [hed, c.

Unwirksam, aj. uvirksom; —keit, f. ud. pl. U—

Unwirthbar, aj. ubeboelig, ufrugtbar; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Unwirthlich, aj. ikke som god Vert; ugjestfri; fig. ufrugtbar, øde.

Unwissend, 1) aj. uvidende, ukyndig; einer S. (Gen), uerfaren i. 2) av. ubevidst, uden Bevidsthed; (om flere Ting) ikke vidende om; das ist mir —, uvitterligt; —ssenheit, f. ud. pl. Uvidenhed, Vankundighed, c.; —ssentlich, av. d. T. uafvidende, ubevidst.

Unwissenschaftlich, aj. uvidenskabelig.

Unwitzig, aj. uvittig, eenfeldig.

Unwohl, av. ikke vel; sehr —, meget ilde.

Unwohnbar, aj. ubeboelig.

Unwürdig, aj. uværdig; einer S. (Gen.) — seyn;

—keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unzahl, f. ud. pl. umaadeligt Tal eller Antal og Mængde.
Unzahlbar, aj. uforfalden, som ikke er at betale.
Unzählbar, aj. utællelig, som ikke lader sig tælle; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unzählig (rigtigere —zählig), aj. utallig; d. T. overmaade meget.
Unzärtlich, aj. ukjærlig, haard; —keit, f. ud. pl. U—hed, H—hed, c.
Unze, f. -n, Unse, c. (2 Lod); et Dyr af Pantherarten i America (Felis Uncia); —nweise, av. unseviis.
Unzeit, f. ud. pl. en upassende, ubeqvem Tid; sädv. som av. zur —, i Utide; —ig, aj. utidig, som er el. skeer til Utide; umoden; —igkeit, f. ud. pl. Utidighed, Umodenhed, c.
Unzer-brechlich, aj. ubrækkelig, ubrydelig; —brechlichkeit, f. ud. pl. Ubræ—hed, Ubry—hed, c.; —brochen, aj. ubrækket, ubrudt; —legbar, aj. uadskillelig, udelelig; —störbar, —störlich, aj. uforstyrrelig; —störbarkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —trennbar, og —nnlich, aj. uadskillelig; —trennlichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unziemlich, aj. usømmelig, upassende; —keit, f. -en, U—hed, c.
Unzierde, f. ud. pl. Vanziir, c.
Unzierlich, aj. uziirlig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unzinsbar, aj. afgiftsfri, skattefri, rentefri; —keit, f. -en, A—hed, Sk—hed, R—hed, c.
Unzucht, f. ud. pl. Utugt, c.; —üchtig, aj. utugtig, lösagtig; —üchtigkeit, f. -en, U—hed, L—hed, c.
Unzu-frieden, aj. utilfreds; —friedenheit, f. ud. pl. U—hed, c.; —gangbar, —gänglich, aj. utilgængelig; —gänglichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —geritten, aj. utilreden; —länglich, aj. utilstrækkelig; —länglichkeit, f. ud. pl. U—hed, c.; —lässig, aj. utilladelig; —lässigkeit, f. ud. U—hed, c.; —rückrufiich, aj. utilbagekaldelig; —sammenhangend, aj. usammenhængende; —verlässig, aj. utilforladelig, uefterrettelig; —verlässigkeit, f. ud. pl. Ut—hed, Ue—hed, c.
Unzünftig, aj. ulaugsmæssig, ikke hørende til, ikke dannende noget Laug.
Unzweckmäßig, aj. uhensigtsmæssig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.
Unzweideutig, aj. utvetydig.
Unzweifelhaft, aj. utvivlsom, upaatvivlelig; —igkeit, f. ud. pl. U—mhed, c.
Ueppig, aj. yppig, overdaadig; d. T. (undert) utugtig, vellystig; —keit, f. -en, Y—hed, O—hed, U—hed, c.
Ur, m. -s -e, (forald. og digt) Uroxe, vild Oxe, c.
Urahn, m. -en -en, (især Sydt.) Oldefader, c.; —e, f. -n el. —frau, f. -en Oldemoder, c.
Uralt, aj. ældgammel; —er, n. -s, især Gen. i den adverbiale Talem. —ers her fra ældgammel Tid.
Urälter-mutter, f. -ütter, Tipoldemoder, c.; —n, pl. ud. sg. Tipoldeforældre; alle Forfædre over Bedsteforældrene; —vater, m. -s -äter, Tipoldefader, c.
Urbar, aj. (om Jordoverfladen og dens Dele) frugtbærende, frugtbringende; dyrket.
Urbeginn, m. -es -e, (sjeld.) den første, oprindelige Begyndelse.
Urbewohner, m. -s pl. s. sg. første, oprindelige Beboer.
Urbild, n. -es -er, (u. St.) Original, c., Ideal, n.
Urenkel, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Sønnesøns-, Dattersøns Søn (Datter), Sønnedatters-, Datterdatters Søn (Datter); pl. Børnebørns Børn.
Urfehde, f. -n, (i Retssp.) det edelige Løfte, at man ikke vil hævne sig for en liden Fornærmelse, og især for en paalagt Arrest.
Urgebirge, n. -s pl. s. sg. første, oprindelige Bjerg.
Urgeschichte, f. -n, Verdens ældste Tids Historie.
Urgroß-ältern, pl. ud. sg. Bedsteforældres Bedsteforældre; —mutter, —vater, Bedsteforældres Bedstemoder, Bedstefader.
Urheber, m. -s pl. s. sg. Ophavsmand, Stifter, første Begynder, c.
Urin, m. -es ud. pl. Urin, c., Pis n.; —glas, n. -es -äser, Uringlas, n.; —iren, v. a. og n. m. h. lade Vandet, pisse; —treibend, aj. urindrivende.
Urkraft, f. -äfte, Grundkraft; den første, oprindelige Kraft.
Urkunde, f. -n, skriftligt Vidnesbyrd; Document, Beviisskrift, n.; enhver skriftlig, især offentlig Forhandling, forsaavidt den i sildigere Tider tjener til et fuldt Beviis; —n, v. a. bevidne (blot i skriftlige, offentlige Forhandlinger); —blich, aj. vidnesfast, authentisk; som av. til Bekræftelse, til Beviis.
Urlaub, m. -es pl. (sjeld.) -e, Forlov, Frihed, Orlov; (hos Soldaterne) Permission, Forlovelse, c.
Urne, f. -n, Urne, Askekrukke, c.
Urplötzlich, aj. meget pludselig.
Urquell, m. -es ud. pl. blot fig. første Udspring, Ophav, n., den oprindelige Kilde, Hovedkilde, c.
Ursache, f. -n, Aarsag; Grund, c.
Urschrift, f. -en, Original, c., Grundsprog, n., Grundtext, c.
Ursprung, m. -es, sjeld. med pl. -ünge, Udspring, n., Kilde, første Oprindelse, c., Kilde, virkende Aarsag, c.; —ünglich, aj. oprindelig, fra først af.
Urstoff, m. -es -e, Grundstof, n.
Urtheil, n. -es -e, Dom, c., Omdømme, Tykke, n., enhver Mening om en Tings Beskaffenhed; (i Philosophien) Forestillingen om to Begrebers Forhold; —en, v. a. og n. m. h. dømme, fælde Dom; brugeligere: das Urtheil fällen, sprechen; über Einen el. eine S., von Eim. el etw., bedømme, mene om, skjønne, have el. ytre sin Mening om; (i Philosophien) erkjende Forholdet imellem to Begreber, og ytre denne Erkjendelse; —skraft, f. ud. pl. Dømmekraft, c. (en Evne i Sjælen); —spruch, —sspruch, n. -s -üche, Domsfældelse, c.
Ururgroß-mutter, f. -ütter, og —vater, m. -s -äter, Tipoldemoder, —fader, c.
Urwelt, f. ud. pl. den første, ældste Verden.
Urwesen, n. -s pl. s. sg. Grundvæsen, det første, oprindelige Væsen.
Urwort, n. -es -örter, Grundord, et ældgammelt Ord; Stamord, n.
Urzeit, f. -en, Urtid, den allerfjerneste Tid; Hedenold, n.
Usurpator, m. -s, Usurpator, c.

V.

V (udtales fau), en Consonant; det 20 og tyvende Bogstav i ABC; udtales sædv. som f, men i Midten af nogle Ord og i mange fremmede Ord ogsaa som et blødt w, f. Ex. i Stüver, Vase, Clavier, November.
Vacanz, f. -en, Vacance, c.
Vaccination, f. ud. pl. Vaccination, c.
Vagabunde, m. -n -n, Vagabond, c.
Valentins Krankheit, f., (m. St.) Epilepsi, c., den faldende Syge.
Valuta, f. Valuta, c.
Vampir, m. -s -e (el. -en -en), Vampyr, Blodsuger, c.
Vanille (l. Wanilje), f. ud. pl. Vanille, n.
Variation, f. -en, Variation, c.
Varinas, m. -es ud. pl. Varinas, (en amerikansk Tobak).
Vasall, m. -en -en, Vasal, c.; ofte: enhver Undersaat.
Vase (Wase), f. -n, Vase, c.
Vater, m. -s -äter, (Dim. Väterchen, n. -s pl. f. sg.) Fader, c. (i dette Ords Bet. i Dansk); unsere Väter, vore Fædre, Forfædre.
Vater-freude, f. -n, Faderglæde, c.; —güte, f. ud. pl. F—godhed, c.; —hand, f. -ände, F—haand, c.; —herz, n. -ens -en, F—hjerte, n.; —land, n. -es -änder, Fædreland, Fædreneland, n. (i hvilket man er født); (undert.) det Land, i hvilket man boer; —ländisch, aj. fædrelandsk, Fædrelands-, patriotisk; —landseifer, m. -s ud. pl. Patriotisme, c.; —landsliebe, f. ud. pl. Fædrelandskjærlighed, c.; —liebe, f. ud. pl. Faderkjærlighed, c.; —los, aj. faderløs; —mord, m. -es -e, F—mord, n.; —mörder, m. -s pl. f. sg. F—morder, c.; pl. Flippers; —name, m. -ns -n, F—navn, n.; —sbruder, m. -s -üder, Farbroder (—bro'er), Faders Broder, c.; —schaft, f. ud. pl. Faderforhold, n.; seine — — läugnen, negte at være Barnets Fader; —sschwester, f. -n, Faster, Faders Søster, c.; —stadt, f. -ädte, Fædrenestad, Fødeby, c.; —theil, n. -es -e, Fædrenearv, c.; —unser, n. -s pl. f. sg. Fader vor, Herrens Bøn.
Väterlich, aj. fædrene-, Faders; faderlig; —keit, f. ud. pl. Faderlighed, c.
Väterzeit, f. -en, Fædrenes Tid, Fortiden.
Vaudeville (l. Wodewihl), n. -n -n, Vaudeville, c.
Vauxhall, n. -s, Vauxhal, n.
Vehm, f. s. Fehm.
Vegetabilien, pl. ud. sg. Vegetabilier.
Vehikel, n. Vehikel, n.
Veilchen, n. -s pl. f. sg. Fiol (Blomst), c.; —blau, aj. fiolblaa; —wurzel, f. -n, Fiolrod, c.
Vene, f. -n, Vene, c.
Venerisch, aj. venerisk.
Ventil, n. -es -e, Ventil, c.; —ator, m. -s pl. f. sg. Ventilator, c.
Venus, f. ud. pl. Venus, c.: (Kjærlighedsgudinden i Fabellæren; fig. Kjærligheden selv; en Planets Navn).
Ver, en uadskillelig Partikel, som aldrig har Tonen, og sammensættes med mange Ord, især Verber, hvilke da i præterit. partic. ikke have Forøgelsesstavelsen ge.
Verabfolgen, v. a. d. T. Eim. etw., afgive, overlevere, aflevere; —gung, f. -en, A—else, O—else, Aflevering, c.
Verabreden, v. a. eine S., aftale, gjøre Aftale om; —dung, f. -en, Aftale, c.
Verabsäumen, v. a. d. T. forsømme; —mung, f. -en, F—else, c.
Verabscheuen, v. a. Einen, etw., afsky, have Afsky for; —uung, f. ud. pl. Afsky, c.; —uungswerth, aj. som fortjener Afsky.
Verabschieden, v. a. Einen, afskedige, give Afsked, aftakke; —dung, f. -en, Afskedigelse, c.
Veraccisen, v. a. d. T. eine Waare, give Accise af.
Veraccordiren, v. a. d. T. Eim. etw., blive enig om en Priis.
Verachten, v. a. Einen, etw. —, foragte.
Verächter (rigtigere, men ikke brugeligt Verachter), m. -s pl. f. sg. Foragter, c.
Verächtlich, aj. foragtelig; —keit, f. -en, F—hed, c.
Verachtung, f. ud. pl. Foragt, c.; —swerth el. —tenswerth, aj. som fortjener Foragt.
Verallgemeinen, v. a. gjøre almindelig, udstrække til det Hele.
Veralten, v. n. m. s. forældes; formedelst Ælder blive ubrugbar el. gaae af Brug: veraltete Wörter.
Veränderlich, aj. foranderlig; som kan forandres; ubestandig; —keit, f. -en, F—hed, U—hed, c.
Verändern, v. a. forandre: ein Testament; seine Wohnung; sich —, faae en anden Form el. Beskaffenhed; (urigtigt) forvandle; d. T. sich —, gifte sig; (undert.) forandre sin Levemaade, sin Bolig; —rung, f. -en, Forandring, c.
Veranlassen, v. a. eine S. —, foranledige; Einen zu etw. —, bevæge; —ssung, f. -en, Foranledning, c.
Veranschaulichen, v. a. gjøre anskuelig.
Veranstalten, v. a. eine S., etw. zu etw. —, foranstalte; —tung, f. -en, Foranstaltning, c.
Verantworten, v. a. forsvare, undskylde (med Ord): eine S.; sich; svare for, være ansvarlig for; —tlich, aj. ansvarlig; forsvarlig, hvad der som Handling lader sig forsvare; —tlichkeit, f. ud. pl. Ansvarlighed, c., Ansvar, n.; Forsvarlighed, c.; —tung, f. -en, Ansvar, Forsvar, n., Undskyldning, c.
Verarbeiten, v. a. forarbeide, forædle ved Arbeide; bruge som Material til sit Arbeide: Holz —; oparbeide; —tung, f. -en, F—else, Forarbeidning, c.
Verargen, v. 1) a. Eim. etw., forarge, udlægge ilde, fortænke. 2) n. m. s. (sjeld.) blive daarlig.
Verargwohnen, v. a. kaste Mistanke paa.
Verarmen, v. n. m. s. forarmes.
Verarrestiren, v. a. vulg. arrestere, belægge med Arrest, tage i Beslag: Eim. seine Güter; —rung, f. -en, Arrestering.
Verarten, v. n. m. s. (sjeld.) udarte, vanslægte.
Verarzeneien, v. a. d. T. medicinere bort, forbruge i Lægemidler.

Verauctioniren, v. a. d. T. eine S., forauctionere, sælge til den Heistbydende; —rung, f. -en, Forauctionering, c.

Veräußern, v. a. eine S., afhænde, overdrage, forede; især: sælge; —rung, f. -en, A—lse, O—lse, c., Salg, n.

Verbacken, v. i. a. forbage: (bruge som Material ved Bagning; opbruge ved Bagning; fordærve i Bagningen).

Verband, m. -es -ände, Forbinding, Forbindelse, c.

Verbannen, v. a. forvise, gjøre landflygtig; bandlyse; fig. forjage, fordrive; (i Bibelen) udrydde, fælde, ødelægge; sammensværge sig; (fordum) forbyde; —nnung, f. ud. pl. Forviisning, Landflygtighed, Bandlysning, Forjagelse, c.; —nnungsort, m. -es -e, Forviisningssted, Exil, n.; ein —nnter, en Landsforviist, Bandlyst.

Verbauen, v. a. bygge for, tilluкke, spærre, betage ved en Bygning: Eim. das Licht; opbygge, anvende paa en Bygning: sein Geld; forbruge ved Bygning; sich —, d. T. forbygge sig, anvende flere Penge paa en Bygning end man har; (i Bjergv.), sich —, (om et Interessentskab) give saa meget Udbytte, som udfordres til Omkostningerne; —nung, f. -en, Byggen for, c.

Verbeißen, v. i. a. afbide; fig. undertrykke, holde tilbage, æde i sig: das Lachen, den Zorn; fig. die Wörter —, nedsluge Endestavelsen i Udtalen; sich —, bide saa fast at Tænderne ikke kan bringes fra hverandre (især om Hunde); —ßung, f. -en, U—lse, Tilbageholdelse, c.

Verbergen, v. i. a. skjule, dølge, holde hemmeligt: sich vor Eim.; ein Geheimniß —; —gung, f. -en, Fordølgelse, Fortielse, c.

Verbesserer, m. -s pl. s. sg. (—ſſerinn, f. -en), Forbedrer, Reformator, c.; —ſſerlich, aj. forbederlig; —ſſern, v. a. forbedre; —ſſerung, f. -en, Forbedring, c.

Verbeten, v. a. d. T. afbede, gjøre godt igjen ved at bede: seine Sünden; tilbringe bedende.

Verbeugen, v. a. sich, (om begge Kjøn) gjøre sin Compliment (bukke el. neie); —gung, f. -en, Buk, Knix, n., Neien, Compliment, c.

Verbiegen, v. i. a. forbøie; —gung, f. -en, Forbøining, c.

Verbieten, v. i. a. forbyde: Eim. etw. —; Eim. etw. zu thun — (ikke: es nicht zu thun).

Verbilden, v. a. fordanne, misdanne, vanskabe; —dung, f. -en, F—lse, M—lse, c.

Verbildlichen, v. a. billedliggjøre.

Verbinde-mittel ꝛc. s. Verbindungs—.

Verbinden, v. i. a. binde feil, binde galt; tilbinde, forbinde: sich die Augen; eine Wunde; (undert.) sammenbinde, binde iblandt andre Ting; sich mit Eim., forbinde; sich zu etw. —, sich für Einen, forpligte sig til, høitideligen love at gjøre; Einen —, paalægge som Pligt; sich Eim. —, være forbunden, være forpligtet til Tak.

Verbindlich, aj. forbindende, forpligtende; forbindtlig; artig, høflig; Eim., forbunden, visse Tjenester skyldig; især af Taknemmelighed; —keit, f. -en, forbindende Kraft, c., ud. pl.; Forbindtlighed, Høflighed; Forpligtelse, c.

Verbindung, f. -en, Forbindelse, Forbindning, Tilbindning, Ombindning, c.; —smittel, n. -s pl. s. sg. Forbindelsesmiddel, n.; —sstrich, m. -es -e, F—streg, c.; —swort, n. -es -örter, F—ord, n.; —szeichen, n. -s pl. s. sg. F—tegn, n.

Verbitten, v. i. a. (blot i Høflighedssp.) frabede: einen Besuch.

Verbittern, v. a. mest fig. forbittre: sich sein Leben; —rung, f. -en, F—lse, c.

Verblasen, v. i. 1) n. m. h. (undert.) puste ud, trække Veiret. 2) a. tilbringe blæsende; opbruge ved at blæse; (hos Malerne) male mattere.

Verblassen, v. n. m. s. blive ganske bleg.

Verblättern, v. a. eine Stelle, blade forbi i en Bog.

Verblechen v. a. beslaae med Blik.

Verbleffen, v. 1) n. m. h. (Jagtsp. om Fuglevildtet) lokke af, ikke mere lokke sammen; sich —, begaae en Feil imod Kunstregler, bomre. 2) a. d. T. (n. St.) forbluffe, stramme, kyse.

Verbleiben, v. i. n. m. s. forblive.

Verbleichen, v. i. n. m. s. afblege, blive ganske bleg; des Todes verblichen, død; der —blichene, den Afdøde; (om Skrift og Farver) blive ukjendelig, falme; (om Ansigtsfarve) blive bleg.

Verblenden, v. a. forblinde; —dung, f. 1) ud. pl. Forblinden, Forblindelse, c. 2) pl. -en, Skjul, n., den falske Ting, som unddrager os Synet af den sande.

Verblinden, v. 1) n. m. s. blive blind. 2) a gjøre blind.

Verblüffen, v. 1) n. m. s. være bestyrtset, forbluffet. 2) a. forbluffe, kyse, stramme.

Verblühen, v. n. 1) m. s. afblomstre; fig. forgaae; især om den udvortes Ynde. 2) m. h. (om Vægter) lade Blomsterne falde.

Verblümen, v. a. skjule under Blomster; fig. etw. verblümt sagen, sige forblommet, ikke ligefremt.

Verbluten, v. n. m. h. især med sich, forblede; —tung, f. -en, Forblødning, c.

Verbohren, v. a. sich —, forbore sig, bore feil; (hos Tømmerfolk) forbinde ved borede Huller og deri slagne Trænagler.

Verborgen, v. a. borge, laane ud; sælge paa Borg, paa Credit.

Verborgen, aj. forborgen, skjult, hemmelig, lønlig; —heit, f. ud. pl. F—hed, c., Skjul, n., H—hed, Løndom, c.

Verbot, n. -es -e, Forbud, n.

Verbrämen, v. a. bebræmme, baldyre; (undert.) ein Kleid mit Tressen —, besætte; fig. forsee med unødvendige Prydelser; —mung, f. B—lse, Galonering, c.

Verbrauch, m. -es ud. pl. Forbrug, n.; —en, v. a. bruge som Materialier til et Arbeide, brugeligere: verarbeiten; forbruge op—.

Verbrauen, v. a. bruge til Brygning; brygge op, forbruge til Brygning.

Verbrausen, v. n. m. h. ophøre at bruse, udbruse.

Verbrechen, v. i. a. (sjeld.) afbrække, afbryde; (Jagtsp.) betegne ved afbrudte Ting, især ved Grene; fig. forbryde, synde.

Verbrechen, n. -s pl. s. sg. Forbrydelse, c.

Verbrecher, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) For-

bryder (—ske), c.; —isch, aj. forbrydersk.

Verbreiten, v. a. og især med sich, udbrede; hyppigst fig.; —tung, f. -en, U—lse, c.

Verbrennbar, aj. forbrændelig.

Verbrennen, v. rgl. og i. 1) n. m. s. opbrændes. 2) a. brænde, opbrænde: Holz, Oel; forbrænde: sich die Hand —; von der Sonne verbrannt, solbrændt, forbrændt af Solen; —nnung, f. -en, Opbrændelse, Forbrændning, c.

Verbrennlich, aj. forbrændelig.

Verbringen, v. i. a. fuldbringe, bringe i Stand, udrette; (foræld.) forøde, sætte til. [hen.

Verbröckeln, v. a. dele i Smaastykker; sich —, smulre

Verbrüdern, v. a. forbinde nøie; ligesom broderligen forene; især med sich; —rung, f. -en, broderlig Forening.

Verbrühen, v. a. skolde, for—, skolde fordærvet.

Verbuben, v. a. d. T. sætte til ved Udsvævelser, slette Streger ec.

Verbuhlt aj. hengiven til Boleri; bolersk, forlibt.

Verbum, n. des Verbum el. -s pl. Verba hellere end Verben, men Dat. pl. Verben, Verbum, Tidsord, Gjerningsord, n.

Verbunden, aj. forbunden, sammenføiet; forenet, allieret; forpligtet; Etm. — seyn, være forbunden, Tak, Tjeneste skyldig.

Verbünden, v. a. gjøre Forbund, forene ved Forbund, alliere; die —deten, de Allierede, Bundsforvandte.

Verbündner, m. -s pl. s. sg. Allieret, Bundsforvandt, c.

Verbündniß, n. (Sydt.) s. Bündniß.

Verbürgen, v. a. borge for, være Caution for; især: sich für Einen el. etw.; —gung, f. ud. pl. Borgen, Gaveren for.

Verbürger, m. -s pl. s. sg Cautionist. c.; —gungsmittel, n. -s pl s. sg. Hypothek. n.

Verbutten, v. n m. s. d. T. forknyttes i Væxten, blive liden og uanselig.

Verclausuliren, v. a. d. T. clausulere, forsyne med Clausuler: einen Contract.

Verdacht, m. -es (sjeld pl. -e) Mistanke, c. (med objective Grunde); —los, aj. umistænkelig; —losigkeit, f. ud. pl. U—hed. c.

Verdächtig, (Sydt. —chtlich) aj. mistænkelig; fordægtig; som ikke er at troe; er ist ein —er Mensch er ist des Diebstahls —; dies Goldstück ist —, synes at være falsk; —keit, f. ud. pl. M—hed, c.

Verdächtigen, v. a. gjøre mistænkt; have mistænkt; Einen —; Einen eines Verbrechens.

Verdämmen, v. a. dæmme for, tildæmme; —mmung, f. -en, Tildæmning, c.

Verdammen, v. a. fælde Dom, domfælde: Einen zum Tode; (i Theologien) fordømme; fig. fordømme: erklære for strafværdig; eine S., erklære for skadelig, forkaste; sich zu etw., overtage frivillig som et Onde; verdammt, d. T. fordømt, forbandet, i høi Grad lastefuld el. afskyelig; overh. for: en høi Grad; ofte ogsaa blot som en interj.

Verdammer, m. -s pl. s. sg. Fordømmer, c.

Verdammlich, aj. (i Bibelen) fordømmelig.

Verdammniß, f. ud. pl. (i Bibelen) Fordømmelse, c., den evige Straf efter dette Liv.

Verdammung, f. ud. pl. Fordømmen, Fordømmelse, c.; (især i theologisk Bet.); —surtheil, n. -es -e, Fordømmelsesdom, Straffedom, c.

Verdampfen, v. 1) n. m. s. (sjeld.) bortdampe, gaae bort i Damp. 2) a. dampe bort, opbruge ved at dampe.

Verdämpfen, v. a. (sjeld.) lade dampe bort; (om Træer) betage Luften, qvæle i Væxten.

Verdanken, v. a. Eim. etw. — el zu — haben, takke for, tilskrive, være taknemmelig for; af Taknemmelighed søge at gjengjelde et modtaget Gode paa lignende Maade.

Verdauen, v. a. fordøie; fig. undert. d. T. taale, finde sig i, drikke i sig, putte i Lommen; —uung, f. ud. pl. F—lse, c.; —uungs-mittel, n. -saft, f. -werkzeug, n. ec. (ogsaa Verdaumittel ec) Fordøielsesmiddel ec

Verdaulich, aj. fordøielig; —keit, f. ud. pl. F—hed. c.

Verdeck, n. -es -e, Dæk, Skibs—, n.

Verdecken, v. a. tildække: das Gesicht; dække feil; fig. (undert.) skjule; —ckung, f. -en, T—lse, c.

Verdenken, v. i. a. fortænke: Eim. etw. —; mistænke: Einen, Einen darum —.

Verderb, m. -es ud. pl. Fordærv, c. og n., en Handling hvorved Noget ødelægges; d. T. (undert.) Fordærvelse, Ulykke, c. Onde, n.

Verderben, v. rgl. og især i. 1) n. m. s. og i. fordærves, blive ubrugbar; gaae i Gjæring, faae en Tanke; er ist dazu verdorben, duer ikke dertil; an ihm ist ein Soldat verdorben, han havde været duelig til Krigsmand, naar han havde uddannet sine Talenter; fig. d. T. komme i Nærings Forfald; ruineres, gaae til Agters; (undert.) omkomme, gaae til Grunde. 2) n. ogsaa rgl. især Sydt. fordærve, gjøre uduelig: eine Arbeit, fig. Eim. die Freude; (sjeld.) gjøre ulykkelig; (foræld.) forøde, ødelægge; —bung, f. ud. pl. Fordærvelse, c.

Verderben, n. -s ud. pl Fordærven, Fordærvelse Ruin, c.; især: den høieste Ulykkes Tilstand, Fortabelse, Fordømmelse c.; —ber, m. -s pl. s. sg. Fordærver, c.; —rberisch, aj. i høi Grad fordærvende; —blich, aj. fordærvelig: som let fordærves: eine —e Waare; som foraarsager Fordærvelse; ofte: i høi Grad skadelig; —blichkeit, f ud. pl. F-hed c.; —bniß, f. ogsaa n. ßes ud. pl. Fordærvelse, fordærvet el. udartet Tilstand, c; —btheit, f. ud. pl. Fordærvelse, c. dog blot fig. og i moralsk Forstand.

Verdeutlichen, v. a. tydeliggjøre; —chung, f. -en, Tydeliggjørelse, c.

Verdeutschen, v. a. fortydske, oversætte paa det tydske Sprog; —schung, f. -en, Fortydskning, c.

Verdichten, v. a. digte til, tætte, gjøre tæt; condensere; tilbringe med at digte; —tung, f ud. pl. Tætten, c.

Verdicken, v. a. fortykke, gjøre tyk el. tykkere; —ckung, f. ud pl. Fortykken, c.

Verdienen, v. a. yde Tjeneste for Noget tjene op; viel Geld, fortjene: fig Lob, Dank, Strafe ec. —; ich habe es nicht um ihn verdient, jeg har ikke fortjent, forskyldt det af ham; sich um Einen verdient machen, (foræld.) være erkjendtlig ved Gjentjeneste; ein verdienter Mann, fortjent.

Verdienst, 1) m. -es ud. pl. Fortjeneste, c., Løn for Arbeide, Erhverv, n. 2) n. -es -e, Fortjeneste, c. (for udført Tjeneste); erhvervet Ret til Agtelse: sein — anerkennen; —lich, aj. fortjenstlig; —lichkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —los, aj. uden Fortjeneste; —voll, aj. fortjenstfuld.

Verding, m. -es -e, Tingen, Bortingen, c.; —en, v. i. a. bortinge: Eim. eine Arbeit —; —gung, f. -en, B—lse, c.

Verdolmetschen, v. a. fortolke; oversætte; —schung, f. -en, F—kning, O—lse, c.

Verdonnern, v. (dialect.) 1) n. m. h. ophøre at tordne. 2) partic. som aj. som lynslagen; das ist ein verdonnerter Streich, fordømt.

Verdoppeln, v. a. eine S. —, fordobble; fig. ofte: forstærke, formere; —lung, f. -en, F—bbling, c.

Verdorben, aj. fordærvet; —heit, f. ud. pl. Fordærvelse; fordærvet Tilstand, c.

Verdorren, v. 1) n. m. s. fortørres, tørres bort. 2) a. hentørre.

Verdrängen, v. a. Einen, fortrænge; —gung, f. ud. pl. F—lse, c.

Verdrehen, v. a. forvride, fordreie: das Bein, die Augen; fig. die Worte, das Recht; —hung, f. -en, F—delse, F—else, c.

Verdrießen, v. i. a. mest impers. el. dog blot i tredie Person, fortryde; krænke, smerte ilde: es el. die S. verdrießt mich; føle Ulyst over vedvarende Besværlighed; blot med lassen: sich keine Mühe — lassen; d. T. angre; ogsaa blot med lassen: sich keine Kosten — lassen, spare.

Verdrießlich, aj. fortrædelig, ærgelig, vranten, tvær, misfornøiet; ubehagelig; —keit, f. 1) ud. pl. F—hed, c.; fortrædeligt Sind. 2) pl. -en, en ubehagelig Strid, Bryderi, n.

Verdrossen, partic. af verdrießen, — zu etw., tvær til, doven, treven, med Ulyst; —heit, f. ud. pl. Tværhed, Trevenhed, c.

Verdrucken, v. a. trykke feil; viel Papier, optrykke, forbruge som Material til Trykning; sein Geld, anvende som Omkostninger ved Trykken.

Verdrücken, v. a. fortrykke, trykke ud af sin Plads; fig. (sjeld.) undertrykke.

Verdruß, m. —sses ud. pl. Fortrædelighed, Fortrydelse, c.; Bedrøvelse, c.; Ulyst og Uvillie; især over Andres Opførsel; Ubehagelighed, c.; Bryderi, n.

Verduften, v. n. m. s. bortdufte.

Verdunkeln, v. a. fordunkle; gjøre usynlig, ukjendelig; ofte fig.: seine Verdienste; —lung, f. -en, Fordunkling, c.

Verdünnen, v. a. fortynde; —nnung, f. ud. pl. F—lse, c.

Verdunsten, v. n. m. s. bortdunste.

Verdünsten, v. a. (sjeld.) afdunste, lade dunste ud.

Verdursten, v. n. m. s. fortørste; omkomme, forgaae af Tørst; —stet, d. T. meget tørstig.

Verdüstern, v. 1) n. m. s. blive mørk. 2) a. (sjeld.) formørke, gjøre stummel.

Verdutzt, aj. bestyrtset, betuttet.

Verecken, v. n. m. h. der Hirsch hat vereckt, har faaet alle Takkerne paa sine Horn.

Veredeln, v. a. forædle; sich —, forædles; —lung el. —edlung, f. ud. pl. Forædling, c.

Verehlichen, (—lichen) v. a. ægte, gifte; især med sich: —chung, f. -en, Giftermaal, n.

Verehren, v. a. Einen, ære; Gott, tilbede, dyrke; have Ærbødighed for (gegen); einen Wechsel —, (i Hamborg) honorere; d. T. Eim. etw., forære, skjenke; —hrer, m. -s pl. s. sg. En, der viser en høi Grad af Ærbødighed for en Person; Beundrer, Tilbeder, c.; —hrlich, aj. som fortjener at tilbedes; agtværdig, behagelig; —hrung, f. dyb Ærbødighed, Tilbedelse, Høiagtelse, c., ud. pl.; zur —, for at ære; (næsten forældet) Foræring, c.: Handlingen at give, ud. pl.; Gaven, Foræringen selv, pl. -en; —hrungswürdig, aj. meget ærværdig; tilbedelsesværdig; —hrter! —hrtester! (i Breve) Høistærede!

Vereiden, v. a. Einen, forbinde ved Ed, tage i Ed; —dung, f. ud. pl. Tagen i Ed, c.

Verein, m. -es -e, Forening, c.; Forbund, n.;

Vereinbar, aj. forenelig; —keit, f. ud. pl. F—hed, c.; —lich, aj. forenelig, sammenføielig.

Vereinbaren, v. a. forene, rime sammen.

Vereinen, v. a. forældet og endnu blot hos Digterne for -einigen, v. a. forene, forbinde, sammenføie; gjøre enig; sich mit Eim. über etw., (undert.) forliges; forene, rime sammen, optage en Overeensstemmelse mellem to Ting til een og samme Hensigt; —einigung, f. -en, Forening, c.; —einigungspunkt, m. -es -e, Foreningspunkt, c. (n.)

Vereinfachen, v. a. gjøre simpel, simplificere.

Vereinzeln, v. a. overdrage, sælge stykkeviis, udstykke: ein Münzcabinett; —lung, f. -en, Udstykning, c.

Vereiteln, v. a. forstyrre, kuldkaste, omstøde, tilintetgjøre: seine Hoffnung; —lung, f. -en, F—lse, K—lse, T—lse, c.

Vereitern, v. n. m. s. og sich, sætte Edder (om Saar).

Verekeln, v. a. Eim. etw., gjøre ækel, gjøre væmmelig for; —lung, f. -en, Væmmeliggjøren, c.

Verengen, v. a. indknibe; gjøre snevrere; —gung, f. -en, I—lse, c.

Vererben, v. a. etw. auf Einen, overlade som Arv, efterlade; —bung, f. -en, E—lse, c.

Vererden, v. 1) a. forvandle til Jord. 2) n. m. s. blive til Jord.

Verewigen, v. a. forevige; i den høiere Skrivemaade for: døe; seinen Namen ꝛc., forevige, gjøre uforglemmeligt.

Verfackeln, v. 1) n. m. s. blusse op, brænde hurtigt bort som en Fakkel. 2) a. d. T. vimse bort, ved unyttig Frem- og Tilbageløben faae til at brænde op.

Verfahren, v. i. 1) n. m. s. u. St. ogsaa m. h. behandle (en Ting paa en vis Maade, hvilken Maade udtrykkes ved av. og ved Omskrivning): gütig, streng mit Eim. —; forfare, gaae frem paa, omgaaes, gaae til Værks, bære sig ad; Todes —, afgaae ved Døden, fare heden, døe. 2) a. Waaren, kjøre bort; brugeligere: verführen; fare (kjøre, seile, reise) forbi; den Zoll —, i Farten ikke erlægge; d. T. sich —, fare ilde, fare galt.

Verfahren, n. -s ud. pl. Adfærd, Fremgangsmaade, Medfart, Behandling, Opførsel, c., Forhold, n.

Verfahrungsart, f. -en, Behandlingsmaade, Methode, c.

Verfall, m. -es ud. pl. Forfald, n.; in — kommen,

gerathen, blot fig. i Aftagen; især i slet Næringstilstand; der — eines Wechsels, Udløb, n.; —en, v. i. u. m. f. forfalde; fig. henfalde, geraade i et Onde: in Strafe, in Laster; auf etw. —, af en Hændelse falde paa, faae et Indfald; (om Bygninger og deres Dele) falde ind, falde sammen; (om et Stik) komme af fra dets Løb; die Zeit ist —, forfalden, forløben; især om Gjeldsforskrivninger; der Wechsel ist —, forfalden; ein Pfand verfällt, forfalder, hjemfalder, falder tilbage, naar det ikke indløses til den bestemte Tid; komme i Forfald, aftage i god Velstand, i blomstrende Sundhed; døe, omkomme, falde bort fra (ved Døden); —zeit, f. -en, Forfaldstid, Betalingstid c.

Verfälschen, v. a. eine S. —, forfalske; —scher, m. -s pl. s. sg. Falsker, Forfalsker, c.; —schung, f. -en, Forfalskning, c

Verfangen, v. i. 1) a. og sædv. med sich, (foræld.) lade sig fange ligesom i et Net; der Wind verfängt sich, hvirvler sig sammen, naar den i et snevert Rum ingen fri Udgang har; —e Güter, i Besiddelse tagne; in Streit — seyn, indviklet i; die Wache —, overtage, afløse; sich im Reden —, modsige sig; man verfängt sich, forpuster sig, naar man i heftig Bevægelse indaander alt for megen Luft, saa at Aandedrættet bliver tungt; (om Hunde) sich, bide saa fast, at Tænderne ikke kan bringes fra hverandre. 2) n. m. h. hjelpe, nytte, slaae an, frugte, som Middel gjøre den forønskede Virkning.

Verfänglich, aj. listig, fuul, underfundig; skadelig, til Forfang; eine —e Frage, som sætter den Adspurgte i slem Forlegenhed; —keit, f. -en, L—hed, F—hed, U—hed, c.

Verfärben, v. a. forandre Farve; især sich, skifte Farve, blive bleg blive rød; fordærve i Farvning.

Verfassen, v. a. sammenfatte, forbinde, forene; fig. eine Schrift, ein Buch rc.; forfatte, skrive; —sser, m. -s pl. s. sg. (—sserinn, f. -en), Forfatter (—inde), c.; —ssung, f. 1) ud. pl. Forfattelse, Sammenfatten, c. 2) pl. -en, især fig. Forfatning, Statsform, Constitution, c.: die — eines Landes, eines Menschen, einer Sache.

Verfaulen, v. n. m. f. forraadne, opraadne.

Verfaulenzen, v. a. vulg. forspilde, tabe ved Dovenskab.

Verfechten, v. i. a. eine S., forfegte, forsvare, især med Ord; —ter, m. -s pl. s. sg. Forfegter Forsvarer, c.; —tung, f. -en, Forfegtelse, Forsvarelse, c.

Verfehlen, v. a. forfeile: den Weg; (Sydt. og Digter.) des Weges; Einen —, ikke træffe; nicht —, (Canc.) undlade.

Verfeinden, v. a. gjøre til Fjende.

Verfeinen, v. a. gjøre fiin; sich —, forfines.

Verfeinern, v. a. forfine; især fig.: die Sitten; —rung, f. -en, F—lse, c.

Verfertigen, v. a. forfærdige, frembringe; dog blot om Konstværker; ein Gemälde; —ger, m. -s pl. s. sg. Forfærdiger, c.; —gung, f. -en, Fo—lse, Frem—lse, c.

Verfeuern, v. a. opbrænde, opfyre: viel Holz; alles Pulver, opskyde.

Verfilzen, v. a. forpjuske, filtre sammen: die Haare.

Verfinstern, v. n. m. h. formørke, fordunkle, gjøre mørk; —rung, f. -en, F—lse, c.

Verfirsten, v. a. ein Dach, tække Rygningen paa Taget, forsyne med Rygning. [rede.

Verfitzen, v. a. d. T. forvirre, forville, bringe i Vilde-

Verflechten, v. a. flette i hinanden, sammenflette; indfl—; opflette, forbruge til Fletning; fig. forvikle, hilde; d. T. flette feil; —tung, f. -en, Sammenfletning, Indfl—, c.

Verflicken, v. a. flikke op, lappe op, opbruge til Lappen.

Verfliegen, v. i. u. m. f. flyve bort (om Dunster, Dampe og lignende Ting); fig. die Hitze — lassen; (om Tiden) ile hurtig forbi; sich —, flyve for langt; forvilde sig i Flugten.

Verfließen, v. i. u. m. f. flyde bort; flyde ud; (om Tiden) gaae hen, gaae forbi; (ogsaa om en bestemt Tid) forløbe; —ßung, f. -en, Forløb, Henløb, n.

Verflößen, v. a. Holz, flaade bort; —ßung, f. ud. pl Bortflaaden, c.

Verfluchen, v. a. forbande; deraf verflucht, som aj. d. T. forbandet, meget afskyelig; og som av. vulg. om ubehagelige Ting, forbandet, bandsat meget; sich —, forsikre med en Ed; d. T. forsværge, forlove med en Ed: das Spielen —.

Verflüchtigen, v. a. (i Chymien) opløse i Dampe.

Verfluchung, f. -en, Forbandelse, c.

Verfluß, m. -sses ud. pl. Forløb, n. (en bestemt Tids og dens Deles).

Verfolg, m. es ud. pl. Følge, Fortsættelse, c. (af en Handling el. Fortælling).

Verfolgen, v. a. forfølge: die Feinde; Einen, ved alle Leiligheder skade uden hans Foranleden; ved udvortes Tvangsmidler nøde til at antage en Religion; einen Weg, fortsætte; —lger, m. -s pl. s. sg. Forfølger, c.; —lgung, f. -en, Forfølgelse, c.; —lgungssucht, f. ud. pl Forfølgelsessyge, c.

Verfrachten, v. a. d. T. give Fragtpenge af Noget; fragte bort, sende bort som Fragt.

Verfressen, v. i. a. d. T. opæde, fraadse op.

Verfreunden, v. a. (n. St.) gjøre til Ven.

Verfrieren, v. i. n. m. f. d. T. (bedre erfrieren) fryse bort, fryse fordærvet.

Verfroren, aj. forfrossen, kuldskær.

Verfröhnen, v. a. yde Hoveritjeneste af.

Verfuchsschwänzen, v. a. vulg. Einen bei Em., bagtale (En), for at insinuere sig ind (hos en Anden).

Verfügen, v. 1) a. eine S. —, foranstalte, især ved uddeelte Befalinger, anordne; ogsaa: Verfügung treffen; sich an einen Ort —, forføie sig, begive sig hen 2) n. m. h. über eine S., skalte med, disponere over; —gung, f. -en, Foranstaltning, Anordning, Anstalt, Disposition, c.

Verführen, v. a. føre vild, føre fra rette Vei; Waaren rc., føre bort, transportere; d. T. (undert. som Forstærkelsesord til führen) Reden —, føre; ein Geschrei, opløfte: einen Lärm, afstedkomme; fig. forføre, forlede: Einen zu etw.; bevæge til: Einen zu einem Spaziergange; —hrer, m. -s pl. s. sg. Forfører, c.; —hrerinn, f. -en, Forførerske, c.; —hrerisch, forførisk, forførerisk; —hrung, f. -en, Bortførelse, Transport; Forførelse, c.; —hrungskunst, f. -ünste, Forførelseskonst, c.

Verfuttern, v. a. bruge og forbruge til Foder, Under-

foder; sein Geld, fortære.

Verfüttern, v. a. bruge som Foder: nichts als Hafer; føre op, forbruge som Foder: alles Heu, ein Pferd —, føre for stærkt el. med skadeligt Foder.

Vergaffen, v. a. forgabe: sich in etw. —; sie ist in ihn vergafft.

Vergähren, v. i. n. m. h. udgjære, ophøre at gjære; forgjære sig, gjære for meget.

Vergallen, v. n. m. s. blive til Galde, blive bitter som Galde; ein —lltes Gemüth, bittert, hadsk, hadefuldt.

Vergällen, v. a. gjøre bitter med Galde; einen Fisch, rive Gallen itu, idet man tager den ud, og derved give Fisken en bitter Smag; fig. Eim. etw. —, forbittre.

Vergaloppiren, v. n. m. h. fig. sich, forgalopere, forløbe, forsee sig.

Vergangen, partic. forgangen, hensvunden, forbi; die —e Zeit, (i Grammat.) den forbigangne, tempus praeteritum; —heit, f. ud. pl. den forbigangne Tid (Forgangenheden?),

Vergänglich, aj. forgængelig; —keit, f. ud. pl. F—hed, c.

Verganten, v. a. (Sydt.) forauctionere, sælge ved Auction; —tung, f. -en, F—ring, c.

Vergatten, v. a. (foræld.) forbinde, sammenføie; (n. St. om Marken) dyrke.

Vergattern, v. a. tillukke, forvare med et Gitter; (foræld.) kalde Soldater sammen ved Trommeslag, tromme sammen; —rung, f. ud. pl. Tillukning med Gitter.

Vergeben, v. i. a. give feil: die Karten; afgive (den bestemte Afgift af Noget); eine Waare, den Zoll, accise, fortolde, give Skat af; omkomme med Gift: Einen mit Gift, el. ogsaa blot: Einen, forgive; give uden at opnaae sin Hensigt; foræld. og nu blot undert. partic. vergeben, forgjeves; bortgive, give bort, give til en Anden, (blot i nogle Tilfælde): ein Amt; sich el. Eim. etw. —, afstaae, give Slip paa fordeelagtige Rettigheder; fig. Eim. etw. —, forlade, tilgive; —bung, f. -en, Feilgivelse, Bort—, men især: Forladelse, Tilgivelse, c.

Vergebens, av. forgjeves, uden at opnaae sin Hensigt.

Vergeblich, aj. tilgivelig; forgjeves, frugtesløs; —keit, f. ud. pl. T—hed, Frugtesløshed, c.

Vergegenwärtigen, v. a. gjøre det Forbigangne nuværende, det Fraværende nærværende; kalde tilbage, gjøre anskuelig; —gung, f. -en, levende Forestilling, c.

Vergehe, f. (n. St.) en Hududslet, som kommer og gaaer bort hurtigt.

Vergehen, v. i. 1) a. og sich, forsee sig, forglemme sig, begaae et Feiltrin, enten med Forsæt el. af Overilelse; fordrive ved at gaae. 2) n. m. s. fig. forgaae; das Gesicht vergeht Eim., naar Evnen at see lidt efter lidt aftager hos ham; (om Tiden) gaae forbi, gaae hen, henglide; lidt efter lidt tabe sin Tilværelse, ophøre.

Vergehen, n. -s pl. s. sg. og —hung, f. -en, Forseelse, c., Feiltrin, n.

Vergelten, v. i. a. gjengjelde: Eim. etw. —; i god Bet. ogsaa belønne; —ter, m. -s pl. s. sg. Gjengjelder, c.; —tung, f. -en, Gjengjeld, Gjengjeldelse, c.; ofte ogsaa: Belønning, c.; —tungsrecht, n. -es ud. pl. Gjengjeldelsesret, c.

Vergeringern, v. a. d. T. forringe, formindske.

Vergesellschaften, v. a. sich mit Eim. el. etw. træde i Forbindelse med; især fig: Tugend mit Reiz —.

Vergessen, v. i. a. glemme, forglemme: Einen el. eine S. —; (undert. ogsaa) Eines el. einer S.; især fig. etw.; etw. bei Eim.; Einen, glemme, hvad man havde tænkt at gjøre for ham; sich —, forglemme sig, forsee sig.

Vergessen, aj. einer S. (Gen.), glemt; glemsom, som let glemmer; især i Sammens.: pflicht— 2c.; —heit, f. ud. pl. Forglemmelse; Glemsomhed, For—, c.; —ßlich, aj. forglemmelig; glemsom; ogsaa vergeßbar; —eßlichkeit, f. ud. pl. F—hed, G—hed, c.; —ssung, f. -en, Forglemmelse, c.

Vergeuden, v. a. (foræld. og Digter.) ødde, bortødsle; —dung, f. -en, Ødden, Bortødslen, c.

Vergewissern, v. a. stadfæste, bekræfte, gjøre vist, ratificere; Einen einer S. (Gen.) el. Eim. etw., forsikkre om, borge for; sich einer S., overbevise; —rung, f. -en, St—ise, B—lse, Overbeviisning, c.

Vergießen, v. i. a. udgyde, udøse: Thränen, Blut; vande for meget, fordærve ved for megen Vanden: Pflanzen; vande op, forbruge til Vanden; støbe fast; d. T. sich, øse feil; —ßung, f. -en, Udgyden, Udøsen, c.

Vergiften, v. a. forgifte, gjøre giftig, blande med Gift; forgive; —tung, f. -en, Forgiftelse, c.

Vergißmeinnicht, n. -s, -e, Forglemmigei, Forgjetmigei, c. (Botanik).

Vergittern, v. a. tilgittre, forsyne med Gitter; —rung, f. -en, Tilgittring, c.

Verglasen, v. a. forvandle til Glas; glasere; (undert.) forsyne, indsætte med Glas, sætte Glas for; —sung, f. -en, Glasering, Glasur, c.

Verglasiren, v. a. glasere.

Vergleich, m. -es -e, Forlig, n.; Overeenskomst, c.; d. T. (undert.) Sammenligning, c.; —bar, aj. sammenlignelig; —en, v. i. a. gjøre lige: jævne, slette (blot hos Haandværkere og d. T. i nogle Tilfælde); fig. erstatte, vederlægge, give en Ting af lige Værd med en anden; sich mit Eim. wegen etw., forlige, gjøre enige, forene; zwei Dinge mit einander, Einen mit dem andern, sammenligne, jævnføre, ligne; —chung, f. -en, Sammenligning; Forligelse, c.; —chungsweise, av. sammenligneliseviis.

Verglimmen, v. i. n. m. s. ophøre at ulme; gaae ud, slukkes.

Verglühen, v. n. m. s. ophøre at gløde.

Vergnügen, v. a. fornøie; (undert.) d. T. gjøre godt igjen, erstatte; Einen, fyldestgjøre, tilfredsstille, betale; Einen, skaffe Fornøielse; sich an el. mit einer S. —, fornøie sig ved; —, n. -s pl. (sjeld.) s. sg. Fornøielse; ofte: Lyst, Glæde, Forlystelse, c.; —glich, aj. fornøielig: god at fornøie, nøisom; til Fornøielse, som vækker Glæde; som av. med Fornøielse; —glichkeit, f. ud. pl. Fornøielighed, c.; —gsam, aj. nøisom, tilfreds med sine Omstændigheder; —gsamkeit, f. ud. pl. Nøisomhed, c.; —gt, aj. fornøiet, fornøielig; —gung, f. -en, Fornøielse, c.; —gungssucht, f. Fornøielsessyge, c.

Vergolden, v. a. forgylde; —lder, m. -s pl. s. sg. Forgylder, c.; —dung, f. -en, Forgyldning, c.

Vergönnen, v. a. Eim. etw., forunde, tillade, tilstaae.

Vergöttern, v. a. forgude; —rung, f. -en, F—lse, c.

Vergraben, v. i. a. indgrave, indgrøfte; nedgrave; —bung, f. -en, Indgravning, Ned—, c.

Vergrasen, v. 1) a. (n. St.) das Getreide, afskære, før det faaer Straa. 2) n. m. s. voxe til med Græs.

Vergreifen, v. i. a. rive bort; blot fig. die Waare ist el. hat sich vergriffen, er udsolgt; mir die Hand el. sich, fortage, ved et urigtigt Greb forvride; sich, gribe feil, gribe et for et andet; sich an einer S. —; sich an Eim. —, forgribe sig paa; —, n. -s pl. s. sg. Forgriben, Feilgriben, c.; —fung, f. -en, Forgribelse, c.

Vergrößern, v. a. forstørre; ofte: formere; fig. eine S. —, forestille større, end den er; —rung, f. -en, F—lse, Formerelse, c.; —rungsglas, n. -es -äser, Forstørrelsesglas, n.

Vergrünen, v. n. m. s. blive grøn; (digter.) tabe sin grønne Farve, visne.

Vergunst, f. (foræld.) Tilladelse, c.

Vergünstigen, v. a. (Sydt.) tillade; —gung, f. ud. pl. T—lse, c.

Vergüten, v. a. godtgjøre, erstatte, gjøre god igjen; —tung, f. -en, G—lse, Erstatning, c.

Verhaaren, v. n. m. h. (Jagtsp. om Rovvildtet) fælde Haar, skifte Haar; d. T. ophøre at fælde.

Verhack, m. -es -e, d. T. s. Verhau.

Verhacken, v. a. hakke smaat; hakke feil; forbruge ved at hakke; ein Pferd, einen Hund, afhugge Halen.

Verhadern, v. a. tabe ved Strid og Procederen: sein Vermögen.

Verhaft, m. (n. St. ogsaa f.) -es ud. pl. Heftelse, Arrest, c., Fængsel, n.; især om Personer; —en, v. a. Einen, hefte, sætte fast, arrestere; brugeligere: in Verhaft nehmen; Eim. verhaftet seyn, ansvarlig, forpligtet; —ung, f. -en, Heftelse, Ansvarlighed, c.

Verhäkeln, v. a. d. T. hægte sammen, hægte til; —lung, f. -en, Sammenhægtning, c.

Verhallen, v. n. m. s. ophøre at lyde.

Verhalt, m. -es ud. pl. Forhold, n.

Verhalten, v. i. a. holde tilbage: die Thränen; fig. sich, d. T. (undert.) opholde sig, dvæle, tøve; das Feuer hatte sich lange —, holdt sig skjult i Asken; Eim. etw., fortie, for at skjule, dølge; forholde: die Sache verhält sich so; die Höhe verhält sich zur Breite wie zwei zu eins; wie verhält sich das Blei im Feuer; sich, forholde, opføre sig; —, n. -s pl. (sjeld.) s. sg. Forholden, Tilbageholden, Fortien, Dølgen c.; især: Forhold, n., Opførsel, Færd, Frem—, Ad—, c.

Verhältniß, n. -sses -sse, Forhold, n., Proportion, c.; —mäßig, aj. forholdsmæssig; —wort, n. -es -örter, Forholdsord, n., Præposition, c.

Verhaltung, f. -en, Tilbageholdelse, Fortielse, Fordølgelse, c.

Verhandeln, v. a. forhandle, afgjøre, (mundtlig og skriftlig); einen Frieden, underhandle; eine S., handle om, accordere om, sælge, bytte; —lung, f. -en, Forhandling, Underhandling, c.

Verhängen, v. a. hænge til, bedække med Forhæng; lade hænge løs, blot i den Talem. mit verhängtem Zügel, i fuld Galop; tillade, tilstede, tilskikke (et Onde); meest om Gud med Præposit. über: Gott hat dieses über ihn verhängt; —gniß, n. —sses —sse, Tilskikkelse; ofte: Skjebne, c.; —gnißvoll, aj. skjebnefuld, skjebnesvanger.

Verharren, v. n. m. h. (af Nogle m. s.) blive, forblive; tøve, dvæle; vedblive, fremture.

Verharrlich, aj. og die -keit, bedre: beh—, s. dette Ord.

Verharschen, v. n. m. s. blive haard, blive tør, sætte Skorpe.

Verharten, v. n. m. s. hærdes, blive haard.

Verhärten, v. a. hærde, for—, gjøre haard; fig. forhærde, gjøre ufølsom: sein Herz, sich; —tung, f. -en, Forhærdelse, c.

Verhaspen, v. a. tillukke med Dørklinge.

Verhaßt, aj. forhadt.

Verhätscheln, v. a. vulg. forkjæle.

Verhau, m. -es -e, Forhugning, Forstandsning af omhugne Træer.

Verhauchen, v. a. udaande, udpuste, opgive Aanden.

Verhauen, v. i. a. forhugge, hugge sønder og sammen, fordærve ved Hugning; d. T. (undert.) hugge kortere el. mindre; tilhugge, (blot i nogle Tilfælde); gjøre Forhugning, tilspærre ved nedhugne Træer: Eim. den Weg; sich, forhugge, hugge feil; især i Fegtekonsten.

Verhausen, v. a. tilsætte ved slet Huusholdning; fig. øde, forgjeves anvende.

Verhäuten, v. a. forhude: ein Schiff.

Verheben, v. i. a. sich, forløfte sig, løfte fordærvet; løfte feil, tage galt op.

Verheeren, v. a. das Land, eine Stadt &c., hærje, ødelægge; —rer, m. -s pl. s. sg. Ødelægger, c.; —rung, f. -en, Hærjen, Ø—lse, c.

Verheften, v. a. hefte sammen; hefte feil; —tung, f. -en Sammenheftning, c.

Verhehlen, v. (rgl. undtagen partic. undert. verhohlen) a. paa en pligtstridig Maade fordølge, skjule, hæle: eine gestohlne Sache —; fornemlig: die Wahrheit —; —lung, f. -en, Fordølgen, Fortien, c.

Verheilen, v. a. og n. m. s. d. T. hele, læge; —lung, f. ud. pl. Helen, Lægen, c.

Verheimlichen, v. a. holde hemmelig: eine S. vor Eim.; —chung, f. -en, Hemmeligholdelse, c.

Verheirathen, v. a. gifte bort, gifte: seine Tochter an Einen, mit Eim.; sich; —thung, f. -en, Giftermaal, n.

Verheißen, v. i. a. (i Bibelen og i den høiere Stiil) forjætte, tilsige, love noget Godt: Eim. etw.; —ßung, f. -en, Forjættelse, c. Tilsagn, Løfte, n.

Verhelfen, v. i. n. m. h. forhjelpe, hjelpe til: Eim. zu etw.; —fung, f. ud. pl. Forhjelpning, Bistand, c.

Verhenkert, aj. d. T. Pokkers, Fandens, forbistret, bandsat.

Verherrlichen, v. a. forherlige; —chung, f. -en, F—lse, c.

Verhetzen, v. a. tirre, ærgre; Einen zu etw., ophidse; —zung, f. -en, Tirren, Ophidsning, c.

Verheutigen, v. a. (nyt Ord) modernisere.

Verhinderlich, aj. hinderlig.

Verhindern, v. a. etw., Einen an etw., forhindre

-e.; —rung, f. Forhindren, c. ud. pl.; Forhindring, c. pl. -en.
Verhoffen, v. a. og n. m. h. haabe, forvente; —tlich, av. d. T. for: hoffentlich.
Verhöhnen, v. a. forhaane; —nung, f. -en, F—lse, c.
Verhökern, el. —kern, v. a. udhøkre.
Verhör, n. -es -e, Forhør, n.; —en, v. a. forhøre: die Zeugen; overhøre: einem Schüler das Gelehrte; ikke høre: etw.; sich —, høre feil.
Verhudeln, v. a. forhutle.
Verhüllen, v. a. tilhylle; fig. skjule; —llung, f. -en, T—lse, Skjulen, c., Skjul, n.
Verhundertfachen, v. a. forøge hundrede Gange; formere mange Gange.
Verhungern, v. n. m. h. forhungre, hungre ihjel, omkomme af Hunger; —gert, forhungret, meget hungrig.
Verhunzen, v. a. vulg. eine S., skamfere, lemlæste; fig. fordærve, forhutle.
Verhuren, v. a. vulg. hore bort: sein Vermögen; verhurt, forhoret, hengiven til Horeri.
Verhüten, v. a. das Vieh —, vogte galt, skjødesløst, saa at der finder Skade af; ein Uebel, forebygge, forhindre, forekomme; Gott verhüte es, Gud forbyde det; —tung, f. ud. pl. Forebyggelse, Forhindring, Forekommelse, c.; —tungsmittel, n. -s pl. s. sg. Forebyggelsesmiddel, n.
Verinnigen, v. a. concentrere.
Verinseln, v. a. isolere.
Verinteressiren, v. a. d. T. forrente, give Interesse, Rente af.
Verirren, v. n. m. s. og især m. h. og sich, forvildes, forvilde sig, fare vild; —rrung, f. -en, Forvildelse, Vildfarelse, c.
Verjagen, v. a. forjage; —gung, f. ud. pl. F—lse, c.
Verjähren, v. n. m. s. faae Hævd paa, el. oafaa: fraehævdes, tabe Ret til ved en lang Række af Aar; —rt, aj. forældet, hævdet; —rung, f. -en, Hævd, c.
Verjüngen, v. a. forynge; gjøre ung igjen; sich —, fig. gjøre tyndere: ein Stück Stein; formindske, gjøre mindre efter formindsket Maalestok: einen Riß; der verjüngte Maßstab, den formindskede Maalestok; —gung, f. -en, F—lse, Formindskelse, c.
Verjungfräulichen, v. a. gjøre ungdommeligt, en Jomfru lig.
Verjünglichen, v. a. gjøre til Yngling igjen.
Verkalben, v. n. m. h. kalve for tidlig, til urette Tid.
Verkalken, v. a. brænde til Kalk; overkalke.
Verkälten, v. a. sich, s. Erkälten.
Verkappen, v. a. tilhylle, skjule med en Kappe; fig. bemærker verkappt, maskeret, forklædt, ein —ppter, En, som i ond Hensigt skjuler sig under et fremmedt Navn; —ppung, f. ud. pl. Tilhyllelse, c., Skjul, n.; —pptheit, f. ud. pl. Pseudonymitet, c.
Verkauf, m. -es -äufe, Salg, n.; —en, v. a. sælge; —käufer, m. -s pl. s. sg. Sælger, c.; —käuflich, aj. sælgelig, afsættelig, til Fals.
Verkehr, m. -es ud. pl. d. T. Handel og Vandel, c.; Omgang, Forbindelse, c.; Søgning, c.; Samqvem, n., Færsel, Commerce, c.
Verkehren, v. 1) a. vende om, op og ned paa, feil; vende anderledes; forvandle; die Augen, fordreie; bedre verdrehen; fig. fordreie, mistyde, i mange Tilfælde: Eines Worte; (i Bibelen) fordærve, forlede til Synd. 2) n. m. h. d. T. (n. St.) handle, drive Handel og Vandel, afsætte Vare; mit Eim., omgaaes, have Omgang med.
Verkehrt, aj. forkeert, bagvendt, vrang, galt; (i Bibelen) lastefuld, ond; die -e Seite, Vrangsiden; —heit, f. -en, F—hed, V—hed, c.; —schnabel, m. -s pl. s. sg. Vandstæren (Fugl).
Verkeilen, v. a. forkile; —lung, f. -en, Forkiling, c.
Verkennen, v. i. a. miskjende: Einen; eine S., tage feil af; —nnung, f. M—lse, c.
Verketteln, v. a. lænke fast, tillukke med een el. flere Lænker; —lung, f. -en, Fastlænkning, c.
Verketten, v. a. sammenkjæde; især fig. forbinde meget nøie; —ttung, f. -en, S—dning, c.
Verketzern, v. a. Einen, forkjettre, erklære for Kjetter; —rung, f. -en, Forkjettring, c.
Verkielen, v. a. forsyne med Kjøl.
Verkitten, v. a. tilkitte; —ttung, f. -en, Tilkitning.
Verklagen, v. a. Einen bei Eim., forklage, anklage; —gung, f. -en, F—lse, Klage, c.; —kläger, —kläger, m. pl. s. sg. Forklager, Anklager, c.
Verklammen, v. n. m. s. d. T. stivne, blive stiv af Kulde.
Verklammern, v. a. klamre til, befæste med Klamre.
Verklären, v. a. (sjeld.) opklare, oplyse; fig. (i Bibelen) forklare, herliggjøre; meddele en høiere Grad af Fuldkommenhed; —rung, f. -en, Forklaring, Herliggjørelse, Transfiguration, c.
Verklatschen, v. a. vulg. Einen, bagtale, gjøre Nar af, bringe i ondt Rygte ved Sladder; etw., sladdre ud, udbrede ved Sladder; —schung, f. -en, Bagvaskelse, Udsladdren, c.
Verkleben (Sydt. verkleiben), v. a. klıne op; tilkline; fer—, sammen—; —bung, f. -en, Opklining, Til—, For—, Sammen—, c.
Verklecken, v. a. klatte bort.
Verkleiden, v. a. forklæde, udklæde: sich in einen Bauer, el. als ein Bauer; (hos Haandv.) beklæde; —dung, f. -en, Forklædning, Be—, c.
Verkleinerlich, aj. fig. forkleinelig, forkleinende, som er skadelig for en Tings Værd el. gode Rygte; (i Regnek.) —e Bruchzahlen, formindskelige.
Verkleinern, v. a. forringe, nedsætte, formindske; forestille mindre, end en Ting er; fig. Einen, forkleine, gjøre ringere, end han er, nedsætte; —rung, f. -en, F—lse, N—lse, F—lse, Forkleinelse, c.; —rungsglas, n. -es -äser, Formindskelsesglas, n.; —rungswort, n. -es -örter, Formindskelsesord, Diminutivum, n.
Verkleistern, v. a. tilklistre; Eim. die Augen —, besnitte, bilde ind; —rung, f. -en, Tilklistring, c.
Verknicken, v. a. ved Ituknæken fordærve.
Verknöpfen, v. a. tilknappe; knappe feil.
Verknüpfen, v. a. knytte saaledes, at man ikke igjen kan løse det op; sammenknytte; fig. nøie forbinde: —pfung, f. -en, S—knytning, c.
Verkochen, v. 1) a. koge ind, koge bort. 2) n. m. s. henkoges.
Verkohlen, v. 1) a. brænde til Kul, brænde op; sich —, blive til Kul. 2) n. m. s. forkulles.
Verkommen, v. i. n. m. s. d. T. komme fort, kom-

me frem, bestaae: bei einer S. nicht — können; mit Eim., komme overeens; blive slettere, forværre sin Tilstand.

Verkommniß, n. -sses -sse, (n. St.) Overeenskomst, Forening, c.

Verkörpern, v. a. legemliggjøre, legemlig fremstille.

Verköstigen, v. a. give Kost.

Verkramen, v. a. forlægge ved Opryddning.

Verkriechen, v. i. a. forstikke; skjule sig; fig. sich vor Eim. — müssen, skjule sig for (af Frygt el. i Følelse af Svaghed).

Verkrümeln, v. a. das Brod 2c., smulre, spilde i Krummer; ogsaa verkrümen; sich —, d. T. tabe sig lidt efter lidt.

Verkrummen, v. n. m. s. krummes, kroges, blive krum; (især paa Lemmerne) blive lam.

Verkrüppeln, v. a. og n. m. s. d. T. lemlæste, gjøre til Krøbling, blive Krøbling; faae give en gal Retning.

Verkümmern, v. 1) a. d. T. Eim. etw., forbittre, blande med Kummer; (Sydt.) gjøre Arrest, Beslag, Forbud paa: Eim. seine Besoldung. 2) n. m. s. fortæres af Kummer; komme i en kummerlig Tilstand.

Verkündigen, v. a. forkynde, bebude; —gung, f. -en, F—lse, B—lse, c.; —ger, m. -s pl. s. sg. Forkynder. c.

Verkundschaften, v. a. foræld. for ausk—, s. dette Ord.

Verkünsteln, v. a. forkunstle, fordærve ved Kunstleri; —lung, f. -en, Forkunstling. c.

Verkuppeln, v. a. sammenkoble: eine Person; —lung, f. -en, S—bling, c.

Verkürzen, v. a. forkorte: sein Leben; sich die Zeit; afkorte, formindske; —zung, f. -en, Forkortning, Afk—, Formindskelse, c.

Verlachen, v. a. Einen, etw., lee ad, belee, udlee; tilbringe leende.

Verlag, m. -es ud. pl. Forlag, n.; forlagte Varer; Forskud, Udlæg, n.; —sbuch, n. -es -ücher, Forlagsbog, c.; —srecht, n. -es ud. pl. Forlagsret, c.

Verlahmen, v. n. m. s. blive lam.

Verlähmen, v. a. (sjeld.) gjøre lam.

Verlammen, v. n. m. h. lamme med døde el. ufuldbaarne Lam.

Verlanden, v. 1) n. m. s. (om Floder, Søer 2c.) blive til tørt Land. 2) a. gjøre til tørt Land.

Verlangen, v. 1) n. m. h. længes: nach Eim. el. einer S.; især impers. es verlangt mich el. mich verlangt zu wissen, jeg længes efter, gad gjerne vide. 2) a. etw., tragte efter, ville have, ønske, attraae; forlange, begjere, udfordre.

Verlangen, n. -s ud. pl. Forlangende, n., Begjering, Længsel, Attraa, c.

Verlängern, v. a. forlænge; —rung, f. -en, F—lse, c.

Verläppern, v. a. d. T. flakke bort: sein Geld.

Verlarven, v. a. maskere, forklæde, gjøre ukjendelig; —vung, f. -en, Maskering, Forklædning, c.

Verlaß, m. -sses 1) pl. -sse, d. T. Efterladenskab, n.; Aftale, Accord, c. 2) ud. pl. Tilforladelighed, c.

Verlassen, v. i. a. forlade: Einen, einen Ort, fig. Haus und Hof; Einen, forlade hjelpeløs; sich auf etw. —, forlade sig paa, haabe med Tillid, bygge paa; Eim. etw. (undert.) overlade; etw. so —, aftale, anordne, tilbagelade som Aftale, som Befaling; ved Døden efterlade (bedre hinterlassen); —heit, f. ud. pl. Forladthed, c.; —schaft, f. -en, Efterladenskab, Bo, n.

Verläßlich, aj. sædv. zuver—, s. dette Ord.

Verlästern, v. a. bespotte, tale ilde om, skumle; —rung, f. -n, B—lse, c., Skumleri, n.

Verlatten, v. a. indeslutte med Lægter.

Verlauf, m. -es ud. pl. Forløb, n., Hengang, c.; Maaden, hvorpaa en Ting skeer; Begivenheden selv; —en, v. i. 1) a. spærre Veien for En, ved at løbe imod; sich, løbe bort; (især om Vandet) rinde bort; fig. (jocdum) tildrage sig, skee; sich, løbe feil, forløbe, forvilde sig ved at løbe; løbe bort, løbe fra hverandre. 2) n. m. s. fig. (om Tiden) forløbe, hengaae hurtigt.

Verläugnen, v. a. negte, skjule ved Negten; d. T. Einen, negte hjemme; die Religion; fig. die Natur; sich —; (foræld.) Einen fornegte; eine Karte —, svige Couleur; —gnung, f. -en, Negten, Fornegtelse, c.

Verlaut, m. -es ud. pl. blot i den Talem. dem —e nach, efter Sigende Forlydende, Rygte; —en, v. i. n. m. h. sich —en lassen, lade sig forlyde med; impers. es verlautet, man siger, det hedder, der fortælles.

Verleben, v. 1) a. henleve. 2) n. m. s. udleve; verlebt, udlevet; (Sydt.) afdød.

Verlebendigen, v. a. levendegjøre.

Verlechzen, v. n. m. s. (om Trækar) blive aaben, utæt, læk.

Verlegen, v. a. forlægge, lægge et andet Sted hen: einen Jahrmarkt; einen Tag, ansætte, bestemme til en anden Tid; eine S., forlægge (saa man ikke kan finde det); spærre, stoppe (ved en henlagt Hindring); fig. (i Handel og Vandel) forsyne med Noget: ein Land mit Waaren —; forstrække (med Penge); Geld —, forskyde; forlægge: ein Buch; —gung, f. -en, Forlæggelse, Ansættelse, Spærring, Forstrækning, c.; die —gung eines Buches, Forlag, n.

Verlegen, aj. forligget, fordærvet ved for lang Liggen; forlegen; —heit, f. -en, Forlegenhed, c.

Verleger, m. -s pl. s. sg. En, som gjør Forskud; især: Forlægger, c.

Verlehnen, v. a. og —hnung, d. T. s. —verleihen, —hung.

Verleiden, v. a. d. T. Eim. etw., gjøre modbydelig, gjøre led og kjed af.

Verleihen, v. a. laane ud, leie ud (for Penge): Pferde; forlehne, overdrage som Lehn; forunde, skjenke, give: Frieden; —hung, f. -en, Udlaan, n.; Forlehning, Forundelse, c.

Verleiher, m. -s pl. s. sg. Udlaaner, Udleier, c.

Verleiten, v. a. lede feil, mislede; især blot fig. forlede, forføre (til Synd): Einen zum Spiel; —tung, f. -en, Forledelse, Forførelse, c.

Verlernen, v. a. forglemme (det forhen Lærte); vænne sig af med; —rnung, f. ud. pl. F—lse, c.

Verlesen, v. i. a. læse offentligen op, forelæse (blot i nogle Tilfælde); læse feil; sich —, forlæse sig, læse galt; Wolle —, pille; —sung, f. -en, Oplæsning, Feillæsen, c.

Verletzen, v. a. beskadige: einen Baum; især om levende Skabninger: sich an der Hand, saare lidet; fig. saare, fornærme, krænke: Eines guten Namen; —zung, f. -en, B—lse, Saaren, F—lse, K—lse, c.;

Haar, n.; —ßbar og —ßlich, aj. som kan beskadiges, saares, krænkes.

Verleugnen, s. Verläugnen.

Verleumden, v. a. Einen, bagtale, bringe i ondt Rygte; —der, m. -s pl. s. sg. Bagtaler, c.; —derinn, f. -en, Bagtalerske, c.; —derisch, aj. bagtalersk; —dung, f. -en, Bagtalelse, c.; —dungssucht, f. ud. pl. Bagtalelsessyge, c.

Verlieben, v. a. sich, forelske: sich in ein Mädchen; ogsaa fig.: sich in eine Person; —liebt, aj. forelsket, forlibt; Elskers; —liebtheit, f. ud. pl. forelsket (forlibt) Tilstand, c.

Verliegen, v. i. a. sich, forligge, ligge fordærvet, blive ubrugbar ved for megen Liggen; ogsaa som v. n. m. s.

Verlieren, v. i. a. tabe, miste: einen Freund; die Hoffnung; fig. tabe: den Prozeß, eine Schlacht; im Spiele 2c.; den Weg; etw. aus den Augen; spilde: die Zeit —; die verlorne Schildwache, verlorne Post, (i Krigen) de yderste Forposter, den yderste Forpostvagt; etw. verloren machen gjøre forloren, for det Lese, leseligen (for siden at gjøre det bedre); verloren seyn, være forloren, uden Redning ulykkelig; sich —, tabe sig; tabes, lidt efter lidt forsvinde; fig. sich in das Grüne —, tabe sig i, ubemærket gaae over i; sich in einer Vorstellung, in einem Gedanken —, tabe, fordybe forvilde sig i.

Verlies (saad. men urigt. —ließ), n. -es -e, et Sted, hvor man forsvinder, taber sig, gaaer til Grunde; en dyb Grav; en Afgrund: Stein —; en dyb Kjelder: Wein —; især et dybt under Jorden værende Fængsel i gamle Borge: Burg—.

Verloben, v. a. forlove, trolove, fæste: Eim. seine Tochter, el. seine Tochter mit Eim.; sich mit einer Person; der, die Verlobte, den Forlovede; (foræld.) love bort, forbinde sig til ved et høitideligt Løfte; —bung, f. -en, Forlovelse, c.; —bungsring, m. -es -e, Forlovelsesring, c.; —bungstag, m. -es -e, Forlovelsesdag, c.

Verlöbniß, n. (Sydt. f.) -sses -sse, Forlovelse, Trolovelse, c.; —ring, m. -es -e, F—sring, T—sring, c.; —tag, m. -es -e, F—sdag, T—sdag, c.

Verlochen, v. a. (blot hos Haandv.) gjøre Huller i, forsyne med Hul el. Huller; (n. St.) kaste, nedgrave i et Hul.

Verlocken, v. a. forlokke; —ckung, f. -en, F—lse, c.

Verlodern, v. a. d. T. bortlodse.

Verlodern, v. n. m. s. ophøre at flamme; fortæres af Flammeild.

Verlogen, aj. vulg. løgnagtig, fuld af Løgn.

Verlohnen, v. a. d. T. (undert.) lønne, belønne, forskylde; es verlohnt die Mühe; es verlohnt sich der Mühe (Gen.) nicht.

Verloosen, v. a. bortlodde, kaste Lod om; —sung, f. -en, B—dning, Lodkastning, c. [verlieren.

Verloren, partic. af verlieren, fortabt, forloren, s.

Verlöschen, v. rgl. og hyppigt i. n. m. s. slukkes, gaae ud, udslukkes; —schbar og —schlich, aj. udslukkelig; —schung, f. -en, Udslukning, c.

Verlöthen, v. a. sammenlodde; tillodde; —thung, f. -en, S— lodning, c.

Verlust, m. -es -e, Tab, Forliis, n., Skade, c.; —ig, av. eines Dinges, berøvet, tabt, forloren; er ist seines Amtes —ig, han har mistet, er kommet fra sit Embede.

Vermachen, v. a. d. T. tillukke, tilsparre; Eim. etw., testamentere, legere, give bort ved sin sidste Villie; —chung, T—lse, Tilsparring, Testamenteren, c.

Vermächtniß, n. -sses -sse, Testament, n., sidste Villie; testamenteret Gods, Legat, n., Gave, c.

Vermahlen, v. i. a. opmale: alles Getreide.

Vermählen, v. a. forbinde; formæle, gifte (blot om fornemme Personer); —lung, f. -en, Formæling, c.

Vermahnen, v. a. d. T. for: erm—, formane; —hnung, f. -en, Formaning, c.

Vermaledeien, v. a. d. T. forbande; —deit, forbandet, fordømt; —eiung, f. -en, F—lse, c.

Vermalen, v. a. opmale, forbruge til Malen; (undert.) udmale, afstikke med Farver; —lung, f. -en, Opmaling, c.

Vermannichfaltigen, v. a. mangfoldiggjøre.

Vermänteln, v. a. tilhylle, søge at skjule, kaste Kappen over: seine Schande.

Vermarken, v. a. betegne med Grændsestene, indeslutte, indgrændse.

Vermauern, v. a. mure op, forbruge til Muurarbeide; tilmure; indmure, lukke for med Muur; —rung, f. -en, Opmuren, Tilmuring, c.

Vermauthen, v. a. (Sydt.) fortolde.

Vermehrbar, aj. formerelig, som kan formeres; —keit, f. ud. pl. F—hed, c.

Vermehren, v. a. formere, forøge: seine Einkünfte; sich —, formeres, tiltage i Tal og Mængde (især ved Forplantelse); ogsaa: gjøre større, stærkere; —rung, f. -en, F—lse, F—gelse, c.; —hrer, Formerer, Forøger, Udvider, c.

Vermeiden, v. i. a. sky, undvige, undgaae; —dung, f. -en, Undvigen, c.

Vermeidlich (—dbar), aj. undgaaelig; —keit, f. ud. pl. U—hed, c.

Vermeinen, v. n. m. h. formene, holde for, troe; —inung, f. -en, Formening, c.

Vermeint, aj. formeent, indbildt; —lich, aj. formeentlig, formodentlig.

Vermelden, v. a. formelde; —dung, f. -en, F—lse, c.

Vermengen, v. a. mænge, blande; fig. forvirre; d. T. sich mit etw., give sig af med; —gung, f. -en, Blanding, Sammen—, Forvirring, c.

Vermenschlichen, v. a. menneskeliggjøre; humanisere.

Vermerken, v. a. mærke, spore, formærke, blive vaer; fig. (i den høiere Stiil) optage, udlægge (vel, ilde); —kung, f. -en, Mærken, Formærkelse, Optagelse, c.

Vermessen, v. i. a. maale, ud—; sich —, formaale sig, maale feil; fig. sich —, rose sig af meer, end man tilkommer, hovmode sig af; d. T. sich —, sværge høit paa; (foræld.) foretage alt for meget, være forvoven, formaste sig; —ssung, f. -en, Udmaalning, c.

Vermessen, aj. formastelig, dumdristig, paa en strafværdig Maade forvoven; —heit, f. -en, F—hed, D—hed, Formastelse, alt for stor Forvovenhed, c.; —tlich, av. (undert. aj.) formasteligen, dumdristigen.

Vermetzen, v. a. svare det anordnede Maal (Metze) af det Korn, som skal males.

Vermiethen, v. a. bortleie: Eim. sein Haus; eine Stube an Einen; Pferde —, udleie; (om Tjeneste-

soll) sich, bortfæste sig; —thung, f. -en, Bortleien, Ud—, c.; —ther, m. -s pl. s. sg. Bortleier, den Person, som bortleier, bortfæster Noget til en Anden; Eier, c.

Vermindern, v. a. formindske; eine Zahl, subtrahere; sich, formindskes; fig. gjøre svagere: den Kummer; —rung, f. -en, F—lse, c.; —rungswort, n. -es -örter, Formindskelsesord; Diminutivum.

Vermischen, v. a. blande, mænge; især partic. —mischt, som aj. blandet; fig. sich mit einer Person, holde Bryllup med; have legemlig Omgang med; —schung, f. -en, Blanding, c.; fleischliche —schung, legemlig Omgang.

Vermissen, v. a. savne.

Vermitteln, v. a. bilægge: einen Streit; mægle: einen Frieden; —lung el. —ttlung, f. -en, B—lse, Mægling, Mellemkomst, Intervention, c.

Vermittelst, præp. med Gen. ved Hjelp af.

Vermittler, m. -s pl. s. sg. Mægler, Midler, c.

Vermodern, v. n. m. s. forraadne, hensmuldre.

Vermöge, præp. med Gen. i Kraft af, i Følge, paa Grund af: — unserer Abrede, des Befehls, der Urkunde.

Vermögen, v. i. a. formaae; udrette, udføre, kunne: viel bei Eim.; have Kraft, Duelighed til, mægte: ich vermochte ihn nicht zu retten, ihm nicht zu widerstehen; ogsaa omstrivende —d seyn, være i Stand til; være i Besiddelse af timelige Ting; især blot —d, formuende, bemidlet; Einen zu etw., formaae, bevæge ved Forestillinger, overtale.

Vermögen, n. -s pl. s. sg. Evne, Formue, Kraft, Styrke, c.; Formue, c., Forraad af Penge og Eiendomme; —ssteuer, f. -n, Formuesskat, c.; —sumstände, pl. ud. sg. Formuesomstændigheder.

Vermummen, v. a. formumme, maskere, forklæde.

Vermünzen, v. a. mynte op, forbruge til Myntning.

Vermuthen, v. a. formode: eine S. el. ogsaa sich eine S.; Einen —, vente hans Ankomst; —, n. -s ud. pl. og —thung, f. -en, Formodning, Gisning, Forventning, c.; —thungsgrund, m. -es -ünde, Formodningsgrund, c.; —thlich, aj. og især av. formodentlig, venteligen.

Vernachlässigen, v. a. forsømme, efterlade; —gung, f. -en, F—lse, E—lse, c.

Vernageln, v. a. fornagle: tilnagle; fordærve ved at tilnagle: die Kanonen; —lung, f. -en, Fornagling, c.

Vernähen, v. a. indsye, indeslutte ved at sye; opsye, forbruge ved at sye; sye feil.

Vernarren, v. d. T. 1) a. sein Geld, sjaske bort, anvende unyttigt; sich in etw., forgabe sig i, taabeligt forelske sig i. 2) n. m. s. fortrylles, forgiøres, af Forundring el. Forbauselse komme ud af sig selv.

Vernaschen, v. a. das Geld, slikke bort, forøde paa Slikkeri; vernascht seyn, være slikvorn.

Vernatürlichen, v. a. gjøre naturlig; fig. naturalisere.

Vernehmbar, aj. fornemmelig, som kan fornemmes.

Vernehmen, v. i. a. fornemme, mærke; fig. høre; agte paa; forstaae; erfare, faae at vide af Rygtet; sich — lassen, (undert.) sige, ytre, lade sig forlyde med; Einen, forhøre (især i Retten); (forældt.) indsee, mærke, erkjende, forstaae; —, n. -s ud. pl. Forlydende, Sigende, Rygte, n.; Forstaaelse, c., Maaden, paa hvilken man er stillet med Andre; —hmbar, aj. som kan fornemmes; —hmlich, aj. høi, tydelig og forstaaelig; —hmlichkeit, f. ud. pl. Stemmens Klarhed, Talens Forstaaelighed; Tydelighed, c.; —hmung, f. -en, Forhør, n., Undersøgelse, c. (for Retten).

Verneigen, v. a. og sich, neie; —gung, f. -en, Neien, c.

Verneinen, v. a. negte; —inung, f. -en, N—lse, c.; —inungsweise, av. negtelsesviis; —inungswort, n. -es -örter, Negtelsesord, n.

Verneuen el. —neuern, v. a. næsten forældt. for er—.

Vernichten, v. a. tilintetgjøre; forstyrre, fordærve, ødelægge: eine Schrift, eine Freude; —tung, f. -en, T—lse, F—relse, F—velse, Ø—lse, c.

Vernieten, v. a. nette (nitte), ombøie Hovedet af et Søm; nette fast, nette sammen; —tung, f. -en, Netning, Sammen—, c.

Vernunft, f. ud. pl. Fornuft; ofte: Forstand, Indsigt, c.; —forscher, m. -s pl. s. sg. Philosoph, c.; —gebot, n. -es -e, categorisk Imperativ, n.; —gläubige, m. -n -n, Rationalist, c.; —lehre, f. s. Logik; —los, aj. ufornuftig, vanvittig, afsindig; —losigkeit, f. ud. pl. U—hed, V—hed, A—hed, c.; —mäßig, aj. fornuftmæssig; —mäßigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —schluß, m. -sses -üsse, Fornuftslutning, Syllogisme, c.

Vernünftelei, f. -en og —nfteln, n. -s ud. pl. Spidsfindighed, c., Sophisteri, Haarkloveri, n.

Vernünfteln, v. n. m. h. haarkløve, bruge Sophisteri.

Vernünftig, aj. fornuftig; forstandig; —keit, f. ud. pl. F—tighed; F—dighed, c.

Veröden, v. 1) n. m. s. blive øde. 2) a. gjøre øde, lægge øde.

Veroffenbaren, v. a. (forældt. og n. St.) aabenbare.

Verordnen, v. a. forordne, anordne, foreskrive, skriftlig befale, beramme, fastsætte; Einen zu etw.: bestikke, udnævne, indsætte; —dnung, f. -en, Forordning, Anordning, Befaling, Bestemmelse, Forskrift; V—lse, U—lse, I—lse, c.; —dnungsmäßig, aj. anordningsmæssig.

Verpachten, v. a. bortforpagte (til en Anden): ein Gut; —tung, f. -en, Forpagtning, c.; —ter, m. -s pl. s. sg. Forpagter, c.

Verpacken, v. a. indpakke, emballere; forbruge ved at pakke; pakke feil.

Verpallisadiren, v. a. forsyne med Pallisader; —rung, f. -en, Pallisadering, c.

Verpassen, v. a. (sjeld.) tøve, forspilde ved Nølen; (i Kortspil) passe bort (et Spil, som kunde vindes).

Verpersönlichen, v. a. personificere.

Verpesten, v. a. forpeste.

Verpetschieren el. —tschaften, v. a. (forældt.) forsegle.

Verpfählen, v. a. forpæle, indpæle, omslutte med Pæle; —lung, f. -en, Indpæling, c.

Verpfänden, v. a. pantsætte: Eim. eine S.; —dung, f. -en, P—lse, c.

Verpfeffern, v. a. d. T. pebre for stærkt.

Verpflanzen, v. a. forplante; —zung, f. -en, Forplantning, c.

Verpflegen, v. a. forpleie, pleie, røgte, forsørge; —ger, m. -s pl. s. sg. Forpleier, Forsørger, Pleiefader, c.; —gung, f. -en, Forpleining, Pleie, Forsørgelse, c.;

—gungsanstalt, f. -en (Verpflegeanstalt), Pleieanstalt, c.; —gungshaus, n. -es -äuser (Verpflegehaus), Pleiehuus, n.

Verpflichten, v. a. Einen, Einen el. sich zu etw., forpligte; tage i Ed, forbinde ved Ed til at gjøre Noget; —tung, f. -en, F—lse, c.

Verpflöcken, v. a. d. T. tilpløke.

Verpfründen, v. a. give Plads i en Stiftelse, et Hospital.

Verpfuschen, v. a. forfuske.

Verpichen, v. a. tilbege; verpicht, s. erpicht; —chung, f. -en, Tilbegning, c.

Verplatzen, v. a. d. T. plaffe (skyde) bort (til Unytte): das Pulver &c.

Verplaudern, v. a. sladdre bort: die Zeit; sladdre af Stole, bringe ud ved Sladder.

Verplempern, el. —plämpern, v. a. vulg. pladske bort, spilde; sich mit Jemanden, forplumre sig (i Talen), tale ubetænksomt, især om Ægteskab.

Verpönen, v. a. (Canc.) belægge med Straf, forbyde ved Straffelove.

Verprassen, v. a. forøde, bortødsle ved Fraadseri: sein Vermögen; —sser, m. -s pl. s. sg. Forøder, c.

Verproviantiren, v. a. d. T. proviantere, forsyne med Levnetsmidler.

Verprozessiren, v. a. d. T. procedere bort; sætte til ved Processer.

Verpuffen, v. (i Chymien) 1) n. m. h. brænde af med et Puf. 2) a. lade afbrænde paa saadan Maade; fig. vulg. sich —, af Ubesindighed begaae en Feil; især: fortale sig, sige Noget, som man ikke vilde eller skulde sige.

Verpuppen, v. a. sich (om Insecterne) forvandle sig til Puppe.

Verquecken, v. n. m. s. (om Agrene) opfyldes med Græsrødder.

Verquellen, v. i. n. m. s. give sig ud, slaae sig, formedelst Udbuldnen blive ufrugtbar.

Verquicken, v. a. (i Chymien) opløse med Qviksølv; fig. nøie forbinde; amalgamere; —ckung, f. ud. pl. Amalgamering, c.

Verrainen, v. a. forsyne med Agerreen.

Verrammen el. —ammeln, v. a. tilspærre ved Nedrammen.

Verrasen, v. n. m. s. forgroe, groe til med Græs.

Verrath, m. -es -e, (i den høiere Skrivemaade) Forræderi, n.

Verrathen, v. i. a. forraade, røbe: ein Geheimniß; etw.; sein Vaterland; den ganzen Handel; fig. opdage; ich weiß nicht, ob ich — oder verkauft bin, kjøbt eller solgt.

Verräther, m. -s pl. s. sg. Forræder, c.; —ei, f. -en, Forræderi, n.; —isch, aj. forrædersk.

Verrauchen, v. 1) n. m. s. ryge af, holde op at ryge. 2) a. fig. d. T. eine S. — lassen, lade falde bort af sig selv; dunste bort, tabe Kraft og Lugt ved Uddunstning; forbruge ved at ryge: viel Geld; dieser Tabak verraucht sich bald, opryges snart.

Verräuchern, v. a. tilrøge, fordærve ved Røg.

Verräumen, v. a. forlægge ved Oprydning.

Verrauschen, v. n. m. s. suse bort, forsvinde med en Susen; ophøre at suse.

Verrechnen, v. a. eine S., beregne, bringe med i Regning; sich, forregne, begaae Feil i Regning; —chnung, f. -en, Medberegning, Forr—, Feil—, c.

Verrechten, v. a. s. Verprozessiren; (n. St.) fortolde, betale Skat.

Verrecken, v. n. m. s. vulg. styrte, døe; (især om Qvæg).

Verreden, v. a. d. T. eine S., forlove (hos sig selv, ikke at gjøre Noget igjen); sich, fortale.

Verreiben, v. a. rive tilstrækkeligt; opbruge ved at rive; rive bort.

Verreisen, v. 1) n. m. s. reise: nach Hamburg. 2) a. reise bort, sætte til ved Reiser: sein Geld.

Verreißen, v. i. a. d. T. rive itu.

Verreiten, v. i. a. ride op, forøde ved Riden.

Verrenken, v. a. forvride, forstrække, faae af Led: sich den Arm —; —kung, f. -en, F—delse, F—kelse, c.

Verrennen, v. i. a. løbe i Veien, spærre ved at rende: Eim. den Weg.

Verrichten, v. a. forrette: seine Arbeit; fig. seine Nothdurft —; rette feil, give en falsk Retning: die Kanonen; —tung, f. -en, Forretning, Bestilling, Syssel, c.

Verriechen, v. i. n. m. s. men især: sich, tabe Lugt og Kraft.

Verriegeln, v. a. lukke med Slaa; fig. im Kopfe verriegelt seyn, have vanskeligt ved at begribe, være dum.

Verringern, v. a. forringe, formindske (i Antal og Værd); —rung, f. -en, F—gelse, F—skelse, c.

Verröcheln, v. 1) a. udstønne, give fra sig rallende. 2) n. m. h. stønne, ralle; døe.

Verrosten, v. n. m. s. forruste.

Verrucht, aj. forvorpen, ryggesløs, høist lastefuld; —heit, f. -en, F—hed, R—hed, c.

Verrücken, v. a. forrykke: rykke af Lave, fra sit Sted; fig. forvirre, gjøre forkeert i Hovedet: Eim. den Kopf; —ckung, f. -en, F—kelse, F—relse, c.

Verrückt, aj. forrykt, forvirret; —heit, f. -en, F—ktхed, F—rethed, c.

Verruf, m. -s ud. pl. Udraab, ondt Rygte, n.

Verrufen, v. i. a. udraabe, bringe i ondt Raab, Rygte; eine Münze, nedsætte, reducére el. forbyde; som partic. udraabt, berygtet.

Vers, m. -es -e, Vers, n. (i Ordets Bet. i Dansk).

Versäen, v. a. spærre ved at saae paa: einen Weg.

Versagen, v. a. og n. m. h. d. T. love bort, tilstaae Nydelsen af en Ting; Eim. etw., afslaae, negte, ikke indrømme el. give; (om Skydegevære) klikke; (i Spøg) ikke blive til noget, ikke blive noget af (om Handlinger, som afbrydes, just da de skulde skee); das Gedächtniß versagt mir, slaaer mig feil; —gung, f. -en, Bortlovelse, c., Afslag, n., Negtelse, c.

Versalzen, v. i. a. salte alt for meget; fig. ligesom forbittre, forbeske.

Versammeln, v. a. forsamle; sich —, forsamles, komme sammen; —mmlung, f. -en, Forsamling, Sammenkomst, c.; —mmlungshaus, n. -es -äuser, Forsamlingshuus, n.

Versanden, v. n. m. s. og a. oversvømmes af, opfyldes med Sand; fylde med Sand.

Versart, f. -en, Versart, c.

Versatz, m. -es -e, (n. St.) Udsætten, c. (paa Pant); (hos nogle Metalarb.) Tilsætning, c. og det, hvormed

Metallerne blandes, det, som sættes til dem.
Versauen, v. a. vulg. svine til, fordærve ved den høieste Grad af ureenlig Behandling.
Versauern, v. n. m. s. blive suur og derved fordærves.
Versäuern, v. a. syre for meget, gjøre for suur: den Teig.
Versaufen, v. i. vulg. 1) n. m. s. drukne. 2) a. drikke op: sein Geld; versoffen, fordrukken.
Versäumen, v. a. forsømme: die Zeit; (undert.) efterlade; —mung, f. -en, Forsømmelse, c.; —mniß, 1) f. ud. pl. Forsømmen, Forsømmelse, c. 2) f. -sse, ogsaa n. -sses, det Forsømte, det ved Forsømmelse lidte Tab.
Versbau, m. -es, Versebygning, c.
Verschachern, v. a. d. T. schakre bort.
Verschaffen, v. a. 1) rgl. Einm. etw. forskaffe. 2) i. (forældt) frembringe noget Ringere; —ffung, f. -en, F—lse, c.
Verschalen, v. 1) n. m. s. blive flau, smagløs, kraftesløs. 2) a. s. Beschalen.
Verschallen, v. n. m. s. ophøre at lyde.
Verschämt, aj. d. T. skamfuld; undseelig, blufærdig, beskeden; —heit, f. -en, S—hed, U—hed, B—ghed, B—nhed, c. [skandening, c.
Verschanzen, v. a. forskandse; —zung, f. -en, For-
Verschärfen, v. a. gjøre skarpere.
Verscharren, v. a. ved Skraben bringe i Uorden; bedække med Jord, nedgrave i Jorden, begrave.
Verschäumen, v. n. m. h. og s. stumme op, ikke give mere Skum.
Verscheiden, v. i. n. m. s. stilles herfra, henfove, døe (blot om Mskr. og med Hensyn til visse Personer).
Verschenken, v. a. eine S., bortskjenke, give bort; Wein, Bier rc., skjenke, sælge pottevis; —kung, f. -en, B—lse, Bortgivelse, Udskjenkning, c.
Verscheren, v. i. a. sindse, beklippe ildet: die Haare; forklippe, forskære.
Verscherzen, v. a. tilbringe spøgende, henspøge: die Zeit; fig. forspilde: sein Glück.
Verscheuchen, v. a. bortskræmme, kyse bort.
Verschicken, v. a. forsende, sende bort; —ckung, f. -en, F—lse, Bortsendelse, c.
Verschieben, v. i. a. skyde, forrykke; fig. opsætte, udsætte (til en anden Tid); —bung, f. -en, Forrykkelse, O—lse, U—lse, c.
Verschieden, aj. forskjellig, ulige; adskillige, flere end een; (partic. af verscheiden) død; —artig, aj. af forskjellig Slags; —heit, f. -en, Forskjellighed, Ulighed, c.; Forskjel, c., ud. pl.; —tlich, av. paa adskillige Maader, forskjellige, ulige; mere end engang.
Verschiedlich, aj. forskjellig, adskillig.
Verschießen, v. i. 1) n. m. s. (forældt) skyde bort, fare hastig hen; fig. (om Farver) falme, bleges af. 2) n. m. h. d. T. (n. St.) fig. feile, forvildes. 3) a. opskyde: alles Pulver; sich —, skyde sig læns for Krud, Kugler rc.; forskyde, tage feil ved en hurtig Bevægelse; f. Ex. (hos Bogtr.) die Columnen —, forskyde, ordne feil; (undert.) tilspærre, befæste; (hos Malerne) die Farben —, gjøre svagere efter Afstandens Grader. [ning, c.
Verschiffen, v. a. udskibe; —ffung, f. -en, Udskibning, c.
Verschilfen, v. 1) n. m. s. tilgroes, forstoppes af Siv. 2) (hos Glarm.) das Glas, indlægge med Siv.
Verschimmeln, v. n. m. s. skimle fordærvet.
Verschladen, v. a. gjøre til Slagge.
Verschlafen, v. i. a. forsove, sove bort; sove fra: die Zeit; verschlafen, partic. søvnagtig, som har et godt Sovehjerte, søvnig; —heit, f. ud. pl. Søvnagtighed, Søvnsyge, c.
Verschlag, m. -es -äge, Bradesillerum, n.; Skjerm, c.; Afsukke, n.; Tralasse, c. (at pakke Vare i).
Verschlagen, v. i. 1) a. forbruge ved at slaae ind: alle Nägel; slaae til, slaae sammen: Fässer; (Feld.) afdele (ved Bradesillerum): ein Zimmer; (Jagtsp.) einen Hund, forslaae, gjøre frygtagtig ved at slaae meget; (Sesp.) forslaae, slaae bort, drive bort; ein Schiff wird —, fordrevet, naar det af Vinden føres fra sit Leb; fig. d. T. sich etw. —, forspilde, berøve sig den mulige Nydelse af et Gode. 2) n. m. h. holde op at slaae; (især Jagtsp.); s. Verblessen; slaae sig som kolde Drikke, der komme paa et varmt Sted); ein Pferd verschlägt (ogsaa m. s.), naar den formedelst standset Uddunstning pludselig bliver syg; s. Verfangen; d. T. slaae an, virke, forslaae, batte, frugte; ukajore, beløbe sig til, være om at gjøre: das verschlägt mir nichts.
Verschlagen, aj. forslagen, listig, suu, snedig; —heit, f. ud. pl. F—hed, L—hed, Snuhed, S—hed, c.
Verschlämmen, v. a. fylde, tilstoppe med Mudder.
Verschlechtern, v. a. forværre, gjøre slettere; —rung, f. -en, F—lse, c.
Verschleichen, v. n. m. s. og sich, snige bort.
Verschleiern, v. a. tilslore bedække med Slør.
Verschleifen, v. a. 1) rgl. bringe fort paa Slæde; bringe hen til et urigtigt Sted; fig. slæbe bort ubemærket, paa en utilladelig Maade; (n. St.) trække utilbørligen i Langdrag. 2) i. forslibe, fordærve ved at slibe el. slæbe.
Verschleimen, v. a. og n. m. s. fylde el. tilstoppe med Sliim; sich —, slimes, opfyldes med Sliim; —mung, f. -en, Sliimopfyldning, c.
Verschleißen, v. i. (Nord- og Sydt.) 1) n. m. s. forslides, forbruges, forgaae. 2) a. slide op, fordærve ved Brugen; tilbringe; afsætte, sælge.
Verschlemmen, v. a. fraadse op; tilbringe med Fraadseri: die Zeit.
Verschlendern, v. a. die Zeit, drive bort, slentre hen.
Verschleppen, v. a. slæbe bort; hemmeligen søge at skaffe til Side; d. T. die Kleider, slide af sig ved svært Arbeide el. ved Skjødesløshed.
Verschleudern, v. a. spilde, for—, slænge bort; fig. forøde paa en unyttig, en skjødesløs Maade; —rung, f. -en, Forspilden, Forødelse, c.
Verschließen, v. i. a. tillukke; lukke i Laas; fig. sein Herz vor Einem; sein Gemüth verschloß sich, han blev indesluttet i sig selv; lukke inde, gjemme under Laas og Lukke; —ßung, f. -en, T—lse, c.
Verschlimmern, v. a. forværre, gjøre slettere; sich —, forværres; —rung, f. -en, F—lse, c.
Verschlingen, v. i. a. slynge i hverandre, slaae Knurre paa; nedsluge, nedsvælge; fig. sluge i sig (Mad og Drikke; en Stavelse, et Ord); læse begjerligt: eine schöne Stelle; see begjerligt paa; —gung, f. -en,

Slyngen i hverandre, Redslugning, Slugning, c.
Verschlossen, aj. tillukket, forstoppet; fig. taus, tilbageholden: —heit, f. ud. pl. Taushed, T—hed, c.
Verschlucken, v. a. svælge, sluge ned, forsluge; fig. sluge i sig, afsnuppe et Ord, en Stavelse; d. T. fig. tvinge, holde tilbage (fra at udbryde): das Weinen; drikke i sig, putte i Lommen: Vorwürfe, Verweise ic.
Verschlummern, v. a. slumre, sove bort.
Verschluß, m. -sses ud. pl. Lukke, n.; Lukken, Lukning, c.; (n. St) Afsætning, c. (paa Vare).
Verschmachten, v. n. m. h. forsmægte, van—: vor Hunger, vor Hitze —; —tung, f. ud. pl. F—lse, V—ise, c.
Verschmähen, v. a. forsmaae; vrage, kaste Foragt paa: ein Geschenk; —hung, f. -en, Forsmaaen, Vragen, c.
Verschmauchen, v. a. opryge.
Verschmausen, v. a. gjestere bort; tilbringe med Gjesteren. [urigtigt Sted.
Verschmeißen, v. i. a. d. T. forkaste, smide paa et
Verschmelzen, v. 1) i. n. m. f. (forældl.) smeltes. 2) rgl. a. opsmelte; (i Maleri) sammensmelte, blande saaledes, at een Farve ufornærket gaaer over i en anden; —zung, f. -en, Smeltning, Op—, Sammen—, c.
Verschmerzen, v. a. forvinde: einen Verlust; finde sig i, bære taalmodigen, undertrykke sin Smerte.
Verschmieden, v. a. smede op, forbruge til Smedning; sammensmede. [kline.
Verschmieren, v. a. smøre op, kline op; tilstoppe, til-
Verschmitzt, aj. fiin, listig, tredsk, forslagen; —heit, f. ud. pl. S—hed, L—hed, F—hed, c.
Verschnappen, v. a. og sich, d. T. snappe feil; fig. gaae Glip af; fortale sig, røbe sig ved Ord.
Verschnauben, bedre —schnaufen, v. n. m. h. puste ud, komme til Veir igjen.
Verschneiden, v. i. a. opskære; forskære; beskære; gilde, castrere, skære; (n. St.) udskære, sælge i smaa Partier; —dung, f. -en, Opskæring, For—, Be—, Castrering, Udskæring, c.
Verschneien, v. n. m. f. tilsnee.
Verschnieben, v. i. n. m. h. d. T. puste ud, komme til Veir igjen.
Verschnittene, m. -n -n, Gilding, Castrat, c.
Verschnitzeln, v. a. skære op i Strimler.
Verschnupfen, v. a. opsnuse: viel Tabak; forbruge ved at snuse: viel Geld. Impers. das —pft ihn, fornærmer, fortryder, krænker; —pft seyn, være fuld af Snue.
Verschnüren, v. a. ombinde med Snorer; (i Bjergv.) udmaale med Snorer.
Verschollen, aj. borte, fraværende, uden at have hørt noget derom. [Regel.
Verschocken, v. a. betale Skok (et Slags Afgift) af
Verschonen, v. a. einer Person el. einer S. (Gen.), forskaane, spare (for); Eines el. einer S., ofte for schonen, skaane; sædv. Einen mit etw. —; —onung, f. ud. pl. Forskaanelse, c.
Verschönen el. —nern, v. a. forskjønne; —rung, f. -en, F—lse, c.
Verschossen, v. a. betale Skat af.
Verschrägen, v. a. —gung, f. -en, og
Verschränken, v. a. (n. St) lukke, indeslutte med korsviis satte Pinde el. Træer; —kung, f. -en, Lukken inde, c.
Verschrauben, v. i. a. d. T. skrue til, skrue fast; forskrue, fordreie.
Verschreiben, v. i. a. opskrive: alle Tinte; forskrive, skrive feil; ligel. med sich; Eim. etw., forskrive, overdrage skriftligen til Eiendom; pantsætte skriftligen; Waaren, forskrive, skrive efter; (om Læger) ordinere skriftlig; —bung, f. -en, Forskrivning, Forskrivelse, c.
Verschreien, v. i. a. udraabe, bringe i ondt Rygte; deraf dog især. die Verschrienheit, ud. pl. ondt Rygte.
Verschroben, aj. forskruet.
Verschroten, v. i. a. skraae op, grovmale: alle Malz.
Verschrumpfen, v. n. m. f. krympes sammen, vanzires af Rynker.
Verschub, m. -es ud. pl. brugeligere Aufschub, s. dette Ord.
Verschulden, v. a. forgjelde, bebyrde med Gjeld; især partic. verschuldet, forgjeldet; (sjeld.) forsynde; etw. el. etw. an Eim., forskylde; d. T. (underl.) gjengjelde; —, n. -s pl. s. sg. Skyld, Brøde, Forskyldelse, Forseelse, c.; —dung, f. -en, Forsyndelse, c.
Verschütten, v. a. kaste til, spærre ved en sammenkastet Hindring; spilde, lade udflyde i Mængde: das Wasser; die Leibesfrucht —, (n. St.) abortere.
Verschwägern, v. a. besvogre; —rung, f. ud. pl. Besvogring, c.
Verschwärmen, v. n. m. h. (om Bier) ophøre at sværme; sich, forsværme sig, sværme for meget, og derved udmattes. [bagtale.
Verschwärzen, v. a. d. T. Einen bei Eim., sværte,
Verschwatzen, v. a. ved utidig Sladder forspilde, fordærve; sich —, fortale; Einen, ved Sladder bringe i ondt Rygte; bagtale.
Verschweigen, v. i. a. eine S., fortie; —gung, f. ud. pl. F—lse, c.
Verschwelgen, v. a. svire bort, fraadse op; —ger, m. -s pl. s. sg. Fraadser, Svirebroder, c.; —gerei, f. -en, Fraadseri, Svineri, n.
Verschwellen, v. 1) a. forsyne med Fodstykke: ein Haus. 2) n. m. f. svulme til, bedækkes med en Hævelse.
Verschwemmen, v. a. skylle til, tilstoppe; bedække med en opskyllet Ting.
Verschwenden, v. a. forøde, bortødsle, sætte overstyr: sein Geld mit Spielen, an einem Baue; seine Zeit, tilbringe unyttet; —der, m. -s pl. s. sg. Forøder, Ødeland, c.; —derinn, f. -en, Forøderske, c.; —derisch, aj. ødsel, overdaadig; —dung, f. -en, Forødelse, Bortødslen, Ødselhed, c.
Verschwiegen, aj. fortiet; taus, som kan tie; —heit, f. ud. pl. Færdighed i at kunne tie; Taushed, c.
Verschwinden, v. i. n. m. f. forsvinde.
Verschwistern, v. a. gjøre til Søster; især fig. forbinde Ting (hvis Navn er f.) paa det nøieste med hinanden.
Verschwitzen, v. 1) a. d. T. fordærve ved Sved: die Wäsche; udsvede; brugeligere aussch—. 2) n. m. f. svede bort. 3) n. m. h. svede af, ophøre at svede.

Verschwören, v. i. a. eine S., forsværge, love med Ed, at lade fare; d. T. sich, forsværge sig, sværge høit og dyrt paa; sich mit Eim., sammensværge sig med; —rung, Sammensværgelse, Forsværgelse, c.; der —schworne, En af de Sammensvorne, pl. die —schwornen.

Versehen, v. i. a. see feil; oversee, af Mangel paa Opmærksomhed ikke see; fig. forsee; sich el. etw., es, af Uagtsomhed begaae en Feil; sich an etw. —, forsee sig paa Noget (om Frugtsommelige, til Skade for Fosteret); fig. forsee; forsyne, forsørge; ein Amt, eine Stelle, forvalte, forestaae; (undert.) anordne; (sjeld.) udsee, udkaare, bestemme: Einen zu etw.; forudsee; blot fig. formode, haabe, vente; med sich: ich versehe mich dessen zu euch, lover mig det af Eder; ich hatte mich seiner nicht —, ikke ventet, ikke formodet; das hätte ich mir von ihm nicht —; ehe ich es mir versah; —, n. -s pl. s. sg. Forseelse, Feil, c.; —hung, f. -en, Forvaltning, Besørgelse; Forsynelse, c., Forsyning, c.

Versehren, v. a. beskadige, saare let; —rung, f. -en, B—lse, c.

Versenden, v. rgl. og i. a. forsende; —dung, f. -en, F—lse, c.

Versengen, v. a. svie: sich die Haare; —gung, f. ud. pl. Svien, c.

Versenken, v. a. sænke ned, nedsænke; —kung, f. Nedsænkelse, c.

Versessen, aj. auf etw. — seyn, forhippet paa.

Versetzen, v. 1) n. m. h. (om Dyr) kaste, kalve ꝛc. for tidlig. 2) a. forsætte: sætte feil. sætte paa et urigtigt Sted; sætte paa et andet Sted; fig.: Einen in bessere Umstände —, sætte; einen Beamten, forsætte, hensætte; (hos Sværdfeierne) indlægge; eine Thür, spærre, sætte en Hindring for; fig. d. T. das versetzt mir den Athem, hindrer Aandedrættet; den Wein mit Wasser, forsætte, blande; eine Farbe, forbinde med en anden; Eim. einen Schlag, einen Hieb ꝛc., give, bibringe; Eim. eins —, give et Slag, Hug el. Stik; fig. eine S., udsætte, pantsætte; især om bevægelige Ting; auf etw., gjenmæle svare; —tzung, f. -en, Feilsættelse, For—, Ud—, Pant—, Spærring, c.

Verseufzen, v. a. hensukke: den Tag; fortære ved Suk; ligesom udsukke.

Versichern, v. a. forsikkre: Eim. el. sich etw.; ich versichere Ihnen (ikke Sie); Einen el. sich einer S. (Gen.); Einen von einer S.; von etw.; (sjeld.) einer S. versichert seyn, troe med Vished; sich einer S. el. von einer S., erholde Vished, indhente visse Efterretninger om; ein Schiff, forsikkre, stille Sikkerhed for; assurere; ein Capital auf etw., anvise, sætte til Underpant; sich einer Person el. S., sætte sig i Besiddelse af, bemægtige, tage i Beslag; —rung, f. -en, Forsikkring, Vished, Sikkerhed, Caution, c.

Versieden, v. i. a. koge ind, koge bort; bruge til Kogning.

Versiegbar, aj. hentørrelig, som let hensiver.

Versiegeln, v. a. forsegle: einen Brief; (undert.) sætte Segl under, bekræfte med paatrykket Segl; fig. etw. mit seinem Blute, besegle, bekræfte, bevidne; —lung, f. -en, Forsegling, Besegling, Bekræftelse, c.

Versiegen, v. n. m. s. sive bort; fig. hentørres.

Versilbern, v. a. forsølve; fig. d. T. Waaren, sælge, gjøre i Penge; —rung, f. -en, Forsølvning, c.

Versingen, v. i. a. synge bort: die Sorgen; forsømme ved Syngen: die Mahlzeit; tilbringe syngende.

Versinken, v. i. n. m. s. synke ned, synke til Bunds, komme af Syne; fig. in seinem Elende —, forgaae i sin Elendighed; in tiefen Schlaf, synke hen i.

Versinnlichen, v. a. sandseliggjøre; —chung, f. -en, S—lse, c.

Versitzen, v. i. 1) n. m. s. auf etw. versessen seyn, være forhippet paa. 2) a. sidde bort, miste ved at sidde; d. T. sich, forsidde sig, sidde sig fordærvet.

Vers-kunst, f. ud. pl. Versekonst, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. Versemager, c.; —maß, n. -es -e, Versemaal, n.

Versoffen, aj. fordrukken, drikfældig; drukket op.

Versohlen, v. a. d. T. undert. for: bes—.

Versöhnen, v. a. forsone: zwei Personen mit einander, sich mit Eim., forlige; Einen —, gjøre igjen til Ven; Eines Zorn, formilde; (mest i Bibelen) udslette Synden og dens Følger; —hner, m. -s pl. s. sg. Forsoner, c. (mest i Bibelen); —hnlich, aj. forsonlig; —hnlichkeit, f. ud. pl. Forsonlighed, c.; —hnung, f. -en, Forsoning, c.; —hnungsmittel, n. -s pl. s. sg. Forsoningsmiddel, n.; —hnungstod, m. -es ud. pl. Forsoningsdød, c.

Versorgen, v. a. Einen mit etw., forsyne, forsørge; Einen, forsørge, underholde; —gung, f. ud. pl. Forsørgelse, c.; —ger, m. -s pl. s. sg. Forsørger, c.

Versparen, v. a. spare, opsætte til en anden Tid; —rung, f. -en, Sparen, Besparelse, Opsættelse, c.

Verspäten, v. a. (sjeld.) forhale, udsætte, lade komme sildigere; sich, forsinke sig, komme sildigere, end man vilde; d. T. verspätigen; —tung, f. -en, Forhaling, Forsinkelse, c.

Verspeien, v. rgl. og i. a. (forældet) spytte ad, spytte paa (af Foragt).

Verspeisen, v. a. spise op.

Versperren, v. a. spærre, til—: Eim. den Weg; (undert.) indespærre, tillukke; —rrung, f. -en, Spærring, Til—, Inde—, c.

Verspielen, v. a. og n. m. h. forspille; tabe i Spil, spille bort; fig. sein Glück —.

Verspillen, v. a. forspilde, flatte bort.

Verspinnen, v. i. a. spinde op.

Versplittern, v. a. s. Verspillen.

Verspotten, v. a. Einen, spotte over, bespotte; —ttung, f. -en, Bespottelse, c.

Versprechen, v. i. a. Eim. etw., love, tilsige; eine Waare, tinge bort; sich mit einer Person, love Ægteskab, trolove; ich bin schon versprochen, forlovet, engageret, har lovet mig andetsteds hen; tilbringe med at tale; sich, fortale; fig. love, give Haab om: sich viel von Eim. el. einer S.; (sjeld.) die Zeit —, tilbringe med Talen; —chung, f. -en, brugeligere das —, Tilsagn, Løfte, n., Fortalelse, c.

Verspreiten, v. a. (sjeld.) sprede langt bort; udsprede.

Verspreizen, v. a. forsyne med Stiver, afstive; —zung, f. -en, Afstivning, c.

Versprengen, v. a. sprænge, jage langt bort: einen Ball — (i Billardsp.): sich —.
Verspriegeln, v. a. forsyne med Beile.
Verspringen, v. a. forspringe: sich den Fuß.
Verspritzen, v. a. sprøite bort; fig. sein Blut —, udgyde; —zung, f. -en, Bortsprøitning, Udgydelse, c.
Verspünden, v. a. tilspundse.
Verspüren, v. a. spore; —rung, f. -en, Sporen, c.
Verstäben, v. a. forsyne med Stave.
Verstählen, v. a. lægge Staal paa.
Verstand, m. -es ud. pl. Forstand; ofte: Fornuft; Mening, Betydning, c. (af Tale, af Ord); —es-schwach, aj. svag paa Forstanden; —esschwäche, f. ud. pl. Forstandssvaghed, c.; —esübung, f. -en, Forstandsøvelse, c.; —ständig, aj. forstandig; ofte: fornuftig; klog; —ständigen, v. a. d. T. Einen, gjøre forstaaeligt; forklare, oplyse; ogsaa: tilkjendegive, underrette om; —ständlich, aj. forstaaelig, som er klar og tydelig; (undert.) heit og inderlig; —ständlichen, v. a. forstaaeliggjøre; —ständlichkeit, f. ud. pl. Forstaaelighed, c.; —standlos, aj. uden Forstand; —reich, —voll, aj. rig paa, fuld af Forstand; —ständniß, n. -sses -sse, Forstaaelse, c.: Medviden og Deeltagen i et hemmeligt, især utilladeligt Foretagende; Overeensstemmelse, Enighed, c.: in einem guten —sse mit Eim. leben; (forældt) Forstand, c.
Verstärken, v. a. forstærke; formere; —kung, f. -en, Forstærkning, F—lse, c.
Verstarren, v. n. m. f. d. T. for erst—; bedrøvet, ligesom forstenet af Forundring og Forbauselse.
Verstatten, v. a. blot fig. tilstede, tilstaae, tillade, forunde; Eim. etw.; —ttung, f. -en, T—delse, T—else, T—delse, F—lse, c.
Verstauben, v. n. m. f. flyve bort i Støv.
Verstäuben, v. a. lade flyve bort i Støv; bortstøve; —bung, f. -en, Bortstøvning, c.
Verstauchen, v. a. forstuve, forstrække: sich die Hand; —chung, f. -en, F—lse, c.
Verstechen, v. i. a. stikke til, stikke sammen: ein Loch in einem Kleide; d. T. Waaren —, bytte, tuske.
Versteck, n. (m.) -es ud. pl. d. T. Skjul (en Verneleg); Baghold, n.; —en, v. a. forstikke, skjule, putte bort; stikke for, spærre ved at stikke Noget for; d. T. sich, stikke flere Penge i en Ting, end man bequemt kan undvære.
Verstehen, v. i. 1) n. m. f. staae over Tiden, staae for længe (især om Panter), forfalde. 2) a. sich, forstaae sig, staae sig fordærvet, staae sig træt; sich zu etw., finde sig i, beqvemme sig til, beslutte sig til en ubehagelig Ting; Einen —, forstaae (hans Ord); das versteht sich von selbst, forstaaer sig, indsees, begribes; Eim. etw. zu — geben, give underhaanden at forstaae, lade mærke paa en skjult Maade; eine Sprache, sich auf das Reiten, forstaae, kunne, have Indsigt i; sich mit Eim. —, stemme overeens med.
Verstehlen, v. i. a. (sjeld.) stjæle bort, berøve.
Versteigen, v. i. a. og sich, forstige, stige for vidt; fig. gaae for vidt, overstige det fornuftige Maal.
Versteigern, v. a. forauctionere; —rung, f. -en, Auction, F—nering, c.
Versteinen, v. a. besætte med Grændse- el. Markesteen.
Versteinern, v. a. forstene; —rung, f. Forstenelse, ud. pl.; Forstening, c., en forstenet Ting, pl. -en.
Verstellen, v. a. udstemme, vanzire: sein Gesicht durch eine Perrücke; sich, forstille; —llung, f. -en, U—lse, Vanziring, F—lse; —llungskunst, f. -ünste, Forstillelseskonst, c.
Versterben, v. i. n. m. f. døe (blot om Mftr.).
Verstieben, d. T. f. Verstauben.
Verstielen, v. a. d. T. forsyne med Skaft.
Verstimmen, v. a. forstemme; —mmung, f. -en, Forstemning, F—lse, c.
Verstöbern, v. a. tilsnye med Snee.
Verstocken, v. 1) n. m. f. stimle, mugne. 2) a. fig. forstokke, forhærde, gjøre halsstarrig; —ckung, f. -en, Forstokkelse, Forhærdelse, Halsstarrighed, c. Om Tilstanden ogsaa —cktheit, f. ud. pl.
Verstohlen, aj. stjaalen, hemmelig, lønlig; (sjeld.) tyveagtig.
Verstollen, v. a. (i Bjergv.) forsyne med horizontale Gange.
Verstopfen, v. a. tilstoppe, for—; verstopft, ogsaa fig. forstoppet; —pfung, f. -en, T—lse, F—lse, Bindsel, c.
Verstorben, partic. død, afdød.
Verstören, v. a. d. T. forstyrre, adsprede; die Diebe, tyse, skræmme bort; verstört aussehen, see forstyrret, forvirret ud; (forældt) ødelægge; —rung, f. -en, F—lse, A—lse, Vildelse, c.
Verstoß, m. -sses -sse (ogsaa -öße), en liden Feil, Forseelse, Forsyndelse, Buk, c.; et Misgreb; d. T. ein Pferd hat den —, vil ikke spise, uden at man veed Aarsagen hvorfor.
Verstoßen, v. i. 1) n. m. h. støde an, begaae en liden Feil, en Forseelse; ogsaa: sich in etw.; afgjøre, gjøre nok. 2) a. forstøde, udstøde; d. T. eine S., føre ud, sælge af Trang; fig. Einen, forstyde, slaae Haanden af, udstøde; forbruge ved at støde; —ßung, f. -en, Forstødelse, Ud—, Forstyden, c.
Verstrahlen, v. 1) n. m. f. ophøre at straale. 2) a. udsende straalende; udtømme straalende.
Verstreichen, v. i. 1) a. stryge op, forbruge ved Strygen; tilstryge, tilstoppe ved et paastreget Legeme. 2) n. m. f. stryge, ile, fare forbi; (især om Tiden) forløbe, hengaae.
Verstreuen, v. a. strøe op, opbruge til Strøelse; strøe bort, spilde ved at strøe; (forældt) adsprede.
Verstricken, v. a. strikke op, forbruge til Strikning: alles Garn; indvikle i Snare, hilde, besnære; (forældt) sammensværge sig; (Sydt.) Einen, belægge med Arrest; —ckung, f. -en, Besnærelse, Indvikling, Hilding, c.
Verströmen, v. 1) a. udgyde strømmeviis. 2) n. m. f. fjerne, tabe sig liig en Strøm; henstrømme.
Verstudiren, v. a. d. T. studere bort, sætte til ved Studeren.
Verstufen, v. a. (i Bjergv.) mærke med indhugne Tegn.
Verstümmeln, v. a. lemlæste, stamfere, stamstære, afstumpe: einen Baum —; die Wörter, forkorte urigtigt; d. T. ogsaa verstümpeln; —lung, f. -en, L—lse, Stamfering, Stamstæring, c.
Verstummen, v. n. m. f. forstumme, blive stum; fig. pludselig ophøre at tale.
Verstürzen, v. a. styrte til, fylde, skjule ved at styrte Noget i; —zung, f. -en, Tilstyrtning, c.

Verstutzen, v. a. s. Stutzen og Abst—.

Versuch, m. -es -e, Forsøg. n.: einen — machen, gjøre Forsøg, forsøge; —en, v. a. forsøge: smage: den Wein, die Speisen; prøve, probere: sein Glück in der Welt; es mit Eim.; fig. sich etw. —, ville erfare meget i Verden, især ved Reiser; deraf versucht, partic. forsøgt, som har megen Erfaring; (blot i theologisk Skrivem.) friste, stille paa Prøve; —er, m. -s pl. s. sg. Frister, —mand. c.; —erinn, f. -en, Fristerinde, c.; —ung, f. -en, Fristelse, c.

Versudeln, v. a. opbruge, fordærve ved Sudleri.

Versündigen, v. a. og sich, forsynde: sich an Eim.; —gung, f. -en, F—lse, c.

Versüßen, v. a. forsøde; das Wasser —, gjøre ferskt; —ßung, f. -en, F—lse, c.

Vertagen, v. a. opsætte, udsætte til en anden Dag, til en vis Dag; forsømme den bestemte Dag.

Vertändeln, v. a. d. T. fjase bort; spilde til Unytte; tilbringe med Fjasen; sich — (undert.) for sich vertändern.

Vertanzen, v. a. dandse bort. [mel.

Vertaumeln, v. a. tilbringe, forøde el. forgaae i Tum-

Vertäuschen, v. a. bytte bort, ombytte; —schung, f. -en, Bortbytning. Om—, c.

Vertausendfachen, —fältigen, v. a. tusindfoldiggjøre; gjentage, lade skee tusinde Gange.

Verteufelt, aj. vulg. djævelsk, djævleblændt; meget listig, forslagen; ofte blot: meget slem, Fandsat.

Verteutschen, s. Verd—.

Vertheidigen, v. a. forsvare (mundtlig, skriftlig og ved Magt og Vaaben); sich; Einen vor Gericht; sein Leben; —ger, m. -s pl. s. sg. Forsvarer, c.; —gung, f. ud. pl. Forsvar n.

Vertheidigungs-anstalt, f. -en, Forsvarsanstalt, c.; —krieg, m. -es -e, F—krig, c.; —los, aj. f—løs; —mittel, n. -s pl. s. sg. F—middel. n.; —rede, f. -n, F—tale. c.; —schrift, f. -en, F—skrift. n.; —stand, m. -es ud. pl. F—stand, c.; —waffen, m. -s pl. s. sg. F—vaaben, n.; —weise, av. f—viis; —werk, n. -es -e, F—værk, n.

Vertheilen, v. a. fordele; uddele; —lung, f. -en, Fordeling. c.

Vertheuern, v. a. fordyre, opskrue.

Verthulich, aj. overdaadig. lidt ødsel; —keit, f. -en, O—hed. c.

Verthun, v. i. a. forøde, sætte overstyr; d. T. forbruge; (næsten foræld.) fordærve, gjøre ulykkelig.

Vertical, aj. vertikal, lodret.

Vertiefen, v. a. fordybe; gjøre dybt el. dybere; sich in etw., indlade sig for vidt i; —fung, f. -en, Fordybning, Fordybelse, c.

Vertilgen, v. a. ødelægge, udrydde, udslette; —gung, f. -en, Ø—lse. U—delse, U—telse, c.

Vertrag, m. -es -äge, Forening, c., Fordrag, n., Pagt. Contract. c.; ofte: Forlig, n.; Overeenskomst, c.

Vertragen, v. i. a. opslide; brugeligere: abt—; bære bort (til et urigtigt el. ubekjendt Sted); d. T. bære, fordrage, taale, udholde: Hitze, Kälte; forsone. uds—: Einen mit Eim.; zwei Personen; sich mit Eim.; forliges, fordrage: sich mit Eim. gut, schlecht rc.; sich mit Eim. —, enes med.

Verträglich, aj. fordragelig, omgængelig, som er god at omgaaes med, ogsaa verträgsam; (undert.) forsonlig; —keit, f. -en, F—hed, O—hed, c.

Vertragmäßig, aj. contractmæssig; efter Forlig; —keit, f. ud. pl. C—hed. c.

Vertrakt, aj. yderst forvirret, forbistret, Pokkers.

Vertrauen, v. 1) n. m. h. Eim. el. einer S. el. auf Einen el. etw., forlade sig paa, stole paa; (især oanliɀere sein Vertrauen darauf setzen). 2) a. Eim. etw., s. Anvert—; især: fortroe; sich Eim., fortroe sig til, aabenbare for; (foræld.) forlove, trolove.

Vertrauen, n. -s ud. pl. Tiltro, Tro. Tillid, Fortrøstning. c.; kein — zu Eim. haben, ingen Tro sætte til hans Ord; Fortrolighed, c.; Eim. etw. im — sagen; —svoll, aj. tillidsfuld.

Vertrauern, v. a. sørge hen. sørge bort.

Vertraulich, aj. fortrolig; —keit, f. -en, F—hed, c.

Verträumen, v. a. hendrømme, døse bort.

Vertraut, aj. fortrolig; paalidelig. som man kan betroe sig til; dog blot som av.; som har Deel i en Andens Hemmeligheder, fortrolig; —heit, f. ud. pl. F—hed. c.

Vertreiben, v. i. a. fordrive: Räuber; sich el. Eim. die Zeit; Waaren —, afsætte, sælge: (hos Malerne) die Farben, drive ud. gjøre svagere og svagere; —bung, f. -en, Fordrivelse. c.

Vertreten, v. i. a. fortræde, træde fordærvet; sich den Fuß; træde foran og spærre: Eim. den Weg; træde istedetfor træde i en Andens Plads, repræsentere; Einen el. Eines Stelle, forrette hans Arbeide; fig. Einen el. Einen bei Eim., undskylde, forsvare, gaae i Forbøn for; (foræld.) fordærve ved at træde; nedtræde; —ter, m. -s pl. s. sg. Fuldmægtig, Procurator, Advocat; Talsmand, Forbeder. c.; —tung, f. -en; Sendertrædelse; Fuldmægtig-Forvaltning, c.; Forsvar, n.; Forbøn, Undskyldning, c.

Vertrieb, m. -es ud. pl. Afdræt, n., Afsætning, c., Salg, n. (af Vare).

Vertrinken, v. i. a. tilbringe med at drikke: die Zeit; forsømme, medens man drikker; ved Drikken fortære, (drikke op); ved Drikken fordrive: die Grillen.

Vertrocknen, v. n. m. s. bortørres, hentørres; (undert.) fortørres, henvisne.

Vertrödeln, v. a. sælge som gamle, ubrugbare Sager; feie ud, sælge paa en letsindig Maade; d. T. die Zeit —, døse bort.

Vertrösten, v. a. d. T. Einen auf etw., fortrøste, faae til at haabe paa, og derved tilfredsstille; (foræld.) forsikkre, forunde Sikkerhed; indgive Mod; —stung, f. -en, Fortrøstning. c., Haab. n.

Vertuschen, v. a. forbruge til Tusk, af Tusk; tuskere feil; fig. dølge, fordølge, fortie, hæle, forstikke.

Verübeln, v. a. d. T. Eim. etw., tage ilde op, udlægge til det Værre, fortænke.

Verüben, v. a. forøve, begaae (noget Ondt); —bung, f. -en, F—lse. c.

Verumständlichen, v. a. fortælle, fremlægge omstændeligen, detaillere.

Verunedeln, v. a. forringe, vanzire, udskæmme; sich —, vanzires, udskæmmes. [V—lse, c.

Verunehren, v. a. d. T. vanære; —rung, f. -en,

Veruneinigen, v. a. gjøre uenige; sich —, blive uenige;

—gung, f. -en, Uenighed. c.

Verunglimpfen, v. a. Einen, fornærme (med Ord), forkleine, forulempe; bagvaske, bagtale; —pfung, f. -en, Forulempelse, Forkleinelse B—lse, c.

Verunglücken, v. n. m. f. forulykkes; fig. mislykkes.

Verunheiligen, v. a. d. T. vanhellige; —gung, f. -en, V—lse, c.

Verunreinigen, v. a. besmitte, gjøre ureen; —gung, f. -en, B—lse, c.

Verunruhigen, v. a. d. T. forurolige; —gung, f. -en, F—lse c.

Verunstalten, v. a. vanskabe; vanzire; —tung, f. -en, V—lse. c.

Veruntiefen, v. a. gjøre grundt. lavt Vande.

Veruntreuen, v. a. eine S., ved Utroskab forvandske, lade komme bort; —uung, f. -en, Forvandskelse. c.

Verunwilligen, v. a. sich, blive uvillige paa hinanden blive uenig.

Verunzieren, v. a. d. T. vanzire.

Verursachen, v. a. foraarsage, forvolde: Eim. viel Verdruß; (undert.) foranledige; —chung, f. -en, F—gelse F—delse, F—gelse. c.

Verurtheilen, v. a. domfælde, dømme (skyldig til Straf): Einen zum Tode; —lung, f. -en, D—lse, Fordømmelse, Dom. c.

Vervielfältigen, v. a. mangfoldiggjøre, multiplicere; sich —, formere sig; —gung, f. -en, M—lse, Multiplication. c.

Vervollkommen el —kommnen, v. a. fuldkommengjøre, el. dog gjøre fuldkomnere; —mmung, f. -en, F—lse. c.

Vervollständigen, v. a. fuldstændiggjøre.

Vervortheilen, v. a. d. T. forfordele, besvige, forurette; —lung, f. -en, F—lse. B—lse. F—lse. c.

Verwachen, v. a. henvaage, tilbringe med at vaage: die Nächte; sich —, skade sig ved at for megen Vaagen

Verwachsen, v. 1) n. m. f. forvoxe: voxe til; sammenvoxe; voxe vanskabt; især partic. verwachsen, forvoxen, skjev, puklet. 2) a. d. T. die Narben 2c., forvoxe. voxe bort. blive qvit med Væxten; seine Kleider, voxe fra.

Verwägen, s. Verwiegen.

Verwahren, v. a. forvare, bevare, gjemme, beskytte: Einen; etw.; eine Thür mit Schlössern; sich vor der Kälte; —rung, f. ud. pl. Forvaring, Bevaring, Beskyttelse. c.; —hrlich, av. (blot i Canc.) i Forvaring, forvarlig.

Verwahrlosen, v. a. forsømme, behandle skjødesløst: ein Kind; ikke passe paa, omgaaes uagtsom med, saa at der kommer Skade af: das Feuer; —sung, f. -en, F—lse, Uaatsomhed. c.

Verwährt, partic. af det ellers ubrugelige v. verwähren, (blot i Retssp. og Cancellistiil) hævdet; udløben (om Tiden).

Verwaisen, v. n. m. f. blive fader- og moderløs; fig. (undert.) blive ene, forladt; uden Ven 2c.

Verwalten, v. a. forvalte: Eines Stelle, ein Amt; —tung, f. -en, Forvaltning. c.; —ter, m. -s pl. s. sg. Forvalter. c.

Verwandeln, v. a. forvandle; in etw., (foræld.) forandre, omskifte; d. T. i den Talem. sich im Gesicht —, forandre sin Ansigtsfarve; —lung, f. -en, Forvandling. c.

Verwandt, aj. beslægtet, paarørende: mit Eim. — seyn; die —en, Slægtninge, Paarørende. (i mange Sammens.) Lem, Medlem, forbunden med ved fælles Levemaade, ved Religion 2c. og fig. som har lignende Bestemmelser og Egenskaber: Kunst—, Handels—, Glaubens—; er ist mir mit hundert Thalern —, (skyld) skyldig; —schaft, f. Slægtskab, Familieskab. n., ud. pl.; Beslægtet, Paarørende. c., pl. -en; —schaftlich, aj. Familie-, Slægtskabs-.

Verwarnen, v. a. advare eftertrykkeligen; —rnung, f. -en, eftertrykkelig Advarsel. c.

Verwaschen, v. a. vaske op, forbruge til Vask; vaske bort; tilbringe med at vaske; sladdre bort. tilbringe med at sladdre; ved utidig Sladder bringe ud iblandt Folk; forsømme for Sladders Skyld.

Verwässern, v. a. spæde for stærkt med Vand.

Verweben, v. a. væve op, forbruge til Vævning; sammenvæve, væve ind i; især fig.; —bung, f. -en, Sammenvævning. c.

Verwechseln, v. a. vexle: Geld; bytte, tuske: ein Ding mit einem andern; især: forvexle (af Feiltagelse el. Ukyndighed); —lung, f. -en, Vexling, For—, c.

Verwegen, aj. forvoven, dumdristig; —heit, f. -en, F—hed, D—hed, c.

Verwehen, v. a. vifte bort, blæse bort; tilblæse.

Verwehren, v. a. Eim. etw., med Magt hindre i, formene, forbyde, afværge.

Verweichen, v. a. og n. m. f. bløde for stærkt; blive alt for blød.

Verweichlichen, v. a. blødagtiggjøre, gjøre qvindaatig.

Verweigern, v. a. Eim. etw., negte, afslaae; —rung, f. -en, N—lse. c., Afslag, n.

Verweilen, v. n. m. h. og sich, dvæle, tøve, bie, opholde sig; —, n. -s ud. pl. Dvælen, Tøven, Bien. c.

Verweinen, v. a. d. T. sich, forgræde sig, udmatte sig ved Graad; tilbringe grædende; udtømme ved Graad; lindre ved Graad.

Verweis, m. -es -e, Bebreidelse, Forekastelse, Irettesættelse, c.; —en, v. i. a. henvise; forvise, vise i Landflygtighed; fig. Eim. etw., bebreide, foreholde, irettesætte; —ung, f. -en, Henvisning, Forvisning, Bebreidelse, F—lse, I—lse. c.

Verwelken, v. n. m. f. visne, falme.

Verwenden, v. i. a. vende bort: kein Auge von Eim.; anvende, forbruge: sein Geld, vielen Fleiß 2c. auf etw.; sich für eine Person, eine S., opoffre sig, tale for, arbeide for; d. T. (undert.) vende om. vende paa den anden Side; —dung, f. -en, Bortvenden, Anvendelse; Forbøn, Anbefaling. Understøttelse. c.

Verwerfen, v. i. 1) n. m. h. (om nogle firføddede Dyr) kaste (føde) for tidlig. 2) a. forkaste: sich, kaste feil; kaste sig landsk; (om Brædder) kaste sig, slaae sig; forlægge, kaste paa et urigtigt og tillige ubekjendt Sted; slænge omkring. paa en skjødesløs Maade bringe ud af Orden; kaste bort som uduelig; især fig. forskyde: Eines Meinung; —fung, f. -en, Forkastelse, c.; —flich, aj. forkastelig; ein —fliches Verhalten, lastværdig, fordømmelig; —flichkeit, f. ud. pl. Forkastelighed, c.

Verwesen, v. 1) n. m. f. raadne, forraadne, blive til

Gisv. 2) a. (undert.) ein Amt, beklade, forvalte; —ser, m. -s pl. s. sg. (undert.) Forvalter, Vicarius, Fuldmægtig, c.; —slich, aj. forgængelig, forkrænkelig, forraadnelig; —slichkeit, Forgængelighed, F—hed, c.; —sung, f. -en, Forraadnelse, c.; (undert.) Forvaltning, c., Vicariat, n.

Verwetten, v. a. tabe i Væddemaal, vædde bort; ich will mein Kopf —; sætte mit Hoved paa.

Verwettert, aj. vulg. forbistret, forbandet, Pokkers, Fandens.

Verwichen, aj. afvigt, forgangen, forleden; som av. nylig.

Verwickeln, v. a. forvikle, ind—; forvirre; —lung, f. -en, Forvikling, Ind—; Forvirring, c.

Verwiegen, v. i. a. afveie, sælge efter Vægten, udveie; sich, forveie, tage Feil i Vægten.

Verwiesen, aj. forviist, landsflygtig.

Verwildern, v. 1) n. m. s. forvildes, blive vild: das zahme Vieh —; der Acker —dert, forvoxer, bliver fuld af Ukrud; ein —dertes Gemüth, forvildet. 2) a. (sjeld.) gjøre vild, give et vildt Udseende; —rung, f. -en, Forvildelse, c.

Verwilligen, v. 1) n. m. h. (foræld.) samtykke, indvillige. 2) a. Eim. etw., bevilge; —gung, f. -en, Bevilgning, c.

Verwinden, v. i. a. (sjeld.) flette, slynge i hinanden; fig. forvinde: den Schaden; —dung, f. -en, Fletning, Forvindelse, c.

Verwirken, v. a. das Mehl, opælte, forbruge til Dei; sein Leben, forbryde; d. T. (undert.) etw., begaae, bedrive, forskylde; —kung, f. -en, Opæltning, Forbrydelse, Forskyldning, c.

Verwirklichen, v. a. virkeliggjøre, realisere; —chung, f. ub. pl. V—lse, c.

Verwirren, v. i. a. gjøre uredt, saa man hverken kan finde Begyndelse eller Ende; forvikle; forvirre; fig. bringe i stor Uorden; d. T. sich in el. mit etw., blande sig i, befatte sig nøie med; Einen —rrt machen, forvilde, gjøre tvivlsom; —rrt, formænget, uordenlig, utydelig; ofte: forrykt, forvirret; —rrung, f. -en, Forvikling, Urede, Forvirring, c.

Verwischen, v. a. viske ud fra hinanden; udviske, viske bort.

Verwittern, v. 1) n. m. s. forvittres, hensmuldre, opløses ved Luftens Indvirkning; (Jagtsp.) forsyne med den tilbørlige Lokkemad.

Verwittwen, v. n. m. s. blive Enke; især partic. —ttwet: die —wete G., Enke efter G., salig G.; die —wete Königinn, Enkedronningen; die —wete Frau, Enkefrue.

Verwöhnen, v. a. Einen, forvænne, forkjæle; —hntheit, f. ub. pl. Forvænthed, c.

Verwölfen, v. n. m. h. (Jagtsp.) kaste for tidlig Unger.

Verworfen, aj. forkastet, forskudt; forvorpen, ryggesløs, nederdrægtig; —heit, f. ub. pl. Forvorpenhed, R—hed, N—hed, c.

Verworren, aj. formænget, forvirret; —heit, f. ub. pl. Forvirrethed, c.

Verwundbar, aj. saarlig, som kan saares.

Verwunden, v. a. saare: Einen, Eines Herz; beskadige: einen Baum; —dung, f. S—lse, B—lse, c., ub. pl.; Saar, n., pl. -en.

Verwundern, v. a. s. Wundern; især: sich, sich über etw., forundre; —rung, f. ub. pl. Forundring, c.

Verwünschen, v. a. forbande, ønske Pokker i Vold; fortrylle, forhexe, forgjøre; —scht, aj. d. T. fordømt, forbandet, bandsat; —schung, f. -en, Forbandelse, Fortryllelse, c.

Verwürzen, v. a. krydre for stærkt.

Verwüsten, v. a. gjøre øde; fig. ødelægge, fordærve; —ster, m. -s pl. s. sg. Ødelægger, Fordærver, c.; —stung, f. -en, Ødelæggelse, Fordærvelse, c.

Verwüthen, v. n. m. h. (sjeld.) udrase, ophøre at rase.

Verzagen, v. n. m. h. forsage; opgive alt Haab, fortvivle; —gung, f. ub. pl. F—gelse, F—lelse, c.; —gt, aj. forsagt, modfalden, modløs, mistrøstig, fortabt; —gtheit, f. -en, Forsagthed, M—nhed, M—løshed, M—ighed, c.

Verzählen, v. a. fortælle, tælle feil; sich —, fortælle sig.

Verzahnen, v. 1) n. m. h. ophøre at faae Tænder. 2) a. fig. (som et Kunstord) forsyne med de fornødne Tænder.

Verzapfen, v. a. Bier, Wein —, udtappe, skjenke ud i det Smaa; (i Bygningsk.) sammenføie med Tapper; —pfung, f. -en, Udtapning, Sammenføining med Tapper.

Verzappeln, v. n. m. h. vulg. og fig.: Einen in der Noth — lassen, lade fortvivle, omkomme i sin Elendighed.

Verzärteln, v. a. forkjæle: ein Kind, sich, seinen Leib; —lung, f. -en, Forkjæling, c.

Verzaubern, v. a. fortrylle; trylle bort.

Verzäunen, v. a. omgjerde, indslutte med Gjerde; —unung, f. -en, Omgjerdning, c.; ogsaa: Gjerde, Hegn, n.

Verzechen, v. a. svire op.

Verzehenten, v. a. give, svare Tiende af; kaste Lod om, hvem af Ti Loddet skal træffe; decimere.

Verzehren, v. a. fortære, spise op; især fig.: sein Vermögen, viel Geld; fortære, lidt efter lidt ødelægge: von dem Feuer verzehrt werden; ogsaa for abzehren, aus—; —hrer, m. -s pl. s. sg. Fortærer, Øder, c.; —rung, f. ub. pl. Fortæring, Forødelse; ogsaa d. T. en udtærende Sygdom, Tæring, c.

Verzeichnen, v. a. fortegne, tegne feil; sich —, fortegne sig; optegne, angive, opskrive stykkeviis, specificere; —chniß, n. -sses -sse, Fortegnelse, Specification, c.; —chnung, f. -en, Fortegning, Optegning, Optegnelse, c.

Verzeihen, v. i. a. sich einer S. (Gen.), afstaae fra, afsige, renuncere paa; brugeligere: Verzicht darauf thun; Eim. etw., tilgive, forlade; undert. einer S. (Gen.); ikke være vred paa, ikke tage ilde op; —blich, aj. tilgivelig; —hung, f. ub. pl. Tilgivelse, Forladelse, c.

Verzerren, v. a. vanskabe ved unaturlige Træk, fordreie, forvrænge; —rrung, f. -en, Fordreining, Forvrængelse, c.

Verzetteln, v. a. d. T. lade dratte klatteviis lidt hist og lidt her, spilde; fig. Geld —, klatte bort; forlægge, forkaste.

Verzicht og —leistung, f. ub. pl. Afkald, Afstaaelse,

c.; **Verzicht thun**, opgive, afstaae fra, renuncere; f. Verzeihen.

Verziehen, v. i. 1) a. sich —, fortrække sig, trække feil, især i visse Spil; **ein Kind**, opdrage feil, og tugte ilde; især fordærve ved utidig Eftergivenhed for Barnets Feiler; **den Mund**, fordreie, vrænge; (om Bræder ꝛc.), trække sig, kaste sig, slaae sig; **sich** —, drage bort, trække bort; (om Skyerne, om en Byld ꝛc.), fordele sig; (sjeld.) opholde, holde tilbage, opsætte, forsinke, trække i Langdrag. 2) n. m. h. tøve, vente, bie, dvæle, opholde sig; **die S. verzieht sich**, el. **es verzieht sich mit der Sache**, den bliver langvarig; —**hung**, f. -en, Fordreielse (Ansigtets); feil Opdragelse.

Verzieren, v. a. udpynte, udsmykke, forskjønne; —**rung**, f. -en, Udpyntning, Udsmykning, Forskjønnelse, Zirat, c.

Verzimmern, v. a. fortømre, forsyne med fornødent Tømmerværk; især i Bjergv.

Verzinnen, v. a. fortinne; —**nnung**, f. -en, Fortinning, c.

Verzinsen, v. a. forrente, betale Renter af; —**sung**, f. -en, Forrentning, c.

Verzögern, v. a. forhale; især: **eine S.**, opholde utilbørligt; —**rung**, f. -en, Forhaling, Sinkelse, c.

Verzollen, v. a. fortolde, give Told af; —**llung**, f. -en, Fortoldning, c.

Verzucken, v. a. (Sndt.) henrykke.

Verzuckern, v. a. d. T. sukkre for meget.

Verzuckung, f. -en, Trækken, Riven og Sliden i Lemmerne, Convulsion, c.

Verzug, m. -es ud. pl. Forhaling, Opsættelse, c., Ophold, n.

Verzweifeln, v. n. m. h. opgive all Haab, fortvivle: **an einer S.**; —**felt**, partic. som aj. fortvivlet, forbandet slem, gal og forvirret: **es ist eine —e S. um** (med) **die Liebe**; —**felung**, f. -en, Fortvivlelse, c.; —**felungsvoll**, aj. fortvivlelsesfuld.

Verzwicken, v. a. knibe af fortil, studse; —**ckung**, f. -en, Studsning, c.

Vesper, f. d. T. Midaften, c., Tiden henimod Aften, ud. pl.; Aftensang, c., pl. —n; —**brod**, n. -es ud. pl. Midaftensmad, c.; —**n**, v. n. m. h. spise Midaftensmad; —**prediger**, m. -s pl. s. sg. Aftensangspræst, c.; —**predigt**, f. -en, Aftensang, c.; —**zeit**, f. ud. pl. Midaftenstid, Eftermiddagstid, c.

Vest, aj. (foræld.) fast; endnu blot fig. for: mandhaftig, og blot som Titel til Riddere og ridderlige Personer.

Vestalinn, f. -en, Vestalinde, c.

Vesuv, m. -s ud. pl. Vesuv (det ildsprudende Bjerg).

Veteran, m. -s -e, Veteran, c.

Vettel, f. -n, vulg. **eine alte** —, Kjærling, c; **eine liederliche** —, Taske, Tøite, Skjøge, c.

Vetter, m. -s -n, Fætter, Cousin, c.; Søskendebarn, n.; enhver Beslægtet, som ikke er Fader, Broder el. Svoger; —**lich**, aj. fætterlig; —**schaft**, f. ud. pl. Fætterskab, n.

Vexiren, v. a. d. T. forurolige, bryde, gjøre Besvær, have til Bedste, fixere; —**xerei**, f. -en, Foruroligelse, c., Bryderi, n., Besvær, c., Drilleri, n., Fixeren, c.

Vezier, m. -s -e, Vezier, c.

Vicar, m. -s -e, Vicar, Vicarius, c.; —**iat**, n. -s -e, Vicariat, n.; —**iren**, v. a. vicariere.

Vice, indecl. og blot i Sammens.: **Vicekönig**, —**kanzler** ꝛc., Visekonge, —kantsler, c. ꝛc.

Victorie, f. -n, Victorie, c.

Victualien, pl. ud. sg. Victualier, Spisevare.

Vidimiren, v. a. (i Retssp.) vidimere el. fidemere, bevidne, bekræfte.

Vieh-arzenei, f. -en, Lægemiddel for Qvægsygdom; —**arzeneikunst**, f. ud. pl. Veterinærvidenskab, c.; —**arzt**, m. -es -ärzte, Dyrlæge, c.; —**dieb**, m. -es -e, Qvægtyv, c.; —**handel**, m. -s ud. pl. Qvæghandel, c.; —**hirt**, m. -en -en, Qvæghyrde, Røgter, c.; —**hof**, m. -es -öfe, Qvægfold, c.; —**isch**, aj. fæist (heist ufornuftig, dum og sandselig); —**magd**, f. -ägde, en Pige, som passer Kreaturene, Malkepige, c.; —**markt**, m. -es -ärkte, Qvægmarked, Qvægtorv, n.; —**seuche**, f. -n, Qvægsyge, c.; —**stall**, m. -es -älle, Fæstald, c.; —**weide**, f. -n, Vang, c., Overdrev, n.; —**zucht**, f. ud. pl. Qvægavl, Fædrift, c., Fæhold, n.

Viel, aj. megen, meget, pl. mange: 1) som aj. a) med Subst., hvor det declineres som et andet aj. uden Artikel, men bliver dog ogsaa i d. T., naar intet Pronomen staaer foran, uforandret i Nom. og Acc.: **Eim. — Freude machen; — Reichthümer besitzen**; ofte har det ogsaa Gen. hos sig: **es giebt der Leute viel; viel Redens machen**; i sg. staaer det ogsaa hyppigt for: meget stor; undert. har det ogsaa i sg. den bestemte Artikel foran. b) uden Subst., dog med Hensyn til et, og altid uden Artikel, meget, en stor Mængde af en vis, bestemt Ting. 2) som av. i de samme Bet.; **gleich** —, ligemeget, ligegyldigt; — foran Comparativs forhøier Bet.: — **lieber**, — **besser**, meget, langt hellere, bedre.

Viel-artig, aj. mangeartet; mangehaande; —**artigkeit**, f. ud. pl. M—tethed, c.; —**ästig**, aj. mangegrenet, grenefuld; —**deutig**, aj. som kan forstaaes i mange Betydninger, tages i mange Meninger; —**eck**, n. -es -e, Mangekant, Polygon, c.; —**eckig**, aj. mangekantet; —**erlei**, aj. indecl. mangeslags, mangehaande; —**fach**, aj. mange Gange, mangefold; —**fältig**, aj. mange Gange, mangefold; især fig. hyppig, ofte, mangfoldig; —**fältigkeit**, f. ud. pl. Mangfoldighed, c.; —**färbig**, aj. mangefarvet; —**fraß**, m. -es -e, Jerv, c. (Pattedyr); (foragt.) Fraadser, c., et Æsle, el. Dyr, som æder usædvanlig meget; —**fräßig**, aj. graadig, slugen; —**fräßigkeit**, f. -en, G—hed, S—hed, c.; —**fuß**, m. -es -üße, Tusindbeen, c. et Dyr, især et vist Insect med mange Fødder; —**füßig**, aj. mangefoddet; —**geliebt**, aj. høitelsket (blot i Titler og Taler); —**götterei**, f. ud. pl. Fleerguderi, n., Polytheismus, c.; —**häutig**, aj. med mange Skind el. Hinder; —**heit**, f. ud. pl. (sjeld.) Fleerhed, Mængde, c.; —**jährig**, aj. mangeaarig; —**mal** el. —**s**, av. mange Gange, ofte; —**malig**, aj. ofte gjentagen, hyppig; —**männerei**, f. ud. pl. Polyandri, n.; Ægteskab mellem een Kone og flere Mænd paa eengang; —**mehr**, 1) av. (undert.) mere. 2) cj. meget mere, langt meer, langt heller, snarere; —**seitig**, aj. mangesidet; fig. mangesidig; —**seitigkeit**, f. ud. pl. M—dethed, M—dighed, c.; —**silbig**, aj. med mange Stavelser; —**stimmig**, aj. med mange Stemmer; —**theilig**, aj. som bestaaer af mange Dele;

—**vermögend**, aj. megetformaaende; —**weiberei**, f. ud. pl. Polygami, Fleerkoneri, n.; —**weniger**, cj. langt mindre, meget mindre; —**wissend**, aj. som veed meget, som har mange Kundskaber; sprænglærd.

Vielleicht, av. maaskee, kanskee, muligen.

Vier, M-Tal. fire. Med et Subst. er det indecl. men uden Subst. har det i Nom. og Acc. (undert.) viere og i Dat. vieren.

Vier, f. -en el. —e, f. -n, Fire, c.: Talfiguren, Fiirtallet; Kortbladet. Fiiren, der —er.

Vier-beinig, aj. firbenet; —**dräthig**, aj. firtraadet, firvundet; —**eck**, n. -es -e, Fiirkant, c.; —**eckig**, aj. firkantet; Sydt. viereckt; fig. firskaaren; —**erlei**, aj indecl. fire Slags; —**fach**, aj. firefold, firedobbelt; (foræld.) —**fältig**; —**fürst**, m. -en -en, (i Bibelen) Fjerdingsfyrste, c. (som kun herskede over den fjerde Deel af det jødiske Land); —**füßig**, aj. firføddet; —**gesang**, m. -es -e, firstemmig Sang; —**groschenstück**, n. -es -e, Fiirgroschen, c.; —**jährig**, aj. fireaarig, fire Aars; —**kantig**, aj. firkantet; —**ling**, m. -es -e, et Hele, som bestaaer af 4 Eenheder, Fjerdedeel, Fjerding, Qvart, c.; en Skillemynt som gjelder 4 Penninge; —**mal**, av. bedre: vier Mal, fire Gange; —**malig**, som skeer fire Gange, fire Gange igjentaget; —**pfünder**, m. -s pl. s. sg. Firepundinger, c.; —**pfündig**, aj. firepundig; —**schrötig**, aj. firkantet, spaltet i fire Dele; fig. vulg. firskaaren, stærk og plump af Lemmer; overh. for: plump og grov; —**seitig**, aj. firesidet; —**sitzig**, aj firsædet; —**spaltig**, aj. firspaltet; —**spännig**, aj. med fire Heste for; —**tägig**, aj. som varer fire Dage, fire Dages; das —e Fieber, fjerdedags; —**te**, O-Tal. fjerde; —**tens**, av for det fjerde; —**te** el. —**tehalb**, av. halvfjerde (3 1/2); —**theil**, n. -es -e, s. Viertel; —**theilen**, v. a. dele i fire Dele; partere; —**theilig**, aj. som bestaaer af fire Dele; —**theilung**, f. -en, Delen i fire Dele; især Partering, c. (en Misdæders); —**ung**, f. -en, Cirkelens Qvadrering; (undert.) Fiirkant, Qvadrat c.; —**zehn** M-Tal. indecl. fjorten; —**zehner**, m. -s pl. s. sg. et Hele bestaaende af 14 Eenere; —**zehnte**, aj. O-Tal fjortende; —**zehntehalb**, aj. (indecl.) halvfjortende; —**zig**, M-Tal, indecl. fyrretyve; —**ziger**, m. -s pl. s sg. et Medlem af et Collegium paa 40 Personer; et af 40 Eenere bestaaende Hele; især: en Mandsperson mellem 40 og 50 Aar; om et Fruentimmer i den Alder bruges —**zigerinn**, f. -en; —**zigste**, O-Tal. fyrretyvende.

Vieren, v. a. qvadrere.

Viertel, n. -s pl. s. sg. Fjerdepart, Qvart, Fjerding, c., Fjerdingkar, n.; fire Dele; Qvarteer, n. (1/4 Alen; 1/4 Time og Maanestiftet).

Viertel-elle, f. -n, Qvarteer, n. (1/4 Alen); —**jahr**, n. -es -e, Fjerdingaar, Qvartal, n.; —**jährig**, aj. Fjerdingaars-, et Fjerdingaar gammel; —**jährlich**, aj. Fjerdingaars-, som skeer hvert Fjerdingaar; —**meile**, f. -n, Fjerdingmiil, c.; —**n**, v. a. d. T. s. Viertheilen; —**note**, f. -n, Fjerdedeelsnode, c.; —**pfund**, n. -es pl. s. sg. Fjerdingpund, n., Fjerding, c.; —**pfündig**, aj. Fjerdingpunds-, som veier et Fjerdingpund; —**sbauer**, m. -s -n, (n. St.) Bonde paa en Fjerdingsgaard; —**smeister**, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Qvarteermester; en Borger, som har Opsigt med visse Dele af Politibestyrelsen i en Fjerdedeel af Staden, Rodemester, c.; —**ston**, m. -es (i Musiken) Fjerdedeelstone, Fjerdedelen af en Takt; —**stunde**, f. -n, Qvarteer, n. (1/4 Time); Halvfjerdingvei, c.; —**stündig**, aj. som varer et Qvarteer.

Vigilie, f. -n, Vigilie, c. (i den katholske Kirke).

Vigilant, aj. vigilant, vagtsom.

Vigiliren, v. n. m. h. auf etw., vigilere, være opmærksom paa.

Vignette (l. Winjette) f. -n, Vignette, c.

Viole, f. -n, Fiol, c. (forskjellige Slags Instrumenter med Strenge) egsaa: die Viola, Fiol, c. (Blomst) især: Martsfiol.

Violett, aj. fiolet.

Vio-line, f. -n, Fiolin, c.; —**linist**, m. -en -en, Fiolinspiller, Fiolinist, c.; —**lon**, m. -s -s, Bas, Basfiol, c.; —**loncell** (l. Wiolongschell) n. -es -e, Fiolonsel, Basfiolin, c.; —**loncellist**, m. -en -en, Fioloncellist, c.; —**lonist**, m. -en -en, Bassist, c.

Viper, f. -n, Hugorm, c.; (undert.) Øgle, Otterslange, c., men især en saadan Art giftige Slanger, som føde levende Unger.

Virtuose, m. -n -n, Virtuose, c.

Visir (—sier), n. -es -e, Visir, n. (i nogle Tilfælde) det, hvorigj— man seer; Hjelmgitter, n.; Kornet paa et Skydegevær, hvorigj— man sigter; das Visirkorn; vulg. Synet, godt Sigte, Ansigtet.

Visiren, v. a. auf etw., sigte; fig. udmaale et Fads Indhold; deraf die Visirkunst, das —maß, der —stab; beskrive og forklare efter Konstens Regler et Vaabens Dele og Figurer.

Visirer, m. -s pl. s. sg. Justerer, en edsvoren Mand, som viserer Viinfade; der Wein —.

Visitation, f. -en, Visitation, Besigtelse, Undersøgelse, c., især Huusundersøgelse af Retten.

Visite, f. -n, Visite, c., Besøg, n.

Visitiren, v. a. visitere, besigte, undersøge, gjennemsøge.

Vispern, v. a. og n. s. Flispern.

Vitriol, m. -es pl. (om flere Slags) —e, Vitriol, c.

Vitriol-erde, f. -n, Vitrioljord, c. (som indeholder Vitriol); —**erz**, n. -es -e, Vitriolerts, c.; —**geist**, m -es ud. pl. Vitriolspiritus, c.; —**hütte**, f. -n, Vitriolhytte, c. (hvor Vitriol tilberedes); —**isch**, aj. vitriolagtig; som indeholder Vitriol; —**öl**, n. -es -e, Vitriololie, c.; —**säure**, f. -n, den mineralske Syre, som er Vitriolen væsentlig; Vitriolsyre, c.; —**sieder**, m. -s pl. s. sg. Vitriolsyder, c. (som bereder Vitriol af Ertsen); —**siederei**, f. -en, og —**werk**, n. -es -e, s. —**hütte**.

Vitzdom el. **Vicedom**, m. -es -e, (fordum) Viceregent, Viceherre, c; (nu undert.) Statholder; Bestyrer over et geistligt Gods; —**ei**, f. og **Vitzthum**, n. sammes Embede.

Vließ, s. **Fließ**.

Vocal, m. -es -e, Vocal, Selvlyd, c.

Vocativ, m. -es -e, Vocativ, c.

Vogel, m. -s -ögel, (Dim. Vögelchen, Vögelein, n. -s pl. s. sg. liden Fugl, Fugleunge, c., Smaafugle) Fugl, c.; især de vildt levende; egsaa en Fugl af Træ, at skyde til; fig. Menneske, n., Skalk, c.;

ein loser, listiger, leichtfertiger ꝛc. —.

Vogel-bauer, n. s. Käfich; —beerbaum, m. -es -äume, Rennebærtræ, n., Røn, c.; —beere, f. -n, Rennebær, n.; —dunst, f., Spurvehagel, c.; —falke, m. -n -n, Spurvehøg, c.; —fang, m. -es ud. pl. Fuglefangst, c.; —fänger, m. -s pl. s. sg. d. T. s. —steller; —flinte, f. -n, Fugleflint, Hagelbøsse, c.; —flug, m. -es ud. pl. Fugleflugt, c.; —frei, aj. fredløs; —gesang, m. -es ud. pl. Fuglesang, c.; —hecke, f. -n, s. Hecke; —herd, m. s. Herd; —kirsche, f. -n, Fuglekræge; vildt Kirsebærtræ, n.; —leim, m. -es -e, Fuglelim, c.; —nest, n. -es -er, Fuglerede, c.; —pfeife, f. -n, s. Locke; —scheuche, f. -n, Fugleskræmsel, c.; —schießen, n. -s pl. s. sg. Fugleskydning, c. (for Fornøielse efter en Træfugl); —spieß, m. -es -e, Fuglespid, n.; —stange, f. -n, Fuglestang, c.; —stellen, n. -s ud. pl. Fuglefangst med Garn, Fælder ꝛc.; —steller, m. -s pl sg. Fuglefænger, c.; —strich, m. -es ud. pl. Fugletræk, n., Fuglenes Bortdragen i Efteraaret og Tilbagekommen om Foraaret; Tiden, naar dette sædvanligen skeer; —wicke, f. ud. pl. Fuglevikke, en Art vild Vikke, c.

Vogler, m. -s pl. s. sg. (forældt.) s. Vogelsteller.

Vogt, m. -es —ögte, (n. St.) Foged, c.; (fordum) Beskytter, Sagfører, Advocat, c.; (nu undert.) Formynder, Curator; Statholder, Amtmand, Bestyrer, c.; Præses i en Ret; Forvalter paa et Gods; Foged, c. (paa Landet); —ei, f. -en, Fogderi, n.; en Fogeds Bolig, Embede, Værdighed ꝛc.; —eilich, aj. som hører til en Fogeds Værdighed, Magt og Embedsdistrict.

Volk, n. -es, Folk, n.: 1) ud. pl. Familie, (forældt. undert. i Spøg) das Völkchen, Huusfægne; vulg. Soldater; en Mængde Mstr. tilsammen paa eet Sted; ein — Rebhühner, en Flok; d. T. Mængden, den store Hob, den laveste Folkeklasse. 2) pl. Völker, Nation, c., Folkeslag, n.

Volk-arm, aj. lidet befolket; —gefällig, aj. behagelig for Folket, populair; —gefälligkeit, f. ud. pl. Popularitet, c.; —leer, aj. folketom; —mäßig, aj. forstaaelig for Folket; —reich, aj. folkerig.

Völker-recht, n. -es ud. pl. Folkeret, c.; —schaft, f. -en, Folkeslag, Folkefærd, n., Nation, c.; —wanderung, f. -en, Folkevandring, c.

Volks-auflauf, m. -es -e, Folkeopløb, n.; —aufruhr, m. -s ud. pl. Folkeoprør, n.; —fest, n. -es -e, Folkefest, c.; —freund, m. -es -e, Folkeven, c.; —gunst, f. ud. pl. Folkegunst, c.; —lied, n. -es -er, Folkesang, c.; —redner, m. -s pl s. sg. Folketaler, c.; —sage, f. -n, Folkesagn, n.; —thum (Volkthum) n. -es ud. pl. Folkets Eiendommelighed; —thümlich, aj. overeensstemmende med Folkets Eiendommelighed, national; —thümlichkeit, f. ud. pl. Nationalitet, c.; —tracht, f. -en, Folkedragt, Nationaldragt, c.; —versammlung, f -en, Folkeforsamling, c.

Volkthum, —thümlich, —thümlichkeit, s. Volks—.

Voll, (—er, —este el. —ste) aj. fuld, fuldt: ein —es Glas; das Glas ist — von Wein, el. sædv. — Wein; saaledes ogsaa i Sammens.: kummervoll ꝛc.; ligel. med Gen.: —süßen Weines; ogsaa i Sammens.: segensvoll ꝛc. Naar Gen. Endelsen mangler ved Navneord, saa pleier man at føie Stavelsen er til voll: —er Schlaf, isteds. voll Schlafes; fig. fuld: vulg. drukken, beskjenket, beruset; (undert.) fuldkommen, ganske fuldstændig, heel; være fuld af Noget, beskæftige alle sine Aandskræfter dermed, og ytre dette. I Sammens. med nogle Verber er — uadskillelig, følgelig uden Tone, og har ikke Foregelsesstavelsen ge.

Voll-ährig, aj. fuldaxet, som har fulde Ax; —auf, av. d. T. fuldt op, i Overflødighed; —blütig, aj. fuldblodig; —blütigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —bringen, v. i. a. fuldbringe, —ende, —føre; —bringung, f. -en, F—gelse, F—delse, F—relse, c.; —bürtig, aj. (i Retssp.) —e Geschwister, Heelsødskende, kjødelige Sødskende; —bürtigkeit, f. Slægtskab som Heelsødskende; —enden, v. a. fuldende, bringe til Ende; fig. (i Theol.) fuldkomme, bringe til Fuldkommenhed; —endung, f -en, F—lse, c.; —ender, m. -s pl. s. sg. Fuldender, Fuldfører, c.; —ends, av. d. T. alt, allsammen, ganske, reent; fuldkommen, aldeles; endogsaa, desuden endnu, oven i Kjøbet; —führen, v. a. fuldføre, —ende, bringe i Stand; —führung, f. -en, F—lse, c.; —gültig, aj. fuldgyldig; —gültigkeit, f. -en, F—hed, c.; —heit, f. ud. pl. (sj ld.) Fuldskab, Drukkenskab, c.; —jährig, aj. myndig; —jährigkeit, f. ud. pl. M—hed, c.; —kommen, aj. blot fig. fuldkommen; egentligen blot om Gud, men bruges dog ogsaa om Mstr. og menneskelige Ting, og staaer da ofte i d. T. for ganz, heel, dygtig, ypperlig; d. T. (undert.) fuldkommen: heel, uforkortet, ubeskadiget; fuldstændig, fuldtallig; fyldig, tyk, corpulent; (om Klædningsstykker og lignende Ting) som har den tilbørlige Vidde og Størrelse; —kommenheit, f. -en, Fuldkommenhed, c.; —kraft, f. ud. pl. fuld Kraft, c.; —macht, f. -en, Fuldmagt, c.; —mond, m. -es ud. pl. Fuldmaane, c.; —ständig, aj. fuldstændig; —ständigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —stimmig, aj. (i Musiken) fuldstemmig; —stimmigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —strecken, v. a. fuldbyrde, udføre: ein Urtheil; —streckung, f. -en, F—lse, U—lse, c.; —tönig, aj. fuldtonende; —wichtig, aj. fuldvægtig; —wichtigkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —wort, n. -es -e, (n. St.) Fuldmagt; især: Bevilgning, Bevilling, c., Samtykke, n.; —zählig, aj. fuldtallig; —zähligkeit, f. ud. pl. F—hed, c.; —ziehen, v. i. a. fuldbyrde, iværksætte, udrette: Eines Befehl; —ziehung, F—lse, I—lse, c.; —zieher, m. -s pl. s. sg. Fuldbyrder, Iværksætter, c.

Völlerei, f. ud. pl. Fylderi, n.; umaadelig Drikken.

Völlig, aj. (undert.) fuld, heel, fuldstændig, ganske, aldeles; d. T. (om Mstr.) fyldig, tyk, corpulent; —keit, f. ud. pl. Fyldighed, c.

Volontär (l. Wolongtär) m. -s -s, Volontær, c.

Volte (l. Wolte) f. -n, Volte, c.

Vom, sammentrukket af von og dem, s. Von.

Vomitiv, n. -es -e, Vomitiv, Brækmiddel, n.

Von, præp. med Dat. af, fra, om: — dem Dache fallen; fig. i mange Tilfælde og særegne Talem. f. Ex. ein Mann vom Stande, von Vermögen; ein Teufel — einer Frau; klein — Person; der König — Preußen; Herr — Falkenberg; die Frau

— Adlerfeld, Fru von A.; wir sind — (fra, paa) allen Seiten umringt; — Tag zu Tag, Dag fra Dag; — ganzem Herzen, af ganske Hjerte; von Herzen gern, hjertligen (hjertens) gjerne; i visse Talem. undert. med Gen.: — Amtswegen, paa Embedsvegne; — Rechts wegen, med Rette; — Alters her, fra gammel Tid af; ich kaufe das — dem Krämer A., hos; — etw. sprechen, tale om; — außen, av. uden fra; — dannen, av. derfra, afsted, bort; — einander, av. fra hinanden, hver for sig; af hinanden; — ferne, av. langt fra, langt borte; — innen, av. indenfra; — neuem, av. paa ny, fra ny af; — nun an, av. fra nu af; — oben, av. ovenfra; — unten, av. nedenfra; — vorn, av. forfra, paa ny.

Vonnöthen, av. (blot med seyn og haben) fornøden, nødvendig, behov.

Vor, 1) præp. med Dat. og Acc. for, af, fremfor. Paa Spørgsmaalet hvorhen? betegnende en Bevægelse eller Retning mod en Tings forreste Deel bruges — med Acc., men i alle andre Tilfælde med Dat.; s. Für 2. Vor brugt fig. staaer blot i Dat.: — allen Dingen; sicher seyn — Dieben; sich — den Gespenstern fürchten; — Freuden außer sich, af Glæde; — dem Thore gehen, udenfor; — Zeiten, tilforn; — Hunger sterben, døe af Hunger; — Alters, fordum, fra umindelige Tider; — Nachts, — Abends, før Natten, før Aftenen, ere adverbiale Talemaader; — diesem, s. Vordem. 2) av. (forældt.) før, forud, forhen, fordum, tilforn. 3) Partikel i Sammens. med alleslags Ord, især med Verb., hvor — er adskillelig og beholder Tonen.

Vorabend, m. -es -e, Helligaften, c.

Voracken, v. a Eim., forepløie: for at lære en Anden; komme foran en Anden ved at pløie hurtigere.

Voraltern, pl. ud. sg. Forfædre.

Voran, (Tonen paa an) av. foran, især blot med Verb.: — gehen, reiten, fahren, gaae, ride, kjøre foran, forud.

Vorarbeit, f. -en, et foregaaende, forberedende Arbeide; —en, v. a. Eim., arbeide hurtigere, komme foran ved Arbeide; give Exempel el. Underviisning ved Arbeidet; sich Eim., arbeide forud (til Brug i paafølgende Arbeide).

Vorarten, v. a. pløie en Ager tredie Gang.

Vorauf, av. d. T. (undert.) foran, især: foran op.

Voraus, av. forud: (med Hensyn til Stedet) foran, (til Tiden) i Forveien, før den bestemte Tid; fig. etw. — setzen, forudsætte; viel von Andern — haben, forud fremfor.

Voraus, n. (indecl.) Forlod n. (især ved Arv); fig. Forspring, Fortrin, n. (fremfor Andre); sich ein — nehmen, fremhæve sig, som var man fortrinligere end Andre.

Voraus-bezahlung, f. -en, Forudbetaling, c.; —setzung, f. -en, Forudsætning, c.; —sicht, f. ud. pl. Forudseen, c. (og adskillige flere saadanne Sammens., som saaledes oversættes).

Vorbauen, v. a. bygge foran; fig. einem Dinge, forebygge; —uung, f. -en, Forebyggelse, Forhindring, c.; —uungsmittel, n. -s pl. s. sg. Forebyggelsesmiddel, Præservativ, n.

Vorbedacht, m. -es ud. pl. Overlæg, n.; velberaadt Hu; sædv. kun med mit og ohne; —dächtig, aj. vel overlagt, forud betænkende.

Vorbedeutung, f. -en, (af det usædv. vordeuten og —bedeuten, forud betyde, varsle) Forudbetydning, c., Forvarsel, n., Anelse, c.

Vorbeding, m. -es -e, og —ung, f. -en, Forudbetingelse, c.

Vorbehalt, m. -es -e, Forbehold, n., Undtagelse, Betingelse, c.; —en, v. i. a. sich etw., forbeholde; undert. for vorenthalten, s. dette Ord; —ung, f. -en, F—lse, c.; —hältlich, aj. forbeholdende, med Forbeholdenhed.

Vorbei, av. d. T. forbi: (om Stedet) ved Verb. gehen, reiten, schiffen, schießen rc., gaae, ride, seile, skyde forbi rc.; bei el. vor Einem — gehen; Einen — gehen, fig. overgaae; (om Tiden) til Ende, ude, omme. I begge Bet. ogsaa vorüber.

Vorbeigehen, n.; im —, i Forbigaaende; —hung, f. -en, Forbigaaelse, Tilsidesættelse, c.

Vorbemeldet, aj. (Canc.) forommeldt.

Vorbenannt, av. (Canc.) forbenævnt, forommeldt, ovennævnt.

Vorbereiten, v. a. forberede; —tung, f. -en, F—lse, c.

Vorbericht, m. -es -e, Forerindring, c., kort Fortale til en Bog.

Vorbesagt, aj. s. Vorbenannt.

Vorbescheid, m. -es -e, Varsel, Stævning, c. (at møde for Retten); en foreløbig Besked; (i Sachsen) Indkaldelse til Forligelsescommissionen; —en, v. i. a. varsle, stævne, indkalde for Retten; give foreløbig Besked; —ung, f. -en, Varslen, c.

Vorbestimmung, f. s. Vorher—; —sglaube, m. -ns ud. pl. Tro paa Forudbestemmelse, Prædestination, c.; —slehre, f. ud. pl. Lære om Forudbestemmelse, Determinismus, c.

Vorbeten, v. a. Einen, bede i Ens Nærværelse, for at han skal sige Bønnen efter, eller tage Mønster deraf; fig. (foragt.) foresige, hvad man vil, en Anden skal sige efter.

Vorbeugen, v. a. bøie forover; fig. einer S., forebygge; —gung, f. -en, Forebyggelse, c.

Vorbewußt, m. -es ud. pl Vidende, Forud—, n.; blot med præp. mit, ohne rc.; sædv. das Vorwissen.

Vorbiegen, v. i. a. bøie fremad.

Vorbieten, v. i. a. stævne, citere.

Vorbild, n. -es -er, Forbillede, n.: et til Efterligning for en Anden fremstillet Billede; fig. (sjeld.) Mønster, Exempel, n.; —en, v. a. afbilde, foretegne, fig. blende; især: forbilde, forestille, forud betegne; —lich, aj. forbildelig, mønsterlig, som er til Forbillede.

Vorbinden, v. i. 1) a. binde for sig, tage Noget for Underlivet. 2) n. m. h. Eim., binde Negene ved Høstning hastigere end en Anden; Eim. etw., binde i Ens Nærværelse, for at lære ham det.

Vorbitte, f. s. Fürbitte.

Vorblasen, v. i. a. Eim. etw., forblæse (paa et Instrument); Eim., blæse hastigere.

Vorbohren, v. a. bore for (med et mindre Boer); Eim., bore hastigere.

Vorbote, m. -n -n, Forbud, Forvarsel, n.; især fig.

et Tegn paa noget Forestaaende.

Vorbringen, v. i. a. bringe frem; bedre **herbei bringen**; især **fig.** forebringe, foredrage, fremføre, yttre i Tale; (foræld.) frembringe, bringe til Virkelighed; **—gung**, f. -en, Forebringelse, Frembringelse, c.

Vorbühne, f. -n, den forreste Deel af Skuepladsen, Prescenium, n.

Vordach, n. -es -ächer, Tagskæg, n.

Vordem, av. (bedre; **vor dem**) fordum, tilforn, i forrige Tider.

Vorder (**der, die, das —e, —ste**) aj. For-, foran, forrest, fremmest, (fremmerst). Saaledes ogsaa i Sammens.: **der —arm**, Forarmen; **die —brust**, Forbrystet; **der —bug**, Forboven; **—bühne**, f. s. **Vorbühne**; **—fuß**, m. Forbenet (paa Dyr, men paa Mstr. Forfoden, Overdelen af Foden over Tæerne); **das —gebäude**, Forbygningen; **das —gebirge**, Forbjerget; **das —glied**, det forreste Led; det forreste Geled; **der —grund**, Forgrunden; **das —haar**, Forhaaret; **die —hand**, den forreste Deel af Haanden; **das —haupt**, Forhovedet; **das —haus**, Forhuset; **der —hof**, Forgaarden; **das —leder**, Forlæderet; **der —mann**, Formanden; **der —mast**, Formasten; **der —satz**, Forsætningen; **der —segel**, Forseilet; **der —sitz**, Forsædet; det forreste Sæde; **das —stück**, det forreste Stykke; **der —theil**, den forreste Deel; **das —viertel**, Forfjerdingen; **der —zahn**, Fortanden.

Vordrängen, v. a. **Einen**, **sich**, trænge fremad; **—gung**, f. -en, Fremtrængen, c.

Vordringen, v. i. n. m. s. trænge fremad; **—gung**, f. -en, Trængen fremad.

Voreilen, v. n. m. s. ile fremad; **Eim.**, komme hastig foran.

Voreilig, aj. overilet, alt for iilfærdig; **—keit**, f. -en, O—hed, c.

Voreinnehmen, v. i. a. forud indtage; **—eingenommenheit**, f. ud. pl. Forudindtagenhed, c.

Voreltern, s. **Voraltern**.

Vorempfinden, v. a. fornemme forud, ane, have Anelse om.

Vorende, n. -s -n, det nærmest Veien liggende Stykke af en Mark, som er udyrket.

Vorenthalten, v. i. a. **Eim. etw.**, forholde, holde uberettiget tilbage; **—tung**, f. -en, F—lse, Tilbageholdelse, c.

Vorerinnern, v. a. (sjeld.) forerindre, minde forud; **—rung**, f. -en, F—dring, c.

Vorernte, f. ud. pl. Høstens Begyndelse, c.

Vorersehen, v. i. a. forudsee, forud bestemme; **—hung**, f. -en, F—lse, c.

Vorerst, av. allerførst, fremfor alt andet.

Vorerwählen, v. a. (sjeld.) udvælge forud; **—lung**, f. -en, Prædestination, c.

Vorerwähnt, aj. forommeldt, ovennævnt.

Voressen, v. i. 1) n. m. h. **Eim.**, spise for (for at vise en Anden, hvorledes han skal spise); overgaae i at spise. 2) a. spise forud.

Voressen, n. -s pl. s. sg. Formad; første Ret, (som sættes paa Bordet før en Hovedret).

Vorfahr, m. -en -en, Formand, Forgænger, c.; ud. sg. Fædre, For— (modsat Efterkommere).

Vorfahren, v. i. 1) a. kjøre frem; **den Wagen — lassen**, lade kjøre for Døren. 2) n. m. h. **Eint.**, komme foran ved at kjøre hurtigere.

Vorfall, m. -es -älle, det, der falder foran en Ting; især: Moderbrok, n.; Hændelse, c.; ethvert uventet Tilfælde, det Passerede, (mest om smaae, uvigtige Begivenheder); **—en**, v. i. n. m. s. falde foran en anden Ting; **fig.** forefalde, hænde sig, tildrage sig, skee uformodet; møde, frembyde sig; **—enheit**, f. -en, Begivenhed, Hændelse, c., Tilfælde, n.

Vorfassen, v. 1) n. m. h. gribe, holde hen for; **fig.** (sjeld.) gribe ubeseet. 2) a. forudfatte: **eine Meinung**.

Vorfechten, v. i. n. m. h. **Eim.**, fegte for (i Ens Nærværelse, for at lære ham); overgaae i Fegten, være hans Mester; **—chter**, m. -s pl. s. sg. (i Fegteskoler) den, som under Fegtemesterens Opsigt giver Underviisning i Fegtning.

Vorfest, n. -es -e, Helligaften, c.

Vorfiedeln, v. a. d. T. **Eim. etw.**, forespille paa Fiolin.

Vorfinden, v. i. a. forefinde, træffe.

Vorfinger, m. -s pl. s. sg. Pegefinger, c.

Vorflöße, f. ud. pl. Forstaadningsret, c.

Vorfluth, f. -en, Vandets første Tilvæxt i Flodtiden.

Vorfordern, v. a. fordre for sig; især, indkalde for Retten; **—rung**, f. -en, Indkaldelse, c.

Vorführen, v. a. fremføre, føre frem; **—rung**, f. -en, F—lse, c.

Vorgang, m. -es, 1) ud. pl. Gaaen foran, Forrang, c.; **fig.** ofte: Exempel, Mønster, n. 2) pl. -änge, det, som foregaaer; især: Begivenhed, Hændelse, c.; det Passerede; en Corridor; **—gänger**, m. -s pl. s. sg. Forgænger, c.; Veiviser, Veileder; Formand, c.; (sjeld.) En, som gaaer foran, Anfører, c.; **—gängig**, aj. (undert.) for **Vorläufig**.

Vorgaukeln, v. a. **Eim. etw.**, foregøgle.

Vorgebäude, n. -s pl. s. sg. s. **Vorder—**.

Vorgeben, v. i. a. give først; (i forskjellige Spil) give forud: **Eim. zwölf im Billard**; (sjeld.) forelægge; **fig.** forebringe, sige; især: foregive; anføre som Aarsag, som Undskyldning; foregive, bruge til Paaskud: **eine Krankheit**; **—**, n. -s pl. s. sg. Foregivende, n., Given forud.

Vorgebirge, n. -s pl. s. sg. Forbjerg, n.

Vorgeblich, aj. foregiven, angiven.

Vorgedacht, aj. forommeldt.

Vorgefaßt, aj. forudfattet.

Vorgefühl, n. -es -e, Forudfølelse, c.

Vorgehen, v. i. n. m. s. **Eim.**, gaae foran; **fig.** have Fortrin, overtræffe i Vigtighed; **Eim.**, gaae hurtigere; **die Uhr geht vor**, alt for hurtigt; **das geht mir vor**, det bæres mig for, staaer mig for, aner mig; foregaae (for at lære En at gaae); ogsaa **fig.** **Eim. mit einem guten Beispiele**; rage frem; foregaae, skee, tildrage sig, hændes.

Vorgemach, n. -es -ächer, Forgemak, n.

Vorgemeldet, aj. forommeldt.

Vorgenannt, aj. forudnævnt.

Vorgericht, n. -es -e, Underret, c.; s. **Voressen**.

Vorgeschmack, m. s. **Vors—**.

Vorgesetzte, m. -n -n, Foresat, c.

Vorgestern og **vorgesterig**, aj. s. **Ehegestern**, **—rig**.

Vorgiebel, m. -s pl. s. sg. Forgavl, c.
Vorglänzen, v. n. m. h. kaste stærkere Glands, overtræffe med sin Glands; **fig.** skinne med sit Exempel, lyse for.
Vorgraben, m. -s pl. s. sg. Forgrav, den yderste Grav.
Vorgreifen, v. i. a. gribe foran, **das Pferd greift vor**, tager store Skridt; **fig. Eim.**, foregribe, gjøre Indgreb; **—fung**, f. -en, F—ise, c.; **—lich**, aj. foregribende; paa en foregribende Maade.
Vorgriff, m. -es -e, (undert.) Foregribelse, c.
Vorhaben, v. i. a. d. T. have for (et Klædningsstykke, især et Forklæde); **fig.** d. T. **Einen**, have for sig (enten for at bebreide el. forhøre), have i Skole, examinere; **eine S.**, have for, have i Sinde, i Værk, have besluttet; —, n. -s pl. s. sg. Forehavende, n.; ofte: Plan, c., Udkast, n.; **ich bin —s**, jeg har fore.
Vorhalle, f. -n, Forhal, Vestibule, c.
Vorhalten, v. i. 1) a. holde for: **Eim. einen Spiegel**; **die Hand —**, holde Haanden for Ansigtet; **fig. Eim. etw.**, foreholde, forestille; ogsaa: forekaste, bebreide; (foræld.) forholde. 2) n. m. h. vare, forslaae: **dieser Vorrath wird nicht lange —**; —, n. -s pl. s. sg. og **—tung**, f. -en, Foreholdelse, Forekastelse, c.
Vorhand, f. -ände, den forreste Deel af Haanden; den forreste Deel af en Hest; den høire Haand, Forhaand, c.; især i Kortspil: **die — haben**; d. T. ofte: Fortrin, n.
Vorhanden, aj. forhaanden; i Nærheden, tilstede, nærværende; især om Ting; av. i Live, være til, existere; være aabenbart; være nær forestaaende, for Døren.
Vorhang, m. -es -änge, Forhæng, Tæppe, n.; **—en**, v. i. n. m. h. hænge, være hængt for Noget; hænge frem, hænge for over; **—hängen**, v. a. hænge for; **—hängeschloß**, n. -sses -össer, Hængelaas, c.
Vorhauen, v. i. a. **Eim.**, hugge for, (for at lære en Anden saaledes at hugge); hugge forrest, — først; overgaae En i at hugge; hugge for det Løse, for videre at bearbeide.
Vorhaus, n. -es -äuser, Forstue, c.
Vorhaut, f. -äute, Forhud, c.
Vorhelfen, v. i. n. m. h. hjelpe fremad, hjelpe forud.
Vorhemde, n. -s -n, Krave, c.
Vorher, av. forud; tilforn, forhen, før, i Forveien; —**bestimmen**, v. a. forud bestemme; **—bestimmung**, f. -en, Forudbestemmelse, c.; **—gehen**, v. i. n. m. s. gaae forud; **—gehend**, **partic.** forudgaaende; —**sagen**, v. a. forudsige; **—sagung**, f. -en, Forudsigelse, c.; **—sehen**, v. i. n. m. h. forudsee; **—verkündigung**, f. -en, Forudforkyndelse, c.
Vorherig, aj. sjeld. for **vorig**.
Vorherrschen, v. n. m. h. herske før Andre; **eine —de Macht**, fremherskende.
Vorheucheln, v. a. forehykle: **Eim. etw.**
Vorhieb, m. -es -e, Forhug, n. (blot i nogle Tilfælde), f. Ex. (hos Slagterne) et vist Stykke Suppekjød af en Oxe.
Vorhin, av. forhen, forhuu; især: for nylig, for kort siden, nys; (foræld.) forud, foran; **—ig**, aj. forhenværende, forhen stete.
Vorhof, m. -es -öfe, Forgaard, c.; Vestibule, c.; (undert.) den forreste Gaard (**Vorderhof**).
Vorholz, n. -es -ölzer, den forreste Deel af en Skov.
Vorhören, v. n. m. h. høre fremfor Andre; høre for, foresporge.
Vorhut, f. ud. pl. Forgræsningsret, c.
Vorig, aj. forrige, forhenværende, som har været før; sidstafvigte, forløbne: **die —en**, de Gamle, Forfædrene; **—es Jahr**, forrige Aar, i Fior.
Vorjagd, f. -en, Forjagtsret, c.
Vorjagen, v. 1) n. m. h. **Eim.**, turde benytte Jagtrettigheden et Sted før en Anden; jage, ride hurtigere, og derved komme foran. 2) a. jage el. drive fremad.
Vorjahr, n. -es -e, Foraar, n.
Vorjährig, aj. i forrige Aar, forrige Aars.
Vorjetzt, av. s. **Jetzt**.
Vorkauen el. **—käuen**, v. a. tygge for. — til: **einem Kinde die Speise**; **fig.** d. T. **Eim. etw.**, ligesom lægge En i Munden de Ord, han skal sige.
Vorkauf, m. -es ud. pl. Forkjøb, n., Forprang, c.; s. **Näherrecht**; **—en**, v. n. m. h. **Eim.**, gaae i Forkjøb, forekomme i at kjøbe; **—käufer**, m. -s pl. s. sg. Forprangør, c.
Vorkehren, v. a. vende foran; **fig.** anvende, træffe, forebygge, bruge: **Mittel**; **alles Nöthige**, foranstalte; **—rung**, f. -en, A—lse, Foranstaltning, c., forebyggende Middel, n.
Vorkenntniß, f. -sse, Forkundskab, c.
Vorklage, f. -n, foreløbig Anklage.
Vorkleben, v. a. d. T. klæbre, klistre for.
Vorklingen, v. i. n. m. h. klinge, lyde høiest.
Vorknien, v. n. m. s. knæle foran; knæle for.
Vorkommen, v. i. n. m. s. d. T. komme for, faae Audients; komme frem; **fig.** forekomme, hændes, tildrage sig, møde, forefalde; forebygge; **es kommt mir vor, als** 2c., forekommer, synes mig; (foræld.) komme foran, forud.
Vorkopf (**Vorder—**), m. -es -öpfe, Forhoved, n.
Vorkost, f. ud. pl. d. T. Biret mellem Suppen og Kjødet.
Vorkunde, f. ud. pl. Forudkjendskab, n.
Vorkünsteln, v. a. forekonstle; **—gekünstelte Empfindungen**, forekonstlede, affecterede.
Vorladen, v. i. a. lade, læsse foran; indstævne for Retten; citere; **—dung**, f. -en, Laden, Læssen foran; Indstævning, Citation; Forladning, c. (et Skydevaabens).
Vorlage, f. -n, (i nogle Tilfælde) det, som lægges for (under en anden Ting), f. Ex. en Steen under en Tønde, for at den ikke skal rulle).
Vorlallen, v. a. **Eim. etw.**, forelalle.
Vorland, n. -es 1) ud. pl. Strand, c., den lavere Deel af en Kyst. 2) **Die österreichischen —lande**, de forrige østerrigske Lande i Schwaben.
Vorlangen, v. a. d. T. lange, række frem.
Vorlängst, av. for længst, for længe siden.
Vorlaß, m. -sses ud. pl. (blot i nogle Tilfælde) Indladelse, Fremladelse, og det, som fremlades; **—lassen**, v. i. a. **Einen**, lade komme frem, foran; lade komme for sig, give Adgang, Audients.
Vorlauf, m. -es ud. pl. Forudløb, n.; (i nogle Tilfælde) det, som løber snarest, f. Ex. det stærkeste Brændeviin, som ved Destillering først gaaer over; **—en**, v. i. 1) n. m. s. løbe snarere end en anden Ting; løbe foran, frem; **Eim.**, være hans Mester i at løbe

Eim.; løbe for (for at vise en Anden, hvorledes han skal løbe). 2) a. (i Bjergv.) Erz ꝛc. —, bringe frem for Smelteovnen; **—läufer**, m. -s pl. s. sg. Forløber, c.; og fig. Forbud, n. (som bebuder, varsler); den, som bringer Malm ꝛc. til Smelteovnen; **—läufig**, aj. foreløbig, løselig, indtil videre; (foræld.) som gaaer foran en Ting, og ligesom forkynder den; foregaaende.

Vorlaut, av. før den rette Tid høirøstet; ofte: overilet; overlydt, tydeligere end alle Andre.

Vorlege-löffel, m. -s pl. s. sg. Skee til at lægge Maden for med; Potageske, c.; **—messer**, n. -s pl. s. sg. Forskærerkniv, c.; **—schloß**, n. -sses -össer, Hængelaas, c.

Vorlegen, v. a. lægge, hænge, sætte for en anden Ting: **ein Schloß**, hænge for; **frische Pferde**, sætte for, spænde for; **Eim. eine Speise**, lægge for; ligel. alene **Eim. vorlegen**, lægge for; **fig.** forelægge: **Eim. eine Frage, einen Zweifel, einen Aufsatz;** forelægge, fremlægge til Valg, til Antagelse; **—gung**, f. -en, Forelægning, Forelæggelse, Fremlægning, c.

Vorleger, m. -s pl. s. sg. Forstærer; (næsten foræld.) Staffer, c.

Vorleimen, v. a. lime for en Aabning.

Vorlese, f. ud. pl. Begyndelsen af Viinhøsten; Retttigheden til at turde indhøste sin Viin før Andre; **—n**, v. i. a. høste tidligere end Andre: **den Wein;** forelæse: **Eim. etw.**; **—r**, m. -s pl. s. sg. **—rinn**, f. -en, Forelæser, c.; F—inde, c.; **—sung**, f. -en, Forelæsen; Forelæsning, c.

Vorletzt, aj. næstsidst; d. T. paa een nær den sidste.

Vorleuchten, v. n. m. h. lyse klarest (iblandt flere); **Eim.**, lyse foran; **fig.** lyse for: **Andern mit seinen Tugenden.**

Vorlieb, av. s. **Fürlieb**; **—e**, f. ud. pl. Forkjærlighed, c.

Vorliegen, v. i. n. m. h. ligge foran Noget; ligge for Dagen; **—d**, **partic.** liggende for os, lige for; foreværende; foran ved et Lands Grændser.

Vorlügen, v. i. a. **Eim. etw.**, forelyve.

Vormachen, v. a. **Eim. etw.**, gjøre En Noget for (for at han kan eftergjøre det); **Eim. einen blauen Dunst —**, sætte En Blaar i Øinene, binde Noget paa Ærmet; **ein Brett —**, slaae for; **eine Schürze —**, binde for; **einen Zaun —**, sætte for.

Vormagen, m. -s pl. s. sg. Kro, Fuglekro, c.

Vormähen, v. 1) n. m. h. meie forrest; **Eim.**, overtræffe i at meie; **Eim.**, meie for (for at han kan gjøre det efter); **—äher**, m. -s pl. s. sg. den forreste af Meierne.

Vormalen, v. a. foremale; **Eim. etw.**, male for (at han kan see og eftergjøre det); **fig.** forelyve.

Vormals, av. (undert.) **—malen**, av. og **—malig**, aj. før, forhen, fordum, i forrige Tider; s **Ehemalig, —als.**

Vormann, m. -es -änner, d. T. Formand (som staaer foran i en Række); sjeld. for **Vorgänger**, Formand, c. (i et Embede); (i Spil) Forhaanden.

Vormast, m. s. **Fockmast.**

Vormauer, f. -n, Formuur, c. (til Beskyttelse, til Sikkerhed); **fig.** Værn, n.

Vormerken, v. a. mærke forud; mærke foran.

Vormessen, v. i. a. **Eim. etw.**, maale for (at han kan see derpaa).

Vormittag, m. -es -e, Formiddag, c.; **heute —**, (naar den alt er forbi) i Formiddags; (naar den er el. skal komme) i Formiddag; **—ttägig**, aj. Formiddags-; **—ttäglich**, aj. hver Formiddag; **—ttags**, av. om Formiddagen; **—ttagspredigt, — — schule, — — stunde** ꝛc., Formiddagsprædiken, F—skole, —time ꝛc.

Vormund, m. -es -ünder, og **—münder**, m. -s pl. s. sg. Formynder, c.; (for en Enke) Lavværge, c.; (næsten foræld.) en Person, som sørger for en Andens Bedste og Sikkerhed; **—ünderinn**, f. -en, Formynderske, c.; **—schaft**, f. i enkelte Tilfælde med pl. -en, Formynderskab, Værgemaal, n.; **—schaftlich**, aj. formynderlig; Formynder-; Værgemaals-; **—schaftamt**, n. -es -ämter, Formynderi, Over—, n.

Vorn, (d. T. **—e** og **—en**) **av.** foran, for, fortil; **von —e**, forfra.

Vornächtig, aj. d. T. fra forrige Nat; forrige Nats.

Vornageln, v. a. nagle for.

Vorname, m. -ns -n, Fornavn, Døbenavn, n.

Vorne, av. d. T. s. **Vorn.**

Vornehm, aj. fornem, anseelig; **—ste**, som **aj.** fornemste, vigtigste, fortrinligste, største.

Vornehmen, v. i. a. tage for sig (et Forklæde ꝛc.); **fig.** foretage; **eine S.**, besigte, undersøge, begynde at beskæftige sig med; **eine Person —**, tage for sig, examinere, have i Skole; **sich etw. —**, beslutte sig til at gjøre, foresætte sig.

Vornehmen, n. -s pl. s. sg. Foretagende; Forslag, Anslag, n., Beslutning, c.

Vornehmheit, f. ud. pl. Fornemhed, c.

Vornehmigkeit, f. s. **Vornehmheit.**

Vornehmlich, av. fornemmeligen, især, i Særdeleshed.

Vornehmthun, n. -s ud. pl. Fornemladen, c.

Vorpfeifen, v. i. a. **Eim. etw.**, pibe, fløite En Noget for.

Vorplatz, m. -es -ätze, Pladsen foran.

Vorplaudern, v. a. **Eim. etw.**, foresladdre.

Vorposten, m. -s pl. s. sg. Forpost, c.

Vorpredigen, v. a. prædike for En (at han kan høre det); især **fig. Eim. etw.**, forprædike, gjøre begribeligt med mange Ord.

Vorragen, s. **Herv—.**

Vorrang, m. -es ud. pl. Forrang, c. (for en Anden).

Vorrath, m. -es -äthe, Forraad, n.; **ein — an** el. **von etw.**; **—räthig**, aj. i Forraad; **—shaus**, n. -es -äuser, Forraadshuus, Magasin, n.; **—skammer**, f. -n, Forraadskammer, n.

Vorrechnen, v. a. regne for En (for at lære ham det); **Eim. etw.**, opregne stykkeviis og sammentælle.

Vorrecht, n. -es -e, Forret, c. (fremfor Andre); Fortrin, n., Frihed, c.

Vorrede, f. -n, Fortale, c.; (blot undert. d. T. og ud. pl.) Andres Talen om en Ting, før den skeer; **—n**, v. 1) n. m. h. d. T. **Eim.**, tale før En, tale først; tale, for at lære en Anden at tale. 2) a. **Eim. etw.**, foresnakke; **—dner**, m. -s pl. s. sg. Foresnakker, c.; Forfatteren til en Fortale i en Bog; En, som fremsiger en Prolog; Prologus, c.

Vorreiben, v. i. a. **Eim. etw.**, rive for En (for at lære ham det); **sich, Eim. etw.**, rive forud (for siden at spare Umagen): **der Maler reibt sich die Farben vor;** **fig. Eim. etw.**, rive i Næsen, bebreide.

Vorreichen, v. 1) a. d. T. rakke frem. 2) n. m. h. rage frem (foran eller forneden).

Vorreihen, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Fordands, c. ud. pl.; de fordandsende Personer. det første Par.

Vorreißen, v. i. a. Eim. etw., ridse, tegne for; gjøre de første Omrids til en Figur, anlægge.

Vorreiten, v. i. 1) n. m. f. ride fremad; Eim., ride foran; Eim., overtræffe, komme forud ved Ridning; Eim., ride fore (for at lære ham). 2) a. Eim. ein Pferd, ride en Hest for En, for at han kan bedømme dens Gang; —ter, m. -s pl. f. sg. Forrider, Ridefnegt. c.

Vorrennen, v. i. n. m. f. d. T. løbe, rende frem; Eim., komme foran i Løben.

Vorrichten, v. a. d. T. eine S., stille tilrette; lave ilave; forberede; dømme forud; —tung, f. -en, Indretning i Forveien, forudgaaende Foranstaltning.

Vorritt, m. -es -e, Forriden. c.

Vorrücken, v. 1) n. m. f. rykke frem. 2) a. bringe ved et Ryk fremad; rykke for, rykke frem for: den Tisch —, (for en Aabning); fig. Eim. etw., forekaste, kaste i Næsen, bebreide; —ckung, f. -en, Fremrykning; Forekastelse, Bebreidelse, c.

Vorrufen, v. i. a. d. T. fremkalde.

Vorsaal, m. -es -säle, (Dim. —sälchen, n. -s pl. f. sg.) (n. St.) Forsal, c.

Vorsabbath, m. -es -e, f. Rüsttag.

Vorsagen, v. a. Eim. etw., sige for (for at en Anden kan lære at sige det efter, el. for at høre det, og tage Beslutning derefter).

Vorsänger, m. -s pl. f. sg. Forsanger. c.

Vorsatz, m. -es -ätze, Forsæt, n.; (i Bjergv.) Ophøining fra den horizontale Linie; Trin, n.; (hos nogle Sproglærere) Tilføining af et Bogstav el. en Stavelse fortil i Ordet.

Vorsätzlich, aj. f. Vorsetzlich.

Vorschein, m. -es ud. pl. blot i de Talem. zum —e kommen, komme tilsyne; og zum —e bringen, bringe for Dagen, gjøre synlig; —en, v. n. m. h. fig. skinne frem: das Unterfutter scheint unter dem Oberzeuge ꝛc. vor; f. Vorleuchten.

Vorschicken, v. a. d. T. skikke frem, skikke forud.

Vorschieben, v. i. a. skyde frem; skyde for, sætte —, skubbe —; —ber, m. -s pl. f. sg. (i nogle Tilfælde) en Ting, som skydes fore, f. Ex. en Vinduesløm, der skydes op og ned; Dørstud, n.

Vorschießen, v. i. 1) n. m. f. skyde sig frem; undert. fig. rage vidt frem; (sjeld.) hurtig fremkomme; falde pludseligen for Noget. 2) n. m. h. Eim., skyde for (skyde forend en Anden; nærmere til Maalet; for at lære ham; overgaae i at skyde). 2) a skyde (sætte) hurtig for; (paa Klædningsstykker) ein Gebräme, kaste, sætte foran; Eim. Geld, tælle til el. føre i Kast; især fig. forskyde, forstrække.

Vorschiffen, f. Vorsegeln.

Vorschimmern, v. n. m. h. glimre, blinke frem.

Vorschlag, m. -es -äge, Forslag, n., det som slaaes for; (blot som Konsterd i mange Tilfælde, f. Ex. i Musiken); (sjeld. og ud. pl.) Forslagen, c., første Slag; fig. Forslag, n., Propositien. c.; —en, v. i. 1) n. m. h. slaae frem; (om Jagthunde) gjøe for tidlig, før de se Vildtet; (i Bjergv.) give et Tegn ved Slagen. 2) a. slaae i Ens Nærværelse, (for at han kan høre det el. efterligne det); slaae frem; slaae til den forreste Deel, fortil; slaae for det Løse (især hos Læderarbeidere); nagle for: ein Brett —en (for en Aabning); fig. (ved Salg af Varer) forlange mere, end man vil sælge dem for, for at kunne lade afprutte; fig. Eim. etw., foreslaae, proponere.

Vorschleppen, v. a. d. T. slæbe frem.

Vorschmack, m. -es ud. pl. Forsmag, c.

Vorschmecken, v. 1) n. m. h. smages fremfor det Øvrige. 2) a. (foræld.) have Forsmag, smage forud.

Vorschneidemesser, n. -s pl. f. sg. Forskærekniv. c.

Vorschneiden, v. i. 1) n. m. h. Eim., skære for (skære foran, forrest; især om Høstfolk) meie forrest; skære i Ens Nærværelse (for at lære ham det, el. give ham et Begreb derom). 2) a. skære for: die Speisen; —der, m. -s pl. f. sg. Forskærer. c.

Vorschnell, aj. for hastig, meget overilet; —igkeit, f. ud. pl. Overilethed, c.

Vorschnitt, m. -es ud. pl. Rettighed til i Høsten at begynde Afmeiningen.

Vorschreiben, v. i. a. skrive foran; einem Kinde etw., skrive for; fig. Eim., foreskrive.

Vorschreien, v. i. a. og n. m. h. Eim. etw., skrige for (at han kan høre det, el. ogsaa skrige det efter); Eim., skrige stærkere; skrige frem, høiest blandt flere Skrigende.

Vorschreiten, v. i. n. m. f. skride fremad; Eim., komme foran ved Fremskriden.

Vorschrift, f. -en, Forskrift. c.; —lich, —mäßig. aj. efter Forskriften; som Forskrift.

Vorschritt, m. -es -e, Fremskridt, n.

Vorschub, m. -es ud. pl. Skyden, Skubben frem; (i nogle Spil) Forslag, Forstud, Forstud, n.; Hjelp, Understøttelse, c., Forstud. n.: især fig.: Eim. — thun.

Vorschuß, m. -sses -üsse, Forskud, n., det, som skydes for; —weise, av. forskudsviis.

Vorschütten, v. a. strøe for; især Foder for Qvæget.

Vorschützen, v. a opføre som Værn for sig; især fig. skyde Skylden paa; d. T. foregive, indvende.

Vorschwatzen, v. a. Eim. etw., foresladdre.

Vorschweben, v. n. m. h. Eim., svæve for.

Vorschwimmen, v. n. m. f. Eim., komme forud ved at svømme; foresvømme (for at lære ham det).

Vorschwören, v. i. a. og n. m. h. Eim. etw., sværge, saa En hører det, sværge En til; Eim. so und so viel Gläser —, drikke ham til, paa det at han skal drikke lige saa mange.

Vorsegeln, v. n. m. f. seile fremad; Eim., seile for (at han kan lære det); komme foran ved at seile.

Vorsehen, v. i. 1) a. (kun sjeld og d. T.) forudsee. 2) n. m. h. sich, see sig for, tage Vare; (forald.) einem Dinge, forudsee og bestemme alle mulige Forandringer ved en Ting; —hung, f. ud. pl. Forudseen, c.; især: Forsynet (det guddommelige).

Vorsetzen, v. a. sætte for: einen Laden, Skud (for Vinduerne), Eim. zu essen, zu trinken —; d. T. sætte foran; fig. anbetroe Opsyn over Noget, sætte over, bestikke; foresætte; sich, foresætte sig; —fenster, n. -s pl. f. sg. Forsætsvindue, n.; —lich, aj. forsætlig; —lichkeit, f. ud. pl. Forsætlighed, c.; —tzen, n. -s pl. f. sg. ogsaa —tzung, f. -en, Sæt-

ten fore, Foresætning, c.

Vorseyn, v. i. n. m. s. være forud; være fore; forhandles; da sey Gott vor, derfor bevare os Gud.

Vorsicht, f. ud. pl. Forsigtighed, c.; (digter.) Guds Forsyn, n.; —ig, aj. forsigtig, varsom; —igkeit, f. ud. pl. Forsigtighed, Varsomhed, c.

Vorsingen, v. i. a. Eim. etw., foresynge.

Vorsitz, m. -es ud. pl. Forsæde, øverste Sæde, n.; den — haben, præsidere, være Præses; —en, v. i. n. m. h. have Forsæde, præsidere; (sjeld.) have Sæde, Rang foran; —er, m. -s pl. s. sg. Præses, Præsident, c.

Vorsommer, m. -s pl. s. sg. (undert.) Foraar, n.; den tidlige Sommer.

Vorsorge, f. ud. pl. foregaaende Omsorg, Omhyggelighed, c.

Vorspann, 1) m. -es ud. pl. Forspænd, n. 2) f. ud. pl. Hoveri, n.; —en, v. a. die Pferde, spænde for; spænde foran; Eim., give Forspænd; —pferd, n. -es -e, Forspændshest, c.; —en, n. -s ud. pl. Forspænden, c.; —ung, f. -en, Forspændelse, c.

Vorsparen, v. a. spare for Fremtiden.

Vorspiegeln, v. a. Eim. etw., indbilde, binde paa Ærmet, blande med Noget; —lung, f. ud. pl. I—lse, falsk Forestilling, c.

Vorspiel, n. -es -e, Forspil, n.; —en, v. a. Eim. etw., forespille (for at en Anden kan høre det, el. lære at spille det efter); fig. (undert.) for vorspiegeln.

Vorspitzen, v. a. tilspidse, gjøre spids fortil.

Vorsprache, f. s. Fürs—.

Vorsprechen, v. i. 1) a. Eim. etw., sige fore (for at han kan sige det efter). 2) n. m. h. høres for lydt over de andre (især om en Orgelpibe): bei Eim. —, besøge, see ind til; fig. (hos Malerne) grine igjennem: die Farbe spricht vor.

Vorspringen, v. i. n. 1) m. h. Eim., springe for (at han kan see det, eller ogsaa lære at springe efter). 2) m. s. Eim., komme foran ved at springe; springe frem; især fig. rage frem.

Vorsprung, m. -es -ünge, Forspring, n.; især fig. einen — vor Eim. haben; det, som springer frem; (i nogle Tilfælde) f. Ex. ved Destillering, det første, som gaaer over.

Vorspuken, v. n. m. h. d. T. forevarsle, varsle forud.

Vorstadt, f. -ädte, Forstad, c.; —städter, m. -s pl. s. sg. d. T. Forstads Beboer, c.

Vorstand, m. -es -ände, personligt Møde for Retten; Caution, Sikkerhed, c. (for anbetroet, fremmed Eiendom).

Vorständer, m. -s pl. s. sg. (i Skovv.) ungt Træ, som ved den anden Hugning er bleven staaende, for at voxe til.

Vorstechen, v. i. 1) n. m. h. stikke frem, tage sig ud fremfor andet; stikke frem, rage —. 2) a. stikke for, stikke Huller med et spidst Redskab; —chung, f. -en, Fremstikning, c.

Vorstecken, v. a. stikke, sætte for.

Vorstecker, m. -s pl. s. sg. d. T. Stikke, c., en Ting, som stikkes for en anden, for at den f. Ex. ikke skal falde af.

Vorstehen, v. i. n. 1) m. h. staae frem, rage frem. 2) m. s. staae for, staae foran; især fig. (m. s. og h.) møde personlig for Retten; d. T. es steht mir vor, det bæres mig for, jeg aner; einem Dinge, forestaae, have Opsyn med; —her, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en), Forstander (—ske); ogsaa: Kirkeværge, c.

Vorstellen, v. a. stille frem, stille for; einen Stuhl; fig. fremstille, forestille: Einen dem Könige; auf der Bühne den König; Eim. etw.; das kann ich mir leicht —; sich etw.; —bar, aj. forestillelig; —lig, av. blot med machen, forestille, gjøre anskuelig, begribelig; —lung, f. 1) ud. pl. Fremstilling, Fremstillelse, c. 2) pl. -en, Forestilling, c.; Idee, Tanke, c.; —lungskraft, f. ud. pl. Forestillingskraft, c.; —lungsvermögen, n. -s pl. ud. sg. Forestillingsevne, c.

Vorstopfen, v. a. stoppe for, — fore.

Vorstoß, m. -es -öße, det, der støder frem; især en fremragende Deel, og Fremragningen selv (i nogle Tilfælde); —en, v. i. 1) n. m. s. (undert.) rage frem; (m. St.) møde uformodet, støde paa, træffe. 2) a. støde frem.

Vorstrecken, v. a. d. T. strække frem, — forud; Eim. etw., forstrække, laane; —ckung, f. ud. pl. Strækken frem, — forud, Forstrækning, c., Laan, n.

Vorstreichen, v. i. a. stryge frem; in einem Buche rc. —, bemærke ved at sætte en Streg foran; —chung, f. -en, Fremstrygning, c.

Vorstreuen, v. a. strøe fore.

Vorstricken, v. a. einen Strumpf, strikke ny fortil, sætte Fod el. Taa i en Strømpe.

Vorsuchen, v. 1) a. d. T. søge frem. 2) n. m. h. (Jagtsp.) gaae med Støverhunden ved en Skov, for at see, hvad Slags Vildt der har været i Marken. I denne Betydning ogsaa die Vorsuche.

Vortanzen, v. n. m. h. dandse forrest, dandse først; Eim., foredandse (for at lære ham det); Eim., overgaae i at dandse; —tänzer, m. -s pl. s. sg. Fordandser, c.

Vortheil, m. -es -e, den forreste Deel; (ogsaa n.); den forud bekomne Deel; (blot fig.) Fordeel, Nytte, Gavn, Profit, c.; —en, v. 1) a. dele og lægge for; dele for en anden. 2) n. m. h. bringe Fordeel, være betænkt paa sin Fordeel, drage Fordeel af; —haft, aj. fordeelagtig, nyttig, beleilig; søgende sin Fordeel; vulg. egennyttig, interesseret; —ig, aj. s. —haft; søgende sin Fordeel, være betænkt derpaa; ogsaa —isch.

Vorthun, v. i. a. d. T. tage, hænge, brede, slaae, skyde rc. for; sich —, bedre sich hervor thun.

Vortrab, m. -es ud. pl. Fortrop, Forløber, c.; især Fortroppen; —en, v. n. m. s. Eim., trave forbi, ride forbi i Trav; trave fore (for at lære En det).

Vortrag, m. -es -äge, Foredrag, mundtlig Underretning, c.; Forslag, Referat, n.; —en, v. i. a. drage, bære foran; bringe fore: (foræld. om Mad) sætte for; Eim. etw., foredrage; —ung, f. ud. pl. Dragen, Bæren foran, c.

Vortrefflich, aj. fortræffelig, ypperlig, i høi Grad fortrinlig; —keit, f. -en, F—hed, Y—hed, c.

Vortreiben, v. i. a. drive frem; sich das Vieh — lassen, lade drive frem for sig, for at besigte det.

Vortreten, v. i. a. træde frem; træde for el. fore; Eim., gaae langsomt foran; (undert.) gaae foran el. over En i Rangen.

Vortrieb, m. -es el. **Vortrifft**, f. ud. pl. s. Vorbut.

Vortrinken, v. i. a. og n. m. h. drikke først; drikke til; Eim., drikke for (for at han kan lære at drikke efter); d. T. overgaae i at drikke.

Vortritt, m. -es ud. pl. (kun undert.) Fortrin, n., Rang, c.

Vortrupp, m. -es -e, Fortrop, c.; blot pl. Fortropper; Avantgarde, c.

Vorüben, v. a. (sjeld.) øve forud, i Forveien; —**bung**, f. -en, Forudsøvelse, foregaaende Øvelse, c.

Vorüber, av. forbi, over, ommе; —**gehend**, aj. forbigaaende.

Vorurtheil, n. -es -e, Fordom, forudfattet Mening, c.; —**frei**, —**los**, aj. fordomsfri; —**voll**, aj. fordomsfuld.

Vorwägen, v. a. d. T. Eim. etw., veie fore (for at overbevise ham om Vægtens Rigtighed, el. ogsaa lære ham at veie efter).

Vorwalten, v. n. m. h. (Sydt.) stikke frem, ytre sig fortrinlig ved overlegen Kraft, være kjendelig.

Vorwand, 1) f. -ände, Forvæg, Formuur, c. 2) m. -es pl. (sjeld.) -ände, Forevending, Undskyldning, c., Paaskud, n.

Vorwärts, av. frem, fremad; (undert.) forover, fortil.

Vorwaschen, v. a. Eim., vaske fore (at han kan see det, el. lære at vaske); fig. Eim. etw., (foragt.) foresladdre.

Vorweg, av. d. T. forud, foran, i Forveien; etw. —**nehmen**, anticipere.

Vorweinen, v. a. og n. m. h. Eim., græde fore, græde i Ens Nærværelse, for at røre ham.

Vorweisen, v. i. a. fremvise, fore—, op—; —**iser**, m. -s pl. s. sg. Forviser, c.; —**sung**, f. -en, Foreviisning, c.

Vorwelt, f. ud. pl. Forverdenen, de Mstr., som have levet længe før os.

Vorwenden, v. rgl. og i. a. vende den forreste Side frem; fig. forevende, foregive, skyde Skylden paa, anføre til Undskyldning; —**dung**, f. -en, Forevending, Udflugt, c.

Vorwerfen, v. i. a. kaste for: dem Hunde einen Knochen; fig. Eim. etw., forekaste, bebreide, lade høre.

Vorwerk, n. -es -e, Ladegaard, Parcelgaard, Avls—, c.; Udenværk, n. (ved en Fæstning).

Vorwiegen, v. i. 1) a. s. Vorwägen. 2) n. m. h. veie mere end.

Vorwimmern, v. a. og n. m. h. sukke og klage i Ens Nærværelse, for at han kan høre det.

Vorwinseln, v. a. og n. m. h. s. Vorwimmern.

Vorwissen, n. -s ud. pl. Vidende, Fore—, n.

Vorwitz, m. -es ud. pl. skadelig, utidig Nysgjerrighed, c.; Nysgenhed, c.; —**ig**, aj. utidigen nysgjerrig; nysgen.

Vorwort, n. -es -örter, Forord, n., Præposition, c.; urigtigt for: Fürsprache, Fürwort.

Vorwurf, m. -es -ürfe, Forekastelse, Bebreidelse, c.; (af Regle) Gjenstand, c., Object, Stof, n.; (Jagtsp.) Aadsel, n., Lokkemad, c. (som lægges for Vildtet).

Vorzählen, v. a. Eim. etw., tælle fore (at han kan see Summens Rigtighed, el. ogsaa (undert.) lære at tælle efter).

Vorzeichen, n. -s pl. s. sg. forvarslende Tegn, Forvarsel, Omen, n.

Vorzeichnen, v. a. Eim. etw., foretegne; betegne, afmærke foreløbigen; —**chnung**, f. -en, Fortegning, c.; (i Musiken) Fortegn, n., Regle, c.

Vorzeige, f. ud. pl. Foreviisning, c.; —**n**, v. a. forevise, frem—; —**r**, m. -s pl. s. sg. Forevifer, Frem—, c.; —**gung**, f. -en, Foreviisning, Frem—, c.

Vorzeit, f. ud. pl. Fortid, c.; —**en**, av. fordum, i forrige Tider; rigtigere vor Zeiten; —**ig**, aj. tidlig moden.

Vorziehen, v. i. 1) a. trække frem; trække for: den Vorhang; fig. foretrække: seinen Bruder allen andern —. 2) n. m. s. drage forud.

Vorzimmer, n. -s pl. s. sg. Forværelse, n.

Vorzug, m. -es -üge, Fortrin, n.; (i Skak) det første Træk.

Vorzüglich, 1) aj. som har Fortrin fremfor Andre; fortrinlig. 2) av. fortrinligen, fornemmeligen, især, besynderligen; —**keit**, f. -en, Fortrinlighed, c.

Votiren, v. n. m. h. votere.

Votum, n. -s pl. -ta, Votum, n., Valgstemme, c.

Vulkan, m. -s -e, Vulkan, c.; —**isch**, aj. vulkanisk

W, en Consonant; det tre og tyvende Bogstav i ABC.

Waare, f. -n, Vare, Handels—, c.; —**nlager**, n. -s pl. s. sg. Varelager, —oplag, n.

Wabe, f. -n, (n. St.) Vorsliv, Voskage i en Bikube.

Wach, av. (sjeld. aj.) vaagen, aarvaagen.

Wach-feuer, n. -s pl. s. sg. Vagtild, c.; —**frau**, f. -en, Vaagekone, c.; —**frei**, aj. vagtfri; —**freiheit**, f. ud. pl. Vagtfrihed, c.; —**geld**, n. -es -er, Vagtpenge; Vaagepenge; —**habend**, aj. d. T. vagthavende; —**halter**, m. -s pl. s. sg. s. Wächter; Varslen (en Fiirbeen i Ost- og Vestindien); —**haus**, n. -es -äuser, Vagthuus, n.; —**meister**, m. -s pl. s. sg. Vagtmester, c.; —**parade**, f. -n, Vagtparade, c.; —**sam**, aj. aarvaagen; især fig. som har uafbrudt Omsorg for Noget; —**samkeit**, f. ud. pl. Aarvaagenhed, c.; —**schiff**, n. -es -e, Vagtskib, n.; —**schreiber**, m. -s pl. s. sg. Vagtskriver, c.; —**stube**, f. -n, Vagtstue, c.; —**sucht**, f. ud. pl. Vaagesyge, c.; —**thurm**, m. -es -ürme, Vagttaarn, n.; (undert.) Varetaarn, n.

Wache, f. -n, Vagt, c.; Vagthuus, n.

Wächeln, v. (n. St.) 1) a. vifte. 2) n. m. h.

færtles i en mildt vistende Bevægelse: die Stube wächelt vor Hitze.
Wachen, v. n. m. h. vaage; bey Em.; die ganze Nacht; fig. für etw., bære uafbrudt Omsorg for.
Wachholder, m. -s pl. (om flere Slags) s. sg. Enebær, n. Deraf der —baum, die —beere, das —öl, der —strauch, Enebærtræ, Enebær, —olie, —busk.
Wachs, 1) n. -es pl. (om flere Slags) -e, Vox, n. 2) m. -es ud. pl. (forældt.) Vext, c.
Wachs-bild, n. -es -er, Voxbillede, n.; —bleiche, f. -n, Voxbleg, c.; Voxblegeri, n.; —bleicher, m. -s pl. s. sg. Voxbleger, c.; —farbe, f. -n, Voxfarve, c. (Voxets gule Farve; en af Vox tillavet Farve); —farbig, aj. voxfarvet, guul som Vox; —flecken, m. -s pl. s. sg. Voxplet, c.; —gelb, aj. guul som Vox; —handel, m. -s ud. pl. Voxhandel, c.; —leinwand, f. ud. pl. Voxdug, n.; —licht, n. -es -er, Voxlys, n.; —scheibe, f. -n, Voxskive, c.; —stock, m. -es -öcke, Voxstabel, c.; fig. vulg. et Fjog, et enfoldigt Myse.; —tafel, f. -n, Voxskive, Voxkage; Voxtavle, c. (hvorpaa i ældre Tider blev skrevet); —taffet, m. -s -e, Voxtaft, n.; —tuch, n. -es -ücher, (Nordt.) Voxdug, c. og n.; —winde, f. -n, et Navn paa de udpressede Voxskiver; —zieher, m. -s pl. s. sg. Voxstabelmager, c.
Wachsen, v. i. n. m. s. voxe; fig. an einer S., voxe, tiltage; Em. gewachsen seyn, være voxen (lig i Indsigter, Styrke, Mod rc.); einer S. gew— seyn, have fornøden Duelighed dertil.
Wächsern, aj. Vox-, af Vox. [Frem—, c.
Wachsthum, m. (undert. n.) -es ud. pl. Vext,
Wacht-haus, —meister, —schiff, —thurm, s. Wach-.
Wachtel, f. -n, Vagtel, c. (Fugl); —fang, m. -es ud. pl. V—fangst, c.; —fänger, m. -s pl. s. sg. V—fanger, c.; —hund, m. -es -e, V—hund, c.; —könig, m. -es -e, V—konge, c.; —pfeife, f. -n, V—pibe, V—fløite, c.
Wächter, m. -s pl. s. sg. Vægter, c.
Wachtmeister, m. -s pl. s. sg. (forældt.) Vagtmester, c.
Wacke, f. -n, s. Wake.
Wackelhaft, aj. og
Wackelig, aj. vaklende, ustadig.
Wackeln, v. n. m. h. vakle; fig. d. T. gaae vrikkende, tumle; rokke: mit etw.
Wacker, 1) aj. vakker, flink, brav, rask til sin Bestilling. 2) av. dygtigen, tilgavns, meget; (forældt.) vaagen, vaar—.
Waddick, f. ud. pl. (Nordt.) Melkevalde, c.
Wade, f. -n, (Dim. d. T. —ädchen, n. -s pl. s. sg.) Læg, c.
Waden, v. s. Waten.
Waffe, f. især pl. -n, Vaaben, n.; fig. (hos mange Haandv.) Redskab, Værktøi, n.
Waffel, f. -n, Vaffel, c. (et Slags Kage); —eisen, n. -s pl. s. sg. Vaffeljern, n.; —kuchen, m. -s pl. s. sg. Vaffel, c. (Kage).
Waffen-bruder, m. -s -üder, Vaabenbroder, c.; —fähig, aj. som kan føre Vaaben; —glück, n. -es ud. pl. Vaabenlykke, Krigs—, c.; —hammer, m. -s pl. s. sg. Vaabenfabrik, c.; —kammer, f. -n, Rustkammer, n.; —platz, m. -es -ätze, Vaabenplads, c.; —schmied, m. -s -e, Opsynsmand ved en Vaabenfabrik; Vaabensmed, Bøssesmed, c.; (ældre St.) Grovsmed, c.; —stillstand, m. -es -ände, Vaabenstilstand, c.; —tanz, m. -es -änze, Vaabendands, c.; —träger, m. -s pl. s. sg. Vaabendrager, c.; —übung, f. -en, Vaabenøvelse, c.
Waffnen, v. a. væbne, be—, udruste.
Wagamt, n. -es -ämter, Veierbod, c.
Wägbar, aj. veielig.
Wage, f. -n, Ligevægt, c.; ud. pl. s. Ex. d. T. einander die — halten, holde hinanden Stang; Vægt, Vægtskaal, c.; fig. Veierbod, c.; Stedet, hvor der holdes offentlig Vægt; den omkring et Middelpunkt bevægelige Tværstang; især Vognhammel, c.; en bestemt Vægt, især paa Jern, men som er forskjellig efter de forskjellige Steder (fra 44 til 165 Pund); vulg. Vove, c., Vovespil, n.
Wage-balken, m. -s pl. s. sg. Vægtbjælke, c.; —geld (Wäge—), n. -es -er, Veierpenge; —gericht, n. s. —kloben; —hals, m. -es -e, Vovehals, c.; —halsig, aj. som en Vovehals; halsbrækkende; —kloben, m. -s pl. s. sg. den togrenede Deel af en Vægt, hvori Tungen bevæger sig; —meister, m. -s pl. s. sg. Veiermester, c.; —recht, aj. vandret, horizontal; —schale, f. -n, s. Wagschale; —stück, n. -es -e, Vovestykke, n.; —zettel, m. -s pl. s. sg. Veierseddel, c.; —zunge, f. -n, Vægttunge, c.
Wägegeld, n. s. Wage-.
Wagen, m. -s pl. s. sg. ofte ogsaa Wägen, (Dim. Wägelchen, Wägelein, n. -s pl. s. sg.) Vogn, c.
Wagen, v. a. vove: udsætte sig for den Fare at tabe: sein Leben; forsøge: eine Bitte; ofte: fordriste sig til; frisch gewagt ist halb gewonnen, dristig vovet, halvt er vundet; frisk Mod er halv Tæring; — gewinnt, — verliert, hvo intet vover, intet vinder.
Wägen, v. rgl. og i. a. og n. veie, søge at udfinde et Legems Tyngde; søge at bestemme den horizontale Flades Afvigelser ved Vaterpas; fig. veie, over—, nøie udforske; das —, Veining, c.
Wagen-achse, f. -n, Vognaxel, c.; —baum, m. -es -äume, Bommen (paa en Vogn); —burg, f. ud. pl. Vognborg, c., Forskandsning af Vogne; —deichsel, f. -en, Vognstang, c.; —flechte, f. -n, Kurvefadning, c.; —geleise, n. -s pl. s. sg. Hjulspor, n.; —halter, m. -s pl. s. sg. (ved Hoffer) en Staldbetjent, som har Opsyn med Stadsvognene; —haus, n. -es -äuser, Vognhuus, —skuur, n.; —leise, f. -n, Hjulspor, n.; —leiste, f. -n, Vogntiep, c.; —leite, f. -n, Vognhaver med Spoler i; —macher, m. -s pl. s. sg. Vognmager, Hjulmand, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Vognmester, c., En, der har Opsyn med flere belæssede Vogne; især Postfører, c.; —rad, n. -es -äder, Vognhjul, n.; —remise, f. -n, Vognremise, c.; —rennen, n. -s pl. s. sg. Veddekjørsel, c.; —schauer, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Vognskuur, n.; —schmiere, f. -n, Vognsmørelse, c.; —schoppen, m. -s pl. s. sg. Vognskuur, n. [veier.
Wäger, m. -s pl. s. sg. Veier, c., en Person, som
Waghals, m. s. Wage—.
Waglich, aj. vovelig, farlig; —keit, f. -en, V—hed, F—hed, c.

Wagner, m. -s pl. f. sg. Vognmager, Hjulmand, c.
Wagniß, n. -sses ud. pl. Vove, Voven, c.; Vovespil, Vovestykke, n.
Wagschale, f. -n, Vægtskaal, c.
Wahl, f. -en, Valg, n.; s. Wall.
Wahl-capitulation, f. -en, visse Betingelser, hvortil en Valgt maa forbinde sig; Valgcapitulation, c.; —-fähig, aj. valgberettiget, i Stand til at vælge, og især at blive valgt; —fähigkeit, f. ud. pl. Valgretlighed, c.; —fürst, m. -en -en, Valgfyrste, c.; —kind, n. -es -er, et adopteret Barn; —platz, m. -es -ätze, Valgsted, n. (hvor et Valg foretages); Valplads, c.; —recht, n. -es ud. pl. Valgret, c.; —reich, n. -es -e, Valgrige, n.; —spruch, m. -es -üche, Valgsprog, Symbolum, n.; —stadt, f. -ädte, Valgstad, c.; —statt, f. -ätte, Valgsted, n. (hvor et Valg foretages); Valplads, (poetisk) Val, c.; —stimme, f. -n, Valgstemme, c.; —tag, m. -es -e, Valgdag, c.; —versammlung, f. -en, Valgforsamling, c.; —verwandtschaft, f. Valgslægtskab, n.; (i Chym.) den Legemernes Forbindelse, ved hvilken et tredie Stof saaledes forener sig med det ene af to før forbundne Legemer, at det andet nødes til at adskille sig derfra; —zettel, m. -s pl. f. sg. Valgseddel, c.
Wählen, v. a. vælge: einen König; ogsaa: udvælge, udsøge, udkaare.
Wähler, m. -s pl. f. sg. Vælger, c.
Wählig, aj. (Nordt.) vælig, munter, levende, frodig.
Wahn, aj. (forældet og endnu blot i nogle Sammensætn.) tom, ledig; fraværende, manglende; laadelig, urimelig; feilagtig, som har Mangel.
Wahn, m. -es ud. pl. (forældet) Mening, Formodning, c.; (nu) vrang Tro, Indbildning, Stuffelse, c., Blændværk, n.; ugrundet, urigtig, falsk Mening, c. Saaledes i adskillige Sammensætn.: —begriff, —bild, —ehre, —gedanke, —glaube, —gut, —hoffnung, —korn, (gold), —schluß rc., falskt, urigtigt Begreb rc.
Wahn-bett, n. -es -e, (Jagtsp.) et af Hjorten forladt Leie; —kante, f. -n, Vankant (urigtigt Vandkant) c. (paa Bræder og Tømmer); —kantig, aj. vankantet, som har Vankant; —macht, f. ud. pl. Vanmagt, c.; —müthig, aj. modløs, mismodig; s. —sinnig; —sinn, m. -es ud. pl. Vanvid, n., Vanvittighed, Afsindighed, c.; —sinnig, aj. vanvittig, afsindig; d. T. urimelig, naragtig; —witzig, aj. vanvittig, afsindig.
Wähnen, v. n. m. h. indbilde sig; (forældet) holde for, mene, troe, formene.
Wahr, av. (forældet) for ge—, vaer.
Wahr, 1) aj. sand, ægte, uforfalsket, uforstilt. 2) av. virkeligen; især som en Forsikkring; etw. — machen opfylde; — werden, indtræffe, gaae i Opfyldelse.
Wahr-haft, aj. sand, sandfærdig; sanddru, paalidelig; —haftig, 1) aj. s. Wahrhaft. 2) av. sandeligen, i Sandhed; ved Gud; (slu, fgu); —haftigkeit, f. Sandfærdighed, Sanddruhed, c.; —heit, f. 1) ud. pl. Sandhed, c. 2) pl. -en, en sand Sætning. 3) ud. pl. Sammenhængen af sande Sætninger; d. T. en ubehagelig Sandhed: Eim. die — — sagen, læse en Texten; —heitseifer, m. -s ud. pl. Sandhedsiver, c.; —heitsfreund, m. -es -e, Sandhedsven, c.; —heitsliebe, f. ud. pl. Sandhedskjærlighed, c.; —lich, av. sandeligen, visseligen, i Sandhed; —losigkeit, f. ud. pl. Skjødesløshed, Uagtsomhed, c.; —nehmen, v. i. a. eine S., blive vaer, see; eine el. einer S., iagttage, nytte, gjøre Brug af; sjeldnere: fornemme ved Sandserne, erkjende, indsee; einer S., iagttage, for at vogte sig for; einer S., tage i Agt, bære Omsorg for; —nehmung, f. -en, Iagttagelse, Fornemmen, c.; —sagen, v. n. m. h. d. T. Eim., spaae, sandsige; —sager, m. -s pl. f. sg. (—inn, f. -en), Spaamand (—qvinde), Sandsiger (—ske), c.; —sagerei, f. ud. pl. d. T. og foragt. Spaadomskunst, c., Sandsigeri, n.; —scheinlich, aj. sandsynlig, rimelig; —scheinlichkeit, f. -en, Sandsynlighed, Rimelighed, c.; —zeichen, n. -s pl. f. sg. d. T. Vartegn, Kjendetegn, n.
Wahren, v. a. (forældet) blive vaer; (Nordt.) sich —, vogte sig, see sig for.
Währen, v. n. m. h. vare ved (især om Tiden).
Während, 1) partic. vedvarende. 2) præp. med Gen. medens, under: — des Krieges.
Währgeld, n. -es -er, (forældet) Mandebod, c.
Währung, f. ud. pl. Penges Værdi efter en vis Myntfod; s. Dauer.
Währwolf, m. -es -ölfe, Varulv, c.
Waid, m. -es ud. pl. Vaid (Plante), c.; —asche, f. ud. pl. Asken af brændt Viinbundfald, som især bruges af —färber, m. -s pl. f. sg. Blaafarver, c., som farver med Vaid.
Waise, f. -n, fader- og moderløst Barn, n. (m. St. for at adskille Kjønnet m. -n -n og f. -n); —nhaus, n. -es -äuser, Vaisenhuus, n.; —nkind, n. -es, mest pl. -er, —nknabe, m. -n -n, og —nmädchen, n. -s pl. f. sg Vaisenhuusbarn, n., —dreng, —pige, c.; —nmutter, f. -ütter og —nvater, m. -s -äter, Pleiemoder, —fader, c. (ved et Vaisenhuus).
Waitzen, m. s. Weizen.
Wake, f. -n, Navnet paa en haard Klippesteen; sædv. Wacke; (især Nordt.) Vaage, c., et Hul i Isen; Bedesfind, n.; —alig, aj. som indeholder, som bestaaer af unævnte haarde Steenart.
Wald, m. -es -älder, (Dim. —äldchen, n. -s pl. f. sg.) Skov, c.; wie es in den — schallt, so schallt es wieder heraus, som man raaber i Skoven, faaer man Svar.
Wald-bauer, m. -s -n, Skovbonde, c. (som boer i en Skovegn); —biene, f. -n, Skovbi, c.; —bruder, m. -es -üder, Skovbroder, Eremit, c.; —esel, m. -s pl. f. sg. (sjeld.) vildt Æsel, Skovæsel, n.; —gegend, f. -en, Skovegn, c.; —gott, m. -es -ötter, Skovgud, c.; —horn, n. -es -örner, Valdhorn, n.; —hornist, m. -en -en, Valdhornist, c.; —huhn, n. -es -ühner, Rype (Fugl), c.; —icht, aj. skovagtig; —ig, aj. skovrig, bevoxet med Skov; —leute, pl. ud. sg. Skovfolk (som boe i Skoven); —mann, m. -es -änner, Skovbeboer; Skovmand, et vildt Abe, som kun opholder sig i Skoven; Orang-Utang; —männchen, n. -s pl. f. sg. Ellefolk; Skovdjævel, c.; —mensch, m. -en -en, et vildt i Skoven levende Abe; Orang-Utang, c.; —ochs, m. -en -en, et Slags vild Oxe, c.; —teufel, m. -s pl. f.

sg. Skovdjævel. Satyr, c.; en Art store Aber; —weg, m. -es -e, Skovvei, c.

Waldung, f. -en, Skovstrækning, c.

Walgen, walgern el. wälgern, v. a. d. T. rulle bløde Legemer frem og tilbage.

Walke, f. -n, Valkning; Valke, —maskine, c.; —n, v. a. valke: Strümpfe, Zeuge, Tücher, Felle; —r, m. -s pl. s. sg. Valker, c.; —rerde (Walkerde) f. -n, Valkejord, c.; ogsaa —rthon, m. -es -e; —lkmühle, f. -n, Valkemølle, c.; —lkmüller, m. -s pl. s. sg. Valkemøller, c.

Wall, m. -es, 1) pl. -älle, Vold, Skandse, c.; (i Søip) Kyst, c.; Land, Landingssted, n.; (foræld.) enhver Forhøining af Jord. 2) pl. -e, d. T. det levende Vands Bølgen; Opkog, n. 3) pl. s. sg. (n. St.) Ol, Oel, c. (et Antal af 80 Stykker).

Wallach, m. -es 1) pl. -en (ogsaa —e, m. -n -n) en Beboer i Vallachiet. 2) pl. -e (ogsaa —en) Vallak, en gildet Hest; —en, v. a. einen Hengst, stære, gilde, gjøre til Vallak; —er, m. -s pl. s. sg. Hestegilder, c.

Wallachei, f. ud. pl. Vallachiet.

Wallbirke, f. -n, Valbirk, c.

Wallbruder, m. -s -über, (foræld.) Pilegrim, c.

Wallen, v. n. 1) m. h. bølge, have en bølgeformig Bevægelse; brase, syde: das Meer wallet; das Getreide wallet auf dem Felde; das Herz wallet mir vor Freude. 2) m. s. (sjeld.) bevæges paa et flydende Legeme bølgeformig frem; vandre, gaae.

Wällen, v. a. d. T. (n. St.) give et Opkog.

Waller, m. -s pl. s. sg. (digterisk) Vandrer, Vandringsmand, Pilegrim, c.

Wallfahrt, f. -en, Valfart, Pilegrimsreise, c.; (forald.) Reise, især Fod—; —en, v. n. m. s. gjøre Valfart; —er, m. -s pl. s. sg. Pilegrim, c.

Wallfisch, m. -es -e, Hvalfisk, Hval, c.; —fang, m. -es ud. pl. Hvalfangst, Hvalfiske—, c.; —fänger, m. -s pl. s. sg. Hvalfanger, c.

Wallkeller, m. -s pl. s. sg. Voldkjelder, Casematte, c.

Wallnuß, f. -üsse, d. T. Valnød, c.; —baum, m. -es -äume, Valnøddetræ, n.; —schale, f. -n, Valnøddeskal, c.

Wallrath, m. -es ud. pl. Hvalrav, n.

Wallroß, n. -sses -sse, Hvalros, Søhest, Havhest, Rosmer, c.

Wallung, f. -en, stærk Bevægelse, c.; das Blut geräth in —, i Oprør, i Kog.

Wallwind, m. -es -e, Fralandsvind, c. (som blæser fra Landet).

Walm, m. -es -e, (i Bygningsk.) Valm, c., et Tags el. en Hvælvings Skraaning paa den smalle Side; —dach, n. -es -ächer, skraadt Ende- el. Sidetag paa en Bygning. At forsyne med et saadant Tag kaldes —en, v. a.

Walplatz, m. -es -ätze, Valplads, c.

Walpurgis, Navnet paa en Helgen i den romerske Kirke, og den Samme helligede Dag, den 1ste Mai; —abend, —nacht, Valpurgisaften &c.

Wälsch, aj. blot med nogle Navne: fremmed, udenlandsk; fransk; især: italiensk; ein —er Huhn, kalkunsk Hane; —e Bohnen, valske Bønner; das kommt mir — vor, besynderligt; —korn, n. -es -örner, Mais, c.; —land, n. -es ud. pl. Vælskland, Italien.

Wälschen, v. n. m. h. samtale i et for en tredie uforstaaeligt Sprog.

Walten, v. n. m. h. mit el. in einer S. schalten und —, skalte og valte; (sjeld.) über etw., raade, regjere, herske; deraf walts Gott, (foræld.) Gud give; (foræld.) være virksom.

Walze, f. -n, Valse (Valtse), Tromle, Rullestok, c.

Walzen, v. 1) a. tromle: den Acker; (hos Uhrmagerne) valse, give Form af en Valse; (hos Bagerne) rulle Deien sammen ved Æltningen. 2) n. m. h. fig. valse, dandse en Vals.

Wälzen, v. a. vælte: einen Stein; fig. die Schuld von sich auf Einen, vælte, skyde; —zung, f. -en, Væltning, c.

Walzenförmig, aj. valseformig.

Walzer, m. -s pl. s. sg. Vals, c. (en Dands); En, som valser, Valser, c.

Wälzer, m. -s pl. s. sg. (undert.) d. T. Klump, c., et plumpt, tungt Legeme; ogsaa en usædvanlig stor, tyk Bog.

Wamme, f. -n, Doglæp, c., de nedhængende Kjødstele under Hagen, især paa Hornqvæg; (n. St.) Indvolden af slagtede Dyr, Kallunet med Tilbehør; (hos Feldberedere) Bugskind, n.

Wammer, f. -n, d. T. en forvoren Steen.

Wamms, n. -es -ämmser, (Dim. Wämmschen, n. -s pl. s. sg.) Vams, Kofte, c.; Eim. das — ausklopfen, Eim. —e geben, Prygl; —sen, v. a. Einen, vulg. prygle.

Wampe, f. -n, vulg. Vom; Bug, c., Underliv, n.; Doglæp, c (paa Hornqvæg).

Wand, 1) n. -es ud. pl. (foræld.) Tøi, vævet Tøi, n. 2) f. -ände, Væg, c.; et Bjergs, en Klippes stran Side, især naar den næsten er lodret; (i Bjergv.) den Bjergmanden modstaaende Steen el. Jord; fig. enhver Steen; (i mange enkelte Tilfælde) en lodret el. næsten lodret Flade; ofte enhver Sideflade; (paa et Skib) Vant, n.

Wand-bank, f. -änke, en op til en Væg staaende Bænk; —flechte, f. -n, guul Lav, guul Skorpemos (Plante), c.; —haken, m. -s pl. s. sg. en Knage, Krog paa Væggen, Tapetkrog, c.; —laus, f. -äuse, Væggelus, Sengetæge, c.; —leuchter, m. -s pl. s. sg. Lysearm, Lampet, c.; —schraube, f. -n, Skrue i Væggen, Paneelskrue, c.; —uhr, f. -en, Stueuhr, n.

Wandel, m. -s, 1) pl. s. sg. Byttehandel; blot i Forbindelse med Handel; Handel og Vandel; (foræld.) Forandring, c.; fig. (foræld.) Mangel, Feil, Lyde, c.; ligel. Straf derfor. 2) ud. pl. fig. Vandel, c., Levnet, n., Opførsel, c., Forhold, n.; (foræld.) Gaaen, Vandren, c.; —bar, aj. ubestandig, foranderlig, omskiftelig; brøstfældig, skrøbelig; (foræld.) feilagtig, feilfuld; (Nordt. undert.) gangbar; —barkeit, f. ud. pl. U—hed, F—hed, O—hed, B—hed, Sk—hed, c.; —n, v. a. og n. m. h. og s. gaae, vandre, reise; især fig. vandre: die Bahn der Tugend; einen Weg, eines Weges; (fig. og digter. om livløse Ting) bevæge sig let og langsomt frem; opføre sig, indrette sine sædelige Handlinger; erstatte, godtgjøre; (foræld.) forandre; handeln und —n, (foræld.) handle og tuske; —stern, m. -es -e, (af Nogle) Planet, c.

Wander-buch, n. -es -ücher, Vandrebog, c. (hos Haandværkssvende); —**er**, m. -s pl. s. sg. Vandrer, Vandringsmand, c.; —**jahr**, n. -es -e, Vandringsaar, n. (den Tid, en Svend er forpligtet til at vandre, før han kan blive Mester); —**n**, v. n. med Stedet m. s. uden samme m. h. vandre, reise til Fods; især om Haandværkssvende; —**schaft**, f. -en, Vandring, —sstand, c.; især hos Haandværkerne; —**smann**, m. -es -änner, d. T. Vandringsmand, c.; —**stab**, m. -es -äbe, Vandringsstav, c.; —**ung**, f. -en, Vandring; især Ud—, Folke—, c.

Wange, f. -n, Kind, c.; fig. visse Sidedele, f. Ex. Vange, c., Sidestykke, som sættes til Skibsmaster.

Wankel, aj. (foræld.) vaklende, ikke fast; —**muth**, m. -es ud. pl. Vankelmodighed, c.; —**müthig**, aj. vankelmodig, vægelsindet, ubestandig; —**müthigkeit**, f. ud. pl. Va—hed. Væ—hed. U—hed, c.

Wanken, v. n. m. h. vanke, vakle, rokke, bevæge sig langsomt frem og tilbage; fig. vakle: vige, bevæge sig lidet af sin Stilling; begynde at forandre sig, især til det Værre; in der Rede —, modsige sig selv, snakke frem og tilbage; begynde at blive ubestemt, af anden Mening.

Wann, av. blot brugeligt i dann und —, nu og da, af og til, undertiden. Nogle Sproglærere adskille dette av. fra cj. wenn, naar, derved, at de bruge wenn om en Betingelse og wann om en Tid. I Sydt. staaer det som av. og cj. uden Forskjel for wenn.

Wanne, f. -n, (Dim. —ännchen, n. -s pl. s. sg.) en aflang Ballie med flad Bund til huusligt Brug; Vandtrug, n.; Kasteskovl, Kornharpe, c. (at rense Kornet med); fig. (undert.) Fuglenes Svingfjeder, Slagfjeder, c.

Wannen, v. a. drøfte, kaste, rense ved Kastning: das Getreide.

Wannen, av. (foræld.) endnu blot undert. von —? hvorfra?

Wannenher el. —**hero**, (foræld.) 1) av. hvorfra. 2) cj. derfra.

Wanst, m. -es -änste, Vom, Bug, c. (firføddede Dyrs; og foragt. ogsaa Mskrs.: seinen — füllen).

Wanze, f. -n, Tæge, Væggeluus, c.; —**zig**, aj. d. T. fuld af Væggeluus.

Wappen (**Wapen**), n. -s pl. s. sg. Vaaben, Skjoldmærke, n.

Wappen-brief, m. -es -e, Vaabenbrev, —patent, n.; —**buch**, n. -es -ücher, Vaabenbog, c. (hvori Vaabener ere afbildede; hvori gives Underviisning i Heraldiken); —**könig**, m. -es -e, (n. St.) En, som forstaaer Vaabenkonsten, gjør Udkast til Vaabener, ogsaa undert. har at undersøge de adelige Slægtregistere; —**kunde**, f. ud. pl. Kundskab om Vaabener og deres Dele; —**kunst**, f. ud. pl. Vaabenkonst, Heraldik, c.; —**schneider**, m. -s pl. s. sg. Vaabenskærer, —stikker, c.

Wappnen, v. a. (sjeld.) væbne, ruste.

War (ich) og **wäre** (ich) s. Seyn.

Wardein, m. -es -e, Guardein, Myntprøver, c.

Warlich, s. Wahrlich.

Warm (**wärmer**, **wärmest**), aj. varm.

Warm-flasche, f. -n, Varmeflaske, c. (at varme Senge med); —**pfanne**, f. -n, Varmepande, c., Ildfad, Fyrfad; Varmebækken, n., Sengevarmer, c.; (i Saltv.) en Pande, hvori man lader Saltvandet foreløbigen afdunste; —**stein**, m. -es -e, Varmesteen, c.

Wärme, f. ud. pl. Varme, c.; —**grad**, m. -es -e, Varmegrad, c.; —**messer**, m. -s pl. s. sg. Varmemaaler, c., Thermometer, n.; —**n**, v. a. varme, gjøre varm; —**r**, m. -s pl. s. sg. Varmer, c., en Ting til at varme med; især: Sengevarmer, c.; —**stoff**, m. -es -e, Varmestof, n.

Warnen, v. a. advare, varsko: Einen vor der Gefahr, vor Schaden; —**rnung**, f. -en, Advarsel, c.

Warte, f. -n, et høit Sted, hvorfra man kan oversee og iagttage en heel Egn; Varetaarn, n.; (foræld.) Vagt, Opsigt, c.

Warten, v. 1) n. m. h. bie, vente: vor der Thür; eine ganze Stunde; auf Einen el. etw.; ɔ: eines Dinges; mit einer S., opsætte sammes Fuldbyrdelse; fig. auf Einen; (om livløse Ting) forestaae; warte, warte nur, (Trudsel) bie kun; (foræld.) see; iagttage. 2) a. røgte, passe: seines Amtes, eines Dinges; opvarte, pleie, sørge for: einen Kranken, einen Garten; undert. ogsaa i den høiere Skrivemaade eines Dinges.

Wärter, m. -s pl. s. sg. Opvarter, Oppasser, Tjener, c.; —**inn**, f. -en, O—ske, c.

Wartfrau, f. -en, d. T. Opvartningskone, c.

Wartgeld, n. -es -er, Vartpenge; Holdepenge, Opvartnings—.

Wartthurm, m. -es -ürme, Varetaarn, n.

Wartung, f. -en, Opvartning, Pleie, Røgt, c.

Warum, av. hvorfor, hvi, af hvilken Aarsag.

Warze, f. -n, (Dim. —ärzchen, n. -s pl. s. sg.) Vorte, c.; —**zig**, aj. d. T. fuld af Vorter, besat med Vorter.

Was, pron. indecl. hvad, 1) spørgende efter meget ubestemte Ting: — ist das? — für Geld ist das? hvad Slags? ogsaa i et Udraab: o! was für eine Thorheit; d. T. ofte for: hvorfor, hvor meget mere. 2) tilbageførende, som, der, hvad, med Hensyn paa dasjenige og das: das, — du mir sagest; ligel. i Forbindelse med für; d. T. staaer det urigtigt for etwas, noget, wie sehr, hvor meget, og so sehr, saa meget. Ofte ledsager det ogsaa en Forsikkring: — ich Ihnen sage, er ist todt, som jeg siger dem, jeg forsikkrer dem. An —, aus —, durch —, für —, von — ɔc. er urigtigt for woran, woraus, wodurch, wofür, wovon ɔc.

Wasch-bank, f. -änke, Vaskerbænk, c.; —**bär**, m. -en -en, Vaskebjørn, c.; —**becken**, n. -s pl. s. sg. Vaskebækken, n.; —**blase**, f. -n, Vaskerkjedel, Destileer—, c.; —**erz**, n. -es -e, vasket el. til Vaskning bestemt Erts; —**faß**, n. -sses -ässer, Vaskerfad, n.; —**frau**, f. -en, Vaskerkone, c.; —**geld**, n. -es -er, d. T. Vaskerløn, c.; —**gold**, n. -es ud. pl. Guld, som udvaskes af Bundfald; Jordart, hvori der er Guld; —**haft** el. —**haftig**, aj. (foragt.) sladdervorn, —agtig; —**haftigkeit**, f. ud. pl. Sladdervornhed, —agtighed, c.; —**haus**, n. -es -äuser, Vaskerhuus, Vaskers, n.; —**junge**, m. -n -n, en Dreng, som bruges ved Ertsvætten; —**kessel**, m. -s pl. s. sg. Vaskerkjedel, c.; —**korb**, m. -es -örbe, Klædekurv, c.; —**lappen**, m. -s pl. s. sg.

Karklud, c.; —leine, f. -n, Klædesnor, c. (at tørre Klæder paa); —maschine, f. -n, Vaskemaskine, c.; —wasser, n. -s ud. pl. Vaskevand, n.; —weib, n. -es -er, vulg. Vaskerkjærling, c.; —werk, n. -es, 1) pl. -e, en Anstalt, hvor Erts vaskes. 2) ud. pl. vasket Erts; —zettel, m. -s pl. s. sg. Vaskeseddel, c. (hvorpaa det til Vask leverede Tøi er opskrevet).

Wäsche, f. -n, Vask, Tvæt. c.; vasket Tøi, Lintøi, n., ud. pl.; Bygningen, hvori Ertsen vaskes.

Waschen, v. i. a. og n. m. h. vaske, toe, tvætte: das Gesicht; sich die Hände; das leinene Geräth; die Erze; Eim. den Kopf, vaske, irettesætte drøit; das hat sich gewaschen, vasket sig, er tilgavns; (i Maleri) udjævne den paamalede Farve med Vand; fig. (foragt.) vaase, sluddre, pjatte, lade Munden løbe uden Eftertanke.

Wäscher, m. -s pl. s. sg. Vasker, Tvætter, c.; fig. (foragt.) Sluddrer, Vaaser, Sludderkjæft, c.; —ei, f. -en, Sluddersladder, c.; —inn, f. -en, Vaskerkone, c.; fig. Sladdertaske, c.; —lohn, m. (n.) -es ud. pl. Vaskerløn, c.

Wasen, m. -s pl. s. sg. (Nordt.) Damp, Dunst, c.; (n. St.) Græstørv, c.; Riisknippe, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Mestermand, Skarpretter, c.

Wasser, n. -s pl. (om flere Slags og flere Samlinger) s. sg. Vand, n.: ein Glas —; en Samling af Vand; Sø, Flod, Dam, c.; fig. Vand, n.; Taare, c.; Sved; Blod; Urin, Pis, c.; Vatring, c., vatret Udseende, n.; (ved Diamanter og Perler) den rene, Vandet lignende Glands; stille — sind tief, det stille Vand har den dybe Grund; er reicht ihm das — nicht, bærer ikke Vand (beinder intet) med ham; er thut, als wenn er kein — trüben könnte, lader, som han ikke kunde gjøre noget Barn Fortræd; zu — werden, gaae overstyr, slaae feil.

Wasser-auge, n. -s -n, Vandblegn paa Øiet; —bad, n. -es -äder, Vandbad, n., Bad af reent Vand uden Tilsætning; (i Theol.) Daaben; —bau, m. -es ud. pl. Vandbygning, Sluse—, Dæmning, c.; —baukunst, f. ud. pl. Konsten at bygge dette; Hydraulik, c.; —baum, m. -es -äume, Vandtræ, n., et konstigt Vandspring i Form af et Træ; Bom for en Flod; —becken, n. -s pl. s. sg. Vandbækken, n. (at vaske sig i); Basin, n., Vandbeholdning, c.; —behälter, m. -s pl. s. sg. og —behältniß, n. -sses -sse, Vandkam, Cisterne, c.; —bett, n. -es -en, Vandsamling, c.; —biene, f. -n, Vandbi, Hanbi, Drone, c.; —blase, f. -n, Vandblegn, c. (paa Huden); Vandblære, Luftboble, c. (i Vandet); —blattern, pl. ud. sg. Vandkopper, Skolde—; —blei, n. -es -e, Bliant c.; —brei, m. -es ud. pl. Vandgrød, c.; —bruch, m. -es -üche, Branding, c. (i Søen); Vandbrok, n.; —damm, m. -es -ämme, Vanddige, n.; —dampf, m. -es -ämpfe, Vanddamp, c.; —dicht, aj. vandtæt; —eimer, m. -s pl. s. sg. Vandspand, c.; —fall, m. -es -älle, Vandfald, n., Fos, c.; —farbe, f. -n, Vandfarve, c.; Vandets Farve, ud. pl.; —farbig, aj. som ligner Vandets Farve; —faß, n. -sses -ässer, Vandfad n., —tønde, c.; (hos Fyrværkere) et Trækar, fyldt med Ildkugler og Sværmere, som det udkaster, medens det flyder paa Vandet; —feuerwerk, n. -es -e, Vandfyrværkeri, n. (som afbrændes paa Vandet); —fläche, f. -n, Vandflade, c.; —flasche, f. -n, Vandflaske, c.; —floh, m. -es -öhe, Vandloppe, c. (Insect); —fluth, f. -en, Vandflod, Oversvømmelse, c.; —frosch, m. -es -ösche, Vandfrø, Kildefrø, c.; —furche, f. -n, Vandfure, c. (paa en Ager); —galle, f. -n, en ufuldkommen Regnbue; Vandpyt, (paa en Ager); —gallig, aj. sumpig, moradsig; —gang, m. -es -änge, Vandgang, c.; —geflügel, n. -s ud. pl. Vandfugl, c.; —geschwulst, f. -ülste, Vandbyld, c.; —gewächs, n. -es -e, Vandvæxt, —plante, c.; —glas, n. -es -äser, Vandglas, n.; —graben, m. -s -äben, Vandgrav; Vandgrøft, c.; —hälter, m. -s pl. s. sg. Vandkumme, Cisterne, c.; —hart, aj. (hos nogle Haandv.) vindtør; ikke haardere end Leret, naar Vandet er bortdunstet; —hell, aj. klar som Vand; —höhe, f. -n, Vandhøide, c.; —holen, n. -s ud. pl. Vandhenten, c.; —holunder, m. -s pl. s. sg. Vandhyld, c.; —hose, f. -n, Vandhvirvel, c.; —huhn, n. -es -ühner, Vandhøne, Blishøne, c. (Sumpfugl); —hund, m. -es -e, Vandhund, c. (som henter det skudte Vildt op af Vandet); (i Bjergv.) en liden Pumpe, som hæver Vandet op paa Hoveddrivhjulet; —jagd, f. -en, Vandjagt, c. (hvorved Vildtet jages igj— et Vand); (Jagtsp.) Vandfuglejagt, c.; —jungfer, f. -n, Guldsmed, c. (Insect); —käfer, m. -s pl. s. sg. Vandkalv, c. (Insect); —kanne, f. -n, Vandkande, c.; —kessel, m. -s pl. s. sg. Vandkjedel, c.; —kopf, m. -es -öpfe, et af Vand opsvulmet Hoved; —krug, m. -es -üge, Vandkrukke, c.; —kunst, f. -ünste, konstig Vanddrift; Vandspring, n.; —laus, f. ud. pl. Vandluus, c.; —leitung, f. -en, Vandledning, c.; —malerei, f. -en, Vandmaleri, n.; —mangel, m. -s ud. pl. Vandmangel, c.; —mann, m. -es -änner, Vandmand, c. (et af de 12 Himmeltegn); —mauer, f. -n, Vandmuur, c. (opført i Vandet); —maus, f. -äuse, Vandmuus, c.; —melone, f. -n, Vandmelon, c.; —mühle, f. -n, Vandmølle, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. Vandmøller, c.; —muß, n. -es -üße, Vandsuppe, —vælling, c.; —noth, f. ud. pl. Vandsnød, c.; —nuß, f. -üsse, Vandnød, Pig—, c.; —paß, m. s. —wage; —paß, aj. horizontal, vandret; —perle, f. -n, Vandperle, Glas—, c.; —pflanze, f. -n, Vandplante, c.; —platz, m. -es -ätze, Vandplads, c., en beqvem Plads ved en Kyst, hvor et Skib kan forsyne sig med ferskt Vand; —pocken, pl. ud. sg. d. T. Vandkopper, Skolde—; —probe, f. -n, Vandprøve, c.; —pumpe, f. -n, Vandpumpe, c.; —quelle, f. -n, Vandkilde, c., Kildevæld, n.; —rabe, m. -n -n, Søravn, Vandravn, c.; —rad, n. -es -äder, Vandhjul, n.; —ratze, f. -n, Vandrotte, c.; —recht, aj. vandret, horizontal; —recht n. -es ud. pl. Vandrettighed, c.; —reich, aj. vandrig; —reich, n. -es ud. pl. Vandriget (betragtet som et Naturrige); —reis, n. -es -er, Vandqvist, geld Qvist, c.; —rinne, f. -n, Vandrende, c.; —röhre, f. -n, Vandrør, n.; —schaden, m. -s -äden,

Vandskade, c. (foraarsaget ved Vand); —schatz, m. -es -ätze, stort Vandforraad, n. (i mange Tilfælde); Vandlumme, c.; —scheu, aj. vandsky; —scheu, f. ud. pl. Afsky, Frygt for Vand; Vandskræk, c. (hos gale Hunde el. hos Mstr, der ere bidte af dem); —schierling, m. -es -e, Vandskarntyde, c.; —schildkröte, f. -n, Vandskildpadde, c.; —schlange, f. -n, Vandslange, c.; —schlauch, m. -es -äuche, Vandlæderflaske, c.; —schnecke, f. -n, Vandsnegl, c.; —schöpfer, m. -s pl. s. sg. Vandøser, c.; —schraube, f. -n, Vandsnegl, c. (at skrue Vandet i Veiret med); —snoth, f. ud. pl. Vandsnød, Oversvømmelse, c.; —spiegel, m. -s pl. s. sg. Vandspeil, n., Vandets Overflade, c.; —spinne, f. -n, Vandedderkop, c.; —spritze, f. -n, Vandsprøite, c.; —stand, m. -es ud. pl. Vandets Høide i en Flod el. Sø; —ständer, m. -s pl. s. sg. Vandkar, Vandbeholdning, c.; —strahl, m. -es -e, Vandstraale, c.; —streife, f. -n, Vandstribe, c., et ikke gjennembagt Sted i Brød; —streifig, aj. vandstribet, dedbagt; —sucht, f. ud. pl. Vattersot, c.; —süchtig, aj. vattersottig; —suppe, f. -n, Vandsuppe, c.; —thier, n. -es -e, Vanddyr, Sødyr, n.; —tonne, f. -n, Vandtønde, c.; —träger, m. -s pl. s. sg. Vandbærer, c.; —treter, m. -s pl. s sg. En, som gaaer opreist paa Vandet; Strandløber, c. (Fugl); —trinker, m. -s pl. s. sg. Vanddrikker, c.; —trog, m. -es -öge, Vandtrug, n.; —tropfen, m. -s pl. s. sg. Vanddraabe, c.; —uhr, f. -en, Vanduhr, n.; —vogel, m. -s pl. s. sg. Vandfugl, c.; —wage, f. -n, Vandvægt c. Vaterpas, n.; et Instrument til at bestemme et flydende Legemes Falden, og enhver horizontal Flades Helden; en Vægt til at bestemme Saltvandets og andre flydende Legemers Gehalt; —wanze, f. -n, Vandtæge, almindelig Rygsvømmer, c. (Insect); —werk, n. -es -e, Vandværk, n., et af Vandet drevet Værk; især: Vandspring, n.; —zoll, m. -es -ölle, Sktold, c.; Stedet, hvor den erlægges.

Wässericht, aj. vandagtig, som ligner Vand.

Wässerig, aj. vandet, som indeholder meget Vand; fig. (om et Digt, en Skrivemaade) vandet, mat; —keit, f. ud. pl. V—hed, c.

Wässern, v. 1) a. vande, væde, befugte med Vand; die Wiesen —, sætte under Vand; den Wein —, blande, fortynde med Vand; Fleisch —, udvande, bløde i Vand; die Zeuge —, vatre; fig. eine Rede, ein Gedicht —, gjøre vandet (ordrigt men tankefattigt). 2) n. m. h. (Jagtsp., om Vildtet) vande, slaae Vandet fra sig, pisse; der Mund wässert ihm, løber fuld af Vand, Tænderne løbe i Vand; han faaer Lyst til; —rung, f. -en, Vanding, Vanden, Vatren, c.

Waten, v. n. m. s. vade: im Wasser, im Grase.

Wathe, f. -n, Vod, n.: et stort Trækgarn.

Watsack, m. -es -äcke, Vatsæk, c.

Watscheln, v. n. m. h. vulg. vralte (som en And).

Watte, f. -n, Vat, n. (et Slags Tøi); —ttiren, v. a. vattere, lægge Vat under, fore med Vat.

Wau, m. -es ud pl. Vau, Farvevau, c. (Plante).

Webe, f. -n, Vævning, c., et Stykke Lærred af en vis Længde, sædv. 60 til 70 Alen; —n, v. 1) n. m. h. bevæge sig; forældn. og endnu blot d. T. i den Talem. alles lebt und webt an ihm. 2) a. væve: Tuch, Leinwand, Spitzen; bevæge sig langsomt frem og tilbage; forald. og kun i Bibelen om et Slags Offer; —r, m. -s pl. s. sg. Væver, c.; —rbaum, m. -es -äume, Væverbom, c.; —rei, f. ud. pl. d. T. Væveri, Væverhaandværk, n.; —rinn, f. -en, Væverske, c.; —rstuhl, m. -es -ühle, Væverstol, Væv, c.

Webel, 1) m. s. Feldwebel. 2) n. s. Wefel.

Wechsel, m. -s pl. s. sg. Vexlen, Afvexling, Forandring, Omstiftelse, c.; sædv. ud. pl. og blot i Henseende til Tidsfølgen; Vexlen, Bytten, Tusken, c.; især Pengevexlen. 3) fig. Vexel, c., Vexelbrev, n., trasseret Vexel, Tratta, c.; d. T. (undert.) overleverede rede Penge; (i nogle Tilfælde) det, der afvexler med et andet; (meget ofte) Stedet, hvor to Ting af eet Slags afvexle med hinanden, el. støde sammen, f. Ex. hvor to Vandeer, el., paa et Hjul, hvor to Fælger forbindes sammen.

Wechsel-balg, m. -es -älge, Skifting, Bytting, c., et af Hexe forbyttet Barn; (som Skjeldsord) et vanartet Barn; —bank, f. 1) pl. -änke, (n. St.) en Vexelerers Bord, Kontor el. Bod. 2) pl. -en, Vexelbanke, c.; —brief, m. -es -e, Vexel, c., Vexelbrev, n.; —cours (l. —curs), m. -es -e, Vexelcours, c.; —fieber, n. -s pl. s. sg. Vexelfeber, c. (hvis Anfald kun kommer til visse Tider); —geld, n. -es -er, Vexelpenge (som bruges i Vexelhandel); —gericht, n. -es -e, Vexelret, c.; —gesang, m. -es -änge, Vexelsang, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Banquierer, c.; —herr, m. -n -en, Banquierer, c.; —rechnung, f. -en, Vexelregning, c.; —recht, n. -es -e, Vexelret, c.; —reiterei, f. -en, Vexelrytteri, n.; —seitig, aj. gjensidigt; —weise, av. vexelviis, skifteviis; —wirkung, f. -en, Vexelvirkning, c.; —wirthschaft, f. Vexeldrift, c.

Wechseln, v. 1) a. vexle, bytte, skifte: Briefe mit Eim.; die Ringe; Kleider; Worte —, tale med hinanden; ogsaa: trættes; Geld —, vexle, bytte. 2) n. m. h. vexle, af—, om—, lide Forandring; d. T. (undert.) gaae, trække frem og tilbage; man wechselt von einem Orte nach dem andern, naar der er indført Vexelcours mellem begge Steder; —lung, f. -en, Vexling, c.

Wechsler, m. -s pl. s. sg. Vexelerer, c.; Geld—, Banquierer, c.

Weck, m. -es -e el. —e, f. -n, Strude, c. (et Slags Hvedebrød); et Stykke Smør, langagtigt og spidst til begge Ender; (forald.) Kile, c.

Wecken, v. a. vække, op—; —cker, m. -s pl. s. sg. Vækker, c.; —ckuhr, f. -en, Vækkeuhr, n.

Wedel, m. -s pl. s. sg. Hale, Stjert, c. (paa mange firfoddede Dyr); Støvkost, c.; —n, v. n. m. h. svandse, lege med Halen.

Weder, cj. hverken; s. Noch.

Wefel, n. -s pl. s. sg. Islæt, c. (hos Væverne); fig. Vorstive, c.

Weg, en Partikel, vak. bort, borte. Saavel et Udraabsord: — mit ihm! bort med ham! in einem —; hinter einander —, i et væk, uafbrudt; som et av.; schlecht —, d. T. slet hen, ukonstlet. I Sammens. især med mange Verb. som et adskilleligt Forord unz.

Tönen.

Weg, m. -es -e, Vei, c.; fig. Middel, n.; Maaden, at komme til Regel; keines —es, paa ingen Maade; ruhig seines —es gehen; geh deiner —e! gaae din Vei! gaae væk! (sagt med Uvillie).

Wegarbeiten, v. a. arbeide bort.

Wegbegeben, v. i. a. sich, begive sig bort.*

Wegbeißen, v. i. a. bortbide; bide væk.

Wegbeizen, v. a. beitse bort.

Wegblasen, v. i. a blæse bort.

Wegbleiben, v. i. n. m. s. blive borte, udeblive, ikke komme; fig. falde i Afsmagt.

Wegbrennen, 1) v. rgl. og i. a. bortbrænde. 2) v. i. n. m. s. opbrændes, lægges i Aske.

Wegbringen, v. i. a. bortbringe; bringe med sig fra et Sted.

Wege-aufseher, m. -s pl. s. sg. Veiopsynsmand, c.; —bau, m. -es ud. pl. Veianlæg, n.; —bedring, —reparation, c.; —bereiter, m. -s pl. s. sg. Veipatrol, c., en ridende Opsynsmand over Landeveiene og for at forebygge Toldsvig; (n. St.) En, som har at sørge for Veienes Udbedren; Veiinspecteur, c.; —besserung, f. -en, Veibedring, c.; —breit, m. -es ud. pl. Veibred, c. (Plante); —dorn, m. -es ud. pl. Veitorn, Kors—, c.; —geld, n. -es -er, Veipenge, Bom—; —messer, m. -s pl. s. sg. Veimaaler, c., et Redskab at maale en Veis Længde med; —rich, m. -es ud. pl. Veibred, c. (Plante); —säule, f. -n, Milepæl; Veiviser, c.; —scheide, f. -n, Skillevei, c.; —stein, m. -es -e, Veisteen, c. (som betegner den offentlige Landeveis Grændse el. Bredde); —tritt, m. -es ud. pl. Veigræs, Fugle—, n.; —warte, f. ud. pl. Hegdurt, c.

Wegeilen, v. n. m. s. ile bort.

Wegen, præp. med Gen. for, formedelst, paa Grund af, for (dens, dets) Skyld: — einer S. el. einer S. —.

Wegessen, v. i. 1) a. opspise. 2) n. m. h. spise fort, uden at lade sig afbryde.

Wegfahren, v. i. 1) n. m. s. kjøre bort, seile bort; kjøre sin Vei; fare bort, hurtig bortfjerne sig fra et Sted. 2) a. kjøre bort, skaffe bort (til Vogns el. til Skibs).

Wegfallen, v. i. n. m. s. falde bort; fig. (om Ting) bortfalde, udelades, blive borte.

Wegfaulen, v. n. m. s. bortraadne.

Wegfischen, v. a. bortfiske; d. T. fig. fiske bort.

Wegfliegen, v. i. n. m. s. flyve bort.

Wegfliehen, v. i. n. m. s. flygte bort.

Wegfließen, v. i. n. m. s. flyde bort.

Wegfressen, v. i. a. bortæde, opæde.

Wegführen, v. a. bortføre, føre bort.

Weggabeln, v. a. d. T. og fig. fiske bort.

Weggang, m. -es ud. pl. Bortgang, c.

Weggeben, v. i. a. bortgive, give bort.

Weggehen, v. i. n. m. s. gaae bort, gaae sin Vei; (indert. om Vare) gaae af, have Afsætning.

Weggießen, v. i. a. bortgyde, bortøse, spilde.

Weghaben, v. i. a. d. T. eine S., have faaet, have modtaget; etw., indsee, forstaae; er hat es bei mir weg, har lagt sig ud med mig, forspildt min Gunst.

Weghalten, v. i. a. holde borte, holde væk.

Weghängen, v. i. a. hænge bort.

Weghaschen, v. a. snappe bort.

Weghauen, v. i. a. hugge bort.

Wegheben, v. i. a. løfte bort; fig. gaae bort, vige bort.

Weghelfen, v. i. n. m. h. Einm., hjelpe bort.

Wegholen, v. a. hente bort.

Weghüpfen, v. n. m. s. hoppe bort.

Wegjagen, v. a. bortjage.

Wegkapern, v. a. d. T. og fig. bortkapre, fiske bort.

Wegkehren, v. a. vende bort; feie bort.

Wegkommen, v. i. n. m. s. komme bort, blive borte; slippe fra; d. T. komme ud af sin Bolig; übel —, fare ilde, komme slemt fra det.

Wegkönnen, v. i. n. m. h. kunne komme bort.

Weglassen, v. i. a. lade fra sig, lade slippe; stille sig ved, lade en Anden faae; udelade, forbigaae, ikke berøre, ikke omtale; —ssung, f. -en, Udeladelse, Forbigaaelse, c.

Weglaufen, v. i. n. m. s. løbe bort.

Weglegen, v. a. lægge bort.

Wegleihen, v. i. a. leie ud, bortleie.

Wegmachen, v. a. d. T. bortvifte, bortfeie, udslette etc.; sich, liste sig bort, gaae sin Vei.

Wegmüssen, v. i. n. m. h. maatte bort; maatte bringes bort.

Wegnahme, f. ud. pl. Borttagelse, c.

Wegnehmen, v. i. a. borttage; —mung, f. -en, B—lse, c.

Wegpacken, v. a. pakke bort, hen paa et andet Sted; sich —, vulg. pakke sig, gaae sin Vei.

Wegpartiren, v. a. d. T. fraliste.

Wegpeitschen, v. a. pidske bort.

Wegprakticiren, v. a. praktisere bort.

Wegputzen, v. a. pudse bort.

Wegreise, f. -n, Bortreise, c.; —n, v. n. m. s. reise bort.

Wegreißen, v. i. a. Einm. etw., frarive; etw., rive løs med Magt; nedrive, nedbryde: ein Gebäude; —ßung, f. -en, Frariven, Nedrivelse, Nedbrydelse, c.

Wegreiten, v. i. n. m. s. ride bort.

Wegrücken, v. n. m. h. bortrykke.

Wegsam, aj. veibar, fremkommelig.

Wegschaffen, v. a. skaffe bort; —ffung, f. ud. pl. Bortskaffelse, c.

Wegschenken, v. a. bortskjenke.

Wegscheuchen, v. a. bortkyse, skræmme bort.

Wegschicken, v. a. bortsende.

Wegschieben, v. i. a. skyde bort.

Wegschießen, v. i. a. bortskyde.

Wegschiffen, v. 1) n. m. s. seile bort. 2) a. forsende til Skibs.

Wegschlagen, v. i. a. slaae bort.

Wegschleichen, v. i. n. m. s. snige bort.

Wegschleppen, v. a. slæbe bort.

Wegschnappen, v. a. snappe bort.

Wegschneiden, v. i. a. bortskære.

Wegschwimmen, v. i. n. m. s. svømme bort.

Wegsegeln, v. n. m. s. seile bort.

Wegsehen, v. i. n. m. h. vende Øinene bort, see andensteds hen, see bort.

Wegsenden, v. a. sende bort; —dung, f. -en, Bort

sendelse, c.

Wegsetzen, v. 1) a. bortsætte; ein Kind —, hensætte (hemmeligen paa et offentligt Sted, for at blive det qvit); sich über Andere, hæve sig over, troe sig bedre, klogere; sich über etw., sætte sig ud over, ikke agte. 2) n. m. s. sætte bort over (ved et Spring): über einen Graben; —zung, f. -en, B—lse, c.

Wegseyn, v. i. n. m. s. være fraværende, være borte fra; være borte, tabt, forløben; über etw., hæve sig over rive sig løs fra med Flid.

Wegspielen, v. a. spille bort.

Wegsprechen, v. i. n. m. h. og a. tale frisk væk, tale af Hjertet; bortsnakke.

Wegsprengen, v. 1) a. bortsprænge. 2) n. m. s. sprænge bort.

Wegstecken, v. a. sætte, stikke et andet Sted hen; skjule, forstikke, stikke til Siden.

Wegstehlen, v. i. a. stjæle bort.

Wegsterben, v. i. n. m. s. bortdøe.

Wegstoßen, v. i. a. bortstøde.

Wegstreichen, v. i. 1) n. m. s. trække bort; (især om Trækfugle). 2) a. stryge bort; udstryge.

Wegthun, v. i. a. d. T. bortlægge, bortskaffe; bortsende, bortgive.

Wegtragen, v. i. a. bære bort.

Wegtreiben, v. i. a. drive bort.

Wegtreten, v. i. 1) n. m. s. træde bort fra. 2) a. bortslide ved at gaae.

Wegwandern, v. a. vandre bort.

Wegwärts, av. bort (fra den Talende).

Wegwehen, v. a. blæse bort.

Wegweichen, v. i. 1) a. adskille ved at vige. 2) n. m. s. vige bort.

Wegweisen, v. i. a. bortvise.

Wegweiser, m. -s pl. s. sg. Veiviser, c.

Wegwenden, v. i. a. bortvende, vende bort fra.

Wegwerfen, v. i. a. bortkaste; fig. lade borte, udelade, ikke tælle, ikke skrive; apostrophere; —rfzeichen el. —rfungszeichen, n. -s pl. s. sg. Bortkastelsestegn, n., Apostroph, c. (').

Wegziehen, v. i. 1) a. bortdrage, trække bort. 2) n. m. s. drage bort (fra et Sted), flytte bort.

Wegzug, m. -es ud. pl. Bortdragen, Bortreise, Bortflytten, c.

Weh el. —e, 1) interj. vee: au weh, wehe mir. 2) av. weh el. wehe (weher, am wehesten) ondt (værre, værst); især blot med thun: es thut mir wehe, det gjør mig ondt, det smerter mig.

Weh, n. -es -e, el. —e, n. -s pl. s. sg. Vee, n.: das — über Jemanden ausrufen; Smerte, c.; især i Sammens.; Ulykke, Vanlykke, c.; —en, pl. Veer, Kynder (Fødselssmerter).

Weh-frau, f. -en, Jordemoder, c.; —klage, f. -n, Veeklage, c.; —klagen, v. n. m. h. veeklage; —muth, f. ud. pl. Veemod, c.; —muthvoll (—muthsvoll), aj. veemodsfuld; —müthig, aj. veemodig; —müthigkeit, f. -en, Veemodighed, c.; —mutter, f. -ütter, Jordemoder, c.; —tage, pl. ud. sg. Sygdomsdage.

Wehen, v. a. og n. m. h. blæse (om Vinden); die Fahnen —, vaie.

Wehr, 1) n. -es -e, Dige, n., Dæmning, c.; (i Bjergv.) et Maal af 14 Favnes Længde; pl. efter et Talord som sg. 2) f. -en, el. Wehre, f. -n, Værge, Med—, n.; foræld. og nu blot i Sammens. og i den Talem. sich zur Wehre stellen, setzen; (forald.) Vaaben, Gevær, n., Værn, n., Forstandsning, c.; nu blot i Sammens.

Wehren, v. a. Einm., Eim. etw., einer S., forhindre, afvende, standse; sich —, værge sig, forsvare sig: sich gegen einen Feind.

Wehrgehäng, n. -es -e, Kaardegehæng, n.; især Jagtsp.

Wehrhaft, aj. vaabendygtig; (Jagtsp.) om Lærlinge, der have udlært, og nu maae bære Sabel; i Stand til at værge el. forsvare sig; —igkeit, f. ud. pl. V—hed, c.

Wehrlos, aj. vaabenløs; værgeløs; —igkeit, f. ud. pl. Vaa—hed, Væ—hed, c.

Wehrstand, m. -es ud. pl. Krigsstand, Soldater—, c.; Forsvars—, c.

Weib, n. -es -er, Fruentimmer, n.; Kone, Hustru, Viv, c.; et gift Fruentimmer, især af ringe Stand, aldrende, el. ogsaa, i den høiere Skrivemaade, om behjertede Fruentimmer; ein altes —, Kjærling, c.; —bar, aj. (om en Yngling) i mandbar Alder; —chen, n. -s pl. s. sg. d. T. og især i kjærlig Tiltale, Kone, c.; Hunnen (blandt alle Dyr).

Weiber-adel, m. -s ud. pl. Qvindeadel, c.; —art, f. -en, Qvindeart, c.; —brust, f. -üste, Fruentimmerbryst, n.; —feind, m. -es -e, Fruentimmerfjende, c.; —geschwätz, n. -es ud. pl. Kjærlingesnak, c.; —haft, aj. qvindeagtig, kjærlingagtig; —haß, m. -sses ud. pl. Qvindehad, n.; Afsky for Fruentimmer; —hasser, m. -s pl. s. sg. Qvindehader, Misogyn, c.; —hemd, n. -es -en, Særk, c.; —herrschaft, f. -en, Qvinderegimente, n.; —lehn, n. -s ud. pl. Qvindelehn, n.; —liebe, f. ud. pl. Qvindekjærlighed, c.; Kjærlighed til et Fruentimmer; —list, f. ud. pl. Qvindelist, c.; —mann, m. -es -änner, d. T. Qvindemand, c., qvindagtig Mand; vulg. Fruentimmernar, c.; —narr, m. -en -en, Fruentimmernar, c.; —nessel, f. -n, døv Nelde, c.; —rock, m. -es -öcke, Fruentimmerkjole, c.; —sattel, m. -s pl. s. sg. Tværsaddel, c.; —schule, f. -n, Fruentimmerskole, c. (for F—, el. hvor F— give Underviisning); —süchtig, aj. qvindesyg; —thräne, f. -n, Qvindetaare, c.; —zeit, f. Fruentimmers Tider.

Weibessohn, m. -es -öhne, Søn af en Qvinde, Mske., n., Dødelig, c.

Weibheit, f. ud. pl. Qvindens Natur.

Weibisch, aj. (forald.) fruentimmeragtig; (foragt.) qvindagtig, kjærling—; især: feig.

Weiblich, aj. qvindelig, Qvinde-, Fruentimmer-; das —e Geschlecht, Qvindekjønnet; (i Grammatik) Hunkjønnet (femininum); eine —e Pflanze, Hunplante, c.; —keit, f. -en, Qvindelighed, qvindelig Natur, c., ud. pl.; qvindelig Svaghed, Feil; (sjeld.) Fruentimmernes Fødselsdeel.

Weibling, m. -es -e, Qvindekarl, c.; en under Qvindeherredømme staaende Mand.

Weib-los, aj. qvindeløs, uden Kone; —mann, m. -es -änner, Tvetulle, c.; s. Weibling; —süchtig, aj. s. Weiber—.

Weibs-bild, n. -es -er, —person, f. -en, —leute.

pl., —stück, n. -es -e, og —volk, n. -es ud. pl. (d. T. og sædv. foragt.) Qvinde, c., —menneske, n., Qvindfolk, n.

Weich, aj. blød: — wie Wachs, — liegen; —e Speise, som er let at fordøie; —es Wasser, som har faa jordagtige Dele i sig; fig. blød: ein —er Buchstab, som fordrer liden Anstrengelse at udtale; ein —er Ton, (i Musiken) Moll; eine —e Manier, (hos Malerne) naar Farverne paa en behagelig Maade ere sammensmeltede; let rørt: ein —es Herz; forkjælet, vellystig, qvindagtig.

Weich-bild, n. -es -er, (næsten forceld.) Staden, Kjøbstaden med dens Jorder; især disses Omfang; Enemærker; —heit, f. ud. pl. Blødhed, c.; —herzig, aj. blødhjertet, øm—; —herzigkeit, f. ud. pl. Blødhjertethed, c.; —hufig, aj. blødhøvet; —lich, aj. blødagtig; fig. mat, kraftløs, flau (især om Mad, som ikke pirrer Ganen); forkjælet, svag, stymperagtig, forsagt; —lichkeit, f. ud. pl. Blødagtighed, Mathed, Forkjælethed, Forsagthed, c.; —ling, m. -es -e, et forkjælet Menneske, Skrælling, Stymper, c.; —müthig, aj. blødhjertet; blødsindet; —müthigkeit, f. ud. pl. Blødhjertighed, Blødsindethed, c.; —sel, f. ud. pl. Weichselen (en Flod).

Weiche, f. -n, Lyske, c. (paa Legemet); d. T. Blød, Indblødning, c. ud. pl. s. Weichheit.

Weichen, v. 1) rgl. a. bløde, blødgjøre, og n. m. h. blødes, ligge i Blød. 2) irgl. n. m. s. einem Dinge, vige, give efter for; egentl. og fig. Eim. an Gelehrsamkeit.

Weichselzopf, m. -es -öpfe, Marelok, c.

Weid, m. s. Waid.

Weide, f. -n, Piil, c., Piletræ, n.; Spise, Næring, c., ud. pl. blot undert. fig.; (udtales Waid) Græs og Urter, som Qvæget æder paa Marken; Græsgang, Fælled, c., Overdrev, n.; (forceld.) Jagt, c. ud. pl.; Indvold, nu blot i Einge—.

Weide- (udtales Waide-) land, n. -es -änder, Engbund, —jord, c.; —loch (Weidloch) n. -es -öcher, (Jagtsp.) Rumpehul, n. (paa Vildtet); —mann, (Weidmann) m. -es -änner, (Jagtsp.) en udlært Jæger; Eim. einen — — setzen, spille ham et Puds, f. Ex. gjøre, at hans Gevær klikker &c.; —männisch, (weidm—) aj. jægermæssig; —mannschaft, (Weidm—) f. ud. pl. Jagtkunst, c., Jagtvæsen, n.; —messer, (Weid—) n. -s pl. s. sg. Jagtkniv, c.; (Jagtsp.) Hjortens Tunge; —platz, m. -es -ätze, Græsningsplads, c.; —recht, n. -es ud. pl. Græsningsret, c.; —spruch, (Weidsp—) m. -es -üche, visse Jagtudtryk; —werk, n. -es ud. pl. Jægeri n; alle Dyr, som henregnes til Jagten; —wund, aj. som er saaret i Underlivet.

Weiden, aj. Piile-, af Piil.

Weiden, v. 1) n. m. h. græsse; vogte (Qvæg paa Marken). 2) a. vogte; gotte, frembyde og finde Stof til Fornøielse: seine Augen an einem Gegenstande —, el. die Augen — sich an &c.; sich mit leerer Hoffnung —, afspises; (forceld.) for aus—, tage Indvolden ud.

Weiden-baum, m. -es -äume, Piletræ, n.; —blatt, n. -es -ätter, Pileblad, n.; —erde, f. ud. pl. Jord, blandet med forraadnet Piletræ; —gebüsch, n. -es -e, Pilekrat, n.; —korb, m. -es -örbe, Pilekurv, c.; —röschen, n. -s pl. s. sg. Dueurt (Plante), c.

Weiderich, m. -es ud. pl. Dueurt (Plante), c.

Weidicht, n. -es -e, d. T. Pilekrat, n.

Weidlich, aj. d. T. især i Spøg, drabelig, tapper, stærk, dygtig, saa det har Klem; tilgavns; brav; fyrig, hurtig; som av., meget.

Weife, f. -n, Haspe, Garn—, c.; —n, v. a. haspe.

Weigern, v. a. (sjeld.) eine S., negte, afslaae; sich, vægre sig ved: sich — etw. zu thun el. ogsaa sich einer S. (Gen.); —rung, f. -en, Vægring, c., Afslag, n.

Weih-bischof, m. -es -öfe, (hos Catholikerne) en indviet Biskop, men som intet Bispedømme har; —kessel, m. -s pl. s. sg. Vievandskjedel, c.; —nachten, pl. ud. sg. Julen, Julehelligdage; —nachtsabend, m. -s -e, Juleaften, c.; —nachtsfest, n. -es -e, Julefest, c.; —nachtsgabe, f. -n, Julegave, c.; —nachtstag, m. -es -e, Juledag, c.; —rauch, m. -es ud. pl. Virak, c. (et Slags Røgelse); (hos Catholikerne) en velluglende Røgelse ved Gudstjenesten; fig. Lov og Priis til Gud; overh. Roes, Berømmelse, c.; —wasser, n. -s ud. pl. Vievand, n.; —wedel, m. -s pl. s. sg. Stænkekost, c. (til Vievandet).

Weihe, f. -n, en Art Høg, Glente, c.; Indvielse; fig. Helligelse, c.; —n, v. a. vie, ind—: Altäre, Glocken, die Hostie; Einen zum Bischof; fig. opoffre, hellige: sein Leben dem Vaterlande; ophøie, gjøre ærværdig: die Frömmigkeit weihet alle andere Tugenden.

Weiher, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Dam; især Fiskedam, c.

Weihel, f. s. Weihwedel; et Slør, som Nonnerne lade over sig.

Weil, 1) av. (næsten forceld.) saa længe som. 2) cj. medens, i den Tid; fordi, efterdi, siden.

Weiland, 1) av. (forceld.) fordum, forhenværende. 2) aj. indecl. (blot i Prædikener og i Cancell.) salig, høi—: der — Hochedle.

Weilchen, n. -s pl. s. sg. d. T. en liden Stund.

Weile, f. ud. pl. ethvert ubestemt Tidsrum, Tid, Stund, Tidlang, c.; eile mit —! far med Mag! Fritid, ledig Time, c.; lange — haben, føle Kjedsomhed; wir sind nicht für die lange — hier, for at drive Tiden hen.

Weilen, v. n. m. h. dvæle, tøve, bie, vente.

Weiler, m. el. (sjeldnere) n. -s pl. s. sg. (Sydt.) en liden Landsby, Bondeby, Torp, c.

Wein, m. -es pl. (om flere Arter og Qvantiteter) —e, Viin; —drue, —stok, —ranke, c.

Wein-apfel, m. -s -äpfel, Viinæble, n.; —bau, m. -es ud. pl. Viinavl, c.; —bauer, m. -s pl. s. sg. Viingaardsmand, c.; en Landmand, hvis fornemste Drift er Viinavl; —beere, f. -n, Viindruebær, n.; —berg, m. -es -e, Viinbjerg, n., Viingaard, c.; fig. de heri værende Viinstokke; —birn, f. -e, Viinpære, c.; —blatt, n. -es -ätter, Viinblad, n., Blad paa Viinstokken; —blüte, f. -n, Viinstokkens Blomst; Tiden, naar den blomstrer; —brühe, f. -n, Viinsuppe, —sauce, c.; —ernte, f.

ud. pl. Viinhøst, c.; —essig, m. -es ud. pl. Viineddike, c.; —faß, n. -sses -ässer, Viinfad, n.; —flasche, f. -n, Viinflaske, c.; —garten, m. -s pl. s. sg. Viingaard, c.; —gärtner, m. -s pl. s. sg. Viingaardsmand, c.; —gegend, f. -en, Viinegn, c.; —geist, m. -es ud. pl. Viingeist, c. (Spiritus vini); —geländer, n. -s pl. s. sg. Rækværk, hvortil Viinrankerne fastbindes; —glas, n. -es -äser, Viinglas, n.; —gott, m. -es -ötter, Viingud, c.; —grün, aj. viingrøn (om Fade, hvori der allerede har været Viin); —hacke, f. -n, Viinhakke, c.; —handel, m. -s ud. pl. Viinhandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Viinhandler, c.; —haus, n. -es -äuser, Viinhuus, n.; —heber, m. -s pl. s. sg. Viinhævert, c.; —hefen, pl. ud. sg. Viinbærme, c.; —holz, n. -es ud. pl. Viinstokkens Ved; Viinstokken med dens Grene og Ranker; —icht, aj. d. T. viinagtig, smagende som Viin; —ig, aj. som indeholder Viin; —jahr, n. -es -e, Viinaar, n.: (et Aars Frugtbarhed med Hensyn til Viinavlen); —keller, m. -s pl. s. sg. Viinkjelder, c.; —kern, m. -s -e, Kjerne i Viindruer; —kranz, m. -es -änze, Viindruekrands, c. (som Skildt paa et Viinhuus); —lager, n. -s pl. s. sg. Underlag, hvorpaa Viinfadene ligge; Viinoplag, —lager, n., Forraad af Viin; —land, n. -es -äger, Viinland, n.; —laub, n. -es ud. pl. Viinløv, n.; —lese, f. -n, Viinhøst, c.; —monat, m. -es -e, et Navn paa October Maaned, fordi Viinhøsten indtræffer i samme; —muß, n. -es -üße, Viinkandeel, c.; —mutter, f. ud. pl. Viinbærme, c.; —presse, f. -n, Viinpresse, Drue—, c.; —rebe, f. -n, Viinranke, c.; —sauer el. —säuerlich, aj. viinsuur, som har Rhinskviinens behagelige, syrlige Smag; —säure, f. ud. pl. Viinsyre, —syrlighed, c.; —schank, m. -es ud. pl. Viintappen, c., Viinens Udsælgen i smaae Partier; ligel. Rettigheden dertil; —schenk, m. -en -en, Viintapper, c.; —schenke, f. -n, Viinhuus, n.; —schröter, m. -s pl. s. sg. en af Øvrigheden bestikket Arbeidskarl ved Vinens Indlægning og Udtagen; Viinstuver, c.; almindelig Træhjort, Eeghjort, c. (Insect); —stein, m. -es ud. pl. Viinsteen, c.; —steinrahm, m. -es ud. pl. Viinsteenssalt, c. (Cremor tartari); —stock, m. -es -öcke, Viinstok, c., —træ, n.; —suppe, f. -n, Viinsuppe, c.; —träber, pl. ud. sg. Stallerne af de udpressede Viindruer; Viinmast; —traube, f. -n, Viindrue, c.; —triester, pl. ud. sg. s. —träber; —visirer, m. s. Visirer; —wachs, m. -es ud. pl. Viinvæxt, c.; —wage, f. Viinprøver, c.; —zeichen, n. -s pl. s. sg. Viintapperskilt, n.

Weinen, v. a. og n. m. h. græde: bittere Thränen; über etw.; vor Freude; fig. (undert.) dryppe, lade Draaber falde.

Weinerlich, aj. d. T. grædefærdig, flæbende, ynkelig, bedrøvelig; —keit, f. ud. pl. G—hed, c.

Weis, av. d. T. med machen og undert. med werden: Eim. etw. — machen, gjøre En viis paa; især: binde paa Ærmet, bilde ind; etw. — werden, komme efter, mærke, blive vaer.

Weise, aj. viis; ofte: erfaren, lærd.

Weise, 1) m. -n -n, Viis, Viismand, c.; ein Weiser, en viis Mand. 2) f. -n, Viis, Maade; ofte: Skik, Sædvane; naar — undert. for Eftertrykkets Skyld føies til Art, saa oversættes det ikke: die Art und —, sich zu benehmen, Maaden, n., at opføre sig paa; d. T. Melodi, c.; (undert.) Sang, c.

Weisel, m. -s pl. s. sg. Viser, Bidronning, c.

Weisen, v. i. a. Eim. etw., vise, lade see; fig. anvise, hen— (med Hensyn til Stedet); undervise, underrette: er läßt sich nicht —.

Weiser, m. -s pl. s. sg. Viser, c.; (en Person, blot i nogle Sammens.; en Ting: der — an einer Uhr; (i Bistader) Bidronning, c.

Weisheit, f. ud. pl. Viisdom, c.; —zahn el. —s-zahn, m. -es -ähne, Viisdomstand, c.

Weislich, av. viseligen.

Weiß, aj. hvid; fig. —es Papier, hvidt, reent, som ikke er skrevet paa; —e Wäsche, nylig vasket; —es Brod, —er Wein &c., kommer den hvide Farve nærmere end et andet Legeme af samme Slags; sich — brennen, gjøre sig hellig, lade som uskyldig.

Weiß, n. -es ud. pl. Hvidt, Hvide, n.: hvid Farve, et hvidt Farvelegeme; et hvidt Legeme (Eiweiß); den hvide Farve.

Weiß-bäcker, m. -s pl. s. sg. Hvedebrødsbager, c.; —bier, n. -es -e, hvidt Øl (Hvidtøl); —binder, m. -s pl. s. sg. s. Böttcher; —birke, f. -n, Hvidbirk, c.; —buche, f. -n, Hvidbøg, c.; —büchen el. —buchen, aj. Hvidbøgs-, af Hvidbøg; —dorn, m. -es -en, Hvidtorn, c.; —fichte, f. -n, Hvidgran, c.; (med meget hvid Bark); —fisch, m. -es -e, d. T. et Navn paa alle smaae Fiske, som have hvide Skæl; Hvidling, Helt (en Art Lax); Hvidskalle (en Art Karudse); en Art Hvalfiske af hvid Farve; —gar, aj. hvidgarvet; —gerber, m. -s pl. s. sg. Felbereder, c.; —glühend, aj. hvidglødende (om Jern); —grau, aj. hvidklar, gjennemsigtig; —kohl, m. -es ud. pl. Hvidkaal, c.; —kopf, m. -es -öpfe, Hvidhoved, n., Navnet paa adskillige Fugle med hvide Hoveder; d. T. ogsaa om Mskr.; —kraut, n. -es ud. pl. d. T. Hvidkaal, c.; —lich, aj. hvidagtig, blegd; —ling, m. -es -e, Plathsk, c. (en Art Stokfisk); Venusbryst (en Art Conchylie); en Art Sommerfugle; en Art Ænder; —sieden, n. -s ud. pl. og —sud, m. -es ud. pl. Hvidkogen, c. (Sølvets el. Messingets hos Metalarbeidere); —tanne, f. -n, Hvidfyr, c. (med meget hvid Bark).

Weissagen, v. a. (især i Bibelen) forudsige, spaae; —ger, m. -s pl. s. sg. Forudsiger, Spaamand, Prophet, c.; —gung, f. -en, Forudsigelse, Spaadom, Prophetie, c.

Weiße, 1) n. -n, ud. pl. det Hvide, et hvidt Legeme. 2) f. ud. pl. Hvidhed, hvid Farve, c. 3) m. og f. den Hvide (modsat den Sorte; Negeren).

Weißen, v. a. gjøre hvid; især blot d. T. hvidte (med Kalk).

Weisung, f. -en, Visen, Anviisning; Befaling; Ordre, Besked; lemfældig Bebreidelse, c.

Weit, aj. viid, rummelig, udstrakt, stor; (om Stedet) lang: — von hier, zehn Meilen —; von weitem, langt fra; fig. (om Tiden) blot som av. lang; (i begge Bem. ogsaa fern); fig. vidt; især blot som av.: so — hast du Recht; fig. langt, meget; især

ved Comparativ: — besser; bei weitem, langt, meget, uden Sammenligning; tjener ligeledes til at forstærke det følgende Udtryk.

Weite, 1) f. -n, Afstand, Fra—, Længde, Strækning; Vidde, Rummelighed, c., Omfang, n. 2) n. -n, ud. pl. blot i nogle fig. Talem.: die S. in das — spielen, trække i Langdrag; das — suchen, flye, hale afsted.

Weiten, v. a. gjøre vid; sich, udvide sig.

Weiter, aj. (Comparativ af weit) videre, længere.

Weitern, bruges blot i er—.

Weiterung, f. -en, (sjeld.) videre Foranstaltninger og Følger; Vidtløftighed.

Weitläufig (—läuftig), aj. vidtløftig: langt ude (især om Slægtskab); omstændelig; udstrakt; —keit, f. -en, V—hed, c.

Weitschichtig, aj. vidtløftig, meget stor; —keit, f. -en, V—hed, c.

Weitschweifig, aj. vidtsvævende, langtrukket (især blot i mundtlige og skriftlige Foredrag); —keit, f. -en, Langtrukkethed, c., Omsvøb, n.

Weitsichtig, aj. langsynet, som blot seer tydeligt langt fra; —keit, f. ud. pl. L—hed, c.

Weizen, m. -s ud. pl. Hvede, c.; —acker, m. -s -äcker, Hvedeager, c.; —bier, n. -es -e, hvidt Øl; Hvidtøl, n. (brygget af Hvede); —brod, n. -es -e, Hvedebrød, n.; —feld, n. -es -er, Hvedemark, c.; —kleie, f. ud. pl. Hvedeklid, n.; —korn, n. -es -örner, Hvedekorn, n.; —mehl, n. -s ud. pl. Hvedemeel, n.

Welch, -er, -che, -ches, 1) pron. relat. som, der, hvilket, hvilken, Gen. hvis. Istedetfor Gen. sg. welches og welcher er dessen og deren, og for Gen. pl. welcher er deren brugeligere og bedre. 2) pron. interrog. hvilken, hvilket. Det spørger bestemtere end wer og was. Ved Udraab staaer det ogsaa for: was für, f. Ex. welch eine Liebe, hvad for en (ikke welche eine); saaledes ogsaa welch ein (ikke welcher einer). 3) d. T. et almindeligt Talord, nogen, noget, pl. nogle, hvorfor bedre og rigtigere bruges einiges, einige.

Welcherlei, aj. indecl. (foræld.) hvilket Slags, hvad Slags.

Welgern, s. Walgen.

Welk, aj. vissen, slattet, slet; d. T. tørret: —es Obst; —en, v. 1) n. m. s. visne, falme, hensvinde; tabe Kraft, Mod, blive forsagt. 2) a. tørre; —heit, f. ud. pl. Vissenhed, Slattethed, c.

Welle, f. -n, Bølge, c.; fig. (undert.) Vandet selv; en omkring sin Axel bevægelig Cylinder; Valse; Hjulaxel, c.; d. T. Riisknippe, n.; —nförmig, aj. valseformig; bølgeformig; især: slangeformig.

Weller-mauer, f. -n, (Syd- og Nordt.) Leermuur, c.; —n, v. a. og n. m. h. opkline med Leer og Halm; —wand, f. -ände, Leervæg, c.

Wels, m. -es -e, Malle (Fisk), c.

Welsch, s. Wälsch.

Welt, f. -en, Verden, c.; alle —, al Verden, enhver; in aller — nicht, aldeles ikke, paa ingen Maade; er hat —, Levemaade.

Welt-achse, f. -n, Jordens Axe; —all, n. (indecl.) Verdensalt, Universum, n.; alt det Skabte; —alter, n. -s pl. s. sg. Verdens Alder; ligel. en betydelig Deel deraf; —bau, m. -es, 1) ud. pl. Verdens Bygning, dens mechaniske Indretning. 2) pl. —e, s. —gebäude; —begebenheit, f. -en, en vigtig Begivenhed i Verden, Verdensbegivenhed; en Begivenhed, som tildrager sig paa Himmellegemerne; —berühmt, aj. meget berømt, verdensberømt, vidt og bredt berømt; —beschreibung, f. -en, Verdensbeskrivelse, Kosmologi, c.; —bürger, m. -s pl. s. sg. Verdensborger, c.; —gebäude, n. -s pl. s. sg. Verdensbygning, alle Himmellegemer tilsammentagne, betragtet som en konstig Bygning; —gegend, f. -en, Verdenskant, c.; —geistlich, aj. (i den romerske Kirke) som ikke hører til nogen Klosterorden; deraf der —geistliche, og die —geistlichkeit, Geistligheden, som ikke hører til nogen Klosterorden; —gericht, n. -es -e, Verdens Dom, Dommedag, c.; —geschichte, f. -n, Verdenshistorie, c.; —gesinnt, aj. verdslig sindet; —karte, f. -n, Verdenskort, n. (over hele Jorden); —kind, n. -es -er, (i Theologien) Verdensbarn, n., et sandseligsindet Mske.; —klug, aj. verdensklog, klog paa Verden og det menneskelige Selskabs Anliggender; —klugheit, f. ud. pl. Verdensklogskab, c.; —körper, m. -s pl. s. sg. Verdenslegeme, n.; —kugel, f. -n, Jordkugle, Globus, c.; Rigsæble, n.; —kundig el. —kündig, aj. vidt og bredt bekjendt, bekjendt over hele Verden; —lauf, m. -es ud. pl. Verdens Løb, Tingenes sædvanlige Gang i Verden; især Menneskenes sædvanlige Handlemaade; —lehre, f. -n, Lære om Himmellegemerne og deres Forhold til hverandre; —lich, aj. verdslig: ikke geistlig, ikke kirkelig; jordisk, sandselig sindet; —lichkeit, f. ud. pl. Verdslighed, c.; —ling, m. -es -e, (sjeld.) Verdensbarn, n.; —mann, m. -es -änner, Verdensmand, c.: en jordisk, sandselig sindet Mand; en verdensklog Mand, en Mand af fiin Levemaade; —meer, n. -es -e, Verdenshav, Ocean, n.; —mensch, m. -en -en, Verdensbarn, n.; —priester, m. -s pl. s. sg. (i den romerske Kirke) en Præst, som ikke hører til nogen Klosterorden; —system, n. -es -e, Verdenssystem, n.; —theil, m. -es -e, Verdensdeel, c.; —weise, m. -n -n, Verdsligviis, Philosoph, c.; —weisheit, f. ud. pl. verdslig Viisdom, Philosophi, c.

Wende, 1) m. -n -n, Vender (et gammelt tydsk Folkeslag). 2) f. -n, Venden, c., Vendepunkt, n.

Wende-cirkel, m. -s pl. s. sg. og —kreis, m. -es -e, Vendekreds, c. (Tropicus).

Wendeltreppe, f. -n, Vindeltrappe, c.

Wenden, v. rgl. og i. 1) a. vende, dreie: den Wagen; die Augen auf etw.; sich; vende om, dreie om; (foræld.) vende bort; ein Kleid —, vende; den Acker, ein Feld, pløie anden Gang, ritse; i nogle fig. Talem.: den Rücken —, vende Ryggen til, bortfjerne sig; sein Gemüth auf etw. —, rette; sich an Einen —, henvende sig til, forlange af; Fleiß auf etw. —, anvende; Geld auf etw., an Einen —, anvende paa, udgive for. 2) n. m. h. (undert.) vende med, vende sig: mit dem Wagen —; —dung, f. -en, Venden, Dreining, c.; (undert.) Stedet, hvor man vender; die —dung einer S., Vending, Retning, c.; (i Talekunsten) Vending, c., Sving, n.

Wendgesicht, n. -es -er, (sjeld.) Profil, c.

Wenig, aj. liden, lidet (lidt), lille, faa (—er; —st, mindre, færre, ringere, mindste, færreste, ringeste), Smule: — Geld; in — Jahren; — Geduld haben, er ist zu — dazu. Saaledes brugt er det i Posi iv. naar det har sit Subst. efter sig, og intet Pronomen, ei heller den bestemte Artikel gaaer foran, sædv. indecl. Ogsaa bruges — som Partikel og især som cj.: so — el. eben so —, als; so —, daß; nicht —er, wie auch; je —er, desto; viel —er; noch —er; nichts desto —er; —stens, zum —sten; aufs —ste; sagen Sie mir ein —, dog.

Wenigkeit, f. ud. pl. Lidenhed, Ringhed; Smaating, c., et ringe Antal, Ubetydelighed, Bagatel, c.; meine, seine 2c. —, min, hans ringe Person.

Wenigstens, av. i det ringeste, i det mindste; for zum wenigsten.

Wenn, 1) av. naar, paa hvilken Tid (s. Wann); i hvilket Tilfælde, under hvilken Betingelse. 2) cj. naar, om, dersom, ifald, hvis, saafremt.

Wenzel, m. -s pl. s. sg. (i Kortspil) Knegt, Bonde, c.

Wer, Gen. wessen (weß), Dat. wem, Acc. wen, pron., relat. og interrog. hvo, hvem, hvilken, hvo som. Som pron. pers. vulg. især Nordt. for Jemand, Nogen.

Werbegeld, n. -es -er, Hvervingspenge; (undert.) Haandpenge.

Werben, v. i. 1) n. m. h. um eine S., søge, bestræbe sig for at erhverve, søge at naae; um eine Person, frie, frie til, beile til; (sjeld.) omløbe, være i Omløb, circulere. 2) a. hverve: Soldaten; es wird stark geworben; d. T. (n. St.) erhverve, faae ved Arbeide og Anstrengelse; —bung, f. -en, Frieri, n., Beilen, Hverving, c.

Werber, m. -s pl. s. sg. Frier, Beiler, c.; —platz, m. -es -ätze, Hververplads, c.

Werden, v. i. 1) n. m. s. blive, vorde: er wird ein Soldat; König —; Bürge für Jemanden —; es wird nichts aus der S.; zur Wittwe —; zu Wasser —; krank, klug —; wie ward es denn, d. T. hvad blev deraf; was wird mir dafür, hvad faaer jeg derfor; es wird Tag, es wird Rath, es — sich Mittel ausfindig machen lassen; d. T. (undert.) vare, vedvare: es wird nicht lange mit mir —; (forældr. og nu blot n. St.) reise, gaae. 2) som Hjelpeverb. for at danne Futurum, ville, skulle, og for at danne hele Passivum, blive, vorde, hvor Præterit. partic. altid hedder worden (ikke ge—), og første og tredie Person impers. hedre wurde end ward.

Werder, m. -s pl. s. sg. (m. St.) Holm, c., en Ø i en Flod.

Werfen, v. i. a. kaste: einen Stein in das Wasser; einen Stein nach Em.; Einen mit Steinen el. mit Steinen nach Em.; Em. die Augen aus dem Kopfe; fig. kaste, støde: Einen zu Boden; slænge; sich auf das Bett; blot om Bevægelse og Retning: die Augen auf etw.; sich —, (om Træ) kaste sig, slaae sig; Einen —, d. T. styrte, foraarsage hans Ruin; (i Maleri) anlægge; (om mange firføddede Dyr) føde Unger; ogsaa n. m. h.

Werft, n. -es -e, Værft, Slibs—, n.; (m. St. hos Baverne) Rending, c.; ogsaa —e, f. -n.

Werg, n. -es ud. pl. Blaar, n.; —leinwand, f. ud. pl. Blaarlerred, n.

Werk, n. -es, 1) ud. pl. s. Werg. 2) pl. —e, Værk, n.; Gjerning, Daad, Dont, c.; en ved Konst frembragt Ting, Konstværk, Fæstningsværk 2c.; viel Werks aus etw. machen, d. T. gjøre meget Væsen af, mange Ophævelser om.

Werk-bank, f. -änke, (hos Haandv.) Arbeidsbord, n.; —biene, f. -n, (n. St.) Arbeidsbi, c.; —garn, n. ud. pl. Blaargarn, n.; —haus, n. -es -äuser, Arbeidshuus, Tugt—, n.; —heilig, aj. skinhellig, godgjørende for et Syns Skyld; —heiligkeit, f. ud. pl. Sk—hed, c.; —kunst, f. ud. pl. Mekanik, c.; —künstler, m. -s pl. s. sg. Mekanikus, c.; —leinwand, f. ud. pl. Blaarlerred, n.; —leute, pl. ud. sg. Arbeidsfolk; —los, aj. (i Theol.) ein —loser Glaube, en død Tro (uden gode Gjerninger); —meister, m. -s pl. s. sg. Fabrikmester, c.; (hos mange Haandv.) Mestersvend, c.; —schuh, m. -es -e, Fod, c. (1/2 Alen); især hos Haandv.; —statt, f. -ätte, el. —stätte, f. -n, Værksted, n.; —stätter, m. -s pl. s. sg. Kobbersmed, c.; —stellig, av. udført, iværksat; —stellig machen, udføre; —stück, n. -es -e, Qvadersteen, tilhuggen Brudsteen til Bygninger; —tag, m. -es -e, Hverdag, Søgnedag, Arbeidsdag, c.; —thätig, aj. overflødigt for: thätig; s. —stellig; —tisch, m. -es -e, (hos Haandv.) Arbeidsbord, n.; —zeug, n. -es -e, Værktøi, Redskab, n.

Werkeltag, m. -es -e, d. T. s. Werktag.

Werken, aj. Blaar-, af Blaar.

Wermuth, m. -es ud. pl. Malurt, c.; —bier, n. -es ud. pl. M—øl, n.; —trank, m. -es -änke, M—drik, c.

Werre, f. -n, Muldvarpegrylle, Jordkrebs, c. (Insect).

Werrig, n. s. Werg.

Werst, f. -e, Verst, c. (en russisk Miil, 1/7 tydsk).

Werth, aj. værd: das Haus ist tausend Thaler —; er ist —, daß, han er det værd, han fortjener; es ist der Mühe (Gen.) nicht —. I disse Tilfælde især som av. og uden Comparation; værdig, agt—, kjær, dyrebar: mein —er Freund.

Werth, m. -es ud. pl. Værd, n. (især med Hensyn til Penge); Værdi, Priis, c.; —achtung, f. ud. pl. Agtelse, c.; —en, v. a. taxere; —geschätzt, aj. høiagtet, dyrebar; —haltig, aj. som har indvortes Værd; —los, aj. ringe, værdiløs; —schätzung, f. -en, Taxation, c.

Wesen, blot brugelig i ver—.

Wesen, n. -s pl. s. sg. Væsen, n.; das böse —, Epilepsi, c., Slag, n.; viel Wesens von etw. machen, gjøre meget Væsen af, mange Ophævelser om; sein — an einem Orte treiben, d. T. drive sin Haandtering.

Wesenheit, f. ud. pl. (Sydt.) Væsen, n., væsentlig Beskaffenhed, c.

Wesenlos, aj. uvæsentlig, uselvstændig; —igkeit, f. ud. pl. U—lighed, U—dighed, c.

Wesentlich, aj. sand, virkelig; væsentlig.

Wespe, f. -n, Hveps, Stik—, (Vespe) Gedehams, c. (Insect); —nnest, n. -es -er, Hvepserede, Gedehams—, c.; in ein —nnest stören, gjøre sin Sag værre, skaffe sig Flere paa Halsen.

Weß og wessen, s. Wer.

Weßhalb og **weßwegen, aj.** hvorfor, af hvilken Grund, formedelst hvilket.
West, m. -es -e, (digter.) Vestenvind, c.
West, av. s. Westen.
Weste, f. -n, Vest, c. (som bæres under Kjolen); **—n-tasche, f. -n,** Vestelomme, c.
Westen, av. vesten, i Vest; blot med **præp. aus, von, gegen, nach** ꝛc. I Gsp. sædv. **West.**
Westen, m. -s ud. **pl.** Vesten (modsat Østen).
Westerhemd, n. -es -en, (n. St.) Christenstøi, n. (hvori Børn døbes).
Westlich, aj. vestlig.
Westwärts, av. Vester paa, mod Vesten.
Westwind, m. -es -e, Vestenvind, c.
Wett, av. (sjeld.) gjengjeldet; **etw. — machen,** gjengjelde; **sie haben es einander — gemacht,** gjengjeldt hinanden Ondt med Ondt.
Wette, f. -n, Væddemaal, n.; **in** el. sædv **um die —,** om Kap.
Wetteifer, m. -s ud. **pl.** Kappen, c., Stræben om Kap; **—n, v. n. m. h.** kappes, stræbe om Kap.
Wetten, v. 1) a. vædde: **zehn Thaler gegen einen —. 2) n. m. h.** vædde, parere, slaae til Væds: **um zehn Thaler; ich wette, daß ich** ꝛc.; **ich wollte darauf —.**
Wetter, 1) m. -s pl. s. sg. Vædder, c., En, som gjør Væddemaal. **2) n. -s pl. s. sg.** Veir, Veirlig, n., ud **pl.**; Storm, c.; Uveir, Tordenveir, n.; **fig. vulg.** voldsom Larmen, c; (i Bjergv.) Luft og Dunster.
Wetter-ableiter, m. -s pl. s. sg. Tordenafleder; (bedre **Blitz—**); **—baum, m. -es -äume,** d. T. en tyk Sky med lyse Strider, som sædv. spaaer Regn; **—dach, n. -es -ächer,** Bræddetag over Døre og Vinduer, for at afholde Storm og Regn; Tagskuur, n., Bislag, n.; **—fahne, f. -n,** Flei. Vind—, c.; **—fisch, m. -es -e,** Veirfisk, Spaasmerling, c. (Fisk); **—glas, n. -es -äser,** Veirglas, n.; **—hahn, m. -es -ähne,** Veirhane, c.; **fig.** et foranderligt Mske.; Vendekaabe, c.; **—haufen, m. -s pl. s. sg.** en liden Stakke afmeiet, men ikke ganske tør Hø; Kogge, c.; **—häuschen, n. -s pl. s. sg.** Hygrometer, n.; **—kerl, m. -s -e,** Spectakelmager; forbandet Karl; **—kluft, f. -üfte,** en dyb, ved Frosten fremkommet Spalte i Træer, men som siden igjen voxer til; **—klüftig, aj.** som har **—kluft,** s. dette Ord; **—launisch, aj.** i ondt Lune som en Følge af daarligt Veir; lunegod; **—läuten, n. -s** ud. **pl.** d. T. Ringen med Klokkerne i Tordenveir; **—leuchten, v. impers. m. h.** d. T. lyne langt borte, saa at Tordenen ikke høres; smaalyne, lyne med Kornmod; **—loch, n. -es -öcher,** Veirhul, n., Hul el. Hule i Bjergene, hvoraf i varme Sommerdage en kold Luft udgaaer; **—männchen, n. -s pl. s. sg.** Veirmand, c., en liden Træmand i et Barometer, som viser Luftens forskjellige Tyngde; **—prophet, m. -en -en,** Veirprophet, c.; **—schaden, m. -s -äden,** Skade paa Gaden ved stærk Regn og især Hagl; **—scheide, f. -n,** el. **—scheidung, f. -en,** et saadant Sted paa Jordoverfladen, hvor Tordensky er fordeles, fordi de opstigende Dunster ingen Lynildsmaterie indeholde; **—schlag, m. -es -äge,** stærk Pladskregn med Hagl, og den derved foraarsagede Skade paa Gaden; **—strahl, m. -es -en,** Lynstraale, c.; **—vogel, m. -s -ögel,** et Navn paa Brokfuglen, fordi den sædv. forkynder Regn og Uveir; **—wendisch, aj.** d. T. som afhænger af Veirliget og dets Beskaffenhed; foranderlig, ubestandig, lunefuld, vægelsindet; (i nogle Tilfælde) til modsatte Retninger, f. Ex. (om Haar) uredt; **—wolke, f. -n,** Tordensky, c.; **—zote, f. -n,** en hvid, laadden Materie, som ved fugtigt Veir sætter sig paa Træværk og Vægge; **vulg.** Hexesmør, n.
Wettern, v. n. m. h. impers. d. T. tordne og lyne; storme og regne; **fig.** bande; tage slemt afsted.
Wettkampf, m. -es -ämpfe, Væddekamp, c.
Wettlauf, m. -es -äufe, og **—rennen, n. -s pl. s. sg.** Væddeløb, n.
Wettstreit, m. -es -e, Væddestrid, Kappen, c.
Wetzen, v. 1) n. m. h. slibes, gnides, slæbe. **2) a.** skarpe, hvæsse; slibe: **ein Messer.**
Wetzstein, m. -es -e, Hvæssesteen, Slibe—, c.
Whist, n. —spiel, n. -es, Whist, **—**spil, n.
Wibbeln (wiebeln) v. n. m. h. vrimle.
Wichse, f. ud. **pl.** Voxet, hvormed der voxes; **—n, v. a.** voxe, blanke, overdrage med Vox; **fig. vulg.** prygle.
Wicht, m. -es -e, en Skabning, især et Mske., dog blot foragt. og især et slet, svagt, ubrugbart Mske.; en Flab, en Slyngel; Usling, c., sølle Skrog, n.; den rette Kegle; (foræld.) et Noget.
Wichtel, n. -s pl. s. sg. sædv. **—pfeife, f. -n,** (Jagtsp.) et Slags Lokkefløite for Vagteler og andre Fugle.
Wichtig, aj. vægtig, tung, svær; fuldvægtig, som har den tilbørlige Vægt; **fig.** vægtig: anseelig, som formaaer meget; som virker stærkt paa Forstanden og Villien; vigtig, som har mange Følger; **—keit, f.** ud. **pl.** Vægtighed; især **fig.** Vigtighed, c.
Wicke, f. -n, Vikke (Plante), c.
Wickel, m. (n.) -s pl. s. sg. Vindsel, n.; Papirkrølle, c.; **fig.** Paryk, c.; **ein — Flachs,** saa meget Hør, som paa eengang sættes om Rokkehovedet.
Wickel-band, n. -es -änder, Svøbebaand, n., **—**list, c. (til nyfødte Børn); **—kind, n. -es -er,** Svøbebarn, n.; **—raupe, f. -n,** Bladvikleren (en Art Insect, som vikler sig ind i et Blad); **—schnur, f. -üre,** Svøbelist, c.; **—zeug, n. -es** ud. **pl.** Svøbetøi, n. (til et Barn).
Wickeln, v. a. vikle, vinde: **Zwirn auf einen Knauel;** svøbe, ind—: **etw. in Papier; ein Kind; fig. sich aus einer S.,** snoe sig fra; rede (hjelpe) sig ud af.
Wickfutter, n. -s pl. s. sg. Vikkefoder, n.
Widder, m. -s pl. s. sg. Vædder, c. (skrives ogsaa Væder).
Wider, 1) præp. med **Acc.** mod, imod (med Bibegreb af Modstand): **— den Strom schwimmen; fig. — Einen streiten; — seine Pflicht handeln;** ofte ogsaa uden nogen Modstand for **gegen. 2)** Partikel i Sammens. især med Verber, hvor den snart er adskillelig med, snart uadskillelig uden Tonen.
Widerbellen el. **—belfern, v. n. m. h. sep.** (foragt.) modsige, være gjenstridig.
Widerdruck, m. -es ud. **pl.** (hos Bogtrykk.) et Arks Trykning paa den bageste Side.
Widerfahren, v. i. n. m. s. ins. blot **fig.** sædv. kun

i tredie Person: es widerfährt mir, ihm ein Glück, ein Unglück, vederfares, møde, hændes, steer.
Widerhaken, m. -s pl. s. sg. Modkrog, en Hage el. Krog paa en Ting, som staaer imod sammes sædvanlige Retning el. Bevægelse.
Widerhalt, m. -es ud. pl. Modhold, —tryk, n.; —stand, —virkning, c.; —en, v. i. n. m. h. sep. holde imod, staae imod, holde igjen.
Widerklage, f. -n, Modklage, Contra—, c.
Widerlage, f. -n, (i nogle Tilfælde) en Ting, som holder igjen, f. Ex. (i Bygningsk.) Pille under en Bue; fig. (i Retssp.) s. Gegenvermächtniß.
Widerlegbar, aj. gjendrivelig.
Widerlegen, v. a. ins. blot fig. eine S., gjendrive, afbevise; Einen, overbevise om en Vildfarelse; —gung, f. -en, Gjendrivelse, Afbeviisning, c.
Widerleglich, aj. gjendrivelig, som kan afbevises.
Widerlich, aj. modbydelig, utaalelig, uforbragelig, væmmelig, ækel; (sjeld.) viderlig; undert. ogsaa for widrig; (Nordt.) knarvorn, fortrædelig; —keit, f. -en, M—hed, U—hed, c.
Widern, v. n. m. h. (sjeld.) opvække Modbydelighed, Væmmelse; blot i tredie Person: diese Speise widert mir; el. es widert mir diese Speise.
Widernatürlich, aj. naturstridig, stridende mod Naturens Love; —keit, f. ud. pl. N—hed, c.
Widerpart, m. (f.) -es -e, vulg. Modstander, Vederpart, Modpart; Modsigelse, Modstand, c.
Widerrathen, v. i. a. ins. eine S.; Eim. etw., fraraade, søge at hindre ved et godt Raad.
Widerrechtlich, aj. lovstridig, retsst—; —keit, f. ud. pl. L—hed, R—hed, c.
Widerrede, f. -n, Modsigelse, Indvending, c.
Widerrist, m. -es -e, den Deel af Hestens Hals, som er mellem Manken og Boven; das Widerroß.
Widerruf, m. -es ud. pl. Tilbagekaldelse, c.; —en, v. i. a. og n. m. h. tilbagekalde; —lich, aj. tilbagekaldelig; —lichkeit, f. ud. pl. T—hed, c.
Widersacher, m. -s pl. s. sg. Modpart (for Retten); Modstander, c.; (især i Theologien) Djævelen.
Widersetzen, v. a. ins. blot med sich; sich Eim., modsætte, sætte sig til Modværge; —tzung, f. -en, M—lse, c.; —tzlich, aj. opsætsig, gjenstridig; —tzlichkeit, f. -en, Opsætsighed, Gjenstridighed, c.
Widersinn, m. -es ud. pl. modsat Betydning, modsat Mening af en Tale; Fornuftstridighed, Urimelighed, c.; (sjeld.) modsat Sindelag el. Tilbøielighed; en ringe Grad af Afsky; —ig, aj. urimelig, fornuftstridig; imod Skik og Brug; gjenstridig, opsætsig; —igkeit, f. -en, U—hed, F—hed, G—hed, O—hed, c.
Widerspänstig (—spenstig), aj. gjenstridig; —keit, f. -en, G—hed, c.
Widerspiel, n. -es pl. (sjeld.) -e, det Modsatte.
Widersprechen, v. i. n. m. h. ins. Eim., modsige, modstride, sætte sig imod, gjendrive; —cher, m. -s pl. s. sg. Modsiger, c.; —chlich, aj. modsigelig.
Widerspruch, m. -es -üche, Modsigelse, c.
Widerstand, m. -es ud. pl. Modstand, c.
Widerstehen, v. i. n. m. h. ins. modstaae: Eim. in einer S.; der Traurigkeit; —hlich, aj. modstaaelig. [modsætte.
Widerstreben, v. n. m. h. ins. Eim., modstræbe,
Widerstreit, m. -es -e, Modstrid, Modsigelse, c.; —en, v. i. a. og n. m. h. ins. (sjeld.) modstride, modsige.
Widerwärtig, aj. modbydelig, høist ubehagelig, uheldig; d. T. (undert.) tilbøielig til at sige imod; (i Selsp. undert.) imod; ein —er Wind, Modvind, c.; —keit, f. ud. pl. M—hed, Ubehagelighed; —keiten, Modgang, c., Uheld, n.
Wider-wille, m. -ns ud. pl. Modbydelighed, Lede, c.; Modvillie, Aversion, Ulyst, en ringe Grad af Afsky; —willig, aj. (sjeld.) modvillig, gjenstridig; uvillig, meget utilbøielig.
Widmen, v. a. opoffre, bestemme, tilegne, dedicere, hellige: sich der Freundschaft (Dat.); eine S. zu etw.; —mung, f. Opoffrelse, Helligelse, c., ud. pl.; Tilegnelse, Dedication, c., pl. -en.
Widrig, aj. modsat, modstridende; ubehagelig, slem, ublid, uheldig; imod, modbydelig, ækel, væmmelig; —enfalls, av. im —en Falle, i modsat Tilfælde; —keit, f. ud. pl. Modstridighed, U—hed, Uovereensstemmelse, Modbydelighed, Ækelhed, c.
Wie, 1) av. hvor, hvordan, hvorledes; — so? hvorledes det? 2) cj. som, ligesom; da, dengang; siden, saasom; — heißt er? hvad hedder han?
Wiebel, m. -s -n, (n. St.) Kaalorm, c.
Wiebeln, v. n. m. h. d. T. vrimle, myldre, myle.
Wiede, f. -n, Vidiebaand, n.
Wiedehopf, m. -es -e, Hærfugl, c.
Wieder, av. igjen, atter, paa ny, nok engang; tilbage: etw. — thun; etw. — erstatten; etw. — schicken. I Sammens. med Verber er — adskillelig og altsaa med Tonen, undtagen i wiederholen, s. dette Ord. Naar — intet andet betyder end paa ny, el. endnu engang, saa udgjør det ingen Sammens. med Verb. (wieder erlangen), men vel med det deraf afledede Subst. (die Wiedererlangung).
Wiederaufnehmung, f. -en, Gjenoptagelse, c.
Wiederausbruch, m. -es -üche, Gjenudbrud, n.
Wiederbeißen, v. i. a. bide igjen (fordi en Anden har bidt først); bide atter, nok engang.
Wiederbekommen, v. i. a. faae igjen, faae tilbage.
Wiederbieten, v. i. a. byde efter en Andens Bud; blot i den Talem.: bieten und — macht Kaufleute.
Wiederbringen, v. i. a. bringe igjen, bringe tilbage til den forrige Besidder; —gung, f. -en, (Tonen paa bring) Bringen igjen, Istandsættelse, c.
Wiederdonnern, v. impers. n. m. h. give Gjenskrald (om Tordenen).
Wiedererinnerung, f. ud. pl. Tilbageerindring, Gjeneri—, c.
Wiedererlangung, f. ud. pl. Tilbageerholdelse, Gjen—, c., Opnaaelse paa ny.
Wiedererstattung, f. ud. pl. Erstatning, c.
Wiederfinden, v. i. a. gjenfinde, finde det Tabte igjen.
Wiederflug, m. -es -üge, (Jagtsp.) Tilbagekomst (Trækfuglenes om Foraaret).
Wiederfordern, v. a. tilbagefordre, fordre igjen.
Wiedergabe, f. -n, Tilbagegivelse, c.
Wiedergebären, v. i. a. blot fig. (i Theolog.) gjenføde; især partic. wiedergeboren.
Wiedergeben, v. i. a. tilbagegive, give igjen.
Wiedergeburt, f. ud. pl. Gjenfødsel, c.

Wiederglänzen, v. n. m. h. gjenskinne, kaste Skinnet tilbage.

Wiedergrüßen, v. a. hilse igjen, besvare en Andens Hilsen.

Wiederhaben, v. i. n. m. h. etw., have igjen.

Wiederhall, m. -es -e, Gjenlyd, c., Ekko, n.; —en, v. n. m. h. gjenlyde, give Ekko.

Wiederherstellen, v. a. bringe i Stand igjen, oprette igjen; —llung, f. ud. pl. Istandbringelse; Oprettelse; især: Helbredelse igjen, c.

Wiederholen, v. a. 1) sep. hente igjen, hente tilbage. 2) ins. og med Tonen paa Verb., gjentage, repetere, paa ny sige el. gjøre: Eines Worte; —lung, f. -en, Gjentagelse, Repetition, c.

Wiederkauen (—käuen), v. a. og n. m. h. drøvtygge, tygge Drøv; fig. (foragt.) gjentage.

Wiederkauf, m. -es -äufe, Tilbagekjøb (af en solgt Ting), og Rettigheden dertil; —en, v. a. gjenkjøbe, kjøbe en solgt Ting tilbage; —käuflich, aj. og især av. tilbagekjøbelig, med Forbehold af Tilbagekjøbningsret.

Wiederkehr, f. ud. pl. Tilbagekomst, c. (brugeligere Rückkehr); —en, v. n. m. s. vende tilbage (brugeligere zurück kehren).

Wiederklingen, v. i. n. m. s. gjenlyde, give Gjenklang.

Wiederkommen, v. i. n. m. s. komme igjen, komme tilbage.

Wiederkunft, f. ud. pl. Gjenkomst, Tilbage—, Hjem—, c.

Wiederlösen, v. a. indløse igjen; —sung, f. -en, Gjenindløsning, c.

Wiedernehmen, v. i. a. tage igjen, tage tilbage.

Wiedersagen, v. a. etw., sige igjen, sladdre (især det, der var En betroet som en Hemmelighed).

Wiederschaffen, v. a. skaffe igjen, skaffe tilbage.

Wiederschall, m. -es -älle, Gjenskrald, n., Gjenlyd, c.; —en, v. n. m. h. gjenlyde, give Gjenskrald, give Ekko.

Wiederschein, m. -s -e, Gjenskin, n.

Wiederschelten, v. i. n. m. h. skjelde igjen, besvare Skjeldsord med Skjeldsord.

Wiederschicken, v. a. tilbagesende, skikke igjen.

Wiederschimpfen, v. a. spotte igjen, gjengjelde Spot med Spot.

Wiederschlagen, v. i. a. og n. m. h. slaae igjen (naar en Anden slaaer).

Wiederschreiben, v. i. a. og n. m. h. skrive igjen, skrive tilbage, besvare.

Wiedersehen, n. -s ud. pl. Gjensyn, n.; bis aufs —, til vi sees igjen.

Wiederstrahlen, v. a. og n. m. h. gjenstraale; gjenstraales.

Wiederstrich, m. -es -e, (Jagtsp.) Tilbagekomst (Trækfuglenes om Foraaret).

Wiedersuchen, v. a. eftersøge, opsøge (det Bortkomne).

Wiedertaufe, f. ud. pl. gjentagen Daab, Gjendaab, c.; —äufer, m. -s pl. s. sg. Gjendøber, Anabaptist, c.

Wiedertönen, v. n. m. h. gjentone, gjenlyde, give Gjenlyd.

Wiederum, av. igjen, atter, paa ny, dernæst.

Wiedervereinigung, f. -en, Gjenforening, c.

Wiedervergeltung, f. ud. pl. Gjengjeldelse, c.; —s-recht el. ogsaa blot Vergeltungsrecht, n. -es -e, Gjengjeldelsesret, c.

Wiederwechsel, m. -s pl. s. sg. en med Protest tilbagekommen Vexel, naar den paa ny trasseres tilbage paa Remittenten.

Wiederwuchs, m. -es ud. pl. Fremvæxt paa ny.

Wiege, f. -n, Vugge, c.; fig. en Tings første Oprindelse, Udspring, n.; et Kobberstikkerværktøi, hvormed ved den sorte Konst Pladen raderes.

Wiegen, v. 1) rgl. a. vugge: ein Kind; skære smaat med en Krumkniv; fig. d. T. in einer S. gewiegt seyn, være erfaren, duelig. 2) i. a) a. s. Wägen. b) n. m. h. veie, have en vis bestemt Vægt: zwei Pfund; d. T. være tung.

Wiegen-lied, n. -es -er, Vuggevise, —sang, c.; —messer, n. -s pl. s. sg. Krumkniv, c. (i Kjøkkener); —pferd, n. -es -e, Gyngehest, c.

Wiehern, v. n. m. h. vrinske.

Wieke, f. -n, Linskav, n., Charpi, c. (som lægges paa Saar).

Wiener, m. -s pl. s. sg. Winer, c.; —isch, aj. viinsk.

Wiepe, f. -n, d. T. Frøhuus paa Hyben.

Wiesbaum, m. -es -äume, Læsstræ, n.

Wieschen, n. -s pl. s. sg. (Nordt) lille Lovise.

Wiese, f. -n, Eng, c.

Wiesel, n. -s pl. s. sg. das gemeine —, den almindelige Væsel, den Kjønne, Bruden (u kort); das große —, Hermelinen, Lækatten.

Wiesen-blume, f. -n, Engblomst, c.; —gras, n. -es ud. pl. Enggræs, n.; —grund, m. -es -ünde, Engbund, c.; —klee, m. -s ud. pl. Engkløver, c.; —lerche, f. -n, Englærke, c.; —pfad, m. -es -e, Engsti, c.

Wievielste (der, die, das) et Spørgeord: der — ist er in der Klasse? hvad Nummer har han? den —n haben wir? hvad skrive vi? hvilken Dato have vi?

Wiewohl, cj. hvorvel, uagtet skjøndt.

Wigand el. **Weigand**, m. -es -e, (foræld.) Krigsmand, en tapper Soldat.

Wild, aj. vild: udyrket, utæmmet, balstyrig, usædelig, raa; —es Fleisch, dødt Kjød i Saar.

Wild, n. -es ud. pl. Vildt, n.; rothes —, Hjort, c., Raadyr, n.; schwarzes —, Vildsviin, n.; das kleine —, Harer, Fjedervildt.

Wild-acker, m. -s -äcker, Vildtmark, c. (som i en Dyrehave besaaes til Føde for Vildtet); —bad, n. -es -äder, et mineralsk, af Naturen selv beredet Bad; —bahn, f. -en, Vildbane, c., Jagtdistrict, n.; en opploiet Vei i Jagtdistrictet, for derved at opspore Vildtets Gang; en ubanet Vei ved Siden af den ordentlige Kjørevei; fig. en tredie ved Siden af to andre forspændt Hest; —bann, m. -es -änne, Rettighed at afholde Andre fra visse Jagtdistricter; Vildbane, c; —braten, m. -s pl. s. sg. Dyresteg, c.; —dieb, m. -es -e, Vildttyv, Krybskytte, c.; —fahre, f. -n, en oppløiet Vei i Jagtdistrictet, for derved at opspore Vildtets Gang; —fang, m. -es -änge, Vildtets Fangst (modsat dets Skyden); ethvert fanget, vildt Dyr, som først maa tæmmes; en vild Ting; vild Krabat, vild Tøs, Vildbas, c.; —forst, m. -es -örste, Dyrehave, c.; —fraß, m. -es -e, s. —schaden; —fremd, aj. vild fremmed, ganske —; —fuhre, f. -n, et lidet Jagtdistrict; Hoveriekjørsel med det skudte Vildt; Agerreen, c.; s. —fahre; —gefälle, pl. ud. sg. Indtægterne af det fældede Vildt; —graf, m.

-en -en, et Navn paa nogle Grever ved Rhinen; —heit, f. Vildhed, c. Tilstanden), ud. pl.; Vildskab, c. (Handlingen), pl. -en; —hüter, m. -s pl. s. sg. Ledevogter, c. (som holder Vildtet borte fra Viinbjergene og Markerne); —kalb, n. -es -älber, Hindkalv, en ung Hind; —ling, m. -es -e, en Ting, som endnu er vild, ikke forædlet ved Kultur, f. Ex. vilde Frugttræer, som sættes i Haven for at oculeres; Vildling, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. en Jagtbetjent, som har Opsyn over Vildtet i et vist Jagtdistrict; Dennes Embede og Bolig kaldes —meisterei, f. -en; —niß, f. -sse, en vild, øde, udyrket Egn, Ørken, Labyrinth, c.; —pret, n. -s ud. pl. Dyrekjød, n.; Dyr, n., spiseligt Vildt; —pretbraten, m. -s pl. s. sg. Dyresteg, c.; —schaden, m. -s -äden, den Skade, som det fredede Vildt gjør paa Markerne og paa ung Skov; —schuppen, m. -s pl. s. sg. Remisse, c., Skuur i Skoven, hvor Vildtet om Vinteren fødes; —schur, f. -en, en stor, laaden Pels med Haarene vendte udad; Ulveskind, n.; —schütze, m. -n -n, Jæger, c.; Vildtyv, Krybskytte, c.; —stand, m. -es -ände, det Sted i Skoven, hvor Vildtet hyppigst og helst opholder sig; Forraad af fredet Vildt; —weg, m. -es -e, s. —bahn.

Wildenzen, v. n. m. h. s. **Wilpern**.

Wildern, v. (sjeld.) 1) n. m. h. forvildes; (n. St.) øve Krybskytteri. 2) a. forvilde.

Wilpern, v. n. m. h. d. T. være ankommen, have en Tanke, lugte el. smage ilde (især om Vildt).

Wille, m. -ns ud. pl. Villie, c.; —ns seyn, have i Sinde, agte, have besluttet: um Willen el. um willen, som av., for Skyld: um Gottes —, for Guds Skyld; den letzten —n eröffnen, aabne Testamentet.

Willenlos, aj. villieløs.

Willens äußerung, f. -en, Villiesytring, c.; —erklärung, f. -en, Villieserklæring, c.; —meinung, f. -en, reen Mening, Hjertensmening, c.

Willentlich, aj. (sjeld.) med Villie.

Willfahren, v. n. m. h. (ich willfahre ꝛc.; gewillfahret) Einm., tjene, opfylde Ens Forlangende, føie, være til Tjeneste; —rung, f. s. Willfährigkeit.

Willfährig, aj. føielig, tjenstagtig, beredvillig; —keit, f. ud. pl. F—hed, T—hed, B—hed, c.

Willig, aj. villig, redebon; ogsaa som av. gjerne; —keit, f. ud. pl. V—hed, R—hed, c.

Willigen, v. 1) n. m. h. in etw., indvillige i, give sit Samtykke til. 2) a. (underl.) bevilge, tilstaae.

Williglich, av. (foræld.) villig, gjerne.

Willkommen, 1) aj. velkommen; især d. T. som av.; kjær, behagelig. 2) subst. m. -s pl. (sjeld.) s. sg. Velkomst, c.

Willkühr, f. ud. pl. Godtbefindende, Behag, Tykke, n.; (Sydt.) frit Valg; —lich, aj. vilkaarlig; —kührlichkeit, f. ud. pl. V—hed, c.

Wimmeln, v. n. m. h. vrimle, myldre: die Ameisen —, der Käse wimmelt von Maden; es wimmelt hier von Menschen.

Wimmer, f. -n, en haardere, forviklet Deel i en blødere, f. Ex. en Knude, Knast (i Træ); —ling, m. -es -e, en altid klynkende Skabning; —n, v. n. m. h. klynke, pibe, jamre sig. [Stikke).

Wimpel, m. -s pl. s. sg. (f. -n) Vimpel, c. (paa

Wimper, f. -n, Øienhaar, n.; —ig, aj. (i Botan.) besat med en Række lange Haar; —n, v. a. (sjeld.) blinke, klippe med Øinene.

Wind, m. -es -e, Vind, Blæst, c.; Vind, c. (indesluttet Luft i Tarmene); fig. — machen, prale; — von etw. bekommen, d. T. faae Nys om, faae hemmelig Efterretning om.

Wind-beutel, m. -s pl. s. sg. blot fig. Vindmager, Praler, Skryder, c., et vindigt Møste.; et Slags Bagværk, som er huult indvendig; —beutelei, f. -en, Vindmageri, n.; —beuteln, v. n. m. h. gjøre Vindmageri; —blase, f. -n, Vindblære, en Blære fyldt med Luft paa det menneskelige Legeme; —blatter, f. især pl. -n, Vindkopper; —bruch, m. -es -üche, (i Skovv.) Vindfald, n., et af Vinden foraarsaget Brud paa Træer, og det paa saadan Maade beskadigede og fældede Træ; (i Chirurgien) Vindbrok, n.; —büchse, f. -n, Vindbøsse, c.; —dorn, m. -es -e, et Slags Beenskade; —dürre, aj. tørret af Vinden el. Luften; fig. vindtør, slinkmager; —ei, n. -es -er, Vindæg, n. (ufrugtbart Æg); —fackel, f. -n, Vegfakkel, c.; —fahne, f. -n, Vindfløi, c. (som viser Vindens Retning); —fall, m. -es -älle, s. Windbruch; (i Søsp.) et heftigt, uventet Vindstød; —fang, m. -es -änge, Vindfang, n.; —gott, m. -es -ötter, Vindens Gud; —hetze, f. -n, et Slags Jagt med Vindspillere; —hund, m. -es -ünde, Vindspiller, Mynde, c.; —instrument, n. -es -e, Blæseinstrument, n.; —klappe, f. -n, Vindklap, Luft—, Ventil, c.; —kunst, f. -ünste, Vinddrift, som sættes i Bevægelse af Vinden; —lade, f. -n, (i Orgeler) den Kanal, som fører Vinden fra Bælgerne til Piberne; (i Bjergv.) en Maskine til at bringe frisk Luft ind i Gruberne; Vindkasse, c.; —licht, n. -es -er, Vegfakkel, c.; —macher, m. -s pl. s. sg. s. —beutel; —messer, m. -s pl. s. sg. Vindmaaler, c., Anemometer, n.; —monat, m. -es -e, et Navn paa November Maaned; —mühle, f. -n, Vindmølle, Veir—, c.; —müller, m. -s pl. s. sg. Veirmøller, c.; —ofen, m. -s -öfen, Vindovn, c.; —pistole, f. -n, Vindpistol, c.; —pocke, f. -n, d. T. Vindkopper; —rehe, aj. (om Heste) stakaandet, aandepustet; —rehe, f. ud. pl. Stakaandethed, c.; —rose, f. -n, Vindrose, c. (paa Compasset); en Blomst, Anemone, c.; —sbraut, f. ud. pl. (foræld.) Storm, Kastevind, c.; heftig Vind; —schaden, m. -s -äden, Vindskade, c. (Skade af Storm); —schief, aj. vindskjev (især om Træværk); —schirm, m. -es -e, Vindskjerm, c., Skjermbræt, n.; —schlag, m. -es -äge, s. —bruch; —seite, f. -n, Vindside, den Side, hvorfra Vinden kommer; —spiel, n. -es -e, Vindspiller, Mynde c.; —stille, aj. vindstille, blik—; —stille, f. ud. pl. Vindstille, Havblik, n.; —stock, m. -es -öcke, en liden Vindbøsse; —stoß, m. -es -öße, Vindstød, n.; —strich, m. -es -e, Vindstreg, n.; —sturm, m. -es -ürme, (Sydt.) Storm, c.; —sucht, f. ud. pl. Trommesyge, c. (hos Hornqvæg); Vindkolik, c.; —trocken, aj. vindtør, tørret i fri Luft; —wage, f. -n, et Redskab til at udforske Vindens Styrke med; Anemometer, n.; —wagen, m. -s pl. s. sg. en Vogn, som drives frem af Vinden istedetfor af Heste; —wärts, aj. henimod

Windes; —wassersucht, f. ud. pl. Vindvattersot, c.; —wehe, f. -n, d. T. Sneebunke, c., en sammenblæst Sneehob; —weiser, m. -es pl. s. sg. et Redskab, som i et indesluttet Rum viser Vindens Retning; Vindfløi, c.; —wirbel, m. -s pl. s. sg. (Sydt.) Hvirvelvind, c.; —zeiger, m. -s pl. s. sg. s. —weiser.

Winde, f. -n, Garnvinde, c.; Spil, n., Vinde, c. (at bringe svære Laster i Veiret med); Snerle (Convolvulus, Plante), c.

Windel, f. -n, Svøb, n. (til nyfødte Børn); Blee, c.; —n, v. a. ein Kind, svøbe; —band, —schnur, —kind, s. Wickelband &c.

Winden, v. 1) rgl. a. (Jagtsp.) lugte (især om Jagthunde). 2) i. a. snoe: die Fußpfade — sich hier; fravriste: Eim. etw. aus der Hand; vride: die Hände; flette: Kränze; vikle, vinde: Fäden auf einen Knauel; vinde, hisse, heise i Veiret: Lasten in die Höhe.

Windemacher, m. -s pl. s. sg. Vindemager, c. (som forfærdiger Vinder).

Windig, aj. vindig, som har Vind, luftig; fig. vindig; d. T. (undert.) sammensnøet; —keit, f. -en, V—hed, c.

Windung, f. -en, Vinden, Omvikling, Krumning, Omdreining, c., ud. pl.; en snoet Gang el. Flade; Sneglegang, Skruegang, c.

Wink, m. -es -e, Vink, Nys, n. (egentl. og fig.).

Winkel, m. -s pl. s. sg. Vinkel, Hjørne, Vraa, Krog, c.; d. T. Hjørne, n.; et forborgent, hemmeligt Sted; Smuthul, n.; (n. St.) Krambod, c.; mange Haandværkeres Værksted.

Winkel-ehe, f. -n, (foragt.) Vinkelægteskab, n. (hemmeligt); —eisen, n. -s pl. s. sg. Vinkeljern, n.; —fasser, m. -s pl. s. sg. Vinkelpasser, c.; —haken, m. -s pl. s. sg. Vinkelhage, c.; —holz, n. d. T. blot fig. og pl. -ölzer, Udflugter, tomme Undskyldninger; —icht, aj. vinkelagtig; —ig, aj. vinklet, som har Vinkler, blot i Sammens.: recht—; som har mange Vinkler el. Kroge: ein —es Haus; —maß, n. -es -e, Vinkelmaal, n.; —messer, m. -s pl. s. sg. Vinkelmaaler, c., ethvert Redskab til at maale Vinkler med; Transporteur, c.; —münze, f. -n, falsk Mynt, c. (som er myntet i Smug; Stedet, hvor den er myntet); —passer, m. -s pl. s. sg. Vinkelpasser, c.; —recht, aj. retvinklet, vinkelret; —schule, f. -n, d. T. Pugeskole, uprivilegeret Skole, c.; —zahn, m. -es -ähne, een af de nederste Kindtænder; —zirkel, m. -s pl. s. sg. et Slags Passer til at udmaale Vinkler med; —zug, m. -es -üge, blot fig. d. T. Finte, hemmelig Ranke; Udflugt, tom Undskyldning, c.

Winken, v. 1) n. m. h. (n. St.) blinke, klippe med Øinene. 2) a. vinke ad: Einen zu sich.

Winseler, m. -s pl. s. sg. Flæber, Klynker, Piber, c.

Winseln, v. n. m. h. flæbe; klynke, pibe.

Winter, m. -s pl. s. sg. Vinter, c.

Winter-abend, m. -es -e, Vinteraften, c.; det Sted paa Himlen, hvor Solen den korteste Dag gaaer ned; ud. pl.; —apfel, m. -s -äpfel, Vinteræble, Gjemme—, n.; —arbeit, f. -en, Vinterarbeide, n.; —aufenthalt, m. -es ud. pl. Vinterophold, n.; —birn, f. -en, Vinterpære, Gjemme—, c.; —fällig, aj. (om Hornqvæg) om Vinteren kraftesløs og mager; —feld, n. -es -er, Vintermark, c.; —frucht, f. -üchte, Vinterfrugt, c.; —getreide, n. -s ud. pl. Vintersæd, c.; —gewächs, n. -es -e, Vinterurt, c.; —grün, n. -es ud. pl. Vintergrønt, n.; —haft, aj. vinteragtig; —haus, n. -es -äuser, (hos Gartnerne) Drivhuus, n.; —holz, n. -es ud. pl. Vinterbrænde, n.; —icht, aj. d. T. vinteragtig; —kälte, f. ud. pl. Vinterkulde, c.; —kleid, n. -es -er, og —kleidung, f. -en, Vinterklædning, c.; —lich, aj. d. T. vinterlig, vinteragtig; —mewe, f. -n, Perlemaage, c.; —monat, m. -es -e, Vintermaaned, c.; ogsaa en Benævnelse paa November Maaned; —nacht, f. -ächte, Vinternat, c.; —obst, n. -es ud. pl. Vinterfrugt, Gjemme—, c.; —quartier, n. -es -e, Vinterqvarteer, n.; —saat, f. ud. pl. Vintersæd, c.; —schlaf, m. -es ud. pl. Vintersøvn, —dvale, c.; —seite, f. -n, Vinterside, nordlig Side, Nordside, c.; —stoppel, f. -n, Stub, Vinter—, c., Ovre, n.; —tag, m. -es -e, Vinterdag, c.; —wetter, n. -s ud. pl. Vintervejr, n.; —wolle, f. ud. pl. Vinteruld, c.; —zeit, f. ud. pl. Vintertid, c.

Wintern, v. 1) impers. m. h. es wintert, det bliver Vinter. 2) a. (sjeld.) overvintre; —rung, f. -en, (sjeld.) Overvintren, Bevaren Vinteren over; (hos Gartnerne) Drivhuus, n.

Winzer, m. -s pl. s. sg. Viingaardsmand, c.

Winzig, aj. d. T. (n. St.) meget ringe, meget liden, lille bitte, spinkel, ussel.

Wipfel, m. -s pl. s. sg. Top, Træ—; (i Skovv.) den hele med Qviste bevoxede Deel af et Træ; —bruch, m. -es -üche, TræToppenes Knækken af Sneens og Iisslagets Tyngde; —dürre, aj. tør, henvisnet (om Trætoppe); —n, v. a. einen Baum, toppe, afhugge Toppen; —reich, aj. som har en stor, tyk Top.

Wippe, f. -n, Vippen, c.; blot d. T. fig. og ud. pl. auf der — stehen, staae paa Vippen, være i Fare for; Vippe, c., et Redskab, som vipper; Gyngebræt, n.; —n, v. a. vippe: einen Verbrecher; die Münzen, beklippe; —rei, f. -en, Myntens Beklippen; uredelig Handel med Myntsorter.

Wippgalgen, m. -s pl. s. sg. Vippegalge, c.

Wir, pron. pers. første Person pl. vi, s. Ich.

Wirbel, m. -s pl. s. sg. Hvirvel, især —slag paa Trommen; fig. Hvirvel, c.: en kredsformig Bevægelse; en sig i Kreds bevægende Ting: Wasser—; et Sted paa Mstr. og Dyr, hvor Haaret er voxet i en Kreds; d. T. Isse; von Fuß bis zum —, fra Top til Taa; ogsaa: voldsom Bevægelse; der — von Geschäften, en stigende Mængde; (ofte) Skrue, c.: der — an einem Fenster, an einer Violine &c.

Wirbel-bein, n. -es -e, Hvirvelbeen, n.; —haft, aj. hvirvelagtig; —ig, aj. hvirvlende; især fig. svimmel; beruset, fortumlet; —knochen, m. -s pl. s. sg. Hvirvelbeen, n.; —n, v. n. m. h. slaae en Hvirvel (især paa Trommen); hvirvle, bevæge sig i Hvirvler; have en hvirvelagtig Fornemmelse; —wind, m. -es -e, Hvirvelvind, c.

Wirkeisen, n. -s pl. s. sg. Hovjern, n.

Wirken, v. 1) n. m. h. virke, gjøre Virkning: eine Arzenei wirkt; die Nässe wirkt auf den Körper.

2) a. bearbeide (i nogle Tilfælde); den Teig, ælte; den Huf eines Pferdes, udskære med Hovjernet; væve paa en kunstig Maade: Strümpfe, Borde, Spitzen; frembringe Forandringer; især om moralske Forandringer; (Sydt.) væve.

Wirker, m. -s pl. s. sg. Bearbeider, Virker; en Bagersvend, som giver Deien den sidste Ælting; Væver, c.; især i Sammens.: Strumpf—.

Wirklich, aj. virkelig; som av. virkeligen, i Sandhed; —keit, f. ud. pl. V—hed, c.

Wirkmesser, n. -s pl. s. sg. Hovjern, n., Hovkniv, c.

Wirksam, aj. virksom; (undert.) arbeidsom, driftig, flittig; —keit, f. ud. pl. V—hed, A—hed, D—hed, c.

Wirkung, f. -en, Virkning, c.; —sfähig, aj. istand til at frembringe Virkning; —skreis, m. -es -e, Virkekreds, c.; —slos, aj. virkningsløs.

Wirr-bund, n. -es -ünde, et Bundt itukuækket Halm; —en, v. a. virre, hvirre, sammenfiltre, gjøre uredt; —garn, n. -es ud. pl. d. T. sammenfiltret, uredt Garn; —stroh, n. -es ud. pl. s. Krumm—; —warr, m. -es -e, Virvar, Miskmask, n., forvirret Tøi.

Wirsing, m. -es ud. pl. Savoikaal, c.

Wirtel, m. -s pl. s. sg. Rokketeenstritse, c.

Wirth, m. -es -e, (—inn, f. -en) Huusholder, (—ske); Huusvert, (—inde); Vert, (—inde), c.

Wirth-bar, aj. (sjeld.) beboelig, beboet; —lich, aj. huusholdersk, indbydende; —schaft, f. -en, Vertskab, n.; d. T. ofte: Anstalt, Huusholdning, Haandtering; das ist eine —schaft, Tummel, slet Forvaltning af enhver Forretning; —schaften, v. n. m. h. holde Huusholdning; holde Huus; haandtere; især: drive Vertskab, have Vertshuus; fig. husere; —schafter, m. -s pl. s. sg. en Person, som driver Vertskab, fornemmelig med Hensyn til Maaden, hvorpaa han forvalter samme; især: Huusholder, c.; —schaftlich, aj. huusholdersk; Huusholdnings-, Landhuusholdnings-; (undert.) huuslig, sparsom; —schaftlichkeit, f. ud. pl. Huuslighed, Sparsomhed, c.; —schaftsgebäude, n. -s pl. s. sg. en alene til Vertskabet, Haandteringen bestemt Bygning; Landvæsensbygninger, Udhuse; —shaus, n. -es -äuser, Vertshuus, Tracteursted, n.

Wisch, m. -es -e, Visk, c.: til at afviske med; en Halmvisk paa en Stang til Mærke paa Noget; Varetegn, n.; (foragt.) et slet, ubetydeligt Skrift; —en, v. 1) n. m. s. d. T. smutte, liste uformærket: unter den Händen davon —en. 2) a. viske, af—: sich den Mund; er mag sich nur das Maul —en, man tørre sig om Munden med Taalmodighed; er hat sich die Nase gewischt, er dumpet paa Næsen; —er, m. -s pl. s. sg. (sjeld.) Afvisker, c., en Person, som afvisker; (undert.) Visker, c. (at afviske med); fig. d. T. Visker, c., en drei Irettesættelse; —lappen, m. -s pl. s. sg. Viskelud, Karklud, c.; —tuch, n. -es -ücher, Visketlæde, n.; —wasch, m. -es ud. pl. Visvas, c.

Wismuth, m. -es ud. pl. Vismut, n. (en Art Tinerts).

Wispel, m. -s pl. s. sg. et Maal til tørre Ting, især Korn (2 Malter el. 24 Scheffel).

Wispern, v. a. og n. m. h. d. T. (undert.) hviske.

Wißbar, aj. som kan vides.

Wißbegierde, f. ud. pl. Videbegjerlighed, c.; —gierig, aj. videbegjerlig.

Wissen, v. i. a. og n. m. h. vide: eine Geschichte —; ich weiß, daß er kommt; nichts von einer S. —; ich weiß es von ihm, har erfaret det af ham; um eine S. —, tilligemed Andre have Kundskab om; sich sicher —; sich viel mit etw. —, være stolt af, prale med; Einen (ikke Einem) etw. — lassen; Eim. etw. zu — thun, give Efterretning om; gjøre vitterligt for; es steht zu —, det er et Spørgsmaal; Eim. Dank —, takke ham, el. holde sig forbunden til at takke ham; wisse, du sollst —, man muß — 2c., bruger man, for at bekjendtgjøre Noget med Alvor og Eftertryk; d. T. bruges dette Verb. i nogle særegne Talem.: weißt du was el. — Sie was, naar man vil forkynde noget Nyt el. Uventet; wer weiß, hvem veed; wer weiß was, vel meget; man kann nicht —, man kan ikke vide, det er muligt; so viel ich weiß, el. daß ich wußte, el. so viel mir bewußt (urigtigt wissend) ist, el. meines Wissens, saavidt jeg veed, som jeg troer, formoder, el. som jeg erindrer; was man nicht weiß, macht Einem nicht heiß, det Øret ei hører, det Hjertet ei rører; kunne, vide udenad; vide, fuldkommen være overbeviist om; (med et derpaa følgende zu) kunne: er weiß nichts zu antworten, han kan intet svare derpaa.

Wissen, n. -s ud. pl. Kundskab, Viden, Vidskab, Videnskab, c.; Vidende, n.; ud. Artikel: ohne mein —; wider —; meines —s.

Wissenschaft, f. -en, Videnskab, c.; (kun sjeld. og ud. pl.) Kundskab, c.: Vidende om; Kundskaber (overh.); —lich, aj. videnskabelig; —lichkeit, f. ud. pl. V—hed, c.

Wissenswürdig, aj. videværdig.

Wissentlich, aj. vitterlig, bekjendt, med Vidende og Villie.

Wist, s. Hott.

Witstock, m. -es -öcke, vulg. Dosmer, c., et dumt Mste.

Wittern, v. 1) n. m. h. es wittert, det tordner; fig. (forald.) rase, tage grumt afsted, holde slemt Huus; d. T. (m. St.) om Veirligets Beskaffenhed, være (godt, daarligt) Veir. 2) a. lugte; (især Jagtsp.) der Hund wittert den Hasen; fig. spore, mærke: sich — lassen; sich — el. aus —, føle sig, glæde sig over det skjønne Veirlig; —rung, f. -en, Veir, Veirlig, n.; (Jagtsp.) Lugt, c.; enhver stærkt lugtende Lokkemad for vilde Dyr.

Wittfrau, f. -en, s. Wittwe.

Witthum, n. -es -e, (næsten forald.) visse af Standspersoner for Gemalinden i hendes Enkestand bestemte Indkomster.

Wittmann, m. -es -änner, s. Wittwer.

Wittwe (Witwe), f. -n, Enke, c.; Paradiisverlingen, Enken (Fugl).

Wittwen- (Witwen-) casse, f. -n, Enkekasse, c; —gehalt, m. -es -e, el. —geld, n. -es -er, Enkepension; det, der er udsat for en Enke; —haft, aj. enkeagtig; —jahr, n. -es -e, Enkeaar, Naadsensaar, n.; —schaft, f. ud. pl. Enkelevnet, n.; —sitz, m. -es -e, Enkesæde, n.; —stand, m. -es ud. pl. Enkestand, c.

Wittwer (Witwer), m. -s pl. s. sg. Enkemand, c.;

—haft, aj. enkemandsaglig; —schaft, f. ud. pl. Enkemandslevnet, n.; —stand, m. -es ud. pl. Enkemandsstand, c.

Witz, m. -es ud. pl. Vittighed, c.; Vid, Klegt, c. (foræld. og endnu blot i Mutter— og Schul—); d. T. (underl.) Forstand.

Witz-arm, aj. fattig paa Vittighed; —bold, m. et vittigt Mſte.; —elei, f. -en, en søgt, en tvungen Vittighed; Vittighedsytiring, c.; —eln, v. n. m. h. pine Vittighed frem, være vittig i Unde; —jäger, m. -s pl. s. sg. Vittighedsjæger, c.; —ig, aj. vittig; (ofte) fornuftig, kloatig; —igen, v. a. gjøre forstandigere, klogere, forsigtigere (forsaavidt det skeer ved ubehagelige Erfaringer); er ist gewitziget, bleven klog af Skade; —igkeit, f. -en, Vittighed, c.; —igung, f. -en, Lære, Advarsel, c.; —ler, m. -s pl. s. sg og —ling, m. -es -e, Vittighedskræmmer, c. (som gjerne og ofte i Utide kommer med Vittigheder); —los, aj. uden Vittighed; —reich, aj. rig paa Vittighed.

Wo, 1) av. et eller andet Sted, nogensteds; hvor, paa hvilket Sted, hvor paa Lav; (om Tiden) da; (undert.) hvoraf, hvorfra og hvorledes; i Sammens.: —bei, —für, o. s. v. 3) cj. hvis, om, dersom; især i Forbindelse med nicht.

Wobei, av. (med Hensyn til Ting) hvorved, ved hvilken, hvorhos.

Woche, f. -n, Uge, c.; fig. d. T. die —n, el. die sechs —n, Barselseng, c.

Wochen-besuch, m. -es -e, Barselbesøg, n., Barselvisit, c.; —bett, n. s. Kindbett; —fieber, n. -s pl. s. sg. Barselfeber, c.; —geld, n. -es -er, Ugepenge; —gesell, m. -en -en, Ugesvend, c. (som arbeider for Ugelen); —kind, n. -es -er, Søvbelsebarn, n., et nyfødt Barn til sex Uger efter Fødselen; —lang, aj. en heel Uge; som av. hele Uger; —lohn, n. (m.) -es ud. pl. Ugeløn, c.; —markt, m. -es -ärkte, Ugemarked, ugentlig Marked; —prediger, m. -s pl. s. sg. Ugedagspræditant, c. (som prædiker om Søgnedage); —predigt, f. -en, Ugeprædiken, c.; —stube, f. -n, Barselstue, c.; —tag, m. -es -e, Ugedag, c.; Dag i Ugen; Hverdag, Søgnedag, c.; —visite, f. -n, Barselvisit, c.; —weise, av. d. T. ugeviis; ugentligen; —zettel, m. -s pl. s. sg. Ugeseddel, Ugeliste, c. (over hvad der er skeet el. skal skee Ugen igj—); —zimmer, n. -s pl. s. sg. s. —stube.

Wöchentlich, aj. ugentlig, om Ugen.

Wöchner, m. -s pl. s. sg. Ugedagsmand, c.; den, hvem Touren træffer til visse ugentlige Forretninger.

Wöchnerinn, f. -en, Barselkone, c.

Wocken, m. -s pl. s. sg. d. T. (n. St.) Rok, Spinderok, c.

Wodurch, av. hvorigjennem, hvorved; ved hvilken, ved hvilket.

Wofern, cj. ifald, saafremt, dersom, hvis.

Wofür, av. hvorfor, for hvilken, for hvilket, for hvad.

Woge, f. -n, Bølge; især: Bove, Havbølge, c.; —n, v. n. m. h. bølge; vugge; —n, n. -s, Bølgegang, c.

Wogegen, av. (sjeld.) hvorimod, imod hvilket, hvorfor.

Wogig, aj. bølgefuld, bølgende.

Woher, av. hvoraf, hvorfra; fig. af hvilken Kilde, af hvad Aarsag. Kan undert. adskilles: wo kommt er her?

Wohin, av. nogensteds hen, et eller andet Sted hen; hvorhen, til hvilket Sted. Kan undert. adskilles: wo geht er hin?

Wohl, 1) av. vel, godt; tilgavns, paa behørig Maade; ganske vel, ret: ja —, visseligen; ofte tjener det blot til en Forstærkelse for: tilstrækkelig, nok; ledsagende andre aj. staaer det især for: maaskee, omtrent, rigtig nok. 2) interj. med Dat. — dir, vel dig, en Lykke for dig.

Wohl, n. -es ud. pl. Vel, n., Velfærd, Gavn, c.

Wohl-achtbar, aj. velagtbar (blot i Titulatur især i Cancell.); —an! interj. velan! —anständig, aj. velanstændig; —anständigkeit, f. ud. pl. V—hed, c.; —auf! interj. (foræld.) velan! frisk op! op! (med Verb. seyn): ist alles — —? vel? — — seyn, være vel, rask, ved Helsen; —bedacht, aj. velbetænkt; —bedächtig, aj. velbetænksom, med godt Overlæg, med velberaad Hu; —befinden, n. -s ud. pl. Velbefindende, n.; —begütert, aj. velhavende, velholden; —behalten, aj. heel og holden, uskadt, i god Behold; —beleibt, aj. trivelig, vel ved Magt, corpulent; s. Beleibt; —edel, aj. velædel, (blot i Titler om borgerlige Personer); —edelgeboren, aj. velbyrdig; (blot i Titler om borgerlige Personer af en fortrinlig Rang); —ehrwürdig, aj. velærværdig (blot i Titler til geistlige Personer); —ergehen, n. -s ud. pl. Velgaaende, n.; Medgang, c.; —fahrt, f. ud. pl. Velfærd, c., Vel, n.; —feil, aj. godt Kjøb, ikke dyr; —feile, f. ud. pl. (sjeld.) godt Kjøb, n., lette Priser; Billighed, c.; —feilheit, f. ud. pl. d. T. godt Kjøb, n., lette Priser; —geartet, aj. velartet, sædelig; —gebauet, aj. velbygget; fig. veldannet; —gebildet, aj. veldannet, velskabt; —geboren, aj. velbaaren (blot som Titel til fornemme borgerlige Personer, især naar de staae i adelige Embeder); —gefallen, n. -s ud. pl. Velbehag, n.; —gefällig, aj. velbehagelig; —gefälligkeit, f. ud. pl. V—hed, c.; —gehen, n. -s ud. pl. Velgaaende, n.; —gelehrt, aj. vellærd (blot i Titler til lærde Personer af ringere Rang); —gemeint, aj. velmeent (ikke saa rigtigt wohlmeinend); —gemuth, aj. vel til Mode, oprømt, fornøiet; —gemuth, n. -es ud. pl. vild Merian; —geneigt, aj. velvillig; —geordnet, aj. velordnet; —gerathen, aj. velartet, som skikker sig vel; —geruch, m. -es ud. pl. Vellugt, c.; —geschmack, m. -es ud. pl. Velsmag, c.; —gesinnt, aj. velsindet, veltænkende; —gesittet, aj. meget sædelig, anstændig; —gestalt, f. -en, smuk Skabning, c., godt Udseende, n.; —gewogen, aj. bevaagen, gunstig; —gewogenheit, f. ud. pl. Bevaagenhed, c.; —gezogen, aj. velopdragen; —habend, aj. velhavende, bemidlet, formuende; —habenheit, f. ud. pl. Velhavenhed, Formuenhed, c.; —klang, m. -es -änge, Velklang, c.; —laut, m. -es -e, Vellyd, c.; —leben, n. -s ud. pl. Vellevnet, n.; —meinend, aj. velmeent, velmenende; —redenheit, f. ud. pl. Veltalenhed, c.; —riechend, aj. vellugtende; —schmeckend, aj. velsmagende; —seyn, n. -s ud. pl. Velgaaende, n., Sundhed, Helbred, c., Velbefindende, n.; Velværen, c.; auf dein —seyn! din Sundhed! din Skaal! —stand, m. -es ud.

pl. Velanstændighed, c.; Velstand, c.: der —stand eines Landes; im —stande leben; —that, f. -en, Velgjerning, c., Veldaad, c.; —thäter, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Velgjører, (—inde), c.; —thätig, aj. velgjørende, veldædig; meget fordeelagtig, nyttig, heldbringende; —thätigkeit, f. ud. pl. Velgjørenhed, Veldædighed, c.; —thun, v. n. m. h. gjøre godt, vække behagelig Følelse; das thut mir —, behager mig; sich — thun, gjøre sig tilgode; seinen Feinden — thun, gjøre vel, bevise Velgjerninger; —verdient, aj. velfortjent; —verhalten, n. -s ud. pl. godt, pligtmæssigt Forhold, n.; —verstanden, aj. vel at forstaae, det er at sige; —versucht, aj. velforsøgt; —weise, aj. velviis; —wollen, v. i. n. m. h. Eim., ville vel; —wollen, n. -s ud. pl. Velvillie, Bevaagenhed, c.; —wollend, aj. velvillig.

Wohlig, aj. s. Wählig.

Wohn-bar, aj. beboelig; —barkeit, f. ud. pl. B—hed, c.; —haft, aj. boende, bosat, bosiddende; —haus, n. -es -äuser, Vaaningshuus, n., Bolig, c.; —ort, m. -es -e, og —platz, m. -es -ätze, Bopæl, Bolig, c.; fig. Opholdssted, n.; ogsaa —statt, f. -ätte, el. —stätte, f. -n; —stube, f. -n, og —zimmer, n. -s pl. s. sg. Dagligstue, c.; —sitz, m. -es -e, Bolig, Vaaning, c., Opholdssted, n.

Wohnen, v. n. m. h. boe, have sit bestandige Ophold: in der Stadt; in einem Hause; bei Eim.; fig. have hjemme, være hjemmehørende: die schönsten Vögel — in Amerika; —hnung, f. -en, Bolig, Bopæl, c.

Woiwode, m. -n -n, en Fyrste i Moldau og Wallakiet; Statholder i Polen.

Wölben, v. a. hvælve, forsyne med Hvælving; —bung, f. -en, Hvælving, c.

Wolf, m. -es -ölfe, Ulv, c., et bekjendt firfoddet Dyr; uden Forskjel af Kjøn, men skal dette adskilles, saa hedder Hannen, der —, og Hunnen, Ulvinden, die Wölfinn; (Jagtsp.) en ung Hund; wird der — genannt, so kommt er gleich gerannt, naar man taler om Fanden, saa er han nærmest; (i mange enkelte Tilfælde, og hos Haandv.) en Benævnelse paa forskjellige Redskaber; d. T. et Navn paa forskjellige, skadelige Insecter; Kornmøl, n., hvid Kornorm, c.; fig. Hudløshed, c., Betændelse i Huden; især af stærk Gnidning; sich einen — reiten el. gehen.

Wölfen, v. n. m. h. (Jagtsp. om Ulve, Hunde og Losser) kaste Unger.

Wölfinn, f. -en, Ulvinde, c.

Wölfisch, aj. ulveagtig.

Wolfram, m. -s ud. pl. Volfram, (i Bjergv.) Navnet paa en graaagtig Jernerts; ogsaa Wolfarth, Wolfert.

Wolfs- (Wolf-) angel, f. -n, Ulvesax, —fælde, c.; —balg, m. -es -älge, Ulvehud, c.; —eisen, n. -s pl. s. sg. Ulvesax, —fælde, c.; et Slags Spyd til Brug ved Ulvejagt; —fang, m. -es -änge, Ulvefangst, c., ud. pl.; Huggetand, c., Ulvens store, lange Tænder; —gebiß, n. -sses -sse, Ulvegab, n., Ulveslab, c.; et Slags Bidsel til haardmundede Heste; —grau, aj. ulvegraa; —grube, f. -n, Ulvegrube, —grav, c.; —hetze, f. -n, Ulvehidsen, c.; —hund, m. -es -e, Ulvehund, c. (som bruges til Ulvejagt; en af en Hund og en Ulvinde avlet Hund); —hunger, m. -s ud. pl. d. T. Ulvehunger, en unaturlig, heftig Hunger; —klinge, f. -n, Ulvsklinge, c., et Slags Kaardeklinge; —magen, m. -s pl. s. sg. Ulvemave, en Ulvs Mave; fig. d. T. en umættelig Mave, et graadigt Æste.; —milch, f. ud. pl. Ulvemelk, c.: Ulvindens Melk; fig. en Plantes Navn; Vorteurt, c.; —pelz, m. -es -e, Ulveskindspels, c.; (hos Bundtmagere) Ulvebalg, c.; —riß, m. -sses -sse, et af Ulve dræbt Dyr; Skaden, som Ulve foraarsage paa andet Vildt; —saite, f. -n, Ulvestreng, c., Streng af Ulvetarme; —schrot, n. -es -e, Ulvehagel, n.; —zahn, m. -es -ähne, Ulvetand, c. (Tanden af en Ulv; smaa, spidse Tænder hos Grisene, som hindre dem fra at spise); —zeug, n. -es -e, Alt, hvad der hører til Ulvejagt.

Wolke, f. -n, (Dim. Wölkchen, n. -s pl. s. sg.) Sky, c.; fig.: eine — von Rauch, en Røgsky; —nbruch, m. -es -üche, Skybrud, n.; —nhimmel, m. -s pl. s. sg. Skyhimmel, c., den mellemste Deel af Atmosphæren; —nleer og —nlos, aj. uden Skyer; —nsäule, f. -n, Skystøtte, c.

Wölken, v. a. overtrække med Skyer; merkne; fig. gjøre misfornøiet; sich —, blive graa, merknes.

Wolkicht, aj. skyagtig, som ligner Skyer.

Wolkig, aj. skyet, skyfuld, overtrukket med Skyer.

Woll-arbeit, f. -en, Uldarbeide, n.; (undert.) ulden Arbeide; —arbeiter, m. -s pl. s. sg. Uldarbeider c.; —baum, m. -es -äume, Navnet paa et udenlandsk Træ, som giver Bomuld; —bereiter, m. -s pl. s. sg. Uldbereder, Uldkæmmer, c.; —handel, m. -s ud. pl. Uldhandel, c.; —händler, m. -s pl. s. sg. Uldhandler, c.; —icht, aj. uldagtig, uldlignende; —ig, aj. laadden, forsynet med Uld; —kamm, m. -es -ämme, Uldkam, c.; —kämmer, m. -s pl. s. sg. Uldkæmmer, c.; —markt, m. -es -ärkte, Uldmarked, n.; Tiden, naar, og Stedet, hvor samme holdes; —pelz, m. -es -e, laadden Pels, Lammepels, c.; —rad, n. -es -äder, Uldrok, Skotrok, c.; —sack, m. -es -äcke, Uldsæk, c.; —schur, f. -en, Uldklipning, Faare—, c.; —spinner, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Uldspinder (—ske), c.; —streicher, m. -s pl. s. sg. Uldkæmmer, c.; —wage, f. -n, Uldvægt, c.; —wäscher, m. -s pl. s. sg. Uldvasker, c.

Wolle, f. ud. pl. Uld, c.; (Jagtsp.) Harens og Kaninens Haar; de unge Fjederkreatures Duun.

Wollen, aj. ulden, Uld-, af Uld.

Wollen, v. i. a. og n. m. h. ville: er will es thun; er hat es sagen — (istedetfor gewollt); er will es geschrieben haben, vil have det skrevet, befaler, at det skal skrives; Geld —, ville have; er will lieber schlafen als arbeiten, vil, gider; — Sie es wohl thun; wollte Gott, daß &c.; Gud give; er will es gesehen haben, han paastaaer, forsikkrer, at have seet det; wo will er so viel Geld hernehmen, hvor formaaer han, at tage saa mange Penge fra; das Haus will einfallen, er i Begreb med; die Glashütten — viel Holz, udkræve, fordre. Ofte staaer det overflødigt: ich will nicht hoffen, jeg haaber ikke.

Wollenweber, m. -s pl. s. sg. Uldvæver, c.

Wollust, f. -üste, Vellyst, c.; —üstig, aj. vellystig;

—üstling, m. -es -e, Vellystling, c., et vellystigt Mske.
Womit, av. hvormed, med hvilken.
Wonach, av. hvorefter, efter hvilken, efter hvilket.
Woneben, av. ved Siden af hvilket.
Wonne, f. ud. pl. høi Glæde, Fryd, Henrykkelse, Salighed, c.; **—monat**, m. -es -e, (foræld.) en Benævnelse paa Mai Maaned; **—trunken**, aj. glædedrukken; **—voll**, aj. frydefuld, salig.
Wonnig, aj. (sjeld.) som forunder høi Glæde, henrykkende, fortryllende.
Woran, av. hvori, hvorpaa.
Worauf, av. hvorpaa, paa hvilken, paa hvilket.
Woraus, av. hvoraf, af hvilken, af hvilket, hvorud.
Worein, av. hvori.
Worfeln, v. a. das Getreide, kaste imod Vinden, for at rense.
Worf-schaufel, f. -n, Kasteskovl, c.; **—tenne**, f. -n, Loen, hvorpaa Sæden kastes.
Worgen, v. a. og sich, med Anstrængelse nedsluge el. bringe op gjennem Halsen.
Worin, av. hvori, i hvilken, i hvilket.
Wort, n. -es, 1) pl. Wörter, Ord, n. (enkelt), et Udtryk. 2) pl. -e, Ord, (i Sammenhæng med andre Udtryk), Tale: wozu so viele Worte; das — nehmen, tage Ordet, begynde at tale; ofte betyder ein —, ein Wörtchen, en kort Tale; Ordet, Parolen; et formeligt Løfte, Tilsagn; Guds Ord, Bibelen og enkelte Dele af samme.
Wort-arm, aj. (om et Sprog) fattigt paa Ord; **—erklärung**, f. -en, Ordforklaring, c.; **—forscher**, m. -s pl. s. sg. Ordforsker, Etymolog, c.; **—forschung**, f. ud. pl. Ordforskning, Etymologi, c.; **—fügung**, f. -en, Ordføining, Ords Sammenføining, Syntax, c.; **—führer**, m. -s pl. s. sg. Ordfører, c.; **—fülle**, f. ud. pl. Ordmængde, c., Overflødighed af Ord; **—gepränge**, n. -s pl. s. sg. Ordbram, Ordprunk, c., unyttig Overflødighed af Ord; **—gezänk**, n. -es -e, (foragt.) Kjævleri om Ord; **—karg**, aj. ordknap; **—kargheit**, f. ud. pl. Ordknaphed, c.; **—klauber**, m. -s pl. s. sg. Ordkløver, c.; **—klauberei**, f. -en, Ordkløveri, n.; **—kram**, m. -es ud. pl. Ordgyden, Baasen, c.; **—krämer**, m. -s pl. s. sg. Ordgyder, Baaser, c.; **—krämerei**, f. -en, Ordgyderi, Baas, n.; **—räthsel**, n. -s pl. s. sg. Ordgaade, c.; **—register**, n. -s pl. s. sg. Ordregister, n.; **—reich**, aj. ordrig; **—spiel**, n. -es -e, Ordspil, n.; **—stellung**, f. -en, Ordføining, c.; **—streit**, m. -es -e, Ordstrid, c.; **—verstand**, m. -es ud. pl. bogstavelig Forstand; **—wechsel**, m. -s pl. s. sg. Ordvexel, Ordstrid, c.
Wörterbuch, n. -es -ücher, Ordbog, c., Lexicon, n.
Wörtlich, aj. som bestaaer af Ord; som er grundet i Ord; som av. ordret, ordlydende, bogstaveligen, lige efter Ordene; Ord for Ord.
Worüber, av. hvorover, hvorom, over hvilken; d. T. over Noget.
Worum, av. (sjeld.) hvorom.
Worunter, av. hvorunder, hvoriblandt; under hvilken; d. T. under Noget.
Woselbst, av. (foræld.) hvor, hvorsomhelst, paa hvilket Sted.

Wovon, av. hvoraf, hvorom, af hvilken; d. T. om, af Noget.
Wovor, av. hvorfor, hvorudover, for hvilket; d. T. for Noget.
Wowider, av. (sjeld.) hvorimod, mod hvilken.
Wozu, av. hvortil, til hvad Ende, i hvilken Hensigt &c.; d. T. til Noget.
Wrack, n. -es -e, (Nordt.) Vrag, Skibs—, n.; **—vogel**, m. -s -ögel, (Nordt.) et Navn til Strandmaagen.
Wucher, m. -s ud. pl. Aager, ulovlig Rente, c.; fig. Gevinst, Fordeel, c., den Indkomst, man har af sin Formue; **—blume**, f. -n, Korn-Oxeøie, Aagerurt (Plante), c.; **—ei**, f. ud. pl. Aageri, n.; **—haft**, aj. aagermæssig, aageragtig; **—isch** og **—lich**, aj. Aager-, aageragtig, grundet i, stilet paa Aager; **—zinse**, f. -n, Aagerrente, c.
Wucherer, m. -s pl. s. sg. Aagrer, Aagerkarl, c.
Wuchern, v. 1) n. m. h. formere sig, udbrede sig (blot om Væxter); søge at erhverve Fordeel; især: aagre. 2) a. aagre, drive Aager, sammenaagre: viel Geld zusammen —; sich reich —.
Wuchs, m. -es ud. pl. Væxt, c.; i nogle Sammens., det, som er voxet: der Jahr —, Afgrøde, c.
Wucht, f. -en, (Nordt.) en stor Tyngde, Last, ud. pl.; (i nogle Tilfælde) et meget tungt Legeme; **—en**, v. 1) n. m. h. være i høi Grad tung. 2) a. løfte ved Hjelp af en Haandspade; veie i Haanden; sætte en tung Last i vaklende Bevægelse.
Wudeln, v. n. m. h. d. T. (især Nordt.) vrimle; lykkes, formere sig.
Wühlen, v. a. og n. m. h. rode; især om Sviin; (om Vandet) udhule; fig. (foragt.) rode: in alten Büchern herum —.
Wuhne, f. -n, Vaage, c. (Aabning i Isen).
Wulst, m. (f.) -es -ülste, Krands, Malke—, c.; Valk, Pude; Hoftepude; Pølse, c. (undert.) for Geschwulst; Rand oven og neden om Kurve; (hos Blikkenslagerne) Tagrør, n.; **—ig**, aj. pudeagtig, tarmformig, pølseagtig.
Wund, aj. saaret, tilblods, beskadiget; øm; sich — reiben, gnide sig hudløs; fig. bekymret.
Wund-arzenei, f. -en, Saarlægemiddel, n. (især naar det bruges indvendig); Saarlægekonst, Chirurgi, c., ud. pl.; **—arzt**, m. -es -ärzte, Saarlæge, Badsker, Chirurg, c.; **—balsam**, m. -s -e, Saarbalsom, c.; **—eisen**, n. -s pl. s. sg. Saarjern, n., Sonde, c.; **—essenz**, f. -en, Vundessents, c.; **—fieber**, n. -s pl. s. sg. Vundfeber, c.; **—holz**, n. -es -ölzer og **—kraut**, n. -es -äuter, ethvert Træ, enhver Urt el. Væxt, som tillægges lægende Kraft; **—pflaster**, n. -s pl. s. sg. Saarplaster, n.; **—pulver**, n. -s pl. s. sg. et Pulver, som stiller Blodet ved friske Saar; **—salbe**, f. -n, Saarsalve, c.; **—wasser**, n. -s pl. s. sg. Saarvand, n.
Wunde, f. -n, Saar, n., Vunde, c.; fig. Kummer, Hjertesorg, c.
Wunden-frei, aj. saarfri; **—mahl**, n. -es, Ar, n.; **—voll**, aj. fuld af aabne Saar.
Wunder, n. -s 1) ud. pl. og Artikel, Forundring, c.; es nimmt mich —, det sætter mig i Forundring; sein — an etw. sehen, forundre sig over Noget. 2) pl. s. sg. Under, Vidunder, Mirakel, n.; —

halber, for Curiositetens Skyld; **ich dachte —, wo sie wäre,** jeg kunde ikke begribe, hvor hun var.

Wunder-bar, aj. underlig, for—, vid—; selsom, besynderlig; **—barlich**, aj. s. —bar; **—bild**, n. -es -er, (i den romerske Kirke) et Under gjørende Billede; Underbillede; **—ding**, n. -es -e, en forunderlig, selsom Ting, Mirakel, n.; **—gabe**, f. -n, (i Theol.) Gave til at gjøre Under; **—geburt**, f. -en, underfuld Fødsel; **—geschichte**, f. -n, forunderlig Historie, vidunderlig, selsom Tildragelse; **—geschöpf**, n. -es -e, en vidunderlig, en selsom Skabning; **—glaube**, m. -ns ud. pl. (i Theol.) en Tro, som kan gjøre Under; en forunderlig stærk Tro; Tro paa Under; **—groß**, aj. d. T. overordentlig stor; **—kind**, n. -es -er, Underbarn, et overordentligt, et selsomt Barn; **—klein**, aj. overordentlig liden; **—kraft**, f. -äfte, en overordentlig Kraft; s. —gabe; **—lich**, aj. besynderlig, selsom, underlig; egensindig; (forald.) forunderlig; **—lichkeit**, f. -en, Besynderlighed, Selsomhed, Underlighed, c.; **—regen**, m. -s pl. s. sg. en med overordentlige Omstændigheder ledsaget Regn, f. Ex. at der regner Frøer, Blod ꝛc.; **—sam**, aj. (forald.) forunderlig, vidunderlig; **—schön**, aj. underskjøn, overordentlig skjøn; **—stern**, m. -es -e, en forunderlig, ualmindelig Stjerne; **—that**, f. -en, en overordentlig, ubegribelig Gjerning; Undergjerning, c., Mirakel, n.; **—thäter**, m. -s pl. s. sg. En, som gjør Undergjerninger, Mirakelmager, c.; **—thätig**, aj. undergjørende, som gjør Underværker; **—thier**, n. -es -e, et besynderligt, et ualmindeligt Dyr; **—voll**, aj. underfuld; **—werk**, n. -es -e, Underværk, Mirakel, n.; **—zeichen**, n. -s pl. s. sg. Undertegn, n., forunderligt Tegn.

Wundern,* v. n. m. h. undre; blot i tredie Pers.: **es, die S. wundert mich; sich —,** forundre sig.

Wunsch, m. -es -ünsche, Ønske, n.

Wünschel-hut, m. -es -üte, (Dim. **—ütchen**, n. -s pl. s. sg.) Ønskehat, c.; **—ruthe**, f. -n, Ønskekvist, c.

Wünschen, v. a. ønske: **Etm. alles Gute; ich wünsche, daß** ꝛc.; **er wünscht es zu wissen**; ofte: begjere, attraae.

Wünschenswerth, aj. ønskværdig.

Würde, f. -n, Værdighed: **die königliche —**; en hel Grad af Anstændighed; d. T. ethvert Fortrin (Tings el. Persons).

Würdevoll, aj. værdighedsfuld, gravitetisk.

Würdern, v. a. (i Cancell.) vurdere, skatte, taxere.

Würdig, aj. værdig, anstændig; fortjent: **einer Ehre, eines Amtes —**; agtværdig; (undert.) værd; **—keit**, f. -en, V—hed, c., Værd, n.

Würdigen, v. a. værdige, holde for værdig til: **Einen eines Vorzuges**; vurdere, skatte, taxere; recensere; **—gung**, f. -en, V—lse; Vurdering, Recension, c.

Wurf, m. -es -ürfe, Kast, n.: Handlingen at kaste; den kastede Ting, ud. pl. og kun sjeld.; saa meget, som man paa eengang pleier at kaste; f. Ex. et Antal Pengestykker, som man tæller paa eengang; saa mange Unger, som et Dyr kaster paa eengang; Kuld, Dragt, n.; (sjeld.) et Redskab, hvormed man kaster; **Etm. in den Wurf kommen,** blive truffen af en kastet Ting; fig. møde En handelsesvis; **der — ist geschehen,** det lader sig nu ikke mere gjøre om.

Wurf-anker, m. -s pl. s. sg. Varpanker, n.; **—erde**, f. ud. pl. udkastet el. udgravet Jord; **—garn**, n. -es -e, Kastegarn, n. (som ved Udkastningen hurtig synker til Bunds, og indeslutter alle de Fiske, det træffer); **—haube**, f. -n, s. —garn; **—pfeil**, m. -es -e, Kastepiil, c.; **—schaufel**, f. -n, s. Worf—; **—scheibe**, f. -n, Kasteskive, c.; **—spieß**, m. -es -e, Kastespyd, n.; **—weise**, av. efter Kast.

Würfel, m. -s pl. s. sg. Terning; Cubus, c.

Würfel-förmig, aj. og **-icht -icht**, aj. terningformig, rutret, tavlet; **—ig**, aj. ternet; **—spiel**, n. -es -e, Terningspil, n.; **—spieler**, m. -s pl. s. sg. Terningspiller, c.

Würfeln, v. 1) n. m. h. spille med Terninger: **um etw.** 2) a. danne terningformig; **etw. —,** letsindig sætte paa Spil.

Würgen, v. a. **sich**, svælge; trække Aande med stor Besvær; være nær ved at qvales; ogsaa: qvalme; **etw. heraus, hinunter —,** med Anstrengelse presse ud af Munden el. nedsluge; qvale; brugeligere **er—**; ombringe, myrde, dræbe; fig. d. T. om forskjellige med stor Anstrengelse forbundne Arbeider.

Würgengel, m. -s pl. s. sg. (i Bibelen) Morderengel, c.; fig. en Art smaa Falke; Tornskade, c.; Kampestangen; ofte for **Würger**.

Würger, m. -s pl. s. sg. Morder, Dræber, Drabsmand, c.; (især blot hos Digterne); graa Tornskade, graa Harpax (Rovfugl); Kampestangen.

Würken, s. **Wirken**.

Wurm, m -es -ürme el. sædv. -ürmer, (Dim. **Würmchen**, n. -s pl. s. sg.), Orm, c.; en Sygdom; **einen — in Kopfe haben,** være lidt forrykt, have Fluer i Hovedet, have en Skrue løs; **ein — im Herzen,** nagende Kummer; (hos Bogtr.) den korte Betegnelse af Titelen nede paa Arkets første Side.

Wurm-arzt, m. -es -ärzte, Ormedoctor, c., Markskriger, som sælger Middel mod Orm; **—doctor**, m. -s -en, Ormedoctor; **—essenz**, f. -en, Ormeessents, c.; **—fieber**, n. -s pl. s. sg. Ormefeber, c.; **—förmig**, aj. ormeformig, som ligner en Orms Bevægelser, ormedannet; **—fraß**, m. -es ud. pl. Ormefor-gnaven, c., Ormestik, n.; **—ig**, aj. ormstukken; (sjeld.) fuld af Orme; fig. selsom, forunderlig, ærgerlig, fortrædelig; **—loch**, n. -es -öcher, Ormehul, n.; **—mehl**, n. -es ud. pl. Ormemeel, n.; **—nest**, n. -es -er, Ormerede, c.; **—pflaster**, n. -s pl. s. sg. Ormeplaster, n.; **—pulver**, n. -s pl. s. sg. Ormepulver, n.; **—salbe**, f. -n, Ormesalve, c.; **—samen**, m. -s ud. pl. Ormefrø, n.; **—schneider**, m. -s pl. s. sg. Ormeskærer, c. (som udskærer Hundene den saakaldte **Tollwurm**, s. dette Ord); **—stich**, m. -es -e, Ormestik, n.; **—stichig**, aj. ormstukken.

Wurmen, v. n. m. h. fig. **das wurmt ihn,** det gjør ham urolig, ærgrer, opirrer, piner, krænker ham; (undert.) krybe som en Orm.

Wurst, f. -ürste, (Dim. **Würstchen**, n. -s pl. s. sg.) Pølse, c.; s. **Wurstwagen**.

Wurst-bügel, m. -s pl. s. sg. Pølsehorn, n.; **—dorn**, m. -es -örner, Pølsepind, c.; **—horn**, n. -es -örner, Pølsehorn, n.; **—reiter**, m. -s pl. s. sg. Snyltegjest, c.; **—schlitten**, m. -s pl. s. sg.

Pølsefløde; f. —wagen; —suppe, f. -n, Pølsesuppe, c. (kogt paa Pølser); —wagen, m. -s -ägen, og pl. f. sg. Pølsevogn, c.; (hvorpaa flere Personer kunne sidde paa langs med Ryggen mod hverandre, el. især sidde ridende paa et langt, smalt Sæde i Midten); d. T. die Wurst.

Wurz, f. ud. pl. Rod, c. (forældt og nu blot brugelig i nogle sammensatte Plantenavne).

Würz-haft, aj. f. Gewürz—; —handel, m. -s ud. pl. Kryderihandel, c.; —händler, m. -s pl. f. sg. Kryderihandler, Materialist, c.; —kram, m. -es ud. pl. Urtekramhandel, c.; —krämer, m. -s pl. f. sg. Urtekræmmer, c.; —laden, m. -s -äden, Urtebod, c.; —nelke, f. -n, Krydernellike, c.; —weihe, f. -n, (i den romerske Kirke) visse Urters Indvielse paa Mariæ Himmelfartsdag; denne Dag selv (den 15 August).

Würze, f. -n, Kryderi, n.; (hos Bryggerne) Urt, c. (ugjæret, ukogt Øl).

Wurzel, f. -n, (Dim. Würzelchen, n. -s pl. f. sg.) Rod, c. pl. Rødder; d. T. (n. St.) et Slags gule Pastinakrødder; fig. (i nogle Tilfælde) den underste Deel af en Ting, Foden; Grund, Oprindelse, c.

Wurzel-gewächs, n. -es -e, Rodvæxt, c. (hvis Rod er spiselig); —mann, m. -es -änner, en Mand, som indsamler Væxternes Rødder for Apothekerne; —n, v. n. m. h. rodfæste, slaae Rødder; (Jagtsp. om Grævlingerne) søge Rødder, rode i Jorden; —silbe, f. -n, Grundstavelse, c.; —torf, m. -es -e, Rodtørv, c. (med Trærødder i); —wort, n. -es -örter, Rodord, Stammeord, Primitivum, n.; —zahl, f. -en, Rodtal, Grundtal, n.

Würzen, v. a. krydre: eine Speise; fig.: ein gewürzter Scherz.

Wust, m. -es ud. pl. Smuds, Ureenlighed, c.; Vrimmel, c., Kram, en Mængde slette Ting.

Wüst, aj. øde, vild, ubeboet, udyrket; fig. forvildet, forvirret, i høi Grad uordentlig; der Kopf ist mir —, jeg er bedøvet af dette el. hiint udvortes Tilfælde; (ved Vandmøller) das —e Gerinne, som bortfører det overflødige Vand; (Sydt.) smudsig, stiden, snavset; hæslig.

Wüste, f. -n, Ørk, Udørk, c., en ubeboet, udyrket [Landstrækning.

Wüsten, v. n. m. h. d. T. mit einer S., ødsle, rutte med, omgaaes med paa en fordærvelig, bortødslende Maade.

Wüstenei, f. -en, f. Wüste.

Wüstig, aj. (Sydt.) smudsig, stiden, snavset; hæslig.

Wüstling, m. -s -e, Sviregbroder, Vellystling, c.; et forsnyret, udsvævende Miske.

Wüstung, f. -en, en forhen dyrket, men nu øde liggende Jord, især naar Stedet er bevoxet med Træer.

Wuth (Wut), f. ud. pl. Raseri, n., Galskab, c.; Forbittrelse, c., en heftig Lidenskab, især: Harme, c., høi Grad af Vrede.

Wüthen (wüten), v. n. m. h. rase, fnyse, tage grumt afsted: das Feuer, der Sturm wüthet; —d, partic. rasende, bindegal.

Wütherich (Wüte—), m. -es -e, et grumt, blodtørstigt Miske.; en Tyran; (sjeld.) en rasende Person; Skarntyde (Plante), c.

Wüthig (wütig), aj. rasende, afsindig, gal; overordentlig heftig.

X.

X, en Consonant; det fire og tyvende Bogstav i ABC, udtales som ks. I tydske Ord forekommer dette Bogstav aldeles ikke i Begyndelsen og kun meget sjelden i Midten og Enden.

Xantippe, f. -n, fig. dieses Weib ist eine wahre —, Xantippe, c.

Xyloglyptik, f. Træskærerkonst, c.; —glyph, m. -en -en, Træskærer, c.

Y.

Y, en Vocal; det fem og tyvende Bogstav i ABC, er i egentlige tydske Ord et langt i el. et ij.

Yard, m. en engelsk Alen.

Yonke, f. et stort Koffardi- og Krigsskib i China.

Ypsilon, n. det græske Navn paa y.

Ysop, m. -s, Isop, c. (Plante).

Z.

Z, en Consonant; det sex og tyvende og sidste Bogstav i det tydske ABC, udtales meget haardt, især naar der gaaer et t foran.

Zaar, m. s. Czaar.

Zach, aj. d. T. (n. St.) for: zähe.

Zacken, m. -s pl. s. sg., ogsaa **Zacke**, f. -n, (Dim. **Zäckchen**, n. -s pl. s. sg.) d. T. Takke, Spids, c.; (Nordt.) en liden Green; —**cken**, v. a. takke, gjøre takket, forsyne med Takker, udtunge; —**ckig**, aj. takket.

Zagel, m. -s pl. s. sg. (n. St.) Hale, Pidsk, Top, c.

Zagen, v. n. m. h. tabe Modet, zittre af Frygt, være bange.

Zaghaft, aj. bange, tøvende af Frygt; —**igkeit** (undert. **Zagheit**) f. ud. pl. Banghed, Frygt, c.

Zähe, aj. sei; fig. ein —s Leben, ein —r Bezahler.

Zäheit, d. T. **Zähigkeit**, f. ud. pl. Seihed, c.

Zahl, 1) f. -en, Tal: die — eins, zwei ɪc.; Talfigur; en Mængde ligeartede Ting, som tilsammen udgjøre et Hele, ud. pl.; Antal, n.; Fleerhed, c., Fleertal, n., ud. pl.; (i Grammat.) Pluralis; d. T. (undert.) et bestemt Antal af Ting, med pl. Zahl: eine Zahl Garn hält 10 oder 20 Gebinde. 2) m. s. Zagel.

Zahl-amt, n. -es -ämter, Ind- og Udtællings-Kontor, Zahlkammer, n.; —**bar**, aj. forfalden (til Indfrielse el. Betaling); —**buchstab**, m. -ens -en, Talbogstav, n.; —**figur**, f. -en, Talfigur, c.; —**los**, aj. talløs; —**losigkeit**, f. ud. pl. Talløshed, c.; —**meister**, m. -s pl. s. sg. en Embedsmand, som besørger visse Udbetalinger; Kassemester, Kasserer, c.; —**perle**, f. -n, et Slags store Perler, som sælges efter Tal; —**pfennig**, m. s. Rechen—; —**reich**, aj. talrig; —**tag**, m. -es -e, Betalingsdag, Forfaldsdag, c.; —**weise**, f. s. Schnapp—; —**woche**, f. -n, (paa Messerne) Betalingsuge, c., den sidste Uge i Messen; —**wort**, n. -es -örter, Talord, n.; —**zeichen**, n. -s pl. s. sg. Taltegn, n.

Zählbar, aj. tællelig; —**keit**, f. ud. pl. T—hed, c.

Zählbrett, n. -es -er, Tællebræt, n. (hvorpaa der tælles).

Zahlen, v. a. betale; (brugeligere be—); —**lung**, f. -en, Betaling, c.

Zählen, v. a. tælle; Einen unter seine Freunde —, regne med, sætte i Classe med; (foræld.) tale, fortælle.

Zahler, m. -s pl. s. sg. (sjeld.) Betaler, c.

Zähler, m. -s pl. s. sg. Tæller, c. (en Person, som tæller; det øverste Tal af en Brøk).

Zählgeld, n. -es -er, Tællepenge; Godtgjørelse for Pengetællen.

Zählung, f. -en, Tælning, c.

Zahlung, f. -en, Betaling, c.

Zahm, aj. tam; (om Dyr) berøvet det Vilde; (om Væxter) dyrket ved Msk's. Flid.

Zähmen, v. a. tæmme; wilde Thiere, gjøre tam; seine Zunge, seine Begierden, holde i tilbørlige Skranker; —**mung**, f. ud. pl. Tæmmen, Tæmmelse, c.

Zahn, m. -es -ähne, (Dim. **Zähnchen**, n. -s pl. s. sg.) Tand, c., pl. Tænder; fig.: die Zähne eines Rades, eines Kammes, einer Säge ɪc.; ofte: Takke, c.

Zahn-arzt, m. -es -ärzte, Tandlæge, —doctor, c.; —**balsam**, m. -es -e, Tandbalsam, c.; —**brecher**, m. -s pl. s. sg. (foragt.) en daarlig Saarlæge; —**bürste**, f. -n, Tandbørste, c.; —**eisen**, n. -s pl. s. sg. (hos Billedhuggere) en Meisel med smaa Tænder; (hos Jernarbeidere) det i Risler smeddede Stangjern til fiint Arbeide; —**fieber**, n. -s pl. s. sg. Tandfeber, c.; —**fleisch**, n. -es ud. pl. Tandkjød, n.; **höhle**, f. -n, Tandhule, c., Tandhjul, n.; —**künstler**, m. -s pl. s. sg. Tanddoctor, c.; —**los**, aj. tandløs; —**losigkeit**, f. ud. pl. Tandløshed, c.; —**pulver**, n. -s pl. s. sg. Tandpulver, n.; —**schmerzen**, pl. ud. sg. Tandpine, c.; —**schmid**, m. -s -e, en Arbeider, som udsmeder —**eisen**, s. dette Ord; —**silber**, n. -s ud. pl. Stangsølv, n., Sølvbarre, c.; —**stocher**, m. -s pl. s. sg. Tandstikker, c.; —**weh**, n. -es -e, d. T. Tandpine, c.; —**zange**, f. -n, Tandtang, c. (at udtrække Tænder med).

Zähneln, v. 1) n. m. h. d. T. faae Tænder. 2) a. ein Uhrrad, forsyne med smaa Tænder.

Zahnen, v. 1) n. m. h. faae de første Tænder. 2) a. forsyne med Tænder; (hos Billedh.) arbeide med den Meisel, som har smaa Tænder.

Zähnklappen (—**klappern**), n. -s ud. pl. Tændernes Klappren (især af Kulde).

Zähre, f. -n, Taare, c. (især blot i den høiere Stiil).

Zain, m. -es -e, et langagtigt Stykke smeltet Metal, Stang, c.; (n. St. hos Bødkerne) et Pilebaand.

Zain-eisen, n. s. Zahneisen; —**hammer**, m. -s pl. s. sg. et Værk, hvor Jernet smedes til Stænger; —**silber**, n. s. Zahn—.

Zainer, m. -s pl. s. sg. (i Hammerv.) Stangjernsmed, c.

Zander, m. s. Sander.

Zange, f. -n, (Dim. **Zängelchen**, n. -s pl. s. sg.) Tang, c.; de to forreste Tænder hos Hestene; fig. et Slags Udenværk ved Fæstningsværker i Form af en Tang; ogsaa das —nwerk.

Zank, m. -es ud. pl. Trætte, heftig Ordstrid, c.; —**apfel**, m. -s -äpfel, fig. Tvistens Æble.

Zänkeln, v. n. m. h. Dim. klamres, kives saa smaat.

Zanken, v. 1) n. m. h. trættes, kives, klamres: um el. über eine S. 2) a. sich, i samme Bet. sich müde, trætte sig træt.

Zänker, m. -s pl. s. sg. Trættebroder, Sljendegjest, c.; —**ei**, f. -en, Tratteri, Klammeri, n.

Zänkisch, aj. trættekjær.

Zänksucht, f. ud. pl. Trættesyge, Trættekjærhed, c.; —**süchtig**, aj. trættesyg; —**süchtigkeit**, f. -en, Trættesyge, c.

Zapfen, m. -s pl. s. sg. (Dim. **Zäpfchen**, n. -s pl. s. sg.) Tap, Knag, c.; fig. kaldes saaledes to Kirtler i Munden paa begge Sider bag i Ganen; Ganekirtler; Drøbel, c.

Zapfen, v. a. tappe, af—; d. T. ogsaa som v. n. udtappe, udskjenke i det Smaa.

Zapfen-bier, n. -es ud. pl. Tælsl, Øl, som drypper fra Tappen ned i det derunder staaende Kar (—faß); —brett, n. -es -er, Knagrække, c.; —bohrer, m. -s pl. s. sg. Tapbor, n.; —faß, n. -sses -äßer, Tappekar, n., s. —bier; —kohle, f. -n, Greenekul, n., langagtigt, rundt Kul, saaledes som det erholdes af de brændte Grene; —lager, n. -s pl. s. sg. (i Mølle- og Uhrværker) den Deel, hvorpaa Valtsetappene hvile; —loch, n. -es -öcher, Taphul, n.; —streich, m. -es ud. pl. Tappenstreg, c. (hos Soldaterne); —topas, m. -es -e, en Topas, som findes i tapformige Stykker; —wein, m. -es ud. pl. Tælviin, c.; s. —bier; —wurzel, f. -n, Taprod, Hjerterod, c.

Zappeln, v. n. 1) m. h. sprætte, sprælde, zittre, ryste, bæve. 2) m. s. trippe, gaae med korte, hurtige Trin.

Zarge, f. -n, (undert.) Indfatning, Rand, Karm, c.

Zart (—er, —est), aj. fiin, tynd, bestaaende af meget svage, fine Dele; fig. svag, spæd; om, delicat, følsom; det samme som zärtlich.

Zärte, f. -n, Fliren, en Art Karudser; s. Zartheit.

Zärteln, v. n. m. h. kjæle med, kjæle for.

Zartfühlend, aj. fiintfølende.

Zartgefühl, n. -es ud. pl. fiin Følelse, Delicatesse, c.

Zartheit, f. ud. pl. (sjeld.) Fiinhed, Spædhed, Følsomhed, c.

Zärtlich, aj. kjælen; øm, kjærlig; følsom; —keit, f. Ømhed, Følsomhed, en høi Grad af Kjærlighed, ud. pl.; Kjærtegn, Kjærlighedsbeviis, n., pl. -en; (undert.) for Zartheit, ud. pl.

Zärtling, m. -es -e, Skrælling, Kjæledægge, c., et forkjælet Barn, en forkjælet Person.

Zaser, f. -n, Trævl, c.; især: de fine Rodtrævler; Zäserchen, n. -s pl. s. sg. en meget fiin Rodtrævl.

Zaserig, aj. trævlet; (især om Rødder).

Zasern, v. a. trævle op; især sich —, optrævles.

Zaspel, f. -n, Haspe, c.; især (Syd- og Nordl.) et Maal paa det haspede Garn.

Zätscheln, v. a. vulg. (m. St.) forkjæle; leske for.

Zauber, m. -s pl. s. sg. Fortryllen, Forhexen, c.; Trylleri, n.; Tryllemiddel, n., Trylledrik, c. &c.; fig. en høi Grad af Ynde, fortryllende Skjønhed, Indtagenhed, c.

Zauber-becher, m. -s pl. s. sg. Tryllebæger, n.; —ei, f. -en, Trolddomskonst, c.; d. T. Hexeri, n.; Trolddomsarbeide, n.; fig. fortryllende, henrivende Kraft; —isch, aj. Trolddoms-, Hexe-; —kraft, f. -äfte, Trolddomskraft, c.; —laterne, f. -n, Tryllelygte (laterna magica); —mittel, n. -s pl. s. sg. Tryllemiddel, n.; —ring, m. -es -e, Tryllering, Trolddoms—, magisk Ring; —stab, m. -es -äbe, Tryllestav, Hexestav, c.; —werk, n. -es ud. pl. Trylleri, Trolddomsværk, n.; —wort, n. -es -e, Trolddomsord, n.

Zauberer, m. -s pl. s. sg. (—berinn, f. -en), Troldmand, (—qvinde); d. T. Hexemester (Hex), c.

Zaubern, v. a. og n. m. h. øve Trolddom; d. T. hexe; fig. trylle, fortrylle: Vergnügen in die Seele.

Zauche, f. -n, (n. St.) Tæve, Tispe, c.

Zauderer, m. -s pl. s. sg. (—derinn, f. -en), Nøler, Dvæler, Nølepeer, c., et nølende Mske.

Zauderhaft, aj. nølevorn, seendrægtig; —igkeit, f. -en, N—hed, S—hed, c.

Zaudern, v. n. m. h. nøle, dvæle, være seen: mit einer S.

Zauen, v. a. sich, d. T. ile, haste, skynde sig.

Zaum, m. -es -äume, (Dim. Zäumchen, n. -s pl. s. sg.) Tømme, c., Bidsel, n.; fig. seine Zunge im —e halten; (forældt.) Baand, n., Strikke, c.; —geld, n. -es -er, de Penge ved en Hests Salg, som Kjøberen betaler Staldkarlen for Bidselet; —los, aj. uden Bidsel; især fig. utæmmet, tøileløs; —recht, aj. tilreden, tilkjørt.

Zäumen, v. a. ein Pferd, bidsle, lægge Tøile paa; fig. tæmme, holde i tilbørlige Skranker.

Zaun, m. -es -äune, (Dim. Zäunchen, n. -s pl. s. sg.) Gjerde, Hegn, n.; (forældt.) alt det, hvormed Noget omgives.

Zaun-gerte, f. -n, Gjerderiis, n.; —könig, m. -es -e, Gjerdesmutte, c., Thomas i Gjerdet (Fugl); —pfahl, m. -es -ähle, Gjerdepæl, —stave, c.; —recht, n. -es -e, Rettighed til at indgjerde en Plads, Gjerdselsret, c.; —ruthe, f. -n, Gjerderiis, n.

Zäunen, v. n. m. h. hegne, ind—, indgjerde.

Zausen, v. a. d. T. purre, især om Haaret: Eim. den Kopf; ruske: Einen an den Haaren.

Zea, f. Spelt, c., (en Art Hvede).

Zebaoth, m. Zebaoth, Gud.

Zebra, n. Zebra, c.

Zechbruder, m. -s -üder, d. T. Svirebroder, c.

Zeche, f. -n, Sviregilde, Drikkelag, n.; fig. d. T. Fortæringen, Omkostningen derved, og overh. Enhvers Andeel deri; (n. St.) Laug, Haandværks—, n.; (i Bjergv.) et Interessentskab, bestaaende af 32 Dele el. 128 Kuxer; (m. St. paa Landet) Raden, Ordenen, hvori en Forretning tilfalder et Districts, et Sogns Beboere; —n, v. a. og n. m. h. slaae en Sviir af, drikke dygtigt; spise og drikke for sine Penge hos en Vert; —nmeister, m. -s pl. s. sg. Regnskabsfører for Kuxeierne; —nregister, n. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) Fortegnelse over det daglige Arbeide.

Zecher, m. -s pl. s. sg. Svirer, c.

Zechine, f. -n, Zechine, c. (Guldmynt).

Zechtag, m. -es -e, (hos Haandv.) Qvartalsforsamlingsdag, c.

Zecke, f. -n, d. T. Faareluus, c. (Insect).

Zeder, f. -n, s. Ceder.

Zehe, f. -n, Taa, c., pl. Tæer; (n. St.) et spidst, spaltet el. ogsaa blot langagtigt Stykke, f. Ex. eine — Meerrettig.

Zehen el. sædv. zehn, M.-Tal, indecl. ti.

Zehend, n. -es -e, et Tal af ti Enere.

Zehent, m. -en -en, el. -e, m. -n -n, den tiende Deel af Noget; især: Tiende, c.

Zehent-acker, m. -s pl. s. sg. Tiendeager, c. (hvoraf der svares Tiende); —amt, n. -es -ämter, Tiendeamt, —collegium, n.; —bar, aj. som der svares Tiende af; tiendepligtig; —barkeit, f. ud. pl. Tiendepligtighed, c.; —e, m. -n -n, s. Zehent; —er, m. -s pl. s. sg. Tiendetager, c.; —flur, f. -en, Tiendemark, c.; —fröhner, m. -s pl. s. sg. en Bonde, som istedetfor at give Tiende maa gjøre Hoveri for Godsherren; (n. St.) der Zehenter; —garbe, f. -n, Tiendeneg, n.; —geld, n. -es -er, Tiendepenge;

—gericht el. Zehnt—, n. -es -e, Tienderet, c.; —herr, m. -n -en, Tiendeherre, c.; —korn, n. -es ud. pl. Tiendekorn, n.; —mann, m. -es -änner, Tiendeyder, c.; —pflichtig, aj. tiendepligtig; —recht, n. -es -e, Tienderet, c. (Ret at have Tiende, ud. pl.; samtlige Anordninger angaaende Tiende; Rettighed, som Tiendet har); —sammler, m. -s pl. f. sg. Tiendetager, c.; —zug, m. -es -üge, Tiendetagen, c.

Zehig, aj. som har Taer (blot i nogle Sammens.).

Zehn- (zehen-) fach, aj. tifold; —fältig, aj. tifold; —jährig, aj. tiaarig; Tiaars-; —mal, av. ti Gange, som sker ti Gange; —tausend, M-Tal. ti Tusinde; —te, O-Tal. tiende; —tel, m. -s pl. f. sg. Tiendedeel, c.; —tens, av. for det tiende.

Zehne (Zehene), f. -n, Tital, n.; Tier (i Kortspil).

Zehner (Zehener), m. -s pl. f. sg. Tier, c.; ti Enere betragtet som et Heles (n. St.) et Collegium af ti Personer, som ogsaa et af sammes Medlemmer; —lei, aj. indecl. ti Slags.

Zehr-frei, aj. kostfri; —freiheit, f. ud. pl. K—hed, c.; —geld, n. -es ud. pl. Tærepenge; især: Reisepenge; —pfennig, m. -es ud. pl. Reisepenge (—geld); især naar samme gives som Almisse; (undert.) d. T. alle til Underhold fornødne Penge.

Zehren, v. n. m. h. tære; fortære; fig. formindskes; især om flydende Ting: der Wein zehrt auf dem Fasse, formindskes ved Uddunstning el. Bundfald; gjøre mager: der Thee zehrt; vække Appetit til Spise; (foræld.) spise; —rung, f. ud. pl. Fortæring, c. (paa et fremmedt Sted); Betalingen for Fortæringen; Reisepenge; (næsten foræld.) Gotregilde, Drikkelag, n.; —rungskosten, pl. ud. sg. Fortæringsomkostninger; —rungssteuer, f. Consumtion, Accise, c.

Zeichen, n. -s pl. f. sg. Tegn, n.; Kjendetegn, Mærke, n.; Vink, Varsel, Kjendemærke, n. (paa en tilkommende Ting); (undert.) Figur, c.; en Tings Afbildning; (foræld.) Under, n.

Zeichen-buch, n. -es -ücher, Tegnebog, c., hvori man tegner; og med Figurer, hvorefter man tegner; —deuter, m. -s pl. f. sg. Tegntyder, Astrolog, c.; —deuterei, f. -en, Tegntyderi, n., Astrologi, c.; —kunst, f. ud. pl. Tegnekonst, c.; —lehrer, m. -s pl. f. sg. og —meister, m. -s pl. f. sg. Tegnemester, —lærer, c.; —papier, n. -s -e, Tegnepapir, n.; schule, f. -n, Tegneskole, c.; —sprache, f. -n, Tegnsprog, n.; —stunde, f. -n, Tegnetime, c.

Zeichnen, v. a. og n. m. h. tegne; mit Bleistift; nach der Natur; einen Baum; betegne, mærke: eine Stelle in einem Buche; einen Pack.

Zeichner, m. -s pl. f. sg. Tegner, c.

Zeichnung, f. Tegnekonst, ud. pl. Tegning, c.; en tegnet Figur, pl. -en; —skunst, f. ud. pl. Tegnekonst, c.

Zeidel-bär, m. -en -en, Honningbjørn, c. (en Art smaa Bjørne, som ere meget lystne efter Honning); —recht, n. -es, Rettighed til at holde Bier i en Skov, ud. pl.; Samlingen af de derom handlende Love, pl. -e; —weide, f. -n, Skovstrækning til Biavl; Biavl i en Skov, og Rettigheden dertil, ud. pl.; —zins, m. -es ud. pl. Afgivt til Skovejeren for Rettigheden at have Biavl.

Zeideln, v. a. beskære Bistaderne; (foræld.) tage Honningen bort.

Zeidler, m. -s pl. f. sg. (n. St.) Birøgter; En, som forstaaer sig paa at passe Bier; En, som har Rettighed til at holde Bier i en Skov.

Zeigefinger, m. -s pl. f. sg. Pegefinger, c.

Zeigen, v. a. vise: Eim. etw. mit dem Finger; mit dem Finger auf etw.; Eim. den Weg; Eim. ein Buch; sich als Mann.

Zeiger, m. -s pl. f. sg. Viser, c.; især paa et Uhr; d. T. for: Vor—, Foreviser, c.; —stange, f. -n, Viser, —stift, c. (paa en Solskive); —uhr el. Zeigeuhr, f. -en, et Uhr, som blot viser Timerne, men ikke slaaer.

Zeihen, v. i. a. (sjeld.) Einen eines Vergehens, overbevise, beskylde, sigte for.

Zeile, f. -n, Linie, c.; (d. T. undert.) Rad, Række, c.; —ngerste, f. ud. pl. Radbyg, n. (som har flere Rader Korn i Aret); —nweise, av. linievis.

Zeilig, aj. radet; blot i Sammens.: zwei—.

Zeilsemmel, f. -n, (n. St.) Hvedeknopper, der hænge sammen.

Zeiselbär, m. -en -en, d. T. en tam Bjørn, som føres omkring til Skue.

Zeisig, m. -es -e, (Dim. Zeischen, n. -s pl. f. sg.) Sisgen (Fugl), c.; —grün, aj. sisgengrøn.

Zeit, f. -en, Tid, c.: die — wird es lehren; die künftige —; die — wird mir lang; sich in die — (el. -en) schicken, beqvemme sig efter Omstændighederne, bruges snart alene som sg. snart som pl.; es ist nicht mehr —; es ist schon spät an der —; welche — ist es? hvad er Klokken? sie hat ihre —en, d. T. hun har det Maanedlige; (Søsp.) Ebbe og Flod; Tiden, naar den indtræder; von — zu —, fra Tid til Tid; undertiden; nach der —, siden efter, herefter; zur —, nu for Tiden, til nu; zu —en, imellemstunder, undertiden; bei —en, i Tide, til rette Tid; unter der —, imidlertid; — genug, d. T. tidsnok, tidlig nok; vor —en, tilforn, i forrige Tider; du meine —! ak! min Gud!

Zeit-alter, n. -s pl. f. sg. Tidsalder, c.; —beschreibung, f. ud. pl. Tidsregning, Chronologi, c.; Tidsbeskrivelse el. Historie efter Tidsfølgen, Chronographi, c.; —beschreiber, m. -s pl. f. sg. Chronolog og Chronograph, c.; —buch, n. -es -ücher, Aarbog, Krønike, c.; —dauer, f. ud. pl. Tidslængde, c.; —folge, f. -n, Tidsfølge, c.; —forscher, m. -s pl. f. sg. Tidsforsker, Tidsregner, Chronolog, c.; —forschung, f. ud. pl. Chronologi, c.; —geist, m. -es ud. pl. Tidsaand, c.; —gemäß, aj. overeensstemmende med Tiden, med Tidsaanden; —genoß, m. -ssen -ssen, Jævntidig, c., En, som lever paa samme Tid, Samtidig, c.; —geschichte, f. -n, Tidshistorie, Aarbog, c.; —hafen, m. -s -äfen, en Havn, i hvilken man kun til visse Tider kan løbe ind; —her, av. hidindtil, siden; —herig, av. d. T. hidtildags; —ig, aj. paa nogen Tid, som varer blot en bestemt Tid; tidlig, for —; betids, betimelig, som skeer til rette Tid; moden; fig.: der Anschlag ist noch nicht —; (Sydt.) nærværende, fungerende; —igen, v. 1) a. modne. 2) n. m. h. modnes, blive moden; —igung, f. ud. pl. Modenhed, c.; —kunde, f. ud. pl. Tidsregning, Chronologi, c.; —kürzung, f.

f. —vertreib; —lauf, m. -es -äufe, Tidsløb, n.; pl. ofte: —äufte, af det forældr. Lauft; —lebens, av. paa Livstid; hele Levetid; —lehen, n. -s pl. f. sg. Lehn paa bestemt Tid; —lich, aj. timelig; ogsaa som Subst.: nach dem —lichen trachten; verdslig; d. T. betimelig; (Sydt.) nærværende; —lichkeit, f. det Timelige, det Jordiske, ud. pl.; verdsligt Gods og verdslige Rettigheder, pl. -en; —lose, f. -n, Gaaseurt; Narcislillie (Blomst), c.; —maß, n. -es -e, Tidsmaal, n.; (i Musiken) Takt, c.; (i Prosodien) Stavelsernes Qvantitet; —messer, m. -s pl. f. sg. Tidsmaaler, c.; ethvert Instrument, at maale Tiden med; —ordnung, f. ud. pl. Tidsorden, c.; —pacht, m. -es -e, Contract paa en vis Tid; —punkt, m. -es -e, Tidspunkt, n. og c.; —raum, m. -es -äume, Tidsrum, n.; —rechner, m. -s pl. f. sg. Tidsregner, Chronolog, c.; —rechnung, f. -en, Tidsregning, c.; —schaf, n. -es -e, toaarigt Faar; —schrift, f. -en, Tidsskrift, n., Journal, c.; —schrifter el. —schriftler, m. -s pl. f. sg. Udgiver af et Tidsskrift, Journalist, c.; —strom, m. -es ud. pl. Tidens Strøm; —tafel, f. -n, chronologisk Tabel, c.; —üblich, aj. som er Brug paa den Tid; —umstand, m. -es -ände, Tidsomstændighed, c.; —verderb, m. -es ud. pl. Tidsspilde, Tidens unyttige Anvendelse; —verkürzung, f. -en, Tidsfordriv, c.; —verlust, m. -es ud. pl. Tidsspilde, c.; ohne – –, uden Opsættelse, uden Udsættelse, strax; —vertreib, m. -es -e, d. T. Tidsfordriv, c.; —vertreiber, m. -s pl. f. sg. en Person el. Ting, som fordriver Tiden; —verwandte, m. f. —genoß; —wort, n. -es -örter, Tidsord, Verbum, n.; —zahl, f. -en, et Talord, som tillige angiver en bestemt Tid, f. Ex. ein Neunziger.

Zeitung, f. -en, Tidende, Avis, c.; (forældr. og nu blot d. T.) Efterretning, c. (om en skeet Begivenhed); —sexpedition, f. -en, Aviserpedition, c.; —snachricht, f. -en, Avisefterretning, c.; —sschreiber, m. -s pl. f. sg. Avisskriver, c.; —sträger, m. -s pl. f. sg. Avisombærer, c.

Zelle, f. -n, Celle, c., Munke—, Nonne—; et lidet Kloster, som afhænger af et Abbedi; en liden Huling el. Afdeling ved Siden af andre; —nförmig, aj. celleformig; —ngewebe, n. -s pl. f. sg. celleformig Indretning.

Zellernuß, f. -üsse, et Slags store, velsmagende Nødder.

Zellig, aj. brugeligere zellenförmig.

Zelot, m. -en -en, Zelot, c.

Zelt, 1) m. -es ud. pl. Pasgang, c. 2) n. -es -e og d. T. -er, Telt, n.; ein Ge—.

Zelt-bett, n. -es -en, Teltseng, c.; —dach, n. -es -ächer, Telttag, n. (som løber sammen til alle fire Sider); —decke, f. -n, Teltdække, n.; —pfahl, m. -es -ähle, Teltpæl, c.; —pflock, m. -es -öcke, Teltpæl, c.; —schneider, m. -s pl. f. sg. Teltskrædder, —mager, c.; —seil, n. -es -e, Teltreb, n.; —stange, f. -n, Teltstang, c.; —wagen, m. -s -ägen, Teltvogn, c.

Zelter, m. -s pl. f. sg. Pasgænger, c.

Zenith, n. -es -e, Zenith, c., Isfepunkt, n.

Zent, f. -e, (n. St.) Criminalret, Halsret, c.; —bar, aj. hørende under Halsretten; —graf, m. -en -en, Criminalretsdommer, c.

Zentner, m. -s pl. f. sg. Centner, n. (100, m. St. 110 Pund).

Zephyr, m. -s -e, Zephyr, Vestenvind, c.

Zepter, n. (sjeld. m.) -s pl. f. sg. Scepter, n.

Zer, en Forstavelse, som forbindes som et uadskilleligt Forord med Verber og de deraf afledede Ord; Sønder-.

Zerarbeiten, v. a. sich, arbeide sig fordærvet.

Zerbeißen, v. i. a. itubide; bide fordærvet, skambide.

Zerbersten, v. i. n. m. f. itubriste.

Zerblasen, v. i. a. blæse fra hinanden.

Zerbläuen, v. a. (Nordt.) prygle dygtig af, mørbanke.

Zerbohren, v. a. bore fordærvet.

Zerbrechen, v. i. 1) a. sønderbryde, brække itu; fig. sich (mir) den Kopf über etw. —, d. T. bryde Hovedet med, grunde paa. 2) n. m. f. gaae itu, sønderbrydes; —chlich, aj. skjør, sprød, skrøbelig, som let gaaer itu; —chlichkeit, f. ud. pl. Skjørhed, Sprødhed, Skrøbelighed, c.; —chung, f. ud. pl. Sønderbrydelse, c.

Zerbröckeln, v. a. brække i smaa Stykker; smulre.

Zerbröseln, v. a. d. T. smulre.

Zerdreschen, v. i. a. tærske itu; tærske paa, prygle dygtig.

Zerdrücken, v. a. itutrykke.

Zerfahren, v. i. 1) a. kjøre itu. 2) n. m. f. fordele sig, skilles ad, fare fra hinanden.

Zerfallen, v. i. 1) a. slaae itu ved at falde: sich den Kopf. 2) n. m. f. falde fra hinanden, falde sammen; fig. deles, dele sig i; mit Eim., blive uenig med.

Zerfeilen, v. a. file itu; file fordærvet.

Zerfetzen, v. a. flænge, forhugge, skære fordærvet.

Zerflattern, v. n. m. f. flyve fra hinanden.

Zerfleischen, v. a. flænge itu, sønderrive.

Zerfließen, v. i. n. m. f. henflyde; fig. in Thränen —, græde bitterligen; in Wehmuth, in Mitleiden, ligesom opløst i.

Zerfoltern, v. a. martre, pine i høi Grad.

Zerfressen, v. i. a. sønderguave, gnave fordærvet; opæde.

Zergehen, v. i. n. m. f. smelte.

Zergen, v. a. (Nordt.) tærge, tirre.

Zergliedern, v. a. sønderlemme, anatomere; fig. einen Satz, analysere, opløse i dens enkelte Dele, og forklare disse; —rung, f. -en, S—lse, A—mering, Analysering, c.; —rungskunst, f. ud. pl. Anatomi, c.

Zerhacken, v. a. ituhakke; hakke fordærvet.

Zerhämmern, v. a. ituhamre.

Zerhauchen, v. a. blæse, puste fra hinanden.

Zerhauen, v. a. ituhugge, sønderhugge; forhugge, hugge fordærvet.

Zerkauen, v. a. tygge smaat.

Zerklopfen, v. a. banke itu; banke, slaae dygtig.

Zerknacken, v. a. og

Zerknicken, v. a. itueknække.

Zerknirschen, v. a. knuse smaat, sønderknuse; fig. sønderknuse, fylde med heftig Græmmelse, med tung Kummer; ein —schtes Herz, (i Theol.) et sønderknust Hjerte; —schung, f. ud. pl. S—lse, c.

Zerkochen, v. a. kaage ud, opløse ved at kaage; fordærve ved at koge for længe; ogsaa n. m. f. koges

fordærvet.
Zerkratzen, v. a. forkradse.
Zerkrümeln, v. a. krumme, brække i Krummer.
Zerlappen, v. a. lase, sønderrive.
Zerlassen, v. i. a. smelte, gjøre flydende.
Zerlästern, v. a. d. T. skamfere, ilde tilrede, i høi Grad vanskabe.
Zerlaufen, v. i. a. og n. m. h. forløbe; svinde bort.
Zerlechzen, v. n. m. s. (om Trækar) gaae fra hinanden, falde sammen (af Tørke).
Zerlegen, v. a. lægge fra hinanden: **eine Maschine**; lægge for, skære itu: **das Fleisch**; analysere: **einen Satz**.
Zerlöchern, v. a. fordærve ved at gjøre for mange Huller i.
Zerlumpt, aj. pjaltet, forlaset, sønderrevet.
Zermahlen, v. rgl. (undt. partic. —hlen) a. male smaat, knuse.
Zermalmen, v. a. knuse, sønder—; **—mung**, f. ud. pl. Sønderknuselse, c.
Zermartern, v. a. d. T. martre i meget høi Grad; pine til Marv og Been.
Zermetzeln, v. a. flænge, hugge el. skære ubehændigt.
Zernagen, v. a. sønderguave, for—, gnave fordærvet.
Zernichten, v. a. forstyrre, ødelægge; tilintetgjøre; **—tung**, f. -en, F—lse, Ø—lse, T—lse, c.
Zerplagen, v. a. d. T. plage meget.
Zerplatzen, v. n. m. s. springe itu med et Knald, briste.
Zerpressen, v. a. itupresse; presse fordærvet.
Zerquetschen, v. a. knuse, sønder—.
Zerrbild, n. -es -er, Caricatur, c.
Zerreiben, v. i. a. rive smaat; **—blich**, aj. som kan rives smaat.
Zerreißen, v. i. 1) a. iturive: **einen Brief**; sønderrive (om vilde Dyr); afbryde (en Tings Fortsættelse paa en pludselig og voldsom Maade); **sich —**, anstrenge overmaade; **Jemandes Herz**, foraarsage heftig Smerte; (om Toner) saare i høi Grad. 2) n. m. s. springe itu, briste; **—ßung**, f. -en, Sønderrivelse, c.
Zerren, v. a. trække heftigt frem og tilbage; slide, ruske.
Zerrgemälde, n. -s pl. s. sg. Caricatur, c.
Zerringen, v. i. a. forvride, fordærve med at vride.
Zerrinnen, v. i. n. m. s. smelte; bort—, hen—; **wie gewonnen, so zerronnen**, som vundet, saa svundet.
Zerritzen, v. a. forridse, fordærve ved at ridse for meget.
Zerrühren, v. a. røre ud i hinanden.
Zerrütten, v. a. forstyrre, forvirre, bringe i Uorden: **den Staat**; **—ttung**, f. -en, F—lse, Forvirring, Uorden, c.
Zersägen, v. a. itusave.
Zerschaben, v. a. skrabe fordærvet.
Zerschäumen, v. n. m. s. opløse sig i Skum.
Zerscheitern, v. 1) n. m. s. splittes ad. 2) a. splitte ad.
Zerschellen, v. 1) a. slaae itu med et høit Knald. 2) n. m. s. springe itu med et Knald, briste.
Zerschießen, v. i. a. skyde mange Huller i, og derved fordærve; **—schossen**, part., forskudt.
Zerschlagen, v. i. a. slaae fordærvet; ituslaae; **fig. sich**, dele sig: **die Wellen — sich**; ikke komme i Stand, ikke faae Fremgang: **der Handel hat sich —**.
Zerschlitzen, v. a. ituspalte; spalte fordærvet.
Zerschmeißen, v. i. a. d. T. kaste, smide itu.
Zerschmelzen, v. rgl. og i. 1) a. smelte. 2) n. m. s. hensmelte, bortsmelte.
Zerschmettern, v. a. knuse, slaae i Stykker (med stor Magt); **—rung**, f. -en, Knusning, Sønderslaaen, c.
Zerschneiden, v. i. a. ituskære, sønder—, flække; forskære, fordærve ved at skære for meget.
Zerschroten, v. i. a. hugge i Stykker; gnave itu.
Zersetzen, v. a. (i Bjergv.) ituslaae.
Zerspalten, v. i. a. ituspalte, kløve.
Zersplittern, v. a. og n. m. s. splintre, — itu; **fig. die Zeit**, spilde Tiden, anvende den unyttigt; **das zersplittert sich**, klattes bort.
Zersprengen, v. a. sprenge, itu—; **das feindliche Heer wurde zersprengt**, jaget fra hinanden.
Zerspringen, v. i. n. m. s. ituspringe; briste.
Zerstauben, v. a. forvandle til og drive fra hinanden som Støv; **fig.** adsprede som Støv.
Zerstechen, v. i. a. fordærve, vanskabe ved at stikke.
Zerstieben, v. i. n. m. s. adspredes som Støv.
Zerstörbar, aj. forstyrrelig; **—keit**, f. ud. pl. F—hed, c.
Zerstören, v. a. forstyrre, ødelægge, tilintetgjøre; **—rer**, m. -s pl. s. sg. Forstyrrer, Ødelægger, c.; **—rung**, f. -en, F—lse, Ø—lse, T—lse, c.; **—rungskrieg**, m. -es -e, Ødelæggelseskrig, c.
Zerstoßen, v. i. a. støde i Stykker, støde smaat; forstøde, støde fordærvet.
Zerstreuen, v. a. sprede, ad—: **Staub**; **fig. das Licht**, (hos Malerne) fordele urigtigt; **Eines Furcht**, gjøre umærkelig; **Einen, sich**, adsprede, distrahere; **—streut seyn**, være distrait, tankeadspredt; **—streutheit**, f. -en, Distraction, c.; Tankeadspredthed, c.; **—uung**, f. -en, Adspredelse, c.
Zerstückeln, v. a. dele i smaa Stykker, udstykke.
Zerstücken, v. a. dele i Stykker, udstykke.
Zerstümmeln, v. a. brugeligere ver—.
Zertheilen, v. a. dele, for— (et Hele i flere Dele); **ein —des Pflaster**, fordelende; **—lung**, f. -en, Deling, For—, c.
Zertrennen, v. a. adskille; **—nnlich**, aj. adskillelig; **—nnung**, f. -en, A—lse, c.
Zertreten, v. i. a. søndertræde, træde itu; fordærve ved at træde paa.
Zertrümmern, v. a. knuse, sønderslaae, splitte ad.
Zerweichen, v. a. og n. m. s. udbløde for meget.
Zerwerfen, v. i. a. kaste itu.
Zerwirken, v. a. (især i Jagtsp.) lægge for, hugge ud.
Zerwühlen, v. a. rode fordærvet.
Zerzausen, v. a. d. T. forvirre, forruske, forpjuske.
Zerzupfen, v. a. udplukke, pille fra hinanden.
Zeter, et Udraab, som: Vee (over Forbryderen), Hevn (over Morderen); s. **Zeterschreier**; **—geschrei**, n. -es ud. pl. Veeraab, n., et høit Raab ved paaført Voldsomhed; ethvert heftigt Raab, ynkeligt Skrig; **—schreier**, m. -s pl. s. sg. (m. St. i Criminalretten) en af Øvrigheden beskikket Person, som ved en Morders Domfældelse i den Myrdedes Navn offentligen udraaber **Zeter**!
Zettel, m. -s pl. s. sg. Seddel, Billet, c.; (hos Væverne) Rending, c. ud. pl.; **—bank**, f. -en, Seddelbank, c.; **—ende**, n. -s -n, (hos Væverne) Enden af et Stykke Tøi; **—n**, v. a. d. T. s. ver—.

Zeug, 1) m. -es e, Materie, c., Stof, n. (hvoraf Noget skal tilberedes); især hos mange Haandværkere, f. Ex. (hos Papirmagerne) fuldtstampede Klude; der halbe —, kun eengang stampede Klude; Tøi, n. (til Klæder); især uldent, som enten slet ikke el. kun halvt er valket; (i denne Bet. ogsaa hyppigt og næsten almindeligt n.); (undert.) Værktøi, n. f. Ex. (i Bjergv.) en Pumpe og enhver Vandmaskine; (Jagtsp.) alle til Jagten henhørende Redskaber; (foræld.) Krigshær og alt hvad der hører til den. 2) n. -es -e, Tøi, n.: Redskab, Værktøi; især i Sammens. Reiß—, Reit—; Huusgeraad, n.: hölzernes —, Tisch—; (foræld. og endnu blot undert.) Ting, ud. pl.: albernes — reden; vulg. liederliches —, Tøi (om Mstr).

Zeug-fabrik, f. -en, Tøifabrik, c.; —haus, n. -es -äuser, Tøihuus, Arsenal, n.; hvor Redskaber 2c af et vist Slags og i Mængde opbevares; især Skyts og andre Krigsfornødenheder; (i Papirfabriker) Kammer, hvor de halvt stampede Klude opbevares; —kammer, f. -n, Munderingskammer, Pulter—; Rust—, n.; —kleid, n. -es -er, en Klædning af let, uldent Tøi; —macher, m. -s pl. s. sg. Tøimager, c.; —mantel, m. -s -äntel, Tøikappe, c. (af let, uldent Tøi); —manufactur, f. -en, Tøimanufaktur, n.; —meister, m. -s pl. s. sg. Tøimester, c., en Opsynsmand over Jagttøi, over Skyts 2c.; bedre: Feldz—; —pritsche, f. -n, (i Papirfabrikerne) et Redskab til at klappe de kun halvt stampede Klude sammen med; —rasch, m. -es -e, Tøirask, n.; et Slags let Rask; —schmid, m. -s -e, en Smed, som fornemmeligen kun forfærdiger Jern- og Staalværktøi for Haandværkere og Konstnere; dennes Værksted kaldes —schmide, f. -n; —schneider, m. -s pl. s. sg. en Skrædder, som forfærdiger og reparerer Jagttøi; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Tøihuusskriver, c.; —wagen, m. -s -ägen og pl. s. sg. en Vogn, hvorpaa Jagttøiet kjøres; —wärter, m. -s pl. s. sg. s. —meister.

Zeuge, m. -n -n, (om begge Kjøn; sjeld. —ginn, f.) Vidne, n.; fig. (om livløse Ting) Minde, Beviis, Kjendetegn, n.; —fall, m. -es -älle, Genetiv, n.; —naussage, f. -n, Vidneudsagn, n.; —nführer, m. -s pl. s. sg. Vidnefører, c.; —nrobel, n. -s pl. s. sg. Vidneprotokol, c.; —nverhör, n. -es -e, Vidneforhør, n.

Zeugen, v. 1) n. m. h. vidne: für, wider Einen; Eim., aflægge Vidnesbyrd i hans Sag; von Eim. el. einer S., være et Beviis for. 2) a. avle, (om Manden): einen Sohn; Kinder mit seiner Frau; (om Mand og Kone): in der Ehe keine Kinder —; fig. forplante, frembringe ved Forplantelse: Bäume —; virke, være virkende Aarsag: Stolz zeuget Uebermuth; (sjeld.) for ziehen.

Zeugniß, n. -sses -sse, Vidnesbyrd, n. (om Ens moralske Characteer); (sjeld.) enhver Ting, forsaavidt den er Beviis; (foræld.) enhver høitidelig Forsikkring.

Zeugung, f. -en, Avlen, c.; —sglied, n. -es -er, og —stheil, m. -es -e, Avlelem. n.

Zibebe, f. -n, Cubebe. c.; et Slags Rosiner.

Zibeth, m. -es ud. pl. Desmer, c.; —katze, f. -n, og —thier, n. -es -e, Desmerkat, c., Desmerdyr, n.

Zicke, f. -n, d. T. en ung Ged; —ln, v. n. m. h. d. T. (om Geder) kaste Kid.

Zickzack, m. -es -e, Sikfak, c., en Linie, som bestaaer af vexelviis ind- og udspringende Vinkler.

Zieche, f. -n, d. T. Overtræk over Dyner og Puder.

Ziefer, n. -s pl. s. sg. Insect, n.

Ziege, f. -n, Ged, c.

Ziegel, m. -s pl. s. sg. Tegl, —steen; især: Tagsteen, c.; —brenner, m. -s pl. s. sg. Teglbrænder, c.; —brennerei, f. -en, Teglbrænderi, n.; —dach, n. -es -ächer, Tegltag, Teglsteenstag, n.; —decker, m. -s pl. s. sg. Tegltækker, c.; —erde, f. ud. pl. Teglsteensfarve, c.; —farben el. —big, aj. teglsteensfarvet, blegrød; —hütte, f. -n, Teglhytte, c.; —lehm, m. -es -e, leret Jord tjenlig til Tegl; —mehl, n. -es -e, Teglmeel, n.; —roth, aj. teglrød; —stein, m. -es ud. pl. Teglsteen, c.; især brændt Muursteen; —streicher, m. -s pl. s. sg. Teglstryger, c., en Arbeider, som former Teglstenene; (undert.) Teglbrænder, c.; —werk, n. -es -e, Teglværk. n., —gaard, c.

Ziegen-bart, m. -es -ärte, Gedeskæg, n.; —bock, m. -es -öcke, Gedebuk, c.; —fuß, m. -es -üße, Gedefod, c.; —haar, n. -es -e, Gedehaar, n.; —hirt, m. -en -en, Gedehyrde, c.; —milch, f. ud. pl. Gedemelk, c.

Zieger, m. -s pl. s. sg. (n. St.) en størknet Fugtighed; især (i Sveits) den fra Ostlavningen tilbageblevne Valle, hvoraf laves —käse, m. -s pl. s. sg.

Ziegler, m. -s pl. s. sg. Teglbrænder, c.

Zieh-band, m. -es -änder, Dragbaand, n.; et Jernbaand, som ved Skruening kan gjøres snevrere; —bank, f. -änke, Trækkebænk, c. (hvorpaa slige Arbeider gjøres, som skeer ved at trække); —brunnen, m. -s pl. s. sg. en Brønd, hvoraf Vandet drages op, forskjellig fra Pumpe; Vindebrønd, c.; Trækbrønd, c.; —geld, n. -es -er, Kostpenge; Betaling for et fremmedt Barns Underhold og Opdragelse, c.; —kind, n. -es -er, d. T. Pleiebarn, Pensionair, c.; —klinge, f. -n, (hos Snedkerne) Skavjern, n.; —kloben, m. -s pl. s. sg. (hos Snedkerne) Spændskrue, c.; —mutter, f. -ütter, d. T. Pleiemoder, Foster—, c.; —pflaster, m. -s pl. s. sg. Trækplaster, n.; —seil, n. -es -e, Haletoug, n.; —stange, f. -n, en Stang, ved hvis Hjelp Noget trækkes; —weg, m. -es -e, den Vei ved Floder og Kanaler, som de gaae, der trække Fartøierne; Trækvei, c.

Ziehe, f. ud. pl. vulg. (n. St.) et fremmedt Barns Kost og Opdragelse; Einen zur — haben, drive Spot med, narre, fixere.

Ziehen, v. 1) i. a. trække, drage: die Pferde — den Wagen; den Degen —; den Hut —, tage af; fig. trække, drage: Drath —; Licht —, støbe; Saiten auf ein Instrument, lægge Strenge paa; Geld auf etw., trække, indtage; einen Wechsel auf Einen, el. ogsaa blot: auf Einen; die Pferde aus dem Stalle —, føre; den Wein auf Flaschen, tappe; eine Folge aus etw.; Vortheil, Nutzen aus etw.; die Wörter, d. T. udtale meget langsomt; etw. in Betrachtung, in Erwägung —, betænke, overveie; etw. auf sich —, tyde; Einen zu Rathe —, tage paa Raad, betjene sig af hans Raad; sich etw. zu Gemüthe —, lægge paa Sindet, foruroliges over; eine S. in die Länge —, trække i Langdrag;

ein Kind, Einen zu allem Guten —, opdrage; Nellen aus dem Samen —, opelske; Hausthiere —, opflække; den Kürzern —, komme til kort; sich —, trække sig; bevæge sig langsomt frem; lade sig udvide, udstrække; forandre sin Retning: das Brett hat sich gezogen, trukket sig, kastet sig; strække sig i Længden; lidt efter lidt trække ind i; (i mange enkelte Tilfælde) bevirke en langsom Forandring hos sig, f. Ex. sich ins Kleine, in die Enge —, indskrænke sin Virkekreds, formindske sine Udgifter. 2) n. m. s. sig. drage, trække; bevæge sig langsomt frem: die Vögel —; in den Krieg —, auf die Wache —; forandre sit Opholdssted, flytte: aus einem Hause; in ein Haus; auf das Land; ogsaa (om Tjenestefolk) flytte: zu Em., von Em.

Zieher, m. -s pl. s. sg. en Person el. Ting, som trækker.

Ziehung, f. -en, Trækning, c., især Lotteriets; —s-tag, m. -es -e, Trækningsdag, c.

Ziel, n. -es -e, Maal, n., Ende, Grændse, c.; Gjenstanden, hvorefter man sigter; fig. Diemaal, Meed, Diemed, n., Hensigt, c; (Sydt.) Termin, især: Betalings—, c.

Zielen, v. n. m. h. sigte: nach Em. el. etw; fig sigte paa, stikle paa (ved Talen): auf Einen el. etw.; have til Hensigt, sigte til.

Zieler, m. -s pl. s. sg. den, som ved Skiveskydning viser Stedet, hvor Skuddet traf paa Skiven; Marqueur, c.

Ziemen, v. n. m. h. s. Ge—, som er brugeligere.

Ziemer, m. -s pl. s. sg. Snaredrossel, c.; Dyreryg; (hos Slagterne) Rumpestykke (i denne Bet. er det i Sydt. n.); de større Dyrs mandlige Lem: der — eines Ochsen, en Tyremie.

Ziemlich, aj. temmelig, middelmaadig; (foræld.) sømmelig anstændig; som av. alene; (undert.) næsten.

Ziepen, v. n. m. h. (n. St.) pibe (især om Fugleunger).

Zier, f. (forælt.) s. Zierde.

Zier-affe, m. -n -n, d. T. Pyntenar, et affecteret Myse, en Laps; —bengel, m. -s pl. s. sg. Spradebasse, c.; —bengelei, f. ud. pl. Spradevæsen, n.; —blume, f. -n, Blomst til Ziir; —garten, m. -s -ärten, Have til Ziir; —lich, aj. ziirlig, pyntelig, skjøn; ein —licher Eid (i Retsspr.), en høitidelig; —lichkeit, f. Ziirlighed, Pyntelighed, c., ud. pl.; Ziir, Prydelse c., pl. —en; —pflanze, f. -n, Ziirplante, c., Plante til Ziir; —puppe, f. -n, Pyntedukke, c.

Zierath, m. -es -e, Zirat, c.

Zierde, f. -n, Ziir, Prydelse, c.

Zieren, v. 1) n. m. h. zire, pryde, smykke, forskjønne. 2) a. pudse, pynte; sich, af misforstaaet Belanstændighed gjøre unaturlige og tvungne Gebærder; vægre sig, afslaae imod sin Lyst.

Ziererei, f. -en, vulg. Pynteri, n., Ziren, c.

Ziesererbse, f. -n, almindelig Astragal (Plante), c.

Ziffer, f. -n, Ziffer, n.: (Talfigur; et hemmeligt Skrifttegn); —blatt, n. -es -ätter, Zifferblad, n., Uhrskive, c.

Ziffern, v. n. m. h. ziffre, skrive Tal, regne.

Zigeuner, m. -s pl. s. sg. Zigeuner, c.; —inn, f. -en, Zigeunerske, c.; —sprache, f. -n, Zigeunersprog, n.

Zikorie, f. -n, Cicorie, c.

Zimmel el. Zimmer, m. s. Ziemer.

Zimmer, n. -s pl. s. sg. Værelse, n.; d. T. Stue, c., Kammer, n.; (undert.) Zimmer, n. (40 Skind); (n. St.) Tømmer, Bygnings—, n.; (forald.) Bygning, Bygning, c.; Materie, c., Stof, n. (til Noget).

Zimmer-arbeit, f. -en, Tømmerarbeide, n.; —axt, f. -äxte, T—mands Øxe, c.; —flöße, f. -n, el. —floß, n. -es -öße, T—flaadning; T—flaade, c.; —gesell, m. -en -en, T—svend, c.; —handwerk, n. -es ud. pl. T—haandværk, n.; —häuer, m. -s pl. s. sg. (i Bjergv.) den, som forretter T—arbeidet; —hof, m. -es -öfe, en Gaard, hvori Bygningstømmeret tilhugges; —holz, n. -es -ölzer, Bygningstømmer, n.; —kunst, f. ud. pl. s. —handwerk; —ling, m. -es -e, s. —häuer; —mann, m. -es -leute, T—mand, c.; —mannskunst, f. ud. pl. s. —handwerk; —meister, m. -s pl. s. sg. T—mesmester, c.; —platz, m. -es -ätze, T—plads, c.; —werk, n. -es -e, T—arbeide, n.

Zimmern, v. a. tømre; fig. d. T. forfærdige, gjøre; —rung, f. -en, Tømring, c.; (især i Bjergv.) Tømmerværk, n.

Zimmet el. Zimmt, m. -es ud. pl. Kaneel, c.; —baum, m. -es -äume, Kaneeltræ, n.; —farbe, f. -n, Kaneelfarve, c.; brunrød Farve; —mandel, f. -n, brændt Mandel, c.; —öl, n. -s ud. pl. Kaneelolie, c.; —rinde, f. -n, Kaneelbark, c.; —rose, f. -n, Kaneelrose, c. (som lugter ligesom Kaneel); —wasser, n. -s ud. pl. Kaneelvand, n., Kaneelaqvavit, c.

Zimperlich, aj. være undselig og tilbageholden og derhos dog kjærlig; at opføre sig saaledes kaldes zimpern, v. n. m. h.

Zindeltaffet, m. s. Sendel.

Zink, et blot i Tærningspil brugeligt Tal for: fem.

Zink, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Zink, c. (et Halvmetal); s. Zinke.

Zinke, f. -n, (undert. Zink, m.) en tilspidset Ting el. Deel af en Ting, (i mange Tilfælde) f. Ex. d. T. Green paa en Gaffel; die — eines Rechens, Tænderne, (Jagtsp.) Enden af Hjortetakkerne; Sinke, c. (et Blæsehorn); et lidet Jagthorn; visse Piber i Orgelet.

Zinkerz, n. -es -e, Zinkerts, c.

Zinn, n. -es pl. (om flere Slags) -e, Tin, n.; fig. Tintei, n., ud. pl.

Zinn-asche, f. ud. pl. Tinaske, c., calcineret Aske; —bergwerk, n. -es -e, Tinbjergværk, n.; —erz, n. -es -e, Tinerts, c.; —folie, f. -n, Tinfolie, c., Bladetin, n.; —gesell, m. -en -en, s. Zinner; —gießer, m. -s pl. s. sg. Tinstøber, c.; Kandestøber c.; —graupe, f. -n, krystalliseret Tinerts; —grube, f. -n, Tingrube, c.

Zinne, f. -n, (forald.) Tinde, (undert.) Tinding, øverste Rand, c. (af en Muur); Muren omkring et fladt Tag paa en Bygning.

Zinner, m. -s pl. s. sg. (i Blikfabriker) Fortinner, c. (den, som fortinner Blikket).

Zinnern, aj. Tin-, af Tin.

Zinnober, m. -s ud. pl. Zinnober, c. og n.; —erz, n. -es -e, Zinnobererts, c.; —roth, aj. zinnoberrød.

Zins, m. -es -e, Landgilde, n., Grundskat; Leie, c.

(foræld.) Skat, Afgift (ethvert Slags deraf, som ydes Regjeringen).

Zins-bar, aj. skatskyldig; —barkeit, f. ud. pl. Sk—hed, c.; —bauer, m. -s -n, Skattebonde. Fæste—, c.; —brief, m. -es -e, Skattebrev, Fæste—, n.; —buße, f. -n, Skattebøder; —fällig, aj. skatskyldig; —frei, aj. skattefri; huusfri; —gans, f. -änse, Skattegaas, c.; —geber, m. -s pl. s. sg. s. Zinser; —groschen, m. -s pl. s. sg. Skattegroschen, c.; —gut, n. -es -üter, Fæstegods, n.; —hahn, m. -es -ähne, Skattehane, c.; —haus, n. -es -äuser, Fæstehuus, n.; —henne, f. -n, Skattehene, c.; —herr, m. -n -en, Grundeier, Proprietair, Husbonde, c.; —hof, m. -es -öfe, Fæstegaard, c.; —hufe, f. -n, Fæstejord, c.; —huhn, n. -es -ühner, Skattehene el. —hane, c. pl. —hens; —korn, n. -es ud. pl. Skattekorn, n.; —leute, pl. ud. sg. Fæstefolk; —mann, m. -es -änner, s. Zinser; —pflichtig, aj. skatskyldig; —tag, m. -es -e, Skattedag, en bestemt Dag, paa hvilken en Skat skal erlægges; —zahl, f. -en, (i Tidsregningen) en tilbagevendende Række af 15 Aar (Indiction).

Zinsen, pl. af et ikke almindeligt sg. die Zinse, Renter; —auf—, Rentes Renter.

Zinsen, v. 1) n. m. h. (sjeld.) give Rente, indbringe. 2) a. yde, erlægge Afgift, skatte; —nverzinsung, f. -en, Rentes Forrentning; —nwucher, m. -s ud. pl. Aagerrente, c.; —nzins, m. Rentesrente, c.

Zinser, m. -s pl. s. sg. Fæstebonde, Leier, c.

Zipfel, m. -s pl. s. sg. Flig, Flip, Snip, c., Hjørne, n., den tilspidsede, udvendige Deel af et, især beieligt Legeme; —ig, aj. som har Flip; —pelz, m. -es -e, et Slags Pels, hvorpaa to Flipper hænge ned paa Ryggen.

Zipperlein, n. -s ud. pl. (næsten foræld.) Podagra, el. Chiragra, c.

Zirbel-baum, m. -es -äume, Navnet paa en Art Gran, hvis Tap kaldes —nuß, f. -üsse; —drüse, f. -n, Navnet paa en Kirtel i Hjernen.

Zirkel, m. -s pl. s. sg. Cirkel, Kreds; Passer, c.; fig. i en Kreds stillede Ting; deraf ogsaa: en Forsamling af Personer, en Kreds; en Række af Forandringer, som efter en vis Tid altid igjen begynde forfra; ein — im Definiren, Schließen ꝛc., er den Feil, at man kommer tilbage igjen til det Begreb, hvorfra man er gaaet ud.

Zirkel-bogen, m. -s pl. s sg. Cirkelbue, c.; —figur, f. -en, Cirkelfigur, c.; —fläche, f. -n, Cirkelflade, c.; —linie, f. -n, Cirkellinie, c.; —n, v. n. m. h. cirkle, maale med en Cirkel; —punkt, m. -es -e, Cirkelpunkt, Centrum, n.; Cirkelens Midtpunkt; —rund, aj. cirkelrund; —ründe, f. -n, Cirkelrunding, c.; —schmid, m. -s -e, Cirkelsmed, c.

Zirpen, v. n. m. h. pibe (om Faarekyllinger, Fugleunger ꝛc.).

Zischeln, v. a. og n. m. h. d. T. hviske, tale sagte.

Zischen, v. 1) n. m. h. hvisle, give en hvislende Lyd fra sig. 2) a. hviske: Eim. etw. ins Ohr.

Zither, f. -n, Cither, c.

Zits, m. s. Zitz.

Zitter-aal, m. -es -e, en Art electrisk Aal; Zitteraal, c.; —äspe, f. -n, Bæveræsp, c.; —fisch, m. -es -e, Krampefisk, c.; —maal, n. -es, s. Vergebe; —nadel, f. -n, Bævernaal, c. (et Slags Haarnaal); —pappel, f. -n, s. -äspe; —rochen, m. -s pl. s. sg. Zitterrokke, Krampefisk, c.

Zittern, v. n. m. h. zittre, skjælve, bæve; fig. vor Furcht —, bæve af Frygt; vor einer S., undert. ogsaa bei etw.; ligel. vor Eim. el. etw., være i ængstelig Frygt for; (i den høiere Skrivemaade) bevæge sig; eine —de Stimme, bævende, rystende.

Zitwer, m. -s ud. pl. en Krydderirod af en udenlandsk Plante, og Planten selv; Galgant; —same, m. -ns ud. pl. Frøet af nysnævnte Plante; d. T. Frøet af et Slags udenlandsk Bynke, som bruges imod Orm.

Zitz, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Sirts, n.; s. Zitze.

Zitze, f. -n, d. T. Brystvorte, c. (paa Fruentimmerbrystet); Yver, Patte, c. (paa Hundyr); —n, v. n. m. h. patte.

Zobel, m. -s pl. s. sg. Zobel, c. (Dyr); Pelsværket af Zobeldyret; —färber, m. -s pl. s. sg. s. Rauch—; —fell, n. -es -e, Zobelskind, n.; —pelz, m. -es -e, Zobelpels, c.; —thier, n. -es -e, Zobeldyr, n.

Zober, m. -s pl. s. sg. Trækar, n., Ballie, c. (især med to Haandgreb).

Zofe, f. -n, (Dim. Zöfchen, n. -s pl. s. sg.) Terne, Kammerpige, c.; (foræld. og nu blot i den høiere Skrivemaade); —nrolle, f. -n, Soubretterolle, c.

Zögern, v. n. m. h. nøle, dvæle, være seen, drøse.

Zögling, m. -es -e, Fosterbarn, Pleiebarn, n., Lærling, Elev, c. (om begge Kjøn).

Zoll, m. -es, 1) pl. -e, og efter et Talord pl. s. sg. Tomme, c. (1/24 Alen). 2) pl. Zölle, Told, c.

Zoll-amt, n. -es -ämter, Toldvæsen, Toldsted; Toldkammer, Toldcollegium, n.; —bank, f. -änke, (n. St.) Toldbod, c., Toldsted, n.; —bar, aj. toldbar; —barkeit, f. ud. pl. Toldbarhed, c.; —beamte, m. -n -n, Tolder, Toldkasserer, c.; —bediente, m. -n -n, Toldbetjent, c.; —bereiter, m. -s pl. s. sg. Grændsetoldrider, Strandrider, c.; —bude, f. -n, Toldbod, c.; —frei, aj. toldfri; —freiheit, f. ud. pl. T—hed, c.; —gerechtigkeit, f. ud. pl. Toldret, c., Rettighed til at fordre Told; —haus, n. -es -äuser, Toldsted, n., Toldbod, c., —huus, n.; —herr, m. -n -en, Toldherre, c., den, som har Toldret paa et Sted; —maß, n. -es -e, Tommemaal, n., Maal efter Tommer; —ordnung, f. -en, Toldanordning, c.; —pacht, m. -es -ächte, Toldforpagtning, c.; —pächter, m. -s pl. s. sg. Toldforpagter, c.; —pflichtig, aj. toldpligtig; —rolle, f. -n, Toldrulle, c.; —säule, f. -n, Toldstøtte, c. (som er sat til Kjendemærke paa et Toldsted); —schreiber, m. -s pl. s. sg. Toldskriver, c.; —stab, m. -es -äbe, Tommestok, c.; —stadt, f. -ädte, Toldstad, c.; —stätte, f. -n, Toldsted, n.; —stock, m. -es -öcke, d. T. Tommestok, c.; —tarif, m. -es -e, Toldtarif, c.; —zettel, m. -s pl. s. sg. Toldseddel, c.

Zollen, v. a. fortolde, betale Told; fig. give, yde som en Skyldighed.

Zoller, m. -s pl. s. sg. En, som giver Told; Tolder, c.

Zollig, aj. som holder een el. flere Tommer (blot i Sammens. med Talord).

Zöllner, m. -s pl. s. sg. Tolder, Toldforvalter, c.

Zone, f. -n, Zone, c., Jordbælte, Jordstrøg, n.

Zoolog, m. -en -en, Zoolog, c.; —ie, f. ud. pl. Zoologi, c.

Zopf, m. -es -öpfe, flettet og ombunden Haarpidsk, c.; der Haar —; (i Skovv.) Trætop, c. (især Naaletræers); —ende, n. -s -n, Topende, c., den øverste Ende af Trætoppe; —haar, n. -es ud. pl. el. -e, pl. ud. sg. Nakkehaar, n., Haaret, hvoraf Nakkepidsken flettes; —holz, n. -es ud. pl. Topbrænde, n. (som faaes af Trætoppene); —taube, f. -n, Parykdue, c.

Zorn, m. -es ud. pl. Vrede, Harme, c.; (d. T. undert. blot) Uvillie, Misfornøielse, c.; —entbrannt, aj. vredesoptændt; —feuer, n. -s ud. pl. Vredesild, c.; —ig, aj. vred, harmfuld, vredagtig; (Digt.) heftig; —müthig, aj. vredagtig; —ruthe, f. -n, Vredesriis, n.; —wort, n. -es -e, Vredesord, n.

Zote, f. -n, (Dim. Zötchen, n. -s pl. s. sg.) Tot, Haar—, Uld—, c. (nedhængende og sammenfiltret); d. T. ogsaa nedhængende Laser, især paa Klædningsstykker; et plumpt Udtryk, en grov Spøg; —ln, v. n. m. h. d. T. slaae om sig med Smudsigheder og Plumpheder; En, som gjør det kaldes —nreißer, m. -s pl. s. sg.

Zoticht, aj. laseagtig, som ligner en Tot.

Zotig, aj. pjusket, uredt, sammenfiltret; d. T. smudsig, plump, uanstændig.

Zottel, f. -n, d. T. Tot, Haar—, Uld—, c.

Zotteln, v. n. m. s. vulg. vralte, trave kluntet afsted.

Zottenblume, f. -n, Bukkeblad (Plante).

Zu, 1) præp. med Dat. til, i, paa: zu Eim. gehen; zu dem, d. T. desuden. I mange Tilfælde staaer Subst. enten ganske ud. Art.: zu Hause seyn, være hjemme; zu Tische sitzen, sidde til Bords; zu Lande reisen, reise til Lands; von Tag zu Tage, fra Dag til Dag; —hunderten, i Hundredeviis; el. Dat. Mærket føies til zu: Papier zum Schreiben; ein Gefäß zur Milch; især staaer zum foran Adjectivernes Comparativ og foran Talord, naar begge bruges som av.: zum besten, paa det bedste; zum ersten, for det første. 2) av. a) med Tonen: die Thüre ist zu, d. T. er lukket, er laaset; zu! zu! Udraabsord, til! til! fremad! hurtig! fort! er lief auf mich zu; er ritt nach der Stadt zu; sie kamen zu Paaren, parviis. b) uden Tonen ved infin., og oversættes da stedse med: at: es fängt an zu regnen; er kam nur her, es zu wissen; es ist Zeit, zu gehen; bereit es zu thun; hier ist etw. zu sehen; ich habe zu schreiben 2c.; ligel. ved aj. og av. for: altfor: ein zu hohes Haus; es ist zu viel; es ist gar zu wenig 2c. 3) en adskillelig Partikel ved Verber, hvor zu har Tonen.

Zubauen, v. 1) a. d. T. tilbygge, tillukke ved at bygge. 2) n. m. h. vedblive at bygge.

Zubehör, n. -s ud. pl. Tilbehør, n.

Zubeißen, v. i. n. m. h. bide til, begynde at bide stærkt.

Zuber, m. -s pl. s. sg. Trælar, n., Ballie, c. (sædv. med to Haandgreb).

Zubereiten, v. a. tilberede, tillave: die Speisen; —tung, f. Tilberedn, c., ud. pl.; Tilberedelse, c., pl. -en.

Zubiegen, v. i. a. tilbøie, tillukke ved at bøie.

Zubinden, v. i. a. tilbinde, binde for: einen Sack; Eim. die Augen.

Zublasen, v. i. 1) n. m. h. blæse til, begynde at blæse stærkt. 2) a. (i Glashytterne) blæse til, tillukke ved at blæse; Eim. etw., blæse hen til; fig. tilhviske.

Zubrennen, v. i. a. tilbrænde, lukke ved at brænde: eine Wunde; (i Smeltehytter) die Erze —, rense ved at udbrænde; s. Rösten.

Zubringen, v. i. a. Eim etw., tilbringe, bringe hen til; die Zeit mit etw. —, tilbringe, fordrive.

Zubrocken, v. a. blot fig. og d. T. Tid efter anden koste paa, efterhaanden sætte paa, anvende paa: bei einer S. zehn Thaler.

Zubuße, f. -n, Tilskud, Efterskud, n.; især blot i Bjergv.

Zubüßen, v. a. gjøre Tilskud, efterskyde; d. T. anvende paa, tilsætte paa: sein Vermögen bei etw. —.

Zucht, f. pl. (kun sjeld.) Züchte, Tillæg n., Avl, Forplantelse, c. (Dyrs, især en Dyrearts): gut zur — seyn; især i Sammens.: tillagte Dyr, Kuld, Race, Yngel; (foragt) ogsaa om Børn; Tugt, Ave, Optugtelse, c.; Optugtelsens Virkning, især: Tugtighed, Sædelighed, Ærbarhed; in Züchten und Ehren, (forald.) i Tugt og Ære, paa en anstændig Maade; (sjeld.) et Redskab til at trække.

Zucht-haus, n. -es -äuser, Tugthuus, Forbedrings—, n.; —los, aj. utugtig, vanartig, ryggesløs; —losigkeit, f. ud. pl. U—hed, V—hed, R—hed, c.; —meister, m. -s pl. s. sg. Tugthuusforvalter, c.; (forald.) Tugtemester, c.; —ochs, m. -en -en, Springtyr, c.; —ruthe, f. -n, Riis, n.; fig. (i theologisk Forstand) Tugtens Riis; —sau, f. -äue, Grisese, c.; —stute, f. -n, Stutterihoppe, c.; —vieh, n. -es ud. pl. Qvæg, Kreature, som holdes for Avlens (Racens) Skyld.

Züchtig, aj. (næsten forald.) tugtig, anstændig, ærbar; —keit, f. ud. pl. T—hed, A—hed, Æ—hed, c.

Züchtigen, v. a. tugte, arte; ein Kind mit der Ruthe, straffe, revse; —gung, f. -en, T—lse, Revselse, c.

Züchtling, m. -es -e, Tugthuuslem, c.

Zuck, m. -es -e, et lille Ryk.

Zucken, v. 1) n. m. h. trække, gjøre en kort, hurtig Bevægelse: mit dem Munde, mit den Füßen. 2) a. trække, drage, (med en kort, hurtig Bevægelse): den Degen; die Achseln.

Zucker, m. -s pl. (om flere Slags) s. sg. Sukker, n.

Zucker-bäcker, m. -s pl. s. sg. Sukkerbager, Conditor, c.; —bäckerei, f. -en, Sukkerbageri, Conditori, n.; —bohne, f. -n, Sukkerbønne, c.; —bretzel, f. -n, Sukkerkringle, c.; —brod, n. -es -e, (Dim. —brödchen, n. -s pl. s. sg.) Sukkerbrød, n.; ofte: ethvert Slags Bagværk af el. med Sukker; —cand, m. -es ud. pl. s. Candelzucker; —erbse, f. -n, Sukkerert, c.; —gebackene, n. -n ud. pl. s. —werk; ethvert Slags Bagværk af Meel, Æg og Sukker; —hut, m. -es -üte, Sukkertop, c.; —korn, n. -es -örner, Sukkerkugle, c.; —mandel, f. -n, Sukkermandel, c.; —melone, f. -n, Sukkermelon, c.; —mühle, f. -n, Sukkermølle, c.; —mund, m. -es -ünde, Sukkermund, c.; —papier, n. -es -e, Sukkerpapir, n.; —plätzchen, n. -s pl. s. sg. Sukker

pletten, c.; —rohr, n. -es -öhre, Sukkerrør, n.; —rübe, f. -n, s. —wurzel; —schachtel, m. -s pl. s. sg. Sukkerdaase, c.; —schote, f. -n, Sukkerertebælg, c.; —sieder, m. -s pl. s. sg. Sukkerkoger, c.; —siederei, f. -en, Sukkerkogeri, n.; —süß, aj. sukkersød; —werk, n. -es ud. pl. Sukkergodt, —tøi, n.; —wurzel, f. -n, Sukkerrod, c.

Zuckern, v. a. sukkre, gjøre sødt med Sukker.

Zuckung, f. -en, Trækning, c. (uvilkaarlig i Lemmerne).

Zudämmen, v. a. tildæmme.

Zudecken, v. a. tildække; das Gesicht, d. T. (undert.) skjule; Einen mit Prügeln, tildænge.

Zudem, av. desuden.

Zudenken, v. i. a. Eim. etw., tiltænke; brugeligst i partic. zugedacht, tiltænkt.

Zudrehen, v. 1) a. tildreie, tillukke ved at dreie. 2) n. m. h. dreie til. blive rast ved at dreie.

Zudrängen, v. a. sich, (undert.) trænge sig til el. ind paa.

Zudringen, v. a. trænge ind paa.

Zudringlich, aj. paatrængende, paahængende; —keit, f. ud. pl. Paatrængenhed, Paahængenhed, c.

Zudrücken, v. 1) a. trykke til, tillukke med et Tryk. 2) n. m. h. d. T. trykke til, begynde at trykke dygtigt.

Zuduften, v. a. (digter.) tildufte.

Zueignen, v. a. tilegne; især: sich etw.; Eim. ein Buch, tilegne, dedicere; —gnung, f. -en, Tilegnelse, Dedication, c.; den Deel af en Tale, i hvilken det forhen Sagte anvendes paa Tilhøreren; —gnungsschrift, f. -en, Tilegnelsesskrift, n., Dedication, c.

Zueilen, v. n. m. s. ile til.

Zuentbieten, v. i. a. (i Cancell.) kundgjøre, tilkjendegive.

Zuerkennen, v. i. a. Eim. etw., tilkjende, tildømme.

Zuerst, av. først, allerførst; d. T. første Gang.

Zufächeln, v. a. tilvifte.

Zufahren, v. i. n. m. s. d. T. kjøre til, begynde at kjøre; kjøre hurtigt; auf etw., kjøre hen til; fig. fare paa; gleich —, blind —, handle uden Overlæg, ogsaa uden Beskedenhed; vulg. løbe buns paa.

Zufall, m. -es -älle, Sygdomstilfælde, n.; Hændelse, Skjebne, c., uventet Begivenhed; en uventet, mærkelig Forandring i Helbredem.

Zufallen, v. i. n. m. s. falde til, falde ned, og lukke: die Klappe ist zugefallen; tillukkes ved at en anden Ting falder; tilfalde, blive til Deel; es fällt ihm alles zu; (Jagtsp.) komme flyvende i Mængde.

Zufällig, aj. tilfældig, ikke forudseet, hændelsesviis; —er Weise, tilfældigviis; (i Philosophien) som ikke er nødvendigt, ikke væsentligt; (i Maleri) —e Lichter, Lys, som falder ind fra en Sideaabning; —keit, f. ud. pl. Tilfældighed, c.

Zufertigen, v. a. (i Retssp.) Eim. etw., tilsende, tilstikke, tilstille.

Zuflechten, v. a. tilflette, tillukke ved at flette.

Zuflicken, v. a. tilflikke.

Zufliegen, v. i. n. m. s. d. T. flyve hen til.

Zufließen, v. i. n. m. s. tilflyde, flyde hen til; fig. uformærket blive til Deel: Eim. viel Gutes — lassen.

Zuflößen, v. a. Holz, tilflaade, flaade hen til.

Zuflucht, f. ud. pl. Tilflugt, c.

Zuflug, m. -es ud. pl. Tilflyven, c.

Zufluß, m. -sses -üsse, Tilflyden, c., Tilløb, n.; egentl. og fig. ud. pl.; den tilflydende Ting selv; Hjelpemiddel, n.

Zufolge, præp. i Følge.

Zuförderst, s. Zuvörderst.

Zufragen, v. n. m. h. d. T. forespørge.

Zufrieden, 1) aj. tilfreds; mit Eim.; mit einer S.; (undert.) fornøiet: ich bin es el. damit —; fig. eine —e Ehe, som skjenker Tilfredshed. 2) av. og ud. Comparation: Einen — stellen, stille tilfreds, tilfredsstille; einen Zornigen — sprechen, berolige, tilfredsstille; sich — geben, give sig tilfreds; d. T. Einen — lassen, lade have Fred; —heit, f. ud. pl. Tilfredshed, c.

Zufrieren, v. i. n. m. s. tilfryse.

Zufügen, v. a. Eim. Schaden, Nachtheil, Verdruß 2c., tilføie.

Zufühlen, v. n. m. h. begynde at føle til Noget.

Zufuhr el. -e, f. ud. pl. Tilførsel, c.

Zuführen, v. a. tilføre; lede el. føre til Noget: Einen dem Untergange; (i Bjergv.) udvide et Sted.

Zufüllen, v. a. fylde til, fylde mere paa: Wein; fylde til, kaste til: einen Teich.

Zug, m. -es -üge, Træk, n.: Handlingen at trække, saavel overh. og ud. pl., som ogsaa enkelte Handlinger af det Slags, og med pl. som: Marsch, c., Sværm, c., Tog, Fiskedræt, Aandedræt, n.; in den letzten Zügen liegen, ligge for Døden; den Ting, som trækker; f. Ex. Lufttræk, n.; det, som trækkes; Penneträk, Strik—, n.; die Züge des Gesichtes, Ansigtstræk, Lineamenter; ein —des Characters, Karaktertræk, n.; Spand, Koppel, n. (Heste el. Oxer); er trank mit vollem —e, Drag.

Zug-arbeit, f. -en, et vist Slags vævet Arbeide; Dambrets Mønster; —baum, m. -es -äume, Trækbom, c.; —brücke, f. -n, Trækbro, Vindebro, c.; —fisch, m. -es -e, Trækfisk, c.; —graben, m. -s -äben, Afledningsgrøft, c.; —heuschrecke, f. -n, Trækgrylle (Insect); —leine, f. -n, Trækline, c.; —loch, n. -es -öcher, Trækhul, n.; —luft, f. ud. pl. Træk, —luft, c.; —ochse, m. -n -n, Trækoxe, Arbeids—, c.; —pferd, n. -es -e, Arbeidshest, c.; —pflaster, n. -s pl. s. sg. Trækplaster, n.; —ring, m. -es -e, Trækring, c. (til at trække Noget tæt sammen med); —schraube, f. -n, Trækskrue, c.; —seil, n. -es -e, Halereb, n.; —stange, f. -n, Pumpestang, c.; —stiefel, m. -s pl. s. sg. Trækstøvle, Suk—, c.; —thor, n. -es -e, Trækport, c. (den Deel af en Vindebro, som lukker Porten); —vieh, n. -es -e, Qvæg, som bruges til at trække; —vogel, m. -s -ögel, Trækfugl, c.; —weise, av. i Drag; i Tog; skareviis; —wind, m. -es -e, Trækvind, c.

Zugabe, f. -n, Tilgift, c.; (undert.) Tilsætning til en Hovedsag.

Zugang, m. -es -änge, Tilgang, Ad—, c.; fig. (undert.) Hjelp, Understøttelse, c.

Zugänglich, aj. tilgængelig; —keit, f. ud. pl. T—hed, c.

Züge, f. s. Ziehe.

Zugeben, v. i. a. give til, give oven i Kjøbet; (i Kortspil) kaste til, bekjende; Eim. alles, indrømme, tilstaae; tillade, give sit Samtykke til, tilstede.

Zugedacht, aj. tiltænkt.

Zugegen, av. med seyn, være tilstede, nærværende.

Zugehen, v. i. n. m. s. gaae til, gaae i, lade sig lukke; tilgaae, skee; meest impers. es geht hier ordentlich zu, das geht nicht mit el. von rechten Dingen zu; d. T. gaae til, gaae hurtigt; nun geht es nach dem Abend zu, nu lakker det ad Aften.

Zugehör, n. -es ud. pl. Tilbehør, n.; —en, v. n. m. h. tilhøre: das gehört mir zu; (forældt.) være skyldig, pligtig; —ig, aj. tilhørende.

Zügel, m. -s pl. s. sg. Teile, Tømme, c.; ogsaa fig.; —los, aj. teilelos; fig. tøilesløs; —losigkeit, f. -en, T—hed, R—hed, c.; —n, v. a. lægge Tømme paa, styre; tæmme.

Zugemüse, n. -s pl. s. sg. en Ret af Planteriget; Rødder, Grønt (til Kjødet).

Zugenamt, av. d. T. (underl.) med Tilnavn.

Zugeritten, aj. tilreden.

Zugesellen, v. a. omgaaes, give til Selskab: sich Eim.; fig. forbinde, forene med.

Zugestehen, v. i. a. eine S., tilstaae, indrømme; (sjeld.) tillade, bevilge.

Zugethan, partic. og som av. gunstig, bevaagen, velvillig, hengiven.

Zugießen, v. i. 1) n. m. h. d. T. øse til, begynde at øse rask. 2) a. øse til, øse mere i; tilstøbe, lukke ved at hælde et smeltet Legeme i: ein Loch mit Blei.

Zügig, aj. tjenlig til Trækken.

Zugittern, v. a. tilgittre, tillukke med et Gitter.

Zugleich, av. paa een og samme Tid; tillige.

Zugleichen, v. i. a. gjøre lige; især ved Myntning.

Zugreifen, v. i. n. m. h. d. T. gribe efter Noget, gribe til; fig. hjelpe; gribe begjerligt; bemægtige sig; bruge Øvrighedsmagt.

Zugrunderichten, v. a. ødelægge.

Zugürten, v. a. tilgjorde, lukke, ved at sætte Gjord for.

Zuhaben, v. i. a. d. T. have til, faae som Tilgift: er will etw. —; have lukket.

Zuhäkeln, v. a. hægte til.

Zuhaken, v. a. lukke med een el. flere Hager; tilhage.

Zuhalten, v. i. 1) a. holde til, lukke, (om Legemets Dele): die Augen, den Mund; holde for, bedække med Haanden: Eim. den Mund; sich die Ohren; holde tillukket. 2) n. m. h. d. T. mit einer Person —, holde til med, have fortrolig, især ukydsk Omgang med; holde sit Løfte; —tung, f. -en, Holden til, Lukning, c.

Zuhämmern, v. 1) n. m. h. vedblive at hamre. 2) a. hamre til.

Zuhauen, v. i. 1) n. m. h. d. T. hugge til, begynde at hugge rask. 2) a. tilhugge: Bauholz.

Zuheften, v. a. tilhefte.

Zuheilen, v. 1) n. m. s. læges. 2) a. læge.

Zuhorchen, v. n. m. h. Eim., lytte til.

Zuhören, v. n. m. h. høre til, paa, efter: Eim. aufmerksam; —rer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Tilhører, (—inde), c.

Zujauchzen, v. a. og n. m. h. tiljuble, tilraabe: Eim. Beifall.

Zukehren, v. a. vende hen til: Eim. den Rücken.

Zukeilen, v. a. tilkile.

Zuketteln, v. a. tilkjede, tillukke med en liden Kjede.

Zuklammern, v. a. gjøre fast, tillukke med Klamre.

Zuklatschen, v. a. og n. m. h. tilklappe: Eim. Beifall.

Zukleben el. —**kleiben**, v. a. tilkline.

Zukleistern, v. a. tilklistre.

Zuklinken, v. a. die Thür, tilklinke, tillukke med Klinke.

Zuknöpfen, v. a. tilknappe.

Zuknüpfen, v. a. tilknytte.

Zukommen, v. i. n. m. s. komme, blive sendt, blive overleveret: die Nachricht ist mir von Berlin zugek—; Eim. etw. — lassen, overlade, meddele, skikke; (blot tredie Person) das kommt mir zu, tilkommer mig, er min Pligt el. min Ret; er tilladt for mig; (forældt.) komme til Noget.

Zukost, f. ud. pl. (Nordt.) s. Gemüse, Zuge—; (m. St.) Suul, n.

Zukunft, f. ud. pl. Fremtid, c., den kommende Tid; in —, i Fremtiden; (forældt.) Ankomst, Advent, c.; —ünftig, aj. kommende, til—.

Zulächeln, v. 1) n. m. h. Eim., smile ad. 2) a. tilsmile: Eim. Beifall.

Zulage, f. -n, Tillæg, n., Tillæggen, c., ud. pl.; (hos Tømmermænd) Tilpasning, c.

Zulangen, v. 1) n. m. h. d. T. lange, række hen til; have den fornødne Længde; fig. zu etw., strække til, være tilstrækkelig, forslaae. 2) a. Eim. etw., række, flye, lange.

Zulänglich, aj. blot fig. tilstrækkelig; —keit, f. ud. pl. T—hed, c.

Zulassen, v. i. a. lade være tillukket; lade gaae ind, tillade Indgang; tilstede, ikke hindre, tillade: Eim. etw.; —ssung, f. ud. pl. Indladelse, Adgang, Tiladelse, Tilstedelse, c.

Zulässig, aj. tilladelig, som kan tillades; —keit, f. ud. pl. T—hed, c.

Zulauf, m. -es ud. pl. Tilløb, n.; —en, v. i. n. m. s. d. T. løbe til, begynde at løbe hurtigt; løbe stærkt; løbe efter; gjøre en Gjenstand til Maal for Løbningen: auf Einen el. etw. —; d. T. løbe til, forsamle sig hurtigt; spitzig —en, løbe sammen, ende sig i en Spids.

Zulegen, v. 1) a. tillukke: eine Grube mit Brettern; sammenlægge: einen Brief; lægge til: Eim. 100 Thaler zu seiner Besoldung; d. T. lægge sig til, anskaffe: sich ein Pferd; lægge tilrette, lægge sammen; især hos Tømmermænd, afpasse: ein Gebäude; (hos Landmaalere) aflægge, aftegne paa Papiret: einen Riß. 2) n. m. h. Eim., tillægge; brugeligere beilegen, beipflichten.

Zuleimen, v. a. tillime.

Zuletzt, av. tilsidst: for sidste Gang; sidst, bagest; endeligen.

Zulp, m. -es -e, vulg. Sut, c., hvorpaa smaa Børn patte; —en, v. n. m. h. vulg. sutte, patte.

Zum, sammentrukket af zu dem; s. Zu.

Zumachen, v. 1) a. gjøre, at Noget paa en el. anden Maade lukkes; lukke, tillukke: ein Loch; tilknappe: den Rock; lægge sammen: einen Brief. 2) n. m. h. ile, skynde sig.

Zumal, cj. med et derpaa følgende da, især, fornemmeligen derfor, fordi.

Zumauern, v. a. tilmure.

Zumessen, v. i. a. tilmaale: Eim. das Getreide;

(sjeldnere) tillægge, tilskrive.

Zumurmeln, v. a. mumle hen til.

Zumuthen, v. a. Eim. etw., forlange, anmode om, (uden at bestemme Maaden, hvorpaa det steer); —thung, f. -en, Forlangende, n., Anmodning, Begjering, c.

Zunächst, av. nærmest, meget nær, tæt ved: — bei mir; ogsaa som præp. med Dat.: er stand — mir; fig. først og fornemmeligen, om kort Tid.

Zunageln, v. a. tilnagle.

Zunähen, v. a. sye til, lukke ved at sye.

Zunahme, f. ud. pl. Tiltagende, Tilvæxt, Forøgelse, c.

Zuname, m. -ns -n, Tilnavn; ofte: Binavn, n.

Zündbar, aj. antændelig; —keit, f. ud. pl. A—hed. c.

Zünden, v. n. m. h. tændes, fænge; antænde, stikke i Brand; (foræld.) lyse.

Zunder, m. -s pl. s. sg. Trøske, c., Tønder, n.; Fyrsvamp, c.; ogsaa fig. (n. St.) glødende Hammerskæl; sædv. der Zünder.

Zünder, m. -s pl. s sg. (hos Kulbrænderne) Milen, saalænge den endnu ikke er fuldt opsat; (hos Fyrværkere) Tænderen, et med Krud fyldt Rør, til at antænde med; s. Zunder.

Zunderschwamm, m. -es -ämme, Fyrsvamp, c.

Zünd-kraut, n. -es ud. pl. Fængkrud, n.; —kugel, f. -n, Brandkugle, Bombe, Granat, c.; —loch, n. -es -öcher, Fænghul, n.; —pfanne, f. -n, Fængpande, c. (paa Geværer); —pulver, n. -s ud. pl. Fængkrud, n.; —ruthe, f. -n, Luntestok, c.; —wurst, f. -ürste, Brandrør til Miners Antændelse.

Zunehmen, v. i. 1) n. m. h. tiltage, voxe, forøges: an Kräften, an Verstande —; (om Dagene) længes. 2) a. (blot i Strikning) tage ud.

Zuneigung, f. ud. pl. Hengivenhed, Tilbøielighed, c.

Zunft, f. -ünfte, Laug, Haandværks—, Amt, n.; (forald.) en Mængde Mstr. af eet Slags, een Stand; (undert.) et Selskab forenede Mstr. af eet Slags, een Classe.

Zunft-gemäß, aj. s. —mäßig; —genoß, m. -en -en, s. —verwandte; —herr, m. -n -en, s. —meister; —mäßig, aj. laugsmæssig; overeensstemmende med et Laugs Love og Skikke; —meister, m. -s pl. s. sg. Oldermand, c.; ogsaa det samme som —herr, et Laugs Foresatte ved Magistraten; der —meister im alten Rom, Tribunen; —recht, n. -es -e, Laugsret, c., ud. pl.; Laugsrettighed, c.; —schreiber, m. -s pl. s. sg. Laugsskriver, c.; —verwandte, m. -n -n, Laugsbroder, Laugsmester, c.; —zwang, m. -es ud. pl. Laugstvang, c.

Zünftig, aj. laugsberettiget, hørende til et Laug; laugsmæssig.

Zunge, f. -n, (Dim. Züngelchen, n. -s pl. s. sg.) Tunge, c.; fig. Land—, Jord—; en Fiskes Navn; i Gaffelen paa en Vægt; aus allen Völkern und —n, Tungemaal, n.

Züngeln, v. n. m. h. bevæge Tungen frem og tilbage, talle.

Zungen-band, n. -es -änder, Tungebaand, n.; —buchstabe, m. -ns -n, Tungebogstav, n.; —drescher, m. -s pl. s. sg. Lovtrækker, Rabulist, c.; —fehler, m. -s pl. s. sg. Feil i Udtalen, hidrørende fra Tungen; Feil, som begaaes ved Talen; —förmig, aj. tungeformig; —frei, aj. siges om et Slags Mundstykker til Hestene, hvorved de have Tungen fri; —held, m. -en -en, Skryder, Pralhans, c.; —sünde, f. -n, Synd, som begaaes ved Talen.

Zunichte, av. — machen, tilintetgjøre; bedre zu nichte; s. Nicht.

Zunicken, v. 1) n. m. h. Eim., nikke til. 2) a. tilnikke: Eim. Beifall.

Zunöthigen, v. a. (sjeld.) paanøde, paatvinge: sich Eim.

Zuordnen, v. a. Eim. Einen, tilforordne, beskikke til Hjelp.

Zupeitschen, v. n. m. h. d. T. pidske til, pidske dygtig paa.

Zupfeifen, v. i. n. m. h. Eim., fleite til; give Vink ved at fleite.

Zupfen, v. a. nappe: Einen bei dem Aermel; plukke, pille: Wolle; zupfe dich selbst bei der Nase, tag dig først selv om Næsen, fei først for din egen Dør.

Zupflastern, v. a. brolægge.

Zupflöcken, v. a. tilpløkke.

Zupflügen, v. a. tilpløie.

Zupfseide, f. ud. pl. Plukſilke, c.

Zupichen, v. a. tilbege, tætte med Beg.

Zuplatzen og **zuplumpen**, v. n. m. s. s. Zufahren.

Zurathen, v. i. a. d. T. tilraade: Eim. etw.

Zurauschen, v. a. tilrasle, tilbruse.

Zurechnen, v. a. skrive paa Ens Regning; tilregne, tilskrive: etw. seiner Dummheit; Eim. eines Andern Sünde; —chnung, f. -en, Tilregning, Tilregnelse, c.; —chnungsweise, av. tilregnelsesviis.

Zurecht, av. blot i Forbindelse med Verber, tilrette, til Rette; — bringen, bringe i Orden, faae i Stand; sich — finden, hitte Vei, hitte ud af det, hitte Rede i, komme til Rette med; — machen, gjøre færdig, lave, faae i Stand.

Zurede, f. ud. pl. brugeligere das —n, Tiltale, c.; —n, v. n. m. h. Eim., tiltale; bevæge; formane til.

Zureichen, v. 1) a. række hen, lange hen (til en Anden). 2) n. m. h. strække til, være tilstrækkelig.

Zureiten, v. i. 1) n. m. s. ride til, begynde at ride, ride hurtigt; auf Einen, ride hen til. 2) a. ein Pferd, tilride, stele.

Zurichten, v. a. tillave, tilberede; anrette; fig. d. T. tilsmudske; sich —, rakke sig til; vanskabe, fordærve; Einen übel, ilde tilrede; —tung, f. -en, Tillavning, Tilberedelse, c.

Zuriegeln, v. a. tillukke med Slaa, skyde Slaaen for.

Zürnen, v. n. m. h. vredes, blive vred: auf Einen; poetisk, Eim., trættes med.

Zurollen, v. 1) n. m. h. rulle til, — afsted, begynde at rulle. 2) a. rulle hen til: Eim. ein Faß.

Zurosten, v. n. m. s. tilruste, tillukkes af Rust.

Zurück, av. tilbage: —geben, fahren, reiten &c.; fig. —denken, &c.; etw. — geben, fordern; in eine Krankheit —fallen; —gesetzt werden, sættes tilbage i den forrige Tilstand; ikke blive agtet, maatte staae tilbage; die S. geht —, der bliver intet af; sein Wort —nehmen; seine Meinung —halten. Dette av. maa ikke sammendrages med Verberne, men vel med Præs. partic.: zurückkehrend, og med Subst. paa ung: die Zurückkehrung.

Zurück-blick, m. -es -e, Tilbageblik, n.; —fließend,

aj. tilbageflydende; —gang, m. -es ud. pl. Tilbagegang, c.; —gezogen, aj. for sig, privat, indgetogen; —gezogenheit, f. ud. pl. Privatstand, c., et fra offentlige Forretninger fjernet Liv; Indgetogenhed, c.; —haltend, aj. tilbageholdende, koldsindig; —haltung, f. ud. pl. Tilbageholdenhed, c.; —kehr, f. og —kunft, f. ud. pl. Tilbagevenden, —komst, c.; —zahlung, f. -en, Tilbagebetaling, c.

Zurücken, v. n. m. h. d. T. rykke til, gjøre Plads.

Zuruf, m. -es ud. pl. Tilraab, n.; de tilraabte Ord; —en, v. i. 1) n. m. h. Eim., raabe paa, kalde paa. 2) a. tilraabe, give tilkjende ved Tilraab.

Zurüsten, v. a. og n. m. h. ruste til, lave til, gjøre sig færdig til; —stung, f. -en, Tilrustning, c.

Zusäen, v. n. m. h. tilsaae, fuldende Saaeningen.

Zusage, f. -n, Tilsagn, Løfte, n.; —n, v. 1) n. m. h. (blot n. St.) sige til, give Skyld, dutte paa; være lige, stemme overeens med; das sagt ihm zu, bekommer ham vel, er ham behageligt, forenstet, beqvemt, convenerer. 2) a. love, tilsige: Eim. etw.

Zusammen, av. sammen, til—: etw. —binden; —fordern; —kommen; —setzen; —hangen, hænge sammen, være forbunden med hinanden. Med Verber bliver dette Ord ikke skrevet i eet Ord, men vel med de deraf afledede Substantiver.

Zusammen-fluß, m. -sses, Tilsammenflyden, to el. flere flydende Legemers Sammenflyden, og Stedet, hvor dette skeer; fig. Forsamling, Forbindelse, c.; —hang, m. -es ud. pl. Sammenhæng, c.; —hangend el. —hängend, aj. sammenhængende; —klang, m. -es ud. pl. Samklang, Harmoni, c.; —kunft, f. —ünfte, Sammenkomst, c.; —setzung, f. -en, Sammensætning, c.; —stimmend, aj. samstemmende; fig. overeensstemmende; —stimmung, f. ud. pl. s. —klang; —stoß, m. -es -öße, Sammenstød, n.; Collision, c.; —stoßen, v. i. a. og n. m. h. sammenstøde; støde sammen; —treffen, n. -s pl. s. sg. Sammenstød, Møde, n.; —ziehung, f. -en, Sammentrækning, —dragning, c.

Zusatz, m. -es -ätze, Tilsætning, Tilsats, c.

Zuschanzen, v. a. d. T. Eim. etw., tilvende (paa en god Maade), lirke til.

Zuschärfen, v. a. tilspidse: die Zaunpfähle.

Zuscharren, v. a. udfylde, tildække ved at skrabe; tilkaste.

Zuschauen, v. n. m. h. see til; —uer, m. -s pl. s. sg. (—inn, f. -en) Tilskuer, (—inde), c.

Zuschaufeln, v. a. eine Grube rc., tilskuffe.

Zuschicken, v. a. d. T. Eim. etw., tilsende; fig. (om Gud) tilskikke; d. T. tilberede, gjøre Anstalt til, foranstalte; —ckung, f. -en, T—delse, T—kelse, Tilberedelse, c.

Zuschieben, v. i. 1) n. m. h. skyde til, begynde at skyde rask. 2) a. Eim. etw., skyde hen til; tilskyde, skyde i, lukke ved at skyde.

Zuschießen, v. i. a. Geld, tilskyde, lægge til.

Zuschlag, m. -es -äge, Tilslag, n.; især ved Auctioner; det som tilslaaes; især (i Bjergv.) Tilsætning af Bly rc.; —en, v. i. 1) n. m. h. slaae til, begynde at slaae dygtigt; slaae hurtigt; d. T. (sjeld.) bekomme vel: das Reisen will ihm nicht —. 2) a. die Thür, slaae til, lukke ved at slaae; Eim. etw., tilslaae (egentl. ved Salg, især ved Auction); tilsætte; især i Smeltehytterne: dem Erze Blei.

Zuschleppen, v. a. Eim. etw., slæbe til; især: paa en skjult Maade bringe til.

Zuschließen, v. i. a. tillukke.

Zuschmeißen, v. i. d. T. 1) n. m. h. smide, kaste, slænge til: begynde og vedblive rask at kaste. 2) a. tilkaste, tilslaae.

Zuschmiegen, v. a. sich, nærme sig krybende; fig. sich, tilsnidske, indsmigre.

Zuschmieren, v. a. tilsmøre, tilstoppe ved at smøre.

Zuschnallen, v. a. tilspænde.

Zuschnappen, v. 1) n. m. s. fare til, springe. 2) n. m. h. snappe efter. 3) a. lukke, smække i, slaae i (med en smækkende Lyd).

Zuschneiden, v. i. 1) n. m. h. skære til, skære friskt væk, begynde og fortsætte med at skære. 2) a. tilskære: der Schneider schneidet ein Kleid zu.

Zuschnitt, m. -es ud. pl. Tilskæring, c., Tilsnit, n.

Zuschnüren, v. a. tilsnøre.

Zuschrauben, v. i. 1) n. m. h. skrue til, skrue rask væk, begynde og vedblive at skrue flink. 2) a. tilskrue, tillukke ved at skrue til.

Zuschreiben, v. i. a. Eim. ein Buch, tilegne, dedicere; sich etw. aus Stolz, tilskrive, tillægge, tilegne; Eim. etw., creditere, skrive tilgode paa Regning; Eim. ein Haus —, skrive paa Ens Navn; (forældt.) skrive til En.

Zuschreien, v. i. 1) n. m. h. Eim., raabe, skrige paa. 2) a. Eim. etw., tilraabe, tilskrige.

Zuschrift, f. -en, Brev, n.; Tilegnelse, Dedication, c.

Zuschüren, v. a. og n. m. h. d. T. lægge Brænde til Ilden; fig. puste til Ilden; søge at gjøre en Strid heftigere.

Zuschuß, m. -sses -üsse, Tilskud, n.

Zuschütten, v. 1) n. m. h. øse, kaste, smelte til, begynde og vedblive rask dermed. 2) a. tilkaste, fylde til: eine Grube; d. T. øse, smelte til, i.

Zuschwären, v. i. n. m. s. d. T. buldne til.

Zuschwellen, v. i. n. m. s. svulme til.

Zuschwören, v. i. a. Eim. etw., tilsværge.

Zusehen, v. i. n. m. h. see til, være Tilskuer ved: Eim. el. einer S.; fig. lade ustraffet, see igjennem Fingre med: dem Unwesen nicht länger —; see til, see ad, bære Omsorg for; vogte sig for: stehe zu, daß rc.; —d el. —ds, av. kjendeligen, mærkeligen, øiensynlig.

Zusenden, v. i. a. Eim. etw., tilsende.

Zusetzen, v. 1) a. sætte hen til, hen paa: die Speisen —, paa Ilden; tilsætte, forøge ved Tilsætning, sætte til, tabe lidt efter lidt: sein ganzes Vermögen bei dem Handel; tillukke ved at sætte en Ting for; (i Søsp.) die Segel, sætte til, dreie for Vinden. 2) n. m. h. Eim., sætte ind paa, presse, gaae paa Klingen; dem Feinde scharf —, angribe heftigt; Eim. mit dem Trunke, nøde til at drikke; (i Landhuusholdningen, om Faar) blive fire Aar gamle og ikke faae flere Tænder.

Zusichern, v. a. tilsikkre, forsikkre, love; —rung, f. -en, Tilsikkring, For—, c., Løfte, n.

Zusiegeln, v. a. forsegle; —lung, f. -en, Forsegling, c.

Zuspeise, f. -n, (Nordt.) s. Zugemüse.

Zusperren, v. a. tilspærre, tillukke.

Zuspitzen, v. a. tilspidse; zugespitzt egle for: spitzig.
Zusprache, f. -n, (foræld.) s. Zuspruch.
Zusprechen, v. i. 1) a. Eim. Trost, indgive, søge at indgyde ved Talen; Eim. etw., tildømme, tilkjende ved Retsdom. 2) n. m. h. Eim. freundlich, tiltale; søge at overtale ved venlige Ord; Eim., bei Eim., besøge (for en kort Tid).
Zuspringen, v. i. n. m. s. springe til, ile hid; springe i; d. T. løbe hurtigt.
Zuspruch, m. -es -üche, Opmuntring (ved Ord), trøstende Tiltale, c.; Besøg, n., Søgning, c.; (foræld.) Paastand, Fordring (paa Noget).
Zuspünden, v. a. ein Faß, tilspundse.
Zustand, m. -es pl. (sjeld.) -ände, Tilstand, c.; s. Stand.
Zuständig, aj. Eim., tilhørende; —keit, f. ud. pl. det Tilhørende.
Zustechen, v. i. 1) n. m. h. stikke til, begynde el. vedblive at stikke rask. 2) a. stikke til, sye, stoppe til.
Zustecken, v. a. stikke til, lukke ved at stikke Noget, f. Ex. en Knappenaal i; Eim. etw., stikke hemmeligen til.
Zustehen, v. i. n. m. h. blot i tredie Person: es steht ihm zu, tilkommer ham, er hans Pligt, anstaaer, sømmer sig.
Zustellen, v. a. tillukke, lukke for ved at stille en Ting for; Eim. etw., tilstille, tilsende: einer Person el. S. Glauben —, sætte Tro, Tillid til; brugeligere: beimessen.
Zusterben, v. i. n. m. s. tilfalde ved Ens Død: seine Güter sind Fremden zugestorben.
Zustimmen, v. a. samtykke, bifalde; —mung, f. ud. pl. Samtykke, Bifald. n.
Zustopfen, v. a. tilstoppe.
Zustöpseln, v. a. tilproppe.
Zustoßen, v. i. 1) n. m. h. støde til, begynde, el. vedblive at støde rask. 2) n. m. s. tilstøde, blot i tredie Person: es ist ihm eine Ohnmacht zugestoßen. 3) a. støde til, lukke, tilstoppe ved at støde.
Zustreichen, v. i. 1) n. m. h. stryge til, begynde el. vedblive at stryge rask. 2) a. tilstryge, udfylde ved at stryge i.
Zuströmen, v. n. m. s. tilstrømme.
Zustutzen, v. a. tilstudse; danne; sætte Stil paa, lære; pudse op.
Zutadeln, v. a. tiltalle.
Zutappen, v. n. m. h. tage plumpt og ubehandigt paa, buse paa.
Zuthat, f. pl. (sjeld.) -en, Tillæg, n., alt hvad der udfordres til et Værks, en Tings Forfærdigelse; især d. T. Tillæg af Traad, Silke rc., som Skrædderne skrive paa Regning.
Zuthätig, aj. tjenstagtig, hjelpsom, for at erholde en Overmands Gunst; —keit, f. -en, T—hed, H—hed, c.
Zutheilen, v. a. Eim. etw., tildele.
Zuthulich, aj. s. Zuthätig.
Zuthun, v. i. 1) a. lukke, (i nogle Tilfælde): die Augen; sich, sich Eim. el. bei Eim., søge at gjøre sig elsket, insinuere sig, (dog blot om Ringere); —, n. -s ud. pl. Medvirkning, Hjelp, c.
Zutragen, v. i. a. Eim. etw., bære hen til; fig. bringe, fortælle; sich, blot i tredie Person, es trägt sich zu, det tildrager sig, skeer tilfældigviis.
Zuträglich, aj. gavnlig, nyttig, fordeelagtig; —keit, f. -en, G—hed, N—hed, F—hed, c.
Zutrauen, v. a. Eim. etw., tiltroe, holde for at være dygtig til.
Zutrauen, n. -s ud. pl. Tillid, Tiltro, c.
Zutraulich, aj. tillidsfuld, trostyldig; —keit, f. ud. pl. T—dhed, T—ghed, c.
Zutreffen, v. i. n. m. h. blot i tredie Person: es trifft zu, indtræffer, slaaer til.
Zutreiben, v. i. n. m. h. drive til, begynde el. vedblive at drive rask; drive til, sammendrive, ved at slaae til; (i Hytteo.) ved Afdrivningen faae mere Sølv, end man havde gjort Regning paa. Dette Overskud kaldes Zutrieb.
Zutreten, v. i. 1) n. m. h. træde til, begynde el. vedblive at træde rask. 2) a. træde til, udfylde, tilstoppe ved at træde.
Zutrinken, v. a. og n. m. h. Eim., drikke til; drikke paa Ens Sundhed.
Zutritt, m. -es ud. pl. Adgang, Tilgang, Tiltrædelse, c.
Zuverläßig, aj. tilforladelig, vis, paalidelig; —keit, f. ud. pl. T—hed, V—hed, P—hed, c.
Zuversicht, f. ud. pl. fast Tillid, den høieste Grad af Tiltro; —lich, aj. (om Ting) tillidsfuld; som forunder fast Tillid; (undert.) tilforladelig, paalidelig; —lichkeit, f. ud. pl. Tillidsfuldhed, fast Tiltro, c.
Zuvor, av. forhen; først, forud, i Forveien, i Forkjøbet; (foræld.) fordum, tilforn; — thun, overgaae.
Zuvörderst, av. fremfor alt, fortrinlig, først, især.
Zuvorkommen, v. i. n. m. s. Eim., forekomme, komme i Forkjøbet; —d, partic. forekommende, opmærksom.
Zuvorthun, v. i. n. m. h. Eim., overgaae (i en Færdighed el. Handling).
Zuwachs, m. -es ud. pl. Tilvæxt, c.: alt hvad der voxer paa Marken til Landmandens eget Brug, og ikke til Salg; Forøgelse, Formerelse, c.; Afgrøde, c.; —en, v. i. n. m. s. især blot i tredie Person, voxe, groe til, tillukkes ved Vaxten; voxe til Ens eget Brug: die Feldfrüchte wachsen dem Landmanne zu.
Zuwege, av. blot d. T. ved nogle Verber: etw. — bringen, tilveiebringe; —bringung, f. ud. pl. T—lse, c.
Zuwehen, v. a. tilvifte, vifte hen til.
Zuweilen, av. undertiden, sommetider.
Zuweisen, v. i. a. Eim. etw., anvise, vise el. sige En, hvor han kan faae Noget; Eim. Einen, vise hen til.
Zuwenden, v. i. a. Eim. den Rücken, vende hen til; Eim. etw., tilvende, forskaffe; (foræld. og endnu blot i Schweitz) forbinde med: zugewandte Orte, de med Cantonerne forbundne Landskaber.
Zuwerfen, v. i. 1) n. m. h. kaste til, begynde el. vedblive at kaste rask. 2) a. tilkaste, lukke ved at kaste; fylde ved at kaste; Eim. etw., kaste hen til; give med Uvillie, slænge hen til.
Zuwider, præp. med Dat. (staaer bag ved det Ord, den styrer) imod: dem Gesetze —; er ist mir —, han er mig imod, ubehagelig, jeg kan ikke lide ham.
Zuwinken, v. a. og n. m. h. Eim., vinke ad; Eim. seinen Beifall, tilvinke.
Zuwintern, v. n. m. s. d. T. blot i tredie Person, tildækkes af Iis og Snee.

Zuwölben, v. a. tilhvælve, lukke ved en Hvælving.

Zuzählen, v. a. Eim. etw., tiltælle.

Zuzäunen, v. a. tilgjerde, tillukke med et Gjerde.

Zuziehen, v. i. n. m. h. trække til, lukke ved at trække; junges Vieh, lægge til, opklække; fig. sich Handel, paadrage, være Aarsag; betjene sig af Ens Raad el. Medvirkning, i hvilken Bet. blot die —hung, Hjelp, Betjening af, Medvirkning, er brugelig.

Zuzucht, f. ud. pl. ungt, tillagt Qvæg; Ungqvæg, n., Opdræt, c.

Zwacken, v. a. knibe, nappe; fig. Einen, drille, narre, bedrage, pine.

Zwang, m. -es ud. pl. Tvang, c.; tvunget Væsen, n.; (i enkelte Tilfælde og i Sammens.) den Tilstand, i hvilken Delene paa et Legeme heftigt sammentrækkes, el. heftigt trænges til Noget; f. Ex. Kolkpis, c. (hos Heste); s. Huf—, Ohren—, Stuhl—.

Zwang-dienst, m. -es -e, Tvangsarbeide, Pligt—, n.; —gesinde, n. -s ud. pl. Pligtarbeider, c., et Tyende, som er forpligtet til at tjene for ringere Løn end frie Tyende; —los, aj. tvangløs, —fri; —losigkeit, f. ud. pl. T—hed, c.; —mühle, f. -n, en Mølle, paa hvilken man er tvungen til at lade sit Korn male; —ofen, m. -s -öfen, en Bagerovn, hvori et heelt Sogn er forpligtet til at lade bage; —recht, n. -es -e, Tvangsret, —rettighed, c.; —schenke, f. -n, en Kro, som er forpligtet til at kjøbe dens Drikkevare hos Grundeieren; —smittel, n. -s pl. s. sg. Tvangsmiddel, n.; —pflicht, f. -en, (i Retssp.) en Forpligtelse, til hvis Opfyldelse man i Nødsfald kan tvinges; —weise, av. tvunget, paa en tvungen Maade; —treiben, n. -s pl. s. sg. et Slags Jagt, hvorved Vildtet drives meget tæt sammen.

Zwängen, v. a. tvinge, gjøre Tvang, med Magt trykke sammen.

Zwanzig, M-Tal, indecl. undt. naar det staaer ud. Subst., da har det i Dat. -en, tyve.

Zwanzig, f. -en, Tyvetallet.

Zwanzig-jährig, aj. tyveaarig, tyveaars, paa tyve Aar; —pfündig, aj. tyvepundig; —ste, O-Tal, tyvende; —stell, n. -s pl. s. sg. og —theil, m. (n.) -s -e, Tyvendedeel, c.

Zwanziger, m. -s pl. s. sg. en Deel af et af 20 Enere bestaaende Hele; et saadant Hele selv; Snees, c.; en Ting, især et Mske., som er 20 Aar gammel.

Zwar, cj. vel, vist nok, rigtig nok; und —, og det, og det endog, og hvad mere er, ydermere; nemlig.

Zweck, m. -es -e, Maal, Øiemed, n., (ofte) Hensigt, c.; Plek, c., et lidet Søm med rundt Hoved; Centrum, n. (i en Skive); Maalet, hvorefter man leber; (i disse 4 sidste Bet. ogsaa —e, f. -n).

Zweck-fall, m. -es -älle, (i Grammat.) Dativ, c.; —los, aj. hensigtsløs; —losigkeit, f. ud. pl. H—hed, c.; —mäßig, aj. hensigtsmæssig; —mäßigkeit, f. ud. pl. H—hed, c.; —widrig, aj. hensigtsstridig, uhensigtsmæssig; —widrigkeit, f. ud. pl. H—hed, U—hed, c.

Zwecken, v. 1) a. slaae Pløkke i; blot i an—, auf— rc. 2) n. m. h. auf etw., sigte til, have til Formaal: das zweckt dahin.

Zwei, M-Tal, to, tvende, nogle Steder siger man, men urigtigt i m. zween, f. zwo, n. zwei. Det er indecl. undt. naar ingen Art. el. intet Pronomen gaaer foran, el. intet Nomen staaer hos, el. ogsaa Endelsen ikke kan kjendes af det hosstaaende Nomen, da har det i Gen. -er og i Dat. -en.

Zwei, f. -en, Totallet; Toen i Kortspil.

Zwei-blätterig, aj. tobladet; —deuteln, v. n. m. h. (sjeld.) tale tvetydigt; —deutig, aj. tvetydig; ikke bestemt nok, uvis; —deutigkeit, f. -en, T—hed, Uvished, c.; —drähtig, aj. totraadet; —erlei, aj. indecl. to Slags; —fach og —fältig, s. Zwie—; —falter, m. -s pl. s. sg. et Navn til Sommerfuglen; ogsaa Zwiefalter; —füßig, aj. tofoddet; —händig, aj. som har to Hænder; som kan bruge den venstre Haand ligesaa beqvemt, som den høire; —herrig, aj. som tilhører to Herrer; —jährig, aj. toaarig; —kampf, m. -es -ämpfe, Tvekamp, Duel, Holmgang, c.; —mal, aj. to Gange; —malig, aj. som er el. skeer to Gange; —männisch, aj. som er indrettet til to Personer; —schneidig, aj. tveegget; —seitig, aj. tosidet; —sitzig, aj. tosædet; —silbig, aj. Tostavelses-; —spännig, aj. forspændt med to Heste; —stimmig, aj. tostemmig; som har og ytrer to Meninger om den samme Sag; —silbig, aj. Tostavelses-; —tägig, aj. to Dages, som er to Dage gammel, som varer to Dage; —te, O-Tal, den anden; —tel, n. -s pl. s. sg. Halvdeel, c.; —tens, av. for det andet; —theilig, aj. som er deelt i to Dele; —wuchs, m. -es ud. pl. d. T. dobbelte Led, engelsk Syge, Rhachitis; ogsaa Zwiewuchs; —wüchsig, aj. som har dobbelte Led, har den engelske Syge; —zackig, aj. totakket; —züngig, aj. tvetunget; fig. (undert. om et Mske.) falsk.

Zweier, m. -s pl. s. sg. d. T. Toer, c. (i Stillemynt: 2 Pfenninge).

Zweifel, m. -s pl. s. sg. Tvivl, Skrupel, c.; ohne —, uden Tvivl, visseligen; —haft, aj. tvivlsom, uvis; —haftigkeit, f. ud. pl. T—hed, Uvished, c.; —n, v. n. m. h. tvivle: an einer S.; —sgrund, m. -es -ünde, Tvivlgrund, c., Grund, hvorfor man tvivler; —sucht, f. ud. pl. Tvivlesyge, c.; —süchtig, aj. tvivlesyg.

Zweifler, m. -s pl. s. sg. Tvivler, c.; —inn, f. -en, T—ske, c.

Zweig, m. -es -e, Qvist, tynd Green, Vaand, c.; fig. en Deel, som liig en tynd Green afsondrer sig fra det Hele.

Zweitgeboren, aj. næstældste, næstfødte, anden.

Zwerch, aj. tvært; især blot Sydt. og i nogle Sammens.; —fell, n. -es -e, Mellemgulv, n.; —stück, n. -es -e, Tværstykke, n.

Zwerg, m. -es -e, Dværg, c. (om begge Kjøn); det bruges ogsaa undert. —inn, f. -en, Dværginde, c.; fig. enhver Ting, som i Sammenligning med andre af dens Art, er usædvanlig liden; —baum, m. -es -äume, et usædvanlig lidet Træ; (i Haverne) et lavstammet Træ; —bohne, f. -n, Krybbønne, c.; —erbse, f. -n, Krybert, c., et Slags lavtvoxende Sukkerærter.

Zwetschge (—schke, —sche), f. -n, Sødsveskeblomme, Sødske, c.

Zwick, m. -es -e, Plek, c., lidet Søm.

Zwickbohrer, m. -s pl. s. sg. Spilbor, n.

Zwickel, m. -s pl. s. sg. Svikkel, c. (paa Strømper); (undert.) en Kile, en tilspidset Ting; —**bart**, m. -es -ärte, Knevelsbart, n.

Zwicken, v. a. knibe: **einen Verbrecher mit glühenden Zangen**; nappe, trykke fast og hurtigt; fig. foraarsage en Smerte, som ligner den, der foraarsages ved Knibning: **es zwickt mich im Leibe**, det kniber, smerter mig i Maven.

Zwicker, m. -s pl. s. sg. En, som kniber; (hos forskjellige Haandv.) Kniblang, c.

Zwickmühle, f. -n, Svikmølle, c. (en vis Stilling af Stenene i det Brætspil, som kaldes Mølle-spillet).

Zwickzange, f. -n, Knibtang, c.

Zwie-back, m. -es -e, Tvebak, c.; —**brache**, f. -n, (i Biavlen) den tredie Hakken; —**brachen**, v. a. og n. m. h. (n. St.) pløie andengang; —**fach** (forald. —**fältig**) aj. dobbelt; —**licht**, n. -es -e, Morgendæmring, Skumring, c.; Tusmørke, n.; —**sel**, m. -s pl. s. sg. d. T. en i to Grene el. Dele deelt Qvist el. Green; enhver gaffelformig Ting; —**selig**, aj. d. T. togrenet, tvespaltet, gaffelformig; —**spalt**, m. -es pl. (sjeld.) -e, blot fig. Tvedragt, Splid, Uenighed, Tvistighed, Usamdrægtighed, c.; —**sprache**, f. -n, Dialog, c.; —**tracht**, f. ud. pl. det samme som —**spalt**, dog mere med Hensyn til Tilbøieligheden; —**trächtig**, aj. splidagtig, uenig, usamdrægtig; —**wuchs**, m. s. Zweiwuchs.

Zwiebel, f. -n, Svibel, c., Blomsterløg, Løg, n.; enhver rundagtig, Blomsterløg lignende Rod; —**gewächs**, n. -es -e, Løgvæxt, c.; —**handel**, m. -s ud. pl. Svibelhandel, c.; —**tragend**, aj. løgbærende; —**n**, v. a. gnide med Løg; fig. vulg. **Einen**, behandle haardt, presse Taarerne af Øinene.

Zwier, av. (forald.) to Gange.

Zwillich, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Dvelg, n. (et Slags Lerred).

Zwilling, m. -es -e, Tvilling, c.; —**sbruder**, m. -s -üder, Tvillingbroder, c.; —**sschwester**, f. -n, Tvillingsøster, c.

Zwinge, f. -n, Tvinge, c., Drev, n., et Værktøi til at tvinge to Ting sammen med.

Zwingen, v. i. a. **Einen**, tvinge, nøde; (undert. om livløse Ting **zwängen**); betvinge (hyppigst hos Digterne); fig. **gezwungen**, tvungen, fremkonstlet, unaturlig.

Zwinger, m. -s pl. s. sg. Tvinger, c., en Person el. Ting, som tvinger; blot i Sammens.; et omsluttet Rum; især blot det sidvre Rum mellem to Stadsmure ved de paa gammel Maade befæstede Stæder; Fængsel, Fangebuur, n., et Buur til vilde Dyr.

Zwing-herr, m. -n -en, Despot, Tyran, c.; —**herrisch**, aj. despotisk, tyrannisk; —**herrschaft**, f. ud. pl. Despoti, Tyranni, n.

Zwirn, m. -es pl. (om flere Slags) -e, Traad, c.; —**mühle**, f. -n, Tvindemølle, c., en Maskine til at tvinde mange Traader paa eengang paa; —**rad**, n. -es -äder, Tvinderok, c.; —**sfaden**, m. -s -äden, tvunden Traad, c.

Zwirnen, v. a. tvinde.

Zwirnen, aj. Traad-, af Traad.

Zwischen, præp. imellem, midt—, 1) med **Dat.**, naar det antyder en Væren i Midten af to Ting: **es ist ein Unterschied — mir und dir.** 2) med **Acc.** naar det betegner en Bevægelse til det Rum, som adskiller to Ting: **— die Räder eines Wagens kommen.** Ofte staaer det i begge Tilfælde for **unter**, omendskjøndt — altid har Hensyn til to særegne Gjenstande, som have en tredie ligesom i Midten, men **unter** bruges om en Sammenblanding af flere Ting.

Zwischen-deck, n. -es -e, Mellemdække, n.; —**gebäude**, n. -s pl. s. sg. M—bygning, c.; —**handel**, m. -s ud. pl. M—handel, c.; —**mauer**, f. -n, M—muur, c.; —**ort**, m. -es -örter, M—sted, n.; —**raum**, m. -es -äume, M—rum, n.; —**reich**, n. -es -e, M—regjering, c. (**Interregnum**); —**satz**, m. -es -ätze, M—sætning, c.; —**spiel**, n. -es -e, M—spil, n.; —**wand**, f. -ände, M—væg, c.; —**wort**, n. -es -örter, (af nogle Sproglærere) Udraabsord, n. (**Interjectio**); —**zeit**, f. -en, M—tid, c.

Zwischgold, n. -es ud. pl. Bladguld, som paa den ene Side er Sølv.

Zwist, 1) m. -es pl. (om flere Slags) -e, Tvist, n. (et Slags Haardug, ogsaa et Slags fiint Bomuldsgarn). 2) m. -es -e, Tvist, Trætte, Kiv, Splid, Uenighed, c.

Zwistig, aj. tvistig, uenig, splidagtig; —**keit**, f. -en, T—hed, U—hed, S—hed, c.

Zwitschern, v. a. og n. m. h. qviddre; ogsaa: pibe (om Græshopper og Faarekyllinger).

Zwitter, m. -s pl. s. sg. Tvetulle, Hermaphrodit; en Skabning el. Ting, som er Han- og Hunkjøn paa eengang, el. ogsaa har noget ved sig af begge Kjøn; Bastard, Blanding, c.; ogsaa i mange Sammens.: —**blume**, —**käfer**; en Benævnelse paa forskjellige Legemer, som efter Tilsyneladende ere af tvetydig Art; (især i Bjergv.) ureen Tinerts; **Zinn**—.

Zwo, s. **Zwei**.

Zwölf, M-Tal, tolv. Det er **indecl.**, undt. naar det staaer uden Subst., da har det i **Nom.** og **Acc.** urigtigt -e, bedre **zwölf**, (**Gen.** sjeld. -er) og i **Dat.** -en.

Zwölf, f. -en, Talfiguren Tolv.

Zwölf-eck, n. -es -e, Tolvkant, c., en tolvkantet Figur; —**erlei**, av. tolv Slags; —**fach**, aj. tolvdobbelt; tolvfold; —**fingerdarm**, m. -es -ärme, Tolvfingertarm, c.; —**jährig**, aj. tolvaarig, som er tolv Aar gammel; tolvaars, som varer tolv Aar; —**löthig**, aj. tolvlødig (om en Mark Sølv, som bestaaer af 12 Lod reent Sølv og 4 Lod Kobber); —**mal**, av. tolv Gange; —**pfünder**, m. -s pl. s. sg. Tolvpunder, Tolvpunding, c. (tolvpundig Kanon); —**te**, O-Tal, tolvte; —**tel**, n. -s pl. s. sg. Tolvtedeel, c.; —**tens**, av. for det tolvte; —**theil**, m. -es -e, Tolvtedeel, c.; —**theilig**, aj. som er deelt i tolv Dele.

Zwölfer, m. -s pl. s. sg. en Deel af et af tolv Enere bestaaende Hele, el. et saadant Hele selv; Dosin, n., Tylt, c.

Digitized by Google